

No A
8-228

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 8
Tabla 6
Número 228

3
32-54

quanto a eccid... seculo este epitaphio coneste titulo
prope astigin... non longe a publicencia que ducit granitan
quam uaria... inam fata octus in maxis domitius thomas
ultima... aemasetus in oclia qd pomp hic occubus
in pace... astigitari me miseram, nec dis, nec causa
melior, uir... attingentem xx amote exiueri
ualaxius + hoc... natus tusculi, subito conlectio que igni
me conecem... III de man mense basim exexit tan longe
a uatcia
en la vida... florentina c.2. qd puzo ferri xodigo de
lepe... proximo in pezo en madrid ano de 1574.

Josephus de Anti...
quintatibus ac de...
bello judaico.

Y T W X + S A S I T
X T S W S X W S Y Y X

esta en unapuenta... cec... anluxat

Л Д + И Ъ И Ѵ Ѵ Ѵ . Ъ

Н Р S + С . У С С У Э П Р F

у

piaden... de osuna acia granada cecade...
uim...

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 8
Tabla 6
Número 228

3
32-54

quinto a egipta seculo este epitaphio coneste titulo
prope astigin non longe a publicana que ducit granitan
quam uaria hominum fata octus in maesi domitius thomas
ultima adu teceat ac maseutus in foelicia qd pomp hic ocubus
iulio cece Lucii optatii astigitani me miserum; ne. dii, nec causa
melior, uix annum attingentem xx amorte exipere
ualerius thomas natus tusculi subito conlectio que igni
me conuemat ut uideam mense basim exeat tan longe
a patria
en la uida de santa florentina c.2. qd compuso ferni xodigo de
sepe fialle peronimo in pego en mado ano de 1574.

Josephus de anti ^{quitate}
quitatibus ac de ^{iuale}
bello Judaico. ^{breuiz}

Σ Π Ψ Σ + Δ Δ Σ Γ
Δ Π Σ Γ Δ Ξ Ψ Δ Ξ Ξ

esta en un puente cerca de anluxas

Λ Δ + Ι Β Ι Ν Ζ Ζ Υ. Ι ο

Η Γ Δ + ε. υ ς ζ υ ε π ρ ϕ

υ

piaden area de osuna a ciagranada cerca de un
ruinas

i 1186581

de Beten de Ganado

17 6963

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

¶ Tabula Rubricarum cuiuscūq; capituli singulorum librorum/tam de Antiquitatibus q̄ de bello Iudaico secundum numerum librorum & chartarum.

¶ Incipit liber primus.

De creatione coeli & terræ & de operibus sex dierum & requie diei septimi. cap. 1. car. 1.
 De plasmatione protoplastorum & de plantatione paradisi & de introductione Adam & Euz in ipsam. cap. 2. car. 2.
 De transgressionē protoplastorum & de eiectione eorum de paradiso. cap. 3. car. 2.
 De interfectione abel p̄ Cai & de poena q̄ multatus ē Cain & de duabus colūnis latericia & lapidea. cap. 4. car. 2.
 In quibus cōscripserūt sicut adā oēm disciplinā rerū celestiuū quam p̄ se adinuenerunt. cap. 5. car. 2.
 De inūdatione diluuii sup̄ terrā & ubi Noe saluatus est cum generatione sua p̄ arcā. cap. 6. car. 3.
 Noe post diluuiū oblatris dño hostiis/orat nullā aq̄e fundationē ulterius iudici sup̄ terrā. ca. 6. car. 3.
 Deus annuit precibus Noe arcum pluuialem designans ei in testimonium foederis. cap. 7. car. 3.
 De morte noe & de filiis eius. cap. 8. car. 3.
 De Nēbroth filio cham & de edificationē turris & de discordia diuersarū linguarū. cap. 9. car. 3.
 De dispersione gentium in uniuersas terras post edificationem turris. cap. 10. car. 3.
 De filiis Iaphet filii Noe & de gentibus quæ per eos institutæ sunt. cap. 11. car. 3.
 De filiis cham filii Noe & de gentibus per eos institutis. cap. 12. car. 4.
 Noe inebriatus nudatus/irrisus/irrisorem filium maledictioni subdit/ fratribus eius maledictum patribus effugientibus. cap. 13. car. 4.
 De filiis Sem filii Noe seu de gentibus per ipsos institutis & de orto abraæ. cap. 14. car. 4.
 Abraam secundū præceptum domini de Chaldaea migrat in Chananaeam. cap. 15. car. 4.
 Abraā sara opprimere Chananaeam/egyptum ingreditur ubi dignus & clarus habetur discipuli nam arithmetice & astrologia/contradens aegyptiis/ a quibus iterum regressas in Chananaeam/partitur terram cum Loth cognato suo. cap. 16. car. 5.
 Sodomitæ congressi cum assyriis prælio uincuntur/ uicti captiui abducuntur/ cum quibus Loth captiuus abducitur. cap. 17. car. 5.
 Abraam irruens in assyrios/Loth & captiuos Sodomitæ eripuit/cui regresso occurrit rex Sodomitæ & Melchisedech rex solymog/ deinde accepto p̄misso diuino de posteritate/genuit Ismael/ ipseque circumciscus est præcipiente domino & ismael totaque domus eius. cap. 18. car. 5.
 De abraam quomodo tres angelos suscepit/ a quibus audiuit & Sarā filiū periturā & Sodomitæ rum euerisionem & de Loth/ qui & ipse suscepit angelos hospitio/ & de euerisione sodomog simul de eruptione Loth cum tota domo eius/ & quomodo uxor Loth conuersa est in statuam salis/ cum respicit ciuitatem perentem/ & de commixtione filiarum cum patre. cap. 19. car. 5.
 Quomodo abraam migravit in Gerara/ & Abimelech ad inuauit Saram uxorem abraæ sed cor/ ceptus a domino reddidit eam ipsi intactam/ & de natiuitate Isaac. cap. 20. car. 6.
 Quo abraā monente sara & sciipiente domino emisit a se agar cū filio Ismaele. cap. 21. car. 6.
 Abraam accepit mandatum a domino de immolatione Isaac. cap. 22. car. 6.
 De morte sara & sepultura ipsius post cuius mortē abraā accepit Ceturā uxore. cap. 23. car. 6.
 Quomodo Isaac quadragenarius duxit uxorem Rebeccam. cap. 24. car. 7.
 Abraam moritur & sepelitur in Ebron cum Sara coniuge sua. cap. 25. car. 7.
 De conceptu uel p̄u Rebecca & quo Isaac pegrinatus est in Geraris tpe famis/ & qa cū senis/ set/ & caligarent oculi eius/ benedixit iacob cum putaret se benedicere Esau. cap. 26. car. 7.
 Iacob timens fratrem fugit ad Laban in Mesopotamiam ubi filias Laban Lyam & Rachel accepit uxores/ cum ancillis earum Bala & Zelpha/ ex quibus filios. xii. genuit & unā filiā quæ regresso iacob de Mesopotamia ad Chananaeam/ uiolata est a Sichem filio Emmor regis Sicimog/ quare indignati fratres eius totam ciuitatem percusserunt in ore gladii. cap. 27. car. 7.
 Morit Isaac in Ebron/ & sepultura filiis suis/ Rebecca uxore prius defuncta. cap. 28. car. 9.

¶ Incipit Liber secundus.

¶ Quomodo Esau & iacob Isaac filii habitacula diuiserūt/ & Esau quidem idumæam tenuit/ iacob autem Chananaeam. cap. 6. car. 9.
 Quomodo ioseph iunior filiorum iacob somniis ei demonstrantibus foelicitatem futuram iouem diam sustinerit fratrum. cap. 7. car. 9.
 Quomodo idem ipse in Aegyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebant in a ii

eam factusq; insignis & clarus ibi fratres habuit subiectos. cap. 3. car. 10.
 Iacob audito quia ioseph uiueret in aegypto & clarus ibi haberetur descendit ad eum cum tota domo sua cap. 4. car. 13.
 De morte iacob & de sepultura qua sepultus est in Ebron a filiis/de morte quoque ioseph & fratrum eius. cap. 5. car. 14.
 De opphione filioꝝ israel in aegypto per Pharaonem/& de natiuitate moysi quem educauit filia Pharaonis/& adoptauit sibi in filiu/& de sacrorum scriba qui uoluit interficere puerum conculcavit coronam regis/quam puero rex imposuerat. cap. 6. car. 14.
 Postq̄ creuit Moyses inuictu est ei bellu aethiopicu/ubi copulata e filia regis aethiopi in matrimonio. cap. 7. car. 15.
 Vnde odium & inuidia magna contraxit aegyptiorum. cap. 7. car. 15.
 Moyses cognitis insidiis regis aegypti latenter effugit & ueniens in Madiã habitauit cum Rague le sacerdote cuius filia accepit i uxorem. cap. 8. car. 15.
 De rubo q̄ uidebat moysi quasi arderet/qui tñ non comburebatur/ubi audiuit mandatu diuinum ut reuertens in aegyptu liberaret filios israel de oppressione aegyptiorum. cap. 9. car. 15.
 Moyses regressus est in aegyptum secundu mandatu domini/ubi facies signa & prodigia maxima eduxit filios israel de aegypto in manu ualida. cap. 10. car. 16.
 Quo aegyptii poenitentia ducti q̄ dimississent filios israel isecuti sunt eos usq; ad mare rubru q̄ diuisum uirga Moysi scipiente dño ingressi sunt filii israel/& sicco uestigio transierunt illud aegyptii autē psequetes ingressi sunt post eos/sed reuertete mare in seipsum suffocati sunt fluctibus. cap. 11. car. 17.

Incipit Liber tertius.

Quo moyses populū ex aegypto sumēs duxit ad mōte Syna/multo itinere fatigatu. cap. 1. car. 17.
 Quomodo pugnantes cum Hebrais amalechita & qui cum eis erant deuicti sunt & israel praeda hostium perceperunt. cap. 2. car. 18.
 Quia foceꝝ suū letro Moyses ad se ueniente ad mōte Syna libenter excepit. cap. 3. car. 19.
 Quo psuasit ei ut distribueret pplm p millerarios & ceterarios q̄ prius iordiatu erat. cap. 4. car. 19.
 Quomodo haec singula fecit moyses foceꝝ monente. cap. 5. car. 19.
 Quomō moyses ascēdit in Syna mōte acceptaq; a deo leges Hebrais dedit. cap. 6. car. 19.
 De tabernaculo q̄ fecit moyses in deserto ad honorē dei/ut tēplū esse uideretur. cap. 7. car. 20.
 De arca qualiter facta sit in qua tabulas legis collocauit. cap. 8. car. 21.
 De mensa propositionis/in qua oī septimana duodecim panes azimi ponebantur. cap. 9. car. 21.
 De candelabro aureo & altari interiori & exteriori. cap. 10. car. 21.
 Quae sunt uestimenta sacerdotum & pontificis. cap. 11. car. 21.
 Quomō aaron eligitur in sacerdotem/& quo moyses purificauerit tabernaculū & sacerdotes/& quemadmodum de festiuitatibus/& singulis diebus fuerit constitutum. cap. 12. car. 22.
 Quia moyses pcedēt a mōte Syna cū populo/eduxit eū ad locū q̄ dicitur Eserioth ubi murmuratibus filiis israel p desiderio carniū dñs imisit Coturnices/& de plaga q̄ secuta e esum carniū. cap. 13. car. 24.
 Quomō exinde Moyses duxit populū ad fines Chananæoz/unde misit exploratores. xii. q̄ cōstituerat eoz regiones & ciuitates q̄ reuersi post quadraginta dies/terrorē & metū incusserunt filiis israel/quasi nō possent expugnare Chananæoz. unde illi in desperationē adducti cōsilio inito decreuerūt redire in aegyptū. moyle & aaron interēpto/q̄re iratus nō eos sed filios eoz terrā repromissionis iraturos/ipsos autē p. xl. annos in deserto praedixit esse morituros. cap. 14. car. 24.

Incipit Liber quartus.

Bellū Hebræoz absq; noticia Moyses cōtra Chananæoz gestūq; atq; deuictum. cap. 1. car. 25.
 Seditio Chore & plebis contra Moysen & fratrem eius de sacerdotio. cap. 2. car. 25.
 Quemadmodū Moyses instituit decimas dare leuitis & sacerdotibus. & de morte Mariae & aarō primi sacerdotis domini cui successit Eleazarus filius ipsius. cap. 3. car. 27.
 Quemadmodū cōmiserunt Seon & og reges ammoreorū bellū uicitiq; eos moyses & filii israel/ terras eorum & ciuitates tenentes & hereditate possidentes. cap. 4. car. 27.
 De Balach Moabitaz rege/ seu de Balaã pphera cuius asina hūana loq̄la usa e q̄ post bñdictiones qbus bñdixit filiis israel cōsiliū dedit Balach q̄liter seduceret pplm p mulieres Madianitas/ & de uisione quae secuta est & seductoz Hebræoz/& seductoz madianitas. & ubi moyses ioseph successore sibi constituit. cap. 5. car. 27.
 Moyses alloquitur populū ante mortem suam/et tradidit ei librum legis/& quemadmodum ab hominibus est ablatus. cap. 6. car. 29.
 Quomodo

Incipit Liber quintus.

Quo iesus duxit hebræoz exercitu/ & dū pugnasset cōtra Chananæoz/& denicisset terrā eoz p sortes fanaticoz ē ptius/& de morte ipsius ioseph & pontificis Eleazari. cap. 1. car. 33.
 Quo moriete dnce filii israel feliciter aliq̄to tpe pugnauerūt cōtra Chananæoz. cap. 2. car. 35.
 Quo pducēte tpe israelitae trāscēdētē patrias leges ad grādas arūnas deducti sūt/& seditione scā adiuuicē pugnauerūt/hmōi cā p qua delata est tribus Benjamin pter sexcetos uiros. cap. 3. car. 36.
 Quo post hāc afflictionē israelitae rursus ipse agētes/opprimunt a Chananæis/ & a cursato rege assyrioz cui seruiērūt ānis octo sed postea libertas eis restituta est p Zenizē belli filiu principate annis quadraginta/qui apud phoenicas dicitur iudex. cap. 4. car. 37.
 Quo rursus populus noster ānis. x. & octo seruiērūt Moabitib; & quodā aoth noie seruitute priuatus sit eo principatum annis. lxxx. tenente. cap. 5. car. 37.
 Quomodo Chananæis eos in seruitute redigentibus p annos. xx. liberati sunt p Barachū & Delborā/ qui eoz principes fuerunt. cap. 6. car. 37.
 Quo purgātes Amalechitae cōtra israelitas uicerūt/ eozq; puincia afflixerūt ānis septē quos liberauit dominus p Gedeon/ q̄ sup populū fuit annis quadraginta. cap. 7. car. 37.
 Quo abimelech filius Gedeonis ex cōcubina mortuo patre arripuit principatū/interfectis cūctis fratribus suis excepto uno. & de poena quā exoluit pro fraterna cōde. cap. 8. car. 38.
 Quo israelitae relinquētes legē dei opprimunt ab ammonitis/ quos liberauit dominus p iepte Gaaditem qui tenuit principatum per sex annos. cap. 9. car. 38.
 Praenūciatio natiuitatis Sāson/& fortitudo ei9 & q̄toꝝ maloz auctor fuerit palæstis. ca. 10. car. 39.
 Post mortē Sāson p̄fuit israelitis Heli sacerdos & de Noemi uxore Elimelech/ seu de Ruth Moabitide/ quā duxit uxore booz pater Obed patris iesse patris dauid. cap. 11. car. 40.
 De ortu Samuel pphetae q̄ p̄dixit cladē israeliticā/ filioꝝ Heli sacerdotis pditionē. cap. 12. car. 40.
 Quo filii israel pugnatēs cū Palæstinis cesti sunt/ filii Heli sacerdotis in bello pereunt/ arca dei capta/ abducit/ ipse sacerdos cōpro q̄ factū est de sella corruens/ mortuus est cū tenuisset principatum xl. annis. Cōinet hic liber tēpus annoꝝ quadringentoz septuaginta sex. cap. 13. car. 41.

Incipit Liber sextus.

Interitus Palæstinoz & terrae eoz/ per iram dei propter arcā quae ab eis fuerat capta/ & quemadmodum eam remiserunt ad hebræos. cap. 1. car. 41.
 Quemadmodū Palæstinoz exercitus super eos uenerit/ & de uictoria Hebræorū. quam ducatu Samuelis prophetae adepti sunt. cap. 2. car. 41.
 Quod Samuel pp senectutem esset infirmus/ suis filiis res dispenandas iniunxit. cap. 3. car. 42.
 Quod dū illi principatū bene non regerent/ populus per iram petiuit regem. cap. 4. car. 42.
 Praelium Saul sup ammonitarum gentem/ & uictoria hostiumq; uastatio. cap. 5. car. 43.
 Quemadmodum denuo Palæstini pugnantes deuicti sunt ab hebræis. cap. 6. car. 43.
 Bellum & uictoria Saul cum amalechitis. cap. 7. car. 44.
 Quia p̄uaricāte Saul mādata pphetae samuel/ alius rex dauid iubete deo latēte ē scūs. ca. 8. car. 45.
 Quemadmodū denuo pugnauerūt palæstini aduersus hebræos adhuc regnante Saul & monomachia Dauid Golia/ q̄ palæstinoꝝ erat eximius/ eiusq; p̄ptio & defectio palæstinoz. cap. 9. car. 45.
 Quemadmodū miratus saul fortitudinem Dauid/ ei suam filiam copulauit. cap. 10. car. 46.
 Quemadmodum post hāc suspectum Dauid sibi rex saul perimere festinauit. cap. 11. car. 46.
 Quia saepius dauid p saul periculū mortis passus effugit/ & secundo eum super se uenientem habens potestatem noluit interficere. cap. 12. car. 47.
 Quemadmodum castrametantibus palæstinis/ iterū hebraei bello deuicti sunt/ & rex eoz saul pugnando mortuus est una cum filiis. cap. 13. car. 49.

Incipit Liber septimus.

Quomodo dauid quidem super unam tribum in Ebron ciuitate regnauit/ & super aliam multitudinem filius saul. cap. 1. car. 51.
 Quia eo interfecto dolo amicoꝝ omne regnum dauid accepit. cap. 2. car. 52.
 Quo obsidēs hierosolymam dauid & capiens ciuitatē expulit qdē ex ea Chananæoz/ & iudeoz in ea constituit/ & de amicitia facta inter ipsum/ & irā Tyri regem. cap. 3. car. 52.
 Quod secundo pugnantes contra se palæstinos in Hierosolymis uicit/ & de arca dei cariatia. a iii

rim in Hierosolymam deducta.

Pugna quā habuit dauid contra palæstinos & Moabitas & Adrazarū regem & damascenos / atq; uictoria & de amicitia facta inter ipsum & Thou regem.

Quo cōtra Ammonitas & Mesopotamēnos pugnauerit ac prauauerit.

Quonia dauid concubuit cū Berlabæe uxore urie & ipsum Vriam fecit occidi gladio filiorum Ammon & de uerbo Nathan ad eū missi pro peccato quod cōmiserat.

Quonia ammon filius dauid mixtus est sorori suæ Thamar / pro qua re Absalon frater eius interfecit eum & de fuga Absalon & renouatione ipsius ad patrem.

Quo dauid domesticis contra eam seditionē facientibus a filio sit expulsus / dū uero pugnaret cōtra simul patrem Absalon cū exercitu suo deperit.

Quo post mortē absalō dauid reuersus est ad regnū & ad sedē regni hierosolymā & de seditione quā mouit contra eū seba filius bochri.

De exiatione sceleris / quod cōmisit saul in Gabaonitas / cuius cā facta est fames in puincia & de pluis aduersus palæstinos feliciter gestis / seu de fortibus dauid.

Quomodo rex dauid iussit dinumerare populum contra mandatū domini & de plaga / quæ secuta est transgressionem.

Rex dauid feliciter uiuens in regno Salomoni filio mādauit de ædificatione tēpli & quantā materia ei auri & argenti lapidūq; p̄parauerit ad tēpli ædificiū.

Quo rex dauid senex factus & frigidus p̄ adolecētulā uirginē noie abisag calefactus ē & de adonia filio dauid q̄ usurpauit sibi imperiū & quonia solomon unctus est in regē iubēte dauid patre eius cui rursus mādauit ædificationē tēpli / dans ei descriptionē & cōstitutionē ædificiū.

Rex dauid sciens se moriturū & uocans filiū suum solomonē plenius instruxit eū de obseruatione mandatorū dei & de his quos nouerat p̄na dignos / post hoc mortuus est & sepultus a filio suo solomone & multæ diuitiæ cum eo sunt reconditæ.

¶ Incipit Liber octauus.

¶ Quomodo solomon suscepit regnū & peremit Adoniā iobab & semmei.

De sapientia eius & intellectu / atq; diuitiis.

Quo primus in hierosolymis ædificauit templū & de prauaricatione qua prauaricatus est circa senectutē simul & de obitu ipsius.

Quo subiectoꝝ quendam hieroboā fecerunt sibi regē decem tribus recedentes a domo dauid & in duabus tribubus regnauit filius salomonis Roboā.

Quia sesach ægyptiorū rex castrametatus est contra hierosolymam & ciuitate deuicta diuitias eius transmigravit in ægyptum.

Bellū hieroboā regis israel cōtra filiū Roboā abiā & triumphus abiæ.

Quia generationē oēm hieroboā qdā noie Baasa pimens ipse tenuit p̄ncipatū.

Bellū æthiopū cōtra hierosolymitas / regnate sup eos asa & cades æthiopū.

Quia gnatioe Baasā pempta regnauit sup israelitas amari & post eū filius eius achab .ca. 9. c. 69.

Quomodo regnante achab prophetauit Helyas & de signis quæ fecit & quia discipulum elegit Elisæum.

De morte Naboth & agri eius possessione iniusta & qa Adath damasci & Syria rex secūdo Za-

hab pugnauit & uictus est & de religioe seu gloria iofaphat regis hierosolymorū.

Quo Achab cōtra syros pugnando deuictus est & ipse disperit.

¶ Incipit liber nonus.

¶ Quomodo castrametatus est iofaphat contra Moabitas & domino pugnante mirabiliter sine p̄celio uicerit eos.

De Ochozia rege israelitarū seu de mirabilibus Helia prophetæ & q̄ sublatus est ab hominibus relinquens discipulū Helisæum.

Rex torā rex iofaphat & rex idumæe castra mouentes contra Moabitas depopulati sunt terrā eoz & de morte iofaphat deq; mirabilibus helysei prophetæ.

Castra syroz & damasci cōtra iorā regē israelitarū & quo ipse obsessus in Samaria periculum famis & obsidionis inopinabiliter & mirabiliter euitauerit & de morte Adezer regis damasci cui succellit Azabel seruis eius / qui multis malis affecit israel.

Quo equocus regis israel iorā rex hierosolymorum / rerum apice potitus post iofaphat & fratres & paternos amicos occiderit q̄ faciente iniquitate idumæa recessit ab eo & irruentibus sup eū arabis / domus eius uxores & filii p̄ter corruerūt / postquā calamitatē & ipse mortuus est / cui successit filius qui

cap. 4. car. 52.

cap. 5. car. 53.

cap. 6. car. 54.

cap. 7. car. 54.

cap. 8. car. 55.

cap. 9. car. 56.

cap. 10. car. 57.

cap. 11. car. 57.

cap. 12. car. 58.

cap. 13. car. 59.

cap. 14. car. 59.

cap. 15. car. 59.

cap. 1. car. 61.

cap. 2. car. 61.

cap. 3. car. 62.

cap. 4. car. 66.

cap. 5. car. 67.

cap. 6. car. 68.

cap. 7. car. 68.

cap. 8. car. 68.

ca. 9. c. 69.

cap. 10. car. 69.

cap. 11. car. 70.

cap. 12. car. 71.

cap. 1. car. 71.

cap. 2. car. 72.

cap. 3. car. 72.

cap. 4. car. 73.

cap. 9. car. 81.

cap. 10. car. 81.

lius qui solus euaserat / nomine ochozias.

Quia ioram rex israel mortuus est a principe equitatus nomine Hieu interfectus / simul & hierosolymorum rex Ochozias / qui Hieu mortuo iorā regnauit in Samaria & exterminauit domū achab & culturam Baal cum sacerdotibus eius / quare accepit repromissum / filios eius esse regnatos usq; in quartam generationem.

Quia achab regis filia noie athalia post mortem filii sui Ochozie Hierosolymis imperauit / qua interfecit p̄uifex ioiadas / filium Ochozie ioras constituit regem.

Castra azahael regis Damascenoz super israelitas & quæ admodum uastata eorum puincia & ciuitate Samaria / rursus post breue tempus castrametatus contra hierosolymitas / multaq; pecunias ab eorum rege percipiens / remeauit in Damascum & de morte Helisai prophetæ / seu de uirtute quā ostendit post mortem / in mortuo suscitato.

Quia amafias hierosolymorū rex castrametatus contra idumæos & amalechitas / deuicit eos & de contemptu ipsius in dominum.

De uictoria q̄ secuta ē eū p̄ ioras regē israelitarū q̄ pugnas deuicit eū & captū duxit hierosolymā / ubi destructa p̄te muri & ablatis thesauris / regē a captiuitate resoluit & regressus ē samariā .ca. 10. ca. 76.

Bellum hieroboā regis israelitarū cōtra Syriam & historiā ionæ prophetæ & de Ozia filio amafia rege hierosolymoz / q̄no gentes in circuitu positas subiugarit & quam clarus fuerit / qui tamē uēdicans sibi honorē pontificali lepra percussus est & deficiens obiit.

De malis quæ prouenerunt israelitis sub diuersis regibus / diuersis / regibus assyriorum & de ioa thā Ozia filio rege hierosolymorū & de prophetia Naum prophetæ.

De malis q̄ passus est rex achaz a rasin rege Syria & Phaccia rege israel / quare misit nūcios ad regem assyriorū petens ab eo solatiū / qui ueniens Damascū cepit rasin regem eius occidit damasce / nos transtulit & assyrios in Damasco cōstituit israelitas quoq; grauiter afflixit.

Quia rex assyrioz Oziam regē israel fecit sibi tributarium & de Ezechia filio achaz rege hierosolymorum q̄ iustus fuerit & religiosus & quia sprauit regem assyriorū.

Quomodo Salmanar rex assyrioz castrametatus contra Samaria / annis tribus eam obsidens cepit / regē eius Oziam captū abduxit / decem tribus de terra israel transmigravit / in Mediam & p̄sida gentes alienigenas posuit in Samaria.

¶ Incipit Liber decimus.

¶ Bellū regis assyrioz Sēnacherib cōtra hierosolymā & Ezechia regis opp̄sio.

Quæ admodum deperit assyriorū exercitus una nocte & rex eorū domū reuersus / filiorum insidiis interemptus est.

Quomodo Ezechias infirmatus usq; ad mortē quindecim annis a diebus sibi a domino superuixit cum pace degens postea defunctus reliquit successorē regni Manassen.

Quia castrametati cōtra eū Chaldei & Babylonii reges & captū agētes duxerūt i Babyloniā & multo tpe ibidē retinētes / miserūt rursū eū i regnū & d̄ iofa rge q̄ religiosus & iustus fuerit .c. 4. c. 80.

Quomodo ægyptiorū regem Nechaon agentem exercitum cōtra Babylonios & per iudā iter facientem prohibuit rex iofas / pugnaq; cōmissa uulneratus reductus in hierosolymā defunctus est / cuius filium ioacham regem hierosolymæ fecerunt.

Quæ admodum cōgressus est Nechaon contra Babyloniæ regē circa eufratē fluiuium & reuertens in ægyptum / uocatum ad se ioachā regem hierosolymorum filium / iofas uictū duxit in ægyptum fratrē uero eius heliachim in Hierosolymis constituit regē / mutas ei nomen ioachi.

Bellū Nabuchodonosor regis babyloniorū cōtra Nechaon regē ægypti quo deuictus / & oī Syria sibi subiugata / q̄n sub rge ægypti erat / uēit hierosolymā & regē ei⁹ ioachi fecit sibi tributariū .c. 7. c. 81.

Quomodo tertio ano post discessum regis Babylonis ioachi denuo ægyptis ē secutus / cui p̄p̄tauit Hieremias de pditione sua & ciuitatis futura p̄ regē Babylonis / q̄ euenit / nā nō post multū tēpus Nabuchodonosor castrametatus cōtra eū & suscepit ira ciuitatē ioachi qdē permit filii uero ei⁹ ioachi cōstituit regē & multos captiuos duxit i babylonē / iter quos erat ezechiel p̄pheta .ca. 8. car. 81.

Quo p̄nia ductus rex Babylonis / eo q̄ ioachi fecisset regē / misit exercitū eū in hierosolymis obfedit / q̄ accepto iureiurando / ut nihil pateret mali / nec ipse / nec citas matrē & amicos tradidit obfides / sed rex babylōis rapit insurandū / nā regē eū cum matre & amicis simul etiam eū omni iuuentute ciuitatis uictū p̄cepit ad se adduci / patruū uero eius sedechiā regē cōstituit i hierusalē.

Quomodo et hunc audiens ægyptiis p̄bere solatia & amicitias cū eis habere castrametatus contra hierosolymam / fori eam obsessione cepit & incenso tēplo sedechiam & populum migravit i Babyloniam / in qua transmigratioe fuerunt / Daniel / Ananias / azarias / Misael / uasa quoq; sancta / quæ erant in ministerio templi asportata sunt.

cap. 1. car. 79.

cap. 2. car. 79.

cap. 3. car. 79.

cap. 4. c. 80.

cap. 5. car. 81.

cap. 6. car. 81.

ca. 8. car. 81.

cap. 9. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

cap. 10. car. 81.

Quomodo Godoliam fecit puiciz rex babilonis quo percusso a quoda ismaele timetes relige istael regē babilonis intraverūt aegyptū qđ nō cessit eis i p̄sperū. nā rex babilonis post ips intravit aegyptū cū manu ualida & subuerit eā iudaeos uero q illo fugerāt captiuos duxit in babiloniā. cap. 11. car. 82.

Vitio somniorum Nabuchodonosor & interpretatio eorum per Danielem trium quoq puerorū in fornacem imissio sed nulla lesio. cap. 12. car. 83.

Regum babilonicorum inuicē successio / & per mortē ablatō regni Babilonici sub Baltazare per Cyrum & Dariū subuersio. cap. 13. car. 84.

Dāiel sub dario i lacū leonū imissio / sed nulla lesio honor & claritas dāiel & pphetia ei. c. 14. c. 85.

Incipit Liber. XI.

Qualiter Cyrus persarum rex iudaeos a babilonia ad propriam redire terram & templum reaedificare praecipit dans eis pecunias. cap. 1. car. 86.

Quō prohibuerunt eos p̄sides regis / templum reaedificare impediētes. cap. 2. car. 86.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambyfes accipiens regnū inter dixit omnino iudaeis tēplum reaedificare. cap. 3. car. 86.

Quia darius rex persarū hystaspis filius honorauit gētē iudaeorū / & tēplū eius edificauit. c. 4. c. 86.

Quia post ipsum filius eius Xerxes familiariter iudaeos tractauit. cap. 5. car. 88.

Quomodo regnante Artaxerxe / gens iudaica pene cuncta delata est. cap. 6. car. 89.

Qualiter Vagofus dux Artaxerxis iunioris multa in iudaeos iniuriōsa cōmisit. cap. 7. car. 92.

Quanta iudaeis rex macedonū Alexāder bona fecit / postquā iudaeam obtinuit. cap. 8. car. 92.

Incipit Liber. XII.

Vt Ptolemæus filius Lagi fraude uel dolis capiēns hierosolymam uel iudaeam multos migravit ad aegyptum. cap. 1. car. 94.

Qualiter filius eius dē Ptolemæi q philadelphus appellatus est leges iudaeorū i grācā transtulit limguā multosq captiuos Eleazaro p̄cipi sacerdotū dōauit / & ornāmēta deo deuouit. ca. 2. car. 94.

Quēadmodum honorauerunt reges aīæ gentē iudaeorum. ciuicq multos ex ipsis in subiectis suis ciuitatibus statuerunt. cap. 3. car. 96.

De infelicitate iudaeorum quam postea emendauit iosephus filius Tobiae / componens amicitias cum ptolemæo cognomine Epiphane. cap. 4. car. 96.

De amicitias Lacedaemoniorū factis cū Onia princeps sacerdotū iudae gētis. cap. 5. car. 97.

Seditio potentium inuicem iudaeorum / quorum quidam transierunt ad Antiochum Epiphane leges patrias relinquentes ipse autem antiochus exercitum ducens / & hierosolymam ciuitatem tēplumq uastauit. cap. 6. car. 98.

Qualiter uerante antiocho iudaeos patriis uti legibus / Mathathias filius ioannis regem contempnit. & ducē antiochi interemit. cap. 7. car. 98.

De morte Mathathiae / qui ualde senex defunctus filiis suis gubernationem reliquit. ex quibus iudas Machabeus principatum adeptus adiuantibus fratribus inimicos a prouincia expulit / trāsgressores iudaeos puniuit terram suam ab omni malo purgauit. cap. 8. car. 99.

Quēadmodum duces antiochi apolonius & Scron congressi cum iuda uicti interierunt / & quā Antiochus Lyſiae cuidam gubernationem regni relinquens ipse abiit in Persida congregare p̄cunias. cap. 9. car. 99.

Quēadmodū Gorgiae uel Lyſiae exercitus contra iudam ueniens uictus perit post quem triumphum iudas ingressus hierosolymam / tēplū purgauit altare statuit / hostias deo immolauit / cum iā tres anni p̄terissent uiolationis templi sub antiocho. cap. 10. car. 99.

Vt iudas bellū gerens cōtra idumaeos & cōtra Ammonitas triūphās subiecit eos. cap. 11. car. 100.

Qualiter Simon frater eius militās cōtra Tyron ac Ptolemaidē edomuit eos / & quia ipse iudas bis congressus cū Timotheo duce antiochi fortiter triumphauit. cap. 12. car. 100.

Qualiter antiochus nomine Epiphane apud Persas defunctus est. cap. 13. car. 100.

Quēadmodū antiochus eupator successit patri in regnū / q militiā cōtra iudaeos cū Lyſia phiduccēs iudā in tēplo cōclūsit / multosq obſidionis tpe tranſacto / audita fama inuasionis regni sui p̄ piluppū quēdam amicitias cum iuda fecit / & ita decēter ab iudaeā discessit. cap. 14. car. 100.

Demetrius Seleuci filius fugiens a roma / & perueniēs Tyrum / imposuit sibi diademā / interfecto antiocho Eupatore. cum duce suo Lyſia / & de Bachide quem misit Demetrius cum exercitu cōp̄rahendere iudam. cap. 15. car. 101.

Qualiter dux nicanor post Bachidē destinatus aduersus iudā / cū exercitu p̄iit. cap. 16. car. 101.

Iudas mittēs Romā / rogabat p̄ nūcios / Romanos sibi auxiliatores esse & amicos. cap. 17. car. 101.

Quod

Quod rursus post mortem Nicanoris ad iudaeam Bachides transmissus triumphauit & quem admodum pugnant prostratus est. cap. 18. car. 102.

Incipit Liber. XIII.

Qualiter Ionathas frater iudae defuncto eo ducatum suscepit. Et quemadmodum Bachidē de bellans / facere cum amicitias secum / & a prouincia coegit abscedere. cap. 1. car. 102.

De alexādro Epiphane antiochi filio ueniēte a Syria / ducēte bellū cōtra demetriū. Et quiter demetrius legationē ad ionathā trāsmittēs / cōponit eū eo amicitias / donaq ei multa s̄buit. cap. 2. car. 102.

Quo alexāder hāc audiēs / & uicēs demetriū p̄cipē sacerdotū ionathā ordinauit. ca. 3. car. 103.

De amicitias Oniae cum Philometore Ptolemæo / per idem factis tempus. & ut aedificauit tēplū quod Onia dicitur / secundum illud quod Hierosolymis erat. cap. 4. car. 103.

Quemadmodum alexāder / defuncto demetrio / accepit regnū Syriae / iuncta sibi in matrimonium filia ptolemæi / & quia amicitias cum ionatha faciēs magnifice eum honorauit. cap. 5. car. 103.

Vt demetrius demetrii filius / nauigās i Syria a creta cū exercitu cōturbauit alexādrū fama aduētū sui. Et dē apolloio duce alexādrū q bellū mouit aduersū iōathā ipō tñ iōathe triūphū obtinēte. c. 6. c. 104.

De insidiis q̄s alexāder parauit ptolemæo / quas deſp̄hētēs ptolemæus iratus ablata eius nūm̄io filia suā iūxit demetrio filio demetrii cū quo ēt duxit exercitū cōtra alexādrū. quo denicō ipse quoq̄ perit / Demetrio aīæ principatum obtinēte / qui & amicitias fecit cum ionatha / confirmans ei principatum sacerdotii. cap. 7. car. 104.

De Tryphone apameno / qui bellans contra demetrium / antiocho filio alexandri tradidit principatum componens amicitias cum ionatha. cap. 8. car. 105.

Quemadmodum Tryphon demetrio a parthis capto / contra foedus fraudibus ionathan cōp̄rahendens interfecit. Fratrem que eius Simonem cui gens iudaeorum principatum tradidit / fraudibus circumuenire nolens minime praeualuit. cap. 9. car. 106.

Quomodo Tryphō occiso iōa ha p̄fidus existēs atiocho alexādrū filio / q Theos noīabat ipm ite remittit / & obtinuit principatū eius / cuius isoīetiā dēlinās exercitus cōtulit se ad Cleopatram uxore demetrii q̄ uicta morte eius frem ip̄s atiochū q̄ p̄ dicebat. ad nuptias suas & ad ip̄i iuitabat. c. 10. c. 106.

Quomodo antiochus cognomento pius / potitus nuptiis Cleopatrae uxoris fratris sui demetrii / & crescens indies / exercitum produxit aduersus Tryphonem / quem obſidens in dora castello / accepit auxilium & solatium a Simone principe sacerdotum / & de morte Tryphonis. cap. 11. car. 107.

Quemadmodum Tryphone interempto / Antiochus oblitus beneficiorum Simonis Cendebeum cum exercitu misit ad expugnādū eū / quē tamē simon pugnās fortiter deuicit. cap. 12. car. 107.

Quod a genero ptolemæi in conuuiuo dolo peremptus est simon. Ptolemæus autem uincēs uxorem & duos filios eius / principatū ipse tenere conatus est. cap. 13. car. 107.

Vt nouissimus filiorum simonis Hyrcanus ducatum accipiens / obſedit multo tempore Ptolemæum in castello quod dagon uocatur. cap. 14. car. 107.

Quemadmodum antiochus exercitum ducens contra Hyrcanum / castra soluit / accipiens ab Hyrcano talenta trecenta / & amicitias cū eo composuit. cap. 15. car. 107.

De Hyrcani militia post mortem antiochi apud parthos defuncti contra Syriam / & q̄ multas potentes ciuitates obtinuit. cap. 16. car. 107.

De amicitias alexandri Zabine cognomine cū Hyrcano / & quō denicō ab Hyrcano atiochus Cyzicenus amisit iudaeā / & de felicitate uel pace iudaeorū Hyrcano principatū agēte. cap. 17. car. 108.

Quo defuncto hyrcano filius eius aristobulus suscipiens principatū / primus sibi diadema imposuit. fratribus suis praeter antigonem in uincula coniectis qui etiam matrem suam uinculis & penuria consumens ipsum quoq̄ antigonū fratrem suum quem consortem regni habebat accusationibus inuidorū alienatus ab eo iussit interfici. cap. 18. car. 108.

Quēadmodū defuncto aristobulo / frater eius alexā. succedēs i principatū cōtra syriā & phoenicē / & arabia exercitū ducēs multas gētes subegit / & d̄ ptole. latiri cōtra alexā pugna & uictoria. c. 19. c. 109.

Quō pugnant demetrius Cerannus contra alexandri uicit eum. cap. 20. car. 110.

Antiochi q̄ liber pater dicebat militia contra iudaeā iteq̄ s̄ium arethae regis contra alexandrum quē deuincens / cū pactis a iudaeā discessit / & de morte alexandri. cap. 21. car. 110.

Quemadmodū post alexandri mortem uxor eius alexandra imperium per nouem annos rexit / & uiuens cum pace gloriaq̄ defuncta est. cap. 22. car. 110.

Incipit Liber. XIII.

Quemadmodum post mortem alexandrae nouissimus eius filius aristobulus / contra Hyrcanū fratrem pro regno bellauit. cap. 1. car. 111.

De antipatro

De antipatro patre Herodis qui iunabat patrē Hyrcani aduersus Aristobulū. cap.2. car.111.
 Cum suscepisset Hyrcanus exercitū & contra Aristobulū produxisset. & in pugna uicisset ad He-
 rolyma eū p̄secutus est. ubi cū exercitū obsidebat ciuitatē. cap.3. car.111.
 Qualiter Scavage ab armenia Magnus Pompeius ad partes Syriæ transmisit & q̄ legati ueniētes
 Hyrcani & aristobuli auxilia petierunt. cap.4. car.112.
 Quēadmodū Aristobulus eū intellexisset Pompei cōsiliū ad sua discessit aduersus quē indignus
 Pōpeius exercitū p̄duxit & aristobulū in alexandriū castellū fugauit. cap.5. car.112.
 Quēadmodū aristobulus grauiter ferēs q̄ p̄ter spem sibi a Pompeio euenisset bellū pauit sed post
 ea penitens pacē postulauit pecunias offerens quas tamen minime soluit. cap.6. car.112.
 Qualiter irritatus Pōpeius aristobulū ligauit & ad ciuitatē obsidēdā accessit. cap.7. car.112.
 De modestia Pōpeii & religioſitate q̄ nullatenus passus est rāgere tēpli pecunias. cap.8. car.112.
 De pietate & liberalitate Pompei & quia Aristobolum romā uinctū cū filiis p̄duxit. ca.9. car.113.
 De Scario q̄ militiā cōtra petrā urbē tunc regnū arabū absente produxit. cap.10. car.113.
 Quēadmodū aristobuli filius alexander fugiens Pompeiū ad iudæā puenit ubi multo exercitū cō-
 gregato bellū contra Hyrcanū & antipatrū produxit. cap.11. car.113.
 Quēadmodum cum flexisset alexandrum mater sua tradere se cum castellis Gabinus alexan-
 drum dimisit. cap.12. car.113.
 De aristobulo qui cum a Romana ciuitate ad iudæam fugisset tentus a Gabinio rursus captiuus
 transmissus est. cap.13. car.113.
 De Crassi successoris Gabini contra parthos expeditione & ascensus eius in iudæā pecuniarūq̄
 templi depopulatione. cap.14. car.113.
 Ut Cæsar aristobulum soluere cupiens & cum duobus agminibus in iudæam transmittere a Pō-
 peianis ueneno necatus est. cap.15. car.114.
 Qualiter Scipio alexandriū aristobuli filium securi percussit. cap.16. car.114.
 De expeditione Cæsarum ad ægyptum & quēadmodum auxilium ei Hyrcanus & antipater de-
 disserunt. Iudæosq̄ auxiliatores ei fecissent. cap.17. car.114.
 Quēadmodū antipater cū bene pugnaſset amicitia Cæsarum acquisiuit. cap.18. car.114.
 Ut Cæsar antipatro tutelam iudææ credidit & epistolæ cum senatuscōsulto de amicitia iudæorū
 directe sunt. cap.19. car.114.
 Qualiter antipater filiis suis Hyrcano & Herodi gubernationē habēdā pmisit. cap.20. car.115.
 Quēadmodū Sextus Cæsar cognatus magni Cæsarum dona cœpisset ab Herode duce Galilææ &
 maximū eū inferioris Syriæ principē ordinauit. cap.21. car.115.
 Ut Cæsius defuncto Cæsarē cū cōtra iudæam ascendisset & prouinciā deuastasset septingenta ta-
 lēta ab eis exegit & qualiter Herodes circa pactionē pecuniarū Cassio studiosus apparuisset & mors
 Malchi qui contra Herodem seditionem excitauit. cap.22. car.117.
 De morte legatorū iudææ q̄ cū ad atoniū post uictoriā Macedonicā in Syriam uenissent indignā
 tē inuenerunt q̄ Herodē accusarent. cap.23. car.118.
 De expeditione p̄thorū cōtra Syriā p̄ q̄ aristobuli filius antigonus regno restituit. cap.24. car.118.
 Quēadmodum Herodes cum Romam uenisset multaq̄ pecunias promississet & a senatu uel
 Cæsarē rex iudææ pronuntiatus est. cap.25. car.119.
 De nauigatione Herodis ab Italia in iudæam pugnaque contra Antigonum/militiaque Roma/
 na & Syllano duce. cap.26. car.119.
 Quēadmodū Hierosolymā Sossio uel Herode obsidētibus/antigonus interit. cap.27. car.121.
 ¶ Incipit Liber.XV.

¶ Qualiter capta ciuitate p̄ Sossii & Herodē antiōius qdē antigonū in antiōchia interemerit/ He-
 rodes autē quadragintaq̄q̄ ex amicis illius primates Hierosolymorū reuersus extinxerit. ca.1. car.121.
 Quomodo Hyrcanus primus rex iudæorum / & princeps sacerdotum a Parthorum rege arface
 dimissus ad Herodem reuersus est. cap.2. car.121.
 Quēadmodum Herodes aristobolum uxoris suæ Mariannæ fratrem / principem sacerdotum
 ordinauit & paulo post occidit. cap.3. car.122.
 De Cleopetra/ut iudæorum & arabum regnis insidiata/partem eorum ab antonio postulauit / &
 ad iudæam peruenit. cap.4. car.123.
 Quēadmodum Herodes debellasset aretham tempore quo antonius a Cæsarē in antiōchia pu-
 gna uictus est. cap.5. car.123.
 De terræmotu per iudæam factō & internitione hominum uel iumentorum / & de sermone Hero-
 dis quem ad iudæos de instauratione belli contra arabas fecit. cap.6. car.124.

Quēadmodū

Quēadmodū Herodes necessaria p̄fecturus ad Cæsarē uictorē hyrcanū extinxit. cap.7. car.124.
 Qualiter a Cæsarē regnum accepisset/cui per Syriam in ægyptū eunti aduersus antoniu & Cleo-
 patram susceptionem parabat. cap.8. car.125.
 Quēadmodum Herodes cū in ægyptum puenisset a Cæsarē multipliciter honorat & de inter-
 fectione uxoris suæ/uel aliorū de genere Hyrcani & de miris constitutionibus/ constructionibus ad
 inuentibus more gentilitio quibus corrupt legem iudaicam. cap.9. car.125.
 De fame p̄ iudæā & Syriā facta & ut seruauit populos & ciuitates Herodes & rursus mira & clā-
 ra opera eius seu felicitas & de Elſeno quodā q̄ diuinationis habuit notitiā. cap.10. car.127.
 Qualiter templū post sexcentos annos depouit & aliud duplū cōdidit. cap.11. car.128.

¶ Incipit Liber.XVI.

¶ Quēadmodū Herodes filios suos alexandriū & aristobulū de Roma in domū suā reduxit / qui
 reuersi iudicare cogitabant mortē matris suæ in Salomæ & cæteris quoq̄ accusatione mater eorū
 dānata fuit & quia pater eorū hoc dissimulans uxores nobilissimas eis iunxerit. cap.1. car.129.
 Qualiter herodes ad agrippā ueniētes iuitauit eū ad iudæā ueniē & p̄fectio agrippæ ad onia. c.2. c.129.
 Quod herodes multis nauigationū circuituibus secūdo uenit ad agrippā. cap.3. car.129.
 Interpellatio iudæorū ad agrippā i Onia p̄ntē herode de q̄bus Græcos accusabat. cap.4. car.130.
 Quēadmodū agrippa cōfirmavit eis leges/Herodesq̄ ad propria rediit. cap.5. car.130.
 Qualiter allocutus est herodes Hierosolymitas & quartam partem eis fiscalium præteriti anni
 concessit. cap.6. car.130.
 Ut perturbatio domus Herodis facta est alexander & aristobulus filii herodis indignationē habē-
 tes aduersus Salomen sororē regis & Ferora fratrem eius propter mortē matris suæ / & illi ecōtra ma-
 liuolis in eos accusationibus uentes. cap.7. car.130.
 Quēadmodum Herodes indignatus filiis alexandro & aristobulo præpouit eis antipatrum de
 priuata uxore genitum ipsos autem ad Cæsarē deducens accusauit. cap.8. car.130.
 De alexandri satisfactione coram Cæsarē & reconciliatione cum patre. cap.9. car.131.
 Quēadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamen in honorem Cæsarum / & mira uel
 clara opera eius. cap.10. car.131.
 Oppressio Idumæorū per asiam & Libyam / & legatio ipsorū pro hoc ad Cæsarē exemplar quo/
 que Cæsarum & agrippæ quod pro ipsis ciuitatibus scripserunt. cap.11. car.132.
 Quēadmodum egens herodes pecuniis descendit ad sepulchrum dauid / & terrore imaginum
 terribus tumulum desuper statuit / & rursus de perturbatione magna domus herodis qua etiam alex-
 andrum filium suum iecit in uincula. cap.12. car.132.
 Ut archelaus rex Cappadociæ reconciliauit alexandrum patri / & ipse in Cappadociam/Herodes
 autem Romam profectus est. cap.13. car.134.
 Discessio habitantiū Traconē a regno herodis & uastatio p̄ duces eius / & de transfugis q̄ de Tra-
 cone puincia ad arabia recesserūt quos recepit sylleus p̄curator regis arabie. cap.14. car.134.
 Qualiter herodes a Roma reuersus in arabiam transfugas postulabat quos cum non obtinisset
 exercitum contra eos produxit arabas quoq̄ debellauit. cap.15. car.134.
 Quēadmodū sylleus accusauit corā cæsarē herodē de iurisdictione q̄ in arabia fecerat & q̄ indignat⁹ cæsar
 dura uel grauiā rescriptit ei / q̄re herodes placat uolēs cæsarē misit romā Nico. damaſcenū. c.16. c.134.
 Criminationes Euryclis Lacædemonii contra filios ad patrem Herodem / & quia ligasset eos pa-
 ter & ad Cæsarē scripsisset. cap.17. car.134.
 Ut per Nicolaum accusatione liberatus herodes est apud Cæsarē / Sylleus autem accusator her-
 odis mortē a iudicatus est. cap.18. car.135.
 Qualiter Cæsarē patrē p̄bēre cōcilio i Beryto habito accusauit filios herodes. cap.19. car.135.
 Mors iuuenum & sepultura corporum eorum in alexandria. cap.20. car.136.

¶ Incipit Liber.XVII.

¶ Qualiter antipater odio hitus est ab oī gēte pp̄ interfectionē fratru suoz. cap.1. car.136.
 Qualiter Herodes rex filios alexandri & aristobuli filiorū suorū adoptans/filia Feroræ illis despo-
 sauit & antipatri / & qualiter antipater psuasit patri desponationē in suos trāsferre filios / & qualiter
 Herodes aduersus Traconitas uolēs munitus existere Zamariam iudæum qui de Babyloē discesserat
 & i antiōchia degebat euocās ibi cōstituit / & utebat illo opposito aduersus Traconitas. ca.2. car.137.
 Qualiter antipater oblectabat eos q̄ circa Ferorā erāt uolēs p̄ illos insidiari/patri & qualiter agno-
 scēs soror regis Salomæ clā denūciat⁹ fratri / & de interfectione Phariseoz regi aduersatū. ca.3. c.137.
 Qualiter rex Herodes præcepit fratri suo Feroræ ut excluderet uxorem suam / aut eius regno
 discederet.

discederet/ & qualiter antipater suspectus patri factus timens eū scribebat amicis in Roma ut scriberent patri eius ac psuaderent/ ut mitteret eū ad Cæsare eū pecuniis quod psuasum est Herodi filii/ & de morte Feroræ fratris Herodis. cap. 4. car. 137.

Accusatio uxoris Feroræ a filiis Feroræ q̄ ueneno perisset/ & qualiter Herodes exquirens reperit cōtra se uenenu patū a filio antipatri/ & p̄serutatus antipatri cognouit insidias. cap. 5. car. 138.

Nauigatio antipatri de Roma ad patrē/ & qualiter a Nicolao Damasceno Herodis amico fuit accusatus p̄sidētibus in iudicio Varone quilio/ & ip̄o Herode eū amicis utrorūq; in quo iudicio antipater multifariæ cōiunciē de facta cōspiratione in patrē inrantū ut uenenu patū a filio p̄paratū/ in mediū p̄ferret/ q̄ ad exp̄imētū iussu Varonis bibēs unus dānatog/ statim mori. cap. 6. car. 138.

Herodes antipatrū filiū misit in uicula/ & legatio missa ab herode ad cæsare de filio. ca. 7. car. 140.

De ægritudine Herodis/ & seditione iudæog/ & q̄a desperas oēs optimates iudæog/ p̄cepit occidi in hora mortis suæ/ & quā tpe illo deportata sunt ei litteræ ab legatis ad cæsare missis/ habētēs dānationem antipatri in arbitrio eius/ & uoluntate esse positam/ & quia inualecēt ægritudine malū p̄cans/ culto se interemisset si p̄uocatus non fuisset. cap. 8. car. 140.

Qualiter antipater putans Herodem defunctū locutus fuerit castodi corporis de dimissione sua/ & propter hæc antipatri peremptio. cap. 9. car. 141.

Testamentum Herodis ad Cæsarem/ & distributio iter eius filios/ & qualiter archelaum p̄fecit deinde mors ipsius. cap. 10. car. 141.

Epistola Herodis ad exercitum/ & admonitio fidei seruandæ circa filium eius archelaum qui statim eleuatur in regnum. cap. 11. car. 142.

Sepultura herodis i herodio castello/ & fauor archelai regis ad pplm/ & pli ad ip̄m. ca. 12. car. 142.

Qualiter populus seditionē mouit aduersus archelaū in festiuitate azymorū/ & qualiter archelaus tria milia ex eis interemit/ ipse uero nauigauit ad cæsare/ credēs regnū Philippo fii suo. ca. 13. car. 142.

Qualiter archelaus Romā ascendente Sabinus q̄ erat in Syria Cæsaris curator ascendit in Hierosolymam uolenter expetens herodis pecunias/ & castella a curatoribus archelai. cap. 14. car. 142.

Qualiter persuaserūt curatores populo atripere arma/ & occidere Sabinum uel Romanum exercitum in antonia constitutum. cap. 15. car. 143.

Qualiter Cæsar testamentum Herodi confirmauit/ seruans filiis eius testamentum/ & diuisio regni iudaici in Tetrarchias. cap. 16. car. 145.

De eo qui se mentiebantur esse alexandrum herodis filium/ & qualiter fictio ista depræhēsa sit in uestigante cæsare/ & poena qua multatus est. cap. 17. car. 145.

Qualiter archelaus accusatus est a iudæis apud cæsare quem cæsar indignatus/ regno priuauit/ & trusit in exiliū apud Viennē galliæ/ & somniū uisum archelao/ & Glaphyræ. cap. 18. car. 146.

Incipit Liber. XVIII.

Qualiter Cyrinus a Cæsare destinatur ut Syriam iudæamq; censeret. cap. 1. car. 146.

Qualiter Copinius ex equestri ordine missus ē in iudæā/ & quia cyrinus uenit in iudæā uniuersorū dep̄daturus substantias/ & archelai redditurus pecunias/ & quia iudæi moleste ferētēs/ tādē psuadente iozaro pontifice passi sunt descriptionē fieri substantiæ suæ. cap. 2. car. 146.

Qualiter iudas gaulonires/ & quidam alter persuaserunt multitudini/ ne suas describi substantias paterentur. cap. 3. car. 146.

Qualiter populi eoz cōsecuti/ seditiones & bella ciuilia/ seu latrocinia exercuerūt. cap. 4. car. 146.

Quatæ sint hæreses philosophog/ apud iudæos/ uel q̄ibus teneant legibus. cap. 5. car. 147.

Qualiter herodes philippus ciuitates in honorē cæsaris fabricauerūt/ & qliter Samaritæ ossa mortuorū i tēplo iactates cū festiuitas azymorū imineret populū redidere pollutū. cap. 6. car. 147.

Mors Salomæ sororis herodis quondā regis iudæorū/ mors ēt augusti/ romanorū secūdi impatoris. Successio Tyberi Cæsaris sub quo pontius pilatus mittit in iudæā. cap. 7. car. 147.

Qualiter pōtius Pilatus noluit latēter intromittere in Hierosolymā statuas cæsaris cognoscēs aut pplus seditionē aduersus illū cōmouit/ donec illas ab hierosolymis i cæsareā trāsmitteret. ca. 8. car. 148.

DE IESU CHRISTO.

De facto quod cōrigit Romā in tēplo Iſidis/ & q̄ iudæis p̄ illud tēpus Romæ/ puenērūt oibus urbe expulsis p̄ Tyberiu/ & de seductiōe samaritici populi/ uel oppressiōe eius p̄ pōtū pilatū. ca. 10. car. 148.

Accusatio samareorū aduersus pilatum apud Vitelliū/ & qualiter Vitellius Romam eū ad cæsare/ rem ire compulsi/ ut ibi antipater corūq; cōtingerāt redderet. cap. 11. car. 149.

Vitellius ascendens Hierosolymā/ magnificus ac munificus extitit i populo/ & qualiter Tyberius cæsar scripsit Vitellio/ ut amicitias cōponeret cū artabano p̄horū impatore. cap. 12. car. 149.

Mors Philippi fratris Herodis iunioris/ & qualiter Tetrarchia eius dispensationi syriæ/ regiminiq; coniuncta

cōiuncta est/ & de simulatione quæ contigit inter arethā petraū/ & herodem/ quia eiecit herodes filia arethæ/ quā duxerat uxore amore captus herodiadis quā subintroduxit loco uxoris/ & quia Tyberius p̄uocatus scriptis herodis mādāt Vitellio aduersus arethā pugnare. cap. 13. car. 149.

De iohanne baptista ab herode passo/ & Vitelli præparatio in pugna aduersus arethā secundum q̄ scripserat ei Tyberius/ & quia Vitellius ascendens hierosolymā fauorabiliter suscipit a populo def. p̄rio quog; succinta de uniuersa maioris herodis profapia. cap. 14. car. 149.

Multiformis calamitas & infelicitas quæ prouenit agrippæ/ adeo ut a p̄rio liberto Romæ accusatus/ & conuictus in uincula a Tyberio sit iniectus mors Tyberii successio Caii/ solutio agrippæ de captiuitate/ & coronæ impositio per Caium. cap. 15. car. 150.

Qualiter herodes Tetrarcha ueniens Romam/ accusatus fuerit ab Agrippa/ & in exiliū missus cū Herodiade. cap. 16. car. 153.

Seditio iudæog/ & gētiliū i alexādria cōstitutog/ & legatio utrorūq; ad Caiū. cap. 16. car. 153.

Accusatio iudæorum ab Appione legato patris alexandrinorum propter quod statuam Cæsaris non haberent. cap. 18. car. 153.

Qualiter iratus Caius mittit Petroniū ducē ad Syriā cū huiusmodi mādatis/ ut cōgregata manu pugnaret cū iudæis/ si nolent eius suscipere simulachrū. cap. 19. car. 153.

Pestis quæ contigit iudæis in Babylonia cōstitutis p̄ asineū/ & anileū fratres. cap. 20. car. 153.

Incipit Liber. XIX.

Qualiter Caius Cæsar insidiis a Cassio Charea extinctus est. cap. 1. car. 156.

Qualiter Claudius patruus eius coactus a militibus suscepit imperiū/ & seditio senatus & populi ad inuicem/ & utriusq; partis. cap. 2. car. 160.

Legatio regis agrippæ ad senatū/ & qliter cōsequētes milites q̄ erat cū senatu/ ad claudiū trāsire/ & de morte chereæ seu aliorum Caii interfectog/ ipsi quog; claudio repugnantium. cap. 3. car. 161.

Qualiter Claudius Cæsar reddit agrippæ omne regnum paternum adiciētēs etiam illi Lysaniæ tetrarchiam/ & libertas iudæorum quæ prouenit eis sub claudio/ cum prius amisissent eam sub caio nanigio quog; regis agrippæ in iudæam. cap. 4. car. 162.

Epla publii Petronii rectoris Syriæ ad doritas p̄ iudæis/ & qliter rex agrippa hierosolymog; multos locupletēs/ cōstruēs studiū suū ip̄fectū drelig/ phibēre cæsare/ q̄ op̄ ip̄m suspectū hūit. ca. 5. car. 162.

De honore quo Berityos honorauit/ & de aduētu regū ad ip̄m in citate tiberiada. cap. 6. car. 163.

Qualiter prorecessit de ciuitate cum regibus in occursum Marci/ p̄sidis Syriæ uel quali modo uitam finierit/ cum non dedisset honorem deo/ populo sibi attribuente honores diuinos/ & non humanos in rheatro/ quare confestim sensit plagam dei. cap. 7. car. 163.

Mortuo rege agrippa/ Cæsarienses uel Sebasteni indecenter blasphemabant defunctum/ status quog; filiarum eius diripientes contumeliose tractauerunt. cap. 8. car. 163.

Post mortē agrippæ/ Claudius Cæsar Cuspiū Fadū mittit p̄fectū in iudæā/ cui etiam iniungit ultio exercēda in Cæsariēses/ & Sebastenos pro defuncti agrippæ contumeliis. cap. 9. car. 164.

Incipit Liber. XX.

Quæadmodū Claudius post Agrippæ mortē/ in Syriā misit successorē Marso Cassiū lōginū/ & q̄a Fadus missus p̄curator iudæe indignatus iudæis q̄ transflauit erat positi/ q̄ fieri uoluntatē suā contra Philadelfenos arma sumperūt/ tres uicōs priores ipsorum cōp̄prehendens/ unum occidit/ duobus fugam immisit/ & de prolemæo principe latronum ad eum deducto/ & occiso. cap. 1. car. 164.

Quia fadus p̄curator iudæe/ & Cassius lōginus p̄ses Syriæ p̄ceperūt iudæorū p̄moribus ut talarē tunicā/ & p̄ficale uestē in antonia constituerēt sub potestate Romæ/ sicut & prius. cap. 2. car. 164.

Quomodo Claudius cæsar rogatus ab agrippa senioris agrippæ filio/ concessit iudæis petitiones ipsorum/ & fado rescriptit. cap. 3. car. 164.

Quemadmodum Herodes frater agrippæ defuncti petiit a Claudio potestate templi/ & sacerdotum ordinationem/ & impetrauit. cap. 4. car. 164.

Quemadmodum Helena adiabenorū regina/ & eius filius iazates solennitates/ & ritus zelati sūt iudæorum. cap. 5. car. 164.

De fame q̄ ap̄p̄hendit ciuitatē Hierosolymorū/ & mitigata p̄ Helenā reginā adiabenorū/ & eius filii iazatē/ q̄ de paganismō cōuersus fuerat in iudaismū/ & de artabano rege parthorū. cap. 6. car. 165.

De Mago quodā q̄ prophetiā se esse asserēs plurimos iudæorum seduxit. cap. 7. car. 166.

Quomodo

Quomodo Tyberius Alexander in Iudæam directus administrator filios Iudæ Galilæi populū seducentes occidit. cap. 8. car. 166.

Quomodo Tyberio Alexandro Cumanus successit in Iudæa & qd defuncto herode fratre regis agrippæ defuncti Agrippa iuuenis eius hūit principatū. Cæsare sibi claudio cōcedite. cap. 9. car. 166.

Quia aduentu Cumanii præsidii in Iudæa a Cæsare destinati sub eo multi usq; ad .xx. milia Iudæorū perierunt quarta die azymorū. cap. 10. car. 166.

Seditio Iudæorum contra Samaritanos & quia multi Iudæorū extincti sunt per Cumanum adiutorem Samaritanos. cap. 11. car. 166.

Quia Numidius q̄ Idratus Syria p̄ses audiens hæc & ascendens in Iudæa primates Iudæorum contra Samaritanos Romā iussit ascendere pariter & Cumanū & Celerē ut Claudio Cæsari deberēt ex his q̄ fuerat gesta reddere rōnem & qd quosdā Iudæorū ipse puniuit. cap. 12. car. 166.

Quia Claudius audiens inter eos Iudæos qd abfoluit a culpa rogatus ab agrippa rege Cumanum uero exilio deportauit Celerē autē misit in Iudæam & Samaritanos p̄mates morte multauit. cap. 13. car. 166.

Fœlix mittit p̄curatorē in Iudæam & q̄ta præs adiecta sit agrippæ regi p̄ Claudiu. cap. 14. car. 166.

Morietur Claudius cui successit Nero q̄ matrē uxore & alios multos gn̄is sui interfecit. cap. 15. car. 167.

Quia fœlix missus in Iudæam & inueniens prouinciā a latronibus nimis afflictā p̄cepit ut illis in terentis pacē tribueret regioni principē uero latronū Eleazarū uinctū direxit ad Cæsare & de morte Ionathæ pontificis. cap. 16. car. 167.

Quia ueniēte ægyptio malefico & multis Iudæorum ab eo seductis Fœlix aggressus eos multos occidit. cap. 17. car. 167.

Quemadmodum Iudæos & Syros pro æquitate ciuilitatis in Cæsarea seditiose concitantes Fœlix compescuit. cap. 18. car. 167.

Quomodo Portio Festo in Iudæam missus pro successione Fœlicis contigit prouinciā siccaris commoueri. cap. 19. car. 167.

De porticu interiore tēpli & quemadmodum eam exaltauerat Iudæi & quia Festus ob hoc indignatus iussit opus destrui sed Iudæis rogatibus cōcedi sibi ob hoc legatos mittere ad Nerone cōcessit miserunt nuncios quos audiens Nero ueniēti gesti operis cōdonauit & ædificiū manere permisit & quia moriente in Iudæa Festo successor uenit Albinus. cap. 20. car. 168.

Quia sub eo a nece prouincialium siccariorum cessauerunt. cap. 21. car. 168.

Quia Florus ueniens Albino successor tantis malis Iudæos affecit ut eos ad arma contra Romanos uenire compelleret. cap. 22. car. 168.

☞ Iosephi Mathathie filii hebræi genere sacerdotis ex hierosolymis de antiquitate Iudæorum cōtra Appionem grammaticum alexandrinum. liber. 1. car. 169.

☞ Flauii Iosephi de antiquitate Iudæorum ad Epaphroditum. liber. 2. car. 175.

☞ Explicite Tabula Antiquitatis Iudaicæ.

☞ Rubricæ nuper editæ sup libro de bello Iudaico p̄ Magistrū Frānciscū Macærata ordinis minorū. ☞ Incipit Liber primus.

 Valiter antiochus q̄ cū Ptolemæo sexto in Syria bellū gerebat supauit ciuitatē munitissimā tēpla spoliata occidit oēs ex optimatibus deinde supato Bachide p̄posito p̄sidiis antiochi p̄ Mathathia & occiso exat̄isq; ducibus antiochi ex finibus Iudæe & mortuo antiocho filius antiochus noīe cōgregatis militibus Iudæam iteḡ inuadit & supato Iuda primo natu ex filiis Mathathie & interfectis multis ex Iudæis Hierosolymā est profectus & ibi relictis p̄sidiis in Syria reliquos milites ad hyemandum traducit. cap. 1. car. 183.

Post discessu antiochi Iudas cū ducibus eius cōgredit & tadē supat & morietur. cap. 2. car. 183.

Ionathas frater Iudæ reconciliatur antiocho sed in fidiis antiochi capit & iratus antiochus quia a Symone fratre Ionathæ fuisset superatus Ionathan interfecit. cap. 3. car. 183.

Simon frater Ionathæ iteḡ gerit bellū cū antiocho quo supato ob hoc pontifex creat sed in fidiis Ptolemæi generi sui captus moritur capta coniuge cum duobus filiis Simonis Hyrcanus tertius filius honorē patris defendens diu cū Ptolemæo bellū gessit & ob misericordiā matris & fratru tantū diu stulit ut annus feriatu ueniret quo licebat dimitti bellum. cap. 4. car. 183.

Antiochus iterum iratus propter ea quæ passus est a Simone irruit in Iudæam cōtra ioāne dictum hyrcanum quē trecentis talentis placauit. cap. 5. car. 183.

Ioānes dictus Hyrcanus in uictō tēpore uindictā qd Antiochus bellū gerebat cōtra Medos p̄prexit contra ciuitates antiochi & multas occupauit. cap. 6. car. 183.

Gentiles

Gentiles ob inuidiā in ioāne cœperunt agere seditiōē qui tandē denicti sunt & ipse rebus administratis per triginta tres annos moritur relinquens filios post se hic princeps pontifex & propheta factus prædixit filios duos maiores non regnuros. cap. 7. car. 184.

Aristobulus succedit in regnū patri contendit cū matre quia eā dominā rerū reliquerat ioannes ipsam fame necauit deceptus uerbis matris suæ fratrē antigonū interficere fecit hoc audito iāto merore confectus ut tandem moreretur. cap. 8. car. 184.

Alexander frater aristobuli rex cōstituit occidit fratrē pugnat cū Ptolemæo occupat bona Theodorici a quo oia recuperat & fere decē milia Iudæorū interficiunt multas ciuitates occupat cōgreditur cū Obedio rege arabū a quo supato exercita mix solus euasit Hierosolymā petit nititur redire in gratiā cū subditis quos nullo modo sedare potuit. cap. 9. car. 184.

Iudæi petunt auxiliū demetrii q̄ supat proeliū sed timore p̄teritus qd sex milia ex Iudæis se cōtulerat ad alexandru discessit Messali ciuitatē deuastat mulieres earūq; filios corā matribus necabat quæ impietatis p̄teriti octo milia Iudæorū p̄sugunt eadē nocte in Iudæam. cap. 10. car. 184.

Bellū gerit antiochus frater Demetrii cum alexandro qui licet oppida multa diremisset & multos occidisset non potuit tamen antiochum arcere sed p̄ regē arabū tandē deuictus est alexander in Iudæa reuertit qui moriens uxori reliquit principatū hæc declarat filiu hyrcanū pontificē aristobulum uero regē hic fraude multo sibi deuiciens matre morbo laboratē castella multa occupat mater uero miserata Hyrcanū coniugē & filios aristobuli carcere conclusit interim morietur alexander reconciliat hyrcanus & aristobulus. cap. 11. car. 185.

Antipater hortat hyrcanū ut impiū repetat ad regē arabie accedunt p̄ auxiliis & aristobulū uadit & sapant mortuusq; esset nisi dux Romanorū soluisset obsidionē. cap. 12. car. 185.

Aristobulus prosequitur & refarcitis copiis congressus cum hyrcano occidit supra sex milia eorū Antipater & hyrcanus ad pompeiu qui tunc erat in Damasco accedunt ut restituat hyrcanū pompeius cum exercitu ad fines Iudæe peruenit Aristobulus alexandrium confugit pompeium alloquitur paccato Pompeio pollicitatiōibus audita morte Mithridatis perrexit Hierosolymā decepto Pompeio eo qd ex promissis nihil est factum iratus pompeius aristobulum in custodiam collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euerat. cap. 13. car. 185.

Hæsitatē pōpeio quō urbē caperet orta est seditio inter eos q̄ in ciuitate erāt deniq; uicta est ps aristobuli receptis Romanis inicit cōsiliū cū Hyrcano quō aliā p̄te quæ in locū tutissimū cōfugerat caperet tandem sine cōsilio & auxilio Pōpei nihil esset factum. cap. 14. car. 186.

Tentans pōpeius locū inuadere tertio mēse uix turrim unā euerferat. cap. 15. car. 186.

Faultus Cornelius muros primus ascendit multi occidunt multi ex muris se proiciunt Pompeius cum suis comitibus ingreditur in templum ingressus neminē nisi pontificē uidit p̄cepit qd nihil aufereretur postero die solēna celebrauit Hyrcanūq; pontificē declarauit Pompeius uero cum Scuro ducens aristobulum Roman profectus est. cap. 16. car. 186.

Scarus in arabia p̄ficiscit patit multa ob asperitatē locorū alexander aristobuli filius iteri Iudæam populat timet Gabinū p̄pterea loca arabie munit Gabinus p̄misso marco anonio adiūctis aliis obuia fit alexandro coactus alexander cōgredi cū Gabinio uictus effugit Gabinus restaurat loca p̄terit alexander legatos ad eū misit pollicēs sibi oia castella q̄ ipse Gabinus eruit fūditi. cap. 17. car. 186.

Gabinus Hierosolymam deducto Hyrcano reuertitur aristobulus interim parato exercitu alexandrium occupat sed tumultu Romanorū in Machærunta confugit sed tandē capitur & ad Gabinium perducitur alexander interim Iudæam reduxit in discessionem Romanos multos trucidare decreuerat Gabinus concordiam peruasit sed certantibus ipsis alexander fugatus disperit Gabinus hierosolymam reuertitur. cap. 18. car. 187.

Cassius succedit Gabinio suscipit Syria aufert aurū tēpli perit trāgresso Euphrate Cassius Syria am descendit occidit Pissilam colligit seditiosos aristobuli. cap. 19. car. 187.

Antipater ex arabis cōiugē suscipit sociat sibi regē arabū p̄ affinitatē bellū uult gerere cū aristobulo Cæsare mittit e roma aristobulū solutū uiculis in Syria perit ueneno & alexander eius filius occidit ptolemæus aufert antigonū & eius sorores a cōiuge aristobuli & minorē sibi coniugio copulat antipater mortuo Pōpeio cōsiliū se in clientelā Cæsaris & mitridates cum antipatro uictores fiunt & pōpeius tandem gratia antipatri pontificatū confirmat Hyrcano. cap. 20. car. 187.

Antigonus corā Cæsare criminabant antipatru sed Cæsare cognitis meritis antipatri hyrcanū cōfirmat & cuius uellit dignitatis p̄ponit adoptionē declaratur procurator Iudæe sedat Iudæa hyrcanū redit in gratiā populis tandem phaselū filium maiorem p̄posuit territorio hierosolymorū herodem minorem natu curatorem Galilæe q̄ Ezechiam deprehendit cum multis aliis ex hoc cognitis est Sexto Cæsari propinquo magni Cæsaris. cap. 21. car. 187.

Compellitur

Cōpellitur Herodes ab Hyrcano q̄ eū tā gloriōsū euasisse oderat ut ad eum accedat. ipse uero p̄sua
sus uerbis mortuorū q̄ inuiderāt Herodē accessit fecit. sed recessit Herodes nō paratus obedire. Conci-
tatur Hyrcanus iterū cōtra Herodē sed Herodes declaratē a Sexto Cæsare dux militū in Syria. Hero-
des Hyrcanū cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur. cap. 22. car. 188.

Oritur discordia inter romanos & ob diuinitatē bellī uenit Marcus successor Sexti Cæsaris qui
mortuus fuit a Cæcilio Basso fauore Pompei. cap. 23. car. 188.

Tempore quo Marcus fit successor Sexto Cæsari/Cassius Syria/petit exactiones imponit irasci/
tur cōtra Malichū eius exactorē. Herodes fit carus Cassio. praeficitur procurator Syriae/Cassio dece-
dente a Syria orit̄ seditio Hierosolymis Felix qdam uolens uindicare necē Mallii fratris cōgreditur
cū Herode/Herodes potitur uictoria. Accusatur Herodes Antonio interfecto Cassio pecunia eū pa-
cauit ueniant legati Antiochie centū uiri contra Herodē & Hyrcanū Mefalla defendente eos/ retrar-
chas ambos declarat Antonius legatos carceri cōpellit/ maior tumultus fit Hierosolymis bellū gestū
est cōtra alios legatos ab Antonio ita ut multos occidisset/ Barzaphranes cōcitans iterū Paucorū cō-
tra Hyrcanū tandē ab Herode multi obruncantē die pentecostes in ciuitate ortū est bellū ita ut multi
occisi ab Herode/ multi fugati. cap. 24. car. 188.

Admittitur arbiter pacis Pacorus. simulans Pacorus uolebat Antigonus adiunare/ cognitis insidiis
missos ministro ad necē Herodis qui noluit admittere habēs hmōi suspectos/ audito q̄ Phaselus fra-
ter eius fuisset corruptus ad Idumaeā nocte p̄git/ cognitus a barbaris cogit̄ recedere praemissa matre
& fratribus/ ad Masada properabat decertans cū illis potitur uictoria/ Iosephus frater Herodis obuiā
Herodi uenienti ex Idumaea fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit/ parti Hierosolymā uenit
constituit regē Antigonus/ Hyrcanū & Phaselus uerberates/ dentibus auricularibus truncauit Antigonus
ne possit esse pontifex. Herodes cognita morte Phaseli fratris uix euadens Romā puenit. Creat rex
fauore oīum & fauore Antonii & Cæsaris. cap. 25. car. 189.

Antigonus inclusos tenet Iosephum & alios qui etiam exeuntes quandoque uinebant quandoque
aduerso casu reuertebant. Vētidius iterū festinat Iosepho & aliis ferre auxiliū/ sed placatus muneribus
antigoni discedit/ Herodes ex italia reuertit̄ & cōtra antigonū sumit exercitū/ castris positis declarat
populo uenisse bono populi & nō recordaturis offensarum/ detegit̄ corruptio Sylonis ab Herode q̄
ipse uinū & oleū & oīa necessaria defferri scripserit i Hiericūtha/ herodes occupat ciuitatē & q̄ngēta
cacumina montiū/ cōmittit bellū/ uictor reuertit̄. herodes multos i spelūcis occidit. pater septē filios
cum matre occidit qui uolebant foedus inire cum Herode/ & septem etiam desuper occidit/ reuertit̄
in Samariam contra Antigonus dimisso ptolemæo praeposito qui ab eis occiditur/ occisis mul-
tis per herodem fertur q̄ Iosephus eius frater in iudaea frangitur & morit̄ in Galilaea se cōfert/ uulne-
rat Herodes/ municipia multa occupat/ in fugā uertit acie inimicorū/ ciuitatē ingredit̄. clade fecit ex
illis magnā/ sed p̄pter hyemis asperitatē non potuit Hierosolymā applicare/ interi uxore ducit & in
Hierosolymā petit iterū orit̄ discēssio in ciuitate. Herodes iratus quoscūq̄ posset occidit / Antigonia
ad pedes Cassii p̄sternit. Herodes querit pacare ciuitatē/ & studiosos suos facere amicos/ Antigonia
nos neci tradere. cap. 26. car. 190.

Cleopatra indignata q̄ p̄pique nullus ex sanguinitate eē/ ad extraneos occupados se cōuertit/ mo-
liebat ut herodes & malichus interirēt p̄ Antonii q̄ noluit/ insidiis piclitas/ Herodes ex hoc recreati
Arabes pugnā reperit̄/ fugat militē herodis/ ulciscunt arabes/ interi alia calamitas occurrit herodi. s.
terremotus ifinitū ut triginta milia hoīum interirēt/ icitat̄ hoc magis arabes/ Herodes hortat̄ suos ad
resistendū facto sacrificio cōgredit̄ & potit̄ uictoria/ desiderat patronos illius gētis adiit Cæsare he-
rodes cōquerēs de antonio. Herodē regē instituit & diadema ipsū i aegyptū p̄sternit Cæsare/ & mor-
tua Cleopatra & antonio regnū auxit herodi/ pcurator Syriae instituit/ cōstituit tēpla & multa i hono-
rē Cæsaris fecit & agrippae/ orit̄ discordia iter uxores herodis/ ira cōcitatus Mariāne fecit occidere
quē ualde poenituit/ irati filii ob matris mortē criminant̄ apud Cæsare/ antipater interim succedit in
regnū/ curat mortē fratru ex p̄te Mariānes/ cōciliat filios Cæsaris patri/ nō cessat antipater dolis & s̄s-
mulatiōibus fratres criminatori cōsilio nouercae illorū/ illis nescientibus/ alexāder corrupit amicos regis
irudie in carcerē/ recōciliat archelaus alexandrū herodi / Eurycles accusat alexandrū uincinū filiū
& separatim custodiunt. Mittit herodes litteras cū iudiis ad Cæsare. Saturninus & Volūnius sūt du-
ces offocant̄ rādē iussu herodis/ poenitet herodē mortis filioꝝ & nepotes amplectit̄/ & antipater ira
scit̄ patri herodi/ orat̄ antipater ab herode ut Romā reuertat̄/ cōuenit herodes antipatru priuatē re-
gno & noie regio. icendunt̄ uini sophistae & q̄ aquilā demiserūt ex muro/ iubet multos ex iudaeis oc-
cidere. serunt litterae a Cæsare de dānatione antipatri occidit antipatru Herodes/ morit̄ Herodes/ le-
gitur testamentum de institutione archelai regis/ sicut exequiā cum maximo apparatu ab archelao
sepelitur in castello quod Herodion dicitur. cap. 27. car. 192.

Archelaus

Incipit Liber secundus.

Archelaus p̄ turbatiōes nouas cogit̄ p̄sternit romā multos occidit die festo q̄ pascha appella-
tur/ relinqt Philippū pcuratorē regni & curatorē familiarū rerū/ rōnē administratiōis reddit Cæsari
Archelaus/ accusat archelaus apud Cæsare q̄ noie tātū Cæsare ostēdisset regē nō re ipsa/ defenditur
a Nicolao archelaus & ad pedes Cæsaris se p̄sternit/ iudaei cū relicti ab archelao cōgrediunt̄. Varus
res cōponit petūt iudaei ut p̄ iudices res administrēt/ Cæsare nō annuens his archelau tetrarchā fecit
in media parte/ pollicēs regia dignitate donaturū alia mediētate regni aliis duobus filiis Herodis di-
misit donauit Cæsare aliis muneribus ceteros filios & filias Herodis. cap. 1. car. 201.

Iudaeus quidam interim simulat se esse alexandrum ob similitudinē cū illo Romā uenit cognoscit
a Cæsare/ patefacit ipse Cæsari dolum & fraudem/ his ridens Cæsare remigum numero inferuit/ sua-
forē illius fraudis interfecit/ ponuntur quaedā secte philosophorū & eorū uita. cap. 2. car. 203.

Decedēte regno archelai Philippus & Herodes atipas regunt Tetrarchias suas deserē ipsū ad Ty-
beriu post mortē augusti/ pilatus mittit a Tyberio iudaei ob imagines caesaris quas itulit i tēpla orit̄
discordia maxia/ Caius caesar uult deus appellari/ eius imagines & statuas p̄cipit erigi/ renitētib⁹ illis
minat̄ eis/ morit̄ Caius/ Claudius rapit̄ i regnū/ mittit agrippā ad senatū ut placeat eū esse regē/ non
admittit curia/ remittitur agrippas ad senatū nūciās pugnā aduersus eos. cap. 3. car. 204.

Senatus uadit ad Claudiu/ offert uictimas deo/ ipse donat agrippā regio patrimonio/ morit̄ agrip-
pa/ Claudius regnū in puincia redegit/ & herodes q̄ regnabat in chalcide morit̄. cap. 4. car. 205.

Post obitum herodis qui in chalcide regnauit/ Claudius agrippam filium agrippae regem instituit/
Cumanus curam accipit alterius puincia/ unde inter iudaeos oriuntur multi tumultus in die festi
azymorum/ populus in fugam se conuertit/ & propter egressum de cōstipatione. 30. milia hominum
consumpra sunt. cap. 5. car. 206.

Insurgant tumultus latrocinantium/ unde quidam per Cumanum capiuntur/ libri legis p̄ militem
quendam comburantur/ accensi iudaei ex hoc conuenerunt apud cumanum/ ad iudicium est ille ad
supplicium ex hoc populus quieuit. cap. 6. car. 206.

Confluctus oritur inter Galilaeos & Samaritanos/ quidam Galilaeus ad festiuitatem ascendēs inter-
fecit/ cumanus ad sedationem mittit p̄catores Hierosolyma audito homicidio uulgis in impetum
in Samariam irruit/ cumanus accurit cū ala militū/ multos interfecit principes Hierosolymae p̄canē
ut ab incepto desistant/ iudaei tandē eorū scibus acquiescunt. cap. 7. car. 206.

Fiant his temporibus multa homicidia samaritarum primates accedunt ad Numidiū quadratum
cōquerentes de huiusmodi latronibus/ conueniūt & nobiles iudaeorū defendētēs/ distulit Numidius
iudicium/ lyddā uenit/ audiens iteꝝ quarelas samaritanorū quosdam percuit securi/ quosdam relega-
uit/ cumanus uidetur Romā proficisci de reddēda rōne administrata puincia apud claudium/ ex sa-
maritis tres interficiuntur/ cumanus iubetur ex urbe discedere. cap. 8. car. 206.

Nero succedit Claudio fratre matre & uxore interfecit/ ad Iherosolūp̄ se cōuertit. cap. 9. car. 206.

Aristobuli filius regnat in Armenia/ augetur regnum agrippae residuū iudaeae/ foelici creditur. hic
Eleazarum deprehendit mittitur Romā cū multis aliis/ insurgit nouum genus latrocinantium. sicca
riorū/ insurgunt quaedā secta hoīum q̄ cōsiliis & hypocrisis homines decipiunt. cap. 10. car. 206.

Aegyptus quidam pseudo propheta congregat. 30. milia hominum hierosolimam uult ascendere/
foelix cum quibusdam armatis eos depellit & fugat/ insurgunt quaedam magi qui tentant reuocare
populum a seruitute Romanorum/ insurgunt tumultus in Caesaria inter populum scilicet iudaeū &
Graecū/ foelix nequius pacare ex utriq̄ nobiles ad Neronē mittit/ Succedit Festus foelici qui plu-
rimos latronum interfecit. cap. 11. car. 207.

Albinus fit successor Festo qui fauit latronibus/ & postea Caestius Elorus qui ita se gessit ut multi
coacti sint relinquere patriam ob publica latrocinia/ & rapinas suas. cap. 12. car. 207.

Fit questio in Caesarea inter iudaeos & Caesarienses de Synagoga iudaeorum quia impediēbāt
ad illuc accessum/ iocundus q̄ erat praefectus equitū pergebat sedare tumultum/ recedit iudaei i Nar-
bata cum libris legis primates iudaeorum ad florū accedūt conuenerunt/ quos iubet uinciri propter
ablationem librorum legis/ ex hoc oriūtur iurgia maxia apud hierosolymas accusat Florus & eius ti-
more populus effugit/ Florus indignatus sedēs p̄ tribunali militūbus praepicit ut forū uenaliū diripe-
rent/ unde multi interfecit & spoliati & domus omnium dirute sunt. cap. 13. car. 207.

Rex Agrippa alexandriam proficiscens/ inuenit germanam suam Beronicem/ uidens iniquitatem
militum misit ad florū ut a cede desineret/ qui noluit immo peiora operatur uenit Hierosolymam
& uota deo exoluit/ regina uero Florum precatur. cap. 14. car. 208.

Multitudo clamat contra Florum/ primates sedant multitudinem Florus uidens multitudinem se
datam nouam querit insurgere discordiam/ multi occiduntur per Romanos sed desperatione du-

Etus populus irruit in Romanos/ quos expulit ex urbe/ uidens Florus nihil posse agere ab urbe digre ditur Casariam venit. cap. 15. car. 208.

Florus non cessans/ Iudæos apud Castium accusat de defectione dirigie tribunus Neapolitanus ad hæc inuestigada suscipitur a Iudæis benignissime & conqueruntur de Floro cognita inhumanitate Flori/ uulgus uult legatos fieri ad Nerone de crudelitate Flori. cap. 16. car. 208.

Aduocat corione iudæorum & cõstituit in suggestu Beronicæ germanæ rex Agrippa q oēs hortat iudæos ad quietē & paciētiā dicēs hæc nō placere Casari neq; eos posse rōanis obistere/ q toti orbi iā dominatur tādē acquiescit populus/ uolensq; p̄suadere ut Floro obediant/ quousq; successor ueniat/ accensa multitudo ex urbe pepulerunt ipse in regnum discessit. cap. 17. car. 209.

Quidam eo tpe insurgūt & rōanos oēs interficiūt Eleazarus dux militū phibet rōanos hostias imolare/ nobiles qdā hortat ne id fiat/ ad Florū destināt legati & ad agrippā ut cū exercitu ascēderēt i ciuitatē diu diē ciuitas i duas ptes/ qdā nobiliū & p̄ticipū cõfugerūt qdā in cloacis latuerūt. c. 18. c. 210.

Quintadecima die mensis augusti fit imperus in Antoniam & omnes obfessos in eo p̄ficio capiunt/ post regem accedunt exurunt turres/ scantur Manaimum ut liceat aufugere quibus conceditur relicti solum Romanis intus/ qui confugiunt in turres regias/ illi uero qui cum Manaimo erant/ irruentes illa loca diripiēte stratopedum incendunt. cap. 19. car. 211.

Capitur Ananias pontifex & cum fratre Ezechia occiditur & insurgūt quidam cõtra Manaimū/ nolentes eam regem/ interficiūt sophista a populo/ interficiūt Manaimum/ per Romanos etiā multati ex iudæis occiduntur/ ita ut Casaria uacuata iudæis remaneat. cap. 20. car. 211.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflāmauerunt/ imensa cædes fit ex iudæis & aliis/ Ciuitates etiā omnes plenæ cadaueribus/ scythopolitæ cum iudæis dimicant/ clam tñ nocte dormientes tertia/ eos inuadunt. 13. milia interficiuntur ex iudæis & eorū substantiam diripiunt. cap. 21. car. 211.

Circūfuis Scythopolitis a iudæis Simon quidā qui multos ex iudæis quottidie truncauerat/ educens gladium nullū hostium interfecit & patrem & matrē & filios & uxorem interfecit p̄ indignatione/ ne hostiū qs gloriaret/ & seipsum/ cædes maxima fit in Scythopoli urbes & populi conuicini/ iudæos oēs interficiūt/ multæ ciuitates alia pepcerūt eis miseratione motæ. cap. 22. car. 212.

In regno agrippæ insurgit p̄nicies aduersus iudæos/ Varus multos ciues q ad Agrippā & Castium uenerant poscendi p̄sidiū gratia in itinere occidit/ hūc Varrū agrippa punire nō audent/ mouit eū e regione qua procurabat. cap. 23. car. 212.

Iudæi persuadent romanis ut deserant castellū/ ut nē honoribus iudæi in Alexandria quos Alexandr cõcellerat conflictus continuus cū iudæis & Græcis fit. cap. 24. car. 212.

Alexandrini conueniunt ut largionē ad herodē mittant/ p̄miserunt iudæi cū græcis in amphiteatro fit discordia maxima inter eos/ Tyberius alexander cohercuit eos hortationibus qui irruentes Tyberium contumeliis appetebant/ ille quasi omnes fecit interficere/ domos diripere/ Zabulon ciuitas a Castio occupat/ diripit domos & loca incendit. cap. 25. car. 212.

Castius p̄mittit exercitū in ioppē quæ capit/ intendit eā & uiros oēs interfecit. cap. 26. car. 213.

Castius mittit Gallū in Galilæā suscipiunt eū ciuitates q uero nō obtem perabāt insequit & truci dabat/ p̄grediēs multa loca inuadit/ iudæi ad diē festū Hierosolymā petierūt/ q auditis militibus ueniētibus/ dimissis solenitatibus in Romanos irruerūt/ quorū multos occiderunt. cap. 27. car. 213.

Quærit agrippa uerbis iudæos auertere ut desisterēt/ mittit Borcæū & Phœbū ad iudeos/ p̄miserunt Phœbus/ Castius iudicet exercitū in oppidū iudæorū/ incendit/ p̄tē ciuitatis. cap. 28. car. 213.

Quidā uocabāt Castiū patefacturi portas/ qui cogniti/ p̄iecti sunt ex muris/ Castius tētat muros ascēdere & inuadere/ tēplū repugnat a iudæis/ recedit Castius & iudæi insequunt/ dimittit q̄ erāt/ ipe dimēto ad fugā & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset nocte aufugit insequuntur iudæi/ ex 10/ manis mortui sunt qnq; milia & trecenti peditū/ ex equibus nonigenti & octuaginta. cap. 29. car. 213.

Post fugam Castiū multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Nerone nunciaturus eius miseriam/ Qui Castium fugauerant reuersi sunt in Hierosolymam/ ex Romanis qui supererāt amicos sibi sociant/ Eleazarus persuadet populo ut sibi pareat constituantur diuersi diuersis locis/ facti/ iosephus unus ex p̄fectis subditos sibi quærit conciliare/ multos ex illis p̄ponit & p̄ficio regionibus galilææ sibi subdit/ munit loca omnia propter Romanos quos timet/ insurgit quidā in fidiator cum multis qui galilæam depopulantur congregat pecunias/ cogitabatque diuersa in perniciem iosephi. cap. 30. car. 214.

Quidam qui aggressi sunt procuratorem Beronicis & multa abstulerunt/ quia iosephus iussit ut rebus restituerentur illa/ contra eum tumultus maximos parāt/ accusantes eū esse proditorem/ irruunt in eius domum/ quærit placare illos uerbis/ p̄ualet aduersus eos/ iohannes quidā fraudē molitur contra iosephum in insidias/ cognita fraude ut de iniuria uendicaret/ accedit cum militibus ad iohannem

hic autem

hic autē emissis armatis iussit eū interfici/ aufugit in lacū/ resumptis uiribus iohannes cogit aufugere tētat aliud genus insidiarum aduersus iosephum. cap. 31. car. 215.

Defecit iosephus a suis/ quos ipse punit euocans oēs primates & astutia quadam utēs scaphis duccens secum in Tarichæas cuidam clamanti Clito nomine iubet manus abscedi/ ipseq; sibi dextera truncavit timore perterritus. cap. 32. car. 215.

Incipit Liber tertius.

Sentiens Nero res gestas nō p̄spere idignat/ mittit Vespasianum in syriam ad regēdos exercitus & ulciscendos iudæos rebellantes tādē ex iudæis. x. milia p̄mūt/ nō cessant iudæi uerū ascalonē petūt/ sed antonius positus insidiis qua erant trāsiturū sup octo milia interfecit ceteri aufugiūt/ Niger unus ex ducibus iudæorū in turrim se recipit quē antonius succēdit ille uero saltu demissus euadit/ uidentes iudæi illū gaudēt q dei p̄uidētia dux eorū i posterū sic seruatus. cap. 1. car. 216.

Vespasianus Antiochiā cū exercitu uenit/ agrippā offēdit fert opē Sephoris cõtra iudæos. c. 2. c. 216. Duæ sunt Galilææ opimæ abundantes/ hoies pugnaces sunt/ continent hæc prouincia diuersas ciuitates quæ irrigant/ diuersis fluminibus qbusq; sinibus terminantur. cap. 3. car. 216.

Exercitus quem dederat Sephoritis Vespasianus/ diuiditur in duo/ assidæ ciuitates & loca illa incurfant p̄radando iosephus in Sephorim impetum facit sed nihil efficit totā Galilæam igne & sanguine repleuit. cap. 4. car. 217.

Titus filius Vespasiani patrē suū reperit/ prolemaide qui multas legiones cõparauerat multosq; cuiuscūq; generis ad militiā uiros congregauerat. cap. 5. car. 217.

Laudatur Romanorū prudentia instruentiū seruos in militiæ disciplina/ quāq; sunt edocti instruedis castris & quē ordinem seruant in bellicis rebus describitur. cap. 6. car. 217.

Vespasianus cū filio suo ordinat exercitū in prolemaide Placidus interimit maximā multitudinē in Galilæa/ peruenit iotapata qui receptus cum suis/ a iudæis illico sunt interfecit/ ex iudæis uero tres occiderunt Placidus aufugit. cap. 7. car. 218.

Vespasianus cum armatis suis in Galilæam peruenit/ timent oēs iosephus conspiciens nō posse repugnare in Tyberiadē confugit. cap. 8. car. 218.

Vespasianus ciuitatē Gadarensiū capit iosephus mittit hierosolymā litteras/ si cupiāt fedas uel bellū cū Romanis/ si bellū mittat cõdignū exercitū ut possint repugnare Romanis. cap. 9. car. 218.

Vespasianus aggrediēs recidere iotapata motē ubi iudæi plurimi conuenerunt/ ciuitatē circunualat re iubet per milites ipse p̄ficio ponit castra aggeres facit ad oppugnandū ciuitatē iosephus curat ut muri ciuitatis altius p. 20. cubitos eleuent/ quod Romanos multū p̄truit. cap. 10. car. 218.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens nō posse capere ciuitatē statuit obsidere eam ut cogereēt inopia rerū reddere uidēs nolle eos reddere/ iterū ad certādū se cõuertit iosephus cogitat de fuga cū suis/ populus hortat ne recedat/ ipse dicit melius/ quia parabit aliū exercitū quo reuocabit Vespasianum ab eis/ statuit remanere/ se parat ad p̄liū/ aggrediēt multis incurfationibus Romanos egrediēs Vespasianus nollēs cū desperatis cõgredi iubet ut armati declinēt impetum. cap. 11. car. 219.

Admouet Vespasianus arietē muris/ muri cõcutiuntur machinis cogitat iosephus quō ictus arietis resellat/ Romani cõtra aliud genus machinant/ iosephus cum sociis igne concremarunt Romanorū propugnacula & aggeres ita ut spatio unius horæ oia sint concremata. cap. 12. car. 220.

Quidam uir iudæus saxo subleuato & demisso caput arietis fregit/ hic fixus est quinq; sagittarum uulneribus decedit/ aliū duo uiri Romanorū aciem p̄pucuerunt/ iosephus uero & cetera multitudo incendit machinas romanis iugentibus. cap. 13. car. 220.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur superato dolore uulneris scæuius bellū in iudæos incitauit/ pugnatur fortiter utriusq; cædit murus/ tibus machinarū ad matutinas uigilias illi uero munere partem illam. cap. 14. car. 220.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad inuadēdū urbē recreato prius exercitu/ iosephus cogit cõsilio Vespasiani ordinat milites ad resistēdū p̄liatur crudelissimo certamine. cap. 15. car. 220.

Die. 20. mensis iunij iudæi quasi defessi q nō haberent pugnatores quos mitterēt/ cogitauerunt oleo feruenti sup infuso Romanos oppugnare/ ac foeno græco sup sparso ut inde Romani caderēt/ uidentes dux Vespasianus tot mala milites p̄peti/ eos a bello reuocat & a poena. cap. 16. car. 220.

Vespasianus tres turres ferro circūdatas erigi fecit plenas iaculatoribus & fundibulatoribus fortissimis/ ita ut ex his q intra muros erant deserere defensionē muri cogantur. cap. 17. car. 221.

Vespasianus mittit Traianū in Ephra ciuitatem congregat cum illis tandem superat ciuitatem omnesq; præter infantes occidit. cap. 18. car. 221.

b ii

Ad Samaritanas Cerealis mittitur a Vespasiano/ quia eos pronos ad tumultū nidebat / inopiaq; quidam moriebant/ quidam ad Romanos confugebant. reliquos uero oēs nequiens persuasione placare occidit/ erant autem undecim milia & sexcenti. cap. 19. car. 221.

Ageres sup altitudinē murorū iotapatensis efferuntur/ quidam ad Vespasianū uenit p̄fugus ex ciuitate nunciāns paucitatē ciuiū & facilitatē capiēdi/ Vespasianus exercitū parat nocte hora qua ille do caeret ciuitatē aggrediunt/ & custodes occidunt/ ciuitatē ingrediunt/ qdam uero ne oppeterēt p Romanos se ipsos interfecerunt tandem Vespasianus incendi fecit ciuitatē inuērsam. cap. 20. car. 221.

Iosephus ne a Romanis inueniret in puteū se demisit lapidēq; supra iposuit ne uideret/ nocte exibat p̄scrutans si posset euadere. idēca p̄ quādā mulierē mittit ad eū Vespasianus cū fide de uenia/ timebat uero iosephus in somnis simulachra ei apparēt deprecāt deum/ in manus Romanorū se cōmittit/ habita prius oratione ad socios. cap. 21. car. 222.

Iosephus dehortat suos a cede/ nequies reuocare a p̄posito/ oēs se ipsos iterfecerūt ducit iosephus ad Vespasianū iubet Vespasianus eū custodiri ut ad Nerone mitteret/ iosephus alloq; Vespasianū scorsū cū filio Vespasianū eiq; dn̄s & regē orbis p̄dicat/ nespasianus eū liberat mēribusq; uariis eū dōat. c. 22. c. 222.

Vespasianus in prolema dida reuertit/ multi clamant de excidio iosephi ipse nihil respōdebat/ legio/ nes duas mittit h̄yematū Cæsareā/ quafdam scythopolim. cap. 23. car. 223.

Quidam ex iudaeis qui fogerant collecti in iope/ fabricatos piratis nauibus innium faciebant pelagus illarum partium Vespasiano uero illuc applicante/ tum per romanos tum per uentos qui illorum naues in scopulos cōpellebant/ quattuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt/ Ciuitatē incendunt dimittitq; Vespasianus equites qui loca uerentur. cap. 24. car. 223.

Audita captiuitate iotapate ab hierosolymis/ maximus eos inuasit dolor/ audito q; iosephus eēt cū 3 Romanis ira in eum concitabantur ita ut in Romanos sauius incitarent. cap. 25. car. 223.

Vespasianus ad agrippam proficiscitur/ audit Tyberiadā & Tarichæas rebellare/ iratus mittit filiū suū illuc/ appropinquantes ciuitati quidā ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedūt is uero eis indulget. cap. 26. car. 223.

Vespasianus praemittit Traianum in arcem an multitudinem pacem cupiat/ illi apertis portis eum li/ beratorem ac benemeritū proclamāu/ post ad Tarichæas proficiscitur/ castra ponit/ superatis illis/ ad nauale bellum se contulerunt. cap. 27. car. 223.

Congregata multitudine prope ciuitatem in planitie uidēs Vespasianus filiū suū mittit/ ipse uero patri nunciāuit dicens opus esse pluribus auxiliis/ suos deinde hortatur/ eorū genus & aiūm reminiscens ut strenue sint dimicaturi/ Vespasianus mittit auxilia/ gentem aggrediuntur/ omnes fugāt/ oppidum occupant/ cunctos occidunt praeter indigenas. cap. 28. ca. 224.

Leratit uespasianus audita uictoria filii/ post ad uersus eos qui ad lacum descenderant rates fabricari iussit. cap. 29. car. 224.

Declaratur natura lacus & ubertas & rerum uicinorum locorum. cap. 30. car. 224.

Fabricatis ratibus insequitur illos per lacum Vespasianus/ nemine remanente occisi sunt/ paucis post diebus intolerabilis fetor ex cadaueribus in terrā a mari compulsis infurrexit/ ut non solum ui/ ctis sed Romanis miserabilis fuerit/ totiq; aerem corripit. cap. 31. car. 225.

Relider Vespasianus pro tribunali apud Tarichæas quidq; de supstitibus fiendum sit deliberat/ tandem quosdam occidit/ quosdam donat/ quosdam uendit. cap. 32. car. 225.

Incipit Liber quartus.

Excisus iotapatensis reliqui iudaei se dederunt Romanis/ h̄ter quaedam castella & ciuitates/ quarū noīa ponuntur & earū conditio lacū quendam Gamala occupant intrantes Romani/ domos hostiū tecta oīa circūdant/ ex quo multi Romani mortui recedereq; coacti sunt. cap. 1. car. 225.

Vespasianus cū paucis relinquit/ his uero oppugnantibus resistit uidentes eius aiūm/ quasi diuinū reputantes impetum remittunt ipse uero exiit castrum. cap. 2. car. 225.

Vespasianus ad Romanos ueniens uisus aduersus casibus Romanos consolatur/ hortaturq; ad ulci scendos hostes Gamalenses quantum profunt resistunt. cap. 3. car. 226.

Vespasianus quosdā qui itabyriū montē occupauerant inuadit ad eos mittit placidū q; eos hortetur ad pacē/ sed illis renitentibus placidus congregitur/ fingens fugā/ aduersus illos reuertitur multos occidit/ multi confugiunt hierosolymam/ reliqui montē Placido tradunt. cap. 4. car. 226.

In Gamala tres milites nocte turrim effodiunt/ decidit turris magno sonitu/ oēs p̄turbati fugiebāt quos Romani trucidabant/ Titus urbem inuadit occidit multos/ multi in arcē confugiunt/ ita ut cru or effusus totam oppidum diluat. cap. 5. car. 226.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererant/ eos capit/ sed

capit sed quinq; milia ex his de uertice se p̄cipitarūt/ per romanos quattuor milia perempta/ solū duae mulieres saluæ factæ sunt. cap. 6. car. 226.

Mittitur Titus ad Giscalā oppidum galilæe quod restabat indomitū/ Vespasianus ad recreandos alios Cæsaream regreditur/ quia restabat modo hierosolyma occupanda/ Titus Giscalenos hortatur ut sedebant sine armis/ appropinquant portis/ illi apertis ianuis clamant ipsum liberatorem/ munit oppidum sicq; tota galilæa liberata est. cap. 7. car. 226.

Ex aduentu ioānis in Hierosolymā totus populus effusus percunctatur quid agant Romani signi ficato excidio Giscalion/ timor eos inuadit imēsus/ hortat ioānes hierosolymas ad bellū/ senes time bāt excidiū urbis ex hac re oriunt multæ prædationes & latrocinia in urbe cōtra multos fingebant uaria in eorū perniciē/ phana conculcātur/ sitq; maxima cōtrouersia aduersus istos/ fit bellū inter hos inuasores & populū/ horū causa erat ioānes q; simulabat amorē restamē & cōsilia populi alius nocte apperibat hic iurat fidem amicitiaē/ fit legatus populi ad Zelotas. cap. 8. ca. 227.

Mittuntur nuncii ad idumæos p̄ auxiliis petēdis/ eo q; ananus uellet Romanos introducere/ iesus increpat idumæos & eos qui eos aduocarūt tanquā latrones q; ciuitatē quotidie dissipāt/ hortatusq; eos ut nil acturi sint/ uel iudicēt quātū sint factiosi hoies uel recedant. cap. 9. car. 227.

Simon unus ex idumæis indignatus respondet iratus cōtra iesum & p̄tices/ accusans eos proditores cōtra illos q; eos uocauerint/ dicitq; aduersus illos ituros. cap. 10. car. 227.

Idumæi nocte dolo zelotarum apertis portis custodibus dormiētibus intrant interficiuntur custo des/ insurgit populus idumæi/ eadē nocte octo milia quingentos interfecerunt/ interficiuntur pontifi/ ces/ quattuor iesus cum Anano qui interficiuntur omnibus insepultis. cap. 11. car. 227.

Incipit Liber quintus.

Quærent idumæi per ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accusant/ iu/ dices uero ferunt pro eo sententiam indignantur idumæi contra iudæos/ interficitur Zacharias/ ex/ pelluntur iudices/ idumæi recedunt/ crescit Zelotarum insolentia cunctosq; uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidunt. cap. 1. car. 230.

Romani omnes præsertim ducens Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem/ ipse noluit ducens esse melius q; sic ipsi inter se discordes paulatim consumerunt. cap. 2. car. 231.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiani/ multiq; ad Romanos confugiunt & solum his licebat q; sol uebant/ uolentes fugere ad Romanos. cap. 3. car. 231.

Ioannes quærit aliis præesse ducens sibi dedecus esse sibi parem/ multiq; eum metu multi gratia cō sequebantur. cap. 4. car. 231.

Inuadunt sicarii oppidam quoddam munitissimum apud Hierosolymam die azymorum quādō iudæi celebrant festa pro redemptione eorum ab ægyptiis/ interficiunt quot inueniunt/ uicos & oēs partes conuicinas depopulantur. cap. 5. car. 231.

Nunciatur hæc uespasiano a transfugis quibusdam clam. n. quidam ad Romanos confugebant qui hortabantur uespasianum ut ferret opem ciuitati/ accedit prope hierosolymā/ ingreditur Gadarā clam legati ad eum mittunt/ occidit Dolefus ab aliis inimicis. cap. 6. car. 231.

Iubet Vespasianus Placido ut insequatur eos qui ex Gadaris fugerant/ aduersus quem illi cum qui bosdā ubi se receperint profiliunt qui capta oportunitate a Placido interimuntur/ eorū ad iordanem insequitur/ coacti autem congregati placidus omnes occidit/ quidam in iordanem se prouiciunt conuici nosq; uicos inuadit. cap. 7. car. 232.

Nunciatur Vespasiano q; Galatia motus quosdam fecerat/ ipse magis incitatur ad bellū/ multa loca capit/ restaurat quæ destruxerat bello/ munit loca omnia militibus/ narratur q; nobilis sit regio/ hic ricentis. cap. 8. car. 232.

Describitur natura Asphaltidis lacus/ quem Vespasianus uoluit uidere. cap. 9. car. 232.

Vespasianus collocaat p̄sidia apud Hiericita/ mittit quosdam hii ciuitatē capiunt/ mille iuuenes in terficiunt/ omnia dabantur flāmis. cap. 10. car. 233.

Nunciatur Vespasiano paranti proficisci hierosolymam q; mortuus sit Nero/ quomodo etiam gal ba sit creatus imperator & quidam alii post eum & de eorū discordia. cap. 11. car. 233.

Vespasianus expectat qd galba ad eū de rebus bellicis agēdis scribat/ mittit filiū suū Titū/ nauigat rex agrippa ad Galbā/ nūciat in Achaia q; galba sit interfectus & orho sit creatus/ agrippa statuit romā p̄gere/ Titus ad patrē nauigat Vespasianus cū Tito suspensi bellū negligunt. cap. 12. car. 233.

In Hierosolyma exoritur nouum bellum per Simonem Gioræ filium Simon cum zelotis con/ greditur/ multos occidit cum idumæis etiam pugnat/ iacobus quidam perdere idumæos cogitat/ idumæam capit/ Simon totam regionem depopulatur/ capitur uxor Simonis a zelotis/ perterriti ti/ b iii

more remittunt ei mulierem suam. cap.13. car.233.
 Præter bellū iud ea. i italia civile bellū fiebat. pempto Galba. Otho ipator creat cū Vitellio pugnat/audita uictoria semetipsum Otho occidit/q biduū & tres mēses ipium tenuit. cap.14. car.234.
 Vespasianus partes duas idumæa capit alteram etiam ciuitatem capit oēs interimit / Simo quoq idumæa reliquias prosequitur/ iohannes intras multas prædationes permittebat galilæis/ uesciebantur libidine/ certant adinuicem zelotæ cum iohanne. & Simon cum illis. cap.15. car.234.
 Deliberant Simonem introducere & iohannē expellere/ Simon loca omnia ciuitatis inuadebat/ cōgreditur cum illis qui eum receperunt. cap.16. car.234.
 Bella fiunt in italia p Vitellii & suos milites/audiens hæc Vespasianus q Vitellius princeps sit factus indignatur/milites uespasianū hortant ut Romā accedat/ eo q ipsum populus imperatorē constituit/ tenuit ipse/ ipsi cogūt uelle iperū/ cogitat quō rem efficere possit. cap.17. car.234.
 Describitur qualitas portus alexādrini mittit Vespasianus ad Tyberium Alexandrum ut esset sibi adiumento fama est q Vespasianus sit impator. quasi oēs ad eū accedūt cōgratulates & subiciētes se eius impio recordatis Vespasianus quod iosephs p̄dixerat liberari iubet eū e uinculis. cap.18. ca.235.
 Vespasianus mittit Mutianum in italiā/ geritur bellum cū Cecilio ab Antonio. Cecilius uidens exercitum Antonii cogitat de proditione ad ipsum mittit Milites uolunt occidere Ceciliū / certatur superatur exercitus Vitellii/ Antonius in urbem ueniens cum Sabino Capitolium nocte occupat/ Vitellius cum suis militibus eos inuadit/ superat/ Sabinus occiditur. Domitianus cum multis nobilibus euadit uitellius iugulatur a populo. cap.19. car.235.
 Mutianus urbem ingreditur cum exercitu Antonium cū aliis subleuat/ occidit multos qui consenserant cum uitellio/ Domitianus filius uespasiani/ rector efficitur/ populus uespasianum clamat impatorē ad uespasianum qui alexandriam iam applicauerat ueniunt legati. intendit animum uespasianus in reliquias iudæarū Titum mittit ad Hierosolymam. cap.20. car.235.

Incipit Liber sextus.

Titō existente adhuc apud alexandriā hierosolymis oritur trisaria seditio zelotarū Simōis & ioānis/ inter eos cōgrediuntur/ ita ut teplū uniuersum inuandaretur sanguine. cap.1. car.236.
 Describitur discordia quæ inter eos fuit & scelera quæ iter eos cōmittebātur/ post qualiter omnes quasi Romanos expectabat. post quō Titus misit diuersas legiōes in Hierosolymā. cap.2. car.236.
 Describitur ordo Titī & militum & omnium aliorum in eundo hierosolymā/ peruenit Gophnā oppidum quod uespasianus ceperat/ ciuitatem tētat adire/ tandem coactus est si uoluit euadere irruere in hostes ad suos saluum se recepit. cap.3. car.236.
 Titus ciuitati nocte appropinquat/ castra ponit in monte oliuarū dicto/ exeunt iudæi in legionem decimam irruunt fugantq Romanos/ nunciatur Titō/ fert auxilium dimicatur utriusq / Titus tandem legionem liberat. cap.4. car.237.
 Remissio aiquātiſq bello orit discordia iter eos/ in duas partes seditio remanet/ Titus ad ciuitatē electos milites mittit/ explanare fecit omnia ita ut repletū sit quicquid caui erat. cap.5. car.237.
 Iudæi Romanos querunt decipere institunt quosdā cui pacē simulant / Romanosq uelle introducere. titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. cap.6. car.237.
 Quidā ex Romanis ad urbē usq accedentes eo q crediderunt illis/ interficiuntur / multi feriunt / unde irascitur multū titus propter inobedientiam eorum eosq arguit. cap.7. car.237.
 Intercedunt cōmitiones pro illis apud titū/ admonēs eos indulget illis/ cogitat ulesci iudæos / castra ponit ppe ciuitatē/ ordinar legiōes circa ciuitatē describitur situs ciuitatis & teplū p Salomonē ædificatū & quō distinguebat secundū loca sacerdotū & uiroꝝ & mulierū. cap.8. car.238.
 Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi/ eoz quæ continebantur in eo/ quæ a diuersis fuerunt constituta. cap.9. car.239.
 Quō Simon & iohannes dissidebant/ & eos diuisa ciuitas sequebat/ & quō unusquisq partem ciuitatis seorsum tenebat/ titus querit qua parte ciuitatem sit ingressurus/ cōstruit aggerem tripartitum exercitum circa ciuitatem cogitant iudæi concordari aduersus titum & Romanos coeūq/ in unum corpus exeunt iudæi aduersus Romanos fugantur in ciuitatem quidā unus iudæorum capitur/ sagitta demissa occiditur inde iudæis luctus maximus oritur. cap.10. car.240.
 Concutitur timore exercitus Romanoz/ eo q turris quædam lapsa sit nocte/ & propter maximū sonitum timuerunt Romani/ credentes hostes castra inualisse/ percutiunt muros illis machinis murumq uicinorum frangunt. cap.11. car.240.
 Ingrediuntur Romani ea porta qua murus fractus erat/ dimicatur postea unde iudæi audacia resistebant/ Romani uero belli peritiā uincēbant. cap.12. car.241.
 iudæi

Iudæi spectant salutem/ Romani uictoriam/ unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is primus erat ex Romanis uero/ qui fortē se p̄ferbat/ quia Titus semp aderat. cap.13. car.241.
 Quidam Longinus in medios hostes irruit/ duobusque interfecit ex mediis hostibus ad suos reuertitur. cap.14. car.241.
 Castor quidam ex iudæis simulat uelle inire scēdus cum Tito ut aliquantulū cōquiescat/ ut Simo interim consulat de rebus currentibus/ fingitq quosdā socios uelle pacem/ quosdam non/ accensus his Titus uehementius utebat/ acribus/ diruptoq muro cum militibus ingredit. cap.15. car.241.
 Ingresso Tito/ iudæi circūcludent Romanos multosq ex eis occidūt & nisi Titus tulisset opem/ uix euassissent/ ad ultimū muse sunt expulsi Titus iteq aggredit/ ad illum murū irruit/ totamq parietem illam dirimit/ præsidia ponit munit turres & loca/ alia parte ciuitatē aggredit/ eosq hortatur ut uel sent saluari & Iosephus oratione patria/ idem eos hortabatur. cap.16. car.241.
 Iosephus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudæosq orat ne uelint Romanis resistere/ persuadetq pluribus uerbis/ illi uero conuiciis eū afficiunt. cap.17. car.242.
 Iosephus clamat aduersus iudæos adducens diuersa exempla maiorum/ ut uelint reddere decumq eis aduersus se esse/ propterea amplius ne uelint resistere. cap.18. car.242.
 Clamante iosepho cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos seditiosi/ sed diu persistūt ita ut cogentur fame perire/ Tantam famem perpeſsi sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperent/ seditiosi illi domos ui irruēbant ut cibum caperent summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & iohannis. cap.19. car.243.
 Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & iohannem mitebantur. Tito acclamante/ ne tantam uellent pati miseriam/ ipsi cōiuitis Tito & patri eius maledicebant. cap.20. car.243.
 Antiochus Epiphanes cum macedonibus/ amiraf Romanos q muros non adeant/ ipse cum suis muros adit multi ex his fugiūt & multi interficiuntur/ post a Tito aggeres fiunt/ ad motis ad muros Simo fossa intus facta submissio igne aggeres diruit/ & incendunt. Simonq cū multis aliis proficiscit in machinas illas/ easq incendunt/ cū Romanis cōgrediunt/ ita ut nō diuidicare possit amicus ab inimico/ quidāq ex Romanis corruptis machinis disperabat ciuitatē captū iri. cap.21. car.243.
 Consulit duces Titus quid faciendū an aggredi muros debeant an aggeres struendi/ aut permitte dum q ipsi fame coacti ciuitatē sint tradituri/ an circumdanda sit ciuitas ne exitum habeat/ sicq dicit titus opus nō paruum sed inexcitabile Romanos esse facturos. cap.22. car.244.
 Exortatus titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribui/ murumq circa ciuitatem cum castellis. ii per suos cōstrui fecit mira celeritatis/ nocteq/ quilibet suo ordine ac uigilia explorabat/ uigileq/ somnos inter se sortiebantur. cap.23. car.244.
 Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur/ unus alium mori intuebatur/ nō erat facultas sepeliendi/ latrones uero ex mortuis uestes risu expoliabant/ multi ex muris in fossas proiciebantur/ quæ uidens titus ingemuit. cap.24. car.244.
 Romani uidentes seditiosos famē cruciari lætantur/ copiam maximam frumenti iudæis ostendēdo ad maiorem dolorē titus etiā aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem/ miseratus eorum calamitatem/ seditiosi uero non placabantur. cap.25. car.245.
 Simon mathiā per quem ciuitatem obtinuerat/ peremit cum tribus filiis suis/ corpora sepeliri p̄hibuit/ alios etiam nobiles occidi fecit. cap.26. car.245.
 Quidā ex iudæis qui custodiebat turrim a Simone sibi traditā/ uidens tantā crudelitātē humano cōsilio cū quibusdā ex turri Romanis signum dedit se traditurū turrim/ illi nō credēs/ cognito hoc a Simone illū ex turri in fossas proiecit/ uidens hæc titus/ & iosephus laxo capite p̄cuti lætant/ iudæi credentes eum mortuū esse/ respuit iosephus uulnere/ quo cognito seditiosos stupor inuadit/ multi ad Romanos pfugiant/ multi ex pfugis ab Assyriis uentribus apertis occidunt/ eo q aurum ex uentre eorum per simū uentris exire cognouissent/ titus uero hac iniusticia cognita omnes interfecit/ nisi esset maxima multitudo noxiolorum/ increpat milites titus/ sed occulte multos occidebant ob insaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant. cap.27. car.245.
 Iohannes ad sacrilegium se conuertit/ Mannerus ad titum fugit/ narat maximum numerū mortuorū fame/ ex eo q castra posuit/ coactosq stercore uti pro cibo. cap.28. car.245.

Incipit Liber septimus.

Aggeres struunt a Romāis/ quærit iudæi incendere/ cū autē nequissent/ admoēt Romāi aggeres certat utriusq/ murus labit/ ea pte qua iohānes suffodierat/ p̄ incendēs aggeribus moxq/ aliū murū struit quē nemo audebat ascendere/ eo q prius tērasset/ certissimū exitū tērasset. cap.1. car.246.
 Horratur

Hortatur Titus cōmilitones suos ad ascēdendum murum / facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se obtulit ascensurū / susceptaq; asta cū .xi. murum ascendit / hostes in fugā uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit. cap. 2. car. 246.

Quidam ex custodibus aggerum Antoniam accedūt primos custodes occidunt / facto signo p bucinam ceteri fugierūt. Titus audito signo armat exercitū / pugnat ex utraq; parte ad septimā noctis horam q; Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere. cap. 3. car. 247.

Iulianus qdā uidēs Romāos supari armatus irruit i hostes & ad tēplū usq; fugauit cūq; nō haberet auxiliū multis iterfēctis diu resistēs obiit. Iudaei romanos in antoniā recluserunt. cap. 4. car. 247.

Titus mittit ad ioānē si uelit cōgredi & si uelit sacra intermissa celebrari p electos iudaeos / cōsulit Ioseppum Titus hebraico sermone scripsit mandata iosepus pro Caesare ad ioānē hortatur ut se de dat / exempla inducēs sed magis irritatur in eum ac capere quærunt / multi ex iudaeis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudaei dixerunt ne plures ad eos confugerent. Romani uero eos populo ostendebāt propterea multi fugierunt. cap. 5. car. 247.

Incepit eos Titus q; templum polluerint / polliceturque non passurum Romanos templum esse polluturos. cap. 6. car. 248.

Iosepus referebat dicta principis iudaeis qui magis eleuabatur in superbiā / statuit iterum Titus bellum gerere cōtra iudaeos ipso remanente in Antonia exercitum misit in iudaeos / Creaturq; a nona noctis hora / usq; ad quintam diei Tito spectante ab antonia / multi ex iudaeis fortiter multi ex Romanis fortissime belli gesserunt. cap. 7. car. 248.

Septimo die reliqua manus Romanorū submersis antoniā fundamentis uia fecerunt latam ad tēplū / admouent aggeres ad angulū tēpli qdā cōgregati pp famē impetū fecerūt cōtra Romanos / cognito ipetū eorū p Romanos dimicatū est undiq; fortiter / in uallē quadā coacti sunt iudaei / capite qdā q ductus ad Titū interficī / curatq; Titus ut aggeres mature cōstruant. cap. 8. car. 248.

Porticus templi incendit / abruptum Romani ad uiginti fere cubitos ex muro / immitūt; ignem sanctis / hisdem diebus quidā ex iudaeis de Romanis inuitat si quis uelit certare diuq; nemine uolente / quidam ex Romanis perosus illius audaciā cū illo certat & occidit. Romanos iudaeus deridet ex Romanis quidam eum sagitta transiit / clamor excitatur maximus. cap. 9. car. 248.

Iudaei implent lignis aridis summitatē tēpli / singunt fugā ex Romanis multi ascendentes tēplū submissio igne p iudaeos succensit / Titus eos miseret / morientibus satis erat remediū q; Titus dolēbat. Iudaei uero quidā in porticu existentēs obfessi oēs ceciderunt. cap. 10. car. 248.

Iuuenis Romāus qdā q euaserat incēdiū orat a iudaeis ut ad eos descēdat / ne militiā Romāā tā tū dedecus faciat sublatō ense seipsum interfecit / incēdiūq; porticus ea parte q ad oriētalē pēdit. Moriebant multi fame ita ut scēnū calciamenta corigias coacti sunt comedere iudaei. cap. 11. car. 249.

Maxima multitudo erat eorum qui fame per ciuitatem peribant / qui inter se erant amicissimi propter cibum / si quem inuenissent / ad manus ueniebāt / si quis moriebatur alii scrutabant si quid cibi in sinu habebat / patiebantur ea comedere quae nō fordissimum aliquod animalū comedisset / multaq; huiusmodi describuntur. cap. 12. car. 249.

Mulier quādā Maria noīe cū sublata fuissent sibi oīa p seditiosos filiū suū fame comedit / cogitur ostendere latronibus quod parauerat p cibo / cognito scelere tāto eos horror quidā inuasit uehementissimus / nunciatur Tito tāta calamitas / q deū placare cōepit dicens se uoluisse obliuisci iniurias eorū sed illi noluerūt pollicet q tantū scelus non pmittet impunium. cap. 13. car. 249.

Admouere iubet aggeres cū ariete muris / nihil pscientes cū scalis tentāt ascēdere / unde multas caedes facta est ex Romanis / iratus titus ignē portis subiciit / cretēte igne cōsulit pceres suos de tēplo qdā suadet ruinā tēpli qdā ut seruet / iubet restinguere ignē interim pugnat / uidēs titus cū militibus ellectis iudaeos pfugat / in templum cōcludit oēs succendereq; templum parat. cap. 14. car. 249.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum succenditur templum hoc audito titus iubet extingui sed pro nimio clamore & quia multi simulabant audire eius praecepta & prohibitionem ipso inuito exurit templum. cap. 15. car. 250.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio tēpli Babylonis / in ipsa incendio ne etiam multas caedes fiebat deprāhenorum / nec erat discretio puerorum nec mulierum cuiusque aetatis clamor ingentissimus fiebat / duo in ignē se proiecerūt incendunt Romani diuersas porticus & loca ubi iudaei res suas ac pecunias deposuerant quidam pseudo propheta peruerserat populo ut expectaret dei auxilium. cap. 16. car. 250.

Quaedam prodigia quae superuenerant iudaeis describuntur / quae in eorum fortunam & auxilium interpretabantur / quidam uero sapientes haec esse ruinae prodigia iudicabant. cap. 17. car. 250.

In sacris

In sacris libris erat q; cum tēplū quadratū redigeretur q; ciuitas erat destruenda / hi uero incitabantur ad proelium dicentes propter dictum quoddam ambiguum inuentum scilicet q; eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terrae habiturus imperium / ex hoc dicto decepti sunt quasi propriū eorum iudicantes dictum conuenire. cap. 18. car. 251.

Romani Titum imperatorem declarant in templo / Iudaei prouocant Titum ad colloquium / ipse naturali humanitate eos recipit / alloquiturq; eos increpado / tandē in diligēdo eos si uelint i pace uiuere noluerūt / ipse cognita eorū nequitia corū militibus fieri praedā tradidit interim ignis pgredebatur / qdā supplicat / ut eis fidē Caesar dat / suscipit ipse in custodiāq; eos reclusos tenet. cap. 19. car. 251.

Seditiosos in domū regiā cōfugiūt / Romanos pellūt / multi occidunt ex popularibus / Titus uero militē quēdā qā uicinis captus est ad ipsū rediēs ex acie pepulit / quod grauius fuit illi morte. ca. 20. ca. 252.

Romani sacerdotis latronibus in fugam / omnia igni tradidere / illi uero in superiorem ciuitatem recedebant / letantes q; nō essēt relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant / illi undique per ciuitatem capiebantur / mortuq; canibus proieciabantur / spes quibusdā erat in cloacis latere / & ignis laritantes cremabat / & qui descendebant necabantur. cap. 21. car. 252.

Caesar prospiciens ciuitatem superiorem nō posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalē partē / legiones munit hisdē diebus idumaei mittunt ad Titum q; ad eū uolunt consurgere remittit legatos pollicens pacē / Simō hoc intellecto quosdā occidit / quosdā recludit / multitudo tamen maxima fugit. cap. 22. car. 252.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit / multa uaria pulcherrima donaria dedit. cap. 23. car. 252.

Perfectis aggeribus machinas Romani admouent / multi desperantes in cloacas demittunt / quidā in arcam confugiunt / quidam Romanos applicantes arietes ad muros ulciscunt / Tyrāni priuati / sponte descenderūt de turribus / iudaei ad Siloam confugiūt / a custodibus recluduntur / Romani in muris signa ponunt / ingrediē Titus admirat q; tantas munitiones tyranni deseruissent / admirata altitudine & compagine lapidum praeficit Fontonē custodiā / illorum / multos in aegyptū mittit / multos uendit / multos etiam bestias deuorandos tradidit. cap. 24. car. 252.

Captiuorū numerus per omne tēpus obsidionis numeratus fuit decies centena milia / iohannes sem piternis uinculis seruator / Simon uero seruat triumpho. cap. 25. car. 253.

Capit Hierosolyma secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septēbris / prius quā / quies capta fuerat / Conditor primus eius fuit Chananaeorū Rex / qui iustus fuit appellatus / Caesar ius sit ut turres & pars quadam ciuitatis pro custodibus remaneret / reliquum explanarunt / laudat Caesar exercitum suum eiq; gratias agit de eorum uirtute & fortitudine / & pro gestis rebus dona largit & corona & praemia multa singulis. cap. 26. car. 253.

Caesar donatis omnibus secundum eorum merita / ad sacrificia se conuertit / deinde ad Caesarem maritimam descendit reponitq; in ea multitudinem manubiarū captiuorū / quia Hyemis tempus prohibebat in italiam nauigare. cap. 27. car. 253.

Bo tpe quo Titus Caesar Hierosolymis cōmorat obsidionis causa Rhodū trāsmear Titus ex Caesarea maritima reuersus / aduenit in Caesareā philippi celebrat ibi oīa spectaculorū genera. ca. 28. ca. 253.

Inuenit Caesar Simonē Gioriae filium & quomodo captus sit declaratur / seruator p triumpho quod Romae erat facturus Caesar. cap. 29. car. 253.

Caesar inuenit multos iudaeos apud aetiochia iudus aetiochus irruit multiq; cremat ex his. ca. 30. ca. 254.

Declaratur noua calamitas quae accidit iudaeis accusantur iudaei ab antiocho q; cremassent quod dicitur forū cū multis aliis / cognoscunt nō fuisse in culpa p legatū Vespasiani. cap. 31. car. 254.

Accipit Caesar litteras a patre quā desiderabilis ipse peruenit Romam & quo honore sit susceptus describitur. cap. 32. car. 254.

Describitur defectio Germanorū facta tempore quo Vespasianus erat in alexandria / qui credebant se posse liberari a ditione Romanorum / his auditis a Domitiano exercitus tendebat / tunc Germani se sponte subdiderunt. cap. 33. car. 254.

Scythae conueniunt cū Germanis in defectione / transgressi flumē istrū multos ex Romanis inter quos Fronteū Agrippā occiderunt / Vespasianus hoc audito Rubriū Gallū mittit q; multos occidit alii domū confugerunt / munitionē loca ne barbaris aplus deēt locus talia faciendi. cap. 34. car. 255.

Titus reuersus ex beryto spectacula per ciuitates Syriae celebrabat / antiochenes expectant eum summo desiderio / petunt iudaeos expelli qui non exaudiuntur / ad alias petitiones se conuertunt / Titus ide Hierosolymam proficiscitur / miseraturq; calamitatem ciuitatis curatq; captiuos in italiam / portari cupiens eos triumpho praeterducere. cap. 35. car. 255.

Veniunt

Veniēti Tito Romam pater cum tota ciuitate obuiam prodit/ordinatur triumphus communis & pompa triumphi declaratur/& modus exēdi in triumphum/quo ordine quæcunq; sint distributa & ostēsa parantur conuiuia ab omnibus per totam ciuitatem/diesq; gratulationis celebratur/cū spe finis malorum ciuiliū/& sc̄licitatis principū.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templū paci/donatq; templū muneribus pigmē torum operibus oia quæ fuerāt iudæorū in eodē templo reposuit.

Lutius bassus in iudæam legatus mittitur/statuit bellum inferre Macheruntiis describitur Hero- dii fortitudo/& situs inaccessibilis/ac Herode hoc castellum munitum est/nascitur in eius ualle her- ba quædam mirabilis uirtutis/sunt balnea amenissima/castellum Lutius accepit/multos occidit/ qui castellum tradiderunt dimisit.

Ad saltum qui appellatur iarden ducit exercitū Lutius/militibus cingit/bellum cōmittitur nullus ex iudæis euasit/ iudas dux eorum cloacis latenter effugit.

Scribit Cæsar ad Libertium procuratorē ut iudæam uendat iussitq; singulis annis q̄ iudæi omnes binas dragmas in capitolium ferrēt.

Accusatur antiochus apud Cæsarem a Cessennio Pæto/q̄ deficeret a Romanis/mittit Vespasia- nus ut quid uideatur Pæto efficiat/capitur antiochus post longam pugnam cū filiis suis/ducitur Ro- mam uinctus/audiens Cæsar ligatū antiochū iubet uincula auferri/filii cogitant conciliatos patrē Cæsari/ueniunt Romā cum patre aduēcto ex Lacedæmone ibi manserūt.

Scythæ his t̄pibus cogitant Medicā terrā inuadere/colloquūtur cum hyrcanorum rege/adhibito aditu fines omnes populantur/ad armeniam usq; peruenerunt.

Mortuo Basio Flauus Siluius in administratione succedit/Castellū quoddam adhuc rebelle super esse uidens monit militem aduersus illud/princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describuntur & sociorum eius.

Flauus Siluius aduersus Eleazarum uenit/castellū cingit licet difficillimus ad eundē accessus fuerat per duo loca poterant accedere homines/declaratur difficultas accessus/admouet machinas p̄ unam uiam/fabricat arietem cum quo murū percudit/ignem ad muros ponit/letiq; Romani custodiunt ne quis eorum ex castello fugeret.

Eleazarus uidens nō posse euadere manus Romanorū hortatur ut omnes combusta urbe seip̄os interficiant magis q̄ seruituti subiiciantur/quibusdam placuit/quidam uero mulieres lachrymabant reuerat exhortationem Eleazarus præponens immortalitē animæ/pulchrius esse pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernūtq; sibi mortem dare/omnes mortui sunt unus ultimus incensa regia/gladio se transgens occubuit/clam cum quinq; pueris mulier latuit/Romani mane per scalas muros ascendūt/neminem uidentes admirant mulier illa ex cloacis exiēs Romanis rem gestam apernit.

Peracto excidio Flauus siluius cum exercitu in Cæsareā proficiscitur/quidam ex iudæis in alexan- driam cōfugerant/hi nouas res tentabāt ex quibus multi occisi sunt/mortēq; potius pati maluerunt etiam pueri q̄ Cæsarem dominum appellare.

Lupus rector alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorū destruat.

Onias unus ex pontificibus ex hierosolymis quōdā fugatus alexandriam uenit/obtinuitq; ut tem- plū posset fabricare iuxta morem patrum/hoc autem fuit prædictū per Esaiam q̄ in ægypto futura esset constructio templi.

Lupus rector ad templū accedens ablatiis denariis templū claudit/paulinus eius successor/nihil reli- quit/sacerdotibus cōmitatus est fecitq; ut ne uestigiū qdē diuini cultus uideret.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur/nunciatur Catullo rectori libyæ comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus qui pecunia diuites erant/non conscii tamen sce- leris occiduntur/curatq; Catullus ut ionathas omnes iudæos eriminetur/etiam illos qui Romæ habi- tabant inter quos iosephus erat/Vespasianus noluit ut aliud efficeretur/Catullus ob iniustitiam mor- bo grauissimo laborauit/ita ut ipse non moreretur.

IOSEPHI IVDEI HISTORIOGRAPHI VIRI CLARISSIMI PROLOGVS IN
LIBROS ANTIQVITATVM VIGINTI INCIPIT FOELICITER : ET DE
GRAECO IN LATINVM TRADVCTOS PER VENERABILEM. PRAESBY
TERVM RVFFINVM AQVILEIENSEM VIRVM DOCTISSIMVM.

ISTORIAM CONSCRIBERE DISPONENTIBUS non
unā nec eādē uideo eiusdē studii cām/ sed multas existere: & ab alter//
utro plurimū differētes. Nā qdā eorū sui sermonis pādere uolētes orna
tū: & ex hoc gloriā aucupātes: ad ptē huius disciplinā accedūt. Alii ue
ro illis grām referētes: de qbus ipsā descriptionē eē cōtigerit i ope eo//
dē ultra uirtutē coacti sūt laborare. Quidā at ipsa regē necessitate uī pas
si sunt: ut ea qbus iter fuerūt cū agerētur/ scripturā declaratiōe collige
rēt. Multos at magnitudo regē utilitū in occulto iacētū iuitauit: ut histo
riāx his ad utilitatē deberēt pferre cōem. Harū itaq; quas p̄dixi cau
sarū: duæ nouissimæ mihi ēt prouenerūt. Bellū nāq; qd̄ inter Romanos & nos iudæos fuit: & q
actus ei quicq; finis accesserit: expimēto ipse cognoscēs narrare coactus sum: ppter eos q uerita
tē in ipsa cōscriptione corrūpuit. Præsens at opus assūpsit: credēs ēt dignū studiū Græcis oibus
aperiri. Cōtinebit itaq; oēm antiquitatē n̄am & conuersationis ordinem ex hæbraicis l̄is iter/
pretatum. Dudū siquidē cum bella cōscriberem proposuerā declarare qui fuerint in initio iu//
dæi: & qbus sint usi fortunis: & p quē legislatores sint eruditi hoc qd̄ ad pietatē aliāq; uirtutis
cōtinentiam noscitur attingere: & q̄ longis pugnantes tēporibus: inuiti nonissimē uenerit ad
certamina Romanorū. Sed qm̄ ingens erat operis eius ordo & ualde pplexus in ipso libro diuī
dens disponēsq; principia: atq; finē cōscriptionem ipsam abbreviare tentauī. Tēpore nāq; pro
cedente secundū illud quod solet accidere grandia cogitantibus: mihi quoq; segnicies tarditas/
q; successit tantā arripiendi mām in usum extraneā qppe linguā: & a n̄a consuetudine pegri
næ. Erāt at qui me historiæ desiderio pro rebus talibus inuitarēt: & præcipue horum omnium
Epaphroditus uir q̄ uniuersas quidē diligere disciplinas: maxime aut rerū gestarum cognitionem
gauderet utiq; cū & ipse magnis rebus & multis modis causis iterfuisset: & in oibus mirabilem
naturā fortitudinē & imutabilē uolūtātē suæ uirtutis ostenderet. Huic. n. uiro semp obediens q
utiliter & bene agentū cooperatores existeret: ne uideret desidia potius q̄ optimo labore gaudē
re: ad hoc me prorinus armaui. Illud quoq; sup ea q̄ iā dicta sunt nō trāitorie cogitās: qa p hæc
& de n̄a p̄sapia aliqd tradere nostris uolui & de Græcis si qs eorū scire q̄ nostra sunt uoluerit.
Cōperi siquidē quō Ptolomeorū secūdus rex maxie circa disciplinā & librorū collectionem stu
diū habēs in n̄a præcipue lege opus suæ largitatis ostēdit: & cōstituta eius festinauit græca uo
ce trāsferri. Pōtifex uero n̄ Eleazarus: nulli uirtute secūdus n̄ iuidit/ ut p̄dictū regē hac utilitate
priuaret: cui oīno restitisset: nisi p̄tā n̄a cōgrueret/ ut nihil bonorū eius remāeret occultū. Ideo
q; mihi. s. ipse cōuenire putauī: ut magnanimitatē qdē pontificis imitaret: & ut regie largitatis si
militer respōderet ab eis q doctrinā amatores eē noscunt. Neq; n. ille oēm descriptionē a trās/
latoribus accepit: qm̄ ea tātumō q̄ legis sunt: hi qui ad explanationē missi fuerāt Alexandriā tra/
diderūt: cū sint alia innumerata q̄ p̄ sacras l̄as indicātur: ut pote qnq; milliū annorū historia i istis
exposita: & diuerse qdē in his cōtinentiæ sunt: multa uero ciuitatū fortunæ: & fortia scā ducū: &
mutabilitates cōuersationū: qd̄ totū ex ipsa historia scipue poterit qlibet agnoscere/ si eā uolue
rit lectitare in qua ēt repitē: quo eis q uolūtātē ppriā nō sequūtur: & ea q̄ bñ sancita sunt trāscen
dere nō præsumūt oīa ad terminū fidei tēdētia prospere paguntur: & honoris foelicitas p̄betur
a deo. Quādo uero recesserit aliq ab huius diligentia ueritatē fuit eis oīa sub inopia q̄ uidebātur
in abūdantia cōstituta & in calamitatē importabilē eis uertit: qd̄ q̄si bonū agere festinabāt.
Iā itaq; eos q̄ lecturi sunt hos libros exoro/ ut uolūtātē suā deo submitrāt: & legislatorē n̄m p̄/
bent si naturā eius digne cōsiderauerit & semp decētes actus uirtutis eius exposui purā rōnē de il
lo custodiēs ab oī q̄ referēt ab aliis turpitudine fabularū licet ex lōgitudie t̄pis & etate uelutio/
re potuisset multā figmentorū fallaciū h̄re Inīam. Fuit. n. ante ānos duo millia. In qua lōgitudie
seculi neq; ipsorū deorū generationes poetæ nisi forte hoīum actus aut leges dicere p̄sumperūt
integritatē uidelicet eorum quæ a me cōscripta sūt p̄cedēs sermo ordie pprio declarabit. Hoc
facturū me in negocio isto proposui ut nihil adiciam nec iterum prætermittam. Quia uero pe
ne oīa ex Moyses legislatoris sapientia apud uos penderē noscūtur necesse mihi est pauca de
illo p̄dicere ne q̄ legentiū quærāt/ cur nostri sermo studiū descriptionis habens de dictis & factis
in tantam naturā rationem processerit. Sciendū itaq; quō legislator ille omnū rerum necessa

riū idicauit ut q̄s sua uita bñ gubernatur & legē eēt alijs positurus/dei primitus deberet cōsiderare nām operāq; eius mēte cōtēplare/ & eius exēplū imitare/ & q̄tū eēt uirtus hūc sequi tētare. Neq; n. uel ipsi legislatori fuit sufficiens mēs/dū in ipsius utiq; cōtēplatiōe deficeret / n. ec eis q̄ cōscripti sunt p. cā uirtutis aliq; p̄ser uētus erit/nisi p̄ra oibus doceant q̄ p̄ omniū & dñs deus exiēs & uniuersa respiciēs sequētibus se uita foelicissimā p̄bet / a uirtute uero digrediētes / maximis calamitatibus subdit. Hoc ergo docere desiderās Moyses suos ciues ac p̄pulos legis cōsultationē nō ab ore cōi/nec a p̄p̄rijs placitis s̄choauit / sed ad deū & mūdi fabricā eorū mētes erigēs & p̄suadens qm̄ creaturaz terrenaz opus deī p̄cipū hoīes sumus/dū hūiſſer eos iā ad pietatem obediētes de rebus reliq; eis facillime p̄suasit. Alii nāq; legiſlatōres fabulas sequentes humanorū delictorū cōfusione potius in deos suos sacrilego sermōe uerterūt & multā malignis peccādū inīam p̄buerūt / n̄ uero legiſlator ūmā uirtutē deū hīc p̄nūcians iſudit hominibus ea p̄cipari/ & eos q̄ taliter nō saperent nec crederent / iſſit iſuitabiliter caſtigari. Sed cū dū hoc ergo argumentū facere examinationem lecturos exoro / sic. n. cōſiderātibus nihil irrationabile dictū nihil ad maiestatem dei atq; clementiā uideē icōgruū. Cūctā nāq; circa nām reū r̄ affectionem cōsonā habere noſcunt alia q̄dem apto uel ſimplici mō legiſlatore tāgentē. alia uero cū ſua honeſtate allegorica p̄ferente / q̄a quæ clare dici p̄derat / hāc maſiſte declarauit. Valentibus at etiā cauſas rerum ſingulas cōſiderare / cōtēplatiō multa nimis / & ualde philoſophica reperit. Quod ego nūc quidem dicere ſuppono / ſed deo t̄ps prabente nobis poſt hoc opus tentabo cōſcribere. Cōuertar at ad rerū narrationem / remiſſicēs primitus eorū / quæ de mūdi fabrica Moyses dixit. Hæc autem in ſacris libris comperi ita conſcripta.

Iosephi antiquitatis iudaicæ liber primus incipit foeliciter.

De creatione cœli & terræ & de operibus sex dierum / & requie diei ſeptimi. Ca. I.

N principio creauit deus cœlū & terrā / ſed dū terrā ad aſpectū non ueni / ret / & p̄funditate tenebris celare / & ſpūs dei deſup portaret / deus fieri iuſſit lumen / quo factō cōſiderās omnem materiā / ſeparauit lumen & tenebras / & alia q̄dem rei nomen iſpoſuit noctem / aliud uero uocauit / ueſpe & mane appellās initiū lucis & req̄em. Et iſ q̄dem eſt primus dies moyses at eū unū eſſe dixit. Et licet ſufficiat cām huius rei etiā nūc di / cere / tñ q̄a pollicitus ſum rōnem cārum ſingularū / ſorſū tradere / illud ad huius rei interpretationem me neceſſarium eſt diſſerre. Poſt hæc ſe / cūda die cœlū ſup oīa collocauit / iſpūs; ab alijs diſtinguēs / in ſemetipſo cōſtituē eē p̄cepit / & eā chryſtallū circūſigens / humidū eū / & pluuiāle ad utilitatē / quæ ſit ex terræ imbribus / cogruē fa / bricaturus ē. Tertia die ſtatuit terrā / circa eā mare diſfundēs. Ipſa uero die repere uirēs herba & femē de terra ſūt orta. Quarta at die ornauit cœlū ſole & luna / aliſq; ſideribus / motus eis tribu / ens atq; curſus / quibus horarū diſtinctiōes maſiſte deſignarent. Quinta die aīalia nālia & uola / tilia / alia quidē i / p̄fūdo alia uero in aere eē cōſtituit / copulās ea ad cōmunionē atq; p̄mixtionē / cā prolis p̄future / & ut eorū nā multiplicari potuiſſet & creſcere. Sexto uero die creauit q̄dru / pedū genus / maſculinū faciens atq; foemininū / i quo etiā hoīem ſinxit. Ita ergo mūdū cūctū ſex / diebus & oīa quæ i eo ſūt ſcā Moyses ait. Septimo die deū ab opibus manuum ſuarum requie / uiffe dicens. Vnde etiam nos eo die laboribus proprijs uacare dignoſcimur / cum ſabbatū ap / pellantes / quod nomen requiem hæbraica lingua ſignificat.

De pſalmatiōe p̄toplaſtorū / & de plātatiōe paradīſi / & de introductione Adam & Euz in ipſum. Cap. II.

Oſt ſeptimā uero diem cœpit de hoīs nā moyses reddere rōnem / ita dicens. Fin / xit deus hoīem / puluerem de terra ſumens / & i eū ſpūs iſpirauit / & aīam. Hic at hō / Adā uocatus eſt qd̄ nomen hæbraica lingua ſignificat rubens / qm̄ cōſp̄a rubea ter / ra factus eſt. Talis eſt. n. uirgo rellus & uera. Præſentauit quoq; deus adē aīalia / ſecū / dum genus foemininū maſculinūq; demōſtrās / & his noīa iſpoſuit / qbus etiā nūc uo / cant. Videns ergo deus Adā nō hntem ſocietatem ad ſceminā / neq; cohabitatiōem / nem cū utiq; nō eſſet delectās / at i alijs aīalibus quæ copulata uidebant / una diē eō dormiente auferens coſtā eius / ſinxit ei mulierem / & Adā ſibi iūctā / cognouit de ſe fuiſſe pſalmatā hæbrai / ca lingua mulier appellat. Nomen uero mulieris illius erat Eua / qd̄ ſignificat oīum uiuentiū ma / trem. Dicit̄ at deū etiā ad orientē plātāſſe paradīſum oī generatione florentem / i hoc. n. eſſe / & uite plantationem / & aliā prudentiā / qua cognoſceret quid eſſet bonū / quidue malū / & i hūc hortū itrouiſſe Adā / & eius uxore / ſcipiētē plātationū eos hīc ſimilitudinē. Rigat uero hos / tus hic

tus hic ab uno flumine / circa oēm terrā undiq; p̄fluēt. Hic i quattuor diuidit̄ p̄tes / & Phis / dem nomen eſt uni / qd̄ inundationem ſignificat / eductus i Indiā in pelago late diſfunditur. qd̄ Ganges nūcupat a græcis. Euphrates at & Tigris i mare rubrū ſerūt. Vocat̄ Euphrates qd̄ Fora / qd̄ ſignificat diſpoſiōe ſeu florē. Tigris at Diglat. qd̄ indicat acutū aliqd̄ & anguſtū. Geon quoq; p̄ / ægyprū fluēs / oſtēdit eū q̄ nobis ab oriēte reddi / que græci appellant / Nilum.

De tranſgreſſione protoplaſtorū / & de eiectione eorum de paradīſo.

Cap. III.

Deus igit̄ adā & mulierē ex alijs qd̄ plātatiōibus guſtare p̄cepit. De prudentiā uero plātatiōe uoluit abſtinere / p̄dicēs cotigētibus ex ea pditionē eē ueturā. Et dū illo tpe cūcta aīalia cōcordaret / ſerpēs cohabitās cū adā atq; muliere iudiā habuit / in qbus eos arbi / trabaſ eē foelices obediētes utiq; p̄ceptis dei. Quos reputās p̄ inobediētiā calamitati ſuccubere / p̄ſuaſit mala uolūtate mulier / ut de prudentiā plātatiōe guſtaret dicens in ea eſſe hōi maliq; cognitionē. Quo factō / beara eis uita / & cū nihil diuinā cognitionē de eſſet dicebat accedere / & ſeduxit qd̄ mulierē / ut dei mādata cōtēneret. Quæ cū ex illa plātatiōe guſtaſſet / & tali epulatiōe gauderet / & de exide ut ueſcereſ p̄ſuaſit. Quo factō / ſemetipſos cogno / uerūt eē nudos / cōſulionemq; maſiſtā hntēs / regumētū ſibimet regrebat. Illa nāq; plātatiō cā acu / minis erat & intellectū / Polli ergo ſci ſemetipſos opuerūt / & hæc genitalibus opponētēs / uidebat̄ ſibi in his magis eē foelices / q̄ prius reputabāt / ſe difficilius iuenire / deo at in hortū ueniētē / Adā ne ad eius uerēt colloquiū / cōſcius iniquitatis ſuæ diſceſſit. Deus itaq; intendens qd̄ egerat / cām regre / bat / p̄pter quā prius eius alloq̄ delectaret / poſtea uero reſugeret atq; cōſideret. Illo ergo nihil lo / quere / eo q̄ ſe cognouerat dei trāgreſſū fuiſſe mādatū / deus ait. Mihi qd̄ de uobis notū eſt / quæd modū foelicē uita extra omniū malorū paſſionē habueritis / nulla ſollicitudīe aīum uīm cōturbate / cū uobis ſpōre ad fruendū & ad uoluptatis abūditiā oriret̄ uniuersa / me p̄uidentē uirentia ſine uſo labore & miſeria / ſed nūc male p̄ntibus ſeneſtus uelox uobis adueniet / & nō longa uita ſuccedit / quoniā mihi cōtumeliā tali uolūtate ſeciſtis / mea mādata p̄uaticādo. Neq; n. uirtutis cā taciturnita / te cōſtrigeris / ſed mala cōſcia retineris. Adā uero pcti ueniā poſtulabat / rogabatq; deū / ne eū nimis affligeret / & de facto cōiugem accuſabat / dicens ſe ab ea ſeducit̄ deliquiſſe. Quæ rufus de ſerpente q̄ eā ſeduxerat q̄rebat. Deus at adā uictū cōſilio mulieris / pane ſubiecit / ſcipiens terrā ne q̄c̄q; eis ſpōre p̄ferret / ſed laborātibus & opatiōe cōtritis / alia q̄dem fruges daret / alia denegaret. Eua uero p̄tu & cōceptionū doloribus caſtigauit / quō Adā i qbus ipſa fuerat a ſerpente decepta / ſeducens / ca / lamitatibus iſplicita. Abſtulit & ſerpenti uocem / iratus eius malignitatis quā geſſerat / i adā / & uenē / ſi ſub lingua ponens / q̄ eſſet hoibus inimicū p̄cepit ut mulier eius capiti plagas iſſeret / ille uero iā / cens hoibus eſſet aduerſus / & iteritū facilem eis p̄ uictū portaret. Quem etiā pedibus priuauit / ut uolūtatis in puluere traheretur. Et deus q̄dem hæc eos pati præcipiens / tranſmigravit Adam & Euan ex hortō i aliam regionem.

De interſectiōe Abel p̄ Cain / & de poena q̄ mulctatus eſt Cain / & de duabus colūnis latericia & la / pidea / in qbus cōſcripſerūt filii Adā oēm diſciplinā reḡ cœleſtiū q̄ p̄ ſe adinuerūt. Ca. III.

Nati ſūt at eis filii duo maſculi / quorū unus q̄dem prior appellabat̄ Cain / qd̄ nomē iter / ptatū ſignificat poſſeſſionē. Abel uero ſecūdos / qd̄ ſignificat / ſterū. Quibus nate ſunt / et filia. Germā ſiqd̄ diuerſis ſtudijs luſtabant. Abel qd̄ iunior iuſticia colebat / & in / oibus q̄c̄q; gerebat / deū putabat eē p̄ntē / uirtutiq; p̄ſpiciebat / cuius erat cōuerſatio / paſtoralis. Cain at erat circa alia maligniſſimus & ad lucra ſolūmō ſemp̄ itentus. Ter / rā arare primus cōpit / & ſrem hmōi cā pemit. Nā cū eis placuiſſet ſacrificare deo. Cain qd̄ de cul / ture germiatōibus obtulerat fruſtū. Abel at lac / & priogenita gregū / agno deus potius i hoc ſacrifi / cio delectatus eſt / q̄ ſpōtaneis & nāliter hortis fruſtibus fuerat honoratus / & nō i illis q̄ ex uentōe / hoīs auari nata uidebat̄. Quæ p̄pter Cain indignatus / eo q̄ Abel fuiſſet ei a deo p̄poſitus / ſrem iter / mit. Quem cū necaſſet / & mortuū occultaret / credidit latere cōmiſſi. Deus at ſciens qd̄ erat factū / nenit ad Cain / de ſre p̄grēs ubi eſſet / q̄ eū diebus plurimis nō uideret / dū cetero tpe illū eū con / uerſari reſpiceret. Cain at heſtās nec hns qd̄ deo potuiſſet dicere / iſe; p̄us ſe q̄ ſrem nō uiderit di / cere cogitaret / cū dñs uehementer iſtare / & p̄ſcrutare / idignatus ille / nō ſe eſſe pedagogū nec cu / ſtodem eius / nec actū ſris aſſatus. eſt deus ergo repente Cain increpauit / iterēptorem ſris effectū. & ait. Ammiror ſi de ſre neſcis dicere qd̄ factū ſit / quem ipſe p̄miſiſti / Cui tñ ſacrificiū celebranti / atq; poſcenti / ne ob hoc irā ſuſciper / ſeuiozem poena / homicidii relaxauit / maledictūq; eſſe conſtituit / & eius ſoboleme uſq; ad gnationem ſeptimā miatus eſt eſſe puniendā / & ex illa terra eū cū uxore / pie / cit. Quo formidatē / ne beſtias capiendis iſcideret / & eo mō p̄iet iſſit ut nihil triſte de tali cogita / tiōe metueret / nec. n. ei p̄pterea mali q̄c̄q; eueniret p̄ beſtias / ac p̄ oēm terrā eū ſine formidē ſigno / ei poſito quo notuſſerent / abire p̄cepit. Multā ergo pagrās terrā cū ſua uxore Cain collocatus i / lo / eo q̄ naida nūcupat / ubi moratus ē quo et ei filii nati ſūt. At uero poena illā nō habuit / p̄ emēdatōe / A ii

sed p̄ icremēto mali libidinēq; potius nutriti i corp̄ licet cū iniuria secū cōmoratū hāc hēre tan-
gēs domū multitudie pecuniarū ex rapinis & uolētia cōgestarū. Ad luxuriā quoq; & latrocinia su-
os familiares iuitas quoq; doctor i scolellis studiis erat & simplicitate qdē cū q̄ prius uiebat hoies
aduētiōe mēsurarū & pōdeq; pmutauit itegrarū; eorū uitā ex eaq; reu iugorātia & magnanimita-
te ad calliditatē corruptionēq; pduxit. Terminos terrarū primus posuit ciuitatēq; constituit; murisq;
muniuit; illicq; cogit suos cōuenire domesticos. Hāc ergo ciuitatē ab Noe filio suo seniore nochā
appellauit. Noe uero larad filius fuit ex quo maruel; cuius fuit filius Matufal q̄ hūit filiū Lamech/
cui filii & filiae septē & septuaginta fuerūt ex duabus uxoribus eius nati Sella & Ada. Horū Iobal q/
dē q̄ fuit dē Ada. tabernacula fixit & greges amaui. Tubal cōsāguineus eius existēs musica coluit
& psalteriū/cytharāq; laudauit. Tubalcaim q̄ ex altera natus ē fortitudie cūctos excellēs res bellicas
decēter exercuit/ex his etiāq; ad libidinē attinēt corpis enutriuit; ferrariā artē primus uenit; habu-
itq; sororē noē, noemta. Et qm̄ lamech diuinas res sapiēter sciēs uidebat se subiacere poenā. Cain
ob necē fr̄is hoc suis uxoribus idicauit. Adhuc at̄ uiuēre Adā cōtigit Cain sobolē p̄ successiōe esse
neglīmā & aliū alio peiorē existere; q̄ utiq; ad bella icōtinētes erāt & ad latrocinia p̄perabāt. Si-
q; eorū signis eēt ad effūdēdū sāguine; aliis rebus pessimis iminebat; cōtumeliā faciēs & anarus exi-
stēs/ Adā uero q̄ primus de terra factus ē & de quo nos exigit rō adhuc hīc sermōnē/ Abel qdē ex/
tictō Cain at̄ p̄pter necē eius effugato/ de p̄creatiōe filiorū cogitabat; & uehēmētē cū generatiōis
amor hēbat; agētē ānos ducētos & triginta/ sup̄ quos alteris uiuēs septingētis defūctus ē. Fuerūt at̄ ei
& alii filii plurimi; iter quos ēt feth/ sed de aliis qdē lōgū est dicere/ conabor uero de feth dicere; tam
tūmō. Is nāq; nutritus & pueniens ad etatē q̄ iā posset ea q̄ sūt bōa discernere/ uirtuti studuit; & cū
fuisset uir egregius/ imitatores sui filios dereliquit. Illi quoq; oēs eū bōi fuisset orti/ i eadē terra sine ue-
xatiōe uiuentes; foelicissime cōmorati/ sūt nihilq; eis usq; ad uitā terminū crudelē puenit. Discipli-
nā uero reg; coelestii & ornatū earū primitus iuenerūt; & ne delibereant/ ab hoibus q̄ ab eis uiuēta
fuerāt/ aut anteq̄ uenirent ad cognitionem deperirent/ cū pdixisset adā extermiatiōem rerū oīum
unā ignis uirtute/ alterā aquarū ui ac multitudie fore uenturā/ duas facientes colūnas/ aliā ex lateri-
bus/ aliā ex lapidibus ambabus q̄ iuenerāt cōscripserūt/ ut & si cōstructa lateribus extermiaret/ ab
fibribus/ lapidea pmanens pberet hoibus scripta cognoscere/ simul & qa lateralem aliā posuisent/ q̄
tū lapidea pmanet hactenus i terra Syria. Et isti quidem septem generationibus pmaserunt/ deū iu-
dicantes esse dominum omnium/ & uirtutem semper inspicientes.

De inūdatiōe diluuii sup̄ terrā & ubi Noe saluatus est cū gnatione sua p̄ arcā. CAP. V.

Eide tpe pcedente de p̄nis solemnitatibus ad mala p̄gressi sūt; neq; legitimis hono-
res ulterius p̄bentes deo/ neq; circa hoies iustitiā uerba facientes/ sed celū quem prius
habuerūt/ p̄ uirtute/ i duplā maliciā postea p̄ ea q̄ gerebāt mōstrauerunt. Ob hoc itaq;
cōtra se deū irruerūt. Nā multi āgeli dei mulieribus coeētis iniprīosofos filios genuerūt/
rit q̄ oē bonū despicientes; p̄pter cōfidentia/ fortitudinis similia his qui dicti sūt a gra-
cis gigātes p̄petrare tradunt. Noe at̄ grauiter ferens eorū actus/ & hīs eorū consilia ni-
mis i grata agebat ut ad meliora eorū mentem actusq; trāfferet. Cū ergo uideret nō acquiescentes
ad talia/ sed uehementer eos malorū libidie deteri/ metuens ne ip̄m quoq; cū uxore & filiis & suis
oibus iterrificerent discessit ab ea terra. Deus itaq; Noe quidem iusticiā dilexit/ cōdemnauit at̄ non
solū illos; maliciā/ sed omne genus humanū. Quod dū ei dispdere placuisset/ & aliud cōstituere ge-
nus malignitate priuatū/ & minuere hoium uitā/ ānisq; nō q̄ntis prius uixerāt/ sed usq; ad centū. xx.
ānos esse mensurā/ tūc aridā cōuertit i maria/ & sic uniuersi inūdatiōe perierūt. Noe uero liberatus
est solus/ dicente ei deo/ ut sibi fabricā ad salutem hmōi faceret. i. arcā q̄ tuor cameras hntem & lō-
gitudinē cubitoꝝ trecentorū/ quiuaginta uero latitudinē/ & triginta altitudinē i quā cū matre filio-
rū/ & eorū uxoribus itrouit. Et alia qdē q̄ sibi p̄ solatio uitā erāt necessaria posuit cūctorūq; aialū
ad seruādū genus eorū masculos simul ac foeminas pariter itroduxit/ aliorū uero aialū nūerū septu-
plū. Erat itaq; arca parietibus atq; camera fortis/ ut ex nulla pte fluctuaret/ nec aquae uolētia uice-
ret. Et Noe qdē cū suis ita saluatus est. Erat at̄ & ip̄a qdē ab Adā decimus lamech uero filius/ cu-
ius p̄ fuit matufalā. Hic fuit ex enoch q̄ fuit iareth/ iareth at̄ fuit ex malaleel/ qui de cainan natus ē
qui fuit ex Enos cū fororibus plurimis. Enos uero feth filius fuit qui natus est ex adā. Cōtigit quoq;
hāc passio sexcentesimo āno natiuitatis Noe mense secūdo/ qui a macedoibus Dio nūcupatur/ ab
hæbreis at̄ marach/ seu amarruane. Hi. n. i. ægypto ānū cōstituerit. Moyses at̄ Nisan mensem q̄
est xāticus primū i festiuitatibus definiuit/ i quo ex ægypto hæbreos eduxit. Hic ergo apud eum
etiā in cūctis muneribus diuinis ualde pollebat/ i uenditiōibus at̄ emptiōibus/ & alia gubernati-
one prioris sæculi decreta seruauit/ Pluuia uero i choasse dicit septima & uigesima die p̄ntis mensis
& usq; ad hoc tps ab adā qui primus creatus ē āni fuerūt duo milia/ sexcēti quiuaginta sex. Quod
tps i sacris libris cōscriptū/ multa itegritate signatū est/ una cū natiuitatibus insigni uirorū/ qui tū
fuerūt

fuerūt simul & terminis/ Adā siqdē cū eēt ducētorū ānorū & .xxx. Seth filius natus ē q̄ nōgētis &
& .xxx. uixit ānos. Seth cētesimo & q̄nto āno genuit enos. Qui cū q̄nq; & nōgentis uixisset ānis Cai/
ne filio suo diligentiā tradidit reg; quē genuerat āno nonagesimo. Hic uixit ānis. xii. & nōgētis. Cai/
nā cū uixisset. x. & nōgētis ānis/ Malaleel filiū dereliquit ānorū septuaginta. Ille Malaleel cū uixisset nō
nagita/ & octingētis/ q̄nq; ānis defūctus ē. Iareth filiū derelinquēs/ quē genuit cū. lx. iā & cētū eēt an-
norū. Cui octo & .lx. sup̄ hæc & nōgētis ānis uiuēti. Enoch filius successit/ natus cū. lx. duorū & cen-
tū ānorū p̄ eius existeret. Qui uiuēs trecētis. lxx. ānis/ discessit ad deū. Vñ nō finis eius iuenit esse
cōscriptus. Matufal at̄ Enoch filius q̄nto ei & cētesimo āno natus/ Lamech filiū habuit cū eēt āno
rū. lxxvii. & cētū/ cui tradidit p̄cipatū quē ipse tenuerat ānis nōgentis sexagita & nouē. Lamech
itaq; cū habuisset p̄cipatū ānis septigētis & septē. Noe filiū suū reg; p̄ceptorē ostēdit q̄ de Lamech
natus ē agere/ annū etatis secūdū & octogēsimū/ q̄nq; quuagita & nōgētis ānis rerū extitit p̄sul.
Isti uero āni qui collecti sūt/ tps qd̄ prius cōscriptū ē cōpleuerūt. Nullus itaq; p̄fereat p̄fisorum fi-
nes q̄n cū suis filiis/ eorūq; uis aut attauis suā q̄s extēdebat etatē/ sed tm̄ otuū gnatiōis eorū inten-
dat. Igit̄ decernere deo/ & icipiēte plure/ aqua cūctis diebus. xl. ferebat/ ita ut usq; ad. xv. cubitos
trāscēderet terrā. Quod p̄pterea factū ē ne plurimos fugā occasio liberaret. Quiēscēte at̄ pluuia
aquae uix cētū quuagita diebus defecere/ q̄si mēse. vii. Quo istate paulatim i choauit latens herba/
parere. Deiceps dū arca circa sumicitate cuiusdā mōtis i armenia cōstituti sedisēt/ itelligēs Noe ape-
ruit eā/ & respiciens modicā terrā circa eā/ i spe meliore cōstitutus/ tūc qdē siluit. Post paucos uero
dies aqua āplius recedente misit coruū/ uolens agnoscere si qd̄ etiā aliud terrae fuisset ab aqua dere-
lictū/ & ad egrediendū iā tūc esse uideret. Qui cūcta repiens inūdatiā nō regressus ē ad Noe. Post
septē ergo dies colūba/ quā miserat ut aliqd̄ de terra cognosceret/ utulēta remeante simul & ramū
oliuæ portate/ cognoscens terrā diluuiū liberatā/ manensq; adhuc. vii. aliis diebus/ aialia ex arca di-
misit/ & ip̄e cū gnatione sua simul egressus/ sacrificiūq; deo cū suis epulabat. Hic aut̄ locū armenī
egressorū uocat/ illic. n. arca saluatae reliqas nūc usq; puinciales ostendūt. Huius uero diluuii & ar-
cae memoriā faciūt oēs q̄ historias barbaricas cōscripserūt/ quorū unus Berofus chaldeus narrans
de diluuiū/ taliter est affatus. Dixit & nauis eiu s̄/ quae in armenā uenit/ circa mōtem Cordyænum
adhuc aliqua ps esse/ & quosdā bitumen exide tollere/ quo maxie hoies ad expiationes utunt. Me/
minit at̄ corū & Hieronymus ægyptius/ q̄ antiquitatem phœnicis hoies descripsisse. Sed & Māscas
damascenus in nonagesimo sexto historiae li. ita de eis dicit. Est & sup̄ miniadā excelsus mōs i ar-
menia qui paris appellat/ i quo multos cōfugientes/ sermo est diluuii tpe liberatos & quendā simul
i arca deuectum in montis oculiā uenisse sumitatem. lignorumq; reliqas multo tempore cōserua-
tas. Fuit autem iste quem etiam moyses legislator iudaorum scripsit.

Noe post diluuiū oblati dño hostiis orat nullā aquarū inūdatiōe ulterius iduci sup̄ terrā. Ca. VI.

De uero metuens/ ne p̄ ānos singulos diluuiū terrae deus iduceret/ humanū genus de/
cernens oino deleri/ sana icedens oia/ supplicabat de cetero deū p̄ statu priori/ ut nul-
lā ulterius hmōi uastationem sup̄ eā iduceret/ quo p̄iret genus omne aialū/ sed puni-
tis malis parceret eis q̄ p̄pter bonitatem fuerāt derelicti/ & decreuerūt mala uitare/
nā ifoeliciores. fessent illis & peiori afflictioe dānati si nō saluarent ad itegrum/ sed
magis alteri diluuiū seruarent/ cū priores qdem terrorem expimentūq; uidissent/ po-
steri uero p̄ditionem nouissimā sustinerent/ rogabatq; ut eius hostias propiciis suscipere dignaret
& nullā iracundiā similē ulterius terra susciperet/ ut eius operibus impingati & ciuitates consti-
tuentes uitam habere possent foeliciorē/ & nullo honorū quae añ hymbrem adepti fuerant frau-
darentur/ ad longam utiq; senectutem & uitae longitudinem peruenirūt.

Deus ānuir p̄cibus noe/ arcū pluuialem designās ei in testimoniū foederis. Ca. VII.

De ergo has effundente præces/ deus pro iusticia uirū diligens ānuir/ ut eius uota ad-
finē usq; p̄duceret/ neq; defunctos dicens ipse se perdidisse/ sed poenā præ malicia pro-
pria p̄tulisse/ neq; ut tales essent hoies qui ita p̄derentur fuisse factos cū utiq; castū eis
nosset eē p̄cipiū/ neq; donasse uitā quae corruptiōi delectaret/ sed p̄ quā contumelia.
iquit me pierati & uirtuti fecerūt/ p̄ eā quoq; cōpulerūt me/ ut poenā hanc eis iferrē.
Cessabo nāq; de cetero post hāc irā ab eis p̄ suis iniquitatibus poenas exigere/ & multo potius te ro-
gāte/ & si in aliquo amplius aliquando peccauerit. iam non opus erit hymbrium magnitudo/ neq;
enim aquis ulterius terram ita rigabo. Moneo tamen ut ab humana nece omnes abstineant/ & sint
ab homicidio puri/ facientes quippe tale aliquid punituri sunt. Vltimi uero cunctis animalibus his
ut uultis & desiderium quisquis habuerit/ dominos enim uos omnium esse feci terrenorum/ & na-
ratilium/ & quaecunq; uolatilem habent motum/ & in aere quaecunq; uegetantur abstinentes a san-
guine in quo est anima. De signo autem uobis futuram requiem arcu mco. Arcus enim dei apud il-
los iris esse putatur. Et deus hāc quidem dicens atq; promittens siluit.

Illi uero operuerit patre. Quod dū Noe sessisset/aliis qdē filiis felicitate optauit. Chā uero ppter cognitionem sui non quidem maledixit/sed eius proli/ & aliis effugientibus maledictum/deus chana nei filios emigravit/ & de his quidem dicemus in reliquis.

De filiis Sem filii noe/seu de gentibus per ipsos institutis/ & de ortu abrae. Ca. XIII.

SEm uero tertio noe filio quibus fuerit nati/ qui usq; ad oceanū scorsū habitāt asīā ab eu/ phrate facies inuētiū. Elā siqdē elamites/ q parū sūt/ picipes dereliquit. Assur at nīnū cōstituit ciuitatē/ & subiectos sibi syros nominauit q fuerūt ualde felices/ Arphaxat autē q nūc chaldaei uocātur/ arphaxatheos nominauit cū pnceps eorū eēt. Aran uero aramēnos/ stituit/ quos graeci syros appellat. Quos aut nūc lydos uocat/ luth tūc ludos noiauit. aran filius. iiii. existētib. Cis quidē stituit trachonitidē/ & damascū q media palestina/ syrieq; cōiuncta ē/ armenia/ Otrus/ geter/ Bactrianos/ mes at mēfeneos q nūc charax uocat/ ab oibus/ arphaxat at filius fuit/ Se la/ de quo natus ē heber/ a quo iudaeos habreos in initio uocauerūt. Heber iectan genuit/ & phalech dictus ē aut phalech/ qm secūdo diuisione habitatiōnū natus ē. Phalech diuisione habreū uocant. Ie ctan uero q filius fuit heber/ habuit filios Helinodath/ Saletha/ Soromoth/ Iare/ adora/ Vgal/ Dehe la/ Sebal/ abimabel/ Sapha/ Ophir/ Ebila/ Iobal. Isti a flumine cophino idiae/ & posita circa syriā lo/ ca quadā inhabitat. Haec itaq; de filiis sem dicta sufficiāt. Faciā uero de habreis quoq; sermonem. Phalech. n. filio Heber/ qdē filius Reu/ huius aut Saruch/ de quo nachor filius gnatus est/ cuius filius fuit Thares/ qui fuit p abraā. Hūc dicimus decimū esse a noe. Secūdo autē āno & nonagesimo supducetos post diluuiū natus ē Thares/ & septuagesimo āno genuit abraā/ nachor cū esset uiginti & centū annorū genuit Thare. De Saruch aut nachor nascitur/ circa annos triginta centū. Reu uero Saroch habuit cū esset annorū triginta centū. Hisdē annis habuit Phalech Reu. Heber aut quarto & trigesimo & centesimo anno genuit Phalech/ natus & ipse de Sela/ tricesimū annū hntē/ atq; cēt/ tesimū/ quē arphaxat genuit quinto tricesimo/ & centesimo anno natus. Sem filius arphaxat natus est post annos. xii. facti diluuii/ abraam aut habuit fratres nachor & arā. Quorū arā quidē filio dere licio Loth/ & Sara/ & Melcha/ filii abis inter chaldaeos mortuus est in ciuitate chaldeorū quae dicit Vr/ & haecenus sepulturae eius ostenditur. Duxerunt autem uxores fratris sui filias/ Melchan quidē nachor/ saram uero abraham. Porro Thares dum odio habuisset terram Chaldaeorum propter lu ctum aran/ migrauerunt omnes in cheram mesopotamiae ciuitatem. Vbi etiam Tharem morientē sepeliunt/ cum uixisset annos ducentis quinq;. Recidebatur enim iam uita hominum/ fiebatq; pau latim breuior usq; ad generationem moysi/ postquam terminus uitae centum & uiginti positus est/ annorum/ hos annos statuentē deo quantos & moysen puenit uixisse/ nachor ergo de Melcha octo fuerunt filii. Vxui. Baus. Camuel. Zachama. zaus zadephaus zadaphus. Barthuel. Isti nachor filii fue runt legitimi. Thabeus autem & Gadam/ & That. Maubas de concubina eius nati sūt. Bathuel au tem/ filio nachor nata est Rebecca filia/ & filius Laban.

Abraam secūdo pceptū dñi de caldāa migrat in chananeā. Cap. XV.

ABraam uero Loth filiū fratris sui aran/ uxoris suae sarā germanum adoptauit filium legitimum non hñs/ dimisitq; chaldāā cū septuaginta & quinq; annorū eēt/ deo iubente ut mi/ graret i chananeā/ q et habitauit eaq; pli suae reliq; prudēs existēs nimis & intelligēs i oibus rebus/ & sapiēs in his q audierat/ & de quibuslibet aliqd cogitaret. Propterea & uirtu e & sapia maior aliis fuit/ & opinionē/ quū de deo tūc cūcti habebāt/ & inonare & imutare p/ ualuit. Primus itaq; p̄sūpsit prouinciare deum creatorem unum esse cūctōrū. Reliqua uero li/ cer atq; felicitatē post pceptū p̄bentis singula quaq; dari/ & nō propria subsistere uirtute/ cuius ē. Haec cōiuebat p rraē passionē & maris/ & ea quae cōtiguēt circa solē & lunā/ & ex omni/ bus quae cū ca caelū semp eueniunt. Virtute. n. eis praesente & prouidentia ordinationis eorum cum/ cta disponi dicebat/ qbus quicūq; priuarentur manifesti fierent q neq; ea quae ad utilitatem nobis necessaria sunt sua potestate potuerunt possidere quae secundum iuuentutis fortunam ministrat/ tur/ cui bonum solummodo est/ honorem & actionem tribuere gratiarum. Propter quae caldāis & aliis mesopotamitis in eum confurgentibus/ migrationem eligens sequi/ per uoluntatem & adiuto rium dei terram chananeam late possedit/ ubi collocatus altare aedificauit/ & hostias imolauit deo. Meminit atq; p̄s nri abraā Berofus/ nō quidē nominās eū/ sed ita dicēs. Post diluuiū decima genera tione apud caldāos fuit qdā uir iustus & magnus/ i caelestibus rebus exp̄tus. Haec atēus at ēt memo riā eius plus aliqd fecit. Librū. n. de eo conficiens dereliquit. Nicolaus uero damascenus in q̄rto histo riarū sic ait/ abraā regnauit in damasco/ ueniēs aduena cū exercitu de terra quae super babylonem dicit caldeorū. Igit post nō multū tps exurgens ēt de hac regione cū populo suo/ terram quae tūc Chananeā/ nunc uero iudāa dicitur habitauit/ & hi qui de illo multipliciter sunt progeniti/ de q bus in

bus in alio libro quae dicenda sunt explanabo. Abraam nunc usq; in damascena ciuitate nomen ha betur in gloria/ & uicus ostenditur/ qui ab eo habitatio dicitur Abraam.

Abraam fame opprimente chananeā/ aegyptum ingreditur/ ubi dignus & clarus habetur/ di/ sciplinam arithmetices/ & astrologiae/ cōtradens aegyptiis/ a quibus iterum regressus in chananeā/ partitur terram cum Loth cognato suo. Cap. XVI.

Ame uero posteros ipibus apprehēde chananeā abraā aegyptios uiuere felicitate/ au diēs ad eos p̄ficisci dēdebat. ut eorū abūdātia p̄ciparet/ & sacerdotum simul auditor esset/ & agnosceret q de diis exponeret/ & aut meliores inueniēs sequeret/ aut eos sua prudētia in ornati meliores trāsp̄neret/ deducēs pariter Sarā/ metuēs aut uesaniā aeg yptioꝝ circa muliere/ ne rex eū pp uxoris spēm trucidaret/ hac exq̄siuit artē/ ut se fra trem eius assimularet/ sed & illā hoc docens rōdere eo q sibi p̄desse cōsideret. Qui cū uenisset aeg yptum/ pulit Abraē q ipse puiderat. Tunc. n. pulchritudo uxoris eius innotuit. Unde & Pharaō nō sufficiens de his q de ipsa dicebant/ & ipsam isp̄cere festinauit/ arbitratus se Sarā contingere posse. Sed deus ipediuit desideria adueniētū agritudie. s. & tumulu cāge. Cūq; pro libertate sacrificaret/ per irā dei pestē sacerdotēs aduenisse significabat/ eo q uxori pegrini iniuriā uoluisset isferre. Ille uero p̄mescens interrogauit Sarā ut diceret ipsa q esset/ & ille qui eā adduxerat. Qui cū ueritatē au disset/ excusabat se apud abraā. dicēs putasse fororē & nō eius uxore/ & festinaisse circa eā cognatio nem facere sibi/ & nō iniuriā cū suū desideriu ppetrare. Cui multa quoq; munera condonauit/ & ut esset inter sapiētissimos aegyptioꝝ/ instituit uirtutēq; eius & gloriā ex hoc contigit esse clariorē. Nā cū essent aegyptii diuersis moribus cōplacentes/ & ad inuicē leges pprias reprobantes/ & a se p̄p̄a dii dēntes sibi met eos cōparans/ & unūq; despiciēs/ uerba eorū inania/ nihilq; uerū hntia demō strabat. Erat igit in ammiratione cūctōꝝ tanq; uir sapiens. atq; paratus non solū ad intelligendū/ sed ad satisfaciendū/ & ad loquendū quaeq; docere nitere. Arithmetica eis quoq; contulit/ & quae de astrologia sunt ipse quoq; contradiidit. Nā ante aduentū abraā in aegyptū haec aegyptii penitus igno rabant. A chaldāis. n. haec plantata noscunt in aegypro/ unde etiā peruenisse noscunt ad graecos. Et cum uenisset in chananeā/ partitus est terrā cū Loth. Dum pastores eorū iurgia inter se facerent pro pter loca pasturā/ electionē tunc atq; conditionē concessit Loth. Sumens itaq; ipse partē ab eo reli ctam/ habitauit in ciuitate Ebron/ q est antiquo annis septē/ ciuitate aegyptia Prothanide. Loth igit terrā quae est posita in cāpo iordanē fluiū habitauit. non lōge a ciuitate sodomog/ q tūc iam erat bona/ nunc aut probatur exterminata uolūtate dei. Quā causam loco pprio designabo.

Sodomitae congressi cum assyriis praelio uincuntur/ uicti captiui abducuntur/ cum qbus Loth captiuos abducitur. Cap. XVII.

Lo nāq; tpe assyriis asīā obtinētibus/ reges sodomitae/ ualde florebat diuitiis/ & iuuē tute multa/ qbus erant quinq; reges/ eorū puincia gubernantes/ Ballas/ Bales/ Sinabarus/ Sinoborus/ & Ballinog/ rex Singuli nāq; eorū hēbant/ p̄p̄riū principatū. Aduersū quos cōgressi assyrii/ & q̄tuor ptes sui exercitus facietes/ obsidebat eos. Dux erat unūq; q; uis ordinatus. Cōmissio igit plio uincētēs assyrii/ tributū ipsoerūt/ regibus sodomog/ duodecim siqdē annis isti seruiētes/ tributū sibi met iposūtū soluere passi sunt/ tertio de/ cimo abitinuerunt. Quapropter exercitus assyriorū sup eos aduenit/ ducentibus simul exercitum/ Rabūdo/ Arioco/ Chodor/ laonio/ Thadallo. Isti nāq; & uniuersam diriperunt asiam/ & gigan tum sobolē subuerterunt. Qui cū uenissent sodomis/ castra posuerunt/ in ualle quae dicit puteus bitumi nis. Illo nāq; tpe putei erant in eo loco. Nunc. n. exterminata ciuitate sodomog/ uallis illa palus esse cta est/ quae dicit asphalites. i. bituminalis/ de hac itaq; palude rursus nō post multa dicemus. Sodo mitis igit cum assyriis congressis/ & praelio forti cōmissio/ multi quidē eorū mortui/ reliqui uero ca/ ptiui ducti sunt cum quibus & Loth ductus est captiuus qui sodomitis aduenerat.

Abraam iruens in assyrios/ Loth & captiuos sodomitae/ eripuit/ cui regresso occurrit rex so/ domitae/ & Melchisedech rex solymog/ deinde accepto p̄misso diuino de posteritate/ genuit Isma el/ ipse q; circūcisus est praecipiente domino/ & Ismael/ totaq; domus eius. Cap. XVIII.

ABraā cū audisset calamitatē eius/ timor simul de Loth cognato eius/ & misericordia i cū ingressa est pp sodomitas atq; amicos uicinos. Et cū festinaret eis ferre solatiū/ non tardauit sed accessit/ & quā nocte irruēs sup assyrios circa dan/ sic. n. alter iordanis fōs appellat/ & inueniēs eos anteq̄ armarent/ alios qdē in lectulis cōstitutos occidit/ q ne/ q; suspicionē cladis hērent/ alii uero nō dum in soporē conuersi/ p̄ ebrietate pugnare nō ualētēs effugerūt. Abraā aut p̄sequēs eos expoliatos usq; ad terrā damascenog/ ondens uictoriā nō i multitudine/ nec i plurimis manibus esse/ sed cōfidētia pugnatoꝝ/ & fortitudinē sualere i deo/ cōtra totius numeri quātitate/ q̄ tricensis decē & octo uernaculis/ & tribus amicis tantum exercitū superauit/ quicūq; igitur hostium manus effugerunt/ inglorii sunt reuersi/ Abraam autem captiuos eripiens

eripiēs sodomitaz qui capti fuerāt ab assyriis/cū pace reuersus est. Occurrit ergo ei rex sodomorū ad colloquendū in loco qui uocat uallis regia in uia Solime ciuitatis susceperit; cum rex Melchise dech/qd̄ significat rex iustus & erat utiq; & sine dubio talis/ita ut pp̄ hanc cām etiā sacerdos dei esset solymoz. Quā ciuitatem postea Hierosolymā uocauerunt. Ministravit aut̄ iste Melchisedech Abraā exercitui xenia/ & multā abundantia regē opportunarū simul exhibuit. & super epulas collau dare eū cepit ac benedicere deū/ qui ei subdiderat inimicos. Abraā uero dante ei etiā decimas spoliog munus accepit. Rex aut̄ sodomorū pradā qdem de Abraā non poscebat/ hoies uero qui alii essent recipere scabāt quos ab assyriis eripuerat. Abraā ergo ait non hoc solū se facere sed nec aliā utilitatē ex illa habiturū scā nisi quēcūq; pro cibo seruoꝝ eius impensa uidebant/ p̄tem uero quā uiam amicis suis fore sbendā qui cū eo pugnabāt/ quoꝝ primus/ Escon uocabat/ Ennar alius Mam/ bre tertius. Laudans igit̄ uirtutē eius deus ait. Nō pdes mercedes tuas dignus es pro talibus actibus habere gratiā. Et quæ putas fuit hæc retributio mercedis cum nōdum esset qui ei succederet. erat. n. adhuc sine filio. Deus & filiū ei pmisit generandū esse/ & multā ex illo sobolē/ & proximā stellarū numero profuturā. Et ille quidē hæc audiens/ deo sacrificiū obtulit/ ab eo iustus hoc facere. Erat. n. hmōi sacrificiū uitula triēnis/ & capra triēnis/ & aries similiter triēnis/ & turtur & colūba quæ diu di iusserat/ aut̄ uero nihil diuini uox affuit diuina/ significans malignos proli eius uicinos fore annis quadringē/ ris in ægypto/ in qbus afflicti sup̄essent inimicis/ & uincētēs bello Chananaeos/ habituri essent eorū terras & ciuitates. Abraā igit̄ habitauit qdem circa Luzā quæ uocat ogy/ gi. Est. n. regio chana/ næoz nō longe ab ebrō ciuitate. Et cū grauiter haberet super nō pariente muliere/ deprecatus est deum ut ei sobolē masculi cōdonaret/ deo igit̄ iubente/ uti cōsideret pro aliis oibus bonis in quibus a Mesopotomia eductus fuerat/ etiā filios pmisit ei futuros. Tunc Sara sp̄cipiente deo unā ancillarum cui nomen erat Agar/ ægyptiā genere/ collocauit ei tanq̄ ex ea filios habiturā. Et cum concepisset ancilla/ iniurā facere Saræ præsumpsit/ quasi rex foret filius/ qui ex ea fuerat p̄creatus. Hanc dum Abraā pro uindicta Saræ tradidisset/ fugā meditata est/ & afflictiones nō sustinens deprecata est deū/ ut eius miseret̄ occurritq; per desertū cuncti diuini angelus/ iubens eā ad dños remeare/ & uitam habiturā potiorem caste uiuentem. Tunc nāq; eo q̄ in dominā superba ingrataq; fuerat/ ma/ la talia pertulisse/ quæ si inobediēs esset deo/ & longius abscederet/ eam perire dicebat/ si uero rediret fieret mater pueri in illa terra postea regnaturi. His obediens illa/ ueniā a dominis reuerfa impe/ trauit/ & post nō multa peperit Ismael/ ac si qs̄ dicat/ a deo nobilitatē eo q̄ exaudierit p̄ces Abraā. Itaq; cum sex anoz esset/ & octoginta/ natus est Ismael quē prædiximus. In nonagesimo nono aut̄ anno eodem constituto apparuit deus/ pmittens quoad filius ei de Sara nasceret/ iussitq; eum uocari Isaac/ significans gentes magnas ex eo futuras/ & reges/ & quia pugnantēs oēm terrā chananaā a sydone usq; ad ægypti terminos obtineret p̄cepit/ ut genus qd̄ ei nasceretur/ aliis nō misceret/ suaq; genitāli circūcidere/ & hoc faciendū octaua die post partum. Cām uero circūcisionis nostræ in aliis indicabo. Consulenti aut̄ abraam/ utrum Ismael uiueret longæuus/ significauit deus eum patrē gentium fore magnarū. Et abraam quidē in his grās agens/ repente circūcisus est/ & oēs qui apud eum erāt/ & puer pariter Ismael q̄ die illa tredecim erat annoz/ ipse uero nonaginta & nonē annos hēbat.

De Abraā quō tres angelos suscepit/ a quibus audiuit & Sarā filiū piturā & sodomitaz euer/ sionem/ & de Loth/ qui & ipse suscepit angelos hospitiū/ & de euerfione sodomoz simulq; de eru/ ptione Loth cū tota domo eius/ & quō uxor Loth conuersa est in statuam salis/ cum respicit ciuita/ tem pereu ntem/ & de cōmixtione siliarum cum patre. Cap. XIX.

Eodem scilicet tēpore sodomitaz diuitiis & abūdantia pecuniaz/ elati/ hoibus contume/ iam faciebant/ & erant impii circa deū/ ut nequaq; recordarent̄ beneficiorū eius auersiq; sunt a susceptione pegrinoꝝ/ & circa eos affectus habere destiterunt. Exaspatus igit̄ in/ his deus/ disposuit punire eoz/ supbia/ & ciuitatē eoz/ subuertere/ regionēq; cūctā simul exterminare/ ita ut neq; plantatio neq; fructus ultra ex ea cōsurgeret. Cū hæc de sodomitis deus de/ creuisset explere/ Abraam respiciens tres angelos/ dum sederet ad ilicē Mabre circa ianuas xenia eis suæ putaretq; esse pegrinos/ cōsurgēs amplexatus est/ & ibidē eos retinēs/ rogabat q̄tenus domus impiret. Quibus annuentibus panes repente de simila p̄cepit fieri/ & occidens uitulā & affans eis obtulit sub quercu iacentibus. At illi ei gloriā sbuerunt. Et cum adhuc comederent/ de muliere re/ quirebant ubi esset Sara. Quo dicente intus eam esse uenturos se in futurum esse dixerunt/ & inuē/ turos eam iam matrem existere. In hoc uero subridente muliere/ & impossibile sibi fore filium ha/ bere dicente/ cum ipsa quidem nonaginta annoz esset/ uir aut̄ eius centū tunc illi iam non se celare continuauerunt/ sed pronunciauerunt semetipfos angelos dei esse/ & q̄ missi sunt ut unus significaret de filio/ duo uero sodomitas euerterent. Hæc audiens Abraam doluit super sodomitis/ exurgensq; deum deprecatus est/ ne iustos & bonos simul perderet cum malignis. Deo uero dicente/ nullum sodomitaz

sodomitaz esse bonum. nam si inter eos essent. x. ex oibus/ remitteret peccati suppliciu/ Abraā qui/ dem cessauit/ angeli uero in ciuitatem sodomā peruenerūt/ quos Loth pro susceptione rogabat/ cū esset circa pegrinos ualde humanus & Abraā benignitatis discipulus. Sodomite uero respicientes iuuenculos nimio uultu decore sp̄cipuos/ & apud Loth eo sufficisse cognoscentes/ ad uini & iniu/ riam eoz/ pulchritudinis sunt conuersi. Loth aut̄ monēte ut casti essent/ & nequaq; ad pegrinorum confusione m accederent/ sed reuerentiā in eoz/ successione haberent/ q̄ si ita intemperantes essent filias suas pro illis concupiscētia eoz/ se præbiturū dicebat/ neq; sic quiescerunt. Deus ergo eorum p̄sumptionibus indignatus/ alios eqdem excecavit/ ita ut non possent ad ingressum domus accede/ re/ & sodomitaz oēm populū pestifere morti dānauit. Loth itaq; deo dicente ei futurā sodomorum p̄nicem/ erepsit est cū coniuge filias duas assumens/ quæ adhuc uirgines erant/ Sponsi egredi con/ tinentes/ consuetudinem hanc uerboꝝ Loth esse dixerūt. Deus ergo imisit gladiū in ciuitatem/ eaq; cū habitatoribus cōcremauit/ terrāq; simili exterminauit incendio/ sicut dudū a me dictū est cū bellū iudaicū descripsissem. Vxor aut̄ Loth descendens/ cū respiceret sapius ciuitatem/ & eius curā habe/ ret/ interdente deo ne hoc faceret/ in statuā salis conuersa dinoscit. Vidi siqdem eam/ hactenus. n. manet. Fugit aut̄ ille cum filiabus/ in paruo quodā agro se cōtinēs ab igne liberato/ qui locus Segor hactenus appellatur. sic. n. hæbrei/ modicū uocant. Illic igit̄ desolationē hoium/ & inopia ciboꝝ/ affi/ ctus habitabat. Virgines aut̄ omne genus humanū exterminatū existimantes/ cuiusq; misceri uolue/ rint se licere credēbant/ hoc aut̄ faciebant ne deficeret genus humanū. Fuerunt igit̄ filii de seniore quidem Moab/ ac siqs̄ dicat ex patre/ iunior aut̄ genuit Ammō qd̄ nomen significat filius generis. Et instituerunt/ alter qdem Moabitas/ quoꝝ hactenus magna gens est/ alter uero Ammonitas/ utra q; n. gens est in ualle Syria. Et Loth quidem hmōi esse cōgit de sodomitis egressurum.

Quomodo Abraam migravit in gerara/ & Abimelech adamauit Sarā uxore abraæ/ sed cor/ reptus a domino reddidit eam ipsi intactam/ & de natiuitate Isaac. Cap. XX.

Abraam uero migravit in Gerara palestina/ in loco fororis Sarā hñs/ similia prioribus simulans pro timore. Metuebat. n. abimelech locorū regem/ qui etiam cum adamasset Sarā credens eam se posse corrūpere/ propter concupiscētia in ægritudine incidit dei uoluntate/ medicisq; desperantibus eū/ conforporatus per somniū ne cōtumeliā faceret uxori peregrini iubetur. Et aliquatūle leuigatus/ amicis exposuit q̄ deus ægritudinem hanc ei intrulerat pro ultione pegrini/ ut eius uxorem sine iniuria cōseruaret/ qd̄ non sororem eā ha/ beret idem/ sed lege iuctā uxorem/ & pmisit p̄biturum se ei de cetero sospitatem/ si pro uxore ille sine timore consisteret. Et cū hæc dixisset/ Abraā amicis suadetibus euocauit/ nihilq; ulterius eundē cōiugi quasi aliquid turpe passuram formidare p̄cepit/ deum eius habere curā dicens/ cuius auxilio uxorem suā permanentem sine iniuria reputaret. Deo. n. p̄stante conscientiaq; mulieris/ dicebat neq; eā se ab initio appetisse si uxorem esse scisset/ sed tanq; pro sorore seductū rogabat/ ut mitis cir/ ca eum esset/ & deum ei p̄pitium faceret/ & si apud eū manere uellet/ oēm ubertatem ei cōferret/ uo/ lenti uero discederet/ danda munera rerum oium/ quibus ad eum indigens aduenisset. Hæc illo di/ cente/ abraam non se de cognitione mulieris mentitū esse dicebat/ fratris eam filiam referens/ & eo q̄ præter hoc figmentum aduentū suum non fuisse securum arbitraretur/ nec esse suam culpā in il/ lius ægritudine p̄dicabat/ & debere regem habere de salute fiducia paratūq; se manere apud eum di/ cebat. Abimelech aut̄ & terram ei distribuit/ & pecunias constitueritq; inter se/ ut sine dolo cōuer/ sarentur/ facientes ad quendā puteū for̄ dus/ quē Bersabee uocant/ qd̄ fœdus putei poterit dici/ sic. n. hactenus a puincialibus noiaur. Post non multū uero temporis natus est filius Abraā de Sara/ sicut fuerat ei a deo p̄dictū/ quē noiauit Isaac qd̄ significat risum. Nā eo q̄ Sara riserat dicente dño q̄ pa/ reret/ nec iam pro senectute speraret partū/ ideo filius ita uocatur. Hæc itaq; annos tunc agebat no/ naginta. Abraā uero centum. Natus est ergo filius utroq; sene/ quē repente post dies octo circūcidi/ runt/ & ex illo post toridem diem mos est iudeorum circūcisionis efficere. Arabes autem post aros xiii. circūcidentur eo q̄ Ismael gentem eorum instituit filius Abraæ de concubina/ hoc fuerit tem/ pore circūcisus de quo certissimè omne tempus exponam.

Quō Abraā momente Sara & sp̄cipiente domino emisit a se agar cū filio Ismaele. Cap. XXI.

Sara natū de ancilla agar primitus diligebat/ Ismael nihil in eo fauoris iminens quem utiq; q̄s̄ ppriū filiū/ & principatus nutrebat heredē. Isaac aut̄ filio p̄creato/ non digna/ bat eum cū Ismael nutrire cū senior esset/ eiq; postea opprimere patre moriente. Soade/ bat ergo Abraæ/ ut eū in aliā regionē cū matre transmitteret. Ille uero in initio suā non apposuit uoluntate ad eā q̄ Sara fieri festinabat/ crudele nimis arbitratus pualū filium cum muliere & necessariis indigentes abicere. Postea uero cū deo placuisset ad quæ Sara sp̄cipiebat cōsentiens/ matri tradidit Ismaelē q̄ nō dū a se poterat gubernari/ & aquā in utre & panē ferentem iussit abire/ quo itineris necessitas imparet. Dum ergo abeūti necessaria discederent/ erant in malis/ cū esset aqua difficilis

difficilis & exponēs puerū sub arbore quadā p̄trahentē aiām ne ea p̄sente deficeret/ p̄enl abscessit. Ad quā ueniēs diuinus angelus dixit ei adesse fontē & monuit ut p̄uideret puerū & recrearet dicēs grādia esse ei cōferēda de pueri sospitate. Illa cōfidēs de p̄missionib⁹ & studēs alere p̄ecq; adhibedō curā declinauit erūnas. Cū uero puer ad uirilē p̄uenisset atate/ uxor ei cōiūcta est aegyptia genere/ uñ erat ipsa antiquus oriūda/ de q̄ filiū Ismaeli nati sūt. xii. Nabaioth/ Darus/ Abdelius/ Marfamas/ Masmarus/ Ydumas/ Masfimus/ Quodamus/ Themafus/ Iechurus/ Naphelus/ Cadomas. Isti nāq; oēm terrā ab casrate ad mare rubrū posita usq; tenuerūt. Nabatheā noiantēs puincia. Sūt aut̄ isti q̄ gēc Arabica scdm tribū ab eis uocat & pp̄ uirtutē eoz/ & pp̄ Abraā dignitatē. Isaac autē filiū suū p̄f abraā diligebat cū esset inuigenitus/ eiq; a deo p̄ munere in senectute cōcessus. puocabat. n. ad fa/ uorē amorēq; suū ipse potius puer parēs/ eo q̄ oī uirtute studuerit/ & pentū h̄ret sollicitudinē & affectū circa dei religionē. Abraā accepit mādatū a dño de imolatione Isaac. Cap. XXII.

Abraā aut cum foelicitate suam filio legitimo relicurus esset morti uicinus hoc dei uolūtate p̄meruit. Qui tentare uolēs religionē eius/ appuit ei/ cuncta q̄ p̄stitisset diuina/ merās/ & qm̄ hostiū melior fuisset effectus/ & p̄sentē foelicitatē eo studio p̄cepisset/ & Isaac filiū habuisset/ eūdem filiū eius sibi sacra imolatione p̄cepit offerri/ in morte noie Morim eleuatū/ ara ibidē collocata/ sic. n. appitura religionē eius/ si ēt saluti filiū p̄poneret qd̄ deo placeret. Abraā aut in nullo iustū esse decernēs nō obediri deo. sed cūctos ei ministra/ re debere/ tūq; eius p̄uidencia uiuāt oēs q̄bus est ipse p̄p̄rius celans cōiugem dei p̄ceptū/ & quā ipse habuisset de nece filiū uolūtatem/ sed neq; seruoq; cuiquā hoc palā faciens/ ne forte deo parere p̄hiberet/ sumens Isaac cū duobus seruis/ & quā erat ad sacrificiū necessaria iponens asino ibat ad mōtem/ & duobus q̄dem diebus iter cū eo serui fecerunt. Tertia uero cū iam circa locū mōtis essent/ reliquos in cāpo relinquens q̄ cū eo erant/ cū solo filio uenit ad montē. in quo tēplū rex Dauid postea collocauit. Portabant aut̄ cetera secū sacrificio necessaria/ p̄ter uictimā. Isaac uero cū p̄sentem foelicitatem eius studio p̄cepisset/ cūq; qnq; & uiginti esset annoz/ altare cōstructo interrogabat quid esset sacrificaturus pater/ cū uictima deesset. Ille aut̄ dicebat deū ad p̄bendū hoc idoneū/ qui ēt quā non sunt abūdanter hoibus condonauit/ & ea quā sunt ab his qui in semetipsis cōsiderēt possent auferre daturū & illi uictimā/ si p̄p̄rius ad sacrificiū suū dignaret accedere. Dū ergo altare fuisset cōstructum/ & ligna sup̄posita/ & oīa p̄parata dicit ad filiū. O puer/ quē inumeris uotis a deo optaui mihi cōferri/ & dum p̄uenisses ad uitā/ nihil est qd̄ pro alimento tuo non feci/ neq; me foeliciore arbitrabat/ nisi cū te uiderem ad uirilē iuuentutē p̄uenisse/ & moriens tē successorē mei honoris/ & principatus relinq̄re cū gauderem/ q̄ deū uolūtate tuus p̄ sum factus dēnuo scdm̄ eius placitū te relinquo/ hāc fortiter portari dicationē. Deo nāq; te caedo/ q̄ hūc honorem a nobis dignat̄ accipe/ eo q̄ placitū mihi fuit/ ac p̄ oīa suffragator. Natus ergo foelicitate morere/ nō cōi mō hāc uitā egredieris/ sed a patre p̄prio oblatu deo patri cunctoz/ ob legitimū sacrificiū. R. cor. n. q̄ te dignum indicauerit/ nec egritudine/ nec bello/ nec q̄libet alia passione q̄ solent hoibus accidere ex hac uita liberare/ sed cū ofonibus & sacrificiis anim tuam suscipere/ & apud se nihilominus obtinere/ eritq; de cetero mei curā h̄ns/ senectutēq; regēs/ qua ḡra maxie te nutriebā/ hāc mihi deo. f. pro te prabituro. Isaac aut̄ h̄ns patre fortissimū/ sapientiaq; delectatus/ & libentissime eius sermones accipiens/ ait q̄ iustū esset/ ut initio nasceret/ si dei & patris iudiciū esset refutaturus/ aut nō se mōstraret ambog; uolūtate/ tibus p̄paratum/ qm̄ liceret solo patre hāc uolente facere/ si nō obediret esset iniustū. Hoc dicens accessit ad cedem/ pariter & ad altare. Sed idem opus infirmatū est/ offerente deo impedimentū. Clamauit ergo noiatim deus Abraā/ suspendens eū a nece filiū. Non. n. quasi sanguinem desideraret humanum/ necē filiū ei impale dicebat/ neq; cuius p̄rem eū fecerat/ hūc ei auferre cū rāta ipietate poscebat/ sed eius mentē p̄bare se uelle/ si ēt talia iustus audiret. Cognoscēs uero eius obediētā/ & excellentiā religionis itendēs delectari qd̄ se i his q̄ ei p̄buerat/ nec unq; fraudādū/ eū oī cura dicebat/ & genus eius honorādū futurūq; filiū eius lōgeuū foelicitēq; uicturū in oibus bonis p̄biturūq; se magnū soboli eius p̄ncipatū atq; genus eoz/ & multis gētib⁹ & diuitiis esse cōstituendū/ & memoriā sempiternā ḡnis eius p̄ncipibus affuturā/ chananaēq; terrā filios eius armis possessuros/ & exēplū boni futuros cūctis hoibus. Hāc cū dixisset deus arietē ad sacrificiū p̄duxit ex iprouiso. Illi uero p̄ter sp̄ celebrato reuerſi sunt ad Sarā foelicitēq; debebat cūcta q̄ uellēt eis p̄bente deo. De morte Sara & sepultura ipsius post cuius mortem Abraam accepit Ceturā uxorem. Cap. XXIII.

Sara non q̄dem multo tpe defuncta est/ cū uixisset annis centū uiginti septē/ sepultaq; est in Hebrō p̄mittētib⁹ chananeis/ sepulchrūq; eius publice factū est/ Abrahā emente agrū siclis quadringētis/ a quodā Ephrō de nebrō/ & sepulchra sibi Abraā & eius soboli constituit. Post hāc aut̄ Abraā duxit uxorem noie Cethurā ex qua ei filii. vi. nati sunt & ad labores ualidi/ & sapientia cauti/ Zabri. Iezar/ Madan/ Magiani/ Iesuoeh/ & Esue. Nati sunt ēt h̄ns filii

his filii/ & Esue qd̄ Sabbati fuit & Dadā. Huic uero fuerint Asurim & Iacufim/ & Iomni. Madā at̄ habuit Aphā/ & Apher/ & Noch/ & Abida/ & Helda. His oibus filiis filiorūq; natis/ Abraā ex propriis dona p̄buit/ q̄ & trogloditen apphenderūt/ & foelicē arabia inquantum in mare rubrū p̄tingit. Dicit aut̄ q̄ dum Apher castra fixisset in lybia/ & filioz eius filii habitassent i ea terrā illā ex illius noie affrica uocauerunt. Testat̄ meo sermone alexader qui dicit polibystor. i. multarū historiāz/ sic dicens. Credemus aut̄ p̄pheta q̄ & malchus scribēs historiā iudeoz/ sicut etiam Moyses legislator eoz/ retulit/ ait/ quia de cethura abraax fuerunt filii multi. Dicit aut̄ eoz/ ēt noia tria/ Epher/ Surin/ Iaphan/ & de Surin quidē assyriā nūcupatā/ ex duobus aut̄ reliquis Iaphan & Epheran/ ciuitatē abiran puinciaq; affrica nūcupatā/ his auxiliium p̄buisse herculē i lybia/ & duxisse uxorem filiā Iapharan noie Ebeā/ & genuisse ex ea Dodog; filiū cui⁹ filius Phoro/ ex quo barbari Sorophaci noianē.

Quomodo Isaac quadragenarius duxit uxorem Rebeccam. Cap. XXIII. Saac aut̄ iam circa xl. annos cōstituto a patre Abraā ut uxore duceret Rebeccā q̄ fuit neptis fratris eius Nachor filia Batuelis/ seniorē seruoq; suoz/ misit ad sponſandā eam magnis fidei sacramentis obſtrictū/ qd̄ hoc more faciebāt/ sub scemore manū mittentes deinde inuocātes deū/ in testimoniū futuroz. Misit aut̄ & munera ibidē cōmonētib⁹ q̄ apud illos rariora essent/ aut nec oīno reperirent in illa regione. Qui tpe multo uadens/ eo q̄ sit iter agentibus/ dira mesopotamia/ hyeme q̄dem pp̄ luti p̄funditatē/ astate uero p̄pter aquā defectionē/ insup̄ etiā latronibus ibidē cōmanētib⁹/ quos diffugere nō esset facile nisi p̄uidencia uatoribus inhereret/ uenit in ciuitatē carrenoz. Et cū esset in suburbanis uirgēs uidit plures eūtes ad aquā orauitq; deū/ ut Rebecca ob quā desponsandā filio eū misit abraā/ si scdm̄ uolūtātē eius essent nuptia celebrāde/ iter illas ita cognosceret/ ut aliis qd̄ aquā poscenti negātib⁹ illa p̄beret/ & ille qd̄ hāc uolūtatem h̄ns/ uenit ad puteū/ rogauitq; uirgēs/ ut potū ei p̄berent. Illis aut̄ auertentibus se indicātib⁹q; aquā domi portare/ & non p̄bere illi/ q̄ utiq; difficile possit auriri. una ex illis oibus increpās eas p̄ pegrino qm̄ nō esset hoibus ad illas aliq̄n cōio/ quia neq; aquā p̄cipia/ rent/ egeno/ sola ei p̄buit abūdanter. Ille aut̄ in sp̄e oīum regū ueniens/ uolens cognoscere ueritatē laudabat eius nobilitatē atq; benignitatē/ q̄ etiā cū suo labore egenibus sufficientiā p̄bere minime declinasset/ iterrogabat uero/ de q̄bus pentibus esset/ optauitq; qd̄ illi gratissimū foret/ ut in domū boni uiri ueniret/ filios ei p̄tura germanos. Illa uero neq; hāc inuidit uolenti cognoscere. sed & genus indicauit/ & Rebecca inquit ego dicor/ p̄ aut̄ Batuelis fuit/ sed ille iam defunctus est/ Laban uero frater est n̄/ q̄ & domū p̄spicit simul & matrē/ & meaz uirgītatis sollicitudinē gerit. Ille gaudebat de his q̄ facta fuerāt atq; dicta/ deū ita uidens suo itinere clare p̄picere/ & p̄ferens redimicula/ & alia pariter ornamenta/ q̄bus uirgēs decet uti/ dedit puellā/ ut ei cā p̄p̄si hāc retributio foret/ & honor/ iustū esse dicens/ ut talia mereret/ q̄ fuerit bona p̄ter/ uirgēs uniuersas. Postebat aut̄ succedere ap̄ eos/ qm̄ ad eā integrius aliter p̄uenire neq̄ret/ sibi esse cautius/ q̄ q̄bus iā uidebat/ exptus & conice/ re ex ea matris fratrisq; clemētā/ & q̄ nihil esset eoz/ uirtuti difficile/ neq; se eos grauaturū sed mercedem pegrinationis p̄biturū/ & propriis expensis usuz/ esse dicebat. Illa uero de pentū q̄dem suoz clemētia rectē ut asseruit arbitratū/ culpaui aut̄ de mercedis uerbo/ cū oīa sine mercede esset habiturus. Sed ut nūciaret prius Laban/ quo p̄mittente accendendū esse dicebat. Quod cū factū fuisset/ pegrinus adductus est/ & camelos qd̄ sumētēs q̄ erat Laban famulū eis diligentia adhibebāt/ ipse uero cōnaturus cū eo ingrediebāt/ & posticoenā ad eū matremq; puellā locutusq; esset dicens. Abraā thara qui est filius uester uero cognatus. Nachor. n. horū o mulier puerorū auus uester ex eodē patre uel matre misit ad uos/ petens ut hāc puellā filio suo uxorem detis iungendā. qui solus est ei legitimus/ in oibus bonis enutritus/ cui possibile q̄dem fuit foelicitimā inde mulierē ei copulare/ sed non iuit. Honorans aut̄ genus nuptias postulat/ cuius studiū ac uolūtatem nolite cōtēnere. Dei. n. uoluntate alia nunq; p̄ter p̄spera p̄iter cōtigerunt/ & puellā citius & uestrā inueni domum. Dum p̄ximam esset ciuitatē/ uirgēs uidens plurimas uenientes ad puteū/ orauit ut in istā incidere/ qd̄ & factum est. Nuptias ergo diuina p̄sentia desponsatas uos quoq; firmate. Illi uero p̄ ea quae eis fuerant secūda collata dispōne/ diuinā uoluntatis intellexerunt/ miseruntq; sicut p̄tebat uirginem quā duxit Isaac potius omnium rerum abraax. Nam qui fuerunt de cethura nati/ exinde migrauerunt. Abraā moritur. & sepelitur in ebron cum Sara coniuge sua. Cap. XXV.

Ist paululo uero tps mortuus est etiā Abraā uir q̄dem oī uirtute sumus & digne a deo pro studio qd̄ circa eū hūerat honoratus. Vixit aut̄ oē tps suū annis centū septuaginta qnq; q̄ & in Ebron cū Sara coniuge sua a suis filiis Isaac & Ismael sepultus est. De cōceptu uel pu Rebeccae & quo Isaac pegrinatus est in gerariis tpe famis/ & quā cū senuisset & caligaret oculi eius/ bñdixit iacob cum putaret se benedicere Elau. Cap. XXVI. Orro post mortē Abraā cōcepit uxor Isaac/ cuius uentre nimis intumescēte/ h̄stans cōsuluit deū/ responditq; geminos parituram fore Rebeccam/ & in oibus gentibus esse/ no/ minandos

aduersus antea et luxu nepti abenhe

minandos/maioris aut primatu esse minuedu. *Pepit ergo paulatim scdm diuinu eloquiū gemios si-
lios/ quosq; senior ut credimus a capite usq; ad pedes erat uehementer hirsutus que iunior pcedentem
tenebat a planta. Diligebat p̄ seniorē qdē qui uocabat Esau scdm ehmologiā pilorū habentē nāq;
capitulatū sciron dicū. Iacob aut iunior carus erat genitrici. Fame uero supueniēte dum placuisset
Isaac ut iret in aegyptū ubertuosā ualde puincia pgebat in geraris deo sc̄piente. Hunc suscepit rex
Abimelech pro muneribus & amicitias Abraā. Et cū multo circa eū fauore fuisset usq; initio /i hoc
pmanere semp inuidia facie est phibitus. Videns nāq; deū in Isaac esse p̄sentē & tanto eū fouentē
expulit eū. Ille uero hmōi inuidia tēratu p Abimelech tūc egdē discessit in agrū /qui dicit Phara. i.
cōuallis nō lōge a geraris ubi cū foderet puteū /irruentes pastores in lire cōgressi sunt /phibentes il-
lud opus ipleri /quo nolēt cōrendere pualuisse uidebant. Discedentes aut aliū fodiebat /quē ēt aliis
iniuriā facientibus qbusdā Abimelech pastoribus relinquēs /abscēssit expēctās bonā uolūtatis gra-
tiorē licentiam. Quod dū esset ei sponte concessum /ut puteū sine phibitione foderet. R. oboth pu-
teum appelluit /qd nomen significat spaciosum. Priore uero alius quidē Escon appellat /qd potest
dici litigū /alius uero Suennā /qd nomen significat inimicitias Isaac itaq; rex magnitudine pulli /
Iabat. Abimelech aut contra te crescere putās Isaac /ppter hoc qd cū eo litigās /incertis inimici-
tiis egerat metuens ne prior amicitia nihil ei pdesset /conuerso Isaac ad ultionē eorū quā uidebant
esse p̄pessus /amicitias rursus cū eo firmavit /& unū ad hūc suorū ducum Philocū noīe destinauit. Et
cum oīa quā poposcerat Abimelech meruisset ppter Isaac bonitātē qui recentī iracundiā p̄scām
gratiā in se inq; patrē suū habitū p̄pouerat /tulit eum in ppria. Isaac uero filius Esau circa quem
maximū habebat pater affectū /cum esset annorū .xl. duxit uxores Agamidā Edonis filiā /& Alyba-
min Eusebonis uirosq; inter chanaanos ualde potentīū / semetipsū faciens dñm in ptate nuptiarū /
& neq; patris consiliū sumens /qd nec pmisisset Isaac si in eius uolūtate iaceret non .i. libenter ha-
bebat ad p̄nicipales suā copulare cognationē. Nolens ergo molestus esse filio /ut iuberet eū a mulie-
ribus abstinere /tacere decreuit. Cum senex aut esset /& aspectū penitus nō haberet /uocās Esau /&
senectutē indicans qd & pro cecitate & passione uisus impedimētū ei iam esset deo seruire iussit eū
egredi ad uenandū /ut dum caperet quodcūq; potuisset /ei sp̄paret ad coenam postq; dño supplica-
ret ut auxiliator ei in oī uita /& cooperator existeret /incertūq; esse dicens /qn etiā moriretur /& an-
te hoc eis se p̄biturū ut deū p̄piciū eius ofonibus habere mereret. Et Esau quidē ad uenationē
egressus est /Rebecca uero deū pro fauore Iacob rogabat /& p̄ter Isaac uoluntatem /iussit hādos ei
occidere coenāq; p̄parare Iacob ministrabat matri ei semp obediens. Cum uero fuisset parata coe-
na hādi pelle brachia cōuoluit Iacob ut pater ppter pilos esse crederet Esau. Nam cū in oibus aliis
similarent eo qd essent gemini in hoc tantūmo differebant /trepidusq; Iacob ne anteq; fierent ofones
reptus in hac caliditate patrē ut cōtraria faceret irritaret /p̄ferbat patri coenā. Isaac uero sentiens
uocē Iacob p̄prio eum noīe uocitabat. Illo aut brachiū porrigente cui pellē cōcūderat /cōtingēs
eum Isaac ait. Voce qdē Iacob pximus scdm pellis uero pfunditatē Esau uideris esse /nihilq; suspi-
cans mali cū coenasset cōuersus est ad ofones & dei p̄ces. Dñe inquit oīum seculorū /& creator uni-
uersae substantiā tu patri meo cōcessisti magnā fortitudinē bonorū /& me dignū rebus p̄sentibus esse
cisti /& ex me p̄cedētibus pmisisti adiutorē /& p̄piciū /& datorē te semp meliorū. Hęc ergo confir-
ma /& noli me despiciere ppter p̄sentē necessitatē /pp quā & sc̄pue a te depofco /& hunc filiū p̄pici-
us serua mihi /& ab oī malo sine passione custodi. dās ei foelicē uitā /possessionēq; bonorū quorū /
cūq; tibi potestas est p̄bere. Fac eū metuendū egdē inimicis /amicis honorabile atq; gratissimum. Et
ille qdē arbitratu pro Esau se ofones effecere /rogabat deū. Mox aut ut cessauit a b̄ndictione /assuit
Esau /Isaac senties qd egerat /cellabat. Esau uero petebat similia q̄ fratri iā fuerāt collata. Patre ne-
gante /eo qd oēs in Iacob fuissent ofones expēfā luctū agebat /qd ēēt ofone frustratus /eiusq; lachy-
mis afflictus pater /eo qd circa uenationē & fortitudinē corporis esset aptus in armis & oibus operi-
bus /Esau pbabile fore dicebat /eūq; fructū eaq; rerū /& gloriā sempiternā /ēt genus qd ab eo descen-
deret habiturū /fratri uero esse seruiturū. Iacob timens fratrem fugit ad Laban in mesopotamiam ubi
filias Laban Lyam & Rachel accepit uxores /cū ancillis eaq; Balla & Zelpha /ex qbus filios. xii. ge-
nuit /& unā filiā /quē regresso Iacob de mesopotamia ad chananā /uolata est a Sichē filio Emmor
regis scimorū /quē indignati fratres eius totā ciuitatē p̄cusserunt in ore gladii. Cap. XXVIII.*

Acob aut metuentē fratrem ulcisci se in illo uolētē mater eripuit. Marito aut p̄suasit ut
Iacob de mesopotamia cognitā suā daret uxore /cū iā Ismaelis patriui filiā Balamin
Esau uxore cōiūge accepisset. Nō .n. deuoti erat chananē circa Isaac /i prioribus eius
bellis ualde grauati /cū barēatī cōpisset /circa quā sc̄pue laborauerat. Iacob aut ī me-
sopotamiā missus a matre /ppter nuptias filiā Laban eius germani /pmittēte Isaac nu-
p̄tia celebrari /eo qd fuisset ei uxoris cōsilio p̄suasum per chananā p̄perabat /& ppter odiū puin-
cialiū /apud nullū qdē succedere uoluit /sed sub diuo iacebat /caput suū lapidib⁹ subditis supponēs /
ibiq; p̄r

fbiq; p̄r somniū uidit huiuscemodi uisionē /astitisse sibi scalā a terrā p̄tingentē ad cōclū /& p̄ eā
descendētēs figuras /honestiorē naturā hñtes quā hoies /& ad ultimum super eam deum mani-
feste sibi imer apparentem /noīatimq; uocantē. & hmōi uerba facientem. Iacob cū patris boni sis
filius /& aui qui gloriā magnā uirtutis inuenit fatigare te in p̄sentibus nō oportet /sed sp̄are me
liora /etenim opulētissima tibi maximorū bonorū meo solatio erit ubiq; p̄sentia. Abraā itaq; ex
mesopotamia ego huc deduxi a cognatis expulsum /& patrem tuū / cunctis foelicē ondi / quorū
nō minore prem in te de quorū reponā. Cōfidens ergo ego hoc itinere tuo p̄ficere me /ptegē
te secururus. Imperabis .n. nuptias ad q̄s ualde festinatas /erūtq; tibi filii boni quorū multitudine
numero maior erit /& poterō es filios derelinquent /qbus ego huius terrae dñarū condonabo /
eorūq; filii qui replebūt oēm quā sol respicit terrā simul & maria. Sed neq; ullū piculū timeas /
nec laborū multitudinē metuas /me puidente oīa quae tibi cōferenda sunt /& p̄ntibus /& multo
magis in p̄speris. Hęc itaq; deus Iacob p̄dixit /ille uero laetus effectus in his q̄ uiderat / fueratq;
promissā /clarificauit illos lapides /q̄ppe cū tantorū bonorū illic factū ei fuisset alloquiū / uorūq;
fecit imolaturū se sup eos /si aquiret uita /i passibile remearet /deorū /pmisum exoluit denuo re-
meas. Nā & ip̄m agrū honorādū esse decreuit /eiq; Bethel nomen ip̄soluit qd diuinas diuitias la-
tina ligua significat. Procedens ad mesopotamiā lōgo tpe uenit ī Carrā /pastorelq; ī suburbāis
inueniēs /& pueros adolecētulos ac uirgines ad quendā puteū aquā haurituros /morabat cū eis
porūq; q̄rens & uerba cū eis faciens p̄cūctabaturq; ab eis si noscēt quendā Laban /adhuc si supeēt.
Illi uero oēs se nouisse dixerūt /talēq; uirū esse q̄ ignorari nō possit /eiusq; filiā una cū eis gregē
pascere /quā mirabant nō esse p̄ntē dicētes ei. Ab ipsa itegrius agnoscere poteris /q̄cūq; de illo
audire desideras. Hęc itaq; illis dicentibus /astitit puella cū pastoribus /q̄ una descēderāt /eiq; la-
cob on̄derūt dicentes. Pergrinus iste uenit de patre tuo cōsulens illa uero laeta facta p̄ infantia
pp Iacob p̄ntiā /regebat eū qd esset /& ad eos unde uenisset /& qua cā adductus fuisset /orabat /
q; simul ut esset possibile p̄stanti ei qbus uenisset egens. Iacob aut nō pp cognatiōis cām /neq;
pp fauorē p̄ntem. sed amore puellae uictus obstupescēbat pulchritudinē eius talē esse cōspicēs
in pauce mulierū ita florerent /& ait. Mihi ad te & patrē tuū /si tñ tu filia es Laban familiaritas
est /& antiq; mea tuaq; generatiōe cōsistēs de Thare .n. Abraā & Arā & Nachor filii sunt /p̄gref-
si. Batuel tuus auus filius est Nachor. De Abraā aut & Sara q̄ nata est de Aran /Yaac p̄ mens
est. Vicinū & nouū cognatiōis pignus inuicē possidemus. Rebecca aut mea mater Laban tuī pa-
tris soror est ex eodē simul patre & matre /p̄genita. Cōsobrini siquēd sumus ego & tu. Nūc ue-
niens amplector nos /antiq; nobilitatē renouaturus assisto. Illa uero recordata sicut iuueni-
bus accidere solet q̄ p̄audisset a patre de Rebecca /& parentes sciens nomē eius desiderātē au-
dire /pp paternū fauorē ad lachrymas adducta ē /& amplexata Iacob. Quē cū osculata fuisset /
pducere maxia delectatiōe optabat ad patrē /oibusq; domesticis memoriā matris eius esse dice-
bat /itenditq; ei totius boni retributionē eūq; ad patrē iā uenire iubebat /& seq se p̄cedentem /
nec eius delectatiōe fraudari amplius illo tardātē poterat. Hęc dicēs ducebāt eū ad Laban. Co-
gnituscq; ab auiculo /& ipse sine formidine iter amicos erat /& illis delectationē maternā conse-
rebat inopinabilr eis on̄sus. Post nō paucos ita dies Laban gaudere se qdē in eius maxie p̄ntia /
& ultra quā indicare possit sermone dicebat cām pro q̄ uenisset /patrem matrēq; senes derelin-
quens /& eius p̄ntiā solariis indigentes ab eo q̄rebat /p̄biturūq; se oīa qbus opus haberet /pmi-
sit. Iacob aut oēm ei cām narrabat /dicens. Yaac fuisset geminos filios /se /& Esau /quē dum pro
paternis ofonibus matris sapia fefellisset /illū se iterficere uoluisse dicebat /tāq; ablato sibi a deo
regno /& bonis q̄ pp prasser /& hāc fuisset cām suae p̄ntiā /materno mādato facta. Oibus .n. in-
quit nobis sunt fratres /sed m̄ amplius illius cognationē metuens /ita mihi p̄spexit /q; utiq; so-
lum meae putricia munimen iudicauit. Vñ deū respiciens in p̄ntibus sum securus. Laban autē
& pp parentes eius /pmisit oēm se ei p̄cipare clementiā /& pp matrē p cuius fauore licet ab-
sentis studiū suū curā eū se dicebat on̄dere /gregis. sc̄urā eū habiturum cōstiture se dicebat /&
p̄ponendū hūc exoptabat /uolūtātēq; ad p̄rios remeare parētēs cū talibus donis /& honoribus
dimittendū qualibus talis cognatus iuste p̄meritus esset. Iacob libenter hęc audiēs /donec esset
qdē apud eos /hūc laborem ferre gratissime se r̄ndit /mercedē uero pro tali labore Rachel nu-
p̄rias postulatū /cum etiā ppter alia honore digno haberet /& maxime qd ministra eius fuisset
aduentus. Amor nāq; puellae eum huiusmodi uerba facere cōpellebat. Laban gauisus in his an-
nuit ei puellae nuptias /nec aliū generū meliorem sibi optasse /si tñ apud eū aliquātum maneret
tempus ad chananāos non se missurū filiā /qn etiā de fororis cura poenitētā agere se dicebat qd
eam ibidem direxisset. Cū uero Iacob hoc fieri consentiret. septem pmisit annos /tantum .n. fo-
cero iudicauit

No A
8-228

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 8
Tabla 6
Número 228

3
32-54

quanto a eccid... seculo este epitaphio coneste titulo
 prope astigin... non longe a publicencia que ducit granitan
 quam uaria... inam fata octus in maxis domitius thomas
 l'ultima... aemasetus in oclia q' pomp hic occubus
 in pace... astigitari me miseram; nec dis, nec causa
 melior, uir... at tingenem xx amote exiueri
 ualaxius + hoc... natus tusculi, subito conlectio que igni
 me conecem... III de man mense basim exexit tan longe
 a uatcia
 on la uida... florentina c.2. q' on p'uso feni xodigo de
 le p'et' f'alle... in p'ego en madrid ano de 1574.

Josephus de Anti...
 quitatibus ac de...
 bello judaico.

Y T W X + S A Z I T
 X T S W S X W S Y T X

esti emanapente cecce de antuxat

Л Д + И Ъ И Ѡ Ѣ Ѥ Ѧ

Н Р S + С У С С У Е П Р F

у

piaden... de osuna acia granada cecce de uny

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 8
Tabla 6
Número 228

3
32-54

quinto a egipta seculo este epitaphio con este titulo
prope astigin non longe a publicana que dicitur quoniam
quam uaria hominum fata octus in maesi domitius thomas
ultima adu teceat ac maseutus in foelicia qd pomp hic ocubus
iulio cece Lucii optatii astigitani me miserum; ne. dii, nec causa
melior, uix annum attingentem xx amorte exipere
ualerius thomas natus tusculi subito conlectio que igni
me conuocauit III demum merce basim exiit tan longe
a patria
en la uida de santa florentina c. 2. qd compuso ferni xodigo de
sepe fialle peronimo in pego en maldit ano de 1574.

Josephus de anti ^{quitate}
quitatibus ac de ^{iuale}
bello Judaico. ^{breuiz}

Σ Π Ψ Σ + Δ Δ Σ Γ
Δ Π Σ Γ Δ Ξ Ψ Δ Ξ Ξ

esta en un puente cerca de anluxas

Λ Δ + Ι Β Ι Ν Ζ Ζ Υ. Ι ο

Η Γ Δ + ε. υ ς ζ υ ε π ρ φ

υ

piaden area de osuna a ciagranada cerca de un
ruinas

i 1186581

de Beten de Ganado

17 6963

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

¶ Tabula Rubricarum cuiuscūq; capituli singulorum librorum/tam de Antiquitatibus q̄ de bello Iudaico secundum numerum librorum & chartarum.

¶ Incipit liber primus.

DE creatione coeli & terræ & de operibus sex dierum & requie diei septimi. cap. 1. car. 1.
 De plasmatione protoplastorum & de plantatione paradisi & de introductione Adam & Euz in ipsam. cap. 2. car. 2.
 De transgressionē protoplastorum & de eiectione eorum de paradiso. cap. 3. car. 2.
 De interfectione abel p̄ Cai & de poena q̄ multatus ē Cain & de duabus colūnis latericia & lapidea. cap. 4. car. 2.
 In quibus cōscripserūt sicut adā oēm disciplinā rerū celestiuū quam p̄ se adinuenerunt. cap. 5. car. 2.
 De inūdatione diluuii sup̄ terrā & ubi Noe saluatus est cum generatione sua p̄ arcā. cap. 6. car. 3.
 Noe post diluuiū oblatris dño hostiis/orat nullā aq̄e fundationē ulterius iuduci sup̄ terrā. ca. 6. car. 3.
 Deus annuit precibus Noe arcum pluuialem designans ei in testimonium foederis. cap. 7. car. 3.
 De morte noe & de filiis eius. cap. 8. car. 3.
 De Nēbroth filio cham & de edificationē turris & de discordia diuersarū linguarū. cap. 9. car. 3.
 De dispersione gentium in uniuersas terras post edificationem turris. cap. 10. car. 3.
 De filiis Iaphet filii Noe & de gentibus quæ per eos institutæ sunt. cap. 11. car. 3.
 De filiis cham filii Noe & de gentibus per eos institutis. cap. 12. car. 4.
 Noe inebriatus nudatus/irrisus/irrisorem filium maledictioni subdit/ fratribus eius maledictum patribus effugientibus. cap. 13. car. 4.
 De filiis Sem filii Noe seu de gentibus per ipsos institutis & de orto abraæ. cap. 14. car. 4.
 Abraam secundū præceptum domini de Chaldaea migrat in Chananaeam. cap. 15. car. 4.
 Abraā sara opprimere Chananaeam/egyptum ingreditur ubi dignus & clarus habetur discipuli nam arithmetice & astrologia/contradens aegyptiis/ a quibus iterum regressas in Chananaeam/partitur terram cum Loth cognato suo. cap. 16. car. 5.
 Sodomitæ congressi cum assyriis prælio uincuntur/ uicti captiui abducuntur/ cum quibus Loth captiuus abducitur. cap. 17. car. 5.
 Abraam irruens in assyrios/Loth & captiuos Sodomitæ eripuit/cui regresso occurrit rex Sodomitæ & Melchisedech rex solymog/ deinde accepto p̄misso diuino de posteritate/genuit Ismael/ ipseque circumciscus est præcipiente domino & ismael totaque domus eius. cap. 18. car. 5.
 De abraam quomodo tres angelos suscepit/ a quibus audiuit & Sarā filiū periturā & Sodomitæ rum euerisionem & de Loth/ qui & ipse suscepit angelos hospitio/ & de euerisione sodomog simul de eruptione Loth cum tota domo eius/ & quomodo uxor Loth conuersa est in statuam salis/ cum respicit ciuitatem perentem/ & de commixtione filiarum cum patre. cap. 19. car. 5.
 Quomodo abraam migravit in Gerara/ & Abimelech ad inuauit Saram uxorem abraæ sed cor/ ceptus a domino reddidit eam ipsi intactam/ & de natiuitate Isaac. cap. 20. car. 6.
 Quo abraā monente sara & sciipiente domino emisit a se agar cū filio Ismaele. cap. 21. car. 6.
 Abraam accepit mandatum a domino de immolatione Isaac. cap. 22. car. 6.
 De morte sara & sepultura ipsius post cuius mortē abraā accepit Ceturā uxore. cap. 23. car. 6.
 Quomodo Isaac quadragenarius duxit uxorem Rebeccam. cap. 24. car. 7.
 Abraam moritur & sepelitur in Ebron cum Sara coniuge sua. cap. 25. car. 7.
 De conceptu uel p̄u Rebecca & quo Isaac pegrinatus est in Geraris tpe famis/ & qa cū senis/ set/ & caligarent oculi eius/ benedixit iacob cum putaret se benedicere Esau. cap. 26. car. 7.
 Iacob timens fratrem fugit ad Laban in Mesopotamiam ubi filias Laban Lyam & Rachel accepit uxores/ cum ancillis earum Bala & Zelpha/ ex quibus filios. xii. genuit & unā filiā quæ regresso iacob de Mesopotamia ad Chananaeam/ uiolata est a Sichem filio Emmor regis Sicimog/ quare indignati fratres eius totam ciuitatem percusserunt in ore gladii. cap. 27. car. 7.
 Morit Isaac in Ebron/ & sepultura filiis suis/ Rebecca uxore prius defuncta. cap. 28. car. 9.

¶ Incipit Liber secundus.

¶ Quomodo Esau & Iacob Isaac filii habitacula diuiserūt/ & Esau quidem idumæam tenuit/ iacob autem Chananaeam. cap. 6. car. 9.
 Quomodo ioseph iunior filiorum iacob somniis ei demonstrantibus foelicitatem futuram iouem diam sustinerit fratrum. cap. 7. car. 9.
 Quomodo idem ipse in Aegyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebant in a ii

eam factusq; insignis & clarus ibi fratres habuit subiectos. cap. 3. car. 10.
 Iacob audito quia ioseph uiueret in aegypto & clarus ibi haberetur descendit ad eum cum tota domo sua cap. 4. car. 13.
 De morte iacob & de sepultura qua sepultus est in Ebron a filiis/de morte quoque ioseph & fratrum eius. cap. 5. car. 14.
 De opphione filioꝝ israel in aegypto per Pharaonem/& de natiuitate moysi quem educauit filia Pharaonis/& adoptauit sibi in filiu/& de sacrorum scriba qui uoluit interficere puerum conculcavit coronam regis/quam puero rex imposuerat. cap. 6. car. 14.
 Postq̄ creuit Moyses inuictu est ei bellu aethiopicu/ubi copulata e filia regis aethiopi in matrimonio. cap. 7. car. 15.
 Vnde odium & inuidia magna contraxit aegyptiorum. cap. 7. car. 15.
 Moyses cognitis insidiis regis aegypti latenter effugit & ueniens in Madiã habitauit cum Rague le sacerdote cuius filia accepit i uxorem. cap. 8. car. 15.
 De rubo q̄ uidebat moysi quasi arderet/qui tñ non comburebatur/ubi audiuit mandatu diuinum ut reuertens in aegyptu liberaret filios israel de oppressione aegyptiorum. cap. 9. car. 15.
 Moyses regressus est in aegyptum secundu mandatu domini/ubi facies signa & prodigia maxima eduxit filios israel de aegypto in manu ualida. cap. 10. car. 16.
 Quo aegyptii poenitentia ducti q̄ dimississent filios israel isecuti sunt eos usq; ad mare rubru q̄ diuisum uirga Moysi scipiente dño ingressi sunt filii israel/& sicco uestigio transierunt illud aegyptii autē psequetes ingressi sunt post eos/sed reuertete mare in seipsum suffocati sunt fluctibus. cap. 11. car. 17.

Incipit Liber tertius.

Quo moyses populū ex aegypto sumēs duxit ad mōte Syna/multo itinere fatigatu. cap. 1. car. 17.
 Quomodo pugnantes cum Hebrais amalechita & qui cum eis erant deuicti sunt & israel praeda hostium perceperunt. cap. 2. car. 18.
 Quia foceꝝ suū letro Moyses ad se ueniente ad mōte Syna libenter excepit. cap. 3. car. 19.
 Quo psuasit ei ut distribueret pplm p millerarios & ceterarios q̄ prius iordiatu erat. cap. 4. car. 19.
 Quomodo haec singula fecit moyses foceꝝ monente. cap. 5. car. 19.
 Quomō moyses ascēdit in Syna mōte acceptaq; a deo leges Hebrais dedit. cap. 6. car. 19.
 De tabernaculo q̄ fecit moyses in deserto ad honorē dei/ut tēplū esse uideretur. cap. 7. car. 20.
 De arca qualiter facta sit in qua tabulas legis collocauit. cap. 8. car. 21.
 De mensa propositionis/in qua oī septimana duodecim panes azimi ponebantur. cap. 9. car. 21.
 De candelabro aureo & altari interiori & exteriori. cap. 10. car. 21.
 Quae sunt uestimenta sacerdotum & pontificis. cap. 11. car. 21.
 Quomō aaron eligitur in sacerdotem/& quo moyses purificauerit tabernaculū & sacerdotes/& quemadmodum de festiuitatibus/& singulis diebus fuerit constitutum. cap. 12. car. 22.
 Quia moyses pcedēt a mōte Syna cū populo/eduxit eū ad locū q̄ dicitur Eserioth ubi murmuratibus filiis israel p desiderio carniū dñs imisit Coturnices/& de plaga q̄ secuta e esum carniū. cap. 13. car. 24.
 Quomō exinde Moyses duxit populū ad fines Chananæoz/unde misit exploratores. xii. q̄ cōstituerat eoz regiones & ciuitates q̄ reuersi post quadraginta dies/terrorē & metū incusserunt filiis israel/quasi nō possent expugnare Chananæoz. unde illi in desperationē adducti cōsilio inito decreuerūt redire in aegyptū. moyle & aaron interēpto/q̄re iratus nō eos sed filios eoz terrā repromissio nis iraturos/ipsos aut p. xl. annos in deserto praedixit esse morituros. cap. 14. car. 24.

Incipit Liber quartus.

Bellū Hebraoz absq; noticia Moyses cōtra Chananæoz gestūq; atq; deuictum. cap. 1. car. 25.
 Seditio Chore & plebis contra Moysen & fratrem eius de sacerdotio. cap. 2. car. 25.
 Quemadmodū Moyses instituit decimas dare leuitis & sacerdotibus. & de morte Mariae & aarō primi sacerdotis domini cui successit Eleazarus filius ipsius. cap. 3. car. 27.
 Quemadmodū cōmiserunt Seon & og reges ammoreorū bellū uicitiq; eos moyses & filii israel/ terras eorum & ciuitates tenentes & hereditate possidentes. cap. 4. car. 27.
 De Balach Moabitaz rege/ seu de Balaā pphera cuius asina hūana loq̄la usa e q̄ post bñdictiones qbus bñdixit filiis israel cōsiliū dedit Balach q̄liter seduceret pplm p mulieres Madianitas/ & de uisione quae secuta est & seductoz Hebraoz/& seductozes madianitas. & ubi moyses ioseph successore sibi constituit. cap. 5. car. 27.
 Moyses alloquitur populū ante mortem suam/et tradidit ei librum legis/& quemadmodum ab hominibus est ablatus. cap. 6. car. 29.
 Quomodo

Incipit Liber quintus.

Quo iesus duxit hebraoz exercitu/& dū pugnasset cōtra Chananæoz/& denicisset terrā eoz p sortes fanaticoz ē ptius/& de morte ipsius ioseph & pontificis Eleazari. cap. 1. car. 33.
 Quo moriete dnce filii israel feliciter aliq̄to tpe pugnauerūt cōtra Chananæoz. cap. 2. car. 35.
 Quo pducēte tpe israelitae traicēdētē patrias leges ad grādas aerinas deducti sūt/& seditione scā adiuuicē pugnauerūt/hmōi cā p qua delata est tribus Benjamin pter sexcetos uiros. cap. 3. car. 36.
 Quo post hāc afflictionē israelitae rursus ipse agētes/opprimunt a Chananæis/ & a cursato rege assyrioz cui seruiērūt ānis octo sed postea libertas eis restituta est p Zenizē belli filiū principate annis quadraginta/qui apud phoenicas dicitur iudex. cap. 4. car. 37.
 Quo rursus populus noster ānis. x. & octo seruiērūt Moabitib; & quodā aoth noie seruitute priuatus sit eo principatum annis. lxxx. tenente. cap. 5. car. 37.
 Quomodo Chananæis eos in seruitute redigentibus p annos. xx. liberati sunt p Barachū & Delborā/ qui eoz principes fuerunt. cap. 6. car. 37.
 Quo purgātes Amalechitae cōtra israelitas uicerūt/ eozq; puincia afflixerūt ānis septē quos liberauit dominus p Gedeon/ q̄ sup populū fuit annis quadraginta. cap. 7. car. 37.
 Quo abimelech filius Gedeonis ex cōcubina mortuo patre arripuit principatū/interfectis cūctis fratribus suis excepto uno. & de poena quā exoluit pro fraterna caede. cap. 8. car. 38.
 Quo israelitae relinquētes legē dei opprimunt ab ammonitis/ quos liberauit dominus p iepte Gaaditem qui tenuit principatum per sex annos. cap. 9. car. 38.
 Praenūciatio natiuitatis Sāson/& fortitudo ei9 & q̄toꝝ maloz auctor fuerit palæstis. ca. 10. car. 39.
 Post mortē Sāson p̄fuit israelitis Heli sacerdos & de Noemi uxore Elimelech/ seu de Ruth Moabitide/ quā duxit uxore booz pater Obed patris iesse patris dauid. cap. 11. car. 40.
 De ortu Samuel pphetae q̄ p̄dixit cladē israeliticā/ filioꝝ Heli sacerdotis pditionē. cap. 12. car. 40.
 Quo filii israel pugnātes cū Palæstinis cesti sunt/ filii Heli sacerdotis in bello pereunt/ arca dei capta/ abduci/ ipse sacerdos cōpro q̄ factū est de sella corruens/ mortuus est/ cū tenuisset principatum xl. annis. Cōinet hic liber tēpus annoꝝ quadringentoz septuaginta sex. cap. 13. car. 41.

Incipit Liber sextus.

Interitus Palæstinoz & terrae eoz/ per iram dei propter arcā quae ab eis fuerat capta/ & quemadmodum eam remiserunt ad hebraos. cap. 1. car. 41.
 Quemadmodū Palæstinoz exercitus super eos uenerit/ & de uictoria Hebraorū. quam ducatu Samuelis prophetae adepti sunt. cap. 2. car. 41.
 Quod Samuel pp senectutem esset infirmus/ suis filiis res dispenandas iniunxit. cap. 3. car. 42.
 Quod dū illi principatū bene non regerent/ populus per iram petiuit regem. cap. 4. car. 42.
 Praelium Saul sup ammonitarum gentem/ & uictoria hostiumq; uastatio. cap. 5. car. 43.
 Quemadmodum denuo Palæstini pugnantes deuicti sunt ab hebrais. cap. 6. car. 43.
 Bellum & uictoria Saul cum amalechitis. cap. 7. car. 44.
 Quia p̄uacicate Saul mādata pphetae samuel/ alius rex dauid iubete deo latēter ē scūs. ca. 8. ca. 45.
 Quemadmodū denuo pugnauerūt palæstini aduersus hebraos adhuc regnante Saul & monomachia Dauid Golia/ q̄ palæstinoꝝ erat eximius/ eiusq; p̄ptio & defectio palæstinoz. cap. 9. car. 45.
 Quemadmodū miratus saul fortitudinem Dauid/ ei suam filiam copulauit. cap. 10. car. 46.
 Quemadmodum post hāc suspectum Dauid sibi rex saul perimere festinauit. cap. 11. car. 46.
 Quia saepius dauid p saul periculū mortis passus effugit/ & secundo eum super se uenientem habens potestatem noluit interficere. cap. 12. car. 47.
 Quemadmodum castrametantibus palæstinis/ iterū hebraei bello deuicti sunt/ & rex eoz saul pugnando mortuus est una cum filiis. cap. 13. car. 49.

Incipit Liber septimus.

Quomodo dauid quidem super unam tribum in Ebron ciuitate regnauit/ & super aliam multitudinem filius saul. cap. 1. car. 51.
 Quia eo interfecto dolo amicoꝝ omne regnum dauid accepit. cap. 2. car. 52.
 Quo obsides hierosolymam dauid & capiens ciuitatē expulit qdē ex ea Chananæoz/ & iudeoz in ea constituit/ & de amicitia facta inter ipsum/ & irā Tyri regem. cap. 3. car. 52.
 Quod secundo pugnantes contra se palæstinos in Hierosolymis uicit/ & de arca dei cariatia. a iii

rim in Hierosoly mam deducta.

Pugna quā habuit dauid contra palæstinos & Moabitas & Adrazarū regem & damascenos / atq;
uictoria & de amicitia facta inter ipsum & Thou regem.

Quo cōtra Ammonitas & Mesopotamēnos pugnauerit ac prauauerit.

Quoniā dauid concubuit cū Berabæe uxore uriae & ipsum Vriam fecit occidi gladio filiorum
Ammon & de uerbo Nathan ad eū missi pro peccato quod cōmiserat.

Quoniā ammon filius dauid mixtus est sorori suæ Thamar pro qua re Absalon frater eius inter-
fecit eum & de fuga Absalon & reuocatione ipsius ad patrem.

Quo dauid domesticis contra eam seditionē facientibus a filio sit expulsus / dū uero pugnaret cō-
tra simul patrem Absalon cū exercitu suo deperit.

Quo post mortē absalō dauid reuersus est ad regnū & ad sedē regni hierosoly mā & de seditionē
quā mouit contra eū seba filius bochri.

De expiatione sceleris / quod cōmisit saul in Gabaonitas / cuius cā facta est fames in puincia / & de
plius aduersus palæstinos feliciter gestis / seu de fortibus dauid.

Quomodo rex dauid iussit dinumerare populum contra mandatū domini & de plaga / quæ fecit
ta est transgressionem.

Rex dauid foeliciter uiuens in regno Salomoni filio mādauit de ædificatione tēpli & quantā ma-
teriā ei auri & argenti lapidūq; p̄ciosos p̄parauerit ad tēpli ædificiū.

Quo rex dauid senex factus & frigidus p̄ adolescētulā uirginē noie abifag calefact⁹ ē & de ado-
nia filio dauid q̄ usurpauit sibi imperiū & quoniā solomon unctus est in regē iubēte dauid patre eius
cui rursus mādauit ædificationē tēpli / dans ei descriptionē & cōstitutionē ædificii.

Rex dauid sciens se moriturū & uocans filiū suum solomonē plenius instruxit eū de obseruatione
mandatorū dei / & de his quos nouerat p̄ena dignos / post hoc mortuus est & sepultus a filio suo so-
lomone & multæ diuitiæ cum eo sunt reconditæ.

Incipit Liber octauus.

Quomo solomon suscepit regnū & peremit Adoniā ioab & semmei.

De sapientia eius & intellectu / atq; diuitiis.

Quo primus in hierosoly mis ædificauit templū & de prauaricatione qua prauaricatus est circa
senectutē simul & de obitu ipsius.

Quo subiectoꝝ quendam hieroboā fecerunt sibi regē decem tribus recedentes a domo dauid &
in duabus tribubus regnauit filius salomonis Roboā.

Quia sēsach ægyptiorū rex castrametatus est contra hierosoly mam / & ciuitate deuicta diuitias
eius transmigravit in ægyptum.

Bellū hieroboā regis israel cōtra filiū Roboā abiā / & triumphus abiæ.

Quia generationē oēm hieroboā qdā noie Baafa pimens ipse tenuit p̄ncipatū.

Bellū æthiopū cōtra hierosoly mitas / regnate sup eos asa & eades æthiopū.

Quia gnatioe Baafā pempta regnauit sup israelitas amari / & post eū filius eius achab .ca. 9. c. 69.

Quomodo regnante achab prophetauit Helyas / & de signis quæ fecit / & quia discipulum elegit
Elisæum.

De morte Naboth & agri eius possessione iniusta / & q̄ A dath damasci & Syria rex secūdo Za-
hab pugnauit & uictus est / & de religioe seu gloria iofaphat regis hierosoly morū.

Quo Achab cōtra syros pugnando deuictus est / & ipse disperit.

Incipit liber nonus.

Quemadmodū castrametatus est iofaphat contra Moabitas / & domino pugnante mirabiliter
sine p̄clio uicerit eos.

De Ochozia rege israelitarū seu de mirabilibus Heliaē prophetæ / & q̄ sublatu est ab hominibus
relinquens discipulū Helisæum.

Rex torā rex iofaphat / & rex idumæe castra mouentes contra Moabitas depopulati sunt terrā
eoz / & de morte iofaphat / deq; mirabilibus helysēi prophetæ.

Castra syroz & damasci cōtra iorā regē israelitarū / & quo ipse obsessus in Samaria periculum fa-
mis & oblidionis inopinabiliter & mirabiliter euitauerit / & de morte Adezer regis damasci cui suc-
cessit Azabel seruus eius / qui multis malis affecit israel.

Quo equocus regis israel iorā rex hierosoly morum / rerum apice potitus post iofaphat & fratres
& paternos amicos occiderit q̄ faciente iniquitate idumæa recessit ab eo / & irruentibus sup eū ara-
bis / domus eius uxores & filii p̄ter corruerūt / postquā calamitatē & ipse mortuus est / cui successit fi-
lius qui

cap. 4. car. 52.

cap. 5. car. 53.

cap. 6. car. 54.

cap. 7. car. 54.

cap. 8. car. 55.

cap. 9. car. 56.

cap. 10. car. 57.

cap. 11. car. 57.

cap. 12. car. 58.

cap. 13. car. 59.

cap. 14. car. 59.

cap. 15. car. 59.

cap. 1. car. 61.

cap. 2. car. 61.

cap. 3. car. 62.

cap. 4. car. 66.

cap. 5. car. 67.

cap. 6. car. 68.

cap. 7. car. 68.

cap. 8. car. 68.

ca. 9. c. 69.

cap. 10. car. 69.

cap. 11. car. 70.

cap. 12. car. 71.

cap. 1. car. 71.

cap. 2. car. 72.

cap. 3. car. 72.

ca. 8. car. 81.

cap. 9. car. 81.

cap. 10. car. 81.

lijus qui solus euaserat / nomine ochozias.

cap. 5. car. 74.

Quia ioram rex israel mortuus est a principe equitatus nomine Hieu interfectus / simul & hieroso-
ly morum rex Ochozias / qui Hieu mortuo iorā regnauit in Samaria / & exterminauit domū achab
& culturam Baal cum sacerdotibus eius / quare accepit repromissum / filios eius esse regnatos usq;
in quartam generationem.

Quia achab regis filia noie athalia post mortem filii sui Ochozie Hierosoly mis imperauit / qua
interficiēs p̄ofex ioiadas / filium Ochozie ioas constituit regem.

Castra azahael regis Damascenoz super israelitas / & quæ admodum uastata eorum puincia &
ciuitate Samaria / rursus post breue tempus castrametatus contra hierosoly mitas / multaq; pecunias
ab eorum rege percipiens / reuauit in Damascum / & de morte Helisæi prophetæ / seu de uirtute quā
ostendit post mortem / in mortuo suscitato.

Quia amafias hierosoly morū rex castrametatus contra idumæos & amalechitas / deuicit eos / &
de contemptu ipsius in dominum.

De uictoria q̄ secuta ē eū p̄ ioas regē israelitarū / q̄ pugnas deuicit eū / & captū duxit hierosoly mā / ubi
destructa p̄te muri / & ablatis thesauris / regē a captiuitate resoluit / & regressus ē samariā .ca. 10. ca. 76.

Bellum hieroboā regis israelitarū cōtra Syriam / & historiā ionæ prophetæ / & de Ozia filio ama-
fiæ rege hierosoly moy / q̄no gentes in circuitu positas subiugarit / & quam clarus fuerit / qui tamē ne-
dicarū sibi honorē pontificale lepra percussus est / & deficiens obiit.

De malis quæ prouenerunt israelitis sub diuersis regibus / a diuersis / regibus assyriorum / & de ioa-
thā Ozia filio rege hierosoly morū / & de prophetia Naum prophetæ.

De malis q̄ passus est rex achaz a rasin rege Syria / & Phaccia rege israel / quare misit nūcios ad re-
gem assyriorū petens ab eo solatiū / qui ueniens Damascū cepit rasin regem eius occidit damasce-
nos transfudit / & assyrios in Damasco cōstituit israelitas quoq; grauiter afflixit.

Quia rex assyrioz Oziam regē israel fecit sibi tributarium / & de Ezechia filio achaz rege hiero-
soly morum q̄ iustus fuerit & religiosus / & quia spreuit regem assyriorū.

Quomodo Salmanar rex assyrioz castrametatus contra Samaria / aonis tribus eam oblidens cœ-
pit / regē eius Oziam captū abduxit / decem tribus de terra israel transmigravit / in Mediam & p̄sida
gentes alienigenas posuit in Samaria.

Incipit Liber decimus.

Bellū regis assyrioz Sēnacherib cōtra hierosoly mā / & Ezechia regis opp̄ssio.

Quæ admodum deperit assyriorū exercitus una nocte / & rex eorū domū reuersus / filiorum insidiis
interemptus est.

Quomodo Ezechias infirmatus usq; ad mortē quindēdecim annis a diectis sibi a domino superuixit
cum pace degens postea defunctus reliquit successorē regni Manassen.

Quia castrametati cōtra eū Chaldei & Babylonii reges / & captū agētes duxerūt i Babyloniam / &
multo tpe ibidē retinētes / miserūt rurū eū i regnū & d̄ iosia rge q̄ religiosus & iustus fuerit .c. 4. c. 80.

Quomodo ægyptiorū regem Nechaon agentem exercitum cōtra Babylonios / & per iudā iter
facientem prohibuit rex iosias / pugnaq; cōmissa uulneratus reductus in hierosoly mā defunctus est /
cuius filium ioacham regem hierosoly mæ fecerunt.

Quæ admodum cōgressus est Nechaon contra Babyloniam regē circa eufratē fluuium / & reuertens
in ægyptum / uocatum ad se ioachā regem hierosoly morum filium / iosia unctū duxit in ægyptum
fratē uero eius heliachim in Hierosoly mis constituit regē mutās ei nomen ioachi.

Bellū Nabuchodonosor regis babyloniorū cōtra Nechaō regē ægypti quo deuict⁹ / & oī Syria sibi
subiugata / q̄ n̄ sub rge ægypti erat / uenit hierosoly mā / & regē ei⁹ ioachi fecit sibi tributariū .c. 7. c. 81.

Quo p̄nia ductus rex Babylōis / eo q̄ ioachi fecisset regē / misso exercitu / eū in hierosoly mis obse-
dit / q̄ accepto iureiurando / ut nihil pateret mali / nec ipse / nec citas matrē / & amicos tradidit obfides /
sed rex babylōis rapit insurandū / nā regē cū matre & amicis simul etiam cū omni iuuentute ciuita-
tis uictū p̄cepit ad se adduci / patruū uero eius sedechiā regē cōstituit i hierusalē.

Quomodo et hunc audiens ægyptiis p̄bere solatia / & amicitias cū eis habere castrametatus con-
tra hierosoly mam / fori eam obseffione cepit / & incenso tēplo sedechiam / & populum migravit i Ba-
byloniam / in qua transmigracione fuerunt Daniel / Ananias / azarias / Misael / uasa quoq; sancta / quæ
erant in ministerio templi asportata sunt.

Quomodo Godoliam fecit puiciz rex babilonis quo percusso a quoda ismaele timetes relige istael regē babilonis intraverūt aegyptū qđ nō cessit eis i p̄sperū. nā rex babilonis post ips intravit aegyptū cū manu ualida & subuerit eā iudaeos uero q illo fugerāt captiuos duxit in babiloniā. cap. 11. car. 82.

Vitio somniorum Nabuchodonosor & interpretatio eorum per Danielem trium quoq puerorū in fornacem imissio sed nulla lesio. cap. 12. car. 83.

Regum babilonicorum inuicē successio / & per mortē ablatō regni Babilonici sub Baltazare per Cyrum & Dariū subuersio. cap. 13. car. 84.

Dāiel sub dario i lacū leonū imissio / sed nulla lesio honor & claritas dāiel & pphetia ei. c. 14. c. 85.

Incipit Liber. XI.

Qualiter Cyrus persarum rex iudaeos a babilonia ad propriam redire terram & templum reaedificare praecipit. dans eis pecunias. cap. 1. car. 86.

Quō prohibuerunt eos p̄sides regis / templum reaedificare impediētes. cap. 2. car. 86.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambyfes accipiens regnū inter dixit omnino iudaeis tēplum reaedificare. cap. 3. car. 86.

Quia darius rex persarū hystaspis filius honorauit gētē iudaeorū / & tēplū eius edificauit. c. 4. c. 86.

Quia post ipsum filius eius Xerxes familiariter iudaeos tractauit. cap. 5. car. 88.

Quomodo regnante Artaxerxe / gens iudaica pene cuncta delata est. cap. 6. car. 89.

Qualiter Vagofus dux Artaxerxis iunioris multa in iudaeos iniuriola cōmisit. cap. 7. car. 92.

Quanta iudaeis rex macedonū Alexāder bona fecit / postquā iudaeam obtinuit. cap. 8. car. 92.

Incipit Liber. XII.

Vt Ptolemæus filius Lagi fraude uel dolis capiēns hierosolymam uel iudaeam multos migravit ad aegyptum. cap. 1. car. 94.

Qualiter filius eius dē Ptolemæi q philadelphus appellatus est leges iudaeorū i grācā transtulit / imquā multosq captiuos Eleazaro p̄cipi sacerdotū dōauit / & ornāmēta deo deuouit. ca. 2. car. 94.

Quēadmodum honorauerunt reges aīae gentē iudaeorum. ciuesq multos ex ipsis in subiectis suis ciuitatibus statuerunt. cap. 3. car. 96.

De infelicitate iudaeorum quam postea emendauit iosephus filius Tobiae / componens amicitias cum ptolemæo cognomine Epiphane. cap. 4. car. 96.

De amicitias Lacedaemoniorū factis cū Onia princeps sacerdotū iudae gētis. cap. 5. car. 97.

Seditio potentium inuicem iudaeorum / quorum quidam transferunt ad Antiochum Epiphane leges patrias relinquentes ipse autem antiochus exercitum ducens / & hierosolymam ciuitatem tēplumq uastauit. cap. 6. car. 98.

Qualiter uerante antiocho iudaeos patriis uti legibus / Mathathias filius ioannis regem contempnit. & ducē antiochi interemit. cap. 7. car. 98.

De morte Mathathiae / qui ualde senex defunctus filiis suis gubernationem reliquit. ex quibus iudas Machabeus principatum adeptus adiuantibus fratribus inimicos a prouincia expulit / trāsgres / fores iudaeos puniuit. terram suam ab omni malo purgauit. cap. 8. car. 99.

Quēadmodum duces antiochi apolonius & Scron congressi cum iuda / uicti interierunt / & q Antiochus Lybiae cuidam gubernationem regni relinquens / ipse abiit in Persida congregare p̄cunias. cap. 9. car. 99.

Quēadmodū Gorgiae uel Lybiae exercitus contra iudam ueniens uictus perit post quem triumphum iudas ingressus hierosolymam. tēplū purgauit. altare statuit. hostias deo immolauit / cum iā tres anni p̄terissent uiolationis templi sub antiocho. cap. 10. car. 99.

Vt iudas bellū gerens cōtra idumaeos & cōtra Ammonitas triūphās subiecit eos. cap. 11. car. 100.

Qualiter Simon frater eius militās cōtra Tyron ac Ptolemaidē edomuit eos / & quia ipse iudas bis congressus cū Timotheo duce antiochi fortiter triumphauit. cap. 12. car. 100.

Qualiter antiochus nomine Epiphane apud Persas defunctus est. cap. 13. car. 100.

Quēadmodū antiochus eupator successit patri in regnū / q militiā cōtra iudaeos cū Lybia phiduccēs iudā in tēplo cōclusit / multosq obfidionis tpe tranfacto. audita fama inuasionis regni sui p̄ puluppū quēdam amicitias cum iuda fecit / & ita decēter ab iudaeā discessit. cap. 14. car. 100.

Demetrius Seleuci filius fugiens a roma / & perueniēs Tyrum / imposuit sibi diadema / interfecto antiocho Eupatore. cum duce suo Lybia / & de Bachide quem misit Demetrius cum exercitu cōp̄rahendere iudam. cap. 15. car. 101.

Qualiter dux nicanor post Bachidē destinatus aduersus iudā / cū exercitu p̄iit. cap. 16. car. 101.

Iudas mittēs Romā. rogabat p̄ nūcios / Romanos sibi auxiliatores esse & amicos. cap. 17. car. 101.

Quod

Quod rursus post mortem Nicanoris ad iudaeam Bachides transmissus triumphauit & quem admodum pugnant prostratus est. cap. 18. car. 102.

Incipit Liber. XIII.

Qualiter Ionathas frater iudae defuncto eo ducatum suscepit. Et quemadmodum Bachidē de bellans / facere cum amicitias secum / & a prouincia coegit abscedere. cap. 1. car. 102.

De alexādro Epiphane antiochi filio ueniēte a Syria / ducēte bellū cōtra demetriū. Et q̄ inter demetrius legationē ad ionathā trāsmittēs / cōponit eū eo amicitias / donaq ei multa s̄buit. cap. 2. car. 102.

Quo alexāder hāc audiēs / & uicēs demetriū p̄cipē sacerdotū ionathā ordinauit. ca. 3. car. 103.

De amicitias Oniae cum Philometore Ptolemæo / per idem factis tempus. & ut aedificauit tēplū quod Oniae dicitur / secundum illud quod Hierosolymis erat. cap. 4. car. 103.

Quemadmodum alexāder defuncto demetrio / accepit regnū Syriae / iuncta sibi in matrimonium filia ptolemæi / & quia amicitias cum ionatha faciēs magnifice eum honorauit. cap. 5. car. 103.

Vt demetrius demetrii filius / nauigās i Syria a creta cū exercitu cōturbauit alexādrū fama aduētū sui. Et dē apolloio duce alexādrū q bellū mouit aduersū iōathā ip̄o tñ iōathe triūphū obtinēte. c. 6. c. 104.

De insidiis q̄s alexāder parauit ptolemæo / quas dephēdēs ptolemæus iratus ablata eius nūmōio filia suā iūxit demetrio filio demetrii cū quo ēt duxit exercitū cōtra alexādrū. quo denicō ip̄e quoq̄ perit / Demetrio aīae principatum obtinēte / qui & amicitias fecit cum ionatha. confirmans ei principatum sacerdotii. cap. 7. car. 104.

De Tryphone apameno / qui bellans contra demetrium / antiocho filio alexandri tradidit principatum componens amicitias cum ionatha. cap. 8. car. 105.

Quemadmodum Tryphon demetrio a parthis capto / contra foedus fraudibus ionathan cōp̄rahendens interfecit. Fratrem que eius Simonem cui gens iudaeorum principatum tradidit / fraudibus circumuenire nolens minime praeualuit. cap. 9. car. 106.

Quomodo Tryphō occiso iōa ha. p̄fidus existēs ātiocho alexādrū filio / q Theos noīabat ip̄m ite remittit / & obtinuit principatū eius / cuius isoīetiā dēlinās exercitus cōtulit se ad Cleopatram uxore demetrii q̄ uicta morte eius frem ip̄s ātiochū q̄ p̄ dicebat. ad nuptias suas & ad ip̄i iuitabat. c. 10. c. 106.

Quomodo antiochiis cognomēto pius / potitus nuptiis Cleopatrae uxoris fratris sui demetrii / & crescens indies / exercitum produxit aduersus Tryphonem / quem obfidens in dora castello / accepit auxilium & solatium a Simone principe sacerdotum / & de morte Tryphonis. cap. 11. car. 107.

Quemadmodum Tryphone interempto / Antiochus oblitus beneficiorum Simonis Cendebeum cum exercitu misit ad expugnādū eū / quē tamē simon pugnās fortiter deuicit. cap. 12. car. 107.

Quod a genero ptolemæi in conuuiuo dolo peremptus est simon. Ptolemæus autem uincēs uxorem & duos filios eius / principatū ip̄se tenere conatus est. cap. 13. car. 107.

Vt nouissimus filiorum simonis Hyrcanus ducatum accipiens / obsedit multo tempore Ptolemæum in castello quod dagon uocatur. cap. 14. car. 107.

Quemadmodum antiochus exercitum ducens contra Hyrcanum / castra soluit / accipiens ab Hyrcano talenta trecenta / & amicitias cū eo composuit. cap. 15. car. 107.

De Hyrcani militia post mortem antiochi apud parthos defuncti contra Syriam / & q̄ multas potentes ciuitates obtinuit. cap. 16. car. 107.

De amicitias alexandri Zabine cognomē cū Hyrcano / & quō denicō ab Hyrcano antiochus Cyzicenus amisit iudaeā / & de felicitate uel pace iudaeorū Hyrcano principatū agēte. cap. 17. car. 108.

Quo defuncto hyrcano filius eius aristobulus suscipiens principatū / primus sibi diadema imposuit. fratribus suis praeter antigonem in uincula coniectis / qui etiam matrem suam uinculis & penuria consumens / ipsum quoq̄ antigonū fratrem suum quem consortem regni habebat / accusationibus inuidorū alienatus ab eo iussit interfici. cap. 18. car. 108.

Quēadmodū defuncto aristobulo / frater eius alexā. succedēs i principatū cōtra syriā & phoenicē / & arabia exercitū ducēs multas gētes subegit / & d̄ ptole. latiri cōtra alexā pugna & uictoria. c. 19. c. 109.

Quō pugnant demetrius Cerannus contra alexandri uicit eum. cap. 20. car. 110.

Antiochi q̄ liber pater dicebat militia contra iudaeā iteq̄ s̄ium arethae regis contra alexandrum quē deuincens / cū pactis a iudaeā discessit / & de morte alexandri. cap. 21. car. 110.

Quemadmodū post alexandri mortem uxor eius alexandra imperium per nouem annos rexit / & uiuens cum pace gloriaq̄ defuncta est. cap. 22. car. 110.

Incipit Liber. XIII.

Quemadmodum post mortem alexandrae nouissimus eius filius aristobolus / contra Hyrcanū fratrem pro regno bellauit. cap. 1. car. 111.

De antipatro

De antipatro patre Herodis qui iunabat patrē Hyrcani aduersus Aristobulū. cap.2. car.111.
 Cum suscepisset Hyrcanus exercitū & contra Aristobulū produxisset. & in pugna uicisset ad He-
 rolyma eū psecutus est. ubi cū exercitū obsidebat ciuitatē. cap.3. car.111.
 Qualiter Scavage ab armenia Magnus Pompeius ad partes Syriæ transmisit & q̄ legati ueniētes
 Hyrcani & aristobuli auxilia petierunt. cap.4. car.112.
 Quēadmodū Aristobulus eū intellexisset Pompei cōsiliū ad sua discessit aduersus quē indignus
 Pōpeius exercitū pduxit & aristobulū in alexandriū castellū fugauit. cap.5. car.112.
 Quēadmodū aristobulus grauiter ferēs q̄ p̄ter spem sibi a Pompeio euenisset bellū pauit sed post
 ea penitens pacē postulauit pecunias offerens quas tamen minime soluit. cap.6. car.112.
 Qualiter irritatus Pōpeius aristobulū ligauit & ad ciuitatē obsidēdā accessit. cap.7. car.112.
 De modestia Pōpei & religioſitate q̄ nullatenus passus est rāgere tēpli pecunias. cap.8. car.112.
 De pietate & liberalitate Pompei & quia Aristobolum romā uinctū cū filiis pduxit. ca.9. car.113.
 De Scario q̄ militiā cōtra petrā urbē tunc regnū arabū absentē produxit. cap.10. car.113.
 Quēadmodū aristobuli filius alexander fugiens Pompeiū ad iudæā puenit ubi multo exercitū cō-
 gregato bellū contra Hyrcanū & antipatrū produxit. cap.11. car.113.
 Quēadmodum cum flexisset alexandrum mater sua tradere se cum castellis Gabinio alexan-
 drum dimisit. cap.12. car.113.
 De aristobulo qui cum a Romana ciuitate ad iudæam fugisset tentus a Gabinio rursus captiuus
 transmissus est. cap.13. car.113.
 De Crassi successoris Gabini contra parthos expeditione & ascensus eius in iudæā pecuniarūq̄
 templi depopulatione. cap.14. car.113.
 Ut Cæsar aristobulum soluere cupiens & cum duobus agminibus in iudæam transmittere a Pō-
 peianis ueneno necatus est. cap.15. car.114.
 Qualiter Scipio alexandriū aristobuli filium securi percussit. cap.16. car.114.
 De expeditione Cæsarum ad ægyptum & quēadmodum auxilium ei Hyrcanus & antipater de-
 disserunt. Iudæosq̄ auxiliatores ei fecissent. cap.17. car.114.
 Quēadmodū antipater cū bene pugnaſſet amicitia Cæsarum acquisiuit. cap.18. car.114.
 Ut Cæsar antipatro tutelam iudææ credidit & epistolæ cum senatuscōsulto de amicitia iudæorū
 directe sunt. cap.19. car.114.
 Qualiter antipater filiis suis Hyrcano & Herodi gubernationē habēdā pmisit. cap.20. car.115.
 Quēadmodū Sextus Cæsar cognatus magni Cæsarum dona cœpiſſet ab Herode duce Galilææ &
 maximū eū inferioris Syriæ principē ordinauit. cap.21. car.115.
 Ut Cæsius defuncto Cæſare cū cōtra iudæam ascendisset & prouinciā deuastasset septingenta ta-
 lēta ab eis exegit & qualiter Herodes circa pactionē pecuniarū Cassio studiosus apparuiſſet & mors
 Malchi qui contra Herodem ſeditionem excitauit. cap.22. car.117.
 De morte legatorū iudææ q̄ cū ad atoniū post uictoriā Macedonicā in Syriam ueniſſent indignā-
 tē inuenerunt q̄ Herodē accusarent. cap.23. car.118.
 De expeditione p̄thorū cōtra Syriā p̄ q̄ aristobuli filius antigonus regno restituit. cap.24. car.118.
 Quēadmodum Herodes cum Romam ueniſſet multaq̄ pecunias promiſiſſet & a ſenatu uel
 Cæſare rex iudææ pronuntiatus est. cap.25. car.119.
 De nauigatione Herodis ab Italia in iudæam pugnaque contra Antigonom/ militiaque Roma/
 na & Syllano duce. cap.26. car.119.
 Quēadmodū Hierosolymā Sossio uel Herode obsidētibus/ antigonus interit. cap.27. car.121.
 ¶ Incipit Liber. XV.

¶ Qualiter capta ciuitate p̄ Sossii & Herodē antiōius qdē antigonū in antiōchia interemerit/ He-
 rodes autē quadragintaq̄q̄ ex amicis illius primates Hierosolymorū reuerſus extinxerit. ca.1. car.121.
 Quomodo Hyrcanus primus rex iudæorum/ & princeps sacerdotum a Parthorum rege arſace
 dimiſſus ad Herodem reuerſus est. cap.2. car.121.
 Quēadmodum Herodes aristobolum uxoris suæ Mariannæ fratrem/ principem sacerdotum
 ordinauit & paulo post occidit. cap.3. car.122.
 De Cleopetra/ ut iudæorum & arabum regnis insidiata/ partem eorum ab antonio postulauit/ &
 ad iudæam peruenit. cap.4. car.123.
 Quēadmodum Herodes debellasset aretham tempore quo antonius a Cæſare in antiōchia pu-
 gna uictus est. cap.5. car.123.
 De terræmotu per iudæam factō & internitione hominum uel iumentorum/ & de sermone Hero-
 dis quem ad iudæos de instauratione belli contra arabas fecit. cap.6. car.124.

Quēadmodū

Quēadmodū Herodes necessaria p̄fecturus ad Cæſarē uictorē hyrcanū extinxit. cap.7. car.124.
 Qualiter a Cæſare regnum accepisset/ cui per Syriam in ægyptū eunti aduersus antoniu & Cleo-
 patram ſuſceptionem parabat. cap.8. car.125.
 Quēadmodum Herodes cū in ægyptum puenisset a Cæſare multipliciter honorat & de inter-
 fectione uxoris suæ/ uel aliorū de genere Hyrcani & de miris constitutionibus/ constructionibus ad
 inuentibus more gentilitio/ quibus corrupt legem iudaicam. cap.9. car.125.
 De fame p̄ iudæā & Syriā facta & ut seruauit populos & ciuitates Herodes & rursus mira & clā-
 ra opera eius seu felicitas & de Eſſeno quodā q̄ diuinationis habuit notitiā. cap.10. car.127.
 Qualiter templū post sexcentos annos depouit/ & aliud duplū cōdidit. cap.11. car.128.

¶ Incipit Liber. XVI.

¶ Quēadmodū Herodes filios suos alexandriū & aristobulū de Roma in domū suā reduxit/ qui
 reuerſi iudicare cogitabant mortē matris suæ in Salomæ & cæteris quoq̄ accusatione mater eorū
 dānata fuit & quia pater eorū hoc diſſimulans/ uxores nobiliſſimas eis iunxerit. cap.1. car.129.
 Qualiter herodes ad agrippā ueniſſet/ iuitauit eū ad iudæā ueniſſet & p̄fectio agrippæ ad onia. c.2. c.129.
 Quod herodes multis nauigationū circuituibus ſecūdo uenit ad agrippā. cap.3. car.129.
 Interpellatio iudæorū ad agrippā i Onia p̄ntē herode de q̄bus Græcos accusabat. cap.4. car.130.
 Quēadmodū agrippa cōfirmavit eis leges/ Herodesq̄ ad propria rediit. cap.5. car.130.
 Qualiter allocutus est herodes Hierosolymitas/ & quartam partem eis ſiſcalium præteriti anni
 conceſſit. cap.6. car.130.
 Ut perturbatio domus Herodis facta est alexander & aristobulus filii herodis indignationē habē-
 tes aduersus Salomen ſororē regis/ & Ferora fratrem eius/ propter mortē matris suæ/ & illi ecōtra ma-
 liuolis in eos accusationibus uentes. cap.7. car.130.
 Quēadmodum Herodes indignatus filiis alexandro & aristobulo/ præpouit eis antipatrum de
 priuata uxore genitum/ ipſos autem ad Cæſarē deducens accusauit. cap.8. car.130.
 De alexandri ſatiſfactione coram Cæſare/ & reconciliatione cum patre. cap.9. car.131.
 Quēadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamen in honorem Cæſaris/ & mira uel
 clara opera eius. cap.10. car.131.
 Oppreſſio Idumæorū per aſiam & Libyam/ & legatio ipſorū pro hoc ad Cæſarē exemplar quo/
 que Cæſaris & agrippæ quod pro ipſis ciuitatibus ſcripserunt. cap.11. car.132.
 Quēadmodum egens herodes pecuniis/ descendit ad ſepulchrum dauid/ & terrore imaginum
 terris tumulum deſuper ſtatuit/ & rursus de perturbatione magna domus herodis/ qua etiam alex-
 andrum filium suum iecit in uincula. cap.12. car.132.
 Ut archelaus rex Cappadociæ reconciliauit alexandrum patri/ & ipſe in Cappadociam/ Herodes
 autem Romam profectus est. cap.13. car.134.
 Diſceſſo habitantiū Traconē a regno herodis & uastatio p̄ duces eius/ & de tranſfugis q̄ de Tra-
 cone p̄uincia ad arabiaſſerūt/ quos recepit ſylleus p̄curator regis arabie. cap.14. car.134.
 Qualiter herodes a Roma reuerſus in arabiam tranſſugas poſtulabat/ quos cum non obtinuiſſet
 exercitum contra eos produxit/ arabas quoq̄ debellauit. cap.15. car.134.
 Quēadmodū ſylleus accusauit corā cæſare herodē de ſcurſioe q̄ in arabia fecerat & q̄ indignat⁹ cæſar
 dura uel grauiſſe reſcripſit ei/ q̄re herodes placat uolēs cæſarē miſit romā Nico. damaſcenū. c.16. c.134.
 Criminationes Euryclis Lacædemonii contra filios ad patrem Herodem/ & quia ligatiſſet eos pa-
 ter/ & ad Cæſarem ſcripſiſſet. cap.17. car.134.
 Ut per Nicolaum accusatione liberatus herodes est apud Cæſarem/ Sylleus autem accuſator he-
 rodis morti aſſudicatus est. cap.18. car.135.
 Qualiter Cæſare patrē p̄bēre/ cōcilio i Beryto habito accusauit filios herodes. cap.19. car.135.
 Mors iuuenum & ſepultura corporum eorum in alexandria. cap.20. car.136.

¶ Incipit Liber. XVII.

¶ Qualiter antipater odio hitus est ab oī gēte p̄p̄ interfectionē fratru ſuorū. cap.1. car.136.
 Qualiter Herodes rex filios alexandri & aristobuli filiorū ſuorū adoptans/ filiā Feroræ illis deſpō-
 ſauit & antipatri/ & qualiter antipater p̄ſuasiſſet patri deſponſationē in ſuos trāſſerre filios/ & qualiter
 Herodes aduersus Traconitas uolēs munitus exiſtere/ Zamarim iudæum qui de Babyloē diſceſſerat
 & i antiōchia degebat euocās ibi cōſtituit/ & utebat illo oppoſito aduersus Traconitas. ca.2. car.137.
 Qualiter antipater oblectabat eos q̄ circa Ferorā erāt/ uolēs p̄ illos iſſidari/ patri & qualiter agno-
 ſcēs ſoror regis Salomæ clā denūciat⁹ fratri/ & de interfectione Phariseorū regi aduerſatū. ca.3. c.137.
 Qualiter rex Herodes præcepit fratri ſuo Feroræ/ ut excluderet uxorem suam/ aut eius regno
 diſcederet.

discederet/ & qualiter antipater suspectus patri factus timens eū scribebat amicis in Roma ut scriberent patri eius ac psuaderent/ ut mitteret eū ad Cæsare eū pecuniis quod psuasum est Herodi filii/ & de morte Feroræ fratris Herodis. cap. 4. car. 137.

Accusatio uxoris Feroræ a filiis Feroræ q̄ ueneno perisset/ & qualiter Herodes exquirens reperit cōtra se uenenu patū a filio antipatri/ & p̄serutatus antipatri cognouit insidias. cap. 5. car. 138.

Nauigatio antipatri de Roma ad patrē/ & qualiter a Nicolao Damasceno Herodis amico fuit accusatus p̄sidētibus in iudicio Varone quilio/ & ip̄o Herode eū amicis utrorūq; in quo iudicio antipater multifariæ cōiunciē de facta cōspiratione in patrē inrantū ut uenenu patū a filio p̄paratū in mediū p̄ferret/ q̄ ad expimētū iussu Varonis bibēs unus dānator/ statim mori. cap. 6. car. 138.

Herodes antipatrū filiū misit in uicula/ & legatio missa ab herode ad cæsare de filio. ca. 7. car. 140.

De ægritudine Herodis/ & seditione iudæorū/ & q̄a desperas oēs optimates iudæorū p̄cepit occidi in hora mortis suæ/ & quā tpe illo deportata sunt ei litteræ ab legatis ad cæsare missis/ habētēs dānationem antipatri in arbitrio eius/ & uoluntate esse positam/ & quia inualecēt ægritudine malū p̄cans/ culto se interemisset si p̄uocatus non fuisset. cap. 8. car. 140.

Qualiter antipater putans Herodem defunctū locutus fuerit castodi corporis de dimissione sua/ & propter hæc antipatri peremptio. cap. 9. car. 141.

Testamentum Herodis ad Cæsarem/ & distributio iter eius filios/ & qualiter archelaum p̄fecit deinde mors ipsius. cap. 10. car. 141.

Epistola Herodis ad exercitum/ & admonitio fidei seruandæ circa filium eius archelaum qui statim eleuatur in regnum. cap. 11. car. 142.

Sepultura herodis i herodio castello/ & fauor archelai regis ad pplm/ & pli ad ip̄m. ca. 12. car. 142.

Qualiter populus seditionē mouit aduersus archelaū in festiuitate azymorū/ & qualiter archelaus tria milia ex eis interemit/ ipse uero nauigauit ad cæsare/ credēs regnū Philippo fii suo. ca. 13. car. 142.

Qualiter archelaus Romā ascendente Sabinus q̄ erat in Syria Cæsaris curator ascendit in Hierosolymam uolenter expetens herodis pecunias/ & castella a curatoribus archelai. cap. 14. car. 142.

Qualiter persuaserūt curatores populo atripere arma/ & occidere Sabinum uel Romanum exercitum in antonia constitutum. cap. 15. car. 143.

Qualiter Cæsar testamentum Herodi confirmauit/ seruans filiis eius testamentum/ & diuisio regni iudaici in Tetrarchias. cap. 16. car. 145.

De eo qui se mentiebantur esse alexandrum herodis filium/ & qualiter fictio ista depræhēsa sit in uestigante cæsare/ & poena qua multatus est. cap. 17. car. 145.

Qualiter archelaus accusatus est a iudæis apud cæsare quem cæsar indignatus/ regno priuauit/ & trusit in exiliū apud Viennē galliæ/ & somniū uisum archelao/ & Glaphyræ. cap. 18. car. 146.

Incipit Liber. XVIII.

Qualiter Cyrinus a Cæsare destinatur ut Syriam iudæamq; censeret. cap. 1. car. 146.

Qualiter Copinius ex equestri ordine missus ē in iudæā/ & quia cyrinus uenit in iudæā uniuersorū dep̄daturus substantias/ & archelai redditurus pecunias/ & quia iudæi moleste ferētēs/ tādē psuadente iozaro pontifice passi sunt descriptionē fieri substantiæ suæ. cap. 2. car. 146.

Qualiter iudas gaulonites/ & quidam alter persuaserunt multitudini/ ne suas describi substantias paterentur. cap. 3. car. 146.

Qualiter populi eorū cōsecuti/ seditiones & bella ciuilia/ seu latrocinia exercuerūt. cap. 4. car. 146.

Quatæ sint hæreses philosophorū apud iudæos/ uel quibus teneant legibus. cap. 5. car. 147.

Qualiter herodes philippus ciuitates in honorē cæsaris fabricauerūt/ & qliter Samaritæ ossa mortuorū i tēplo iactates cū festiuitas azymorū imineret populū redidere pollutū. cap. 6. car. 147.

Mors Salomæ sororis herodis quondā regis iudæorū/ mors ēt augusti/ romanorū secūdi impatoris. Successio Tyberi Cæsaris sub quo pontius pilatus mittit in iudæā. cap. 7. car. 147.

Qualiter pōtius Pilatus noluit latēter intromittere in Hierosolymā statuas cæsaris cognoscēs aut pplus seditionē aduersus illū cōmouit/ donec illas ab hierosolymis i cæsareā trāsmitteret. ca. 8. car. 148.

DE IESU CHRISTO.

De facto quod cōrigit Romā in tēplo Iſidis/ & q̄ iudæis p̄ illud tēpus Romæ/ puenērūt oibus urbe expulsis p̄ Tyberiu/ & de seductiōe samaritici populi/ uel oppressiōe eius p̄ pōtū pilatū. ca. 10. car. 148.

Accusatio samæeorū aduersus pilatum apud Vitelliū/ & qualiter Vitellius Romam eū ad cæsare/ rem ire compulsi/ ut ibi antipater corūq; cōtingerāt redderet. cap. 11. car. 149.

Vitellius ascendens Hierosolymā/ magnificus ac munificus extitit i populo/ & qualiter Tyberius cæsar scripsit Vitellio/ ut amicitias cōponeret cū artabano p̄horū impatore. cap. 12. car. 149.

Mors Philippi fratris Herodis iunioris/ & qualiter Tetrarchia eius dispensationi syriæ/ regiminiq; coniuncta

cōiuncta est/ & de simulatione quæ contigit inter arethā petraū/ & herodem/ quia eiecit herodes filia arethæ/ quā duxerat uxore amore captus herodiadis quā subintroduxit loco uxoris/ & quia Tyberius p̄uocatus scriptis herodis mādāt Vitellio aduersus arethā pugnare. cap. 13. car. 149.

De iohanne baptista ab herode passo/ & Vitelli præparatio in pugna aduersus arethā secūduum q̄ scripserat ei Tyberius/ & quia Vitellius ascendens hierosolymā fauorabiliter suscipit a populo def. p̄rio quoz/ succinta de uniuersa maioris herodis profapia. cap. 14. car. 149.

Multiformis calamitas/ & infelicitas quæ prouenit agrippæ/ adeo ut a p̄rio liberto Romæ accusatus/ & conuictus in uincula a Tyberio sit iniectus mors Tyberii successio Caii/ solatio agrippæ de captiuitate/ & coronæ imposito per Caium cap. 15. car. 150.

Qualiter herodes Tetrarcha ueniens Romam/ accusatus fuerit ab Agrippa/ & in exiliū missus cū Herodiade. cap. 16. car. 153.

Seditio iudæorū/ & gētiliū i alexādria cōstitutoz/ & legatio utrorūq; ad Caiū. cap. 16. car. 153.

Accusatio iudæorum ab Appione legato patris alexandrinorum propter quod statuam Cæsaris non haberent. cap. 18. car. 153.

Qualiter iratus Caius mittit Petroniū ducē ad Syriā cū huiusmodi mādatis/ ut cōgregata manu pugnaret cū iudæis/ si nolent eius suscipere simulachrū. cap. 19. car. 153.

Pestis quæ contigit iudæis in Babylonia cōstitutis p̄ asineū/ & anileū fratres. cap. 20. car. 153.

Incipit Liber. XIX.

Qualiter Caius Cæsar insidiis a Cassio Chærea extinctus est. cap. 1. car. 156.

Qualiter Claudius patruus eius coactus a militibus suscepit imperiū/ & seditio senatus/ & populi ad inuicem/ & utriusq; partis. cap. 2. car. 160.

Legatio regis agrippæ ad senatū/ & qliter cōsequētes milites q̄ erat cū senatu/ ad claudiū trāsire/ & de morte chæreæ seu aliorum Caii interfectoz/ ipsi quoz/ claudio repugnantium. cap. 3. car. 161.

Qualiter Claudius Cæsar reddidit agrippæ omne regnum paternum adiciētēs etiam illi Lysaniæ tetrarchiam/ & libertas iudæorum quæ prouenit eis sub claudio/ cum prius amisissent eam sub caio nanigio quoz/ regis agrippæ in iudæam. cap. 4. car. 162.

Epla publii Petronii rectoris Syriæ ad doritas p̄ iudæis/ & qliter rex agrippa hierosolymoz/ multos locupletē/ cōstruēs studiū suū ip̄fectū dreligē/ phibēre cæsare/ q̄ op̄ ip̄m suspectū hūit. ca. 5. car. 162.

De honore quo Berityos honorauit/ & de aduētu regū ad ip̄m in citate tiberiad. cap. 6. car. 163.

Qualiter prorecessit de ciuitate cum regibus in occursum Marci/ p̄sidis Syriæ uel quali modo uitam finierit/ cum non dedisset honorem deo/ populo sibi attribuentē honores diuinos/ & non humanos in rheatro/ quare confestim sensit plagam dei. cap. 7. car. 163.

Mortuo rege agrippa/ Cæsarienses uel Sebasteni indecenter blasphemabant defunctum/ status quoz/ filiarum eius diripientēs contumeliose tractauerunt. cap. 8. car. 163.

Post mortē agrippæ/ Claudius Cæsar Cuspiū Fadū mittit p̄fectū in iudæā/ cui etiam iniungit ultio exercēda in Cæsariēses/ & Sebastenos pro defuncti agrippæ contumeliis. cap. 9. car. 164.

Incipit Liber. XX.

Quæadmodū Claudius post Agrippæ mortē/ in Syriā misit successorē Marso Cassiū lōginū/ & q̄ Fadus missus p̄curator iudæe indignatus iudæis q̄ transfrauiū erat positi/ q̄ fieri uoluntatē suā contra Philadelfenos arma sumperūt/ tres uicōs priores ipsorum cōp̄prehendens/ unum occidit/ duobus fugam immisit/ & de prolemæo principe latronum ad eum deducto/ & occiso. cap. 1. car. 164.

Quia fadus p̄curator iudæe/ & Cassius lōginus p̄ses Syriæ p̄ceperūt iudæorū p̄moribus ut talarē tunicā/ & p̄ficale uestē in antonia cōstituerēt sub potestate Romæ/ sicut/ & prius. cap. 2. car. 164.

Quomodo Claudius cæsar rogatus ab agrippa senioris agrippæ filio/ concessit iudæis petitiones ipsorum/ & fado rescriptit. cap. 3. car. 164.

Quemadmodum Herodes frater agrippæ defuncti petiit a Claudio potestate templi/ & sacerdotum ordinationem/ & impetrauit. cap. 4. car. 164.

Quemadmodum Helena adiabenorū regina/ & eius filius iazates solennitates/ & ritus zelati sūt iudæorum. cap. 5. car. 164.

De fame q̄ ap̄p̄hendit ciuitatē Hierosolymorū/ & mitigata p̄ Helenā reginā adiabenorū/ & eius filii iazatē/ q̄ de paganismō cōuersus fuerat in iudaismū/ & de artabano rege parthorū. cap. 6. car. 165.

De Mago quodā q̄ prophetiā se esse asserēs plurimos iudæorum seduxit. cap. 7. car. 166.

Quomodo

Quomodo Tyberius Alexander in Iudæam directus administrator filios Iudæ Galilæi populū seducentes occidit. cap. 8. car. 166.

Quomodo Tyberio Alexandro Cumanus successit in Iudæa & qd defuncto herode fratre regis agrippæ defuncti Agrippa iuuenis eius hūit principatū. Cæsare sibi claudio cōcedite. cap. 9. car. 166.

Quia aduentu Cumani præsidii in Iudæa a Cæsare destinati sub eo multi usq; ad .xx. milia Iudæorū perierunt quarta die azymorū. cap. 10. car. 166.

Seditio Iudæorum contra Samaritanos & quia multi Iudæorū extincti sunt per Cumanum adiutorem Samaritanos. cap. 11. car. 166.

Quia Numidius q̄dratus Syria p̄ses audiens hæc & ascendens in Iudæa primates Iudæorum contra Samaritanos Romā iussit ascendere pariter & Cumanū & Celerē ut Claudio Cæsari deberēt ex his q̄ fuerat gesta reddere rōnem & qd quosdā Iudæorū ipse puniuit. cap. 12. car. 166.

Quia Claudius audiens inter eos Iudæos qd abfoluit a culpa rogatus ab agrippa rege Cumanum uero exilio deportauit Celerē autē misit in Iudæam & Samaritanos p̄mates morte multauit. cap. 13. car. 166.

Fœlix mittit p̄curatorē in Iudæam & q̄ta p̄as adiecta sit agrippæ regi p̄ Claudiu. cap. 14. car. 166.

Morietur Claudius cui successit Nero q̄ matrē uxore & alios multos gn̄is sui interfecit. cap. 15. car. 167.

Quia fœlix missus in Iudæam & inueniens prouinciā a latronibus nimis afflictā p̄cepit ut illis in terentis pacē tribueret regioni principē uero latronū Eleazarū uinctū direxit ad Cæsare & de morte Ionathæ pontificis. cap. 16. car. 167.

Quia ueniēte ægyptio malefico & multis Iudæorum ab eo seductis Fœlix aggressus eos multos occidit. cap. 17. car. 167.

Quemadmodum Iudæos & Syros pro æquitate ciuilitatis in Cæsarea seditiose concitantes Fœlix compescuit. cap. 18. car. 167.

Quomodo Portio Festo in Iudæam missus pro successione Fœlicis contigit prouinciā siccaris commoueri. cap. 19. car. 167.

De porticu interiore tēpli & quemadmodum eam exaltauerat Iudæi & quia Festus ob hoc indignatus iussit opus destrui sed Iudæis rogātibus cōcedi sibi ob hoc legatos mittere ad Nerone cōcessit miserunt nuncios quos audiens Nero ueniēti gesti operis cōdonauit & ædificiū manere permisit & quia moriente in Iudæa Festo successor uenit Albinus. cap. 20. car. 168.

Quia sub eo a nece prouincialium siccaris cessauerunt. cap. 21. car. 168.

Quia Florus ueniens Albino successor tantis malis Iudæos affecit ut eos ad arma contra Romanos uenire compelleret. cap. 22. car. 168.

☞ Iosephi Mathathie filii hebræi genere sacerdotis ex hierosolymis de antiquitate Iudæorum cōtra Appionem grammaticum alexandrinum. liber. 1. car. 169.

☞ Flauii Iosephi de antiquitate Iudæorum ad Epaphroditum. liber. 2. car. 175.

☞ Rubricæ nuper editæ sup libro de bello Iudaico p̄ Magistrū Frācisū Macærata ordinis minorū. ☞ Incipit Liber primus.

 Valiter antiochus q̄ cū Ptolemæo sexto in Syria bellū gerebat supauit ciuitatē munitissimā tēpla spoliata occidit oēs ex optimatibus deinde supato Bachide p̄posito p̄sidiis antiochi p̄ Mathathia & occiso exat̄isq; ducibus antiochi ex finibus Iudæe & mortuo antiocho filius antiochus noie cōgregatis militibus Iudæam iteḡ inuadit & supato Iuda primo natu ex filiis Mathathie & interfectis multis ex Iudæis Hierosolymā est profectus & ibi relictis p̄sidiis in Syria reliquos milites ad hyemandum traducit. cap. 1. car. 183.

Post discessu antiochi Iudas cū ducibus eius cōgredit & tadē supat & morietur. cap. 2. car. 183.

Ionathas frater Iudæ reconciliatur antiocho sed in fidiis antiochi capit & iratus antiochus quia a Symone fratre ionathæ fuisset superatus Ionathan interfecit. cap. 3. car. 183.

Simon frater ionathæ iteḡ gerit bellū cū antiocho quo supato ob hoc pontifex creat sed in fidiis Ptolemæi generi sui captus moritur/capra coniuge cum duobus filiis Simonis Hyrcanus tertius filius us honorē patris defendēs diu cū Ptolemæo bellū gessit & ob misericordiā matris & fratru tantū diu stulit ut annus feriatu ueniret quo licebat dimitti bellum. cap. 4. car. 183.

Antiochus iterum iratus propter ea quæ passus est a Simone irruit in Iudæam cōtra ioanē dictum hyrcanum quē trecentis talentis placauit. cap. 5. car. 183.

Ioanēs dictus Hyrcanus in uictō tēpore uindictæ qd Antiochus bellū gerebat cōtra Medos p̄rexit contra ciuitates antiochi & multas occupauit. cap. 6. car. 183.

☞ Incipit Liber secundus.

☞ Incipit Liber tertius.

☞ Incipit Liber quartus.

Gentiles ob inuidiā in ioannē cœperunt agere seditionē qui tandē denicti sunt & ipse rebus administratis per triginta tres annos moritur relinquens filios post se hic princeps pontifex & propheta factus prædixit filios duos maiores non regnuros. cap. 7. car. 184.

Aristobulus succedit in regnū patri contendit cū matre quia eā dominā rerū reliquerat ioannes ipsam fame necauit deceptus uerbis matris suæ fratrē antigonū interficere fecit hoc audito iāto merore confectus ut tandem moreretur. cap. 8. car. 184.

Alexander frater aristobuli rex cōstituit occidit fratrē pugnat cū Ptolemæo occupat bona Theodori a quo oia recuperat & fere decē milia Iudæorū interficiunt multas ciuitates occupat cōgreditur cū Obedio rege arabū a quo supato exercita mix solus euasit Hierosolymā petit nititur redire in gratiā cū subditis quos nullo modo sedare potuit. cap. 9. car. 184.

Iudæi petunt auxiliū demetrii q̄ supat proeliū sed timore p̄teritus qd sex milia ex Iudæis se cōtulerat ad alexādrū discessit Messali ciuitatē deuastat mulieres earūq; filios corā matribus necabat quæ impietatis p̄teriti octo milia Iudæorū p̄sugunt eadē nocte in Iudæam. cap. 10. car. 184.

Bellū gerit antiochus frater Demetrii cum alexandro qui licet oppida multa diremisset & multos occidisset non potuit tamen antiochum arcere sed p̄ regē arabū tandē deuictus est alexander in Iudæa reuertit qui moriens uxori reliquit principatū hæc declarat filiū hyrcanū pontificē aristobulum uero regē hic fraude multo sibi deuiciens matre morbo laboratē castella multa occupat mater uero miserata Hyrcanū coniugē & filios aristobuli carcere conclusit interim morietur alexāder reconciliat hyrcanos & aristobulus. cap. 11. car. 185.

Antipater hortat hyrcanū ut impiū repetat ad regē arabie accedunt p̄ auxiliis & aristobulū uadit & sapant mortuusq; esset nisi dux Romanorū soluisset obsidionē. cap. 12. car. 185.

Aristobulus prosequitur & refarcitis copiis congressus cum hyrcano occidit supra sex milia eorū Antipater & hyrcanus ad pompeiu qui tunc erat in Damasco accedunt ut restituat hyrcanū pompeius cum exercitu ad fines Iudæe peruenit Aristobulus alexandrium confugit pompeium alloquitur paccato Pompeio pollicitatiōibus audita morte Mithridatis perrexit Hierosolymā decepto Pompeio eo qd ex promissis nihil est factum iratus pompeius aristobulum in custodiam collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euerat. cap. 13. car. 185.

Hæsitatē pōpeio quō urbē caperet orta est seditio inter eos q̄ in ciuitate erāt deniq; uicta est ps aristobuli receptis Romanis inicit cōsiliū cū Hyrcano quō aliā p̄te quæ in locū tutissimū cōfugerat caperet tandem sine cōsilio & auxilio Pōpei nihil esset factum. cap. 14. car. 186.

Tentans pōpeius locū inuadere tertio mēse uix turrim unā euerferat. cap. 15. car. 186.

Faultus Cornelius muros primus ascendit multi occidunt multi ex muris se proiciunt Pompeius cum suis comitibus ingreditur in templum ingressus neminē nisi pontificē uidit p̄cepit qd nihil aufereretur postero die solēna celebrauit Hyrcanūq; pontificē declarauit Pompeius uero cum Scuro ducens aristobulum Roman profectus est. cap. 16. car. 186.

Scarus in arabia p̄ficiscit patit multa ob asperitatē locorū alexander aristobuli filius iteri Iudæam populat timet Gabinū p̄pterea loca arabie munit Gabinus p̄misso marco anonio adiūctis aliis obuia fit alexādro coactus alexāder cōgredi cū Gabinio uictus effugit Gabinus restaurat loca p̄terit alexāder legatos ad eū misit pollicēs sibi oia castella q̄ ipse Gabinus eruit fūditi. cap. 17. car. 186.

Gabinus Hierosolymam deducto Hyrcano reuertitur aristobulus interim parato exercitu alexandrium occupat sed tumultu Romanorū in Machærunta confugit sed tandē capitur & ad Gabinium perducitur alexander interim Iudæam reduxit in discessionem Romanos multos trucidare decreuerat Gabinus concordiam peruasit sed certantibus ipsis alexander fugatus disperit Gabinus hierosolymam reuertitur. cap. 18. car. 187.

Cassius succedit Gabinio suscipit Syria aufert aurū tēpli perit trāgresso Euphrate Cassius Syria am defendit occidit Pissilam colligit seditiones aristobuli. cap. 19. car. 187.

Antipater ex arabis cōiugē suscipit sociat sibi regē arabū p̄ affinitatē bellū uult gerere cū aristobulo Cæsare mittit e roma aristobulū solutū uiculis in Syria perit ueneno & alexāder eius filius occidit ptolemæus aufert antigonū & eius sorores a cōiuge aristobuli & minorē sibi coniugio copulat antipater mortuo Pōpeio cōsiliū se in clientelā Cæsaris & mitridates cum antipatro uictores fiunt & pōpeius tandem gratia antipatri pontificatū confirmat Hyrcano. cap. 20. car. 187.

Antigonus corā Cæsare criminabant antipatru sed Cæsare cognitis meritis antipatri hyrcanū cōfirmat & cuius uellit dignitatis p̄ponit adoptionē declaratur procurator Iudæe sedat Iudæa hyrcanū redit in gratiā populis tandem phaselū filium maiorem p̄posuit territorio hierosolymorū herodem minorem natu curatorem Galilæe q̄ Ezechiam deprehendit cum multis aliis ex hoc cognitis est Sexto Cæsari propinquo magni Cæsaris. cap. 21. car. 187.

☞ Incipit Liber quintus.

☞ Incipit Liber sextus.

☞ Incipit Liber septimus.

☞ Incipit Liber octauus.

☞ Incipit Liber nonus.

☞ Incipit Liber decimus.

☞ Incipit Liber undecimus.

☞ Incipit Liber duodecimus.

☞ Incipit Liber trigesimus.

☞ Incipit Liber quadragesimus.

☞ Incipit Liber quinquagesimus.

☞ Incipit Liber sexagesimus.

☞ Incipit Liber septuagesimus.

☞ Incipit Liber octuagesimus.

☞ Incipit Liber nonagesimus.

☞ Incipit Liber centesimus.

Cōpellitur Herodes ab Hyrcano q̄ eū tā gloriōsū euasisse oderat ut ad eum accedat. ipse uero p̄sua
sus uerbis mortuō q̄ inuiderat Herodi accessit fecit. sed recessit Herodes nō paratus obedire. Conci-
tatur Hyrcanus iterū cōtra Herodē sed Herodes declaratē a Sexto Cæsare dux militū in Syria. Hero-
des Hyrcanū cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur. cap. 22. car. 188.

Oritur discordia inter romanos & ob diuinitatē bellī uenit Marcus successor Sexti Cæsaris qui
mortuus fuit a Cæcilio Basso fauore Pompei. cap. 23. car. 188.

Tempore quo Marcus fit successor Sexto Cæsari/Cassius Syria/petit exactiones imponit irasci/
tur cōtra Malichū eius exactorē. Herodes fit carus Cassio. praeficitur procurator Syriae/Cassio dece-
dente a Syria orit̄ seditio Hierosolymis Felix qdam uolens uindicare necē Mallii fratris cōgreditur
cū Herode/Herodes potitur uictoria. Accusatur Herodes Antonio interfecto Cassio pecunia eū pa-
cauit ueniant legati Antiochie centū uiri contra Herodē & Hyrcanū Mefalla defendente eos/ retrah-
chas ambos declarat Antonius legatos carceri cōpellit/ maior tumultus fit Hierosolymis bellū gestū
est cōtra alios legatos ab Antonio ita ut multos occidisset/ Barzaphranes cōcitans iterū Paucorū cō-
tra Hyrcanū tandē ab Herode multi obruncantē die pentecostes in ciuitate ortū est bellū ita ut multi
occisi ab Herode/ multi fugati. cap. 24. car. 188.

Admittitur arbiter pacis Pacorus. simulans Pacorus uolebat Antigonus adiuuare/ cognitis insidiis
missos ministro ad necē Herodis qui noluit admittere habēs hmōi suspectos/ audito q̄ Phaselus fra-
ter eius fuisset corruptus ad Idumaeā nocte p̄git/ cognitus a barbaris cogit̄ recedere praemissa matre
& fratribus/ ad Masada properabat decertans cū illis potitur uictoria/ Iosephus frater Herodis obuiā
Herodi uenienti ex Idumaea fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit/ parti Hierosolymā uenit
constituit regē Antigonus/ Hyrcanū & Phaselus uerberates/ dentibus auricularibus truncauit Antigonus
ne possit esse pontifex. Herodes cognita morte Phaseli fratris uix euadens Romā puenit. Creat rex
fauore oīum & fauore Antonii & Cæsaris. cap. 25. car. 189.

Antigonus inclusos tenet Iosephum & alios qui etiam exeuntes quandoque uinebant quandoque
aduerso casu reuertebant. Vētidius iterū festinat Iosepho & aliis ferre auxiliū/ sed placatus muneribus
antigoni discedit/ Herodes ex italia reuertit̄ & cōtra antigonū sumit exercitū/ castris positis declarat
populo uenisse bono populi & nō recordaturis offensarum/ detegit̄ corruptio Sylonis ab Herode q̄
ipse uinū & oleū & oīa necessaria defferri scripserit i Hiericūtha/ herodes occupat ciuitatē & q̄ngēta
cacumina montiū/ cōmittit bellū/ uictor reuertit̄. herodes multos i spelūcis occidit. pater septē filios
cum matre occidit qui uolebant foedus inire cum Herode/ & septem etiam desuper occidit/ reuertit̄
titur in Samariam contra Antigonus dimisso ptolemæo praeposito qui ab eis occidit/ occisis mul-
tis per herodem fertur q̄ Iosephus eius frater in iudaea frangitur & morit̄ in Galilaea se cōfert/ uulne-
rat Herodes/ municipia multa occupat/ in fugā uertit acie inimicorū/ ciuitatē ingredit̄. clade fecit ex
illis magnā/ sed p̄pter hyemis asperitatē non potuit Hierosolymā applicare/ interi uxore ducit & in
Hierosolymā petit iterū orit̄ discēssio in ciuitate. Herodes iratus quoscūq̄ posset occidit / Antigonia
ad pedes Cassii p̄sternit. Herodes querit pacare ciuitatē/ & studiosos suos facere amicos/ Antigonia
nos neci tradere. cap. 26. car. 190.

Cleopatra indignata q̄ p̄pique nullus ex sanguinitate eē/ ad extraneos occupados se cōuertit/ mo-
liebat ut herodes & malichus interirēt p̄ Antonii q̄ noluit/ insidiis piclitas/ Herodes ex hoc recreati
Arabes pugnā reperit̄/ fugat militē herodis/ uiscunt arabes/ interi alia calamitas occurrit herodi. s.
terremotus ifinitū ut triginta milia hoīum interirēt/ icitat̄ hoc magis arabes/ Herodes hortat̄ suos ad
resistendū facto sacrificio cōgredit̄ & potit̄ uictoria/ desiderat patronos illius gētis adiit Cæsare he-
rodes cōquerēs de antonio. Herodē regē instituit & diadema ipsū i aegyptū p̄ficicē Cæsare/ & mor-
tua Cleopatra & antonio regnū auxit herodi/ pcurator Syriae instituit/ cōstituit tēpla & multa i hono-
rē Cæsaris fecit & agrippae/ orit̄ discordia iter uxores herodis/ ira cōcitatus Mariāne fecit occidere
quē ualde poenituit/ irati filii ob matris mortē criminant̄ apud Cæsare/ antipater interim succedit in
regnū/ curat mortē fratru ex p̄te Mariānes/ cōciliat filios Cæsaris patri/ nō cessat antipater dolis & s̄s-
mulatiōibus fratres criminatori cōsilio nouerē illorū/ illis nesciētibus/ alexāder corrupit amicos regis
irudie in carcerē/ recōciliat archelaus alexandrū herodi / Eurycles accusat alexandrū uincinū filii
& separatim custodiunt. Mittit herodes litteras cū iudiis ad Cæsare. Saturninus & Volūnius sūt du-
ces offocant̄ rādē iussu herodis/ poenitet herodē mortis filioz & nepotes amplectit̄/ & antipater ira
scit̄ patri herodi/ orat̄ antipater ab herode ut Romā reuertat̄/ cōuenit herodes antipatru priuatē re-
gno & noie regio. icendunt̄ uini sophistae & q̄ aquilā demiserūt ex muro/ iubet multos ex iudaeis oc-
cidere. ferunt litterae a Cæsare de dānatione antipatri occidit antipatru Herodes/ morit̄ Herodes/ le-
gitur testamentum de institutione archelai regis/ sicut exequiā cum maximo apparatu ab archelao
sepelitur in castello quod Herodion dicitur. cap. 27. car. 192.

Archelaus

Incipit Liber secundus.

Archelaus p̄ turbatiōes nouas cogit̄ p̄ficicē romā multos occidit die festo q̄ pascha appella-
tur/ relinqt Philippū pcuratorē regni & curatorē familiarū rerū/ rōnē administratiōis reddit Cæsari
Archelaus/ accusat archelaus apud Cæsare q̄ noie tātū Cæsare ostēdisset regē nō re ipsa/ defenditur
a Nicolao archelaus & ad pedes Cæsaris se p̄sternit/ iudaei cū relicti ab archelao cōgrediūt̄. Varus
res cōponit petūt iudaei ut p̄ iudices res administrēt/ Cæsare nō annuens his archelau tetrarchā fecit
in media parte/ pollicēs regia dignitate donaturū alia medietatē regni aliis duobus filiis Herodis di-
misit donauit Cæsare aliis muneribus ceteros filios & filias Herodis. cap. 1. car. 201.

Iudeus quidam interim simulat se esse alexandrum ob similitudinē cū illo Romā uenit cognoscit
a Cæsare/ patefacit ipse Cæsari dolum & fraudem/ his ridens Cæsare regem numero inferuit/ sua-
forē illius fraudis interfecit/ ponuntur quaedā secte philosophorū & eoz uita. cap. 2. car. 203.

Decedēte regno archelai Philippus & Herodes atipas regunt Tetrarchias suas deserē ipsū ad Ty-
beriu post mortē augusti/ pilatus mittit a Tyberio iudaei ob imagines cæsaris quas itulit i tēpla orit̄
discordia maxia/ Caius cæsare uult deus appellari/ eius imagines & statuas p̄cipit erigi/ renitētib⁹ illis
minat̄ eis/ morit̄ Caius/ Claudius rapit̄ i regnū/ mittit agrippā ad senatū ut placeat eū esse regē/ non
admittit curia/ remittitur agrippas ad senatū nūciās pugnā aduersus eos. cap. 3. car. 204.

Senatus uadit ad Claudiu/ offert uictimas deo/ ipse donat agrippā regio patrimonio/ morit̄ agrip-
pa/ Claudius regnū in puincia redegit/ & herodes q̄ regnabat in chalcide morit̄. cap. 4. car. 205.

Post obitum herodis qui in chalcide regnauit/ Claudius agrippam filium agrippae regem instituit/
Cumanus curam accipit alterius puincia/ unde inter iudaeos oriuntur multi tumultus in die festi
azymorum/ populus in fugam se conuertit/ & propter egressum de cōstipatione. 30. milia hominum
consumpra sunt. cap. 5. car. 206.

Insurgunt tumultus latrocinantium/ unde quidam per Cumanum capiuntur/ libri legis p̄ militem
quendam comburantur/ accensi iudaei ex hoc conuenerunt apud cumatum/ ad iudicium est ille ad
supplicium ex hoc populus quieuit. cap. 6. car. 206.

Confliktus oritur inter Galilaeos & Samaritanos/ quidam Galilaeus ad festiuitatem ascendēs inter-
fecit/ cumanus ad sedationem mittit p̄catores Hierosolyma audito homicidio uulgis in impetum
in Samariam irruit/ cumanus accurit cū ala militū/ multos interfecit principes Hierosolymae p̄canē
ut ab incepto desistant/ iudaei tandē eoz p̄cibus acquiescunt. cap. 7. car. 206.

Fiant his temporibus multa homicidia samaritarum primates accedunt ad Numidiū quadratum
cōquerentes de huiusmodi latronibus/ conueniūt & nobiles iudaeoz/ defendētēs distulit Numidius
iudicium/ lyddā uenit/ audiens itez quarelas samaritanoz/ quosdam percuit securi/ quosdam relega-
uit/ cumanus uidetur Romā proficisci de reddēda rōne administratē puincia apud claudium/ ex sa-
maritis tres interficiuntur/ cumanus iubetur ex urbe discedere. cap. 8. car. 206.

Nero succedit Claudio fratre matre & uxore interfecit/ ad Iherosolūpa se cōuertit. cap. 9. car. 206.

Aristobuli filius regnat in Armenia/ augetur regnum agrippae residuū iudaeae/ foelici creditur. hic
Eleazarum deprehendit mittitur Romā cū multis aliis/ insurgit nouum genus latrocinantium. sicca
riorū/ insurgunt quaedā secta hoīum q̄ cōsiliis & hypocrisis homines decipiunt. cap. 10. car. 206.

Aegyptus quidam pseudo propheta congregat. 30. milia hominum hierosolimam uult ascendere/
foelix cum quibusdam armatis eos depellit & fugat/ insurgunt quaedam magi qui tentant reuocare
populum a seruitute Romanorum/ insurgunt tumultus in Caesaria inter populum scilicet iudaeū &
Graecū/ foelix nequius pacare ex utriq̄ nobiles ad Neronē mittit/ Succedit Festus foelici qui plu-
rimos latronum interfecit. cap. 11. car. 207.

Albinus fit successor Festo qui fauit latronibus/ & postea Caestius Elorus qui ita se gessit ut multi
coacti sint relinquere patriam ob publica latrocinia/ & rapinas suas. cap. 12. car. 207.

Fit questio in Caesarea inter iudaeos & Caesarienses de Synagoga iudaeorum quia impediēbāt
ad illuc accessum/ iocundus q̄ erat praefectus equitū pergebat sedare tumultum/ recedit iudaei i Nar-
bata cum libris legis primates iudaeorum ad florū accedūt conuenerunt/ quos iubet uinciri propter
ablationem librorum legis/ ex hoc oriūtur iurgia maxia apud hierosolymas accusat Florus & eius ti-
more populus effugit/ Florus indignatus sedēs p̄ tribunali militibus praecipit ut forū uenaliū diripe-
rent/ unde multi interfecit & spoliati & domus omnium dirute sunt. cap. 13. car. 207.

Rex Agrippa alexandriam proficiscens/ inuenit germanam suam Beronicem/ uidens iniquitatem
militum misit ad florū ut a cede desineret/ qui noluit immo peiora operatur uenit Hierosolymam
& uota deo exoluit/ regina uero Florum precatur. cap. 14. car. 208.

Multitudo clamat contra Florum/ primates sedant multitudinem Florus uidens multitudinem se
datam nouam querit insurgere discordiam/ multi occiduntur per Romanos sed desperatione du-

Etus populus irruit in Romanos/ quos expulit ex urbe/ uidens Florus nihil posse agere ab urbe digre ditur Casariam venit. cap.15. car.208.

Florus non cessans/ Iudæos apud Castium accusat de defectione dirigie tribunus Neapolitanus ad hæc inuestigada suscipitur a Iudæis benignissime & conqueruntur de Floro cognita inhumanitate Flori/ uulgus uult legatos fieri ad Nerone de crudelitate Flori. cap.16. car.208.

Aduocat corione iudæorum & cõstituit in suggestu Beronicæ germanæ rex Agrippa q oēs hortat iudæos ad quietē & paciētiā dicēs hæc nō placere Casari neq; eos posse rōanis obistere/ q toti orbi iā dominatur tādē acquiescit populus/ uolensq; p̄suadere ut Floro obediant/ quousq; successor ueniat/ accensa multitudo ex urbe pepulerunt ipse in regnum discessit. cap.17. car.209.

Quidam eo tpe insurgūt & rōanos oēs interficiūt Eleazarus dux militū phibet rōanos hostias imolare/ nobiles qdā hortat ne id fiat/ ad Florū destināt legati & ad agrippā ut cū exercitu ascēderēt i ciuitatē diu diē ciuitas i duas ptes/ qdā nobiliū & p̄ticipū cõfugerūt qdā in cloacis latuerūt. c.18. c.210.

Quintadecima die mensis augusti fit imperus in Antoniam & omnes obfessos in eo p̄ficio capiunt/ post regem accedunt exurunt turres/ scantur Manaimum ut liceat aufugere quibus conceditur relicti solum Romanis intus/ qui confugiunt in turres regias/ illi uero qui cum Manaimo erant/ irruentes illa loca diripiēte stratopedum incenderunt. cap.19. car.211.

Capitur Ananias pontifex & cum fratre Ezechia occiditur & insurgūt quidam cõtra Manaimū/ nolentes eam regem/ interficiūt sophista a populo/ interficiūt Manaimum/ per Romanos etiā multati ex iudæis occiduntur/ ita ut Casaria uacuata iudæis remaneat. cap.20. car.211.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflāmauerunt/ imensa cædes fit ex iudæis & aliis/ Ciuitates etiā omnes plenæ cadaueribus/ scythopolitæ cum iudæis dimicant/ clam tñ nocte dormientes tertia/ eos inuadunt. 13. milia interficiuntur ex iudæis & eorū substantiam diripiunt. cap.21. car.211.

Circūfuis Scythopolitis a iudæis Simon quidā qui multos ex iudæis quottidie truncauerat/ educens gladium nullū hostium interfecit & patrem & matrē & filios & uxorem interfecit/ præ indignatione/ ne hostiū qs gloriaret/ & seipsum/ cædes maxima fit in Scythopoli urbes & populi conuicini/ iudæos oēs interficiūt/ multæ ciuitates alia pepererūt eis miseratione motæ. cap.22. car.212.

In regno agrippæ insurgit p̄ncipes aduersus iudæos/ Varus multos ciues q ad Agrippā & Castium uenerant poscendi p̄sidiū gratia in itinere occidit/ hūc Varū agrippa punire nō aufert/ immouit eū e regione qua procurabat. cap.23. car.212.

Iudæi persuadent romanis ut deserant castellū/ ut nē honoribus iudæi in Alexandria quos Alexāder cõcesserat conflictus continuus cū iudæis & Græcis fit. cap.24. car.212.

Alexādrini conueniunt ut largionē ad herodē mittant/ p̄miserunt iudæi cū græcis in amphiteatro fit discordia maxima inter eos/ Tyberius alexander cohercuit eos hortationibus qui irruentes Tyberium contumeliis appetebant/ ille quasi omnes fecit interficere/ domos diripere/ Zabulon ciuitas a Castio occupat/ diripit domos & loca incendit. cap.25. car.212.

Castius p̄mittit exercitū in ioppē quæ capit/ intendit eā & uiros oēs interfecit. cap.26. car.213.

Castius mittit Gallū in Galilæā suscipiunt eū ciuitates q uero nō obtem perabāt insequit & truci dabat/ p̄grediēs multa loca inuadit/ iudæi ad diē festū Hierosolymā petierūt/ q auditis militibus ueniētibus/ dimissis solenitatibus in Romanos irruerūt/ quorū multos occiderunt. cap.27. car.213.

Quærit agrippa uerbis iudæos auertere ut desisterēt/ mittit Borcæū & Phœbū ad iudeos/ p̄miserunt Phœbus/ Castius iudicet exercitū in oppidū iudæorū/ incendit/ p̄tē ciuitatis. cap.28. car.213.

Quidā uocabāt Castiū patefacturi portas/ qui cogniti/ p̄iecti sunt ex muris/ Castius tētat muros ascēdere & inuadere/ tēplū repugnat a iudæis/ recedit Castius & iudæi insequunt/ dimittit q̄ erāt/ ipe dimēto ad fugā & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset nocte aufugit insequuntur iudæi/ ex 10/ manis mortui sunt qnq; milia & trecenti peditū/ ex equibus nonigenti & octuaginta. cap.29. car.213.

Post fugam Castiū multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Nerone nunciaturus eius miseriam/ Qui Castium fugauerant reuersi sunt in Hierosolymam/ ex Romanis qui supererāt amicos sibi sociant/ Eleazarus persuadet populo ut sibi pareat constituantur diuersi diuersis locis/ facti/ iosephus unus ex p̄fectis subditos sibi quærit conciliare/ multos ex illis p̄ponit & p̄ficio regionibus galilææ sibi subdit/ munit loca omnia propter Romanos quos timet/ insurgit quidā in fidiator cum multis qui galilæam depopulantur congregat pecunias/ cogitabatque diuersa in perniciem iosephi. cap.30. car.214.

Quidam qui aggressi sunt procuratorem Beronicis & multa abstulerunt/ quia iosephus iussit ut rebus restituerentur illa/ contra eum tumultus maximos parāt/ accusantes eū esse proditorem/ irruunt in eius domum/ quærit placare illos uerbis/ p̄ualet aduersus eos/ iohannes quidā fraudē molitur contra iosephum in insidias/ cognita fraude ut de iniuria uendicaret/ accedit cum militibus ad iohannem

hic autem

hic autē emissis armatis iussit eū interfici/ aufugit in lacū/ resumptis uiribus iohannes cogit aufugere tētat aliud genus insidiarum aduersus iosephum. cap.31. car.215.

Defecit iosephus a suis/ quos ipse punit euocans oēs primates & astutia quadam utēs scaphis duccens secum in Tarichæas cuidam clamanti Clito nomine iubet manus abscedi/ ipseq; sibi dextera truncavit timore perterritus. cap.32. car.215.

Incipit Liber tertius.

Sentiens Nero res gestas nō p̄spere idignat/ mittit Vespasianum in syriam ad regēdos exercitus & ulciscendos iudæos rebellantes tādē ex iudæis. x. milia p̄miserunt/ nō cessant iudæi uerū ascalonē petūt/ sed antonius positus insidiis qua erant trāsiturū sup octo milia interfecit/ ceteri aufugiūt/ Niger unus ex ducibus iudæorū in turrim se recipit quē antonius succēdit ille uero saltu demissus euadit/ uidentes iudæi illū gaudēt q dei p̄uidētia dux eorū i posterū sic seruatus. cap.1. car.216.

Vespasianus Antiochiā cū exercitu uenit/ agrippā offēdit fert opē Sephoris cõtra iudæos. c.2. c.216. Duæ sunt Galilææ/ opimæ abundantes/ hoies pugnaces sunt/ continent hæc prouincia diuersas ciuitates quæ irrigant/ diuersis fluminibus quibusq; sinibus terminantur. cap.3. car.216.

Exercitus quem dederat Sephoritis Vespasianus/ diuiditur in duo/ assidæ ciuitates & loca illa incurfant/ prædando iosephus in Sephorim impetum facit/ sed nihil efficit totā Galilæam igne & sanguine repleuit. cap.4. car.217.

Titus filius Vespasiani patrē suū reperit/ prolemaide qui multas legiones cõparauerat multosq; cuiuscūq; generis ad militiā uiros congregauerat. cap.5. car.217.

Laudatur Romanorū prudentia instruentiū seruos in militiæ disciplina/ quāq; sunt edocti instruedis castris & quē ordinem seruant in bellicis rebus describitur. cap.6. car.217.

Vespasianus cū filio suo ordinat exercitū in prolemaide/ Placidus interimitt maximā multitudinē in Galilæā/ peruenit iotapata qui receptus cum suis/ a iudæis illico sunt interfecit/ ex iudæis uero tres ceciderunt Placidus aufugit. cap.7. car.218.

Vespasianus cum armatis suis in Galilæam peruenit/ timent oēs iosephus conspiciens nō posse repugnare in Tyberiadē confugit. cap.8. car.218.

Vespasianus ciuitatē Gadarensiū capit/ iosephus mittit hierosolymā litteras/ si cupiāt fedas uel bellū cū Romanis/ si bellū mittat cõdignū exercitū ut possint repugnare Romanis. cap.9. car.218.

Vespasianus aggrediēs recidere iotapata motē ubi iudæi plurimi confugerant/ ciuitatē circunualat re iubet per milites ipse p̄ficio/ ponit castra/ aggeres facit ad oppugnandū ciuitatē/ iosephus curat ut muri ciuitatis altius p. 20. cubitos eleuent/ quod Romanos multū p̄truit. cap.10. car.218.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens nō posse capere ciuitatē/ statuit obsidere eam ut cogere/ rent inopia rerū reddere uidēs nolle eos reddere/ iterū ad certādū se cõuertit/ iosephus cogitat de fuga cū suis/ populus hortat ne recedat/ ipse dicit melius/ quia parabit aliū exercitū quo reuocabit Vespasianum ab eis/ statuit remanere/ se parat ad p̄liū/ aggrediēt multis incurfationibus Romanos egrediēs Vespasianus nollēs cū desperatis cõgredi iubet ut armati declinēt impetum. cap.11. car.219.

Admouet Vespasianus arietē muris/ muri cõcutiuntur/ machinis cogitat iosephus quō ictus arietis resellat/ Romani cõtra aliud genus machinant/ iosephus cum sociis igne concremarunt Romanorū propugnacula & aggeres ita ut spatio unius horæ oia sint concremata. cap.12. car.220.

Quidam uir iudæus saxo subleuato & demisso caput arietis fregit/ hic fixus est quinq; sagittarum uulneribus/ decidit tandē/ alii duo uiri Romanorū/ aciem p̄pulerunt/ iosephus uero & cetera multitudo incendit machinas romanis iugentibus. cap.13. car.220.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur/ superato dolore uulneris/ scæuius bellū in iudæos incitauit/ pugnatur fortiter utriusq; cædit murus/ tibus machinarū ad matutinas uigilias illi uero munere partem illam. cap.14. car.220.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad inuadēdū urbē/ recreato prius exercitu/ iosephus cogit cõsilio Vespasiani ordinat milites ad resistēdū/ p̄liatur crudelissimo certamine. cap.15. car.220.

Die. 20. mensis iunij iudæi quasi defessi/ q nō haberent pugnatores quos mitterēt/ cogitauerunt oleo feruenti sup infuso Romanos oppugnare/ ac foeno græco sup sparso ut inde Romani caderēt/ uidentes dux Vespasianus tot mala milites p̄peti/ eos a bello reuocat & a poena. cap.16. car.220.

Vespasianus tres turres ferro circūdatas erigi fecit/ plenas iaculatoribus & fundibulatoribus fortissimis/ ita ut ex his q intra muros erant/ deserere defensionē muri cogantur. cap.17. car.221.

Vespasianus mittit Traianū in Ephā ciuitatem congregat cum illis tandem superat ciuitatem omnesq; præter infantes occidit. cap.18. car.221.

Ad Samaritanas Cerealis mittitur a Vespasiano/ quia eos pronos ad tumultū nidebat / inopiaq; quidam moriebant/ quidam ad Romanos confugebant. reliquos uero oēs nequiens persuasione placare occidit/ erant autem undecim milia & sexcenti. cap. 19. car. 221.

Ageres sup altitudinē murorū iotapatensis efferuntur/ quidam ad Vespasianū uenit p̄fugus ex ciuitate nunciāns paucitatē ciuū & facilitatē capiēdi/ Vespasianus exercitū parat nocte hora qua ille do caeret ciuitatē aggrediunt/ & custodes occidunt/ ciuitatē ingrediunt/ qdam uero ne oppeteret p Romanos se ipsos interfecerunt tandem Vespasianus incendi fecit ciuitatē inuērsam. cap. 20. car. 221.

Iosephus ne a Romanis inueniret in puteū se demisit lapidēq; supra iposuit ne uideret/ nocte exibat p̄scrutans si posset euadere. idicā p̄ quādā mulierē mittit ad eū Vespasianus cū fide de uenia/ timebat uero iosephus in somnis simulachra ei apparēt deprecāt deum/ in manus Romanorū se cōmittit/ habita prius oratione ad socios. cap. 21. car. 222.

Iosephus dehortat suos a cede/ nequies reuocare a p̄posito/ oēs se ipsos iterfecerūt ducit iosephus ad Vespasianū iubet Vespasianus eū custodiri ut ad Nerone mitteret/ iosephus alloq; Vespasianū scorsū cū filio Vespasianū eiq; dn̄s & regē orbis p̄dicat/ nespasianus eū liberat mēribusq; uariis eū dōat. c. 22. c. 222.

Vespasianus in prolema dida reuertit/ multi clamant de excidio iosephi ipse nihil respōdebat/ legio/ nes duas mittit h̄yematū Cæsareā/ quafdam scythopolim. cap. 23. car. 223.

Quidam ex iudaeis qui fogerant collecti in iope/ fabricatos piratis nauibus innium faciebant pelagus illarum partium Vespasiano uero illuc applicante/ tum per romanos tum per uentos qui illorum naues in scopulos cōpellebant/ quattuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt/ Ciuitatē incendunt dimittitq; Vespasianus equites qui loca uerentur. cap. 24. car. 223.

Audita captiuitate iotapate ab hierosolymis/ maximus eos inuasit dolor/ audito q; iosephus eēt cū Romanis ira in eum concitabantur ita ut in Romanos sauius incitarent. cap. 25. car. 223.

Vespasianus ad agrippam proficiscitur/ audit Tyberiadā & Tarichæas rebellare/ iratus mittit filiū suū illuc/ appropinquantes ciuitati quidā ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedūt is uero eis indulget. cap. 26. car. 223.

Vespasianus praemittit Traianum in arcem an multitudinem pacem cupiat/ illi apertis portis eum li/ beratorem ac benemeritū proclamāu/ post ad Tarichæas proficiscitur/ castra ponit/ superatis illis/ ad nauale bellum se contulerunt. cap. 27. car. 223.

Congregata multitudine prope ciuitatem in planitie uidēs Vespasianus filiū suū mittit/ ipse uero patri nunciāuit dicens opus esse pluribus auxiliis/ suos deinde hortatur/ eorū genus & aiūm reminiscens ut strenue sint dimicaturi/ Vespasianus mittit auxilia/ gentem aggrediuntur/ omnes fugāt/ oppidum occupant/ cunctos occidunt praeter indigenas. cap. 28. ca. 224.

Leratur uespasianus audita uictoria filii/ post ad uersus eos qui ad lacum descenderant rates fabricari iussit. cap. 29. car. 224.

Declaratur natura lacus & ubertas & rerum uicinorum locorum. cap. 30. car. 224.

Fabricatis ratibus insequitur illos per lacum Vespasianus/ nemine remanente occisi sunt/ paucis post diebus intolerabilis fetor ex cadaueribus in terrā a mari compulsis infurrexit/ ut non solum uictis sed Romanis miserabilis fuerit/ totiq; aerem corripit. cap. 31. car. 225.

Relidit Vespasianus pro tribunali apud Tarichæas quidq; de supstitibus fiendum sit deliberat/ tandem quosdam occidit/ quosdam donat/ quosdam uendit. cap. 32. car. 225.

Incipit Liber quartus.

Excisus iotapatensis reliqui iudaei se dederunt Romanis/ h̄ter quaedam castella & ciuitates/ quarū noia ponuntur & earū conditio lacū quendam Gamala occupant intrantes Romani/ domos hostiū tecta oia circūdant/ ex quo multi Romani mortui recedereq; coacti sunt. cap. 1. car. 225.

Vespasianus cū paucis relinquit/ his uero oppugnantibus resistit uidentes eius aiūm/ quasi diuinū reputantes impetum remittunt ipse uero exiit castrum. cap. 2. car. 225.

Vespasianus ad Romanos ueniens uisus aduersus casibus Romanos consolatur/ hortaturq; ad ulciscendos hostes Gamalenses quantum profunt resistunt. cap. 3. car. 226.

Vespasianus quosdā qui itabyriū montē occupauerant inuadit ad eos mittit placidū q; eos hortetur ad pacē/ sed illis renitentibus placidus congregitur/ fingens fugā/ aduersus illos reuertitur multos occidit/ multi confugiunt hierosolymam/ reliqui montē Placido tradunt. cap. 4. car. 226.

In Gamala tres milites nocte turrim effodiunt/ decidit turris magno sonitu/ oēs p̄turbati fugiebāt quos Romani trucidabant/ Titus urbem inuadit occidit multos/ multi in arcē confugiunt/ ita ut cruor effusus totam oppidum diluat. cap. 5. car. 226.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererant/ eos capit/ sed

capit sed quinq; milia ex his de uertice se p̄cipitarūt/ per romanos quattuor milia perempta/ solū duae mulieres saluæ factae sunt. cap. 6. car. 226.

Mittitur Titus ad Giscalā oppidum galilæe quod restabat indomitū/ Vespasianus ad recreandos alios Cæsaream regreditur/ quia restabat modo hierosolyma occupanda/ Titus Giscalenos hortatur ut sedebant sine armis/ appropinquant portis/ illi apertis ianuis clamant ipsum liberatorem/ munit oppidum sicq; tota galilæa liberata est. cap. 7. car. 226.

Ex aduentu ioānis in Hierosolymā totus populus effusus percunctatur quid agant Romani significato excidio Giscalion/ timor eos inuadit imēsus/ hortat ioānes hierosolymas ad bellū/ senes timebāt excidiū urbis ex hac re oriuntur multae praedationes & latrocinia in urbe cōtra multos fingebant uaria in eorū perniciē/ phana conculcātur/ sitq; maxima cōtrouersia aduersus istos/ fit bellū inter hos inuasores & populū/ horū causa erat ioānes q; simulabat amorē/ restamē & cōsilia populi alius nocte apperibat hic iurat fidem amicitiaē/ fit legatus populi ad Zelotas. cap. 8. ca. 227.

Mittuntur nuntii ad idumæos p̄ auxiliis petēdis/ eo q; ananus uellet Romanos introducere/ iesus increpat idumæos & eos qui eos aduocarūt tanquā latrones q; ciuitatē quotidie dissipāt/ hortatusq; eos ut nil acturi sint/ uel iudicēt quātū sint factiosi hoies uel recedant. cap. 9. car. 227.

Simon unus ex idumæis indignatus respondet iratus cōtra iesum & p̄tices/ accusans eos proditores cōtra illos q; eos uocauerint/ dicitq; aduersus illos ituros. cap. 10. car. 227.

Idumæi nocte dolo zelotarum apertis portis custodibus dormiētibus intrant interficiuntur/ custodes/ insurgit populus idumæi/ eadē nocte octo milia quingentos interfecerunt/ interficiuntur/ pontifices/ ces/ quattuor iesus cum Anano qui interficiuntur omnibus insepultis. cap. 11. car. 227.

Incipit Liber quintus.

Quærent idumæi per ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accusant/ iudices uero ferunt pro eo sententiam indignatur idumæi contra iudæos/ interficitur Zacharias/ expelluntur iudices/ idumæi recedunt/ crescit Zelotarum insolentia cunctosq; uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidunt. cap. 1. car. 230.

Romani omnes praesertim ducens Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem/ ipse noluit ducens esse melius q; sic ipsi inter se discordes paulatim consumerunt. cap. 2. car. 231.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiano/ multiq; ad Romanos confugiunt & solum his licebat q; soluebant/ uolentes fugere ad Romanos. cap. 3. car. 231.

Ioannes quærit aliis praesesse ducens sibi dedecus esse sibi parem/ multiq; eum metu multi gratia cōsequantur. cap. 4. car. 231.

Inuadunt sicarii oppidum quoddam munitissimum apud Hierosolymam die azymorum quādo iudaei celebrant festa pro redemptione eorum ab aegyptiis/ interficiunt quot inueniunt/ uicos & oēs partes conuicinas depopulantur. cap. 5. car. 231.

Nuntiantur hæc uespasiano a transfugis quibusdam clam. n. quidam ad Romanos confugebant qui hortabantur uespasianum ut ferret opem ciuitati/ accedit prope hierosolymā/ ingreditur Gadarā clam legati ad eum mittunt/ occidit Dolefus ab aliis inimicis. cap. 6. car. 231.

Iubet Vespasianus Placido ut insequatur eos qui ex Gadaris fugerant/ aduersus quem illi cum quibusdā ubi se receperint profiliunt qui capta oportunitate a Placido interimuntur/ eorū ad iordanem insequitur/ coacti autem congregati placidus omnes occidit/ quidam in iordanem se prouiciunt conuicinosq; inuadit. cap. 7. car. 232.

Nuntiatu Vespasiano q; Galatia motus quosdam fecerat/ ipse magis incitatur ad bellū multa loca capit/ restaurat quæ destruxerat bello/ munit loca omnia militibus/ narratur q; nobilis sit regio/ hic ricentis. cap. 8. car. 232.

Describitur natura Asphaltidis lacus/ quem Vespasianus uoluit uidere. cap. 9. car. 232.

Vespasianus collocaet p̄sidia apud Hiericita/ mittit quosdam hii ciuitatē capiunt/ mille iuuenes interficit/ omnia dabantur flāmis. cap. 10. car. 233.

Nuntiatu Vespasiano paranti proficisci hierosolymam q; mortuus sit Nero/ quomodo etiam galba sit creatus imperator & quidam alii post eum & de eorū discordia. cap. 11. car. 233.

Vespasianus expectat qd galba ad eū de rebus bellicis agēdis scribat/ mittit filiū suū Titū/ nauigat rex agrippa ad Galbā/ nūciat in Achaia q; galba sit interfectus & orho sit creatus/ agrippa statuit romā p̄gere/ Titus ad patrē nauigat Vespasianus cū Tito suspensi bellū negligunt. cap. 12. car. 233.

In Hierosolyma exoritur nouum bellum per Simonem Gioræ filium Simon cum zelotis/ confugitur/ multos occidit cum idumæis etiam pugnat/ iacobus quidam perdere idumæos cogitat/ idumæam capit/ Simon totam regionem depopulatur/ capitur uxor Simonis a zelotis/ perterriti/

more remittunt ei mulierem suam. cap.13. car. 233.
 Præter bellū iud ea. i italia civile bellū fiebat. pempto Galba. Otho ipator creat cū Vitellio pugnat. audita uictoria semetipsum Otho occidit. q. biduū & tres mēses ipium tenuit. cap.14. car. 234.
 Vespasianus partes duas idumæe capit alteram etiam ciuitatem capit. oēs interimit. / Simo quocq. idumæe reliquias prosequitur. iohannes intras multas prædationes permittebat. galilæis. uesciebantur libidine. certant adinuicem zelotæ cum iohanne. & Simon cum illis. cap.15. car. 234.
 Deliberant Simonem introducere & iohannē expellere. Simon loca omnia ciuitatis inuadebat. cōgreditur cum illis qui eum receperunt. cap.16. car. 234.
 Bella fiunt in italia p. Vitellii & suos milites. audiens hæc Vespasianus q. Vitellius princeps sit factus indignatur. milites uespasianū hortantur ut Romā accedat. eo q. ipsum populus imperatorē constituit. tenuit ipse. ipsi cogūt uelle iperū. cogitat quō rem efficere possit. cap.17. car. 234.
 Describitur qualitas portus alexandrii mittit Vespasianus ad Tyberium Alexandrum ut esset sibi adiumento fama est q. Vespasianus sit impator. quasi oēs ad eū accedūt cōgratulates & subiciētes se eius impio recordatis Vespasianus quod iosephs p̄dixerat liberari iubet eū e uinculis. cap.18. ca. 235.
 Vespasianus mittit Mutianum in italiā. geritur bellum cū Cecilio ab Antonio. Cecilius uidens exercitum Antonii cogitat de proditione ad ipsum mittit Milites uolunt occidere Ceciliū / certatur superatur exercitus Vitellii. Antonius in urbem ueniens cum Sabino Capitolium nocte occupat. Vitellius cum suis militibus eos inuadit. superat. Sabinus occiditur. Domitianus cum multis nobilibus euadit uitellius iugulatur a populo. cap.19. car. 235.
 Mutianus urbem ingreditur cum exercitu Antonium cū aliis subleuat occidit multos qui consenserant cum uitellio Domitianus filius uespasiani. rector efficitur. / populus uespasianum clamat imperatorē ad uespasianum qui alexandriam iam applicauerat ueniunt legati. intendit animum uespasianus in reliquias iudæe. Titum mittit ad Hierosolymam. cap.20. car. 235.

Incipit Liber sextus.

Titō existente adhuc apud alexandriā hierosolymis oritur trisaria seditio zelotarū. Simōis & ioānis inter eos cōgrediuntur. ita ut teplū uniuersum inuandaretur sanguine. cap.1. car. 236.
 Describitur discordia quæ inter eos fuit & scelera quæ iter eos cōmittebatur. post qualiter omnes quasi Romanos expectabat. post quō Titus misit diuersas legiōes in Hierosolymā. cap.2. car. 236.
 Describitur ordo Titī & militum & omnium aliorum in eundo hierosolymā. peruenit Gophnā oppidum quod uespasianus ceperat. ciuitatem tētat adire. tandem coactus est si uoluit euadere irruere in hostes ad suos saluum se recepit. cap.3. car. 236.
 Titus ciuitati nocte appropinquat. castra ponit in monte oliuarū dicto. exeunt iudæi in legionem decimam irruunt fugantq. Romanos. nunciatur Titō. fert auxilium. dimicatur utriusq. / Titus tandem legionem liberat. cap.4. car. 237.
 Remissio aiquātiq. bello orit̄ discordia iter eos. in duas partes seditio remanet. Titus ad ciuitatē electos milites mittit. explanare fecit omnia ita ut repletū sit quicquid caui erat. cap.5. car. 237.
 Iudæi Romanos querunt decipere institunt quosdā cui pacē simulant. / Romanosq. uelle introducere. titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. cap.6. car. 237.
 Quidā ex Romanis ad urbē usq. accedentes eo q. crediderunt illis. interficiuntur. multi feriuntur. unde irascitur multū titus propter inobedientiam eorum eosq. arguit. cap.7. car. 237.
 Intercedunt cōmitiones pro illis apud titū. admonēs eos indulget illis. cogitat ulesci iudæos / castra ponit. ppe ciuitatē. ordinar legiōes circa ciuitatē. describitur situs ciuitatis & teplū p. Salomonē ædificatū. & quō distinguebat secundū loca sacerdotū & uiroꝝ & mulierū. cap.8. car. 238.
 Describitur adhuc magnificētia ciuitatis & templi. eoz. quæ continebantur in eo. quæ a diuersis fuerunt constituta. cap.9. car. 239.
 Quō Simon & iohannes dissidebant. & eos diuisa ciuitas sequebat. & quō unusquisq. partem ciuitatis seorsum tenebat. titus querit qua parte ciuitatem sit ingressurus. cōstruit aggerem tripartitum exercitum circa ciuitatem. cogitant iudæi concordari aduersus titum & Romanos coeunt. q. in unum corpus exeunt iudæi aduersus Romanos fugantur in ciuitatem quidā unus iudæorum capitur. sagitta demissa occiditur inde iudæis luctus maximus oritur. cap.10. car. 240.
 Concutitur timore exercitus Romanoz. eo q. turris quædam lapsa sit nocte. & propter maximū sonitum timuerunt Romani. credentes hostes castra inualisse. percutiunt muros illis machinis murumq. uicinorum frangunt. cap.11. car. 240.
 Ingrediuntur Romani ea porta qua murus fractus erat. dimicatur postea unde iudæi audacia resistebant. Romani uero belli peritiā uincebant. cap.12. car. 241.
 iudæi

Iudæi spectant salutem. Romani uictoriam. unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is primus erat ex Romanis uero. qui fortē se p̄ferbat. quia Titus semp. aderat. cap.13. car. 241.
 Quidam Longinus in medios hostes irruit. duobusq. interfecit ex mediis hostibus ad suos reuertitur. cap.14. car. 241.
 Castor quidam ex iudæis simulat uelle inire scædus cum Tito ut aliquantulū cōquiescat. ut Simo interim consulat de rebus currentibus. fingitq. quosdā socios uelle pacem. quosdam non. accensus his Titus uehementius utebat. acribus. diruptoq. muro cum militibus ingredit. cap.15. car. 241.
 Ingresso Tito. iudæi circūcludent Romanos multosq. ex eis occidūt. & nisi Titus tulisset opem. uix euassent. ad ultimū muse. sunt expulsi. Titus iteq. aggredit. ad illum murū irruit. totamq. partem illam dirimit. præsidia ponit. munit turres & loca. alia parte ciuitatē aggredit. eosq. hortatur ut uel sent saluari & Iosephus oratione patria. idem eos hortabatur. cap.16. car. 241.
 Iosephus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudæosq. orat ne uelint Romanis resistere. persuadetq. pluribus uerbis. illi uero conuiciis eū afficiunt. cap.17. car. 242.
 Iosephus clamat aduersus iudæos adducens diuersa exempla maiorum. ut uelint reddere decumq. eis aduersus in esse. propterea amplius ne uelint resistere. cap.18. car. 242.
 Clamante iosepho cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos seditiosi. sed diu persistūt ita ut cogentur fame perire. Tantam famem perpepsi sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperent. seditiosi illi domos ui. irruerant ut cibum caperent summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & iohannis. cap.19. car. 243.
 Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & iohannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriam. ipsi cōiuitis Tito & patri eius maledicebant. cap.20. car. 243.
 Antiochus Epiphanes cum macedonibus. amiraf Romanos q. muros non adeant. ipse cum suis muros adit. multi ex his fugiūt & multi interficiuntur. post a Tito aggeres fiunt. ad motis ad muros Simo fossa intus facta submissio igne aggeres diruit. & incendunt. Simonz cū multis aliis proficiscit in machinas illas. easq. incendunt. cū Romanis cōgrediunt. ita ut nō diuidicare possit amicus ab. imico. quidāq. ex Romanis corruptis machinis disperabat ciuitatē captū iri. cap.21. car. 243.
 Consulit duces Titus quid faciendū an aggredi muros debeant an aggeres struendi. aut. permittē dum q. ipsi fame coacti ciuitatē sint tradituri. an circumdanda sit ciuitas ne exitum habeat. sicq. dicit titus opus nō paruum sed inexcitabile. Romanos esse facturos. cap.22. car. 244.
 Exortatus titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribui. murumq. circa ciuitatem cum castellis. ii per suos cōstrui fecit mira celeritatis. nocteq. quilibet suo ordine ac uigilia explorabat. uigileq. somnos inter se sortiebantur. cap.23. car. 244.
 Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur. unus alium mori intuebatur. nō erat facultas sepeliendi. latrones uero ex mortuis uestes risu expoliabant. multi ex muris in fossas proiciebantur. quæ uidens titus ingemuit. cap.24. car. 244.
 Romani uidentes seditiosos famē cruciari lætantur. copiam maximam frumenti iudæis ostendēdo ad maiorem dolorē titus etiā aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem. miseratus eorum calamitatem. seditiosi uero non placabantur. cap.25. car. 245.
 Simon mathiā per quem ciuitatem obtinuerat. peremit cum tribus filiis suis. corpora sepeliri p̄hibuit. alios etiam nobiles occidi fecit. cap.26. car. 245.
 Quidā ex iudæis qui custodiebat turrim a Simone sibi traditā. uidens tantā crudelitātē humano cōsilio cū quibusdā ex turri Romanis signum dedit se traditurū turrim. illi nō credentes. cognito hoc a Simone illū ex turri in fossas proiecit. uidens hæc titus. & iosephus laxo capite. p̄uicē lætant. iudæi credentes eum mortuū esse. respuit iosephus uulnere. quo cognito seditiosos stupor. inuadit. multi ad Romanos p̄fugiant. multi ex p̄fugis ab Assyriis uentribus apertis occidunt. eo q. aurum ex uentre eorum per simū uentris. exire cognouissent. titus uero hac iniusticia cognita omnes interfecit. nisi esset maxima multitudo noxiōrum. increpat milites titus. sed occulte multos occidebant. ob insaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant. cap.27. car. 245.
 Iohannes ad sacrilegium se conuertit. Mannerus ad titum fugit. narat maximum numerū mortuorū fame. ex eo q. castra posuit. coactosq. stercore uti pro cibo. cap.28. car. 245.
 Incipit Liber septimus.

Aggeres struunt a Romāis. quærit iudæi incendere. cū autē nequissent. admouēt Romāi aggeres certat utriusq. murus labit. ea pte qua iohānes suffodierat. p̄ incendis aggeribus moxq. aliū murū struit. quē nemo audebat ascendere. eo q. q. prius tērasset. certissimū exitū tērasset. cap.1. car. 246.
 Horratur

Hortatur Titus cōmilitones suos ad ascēdendum murum / facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se obtulit ascensurū / susceptaq; asta cū .xi. murum ascendit / hostes in fugā uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit. cap. 2. car. 246.

Quidam ex custodibus aggerum Antoniam accedūt primos custodes occidunt / facto signo p bucinam ceteri fugierūt. Titus audito signo armat exercitū / pugnat ex utraq; parte ad septimā noctis horam q; Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere. cap. 3. car. 247.

Iulianus qdā uidēs Romāos supari armatus irruit i hostes & ad tēplū usq; fugauit cūq; nō haberet auxiliū multis iterfēctis diu resistēs obiit. Iudaei romanos in antoniā recluserunt. cap. 4. car. 247.

Titus mittit ad ioānē si uelit cōgredi & si uelit sacra intermissa celebrari p electos iudaeos / cōsulit Ioseppum Titus hebraico sermone scripsit mandata iosepus pro Caesare ad ioānē hortatur ut se de dat / exempla inducēs sed magis irritatur in eum ac capere quærunt / multi ex iudaeis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudaei dixerunt ne plures ad eos confugerent. Romani uero eos populo ostendebāt propterea multi fugierunt. cap. 5. car. 247.

Incepit eos Titus q; templum polluerint / polliceturque non passurum Romanos templum esse polluturos. cap. 6. car. 248.

Iosepus referebat dicta principis iudaeis qui magis eleuabatur in superbiā / statuit iterum Titus bellum gerere cōtra iudaeos ipso remanente in Antonia exercitum misit in iudaeos / Creaturq; a nona noctis hora usq; ad quintam diei Tito spectante ab antonia / multi ex iudaeis fortiter multi ex Romanis fortissime belli gesserunt. cap. 7. car. 248.

Septimo die reliqua manus Romanorū submersis antoniā fundamentis uia fecerunt latam ad tēplū / admouent aggeres ad angulū tēpli qdā cōgregati pp famē impetū fecerūt cōtra Romanos / cognito ipetū eorū p Romanos dimicatū est undiq; fortiter / in uallē quādā coacti sunt iudaei / capite qdā q ductus ad Titū interficit / curatq; Titus ut aggeres mature cōstruant. cap. 8. car. 248.

Porticus templi incendit / abruptum Romani ad uiginti fere cubitos ex muro / immitūt; ignem sanctis / hisdem diebus quidā ex iudaeis de Romanis inuitat si quis uelit certare diuq; nemine uolente / quidam ex Romanis perosus illius audaciā cū illo certat & occidit. Romanos iudaeus deridet ex Romanis quidam eum sagitta transiit / clamor excitatur maximus. cap. 9. car. 248.

Iudaei implent lignis aridis summitatē tēpli / singunt fugā ex Romanis multi ascendentes tēplū submissio igne p iudaeos succensit / Titus eos miseret / morientibus satis erat remediū q; Titus dolēbat. Iudaei uero quidā in porticu existentēs obfessi oēs ceciderunt. cap. 10. car. 248.

Iuuenis Romāus qdā q euaserat incēdiū orat a iudaeis ut ad eos descēdat / ne militiā Romāā tā tū dedecus faciat sublatō ense seipsum interfecit / incēdiūq; porticus ea parte q ad oriētalē pēdit. Moriebant multi fame ita ut scēnū calciamenta corigias coacti sunt comedere iudaei. cap. 11. car. 249.

Maxima multitudo erat eorum qui fame per ciuitatem peribant / qui inter se erant amicissimi propter cibum / si quem inuenissent / ad manus ueniebāt / si quis moriebatur alii scrutabant si quid cibi in sinu habebat patiebantur ea comedere quae nō fordissimum aliquod animalū comedisset / multaq; huiusmodi describuntur. cap. 12. car. 249.

Mulier quādā Maria noīe cū sublata fuissent sibi oīa p seditiosos filiū suū fame comedit / cogitur ostendere latronibus quod parauerat p cibo / cognito scelere tāto eos horror quidā inuasit uehementissimus / nunciatur Tito tāta calamitas / q deū placare cōepit dicens se uoluisse obliuisci iniurias eorū sed illi noluerūt pollicet q tantū scelus non pmittet impunite. cap. 13. car. 249.

Admouere iubet aggeres cū ariete muris / nihil pscientes cū scalis tentāt ascēdere / unde multas caedes facta est ex Romanis / iratus titus ignē portis subiciit / cretēte igne cōsulit peres suos de tēplo qdā suadet ruinā tēpli qdā ut seruet / iubet restinguere ignē interim pugnat / uidēs titus cū militibus ellectis iudaeos pfugat / in templum cōcludit oēs succendēre; templum parat. cap. 14. car. 249.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum succenditur templum hoc audito titus iubet extingui sed pro nimio clamore & quia multi simulabant audire eius praecepta & prohibitionem ipso inuito exurit templum. cap. 15. car. 250.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio tēpli Babylonis / in ipsa incendio ne etiam multas caedes fiebat deprāhenorum / nec erat discretio puerorum nec mulierum cuiusque aetatis clamor ingentissimus fiebat / duo in ignē se proiecerūt incendunt Romani diuersas porticus & loca ubi iudaei res suas ac pecunias deposuerant quidam pseudo propheta peruerserat populo ut expectaret dei auxilium. cap. 16. car. 250.

Quaedam prodigia quae superuenerant iudaeis describuntur / quae in eorum fortunam & auxilium interpretabantur / quidam uero sapientes haec esse ruinae prodigia iudicabant. cap. 17. car. 250.

In sacris

In sacris libris erat q; cum tēplū quadratū redigeretur q; ciuitas erat destruenda / hi uero incitabantur ad proelium dicentes propter dictum quoddam ambiguum inuentum scilicet q; eo tempore quidam esset ex eorum sinibus orbis terrae habiturus imperium / ex hoc dicto decepti sunt quasi propriū eorum iudicantes dictum conuenire. cap. 18. car. 251.

Romani Titum imperatorem declarant in templo / Iudaei prouocant Titum ad colloquium / ipse naturali humanitate eos recipit / alloquiturq; eos increpado / tandē in diligēdo eos si uelint i pace uiuere noluerūt / ipse cognita eorū nequitia fieri praedā tradidit interim ignis pgredebatur / qdā supplicat / ut eis fidē Caesar dat / suscipit ipse in custodiāq; eos reclusos tenet. cap. 19. car. 251.

Seditiosos in domū regiā cōfugiūt / Romanos pellūt / multi occidunt ex popularibus / Titus uero militē quēdā qdā uicinis captus est ad ipsū rediēs ex acie pepulit / quod grauius fuit illi morte. ca. 20. ca. 252.

Romani sacerdotis latronibus in fugam / omnia igni tradidere / illi uero in superiorem ciuitatem recedebant / letantes q; nō essēt relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant / illi undique per ciuitatem capiebantur / mortuq; canibus proieciabantur / spes quibusdā erat in cloacis latere / & ignis laritantes cremabat / & qui descendebant necabantur. cap. 21. car. 252.

Caesar prospiciens ciuitatem superiorem nō posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalē partē / legiones munit hisdē diebus idumaei mittunt ad Titum q; ad eū uolunt consurgere remittit legatos pollicens pacē / Simō hoc intellecto quosdā occidit / quosdā recludit / multitudo tamen maxima fugit. cap. 22. car. 252.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit / multa uaria pulcherrima donaria dedit. cap. 23. car. 252.

Perfectis aggeribus machinas Romani admouent / multi desperantes in cloacas demittunt / quidā in arcam confugiunt / quidam Romanos applicantes arietes ad muros ulciscunt / Tyrāni priuati / sponte descenderūt de turribus / iudaei ad Siloam confugiūt / a custodibus recluduntur / Romani in muris signa ponunt / ingrediē Titus admirat q; tantas munitiones tyranni deseruissent / admirata altitudine & compagine lapidum praeficit Fontonē custodiā / illorum / multos in aegyptū mittit / multos uendit / multos etiam bestias deuorandos tradidit. cap. 24. car. 252.

Captiuorū numerus per omne tēpus obsidionis numeratus fuit decies centena milia / iohannes semper piternis uinculis seruator / Simon uero seruat triumpho. cap. 25. car. 253.

Capit Hierosolyma secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septēbris / prius quā / quies capta fuerat / Conditor primus eius fuit Chananaeorū Rex / qui iustus fuit appellatus / Caesar ius sit ut turres & pars quaedam ciuitatis pro custodibus remaneret / reliquum explanarunt / laudat Caesar exercitum suum eiq; gratias agit de eorum uirtute & fortitudine / & pro gestis rebus dona largit & corona & praemia multa singulis. cap. 26. car. 253.

Caesar donatis omnibus secundum eorum merita / ad sacrificia se conuertit / deinde ad Caesaream maritimam descendit reponitq; in ea multitudinem manubiarū captiuorū / quia Hyemis tempus prohibebat in italiam nauigare. cap. 27. car. 253.

Bo tpe quo Titus Caesar Hierosolymis cōmorat obsidionis causa Rhodū trāsmear Titus ex Caesareā maritima reuersus / aduenit in Caesareā philippi celebrat ibi oīa spectaculorū genera. ca. 28. ca. 253.

Inuenit Caesar Simonē Gioriae filium & quomodo captus sit declaratur / seruator p triumpho quod Romae erat facturus Caesar. cap. 29. car. 253.

Caesar inuenit multos iudaeos apud aetiochia iudus aetiochus irruit multiq; cremat ex his. ca. 30. ca. 254.

Declaratur noua calamitas quae accidit iudaeis accusantur iudaei ab antiocho q; cremassent quod dicitur forū cū multis aliis / cognoscunt nō fuisse in culpa p legatū Vespasiani. cap. 31. car. 254.

Accipit Caesar litteras a patre quā desiderabilis ipse peruenit Romam & quo honore sit susceptus describitur. cap. 32. car. 254.

Describitur defectio Germanorū facta tempore quo Vespasianus erat in alexandria / qui credebant se posse liberari a ditione Romanorum / his auditis a Domitiano exercitus tendebat / tunc Germani se sponte subdiderunt. cap. 33. car. 254.

Scythae conueniunt cū Germanis in defectione / transgressi flumē istrū multos ex Romanis inter quos Fronteū Agrippā occiderunt / Vespasianus hoc audito Rubriū Gallū mittit q; multos occidit alii domū confugerunt / munitionē loca ne barbaris aplus deēt locus talia faciendi. cap. 34. car. 255.

Titus reuersus ex beryto spectacula per ciuitates Syriae celebrabat / antiochenes expectant eum summo desiderio / petunt iudaeos expelli qui non exaudiuntur / ad alias petitiones se conuertunt / Titus ide Hierosolymam proficiscitur / miseraturq; calamitatem ciuitatis curatq; captiuos in italiam / portari cupiens eos triumpho praeterducere. cap. 35. car. 255.

Veniunt

Veniēti Tito Romam pater cum tota ciuitate obuiam prodit/ordinatur triumphus communis & pompa triumphi declaratur/& modus exēdi in triumphum/quo ordine quæcunq; sint distributa & ostēsa parantur conuiuia ab omnibus per totam ciuitatem/diesq; gratulationis celebratur/cū spe finis malorum ciuiliū/& sc̄licitatis principū.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templū paci/donatq; templū muneribus pigmē torum operibus oia quæ fuerāt iudæorū in eodē templo reposuit.

Lutius bassus in iudæam legatus mittitur/statuit bellum inferre Macheruntiis describitur Hero- dii fortitudo/& situs inaccessibilis/ac Herode hoc castellum munitum est/nascitur in eius ualle her- ba quædam mirabilis uirtutis/sunt balnea amenissima/castellum Lutius accepit/multos occidit/ qui castellum tradiderunt dimisit.

Ad saltum qui appellatur iarden ducit exercitū Lutius/militibus cingit/bellum cōmittitur nullus ex iudæis euasit/ iudas dux eorum cloacis latenter effugit.

Scribit Cæsar ad Liberium procuratorē ut iudæam uendat iussitq; singulis annis q̄ iudæi omnes binas dragmas in capitolium ferrēt.

Accusatur antiochus apud Cæsarem a Cessennio Pæto/q̄ deficeret a Romanis/mittit Vespasia- nus ut quid uideatur Pæto efficiat/capitur antiochus post longam pugnam cū filiis suis/ducitur Ro- mam uinctus/audiens Cæsar ligatū antiochū iubet uincula auferri/filii cogitant conciliatos patrē Cæsari/ueniunt Romā cum patre aduēcto ex Lacedæmone ibi manserūt.

Scythæ his t̄pibus cogitant Medicā terrā inuadere/colloquūtur cum hyrcanorum rege/adhibito aditu fines omnes populantur/ad armeniam usq; peruenerē.

Mortuo Baso Flauius Siluius in administratione succedit/Castellū quoddam adhuc rebelle super esse uidens monit militem aduersus illud/princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describuntur & sociorum eius.

Flauius Siluius aduersus Eleazarum uenit/castellū cingit licet difficillimus ad eundē accessus fuerat per duo loca poterant accedere homines/declaratur difficultas accessus/admouet machinas p̄ unam uiam/fabricat arietem cum quo murū percudit/ignem ad muros ponit/letiq; Romani custodiunt ne quis eorum ex castello fugeret.

Eleazarus uidens nō posse euadere manus Romanorū hortatur ut omnes combusta urbe seip̄os interficiant magis q̄ seruituti subiiciantur/quibusdam placuit/quidam uero mulieres lachrymabant reuerat exhortationem Eleazarus præponens immortalitē animæ/pulchrius esse pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernūtq; sibi mortem dare/omnes mortui sunt unus ultimus incensa regia/gladio se transgens occubuit/clam cum quinq; pueris mulier latuit/Romani mane per scalas muros ascendūt/neminem uidentes admirant mulier illa ex cloacis exiēs Romanis rem gestam apernit.

Peracto excidio Flauius siluius cum exercitu in Cæsareā proficiscitur/quidam ex iudæis in alexan- driam cōfugerant/hi nouas res tentabāt ex quibus multi occisi sunt/mortēq; potius pati maluerunt etiam pueri q̄ Cæsarem dominum appellare.

Lupus rector alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorū destruat.

Onias unus ex pontificibus ex hierosolymis quōdā fugatus alexandriam uenit/obtinuitq; ut tem- plū posset fabricare iuxta morem patrum/hoc autem fuit prædictū per Esaiam q̄ in ægypto futura esset constructio templi.

Lupus rector ad templū accedens ablatiis denariis templū claudit/paulinus eius successor/nihil reli- quit/sacerdotibus cōmitatus est fecitq; ut ne uestigiū qdē diuini cultus uideret.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur/nunciatur Catullo rectori libyæ comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus qui pecunia diuites erant/non conscii tamen sce- leris occiduntur/curatq; Catullus ut ionathas omnes iudæos eriminetur/etiam illos qui Romæ habi- tabant inter quos iosephus erat/Vespasianus noluit ut aliud efficeretur Catullus ob iniustitiam mor- bo grauissimo laborauit/ita ut ipse non moreretur.

IOSEPHI IVDEI HISTORIOGRAPHI VIRI CLARISSIMI PROLOGVS IN
LIBROS ANTIQVITATVM VIGINTI INCIPIT FOELICITER : ET DE
GRAECO IN LATINVM TRADVCTOS PER VENERABILEM. PRAESBY
TERVM RVFFINVM AQVILEIENSEM VIRVM DOCTISSIMVM.

ISTORIAM CONSCRIBERE DISPONENTIBUS non
unā nec eādē uideo eiusdē studii cām/ sed multas existere: & ab alter//
utro plurimū differētes. Nā qdā eorū sui sermonis pādere uolētes orna
tū: & ex hoc gloriā aucupātes: ad ptē huius disciplīnæ accedūt. Alii ue
ro illis grām referētes: de qbus ipsā descriptionē eē cōtingerit i ope eo//
dē ultra uirtutē coacti sūt laborare. Quidā at ipsa regū necessitate uī pas
si sunt: ut ea qbus iter fuerūt cū agerētur/ scripturæ declaratiōe collige
rēt. Multos at magnitudo regū utilitū in occulto iacētū iuitauit: ut histo
riāx his ad utilitatē deberēt pferre cōem. Harū itaq; quas p̄dixi cau
sarū: duæ nouissimæ mihi et̄ prouenerūt. Bellū nāq; qd̄ inter Romanos & nos iudeos fuit: & q
actus ei quicq; finis accesserit: expimēto ipse cognoscēs narrare coactus sum: ppter eos q uerita
tē in ipsa cōscriptione corrūpunt. Præsens at opus assūpsit: credēs et̄ dignū studiū Græcis oibus
aperiri. Cōtinebit itaq; oēm antiquitatē n̄am & conuersationis ordinem ex hæbraicis l̄ris iter/
prætatum. Dudū siquidē cum bella cōscriberem proposuerā declarare qui fuerint in initio iu//
dæi: & qbus sint usi fortunis: & p̄ quē legislatores sint eruditi hoc qd̄ ad pietatē aliāq; uirtutis
cōtinentiam noscitur attingere: & q̄ longis pugnantes tēporibus: inuiti nonissimē uenerit ad
certamina Romanorū. Sed qm̄ ingens erat operis eius ordo & ualde pplexus in ipso libro diuī
dens disponēsq; principia: atq; finē cōscriptionem ipsam abbreviare tentauī. Tēpore nāq; pro
cedente secundū illud quod solet accidere grandia cogitantibus: mihi quoq; segnicies tarditas/
q; successit tantā arripiendi mām in usum extraneæ q̄ppe linguæ: & a n̄a consuetudine pegri
næ. Erāt at qui me historiæ desiderio pro rebus talibus inuitarēt: & præcipue horum omnium
Epaphroditus uir q̄ uniuersas quidē diligere disciplīnas: maxime aut rerū gestarum cognitionem
gauderet utiq; cū & ipse magnis rebus & multis modis causis iterfuisset: & in oibus mirabilem
naturā fortitudinē & imutabilē uolūtātē suæ uirtutis ostenderet. Huic. n. uiro semp̄ obediens q̄
utiliter & bene agentū cooperatores existeret: ne uideret desidia potius q̄ optimo labore gaudē
re: ad hoc me prorinus armaui. Illud quoq; sup̄ ea q̄ iā dicta sunt nō trāitorie cogitās: q̄a p̄ hæc
& de n̄a p̄sapia aliqd̄ tradere nostris uolui & de Græcis si qs̄ eorū scire q̄ nostra sunt uoluerit.
Cōperi siquidē quō Ptolomeorū secūdus rex maxie circa disciplīnā & librorū collectionem stu
diū habēs in n̄a præcipue lege opus suæ largitatis ostēdit: & cōstituta eius festinauit græca uo
ce trāsferri. Pōtiffex uero n̄ Eleazarus: nulli uirtute secūdus n̄ iuidit/ ut p̄dictū regē hac utilitate
priuaret: cui oīno restitisset: nisi p̄tā n̄a cōgrueret/ ut nihil bonorū eius remāeret occultū. Ideo
q; mihi. s. ipse cōuenire putauī: ut magnanimitatē qdē pontificis imitaret: & ut regie largitatis si
militer respōderet ab eis q̄ doctrinæ amatores eē noscunt. Neq; n. ille oēm descriptionē a trās/
latoribus accepit: qm̄ ea tātūmō q̄ legis sunt: hi qui ad explanationē missi fuerāt Alexandriā tra
diderūt: cū sint alia innumerata q̄ p̄ sacras l̄ras indicātur: ut pote qnq; milliū annorū historia i istis
exposita: & diuerse qdē in his cōtinentiæ sunt: multa uero ciuitatū fortunæ: & fortia scā ducū: &
mutabilitates cōuersationū: qd̄ totū ex ipsa historia scipue poterit qlibet agnoscere/ si eā uolue
rit lectitare in qua et̄ repit: quo eis q̄ uolūtātē ppriā nō sequuntur: & ea q̄ bñ sancita sunt trāscen
dere nō præsumūt oīa ad terminū fidei tēdētia prospere paguntur: & honoris foelicitas p̄betur
a deo. Quādo uero recesserit aliq; ab huius diligētīæ ueritatē: fiūt eis oīa sub inopia q̄ uidebātur
in abūdantia cōstituta & in calamitatē importabilē eis uertit: q̄qd̄ q̄si bonū agere festinabāt.
Iā itaq; eos q̄ lecturi sunt hos libros exoro/ ut uolūtātē suā deo submitrāt: & legislatorē n̄m p̄
bent si naturā eius digne cōsiderauerit & semp̄ decētes actus uirtutis eius exposui purā rōnē de il
lo custodiēs ab oī q̄ referēt ab aliis turpitudine fabularū licet ex lōgitudie t̄pis & etate uelutio/
re potuisset multā figmentorū fallaciū h̄re Inīam. Fuit. n. ante ānos duo millia. In qua lōgitudie
seculi neq; ipsorū deorū generationes poetæ nisi forte hoīum actus aut leges dicere p̄sumpserūt
integritatē uidelicet eorum quæ a me cōscripta sūt p̄cedēs sermo ordie pprio declarabit. Hoc
facturū me in negocio isto proposui ut nihil adiciam nec iterum prætermittam. Quia uero pe
ne oīa ex Moyses legislatoris sapientia apud uos penderē noscūtur necesse mihi est pauca de
illo p̄dicere ne q̄ legentū quærāt/ cur nostri sermo studiū descriptiōis habens de dictis & factis
in tantam naturā rationem processerit. Sciendū itaq; quō legislator ille omnū rerum necessa

riū idicauit ut q̄s sua uitā bñ gubernatur & legē eēt aliis positurus/dei primitus deberet cōsiderare nām operāq; eius mēte cōtēplare/ & eius exēplū imitare/ & q̄tū eēt uirtus hūc sequi tētare. Neq; n. uel ipsi legislatori fuit sufficiens mēs/dū in ipsius utiq; cōtēplatiōe deficeret / n. ec eis q̄ cōscripti sunt p. cā uirtutis aliq; p̄ser cūctus erit/nisi p̄ra oibus doceat q̄ p̄ omniū & dñs deus exiēs & uniuersa respiciēs sequētibus se uitā foelicissimā p̄bet/a uirtute uero digrediētes,maximis calamitatibus subdit. Hoc ergo docere desiderās Moyses suos ciues ac p̄pulos legis cōsultationē nō ab ore cōi/nec a p̄p̄riis placitis ichoauit / sed ad deū & mūdi fabricā eoz; mētes erigēs & p̄suadens qm̄ creaturaz; terrenaz; opus deī p̄cipū hoīes sumus/dū hūiūser eos iā ad pietatem obediētes de rebus reliq; eis facillime p̄suasit. Alii nāq; legislatores fabulas sequentes humanoz; delictorū cōfusione potius in deos suos sacrilego sermōe uerterūt & multā malignis peccādū inīam p̄buerūt/n̄ uero legislator sūmā uirtutē deū hīc p̄nūcians ifudit hominibus ea p̄cipari/& eos q; taliter nō saperent nec crederent / iustitē iustitabiliter castigari. Scūdū hoc ergo argumentū facere examinationem lecturos exoro / sic. n. cōsiderātibus nihil irrationabile dictū nihil ad maiestatem dei atq; clementiā uidē icōgruū. Cūcta nāq; circa nām re rū affectionem cōsonā habere noscunt alia q̄dem apto uel simplici mō legislatores tāgentē. alia uero cū sua honestate allegorica p̄ferente / ga quā clare dici p̄derat / hāc manifeste declarauit. Valentibus at etiā causas rerum singulas cōsiderare / cōtēplatiōe multa nimis / & ualde philosophica reperit. Quod ego nūc quidem dicere suppono / sed deo t̄ps̄ prabente nobis post hoc opus tentabo cōscribere. Cōuertar at ad rerū narrationem / remittētes primitus eoz; quāz de mūdi fabrica Moyses dixit. Hęc autem in sacris libris comperi ita conscripta.

Iosephi antiquitatis iudaicę liber primus incipit foeliciter.

De creatione cęli & terrę & de operibus sex dierum / & requie diei septimi. Ca. I.

N principio creauit deus cęlū & terrā / sed dū terrā ad aspectū non ueniret / & p̄funditate tenebris celaret / & spūs dei desup̄ portaret / deus fieri iussit lumen / quo factō cōsiderās omnem materiā / separauit lumen & tenebras / & aliā q̄dem rei nomen iposuit noctem / aliud uero uocauit / uesp̄e & mane appellās initiū lucis & req̄em. Et is q̄dem est primus dies moyses at eū unū esse dixit. Et licet sufficiat cām huius rei etiā nūc di / cere / tñ q̄a pollicitus sum rōnem cārum singulari (eorū) tradere / illud ad huius rei interpretationem me necessarium est differre. Post hęc se / cūda die cęlū sup̄ oīa collocauit / ipsūq; ab aliis distinguēs / in semetipso cōstitui eē p̄cepit / & eā chrystallū circūfigens / humidū eū / & pluuiāle ad utilitatē / quāz sit ex terrę imbribus / congrue fabricaturus ē. Tertia die statuit terrā / circa eā mare diffundēs. Ipsa uero die repere uirēs herba & femē de terra sūt orta. Quarta at die ornauit cęlū sole & luna / aliisq; sideribus / motus eis tribuens atq; cursus / quibus horarū distinctiōes māifeste designarent. Quinta die aīalia nālia & uolatilia / alia quidē i p̄fūdo alia uero in aere eē cōstituit / copulās ea ad cōmunionē atq; p̄mixtionē cā prolis p̄future / & ut eoz; nā multiplicari potuisset & crescere. Sexto uero die creauit q̄dru / pedū genus / masculinū faciēs atq; foemininū / i quo etiā hoīem finxit. Ita ergo mūdū cūctū sex diebus & oīa quę i eo sūt scā Moyses ait. Septimo die deū ab opibus manuum suarum requie / uisse dicens. Vnde etiam nos eo die laboribus propriis uacare dignoscimur / cum sabbatū ap / pellantes / quod nomen requiem hęcraica lingua significat.

De psalmtiōe p̄toplastoz; & de plātatiōe paradisi / & de introductione Adam & Euz in ipsum. Cap. II.

Ost septimā uero diem cępit de hoīs nā moyses reddere rōnem / ita dicens. Fin / xit deus hoīem / puluerem de terra sumens / & i eū sp̄m̄ i spirauit / & aīam. Hic at hō Adā uocatus est qd̄ nomen hęcraica lingua significat rubens / qm̄ cōsp̄sa rubea terra factus est. Talis est. n. uirgo tellus & uera. Pręsentauit quoq; deus adē aīalia / secū dum genus foemininū masculinūq; demōstrās / & his noīa iposuit / qbus etiā nūc uocant. Videns ergo deus Adā nō hntem societatem ad foeminā neq; cohabitatiōem / nem cū utiq; nō esset delectās at i aliis aīalibus quāz copulata uidebant / una diēu eo dormiente auferens costā eius / finxit ei mulierem / & Adā sibi iūctā / cognouit de se fuisse psalmtarā hęcraica lingua mulier appellat. Nomen uero mulieris illius erat Eua / qd̄ significat oīum uiuentiū matrem. Dicit at deū etiā ad orientē plātasse paradysum oī generatione florentem / i hoc. n. esse & uitę plantationem / & aliā prudentiā / quā cognoscere quid esset bonū / quid uel malū / & i hūc hortū itrouisse Adā & eius uxore / p̄cipiētē plātationū eos hīc similitudinē. Rigat uero hos

tus hic

tus hic ab uno flumine / circa oēm terrā undiq; p̄fluēt. Hic i quattuor diuidit p̄tes / & Phisō. qui dem nomen est uni / qd̄ inundationem significat / eductus i Indiā in pelago late diffunditur. qd̄ Ganges nūcupat a grecis. Euphrates at & Tigris i mare rubrū fertur. Vocat Euphrates qd̄ Fora qd̄ significat dis̄p̄sioē seu florē. Tigris at Diglat. qd̄ indicat acutū aliq; & angustū. Geon quoq; p̄ agyprū fluēs / ostēdit eū q nobis ab orīe reddit quē greci appellant Nilum.

De transgressionē protoplastorum / & de eiectione eorum de paradiso.

Cap. III.

Deus igit adā & mulierē ex aliis qd̄ plātatiōibus gustare p̄cepit. De prudentiā uero plātatiōe uoluit abstinere / p̄dicēs cotigētibus ex ea pditionē eē ueturā. Et dū illo tpe cūcta aīalia cōcordaret / serps̄ cohabitās cū adā atq; muliere iudiā habuit / in qbus eos arbi / trabat eē foelices obediētes utiq; p̄ceptis dei. Quos reputās p̄ inobediētiā calamitati succubere / p̄suasit mala uolūtate mulierū / ut de prudentiā plātatiōe gustaret dicens in ea esse hōi maliq; cognitiōē. Quo factō / beatā eis uitā / & cū nihil diuinā cognitiōis eē esset dicebat accedere / & seduxit qd̄ mulierē / ut dei mādata cōtēneret. Quā cū ex illa plātatiōe gustasset / & tali epulatiōe gauderet / & de exide ut uesceret p̄suasit. Quo factō / semetipso cognouit eē nudos / cōfusioneq; māifestā hntēs / regumētū sibi meti regrebat. Illa nāq; plātatiō cā ac / minis erat & intellectū / Polis ergo fici semetipso opuerūt / & hac genitalibus opponētēs / uidebat sibi in his magis eē foelices q̄ prius reputabāt / se difficilius iuenire / deo at in hortū ueniētē / Adā ne ad eius uerēt colloquiū / cōficus iniquitatis suę discessit. Deus itaq; intendens qd̄ egerat / cām regre / bat / p̄pter quā prius eius alloq; delectaret / postea uero refugeret atq; cōfunderet. Illo ergo nihil lo / quere / eo q̄ se cognouerat dei trāgressū fuisse mādatū / deus ait. Mihi qd̄ de uobis notū est / quēad modū foelicē uitā extra omniū maloz; passionē habueritis / nulla sollicitudīe aīum uīm cōturbate / cū uobis sp̄ore ad fruendū & ad uoluptatis abūditiā oriret / uniuersa me p̄idente uirentia sine ufo labore & miseria / sed nūc male p̄ntibus senectus uelox uobis adueniet / & nō longa uita succedit / quoniā mihi cōtumeliā tali uolūtate fecistis / mea mādata p̄uaticādo. Neq; n. uirtutis cā taciturnita / te cōstrigeris / sed mala cōscia retineris. Adā uero pcti ueniā postulabat / rogabatq; deū / ne eū nimis affligeret / & de facto cōiugem accubabat / dicens se ab ea seductū deliquisse. Quā rursus de serpente q̄ eā seduxerat q̄rebat. Deus at adā uictū cōsilio mulieris / p̄ne subiecit / p̄cipiens terrā ne q̄cūq; eis sp̄ore p̄ferret / sed laborātibus & opatiōe cōtritis / alia q̄dem fruges daret / alia denegaret. Eua uero p̄tu & cōceptionū doloribus castigauit / quō Adā i qbus ipsa fuerat a serpente decepta / seducens / ca / lamitatibus iplicita. Abstulit & serpenti uocem / iratus eius malignitatis quā gesserat / i adā / & uenētū ei sub lingua ponens / q̄ esset hoibus inimicū p̄cepit ut mulier eius capiti plagas iferret / ille uero iā / cens hoibus esset aduersus / & iteritū faciem eis p̄ uictū portaret. Quem etiā pedibus priuauit / ut uolūtatis in puluere traheretur. Et deus q̄dem hęc eos pati p̄cipiens / transiugrauit Adam & Eum ex hortō i aliam regionem.

De interfectiōe Abel p̄ Cain / & de poena q̄ multatus est Cain / & de duabus colūnis latericia & lapidea / in qbus cōscripterūt filii Adā oēm disciplinā regē cęlestiū q̄ p̄ se adinuerūt. Ca. IIII.

Nati sūt at eis filii duo masculi / quoz; unus q̄dem prior appellabat Cain / qd̄ nomē iter / ptatū significat possessionē. Abel uero secūdos / qd̄ significat sterū. Quibus nate sunt et filie. Germāi siq̄dē diuersis studiis luctabant. Abel qd̄ iunior iusticiā colebat / & in / oibus q̄cūq; gerebat / deū putabat eē p̄ntē / uirtutiq; p̄spiciebat / cuius erat cōuersatio pastoralis. Cain at erat circa alia malignissimus & ad lucra solūmō semp̄ itentus. Ter / rā arare primus cōpit / & frēm hmōi cā pemit. Nā cū eis placuisset sacrificare deo. Cain qd̄ de cul / ture germiatōibus obtulerat fructū. Abel at lac / & priogenita gregū / agno deus potius i hoc sacrifi / cio delectatus est / q̄ sp̄otaneis & nāliter hortis fructibus fuerat honoratus / & nō i illis q̄ ex uentōe hoīs auari nata uidebat. Quā p̄pter Cain indignatus / eo q̄ Abel iussit ei a deo p̄positus frēm iter / mit. Quem cū necasset / & mortuū occultaret / credidit latere cōmissū. Deus at sciens qd̄ erat factū / nenit ad Cain / de frē p̄grēs ubi esset / q̄ eū diebus plurimis nō uideret / dū cetero tpe illū eū con / uersari respiceret. Cain at hēstās nec hns qd̄ deo potuisset dicere / ipeq; pus se q̄ frēm nō uiderit di / cere cogitaret / cū dñs uehementer iustare / & p̄scrutare / idignatus ille / nō se esse pedagogū nec cu / stodem eius / nec actū frīs affatus. est deus ergo repente Cain increpauit / iterēptorem frīs effectū. & ait. Ammiror si de frē nescis dicere qd̄ factū sit / quem ipse p̄missi / Cui tñ sacrificiū celebranti / atq; poscenti / ne ob hoc irā suscipiet / seuiorem poenā. homicidiū relaxauit / maledictūq; esse constituit / & eius sobolem usq; ad gnationem septimā miatus est esse puniendā / & ex illa terra eū cū uxore pie / cit. Quo formidatē / ne bestias capiendis icideret / & eo mō piet̄ iussit ut nihil triste de tali cogita / tiōe metueret / nec. n. ei p̄pterea mali q̄cūq; eueniret p̄ bestias / ac p̄ oēm terrā eū sine formidē signo ei posito quo notus fieret / abire p̄cepit. Multā ergo pagrās terrā cū sua uxore Cain collocatus i / lo / eo q̄ naida nūcupat / ubi moratus ē quo et ei filii nati sūt. At uero poenā illā nō habuit / p̄ emēdatōe

A ii

sed p̄ icremēto mali libidinēq; potius nutriti i corp̄ licet cū iniuria secū cōmoratū hāc hēre tan-
gēs domū multitudie pecuniarū ex rapinis & uolētia cōgestarū. Ad luxuriā quoq; & latrocinia su-
os familiares iuitas quoq; doctor i scolellis studiis erat & simplicitate qdē cū q̄ prius uiebat hoies
aduētiōe mēsurarū & pōdeq; pmutauit itegrarū; eorū uitā ex eaq; reu iugorātia & magnanimita-
te ad calliditatē corruptionēq; pduxit. Terminos terrarū primus posuit ciuitatēq; constituit; murisq;
muniuit; illicq; cogit suos cōuenire domesticos. Hāc ergo ciuitatē ab Noe filio suo seniore nochā
appellauit. Noe uero larad filius fuit ex quo maruel; cuius fuit filius Matufal q̄ hūit filiū Lamech/
cui filii & filiarū septē & septuaginta fuerūt ex duabus uxoribus eius nati Sella & Ada. Horū Iobal q̄
dē q̄ fuit dē Ada. tabernacula fixit & greges amaui. Tubal cōsāguineus eius existēs musica coluit
& psalteriū/cytharāq; laudauit. Tubalcaim q̄ ex altera natus ē fortitudie cūctos excellēs res bellicas
decēter exercuit/ex his etiāq; ad libidinē attinēt corpis enutriuit; ferrariā artē primus uenit; habu-
itq; sororē noē, noemēta. Et qm̄ lamech diuinas res sapiēter sciēs uidebat se subiacere poenā. Caim
ob necē fr̄is hoc suis uxoribus idicauit. Adhuc at̄ uiuēre Adā cōtigit Caim sobolē p̄ successiōe esse
neglīmā & aliū alio peiorē existere; q̄ utiq; ad bella icōtinētes erāt & ad latrocinia p̄perabāt. Si-
q; eorū signis eēt ad effūdēdū sāguine/aliis rebus pessimis iminebat; cōtumeliā faciēs & anarus exi-
stēs/Adā uero q̄ primus de terra factus ē & de quo nos exigit rō adhuc hīc sermōnē/Abel qdē ex/
tictō Cain at̄ p̄pter necē eius effugato/de p̄creatiōe filiorū cogitabat; & uehēmētē cū generatiōis
amor hēbat; agētē ānos ducētos & triginta/sup quos alteris uiuēs septingētis defūctus ē. Fuerūt at̄ ei
& alii filii plurimi; iter quos ēt feth/sed de aliis qdē lōgū est dicere/ conabor uero de feth dicere; tam
tūmō. Is nāq; nutritus & pueniens ad etatē q̄ iā posset ea q̄ sūt bōa discernere/ uirtuti studuit; & cū
fuisset uir egregius/ imitatores sui filios dereliquit. Illi quoq; oēs eū bōi fuisset orti/ i eadē terra sine ue-
xatiōe uiuentes; foelicissime cōmorati/ sūt nihilq; eis usq; ad uitā terminū crudelē puenit. Discipli-
nā uero reg; celestii & ornatū earū primitus iuenerūt; & ne delibērent/ ab hoibus q̄ ab eis uiuēta
fuerāt/ aut anteq̄ uenirent ad cognitionem deperirent/ cū pdixisset adā extēmiatōem rerū oīum
unā ignis uirtute/ alterā aquarū ui ac multitudie fore uenturā/ duas facientes colūnas/ aliā ex lateri-
bus/ aliā ex lapidibus ambabus q̄ iuenerāt cōscripserūt/ ut & si cōstructa lateribus extēmiaret/ ab
fibribus/ lapidea pmanens pberet hoibus scripta cognoscere/ simul & qa lateralem aliā posuisent/ q̄
tū lapidea pmanet hactenus i terra Syria. Et isti quidem septem generationibus pmaserunt/ deū iu-
dicantes esse dominum omnium/ & uirtutem semper inspicientes.

De inūdatiōe diluuii sup terrā & ubi Noe saluatus est cū gnatione sua p arcā. CAP. V.

Eide tpe pcedente de pnis solemnitatibus ad mala pgressi sūt; neq; legitimis hono-
res ulterius pbentes deo/ neq; circa hoies iustitiā uerba facientes/ sed celū quem prius
habuerūt/ p uirtute/ i duplā maliciā postea p ea q̄ gerebāt mōstrauerunt. Ob hoc itaq;
cōtra se deū irritauerūt. Nā multi āgeli dei mulieribus coeētis iniprīosofos filios genuerūt/
rūt q̄ oē bonū despicientes; p̄pter cōfidentia/ fortitudinis similia his qui dicti sūt a gra-
cis gigātes ppetrare tradunt. Noe at̄ grauiter ferens eorū actus/ & hīs eorū consilia ni-
mis i grata agebat ut ad meliora eorū mentem actusq; trāfferet. Cū ergo uideret nō acquiescentes
ad talia/ sed uehementer eos malorū libidie detēri/ metuens ne ip̄m quoq; cū uxore & filiis & suis
oibus iterrificerent discessit ab ea terra. Deus itaq; Noe quidem iusticiā dilexit/ cōdemnauit at̄ non
solū illos; maliciā/ sed omne genus humanū. Quod dū ei dispdere placuisset/ & aliud cōstituere ge-
nus malignitate priuātū/ & minuere hoīum uitā/ ānisq; nō q̄ntis prius uixerāt/ sed usq; ad centū. xx.
ānos esse mensurā/ tūc aridā cōuertit i maria/ & sic uniuersi inūdatiōe perierūt. Noe uero liberatus
est solus/ dicente ei deo/ ut sibi fabricā ad salutem hmōi faceret. i. arcā q̄ tuor cameras hntem & lō-
gitudinē cubitoꝝ trecentorū/ quiuaginta uero latitudinē/ & triginta altitudinē i quā cū matre filio-
rū/ & eorū uxoribus itroiuuit. Et alia qdē q̄ sibi p solatio uitā erāt necessaria posuit cūctorūq; aialū
ad seruādū genus eorū masculos simul ac foeminas pariter itroduxit/ aliorū uero aialū nūerū septu-
plū. Erat itaq; arca parietibus atq; camera fortis/ ut ex nulla pte fluctuaret/ nec aquā uolētia uice-
ret. Et Noe qdē cū suis ita saluatus est. Erat at̄ & ip̄a qdē ab Adā decimus lamech uero filius/ cu-
ius p̄ fuit matufalā. Hic fuit ex enoch q̄ fuit iareth/ iareth at̄ fuit ex malaleel/ qui de cainan natus ē
qui fuit ex Enos cū fororibus plurimis. Enos uero feth filius fuit qui natus est ex adā. Cōtigit quoq;
hāc passio sexcentesimo āno natiuitatis Noe mense secūdo/ qui a macedoibus Dio nūcupatur/ ab
hæbreis at̄ marach/ seu amarruane. Hi. n. i. ægypto ānū cōstituerit. Moyses at̄ Nisan mensem q̄
est xāticus primū i festiuitatibus definiuit/ i quo ex ægypto hæbreos eduxit. Hic ergo apud eum
etiā in cūctis muneribus diuinis ualde pollebat/ i uenditiōibus at̄ emptiōibus/ & alia gubernati-
one prioris sæculi decreta seruauit/ Pluuia uero i choasse dicit septima & uigesima die pntis mensis
& usq; ad hoc tps ab adā qui primus creatus ē āni fuerūt duo milia/ sexcēti quiuaginta sex. Quod
tps i sacris libris cōscriptū/ multa itegritate signatū est/ una cū natiuitatibus insigni uirorū/ qui tūc
fuerunt

fuerūt simul & terminis/ Adā siqdē cū eēt ducētorū ānorū & .xxx. Seth filius natus ē q̄ nōgētis &
.xxx. uixit ānos. Seth cētesimo & q̄nto āno genuit enos. Qui cū qnq; & nōgentis uixisset ānis Cai/
ne filio suo diligentiā tradidit reg; quē genuerat āno nonagesimo. Hic uixit ānis. xii. & nōgētis. Cai/
nā cū uixisset. x. & nōgētis ānis/ Malaleel filiū dereliquit ānorū septuaginta. Ille Malaleel cū uixisset nō
nagita/ & octingētis qnq; ānis defūctus ē. Iareth filiū derelinquēs/ quē genuit cū. lx. iā & cētū eēt an-
norū. Cui octo & .lx. sup hæc & nōgētis ānis uiuēti. Enoch filius successit/ natus cū. lx. duorū & cen-
tū ānorū p̄ eius existeret. Qui uiuēs trecētis. lxx. ānis/ discessit ad deū. Vñ nō finis eius iuenit esse
cōscriptus. Matufalā at̄ Enoch filius q̄nto ei & cētesimo āno natus/ Lamech filiū habuit cū eēt āno
rū. lxxvii. & cētū/ cui tradidit p̄cipatū quē ipse tenuerat ānis nōgentis sexagita & nouē. Lamech
itaq; cū habuisset p̄cipatū ānis septigētis & septē. Noe filiū suū reg; p̄ceptorē ostēdit q̄ de Lamech
natus ē agere/ annū etatis secūdū & octogēsimū/ qnq; quuagita & nōgētis ānis rerū extitit p̄sul.
Isti uero āni qui collecti sūt/ tps qd̄ prius cōscriptū ē cōpleuerūt. Nullus itaq; p̄fereat p̄fiscorum fi-
nes qn̄ cū suis filiis/ eorūq; aut aut attauis suā qs extēdebat etatē/ sed tm̄ otu gñatiōis eorū inten/
dat. Igit̄ decernere deo/ & icipiēte plure/ aqua cūctis diebus. xl. ferebat/ ita ut usq; ad. xv. cubitos
trāscēderet terrā. Quod p̄p̄erea factū ē ne plurimos fugā occasio liberaret. Quiēscēte at̄ pluuia
aquā uix cētū quuagita diebus defecere/ q̄si mēse. vii. Quo istate paulatim i choauit latens herba/
parere. Deiceps dū arca circa sumicitate cuiusdā mōtis i armenia cōstituti sedisēt/ itelligēs Noe ape-
ruit eā/ & respiciens modicā terrā circa eā/ i spe meliore cōstitutus/ tūc qdē siluit. Post paucos uero
dies aqua āplius recedente misit coruū/ uolens agnoscere si qd̄ etiā aliud terræ fuisset ab aqua dere-
lictū/ & ad egrediendū iā tūc esse uideret. Qui cūcta repiens inūdatiā nō regressus ē ad Noe. Post
septē ergo dies colūba/ quā miserat ut aliqd̄ de terra cognosceret/ utulēta remeante simul & ramū
oliuæ portate/ cognoscens terrā diluuiū liberatā/ manensq; adhuc. vii. aliis diebus/ aialia ex arca di-
misit/ & ip̄e cū gnatione sua simul egressus/ sacrificiūq; deo cū suis epulabat. Hic aut̄ locū armenī
egressorū uocat/ illic. n. arca saluatae reliqas nūc usq; puinciales ostendūt. Huius uero diluuii & ar-
cæ memoriā faciūt oēs q̄ historias barbaricas cōscripserūt/ quorū unus Berofus chaldeus narrans
de diluuiū/ taliter est affatus. Dixit & nauis eiu s̄ quæ in armenā uenit/ circa mōtem Cordyænum
adhuc aliqua ps esse/ & quosdā bitumen exide tollere/ quo maxie hoies ad expiationes utunt. Me/
minit at̄ corū & Hieronymus ægyptius/ q̄ antiquitatem phœnicis hoies descripsisse. Sed & Māscas
damascenus in nonagesimo sexto historiæ li. ita de eis dicit. Est & sup miniadā excelsus mōs i ar-
menia qui paris appellat/ i quo multos cōfugientes/ sermo est diluuii tpe liberatos & quendā simul
i arca deuectum in montis oculiā uenisse sumitatem. lignorumq; reliqias multo tempore cōserua-
tas. Fuit autem iste quem etiam moyses legislator iudaorum scripsit.

Noe post diluuiū oblati dño hostiis orat nullā aquarū inūdatiōe ulterius iduci sup terrā. Ca. VI.

De uero metuens/ ne p ānos singulos diluuiū terræ deus iduceret/ humanū genus de/
cernens oino deleri/ sana icedens oia/ supplicabat de cetero deū p statu priori/ ut nul-
lā ulterius hmōi uastationem sup eā iduceret/ quo p̄ter genus omne aialū/ sed puni-
tis malis parceret eis q̄ p̄pter bonitatem fuerāt derelicti/ & decreuerūt mala uitare/
nā ifoeliciores. fessent illis & peiori afflictiōe dānati si nō saluarent ad itegrum/ sed
magis alteri diluuiū seruarent/ cū priores qdem terrorem expiimentūq; uidissent/ po-
steri uero p̄ditionem nouissimā sustinerent/ rogabatq; ut eius hostias propiciis suscipere dignaret
& nullā iracundiā similē ulterius terra susciperet/ ut eius operibus impingati & ciuitates consti-
tuentes uitam habere possent foeliciorem/ & nullo honorū quæ añ hymbrem adepti fuerant frau-
darentur/ ad longam utiq; senectutem & uitæ longitudinem peruenirūt.

Deus ānuir p̄cibus noe/ arcū pluuiālem designās ei in testimoniū foederis. Ca. VII.

De ergo has effundente præces/ deus pro iusticia uirū diligens ānuir/ ut eius uota ad-
finē usq; p̄duceret/ neq; defunctos dicens ipse se perdidisse/ sed poenā præ malicia pro-
pria p̄tulisse/ neq; ut tales essent hoies qui ita p̄derentur fuisse factos cū utiq; castū eis
nosset eē p̄cipiū/ neq; donasse uitā quæ corruptiōi delectaret/ sed p̄ quā contumelia.
iquit me pierati & uirtuti fecerūt/ p̄ eā quoq; cōpulerūt me/ ut poenā hanc eis iferrē.
Cessabo nāq; de cetero post hāc irā ab eis p suis iniquitatibus poenas exigere/ & multo potius te ro-
gāte/ & si in aliquo amplius aliquando peccauerit. iam non opus erit hymbrium magnitudo/ neq;
enim aquis ulterius terram ita rigabo. Moneo tamen ut ab humana nece omnes abstineant/ & sint
ab homicidio puri/ facientes quippe tale aliquid punituri sunt. Vltimi uero cunctis animalibus his
ut uultis & desiderium quisquis habuerit/ dominos enim uos omnium esse feci terrenorum/ & na-
ratilium/ & quæcunq; uolatilem habent motum/ & in aere quæcunq; uegetantur abstinentes a san-
guine in quo est anima. De signo autem uobis futuram requiem arcu meo. Arcus enim dei apud il-
los iris esse putatur. Et deus hæc quidem dicens atq; promittens siluit.

illi uero operuerit patre. Quod dū Noe sessisset/aliis qdē filiis felicitate optauit. Chā uero ppter cognitionem sui non quidem maledixit/sed eius proli/ & aliis effugientibus maledictum/deus chana nei filios emigravit/ & de his quidem dicemus in reliquis.

De filiis Sem filii noe/seu de gentibus per ipsos institutis/ & de ortu abrae. Ca. XIII.

SEm uero tertio noe filio quibus fuerit nati/ qui usq; ad oceanū scorsū habitāt asīā ab eu/ phrate facies inuētiū. Elā siqdē elamites/ q parū sūt/ picipes dereliquit. Assūr at nīnū cōstituit ciuitatē/ & subiectos sibi syros nominauit/ q fuerūt ualde felices/ Arphaxat autē q nūc chaldaei uocātūr/ arphaxatheos nominauit cū pnceps eorū eēt. Aran uero aramēnos/ stituit/ quos graeci syros appellāt. Quos autē nūc lydos uocāt/ luth tūc ludos noiauit. aran filius. iiii. existētibz. Cis quidē stituit trachonitidē/ & damascū q media palestina/ syrieq; cōiuncta ē/ armenia/ Otrus/ geter/ Bactrianos/ mes at mēfeneos q nūc charax uocat/ ab oibus/ arphaxat at filius fuit/ Se la/ de quo natus ē heber/ a quo iudaeos habreos in initio uocauerūt. Heber iectan genuit/ & phalech dictus ē aut phalech/ qm secūdo diuisione habitatiōnū natus ē. Phalech diuisione habreū uocant. Ie ctan uero q filius fuit heber/ habuit filios Helinodath/ Saletha/ Soromoth/ Iare/ adora/ Vgal/ Dehe la/ Sebal/ abimabel/ Sapha/ Ophir/ Ebila/ Tobal. Isti a flumine cophino idīā/ & posita circa syriā/ lo/ ca quadā inhabitāt. Haec itaq; de filiis sem dicta sufficiāt. Faciā uero de habreis quoq; sermonem. Phalech. n. filio Heber/ qdē filius Reu/ huius aut Saruch/ de quo nachor filius gnatus est/ cuius filius fuit Thares/ qui fuit p abraā. Hūc dicimus decimū esse a noe. Secūdo autē āno & nonagesimo supducetos post diluuiū natus ē Thares/ & septuagesimo āno genuit abraā/ nachor cū esset uiginti & centū annorū genuit Thare. De Saruch aut nachor nascitur/ circa annos triginta centū. Reu uero Saroch habuit cū esset annorū triginta centū. Hīsdē annis habuit Phalech Reu. Heber aut quarto & trigesimo & centesimo anno genuit Phalech/ natus & ipse de Sela/ tricesimū annū hntē/ atq; cēt/ tesimū/ quē arphaxat genuit quinto tricesimo/ & centesimo anno natus. Sem filius arphaxat natus est post annos. xii. facti diluuii/ abraam autē habuit fratres nachor & arā. Quorū arā quidē filio dēre licio Loth/ & Sara/ & Melcha/ filia bus inter chaldaeos mortuus est in ciuitate chaldeorū quae dicitē Vr/ & haecenus sepulturae eius ostenditur. Duxerunt autem uxores fratris sui filias/ Melchan quidē nachor/ saram uero abraham. Porro Thares dum odio habuisset terram Chaldaeorum propter lu ctum aran/ migrauerunt omnes in cheram mesopotamiae ciuitatem. Vbi etiam Tharem morientē sepeliunt/ cum uixisset annis ducentis quinq;. Recidebatur enim iam uita hominum/ fiebatq; pau latim breuior usq; ad generationem moysi/ postquam terminus uitae centum & uiginti positus est/ annorum/ hos annos statuentē deo quantos & moysen puenit uixisse/ nachor ergo de Melcha octo fuerunt filii. V xii. Baus. Camuel. Zachama. zaus zadephaus zadaphus. Barthuel. Isti nachor filii fue runt legitimi. Thabeus autem & Gadam/ & That. Maubas de concubina eius nati sūt. Bathuel au tem/ filio nachor nata est Rebecca filia/ & filius Laban.

Abraam secūdo pceptū dñi de caldāa migrat in chananeā. Cap. XV.

ABraam uero Loth filiū fratris sui aran/ uxoris suae sarae germanum adoptauit filium legitimū non hñs/ dimisitq; chaldāā cū septuaginta & quinq; annorū eēt/ deo iubente ut mi/ graret i chananeā/ q ē habitauit eaq; pli suae reliq; prudēs existēs nimis & intelligēs i oibus rebus/ & sapiēs in his q audierat/ & de quibuslibet aliqd cogitaret. Propterea & uirtu e & sapia maior aliis fuit/ & opinionē/ quū de deo tūc cūcti habebāt/ & inonare & imutare p/ ualuit. Primus itaq; p̄sūpsit prouinciare deum creatorem unum esse cūctōrū. Reliqua uero li/ cer atq; felicitatē post pceptū p̄bentis singula quaq; dari/ & nō propria subsistere uirtute/ cuius ē. Haec cōiiciebat p rrae passionē & maris/ & ea quae cōtiguēt circa solē & lunā/ & ex omni/ bus quae cū ca caelū semp eueniunt. Virtute. n. eis praesente & prouidentia ordinationis eorum cun/ cta disponi dicebat/ qbus quicūq; priuarentur manifesti fierent/ q neq; ea quae ad utilitatem nobis necessaria sunt/ sua potestate potuerunt possidere/ quae secundum iuuentutis fortunam ministrā/ tur/ cui bonum solummodo est/ honorem & actionem tribuere gratiarum. Propter quae caldāis & aliis mesopotamitis in eum confurgentibus/ migrationem eligens/ sequi/ per uoluntatem & adiuto/ rium dei terram chananeam late possedit/ ubi collocatus altare aedificauit/ & hostias imolauit deo. Meminit atq; p̄s nri abraā Berofus/ nō quidē nominās eū/ sed ita dicens. Post diluuiū decima genera/ tione apud caldāos fuit qdā uir iustus & magnus/ i caelestibus rebus exprus. Haec atē at ē memo/ riā eius plus aliqd fecit. Librū. n. de eo conficiens dereliquit. Nicolaus uero damascenus in q̄rto histo/ riarū sic ait/ abraā regnauit in damasco/ ueniēs aduena cū exercitu de terra quae super babylonem dicitē caldāorū. Igit post nō multū tps exurgens ēt de hac regione cū populo suo/ terram quae tūc Chananeā/ nunc uero iudāa dicitur habitauit/ & hi qui de illo multipliciter sunt progeniti/ de q/ bus in

bus in alio libro quae dicenda sunt explanabo. Abraam nunc usq; in damascena ciuitate nomen ha betur in gloria/ & uicus ostenditur/ qui ab eo habitatio dicitur Abraam.

Abraam fame opprimente chananeā/ aegyptum ingreditur/ ubi dignus & clarus habetur/ di/ sciplinam arithmetices/ & astrologiae/ cōtradens aegyptiis/ a quibus iterum regressus in chananeā/ partitur terram cum Loth cognato suo. Cap. XVI.

Ame uero posteros ipibus apprehēde chananeā abraā aegyptios uiuere felicitate/ au/ diēs ad eos p̄ficisci dēdebat. ut eorū abūdātia p̄ciparet/ & sacerdotum simul auditor/ esset/ & agnosceret q de diis exponeret/ & aut meliores inueniēs sequeret/ aut eos sua/ prudētia in ornati meliores trāspōneret/ deducēs pariter Sarā/ metuēs aut uesaniā aeg/ yptioꝝ circa muliere/ ne rex eū pp uxoris spēm trucidaret/ hac exq̄siuit artē/ ut se fra/ trem eius assimularet/ sed & illā hoc docens rōdere eo q sibi p̄desse cōsideret. Qui cū uenisset aeg/ yptum/ pulit Abraē q ipse puiderat. Tunc. n. pulchritudo uxoris eius inouit. Unde & Pharaō nō/ sufficiens de his q de ipsa dicebant/ & ipsam isp̄cere festinauit/ arbitratus se Sarā contingere posse. Sed deus ipediuit desideria adueniētū agritudie. s. & tumulu eaq;. Cūq; pro libertate sacrificaret/ per irā dei pestē sacerdotēs aduenisse significabat/ eo q uxori pegrini iniuriā uoluisset isferre. Ille uero p̄mescens interrogauit Sarā ut diceret ipsa q esset/ & ille qui eā adduxerat. Qui cū ueritatē au/ disset/ excusabat se apud abraā. dicens/ putasse fororē & nō eius uxore/ & festinaisse circa eā cognatio nem facere sibi/ & nō iniuriā cū suū desideriu ppetrare. Cui multa quoq; munera condonauit/ & ut/ esset inter sapiētissimos aegyptioꝝ/ instituit uirtutēq; eius & gloriā/ hoc contigit esse clariorē. Nā/ cū essent aegyptii diuersis moribus cōplacētes/ & ad inuicē leges pprias reprobantes/ & a se p̄p̄a/ diiudicantes sibi met eos cōparans/ & unūq; despiciēs/ uerba eorū inania/ nihilq; uerū hntia demō/ strabat. Erat igit in ammiratione cūctōꝝ tanq; uir sapiens. atq; paratus non solū ad intelligendū/ sed/ ad satisfaciendū/ & ad loquendū quaeq; docere nitere. Arithmetica eis quoq; contulit/ & quae de/ astrologia sunt ipse quoq; contradiidit. Nā ante aduentū abraā in aegyptū haec aegyptii penitus igno/ rabant. A chaldāis. n. haec plantata noscunt in aegypro/ unde etiā peruenisse noscunt ad graecos. Et/ cum uenisset in chananeā/ partitus est terrā cū Loth. Dum pastores eorū iurgia inter se facerent pro/ pter loca pasturā/ electionē tunc atq; conditionē concessit Loth. Sumens itaq; ipse partē ab eo reli/ ctam/ habitauit in ciuitate Ebron/ q est antiquo annis septē/ ciuitate aegyptia Prothanide. Loth igit/ terrā quae est posita in capto eia iordanē fluiū habitauit. non lōge a ciuitate sodomog/ q tūc iam/ erat bona/ nunc aut probatur exterminata uolūtate dei. Quā causam loco pprio designabo.

Sodomitae congressi cum assyriis praelio uincuntur/ uicti captiui abducuntur/ cum qbus Loth captiuos abducitur. Cap. XVII.

Lo nāq; tpe assyriis asīā obtinētibus/ reges sodomitae/ ualde florebat diuitiis/ & iuuē/ tute multa/ qbus erant quinq; reges/ eorū/ puincia gubernantes/ Ballas/ Bales/ Sinabarus/ Sinoborus/ & Ballinog/ rex Singuli nāq; eorū hēbant/ p̄p̄riū principatū. Aduersū quos/ cōgressi assyrii/ & q̄ttor ptes sui exercitus facietes/ obsidebat eos. Dux erat unūq; q; uis ordinatus. Cōmissio igit p̄lio uincētēs assyrii/ tributū ipsoerūt/ regibus sodomog/ duodecim siqdē annis isti seruiētes/ tributū sibi met iposūtū soluere passi sunt/ tertio de/ cimo abitinuerunt. Quapropter exercitus assyriorū sup eos aduenit/ ducentibus simul exercitum/ Rabūdo/ Arioco/ Chodorlaonio/ Thadallo. Isti nāq; & uniuersam diriperunt asiam/ & gigan/ tum sobolē subuerterunt. Qui cū uenissent sodomis/ castra posuerunt/ in ualle quae dicitē puteus bitumi/ nis. Illo nāq; tpe putei erant in eo loco. Nunc. n. exterminata ciuitate sodomog/ uallis illa palus esse/ cta est/ quae dicitē asphalites. i. bituminalis/ de hac itaq; palude rursus nō post multa dicemus. Sodo/ mitis igit cum assyriis congressis/ & praelio forti cōmissio/ multi quidē eorū mortui/ reliqui uero ca/ ptiui ducti sunt cum quibus & Loth ductus est captiuus/ qui sodomitis aduenerat.

Abraam iruens in assyrios/ Loth & captiuos sodomitae/ eripuit/ cui regresso occurrit rex so/ domitae/ & Melchisedech rex solymog/ deinde accepto p̄missio diuino de posteritate/ genuit Isma el/ ipse q; circūcisus est praecipiente domino/ & Ismael/ totaq; domus eius. Cap. XVIII.

ABraā cū audisset calamitatē eius/ timor simul de Loth cognato eius/ & misericordia i/ cū ingressa est pp sodomitas atq; amicos uicinos. Et cū festinaret eis ferre solatiū/ non/ tardauit sed accessit/ & quā nocte irruēs sup assyrios circa dan/ sic. n. alter iordāis fōs/ appellat/ & inueniēs eos anteq̄ armarent/ alios qdē in lectulis cōstitutos occidit/ q ne/ q; suspicionē cladis hērent/ alii uero nō dum in soporē conuersi/ p̄ ebrietate pugnare/ nō ualētes effugerūt. Abraā aut p̄sequēs eos expoliatos usq; ad terrā damascenog/ ondens uictoriā/ nō i multitudine/ nec i plurimis manibus esse/ sed cōfidētia pugnatoꝝ/ & fortitudinē sualere i deo/ cōtra totius numeri quātitate/ q̄ tricensis decē & octo ueraculis/ & tribus amicis tantum exercitū/ superauit/ quicūq; igitur hostium manus effugerunt/ inglorii/ sunt reuersi/ Abraam autem captiuos/ eripiens

eripiēs sodomitaz qui capti fuerāt ab assyriis/cū pace reuersus est. Occurrit ergo ei rex sodomorū ad colloquendū in loco qui uocat uallis regia in uia Solime ciuitatis suscepiq; cum rex Melchise dech/qd̄ significat rex iustus & erat utiq; & sine dubio talis/ita ut pp̄ hanc cām etiā sacerdos dei esset solymoz. Quā ciuitatem postea Hierosolymā uocauerunt. Ministravit aut̄ iste Melchisedech Abraā exercitui xenia & multā abundantia regē opportunarū simul exhibuit & super epulas collau dare eū cepit ac benedicere deū qui ei subdiderat inimicos. Abraā uero dante ei etiā decimas spoliog; munus accepit. Rex aut̄ sodomorū pradā qdem de Abraā non poscebat/hoies uero qui alii essent recipere sc̄cabat quos ab assyriis eripuerat. Abraā ergo ait non hoc solū se facere sed nec aliā utilitatē ex illa habiturū sc̄da nisi quēcūq; pro cibo seruoꝝ eius impensa uidebant/ptem uero quā uiam amicis suis fore sb̄endā qui cū eo pugnabāt/quoꝝ primus/Escon uocabat/Ennar alius Mambre tertius. Laudans igit̄ uirtutē eius deus ait. Nō pdes mercedes tuas dignus es pro talibus actibus habere gratiā. Et quæ putas fuit hæc retributio mercedis cum nōdum esset qui ei succederet. erat. n. adhuc sine filio. Deus & filii eū pmisit generandū esse & multā ex illo sobolē & proximā stellarū numero profuturā. Et ille quidē hæc audiens/deo sacrificiū obtulit/ab eo iustus hoc facere. Erat. n. hmōi sacrificiū uitula triēnis & capra triēnis & aries similiter triēnis & turtur & colūba quæ diu di iusserat/aut̄ uero nihil diuini uox affuit diuina/significans malignos proli eius uicinos fore annis quadringētis in ægypto/in qbus afflicti sup̄essent inimicis & uincētēs bello Chananaeos/habituri essent eorū terras & ciuitates. Abraā igit̄ habitauit qdem circa Luzā quæ uocat ogyſgi. Est. n. regio chanaeoz nō longe ab ebrō ciuitate. Et cū grauiter haberet super nō pariente muliere/deprecatus est deum ut ei sobolē masculi cōdonaret/deo igit̄ iubente/uti cōsideret pro aliis oibus bonis in quibus a Mesopotomia eductus fuerat/etiā filios pmisit ei futuros. Tunc Sara sc̄piente deo unā ancillarum cui nomen erat Agar/ægyptiā genere collocauit ei tanq̄ ex ea filios habiturā. Et cum concepisset ancilla/iniriā facere Saræ præsumpsit/quasi rex foret filius/qui ex ea fuerat pcreatus. Hanc dum Abraā pro uindicta Saræ tradidisset/fugā meditata est & afflictiones nō sustinens deprecata est deū/ut eius miseret̄ occurritq; per desertū cuncti diuini angelus/iubens eā ad dños remeare/ & uitam habiturā potiore castē uiuentem. Tunc nāq; eo q̄ in dominā superba ingrataq; fuerat/ma/la talia pertulisse quæ si inobediēs esset deo/ & longius abscederet/eam perire dicebat/si uero rediret fieret mater pueri in illa terra postea regnaturi. His obediens illa/ueniā a dominis reuerſa impt̄trauit/ & post nō multa peperit Ismael/ac si qs̄ dicit/a deo nobilitatē eo q̄ exaudierit sc̄es Abraā. Itaq; cum sex anoz esset & octoginta/natus est Ismael quē prædiximus. In nonagesimono aut̄ anno eodem constituto apparuit deus/pmittens quoad filius ei de Sara nasceret̄/iussitq; eum uocari Isaac/significans gentes magnas ex eo futuras & reges & quia pugnantēs oēm terrā chananaā a sydone usq; ad ægypti terminos obtineret sc̄cepit/ut genus qd̄ ei nasceretur/aliis nō misceret̄/suaq; genitāli circūcidere/ & hoc faciendū octaua die post partum. Cām uero circūcisionis nostræ in aliis indicabo. Consulenti aut̄ abraam/utrum Ismael uiueret longæuus/significauit deus eum patrē gentium fore magnarū. Et abraam quidē in his gr̄as agens/repente circūcisus est/ & oēs qui apud eum erāt/ & puer pariter Ismael q̄ die illa tredecim erat annoꝝ/ipse uero nonaginta & nonē annos hēbat.

De Abraā quō tres angelos suscepit/a quibus audiuit & Sarā filiū piturā & sodomitaz euerſionem/ & de Loth qui & ipse suscepit angelos hospitiū/ & de euerſione sodomoz simulq; de erupione Loth cū tota domo eius/ & quō uxor Loth conuersa est in statuam salis/cum respicit ciuitatem pereuntem/ & de cōmixtione siliarum cum patre. Cap. XIX.

Eodem scilicet tēpore sodomitaz diuitiis & abūdantia pecuniarū elati/hoibus contumeliam faciebant/ & erant impii circa deū/ut nequaq; recordarent̄ beneficiorū eius auerſiq; sunt a susceptione pegrinoꝝ/ & circa eos affectus habere destiterunt. Exaspatus igit̄ in his deus/disposuit punire eoz sup̄biā/ & ciuitatē eoz subuertere/regionēq; cūctā simul exterminare/ita ut neq; plantatio neq; fructus ultra ex ea cōsurgeret. Cū hæc de sodomitis deus de creuisset explere/Abraam respiciens tres angelos/dum sederet ad ilicē Mabre circa ianuas xenia eis suæ putaretq; esse pegrinos/cōsurgēs amplexatus est/ & ibidē eos retinēs/rogabat q̄tenus domus impiret. Quibus annuentibus panes repente de simila sc̄cepit fieri & occidens uitulā & affans eis obtulit sub quercu iacentibus. At illi ei gloriā sb̄uerunt. Et cum adhuc comederent/de muliere requirebant ubi esset Sara. Quo dicente intus eam esse uenturos se in futurum esse dixerunt/ & inuenturos eam iam matrem existere. In hoc uero subridente muliere/ & impossibile sibi fore filium habere dicente/cum ipsa quidem nonaginta annoꝝ esse/wir aut̄ eius centū tunc illi iam non se celare continuerunt/ sed pronunciauerunt semetipſos angelos dei esse/ & q̄ missi sunt ut unus significaret de filio/duo uero sodomitas euerterent. Hæc audiens Abraam doluit super sodomitis/exurgensq; deum deprecatus est/ ne iustos & bonos simul perderet cum malignis. Deo uero dicente/ nullum sodomitaz

sodomitaz esse bonum. nam si inter eos essent. x. ex oibus remitteret peccati suppliciu/Abraā qui/ dem cessauit/angeli uero in ciuitatem sodomā peruenerūt/quos Loth pro susceptione rogabat/cū esset circa pegrinos ualde humanus & Abraā benignitatis discipulus. Sodomite uero respicientes iuenculos nimio uultus decore sc̄puros/ & apud Loth eo sufficisse cognoscentes/ad uini & inuiriā eoz pulchritudinis sunt conuersi. Loth aut̄ monēte ut casti essent/ & nequaq; ad pegrinorum confusione m accederent/ sed reuerentiā in eoz successione haberent/ q̄ si ita intemperantes essent filias suas pro illis concupiscētia eoz se præbiturū dicebat/ neq; sc̄s quierunt. Deus ergo eorum p̄sumptionibus indignatus/ alios eqdem excecavit/ita ut non possent ad ingressum domus accedere/ & sodomitaz oēm populū pestifere morti dānauit. Loth itaq; deo dicente ei futurā sodomorum p̄nicem/ ereptus est cū coniuge filias duas assumens/ quæ adhuc uirgines erant/ Sponsi egredi conuenientes/ consuetudinem hanc uerboꝝ Loth esse dixerūt. Deus ergo imisit gladiū in ciuitatem/ eaq; cū habitatoribus cōcremauit/ terrāq; simili exterminauit incendio/ sicut dudū a me dictū est cū bellū iudaicū descripsissem. Vxor aut̄ Loth descendens cū respiceret sapius ciuitatem/ & eius curā haberet/interdicente deo ne hoc faceret/ in statuā salis conuersa dinoscit. Vidi siqdem eam/ hactenus. n. manet. Fugit aut̄ ille cum filiabus in paruo quodā agro se cōtinēs ab igne liberato/ qui locus Segor hactenus appellatur. sic. n. hæbrei modicū uocant. Illic igit̄ desolationē hoium/ & inopia ciboꝝ afflictus habitabat. Virgines aut̄ omne genus humanū exterminatū existimantes/ cuiusq; misceri uoluerint se licere credēbant/ hoc aut̄ faciebant ne deficeret genus humanū. Fuerunt igit̄ filii de seniore quidem Moab/ ac siqs̄ dicit ex patre/ iunior aut̄ genuit Ammō qd̄ nomen significat filius generis. Et instituerunt/ alter qdem Moabitas/ quoꝝ hactenus magna gens est/ alter uero Ammonitas/ utraq; n. gens est in ualle Syria. Et Loth quidem hmōi esse cōgit de sodomitis egressurum.

Quomodo Abraam migravit in gerara/ & Abimelech adamauit Sarā uxore abraæ/ sed cor/ reptus a domino reddidit eam ipsi intactam/ & de natiuitate Isaac. Cap. XX.

Abraam uero migravit in Gerara palestinae/ in loco fororis Sarā hñs/ similia prioribus simulans pro timore. Metuebat. n. abimelech locorū regem/ qui etiam cum adamasset Sarā credens eam se posse corrūpere/ propter concupiscētia in ægritudine incidit dei uoluntate/ medicisq; desperantibus eū/ conſoporatus per somniū ne cōtumeliā faceret uxori peregrini iubetur. Et aliquatūle leuigatus/amicis exposuit/ q̄ deus ægritudinem hanc ei intulerat pro ultione pegrini/ ut eius uxorem sine iniuria cōseruaret/ qd̄ non sororem eā haberet idem/ sed lege iuctā uxorem/ & pmisit sc̄biturum se ei de cetero sospitatem/ si pro uxore ille sine timore cōsisteret. Et cū hæc dixisset/ Abraā amicis suadetibus euocauit/ nihilq; ulterius eundē cōiugi quasi aliquid turpe passuram formidare sc̄cepit/ deum eius habere curā dicens/ cuius auxilio uxorem suā permanentem sine iniuria reputaret. Deo. n. p̄stante conscientiaq; mulieris/ dicebat neq; eā se ab initio appetisse si uxorem esse sc̄isset/ sed tanq̄ pro sorore seductū rogabat/ ut mitis circa eam esset/ & deum ei pp̄tium faceret/ & si apud eū manere uellet/ oēm ubertatem ei cōferret/ uolenti uero discederet/ danda munera rerum oium/ quibus ad eum indigens aduenisset. Hæc illo dicente/ abraam non se de cognitione mulieris mentitū esse dicebat/ fratris eam filiam referens/ & eo q̄ præter hoc figmentum aduentū suum non fuisse securum arbitraretur/ nec esse suam culpā in illius ægritudine p̄dicabat/ & debere regem habere de salute fiducia paratūq; se manere apud eum dicebat. Abimelech aut̄ & terram ei distribuit & pecunias constitueritq; inter se/ ut sine dolo cōuerſarentur/ facientes ad quendā puteū for̄tus/ quē Bersabee uocant/ qd̄ for̄tus putei poterit dici/ sic. n. hactenus a puincialibus noiaur. Post non multū uero temporis natus est filius Abraā de Sara/ sicut fuerat ei a deo p̄dictū/ quē noiauit Isaac qd̄ significat risum. Nā eo q̄ Sara riserat dicente dño q̄ pareret/ nec iam pro senectute speraret partū/ ideo filius ita uocatur. Hæc itaq; annos tunc agebat nonaginta. Abraā uero centum. Natus est ergo filius utroq; senē/ quē repente post dies octo circūcidunt & ex illo post toridem diem mos est iudeorum circūcisionis efficere. Arabes autem post aros xiii. circūciduntur eo q̄ Ismael gentem eorum instituit filius Abraæ de concubina/ hoc fuerit tempore circūcisus de quo certissimè omne tempus exponam.

Quō Abraā momente Sara & sc̄piente domino emisit a se agar cū filio Ismaele. Cap. XXI.

Sara natū de ancilla agar primitus diligebat/ Ismael nihil in eo fauoris iminens quem utiq; q̄s pp̄riū filiū/ & principatus nutrebat heredē. Isaac aut̄ filio p̄creato/ non dignabatur eum cū Ismael nutrire cū senior esset/ eiq; postea opprimere patre moriente. Soadebat ergo Abraæ/ ut eū in aliā regionē cū matre transmitteret. Ille uero in initio suū non apposuit uoluntate ad eā q̄ Sara fieri festinabat/ crudele nimis arbitratus pualū filium cum muliere & necessariis indigentes abicere. Postea uero cū deo placuisset ad quæ Sara sc̄picebat cōsentiens/ matri tradidit Ismaelē q̄ nō dū a se poterat gubernari & aquā in utre & panē ferentem iussit abire/ quo itineris necessitas imparet. Dum ergo abeūti necessaria discederent/ erant in malis/ cū esset aqua difficilis

difficilis & exponēs puerū sub arbore quadā ptrahentē aiām ne ea p̄sente deficeret/ p̄enl abscessit. Ad quā ueniēs diuinus angelus dixit ei adesse fontē & monuit ut p̄uideret puerū & recrearet dicēs grādia esse ei cōferēda de pueri sospitate. Illa cōfidēs de p̄missionib⁹ & studēs alere p̄ecq; adhibedō curā declinauit erūnas. Cū uero puer ad uirilē p̄uenisset atate/ uxor ei cōiūcta est aegyptia genere/ uñ erat ipsa antiquus oriūda/ de q̄ filiū Ismaeli nati sūt. xii. Nabaioth/ Darus/ Abdelius/ Marfamas/ Masfmarus/ Ydumas/ Masfmius/ Quodamus/ Themafus/ Iechurus/ Naphlelus/ Cadomas. Isti nāq; oēm terrā ab casrate ad mare rubrū posita usq; tenuerūt. Nabatheā noiantēs puincia. Sūt aut̄ isti q̄ gēte Arabica scdm tribū ab eis uocat & pp̄ uirtutē eoz/ & pp̄ Abraā dignitatē. Isaac autē filiū suū p̄f abraā diligebat cū esset inuigenitus/ eiq; a deo p̄ munere in senectute cōcessus. puocabat. n. ad fa/ uorē amorēq; suū ipse potius puer parēs/ eo q̄ oī uirtute studuerit/ & pentū h̄ret sollicitudinē/ & affectū circa dei religionē. Abraā accepit mādatū a dño de imolatione Isaac. Cap. XXII.

ABraā aut̄ cum foelicitate suam filio legitimo relicto/ uxorē suā p̄uenit uicinus hoc dei uolūtatē p̄meruit. Qui tentare uolēs religionē eius/ appuit ei/ cuncta q̄ p̄stitisset diuina/ merās/ & qm̄ hostiū melior fuisset effectus/ & p̄sentē foelicitatē eo studio p̄cepisset/ & Isaac filiū habuisset/ eūdem filiū eius sibi sacra imolatione p̄cepit offerri/ in morte noīe Morim eleuatū/ ara ibidē collocata/ sic. n. appitura religionē eius/ si ēt saluti filii p̄poneret qd̄ deo placeret. Abraā aut̄ in nullo iustū esse decernēs nō obediri deo. sed cūctos ei ministra/ re debere/ t̄q; eius p̄uidencia uiuāt oēs q̄bus est ipse p̄p̄rius celans cōiugem dei p̄ceptū/ & quā ipse habuisset de nece filii uolūtatem/ sed neq; seruoq; cuiquā hoc palā faciens/ ne forte deo parere phi/ beret/ sumens Isaac cū duobus seruis/ & quā erat ad sacrificiū necessaria ip̄onens asino ibat ad mō/ tem/ & duobus q̄dem diebus iter cū eo serui fecerunt. Tertia uero cū iam circa locū mōtis essent/ re/ liquos in cāpo relinquens q̄ cū eo erant/ cū solo filio uenit ad montē. in quo tēplū rex Dauid postea collocauit. Portabant aut̄ cetera secū sacrificio necessaria/ p̄ter uictimā. Isaac uero cū p̄sentem foeli/ citatem eius studio p̄cepisset/ cunq; qnq; & uiginti esset annoz/ altare cōstructo interrogabat quid esset sacrificaturus pater/ cū uictima deesset. Ille aut̄ dicebat deū ad p̄bendū hoc idoneū/ qui ēt quā non sunt abūdanter hoibus condonauit/ & ea quā sunt ab his qui in semetipsis cōsiderēt possēt au/ ferre daturū & illi uictimā/ si p̄p̄rius ad sacrificiū suū dignaret accedere. Dū ergo altare fuisset con/ structum/ & ligna sup̄posita/ & oīa p̄parata dicit ad filiū. O puer/ quē inumeris uotis a deo opta/ ui mihi cōferri/ & dum p̄uenisses ad uitā/ nihil est qd̄ pro alimento tuo non feci/ neq; me foeliciore arbitrabat/ nisi cū te uiderem ad uirilē iuuentutē p̄uenisse/ & moriens tē successorē mei honoris/ & principatus relinq̄re cū gauderem/ q̄ de uolūtate tuas p̄ sum factus dēnuo scdm̄ eius placitū te re/ pono/ hāc fortiter portari dicationē. Deo nāq; te caedo/ q̄ hūc honorem a nobis dignat̄ accipe/ eo q̄ placitus mihi fuit/ ac p̄ oīa suffragator. Natus ergo foelicitate morere/ nō cōi mō hāc uitā egrediē/ rit/ nec egritudine/ nec bello/ nec q̄libet alia passione q̄ solent hoibus accidere/ ex hac uita liberare/ sed cū ofonibus & sacrificiis animam tuam suscipere/ & apud se nihilominus obtinere/ eritq; de cetero mei curā h̄ns/ senectutēq; regēs/ qua grā maxie te nutriebā/ hāc mihi deo. f. pro te prabituro. Isaac aut̄ h̄ns patre fortissimū/ sapientiaq; delectatus/ & libentissime eius sermones accipiens/ ait q̄ iustū esset/ ut initio naceret/ si dei & patris iudiciū esset refutaturus/ aut nō se mōstraret ambog; uolūta/ tibus p̄paratum/ qm̄ liceret solo patre hāc uolente facere/ si nō obediret esset iniustū. Hoc dicens ac/ cessit ad cedem/ pariter & ad altare. Sed idem opus infirmatū est/ offerente deo ip̄edimentū. Clama/ uit ergo noiatim deus Abraā/ suspendens eū a nece filii. Non. n. quasi sanguinem desideraret huma/ num/ necē filii se ei impasse dicebat/ neq; cuius p̄rem eū fecerat/ hūc ei auferre cū rāta ip̄ietate posce/ bat/ sed eius mentē p̄bare se uelle/ si ēt talia iussus audiret. Cognoscēs uero eius obediētā/ & excel/ lentiā religionis itendēs delectari qd̄ se i his q̄ ei p̄buerat/ nec unq; fraudādū/ eū oī cura dicebat/ & ge/ nus eius honorādū futurūq; filii eius lōgeuū foelicitēq; uicturū in oibus bonis p̄biturūq; se magnū soboli eius p̄ncipatū/ atq; genus eoz/ & multis gētib⁹ & diuitiis esse cōstituendū/ & memoriā sem/ piternā gn̄is eius p̄ncipibus affuturā/ chananaēq; terrā filios eius armis possessuros/ & exēplū boni futuros cūctis hoibus. Hāc cū dixisset deus arietē ad sacrificiū p̄duxit ex ip̄rouiso. Illi uero p̄ter sp̄ celebrato reuerſi sunt ad Sarā foelicitēq; debebat cūcta q̄ uellēt eis p̄bente deo. De morte Sa/ re & sepultura ipsius/ post cuius mortem Abraam accepit Ceturā uxorem. Cap. XXIII.

Sara non q̄dem multo tpe defuncta est/ cū uixisset annis centū uiginti septē/ sepultaq; est in Hebrō p̄mittētib⁹ chananeis/ sepulchrūq; eius publice factū est/ Abrahā emente/ agrū siclis quadringētis/ a quodā Ephrō de nebrō/ & sepulchra sibi Abraā & eius sobo/ li constituit. Post hāc aut̄ Abraā duxit uxorem noīe Cethurā ex qua ei filii. vi. nati sunt/ & ad labores ualidi/ & sapientia cauti/ Zābri/ Iezar/ Madan/ Magiani/ Iesuoch/ & Esue. Nati sunt ēt h̄ns filii

his filii/ & Esue qd̄ Sabbati fuit & Dadā. Huic uero fuerint Afurim & Iacufim/ & Iomni. Madā at̄ habuit Aphā/ & Apher/ & Noch/ & Abida/ & Helda. His oibus filiis filiorūq; natis/ Abraā ex pro/ priis dona p̄buit/ q̄ & trogloditen apphenderūt/ & foelicē arabia/ inquantum in mare rubrū p̄tingit. Dicit aut̄ q̄ dum Apher castra fixisset in lybia/ & filioz/ eius filii habitassent i ea terrā illā ex illius noīe affrica uocauerunt. Testat̄ meo sermone alexader qui dicit polibystor. i. multarū historiaz/ sic dicens. Gredemus aut̄ p̄pheta q̄ & malchus scribēs historia iudeoz/ sicut etiam Moyses legislator eoz/ retulit/ ait/ quia de cethura abraax fuerunt filii multi. Dicit aut̄ eoz/ ēt noīa tria/ Epher/ Surin/ Iaphan/ & de Surin quidē assyriā nūcupatā/ ex duobus aut̄ reliquis Iaphan & Epheran/ ciuitatē abi/ ran puinciaq; affrica nūcupatā/ his auxilium p̄buisse herculē i lybia/ & duxisse uxorem filii Iepha/ ran noīe Ebeā/ & genuisse ex ea Dodog; filiiū cui⁹ filius Phoro/ ex quo barbari Sophraci noianē.

Quomodo Isaac quadragenarius duxit uxorem Rebeccam. Cap. XXIII.

Saac aut̄ iam circa. xl. annos cōstituto a patre Abraā ut uxore duceret Rebeccā q̄ fuit neptis fratris eius Nachor/ filia Batuelis/ seniorē seruoq; suoz/ misit ad sponſandā eam magnis fidei sacramentis obſtrictū/ qd̄ hoc more faciebāt/ sub scemore manū mittentes deinde inuocates deū/ in testimoniū futuroz. Misit aut̄ & munera ibidē cōmonētib⁹ q̄ apud illos rariora essent/ aut nec oīno reperirent in illa regione. Qui tpe multo uadens/ eo q̄ sit iter agentibus/ dira mesopotamia/ hyeme q̄dem pp̄ luti/ p̄funditatē/ astate uero p̄pter aquā defectionē/ insup̄ etiā latronibus ibidē cōmanētib⁹/ quos diffugere nō esset facile/ nisi p̄uidencia uatoribus inhereret/ uenit in ciuitatē carrenoz. Et cū esset in suburbanis uirgēs uidit plures eūtes ad aquā orauitq; deū/ ut Rebecca ob quā desponsandā filio eū misit abraā/ si scdm̄ uolū/ tatē eius essent nuptia celebrāde/ iter illas ita cognosceret/ ut aliis qd̄ aquā poscenti negātib⁹ illa p̄beret/ & ille qd̄ hāc uolūtatem h̄ns/ uenit ad puteū/ rogauitq; uirgēs/ ut potū ei p̄berent. Illis at̄ auertentibus se indicātib⁹q; aquā domi portare/ & non p̄bere illi/ q̄ utiq; difficile possit auriri. una ex illis oibus increpās eas p̄ pegrino qm̄ nō esset hoibus ad illas aliq̄n cōio/ quia neq; aquā p̄cipia/ rent/ egeno/ sola ei p̄buit abūdanter. Ille aut̄ in sp̄e oīum reg; ueniens/ uolens cognoscere ueritatē lau/ dabat eius nobilitatē atq; benignitatē/ q̄ etiā cū suo labore egenibus sufficientiā p̄bere minime de/ clinasset/ iterrogabat uero/ de q̄bus pentibus esset/ optauitq; qd̄ illi gratissimū foret/ ut in domū bo/ ni uiri ueniret/ filios ei p̄tura germanos. Illa uero neq; hāc inuicite uolenti cognoscere. sed & genus indicauit/ & Rebecca inquit ego dicor/ p̄t̄ aut̄ Batuelis fuit/ sed ille iam defunctus est/ Laban uero fra/ ter est n̄/ q̄ & domui p̄spicit simul & matri/ & meaz uirgītatis sollicitudinē gerit. Ille gaudebat de his q̄ facta fuerat atq; dicta/ deū ita uidentis suo itineri clare p̄picere/ & p̄ferens redimicula/ & alia pariter ornamenta/ q̄bus uirgēs decet uti/ dedit puellā/ ut ei cā p̄p̄si hāc retributio foret/ & honor/ iustū esse dicens/ ut talia mereret/ q̄ fuerit bona p̄ter/ uirgēs uniuersas. Postcebat aut̄ succedere ap̄ eos/ qm̄ ad eā integrius aliter p̄uenire neq̄ret/ sibi esse cautius/ q̄ q̄bus iā uidebat/ exptus & conice/ re ex ea matris fratrisq; clemētā/ & q̄ nihil esset eoz/ uirtuti difficile/ neq; se eos grauaturū sed mer/ cedem pegrinationis p̄biturū/ & propriis expensib⁹ usuz/ esse dicebat. Illa uero de pentū q̄dem suoz/ clemētia recte cū asseruit arbitratū/ culpauit aut̄ de mercedis uerbo/ cū oīa sine mercede esset habi/ turus. Sed ut nūciaret prius Laban/ quo p̄mittente accendendū esse dicebat. Quod cū factū fuisset/ pegrinus adductus est/ & camelos qd̄ sumētes q̄ erat Laban famuli eis diligentia adhibebāt/ ip̄e ue/ ro cōnaturus cū eo ingrediebā/ & posticoenā ad eū matremq; puellā locutusq; esset dicens. Abraā thara/ qui est filius uester uero cognatus. Nachor. n. horū o mulier puerorū auus uester ex eodē pa/ tre uel matre misit ad uos/ petens ut hāc puellā filio suo uxorem detis iungendā. qui solus est ei legi/ timus/ in oibus bonis enutritus/ cui possibile q̄dem fuit foelicitimā inde mulierē ei copulare/ sed nō uult. Honorans aut̄ genus nuptias postulat/ cuius studiū ac uolūtatem nolite cōtēnere. Dei. n. uolun/ tate alia nunq; p̄ter p̄spera p̄iter cōtigerunt/ & puellā citius & uestrā inueni domum. Dum p̄ximam esse ciuitatē/ uirgēs uidens plurimas uenientes ad puteū/ orauit ut in istā incidere/ qd̄ & factum est. Nuptias ergo diuina p̄sentia desponsatas uos quoq; firmate. Illi uero p̄ ea quae eis fuerant secūda/ collata dispōne/ diuinā uoluntatis intellexerunt/ miseruntq; sicut p̄tebat uirginem quā duxit Isaac potius omnium rerum Abraē. Nam qui fuerunt de cethura nati/ exinde migrauerunt. Abraā mo/ ritur. & sepelitur in ebron cum Sara coniuge sua. Cap. XXV.

Post paululo uero t̄pis mortuus est etiā Abraā/ uir q̄dem oī uirtute sumus & digne a deo pro studio qd̄ circa eū hūerat honoratus. Vixit aut̄ oē t̄ps suū annis centū septuaginta qnq; q̄/ & in Ebron cū Sara coniuge sua a suis filiis Isaac & Ismael sepultus est.

De cōceptu uel p̄u Rebeccae & quo Isaac pegrinatus est in gerariis tpe famis/ & quā cū senuisset & caligaret oculi eius/ b̄ndixit iacob cum putaret se benedicere Elau. Cap. XXVI.

Porro post mortē Abraā cōcepit uxor Isaac/ cuius uentre nimis intumescēte/ h̄stans cō/ suluit deū/ responditq; geminos parituram fore Rebeccam/ & in oibus gentibus esse/ no/ minandos

*aduersus antea
et luxu nepti
abenho*

minandos/maioris aut primatu esse minuedu. **P**epit ergo paulatim scdm diuinu eloquiū gemios si-
lios/ quosq; senior ut credimus a capite usq; ad pedes erat uehemeter hirsutus que iunior pcedentem
tenebat a planta. Diligebat p̄ seniorē qd̄ qui uocabat Esau scdm ehmologia pilorū habere nāq;
capitulatū sciron dicū. Iacob aut iunior carus erat genitrici. Fame uero supueniete dum placuisset
Isaac ut iret in aegyptū ubertuosā ualde puincia pgebat in geraris deo sc̄piente. Hunc suscepit rex
Abimelech pro muneribus & amicitias Abraā. Et cū multo circa eū fauore fuisset usus initio /i hoc
pmanere semp inuidia facie est phibitus. Videns nāq; deū in Isaac esse p̄sentē & tanto eū fouentē
expulit eū. Ille uero hmōi inuidia tēratu p̄ Abimelech tūc egdē discessit in agrū/ qui dicit Phara. i.
cōuallis nō lōge a geraris/ ubi cū foderet puteū/ irruentes pastores in lire cōgressi sunt/ phibentes il-
lud opus ipleri/ quo nolētē cōrendere p̄ualuisse uidebant. Discedentes aut aliū fodiebat/ quē ēt aliis
iniuriā facientibus q̄busdā Abimelech pastoribus relinquēs/ abcessit expēctās bonā uolūtatis gra-
tiorē licentiam. Quod dū esset ei sponte concessum/ ut puteū sine phibitione foderet. R. oboth pu-
teum appelluit/ qd̄ nomen significat spaciosum. Priore uero alius quidē Escon appellat/ qd̄ potest
dici litigū/ alius uero Suennā/ qd̄ nomen significat inimicitias/ Isaac itaq; rex magnitudine pulli/
Iabat. Abimelech aut contra te crescere putas Isaac/ p̄pter hoc q̄ cū eo litigās/ incertis inimici/
tiis egerat metuens ne prior amicitia nihil ei p̄desset/ eonuerso Isaac ad ultionē eorū/ quā uidebant
esse p̄pessus/ amicitias rursus cū eo firmavit/ & unū ad hūc suorū ducum Philocū noīe destinauit. Et
cum oīa quae poposcerat Abimelech meruisset/ p̄pter Isaac bonitātē qui recentī iracundiae p̄iscam
gratiā in se inq; patrē suum habitū p̄pouerat/ tulit eum in p̄pria. Isaac uero filius Esau circa quem
maximū habebat pater affectū/ cum esset annorū. xl. duxit uxores Agamidā Edonis filiā/ & Alyba-
min Eusebonis uirosq; inter chanaanos ualde potentīū/ semetipsū faciens dñm in p̄tate nuptiarū/
& neq; patris consiliū sumens/ qd̄ nec p̄misisset Isaac si in eius uolūtate iaceret non. i. libenter ha-
bebat ad p̄uinciales suā copulare cognationē. Nolens ergo molestus esse filio/ ut iuberet eū a mulie-
ribus abstinere/ tacere decreuit. Cum senex aut esset/ & aspectū penitus nō haberet/ uocās Esau/ &
senectutē indicans q̄ & pro cecitate & passione uisus impedimētū ei iam esset deo seruire iussit eū
egredi ad uenandū/ ut dum caperet quodcūq; potuisset/ ei sp̄paret ad coenam postq; dño supplica-
ret ut auxiliator ei in oī uita/ & cooperator existeret/ incertūq; esse dicens/ qñ etiā moriretur/ & an-
te hoc eis se p̄biturū ut deū p̄piciū eius ofonibus habere mereret. Et Esau quidē ad uenationē
egressus est/ Rebecca uero deū pro fauore Iacob rogabat/ & p̄ter Isaac uoluntatem/ iussit hādos ei
occidere coenāq; sp̄rare Iacob ministrabat matri ei semp obediens. Cum uero fuisset parata coe-
na hādi pelle brachia cōuoluit Iacob ut pater/ p̄pter pilos esse crederet Esau. Nam cū in oibus aliis
similarent eo q̄ essent gemini in hoc tantūmo differebant/ trepidusq; Iacob ne anteq; fierent ofones
reptus in hac caliditate/ patrē ut cōtraria faceret irritaret/ p̄ferbat patri coenā. Isaac uero sentiens
uocē Iacob/ p̄prio eum noīe uocitabat. Illo aut brachiū porrigente cui pellē cōcūderat/ cōtingēs
eum Isaac ait. Voce qd̄ Iacob p̄ximus scdm pellis uero p̄funditatē Esau uideris esse/ nihilq; suspi-
cans mali cū coenasset cōuersus est ad ofones & dei p̄ces. Dñe inquit oīum seculorū & creator uni-
uersae substantiae/ tu patri meo cōcessisti magnā fortitudinē bonorū/ & me dignū rebus p̄sentibus esse
cisti/ & ex me p̄cedētibus p̄misisti adiutorē/ & p̄piciū/ & datorē te semp meliorē. Hāc ergo confir-
ma/ & noli me despiciere/ p̄pter p̄sentē necessitatē/ p̄p quā & sc̄ipue a te deposeo/ & hunc filiū p̄pici-
eius serua mihi/ & ab oī malo sine passione custodi/ dās ei foelicē uitā/ possessionēq; bonorū/ quorū/
cūq; tibi potestas est p̄bere. Fac eū metuendū egdē inimicis/ amicis honorabile atq; gratissimum. Et
ille qd̄ arbitratus pro Esau se ofones effecere/ rogabat deū. Mox aut ut cessauit a b̄dictione/ affuit
Esau/ Isaac senties qd̄ egerat/ cessabat. Esau uero petebat similia q̄ fratri iā fuerāt collata. Patre ne-
gante/ eo qd̄ oēs in Iacob fuissent ofones expētae/ luctū agebat/ qd̄ eēt ofone frustratus/ eiusq; lachry-
mis afflictus pater/ eo qd̄ circa uenationē & fortitudinē corporis esset aptus in armis & oibus operi-
bus/ Esau p̄babile fore dicebat/ eūq; fructū eaq; rerū/ & gloriā sempiternā/ ēt genus qd̄ ab eo descen-
deret habiturū/ fratri uero esse seruiturū. Iacob timens fratrem fugit ad Laban in mesopotamiam ubi
filias Laban Lyam & Rachel accepit uxores/ cū ancillis eaq; Balla & Zelpha/ ex qbus filios. xii. ge-
nuit/ & unā filiā/ quae regresso Iacob de mesopotamia ad chanaanā/ uolata est a Sichē filio Emmor
regis scimorū/ q̄re indignati fratres eius totā ciuitatē p̄cusserunt in ore gladii. Cap. XXVIII.

Acob aut metuens fratrem ulcisci se in illo uolētē mater eripuit. Marito aut p̄suasit ut
Iacob de mesopotamia cognitā suā daret uxore/ cū iā Ismaelis patriui filiā Balamin/
Esau uxore cōiūge accepisset. Nō. n. deuoti erat chananē circa Isaac/ et prioribus eius
bellis ualde grauati/ cū barēatī cōepisset/ circa quā sc̄ipue laborauerat. Iacob aut ī me-
sopotamiā missus a matre/ p̄pter nuptias filiae Laban eius germani/ p̄mittēte Isaac nu-
p̄tia celebrari/ eo q̄ fuisset ei uxoris cōsilio persuasum per chanaanā p̄perabat/ & p̄pter odiū p̄uin-
cialiū/ apud nullū qd̄ succedere uoluit/ sed sub diuo iacebat/ caput suū lapidib⁹ subditis supponēs/
ibiq; per

fbiq; per somniū uidit huiusmodi uisionē/ astitisse sibi scalā a terrā p̄tingentē ad cōelū/ & p̄ ea
descendētēs figuras/ honestiorē naturā hātes quā hoies/ & ad ultimum super eam deum mani-
feste sibi imer apparentem/ noīatimq; uocantē. & hmōi uerba facientem. Iacob cū patris boni sis
filius/ & aui qui gloriā magnā uirtutis inuenit fatigare te in p̄sentibus nō oportet/ sed sp̄are me
liora/ etenim opulētissima tibi maximorū bonorū/ meo solatio erit ubiq; p̄sentia. Abraā itaq; ex
mesopotamia ego huc deduxi a cognatis expulsum/ & patrem tuū/ cunctis foelicē ondi/ quorū
nō minore prem in te de quorū reponā. Cōfidens ergo ego hic itinere tuo p̄ficere me. p̄tegē/
te securus. Imperabis. n. nuptias ad q̄s ualde festinatas/ erūtq; tibi filii/ boni quorū multitudine
numero maior erit/ & poterōis filios derelinquent/ qbus ego huius terrae dñarū condonabo/
eorūq; filiis qui replebūt oēm quā sol respicit terrā simul & maria. Sed neq; ullū piculū timeas/
nec laborū multitudinē metuas/ me/ puidente oīa quae tibi cōferenda sunt/ & p̄tibus/ & multo/
magis in p̄speris. Hāc itaq; deus Iacob p̄dixit/ ille uero laetus effectus in his q̄ uiderat/ fueratq;
promissā/ clarificauit illos lapides/ q̄ppe cū tantorū bonorū illic factū ei fuisset alloquiū/ uorūq;
fecit imolaturū se sup eos/ si aquiret uita/ ipassibile remearet/ deoq; p̄missum exoluit/ denuo re-
meas. Nā & ip̄m agrū honorādū esse decreuit/ eiq; Bethel nomen ip̄soluit/ qd̄ diuinas diuitias la-
tina signa significat. Procedens ad mesopotamiā lōgo tpe uenit ī Carrā/ pastoresq; ī suburbāis
inueniēs/ & pueros adolecētulos ac uirgines ad quendā puteū aquā haurituros/ morabat cū eis
porūq; q̄rens & uerba cū eis faciens p̄cūctabaturq; ab eis si noscēt quendā Laban/ adhuc si supeēt.
Illi uero oēs se nouisse dixerūt/ talēq; uirū esse q̄ ignorari nō possit/ eiusq; filiā una cū eis gregē/
pascere/ quā mirabant nō esse p̄tē/ dicētes ei. Ab ipsa itegrius agnoscere poteris/ q̄cūq; de illo
audire desideras. Hāc itaq; illis dicentibus/ astitit puella cū pastoribus/ q̄ una descēderat/ eiq; la-
cob on̄derūt dicentes. Pergrinus iste uenit de patre tuo cōsulens illa uero laeta facta p̄ infantia
p̄p Iacob p̄ntiā/ req̄rebat eū q̄s esset/ & ad eos unde uenisset/ & quā cā adductus fuisset/ orabat/
q; simul ut esset possibile p̄standi ei qbus uenisset egens. Iacob aut nō p̄p cognatiōis cām/ neq;
p̄p fauorē p̄ntem. sed amore puellae uictus obstupescēbat pulchritudinē eius talē esse cōspicēs
in pauce mulierū ita florerent/ & ait. Mihi ad te & patrē tuū/ si tñ tu filia es Laban familiaritas
est/ & antiq; mea tuaq; generatiōe cōsistēs de Thare. n. Abraā & Arā & Nachor filii sunt/ p̄gref-
si. Batuel tuus auus filius est Nachor. De Abraā aut & Sara q̄ nata est de Aran/ Yaac p̄ mens
est. Vicinū & nouū cognatiōis pignus inuicē possidemus. Rebecca aut mea mater/ Laban tuī pa-
tris soror est/ ex eodē simul patre & matre p̄genita. Cōsobrini siquēd sumus ego & tu. Nūc ue-
niens amplexor nos/ antiq̄aq; nobilitatē renouaturus assisto. Illa uero recordata/ sicut iuueni-
bus accidere solet/ q̄ p̄audisset a patre de Rebecca/ & parentes sciens nomē eius/ desiderāter au-
dire/ p̄p paternū fauorē ad lachrymas adducta ē/ & amplexata Iacob. Quē cū osculata fuisset/
p̄ducere maxia delectatiōe optabat ad patrē/ oibusq; domesticis memoriā matris eius esse dice-
bat/ itenditq; ei totius boni retributionē/ eūq; ad patrē iā uenire iubebat/ & seq se p̄cedentem/
nec eius delectatiōe. fraudari amplius illo tardāte poterat. Hāc dicēs ducebāt eū ad Laban. Co-
gnatusq; ab auiculo/ & ipse sine formidine iter amicos erat/ & illis delectationē maternā conse-
rebat inopinabilr eis on̄sus. Post nō paucos ita dies Laban gaudere se qd̄ in eius maxie p̄ntia/
& ultra quā indicare possit sermone dicebat cām pro q̄ uenisset/ patrem matrēq; senes derelin-
quens/ & eius p̄ntiae solariis indigentes ab eo q̄rebat/ p̄biturūq; se oīa qbus opus haberet/ p̄mi-
sit. Iacob aut oēm ei cām narrabat/ dicens. Yaac fuisset geminos filios/ se/ & Esau/ quē dum pro
paternis ofonibus matris sapia fefellisset/ illū se iterficere uoluisse dicebat/ tāq; ablato sibi a deo
regno/ & bonis q̄ p̄p passeret/ & hāc fuisset cām suae p̄ntiae/ materno mādato facta. Oibus. n. in/
quit nobis sunt fratres/ sed m̄r amplius illius cognationē metuens/ ita mihi p̄spexit/ q̄ utiq; so-
lum meae putriciae munimen iudicauit. Vñ deū respiciens in p̄tibus sum securus. Laban autē
& p̄p parentes eius/ p̄misit oēm se ei p̄cipare clementiā/ & p̄p matrē p̄ cuius fauore licet ab-
sentis studiū suū curā eū se dicebat on̄dere/ gregis. sc̄urā eū habiturum cōstiture se dicebat/ &
p̄ponendū hūc exoptabat/ uolūtātēq; ad p̄prios remeare parētēs cū talibus donis/ & honoribus
dimittendū qualibus talis cognatus iuste p̄meritus esset. Iacob libenter hāc audiēs/ donec esset
qd̄ apud eos/ hūc laborem ferre gratissime se r̄ndit/ mercedē uero pro tali labore/ Rachel nu-
p̄trias postulatū/ cum etiā p̄pter alia honore digno haberet/ & maxime qd̄ ministra eius fuisset
aduentus. Amor nāq; puellae eum huiusmodi uerba facere cōpellebat. Laban gauisus in his an-
nuit ei puellae nuptias/ nec aliū generū meliorem sibi optasse/ si tñ apud eū aliquātum maneret
tempus ad chanaanos non se missurū filiā/ qñ etiā de fororis cura poenitētā agere se dicebat/ q̄
eam ibidem direxisset. Cū uero Iacob hoc fieri consentiret. septem p̄misit annos/ tantum. n. fo-
cero iudicauit

quæ sola inter cognatos. In Ebron honorem sepulture hæc nō meruit. Et ualde flens filium ex ea nā rū Benjamin appellauit/ propter dolorē qui ob eū matri puenerat. Isti sūt ergo filii Iacob oēs/ mascululi quidem duodecim/ femina uero una. Horum octo legitimi/ de Iya sex quidē duo uero de Ra/ chel/ quattuor autem de famulabus/ bini ex utraq; quorum & nomina sperius dixi.

Moritur Isaac in ebron/ & sepultura filiis suis Rebecca uxore prius defuncta. Ca. XXVIII.

Moritur ergo hinc i ciuitate ebrō positā iter chananaos. Illic at Isaac comorabat/ & paulu/ lū qdē pariter uixerūt. Rebecca Iacob uiuā nō reperit. Morit/ & Isaac/ nō post multū q̄ filius eius aduenit/ & sepultus est a filiis cū uxore in Ebrō/ ubi erat sepultura eius paren/ tū. Fuit ergo Isaac deo uir carus/ & multa eius prouidentia dignus/ post Abrahā ual/ de longæuus. Cūq; uixisset centum octuaginq; annis cum uirtute defunctus est.

Incipit liber secundus antiquitatis iudaicæ.

Quomodo Esau & Iacob Isaac filii habitacula diuiserunt/ & Esau quidem Idumæam tenuit/ Iacob autem chananæam.

Ost mortē uero Isaac filii eius iuicē tabernacula diuiserunt/ & nō ea quæ acce/ perat tenuerūt/ sed Esau qdē Ebrō ciuitate fratri dās habitabat i seir/ & i idu/ mea regnabat/ quā regione a semetipso ita uocauit. Edom. n. noiatus ē/ quā nūcpationē hmōi uenatōis cā sortitus ē. Aliqñ labore uenationis esuriens rediebat/ dū adhuc puer eēt ætate iuueniēsq; fratrē lentē sp̄rantē sibi ad prā/ diū rubeū colorē nimis hñtē/ & p̄pterea potius incitatus rogabat ut p̄beret sibi cibū. Qui uedere sibi primatū propter cibū p̄ eius esuriē cōpulsit fratrē. Ille fame cōpulsus cōcessit cū sacramēto primatū. Quāobrē propter ruborē cibi a coetaneis israhēlīe t̄pe Edom uocatus ē. Hæbræi nāq; edom rubeū dñt.

Et iō regione sic appellauit/ quā græci honestius Idumæā denominauerūt. Fuit at pater filioꝝ/ nume/ ro qnq; quoꝝ Hieus qdem & Hielō & chore ex una muliere sūt geniti Oolibama noie reliquorū uero Eliphaz qdem ex Ada Rabel at de Basemath ethei sūt nati. Hieus quidē filii nō fuerūt/ heli/ phaz uero fuerūt legitimi quinq; themā/ Omar/ Sepphu/ Gathan/ Cenes. Amalech. n. naturalis non erat/ de cōcubina thāna noie p̄creatus/ isti siquidē habitauerūt in idumæa q̄ Gobolitis ē dicta & ab Amalech Amalechitis est appellata. Cū. n. aliqñ magna fuisset idumæa/ & in tota regione nomē in/ tegrorum retineret/ in patribus appellationē ad habitatoribus cōseruabat. Contigit at Iacob/ ut ad tantā felicitatis magnitudinē pueniret/ quæ facile ab aliis apprahēdi nō possit. Diuinitis. n. cunctis p̄uincialibus eminebat/ & filiorū uirtutibus imitabilis & cōspicuus erat/ nec ullius rei penitus indi/ gebat/ qñ illi ad opus manuū & laborū tolleratiā erāt prōpti & ad itelligētiā sp̄parati/ i tm̄ uero eius habuit diuinitas felicitatis curā/ ut ēt ex his q̄ tristia uidebant ēt bonoꝝ/ ei p̄beret/ sublimitas/ fece/ ritq; eū/ & q̄ ex eo p̄creati sūt auctores reuerfiois ex ægypto/ quo p̄fēs nr̄i hmōi cā morati sunt.

Quomodo Ioseph iunior filiorum Iacob somnis ei demonstrantibus felicitatem futuram in uiciam sustinuerit fratrum. Cap. II.

Ioseph ex Rachel filii suscipiens Iacob/ & p̄pter honestatem corporis & ai uirtutē/ cū utiq; aliis sapia p̄celleret/ eū aplius aliis filiis diligebat. Huic iude p̄na dilectio odiū cōcituauit fratrū siue sōnia. Quæ cū uidisset/ patri & eis prius indicauit/ eo q̄ p̄fectum eius ānunciarent cū sepius celent hoies/ etiā suoz/ felicitates. Visioes q̄ apparuerunt Ioseph erant hmōi. Misus a p̄fe cū fratribus ut colligerēt messes. & maruras fruges/ ui/ dit nimis præcipuā uisionem/ & ultra ea q̄ solent p̄ sōnia prouenire. Quā uisionē dum surrexit fratribus suis tanq̄ sibi sōniū discernentibus enarrauit/ dicens uidisse se transacta nocte ma/ nipulum suum de tritico stantem in quo eum posuerat loco/ illorum uero cōcurrētes adorare eū/ si/ cut dominum serui. Illi intelligentes uirtutem eius/ & rerum magnitudinem prædicare uisionem/ & contra se potestatem eius futuram Ioseph quidem tanquam ignorantes somnia nihil explanauerūt/ eōsilii uero fecerunt/ ne ad p̄fectū ea quæ arbitrabant acciderēt/ & circa eū graues amplius existe/ bāt. Impugnās at diuinitas eorū inuidiā/ secūda p̄stitit Ioseph uisionē multo mirabiliorē quam pri/ mā. Vidit. n. solē simul & lunā & cæteras stellas i terrā descēdere/ & se adorare/ quā uisionē p̄r̄ nihil de fribus mali formidās/ ēt his p̄ntibus idicauit/ & iterstari sibi qd̄ hoc significare uelit posebat. Il/ le uero sōnio gaudēs/ cū expositionē mēte cōspiceret/ & cū sapia nō sine cōsideratiōe cōiiceret/ laeta/ bat/ magniq; significatōibus felicitatē filio nūciabat/ t̄psq; largiētē deo futurū/ quo a p̄tibus & fr̄i/ bus eēt honorādus/ & adorari dignus/ lunā qdem & solem p̄fī & m̄ri cōparans/ eo q̄ illa augeat & fr̄i/ bus nutriat/ uniuersa ille uero formet/ & aliā fortitudinem præstet/ stellas uero fratribus/ cum & ipsi. ix. essent/ sicut & stellæ uigorem a sole & luna percipientes. Et Iacob qdem huiusmodi non insipienter/ discretionem protulit uisionis/ fratres uero Ioseph uehementer ea quæ sunt prædicta contristauē/ runt/ & incitati aduersus eum/ uelut extraneum bona quæ significata fuerant illis somnis habitu/ rum &

rum & nō quasi de fratre gaudēs/ dū ēt cum eo potuissent/ suis adipisci bonis/ nēpe qui cognatiōe cōmunicarēt/ & felicitatis socij foret/ interimere adolescentulū/ hunc aggressi. Cūq; hoc statuisset/ cō/ silii ad p̄ficiendum illud tendebāt/ in sicimis abeuntes. Hæc autē prouicia pastorū est omni optima/ & gregū alimentis ualde copiosa. Quo dū gregū curā haberēt/ & patrē scire nō fecerūt/ ga/ ibidem remoti eēt. Ille ignorās hæc/ eo q̄ nullus ad eū a gregibus adueniret/ qui qd̄ eēt uerū de filiis nun/ ciaret/ tristitēq; pro illis animū gerēs/ & in formidie cōstitutus misit Ioseph ad greges ut de fratribus suis agnosceret/ & qd̄ agerent idicaret. Illi autē fratrē uidētes ad se uenire/ gauisū quidē sunt/ sed non quasi familiaris sui præsentia/ & a patre directi/ sed quasi sup inimico/ & manibus eorū diuina uolū/ tate cōtradito. Ad iternationē ergo eius nolētes differre p̄stēs protinus accesserūt. Quos dum Ru/ bē senior eorū inspiceret ita cōspicere/ & ad actū iā uideret unanimes eos retinerē tētabat magni/ tudinē p̄sumptionis/ & scelus eis ostēdēs/ quā malignū qdē deo & hoibus eēt abhominabile ēt nō cō/ sanguineū hoīem perimere/ multo magis autē scelestius cedere in fratrē ita p̄ficere/ quo. i. interfecto pater una perimeret/ & mater i luctu ex filii nō humana lege facta priuatiōe cōsumeret. Etiam eis hoc dicebat ut uno aio p̄ciperēt qd̄ ipsi paterent mortuo sibi filio/ & iuuculo/ & recederet a tali p̄/ sumptione deū timētes/ qui inspector simul & testis eēt/ & ab hmōi actiōe recederet/ p̄niamq; dili/ geret/ & potius tēperatiā deseruiret/ nā accedētes ad hoc opus/ oēm p̄cānā pro fratris necē p̄solue/ rēt/ uidētes utiq; dei prouidētiā ubiq; p̄sentē/ cui neq; qd̄ in deserto/ neq; qd̄ in ciuitatibus agitur ē/ abs cōsum/ ubiq; n. hō est/ oportet scire illic eē deū/ sed ēt cōscientiā suā eos habiturā inimiciā i his p̄sumptionibus edicebat/ quā neq; bonā hñtes aliq; neq; talē qualis in eis tūc habitaret post mortē fratris effugerēt. Adiciebat dictis ēt hæc/ quia fratrē neq; iniustū aliqd̄ faciētē sanctū eēt occidere/ bonū eē uero ēt inimicis obliuisci/ si qd̄ forte peccauerūt/ Ioseph autē in nullo malignū circa eos exti/ tisse/ cur eū occiderēt/ cuius ætatis infirmitatē mēsuratē deberēt/ qñ ipse eorū tutelā potius expecta/ ret. Causa uero huius iternitatis multo peiorē eorū actionem faceret/ eo q̄ p̄pter inuidiā futurorū bo/ norū eū uita priuare niterent/ quibus bonis simul cū illo uterent/ eius cōmunioni pariter participan/ tes/ cū nō extraneus sed domesticus eorū existeret/ unde deberet sua putare/ quæciq; Ioseph largitus diuina cōferret/ sed & iracundiā supernā propterea seueriorē sibi met futurā/ si eū qui a deo iudicatus fuerat dignus/ occideret/ & auferret deo eū cui eēt talia donaturus. Et Ruben quidem hæc dicens & his priora supplicans/ eos a fratricidio conabat auertere. Cū uero in nullo eos mitiores uideret/ sed festinantes ad necem suadebat ut maium sceleris aliquatenus leuigarent. Nam ulcisci se uolētes prius credebant flectere. Cum uero præualuissent ut fratrem occiderent/ dicebat non esse ualde futu/ ros malos/ si in his quæ nunc hortaretur obediret/ in his. n. esset & opus quo festinarent/ nō tamen hmōi/ sed leuius in cōparatiōe mali. Petebat eos manus quidem in fratrem nō iniicere/ sed proiectū in lacum uicinū eum illic desinerent mori/ & scelus manuum suarum uel ita leuigari. Illis autē cōfē/ tentibus/ sumens Ruben adolescentulū & caute ligans cum in lacum cum quiete deposuit/ erat. n. sine aqua. Et ille quidem dum hoc fecisset abscessit/ quærens loca oportuna pasture.

Quomodo idem ipse in Aegyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebat in eum factusq; insignis & clarus/ ibi fratres habuit subiectos. Cap. III.

Vas autē qui & ipse filius erat Iacob uidēs negociatores arabes ex israhelitarū gene/ re aromata/ & onera syria portātes/ ægyptiis de Galaath post discessū Ruben fribus p̄suasit ut extrahētes Ioseph uenderēt arabis quo lōgius cōstituto uel li moretē apd̄ peregrinos/ ipsi forent a scelere liberi. Hoc dū placuisset Ioseph extrahētes/ negocia/ toribus uendiderūt/ p̄cio nūmoz. xxx. cū decem & sex esset anoz. Ruben autē noctē ad lacū ueniens/ latens sēs ut liberaret Ioseph/ dum clamāte eo non responderet/ metuens ne post abscessum eius interimerent eum culpabat fratres. Illis quod gestum fuerat edicentibus/ cessauit a lu/ ctu Ruben. Cūq; hæc circa Ioseph gesta uiderentur a fratribus quid agerent postea ut extra suspi/ tionem patris fierent exquirebant/ tunicamq; qua uenerat indutus ad eos Ioseph quam absulerant dum eum in lacum deponerent/ placuit eis discerpere/ & hirci sanguine maculatam portare/ patri/ que monstrare ut ei uideretur quasi a bestiis deuoratus. Quod facientes uenerunt ad senem. Et cum ab eis de filii cognitione inquireret/ dicebant se quidem Ioseph neque uidisse neque si qua calami/ tas ei accidisset nouisse illam uero tunicam inuenisse se sanguine maculatam atq; diruptam/ & arbi/ trari se q̄ incidens in bestias interisisset/ si tamen ex tunica agnosceretur/ & si hac indutus fuisset de/ domo proficiscens. Iacob autem cum prius in leuiori spe fuisset/ tanquam forte prædato suo filio/ hanc spem deseruit/ cum tunica eius mortis iudicium ei faceret manifestum. Cognouerat enim eum ipsa uestitum cum properaret ad fratres/ & uelut super mortuum de cætero uidebat/ afflictus ado/ lescentem lugens/ & tanquam si unius filii pater esset/ aliorumq; consolatione priuaretur/ sic erat apud semetipsum male/ prius fratribus cum estimans comparatum qui a bestiis credebatur esse con/ sumptus. Sedebat sacco uestitus/ tristitia grauis/ mus/ ut neq; a filiis consolationem sumens leuior

fuisse; neq; laborando doloribus iter dicere præuuleret. Ioseph aut uenditū a negociatoribus cōparans. Putiphare uir ægyptius qui erat sup coquos regis pharaonis; hēbat in omni honore / doctri- / nāq; liberaliū edocebat; & ali eū meliori cibo quā cōueniret; seruli fortunæ iubeat; cōmilitq; ei do- / mesticā curā. Ille uero cū his frueret; uirtutē humilitatis quæ circa eū erat; neq; hac mutatione dere- / liquit; sed ostēdit prudētiā eū certissimē affuerit præualere posse rebus in uita difficilimis; nec foeli- / citatibus solummodo tēporalibus inhæreret. Ita dū uxor eius dñi propter pulchritudinē & opportu- / nitatē actū eius; eēt illius amore cōfecta; & putaret quia si hoc ei faceret; manifestū facile eū suade- / ret uenire ad suū cōcubitū; quasi ille iudicaret foelicitatē eo q; ei dñā supplicaret; & ad figurā illius / tūc seruiti; & nō ad modū respiceret castitatis; desiderii suū ei prodit; & uerba de p̄mixtione fecit. / Cuius respuebat ille preces; dicendo nō esse iustū hmōi sibi iponi seruitiū; unde emptorē a quo tan- / ta dignitate fuerat honoratus; iniqtatis cōtigeret iniuriā sustinere; sed rogabat eā cōprimere passio- / nē; desperationē q̄ppe ei huius desiderii sponēs; q̄a si nō eēt spes; hoc ei facile possit auferri; se uero / oīa potius ferre dicebat quā in hoc quodāmodo consentire. Nā si seruū inquit dñe uerū nihil facere / oportet; aduersum cōtra hęc s̄cepta maxime cōuenit resultare. Illius aut amor potius augebat; eo / q; nō speraret oīno deuiare Ioseph. Et dū uehementē obsideret a passione; secūdū rursus fecit experi- / mētū. Igit̄ dū festiuitas publice celebrationis instaret; in qua ad ceremonias eēt mulieres interessēt; / ægritudinē marito simulauit; captās ob hoc solitudinē atq; silētiū; ut exoraret Ioseph. Qui dū acce- / sisset uberiorēs prioribus obtulit ei sermones; q̄a bonū quidē fuisse ut præcibus præcis flecteretur; / nec in aliquo cōtradiceret propter reuerentiā dñæ deprecantis; & excellentiā passionis; quæ cogere / tur domina de sua dignitate descendere; se nunc melius ageret; si quæ pridem contempserat emēda- / ret. Nā si secūdas preces expectaret; hoc illa etiam studio maiore se fecisse referere; ægritudinē si- / mulasse; & festiuitati uel ceremoniis præposuisse eius amplexum; sibi aut q; primis sermōibus non / credēdo resultauerat; nulla factum fuisse malicia iudicaret; signūq; crederet utilitatis bonoq; præ- / sentiū; q; ipsa in ea uoluntate persisteret; quæ bona iam quasi possideret; si eius amore flecteretur; & / maioribus frueret; obediens iudicāta uero & odium eum asserens susceperat; si eius contemneret / dignitatem; sed etiā dñæ castitatem conferre uideretur. Neq; enim hoc illum iuuare posse dicebat; / sed ipsa ad accusationem accederet illius; & tentatam se ab illo marito proprio mentiretur; magisq; / crediturum uxoris sermonibus quam illius; licet eos ex ueritate proferret. Hęc dicente muliere; si- / mul & flente; nec misericordia eum recedere a castitate suasi; nec metus coegit; sed & p̄ces respuit; / & minis nō cessit; metuēs iniusticiā sustinere; & pati magis quodlibet; sc̄uius elegit; quam letus uti / præsentibus; in quibus etiam conficius esset perditionis suæ. Cōmemorabat autem eam nuptias; & / uiri societatem; & his potiora distribuenda; quam tēporalis ardoris libidini supplicabat; nā talibus / p̄petratis; quæ poenitentiam magis auerent; dolorem sumeret; & nequaquā qd̄ deliquerat emēda- / ret; & timorē nimium eēt habitura; quando causa huius mali nullatenus possit abscondi; uiri at uir- / societatis adoptionē habitura sine periculo; in super magnam conscientię apud deum fiduciam si- / mul & apud homines; tanquam in eius manens amplexibus munda; & apud eum domina potesta- / tem; non pro peccato habitura confusionem; multoq; melius esse habere fiduciam in bonis q; co- / gnoscuntur; quam in malis quæ timore celatur. Hęc dicens; & his multo maiora; ardorem mulie- / ris retinere; eiusq; passionem conuertere ratione nitebatur. Illa uero studio suo uehementius incita- / ta imittens manus cum uerbis suadeat desperasset; eum cogere tentabat. Cūq; fugisset iratus Io- / seph; illa eius tenente uestem; quæ se exuerat; exiliuit domo. Quæ in formidine constituta; ne uiro / suo hoc diceret; iniuriāq; uolens præuenire; quatenus aduersus Ioseph mentiretur; excogitauit; / ut hoc modo ulcisceretur iniuriā; quæ fuerat ita superbe contempta. Præcedere uero in accusatio- / ne sapientissimum fore simul & muliebre credens; sedebat quidem deiecta atq; confusa; ob / tristitiā / qua cupiditate sua fuerat decepta; temptamentum corruptionis suæ cum iram frangens; alias iun- / gens. Veniente autem uiro; uultu turbato causamq; consulenti fecit Ioseph accusationis initium; & / uelut mortua dixit marito. Seruum nequam cubile tuum uiolare uolentem castiga; qui neq; qualis / in domum nostram uenerit; recordatus timuit; neq; quantum ex tua bonitate promeruit; mente p̄- / cepit; sed pro his cum rebus omnibus bonum se præbere debuisse; insidiatus nobis est; ut lectum / tuum contumeliis afficeret; & hęc in festiuitate captas absentiam tuam. Quilicet humilis primi- / tus uideretur; propter tuum quiescebat metum non quia esset natura benignus. Hoc autem factum / est; eo q; indigene; & præter spem ad honorem accesserit. Qui dum fidem totius possessionis tuæ / & dispensationem obtinere præuulisset; & senioribus famulis præpositus esset; tuam quoq; uiola- / re tentauit uxorem. Dum uero queuisset in uerbis; ostendebat ei uestem quasi dum tentasset ei uim / facere reliquisset eam. Putiphare neq; lachrymis uxoris; neq; his quæ dicebat illa; uel uidebat ipse / discernens; & eius amori cuncta distribuens; examinationem quidem ueritatis fieri non permisit; / uxori tribuens castitatem. Ioseph uero nequam eēt decernens; & illum quidē malignorū misit i car- / cerem

eēt uxori uero potius castitatis ornāmētū iese testificatus ē. Ioseph itaq; deo oīa sua cōmittēs neq; / ad satisfactiōē; neq; ad itēgrā factoz; māifestatiōē cōuerus ē; sed uiculis & necessitate tacitus mā- / fectusq; succubuit; meliorē eēt cōfidēs deū; cām calamitatis; & ueritatē scientē; quā illos; q; eū inuile / p̄ene contraderēt; cuius prouidentia; expimenta rep̄te suscepit. Custos nāq; carceris diligentiā fidē / que eius; cōsiderans; & uidēs dignitatē eius formæ; subtraxit uincula; & quod erat pessimū leuius ei / fecit ciboque eū uti quā uinctis cōueniebat; meliore præcepit. His uero qui in eisdē calamitatibus / erāt; dū ab erumnarū onere cessarēt; ad colloquiū ut assolet cōmunionis & similis calamitatis uenit- / tibus; & adinuicē cās pro quibus cōdenati fuerant requirētibus; pincerna regis & ab eo uehementē / honoratus; euisq; effectū deuinctus & cū Ioseph hñs cōpedes. Familiarior ei magis effectus ē. Sapiē- / tia nāq; ei uidebat excellere; cūq; somnium uidisset exposuit; petens; ut quid significaret; in sinuaret / accusans; q̄a supra mala regis adhuc ei diuinitas sollicitudinē apponeret somniorū. Dicebat ergo se / uidisse triū palmitū natos botros; ex unoquoq; p̄edere; grandes iam; & ad uindemiandū speciosos; / eosq; se cōprimere in poculo regis mustūq; offerre bibituro; & illum grate suscipere. Quod ergo ui- / derat; hoc eēt dicebat; polcebatq; ut quæcūq; Ioseph in his sortiret̄ intellectū; ei suo manifestaret elo- / quio. Ille uero exhortabat eum confidere; & sperare in diebus se tribus a uinculo absoluentū; rege / desideratē ministrū eius; & rursū in eo esse constitutū. Fructū. n. uincet; significauit in bonū deum / hominibus præbuisse; quod etiā ipsi libatur; & fidem hoibus amicitiamq; pascitur. Soluit ergo lites / passionēq; & tristitiā auferit his qbus offertur; & ad delectationes spe cōuertit. Hoc ergo quod dicit̄ / inquit ex tribus cōpressum botris manibus suscepisse regē tuis; bonā uisionē scito tibi futurā; & præ- / sentis necessitatis indulgētiā in tot diebus prænuiciantē de quantis palmittibus fructū uisus es; p̄ som- / niū uindemiasse. Sed memor est o meī cū fueris hęc expertus; qui tibi pronunciaui bona; & in præ- / te cōstitutus; nō obliuiscaris in quibus nos derelinquis. Nihil. n. peccātes ad uincula uenimus; sed p̄- / cā ueritatis & castitatis; ea quæ reorū sunt sustinere dānati sumus; qñ nec in propria delatione eū q; / nobis hęc intulit iniuriā sustinere uoluimus. Et pincerna quidē ut assolet audiente hmōi; expositiō / nē sōni gaudium erat; expectabatq; interpretationis finē. Seruus aut quidam supra pistores; consti- / tutus; cū pincerna uinctus in carcere; cū talem Ioseph protulisset de illius uisionē sniam; in sp̄e bōa / constitutus; cū & ipse sōnium uidisset; petit Ioseph; ut & illi quæ præterita noctē uiderat; qd̄ uellet / significare depromeret. Erat. n. inquit huiusmodi Canistra tria super caput meū ferre me uidi; duo / qd̄ panibus plena; tertius obfonsio; uariisq; cibis; & qualia solent regibus ministrari; supuolantes; au- / tē alites; oīa consumpsisse. Et ille quidē credebatur sibi simile expositionē futuram; quā pincernæ dixit / rat. Ioseph aut concipiens animo sōniū; dixit ad eū; uelle quidē se interpretet̄ ei fore honorū; & nō / talium; qualiū uisio demonstraret; duas inquit ei uitæ superesse dies; hoc dicens canistra significare; / tertia uero eū crucifigendū; cibumq; uolatilium esse futurū; nihilque fore; quod ei auxilium posset fer- / re. Hęc ergo similē terminū in ambobus ut Ioseph dixerat suscepunt. Prædicto namq; die cum na- / talis eēt regis; nō sicut Rex agens; pistore quidem crucifixit; pincernam uero uinculis absoluens; in / proprium ministerium reuocauit. Ioseph uero cum duobus annis uinculorū mala sustineret; nihilq; / a pincerna prædictorum memoretur; deus eripere eum uolens de carcere huiusmodi ei machinatio- / nis libertatem. Rex Pharaō una noctē uisiones somniorum duas uidens; & cum his utriusq; exposi- / tionem interpretationem quidem oblitus uisiones recoluit; affectus in his quæ uiderat; nem- / pe cum ei tristitia uiderentur; die factō conuocauit sapientes ægyptiorum; uolens agnoscere sōniū; / rū discretionem. Hæstantibus autem illis rex potius turbabatur. Pincerna uero regis uidente consu- / sionem; memoria reddita est Ioseph; eiusq; circa somnia sapientiæ; & accedens ad regem; indicauit / ei de Ioseph; & uisionem quam ipse uidisset in carcere; pariter & euentum; & quia ipse dixerit cruci- / figendum ea die pistore; & sibi omnia secundum interpretacionem somniū euenisse prædicte. Io- / seph; uinctumq; eum asserens a Putiphare principe cocorum; ut seruum; cum diceret semetipsum non / humilis hebræorum esse generis; nec gloriæ patris. Hunc inquit euocans; nec propter modernā cul- / pam cum calumniis; quæ tuis somniis indicantur agnoscens. Iubente rege Ioseph ad suum uultū / adduci obediunt famuli diligentia ei præcepto regis adhibita. Rex uero eius dextram apprehē- / dens; iuuenis inquit; tu mihi nunc optimus; & prudentia dignissimus testimonio mei famuli nuncia- / tus es. His ergo bonis quibus iste participatus est; etiam factus me esse consorem; pandens; quæcūq; / mihi somniorum prænuiciant uisiones. Nolo autem te ullo terrore cōstrictum; blandiri sermone / fallaci; & delectationem facere; si reuera sit triste quod uidi. Putabam circa flūuim ambulans uide- / re me boues pinguisimas; simul & magnitudine præcipuas numero; septem gradientes de pascuis / ad paludem; alias uero tantas numero perspexi; maximas de palude concurrere; ualde tenuissimas / & ad uidentium formes. Quæ dum deuorassent pingues; & magnas; nihil adiute sunt; crudeli famæ / detentæ. Et post hæc uisionem de somnis surgent; & turbatus quid esset hęc uisio apud me; consti- / derans; rursus in soporē solutus sum; & uidi secundum somnium multo mirabilius priori; quæ eēt

posito ut eis triticum mensuratum traderet/præciumq; rursum in eorum faccis absconderet in ore
 re uero Benjamin etiam poculum argentū quo bibere cōguadebat immittere. Hæc itaq; faciebat/ex
 perimentū fratru sumere uolēs utrū auxiliū aliquādo ferrēt beniamin pro furto detēto. & paciētī pe
 riculū an certe relinquentes eū tanquā ipsi nihil gerentes mali ad paterna limma remearēt. Cū ue
 ro famulus mandata fecisset/die factō iacob filii nihil horum scientes discedebant/ recipientes etiā
 Simeon & duplici gaudio cōgredientes tā propter eū quā etiā Benjamin reuocantes sicut promise
 rant patri. Qui dum abirent/insequebantur eos equites/ducentes famulum/a quo in sacco Benia
 min poculum uidebatur imissum/& inopinabili equestum inuasiōe turbatos/causāq; sciscitantes/p
 qua sic uenissent/illi maleuolos eos appellabāt qui dū honore & muneribus potiti a dño suo fuisset
 neq; munera neq; hospitalitatis. Ioseph memoriā retinētes/præsumperint in eum iniqua cōmit
 tere & scyphum quo ille in cōuiuio bibere congauderet auferentes /iniusta lucra secum portarent/
 amicitiamq; Ioseph/suamq; periculum si inuenirentur in fraude secundo loco ponentes. minaban
 turq; eis supplicium esse uenturū quia nec deū latuerint nec cum furto fugientes euaserint/ licet mi
 nisterii famulum latuissent. Cognoscetis igitur dicebant/ quid ignorantes de poculo passi fuerimus
 scituri tamen repente uos esse puniendos. Hæc & his maiora in eo dicens famulus increpabat. Illi ue
 ro nescientes factum eius uerba irridebant/leuitatemq; uerborum illius famuli mirabant/ quod ta
 lē cām præsumeret uiris inferre/ qui dum præcium in suis faccis inuentū nequaquā retinuisset/ sed
 quod gestum fuerat nullo sciente reuocasset/ multo potius ab huius maleficii uolūtate discederet/
 & quia rei pscrutationem negatione iudicabāt eē fideliorē/ regere famulū imperabant & si quā
 rapuisset/ cū reperiretur oēs eē puniēdos. Nihil enim sibi consēciū fiduciam habebant/ ut putabāt oī
 periculo carituram. Illi uero inquisitionē fieri exigebāt/ uniusq; fore supplicii/ qui in furto fuisset in
 uērus. Et dū quererēt oēsq; iā cæteros pertransissent/ secū dum modū inq̄stisōis Benjamin nouissime
 puenērūt/ nō ignorantes/ quō in illius sacco poculum abscondissent/ sed subtilē inquisitionē se fa
 cere simulantes/ aliq; de suo timore liberari uidebantur esse solliciti de Benjamin/ confidebant tñ/
 quia nec in illo possent maleficiū inuenire/ increpabantq; eos qui fuerant persecuti/ uelut eis mul
 tum processuris impedimentum itineris attulissent. Cum uero scrutātes onus de saculo Benjamin
 inuentum poculum protulissent/ in luctum & gemitum omnes repente conuersi sunt/ & indumenta
 rūpentes flebant fratrem suum pro furto crimine puniendum/ seq; mentitos patri de salute Benia
 min. Crescebat autem eis hoc malum/ eo q; iam se credentes tristitiam deuiasse/ rursum in fratris sui
 malis incidere/ & paternæ super illos tristitiæ causam se fore dicētes/ quō uim patri fecissent/ ut eū
 cum eis una dirigeret. Equites ergo sumentes Benjamin/ ad Ioseph adduxerunt fratresq; pariter se/
 quebantur. Ipse dum cerneret illum in custodia positum/ illud autem luctuoso schemate aceratos/
 quod ait/ o maligni aut de mea clementia/ aut de prouidentia dei cogitantes talia in peregrinum &
 benefactorem facere præsupistis. Illis autem in suppliciu se tradētib; pro salute Benjamin/ & rur
 sus recordantibus dicentibusq; beatorē eē Ioseph/ qui si quidē mortuus esset/ & a uitæ tristitia liber
 existeret/ si uero uiueret/ certū quia pro illo super eos deus uindictam inferret/ asserētib; se eē ama
 ritudinem patris/ quia tristitiæ quā pro illo haberet haecenus/ etiā de Benjamin ipsi ei rursum adice
 rent. Ruben eos etiā uehementer increpāte. Ioseph ergo dicente/ illos quidem a se absolui/ a quibus
 in nullo fuerat lesus/ solamq; ei sufficere poenam fratris/ neq; iustum esse illum propter eos dimitti
 qui in nullo delinquerant/ neq; illos cum fure puniendos/ sed etiā abeuntibus præbere se securitatem
 omnes quidē tenuit stupor/ & dolore huiusmodi passionis obmaturunt. Iudas autē qui etiā patri p
 suaserat/ ut adolescentulum dirigeret/ & in aliis erat uir efficax/ pro fratris salute se decreuit oppo
 nere. Licet crudelia inquit opera cōmiserimus in te. & supplicio digna/ iustiq; sit oēs nos subiaccere
 tormento. licet non sit iniquitas omnium/ sed unius iunioris/ tamē desperantibus de eius salute/ spes
 relicta est nobis de tua benignitate & euadendū nobis te pollicente periculū. Et nunc non ad nos res
 piciens/ neq; malefacta considerans/ sed ad tuam naturā conuersus/ uirtutem propicius exerce non
 irā/ qua alii cum in fortitudine pari sint/ non in maximis solummodo/ sed et in fortuitis sumētes trun
 tur. Tu esto magnanimus/ neq; uincaris ab ira/ ut eos perimas/ qui neq; suam potuerint tueri salutē/
 sed a te sumere eam poposcerunt. Non enim modo eā primitus nobis donas/ sed dum frumentorū
 uenissimus ad emptionem/ uelociter & opulentiam donasti ciborum/ & nostris familiaribus uber
 rime deferenda præbuiti/ quæ periculum sustinentes a peste famis eriperunt. Ne despicias pere/
 untes egestate rerum necessarium nec punias qui uidentur deliquisse/ & circa beneficium quod a
 te nobis splendidissime collatum est/ inuidiæ calamitate damnati sunt. Permaneat tua gratia/
 alio modo tantum data. Saluabis enim/ quos ob hoc etiam nutriti/ animasque quas fame labo
 rare non passus es a morte tuis muneribus liberabis/ quatenus hoc ita miserabile sit & magnum
 sit & animas nobis donas/ præbeasque/ unde possint indigentibus permanere. R. eor enim deum
 causam hanc præparasse. uirtutem tuam circa nos uolentem cunctis ostendere/ nosque in hæ

arumna constituisse/ ut iniquitatibus in te peccantium uidearis ignoscere/ & non solis ob aliam
 causam indigentibus tuæ clementia amminicula condonaris/ quāquam & hoc magnū est/ si be
 ue fiat inopinabile tñ existet/ saluare quēquā eos qui pro delicto cōmissio in se poenas de
 beant exoluere. Nam si paruas lesiones dimittere delinquentibus laudē attulit multis/ iracundiam
 cohibere in his/ pro quibus uita peccantiū sit obnoxia/ diuinæ cognoscitur esse naturæ. Et ego qui/
 de nisi scirem patrē quēadmodū in amissione filiorū affligitur propter Ioseph mortē/ nequaquam
 quātū ad nos attinet salutis uerba proferrem nisi forsitan tuis moribus me donassem/ quorum ē p
 prium et hos saluare/ qui tribulant in huius morte/ sed etiā præberemus nos passuros quæcūq; uel
 les. Nunc autem non nostri miserantes licet iuuenes simus/ & nondū fructes uitæ bonis moriamur/
 sed de patre ea cogitantes/ & senectutis illius miserantes/ has tibi præces offeremus/ & cōmenda
 mus animas nostras/ quas tibi malignitas nostra tradidit ad supplicia referenda. Nam non ille
 malignus est/ neq; tales nos futuros genuit/ sed cum sit benignus/ & ut experiatur talia non sit iustū
 etiā nunc nobis suspectū affligitur. Cum autem audierit perditos/ etiam causam mortis amarissimā
 me sustinebit/ & ob hoc multo citius uitam suam derelinquet/ ita ut eum conuersationis nostræ tur
 pitudō corruptat/ pessimumq; faciat de præsentī luce discessum/ & dum ad alios studeret nostra
 bona plantare/ ut nostri actus neq; sentiantur efficiet. In hac ergo ratione constitutus licet te nostra
 mala commoueat/ tuam iustitiam dona patri/ ut propter illius miseriaordiam maiorā possis quā
 cogeri facere pro nostra malicia/ ne senectus eius in desolatione consistat/ aut nostra perditione de
 ficiat. Verere patrum nomina hoc eis condonans munus. In hoc itaq; & tuum honorabis genitorē
 tibiq; præstabis/ cum iā hac appellatione potiaris/ & in ea sine passione seruaberis a deo patre
 cunctorū/ in qua p cōmunionē huius nominis pie agere cōprobaueris/ nostri patris habendo misē
 ricordia/ ne fraudatus filius aliquid patiaris. Et quoniam ut iuuenis præbuit deus/ hñs utiq; patre
 & auferre & dare/ nihilq; ab eius gratia differ. Nā dū quilibet in utrunq; habuerit patre/ optimū ē
 ut hac in bonis utatur & patre quæ in malo est tanq; si non sit obliuiscat/ quasi hoc solū concessum
 sit ut de salute sit cogitandū. Tu uero oēs nos saluabis ignoscendo fratru/ in quibus infelicititer egit
 neque enim uita nobis est hoc punito/ quo defuncto/ ad patrē non licet remeare. Supplicamus igit
 dominē/ ut si decreueris fratrem nostrū occidi/ cū eo nos pariter punias/ tanquam delicti p̄iceps. Nō
 enim patitur nobis ipsos quasi propter mortui tribulationē afficere/ sed tanquā similes eius malicia
 existentes ita debemus interiri. Et quoniam ut iuuenis deliquit/ & non prudentia roboratus/ & hu
 manū erat talibus ueniā tribui/ hoc tibi relinquo/ & ulterius uerba proferre cessabo/ & si quidē nos
 condēnare uolueris/ ea q; dicta non sunt non uidebuntur nos ad tristitiā deducere/ si uero absolueris
 illa etiā in tuæ benignitatis conscientia reuolens/ non solumō nos saluabis/ sed etiam uitā redona
 bis/ per quod potius iustior apparens/ qñ plus a nobis ipsi probaris de nostra salute sollicitus. Si au
 tem castigare culpam uis/ me magis pro illo castigans/ hunc patri remitte/ si uero aliquē tibi re
 tinendū iudicas seruū/ ergo utilitatibus tuis potior ero minister/ quanto aptior ad utraq; passiones
 sicut uides existo. Iudas itaq; oīa sustinere pro fratris salute libenter hñs/ prostravit semetipsum/ an
 pedes Ioseph/ si quō eius irā flectere potuisset. Prostrati sunt etiā fratres uniuersi flentes semetipsos
 pro anima Benjamin tradentes neci. Ioseph autē animi sui passionibus uictus/ & nequaquam ualens
 ire tolerare signentū iussit quidē abire præsentēs/ ut fratrib; se tantūmō demonstratq; diceret. Discedēti
 bus igitē omnibus semetipsum fratrib; indicauit dicens. Virtutē quidē uestrā atq; fauorē circa fra
 tre uestrū collaudo/ & meliores q̄ sperabā ex his q; in me cogitatis inuenio. Hæc autē oīa feci experi
 ti uolens amorē ustræ fraternitatis. Naturali at neq; circa me malignos uos arbitror extitisse/ sed dei
 uolūtate factū/ quo bonorū et nunc adeptio/ & in futuro si ppitius deus nobis fuerit/ cōferenda sit.
 Patris ergo salutē inopinatā cognoscens/ talesq; uos circa fratrem inueniens/ neq; illogē q; in me cōmi
 sisse putamini ulterius recordabor. Cessabo autē & ab odio malignitatis quod sup his hebā/ & tanq;
 fuerint uoluntate dei cōpleta/ & in rebus præsentibus uos mihi eritis occasio gratiæ me hęc profite
 or/ uosq; ipsos uolo illorū et obliuionē sumentes delectari magis in illo/ quod tunc incōsiderate feci
 stis/ dū ad huius termini qualitatē cā puenerit/ quā cōfusionē grauius ferre pp hæc q; putamini de
 linquisse. Non ergo uideat uos contristare/ q; aduersum me malignā protulistis sniam/ nec poenitē
 tiā eius uos afficiat/ qñ impleri non potuerunt q; fuerant cogitata. Exultantes ergo in his q; a deo fa
 cta sunt/ ite hæc nunciantes patri nec et pro uestra consumptus sollicitudine/ splendorē meæ felicita
 tatis obscurer/ si antequā ad me ueniens uultum/ præsentibus rerū potius/ hæc luce priuetur. Ipsum
 ergo uestraq; coniuges/ liberorq; & cunctam cognationem sumentes/ huc migrate. Non enim ab
 sentes bonorum meorum oportet mihi charissimos esse insuper & fame annis adhuc quinq; men
 sura. Hæc cum dixisset Ioseph amplexus est fratres. Illi uero in lachrymis & tristitia constituti/
 super hoc quod cogitauerant contra illum/ potius eis uidebatur esse supplicium bona uoluntas fra
 tris. Et tunc quidem erant in epulis. R. ex autem audiens uenisse ad Ioseph fratres lætatus est exit

mie & tanquam in propriis bonis affectus praebeanda eis uehicula tritico plena/aurūq; simul & argentum portandū patri decreuit/sumentesq; dona regis illi & ampliora fratris/alia quidē patri ferēda/alia uero sibi singuli donata gaudebant/maioribusq; muneribus donato Benjamin exultantes abibant.

Jacob audito quia Ioseph uiueret in aegypto/& clarus ibi haberetur/descendit ad eum cū tota domo sua.

In m ergo reuertentibus filiis/iacob de ioseph agnouisset/quia non solū euasisset mortē pro qua degebat in luctu/sed et uiueret clare felicitate/& cū rege tota aegyptū sua puidētia gubernaret/nihil quidē horū q̄ ei nunciata fuerant incredibile iudicabat/cogitans de maximis opibus quidē/& ipsius egrate/& licet multo pefflitione defecisse repente tñ pfectus est ad ioseph. Et cū uenisset ad iuramenti puteū/sacrificās ibi deo memensq; ne pp felicitate aegypti filiis amantibus habitationē puincia nequaq; ad chananaē soboles eorū reuerfa teneret eā sicut deus pmisserat/aut ne pter dei uoluntate in aegyptū eorū aduentus oriret/formidās quoq; ne prius a uia recederet/quā ioseph faciē pueniret dū has hret cogitationes in soporē resolutus est/assititq; ei deus/& secūdo noie uocās respondēti q̄s eēt/ait. Non est iustū te ignorare deū/qui semp p̄sidio tuis maioribus fuit/& post eō te tibi. Nā cū te & pater p̄matu puasset/hūc tibi ego restitui/& meo fauore in mesopotamiā missus solus/& bonas nuptias adeptus es/& filioꝝ multitudine pecuniarūq; plenus ad ppria remeasti/p̄māstiq; tibi oē genus puidētia mea salubre/& ioseph filiū quē te p̄didisse putabas/ad maiore bonoꝝ adoptionē culmēq; p̄duxit & aegypto dñm ut paululū uideat a rege differre cōstitui. Adsum uero nunc dux tibi futurus in hac uia/ut itaq; tuā in manibus ioseph simendā esse nunciaturus longūq; saeculū tuā sobolē in p̄cipitate & gloria fore p̄nunciāns/eāq; in terrā quā p̄misi cōstituendā. In hac igit uisione cōfidens p̄mior in aegyptū cū filiis & eorū oibus p̄perabat. Erāt ergo oēs septuaginta. Nota uero eorū significare mihi non uideat/& p̄cipue pp difficultatem eorū. Atñ attendens eos qui non arbitrantur nos de Mesopotamia esse/sed ex Aegypto/necessariū iudicauit nomini quoq; ferre memoria iacob quidē filii erant duodecim/quorū ioseph iā p̄s abierat. Eos uero qui post eū p̄fecti sunt eorūq; sobolem demonstrabo. Ruben itaq; fuerunt quattuor fillii. Enoch. Phallu. Efrom. Charmi. Simeon aut sex habuit/iā uel Lamin/Aoth/Lachim/Saber/Saul/Leui filii tres fuerunt. Gerson/Chaath/Merari. Ludae aut filii fuerūt tres/Sylō/Phares/Zare. Duo uero nati de pheres/Efrom/& Amor. Isachar quattuor habuit. Tholas/Furas/Iob/Semron. Tres uero Zabulon habuit filios/Sarat/Ilon/Iachili. Hoc ergo genus de Iya descendit cum qua ascenderat etiam filia eius Dina. Sunt ergo isti omnes trigintatres. Rachel filii fuerūt duo/quorū ioseph quidē fuerūt/filii/Manasses/& Effraim. Benjamin aut decē bella/Bechor/Albelus/Lera/Naama/yfar/Mobim/Ophim/Areth/Ros. Isti decē p̄superioribus additi/siūt numero quadraginta septē/& legitimū quidē iacob genus hoc fuit. De Bala uero famula Rachel/fuerunt Dan/& Neptalim/quē sequebantur filii quattuor. Enol. Gunis. Saris/& Syllim. Dan autem habuit unigenitū Vsan. His itaq; additis super illos quos diximus/quinquaginta quattuor adimpletur numerus. Gad autē & Afer nati sunt de Zelpha/q̄ fuit famula Lyae/fueruntq; filii Gad septē. Gophoron Iaphim/Vnin/Zabro/Aurim/Rothin/Ariel. Afer autē fuit filia Sara & masculi numero sex/quorū nomina sunt. Iomnis/Ius/Iose/Vbares/Aber/& Melchel. Isti cū sint sex decē cū adiectis eis praedictis quinquaginta quattuor memoratus numerus completur. reputato cū eis iacob. Cognoscens autē ioseph aduenire patrē nā iudas p̄cedens eius nunciauerat aduentū/occurfus uero egressus est/eiq; in ciuitate q̄ heroū uocatur apparuit. Ille ex inopinata magna leticia p̄uenit usq; ad defectū mortis peruenit/sed eū recreauit ioseph/licet nec ipse retinere alias retineri potuerit/ut propter nimiam leticiā talia minime sustineret. non tñ quā pater passione deuictus est. Dein/cep̄s illū quidē cum quiete uenire iubens/ipse quinq; fratrū secū suos sumens pergebat ad regē/dicturus ei aduenisse genitorē suū iacob. Ille laetus hoc audiuit/iussitq; ioseph/ut dicere eis/qua uiam tam habere delectarentur ut eos degere ita decerneret. Ille uero optimos eos esse pastores respondit/nihilq; aliud praeter hoc solūmo uelle ut non separatim sed ut omnes pariter habitaret/atq; p̄uidētia facerent patris/quatenus & aegyptiis gratus esset/& nihil quod illorū esset istis iponeret. Aegyptiis enim erat abominabilis conuersatio pastoralis. Veniente uero iacob ad regē/& salutē pariter & pro regno eius orante/Pharao sciscitabatur/quanto tempore iā uixisset. Illo centū triginta annorū se esse dicente/longinquitatē uitae iacob miratus est. Cū uero dixisset quia pauciores annos uixerit quā eius maiores/concessit ei ut cū filiis suis in heliopolitana urbe cōuerfaretur. Illic. n. pascua etiā pastores eius habuerunt. Fames ergo aegyptiis augebatur/& pestis eos potius iopes faciebat/cum neq; fluius terram irrigaret/non ei crescebat ut mos erat/neq; pluerat deus/cū utique per ignorantiā futura prouideri nequieuerint. Ioseph autem ad pecunias dante frumenta/cum eis etiam hae deficerent/de suis opibus & mancipiis triticum comparabant/& quibuscunq; esset pars aliqua terrae

aliqua terrae hanc pro praecio alimenti cedebant. Sic itaq; rege omnium passionum dño facto/alii alibi migrauerunt quatenus regiones eorū fierent firma possessio regi praeter solūmo sacerdotū. His enim regio sua seruata est. Non solū ergo eorū corpora ad seruitutē pestis adduxit/sed et mētes/ita ut de cetero ad turpē egestatē alimentorū uenire cogere. Imminuente uero se fame/& fluiui terras inundante/& fructus abundanter ea ferente. Ioseph ad unaquāq; ueniens ciuitatē/eiusq; multitudine congregata/eandē terrā quā ipsi cedentibus rex habere poterat/solusq; frui in toto redonabat & uelut possessio nis/pprie laborē eos amare poscebat/quantā partē frugū solūmo regi soluturos p̄ terra quā illi dabit. Illos ergo sopinate terrā dños cōstitutos leticia cōprehēdit ob quā rē p̄cepta quoq; sunt cōstituta. Hoc igit mō dignitas apud aegyptios Ioseph potior habebat/maiorq; fauor ab eis regi collatus ē/& ut quantā frugū p̄te p̄soluere deberet/et apud reges posteros lex ista p̄mafit.

De morte iacob & de sepultura qua sepultus est in ebron a filiis de morte quoq; Ioseph & fratrum eius

Iacob autē decimo septimoq; anno in aegypto cōmoratus/& languore confectus praesentibus ibi filiis/cū optasset aliis quidē possessionē bonorū & praedixisset per prophētā quēadmodū ex eorū generatione habituri essent posteri chananaē. quod etiā multis post temporibus ē effectū/cūq; Ioseph magnis praeconiis stultisset/quia malo rum memoria circa fratres non habuerit/sed benignus potius fuerit in eos/& dona uerit bonis innumeris/quae nec benefactoribus soleat repensari/praecipit quoq; filiis suis ut Ioseph natos Ephraim & Manasse in numerū suū reciperent/diuisuri cū eis chananaē de quibus post haec loquemur/poposcitq; simul/ut ei sepultura fieret in Ebron & mortuus est cū uixisset oēs annos septē & quadraginta simul & centū in nullo maiorū suorū cultu diuinae pietatis inferiori/retributo neq; promeruit/quā iustū erat ita benignū accipere. Ioseph concedente sibi met. rege patris corpus in Ebron reducens/multa largitate sepeliuit. Fratribus autē reuerti nolentibus cū eo/cū eos terror haberet/ne illos patre mortuo castigaret/propter nequitiam quam ei fecerant/nec ulterius circa eos mitis existeret/satiffecit eis/ut nihil metuerent/neq; taliū habere deberent suspensionē/multaq; bona quae secum detulerat donauit nihilq; quod circa eos benigne debuisset impendere dereliquit. Mortuus est autē & ipse cū uixisset annos centū & decē uirtute mirabilis/& omnia rationē disponēs/potestatesq; suā humiliter agens quod utiq; huiusmodi felicitatis cā fuit ei apud aegyptios/& alii de. Luente/& talē qualē dudū diximus passum calūniā. Mortui sunt et eius fratres in aegypto feliciter conuiuentes quorū corpora in Ebron post mortē reportantes posteri sepelierunt. Ossa uero Ioseph nouissime qñ hebraei egressi sunt ex aegypto in chananaē reportauerunt/sic. n. eos coniuera uerat ioseph. Horū igit unusquisq; qualiter se habuerit/quibusq; laboribus obtinuerint chananaē significabo/causamq; narrabo primus/pro qua aegyptū deseruisse uideantur.

De oppressionē filiorū israel in aegypto per Pharaonem/& de natiuitate Moysi quem educauit filia Pharaonis & adoptauit sibi in filiū & de sacrorum scriba qui uoluit iterficere puerū conculcantē coronā regis/quā puero rex imposuerat.

Aegyptiis liquidē delicatis & desidiosis in labore existentibus/& aliis libidinibus ualde subiectis/etiā propter amorē lucri contingit ut pessime circa hebraeos inuidia eorū felicitatis afficerent. Videntes. n. israelitarū genus augeri/& p̄pter uirtutē & laboris ingenū diuitiarū affluentia ualde nobilitatos/contra se eos augeri suspicabant/oblitūq; bonorū propter longinquitatē temporū quae meruerat p̄ ioseph regnoq; trāslato ad aliam domū/crudeliter opprimentes israelitas/studebant eis uarias inferre miseria. Fluuiū nāq; eos per multas deriuationes diuidere/murosq; quibusq; laboribus edificare & fossata circumducere ut eas inundare fluiui non ualuisset/& pyramidas edificare/praecipiebant ut nostrū hoc mō genus attereret. Omnes artes ergo efficientes & in laboribus assueti quadringentorū annorū tēpus in his miseris extiterunt/eratq; haec inter eos pugna/ut aegyptiū quidē laboribus uellent israelitas expendere/illos uero meliores semper eorū se praecptionibus exhiberent. Dum uero in his essent rebus utriq; cā pro qua potius studerent in exterminatione generis nostri semper aegyptiis huiusmodi fuit. Quidā sacrorū scriba/cum sint experti de futuris praedicere ueritatē enunciauit regi paritendū quendā illo tempore inter israelitas qui humiliaret quidē aegypti principatum. Augeter autē suo clemente israelitarū genus uirtuteq; trāscenderet uniuersos/& gloriā in perpetuū memorabilem possideret. Cuius consilio iussit ut omne masculinū quod ex israelitis nasceretur/iactantes in fluuiū cōfunderet. Custodientēq; conceptus mulierū hebraearū/& partus earū obseruare praecipiens aegyptias obstiteret. Ab eis enim hoc officii iubeat impendi quas p̄pter cognitionē credebat regis non trāscendere iussionem. Eis autem qui contemneret hoc praecptum/& partum earum occulte saluare praesumerent/perimi cum sua generatione praecipit. Hae ergo illi sustinebant crudeliter passionē/& non tantū dolentes q; filiis priuarentur/aut quia dū parētes essent ad perditionē

ad perditionem filiorum sibi nascentium ministrarent/ sed etiam ex illa cogitatioe qua eorum de-
 leretur genus/ quando quide nati eorum necabantur/ ipsi uero paulatim redigebantur ad nihilum.
 Et illi quide erant in illo malo iacentes/ contra dei uero uoluntate nemo poterat sualere/ & si in nu-
 meris hoc artibus exercebant. Puer itaq; que pdixerat ille sacer scriba/ latenter regia caute la nutri-
 tus est/ & uerax in his q; p eu facta sunt ille qui pdixit inuentus est/ quod hoc mo gestu est. Amara-
 mis unus hebraeor; nobilis/ cu metueret pro cuncta gente ne defectio in nutrienda iuuentute pro-
 ueniret/ & grauitur hoc ferret ne eius uxor pareret/ duc; in hesitatione conlisteret/ ad dei supplica-
 tionē conuersus est rogans/ ut aliqua miserationē haberet/ qui in nullo eius religionē suaricasse ui-
 derentur/ daretq; eis rerum libertatē pro qbus illo nati affligebantur in tēpore. Deus aut misericor-
 dia eius hns/ & ad supplicationē aures inclinans alitit ei p somniū/ & nequaquā eū desperare de su-
 turis exhortabatur/ pietatisq; eoz; se dicebat habere memoriā. Et ppter retributionē esse sbitu-
 rū/ & dudū quide eorū donasse maioribus/ ut ex paucis magna eorū fieret multitudo. Et Abraā qui
 dem solū de mesopotamia in chanaanā uenisse/ factūq; locupletā/ & inter alia dū uxor eius ad ge-
 nus primitus fuisse sterilis/ deinde eius uoluntate ad hoc habilis facta genuisset filium/ & reliquisset
 Israheli quidem & qui ex eo erant arabia regione. Cetero aut filiis Troglodytē/ Isaac uero chana-
 naē. Qui dum meo fortiter pugnasset auxilio/ semp uicit/ iacob ēē contribulibus fuit ignotus/ q de/
 inceps magnitudinē foelicitatis qua uixit/ suis posteris dereliquit. Quo cū septuaginta solummō in
 aegyptū ueniente/ ultra sexcenta milia iā estis effecti. Nunc aut me utilitatis uestrae & tuae gloriae
 scito prouidentia cōmuniter habiturū. Is. n. puer cuius generationē metuentes aegyptii/ cuncta per-
 dere decreuerunt/ q ex israhelico semine generantur/ tuus erit/ & disperdet quide eos/ qui eius in-
 teritū intendebant/ nutritusq; mirabiliter/ hebraeorū quide genus ab aegyptiorū necessitate libera-
 bit/ eritq; eius memoria quantiscunq; tēporibus uixerit/ uniuersa apud hoies/ non solū hebraeos/ sed
 etiā alienigenas gentes/ me utiq; & alia praebeante tibi/ & his qui de te nasciturū sunt. Erit aut ei etiā
 frater huiusmodi/ qui meū habeat sacerdotiū/ & ipse & quid de eo fuerit cūto tēpore procreati.
 Dum ergo haec uisio illi ostensa fuisse/ fergens Amaramis indicauit hoc Iohueli coniugi suae/ ma-
 iorq; timor eis alloquio huiusmodi uisionis instabat. Non enim de filio solummodo esse uidebatur
 eis formido/ sed etiā pro magnitudine futurae foelicitatis. His tamen quae praeuentionia fuerat/ a deo
 fidem partus praebuit mulieris/ qui custodes latuit per conceptus sui silentiū/ ex eo q non uehemen-
 ter ei dolores insisterent. Et tribus quide mensibus apud semetiplos occulte nutrire infantē. Dein/
 ceptus autē metuens Amaramis ne captus regie irae succumberet/ & ipse cū puero deperiret/ & dei p-
 uidentia excluderet deliberauit potius hoc modo pueri consilere saluti prouidentiaq; latendi esse
 hanc iudicauit. Nam illud erat incertū/ cū periculū immineret/ non solū puero qui occulte nutrie-
 tur/ sed etiam nutriendi/ deūq; iudicauit omnium habiturū cautelam/ quatenus in nullo quae promisse
 rat esset mendax. Haec cogitantes/ uas rotundū ex uimine cōplicitum/ uelut alucoe magnitudine p-
 pararunt/ quod sufficeret ut infans spaciōse ibi iaceret/ deinde unxerūt illud bitumini/ natura enim
 bituminis est/ ut in uimalibus uasculis accessum possit aequae coercere. Illic ergo infantē mittētes/
 & circa fluuiū pontentes eius salutem deo reliquerunt. Et fluuius quidem eū suscipiens deportabat
 Maria uero pueri foror matris iussione custodiebat/ quo illud uasculum deportaretur itendens.
 Tunc itaq; deus ostendit non humana prouidentia/ sed oīa quaecunq; uult ipse fieri/ effectū optimū
 protinus adipisci/ nec praualere quide eos qui pro cautela sua alios condēnare nitunt/ interitu mul-
 toq; studio hoc implere conant/ eū inopinabiliter illi saluentur/ & poenitus de medio malorū inueni-
 unt periculorū ereptionē dei solius uoluntate. Tale aliquid ergo circa hunc infantē gestū aperta nit-
 tute dei probatum est. Thermit igitur erat filia regis quae dū circa litus fluminis luderet/ portari a
 fluuio illud uas conspiciens praecipit ut ad se ille aluens portaretur. Venientibus autem qui ad hoc
 fuerant destinati cū alucoe uidens infantem ualde gauisa est pp magnitudinē & specie eius. Tanto
 ergo studio deus circa Moysen usus est ut ab ipsis qui propter nauitātē eius decreuerūt interire/
 re genus hebraeorū alimento & cura dignus haberetur/ iussitq; mulierē adduci. Thermit regis fi-
 lia q daret infantē mamillā. Quo non accedente ad illius ubera/ sed euitante/ & hoc in multis mu-
 lieribus faciente/ Maria assistens his quae fiebant/ non ut quasi uideret/ ex operibus/ sed inter alias
 astare ait. Frustra o regina has mulieres ad nutrimentū infantis uocas/ q nulla ad eā cognationē ha-
 bent. Si uero quandā hebraicarū mulierū adduci praeeperis/ puto tanquā contribulā suae poterit
 ubera excipere. Cūq; putaret benedixisse iussit/ hāc ire ut aliqua q lactare eū possit adduceret. Illa
 uero accepta huiusmodi potestate/ reuerla est agens matri soli cognitū/ infantē/ grate quodāmodo
 accessit ad ius ubera/ & supplicante regina commissum est ei cum omni diligentia pueri nutrimen-
 tum. Cui secundum euentum rerum nomen impositum est/ eo quod de flumine sit sanatus. A quam
 enim aegyptii mos uocant yles/ uero saluatus. Cōponentes itaq; haec ex ambobus/ Moyses ei nomē
 ipsouerunt/ id est ex aqua saluatus. Et erat indubitanter secundum dei proloquium prouidentiae ma-
 gnitudine

gnitudine & laboribus sapientū hebraeorū nimis industrius. Huius igitur Abraā pf septimus erat. Erat
 .n. iste filius Amaramis/ qui fuit de patre Chaath/ q natus est de leui/ Leui uero de iacob qui fuit ex
 Isaac filio abraā. Erat aut ei sapientia nō p atate concessa/ sed sua mensura multo superior/ & seniorē
 huius rei facultatē in infantia demonstrabat/ maiorēq; spē actio eius iā tūc q uiri pfecti gerebat. Et
 cū trinus fuisset effectus deus mirabiliter eius staturā eleuauit spaciū. Nā qtu ad specie nullus erat
 ita feruus/ ut uidens moysen/ eius pulchritudinē non amaret/ multisq; continebat dū eū cerneret
 p plateā ferri/ ut conuerterent qdē ad aspectū pueri/ & ea in qbus uidebant studii hūe desereret/ de/
 lectati potius eius uisione. Erat. n. in eo multa infātilis grā/ & excellenter decenter circa eū existēs/ re-
 tinebat inspiciente. Hunc ergo cū talis esset/ Thermit sibi filiū adoptauit/ dū sobolē legitimā nō ha-
 beret. Et cū aliqn eū portasset ad patrē/ ostendit eū quasi de successione non cogitaret/ sed uolūtate dei
 p priū filiū nō hēret dicebatq;. Nutriui infantē forma diuinū/ & prudentia ualde fortissimū mirabili-
 terq; de fluminis gratia condonatū/ quē meū qdē filiū esse decreui/ tui iperū successorē. Haec dicens
 posuit in manibus patris infantē. Ille uero sumens eū/ & ad pectus applicans p amorē p filiae gratia
 iposuit ei diadema. Moyses autē conuolens illud proiecit in terra quasi p infantia cōculcatus/ suis
 pedibus qd regi auguriū ferre uidebat. Cōtēplatus autē ille sacer scriba/ q eius nauitātē pdixerat/
 ita futurū ad hūiliādū pncipatū aegypti/ septū fecit ne eū occideret/ & terribiliter clamās ait. Hic ē puer
 ille o rex quē deus nobis occidendū ostēdit/ ut de cetero timore careamus. Testimoniū. n. ostendit
 q tū iuasurus est pncipatū. Isto nāq; pcepto/ aegyptiis qdē eius timor tollet/ hebraeis autē spēs cōsi/
 dentiae quā pp eū habere credunt/ auferet. Quod cū dixisset/ uix sualebat eū abripere/ Thermit/ cū
 ē rex senior esset/ ad eius necē/ deo hmōi pp prouidentiam salutis Moysae faciente. Alebat itaq;
 multa sollicitudine/ & hebraeis quide in eo erat spes optima circa cuncta/ suspitiois uero eius cremē-
 tum generabat aegyptiis. Et cum nullus esset certus/ ut uel si occideret rex infantē/ & cognatū ppter
 adoptionē/ aut aliorū quilibet/ quid amplius ad aegypti utilitatē prodesset/ quo iam non metueret
 de praesentia futurorum abstinebant omnes ab eius necē.

Postq; creuit moyses iniundū est ei bellū aethiopicū/ ubi copulata est filia regis aethiopicū in matrimo-
 nio. Vnde odiū & inuidiā magnā contraxit aegyptiorū.

Capi. VII.

Oyles itaq; pdido mō natus & nutritus/ & transiens ad atate pfectā/ aegyptiis formā
 suae uirtutis ostendit/ & ad humiliationē quide illos/ augmentū uero hebraeor; factū
 est/ ut hmōi occasio proueniret. Aethiopes cū sint proximi aegyptiis/ negotia sua i eo-
 rū regione portabant/ & referebant aegyptiorū. Illi irati castrametati sunt/ uindicatu-
 ri contēptū/ plioq; commissio deuicti/ alii ceciderunt/ alii uero turpiter domi reuertentes
 tuadere potuerunt. Secuti aut aethiopes & arbitrates defecisse illos psumptione sua oēm aegypti/
 uincit optinere potius exarserūt/ gustatesq; eoz; bona/ ab eis se non abstinebat. Cūq; uicinas partes
 adeūtibus non psumeret repugnare/ accesserūt usq; ad mēphin/ & mare nulla ciuitate. f. resistere sua
 lente. His ergo malis obstricti/ ad responsa & diuinationes aegyptii sunt cōuersi/ & deo eis sbēte cō-
 silii/ ut auxiliatore uterent hebrae. iussit rex filiae ut daret Moysen ducē a se cōstituentū. Illa sacra-
 mentis pbitis/ ut nihil ei fieret malis tradidit Moysen/ p magno qdē bnficio iudicās eius auxiliū/ &
 ad nihilas sacerdotēs/ q eū uelut hostē pdixerāt/ occidendū/ qsi nescientes q; aliqn utile foret eius au-
 xiliū. Moyses uero a Thermit exoratus pariter & a rege/ libēter hoc suscepit opus. Gaudebat ergo
 sacri ueriusq; genus scribae/ aegyptiorū qdē tanq; eius uirtute hostes deuicerent/ & Moysen ipso dolo
 cōprimerent/ hebraeor; aut tanq; haec eis occasio foret/ aegyptios oīno diffugere/ quo Moyses eoz;
 dux esset. Ille anteq; hostes cognoscerent/ eius iuationē sumēs ducebat exercitū/ nō p fluuiū iter faci-
 ens/ sed p terrā/ ubi sapientiae quoq; suae mirabile fecit iudiciū. Nā cū terra ualde sit sana iter agenti-
 bus/ pp reptiliū multitudinē/ quā illic haec oīa nascunt/ ita ut ē q apud alios non sunt/ sola illa terra
 nutriat uirtute atq; malicia/ & aspectu solito differentia/ quoq; uerit aliqua ēt uolutilia/ ut cū de terra
 nocere nequeant/ superuolando non prouidētes occidant/ pro cautela exercitus & itinere eoz; inno-
 xio/ hoc mirabiliter adinuenit. Plectas ex papyro fecit in modū arcarū/ easq; coplēs de hibicibus se-
 eū portabat. Hoc autē animal serpentibus inimicum est/ fugiunt enim eas aduenientes/ & cū se cela-
 re uoluerint/ uelut flatu cernorū ab reptē deuorant. Hibices ualde sunt mansuetae/ & generi tantum
 serpentino feroces. Et de his quidem praetero nunc scribere/ non ignorantibus graecis quale sit ge-
 nus hibicis. Dum uero ad terrā nutrimentū bestiarum uenisset/ per eas ut dixi naturam serpentū ex-
 pugnantibus/ eisq; uelut aduersus hostes utebantur. Hoc ergo modo iter agens/ atque antequam aethiopes
 agnoscerent superuenit/ & congressus cum eis pugna/ deuicit/ spēs; quā habebant contra aegyptios
 & eorum ciuitates abstulit/ ibatq; subuertens omnia/ & terram aethiopicū maxima uirtute deu-
 stabat. Tunc p foelicitate/ moyses cū de labore suo gustasset/ aegyptiorū exercitus fatigationē mini-
 me sentiebat/ tanq; praeter eum seruitutem & nouissimū subuersionis periculum potuissent aegyptii
 sustinere. Post haec autē insequentibus aegyptiis cunctos aethiopes in Saba ciuitate regia aethiopiae
 quam postea

quā postea Cābytes Meroen denominauit a fororis suae nomine obfidebant. Erat. n. inexpugnabilis locus ille cū & Nilus circumdaret eū & circuncluderet & alia flumina Aftabus & Aftabus flus etus difficiles obicerent eis qui illic transire tentarent. Ciuitas. n. interior existens habitabat / ut in flus muro circumdata uallo fortissimo / & cōtra hostes qdē propofitus h̄ret fluuios. Fofata uero grā dia inter muros & flumina sunt / quatenus inundari non possit ciuitas / aquae illic uolentia deportata. Haec res illa flumina transeuntibus difficilē faciebant ciuitatis uisionē. Cū ergo grauius ferret Moyses segnitium exercitus / qñ hostiis nequaq̄ uenire p̄sumeret ad manus tunc aliqd tale pronenit. Tharbis filia regis aethiopiū fuit. Quae dū Moysen circa muros exercitū applicatē / fortiterq; uideret pugnante eis efficacitā xpientiaq; mirata / & despantibus iā pridē aegypti / libertatis aurore eū ex / stitisse bonos suae euentus foelicitatis exstimans aethiopiū. s. exultābus in his q̄ circa eos gesserāt eūq; tunc piculis inherere conspiciens in amore eius est lapsa crudelē. Et cū passio p̄ualeret / misit ad eū fidelelissimos seruoq; ut ei de nuptiis loquerent. Illo uero sermone eius suscipiente ut trāderet ci uitatē / p̄bitisq; federibus / ut & uxore eā ducere & ciuitatem obrinens / nequaq; pacta transcenderet / effectus uerba puenit / & post necē aethiopiū grās agens deo Moyses nuptias celebrauit & aegyptios in p̄pria terrā reduxit. Illi uero ex qbus saluabāt a Moysē / ex his odiū aduersus eū hēbāt & feruetio ribus aduersus eū cōsiliū utebāt arbitratēs nō pp bonos actus eū in aeḡpto ita creuisse / inouerūtq; regi / qd de facta caede puenierit. Ille itaq; apud se industria uiri cōtinuit / iudicia uero ducatus Moysē / os / & opp̄ssionis suae formidine tactus cōpulsusq; a sacris scribis / nitebat in Moysēos caede ḡsflari.

Moyses cognitis insidiis regis aegypti latenter effugit & ueniens in Madian / habitauit cū Ra / guele sacerdote / cuius filiam accepit in uxorem. Capi. VIII.

Vi dum cognouisset insidias eius laenter effugit & itinēribus obfessis / p̄ desertū fugam expleuit. Cūq; ei ciborū esset inopia / uiribus tolerantiae p̄ualebat / eueniensq; ad ciuitatē Madian circa mare rubrū positā / cognomē h̄ntē ab uno filiorū Abraā de cethura p̄ge / nito sedens sup quēdā puteū / ex labore atq; miseria ḡsecebat existente meridie non p̄ cul a ciuitate. Quo ei actus accessit hmōi ex usu prouincialū cumulū eius uirtutis ostendēs / & occa sionē ad meliora p̄bens. Nā cū sint loca inaquosa p̄cedebāt pastores ne forte a puteis aq̄ exhauriret ab aliis / & oues potu necessario priuarent. Astiterunt itaq; tunc ad puteū septē uirgines sorores. Ra guelis filiae sacerdotis q̄ multo honore apud p̄uinciales habebat. Quae gregū patris curā agentes eo q̄ hoc ministeriū ēt mulieribus regionū sit Trogloditarū / sufficientē aquā de puteo leuauerūt / ex p̄cantes ut greges suos abundantī irrigatione satiaret. Supueniētibus uero pastoribus & uirgines expellentibus / ut aquā ipsi occuparent. Moyses crudele iudicans puellas despiciere iniusticiā patien tes / uolentiaq; uiroq; sinere potiorē q̄ uirginū / illos qdē prohibuit uiolentes esse / uirginibus aut op / portunū p̄bit adiutoriū. Quae beneficiū ipetato uenerunt ad patre iniuriāq; pastoz; narrantes / & solatiū sibi p̄bitū peregrini rogabāt ne eius beneficiū esset uacū / ne retributione debita priua / ret. Ille aut & filias approbauit circa benefactorē ita studentes / & Moysen ad uultū suū iussit adduci iustissime gratiae p̄mia meritorū. Cūq; uenisset & filiaq; testimoniū ei de suo solatio declararet / eis uirtutem admiratus / non fore eius auxiliū sine bona reparatione dicebat / sed idoneum se ad reddē dā gratiā / ita ut magnitudine reparationis mensurā possit transcēdere b̄nfacti. Fecitq; eū quasi filiū & unā filiarū ei dedit in uxore gregūq; suorū i qbus omnis erat antiquis barbarie possessio / eū uoluit habere curam & dominum. Et Moyses quidem dū hāc impetraret a gehegleth iethro / hoc enim cognomen erat Ra gueli / debebat ibi pascendo eius grāges.

De rubo q̄ uidebat Moysi quasi arderet / q̄ tñ nō cōburebat / ubi audiuit mandatū diuinū ut re uertens in aeḡptū / liberaret filios israhel opp̄ressiōe aeḡptiorū. Capi. IX.

Ost hāc aut tempora dum pasceret gregem in monte q̄ uocatur Syna / dūcebat oues q̄ mons est excelsus & ad passuras eḡegius optimas herbas habens. Hic dum esset opinio habitare deū / primitus nemo pascebat / qa pastores illic minime ambulare p̄sumebāt quo tamen prodigium ei mirabile nimis apparuit. Ignis namq; depascens rubi uiridita / tem / eiusq; florem transit innoxius / fructiferosq; ramos nullo incendio dissipauit. Cūq; flamma uehe mens & uelocissima esset ille ēt ipsam uisionē inopinabilē formidatus obstupuit / & potius dū uocē ignis emitteret / & noie eius uocaret uerbaq; facere uideret / qbus etiā eius fiducia p̄summentis ad loca accedere ubi nullus hominum primitus ambulasset / eo q̄ essent diuina redarguit eiq; suafit / ut procul ab igne recederet / & ut sufficeret ei quae uiderat / cum esset bonus uir magnorumq; p̄oles uirorum nihil amplius indagaret. Prædicatq; ei futuram gloriam & honorem apud homines p̄re / sente deo / iussitq; ut ei fiducia abiret / aeḡptū / dax & princeps futurus multitudinis hebraeorum & cognatos proprios ab illorum iniuria liberaretur. Nam & terram inquit habitabunt hanc foelicē q̄ habitauerat pater uester Abraam / omnibusq; adepturi sunt bonis / ad hāc utiq; te eos tuq; lapia de ducere / iussitq; ut educēs hebraeos ex aeḡpto sacrificiū gr̄arū actiōis ueniēs ad illa loca celebraret.

Hac ergo

Hac ergo ex illo igne diuina uoce prolata sunt. Moyses ergo obfupescens in his / quae uiderat / mal / to potius q̄ audierat uirtuti inq̄ tuae non credere dñe / quā & ipse colo / & maiori bus meis apte ap / paruissē non dubito / uelansissimū secundū meā sapiam eē puto. Verūtn̄ h̄elito / q̄ eadmodū uirgina tus & nullius uirtutis idoneus / aut suadeā uerbis / quatenus cognati relinquentes terrā quā nūc habi tant / me sequant ad quā eos ipse deducā / aut uel si ipsis satisfiat / quō potero exigere Pharaonē ut di mittat hebraeos / quoz; laboribus & opibus uirtus eius foelicitatis auget. Deus ā t eū in oibus cōfide re seq; adesse / p̄mitens & ubi qdē opus eēt suasionē / uerba p̄bitur / ubi aut opib; uirtutē ministra turū / iussit ut baculo in terrā / p̄iecto fieret serpens / quo signo crederet relinquentes terrā quā dñe / cisset. draco cōuolutus repebat spiris ingentibus / & tanq̄ cōtra se p̄sequentes suū caput sauisimū ī surgebat / q̄ deinceps factus ē uirga. Post hoc uero mittere eū dextrā in sinū p̄cepit / obediēsq; eā cādi dā & uelut coloris niuei ptulit / post qd tñ ad solitū est reuersa. Iussit iterū aquā de p̄ximo sumere / eā in terrā proicere / uidit colore sanguineo factā / mirantēq; in his cōfiderē p̄dicebat deus / & adiuto rē sibi eū nosse maximū / & signis his ad credendū apud oēs uisurū / dicebatq; / missus a me / secundum mea mandata / facies uniuersa. Iubeo ergo te in nullo te tardantē / ad aeḡptū festinare / die noctūq; la / borantē ne tua tarditas maius tps faciat hebraeos in seruitutē cōsistere. Moyses āt non diffidēs ī his q̄ diuinitas promittebat / inspectoz; talū iudiciorū / & auditor factus orabat / ut hac uirtute eodē mō experiret ī aeḡpto / supplicabatq; ne nomini sui deus noticiā ei celaret / ut dū uoci eius participatus fuisset pariter & aspectū / insup agnosceret / & uocabulū / quatenus sacrificans noiatim eū adesse ho / stis supplicaret. Et deus qdē ei suā significauit appellationē / quā p̄mitus hoies nequaq; uidebant / au disse de qua mihi fas dicere non est. Moyses itaq; illa signa non tunc solūmō / sed semp; & ubicunq; contingeret faciebat. Ex qbus oibus plus maiorē ueritatē signis distribuens / deūq; p̄picū & suffra gatorē habiturū se credens / & domesticos se saluare sperabat / & aegyptios malis afficere.

Moyses regressus est in aeḡptum secundū mandatū domini / ubi faciens signa & prodigia ma xima eduxit filios israhel de aeḡpto in manu ualida. Capi. X.

Vdiēs quoq; aeḡptiorū regē pharaonē fuisse defunctū / sub quo ipse defugerat / petiit ra guel ut eius p̄missu p̄ utilitate cognatoz; iret in aeḡptū / sumensq; Sephorā uxore filiae Ra guelis / & filios quos hēbat ex ea Gersam & eliezer / retēdit ad aeḡptū. Nominū ue ro horū Gerfa qdē hebraea lingua significat ī terra peregrina. Eliezer āt q̄ adiutore pa trio deo usus aeḡptios effugisset. Cū uero uenisset in xta montē frater Aarō deo iubē te occurrit ei. Cui moyses significauit q̄ in monte conigerūt / pariter & diuina mandata. Proceden tibus aut eis / occurrebat nobiles hebraeos / eius s̄sentia cognoscētes. Quibus Moyses quō uerbis sua dere nō poterat / signa sibi ostensa monstrabat. Illi stupore eoz; q̄ inopinabiliter inspiciebant oīno credebant / & ex oibus erat in sp̄ maxima constituti / deo. f. eoz; p̄uidente securitate. Dū uero iam obedientes hēret hebraeos moyses / p̄mittentes securos se q̄ iuberet / libertatēq; respicere / uenit ad re / gē illū q̄ nup̄ susceperat p̄ncipatū / & quocūq; inuenerat olym aeḡptios ab actioibus cōp̄ressos / cū fuis set eoz; direpta puincia declarauit / & qa militia & laboribus magnis usus tanq̄ pro suis post diuersa picula nō dignā retributionē accepit / intimaui / p̄iter ēt q̄ illi in mōte Syna contingerat / deiq; uo / ces & signa singularia ab eo monstrata pp fidē rerū decenter exposuit / rogauitq; ne discredēs in his / p̄ pedimentū faceret dei uolūtatī. Deridente uero rege / Moyses ope fecit / ut conspiceret signa q̄ fuerāt in monte Syna monstrata. Ille ergo dedignatus / illū qdē malignissimū appellauit / & prius aeḡptio / rū fugisse seruitiū / & nūc pro seductione remeasse / & pdigiorū opus stuporēq; factū magicarū artū appetisse remedia. Cūq; hāc dixisset / iussit sacerdotes eadē q̄s ille facere uisiones tanq̄ aeḡptiū ēt in hac disciplina sapientes existerent / & quasi non solus moyses peritus esset rerū / quas ipse p̄ deum posset explere / ut qd erat ualde mirabile / si ēt ab aliis fieret ostenderetur / quomō humana doctrina constaret. Et ponentibus illis uirgas / dracones facti sunt. Moyses aut non expauit sed ait. Nec ego q̄ deō rex aeḡptiorū despicio sapientia / sed tanto melius hāc a me q̄ horū magica arte sunt facta / quā to humanis diuina esse constat meliora. ostendā uero non artibus magicis / nec errore / sed subsistere ueritate / q̄ mihi sunt dei prouidentia & uirtute patefacta. Cūq; hāc dixisset / proiecit in terrā uirgā iussitq; eā ut eā in colubrū uerteret. Illa obediens ēt aeḡptiorū uirgas q̄ uidebant esse dracones / de / uorauit / insiliens donec consumeret uniuersas. Quā in suo schemate redeuntē / sumpsit denuo moy / ses. Rex autem nihil maius in hoc actu se uidisse simulauit / sed iratus & in nullo eum p̄ferri di / cens aeḡptiorum sapientia & integritati iussit ei qui super hebraeos uidebatur esse constitutus ut nullam eis p̄beret requiem / sed maioribus quā prius eos malis affligeret. Ille ergo cum prius eis p̄ beret paleas ad lateres / nihil ulterius dedit / sed die quidē opibus eos faciebat affligi / nocte uero pa / leas congregare. Cum eis duplex hoc malum existeret / & arumna per illū crudelior insitisset / ille neq; minis regis fatigatus est neq; increpationibus cessit hebraeorum / sed animam suam constituit ad utraq; ut & laboraret / & libertatem cognatis acquireret / ueniensq; rursum ad regem suadebat ei ut dimitteret

ut dimitteret hebræos ad montē Syna/sacrificaturus deo. Hoc. n. p̄cepisse dñm dicebat. & in nullo contradicendū illius iussioni exorabat/deū; p̄picū fore cunctis/ si eos dimitteret egrediēdi phibēdo illos sibi metē reputaret patiendū q̄cūq; patiunt q̄ p̄ceptionibus dei contra dicunt q̄n̄ eis q̄ irā in se conuenierit diuinā in oibus oboriunt aduerſa. Ex q̄bus utiq; neq; terra/ neq; aer/ suauis exiſtit/ nec soboles eorū naturali mō progrediūt/ sed inimica oīa & aduerſa fēire ægyptios edicebat/ & hebræorū populū abire ex illo; puincia ēt illis nolentibus affirmabat. Rege uero Moyſes deſpiciente fer/ mones nullāq; conuerſionē ſui ad talia faciente paſſiones peſſime q̄s ſingulas explanabo ægyptios i uerſerunt/ nec prius ſte debant quā eorū experientia p̄ciperent ſimul & q̄a uellet deus Moyſen in nullo eorū q̄ p̄dixerat monſtrari mendacē; & q̄a p̄deſſet hoibus/ ut diſcerent obſeruare & facere ea/ in q̄bus non poſſet offendi diuinitas/ ne ad iracundiā conuerſus/ in eorū iniquitatibus ulciſcatur. Fluuius. n. eis ſanguineus dei uolūtate p̄fuit. & q̄ bibi non poſſet/ cū fonte aquarū aliū non haberent/ non colore ſolūmō talis erat/ ſed ēt de contingētibus doloris amari gemitū inferēbat/ eratq; talis ægyptiis/ hebræis autē dulcis & potabilis exiſtebat/ licet naturaliter uideret eſſe mutatus. In hoc miraculo rex timēs. atq; hæſitās p̄p̄ ægyptos/ abire p̄miſit hebræos. Cūq; malū fuiſſet aliquo mō releuātū rurſus ſiniat p̄mutauit/ nec eos abire p̄miſit. Deus autē illo contēnente poſt calamitatis ablationē/ & no lente a ſua malicia rēperare aliā intulit ægyptiis plagā. Ranax/ nāq; infinita multitudo eorū terram late depaſta eſt/ plenuſq; erat his. at fluiuius/ & polluebat eorū potus/ & aialibus ibi putrefcētibus/ ſetor cūctis noxius exalabat ex aq; etatq; cūcta regio hmōi malo plena/ ebullientibus ranis & mō/ ritzibus/ q̄ ēt domeſtica eorū habitacula ualde uexabant/ dū in cibis ſepius inuenirent/ & poculis & in cubilibus eorū inābulantes/ ſetorq; crudelis erat/ & abominabilis morientibus ranis ac putrefcētibus. Dū his ergo malis ægypti p̄merent/ iuſſit rex Moyſen tollentē hebræos abſcedere. Cūq; dixiſſet hoc/ repente ranax/ exterminata eſt multitudo/ & terra ſimul & fluiuius in ſua reuerſi ſunt natura. Pharaō uero mox ut paſſionibus terra priuata eſt/ oblitus calamitatis illius/ rurſus retinuit hebræos/ & tanquam ſi plurimas paſſiones experiri uelit/ nequa q̄ dimiſit Moyſen populūq; diſcedere quē prius timore potius q̄ prudēti aīo abire decreuerat. Rurſus ergo alterius mali p̄cuſſione eius ſalacia diuinitas uulnerauit. Pediculorū nāq; iſtina multitudo ægyptiis pullulauit/ ex interioribus ebulliens/ ex q̄bus mali male conſumebant/ neq; lauacris/ neq; medicamentorū unguentis genioſus hoc exterminare p̄ualente. Ob hanc ergo peſte/ Ægypti rex turbatus/ metuēſq; ſimul peſte ſui populū/ licet/ ſatue uerecundiā ſe deuictū uiri putaret habitūq; cogebat tñ a malo tēperare/ hebræiſq; cōceſſit egreſſionē. Cūq; hoc iterū leuigaret/ filios obſides & uxores reuerſionis ſuæ eos relinq̄re ſanciebat. Vñ irritauit potius deū/ credēs ſe eius quoq; puidentia fallere/ ſicut Moyſen. Sed illū latere non potuit ægyptū puniētē p̄p̄ hebræos. Beſtis nāq; multigenis & multimodis quoq; aſpectibus nullus oc/ currit/ eorū prius iſpleuit regione/ q̄bus & ipſi conſumebant/ & terra agricolatū cultura nudabat. Si quis. n. p̄imarū paſſionū p̄ditionē euaderet/ hoc langore & interito hominū talia ſubſtinentū ſuc/ cūbebat. Cūq; Pharaō neq; ſic dei iuſſionibus obediret/ ſed uxores qdē abire cū uiris diceret/ relin/ qaendos uero filios poſtulare/ non deſiuit deo/ unde calliditate eius diuerſis malis & maioribus de/ nuo ſupuenientibus caſtigaret. Crudeliter nāq; eorū corpa uulnerabat/ interius corrupta. Ita paſſim ægyptiorū multitudo conſumebat. Rege uero neq; hac plaga tēperate grando uehemens/ cū neq; prius in ægypto aer aliqd tale/ prulerit/ neq; ſimilis apud eos hiemis tēpore/ deſcenderet/ maiorq; q̄ apud habitatores boreæ/ patris & ſeptētrionalis aeris rigore deferret/ effluxit & fructus earū uſqueq; conſtegit. Deinde genus locuſtarū/ germen quod non fuerat uexatū grandine deuorauit/ ut eis generaliter ſpes terrenorū fructuū deperiret. Sufficiebat nāq; quēlibet ſine calliditate fatuū/ ēt ea q̄ p̄ dicta ſunt mala ad intellectū & cogitationē utilitatis adducere. Pharaō itaq; tñ iprudens/ quantum malig/ nūſus ſentiens cām/ deo tñ contradicebat/ iuſſitq; Moyſen cū uxoribus ſuis hebræos abducere/ ſac/ cultate uero eius deſerere/ eorū depopulandas domus. Moyſe uero non acceſcente ita dimitti eos/ quos oportere deo ſacrificiū de ſuis rebus offerre/ cū p̄p̄ hanc cām multo tpe morarent/ tenebræ p̄ fundiſſimæ & parte luminis non hñtes/ ægyptiis ſunt diſſuſæ/ pro q̄bus & uiſus eorū aeris craſſitudine clauſi ſunt/ eorūq; mori miſerabiliter cōpulerunt. Metuebāt. n. ne caligine ſimul abſorberent. Deinde his excaſſis poſt tres dies toridē; noctes/ dū nullatenus poenitentia ageret pharaō p̄p̄ egreſſum hebræorū/ accedens ad eū Moyſes ait. Quouſq; inobediens es iuſſionati dei/ tūbe dimitti hebræos/ non. n. poteritis ab his malis eripi/ niſi hæc uoueritis implere. Rex autē iratus in his q̄ fuerant dicta/ minas eius ſe caput auferre/ ſi ad eū ob hanc ſportunitatē denuo remearet. Tūc Moyſes neq; ſe de ſuis uerba facturū dixit/ ſed illū ipſū cū p̄ceribus ægyptiorū/ deſcaturū fore/ ut hebræi diſcederēt. Et ille qdē cū hæc dixiſſet abceſſit. Deus at oñdēs adhuc una plaga ſeruidēs ægyptios/ ut dimitteret hebræos/ iuſſit Moyſen ſcipere p̄p̄lo/ ut ſacrificiū paratū hērent/ eētq; ſiſtructa a decia die xā thici mēſis. uſq; ad q̄trādecimā q̄ apud ægyptios qdē Parmuthi/ apud hebræos autē Niſan uocatur/ macedones uero Xāthici eū appellāt. Et egreſſuros hebræos oīaq; portaturos aſſeruit. Et ille qdē iā

preparatos

preparatos habens ad egreſſionem hebræos/ & conſtitutos per tribus ibidem retinebat. Cū autē in/ ſtaret quartus/decimus dies/ omnes ad egreſſionem tendentes & imolantes ſanguinem/ domus pro/ prias yſſopi frondibus emundabant. Cūq; coenaffent. reliquas carniū tanquā egreſſuri concremauerunt. Vnde haſtenus ſecundū hunc morē ita ſacrificamus. Illāq; feſtiuitatem paſca uocauerunt/ qdē ſignificat tranſcenſionem/ eo q̄ illa die deus tranſcendere eos peſtem uoluit/ quæ. ſ. ægyptios uifiſta/ uit. Mors enim primogenitorū ita ægyptiis facta eſt/ ut plurimi procerum congregati circa regalia pharaoni perſuaderent/ quatenus hebræos ſub uelocitate dimitteret. Qui uocatū Moyſen abire p̄cepit/ arbitratus/ ut ſi de prouincia recederet/ iminentem ægyptiorū caſtigacionem ceſſare. mulieri/ buſq; honorabat hebræos/ alii quidem ut citius egredierentur/ alii uero p̄pter uicinitatis eorū cōſue/ tudinem. Et illi quidem egrediebātur/ ſlentibus ægyptiis & poenitentia uicinitas/ eo q̄ fuerint eis ſic crudeles tendebātq; ad ciuitatem nomine Licus/ quæ tūc erat deſerta/ ubi Babylon poſtea fabricata eſt/ dū cambieſ ægyptiū deuaſtaret/ celeriterq; agentes iter ad locū Beſephō/ tertia die ad rubrū mare deuenerūt. Et propter deſertū nihil de terra poſſent habere ciborū/ fermentata farina azymis panibus ex modico tempore tantūmodo coagulatis ueſcebātur/ hiſq; triginta ſuſi diebus/ longiori enim tempore eis nō ſufficerēt quæ tulerūt ex ægypto/ cū etiam is cibus ſub neceſſitate cuſtodiret/ nec ad ſatiētatē eodem uerent. Vnde ad memoriā illius inopia/ feſtiuitatem octo dieſu/ agimus q̄ dicitur azymorū. Omnis itaq; multitudo mulierū pariter & infantum egreſſorū cōſiderantibus inſtī/ mabilis erat. Qui uero ætatem habebāt aptā ad expeditū/ ſexcenta milia fuerūt/ reliqueruntq; ægyptū/ mēſe xantico/ luna. xv. poſt annos. xxx. & cccc. q̄ pater noſter abraam ueniſſet in chanaanam poſt iacob autem aduentū in ægypto/ anno. cc. & quinto. Moyſes autem erat quidē anno iam. lxxx. frater autem eius aaron tribus annis maior extabat. Portabant etiam oſſa Ioseph/ dū hæc ille ſuos filios facere præcepiſſet.

Quomodo ægypti poenitentia ducti q̄ dimiſſent filios Iſrahel/ inſecuti ſunt eos uſq; ad mare rubrum/ quod diuiſum uirga Moyſi præcipiente domino/ ingreſſi ſunt filii iſrahel/ & ſecco ueſtigio traſierunt/ illud ægypti autem perſequentes ingreſſi ſunt poſt eos/ ſed reuertente mare in ſeipſum ſuffocati ſunt fluctibus.

Capi. XI.

Oro cū ægyptios hebræorūq; peniteret egreſſus/ rexq; grauiter ferret/ tanquā ueneficiis/ Moyſes ſigna illa facta fuiſſent/ deliberauerunt ſuper eos irruere. Et ſomentes arma p̄ ſequebant/ tanquā reuocaturi eos/ ubi cūq; cōprehendiſſent/ nec eos ulterius deo dimitterent/ ſeq; contra eos facillime ſualere iudicabant/ cū & inermes eſſent illi/ & itinere fatigati. Et a ſingulis occurrētibus regentes quo abiret/ p̄ſequi cū ſtudio feſtinabant/ licet moleſta ſit illa terra iter agentibus/ non ſolū expeditis/ ſed et ſingulariter ambulā/ tibus. Moyſes autē p̄ ea loca p̄uide ducebat hebræos/ ut ſiqdē poeniteret ægyptios/ & p̄ſequi uellent hebræos/ ſupplicii malicia ſuæ/ & tranſgreſſionis indubitanter exuoluerent. Per paleſtinā uero graui/ ter ſerebat tranſire p̄ antiquā moleſtiā uolebatq; quolibet mō latere p̄gēs. Cōſina. n. eſt ægyptio/ rū hæc puincia/ & p̄pterea uia qdem ducente ad paleſtinā populū nō eduxit/ p̄ deſertū uero multū iter agens/ malaq; p̄peſſus innumera/ ad chanaanā ſtudit puenire/ inſup & p̄p̄ mandata dei iuben/ tis adduci populū ad montem Syna/ ſacrificiū illic oblaturos. Apprehenſis ergo hebræis ægypti/ ad ſiū parabant/ & multa uirtute p̄ſecuti cōcluſerant eos in puulo quodā loco. Sexcenti. n. curſus eos p̄ſequabant/ & equites quinquaginta milia/ & ducenta milia/ pariter armatos. Et itinera qdem clauſerunt/ q̄bus hebræos fugere iudicabant/ inter rupes intranſgreſſibiles eos & mare claudentes/ ubi terminat mons ex aſpirate uiaſ/ nimis imenſus. Et fugā eis penitus a mutantes/ a maritima & montis cōgreſſione hebræos militibus obfederūt/ os ipſum fuge claudentes/ ut egreſſum eis ad eā/ peſtria denegarent. Non itaq; tollerabant obſeſſionis modū hebræi/ p̄p̄ egeſtatē neceſſariorū/ neq; fugæ facultate hñtes/ armisq; p̄uati qui licet ſi pugnare uellent/ eis ſpes rerū omnīū amiſſa uideret/ niſi ſenctiplos traderent uolūtati ægyptiorū. His ita factis/ moyſen in oibus culpabant/ oblitq; ſi/ gnorū q̄ eis fuerant a deo/ p̄ ſua libertate monſtrata/ uſq; ad hoc uenerunt/ ut etiā prophetā q̄ eis ſa/ lutis dona p̄miſerat/ p̄ incredulitate lapidibus niterent/ obruere/ ſeq; tradere cogitarent/ eratq; lu/ ctus & gemitus mulierū & infantū/ ante oculos hñtū mortem/ montibuſq; ſe & mari claudentibus ſimul & hoſtibus & fugā nullatenus ex iſtis inuenientibus. Moyſes autē licet eſſet in eū exaſpata mul/ titudo ipſe tñ circa prouidentia eorū nō ceſſabat/ ſed hæc oīa iactabat in deū qui eis etiā iā alia q̄ p̄ dixerat/ p̄ eorū libertate conuulerat/ & neq; in hoc reliquendos eſſe inimicis dicebat/ neq; ſeruituros neq; pituros ſtanſq; in medio ait. Nec hoibus quidem bñ conuerſantibus circa nos iuſti erat nō cre/ dere/ de dei uero puidentia uos deſperare opus non eſt/ a quo uobis oīa puenerunt/ q̄cūq; p̄ me ad ſalutem & libertatem ſeruitutis ueſtræ neq; ſperantibus p̄miſit/ cū potius inhaſitatione/ ſicut/ put/ ſtis uenientes/ oporteret nos adiutorū dei ſuſtinere/ cuius opus erit etiā nūc in tali nos difficultate/ cō/ eluſos/ ex deſperatione ſicut uos creditis habituros ſalutem/ & ex hoſtibus libertatē qui fortitudine

C

conuersi sunt/ stetit; ille in medio uenisse se a deo dicens: & portare eis p̄ hæsitationibus p̄sentibus liberatē. Et post paululū ortygū multitudo quas sc̄ipue nutrit sinus arabicus/ trāsensō medio/ mari superuolauit/ & post laborem uolatus quasi ad terrenam requiem descendit inter hebræos. Illi ergo tanquam alimentum sibi a deo collocatum comprehenderūt eas. Tunc Moyses ad orationes dei repente conuersus est/ qui promissioni suæ compleuit auxilium. Mox autem post occasionem cibi prioris/ etiam secundum eis deus emisit. Extendente namq; Moysē manus ad orationē/ ros descendit ex aere. Cūq; fuisset eius manibus illinitus. Moyses arbitratus est etiam hoc ad cibum eorum a deo fuisse collatum/ gustauitq; & lætus effectus/ ignorante multitudine/ imbrem esse credente/ & temporis esse pluuiaū quod adibat. Ille docebat eos/ quod nō secūdum eorum opinionem ros ex cælo descenderet/ sed ad salutem eorum cibumq; uenisset. Et cum gustaret fidem credendi præbebat eis. Illi uero imitantes ducem/ delectabatur in cibo. Melius enim dulcedine & delectationē habebat ualde suauē. Simile autem erat aromatisbus præcipuis/ & magnitudo eius similis semini coriādrī. Festi nabāt quoq; singuli colligere uehemētē. Quibus præcipiebatur/ ut omnes ex æquo p̄ dies singulos assari mensurā colligerēt. nec esset ille cibus in crastinū relinquendus. hocq; fiebat/ ne debilibus colligendi difficultas existeret/ uirtute ualentū/ & hoc ad necem accederet. Qui tamē plus a præcepta mensurā collegissent/ nihil amplius quā labores habebāt cum maius nihil illis quā assariū inuenirēt & quod remaneret in crastinū/ nulli utilitati proficeret/ quādo uermes illud & amaritudo consume ret. Sic ergo erat ille cibus diuinus & inopinabilis/ & huiusmodi ultio fiebat ipsarū rerū priuationes seruātibus. Hactenus autem sic rigat̄ imbribus locus ille/ sicut etiam tūc a Moysē standū diuinitas misit hunc cibū. Vocant autem hebræi hunc cibū Māna. Māna itaq; interrogatio est in nostra lingua dicēris/ quid est hoc. Illi igit̄ gaudiū in his quæ eis fuerāt celitus missa celebrabant. Quo cibo. xl. annis usi sūt quāto tempore in deserto fuerūt. Cum uero inde migrassēt/ uenerunt in Rafidin/ passū nō missimas pro intolerabili siti miserias. Nam cum præcedentibus diebus pauca aquæ difficultatem habuissent/ tunc omnino comperentes terrā ita quosam/ in malis erat/ rursusq; irascebant̄ in ducē. Ille ergo paululū multitudinis impetū deuittans/ dei conuertebatur ad præces rogās ut sicut cibū eis indigentibus præbuit/ sic etiam potū daret/ cum peteret eis gratiam cibi nō existente potū. Qui do/ nū diu nō distulit/ sed præbiturū se Moysi tantā aquæ multitudinem unde non possit sperare promi sit iussitq; ut uirga percuteret petrā quæ ibidem erat apposita/ & ex ea fumeret abundantia rerum quibus egerent. Curabat enim ut neq; cum labore potius eis adesset. Hæc ergo Moyses a deo sumēs ueniebat ad populū sustentemur & in eum conspicientem/ uiderat namq; iam eum de monte descen/ dere. Cum uero uenisset/ liberaturū se eis etiam de hac necessitate dicebat/ deū/ donatāq; salutē nō spe ratā/ & de petra eis fluuiū manare/ promissū. Quibus obstupescētibus hūc auditū/ si eis siti & itinere fatigatis necessitas ad hæc fieret/ ut petrā incidere. Moyses uirga percussit petrā/ illaq; scissa/ aqua manauit copiosa & ualde perspicua. Illi igitur inopinabile factū mirati sunt. Quod cum uiderent/ iam eis etiam ipsa siti cupiditas est ablata/ bibentibusq; dulcis & suauissimus erat potus/ & quale donum esse deo donatē uideretur. Tunc ergo Moysen mirati sunt/ qui a deo sic fuerat honoratus/ & facticijs pro dei prouidētia collata sibi/ imperdebat. Declarat autem scriptura in templo repo sita/ eo quod deus prædixerit Moysi/ aquam hoc modo de petra manaturam.

Quomodo pugnantēs cum hebræis amalechitæ & qui cum eis erant deuicti sunt/ & israhel prædā hostium perceperunt.

Capi. II.

 Vm uero hebræorū nomē iam ualde ubiq; diuulgaretur/ & de his sermo crederet in ti more nō paruo prouinciales erant/ & mittentes legatos adinuicem solatia deposcebāt ut simul uiros illos interimere niterēt. Erant autem in hoc instantes/ qui Gohorthe pe tram inhabitant. Qui uocātur quidem Amalechitæ/ pugnatōres at̄ maximi illarū tūc gētium existebāt. Quorū quinq; reges inuicem semetipsos/ & circū habitātibus ad bella cōtra hebræos rogabāt dicētes exercitū alienū & ægyptiorū/ seruitia fugiētē/ sibi iuasio nes inferre nec bonū sibi fore si tale factū despicerent/ sed ut antequā eorū fortitudo ad maiorem tenderet potestātē/ & ipsi magis pugnare inciperēt confidentes/ eo quod illis nullus resisteret/ destru endos eos esse cautissimū atq; sapientissimū edicebat. Et poenā etiam de deserto & actibus suos il lic gesserant exigēdā/ q; nō ita possit euenire/ cum ciuitatibus/ atq; bonis eorū manus iniicerēt. Alii ergo inchoantē inimicorū uirturē mollire/ & deicere optimū esse/ magisq; iam p̄scentē prohibere credebāt. Alii uero hoc superflū putabāt. Alii nullā occasione eis aduersus se fieri p̄mitterebāt. Hæc & his similia p̄ multas prouincias adinuicē legationibus agitātes/ deliberauerāt aduersus hebræos bella suscipere. Moyses itaq; cū nihil belli speraret/ hæsitationē & turbā habuit repete/ prouincialū/ & ad cōgressionē iam p̄paratā/ subitaq; picula hebræorū/ multitudinē turbabant/ quia licet oīum re/ rū haberent inopiam/ potiorē tamen necessitatē pugnandi cum hominibus qui essent rebus omni bus bene conditi putabant. Moyses autem consolari cœpit eosq; considerare/ deposcebāt/ decretosq; dei credere

dei credere quo sæpe fuerant liberati. Et quia debellarent eos etiam qui eorū hostes existerent/ arbi trari exercitū quidem multū & omnibus armis instructū/ sed pecunias. alimenta/ hæræ/ res in quibus solent homines consiliū pugnare/ in auxilio diuino consistere/ & sibi per deū oīa hæc adesse. Inimico rū uero manū paratā/ inermem debilem tanquam nō fuerint quæ istos habere constaret/ deo uolente facile superari. Scire autem eos oportere dicebat/ qualis eorū auxiliator fuisset in multis iam experi mentis & grauioribus. Et quia in præsentī quidem bello haberent labore aduersus homines/ cū uero fuerat eis sitis & famis inopia/ & in motibus atq; mari periculum/ ubi fugam inuenire non poterant hæc oīa diuino solatio deuicissent. Ergo rogabat eos promptiores esse/ tūquam omnī rerū facultas eis esset/ ita ut hostibus preualerēt. Et moyses quidem populū huiusmodi uerbis exacuens/ ad præli um conuocauit tribuū principes. Et postea singulos adinuicem. luuenes quidē exorabat/ senioribus obedire. Illos autem ut uerba ducis audirent. Erant autē eorū animē in periculo constitutā/ & ad præ sentia preparatē sperabantq; aliquādo a malis huiusmodi liberari. Iubebāt quoq; moysen/ ut ad bel la preiret neq; tardaret/ ne dilatio eorū fiducia impediret. Ille uero ex multitudine pugnacē eligens iuuentutē/ super eos instituit Iesū ualde filiiū de tribu effraim/ ualde robustū/ & labores tolerare fortis simū/ ad cogitandū similitū/ & loquendū nimis idoneum qui nosset decenter deum & Moysen colere doctore pietate/ essetq; apud hebræos aptus. Paucos uero circa aquā constituit/ & plurimos autē to tius exercitus circa infantū mulierūq; custodiā/ & tota nocte erant p̄parati/ quæciq; fecerant arma sumentes/ & duces proprios intendētes tanq; p̄sū aggressuri dū eis p̄sciperent. Inuigilabat at̄ & Moyses Iesum docendo/ quemadmodum exercitū collocaret. Incipiente uero die iam pandi rursus po// scbat Iesum ne minor inueniret in opere quā circa eū spes esset uniuersorū/ gloriam p̄sentis militiæ in futuris nationibus possessurus. Hebræorū uero nobilissimos seorsum rogabat/ cūctāq; pariter mul titudinē exortabat armatā. Et ille qdem cū ita constituisset exercitū sermonibus & operū p̄paratiō bus/ discessit ad motē/ deoq; similis & Iesum credidit expediti. Miscebant̄ itaq; hostes/ & i manibus erat bellū fiduciaq; & uiribus utebant̄ in inuicē. Deniq; donec Moyses manus extendebat ad cœlū hebræi cōp̄mebāt Amalechitas. Cūq; laborem ex defectu manuū Moyses ferre non posset/ quia quotiēs manus deponeret/ tonit̄ hebræos p̄dere continebat/ iussit fratres Aaron & sororis Mariæ uirū noīe Vir sibi assistere/ eiusq; manus utroq; latere continere/ & adiunātes eū nō permitterent la borare. Quo facto hebræi Amalechitas fortiter deuicerūt/ & oēs interissent utiq; nisi nocte supuēni ente/ populū recessisset a cæde. Victoriā quoq; optimā atq; p̄fectā nostri habuere maiores/ inferen tesq; sibi bellū uicerūt/ & circū habitātes deterruerūt. abūditatiq; potiti sūt magnorūq; bonorū quæ suis laboribus hūerūt. Deuincētes nāq; exercitū hostiū/ maximas diuitias & publicæ & puatim pos sederūt oēs/ cū p̄mitus et̄ alimētis necessariis indigerēt. Fuit autē eis nō solū in p̄senti/ sed et̄ in futuro bonoq; cā huius quā p̄diximus pugnæ p̄fectio. Non tantūmodo. n. corpora hostiū seruitio subdide rūt/ sed et̄ mentes & cūctis circū habitātibus post illorū deuictionē affuere terribiles. eiq; diuitiarū maximum culmen adiectū est. Nā fugientes inimici/ magnā copiā argētei similis & auri reliq̄rūt in castris/ & uasa eræa quibus ad uescendū utebant̄ multāq; & insignē abūditatiā utrarūq; rerum/ idest or namētorum textiliū pariter & armorū/ & aliorum quæ præparabatur ad præliū/ diuersaq; iumē ta & q̄cūq; moris est/ sequi iter agentem exercitum/ prudentiāq; repleti sunt hebræi ope fortitudinis & multum desiderium uirtutis erat in eis. Semper enim laboribus infestebāt/ omnia se capere iudicā tes. Huius ergo belli hic extitit finis. Postea uero Moyses exuebat mortuos hostium/ & arma fugien tium colligebat/ & hæc uiris pugnatōribus exhibebat ducemq; militiæ Iesum/ præconis attollebāt/ exercitū resuscitante cuncta quæ gesserat. Nemo ergo hebræorū mortuus est/ hostium uero tati/ quā tos neq; numero comprehendī possibile est. Pro gratiæ uero actione Moyses sacrificans altare cō struit/ quod dei uictoriā nominauit/ prophetauitq; omnes fore perituros Amalechitas/ nihilq; eorū in futuro relinque/ndum/ eo quod contra hebræos in solitudine dimicassent/ & nequāq; p̄sitis in ca lamitatibus pepercissent. Tunc exercitum fessum conuiuiorum opulentia reparauit. Hoc ergo bel lo contra hostes suos post egressus ex ægypto primitus ita pugnauerunt. Cum uero pacificas post uictoriā Moyses hostias obtulisset/ fecissetq; non paucis diebus hebræos cessare post pugnā/ pdu xit ordiatū exercitū/ multa nāq; eis iā copia erat armorū. Et procedēs paulisp̄ tribus mēsis postq; mouit ex ægypto/ uenit ad motē Syna/ ubi ei circa rubū multas uisiones factas fuisse p̄diximus.

Quia fecer̄ suū iter moyses ad se uenientē ad montē syna libenter excepit. Capi. III.

Væ Raguel fecer̄ audietus eius foelicitatem/ liberet occurrit. Et Moyses excipiens cū eo sephora uxore suā & filios/ delectatus aduēu eius facto sacrificio epulas copiosissimas populo ministrabat iuxta rubum qui flamas euascat/ & multitudo quoq; per cognatiō nes epulis uescebatur. Aarō autem sumens Raguel & qui cum eo erant/ hymnos canē bant in deum qui eius salutis & libertatis & egressionis auctor exiterat. Simulq; laudabant ducem/ q̄st̄ eius uirtute cuncta eius prospera contigissent. Et Raguel quidem præconia multa plebis apud

Moyſen de eorum fortitudine dixit quia pro euctorum ſalute ſic laborauerint uniuerſi.

Quo pſuaſit ei ut diſtribueret populū p millenarios & cētenarios & pſus iordinatos. Ca. III.

D E inde uidens Raquel Moyſen in rerū multitudine conſtituti cūctis ad eū euntibus ut li res decideret poſtulātibus & tūmō ſe iuſtitia ipetrare credentibus ſi ille eis arbeiter iudicaret. cis. n. q uincebant leuius eſſe p dēre uidebat p iuſtitia Moyſeos q uictores ſentētia cuiuſlibet auaricia ſuſtinere tunc eqdē tacuit nolens ipedire uolentibus ducis uti uirtute. Cū uero quēſit a turba ſumens eū ſolū ſeorum dicebat ut oporteret facere cōſiliū dābat q̄tenus minorē qdē rerum curā aliis cōmitteret. De maioribus autē & ſalute plebis iper tūmō p uideret. Nā ad iudiciū ēt alios hebraeos dignos iueniri dicebat cogitare uero p ſalute tantorū nō quēq̄ aliū niſi Moyſen poſſe ſolūmō. Sciens inq̄t uirtutē tuā & q̄lis fueris in miniſterio dei ad ſaluādū populū reſ arbitriū cōmitte aliis examinādū. Tu uero ad ſolū dei miniſteriū retine temetipſum in cogitādō & regrendo quēadmodū populū ab hac poſſis iopia liberare. Meis ergo cōſiliis utere de rebus humanis & exercitiū pfecte diſpone p dena milia uiros deinde p mille ita poſt hęc diuides eos p q̄ngentos & rurſus in centū deinde q̄nquagenos & iudices cōſtituens ſu per eos. Qui p triginta rurſum diuiſi p uicenos & denos hēbunt p̄prios iudices & eorū negocia ſu nientes. Sit autē aliq̄ ſup iſtos unus uocabulū a p̄ncipio numeri ſumēs. Et ſi qdē ſint approbati ex oī plebe boni & iuſti q̄ diuerſis rebus iudicent eos & ſi qdē ſupra & maius ad maiores ueniat di gnitates quod uero etiā apud eos difficile fuerit hoc deducāt ad te. Sic. n. fiet utrunq̄ quatenus & hebraei iuſtitia ipetrare mereant & tu ſolis deo miniſtrādō facias eū exercitiū eſſe propitium.

Quomodo hęc ſingula fecit Moyſes ſocero monente.

A E cū autē monente Raquel Moyſes liberet excepit & ſecundū eiufmodi dictū fecit nō celās cōſiliū eius nec ſua faciēs illius ſuaſionē ſed iuentorē huius rei oī populū manife ſtās. Nam in libris ſuis Raquel cōſcripſit iuentorē p̄dicta rei optimū eſſe credens ut oī bus notā faceret ueritatē licet ei ſoli potuiſſent p̄bere gloria q̄ ab alio ſunt iucta. Factū ē itaq̄ q̄tenus uirtus Moyſi potuiſſet ēt ex hac uolūtate cognofci. Sed de his q̄dem oportune in ſcri ptura alia declarabimus. Moyſes uero cōuocata multitudine ipſe quidem ad montē Syna iturum ſe eſſe dicebat tanq̄ cū deo māſurus & aliqd ab eo utile p̄cipiens ad eos ſit remeaturus illos uero ſi cepit iuxta montē tabernacula ſua ponere & uicinitatem dei tenere.

Quo Moyſes aſcendit in Syna montē acceptaſq̄ a deo leges hebrais dedit. Capi. VI.

A E cū dixiſſet aſcendebat in mōtē Syna q̄ excellentiſſimus eſt in illis regiōibus & p̄p altitudinē magnitudinis ſuæ & ſcopulorū p̄ccitātē nō ſolū hoibus iacceſſibilis ſed ēt q̄ uideri ſine aſpectus labore nō poſſit. Et cū ſermo eſſet circa eū deum hitare terribilis oī bus & iaudibilis erat uniuerſis hebrais. Sigdē ſecūdū Moyſi mādata tabernacula muta uerunt & radicem mōris apphenderunt eleuātes manus ſuas ad deū tanq̄ cū p̄miſſiōe bonorū q̄ eis p̄miſerat Moyſes reuertere a deo & feſtiuitatē celebrātes ſuſtinebāt ducem purgātes ſemetipſos alia purgatiōe nec nō & a coitu mulierū tribus diebus ſicut eis ipſe p̄dixerat abſtinentes rogabant deū ut placide ſuſcipiet Moyſen & dona ſpararet q̄bus de cetero uiuere bñ poſſint. Vtebant ergo cōiuiis opulētis & ornamento decēter cū cōiugibus & filiis abſtinebāt & duobus qdē diebus erāt i epulis cōſtituti. Tertia uero die anteq̄ ſol oriret nubes opuit cūctū hebraeos exercitiū & locū ubi tabernacula fixerāt oēm circūdedit & fulgura facta ſunt uentiq̄ uehementes pluuiā nimia cōcitant es undiq̄ ferebant & chorulaſcitiōes erāt uidentibus ualde terribiles & fulgura crebro dimiſſa dei p̄ſentiā oībus idicabant. Et de his qdē unuſq̄q̄ legentium ſapiat ut uoluerit mihi uero neceſſitas eſt hęc referre ſicut in ſacris libris ſcripta ſunt. Hebraeos itaq̄ ea q̄ uifa fuerāt & clāgor auribus reddi tus ualde terrebat etiā ſermo quo ferebat q̄a deus hitaret in mōtē retinebātq̄ ſemetipſos in taber culis ſuis aſſiſti. Sed de Moyſen ira deū piſſe putabāt & de ipſo ſimilia ſuſtinebat. Cū uero ita cōſi ſterēt appuit Moyſes lætus & nimis exultans q̄ & formidinem eis abſtulit & de futuro meliora p̄ miſit ſerenūſq̄ repente aer & p̄ſus q̄ añ paululū fuerat conturbatus moyſe adueniente reuerſus eſt. Igit̄ iter hęc cōuocabat populū in eccleſiā ut audirent q̄ dixiſſet deus. Quibus collectis ſtās in ex celliſſimo loco uū oēs audirent ait ad hebraeos. Deus eqdē ſicut & p̄ſus p̄pitiuus me ſuſcepit uitāq̄ uobis p̄mittens ſolē & cōuerſatiōis ornatū ēt nūc ipſe aſſiſtet in exercitu. Eū ſigdem & opa q̄ p̄ illū uobis ſunt facta cōſiderātes nō deſpiciatis ea q̄ dicunt nec me q̄ hęc dico reſpiciatis nec qa p̄ me lingua hūana deus uobis loq̄ attendatis ſed uirtutem eius cōſiderate & magnitudinē eius excellentiā quoq̄ cognofcatis & q̄o p̄ utilitate cūctōy ad me loq̄ dignatus eſt. Nō. n. me reſpiciatis moyſen Amaram filiū & Iochabel ſed eū q̄ Nilū p̄ uobis cōuerſi fecit i languinem uariūſq̄ pla gis domuit aegyptios aſtucia q̄ p̄ mare iter nobis oñdit q̄q̄ cibū de celo fecit heſitātibus adueni re q̄ potū de petra eſt uātibus manare fecit p̄ quem adā de fructibus terræ marisq̄ cōmedit p̄ quē Noe ex iſribus eſt ereptus p̄ quem Abraā p̄genitor n̄r obtinuit terrā chanaā p̄ quē Iſaac de ſenioribus

ribus parētibus eſt editus p̄ quē Iacob. xii. filioy uirtutibus eſt ornatus p̄ quē Joſeph p̄tātis aegyptio rū dñs eſt factus ille uobis me it̄prete hęc dignat̄ uerba p̄ferre. Fiāt itaq̄ uobis amabiliora quā uxores & filii. Felicitē nāq̄ hēbitis uitā iſta ſeruātes terrāq̄ eritis potituri fructifera ſine fluctibus maris & ple filioy nā iter aſcendens & hoſtibus ualde terribiles. Ad dei nāq̄ ego ueniens uultū icor rupte uocis auditor eſſectus ſum ille p̄ ueſtro genere ſp̄ eius eſt æternitate ſollicitus. Cūq̄ hęc dixiſ ſet eduxit populū cū mulieribus & infantibus ut deū ipſum ſibi loquentē de rebus agendis audirent ne uilior uideret dictoy uirtus ad aures eorū hūana lingua pueniens. Oēsq̄ audiebant uocē ex alto ueniētē ad uniuerſos ita ut nullū eſſingeret. Et uerba qdē q̄ Moyſes in duabus talibus dereliquit ſas nobis nō eſt ſecundū unūquēq̄ ſermonē apte depromere uirtutes at̄ eorū iſinuabimus. Docet itaq̄ nos p̄mus ſermo q̄a deus eſt unus & dic ſolūmō eſt colēdus. Secūdus autē inbet nullius aialis factam imaginē penitus adorādā. Tertius ut p̄ deū in nulla re debeat aliq̄s fruſtra iurare. Quartus ut ſeruā dā ſint ſeptimana & ab oī ope ceſſandū. Quintus parentes honorādos. Sextus abſtinentiā a cede. Septimus nō adulterādū. Octauus ſurtū nō faciendū. Nonus falſum testimoniū nō dicendū. Deci mus autē nullius alieni rei h̄ſidā eſſe cōcupiſcentiā. Et plebs qdē cū hęc audiret p̄cipiente ipſum de rebus q̄bus Moyſes fuerat locutus gaudens in his q̄ p̄dicta ſunt a cōgregatiōe diſceſſit. Succedenti bus autē diebus aduenientes ad tabernaculū poſcebat ab eo ēt leges ſibi a deo debere p̄ferri. Ille uero & iſtas poſuit & de oībus quocūq̄ mō gerenda forēt reliq̄s t̄pibus ſingula designauit quoy memo riā oportuno t̄p̄e ero facturus. Plurimas at̄ leges in alia ſcriptura diſponā ſeorum de ipſis expoſitū rus. Igit̄ cū circa eos ita ſe ageret. Moyſes iterū in mōtē Syna cōſcendit p̄dicens hebrais eiſq̄ ui dentibus aſcēdebat. Cūq̄ illic tardaret q̄m. xl. diebus eis abſuit timor iuaſit hebraeos ne Moyſes ali qd̄ pulſiſſet & iter mala diuerſa nihil eos ſic aſſiſtebat q̄ q̄ putaret ſe p̄diſſe ducē. Erat. n. tumultus iter hoies aliis qdē dicentibus eū piſſe in beſtias icidētē & maxie illi hęc dicebat q̄ circa eū odiū h̄ſe uidebant alii uero ad deū eū ſeſſeſſe narrabāt. Prudentes at̄ & nihil horū qd̄ dicebāt a populo p̄ ſua delectatiōe ſuſcipiētes ſed & beſtiis incidentē piſſe hūanū putātes aut certo a deo trāſlatū p̄p uirtutē p̄p̄riā uerifiſimile iudicātes minus qdē hęc ferre rō faciebat ſed p̄ſule ſe deſolatos arbitrari atq̄ tutore qualē aliū hēre nō poſſent uehēmēt̄ affligebāt & neq̄ opinari poterāt in tanta mora uiro bono qd̄ accidifſet neq̄ ſine triſticia aut deiectione degere p̄ualebat exercitiū uero nequaq̄ pro mouere cōſidebat cū moyſes eos p̄dixiſſet ibidē ſuſtinere. Cūq̄ iā quadraginta tranſiſſent dies totidē noctes Moyſes aſſiſit nullo cibo hoibus cōſuetō p̄cipitatus & gaudio apparēs totū cōpleuit exercitiū p̄uidetiāq̄ dei quā circa eos h̄ſet expoſuit ſimul & ordinē ſecūdū quē uiuentes eſſent hitu ri ſollicitatē dicens oñſum ſibi p̄ hos dies & tabernaculū q̄le ſibi deus uellet fieri in quo deſcendēs ad eos ipſe ueniret ut ēt migrātes exinde illud portarent & nequaq̄ ad mōtē Syna egerent aſcende re q̄n ad eos ipſe deſcenderet deus ut eorū ad eſſet oratiōibus. Fiar inq̄t tabernaculū mēſuris & opt bus qd̄ ipſe mōſtrauit uobis itaq̄ ad hoc opus iſcigniter accedentibus. Et cū hoc dixiſſet duas tabu las oñdit eis h̄ntes ſcripta illa decem p̄cepta in utraq̄ q̄na. Erat in ea inſcriptio manus dei. Illi uero gaudentes in his q̄ uidebāt & audiebāt a p̄ncipe quo poſſent eū laudare ſtudii ſui munificentia nō ceſſabant ſed deſerebāt argentū & aurū ſimul & es lignaq̄ & magnā ualde materiā q̄ nequaq̄ potuiſ ſet putredine uiolari caprarūq̄ pilos & ouū pelles alias qdē hyacynthino alias uero cocino aſ purpureo flore tinctas alias albū colorem p̄bentes lanaſq̄ p̄dictis fucatas coloribus & linū byſſinū lapideſq̄ iſertos auro q̄bus hoies ornamentū gratia ſolent uti pecudūq̄ multitudine offerēbat p̄iter. Ex tali itaq̄ mādata dei in his cōſtituunt opibus quos populus elegerat ſibi p̄tate collata quorū noīa hęc ſunt q̄ ſacris iſcripta libris iueniunt. Beſeleel. Viri filius de tribu Iuda & Maria fororis moyſi & Heliſphas Iſamach filius de tribu Dan. Et populus ſigdē tāto ſtudio in cūctis rebus obediēbat ut ēt Moyſes eos ſuſpenderet dicens ſufficere ea q̄ data fuiſſent. Hoc etiā artifices iā p̄dixerāt abū dare. Accedebāt ergo ad opus tabernaculū faciendū & Moyſes eos ſingulā quāq̄ menſurā ſecūdum oñſiōes dei ſimul & magnitudinem quātaq̄ oporteret fieri uala ſacrificiis miniſtratura diuinis edocebat. Mulieres autē largitate ſua circa ſacra uelamina & circa alia q̄cūq̄ h̄mōi opibus erāt ne ceſſaria p̄p̄ deū in ornamento & p̄cioſis lapidibus offerēbat. Oībus itaq̄ in ſeparatione iā cōſti utis auro aſ gento & are & t̄xtilibus rebus p̄dicens feſtiuitatē Moyſes & ſacrificia p̄ uniuerſuſq̄ uirtute faciēda ad inſtituendū tabernaculū opus acceſſit & atrium prius menſus eſt ita.

De tabernaculo qd̄ fecit Moyſes in deſerto ad honorē dei ut templū eſſe uideret. Capi. VII.

A titudinē qdē q̄nquaginta cubitoy cētū uero lōgitudinē tabulaſq̄ ad iſtar colūnarū m ſtatuit areas q̄nq̄ cubitoy habētes altitudinē in utroq̄ latere tabernaculū. xx. p̄ lōgū p̄ latū uero. x. Anulū tabulis ſingulis icrāt & capita tabularū argentea. Baſes autē deauratæ & celatæ per circuitū & in terra cōfixæ p̄tingebātq̄ funes ab anulis ducti uſq̄ ad capi

ta clauos aeneorū q̄ erāt magnitudinē cubiti & p̄ singulas tabulas in terrā ualidē positi ut ex uolē
 tria uentorū tabernaculū immobile custodirent. Cortina uero mollissima ex bysso p̄ oīa undiq; pendebat
 a capite tabularū descēdēs ad basem usq; diffusa & cōcludens oēm p̄ circuitū locū ut nihil a pa
 riete differre uideret. Sic itaq; hūerūt tria latera atriū p̄ circuitū quaz̄ uero latus fuit quinquaginta cu
 bitorū qd̄ frōs erāt totius opis ubi .xx. quidē cubiti erāt apti quattuor hñtes tabulas in modū por
 tarū oēsq; ope argenti factas p̄ter bases erantq; enae. Ex utroq; n. latere portarū ternae erant tabulae
 cōstitutae & p̄ portarū fortitudinē incastratae & p̄ eas cortina byssina circūibat. Et cū essent portae
 .xx. cubitorū lōgitudine/altitudine uero qnq; uelū in eis erat ex purpura & cocco/hycyntho & bys
 so factū multis floribus & uariis ex ceptis aialū figuris ornatū. Intra ianuas autē asporū erat aeneū
 similit̄ hñs basen/ex quo sacerdotibus manus diluere/pedēsq; p̄fundere moris erat & ambitus quō
 dē atriū erat ornatū hoc mō. Tabernaculū autē statuit ī medio eius loco cōuersum ad oriētē ut mox
 cū sol oriētē/in eū radios suos emitteret. Cuius longitudo quidē .xxx. cubitorū erat/latitudo uero .x.
 cubitorū hēbat spaciū & alter quidē paries erat australis/alter uero cōuersus ad aquilonē post tēt
 gū uero eis relinq̄bat occasus/cuius altitudine tantā oportebat ascendere/quantā latitudinem esse
 cōstabat. Erātq; tabulae ex ligno ex utroq; latere .xx. cubitorū schemate quadrangulo factae latitudi
 ne quidem unius & dimidiū cubiti/altitudine uero quattuor digitorū. Lamināe at̄ factae ex auro erāt
 p̄teriorē exteriorēq; p̄tē q̄bus singulis tabulis erāt cardines bini inmissi p̄ duas bases q̄ erāt argētae
 & in suis foraminibus tabularū cardines suscipiebāt. Parietis uero occidentalis tabulae sex erat qdē
 alterutris oēs p̄fectissime copulatae ut aptissime his cōpagnatis unus earū paries esse uideret in in
 secus & extrifecus deauratae. Ex lateribus at̄ erāt tabulae nūero .xx. q̄rū latitudo hēbat mēsurā unius
 & dimidiū cubiti altitudo tertiā p̄tē palmae & ita .xxx. cubitos adimplebat. Posterioris uero parie
 tis .viii. cubitos sex tabulae faciebāt/q̄bus cōiunctae sūt aliae duae tabulae ex medio cubito factae q̄s an
 gulares posuerūt ad istarū maiorū tabularū. Singulae uero tabulae anulos hēbat aureos p̄ exteriorē
 tes eminētes uelut quibusdā radicibus cōfixos p̄ ordinē adiuuicem p̄ circuitū respicientes & p̄ eos
 deaurati uectes inmissi. unoquoq; hñte magnitudinē cubitorū .v. erantq; ad cōiunctionem tabula
 rū intrabatq; caput uectis uniuscuiusq; in alio uectis capite ueluti in modū coeleae & post tergū pa
 rietū in longitudine positorū unus erat ordo p̄ tabulas oēs uadens/quo per uncinos utriusq; parietis
 latera continebant in castrationibus factis & inmissis adiuuicem. Quod p̄pterea sic exquisitū est ut
 neq; a uentis moueret/neq; alia cā tabernaculū cōturbaret sed immobile securā quietē seruaret. Intri
 fecus autē longitudinem eius tripartite dimisit. i. decem cubitos ad interiorē p̄m̄p̄futuros distribuit.
 Quibus dimensis in medio quattuor tabulas similiter opatas statuit paululū abiuuicem disiunctas
 ab alterutris q̄ sepearent. x. cubitos a reliquis. xx. & quod iterius erat eorū aditus uocabat̄ reliqui
 uero tabernaculū sacerdotū erat. Hanc itaq; tabernaculi dimensionem ad instar rerū naturae cōstit
 uit. Tertia siquidem ps eius q̄ erat intra quattuor tabulas quae sacerdotibus intransgressibilis uide
 batur uelut coelū dei erat relinqui uero .xx. cubiti sicut terra & mare gressibilis est hominibus itā
 soli sacerdotibus adiacebat. Per frontem uero unde ingressus erat factus colūnae stabant ex auro fa
 ctae & aeneis basibus superpositae numero .v. Tegebatur autē tabernaculū cortina & byssino & pur
 pureo & hycynthino & coccone coloribus facta. Et cortina quidem prima cubitorū erat decem
 & undiq; eas tabulas obtegebat quae diuidentes templū/introitu interioris habebant & hoc erat qd̄
 faciebat ut a nullo uideretur. Et omne quidem templum sanctum uocabatur quod uero erat inte
 rius & inaccessibile ultra quattuor tabulas sanctum dei. Cortina uero erat speciosa quasi floribus
 uniuersis de terra germinantibus uariata/aliisq; omnibus intexta q̄cunq; praeter animalium formas
 poterant exornare picturas. Alia uero huic & magnitudine & textu & colore uicina. v. colūnas in
 ingressu positas obtegebat ab angulo summmitatis uniuscuiusque colūnae cortinae anulis continen
 tibus usque ad medietatem colūnae depositam. Reliquum uero ingressus erat sacerdotibus acce
 dentibus super quam linea erat alia cortina eiusdem magnitudinis funibus eam per anulos ducent
 ribus ac retrahentibus ut regeret omnia & impediret aspectū intuenti sacrificia & maxime in die
 bus insignibus. Nam & in reliquis diebus & praecipue quando uideretur nubilum/textus eius teg
 minis fortis erat & laborem facilem sustinebat. Vnde permansit ista consuetudo etiā edificantis
 nobis templum quatenus uelum huiusmodi in ingressu appendatur. Decem uero aliae cortinae erāt
 singulae latitudine cubitorum quattuor/longitudine uero octo. & .xx. aureos habentes uncinos ad
 copulandum alterutris uncinis & analis ut coniunctae simul/unam uiderentur efficere. Quae exten
 sae templum & quod erat desuper obtegebant & parietes a lateribus & a tergo stantes a terra uno
 pede spense. Eiusdem uero latitudinis & aliae cortinae una plus numero. i. xi. erant longitudine tamē
 excellentes. Erant enim iste .xx. pedū/texte uero de pellibus sicut illae de lana similes omnes sigil
 lata uarietate contextae erant usq; ad terram tegmine suo diffusae ad instar thalami culmen uellam
 nis exhibentes una cortina ante frontem pendente. Vndecima namq; cortina ad hoc erat assumpta
 aliae super

aliae super hac ex pellibus factae pro tegmine & adiutorio desuper erant impositae propter aestum/
 aut imbrum certe diffusionem. Multos itaq; stupor habebat inspicientes a longe nam colorē eius
 in nullo differre putabant caelo. Haec uero ex pilis & pellibus factae pendebant sicut illud uellum por
 tarum & aestuum pariter & imbrū iniuriis repugnantes. Hoc ergo modo tabernaculū cōstitutū est.
 De arca qualiter facta sit in qua tabulae legis collocauit. Cap. VIII.

Acta est autē & arca deo ex lignis natura fortissimis & quae nequaquam putredinem sustine
 rent q̄ haebraica lingua uocat̄ sēthi. Cuius cōstructio erat huiusmodi lōgitudinis qdē .v.
 cubitorū/latitudinis triū ex auro purissimo. Intrifecus autē & extrifecus sic tegebat ut eius
 ligna celarent & aureis cardinibus regmē cōpagnatū habuit ualde mirabile & uidiq; sicut
 egle nullaq; ps eius cōpagnationē poterat uiolare. Per utroq; uero latus lōgitudinis eius anuli erāt
 aurei bini totū lignū penetrantes & p̄ eos uectes deaurati inmissibiles p̄ utroq; latus ut quotiens opus
 eēt p̄ eos arca moueret. Nō. n. i. ueliculo sed a sacerdotibus portabatur. Sup̄ tegmē uero eius erat signu
 ratios duae quas hebraei cherubi appellāt. Sūt. n. aialia uolatilē habētia figurā quae a nullo hominū
 est inspecta. Haec dixit Moyses se uisisse in dei sede figurata. In hac ergo arca duas tabulas recōdidit
 in quibus fuerant decem uerba cōscripta/quina quidem per singulas tabulas binas/semis autem p̄
 unamquamq; paginulam & has in aditu collocauit.

De mensa p̄positionis in qua omni septimana duodeci panes azymi ponebant̄ Cap. IX.

Ni tēplo uero mēsam posuit p̄xime uelut delphicā habētē lōgitudinē duos cubitos/lati
 tudinē uero unū & altitudinē triū palmos. Erāt autē pedes eius ex medietate inferioris
 partis facti p̄ circuitū rotūdī & tornatiles qd̄ uero ad superiora tēdebat qd̄ rāguli operis
 erat habebatq; p̄ circuitū uniuscuiusq; lateris labiū exornatū uelut quattuor digitis alto li
 gno circumuētē superiorē & inferiorē eius corporis partem & per singulos eius pedes superius la
 biū erant anuli per quos uectes deaurati mittebantur in ligno quod eminebat. Sinum enim habe
 bant ubi anuli erant commissi & his per uiam portabatur. ponebatur autē in templo ad aquilonem
 cōuersa non longe ab aditu .x. panes azymos in ea ponebant/tenos per partes mundos ualde
 ex farina duos azymos/ quae mensura haebraica .vii. cotylas atticas habet. Super panes autem pone
 bantur duae phialae aureae thure plene. Post dies autem .vii. iterum panes alii portabatur die qui a
 nobis sabbatū appellat̄. Septimanā siquē nostri sabbatū uocat̄. Cām uero huius rei ī aliis edicimus.
 De candelabro aureo & altari interiori & exteriori. Cap. X.

Contra faciē uero mēsa respiciētis ad parietē meridianū cōstitutū erat cādelabrum ex auro
 factū fusile/podus hñs minas cētū qd̄ hebraei dicūt cichares/qd̄ graeca lingua iterpretat̄
 talentū nūcupat̄. Fecit at̄ & sperulas & lilia/cū calamis & scyphis/erātq; oīa .lxx. ex qui
 bus in una base cōpositū erat oē cādelabrum in altitudine & ī tātas cōstitutū partes in quā
 tis distribuit̄ planetas & solem. Cōsumatq; in .vii. capita alterutra p̄ ordinem cōstitutū in quibus lu
 cerna ponitur septem imitantes singulas planetas respiciūtq; ad orientem & meridiem cādelabro
 obliquo posito. Intet qd̄ cādelabrum & mensam interiorē sicut dixi thuribulū erat & altare de ligno
 qdē uerū & pora sunt fabricata ip̄tribilis & fortis ex uno quoq; latere cubitū latitudinis hñs altitu
 dinē uero duplicē/eratq; craticula aurea ī ea facta hēbatq; p̄ singulos āgulos coronas aureas purissi
 mas sex & anuli & uectes inerāt q̄bus p̄ itinera a sacerdotibus portabatur. Erat at̄ & altare an̄ taber
 naculū cōstitutū & ipsum quoq; de ligno mensurā uniuscuiusq; lateris qnq; cubitorū/altitudine uero
 ro triū similiter exornatū & ex laminis aureis als aereis adoptū cui suberat craticula in modū rha
 tiat̄ factū. Suscipiebat. n. terra ignem q̄ de craticula ferebat/qa bases ei non erāt subiectae. Diuerse
 autē ponebant̄ fuscinae & phialae forcipes & scyphi & quaecunq; alia uasa ad sacrificium fuerant
 facta/omnia erant aerea & tabernaculum quidem huiusmodi erat/ necnon & eius uasa.

Quae sunt uestimenta sacerdotum & pontificis. Cap. XI.

Acta sunt et̄ sacerdotibus uestes oibus aliis q̄s chananaeas uocat̄ p̄ter & p̄ncipi sacerdotū
 quae anarabachen appellat̄ qd̄ significat p̄ncipē sacerdotū. Quoties at̄ sacrificia sacerdos
 adiret purificabat. Lex. n. purificationē fieri iussit & aliorū qdē sacerdotū uestes erat hu
 iusmodi. Primū qdē iduebat manachasin qd̄ cōstructoriū poterat dici. Est at̄ cictoriū cir
 ca femora subtile ex bysso cōtorto cōtextū/ingredientibus p̄ eū pedibus uelut deastrapis. Scindit
 uero ultra medietatē deorsū & usq; ad lūbos astringit. Sup̄ hoc at̄ lino idumēto duplicis sindonis
 bis sine uestis/ quod cethomone qdē uocat̄ haebraica lingua/ significat uero lineū/nos. n. lineū ce
 thon appellamus. Est autē haec uestis tūca usq; ad talos/corpus omne cōpletens & mancis brachia
 ualde cōstringens/ accingūtur circa pectus modice super illū zonā circūdicente latā. q̄si digitis quattuor
 uarie ita cōtextū ut uideat̄ pellis esse uiperea in q̄ flores intexti sunt cocceini purpureiq; cū hycyn
 tho & bysso cōmixti. Si tñt eius zonae est solūmō byssus & fumēs initu cincturae a pectore & cir
 cundare dicitur iterum ante pectus & usque ad crura dimititur/ donec sacerdos nihil operatur
 Pro decore

Pro decore nāq; uidentū est ita cōpositū. Cū uero ad studia sacrificiorū & ministeriū preparat̄ ne ipediat̄ opus in leuo humero eā portat. Quod moyses quidē arrabanech appellauit nos aut̄ a baby loniis descendens hēlaneā uocamus sic. n. apud eos hęc tūca nuncupat̄. Sinū uero nūq; habet hęc ut stis sed larga ē ad collū eius apertura & nastali ex utraq; parte orā eiusdē uestimēti a parte pectoris & scapularū alstringūt hoc ēt bassabazā uocat̄. Sup caput aut̄ gestat pileū in modū paruuli calama ti/aut cassidis qd̄ extēdit sup summitatē capitis & modice uerticis medietatē excedit uocaturq; mas/ nemphtis & tale est ut uideat̄ ex lini factū textura uitiā quā uoluit sepius connectunt̄ ne facile dilabat̄. Deinde aliud unū uelamē desup circūdat̄ descendēs usq; ad inferiora barba/ celās pilei illius li gaturā & totā capitis superficiē aptaturq; pfecte ne laboratē sacerdotē circa sacrificia corruat. Quales sint ceterorū sacerdotū uestes declarabimus. Princeps sacerdotū ornat̄ qdē & istis nihil ex pdictis uestibus derelinqns supinduit̄ aut̄ tūca de hyacyntho facta quā & ipsa talaris est uocaturq; mechir secūdū linguā nostrā quā zona cōstringit̄ coloribus pdictis & floribus exornata uocatur cōtecto uar iata / ornatulq; i fimbriis eius inest ul ut meloꝝ granatoꝝ & tyntinabuloꝝ auroꝝ multo decore fa ctore/ ita ut iter duo tyntinabula melū granatū habeat̄ itēq; inter duo mela granata tyntinabulū. Est aut̄ hęc tunica ex duabus incisioibus ut sit suta sup humeros & p latera sed uno uelo in logū uidi/ q; circuitexa ad collū hīs tātūmō sectionē nō e latere sed in longū fissam a pectore ad medias sca/ pulas. Vitta aut̄ ei cōluta est ne possit eius aptio turpiter appere. Similiter & unde manus egrediunt̄ tur apertū est. Ad hęc aut̄ tertio induit̄ uestimēto qd̄ est ephor. Simile est aut̄ suphumerali græcoꝝ. Fit. n. hoc mō ut sit textus eius magnitudine cubiti de cūctis coloribus auroꝝ uariatus. Aplectens omnē pectoris locū & ad manus eiciēdas aptū ē & omni schemate tunice simile est. Huius uestimen to locus uacuus in medio pectore magnitudine palmi dimittit̄ ubi inserit̄ eslin quod græca lingua logion/ latina rōnale significat. & cōplet̄ totū ephor/ hoc est illū locū quē tēxetes ppteræ relique/ rūt uacūū uniturq; ephor cū rōnali anulīs aureis p circuitu singulos ubi eq̄litate cōmissis p uitam hyacynthinā quā imittit̄ p ligaturis & cōsertioibus alterutris analogis. Ne aut̄ uacua esset medietas anulorū & rōnalis filis hyacynthinis adinuētū est ut ea loca cōseruēt. Sup humerale uero duo far/ donici lapides isbulabat̄ p singulos humeros auro clausi habētēs p extremitatē circellos aureos in qbus suscipiūt rōnales ligaturas. His lapidibus inscripta sunt noīa filioꝝ iacob p uincialibus lris lin/ gua nostra sena p lapidē seniores aut̄ in humero dextro sunt. Inseti sunt aut̄ in eslin/ id est in rōnale duodeci lapides magnitudi & decore scipui. Hoc ornamētū ppter eminentiā eius honoris ab homi nibus possideri nō pot. Isti sigdē lapides p q̄tuor ordines terni p singulos ordines cōstituti sunt habē tes aureas p circuitū coronas qbus inclusi cōsertiq; sūt ne possit quocūq; mō textura corrupta deflue re. Et in primo qdē ordine triū lapidū inchoat fardonix/ topazius/ smaragdus. In secūdo habet car/ bunculū iaspidē/ saphirū. In tertio inchoat ligurius/ deinde amethystus. achates aut̄ tertius q; & post alios est nonus. In q̄rto ordine tenet chrisolitus pncipatū post qdē onix/ deinde berillus qui est uili mus oium. L. tteræ aut̄ in omnibus istis sculptæ sunt nominibus filioꝝ iacob. quos tribuū pncipes at bitramur/ singuliq; utiq; lapidibus eoz noīa referētibus secūdū ordinē quo nati esse noscunt̄. Cum ergo p se illi quos diximus anuli sint infirmi/ nec possint pondus lapidū sustinere/ alii duo maiores in extremitate rōnalis quæ respicit ad collū eminentes/ ipsam texturā faciūt qui inspicit̄ catenas au/ reas ope plectili ueniētes p fistulas qsdā ab extremitatibus humerorū q̄rū catenarū sumitas ascēdēs pducit̄ post tergū & in circulo qui est ad dorsum in suphumerali cōserit̄ & hoc est rōnalis munimē eximiu/ ne possit aliq̄ parte distrupi. Zona uero rōnalis cōsūtuit de coloribus pdictis auro cōserta q̄ ex utroq; latere circūducta & iterū reuoluta aī pectus ex ambabus summitatibus pēdere dimittit̄ & habet qsdā fimbrias ex aureis fistulis miro decore cōpositas in utraq; zonā summitate pendētes. Pileū aut̄ pōti similitudine operatū habet pontifex/ sicut reliq; sacerdotes & aliū cōsūtū ex hyacy n̄tho uariatū. Circūdat̄ uero ei & aurea corona/ tribus uersibus facta supra quā surgit in media fron/ te quasi caliculus quidam aureus/ similis herbæ/ quæ apud nos acoras nuncupatur/ quam græci hyofcyamos dicunt. Ne quis autem cum non uiderit hanc herbam per ignorantiam natuam eius ignoret/ significo huiusmodi hominibus eius modum. Hęc herba frequenter ultra tres palmos ob oritur radicem uero rotundam habet & quasi rapæ similem folia uero eius mentæ propinqua sunt. De ramis autem eius oriuntur caliculi rotundi & in circuitu habet oculos/ unde fructus egredi tur. Calicem ergo quem diximus supra coronam auream positum habet magnitudinem digiti minoris/ cuius cauatio rotunda est/ quasi crateris quem tamen latius condiscipulus explanabo. Est autem quasi sphaera diuisa/ & circa fundum aliam habet incisionem a radice rotundatam. Deinde paulatim cauatura colligitur/ & a superiore denuo decenter aperitur/ & in labio ita coligitur ut p prie uideatur hemisparium mira rotunditate tornatum. Super hunc iterum oriuntur incisiones quasi extremitates melogranatorum spinose/ & in acutissimum deficientes cacumen/ quia sem/ per seruat/ & fructum huius caliculi superpositio feminis syderiditis uicium. Habet autem florem similem

similem

Temp seruat/ & fructum huius caliculi superpositio feminis syderiditis uicium. Habet autem florem similem plantagini/ & p circuitum tota corona his floribus est celata/ ab occipio usq; ad utrumq; tēpus. A fronte uero hoc quidē nō habet/ sed lamina est aurea/ sacrisq; litteris nomē dei habet in seri ptū. Hoc igit̄ est pontificis ornamētū. Mirari siquidē quilibet poterit odiū hoīum qd̄ circa nos ha/ bere nō desinit/ quasi nobis hoc mō diuinitatē deridentibus quam ipsi nō quiescūt colere. Siquis. n. tabernaculi positionē cōsideret/ & sacerdotalem inspiciat uestem & uasa qbus utimur ad sacrificia celebrāda & legislatorē uirū sacri agnoscat & frustra nos ab aliis blasphemari p̄cipiet. Nā singula quæq; horū ad similitudinē & formā rerū facta repiet/ si absq; inuidia hęc sapienterq; uelit cōsidera re. Tabernaculū namq; triginta cubitorū trine diuisum/ in quo duas partes sacerdotibus cūctis distri buit q̄si p̄fanū quedā cōmunemq; locū terrā & mare significat. Hęc utiq; gressibilia cūctis sunt. Ter triā partē soli dicauit deo eo q; cœlū ingressibile sit hominibus. Sup mēsam duodeci panes positi/ si/ gnificant annum mensium quantitate tanta diuisum. Per candelabrū de partibus septuaginta cōpo situm septē planetarū decatē memoria retigit. Et sup illud septē lucernæ ipsoꝝ planetarū/ cursum ostēdit. Tantæ namq; sunt numero. Cortinæ ex quattuor coloribus cōtextæ/ elemētōꝝ designāt naturā. Bisulū terram declarat/ eo q; linū oritur ex ea/ purpura uero mare/ eo q; pisciū sanguine coloratur. Aerē uoluit significari per hyacynthū/ coccus uero est ignis indicū. Significat aut̄ p̄ pontificis linea tunica totā terrā. hyacynthina uero uestis polū quæ per malogranata coruscationes/ p tintinabulo rum sonitū tonitrua idicare dignoscit̄. Suphumerale et̄ ad similitudinē naturæ totius est/ quādo & illud deo placuit ex quattuor coloribus fieri/ auroꝝ cōtextū ppter splēdorē reor qui mūdo diffūdīt. Rationale uero in medio suphumerali in modū terræ cōstituit. Hoc undiq; nāq; tenēs mediū locum zona circulo significat oceanū/ qui utiq; cuncta suo limbo circūdat. Indicat aut̄ solē & lunam uterq; fardonix quos pontifex portat in humeris. Duodecim uero lapides seu mēses/ q̄s intelligere pōt nu/ merū stellarū/ quæ zodiacū circulū græci uocat. Pileus uidet̄ mihi cœlū imitari/ cū sit ex hyacyntho/ nō. n. aliter poterit superponi ei nomē dei. Et in corona designat̄ & in lamina aurea splēdor quo di/ uinitas præcipue gaudet. Et hęc quidē tantūmodo declarata sufficiant/ cum sapius & in multis uit/ tus legislatoris oportune possit exponi.

Quomodo aaron eligitur in sacerdotem/ & quomodo moyses purificauerit tabernaculum & sacer dotes/ & quæ admodū de festiuitatibus & singulis diebus fuerit cōstitutū. Cap. XII.

Gitur cū pdictis reꝝ terminus euenisse/ nondū ministris sacris muneribus dedicatis astitit deus moysi/ & sacerdotiū Aarō fratri suo eum dare præcepit/ qui ppter uirtutis opus omnibus honore iustior haberetur. Tū ille colligens in ecclesiā multitudinē uir/ tutem eius & studiū edicebat/ & ppter eos pericula passurū esse. Cūque in omnibus eum populus testaret̄/ & eius studium ualde laudaret/ Moyses ait. Viri israhelie. fabrica quidem iam perfecta est/ sicut ipsi deo gratū fuit/ nobisq; possibile. Quia uero tabernaculum oportet iam dedicari/ decet prius fieri sacerdotem sacrificiis ministraturum/ & p nobis orationes factu/ rū. Et ego quidē hac deliberatiōe mihi cōcessa/ me ipsum dignū hoc honore iudicabā/ eo qd̄ natura omnes sui potius amatores existāt/ & maxime/ quia multū mihi sum cōsciū p uestra salute labora/ se. Nunc aut̄ ipse deus Aaron dignū hoc esse honore decreuit/ & hūc sacerdotē nobis credidit iustio rem/ sciēs quia dignus/ inducēt stola deo deuota/ & curā habeat altaris/ & ad hostias offerēdas & ora tiones faciendas p nobis libet̄ auditarus/ qui curā hēt generis nostri/ uirū quē ipse magis ellegisse dinoscit̄. Hebræis itaq; placere quæ dicta sunt/ & ordinatiōi dei præbuere cōsentium. Ergo. n. Aarō ppter genus & pphetiā & uirtutem fratris/ honore hoc dignior uniuersis/ habebatq; filios illo tēpo re/ quorū Nadab/ Abiud/ Eleazar/ Ithamar. Quæcūq; uero ad fabricā tabernaculi pparata supuac/ rat̄/ hęc iussit ad regnem cortinæ ipsius tabernaculi/ & lucernæ/ & thuribuli/ alioriq; uasorū expen/ di/ q̄tenus hęc piter neq; pluuia neq; puluere uexarēt/ & populū denuo colligens/ singulos ad obla/ tionem iussit offerre dimidiū sicli. Siclus aut̄ hebræorū numisma q̄tuor dragmas atticæ habet. Illi li bēter quæ iusserat Moyses offerebat/ eratq; offerentiū multitudo sexcentorū q̄ng milū & quingto/ rū quæquinginta uirorū/ offerebatq; argenti libras uiginti/ ætate usque ad quinq; ginta annos constituti/ oblatumque circa tabernaculi opus expendebatur. Purificauit autem & tabernaculum & sacer/ dotes hoc modo. Myrrham electam siclos quingentos/ & totidem ireos cynamomi & cala/ mi. Est autem & hęc species suauis odoris/ priorem mensuram/ iussit horum con/ tula misceri/ oleique oliuarum pondus mensuræ prouinciæ quæ dicitur bin/ duas coas atticæ ca/ piens. Quibus permixtis/ & coactis/ facta est arte unguentiariorum unctio suauissima. Deinde lu/ mens ipsos sacerdotes/ & oē tabernaculū unguēs purificauit/ offerēs hostias multas & uarias i taber naculo/ deinde aureū thuribulū/ qd̄ magni erat oneris/ & reliq; quorū prætereo narrare nām/ ne multi/ loquiū fiat legētibus. Secūdo aut̄ die. i. aī solis ortū & occasum icēsum fieri oportebat/ oīo oleūque purgātes/ ad lunaria cōseruabāt. Quarū tres eqdē lucernæ sup sacrum candelabrum deo tota die lu/ cebant

gebant/ reliquæ vero accedebantur ad vesperum. Omniumque facta sunt optimi opifices Beseleel & Heliab fuerunt. Nā & prioribus artificibus ipsi spositi fuerant ad meliore operationē iugiter exercendam/ & intelligentiam rerū quarū instructionē primitus ignorabant. Horū itaq; Beseleel meliorem contigit iudicari. Igitur omne tempus ad opus faciendum transit in mensibus septem/ & post hoc ex quo ægyptum reliquerant primus annus impletus est. Inchoante ergo anno secundo/ mensē xanthicho secundum macedonas/ nisan vero secundum hebræos/ in nono mensē tabernaculū consecrarunt/ & omnia uasa eius quæ iam declarata sunt. Ostēdit autem deus se gauisum in operibus hebræorum/ & non frustra eos laborasse in pulchritudine illius edificii/ sed accessit & habitauit in eo templo. Præsentia suam namq; hoc modo fecit. Cœlum siquidem mundū erat/ super tabernaculū uero solummodo caligo facta est/ non alia nube/ satis autē densa circumdans illud/ ut tēpestas putaret eē neq; rursus ita subtilis fuit ut ualeret p eā aspectus aliq; cōneri/ gratulose ros ex idē defluebat padebatq; dei p̄sentia his q; & uolebant/ & credebāt. Moyes autē cū artifices qui talia fuerant operari dignis muneribus honorasset/ sacrificauit in tabernaculi uestibulo secundū mandatū dei thaurū & arietem/ & hædum pro peccatis. Dicitur autē de his quæ ad sacrificia pertinent/ etiā de his quæ circa sacrificia celebrantur indicatur sum simul & de quibus iussit holocausta fieri/ & quæ comedēda tanq; cibos laxauit. Macctatis igitur animalibus quæ prædixi ex eorū sanguine ueste Aarō ipsum q; cum filiis aspergebat/ purgans eos fontium aquis/ & unguento/ ut dei fierent sacerdotes. Septem itaq; diebus hoc modo ipsos & eorū uestes curabat/ tabernaculū simul & eius uasa ex oleo prælibato sicut iā dixi/ & sanguine hircorū & thaurorū imolatorum per singulos dies id est unoquoq; secundum genus. Octauā ergo festiuitatē denunciāuit populo/ & quenq; secundū uirtutē imolare præcepit. Illi uero alterutros æmulari/ & sacrificiis superare semetipsos certantes/ singuli festiuitatē dictis obediētiā. Impositis autē hostiis super altare/ repente ex eis spontaneus ignis accensus est/ & similis flamma fulguri coruscationis emicuit/ & omnia quæ erant super altare consumpsit. Contigit autē post hæc & Aaron calamitas quedā/ ut tanq; homo simul & pater de ea cogitaret/ quam tñ fortiter tolerauit quō & circa casus animo fortis erat/ & hoc uoluntate domini prouenisse iudicabat. Ex quatuor namq; filiis eius quos iam dixi duo seniores Nadab & Abiuth portātes sup arā hostias/ nō quas prædixerat Moyes/ sed quibus primitus utebantur subito coneremati sunt super eos igne magno impetu uenientes/ & pectora faciēs/ eorū inflāmantē/ ita ut nullus eum ualeret extinguere/ & illi q; dem ita defuncti sunt. Moyes ergo iussit patrem eorum & fratres portare corpa extra castra deducere/ honore congruo sepelire luxitq; plebs eos nimis amare pp mortē q; eis sic inopinabiliter accessisset. Solos autē fratres eorū & patrē nō cogitare ex hac tribulatione Moyes exorauit/ cū deberent sponere dei honore suæ tribulationi. Iam. n. Aaron sacerdoti stola uidebat indutus. Itaq; Moyes oēm honore respiciens/ quē sibi omnē multitudinem uidebat offerre/ solū dei ministeriū celebrat/ & aliqui quidem ad montē Syna ibat/ aliquando uero tabernaculū ingrediens respōsa poscebat de quibus seorsum rogabat deum/ & stola priuatus/ & aliis se cunctis publicū demonstrabat/ in nullo ab aliis differre studebat/ nisi ut eorū curā prouiderē uideretur. Insuper scribebat leges secundū quas deo grati uiuerent/ & in nullo alterutros accusarent quas tñ dei præcepto cōstituit. Nunc igitur de conuersatione eorum & legibus exponā. Quod uero de ueste pontificis prætermisi/ uolo pferre/ nullo modo enim malignitatibus detraherentū reliqui occasione. Si qui tñ tales sint/ ut contēnant dignitatem dei cognoscere omnipotentē deū scire negligentes derelinquunt/ siue ad sacra ueniant siue ad esse nolint/ & hoc nō solū hebræis uoluit esse manifestū/ sed etiā peregrinis ista legentibus. Lapidēs autē quos ferre super humerū prædixi pontificē erant sardonices. Eorū naturā puto amplius oīum ad humanā noticiā ueniētū estulgere. Dū ergo & sacrificiis deus adesse/ alter qui in dextero humero portabat micabat/ & ex eo ita splendor exibat/ ut etiā peul postris apparere/ cū p̄us hoc lapidi nō esset. Et hoc itaq; mirabile est/ his tamen q; sapientiā nō adiectionem diuinorū operum nasciscunt. Quod uero est mirabilis dicā. Per duodici. n. lapides quos supra pectus pontifex in essin fuit. i. in rationale portat/ uictoria pugnatoris deus p̄nūciauit. Tātus ergo splendor fulgebat in eis/ cū nondum exercitūs moueret/ ut oī fieret multitudini manifestū/ eorū auxilium adesse uoc. Vnde græci q; nostras solēnitates honorant/ eo q; nihil in his contradicere ualeat/ essin rationale deus. Celsauit itaq; & essin/ & sardonix splendescere annis ducentis anteq; hæc ego conscriberē/ cū deus mouerit ferret transgressiones legū/ de quibus sub oportunitate dicemus. Nūc autē ad cōsequentiā uerba cōfertar. Tabernaculo iā dicato/ & ornatis sacerdotū rebus populus deū apud se esse cū tabernaculo iudicauit/ & ad sacrificia s̄i/ & regē ē cōuersus/ q̄si oēm iā molestiā respūisset/ & de futuris meliora desiderātes munera deo alia qdē cōiter alia uero seorsū de singulis tribubus offerebāt. Principes .n. tribuū bini & bini cōueniētes uehiculū/ & duos boues offerebāt/ erātq; uehicula/ fex & ita tabernaculū i itineribus deuehebāt. Ad hæc autē unusq; eorū phialā thuribulq; portabat/ & capsā capieētē daricos dccē plenā thymiamatibus. Thuribula uero & phialæ argenteæ erāt/ hñtia uerāq; siclos ducentos.

ducentos. In phiala tamen septuaginta solū sunt expēs. Hæc erant plena farina. oleo cōperfa quibus utuntē ad sacrificia. Super illas autē oblationes uitulū & arietē cū agno anniculo ad holocaustū id est totū incendendū/ & cum his hircū pro oblatione peccatorū offerebant singuli principū/ sed & alia sacrificia quæ salutaria appellatur per singulos dies boues duos & arietes quinq; cum agnis animalis & hædis. Isti enim sacrificabant per duodecim dies/ unus i tota die. Moyes autē nequaquā accebat in montē Syna/ sed ingrediens tabernaculū consulebat deū de actū legūq; dispositione/ quas humanā sapientiā præcellentes oportet firmissime omni tempore custodiri/ & donū deī esse cūctis ostendit/ talesq; fore ut eas hebræi nec in pace per epulas/ nec in bellica necessitate transcenderent. Sed de his quidem legibus dicere superpono aliam scriptionē facturus nūc tñ quarundā memoria bor paucarū/ de purgatione & sacrificiis postaq;. Etenim sermo mihi de sacrificiis faciendū ē. Duo sunt sacrificia/ quorū aliud quidē ab uno quoq; priore/ aliud uero celebratur a plebe/ & hæc quidē duobus modis efficiuntur/ aliud quando totū quod immolatū incendit/ & propterea ē nomē holocaustomatis habet. i. totū incensum/ aliud uero quod pro gratiarū actione p̄soluit/ & ad imolationē epularū exhibet. De priori namq; narabo. Vir priuatus holocaustū faciēs/ imolat bouē/ & hædum hæc quidē annicula. Boues autē permittuntur imolare et iam maiores/ sed hæc oīa masculini generis fiant holocausta. His cesis/ lymbū altaris sanguine perfundunt sacerdotes/ deinde purgantes cā mebratim incidunt/ & omnia sup altare iponunt/ lignis instructū/ & subiecto igne inflāmatū. Pedes cū iecore purgantes/ & interim pinguedinē una cū aliis offerunt/ pellesq; sacerdotes accipiūt. Et holocaustomatis quidē iste est modus. Pro gratiarū uero actione hostias celebrantes hæc aīalia sacrificia/ matura quidē & anniculis grandiora/ masculina tñ foemina cōbinata/ imolantesq; hæc fundunt quidē sanguinē sup arā/ renes autē & adipēs/ & oēm pinguedinē cū reticulis iecorum/ & cū his caudas agni supponunt a re. Pectora autē & crura dextra sacerdotibus præbēt/ & duobus diebus reliquis carnibus epulant. Quæcunq; uero remanserint concremantur. Similiter prædicit modō sacrificiū ē p peccatis hostiæ celebrant. Qui uero maiora sacrificia non hñt/ offerunt colūbas aut turtures duos/ quorū alius quidē fit in holocaustū deo/ alius sacerdotibus dat ad cibū. Certius autē de sacrificiis horū aīaliū in sacrificiorū sermone dicemus. Qui. n. p ignorantia in peccatū incidit/ agnā & hædū foemina eorundē annorū offert/ & sanguinē quidē fundit sacerdos in arā/ non sicut prius/ sed angulorū tangit extremitates/ & renes aliq; adipē cū reticulo iecoris sup altare iponit. Sacerdotes autē tollunt & pelles/ & adipēs/ & carnes ea die consumēdas in tēplo. lex. n. in cras relinq; non sinit. Qui uero peccati/ sibiq; conficius est/ & nullū habet qui cū possit arguere/ arietē imolat legē p̄cipiētē/ cuius carnes in tēplo sacerdotes similiter comedūt ea die. Principes in quibus peccāt sacrificantes/ ea qdē offerūt q; puati/ placant uero deū offerēdo ad sacrificia tanq; & hedū mafculos. Lex at̄ p̄cepit i publicis puatq; sacrificiis et̄ farinā mūdissimā adici/ i agno qdē assariū mēsurā/ i ariete uero duogē i tauro triū & hoc sanctificat sup altare oleo mixtū. Nā & oleū offert ab imolātib; i boue quod hñt medietatē/ in ariete autē huius mensuræ tertiā p̄tē/ & quartā in agno. Hinc autē mensura hebræorū antiqua fert choas articos duos/ secundū quā mensurā oleū offerebant/ & uinū. Vinū autē circa arā libat/ Siquis sacrificiū nō celebrans pro uoto simile primitias offerat/ unā dramā sup arā mittit/ reliquā uero ad uescendum sacerdotes accipiant aut ad coquendum. Nā & oleo fermentat aut certe ad faciendos panes sacerdoti tollent/ quodcunq; ex ea ad holocaustū necessariū est. Prohibet autē lex imolati alia die natū una cum genere/ sed nec aliter imolari p̄mittit/ nisi cū octaua dies nati trāserit. Fiunt & alia sacrificia pro lāguoribus euitandis/ aut pro aliis causis/ & equalia libamina cū hostiis expendunt/ quorū in crastinū aliquid remanere lex prohibet/ sacerdotibus. s. propriā fumentibus p̄rē. Ex publico autē sumptu lex est/ agnū anniculū singulis diebus occidi/ inchoante die & terminante. Septima uero quæ sabbatū nuncupat/ duos occidunt/ eodē sacrificantes modo. In initio mensis & quotidiana sacrificia/ & duos boues cū agnis animalis septē & arietē macctāt/ hædū uero pro declinatione peccatorū/ si forte p calum obliuionis eueniant. Seprimo mensē quē macedones hi per ueretheū uocāt/ adiciētes his quæ p̄dicta sunt taurum & arietē/ & agnas. vii. imolant/ & hædū p peccatis. Offerunt super hæc duos hædos/ quorū alter quidā unus ultra terminos diserti dimittitur/ futurus pro toto populo expiatio/ & declinatio peccatorū/ alterū uero in suburbanis in locū pirissimū deducentes/ cū ipsa pelle totū incendūt/ nihil omnino purgātes. Concrematur autē simul taurus nō oblatū a populo/ sed ex proprio sumptu pontificis preparatus. Quo intersecto & allato in replū eius sanguine simul & hirci/ aspergit digito contra mensam septies. Eodē autē numero & pauimentū & totiens tēplū & aureā arā/ & reliquū quod est circa maius uestibulū/ portans sup hæc extremitates & renes/ & adipē cū reticulo iecoris supponunt altari. Præbet & arietē deo pontifex ad holocaustū. Quinta uero eiudē mensis & decima/ tempore ad hyemē uergente/ tabernacula figere iussit singulos p familias/ metuetēs frigus pro anni custodia. Dūq; patriā p̄uenissent/ in illa ciuitate quā p̄pter tēplū metropolim haberent/ festiuitatē eos septē diebus agere/ & holocausta facere/ & sacrificare

erificare deo & pacificas offerre præcipit utq; in manibus portaret ramos myrrhae & salicis/ summitateq; palmarum & uirgulas malipersici. Prima itaq; dierum in his fit holocaustum hostiarum ex tribus & decem bobus & agno uno aut pluribus & arietibus duobus adiecto hirco pro declinatione peccatorum. Sex autem diebus ipse quidem numerus agnorum & arietum cum hirco sacrificator. Subtrahit uero singulis diebus unus bos donec ad septimum ueniat & ab omni tempore die octaua requiescunt & deo sicut prædiximus uitulum imolant & arietem & agnas septem & hircum pro declinatione peccatorum. Hæc quidem hebræis tabernacula signentibus celebrare patrii moris est. Mense uero xanthio quo apud nos nisan appellatur id est anni principium quartadecima luna sole opposito in ariete quo mense liberati sumus a seruitute ægyptiorum sacrificium quod tunc egredientes ex ægypto fecerunt imolare nos annis singulis quod pascha dicitur celebrareq; sanciuit & utiq; celebramus illud per tribus nostras nihil imolatur in crastinum referentes. Quinta decima succedit festiuitas azymose quæ septem diebus celebratur in qua azymis uescuntur & singulis diebus tauri occiduntur duo & aries unus agni septem & hæc holocausta fiunt hircus quoq; pro peccato adicitur per dies singulos ad epulum sacerdotum. Secunda uero azymorum die quæ est sexta & decima frugum primitias quas metunt anteq; eis uescantur deum indicantes iustum esse primitus honorari quo sint hæc ubertate completi offerunt isto modo. Siccantes spicarum manipulum & contundentes & munda ad coquendum ordea facientes aræ dei assarium offerunt & unam dramam ex eo mittentes/ reliquum sacerdotum usui relinquunt & tunc iam licet omnibus pro sua metere uoluntate. Immolant autem in principiis frugum agnum in holocaustum deo. Septima uero septimana tractata post hoc sacrificium quorum septem hebdomadarum dies sunt quadraginta & nouem penthecoste celebratur quæ hebræi asartha uocant quod significat penthecostem id est quinquagesimam. In qua offerunt deo panes de alphyra siccata factos cum fermento assarium duorum & ad mandandum agnas duas. Hæc quidem duo offeruntur solūmodo. Nam ceruena sacerdotibus præparant nihilq; ex his in crastinum relinquunt pmitte. Immolant autem ad holocaustum uitulos tres & arietes duos & agnas quattuordecim duosq; pro peccato hircos. Nulla uero festiuitas est in qua holocaustum non faciant aut in qua ex opibus laborum requiem non habeant sed in oibus & legitima imolationis species & certus uocationis modus est & eorum q; ad epulandum imolantur ex communium similia coacta fermento carens datur assariorum uiginti quattuor & ad panes faciendos expenduntur. Coquentur duo diuisi ante sabbatum & sabbato mane oblata super sacramentam ponuntur sibi ab alterutris conuersi duabus patenis aureis superpositis thure plenis qui permanent usq; ad aliud sabbatum & tunc pro illis alii deportantur illi uero sacerdotibus exhibent & thure incenso in igne sacro in quo omnia holocausta fiunt aliud thus super alios panes abicit. Immolat uero sacerdos de propriis expensis secundo per diem farinam oleo mixtam & modica coctione duratam quo fit mensura unius assarii cuius medietate quidem mane alia uero medietate meridie igni solent offerre. De his itaq; in regione denuo non declarabo sermonem sufficienter uero mihi etiam nunc de his uideor enarrasse. Moyses autem tribum Leui a comunione populi segregans sacra utiq; futura sanctificauit fontium aquis ualde purissimis & sacrificia pro talibus deo legitima sponens tabernaculum eis sacratamq; usam & reliqua quæcumq; ad regmen tabernaculi uidebant fecisse contradidit quatenus presidentibus & dicatis iam deo sacerdotibus ministrarent. Et de animalibus discreuit singula quæ comederentur & a quibus se penitus abstinerent. De quibus cū nobis occasio huius scripturæ puenit dicemus adiectes & causas pro quibus motus alia quidem nobis ad cibum esse præcepit ab aliis autem abstineri imperauit. Sanguinis autem totius usum ad uescendum modis omnibus interdixit animam illum & spiritum esse putans. Sed & carnes sponte mortui animalis ab esu omnino prohibuit & ab adipe & rericulo caprino & ouino & bubalino abstinerendum esse prædixit. Expulit autem a ciuitate & leproso corpore maculatos & semine defluentes sed & mulieres quibus fit purgatio naturalis remoueri iussit usq; ad septimum diem postquam diem quasi purgatas remeare permisit. Similiter autem & mortuo facientes exequias post totidem dies legitimum est redire. Eos autem qui super numerum horum dierum in pollutione consistunt sacrificare legitimum est agnas duas quarum alteram quidem sanctificare conuenit alteram uero sacerdotibus accipiant. Similiter autem imolant & pro eo cuius defluit semen quotiens hoc pro somniis patris descendente eo prius in aqua frigidam. Idem facit qui cum legitima uxore concubuit. Leprosos autem omnino expulit de ciuitate cum nullo penitus conuenientes & nihil a mortuis differentes. Si uero quilibet supplicando deo hac egrotidine liberatur sanique colore aliquando recipiat diuersa deo sacrificia conueniabit de quibus post hæc dicemus. Unde est quilibet irridebit eos qui dicunt Moysen lepra fatigatum & propter hanc causam similiarum projectorum ducem factum in chanaanem uenisse cū eis. Si hoc fuisset uerum nequaquam Moyses ad iniuriam suam hæc sanxisset cū magis rationabiliter et aliis hoc introducentibus contradicere præualeret quoniam apud gentes multas leprosi sint & fruuntur honore præcipuo & non solum iniuria & expulsiōne priuent sed et milicias mercant in fines & ciuilia eis singula committant & in sacris & in templis ingrediendi habeant potestatem. Quapropter in nullo prohibeat Moyses si aliqua

ses si aliqua haustusmodi passio circa colorem ipse aut multitudo quæ cum eo erat uexaret de istis meliora sancire nullum detrimentum huiusmodi passionibus cogebat inferre. Sed palam est quoniam hæc de nobis inuidia concitari loquunt. Moyses autem ab his mundus existens et mundis contribulibus constitutus de languentibus hoc modo sanciuit & hoc pro dei honore decreuit. Sed de his equidem unum quod cogit ut uoluerit. Mulieres uero quoniam paruum intrare in templum prohibuit sacrificia contingere non permisit usq; ad quadagesimum diem si masculus sit qui pariat duplicibusq; diebus si foemina generare contingerit. Ingressus ergo post prædictæ dilationis tempus sacrificia celebrabunt quæ sacerdotes solentem deo distribuunt. Siquis adulteram suam suspicet ut uxorem offert farinam ordeaceam asariam & unum pugillum ex ea mittens in altare reliquum dat sacerdotibus ad edendum. Mulierem uero constituat aliquis sacerdotum ad ianuas quæ sunt conuesæ ad templum & uelamen capitis eius detrahet superscribi in membrano deo uocabulum iubeat ipsamq; iurare nihil uiro nocuisse nec pudicitiam uinculum dirupisse quod si commisit ut foemore dextro disuncto uterog; putrefacta moriat si uero amorem nimirum & huius rei zelator petulantem maritus hac suspicionem moueat ut mense decimo ei puer masculus generaret perfectog; in reirando dei nomen diluens e membrano in phiala exprimat sumensq; terram de templo circa parietem iacens & superspergens mulieri dabit bibendum. Illa uero siquidem iniuste accusata est concipit & partus eius nutrit in utero si autem de thoro maritali mentitur et deo cum confusione uitæ relinquat sustinebit. Nam & foemur eius putrefcit & uenter uteritur in hydrope. Et de sacrificiis quidem & purgationibus eorum. Moyses contribulibus suis ita prospexit leges autem eis tales exposuit. Adulterium quidem omnino prohibuit foelicissimum esse credens uiros circa thorum esse securos & ciuitatibus simul & domibus expedit filios esse ueraces. Sed & matribus misceri tanquam matrem maximam lex negauit. Similiter uxori paternæ & nutricibus & uxoris & foribus coire quæ in qua filiorum tanquam praua iniusticia nimis odiuit. Prohibuit autem & mulieri naturaliter collata misceri & iumentis & masculis eo quod hæc libido nequissima uideatur & aduersus eos qui hæc presumunt uisum supplicium prouenire decreuit. Sacerdotum uero duplicem fecit purgationem. Nam & ab istis similiter eos abstinit & super hæc neq; meretrices neq; concubinas eos habere permisit neq; ancillam neq; captiuam eis nubere uoluit sed & eas quæ de cauponibus & pandochiis uitam agunt & quæ prius maritos habentes & pro causis quibuscumq; dimissa sunt ab eorum coniunctione prohibuit. Summum pontificem neq; mortui uiri permisit uxorem habere licet hoc a aliis concessisset huic soli dedit nubere uirginem eamq; seruare. Unde neq; ad mortuum summus sacerdos accedit cum reliqui non prohibentur solemnium fratribus & parentibus & oibus suis mortuis exhibere quos esse oportet simplices/ omni uera simplicitate. Qui inter sacerdotes integer non est pacis quidem de oblationibus sacerdotibus concessit ascendere autem ad altare in templumq; introire prohibuit. His itaq; non solum circa sacrificia mundos sed etiam circa conuiuia & cultum suum studiosos & inculpabiles esse præcepit. Ob quam causam stola sacerdotali ueluti immaculata & circa omnia mundi sunt & sapientes existunt. Bibere uinum donec stola ueluti non prohibent in super & ues integras imolant & in nullo pollutas. Hæc igitur & iam in tempore uitæ suæ gesta tradidit Moyses quorum quaedam & in deserto degens adinuenit quatenus dum terram chanaanem perciperent hæc seruarent. I. ut anno septimo requiem terræ spondeant ab aratro & plantationibus sicut & ipsos septima die ab operibus cessare sanciuit & ut quæ sponte oriuntur de terra essent uolentibus in usum communia & contribulibus & extraneis nihilq; ex eis seruarent. Hoc autem fieri post septimam annorum septimanam iussit qui sunt anni quinquaginta uocaturq; ab hebræis hic annus quinquagesimus iubilus in quo & debitores a credito relaxantur & serui liberi dimittuntur quia dum essent contribuli pro quadam transgressione legum eos seruituti schemate castigauit mortemq; sustinere prohibuit. Instante siquidem iubileo quod nomen significat libertatem restituant etiam agros antiquis dominis isto modo. Conuenienti uenditor agrum & emptor & reputans fructus & expensas in agro factas fructibus exuberasse compertas uenditor recipit agrum. Cum uero expensas transcendunt hoc quod deest recipiens emptor a possessione discedit connumeratis scilicet ex equo fructibus & expensis prioribus possessoribus reddit agrum. Eandem legem uoluit etiam in domibus obtinere quæ per uicos quosq; uenduntur. Nam de his quæ in ciuitatibus uenundantur aliter definiuit. Siquidem antequam impleatur annus recipiat pecuniam reddere domum cogit emptorem si uero completus annus fuerit possessionem confirmat emptori. Hanc igitur Moyses legum constitutionem dum sub monte Syna moraretur exercitusa deo cognouit & hebræis scriptam contradidit. Cum circa legislationem iam putaret ista sufficere ad exercitum militaris iura conuersus est habens in animo bellicas causas attingere præcepit principibus tribuum præter tribum leui ut numerum pugnare ualentem perfecte cognoscerent. Leuitate sacra erant & ministerio alio fungi non poterant. Examinatione itaq; facta inuenta sunt milia sexcenta & tria & sexcenti quinquaginta qui potuissent arma producere a uigesimo anno usq; ad quinquagesimum. Pro leui tamen elegit inter principes tribum Manasse filium Ioseph & affraia pro ipso

p ipso Ioseph. Hæc aut fuit supplicatio Iacob ad Ioseph/dū fecisset filios eius sibi p̄beri sicut p̄dixi. Figētes at castra tabernaculū in medio statuebat/ & terne tribus p̄ latera singula tabernaculi cū manebat/ & plateas p̄ mediū hēbant/eratq; ornatus quasi fori rertū; uenaliū singulis in ordine cōstituitis & opifices artū singularē in stationibus erāt/ nulliq; ali loco/ quā ciuitati cōpeteret edificata & collocata/ similis erat. Ea sigdē q̄ circa tabernaculū erāt sacerdotes tenebāt deīde cūcta leuita. Ex q; siti. n. sunt leuita masculi/ qui ultra uiginti annorū essent/ iuuentiq; sunt uigintiduo milia/ odtingēti octo ginta. Quotiens sup tabernaculū nebulā stare cōtingebat/ tanquā deo ibidē cōmorante quiescēbat/ cū uero cōuertet/ procedebāt. Adiuuenit at & modū tubæ/ ex argento facta/ qui ē hmoi/ longitu dinem hñs pene cubiti. Est aut angusta fistula cātororia calamo capacion/ præbēs latitudinē q̄ cōue niat ori ad susceptionē sp̄is & clausice sono uicina/ q̄ hēbraica lingua uocaf̄ afofra. Facta uero tales duæ/ & una quidem utebant̄ ad iussione & collectionē populi in ecclesiis celebrādā/ altera uero/ cū opo/ teret ad cogitandū de rebus necessariis p̄cipes cōuenire/ ambabus at multitudo colligebatur. Cūq; tabernaculū moueret/ hæc fiebat/ & sonāte priore. hi qui habitabāt ad orientālē tabernaculi p̄ tem surgebāt/ cū uero secunda sonuisset/ qui ad austrū residebant parabant/ & ita in thecā inuoluita tabernaculi medietas p̄cedētib; sex tribunus portabat/ & alia media sequentibus sex/ leuite uero oēs circa tabernaculū erāt. Tertia sonante pars q̄ cōuersa erat ad occidentē ferebat/ & quarta/ quæ circa septentrionē. Vtebant̄ his tubis et in sacrificiis hostias offerentes/ & sabbatis/ & cæteris diebus. Sacrificauit autem tunc prius pro discessu ex ægypto/ quod pasca dicitur in deserto. Quia Moyses procedens a monte Syna cum populo/ eduxit eum ad locum qui dicitur Escrioth/ ubi murmurantibus filiis Israel pro desiderio carniū dominus imisit coturnices/ & de plaga quæ secuta est esum carniū.

Cap. XIII.

ET post paululū pcedēs a mōre Syna/ & loca q̄dā cōmutās de qbus dicemus ad locū q̄ dicit̄ Escrioth uenit. Vbi multitudo rursus seditionē fecit/ accusando Moysen/ & necessitatē p̄fectus sui/ dicendo/ & q̄ de terra bona eis suafisset exire/ & cū illā p̄diderūt p̄ felicitate quā eis se p̄miserat p̄biturū. diuersis miseris tenerent̄ astricti/ & aqua priuati/ & si cōtingeret ut & māna deficeret/ eēt sine cōsolatiōe pituri. Cūq; multa leuioira in illū ediceret/ unus qdē monebat eos/ ut neq; Moyses laborū; eius p̄ cunctos/ salutē exhibitorū imemores eē deberet neq; de dei adiutorio desperare. Plebs aut ad hoc potius est cōmota/ & cōtra Moysen maior turba cōsurgens erat. Moyses itaq; cōfortās eos tali desperatiōe deiectos/ licet turpiter ab eis fuisset cōtu meliā passus tñ p̄misit carniū eis multitudinem se p̄biturū/ nō una die sed plurimū. Illis at nō cre// dētibus & dicente quodā uide posset hæc rātis milibus quæ p̄dixerat ministrare/ dens inqt & ego licet mala audietes a uobis nō tñ recedimus opantes p̄ uobis/ & istud nō tarde pueniet. Cūq; hæc dixisset/ coturnicibus repletus ē oīs exercitus/ colligebātq; eas circūstās. Deus at nō tarde hæc reddidit habetis iniuriā & maledictū in se cōmissum. Nō pua sigdem multitudine eorū mortua ē/ & hæc nūs locus ipse cognominatur. Cabrothalia/ quod interpretari potest desiderii sepultura. Quomodo exidē Moyses duxit populū ad fines chanaanorū/ unde misit exploratores. xii. q̄ cōsiderarent eorū regiōes & ciuitates qui reuertī post quadraginta dies/ terrorē & metu iculserūt filiis israel quasi nō possent expugnare chanaanos/ unde illi i desperatiōe adducti cōsilio inito decreuerūt redire in ægyptū/ Moysē & Aaron iterēpto quare iratus non eos sed filios eorum terrā repromissiois intraturos/ ipsos autem per. xl. annos in deserto prædixit esse morituros. Cap. XIII.

Educēs ergo eos exidē Moyses in terrā quæ uocaf̄ cōallis iuxta chanaanorū terminos existētē & ad habitādū difficilē populū i ecclesiā cōgregauit eisq; i cōrione locutus ē dicens. Cū deus nobis duo bona p̄miserit/ libertatē & felicitē terræ possessionē/ aliud deo/ dātē iā possidetis/ aliud estis p̄cepturi celeriter. In finibus sedemus chanaanorū/ arcebitq; nos de cætero pcedētes neq; rex neq; ciuitas/ sed neq; oēs eorū gentes. Exercitum ergo preparamus ad bellū/ nō enim siue labore nobis hæc terra conceditur/ sed maximis eam præliis obtinebitur. Mittamus aut exploratores qui huius terræ bona considerent/ & quæ uirtus in ea sit habitantium. Ante oīa uero unanimes simus/ & deū qui est in oibus nobis adiutor/ & pugnādī focius honoremus. Hæc cum dixisset Moyses/ multitudo ei honorem exhibuit/ elegitq; exploratores duodecim notissimos uiros unum de unaquaq; tribu. Qui circūeuntes omnem terram chanaanorū a patribus circa ægyptū iacentibus usq; ad ciuitatem Emathin/ ad mōtem libanū peruenērūt naturāq; terræ & incolarū hoīum cōsiderantes ualidā reuerī sunt/ quadraginta diebus omne hoc opus expleterit/ u/ per & fructus quos p̄ferebat illa terra portātes/ eorūq; abundantā & multitudinem bonorū/ terrā illā habere narrabant & a uoluntate bellādī populū suspendebāt metuentes etiā suæ paupertatis inopiā dicentesq; flumina impossibilia transuros/ & esse montes insuperabiles iter agentibus & ciuitates muris ualde fortissimis/ & ambitus earum grandī munimine roboratos. In Ebron autem & gigan/ um prolem se inuenisse dicebāt. Et exploratores qdē uidētēs/ q̄ cūctis quos ab ægypto egredietes inspexerant

inspexerant/ maiores essent chanaanai/ & ipsi tabuerunt/ & multitudinem hoc credere cōpulerūt. Illi aut ex his quæ audierant possessionē terre illius difficilē sibi iudicabāt/ solutoq; cōcilio/ cū uxoris in// crepabāt/ & iclamabāt ei/ eiusq; fratri atq; p̄ticipi/ & pessimā qdē licet cū illorū blasphemis habuerunt noctē. Mane uero cōcurrerūt ad ecclesiā deliberatiōne habētēs/ interfecto Moysē & aaron/ ad ægyptū denuo remeare. Vnus at exploratorū/ Iesus filius Nane de tribu ephraim & calep de tribu iuda/ metuētēs in mediū p̄cesserūt/ tenebātq; multitudinē/ cōfiderē supplicātes eā/ & neq; deū falsitatis arguere/ neq; credere his quæ pro terrore nō uere dicebātur de chanaanais/ sed sibi potius q̄ ad sceli/ citatē & possessionē bonorū eos decētēs inuitaret/ qñ nec mōtiū magnitudinē/ nec altitudinē fluuioq; uirtutē colētib; effectū impediret/ maxime cū deus securitatē p̄beat/ & eorū p̄pugnator existat. Per/ gamus ergo inquit simul ad hostes/ nullā timoris suspitionē habētēs/ sed duci credite deo nosq; seq; / mini quo uocamur. Et ille qdē dicētēs hæc/ nitebātur irā populū mitigare. Moyses autē & Aaron in ter/ rā p̄strati/ rogabāt deū nō p̄ salutē sua/ sed ut q̄scere ignoratē faceret plebē/ eorūq; sedaret/ ani/ mos p̄tis helitatis passione turbatos. Assitit ergo & nubes/ & instās supra tabernaculū significā/ uit dei præsentia. Moyses uero iā cōfidēs in media assitit multitudinē deūq; p̄motū p̄ eorū p̄cabatur iniuria/ p̄ceptorūq; fore supplicii/ nō qdē delicto dignū/ sed q̄le patres pro correptione inferunt si/ liis. Cūq; trāsissent in tabernaculū corā deo pro futura eorū p̄ditione deslebat/ cōmemorabātq; po/ pulū q̄ passi sunt ab eo/ & quantis bñficiis p̄cipiatē/ ingrati circa eū existerēt/ qñ ē nūc exploratorū terrore decepti/ sermones illoq; potius quā p̄missiones dei iudicarent ueriores/ & ob hæc cām nō eq̄ dē p̄deret/ oēs neq; eorū exterminaret genus/ qd̄ oibus hoibus potius apud se hērent honoratū/ cha/ nanaorū uero terra nō eos esse potituros/ neq; eius foelicitate letaturos/ sed et sine domibus & ciuita/ tibus in deserto q̄draginta annis esse uicturos/ & hæc poenā eos p̄ iniquitate soluturos filiis autē uer/ stris dicebat/ deus terrā datūq; se promisit illoq; participaturos bonis/ & dñs eorū fore quæ uos ipsi uobis inuiditis accipere. Cum hæc itaq; Moyses dei uoluntate dixisset/ in tristitiā & erūnam cōuersa est multitudo/ rogabantq; Moysen/ ut p̄pitiū eis faceret deū & a deserto libertatis p̄beret urbes. Ille aut dicebat deū huiusmodi nō habere cōsiliū/ neq; secūdū leuitatē humanā ductū circa indignationē eorū/ sed habita deliberatione in eos sniam ptulisse. Nō itaq; iudicādū est oportere hæc discedi/ si Moyses qui uir unus esset tātam militiā hominū irascentiū potuit mitigare/ & ad māfuetudinis uota reducere. Deus. n. assistens ei sermonibus eius uinci multitudinē p̄parauit/ q̄ppe cū p̄ceptis inobedien/ tes inutilē sibi met inobediētā fuisse cognouissent/ in calamitatibus utiq; incidentes. Mirabilis itaq; uirtute & fortitudine fuit uir ille ad credēdū sibi de qbus cūq; populus audiret/ & hoc nō solum tpe quo uixit/ sed et nūc est. Nullus. n. est hēbraeorū q̄ nō tanq̄ p̄sente eo/ & castigatē si forte sit moribus incompotus obediāt sanctionibus eius/ licet alios latere possit. Et alia qdē iudicia ultra humanam uirtutem eius existit. Olim. n. quidā trās euphratem fluuiū habitātū/ quorū mensum itinere uenien/ tes pp̄ honorem nostri sacrificii/ cum multis piculis simul & sumptibus/ sacrificatēq; nō ualuerūt imo/ latione participari/ iterdicitē hoc Moysē q̄buslibet/ q̄ non sint nostris legibus eruditū/ neq; nobis ex/ paterna traditiōe cōiuncti. Et alii qdē nec sacrificarūt/ alii uero semiplene sacrificatēs reliquerūt. alii aut neq; initiū ingrediendi in templū ualētes facere discesserūt/ obedire Moyses p̄ceptis potius quā suā uoluntatē facere p̄ponētēs/ & cū p̄hibētē se de talibus nō metuerent/ solā tamē cōscientiā formi/ darūt. Sic legislatio q̄ uidebat̄ dei/ fecit illū uig; meliorem sua natura putari. Sed et an tēpus modicū huius belli. Claudio romanis iperātē/ ysmaelē apud nos existēte p̄fice/ cū fames nostrā regionem talis obtinuisse/ ut q̄ttuor dragmis uenderet assiriū/ allata farina ad festiuitatē azimorū/ in choris se/ praugata qui modū qdēmodū singuli sunt unus & triginta/ atticū autē q̄draginta & unus/ nullus sacerdotū p̄sumpsit comedere cū scilicet terrā inopia tāta detineret/ q̄ppe cū metuerent legē & irā/ quā etiā su/ per iniquitates hoibus occultas solet inferre diuinitas. Igit̄ nō oportet admirari de his q̄ tūc gesta sunt qñ et nūc litteræ a Moysē derelictæ/ tātā uirtutē habēt ut et inimici nostri faceat̄/ q̄ is cōstituit rem publicā nostrā/ p̄ Moysen eiusq; uirtutem/ deus est. Sed de his qdē ut placuerit uniuicūq; cōsideret.

Hic liber continet tempus annorum quadraginta.

Bellum hebraeorum absq; noticia moyses contra chanaanos gestum atq; deuictū. Cap. I.

Incipit liber quartus antiquitatis iudaicæ. Aebraos itaq; deserti molestia atq; difficultas cogebat etiā p̄hibente deo ad chanaanos accedere. Non enim Moyses sermonibus ecgescebāt obedire/ sed etiā præter illius uoluntatē superare se hostes existimātes/ illū qdē accusabant suspitionem habentes/ eorūq; eorū negociaretur inopiam/ & ut semp̄ eius uiderent egere solatio. Prælio uero aggressi sunt/ chanaanos/ dicētēs deū nō p̄p̄ter Moysen eis auxiliari/ sed cōmuniter genti suæ ferre solatiū/ p̄pter ma/ iores eorū suāq; uirtutem quorum semper prouidentia habuisse uidebatur

D

& quō qui prius libertatem sibi uisisset/etiam tunc laborare uolentibus ferre solatia non tardaret/di//
cebantque etiam solos se posse hostibus preualere licet uelut Moyses deum ab eis alienare/omni//
busq; hoc expedire/ut ipsi sui rectores essent/ & non ab egyptiorum iniuria digressi/ Moyses tyra//
nidem denuo sustineret/ & secundum eius uoluntatem uiuere/ nec deciperentur quasi diuinitas ei
soli utilia pro eius deuotione praeferret/ tanquam non omnes essent de genere Abrahae/ uel unus es//
set his auctor omnium/ cui deus omnia nosse futura praeberet/ qui uideretur sapere si eius superbiam
contemneret/ & deo credentes/ obtinerent terram quam eis uolentibus promiserat/ & non propter
praedictam causam sub dei nomine respicerent prohibentem/ Ergo cogitantes inopia atq; desertū
propter quae ad hoc potius urgebantur/ ad chanaanorum bella sunt profecti deum ducentem exultima//
tes/ & non ad legislatores solatium sustententes/ donec sibi meliora fore decernerent/ Quo facto ho//
stes aggressi sunt/ Illi autem eorum non expauescentes inuasionem seu multitudinem eos fortiter ex//
ceperunt/ & hebraeorum multitudo est interempta/ Reliqua uero militia cohortis eorum soluta est
sectatq; in tabernaculum turpiter confugerunt/ & eo q; praeter spem tantae calamitatis occubissent
omnino dei cū sunt/ & nihil utile de caetero sperabant/ cogitantes q; haec per dei iracundiam euenis//
sent/ accedentibus ab eorum uoluntate/ Moyses ergo uident suos perditione compres//
sos/ & metuens ne uictoria confidentes inimici/ & appetentes maiora super eos accederent/ iudica//
uit exercitū in desertum procul a chanaanis educere/ Cūq; multitudo ei consentiret/ quae utiq; cogno//
uerat/ q; absq; praecceptionibus eius prouidentiae preualere non posset/ eleuato exercitu abiit in he//
remum/ faciens eos ibi quiescere/ nec prius chanaanos adire/ donec ad hoc oportuū tempus a deo
acciperet/ Igitur quod in magno contingit exercitu/ & praecipue apud eos qui in arumnis calumnia//
tores/ & inobedientes existunt/ hoc etiam iudaeis euenit/ Nam dū essent sexcenta milia/ & forte pra//
multitudine consiliis melioribus se minime subiicerēt/ inopia potius & arumnis irascebantur/ & ad
uersus alterutros/ & aduersus dācem/ Seditio enim talis/ qualem nec apud graecos/ nec apud barba//
ros factam audiuius/ tunc eos apprehendit/ per quā omnes deserendos a deo atq; perditionis peri//
culum suscepturos eripuit/ Moyses oblitus malorum/ licet paulominus ab eis fuisset occisus/ Pro cui//
us praecipibus deus nihil mali eos sustinere permisit/ licet legislator suum contumeliis affectissent/ &
mandata quae ipse per moysen dederat despexissent/ eripuit tamen eos/ quando eis pro seditione sua
mala proueniret potuissent/ nisi ipse eorum periculo prospexisset/ Seditionem uero/ & quemadmo//
dum postea Moyses conuersatus est narrabo/ praedicans causam propter quam talia sunt commissa/
Seditio chore/ & plebis contra moysen/ & fratrem eius de sacerdotio/

Cap. II.

Hore hebraeorum ex genere nobilis/ & abudans diuinitis/ & lingua facilis/ ac ad persuadēdū
plurimis idoneus/ uidēs Moysen in maximo honore constitutū/ p inuidiā grauiorē hoc se//
rebat/ Nā cū esset ex ea tribu erat/ & eius cognatus/ & mordebat/ q̄si iustus esset/ ut eā
gloriā ipse obtineret/ q; & ditior illo/ & genere apud leuitas nō uideret esse deterior cla//
mabat/ dicens esse crudelē Moysen/ gloriāq; sibi imit occupasse/ & hāc p caliditate quae/
fuisse sub occasione/ q̄si uideret deū/ & cōtra leges Aaron fratri sacerdotiū dederit non
cōi placito plebis/ sed suo iudicio/ & sup hāc mō tyrānico honores quibus uellet/ ipēderet/ Sanius autē
te esse dicebat/ & ultra uiolētiā/ q̄a lesionē/ niteret inferre/ latenter/ q̄n nō solū nolētibus/ sed neq; in//
telligentibus insidias eius honores auferre cōtenderet/ q̄a cū scierint/ inquit hoēs nō se posse uiolen//
tia preualere/ hanc quidē uolentes boni uideri non inferunt/ dolosa tñ arte machinant/ q̄tenus desi//
deratum perueniant/ ad effectū/ Hiis & similibus suadebat plebi/ quia utile foret ut dū adhuc huius//
modi latere se crederent/ punirent/ nec sinerent/ ad potiorē accedere cumulū ne manifeste fierent ini//
mici/ adieciatq; dicens/ Quā rōnē reddere poterit Moyses/ ut Aaron/ & eius filius daret sacerdotiū/
Si. n. ex tribu Leui deus honore alicui praebēdū esse decreuit/ ego hunc iustior sum accipere genere
quidē ipso cōstitens/ quo Moyses diuinitas autē & forma potētoris/ Si uero maior tribus queritur/ dignū
est ut Rubē tribus potius honoret/ & hūc accipiat Dathā/ & Abyron/ & Falas/ Isti. n. seniores erāt
illa tribu/ & potētes facultate pecuniarū/ Hāc itaq; Chore dicens/ uolebat uideri qdē cōi utilitate pro//
desse/ ope uero agebat ut honore hūc in se populi suffragatōe trāfferet/ Et ille qdē hāc maliuolē ple//
bi cū doloso dicebat/ eloq; pcedēte uero sermone/ paulatim multos & crescētibus adiutoribus/ cō//
tra derogationē Aarō oīs exercitus est agitatus/ Erāt. n. cōcordantes cū Chore dūcētī/ & quinquaginta
prios uiri/ studētēs q̄tenus fratres Moyses sacerdotiū iure p̄uarēt/ & p hoc eū ex honorarēt/ Tunc
itaq; populus ut ēt Moysen lapidaret aggressus est/ & in ecclia iordinat/ & turbulēter cōueniebāt/ &
an tabernaculū clamabāt oēs/ Exeat tyrānus/ & populus ab eius seruitio liberet/ q sub occasione dei
uiolēta mādata p̄cepit/ Dicebat. n. Quod si deus ipse sacerdotē futurū eligeret/ dignissimū ad hūc ho//
norē p̄ueret/ & nō eū multis inferiorē daret/ & si decreuisset hūc Aarō dari corā populo faceret/ &
nō in fratris hoc p̄tate reliqueret/ Moyses ergo cū derogationē Chore iā ex multo p̄ficeret/ & irritatū po//
pulū nō expauit/ sed cōfidēs rebus q̄s fideli deuotiōe tractabat/ & sciēs frēm dei uolūtate sacerdotiū

& non

& nō suo munere metuiffe a conciliū uenit/ & multitudinē quidē nihil oīno locutus est/ ad Chore autē
clamans/ cū esset dexter ēt in aliis/ & ad loquēdū nimis igeniosus/ mihi inquit o Chore/ & tu/ & unū
quique horū ostendebat autē ducentos/ & quinquaginta uiros/ honore digni esse uideantur/ & totum
exercitum huiusmodi honore non priuo/ licet nō habeant quae uobis est diuinitas/ & calmine aliae di//
gnitatis existunt/ Igitur sacerdotium Aaron non eo quot diuinitas praecellat/ cum tu amhos nos pecu//
nariū multitudine uidearis superare neq; propter genus/ quando commune nobis hoc fecit deus/
eūdem progenitorem dans nobis/ neq; propter fraternum amorem/ quot iustus alter habere potuiff//
set/ ego hoc contuli fratri/ Nam si nō cogitarem de dei legibus/ hunc honorem mihi potius praebuiff//
sem/ quando plus mihi ego sum uicinus quam alter/ & mihi magis quā alteri familiaris exiit/ neq;
sapiens consiliū erat memet periculis subdere/ & alii ex tali causa foelicitatis dona conferre/ Sed a
malitia ego sum remotus/ deus uero se contemni non despexit/ neq; uos ignorare uoluit/ sed hoc fa//
cientes ei praestatis/ & ipse eligens sacerdotē futurū sibi a querela uos huiusmodi liberauit/ Non enī
Aaron gratia mea hoc/ sed iudicio diuino sortitus est/ Vnde ponat hoc deus in medio quasi ad disci//
ptandū/ ut nunc qui dignus ad hoc inueniē/ accedat/ Quod dedit deus nō delinquimus/ si uolentes ac//
cepisse iudicamur/ cū sit ipsum honorem quē ille praebet nō adire/ & nimis irrationabile uniuerso rē
prope securitate p̄mittente deo cōtemnere/ Sed & nūc iterū p̄bare uult eū qui pro uobis ei debeat ho//
stias imolare/ & praesul pietatis existere/ Incōgruū namq; est o Chore/ ut quibet appetens honore/ deo
hunc sibi dū uoluerit auferat potest/ Igitur a seditione/ & huiusmodi murmure quiescite/ ma//
ne uero omnes q; sacerdotiū quaeritis thuribula singula portātes a uestris domibus cū thymiamate/ &
igne uenite/ Sed & tu Chore/ deo deo iudiciū/ & in his eius expecta sniam/ & nō temetipsum deo ue//
his facere meliorem/ sed potius ad esto/ de hoc honore taliter iudicādus/ nec non/ & Abiron arbitror
interesse iudicādū cū/ & eiusdē sit generis/ & in nullo possit de rebus sacerdotiū iuste culpari/ conue//
nienterq; pariter coram omni populo incensam facite/ & cuiuscunq; uestrum sacrificium suae iudi//
cauerit deus/ hic uobis ordinabitur sacerdos/ & ita derogatione fraterna tanquam ei honorem sacer//
dotiū ego donauerim liberabor/ Hāc Moyses dicente/ & a turba/ & a sua suspitione multitudo cessa//
uit/ & laudauerunt cuncti quae dicta sunt/ Erat enim uir optimus/ & loqui utilia uidebatur/ Tunc sic/
dem concilium est solutum/ Altera autem die cuncti congregati sunt in ecclesia/ ut adessent sacrifi//
cio/ & electioni de sacerdotio concertantium/ erātq; populus conturbatus/ cum esset multitudo su//
spensa spe futurorum/ & alii delectabantur/ si Moyses malignus offenderetur/ sapiētes uero/ si huius//
modi seditione liberarentur/ Metuebant enim/ ne procedente turba ordinator eorum disciplinae po//
tius deperiret/ Omne siquidē uulgus cum naturaliter quaeri congaudeat de eis qui in potestate sunt
constituti/ ad ea quae forte placuerunt summopere sententiam tumultus efficiebat/ Moyses autem
missus ad Dathan/ & Abiron ministris/ eos secundum constitutum uenire iussit/ & sacerdotium expe//
ctare/ Cum uero nec obedire eos nuncii retulissent/ nec uelle dicerent Moysi quasi contra omnem
populum malignitate crescente succumbere/ audiens hāc ab eis Moyses sequi se maiores natu pra//
cipiens/ ibat ad Dathan/ & Abiron/ nec indignū esse putabat ad superos accedere/ Illi uero nihil con//
tradicientes secuti sunt/ Dathan autem/ & qui cum eo erant cognoscentes Moysen cum nobilibus po//
puli ad se uenire/ accedentes cum uxoribus/ & filiis ante tabernaculum respiciebant quae Moyses
esset acturus/ erantque circa eos constituti famuli/ ut si uellet aliquam uiolentiam Moyses fa//
cere uindicarent/ Ille uero cum uenisset in proximum/ manus ad caelos tendens multumque cla//
mans ita/ ut populus cunctus audiret ait/ Domine caeli/ & terrae/ & maris/ tu enim mihi meorū actū
um fidelissimus testis existis/ quomodo omnia tua uoluntate feci/ tu fugientibus praebuisti/ obuiā mi//
sericordiam/ in omnibus satisfaciens necessitatibus hebraeorum/ esto meus/ & i his uerbis auditor/ Ti//
bi nanque nec quod agitur/ nec quod cogitur/ abscondum est/ & ideo neque comprimis ueritatē
ut horum contra me uelis defendere/ ingratitudinem/ Antiquitatem meae generationis tu nosti certis//
sime/ non auditu cognosces/ sed uisu his quae facta sunt tūc assistens/ In his ergo quae de me licet ue//
ritatem aperte scientes iniuste suspicantur/ te testem mihi praecor existere/ Et ego uitam simplicem
habens/ mea quidem uoluntate tua uero uirtute/ hanc mihi Raguel relinquente socero/ bonorum il//
lorum adoptionem deferentes/ me ipsum tradidi/ p istorū arumis/ & pmo p libertate eorū/ nūc uero
pro salute maximos labores toleraui/ omniū piculo me p eis subieci/ Nūc uero qm ut malignis in
suspitione sum uiris quorū uita meo labore subsistit/ tu q mihi locutus es in mōre/ Syna/ & tua/ tunc
uocis auditorē eē uoluisti/ & inspectorē/ p digitorū quae in illo loco fecisti/ & iussisti ad Aegypti/ ppera//
re/ & tuam uoluntate his innotescere/ q aegyptiorum mouisti foelicitate/ & a seruitute his praebuisti
refugium/ mihi que potestatem Pharaonis paruulam demonstraisti/ & in terram nescientibus itinere//
ra nobis pelagus conuertisti/ permixtumque mare aegyptiorum necibus conturbasti/ qui nudis a//
morum munimina contulisti/ qui corruptos fontes nimis hesitantibus potabiles fecisti/ porumque
nobis ex lapidibus produxisti/ quia terranis cibus inopes/ maritimis satiaisti/ qui etiam cibum cae//

D ii

lestem præbuiti primitus non inspectum qui legum modum condidisti & ordinem nostræ respice
 blicæ demonstrasti ueni domine omnium iudex & testis meus ad quem suffragia ulla non redimunt
 tu nosti quod nullum munus contra iusticiam ab hebræis accipi nec contempsit propter diuitias pauperum
 tatem nec contra uniuersitatis lesionem conuersatus sum qui nunc inextraneas meorum studiorum
 suspensiones incurri tanquam te non iubente sed tua uoluntate sacerdotum Aaron dederim
 ostende nunc quia omnia tua prouidentia gubernantur & nihil fortuito sed tua uoluntatis interpo
 sitione proueniunt ad effectum & quo geris sollicitudinem gentis hebræorum uideat in Abiron & Da
 than qui de insensibilitate te contemnunt quasi mea uideant arte compressi. Fac itaque super eos aptum
 iudicium prouenire ita contra tuam gloriam fauentium non eos eodem modo faciens transire de uita nec
 humana lege morientes saculo presentem facias recedere sed deglutiat eos simul & generationem &
 substantiam eorum terra quam calcant. Hæc enim erit tua uirtutis offensio atque doctrina cunctorum
 sic eos castigabis qui talia de te non bene suspiciantur sic ego minister preceptorum tuorum fidelis omnibus
 apparebo. Si autem uere contra me derogasse noscunt illos quidem innoxios ab omni lesione seruato ne
 rem uero quod illis optauit facere meam & poenam ab eo exigit qui tua uoluit nocere plebem ut de cætero
 pax concordiaque succedat. Sana multitudinem tuis preceptis obediens uellem custodiens eam &
 a poena peccati huius exortem. Tu siquidem nosti quoniam iustum non est supplicium pro eorum malicia
 cõter sustinere cunctos israelitas. Hæc eo dicente simul & flente repente terra comora est & uelu
 ti uiolentia uenti turbatis fluctibus agitata. Populus autem cunctus exauit grauique & durissimo stre
 pitu per eorum tabernaculum cõcicato terra scissa est & omnia quæ erant illis gratissima in ea sunt pro
 fus absorpta. Quibus sic exterminatis ut ne occiderent quidem illud agnoscere mox apertio terræ
 super eos reducta est & ita reintegrata quasi nihil horum quæ prædicta sunt factum esse uideret in spi
 cientibus. Et illi ita perierunt. Probatione uero diuinæ uirtutis effecta cognati quidem illorum dolentem
 non solum calamitatem quæ digna gemitu uideret sed et proximitatis affectu. Sapientes autem quos eui
 denter uoluntas latebat illorum euentus iudicii certos fecit & decernentes quia ueluti erratici deperis
 sent qui fuerant cum Dathan de eorum nece non contristabant. Igitur Moyses euocauit eos qui de sa
 cerdotio cõtendebat ad sacerdotum probationem ut scirent cuius sacrificii deus susciperet & illum
 constituit sacerdotem. Conuenientibus autem ducentis quinquaginta uiris qui & propter partem uirtutem hono
 rabant a populo & propter suam illos et transcendebat pesserunt quoque Aaron & Chore & ante ta
 bernaculum omnes sanctificauit in thuribus quæ ferebant. Ignis uero repente tantus effulsit quatum
 nullus opifex uidit nec de terra plus uel cõcursione fluctuum aut uiolentia spirituum ma aduincit per
 cussa spõte aliqui uisus est exilire sed qualis potuit dei uoluntate succedi clarus & flammens quo ueni
 te super eos eundem ducentis quinquaginta extincti sunt & Chore simul ita ut nec corpora eorum alicui
 bi uiderent. Solus autem liberatus est Aaron nihil ex igne læsus qui utique a deo uidebat electus Moyses
 igitur his pœnitibus uolens poenam eorum reseruati memorie & futuro agnosceret iussit Eleazarum
 filium Aaron thuribula eorum circa altare æneum collocare ut in memoria essent futuro generi quæ illi
 sunt passi qui putabant uirtutem dei se posse deludere. Et Aaron quidem iam non munere Moyses
 os sacerdotum se habere credebat sed dei iudicio patefacto cum filiis firm ipso honore fruebat.
 Seditio tamen neque ita cessauit sed multo magis augebatur & crudelius accrescebat erat tumultus
 ualde deterior & nunquam hoc malum finiri putabatur sed longo tempore permanere. Homines
 namque iam nihil præter dei prouidentiam geri credentes & hæc absque dei gratia circa Moysen
 gesta minime iudicantes culpabat Moysen eo quod tanta ira dei non tam propter iniusticiam punitorum
 quam propter fauorem Moysi prouenerit. Illos non perisse dicebant nihil delinquentes nisi quia circa dei reli
 gionem studium haberent Moysen uero in interitu talium uirorum & omnium optimorum populorum deleuisse in
 super & fratri sacerdotum dedisse quod aufertur nequiret nullumque alium ad hoc ulterius promoueri cum pri
 ores uideret ita pisse. Super hæc et de cognatis extinctorum supplicatio multa fiebat ad populum ut
 gloria Moyses minueret hoc non ad suam cautelam accideret iudicabat. Moyses autem diu in tumultu popu
 lum constitutum patienter audiebat metuens ne quod iterum seditionis emergeret & magnam malum aliquid pro
 ueniret in ecclesia cõgregauit multitudinem & sustinens audiebat nec ad satisfacionem ueniebat ne ma
 gis uulgus exaceraret auditu. Hoc uero solum principibus tribum p̄dixit ut noia tribum suis uirgibus
 porta portaret. Illi non sacerdotum dicebat habitum in cuius uirga deus iudicium gloriæ designasset. Porta
 uerit ergo omnes alii uirgas & Aarõ scribas in uirga sua tribum leui castigat. Moyses in tabernaculo dei
 collocauit. Altera uero dei p̄tulit uirgas erat non cognita. Cui uero oes eas singuli uiri signasset &
 coram multitudine deportasset alias quæ in quo schemate eas moyses accepit i eo p̄māsisse uidebat
 de Aarõ autem uirga germis & ramos ortos & fructum speciosum amigdale ex eo ligno p̄cessisse mirabat
 Tunc obstupesceret huiusmodi uisionem & licet aliquid fuisset odium Moysen & Aarõ liqueret hoc
 cõtinuo mirarique coepit in illis dei iudicium & de cætero placito diuino fauēt. Inebat Aarõ possi
 catu hęc. Ille siquidem tertio iam eum deum ordinare huc honore firmissime possidebat. Hebræorum itaque sedi
 tio licet

tio licet multo tempore uiguerit hoc tamen modo quieuit.

Quæ admodum Moyses instituit decimas dare leuitis & sacerdotibus & de morte marie & Aarõ pri
 mi sacerdotis domini cui successit Eleazarus filius ipsius. Capi. III.

Sicut Moyses leuitarum tribum seruituram deo a filiis & malitia segregauit ne propter inopiam aut
 quæstus sacerdotum ad uitam presentem essent circa sacrificia negligentes iussitque ut deum secun
 dum dei uoluntatem chananæa optineret hebræi leuitis octo & quadraginta ciuitates bo
 nas & sp̄cipuas distribueret sed & terram ante muros duos milium cubitorum ad eos pertinere
 descripsit. Super hæc autem & populum constituit annorum fructum decimas ipsis leuitis sacerdoti
 busque præbere. Hæc non sunt quæ accepit hæc tribus a populo. Necessarium autem iudicium ipsorum sacerdotum
 quæ sunt propria declarare. Quadraginta octo quæ ciuitatum tredecim ex eis leuitis cedere p̄cepit & de
 cimam quas a populo pro anni accipitur decimas eis diuidi in super et primitias omnium frugum de terra na
 scenti deo populum iustum esse offerre sancit. Quadrupedum quæ sacrificiis offerunt quod primitus na
 scit si masculus sit imolandum sberi sacerdotibus iussit & ut ipsi cum domo tora epularentur in ciuitate.
 Sacerdotum uero quæ comedi non p̄nt ab eis secundum patrias leges dñs sicut & dimidium eis sberi fecit
 pro hominis uero primogenito quæ sicut. Sicut autem eis primitie et rationis omnium & mellium unum panem fa
 ctum eis solentem ministrant. Si quis eorum uenerit quos nazareos appellat comam nutrit & uino non uti
 isti dum capillos suos dedicat propter sacrificia ueniens ad sacerdotem coram offerunt deo quod significat
 munus mulier quæ triginta scelos uir autem quinquaginta. De his uero quæ sunt egeni pecuniis sacerdoti
 bus licet ut uoluerint iudicare sed et his quæ domibus imolat epulationis causa non religionis necesse est
 offerre sacerdotibus pectus & dextrum brachium pecoris. Et sacerdotibus quæ Moyses ex his quæ pro
 peccatis populis sacrificia p̄bet sicut in precedenti libro significauimus hoc dari constituit omnium ue
 ro quæ sacerdotibus offerunt participari constituit & seruos & filios & mulieres absque hostiis quæ
 offerunt pro peccatis. Illa non in templo soli masculi sacerdotes ea die cõsumunt. Cui hæc Moyses constituit
 iussit surgens cum omni exercitu ad terminos idumæ uenit & legatos ad regem idumæ misit p̄p̄cens
 uiam sibi cõcedi quæ se cõfidebat accipere & illi cum nihil lederen sine dubitatione sberi. Necessaria nam
 que exercitui se ministrare dicebat & aquæ sicut eos iubeat accipere. Ille uero his quæ Moyses pete
 bat non cõsentens neque uiam cedes sed castrametatus occurrit prohibiturus eos quæ transire uolenter p̄sume
 ret. Moyses autem cum deus pugnae initium fieri non iussisset recedebat pro deserto iter faciens. Tunc itaque soror
 eius Maria finis uite accepit. cum quædraginta annis ex quo egyptum dereliquit decima xathicæ
 mensis initio secundum lunam sepeliretur ea publica nimis splendide super quædam mortem quæ uocat Sin & post
 triginta dies a fletu populum Moyses hoc modo purgauit. Vitula foemina aratro & cultura inextrata to
 taque rubea paululum ab exercitu p̄cul ducta in loco mundissimo potifex imolauit & eius sanguine septi
 es digito asperit tabernaculum dei uidebat ita ut erat tota uirtute pelle atque uisceribus lignum cedrinum
 in medium ignem miserunt & hyssopum & lanam coccineam colligensque omnem cinerem uirtute
 uir mundus posuit in locum purissimum. Hi ergo qui morte polluti erant paululum in fontem cineris
 mittentes & hyssopum baptizantes & hoc cinere spargentes tertia & septima dierum erant in reli
 quo mundi. Hoc et uirtuos ad p̄missam forte seruare p̄cepit postquam uero propter luctum sororis in
 exercitu huiusmodi purgatio facta est duxit populum per desertum & per arabiam uenitque ad locum
 quem arabes metropolim suam putant primo quidem Archim nominatum qui nunc Petra uocatur.
 Hic itaque cum esset excelsus mons ascendens in eum Aaron Moyses sibi manifestante quia moriturus
 esset uidente cuncto populo erat enim diuerso locus ubi erat populum constitutus exutus ponti
 ficali stola tradit eam eleazaro filio ad quem propter ætatem pontificatus uenit & mortuus est po
 pulo eum uidente ipso quidem anno quo soror uidebatur esse defuncta cum uixisset annis tribus
 & xx & centum. Defunctus autem est secunda luna initio mensis qui uocatur apud athenienses
 hecatombæon apud macedones autem lochis apud hebræos uero sedebat apud romanos nucupat
 augustus. Cuncte luctus super eum diebus triginta fuisset expletus post hæc cessauit.

Quæ admodum comiserunt Seon & Og reges amorreorum bellum uicique eos moyses & filii israel
 terras eorum & ciuitates tenentes & hereditate possidentes. Capi. IIII.

Sicut Moyses exire exercitum uenit ad fluium Arnon qui de montibus arabie
 descendens & per totum desertum fluens in stagnum alfatitem erumpit diuidens mo
 abitudinem & amonitidem. Hæc autem terra est fructifera & hominum multitudine no
 bilis alere bonis ibi nascentibus copiosa. Ad Seon itaque regem illius regionis Moyses
 misit populum uiam petens ut scederibus quibus uellet ille crederet factis quod in nullo lederen
 tur neque terra neque qui sub eo constituti esse uidebantur sed etiam uenalia populo sub
 precio fore uendenda sicut illorum procurare utilitas & equam pregrinis ut uellent eos uenundare
 depolens. Seon autem hæc negans proprium armauit exercitum ut hebræos Arnon fluium tra
 sire phiberet. Tunc Moyses uides hostiliter Amoreum iustere non passus ut hebræis pro tertia p̄ueniret

inopia/primitus accessit ad eos/& cū esset difficile ut præualeret aduersus Seon cōsuluit deum si eū pugnare pmitteret. eiq; deus uictoria pmississet/ fiducialiter ipse ad certamē uenit & exercitū totum exacuit/ dicens eos bellādi nūc desiderio porituros/ quod diuinitas iubebat. Illi uero ut desiderabant potestate pcepta/ summētes arma ad prælia repete pfecti sunt. Amorreus itaque insistentibus populis cū iā nō esset equalis ipse quidē obstupuit hebræos/ exercitū autē eius forte se nō opere sed timore respondit. Primā ergo cōgressionē nō tollerātes/ nec sustinere hebræos ualētes in fugā cōuersi sūt/ hæc sibi potius p salute quā pugnare utile iudicātes. Cōsuebat. n. in ciuitatibus ualde munitis/ in quibus cū reclusi fuissent/ nihil p̄fuit eis Hebræi nāque dū eos fuga declinare respicerēt insitebāt/ & irrupētes eorum aciem/ eos infecutione perterruerunt. Illi siquidem disrupti fugiebant ad ciuitates/ hebræi uero persequentes nequaquam fatigabantur/ quando& ad labores præparati/ & ut fundibulis experti/ & in omnibus iaculis propter facilitatem armorum ad persequendum uidebantur aptissimi/ ita ut dum hostes longius essent fundibulis & iaculis sternerantur ut proximi. Multa ergo cedes effecta tunc noscitur quando etiam fugientes uulneribus uexabantur/ laborabantque potius propter sitim quam propter pugnam. Erat. n. tempus estatis. Et cum multi sitis desiderio ad fluum in cōcurrerent fugientes circūdantes eos. Hebræi pcutiebant/ omnesq; illos iaculatos sagittatoſque peremerunt/ ita ut etiam Seon eorū rex simul extingueretur. Hebræi uero mortuos spoliabant/ prædāque summebāt/ multāque copiā habuerūt ex illa terra/ cū esset adhuc fructibus plena. Tūc igit̄ exercitus sine terrore iā captis hostibus egrediebāt ad epulas. Nullū. n. eis erat impedimentū pugnæ/ cum omnes pariter deperissent. Amorreus siquidem huiusmodi perēptio cōprehēdit/ qui nec pudētia uidebantur astuti/ nec opere necessario boni quorum hebræi terram late cōperūt. Est autē hic locus in terra flumina positus/ quasi naturā insulā tenēs. Quē locū Arnus quidē a meridiana parte circumdat. laboch septentrionis circuit latus qui in Iordanis fluiū descendens illi et nomē tradidit. Occidentalem uero partē eius regionis/ Iordanis ripa cōcludit. Cū ergo res ille ita cōsisteret/ israelitis instabat Og galadene & galanitis rex/ ducēs exercitū copiosum/ & festinās tāquā solaciū amico Seon præbiturus. Cū uero eum iā cognouisset. extinctū/ & tunc deliberauit congrēdi cum hebræis/ putans se præualere/ eorumque uirtutem experimento cognoscere. Cumque fuisset spe sua deceptus & ipse bello mortuus & omnis eius exercitus est peremptus. Moyses autem laboch fluiū transiens regnū Og regis perābulabat/ ciuitates destruxit/ & oēs habitatores eius occidens/ qui & diuitis omnibus in illa terra/ & uirtutibus & opulentiā/ magnitudine scellebat. Og igit̄ regis magnitudo & pulchritudo uehementis erat/ q̄lis est paucorū. Erat. n. manu uir fortis ut operibus uirtutis magnitudo & pulchritudo corporis uideret̄ equalis. Fortitudinis uero & magnitudinis eius sunt experti/ q̄ lectū eius uiderūt in ciuitate Rabbatha regni amantidū factū ex ferro/ quorū cubitorū latitudinē habere longitudinē duplicē/ & uno cubito fortiorē. Hoc igit̄ cadete nō ad p̄sens solummodo hebræis rerū fiducia est cōcessa/ sed et in futuro eis cā bonorum moriens est effectus. Nā urbes sexaginta clare nimis munitas/ illic subditas tenuerunt/ prædamque copiosam & seorsum singuli & cōmuniter omnes adepti sunt. De balach Moabitaram rege/ seu de balaam prohera cuius aīna humana loquela usa est/ qui post benedictiones quibus benedixit filiis israhel cōsiliū dedit balach/ qualiter seduceret populum per mulieres madianitas/ & de ultione quæ secuta est/ & seductos hebræos/ & seductores madianitas/ & ubi Moyses iosue successorem sibi constituit.

Capi.

V.

Moyses itaque castrametatus/ deduxit exercitum ad Iordanem circa magna campestrā contra hierico ciuitatem opulentissimā/ & palmas atque balsamum quæ solet ferre copiose. Coeperunt autem prouisi esse israelite/ & desiderium habere bellandi. Porro Moyses cum paucis diebus deo pacificas/ hostias immolasset/ populūque epulari fecisset/ partem quam armatorum misit/ qui terram madianitarum explorarent/ & eorum patrias obseruarent. Causa uero bellandi aduersus eos huiusmodi fuit. Balach moabitaram rex cum amicitias paternas haberet/ atque societatem circa madianitas/ & israelitas uideret tanto clemente proficere etiam de rebus suis in formidine nimis erat constitutus. Denique non credebat/ terram aliam hebræos querere/ nisi suam/ cum promississet utique deus chanaanam illos fore possessuros/ uelociterque studuit amicos de hac re suis temptare sermonibus/ & pugnare quidem ipse in felicitate constitutus contra illos qui obstringerētur arumnis non iudicauit/ sed prohibere magis eos/ ne potiores efficeretur deliberatūque legationē p̄ eis ad madianitas/ prinus destinare. At illi dū essent qdam ab eufriate p̄pheta p̄clarus illo tempore/ eisque nimis/ amicus ad hūc miserūt cum legatis Balach uiros de suis fide dignissimos/ rogantes ut ueniret ille p̄pheta/ quatenus d̄ perditionē israelitarū/ maledictioes efficeret. Qui ueniēs legatos suscepit/ & largitatem eis hospitalitatis exhibuit. Cūq; cenasset/ dei uolūtate consuluit/ qui forent de quibus Madianite rogaret. Cum uero deus impedimentum eorum uolūtati fecisset/ ad legatos rediit/ desiderium quidem suum & studium eis ostendens circa ea quæ ab eo requirerent/ sed deum resistere suæ uolūtati dixit/ qui eum ad tantam gloriam propter ue-

ritatis

ritatis eloquium perduxisset/ exercitumque pro quo maledicendo eum uenire rogarent/ esse nimis deo amabilem/ sua debaturque eis simul/ ut propter hanc causam inimicitias suas ab israelitarum gente suspenderent. Cūque hæc dixisset/ legatos dimisit. Madianitæ uero Balach uehementer insistentē/ & preces maximas offerente/ miserant iterum ad Balaam. Tunc ille studens aliquid uiris illis præstare/ denno consuluit deum. Qui uolens eum rem experimento probare/ iussit ne legatis in aliquo contradiceret/ sed eum eis iret. Qui arbitratus deum hæc ei non pro deceptione iussisset/ cum legatis mox ibat. Angelo sancto occurrente ei per uiam quodam angustissimo loco/ quierat accinctus gladio bis acuto. Aīna autem in qua Balaam sedebat intelligens spiritum diuinum esse/ declinauit Balaam ad unam maceriam/ non sentiens plagas quas ei Balaam inferrebat/ dum percussus ad maceriā alias a maceria uexaretur. Cum uero angelus insisteret. aīna percussa uolūtate dei/ uocem loquentis emisit/ Balam accusans uelut iniustum/ quia dum prioribus ministeriis nihil quod de ea quereret/ tur haberet/ tunc ei plagas inferret/ nō intelligens/ quomodo uolūtate dei prohiberetur ab his quæ festinate implere. Cūque Balaam humana loquente aīna perturbaretur/ palā etiam Angelus apparuit eumque increpare de plagis aīnæ cœpit/ tanquam non esset hæc culpa iumētī sed q̄ eius iter contra dei uolūtatem fieri prohiberetur. Metuens autem Balaam/ studuit remeare/ sed deus eū cōfortauit ut iret/ præcipiens/ ut quicquid eius in mente poneret/ hoc ille manifestaret. Et ille quidem/ cum hæc deus iussisset. uenit ad Balach. Rege uero recentere ualde eū suscipiente/ petebat ut ductus ad quendam montium/ consideraret quemadmodū hebræorum exercitus esset constitutus. Balach autem ipse per se deduxit prophetam ad regionem ministerio in montem qui supra eorum caput uidebatur existeret/ aberat enim ab exercitu stadiis sexaginta. Vidēsque eos ille/ præcepit ut septem aras rex constitueret/ & totidem tauros & arietes adduci iuberet. Cūque rex celerime minister/ ille hæc immolauit holocausta. Quo facto cœpit e diuerso benedicere dicens. Hic populus foelix/ cui dabit deus multorum possessionem honorum/ eritque eius auxiliator/ & omnis eius/ & præfalem/ prouidētia sua ei concedit/ ita ut nullum humanum genus sit/ quod non uirtutem eius & studia iudicet optima/ & ab omni malitia segregata. Hæc itaque & uos inquit habebitis/ & melioribus filiis relinquetis. Deo quippe uos solos homines intendente/ & ubicunque fueritis in omni terra sub sole posita/ feliciores habente/ terram in quam uos ipse misit obtinebitis/ seruituram semper filiis uestris/ quorum gloria complebitur omnis terra simul & mare/ & sic abundabitis in orbe terrarū/ ut omni terræ habitatores ex uestro genere præbeatis. O admirandum te atq; beatum exercitum/ qui tantus ex uno patre creatus es. Sed nunc quidē uos adhuc paucos chanaanorum terra suscipiet/ scituri orbem terrarum uestrum fore habitaculum in æternum. Nam multitudinem uestra ita & in insulas dilabitur/ & in omnes terras sicur nec in celo numerus est stellarum. Et cum tanti fueritis/ nec ubertatem uobis negabit deus/ in pace omnia bona ministrando/ & uictoriam atque potentiam in bello largietur/ & filios inimicorum qui contra uos aliqua præsumptione contenderint/ subiugabit. Non enim ultra reuertetur aduersarius noster uictor/ qui filios suos letari faciat ad uxores. Tanta uobis fortitudo/ prouidentia dei præstabitur/ cui grandia minuire uirtus est/ & latius augere quæ parua sunt. Talia siquidem ille sua sacratione proferrebat/ cum non esset in semetipso/ sed dei potius spiritu uinceretur. Balach autem contristato/ & proclamante/ eo q̄ pacta trāscenderet/ quibus fuisset a suis amicis magnis muneribus inuitatus/ & cum uenisset pro maledictione hostium/ eos dicaret/ & beatiores omnium hominum ostenderet/ ait ad eum Balaam. O balach/ de cunctis rebus cogitare putas in nobis esse/ de talibus quicquam dicere/ seu tacere/ quando dum nos spiritus dei percipit/ uoces & uerba quæ ipse uult nihil scientibus nobis emittit. Ego uero recordor/ quomodo tu & Madianitæ supplicantes me desiderabiliter huc adduxistis/ propterea ueni/ sicutque mihi uotium/ in nullo tum desiderium uiolare. Sed melior deus est horum quam quæ ego tibi præstare credebar. Nimis enim insani sunt/ qui præsentiam humanarum rerum apud semetipsum ita suscipiunt/ quatenus non ea quæ diuinitas distat edicant/ sed magis illius uiolentiā faciant uolūtati. Ego siquidem hunc exercitum neque laudare proposui/ nec in quibus bonis genus eorum deus habiturus sit aperire/ sed deus propicius eis existens/ & festinans eis felicem uitam gloriamque prebere perpetuam/ hæc mihi uerba promissio/ num talium ministravit. Nunc autem quomodo mihi uotum est/ tibi & Madianitis/ præstare quorū preces repellere/ me nimis indecens est/ ueni rursus erigamus aras alias/ & sacrificia proximi prioribus celebremus. si forte flectere potero deum/ ut me permittat hos omnes maledictionibus obligare. Cūque Balach fieri permisisset/ & secundo sacrificanti nequaquam diuinitas ut israelitas malediceret/ annuisset/ cadens pronus in terram/ prædicebat regibus affuturas passiones/ & quæcunque ciuitatibus erant euentura eximīs/ quarum aliquas quidem nec habitari contingeret. Quæ et facta sunt/ dū hæc temporibus p̄scis per terrā/ siue p̄ mare usq; ad memoriā meā hoibus euenissent. Et cū hæc oīa talē terminū exceperint/ qualē ille p̄dixit/ qlibet cōiceſ pot̄ quō & i futuro sic erit/ quædam dū p̄fatus ē ille. Balach it̄ indignatus eo q̄ non maledicti eēt israelitæ/ remisit Balā nullo honore/

muneratum. Ille uero iam descendens & circa transitum eufratis ueniens & Balach principibusque Ma dianitarum ualle dicens ait. O balach & Madianitæ præfentes oportet me hæc & præter uoluntatem dei præstare uobis. Hebræorum quidē genus nulla pestis penitus apprehendit nec bella nec aliqua necessitas nec sterilitas fructuum terrenorum nec alia qualibet eos uellania corrumpit. Est enim cura deo liberare eos ab omni malo nullamque permittit super eos uenire huiusmodi passio nem quatenus omnes debeant deperire. Euenient autem eis pauca & ad modicum tempus quibus humiliati uidebuntur. Sed deinde intelligent & pro timore fuerit illa eis talis uexatio. Vos quæsdā uistorias ad breue tempus aduersus eos desideratis quod imperantibus si hæc quæ moneo feceritis filiarum ueststrarum speciosas præcipue uirgines quibus subdi & deludi castitas possit insipientium propter pulchritudinis honestatem circa exercitum eorum proxime destinate & supplicanti bus eorum iuuenibus ut earum amplexibus miscantur præcipit quatenus dum eos concupiscentia obli gatos uiderint deserant rogantibusque manere eas non primitus audiant quam eos patrias leges re linquere iubeant simul & honorem dei qui eas posuit eis & Madianitarum atque Moabitaram co lere ritum cogant. Sic enim illis indignabitur deus. Cunque hæc ille dixisset abscessit. Madianite ue ro dum misissent filias suas sicut ille mouerat hebræorum iuuenes decepti sunt pulchritudine puel larum & ad earum colloquia uenientes rogabant quatenus earum pulchritudine fruerentur nec eo suetudinis proximitate recederent. At ille libenter hæc uerba suscipientes consenserunt eis obligan tes eos amore suo. Quibus dum concupiscentia creuisset eos illæ cepere deserere. Dumque illos au gustia de mulierum discessione crudeliter inuasisset uberrimis fletibus exorabant ne eos illæ dese rerent sed futuras uxores & dominas omnium possessionum uel substantiarum suarum manere pos scerent. Hæc autem cum iurifuradī religione firmabant deumque mediatorē in promissione facie bant flentes & undique semetipsos misericordia dignos ostendentes mulieribus. Ille uero dum eos seruitute iam captos esse cognoscerent & omni uinculo fœdæ consuetudinis obligatos eis talia ees perūt dicere. Nobis quidem o fortissimi iuuenes domus paternæ sunt & magna possessio bonorum quorum nec questum speciosi corporis requirentes uestram nobilitatem adiuimus sed uiros bonos & iustos existimantes honorare uos uenitis quibus indigeris aduenimus. Nunc quomodo dicitis cir ca nos habere dilectionem & nostro contristari discessu neque nos uestras preces abiciimus sed tā tummodo fidem uolumus fauoris uestri percipere per quam nos credere dignissimum iudicamus ut uestram conuersationem uidentes uxores esse possimus. Formidamus & enim nescimus fueritis fa trietate nostræ consuetudinis adimpleri deinceps contumeliis affectas ad parentes non priores re mittatis. Rogantibus autem illis & ut uellent fidem daturos se pollicentibus & ob amorem in nul lo contradicentibus dixerunt illæ. Quomodo hæc quidē uobis placent moribus & uita utimini ut omnibus alienari populis sitis ita ut etiam cibos proprios habeatis & pocula cui nullo communia necesse erit uolentibus uobis habitare nobiscum etiam deos colere nostros nec erit indicium circa nos illud uestri fauoris nisi eosdem deos quos uos adoretis nullasque colpabit uos si terræ ad quam uenistis eius collatis & numina cum dii nostri sint communes omnibus uester uero in nullo sit ta lis dicebantque eis ut aut quæ essent omnium ea facerēt ut aliam quaererent terram in qua possent legibus propriis conuersari. Illi autem amore earum deuicti optima illas dicere iudicantes & seme tipios tradere uoluptatibus earum patria iura transgressi sunt deosque plurimos iam putantes imo lare eis lege provincie proponentes cibis et extraneis cogaudebant & omnes ad libidinē uuluerūt cōtra leges proprias insurgebāt ita ut et per omnem exercitū iuuenes agerent contra legem & le ditio priore multo peior incidere cum oīo solēnitates iam propriæ deperirent. Nam dum semel iu uenes mores attigissent extraneos eos uerius appetebant. Sed & si qui priorum uirorum propter uirtutes patrum nobiles erant cum eis uitio subiacebant. Denique Samarias princeps tribus Sime on dum haberet Chorami madianitidem mulierem ducis cuiusdam filiam uiri inter illos ualde po tentis uxore iubente ante solemnitates mosaycas quod illam magis delectaret effecit non immo lando lege patria sed alienigenæ nuptias eligendo. Et dum hæc ita gererentur Moyses metuens ne quid peius accideret congregans populum in ecclesiam nullum equidem nominatim culpauit non lens quemquam desperatione deuicere quia dum laterent poterant poenitere. Dicebant aut quomo do non agerent digna se aut suis partibus oportuna dum libidinem deo prepererent & ei placen tia uiolarent oportere tñ ut dum adhuc bene eis esset reuerterent ad fortitudinē arbitantes nō ad uim inferendā leges esse postas sed ad cōcupiscentiā repellendā. Super hæc adiciebat nō eē rōnabile ut q casti fuissent in heremo nūc cōstituti iter bona tāta peccaret & rerū q̄s adepti fuerāt p̄ idigentiā tpe ubertatis amitterēt. Et ille qdē hæc dicens conabat emēdare iuueculos & ad poenitentia eorū q̄ gesserat reuocare. Post quē surgēs Samarias ait. Tu qdē Moyses utere legibus quas posuisti ex ipsa cōsuetudine eis firmitate attribues & quo iā frequēter castigasti hebræos q̄ nō bñ seducant me i his q̄ tyrannice

que tyrannice imperas non habebis obnoxii. Non.n aliud quicquā hæctenus sub figmento legum dei quā iugū seruitutis nobis inferre machinaris & tibi met defendere principatum auferendo no bis desiderii & propriū uiuendi arbitriū quod est liberorum & dominum non habentium. Itaque crudelior circa hebræos ut solus eris ægyptiorum castigare nos uolens & secundum leges tibi pla citas singulorum uoluntates astringere. Sed multo iustius est ut tu potius puniaris quando ea q̄ om nibus indubitanter bene se habere uidentur solus exterminare contendis & contra omniū placita tuam ualere sniam. Mulierem itaq; peregrinam sicut asserit duxisse me fateor. A me enim audi es meos actus sicut a libero. Non enim latere proposui nec pro me alter delator erit. Et sacrificia ui diis quibus sacrificandum non iudicatis iustum existimans per multos me debere acquirere ue ritatem & non uelut sub tyranno uiuere & omnem spēm semper ex unius conuersatione pendere. Dum hæc ait Samarias de his quæ ipse & alii male gesserant edixisset populus equidem quiesce bat formidine futurorum legislatores intendēs nolentem illius superbiam ex aduerso litigio prouo care. Metuebant enim ne multi propter luxuriam uerborū eius imitatores facti multitudinem pertur barent & in his quidem dimisere conuentum sed causa mali potius augebatur. Cunque Samarias ex tali causa mortuus non fuisset Phines uir & in aliis quidem rebus melior existēs multorum iuuenū & dignitate patris transcendēs coetantos uniuersos Eleazari sacerdotis filios & fratres Moyses nepos dolens in his q̄ gesserat Samarias & antequā per licentiam fortior efficeretur iniuria opere uolens ultionem inferre & iniquitatem ne cresceret amplius prohibere dum adhuc qui hæc arripue rant minime puniretur animo simul & corpore sic audacia confortatus est ut non prius decerta te quiesceret quam uictoriam in eo facto perciperet. Tunc ad tabernaculum Samariæ ueniens ipm euaginato gladio & Chorami simul extinxit. Iuuenes aut omnes quibus erat uirtutis amor & Phi nes imitatores esse uidebantur perhibebant eos qui in culpa Samariæ similes existebant. Multi si quidem inique gentium horum uirtute perempti sunt omnesque pestilētia perierunt deo illis post hæc immittente languorem & quicunque eorum cognati fuerant & cum prohibere deberent magis ad iniuriam dei eos exacerant pariter sunt extincti. Perempti sunt itaque ex eorum cetibus nō minus quatuordecim milia uirorum. Hac itaque causa exaggeratus Moyses ad iterum Madianita rum misit exercitū de quorū plio post paululū edicemus narrates primitus quod reliquimus. Iustū nāq; est legislatoris uoluntatem nequaquā in hoc sine laude transire. Balaā enim qui petitus fuerat a Madianitis ut malediceret hebræis & hoc quidē cōplere diuina prouidentia non pualuit sed con silium dedit quo hostes utentes hebræorū populum pene consumerēt. Moyses magnifice nimis ho norauit eius diuinationis uerba describens cum posset huius gloriam propriam facere qñ nullus q̄ mendacium probans argueret testis extaret. Illi nāq; testimonium reddidit & eum memoria dignū fecit. Et hæc quidem si uoluerint quicunque considerent Moyses itaq; pro quibus prædixi rebus ad terram madianitarum misit exercitum ex unaquaq; tribu duodecim milia uiros eligens quorū du cem statuit Phines cuius fecimus pauloante memoriam qui leges custodiuit hebræicas & Zama riam transgredientem eas ipse percussit. Madianitæ uero uidentes exercitum cōtra se uenire & quā tus nunquā aduersus eos accesserat congregantes provincia multitudinē expectabant hostes & un diq; muniti excipiebant eos. Venientibus autem eis cōgressionē facta Madianitarū cecidit multi tudo quæ computari non posset numerūq; transcenderet. Sed & reges eorum quinq; pariter fuit per empti quorū nomina erant Och & Sur Obet & Huit. Quintus uero rex est Arach de cuius cog nomine ciuitas in terra arabū constituta hæctenus ab omnibus de nomine regis edificatis Arachē uocatur quæ apud græcos dicitur patras. Hostibus igitur effugatis hebræi eorū tenuere provincia multaq; fumentes prædā & possessores cum mulieribus perimentes solas uirgines reliquerūt. Hoc enim Moyses dicit Phines iusserat. Qui reuersus incolumē reduxit exercitū & pda ualde copiosam idest boues quinquaginta duo milia & sexaginta septē aſinos aut sexaginta milia auri uero & argē ti uasa innumerā multitudinis quibus uebant in domo. Nā per longam felicitatē erant ualde lo cupletes. Deductæ sunt at & uirgines quasi triginta milia. Moyses itaq; diuisa in duas partes pda al terius quidem quinquagesimam partem Eleazaro dedit & sacerdotibus leuitis aut alterius quinquā gesimam reliquā uero uniuerso populo distribuit. Uiebantur de cætero ualde foeliciter eratq; eis p uirtutem omniū bonorū copia nullaq; tristitia eorum uoluptates impediebat. Moyses igitur cū eēt senex Iosue successorem sibi constituit ad prophetias & ad militia principatū sicubi necessariū foret iubente deo ut iterū teneret imperiū. Iosue aut omni doctrina legū diuinisq; ministeriis Moysē dicente erat instructus. Inter hæc duæ tribus Gad & Ruben & manasse dimidia quadrupediū mul titudine & oibus aliis ualde diuites hñtes cōmune consiliū rogabāt Moysen ut eis p̄cipue Amorre am concederet q̄ pascuis optima uidebat. Ille uero existimans eos simulisse chanaanorum pugnā & occasione honestā quasi pro pascuarū diligentia requisisse malignos eos appellabat & turpē occasio nē timoris adiuuēsse ipsoq; uelle sine labore delicate uiuere dū oēs adhuc in ærūna cōsisterent & terram

terram ideo petierent obtinere ne de cetero cum eis laborarent quibus terram traditurū se deus p̄ miserat/trans Iordanem & aduersas gentes interempturū. Illi ergo conspicientes irarum ducē & cōtra se iustitiam prouocatum/respondentes satisfaciebant non pro timore periculorum neq; p̄pter laboris defectum hoc petere sed ut prædam in oportunitis constituentis locis expediti ad certamē & ad bella uenire possent dicebantque se pręparatos ut dum considerent ciuitates ad custodiam filiorum & uxorum & facultatis suę ubiq; cum exercitu properarent. Porro Moyse dum iste sermo placuisset uocans eleazarum sacerdotem & Iesum & ad ultimū uniuersos cōcessit eis Amorream ita ut auxilia eleazarum cognatis suis donec omnia completerentur. Accipientes itaq; ista conditione p̄ uinciam & ciuitates fortissimas possidentes filios & coniuges & alia quęcunq; poterant circumtibus impedimentum facere in eis apte constituerunt. Edificauit autem & Moyses decem ciuitates quę in numero quadragintanouem forent quarum tres distribuit/ut ad eas qui nolentes facerent homicidium confugerent & tempus fugę conseruaret habentes potestatem scilicet perempti cognati occidere homicidam/si eum extra terminos ciuitatis ad quam fugerit inuenissent quod nulli alii p̄missum est perpetrare. Hęc siquidem ciuitates fugacibus distributę sunt/Bosor quidem in arabia finibus Arimnam autem in terra galadiorum/galalim uero in bataltidem regionem. Cũq; etiam chananæorum terram obtinere tres alias ciuitates inter urbes leuitarum Moyses fabricandas ad habitaculum sagacium delegauit. Moyses autem aduentibus eum maioribus natu tribus Manasse & dicentibus uirum insignem in tribu sua fuisse defunctum nomine Orophatim/ & filios quidē masculos non reliquisse sed filias & consulesibus si earū fuisset hereditas/ait siquidem aliquos de tribu sua ducerent cum hereditate ad eos irent/si uero ex alia tribu alibi nuberent/hereditatē i p̄terna tribu relinquerent. & tunc manere uniuersisq; hereditatē in propria tribu constituit. Moyses alloquitur populum ante mortem suam/ & tradidit ei librum legis/ & quemadmodum ab hominibus est ablatas.

VI. **M** uero iam quadraginta minus triginta dies ipserent Moyses Congregas ad Iordanē ubi nunc ciuitas est Abilal/locusq; palmarū conuentū uniuerso populo ita locutus est. O uiri cōmilitones & sicut deo placuit calamitatis longe participes/cetū uiginti annis senectute confectum oportet me ab hac uita discedere. In his q̄ gerenda sunt trans Iordanē/nā non ero uester adiutor/neq; pugnabo uobiscum/a deo p̄hibitus. Iustum igit̄ credidi neq; nunc meā deponere pro uestra foelicitate curā/sed propria iudicare uestre ueritatis adoptione/ & memoriā meam in abundantia bonorū referre uestrorū. Nunc igit̄ explanans/quęadmodū uos foelices eritis uestris filiis bonorū uestrorū relicturi possessionē ab hac uita discedo dignusq; sum ut mihi fides habeatur & propter pristinas uirtutes & eo quod anime ad uitam huius terminū uenientes cum omni loquantur integritate. O filii Irahel cunctis hominibus causa bonę possessionis propicius deus est. Hic enim solus dignis hoc distribuere & auferre in se delinquentibus potest cui uos exhibentes quales uos ipse uult esse simul & ego uoluntatem eius sciens/aperte uos monco. Non enim eritis beatissimi/ & omnibus mutabiles aut foelices/si ex illius mādatis aliquid quando cessaueritis. Possessio nāq; bonorū quā nūc tenetis firma manebit/ & presentū rerū celeritiam securitatem neq; si solummodo quę uos deus uult sequi obediatis/neq; legum alienarū ordinem proponatis/neq; pietatem quam nunc circa deum geritis spernetis/admodum alium conuertamini. Hęc autem agentes fortissimi cunctorum eritis bella ferre/ & inimicorum nulli succūbere. Deo.n. uobis auxiliatore presente cunctos suos postponere rōnis non est p̄mia siquidem magna uirtutis uobis sunt posita/quę omni uita possideatis. Virtus & enim primitus bonarū causarū est p̄mia deinceps etiā aliarū rerum pręstat augmentum/ita ut dū inter uos ea uis fuerit/magnā cōferat uobis uitam/ & inter alienigenas gloriosos efficiat/ & apud posteros eminentes ostendat. Hęc itaq; poteritis adipisci si legibus quas dictante mihi deo constitui obediatis/easq; custodiatis & earū sapientia meditemini. Ego gaudens discedo in uestris bonis cōmendans uos castitatis legi/ & bonę cōuersationis ornatu uirtutibusq; dūcū qui prouidentia uestre utilitates exhibebunt. Deus aut̄ qui hactenus uestri p̄sul extitit pro cuius uoluntate & ego uobis utilis fui/non usq; ad p̄sens stare faciet prouidentia suā/sed quāto tēpore ipsi uolueritis eum habere patrocinatē/in uirtutis studiis permanentes tanto praefidium eius habebitis. Consilia nāq; uobis prębebunt optima/quę sequentes/foelices eritis pontifex Eleazarus & Iesus/necnon & seniores/ & principes tribuum quos audire uos conuenit/sciens qm̄ omnes qui bene sub principe consistunt/ & principatum tenere/ & libertati pręesse possunt nec indignemini in his quę uos agere duces uestri poposcerint. Nunc & enim ut bñfacientibus iniuriā faciatis in hoc fiducia ponctis/quod de cetero declinatēs meliores causas habetis nec huiusmodi iram aliquā sumatis quasi circa me uti sapius p̄sumpsistis. Nostis.n. quod frequenter peiora a uobis quā ab hostibus mortis pericula sustinui. Et hęc non ip̄ propria fetēs uobis edico/non.n. in exitu uitę dolentes contra me relinquere uolens hęc ad memoriā reuoco/qm̄ nec tempore quo

quo hęc patiebar iratus agnoscor/sed ut de futuro a talibus temperetis/ & in nullo uestis p̄siliu iniuriā p̄ diuitias faciatis quę uobis Iordanē transeuntibus & Chananaā obtinentibus affluenter aduenient. Nā si proceres fueritis cōceptores effecti/ & uirtutē deuotionēq; p̄didistis quā circa deū geritis/eū p̄mitus habebitis inimicū & terrā quā armis obtinuistis iterū cū magnis obprobriis amittetis/torq; dispersi p̄ orbē uestro seruitio omnē terrā & mare cōplebitis/eritis/ uobis dū horū omnium experti fueritis inutilis iā p̄nentitā memoria legū non seruatū. Vñ si uultis hęc apud uos p̄manere/dū hostibus p̄ualueritis nullū relinquantis ex eis/sed oēs perire decernite/ ne uiuentibus eis illorū studia degulantes a conuersatione paterna recedatis. Sed & aras & lucos & tēpla q̄cunq; habuerint destruenda cōmoneo/ & genus & memoriā eorū igne consumi. Sic &.n. bonorū uestrorū uobis erit firma securitas. Ne uero ignorantia melioris rei natura uestra ad peiora declinet/ & leges uobis dictante mihi deo composui/ & ordinem bonę conuersationis institui/ cuius seruantes ornamenta/foelicitissimi eritis omnium rerum. Hęc dicens/dedit eis in libro leges/ & conuersationis modū ibi conscriptum. Illi uero sebant/ & multum querebantur ducem memoriā periculorum eius habentes/ & quanta pro eorum salute gessisset/ desperantes etiā de futuris quasi nullus ei princeps similis foret/ minusq; iam deum sui curam prouidere credentes/ eo q; Moyses eum potius exorasset. Tunc eorum quę in deserto ei cum ira locuti fuerant p̄nitentiam agēs ingemiscebant/ ita ut omnīs populus in lachrymas prorumperet/ & plusquā sermo dici potest/gemitus cū dolore p̄ferret. Moyses autem consolabatur eos/ & licet dignus utq; magna ueretur conuersatione p̄secebat. Tunc ergo conuentus ita dimissus est.

Cap. VII.

Olo aut̄ conuersationē dicere primus Moyses/eiusq; dignitatis uirtutes exponere/ut qui hęc legerint/agnoscat qualia initia nostri habuerit maiores/ & sic ad aliarū rerū uenire narrationē. Scripta sunt hęc oīa sicut ille reliquit nihil nobis adiciendis ad ornamentū/quod a Moyse relictū non est. Hoc tñ nobis placuit mō nouitatis inducere/ut secūdū genus nobis singula disponant/disp̄te q̄ ab illo inscriptis relicta sunt/ & quęadmodū deū in singulis q̄busq; consulit. Propterea nāq; necessariū iudicauit hęc p̄dicere ne aliqua nobis a cōtribulis hanc scripturā legentibus q̄tō generet. Hic ergo ordo est legū in nostra conuersatione cōpetentiū. Quas aut̄ nobis cōmunitur ad alterutros dereliquit/has de moribus & causis explanare & referre distuli/sed adiuuante deo post nobis insinuare p̄positū est. Ait.n. Dū chananæorū terrā possideritis/ & ad usum bonorū perueneritis/ & ciuitates iā edificare cōeperitis/ea facientes q̄ deo placita sūt. fortissimūq; pignus foelicitatis habebitis/si uobis una ciuitas sacra in terra chananæorū in loco optimo/ & uirtute p̄claro quācunq; deus sibi per prophetā elegerit/ & templū unū in ea sit/ & altare unum ex lapidibus non manu dolutis/ sed passim iacentibus qui dealbati erunt/ & ad decorū ualde purissimū accessus aut̄ ad eū sit non per gradus. In alia uero ciuitate nec altare nec templū sit. Deus.n. unus & genus hebræorū est unū. Qui blasphemauerit deū lapidatus suspendatur per diem/ & sine honore turpiterq; peliatur. Conueniant aut̄ in ciuitatē in qua templū construunt/ter in anno a finibus terrę quā hebræi tenuerint/quatenus deo & pro illis quę possident gratias referant/ & de futuris p̄ces effundant/ & conuenientes adinuicem tunc epulantes amici sint. Bonū est enim ut semetipsos alterutrum contribuli non ignorent/ sed sua studia sibi cōmunicent. Hoc aut̄ eis ex hac societate pueniet/ ut & aspectu/ & loquela memoriā sui semper obtineant. Si.n. alterutris ip̄mixti sunt extranei sibi met̄ putabunt. Si & decima exceptio frugū uobis p̄ter eā quam distribuit dominas sacerdotibus & leuitis dare/quę uendatur quidē per prouincias & ad epulas ministret/ & hostias q̄ in sacra urbe sūt celebrandę. Iustus est.n. ex his q̄ de terra nascuntur quam deus non possidere concesserit/ ut ad honore eius qui hęc tribuit pręferant. Ex mercede mulieris fornicarię non sunt sacrificia celebranda. Nūquā enim ex his q̄ de contumelia procedunt diuinitas delectat. Nihil nimirū cōfusione corporū peius est. Similiter aut̄ si quis pro coitu carnis/aut uenatu/aut custodis gregum mercedē acceperit/nūquā exinde deo sacrificandum est. Nullus blasphemet eos quos principes alie ciuitatis esse putant. Sacra peregrina non sunt curanda neq; uas denominatū alicui deo est sumendū. Nullus uestri texta ex lana & lino tunica uestiat. Hęc enim solummodo sacerdotibus est concessa. Conueniēte uero multitudine in urbe sacra ad imolandū post .vii. annos instate festiuitate quocurat scenophegia. i. tabernaculorū defixio/ summus sacerdos stans in excelsio tribunali unde possit audiri legationibus leges & neq; uxor/ neq; filii audire p̄hibeant/ sed neq; serui. Bonū est enim/ ut a manibus inscriptę leges et memoriā conseruent/ qua nunquā deleri possint. Sic ergo neq; peccabunt non uolētes dicere/ eo q; decreta legū ignorare uideantur. Leges itaq; multas habebunt contra peccantes audaciā utiq; p̄dicentes eis q̄ sint passuri delinquentes/ & aiabus eorū inscribentes q̄ pręcipiunt per auditū/ quatenus oīno in interioribus eorū consistat uoluntas legū/ in qua cum deficient/ auctores ipsi suę lesionis existunt. Dicant etiā pueri primū leges/ q̄ est doctrina optima/ & cā foelicitatis eximia. Secundo aut̄ p̄ singulos dies mane & uespere testificanda sunt dona dei/ quę libertatis de terra ægypti aca concessit

concessit. Iusta est. n. naturaliter gratiarū actio q̄ referē & p̄ cōpensatione rerū iā factarū & pro in-
 iratione futurorū. Inscrībenda uero in ianuis ea i quibus eis deus benefecerit & brachiis singula q̄
 q̄ declarāda q̄ uirtutē dei ualeat designare & fauorē eius circa uos ostēdere / q̄tenus undiq̄ circa eos
 illaceat dei fauor. Principes at̄ sint in unaquaq̄ ciuitate uiri. vii. qui & uirtute & iustitia studio sint.
 ex ēpti unicuiq̄; uero principatū duo uiri ministri s̄beant ex tribu leuitarū. In omnibus honore qui
 in urbibus iudicare constituti fuerint habeant ita / ut illis p̄sentibus neq̄ blasphemare neq̄ alpe age-
 re liceat aliquibus / sic utiq̄ respicientibus pudorem dignorū hominū tanq̄ sibi deū in illis contēnere
 uideant. Iudices aut̄ p̄tate habeant p̄nunciandi / quodcumq̄ uidetur eis / nisi forte pecunias eos quili-
 bet accepisse pro iudiciū diuersitate demonstret / ut aliā cām proferat / per quā eos nō bene iudicasse
 cōuincat. Non. n. lucrū attendentes / aut dignitatē conuenit iudicare / sed iusticiā rebus omnibus p̄po-
 nentes. Nā hoc non agens / deū quilibet contēnere putat / eūq̄ infirmiore credere quā illos / quibus
 contra iustitiam timore p̄tatis sniam propria p̄stare contendit. Dei. n. uirtus iustitia est. Quisquis igit̄
 tur s̄stat eis qui aut non iuste q̄runt aliquid aut non iuste in dignitate sunt cōstituti / illos potius deo
 potiores facit. Si uero iudices non intelligunt de rebus sibi creditis iudicare / quando multa talia so-
 lent hoibus p̄uenire / integrā cām in urbe sacra remittat / & conuenientes pontifex & p̄pheta / & se-
 niores q̄ eis uident iusta pronuncient. Vni testi non credat / sed tribus / aut ultimū duobus / quorū te-
 stimoniū uerū faciat uita prior. Mulierū testimoniū nequaq̄ recipiendū / p̄pter leuitatē & procacita-
 tē generis earū. Sed neq̄ serui testimoniū p̄hibeat / p̄ ignobilitatē animi / quos aut p̄pter lucrū / aut p̄-
 p̄ter timorē uerissime p̄tē credi / non posse uere testari. Siquis aut̄ falsē testatus / est conuictus / ea pa-
 tiat q̄ passurus esset is / contra quē testimoniū dixit. Si homicidio facto in aliqua regione / non inue-
 niat hic qui fecit / ne in suspicionē sit aliquis / qualis p̄ odij p̄perauit / quare quidē homicidia cō mul-
 to studio / & de eo nunciando p̄ponant̄ edicta. Cū uero nullus eū nunciauerit / principes ciuitatū ui-
 cinarū regionis illius in qua cedes facta est / & seniores conuenientes / mētiant̄ a loco ubi iacet mor-
 tuus regionē / & pars quae fuerit uiciniū ciuitati / populi eius ementes uitulā / & deferentes eā ad ual-
 lē / & in locū inutile aratro & plantationibus / incidant ceruices bouis / & sumentes aquā lauent ma-
 nus suas supra caput bouis sacerdotes & leuite simul / & seniores illius ciuitatis / & exclament ab ho-
 micidio mundas se manus habere / neq̄ gessisse neq̄ factori cōmunicare / & innocētē deū sibi propi-
 cū fore / & nunq̄ tam malā passiōē in illa terra contingere. Optima inquit est hmōi dispositio / &
 conuersatio talis / nec uobis alterius republicae sit affectus / sed hanc diligite / dominas leges habētes
 & secundū ea oīa facientes / satis est. n. ut deus sit uestri princeps. Si adhaerit uobis regis amor / sit q̄
 de iste contribulis / sitq̄ ei iustitia / prouidentia semp / & uirtutis alterius magnitudo. Sciat aut̄ is legi-
 bus atq̄; deo plurimū inesse sapientiā / nihilq̄; gerat p̄ter p̄tificis seniorūq̄; sniam / nec multas nupti-
 as usurpet / neq̄; abundantia fecerit pecuniarū / nec ornatus equorū / quibus rebus sibi collatis ultra le-
 ges sup̄bus erit. Prohibeat̄ ēt si q̄s horū studiū habuerit fieri / ultra modū utilitatis uestrae potētior.
 Terminos terrae moueri nō licet / nec p̄pe nec aliene / p̄ quos uobis seruauit / pa / sed hēant̄ firmi in
 eternū positi sicut diuina snia / tanq̄ pluis ex hoc & seditionibus mūdus uexat̄ dū accedere ultra ter-
 minos auari uoluerunt. Nāq̄; p̄cul nō est / ut trāscendat leges q̄ terminos uoluerit p̄mutare. Qui in
 terra plātauerit / si añ quartū añū fructū attulerit / neq̄; deo ex hoc p̄mitias offerat / nec ipse comedat.
 Non. n. secundū t̄ps hoc illatū est / dū naturae p̄ter t̄ps uim fecisse uideat̄. Vñ hoc neq̄; deo / neq̄; p̄po-
 domino cōpetit ad utendū. Quarto uero anno uindemiet oē quod nascit̄ / t̄ic. n. maturū est / colligēs /
 q̄; ad sacra deportet urbē / & cū decimis aliarū frugū / expendat cū amicis p̄priis epulando / & cū pu-
 pillis & uiduis. Quinto aut̄ anno / sint domini sui q̄ fuerint nata. Qui terrā uincis plantat non semit̄
 net eā / satis est. n. hanc enutrire hoc germen / laboribusq̄; aratri esse priuatā. Bobus terra aranda est /
 & nulla cū eis altera animalia iungenda sunt / sed p̄priū hoc genus sit ad arandum. Semina uero sint
 munda & ipermixta / & non duobus aut tribus generibus seminet̄ / non. n. cōmunionē dissimiliū na-
 tura latat neq̄; iumenta p̄miscant̄ / quaecūq̄ cognata non sunt. Metuebat. n. legislator / ne per hoc
 iniuria transiret ad hoies / initiū a minoribus & turpibus primo sumens. Nihil ergo hmōi debet esse
 licitū / ex quo p̄ similitudinē conuersio quaedā in cōmunibus rebus habere possit accessum. Quapro-
 p̄ter neq̄; de rebus uilibus legis negligentia habuerunt / scientes omnibus prouidere / ne in aliquo ui-
 derentur esse culpabiles. Merentes inquit / & manipulos colligentes non oēm decer messē excute-
 re / sed relinquere aliquos manipulos / qui sint egentibus alimentū. Similiter aut̄ & de uinea ramuscu-
 los pauperibus relinquendos / & oliuarū quendam fructum reseruandū colligentibus / & escam p̄pri-
 am non habentibus. Non. n. tanta abundantia ex nimia colligentiā diligentia domino utilis erit / quā
 ta gratia ex indigentia satietate prouenit. Tunc diuinitas terrā ad illationē fructuum prioriorē effi-
 ciet / eorum qui non suā tantummodo utilitate prospiciunt / sed etiam pro aliorū cibo cogitant / no-
 scuntur. Sed & boum hora dum spicas terunt in area non sunt liganda. Nō enim iustum est / ut qui
 simul laborauerunt in fructu & circa natiuitatē eius fatigati sunt participare prohibeant̄. Neq̄; po- /

ma matura contingere iter agentes accendi sunt / sed tanquam de propriis eos debent permittere sa-
 tiari / siue provinciales siue peregrini / & cum gaudio praebendū est eis ad comedendum portare
 uero eis nihil liceat. Neq̄; uindemiantes ex his quae ad torcular portant̄ gustare prohibeant sibi met
 occurrentes. Iniustum est. n. bona quae dei uoluntate ad utēdū data sunt / inuidere desiderantibus ea
 comedere / dum pomū sit in maturitate sicut deo placuit / & mox abire festinet. Et licet per uerecun-
 diā aliqui contingere non praesumant / rogantes eos cum sint quidem israheliticū tanquā focii / & p̄p-
 cognitionem alias cognationē pariter domi / & ex loco alio uenientes / ut munera suscipiant depre-
 candi sunt / quae deus eos uidere concessit. Dāna siquidem iudicanda non sunt q̄cumq̄; per benignita-
 tem transeuntibus conferuntur / quando deus ubertatem honorū praestat hominibus / non ut utant̄
 soli / sed ut etiam aliis largiantur / uolens hoc modo fauorem suū circa israheliticū populū / & foeli-
 citatis eorū administrationē aliis apparere / cum eos suam abundantia aliis p̄cipare praecipit. Qui
 uero praeter haec fecerit. xl. minus una plagas habena publica accipere uoluit / & liberū poena hanc
 turpissimā sustinere / quia dū lucro seruit / fecit iniuriā dignitati. Bene inquit uobis erit expertis erū
 narū aegyptiarū atq̄; deserti / si habetis curā eorū qui nunc in similibus constituti sunt / & adepti diui-
 tias ex misericordia / & prouidentia dei / eisdem similiter egentibus diuitias. Super decimas aut̄ du-
 as quas annis singulis praedixi celebrandas / aliā quidē leuitis / alterā uero ad epulationes / tertia quoq̄;
 q̄; p̄ annū tertiū expedit fieri / ad distributionem inopū / mulierūq̄; uiduarū / & infantū & pupillarū.
 Germina q̄cumq̄; prius nasci contingit ad tēplū praferant / & pro terra haec proferentes quā eis p̄sti-
 ri possidere / deū benedicentes sacrificia quae leges offerre eos iubent celebrantes / horū primitias sa-
 cerdotibus tēplū distribuant. Cū uero haec quilibet ipse uerit / & oēs decimas una cū primitias quas le-
 uitis / & ad epulandum dari mos est obtulerit / discessurus domi / stans e diuerso tēplū / gratias q̄dem
 agat deo / qui eas ab aegyptiorū iniuria liberauit terrāq̄; eis magnā frui multāq̄; concessit / testimoniū
 perhibeat / q̄ & decimas secundū leges Moyses obtulit / exoret deum sibi propitiū / & placidū semp
 esse / & cōmuniter cū hebraeis omnibus p̄manere atq̄; seruet bona quae dedit eis / & addat quaecūq̄;
 donare potest. Vxores aut̄ ducant nubilū tempore constituto / uirgines liberas / bonis parentibus
 procreatas. Qui uero uirginem ducturus non est / ei non iungatur / quā discedere suauit ab alio / neq̄;
 contristet priorem maritū eius / Ancillas liberi non ducant uxores / nec si per amorem ad hoc aliqui
 cōpellantur. Concupiscentia nāq̄; est decorum retinere / & congruū libera dignitate. Sed neq̄; for-
 nicariē sequendae sunt nuptiae p̄ quibus corporis iniuriis nuptiales hostias non suscipit summa diui-
 tias. Sic itaq̄; prudentia filiorū erit libera / & ad uirtutem rectitudinis praeparata / si non fuerit de tur-
 pibus nuptiis neq̄; de cōcupiscentiis non legitime conuenientium procreata. Si quis uirginē despon-
 derit / deinde non eā talē inueniat cām dicitur / ipse quidem accusat̄ / utens ad probationē documen-
 tis suis / respondeat aut̄ puella pater aut frater / aut quicumq̄; post eos genere uiciniū esse monstratur /
 & dum iudicatum fuerit puellā non esse culpabilē / cū accusatore permaneat / nullam habente uiro
 ulterius potestatem dimittendi eā / nisi magna causa processerit / & contra quas ne respondere pos-
 sit. Is qui audacter aut petulater puellae cām uiciauerit / & de / oratione intulerit multas / condēnetur
 xl. minus una plaga. & l. siclos patri dare cogatur. Si conuicert̄ puellā fuisse corruptā / siquidem po-
 pularis sit / eo q̄; caste uirginitatem usq̄; ad legitimas nuptias non seruauerit lapidat̄. Si uero de sacer-
 dote sit nata uiua proinus concremet̄. Si quis duas uxores habuerit / & alia quidē in honore magno
 & fauore fuerit / aut p̄p amore / aut pulchritudinē / aut ob aliā cām altera uero in minorī apud cum
 parte consistat / si ex dilecta filius cum sit iunior ab illo qui ex alia procreatus est petat / p̄pter fauorē
 patris quem circa matrem habet / priuilegia senioris / quantos duplicem substantiaē paternae partē ac-
 cipiat / sicut in legibus diffinitum est / non ei concedatur. Iniustum nāq̄; est / ut qui natiuitate senior
 est / eo q̄; minus mater eius a patre diligitur debita parte fraudet̄. Qui puellā corruerit alii despon-
 satam / siquidē suadens ei & ad corruptionē sibi consentientē habuerit / cū ea moriat̄. Maligni enim
 sunt utiq̄; ille quidē eo q̄; turpitudinē puellā uoluntarie sustinere suaserit / & nuptias liberis hanc ma-
 la praeserere cogert̄ / illa uero q̄; femeritipam propter libidinis propria aut propter lucrū ad contēntiā
 persuasam praebuerit. Si alicubi eam solam inueniens / nullo adiutore praesente cōpresserit solus ipse
 moriat̄. Qui uirginē corruerit nondū alicui desponsatā / ipse eā ducat in uxore. Si uero puellā non
 placeat ut habeat eum / patri. l. siclos praeciū iniuriā soluat. Ab uxore copulata sibi uolens disungi
 propter quasq̄; causas / quae multimode hominibus prouenire noscuntur / ex scripto eo q̄; nunq̄;
 postea cū ea cōueniat cōpromittat. Sic enim habebit potestatem alii copulari / nam prius illa alteri
 iungi non potest. Si autē & illo morietē uoluerit eam prior uir recipere / non ei liceat. Quae sine filiis
 fuerit a marito derelicta / frater illius eam accipiat / & natum filii mortui nomine uocans / haeredita-
 ris nutriti successorem. Hoc. n. & publicis utilitatibus p̄derit / domibus minime destitutis / & cogna-
 tis possunt substantiaē conseruari / & mulieribus reuelatio calamitatis auferri / q̄; priorū maritorum
 proximus cōiungent̄. Si uero noluerit eā ducere frater / ueniēs mulier / apud seniores testimoniū h-

ius rei perhibeat, & nolentem eā domi manere, & filiū ex eo habere non suscepit iniuriā faciens fratri defuncti memoriam. Requiritur uero senioribus pro qua causa nuptiis eius abstineat. Sive maxima causam siue parua dixerit ad hoc ueniendū est, ut soluens uxor fratris caligulas illius uiri, & expuens in faciem eius dicat, hoc dignum esse ab ea pati iniuriā defuncti memoriam facienti. Et ille quidem a senioribus abscedat, hoc obprobriū habens omni tēpore uitae suae, illa uero si uoluerit alio cubitet se potentiam nubit. Si quis captiuā ceperit uirginem siue iam nuptā uolēs ei copulari, nō primitus liceat eius cubile cōmuniōne contingere, anteq̄ illa radens caput suū, & lugubre schema percipiens, parentes desinat, & amicos quos in bello pdiderat, quantum de eorū tristitia sanata, sic de inceps ad epulas conuertat, & nuptias. Bonū est, n. & iustū accepturus de qua filiū habiturus est, ut eius satisfaciat uoluntati, & non in modo libidinē sequens propriam quod uxori futura earū possit esse contēnar. Trīginta uero in luctu diebus expletis, sufficiunt, n. isti dies sapientibus ad lachrymas amatorū, tunc procedat ad nuptias. Si uero cupiditate plenus, habere eā contēnar uxore, ad seruitiū eā deducere non habeat potestātē. sed ubiq̄ uoluerit mulier ire, discedat, hanc libertatē hīs. Quicunq̄ iuuenū contēnant parentes suos, & eis honorē non praebent, aut propter uerecundiā, aut propter insipientiam iniuriā facientes eis, primū quidem sermonibus eos moneat ipsi parentes, sufficiunt enim ad hęc huiusmodi iudices dicentes non se pp̄ delectationē fuisse coitu naturali permixtos, neq̄ pro augmento pecuniarū, dū essent facultates parenti utriq̄, quos, sed ut ipsi filios haberēt, qui eos in senectute gubernarent, & quibus egerent p̄ eos haberent, quod dū grato fiet, deo p̄cipue curū est addiciant etiā hęc uerba dicentes, fontes studio magno nutritiuus nulliq̄ rei peccatus q̄ ad salutē tuā tenderet, & utilitatem optime tibi eruditionis afferret, nunc aut̄ quoniam decet ueniā tribui iuuenū delictis, monemus te respice in quocunq̄ pro nostra exhonoratione minor inuentus es, & ad modū tēperamentū conuertere, sciens etiā deū ea q̄ contra parentes praesumunt, nimis ingrate ferre, quō & ipse totius humani generis pater est, & una cū illis exhonorari uidetur, qui eandem appellationē habere noscuntur. Indignū est ergo a filiis hęc suis sustinere, cum & lex talium sit, ultrix inuitabilis, cuius te filiū experimentum sumere non optamus. Et si in his uerbis iuuenum tempe, res audacia ab obprobriis liberant, q̄ ex ignorantia proueniūt. Sic, n. & legislator bonum inueniet, & patres foelices erunt, nō uidentes nec filiū puniri nec filiā. Cū uero parentis sermones atq̄ doctrina, p̄pter intēperantiā suā pro nihilo esse uidebuntur inimicas sine pacis foedere sibi facies legis, cū frequentibus contra parentes praesumptionibus incitatur, hic inquit eiectus extra uibem, sequente multitudiē ligno, suspensus & p̄mans tota die ad uisionē cōctorū, nocte sepeliat, sicut etiam alii, qui quocunq̄ modo p̄mi legibus decernuntur. Sepeliantur at̄ & hostes, & nullus mortuus exps iaceat sepulture, soluens poenā ultra iusticiā. Nulli hebraeorū ad usuras liceat fenerare neq̄ cibū neq̄ potū. Non enim iustū est a contribuli redditus sustinere, sed solatium utilitatis eius lucrum esse decernere, & gratiarū actionē & recōpensationē a deo referendam pro benignitate sufficere. Qui acceperint siue pecunias siue quoscunq̄ fructus siccos uel humidos reminiscētes deū hęc cū dilectione restituant, tanquā reponentes in propriis oculis, & iterum cū opus fuerit hęc tollentes. Qui uero circa redditionē impudētes extiterunt, non in domos eorū introeundū est, & pignus sumendū, antequā ex hoc cā dicatur, pignus enim a foris petēdū est, & debitor per se portare debet nihil resistēs ei qui cū auxilio legis ad eū uenit. Si quidem idoneus sit cui pignus ablatum ē, teneat illud creditor, quousq̄ restituit quod debet, si uero est paup̄, restituat antequā sol occubat, & maxime si uestis sit in pignore constituta, ut eam habeat ad saporem, q̄ naturaliter deus pauperi misereat. Mola uero & uasa ei congrua non sunt accipienda pro pignore, ne instrumentis necessariis ad ciborū alimenta priuent, & pro egestate aliquid pessimū patiant. In futuro hoīs poena sit mortis qui uero aurum aut argentū abstulerit, cōdēnet in dupli. Qui iumentū rapuerit dāno quadrupli cōdēnet, praeter bo, uem, pro hoc enim quintupli soluat. Qui ad soluenda multa fuerit inops, sit seruus eorū quibus est condemnatus. Siquis fuerit contribuli uenditus, sex annis seruiat, septimo aut̄ anno liber abscedat. Si uero filio ei ex ancilla nato apud emptorē pp̄ affectū eius ex familiaritatis dilectione seruire uoluerit, instante anno iubileo quem quinquagesimū nominamus, liber efficiatur cū uxore simul & filiis. Si quis aut̄ auel uel argentū p̄ uiam inuenierit, quærat ut qui perdidit, praconemq̄ mittens, in quo eū loco inuenit restituat, & ex alio dāno non bonā utilitatem esse decernat. Similiter aut̄ & de pecuniis quascunq̄ in deserto errare cōperit, non inuenio repente domino apud se reseruet, restem habens in his deū, q̄ noluit aliare lucrari. Nulli liceat p̄transire, cum iumentū alicuius tempestate fatigatū in luto uiderit cecidisse, sed alleuet illud, & proprio adiuuando labore, ei adiutor existat, uias aut̄ ignorantibus demonstrandas, & non risum aucupantes de eorū errore alienis utilitatibus liceat īpedire. Nemo blasphemet absente. Percussit in lite qs̄ ubi non esse ferrū, repente mactet, idē parietē eo q̄ percussit q̄ fecit. Si uero portatus ad pp̄ria q̄ percussus ē, egrotet diebus multis deinde moriat, sit nocēs q̄ percussit. Sanato aut̄ illo, & multas expensas in egritudine faciet, restituat uniuersa percussor quacūq̄

quacūq̄ in uulneris sanandi tempus expendit, & quacūq̄ medicis erogauit. Qui mulierē p̄gnantē calce percussit, siquidē abortiuū fecerit, mulier, pecuniis a iudicibus condēnetur, tanq̄ per corruptionem uentris, plebis faciens detrimentū. Denē ergo & uiro mulieris ab eo pecuniā. Moriente at̄ ea ex ea plaga, & ipse moriat, anima pro aia censente lege ponendā. Venenū neq̄ mo, tiferum neq̄ aliud qd̄ sit utile lefioni, ullus israhelitarū hēat. Si uero inueniat quisquā hoc possidere, moriat, hoc patiens, qd̄ toleraret ille contra quē uenenū p̄batur esse confectū. Qui cecauerit, quēquā similia patriae, priuēt, quō priuauerit alios nisi forte pecunias accipere uoluerit, qui creatus est lege uidelicet illi dante licentiā, qui passus est estimare passionis suae casum, & concedere si seuerior esse uoluerit. Bovem eorum percutientem dominus interficiat. Si aliquem interficiat, peccatiens thaurus, ipse qui dem lapidatus moriat, & neq̄ ad cibū utilis habeat. Si uero ē culpabilis approbet, dominus p̄sciens eius naturā, nec cauens, & ipse moriat, tanq̄ ipse eius qui a boue pemptus est, auctor mortis extire rit. Si seruū uel ancillā bos pimat, ipse quidē lapidetur. xxx. uero siclos eius domino lapidati dominus dari damnet. Bos aut̄ si a boue percussus mortuus fuerit, uēdat, & qui mortuus est, & qui percussit, & p̄ciū amborū eorū domini sibi distribuant. Qui puteū siue lacū effodiūt, diligentia hēant, ut tabulare illic faciant tegumentū, nō ut aliq̄ haurire, phibeant, sed ut nullū ibi sit cadendi piculū. Et si in hmoi, p̄funditate nō clausam icidens iumentū alicuius moriat, eius praeciū dño, pp̄rio soluat. Circūdanda est quoq̄ maceria in puteis siue lacubus q̄ p̄ muro sit, quatenus non sinat aliquos illic deuolutos extingui. Depositū siqs̄ accepit, tanq̄ rē sacrā aut̄ diuinā ita custodiat, nullusq̄ fraudare, creditorē studeat neq̄ uir neq̄ mulier, nec si inensam auri lucraturus sit, quātitatē, sp̄nens q̄si nullus sit, q̄ eū possit arguere. Generaliter itaq̄, cōuenit unūquēq̄, suā cōscientiā scientē bñ agere, & testimonio suo sibi sufficientē uniuersa agere, q̄ ab aliis possint laudis p̄mia cōdonare, & maxie respicientē ad deū, quē nullus malignorū latere pot. Si uero nihil agēs, dolose, pdiderit, cui creditū est, depositū ueniēs ad septē iudices, uiret p̄ deū q̄ neq̄ eius cōsilio uel malitia perit, neq̄ aliqua rei p̄dita, p̄te sit usus, & sculpabilis tūc abscedat. Si uero uel in aliq̄ p̄te usus fuerit, rē sibi creditā ipse p̄dat, et̄ uniuertam, & quicūq̄ accepit, reddere cōdēnet. Sicut aut̄ de rebus depositis sancitū est, ita & si qs̄ mercedē fraudet opantiū corpibus suis, hēat odibilis. Vñ nō est fraudāda uiri paup̄is merces, sciētibus uniuertis, q̄ p̄ terra aliq̄q̄ possessionibus, si deus hoc p̄stitit. Sed neq̄ differenda solutio, ē sed sub die p̄ hēda, tanq̄ nolente deo fraudari, quāquā usu laboris sui. Pro iniusticia patris nō debere filios puniri, sed pp̄ suā potius uirtutē, eis misericordia p̄benda ē nō lesio, q̄ filii pessimoz, fuere patrū, neq̄ odio hōdi sunt, ab iniquis nati. Sed neq̄ patribus filiorū sunt repensanda peccata, cū multa iuuenes extra nostrā doctrinā sibi merent arrogēt, p̄ supbia nolentes q̄ sunt utilia doceri, & coitu fugere, p̄ quem una secū, & masculi uirtutē, & fructū filiorū p̄creationis amittunt, quā nobis hoibus ad augmentū gñis p̄buit deus, q̄n in nece futurorū filiorū agit, & p̄ hoc eorū exterminat, inuitū. Nā sicut aīe illorū de, bilitant, ita & q̄ sunt corporis mutant. Similiter aut̄ quicūq̄ putat, eē uidentibus, mōstruosum, nō liceat fieri neq̄ de hoibus neq̄ de ceteris animalibus. Hęc sigdē uobis legū uestre, reipublicae, sit pat̄ifica cōstitutio, & deus pp̄icius eius decorē inuolabile cōseruabit. Nullūq̄ fiat tempus, quod in aliquo aliquis hęc inouet, & in contrariū mutet. Quia uero necesse est humanū genus in cōsiderata picula, aut uoluntarias turbas incidere, et̄ de his breuia colloquemur, quatenus p̄scientes q̄ oportet fieri ad opus salutis, sitis idonei, & nō tunc regrentes, quā nos conueniat facere, minus instructi, ipibus succubatis. Terrā quā uobis sine laboribus p̄buit deus, & sine uirtute, exercitatione cōcessit, p̄ster q̄ dem, ut ea sine bello frumini, neq̄ aliis in ea cōtra uos p̄liatibus, neq̄ iustina feditione cōcussis, p̄ q̄ cōtraria uestris patribus gerentes, q̄ ab illis sunt custodia p̄datis, sed utentes legibus bonis, q̄ uobis deus p̄buit, persistatis. Si uero casus belli, aut nunc uobis, aut uestris filiis, postea forte prouenerit, extra terminos cogatur. Bellatū, legationes & p̄cones mittite, ad uolūtarios hostes. Ante arma nā q̄ bonū est apud eos, ut sermonibus declarantibus, q̄n & militia copiosam hñtes, & equos & arma, & ante hęc propiciū deū, & uobiscū pariter dimicātem, t̄n p̄te, ut nequaquā cū eis pugnae debeatis, ne res eorū auferre cogamini. Et siquidem consentiūt, bonū uobis est seruire pacem, si uero confidentes in se, quasi uirtute praecellant, & uos uexare conentur, exercitū sup̄ eos inducite, principe quidē uerentes, inuimporē deo sub principē uero cōstituite unū, qui cunctos uirtute p̄cellat. Multorū nāq̄ principatus, his qui agere, quicquā celeriter compellantur, impedimentum est, & potius nō uit ledere, q̄ inuare. Exercitus aut̄ ducatur mundus, & inter oēs corporis robore, & animi audacia, ual de p̄positus timidi uero discerendi sunt, ne dū circa congressionē belli conuertunt, ad fugā, hostibus magis uires adiciāt. Eos qui nup̄ edificauerint domos, quibus sp̄s annale, non fuit ad fruendū, & q̄ plantauerunt, & necdum p̄cipati sunt fructibus in prouincia dimittendos, censemus, sed et̄ eos qui sponsi sunt, & q̄ nup̄ uxores duxerunt, ne desiderio earū p̄centes uitae, & seruantes, semetipsos, ut illis fruant, arma tractare cōtēnant. Cū uero castra inq̄ ducitis, uidere ne qd̄ mali geratis. Obsidēs ciuitatē, & lignis egētes, ad machinatiois opus, nō icidatis arbores, terra fructiferas, sed p̄te scientes eas a deo

eas a deo p utilitate hominū esse pductas. Quae si uocē haberent iurgiū uobis inferrent/ quia cū nō
 sit in eis cā bellōz iniquae sectionis pūdicia patiant/ & si uirtus eis foret/ ē demigrarent/ & in aliā
 terrā recederent. Vincentes aut in pugna/ rebelles occidite/ alios uero ad tributa redēda seruate/ abf
 q; gente chanaanā. Hos. n. cū omni domo cunctos oportet ex terminari. Custodite in bello praec
 pue/ ut neq; mulier utatur instrumento uirili/ nec uir tunica mulieri. Huiusmodi siquidē Moyse
 hē/ braeoz rempublicā dereliquit. Leges aut prius quadragesimo anno conscriptas tradidit/ de quibus
 in aliā sum conscriptione dicturus. Reliqs uero diebus frequentes bñdictiones p caledias eis de
 dit/ & super eos qui non legitime uiuerent/ si quae in eis sunt definita transcenderent/ maledictiones
 imposuit/ & deinde hexametru eis carmen effecit/ quod in libro dereliquit in sacrario/ conseruandū
 eloquiū continens futurorū secundū quod omnia facta sunt atq; sicut/ nullaq; ueritate priuatur. Hos
 igitur libros simul & arcam in qua decem uerba duabus tabulis conscripta recōdidit/ & tabernacu
 lū tradidit sacerdotibus/ & populū adoratus est/ ut dū obtineret terrā/ & collocaret in ea/ A male
 chitarū non obliuiscerent iniuriā/ sed castrametati sup eos poenā de eis fumerent/ eo q; eos in defen
 to positos afflixissent. Capta uero terra chanaanorū/ & oēm eius multitudinē primi iussit & altar
 re erigendū/ quod ab solis respiceret ortū/ tū non longe ab urbe Sicimorū inter duos montes. Gariz
 zeo quidem a dextris posito/ a leuo aut eo qui Hebal nuncupa/ diuisioq; exercitu per sex tribus in
 duobus montibus/ & cū eis leuitis & sacerdotibus/ primū quidē eos qui in mōte Garizeo essent ora
 re sanciuit/ bona sup eos accidere/ q; circa religionē dei legūq; custodiā studiū haberent/ nec offendere
 rent in his q; Moyse imperauit/ & his fauere alias tribus/ rursumq; his orantibus/ sex alias respon
 dere bñdicētes/ deinde trāsgressoribus ponere maledicta/ & in eorū cōfirmatione sibi tribus adinuicē
 cōsonare. Conscripsit aut bñdictiones eorū/ ut nequaq; longo tpe hęc doctrina deficeret. Quas
 ēt moriens in altaris latere utroq; conscripsit/ stante populo/ & secū sacrificia & holocausta celebra
 re/ quod nequaq; ulterius fecit. Hęc igitur constituit Moyse/ & hebraeoz gens hęc mandata sequē
 do constitit. Altera uero populū cū mulieribus & infantibus in ecclesiā conuocauit/ ita ut famuli ēt
 adessent/ & ei iusiurandū pro legū custodia celebrarent/ ut de dei uoluntate pfecte cogitātes/ neq;
 gnatis fauētes/ neq; terrore p̄moti/ neq; aliā quālibet fortiozem cām q; legū custodia arbitantes/ ea
 rū pcepta transcenderent/ sed siue quisq; eoz/ consanguineus temptaret huius cōuersationis iura cō
 funderē/ siue ciuitas foret in eis ulciscerentur/ & singulariter & cōiter/ & cū eis praualerent/ etiā fun
 damenta subuerterent/ ut neq; pauimentū cōtemnētū si esset possibile remaneret/ si uero nequirit
 inferre tormentū/ hoc ipsum ostenderent/ quia non sua uoluntate fecissent. Et in his quidem multitu
 do iurabat. Docuit aut eos quēadmodū sacrificia p̄cipue deo placerent/ & quo p̄siantes digni fie
 rent utentes coniectura lapidū/ de quibus primitus declarauit. Prophetauit uero & iesus p̄sente moy
 se. Igitur Moyse cuncta quae forent pro populi salute faciēda in bellis simul & in pace tractans/ le
 gibuzq; cōpositis/ & distributis reipublicae pariter ornamentis dicit/ quia ei diuinitas iudicaret/ q; si
 transgredētur eius religionē/ hebraei experirentur aduersum/ ita ut eoz terra armis hostiū cōple
 retur/ & urbes destruerent/ & concremarent templū/ & uiri uenditi seruituri forent nullo eoz cala
 mitatibus miserante/ eosq; cū talia sustinerent/ frustra esse penituros. Deus tñ iquit qui uos creauit
 & ciuitates ciuibus uestris tēplūq; restituet/ eritq; harū rerū calamitas nō semel sed saepius futura.
 His dictis exortans Iesum ad chanaanos exercitū ducere tanquā deo cooperante in his q; eoz tenta
 rent/ & omni multitudinē bñdicens quō ergo inquit ad nostros p̄go maiores/ & deus hos die me ad
 illos ire decreuit gratias quidem ei adhuc uiuens uobisq; praesens refero/ p̄pter p̄uidentiā eius quā
 non pp̄ libertatē solūmō uestra gerens/ sed etiā p̄ muneribus optimis semp exhibuit/ laboratq; mā
 hi & oēm sollicitudinē adhibenti/ p̄ meliori uestra cōuersatione sua solatia nō negauit/ & in omni
 bus placidū nobis p̄biti semetipsum/ magis aut ipse fuit/ qui ē bonā cōuersationem dedit/ sinēq; cō
 cessit/ me utens sub principe pariter & ministro/ in quo uestrū populū uoluit adiuuare. Pro quibus
 oibus bñdicere uirtuti dei cui cura erit/ & in futuro cogitare/ p̄ uobis/ moris optimū iudicauit/ & ip
 se utiq; hoc debitu deo restituens/ & uobis ad memoriā derelinquēs/ q; colere uos sp̄ hūc oportet &
 honorare & leges rerū oium q; p̄stitit/ placidusq; permanēs adhuc p̄bebit/ ranquā optima dona se
 uare/ quia pessimus inimicus est & homo nequissimus/ qui legillatori facit iniuriā/ & legis ipsas
 fra positas arbitrat. Deum ergo non uocaueris ad iracundiam legibus neglectis/ quas ipse gene
 rans uobis dedit. Hęc aut Moyse ad finē uitae dicente/ & cū bñdictione singulis tribubus futura p̄
 phetate/ populus cessit cunctas ad lachrymas/ ita ut ēt mulieres tudentes sua pectora/ demonstra
 rent in eius morte lugubre passionem. Sed & paruuli flentes/ cū adhuc magis ad retinendā tristitiā
 sualidi forent declarabāt/ quō & ipsi uirtutē eius & magnitudinē ultra ipsam infantia sentiebāt. Erat
 itaq; iuuenibus ac senioribus aetna magnae tristitia. Alii nāq; scientes/ quali tutore priuarent/ de fu
 turo lugebāt/ aliis uero maximus ob hoc erat luctus/ quō cū nondū bene eius uiderent/ degustare
 uirtutem/ tali principe fraudabantur. Nimitatē uero gemitus populi atq; dolorū conuicere poterit
 unusq;

unusquisq; ex eo q; tūc ipsi legislatori puenisse dinoscit. Nam cū omni tēpore suaderet nō oportere
 re quēquā p futura deiici morte/ tanq; hęc uolūtate dei & legis natura ferēte/ in his tamē q; gereban/
 tur a populo uictus est ut desereret. Igit p̄perantē quo erat auferēdus/ cū lachrymis sequebant.
 Moyse aut alios qdē manu silentiū faciēs/ p̄cul getos manere p̄cepit/ p̄ximos uero suis consulabat.
 sermionibus/ ne sequeūtes lugubrē ei faceret finē. Illi ēt hoc ei p̄stādū iudicātes/ ut pp̄ria uolūtate disce
 deret/ semetip̄os in aliis locis/ detinere flētes/ & abeūtē lachrymis currētibz intuētes/ quē solūmo
 do seniores deduxerūt/ & pontifex eleazarus/ & p̄nceps Iesus. Cūq; uenisset ad motū qui uocat Aba
 rim/ qui est excelsus/ & e diuerso positus Hiericho terrā optimā chanaanoz/ & amplā intuētibz ad
 uinēdū p̄bēs/ seniores dimisit/ & dū saluaret Eleazarus/ & Iesum/ eiq; adhuc loqueret/ nubo subito
 sup eū astāte/ in quadā cōualle sublatus est. Scriptū est aut in sacris libris eū fuisse mortuū pp̄ metum
 ne pp̄ excellētiā uirtutis q; erat/ circa eū ad diuinitatē abisse putaret. Vixit itaq; oē tps annoz. xx. &
 cētū/ ex quobz p̄ter tertia p̄nceps fuit/ minus uno mēse. Defunctus eū aut ultimo mēse ani/ q; a macedo
 nibz uocat dicitur/ apud nos aut adari mēsis initiū est/ sapia cūctos hois q; fuerūt quocūq; tempore
 superas/ & optime his quae intelligebat utēs/ ad dicēdū uero & ad loquēdū populo ualde gratissimus
 & alia multa bona possidēdo nimis idoneus/ sic quoq; cūctis abstīnēs passionibus/ ut neq; esse in eius
 aia putaret/ sed solūmō eorū noia sciret/ & in aliis potius/ q; in se esse cōspiceret. Et dux qdē inter pau
 eos illi similis fuit/ p̄pheta uero q̄lis ille/ alter nullus/ ita ut qe qd cōrigisset/ loqui/ deus putaret/ au
 diri. Luxit hūc populus triginta diebus/ & nūq; tristitiā magnitudo hebraos tāta detinuit/ quanta fu
 it in transitu Moyseos. Diligebant etenim eum non solum qui fuerunt experti/ sed etiam qui eius le
 gebant leges/ questionēq; uehementissimas faciebant/ & eius uirtutem ita considerabant. Finis itaq;
 Moyseos declaratus a nobis hoc modo sufficiat.

Incipit liber quintus.

Quomodo Iesus duxit hebraeoz exercitum/ & dū pugnasset cōtra chanaanos/ & denicisset terrā eo
 rum per fortes funiculoz/ est prius/ & de morte ipsius Iesus/ & pontificis Eleazari. Cap. I.

Oyse itaq; p̄dicto mō ab hoibus abeūtē. Iesus oibus tā in eo legitimis sine
 habētibz/ & luctu q̄scere/ p̄cepit ut populus esset p̄paratus ad expeditū
 militē/ exploratores ad Hiericho/ q; & uirtute eoz/ & q; ipsi uolūtate hīe ui
 derēt/ agnoscerēt. Ipe uero disponebat exercitū/ tanq; lordanē oportuno tē
 pore trāsiturus/ & cōuocās p̄ncipes tribuū Rubē & Gad/ & p̄sides Manasse
 nā & huius tribus mediā p̄tē in arnō ascripserat habitare/ quae ē Chanaanoz
 rū terra p̄ septia. cōmemorabat eis quocūq; Moyse p̄misisset/ atq; posce
 bat/ ut p̄stātes & illius p̄uidētia/ q; neq; dū moreret/ circa eos defecisset/ & uti
 litati cōmuni semetip̄os ad ea q; p̄cipiebat p̄missimos exhiberēt/ & cū equi
 bus quaginta milibus armatorū a loco q; dē Abela ad lordanē accessit in stadiis. lx. Cūq; fuisset il
 li castrametatus/ rep̄ere exploratores aduenērūt nihil hōz agebant apud Chanaanos ignorantes.
 latenter enim prius oēm urbem eoz/ licenter cōsiderauerūt simul/ & muros quēq; fortes/ & q; nō ita
 cauti esse uiderētur/ sed & portas/ q; dū essent fragiles/ oportunū p̄berēt inuasuris introitū. Non autem
 curabāt ciues quicūq; uidebāt eos ita cōsiderare/ putātes uisōis gratia p̄grinos aptissima eos ciuita
 tis loca singula p̄scutori nō uolūtate tamē hostili. Cūq; uesper e factū fuisset/ & defecētes in habi
 taculū quodā muro uicinū uenissent in quo cōnatari erant/ essetq; eis addicēdi cura/ nūciatum est re
 gi cōnanti/ eo q; exploratores qdā ex hebraeoz exercitu ueniēs cēt in Raab habitaculo/ cū mul
 ta latēdi p̄uidētia cōstituti. Ille uero repente eos p̄cepit cōprehēfos adduci/ ut eos torquens agnosce
 ret/ qd agere uolentes adessent. Cūq; inuasione eoz/ Raab agnouisset/ nā supra murū stipulā lini sic
 cabat/ exploratores qdē illic abscondit. His aut q; missi fuerant a rege dicebat/ q; p̄grini qdā ignoti
 fuerint ante paululū q; sol occuberet apud eā/ & cōnates abscesserūt. Quos si timore ciuitati/ & regi
 piculū ferētes uenisse putaret/ sine labore cōprehēderēt/ p̄sequētes. Illi uero muliere ita loquēte nullū
 eius sentiētes dolū abscesserūt/ neq; p̄scutātes habitaculū eius. Cūq; p̄xissent p̄ uias p̄ quas eos p̄ci
 pue ire credebāt/ & quae ducerēt ad uada lordanis/ & nullū signū agnoscerent/ a labore genuerūt. Tu
 multa aut sedato/ Raab deducēs uiros & piculū p̄ eoz salute faciēs suū/ q; si capi in eoz occultatio
 ne potuisset/ nequaq; supplicia regis euaderet/ sed cū omni domo pessime depisisset rogauit ut hērent
 sui memoriā/ & dū Chanaanoz terrā obtinerēt/ huius salutis rep̄elationē eos sibi cōferre poscebat.
 Quo facto/ dimisit abire eos ad pp̄ria/ iurātes/ ut eā liberaret/ & quae cū ea foret/ dū ueniēs in ciui
 tate uastaret eā/ & oēs hitatores eius/ secūdū sniam apud se p̄sinitā uia p̄merēt. Hęc. n. illa scire se di
 cebat/ signis dei uirtute mōstratis. At illi dei p̄sentibus gratias referētes/ & de futuris iurabāt ope se/
 rep̄elatos fore/ & suadebāt/ ut dū sentiret capiēdā ciuitatē/ oēm possessionē suā atq; domesticos in
 illo habitaculo recōderet/ & añ iannas coccineū funē appenderet/ q̄ten/ scīs domū p̄nceps ne qd ei
 mali fieret custodiret. A diciebāt. n. Nūciamus ei/ q; uo fuerimus solatio liberati/ Siqs uero pugna
 B

do ceciderit tuos, aut tu nequaquam nobis hoc ascribas, quod pro deo quem iurauimus tibi proponimus ut in nullo debeas quasi de iniuria ad transgressionem dubitare. Et illi quod haec promittentes abibat dimissi per mox, & ad suos puenientes nunciaverunt quicquid in urbe gessissent. Iesus autem pontifici Eleazaro & senioribus dixit quod fuerat exploratoribus iurata Raab, quod iuraturam suam quocumque sententia firmaverunt. Metuente uero duce transiit fluminis eius est gradus eius ipseus & non potibus transiret, nam pmitus non erat iunctus, quod et si uellet ei pontem facere nequaquam se arbitrabatur pro hostes herem promissionem iter hac deus & transibit le fluminis fieri ei permisit magnitudinem eius imminuere & duobus tractibus diebus. Iesus transposuit cunctum exercitum totaque multitudinem tali modo. Precedebatur eadem sacerdotibus habentes arcam deinde Leuitae tabernaculum & uasa quod ad sacrificios ministeria sunt necessaria deferentes. Sequitur autem leuitas per tribus suas omnes exercitus habens in medio infantes atque mulieres. Metuebatur enim pro eos ne uiderentur in flumine. Cuique sacerdotibus primis introeuntibus meabilis iam fluminis uideretur altitudine quod eius imminuta alueo uero eo quod multus non esset fluctus quasi ad sicci pavimenti istar expositio, oes iam confideret fluminis transiret abibat & quod eum deus fuit esse pduxerat tale esse conspicebat. Steterunt autem in medio sacerdotibus donec turba transiret & securitate attingeret. Oibus itaque transierunt egressi sunt sacerdotes libere iam fluminis reliquies ut more suo decurreret. Et fluminis quod egressi hebraeis denno creuit & magnitudinem suam recepit. Illis uero quingenta stadiis pcedentibus exercitus usque ad decem stadia Hierichonis accessit. Iesus autem altare ex lapidibus quos singuli principes tribuum tulerat de pfundo Iordanis iubete ppheta constituit utes pro futuro signo interrupti flumini super eum sacrificauit deo & festiuitate pascae in illo loco cunctus populus celebravit & oia quod eis deerat pmitus facillime tunc abundabat. Nam & messes iam matura Chananaeque metebant & caetera opulissima possidebant. Tunc eis et cibum mannae defecit ex quo aliti. xl. fuerunt annis. Cum haec uero israhelitarum faceret & Chananaei nequaquam contra eos exiret sed clausi muro quod eferret. Iesus eos obsidere deliberauit. Et prima die festiuitatis ferebat arcam sacerdotes pcedebatque se praeter bucinis suis tubas mittentes rogabant simul exercitum ut uiriliter circumiret mox senioribus suis sequentibus & tubas mittentibus solum sacerdotibus. Quo gesto ea die nihil amplius facientes ad castra reuersi sunt. Cuique hoc vi. diebus fecissent. vii. die omnem populum colligens armatos. Iesus captiuitate urbem annuabat & quod eis illa die deus eam sine eorum labore cotraderet muris eius spote pstratis oia tamen occidenda quicquid a quo placuisset herem pcepit & nullo labore ab hostibus necesse quod eundem uero neque miseriam cordia cederet neque pda uacanda fugientes cotineret inimicos sed astantia cuncta pmereret & nihil ad usum prope uoluptatis auferret, uero & argenti quocumque inueniret iussit auferri ut deo picipue gressos pmereret seruaret quod pmiu fuisse ciuitate subacta pcepta sola uero Raab liberanda decreuerunt & generatione eius eo quod ei exploratores pberat iuraturam. Haec dicens Iesus atque disponens exercitum deduxit ad ciuitatem. Circuibatur autem iterum urbem arca pcederet & sacerdotibus ad opus populum commouentibus. Cuique septies circuibatur & paulatim quiescent repete cecidit murus neque machia neque alia uolentia muro ab hebraeis illata. Illi uero igredientes urbem Hiericho oia in ea pmerunt inopinabilem murum ruinam obstupescerunt metibus utique eorum ad defensionem suam inutilibus subito constituit. Nec abbat atque ptenere constipati & in domibus apphensi nullique penitus parebant sed oes pariter occidebant usque ad mulieres et infantes eratque ciuitas plena mortuorum corporibus & nullus effugit necis incursum. Ciuitate quoque cuncta ceciderunt simul & regione. Raab uero ad illud coenaculum cum suis cofugiens explorator res enquerunt. Quam ad se Iesus uenire fecisset gratias egit pro exploratorum salute & pro tali beneficio dixit non se retributiois fore minore donauitque ea repete multis agris & rebus maximis honorabat. Si que locum ciuitatis praesidebat ignis eum destruebat & super habitatores eius deiciebat. Sed & si quis uacata postea uellet instruere maledixit quatenus quod fundamenta murorum iaceret prore filio careret quod uero pficeret & nouissimum simul amitteret. Hoc uero maledictum non neglexit diuinitas sed iposterum dictum sum passionem quae pro ea facta aduenerit. Cogregata est igitur innumera multitudo argenti simul & auri. necnon & ariis cum nulli placuerit aliquid exinde sustulisse nec ad utilitatem propriam ea diripiuisse. Et haec quidem Iesus sacerdotibus thesauros recedenda cotradidit. Hoc ergo modo perit Hiericho. Achar uero Charini filius ex tribu iuda dum inuenisset clamidem regiam tota auro cotexta habentem auri mazam hoc est siclog pondus ductorum crudele iudicium si is quod piculum habuerat lucrum inueniens quod in sua utilitate coferreret daret hoc deo & non magis egeti fonea facies ualde profunda in suo tabernaculo supfodiens eam latere se iudicis deum sicut potuit latere comilitones. Vocatus est autem locus in quo castrametatus est Iesus galgala quod nomen significat libertatem. Transientes enim fluminis iam semetipsum ab aegyptiis & ab aruinis deserti cofidebat esse securos. Post paucos ergo dies uastationis Hiericho misit Iesus. xxx. milia armatos in ciuitate Adam positam super hiericho quatenus dimicaret. Et congressis hostibus ceciderunt hebraeorum uiri sex & triginta. Cuique hoc nunciatum fuisse israhelitis magna tristitia & crudeliter angustia prius habuerunt & non tamen propter cognatos amissos licet oes uiri boni & nimis exerciti pmissent quantum pro desperatione sua. Credentes enim iam se terram obtinuisse & a praesiliis iam exercitum uacare hoc deo taliter promittente potiores inopinabiliter uidebant hostes & saccos supinductes stolis suis tota die erat

inis constituti nulla re inhaerentes nec cibo casu siquidem quod contingerat grauissime uidebant afflicti, uident autem Iesus exercitum ita pculum & ex oibus iam rebus pessima despatione deiectione/audacter accessit ad deum & ait. Non nostra petulatia uenimus ut hanc terram armis subiiceremus sed Moyse famulo tuo ad hoc nos adhortate pcessimus dum multis signis possessionem huius terrae pbitur te nobis esse pmissis exercitum armis hostium facere meliorem. Quae sunt haec quod nobis repete uenerit. Nunc autem pter spem decepti uidemur & tanquam non firma sint tua pmissa quod Moyse pduxit afficimur & dederunt ois nunc de futuris metus nos dispabiles hert pmiu expimento talia sustinentes. Sed tu domine quomodo tibi uirtus est malis his adhibere medicina & pnti nostrae tristitiae pberere uictoriae et de futura despatione tuo fauore nos libera. Sic eodem Iesus prius in terra iacens despabat deum. Cui in ista a deo data est ut surgeret & exercitum a sua pollutione purgaret pro furtu regem qui dicat hanc deuictioem nunc super eos euenisse dicens si uero regere quod fecerat ac puniret uictoria eis semper de hostibus pueniret. Haec ergo populo Iesus enarrabat & uocans Eleazar pontificem & principes tribuum sortem super eos mittebat. Cuique hoc delictum in tribu iuda factum esse declararet rursus pro genus sortem misit & ueritas huius iniquitatis circa cognationem Achar illuxit. Tunc denuo pro unicumque uigilantissimum facta apprehensus est Achar. Ille uero cum non potuisset negare deo dum eum ita cotrinxisse pbat futurum cofessus est puit in mediis uentem. Et ille quidem repente pemptus turpem poenam & incunctiter cogruam suam pui pmerit sepultura. Iesus ergo purgatum exercitum duxit ad Adam urbem & nocte circa ciuitate istas constituens diluculo hostibus est congressus. Israhel autem cum fiducia pro per em uictoria super eos euntibus simulado se recedere populus hebraeorum hoc modo logius eos psequentes traxit a ciuitate & tanquam de uictoria cofidentes. Dum uero reslisset exercitus contra faciem eorum dedissetque signa quae constituerat eis quos in insidiis collocauerat eosque excitasset ad pugnam tunc illi in ciuitatem igressi sunt. Dique essent circa muros ciues intenti alique uero & circa aspectu eorum quod egressi fuerat mentibus occurrere illi quidem ciuitatem coeperunt & oes occurrentes sibi extinxerunt. Iesus autem pcedentibus illis ad praesiliu occurrentes omnes coecit in fugam. Cuique refugerent quasi ad itegram ciuitatem & ipsam capit in spicere & incensam cum mulieribus & filiis agnouissent pro agros dispersi sunt defendere semet ipsos solitudine non ualentes. Cum talis calamitas hostes apprehendisset infantum turba capta est atque mulierum & reru aliarum uasorum innumera multitudo necnon greges pecudum hebraeorum coepit ac multas pecunias. Erat enim locus idoneus. Et haec oia Iesus in galgalis positus militibus partitus est. Gabaonite uero habitates iuxta Hierosolymam uidentes passionem quae puenit Hiericho & Adanitis & ad semet ipsos transire hanc uastationem existimantes. Iesum quidem apte rogare uoluerunt neque enim hoc iperare se quasi aliquid mediocre putabat dum in interitu potius Chananaeorum gentis cum pugnare cognoscerent. Chetheritas autem & Chaterimitas qui uicini eis erant ad auxiliu poposcerunt dicentes neque illos piculum declinare si istos Israhelitarum deuincerent adunati uero possent magnitudinem eorum uirtutis euadere. Et dum haec uerba placuissent miserunt legatos ad Iesum amicitias postulates quos picipue iudicabant idoneos ut agerent quod oibus expediret. Illi uero confiteri se Chananaeos icauti existimantes fugere se huiusmodi piculum crediderunt si dicerent nihil sibi cum Chananaeis quolibet modo coepere sed longissime ab his habitare & uenisse se pro fide uirtutis eorum ambulantes itinere multo & pro coecltura sermonis huius uestimenta monstrabat. Vestes enim cum nouae fuissent quibus egrediebantur longo itineris tpe artitatis sibi meti asserbat. Cilicinis enim eorum uerbis crederet uestibus utebantur. Stantes ergo in medio dicebat se missos a Gabaonitis & uicinis ciuitatibus multum ab ea terra remotis facturos cum eis pacem amore federis patriae suae agnoscentes dei gratia atque dono Chananaeorum terram eis possidere coeciam his tributarios fore granatere & ciues eorum fieri promereri. Haec itaque illi decentes & iudicia itineris ostendentes rogabat hebraeos ad pacta amicitiasque descendere. Iesus autem dictis eorum credens quod non essent de gente Chananaeorum amicitias fecit cum eis & Eleazar pontifex qui senioribus praebuit iustitiam radu habituros amicos & socios nihilque cogitare se aduersus eos iniuste populo. In iureiurando una cofentierte. Et illi quod quod uoluerat callido cofilio pmeretes ad semet ipsos ibat. Iesus uero castrametatus contra Chananaeos in cofinio Gabaonitarum & agnoscentes non pcul ab Hierosolymis Gabaonitas inhabitare & Chananaeorum gentis esse uocans eorum priores de falsitate culpabat. Illis autem non aliam pter hanc salutis occasionem se huisse dicentibus & propterea ad haec ex necessitate uenisset conuocabat pontificem Eleazarum & seniores eiusque celsitibus publicos eos famulos non iusuradum transgredere eum dederunt. Et illi quod pro calamitate cofraehenderat eos hanc sui cautela atque custodiam inuenit. Cum uero rex Hierosolymorum grauius fetret eo quod Gabaonite cum Iesu pacta fecissent uicinarum gentium reges contra eos pugnatos ad solacia rogabat. Quibus eis pbenibus quatuor enim erant cum eo castrametantibus circa quendam fontem non pcul a ciuitate dum iam pararet obfessionem Gabaonite auxiliatore aduocauerunt Iesum. Ad hoc enim uentum erat ut a suis quod perimi se putarent & ab eis quod ad interitum Chananaeorum gentis castrametabant saluari se pro amicitias existimaret. Iesus autem cum ois exercitum ad eorum solacia pro perat festinas & die noctuque perambulans diluculo uenit ad hostes & fugientes sequebatur pergens in

descensu Bethoron ubi etiam dei quoque operatione cognouit significatā sibi tonitruis & fulminibus & grandinis demissione maiore quam solitum est insuper etiam die crescente ne nox succedens herbarum impetum refrenaret Iesus reges in quadam spelunca celatos circa Palaceda uenit omnemque puniuit. Quod uero longitudine tunc dies extensus est & plus solito creuit palam est per scripturas quae sunt in templo repositae. Sic igitur exterminatis regibus qui eduxerant contra Gabaonitas exercitum reuersus est rursus ad Chananā montana Iesus & multa caede in ea facta fumens praedam uenit ad exercitum Galgalis constitutum. Et cum hebraeorum uirtute per circuitum habitantes sermo discurreret & stupor haberet omnes audientes multitudinem preceptorum castrametati sunt super eos reges Chananā qui circa montem Libanum habitabat & Cananā qui caespribus erat Palaeos secum ducentes uenerunt; ad ciuitatem Berothi Galilae superioris & Deierle qui locus non procul a galileis est. Totius autem exercitus armatorum erant. cccc. milia & duo milia curriculum. Turbat itaque haec multitudo et ipsum Iesum & israhelitas & sperare meliora propter timoris magnitudinem dubitabant. Deo uero arguente timorem eorum & si magis solatium ab eo quae rarent promittente ut deuicerent inimicos & iubente equos hostium subneruare/currus incendi/audax in promissionibus dei factus fidens perrexit ad inimicos & quinta die ueniens circa eos/ congressus est pugna; fortis effecta est & caedes fide potior quam possit audiri. Persequens autem eos multum perambulauit & omnem exercitum hostium praeter paucos/ extinxit/ regesque ceciderunt uersi/ deficientibus hominibus ad interficiendos/ eo quod Iesus eorum equos occidit & currus incendit. Quo facto/ prouinciam licentibus possidebat/ nullo presumente bellū ei inferre/ sed ciuitates ob/ sessione capiebat & quicquid potuisset fumere deaustabat. Quintus iam annus transierat & nullus remanserat Chananārum/ nisi qui munitione murorum effugerant. Iesus autem de Galgalis denuo castrametatus/ sacrum tabernaculum constituit circa ciuitatem Sylo/ locus. n. opportunus pulcritudine uidebatur/ donec edificari templum quietis cae permitteret. Et inde procedens ad Sicimam cum omni populo altare constituit deo/ ubi Moyses quoque praedixit & distribuens exercitum in monte quidem Garizi constituit mediū/ & in bael dimidium/ in quo & altare edificauit/ necno & Leuitas sacerdotesque diuisit. Sacrificanti uero & maledicta facientes/ & eas in ara conscriptas relinquētes/ ad syloam denuo sunt reuersi. Iesus autem cum esset senex & chananārum ciuitates non facile capi uideret/ tam propter locorum munitionem/ in quibus erant/ quam propter fortitudinē murorū/ quos pro naturali ciuitatum custodia circumdlexerant/ & credebant hostes desperatione captiouis ab ob/ sidione recedere/ nam propter suum interitum Chananā cognoscentes israhelitas egressos ab aegyptio/ omni illo tempore erant ad faciendas ciuitates fortissimas occupati. Congregari ergo Iesus tunc populum in ecclesiam Sylo praecipit. Quibus cum summo studio concurrentibus/ commemorans eis/ & quibus fuerant iam potior/ & actus quos gesserant/ quam essent oprimi & deo praebente digni/ & quae uirtute legum quas sequebantur. xxx. & unum reges praesumentes eis bellum inferre deuicerant/ & omnem exercitum quicumque sperauerant contra eorū se fortitudinē dimicare ita necauerant/ ut neque eorū generatio relinqueretur/ cum uero ciuitates aliae quidem iam captae uiderentur/ apud alios autem longo tempore oppressione adhuc opus esset/ propter murorum munitionem/ & habitantiū in eis audaciam/ petebat eos qui trans iordanem erant/ ut laborantes cum eis/ & in periculo adiuuantes fratres suos fortibus propriis fruerent/ grates utique eis pro labore restituēdas. Tūc ē singulos autem per tribus de quibus testimonium daretur/ eo quod uirtute praecelerent dirigendos qui terrā metientes fideliter/ & in nullo malignantes eius magnitudinē sine dolo renunciarent. Et Iesus quidem haec uerba faciens/ populū sibi habuit fauentē/ & uiros qui terrā eorum deberet metiri direxit/ dans eis alios quoque terrae mensores doctos/ quos propter artem ueritas non lateret mandā eis/ ut in ea mēsuras essent marent/ & foelicem terram & quae minus esset idonea. Natura nanque terrae Chananārum huiusmodi est/ ut & planicie magna habeat/ & fructus ferre sit copiosa. Quae comparata quide aliae terrae creditur esse foelix cum locis aut Hierichuntis/ & Hierosolymarū estimata putat ualde uilissima. Licet omnino haec spacia parua/ & eorū multa montana sint/ magnitudine uero fructuū & ad cibos aptorum ex pulchritudine alia similis non est/ & propterea estimandas potius quam metiēdas decreuit has sortes/ dum sepius unū iugerū pro mille sit dignū. Viri autem qui missi fuerat ubi essent decē circumuectes & estimates terrā/ septimo ad eū mēse reuersi sunt ad ciuitatē Sylo/ ubi tabernaculū constituerat. Tūc Iesus Eleazarū & seniores cum principibus tribuū sumēs diuisit haec nouē tribubus & dimidiā tribui manasse/ secundū magnitudinē singularū tribuū mēsurā efficiēs. Cūque mississet sortē ludae quae tribubus sorte cadēte elegit/ superiorem idumaeā. Quae in locū quod extendit usque hierosolymā/ latitudine uero usque ad paludē quae sodomea constituta est. In hac autē sorte ciuitates erāt. Acalon & Gaza. Simeon uero in secūda sorte prouenit idumaeā quae circa aegyptū est & arabiae montem. Beniamite uero sortiti sunt a iordane quidem flumine usque ad mare longitudinem/ latitudinē uero quae Hierosolymis Bethelisque terminatur. Haec fors angustissima fuit propter terrae foelicitatē. Hierichon enim & Hierosolymitarum

rosolymitarum tulerunt urbes. Effraim autem tribus a Iordane flumine usque ad Gazara longitudinem habuit/ latitudinē uero quamcumque habuit Bellis quae usque ad capum maximū terminat. Manasse uero medietas a Iordane quidē usque ad ciuitatē Doron/ latitudinē autem ab Bithifanos quae nunc Scitopolis appellat. Post hos autē Yfachar carmelū montē/ & fluuiū in longitudine habuit itabirū montē uero in latitudine. Zabulonitae uero usque Genesar descendentes circa carmelū & mare sortiti sunt/ & equaliter quae carmelū nūcupat/ eo quod et huiusmodi sit. Aseritae uero omnē terrā quae ad Sidonē cōuersa est habuerunt. Ciuitas autē Arce in horū parte fuit/ quae et Hactipos nūcupat. Parte uero ad orientem cōuersam usque ad Damascū ciuitatem/ & galileā superiorem Neptalite sumperunt usque ad montem libanū fontemque Iordanis/ quorū de montibus est fluctus collectus. Danitae autē loca cōuallis ad occasum solis posita tenuerunt/ Azoto & Doris/ determinationēque Iamniā simul & Ceth Abethoron usque ad montē/ ex quo tribus iuda pendebat. Sic itaque diuisit Iesus terrā/ & nouē atque dimidiā tribui eā tradidit possidendā. Nam amorrae quae et ipsa ab uno Chananā filio sic uocata est. Moyses dudum capiens tribubus duabus/ dimidiāque distribuit. Hoc autē & primitus indicaui. Loca uero circa Sidoneum & Archeos/ & Amatheos & Aritheos inculca tunc erant. Iesus autem cum eum iam senectus impediret/ ut non posset ea quae cogitabat efficere/ & dū qui post eum erat principatum sumpturū negligenter in communi utilitate conuersarentur/ praecipit singulis tribubus ut nullum de Chananārum genere in terra quam sunt sortite relinquerent. Hanc enim cautelam eis atque custodiam paternae solēnitatis fore/ hanc etiā Moyses praedixisse commemorans/ & hoc ei esse credendū dixit/ sed & leuitis octo & xxx. ciuitates esse restituendas/ quae iam prius acceptant in amorrae. x. Quarum tres distribuit fugacibus habitandas. i. de tribu Iuda Ebron. Sichen uero ex Effrem/ & Cades de Neptalim. Est autē hic locus supra galileā. Diuisit eis & cūctas praedae reliquias. Erat namque terra ampla/ & magnas diuitias obtinebat. Abudabat. n. & cōiter oēs & eorum singuli auro & uestibus/ & aliis uasis/ & quadrupedum copia/ quoque numerus cōprehēdi non poterat. Post haec autē exercitū in ecclesia cōuocato. eis qui supra Iordane in Amorrae constituti erant/ quoque exercitus quinquaginta milium armatorum esse uidebat/ ita locutus est. Cum deus pater & dominus generis hebraeorum hac terrā nobis possidere cōcessit/ & post se semper se nobis seruare promisit/ pro cuius mādato cognatis indigentibus/ primum uos obrulisti/ ad oia iustū est nulla uos difficultate ulterius/ derinente quiete et frui securis utique/ nobis de uoluntate uestra/ quia si rursus opus fuerit ad necessaria eā insigniter offeretis/ neque post hos labores eritis aliquando tardiores. Gratias ergo agimus uobis pro periculis in quibus uixistis non modo solū/ sed etiā semper acturi sumus/ & quia cum suis boni memoriā habebitis oium & mēte retinebitis quaecūque pro uos prouenerit nobis/ & quo usum bonorum uestrorum pro nos distulisti/ & laborantes primitus in quibus nūc dei fauore cōstitimus postea uestra sorte frui uisite iudicasti. Accesserit autē supra uestra bona ex laboribus quos nobiscū habuisti multa diuitiae praedae sciosiore augētēs/ & aurū & argētū supra haec omnia quod maius est uester fauor. Ob quā rē ita nos ad quodcūque uolueritis in repetitione paratos habebitis/ nequaquam horum quae Moyses praedixit estis oblitū/ illo et in uobis certū habetote non est quicquam in quo uobis gratiarū debita non solamus. Gaudentes ergo uos ad sortes uestras dimittimus/ & rogamus ut nullū esse terminum nostrae cognationis existimetis/ nec qua inter nos iste fluuius esse altē/ ros nos/ & non hebraeos nos esse credatis. Omnes. n. sumus ex Abraam qui hic/ & illic habitamus/ uniusque deus/ & nostros maiores & uestros ad illorū perduxit uitam/ cuius religionis habetote curam & conuersationis/ quā per Moysen ipse constituit. Perdurantes. n. in istis fauore dei & eius solatiū semper habebitis/ cōuersis uero uobis ad imitationē gentium exteranum auerfabitur uestrū genus. Haec cū dixisset singulos maiorum/ & cōiter eorum multitudinē salutans/ ipse quidem restitit. Deduxit autē eos populus/ non tamē sine lachrymis/ & uix semetipsos abinuicē dimiserūt. Transiens autē fluuiū tribus Rubem & Gad/ & quae de Manasse piter sequebant/ altare supra ripā collocare Iordanis decreuerūt in memorabile signum generationis futurae cognationis eorum/ quae intra Iordanē habitare uidebantur existeret. Audiētes autē quae ira Iordanē erat/ quae dimissi ab eis altare constituisent. Et nesciētes quae hoc uoluntate fecissent/ pro nouitate tū culturae deorum pegrinorū hoc celebratū credētes/ & sacrae religioni derogatū uerisimile iudicātes erāt armati ad ultionē eorum/ qui collocauerāt altare fluuiū transiri & puniri eos quasi pro paternae destructione solēnitatū. Non. n. uidebat eis iustū ut cognationē respicerent/ aut dignitatē eorum/ qui auctores fuerāt harum regum/ sed dei amplectabantur mādātā/ & quo honore congaudebant. Et illi quidē armati sunt pro furorem/ retinuit autē eos Iesus/ & pontifex Eleazarus/ & pariter seniores sermonibus suadētes/ ut prius experimēta eorum uolūtatis acciperent/ deinde si mala uoluntatis agnoscerēt eorum mētes/ tūc armis supra eo cederēt. Miserūt itaque legatos ad eos. Phineen filium Eleazarū/ & decē alios apud hebraeos honoratos/ cognituros sapiēter cur altare trāsētes supra ripā fluminis statuissent. Cūque illis trāsēuntibus/ & ad eos uenientibus/ fuisset ecclesia cōgregata/ stas phinees haec dicebat. Magis equidē deliquistis quam possitis correpi de futuro sermonibus emēdati uerumtamen non secundū magnitudinē iniquitatis nos redditi uobis ad arma repente ultionemque

descendimus. Cognatos nāq; uerbis prius corripere uolentes hāc celebrauimus legationē/quatenus agnosceremus cām pro qua accessistis/ut altare fabricetis/ne petulantē uideremur armis adire uos/ utri uoluntate bona fecistis hoc an re uera culpa conuincat/ unde in uobis iustus ulciscamur. Non enim credimus uos ipso experimento dei uoluntate sapius agnoscentes/ & auditores legū/ quas ipse nobis contulit existentes/ dimissos a nobis/ & in propriā sortem uenientes quam dei gratia & ipsius circa nos prouidentia meruistis/ obliuionē eius habere/ & tabernaculum arcāq; deserētes/ & altare quod nobis est propriū/ peregrinos introducere. dos/ Chananæorum mala sectantes. Sed nihil inique fecisse optamus/ agentes penitentia/ & nequaquam uesaniētes ulterius/ legū paternarū pudorē/ memoriamq; sumentes. Si uero in delicto consistitis/ nequaquam laborē pro legibus refutamus/ sed transeuntes iordanem defendimus eas/ & ante oīa deum nihil uos Chananæis differre credentes/ sed sicut ipsos uos quoq; similiter perimentes. Non enim putetis quia transistis fluuiū/ etiā a dei uirtute estis extra/ nei. Vbiq; in his quæ sunt ipsius estis/ & effugere potestatem eius atq; iudiciū nullo mō poteritis. Si uero creditis hunc locū ubi nūc estis positi impedimentū esse correptionis/ nihil prohibet denuo terram diuidere/ eamq; ad pecudū pascue deputare. Sed agite tēperantes/ & a nouo delicto recedite. rogamus ergo uos per filios & uxores/ ne nobis faciatis necessitatem huius defensionis/ quod nec uestræ/ nec ipsorum saluti aut causis expedit sic cogitare/ ut nō uerbis uinci potius quam experimētum uelitis sustinere præliorū. Hæc Phinee dicente/ præfules ecclesiæ/ & oīs multitudo ceperunt de quarimonis satisfacere/ & pferire/ neq; ab eorū se cognatione recessisse/ neq; pro nouitate altare cōdidisse. sed & deū unū nosse/ q; hebraus est oibus cōmunis/ & illud altare positi ante tabernaculum ad sacrificia faciēda. Hoc aut altare pp qd' & suspecti estis facti/ dicebant nō p religione collocati/ sed ut signū fieret/ & iudiciū in futuro uestræ familiaritatis. Et necesse est nobis tēperare/ & in patriis legibus pmanere/ nō utiq; transgressiōis iudiciū sicut suspicamini facere. Testis aut nobis sit deus/ quā istud altare nō p tali cā cōstruximus. Vnde meliorē de his hēret opinionē nihil culperis ulterius/ neq; nos extra sortē iudicādos esse credatis/ nec eorū similes q cū generis Abraā sint/ ad nouas solēnitates accedūt. Hæc dicētes laudās Phinees reuersus ē ad Iesum/ & eorū uerba populo nūciabat. Ille uero gaudēs q; neq; uīla pugnādi foret necessitas/ nec ad sanguinē bellūq; deducerent cōtra cognatos pacificas deo p his hostias imolauit/ & dimittēs post hæc multitudinē in ppriis sedes. Iesus ipse in Sichē cōmoratus est. Post hæc āno. xx. senior iā existēs euocabat honoratos maxime ciuitatū & pncipes & seniores/ & multitudinē quātrācūq; cōgregari esset possibile. Quibus in unū cōueniētibus cū eīa bñficia dei cōmemorabat. Erant enim multa per quæ ab humili forma ad hæc gloriam & substantiam peruenisse seruire dei uolūtatem/ quæ talis circa eos esset orabat. Et pie cūctos posebat agere/ q; quā solā eis grata diuinitas pmaneret. Hoc. n. bñ se hēre/ dicebat ut trāsturus a uita huius/ modi eius monita derelinqueret/ posebatq; ab illis/ ut quæ ille diceret memoria retinerēt. Et ille qdē talia p sentibus loquēs/ defunctus est cū uixisset ānis centum & decem quorum cum Moyse quidem pro doctrina utilium rerum commoratus est quadraginta/ dux autem post illius mortem sex & uiginti annis fuit uir neq; sapientia indignus/ nec earum quæ cogitabat ut multa sapienter ediceret in expertus/ sed ubiq; summus & ad opera periculaq; magnanimus audaxq; bella disponere/ & in pace dexter/ & in omni tempore precipua uirtute conueniens. Sepultus est autem in ciuitate Thamna in tribu Effraim. Eodem uero tempore mortuus est & Eleazarus pōtifex Phineæ filio sacerdotium de reliquens/ cuius sepultura facta est in Gabatha ciuitate.

Quo moriēte dux/ filii Irahel sceleriter aliquāto tpe pugnaueret cōtra Chananæos. Ca. II. Ost hoc itaq; trāstus Fines pphetauit scdm dei uolūtate ad delendum Chananæorū genus tribui iudæ præbendū esse pncipatū. Erat. n. studiū populo cognoscere qd' ēt placere deo. Tūc assumpta est ēt tribus Simeon ad pugnādū/ quatenus exterminatis hostibus sub ditioē ēt eos q; in ipsa sorte cōsistebāt efficere. Chananæis aut uicēstebat apud se illo tpe rebus cū magno excitu eos in Bezedin expectabāt. regi Bezedinorū Adoni/ bezech pncipatū credentes/ qd' nomē significat dñs Bezedinorū/ adoni. n. hebræa lin/ qua dñs indicat. Sperabat. n. uincere israhelitas mortuo Iesu. Cōgressi uero Irahelite duabus tribubus/ quas p dixi/ magnifice pugnauerūt/ & occiderūt eorū qdē. x. milia/ fugātes aut reliquos/ & in ser/ quētes ad oībezech quoq; coeperūt/ cuiusq; manu ac pedū sumitates inciderūt/ nō. n. poterat deū late re. ille at hæc patiens fert dixisse. Quæ cōtra uos egit/ & septuaginta regibus facere nō tribui/ digna recōpensatione hodie redditū est mihi. Et uiuū quidem illū tulerūt ad hierosolymā/ morientē uero se/ pelierūt/ & egrediebant/ uastātes ciuitates/ & plurimas capiētes. Inter hæc obsederūt hierosolymā/ sed hæc quidē lōgo post tēpore capiētes/ oēs in ea habitātes interemerūt. Erat aut eis ualde grauis de sup munitio muroz/ & loci natura resistēdo. Vñ castrametati sūt in chebron/ & hæc capiētes oēs in ter fecerūt. Reliquēbat adhuc genus gigātū/ q; pp corpoz/ magnitudines atq; formas/ in nullo aliis hoī/ bus pximabāt. ultra modū mirabiles/ ut hæctenus eorū ossa mōstrāt/ in nullo his de quibus fides ha/

bet cōlia/ quoq; genus leuiter scipue deleuerūt. Munus ēt cū duobus milibus cubitis terrā denuode/ runt nato Moycos/ hic. n. fuit unus exploratorq; quos misit Moyles in chanaanā. Dederūt aut & fi/ liis Ietro Madianite q fuit gener Moyfi terrā ad possidēdū. Nā patriā relinquētes secuti sunt eos/ & fuerūt in deserto cū eis. Tribus itaq; Iuda & Simeon ciuitates qdē Chananæas in montanis coeperūt/ in cāpētribus aut & ad mare positas/ Ascalonē & Azotū. Euasit uero eos Gaza & Accaron. Nā dū essent in cāpētribus/ & copiosam hnt eurrū abudātiā/ irruētes sibimet cōstigebāt. Et itaq; qdē tribus maxime bellādo locupletate ad ciuitates proprias recesserunt/ & arma deposuerūt. Benjamin uero quorū erat hierosolyma habitatores suos cōcēserūt tributa persoluere/ & ita quiescētes oēs alios q dem interfecere/ alios uero pericula sustinere/ ad terrarū se tradidere culturā. Hoc aut est & reliquē tribus imitantēs Beniamitas faciebant/ & eorū tributa participantes pmitebant Chananæos sine p/ liis esse. Tribus aut Effre cū obsedisset Bethelam/ sinē dignū tempore/ & magna laborum obfessione inuenire nō potuit/ qñ ille licet affecti in obfessione omni mō p durabat. Deinde Efframite capien/ tis quēndā in ciuitate cōmoratē/ & necessaria eis deserētē fidem dederūt/ ut si ciuitatem traderet/ saluarent eū & cognatos ei/ iperent. Et ille in his iurabat ciuitate se traditurū. Qui tradens urbem/ cū suis hoc mō saluatus est illi aut interimentes cūctos inhabitātes ibi tenuerunt de cætero ciuitatem. Quō pcedēte tēpore Irahelita trāscēdētes patrias leges ad gradēs arūnas deductis fuit/ & seditioē fa/ cta/ adiuuicē pugnauerūt/ huiusmodi cā p q̄ deleta est tribus Benjamin pter sexcētos uiros. Ca. III.

Gitur post hæc circa hostes quidem molliores erant Irahelita/ circa uero & eius operam diligentiam potius exhibebant. Qui ad diuitias se tradentes per epulas & libi/ dinem iam uirtute deficiēbant/ & in conuersatione legum integri non erant/ in his in/ dignata diuinitas suscitauit primum quidem ut ita dicam/ sua uoluntate chananæos/ qui post ea secundum eorum actus multa contra eos crudelitate usi sunt. Hebræi nāq; & circa ea quæ dei sunt negligentes erant/ & circa bella difficiles/ eorum multa Chananæi eis obfusi/ sent/ & ad labores iā erant ppter epulas dissoluti/ agebaturq; ut eorum optima iam conuersatio de/ periret/ & seniores non audiebant/ nec aliud præceptum/ nec priorū ulla solēnnia cōtraherent. Erant autem in agris libidini lucrorum intenti/ & propter multam requiem seditio eos crudelis iterum cō/ præhendit/ & ad hoc usq; perducti sunt/ ut adiuuicem huiusmodi pugnantē causa/ pro qua deleta & tribus Benjamin/ ppter sexcentos uiros. Vir de populo leuita/ qui erat fortis effrem/ & ibi habita/ bat/ de bethleem duxit uxorem. Hic autem locus est tribus iudæ. Cūq; uehementer amaret coniu/ gem/ & eius pulchritudine uictus afficeretur/ quando ab illa non similiter amabatur/ & ille propter passionis eius amorem potius uteretur/ lites frequenter inter eos eueniebant. Ad ultimum uero mu/ lier his grauata relinquent uirum abiit ad parentes men/ se quarto. Vehementer autem graue ferens uir propter amorem uenit ad foceros/ solutisq; litibus placatus est circa ea. Et quidem quatuor die/ bus ibidem commoratus præbentibus ei hospitātem puellæ/ parentibus quinta die abierunt/ & cir/ ca meridiem sunt egressi. Tardius enim dimittebant parentes filiam/ & dei iam tarditas accedebat. Vnus aut famulus eos sequebatur/ & affinis erat eis in quo mulier uehebatur. Cūque uenisset cir/ ca hierosolymam ambulātibz stadiis. xxx. persuasit famulis ut manerent/ ne & ppter noctem am/ bulantes difficultas aliqua comprehenderet/ dum nec pcul uictus existerent/ & tempus frequenter incautum faciat suspecta etiam quæ putantur esse tutissima. Illis autem non placuit apud alienige/ nas uiros succedere. Erat uero ciuitas Chananæorum/ sed accedentes. xx. adhuc stadiis optabant ad propriam descendere ciuitatem. Cūq; hæc sententia ualuisse uenit in Gabaa tribus Benjamin iam uesper. Et cum nullus ciuium eum in mansione susciperet/ senior quidam ex agro descendens/ qui de tribus quidam erat Effrem in Gabaa uero commorabatur/ uidentēs eū qui esset interrogabat/ & pro/ pter quas causas non mittens cum iam essent tenebræ necessaria coenæ requireret. Ille leuitam qui/ dem se dixit esse/ mulierem autem a parentibus reducere/ ad propria remeare/ habitationem uero si significabat habere in sorte Effrem. Quem senior & pro cognatione/ & eo q; eandem possederat tri/ bum/ & propter colloquium ad suum duxit hospitium. Quidam uero iuuenuli gabaonitarum mu/ lierē in platea uidentes/ & pulchritudinē stupentes/ dū apud illū senem eā successisse cognoscerent/ contentmentes eorum infirmitatem/ & paucitatem uenerunt ad ianuam eius. Et cū eis senior ut absee/ derent supplicaret/ & ut ne uolentia inferrent hospitii/ nec iniuriam illi petebāt/ data sibi muliere a rerū mansione recederent. Seniore uero dicente q; & cognata esse leuitæ/ & per libidinem inique in lege delinquerent/ deficientes circa iustitia deridēbāt/ minabanturq; se eū interficere/ eo q; eorū cōcu/ piscētia ipedit. Cūq; in necessitate uenisset uolens hospites in cōmuniā magna relinqere/ suam eis filia cedit/ dicens minus ē peccati si cōcupiscētia suā in ea cōplerēt/ quā iniuria pegrinis ierent/ & iustitia nō pferre quos suscepat/ hoc mō putabat. Cū uero illi nequaquam a suo feruore p pegrina re/ cederēt/ sed iminerēt ut eā acciperent/ ille qdē supplicabat/ ut nihil iniquū psumerēt. At illi rapientes & a diuicē p libidine uolētā ad semetipos mulierē deduxerūt/ & p totā noctē usq; ad pncipiū diei

in eius corpore ludibria sunt extēti. Illa uero defecta in his q̄p̄nerat ad hospite rediit & cōstita
 ta p̄ his q̄ ptulerat prae uerecūdia ad facie mariti minime p̄sumebat accedere. Cūq; circa se p̄ his q̄
 cōtingerat icurabile reputaret/lectulo decūbēs aīa dereliq̄t. Vir at̄ eius arbitratu s̄opore graui mulie
 rē detineri/ nihil mali metuēs excitari eā tētabat & cōsulari/qa raptoribus nō sp̄ōtanea uolūtate se
 p̄būisset iniuriis. Cū uero certe deficiā cognouisset a malog; magnitudie/ ip̄ōnēs iumēto mortuā ad
 se portare uxore/ & diuidēs eā p̄ mēbra in pres duodeci p̄ tribus singulas destinabat mādātū dās por
 tātib; ut p̄derēt auctores mortis eius & eiusmodi crudelitate cūctis tribub; dīdicarēt. Illis at̄ & a spe
 ctu & auditu graui hog; malog; affectus nullū sumētes p̄mitus hmōi exēplū ira itēperata & iustū
 ma cōcitati in Sylo sunt ante tabernaculū cōgregati/ & in arma p̄cedere repēte tētabat/ & iussu Ga
 baonitis/ ut hostibus. Retinerent aut̄ eos seniores suadētes nō oportere/ sic cito cōtribulis iſerre bel
 lū anquā uerbis agerent de criminibus q̄n nec lex circa extraneos p̄mitteret/ prater legationē iſra/
 helitas bella tractare/ si forte poenitentiā agerent q̄ iniuste aliq̄ p̄sumpſissent/ bonū esse ut legi obe
 dientes ad Gabaonitas mitterent/ & mali auctores expeterēt/ q̄bus prabitus eos punirent/ cōtēnēt/
 res uero armis adirēt. Miserit ergo ad Gabaonitas accusantes iuuenes de muliere/ & eos dari ad sup
 plicia depōscētēs q̄ legitime nō egissent/ q̄si nō esset iustū/ ut p̄ oibus illi potius moreret. Gabaonitas
 uero neq; iuuenes tradiderūt/ & crudele iudicauerūt timore belli alienis obedire/ praeceptis in nullo
 se putātes eē minores armis/ neq; multitudine/ nec bellādi p̄sumptione. Erāt at̄ nimis instructi/ &
 sup̄ alias tribus idultrii despererūt/ illos & indignati sūt e diuerso tanq̄ cōp̄ressu uiolētia facietēs.
 Cūq; talia fuisset iſrahelitis enūciata/ iusturādū fecerūt/ nullā suarū uiro Beniamiti dare nuptiis filiā/
 sed armari sup̄ eos/ & āplius eis quā aduersus chananāeos resistere/ quos hebrei sepius expugnasset.
 Repente ergo edaxerūt sup̄ eos exercitū q̄dringēta milia uirog;. Beniamita uero habuerūt. xxv. mi
 lia armatorū/ & alioq; sexcentog; q̄ sinistris manibus fundibulari uidebant. Expti. Et cōmisso pralio
 circa gabaā fugauerūt iſrahelitas Beniamita uiri/ ceciderūtq; ex eis. xxii. milia/ fuissetq; plurimi for
 re necati/ nisi nox eos retinuisset/ & pugnā soluisset. Et Beniamita gaudētēs abibāt i ciuitate iſrahe
 lita uero obstupescētēs se ita uictos/ ad exercitū remeabāt. Altera uero die rursū cōgressi Beniamita
 uicerūt/ & mortui sūt decē & octo milia iſrahelitag; metuentēsq; exercitū reliquerūt. Venientes aut̄
 in ciuitate Bethelēē p̄xime cōstitutā/ ea die ieiunātes/ altera die dep̄cabant/ deū p̄ Phineē sacerdotē/
 ut eius ira q̄sceret/ & ei in duabus cog; deuictionibus fatissieret/ daretq; eis potētiā cōtra hostes atq;
 uictoriā. Deus aut̄ hęc fieri Phineē p̄phetate p̄misit. Duabus itaq; partibus diuidēs exercitū/ me
 diā quē parte in insidiis circa urbe nocte collocauerāt/ mediū uero beniamitis cōgressi/ paulatim eis
 iminētibus recedebāt/ & Beniamita p̄sequēbant. Hebraeis paulatim refugiētibus/ & oīo uolentibus
 dēs eos ab urbe p̄trahere/ quos q̄si fugientes inſequebant/ ita ut ēt seniores & iuniores i ciuitate pro
 pter iſfirmitatem relicti discurrerēt/ adire uolentes hostes. Cū uero multū a ciuitate recessissent/ fuge
 re q̄dem hebraeis cessauerūt/ cōuersi autem steterūt ad pugnā/ & illis q̄ in insidiis erant dederunt/ si
 gnum. Qui surgentes cum clamore hostes aggressi sunt. Illi uero ut sentire se esse deceptos/ in angu
 stia constituti/ in quodā coacti & cōcauo loco collecti sunt/ & ibi iaculis lauciati/ ita ut omnes interi
 rent/ prater sexcentos uiros. Quicq; cōuersi & cōstipati/ & per medios hostes transeuntes effugerunt
 ad uicinos montes/ quos tenentes ibidē cōmorati sūt. Ille uero circa uiginti & q̄ng; milia sunt extin
 cti. Igit̄ iſrahelita & Gabaā ciuitatē igne cōcremauerūt/ & mulieres & infantes masculos p̄emerūt
 aliis Beniamitag; ciuitatibus similia facientes/ sicq; erāt cōtra eos infesti/ ut ēt labitas q̄ erāt galaditi
 dis regionis/ eo q̄ eis auxiliū nō praeuissent cōtra Beniamitas/ mitterentes. xii. milia de suis armatis
 iuberent oēs interimi/ occiderātq; hi qui fuerāt missi oēs pugnaces ciuitatis cū filiis & uxoribus p̄ter
 q̄dringētas uirgines tāta ira succēsi sunt/ p̄pter passionem correpta mulieris/ & armorū ab eis ele
 cta cōditiones. Post hęc aut̄ iſrahelita p̄ calamitate Beniamitarū puniti sunt/ & sup̄ hoc ieiunare p̄
 posterunt/ licet iusta passi essent/ eo q̄ in lege peccauerint/ tūc sexcentos q̄ fugerāt/ euocāt legationi
 bus. Erāt. n. sup̄ quādā petrā quā Suas appellat. Legati uero nō illis tātūmō calamitatē prouenisset/
 sed ēt sibi cognatis p̄uēntibus ingemiscentēs/ suadebant eis ut pacienter ferrent/ & ad illos/ cetū cō/
 currerent/ ne oīo quātū ad se Beniamitag; tribū exterminari/ decernerent/ dicebatq; eis. Cōcedimus
 uobis terrā & p̄dā quātūcumq; tollere potueritis/ illi uero his contra/ se dei decreto gēstis/ quando in
 sua iniquitate scientes pugnauerant ad alias contra tribū primā obedientes uocantibus aduenēunt.
 iſrahelita uero uxores eis quadringētas uirgines labitidas dederunt/ & de ducentis reliquis cogita
 bant/ quō & ille haberent uxores ut filios procrearent/ cum utiq; iurasset ante bellum/ ut suas filias
 Beniamita coniungerent. Et alii quidē m suadebāt illud iusturādū nō debere seruari. q̄d p̄ irā nō uo
 luntate nec iudicio prouenisset/ nihil foret deo molestum/ si tribū p̄turā saluare possent/ adiicien
 tes periuirum non q̄n necessitate sit esse pessimum/ sed q̄n fuerit malignitate cōmissum. Cūq; senio
 res piurū nomē ualde metuerēt/ q̄dā air. Hoc consilio & iſi uxores habebunt/ & refugio iusturādū
 seruabit. Ter in āno i Sylo ad mercimoniū sit conuentus/ sequūtq; mulieres & uirgines. Sinant̄ er
 go Beniamita

go Beniamita ut raptu ducant uxores q̄scūq; potuerit/ nobis neq; iuitatibus/ neq; phibētibus. Et dū
 patres eorū q̄si fuerint uindictamq; poposcerint/ dicemus eos potius esse culpabiles qui custodiam
 non habuerunt filiarū. Oportet. n. Beniamitas irā euadere/ quia iā circa eos uī sumus imensa. His
 itaq; consentientes decreuerunt Beniamitas raptu nuptias celebrare. Instante uero festiuitate/ illi q/
 dem. cc. uiri bini uel terni ante ciuitatē per uineas & loca/ in quibus se latere credebant/ positi/ iſi/
 diabantur uirginibus uenientibus. Illā aut̄ cum lusu/ nihilq; metuentes sine custodia p̄perabat. Tūc
 illi surgentes tenuere disperſas eo mō ducentes/ uxores/ & ad opera se terrae dederunt studentes ut
 ad secundam foelicitate denuo remearet. Hoc itaq; modo tribus beniamin cū pene tota perisset/ iſra
 helitarum sapientia reparata est. Floruit itaq; repente/ & opulentia magnitudine/ aliisq; ditata re/
 bus est. Hoc itaq; bellum ita sedatum esse dinoscit.

Quō post hanc afflictionē iſrahelita rursus impie agentes opprimuntur a chananais/ & a Corſato
 rege assyriorū cui seruiuerunt annis octo/ sed postea libertas eis restituta est p̄ Zenizē Belli filiū/ p̄nci
 pantē annis quadraginta/ qui apud finicas dicit̄ iudex. Capi. III.

Erum uero similia ēt tribū Dan ex hmōi cā contigit sustinere. Cū iſrahelita bellorū iā
 studii reliquisset/ & ad opa se terrae dedisset. Chananai cōtēnētēs eos/ nec aliquid
 se ab eis pati credentes/ suum collegerūt exercitū firmā hñtes spem/ quasi hebraeos affli
 gerent/ & de cetero ciuitates licenter inhabitarent/ currusq; faciebant/ & exercebant ar
 mis/ & urbes adiuuicē sibi consuebant. Et de tribu quidē iuda ascalonā ciuitatē/ & Accarō abſtu
 lerunt/ & alias multas in cāpēstribus constitutas/ & ipsos Daniras in montana fugere cōpulerūt/ nec
 paululū eis locū in cāpēstribus relinquentes. Et dū illi nec ad bellandū essent idonei/ nec terrā sibi iā
 sufficientē haberent/ miserunt de suis. v. uiros ad loca mediterranea/ qui terrā inspicerēt in qua habi
 tare de cetero potuissent. Illi aut̄ non p̄cul a monte Libano/ & iuxta iordanis fontes circa maximū
 capū si dominus ciuitatis uīa triū dierū perabulantes/ contrēplētēsq; terrā bonā/ & nimis uberrimam
 significauerunt eis. Quo cū exercitū p̄cedentes edificauerūt/ illic urbē Dā cognominatā ab uno fi
 liorū iacob/ ex quo & ipsa tribus appellata uidebat. iſrahelitis aut̄ eū iā essent in labore difficiles
 & in diuinitatis cultu desicerent/ aduersa p̄ueniebāt. Nā dū fuisset a sua conuerſatione trāgressi/ fere
 bant ad libidinē/ ut p̄ sua uiuerent uolūtate/ ita ut iminentibus Chananais/ malis oibus iplerent. Ira
 tus est igit̄ eis deus/ & foelicitatē quā inumeris laboribus acquisierant/ p̄ epulas amiserunt. Castra
 siquidē cōtra eos agente Cusarto rege assyriorū/ multi pugnātes perierunt/ & obſeſi fortiter capti
 sunt/ quidā uero p̄ timorē sponte se illi contradiderūt/ & maiora quā posſent tributa ip̄posita sibi/
 met exoluebunt/ & diuersas iniurias perſerebant p̄ annos. viii. post quos hoc mō liberati sunt. Ze
 nes quidā de tribu iuda uir idultrius/ prudentiaq; fortissimus/ respōso sibi dato/ ne despiceret hebrae
 os in necessitate hmōi constitutos/ sed ut potius reducere eos ad ius libertatis adiret/ paucos quosdā
 in his laboribus p̄ceptis diuinis/ adhibens sibi q̄bus tūc in illis rebus positus/ aut pudor esset/ aut quos
 spes confidentia nimis acueret/ primū quidē Cusarti castra dirupit. Cūq; plurimi hebraeorū ad cer
 tam accederet/ eo q̄ bñ eis prior confidentia p̄cessisset/ cū assyriis congressi sunt/ eosq; ualde p̄se
 cuti/ eustratē trāſmare coegerunt. Zenes aut̄ cum ipso fortitudinis opere p̄buisset effectum/ p̄ncipa
 tus accepit honorem/ ut populū iudicaret/ in quo. l. xl. annis conuerſatus est.

Quō rursus populus noſter annis. x. & octo seruiuerunt moabitis/ & a quodā aoth nomine seruitute
 priuatus sit/ eo principatū annis. lxxx. tenente. Capi. V.

Eo aut̄ moriente/ denuo res iſrahelitarū sine principe uexabant. Et dū honorarem deo
 non referrent/ nec legibus obedirent/ magis ac magis afflictionibus subiiciebant/ ita ut
 Eglon rex Moabitarū despiciens inhonestā conuerſationē eorū/ bellū eis inferre p̄sume
 ret/ & multis eos praeliis obtineret ac subderet/ & oēm potestātē eorū/ prorsus humiliaret
 eosq; iuberet tributa perſoluere. Constituens aut̄ sibi met regnū in Hiericho/ nihil mali reliquit. quod
 populo non imposuit/ eosq; ad inopiā p̄duxit/ annis octo & decē. Misertus aut̄ & deus in his q̄ patie
 bant/ & eorū supplicationibus inclinatus/ ab iniuria Moabitarū hoc mō eos eripuit. Quidā iuuen/
 culus nomine Aoth de tribu Beniamin/ ex patre Gera audaciaq; fortissimus/ & corpore ad opera
 exercenda robustus/ in leua manu maximam fortitudinem habens/ cū in Hiericho habitaret/ Eglon
 regi factus est notus muneribus cūplacans/ ita ut per hęc etiam ceteris qui erant circa regem carus
 existeret. Aliquando aut̄ cum duobus famulis munera regi ferens/ latenter gladio dextro foemore li
 gato/ introibat ad eū. Erat aut̄ aestatis tempus. Cūq; iam dies medius esset/ & regio quiescebat/ custo
 dia p̄ aestū cunctis ad prandia recedentibus. Cū ergo iuuenulus Eglon munera p̄buisset/ cōmorā
 ti in quodā loco caloris temporibus oportuno/ eius secretū p̄nit. Aderant autem soli famuli regis.
 Cūq; rex famulos abire iussisset/ & cum Aoth loqueretur/ & federet super solium suum/ & Aoth ter
 ror iſgressus fuisset/ nec uero fortissime p̄cutere ualeret/ relaturū se ei ex dei p̄cepto somniū dixit. Cū
 ergo ille latus p̄ ſonū recitationē de folio surrexisset/ Aoth eū in corde p̄cussit/ & gladiū dereliquēs
 egressus est.

gressus est clausam ianuarum derelinquens. Ministri uero quiescebant credentes regem in soporem conuersum. Aoth uero Hierichuntis latenter hoc indicans exortabat eos ut sua defenderent libertate. At illi gratissime hoc audientes tubis utebantur mos. n. est patrius his populis conuocari. Ministri itaque Egion diu qui ei contigerant ignorantes cum iam aduersa pasceret metuentes neque ei inopinabiliter accidisse in eius cubiculis sunt ingressi eumque mortuum cooperientes in stupore conuersi sunt & antequam castra colligerent Israelitarum super eos irruit multitudo. Et alii quidem repente perterriti sunt alii in suam uersi tanquam in terra Moabitida liberandi. Erant autem pemptorum ultra .x. milia. Viri Israelitae uero occupantes Iordanis transitum eorum multos interfecerunt & nullus eorum manus euasit. Et hebraei quidem hoc non ab istorum seruitute periti sunt. Aoth uero ob hanc causam principatu honoratus a plebe defunctus est dum hanc praeterisset. Lxxx. tenuisset annis uirtutibus et propter hanc causam maxima laude dignus existens. Et post hunc Sanagar filius Anath electus ad principatum qui primo anno uita expleuit.

Quomodo chanaanis eos in seruitute redigentibus per annos .xx. liberati sunt per barachum & delboram qui eorum principes fuerunt.

Capi. VI.

Gitur israelitae calamitates quas passi fuerant non colendo deum nec legibus eius obediendo correptione non assignantes deo antequam a moabitum seruitio respirarent a rege chanaanorum labint noie subiugati sunt. Hic autem ortus quidem uidebat de ciuitate Aseroth quae posita est super paludem samachonitidem habebatque armatorum .ccc. milia equum .x. milia & currum tria milia possidebat. In hac itaque militia duxerat Syfara apud regem honore primus. Qui ueniens ad Israelitas uehementer eos afflixit ita ut tributa eis imponeret. Quae .xx. quidem annis soluerent passim sunt cum nec ipsi se in foelicitate sua respiceret & deus maiore tempore eos domare uellet propter eorum iniurias & ingratitude nimis iniustas. De caetero autem tepentes a malis suis & agnoscentes has calamitates sibi pro legum contemptu uenisse quandam prophetissam nomine Delbora quod non men hebraica lingua significat apim rogauerunt ut deprecaretur deum quatenus misericordiam haberet eorum ne despiceret eos a chanaanis oppressos. Deus autem annuit eorum saluti & ducem elegit de tribu nephtalim Barach quod nomen conuagatione hebraeae lingua significat. Euocans igitur cum Delbora iussit eligere iuuenem .x. milia & ad hostes procedere presumebat. n. praedicente deo & uictoriam promittente. Cumque Barach dixisset non se exercitum fore ducturum nisi illa quoque una procederet irata dixit. Tu quidem cedis mulieri dignitatem quam deus tibi contulit ego uero non refutabo. Et congregantes .x. milia uiros castrametati sunt apud Thabor montem. Quibus Syfara rege praecipiente obuia uenit & non procul ab eis castra fixit. Israelitae uero & Barach obstupescerunt multitudinem hostium cum de fuga iam cogitarent. Delbora retinebat eos & ipsa die dimicare praecipiebat uictores eos deo auxiliante pollicebatur. Congressus ergo atque permixtis eis imber magnus influxit. Et quia nimia simul & grauis de pluuia in facie Chanaanorum uersa & uentus eorum aspectibus iminebat ita obcecati sunt ut artus eorum & fundibulae inutiles fierent & armati propter frigus uti gladius non ualerent. Israelitae uero tepestas imissa cum eis post terga esset minus nocebat. Qui auxilio dei sumebant ualde fiducia & hostes in medium circumdantes multos eorum interfecerunt. Et alii quidem ab israelitis extincti sunt alii uero exculsi propriis ceciderunt ita ut etiam multi eorum conculcati curribus morerentur. Syfara uero exiliens de curru cum uideret fugam exercitus sui facta fugiens uenit ad quandam mulierem cenidelaram nomine Ialis. Quae rogante ut celaret eum suscepit & petenti potum dedit lactis. Erat. n. fatigata. Et cum nimie bibisset conuersus in somnum est. Illa uero dormienti ferreum clauum per tepus imisit & cum maleo percussam ad terram usque deposuit & hominibus Barach post paululum uenientibus eum ostendit terra cum fossium. Sic ergo uictoria constitit secundum ea quae a Delbora dicta sunt ut per mulierem hic triumphus accederet. Barach autem agens exercitum super Assur & obuia uenientem interemit. Iabin & eadente principe ciuitatem usque ad fundamenta deiiciens princeps fuit per .xl. annos hebraeorum. Quo pugnantes Amalechitae contra israelitas uicerunt eorumque puincia affligerunt annis septem quos liberauit dominus per Gedeon qui super populum fuit annis quadraginta.

Capi. VII.

Odem tempore moriente Barach & Delbora Madianitae rogantes Amalechitas & Arabes castrametati sunt super israelitas & congressos sibi met uiros pugnantes interemerunt eosque manibus alligantes cuncta depraedabantur. Hoc autem facientibus illis per annos vii. israelitarum populus per montana collectus est & campestria dereliquit foueas quaedam & speluncas facientes ut fugientes ab illis potuissent quodammodo liberari. Nam Madianitae estatis tempore agentes exercitum per hyemem israelitas colere terram permittebant ut laborantes comprimere facillime possent. Erat igitur fames & ciborum maxima difficultas. Tunc ergo conuersi ad deum precibus hebraei ut eos eriperet exorabant. Gedeon autem Iasi filius de tribu Manasse paucos manipulos spicarum ferens laeter eos terebat in torculari cum metueret hoc publice in area facere propter hostes. Tunc uisio apparuit ei in forma iuueniculi dixitque eum foelicem & carum deo hocque esse maximum eius praecipitatiois indicium eo quod tunc uerat pro prio torculari. Cumque praecipit eum fiduciam habere & festinare quatenus defenderet libertatem ille hoc impossibile esse dicebat.

esse dicebat quoniam tribus ex qua esse multitudine priuarentur & puer esset ad tantarum rerum opus infirmior. Deus autem quod deerat se impleturum esse dicebat eoque ducet israelitis se uictoria praebiturum. Et cum hoc Gedeon quibusdam iuuenibus enarrasset creditumque fuisset ei ac repente ad certamina decem milium uirorum uideretur preparatus exercitus astitit Gedeon per somnum deus imbecillam naturam hominum sibi placere declarauit & qui esset fortitudine praecipua refutaui ut uictoriam non sibi sed deo proprie reputarent tanquam si multo hoc dignoq; gereret exercitum & crederent quia eius auxilio uictoriae opus fuisset impletum praecipitque ut circa medium diem in solis ardore ad fluum faceret uenire exercitum eoque qui inclinati biberent magnanimos estimaret qui uero cum festinatione turbatam biberent aquam eos crederet hostium formidine detineri. Et cum Gedeon secundum dei iussione hoc adimpleisset trecenti uiri reperti sunt qui aquam manibus cum timore & turba laeberent dixitque deus ut istos duces hostes adiret. Posuerunt itaque castra super Iordanem die altera transfratrum. Et cum Gedeon cum timore confisteret quo ei praedictum fuerat ut nocte hostes inuaderet uolens enim deus a fortitudine reuocare praecipit ut sumens unum militem iuxta tabernacula Madianitarum accederet ab eis consilium belli confidenterque sumpturus. Obediens autem & sumens propria famulo nomine Phara accedens ad quoddam tabernaculum inuenit uigilantes in eo & inuenculum aliquem suo commilitoni omnium recitante ita ut Gedeon audiret. Erat enim homo uisio quae dicebat quasi uisisset panem ordeaceum qui pro utilitate sua inuestibilis esset hominibus per exercitum reuolutum regis apprehendisse tabernaculum necnon & caetera deiecit. Ille ergo uisionem interitum exercitus significare pronunciauit dicens unde etiam hoc uideretur ei omne inquit semen quod uocatur ordeaceum constat esse uilisimum & inter omnem populum israelitae uidentur abiecti uelut genus ordeae & apud israelitas nunc Gedeon exultat & eius exercitus. Quod uero panem te uidere dixisti qui tabernacula nostra uastauit metuo ne deus contra nos Gedeon uictoriam condonet. Gedeon autem somnium audiens spem magnam habuit pariter & fiducia iussitque suos armari narrans eis et hostium uisionem. Illi uero in his quae dicta fuerant praeparati sunt & circa primam uigiliam Gedeon suum ducebat exercitum tripartite diuisum portabantque cuncti uacuas pharetras & lapides ardentis quatenus grauis hostibus uideretur inualio & in dextra manu cornua ferebant quibus pro tubis utebantur. Multum itaque locum hostium tenebat exercitus habebatque multitudinem camelorum & secundum gentium morem pascentes in uno circuito erant oves. Hebraei autem praedictum fuerat ut dum uenissent circa hostium castra signo dato tubis canerent pharetrasque concutientes cum lapidibus impetu facerent iubilantes quod uictoria deus Gedeon conferret. Quod cum fecisset stupor comprehendit homines adhuc dormientes erat enim nox & hoc deus fieri ita praecipere sicut suntque perempti pauci quidem ab hostibus plurimi uero a semetipsis eo quod linguis propriis discerant. Nam dum fuissent in turba redacti unusquisque perimebat proximum dum eum crederet inimicum & facta est magna caedes. Fama uero uictoriae Gedeonis ad israelitas perueniente cuncti simul armati sunt persequentes hostes & comprehenderunt eos in quadam ualle scopulis ualde circumdata quam transire non possent & circumstantes occiderunt omnes duosque simul reges Oreb & Zeb. Reliqui uero duces relictos milites colligentes qui erant quasi .viii. & .x. milia castrametati sunt multo procul ab israelitis. Gedeon autem labore non sedit sed persequens cum omni exercitu eisque congregiens fortes in ueros funditus interemit & reliquos duces Zebin & Zaron apprehendens captiuos duxit. Mortui sunt autem in ea pugna Madianitarum & arabum qui eis solatia praebuerunt quasi centum uiginti milia multaque praeda auri & argenti & uestium & camelorum & sub iugaliu hebraice tunc est collata uictoria. Gedeon autem uadens in Effre propria regionem occidit quosdam madianitarum reges. Tribus autem Effre ex qua erat Gedeon eum grauius ferret quod cum ea minime dimicasset exercitum super eum festinabat inducere quia eis non indicasset quoniam hostes inuaserat. Gedeon uero cum esset humilis animo & omni uirtute summus dicebat non se auctoritatis suae consilio praeter eos contra hostes sed deo iubente pugnasse uictoria uero non minus eorum quam sui laboris esse fatebat. His ergo sermionibus eorum mitigans iram plus hebraeis profuit quam hostium praeda eoque a praecipio inestinae seditionis eripuit. Iniuria tamen huius poenam illa tribus excepit quam scilicet oportuno tempore de clarabinus Gedeon itaque principatum ponere uolens coactus retinuit illum annis iugiter .xl. populi iura disponens & diuersis ad eius iudicia concurrentibus quae cumque dixisset firmissime omnia seruabantur. Qui cum senex defunctus fuisset in Effre regione sepultus est.

Quo abimelech filius Gedeonis ex concubina mortuo patre arripuit principatum interfectis cunctis fratribus suis excepto uno & de poena quam exoluit pro fraterna caede.

Capi. VIII.

Shabuir quidem filios liberos .lxx. plures. n. habebat uxores unum autem filium habuit ex concubina Dromat nomine Abimelech qui post mortem patris pergens in Sychem ad cognatos suae matris unde fuerat orta & sumens ab eis pecunias quoniam iniquitate magnitudine uidebatur insignis cum eis ad paterna quoque praedia regressus esset & omnes fratres occidit absque solo loatha. Hic eni fugae beneficio est liberatus. Abimelech autem assumpta tyrannide dominum se pro

se pro legitimis filiis in his q̄ uellet facere declarauit/ quod uehemēt̄ iustitia p̄sulibus erat acerbū. Igit̄ dū quodā tpe publica in Syché festiuitas esset/ cūctaq; illic multitudo cōsisteret/ frater eius ioa thā quē fugisse p̄diximus/ ascendens in montē Garizim qui Sicimoḡ supereminet ciuitati/ clamauit/ & multitudinē p̄bentē silentiū p̄cauit ut quod diceret libenter audirent/ factog; silentio dixit/ q; arbo res facto sui cōcilio hūana uoce petisēt̄ sicū/ ut supra eas regnaret. Qua denegate/ eo q; honore si uētus p̄rii frueret/ nec aliū q̄rere deberet extraneū/ arbores rursus cogitationē regni nō reliquunt/ nisi q; eis est ut honorē uim p̄berent. Sed & uitis electa iisdē uerbis q̄bus sicus usa respuit regnum. Hoc ip̄m facientibus/ & oliuis rhamus quā arbores petierāt ut regnū sumeret sup̄ eas/ hoc. n. genus est inter ligna quod hēt ignē p̄ferendi naturā/ p̄misit se regnū suscipere & infigneret ip̄are/ ita tñ ut sub eius umbra quiescerent. Si uero ei contraria forent/ eius igne cōcremarent. Hoc aut̄ inq̄t non rī sus cā dico/ sed quō multorū honorē expti Gedeonis ea q̄ nūc gerunt despiciūt/ uides Abimelech p̄ncipē hi q; meos cū eo fratres interemerūt/ cū utiq; nihil ab igne differat. Cūq; talia dixisset abscel/ sit/ & habitabat latenter in montibus annis tribus timens Abimelech. Hinc post non multū tps/ Si/ cimita/ p̄oenitiuit̄ agentes pro nece filioꝝ Gedeon/ expulerunt ubi urbe Abimelech pariter & a tri bu. Ille ergo cogitabat affligere ciuitatē. Tēpore aut̄ supueniente uindemia/ metuebāt colligere fru ctū/ ne qd̄ eis Abimelech faceret mali. Veniēte uero ad eos quodā p̄ncipe/ Gaal nomine/ cū armatis cognatis suis/ Sycimita/ querūt sibi ab eo p̄beri munitionē/ donec uindemias cōgregarēt. Quo eoz faciente petitionē/ p̄cedebant ad opus suū/ & cū eis Gaal suos ducebat armatos. Cūq; fructus fuisset q̄ securitate collectus/ & p; singulos choros Abimelech aperte iā p̄sumeret blasphemare/ sed & p̄ncipes insidiis loca circa ciuitatē apphēdentes/ multos Abimelech latenter interfecissent/ Zebul q; dā princeps sycimitarū/ cū esset extraneus Abimelech eis quibus populū Gaal exacuebat. Abime lech missis nunciis indicauit/ & monuit ut insidiās poneret anti urbē/ sed q; suafurū Gaal ut egrediret̄ de ciuitate/ quo facto/ irruere sup̄ eā deberet Abimelech & agere ut in eo se defenderet/ & deinceps populi sibi amicitias copularet. Cūq; Abimelech in insidiis resedisset/ & Gaal incaute moraret̄ in suburbano/ & cū eo Zebul uidens paulatim ordinaros accedere Gaal/ ad Zebul ait insistere sibi ui/ ros armatos. Quo rīdente umbraculo esse petrag; cū magis appropinquaret/ uerius hoc aspectu cōsideras non umbrarū esse/ sed uirorū dixit insidiās. Rīdīt ad eū Zebul. Nōne tu maliciā Abime/ lech accusabas. Cur itaq; tuē uirtutis magnitudinē non ostendis/ & cū eo pugna congrederis/ Gaal ergo turbatus cōgressus est cū Abimelech/ & ceciderūt equitū aliq; de eis armatis/ ipse uero fugit in ciuitatē/ ut alios euocaret. Et denuo Zebul legit/ ut Gaal expelleret̄ ex urbe/ accusans eū quasi cōtra milites abimelech melios extitisset. Abimelech uero cognoscens egressuros ad uindemiā/ denuo sy cimitas/ loca circa urbē insidiis occupauit. Quibus p̄cedentibus/ iā qd̄ ps exercitus apphēdit por/ tas ut ciuibz auferret̄ ingressum/ alii uero dispsos iteremerūt/ & ubiq; cades effecit̄ est/ & ciuitatem ad fundamētū usq; subuertēt̄. sal quoq; sup̄ eius ruinas seminans/ uictor abscellit. Oēs itaq; sycimitas hoc mō pempti sunt. Quicūq; uero p; puincia dispsa picula fugierūt/ sup̄ quandā petrā munitissimā cōgregati morabant̄. Cūq; eā murare niterent̄ uoluntatē eoz abimelech p̄nocens/ sup̄ eos cū exer citu uenit/ col lectisq; de silua lignis/ iussit ut hęc ēt exercitus faceret uniuersus. Velociter autē sa xo circūdato lignis subiectis ex ignis/ & flāma surgente/ nullus ex eo saxo defugit/ sed una cū uxoribus & filiis sunt extincti/ uiri qd̄ circa mille & q̄ngenti. Reliquā uero oēm multitudinē sycimitarū/ hu iusmodi calamitas iteremūt. Quibus hęc afflictionata ē. eo q; sup̄ uirū libimet̄ uitam/ eiusq; genus mala talia prulissent. Abimelech aut̄ israhelitas malis sycimorū p; terras p̄sumebat/ ut maiora tēta/ re/ & nequaq; uolentia/ suē modū iponere donec p̄deret uniuersos. Veniebat ergo ad Thebes & ci/ uitatē quidē factō discursu coepit. Cūq; esset in ea maxima turris/ in qua uniuersi confugerant/ obli dere hanc uolens/ dum p̄xime uenisset ad murū/ sumēs mulier qdā fragmētū molæ caput eius repē te p̄ussit. Quidē cecidisset saucius/ armigerū rogauit ut eū occideret/ ne mors eius opus mulieris cē uideret̄. Et ille quidē p̄ceptū fecit. Abimelech aut̄ hmōi p̄na p; fraterna morte/ & his q; in sycimi/ tas p̄sump̄sisse probabat̄ exoluit. Hęc ergo calamitas secundū diuinationē ioathā uidetur impleta. Exercit̄ uero qui cū abimelech fuit eo cadente dispersus discessit ad propria.

Quo israhelitar̄ relinquentes legē dei opprimunt̄ ab Ammonitis/ quos liberauit dñs p; septe Galaa dita/ tem qui tenuit principatū per sex annos.

Israhelitarum principatum post eum iair galatinus ex tribu Manasse percepit/ uir & in aliis foelix/ & filios bonos hnt. xxx. numero & in equitatu p̄claros & principa/ tū ciuitatū Galadinarū habentes. Hic duo &. xx. annis obtinens principatū/ senex de functus est/ & sepulturam in Gamon Galadinarum ciuitate p̄meruit. Res equidem hebræorum ad inhonestam uitam & iniuriā dei legumq; ferebantur. Quos Ammo nita/ despicientes & Palestini/ cum magno exercitu prouinciam deuasabant/ omnēq; regionē trās Iordanem detinentes/ reliqua/ comprimere p̄sumebant. Hebræi uero malis afflictū/ ad supplica/

tiōes dei

tiones dei conuersi sunt/ & sacrificia celebrabant/ rogantes eū ut placatus eorū p̄cibus ab ira quie/ sceret. Deus uero placatus/ eis suū concessit auxiliū. Interea ammonitis castrametibus in terra Ga ladinorū/ prouinciales occurrerunt ad montē egentes duce. Erat aut̄ quidā nomine lepre/ uir nomine p̄no/ potens ad exercitū dispensandū quē sub mercede poscebat. Ad hūc ergo mittentes rogabat̄ ut cū eis pugnaret/ p̄mittentes ut ei cuncto tpe p̄ncipatū exercitus sui concederent. Ille uero ne/ quaq; p̄cibus obediuit/ compans eos quod non ei p̄buisset auxiliū/ dū in iustitiā perpeffus aperte fuisset a fratribus. Non. n. consanguineus eis erat/ sed peregrinus. Cuius utiq; matrē propter amoris ar dorē filius superinduxerat pater. Ergo fratres expulerunt eū/ despicientes eius infirmitatē. Et ob hoc in prouincia Galaditica morabat̄/ & oēs de longe ad se uenientes/ sub mercede propria retinebat. Illis uero supplicantes atq; iurantibus/ oēm se principatū eidē fore p̄bituros/ tandē aliqñ cōsensit & uelociter diligentia rerū habita/ in urbe Masphat exercitu cōstituto/ legationē misit ad regē Am monitarū/ cām eius inuasione accusans. Ille remittens/ potius israhelitarum accusabat egressum ex ægypto/ petebatq; ut ab Amorrao recederent/ quasi patrū eius a tpe antiquo fuisset. Cui respondēs lepre ait/ q; irrationabiliter progenitores israhelitarum de Amorraa culparet/ sed potius eis gratias agere deberet pro Ammoniteis terra sibi concessa/ quia dum possibile fuisset secundū Moyū iussio nem ut eam tollerent/ isti eos illic degerere permisissent/ quā post annos trecentos dei auxilio repa/ rauerant/ ob quā rem pugnaturū se fore dixit. Et hęc quidē effatus/ legatos abire dimisit. Ipse uero deū pro uictoria deprecatus/ & sacrificiū promittens/ ut si uiuus reuerteret̄/ quicquid ei prius occur retet̄ imolaret. Congressus copiose uicit/ & occidens hostes persecutus est usq; ad Ammonitā ciuita tem. Et inde digressus in Ammonitē multas uastauit urbes/ p̄dāq; collegit/ & a seruitute domesticos liberauit quā decem & octo sustinuerant annis. Reuersus aut̄ calamitatē incurrit/ nullo modo p̄iscæ foelicitati equalē. Nā eius filia unigenita & uirgo/ tunc ei p̄mitus cū uenerat occurrit. Qui grauiter ingemiscens magnitudine tanti doloris afflictus/ filiam sibi obuiā uenisse culpabat/ quā sacrificiā dā deo deuouerat. Quæ tñ in illo casu non doluit/ pro patris uictoria & ciuiū libertate moritura. Peti/ t̄ aut̄ duos menses sibi concedi/ ut iuuentutē suā cum ciuibz lamentaret̄/ & tunc uota p̄ferat. Quo tē pore transeunte/ filia pater inuolauit/ nec legitimū faciens holocaustū/ nec deo carū non utiq; delibe rans apud animū suū/ qualis apud cæteros huius facti causa uideret̄. Igitur cum tribus Effrem/ super eū exercitū niteret̄ inducere/ eo q; bellū Ammonitarū eis non indicasset/ sed absq; ipsis uoluisset p/ dam habere & gloriā/ hoc satisfaciebat dicens/ eo q; primo quidē non eos latuisset/ cognatorū oppo/ sio/ sed ēt uocati ad auxiliū non uenissent/ cum oportuisset eos ante p̄ces occurrere. Deinde dicebat q; hostibus quidē iniuste pugnantibus non p̄sumerent resistere/ postea uero cognatis inferre bella tē tarent̄ & interminatū est/ si non temperaret̄ a talibus/ deo auxiliante ab eis p̄nas exigeret. Qui/ bus dum satisfieri non potuisset/ sed contra eum cum exercitu a Galatina terra uenientes pugnaret̄ amplū eorum dilatauit iteritum/ & persequens fugientes/ & p̄zocupās exercitū p̄misso uada ior danis/ pene quadraginta duo milia uirorū occidit. Ipse uero cū p̄ncipatū tenuisset sex annis defun/ ctus est/ & sepultus in Sebasti patria sua q̄ est in terra Galadina. Moriente uero septe tenuit p̄ncipa tum Abianis de tribu iuda ciuitatis Bethelēem. Hic filios habuit. lxxx. masculos/ & reliquas uirgi nes quos omnes dimisit uiuos/ filias uiris tradens/ & filiis dans uxoris. Qui dū nihil gessit in septem annis sermone & memoria dignū/ in senectute defunctus est/ & sepulturam in patria sua promeruit. Igitur Abiani moriente neq; his qui post eum decem annis habuit principatū/ nomine Chilon/ de tribu Zabulon/ aliquam egit uirtutem p̄cipuā. Post hunc Abdon Hilonis filius de tribu Effraim ciuitate Pharathonorū existens principatum habuit/ qui pro sola eruditione poterat habere me/ moriam/ nullumq; opus propter pacem rerumq; licētiam nec ipse clarum exercuit. Hic autem fil/ os habuit quadraginta/ & alios ex eorū semine descendēs. xxx. erantq; simul oēs septuaginta eq̄is exercitū. Quos omnes superstitēs derelinquens/ senectute defunctus est/ & opinabilem in Pharathu ni promeruit sepulturā. Hoc autem mortuo. Israhelitis Palestini p̄zualuerunt/ ita ut ab his per q; draginta annos tributa perciperent. a qua seruitute hoc modo liberati sunt.

P̄renunciatio natiuitatis Sanfon/ & fortitudo eius/ & quantum malorum auctō fuerit pa/ laestinis.

Vidam Manue de tribu Dan/ inter paucos egregius/ & patrie sine dubio p̄mus habuit uxorem pulcherrimam/ & quæ inter centum comprouinciales foeminas eminebat. Et cū filios nō hēt/ grauiter ferens/ deū/ p̄ cara successione rogare coepit/ i suburbano suo i/ cāpo maximo frequenter adueniens cū uxore. Erat aut̄ & nimius in uxoris amore/ & ob hoc sine tēpatione zelus ipsius. Et quodā tpe cū mulier eēt sola/ appuīt ei āgelus dei pulchro iu ueni filis & p̄ccro/ eiq; masculū filiū futurū dei/ puidētia nūciavit/ q; foret optimus & fortitudine p̄ cipua clarus a quo crecētē Palestinos cōprimēdos asseruit/ monuitq; ut eius comæ minime tōde ret̄/ nullū potū nisi aq; deo p̄cipiētē bibiturus. Et cū hęc dixisset/ abscellit. Illa uero marito ueniētī in dicauit

dicauit angeli uisionem/ & admirandi iuuenis pulchritudine atq; proceritatem ita/ ut ille zelatus in eius laudibus ostupesceret/ & suspicionem quasi ex eius amore extraneo coeperit. At illa uolens irrationabilem eius tristitia mitigare. rogauit deum ut angelus denuo destinaret/ quatenus maritus eius eum inspiceret. Et iterum p dei gratia angelus uenit in suburbano illogi/ & apparuit mulieri uiro remoto. Quem rogabat ut sustineret donec maritum adduceret pmittereq; angelo Manue uocatus uenit. Qui cum uidisset nec tunc a suspicionem cessauit/ rogauitq; ut quoniam uxori eius dixerat illi pariter de clararet. Cuiq; dixisset angelus/ sufficere ut nosset illa q dixerat/ rogabat eum ut ei manifestaret qd eum quatenus filio nato/ gratias ei & munus offerrent. Illo uero dicente q nihil horum egeret/ nec ob hanc eam futurum eis filium nunciaret/ petiit/ ut expectaret/ quatenus ei aliquid munus offerret. Qui dum promittens non annuisset/ postea eo precibus insistente concessit/ ut aliquid ei dono daret. Tu Manue occidens haedum/ cuiq; coquendum uxori pbens/ dum gestum hoc fuisset/ precepit ut poneret supra faxum & panes & carnes absq; uasis. Quo facto uirga quam tenebat angelus tetigit carnes & igne primum emicauit carnes cum panibus sunt absumpti. Tunc angelus super fumum quasi in curru eis caelum ascendere uidebat. Cum q; Manue merueret/ ne qd ei propter uisionem dei pueniret aduersum eum uxor ut consideret confortabat/ & p sua utilitate deum se uidisse ferebat. Cum uero concepisset/ custodiam habuit mandatorum/ natumq; appellauerunt Sanfon/ qd nomen significat robustum. Crescebatq; puer uelociter/ & iam p abstinencia ciborum/ q capillorum remissionem propheta iam futurum agnoscebat. Hic itaq; ueniens cum parentibus Thamma palestinos/ ciuitatem/ dum celebraret ibi festiuitas/ uirginem prouincialium concupiuit/ rogauitq; parentes ut ei puellam peterent in uxorem. Quibus negantibus/ eo q esset de aliena gente/ pgenita/ deumq; dicentibus ei nuptias ex hebraeis congruas sbiturum/ uicis eius petiit ut ei uirgo desponsa res. Dumq; frequenter ad eius parentes iret/ occurrit leoni/ & cum esset inermis tenens eum manibus suffocauit/ & in silua interiore extra uiam proiecit. Rursumq; dum iret ad puellam/ inuenit agmen apum/ fauimellis in leonis illius ore fecisse/ & tollens exinde tres fauos mellis/ cui donis reliquis q portabat puellam contradidit. Cuiq; Thannam omnes essent in epulis nuptiarum/ metuentes fortitudinem iuuenis/ triginta circa eum pubertate pcellas constituerunt/ sermone quidem uelut socios fururos/ opere uero custodes/ ne quid uellet forte committere conuiuiorum facietate crescente. Cuiq; in ludo consistenter/ qualis solent tali tpe puenire/ Sason ait. Proponam uobis parabolam/ & si solueritis septem diebus/ proposita quoniam/ lineas singulas & stolas totidem pro honorem uestrae sapientiae/ me dante percipietis/ & cum hac largitate gloria quoq; & lucrum sapientiae possidebitis. Illisq; petentibus ut diceret ait. Qui cum cuncta uorat/ cibum genuit de semetipso suauem/ licet ipse nimis sit insauus. Illis autem p tres dies quoniam non ualentibus inuenire. & dicentibus puellam ut a uiro cognoscens eius annunciarer/ cui etiam minati sunt incendium/ nisi hoc studeret implere. Sason puella rogante ut diceret/ primum quidem restitit. Cuiq; illa nimis insisteret/ & ad lachrymas puenisset/ & iudicium hoc ostendit qd ea Sason minus amaret/ indicauit ei quemadmodum leonem interimeret/ & quo apes in ore eius inueniens/ tres fauos mellis portasset ei. Et ille quidem nihil dolosum metuens omnia declarauit/ illa uero sermone hunc petentibus rursum exposuit. Septima uero die cum tempus esset ut proposita exoluerent quoniam/ antequam sol occuberet conuenientes dixerunt/ neq; a leone comprehensus quicquam insauus esse/ neq; dulcius uentibus melle. Quibus Sason respondit. Nec quicquam aliud muliere dolosus/ quoniam uobis idem exposuisset uerbum. Et illius quidem dedit quoniam promiserat/ facta scilicet Aschalonitarum qui ei propter iter occurrerunt/ nam & isti palestini sunt. Ille ergo nuptias refutauit/ & puella quae cum prouocauit ad iracundiam/ duxit eius amicum. Pro qua iniuria exasperatus Sanfon deliberat ut palestinos omnes cum affligeret. Cuiq; esset tempus estatis/ & fructus messium paratus appropinquaret/ comprehensit trescentas uulpes/ & caudis earum ligas ardentes lapides/ dimisit in messes palestinos/ & hoc modo eorum depopulatus est fructus. Palestini uero scientes esse opus Sason/ & eam pro qua talia perpetrasset/ miserunt principes in Thamma/ uxoremq; eius cum parentibus suis interemerunt/ tanquam qui mali huius auctores existerent. Sason autem cum multos in palestinos comprehensisset/ habitabat in Etha/ est. n. saxum ualde munitum in tribu Iuda. Palestini itaq; contra tribum Iuda castrametati sunt. Illis uero dicentibus/ iniuste eis inferri supplicium pro delicta Sason/ dum utiq; tributa proluerent/ dixerunt ut si hoc nollet pati/ Sanfon contraderet alligatum. Qui uolentes euadere uenerunt ad saxum ubi Sanfon habitabat/ cum tribus milibus armatorum/ & culpanibus cum pro his contra Palestinos uiros egerat/ qui possent omni genere hebraeorum calamitates inferre rogabant ut descenderet/ quatenus eum ditioni illorum contraderet/ poscebantq; ut hoc sponte perferret. Qui cum iurandum accepisset/ eo quod nihil ei plus fieret quam ut hostibus traderet/ descendens de saxo/ semetipsum contributorum suorum potestati contradidit/ ibiq; eum duobus funibus alligans ducebant ut traderent palestinis. Et cum in quandam locum uenissent/ qui nunc maxilla nuncupatur pro fortitudine quae in Sanfone uidebatur/ cum nomen primitus non haberet/ non procul palestinis castrametantibus/ & occurrentibus cum gaudio & clamore/ tanquam ea quae cupiebant desiderabiliter adimplerent/ dirumpens uincula Sanfoni/ & arripens a fini maxillam quae in praesentia cebat/ in-

hostes

hostes innectus est/ & percutiens eos cum maxilla quasi mille quidem peremit/ alios uero turbatos in fugam uertit. Sanfon igitur plusquam oportebat exultans/ non dei cooperatione credebat hoc factum/ sed suis uirtutibus ascribebat/ eo quod pro maxilla alii quidem hostium ceciderunt/ alii uero in fugam sunt uersi. Quae dum sitis fortissima tenuisset/ considerans quod nihil est uirtus humana/ dei cuncta esse testatur/ rogabat ne pro hoc irascens eum traderet inimicis/ sed ut potius illi auxilium in necessitate conferret/ & a malis eriperet. Cuius precibus miseret deus/ fonte circa quandam maxilla suae copiosum petrag/ produxit. Inde Sanfon ipsum locum uocauit maxilla/ & haecenus hoc nomine nuncupatur. Post hanc pugnam Sason decipiens Palestinos uenit in Gaza/ & in quadam diuersorio moratur. Agnoscentes ergo Gaza principes eius praesentia fecerunt insidias ante portam/ ut egrediens non lateret. Sanfon uero dum hoc cognouisset/ circa media nocte surgens/ arripuit portas ipsasq; simul clausuras & uectes/ & alia eorum ligna super humerum tollens/ ea super montem hebron deferrens collocauit. His itaq; gestis transcendebat/ iam leges patriae/ & edicta propria relinquerebat. Mores imitatio peregrinorum/ quod ei initium mali fuit. Concupiscens. n. mulierem meretricem uel ualida/ apud palestinos habitare/ cum ea debebat. Vni tunc iudices palestinos uenientes ad eum/ promissionibus astrinxerunt/ ut a Sanfone disceret/ quae constantitudinis eius esset/ pro qua uincum non posset. Illa uero dum circa potum & huiusmodi consuetudine esset constituta/ & miraretur eius actus/ arctius agebat/ ut agnosceret/ quemadmodum tanta uirtute precelleret. Sason autem dum ad huc sapientia fortis esset/ falebatur ea dicens. Si septem uinearum palmitibus/ quod adhuc flecti possunt/ uinctus fuero/ cunctis infirmior ero. Illa ergo tunc quidem tacuit/ postea uero idicant principibus palestinis celebrat aliquos militum intra domum/ & dormientem hebraeorum arctissime palmitibus alligauit/ deinde exitans/ dixit insistere aliquos super eum. Ille ruptis palmitibus tanquam contra inimicos nitens/ insurgere. Tunc mulierem sibi loquente grauiter se ferre dicebat/ si propter crudelitatem fauoris sui/ & tanquam te laturae quod ei perderet/ nollet edicere ueritatem. Cuiq; rogante rursus falleret dicens/ septem si funibus esset alligatus/ perderet fortitudinem/ dum/ & hoc quoque facies/ nihil gessisset/ tertio alligari comas suas dixit. Cum uero neq; hoc uerax inuenit/ nimium supplicanti/ ad ultimum cum iam ei calamitas immineret/ uolens prestare Dalidae ait. Mei deus curam habet/ & eius prudentia natus/ hanc nutrio comam iubete deo ne rodet/ mea siquidem fortitudo in huius augmento est. Hoc illa cognoscens/ ab alis crinibus eius/ eum tradidit palestinis/ cum iam non ualeret ab eorum se inuasionem defendere. Qui auferentes eius oculos/ ligatum circumduci undique fecerunt. Procedente uero tempore/ coma Sanfoni creuit/ & dum esset festiuitas publicae/ palestini principes atq; nobiles cum epularentur simul/ infans/ cuius edificium duae columnae portabant/ adductus est/ ibi Sason ad constitutum/ ut ei oes illuderent. Ille crudelius hoc arbitratus/ eo quod ab iniuriis defendere se nequerit/ puero ducenti se pualis/ ut diceret/ eo quod post laborem regere opus habet/ & eum ad columnas reselinaret. Vbi dum aduenisset/ commouit eas/ simulq; cuncta destruxit/ subuersisq; cum infans columnis triamilia hominum sunt extincta/ inter quos & Sanfon una defunctus est/ cum tenuisset praecipuum israelitarum annis. xx. Dignum est igitur laudare uirtutem/ & fortitudinem/ & magnanimitatem huius uiri/ et circa mortem/ & iram usq; ad finem sui contra hostes exercuit. Nam quod a muliere captus est/ humanae naturae oportet ascribi/ quod est ad uicia facilis uirtutis uero eius coronam memorabilia necesse est habere praesentia. Cuius cognati sumentes corpus sepelierunt in sarafa regione cum cognatis eius. Post mortem Sanfon praefuit israelitis Heli sacerdos/ & de Noemi uxor Elimelech/ seu de Ruth Moabitide/ quam duxit uxorem Boos/ pater Obed patris Iesse/ patris Dauid.

Capi. XI.

Ost mortem Sanfoni praefuit israelitis sacerdos Heli. Sub hoc prouincia eorum apphendent fame. Elimelech quidam de Bethleem ciuitate tribus iuda/ fame ferre non ualens uxorem suam Noemi/ & filios ex ea natos/ Cellion/ & mallion sumens migravit in terram Moabitum. Dumq; eum cuncta bene procederent/ filii sui Moabitidas duxerunt uxores. Cellion quidem Orfan/ Mallion autem Ruth. Transactis autem annis. x. & viii. Elimelech & filii eius in breui defuncti sunt. Noemi amare ferens quod ei prouenerat/ & desolationem carum non sustinens filiorum pro quos & de patria sua uidebat/ egressa/ rursus reuertebatur ad Iudaeam. Audierat. n. quod iam prospera de ipsa regione nunciarent. Cuius nurus defert/ ea non tolerabat/ sed nec ipsa refutando eas secum proficisci poterat euitare. Et cum insisterent/ optans feliciores nuptias eis/ quam quibus fuerat iam priuata/ & filios/ aliaq; bona conferri/ eas illic remanere poscebat/ nec cum ea debere proficisci in rebus in caeteris & terra propria deserentes. Et Orfa quidem mansit. Ruth autem cum ea se recedere pro suadere non potuisset/ sociam sibi duxit/ in omne quodq; emergeret. Veniente itaq; Ruth cum socro in Bethleem/ Boos elimelech cognatus suscepit eas. Et cum Noemi nomine suo uocarent/ ait illa. Iustus Mara me uocare. Significat. n. lingua hebraica Noemi quidem felicitatem/ Mara dolorem. Ruth in terra tpe messis egressa est/ inuenit socrum/ post metentes spicas colligere/ ut alimentum haberent/ uenitq; in agrum Boos. Veniens autem post paululum Boos/ uidetq; puellam/ de ea agrum suppositum reqrebat. Ille uero dum iam ab ea primitus agnouisset/ domino declarauit. Qui de fauore socrus atq; memoria mariti sibi met copulati gratias agens/ & ei experimentum rerum bonarum exoptans/ spicas quidem ea colligere noluit/ sed metere

sed metere quod posset sibi portare permisit sciens iustitiam ut nihil eam tollere prohiberet prandiumque & potum ei sibi dū messorum hora cōperenti comederet. Ruth autem tollens ab eo alphas locuri conseruauit & uespere cum ipicis ad eam uenit. Seruauerat autem ei Noemi partes ciborum quos ei uicini sibi ueruerat. Narrauitque & Ruth ea quae illi dixerat Boos. Cūq; illa indicasset cognatus esset & pro pietate eius suauidentiam exhiberet. rursus sequentibus diebus egressa est ad colligendas spicas cum ancillis Boos. Vespere autem non post multos dies Boos cum iam esset messis ordeacea maturata ad arcam propriae ibi dormiebat. Hoc cum audisset Noemi cogitabat quemadmodum cum eo Ruth collocare posset. Iudicabat autem uirum si Boos Ruth hūerit uxorem; autem; puellam uero circa pedes eius clauis dormiret. Illa ergo dum nephas esse iudicaret ut locrus sine iussione resisteret; festinas ad arcam tunc quae latuit Boos profundissime dormiebat. Excitatus uero circa media nocte regebat quod eest. Illa suum nomen dicente & petente ut tanquam dominus eam cubare permitteret tunc eadem quae uenit. Diluculo uero antequam ad opus famuli mouerentur; ex citas eam iussit ut tollens ordeam posset; apparet ad focum antequam ibi dormisse uideret; ab aliquibus dicens castitate in talibus derogationibus esse seruanda & maxime quoniam nihil propter aduersum. De reliquis uero sic ait. Est mihi proximo genere qui te ducere possit uxorem; & si uoluerit necessariae sequens illum quomodo te repudiate coniugere ego secundum leges habebō. Haec illa factum referere; securitas eas tenuit; spiritus hūitatisque pro eis Boos de cetero cogitaret. Ille ergo iam media die ueniens in ciuitatem & senioris colligens mittens et uocauit Ruth atque cognatum. Quo ueniente; Elimelech inquit & filiorum eius haereditas esse tenes. Illo confitente hanc sibi proximitatis lege cōperere; Boos ait. Ergo non ex media parte oportet legem habere memoria; sed ut secundum eas uniuersas facias. Maliois. n. uxor. hic uenit & si uis parte agrum obtinere oportet te & uxorem eius secundum leges accipere. At ille Boos & haereditatem & uxorem cessit cum & ipse cognatus esset defuncti; qui & uxorem hēre dixit Senā & filios Boos itaque testificans senioris iussit mulieri & eius calciamentum solueret secundum legem & in facie eius expueret. Quo facto; Boos Ruth duxit uxorem; eiusque post annum masculus est filius; precreatus; quem Noemi sumens consilio mulierum uocauit. Obed eo quod in eius seruitute nutrire. Obed. n. habraica lingua significat seruus. Porro Obed habuit filium iesse. ex quo natus est Dauid; qui regnauit & principatum suis filiis per. xx. & una generationes uirorum longo tempore dereliquit. Haec quidem necessariae quae de Ruth gesta sunt explanari ostendem uolens dei potentiam quod ei possibile est ad dignitatis cultum euehere quos cuncti uoluerit; & qualem produxit etiam Dauid; huiusmodi ortum inuenit.

De ortu Samuelis; prophetae quod dixit cladem Ibraeliticam filiorum Heli sacerdotis perditionem. Cap. XII. Ibraei itaque leuitico; afflictione pergrauati bellum rursus ob huiusmodi causam habuerunt cum palaestinis. Heli sacerdoti erant filii duo; Ofni & Fineas; circa hoies iniuriosi; & circa diuinitatem impij; nullique iniquitatis parebant; & alia quidem munera ab oblatibus propter honorem sibi met sequeltrabant; alia uero rapinae modo tollebant; & mulieribus religionis causa ueniens contumelias inferebant; aliis quidem uolentias facientes; aliis uero persuadentes donis nihilque eorum uita & tyrannide pessima differebat. Quorum pater grauius haec ferebat; sed ut dicebat non corripiebat; populus autem quanto non sperabat uenturum dei super eos fore supplicium; tanto uehementius gemiscebant. Cūq; futuram cladem filiorum eius deus exposuisset & Heli & Samuel qui illo tempore puer erat; tunc palam super filium habuit luctum. Volo itaque primitus de propheta loqui; & postea de Heli filius enarrare; necnon & infelicitatis casum; quem habuit populus hebraeorum Helchana uir leuita inter medios ciues Effren fortis existens; & Ramatha inhabitans ciuitatem; duas uxores duxit Annam & Fenenam; ex qua etiam ei filii sunt progenti. Qui tamen Annam cum esset sine filiis diligebat. Veniente ergo cum suis coniugibus Helchana in ciuitatem Sylo; ubi erat dei tabernaculum constitutum sicut praediximus; dum earum uir per epulas uxoris & filii distribueret partes. Anna respiciens alterius mulieris filios circa matrem suam descendit ad lachrymas; eo quod non habuerit filios & magna sollicitudine ingemiscebant; dum consolatione uiri contristari prohiberetur uenit ad tabernaculum rogans deum; ut ei sobolem concederet; filiique faceret esse matrem; uotum uouens; ut primogenitum suum ministraturū deo dicaret; nec eum similem cum priuatis hominibus uictum habere permitteret. Et dum in orationibus multo tempore moraretur; Heli sacerdos sedens ante tabernaculum; uelut ebriam abire praecipit. At illa dum nusquam se bibere fateretur; nec ebriam esse; sed propter sterilitatem filiorum afflictam rogasset deum fiduciam eam exhortabatur habere; deum ei filium donaturum esse promittens. Cum bona itaque spe ueniens ad maritum; cibum lassam praecipit; & reuertentibus eam in patriam; concepit & peperit filium quem appellauerunt nomine Samuel; quasi a deo postulatam. Quibus ueniens; ut pro natiuitate filii hostias imolarent; & decimas offerrent; recordata mulier orationis suae & promissionis quae de filio uouerat deo tradidit eum Heli dicenti deo futurum prophetam crescere; eius comam; & potus eius erat aqua. Et Samuel quidem nutritus in templo commorabatur; Helchana autem ex ana alii filii; & tres filiae progenti sunt. Porro Samuel pleno iam anno duodecimo prophetae tauri. Quae quodam tempore dormientem; nominatim deus uocauit. Ille uero putans se a sacerdote uocatum uenit ad eum

uenit ad eum. Sacerdote uero ducente eum se non uocasse; tertio deus hoc fecit. Quod dum Heli cognouisset; dixit ad eum. Primo quidem Samuel filii; nunc autem dico tibi deum qui uocat; & nota quae dicat. Cūq; deus iterum locutus fuisset audiens petit; ut quae uellet praeciperet; in nullo eius minister dilaturus. Cui deus; quomodo inquit ades cognosce cladem futuram Ibraelitis omni narratione; & crudelitatem maiorem; & Heli filios una die morituros; & sacerdotium a domo Heli esse migrandum. Heli namque plus suos filios et contra eorum utilitatem elegit diligere; quam mihi placere. Cūq; iureiurando cogeret Heli prophetam Samuel; ut haec ei indicaret; noluit. n. eum contristare Samuel de tali sermone tamē eo dicente; certiorum magis habuit expectationem de eorum perditione. Samuel autem magis ac magis gloria augebat; cum utique quaecumque prophetabat; probarentur esse ueraciter.

Quo filii Ibrael pugnares cum Palaestinis celsi sunt; filii Heli sacerdotis in bello pereunt; arca dei capta abducitur; ipse sacerdos captus quod factum est; de sella corruens; mortuus est; cum tenuisset principatum quadraginta annis. Continet hic liber tempus annorum quadringentorum septuaginta sex. Cap. XIII.

Hoc itaque tempore palaestinum castra mouerunt super Ibraelitas; circa ciuitatem Asech; leuitico; & occiderunt hebraeos usque ad tria milia; reliquam uero multitudinem usque ad castra propria persequuti sunt. De summa ergo perditione formidantes hebraei miserunt ad seniores & pontifices; ut arcam dei deferrent; quae praesente congressu hostibus praualerent; ignorantes quomodo maior esset ab arca; qui eis calamitatem inferre decreuerat. Aderatque arca pariter & pontificis filii; quibus praecerat pater; ut si capta arca uiuere uoluissent; ad eius faciem non uentirent. Fines enim iam sacerdotum fungebatur officio patris; hoc propter senectutem sibi permittente. Quo facto; securitas data est multa nimis hebraeis tanquam per aduentum arcae possent hostibus praualere. Inimici uero stupecebant Ibraelitas; metuentes arcae praesentiam; sed utrique parti non sicut putabant accessit. Facta namque congressione uictoria; quam hebraei sperabant palaestinis allegata est; & perditionem quam illi metuebant; suscipientes hebraei cognouerunt frustra se habuisse in arca fiduciam. Repente namque in manibus hostium deuenerunt; & amiserunt usque ad triginta milia uirorum; inter quos ceciderunt quoque filii sacerdotis; & arca ab hoste ablata est. Nunciata uero perditione in Silo & arca capti uirum quendam iuueniculum Beniamiten qui interfuerat bello; cuncta ciuitas luctu repleta est. Porro Heli sacerdos sedebat ad portas in altiori sede; & audiens ciuitatis plachum atque putans aliquid noui circa suos effectum; uocato iuene dum agnouisset ea quae in bello fuerat gesta de filiis & aliis quae de exercitu patris dicebantur; leuiter habuit taquam per deum precius futurorum quoniam ualde ea mala cōsūdum quae praeter spem repente ueniunt. Cum uero et arca audisset ab hostibus captam; dolore turbatus eo & ei propter spiritum tantum omnem accesserit; rursus de sede defunctus est; dum octo & nonaginta uixisset annos; quorum quadraginta tenuerit principatum. Ea itaque die defunctus est & cōiux Fines eius filii; dum post occasum mariti nequaquam uiuere tolerasset. Cui signati nunciatus est luctus uiri; pepit autem filium septem mensium; quem Iacobus appellauerat quod nomen designat gloriam; eo quod illo tempore exercitui huiusmodi deformitas accessit. Habuit autem principatum primus Heli ex domo Ithamar; qui fuit unus filiorum Aaron. Nam primitus de domo Eleazari factus eius filius hunc honorem accepit; quem Bozi suo filio dereliquit. Cui rursus Ozi filius successit suus; & post hunc Heli tenuit sacerdotium; dum quo nunc nobis sermo est habitus; cuius generis usque ad tempora iperit salomonis hoc habuit; tunc enim sacerdotium ex domo eleazari denuo receperunt.

Continet hic liber tempus annorum triginta duorum.

Incipit liber. vi. antiquitatum.

Interitus palaestinorum & terrae eorum; per iram dei propter arcam quae ab eis fuerat capta; & quae admodum eam remiserunt ad hebraeos. Cap. I.

Gitur tenete palaestinum captiuam suorum hostium arcam; sicut dudum praediximus in ciuitate Azorū portauerunt eam; & apud deum suum Dagon quasi trophaeum aliquod posuerunt. Sequenti uero die diluculo ingressi templum ut deum solemniter adorarent inueniret deum suum circa arcam iacentem; iacebat enim euulsus de base sua in qua statutus esse uidebat; quem denuo eleuantes statuerunt grauius de eius casu dolentes; cūq; frequenter ueniētes Dagon inueniret iacentem; & arcam similiter adorantem in angustia & confusione grauissima constituti sunt. Nouissime Azorū ciuitate atque puincia diuinitus pestis inuasit. Moriebatur. n. crudeli palaestinone dissentire & atque uelox eius interitus ueniens atque animae bona resoluere a corpore; intestina eorum corrupta corporis putredine ferebant; puincia uero cōsurgens multitudo murium deualabat; ita ut neque arboribus neque fructibus abstinere. Dum in his malis Azoti uenerent & resistere calamitati non possent; intellexerunt hanc sibi cladem propter arcam dominum ueniens uictoriae; eius non sibi pro bono fuisse. Miserunt ergo ad ascalonitas; petentes ut arcam domini ipsi suscipe

sent. quibus Azotoꝝ supplicatio nō erat ingrata / sed eis quodāmodo gratias retulerunt / arcam uero percipientes in maris similibus cōstituti sunt. Secūdu passioēs nāq; Azotoꝝ / passionis Afcalonitis arca denexit. Quā denuo ad alios Afcalonitā miserunt / sed neq; apud illos māsūt. Nā cū & ipsi hūcde passioibus turbatē / eā uicinis ciuitatibus tradiderūt. Et isto mō arca ciuitates Palāstinog; qnq; trāsīuit q̄si p̄dā quādā exigēs / passioibus singulas ciuitates quasians. Despati uero malis hī q̄ iā uidebant ex / p̄ti / & dū audietibus hęc nota fierēt / nec arcā ulterius aliq̄ suscipere uellēt / huiusmodi iminētē mer / cede / ad ultimū cogitabat quēadmodū ea carere possent / cōuenietesq; qnq; urbiū p̄ncipes / Geth & Accarō / & Afcalo necnō & Gazet / & Azoti / tractabāt / qd̄ fieri cōueniret. Et p̄mū qd̄ placuit / ut arca remitteret ad suos / cū deus eā p̄pus uindicaret / & ob hoc pestes illis inferret urbefq; uastaret. Erāt aut̄ q̄ dicerēt hoc egē fieri nō debere nec falli / ut arca passionū causā ascriberēt cū ei p̄as hu / iusmodi aut fortitudo nō eēt / q̄si si habuisset deus curā eius / nequā tradita fuisset hoibus / sed q̄seē / dū / & cām hęc passionū dicebat leuiter tolerādā / qd̄ utiq; nō deberēt nisi solūmō reputare naturā / q̄ corporibus / & terrā & arborib; & omnibus q̄ ex ea cōstitūt / p̄ tempoz; casus hmoī mutationes ingenerat. Prædictas itaq; inias cōsilia uiroz; q̄ p̄scis tēporibus itellectu p̄cedebāt atq; prudētia supra bāt / & maxie q̄n in rebus suadere cōgrua uidebāt / neq; remittēdā arcā / neq; retinēdā esse dicebant / sed qnq; simulacra aurea p̄ unaq;q; ciuitate dedicādā deo p̄ gratiāq; actioē / quo eoz; saluti p̄uiderit / eoz; uiuere fecerit / & passioibus qbus p̄ualere nō poterāt liberaret / totidēq; aureos anulos & mures / q̄ eoz; regionū depasiti fuerāt atq; corrupti / & hęc i loculū eē mittēdā & sup̄ arcā ponēdā / faciēdūq; q̄ eoz; regionū depasiti fuerāt atq; corrupti / & hęc i loculū eē mittēdā & sup̄ arcā ponēdā / faciēdūq; uehiculū nouū / & boues q̄ nup̄ generat̄ esse iugēdas q̄rū partus claudēdos / at̄ retinēdos ne seq̄ntes matres ipeditēt / sed ut eoz; desiderio celerrimū potius iter facerēt / tūc illas depulsas portatēq; arcam i triuio deserēdas / eisq; cōmittēdū quā uellēt agere uia / & siqd̄ ad hebræos irēt / & eoz; regionē ascē derēt / arcā arbitradū cām fuisse passioū / si uero alibi fortitū p̄parēt / reuocādā esse dicebat / & cō gnoscēt / eo q̄ arca nullā uideret̄ habere uirtutē. Hęc itaq; recte se hēre iudicātes repēte fieri decre uerūt. Agētes at̄ ea q̄ sūt p̄dicta uehiculū cū bobus deduxerūt in triuū illudq; relinquentes ibidē fecer serūt. Bobus aut̄ recta uia uelut quodā ductore p̄cedēte p̄gētibus palāstinorū p̄ncipes sequebant / quo statē / aut quo uenirēt uolētēs agnoscere. Est aut̄ qdā uicus in tribu Iuda / noīe Bethsamis / in quo uenerūt boues. Cūq; in capū maximū deuenissent / ulterius accedere cessauerūt / statuētēq; illic uehi culū / gratū miraculū habitatoribus uici illis p̄buerūt. Aestatis nāq; tēpus erat / dū oēs in agris essent p̄ collegēdis fructibus. Cū at̄ uidissent arcā delectatiōe rapti / & opus manuū relinquentes repēte cur rurrerūt ad eā / & deponētēs arcā & uas in quo erāt recōdita simulacra simul & mures posuerūt sup̄ quādā petra q̄ erat in capō / & mox imolātes deo / & uehiculū simul & boues holocaustū offerētēs p̄iter epulari sunt. Hęc uidētē Palāstinorū iudices / ad p̄pria sunt reuersi. Ira uero atq; indignatio dei / lxx. uiros Bethsamitis / & quingentā milia plebis occidit / eo q̄ nō fuissent digni arcā cōtingere / q̄ nec sacerdotēs erāt q̄ ad eā accesserāt interemit. Quos talia patietēs fleuerūt sui / pauciales & lectum in eis leuauerūt / qualē potuissent hēre p̄ malo diuinitus misso / suūq; mortuū unūq;q; lugebat / & in / dignos se iudicātes ut apud eos cōsisteret / mittētēs ad oēs hebræos iudicauerūt arcā a palāstinis fuis se reuocātā. Qui cognoscentes hoc / reportauerūt eā in Cariathiarim / p̄ximā ciuitatē Bethsamitarū ubi i domū cuiusdā lenite Amminadab noīe. q̄ uidebat eē iustus & uita & religiosus arcā introduxe rūt / uelut in loco deo digno / in quo habitaret uir iustus. Ministrabāt. n. arcæ eius filii / & huic curā an nis. xx. p̄fuerūt. Tātis. n. tēporibus fuit in Cariathiarim dū apud palāstinos mensibus. vii. habitasset. Quemadmodum Palāstinorum exercitus super eos uenerit / & de uictoria hebræorum / quam duc tu Samuelis propheta adepti sunt.

Capi. II.

Vm; oīs populū illo tēpore quo ciuitas Cariathiarī habuerat arcā in orationibus & sacrificiis dei deditus esse uideret / & maximū circa eā religioīs exhiberet officiū. Samu el p̄pheta uidēs fiducia eoz; q̄si oportunū esset ut talibus loqueret̄ de libertate & bonis eius fecit alloq̄ / scēdū q̄ credebat eoz; mētibus esse gratum / & ait. O uiri qbus adhuc hostes sunt grauissimi Palāstini / & deus iā incipiet̄ esse p̄pitiis & amicus / nō solū cōcū pisciēdā libertas est / sed et̄ faciēda p̄ q̄ uobis eius bona p̄ueniat. Nō. n. optare debetis ab hominibus liberari / & agere / p̄ qbus potius seruiatis / sed estote iusti / & malitiā depellentes ab aīa bus uestris / easq; purgātes totis mētibus iutare deū / eūq; bonis actibus honorate. Hęc. n. uobis faciē tibis bona p̄ueniet / seruitut; fugabit / & de hostibus repēte triūphus afferet / qd̄ p̄mereri nō pote / ritis armis / nō robore corporū / nō multitudine populoz;. Nō. n. malis deus p̄mittit se talia p̄bitur / sed bonis existētibus atq; iustis. Ego at̄ uobis digna gerētibus / huiusmodi p̄missorū astipulator ade ro. Cūq; dixisset hęc / uniuersus populū ei fauit / & eius exhortatiōe gauisus / simul & inuerūt oēs obedire deo. Quo facto cōgregauit eos Samuel in qdā ciuitate quæ uocat̄ Masphat / qd̄ nomen de / orsum inspicere hęcraica lingua significat. Hic haurientes aquā imolauerūt deo / & tota die ieiunā tes i orationibus cōuerlati sunt. Qui tñ ibidem cōgregati / Palāstinos minime latuerūt. Nā cognos / centes

scētes cōuētū eoz; / magno exercitu atq; uirtute / ut nō suspiciatibus bellū & ipreparatis iferrēt hebr / reis aggressi sunt. Illos at̄ hoc ualde terruit / & ad tumultū formidinēq; p̄duxit / & recurrente ad Samu el aīa suas corruisit / & morti p̄ximas iā p̄ditione dicebat. Et p̄pterea q̄scēdū nec uirtutē hostiū cōmouendā q̄n nobis te duce ad orationes & sacrificia & iuramentā uenietibus / sup̄ nudos & iner / mes castrametati sūt inimici. Spes ergo nobis alia nulla salutis est / nisi p̄ te. exoret̄ deus. ut euadere nobis cōcēsserit Palāstinos. At ille & fiducia habēdā dixit / & deū allaturū eis adiutorū p̄misit. Et sumēs lactātē agnū sacrificauit p̄ populo rogauitq; deū ut eos cōtra Palāstinorū bellū sua dextra tu eret̄ / nec eos p̄uros despiceret / q̄ secūdo iā uidebant̄ afflicti. Exaudiuit itaq; deus ofones hostiūq; placitas / & auxiliatrici mente suscipiēs / anuit eis uictoriā & potētā cōferēdā. Dūq; adhuc esset sup̄ altare dei sacrificiū positū / & nodū sacra fuisset flāma cōsumptū / p̄cessit castris hostiū multitudo / & acie cōstitit ad pugnadū / tāquā ipse uictoria. Dū utiq; Iudæi in āgustia uiderent̄ iclusi / q̄n nec arma hērent / nec ad pugnadū ibide cōcurrissent. Inciderāt. n. inopināte in rebus talibus quæ et̄ sūt p̄ dictæ fuissent / nō facile cōgregarent̄. Palāstini igit̄ p̄mū deus terrā mouit eāq; tremere fecit / & eis ambigūā demonstrauit / ita ut ex eis basis subtrahi uideret̄ / & scissa in diuersis aptionibus forberet̄. Deinde tonitruis cōcrepauit / & igneis corruscationibus longe micātibus / uelut incendēs eoz; uul tus nimis eos affectit / & ex eoz; manibus arma diripiens nudos i fugā uertit. Quo facto Samuel eos cū multitudine p̄secutus est / & plurimos interfecit / p̄secutusq; usq; ad locū quēdā qui uocat̄ Correo / ibi lapidē / uelut terminū uictoriæ / & hostiū fugæ eūq; lapidē fortitudinē appellauit / q̄si eis si / gnū eēt diuini solatiū cōtra hostes adhibiti. Inimici uero post illā plagā nequaq; sup̄ Iſrahelitas egres si sunt / sed timore & memoria rerum quæ sup̄ eos acciderāt q̄secebant. Fiducia siqd̄ quæ dū dū fue rat Palāstini aduersus Hebræos post hęc uictoriā facta est Hebræorū. Porro samuel sup̄ eos castra duces / pemit multos eoz;q; sup̄bia ad nihil deduxit / & abstulit regionē illā / quā p̄mitus uictis Iudæis raperūt. Hęc aut̄ erat usq; ad ciuitatē Accaron / a sinibus Geth extensa. igit̄ illo tēpore inter Iſrahe litas & reliquos Chananæos frequētē agebant̄ bella / deoz; p̄ obseruatiā legū p̄picio Iudæi sup̄ue rūt Chananæos. Propterea uero samuel disposito populo / eisq; reddita ciuitate in ea eos cōuenire p̄ cepit / ut de diuersis actibus adiuuētē disceptarent / ipse uero semel in āno circumiens ciuitates iudica bat / & multo tempore equitate omnia expleuit.

Quod samuel cū p̄p̄ senectutē esset infirmus / suis filiis res dispenlandas iniūxit. Capi. III.

DEinde senecture grauatus / & agere solēna p̄peditus filiis suis populū tribuit p̄ncipatū / quoꝝ senior qd̄ dicebat̄ lochel / junior at̄ Abia. Proposuit at̄ aliū qd̄ in Bethelē ciui / tate / ut illic sederet / & iudicaret / aliū uero in Bersabee iudicēs populū q̄ eoz; iudiciis obe dirēt. Isti siqd̄ facti sūt ex eplū & idiciū manifestū cuiusdā / ne siles parētibus suis filii exi steret / sed ut boni qd̄ & moderati ex malis / & mali p̄ducerent̄ ex bonis. Nā & p̄ris sui studiū nō recordātes / sed uā cōtrariā ābulātes / & mueribus turbulose /q; lucris iustitiā cōprimebat / & iudicia nō uera / sed secūdu p̄mia p̄ferebat / & ad epulas p̄ciosaq; cōuiuia declinātes / p̄mū qd̄ / quæ erāt inimica deo gerebat / secūdo at̄ p̄ri uidebant̄ aduersi / q̄ multo studio ac p̄uidētia gesserat / ut et̄ plebs sciret seruare iustitiā. Populus itaq; dū cōtumeliā p̄ori cōuersationi p̄phete filii facerēt / graui ter hoc ferens ad p̄sem denuo remeauit i Ramatha ciuitate / sup̄plicabat ei / atq; rogabat ut aliquid eoz; legē eligeret / q̄ p̄ncipatū gētis hēret / & Palāstios affligeret / q̄ eis erāt p̄oris iustitiæ debitores. Quod dū illi p̄ncipatū bñ nō regerent / populū per iā petiuit regem. Capi. III.

Aec ergo uerba conculserūt samuel propter insertā ei iustitiā / & odium circa reges. Op / timam. n. illius tunc conuersationis electionem deus ualde diligebat / quæ dū esset sancta beatorū etiā ciues utentes se faciebat / nimiaq; cogitatione afflictuus. his dictis neq; cibi me moria habuit / neq; somni / sed facta nocte regē cogitationes euoluēs sine somno p̄mansit. Cūq; talia cogitaret / apparuit ei diuinitus / eūq; cōsolata est dicens / ne p̄ petitiōe populū deberet affli gi / quasi non in illo sup̄bi fuerint / sed magis in se. n. solus sup̄ eos ipse regnaret / & hęc opa ex quo egressi sunt ab egypto molitos / nō tñ post multū tēpus eos grauissimā esse penitentiā habituros / p̄ quā nihil equidē qd̄ gestū fuerit / ineffctū erit. Arguent̄ at̄ esse cōdēptores / & cōsilia nō pacifica cir / ca me / & circa tuā p̄phetiā habuisse. Præcipio ergo tibi ut eis ordines quēcūq; monstrauero regē p̄ / dices tñ eis / q̄les erunt / & quæ sub regem mala passuri sūt / postea qualē mutationē hēre festināt. Hęc samuel cū audisset / mox die facto cōuocatis Iudæis / ait daturū se eis regē / sed p̄mitus qd̄ narrare eis debere / quā illis essent futura p̄ reges / & qbus foret̄ afflictionibus atterēdi. Scitote inq; q̄ p̄mū qd̄ filios uestros auferret / & alios qd̄ curruū agitadores esse / iubebūt / alios uero egres & armigeros / & p̄cursores / alios millenarios / & ceterarios / faciēdūq; alios armorū artifices / & opifices curruū / & istio rū fabros / & agrorū suoz; cultores / uinearūq; fossores / & nihil erit / in quo nō obediāt his quæ iuben tur / seruientes ad similitudinem eorum qui precio comperantur in plebe. Sed & filias uestras inquit

unguentarias habebunt & conuastrias & molarias efficient; omne opus sub necessitate quasi Sa-
muele plagas metuere & uerbera. Sed & uestras possessiones auferent & eas Eunuchis suis & armi-
geris cōdonabūt & iumentos greges eis distribuēt. Et ut breuiter sit dicendū seruietis cū omnibus
uesttris regi similes seruoꝝ eius effecti horꝝ; sermonū memoriā tūc habebitis quādo haec passi fue-
ritis & penitentiā ducti rogaueritis deū ut uestri misereat & dōet a regali onere uelocissimā liber-
tatē; q̄ uestras nō suscipiet p̄ces. sed eas respuēs uestras sinet. ut malog. cōsilioꝝ tormēta sustineatis.
Erat autē populus in hac p̄phetia futurāꝝ regē ualde fatuus & difficilis ut cōsiliū qđ semel in mente
collocarat expleret. Nā neq; audientes talia sunt cōuersi neq; eisdē sermonibus eos p̄pheta p̄terru-
it sed magis uehemēter instabat & regē sibi ordinari nimie postulabat nec cogitādū de uenturo esse
cēsebat sed fore necessariū secū p̄ afflictione inimicōꝝ hēre pugnaturū regē qñ nulla puinciarū in
tali cōuērsatione sine rege cōsisteret. Videns autē eos Samuel nec in his quā fuerat p̄dicta cōuersos
sed potius iminentes ait. Nūc egē ad pp̄ria singulī q̄que recedite oportune uero uos euocabo / dū
quē uobis daturus sum regē a deo cognouero. Erat igit qđ de tribu Beniamin uir nobilis moribus
& laudabilis nomine. Cis Huius erat filius iā iuueculis formaq; pulcherrimus & corpore ualde p̄ce-
rus. quē multos mēte ac prudētia p̄cedebat uocabaturq; Saul. Hic uero Cis dū afini seipui de gre-
ge eius errassent in quibus nimis & sicut in nullo alio iumento delectabat / filiū suū ad requirendos
eos cū uno famulo destinauit. Qui dū tribum patriam requirendo alinos circuisset uenit ad alias &
dum neque in eis inuenisset / discedere cogitabat ne patri de se molestiam cogitationis inferret. Cūq;
in Ramatha ciuitate uenisset & puer qui cum eo erat dixisset ei in ea esse prophetam uerum / dedit
setque cōsilia ut ad eum irent ac per eum de alinis quos querebant agnoscerent / respondit nihil ha-
bere prae manibus quod eantes debent offerre prophetā quoniam uia pecunia iam fuisse expen-
sa. Tunc famulus dixit esse quartam partem sibi sicuti & hoc ei datū posse sufficere. Errabat. n. igno-
rantes eo q̄ nō acciperet propheta mercedem. Cūque uenissent ante portas & uirginis inuenien-
tes ad aquam euntes interrogauerunt eas de dono prophetā. Quae cum indicassent / adiiciebant ut
festinarent / anteq; ad comedendū accederet. Multos. n. eum ea die dicebant pascere & ex his qui uo-
cati fuerant eum primum discumbere. Samuel autem propterea multos tunc ad conuiuium uocauit
rat. Nam dum p̄cedenti die deprecaretur deum ut ei p̄diceret quem constitueret regem indica-
uerat ea hora altera die missurum se aliquem iuuenem de tribu Beniamin. Porro Samuel in domo
sedens / tempus quod ei promissum fuerat expectabat. Quo ad impleto descendens ibat ad mensas
occurrit ei Saul cui deus protinus indicauit hunc esse regnaturum Hebraeis. Saul autem accessit
ad Samuel eumque salutans supplicauit ut ei domum prophetā monstraret / quā. s. ut peregrinus
se ignorare dicebat. Cūq; Samuel se esse dixisset / eūque duceret ad cōuiuiū / incolumes esse p̄ quibus
quarendis missus fuerat alinos indicauit & omnia ei bona regni esse conferenda pmisit. Cui Saul /
minimus inquit sum dñe mi hac spe & de ultima tribu quae regibus apta non est & ex inferiori pa-
tria urbium ceteraq; sed tu me de hac spe magis illudis & p̄ ridiculo me fatigare contendis de rebus
maioribus quā ut mihi cōuenit nūc loquendo. Quē p̄pheta deducens ad cōuiuiū / recubere fecit si-
mul & sequentē puerū / sup eos q̄ fuerat inuitati. Erāt. n. nūero septuaginta. Praecipitque ut ps ei re-
galis apponeret. Et cū hora dormiēdi aduenisset / singuli quique ad propria discesserūt Saul autem
apud prophetā cum famulo suo soporatus est. Die ergo facto Samuel eum excitans duxit foras. Et
cum extra ciuitatem uenissent / famulum quidem p̄cedere iussit / illū uero rem care. quasi aliquid nul-
lo alio praesente dicitur. Dumq; saul puerū premisisset / sumens propheta uas olei / sup iuuenis ca-
put effudit / eumq; cōplexus ait. Esto tu rex cōstitutus a deo & cōtra Palaestinos uindicaturus Hebrae-
os. Hoc autē erit tibi signū quod te uolo praesire. Cū profectus fueris inuenies tres uitos in uia eun-
tes in Bethel adorare deū. Quorū primū quidem tres panes offerre uidebis / secundū uero hādū & ter-
tiū utrem uini. Isti te salutabūt & libenter te suscipiēt & dabūt tibi duos panes. Tu accipiens exinde
uenies ad sepulchrū Rachel ubi cognosces eo q̄ inuenti sunt afini. Post haec inuenies in Gabatha &
ecclesiā inuenies prophetā & diuinitus inspiratus. p̄phetabis cū eis / ita ut oēs habentes sensum cū
uiderint obstupescant atque mirentur dicentes. Vñ ad hanc foelicitatem puenit filius Cis ut possit ēē
propheta. Cūq; haec signa omnia fuerint facta / scito esse deum tecum & salutabis p̄rem tuā atque
cognatos / ueniesq; post haec uocatus a me in Galgala. ut pro his deo pacificas hostias immolemus.
Haec autem praedicens dimisit eum. Porro saul omnia secundum prophetiā Samuel eueniunt. Cūq;
uenisset in domum / cognato suo Abner quem praē omnibus parentibus diligebat interrogante de
profectione eius & quid accidisset aliarum quidem rerum nihil abscondit / neque q̄ apud Samuelē
prophetam fuisse / neque q̄ ei afinos inuentos esse dixisset / de regno autem & eius euentibus quae
etiam si audirentur / & inuidiam & incredulitatem pararent / tacendum esse decreuit / quod nec ami-
co & amplius sanguinis uicinitate coniuncto cautum aut sapiens credidit indicare. dubitans ut reor
de humana natura quippe cum uerū sit q̄ perfecte nemo deuotus / nemo amicus / neque cognatus / ne

usq; in dei

usq; in dei donis puram aliquis seruet affectam / sed circa prouectus sublimium / maliuoli & inuidio-
si esse nascuntur. Samuel autem conuocauit populum ad ciuitatē Masphat & apud eum diuino mā-
dato uerba disposuit dicens. Quomodo cum eis deus praesiterit libertatem & subdidit hostes be-
neficiorum sint eius immemores & deum / quidem regno priuauerint / nescientes quomodo nimis
utilimum est / ab omnium rerum excelso iuari / cum deus utiq; omnium sit solus excelsus / elegerint
autem habere se hominem regem qui eis uelut iumentis subditis cōsilio & desiderio suo alitq; uolū-
tatibus sit usus & potestatem suam sine aliqua paritate omnibus sit illaturus / quō non ita sicut
deus proprium opus atq; facturū ueri genus hominum festinauit / quod deum solū semper constat ef-
ficere. Sed quomō nobis inquit placuit & haec iniuria praualuit cōtra deū / ordinamini oēs per tri-
bus & septa. & mittite sortes uestras. Quod dum hebraei fecissent / fors cecidit tribui Beniamin. Et
dum fuisset denuo fors missa per genus / exit progenies Metri. Cūque per uiros ipsius generis fors
missa fuisset / ad Saul filiū Cis fors regni perducta est. Quod dum iuuenis agnouisset / semetipsum ab-
scondit / uolens uideri ut arbitror sponte suscipere principatum / sed tantam sui abstinentiam & tem-
perantiam demonstrauit / ut dum nulli nec in parua foelicitate gaudium ualeant retinere / sed omni-
no conspicui esse desiderēt / ille non solum semetipsum pro tali regno & tantarum gentium futu-
rus dñs non ostendit / sed ēē cōspectui eorū quibus erat regnaturus eripuit / & querendum se non si
ne eorū fatigatione fecit. Quibus difficultatē patientibus & cogitantibus eo q̄ nō adesset / rogauit
propheta deum / ut eum ubi esse ostenderet / & iuuenem manifestum efficeret. Dumque cognouisset
a deo locum in quo erat celatus Saul / misit qui eū adduceret. Et cum inuenisset / eū in medio populū
collocauit. His. n. omnibus eminebat & ipsa p̄teritate regius erat. Dixitq; propheta. Hūc uobis de-
us dedit regem / uidetis q̄ & melior cūctis est. & ip̄erio dignus. Cūq; optasset populus regi salutē / ea
quae illis erant futura p̄pheta cōscribens rege audiente legit & librū in tabernaculo dei reuoluit / ob
testimoniū eorū quae praedixerat ueturis generationibus offerendū. dū haec itaq; / samuel celebrauit di-
misit populū p̄pheta / & ipsi quidē in Amathin ciuitatem patriae suae p̄fectus est. Cū uero saul iret in
Gath / ex his qui erāt multi quidē bonorū uirorum secuti sunt / honorem regi debitum exhiben-
tes / plurimi uero maligni & illum contemnebant & alios irridebant & neq; munera offerrebāt neq;
studio aut sermone saul sibi placere demonstrabant.

Praeliū saul super Ammonitas / genē & uictoria hostiūꝝ uastatio.

Cap. V.

Post mensem uero honoris eius initiū belli cā cōtigit cōtra Naas regē amonitarū. Hic. n. multa mala ludaeis habitatibus trans iordanē inuit & cū multo ac pugnaci exercitu eos
afflixit / urbēꝝ eorū seruituti subegit. Quoꝝ fortitudinē uī pp̄ria ad plens suae subdit di-
tidi / sapiētia uero atq; tractatu sic firmos reddebat ut neq; rursus ingū potuissent euade-
re seruituti. Eorū namq; ēē qui ad eum aut fide data uenissent / aut quos lege bellica cōpessit / dextros
oculos euellebat. Quod ideo faciebat / ut sinistra partē uultus sui / scutis celātes / ad bellādū nimis fo-
rent inuitiles. Et haec quidē Ammonitarū cū fecisset habitatibus trans iordanē / sup Galadinos abiit /
& castra ponens circa ciuitatē labes / legatos ad eos misit praecipiens ut se ei traderent / quatenus eorū
oculos dextros auferret. Quod si nollēt / per obsecrationē eorū ciuitatē se terminabat / euertere / ele-
ctionē uero in ipsis esse / utrū uellēt patrē corporis amittere / aut certe uniuersi p̄ire. Galadini uero
merētes in talibus neutri horꝝ / p̄mittere p̄sumperūt / neq; semetipsum tradere / neq; repugnare. septē
uero dies inducias poposcerūt ut ad cōtribules legationes mittētes / solatiū ab eis poscerēt. Et si qui-
dē auxiliū ueniret pugnaret si uero huius rei foret inopia / tradere se dixerūt passuri quodcūq; place-
ret hosti. Naas autē spernēs multitudinē Galadinoꝝ / eorūꝝ responsum / dedit eis inducias / & solatia a
quocūq; uellēt postulare pmisit. Illi ergo repete p̄ ciuitates Israhelitarū miserūt / idicātes quae eis face-
ret Naas & in qua tenerent angustia. Qui usq; ad lachrymas magnāq; tristitiā hoc audito uenerūt.
Timor autē eis aliud quicq; facere nō pmisit. Cūq; legati in regis saul ciuitatē uenissent / & in qbus es-
sent labite / piculis nūcialent / populus quidem idē fecit quod illi priores / flebant enim oēs cognatoꝝ
calamitates. saul autē ab opere agri reuersus i opidū uenit / inuenitq; frētes pp̄rios ciues & dū cām eorū
tristitiā & cōfusionis inquireret / agnouit qđ cōtingerat a legatis / diuinitusq; inspiratus labitas qđē
remisit / p̄mittē eis in auxiliū se uerurū die tertia / & ante solis ascēsu hostes esse uicturū / ita ut uicto-
res eos & timore liberos ortus solis inspiceret / iussit eorū aliquos p̄ ducatu in terris sustinere. Igit̄ uo-
lēs populū ad Ammonitarū bellū dāni timore cōuētere eis quo cicuis subueniret / icidens boi suoꝝ
neruos / haec se facere cūctis iterminatus est / si nō armati alia die cōcurrerēt ad iordanē / cūq; scērent
& samuelē ubicūq; eos educerēt. Illis autē pp̄ timorē iminētis dāni / definito tēpore curētib; in ciui-
tatē Balā dinumerata multitudinē / iuēt eorū nūerū p̄ter tribū iuda septingēta milia fuisse collectos /
illius autē tribus septuaginta milia uiri fuerūt. Trāsiēs ergo iordanē / & decē finiu tota nocte faciēs iter
oriēre sole exercitū in tribus partibus cōstituit / repete & iopinabiliter / ruit sup hostes factaq; pugna
& alios mīos amonitarū p̄mitit sibi & regē. Hoc igit̄ opus clarū fecit ualde saul / & apud oēs hebraeos

eum laudabilē demonstravit magnāq; fecit gloriā fortitudinis adipisci. Nā si qui primitus fuerat qui eum spreuerat tūc cōuersi sunt ut eū honorarēt & meliore cūctoz pncipatū eius iudicarēt. Non n. sufficit illi solumō labellēnos eripuisse sed et cūctā studuit pugnādo Ammonitaz subuertere regio nē pdāq; exinde copiosam sumēs. clarus ad ppria remeavit. Populus ergo p rebus quā geste fuerat a Saul magna delectatione gaudebat & q; regē talē ordinauerat exultabat. Cōtra illos uero qui eū nihil rebus pdesse dixerat exclamabāt ubi sūt nūc illi exoluāt pōnas & reliqs simul a diuicebāt ut solet unguis foelicitate detēta euomere & cōtra illos qui in pncipiis huiusmodi rerū esse uident auctores. Saul autē hōz quidē circa se fauorē āplectebat & uolūtate iurauit aut nullū se nocere contri hūliū nec illa die necari pmittere. cū esset nimis icōgruū si data a deo uictoria pprii generis sanguine foedaret sed deceret ut gratiā habētes adinuicē festiuitatē potius celebrarēt. Cūq; Samuel dixisset secūda ordinationē in cōfirmatione regni Saul oportere fieri oēs cōgregati sunt in Galgalā ciuitatē. Illic n. eos uenire pceperat & rursus uidente populo propheta unxit saul oleo sancto & secūdo de nūciauit regē. Itaq; isto mō hebrāoz respublica ad regū iura cōuersa est. Nam tēpore Moysi & Iesu eius discipuli qui post eū dux fuit optima ducis cōuersatione regebant post illos uero mortē annis x. & octo populus eoz sine pncipe fuit. Postea ad cōuersationē pristina sunt reuersi ei qui bello & fortitudine cūctos excellere tribuentes iudicii prātē & ppterea tēpus cōuersationis huiusmodi nimis eximiū uocauerūt. Samuel autē ppheta cōgregatis hebrāis ait. Cōiuro uos per maximū deū qui fratres illos optimos Moysen & Aaron deduxit ad uitā & patres nostros ex aegypto de domo serui tutis eripuit ut neq; uerecūdiae aliquid cōferētes neq; timore pteriti neq; alia q̄libet passione detēti dicatis si qd a me puū aut iniustū aut lucri gratia aut auaritia cā gestū est arguite me si cuius aliquid accepit aut si uictulū aut ouē aut cibū recipi aut si cuius iumēta ad utilitatē meā tollēs aliquid cōstrita ui ex his ergo oibus siquid abstuli dicite corā rege. Illi uero clamabāt hōz nihil ab eo factū esse sed iuste & sancte fuisse eū cū populo hebrāoz. Samuel autē cū audisset cūctoz huiusmodi testimonium fuisse de eo platū ait. Quō iudicatis mihi q; nihil incōgruū de me dicere ualeatis corā rege nūc autē dite cū fiducia me dicētē. Quō ipse nimis egistis in deo petētes regē cū uos oportuisset habere memōriam q; cū spuaginta solummō nostrī generis auus iacob ppter famē uenit in aegyp̄tū & illic multis milibus pcreatis quā ad pessimū seruitiū aegyp̄tū pduxerunt ofone patrū absq; rege tātam multitudinē ex necessitate deus eripuit mittēs eis Moysen & Aaron fratres qui uos eduxerūt in terrā hanc quā nūc utiq; possidētis. Et his adeptis p deū bonis didicistis pietatē atq; religionē dei quos ille hostibus subditis liberauit & pmū quidē Assyrioz Rege & eoz fortitudine potiores efficit de inde p̄buit uictoria Ammonitaz nouissime uero Palaestinoz & haec oia cōcessa sunt nō habētibz regē sed cū septe & Gedcon duces exteterūt. Quā uos ergo tenuit stulticia ut fugiētes a deo hois esse uelitis sub regno. Et ego qdē hūc uobis institui quā deus elegit ut tamē uobis manifestū sit deū irasci & igrate ferre petitionē uestrā in regno. faciā ut deus ipse hoc uobis ostēdat apertis iudiciis quod nullus aliqñ uestrū hic uidit factū messis tēpore imbrem deū deprecor effundere. Cūq; haec samuel dixisset ad populū tonitrua subito & coruscationes & gradinis impetus diuinitatis in fione prorū pit ueritatē pphetae apud cūctos ostendēs ita ut obtupescentes & in formidine cōstituti sese peccasse cūcti phterent & in hoc per ignoratiā scidisse utq; deū ppheta uelut optimus pater & mittis rogaret q̄tenus ppitius esset eis peccatūq; quod per incuriā & iniquitatē cōmiserāt dimitteret exorabant. At ille pmisit deū se rogatur ut eis uinea cōcederet meriōz mōuit tñ eos ut si iusti foret boni & haberent semp memoriā eoz in quibus puaricationē uirtutis inciderāt & signoz dei & le gillationis Moysi uis cū foelicitate regia salutis esset affectus si uero haec negligēter uenturā eis eorumq; regi a deo plagā maximā pphetauit. Igitur samuel dū haec dixisset hebrāis cōfirmato securū do saulis regno populū remeare dimisit ad propria.

Quēadmodum denuo palaestini pugnantes deuicti sunt ab hebrāis. Capi. VI.

Aul igitur eligens quasi tria milia uiuorū ex omni plebe duo milia qdē ipse recipiens morabat in ciuitate Bethleē. Iotha uero suo filio mille dedit armigeros eūq; misit in Gabaa ille at obsidebat castra palaestinoz nō pcul a Galgalis. Palaestini nāq; q̄ Gabaa morabant arma ludāis abstulerāt & munitiones loca uisq; castris opportuna deriebat iter dicētes hebraei uti ferro. Propter quā cām agricolā si qd istm eis eēt necessariū ad culturā ueniētes ad palaestinos fabricabāt illud. Cū ergo palaestini cognouisset castra sua ab hebrais obfessa indignati & cōtēptū hebrāoz magnā iuriā iudicēs iudeis plū itulerūt pedestriū qdē. ecc. milia / cū uero xxx. milia & equitū sexaginta milia castrazq; posuerūt circa ciuitatē magnā. Quod cum cognouisset saul rex hebrāoz descendit in Galgalam ciuitatē & in omnē p uincia misit populū pp libertatē ad bellum cōtra palaestinos inuitas corūq; potētā uisissimā eā de clarans & nimis indignā ut per timorem pericula sustinerent. Dūq; populi qui erant cum saul multitudine palaestinoz inspicerent ualde sunt territi & alii quidē in speluncis & cauernis & cloacis semetipfos

semetipfos celauerunt plurimi uero trans Iordanem fuga dilapsi sunt qui erant praecipue ex tribu Gad & Ruben. Misitq; Saul ad prophetā uocans eum ut cum eo de bello & rebus praesentibus cogitaret. Ille autem sustinere eum ibi praecipit & hostias preparare post septem uero dies uenturum ad eum ut septima die sacrificantes ita congrederentur ad bellum. Qui sustinuit quidem sicut propheta mandauit mandatum uero nequaquam cum perfectione seruauit sed cum uideret prophetā quidem morari se aut a militibus derelinqui celebratis hostis cum audisset Samuel uenientē eius in occursum festinanter egressus est. Ille ergo non recte eū fecisse dixit eo q; ofones & sacrificia quae dei uoluntate erant faciēda pro populo offerre petulanter ipse praesumpsisset. Saul uero satisfaciēte & dicente sustinuisse se quidem praesentis dies sed pro necessitate & discessu militum & ppter hūc timorem & inimicorum aduentum cum in magno esset metu eo q; auditi fuissent hostes in Galgala descendisse ad offerenda sacrificia se fuisse compulsum. Respondens Samuel ait. Sed tu quidē si iustus es & mihi non inobediens nunquā in his quae pro praesentibus praecipit deus primitus descisses quam in rebus necessariis expediret ut tibi tuaq; soboli regnare plurimo tempore licuisset. Et Samuel quidem ferens grauius in his quae fuerant facta discessit ad propria. Saul autem in Galgala ciuitatem habens secum sexcentos solummodo uiros cum Ionatha filio suo uenit quorum plurimi arma nequaquam habebant dum ferrum utiq; in puincia minus esset & qui arma facere potuissent. Non n. sinebat eos Palaestini sicut dudum iam declarauimus haec habere. Igitur diuidentes tribus agminibus exercitum Palaestini & per totidem itinera discurrētes hebrāoz prouincia deuasta uidentibus scilicet Saul rege & eius filio Ionatha & terram defendere cum essent sexcenti solummodo non ualentibus. Cūq; resideret ipse & eius filius & sacerdos Achias qui erat de plebe Helii sacerdotis super collem excelsum terrazq; populari respicerent eis in maxima angustia cōstitutis Saul filius cum suo armigero cōstituit ut lateret ad hostiū tabernacula pperarent turbatisq; eis sequendo modū cōmotiōnis inferret. Dūq; armiger eius pnū se eū secutus affereret et si mors immineret sumens solatiū iuuenis & de colle descendentes ad hostes pariter ibāt. Erant igitur castra hostiū in super scopulum habentem subtilissimam longitudinem tribus uerticibus acutissimis pminetem scopulis p circuitū euntibus & q̄s ppugnaculis inuasiones pugnatiū phibētibz. Vnde cōtigit ut ut custodes minorē haberēt sollicitudinē castrazq; natura locus ille omnibus uidebat esse minutus & ad capiēdū ualde difficilis eo q; nō solū ascendere illic sed et accedere difficile uideret. Dum ergo uenisset ad castra Ionathas armigerū cōfortabat exacūes ut ad hostes accederent signū eis hoc uictoriae iudicarent si eos ad se uocaret si uero nihil loquerent tanquā eis nō uocātibz reuerti deberent. Accedentibus igit ad exercitiū hostiū apparente iam die uidentes Palaestini eos alterutris dicebant. Ecce de cauernis & speluncis egrediuntur Hebraei. Et ad Ionathas eiusq; armigerum dicebant. Venite ascendite ad nos ut uos digne uestris praesumptionibus puniamus. Quā uocē suscipiens gratē Saul filius tanquā ei uictoria designantē tunc quidē ab illo loco in quo hostibus fuerat uisi recesserunt mutātēq; locū uenerūt ad petrā quae erat ppter munitionis locū desolata custodiētibz & ex inde de quasi reptando trahentes semetipfos cū multo labore natura loci uicerunt ut ad inimicorū castra conscenderent. Irruētēq; eis dormientibus occiderunt quidem uiginti turbam uero stupore uehementius impleuerunt ita ut alii quidem effugerent arma omnia relinquentes alii uero semetipfos nō agnoscentes eo q; congregati ex multis gentibus essent credentes inimicos & irruisse super se Israēlitas putantes & non hoc duorum hominum praesumptione cōmissum ad alterna bella conuersi sunt. Quorum alii quidem perempti moriebantur alii uero fugientes p saxa praecipites collabebantur. Dumq; exploratores Saul dicerent regi Palaestinoz castra ualde turbata requirētes Saul ne qs suorum deesset audiuit suum abesse filium & eius armigerum iussitq; ut pontifex sumpta ueste sacerdotali de futuris rebus ei prophetaret. Cūq; ille conuincere eum & hostibus fortiter puulere dixisset Palaestinos inuasi & turbatos aggressus est qui se inuicem peremerunt. Qui autem refugerant petrisq; se celauerant Iudaei audientes Saul esse uictorem congregati quasi decem milia hebrāorum persecuti sunt inimicos cuncta regione dispersos. Igitur siue propter inopinatē uictoriae gaudium dum saepe foelices contingat extolli siue ignorantia faciente palmā illius decus pessima lamentatio ne foedatam est. Volēt n. Saul funditus interimere Palaestinos & poenā exoluere maledixit Hebraeis ut si quis se a caede retinens inimicorū antequā nox futura ueniret comederet & ab interemptio ne hostiū aut a perfectione cessaret maledictus esset. Cūq; saul hoc dixisset ueniēs ad quēdā quētū cū excellēt in sorte Effrē constitutā. Ionathas filius eius dū illic apū cōtingisset eū inuenire cubilia & maledictū patris ignorās & populū sup eo pfusionē nō agnosces expresso mellis fauo comedit. Inter haec agnosces quō nimio cū maledictō eius pater interdixisset aliquid gustare cibū nisi solis occasu comedere qdē cessauit nō autē recte patrē phibuisse dixit qn cū maiori potius fortitudine atq; fiducia psequētes cibo sumpto plurimos inimicorū capere & interficere potuissent. Multa siquidem milia Palaestinoz interficientes circa uesperā ad spolia hostiū sunt conuersi magnamq; praedam &

pecora sumētes occidebant. Hoc ergo a scriba nūciatū est regi/ quō populū peccaret in deum/ & oc-
cisis pecudibus/ anteq̄ sanguis bene dilueret/ nondū purgatis carnis uesceret/ iussitq̄ Saul uol-
uit lapidē magnū in medio/ & p̄dicari in populo ut sup̄ eū interficerent/ & carnē eū sanguine nō co-
mederent/ quō hoc nequaq̄ deo placeret. Cūctis uero iuxta regis praeceptū facientibus statuit illic
altare Saul/ & holocaustū super illud deo celebrauit. Hoc aut̄ altare constituit primū. Mox itaq̄ uo-
lens ad hostiū procedere castra/ ut quae in eis uidebant̄ diriperet ante diē/ militibus insigniter eū se-
quentibus/ & cū multa fiducia eius praeceptis obedientibus. uocauit rex Achitob sacerdotē iussitq̄
ut consuleret/ si deus aaueret/ ut euntes ad inimicorū castra/ hostibus denuo praeualerent. Dicente ue-
ro sacerdote/ deum responsa non dare. saul dixit. Non sine causa cōsultus deus uocem nobis non red-
didit/ qui primitiuis anteq̄ interrogaretur omnia nunciavit/ sed haec taciturnitas ait alicuius latētis cā-
peccati est. Vnde per eundē ipsum deū/ licet filius meus Ionathas peccasse reperitur/ interficio eum
& deum ita placabo. quantomagis extraneo & nihil mihi competenti personae suplicium inferre co-
gnoscar. Cūq̄ hoc fieri populū exclamasset/ repente cunctos in uno loco constituit/ stetitq̄ ipse in
alia parte cum filio/ & eum qui dereliquerat instanti sorte requirebat/ inuentusq̄ Ionathas peccasse/
interrogatus a patre est quid fecisset/ & quid in sua uita non recte nec sancte peccasset. Cui dixit pa-
ter/ nihil aliud scio/ nisi q̄ ignorans hesterno maledictum ac iusurandum a te prolatum persequens
inimicos. sanum gustauit mellis. Quē saul occidere se repente iurauit/ quatenus & generi & naturae/
simul amorī hoc modo praeponeat iusurandum. Qui nequaq̄ mortis interminatione p̄teritus/ sed
animam ingenuē nimis magnanimitēq̄ componens/ nec ego supplico inquit p̄ parcendū/ mors mi-
hi suavis est/ quae pro tua gerit pietate/ & populi magna uictoria. Maxima siquē mihi cōsolatio est
Hebraeos de Palaestinis reliquisse uictores. In his itaq̄ omnis populū doluit/ & nimis ingemuit/ iura-
uitq̄ nō se mori permittere. Ionathā uictoria huius auctorē. Et ipsi quidē abripuerūt eū a maledi-
cto patris/ oīones pro eo faciētes/ ut ei peccatū quoq̄ dimitteret deus. saul uero reuertens ad ppriam
ciuitatē usq̄ ad sexaginta milia hostiū interfecit/ regnauitq̄ foeliciter/ & uicinas puincias/ gētēq̄ bel-
li iure subiecit. id est Ammonitarū/ & Moabitarū/ & Palaestinos/ Idumeosq̄/ & reges eorū tributarios
fecit fuerūt autē ei filii masculi quē tres. Ionathas/ & Iesus/ & Melchis. filia uero dua. Merob & Mi-
col/ habuitq̄ militiā p̄ncipē patrii filii. Abner filii Ner. Ner autē & Cis p̄ saul fuerunt fratres. filii
Abihel. Habebatq̄ saul curruū multitudinē/ & equestrīū & cū qbuciq̄ pugnaret/ cū uictoria reme-
bat. Hebraeosq̄ ad excellum magnitudinē foelicitatis euexerat/ & aliarum gentium potentissimos
demonstrarat. Iuuenes at̄ p̄ceritate & pulchritudine praecellētes elegit/ eosq̄ armigeros suos effecit.

Bellum & uictoria saul cum amalechitis.

Capi. VII

Eniē igitur samuel ad saul/ missum se dixit a deo ut eum cōmoneret/ quia cum electum
ex omnibus regem fecit/ & propterea debere eum obediētē sibi esse/ quomodo ipse q̄
dem haberet gentium principatum/ deus uero & ipse esset/ & rebus omnium dominator
adiiciebatq̄ dixisse eum quomodo multa mala Amalechitae hebraeis in deserto fecerunt
quādo egredientes ex Aegypto ueniebāt in regione quae nunc est eorū/ iō bello perimendos Amale-
chitas/ quibus subditis/ nullū eorū debere uiuū p̄cinitus relinq̄. sed oēm necādam atarē/ incipientes a
mulieribus pariter & infantibus/ & hoc suppliciuū eos q̄ maiores nostros afflixerūt sustinere. Sed ne-
q̄ iumētis neq̄ aliis pecudibus ob utilitatē propriāq̄ possessionē ait esse parcendū/ sed cūcta dicanda
deo/ & nomē Amalech secundū Moyſi mādata delēdū. saul uero p̄fessus ē se p̄cepta cōplere/ & obedi-
tiam non solū in hoc credidit/ ut contra Amalechitas pugnaret/ sed ut etiam uelociter properaturū
esse monstraret/ congregauit cunctū exercitū/ eumq̄ dinumerans in Galgalis inuenit/ Israhelitarū
absc̄q̄ tribu Iuda circa. xl. milia uirorum/ illa nāq̄ tribus sola. xxx. milia armatos habebat. Tunc ergo
saul Amalechitarū regionem ingressus/ insidias occultas circa torrentē fecit/ ut nō solum aperte pu-
gnans eos affligeret/ sed etiam inopinare super eos per incertas uias irrueret/ & circumdatos deusta-
ret. Igitur congressus in pugnam/ fugauit hostes multosq̄/ peremit/ & reliquos persecutus est fugien-
tes. Cūq̄ illud opus propicia diuinitate cōpleset. Amalechitae urbes obsedit. & alias quidem mo-
litionibus/ alias uero suffossionibus cloacarū/ & muris extrifecit/ & diuerso edificatis/ alias aut̄ fame
& siti/ alias uero modis aliis obsidens/ & fortiter capiēs ad necē cūctos/ infantū & mulierū/ simul inue-
ctus/ nihil crudele. nec ultra humanā naturā se facere credēs/ p̄mū q̄ in hostes haec agebat/ deinde q̄
p̄cepto diuino cui nō obedire foret/ grādē piculū ministrabat/ coepitq̄ regē hostiū Agag captiuum.
Cuius corporis pulchritudinē magnitudinēq̄ miratus/ decreuit esse saluādū/ nō hoc facies diuina uo-
luntate/ sed iudiciū p̄prium sequens/ & sine cā ei cedēs uita q̄si misericoorder/ unū illi potestas sine suo
periculo/ miserendi nō esset. Deus nāq̄ sic odiuit Amalechitae genus/ ut neq̄ infantibus parceret/
quibus potius misereri natura est. Saul itaq̄ regē Agag & malosq̄ quae contra Hebraeos gesta uide-
bantur/ auctorē a morte seruauit/ & hostis pulchritudinē praeceptis dei praeposuit. Peccauit quoq̄
cum eo samuel & populū. Nā & illi iumentis & pecudibus pepercerunt/ eaq̄ sibi diripuerunt/ iubēte
deo non

deo non esse seruanda/ sed & alias res diuitaliq̄ collegerunt. Siquid uero dignum possideri nō erat
consumserunt. Cūq̄ uicisset Saul uniuersos a Pelusio aegypti usq̄ ad rubrū mare residentes hostes
Sicimiarū gentem solūmodo dereliquit. Isti nāq̄ in regione Madian in medio habitabant. Quibus
ante pugnam denunciavit ut abscederent/ ne forte Amalechitarum calamitati cōmunicarent. Nā
dū essent cognati/ Raguel focieri Moyſi credidit esse saluandos. Saul igitur tanquā in nullo prophe-
tae mandata praeruarians quae acceperat/ dū contra Amalechitas pugnaturus exiret/ & uelut omni-
bus integre conseruatis/ deuictis hostibus/ cum letitia reuertebatur ad propria. Deus aut̄ pro Ama-
lechitarum uita & rapina pecudum quam populū gesserat/ contristatus est/ quō haec fuerant eo pro-
hibente cōmissa. Dirum nāq̄ iudicabat/ ut cuius fortitudine fuerant adepti uictoriam/ eum sperne-
ret/ & nec tanquā humani regis praeceptionibus obediret/ dicebatq̄ prophetae penitere se/ eo q̄ sa-
ul ordinauerat regē/ quō eius iusta non faceret/ sed uterē propria uoluntate. Haec audiens Samuel/
ualde confusus est/ & deū coepit tota nocte rogare/ ut esset propicius Saul/ seq̄ ab eius indignatione
suspenderet. Qui ueniam se dare Saul et̄ prophetae poscente non annuit/ iniustum esse decernens/ se
tantis peccatis indulgentiā condonare/ non ob aliā causam asserens mala generari/ nisi cū aliqui iniu-
sticiā passi/ ad uindictam negligētiore existrent. Aucupant enim inquit gloria benignitatis meae
& patientiae/ & latēter haec pariunt. Dū ergo deus p̄cibus prophetae denegasset/ nec parceret/ die fa-
cta. Samuel ad Saul uenit in Galgalis/ uidēsq̄ eū rex. cucurrit & osculatus ē dicens. Gratias ago deo
qui dedit mihi uictoriā/ & quae oia pro eius uoluntate sunt gesta. Cui rōndēs ait samuel. Vnde ergo au-
dio clamorē iumentorū & ouiuū in exercitu. Cui respondit/ populū haec ad sacrificia referuasse/ genus
aut̄ Amalechitarum mandato diuino omne se deleuisse/ nullūq̄ fuisse derelictū/ nisi tantūmodo re-
gem/ de quo saul quid oporteret fieri dicebat adinuicē quid cogitandū. Cui propheta dixit deū non sup̄
sacrificia delectari/ sed super bonos & iustos hmoi aut̄ illos qui eius mandata conſtituūq̄ sequunt̄/ &
nihil aliud bene se agere iudicant/ nisi quod pro dei fecerint uoluntate. Is. n. contēnitur/ non q̄n ei sa-
crificatur/ sed quando in obedientiae spiritus adhibet̄. Ab his enim qui ei subditi non sunt/ nec eum
uera religione colunt/ neq̄ dū multas hostias & magnas obtulerint/ neq̄ dum ornamento ex auro
argentoq̄ facta dicauerint/ suscipit haec libenter/ sed potius auerſatur/ & magis studiū hoc nequitiae
iudicat non esse pietatē. Ad illos autem qui solūmodo quod praecipit diuinitas recordatur/ & mori
potius eligunt q̄ p̄uaricari aliquid quod iubet/ semper conuertitur/ & neq̄ sacrificiū ab eis exqui-
ret/ sed dum sacrificauerint/ siue simplex aliquid siue uilissimū/ gratius eorū praua munera/ quam di-
tissimorum maximā suscipit opulentia. Tu siquidem scito tibi deum iratum/ spreuisti nāq̄/ & negle-
xisti ea quae tibi mandauit. Quomodo igitur arbitraris eum sacrificia respiceret/ ex his rebus quae
decreuit ille perire/ nisi forte similia iudicas illa peccata/ & quous deo offerenda sacrificia. Scito igitur
regnum tibi me/ auferendū/ & potentia quam a deo tibi neglexisti collatam fuisse/ alii conferen-
dam. Porro saul fatebatur quidem iniq̄ se fecisse/ & peccatū se negare non posse/ transgressumq̄ se
mandata prophetae dicebat/ sed pro timore ac metu exercitū non prohibuisse praedam diripientem
nec tantam multitudinem retinere potuisse/ sed ignosce inquit/ & esto iustus nunc/ de caetero enim
obseruabo ne peccem. Rogabatq̄ propheta/ ut reuertens hostias deo pacificas immolaret. Ille ue-
ro cum deum illi non parere prauideret/ remeuit ad propria. saul autem uolens retinere samuel
apprehendit eius palliū/ uolentēq̄ tractū/ eo q̄ samuel impetu facto discederet/ uestem eius dis-
rupit. Cui propheta dixit. Sic tuum scindetur imperium/ & accipiet illud uir bonus & iustus/ q̄n de-
us permanet in suo decreto/ nec mutatur atq̄ conuertitur. Nam mutare sententiam passionis huma-
nae/ non fortitudinis est diuinae/ saul autem impie quidem se gessisse fatebatur/ infecta uero facere q̄
fuerant facta non posse/ rogabatq̄ eum/ ut se coram multitudine honoraret/ & cum eo ueniens ado-
raret. Quod cum fecisset/ samuel ueniens adorauit deum deductusq̄ ad eum/ est Rex Amalechita-
rum Agag. Et dū diceret agag quam esset amara mors ait samuel. Sicut tu multas hebraeorum ma-
tres pro filiis ingemiscere iugēq̄ fecisti/ sic ingemiscet in tua morte genitrix tua. Iussitq̄ repente
eum in Galgalis mori. Ipse uero in Ramatham ciuitatem abiit.

Quia puaritate saul mādata p̄phetae Samuel/ alius rex David inbēte deo latēter ē factus. Ca. VIII.
Ex saul sentiens quae mala passurus esset/ qui sibi deum in regno fecerat inimicū ascē-
dit in Gaba/ quod nomen interpretatum significat collem/ & post illam diem non ui-
dit saul samuelē. Cūq̄ propheta propterea tristis esset/ iussit deus/ ut a cogitationibus
quiesceret/ & sumēs uas olei in Bethleē ciuitatē iret ad iesse filiū Obed/ & eius unguē
ret natū/ quē ipse monstraret in regē. Cū uero metueret ire/ ne cognoscens saul/ & aut
latenter aut palā eum occideret/ dicente deo/ & dante securitatē/ praedicta peruenit ad ciuitatē. Quē
cuncti salutauerunt causam eius inquirentes aduentus. Quibus dicebat uenisse se ut deo sacrificia-
ret. Tunc sacrificio celebrato uocabat iesse cū filiis ad altare/ & inspiciens filium seniore proce-
rum & optimatum/ credidit propter pulchritudinem hunc esse futurū regem/ sed prouidentia di-
uina

uina frustratus est. Dum enim consuluisset deū si iuuenē ungeret/ quē ipse admiratus fuerat/ & dignū spero iudicabat/ rñdit deus nō ea uidere hoīes q̄ deus intendit/ sed tu iquid pulchritudinē iuuenis respiciens/ hunc arbitraris regno placere/ ego aut nō corpus pulchritudinē ac spe ciē apicē facio esse regalē/ sed animi sine dubitatione uirtutē. Ille siquē pfecte pulcher est/ q̄ pietate & iusticia est si mul & fortitudine/ necnō & obedientia splēdidus/ & oibus ex qbus aīe pulchritudo cōsistit. Cūq; dixisset hęc deus pcepit Samuel lesse/ ut oēs ei suos filios demonstraret. At ille alios qnq; uenire fecit/ quoz q̄ senior qdē erat Eliab uocabat/ secundus uero Aminadab Sāma tertius qrtus uero Nathāntus aut Rachel/ sextus Asam. Vidēs aut & istos ppheta in nullo minores pulchritudine senioris/ cōsuluit deū quē hoz eligeret fore regē. Quod dicente nullū/ denuo requisit lesse/ si pter istos hset alios filios. Qui dixit esse aliū noīe Dauid pastore ouīū curā hñtē/ iussit; eū Samuel uelociter uocari/ ipossibile dicens eos esse cōmessuros anteq̄ ille ueniret. Cūq; uenisset Dauid uocatus a patre puer colore qdē rubeus/ & pulcher aspectu/ tacite Samuel dixit ad eū. Hic est q̄ deo placuit ad regē dū. Tunc & ipse discubuit/ fecitq; iuuenē sub se discūbere/ & lesse cū reliqs filiis. Deinde uidentē Dauid/ sumens oleū unxit eū/ atq; adhuc tacite dixit atq; significauit/ quō regnare uō deus elegerit/ mouitq; iustū esse debere/ & eius pceptis obedire. Sic & n. regnū ei multo tpe fore mansurū/ domūq; clarā ac famosissimā habiturū/ uastaturūq; pariter Palāstinos. Sed & cū qbuscūq; gentibus cōgrederet uinceret/ & ingentē gloriā possideret/ qd̄ & ipsum hse & posteris relinquere pmittebat. Sa/ muel qdē dū hęc monuisset abscēssit/ diuinitas aut ad Dauid Saul relicto migravit. Et ille qdē prophetae cōcepit/ sancto sup se spū ueniente. Saul uero qdā passionē & dāmonia repente cōprehēderunt/ suffocationes ei & angustias inferentes/ ita ut medici ei salutis nullū remediū inueniret. Siq; tñ cantare esset peritus/ ut in cythara psallere doctus/ hunc adduci iusserunt/ ut cū eū dāmonia inuaderent & turbaret/ sup caput eius astans psalleret/ & hymnos ediceret. Ille uero hęc non dissimula uit efficere/ sed quāri hmōi hoīem pūius iperauit. Cūq; ei qdā suorum dixisset/ uidisse se in ciuitate betheleē quendā lesse filiū/ adhuc ætate iuuenulū/ pulchrū atq; decorū & aliis studiis ualde dignum necnon psallere & hymnos cantare doctū/ insup & eximīū pugnatore/ mittens Saul ad lesse Dauid sublatū a gregibus ad se uenire pcepit/ mandans ei uelle se iuuenulū uidere/ de cuius pulchritudine ac fortitudine cognouisset. Ille uero misit filiū/ dans ei munera Saul portare. Quo ueniente gauisus est fecitq; eū armigerū suū/ & bonis oibus honorauit. Delectabat. n. in eo/ maxime in inuasiōe dæ/ moniorū/ q̄ cū ad eū accederent/ solus erat medicus/ hymnos dicendo & psallēdo rursus in cythara & Saul a mentis oppressionē reuocando. Misit igit; saul ad patrē pueri lesse petens ut apud eū Dauid maneret/ eo q̄ eius præsentiā delectaret/ Ysaī uero saul non contradicendo concessit.

Quēadmodū denuo pugnauerūt Palāstini aduersus Hebræos/ adhuc regnāte Saul & monomachia Dauid cū goliath q̄ Palāstinos/ erat eximius/ cuiq; perēptio & defectio Palāstinos. Capi. IX.

Post non multa siquē tempora Palāstini denuo congregati/ & magnū sup Irahelitas omnes exercitū colligentes/ inter Socho & azecha castrametati sunt. Contra quos denuo Saul produxit exercitum/ & super quendā montē castra ponens/ coegit Palāstinos priora qdē castra relinquere/ & ex aduerso montis quē saul apprāhenderat aduenire/ diuisitq; eoz exercitus medius mons/ qui erat positus inter eos. Igitur descendens quidā de exercitu Palāstinos/ nomine Goliath de ciuitate Ged/ uir ualde procerus/ cuius altitudo quattuor erat cubito rū/ & palmi unius/ accinctus armis q̄ pro magnitudine sua natura eius corpis exigebat/ indutusq; lorica cuius erat pondus qnq; milium sictorum eris/ galeā uero & tibi alia habebat ærea. q̄ talis uiri & magnitudine & iopinabilia potuissent membra protegere/ hasta uero eius erat nō leuis dextra portatio/ sed quam ipse gestabat in gumeris/ cuius ferrū sexcentorum sictorū fuit/ sequebanturq; eū multi arma portantiū. Hic igitur Goliath stans inter medias acies/ uocem emisit grandem contra saul & Hebræos dicens. Apugna nunc & periculo uos absoluo. Quæ enim necessitas est nostrorū exercitus deperire. Sed date aliquē uestrum contra me pugnatū/ & totum bellum uenit uictoria terminet. Seruiatq; pars altera illis/ quorū fuerit ille qui uicerit. Est. n. multo melius & temperantius unius periculo promereri/ quod potestate adest multorū. Hęc eū dixisset/ castra remeant ad propria. Altera uero die rursus uenit/ ac eadē uerba fecit/ & similiter usq; ad diem quadragesimum hostes ad prædictas conditiones prouocare non destitit/ ita ut terreret & ipse saul/ & eius exercitus. Cōstituebant equidem acies quasi pugnatū/ ad congressionem uero minime ueniebat. Bello itaq; consistēte inter Palāstinos & Hebræos/ saul remisit Dauid ad patrē suū lesse/ cū ei tres alii filii ad solatium & periculū pugne sufficerent. Ille ergo tunc quidē ad ouilia/ & pasturas pecudū remeant nō multo post ad castra reuersus Hebræorū missus a pte. ut necessaria fratribus deportaret/ & qd̄ age/ ret agnosceret. Cūq; Goliath denuo reuertēs & puocans exprobarē/ q̄si nullus iter eos uir esset q̄ cōtra eū pugnare psumeret/ cū fratribus loquens Dauid ea q̄ mādauerat pater/ & audiens illū blasphe/ mandū exercitū/ & pariter affingentem indignatus est & fratribus ait/ paratum se esse solū cū hoste

pugnare

pugnare. Cui senio fratru Aminadab interminatus est/ & psumptionē habere eū pter ætatē dicens/ & ex ptem huius officii/ iussit ad patrem & ad pascua remeare. Qui reueritus quidē fratrem discessit/ & apud quosdā militū uel locutus/ q̄ uellet eū Palāstino puocante pugnare. Illis aut repente Saul iuuenis indicantibus uoluntate/ rex eū uocauit/ & dū quæreret/ ut qd̄ uellet ediceret dixit. Nō deseriuit mens tua rex/ nec metuas ego supbia huius hostis pugnando pstermā/ & ita sublimē & pcerū sub/ dam/ & sic iste qdē irridebit tuus uero exercitus gloriosus inueniet/ si neq; a uiro bellatore habet in acie perire/ sed prouocatus a puerili ætate moriat. Saul at eius psumptionē atq; magnanimitatē ualde mirante/ non tñ in eo hñtē fiducia p̄ ætatē sed infirmū esse/ ut contra peritū hostē bellū suscipere ta dicēte/ dauid ait. Polliceor hoc/ confidens in deo q̄ meū esse/ cuius ei adiutorio fungor expimen/ to. Nā dū aliqñ leo ouiculas meas inualisset/ & agnū arripuisset/ sequens apprāhendi eum q̄ agnū q̄ dē ex ore eius eripui/ ipm uero dū contra me ipetū fecisset/ a cauda cōprehensum/ & p̄cussum in terra peremi. Idē & uro factum. Putet ergo ille hostis unū se esse hmōi bestiarū/ diu exprobrans exercitū/ & nostrū blasphemās deū qui eū faciet mihi subiectū. Saul igitur uoluntate pueri atq; psumptioni similē orans deo terminū dixit. Vade ad pugnā. Et accinxit eū lorica sua simul & gladio/ & apponēs ei galeā destinauit. Dauid aut oneratus his armis/ cū nō eēt exercitatus in eis ait. Ista quidē rex tua sint ornamenta/ cui fortitudo est hęc gestare p̄cipua/ mihi uero tanquā seruo tuo concede sicut ego uolo pugnare. Ergo positus armis sumpto baculo/ & qnq; lapidibus de torrente in pastoralia pera/ & fundā in dextera manu portans/ ibat ad Goliath. Videns aut eū Goliath sic uenientē sp̄uit/ & iniuriā ei fecit quasi non arma gerens hominū pugnatore ueniret/ sed qbus canes repelli solent dicēs. Nū me canē existimasti. Ille aut non canē/ sed dēterius aliq̄ eū se putare respōdit. Cōmouitq; Goliath ad iracundiā/ ut ei maledictū apponeret ex uocabulo dei sui/ & interminatus est/ dē turū se carnes eius terrenis bestiis/ & cœli uolatilibus deuorandas. Cui rñdit dauid. Tu qdē uenis cōtra me cū gladio/ & hasta/ & lorica/ ego aut uenio ad te armatus deo/ qui & te & oēm uestru exercitū nris manibus p̄diturus est. Hodie nāq; tuū caput abscindemus/ & reliquū corpus tuū similibus canibus apponemus scientq; cūcti quō deus p̄sul est Hebræoz/ & arma nra ipse est semp & fortitudo. Nā oīs exercitus & reliquus apparatus inutilis est absente deo. Palāstinus aut armorū pondere graua tus cōcurrere non ualeret/ paulatim uenit ad dauid/ contēns eū & se nudū confidens simul & ad hęc ætate puerulū sine labore p̄imere. Occurrit aut ei iuuenis cū deo auxiliatore suo/ q̄ ab hoste non uidebat/ & sumens de pera unū lapidū quos de torrente collegerat/ & emittens eū de fundibula/ p̄ eussit repente Goliath in fronte/ & usq; ad cerebrū p̄transiit/ ita ut mox contracto capite Goliath caderet pronus in terrā. Tūc stetit dauid & caput eius incidit. Cadens ergo Goliath factus est Palāstinis occasio maximā fugæ. Nā dū pitissimū suorū cecidisse conspexerūt/ de rebus oibus desperatēs/ resistere non ualuerunt/ sed uidentes se uictos turpiq; fugæ se tradētēs/ conabant liberari. Saul at & cūctus exercitus Hebræoz/ clamore facto/ sup eos exilierūt/ & multos interemerunt/ & p̄secuti sunt usq; ad terminos Geth/ & portas ascalonis. Mortui itaq; sūt Palāstinos. xxx. milia/ & totidē uulne/ rata. Porro Saul reuersus ab exercitū hostiū/ corū castra diripuit & simul incendit. Caput aut Goliath dauid ad tabernaculū p̄p̄riū deportauit/ & hasta dicauit deo. Porro circa dauid inuidiā atq; odium Saul regis uirgines mulierēsq; puocauerunt. Occurrentēs. n. uictori militiā cū cymbalis & tym/ panis/ delectabant/ oī latitia milites/ mulieres quidē quod multa milia Saul Palāstinos interemis/ set/ uirgines aut q̄ multa dena milia exterminans Dauid coepit. Hęc audiens rex q̄ millenario nūe ro testimoniū ipse p̄ciperet/ & denū miliū multitudo iuuenulo uoueret/ & cogitans q̄ nihil post hūc tā clarū fauorē nisi regnū minus esset/ Dauid coepit eū timere/ & nimis habere suspectū/ & a priori quidē officio quē usq; suū armigerū fecerat eū amouens/ ne dū nimis p̄ximus esset/ eū possit occi/ dere/ constituit eū millenariū dans ei locū quidē meliorē/ & ut putabat sibi met cautiorē/ uolebatq; eum ad hostes/ & prælia mittere/ ut in his pericula sustinendo periret.

Quēadmodū miratus Saul fortitudinē Dauid/ ei suā filiā copulauit. Capi. X.

David ergo deum habens ubiq; duce/ quocūq; uenisset præualebat/ & optime agere uidebatur/ ita ut propter excellentiam fortitudinis & populū eum/ & regis filia uirgo concupisceret/ & amore detenta cūctis ita fieret manifesta/ ut hoc eius desiderium per/ duceret ad patrem. Ille uero quasi percepta occasione/ in morte Dauid hoc libenter audiuit daturūq; nuptiis eius se uirginem hęc sibi nunciantibus ait/ si ducenta ei capi/ ta hostiū adueheret necatorum. At ille honore sic claro ei proposito/ uolēs ex opere periculoso/ & incredibili gloria magis procedere/ tendebat ad causam. Saul autem cogitabat eum ab hostibus perimendū/ & decenter sua uota complere/ si per alios & non eo faciente moretetur/ iussitq; suis famulis ut uoluntatem Dauid experirentur/ qualis circa puellā nuptias esset. Illi uero ceperunt eum eo loqui/ q̄ diligere eum rex Saul una cum populo/ & uellet ei etiam suam filiam copulare. Qui dixit. Non modicum uidere putatis/ me generum esse regis. Mihi uero nihil tale subsistit/ præcipue cum sim

eū sim abiectus/ & a gloria uel honore segregatus. Saul autē dū famuli Dauid responsa dixissent/ ait. Dicite ei non me pecuniis egerē/ nec honoribus/ qbus rebus uendit filia potius quā nuptus collocat sed eligere generū hñtē fortunidū/ aliaq; uirtutes/ quas te habere manifestū est/ & uelle me recipere ab eo pro nuptiis filiæ/ non aurū argentū neq; ut hæc de domibus paternis eiciat/ sed pp̄ suppli/ cū hostiū/ capita sexcēta Palæstinog. Et mihi. n. ipsi nullū potius quā hoc/ nullū clarius munus erit. Sed & meæ filiæ multo solēnis honoribus est sc̄ipū/ uiro tali & tāto testimonio de hostiū triūphis decorato posse coniungi. His uerbis delatis ad se Dauid gauisus/ quasi Saul studeret eū sibi cognā/ tione coniungere/ neq; consiliū expectauit/ nec si possibile aut difficile esset/ opus præsens animo cogitauit/ sed repente cū sociis ad hostes pro nuptiarū pollicitatione profectus est. Deus. n. erat qui cū cta facilia Dauid & possibilia faciebat. Cūq; multos interemisset/ abscedens sexcenta capita uenit ad regē. Et harū rerū probatione facta nuptias exigebat. Saul autē cū non haberet unde promissa re/ fugeret/ & mentiri pessimum iudicaret/ aut per insidias eum occidere/ cū forsitan etiam in hoc fru/ strati suo consilio posset/ dedit ei suā filiā nomine Michol.

Quēadmodū post hæc suspectū dauid sibi rex Saul perimere festinauit.

Capi. XI.

Uim ergo Saul non esset recta uoluntate māsurus/ uidens et dauid & apud deū & apud hoies approbari/ exauit eū/ & metū celare non ualens timore magnarū rerū. i. regni si mul ac uitæ/ ne priuaret utroq; cogitauit eū crudeli calamitate perimere/ eiusq; mortē Ionathæ filio/ & reliqs familiaribus delegauit. Filius autē admirans p̄mutationē patris circa Dauid/ cū non post multā eius deuotionē nō mediocriter in eū/ sed ad mortē usq; sc̄uiret/ & cū inuenem diligeret eiusq; uirtutem/ dixi ei secreto uoluntatem patris sua/ sitq; ut die futuro se custodiret/ ipse uero salutarū se patrē dixit/ eiq; pro eo oportuno tēpo/ e lo cuturū/ cām̄q; cogniturū/ & ei exprobrare/ q; occidi uoluisset inuisit qui tanta bona fuerat opatus q; et si ualde peccasset ueniā promereri debuisset/ dixitq; ei se post hæc patris iudicare sniam. Dauid autē consilio benigno obediens/ egressus est a rege. Altera uero die Ionathas uenit ad Saul. & dū eū lætū & exultantē aspiceret/ cepit de Dauid proferre sermonē dicens. In qua maiori uel minori iniquitate inueniēs culpabilē dauid/ sc̄episti eū pater interimi/ uirū qui tibi quidē magna salutis causa fuit se probatus est. Palæstinis autē ualde suppliciu/ ab illusione & iniuriis simul eripiēs populū Hebræo/ rū/ quas diebus. xl. sustinuit nullo utiq; s̄lūmente. puocationis certamina sustinere/ & qui post hæc illusione tua deserens hostiū capita/ sororē meā p̄m̄io accepit uxore/ cuius mors tibi grauior erit/ non propter solā uirtutē eius/ sed & iam propter ipsam cognationē/ qñ eius morte et filia tua uexa/ bitur pene ante gaudiū coniugi/ ueniens ad uiduitatis opprobriū. Hæc ergo cogitās pater ad clemētiā conuertere nihil. cōmittens in uirū/ primū quidē q; nobis magnū beneficiū p̄stitit tuæ salutis/ qñ malo spū & dæmonibus in residētibus illos expulit/ pacēq; tuæ animæ condonauit/ secundo autē/ quando & in tuis hostibus ultus est. Hæc etenim obliuisci turpissimū est. His ergo sermonibus miti/ gatus saul/ iurauit filio/ nihil Dauid iniuste fore passurū. Sermo. n. iustus/ & iracundiā regis subiecit & metū. Ionathas autē euocato dauid indicauit ei de sua salute/ quā iperata a patre/ eiq; deduxit ad regē & erat in conspectu eius sicut prius. Eodē uero tpe. Palæstinis bella gerentibus denuo sup He/ bræos/ Saul contra hostes dauid cū exercitu destinauit. Et congressus aduersus eos multos eosq; pro/ strauit/ uictorq; reuersus est ad regē. Quē saul non sicut sperabat post bella suscepit/ sed potius foelicitate contristatus est/ tanquā illius bonis actibus uideretur ipse deceptus. Cūq; regē rursus pue/ ris astantibus dæmon ageret/ spiritusq; turbaret/ uocans dauid ia domo in qua iacebat tenens lanceā eum plallere & hymnos cantare sc̄epit. Quo iussa faciente/ inurgēs in eū/ lanceā iaculatus est/ eiq; dauid præuidens declinauit/ fugitq; in domū suā & in ea tota die p̄manit. Noctē uero mittens rex/ iussit eum usq; ad diluculū custodire/ ne latenter effugeret/ quatenus mane deductus ad publicū tra/ heretur ad mortē. Michol autē dauid coniunx/ filia regis/ cognita uoluntate patris/ dauid indica/ uit/ dubiā spem eius uitæ conspiciens/ & de anima sua pariter diffidens. Neq; n. se credebat posse ha/ bere uitam/ si fuisset illius amore priuata. Et ergo dixit. Non te hic coniuq; solis ortus inueniat/ nam ulterius non uidebo/ sed fuge citius/ dū tibi præbet nox fuge p̄sidiū/ faciātq; tibi hac dñs lōgiorem. Scito. n. te a patre meo si inuentus fueris occidēdū. Quo dicto/ eū p̄ fenestrā deposuit & dimisit. De/ inde constituit lectulū quasi egrotantis/ & sub saga iecur spirans capræ supposuit. Die uero secun/ do misit pater eius ut dauid deduceret ad eū. Illa uero nunciāns/ eo q; nocte fuisset factus infirmus & ostendens eis lectulū coopertū/ dū iecur quod sub saga iacebat palparet. egrotū uere esse & dor/ mire dauid qui missi fuerant crediderunt. Renūciantibus autē illis infirmū factū esse nocte/ iussit eū sic adduci/ se uelle eum perimere dicēs. Qui uenientes ad lectulū/ discooperientes & deceptionē in/ uenientes factā ab eius uxore/ renūciauerunt regi. Quam dum rex culparet pater/ eo q; eius quidē liberauerit inimicū/ illum uero deceptū/ satisfecit ei uerisimile/ loquens/ quasi eā ad hæc nō cōsen/ tientē. Dauid occidere uoluisset/ & hoc pro salutis suæ timore fecisset/ pro quo ei deberet ignoscere/

re/ quia

re quia hoc necessitatis causa non uoluntatis efficere/ adiciens atq; dicens. Arbitror ego pater q; ita uo/ luisi illum perimere/ sicut me potius liberare. Et Saul equidē ueniā puellæ dedit. Dauid ergo de/ clinauit a periculo/ & uenit ad Samuel. p̄phetā in Ramatha/ eiq; regis insidias indicauit/ & p̄ iaculo eius pene fuisset extinctus/ dū neq; circa eū extiterit inimicus/ neq; circa hostiū certamen ifirmus/ sed in oibus pronus & foelix/ q; magis cā Dauid inuidiam generauit. Cognoscens itaq; p̄pheta regis in/ iusticiā Ramathā ciuitatē reliq; & deducens Dauid ad quēdā locū nocte Galboa comorabant illic eū eo. Cūq; nunciatū fuisset Saul eo q; Dauid eēt apud p̄phetā/ misit armatos/ eiq; ad se cōprehēdē/ dū iussit adduci. Qui cū uenissent ad Samuel/ inuenientes ecclesiā p̄phetarū participati sancto spū p̄phetare cōeperūt. Saul autē audiens hoc/ super Dauid alios destinauit/ & illis idē faciētibus/ denuo misit alios. Prophetantibus autē & ipsis qui tertio fuerant missi/ ad ultimū iratus ipse perrexit. Cum uero iā erat in proximo/ antequā eū uideret Samuel/ p̄phetare cōcepit ueniēsq; ad eos Saul/ spū ue/ hementi cōpulsus/ amens factus est/ & exutus ueste tota die caneabat & nocte/ Dauid & Samuele ui/ dente. Ionathas uero Saul filius occurrentē sibi Dauid/ & de patris eius insidiis ingemiscētē & di/ centē/ quia dum nihil iniquū gessisset neq; peccasset/ eū pater eius occidere festinare/ rogabat ut nihil suspicaretur tale/ neq; derogantibus siq; forte hmōi essent crederet/ sed ut ad se respiceret & securus esset/ nihil tale in eo cogitante patre. Nā si cogitasset/ ei sine dubio pandidisset/ dum pater eius utiq; consiliū eius omne non celaret. Porro Dauid iurauit ita esse/ & supplicabat ut credens prouidentiam eius haberet/ potius quā eū sperneret quasi mendacē/ eiq; renūciaret quicquid a rege pro se aut cogno/ sceret aut audiret/ dicebatq; ideo non ei de se dixisse patrē/ q; sciret illū circa se amicitia affectū habere. Contristatus ergo Ionathas/ eo q; Dauid hmōi patris eius esse circa se crederet uoluntatē/ interrogauit eum quid uelit ut faceret. Ille autē noui inquit oia te mihi conferre & p̄stare uelle. Cra/ stina die initium mensis est/ & habeo consuetudinē sedens comedendū cū rege. Si tibi uiderit a ciui/ tate egredior & maneo in cāpo latenter/ tu uero q̄renti Saul responde me p̄fectū esse in regionem Bethleē in tribū meā/ ad festiuitatē ibidē celebrandā adiciens etiā q; tu me ire permisseris. Et si quidē ut ardesole dici de canticis proficiscētibz/ cū bono uadat aut aliquid simile dixerit/ scito nihil in/ eo circa me fore dolosum nec inimicū/ si uero aliter responderit/ hoc tibi erit indicium/ qñ aduer/ sum me fuerit cogitātū/ & renūciabis mihi uoluntatē patris misericordiæ hoc & affectui cōmuni distri/ buens per quē fidē a me accipere/ & idē tu domine famulo tuo dare uoluisi. Si uero inuenis in me/ malignū aliquid/ ipse me perime/ ut se proficiscaris ad patrem. Quæ uerba nouissima a Dauid Ionathas non egre suscipiens/ p̄misit se ea quæ prius poposcit esse facturū. Et si quidem triste aliquid/ aut q; eius odium panderet pater/ responderet/ ei renūciare. & ut eum potius securū redderet egres/ sus/ sub diuo/ nihil se p̄termissurū pro Dauid salute iurauit dicens. Nunc deum quē magnum esse uis des & ubiq; p̄sentē/ & anteq; mentē meā sermonibus prodā iā p̄sentē eū/ in cōmuni pacto testem promissionis adduco. Quoniā non cessabo frequenter tentans patris animū cognoscere donec mi/ hi eius animi secreta pandant/ quæ cum didicero non celabo/ sed protinus tibi nunciabo/ siue mi/ tis circa te/ siue sit ualde crudelis. Nonit autē hoc deus qualē eū circa te semper esse exoro. qui & nūc/ tecum est/ nec te derelinquit/ faciātq; te inimicorū tuorū/ siue pater meus est/ siue ego/ esse meliorē/ tu autem horum esto memor/ & licet me finire uitam contingat/ filios meos serua/ & pro rebus præ/ sentibus illis tuam erit retribue benignitatē. Dūq; iurasset hæc dimisit Dauid & ad quēdā cāpi locum ire cepit/ in quo erat solitus se exercere/ quæcūq; cognouisset a patre nunciatū se ei p̄mittens hoc mō ut deduceret puerū/ & mitteret sagittas tres/ & si uideret puero sagittas afferre quæ ante eū iace/ rent/ cognosceret/ nihil esse apud patrē maliciæ/ si diuersi aliquid audiret/ illo dicente a rege contra/ ria similitur expectaret/ securitatem se ei præbiturū dicens/ ne quid sustineret incongruum/ utq; foelicitatis tempore horum memor esset/ & utilitatem eius filiis exhiberet. Dauid itaq; a Ionathā hāc fidē accipiens ad locū p̄ximū est profectus. Altero uero die cum esset mēsis initium purificatus solē niter Rex ad conuiuuiū uenit/ & sedentibus circa eū filio Ionathā a dextris/ & principe militiae Ab/ ner a sinistris/ uidens esse locū Dauid uacūū tacuit/ suspicatus eum non esse a coitu mundi. Cūq; se/ cunda die noui mensis non affuisset/ requisiiuit a filio Ionathā/ ubi iret transacto die/ & præsentē co/ uiuiū lesse filius non adesse. Ille uero ait abiisse eum se permittente secundū solenitatem ad propri/ am regionem/ eo q; tribus eius festiuitatem ageret/ & rogatum se pariter ut et ipse cum eo ad sacrifi/ cia celebranda/ concurreret. Et si præcipis inquit pater/ & ego post eū uado/ nosti enim quō illi deuo/ tus sum. Tunc igitur Ionathas Saul iniquitatem circa Dauid agnouit/ & aperte uoluntatem eius aspe/ xit. Nam iratus Saul/ blasphemauit eū narūq; de muliere uirum ultro appetente/ & propriū hostem dixit & socium Dauid & cooperatorē eius & nec ipsum erubescere nec eius matrē talia facientē/ nec uolentem intelligere/ q; donec Dauid uiueret/ regnū eorū esset incautū/ dixitq; ut eū uocaret/ quate/ nus poenas exoleret. Respondente uero Ionathā/ quid iniquū fecit ut puniat/ non ad uerba iā & blas/ phemias irāq; Saul accessit/ sed arepra lancea/ super eū ut trādentē interficeret insiluit/ & hoc quidē non impleuit

non ipseuit prohibitus ab amicis. Manifestū autē appuit. Saul inītiū esse Dauid & q̄ eū desideraret occidere/ita ut pp̄ illū pene pp̄ria manu filiū interficere uoluisset. Tunc ergo regis filius declinato piculo & nihil aliud p̄ tristitia ualens sed defensus eo q̄ & ipse pene mortuus fuerit & Dauid necem definitā esse cognouerit/matutino facto prexit & quasi exercitarius exiuit in cāpiū ut amico sicut cōstituerat regis pderet uoluntate. Fecit ergo Ionathas sicut pollicitus est & sequentē puerū in ciuitate dimisit/ut Dauid in deserto loco ad faciē loqueret. Quo uiso Dauid cecidit ad pedes Ionathas eūq; adorās saluatorē aīe suā uocabat. Quē Ionathas elenauit a terra & alterutros amplexātes ual de semetipso osculabant & flebant aetate suā inuidiā malignitate consumptā & futurā separatiōnem quā nihil differret a morte. Deinde quiescentes a gemitu & memoriā iusiurandi apud alterutros constare potestates diuifi sunt.

Quia sepius Dauid per Saul periculum mortis passus effugit & secundo eum super se uenientem habens potestatem noluit interficere.

Capi. XII.

T Dauid qdē fugiens Saulē & iminentē ab eo mortē declinans/uenit in ciuitatē Nobe ad Abimelech sacerdotē. Qui dū eū solū uenire uidisset & nec amicum/nec famulū cū eo esse p̄sentē/miratus ē & cām cur nemo esset cū eo q̄siuit. Ille uero cām ait sibi secretā iussu regis iniunctā/ad quā nō eū h̄re multos cōitatus oportere dicens q̄ cōstituitet ad quēdā sibi locū famulos occurrere/petebatq; ut ei itineris necessaria non negaret/p̄ q̄ opus amici faceret & p̄sentibus necessitatibus subueniret. Quibus adeptis/et arma sibi dari si q̄ essent p̄ manibus postulabat. Aderat autē illic seruus Saul/gendē syrus/ noīe Doech q̄ mulas pascebat Saul. Tunc Dauid sacerdos ait nihil egdē se tale h̄re sed eē lanceā Goliē/quā ipse illo pempto deuouerat deo/eāq; sumens Dauid/ex oī hebraeorū regione fugit in Geth/q̄ est in regno palāstinorū ubi regnauit Achis eūq; cognitus fuisset a famulis regis/eiq; manifestatus/illis dicentibus/quo Dauid elset q̄ multa milia Palāstinorū p̄miserat/metuens Dauid ne ab eo necaret & piculū q̄ declinauerat a Saul ab illo suscipere/simulauit se esse furiosum & rabidū ita ut spumā ex ore p̄iciens & alia q̄ furiosi sunt faciens fidē regi uerā passionis ostēderet. Qui famulis idgnatus/eo q̄ uasulū hoiem apud eū introduxissent/uelociter a se Dauid iussit expelli & ita liberatus de terra Geth/uenit in tribum Iuda & habitās in spelunca circa ciuitatē Modollā misit ad fratres suos eiq; ubi esset ipse mādauit. Illi uero ad eū cū oī cognatione sua uenerūt. Sed & alii qbus aut odiū aut timor eadē regis Saul/ad eum p̄iter cōcurrerēt/facturosq; se q̄cūq; placerent illi dicebat fueratq; oēs simul q̄dringenti. Tunc ille se curus qa auxiliū ei fuisset adiectū/surgens inde uenit ad regē Moabitarū/rogauitq; eū ut parentes eius donec ipse de suo sine cognosceret/ in regiōe sua susceptus h̄ret. Quo annuente/ parentes eius oī tpe quo apud eū fuerunt dignis muneribus honorati sunt. Precipiente uero p̄pheta ut desertū qdē Dauid relinqueret & ad tribū Iuda p̄gens ibidē habitaret/eidē obedit & de Moab reuersus uenit in ciuitatē Sarnūt & in ea moratur est. Saul autē audiens Dauid uisam cū multitudine/non in timore fortuitū corrui & tumultū/sed sciens uiri prudentiā atq; p̄sumptionē/q̄ nō ex eo sibi puus tī moris sonus exurgeret/qa & dolū & labores inferret/exuocās amicos & p̄ncipes tribus ex q̄ ipse erat/ in collē ubi regnū hēbat & sedens in Segete/ sic n̄ locus ille uocabat/ dū circa eū esset ordo ciuiliū p̄iter & armigeri/ cūctis ait. Viri contribules/ noui qdē q̄ meorū b̄nficiorū non estis imemores/ qm̄ & agrorū quosdā dños feci/ & honores populares/ & officia p̄bui. Interrogo ergo uos si maiora his dona & ampliora lesse filiū uobis dare cōfiditis. Noui qm̄ oēs illi potius cōsentiant/ qm̄ meū filiū ēt Ionathas ita sapit & uos ad talia p̄suasit. Nō. n̄ ignoro & iusiurādū cū Dauid & fœdera celebrauit/ nec nō q̄ cōtra me Ionathas tractator eius & coopator existit/ nulliq; uestrū curā est/ sed ta/ ceteris rei exitū sustinetis. Cūq; rex tacuisset/ alius qdē p̄sentiu nemo r̄ndit. Doech uero syrus pastor mularū eius ait/ q̄ uidisset Dauid in Nobe ciuitate uenisse ad Abimelech sacerdotē ut futura sibi p̄phete cognosceret/ p̄ceptisq; ab eo sūptib⁹/ & hasta Goliā/ ad q̄s ire uolebat ab eo fuisse directū. Tūc uocās sacerdotē & cunctā eius gnationē Saul ait. Quid mali passus a me/ seruū inuutilē lesse filiū suscepi/ eiq; sūptus dedisti & arma/ cū mei regni inimicus inimicus existat. Cur ēt futuroq; ei re spōsa p̄buisi. Nō. n̄ te latuit q̄ me fugeret/ & odio meā domū h̄ret/ sacerdos autē q̄ facta fuerat nō negauit/ sed cū fiducia se h̄c p̄buisse cōfessus ē. Nec se Dauid p̄stitisse sed legi dicens/ nō eū tuū no/ uim⁹ inimicū/ s; fidelē locū & p̄cipuū seruū & millenariū/ & q̄ hoz; maius ē generū p̄iter & cognatū/ & h̄c nō inimicis hoibus p̄stiti/ sed ei q̄ circa te opus suā deuotiōis exhibuit. Prophetā ai ei nō mō solū/ sed sepius. Dicēte nāq; cū magna festinatiōe fuisse se directū/ si ei qbus agebat minime p̄buisse/ nō illi putaret/ sed poti⁹ tibi restitisse. Quapp̄ nihil dolosū aduersū me cogitare debes/ neq; i his q̄ nūc audisti meā tūc fuisse debes credere uoluntatē. Amico nāq; & regis gnō & millenario h̄c p̄p̄dī/ nō hosti. H̄c dicens sacerdos/ neq; q̄ satisfecit regi saul. Qui cū ēt in magno terrore neq; uerā cōfessionē crederet/ iussit armatis circūstātib⁹ ut eū cū sua cognatiōe p̄meret. Cūq; illū p̄sumeret cōtīgere sacerdotē/ s; diuinitatē formidaret/ potius q̄ regi patere uellet/ tū syro Doech rex sacerdotis i/ perauit

perauit interitum. Qui sumens suā maliciā similes/ occidit Abimelech eiusq; progeniem. Erant autem tunc trecenti. Quo facto iussit quosq; Saul in ciuitatem sacerdotū nobam & oēs occidit/ non mulier/ non infanti/ non alia peperit aetati/ eāq; succendit. Vnus filius inde Abimelech tātūm Abiathar nomine liberatus est. H̄c siquidem contigerunt sicut deus sacerdoti Heli prophetauit/ pp̄ iniquitates duorū filiorū eius/ dicens prole eius radicatus euellendā. Porro Saul rex crudele sic opus es/ ficiens/ & torā generationē sacerdotālē interimens/ & neq; infantibus misericordiā/ nec senibus reuerentiā habens/ sed & ciuitatē disperdens quā patriā sacerdotū prophetarūq; nutrice diuinitas elegerat & solam tales uiros habere decreuerat. Hoc actū oēs fecit agnoscere/ & humano mō considerare/ q̄ donec fuerint aliqui simplices & humiles/ nec fuerint abusi natura/ nec uoluntatem suā imple/ re p̄sumpserint/ mansueri sunt atq; mites/ sc̄tanturq; solam iusticiā/ & circa eā omnē student habere deuotionē/ tunc etiā in diuinitate confidunt/ quā omnibus q̄ fiunt in hac uita p̄sēns est/ & nō solū opera/ sed etiā mentē unde procedunt h̄c antequā fiant ap̄re considerat. cū uero ad potestatem uenit/ & superbiā cumulo dilatat/ tunc omnibus illis uirtutibus exuti/ & uelut inscena/ uultus & mores/ & moderatiōe actū reponens/ suscipiunt audaciā/ superbiā/ & contēptū rerū humanarū/ & diuinarū/ & dū p̄cipue pietatē iusticiāq; spernunt/ & in omnibus quā cogitat aut agunt sibi mer arrogauerunt/ tunc quasi non uideat eos deus/ aut certe potestatem eorū nō habeat/ pessimis grafsantur in actibus/ & quocūq; aut audire meruunt/ aut odio h̄nt respuūt/ q̄ aut irrationabiliter diligit h̄c gratia/ firma uera/ & hominibus placita simul & deo credunt. De futuris uero rebus nullus eis fit sermo/ sed eos qui p̄ulerunt multas laborū miserias exhorant/ & eos h̄ntes odio simul inuidiā his constant/ deducētq; eos ad mediū non solū adeptos honores eis auferunt/ sed p̄ calūniā ēt uita eos priuare nitunt/ puniuntq; non pp̄ opa digna honore sed derogationibus & accusatiōibus ne quāq; examinatis extinguunt/ nō quos oportet h̄c pati/ sed in qbus iniuste nitunt ulcisci. Hoc igiē nobis Saul filius Cis q̄ primus post illū ducē optimū rempublicā regebat in Israhel manifestū esse monstrauit/ occidens trecentos sacerdotes p̄pheras/ p̄ suspitione quā habuit in Abimelech/ deiciēs ēt eorū ciuitatē/ & studens quodāmō deus sacerdotibus p̄phetisq; priuare. dū tātos simul occideret & neq; patriā eorū manere p̄mitteret/ ut post illos alig posset oboriri. Abiathar itaq; Abimelech filius q̄ solus fuerat de sacerdotibus a Saul interfectis ereptus fugiens ad Dauid/ arūnā suorū omniū & patris interiū declarauit. Qui ait/ non se h̄c eis ignorasse futura/ sed uidens Doech/ suspicatum fuisse/ q̄ sacerdotē regi declararet/ seq; dolebat q̄t huius calamitatis auctorē/ & posebat ut cum eo de cetero cōmaneret/ tanq; in alio loco latere nō posset. Eo itaq; tpe audiēs Dauid palāstinos Ceilanorū puinciā deualtate/ consuluit deū p̄pheta/ si eū pugnare p̄cipet. Quo dicente/ q̄ diuinitas uī etoria p̄miserit/ cū sociis Palāstinos hostes iuasit/ multaq; eorū cæde effudit/ & p̄dā tulit. Cūq; apud Ceilan esset/ donec areas suas fructusq; sine timore colligerent/ regi Saul nunciatū est/ q̄ apud eos habitaret. Opus. n̄ illud & magnus effectus apud quos gestū est celari nō potuit/ sed fama ēt ad extraneos auditus aduenit/ & ad regē usq; delatū est. Gaius ergo est Saul cū audisset Dauid in Ceila cōmorari/ dicens/ deū illū eius manibus tradidisse/ qm̄ coactus sit uenire in ciuitatē/ murū & portatē/ & seras h̄ntē/ iussitq; omni populo/ ut ad Ceilā unanimiter conuenirent/ & obfidentes ēt capiētesq; Dauid interimeret. H̄c itaq; sentiens Dauid & agnosces a deo quō eum forent Saul tradituri/ Ceilitē/ sumens quadringentos q̄ cū eo erant/ de ciuitate p̄fectus est in desertū Zyfi. Et rex cū audisset/ eū fugisse de Ceila ab eius p̄secutione cessabat. Dauid autē surgens exinde/ uenit in quēdā locum Zyfit/ q̄ uocat/ Nona ubi Ionathas filius Saul ueniēs ad eū/ & osculatus securū esse dixit/ & sp̄e bonā h̄re futurorū/ nec p̄sentibus rebus eū debere deficere/ qm̄ regnatura foret habiturusq; sub se Hebraeorū omniū potestatem quō gratoria essent/ q̄cūq; magnis laboribus euenerent. Et rursus iusiurando celebrato inter alterutros pro deuotione uita totius & fidei & deū uocans testē Ionathas/ maledixit sibi/ si transcenderet constitutū & in contraria mutaret. Tunc Ionathas Dauid ibidē relinquens/ paululā a timore & sollicitudine releuatur/ ad Saul ipse reuersus est. At Zyphei uolentes gratiā p̄stare Saul/ indicauerunt ei/ apud se cōmorari Dauid/ p̄miseruntq; ei/ ut si ueniret/ illū cōtraderent/ quē/ s. dū angustia Zypheorū apprehendisset/ nō posset ulterius alibi deuiare. Quos laudauit rex & gratias egit/ indicantibus inimicū eiq; pollicitus est/ nō tardare eorū recōpensare deuotionē/ misitq; q̄ q̄rerent Dauid/ & desertū oē p̄serarent/ dicens ēt se continuo securū. Et illi quidē q̄ directi fuerat p̄ inuestigando & capiendo Dauid/ p̄cedebant regē studentes fauore suo non solū nūciare inimicū/ sed ēt manifestatū in regiā potestatem contradere. Hi tñ iniusta & malignissima uoluntate frustrati sūt qui cū nihil mali sustinere potuissent/ si non hunc indicassent Sauli/ propter blandimenta regia uirū religiosum/ & ad mortē iniuste q̄sitū/ & qui latere poterat p̄siderunt/ & se uē tradere p̄miserūt. Cognosces autē Dauid maliciā Zypheorū/ & regis inuasiōne/ angustias quidē illius regionis derelictū fugit/ aut ad petrā maximā in deserto Maon constitutā. Cūq; saul eū ibi p̄sequeret/ cognouit in itinere Dauid ab illis angustias discessisse/ q̄si ad alia petrā partē. Et cū saul ex alia parte confisteret/ ut eū

pene iam capere potuisset/audiens Saul Palaestinos Hebraeos regionē ualde uastare/ Dauid psecutione discessit/ & cōtra eos q̄ naturaliter hostes erant dimicandū magis necessariū iudicauit/ quā inimicū propriū psequendo/ uastationē suae terrae despiciere. Sic ergo Dauid iopinabiliter declinato periculo/ uenit in angustias Engaddi. Cū uero Saul expulisset alienigenas/ uenerunt qui nunciarent ei Dauid in Engaddi montibus habitare. Qui sumens tria milia armatorū abiit sup eū & cū non esset procul a locis illis/ uidit circa iter speluncam profunda atq; rotundā multa lōgitudine & latitudine nimis apertā/ in qua Dauid cū quadringentis erat abscondus. Dūq; Saul naturaliter uentris purgandi necessitate cogeret/ ingressus in eam solus est. Quē dum uidisset quidā hominū Dauid/ & dixisset in eius inimicū tempus a deo datum/ & suaderet ut ulionis cā Saul caput abscederet/ quatenus graui persecutione & miseria priuaret/ surgens Dauid absceidit quidē summitatē uestis solumō/ qua Saul erat indutus/ & repente poenitentia tactus ait/ non esse iustum ut suū occideret dominū/ & qui a deo fuerat regnare pceptus. Nā licet iste inquit circa nos malignus existat/ me tū apud eum nō decet esse talē. Cūq; Saul de spelunca fuisset egressus/ accedens Dauid exclamauit a longe/ petens ut Saul audiret. Conuerso autē rege adorauit eū secundū morē prostratus in terrā/ & ait. O rex non te oportet malignas & falsas derogationes confingentibus aures accomodantē illis credere/ & in supspitione diligentes te uiros habere/ sed magis operibus affectū considerare cunctorū. Derogatio nāq; multorū est deuotionis uero clara probatio actū ueritate consistit/ & sermo quidē cuiuslibet in utroq; habitus tenet similitudinē ueritatis & falsitatis/ opa uero nudā hnt ueritatis intuitū. Cōsidera igit̄ ex istis qualis ego circa te uiaq; sim domū & q; mihi oportet credi/ & nō accusantibus & dicentibus ea q̄ neg; atq; cōcepi/ neq; facere potui. Cur apponis psequi aiām meā/ & nihil die nocteq; cogitare nisi aiā meae interitū/ quā iniuste psequeris. Quō. n. non falsam opionē de me sumpstisti/ q̄si occidere te uoluerim/ aut quō nō ipse agis i deo occidere concupiscēs & inimicū tuū credens hominem q̄ pratē hodie habuit punire te/ & a te poenas exigere/ sed noluit/ cū tpe ad hoc uisus eēm oportuno. Quod si contra me tibi idē licuisset/ nequaq; sic captus pterissem. Quando ei tuae uestis incidi partē potui et caput auferre. Et ostēdens pānū uestis eius/ rei fidē exhibuit. Et ego quidē iustā inq; ultionē retinui/ te uero iniustū contra me habere odiū noueris. Sed deus hāc iudicat/ & utriusq; nostrū arguat uoluntatē. Saul autē suū iopinabiliter admiratus uita fuisse seruata/ & humilitatē iuuenis naturā eius obtupefēs iugemuit. Cūq; & Dauid hoc fecisset/ rēdit eū gemitū Saul illū potius esse iustū. Tu inquit cā bonorū mihi fuisti/ ego uero tibi calamitātū/ & ostēdisti hodie piscoq; te habere iusticiā. Quis. n. inimicos suos in deserto cōprehensos saluandos esse duxerit/ Confido itaq; qd deus regnū tibi construet/ & omniū Hebraeorū te potestas expectat/ sed da mihi iurisurandi fidē/ ne meū genus extermines/ neq; habens malorū memoriā/ studens meū nomen eradicare/ sed ut meā domū & sal/ ues & serues. Iurante uero Dauid ut poposcerat/ Saul quidē ad propriū reuersus est iperium. Dauid autē cū suis abscessit in angustias Maspha. Hoc itaq; tpe & Samuel ppheta defunctus est/ uir qui nō fortuito honorē apud Hebraeos habuerat/ cuius uirtus et apparuit in hoc ope qd pro eius deuotione populus multo tēpe luctū duxit circa sepulturā eius/ atq; solēnis largitatis studiū magnū cōpetenter exhibuit. Sepelierunt autē in patria sua in Ramatha/ multisq; flauerunt eū diebus/ non incōmuniter hoc facientes/ uelut in extranei morte/ sed tanq; ppriū singuli qq; lugentes. Fuit. n. uir iustus/ & natura benignus/ & ppterea magis amicus deo/ qui p̄fuit populo/ solus post mortē quidē sacerdotis Hebraei annis duodecim cū Saul uero rege annis decē & octo. Et Samuel quidē hmōi habuit finē. Erat igitur qdā Ziphenoq; de ciuitate Maon diues & multa pecora possidens/ triū nāq; miliū omiū gregem habebat in pascuis/ & mille caprarū. Has ergo Dauid illaeas/ & sine uexatiōe custodire suos pcepit ut neq; desiderio/ neq; egestate/ neq; pro loco deserto/ & ubi potuisset latere aliquis eorū uexare p̄fuerat. Sup hāc autē illud seruandū dicens/ ut nihil iniustū fieret/ & aliena tangere pessimū iudicaret/ neq; deū offenderet. Hoc autē docebat eos/ homini bono p̄stare se credens & dignū eū esse/ bñficiū hmōi pmereri. Erat. n. illi nomen Nabal/ uir durus & studiū malignissimus/ hñs uita detestabilem cū erat uxor bona/ simul & casta/ & specie nimis eximia. Igit̄ ad hūc Nabal tpe quā tōdebat oues misit Dauid uiros decē ut eos saluarent/ & optabat ut hoc multis anis efficeret/ & qd esset sibi possibile ab eo sberi poposcit/ cognoscens a suis pastoribus qd nihil eos aliqñ nocuerint/ sed et custodes eorū gregūq; fuerit dū multo tpe in deserto p̄ter habitassent/ & qd nō eū penituerit sigd Dauid sua largitate pberet. Nabal autē his qui missi fuerant in humane nimis & dure respondit. Dū enim inter rogasset eos quis esset Dauid/ & respondissent filiū Iesse/ ait. Nūc uideo/ qd ualde in semetipsis supbiunt fugitiui/ & gloriānt suos dominos relinquentes. Quod dū fuisset Dauid rennuciātū iratus/ & qdringentos quidē armatos seq; se p̄cipiens ducentis ad rerū custodiā derelictis/ obat cōtra Nabal/ iurans illa nocte domū se & oēm possessionē eius exterminare. Non solū uero ob hoc iratus ē Dauid quia uideret igratus/ & nihil dedisset eis qd multā benignitatē circa eū habuerat/ sed et quod blasphemasset/ & maledixisset eis a qbus in nullo fuerat cōstitutus. Interea qdā seruus & custos omiū Nabal

domina

dominae quidē suae/ illius uero cōiugi dixit/ quod miserit Dauid ad uirū eius nō solū nec aliquid uile perceperit/ sed etiam iurias & pessimas in eū dixerit blasphemias/ dū omni prouidentia & custodia circa eos fuerit usus in gregibus affirmans hoc in malū domini sui & ipsius profuturum. Quo dicto Abigail uxor Nabal carerecens decē alinos/ & onerās eos multis muneribus/ nihilq; marito dicēs/ cū p̄ ebrietatē ipse sensu careret/ p̄fecta est ad Dauid. Cui ascendētī montis angustias/ Dauid occurrit/ cū quadringentis uiris ueniēs super Nabal. Quē cū uidisset mulier de asina exiit/ & p̄strata in faciem adorauit/ supplicās/ ut nequaq; Nabal uerba respiceret/ qd utiq; Nabal recte uocaret/ quod nomē de/ mētē lingua significat hebraea. fatiffaciebat autē dicēs/ nō se eos uidisse qd ab eo fuerat missi/ & debere se ueniā pmereri/ utq; magis ipse ageret deo gratias/ qd eū a sanguinis humani pollutōe p̄hibuit exorabat. Nā cū tu inq; benignus sis/ ille uindicta a malignis. Quae. n. Nabal inq; mala sustineat/ super caput inimicorū tuorū eueniat. Esto mihi p̄picius qdē & iudica me dignā/ p̄ quā hāc dona suscipias/ irā uero atq; furorē quē sup maritū & eius habuisti domū/ mihi remitte. Hāc. n. te decēt/ cū sis placidus atq; clemēs/ & quod maius est regnatorus. susceptis autē illis muneribus ait. O mulier/ p̄picius te hodie ad nos deus adduxit. Nō futurū uideris diē/ cū iurasset domū Nabal hac nocte disperdere/ ut nullus uestrū penitus remaneret/ cū utiq; sit uirile ingratus & callidus circa me & socios meos/ nūc p̄aenisi/ & meū curatē deo mutaisti furorē/ & Nabal qdē licet mō p̄pter te relinquat inultus/ non tamē effugiet poenas/ sed alia cā quae ei cōpetit eueniet. Hāc dicens dimisit mulierē. Illa domi reuer/ sa est/ & iuueniēs uirū cū multis uino solutū/ & in ebrietate iacentē/ tūc quidē nihil horū quae gesta fuerant indicauit. Cui altera die canctā significauit/ siq; eum tristem reddidit/ & ad solutionē membrorū/ rum/ ut poene ad mortem usq; deduceret/ & non amplius qd decem dies postea uiuens Nabal defunctus est. Dauid autē audiens mortem eius/ ultum nequidē a deo dixit. Nabal uero p̄pria malignitate defunctū/ dedisset illi poenas/ & se ab eius custodisse sanguine/ mūdā hntē dextrā. Tunc et agnouit/ eo quod maligni diuinitus urgent/ & nullus inter homines despiciat a deo/ qui dat quidē bonis si/ mila/ malis uero refert digna supplicia. Et mittens ad eis uxore/ petit quo eā sibi metē copularet. Illa uero his qui missi fuerat/ dicens se nō dignā fore ut illius uel pedes tangeret/ tamē cū omni p̄picio paratu uenit/ eiq; cōiuncta est/ quae ad hūc honorē uenire p̄meruit/ tā pro mō castitatis qd pro specie formae. Habuit autē Dauid uxore/ quā p̄mitus duxerat de ciuitate Ephar. Michol at̄ saul regis filiā quae fuit Dauid uxor/ pater eius saltim filio Laio cōiunxit/ qui erat de ciuitate Gallim. Cūq; hāc fuissent gesta/ quidā Ziphenoq; uenientes indicauerunt saul quod rursus Dauid esset in eorū regione/ & possent uiolenter eum cōprehendere si sua praeberet solatia. At ille cū tribus milibus armatorū/ su per eū egressus est. Cūq; supernenisset nox castra posuit in loco quodā qui dicit̄ Ceila. Audiens uero Dauid cōtra se uenisse saul missis exploratoribus/ iussit sibi metē nūciari ad quē locū iā uenisset. Qui/ bus dicentibus in Ceila eū esse/ surgens nocte/ ita ut lateret suos uenit ad castra saul/ ducēs secū Abi/ sai natū sororis suae Saruiae/ & Achimelech Gethēi. Saul itaq; dormientes/ & circa eum per circuitū armatis/ & Abner principē militiā constitutis. Dauid ingressus castra eius/ nec ipse peremit eum in ueniens eius stratū/ & lanceam quae erat fixa ad caput eius/ nec Abisai permisit uolentē eū occidere/ & in hoc uehementer instantem/ sed dicens ordinatum a deo regem occidere esse nimis iniquum/ licet ille sit malus uenturamq; ei poenam oportuno tempore ab eo qui ei praeuit regnū/ retinuit impetum eum uolentis occidere/ & pro signo qd cum potuisset eum interimere/ & potius abstinerit/ sumens eius lanceam & urceolum aquae appositum dormienti saul nullo sentiente in exercitiū/ cum/ ctisq; iacentibus latenter egressus est/ cum omnia facere potuisset/ quae & ipsum tempus offerret/ & contra regem digna praesumptio suaderet. Transiens uero torrentem/ & in uerticem montis ascendēs unde potuisset audiri clamans uoce magna militibus saul & Abner principi militiā/ excitauit eos a somno. Hunc enim uocauit & populum. Audiente uero principe militiā/ & requirente quis eum uocasset. Dauid ait. Ego sum filius quidē Iesse/ uester uero fugitiuus. Cur inquit cū sis magnus/ & apud regem honore praecipuus corpus eius ita custodis/ ut somnus sit tibi dulcior/ quam illius salutis affectus. Hāc quippe digna morte sunt atq; supplicio. Dudum. n. ingressus est quidā in uestrū exercitum super regē/ & super alios uniuersos/ & nō agnouistis. Quare lanceam regis/ & urceū aquae/ & agnosces quantū malū uos latuit intrinsecus constitutos. Saul autē cognoscens Dauid uocē/ & uidens quia dum eū captiuū habuisset/ sopore cōfectū/ custodibus negligentibus non occidit/ sed pepercit ei/ quē iuste perimere potuisset/ pro salute sua gratias egit/ & rogauit ut cōfidens/ nihilq; ab eo mali iam me tuens iret/ ad propria affirmans credere se qd nec semetipsum aliquis ita diligeret/ sicut saul a Dauid amaretur/ & accusans seipsum/ qd eum quidem qui illum custodire posset/ & multa indicia circa eum sui fauoris ostenderet/ persequeretur iniuste/ & tanto tempore dubitatem de anima sua degere in fugam compelleret/ ab amicis & cognatis desolatum/ ipse uero ab eo sepius liberatus non quiesce/ ret/ sed eius animam aperte desideraret auferre. Quo dicto. Dauid iussit ut aliquis puerorum eius ueniens/ tolleret lanceam/ & urceum aquae/ dicens. Deus utriusq; nostrae uoluntatis & actuum iudex sit

G

qui nonit q̄ etiam præfenti die cum te occidere potuiffet/tui miferus abftinui. Et faul quidem fecundum dauid manus effugiens ad regnum proprium remeavit. Metuens autem dauid fi permanens ibi aliquando in faul manus incidere/decruit ad Palæftinos descendere & illic habitare. Tunc cū sexcentis qui erant circa eum uenit ad Achis regem Geth. Erat autem hæc una quinq; Palæftinorum urbium. Cuius rex fufcepiffet eum uiris & habitaculum præbuiſſet. habere eo ſimul & duas uxores Achinoë & Abigail morabatur in Geth. Saul autem hæc audiens ulterius uoluntatem nõ habuit/ut mitteret fuper eum/aut ipſe forſitan properaret/cũ ſecũdo pene tale periculũ pertulerit/ut ab illo potius potuiffet cõprehendi. Porro dauid nõ placuit ut in ciuitate Geth habitaret ſed regẽ rogauit qui eũ clemẽter exceperat/ut ei locũ aliquẽ in puincia donaret ubi cũ ſuis degere potuiffet/pudori eſſe dicẽs ut ſi in ciuitate maneres ſe ei oneroſum exiſtere. Cui dedit rex quẽdã uicũ Sicelech nũcupatũ/quẽ uicũ ita dilexit/ut cũ regnaſſet dauid/eũ ipſe & eius pueri quaſi primã poſſeſſionẽ honoraret. Sed de his in alio loco dicemus. Tps itaq; quod cõmoratus eſt dauid in Sicelech Palæſtinorũ fuit meſũ quatuor & uiginti dierũ. Vnde latẽter inſurgẽs cõtra Palæſtinos in uicina regione cõſtitutos ſeruitas & Amalechitas eorũ puincia deuafabat/multaq; prædã iumentorũ & camelorũ ſumens/retenebat ad ppria & ab hominibus abſtinebat. Metuẽtes ne eũ diuulgaret ad regẽ patrẽ tñ ei præcedo munus mittebat. Cũ uero regeret rex quos uafſaſſet/prædãq; tuliffet/dicẽdo eos qui ad auſtũ iudeos cõuerſabant & in cãpeſtribus habitabat ſe eſſe depopulatũ ſatiſfecit regi/ſperabat enĩ q̄ dauid odio haberet propriam gentem/& ſeruus eius foret donec apud eum conſiſſeret.

Quemadmodũ caſtrametantibus Palæſtiniſ/iterum Hebræi bello deuicti ſunt/& rex eorũ Saul pugnando mortuus eſt una cũ filiis. Capi. XIII.

Edem tempore Palæſtiniſ circa iſrahelitas pugnare uolentibus/& mittẽtib; ad omnes amicos ut eis addeſſent in bello in ſela/ubi congregati erãt exituri ſuper Hebræos. Achis rex Geth/dauid rogauit ut cum ſuis armatis ei ſolatiũ contra hebræos præberet. Illo uero gratiſſime promittente & dicente inueniſſe ſe tempus in quo ei beneficiis reſponderet & ſuſceptionis munus exoluere/promiſit rex cuſtodem ſui corporis poſt uictoriã & belli certamen eũ ſe eſſe facturũ honoris & fidei promiſſione uolens uoluntatẽ eius augere. Saul itaq; rex Hebræorũ omnes diuinos & uentriſloquos & omne huiuſmodi artẽ de ſua expulerat regione abſq; propheta. Audiens autem Palæſtiniſ iam eſſe præſentes & iuxta ſuam ciuitatẽ in cãpo poſitã/caſtra fixiſſe ad eos cũ omni exercitu ſuo profectus eſt. Cũq; ueniſſet ante monte quẽdã Gelboe & uidiffet deſerto hoſtiũ multitudinẽ/timore fortuito cõturbatuſ eſt dum eſſet eorũ exercitus potior & melior deũq; cõſuluit per prophetas ut ei de prælio & eius fine prædiceret. Deo autẽ non reſpondente ſaul magis expauit & animo cõtruit. malũ ſibi aperte imminere proſpiciens/cum utiq; deum arbitraret præſentem ſibi non eſſe/iuſſit ſibi quaeri mulierem uentriſloquam habentem ſpiritum & uocantem animas defunctorũ/ut ualeret agnoſcere. ſi in rebus imminentibus præualeret. Genus enim uentriſloquorum euocando mortuorũ animas. per eas ſolet poſcentibus futura prædicere. Cũq; fuiſſet a quodam famulo ei nunciatum eſſe huiuſmodi mulierem in ciuitate Endor/latenter omnẽ exercitum relinquens/exiit uelut regali ſumens duos famulos quos nouerat fideliffimos uenit in Endor ad mulierem/rogauitq; eam ut diuinaret/& animam ſuſcicaret citius ipſe dixiſſet. Muliere uero repugnãte atq; dicente non ſe poſſe regem ſpernere/qui genus hoc diuinantium expulſiſſet/ſed nec illum bene facere/qui dum nihil per eam fuiſſet leſus/ei pararet inſidias/ut prohibita facientem pene contradere iurauit/ne cuiquam eius diuinationem proderet/nec periculum fore. Cũq; iureiurando ſatiſfeciffet non eam debere metuere/ſi ei animam Samuel euocaret/illa neſciens quis eſſet Samuel/eam ex inferno euocabat. Cũq; apparuiſſet uidens mulier uirum ſanctum deo decibilem/cõturbara eſt/& tunc eius faciem obſtupeſcens/nonne tu eſt inquit rex ſaul. Hoc enim ei Samuel indi-cauerat. Quo conſistente & perturbatorem eius quærente/ait uidiſſe ſe uirum ſimilem forma deo/eorũ iubente imaginẽ eius formã & ſtatum eius quem uiderat explanare/ſignificauit ſe ſenẽ iã glorioſum/& ſacerdotali pallio uidiſſe circumamictũ. Ex quibus cognouit rex hunc Samuel eſſe/& proci-dens in terram ſalutauit & adorauit. Anima uero Samuel inquirete cur eam commouiſſet/Samuel ingemiſcebat neceſſitatem incumbere/& hoſtes ſibi grauiter imminere & eſſe. in haſitatione rerum præſentium conſtitutum adeo utiq; derelictũ & neq; reſponſum pmereri/ neq; per prophetas/ neq; per ſomnia & ppter ea inquit ad te qui mihi ſemp pius extiſti cõfugi. Samuel autẽ uidẽs eũ ſiniſtra iã pximã/ait. Supplue a me aliquid uis cognoſcere. cũ a deo ſiſ derelictus. Sed regnũ quẽ tu ad dauid tranſſeret/ quod in hoc bello ſcias eſſe uetũq; te uero tuũq; principatũ cũ uita eſſe ſiniẽdũ/ quod inobediẽs fueris deo in Amalechitarũ bello/& eius nequaquã madata ſeruaueris/ ſicut uiuẽs tibi met ppherauit. Igit̄ ſcito te ſubdẽdũ/& populũ inimicũ/& te cũ filiis tuis die crãſtina in bello cadẽtes/ me cũ eſſe maſuros. Hæc audiẽs ſaul triſtitia faciẽte loquẽdi amiſiſt officiũ/& pſtratuſ eſt in terra/ ppter dolorem qui ei fuerat indicatuſ potius q̄ propter abſtinẽtiã. **Quia enim precedẽti die aut nocte cã-**

bum nõ

bum non ſuſceperat facile non ualebat exurgere/ uix tamẽ recipientẽ ſpiritum cogit mulier uguſtaret/hoc munus petens ſibi met repenſari pro diuinatione/ quam ſui periculo ei præparabat/ cũ ei propter timorem ipſius non licuiſſet. **Quæ licet ignorafſet qui fuerit tamen ei præualuit ut concederet pro quibus rogauit appoſitum cibum ſumere/ quatenus receperit uirtute/ ad caſtra propria remearet. Cũq; ille reſuraret/ & nimis aduſtaretur in anguſtia conſtitutus compulſi & perſuaſi ei/ & habens unum uitulum manſerum a ſe domi nutritũ/ in quo ſolo requieſcebat occiſo & carnis præparatis ei/ ut comederet/ eiuſq; ſeruis appoſuit. Quo factõ ſaul noctãter ad ſua caſtra reuerſus eſt. Iuſtum eſt autem laudare mulieris largitatẽ/ quia licet eius ars a rege fuiſſet exerceri prohibita/ tamẽ ueniſſent in domum eius quos nunq; uiderat prius non habuit mali memoriã uituperando eũ qui eius prohibuerat diſciplinã/ nec auerſata eſt peregrinũ/ & cuius conſuetudinẽ nequaquam habuerat/ ſed condoluĩt & conſolata eſt/ dum eũ cognouiſſet regẽ/ & circa quem potuerat animo in grata conſiſtere/ eum potius ut comederet inuitabat/ & q̄ ei ſolummodo in paupertate fuerat/ hoc libenter largiretq; conferebat/ non aliquam retributionẽ eius expectans/ non munus aliquod accipians/ quippe quem proxime moriturũ agnouerat/ cum plarũq; natura ſit hominum boni aliquid aut repenſari beneficiũ exhibere/ aut a quibus aliquid ſe credunt accipere/ his mutare. Bonũ eſt ergo illam imitari mulierẽ/ & bene facere cunctis egentibus/ & nihil arbitrari melius eſſe/ nec amplius aliquid generi humano competere potius quam hoc ut deum propiciũ/ & boni largitorẽ ſemper habeamus. Igit̄ de illa muliere dixiſſe ſufficiat. Sermonẽ uero nunc faciamus ciuitatibus & populis & gentibus profuturũ/ & bonis omnibus congruũ/ ex quo prouocent uniuerſi ſectari uirtutem & eterna decus appetere gloriã/ ſed & qui ſapientibus & regibus gentium & principibus populorũ multũ deſideriũ/ & ſtudiũ rerum bonarũ adiciat/ & pro ſalute patriã ad pericula mortis libenter adducat/ & cuncta quæ uidentur grauiã doceat eſſet contemnẽda/ Habeo rei huius auctorem Saul hebræorũ regem. Hic. n. licet futura iam noſſet/ & mortem ſibi imminere ppheta prædicere cognouerat/ non fugit/ nec amore uitæ ſuum exercitũ pdidit inimicis/ nec regiã cõtumeliã intulit dignitati/ ſed potius cũ omni ſua domo ſemetipſum tradẽs ſimul & filiis/ optimũ iudicauit cũ eis magis cadere pro tubicũtis pugnãdo/ & filios una petire/ licet boni & fuiſſent/ quã eos in incerto relinqueret/ quaſi regni ſucceſſionẽ & generis habituros. Is ergo & iuſtus & caſtus & fortiſſimus ſolus mihi eſſe uidet/ & ſiquis fuiſſet talis/ aut fuerit cunctorũ teſtimonio uirtutis adoptione digniſſimus. Nam eos qui ſub ſpe uictoriã pſificunt ad bellũ/ & incolumes ſe redire cõfidunt. quãuis geſſerint clarũ nõ uident benefacere q̄ eos fortes uoluerint appellare/ quod de talibus in hitoriis/ & aliis cõſcriptio nibus inuẽt/ quãuis & illi ſint approbãti magnanimes aut & grãdia præſumẽtes/ & regẽ terribiliũ cõreptores/ ſoli dicẽdi ſunt oẽs qui ſaul imitant. Illi nãq; qui neſciẽtes quod in bello futũq; eſt nequaquã animo deſiciũt/ ſed in certũ ſemetipſos emittunt/ licet aliquid grãdiã faciãt nõ tñ ualde mirãdi ſunt. Cũ uero utile nihil uenturũ animo cogitat/ ſed iã mors futura præſcit/ & ſolummo hoc paſſurũ dimittit aliquid/ & neq; terrenũ/ neq; pro mortis periculo obſtupeſcunt huiuſmodi uiros pfecte fortitudinis eſſe decerno. Hoc igit̄ fecit ſaul oſtendẽs q̄ cunctos deſiderãtes gloriã palmã habẽre/ poſt mortẽ taliã cõuenit adimplere/ & maxime reges quos ppter cumulũ pncipatus nõ ſolũ malos nõ licet eſſe circa ſubiectos/ ſed neq; medioeriter eſſe bonos. Plurima quidẽ de ſaul magnanimitate potui dicere. maxima mihi hoc argumẽto præbente mãm/ ſed ne diu eius laudibus uidear inherere/ denuo ad ea reuertor/ unde egreſſus eſſe agnoſcor. Palæſtiniſ igitur caſtra ſicut prædiximus metãtib; & per ſingulas generationes & tribus & ſatrapas exercitũ diſponentibus ibat cũ ſuo exercitu rex Achis/ & poſt eum dauid cum ſexcentis armatis ſequebatur. Et cum duces Palæſtinorum uiderent inter eos hebræos/ qui cũ dauid in auxiliũ regis uenerant percontabant a rege/ qui nã eſſet. Qui dixit dauid eſſe q̄ fugerat ſaul dominũ ſuum/ quẽ ad ſe uenientem ipſe ſuſceperat/ & nunc uelle ſibi eum beneficia rependere/ & ſaul interficere/ propterea in ſolatio ipſius adueniſſet. Quo dictõ culpatus eſt a duobus Palæſtinorũ/ eo q̄ uirum inimicũ ad ſolatiũ adduxerit/ eumq; redire ſuadebat/ ne forte latenter mali aliquid circa eos efficeret/ habendo tempus & cauſam/ per quã ſuũ dominũ placare poſſet/ ſed ſi uellet ei proſpicere/ remitteret eũ cũ ſuis ad locũ quem dederat illi p̄ſus. Adiciẽbant autẽ. Nonne hic eſt dauid/ de quo cantãbat uirgines hebræorũ quia multa milia pemiffet. Et cũ audiſſet rex Geth utiliter dictã cognofcens uocauit dauid/ & ait. Ego quidẽ cũ ſim teſtis ſtudiũ tui circa me atq; deuotionis ppter ea te ad ſolatiũ meũ adduxi/ pncipibus at nõ places. Sed factõ die perge ad locũ quẽ dedi tibi/ & ibi meã cuſtodĩ puincia/ ne uis hoſtiũ ad eã accedat/ es. n. animo meo pars magna ſolatiũ. dauid itaq; iubente rege Geth/ uenit. Sicelech. Eo tempore quo fuerat egreſſus ad ſolatiũ Palæſtinorum gens Amalechitarum ingrediens. Sicelech fortiſſime cepit eam/ qua incenſa/ multaq; præda ex ea & aliis Palæſtinorum regionibus ſumpta diſceſſerat. Inueniens ergo dauid uafſatã omnem puincia/ & omnia fuiſſe direpta/ & duas uxores ſuas/ & eos qui cum eis erant una cum filiis in captiuitatẽ ductas/ cõtinuo ueſtem ſciẽdens/ flens & gemens cum lotiis & amicis/ ad hoc uſq; perue-**

nit ut et dolentibus captiuitate uxore ac filios lachrymarum nimia eorum fletu deficerent. Sed & ipse periculum passus est in ut a sociis dolentibus captiuitate uxore ac filiorum pene lapidaretur. ipsum enim solum rei principem ipsum unumquodque malorum dicebat auctorem. Igitur sternebatur & mentem suam ad deum conuertens rogauit. Abithar pontifex ut indutus ueste sacerdotali consuleret deum & propheteret si persequens Amalechitas comprehenderet eos & liberaret uxores ac filios & ulcisceretur in hostibus. Sacerdote uero iubente ut eos persequeretur confurgens armatus persecutus est hostes. Cuius uenisset ad torrentem Bosor inuenit uirum errantem Aegypti genere Aethiopem & fame defectum qui tribus diebus in deserto sine cibo permanens primum cibo potaque eum confortans & refici faciens inquirerebat cuius esset aut unde. Tunc ille quidem se genere significauit Aegyptum & propter infirmitatem a suo domino derelictum eo quod non ualere sequi pariter esse indicauit. **Ex eis qui incedissent & diripiissent Iudaeam iaculis & Sicelech.** Hunc ergo David habens ducem super Amalechitas apprehendit eos in terra iacentes & alios quosdam ebrios & uino sulatos & de re acta & de captiuitate uxore ac filiorum gaudentibus & fruuentibus deosque suos laudantibus repente intriuit super eos & letitia qua gaudebant frustrauit. Nudi. n. & nihil huiusmodi suspicantes sed ad potum & ad epulum conuersi. oes remissiores erant. Et alii quidem eorum mensis adhuc appositis appropinquauit si sup eas extincti sunt & sanguis eorum cibo permixtus est alios uero inuicem se ad pocula inuitates occidit multos et in sopore conuersos extinxit quicunque uero occurrere & armis inuolui & ex aduerso consistere potuerunt hi et facilius quam illi qui iacebant nudi perempti sunt. Quos ab hora prima interficientes usque ad uesperam permanens ita ut Amalechitarum non remaneret amplius quam quadringenti qui tamen in camelis eurracibus ascendentes uix euadere potuerunt. Eripuit ergo David alia omnia quae tulerunt hostes sed et uxores suas & sociorum. Cuius reuertentes uenissent ad locum ubi ducetos quos non potuerit sequi reliquerat ad castra custodienda & illi quidem quadringenti parte praedae eos accipere non censebat qui secum non fuerant cum uisq; deberet sufficere si uxores cum filiis aliaque suppellectile mererent suscipere seque meliores & digniores quippe qui labore sustinissent hostesque peremissent praedam direpta. David autem malignam hanc & iniustam dixit esse suam cum essent digni deo praebent ut & ulciscerent in hostibus & omnem praedam cum his qui una ad persequendum egressi fuerant ex equo diuiderent quod ad diuersorum custodiam remansissent & ex illo lex ista permansit ut tantum acciperent qui custodiunt castra quantum illi qui pugnant. Veniens autem David in Sicelech omnibus in Iudaea amicis & necessariis parte praedae direxit. Et uastatio quidem Sicelech & Amalechitarum huiusmodi fuit in teritis. Palaestinis igitur dimicantibus & pugna graui commissa Palaestini quidem ulciscuntur & multos suorum hostium peremerunt. Saul autem rex israel itaque & eius filii fortiter decertantes & utentes omni fiducia tunc gloria eorum in bona morte & in hostium dimicatione consisteret nihilque hoc preciosius esse iudicantes oium inimicorum cohorte contra se conuertentes undique circumdati proter sunt extincti multos tamen Palaestinos forti dimicatione peremerunt. Erant uero saul & Ionathas & Amminadab & Melchis. His ergo cadentibus hebraeorum populus conuersus est in fugam & turpitudinem & confusio facta est ex interitu saul & de grauissimis hostibus undique super eos ingruentibus. Saul autem hoc modo pemptus est. Dum est hostium multitudine constipatus. Palaestinis crebro super eum iacula dirigentibus oibus pene prostratis paucis exinde fugientibus ipse clarissime decertatus est. qui uulnera in se multa se gerens ita ut nequaquam posset tolerare. nec ferre plagas semetipsum quod perimere erat inualidus iussit autem armigero ut eum gladio educto perimeret ut nequaquam uiuui eum comprehenderent hostes. Armigero non praesumendi dominum suum occidere ipsum gladium suum educens & in terra conficiens irruit in mucronem & cum nequiter sibi uim ultimae mortis inferre nec ferrum eius membra transfret conuersus & uidens quendam uenem requisit quis esset. Quem cum cognouisset Amalechitarum rogauit ut educto gladio eum morte qua uellet occideret. Quod cum fecisset sublato auro ex eius brachiis & corona regali fugit. Videns autem armiger eius saul extinctum occidit & semetipsum nullusque de custodibus corporis est relictus sed eos occiderunt in monte qui dicitur Gelboe. Audientes autem hebraei qui habitabant in egypto trans iordanem & qui in caespitibus ciuitates habebant quod saul occidisset & eius filii & omnis cum eo pisset exercitus relinquentes proprias ciuitates ad loca occultissima fugerunt. Palaestini inuenientes urbes derelictas atque desertas habitauerunt in eis. Cuius uenissent hostes exuere inuenerunt corpus saul & filios eius. Quos expoliates eorum capita trauerunt & in omnem provinciam puulgarunt hostes suos occidisse. Quos arma quod consecrata sunt in Astaroth templo corpora uero suspenderunt super muros ciuitatis Bethsan quae nunc Sycopolis appellatur. Cum ergo audisset habitatores ciuitatis uelae Galaad die tertio quod trucasent saul mortuum & eius filios Palaestini crudele iudicatis eis sepeluit despiciens egressi uiri fortissimi & presumptiose seipsum cum ipsa ciuitate & corpibus & aialibus uiros habuerunt ualde robustos tota nocte iter agentes uenerunt ad ciuitatem Bethsan & accedentes ad muros hostium & deponentes corpus saul & filios eius detulerunt in labe hostibus propter fortitudinem eorum nequaquam phibere ualentes aut praesumendi. Viri autem labe cum oio populo fletus sepelierunt corpora eorum in optio loco puicem quae Se

getem

gete appellatur & ieiunium septem dierum cum mulieribus & infantibus super eos celebrauerunt tonderes pectora ac lugentes regem & filios eius & exercitum domini nec cibum desiderantes gustare uel potum. Huc itaque sine saul & prophetate Samuel habuit quia obediens deo non fuit propter mandata quae contra Amalechitas acceperat & quod Abimelech sacerdotis generationem uenit & ipsam Abimelech & sacerdotum una permitit urbem. Regnauit ergo saul Samuel quidem uiuente annis decem & octo moriente autem Samuel alios duos qui huiusmodi habita conuersatione defunctus est.

Incipit liber septimus.

Quo David quod super unam tribum in ebron ciuitate regnauit & super aliam multitudinem filius saul. Cap. I.

Reditum itaque plium gestum est die qua David uictis Amalechitis reuersus est in Sicelech. Et cum ibi duos habitaret dies tertia die uenit quidam liberatus a pugna quae contra palaestinos fuerat gesta & qui saul interemerat scissa ueste & asperso capite cinere. Qui dum adorasset David iterogatus unde tali modo uenerit ait ab Irahelitarum pugna quibus infelice terminum puenisse dicebat & multa quidem hebraeorum milia fuisse necata & regem proter eorum saul cum filiis intereptum significabatque uidisse se & hebraeorum fugam & fugienti quoque regi fuisse praenotatum quod et ne comprehederet ab hostibus ipse serogatus ab eo iugulasse fatebatur quia dum gladio pro incubuisset pro uulnere magnitudine non ualebat seipsum occidere. Cum haec dixisset signa mortis eius ostendit aurum brachiorum regis & corona quae cum expoliasset mortuum saul ei detulerat. David itaque cum iam non discederet sed aperta signa mortis eius inspiceret uestem quidem repete dirupit desilens autem & lugens cum suis tota die in fletu & lamentatione praerexit cui maior tristitia nata est pro morte ionathae qui fidelissimus amicus fuerat & ei causa salutis extiterat. Tantam sui uirtute David circa deuotionem saul ostendit ut non solum sine eius luotuo fatis habuerit licet saepius pro eum mortis picula passus sit sed et punire eius interfectorem. Nam cum dixisset ei quia ipse sui accusator erat qui regem occiderat & eum cognouisset quia de genere Amalechitarum esset repete eum praecipit interimi. Coscriptit autem epitaphium sicut fieri a solet in sepulchris quod lamentationes contineret & laudes saul & ionathae quod est usque ad meum permansit tempus. Cum uero hoc modo regi exhibuisset placitum eius finito luctu per prophetam consoluuit deum quae ei ciuitatem daret ad habitatum de tribu Iuda. Cuius dixisset datus se ei Ebron derelicta Sicelech uenit ad eam deductus duabus uxoribus suis & quae erat cum eo cunctis armatis. Ad quae conueniens omnis populus illius tribus eum constituerunt regem. Qui cum audisset quod saul & eius filios sepelissent uiri labe habitatores Galaaditis misit ad eos laudans & approbans eorum opus & uirtute & agens gratias pro studio quod circa defunctos habuerant pariterque dicens quod tribus Iuda eum constituisset regem. Abner itaque princeps militiae saul filius autem Ner uir efficax & optimus ualde natura cum uidisset cecidisse regem & ionathan & duos alios filios eius ueniens ad castra filii saul qui relictus fuerat nomine Hifibosech abripiens regem super eos quae trans iordanem erat & totius populi pariter ordinauit praeter tribum Iuda statuitque regnum eius in terra quae secundum patriam quidem lingua uocatur Manaim secundum graecos dicitur castra. Abner ergo exinde promouit electum exercitum nimis ut congrederet cum tribu Iuda irascebat nam aduersus eos a quibus rex David fuerat ordinatus. Huic autem occurrit missus a David ioab filius Saruiae fororis eius de patre Saruatus hic n. erat contra Abner constitutus militiae princeps. Cum quo et fuerat & sui fratres abyfai & asahel & oes armati David. Itaque ueniens ad quendam fontem in ciuitate Gabaa acie constituit ad pugnam dum. Dicente uero abner ad eum uelle se probare quis eorum robustiore haberet exercitum conuenit inter utrosque ut duodecim uiros pugnaturos mitterent & praecedentes inter medias acies qui ex utraque parte ducti fuerant ad certamen electi eductisque gladiis uiri David & tenentes capita hostium eorum lumbo & latera suis gladiis perforarunt donec omnes quasi ex uno constituto perimerent. His autem cadentibus etiam reliquos direptos est exercitus & dimicatione fortissima procedente abner populus uictus est fugientisque ioab perfecti non cessabat praecipiens armatis ut post eorum uestigia festinarent & nequaquam occidendo deficerent. Cuius etiam fratres decertati sunt prostrati inter quos clarior praecipue fuit iunior asahel qui tantam gloriam habuit in pedum uelocitate ut non solum homines sed etiam equos ad currendi certamina superaret. Is igitur persequeretur principem abner recto gressu in neutram partem declinans. Cuius respexisset abner & considerasset impetum se sequentis & dixisset ut unius militis arma sumens ab eius persecutione quiesceret & rursus ille nequaquam a suo nomine uentis abstinere non monente illo denuo ut recederet nec coactus eum percuteret & ante eius fratres ulterius fiduciam non haberet uerba eius illo despiciente fugiens post tergum laeae coactus emisit eum repente mortali uulnere penetravit. Huius qui cum eo perquebantur abner cum uenissent ad locum ubi iacebat asahel mortuus circumstantes nequaquam praesecuti sunt hostes. Ioab autem & frater eius abyfai praeteruenientes uiderunt cadaver illius & maiorem iram fomitem contra abner habentes pro morte fratris magna sui uelocitate usque ad locum quendam nomine Gabaa persecuti sunt abner. Et cum sol occideret

G iii

ret/ascendēs in quēdā collē cū tribu Benjamin expectabat hostes simul & Abner. Qui dū clamaret & diceret ad loab nō eū oportere uiros cōtribulos tāto certamine filii exacutē/ sed ēi fratrē eius Afa hel deliquisse/ q̄ dū eū moneret ut a p̄secutione cessaret nec accēderet/ p̄pterea p̄cusus occubisset/ sapiēter faciēs loab/ & hanc uerba satisfaciē esse decernēs/ misit turba reuocauit exercitū & ab ue hemētē p̄secutione retinuit. Et loab qdē in illo loco moratus est. Abner autē tota nocte iter faciēs & trās iēs fluiū iordanē uenit ad castra ad Saul filiū Hifboseth. Altera uero die dimiserat loab corpora defunctorū sepeliuit uniuersos. Ceciderūt autē de exercitu qdē abner milites q̄si trecenti & sexaginta/ de dauid uero decē & nouē & afabel. Cui corp⁹ reportātes loab/ & aby/sai Bēi heleē & i monumē to paterno sepeliētes. ad Dauid regressi sunt in Ebron. Cœpit igit̄ ex illo tēpore bellū intestinū inter hebræos fieri/ & multo tēpore p̄māsit/ p̄ficiētib⁹ semp̄ eis q̄ cū dauid erāt/ & āpius ad bella crescē/ tibus/ filii uero saul exercitus pene quotidie defluxit. Quo tēpore nati sunt dauid filii numero sex/ ex totidē mulieribus. Quorū senior quidē qui de achinoe matre p̄genitus/ appellatus est amon/ secundus autē de uxore abigail nomine eliab/ tertius absalon q̄ natus est de Maacha filia Tholmai regis Gessurū quartū uero habuit de muliere agit quē uocauit adoniā/ q̄ntū habuit de Saphatia filii Habal. sextū uerā de Eglā natū denominauit. Cūq̄ intestina bella cōsisterēt/ & sapius ad opera belli cōtra se uenit/ ent utriusq̄ regis exercitus. Abner p̄nceps militiæ filii saul/ cū esset sapiens/ & ualde populū uidere/ tur habere deuotū egit ut oēs cū Hifboseth essent/ qui et cū eo magna deuotione cōstrēt/ multo tēpore p̄manserunt. Post hanc autē abner in quodā crimine cōprehēsus/ cuius hanc causa fuit/ q̄ cū saul cōcubina cōcuberet/ nomine Respha filia Haia culpatus est a rege. Vnde dolens & grauiter indignus/ q̄ nō iustā retributionē mereret/ ab eo pro quo rāta instātia laborās interminatus est regnū se trā naturū ad dauid/ & ostēsus/ q̄ nō sua fortitudine sapiētiāq̄ regnaret Hifboseth sup̄ eos qui erāt ultra iordanē/ sed illius potius operibus atq̄ fide. Tunc mittēs in Ebron petiit ut a dauid fidei iurādum acciperet/ & eū sociū & amicū haberet/ p̄mittēs se suasurū populū/ ut a saul filio recederet/ & ipm̄ re/ gē totius puincie cōstitueret. Dauid autē quā poscebat implēnit. Lætatus n. in his quā abner apud eū egisset p̄mū iutiū fœderis hoc petiit ut ei suā uxore reduceret/ quā magnis bellorū piculis cōperasset quippe pro qua sexcēta capita Palæstinorū saul obtulerat regi. Et uxore qdē eius Michol sublatam Falchi/ cui tūc erat copulata remisit abner ad Dauid. In qua re et Hifboseth cōoperator accessit/ scri/ p̄serat. n. & illi Dauid/ ut uxore iuste reciperet suam Cōuocatis itaq̄ senioribus plebis & tribūnis & millenariis uerba hanc abner retulit ad eos dicēs. Sæpius quidē paratos ut ab Hifboseth recederētis & p̄tingeretis ad Dauid/ ab hac uos ego uolūtate retinui/ nunc autē si uultis hanc implere/ p̄mitto/ sei/ ens q̄ deus per Samuelem prophetā Dauid promisit hæbreorū oīum regnū/ & p̄dixit q̄ Palæstinus ille uisitare/ & subiectos efficeret. Hæc audientes seniores & principes/ q̄ & abner p̄nceps militiæ/ uolūtate cum sua quā & p̄mitus habuerāt circa rerū effectus haberet/ unanimes consenserūt/ ut dauid/ se regno traderēt. Cūq̄ ad talia cōspirāsent/ cōuocauit abner tribū Benjamin/ oēs enim ex ea custo des corporis erāt Hifboseth/ q̄bus et ista locutus est. Cūq̄ nullū uideret sibi resistere/ sed magis ad oīa quā uellet ipsos paratos haberet/ sumēs ex eis. xx. uenit ad dauid ut promissam iurisdictionē religio/ nē sumaret/ fideliora. n. erūt q̄ p̄ nos ipsos gerimus quā quā p̄ alios/ p̄ nobis agunt/ ut hæc uerba quæ cū eo haberet/ p̄ncipibus diceret/ ut ad omnē tribū quæ ipse p̄ se gereret/ idicaret/ quē dū splendide sū cepisset/ & per multos dies opulētis & præciosis cōuiuīs refecisset/ petiit ut dimissus ab eo deduce/ ret ad eū populū quo præsentē atq̄ uidentē/ ei traderet/ p̄ncipatū. Cūq̄ dauid dimississet abner/ adhuc eo ad Ebron nō procul abeunte uenit loab qui erat p̄ eo militiæ p̄nceps/ & agnosceus quia uenit/ set ad regē abner & ante paululū dimissus esset fœderibus celebratis/ p̄ regno dauid/ metuens ne illū qdē in honore primi ordinis cōstitueret/ aut haberet regni p̄ncipē/ & cū in rebus aliis esset astutus/ & prouidus ille certis p̄iceret/ t̄pibus/ ipse uero decreueret/ & militiæ amitteret/ principatū/ uia p̄s/ simā & malignissimā cogitauit/ & p̄mū qdē tētatur/ ut ei detraheret apud regē monēs/ ut se custodi/ ret/ & p̄missiones nō respiceret/ abner/ hæc facere dicēs illū/ ut saul filio cōfirmaret/ iperitū/ & q̄ a sal latius atq̄ dolo uenisset ad eū/ & uellet spē & dispelationē regni eius agnoscere/ & sic ad p̄pria reme/ are. Cū uero his uerbis nō potuisset p̄suadere regi/ nec eū uideret/ exacui deteriorē ruinā rursus aggressus est. Et cū deliberrasset/ ut abner iteriret/ misit q̄ sequerentē eū/ & cōprehēsum ex dauid noīs p̄re/ ceptiōe reuocaret/ tanq̄ esset aliq̄ ei detecturus/ quæ ipso p̄sente uidebat/ oblitus. Abner autē duū hæc audisset/ a nunciis/ apprehenderāt. n. eū in quodā loco noīe Syra/ q̄ aberat ab Ebron stadiis q̄si uigin/ ti/ nihil metuens futuroz/ regressus est. Cui occurrēs loab an̄ portā & suscipiēs eū q̄s maxime deuo/ tus piter & amicis/ sape. n. fingit/ uere se esse bonos/ & malignæ suspitiōis extrancos/ q̄ aliq̄ inquit/ um tentare p̄sumūt/ segregauit/ qdem. eū ab aliis hoibus/ tāq̄ in secreto ei locuturus/ & in locū portæ/ desertiorē ductū/ cū esset ipse solus/ & aby/sai/ frater eius/ euaginato gladio eius latus effodit. Et abner/ qdem hoc mō loab dolo pemptus est/ p̄ morte qdem sicut ipse dicebat/ fratris. Afahel/ quē p̄sequen/ se se iteriret/ abner in pugna facta in Gabaon/ sed ut tūc ueritas habuit/ p̄ metu sui p̄ncipatus &

honoris

honoris quē habere putauerat eū apud regem. Ex his itaq̄ debet considerare quilibet quāta & qua lia præsumūt homines p̄pter auaritiæ zelū/ & p̄ncipatus affectū/ cū nulli hæc cedere uolūt. Nā cōtr piscētes hæc adipisci per multa mala ad ea p̄ueniūt. Quæ rursus metuēs amittere/ multo deteriori/ bus actionibus/ ut ea retineat/ replicant/ tanq̄ nō sit equalē malū adipisci uelle tantūmō magnitudinē prātis & dū assueuerit/ glibet eius bonis ut/ ea rursus amittere cū in retinēdo potius excellor/ sit erū/ na/ p̄pterea crudeliora molium/ & præ timore ne amittat/ quæ adepti sunt/ cōmitteret/ grauior præ sumunt. Sed de his quidē breuiter indicasse sufficiat. Porro Dauid audiens interitū abner/ animo qui dē grauiissime doluit/ & corā omnibus testificatus est/ redēs ad deū dextrā suā/ & clamās q̄ nō fuisset in abner interitū cōsentiens/ ne eius mādato aut consilio fuisset extinctus/ & maledicta posuit/ ualde grauiissima cōtra eū/ q̄ illū occiderat/ & domū eius uniuersam/ & eos q̄ hoc egerāt/ p̄ defuncto poenis eē fecit subiectos. Erat. n. sollicitus/ ne cōtra fidē & iusurādū ageret/ qdē exhibuerat abner. Præcepit autē deslere & lugere & lamētationes fieri sup̄ uirū/ & eius corpus solēmbus honorare obsequis/ cum & ipse uelēte disrupit ingemitiones/ & sacco uideret indutus. Hæc quidē facere p̄cepit p̄cedētes locu lū/ ipse autē lugēs & deslēs sequebat/ cū senioribus atq̄ p̄ceribus/ ostendēs deuotionē circa uiros/ & tristitia circa defunctos/ & q̄ nō eius cōsilio fuisset extinctus. Sepelierūt autē eū in Hebron/ uæ dicētes & cōscribēs lamētationes sup̄ eius sepulchrū/ ipse stās p̄mitus sup̄ monumētū fleuit/ & aliis hoc cele brare cōtradidit. Sic. n. mors abner afflixit/ ut neq̄ cibū cogentibus amicis/ summeret/ sed iuraret/ ni/ hil se gustaturū usq̄ ad solis occasum. Hoc itaq̄ factū deuotionē ei populi adiunxit. Nā amici Abner honorē collarū mortuo gratissime susceperunt/ & Dauid custodē fidei crediderūt/ & q̄ omni digni/ tate/ & rebus solēmbus eū tanq̄ parētē & amicū colere potuissent/ cui nō ut inimico cōtumeliā fecerat/ nec turpi eū/ aut neglectæ sepultura tradiderit. Oēs ergo pro optima & mitissima regis nā letabantē unoquoq̄ credere talē futurā regis in se p̄uidentiā/ qualē eū in abner morte uidebat. in his ergo ge/ stis Dauid præcipuā gloriā habere uidebat. Vñ factū est/ ut nullus suspicaret. Abner uoluntate eius occisum. Locutus ergo est ad populū. q̄ ipsi qdē tristitia nō fortuita/ p̄uenisset/ optimi uiri morte lau ciato nec parua detrimēta fore Hebræis/ illius uirtute p̄uatis/ & eos cōsiliis optimis & uirtute manu/ um cōtra hostiū fortitudinē descēdere potuissent. Sed deus inquit/ cui cura est rerū omniū/ nō huius sã guinē deserat indefensū. Ergo nouit q̄ loab & aby/sai/ fratru filius nihil fualco facere/ cū sint me ipso potiores/ sed uic eis reddat/ p̄ hmoi p̄sumptione diuinitas. Igitur hoc modo abner defunctus est.

Quia eo interfecto dolo amicorum omne regnum Dauid accepit.

Capi. II.

AVDIēs mortem eius Saul filius Hifboseth/ nō leuiter est afflictus/ cum fuisset cognato pri uatus/ & qui eius cām regnādī præbuerat/ multumq̄ cōdoluit/ & mortē. Abner uehemen ter ingēuit. Sed nec ipse multo tēpore super eū uixit. sed a filius R. emō/ idest bana & R. e/ chab passus insidias interēptus est. Isti. n. cū essent genere Beniamitæ/ in priori ordine con stituti cogitauerunt/ q̄ si perimerēt Hifboseth/ maxia dona a rege Dauid & p̄ncipatū militiæ/ aut ali ud quodā munus accipere mererent/ solumq̄ eū reperientes meridie dormiētē/ & neq̄ præsentē eē custodes/ neq̄ puellā quæ ianuas erat obseruare solita uigilātem/ sed & ipsam labore & opere confue to simul & astu in soporē fuisse conuersam/ ingressi domum in qua Saul filius dormiebat/ occiderūt eum/ eiusq̄ caput abscondentes tota die iter egerūt/ & uelut fugientes eos quos leserant/ & festinātes ad eum cui erant sua beneficia p̄bituri/ ac per eū adepturi securitatē/ uenerunt in Hebron ostendentesq̄ Dauid caput Hifboseth/ cōmēdabāt/ semetipsos quasi deuotos & interfectores inimici eius imperi. At ille nō sicut sperabat/ eoz/ scelere delectatus ait. O pessimi uiri & ultionē repēte suscepturi/ nesci/ tis q̄ ego interfectore/ saul p̄mi/ q̄ eius mihi coronā aureā deportaui/ licet ille rogatus hoc fecisset/ ne saul cōprehenderent hostes. An certe mutātū me/ & nequaq̄ esse huiusmodi credidistis/ sed quasi lætaret cū malignis hominibus/ & munus crederem pessimas actiones interfectoz/ p̄prii domini & necantiū in suo lectulo uiri iustū qui nihil operatus est mali/ & uos ipsos multa p̄uidentiā & honore glorificauit. Quapropter illi quidem nunc debetis p̄cenas/ a me expicientes digna supplicia/ quā pu/ castis me libenter mortē illius habiturū. Nō. n. aliter gloriā meā fœdare potuistis/ quā ut/ me talia uel le crederetis. Cūq̄ dixisset hæc/ omni eos tormēto puniri iussit/ caput uero Hifboseth in tumulo Ab/ ner honore maxio sepeliuit. His igit̄ finitis/ uenerūt oēs maiores natu hebræoz/ ad Dauid in hebrō/ & millenarii & duces eorū/ tradiderūtq̄ semetipsos/ deuotionem quā circa eū adhuc uiuente saul ha buerant recordantes/ pariter & honorē quem ei cū esset millenarius præbuisset/ necnō & quomō/ do per samuelem p̄phetā a deo rex fuerat ordinatus/ & quō Hebræoz/ prouinciam eius dimicatioē contra Palæstinens habitā/ deus liberari concesserit. Ille uero hunc fauorem gratiā suscipiens/ rogauit ut in hac uoluntate persisterent/ nec eos huius rei causa p̄oeniret. His ergo conuiuīs opulentissime saginatis/ misit ut oēm populū undiq̄/ conuocaret. Et cōgregati sunt ex tribu quidē luda/ quasi sex milia octingenti ferentes arma/ & scuta/ & lanceas/ isti namq̄ Saul filio ministrabant/ quibus præter missis/ tribus luda regem fecit Dauid/ ex tribu autem Symeon/ septē milia/ centū/ ex tribu Leui/ qua

G iiii

tuor milia septingenti hntes pnceps iuda/ cu qbus erat pnceps sacerdotu Sadoch/ cu uigiti & duobus cognatis & ducibus/ de tribu aut Benjamin/ armati quatuor milia/ haec. n. tribus adhuc sustinebat/ cre/ des quemq de saul genere regnatus/ de tribu at Effie uiginti milia & octingenti/ potetissimi/ & sumo robore pcelleres/ de dimidia uero tribu Manasse/ sedee & octo milia de tribu at Isachar duceti qde pnosceles futara/ armati uero uigiti milia/ de tribu aut. Zabulo armati electi/ qnqgita milia/ haec. n. tribus sola ad dauid tota coeuenit/ isti sigde eade arma habuerat q & tribus Gad/ ex tribu aut Nepra/ lim/ uiri isignes & pnceps mille armis uretes/ scuto simul & lacea/ quos sequebat tribus sua/ qua nue ro compedi no poterat/ ex tribu aut da/ electi uigiti septem milia sexceti/ ex tribu Asser/ qdragita mi/ lia/ ex duabus aut tribubus & media Manasse/ q tras iordanem habitabat/ armati scuto/ & lanceis/ & cassibus/ & loriceis/ & gladiis/ cetu uigiti milia/ sed & reliqua tribus gladiis utebatur. Haec itaque mu/ titudo cōgregata est ad dauid in Hebron/ cu multo apparatu panis & uini/ & omniu q ad cibum per tinere noscunt/ & uno decreto dauid confirmauere iperiu. Cūq; tribus diebus festiuitatem populus celebrasset/ & in Hebron epulas habuisset/ exurgens exiit dauid cu omnibus uenit in Hierosolyma.

Quo obsidens Hierosolyma dauid/ & capiens ciuitate/ expulit qde ex ea Chanaanos/ & iudae os in ea constituit/ & de amicitia facta iter ipsum/ & Hirā Tyri regem. Capi. III.

Ebusais aut habitatus ciuitate/ qui erat ex genere Chananaeor/ & claudentibus ei por/ tas/ cecos aspectu/ & claudos/ omnesq leprosos/ ad derisionem regis constitutibus/ p mu rum & dicentibus/ q phiberent eu ceci ingredi ciuitate/ qua agebat despicientes eu/ pxi/ ma munitione muroz/ iratus rex. Hierosolyma obsidere cepit/ & multo studio & labo/ re conari/ ut ea caperet/ qtenus in ipso pncipatus initio sua fortitudine demonstraret. Interminatus ita/ q & ipsius & aliis siqui forte haberent aduersus eu resistedi conamē/ inferiorē ciuitatē magna uirtu/ te cepit. Cūq; adhuc arcē obtinerē nō posset/ cepit honores & munera pmittere rex/ pnis ad opus bellicū cōmitones/ puocare/ ut q cūq; per subiectos colles in arcē cōscenderet/ eaq; caperet/ pncipa/ tū militiā totius populi possideret. Cūq; itaq; cōscendere festinatibus/ & nullo labore/ p muneris pmissi retributione tardatibus. Saruā filius loab puenit uniuersos/ & ascendens in cacumine/ elama/ uit ad regē exigēs militiā pncipatū. Expulsis itaq; rex de summa arcē/ lebusais/ & redificās/ ciuitatē eā Hierosolymā nūcupauit/ & oī tēpore in ea sui habitauit iperiu. Tēpus aut quo sup tribū iuda habuit pncipatum in Hebron fuerant anni septem/ & menses sex. Cūq; regnū suū cōstituit/ Hierosoly/ mis/ rebus potius clarioribus utebatur/ deo semper ei meliora prouidente/ & gloriā eius latius ampli ante. Inter haec aut misit ad eū Hirā rex Tyri/ & amicitias cū eo societateq; firmavit/ misitq; ei ēt do/ na/ idest ligna cedrina/ & artifices uiros/ fabros lignarios/ & istructores/ q regiā domū in Hierosoly/ mis cōstruxerūt. Dauid aut superior muniēs ciuitatē/ eiq; copulās arcē/ unū undiq; corpus effecit/ & cūcta muro circūdedit/ super opus aut muroz/ cōstituit esse loab. Primus itaq; dauid lebusais expul/ sis/ hāc ciuitatē Hierosolymā nūcupauit. Nam sub Abraā nostro pente Solima uocabat. Quo da ue/ ro dicunt/ & q homerus poeta. Hierosolymā nūcupauit. Hieron. n. hebraea lingua munitio est. Fuit aut hāc extrāea ab hebrais omne tps/ ab illo quo Iesus pnceps israhelitar/ cōtra chananaeos pugna/ nit eisq; deuictis/ terras eoz/ diuisit/ hebrais/ praeter Hierosolymā/ unde nō poterūt israhelite expel/ lere chananaeos/ usq; dū eos dauid obsidisset. Anoz/ quingentorum/ quindecim. Faciam memoriā euz/ isdam nomine/ Oni/ uiri quidem inter lebusaos ualde locupletis/ qui tamen in possessione Hieroso/ lymoz/ non fuerit interfectus a dauid/ propter fauorem/ quem habuerat apud hebraeos/ & quoddam beneficij uel studij quod etiā circa ipsum regem ostendisse uidebat/ quae tamen post paululu opoz/ tūis declarabo. Accepit autem dauid extra eas quas habuit/ alias uxores/ & cōcubinas/ & filios ge/ nuit numero nouem/ quos etiā nominauit. Amnam. Elluneban. Nathan. Salomonem. Iebar. Helieba/ Falna. Inna Fininhas. Hellsifali/ necnon & filiam Thamar/ quoz/ nouem quidem ex generosis foemina/ nis erat nati/ duo uero quos ultimos noiaimus/ de cōcubinis. Porro Thamar cōsāguinea fuit Absalō.

Quod secundo pugnatē cōtra se Palaestinos in Hierosolymis uicit/ & de arca dei de carithia rim in Hierosolymam deducta. Capi. IIII.

Ognoscentes itaq; palaestini regem dauid factum ab hebrais uenerunt/ super eum in hierosolymam/ & apprehēdētes cōuallem que uocat/ Gigantā/ est ei locus nō pculab urbe/ illic castra posuerunt. Rex autē iudaeoz/ Quo nihil abique propheta deiq; iusti/ one faciebat/ uolens eius uolūtatem agnoscere/ & uelut ad stipulatorem/ eū habere/ pra/ cepit principi sacerdotū/ ut quid deo placeret/ & qualis terminus/ sorte in hoc bello cō/ sulto praediceret. Quo pphetante uictoriā/ cōtra Palaestinos eduxit exercitū/ & habita pugna cōgressionē/ ipse post tergū irruens sup hostes/ alios robore magna uirtutis occidit/ alios effu/ gauit. Nemo tamē credat/ modicū uenisse Palaestinarum exercitum/ super hebraeos/ eo q; hostes fue/ rint sic facillime superati/ & aut nihil/ aut non forte dignum aliquid memoria fecerint/ sed cuncti sciat omnem Syriam/ & uniuersam phoenicem/ & super hāc alias multas/ & pugnaes gentes fuisse/ cum eis

cum eis hac dimicatione communes. Cuius rei hoc maximum erit indicium/ quia cum saepius iam Palaestini deuicti fuissent/ & de suo exercitu multa milia pdidissent/ sine dubio cū maiori ueniebant uirtute/ sup hebraeos. Deniq; & hoc filio uicti/ denuo cū triplici manu/ sup dauid uenerunt/ & in co/ loco castra posuerunt. Quo facto/ rursu israhelitarū Rex consuluit deū/ de filii huius euentu/ pphē/ tautq; sacerdos/ ut in silua q uocatur/ Planctus/ retineret exercitū/ erant aut non procul ab hostibus/ & nec primitus se moueret/ nec inciperet dimicare/ donec arbores uento flante mouerentur. Cum uero silua concussa fuisset/ & tps quod ei pdixerat deus aduenisset/ in nullo moratus/ egressus est/ qsi iam ad pparatū certamq; uictoriā. Cuius impetū non potuit multitudine hostiū sustinere/ sed mox ad primā cōgressionē in fugā conuersos/ passim psequendo/ prostrauit. quos etiā psecutus est/ usq; ad ciuitatē Gazathenā/ quae eoz/ terminat regionē. Diripuit aut eoz/ castra/ in quibus & multas diui/ tias cōperit/ & deos eoz/ simul exterminauit. Hoc igit/ bello hmōi qualitate finito/ placuit dauid ha/ bito cōcilio cū senioribus/ & principibus/ & Millenariis/ ut ex omni puincia/ & ex omnibus tribu/ bus/ eūcta iuuentutē ad se faceret/ euocari/ deinde sacerdotes atq; leuitas/ & euntes i Carithiarim/ ar/ eā dei exinde in Hierosolymā deducerent/ & culturā ei debitā exhiberent/ sacrificijs/ & honoribus/ q bus mos est placari diuinitate/ quod si regnāte adhuc Saul egissent/ nihil mali poterāt sustinere. Igi/ tur/ oī populo cōgregato/ sicuti tractauerant/ uenit ēt Rex ad arcā. Quā portantes de domo Am/ minadab sacerdotes/ & iponētes sup uehiculū nouū/ eā ducere fratres suos/ ac filios/ cū bobus pmise/ runt. Rex aut pcedebat arcā/ & cū eo populus uniuersus/ hymnū dicentes/ deo/ & totius puinciae/ mo/ dulatione cantantes/ cū uario sono pussionū/ & diuersa saltationis igeno/ necnō & psalmis/ & tubis/ simul/ & cymbalis/ arcā deducētes in Hierosolymā. Et cū uenissent/ ad quēdā locū/ q uocat/ area/ Che/ don/ accedens ad arcā/ oza/ ita dei repente pculsus ē. Nā cū boues declinassent/ arcam extendens/ ille/ manū suā/ & uolens eā retinere/ cū sacerdos nō esset/ quo eā attingere psumpsit/ extinctus ē. Et rex q/ dē/ & populus uniuersus/ in morte eius affligebant. Locus aut in quo defunctus ē/ Oza/ concisio/ hā/ tēnus appellat. Metuens aut dauid/ & cogitans/ ne forte hoc pateret/ ipse/ si apud se/ fusciper/ arcā in/ ciuitate/ qd Oza prulerat/ q eo q solūmo manū ad eā/ pterderat/ ita uidebat/ extinctus/ arcā qdē nō/ fusciper/ ad semetipm in ciuitate/ sed pcepit/ ut in agro uiri cuiusdā/ noie/ Obidā/ gne/ Leuitae/ reconde/ ret/ q tribus mēsis/ ibi/ māsit/ domūq; Obidā/ nimis aplificauit/ cui deus p eā bona multa/ cōcessit. Audiens aut rex/ quo hāc puicissit/ Obidā/ & ex pori pauprate/ & humilitate/ opulētie/ magna/ ubertate/ polleret/ ita ut zelū circa eū oēs inspicientes/ hērent/ securus qā/ nihil pateret/ mali/ arcā ad/ suā regale urbē reportauit. Quā sacerdotes/ qdē/ deferebant/ septē uero chori/ quos rex/ constituerat/ pcedebant. Ipse at/ ludebat in cythara/ atq; plaudebat/ ita ut ēt uxor eius Michol/ Saul filia/ pmi regis/ uidens eū/ faceret talia/ derideret. Deferentes aut arcā/ posuerūt in tabernaculo/ qd ē dauid cōstitue/ rat. Tūc/ imolauit hostias copiosas/ utq; pacificas/ & omnē populū ad conuiuia/ conuocauit/ ita ut/ & mulieribus/ & uiris/ & puulis/ distribuere/ collitidas panis/ & assaturā/ & ligantū fruxū/ & partē/ imola/ tionis. Cūq; populus hmōi epulas/ bnuisset/ dimisit eos/ ipse uero domū/ pprā uenit. Cui dū astitisset/ filia Saul Michol/ uxor eius/ p aliis quidē rebus/ orauit deū/ ut ei bona pberet/ q ipse/ pppitius/ conferre/ potuisset/ culpauit uero illū/ eo q tantus rex/ ludēdo/ saltationibus/ aī/ seruos/ & famulas/ fuisset/ turpi/ ter/ renudatus. Cui dauid respondit/ non se uereri/ facere/ q deo placerent/ qui utiq; eum/ pposuisset/ patri eius/ & ceteris/ & ludere/ saepius/ & saltare/ & nihil quod famulis eius/ uel ei/ turpe/ uideret/ atten/ dere. Haec itaq; Michol/ ex dauid/ quidē/ filios/ minime/ procreauit/ iūcta uero ei/ cui illā/ pater/ suus/ tra/ diderat/ dauid/ ab/ repta/ qnq; filios/ genuerat/ de quibus/ loco/ ppo/ declarabimus. Videns at/ rex/ poene/ quotidiē/ dei/ uoluntate/ sua/ negocia/ pmoueri/ delinquere/ se/ purauit/ si ipse/ quidē/ habitaret/ in domi/ bus/ cedrinis/ & excelis/ & optima/ constructione/ decoratis/ arcā/ uero/ dei/ in tabernaculo/ despiciere/ cōmorari. Ob quā rem/ uoluit/ tēplū/ edificare/ deo/ sicuti/ pdixerat/ Moyses. De quibus/ rebus/ cū/ locu/ tus/ fuisset/ Nathā/ propheta/ ad faciendū/ opus/ aggressus/ est/ tanq; deus/ ei/ in oibus/ cooperator/ existeret. Et cū haberet/ iā/ pparatā/ ad fabricā/ tēplū/ materia/ illa/ nocte/ deus/ Nathā/ propheta/ uisitauit/ in/ sōnis/ scipies/ ut/ dauid/ diceret/ quia/ uolūtate/ qdē/ eius/ & desiderij/ approbare/ eū/ nullus/ primitus/ cogitas/ set/ ei/ tēplū/ edificare/ & ipsi/ qdē/ habenti/ hmōi/ uoluntatem/ non/ concedi/ construere/ templum/ eo/ q multis/ preliis/ decertando/ esset/ hostiū/ sanguine/ maculatus/ post/ mortē/ uero/ eius/ longa/ feneclute/ su/ scipiendam/ faciendū/ templum/ Salomoni/ eius/ filio/ qui/ ei/ foret/ successurus/ in regno/ cuiq; se/ ita/ pro/ spicere/ sicut/ pater/ filio/ copromisit/ & regnū/ quidem/ filiorum/ se/ nepotibus/ seruaturū/ & traditurum/ ipsum/ uero/ si/ delinqueret/ languore/ terrae/ sterilitate/ puniendū. Haec/ ergo/ audies/ a propheta/ Dauid/ & latus/ effectus/ in eo/ q/ suis/ nepotibus/ regnum/ seruaturum/ fore/ cognosceret/ & q/ firmis/ iussibus/ eius/ domus/ clarior/ foret/ repente/ uenit/ ad arcam/ & prostratus/ in facie/ sua/ adorauit/ deum/ & ex omni/ bus/ gratias/ egit/ tam/ pro/ his/ q ipsi/ iam/ pstitera/ & ex humili/ ac/ paupere/ tanta/ regni/ magnitudine/ sublimarāt/ & ad gloriā/ culmē/ euexerat/ quam/ pro/ regno/ eius/ nepotibus/ cōpromisso/ necnon/ & pp/ prouidētiam/ quā/ hebrais/ & eorum/ libertati/ contulerat. Haec/ eū/ dixisset/ & deū/ laudasset/ abcessit.

Pugna quā habuit Dauid contra Palaſtinos & Moabitas & Adrazarū regem & Damasco nos atq; uictoria & de amicitia facta inter ipſum & Thou regem. Capi. V.

Neremisso ſiquidem pauco tpe cogitauit ut bellū Palaſtiniſ inferret ne ullā pigritiam aut deſidia generari ſuis rebus inſpiceret & ſicut ei p̄dixerat deus ſubuerſus hoſtibus in pace de cætero relinqueret poſteris ſuis iperū & cōuocato ruſſus exercitu denu ciās ut eēt bello parus cūctis rite diſpoſitis ſurgens de Hieroſolyms uenit ad Palaſtinos. Quos dū bello uiciſſet & multā prouinciā tenuiſſet adieciſſetq; terminis Hebraeorū bellū cōuertit ad Moabitas & duas qd̄ p̄tes eorū exercitus uictas dimicādo cōſumpſit reli quos aut captiuos accipiens & ānua tributa eis iponens ruſſus cōtra Adrazarū filiū qd̄ Arai regē nero Sophinæ cōuertit exercitū de cuius acie habita cōgreſſioe circa Euftratē fluiū pedeſtriū qd̄ pemit q̄ſi uiginti milia & q̄ſtriū quoq; milia cœpitq; curſus eius quoq; expugnauit adrazarū tanq; ami cus ad eius ſolatia cū maxio uenit exercitū eū ſicut ſpabat ab oppoſitione liberaturus & cōgreſſus de nuo apud Euftratē cōtra Dauid bello deuictus eſt. Ceciderūt. n. ſerientibus eos Hebraeis de exercitu Adadi q̄ſt uiginti milia reliq; uero in fugā uerſi ſunt. Meminit aut regis & Niclaus in q̄to historia rū libro ſic dicens. Poſt hæc at̄ trāſacto iā multo tpe qd̄a puincialiū noīe Adadus ualde fortiffimus in Damasco & alia Syria p̄ter Phœnicē iperauit & habuit cōtra Dauid iudeæ regē. Cūq; multis p̄ ſiis dimicāſſet nouiffime circa Euftratē uictus eſt q̄ tunc optimus regū robore & fortitudine uide / baſ. Ad hæc aut̄ eēt liberus eius dicit q̄a poſt illius mortē ſuſcepit ab alterutris & regnū & nomen hīs uerbis. Siquid illo moriente / eius nepotes uſq; ad decimā generationē regnauerūt / ſingulis q̄buſ q; a patre mox in ipſo p̄ncipio nomen accipientibus ſicut in ægypto Ptolomæi quorū tertius ualde potens & repare uolens aut̄ pditionē bello illato iudeis uafſtatū puinciam q̄ mō Samaria nūcupat. Nō eſt at̄ h̄ſtorio graphus ueritate p̄uatus. Is ē utiq; adadās q̄ pugnauit in Samaria regnate achab / apud Hebræos de quo poſt hæc loco ſuo narrabimus. Igit̄ Dauid caſtrametatus ad Damascū oēm reliquā ſyriæ regione ſua ditioni ſubiecit & munitiones in puincia uniuerſa conſtituens / tributaq; eos inferre decernens uerſus eūſus eſt aureāq; pharetrā & arma diuerſa q̄ cuſtodes corpis adadi gerebāt deo dicauit i Hieroſolyms q̄ poſtea ægyptiorū rex Seſach dū pugnaſſet cōtra eius nepotē Roboā cœpit & multas alias ex Hieroſolyms ſecū diuitias ad p̄pā deportabat. Hæc itaq; dū in loco p̄po uenerimus / ſingula q̄q; narrabimus. Rex igit̄ Hebræorū deo ſubimit coopante & oia bella ſubdere ēt cōtra alias Adrazari regis ciuitates caſtrametatus eſt. i. Bachā & Machoneas q̄s capiens magna uirtute uafſtauit. Inuentū ergo in eis eſt aurū multū / necnō & argentū / inſup & æs qd̄ auro melius eē dicebāt ex quo ēt Salomō illud magnū uas qd̄ mare uocabat̄ effectit optimos cātharos cū deo tem plū edificafſet. Cūq; rex Emathenus audiſſet adrazar & eius exercitū fuiſſe uafſtatū / metuens ne Da uid ſup eū quoq; ueniret / amicitias & fide eū uoluit obligare / miſitq; ad eū adarā filiū ſuū / regitq; gra / tias q̄ iimicus eius adarazar fuerit expugnatus utq; ſocietate cum eo & amicitias faceret exorauit. Cui ēt magna munera direxit. i. uafa antiq; opatione facta aurea & argētea ſimul & ærea. Dauid at̄ factō fœdere cū Thou rege Ematheno / eiuſq; dona ſuſcipiens / filiū ipſius cū honore cōpetēti utriuſ q; dimiſit / ea uero q̄ ab illo fuerat̄ deſtinata & aurū aliud & argētū qd̄ de ciuitatibus diuerſis & gen tibus habuerat ſubiugatis ſecū portās dicauit deo. Nō at̄ ipſi ſolumō dimicātū q; exercitū p̄ducenti uictoriā cōtulit deus / ſed et̄ miſiſſet abeſſa fratē loab cū magna manu in Idumæā p̄ illū quoq; uictō riā eī cōceſſit / Idumæorū quoq; decē & octo milia uiros abyſai. dimicādo pemit. Tūc. n. oēm Idumæ am rex in ſua ditione p̄cipiens tributa p̄ terra & p̄ uniuſcuiuſq; capite ab eis accipiebat. Erat aut̄ & nātū iuſtus & iudiciorū cōtēplatione ueriffimus. Principē uero totius exercitus hūit loab / ad cōſcti ptiones aut̄ geſtoſ. Ioſaphat filiū Agilud. Inſtituit aut̄ de domo Phinees p̄ncipē facerdotū abiahar q; eius amicus erat / ſcribā uero fecit Saraiā Banaie at̄ filio ioiade cuſtodiedorū / corporū ſbuit p̄nci / patū. Seniores aut̄ filii eius circa corpus & eius cuſtodia erāt. Recordatus aut̄ eſt ēt fœderis & iuſu randi qd̄ habuerat cū ionathā filio ſaul / & amicitiarū atq; ſtudiū illius oblitus nō eſt. Nā iter alia bo na memor ēt erat eorū q; ēt p̄terito tpe b̄nificia ſbuiſſent. Præcepit ergo regi / ſi aliq; de ſaul gn̄e ſu pereſſet / cui retributionis debuit / p̄ ionathā amicitias rep̄ſaret. Et cū qd̄ fuiſſet adductus de domo ſaul q; potuiſſet ſcire ſiqs adhuc gn̄e ſupeſſet / it̄rogauit eū / ſi aliq; noſſet uiuere de cognatiōe io nathæ / ut p̄ b̄nificiis illius ei ſua munera rep̄ſaret. Qui r̄ndit̄ reliq̄t̄ eius eſſe filiū / noīe Mēphibos ueſtigis claudicantē. Is. n. dū pater eius & auus nunciari fuiſſent in bello cecidiſſe / a nutrice ſua rap tus & ea fugiēte lapſus eius ex humeris greſſus ualde uexauerat. Dūq; cognouiſſet / ubi uel apud quem nutriet / miſit ad Machir in ciuitatem Iodabar / apud quem Ionathæ filius alebat. Quo factō uenit Memphibos ad regem & p̄ſtratus in faciem adorauit eū. Dauid aut̄ iuſſit eū habere fiducia / & ſperare meliora / deditq; ei domū paternā & omnem ſubſtānā quā Saul auus eius habuerat / ſec̄ q; eū conuiuium ſuum / præcipiens / ut nullo die ab eius menſa recederet. Cūq; puer adorafſet / & re / tuliffet

tuliffet gratias pro uerbis pariter & pro donis / uocauit Dauid Syba / dicēs / paternā ſe domū & oēm Saul ſubſtānā Ionathæ filio condonaſſe. Illi uero p̄cepit ut operaretur terram / & collectos reddi / tus uniuerſos in Hieroſolymā deportaret / atq; quotidie ad menſam regis deduceret puer / ipſumq; Sibam & filios eius numero quindecim / & ſamulos nūero uiginti Mēphibos filio Ionathæ donauit. Hæc itaq; conſtituente rege / Syba ſamulus adorans & cūcta ſe promittens facturū eſſe diſceſſit. Io nathæ ergo filius in Hieroſolyma habitauit / habens cum rege conuiuiū / cui omnes diligentia uel / ti filioſ exhibebatur. Habuit uero & filium quē appellauit Micham. Ergo qui reliq̄t̄ fuerant de genere Saul & Ionathæ hunc honorem apud Dauid habuiſſe noſcuntur.

Quo contra Ammonitas & Meſopotamēnos pugnauerit ac ſualuerit. Capi. VI.

Llo itaq; tpe Naas amico Dauid Ammonitarū rege deſuncto / eiq; filio in regno ſuc cedente / miſit Dauid ut eū conſolaret̄ / mortē patris leuiter ferre monēs atq; in amici tia quā cū patre eius habuerat p̄materet. Quod p̄ncipes ammonitarū mala uolūate & nō ſecundū Dauid conſiliū ſuſceperūt / exaceruētq; regē ſuū / dicētēs / exploratores miſiſſe Dauid q; eorū puinciam & exercitū clementia occasione cognofceret & cauē da eorū colloq; ſuaſerunt / ne incaute periculū alicuius calamitatis incurrerent. Hæc itaq; credēs b̄n tractaſſe ſuos iudices ammonitarū rex legatos qui a dauid miſi fuerant / grauiffimis affectit iniuriis. Radens. n. medietatem barbæ eorū & ueſtiū eorū medietatē abſcindens / relatuſ eos opibus & nō ut bis dira reſponſa dimiſit. Rex aut̄ Iſrahelitarū hæc cognofcens indignatus eſt & iniuriā factā ſibi ne quāq; deſpiciens / cōtra ammonitas parauit bellū / ut contumeliā q̄ fuerat legatis ſuis ipoſita / regis p̄ eū uindicare. Porro neceſſariū regis ammonitarū & p̄ncipes uidentes quia fœdera diſruptiſſent / & pœnas pro tali p̄ſumptione luere deberent / ſemetipſos ad plūa p̄parabant. Tū uero mittentes ad Syru Meſopotamie regē mille talenta / ſociū eū ſub hac mercede fieri popoſcerunt. Habebat at̄ iſte rex pedeſtriū uiginti milia. Conduxerūt aut̄ & regē puinciam Maacha / & quartū noīe Abiſtob. Sed & iſtī hēbant duodecim milia armatorū. Dauid aut̄ non expauit / neq; horū ſolatiū / neq; ammonitæ exercitū ſecutus de deo juſte cōtra eos erat / p̄ hmōi iniuria pugnatorus. Et cū diſſet loab p̄ncipi militia florē totius exercitus miſit eū cōtra illos ad plū. Qui circa Metropholim ammonitæ Cha ran achā ueniens caſtra ſiſit. Igit̄ hoſtibus egredientibus / & acie non ſimul / ſed in duas p̄tes diſpo nentibus / quoq; auxiliatoſ / qdem manus in campo curio cōſtituta eſſe uidebat. Ammonitæ aut̄ exercitus cōtra portas aduerſus Hebræos uidens hoc loab cōtraria molitione tractauit / & fortiſſi mos qd̄ uiros eligens ſe oppoſuit Syro / & regibus q̄ cū eo erant / reliquā uero partē fratri ſuo aby ſai tradidit / ut contra ammonitarū acie dimicaret / dicens / ut ſi uideret Syros ſibi & ſualere & for tiores eſſe / acie conuerſa ferret ei ſolatia / ſi aut̄ illū ammonitæ cōprimerent / ipſe eū ſimiliter adiuua ret. Cūq; inuitaſſet fratē atq; rogafſet / ut magnanimiter & fiducialiter ageret uniuerſa / & grauē ue recundia metuens decertaret / illū quidē cū ammotis pugnaturū dimiſit / ipſe aut̄ Syros aggreſſus ē. Qui p̄mo qd̄ fortiter reſtiterūt / multos in eorū pemit loab / oēs aut̄ cōuertit in fugā. Quod uidētes ammonitæ metuentesq; abyſai & eius exercitū nō reſtiterūt ac ſuos imitati / in ciuitatē repere fuge runt. Hoſtibus ergo ita deuictis loab ad regē cū claro triūpho in Hieroſolymā remeauit. Hæc ergo deuictio n̄ p̄ſuaſit ammonitis / ut a bello q̄ſceret / neq; dū cognofceret dauid uictorē a plūis abſtinue rūt / ſed mirrēs ad regē Syrorū adadezer trās euftratē / eū ad ſolatiū cōduxerūt / q̄ hēbat qd̄ p̄ncipē militia ſobbaeorū / pedeſtriū uero iſtrogintamilia / & equitū mille. Cognofcens aut̄ rex Hebræorū ruſſus ammonitas t̄n̄ ſupra ſe exercitū cōgreſſe / non iā aduerſus eos p̄ duces ſuos pugnare decre uit / ſed ipſe cū oi uirtute tranſiēs Iordanē fluiū eis occurrit & congreſſus in pugna uicit egregie / & interfecit milia pedeſtriū q̄draginta / eqtū uero uſq; ſeptingētos. Proſtrauit aut̄ in acie p̄ncipē militia Chada noīe Sobach / cū quo uulnere mortuus eē noſcit. Meſopotamie uero dū pugna fuiſſet hoc mō terminata tradiderunt ſe Dauid / & dona miſerunt ei. Et ille qd̄ ſolus eſt reuerſus in Hieroſoly mā. Cū aut̄ uero ſchoaſſet / miſit dauid principē militiae loab / ut cū ammonitarū gente pugnaret. Ille uero p̄ficiens oēm eorū depopulatus eſt regione / & ipſos in metropoli Rabath clauſos obſedit. Quonia Dauid concubuit cū Berabee uxore Vriæ / & ipſm Vriā fecit occidi gladio filiorum amon / & de uerbo Nathā ad eum miſiſſi pro peccato quod commiſerat. Capi. VII.

Ontrigit igit̄ ea tēpeſtate dauid pellimū uiciū / cū eſſet nā iuſtus atq; religioſus & patri as leges magna uirtute ſeruauerat. Is. n. dū hora meridiana iā ad neſperā declināte / in ſupe riora regalia ſolito more deambulare uidit mulierculā ſp̄e ualde pulcherrimā. & cūctis ſceminis ſponendā in domo p̄pria aq; frigida ſe lauante / noīe berſaben. Cuius mulieris pulchritudine ſtupens / concupiſcentiā retinere non potuit. Quā dū uocari feciſſet / cū ea cōcubuit. Quæ cōcipiens / miſit ad regē / & ut cogitaret iſinuaui / q̄tenus cōmiſiſſe ſcelus potuiſſet abſcōdi ne ſecundū leges patrias moriret adultera. dauid at̄ uirū eius noīe Vriā q̄ erat loab armiger / de obſeſſio ne bellica fecit epocari. Quo ueniente / de exercitu ac de obſeſſione regrebat. Illo at̄ referente omnia eiſpere

ei prospere provenire tollens epulas de suo conuiuio dedit ei iussitque ut pergens ad suam coniugem eius recuberet amplexibus. Vriam autem hoc quidem non fecit dormitavit autem inter alios armigeros regis. Quod dum cognovisset rex requisivit cur post tantum tempus propria non venisset ad domum nec ad uxorem dum omnes de peregrinatione remeantes hanc habebant voluntatem. Cur respondent non esse iustum dum comilitones eius & dux in terra castrorum & in hostium regione dormitarent ipse cum uxore propria requiesceret & epulas indulgeret. Et cum haec ille dixisset precepit ut illa die ibi maneret altera vero die pergere dimitteret ad ducem. Vocatus ergo rursus ad cenam Vriam a rege & ad ebrietatem usque perductus inuitante eo studio se rege frequenter ad copulam nihilominus iterum dormiuit ad ianuam regis nullo desiderio concitatus uxoris. Quo facto nimis rex contristatus scripsit loab Vriam quasi in eo deliquerit sciens peniendum. Significauit et ultionis modum ne fieret ipse in suo scelere manifestus dicens ut parte qua esset hostium grauis manus & posset pugnando periculum sustinere sibi eum poneret & commissio filio iuberet cunctos ab eo recedere ut solus in mortis periculo remaneret. Et cum haec scripsisset & suo signaculo munisset epistolam loab defendendam dedit Vriam. Loab autem litteras suscipiens & voluntate regis agnoscens ad locum ubi hostes nouerat fortiter imminere Vriam constituit. Dedit itaque ei quosdam militum optimorum sequi dixit omnium virtutum solatia perbiturum si forte possent parte muri deicere & ad interna ciuitatis intrare. Quae petit ut cum esset miles valde fortissimus & haberet gloriam apud regem & omnem exercitum ad hoc non dedignaret ad hostium incursum accedere sed potius huiusmodi res agere congauderet. Cumque Vriam fiducialiter accessisset loab seorsum cum eo pugnantibus dixit ut eum solus facta hostium incursum desererent. Hebraeis igitur ad ciuitatem accedentibus Ammonitae metuentes ne illo loco ubi Vriam constitutus erat venientes inimici muros ciuitatis ascenderent eligentes fortissimos viros & repente portas aperientes magno cursu & impetu inimicos aggressi sunt. Quod dum vidissent omnes qui erant cum Vria sicut eis praedixerat loab recessere post tergum. Vriam autem dum confunderetur fugere acieque deserere sustinuit hostes & impetum eorum sua viuacitate suscipiens peremit quidem non paucos. Circundatus autem & captus in medio vulneratus interiit cum quo etiam quidam alii de focis sunt extincti. His ita gestis nuncios loab misit ad regem sciens eis ut dicerent quod studuissent quidem capere ciuitatem & cum accessissent ad murum multis ibi cadentibus abscessissent & siquidem irasceretur Vria morte pariter indicarent. Haec igitur audiente rege & grauiter ferente & dicente eos incaute fecisse ut ad murum urbis accederent cum magis deberent per cuniculos aut alias machinationes capere ciuitatem dum utique exemplum haberent filii Gedeo Abimelech qui dum turrim Thebes expugnare uellet uiolenter a se muliere petra percussus probaretur extinctus & cum esset uir fortissimus propter difficultatem rei turpiter sit peremptus qua memoria oportuisset eos muros hostium non adire cum sit optatum apud omnes ut ea quae geruntur in proeliis seu bene seu male memoria teneantur quatenus alia quidem imitanda sunt alia fugienda. Cumque hesitasset rex & de casu bellico cogitaret Vria morte a nunciis indicata repente ab indignatione cessauit iussitque ut reuertentes loab dicerent humanum esse quod contigit & bella huiusmodi semper habere naturam mutabilem ut aliqui quidem inimici superiores sint aliqui uero subiecti de caetero uero in obsidione puidendum ne denuo in aliqua parte delinquerent sed uallis & molitionibus diuersis obsiderent & praenales ciuitatem quidem omnino subuerterent & habitatores omnes pariter trucidarent. Nuncius itaque loab ea quae fuerant a rege dicta portabat. Vxor autem Vriae betesaber morte sui uiri cognoscens multus ex diebus fleuit. Quiescere uero tristitia eius & lachrymis mox ea accepit uxorem & filium masculum ex ea processit. Quas nuptias deus non libenter inspexit sed iratus contra Dauid apparuit in somnis prophetae Nathanae regem culpam in his quae male commiserat. Nathanae ergo cum esset uir urbanus & sapiens & cogitaret quae res dum in ira incitant amplius ea quae iniustitia iura respiciunt interminationes quidem dei tunc tacere decreuit ut illa uero utilia uerba loqui disposuit & dicens ei huiusmodi causam quod de ea sentiret manifestum sibi fieri postulat. Duo inquit uiri in una ciuitate degebant quorum unus idoneus erat & multos greges iumentorum bouum & ouium possidebat alter pauperculus qui unam tantum agnam habebat quam cum suis filiis enutriebat cum qua etiam cibis propriis uesceretur & quam non aliter quam amico diligebat. Cumque hospes uenisset ad diuitem nihil de suis pecudibus uoluit occidere ut epulas amico preberet sed misit ad agnam pauperis & eam sublatam peregrino conuiuio ministravit. Hic itaque sermo uehementer commouit regem malignumque pronunciauit illi hominem coram Nathanae qui talia perpetrasset & quadruplus dixit pro agna iuste reddendum & super hoc morte mulctandum. Nathan autem respondens ait ipsum esse quem pati talia decreuisset quia opus malum ualde commiserat reuelauit ei & aperte manifestauit iram dei qui eum regem cunctorum fecerat Hebraeorum & omnium in circuitu gentium multas atque magnas constituerat dominum & a manibus Saul antea liberauerat dederatque ei coniuges quibus iuste fuerat & legaliter copulatus sed quia nunc eis spreuisset & ipse contempsisset eo quod & alienam uxorem tulisset & uirum eius necandum hostibus tradidisset deo eum poenas exoluere & uxores eius ab uno dicebat filio uiolenter sustinere sequi ipsum fore eius in sedibus expellendum & dum eius peccatum occulte fuisset gestum illud cunctis uidentibus agere moriturumque

pariter

pariter & puerum qui ex ea esset pererat. In his ergo rege turbato & ualde confuso & cum lachrymis & tristitia ipse se gessisse confesso erat enim deicola uir qui nil oino in sua uita proter in casu uxoris Vriae deliquerat miseratus est deus & reconciliatus ei seruaturum se eius uitam regnumque pollicitus est a gente penitentia de his quae male gesta fuerant. Cumque Nathanae regi prophetalet domum reuerfus est. Puerum uero qui de uxore Vriae fuerat generatus grauis diuinitus languore inuasit. Pro quo rex nimis afflictus cum a cibo septe diebus abstinuisset adhortantibus sepe famulus non commedit sed uestibus atris inductus atque prostratus in cilicio iacebat in pavimento & deo pro salute pueri supplicabat quia ualde eius mater amabat. Septima ergo die puero moriente non presumebant hoc regi famuli nuocere cogitantes quia si cognosceret & a cibo & ab alia sui diligentia potius abstineret tanquam in luctu filii constitutus quippe cum eo languente talia pro tristitia pertulisset. Sentiens autem rex famulos turbauit & ea parte quae praecipue solent aliquid celare uolentibus provenire intelligens mortuum puerum & uocans unum de famulis ac ueritate audiens repente surrexit & lauit & sumens candidam uestem uenit ad tabernaculum dei iussitque cibos apponi. Quo factumultus stupor eius cognatus & famulos apprehendit quia cum nihil horum puero languente fecisset eo mortuo simul haec omnia celebraret. Cumque ab eo huius facti etiam requirerent asserens eos nimis indoctos ait adhuc quidem uiuente puero dum spiritus salutis eius habebat haec omnia faciebat credens pro haec se placare diuinitate quo deficienter uita uana tristitia nihil prodesset. Quod cum dixisset regis sapientia laudauerunt. Post haec autem ingressus est ad mulierem Betesaber. Quae concipiens masculum filium procreauit quem iubente Nathan propheta Salomon appellauit. Porro loab Ammonitas obsessione fortiter affligebat aqua eis auferens & rerum caeterarum ueritate multumque eos coegit cibi & potus inopia laborare. Ex modico namque puteo bibebant omnes & licet illis esset fontis an xilium ne tamen deficeret non eo largius utebantur. Quo facto scripsit haec regi significans & rogans eum ut ueniret ad ciuitatem quatenus eius nomini uictoria designaret. Quod cum scripsisset loab approbans rex eius uoluntatem & deuotionis fidem sumpto secum exercitu uenit ut Rabath deponeret urbem. Quae dum bellica lege coepisset milites eam uastare permisit ipse uero tulit coronam regis Ammonitarum habentem pondus auri talentum & lapides preciosos & in medio sui Sardonice quam semper Dauid gestabat in capite. Multa siquidem alia & preciosa spolia in ea comperit ac rapuit ciuitate uiros autem eius tormentis afflicti. Hoc itaque motum Ammonitarum urbes quas cepit euerit.

Quonia Ammon filius Dauid mixtus est forori suae Thamar pro qua re Absalon frater eius interfecit eum & de fuga absalon & reuocatione ipsius ad patrem. Cap. VIII.

Reuertente igitur in Hierosolymam rege domus eius turpi uicio maculata est. Erat enim illi filia uirgo nomine Thamar pulchritudine ualde praecipua ita ut omnes feminas speciosa euinceret. Huius frater erat absalon ex una genitrice & pererat. Hanc ammon filium Dauid senior concupiuit & cum neque propter uirginitatem eius neque propter custodiam suam potiri desiderio praualeret crudeli percussus uulnere carpebatur. Dumque eius corpus interiori latere tabesceret & iam dolore macies peruraret innotuit Ionade quidam cognatus eius pariter & amicum. Erat uir iste sapiens & intellectu nimis acutus. Videns ergo quotidie ammon non naturale corpus habere accedens interrogauit ut eam rei huius ediceret dicebatque arbitrari se haec illum amoris occasione proferre. Cumque confessus fuisset ei ammon passionem suam & quia fororem suam consanguineam concupisisset consilium ei suum desiderium adipiscendi hoc modo dedit monens ut egritudine simularet & ueniret ad se patrem peteret ut ei fororem exhiberet ut concipiens egrotanti ministerium destinaret. quod si fieri praenaret citius languore ammon ergo ponens semetipsum in lectulo secundum Ionada consilium simulabat infirmitatem ut dum ad eum uisitandum pater uenisset poposisset fororem ei dirigere. Quam dum pater incunctanter iussisset adduci ea ueniente precepit ut ei manu sua faceret panes frixos dicens inuauerit se eius manibus comesturum. Illa uero uidente fratre conspersa farina faciens frixidas easque frigidas obtulit fratri. Et ille quidem nequaquam gustauit ex eis sed iussit famulos ut oem domum repellerent ut quasi facta quae dormiret. Cumque famuli quod iusserat impleuissent iussit forori ut ei cibum ad interioriorem locum domus afferret. Quod dum puella fecisset apprehendens eam ut cum eo concuberet suadere tentauerat. Puella uero clamabat dicens. Noli uiolentiam facere nec impietate mihi frater inferre noli leges transcendere & te iniquissima confusioe miserum sed quae a re tanta iniusta & ex secleratissimo desiderio ex quo obprobrium & turpitudine nostrae domui perpetua conferat adiciis quia si de hac re loquerer pater concipere eius non denegaret ei. Et haec quidem dicebat uolens ad plensipitum eius petulantiam declinare. At ille non acquieuit sed nimietate amoris illius inflamatus & robore eius passionis ualde proplexus uim intulit ei. Quae repente odium post fluxum fororis inuasit & iniuria perpetrata eam surgere & abire praeparavit. Cumque illa in hoc deteriori proclamaret iniuria sibi irrogata nec usque ad noctem ea manere permittebat repente ea discedere iussit in die ut et testimonium suae confusionis incurreret. Quae resistente iussit famulo ut eam prorsus expelleret. Illa uero dolens iniuriam simul & uiolentiam dirupto colobio quibus antiquae uirgines utebantur habente manicas & ad talos usque profusa ne facile uiderentur & cinere

& cinerē asperso capite ibat per mediā ciuitatē clamans & ingemiscens uolentiā sibi mētē irrogatā. Qui dū inuenisset fratrem Absalon requisitū qua cā proueniente hoc ageret. Et cū facta sibi dixisset iniuriā quiescere & mediocriter ait ferte germanā & iniuriam non putare, q̄ corrupta esset a fratre. Cui dū lassissimum fuisse clamare & uolentiā suam multis indicare cessauit & multo tēpore apud fratrem absalon uicua pmanit. Quod dum cognouisset Dauid doluit quidē sed cū Ammon seniorē filiū suū ualde diligeret eū noluit cōtristare. Quē absalon crudeliter abhorrebat. & latenter opportunum tempus ultionis delicti illius expectabat. Igitur secundus iā annus corruptionis sororis eius excesserat & cū greges suos tonsurus ascenderet in ciuitatē. Balasoriē autē hac in sorte tribus fē fraim rogauit patrē ut cū fratribus ad eius cōuiuuiū conueniret. Quo recusante ne illi grauis uideretur existeret uel fratres dirigi supplicauit. Quibus destinatis iussit absalon famulis p̄p̄riis ut eū uiderent ammon hebrietate dissolutū illo annuente interficerent eū nullūq; metuerent. Quo facto fratres cūctos terror grauis & tumultus inuasit & de se quoq; singuli formidantes ascendentesq; in eqs reuertebant ad patrē. Quidā uero scedens nunciauit patri quasi cūctos fratres interfecisset absalon. Tunc Dauid quasi oēs uere simul extincti sint & hoc a fratre tristitia q̄ usq; ad mortē fere uideretur amara nimis inuasit & eo dolore neq; cām requisitū nec aliud quicq; post hoc tanti mali facinus cognoscere uoluit neq; sustinuit sed repente ueste dirupta p̄stratus in terra iacebat. Lugens filios uniuersos & qui mortui nūciati fuerāt & simul q̄ eos occiderat. Ionadab uero filius Semaa fratris Dauid consolabat eū ut a tristitia tanta recederet nec crederet filios alios interēptos quia nec cā talis extaret sed esset credibile quia hoc fecisset absalon in solū ammō pp̄ Thamar suā sororis iniuriā. Inter hac autē sonus equorū & tumultus quorūdā uenientū attentos eos fecit. Erant autē filii regis q̄ a conuiuio fugiebāt. His lugentibus tristis pater occurrit & p̄ter sp̄e uidentis quos ante paulū peti se crederat eos amplexatus est. Erat itaq; cūctis luctus & gemitus illis qdē supra mortuū fratrem regi uero sup̄ filiū iterēptū. Absalon autē fugit in Gessur ad auū maternū uirū puinciae illius potentē est apud quē triū annos tpe cōmoratus est. Cūq; Dauid uolūtātē haberet ut ad reuocandū absalon filiū destinaret non ad uindictā qñ erat iā lōgo tpe leuigata ad hāc rē p̄nceps milicia loab eum potius incitauit. Preparauit n. quandā mulierē iā aetate p̄uētā ut eū sub schemate luctus interpelleret & hmōi uerba proferret. Quae ait. Duo filii mihi rex erant qui in agro fuerant in cōtentione conuersi nullūq; p̄sentē qui eos placare potuisset ab altero alter p̄uictus interit. Cognatis autē interfectore petentibus & uolentibus eū occidere supplico ut mihi salutē p̄cipias filiū cōdonari nec reliquā sp̄e meae senectutis sinas auferri & phibeas cūctos qui meū filiū interficere moliant. Non n. aliud illud poterūt sequi nisi q̄ timor regis ip̄trauerit. Rege itaq; mulieris p̄cibus annuente rīdēs denuo mulier regi gratias inquit ago tuā benignitatē qui me miserum es senectutis & pene sine filiis desolatā filiū habere fecisti. Sed ut firma mihi sint tuā dona clementiae p̄cor tuo filio esto p̄p̄rius eiq; remitte delictū. Quo n. creditura sum securitatis mihi in hoc p̄buisse b̄nficiū cū te uideā in cā simili cū tuo filio manere semp̄ iratū. Factū nāq; est ut cū filius unns cōtra uolūtātē p̄ris mortuus sit sponte hac cā apponat & alius. Intellexit itaq; rex hoc consiliū studio loab imissimū & interrogata muliercula dū cognouisset hoc uerū esse rex uocās loab ait ip̄trasse studiū sui uorū eūq; absalon reuocare p̄cepit. Non n. circa eum iā ulterius se dixit esse crudelē sed itā indignationēq; remittere. Ille uero cū adorasset regē & eius sermonibus gratias retulisset repente p̄fectus est in Gessur & asumpto absalon in Hierosolymā remeauit. Præmisit autē rex dū uenire filiū cognouisset & p̄cepit ut ad domū propriā remearet non n. iustū credidit ut mox uenientē susciperet aut uideret. Ille uero patre iubente eius declinauit aspectū cui tñ a familiaribus debitū exhibebat officium. Huius itaq; pulchritudo licet in tristitia positi & diligentia cōpetentem regis filio non habenti nequaq; deposita est sed erat speciosus & splendebat omni decore & corpis magna proceritate ita ut eos qui erāt in epulis constituti transcenderet. Cuius capitis erat tanta celsitudo ut uix octo diebus tōderi potuisset & erat tonsura eius pondus siclorum ducentorum qui faciunt quing; minas. Habibat autē in Hierosolymis annis duobus habuitq; tres filios masculos & filiam unam nimis speciosam quā rex postea Roboā salomonis filius accepit uxorem. ex qua natus ē puer nomine Abias. Inter hac mitens Absalon ad loab poposcit ab eo ut p̄fecte placaret patrē & peteret quatenus eum ad suum aspectum & colloquium reuocaret. Negligente uero loab mitens aliquos suorum confinem segetem eis incendit. Quod cum ille cognouisset ad absalon uenit culpans eum & causam rei huius inquirens. Cui respondit. Hoc consiliū cōpeti ut te ad nos ducere potuissem negligentē uerba quae ibi pro paterna reconciliatione mandabā. Quapropter presentē p̄cor ut mitiges genitorē meū. Ego nāq; p̄cis a fuga esse iudicio huc me uenisse patre mihi haecenus irascente. loab autē necessitata rem eius cognoscens & miserum mediator exiuit apud regem eiq; locutus de filio egit ut libenter eū susciperet. Quo ueniente & in terram prostrato ac supplicante ut peti ueniam impetraret por̄ rexit dextrā & alleuauit eū & gestorū obliuionem se habere pollicitus est.

Quomodo

Quo dauid domesticis contra eū seditionē facientibus a filio sit expulsus. uero dum pugnaret contra suū patrē Absalon cū exercitu suo deperit. Cap. VIII.

Absalon autē dū ei hoc fuisset a patre concessum in puo tpe multos equos & multos sibi currus instituit & armigeros quinquaginta & diebus singulis argens diluculo ad regalia ueniebat & q̄ cās habebat & minores ueniebant in eis delectabiliter alloq̄bat qñ non hñt te bonos cōsiliarios patre sed iniustos in suis sententiis exñtes quoq; iudicio grauantē. Pro q̄ re fauore sibi omnī collocabat adiciēbat p̄ter dicens qa si hñt hāc patrē ipse cūcta sub leq̄ gū egate disponeret. Hęc itaq; eo agente/populo sibi placato cū iā deuotionē cūctos se obtinuisse cōfideret post recōciliationē p̄ris annis q̄tuor iā trāfactis supplicauit ut ei p̄ in Hebrō ire p̄mitteret q̄tenus p̄missa deo sacrificia celebraret q̄ fugiēs deuouisset. Dauid ergo cōcedere p̄fectus ē ad quē multus populus eo iuitate cōfluxit. Aderat autē ei & cōsiliarius Dauid achitofel. Giloneus & ducen ti uiri ex Hierosolymis nescientes qdē conamē hmōi sed uelut ad sacrificiū euocari. Hoc itaq; cōsilio rex ab oibus ordinatus est. Quod dū fuisset Dauid nunciatū & inopinabiliter hoc filium fecisse cognouisset metuēs pietatē eius ac p̄sumptionē miratus qa nec peccati ueniā recordatus ē sed sup̄ illa scelera potiora inigora cōmiserit p̄mū qdē ut regnū a deo datū uellet auferre secundo ut patrē uita p̄naret deliberauit ut fugeret trans Iordanē & uocatis amicis ac necessariis & de filiū sup̄bia eis p̄cipit cōsilio cūctaq; cōmittēs deo decē cōcubinas custodes regaliū derelinquēs discessit ex Hierosolymis & alia multitudine cū eo fiducialiter egrediēte simul & sexcētis armatis q̄ Saul uiuē te fuerāt ei in fuga p̄ori p̄cipies. Abiathar autē & Sadoch sacerdotibus & oibus leuitis uolēribus si mul egredi cū arca dei iussit ut magis in ciuitate cōsisterent cū eo possent deus ēt arca non portata li herare mādauit; eis ut latēte gesta q̄q; ei nūciarent. Habuit autē fideles ad oia ministros achimāā filiū Sadoch & Ionathā filiū abiathar Ethai autē letheus cū eo p̄fectus ē licet Dauid eū manere ei uitate uoluisset. Cui dū agecere noluisset ei puritatē potius suae deuotiōis oñdit. Ascēdere at dauid p̄ montē oliueti pedibus nudis & cūctis cū eo stētibus nūciatū est achitofel esse cū absalon & eius parti fauere. Quod dū audisset tristitia eius magis accreuit deū rogabat & eū suppliciter exorabat ut abalienaret mentē absalon a cōsilio achitofel. Formidabat n. ne contra fe ei dando cōsilia p̄uale ret. Erat n. uir astutus ad prospiciendā utilitatē nimis argutus. Cūq; in montis uertice puenisset ciuitate respecta cū multis lachrymis quasi amisso regno domino supplicabat. Occurrit autē uir qdā si delis nomine Chusi & ipse amicus. Quē cū uidisset Dauid cūctis ueste & asperso capite cinere stētē atq; lugentē consolatus est eū & a tristitia cessare p̄cebat. Et post hac supplicabat ut iret ad absalon q̄ ei consentiens eum esse secreta consideraret cōsiliūq; resisteret achitofel quia si eū dauid pergeret tñ p̄desse non posset. Obediens ille Dauid eo derelicto uenit Hierosolymā quo ēt non possē multū uenit absalon. Paululū itaq; exinde p̄cedente dauid Syba famulus Mēphibos quē curatorem instituerat possessionū quas donauerat filio Ionathā occurrit cū duobus afinis oneratis rebus in itinere necessariis ex quibus ipse & q̄ cū eo erant refici debuissent. Regente uero dauid ubi relinqueret Mēphibos ait in Hierosolymis expectante ordinari regē se in presentē seditione pp̄ memoria b̄nficioꝝ Saul. In his autē indignatus Dauid oia q̄cūq; cōcesserat Mēphibos/Syba donauit multo iustus esse credēs ut hic q̄ ille postius hęc haberet. Et Syba qdē hoc factō gauisus est. Igitur ueniēte eū ac pessimus sermonibus accusabat. Circūstantibus autē amicis adhuc amplius blasphemabat & sanguinariū eū multorūq; malorū dicebat auctorē icrepās eū q̄renus ex illa terra ueluti pollutus excederet deo gratias referēdo q̄ eū p̄uasset regno & p̄ p̄p̄riū filiū p̄ eo q̄ peccasset in dominū suū ut te poenas exigeret. Oibus autē supra modū p̄ motā iracundiā puocatis & p̄cipue Abysai uolentē interficere Semei/dauid ab ira retinuit dicens ne malis p̄sentibus opus nouae occasionis admittamus. Non n. circa hunc rabidū canē mihi respectus aut pudor est sed ad deū intērio pp̄ que iste sup̄ nos ita uidet iniūctus. Nec est admirandū ab isto me talia sustinere qñ ēt filiū uideoꝝ exp̄tus ip̄ieratem. Sed forsitan aderit nobis misericordia dei & p̄ualebimus inimicis quo adiuuante securo itinere p̄pe remus. Semei autē p̄ alia montis p̄tē currebat & crebras ei faciebat iniurias. Cūq; dauid uenisset in Iordanē reficiebat ibidē suos itinere fatigatos. Igit eū uenisset absalon & achitofel cōsiliarius in Hierosolymā cū oī populo uenit ad eū amicus dauid Chusi & cū adorasset absalon optabat regnū eius in saeculo & omni tpe permanere. Illo uero ei dicente cur cū p̄cipuus patris eius esset amicus eiq; fidelis ad omnia uiderentur non cum eo tunc esset sed illo derelicto transisset ad eū temperate se facere dixit sequi deam & totius populi iudicium. His iquit domine tecum manētib; recte & ego te sequor. Regnū enim tibi a deo collatū est quapropter eandē fidē atq; deuotionem tibi p̄rebebo quā patri. Non n. pro rebus p̄sentibus indignari fas est qñ non extraneā ad domū mutatū est regnū sed in ea p̄mansit filio succedente patri. Hęc dicēs/satisfecit eū prius utiq; uideret esse iuste p̄ctus. Et uocato achitofel quod oporteret agi tractabat. Qui iussit ei ad concubinas sui patris accedere

deret ex hoc enim populum scituro/creditorūq; dicebat/quia circa patrem nulla ei iam recōcilia/
tio superesset/ex hoc cū multa fiducia aduersus eum omnis multitudo pugnaret/hactenus apertas
inimicitias eos habere/ metuere credentes/ posse patrem cum filio quocunq; tempore concordare.
Hoc ergo consilio flexus/ iussit famulis ut tentoria in solatio regio fierent & uidentē populo acce/
dens. ad patris sui concubinas ingressus est. Hæc autem gesta sunt/ secundū Nathan prophetiā/ quā
Dauid olim de filii inuasiōe signauerat. Cum uero fecisset Absolon qua monuerat Achitofel rur/
sus secundū consiliū de patre contra patrem eum proferre poscebat. Cūq; ille decem milia electos si/
bi dari perisset/ ut & patrē eius interimeret/ & eos qui cum eo pergeret incolumes reuocaret/ ut tūc
firmū haberet imperiū/ cū pater eius extingueret/ dū hæc snia placuisset/ uocauit eū Chusi amicum
sui patris antiquū/ sic enim ille eū uocabat. Cui dū sniam achitofel idicasset/ quid eū uideret de ea
dem causa requirebat. Ille uero cognoscens/ quia si fierent quæ suadebat achitofel. Dauid in mor/
tis periculū peruenisset/ contrariā sniam nitebatur asserre. Non ignoras inquit o rex tui patris & eo
rum qui cum eo sunt fortitudinem/ quia multis preliis dimicauit/ & semper superatis hostibus se re/
uerfus. Nunc equidem credo illum in exercitu constitutū/ esse enim sicut nostri bellicosus & idoneus
omnia providere/ & dolos superuenientū hostiū declinare certissimus/ circa uesperā autē relinque/
re suos/ aut in aliqua aula se celare/ aut circa petras insidias facere dūq; contigerit/ ut nostri congre/
diant ad proeliū/ illius quidē uiri ad modicū se subducūt se securi fuerint de regis auxilio/ resu/
stant. Et inter hæc illis pugnantibus repente cum alio exercitu tuus pater apparens/ suis quidem sor/
titudinem præbebit ad bellum tuos uero inopinabili superuentu prosterneret. Fac igitur operationē
mei consiliū & cognoscens eius utilitatem/ achitofel resurata sententia. mittens in omnē prouinciā
hebræorū/ præcipe contra patrem tuū ut cūctus congregetur exercitus/ & sumēs ipse proeliū militiā
uniuersam/ esto dux eorum/ ut nulli alii committas hoc bellum. Facillime enim te credo fore uictu/
rū/ si eū cū paucis comprahēderis/ cū tu multa milia pugnantū habebas deuotionem suā tibi præbe/
re uolentium. At si pater tuus fuerit obsessione circumdatus/ machinationibus/ aut trochlearū effu/
sionibus ciuitatē illā facillime capiemus. Hæc cum dixisset probabilior apparuit quā achitofel. Nā
ultra eius consiliū Absalon potius huius elegit. Deus enim erat/ qui in eius mente consiliū Chusi
melius faciebat. Quo factō festinabat Chusi ad sacerdotēs Sadoch & abiathar consiliū achitofel/
necnon & suū pandens & quia placuissent q̄ ipse monuerat indicauit/ & exhortatus est repente/ ut
mittentes hæc renunciarent Dauid/ & q̄ ab aduersariis tractata uidebant aperirent/ adiciēs ut stu/
deret uelociter transire Iordanē/ ne eū suus filius psequi festinaret/ & anteq̄ illi se monuissent/ posset
a filio cōprehendi. Sacerdotēs autē oportune suos filios ad hoc officii extra urbē celatos habebant.
Quibus mandantes p̄ fidelē ancillam q̄ tractabat Absalon/ præceperunt ut Dauid cū festinatione
hæc significarent. Illi uero nulla dilatione tardantes/ sed mandata seruantes patrū/ pii fidelisq; mini/
steriū & officii uelocitatē & necessitatis instantiā cito iudicantes ipsendā festinabāt ad Dauid. Cūq;
duobus stadiis a ciuitate/ p̄cessissent/ uidentes eos quidā equites/ indicauerunt absolon. Ille continuo
ut cōprehenderent misit. Quod cognoscens filii sacerdotū/ ab itinere declinantes in uicū quēdā
non longe ab Hierosolymis cui nomē erat Bochoim inuenientesq; quandā mulierculā rogauerunt
ut eos celaret/ & munitionē metuentibus exhiberet. Illa uero iuuenes illos in puteum repente depo/
suit/ & expāsis de lap pellibus eos apuit. Cūq; p̄sequentes eos uenissent/ & de eis mulierē requi/
sissent/ illa uidisset quē se non negauit/ dicens apud se eos sumpsisse potū/ & continuo discessisse/ tñ
si eū uelocitate sequerent/ facile eos cōprehendi posse dicebat. Cū ergo diu secuti non cōprehēdis/
sent eos reuerſi sunt. Mulier autē uidens eos remeantes & nullū iā periculū inuenibus cōprehensio/
nis imminere conspiciens/ abstracta e lacu dimisit ad p̄p̄riū itineris opus. Qui multo studio festinan/
tes uenerunt ad Dauid & cūcta ei q̄ tractabat absalon subtiliter indicauerunt. Tunc ille licet iā nox
esset/ p̄cepit tñ suos Iordanē trāsire eū festinatione. achitofel autē uidens suā sniam fuisse reprobata
ascendens iumentū suū uenit ad regionē Gilon/ conuocatisq; omnibus suis/ consiliū quod dederat
absalon eis exposuit/ & qa eo q̄ auditus ipse non fuerat/ non eius tardaret interitus indicauit. Dice/
bat. n. Dauid post uictoriā in regnū cōtinuo rediturū/ & melius sibi fore ut libere & magnanime ab/
rūperet uitā quā se Dauid reseruare ad p̄enas/ contra quē absalon talia consilia p̄buisset. Et hæc eū
dixisset/ accedens in locū domus suæ secretiorē/ laqueo se suspendit. Igit̄ achitofel iudicio suo h̄mōi
morte dānatum deponentes sui de laqueo sepultura tradiderunt. Dauid autē sicut p̄diximus trāsīēs
Iordanē uenit in castra optima/ & munitissimā ciuitatē/ susceperuntq; eū libentissimā cūcta p̄ores/ p̄
uincias/ & fugā illius t̄pis reuerentes/ & honorē ei felicitatis pristinæ conferentes. Erant autē Bergi
leus/ Galaditis/ & Sypha potētissimus/ & Amandias & Machir terræ Galaditis p̄mus. Hi nāq; rege
omniū copiā Dauid & q̄ cū eo erant opulentissime p̄buerunt ita/ ut neq; lecti strati decissent nec pa/
nes aut uinū/ sed et ubertatē pecudū ministrarent/ quatenus & quietē laborantibus & ciborū utilitū
copiā eis ad facietatē exhiberent. Et hi quidē hoc modo erant constituti.

Quō post

Quō post mortē Absalon dauid reuerſus est ad regnum/ & ad sedem regni Hierosolymā/ &
de seditione quam mouit contra eum Seba filius Bochri.

Capi. X.

Abſalon itaq; cōgregato magno hebræorū exercitu super patre/ & transiens fluiū Iorda/
nē n̄ longe a castris uēit in Galaditidē regionē/ constituitq; p̄ncipē totius exercitus Ama/
sam in loco Iobab cōsobrini sui/ erat. n. de patre Getho/ & matre Absgea p̄genitus. Abi/
gea uero & Saruia mater Iobab Dauid sorores fuere. Dauid uero eo q̄ cū eo erat cū recen/
suisset/ & inuenisset usq; ad quattuor milia armatorū/ noluit expectare qñ sup eū Absalon ueniret/ sed
cōstituit super suos millenarios & centenarios/ diuiso exercitu tripartite/ & aliā qdē partē Iobab p̄nci/
pi militiæ dedit/ aliā uero fratri eius Abyſai/ tertiā cōmisit Etheo q̄ erat amicus eius de ciuitate geth.
Cūq; uellet ipse ad bellū simul exire/ amici nō p̄miserunt/ cōsilio eū sapiētissimo retinentes. Dicebat
enim quia si cū illo deuincerent/ oēm spē utilitatis amitterent/ si uero una parte uicta ad eū reliq̄ re/
mearet/ possent denuo plūū reparare/ qñ et hostes habitarent/ aliū exercitū manere cū rege. Hoc cō/
siliū libenter accipiēs Dauid/ ipse qdē in castris manere decreuit/ & duces & amicos ad plūū destinās
rogabat ut fortitudinē sui & fidē & memoriā exhiberet/ utq; puero Absalon uictores parcerent/ ne
illo morietē aliq̄ in se mali cōmitterent/ optatq; cūctis uictoriā dimisit exercitū. Iobab itaq; acie cōsti/
tuit cōtra hostes in capo/ h̄ns post tergū siluā. Eduxit autē e diuerso Absalon & suū exercitū/ & facta
cōgrēssioe belli opa p̄cipua & māuū/ maxime p̄sumptiois ex utraq; p̄te gerebant/ aliū qdē ut regnū
dauid reciperet/ elaborabat/ & oī magnanimitate desudabat/ aliū uero ne & eo p̄uaret Absalo regno/
& daret patri p̄ sua p̄sumptione supplicii in nullo segnes erāt/ aut facere aut pati quodcūq; belli ca/
sus afferret/ insup metuebāt et. ne ab Iobab/ & eius paucis militibus tāta multitudo subiungaret. Inter
hæc uenit Dauid exercitus robore magnitudinis & exercitatione bellos/ fugietesq; p̄ siluas & colles
p̄secuti sunt/ & alios qdē cooperūt/ alios autē iteffererūt/ ita ut plurimi caderēt fugietes q̄ in acie repu/
gnātes. Et illa qdē die q̄si uiginti milia uiros/ ceciderūt. Exercitus autē Dauid accessit ad Absalon/ erat
enī cūctis p̄ceritate & pulchritudine manifestus. Qui metuēs ne eū cōprehēderēt/ hostes ascēdēs in
mūla regia fugiebat. Cū uelociter ueheret/ & ipse ī toto leuis existeret arbori maxie & ramis extēse
eius reflexa cesarie inopinabiliter est appēsus/ & iumentū qdē uelocitate sua q̄si dñm adhuc portare
abscessit/ ille uero ramis comarū alligatione retinebat/ astrictus. Quē cū uidisset qd a militū dauid lo/
ab indicauit. Quo dicēte quinquaginta siclos se ei dedisse se p̄miseret Absalon/ nec si mille siclos ei
p̄mitteret/ occideret ille se filiu dñi sui dixit/ dū oibus audientibus pater eius ei parci rogauit. At ille
ostēdit sibi p̄cipiēs ubi eū uidisset appēsum/ & locū inueniēs/ in corde eū iaculās interemit. Armeri
uero Iobab circūstātes arbore ceciderūt/ eūq; in foueā ualde p̄fundā p̄iciētēs/ acrum
sup eū lapidū posuerūt/ ita ut figura sepulchri fieret/ & ingētē tumulū locus ille seruaret. Iobab autē si/
gno dato/ a p̄secutione reuocauit exercitū/ p̄cens cōtribulibus suis. Igit̄ absalon cōstituerat sibi statu
am marmorēā i ualle regia/ quæ duobus stadiis ab Hierosolymis aberat/ q̄ appellauit/ uerū manū dicēs/
qa et filius eius morietibus/ nomē eius in statua p̄maneret. Erant. n. ei masculi filii qdē tres/ foemina
uero una Thamar. Quæ cōiūcta Salomonis filio Roboā pepit filiu Abia/ q̄ patri successit in regnū.
Et de his qdē postea declarabimus. Igit̄ post mortē Absalon populus qdē ad p̄pria loca dispersus ē
Achimaas aut Sadoch sacerdotis filius/ rogabat Iobab ut p̄ueniēs ipse dauid uictoriā nūciaret/ & quia
dei solatiū & p̄uideriā ipsius habuisset. Cui nō cōcessit hoc Iobab/ dicēs/ qa cū semp boni nūciū homō
fuisse/ mō nō deberet regi mortē filii nūciare. Vocās ergo Chusi/ ei opus hoc iniunxit/ ut quod ipse
uidisset regi et̄ nūciaret. Cūq; iterū Achimaas rogaret/ ut et̄ nūciare p̄mitteret/ dicens/ quia rex
circa solam uictoriā attentus/ nequaquē de absalon cauaret/ concessit ei ut pergeret ad dauid/ tenensq;
cōpendiosam uiam quā ipse solus nouerat/ p̄uenit Chusi. Cūq; sederet dauid inter portas/ expe/
ctans qñ ei aliquis gesta bellica nūciaret/ quidam exploratorū uidens achimaas currentem/ & quis
esse nō agnosces/ ait ad dauid/ uiderē te aliq̄ uenientē. Qui cū dixisset bonū fore nunciū/ post paulu
lum aliū quendā/ sequi p̄nunciāuit. Cūq; & ipsum bonū nunciū assereret/ uidēs exploratorū/ p̄currere/
re/ itaq; uicinū eē achimaas Sadoch filiu sacerdotis idicauit. Qui gauisus eū bonorū nūciū esse dixit/ &
aliquid oprabile de filio portatur. Cūq; hæc dicerent a rege ueniēs achimaas adorauit/ & interroga/
tus de pugna regi uictoriā nūciāuit. Quo requirente de filio eius qd cognouisset/ ait quia mox ut
uidisset hostes fugatos/ rogatus ipse ad eū pergere festinasset/ & audisse se magnas uoces p̄sequentiū
Absalon/ & nihil amplius potuisse cognoscere/ eo q̄ cogere nimis missus a Iobab uictoriā nūciare.
Veniet̄ aut Chusi/ & adoratē regē & uictoriā nūciatē/ de filio eū dauid cōtinuo requiuit. Tūc Chu/
si hæc inq; p̄nūciat tuis inimicis/ q̄ recepit Absalon. Quod uerbu uictoriae gaudiū nec apud ipm ma/
nere/ nec hēre exercitū p̄misit. Ascēdēs. n. dauid in locū ciuitatis excellentissimū/ stabat filiu/ rudēs cre/
bro p̄ctora & capillos capitis sui dilacerās/ & oī se afflictione castigans clamabat dicēs. Vtinā mihi
& non tibi fili aduenisset interitus. Nā cū diligeret per naturā huiusmodi mortis eius euentū po/
tius condolebat. Exercitus autē & Iobab audientes/ quia rex/ filiu ita lugeret reuerſi sunt non triūphali

H

ſchematē frētes ingredi ciuitatē & dolētes & flētes & q̄ſi deuicti potius intrauerūt. Cūq; rex capī te uelato reſideret & filii interitū igemiſceret introiuit ad eū loab & cōſolatus eſt eū dicens. O dñe rex ap̄te demonſtras ex his que agis q̄ diligētes te & p̄ te picula ſuſtinentes nec nō & te tuāq; gene rationē prius abhorres & diligis inimicos & illos cōcupiſcis potius q̄ iuſte pœnas ſoluētes obierūt. Nā ſi Abſalon uiciſſet & iperū ſimiliſſimū tenuiſſet & nullius noſtrū cadauer remaneret ſed oēs a te ipſo & a tuis filiis incipiētes fuiſſemus ſine dubitatione pſtrati nullo noſtroq; hoſtū flēte ſed cūctis potius cōgūdētib; in ſup̄ eū p̄nitiōib; eos ſiq; forte noſtroq; miſerati fuiſſent. Tu uero hęc age re ſup̄ maxio nō cōſunderis inimico. qui eū tuus filius eſſet nequa q̄ in te ipſa cōmittere formidauit. Igit̄ recedēs ab hac iniuſta iniſtitia p̄cede & militib; oſtēde ſemetipſum eiſq; p̄ uictoria & labore certaminis gratias age. Ego nāq; optime noui q̄ ſi in hoc actu permaneris hodie a te populus uni uerſus abſcedet & alteri regnum tradet & tunc amariffimum ac ueſ; habebis. Hęc dicens loab re ugem a triſtitia reuocauit & ad cauſas reipublicę utilitatis adduxit. I transformatus enim a ſtetu Da uid & oportune compoſitus pro aſpectu populi ſedit ad portas ita ut audiens populus uniuerſus cō curreret omneſq; eum libentiſſime ſalutarent. Hęc itaq; talia hoc modo ſunt geſta.

De expiatione ſceleris q̄ cōmiſit Saul i Gabaonitas cuius caſa eſt fames in puincia & de præliis aduerſus Palæſtinos ſceliciter geſtiſ; ſeu de fortibus Dauid. Capi. XL.

Dorro qui cū Abſalon fuerat & de prælio fugerant reuertētes ad ſemetipſos ſinguli mit tebant p̄ ciuitates cunctas. Dauid beneficia cōmemorantes & libertatē quam eis reſiſten do cunctis hoſtibus præbuerat edicentes culpanteſq; ſemetipſos quia eum expulſiſſent a regno & alium ordinaſſent quo tūc deſuncto principe qui ab eis fuerat cōſtitutus roga re deberent Dauid ut ab indignatione quieteſceret eiſq; faueret & recepit regno ſuā eius p̄uidētia nō negaret. Hęc itaq; dauid crebro nunciabant. Sed ē ille nihilominus miſit ad Sadoch & Abiathar ſacerdotes ut principibus loquerentur tribus ludę quia turpe fuerit ut alie tribus ante illā Dauid con ſtituerent regem cū illi & cognati eſſent & ſanguinis cōparticipatione gauderent. Hęc eadem & ad Amasam principem militiæ eius præcepit edicere quia cum filius ſororis ſuę eſſet nō ſuaderet populo ut dauid reſtitueret imperiū pro qua re nō ſolū regi reconciliari poſſet ſed totius militiæ p̄n cipatū ſicut Abſalon ei p̄buerat obtinere. Et ſacerdotes quidē ad principes tribus luda locuti ſunt & Amasam deſlexerunt p̄miſſiones regiæ edicētes ut in eius ſcibus cōſiſteret. Hoc itaq; facto tribus luda miſit ad regē legatos rogantes ut ad propriū remearet iperū. Hoc autē & oēs Iſrahelita; fecerūt adhortate eos amala. Igit̄ accedētibus legatis ad eū ut uēiret in Hieroſolymā oēs p̄uenit tribus lu da ut regi ad Iordanis flumen occurreret & Gera filius Semei cū mille uiris quos de tribu Benjamin ducebat & Syba libertus Saul & filii eius quindecim & uiginti ſerui. Iſti nanq; cum tribu luda pon tem fluminis effecerunt ut facile rex eum tranſiret cū ſuo exercitu. Cūq; ueniſſet ad Iordanē luda eū libentiſſime ſalutauit. Qui dū p̄or eſt aſcēderent pſtratus eſt an eū Semei & detinēs pedes eius ueni am poſtulabat in his que peccauerat rogaſ; ut nō circa eū eſſet acerbis nec præte recepta eū inbe ret dari ſupplicio ſed potius conſideraret quia geſta p̄nia in his q̄ prius deliquiſſet p̄mus ei occurrere feſtinaſſet. Cūq; in his ſupplicaret atq; depoſceret. Abyſai frater loab ait. Nūquid p̄pterea nō mori eris qui cōſtituto a deo rege nequaſ; blaſphemare me uiſti. Tūc dauid cōuerſus ad eū ait. Nō ceſſas Saruiæ ſili has cōmouere denuo nobis ſuperiores turbas & ſeditiones inſtantes. An ignorās quia ini tiū mei regni eſt hodie. Quapropter omnibus ipſe in me agētibus iuro dimitti eius ſupplicia & nul li ſua delicta ſeruari. Tu inq̄to Semei ſecurus eſto & nullū mortis habeto metū. Qui mox adorās eū cæteris præcedebat. Inter hæc autē occurrit & Mēphiboseth de cognatione Saul ſordida uerte circū amictus comāq; gerens profuſam & hiſpidam barbā. Nam poſt fugam Dauid neq; tonſus fuerat præ triſtitia nec ueſtem depoſuerat ſuam ſeq; in hac afflictione deuouerat permanere donec regiā uideret cōuerti calamitatē. Hunc autē accuſauerat Syba ſeruus apud Dauid iniuſte. Qui dū ſalutaſſet eiſq; proſtratus eſſet cœpit interrogare Dauid eum nō fuiſſet egreſſus & eius fugę participatus. ille a Syba fuiſſet dicebat ſe cōtēptum cui dū inſiſſet ut ei itineris neceſſaria præpararet curare neglexe rit ſed uelut cuiuſdā ſerulū cōtēpſiſſet qui ſi greſſus habuiſſet incolomnis nō ab eo aliquo mō re ceſſiſſet eū poſſet ēt pedibus uti fuga adiciēbat pariter nō ſolū in his inquit dñe nocuit mihi ſed ēt apud tuā circa me pietatē derogare & mētiri maligna uoluntate p̄ſumpſit. Sed noui quia nihil hor rum tuā mens recepit cū ſit iuſta & ueritatē diligit quā uult ubiq; ſemp̄ ſualere diuinitas. Nam cū a meo auo paſſus fuiſſes magna pericula & omnis mea generatio p̄ illius debuiſſet ſceleribus depire tu humilis & benignus exiſtēs & quod præcipiū eſt illoꝝ malog; obliuionē agens q̄n̄ præte ſupra priora iudicare poterās amicū me tuū eſſe iudicaſti & immenſa quotidie regia poſuiſti nihilq; mi hi deſuit quod honorato parētī debuit exhiberi. Cūq; hæc dixiſſet ille neq; Mēphibos rex uoluit ca ſtigare nec Sybā tanq̄ falacē abicere ſed cum omnia iam donaſſet Sybæ cum Memphibos occur riſſet & ueniam Mēphibos dedit & medietatē ſubſtantię reddi præcepit. Cui Memphibos cuncta inquit

inquit Syba habeat o rex mihi uero iperium te recepiſſe ſufficiat. Beregel autē Galaditē uirū præ cipuū atq; bonum & qui multa in caſtris ei præbuerat & regē uſq; ad Iordanem deduxerat roga bat Dauid ut cum eo ueniret ad Hieroſolymā promittens eiſ ſenectutē omnino decorandā & eius ſtatēq; patris habere prouidentiam. Qui deſiderio ſuorum cū eo ſe poſſe degere reſutabat dicens ſene ctutem ſibi ſic iminere ut etiam in rebus ſuauiſ; delectari non poſſit cū utiq; octoginta eſſet an norū & de ſepulchri termino cogitare. Qui magis e diuerſo rogabat ut ſi ei præſtare uellet conce deret eum ad propria remeare q̄n̄ temporis longauitate nec conuiuioꝝ epulas diſcerneret & audi ſiam obduratos haberet nec ſonū calamorum aut modulationem aut ſalium inſſorum quæ re ges ſolent inter conuiuia mulcere ſentiret. Quo nimium ſupplicatē dauid ait. Te equidem dimitto tuum uero filium Achimā mihi concede ut ei omniū rerum bonarum debeam munus impendere. Tunc Beregel dimoſſo filio adorans regem & optans ei utilia prouenire ſicut deſiderabat domi eſt reuerſus. Dauid itaque uenit in Galgala habens ſecum iam mediam partem populi & pariter tribū luda ueneruntq; ad eum in Galgala primi puincia cum grandi pariter multitudine & tribum lu da cūpabant eo q̄ ei latenter occurreret cum omnes ad eum debuſſent una uoluntate concurrere. Principes autem tribus luda hoc modo ſatiſfaciebant dicentes ne ferrēt grauit̄ eo q̄ illi præceſſi ſent qui tanquā eius cognati & propterea eum potius diligentes prouenerūt & quia nō quaſi mune ra percepturi hoc fecerant ne illi qui uenerant poſtea mouerent. Hęc autē dicētibus tribus ludę p̄n cipibus nequaſ; aliāq; tribum principes ceſſauerunt ſed dixerunt admiramur nos equidē fratres q̄ uos ſoli regem cognatū ueſtrū eſſe dicitis. Nā qui omniū noſtroꝝ poteſtatē a deo præcepit omnium noſtroꝝ iudicat eſſe cognatus. Quapropter populus equidē noſter undecim partes habet uos autē unam & ſeniores nos ſumus. Non ergo beneficiſtis occulte & latenter ueniētes ad regē. Cū hæc igi tur inter ſe tribuū p̄ncipes loquerent̄ uir quidā iniquus & ſeditione præcipuus cū nomē erat Syba filius Bochri de tribu Benjamin ſtans in medio populi cū magno clamore dixit. Nō habet aliquis no ſtrum partem apud dauid nec fortē apud filiū Ieſſe. Et poſt hæc uerba tuba canens bellū ſignificauit fieri contra regem omneſq; ſecuti ſunt eum relinquentes Dauid ſola tñ tribus luda cum eo reman ſit eūq; in Hieroſolymis regē eſſe cōſtituerunt. Qui cōcubinas q̄dem ſuas ad quas filius eius Abſa lon ingreſſus fuerat in domū aliā trāſmiſit eūq; oia p̄cepta neceſſaria miniſtrari ipſe uero nequa ſ; copulatus eſt illis. Conſtituit quoq; & Amasam principē militiæ & locū ei in quo loab fuerat de dit inſiſſitq; ut congregaret quantū colligi poſſit exercitus ex tribu luda & poſt tres dies ueniret qua tenus ei militiam daret uniuerſam eūq; pugnatūꝝ cōtra Sybā Bochri filiū deſtinaret. Egrediente uero Amala & circa cōgregationē exercitus remorante dū die tertia nō rediret dixit rex ad loab. Nō ē utile dilationē dare Sybæ ne logo tpe poſſit exercitū cōgregare & deterioris cladis exiſtat auctor q̄ Abſalon. Noli inquit tardare & ſed p̄ntē ſumens exercitū p̄iter & ſexcentos uiros cū abyſai germano tuo hoſtes p̄ſequi ſteſtinato & ubiq; reperis ei cōgredere & feſtina eū cōprehendere nec capiens munitiſſimas ciuitates certamina nobis & multos poſſit ſudores inferre. loab autē nullomō moratus ſed ſumens fratrē pariter ac ſexcentos uiros & omnē exercitū q̄ erat in Hieroſolymis p̄ſecutus eſt eū omni feſtinatione Sybæ. Cūq; in Gabaon uicū p̄cul ab Hieroſolymis ſtadiis quadraginta ueniſſet oc currit ei amala cū nō multo adhuc exercitu cōgregato. loab uero accinctus gladio & lorica ueſtitus ueniētē ad ſe amalam ut ſalutaret eū arte quadā q̄ſi caſeſt gladiū de uagina ſinxit eūq; ſe de terra col ligere & altera manu ueniētē p̄ xie amala q̄ſi ei oſculū daturus a barba cōprehēſum in p̄uidō gladi um iunxit in utero eūq; pemit ipiū nimis & ſceleſtiſſimū opus efficiēs in bono iuueculo pariter & co gnato & qui nihil ei nocuerat his p̄ncipatu militiæ & eq̄litate honoris inuidiā. Pro hæc n. cā & Abner interemit ſed in illo ſcelere occasione dictate q̄ſi p̄ uindicta fratris aſahel ueniā habere uide bat p̄empto autē amala nullū ſomite excuſationis potuit inuenire. loab tāto igiē perēpto duce triū duo p̄ſequebat Sybā derelinquēs unū ad eius corpus q̄ clamare exercitū quō amala iuſte perēptus eſſet q̄ uero regi fauerēt ſequerent̄ dūcē loab & abyſai eius fratrē. Cūq; cadauer illius iaceret in uia & ois populus ſup̄ eū cōfluere & eū quadā deſuncti miſericordia morarent̄ & loab ſeq̄ tardarent tollēs inde cadauer illius cuſtos eius portauit in quedā locū ab itinere ſegregatū & illic eū poſitū ue ſte cooperuit. Quo facto loab uniuerſus populus eſt ſecutus. Cūq; p̄ſequeret Sybā p̄ oēm Iſrahelita rum puincia quidā indicauit eū in ciuitate munitiſſima abelmacha reſidere. Quo dū ueniſſet loab obſidebat urbē uallibus undiq; circumductis militibusq; inſiſtit ut eius muros oī uirtute deponeret. Nam dū eū ciues loci illius ſuſcipe noluiſſent & ſup̄ eū crudeliter inſiſteret tūc quedā mulier caſta ſimul & ſapiēs uidēs patriā in nouiſſimo piculo cōſtitutā aſcēdēs in murū uocauit inter armatos loab. Quo ueniētē cœpit ad eū huiuſmo di uerba p̄ferre. Quia cū reges & p̄ncipes deus cōſtituiſſet ut hebre orū hoſtibus reſiſteret & Iſrahelitis pacis iura p̄beret tu inq̄ feſtinas metropolim Iſrahelitaꝝ que nihil deliquit euertere atq; uallare. Tūc loab iurauit ſibi p̄picū deū fore & q̄ nō hēret hmoī uolū tatē nec ullū de populo uelle occidere quātomagis tātā p̄dere ciuitatē ſed ſi accipet ab eis rebellem

regis ad poenā idest Syba filiū Bochri/ab obfessione exercitū continuo reuocaret. Quod dū audisset mulier/ab loab puulas idutias postulat/ut hostis caput de muro repete proiceret. Quo facto de scendit ad ciues eius/locuta est dicens/cur uellet pessime cū filiis & uxoribus depire. ppter malignū hoiem nec cognitū unde esset/quo regē uellent habere pro David /qui eis tanta beneficia conuulisset & una ciuitas studeret tanto exercitū resutare/Hoc dicto suauit eis/ut Syba caput abscisum in loab proiceret exercitum. Quo facto loab missa tuba/obfessionem repente dissoluit & reuersus in Hiero solymam/totius populi princeps militiae cōstitutus est. Ordinauit aut rex & Banaia super corporis custodes & super sexcentos armatos. Adoram aut fecit super tributa & Sybacha & Bachilla super gestos cōscriptores. Sufa uero scribā. Sadoch aut & Abiathar sacerdotes instituit.

Quomodo rex David iussit dinumerare populum contra mandatum domini & de plaga/qua secuta est trasgressionem.

Capi. XII.

Gitur post hanc cū fames puincia inuaderet/rogauit dñm David/ut populi misereret/ & cām ei pareret/ & medelā pestis illius indicaret. Cui ppheta dicebat uelle deū ut Gabaonitae uindicarent/ quos rex saul impie interfecerat/ & cōculcauerat iusurādum qd eis Iesus princeps militiae praeberat senioreq; firmauerat/ & si ultio quo Gabaoitae ex peteret pro defunctis exhiberet eis/posset pppriari deus & populus a peste liberari/Da uid aut audiēs a ppheta hanc uelle deū/ruocatis Gabaonitis/eos qd uellent fieri regni sui. Illis aut ser ptem de genere saul filios ad supplicia postulantibus/requirēs rex dedit eis/parcēs tantūm Mēphibos/filio Ionathae. Sumētes Gabaonitae uiros quos uoluerit/punierit eos. Quo facto/cepit deus re pēte plure & terre germina ad fructū reuocare/liberauitq; a priore peste/ & ad ubertatē Hebraeorū prouiciā hoc facto restituit. Igit nō multo post tēpore/ rex David castrametatus est cōtra Palaestinos & cōmissio praelio/cū eos uertisset in fugā/solus persequendo reperitus est. Cūq; esset fatigatus/ quidā hostiū nomine Achimon filius Asaphat/qui erat de prole Gigantū/ habebatq; hastā cuius pō dus erat trecetoz/ sicloz/ & lorica cōcatenatā & gladiū/ fecit impetū quasi regē suoz/ hostiū pemptu rus. Erat. n. iā labore dissolutus. Tūc subito exorsus Abyfai frater loab/ & regē a repētinā morte/ pterxit/ & hostē piter trucidauit. Quo facto periculū regis & poene mortē grauitē tulit exercitus/eūq; pncipes cōiurauerūt/ ut nequaq; cū eis exirēt ad bellū ne pp fortitudinē atq; fiduciā suam aliquid mali passus & bonis quae pp eū fuerāt saepius pbita puarent/ & quae eo uiuente adhuc poterāt adipisci. Cōuenientibus itaq; Palaestinis in Gazā ciuitatē/audiēs hoc rex sup eos misit exercitū. Inter quos tūc bellator optimus extitit/ & pbatissime dimicauit. Saboch etheus qui erat unus fortissimoz/ David. Hic. n. multos hostiū interclusos interemit ex ple gigatū nimis in audacia suā fortitudinis exultates/ fuitq; uictoriae huius auctor apud Hebraeos. Post hanc uero cōpressionē. Palaestini denuo pugnauerunt sup quos exercitū mittente David fortis apparuit Ephan cognatus eius. Nā cōtra singulos fortissimos Palaestinoz/ solus pugnādo pemit eos/ & alios conuertit in fugā/ quoz/ ē multi in praelio ceciderūt. Paruo itaq; tēpore Palaestini quiescentes/ denuo castra posuerunt circa ciuitatē quae erat non longe a sinibus Hebraeorū/ eratq; uir inter eos quidā/ pceritate sex cubitoz/ hns ēt digitos i utroq; pedē necnon & manu/ uno plusquā solet nā cōcedere/ hoc est fenos. Contra quē de exercitu dauid lonadab filius Sāma pugnās deuicit/ pulsisq; hostibus de ciuitate/ totius uictoriae auctor effectus/ maxia gloriae culmē accepit. Nā & ille Palaestinus gloriabat se de ple gigatū existere. Postq; pugnā nequaq; cōtra Irahelitas habuere certamā. Expeditus itaq; dauid a filis & piculis/ cū pace iā altissima frueret/ cantica in deū/ hymnosq; uario metro composuit/ alios quidem trimetros/ alios quidē quinq; metros/ diuer/ saq; faciens organa/ docuit ut Leuitae secundū ea deo hymnos edicerent p sabbatoz/ diem aliaq; festiuitates. Organorum autē species huiusmodi est. Canora cythara quidē decē chordis cōptata/ & haec cū plectro pcutit. Nābla uero duodecim sonos habens digitis tangitur. Erant & Cim bala aerea/ & grandia & lata. Et de his quae dicta sunt sufficiant. ne oino hog/ organoz/ natura nesciat. Circa regem igit erant oēs ualde fortissimi quorum insigniores & actionibus clari/ octo & uiginti fuerunt. Hog. n. quinq; tantū opera narrabo/ p quos etiā uirtutes alioz/ poterunt indicari. Erant sic. n. ualidi/ ut prouinciām regerent/ & gentibus praualerent. Primus itaq; Eusebius filius Achame qui aciem hostiū frequēter irrumpēs/ nequaq; pugnando cessauit donec ex eis nōgetos occideret. Post hunc erat Eleazar/ filius dodi/ qui cum rege fuerat i Sarpha. Hic aliquādo Irahelitis formidantibus Palaestinoz/ exercitū/ & ab hoc fugiētibus solus restitit/ irruēsq; sup hostes/ occidit eoz/ multos/ ita ut sanguine occisoz/ gladius eius haereret dextra. Et cū Palaestinos tūc Irahelita uideret in fuga esse cōuersos/ descēdēs de montibus/ psecuti sūt eos/ & mirabilis ac famosissima uictoria tūc pueit/ cū Eleazar tātos interfecisset hostes/ eozq; Irahelita psequerent/ & sumeret spolia iterēptoz. Tertius at filius Heli noie Semeias. Et. n. in palaestinoz/ certaminibus/ dū in locū q dicit maxilla acie posuisset/ & rursus hebraei metuēs eoz/ exercitū refugerēt/ solus eoz/ acie exercitūq; portauit/ quorum alios quidē prostrauit/ alios aut non ferentes eius uim & fortitudinē psecutus est conuersos in fugā. Haec igitur opera

opera manuū ac praeliorū tres isti demonstrauerūt. Quo tpe rex cū esset in Hierosolymis. Palaestino rum ad bellandū supuenit exercitus. Tunc David qdem in arcē ciuitatis ascendit/ sicut praediximus/ ut de bello cōsuleret deum castra uero inimicoz/ erāt in ualle fixa usq; ad ciuitatē Bethleem/ quae ab Hierosolymis procul est stadiis uiginti/ David itaq; locis ait. Bonā aquā habemus in regione mea. Et praecipue laudabat eā/ quae erat in puteo iuxta portā mirabaturq; si esset qui ex eo poculū ei praeberet qd magis optaret/ quā si quis ei magnā pecuniā ad tps praesens offerret. Et haec cū audisset isti tres uiri/ mox occurrentes & per mediū hostiū iter facientes uenerunt ad Bethleē/ & auriētes aquā/ denuo ad regē per eoz/ castra reuersi sūt/ ita ut Palaestini eoz/ fiducia & magnanimitatē obstupescētes/ quia sic pauci eos cōtemnerent/ a dimicatione cessarent. Delatā itaq; aquā uoluit bibere rex/ quā si de piculo & sanguine hominū sibi fuisset aduecta/ & ppterea nō eēt bibēda/ liberauitq; eā deo & de salute gratias egit uiroz. Post istos aut fuit frater loab Abyfai. Is. n. una die hostiū nōgetos occidit. Quintus fuit Banaias genere sacerdos qui puocatus a uiris insignibus in Moabitica regione sua eos uirtute interfecit. Rursus aut cū uir egyptus genere/ pceritate mirabilis eū puocasset nudus arma/ tum ipsius iaculo/ pstrauit ac pdidit/ nā auferēs eius iaculū/ & uiuū adhuc pugnāre/ spoliā/ armis eū pppriis iterem. Annumeret at & hoc pdictis eius actionibus aut tanq; p̄mū magnanimoz/ eius operum/ aut q̄ si nō dispar. Quadā tēpestate cū ninger in puteū lapsus icidit leo. Et cū os putei esset an gustū/ latebat absconsus ne appareret/ erat ei ipm orificiū niue dānatū. Nullū ergo egressum Leo uides/ nec salutis exitū rugiebat. Banaias at audiēs bestia pclamātē/ dū iter tūc ageret/ accēs ad puteū in eo descēdit/ & baculo quē portabat in manu bestia repete/ pstrauit. Talis igit uirtute fuerit/ & reliq; uero trigintatres. Rex dauid foeliciter uiuēs i regno Salomonis filio mādauit de edificationē tēpli & quātū mām ei auri & argēti lapidūq; p̄toroz/ pparauerit ad rēplē edificii. Cap. XIII.

Ex aut David uolēs agnoscere/ quot essent milia populi totius/ est oblitus moniti/ mo/ saici/ quo praedictū fuerat/ ut si dinumeraret populum/ p uniuersusq; capite deo siclus praebere. Praecipit ergo loab pncipi militiae/ ut pgens uniuersum dinumeraret exercitū. Quo dicēte/ nō esse necesse hoc/ nō geuit/ sed iussit numerū Hebraeorū/ isigniter adimpleri. loab uero sumēs tribunos & scribas/ & pagrās Irahelitaq; puincia/ cōsiderataq; multitudine quāta esset Hierosolymā remeuit ad regē/ post mēses nouē & uiginti dies obtulitq; numerū regi/ abq; tribu Beniamin/ hac. n. dinumerare nō poterat/ neq; tribū Leui. Penituit at David q; dinumerasset populū. eo q; deliquisset in deū. Fuit ergo alioz/ Irahelitaq; nūerus nōgenta milia uiroz/ arma ferentiū/ & militia exercere ualentū/ iudea uero tribus p se solā habuit. xl. milia. Prophetis itaq; declarātibus David/ qd deus ei irasceret/ supplicare cepit eūq; rogare/ ut propicius esset/ & uenā peccato cōcederet. Tūc Gad ppheta misit ad eū deus/ tres supplicii cōditiones portatē ut earū quā p̄bare eligeret/ utrū uellet famē in puincia generari annis septē/ an tribus mēsisbus pugnādo uin ceret/ ab hostibus/ an certe morbus & laquor accederet tribus diebus hebraeis/ ille uero in anxietatē huius electionis oim rerū pmissimaz/ incurrens tribulabat/ & uehemētē animo uidebat esse confusus. Cūq; ppheta diceret/ hoc oimodis iminere/ & responsum uelociter exigeret/ ut electā eo con ditionē deo renunciaret/ cogitans rex/ quia si famē eligeret/ cōtra alios hoc facere uideret/ qñ ipse qd hns multa frumenta nō pateret/ inopiam/ reliquis uero esset angustia/ item si eligeret trium mēsiū u uictoria hostiū/ ipse quidē habens circa se uiros fortissimos & custodes/ nihil oim metueret/ neci uero eius exercitus subiaceret/ inter haec aut cōem opius passionē/ & regum & subiectoz/ elegit in q̄ timor oibus est equalis/ dicens quia multo melius est in deī magisq; in hostium manus incidere. Haec audiens ppheta/ renouauit dño. Qui morbū & interitum misit in exercitū Hebraeorū. Moriebant enim nō uno mō/ ut facile languor potuisset agnosci/ sed mors quidē inerat multis/ languoz/ occisio bus/ & quia nō possent cognosci/ facile peribat. Alius ergo super alium moriebat/ & latenter iminēs malū uelociter ferebat interitum. Alii siquidē repente cū uehemētibus doloribus/ & amaro gemitu/ aima relinquebāt/ alii uero ipsis passionibus marcescebant/ ita ut neq; curā exhibere corporibus sua lerent/ sed praē labore deficerent/ alii autē repentinis eoz/ conatus abripitibus suffocati/ p̄tinus expirabāt/ alii sup mortuos quo sepeliebant ipsi quoq; moriebant/ imperfectas relinquētes p̄ter sepulchras. Incipiente itaq; pestifero languore eos ab hora matutina p̄mire/ usq; ad horā prandii cōsumpta sunt milia septuaginta. Extēditq; angelus manuū ad Hierosolymā/ ut illic pestē laquoris inferret. Rex autē sacco amictus sedebat in terra/ rogans deum & supplicans/ ut morientū leuigare tur interitus. Tunc respiciens interea/ & uidens angelum euaginato gladio/ in Hierosolymā pperantem/ clamauit ad dominū dicens/ iustum esse ut ipse puniret/ qui pastor erat/ & greges quae nihil de/ liquerant seruarentur/ & ipse posebat iram dei conuerti in se/ & in generationem propriam/ potius prouenire supplicium/ ut innoxio populo parceretur. Exaudiens uero deus eius preces/ cessare fecit interitum/ & mittens Gad prophetam/ praecipit ut ad aream lebusei Orna repente confenderet/ edificans illic altare/ ut hostias immolaret. Audiens hoc David non siluit/ sed mox in locum ubi praē

rent instituit. Eos vero qui erant de germine Moysi hos eminentius honoravit. Fecit. n. eos custodes thesaurorum dei atq; uasorum quae reges deo dicare cōtingeret iussitq; oib' de tribu leui simul & sacerdotibus ut die noctuq; deo seruiret sicut eis p̄ceperat Moyses. Post haec diuisit exercitū in cohortes duos decim cū ducibus suis & centenariis & tribunis. Habebat uero unaquaeq; cohors uiniquatuor milia uiros; quos obseruare p̄cepit per trices dies a p̄ma hora usq; ad nouissimā Salomonē regē cū milenariis & ceterariis. Cōstituit atq; iudicē uniuersalium; cohortis quē bonū iudicauit & iustū & tutores thesaurorum & uitium & agrorum; aliosq; iumentorum; quorum nomina nō credidit necessariū remissici. Cūq; haec singula p̄dicto mō distribuisset cōuocās i ecclesiā iudices hebraeorum; & p̄ncipes tribuum & duces cohortium & qui in unoquoq; actu ut qui sup possessionē regiā fuerat cōstitutus. Istas excelliore solio rex ait. Fratres cōscios uos eē uolo/ quō replū deo aedificare deliberrans/ aux multū p̄parauit pariter & argentū centū milia talentorum. Deus autē p̄hibuit me p̄ Nathan p̄phetā p̄pter bella quae pro uobis gessi/ ex inimicorum cedibus pollutā hīs dextrā ut ei tēplū edificare/ sed filiū mihi successurū in regnū hoc implere p̄cepit. Nūcio itaq; qm̄ dū pater noster iacob duodecim filios habuisset nostris lucam fuisse regē & me ipsum cū sex fratres hērem p̄positū & a deo recepisse regnū & nullū eorum grauerit. hoc tulisse & ego deposedo meos filios ut nō in alterutros seditiones exerceant. Salomone regnū suscipiente/ sed agnoscētes & deus eū elegerit/ ferat eū libenter ut dñm. Non eis grauis debet eē dei uoluntas qm̄ nō extraneo seruiunt/ sed magis letent in fratre/ honorē imperii possidēte/ eorumque a partipantes. Oro itaq; ut p̄missiones dei p̄ducant ad finē & sceleritas in cuncta prouincia seminet/ omni itaq; tēpore maneat sicut est sub rege salomone est ipse pollicitus prebiturū. Erunt autē haec firma & terminū bonū habitura si piū & iustū & custodē paternae legū temetipsū o fili p̄beris. Si uero has transcenderis/ mala te scito esse passurū. Rex itaq; dū haec compleisset uerba cessauit. Descriptionē uero & cōstitutionē aedificii tēpli omnibus sua dentibus salomoni tradidit/ quem admodū fundamenta domus & supiora eius & quāta & qualis latitudo fieret/ necnō & quāta uasa aurea & argētea quorum pondus ipse decreuit/ monuitq; eū quoq; sermonibus ut oī instātia imineret in ope/ utq; p̄nceps & leuitas/ tribus cum eo p̄ter laboraret p̄pter eius aetate & quia cū deus illū elegerit/ qui & fabrica tēpli & p̄sul esset imperii/ facile illis & non ualde laboriosum aedificiū fore dicebat. cū ipse multa auri talēta/ plurima uero argenti & ligna/ dū & fabrorū multitudinē/ & lapides ceditiū p̄parasset nec nō & smaragdinos & alios lapides p̄ciosos/ sed & nūc oblationis primitias facies/ alia tria milia talentorum auri purissimi se p̄biturū esse dicebat ad aditū & currū dei faciēdum ex quo & cherubin essent sub quae cōstituerat arcā. Cūq; tacuisset/ David/ p̄ncipibus & sacerdotibus atq; leuitis multū studium oblationis habentibus & p̄missiones claras & magnificas exhibentibus quae et sunt iplera ab eis/ obtulerūt auri quidē talenta quinq; milia/ & stateres decem milia/ ferri talenta multa milia. Sed & quae eunq; p̄ciosos lapides habuit obtulit. & in thesauros dedit obseruandos/ quosq; agebat curā p̄prios Moyses. Saulis. in his itaq; oīs populus exultabat. Sed & David uidens studiū & munificētia p̄prios ac sacerdotū & simul uniuersorum/ deū benedicebat magna uoce/ patrē & genitore omium esse proclamaans/ sed & opificē regū humanarū & diuinarū/ & quibus eū ipse p̄posuisset p̄sulem/ simul & curato/ rem fecisset generis Hebraeorum/ & sceleritatis eorum/ quosq; ei p̄berat p̄ncipatū. Inter haec autē orans & omni populo bona semp optās/ & salomoni filio mentē sanā & iustā/ & in cūctis partibus uirtutis incolumitatem iussit ut etiam populus benediceret deum. Illi uero prostrati in terram adorauerūt egeruntq; gratias David pro oibus/ quae eo regnante potiti sunt. Altera uero die deo hostias celebrauit/ uirtulos mille & totidem arietes/ & agnos mille quos in holocaustis obtulerūt/ sacrificauerūtq; p̄ter & pacificas/ multa milia ouium occidentes/ & tota die rex festiuitatē habebat cū oī populo.

Sed & Salomonem secundo unoxerūt oleo regemq; fecerūt & sadoch pontificē uniuersae plebis/ deducentes ad regalia salomonem/ & sedere facientes in solio patris. Ab illo namq; tempore/ ei cunctus populus seruibat.

Post paululū uero tempus/ & David aegritudine & senectute cōfectus/ sciens se moriturū/ uocauit salomonem filiū/ & haec ei locutus est. Ego qdem o fili iam ad uniuersorum dēbitum ad patres procedo meos/ commune gradiens iter omnium qui sunt nunc/ quique futuri sunt/ illic pergens unde nō licet ulterius remeare/ & quae in hac uita gerunt agnoscere. Quapropter uiuens adhuc & iuxta mortem constitutus/ ea te moneo quae dudum & dixit suadens tibi/ ut sis quidem iustus circa subiectos/ pius autem circa deum qui tibi dedit imperium/ atq; mandata serues/ & leges quas ad nos per Moysen ipse transmisit/ & neque gratia neque inimicitis neque concupiscentia/ neq; alia passione constrictus has forte contemas. Dei enim fauorē amittis si leges p̄uaricatus fueris/ & diuerso prouidentiam eius in te conuertis/ si talis fueris/ qualem esse rectorem decet imperii. Sed ego etiam deum exoro/ ut genus nostrū regnū tpe uniuersum possideat/ nec altera domus Hebraeorum/ hēat principatū/ sed ut nos ipsi p̄ saecula aeterna regnemus. Esto autē me/ mor iniquitatis loab/ q; p zelū occidit duos militiā p̄ncipes iustos & bonos/ Abner filiū ner & Amas/

Sam filiū

Sam filiū Iethra. Quorū mortē ut fuerit uisum/ tibi defende/ quō potior me atq; potentior existens Ioab/ p̄na hactenus declinauit. Cōmendo autē & tibi filios Berzellai galaditidis quos i oī honore & prouidentia cōseruabis/ hoc munus p̄stando mihi. Nō eis. n. inuitū bñfaciēdū cōseruabis. sed ea potius recōpensamus/ qā p̄ eorum mihi in fuga tpe ministrant. Sed semel filius Gera de tribu Benjamin q multū mihi in fuga posito blasphemauit/ p̄ficiscētū & postea remeātū occurrat ad fluuiū Iordanis/ & fidē accepit/ q; nihil mali tibi pateret/ nūc cām rōabilem regēs/ decēter ulciscere. Dūq; ergo filiū haec monuisset/ de oibus/ & amicis/ & de his quos nouerat/ pena dignos/ defūctos/ eū uixisset annis. lxx. Ex quibus regnauit septē annis in Hebrō sup tribū Iuda/ & menses sex in Hierosolymis at regnauit sup p̄uincia uniuersam annis. xxiii. Hic. n. uir fuit optimus & oī uirtute plenus quos esse oportet in re gibus/ quibus tātarū p̄terit cōmittit/ salus/ fortis/ q̄lis non fuit alius. Nā in certaminis/ q; p̄ subiectos hūit p̄mus ad picula p̄perabat/ laborare & pugnare milites iuitabat/ ipse opando potius/ non sicut dñs ipando/ ad itelligendū & considerādū de futuris/ & ad dispensationē p̄sentium nimis idoneus/ castus/ māfuetus/ benignus/ circa eos ut in calamitatibus erat/ iustus/ & nimis humanus in his at q; regibus p̄cipue cōueniūt/ i nullo penitus nisi circa uxorē Vriā magnitudine prāris deliq; at & diuitias quātas nullus alius regū/ neq; Hebraeorum/ neq; gentiū aliarū. Sepeliuit at eū filius salomō in Hierosolymis decēter nimis/ & aliis rebus q; solent circa exegas regias ministrari/ & multas diuitias cū eo recōdidit. Quarū magnitudinē ex his q; dicitur sum poterit q̄libet agnoscere. Post tps. n. ānoq; mille trecentorū/ hircanus p̄tēfex dū ciuitas obsideret ab Antiocho rege/ q; Pius cognominatus est filio Demetrii/ uolens ei dare pecunias ut ab obsessiōe recederet/ & exercitū suū auferret/ nō hīs uñ hoc adimpleret/ apuit unū locū sepulchrorū/ David/ & sublati exinde tribus milibus talentorum/ prem de dit antiocho/ & ita nimietatē obsessiōnis amouit/ sicut et in aliis idicabimus. Post haec aut multo anteq; tpe iā trāfacta/ rufus Herodes rex aliū locū apiens/ plurimas exinde pecunias tulit. Nullus autē eorū loculos regū inuenit/ erant. n. sub terra mechanico modo reconditi/ ut ingredientibus in monumentum/ nullatenus possent esse manifesti. Sed de his quidem haec modo indicasse sufficiat.

Incipit liber octauus antiquitatum. Quō Salomon suscepit regnū & peremit Adonia loab & Semei. Cap. I

Auid itaq; q; uirtutū/ quātorūq; bonorū auctor extiterit cōtribulibus suis/ quātaq; bella pugnaq; gesserit/ & logaues sit mortuus/ in p̄cedenti declarauimus libro. Salomoni uero eius filio adhuc aetate iuuēdū suscipiente/ regnū/ quē adhuc uiuens p̄ dñm populi uniuersū uolūtatē dei cōstituit/ sed cū in solio patris/ oīs egdē populus solēnter fauit/ ut assolet initio q̄tenus eius res optime regerent/ & usq; ad senectutē/ felicitate p̄maneret i regno. Adonias autē q; eius est p̄e adhuc uiuente tētauerat regni culmē iuadere/ igrēssus ad regis matrē berfabee/ eaq; humil'r saluata/ regius ab ea ut sup aliq; petitione uenisset ediceret/ p̄mittens se tota uolūtatē conferre/ Adonias itaq; locutus est. Nosti qdē & ipsa regnū & p̄p̄ aetate & p̄p̄ populi uolūtatē fuisse meū/ sed decreto dei/ ad salomonē tuū filiū puenisse. me tū amplecti p̄fiteor/ & gratis seruire ei/ & libēter agere q; iusta sūt. His dictis pariter postulauit/ ut apud filiū eius suū fratrem intercederet/ eiq; suaderet/ dari sibi abyfag/ q; cū eius patre dormierat uxore/ dicens/ qā p̄ senectute eā pater nō agnouisset/ sed adhuc uirgo cōsisteret. Berfabee uero & ministratū se in hoc negotio studio se p̄misit/ & nuptias p̄mereri/ p̄pter utruq; quia & rex ei uellet aliqd p̄stare/ & illa p̄ eo prona uolūtatē deposceret. Adonias autē spe nū priarū latus abscēssit. Salomonis ergo mater repēte prexit ad filiū/ locutura de quibus adonias suppleanti promiserat. Et occurrente sibi filio eāq; cōp̄ctente/ cū deduxisset eā ad locū ubi solū erat regni constitutū/ rex aliud solū a dextris matri iussit apponi. Cūq; sedisset berfabee/ unū inquit o fili/ munus mihi petenti concede/ & ne uelis quali difficile denegare/ tristēq; deserere. Cui salomon se implete quod uellet ait/ quia sc̄m esset matri cuncta prābere/ culpabat tñ eius petitionis initū/ quod tanquā non hīs firmissimam spē adoptionis hūoi uerba proferret/ & adhuc quicq; sibi negati me/ tueret. Tunc illa rogabat ut uirginem abyfag adonias fratri donaret uxorem. Hoc uerū rex itacū de suscipiens/ dimisit quidē matrem dicens/ quō adonias eās nimis eminentes appeteret/ & mirari se quō nō ei p̄ferret et regnū q; q̄tī seniori abyfag dandā rogaret uxorē/ q; potētes haberet amicos/ loab principē militiae/ & abiathar sacerdotem/ mittēsq; Banaia q; erat sup corporis custodes fratrem adoniam p̄cepit occidi. Vocans igitur & abiathar sacerdotē dixit ei. Amorte quidem hoc te liberat quia & cū patre meo sapiens laborasti/ & arcam cū eo in hanc regionē uexisti/ hoc aut tibi propono supplicii/ eo q; fueris cum adonia coniunctus/ eiq; cōsenseris/ ut neq; hic moreris neq; ad faciem meam ingrediaris/ sed pergens in tuā patriam in agris dege/ & hanc conuersationem donec uiuas exerceo/ quomodo peccasti/ & non est iustum te habere sacerdotium. Sic ergo domus Ithamar sacerdotii honore priuata est/ propter praedictam causam sicut samuel Heli praedixerat/ transiitq; ad genus Phinees

nus Phinees. i. ad Sadoch. De genere uero Phinees tpe quo ad domū ithamar sacerdotiū trāsmigrauit. Heli pmo pontificatū accipiente / isti descendisse noscunt q a sacerdotio sunt p̄uati. Vochar filius Ioseph sumi sacerdotis / huius filius Ioathā / ioathā at Meroth / Meroth A Sophi / A Sophi aut Achitob. Achitob at Sadoch q p̄mū a rege sacerdos ē factus. Ioab igit p̄nceps militiæ p̄p̄tū audiēs adoniā ualde p̄teritus est / erat. n. eius amicus potius q Salomonis regis / & hoc piculū pp̄ illius fauorē nō irrōnabīl' / suspicatus est / fugit ad altare / credens sibi cautelā religiōis interuentu p̄ierate regia p̄fūturā. Quod dū fuerat regi nūciatū mītrēs Banaia eū iussit adduci / ut i eius iudicio satisfaceret. Ioab at ait nō se relīcturū esse sacerdoti / sed ibi potius q̄ in loco alio moriturū. Quod dū Banaia renūciā / set regi / p̄cepit Salomon ibi sicut uellet caput eius abscidi / & hāc eū recipe p̄enā p̄ duobus militiæ p̄ncipibus / quos ideceter occiderat / & eius cadauer sepeliri / ut peccata q̄ gessit eius nūquā desereret / genus / & Ioab morte ipse / eūsq; p̄t esset innoxius. Quod dū fecisset Banaia. ipse nūcepit militiæ / tuis exercitus cōstitutus ē. Sadoch aut solū fecit sacerdotē / in loco abiathar quē remouit. Semei uero p̄cepit. ut domū sibi edificaret in Hierosolymis / ibiq; maneret / & torrentē Cedrō trāsgredi non auderet / qd si trāscēderet / uoluntē mortis icurreret / & sup hāc cōminationē iurisiuradi eū religiōe cōstrinxit. Semei aut hoc p̄cepto salomonis gaudere se dicens atq; seruare / isup adiciens iururandum relicta patria in Hierosolymis habitabat. Trāfactis aut annis tribus / audiens duos seruos q ei fugerant in Geth cōmorari. prexit ut q̄eret eos. Quod cū ei reuertēti cognosceret rex q̄a & mandatum eius & iururandum respiciat / grauer hoc tulit / eōq; uocato / tu inqt iurasti / nō te me esse relicturnm neq; ab hac ciuitate ad alia aliq̄tenus egressurū. Nō ergo iururadi effugies uoluntē sed et pro qbus patrē meū fugientē iniuriis affecisti / dabis nunc p̄enas. Agnosceas quia nihil lucratur / qui non re pente pro sua iusticia puniunt / sed omni tpe quo se putant nihil parandos sine timore cōsistere / cre scit eorū p̄enā / & cā maior efficit / q̄ peccasse noscunt. Tunc semei Banaia iussu regis occidit.

De sapientia eius & intellectu atq; diuinitis.

Cap. II.

Umq; Salomon iā regnū h̄ret firmū / punitis oibus inimicis duxit uxore filiā Pharaonis regis aegyptiorū / edificatis muris Hierosolymoz multū potioribus atq; munitioribus q̄ p̄mitus extiterūt. De caetero maxima pace gubernauit ip̄m in nullo p̄ inuentūte circa iustitiā legiq; custodia aut paternoz memoria mandatorū minor existens / sed cūctā q̄ / cūq; atate p̄uecti sapientiaq; p̄fecti faciūt / cū integritate p̄cipua celebrat / placuitq; ei ut ueniens in Hebron / in altari aere qd fecerat Moyses sacrificaret deo. Tunc itaq; mille oues obtulit in holocaustis. Quod dū fecisset / p̄cepit deū uisus est honorasse / appuict / illi ea nocte p̄ sōniū p̄cipiens / ut q̄ uellet sibi p̄ cultu pietatis peteret dona iferris. salomon aut optima & eximia postulabat / q̄ & deus grate p̄beret. & utiliter hō p̄cipet. Nō igit aurū nō argentū nō alias diuitias ut hō & inuenis sibi dari dēp̄catus est / hāc. n. multos lota putant magna & dei dona p̄cipua esse / sed da mihi inqt dñe mē tē sanā / & prudentiā bonā / ut circa populū iustū possim uerūq; p̄ferre iudiciū. His petitionibus placata diuinitas / & iā alia cūctā quoz memoria in p̄ce nō fecerat dare se dixit. i. diuitias / seculi gloriā / de inimicis uictoriā / & p̄ oibus intellectu ac sapientia q̄le nullus alter hoium h̄uit nec regū. nec p̄ uatorū / seruaturūq; se et nepotibus eius iperū multo tpe cōpromissit / si iuste uiueret / & ei obediret / & p̄ris sui in optimis actioibus imitator existeret. Hāc salomō audiens dicta a deo / repente exiliuit e sono / & adorās eū / ad Hierosolymā remeauit / & an tabernaculū sacrificia celebrauit / epulāq; unī uerlas exhibuit. His itaq; diebus iudiciū apud eū deductū ē / cuius criminū erat inuenire difficile. Cāq; uero unī in iudiciū salomō p̄uenat / necessariū iudicauit reserue / ut legētibz iurgii nota sit / difficul / tas / & si tale aliqd cōtingeret / q̄si ex imagine egregii decreti / cito possint hmōi p̄ferre sniam. Duæ ad eū mulieres socia de cōuerfatiōe cōuenērūt / q̄rū q̄ laela uidebat / p̄ma coepit hāc uerba p̄ferre. Habī tabamus inqt o rex ego & hāc in una domo / cōtigit at ambabus ut una die eadē hora pareremus. Trāfacta iā tertia die / dormiens hāc supra suū filiū icubuit / & eū uioleter occidit / tollēsq; meū ad se cōtulit / & mortuū in uulnas meas dormiētis apposuit. Mane factō dū ubera porrigerē filio / meū qdē nō reppi / huius aut mortuū adiacere mihi cognoui / & misera certius hoc turbataq; cōsiderās / factū scelus ispexi. Vñ repetens meū filiū / & nō ab isto recipiens / ad tuū dñe remediū cōuolauī. Dū enim folas & nullū qui nos arguat metuamus / contēns hāc denegare p̄sistit. His dictis requisiuit rex / quid allegare uellet / & altera. Qua negante q̄ hoc fecisset / & dicente suū uiuere filiū / & aduerfariæ suæ defunctū / cū nullus posset huius rei iudiciū discernere / sed in eius descriptione oīum mens h̄ret / solus rex hmōi q̄stione inopinabiliter exoluit / iussitq; deferri / & mortuū & uiuū infantē / uoca / uitq; quendā armigerū p̄cipiens ut euaginato gladio / ambo diuiderent infantes / & utraq; medieta tē & eius q̄ mortuus erat / & qui uiuebat acciperet. In hoc ergo iudicio oīs quidē populū ignorans sniam deridebat / q̄si ab adolescente rege prolata. Inter hāc aut uera matre proclamante ne hoc fieret / sed potius ut infantulus eius socia traderet / sibi sufficere dicens / ut tm̄ uiueret / eūq; uideret / licet alterius esse putaret / & e diuerti altera preparata esset / ut diuifum uideret infantem / ueram matrem

matrem tormētis affici postularet / cognoscens rex utriusq; uoces de uero fonte cordis prolatas / re / clamanti qdē ne p̄imeret / infantulus / iussit filiū redonari / uerā matrē eā agnoscens / alterius uero ma / licia accusauit / q̄ necato / p̄po filio / & suæ amicitia natū uidere cupiebat extinctū. Hoc itaq; magnū / exemplū & p̄cipuū sapientia & prudentia eius indicium populū credidit uniuersus / & ex illo die tā / quā diuini habentē sensum oēs inspiciēbant. Isti itaq; p̄ncipes militiæ & duces erant ei in omni pro / uincia / in tribu quidem effraim / Vrias / in regione aut Bethleē erat Dochis / dorensem aut & mariti / morū regionē Benainadab habuit / sub potestate sua duxitq; filiā Salomonis uxore. Capus at maxi / mus erat sub Banaia filio Bachi cui adiecta terra est ad Iordanē usq; protensa. Galaditē uero & gau / laditē usq; ad montē libanū / & centū sexaginta ciuitates maximas atq; munitas h̄ns sub te Gabiar / gubernabat eas. Achinadab aut totius Galilæe usq; ad Sydonē curā habebat / & ipse duxit filiā Salo / monis nomine Basinia. Maritima uero q̄ circa arcē & ciuitatē posita sūt habuit Banach. Sabarh at / montē Tabirū / & Carmeliū / & inferiorē Galilæā / regionēq; usq; ad Iordanē fluuiū constitutā Basan / disponebat. Semei aut fors Beniamitidis erat iniuncta. Gabar aut habuit regionē positā transiorda / nē / & sup oēs hos unus erat postius p̄nceps. Mirabile itaq; incrementū habuit & populū Hebræo / rū / & tribus Iuda / conuersi ad terrā culturā. Nam pace potiti / & a bellis atq; tumultibus ulterius ab / stracti / insup & desideratā libertatē adepti / itēperates erāt circa substārias congregatas / & eas semp / potius extendendas. Erāt regi / & alii duces q̄ Syrorū terras & alienigenarū a fluuio Euphrate distē / tas usq; ad aegyptū gubernabāt / tributa colligentes ex gentibus / & eius mensā quot / tidianā ad regale conuiuiū similia choros triginta / farina expensā choros sexaginta / boues sagina / eos decē / & de pascuis. xx. annos saginatos centū. Hāc oīa p̄ter illa q̄ de uenationibus capiebāt. i. cer / uos & uolatilia / sed / & pisces ab alienigenis portabant. Tantā uero multitudine curruū habuit Salo / mon ut qua draginta milia / p̄sepia equoz / subiugaliū essent / & p̄terea erant duodecim milia equoz / striū quoz / medieta qdē regē i Hierosolymis obseruabat / reliq; uero p̄ uicos regiois disp̄si manebāt. Idē uero dux cui cōmissa erāt mēsa regalis expensā / & eqs necessaria ministrabat / deuchens hāc ad / locū ubi rex ipse morabat. Tantā itaq; deus p̄buit Salomoni prudentiā ac sapientiā ut et hoies an / tiq; uos excelleret / & nec aegyptiis q̄ sapientia oibus differre dicunt / cōpatus uel modicū minor esset / quoz / utiq; multā nimis sapientiā p̄cedebat. Trāscēdit sua sapientia et eos q̄ apud Hebræos tūc sa / pientia clarere uidebant / q̄ oia non p̄teribo. Erant aut Ethā / & Themā / & Chalgal / & Dardanū / si / liū Madanis. Cōposuit aut & libros de caticis & modulariōibus quoz / & mille / & pabolarū atq; simi / litudinū fecit libros tria milia / p̄ unūq; q; n. arboris genus pabolā dixit / ab Hysopo usq; ad Cedrū. Eodē mō & de iumentis / & de reliq; terrenis / necnon aquatilibus / & aeris aialibus disputauit. Nullā / nāq; naturā ignorabat / inexaminatāq; p̄terit / sed de oibus philosophatus est. & disciplinā p̄rietate earum eminenter exposuit. Præstitit aut deus et ei / ut cōtra dæmones artē ad utilitatē hominū / & eo / rū curas edisceret / & incātationes instituit / qbus egritudines soleāt mitigari. Modū et coniurationū / qbus obstricti dæmones ne denuo redeat effugant / inuenit / & hāc cura hactenus apud nos multū p̄ / ualere dinoscit. Vidi etenim quedā Eleazarū de gēte nostra p̄sente Vespasiano / & eius filiis / & tribu / nis / aliq; simul exercitu / curantē eos / q̄ a dæmonibus uexabant. Modus aut medicina fuit hmōi. In / tulit naribus eius q̄ a dæmonio uexebat / anulū h̄ntē subter signaculū radicē a Salomone monstratā / deinde dæmoniu p̄ nares odorantis obstraxit / & repente cecidit hō. Postea coniurauit eū / iuramen / tū obiciens Salomonis / ne ad eū denuo remearet. i. cantica q̄ ille cōposuit sup eū dicenda. Volens at / satisficere atq; probare p̄sentibus Eleazarus hanc se habere uirtutē / ponebat ante eos aut calicē aut / peluim aquæ plenū / & dæmonio iperabat / ut hāc egressus ab hoie euerteret / & uidentibus p̄beret / i / ducium quod hoīem reliqisset. Quo factō sapientia Salomonis cunctis innotuit pp̄ quam ut oēs ma / gnitudinis eius naturā cognoscerent atq; regionē / & ut nullius rei uirtus de oī genere sub sole eā la / teret hāc dicere sum cōpulsus. Audiens ergo Hirā rex tyri q̄ Salomon Dauid patri successisset in / regno / & ualde lætatus quō Dauid fuerat amicus / misit ad eū salutans / & pp̄ p̄sentia bona gaudens. Destinauit uero ad eū denuo Salomō litteras hāc h̄ntes. Rex salomon Hirā regi. Scito patrē meū / uoluisse deo edificare templū / & bellis frequentibus fuisse prohibitū / non. n. primo defuit inimicos / extinguere / donec eos tributario sibi met subjugare / ego uero gratias ago deo pro pace p̄senti / p / p̄ter cuius deuotionem non dubito edificare domum. ipse nanq; meo patri dixit a me hanc esse fa / ciendam. Quapropter rogo ut aliquos mittere iubeas cum meis ad montem libanum / qui ligna se / care possint / ad sectionem nanq; siluarum Sydoniū sunt doctiores nostris / mercedes uero quas de / creueris ego incidentibus ligna prabebo. Legens autem Hiram hanc epistolā / & in his quæ scripta / fuerant delectatus / Salomoni ita rescripsit. Rex Hiram regi Salomoni. Dignū est qdē ut b̄ndicatur / deus / q̄ tibi patriū p̄buit principatum sapienti uiro. & omni uirtute pollenti / ego autem in his om / nibus delectatus / quæcumq; mandasti libentissime ministrabo. Incidens. n. ligna procera & multa ce / drina pariter / & cypressina p̄ meos ad mare destinabo p̄cipiens / ut ratibus factis / nauigantes ad locū / quacūq;

quæcūq; uolueris ea deponant/ut tui hæc ad Hierosolymã deferant. Sed tu pro his sbe nobis frumẽta. eo q; horũ nobis esse uideat inopia. Quapropter supplicamus i hoc te esse sollicitũ. Harũ igitur epistolarũ hæcenus rescripta seruant/nõ in nostris solumõ libris. sed et apud Tyron. & siqs hæc uoluerit integre cognoscere/rogans custodẽ monumentorũ publicorũ tyriacũ ciuitatis. inueniet ea conso na horũ q̄ a nobis edicta sunt. Hæc dixi uolens lecturos agnoscere. q; nihil amplius ueritatẽ pferimus neq; ex uerifimis quibusdã aut fallacibus aut delectabilibus rebus hanc historĩã cõpõnentes/examinationẽ quidem fieri non declinamus. & ut nobis credat exigimus immo in nullo potius hæc recipi deprecamur. nisi adhibita pbatone & manifestis inditiis uirtutẽ ipsius ueritatis habeamus. Rex itaq; Salomon dũ ei fuissent litteræ Tyri regis allatæ eius uoluntatẽ & fauorẽ ualde laudabat. & ei q; poposcerat repensauit. misitq; singulis annis tritici uiginti milia choros. & totidẽ olei batos/batus aut capit sextarios septuagintaduos eandẽ uero mësura etiã uini præbebat. Amicitiaẽ siquidem Hira & Salomonis ac protius largitate creuerunt. & iurauerunt has esse iugiter pmasuras. Rex autẽ indixit omni populo tributa triginta milũ operatoriorũ. quatenus opus præ multitudinem sine labore constaret. diuisitq; eos ualde prudenter. Decẽ milia. n. fecit incidere uno mense in libano monte. ut duobus mensibus remeantes ad propria requiescerent. donec iterũ uiginti milia diffinito tpe suũ opus ipseret. itaq; contingebat quarto mense ut priores de nouo ad labore remearet. Sup hos enim laboratores curator institutus est adorã. Erant autẽ ex his quos reliquerat David ad portandos lapides aliãq; materiã septuaginta milia uiri. & eorũ qui lapides incidebant octoginta milia & eorũ præpositi tria milia trecenti. uelociterq; secabant lapides eximios ad fundamenta tẽpli. quos primi tus poliebant. & copulabant in montibus. & ad ciuitatem deferabant. hæc non solum a p. uincialibus structoribus. sed etiam ab artificibus quos miserat rex iram.

Quomodo primus i hierosolymis ædificauit templũ. & de præuaticatione qua præuaticatus est circa senectutem simul & de obitu ipsius.

Capi III.

Oepit autẽ Salomõ ædificare tẽplũ año quarto regni sui. mësẽ secundo. quẽ macedones Artemisia. uocant. Hebræi autẽ Hyaro. anno gngentesimo secundo filios. Irahel profetionis ex Aegypto. Post mille at & uiginti annos aduentus Abraã ad Chananæam de mesopotamia. a tpe uero diluuii anno millesimo quadringentesimo. ab Adã autẽ proto. plasto usq; ad ædificationẽ tẽpli Salomonis pterierunt anni tria milia cõtũ. & duo. qua tempe state coepit ædificare tẽplũ. Tunc siquidẽ undecimũ iã in regno Tyri Hira annũ habebat. a Tyri uero condicione usq; ad ædificationẽ tẽpli fuit tps annorũ quadraginta & ducentorũ. Deposuit itaq; rex fundamenta tẽpli in nimia terræ profunditatẽ de lapidibus ualde fortissimis & qui possent longo tpe permanere. qui æque constipati sibiq; conserti terræ pauimentũ & fortitudo super ædificati tẽpli essent. & propter inferiorem sui fortitudinẽ sine defectu impositã magnitudinem & p̄ciosam una pulchritudinem sustinerent. quæ utiq; fundamenta non minus pondus habitura erant. q̄ alia q̄ erant tanta celsitudine & fastigio quasi ad instar mundi. & ad magnificentia fabricanda. Eleuauit itaq; tẽplum usq; ad camerã ex lapide albo constructum cuius altitudo fuit sexaginta cubitorum. & longitudo sexaginta tantũdem. latitudo autẽ uiginti. Super hoc autẽ erat aliud ædificiũ æqua mensura. ita ut esset omnis altitudo tẽpli cubitorũ centũ uiginti. eratq; conuersum ad orientẽ. Cuius uestibulũ habebat longitudinẽ cubitorũ uiginti quantã & latitudinẽ templi. latitudinẽ uero cubitorũ de cem in altitudinẽ surgens cubitis centũ & uiginti. Aedificauit autẽ in circuitu templi uiginti puulas domus. q̄ sui copulatione templi totũ spaciũ extrinsecus ambiabant. Nã & ingressus earũ ita fecit adinuicẽ. ut ex alia intraretur ad aliam. Harũ namq; singula domus latitudine quidem habebant gng cubitorũ & tantũdem longitudinis. altitudinis uero uiginti. Erant autẽ supra ædificatæ his aliæ. & rur sus aliæ super eas æquales. & mensuris. & numero. ita ut oẽm altitudinem haberent. p̄xime sicut domus inferior. superior namq; circũ ædificata non erat opiebata; eas camera cedrina. & domibus q̄ dẽ singulis erat hoc propriũ. & iputabile tegumentũ. Aliarũ uero erat tectũ cõmune lõgissimis trabibus adoperitũ. & cuncta tegẽtib; ita ut mediũ pietes ab eis trabibus cõstipati firmiores existerẽt. Cameras q̄ sub trabibus erant de lignis eisde fecit. celatis ope laquario. auroq; uestitis. Parietes autẽ cedrinis tebulis exornauit. easq; pariter deaurauit. ut oẽ tẽplũ nimis effulgeret & uultus ingredientũ faceret auri lumine resplendere. Fabrica uero totius tẽpli multa arte cõfecta est. de lapidibus politis arteq; cõpositis. & nimis limpide cõstitutis. ita ut neq; melle neq; alterius istrumenti fabrilis aliq̄d cõsiderantibus apperet indicium. sed pter hũc. usum ois materia cõgruenter explicata uideret. ut nãli harmonia potius quã ferramentorũ credere necessitate cõfecta. Excogitauit autẽ rex ascensum superioris domus p latitudinẽ pietis efficere. non. n. habuit ianuã grandẽ ad orientẽ sicut domus inferior. sed a lateribus erant ingressus ianuã ualde puarũ. Vestiti autẽ tẽplũ intrinsecus de lignis cedrinis uncinis fortibus colligatis. q̄tenus hoc p munimine. & fortitudinẽ cõstaret magna. diuisitq; tẽplũ in duas ut interior quidẽ domus uiginti cubitorũ adituum esset. quadraginta uero cubitis. secundo

templo

templo fecerent. In pariete quoq; diuidẽte aditũ a reliquo tẽplo ianuas de cedro statuit auro mlatro. & diuersis historiã celaturis ornata. suspenditq; ante eas uela ex magnis color. floribus. i. hyacinthi. & purpura. & cocci. & byssi mollissimi splendidissimiq; contexta. Recondidit autẽ in aditu quod erat latitudine cubitorum uiginti. & totidẽ longitudine duo Cherubin tota ex auro purissimo habebantq; utraq; altitudinẽ cubitorũ gng. Duæ alæ erant in Cherubin quibus cubitis extẽsa. Quapropter non pcul a semetipsis aberant. ita. ut aliis suis una tangeret pietẽ australẽ. alia uero positũ ad aquilonẽ. alia uero alæ semetipsis contingentes. arcã q̄ in medio eorũ posita erat opiebant. Hæc uero cherubin nullas q̄les fuerunt dicere neq; conicere pot. Strauit autẽ pauimentũ tẽpli petalis auro. reis posuitq; in portã tẽpli ianuas secundũ altitudinẽ pietis mensuratas hñtes latitudinẽ cubitorũ uiginti. easq; pulcherrime deaurauit. & ut breuiter dicã nullã pte tẽpli reliq; extrinsecus & intrinsecus. q̄ non esset deaurata. operuitq; similitẽ et has ianuas sicut interiores uelis uarie decoratis. Porta uero uestibulũ nihil habuit horũ. Misit ergo rex Salomon ad hira. & ab eo accepit artificẽ noie Chira. hñtẽ matrẽ ex gñe Neptali. & patrẽ Vria gñis Iraheliticũ. q̄ totius qdẽ opis erat edoctus. p̄cipue tñ artifex ad operã aurũ & argentũ & æs. p quẽ. s. uniuersa. p uoluntate regis in tẽplo sit diuersis machinationibus adimpleta. Fecit itaq; is artifex Chira duas colunas æreas cũ canalibus. cauatione quattuor digitorũ. quarũ erat p̄cẽritas decẽ & octo cubitorũ. & ambitus in circuitu duodecim cubitorũ. & supraposuit utraq; colunã capitella fusilia liliata. altitudine cubitorũ gng. supra q̄s erat area rhetia facta. q̄ opabant lilia capitũ colunarũ. de quibus pendebant bini ordines. malognatog. ducentog. Harũ siquidẽ colunarũ aliã constituit in pte dextra añ portã in uestibulo tẽpli. uocauitq; eã Thalamũ Iachi. alia uero in pte sinistra. quã noiauit Booz. Fudit autẽ & mare aneu in sche mate hemispi. qd opus aerũ pp sui magnitudinẽ mare uocatu est. Erat. n. uelut Chantharus ingens habebatq; eius Diametrũ. i. ab angulo usq; ad aliũ angulũ cubitos decẽ & grossitudo eius erat fusilis digitorũ quattuor. habebatq; fundũ in medio a luei sui loco. ope rotundũ. decẽ coronis explicitum. Huius diametrũ erat cubiti unius. Circũstabant autẽ in eo mari uitulũ duodecim respicientes singulũ ad quattuor uentog. regiones. hoc est tres uituli p unãquãq; regionẽ. quorũ terga itus respiciebat. & sup eos hemisperiũ incubebat. Cuius hemisperiũ rotũditas ad itiora tendebat. capiebata; hoc mare batos tria milia. Fecit autẽ decẽ cãtharis bases æreas q̄drangulas. & uniuersũq; latitudo fuit cubitorũ gng. latitudo quattuor. altitudo sex. conclusumq; est opus p̄culariter ita ornatũ. Erat colunelã q̄tuor q̄drangulã p angulos stãtes. latera. basis ex utraq; pte in se hñtes. inserta eratq; trinã diuisã. & singula earũ hñbant celaturas suas. i. alibi erat leo. alibi thaurus. alibi aqlã. & in colunellis similitẽ. p latera erat hmoĩ celaturas. quasi crispãtib; plectulis alia petalis factæ. quarũ altitudo fuit cubiti unius & dimidiũ. Erat mirũ uidere orbes rotarũ. quẽadmodũ erant celatæ. & basiũ iunctæ lateribus. Angulos uero superiores cõcludebat humeri expãsis utiq; manibus aialũ. sup quas sedebat fundus cãthari reclinatus. i. incubens sup manus aqlæ & leonis. qd opus ita erat siberim coaptatũ. ut naturaliter insertũ quodãmo uideret. Inter hæc autẽ erant & arbores celatæ palmarũ. Hmõĩ ergo erat decẽ bases effectæ. Fecit autẽ ad hæc & decẽ cantharos rotũdos æreos quorũ singuli ferebat quadragenos choros. eratq; altitudo eorũ quattuor cubitorũ. & tantũdem ab alterutris eorũ. labia recedebant posuitq; decẽ hos cantharos sup decẽ bases q̄ uocabant melchonoth. gng. cantharos statuens a pte sinistra tẽpli quæ erat ad aquilonẽ. & totidẽ a latere dextro ad austri pte. respicientes ad orientẽ. quod et mare constituit aqua plenũ disposuitq; mare. ut ingredientes sacerdotes tẽplũ in eo lauarent manus & pedes ascensuri scilicet ad altare. & cantharos ad animalũ interanea diluẽda. simul & pedes eorũ quæ erant holocaustis iponenda. Fecit autẽ altare aerũ cubitorũ uiginti. longitudinẽ. & totidẽ latitudine. altitudinẽ uero decẽ ad holocausta celebranda. Fecitq; eius uasa. area. insup & ollas & caldarias & trullas. & harpagones. & omnia uasa operatus est ex ære. cuius splendor & pulchritudo similis erat auro. obtulitq; rex multitudinem mensurarũ. & unã quidẽ ualde p̄cipuam aureã. super quã ponebantur panes dei. & huic proximas decẽ milia altero mō factus. sup quas uasa facebant. i. phialæ & pateræ aureæ quidem decem milia. argenteæ uero quadraginta milia. fecitq; candelabra decem milia secundũ præcepta Moyli. & quibus unã in tẽplo condidit ut per diem lucret secundũ legẽ. & mensam unam super quam positi erant panes ad partẽ templi respicientẽ. & ad aquilonem educto posuit candelabrũ quod in austri pte cõstituit aureũ uero altare inter hæc mediũ erat. Hæc enim omnia domus habuit quadraginta cubitorũ ante uelum aditi. ubi erat archa recõdita. Fecit itaq; rex uini fusilia octoginta milia. & phialas aureas decẽ milia argenteas uero duplici numero pateras aureas ad offerendam in eis simila conspersam a d altare octoginta milia. & argẽtas duplici numero crateras in qbus simila cũ oleo fermentabat aureas qdẽ gngquaginta milia. argenteas uero dupliciter. mësuras quoq; similes eis q̄ Mosaicæ uocabant. affarones aureas qdẽ uiginti milia. & argenteas dupl'r. thurribula uero aurea qbus offerẽ incensum. xx. milia. similitẽ. & alia thurribula in qbus portabat a maiore altare igne ad minus altare qd erat in tẽplo gngquaginta milia stolas facebat. dotales

dotales pontificibus cū his quæ pendebāt ad pedes & superhumerales & rationales ex gēmis mil/
le/corona uero in qua deum Moyses inscripserat/una fuit quæ ad hunc diem usq; permanit/acer
dotales stolas ex bysso deum & zonas purpureas singulas decē milia & tubas secundū pceptū
Moy si ducenta milia itē stolas leuitariū hymnos dicentiū ex bysso ducenta milia & instrumenta mu
sica & ad hymnos dicendos adinuenta quæ uocāt Nabla & Cinarā ex electo cōstituit quadragin/
ta milia. Hæc oīa ad honorē dei Salomon copiose & magnifice fabricatus est in nullo peus existēs/
sed circa ornamenta templi uelut eff p̄cipua largitate/quæ etiā in thesauris dei recondit. Circūde
dit autē templū per ambitū uniuersum/quod propria quidē lingua gison/latinæ maceria/ seu cancel/
lus nuncupat/tribus cubitis eius erigens altitudinem/ut ab ingressu tēpli cæteros prohiberet/& so
lis sacerdotibus hoc licere significaret/extrinsecus uero huius tēpli aliā edificauit aulā quadranguli
schemata factā erigēs maximas porticus atq; latas & portas excelsas & amplas per quattuor mūdi
partes in eo constituens/quarū singulæ ad unūquēq; uentū quattuor angulis attendebāt/ubi ianuas
aureas collocabat. In hoc ergo factario oīs populus quibus purgatio & obseruatio legit imorū ierāt
introbant. Si quidē mirabilis & omnino p̄cipua fuit & populosa ad suscipiendos aduenientes & si
dici potest etiā cōtemplationē uisionis ipsius quæ foris erat. Magnas enim effodiens
profunditates quas propter infinitā celsitudinē non poterat aliquis sine terrore cōspicere/& erigēs
fabricas in quadringentis cubitis earū altitudinē equales eas uertici montis in quo templum edifica
batur effecit/& p̄pterea aulā quæ erat exterius sub diuo/facta erat equalis templo. Circūdedit autē
porticibus hanc aulā duplicibus colūnis eas ex lapide naturali portantibus/quarū camera erat de/
cedro & ex laquearibus sculptis/bases autē in his omnibus fecit argenteas. Cū hæc igitē opera & ma
gnitudine & decore edificiorū atq; factorū templi ministeriorū rex Salomon septē annis expleset
& diuitiarū magnā faciens & uelocitatis ostensionē/ut quilibet inspiciens omni tpe putaret expleri
uix potuisse qđ sic breuiter uisus ē quantū ad operis tēpli magnitudinē terminasse scripsit principi/
bus & Hebræorū senioribus/inbēs oēm populū ad Hierosolymā cōuenire/uisurū simul & tēplū/&
dei arcam ibidem portandā. Cūq; nunciatū fuisset omnibus ut ad Hierosolymā properarent/uix cō
ueniret se primo mense/qui lingua patriæ Theseri a macedonibus Hyperætheus appellat. Eodē
tpe etiā festiuitas concurrebat scenophegiæ. i. positionis tabernaculorum q̄ satis apud hebræos excelsa
atq; p̄cipua est. Portantes itaq; tabernaculū quod fixerat Moyses/& omnia uasa ad ministeriū sa
crificiorū dei constructa introduxerūt in tēplū. Præcedebat autē eā hostiis & ipse rex & populus uni
uersus & leuitæ libaminibus & multo sacrificiorū sanguine inter totū implentes/& incensum infini
tum/& hostiarū multitudinē portantes/ita ut omnis undiq; aer impleretur/& etiā longe consisten/
tibus odor suauitatis occurreret agnoscentes aduentū dei/& habitaculū secundū humanā opinionē
credenter in nouā domo ei nup̄ dicata esse faciendū. Nam neq; hymnos dicentes neq; choros agen
tes donec puenirent ad tēplū aliquo mō quieuerūt. Hoc itaq; modo arca migrata est. Cūq; eā in adi
tu iam oporteret induci/alia quidē plebs p̄cessit/soli uero sacerdotes qui portauerant iter duos che
rubin eam collocauerunt/quæ eam suis alis amplexatæ sunt. Sic. n. erant ab artifice fabricatæ/ut at/
eā uelut quoddā tabernaculū aut camerationē protegerent. Habuit autē arca nihil aliud/quā duas ta
bular lapideas quæ decē uerba a deo Moy si dicta in mōte Syna scripta retinebant. Candelabri ue
ro & mensam/& altare aureū statuerunt in tēplo ante aditū in hisdē locis in quibus & olim in taber
naculo posita erāt/& quotidiana sacrificia ministrabant. Altare uero aereū statuit ante tēplū cōtra
ianuas/ita ut eis apertis ad faciē essent uidentū sacrificia & hostiarū maximæ opulentæ/reliq; uero
uasa congregans/intus in tēplo recondidit. Cūq; omnia sacerdotes circa arcā constituisent egressi
sunt/& repente non quidē tumens/neq; qualis hyemali tempore hymbre plena solet nubes assistere
sed diffusa est/& tēperate effluxit/& tēplū omnē cōpleuit/& facies quidē sacerdotū obubrauit/ita
ut se inuicem uidere non possent mentibus aut omnī phantasiā quandā & opinionem p̄buit quasi
deus descendisset in templum/& libenter habitaret in eo. Talem equidem hanc habuerunt omnes
opinionem. Rex autē Salomon de loco ubi sedebat exurgēs fecit ad deum uerba/quæ diuinæ na
turæ credidit esse decētia. Tibi inquit domine perpetuam domū quam ipse fabricatus es esse no/
uimus cœlum & terram/simul & mare/& cum tibi nequaquā hæc uniuersa sufficiant/hoc tuo no/
mini constitui templum/ut ex eo orationes ad te sacrificantes & immolates emittamus in aeterna &
confidamus/q; cum nobis sis p̄sens/non a tuis sedibus procul abes. Ut enim omnia uideas & audi/
as uniuersa/non a loco ubi nunc habitas recedens/omnibus uicinus/& unicuiq; noctū & die semp
assistis. Cum ergo hæc dixisset ad deum/uerba conuertit ad populum/manifestans eis dei potentā
& prouidentiam eius q; David eius pater omnia futura sicut iam multa prouenerant/& forent uē
tura reliquā prædixisset/quod ipse quoq; nondū nato imposuit nomen/& q; templum ipse edifica
turus/esset primus post obitum patris regnaturus/& cū oīa secundū illius prophetiam fierēt/suppli
cabat ut deo benedicerent uniuersū/& in nullo de eius p̄missionibus desperarent/quas pro eorū fo/
licitate

licitate p̄dixerat/sed crederent hæc implenda ex his q̄ fuerant iā transacta. Cūq; hæc dixisset ad po
pulū expansis manibus ait. Operibus quidē impossibile est/ut ualeant homines pro his q̄ meruerunt
deo munera debita cōpensare/diuitias. n. nullius eget & omniū rerū compensatione superior est. In
quo. n. aliis animalibus per te domine meliores sumus effecti/in eo tuā benedictionem ma. statē. & p
his quæ stirpi nostræ præbuitis pius necessariū est gratias agere populū Hebræorum. Nullū. n. aliū ma
gis optamus habere propiciū & in eo tuā circa nos deuotionē cognoscimus p̄ munera. q. p te est
nobis uox quam ex aere habemus/& per eum iterū nouimus ascendente. Per hanc ergo gratias ti
bi referimus primitiū de hoc tēplo/quod ex inuisibili ad tantā gloriā prouexisti deinde p̄ meipso
ubi omnia usq; ad p̄sentē diē sicut a te p̄dicta sunt cōdonasti. Supplicio ergo de cætero ut mihi mi
nistres q̄cunq; deū hominibus honoratis p̄bere possibile est & nostrā domū omnibus bonis ad au//
geas sicut David meo patri & uicenti & circa obitū p̄misisti/& quō apud nos manebit regnū ge//
nus illius infinitis regnū successionibus adhonorabis. Hæc ergo nobis largire sufficere/ mēsq; filiis
uirtutē q̄ tibi sit grata concede. Sup hæc autē & oro/ut pars aliqua tui sp̄ritus hoc tēplū inhabitet. q̄
tenus & in terra circa nos esse uidearis. Tibi siquidem habitatio paruula est et omne cœlū alueus q̄
sub eo est omniū existentū/non dicā hoc paruissimū tēplū/q; p̄cor ut custodias ab omni uastatione
bellog; & tanq; pprie possessioni ferac auxiliū. Supplico pariter ut si peccauerit populus aliqñ de/
inde plaga qđ pessima peccatis digna a te terris illata/aut sterilitas/aut corruptio/aut fames/aut
hmoī passio quā iuste transgressoribus soles inferre prouenerit & congregatus ad hoc cōfugerit tē/
plū rogando te/ut a peste saluetur/exaudibilis eis effectus uelut intus habitās misericordiā p̄beas &
a malo suæ calamitatis euellas. Hoc auxiliū non Hebræis solūm a te rogo conferri peccātib; sed
etiā totius terræ finibus/qui dū aduenirent aut de quolibet loco & pro aliquo bono preces effuderint
exaudi clemens & postulata concede. Sic. n. oēs agnoscent/ q; tu quidē ipse a nobis tibi domū fieri
uoluisti. Nos autē non inhumani naturaliter sumus qñ non eos qui contribuli non sunt extraneos iu
dicamus sed cōmuniter omnibus tuū adiutoriū & bonorū effectū adesse suppliciter exoramus. Hæc
dicens p̄stratus in terra/& deuotius adorans deum post ista surrexit & in tēplo obtulit hostias & re
plens illud sacrificiis manifeste deū uidit sacrificiū grate suscipiente ignis. n. ex aere descendens om
nibus uidentibus ad altare hostias totas abripuit & absumpsit. Hæc igitur apparitione monstra
ta/populus quidē manifestationē hanc esse diuinæ habitationis in tēplo concitiōis precidens adorauit
in terra. Rex autē cœpit benedicere deū cunctosq; ut hoc facerent adhortari/habentes iā circa se di/
uini fauoris indicium/utq; orarent semp̄ sibi ab illo talia prouenire & ut mentē suā purā ab omni ma/
licia conseruarent ad iusticiā diuināq; culturā ad seruanda mandata q̄ per Moysen eis clementia di
uina contulerat quia sic foret foelix gēs Hebræorū/& totius generis humani beatorum rogatq; pa
riter ut memoriā haberent/quæ admodū bona p̄sentia conquisissent/eaq; si miter obtinerent & ma
iora & ampliora de cætero sustinerent/non enim p̄cepta hæc solūm propter pietatē atq; iusticiā/
sed etiam obtinenda per hæc p̄mia curaret q; esset apud homines p̄cipuū/non tm̄ aliquid con
quirere quantū acquisita seruare/& nihil pro corū amissione delinquere. Hæc ergo locutus ad po
pulū dimisit ecclēsiā cum sacrificia celebrasset pro se & uniuersis Hebræis idest uirtulos quidē. xxiij.
milia/ones centū. xx. milia. Tunc enim primū in templo sacrificia celebrata sunt/& in eo epulati sūt
omnes Hebræi cū uxoribus suis & filiis. Insuper etiam & festiuitatem quæ uocatur scenophegia fa
ciens ante templū clare nimis & magnifice diebus quattuordecim rex cū omni populo pariter epu
latus est. Cūq; hæc fuissent sufficienter exhibita nihilq; deesset circa pietatis diuinæ culturā dimit
tente rege/singuli ad propria remearunt/agentes gratias regi propter prouidentiam quā habuisset &
opera quæ fecisset/& orantes deū ut eis regem præberet longo tempore Salomonē. Agebant re/
uertens cum gaudio suum iter & cum delectatione hymnos decantantes/ita ut cum ea iocunditate
sine labore ad propria remearent. Sic itaq; dum arcā deduxissent in tēplū eiusq; magnitudinē pul
chritudinēq; uidissent sacrificiis maximis & festiuitatibus impertitā ad suas ciuitates singuli sunt re
gressi. Apparuit igitur regi p̄ somnium deus significans q; eius exaudisset orationes/& quia conser
uaret templum & in eo semper habitaret/ nepotibus scilicet eius & omni multitudine faciente iusti
ciam/ipsūq; primū si in patris sui monitis permaneret/ ad excellentiā & foelicitatis infinitū cum
plurima securitate asseruit/uehendū. & regnatus semp̄ in ea prouincia ex eius genere p̄incipes
& de tribu Iuda si uero mandata contemneret obliuioniq; mandaret/& peregrinos imitatus cole
ret deos esset radicatus abscedendus & neq; reliquias ex eius genere remanuras/ sed neq; in Isra/
hel ulterius nominandas populūq; terram quam patribus corū dederat multis iustificacionibus esse
priuandum/multisq; bellis & malis exterminandum/& a terra quam eorum patribus præbuit esse
ciendos/ incolatq; alienæ terræ esse futuros/templū quoq; edificatum incendendum diripiendum ab
inimicis/ sed & ciuitatem hostium manibus subuertendam/& eorum arummas se facturū fabularū
relatione dignissimas/ propter multitudinem nimis infœlicitatis. & incredulitatis/ ita ut uicini eo
rum audieres

nam audientes mirarent calamitates sed & causas inquirentes pro quibus ita Hebraei odio haberent
 et ut a deo qui primitus ab eo fuerant ad tantam gloriæ atq; diuitiarum culmen euecti/ ab his a quibus
 requirebant/ audirent quia pro peccatis & præuocationibus legum paternarum talia puluissent. Hæc
 enim ei p somniū deū dixisse conscriptū est. Post templi uero fabricam quā septem annis p̄duximus fuisse
 perfectam edificium domū regaliū construere cepit/ quod tredecim annis uix ipse uix. Non enim hmoi
 ei erat feruens studiū sicut in templo. Sed illud quidem licet esset grande & opatione mirabile/ & cun-
 ctis simul inopinabile/ cooperante deo cui fiebat/ terminū prædictis annis accepit/ regis uero domus
 multū templi dignitate minores erant/ cū neq; materia tanto tempore aut largitatis fuisset opulenta/
 tria parata/ & eo q; regum habitatio/ & non esset dei futura/ tardius est effecta. Hæc quidē secundū
 sollicitatē hæbraicæ religionis ac merito regis edificata sunt/ quorū totā expositionē & ordinē dice-
 re necessarium est/ ut ex hoc oēs coniciant magnitudinē/ ut cū legentes uiderint huius rei descriptio-
 nē. Erat magna basilica nimis & pulchra/ hæcq; innumera colunarū multitudine portabat. Quam
 ad iudicia rerūq; cognitiones distribuit/ ut posset capere populi magnitudinē ad iudicia uenientem.
 Cuius longitudinis magnitudo erat cubitorū centum/ latitudinis quinquaginta/ altitudinis triginta
 colūnas quoq; quadrangulatas oēs hēbat/ tegebaturq; cedro opere corinthio/ phialis equalibus/ &
 scutulis arte mira celatis/ eratq; robusta. & uariis decoribus exornata. Item alia erat basilica in me-
 dio totius amplitudinis constituta/ habens latitudinē cubitorū xxx. & contra templū ualidis colūnis
 extensum/ eratq; in ea solū ualde decorū/ in quo sedēs rex iudicia p̄ferebat. Huic erat iuncta alia quo-
 q; regione basilica & reliqua habitacula & sedilia/ ubi post causas explicitas residebat/ strata oia ta-
 bulis cedrinis. Et alia quidē edificauit ex marmoribus. x. cubitorū alia uero tabulis uestita scutilibus
 & p̄ciosissimis exornauit secundū decus templorū/ & miraculū habitationū regaliū/ cuius pulchritu-
 do tribus ordinibus opere intexta assyrio. Quarta pars celaturis ornata/ miraculū artis uidentibus of-
 ferebat/ eratq; illic sculptæ arbores & uniuersa poma quasi ramis & ex eis pendentibus foliis obū-
 brata/ ita ut pp miraculū subtilitatis agitari quodāmodo putarent/ alia uero ps dealbata erat/ & ua-
 riis picta coloribus. Edificauit autē sup hæc domus alias epularū & porticus ualde protensas i domo
 regali postas/ inter quas unā fecit omnino p̄clarā ad regū conuiuia necessariā/ & undiq; deauratam
 necnon & alia uasa quecūq; sunt epulis oportuna/ oia fecit ex auro. Difficile itaq; est numerare ma-
 gnitudinē & uarietatē domū aularūq; regaliū quanta erant maxima/ & quanta horum inferiora/ &
 quanta sub terra quæ uideri non poterant/ necnon & pulchritudinē solariorū & uitariorū q; erat
 facta delectabiliter ad aspectū/ quo exusta corpora possent ab æstu ardore fugere. Et ut breuiter di-
 cā totā regiā domū ex albo lapide & cedro/ & auro/ & argento splendēte nimis & opulentissime in-
 struxit/ cameras/ & parietes uestiens auro/ & quō dei templū respēdentes exhibuit. Fecit et ex ebore
 solū magnitudinē nimis eximī/ atq; celatū schemate tribunalis/ habebatq; sex gradus/ & in singu-
 lis eorū ex utraq; pte duo leones stabant/ & in superioribus gradibus alii totidē/ in reclinacione uero
 manus erant portantes regē/ ipsa reclinatio in uitulo respiciēte postergum/ & ex omni pte tri-
 bunal auro circumdatū. Hæc Salomon uiginti annis edificauit. Cui multū aurū & argentū rex Hirā
 ad edificium contulit/ insup & ligna cedrina & cypressina/ quæ Salomon magnis quoq; cōpensationi-
 bus redonauit/ mittens ei p annos singulos triticū/ uinū/ & oleū qbus maxime rebus eo q; habitaret
 in insula sicut diximus indigebat. Ad hæc autē & ciuitates galilee regionis uiginti numero ei non p
 cula Tyro postas condonauit. Quas dū circūisset atq; considerasset displicuissetq; ei donū mittēs
 ad salomonē dixit se ciuitatibus non egere/ & ex tūc hæc appellatae sunt terra Gabōlon/ & n. inter/
 pretatū linguā phœnicia/ displicere significat. Misit itaq; p̄dictus rex Hirā ad regē Salomonem ro-
 gans eū/ ut quadā sophismata & uerba parabola q; ei dixerat aperiret/ & q̄stioniū difficultates absol-
 ueret. Qui cū esset astutus & intelligens/ nihil horū ignorans/ sed in omnibus ratione preualens/ &
 eorū causas agnosens oēs obscuritates eorū p̄duxit ad lumen. Meminit autē horū duorū & Menan-
 der qui ex phœnicia lingua antiquitates Sydoniorū in uocē conuertit helladicā ita dicens. Morien-
 te autē Abyballo/ successit in eius regnū filius eius Hirā/ qui dū uixisset annis quinquaginta tribus re-
 gnauit trigintaquattuor. Hic effudit amplū terræ spaciū/ & aureā colūnā q; in iouis templo dicauit/ in-
 super & lignorū materiā a monte libano incidit ad recta templorū & destruentis antiqua sacratia/ tem-
 plū edificauit Herculi & astarte/ & primū Herculis hoc erexit mense Pyrichio/ & contra Eucheos
 tributa nō redentes egit exercitū/ eisq; sibi subditis denuo remeauit. Huius tpibus erat abdemodis
 filius iuuenulus q; semp̄p̄positionis q̄ sperasset rex Hierosolymorū regi Hirā soluebat. Meminit
 illius et Dion historiographus ita dicens abyballo moriente filius eius Hirā regnauit. Hic p̄te ciui-
 tatis postā ad orientē diruit/ & maiorē urbē effecit/ & olympii iouis templū destruens/ mediū locū
 ciuitati coniunxit/ & aureis anathematibus exornauit/ ascendensq; in montē libanū siluā maximā
 ad sacrorū secuit edificia. Et adiecit hæc/ regē Hierosolymorū Salomonem misisse ad irā Tyri regē
 figuras quadādam/ & petisse ab eo solutionē ita/ ut si non posset discernere/ soluenti pecunias daret.
 Cūq;

Cūq; fateretur Hiram non posse se illa dissoluere foretq; multa pecuniarū detrimenta passurus/ per
 Abdmū quendam tyrum quæ propolita fuerant soluta sunt/ & alia ab eo p̄posita quæ si Salomon nō
 solueret/ Hirā regi pecunias multas daret. Et hæc quidē Dion sic dixit. Cūq; rex Salomon uideret
 muros pro munimine turribus indigere aliaq; tuitionē/ nā secundū ciuitatis meritum oportebat etiā
 copiosa firmitate esse murorū/ hæc effecit/ & turribus ciuitatē præcipuis ualde circumdedit. Constru-
 xit autē ciuitates/ inter præcipuas urbes annumerandas/ Asor & Magedon/ & terrā Zazarū. Quæ cū
 fuisset in regione Palaestinosq; pharao regis ægypti castrametatus/ & obsidens eam cepit/ & oēs eius
 habitatores occidit/ eamq; subuertit/ deditq; eā postea dono suæ filie Salomonis uxori. Quæ p̄pter
 ædificauit eā rex/ cū esset natura munita/ & ad bella tēporūq; motus utiliter opportuna. Non p̄cul ab
 hac duas alias ædificauit urbes/ quarū altera Bithora altera uocabatur Balech. Ultra hæc autē fecit/ &
 ad alias ad uoluptatē & epulas oportunas/ & rerum tēperamētis/ pomorūq; fertilitate/ & aquarū fri-
 gidissimarū/ poculis abundantes. Pergens uero & in desertū superioris syriæ/ eamq; capiens/ cōstituit
 ibi maximā ciuitatē duorū dieq; itinere a Syria superiore distantē/ ab Euphrate uero unius/ & a ma-
 xima Babylone sex mansionibus p̄cul extatē. Ut autē hæc ciuitas a partibus habitabilibus syriæ ita
 distaret/ hæc cā est eo q; in inferiori terra aq; nusquā inuenit/ in illo autē loco solūm fontes & putei
 nimis abūdēt. Hanc itaq; ædificans ciuitatē/ & muris eminentibus eā circumteges/ Thadamur appellauit
 & hæc tenus apud Syros ita dicebat/ quā græci Palmirā uocāt. Hæc itaq; salomon illo tēpore rex age-
 bat. Propter eos autē q; querunt/ quō oēs ægyptiorū reges a Mineo qui memphis ædificauit/ & a nī mul-
 tos annos fuit quā noster p̄genitor Abrahā dū iter hæc usq; ad salomonē mille & triginta a nī trāsierit
 Pharaones uocati sunt a quodā rege Pharaone/ q; post priores his tpibus ipauit/ Pharaonū uocabu-
 lum assumentes explanare hoc necessariū iudicauit/ ut & caliginē eorū ignoratiōis auferā & cām hu-
 ius nois declarare contēdam. Pharaonis nomē scdm ægyptios significat regē. Reor autē eos ab infan-
 tia qdem aliis noibus appellatos. ueniētēs uero ad regnū hoc q; lingua patria significaret ipium eos
 fuisse p̄cipatos/ Nā & alexadriæ reges cū primitus aliis noibus uocarent/ ueniētes ad regnū uoca-
 ti sunt/ Ptolamii/ & romanorū impatores a natiuitate aliis uocati noibus Cæsares appellant/ cum po-
 testas & principatus eis nomen iponarū/ & nō hīsdem/ p̄maneat appellationibus/ quas a genitoribus
 susceperūt. Puto sigdem & Herodotū Halicarnesum p̄pterea/ post Mineū q; mēphim ædificauit di-
 xisse trecentos triginta fuisse reges ægyptiorū/ nequaquā eorū noia declarasse. ga Pharaō omnes cōi-
 ter uocabant. Nam post hōz obitū regnantis mulieris uocabulū posuit noie nicaulam eam uocita/
 rem fuisse declarans/ quia masculi qdem reges Pharaō appellationē habere poterant/ foeminae ue-
 ro nequaquā & p̄pterea naturale huius nomen dixit. Ego autē & in libris nostræ prouinciæ alia legis
 repperi/ quia post Pharaō focerum Salomonis nullus rex ægyptiorum hoc uocabulo nūcupatus est/
 & quia postea uenit ad Salomonē mulier quam prædixi ægyptiæ athiopiaq; regina de qua non post
 multa denuo referremus. Horum ideo nūc memini/ ut ostenderem/ quia nostri libri & ægyptiorum
 de multis rebus cōcordare noscuntur. Rex itaq; salomon Chananaeos qui in monte Libano mora-
 bantur usq; ad ciuitatem Amathi non obediētes subdidit/ & tributa eis imposuit/ ut ei ministratēt
 ac seruire opus efficerent/ & agriculturam exhiberēt. Ex his quosdam annis singulis eligebat/ quia
 nullus tūc seruirebat Hæbreorum. Non enim erat rationale/ ut cum deus eis/ multa milia gentium
 subdidisset/ & ex his oporteret eos hēre seruitia/ ipsi in hoc schemate p̄manerent quando omnes ar-
 mati equis & curridis militabant potius quam seruitia p̄ragebant. Chananaeis autem quos ad sua
 ministeria tulerat/ constituit principes quingentos & quinquaginta/ qui super eos omnem a rege pote-
 statem peceperant/ ut eos docerent opera seu negocia/ in qbus necessariū eisse uiderent. Fecit autē rex
 etiam/ multas naues in sinu ægyptiaco maris rubri/ in quodā loco qui Asyon gaber appellatur/ non
 procul a ciuitate Hellena/ quæ nunc Beronica uocatur. Hæc enim regio fuit primitus Iudeorum. Hab-
 uuit uero ad ædificandas naues beneficia regis Hyram. Ipse namq; multos uiros gubernatores/ & in
 marinis rebus doctos misit/ quos iussit nauigare cum disp̄satoribus suis ad locum qui olim Ophy-
 ra/ nunc terra aurea nūcupat/ est autē in india/ ut aurum deserrent/ & colligentes quadraginta talēta/
 ad regē denuo sunt reuersi. Igit regimam ægypti & Aethiopiae sapientia plenam/ & alius ualde mirā-
 dam audientē crebro salomonis uirtutē atq; prudētiam/ & hēntem desiderium eius multū/ & eorum
 quæ illi de rege quottidie dicebant/ ad semetipsum adduxit/ ut expimento & nō auditu potius sanis
 facere potuisset/ quando opinio mendax sapius inuenit/ & p̄ferentis narratione suscipit. Cum ergo
 ad eum uenire uoluisset/ ut in p̄nti sapientia eius experimenta p̄ciperet/ studuit etiam qones p̄ferre/ &
 eaq; solutione exigere. Venit ergo Hierosolymā cum magna gloria/ & apparatu multo diuitiarū/ cū
 auro & aromatis & lapidibus p̄ciosis/ eaque rex grate lucepit/ & circa eas i omnibus extitit ualde
 largissimus/ & p̄positiones sophismatū intellectu suo cito concipiens/ uelocius quam separari pote-
 rat exsoluebat. Cuius illā sapiam ita se transcendētē & potiorē quam audiebat agnoscentē/ uehement-
 ter obstupescibat/ & maxime culmina regalia mirabatur/ eorūq; pulchritudine mira/ & magnitudi-
 ne

delectabatur egregia/nihilominus & dispositione uaria fabricarū/in qua multa regis prudentia astu-
 ziamq; cernebat plus tñ ea obfuscescere faciebat domus quae silua Libani uocabat/& quotidianae
 opulētia coenarū/& apparatus eius & ministeriū & uestes ministrantiū eorum; decens circa suum offi-
 cium disciplina scipue tamē sacrificia quae quotidie deo celebrant/& sacerdoti circa haec necnon
 maxima diligentia Leuitarū. Hae uidens diebus omnibus nimis admirabat. Et cū non posset tacere
 miracula quae uidebat uerbis uoluntatē sui cordis aperuit dicens ad regē quibus suā mentē uictā esse
 monstrabat. Cūta inq; o rex quae p̄ auditū ueniūt ad notitiā. cū q̄dā incredulitate sue dubitatione su-
 scipiunt tuos uero bonos quae & ipse in te possides/hoc est sapiētia & prudentia & q̄ tibi stant ex
 regno nō est mēdax fama sed uera licet multo minor q̄ in praesenti cōspicio. Nā opinio auribus qdē
 aliqd̄ suadere nitit̄. dignitas uero rerū nō ita fieri nota sicut aspectū & ipsa praesentia cōprobat. Ego si
 quidē neq; his q̄ nūciabant pp̄ multitudinē q̄ magnitudinē credēs multo potiora cōspicō. & beatū
 dico populū Hebraeorū seruofq; tuos piter & amicos q̄ quotidie tuo uultu fruunt. & sapiētia audire
 p̄merent. Qui et nō benedicat deū sic hāc diligentē puincia & eius habitatores ut te ad regni cul-
 men eueheret. Olfēdēs at post uerba haec quādamodū eius regis habuisset effectū ut muneribus apu-
 it suae mētis iudiciū. Viginti nāq; auri talēta regi dedit/& aromati uenerat multitudinē & lapides p̄-
 ciosos. Dicit̄ aut q̄a & radicē. Balsami quā haecenus fert nostra puincia ipsa dederit regi. Cui etiā e-
 diuerso Salomon bona multa donauit. & maxime quae ipsa desideratē eligeret nihilq; fuit quod po-
 stulati n̄ p̄beret. p̄nias dabat quae illa petierat quā quae ipse magis offerret eā quae suae largitatis mu-
 nere p̄curabat. Regina itaq; aegyptiorū & aethiopiae dās & nrsim dona recipiens quae p̄diximus/
 ad pp̄ria remeant. Eodē tēpore dilati sunt regi a terra quae uocat aurea lapides p̄ciosi & ligna pinea
 quibus usus est ad fortitudinē tēpli domiq; regalē & ad infra musicorū fecitq; ex eis cythras & nab-
 las ut dicerent deo hymnū Leuitae. Omnium uero rerū quae fuerāt quocunq; tēpore regi delata ea quae
 illo die deuecta sunt magnitudinē & pulchritudinē praecellēbant. Nullus igit̄ arbitret q̄ ligna pinea
 quae nunc propter precia uendentium sic appellantur illis uicina sint illa siquidem uisione rotunda
 quasi pinea sunt sed multa candidiora & ualde fulgentia. Hoc autē dixi ut nullus naturā uere pinus
 ignoret. Quia uero propter utilitatē regis eius memoriā fecimus oportunum et iudicium significā-
 re allati auri illo tēpore quantitatem quae fuit pondere talentorū sexcentos sexaginta sex nō repu-
 tatis eis quae negociatores emerant neq; q̄ dono arabiae toparchiae regesq; mittebant. Conflauit er-
 go aurum ut ducentas lanceas faceret quae scelos sexcentos haberēt. Fecitq; & scuta trecenta ex quo
 q̄ habente auri minas tres posuitq; eas in domū quae silua libani uocat necnō & coopcula ex auro
 & lapidibus p̄ciosis ad cōiunia necessaria sp̄parauit. Dūq; uno scipuo artificē haec fecisset et alia
 uasorū opa largitate auri ut faceret exq̄siuit. Nonenī aurū aut argētū uēdebat aut emebat sed mul-
 ta fuere naues quae rex in mari tharlico cōstituerat ut interiora gentiū penetraret & oīa cōpararet
 & cōparatū aurū argētūq; regi deferret necnō & elephātes & pauos & simias. Nauigio uero euntes
 & redeūtes tribus annis iplebant. Tūc enī regis illustris opinio oēs in circuitu puincias circuibat uir-
 tutē eius sapiētiaq; ubiq; diuulgāta ita ut oēs undiq; reges desideraret eius aspectū p̄pter incredulita-
 tē regū quae de eo referebant magnisq; muneribus suū circa eū studiū demonstrabat. Mittebat itaq;
 ei uasa aurea & argēta uestesq; purpureas & aromatiū genera multa & currus & equos & onagros
 mulasq; quae uirtute & pulchritudine regi placerēt ita ut curribus & equis p̄stinis ex his qui dirige-
 bant acresceret currū nūerus q̄dringētorū erat. n. p̄mitus mille & iter equorū duo milia cū p̄mitus
 fuisset. xx. milia. Nutriebat aut ut eēt pulchri piter & curraes & cōparatione facta nec decentio-
 res alii nec uelociores inuenirent. Exornabant aut & ascenfores eorū p̄mū decora inuenēt floresq;
 habētēsq; magnā p̄ceritatē & satis alios excedēs longaq; diffundētēs i equorū sessione caesariē ex
 purpura tyra ueste circūamictū auriq; tincturā quotidie in suis comis adiciētēs ut equorū capita per
 casso sole auro radiante fulgerēt. His circa eū armatis existētibz arcufq; ferētibus rex uectus in cur-
 ru & alia ueste circūamictus solitus erat exire ad quēdā locū quibz Hierosolymis duobus funiculis
 abest uocaturq; hortus aquarū rigationibus gratus & locuples. Huc ergo eā delectationis egredie-
 bat̄ circa res oēs maxia puidentia & studio semp utēs & ubiq; cultus ac decorus existēs neq; uiaz de-
 sidia habuit sed regias uias quorū ad Hierosolymā ducerēt/lapide nigro strauit ut ēr abulātibz nō
 possent esse difficiles & ostenderēt diuitiaz & iperū dignitatē. Diuidēs aut currus & disponēs ut sin-
 gulis ciuitatibus certus eorū nūerus esset paucos qdē circa se retinuit/urbes aut ubi dispersi sunt ci-
 uitates currū nominauit. Argētū uero tātā multitudinē fecit rex i Hierosolymis abundaret quātū erāt
 & lapides sed & lignis cedrinis comētia nō fuerāt sicut arboribus mori cāpos iudae ita compleuit.
 Iussit autē & negociatoribus cōmercia ex egypto deferentibus ut uenderent ei currū unū cum
 duobus equis dragmis argenti sexcentis quos ipse regibus Syrie & trans euphraten habitantibus
 destinabat. Qui dum fuisset omnium rerum gloriosissimus atque religiosissimus & prudentia &
 diuitiis excelleret uniuersos qui ante eum Hebraeorum tenuerunt principatum non in his usque ad

terminū

terminū uitae suae permansit qñ relinquens solemnitatū custodiam paternarū/nō sine simili rerum
 quas de Dauid praediximus conuersatus est sed circa mulieres & uenerem intemperantiā turpiter
 exardescens nō prouincialū solum delectationē habuit sociarū sed et multas ex alienigenis gen-
 tibus duxit uxores/Sydonias & Tyrias et ammonitidas & Idumaeas & leges est prauicatus mo-
 faicas quibus ille contradixit alienigenis mulieribus Hebraeas debere misceri & deos illarū coepit co-
 lere ut mulieribus earumq; amori placuisset cū legislator praedixisset ne Hebraeus alienae regionis
 uxores duceret ne forte illarū solēnitatibus mixtus & deos earū coleret & a ueneratione pp̄rii dei
 pariter se abstineret. Sed haec quidē despexit Salomon irrationabili amori cōstrictus & ducens uxo-
 res p̄ncipiū insigniū uiroz filias nūero. lxx. alias septingentas & trecentas cōcubinas sup̄ has autē
 & filiam regis Aegyptiorū repente captus ab eis est ita ut eazū sectaret quorū culturas. Et ideo cogē-
 batur fauoris sui praebere dilectiōis inditia ut more eazū uiueret & quae illis essent grata com-
 pleret. Aetate siquidem p̄cedente & ratione propter tempus pariter infirmante cum iam nō posset
 studia patria retinere deū quidē propriū nō solū illicitis uxoribus iugiter inhonorabat sed etiā ante
 haec peccauerat & circa legū custodiā iam deceptus fuerat qñ bouē anozū similitudines fecit quos
 mari subiecit & leonū quos in suo folio regali decoris eā disposuit. Non. n. haec facere fas erat dum
 optimum & familiare paternae gloriae & uirtutis habuisset exēplum quod ei p̄pter dei pietatē fuerat
 relictuū. Hoc ergo nō imitatus cū se uideō eū deus per somniū patrem monuisset sequi in gloria huius
 rei expers effectus est. Venit ergo p̄pheta missus a deo dicens. Quia neq; iniquitas eius lateret eū ne-
 q; diu in his esset laetaturus incriminatus simul quia ei quidē nō auferret iperium quō Dauid patri
 eius fuerat p̄missum moriente uero eo citius filiū hoc amittere nō tñ omnē ab eo populū recessurū
 sed decē quidē tribus eius traderet seruo duas autē nepoti Dauid huius filio referuaret & pp̄ illū qui
 dilexit deū & p̄pter Hierosolymoz urbē in qua tēplum habere decreuit. Haec audiens Salomon cō-
 tremuit & ualde turbatus ex omnibus poene bonis in quibus repēte est mutatus non multo tempo-
 re transeunte ex quo haec. n. ipsa puenere quae praedicta fuerūt a propheta. Mox suscitauit super eū
 deus inimicū Adat noie quazū inimicitiaz eā fuit huiusmodi. Hic Adat puer erat genere Idumaeus
 de semine regio natus. Qui dum loab p̄nceps militiae Dauid uastatē Idumaeā & oēs qui armis uti
 poterant sex mēstibus p̄misset fugiens uenit ad Pharaonē Aegyptiorū regem qui eum magna largi-
 tate suscipiens dedit ei domum & puincia ad habitandū. Et cū creuisset dilexit eum ita ut ei uxoris
 suae forem nomine Talphim daret uxorem ex qua natus est ei filius & inter filios regis est nutri-
 tus. Audiens ergo in aegypto Dauid mortē piter & loab accedens ad pharaonē rogauit ut eū ad pro-
 pria remeare p̄mitteret. Cūq; requireret rex cur hoc peteret aut quid passus ē relinquere destinaret
 cū sapius ei inopportune & nimis insisteret atq; rogaret tunc quidē dimissus non est sed tēpe quo iā
 Salomon in malis erat pp̄ puaricationes p̄dictas & dei piter itā dimissus Adat a pharaone uenit in
 Idumaeā. Et cū eā non potuisset a Salomone exercitu retollere quia multis p̄sidiis seruabat nec esset
 facilis eius inuaso surgens inde uenit in Syria. luctis aut illi cuidā Raā noie qui regē Sophone adra-
 zarū dominū suū fugerat & puincia latrocinii deualtabat eiq; amicitiaz copulatus cū haberet ille cir-
 ca se lattonū maximā multitudinē ascendens & tendens in Syria rex eius effectus est. Tunc quoq; di-
 scurrens Israhelitarū puincia affligebat & adhuc uiuente Salomōe uastabat. Et haec qdē hebraeis p̄-
 uenerunt p̄ adat. Inter haec aut Hieroboā filius Nabath surrexit contra Salomōē & quosdā contri-
 bules suos secundū puincia olim libimet dictā. Is cū esset puer a patre derelictus & erudiret a matre
 uidens Salomon robustū & nimis strenuū eū sup̄ aedificiū murorū esse cōstituit qñ mitionē pp̄
 gnaculorū in Hierosolymis fecit. Qui ita in hoc ope laborauit ut rex eū approbaret eiq; p̄ncipatū
 militiae p̄p̄ tribū ioseph conferret. Illo itaq; tēpe cū Hieroboā ueniret hierosolymis occurrit ei p̄phe-
 ta de ciuitate sylo noie Achia. Quē dū saluaret deflexit eū paululū ex itinere ad quēdā locum ubi
 nullus alius interessel & diuidens suū palliū quo erat idutus in duodecim ptes iussit ut Ieroboā decē
 ex his sumeret p̄dicēs q̄ deus haec uellet ut scisso p̄ncipatu Salomonis filio quidē eius pp̄ p̄missio-
 nē Dauid duas relinqueret tribus & illi decē. quō salomon in eo peccasset & mulieribus earūq; diis
 se iprouide subdidisset. sciens inquit eam pro qua deus suā dilectionē a Salomone subtraxit esto iu-
 stus & eius custodi p̄cepta p̄positā hñs palmā de pietate & honore dei p̄cipua. Talis utiq; futurus
 qualem nosti fuisse Dauid. Elatus itaq; Hieroboā ex prophetae sermonibus cū esset natura seruēs iu-
 uenis & rerū grandiu appetitu imensus non quiescebat sed cū uenisset ad exercitum hñt memori-
 am eorū quae ei dixerat achias/repente uisus est populo suadere ut a salomone recederet & regnum
 ei contra deret. Cognoscens uero salomon eius uoluntatē & dolum quarebat ut eam comprahen-
 dens uelociter inerimeret. Quod dum cognouisset Hieroboam fugit ad Sefach aegyptiorū regem
 & usq; ad Salomonis obitū ibi moratus est & ne quid pateretur lucratus est futuro seruandus iperū
 Moruus est itaq; Salomon ualde longeuus qui regnauit quidem ānis. xl. uixit autem quatuor & no-
 nagiota & sepultus est in Hierosolymis cūctos foelicitate & prudentia & diuitiis reges excellens

præter illa in quibus circa senectutem deceptus mulierum ardore præuicatus est de quibus & de malis quæ propterea prouenerunt Hebræis oportunitus explanabo.

Quomodo subiectorum quendam Hieroboam fecerunt sibi regem decem tribus recedentes a domo Dauid & in duabus tribubus regnauit filius Salomonis Roboam. Ca. III.

Post mortem Salomonis in eius regno filio succedere Roboam ex muliere Ammaniti/ de Naama nomine pcreato repente miserunt in ægyptum principes populi & reuocauerunt Hieroboam. Qui dum uenisset ad eos in ciuitate Sycimorum & Roboam uenit in eam. Placuerat enim ut illic conuenientes Israelitæ eum constituerent regem. Aduentus ergo eius principes populi simul & Hieroboam rogabant dicentes ut aliquid de seruitio relaxaret & melior eæt patre cuius fuerant pgrauiati iugo ut & ipsi denotiores essent & propter mansuetudinẽ quã timorẽ ei fer uirent ac diligerent. Qui dum post tres dies responsum se eorum petitionibus dixisset mox quidẽ eos inspectos fecit cur non repente quæ petebat annueret. Nam rem bonã & humanã esse iudicabat & magis in iuuenẽ attramen & in eo quod cogitare se dixerat & non repente negauerat spẽ aliquam faciebat. Qui conuocatis paternis amicis tractabat cum eis quale deberet populo pberẽ responsum. Illi uero quod deuoti facerent naturam uulgi utiq; scientes monebant ut mansuete loqueretur ad populum & cõmunis quã regibus exigeret fastus ut ita famorẽ sibi imerit obligaret dum naturaliter diligat subiecti potius mansuetudinẽ regis quã cõminationẽ. Tunc ille optimũ consiliũ forsitã deo uolente despiciens uocãis adolecentulos secũ nutritos eisq; pandens seniori cõsiliũ quod oporteret fieri iuuenes exqui siuit. Illi uero cum neq; iuuentus neq; deus meliora eos tractare pmittere monuerunt ut asperius respõderet ad populum & inferiorẽ suum dignitã paternis diceret uastiorẽ. Et seueritatẽ quã fuerant in illo cõpẽti in se multo potiorẽ agnoscerent & si ab illo flagellis castigati sunt cedi a se scopiis expeccarent. In his delectatus rex & credens dignitati regis cõuenire responsum cum die tertia plebs auditura uenisset & ois populus uideretur suspensus esse ut uerba regis audiret credens aliquid fore elementius relinquens ille consiliũ seniorũ respondit adolecentiũ. Hæc autẽ dei uoluntate gerebantur ut quod p̄dixerat Achias p̄dicerent ad terminũ. Tunc ergo cuncti ei sermonibus uelut opẽ iã p̄cussũ & dolentes quasi iam experimento ipsarũ rerũ quæ dicerent afficerentur indignati sunt & omnes pariter uoce magna clamauerunt nihil sibi post illũ diẽ esse cõmune ad genus Dauid uel qui erant ex eo p̄geniti sed solũ tẽplũ ei cedere quod pater eius ædificasset eũq; interminati sunt se relictuos & sic amare iracundiã seruauit ut dum mississet rex Roboam quendam nomine adorã sup tributa constituta qui eos aliquomõ mitigaret & post sermones quod petulanter ab ætate iuuenili prolati fuerãt ad concordia reuocaret passi non sunt sed eũ lapidantes interemerunt. Quod dum uidisset Roboam credens quoq; se lapidandũ metuens ne & ipse tale aliquid sustineret ascendens in currũ fugiens mox uenit in Hierosolymã. Et tribus quidẽ Iuda simul & Benjamin eũ constituerunt regẽ reliqua uero plebs ab illa die recedens a filiis Dauid dominũ rerũ Hieroboam esse constituit. Roboam uero Salomonis filius conuentu factõ duarum tribuũ in quibus regnabat sumens ex eis electos milites centũ octoginta milia uirorũ contra Hieroboam & contra populum dimicare cogitabat quatenus eũ subderet sibi bello seruiturũ. Prohibitus uero est a deo p̄ prophetã Rameũ ut bellũ inferret eisq; dicebat non esse iustũ ut aduersus contribules dimicarent cum ab eo dei uoluntate populus recessisset. Quo factõ nequaquam egressus est ad proeliũ. Diuiso itaq; regno p̄us narrabo quæcũq; Hieroboam Israelitarũ rex egit. Deinde quæ arboam duarũ tribuũ rege gesta sunt explanabo. Sic enim totius ordo historiarũ seruabit. Igitur Hieroboam instituit in Sycimorum ciuitate regalibus ibidẽ morabatur quod etiam in Phael ciuitate fecit. Dũq; non multo post scenophegie festiuitas immineret cogitans Hieroboam quia si permitteret populo ut deum in Hierosolymis adoraret pergens & festiuitatẽ illic solenniter agẽs p̄cõnitentia duceret ad & propter templum & propter dei religionem forsitan metuens ne eum qui dem relinqueret ad regem uero pristinũ remearet. Et ob hoc mortis picula sibi immineret opus hoc malignũ sua cogitatione molitus est. Fecit duas uitulas aureas & totidem templa cõstruxit unũ quidẽ in ciuitate Bethel aliã circa Dan quæ ad fontes Iordanis minoris uidetur existere. posuit quæ has uitulas in templis quas p̄diximus ciuitatum & inuocans decem tribus quibus ipse regnabat his uerbis contionem fecit ad populum. Viri contribuli nosce uos puto quod omnis locus habeat deum & non offendit locus in quo proprie p̄sẽs est sed ubique semper exaudit & cultores suos intendit. Vnde inibi non uidetur necessitatem uos pati ad Hierosolymã proferandi ad hostium utiq; ciuitatem ut adoretis deum longo itinere fatigati. Homo quidem illic ædificauit templum & ego feci duas uitulas aureas deo æquinocans quarum unam quidem in Bethel ciuitate dedicauit aliam uero in Dan urbe constituit quatenus quicunq; uestrum eis urbibus sunt uicini adorent in eis deum. Cõstituta ergo ex uobis ipsi sacerdotes earumq; Leuitas ut tribu Leui nequaquam neq; Aaron filius egeat eis sed qui uoluerit esse sacerdos offerat uitulum deo & arietem unum quod & primum pontificẽ Aaron fecisse dicunt. Quod dum dixisset seduxit populum ut a patria religione recedens præuicaretur

ricaretur leges. Hoc itaq; Hebræis malog; fuit initium & qui cuncta deuicerant proeliis in alienarũ sunt gentium ditone subiecti. Sed hæc quidẽ oportune narrabimus. Igitur dum instaret vii. mense fe stiuitas uolens & ipse eã ita in Bethel agere sicut uidue tribus in Hierosolymis celebrabat ante uirtulam quidẽ ædificauit altare & ipse p̄sẽs factus cum sacerdotibus ad altare ascendit. Cũq; esset hostias & holocausta corã populis oblaturus uenit ad eũ Hierosolymis propheta nomine iadã missus a deo. Qui stans in oibus multitudinẽ stãte & rege faciens ad altare sermones deus inquit futurũ quendam esse p̄dixit ex genere Dauid nomine iosiam qui nõ tantũ tẽporis illius supra te & altare falsos pimat sacerdotes sed et ossa eorum populorũ seductiũ & errorũ eorum & ipiorũ sup te tũc si m̄gulo uoluerit hoc futurũ signũ eis nũc p̄dico faciendũ subito. n. rumpet hoc altare & ois pinguedo sacrificiorũ sup illud posita fundet i terrã. Hæc dicente p̄pheta indignatus Hieroboam manũ extẽdit p̄cipiẽs eũ cõtinuo cõp̄hẽdi. Cuius manus mox est arefacta nec ualuit eã denuo reuocare sed habuit eã marcidã & solutã. Ruptũ ergo est repẽte sacrariũ & sicut p̄pheta p̄dixerat cuncta diffusa sũt. Cũq; uideret ueracẽ hoimẽ & p̄sẽtia diuinã hẽre cognosceret rogauit ut supplicaret deo quatenus eius dextera ueracẽ. Quo rogare deũ manũ sibi naturaliter restituta gaudebat p̄phetãq; ro gabat enixe ut eius cõmuni interesset. Adan uero dixit nõ se pati ut ingrederet ad eũ nec panẽ aut aquã in ciuitate gustaret hoc sibi p̄ceptũ a deo dicẽs ut et alio quã uñ uenerat itinere remearet. Huius igitẽ abstinerã rex miratus erat in timore positus & p̄ mutationẽ regis ex his quæ dicta fuerãt nõ p̄p̄era sibi metimere credebat. Erat autẽ quidã in ciuitate senior malignus nõ fallax p̄pheta quẽ hieroboam magnis studiis honorabat eũ eo dicente quæ illi grata forent crebro deciperet. Ille itaq; tũc erat in lectulo p̄ senectutis infirmitatẽ. Filiis autẽ indicãtib; ei p̄phetã quẽ de Hierosolymis uenerat & de signi effectu & quõ arefacta manus dextera Hieroboam illo orãte fuerat restituta metuens ne pegrinis esset melior apud regẽ & potiori honore fruere p̄cepit filiis ut ei repẽte ad iter asinum stratũ ppararet. Quibus p̄ceptũ festinãter implẽtib; ascẽdẽs p̄secutus est p̄phetã & inueniens eũ sub alta & umbrosa ilicis arbore q̄sẽntẽ saluauit p̄mũ deinde culpauit cur apud eũ nõ irasset & esset eius hospitalitate participatus. Quo dicente se a deo phibitũ ut apud quẽquã in illa ciuitate gustaret nõ inquit phibuit diuinitas ut meã mensulã deuitares. Nam ego p̄pheta sum & in eã recũ religione cõis & adsum nũc missus a deo quatenus te cõmissurũ ad me deducã. Ille uero credẽs m̄tietũ reuersus est. Quibus adhuc p̄dẽtib; & pariter epulãtib; deus apparuit ladã eiusq; mada p̄uaricãtẽ dixit supplicia sustinere & q̄litate p̄nã cõtinuo declarauit leonẽ ei occursum in itinere quo lacere tur & quẽ sepultura patria priuaret dixit. Hæc autẽ facta reor uoluntate diuinã ut Hieroboam nequaquam uerba ladã metueret q̄si fallacis & ita defuncti. Remeate siquidẽ ladã rursus in Hierosolymã occurrit leo & deiciẽs eũ de asino peremit & de asinũ quidẽ in nullo nocuit sed eũ eo sedens & illũ & corpus propheta magna tuitione seruabat donec aliqui iter argentium uidentes hoc & uenientes in ciuitatẽ falso propheta denunciarent. Qui missus filiis eius corpus deuexit in ciuitatẽ ac splendida pompa eius celebrauit exequias p̄cipiẽs filiis ut ipsum mortuũ cum illo sepelirent dicẽs quod omnia quidẽ uera essent quæcunq; ille p̄phetas aduersus illã urbem & altare & sacerdotes necnon & eõtra falsos prophetas & quẽ ipse post mortem nõ pateret iniuriam si cum eo sepultus & eius ossibus copulatus propter societatem ossium propheta nõ posset agnosci. Sepeliens ergo propheta & filius illa p̄cipiẽs cum esset malignus & impius accessit ad Hierobom eiq; dixit. Quare turbatus es uerbis fatui uiri? Cuius esset illi rex de sacrario & manu sua narraret sanctum uerũ & prophetam egressũ eũ uocans cepit destruere eius opinionẽ & uerisimilibus uerbis rerum gestarum crediam imminuere ueritatẽ. Nirebatur. n. sua dẽre quia pro labore portandi multa sacrificia eius manus obstupisset & deinde cum requieuisset ad naturam propriam denuo remeasset. Altare autem cum prius fuisset uacuum suscepit multis hostias & ingentibus propter onus impositorum fuisse ruptum & cecidisse dicebat significauitque ei simul ita mortẽ eius qui hæc signa p̄dixerat eo quod fuisset a leone diceret & nihil esset quod propheta locutus est. Hæc ergo dicens regi satisscit eiusque mentem p̄cõnitentia auertit a deo & a sanctis operibus & ad actus impios euocauit. Qui rex tantam deinceps contumeliã diuinitati fecit & ita contra leges atrociter insuluit ut nihil aliud quotidie quereretur quã ut aliquid noui sup ea quæ iam p̄petrauerat scelera cumlaret. Igitur de Hieroboam hæc in p̄sẽtia dixisset sufficit. Filius autem Salomonis Roboam quẽ sicut p̄diximus sup duas regnauit tribus ædificauit munitissimas ciuitates & magnas Bethelẽ & Ica & thecos & Bethsura & Socho & Odollã & Hipã & Meresam & Ziphã & Adorã. Lachis & Zecherã & Helũ & Ebron. Has quidẽ in forte Iuda p̄mas ædificauit fecitq; & alias p̄cipuas in forte Benjamin murisq; circudãs custodes instituit uniuersis & p̄ncipales militũq; frumentũ simul & unum & oleũ & alia quæ singulis ciuitatibus pro cibariis essent necessaria largissimã ubertate recõditit insuper autẽ & scuta & iacula nimis innumera. Conuenerunt autẽ ex omnibus Israelitis sacerdotes ad eum in Hierosolymã pariter & leuitas & quicunq; alii de populo erant boni uel iusti relinquentes p̄prias ciuitates ut culturã dei in Hierosolymis exhiberent

minimeq; libenter audiebat dum cōpellerent vitulas adorare, quae fecit Hieroboā & auxerunt ipse rium Roboā per tres annos. Qui dum cognatā quandam duxisset uxore & tres ex ea filios suscepisset, postea quoq; duxit nomine Macham natam de Thamar, filiam Absalonis, quae & ipsa uidebatur esse eius cognata, de qua natus est ei filius masculus, quem Abiam appellauit, habuitq; filios ex aliis cōiugibus, sed super omnes potius diligebat Macham. Habuit autē lege sibi cōiūctas uxores decē & octo, concubinas uero triginta. Et filii quidē ei nati sunt octo & uiginti, filiae uero sexaginta. Successorem sui regni constituit abīā ex Macha procreatum, cui & thesaurū & minutissimas credidit ciuitates. R. eor. n. quia saepius cā malorum & iniquitatis, existat hominibus magnitudo rerū, earumq; ad potiora conuersio. Videns namq; Roboam regnū suū his cremētis augeri ad ipsas & iniustas cōuerfus est actiōes & spreuit dei religionē, ita ut & populus eius imitaret iniquitatē cū maioribus. Nam cum seipmū moribus corrūpē cōuersatio, ledit deuoio subiectoq; & cū uiderint illos, luxurias, suae castitatis merita respuētes q̄si uirtutē eorū imitari nitunt illecebras. Non. n. opera p̄cipū approbare uiderentur, nisi etiam similes agerent. Hoc igitur accidit subiectis Roboam. Nam cū ille ageret impie & iniq; studebant & illi non esse iusti, ne rex uideretur offendi.

Quia Sefach aegyptiorum rex castrametatus est contra Hierosolymam, & ciuitate deuicta, diuitias eius transfugauit in Aegyptum.

Vapropter uindicē sup hebraeos misit deus regē Aegyptioꝝ nomine Sefach, de quo narrans Herodotus, actus prostremo eius adiūxit. Hic. n. Sefach quinto anno regni Roboā cum multis milibus exercitū castrametatus est. Sequebant. n. illū currus mille ducenti, equum uero sexaginta milia & quadraginta milia pedum, quosq; plurimos habebat. Libyas & Aethiopes. Inuadens itaq; regionē Hebraeoꝝ, munitissimas Roboam ciuitates sine dimicatione detinuit, & nouissime armatus ad Hierosolymā uenit, ubi Roboā & eius exercitus p̄pter militiā Sefach tenebatur inclusus, deiq; rogabant ut eis uictoriam salutēq; cōferret. Quos tamen nō exaudiuit deus, nec eis pugnatorum spem uictoriae promisit. Propheta quoq; Sameas ait deū eis interminari eorūq; relicturū, sicut ipi eius uidebant deseruisse culturā. Hae audientes, animo sunt soluti, & dū nullam uiderent in se salutē, confitebant omnes q̄ eos deus iuste depexerit, cum ipsi circa eū impie crudeliterq; gessissent, & eius legitima spreuissent. Quos uidens deus ita deiectos & ad poenitentia fuisse perductos, nō se perditurum eos propheta dixit, sed aegyptiis tantum fore subdendos, ut agnoscerēt utrum hominibus seruire esset infatigabilius, an certe deo. Capiens ergo Sefach nō lege bellica ciuitatem, sed pacis p̄cedentibus Roboam eum suscipiente propter timorē, ingressus foedera nō seruauit, sed & templū expoliāuit & thesauros dominicos & regio exhausit, auri & argenti multa mīlia & innumerabilia secū deuehens ornamenta, & nihil oīo illic derelinquens. Abstulit autē & aureas lanceas, & scuta quae rex fecerat Salomō, sed neq; pharetras aureas dimisit, quas Dauid sumptas a rege Sephone deo dicauerat. Quod cū idem Sefach fecisset, ad propria remeauit. Meminit autem huius p̄clii & Herodotus Halicarnasus, qui solummodo circa regis nomē errauit. Sed quia & gentes alias multas inuasit & palēstinā & Syriam subiugauit, capiens sine p̄clio cunctos in ea regione de gentes unde palam est, quia nostram gentem subditam aegyptis iudicare uult. Ait ergo, quomodo & status eorum qui sine p̄clio se tradiderunt reliquerit, & mulierum genitalia in eis clauerit. Roboam & n. rex noster ei tradidit sine p̄clio ciuitatē. Dixit autē Aethiops ab aegyptiis didicisse gentium circumcicionem. Phoenices autē & Syri in Palēstina fatent hoc se ab aegyptiis didicisse & palā est quomodo alii nulli circumciduntur Syrorum in palēstina habitantium p̄ter nostros. Sed de his sentiat quis quod uoluerit. Igitur discedete Sefach. Roboā rex pro aureis lanceis & clypeis, aerea eiusdem numeri fecit, custodibus regalibus seruanda tradidit, & qui cum splendentibus principatu & claritate rerum debuerat imperare, & sub multo silentio & timore regnauit, fuitq; Hieroboā regi cūctis temporibus inimicus. Mortuus est autem cum uixisset quinquaginta & septem annis, in quibus regnauit decem & septem uir superbus, & fatuus, & nolens paternis amicis credere perdidit principatum, sepultusq; est in Hierosolymis in tumulis regum, Roboā itaq; successit in regnum filius abīā, cū Hieroboā octauumdecimum annum haberet in regno. Et quidem huiusmodi sine consumpta sunt. Consequens est nunc, ut de Hieroboam dicamus, quemadmodū & ipse fuerat conuersatus. Is. n. non quieuit iniquitates facere coram deo, sed quotidie in excelsis montibus erigebat aras, & sacerdotes de populo erigebat. Cōtra quas impietates supplicia non potest longum tempus in eius capere, & totius generationis ipsius erat relatura diuinitas. Illa siquidem tempestate cum eius filius nomine Abiam egrotaret, dixit uxori suae ut mutata ueste puatum schema suscipiens, iret ad achiam prophetā, asserens eum uirum esse mirabilem, & futura praediceret, qui etiam de regno ei significasset, & ab eo, quasi peregrina requireret, si puer laqueo possit euadere. Quae mutata ueste, sicut maritus ei p̄cepit, rat, uenit in Sylo ciuitate, ubi morabat achias. Cūq; foret domum illius ingressura, cū esset iā p̄phetā uisus senectute grauat, apparuit deus ei, utriusq; denūciā, & quia Hieroboā regis ad eum ueniret

uxor, & quid deberet pro quibus aderat respondere. Quia in eius domum ueniente, uelut priuata si mul & peregrina. Ille clamauit. Ingredere uxor Hieroboā. Quid te celas. Deulatero nō potes qui mihi & te uerū esse denunciauit, & imperauit quae tibi dicā. Reuere te igitur ad mariū, & dic ei haec dixit deū. Quō te magnū ex paruulo & nihil existente constituit regem, & scindens regnū a genere Dauid tibi cōtradidit, tuq; horū nō recordatus, meamq; religionē deserens, fuisseq; deos efficiens illo potius honorasti, deicitā te denuo, & omne tuū genus exterminabo, & canum uoracitati uolatiliumq; praebibo, & quidam a me suscitabitur rex totius populi, qui de genere Hieroboā nullū poenitens remanere permittat. Participabat autē isto supplicio & populus, & copiosa terra hac puabit, & trans Eufraitem ulterius disperget, quō cūcti regis impietates secuti, deos ab eo factos adorauerunt, & meam religionē uenerabili reliquerūt. Tu uero mulier haec maritum festina renūciā, filiū uero tuū inuenies esse defunctū. Te nāq; ingrediente ciuitatē, spiritū mox amittet, sepelieturq; planctu populi cōiter honoratus. Hic nāq; solus ex genere Hieroboā bonus fuisse uidebat. Haec itaq; propheta dicē te exiliens turbata mulier de morte filii lamētans, puā festināter ibat lugens, & ingemiscens, filium utiq; quem in spe reliquerat uiuū ulterius nō uisura, quē continuo moriturū esse crederet. Quae dum uenisset in ciuitatē, filiū quē sicut propheta dixerat inuenit extinctū, regi uero cuncta narrauit.

Belium Hieroboam regi Israel cōtra filium roboam Abiam, & triumphus Abiae. Capi. VI.

Hieroboā itaq; nihil horū cogitās, multo exercitu cōgregato cōtra Abiā filiū Roboā quī duobus tribubus patri successerat, castrametatus est, despiciēbat. n. illū p̄ etate. Qui dū Hieroboā inuasionē audisset, obstupefactus est uerū tamē ultra prudētia iuuentutis ad spē bellādi roboratus, electo ex tribus duabus exercitu, occurrit Hieroboā ad quēdā locum qui uocat mons Amorreoꝝ, & castra circumfugis bello necessaria p̄parabat. Erat. n. eius exercitus q̄ draginta milia uiroꝝ. Hieroboā uero manus duplex erat. Cūq; exercitus ex utroq; ad opus bellicum, & certamina cōmittenda esset, iā in acie cōstitutus, stans in loco excelliore rex abīā manu silentium impauit, & Hieroboā pete ut cū q̄te prius se audiret, factiq; silentio coepit haec dicere. Nec uos eq; dem ignoratis, q̄ deus principatum Dauid & eius soboli in tempore uniuerso concesserit, miror autē quō recedentes a meo patre, seruo suo Hieroboā indecenter adhaeritis, & cum eo pugnaturi cōtra eos qui a deo regnare decreti sunt, nunc aduenistis, ut eorū regnū his p̄clis auferatis. Hactenus itaq; regnum Hieroboā iniuste detinuit, quod nō reor maiori eū tēpore possessorū, q̄ iō poenas ē de p̄terito nunc soluens, ab iniquitatibus & iniuriis nō cessabit, quos ei hactenus inferre p̄tulit, sed & uos talia perpetrare coegit, qui nullā a meo patre passi contumeliā, & tamē quia nō quae uobis placent in cetu luctus est, malignis hominibus credens, illū quidē ut putatis ira faciēte reliquistis, quod autem uerius est, a deo uos & eius legibus abstraxistis, cum potius ignoscendū fuerat nō uerbis solū, modo durius uiro iuuenulo, & contentionis ignaro, sed et si ad aliquā difficultatē operis p̄ iuuentutē fuisset experitiq; p̄ductus, esse p̄ferēdus p̄ Salomōnē patrē illius, & beneficia uobis saepe colata, quae danda sunt utiq; peccatis filioꝝ, pro beneficiis & affectu parentū. Vos autē nihil eorū cogitastis, neq; tunc neq; nō, sed sup nos tantus uenit exercitus. Vel in quo de uictoria cōfiditis? An in uitis aureis & aris in montibus cōstitutis, quae uestra sunt ipietatis, & non religionis indicia? An certe spem uobis multitudo p̄buit, quia nostra castra transcendit. Sed nulla uirtus illic est, ubi licet cū multis milibus aliqui pugnari iniuste, solummō. n. iusticia & pietate diuina spes uictoriae cōstat imota, quae scilicet, & apud nos est, seruantes a principio leges, & deū p̄riū uenerātes, quē nō manus de p̄trecibili silua fecerunt, nec ex cogitatio mali regis p̄ populi seductione cōstruxit, sed cuius est opus principū finisq; cūctos. Vnde suadeo et nūc uobis poenitentia p̄teritorū, ut habeatis & meliora cogitantes, dimicare cessetis, paternasq; leges recolat, & quicquid ad magnitudinē uos tātae felicitatis exiuit. Haec equidē abīā est locutus ad populū. Adhuc autē eo loquente, quosdā militū Hieroboā laetere imisit, ut abīā ex aliquibus p̄tibus circūdarent, qua exercitus nō uideret. Qui cū inter hostes apparuissent, exercitus quidē eius cōturbatus expauit. Abīā autē cōfortauit eos, & in dño spē hēre p̄scebat. Tunc illi p̄ter inuocātes dei solatiū, sacerdotibus tubis clāgētibus, cū clamore hostes aggressi sunt. Et illos quē audaciā ac iuuentūē dissoluit deus, exercitū autē abīā fecit excelliorē. Nā quāta in illo bello referē caedes fuisse cōmissa, neq; grecoꝝ, neq; barbaroꝝ, referūt historiae. Abīā autē & filiū Iuda & Benjamin de exercitu Hieroboā mirabilē & famosissimā p̄ceperūt deo cōferente uictoriā. Quinquaginta milia. n. hostiū bello p̄ktrata sunt eorūq; munitissimas ciuitates diriperūt, insup Bethulia eiusq; regionē forti dimicatione tenuerūt. Hieroboā itaq; hac dimicatione fatigatus, nequaquā uires habuit, quātocūq; tpe post haec abīā uixit. Qui tamē post hanc uictoriā puo tēpore superueniens obiit, cū regnasset annis tribus & septulatus est in Hierosolymis in monumētis paternis. Reliquit autē filios quidē duos, & uiginti filias aut decē & sex, quos oēs de uxoribus uiginti septē procreauit. Huic successit in regno filius asā, cuius iuuenulo fuit mater noīe Maacha. Hoc ergo mō abīā filii Roboā nobis gesta sunt tradita. Mortuus est autē & Hieroboam rex, decē tribuū, cū uiginti & duobus annis

renuisset imperium/successitq; ei filius Nadab/Secundo iam ano regis Asa tranfacto/regnavitq; Hic roboam filius annis duobus/patris impietati malitieg; concordans.

Quia generatione oem Hieroboaqdā noie baasa perimēs ipse tenuit pncipatū. Capi. VII.

Nhis aut duobus annis/castrametatus est contra Gebethon ciuitatē Palestinoꝝ. Cūq; eā forte obfessionē capturus dolū passus a quodā amico nomine baasa Meheli filio mor/ tuus est. Qui post eius obitū potius iperuo/ oē genus Hieroboā iteremī & euenit/ ut se/ cūdū pphetiā dei/ alii qdē cognatoꝝ Hieroboā in ciuitate mortui lacerēt a canibus at q; consumerentur/ alii uero in agris a uolatilibus deuorarentur. Et domus quidem Hic roboam pro eius impietate atque iniquitate pertulit ultionem hac nice dignam.

Bellū aethiopiū cōtra hierosolymitas/regnate sup eos asa/ & cædes aethiopiū. Capi. VIII.

Rex aut hierosolymoz; asa dū moribus ēet egregius/ sēp; ad diuinitatē respexerit nihilq; gereret neq; cogitaret/ quod nō ēet pietati cōueniens/ aut ad legū custodiā p̄tineret suū cō/ posuit regnū/ abscedēs cūctā ab eo neqtiā/ & ab oī macula emudās. Habuit at exercitū ele/ ctioꝝ uiroꝝ/ arma geretiū scuta & lāceas/ de tribu qdē Iuda trecreta milia de Beniamin at

cōtra; uioꝝ/ arma geretiū scuta & lāceas/ de tribu qdē Iuda trecreta milia. Cūq; iā decē regnasset anis/ castra cōtra eū mouit cū maximo nimis exercitu zara rex Ethiopiā/ ducēs pedestriū qdē ducēta milia eqstriū ue/ ro decē milia/ & curus trecetos. Qui dū usq; ad ciuitatē Morisā q̄ ē i tribu Iuda cū exercitu suo ueni/ ret/ occurrit ei asa/ & castris cōtra eū positis/ in qdā cōualle noie sabatha/ nō pcul a ciuitate/ eū uidit/ set Ethiopiū multitudinē/ p̄ferebat a deo cū clamore uictoriā/ & ut multa milia hostiū ip̄e pimeret. Neq; n. & in alio cōsidēdū eē dicebat/ quā in eo q possēt ēt paucos multoz; potiores ostēdere/ & fa/ cere firmos fortissimis p̄ualere. Hæc orate asa signū uictoriæ deus ostēdit/ & cū gaudio/ diuinitatēq; auxilio bello cōgressus/ multos Ethiopiū pcutit/ & cōuersos in fugā p̄secutus ē usq; ad Geraritudē re/ gionē. Relinquēs at occisionē hostiū/ ad direptionē gētiū ciuitatis Geraretine/ cōuersi sunt/ quā ce/ perat/ eorūq; ad castra p̄tinus accesserūt/ ita ut tollerēt multū aug; multiq; nimis argētū p̄dāq; deue/ herēt ualde mirabilē cameloz; & subiugalia/ & pecudū greges innumeros. Asa igit; & eius exercitus sumpta hmōi a deo uictoria atq; p̄dā/ in hierosolymis remeant. Quibus uenietibus occurrit in uia azarias noie/ ppheta/ & scipiēs ut paululū a gressu itineris abstinerēt/ cœpit ad eos dicere/ q; illa ui/ ctoria fuisset eis a deo cōcessa/ eo q; iustos se sanctoz; seruassent/ & oia dei uolūtate fecissent. Quos in eius mādatis p̄manēs dixit sup hostibus p̄ualere/ & habituros diuina uirtute foelicitatē/ relinquē/ tes aut eius religionē in cōtraria deuenire/ futurūq; tēpus in quo nullus inueniret uerax ppheta in eo/ populo neq; sacerdos/ qui iuste aliquid responderet/ ob quā rē ita ciuitates subuertendas/ & gentam in oī terra disseminādā/ & uitā miserabilē & inopē habituros/ suastiq; eis ut dū hoc haberent bñ age/ rēt/ & nequaquā a diuina deuotione recederent. Hæc audiēs rex/ & populus gauisū sunt multū studiū & oēs in cōe/ & singuli circa iusticiā exhibebāt/ misitq; rex in oēm p̄uinciā/ scipiens ut legitima di/ ligēt ubiq; seruarēt. Sic igit; asa duaz; tribuū regis actio gerebat. Reuertat at ad regē Baasa q; Isra/ heliticū populū possidebat/ occideratq; Nadab filiū Hieroboā/ & eius tenuerat pncipatū. Hic. n. iter Saulim ciuitatē degēs/ & habitaculū ibi cōstituit. Regnauit qdē anis uiginti & q̄tuor sed fuit mali/ gnus & ipius ultra Hieroboā/ & filiū eius/ & populū multis malis afflixit/ & deo/ fecit iniuriam. Qui mittēs ad eū Gimō/ ppheta dixit & se & oē genus eius exterminaturū/ & hisdē malis qbus dū domum Hieroboā p̄diderat/ p̄dituz; grex ab eo cōstitutus/ bñficiū nō rep̄sauerit/ ut iuste & pie pp̄lo p̄sideret/ cū hæc p̄mitus ip̄s p̄desent/ deide gratissima deo semp̄ foret/ sed magis imitatus est pessimū Hicro boā/ cuius dū deperisset anima uiueret/ tñ eius in isto malignitas dicebatq; suppliciiū malorum illius hunc habituz; qui ei similis extitisse uidebat. Baasa aut quāuis p ppheta audisset futurā sibi suoque generi p cōmissis sceleribus ultionē/ tñ de reliquo nō quit/ neq; respexit q; male agēdo deperiret angloriose/ si nō penitēdo/ p malis p̄teritis a deo ueniā mereret/ sed tanq; illi qbus s̄mū/ pponit labo/ rare nō cessant/ donec ad p̄posita dona ueniant. Sic & Baasa ppheta p̄dicēte sibi futura tanq; si ad magna bona cōcurreret/ in p̄niciē sui generis/ & totius domus interitū peior fieri quotidie nō cessa/ bat. Nāq; uelut athleta nequitā in his agebat/ malis. Nouissimū uero exercitū sumptio/ rursus non ignorable quādā Ramath ciuitatē obsederat/ quæ q̄draginta stadiis ab hierosolymis aberat/ eamq; capiens cogitauit ut in ea exercitū dereliqueret/ q̄tenus & inde p̄cedens/ terrā asa regis inuaderet. Metuēs ēt asa conamē hostis qā possit exercitus q Ramath cœperat eius uiolare/ p̄uinciā misit ad regē Damascenoz; legatos simul/ & aurū & argētū/ petēs ab eo solatiū/ & cōmemorās quia amicitia antiquitus habuissent. Ille uero & pecuniarum opulentiam grate suscepit/ & solatia p̄buit/ soluēs amicitiam quam habuerat cum Baasa/ misitq; ad ciuitates quæ Baasa uidebantur ip̄eruo subiaceret/ ut eas affligeret. Qui alias qdem incēderūt/ alias populati sunt. Idest Eleō/ & a bella/ & alias multas. Hæc audiēs rex Israhelitag; ædificare quidē Ramath atq; munire cessauit/ reuertit uero cū studio fe/ stinauit/ ut proprijs ferret auxilium. Igit; asa ex apparatu ædificiorum quem Baasa congregauerat cōstruxit

construxit in eo loco duas fortissimas ciuitates/ quarum altera Gabaa/ altera uero Maspha uocabat. Quia/ gnatioe Baasa p̄pta/ regnauit sup Israhelitas Amari/ & post eū filius eius achab. Ca. IX.

T post hoc tps n̄ hūit iā Baasa pugnādi aduersus Asa. Perēpt; ē. n. a Creocē/ & sepult; in ciuitate Therfa/ cui successit fili. Helā. Hic cū regnasset duob; anis defunct; ē/ quē occidit Zamarias equoz; ordīs dimidiū p̄iceps. Nā dū epularet ap̄d dispensatorē suū noie Osa sua sit qbusdā eqib; ut subito deserētib; cū armigeris & pncipib; / defolatorū rep̄tēs occi/ derēt. Illi nāq; cūcti circa obfessionē Gabathenæ ciuitatis in Palestina posita/ occupati uidebat. Peri/ mēs itaq; Helā regē p̄iceps equoz; Zamarias/ ipse regnauit/ & oē Baasa gen; scdm pphetiā Gimō iteremī. Eodē nāq; mō ei dom; pp̄tictatē radicē ē euulsa/ sicut gen; Hieroboā p̄cēs descripsimus. Exercit; q Gabathō obsidebat audiēs qd de rge cōtgerat/ & qd Zamarias occidēs eū inuassit ip̄ū/ & ip̄s pncipē suū amari cōstitueret regē. Qui a Gabathena urbe mouēs exercitū/ uenit i Therfa/ & accedēs ad ciuitatē manu bellica eā cœpit. Zamarias at uidēs ciuitatē fuisse derēā/ fugit ad locū au/ lae regie secretiorē/ & succedēs eā Themisp̄lū piter cōcremauit/ cū regnasset dieb; septē. Moxq; Isra/ helitag; dīns ē pp̄s/ & alii qdē Themā regnate uolebat/ alii at Amari. Cūq; uicisset ps amari iterē/ p̄tē Themā/ & in toto exercitu regnauit amari Tricesimo aut ano regis Asa/ Amari suscepit ip̄ū/ & tenuit anis duodeci. Quoz; qdē lex anis i Therfa fecit/ reliquos aut i ciuitate ea q Mareon appell/ latur a grecis uero Samaria. Hic aut noiauit eam Somareo a Somaro quodā/ q ei montē uenūdaue/ rat/ in quo ciuitatē cōstituerat. In nullo aut differebat a studiis prioz; regnū/ nisi q; peior erat/ oēs enī q̄rebant modū/ q̄tenus suis impietatibus quotidie populū facerēt a deo recedere/ & p̄pterea extinxit eos/ & nullum p̄misit eis eoz; genere sup esse. Et is ergo defunctus est in Samaria successitq; ei filius Achab. Ex his nāq; cognoscit; q̄tam p̄uidentia humanaz; res; p̄bat hēre diuinitas/ & quō bonos q/ dem diligit/ malos aut abhorret/ & a radice disjdet. Israhelitag; deniq; reges/ p̄pter suā iniquitatē & iniustitiā alter sup alterum irruentes multi puo rpe perierunt/ & eoz; genus exterminatū est.

Quō regnate achab/ pphetauit helyas/ & de signis q̄ fecit/ & qā discip̄s legit eliseū. Ca. X.

Sa aut rex Hierosolymoz; q duabus tribubus p̄sdebat/ & pp̄tictatē atq; iustitiā ad lon/ gam foelicēq; a deo p̄ductus est senectutē/ & cū regnasset quadraginta duobus anis/ bona morte defunctus est. Quo moriente successit ei filius Iosaphat/ de abida matre/ p̄creatus/ Hunc aut imitatorē/ pau sui Daud pietate atq; fortitudine/ cūcti ip̄s opibus decreue/ runt. Sed de hoc rege nō est mō referēdi necessitas. Igit; achab israhelitag; rex habitabat i Samaria tenuitq; pncipatū anis uiginti/ & mensibus duobus/ nihil āplius renouās. q̄ p̄fici fecerat reges/ nisi q; mali magnitudine tēderet ad peiora/ supans oēm eoz; neqtiā/ & qd ad diuinā p̄tineret iniuriā ui/ uaciter imitatus/ & p̄cepit cōstruētis adorauit uitulas/ & sup hæc alia peiora molitus est. Duxit ue/ ro uxore filiā Ionabal regis Tyri/ & Sydonis noie lezabel/ p q̄ didicit eius adorare deos. Erat. n. mu/ lier nimis acerrima simul & audax. Quæ ad tantā uenit luxuriā atq; uelantiā/ ut etiā deo tyri & sy/ donis quæ Baal appellabat tēplū edificaret/ & plāret oium arboꝝ/ lucos. Cōstituit aut & sacerdo/ tes/ falsos p̄phetas huic deo seruituros. Sed & ipse rex multos hmōi circa se fouebat/ stultitia atq; neqtiā oēs priores suos excellēs. Quidā/ gīt/ ppheta sumi dei de ciuitate Thefbites Galaditidis re/ gionis ueniēs ad achab/ dixit ei. Quia dixerit deus/ neq; ibrē/ neq; ros illis anis in capuincia se mi/ sage/ nisi ipse rursus appuisset. Et i his dictis eū iurasset accessit ad p̄tes australes/ & h̄rabat circa tor/ rentē quēdā/ uñ poculi hēbat auxiliū/ nā corui/ cibū ei quotidie deferebat. Cūq; fluius siccitate ni/ mia defecisset/ in ciuitatē Sareptā nō pcul a Sydone Tyroꝝ deuenit/ q̄ ciuitas in hæc medio consti/ tuta est. Deus enī p̄cepit cuidā illic mulieri uiduæ/ ut cibū ei præberet/ Cūq; non pcul eēt a porta uñ didit mulierē uiduā sibi met colligētē ligna. Cui eū deus significasset hanc esse q̄ ei cibū ministratura/ fore/ accedens salutaui eā/ & ad bibendū aquā sibi tribui postulabat. Quæ cū p̄cederet/ denuo uo/ cans eā/ ēt panē sibi posse afferri. Illa cum iurasset nihil se intus in domo hēre/ nisi modicū farine/ & paululū olei/ & p̄pterea prexisse ad colligēda ligna/ ut cōsp̄sa farina/ sibi suoq; filio panes faceret/ qbus expensis cū aliud nihil sup̄esset/ ut fame morerent/ ait/ ppheta. Cōfidēs p̄ge/ & spe meliori cō/ siste/ facies p̄mitus mihi paululū defer. Prædico nāq; q non tibi deficiet hidria farine/ neq; uas olei/ donec dei gra/ ibrē fūdāt in terras. Hæc ei dicēte/ ppheta ueniēs ea q̄ dixerat fecit. Et ipsa hūit paulu/ lū/ & ex hoc filio misitruit piter/ & ppheta/ nihilq; horz defuit eis/ donec siccitas d̄fecerat. Meminit ēt siccitatis & Menāder in gestis Ithobali Tyroꝝ/ regis ita dicēs. Et siccitas sup eos facta est a mēse hyp̄bereteo usq; ad aliū autū hyp̄beretæi. Qui dū deosupplicaret multa fluita sunt emissa. Isq; ciui/ tate botrā edificauit i phœnicē & aazo i bliphā. & hoc qdē ait sub achab factā significās siccitate. hoc. n. tēpore Itabalus cui/ menāder fecit mētionē/ regnauit i tyro. Mulier itaq; quam pauloan dixi minus papulum/ ppheta præbuisse cū cecidisset eius filius in languorē/ ita ut aiām dimitteret/ & mor/ tuus esse uideretur/ deflens & manibus semetip̄sam ualde discerpens/ uocelq; quas dicebat luctus emittēs/ accusabat a pud se propheta p̄sente factam iniuriam/ quasi ipse peccata eius argueret/ & idco

quidem patus fuerit pro salute & pace cunctoz & uxores suas & filios & omnem dare possessione & quia hæc Syrorum prima legatione q̄sisset nunc inq̄t denuo missa legatione petit p̄scutadas de mos/ ut q̄qd in eis optimū inuenire possit auferat/ & occasionem hanc machinas ad pugnam/ & sciens q̄a meis rebus non pepcisset/ ad nestras accessit/ ego uero quod uobis placuerit ex hibeo. Po/ pulus aut̄ respondit/ ei nō obediendū/ sed potius contēnendum esse/ & ad pugnam se præparatos existere. Legatis itaq̄ rex respondit/ ut abeuntes dicerent/ q̄a primā q̄dem petitioni esset p̄o be dire manere autē pro ciuiū securitate & se sollicitū dicens/ nec scd̄am petitionē posse implere/ dimisit eos. Adadus aut̄ audiens hæc potius indignatus/ tertiā legationē misit ad achab in terminādo atq̄ dicendo/ q̄ altiorē terræ cōgeriē muris de q̄bus ille præsumebat erigeret/ singulos terræ pugillos de exercitu eius unusquisq̄ portare/ & his eū in teritionibus deterrebat. Achab aut̄ r̄ndente q̄a non deberet gloriari q̄ esset accinctus/ sed q̄ bello superior demonstratus/ legati uenientes/ & regē cū tri ginta duobus regibus qui in eius solatio uenerant inuenientes in epulis/ ei renūciauerunt respōsum. At ille repente p̄cepit circumdari ciuitatē/ & aggeres circa eam extolli/ & nullo mō obfessionem re linq̄. Achab aut̄ his gestis/ erat cū omni populo in angustia cōstitutus. Tunc tñ securus factus est/ a formidineq̄ releuatus/ eū ad eum q̄dem p̄pheta ueniret atq̄ dixisset/ p̄misisse deū ut tanta hostiū milia eius ditioni cōtraderet. Quo regente p̄ quos hæc uictoria/ pueniret/ p̄ filios inq̄t principū te se/ eoz impiam præcedere. Conuocā aut̄ filios principū rex/ inuenit quasi centū trigintaduos/ agno scensq̄ Syrum ad cōiuium fuisse cōuersum/ aperiens portas/ filios principū mox emitit. Explora toribus aut̄ renūciantibus adado qd̄ gereret/ destinauit q̄ eis occurrerent p̄cipiens ut siqdē ad proe/ lium uenirent/ eos ad se ligatos adduceret/ si uero pacifici essent/ idē efficerent. Achab aut̄ exerci/ tum habuit alium intra murū in subsidiis. Porro filii principū cōgressi/ syrorū custodibus/ multos eorum interemerunt/ & alios usq̄ ad castra secuti sunt. Videns aut̄ eos rex Israhelitarū/ uincentes/ etiam alium exercitū dimisit exire. Qui repente in Syros irruentes/ præualuerūt eis. Non enī Syri sperabant eos sup̄ se sic inopinabiliter fuisse uētuos. Quos p̄pterea inuenientes nudos & ebrios/ ita persecuti sunt/ ut illi etiam relinquere fugientes/ & uix in equo rex potuisset euadere. achab autē multos in itinere p̄secutos interfecit/ syroz/ & eoz castra diripuit/ & inueniē in eis diuitias auri & argenti nō puas & currū adadi/ & equos quæ sumens in ciuitatē denuo remeauit. Dicēte uero p̄phe/ ta ut p̄pararet exercitū/ q̄a futuro anno denuo sup̄ eum Syri reuertētur/ achab in ciuitate hæc age/ bat/ adad aut̄ cum quāto potuit exercitu de proelio liberatus/ cum amicis p̄priis cogitabat/ quem ad modum cū Israheliis denuo dimicaret. Qui in mōtibus eodem nō pugnadū eē dixerunt/ q̄si deus eoz in locis talibus præualeret/ & p̄pterea tunc ab eis essent uicti/ sed si in cāpo gererēt bella deuin/ erent/ Sup̄ hoc cōsiliū dabant ut reges q̄ uenerunt in solatiū/ ad p̄pria remeare dimitteret/ & eo/ rum exercitum ad proeliū retinēs/ sarrapas ordinaret/ & in loco occifoz exercitum de puincia eoz eligeret/ & equos/ currusq̄ suppleret. Credens hæc sibi bñ fuisse dicta/ rex Syroz/ disponebat exer/ citum/ uerisq̄ t̄p̄e castra mouens/ accedebat super Hebræos/ ueniensq̄ in ciuitatē apheca/ in magno campo castra cōstituit. achab uero occurrē ei cum sua uirtute & diuerso tabernacula sua fixit. Erat aut̄ quantū ad Syrum puas ualde eius exercitus. Tunc rursus accessit ad eum p̄pheta/ & uictoriam deum dare/ p̄misit/ suamq̄ uirtutē oñdere/ qui non solum in mōtibus/ sed etiam in cāpis uictor exi/ steret/ quod apud Syros non ita cōstaret. Igitur diebus septem castris positis/ q̄secebant septima ue/ ro diluculo p̄cedentibus hostibus aciemq̄ constituētibus/ ad pugnam eum & diuerso/ & achab suum egit exercitum. Tunc congressi/ robustissima dimicatione cōmissa/ hostes conuertit in fugam & ad eorum interitū prosequens iminebat. Illi uero suis euribus/ impediti ab inuicem sunt extincti/ pau/ cique diffugere ualuerunt in ciuitatem apheca. Sed & ipsi sunt mortui/ muris enim cadentibus/ sup̄ eos uiginti septem milia defecerunt. In proelio aut̄ centum milia sunt occisa. Rex aut̄ Syrorum ada/ dus fugiens cum q̄busdam fidelissimis seruuoz/ subterraneo loco est celatus. Cui aut̄ dixissent ser/ ui/ q̄a clementes essent/ & misericordes Israhelitarū/ & possent modo cōsueto roganti salutē ei cōfer/ re/ si euntes rogarent achab/ dimisit eos hoc agere. Tūc illi induti saccis & testibus capita sua alligā tes/ sic enim olim captiui rogabant Syri/ ad Achab uenerunt petentes eū/ ut adadus rex mereret salu/ tem/ quæ gratia eius propius foret seruus. Ille uero dicens/ se libenter eum suscipere/ si uiuere/ nec in proelio defecisset/ honorem quoq̄ atq̄ deuotionē exhibiturum se ei ut fratri debitam promi/ sit. Tunc illi accipientes iusturandū/ ut nihil pateretur aduersum/ eduxerunt eum de loco/ in quo ui/ debatur esse celatus/ & sedenti in curru achab obtulerunt. Qui cum adorasset eum/ dans ei Achab dextram leuaui eum in curru/ & osculatus est eum/ iussitq̄ esse securū dicens/ ut nihil mali debe/ ret de cætero formidare. Adad at̄ gratias egit/ & nullo tēpore se obliuisci hæc beneficia compromi/ sit/ sed etiam ciuitates Israhelitarū quas abstulerant reges ante eum redditurum se dixit/ & Dama/ scum/ ut ita rex Hebræoz/ egrederetur ad sua/ sicut maiores eoz in Samariā. Celebratis itaq̄ fede/ ribus inter eos achab multis muneribus donatum Adadam/ ad propriū dimisit imperiū. Igit̄ bellū

adadi

Adadi regis Syroz/ quod habuit aduersus achab/ & Israhelitas/ hoc mō tertiū est. Interea q̄dam p̄pheta noīe Micheas/ accedens ad unum Israhelitarū/ petit ut eū in capite pro uolūtate p̄couteret. Quo nolente/ prædixit ei/ q̄a eo q̄ inobediēs esset deo/ eiusq̄ præcepto/ leone occurrere p̄meretur. Quod dū illi hōi cōtigisset/ accessit/ p̄pheta rursus ad aliū/ & idē ut faceret impanit. Qui dū p̄cussis/ set eū/ & eius uerticē cruciatisset/ alligato capite accessit ad regē dicens/ q̄a dū esset in exercitu cōstitū/ tus/ accepisset/ a quodā tribuno seruadū captiuū/ sibiq̄/ ab eo dictū/ ut si captiuū/ fugeret/ ipse moreret/ q̄ fugiente is q̄ eū tradiderat mortē ei minaret/ inferre. Tūc r̄ndente achab mortē ei imiere iustis/ simā/ soluēs capti agnitus ē Micheas eē p̄pheta. Hac. n. parabola utebat/ p̄p̄ sermones quos erat ei dicturus. Ait nāq̄/ q̄a cū deus ei cōcessisset/ ut suppliciuū hostis euaderet/ ipse inimicū eius Adadū qui deū blasphemauerat dimisisset/ p̄pterea deus decreuisset ipsū/ qdē ab illo perimū/ populū uero ab eius exercitu inuastioē cōsumi. Iratus ergo achab/ p̄pheta/ illū qdē clausum seruari iussit. Confusus aut̄ Micheas sermonibus/ ad suā domū remeauit. Igitur de achab hæc dixisse sufficiat. Reuertat aut̄ ad regem Hierosolymoz/ Iosaphat/ is enī agens suū ipium & exercitū in ciuitatibus/ & subiectoz/ p̄ uinciam uniuersā cōstituēs/ nō minores quā auus eius Abiastre q̄ Hieroboā super decē tribus re/ gnauerat/ munitioēs ubiq̄ collocauit. Habuit enī p̄picciā & coopatricem sibi diuinitatē/ cum eēt iu/ stus & pius/ & qd̄ boni corā deo faceret/ singulis diebus inq̄reret. Honorabant aut̄ eū reges in circui/ tu cōstituti/ conferēs pecunias/ ita ut diuinitas haberet amplissimas/ & gloriā ualde p̄ clarā. An/ nō siq̄dem tertio regni sui/ conuocās puincia p̄cipies & sacerdotēs iussit/ ut peragrates ubiq̄/ oēm populū sub eo cōstituit/ docerent p̄ singulas ciuitates mosaicas leges/ ut eas sine suaricatione serua/ rent/ & circa eius religionē deuoti semp̄ existerēt. In is etenim cūcta multitudo ita gauisā est/ ut nec amplectere potius/ neq̄ diligere q̄ seruare leges. Sed ē cōfines nimis amabāt Iosaphat. Cumq̄ ēt pacis fœdera celebraret/ eiq̄ Palastini solita tributa redderēt/ & arabes annis singulis ministrarēt/ agnas duo milia & totidē arctes/ muniuit maxias ciuitates atq̄ fortissimas/ & exercitum in eis cōtra hostes & arma præparauit. Tūc enim erat ei ex tribu q̄dem iuda armatoz/ exercitus trecēta milia ui/ rorum/ quoz/ principatū habebat Ederus/ Ioannes aut̄ ducentoz/ miliū princeps erat/ hos ipse duxi/ Tribū Benjamin habuit acharius/ ducenta milia. Alter aut̄ princeps militiæ noīe Gozonat/ a matore/ hēbat centū milia/ & post hos alia cētum milia q̄ regi fabulant/ quos direxit ad munitissimas ciuita/ tes is filio suo Iorā accepit uxore/ filiā achab. q̄ decē tribubus ipabat/ noīe Gotholiā. Cūq̄ post t̄p̄us ad Samariā prexisset/ opulētum eum achab suscepit/ & populo q̄ eū secutus fuerat/ clarā ualde largi/ tatē hospitalitatis exhibuit. i. tritici & uini & pecudū ubertatē/ rogauitq̄/ ut cōtra regē Syroz/ ei so/ latia non negaret/ q̄tenus Ramoth ciuitatē in Galaad cōstitutam auferret/ quæ eius patris primo fu/ erat/ & a patre tūc regis Syriē uideret ablata. Promittens uero Iosaphat solatia se daturū/ quāuis nō ab illius minor erat eius exercitus/ & euocante ex Hierosolymis ad Samariā suū populū/ egressi so/ ris ciuitatē ambo reges & in p̄priis solis utriq̄/ residentes/ suū exercitū disponebat. Iosaphat aut̄ iter hæc iussit/ ut si p̄phetaz/ q̄dam adessent/ euocati cōsulerent/ si esset eo t̄p̄e præliū cōtra Syrum agē/ dum. Fuerat nāq̄/ tunc pax achab una cum Syro p̄manens annis tribus/ ex quo eum post captiuita/ tem dimiserat ad p̄pria remeare usq̄ ad illum diem. Vocās ergo achab/ p̄phetas suos quasi numero/ quadrigētos/ iussit consulere deū/ si ei uictoriā contra adadū pugnandi concedere/ & captionem ci/ uitatis p̄p̄ quam bellū præpararet/ isserre. Prophetis aut̄ dicentibus pugnarē simul & uincere. & Sy/ rum esse captiuandū sicut & prius/ intelligens in eoz/ sermonibus Iosaphat q̄a sunt falsi p̄pheta/ re/ grebat achab regem/ si alter aliq̄s esset p̄pheta dei/ ut certius de futuro agnoscerēt. achab aut̄ eē q̄n/ dam dixit/ sed inuisum sibi hoīem/ eo q̄ mala p̄phetaret/ & p̄dixisset eū/ moriturū/ a syroz/ rege deu/ ctum/ quapp̄ tunc in custodia teneret/ cuius nomen erat Micheas filius Obedi. Cūq̄ perisset Iosa/ phat eum uocari/ misit eunuchum/ & eduxit eum. Et dum eunuchus isser/ indicauit ei oēs alios p̄phe/ tas regi/ uictoriam prædixisse. Ille uero dicens nihil se aliud/ de rege fore dictū/ nisi qd̄ deus in ore eius potuisset/ cum uenisset ad achab eumq̄ cōiurasset/ ut id qd̄ uerum esset/ ediceret/ ait ostendisse sibi deum fugientes israhelitas/ & esse in p̄secutione Syrorum/ & ab eis cunctos dispergi p̄ montes/ sicut greges pastoribus desolatos dicebatq̄/ significatum sibi eo q̄ alii q̄dem reuertentē ad p̄pria/ ipsum uero solimodo in proelio perimi. Cūq̄ Micheas hæc dixisset/ ad Iosaphat/ achab ait. Nōne Pauloante significauit tibi/ qualis sit circa me/ hominis huius affectus/ & qd̄ pessima p̄phetaret. Et cum Micheas diceret/ q̄ eum oporteret omnia quæ a deo prædicebantur/ audire/ & q̄ falsi quidem p̄phetaz/ eum exaceruunt/ ut spe/ uictoriæ egrederetur ad bellum/ immineret/ autem casus eius in proelio erat achab tristitia remissus. Interea Sedechias quidam falsus propheta/ accedens ad regem/ ait/ non esse respiciendū Micheam qui nihil diceret ueritatis/ & indicio simul utebatur. Helyā pro/ phetasse in Israhel ciuitate in agro mathei sanguinem eius a canibus labendū/ sicut & nabuthai/ q̄ per eum a populo fuisset occisus. Quibus ab illo sic p̄phetatis/ Micheam dicebat esse mendacē/ q̄n̄ meliori p̄phetaz/ dicere uidebatur cōtraria/ & q̄ rex tertia die moreret. Cognoscetis inq̄t re/

pente

pēte si uera sunt q̄ dicit iste aut si pōt spūs sc̄ti hēre uirtutē. Cetus a me palmis nō nōcebit mee: ma-
nui sicuti ladā dextra regis Hieroboā aridā fecit: dū eū cōphēdere uoluisset. Hoc. n. oibus notū est.
Cūq; percussisset Micheam & nihil fuisset passus cōfortatus Achab in semetipso cōtra syroꝝ mouit
exercitū. Vicebat arbitror illud qd̄ iminebat & falsi ppheta: uerba plus q̄ erat ueritas credibilia
faciebat: ut ex occasioe pueniret ad finē. Tūc stās sedechias & faciēs cornua ferrea dixit ad Achab
unū ei manifestasset deus: in illis oēm syria subuertēdam. Michea uero dicēte: q̄ Sedechias post nō
multos dies in cubiculo se celaret & q̄reret poenā declinari sui mendacii: iussit rex Micheā in custo-
diam duci Amon & Joas principū ciuitatis & nihil aliud āplius ei prater panē & aquā ministrari.
Quo Achab contra Syros pugnādo deuictus est & ipse disperit.

Capi. XII.

I Gif Achab & Iosaphat hierosolymoz rex sumētes exercitū: uenerūt in Ramoth Gala-
ditis ciuitatē. Rex uero Syroꝝ audiēs eoz aduētū: suis eis obiecit exercitū. & non pcul
ramoth castra fixit. Cōstituerūt at̄ inter se achab & iosaphat: ut achab regiū schemā de-
poneret hierosolymoz rex p̄pria stola uestitus astaret i acia. Et illi q̄ michae dicta con-
tēperat: p̄ter hitū regiū & qd̄ debebat euenit. Adad nāq; syria exercitū cepat uniuerso post p̄nci-
pes suos: ut nullū aliū pimerēt: nisi tātūmō israhelytaꝝ regē. Syri uero sc̄a cōgressioe uidentes ante
aciē regē iosaphat astatē: & eū credētes eē regē achab ipetū fecerūt: eiq; circūdederūt. Dūq; appo-
pinquates ip̄m nō eē cognoscerēt: recessere post tergū. Ab ortu nāq; diei usq; ad uesperā pugnantes
& p̄ualētē mādato regis neminē occiderūt: q̄retes achab iteriferē solū: & inuenire nequerūt. Qui-
dā uero adadi regis puer noīe adā cū sagitasset iter hostes: regē achab p̄ lorica in pulmōe percussit.
At ille casum suum exercitui manifestare noluit: ne timore cōuerteret in fugā: sed aurigā cepit: ut
cōuerso curru a plio declinaret. Grauit̄ enī & mortāl̄ fuerat sagitātus: & usq; ad occasum solis fa-
ctus exāguis iteriit. Igit̄ syroꝝ exercitus nocte supueniēte signum dante sp̄cone discessit a castris: &
agnoscentes cuncti mortuū Achab: ad p̄pria sūt reuersi. Corpus aut̄ achab fuit ad Samariā referētes
sepelierūt currūq; eius abluerūt in lazara fōte Samariæ regis sanguine cruentatum: & tunc cognoue-
runt. Helia p̄phetiā fuisse uerā. Canes namq; eius lixerūt sanguinē: & meretricēs ad fontē qd̄ erat re-
liquū diluerūt. Mortuus ē nāq; in Ramoth: michae hūc p̄dicente casu. Dū ergo hęc achab regi a-
duobus p̄phetis p̄dicta uideat: op̄ magnā iudicari diuinitatē & honorari sp̄ & coli: & q̄ uera sunt:
recipi: quā ea q̄ p̄ cuiusq; libidē dūr completi & arbitrādū: q̄ nihil utilius ēq̄ uiroꝝ taliū p̄ntia: p̄be-
te scdm̄ deo: qd̄ unusq;q; debeat obseruare: & cogitādū ex his q̄ regi puenit: qd̄ debeat neq; dū
p̄scitū fuerit euitat: sed repit in aias hoīum iustili spe blandiēdo: & hoc mō seducēdo: donec a deo de-
bita passio cōpleat. Hoc ergo mō uidet̄ ēt achab deceptus: ut p̄dicētib; qd̄ ē pditionē suā non crede-
ret: p̄phetatib; aut̄ ea q̄ delectabat de se credendo moreret. Cui Ochozias successit filius in regnū.
Continet̄ hic liber tempus annorum centum quinquaginta: & mensum. vii.

Incipit liber. viii. antiquitatis iudaicæ.

Quemadmodum castrametatus est Iosaphat contra moabitas & domino pugnante mirabili-
ter sine praelio uicerit eos.

Capi. I.

O saphat itaq; rege ad Hierosolymā fmeate. post bellū quo solatiū p̄buerat
Achab cōtra adadū regē Syroꝝ: sicut p̄dixim; occurrēs hieū p̄pheta cul-
pauit eū: cur achab solatia p̄buisset: hōi impio p̄ter & maligno: deū dicēs
molestē qd̄ hoc ptulisse: s; licet peccasset ualde tñ p̄ natura ei op̄mā ab
icursu hostiū pepcisse. Et tūc qd̄ ad gr̄as: actiōne rex: & ad sacrificia dei cō-
uersus est. Post hęc aut̄ cepit oēm suā puiciā circuire: & ppl̄m edocere ut
leges p̄ Moysē a deo datas oīno seruaret: & pietatē circa deū nihilom̄ ex
hiberet. Cōstitueſq; iudices in unaq; sui ip̄i ciuitate: p̄cepit ut p̄ nulla re
ita cogitarēt q̄ ut iustitiā populis exhiberēt: & neq; munera: nec cuiuspiam
dignitatē pp̄ iudicialē sc̄m aut diuitias aut gen; cōsideraret: s; oib; eiq; iura tribuerent: sciētes q̄ ēt q̄
occulte gerunt: a deo nō ignorāt. Hęc cū docuisset in unaq; ciuitate duag; tribuū: in Hierosolymā
denū o remeant cōstituit: ēt ibi iudices a sacerdotib; & leuitis atq; p̄marib; monēs: ut diligētē: &
iusta iusticia cūcta disponerēt: sin at̄ de reb; maiorib; qdā cōtribuliū ex aliis ciuitatib; eos cōsulerēt:
cū maxio studio eis & iustissime r̄nderent: qn̄ rectū deberet esse iudiciū in ea ciuitate cōstitutū: ubi
& tēplū dei & hitaculū erat ip̄atoris. Hoꝝ aut̄ p̄ncipes cōstituit Amasiā sacerdotē: & sabadiā q̄ erat
de tribu Iuda. Rex igit̄ hoc mō cuncta disposuit. Eo nāq; tpe castrametati sunt aduersus eū Ammo-
nitā & Moabitā: sumētes secū Arabū maximā legionē & castra posuerūt ap̄d Gaddi ciuitatē: quā
est circa paludē Affaltidē trecentis stadiis: pcul ab hierosolymis: in q̄ nascit̄ palma sc̄cipua simul
& opobalsamū. Audiēs aut̄ iosaphat: quo hostes trāsētes paludē: in ei; puiciā deuenisset: & metuēs
cōuocauit in cetū ppl̄m Hierosolymoz in dīno sacrario: & stans cōtra faciē tēplū orabat: & inuoca-
bat deū ut sibi suū auxiliū p̄beret: & robur: q̄ten; hostib; p̄uaueret: dū & is q̄ tēplū ipsūm edificauit
rat hoc

rat hoc rogasset: ut ipse contra hostes dimicaret: & p̄sumētes cōtra eos manus inferre cōprimeret
q̄ utiq; ob hoc uenerūt: ut terrā quā eis ipse p̄buerat: molirent auferre. Hęc aut̄ orauit: desēs simul
& populus uniuersis cū uxoriis atq; filiis supplicauerūt. Quo factō: qdam lezel p̄pheta: p̄g: eū
in mediū cetum: clamauit ad ppl̄m dicēs & regē: q̄ deus eoz p̄ces audisset: & contra hostes si-
ne dubio debuisset dimicare: p̄cepitq; ut altero die electo exercitu occurreret: hostibus: eozq; inue-
nirent ab Hierosolyma in accensu Gaddi: q̄ lucis dē culmen: & cōtra eos qdem non dimicaret: sed
tantūmō starent: uidentes quō diuinitas eos expugnaret. Hęc uero dicente: p̄pheta: rex eqdē & po-
pulus in terra p̄stratus: deo gratias retulerunt: Leuitā aut̄ in organis solēnibus incessanter dicebant
hymnos. Die itaq; factō: p̄cedens rex in desertū sub ciuitate Thecua: dixit ad populū q̄ oporteret
p̄phetā audire uerbū: & ad bellū die illa nō congređi: sed p̄poni debere sacerdotes cum turbis & le-
uitas ut hymnū dicentes: sic deo gr̄as agerent: quasi Hæbreoz puiciam ab hostibus liberasset. Pla-
euit sn̄a regis: & q̄ p̄ceperat agebant. Deus aut̄ terrorem maximū & tumultū sup̄ amonitas imisit:
& credētes inter se hostes suos: mutuis se uulneribus occiderūt: ita ut ex tāta militia nullus poenit;
eualisset. Iosaphat aut̄ respiciēs in cōuallē: ubi hostiū erat exercitus: & uidens eā plenam corpibus
mortuoz: lætatus est in dei solatio: sic inopinabiliter euidenterq; allato: ut non laborātibus illis ipse
uictoria cōtullisset: iussitq; ut exercitus hostiū castra diriperet: & mortuos expoliaret: diebusq; tri-
bus exeuntes eos poene defecerūt: tanta erat multitudo: utiq; peremptoz. Quarto uero die oīs po-
pulus cōgregatus in qdam conualle: de uirtute & solatiis b̄ndixit deū: p̄ qua re ē locus ipse uoc;
rus est conuallis b̄ndictiōis. Exinde ducens exercitū ad Hierosolymā rex: multum diebus ad hostias
est cōuersus: & epulas. Igit̄ postquā hanc eius uastationē alienigenæ gentes audiebāt: oēs ualde sunt
territæ: deū eius auxiliatorē esse aperte uidentes: Iosaphat itaq; ex illo tpe cum magna gloria & iu-
stitia: diuinā pietatis amore d̄gebat. Fuit aut̄ amicus & Achab filio Israhelitaꝝ regi. Cū quo cōio-
ne facta in cōstruētiōe nauū: quæ a portu nauigaret in Ophir: Tharsis: neq; aium suū iplere p̄ualu-
it: nauis. n. p̄ magnitudine pierūt: & p̄pterea naues ulterī n̄ instruxit. Circa iosaphat igit̄ hęc sūt gesta.

De Ochozia rege Israhelitarum: quæ de mirabilibus Helia: p̄pheta: & q̄ sublatus est ab homi-
nibus relinquens discipulum Heliseum.

Capi. II.

Chab uero filius regnauit in Israhel in Samaria: degēs malign; homo: & per omnia su-
milis utriq; parenti: & Hieroboam: qui prius iniquitatem fecerat: & populū decipere in-
choauerat. Cūq; iam in regno scdm̄ haberet annū rex Moabitaꝝ: rebellauit ei: & tribu-
ta quæ Achab eius pater reddebat: ministrare cessabat. Cōgrit̄ aut̄ uero Ochozias: hoc de-
scenderet de supioribus domus suæ: eaderet: & cum lāgueret: misit ad deū Acharon musicā: cui enī
erat nomē illi deo: & cōsultit de salute sua. Apparuitq; deus Helia: p̄pheta: p̄cipiēs ut missis a re-
ge nūciis occurreret: eozq; regeret si deū p̄prium Israhelitaꝝ: populus non haberet: & ideo misisset
rex eorum ad alienū deū: ut de salute sua cōsuleret: simul & ut faceret eos ad regem reuerti: eiq; di-
cerent: q̄ non euaderet hunc languorē. Helia uero dei faciente p̄cepta: audiētēs nūciū ad regem sunt
cōtinuo regressi: admirantiq; reuersionis uelocitatē: & requenti cām: dixerunt occurrisse sibi qndā
hoiēm: & p̄hibuisse qd̄ eos ulterius p̄cedere: reuertentes aut̄ nos tibi dicere ex mandato Israhelita-
rum dei mandauit: & nō possis ab hac agritudine liberari. Rege p̄cipiente: ut ei hoīem q̄ talia
dixerat indicaret: dixerunt esse uiz; hirsutum: & pellicea zona circumdatū. Ille uero: per hęc agno-
scens Heliam esse: quē nūciū designabant: misit ad eū tribunum: & quinquaginta armatos: ut eū ad-
ducerent. Tribunus aut̄ qui missus fuerat inueniēs Heliam in montis uertice residentē: petebat ut de-
scendens ueniret ad regē: quō ille iussisset: q̄ si nollet: duceretur inuitus. Cui Helias: ut agnoscas: inq;
me p̄phetam uerum existere: descendens ignis e caelo consumat: & milites tuos & te. Continuo ue-
niens flamma cōsumpsit & tribunū: & qui cū illo pariter erant. Hac pditione regi denunciata: ni-
mis iratus ad Heliam tribunū alium cum totidem misit armatis. Qui cum uenisset ad p̄phetā: cre-
dens se eum uiolenter adducere: si noluisset sponte uenire: orans iteq; p̄pheta: & eum sicut priorem
fecit igne consumi. Agnosceus hoc rex: etiam tertiū destinabat. Ille uero cum esset sapiens & mor-
ualde mitissimus: ueniens ad locum ubi erat Helias: ei nimis blande locutus est: dicens q̄ inuitus re-
giæ iussioni parens ueniret ad eū: & priores nō uolūtaria: sed coacti necessitate: uenissent: rogabatq;
ut illius & qui cum eo uenerāt armatoꝝ: hēret misericordiā: & descendens ueniret ad regem. Helias
aut̄ suscipiens mansuetudinē: & uerboꝝ eius urbanitatē: descendens secutus est eū. Cūq; uenisset
ad regē: p̄phetatū ei dicēs: hęc sibi indicasse deū eo q̄ rex eū sp̄uisset: quas nō cēt de: & nō uere de
eius languore p̄dicere ualuisset: ac misisset ad deū Acharon ut cōsuleret: q̄lis ei terius languoris ac-
cederet: ob quā rem inq; cognosce te mortuū. Et ille itaq; puo tpe transiit: sicut p̄dixerat Helias
extinctus ē. Cui successit in regno fr̄ eius Iorā: nā sine filio mortuus est: hic uero Iorā par fuit achab
malignitate: regnauitq; annis. xii. hō iniquitate circa deū & impietate plenus. Nam relinqs culturā
sui dei: deos uenerabat extrānos: erat enī in aliis nimis acerbus & pessimus. Illo siquē tpe Helias
ab hominibus

ab hominibus est ablatus & usq; ad hodiernū diē nullus finem eius cognouit. Discipulū uero sicut diximus reliquit Helisæum. De helia tamē & Enoch qui fuit ante diluuiū in libris scriptum est. q̄a sublati sunt quorum mortem nemo cognouit.

Rex lorā rex Iosaphat & rex Idumæ castra mouētes contra Moabitas/depopulati sūt terrā eorum & de morte Iosaphat/req; mirabilibus Helisæi propheta. Capi. III.

Vicipiens itaq; regnū lorā/contrā regē Moabitarū mouit exercitū/q̄ sicut supradiximus ab eius fratre fecerat/dū pater eorū Achab tributa soluere/ouiu cū lanis suis ducenta milia. Congregans ergo lorā exercitū/misit ēt ad Iosaphat/rogās eū cū esset oli eius patris amicus/ut ei solatiū cōtra ammonitis pugnatorū sberet qui ab eius recessisset iperio. Tunc ille non solū se adiutorē esse cōpromisit/sed et regē Idumæ qui sub eo erat cōpulsurū/ut ei quoq; ad pugnā occurreret. lorā aut talibus pmissiōnis solatorū ab Iosaphat rege pceptis/sumpto exercitu uenit in Hierosolymā & clare nimis ab hierosolymorū rege susceptus est/placuitq; eis ut itinera ad hostes p deserta facerēt Idumæ/nō credentibus inimicis/qa exinde eis fieri potuisset inuasio. Tres ergo reges ab Hierosolymis pperabant. hoc est rex Hierosolymorū & Irahelitarū & Idumæ/ & dū septē diebus pagrasent iter/ ad inopiā aq̄ exercitus & iumenta uenerunt/ cū duces eorū ignorantia itineris tristitia faciente clamauit ad dominū. Quid mali facientes deduxisti tres reges/ ut sine bello tradantur regi Moabitarū. Quem Iosaphat confortabat cum esset iustus. Qui mittens in omnem exercitū/requirere pcepit/ si quis in eo esset dei propheta ut per eū audiret uolūtātē dei/ & cognosceret quid faciendū esset. Et dū quidā famulus lorā dixisset se illic Helix discipulū Helisæi filiū Sapha monētē Iosaphat/ ad eū pariter reges tres aduenerunt. Dūq; ad pphetā castra uenissent/ habebat aut in habitaculū suū extra tabernacula constitutū/ cōsulebat eū de futura militia p̄cipue tñ iorā. Qui dū diceret/ ut illi molestus non esset/ sed potius ad pphetas patris sui matrisq; pperaret/ quos illi uenerentē quasi ueri essent/ rex rogabat & supplicabat/ ut pperaret/ & a piculo eos liberaret/ illo uero iurante p deū qa non rāderet/ nisi pp Iosaphat sandū & iustū/ deducto ad mediū quodā hōie scientē pfallere. diuinitus ispiratus/ pcepit regibus/ ut in torrente multos lacus effoderent/ dicens. Neq; nube neq; spū aliquo flante. neq; ibre diffuso/ uidebitis fluuiū aqua pleniū/ ita ut hōies & iumenta ubertatis poculo facient/ & id uobis non solū deus donabit/ sed et hostes supabit/ & urbes Moabitarū munitissimas capietis/ & arbores quidē incidentis pomise/ ras/ & uasabit/ puincia/ fontes aut fluuiosq; dānabit. Hæc ppheta dicente/ altera die p̄sūq; sol orientur/ torrents uehemētē influxit. Contigerat aut ut tribus diebus Idumæ uehemēs iber effunderet/ ita ut exercitus & iumenta abundantia nimia irrigarent. Cūq; audissent ammonitā tres reges p desertū contra se uenientes collecto exercitu rex eorū iussit/ ut montana exercitus eius aggredere/ ne latenter hostes puincia inuaderent. Et cū non esset Hebraorū Moabitis procul exercitus/ respicientes Moabitæ orto sole aquā in torrente sanguini simile/ suspicari sunt/ tres reges. se inuicē permisissent & fluuius eorū sanguine redundaret. Quod cū arbitrati fuissent petierūt a rege suo/ ut eos ad spolia hostiū destinaret. Et ipetu facto quasi ad diuitias pparatas ad inimicorū castra uenerunt/ & spe sua decepti sunt. Nā circumdantes eos Irahelitæ/ alii quidē eorū pempti/ alii p uniuersam puincia sunt dispersi. Tres ergo reges ingredienti Moabitarū ciuitates & eas subuerterunt/ & agros eorū depopulati sunt/ & uehemētē exterminauerunt/ replentes eos ex lapidibus torrētis/ & arbores optias absciderunt/ & fontē aquarū piter obstruxerunt/ ac muros usq; ad fundamenta deposuerunt. Rex aut Moabitarū dū p̄cautionē & obfessionē nimia patere/ & uideret ciuitatem capi posse/ ipetū fecit cū septingentis uiris/ ut inter hostiū castra quoquo posset mō effugeret/ quod tñ implere nō potuit. Nam ad quandā locū ueniens ualde munitū dū fugere non ualuisset/ reuersus in ciuitatē/ opus desperatio nis/ & crudelis necessitatis impleuit. Filiū. n. seniorē qui erat ei successurus in regnū/ eleuans sup murū ita ut a cunctis hostibus uideret/ deo imolauit holocaustū. Reges aut uidentes hoc factū/ eius necessitatis habuerunt misericordiā/ & humana cōpassione detenti/ obfessionē soluerunt/ & singuli ad p̄p̄ta remearunt. Iosaphat aut reuersus in Hierosolymam in pace degebat/ & cū paucū t̄pis. post illud proeliū uiuisset/ defunctus est. Qui uixit ānis quidē sexaginta/ impauit q̄nq; & uiginti magnificāq; meruit in Hierosolymis habere sepulturā/ similisq; fuit magnorū oporū Dauid. R. Elig. ut filios multos/ successorē uero habuit seniorē filiū lorā. Is. n. nomē habet fratris matris sue regis Irahelitarū filii Achab. Veniens aut de regione Moabide rex Irahelitarū in samariā. hēbat Helisæū sicut ppheta cuius actus nolo narrare. Sunt. n. ualde p̄cipui & historia digni/ sicut ex libris sacris dat agnosci. Ad hunc. n. cū accessisset uxor abdiæ dispensatoris Achab. eiq; dixisset quia non ignoraret/ quō uir eius liberasset a morte pphetas dum requisit achab/ uxor Iezabel eos occidit/ & cōtracto ex debito/ centū ex eis occulre pauisset/ & post eius mortē a creditoribus urgeret/ atq; eius filii ad seruitiū deducere/ ob quam causam rogabat ut eius meritis miseret/ operibus & aliquod solatiū ad necessitatem

necessitatē praberet. Qui dū requisisset si quid haberet in domo/ aliud nihil esse sibi respondit/ nisi parū uas olei. Tūc ppheta p̄cepit/ ut multa uasa uacua sibi met/ a uicinis accommodaret/ & clausis ianuis domus sue/ ex illo oleo in omnia uasa diffunderet/ qa deus ea cūcta pleret. Quod dum mulier fecisset/ & eius filii unūquodq; obtulissent/ cū ipleta fuissent oia/ & nullum uacuū remāsisset/ ueniens ad pphetā/ nūciauit hoc ei. Ille uero cōsiliū dedit/ ut oleū uenderet/ & p̄ciū creditoribus daret/ & ex iplo olei p̄ciū quod remaneret/ ad alimētū filiorū eius efficeret. hoc ergo mō Helyseus mulierē a debito & a creditorū iniuria liberauit. Inter hæc aut misit Helyseus ad lorā. ammonens/ ut custodiret locū quēdā in quo esse Syrorū uolētū eū occidere dicebat insidias. Tū rex ad uenationē p̄paratā nequaq; egressus est/ obediens ppheta. Adadus aut rex syrorū/ dum se uidisset fuisse deceptū/ q̄t aliquis hominū eius. lorā regi sua consilia p̄didisset indignatus ueluti p̄ditores secretorū regis occidere minabatur/ cū utiq; hoc nulli alii nisi illis tantūmō credidisset. Et dū ei quidā p̄sentiorū dixisset/ ne falsa opinione tenerent/ nec crederet quō aliqui inimico eius cōsiliū p̄didissent/ sed Helyseū pphetam/ oēs regi factas insidias indicasse/ misit requires/ in qua ciuitate habitaret Helyseus. Illi uero qui misit fuerant reuerentes/ indicauerunt eū in Dothai ciuitate cōmorari. Tūc Adezer qui & adadus misit ad ciuitatē multū nimis exercitū equestriū simul & curruū/ ut caperent Helyseū. Qui tota nocte circūcūtes urbē/ nihil egerūt. Die itaq; facta/ cognoscens hoc ppheta minister quia hostes Helyseū cōprehendere niterent/ ppheta quod agebat asseruit. Ille uero securus de auxilio dei cōtēnēbat hostes ministrūq; metuentē crebro fiducia hēre p̄cipiebat/ superas quō ostēderit deus uirtutis & p̄trās suæ p̄sentia. Tūc deus ppheta oīones exaudiens multitudinē curruū & armatorū Helyseū circūstantiū ut minister uideret ostendit. ita ut ille remoto timore illa uisione cōfortatus assisteret. Post hæc at Helyseus rogabat deū/ ut et hostiū aspectus obcecaret/ & nebulā eis imitteret/ p̄ quā eū ip̄icere non ualere. Quo facto/ ueniens inter medios hostes requisit/ quē quereret. Illis aut ppheta se querere respondētibz Helyseū/ p̄misit se eū traditurū/ si ad ciuitatē in qua esset illū sequerent. Qui p̄cedente ppheta deo. se eorū mente obcecātē/ cū festinatione sequebant. Tūc Helyseus deducēs eos in Samariā ad iorā regem/ p̄cepit ut clauderet portā/ & regis exercitus circa Syros altare. Quo facto/ rursus orauit deū/ ut hostiū oculos apiret/ & caliginē ab eis auferret. Tū repēte ab illa cecitate reuocati/ inueniūt se inter medios inimicos existere. Et obstupescētes Syri/ in nimia sūt angustia constituti/ & cogitabat qualis utiq; liberatio potuisset eis sic inopinabile & diuino opere puenire. Tūc rege ioram cōsiliatē ppheta/ si eos iaculari p̄ciperet/ hoc fieri p̄hibuit Helyseus/ dicens iniustū esse/ q̄ lege bellica nō capiunt occidi/ illos at nihil mali fecisse in eius puincia/ sed nescientes ad eū uenisse uirtute diuina. Dedit uero cōsiliū/ ut & hospitalitatē eis sberet/ & mēla eius absq; lesiōe fruerent. lorā ergo obediens ppheta/ dū cōiunia sberuisset opulentissima Syris/ dimisit eos ad p̄p̄riū remare regē/ Cap. III.

Is uero redeuntibus. & quā prouenerant indicātibz/ admiratus Adezer inopinabilem Irahelitarū dei p̄sentia atq; uirtutē/ pariter & ppheta/ cui sic adesset aperte diuinitas/ latenter iā nequaq; uoluit cōtra regem Irahelitarū/ aliquid attentare/ metuens Helyseū/ iorā uero palā ipugnare disposuit/ multitudine militiæ & exercitus sui magnitudine se crederet/ dens hostibus p̄ualere. Castra itaq; metatus est/ cū magna uirtute cōtra iorā. qui credens nō se sufficiens nō se sufficere ad resistendū Syri/ semetipsum in Samaria clausit de muroq; munitione cōfidens. Adezer autem cogitans quia sinō posset machinationibus capere ciuitatem/ tñ inopia ciborū Samaritas obstringeret/ ad obfessionem ciuitatis accessit/ & tanta fuit apud Ioram necessarioq; inopia/ ut p̄pter magnitudinē famis in Samaria octoginta argenteis numismatibus caput asini uenderet/ quin q; uero argenteis numismatibus sextariū simi colūbaq; p salute cōparabat hebræi. Inter hæc timebat lorā/ ne pp̄ famem traderet ciuitas inimicis/ & muros quotidie circuibat atq; custodes/ ne quis ab eis itus occultaret/ & actus ciuitatis hostibus idicaret. Quod dū faceret/ quadā die clamare aliqua muliere/ dñe miserere putas eam aliquid tibi petiturā/ iratus maledixit ei/ p̄ dei dicens nec areā sibi esse nec torcular/ unde aliquid posset ei prabere. Cūq; illa nihil horū se diceret postulare/ nec p cibo deposcere/ sed ut eius cām dignaret audire/ iussit ut loqueret atq; diceret quæcūq; uellet. Tunc illa fecisse se dixit cū altera muliere uicina & amica sua hāc p̄actionem/ ut quō famis inopia talis esset/ interficerent filios suos utraq; masculos/ & in singulis diebus comederent eos. Et ego inquit meū occidi/ & p̄terito die meū ambe comedimus hæc autem nō uult hoc facere/ sed pacta trāscendit/ & filium suū nec comedit abscondit. Hæc cū audisset iorā/ uehementer afflictus est/ & scissa ueste/ crudeli uoce clamauit. Deinde iratus. Helyseū ppheta interficere uoluit/ qa nō supplicaret deo cū potuissent omnes hoc mō a malis p̄sentibus liberari/ & repente misit/ q̄ eius caput auferret. ille itaq; ad necem ppheta p̄gebat. Helyseū uero regis ira non latebat. Sedens aut in domo sua cum discipulis suis indicauit eis/ quia Ioram homicidā filius misisset qui caput eius auferret/ sed uos inquit dam uenerit qui misisset/ & intrauerit/ obseruantes ianuas claudite/ eumq; paululum retinere/ securus est nanque ueniens ad me rex eo q̄ eum p̄ueniuerit sui p̄cepit. Tunc illi Helyseū dicta fecerunt. Ioram uero

penitentia ductus/ob iram suā circa pphetam & metuens ne eū qui missus fuerat occideret/ festina-
uit ut necē phiberet/ & ppheta a morte reduceret/ueniensq; culpabat eum/cur a deo absolutionem
maloz presentiu minime postularer/ sed sic eos interire despiceret. Helyseus aut altera die ea hora q̄
uenerat rex ad eum promissū multā ciboz copiam affuturā/ ita ut uenderet in publico duobus syclis fa-
tum ordeī & uno syclo similia fatū. Hoc aut dictū & ioram & qui cū eo erant conuertit in gaudia/
ppheta nāq; nō poterat discredere ueritatē/ ppter rez scedentium cōfirmationē. inopiāq; illius di-
ci atq; miserā/ spes iā futurā abundantiā lenigauit. Princeps aut ptis tertie cū regi amicus esset/ supra
quē tunc ipse rex incubebat/ incredibile est inquit o propheta qd̄ dicis/ & sicut impossibile est ut de
cataractis celi ordeū pluāt deus aut similia/ ita nō pōt credi qd̄ a te nunc dicit̄ adimpleri. Ad quem
propheta hęc inqt̄ uidebis hoc modo fieri/ sed non gustabis ex eis. Quæ scilicet sicut ab helyseo fue-
rant prædicta completa sunt Lex igit̄ erat in Samaria/ ut habentes leprā a tali passione mundi non
essent corpore sed extra ciuitatem manerent. Quattuor ergo uiri pp̄ hanc cām manētes ante portā/
cū nullus eis pro famis nimietate aliquid deferret/ & in ciuitatē ingeredi pp̄ legis mādāta nō possent/
quibus uel si liceret ingredi pro fame ibi necerent/ cogitauerunt inter se dicentes/ qā si illic manerēt/
propter inopiā deperirēt/ & ppter ea tradere se hostibus magis eligerent/ quia aut parcēdo aut necā-
do famis eos necessitatibus liberaret. Hoc apud se cōsiliū cōfirmātes nocte ad castra hostiū deuenē-
runt. Incipiebat aut̄ deus iam terrē & conturbare Syros/ & sonū curruū & armorū eis inferre/ tanq̄
exercitus sup̄ eos grandis accederet/ & paulatim tubarum fragor eoz auribus increpitaret/ qui ita re-
pente turbati sunt/ ut relinquentes castra propria/ cōcurrentes ad regem dicerent/ quia lorā rex isra-
helitarū cōducto solatio regis Aegyptioz & insulaz sup̄ eos accederet/ quibus nēmentibus sonum
tubaz uehementis audirent. Hęc eis dicentibus/ ēt Adezar cū ad eius aures sonus similis adueniret po-
pulo credidit/ & cū multa turba atq; confusione relinquentes in castris equos atq; iumenta innume-
ratq; diuitias/ repente cōuertunt ad fugā. Leprosi at̄ qui discesserāt a Samaria/ ad castra Syroz ueni-
entes/ & in eoz tabernaculis multū silentium taciturnitatēq; reppererēt/ ingressi sunt in unū taber-
naculū/ dūq; nullū prorsus inspicere comedēs & bibētes/ portantēq; multas uestas & aurum/ &
extra castra celātes/ deinde in aliud tabernaculū accedētes similiter res exide sibi placitas tolētes/ dū
hoc q̄ter fecissent/ & nullus eos oio uideret/ arbitrati hostes abfcessisse/ culpabāt semetipfos/ cur hęc
lorā regi & ciuibus minime nūciaret. Tūc illi ueniētes aī ciuitatis muros & custodibus clamātes/ in-
dicauerūt eis quæ de hostibus cōrigissent. Illi aut̄ hęc regis custodibus indicarūt/ a qbus audiens rex/
hęc lorā uocauit amicos suos & pncipes/ qbus ait/ p̄ insidiis arte calidissima syroz discessisse regē/
eo q̄ desperaret fame capi posse ciuitatē/ ut q̄si fugientibus illis/ & egressis ad castrōz direptionē no-
bis/ latenter iruerent & interficerent/ & ciuitatē pariter deuastrarent. Vñ uos moneo inquit/ ut custo-
diatis urbē/ & nusquā abire tentetis/ hostes abisse credētes. Tūc dicēte quodā optime arbitratū regē/
& cōsiliū dāte/ ut duos equites usq; iordanē fluiū mitteret/ qui cūcta pquirerent/ ut siqdem illi capit
ab insidiis hostiū deperiret/ securitas exercitui fieret/ ne cūcti aliqd̄ sustinerent. p̄entes aut̄ paucos
annumeraret illis quos uastauerat famēs. Hoc dictū cū placuisset/ rex exploratores misit. Qui iter q̄
dem hostibus inuenerūt/ uacū/ plēnū uero cibis armisq; quæ reliquerāt/ ut leues essent ad fugā. Hęc
cum audisset rex/ ad direptionem castrōz misit exercitū. Qui nihil rulerūt uile/ nec paruulū/ sed au-
rum multū pariter & argentū gregesq; diuersos iumentoz/ & ordeī multa milia/ quantū nec in som-
nio le uidere credebāt. Quo facto/ a malis p̄stinis liberati/ maximā copiam habuerūt/ ita ut emerentur
duo sata ordeī syclo uno/ & fatū similia duobus syclis/ secūdū pphetiā hominis dei/ Helysei. Sati itaq;
fert modiu unū & semis italicū. Hoz itaq; bonoz/ solus ille pnceps tertie partis quē pdiximus poti-
tus nō est. Nā cōstitutus a rege ut staret ad portā/ q̄tenus turbā moderate ab ingressu ciuitatis emittē-
ret/ ne alterutros cōprimētes ad pericula puenirent. qd̄ alios pati phibeat/ ipse sustinuit/ & op-
pressus hoc mō/ ne gustaret ex illis quæ fuerāt ppheta defunctus est. Helyseo pdicēte eius mortē/ dū
ea quæ ubertate ciboz/ ille pphetauerat/ solus ille nō crederet. Adezar aut̄ Syroz rex cū peruenisset
ad Damascū/ & agnouisset quia diuinitas ei & eius exercitū timorem inuississet & fugā & inuasiōne
hostium non fuisset hoc factum/ nimis afflictus/ eo quot ita deum haberet iratum/ corruit in languo-
rem. Illo itaque tempore dum propheta Helyseus uenisset in Damascum cognoscens hoc Ade-
zer fidelissimum seruulorum Azahel nomine misit/ ut ei occurreret/ & dona portaret/ præcipiens ab
eo requiri/ si egritudinis eius periculū posset euitare. Azahel itaque cum quadraginta camelis quazq;
forent optima ac præciosa in damascena prouincia & domo regia dona portabat/ & ueniens ad Hely-
seum/ & decenter salutans/ ait missum a rege Adezar ad eum ut dona portaret/ & de languore cō-
suleret si posset euadere. Propheta uero Azahel quidem iussit ut nihil ei mali denuntiaret/ dixit au-
tem regem esse moriturum. Et famulus quidem hęc audiens tristabatur. Helyseus autem flebat/ &
multas lachrymas effundebat/ præuidens mala quæ populus passurus esset/ post mortem Adezar.
Dumque Azahel causam eius confusiois inquireret/ desceō inquit/ israhelitarum populū dolens

in his

in his malis quæ passurus abste est. Interficiens. n. optimates eoz/ & munitissimas ciuitates incendens
& paruulos lapibus allis crudeliter trucidabis/ & mulieres habentes/ in utero/ seu a morte distum/
pens. Azahel aut̄ dicente/ quæ mihi uirtus est/ ut per me possint talia prouenire/ ait deū sibi indicā/
se hęc/ quia esset regnurus in Syria. Azahel itaq; ueniens ad regē illi quidē bona renunciauit/ altera
uero die infuso laqueo uinciens eū strangulauit/ ipseq; apicē regie prætis abinuit. Erat. n. uir efficax/
multaq; Syroz & populi Damascenoz deuotione florebat/ ita ut hactenus & ipse adederet & azahel
qui post eū regnauit q̄si diu coleret/ ppter bñficia & tēploz/ adificia/ quibus Damascenoz exorna-
uere ciuitatē. Isti nāq; soli in pompa quottidie quasi p̄ honore regio deserunt/ & Syri de eoz antiq;
tate gloriant̄/ ignorantes quia sunt nouelli/ & nō habent isti reges ultra mille & centū annos. Ioram
uero rex israhelitarū audiens Adezar esse defunctū/ a timore & formidine quā propter eū habebat/
aliquomodo respirauit/ & pacē gratatē accepit.

Capi.

V.

Igit̄ lorā hierosolymoz rex/ q̄ & ipse idē sicut pdiximus nomē hēbat/ regē apicē poti-
tus/ mox ad necē frat̄ suoz/ & paternoz pariter amicoz/ & pncipū est conuerter/ &
malitia suæ hoc fecit inuitū/ in qbus malis differēs a regibus q̄ ante eū iniquatē ferat in
solēnitatibus Hebræoz/ & in religioē diuina docuit quoz uulgus & in aliis esse malū/
& extraneos adorare deos per athaliā. Achab filiā uxore suā. Et deus qd̄ pp̄ David re-
gis p̄missione genus eius noluit exterminare/ iorā uero nihil stermitēbat quo minus aliqd̄ quotti/
die noue impietatis efficeret/ & quod nō ad uastationē paternæ traditionis attēderet. Illo itaq; tpe ab
eo recedētibz idumæis/ & p̄mo quidē interficiētibz regē q̄ erat eius patri subiectus/ & cōstruē/
bus quē ipsi uoluerāt/ iorā cū equibus & curribz noctatē in idumæā uenit/ & eos qd̄ q̄ uicini eius
regno esse uidebant occidit. Longius aut̄ nō abiit/ nihil tñ dū hoc fecisset utilitatis exhibuit. Nā oēs
ab eo recesserunt simul/ & qui puincia Lobennā habitabant. Erat aut̄ ita uelans/ ut et populū coge-
ret in excellentissimos montes ascendere/ & deos alienos adorare. Cūq; hęc ageret/ & oīno leges pa-
trias a mente sua repelleret/ delata est ab Helya ppheta ad eū epistola in qua pandebat magnā pœ-
nā eū fore passurū/ qm̄ patrū suoz non esset imitator/ sed israhelitarū regū impietate sequeret/ insuper
& cogeret tribū iuda & ciues hierosolymitas relinquere sancta patrii dei culturā/ & ad idola cōuē/
re/ quæ Achab rex israhelitarū in suo regno fecisset/ & quia fratres interemisset/ & bonos uiros & iu-
stos pariter occidisset/ supplicii quod pro his suscepturus erat/ ppheta in litteris indicabat/ id est cla-
dē populū/ & corruptionē uxoru regis & filioz/ & q̄ ipse quoz moretē agritudinē longa nimis af-
flictus/ uisceribus pp̄ nimietatē internæ corruptionis effusus/ ita ut uideret suā calamitatem/ nec sibi
posset ullatenus subuenire. Et hęc qd̄ epistola significabat Helye. Post breue itaq; tēpus/ exercitus
Arabū iuxta aethiopiā habitatiū & alienigenaz/ iorā regnū aggressi sunt/ & puincia uastauerūt/ &
regis domū/ insuper & eius filios occiderunt pariter & uxores/ & unus quidē solūmō filiorū eius no-
mine Ochozias/ hostes effugiens derelictus est. Qui post hanc calamitatem pdictā sibi a ppheta lan-
guorē incurrens/ multo tēpore fatigatus diuino nutu/ eius uisceribus imminente miserabiliter superna
indignatione defunctus est/ cū uiscera sua diffusa uidisset. Quē et populū mortuū cōtumeliis multis
affecit/ ut reor credentes ita mortuū ira fuisse diuina peremptū/ nec exequiis regalibus sic facere di-
gnū/ nec in paternis sepeliri monumentis/ nec alium ei exhibuerunt honorem/ sed uelut priuatum
tumulo tradiderunt. Qui uixit annis quadraginta/ regnauit octo/ tradiditq; principatum eius Hiero-
solymorum populū filio eius Ochoziaz.

Capi.

VI.

Igit̄ lorā rex israhelitarū/ post mortē Adezar sperās Ramoth cape ciuitatē/ & eā Syris
auferre cū magno apparatu castrametatus est sup̄ eos. In qua obfessioē a quodā Syro
nō mortifere sagittatus abiit in ciuitatē iezraelē/ ut uulnus suū positus in ea curaret/ de
relictū i Ramoth oī exercitū simul/ & duce noīe Hieu/ qui filius erat Nāsi/ uo post curā
reuerteret ad pugnā. Helyseus uero ppheta unū discipuloz suoz dato ei oleo sancto
misit in Ramoth/ ungeret Hieu/ eiq; diceret/ quō eū regē diuinitas elegeret/ eui/ & alia pariter indica-
ret/ scipiens ei/ ut sub mō fugā faceret/ iter/ quatenus cūctos illic p̄ficiendo lateret. Qui dū uenisset
in ciuitatē. Hieu quidē inuenit cū pncipibus militū residentē in medio sicut ei pdixerat Helyseus/ &
accedēs ad eū/ ait/ quædā se ei fore dictūz. Qui dū surrexisset/ & in cubiculū secutus eū fuisset/ seorsū
sumēs eū iuuenis oleo eius caput infudit/ dicēs eū unctū a deo rege ad Achab generis pemptionē/ &
ad uindicā dū sanguinē pphetaz/ qui ab lezabel nequiter fuisset effusus/ ut domus eoz/ sicut Naboth
nabuthē & Baasa ppter impietate/ p̄pria radicitus deperiret/ & nullū semē de achab genere rema-
neret. Et ille quidē cū dixisset/ hęc de cubiculo p̄tinus exiliuit/ ne ab aliquo in exercitū uideret. Hieu
aut̄ uenit ad locū un̄ surrexerat/ & cū aliis pncipibus residebat. Quibus requirentibus/ ut eis diceret/
cur ad eū inuēctus aduenisset insup̄ & uesanū eū esse dicētibz/ recte inquit/ indicastis/ nā uerba uæ
fanie locutus ē. Quibus festinatibus/ ut ea audrēt/ atq; rogātibz/ ait eū dixisse/ q̄ ipse fuerit electus
a deo rex. Hęc itaq; eū dixisset unusquisq; exuēs se quod habuerat/ uestes ei p̄prias substernebant/ &

K ii

mittentes tubas. Hic regem esse clamabant. Illo uero exercitu congregato pergebat ad Ioram in ciuitate iezrahel in qua sicut praediximus pro uulnere curandus abierat. Quae coeperat cum obsideret Ramoth. Contigit autem ut eo tempore Hierosolymitarum rex Ochozias uenisset ad Ioram erat enim filius sororis eius sicut dudum diximus. ut uisitaret eum propter uulnus quod in obfessione acceperat. Hic ergo subito uolens super Ioram irruere rogauit ut nullus militum discederet regi Ioram quae gesta fuerant nunciaret dicens. hanc esse maximam eorum circa se deuotionem si eum regem hoc ordine demonstrarent. Illi uero in his quae fuerant dicta gratanter itinera conseruabant. ne quis latenter pergeret. quod gestum fuerat indicaret. Et hic quidem sumptis equitibus electis sedens in curru ibat in iezrahel. Cuius proxiimus fuisset ciuitati explorator quem rex constituerat Ioram ut ad ciuitatem uenientes inspiceret. uidentem cum multitudine uenientem Hic nunciavit Ioram regi uidere se equites uenientes. Ille uero repente aliquem mitti iussit equestrium qui ei occurreret. & quis esset agnosceret. Qui dum uenisset ad Hic de exercitu requisit. dicens a rege se missum. At ille nihil de his respondens requirenti sequi se iussit. Quod dum explorator uidisset indicauit Ioram quod missus fuerat equestri mixtus multitudini ueniret una cum eis. Iterum rege mittente & alium et is multitudini admixtus est. hoc. n. eum facere Hic imperauit. Quod dum explorator Ioram indicasset. nouissime in curru ipse descendens cum Ochozia Hierosolymorum rege in eius occursum egressus est. Hic autem cum multa moderatione & disciplina agebat inter. Cuiusque Ioram uenisset in agrum Naboth requirebat. si in exercitu recte omnia gereretur. Et cum ei Hic amarissime malediceret. matremque eius ueneticam ac meretricem clamaret metuens rex. & nichil eum cogitare quod esset salubre credens. conuerso curru suo ut poterat fugiebat dicens ad Ochoziam eo quod insidiis & dolo fuisset captus. Hic uero sagittam post eum mittens. eius cor suo laculo penetravit. & Ioram quidem repente cadens flexo poplite animam dereliquit. Hic autem continuo iussit uadacro principi tertiae partis ut corpus Ioram in agro proiiceret Naboth recordans prophetiam Helyae. quam patri eius qui fuit interfector Naboth praedixerat. quomodo & ipse & eius genus in illius agro perirent. Haec. n. cum sederet tunc post tergum currus achab. uidisse se propheta narrante dicebat. quod etiam secundum illius prouenit eloquium. Igitur cadente Ioram. mentens Ochozias de sua salute. currum in aliam itineris partem conuertit credens quod taliter effugeret Hic. Ille uero persecutus est eum ad quemdam ascensum. comprehensit. & denique sagitta emissa eu percussit. Qui derelicto curru. ascendens in equo fugit Hic in Magedon. ubique curandus. post pauca uulnere illius tempus & ipse defunctus est. portatusque in Hierosolymorum ciuitatem. illic sepultus est. cum regnasset anno uno. Fuit autem malignus & plus ualde quam pater eius. Cum autem Hic intraisset in Iezrahel urbem. iezabel ornata stans supra turrin. bonus inquit seruus qui occidit dominum suum. Ille uero respiciens ad eam. quae esset interrogauit. & descendetem ad se uenire praecipit. Nouissime uero Eunuchus imperauit ut ea de turre descicerent. Quae dum praecipitata fuisset. murum. sanguine suo aspersit. & conculcata equorum pedibus expirauit. His ita gestis. Hic ingressus palatium cum suis amicis. & semetipsum reficiebat. & illos conuiuia aliisque rebus praecipit. famulis qui iezabel peremerat. ut eam propter decus generis sepelirent. erat enim ex regibus. Sed nihil de eius corpore quibus hoc imperatum fuerat inueniunt. nisi tantummodo summitates manuum. aliud uero corpus a canibus est absumptum. Haec audiens Hic. Helyae prophetam obstupuit. is enim in Iezrahel praedixerat. hoc eam interitu fore perituram. Interea dum achab filii septuaginta in Samaria nutrent. misit Hic duas epistolas. aliam praedagogis eius. aliam principibus Samaritanorum. dicens ut forissimum filium achab constituerent regem cum & curru haberent multos & equos. & arma ad militiam. & ciuitates munitas. quod dum facerent dominum suo reueraerent. Haec autem scripsit. uolens Samaritanorum mentes agnoscere. Relegentes ergo litteras principes praedagogi. timuerunt excogitantes. quot nihil possent contra eum facere qui magnis duobus praualuisset imperatoribus. scripseruntque profitescentes. se eum habere dominum. & facere quaecumque praeciperet. Ille uero ad haec rescripsit. praecipiens ut si obedirent filiorum achab abscedentes capita destinerent. Tunc principes euocantes nutritores infantum iusserunt ut occiderent eos. capita eorum absciderent. & mitterent ad Hic. Hic autem nihil resistentes egerunt. & componentes in quibusdam uasculis de uimine factis eorum capita destinauerunt. His autem allatis ad Hic cum amicis coenanti. nunciatum est. quot capita filiorum achab uiderentur esse allata qui iussit ante portam ex utraque parte ex eis capitibus aggeres fieri. Factoque die ad ea uidentia processit. & inspiciens dicere coepit ad populum. quia ipse quidem contra suum dominum militasset. & illum permisisset eosque cognosceret deo peccata achab. quia oia se cunctum dei prouidentiam fuerant gesta. & domus eius sicut Helyas praedixerat deperisset. Cuius uero easset eos qui apud Iezrahelitas ex achab genere sunt inuenti. cum equis ad Samariam pererant. piter autem inuenientes aliquos fratres Ochozias Hierosolymitarum regis. interrogabat eos quo properarent. Illis uero dicentibus. quia uenerant ut Ioram salutarent. & regem suum Ochoziam. nescientes quot ambo ab eo occisi fuissent. Hic eos comprehensos praecipit occidi. Erant enim numero quadraginta & duo. Post

duo. Post haec occurrit ei uir quidam bonus & iustus. Ionadab olim amicus eius. Qui cum saluasset eum. coepit laudare eum quod omnia cum dei uoluntate fecisset. & Achab genus exterminasset. Hic autem rogabat. ut ascendens in curru ad Samariam cum eo ueniret. ei se demonstraturum dicens quod nulli parceret malignam. sed & falsos prophetas & falsos sacerdotes & suadentes plebi. ut magni quidem dei religionem desererent. & extraneos adorarent. ipse puniret. cum esset utique optima nimis haec inspectio. atque gratissima. ut bonus & iustus uir uideret malos tormentis affligi. His consentiens Ionadab. ascendens in curru. ueni pariter in Samaria. Hic autem requirens omnes cognatos Achab. interfecit. uolensque nullum de falsis prophetis. neque sacerdotibus idolorum Achab supplicium declinare. deceptione quadam & dolo comprehendit uniuersos. Congregato siquidem populo dixit. uelle se duplices deos introducos. quam Achab colebat adorare. rogans ut eorum sacerdotes. & prophetas. & serui pariter aduenirent. quatenus copiosa sacrificia. & praecipuas diis Achab hostias imolareret. & esset morte multandus sacerdos qui tunc non fuerit inuentus. Deus Achab Baal appellatur. Constituit itaque diem. quod uellet sacrificia celebrare missis in omnem Israelitarum regionem nunciis. qui ad illum Baal sacerdos adducerent. Quibus pariter congregatis iussit Hic pontificibus ut darent omnibus uestes. eisque sumentibus ingressus in domum cum amico suo Ionadab. praecipit. ut cum diligentia quereret. ne quis inter eos alienigena aut peregrinus inueniret. cum nollet ut sacerdotibus idolorum alius interesset fidelium. illis uero dicentibus. nullum interesse peregrinum. & inchoantibus sacrificia celebrare. constituit a foris octoginta. nullo milites armatos. quos nouerat fidelissimos. iussitque eis ut falsos prophetas occiderent. & ipsi in paterna solennitate permanerent. quia multo iam tempore destitissent. & simul interminatus est. ut si qui effugerent. pro illis animas eorum auferret. illi ergo & omnes uiros iteremerunt. & domum Baal igne concremauerunt. & hoc modo a peregrinis solennitatibus Samariam liberauerunt. Hic itaque Baal tyrius fuerat deus. achab autem uolens parere locero Iobal. qui rex Tyriorum tunc erat. & Sydonis templum ei fecerat in Samaria. sacerdos itaque instituit. & omnes eos cultura religionis honorauit. cum hic igitur deus fuisset exterminatus. aureos tamen uiculis Israelitas Hic adorare permisit. haec uero dum fecisset. & propter castigationibus cogitasset deus ei per prophetam praedixit. quod in quatuor generationibus super Israel essent eius filii regnaturi. Igitur circa Hic talia gerebantur.

Interfecto ab Hic Ochozia Athalia mater eius Hierosolymis imperauit. quam postea pontifex Ioiadas perimens ochozie filium Ioan constituit regem.

Capi. VII.

Athalia uero achab filia. audiens Ioram fratris sui mortem & Ochoziam filium. & totius generis regum unam perditionem. studuit. ut nullum de David domo relinqueret. sed oem genus exterminaret. ut nullus ex eis ad regnum ulterius ueniret. & hoc quidem sicut potuit fecit. Euaque autem unus filius Ochozias mortem hoc modo diffugiens. Ochozias ex uno patre habuit forentem nomine Iosabeth cui copulatus erat pontifex Ioiada. Haec ingressa regiam domum. ubi erant interfecti filii regum infantulum nomine ioas anniculum celatum inueniens cum nutrice. & portans in cubiculum clausit. & latenter aluit ipsa. & uir eius Ioiada in templo sex annis quibus in Hierosolymis super duas tribus aethalia regnauit. Septimo uero anno Ioiada hunc sermonem praedixit quinguis centurionibus. eisque sua sit ut ei consentirent contra ea. quae ab athalia fuerat perpetrata. & regnum infanti traderent. praecipiturus ab eis iusiurandum. quod securitas talia generantibus spararet. praedixit eis quae gerenda forent atque complenda. Tunc uiri quibus sacerdos Ioiada suum consilium commiserat. circumueientes omnem praedagogis & leuitas congregantes ex ea simul & principes tribuum. omnes Hierosolymis ad pontificem deduxerunt. Qui mox fide ab eis cum iurando petit. ut quod ab eo cognoscerent cum taciturnitate seruaret. donec nihil eius intentionis potuisset impleri. Quibus iurantibus securus effectus deducens. cuius quae de genere David nutrierat. sicut inquit uobis rex ex alia domo erit. quia nos deus. prophetasse super nos omni tempore regnaturam. Moneo itaque. ut tertia parte uestri eum custodire faciatis in templo. tertiaque in omnibus templi ianuis statuatis. reliquum uero pars teneat portam. quae ducit ad recta regalia. alia maxima multitudo consistat in templo. nullumque armatum permittatis intrare. nisi tantummodo sacerdotes. His quoque praecipit. ut pars aliqua sacerdotum. & leuitarum circa ipsum regem assisteret. cum euaginatissimis gladiis circudantes. ut si quis armatus in templum intrare praesumeret. repente perimeretur. & nihil metuentes regem tam fortiter obseruarent. Illi uero consilio pontificis obediens. suam uoluntatem opere declarauit. Interea Ioiada aperiens armamentarium. quod erat in templo a David constitutum. diuisit centurionibus & sacerdotibus. pariter & leuitis arma. quaecumqueque illi inuenit. lanceas & pharetras. & quodcumque aliud apprehendit. genus armorum. armatosque circa templum statuit. ut manu sua totum consuetudine uiderentur ingressum. & quasi murum habita. testitudine molirentur. percipientesque in medio puerum. ei regium diademata imposuerunt. & ungens eum Ioiada. regem solenniter ordinauit. Populus itaque gaudens clamauit. uiuat rex. Porro Athalia tumultum & laudes inopinabiles repente cognoscens. uehementer perturbata cum suo exercitu de regalibus exiliuit. Et cum uenisset ad templum. sacerdotes quidem eam protinus exceperunt. armatos uero qui sequebantur introire prohibuerunt.

Erant enim a pontifice præpositi sicut dictum est ut templi aditus obseruarent. Tunc Athalia uides puerum stantem supra tribunal regium eius diadema regale superimpositum scissa ueste sua uehementer exclamans iussit occidi qui ei fecerat infidias & principatum auferret tentauerat. Ioia da uero uocans centuriones iussit ut educerent Athalia in cõuale Cedrone: ea ibi perimerent. In templi occidentes illic ueneficia uiolare/ unum præcipiens ut si quis ei ferre uellet auxiliũ pari sorte perimeret. Tunc quidam cui fuerat eius iniuncta peremptio/ sumens Athalia deduxit eam ad portam mularum regis/ & illuc interfecit. Cũq; hæc circa Athalia fuissent gesta/ cõuocans populũ & armatos ioiadas in templũ con/ iurauit omnes ut regi fauerent/ & eius saluti prospicerent qm̄ in deuotione regia deũ potius honora/ rent/ & ne transcenderet Moyses leges/ iusiurandũ quoq; compulsi exibere. Post hæc cõcurrentes ad domũ Baal/ quã Athalia & iora uir eius instruxerant ad iniuriã paterni dei & honorẽ Achab/ eam funditus euerterunt/ & sacerdotẽ eius mathã nomine peremerunt/ diligentiã uero atq; templi custodiã sacerdotẽ & leuitas ioiada habere permisit/ & secundũ regis David præceptũ iussit eos secũdos idest bis in die colocausta & sacrificia solenniter imolare/ ut secundũ legẽ incensum offerrent. Fecit autẽ & quosdam leuitarum portarios ad templi munimen/ ne illic fordidum aliquid latenter intraret. Hæc itaq; uniuersa disponens cum centurionibus & omni populo/ sumens puerũ de templo ioiadas eum cum uniuersis ad regalia usq; perduxit. Quo in regio solio residente/ cunctus populus cum fauore solenniter acclamauit/ & ad epulas conuersi simul festiuitatẽ multis diebus egerunt. Ciuitas ergo equãdem habebat pacem. Athalia de rebus humanis ablata. Ioas itaq; adeptus regnum erat annorum septem cuius mater fuit nomine Sebia ex regione Bersabe multãq; habuit custodiã legũ & culturam diuinã religionẽ exhibuit omni tempore quo uixit ioiada. Aetate congrua duxit uxores duas/ tan/ te sibi pontifice/ ex quibus & masculi ei & foeminae natae sunt. Igitur de rege Ioas/ & quemadmodũ infidias Athaliae diffugerit/ regnũq; percepit/ his indicasse sufficiat.

Expeditio Azahel regis Damascenorum aduersus Israhelitas qui deuastata eorũ regione urbemq; Samaria mox contra hierosolymitas conuersus multum ab eorum pecuniarum accipiens Damascũ rediit. Inde etiam reliquum gestorum Helysei prophetae. Capi. VIII.

Azahel autem Syriorum rex/ dum pugnaret cõtra Israhelitas/ & cõtra regem eorũ Hieũ/ uastauit prouinciam trans Iordanem/ quæ erat ad orientẽ tribus Ruben & Gad & Manasses & Galaath/ & Bathaneam percurrens abiq; & cuncta diripiens/ & uim resistentibus inferens uniuersis. In quo non potuit quidem uicisci Hieũ/ dum cunctam prouinciam deuastaret/ si circa diuinitatem superbus & contemptor existens/ & legitima sancta despiciens/ mortuus est/ cum regnasset super Israhelitas annis septem & xx. Sepultus est autem in Samaria/ successorem principatus ioacham filium derelinquens. Regem uero Hierosolymorum ioas quoddam desiderium apprehenderat/ ut templum innouaret. Quadam ergo die uocans pontificem ioiadam/ iussit ut in omnem mitteret regionem/ & leuitas & sacerdotes exigeret pro uniuersisq; capite dimidiũ um sicuti argenti ad fabricam & renouationem templi/ quod a ioram & athalia & eorum filiis uidebatur esse destructum. Pontifex autem hoc equidem non fecit/ sciens qd nullus conferret argentum. Tertio uero & uicesimo anno regni sui ioas euocans/ & ioiadam ipsum & leuitas/ & quasi uobediẽtes sui præcepti culpans iussit ut pro hac re in futuro aũo pro renouatione templi pspicerent. Quo facto consilio pontifex usus est pro congregatione pecuniarum/ quod populus libenter habuit & gratanter impleuit. Fecit naq; ligneam archam & undiq; muniens eam/ unum foramen aperuit quã ponens in templo iuxta sacrarium/ iussit singulos quantum uellent in eam mittere per foramen pro templi reparatione. Ad hoc igitur opus omnis populus libenter accessit/ & multum argenti/ multũq; auri largitus est. Quo facto euacuans archã rege presente/ scriba simul & sacerdotes gazophylaicorũ dinumerates/ quod fuerat congregatum/ deinde eandem archam in ipso loco reposuerunt/ & hoc diebus singulis faciebant. Cũq; populus quod ei uisum fuerat obtulisset/ miserunt pontifex ioiada/ & rex ioas/ ut cesores lapidum instructoresq; conducerent & ligna maxima de optima silua deponerent. Templo itaq; reparato/ aurũ quod remanserat/ & argentũ non paruum ad pateras/ & uini furoria & cooperula/ & uasa reliqua deputarunt/ sacrificiũq; quotidiẽ adolendis altare tegebãt. Et hæc quidem tempore quoad uixit ioiadas competenti studio gerebant. Cũ uero is mortuus fuisset qui uixerat annis nonum triginta iustus & per omnia uenerandus & sepultus fuisset in hierosolymis in regis monumentis/ quo generis David repararat imperiũ/ rex ioas curã perdidit diuinã religionis/ cum quo etiam primates plebis pariter incitati sunt/ ut circa solennitates & legitima iura delinqueret. Deus autem dure ferens transgressionẽ regis & aliorũ misit prophetas qui cõtestaretur eos/ ut ab huiusmodi gestorũ malignitate recederet. Illi uero in tali malorũ more & desiderio pmanferunt ut nec alios qui ante se propter legitimorũ iniurias fuerant castigati/ neque prophetas q prædicabant ut penitentia agerent/ & conuerterent ab iniquitate respicerent. Nã & Zachariam filiũ pontificis ioiade lapidibus in templo rex iussit occidi/ beneficiorum patris eius oblitus. Quem

cum

cum deus prophetam constitisset/ stans in media multitudine suadebat eis simul & regi/ ut iusticia facerent/ & quia magna supplicia susciperent/ si nolent dei præceptionibus obedire. Qui tamen cõmoreretur/ suarum passionum testem deum & iudicem proclamauit/ quia pro bono consilio/ & pro his quæ pater eius præstitit regi Ionas/ ille amare & uiolenter occuberet. Rex autẽ non post multum temporis spatium iustissimas poenas horũ in quibus præuaricatus est/ exiuit. Veniente namq; Azabel Syrorũ rege in eius puincia/ & Geth deuastante atq; depopulante/ eum elset iã ad hierosolymã deducturus exercitum/ metuens ioas obfessionẽ/ euacuatis omnibus dei thesauris atq; regalibus/ & ministeriis templi/ misit Syrorũ regi/ his redimens eum/ ne ciuitas pateret oppressionẽ/ aut periculũ rerũ omnium sustineret. Cui dum satisfactum fuisset ingenti multitudine pecuniarũ nequam ad Hierosolymã castrametatus est. Ionas tamen cũ pessimũ languorẽ incurrisset/ instantes amici quũ mortã Zachariã Ionadã filii defendebant/ ei infidias facientes interemerunt eũ/ & sepultus est/ quidẽ in Hierosolymis/ nõ autẽ in monumentis patrum quia fuerat inimicus diuinã religionis. Vixit autẽ annos quidem vii. & xl. in eius uero imperio successit filius eius amasias. Vicesimo autẽ & pmo anno regni ioas israhelitas/ principatu potius est ioachã filius. Hic in samaria quẽ & habuit annis septẽ & decẽ/ patris quidẽ sui/ nec ipse imitator existens/ impie uero gerens/ sicut & primi reges qui deũ spreuisse uidebant. Hic autẽ humiliauit azabel/ & cũ extenta potestate cõtriuu/ dum aduersus eũ decem milibus armatis/ & quinquaginta milibus equitũ castra mouisset. Nã & ciuitates ei plurimas & maximas abstulit/ & eius milites trucidauit. Hæc itaq; passus est israhelitas/ populus secũdũ Helysei prophetã/ qm̄ azahel qui occidit dñm suũ regnaturũ esse prædixerat super Syros & Damascenos. Cũq; ioachã in his anxietatibus teneret/ ad præces dei/ supplicationesq; cõfugit/ rogãs ut eũ de azabel manibus liberaret/ nec pateret/ ut sub illius eũ diuione uideret/ Deus autẽ poenitentia pro uirtute suscipiens/ & corripere magis q̄ perdere hominẽ hmõi uolens/ concessit ei quatenus belli pericula declinaret. Pace itaq; puincia rursus ad statũ pristinũ copã quæ regressa est. Post mortẽ uero ioachã filius eius ioas suscepit regnũ. Cũ septẽ iam & xxx. annos haberet in regno ioas sup tribũ Iuda/ tenuit pncipatũ iste ioas in samaria super populũ israhel. Nã & ipse idẽ hẽbat nomẽ quod Hierosolymorũ rex tenuitq; regnũ annis sedecim/ fuitq; bonus/ & in nullo paternã naturã cõsimilis. Illo quidẽ tempore dũ Helyseus propheta iã in senectute cõsisteret/ & ægritudinẽ incurrisset/ uenit israhelitas rex/ uisitaturus eũ. Et dum eũ in nouissimis inuenisset/ flere cepit eo uidente/ & ingemiscere patre eũ uocã/ & secũdũ sui regni/ propter eũ dicens nuquã contra eũ hostes armis egisse/ sed se prospere sine dimicatione uicisse/ qui dũ a uita discederet. Hebræos syris relinqueret/ & aliis inimicis captiuãdos. Quã ppter nec ipsam atq; securã ulterius fore dicebat/ sed gratũ sibi esse/ ut cum eo a plenti luce recederet. Hæc dicẽte atq; gemẽte rege. Helyseus cõsolabat eũ iussit/ allatũ sibi arcũ extendere. Qui cum pparasset arcũ cõtingẽs manus eius ppheta iussit ut sagittaret. Cũq; tres sagittas dimississet/ atq; cessasset ait. Si plures dimississet eradicares Syros regnũ. Quia uero in tribus solũmõ quicquid/ toties cõgressus Syris pugnãdo præuallebis/ & regionẽ quã obtulerit a tuo patre rursus obtinebis. Et rex quidẽ dũ hæc audisset abcessit. Post nõ multũ uero tẽporis & propheta defunctus est uir iusticia famulissimus/ & in dei studiis ualde præclarus. Miracula naq; & inopinabilia opera per suas pphetias ostendit/ & apud Hebræos memoriã clarã & magnificã sepulturã hẽre pmeruit/ & qualẽ uiro ita religio dicebat ipendi. Illo siquidẽ tẽpore cõtriguit/ ut quidã latrones in Helysei sepulchrũ mortuum/ quẽ ipsi uidebant interfecisse piiceret. Cuius cadauer dũ eius fuisset corpori sociatũ/ cõtinuo suscitatu est. Et de Helyseo quidẽ ppheta/ & quæcũq; p̄dixit/ & quõ post mortẽ uirtutẽ diuinã habuit/ hæc declarata sufficiant. Defuncto itaq; rege Syrosq; Azahel ad filiũ eius addã iperũ puenit/ cõtra quem ioas israhelitas rex cũ dimicaret/ & tribus congressionibus eum uincens/ omnem prouinciã ab eo retraxit/ & quas cũq; ciuitates & uicos eius pater azahel de israhelitarum regno subtraxerat liberauit. Hoc itaq; secundum prophetã Helysei prouenit. Cũq; contigisset ut etiam ioas moreretur/ ille quidem sepultus est in Samaria/ regnum uero suo filio Hieroboam nomine dereliquit.

Amasias Hierosolymorum rex aduersus Idumæos castrametatus & amalechitas deuicit eos/ con/ temptuq; dominum. Cap. IX.

Anno secundo ioas regis israhelitarũ regnauit super tribum Iuda in Hierosolymis Amasias. Cuius m̄ erat nomine Iodam. Genere uero ciuis & iusticia puisione mirabilis/ cũ iuuenis esset/ ueniens ad regnum/ cogitauit ut inimicos qui patrem eius occiderant/ puniret/ & comprehensos omnes occidit/ filius autem eorum pepercit sequens Moyses leges qui non sanciuit propter peccata parentum filios occidendos. Deinde eligens exercitum de tribu Iuda & Benjamin/ qui in flore iuuentutis & circa triginta annos existerent/ & ex his congregans quatuor trecenta milia/ constituit super eos centuriones/ mittensque ad regem israhelitarum/ conduxit argenti talentis centum milia armatorum. Deliberauerat enim ut amalechitarum gentibus/ & idumæis/ & Gabaonitis inferret bellum. Cũq; præpararetur ad proelium/ & iam uideretur posturus in

K

iiii

prociectu suavit ei propheta ut dimitteret israhelitarū exercitū quia esset impius & deus eū uinci si diceret utq; suos solūmodo solatio uteretur & hostibus praualeret cum paucis contra eos uolente deo pugnandum. Cū ergo grauior hoc placeret cū possent pecunia ex ipsius muneribus abūdere. Et illos qdē dimisit cedens ēt quas dederat rex mercedes ipse uero cū suo exercitu ad prædictas gētes accessit. Et p̄lio gesto uincēs. x. qdē milia occidit & totidē uiuos cepit/ eosq; deducēs ad magna pertram quæ est in Arabia constituta prædā autē & diuitias ex his gētib; abstulit infinitas. Dum itaq; in his Amasias confisteret israhelitarū quos cum mercede data remisit indignati sunt & credentes iniuriam q; quasi p̄ uituperatione fuissent ab eo remissi/ eius regni terras aggressi sūt & usq; Bethoron procedentes diripere puincia & multa quidē abstulere iumēta & tria milia hoīum occiderūt/ Amasias in uictoria ex his quæ gesta fuerant eleuatus/ deum quidem qui ei hōge oīum auctor extiterat cepit spernere/ ac deos illos quos de Amalechitarū puincia uexerat adorare. Tūc accedēs p̄phetam mirari se dixit/ cū eos deos rex arbitraret adorādos/ qui suos & a quibus honorabant iurare non potuissent/ nec ab huius manibus liberasset/ sed p̄cūtes defendere cōtēpsissent & ipsi quoq; in hierosolymam ad instar hostiū captiuog; uicti deducti fuissent. Hæc itaq; regi mouerūt irā & p̄cepit ut deberent dicere ad prophetā interminantes eum se punire si amplius loquerent. Et propheta quidem tacere se dixit/ prædicens nō esse præbiturum deum ea quæ rex facere moliretur.

Ioas israhelitarū rex Amasiam proelio uicit captumque Hierosolymas perduxit/ dirutaq; par/ te muri thesauros abstulit Samariāq; regressus est.

Capi. X.

Amasias uero dum se abstinere non posset in rebus foelicibus constitutus/ quas ad deo perceperat/ ei q; faceret iniurias/ scripsit ad regē israhelitarum Ioas ut obediret ei & ipse & populus uniuersus/ sicut & prius obedebant parentibus eius/ Dauid & Salomoni. Qui parere nolent/ scirent q; bellum terminum cause perciperet. Cui ioas rex ita rescripsit. Rex ioas regi Amasie. Erat in libano monte cipressus omnino potens & carduus exinde misit ad cipressum/ potens ut filiam eius filio suo daret uxore. Et dum hæc agerentur bestia quædam trāsies cū duum cōculcauit. Hoc ergo erit tibi exēplū/ ut maiora non appetas/ nec quō Amalechitas uicisti/ in hoc exultans tibi & tuo regno uidearis inferre picula. Hæc legens amasias ad bellū potius incitatus est/ ideo ut arbitror ad hoc eū impellerēt/ ut p̄ his quæ fuerant ab eo cōmissa pœnas exolueret. Cūq; produxisset exercitū contra iuos essetq; iam proeliū cōmissurus/ milites amasie repentinus terror & stupor inuasit/ qualem nō propicias deus imittit/ & anteq; uenirent ad manus in fugā animi pauore conuersi sunt. Illis igit̄ terroribus dispersis/ contigit ut amasias desolatus ab hostibus caperetur/ ei q; ioas mortem interminatus est. si Hierosolymis nō suaderet/ ut aperiret portas/ cum cum exercitu in ciuitatem susciperent. Et amasias quidē mortis terrore compulsus suscipi fecit hostē. Qui destruens partem muri quasi quadringentog; cubitorū/ curru ingressus est Hierosolymā amasiasq; captiuū ducēs/ & dñs hoc modo Hierosolymitarū ciuitatis effectus & dei thesauro; abstulit & ang; argētūq; quod in amasie erat regalibus exhausit/ & ita eū a captiuitate resoluens/ regressus est ad Samariā. Hæc itaq; gesta sunt circa Hierosolymitas anno quattuordecimo regis amasie. Qui post hæc passus insidias amicog; fugit quidē in ciuitatē lachis/ interfectus est autē ab eis mittētib; qui eū illic interimerēt. Cuius corpus referētēs. in hierosolymam regaliter tumulauerunt. Igit̄ amasias hoc modo finiuit uitam p̄pter superbiam & contēptum quem habuit circa deum/ qui uixit annos quidem quatuor & quinquaginta/ regnauit autem uiginti nouem. Huic successit filius suus nomine Ozias.

Bellū Hieroboam regis israhelitarū aduersus Syros. Hystoriaq; Ionæ prophetæ & de ozia amasie filio rege hierosolymorum qui gentes in circuitu posita subegit mox ut uendicans sibi pontificium honorem lepra percussus obiit.

Capi. XI.

Anno quintodecimo regni amasie regnauit in israhel filius Ioas Hieroboam in Samaria annis undecim. Hic autem rex circa deum quidem iniuriolosus/ & iniquus extitit uehemēter/ idola colendo & multa incongrua & opera extranea faciēdo/ populo uero israhelitarū multorū bonorū operū occasio fuit. Huic quidē Ionas prophetauit quod oporteret eum Syros uincere dimicantem/ & regnū propriū dilatare in partibus aquilonis usque ad Emath ciuitatem a meridie uero usq; ad Asphaltiden paludē. Antiquius. n. termini Chananai isti fuerunt/ sicut princeps Iesus ea loca determinauit. Igit̄ Hieroboam castrametatus cōtra Syros/ oēm eorū puinciam sicut Ionas p̄phetauerat deuastauit. Necessariū uero iudicauit integritatē regē cōtrahere/ studēs quæ eūq; & de isto p̄pheta in sacris libris inueni conscripta oīa declarare. Hic. n. iustus a deo ut iret ad Ninuē regnū/ & ibidē prædicaret/ quod esse amissura ciuitas principatum/ metuens non perrexit/ sed fugit deū loppe/ & inuenta naue ingressus in Tharsum ciuitatum cilicie nauigabat. Cum tempestas immineret asperime/ & nauis submersiois pericula suslineret/ nauatē quidē & gubernatorē/ & ipse nauclerus fundebat orationes/ quatenus piculū maris euaderēt. Ionas autē operiēs semetipsum iacebat

iacebat/ & nihil metuebat horūm quæ uidebat eos afficere. Cum ergo tempestas potius aueretur/ & uiolentibus uentorum nimietate mare attolleretur in cumulum/ cogitātes simul/ quia aliquis nauigantium huius tempestatis auctor existeret/ constituerūt ut quinq; is esset sorte proderetur. Quibus hoc facientibus fors cecidit in prophetam. Interrogantibus autem illis unde esset/ & quid ageret/ genere se quidem dixit Hæbreum/ prophetam uero summi dei/ eisq; iussit/ ut si uellent præsens periculum declinare/ eum in pelagus proicerent/ quia tempestatis eorū auctor existeret. Et illi quidem prius non hoc facere præsumpserunt/ impiam indicantes/ si peregrinum hominem/ & qui eis suam commiserat salutem/ ad hæc mala compellerent/ cum utiq; nondum nauis submersio prouenisset/ a propheta uero post hæc compulsus/ & timore suæ salutis affectus/ eum in pelagus proiecerunt/ & tempestas quidem remota est. Ille uero ut sermo est/ q; a ceto deuoratus/ post tres dies totidem noctes in Euxino ponto unius euomitus est in nulla parte corporis maculatus/ qui supplicans deo/ ut ei ueniam concedere pro delicto/ ad Ninuē profectus est ciuitatem/ & astans in medio prædicauit/ q; post breuissimum tempus Asia perderent principatum. Hæc ergo eis indicans est reuerfus. Hanc itaq; narrationem explicui/ sicut scripam inueni. Igitur hieroboam rex cum omni foelicitate uitam degens/ & regnās/ annos. xi. defunctus est/ & sepultus in Samaria/ cui successit in regnum eius filius Zacharias. Eodem modo & Ozias amasie filius quarto & decimo iam anno regni Hieroboam duabus tribubus in Hierosolymis imperauit/ cuius mater fuit athelamas nomine/ genere uero ciuis. Erant autem hic bonus & naturaliter iustus atq; magnanimus/ & ad rerum prouidentiam nimis industrius. Castrametatus contra palestinos/ eosq; bello deuincens/ ciuitates eorū cepit post Geth/ & lamniam/ sed & muros earum destruxit. Post hanc militiam aggressus est arrabas uicinos ægyptiis/ & ædificans ciuitatem circa mare rubrum/ cōstituit in ea custodiam. Deinde ammonitas subditi/ & tributa eis imponens/ & omnia usq; ad terminos ægyptiorum/ suæ ditioni subiciēs cepit de cætero Hierosolymitarum habere curam/ nam quicunq; muri fuerant longo tempore/ aut regnum priorum desidia iam destructi/ eos rursus ædificauit/ & reparauit/ necnon & quoscunq; destruxerat Israhelitarum rex quando patrē eius Amasiam captiuum tenens ingressus fuerat ciuitatem. Aedificauit autem & turres multas/ singulis quibusq; centum & quinquaginta cubitos habentibus altitudinis. Fecitq; & in desertis magna/ ualde munitiones/ & multos aquæ ductus instituens. Hæbat aut iumentorū & aliorum aialium innumeram multitudinem qñ & prouincia fertilis erat ad pascua/ eratq; præcipue terræ cultor/ & curam hæbat circa plantationes/ & semina fructuum diuersorum. Exercitum circa se habuit electorum trecenta octoginta milia uirog; quog; duces & millenarii erant ualde fortissimi/ & q; suo robore possent ferri numero duo milia. Constituit autē p̄ cohortes totū exercitū/ & oēs armauit/ dans unicuiq; iaculaturā & scutū & loricas areas/ & arcus & sphe donas. Super hæc autē & machinamenta multa ad oppressiones instituit/ qbus petrae dimitterentur & iacula & arpagones/ & hic similia præparauit. Dunc; hæc ita cōstituisse mentis elatiōe corruptus/ & substantia mortali ditatus/ contra imortalem oī tpe agere nitēbatur. Est autē immortalis substantia/ pietas circa deum/ & custodia mandatorū. Lapsus est itaq; foelicitas euentu/ & ad paterna peccata descendit/ quæ etiam illum postquam claritatem bonorum & rerum magnitudinem deliquit apprehenderunt. Hic enī instante insigni die & generali festiuitate indutus stola sacerdotali intrauit in templū/ oblaturus incensum in aureo altari deo. Pōrtifice uero Azaria cum aliis octoginta sacerdotibus eum phibente ne faceret/ quō hæc solummodo his adiacerent/ qui ex genere aaron erant/ & clamantibus ei ut exiret/ & non ageret contra dei leges/ iratus interminatus est eis mortē nisi tacerent. Inter hæc autē terræ motus factus est magnus/ & stupescēte populo claritas solis nimis effulsi/ & incidit in faciem regis/ & illi quidē lepra continuo puenit. Ante ciuitatē uero in loco q; dicitur Eroge scissa est media pars montis ad occidentē/ & sua uolubilitate per quattuor stadia pcedēs ad orientalem restitit montē/ ita ut ei uias clauderet & regio hortos opprimeret. Cunc; sacerdotes regis faciem leprā apprehēdisse cōspicerent/ pandebat ei calamitatem suam/ hortantes ut tanquam pollutus exiret a ciuitate. Ille uero cōfusione huius euentus affectus/ & dum illi iam nulla esset fiducia tremefactus qd̄ iubebat impleuit. Qui licet fuisset ultra humanas mentes elatus/ & p̄pter hæc impie gessisset in deo miserabilem tñ hanc & utilem ptulit passionē/ & tps qdem aliquod extra ciuitatem cōmoratus in uita priuata degens/ filio eius scilicet suscipiēte regnū/ deinde mesticia facie defunctus est. Qui uixit qdem annos octo & sexaginta/ qbus regnauit/ quinquaginta & duobus/ sepultus ē aut in hortis solus. Zacharias autē filius Hieroboam dum mētib; septē regnasset in israhel solum passus occisus est a quodā amico nomine Sellum filio Iotauis/ q; post euz regno pcepto nō amplius quam diebus triginta tenuit regnum. Princeps. n. militiæ Manaen illo tpe/ cum esset in ciuitate Tharso/ & audiret quod de Zacharia fuerat gestū/ surgens inde cum omni militia uenit in Samariam & cōmissio prælio Sellū pemit/ & semetipsum cōstituit regē/ surgensq; exinde in Thabrain ciuitatē uenit/ cuius ciues obseruantes portas eius/ regē suscipere noluerunt. Ille uero ulciscens in eis & quæ foris

quæ foris erant depopulatus est & ciuitatē obfessione fortiffima accepit: & grauitè ferēs/quod se-
erunt eius ciues oēs simul occidit neq; puulus parcens & q̄q̄ ad culmen prebebat ferocitatis &
fenitæ nō reliq;. Nā qđ neq; alienigenē captiētes eos facere potuiffent hoc iste de suis cōtribulibus
operatus est. Itaq; Manaen hoc mō regnauit annis. x. fuitq; puerus & rex oium ualde fauiffimus.

Mala quæ Ifrahelitis sub diuerfis regibus prouenere ab Assyriis. Iothā Ozia filii regnū pphe-
tiæ Naum.

Vnq; aduersus eū castra mouiffet Phulus Assyriorū rex/ad certamina qđem pugna cō-
tra Assyrios non accessit sed mittens ei mille argenti talenta/egit ut bello discederet.
Ad hāc itaq; cāmpuit populis regi Manaen. Nā unūq; p capite suo nōq̄ginta præ-
buit dragmas/ post hāc defunctus est & sepultus in Samaria/ Phaccia uero suū filiū suc-
cessorē regni pprii dereliquit. Qui sequens p̄nam crudelitatis duobus tantūmodo regna-
uit annis/ deinde in cōiuiuo dolo cū amicis ppriis pemptus est. Phaccias. n. millenarius
fili⁹ Romelia ei fecit insidias/ q & ipse Phaccia tenuit ānis principatū. xx. Fuit autē ipius & iniquus.
Rex uero assyriorum Teglatphalasser noie castrametatus aduersus Ifrahelitas/ & cunctā Galadi-
tem regione uastā & trāsfordanē & q̄ Gabbani nūcupant/ & Thrafa & afaa hitatores una capti-
uos ducēs eos in regnū suū migravit. Igit̄ & de assyrioz regē hāc nos declarasse sufficiat. Iothā ita
q; filius regnauit in Hierosolymis sup tribū iuda cuius m̄ fuit ciuis illius ciuitatis q̄ uocat̄ Itrafis/ is
rex nulla uirtute minor fuit/ sed & rebus qđem diuinis pius. apud hoies autē extabat iust⁹/ hūitq; cu-
tam regē ciuitatis & q̄cūq; repatione & ornatu p̄ter idigebāt/ hāc largiffime procurabat/ fecitq; por-
ticus in tēplo/ & ei⁹ ingressus ornauit/ muros quoq; q̄ ceciderūt rursus erexit/ turrefq; p̄ceras & iui-
cibiles in eis edificauit/ & in reliqs obus q; in regno neglecta uidebant/ opus fabricatōis exhibuit.
Qui dū amonitis intulisset bellū atq; uiciffet/ eos annis singulis tributa scepit exoluere talenta auri
centū & tritici decē milia choros/ tantūde & ordeī. Sic autē ppriū auxit regnū/ ut hostib⁹ qđē eēt ual-
de terribilis/ familiarib⁹ uero sp̄cipue foelix. Eo itaq; tpe fuit pp̄heta qđā noie Naum/ q; de Assyrioz
subuersioe & Ninie urbe pp̄herans hoc dicebat. Ninie q̄si piscina aquæ cōmota/ sic & pp̄tis oīs
turbatus/ & fluctuās cōmouebit/ fugiēs cūctis dicētib⁹: ad alterutros stare & manete/ aurūq; uobis
& argētū diripite/ & nullus hāc uolūtatem agēdi hēbit/ cū aīas suas oēs magis q̄ facultates salutare
festinent. Crudelis. n. alterutros deceratio hēbit/ & luctus & solutio magna mēbroz/ & uultus eoz
terrore palefcent. Vbi tūc erit hitaculum leonū/ & mater catuloz leonū. Dicit autē tibi deus Niuiue
quō exterminabo te/ ut nequāq; leones/ p̄gredientes ex te impent mundo. Sup hāc autē & multa alia
p̄dixit iste pp̄heta de Ninie/ quæ dicere necessariū nō putauit/ ne legentibus uideret iportunus on-
di. Hāc autē oīa p̄uenērūt in Ninie post annos centū & xv. De his ergo nūc a nobis sufficiēt expo-
sitū est. Porro Iothā mutauit uitā/ cū uixiffet annos unū & q̄dragita/ ex qbus regnauit sedeci/ sepul-
tus est in regniis monumētis/ uenitq; regnū ad ei⁹ filiū achā/ q; ipius circa deū ex̄ns & p̄na p̄uarica
ror legis/ reges ifrahelitaq; imitatus/ in hierosolymis idoloz aras iftituit/ & sup eas sacrificauit/ i q;
bus ēt suū in holocaustū obtulit filium more Cananæoz/ & sup hāc multa alia scelera p̄petrauit.

Dāna cladēq; q̄ ifrahelitis euenere ipante eis achā Syrorūq; inter & assyriorū p̄lia. Cap. XIII.

Vnq; circa hāc ita uasanus existeret/ castrametatus est aduersus eū Syroz & Damasce-
norum rex Rafin/ & Phaccias Ifrahelitaq; erant enim amici & recludentes eam in hiero-
solymis/ multis eam t̄pibus obfidebant/ p̄pter muroz munitionē eam capere nō ual-
lentes/ Syrorum uero rex capiens ciuitatem Ailach ad mare rubrum po sitam & habi-
tatores eius occidens in ea uiros statuit/ & aliis in circuitu ciuitatibus ita fecit/ p̄mens ubiq; Iudeos
qui multam deuehens p̄dicta/ in damascū cum suo remeauit exercitu. Rex autē hierosolymoz/ co-
gnoscens syros ad pp̄ria remeasse/ & cedens p̄ualere se cōtra Ifrahelitarū regem/ exercitū suū aduer-
sus eum armauit/ & congressus bello faciente ira dei deuictus est/ p̄pter impietates suas multas & ma-
ximas/ Ea nang; die centū & xxx. milia eius militum ab Ifrahelitis occisi sunt/ & amalias princeps
militiæ Zachariam filium regis acham in bello peremit/ & tutorē totius regni/ Ericam constituit/
& principem militiæ tribus Iudæ/ nomine Elicam captiuum tulit/ & ex tribu Benjamin mulieres
& infantes/ multamq; simul diripiens p̄cedam/ in Samariam fuit reuers⁹. Quidam uero Odidas
illius temporis propheta cum esset in Samaria exercitui ante muros occurēs magna uoce clamauit
dicens uictoria eis non propria uirtute collatam/ sed propter iram dei q̄ habuit super achā regē
culpauitq; eos cur eis non sufficeret sua foelicitas/ sed etiam p̄sumplerint ex tribu Iuda & Benjamin
cognatos suos captiuos abducere/ iustitq; illis ut eos cōtinuo fimerent ad propria remeare/ q; si non
obediēter deo subderent/ repetiti p̄lio. Populus igit̄ Ifrahelitaq; in cetu cōueniēs/ quid de his fie-
ret cogitabat. Tunc quidā Barachias noie cum eēt in republica p̄batiffimus/ surgēs in medio/ & eū
eo tres aliis dixerunt. Non est permittendū ut captiui in urbem introducantur/ ne omnes a deo pa-
riter pereamus.

riter pereamus. Sufficiant prima peccata sicut propheta domini/ & non nouas impietates adicia-
mus. Hāc ergo milites audiētes/ permiserunt eis ut facerent quodcūq; crederent expedire. Sumē-
tes ergo p̄dicti uiri captiuos lauantesq; & diligentia exhibētes/ & itineris dantes expensas inno-
xios ad propria remiserunt. Nihilominus quattuor uiri ueneri cum eis & usq; ad Hiericūta dedu-
cētes eos nō procul ab Hierosolymis in samariam fuit reuersi. Rex autē Acham hāc passus ab Isra-
hēlitis mittens ad regē Assyrioz/ thadaphasē/ poposcit ab eo belli solatium aduersus Ifrahelitas
& Syros/ & Damascenos/ multas pecunias se ei daturum esse promittēs misitq; ei & munera ualde
p̄clara. Ille uero legatis ad se uenientibus. uenit in auxiliū regis Achā/ & castrametatus aduersus Sy-
ros/ & regionem eoz depopulatus est/ & Damascū bellico iure cepit/ insuper & regē Rafin occi-
dit. Damascenos autē in supiorem mediam destituit/ & quosdam Assyrioz in ciuitate Damascena
constituit. Ifrahelitarum uero terram nimis affligens multos ex ea captiuos abduxit/ dum hāc con-
tra Syros egisset rex Hierosolymorum auferens aurum quodcūq; erat in regalibus thesauris pari-
ter & argētū/ & qđ erat in tēplo dei/ & qđqđ fuit optimū ornamētum in tēplo/ deuehens hāc uenit
in Damascum/ & secundum promissiones dedit hāc Assyrioz regi/ & gratias ei pro omnibus refe-
rens/ in Hierosolymā remeauit. Hic autē rex fuit stultus/ & circa modū suæ utilitatis a ratioē alienus
quia neq; dum bello cōprimeretur ab assyriis deos eoz adorare cessauit/ sed in eoz ueneratione
permanfit/ qua si posset ei conferre uictoriā/ & deuictus assyrioz/ denuo cōcepit colere deos/ & oēs
potius uidebatur honorare/ q̄ paternū utrumq; deū cuius ira fuerat eius perditōis cā. Qui ad tantā
infantiam/ contēptumq; dei peruenit/ ut oīno clauderet tēplum/ & solēnes offerri hostias prohiberet
& ornamenta eius auferret. His igit̄ rebus iniuriam faciens deo/ mortuus est cū uixiffet annis sex
& triginta ex quibus regnauit sedecim. Cui filius Ezechias mox successit in regno. Eodē tempore
mortuus est etiā rex Ifrahelitaq; Phaccia/ dolo cuiusdam amici nomine Ozias/ q; tenuit regnum anz-
nis nouem/ fuitq; malignus dei contemptor.

Ozias Ifrahelitarum rex tributa assyriis pendit Ezechiaq; Hierosolymorum templum sacri-
ficiaq; religiose instaurat & Palæstinis subdit. Cap. XIII.

Ontra hunc autē castrametatus est Assyrioz rex Salmanassar/ eūq; cū utiq; Ozias deū
non haberet propiciū nec adiutorem fecit sibi met subdium/ & tributa definita cō-
p̄t exoluere. Anno itaq; quarto Ozia regis/ regnauit in Hierosolymis Ezechias filius
Achā/ & Abiaz qui fuit ex genere ciuis. Erant autē huic uiro natura benigna iusta & ual-
de religiosa. Nihil. n. ob aliud se credidit uenisse ad regnū/ neq; aliud necessariū/ nec uti-
lius sibi met eiq; subiectis arbitratus est eē q̄ ut coleret dei religionē. Et cōuocans oēm
populum pariter sacerdotes & leuitas/ contionē habuit apud eos dicens. Non ignoratis/ quomodo
patris mei peccato qui transgressus est dei sanctā honorabilēq; culturā/ multa & maxima mala estis
experti/ & ab eo uestra mens corrupta est/ & quō suafit/ quos ipse colebat uos deos suos pariter ad-
orare. Horro itaq; uos postq; opere cognouistis/ quomodo pessimū est agere impie/ ut illorū obliuio-
nem habentes/ purgetis uos a priore pollutione/ & cum sacerdotibus atq; leuitis conuenientes ape-
riatis tēplum/ & purgantes illud cum solēnibus sacrificiis/ ad honorē antiquū & patrium reuocetis.
Sic enim deus uobis propicius erit/ & irasci sup uestra peccata cessabit. Hāc dicēte rege sacerdotes
apuerunt tēplum/ & euicentes pollutionē/ uasa dei & solēnia sacrificia sup altare imposuerūt. Mitēs
autē rex in prouinciā sibi subiectam populū ad Hierosolymā cōuocauit/ ut festiuitatem celebrarent
azymorum/ multum nāq; praterierat tēpus propter inq̄ratē p̄dictorum regum quod nō fuerat
actum. Misit uero pariter ad Ifrahelitas/ inuitans eos/ ut relinquerēt malam/ conuersationē & cōsue-
tudinē reuertentur ad pristinam dei culturam/ dicens concedere se uenientibus in Hierosolymam
ut azymorum festiuitatem agerent/ & cum eis pariter epulas exercerent. Hāc dicebat/ mouens tan-
tum non sibi eos subiectos facere studens. si tamen nollent/ quod si quidem uoluiffent/ utiq; beati fu-
issent. Ifrahelitz uero uenientibus legatis/ & eis regis propriū mandata nunciatis/ non solum nō
acquieuerunt sed etiam legatos tanquam fatuos irriserunt. Pariter etiā prophetas hāc mouētes/ &
p̄dicantes quæ paterentur/ si ad pietatem dei conuerti nollent/ spreuerunt/ & ad nouissimum eos
comprehēdentes interemerunt. Et neq; in his solis iniquitatibus perfliterunt/ sed horum quoq;
peiora faciebant nec prius quieuerunt donec deus iudicās in eis/ hostiū eos subderet ditioni. Et de
istis qđē postea declarabimus. Multi tamē de tribu Manasse & Zabulon/ & ifachar obediētes mo-
nitionibus prophetarum/ ad pietatis iura conuersi sunt. Et isti omnes ad Ezechiam in Hierosoly-
mam concurerunt/ ut adorarent deum. His autem uenientibus rex Ezechias ascendens in tem-
plum cum principibus & omni populo/ sacrificauit pro se tauros septem & totidem arietes/ &
agnas septem/ & totidem hircos/ imponentesque manu super capita pecudum ipse rex & princi-
pes & sacerdotibus solēnia sacrificia facere permiserunt. Et illi quidem sacrificabant/ & holocau-
ta faciebant/ leuitæ uero circumstantes cum musicis/ organis cantabant hymnos in deum atq; psal-
lebant

lebant sicut docti fuerant a David: reliqui sacerdotes tenentes tubas cum hymnis dicentibus deum/ crepabant. His itaq; factis prostratus in faciem & ipse rex & populus uniuersos adorauerunt deum/ deinde sacrificauerunt boues septuaginta tauros centum agnas ducentas. Populus uero ad epulas condonauit boues quidem sexcentos reliqua quæ pecora tria milia & omnia quidem sacerdotes secundum legis consuetudinem comlebant. In his itaq; rex delectatus epulabatur cum populo gratias agens deo. Instantem uero azimorum festiuitatem celebrâtes idest paschalia de cætero sacrificia diebus septem exhibuerunt. Populo uero præter illa quæ imolata sunt donauit rex tauros quidem tria milia pecudum diuersorum septem milia. Idem aut fecerunt & principes mille namq; tauros dederunt ei & pecora mille & quadraginta. Et dum hoc modo a Salomonis regis tempore celebratio non fuisset effecta tunc primum splendide & largissime probatur exhibita. Cuius festiuitas fuisset impleta/ egressi in prouinciam purgauerunt eam/ sed & ciuitatem ab idololorum omnium pollutione mundauerunt. Constituitq; rex ut quotidiana sacrificia ex eius propriis celebrarentur impensis secundum legem & sacerdotibus atq; leuitis dicatas dari a plebe decreuit primitias frugum/ ut semper circa religionem oblerentur & a dei cultura separari nequere/ & populus quidem offerbat omnis fructus ut moris erat. Domus eni & cubicula rex ædificauit/ singulis sacerdotibus distribuit & leuitis eorumq; filiis & uxoribus/ & ita ad antiquam dei culturam denuo sunt reuersi. Hæc itaq; prædicto modo rex statuens bellum egit aduersus Palaestinos/ eisq; deuictis tenuit oes ciuitates hostium a Gaza usq; ad Geth. Rex aut Assyrioz mittens inter alios oem se eius subuertere principatum nisi tributa quæ pater eius dabat prius exoluere. Ezechias aut de interitionibus non curabat/ securus de pietate dei & prophetia Elayæ a quo futura oia certissime cognoscebat. Et de hoc quidem rege hæc in prædicta sufficiant.

Salmanassar assyrioz rex Samariâ tribus annis obsidens cepit Oziâq; regem captiuum abduxit & decem tribus israhel in Mediâ & partem abire iubens alienigenas gætes in samaria posuit. Ca. XV.

Almanassar autem assyriorum rex/ dum ei nunciatum fuisset/ quia israhelitarum rex osias latenter misisset ad Susam ægyptiorum regem/ petens contra eum ab eo solatia iratus castrametatus est in samariam anno septimo regis osiæ. Et dum eum rex suscipere noluisse/ annis tribus obsidens samariam/ cepit eam nono quidem anno reuertit/ & omnem populum transmigravit in Mediâ & persida. Inter quos & regem osiam uiuum cepit atq; migravit/ aliaq; gentes & quodam loco nomine Authi/ qui ex flumine persico ita uocatur in samaria & israhelitica regione constituit. Migrauerunt ergo decem tribus israhelitarum de iudeo post annos numero nongentos quadraginta & septem/ a quo tempore egressi ad egypto maiores eorum hanc tenuere prouinciam sub principe lesu/ ex quo autem recedentes a Roboam qui fuit ex genere David/ regnum Hieroboam tradiderunt/ sicut & prius a me significatum est/ anni tunc erant ducenti & quadraginta/ & mensis septem & dies septem. Hic ergo finis apprehendit israhelitas transgredientes leges/ & prophetis non obediens/ qui eis hanc prædixere calamitatem/ nec ab impietatibus recedentes. Cœpit autem malorum eorum causa fabricare/ ex quo seditione facta circa Roboam nepotem David Hieroboam eius seruum fecerunt regem qui in deum peccando fecit eum uniuersis populis inimicum imitantibus suum malum. Et ille quidem quam dignus erat exsoluit pœnam. Rex autem assyriorum inuasit pugnando cunctam Syriam & Phœnicem uniuersam. Nomen uero huius regis in archiuis Tyri conscriptum est. Pugnauit is aduersus Tyrum/ cum in ea regnauit Hylyseus. De quibus restatur & Menander qui temporum facta conscripsit/ & Tyriorum antiquitatem in græcam linguam conuertens sic ait/ Hylyseus nomine regnauit annis triginta & septem/ hic recedentibus Cetheis nauigans reduxit eos contra quos denuo Salmanassar assyriorum rex infulgens cunctam Phœnicem bellis inuasit. Qui facta pace cum omnibus post terga sua reuersus est. Recessit autem a Tyro ciuitas Sydon & arce & antiqua Tyrus & multæ aliæ simul urbes quæ semetipsas assyriorum regi tradiderunt. Quapropter Tyris non subiectis denuo rex aduersus eos egressus est Phœnicibus exhibentibus ei naues septuaginta/ & remiges octoginta. Cœtra quos Tyri nauigâtes cum duodecim nauibus/ dispersis hostium nauibus coepere captiuos uiros quingetos. Unde honor Tyriorum propter hæc creuit eximie. Reuertens autem assyriorum rex disposuit custodiam super fluium/ & aquæ ductus ciuium/ ut Tyrios haurire pocula perberent. Et dum hæc quinq; annis fuisset factum/ tulerunt de effosis puteis bibentes aquam. Hæc itaq; in archiuis Tyris de Salmanassar assyriorum rege conscripta sunt. Igitur dum fuissent in samaria transmigrati Chuthei/ hoc enim uocabulo hactenus utebatur/ eo quod a prouincia Persida/ & a quodam flumine quod Chuta uocatur migrari uiderentur. Singuli eorum secundum gentem propriam deos in samariam portauerunt/ erant autem quinq;. Et cum eos more proprio colerent/ ad iracundiam & furorem deum maximum prouocarunt/ uenitq; pestilentiam super eos/ per quam corrupti/ cum nullam malorum medicinam inuenire possent/ deum maximum colere pro salute coeperunt. Mittentes itaq;

res itaq; ad regem Assyriorum legatos/ supplicauerunt/ ut sacerdotes eis ex captiuis israhelitarum/ quos pugnando tenuerat destinarer. Quo mittente sacerdotes/ leges & dei culturam eos edocuerunt. Et cum coepissent eum in summa deuotione uenerari/ pestilentia reuente cessauit/ & hactenus ipsas solennitates celebrare noscuntur. Hic siquidem secundum eloquium habreorum Chuthei secundum genus/ græcæ aut Samaritæ uocantur/ & propter rerum motum separati sunt/ & quado uident iudaos esse felices cognatos appellant/ & quasi de ioseph nati uideant/ & ex illo cui eis hanc societatis initionem/ quæ uero deiectionem uident/ nequaquam eis deuotione aut genere coiccare uolunt/ sed & transmigratos & alienigenas semetipsos dicunt. Sed & de his quidem oportunus edicemus.

Acc insunt in decimo libro Iosephi historiae iudaice antiquitatis. CAP. II. Bellum regis Assyrioz Sênacherib contra Hierolymas/ & Ezechia regis oppidum. ca. ii. Quemadmodum deperit assyriorum exercitus una nocte/ & rex eorum domi reuersus filiorum insidiis interemptus est. Cap. iii.

Quo Ezechias infirmatus usq; ad mortem quindecim annis adiecit sibi a domino supuixit cum patre degens postea defunctus reliquit successorem regni mansens.

Quia castrametati contra eum Chaldæi & Babylonii reges/ & capti agêtes duxerunt in Babyloniam/ & multo tempore ibidem retinêtes miserunt rursu eum in regnum/ & d. Iosia rege/ quæ religiofus & iustus fuerit. c. v. Quomodo ægyptiorum regem Nechaon agentem exercitum contra Babylonios/ & per iudeam iter facientem prohibuit rex Iosias pugnâq; comissa uulneratus reductus in Hierosolymam defunctus est/ cuius filium Ioaich regem Hierosolymæ fecerunt. Cap. vi.

Quemadmodum congressus est Nechaon contra Babyloniam regem circa Euphratem fluium/ & reuertens in ægyptum uocatus ad se Ioaich regem Hierosolymoz filium Iosia uinctu duxit in ægyptum. Fratrem uero eius Helyachum in hierosolymis constituit regem/ mutans ei nomen Ioaichum. Cap. vii.

Bellum Nabuchodonosor regis Babylonioz contra Nechaon regem ægyptii/ quo deuictus/ & ois Syria sibi subiugata/ quæ ante sub rege ægypti erat/ uenit Hierosolymam/ & regem eius Ioaichum fecit sibi tributarium. Cap. viii.

Quomodo tertio anno post discessum regis babilonis/ Ioaich denuo ægyptios est secutus/ cui prophetauit Hieremias de perditione sua & ciuitatis futura per regem Babilonis/ quæ & euenit/ nam non post multum tempus Nabuchodonosor castrametatus contra eum/ & susceptus infra ciuitatem Ioaichum quidem peremit/ filium uero eius Ioaichum constituit regem/ & multos captiuos duxit in babilonem/ inter quos erat Ezechiel propheta. Cap. ix.

Quo poenitentia ductus rex babilonis/ eo quod Ioaich fecisset regem/ misso exercitu/ eum in hierosolymis obsedit/ & accepto iureiurâto/ ut nihil pateret mali/ nec ipse/ nec ciuitas mris & amicis tradidit/ obfides/ sed rex babilonis rupit iureiurâto/ nam regem & mris & amicis simul eum/ iuuente ciuitatis uinctu cepit ad se adduci/ patz/ uero eius Sedechiam regem constituit in Hierusalem. Cap. x.

Quomodo et hunc audiens ægyptii sperere solatia/ & amicitias cum eis habere castrametatus contra hierosolymam/ forti eam obfessione cepit/ & incenso templo sedechiam & populum migravit in Babiloniam/ in qua transmigratio fuerunt/ Daniel ananias/ azarias/ misael/ uasa quoq; sancta/ quæ erant in ministerio templi asportata sunt. Cap. xi.

Quo Godoliâ pœfecit puicis rex Babilonis/ quo percusso a quodam Ismaele/ timêtes relige israhel regem Babilonis intrauerunt ægyptu/ quod non cessit eis in prosperis/ nam rex Babilonis post tempus intravit ægyptu cum manu ualida/ & subuertit eam/ iudaos uero quos illo fugerat/ captiuos duxit ad Babiloniam. ca. xii. Visio somniorum Nabuchodonosor & interpretatio eorum per Danielem/ trium quoq; pueroru in fornacem immisio/ sed nulla læsio. Cap. xiii.

Regum Babilonicorum inuicem successio/ & per mortem ablatio regni babilonici sub Baltha/ zare per Cyrum & Darium subuersio. Cap. xiiii. Daniel sub dario i lacu leonum immissio/ sed nulla læsio honor & claritas & Daniel & prophetia eius. Continet hic liber tempus annoz/ centum & octoginta duoz/ mensium sex dierum.

Incipit liber decimus antiquitatum.

Vm Ezechias duaz tribu rex quattudecim annu haberet in regno Assyrioz/ rex noie Sênacherib cum maxima manu aduersus eum castrametatus/ forti brachio oes tenuit ciuitates tribu iuda & Beniamin. Cuius hierosolymam tederet/ puenit eum missis legatis Ezechias/ pmitens & obedire se ei/ & tributa quæ iparet exoluere. Sênacherib uero cognoscens quæ legati ferebant dignu iudicauit bello desinere/ & seantiu suscipere dignitate tunc promissa. Qui accipiens trecenta argenti talenta/ & auri. xxx. amicus discessit/ dans legati iusturandem fidem/ quia ei nihil discedendo noceret. Ezechias autem credens & euacuans thesauros misit ei pecunias sperans se a periculo belli & regni amissionem liberari.

liberari. Assyrius autem hac sumens ex his quae miserat nihil cogitauit sed ipse profectus ad aegypti/ os & aethiops principē militiae Rapsachem cum multo exercitu robore & duobus aliis ad uastatā Hierosolymā dereliquit quorum nomina erant Tharatha & Arachitis. Tūc itaque ueniētes ante muros castra fixerunt miseruntque ad Ezechiam petens ut cum ipso posset hēre colloquū. Ille uero per se quidem per metum non abiit tres autem necessarios sibi misit amicos hoc est Helyachim tutorē regni & Sobanā & Ioan/ q supra scribas erat. Ipsi pedentes e diuerso principū militiae Assyriorū steterunt. Quos dū uidi/ disse Rapsachem princeps militiae petit ut euntes diceret Ezechiae. Rex magnus Sēnacherib regit ab eo de quo praesumens atque cōfidens refugit dñm suū & obedire non uult neque suscipere exercitum eius. An certe per aegyptios speras exercitum suū illo solatio subleuari. Si hoc expectat fatuus est & similis hōi incūbenti calamo fracto/ q cum ceciderit sup eum/ manu uexata sentiet plagam. Sciat autē qd ē uolūtate dei cōtra eū castrametatus est q cōcessit ei Israhelitas uastare regnū ut eodē modo subiectū ei disperderet regnum. Dum hac Rapsachem Hebraica lingua diceret/ habebat enī linguae huius experimentū/ helyachim metuens ne populus audiens metu corrueret/ poposcit ut Syro magis loqueret/ eloquio. Ille uero intelligens suspitionē eius/ & metum maiore uoce apūlus clamans rēdit hebraice dicens. Audiāt oēs praecepta regis/ & qd utile est eligant/ & se nobis tradant. Palā. n. est qd rex & uos populū spe uana decipitis/ & repugnare suadetis. Si uero psumitis & exercitum nostrū uos repellere dicitis date me duo milia equos de exercitu mihi cōmissis/ totidēque ascētores pbenes/ uestrū exercitū nobis ostēdit/ sed nō hēns tot hoies. Quid igit tardasti tradere uosmetipsos maiorib/ ? qui uos capturi sunt & inuitos dum spontanea traditio securior uobis sit/ inuita uero ualde periculosa/ ut causa calamitatis existat. Hac audientes & populus & legati/ dicente assyriorū principē/ Ezechiae renunciauerūt. Ille ergo hac audies exutus ueste regali & indutus sacco & hitu miserando lege priā/ pstratus in facie rogabat deū ut se adiuairet/ nullā aliā hntem spem salutis miteret/ & amicos quosdam & sacerdotes ad Esaiam pphetā/ poposcit ut oraret/ & factis sacrificiis p salute cōi/ rogaret deū/ qtenus spem hostiū frangeret/ & populo suo misericordiā cōdonaret. Propheta hac faciens mōitus a deo confortauit regem/ & eius amicos praedicēs quia sine bello deuicti hostes turpiter ab urbe recederent/ & nō cum fortitudine illa/ quam se hēre credebant/ deūque pūisus ut fortiter uastarent. Sed & ipsum regē assyriorū Sēnacherib nō pualentē aduersus aegyptios cū ad p̄pria remearet ferro pitu/ rum esse p̄dixit. Ipso sigdem tpe scripserat Ezechiae assyrios epistolas/ in quibus fatū eū esse dicebat/ credētem qd eius seruitū posset euadere/ q multas gētes & maxias subdidisset/ & interminatē funditus se eum disperdere dum capet urbē/ nisi portas apertis sponte in hierosolymis exercitū eius exciperet. Quae dum religisset Ezechias/ spreuit pp spem quā hēbat in deo epistolā uero replicās in templo reposuit. Rursus autē eū deo uota & orones effunderet p ciuitate & p salute cūctōz. Esaias ppheta eum asseruit exauditi/ & nec in p̄nti tpe esse ab Assyriis obfidendū/ & in futuro oēs q ab illo iaz capti fuerant esse reuersuros/ & in tertio anno cū pace opus suū facturos/ & p̄pria possessionū sine timore diligentīa hituros. Interea puo tpe transeunte/ Assyriorū Rex bello quod aegyptiis intulerat frustratus ab hmōi causa sine effectu remeauit ad p̄pria. Is enim cum multo iam tempore fuisset cōmoratus in obsessione. Pelusii/ & dum aggeres contra muros eleuati fuissent/ quibus ciuitati nitēbatur insistere/ audiuit Aethiopum regem Tharachem cum multo exercitu ad aegyptiorum uenire solatium/ & per desertum iter facere/ ut subito in Assyriorū castra irrueret. Turbatus ergo est rex Sēnacherib ac sacerdotem qui uulcani castrametati quasi rex iste ad eum regem aegyptiorum uenisset qui esset uulcani sacerdos/ & obsessionē Pelusii hmōi causa dissoluit.

Cap. II.

Rante itaque rege Hierosolymoz ad deum/ & deus exaudiens maximam plagā misit in eum/ & multi perempti sunt. Herodotus autē errore idē facit/ quia non Assyriorum dicit regem/ sed Arabum/ adiciens quia fornicum multitudo una nocte arcus & arma reliqua comēdit assyriorum/ & p̄pterea cum non habuerit rex arcus exercitūz epulsio re uocauit. Et hac quidem Herodotus. Berofus autem qui chaldaicam conscripsit historiam meminit regis Sēnacherib/ & quia regnauit super assyrios/ & castrametatus est in oēm Syriam & aegyptum/ ita dicens. Reuersus autem Sennacherib a praeliis aegyptiacis ad Hierosolymam/ cū inuenisset exercitum quem Rapsachi dimiserat in periculo pestilentiae cōstitutum/ deus enim morbum populo eius immiserat. ita ut prima nocte eorum qui obfidēbant depirerent centum octoginta quinq; milia uirū cum iudicibus & tribunis/ p̄pter calamitatem hanc in nimio timore & angustia constitutis de cūcta iam militia metuens effugit cum sua manu ad propriū regnum in ciuitatem quae appellat Ninīue. Et dum modicū tempus ibidem cōmoratus fuisset/ dolo a senioribus filiis adramelech & Seleustro est peremptus in proprio tēplo quod dicitur arsci. Et illi quidem p̄cedē patris effugati ad armeniam discesserunt/ successit autē in regno eius asaracodas. Terminus obsessionis assyriorū contra Hierosolymitas tali occasione prouenit.

Cap. III.
Ezechias

Ezechias autē inopinabiliter a terroribus liberatus gratificās hostias cū oī populo celebrant deo/ & cognoscēs/ qd nulla alia cā hostes alios qdē permisset/ alios uero timore mortis/ si mul effugasset ab Hierosolymis/ nisi dīno solatio oī studio & largitate usus est circa deū cultū. Non post multū uero graui languore detentus a medicis qdē despatū est/ nihilque nec ipse de se/ nec eius amici spei ulterius sustinebat. Adieciēbat autē & alia angustia magna regi/ eo qd filios non hēret/ & qd moriturus esset desolata relinquēs domū/ nec successorē sui generis hituros. Dūq; nimis in hac pte fatigaret/ rogauit deum ut ei puo tpe uitā cōcederet/ donec filios hēre posset/ & non prius aīa priuaret/ anq̄ fieret pater. Cui miseratus deus petitionēq; suscipiens/ qd nō dolēbat/ eo qd priuatus esset bonis/ impit/ sed ut filios hēret/ q in eius principatū succederet. mittens Esaiam iussit ei dicere qd post tertīa diem euaderet casum languoris/ post haec annis quādecim supiueret/ & filios generaret. Et dum hac mandata dei ppheta dixisset/ p̄pter nimietatē languoris/ & ea qd inopinabiliter p̄mittebant/ non credens signū aliq̄d & indicū perit ut faceret Esaias/ qtenus hac di centi sibi crederet/ & a deo eū missum uere cognosceret. Nā ea quae ultra rōnem/ sunt & spe fortiora uident hmōi rebus credunt/ esse ueracia. Et dum ppheta interrogasset eū/ qd uellet fieri signum/ umbrā solis petit decem gradibus ad ea loca uī uenerat remeare. Et dum ppheta rogasset deum ut fieret/ audiens rex ipse uoluit/ repente dissolutus a languore/ conscendit in templum/ & adorans deū/ uota debita celebravit. Eo sigdem tempore cōigit Assyriorum regnū a mediis solui qd tñ in aliis idicabo. Rex itaque babiloniōz Baladas misit legatos ad Ezechiam portātes munera/ & ab eo poposcit ut ei essent socius & amicus. Ille uero legatos libetē excipiens/ & thesauros eis ostēdēs/ & armoz instructionē & aliā copiā quā in auro & gemis hēbat/ simul etiā mūnera praebens/ regi Balado deferenda dimisit eos. Tūc Esaias ppheta uenit ad regem/ & regis uisū fuisset q uenerant. Qui dixit de Babilonia eos a suo rege uenisse/ & ostēdisse se eis uniuersa/ ut uidentes diuitias & uirtutē regni cognosceret/ & regi suo reniciarēt. Cui ppheta respōdens. Scito inq; nō possē multū tps ad Babiloniā filios tuos/ & diuitias trāsmigrandas/ insup/ & nepotes tuos eunuchos eē faciēdos/ & amissuros uirile nomen/ & regi Babiloniae seruituros. Hac enim praedixit deus. Ezechias cōtristatus in his qd dicta fuerāt/ ait nō se quidem uelle suā gētem in talibus arumnis incurrere/ sed qd impossibile est qd apud deū deliberata sunt posse mutari/ rogabat ut usq; ad uitā ipsius pax pmaneret. Meminit autē Baladi regis babiloniōz Herofus. Cū itaque ppheta Esaias indubitatē & mirabiliter de ueritate cōsideret/ & nihil falsi p̄uenit loq̄ret/ oīa qd cūq; ppheta uir scribēs dereliquit in libris ut ex effectu postea oibus appareret. Et nō solus iste ppheta/ sed & alii numero duodecim/ idē fecerunt/ & oē siue bonū siue cōtrarium quos ap̄d nos sit/ scdm illoz dictū puenire dinoscitur. Sed hōz singula denno declarabimus. Ezechias autē rex dū sup uixisset tps qd p̄diximus/ & oē illud spacium in pace deguisset/ mortuus est āno uitae suae quinquagesimo & quarto/ in quibus regnauit uiginti & nouem. Cui successit regno filius/ prius nomine manasses/ de matre quēdam nomine Abhisida/ qd a patre/ nis uolūtatis abscissus/ & ad diuersa cōuersus/ oē genus malignitatis ostēdit/ & nihil spem dereliquit/ sed iniquitates Israhelitaz imitatus est/ quibus in deū delinquentes affligēbatur. Praesumpit ē tēplū dei polluere simul & ciuitatē oēmque pariter regionē. Nam spernēdo deum/ & ad hoc usq; puenit/ ut omnes hebraeos iustos occideret/ neq; pphetis p̄ceret. quoz quoridie singulos pimebat/ & eoz sanguine Hierosolymoz plateas irrigabat. In his iratus deus misit pphetas ad regē/ & populū p quos interminatus est eadē ei futura calamitates/ in quibus incurrerant fratres eoz/ israhelitas/ cum ei iniurias intulissent. Illi uero nō credidit eorum uerbis/ quibus lucrari potuerunt ut nihil mali paterent operibus autem cognouerūt fuisse uera quae a prophetis praedicta sunt.

Cap. III.

Egitur dum in eis p̄suerant bellū super eos intulit rex Babiloniōz & Caldeorū. Is nō misit exercitum in iudaeam & regionē eoz/ depopulatus est/ & regē Manassen dolo captū/ & ad se deductum/ habuit ad ea qd uoluit tormenta subiectū. Manasses autē tūc intelligēs in quibus malis esset/ & hōz oīum se arbitratus auctorem/ supplicabat deo/ ut ei hostē suū clementer faceret atq; misericordem/ cui/ oronem deus exaudiens/ hoc ei cōcessit/ & remissus a rege Babiloniōz/ ad sua regna reuersus ē. Cūq; uenisset ad Hierosolymā/ prioz quēdam delictōz qd circa deum gesserat/ p̄nitens/ studebat et memorā si esset possibile ab aīo suo repellere/ & ad seruitū ei/ & oēm cultū diuinā religionis accedere/ tēplū quae purgare & ciuitatem/ & ad hoc solū erat decate ro cōstitutus/ ut gratias deo pro dono salutis exolueret/ quatenus in omni uita eius ei p̄pitiū pmaneret. Hac autem ipse & populum agere docuit/ agnosces in quibus calamitatibus incidisset/ propter ritum qui sancte cōuersationi erat aduersus/ & adificās rursus altare solēnes hostias immolabat si/ ut Moyfes diuinam exponēdo culturam. Eodē itaq; mō & pro Hierosolymoz cautela cogitauit/ ita ut etiaz muros atiq; cum multo studio repararet/ & alios ultra eos erigeret/ & turres eminētissimas exaltaret/ custodias uero qd aī ciuitatē fiunt multa munitione firmavit/ & sic in oibus a priorū conuerlatōe mutatus est/ & post haec hūit beatissimā uitā/ ut multi imitatores eius eōz/ ex quo coepit dei

pit dei colere pietatē. Qui cū uixisset ānis. lxx. & septē de regnasset quāquingenta & quinq; defunctus est & sepultus i hortis suis. Cuius regnū puenit ad eius filiū Ammō. & nomen eius matris fuit Massel mis de ciuitate Iechabath. Qui dū imitaret opa p̄ris eius quae ille in iuuentute sua praesumpserat/ dolū passus a suis in domo sua pemptus est/ cū uixisset annos quattuor & uiginti/ & in regno fessisset passus. Populus autē eius peremit iterfectores. eiq; cū patre sepelirēt/ regnūq; Iosias eius filio tra/ diderunt cū esset annorū octo. Cuius mater qdes de ciuitate fuit Voscheti nomie Ezi. Erat uero ille natura benignus/ & ad uirtutē uiliter p̄paratus/ & in studiis Dauit regis/ & intētiōe & regula to/ eius dispōnis eius itentus. Cūq; ad duodecimū aetatis uenisset annū/ pietatē & iustitiā in se mirabilē esse mōstrauit. Cūctūq; nāq; populū corripuit/ ut derelicta idolorū secta/ quasi nō essent/ dii colerent p̄rium deū/ & opa sū maiorū patrum in qbus deliquant uelut senior emēdabat/ q̄ uero bñ & oportunā facta cognouerat/ obseruabat/ & hōz imitator erat/ & p̄ suam sapiam & intellectū naturalē similia celebrabat/ cōsiliis utiq; & bonis & traditiōibus tradens sensum. Sequēs. n. leges ne lut ordinē ciuitatis/ & pietatē circa deū gerens oīa p̄spere gubernabat/ & maxime q̄a priorum re/ gum iniquitate recedebat. Qui & oēm ciuitatē & puincia purgauit/ & lucos extraneos q̄ facti fuerāt abstrulit/ & ormaneta quae in eis a p̄oribus fuerāt ad iniuriā dei oblata depulit/ & tali mō populū ab hmōi secta retractū ad religionis diuinā iura cōuertit. Qui & legitimas obtulit/ & holocaustos/ sacrificia altari solēnter rufus exhibuit/ & in unaq; tā iustitiā nō minus q̄ aīa suā coluit medicinā/ misitq; in totā puincia iubens ut q̄ uellent auz & argentū deferrent ad repatiōem tēplī p̄ sua uo/ luntate atq; uirtute. Dum itaq; pecuniae allatae fuissent ad sollicitudinē tēplī & eius expēsas/ p̄posuit Amasiā q̄ erat & supra ciuitatē scriptorē & Saphan/ & scribam monumētōz/ Ioan/ & p̄sificē He/ lyachim. Qui dilationē nulla segnitie faciēs/ sed instructores/ & oīa quae erant necessaria p̄babant/ & hoc mō repatiōe tēplī celebrata pietas regis ostensa est. Qui dū octauūdecimū ip̄i hēret annū misit ad Helyachim sacerdotē iubens ut pecuniae q̄ remāserāt cōsaretur/ & fierēt exinde crateres/ & libatoria & phialae ad ministeriū dei/ insup & q̄tūctūq; auz & argentum esset in thesauris/ & hoc p̄ferret ad crateras/ & ad uasa hmōi facienda. Proferrens autē Helyachim p̄sificē auz/ inuenit libz/ sacrū Moyses in templo positū quē simul euiciens dedit scribā Saphā. Qui dū relegisset uenit ad regem/ & dū oīa quae iusserat fieri/ terminū significasset/ relegit ei & librū scribū. Tunc ille cū uerba li/ bri eius audisset/ scissa ueste sua uocauit p̄sificē Helyachim/ & ipsū scribā/ & necessarios simul & amicos/ misitq; eos ad quādā mulierem p̄phetissam noīe Holdā uxorez Salomi cuiusdā insignis uiri & nobilitatē sc̄laris/ iussitq; ut euntes cōsulerent eā/ si p̄pitiū fieret deus cū metueret ne p̄uarit/ cando Moyses leges & mandata maiorū piculum transmigratiōis incurrerēt/ & ad extraneas ter/ ras uenientes uitā agerent miserabilē. Audiens autē p̄phetissa/ quae fuerant a rege mādata/ iussit ut re/ tēantes dicerēt regi/ q̄a diuinitas qdē decretū quod iā cōtra eos p̄tulerat praecibus ifirmari nō pos/ set. i. ut populus nō p̄iret/ aut nō de puincia pelleret/ aut bōis tunc p̄ribus mime p̄uarēt/ dū trā/ gressi fuissent/ leges/ & tanto tpe p̄cēntentiā non egissent/ p̄phetis utiq; monentibus ut sobrie uine/ rent/ & in pietatis supplicia deuīrēt/ quae faciēda dicebat ut crederent q̄a deus est/ & nequa q̄ mē/ titus in uerbis q̄ p̄phetas suos p̄nunciāuit/ p̄pter iustitiā tñ regis retinēdas istas aerumnas/ & post/ eius obitū definita supplicia populus iferenda. Igitur illi q̄ missi fuerant muliere p̄phetante remeā/ tes nunciauerūt regi. Tunc ille mittens ubiq; iussit populū ad Hierosolymā cōuenire/ & sacerdotes atq; lauitas/ & oēm aetatem simul adesse p̄cepit. Quibus cōgregatis/ primū qdē eis sacros legit li/ bros/ & stans in tribunali in multitudine mēdia/ coegit cūctos fidē & iuramēta p̄bere ut apud deū s̄erent/ & Moyses leges p̄ oīa custodirent. Illi uero p̄mp̄tissime & iurauerūt/ & p̄cepta regis ipte/ rē p̄miserunt. Mox itaq; sacrificia celebrantes/ deū sibi p̄sebant esse p̄pitiū. Rex autē sacerdoti p̄/ cepit ut si qd aliud uas a parentibus eius oblatū idolis aut diis extraneis inueniret ut teplo p̄ferret/ Et dum fuissent multa collecta/ cōbutens ea cineres eoz/ dispersit in fluuiū/ & sacerdotes idolorum qui ex genere non erant Aaron interfecit. Dum hęc ergo fecisset in Hierosolymis/ p̄cessit in uni/ uersam puincia/ & lucos qui ab Hieroboam rege ad honorem deoz extraneoz facti uidebant ex/ terminauit/ & ossa falsoz p̄phetaz/ super altare qd̄ prius Hieroboā cōstruxerat cōcremāuit. Ea igi/ tur quae ueniens p̄pheta ad Hieroboā/ cū ille sacrificaret/ & populus audiret quae futura eē praedixē/ rat mō terminū p̄ceperat/ quando ex genere Dauid Iosias nomine fecit ea quae praedicta sunt/ ante annos trecentos sexaginta & unum. Post rex Iosias p̄fectus est ad cūctos Israēlitas q̄ captiuitatē & seruitiū Assyriorum effugerūt/ eiq; suās ut impios actus/ & honores deorum extraneorum re/ relinquere/ & patrium maximūq; colerent deum/ eiq; dicarent eis domos & uicos. Perscrutatus est/ autē & ciuitatem/ ne quod forte idolum habentes intra sua tecta celarent/ necnō & curus q̄ aedifica/ ti fuerant a prioribus regibus/ & quaeq; alia huiusmodi erant quae uelut deos adorabant/ pariter cū/ cta amputauit. & hoc modo purgata omni puincia ad Hierosolymam omnem populū conuo/ cāuit/ & ad azymoz festiuitatem quae pasca dicit/ eos adduxit/ donauitq; populo in pasca nouellos

edos & agnos triginta milia/ boues autem ad holocausta tria milia. Praebuerūt autē & primi Iudaeoz/ propter pasca sacerdotibus agnos quinq; milia/ & leuitis agnos duo milia/ sexcentosq; eoz/ praesū/ les obtulerunt/ boues uero quingentos. Et dum esset hęc abundantia quadrupedum sacrificia facie/ bant Moyses legibus hostias singulas enarrantibus ac ministrantibus/ nec fuit alia similibus festiuitas apud Hebraeos a Samuelis propheta temporibus. Causa uero eius festiuitatis hęc erat/ ut omnia se/ cundum legis antiquam traditiōe paternā solennitatis efficerent.

Post hęc autē dū Iosias in pace atq; diuitiis & gloria super oēs excelleret. Nechao rex aegy/ priorū/ castra posuit ad Euftratē fluuiū ut contra Medos & Babylonios dimicaret/ qui a/ syriorū soluerunt principatum. Habebat. n. desiderium ut regnaret in asia. Et dum uenit/ set ad ciuitatem Medin/ quae erat de regno Iosias/ prohibebat eum rex Iosias per suā pro/ uinciam contra medos iter efficeret. Tunc mittens legatos ad eū Nechao/ significauit non se cōtra exercitum ducere/ sed ad Eufraten fluuium properare/ adiiciens q̄ eū nō deberet puocare ad sua bel/ la/ prohibendo ue aliena eiret ad proelia quo tendebat. Iosias uero nō acquiescebat uerbis Nechao/ sed instabat ne iter suum per eius faceret regiōem reor/ urgebat eum/ ut quod imminēbat accideret. Nā dum aciem exercitus sui componeret/ & in curru uectus a cornu transfret a cornu/ quidam iaculatus eum aegyptiorum a belli festinatione suspendit. Mox enim uulnere nimis affectus/ iussit exercitū re/ uocari ad Hierosolymam/ remeauit. Qua plaga defunctus est/ sepultusq; magnifice in patriis mo/ numentis. Qui uixit annis triginta & octo/ regnauit autem ex eis unum/ & triginta/ omnisq; popu/ lus eum multis diebus magno luctu gemitusq; defleuit/ sed & Hieremias propheta mortis eius carmē lamentabili modulatione composuit/ quod hactenus noscitur permanere. Hic uero propheta etiam futura ciuitatis cladem praedixit/ scripto reliquit simul/ & captiuitatē nunc apud nos habitā/ & Baby/ lonioz una migrationem. Et non solum iste praedixit hęc populo esse uentura/ sed & propheta Eze/ chiel primus de his duos libros cōscribens/ plebi reliquit. Erant autem ambo genere sacerdotes/ sed Hieremias quidē in hierosolymis est cōmoratus a tertio decimo anno regis Iosias/ usque dum ciuitas uastaretur/ & templum. Quae uero d̄ hoc propheta pro uenerunt loco proprio declarauit. Mor/ tuo siquidem Iosia sicut praediximus ei/ successit in regnum filius Ioachim/ cum trium & uiginti es/ set annorum. Et hic quidem regnauit in Hierosolymis/ matrem uero habuit Amital de ciuitate Aba/ na/ sicutque impius & scelestus.

Rex igitur aegyptiorū dū fuisset a pugna reuersus/ uocauit Ioachā ad semetipsum de ciuitate Syriae quae dicitē Emath. Qui dum uenisset eum repente uinxit/ & seniori fratri eius ex eodem patre progenito nomie Eliachim/ tradidit regnum mutās ei nomen ioachim. Prouincia uero tributum posuit centū argenti talenta/ & unum auri. Ioachim ergo has pecunias exoluebat. Ioachim autē deduxit in aegyptū/ qui etiam mortuus est in ea dum regnasset tres menses/ & dies. x. Ioachim uero mater uocabatur Zabud de ciuitate Abunia. Hic uir erat/ natura in/ iustus/ & ualde nequissimus/ & neque circa deū sanctus/ neque circa homines māfuetus. Cap. VII.

Dum quartum regni haberet annum. Babyloniae principatum quidam nomine Nabu/ cho donosor accepit eodemq; tempore cum magno apparatu ad Circamin ciuitatē ue/ nit/ quae est iuxta Eufraten/ pugnaturus contra regem Aegyptiorū Nechao sub hoc eni/ Syria erat uniuersa. Dumq; cognouisset regis Babyloniae uoluntatem. Nechao poenitus non expauit/ sed cum magno brachia super Nabuchodonosor ad Eufraten uenit. Qui factō cōgres/ sione deuictus est/ & multa milia uariis rebus belli amisit. Transiens autem Eufraten/ Babyloniae rex omnem Syriam usq; ad Pelusium cepit praeter iudaeam. Quarto igitur anno Nabuchodonosor/ qui erat octauus ioachim regis Hebraeorum contra iudaeos cum magno exercitu castrametatus est/ rex Babyloniae tributa exacturus ab ioachim/ aut certe dimicaturus. Ille uero metuens eius minas/ & pacē hēre desiderās/ praebuit ei tributa quae praeeperat annis tribus. Cap. VIII.

Bertio anno audiens Aegyptios denuo cōtra Babyloniam pugnaturus tributa nō red/ ditio/ sed spe aegyptiaci belli deceptus est. Nā pugnare cōtra cum aegyptiū minime p̄ce/ sumperūt. Propyeta itaq; Hieremias quotidiē p̄dicabat/ quia frustra aegyptioz spe/ tereot/ & quia imineret ciuitati ut a rege Babylonio uastaret/ & rex ioachim subderet ab eo. Sed hęc nulla utilitate dicebat/ qn̄ qui crederet nullus erat. Nā & populus & p̄nceps audien/ tes hęc negligebāt/ & indignātes super his quae dicebant/ quasi augurium aduersus regē/ p̄pheta fer/ ret/ accusabant eum/ & subiectū iudicio ut ad supplicii quoque traderet/ cōtra eum dari sententiam postulabant/ quod multi quidē aduersus eū fieri decreuerūt/ seniores autē receperunt. Qui ea uolun/ tate quae iuste prophetae abfoluerant/ & ipsa etiam aliis suadebant ne quid malī fieret. Hieremias di/ centes/ quia nō solū iste ciuitati praediceret futura/ sed & Micheas ante eū olim talia praedixisset/ & multos sc̄rēt hmōi uerba dixisse/ quorū nullus a regibus aliquid p̄tulisset/ sed quasi p̄phetae dei hono/ rati fuerāt. His itaq; uerbis mitigātes turbas eripuerunt Hieremiā a diffinitio supplicio. Qui omnes

prophetias suas scribens ieiunare populo & in ecclesiam congregato in templo mense nō qnto an-
no regis ioachim relegit librū quē de futuris rebus ciuitati & populis & templo conscripsisse uide-
batur. Audiētes itaq; pncipes tulerunt ab eo librū iusserūtq; eū & scribā Baruch de medio tolli ne q-
busdā foret manifestari. Ipsi uero librū portātes regi dederunt. Qui p̄sentibus amicis iussit scribā su-
um relegere & audiens quae scripta noscebant in libro irarus rex dirupit eū & igne cremauit & re-
quisitos Hieremiā & Baruch iussit ad se puniendos adduci. Illi siquidē eius tūc irā declinauerūt nō
post multū uero tempus ueniētē cōtra se cū magno exercitu regē Babyloniog; scēderis iure susce-
pit propter metū eorū quae dicta fuerant a propheta credens nihil se fore passurū neq; per obsessio-
nem neq; per pugnā. Dumq; rex Babyloniae irasset in ciuitatē fidem nequaquam seruauit sed & iuue-
nes fortissimos & pulchritudine decoros Hierosoly mitaōrū occidit una eū regē ioachim. Quē etiā
aī muros insēpultum prolici iussit filiū uero eius ioachim constituit regē uniuersae puincia. Eos autē
qui erant in dignitatibus cōstituti numero tria milia captiuos duxit in Babyloniam inter quos erat
propheta Ezechiel cum esset adhuc puer. Hic ergo finis habuit ioachim regem qui uixit quidem an-
nis sex & triginta regnauit autem duodecim. Successor uero eius regni ioachim de matre nomine
Onas regnauit mensibus tribus & diebus. x.

Capi. IX.

Regem ergo Babyloniog; qui ioachim concesserat principatū repente timor inuasit. For-
midatus est enim ne forte habens mali memoriam pro nece paterna prouinciam eius in-
uaderet. Et mittens exercitum regē ioachim in hierosolyms obsidebat. Ille uero cū esset
natura benignus & iustus noluit ciuitatē propter se uidere pericula sustinere sed fumēs
matrem & cognatos tradidit obsides ducibus qui fuerant a Babylonia regeq; directi accipiēs ab eis
iururandum ut nihil mali pateretur nec ipse nec ciuitas quoq; fides nequaquam mansit inuiolata.
Non enim seruauit eam babylonia rex sed praecipit principibus suis ut omnes qui erant in ciuita-
te iuuenes captiuos fumerent pariter & artifices eosq; ad se ligatos adducerent qui omnes fuerunt
decem milia & octingenti triginta & duo simul & ioachim cum matre pariter & amicis quos de-
ductos ad se habuit in custodia. Patrum uero ioachim nomine Sedechiam constituit regem. accipi-
ens ab eo iururandum ut ei prouincia custodiret & nihil hostiliter ageret nec faueret aegyptiis. Sede-
chias autem erat quidem annorum uiginti & duorū quādo accepit regnum & nomen matris eius
Amias. Fuit. n. contra iusticiam superbus. circa quem impii locū maximū hēre uidebantur. Quapro-
pter & propheta Hieremias ad eum ueniēs crebro testabatur dicēs ut reliquas quidē impietates &
iniquitates desereret & iusticiā prouideret & neq; duces qui essent maligni respiceret neq; falsis p-
phetis eum seducētibz crederet quasi nequaquam contra ciuitatē babyloniae rex dimicaret quia
Aegyptii contra eum bella rursus inferret & uincerent quasi haec uerba non essent nec hoc mo-
do uentura forent. Sedechias at dū audiret prophetam haec dicētem consentiebat ei per oīa tāquā ue-
ra loquenti & q̄ p̄desent ei ut eius crederet uerbis sed rursus eius amici subuertebāt eius mentē &
a p̄phetā dictis ad ea quae uoluerāt adducebāt. Prophetauit at Ezechiel in babylonia futura popu-
li calamitates & haec misit in Hierosoly mā sed Sedechias eorum prophetiis nō credidit p̄pter hu-
iუსmodi causam. Alia siquidem uniuersa consona a prophetis edicta sunt quomō & ciuitas uastare-
tur & ipse Sedechias duceretur captiuus in babyloniam discordebat autē Ezechiel dicens quia Se-
dechias babyloniam non uideret cum Hieremias dixisset quia uincētur eum rex babyloniae duce-
ret & eo q; non idem uterq; dixisset etiam illa quae cōcordabant nō esset uera dicebat licet ei om-
nia secundum eorum euenirent prophetias quae tamen opportunius declarabimus. Igitur societate
Babyloniorum quam habuit annis octo dissoluit & semetipsum ad aegyptios transfuit sperans cū
illis contra babylonios praualeret.

Capi. X.

Nterea dum hoc cognouisset Babylonia rex castra mouit aduersus eum & afflicta pro-
uincia & munitiones eius una diripiens ad ipsam Hierosolymog; ciuitatē obsidēdam cū
magno ueniebat exercitu. Rex ergo Aegyptius audiens qd Sedechias eius amicus esset
obsessus sumpta uirtute maxima bellator; uenit ad iudeam quasi eius soluturus obsessio-
nem. Babyloniog; autē recessit ab Hierosolyms & occurrit aegyptiis eisq; cōgressus proelio supera-
uit & eos in fugam uersos de Syria coegit exire. Dumq; discessisset babyloniorū rex ab hierosoly-
mis deceperunt falsi prophetae Sedechiā dicentes quia neq; babyloniog; rex denuo pugnet & cō-
tribuli eorū quos de prouincia ad babylonia demigrauerat cum dei uasis omnibus quae rex tulerat
ad hoc templū reuertentur. Sed Hieremias his cōtraria atq; uera transiens in mediū prophetauit
dicens quia male quidem faceret illi qui regi talia suaderent qn̄ pra Aegyptios nihil iuuari possent
quos utique deuincens babylonia rex in hierosoly mā remearet eamq; fortiter obsideret & populū
fame corrumperet ac reliquos captiuos abduceret substantiasq; diriperet simul & tēplū diuitias exhau-
siret & illud insup cōcremaret ciuitatēq; subuerteret & eēt seruituri babyloniae regi eiusq; nepoti-
bus ānus. lxx. A quoq; seruitio nos inquit tūc remouebunt Persae & Medi babyloniorum destrūctes
imperiu

imperium & ad hanc remeantes urbem aedificabimus templum rursus & Hierosoly mam denuo re-
parabimus. Haec dicente Hieremia plurimi quidē crediderunt principes autē & impii excessisse eum
a sua mente dicebant eumq; hoc fomite deridebant. Igitur cum ei placuisset ad patriam prope-
rare quae dicitur Anathoth uiginti stadiis procul ab Hierosolyms cōstituta inueniens eum in itinere
re quidem principatū cōprehensum detinuit calumniā faciens ei quasi ad Babylonios iret. Illi mē-
tiri quidem illum & calumniari sibi crimēq; inferre se uero ad patriā properare dicebat. Qui ad
haec uerba non flexus uictum deduxit ad iudices magistratū a quibus omnia uerba & tormenta
perpeffus ad necis supplicia referuabatur qui quoddā per tempus haec quae praediximus iniuste su-
stinuit. Anno nono Sedechiae regis decima die mensis decimi Babyloniae rex ad Hierosoly mam ca-
stra metatus est & sedens circa eam decem & octo mēses cū studio magnae uirtutis obsedit obsessos
que hierosolymitas duo mala alia & maxima deprimebant morbi languor & fames eis uehemen-
ter insisterent. Hieremias uero propheta cum esset in custodia non cessabat sed clamabat praedicebat
que aperte monendo populū ut regē Babyloniog; portas aperientes exciperent hoc. n. facto eos cū
omni domo posse saluari alioquin radicitus asserēbat euelli praedicebatq; pariter quō si qui mase-
rint in ciuitate omnino perirent aut fame consumpti aut gladius hostiū. Si uero ad hostes cōfugerēt
& inimicos & mortē quodammodo declinarent. Principes haec audientes inter ipsa mala consisten-
tes non patiebantur eius uerba animo suo percipere sed cum ira ueniētes indicauerē regi & accu-
santes eum quasi uasānū occidēdū esse prophetam posebant qui eorum animos frangeret & ma-
lis promissionibus audaciae populi ualde molliret qn̄ dū parati essent oēs pro eo & patriae salute pu-
gnare ille moneret ut ad hostes fugerent uniuersi quia ciuitas capiēda foret & oēs in ea pariter pe-
rituri. Rex uero ipse quidē pro bonitate & iusticia iratus non est. Sed ne principibus tali tempore ui-
deret esse contrarius permisit eis ut facerent prophetae quod uellent. Qui hoc sibi agere concessio-
mox ingredientes in carcerē & fumentes eum in quendam lacum plēnū coeno deposuerunt ut mor-
te propria suffocatus extingueretur. Ille ergo usque ad guttur in luto depositus in his uigebat angu-
stis. Quidā uero seruorū regis honoribus decoratus genere aethiops erumnas prophetae regi nun-
ciauit dicens nō recte amicos & principes eius fecisse ut p̄phetā in coeno submergerēt quod opus
omni morte & uinculis esset amarius. Haec cū audisset rex poenitentia ductus quia prophetae princi-
pibus tradidisset iussit aethiopi ut sumptis triginta regis ministris & funibus & quicquid expediret
ad salutis eius utilitatē cum festinatione Hieremiā abstraheret. Aethiopus autē sumens quod praeepe-
rat rex prophetā de lacu reduxit & sine custodia esse permisit. Euocante uero eū rege latenter & re-
quirente siquid ei diuinum in rebus praesentibus posset edicere ille habere quidē se quod diceret & re-
serebat sed nō sibi fore credendū nec dum moneret audiendū qn̄ iam quali malū aliquid agentem
amici perdere decreuissent. Vbi sunt inquit nūc qui Babyloniū nequaquam dimicaturū esse dicebant
audientesq; fallebant. Sed & si nūc ueritate dixerō morte me condemnabis. Cūq; ei rex iururandū
praebisset quia nec ipse cū pimeret nec principibus supplicii iure cōtraderet data sibi securus sua-
debat ei ut babyloniū traderet ediceret. Haec. u. dicebat ei deū p se p̄phetare si liberari uellet & pra-
sentia pericula declinare & neque ciuitatem usq; ad fundamēta deiici / nec templū ab hostibus con-
cremari quod si nō fieret ipse malorū auctor & sibi & ciuitati huius calamitatis existeret. Haec audi-
ens rex uelle se quidē quae mouebat facere dixit & expedire sibi sed metuere cōtribules qui ad re-
gem babyloniae perrexisserent ne accusantibus eum periculo subiacerent. Quem propheta cōforta-
bat & frustra supplicii suspicari dicebat nihil mali passurum si Babyloniog; traderet ciuitatē nec ip-
sum nec filios nec uxores eius insuper & quia templū maneret illesum. Et Hieremiā qui deum cum
haec dixisset dimisit rex praecipiens ut nulli ciuiū quae locuti fuerant proderet sed neque pncipibus
aperiret / qui si cognoscentes eū a rege uocātū requirerēt ut quid eū eo locutus fuisset eis quoque nar-
raret diceret quia poposcisset ne in uincula aut in carcerē dēno traderet. Qui scilicet eis hoc dice-
bat dum ueniētes ad prophetā requireret quid locutus fuisset ad regē. Haec quidem ita sunt gesta.
Babyloniog; autē obsessioē grauius inferebat faciens turres cū magnis aedificiis & aggeres ingen-
tes exaltans ex quibus resistebat de muris pugnare nitentibus multaq; machinationes erexit aequas
muris per circuitū ciuitatis. Illi siquidē qui intra urbē erant fortiter & p̄mptissime resistebant neque
fame neque langore fatigati & licet intus his passionibus augerent animo tñ fortes uidebant ad
proeliū in nullo adiuuentiones inimicog; & machinamēta expauescentes sed cōtrarias machinatio-
nes in omnibus quae faciebant illis opponere cogitantes ita ut magnū certamē esse babyloniis simul
& Hierosolymitis uelocitatis atq; prudētia. his quidē nihil arbitratibus amplius cōmodi quam cap-
tionem illius ciuitatis his autem salutem suam non in alia causa ponentibus nisi ut magno studio la-
borarent & non desperarent excogitare quibus modis hostium machinamenta destruerent. Et haec
passi sunt mensibus octo & decem donec fame uastarentur & iaculis quae turribus iaculabantur ad-
uersus eos hostes. Capta est ergo ciuitas undecimo anno sedechiae regis quarto mense die nono coe-

peruntq; ea principes Babyloniorum quibus obfessio a rege Nabuchodonosor uidebatur esse com-
missa. Ipse aut in Reblatha ciuitate comorabat. Nomina principum qui hierosolymam subdiderunt
hæc sunt. Hergella. Sarrare. Matufe. Megarus. Nabuzardan. Saris. Capta itaq; ciuitate circa mediam
noctem & principibus hostiū ingressis in templū agnoscens hæc Sedechia rex sumptis uxoribus
& filiis & principibus & amicis de ciuitate fugit p desertum ualde tristissimum. Quod dū a quibus-
dam traditiis principibus babilonijs indicatū fuisse diluculo eum persequi sunt egressi. Quē dum
circa Hiericantē apprehendissent eum circumdederunt. Amici uero & principes Sedechia fugiebāt
dum hostes proximis esse conficerent dispersiq; sunt relinquentes eum alter ad aliū locum fugiēs
& unusquisque se liberare contendens. Quem compræhensum cum paucis hostes cū uxoribus atq;
filiis duxerunt ad regē. Venientem quoque ad se regem. Nabuchodonosor impium & insoelicem uo-
care cepit & iusiurandi immemorem quod præbuerat ut ei prouinciam custodiret. Super hæc autē
cum obiurgauit eum ingratum quia dum ab eo percepisset imperium quod ab eius fratre tulerat &
illi tribuerat contra munificum largitorem egisse uidebat hostiliter. Dixitque post hæc. Magnus de-
us qui habens tuam nequitiam odio nostro te subiugauit imperio. His igitur uerbis usus aduersus
Sedechiam filios eius iussit pariter & amicos cōtinuo pimi ipso scilicet Sedechia & alijs captiuis in
spicientibus deinde oculos eruens Sedechiæ eumque uinciens perduxit in babiloniā. Hæc uero pro-
uenerunt ei quæ Hieremia & Ezechiel prophetauerant quia compræhensus duceretur ad babilo-
nicum regem & loqueretur ei ex ore suo & uideret suis oculis eius oculos sicuti Hieremias dixit ce-
catus autem & ductus ad babiloniā eam non uidit sicut Ezechiel prædixit. Hæc igitur quæ sus-
ficienter possunt dei manifestare naturam nescientibus explanauimus. quomodo diuersa est atque
multimoda & uniuersa ordine suo conspiciens & quæ congruant agi prædicens ignorantiaque ho-
minum & in fidelitate redarguens per quæ curari nequieuerunt ab his quæ erant passuri. Nam cū
ea quæ prædicabantur custodire nolent calamitatibus noscuntur esse contraditi ita ut esset impos-
sibile uti ab ea declinarent. Igitur qui de genere Dauid regnauerunt huiusmodi conuersationem ha-
bere noscuntur. Fuerunt autem uiginti & unus usque ad ultimum regibus regnaueruntque omnes an-
nis nongentis & quatuordecim mensibus sex diebusque decem. Ex quibus principatum tenuit pri-
mus eorum Saul annis uiginti non tamen ex ea tribu consistens. Porro babilonius misit principem
militiæ suæ Nabuzardan in Hierosolymam ut expoliaret templum præcipiens ut & illud incende-
ret & regalia pariter & ciuitatem ad pauimentum usque deponeret & populum in babiloniā mi-
graret. Qui dum uenisset ad Hierosolymam undecimo anno Sedechiæ regis & templum subuertit
& uasa dei aurea argenteaque tulit necnon & maximum cantharum quæ imposuit Salomon insup
& columnas æreas & capita earum aureasque mensas & candelabra & hæc auferens templū quo-
que succendit. mense quinto initio mēsis anno undecimo sedechiæ octauo decimo autē Nabucho-
donosor. Succendit autem & regalia ciuitatemque destruxit & templū ita cōcrematū est post trecē-
tos & septuaginta annos & menses sex diesque decem ex quo illud cōstat ædificatū ab egressu autē
populi tunc erant anni mille sexaginta duo mēses sex diesque decē a diluuiū uero usque ad uastatio-
nem templi omne tēpus fuit annorū mille nongentorū quinquaginta septē mensium sex dieb; de-
cem ex quo uero factus est Adā usque ad ea quæ prouenerunt tēplo anni sunt tria milia quingenti
tredecim menses sex dies decē. Tanti ergo numerus annorū erat. Quæcunq; gesta sunt singula ut
prouenere manifestauius. Princeps itaq; regis Babilonis postquā Hierosolymā & templū subuer-
tit sumens captiuos migravit eos & pontificē & Zardā & sacerdotē Iosedech secundariū eius & eu-
stodes templi & tres eunuchos qui erant super armatos & amicos sedechiæ septē & scribā eius &
alios principes sexaginta quos oēs cū uasis quæ deprædatus est deduxit ad regē in Reblatha puin-
ciæ syriæ ciuitatē. Rex autē pontificis quidē & principū ibi capita iussit abscondi ipse uero oēs capti-
uos & Sedechiā deduxit in babiloniā unctū quoq; circuegit & Iosedech pontificē filiū Sacrae pon-
tificis quē occidit babilonius in Reblatha syriæ ciuitate sicut dudū iam designatū est. Igitur quia ge-
nus regū explanauimus & qui fuerant & eorū tēpora cuncta narrauimus necessariū iudicauī et no-
mina referre pontificū quī pontificatum regum tēporibus habuerunt. Primus siquidē Sadoch pon-
tifex templi fuit quod Salomon ædificauit post eum filius Achimaas in eius honore successit post
Achimaā Zarias post hunc Iorā & post eum Anxi Ioram deinde Fideas post fideam Sude-
as post hunc Bilus Bilo uero successit Iotham cui rursus Vrius Vriæ uero Nerias post Neriam
Odeas fuit post hunc Sallom deinde Belchias post hunc Zaroch & post hunc fuit Iosedech qui ca-
ptiuus in Babiloniā ductus est. Isti itaque omnes in pontificatum filius patri per ordinem succes-
serunt. Veniens autem in Babiloniā rex Sedechiam habuit donec adiuixit in carcere. Quem dū
regaliter sepelisset uasa quæ in Hierosolymorum templo fuerat deprædatus diis dicauit suis & po-
pulum in Babiloniorum regione constituit pontificem uero soluit a uinculis.

Capi. XL
Princeps

Princeps itaq; militiæ Nabuzardan dum captiuasset populum Hebræorū pauperes &
eos qui tradiderunt dereliquit constituens eis principem nomine Godoliam filiū Aicham
de nobilibus natum mansuetum & iustum iussitq; ut opus in terra prouinciæ facientes
regi de finita tributa persoluerent. Hieremiā uero propheta soluit de carcere eiq; iussit
ut ad Babiloniā cum eo ueniret fuerat. n. ei hoc a rege iussum ut illi per oīa placida ministraret qui
si nollet hoc facere ut indicaret ubi mære uellet quatenus hoc regi significaret. Propheta ergo nec
sequi uoluit nec alibi comorari sed libenter se abire dixit in deserta patriæ & cum miseriis habi-
tare reliquit. Cognoscens autē eius uoluntatē pnceps Godolia quē constituerat in hieroso-
lymoy urbe præcepit ut eius prouidentia in omnibus haberet eique ministraret quibus egeret &
donans propheta multis præciosissq; muneribus dimisit ad ppria. Et Hieremias quidē mansit apud
Godoliā in ciuitate prouinciæ quæ dicit Masphat rogabatq; Nabuzardan ut cum eo dimitteret di-
scipulum Baruch filiū ueræ ex magna ualde familia & qui lingua patriæ præcipuæ fuerat eruditus.
Hæc dū fecisset nabuzardan in babiloniā profectus est. At illi qui obfessa Hierosolymoy urbe dis-
fugerat dispersi per certa loca dū recessisse Babilonios cognouissent & quasdam reliquias in Hie-
rosolymoy terra reliquisse & qui eam incoleret superesse undique collecti uenerunt ad Godoliam
in Masphat. Erant autē principes eorū Iobab filius Zariæ & Zareas & Iezomas simul & alii. Porro de
genere regio erat quidā Ismahel uir malignus & callidus qui dum obsideret Hierosolyma ad regē
euaſit Ammonitay nomine Bachalim & ibi illo tempore moratus est. Igitur qui ad Hierosolymā
eucurrerant fecit eos Godolias ibi manere nequaquā Babilonios metuens collentesq; terrā nihil
mali passuros esse dicebat & hæc iuramento firmauit adiiciens quia solatiū cunctis præberet & siqs
ab aliquo grauaret illius mereret auxiliū suauit ut singuli in qua uellent ciuitate morarent & ut mit-
teret cum eis qui eorū habitacula repararent & ipse quoque faceret dū tempus esset ut triticū & ui-
num & oleum reconderent quatenus hymis tempore pabulo nō egerent. Hæc cum dixisset dimi-
sit eos ad prouinciā loca quæ unusquisq; uoluerat. Fama uero discurrente ad gentē Iudææ quia ueni-
entes ad se de fuga Godolias clementissime susceperet & ad terram colendā oēs habitare permitte-
ret ut regi Babilonis tributa persoluerent cōcurrerunt oēs ad Godoliam & in prouincia habitatū
considerantesque prouinciā in pace regi & Godolias benigntatē atque clementiam Ioannes & prin-
cipes qui cum eo erant ualde dilexerunt eum dicebatque mittendū ad regem Ammonitarū Bacha-
lim ut Ismahel latenter occideret quatenus ipse securus esset in Israhel quia ille erat de regio gene-
re qui solus poterat debellare. Cuius dolum dicebant posse declinare si potius Ismahel ipse perime-
ret ut metum de cætero nō haberet adiiciēs insuper se timere ne Godoliam magis ab illo perem-
profunditus Israhelitarum reliquiæ deperirent. Ille uero acquirere noluit dicens non esse rectum
contra uirum qui adhuc nihil malignitatis gesserat insidias exercere nō. uerisimile esset quia in
tali desoluatione huiusmodi malitiam exerceret & quem in tanta necessitate fouerat & ab inimicis
alijs eripuerat ipse perimeret. sed & si e diuerso faceret ille dolum melius esse ut ipse perimeret ab
illo quam homo qui ad illum confugerat suamque salutem ei tradiderat & cōmendauerat uitam
dolo perimeretur istorum. Et Ioannes quidem & principes qui cum eo erant cum nō potuissent per-
suadere Godolias protinus recesserunt. Tempore itaque dierum xxx. transacto uenit ad Godoliam
in ciuitatem Masphat Ismahel cum uiris decem quos Godolias splendidis epulis muneribusque su-
scepit. Tunc Godolias inter cōuiuia Ismahel sæpius ut asfolet inuitato deebriatus est. Quem Isma-
hel uidens ita uino repletū & uelut insensatum & in soporem ebrietatis conuersum surgens cū de-
cem suis amicis eum occidit & qui cum eo in cōuiuio recūdebat. Et post horū preemptionē egres-
sus per noctē cunctos pariter in ciuitate Iudæos & milites trucidauit qui a babilonijs fuerat dereli-
cti. Altera uero die cū muneribus ueniebat ad Godoliā de prouincia octoginta uiri nihil scientes
quod de eo fuerat gestum. Quos cū uenisset Ismahel eos quasi ad Godoliā accessuros interius euo-
cauit. Quibus ingressis aula claua cunctos occidit eorūq; corpora in lacū pfundissimū ne uiderent
abiecit. Ex his itaq; octoginta uiris aliqui reperti erepti sunt qui se rogauerunt nō pus occidi ante-
quā occultas in agris diuitias & pallia simul & uestes reconditas & frumētā mōstraret. Hæc audiēs
Ismahel pepercit eis. Populū uero q erat in Masphat cū uxoribus & filiis captiuū duxit inter quos
& filias Sedechiæ regis quas nabuzardan babilonijs pnceps Godolias reliquerat cōseruadas tulit.
Et dū hæc egisset uenit ad regē Ammonitarū. Audiēs at Ioannes & pnceps qui cū eo erant quæ in
Masphat fuerant gesta ab Ismahel mortēq; Godolias nimis exasperati sūt assumētesq; singuli arma
sua egressi sunt ut Ismahel uiriliter expugnaret. Quē dū apprehēdissent circa fontē Chebron illi
qui ab Ismahel captiuū ducebant uidentes Ioanē & pncipes & ad solatiū sibi uenisse iudicantes rele-
uati sunt & relinquētes eū q illos cōperat ad Ioanē se cōtulerūt. Ismahel itaq; cū uiris octo ad regē
fugit Ammonitarū. Ioanēs ergo sumēs quos de manibus eripuerat Ismahel & cunuchos & mulieres
& sciantes uenit ad quēdā locū quē Caulas appellat & illo die ibi mansit. Deliberauerat autem ut inde

furgentes abirent in Aegyptum metuentes ne eos Babylonii perimeret propter Godoliam mortem qui ab eis dux fuerat institutus. Et dum in tali consilio permaneret petierit Hieremiam prophetam iohannes & principes qui cum eo erat ut deum consuleret quatenus eis in angustiis constitutus quid deberent facere demonstraret facturos se iurantes quicquid eis Hieremias diceret. Cuius propheta oratur: se pro eis apud deum copromississet post dies decem apparuit ei deus dicens ut indicaret iohanni & principibus suis & uniuersis quomodo consisteribus eis in illa puincia ferret puidetia diuina & solatiu & a babyloniiis quos metuebat seruaret illelos proficientes aut in Aegyptu pitutos & ab aegyptiis illa passuros quare olim fratres eorum constat esse passos. Hanc cum dixisset iohanni & populo deo propheta praedicere non ei credebant quia deus eos puincia habitare praecerat sed ut praeraret Baruch suo discipulo mentiretur quidem de diuino mandato suaserit aut eis ibi manere ut a babyloniiis interiret. Populus ergo & iohannes non obediens consilio dei quos eos mouerat per prophetam discesserunt ad aegyptu ducentes & Hieremiam pariter & Baruch. Dumque illic essent indicauit propheta diuinitas uenturu regem Babyloniorum ad Aegyptu iussitque praedicere populo Aegypti uentura captiuitate & quia alios quidem eorum occideret alios captiuos sumens in babylonia perduceret. Et haec ita completa sunt. Quinto siquidem anno captiuitatis Hierosolymorum qui est tertius & uicesimus regni Nabuchodonosor castrametatus est idem Nabuchodonosor in inferiorem Syriam eamque detinens expugnauit & ammonitas & Moabitas. Cuius subdidisset has gentes perrexit ad aegyptu eamque subuertit & regem qui tunc erat ibi occidit aliumque ei in ea constituit denuo iudeos captiuos duxit in Babylonia & Hebraeos quod genus huius terminu Eufraates transisse percepimus. Igitur per assyrios corruit populus decem tribuum de Samaria cum regnaret apud eos Osius deinde duas tribuum multitudo Nabuchodonosor rege babyloniorum & caldaeoru captis Hierosolymis est uastata. Salmanasar transmigrans Israelitas in eorum regione instituit Cuthaeos gentem qui prius in interiori parte Persidae & media morabantur tunc tamen Samaritae uocati sunt uocabulum puincia fumentes in qua habitare uidebantur. Babyloniolorum uero rex cum duas tribus captiuas duxisset neque gentem aliam in eorum habitare fecit puincia & propterea desolata omnis iudaea & hierosolymam & templum annis septuaginta permanit. Omne itaque tempus a captiuitate israhelitarum usque ad duarum tribuum transmigrationem fuit annorum centum triginta mensium sex dierumque decem.

Visio somniorum Nabuchodonosor & interpretatio eorum per Danielem trium quoque puerorum in fornacem immisso sed nulla lesio.

Capi. XII.

Orro rex babyloniorum Nabuchodonosor sumens omnes iudeos nobiles & cognatos regis eorum Sedechiam qui & pubertate corporu & aspectus pulchritudine resplicebat praedagogis eos pro diligentia exhibenda contradidit eosque castrauit quod est eis quoque quos cooperat ex aliis gentibus quas uastauerat cum essent in aetatis huius pulchritudine constituti fecisse dinoscere iussitque eis ministrari de mensa sua cibos & erudiri puincialibus litteris pariter & Chaldaeis. Erant autem isti sapientia quidem idonei habentes exercitum iocundum. Inter quos erant aliqui de genere Sedechiae quattuor optimi & natura benigni quorum alius quidem Daniel alius aut ananias alius Misahel quartus uero uocabatur azarias. Huius babylonioru rex nomina commutauit & aliis iussit appellari uocabulis & Daniele quidem uocabatur Balthazar. Anania Sydrach. Misahel Misach. Azariam uero abdenago. Hos autem rex cum essent nimis ingeniosi & circa litteraru doctrinas assiduus habebat in honore & dilectione praecipua. Placuit uero Daniel cum cognatis suis ut se a cibus regiae mensae suspenderent & ab omnibus animatis generaliter abstinerent. Et accedentes ad aschan eunuchum cui eorum diligentia fuerat a rege commissa rogauerunt eum ut ea quae rex iusserat eis expendi ipse perciperet & eis legumina comedenda praeraret uel quid aliud inanimatum uellet ad istos cibos se esse dicentes deditos & alios sibi ualde contrarios. Ille uero paratum quidem se esse dicebat eorum uoluntatibus obedire sed meture regem ne pro corporis macie uultusque mutatione proderent regi eo quod ab epulis abstinerent dicens esse consequens ut pro qualitate ciborum eorum quoque color & corpora mutarentur ut dum alii pueri bene refecti a rege uiderentur isti n. periculi & supplicii auctores existerent. Dum igitur aschanis formidine hanc haberet persuaserunt ei ut pro experimento decem diebus hanc ministraret illis & dum habitus eorum corporis minime uerteretur ad peius in his sine dubio permanerent tanquam ex hoc ledi non possent si uero eos subtiliores inspicerent & deteriores ab aliis ad priora conuicia reuocaret. Quos dum non solum cibis ille non noceret sed etiam magis quam aliorum pinguiora atque decentiora eorum corpora reperiret ita ut illi quibus regalia conuicia praeparabant inferiores essent. Daniel autem & qui cum eo erant crederent in magna copia epularum conuiuari ex illo tempore audacter aschanis ea quae quidem de mensa regis quotidie illis pueris mittebantur ipse sumebat & illis quae dicta sunt ministrabat. At ille dum & aia eorum propter hoc essent limpidae & ad doctrinas cuecte corporaque eorum ad labore acta consistere non n. aut animas hebetes habebant & pro ciborum uarietate confusas aut corpora pro eas epulas molliora omnes uelociter didicere doctrinas quaeque & apud

barbaros

barbaros erant & apud Chaldaeos praecipue tamen Daniel sapientia erat idoneus & ad somniorum interpretationes expertus eorum reuelabat aperte diuinitas. Igitur post annum secundum aegyptiacae uastationis rex Nabuchodonosor uidit somniu ualde mirabile cuius explanationem ipse ei pro somniu deus apernit. Quam dum euigilauit oblitus mox Chaldaeos uocauit & magos atque diuinos seque uidisse dixit somniu & expositionem eius & haec simul oblitu iussitque ut diceret & somniu & quid significare uideret. Illis uero dicentibus hoc inuenire esse hominibus impossibile sed si uisione exponeret somni explanationem ab eis audiret interminatus est eis morte nisi somniu ediceret. Et dum faterent non posse quod uidebat uisionem quod dum non potuissent faceret ad suum interitum prouocasset rex rogauit Ariochim ut ingressus ad regem una nocte peteret ut a magoru nece se retineret sperare dicens quod ea nocte supplicans deo somniu regis agnosceret. Ariochis uero nunciavit regi inducias quas poposcerat Daniel. Tunc ille puer cum suis cognatis ad habitaculu proprium uenientes tota nocte rogauit deum ut ei somniu indicaret ne magi & chaldaei & inter eos & illi periret sed ut eos potius ab ira regis eriperet atque ostenderet uisionem quam rex reuelata sibi nocte praerita noscebat oblitus. Deus autem misericordiam hinc illorum qui piculo subiacebat simul & Danielis & somniu ei & modum eius explanationis innotuit ut ab eo rex et quod significaret cognoscere. Daniel ergo a deo sibi reuelata cognosces gauisus surrexit & hoc fratribus indicans illos quod de uita iam desperauerat & parati uidebantur ad mortem ad securitatem & spe uita reduxit deo autem gratias praecipuas egit quod misericordiam eorum aetatis habuisset. Facto quoque die uenit ad Ariochim petens ut ei introducere deberet ad regem ac dicens debere se somniu quod uiderat transacta nocte narrare. Ingressus igitur ad regem Daniel hoc primo poposcit ne sapientior putaret aliis chaldaeis & magis quia dum illi somniu nequaquam inuenire potuissent ipse indicaturus accederet quoniam non experimento humano nec quae maiori studio metepropria laborasset ut hoc sciret sed miseratus igitur deus omnium qui i mortis uidebantur piculo constituti & mei sibi & quae euadere sunt gētis somniu & eius explanationem mihi aperuit. Non n. minus pro illis quam pro nobis ipsis uita termino te iubere multatis sollicitus erat dum utique iniuste uiros bonos & optimos morti praecipuas quos nihil quod sit humanae sapientiae praecipisti facere sed quod deli solus est ab eis exigere uoluisti. Tibi itaque cogitatu quid possent ualde totius puincipatu tenere uolens deus regnatos ostendere huius somniu reuelauit. Vidisti statua mudi per aerem cuius caput uolens erat aureu humeri & brachia argentea uenter autem & femora aerea crura pedesque ferrei. Deinde uidisti lapide de monte abruptu cecidisse super statuam eaque praerata corruisse tota & nulla eius parte integram reliquisse aureu & argenteu & es plus farina corruu & spiritu uenemete flate direptu atque dispersu lapide uero creuisse tantu ita ut ois terra ab eo uideret implete. Somniu itaque quod uidisti hoc est cuius interpretatio hinc habet modum. Caput quidem aureu te significat & qui ante te in gente babylonia regnauerunt. Duas inquit manus & humeri dicat quo a duobus regibus uester possit destrui puincipatus. Illos denuo alter quidem ab occidente erit destructurus imperium sumi is aetate cuius rursus regnu cessare facit qui ferro uideat equalis tenebitque oia quae ferri natura est robustior auro & argenteo simul & ere. Significauit quidem & de lapide regi quod mihi non placuit indicare sed praerita quae sunt iam facta describere non futura tractare. Siquis autem integritate desiderans uult haec praeritari & de incertis utrum fiat studet agnoscere festinet libri legere Danielis quae inueniet inter litteras esse diuinas. Rex itaque Nabuchodonosor haec audiens & somniu sui agnosces obstupuit in genuu. Danieli & praedices in facie eo mox quo deus adoratur salutauit Daniel & eius sacrificari quibus deo praecipit. Cui est propriu dei iposuit nomen & curatore totius regni esse constituit cum cognatis suis qui p uideam & dolu picula sustinuerunt & regem ex huius causa offendisse uidebant. Interea rex dum fecisset statuam auream altitudine sexaginta cubitos latitudine sex & ea statuisset in maximo capto babylonia dedicata turus ea conuocauit ex ois terra cui praerat puincipes uniuersos eis primo praecipiens ut dum audiret tuba sonu praerata statuam pariter adoraret qui uero hoc non faceret eos in ignis caminu intermitatus esse misisset. Oibus ergo post tuba sonu adorantibus simulacrum Daniel & cognati eius minime hoc fecisse dicebant nolentes utique leges praeratas paternas. Qui dum uincti fuisset repere & in ignis missi iopinabiliter diuina puidentia liberati mortis picula fugerunt. Non n. contigit eos ignis. Rescor itaque eo quod nihil iniuste fecissent in caminu missi non sunt ab igne contacti & facta est flamma non debiliore habens in se dei ministros qui eorum corpora esse talia praerara ut non potuissent ab igne consumi. Hoc ergo factu ostendit eos apud regem iustos atque religiosos pro quo habebant ab eo in honore praecipuo. Post paululu uero tempus denuo uidit in somnis rex aliam uisionem quia casurus de regno cum bestis esset habiturus & cum degisset hoc modo annis septem in deserto recipere denuo puincipatu. Hoc quoque uidisset somniu magos denuo conuocauit eisque referens quod uiderat interpretationem congruam exigebat. Et

L III

alioꝝ qđem nemo potuit uirtutē sōnū cōprehēdere neq; rem manifestare/ daniel uero solus & hoc exposuit & sicut ei p̄dixerat/ ita puenit. Nā cū hitasse p̄dictū tēpus in heremo/ & nullus septē ānōꝝ spatio ad regnū ausus ēt accedere/ supplicans deo ut regnū recipit/ denuo reuersus ad illud ēst. Nullus igit̄ culpet me eo qđ ita narrauerit singula sicut in antiq; libris inueniunt̄ scripta. Nam ipso historiae meae principio pp̄ eos qđ q̄stiones faciunt/ ut in aliquo culpāre nitunt̄/ astruxi dicēs trāslatūꝝ me libros hēbraicos in eloqū Græcū & hos uolētib; apire neq; adicere ipse aliqđ seorsum/ neq; subtra here me p̄mittens. Porro Nabuchodonosor dum uixisset ānis q̄draginta defunctus est/ uir industri; & prioz regū ualde scelicioꝝ. Meminit hui; actū & Berofus in libro tertio historiae chaldæoz; ita dicēs. Audies aut̄ eius p̄ Nabuchodonosor/ qđ satrapa qđ cōstitutus fuerat in aegypto & locis syriæ inferioris & phoeniciz/ recessisset ab eo/ cū ipse iā fatigati nō posset/ cōmittens filio Nabuchodonosor inueni quādā p̄tē exercitus/ misit aduersus eū Nabuchodonosor aut̄ filius cōgressus aduersus eū qđ ab eius p̄te recesserat/ facta dimicatioe & eū uicit/ & puincia ex isto p̄cipio suo subiugauit ipio. Regum babilonicorum inuicem successio/ & p̄ mortem ablatio regni Babilōici sub Balthaza/ re per Cyrum & Dariū subuersio.

Capi. XIII.

Dicitur itaq; tpe cōgitit ut pater eius Nabuchodonosor egrotaret in babilōe ciuitate & uita recederet/ qđ regnauit ānis uiginti & unū. Nabuchodonosor fili; nō post multū tps moꝝ tē p̄ris agnosces/ & disponēs cās aegyp̄ti reliquāq; puincia/ & captiuos eius & phoenicū & Syroz/ & gentiū aegyp̄tiōꝝ/ & p̄cipiens p̄cipibus qbusdā amicis/ ut cum magna uirtute & oī utilitate ad Babiloniā cūcta deferreret/ ipse cū paucis p̄ desertū uenit ad Babiloniā & poti; regē qđ gubernabant tūc a Chaldæis a quodā uiro optio sibi mēt̄ referuati totius regni p̄ni dñs est effectus. Captiuus aut̄ uenitibus hitationē cōstituit in locis oportunitissimis Babiloniæ/ ciuitatis/ ipse uero de diuitiis q̄s acceptat de manibus hostiū & tēplū Belis & reliq; ualēssime nimis ornauit/ & antiq; ciuitati alia quoq; cōtulit/ & prisca repauit/ ita ut neq; obidētes ualerēt fluuiū cōuētere/ & ciuitati aliquo mō p̄ualē/ erexitq; tres porticus intrinsecus/ & tres extrinsecus d̄ latere costō/ decēterq; munitiēs eas & exornās ualde magnifice/ p̄nis quoq; regalib; alia p̄xie regalia fabricat̄ ē/ quoq; spacia/ & reliq; pulchritudinē d̄te credo sup̄uacū. Verū tñ hoc sciēdū/ qđ dū cēt hęc magna & nimis eximīa/ dieb; tñ. xv. cōsumata sūt. In istis uero regalibus lapides posuit/ quoq; similitudo erat instar mōtis & plantauit diuersas arbores/ fecitq; hortū quod suspensile dicebat̄/ eo qđ uxor eius positionē tē/ gloniis p̄prie uidere desideraret/ quæ nutrita fuerat in locis Medicis. Hōz itaq; meminit ēt megallthe nes in quarto indicoꝝ libro/ ubi nitiē approbare hūc regē fortitudinē & actū magnitudine herculem transcendisse/ dicit aut̄ eū uastasse libye ciuitatē/ & Hiberiā. Sed ēt diocles in secundo Persicoꝝ libro meminit huius regis & Philostratus i iudicis & Phoeniciis historiis dicit/ qđ iste rex obedit Tyrum annis tribus & decē mēibus/ cū illo tpe Tyro regnaret loathabules. Hoc mō ergo diuersi scriptores huius regis fecere mōria. Post mortē uero Nabuchodonosor Amilmadapacus qđ & Abimadocus filius eius suscepit regnū/ & Hierosolymitaz regem Iechoniā qđ & Iochim soluit a uinculis/ eūq; inter amicos necessarios habuit/ & multa ei dona cōcessit/ fecitq; eum in Babilonia inter reges haberi. Nā pater eius fide; nō feruauerat Iechoniā/ qđ se uig; cū uxoribus & filiis & oī cognatione spōte traderat/ p̄ ciuitate/ ne sicut p̄diximus obfessione capta uastaret. Moriente uero Amilmadapaco post annos octo & decē sui regni. Egressarius filius eius tenuit principatum. xl. annis. Eo quoq; mortuo/ ad eius filiū Labofordachum puenit impium. Quod dum nouē mēnsibus habuisset/ regnū eo defuncto transit ad Balthazar/ qđ Naboar nuncupat̄. Contra hunc itaq; regē castrametati sunt Cyrus Persaz rex & Darius Medoz. Qui dum obfiderent eū in Babilonia/ mirabile quodā p̄digium cōtrigisse dinoscitur. Iacebat nāq; cenans in domo maxima & cōiuiis regalibus oportuna cum suis cōcubinis pariter & amicis placuitq; ei/ ut de p̄prio tēplo uasa dei deportaret/ quæ hierosolymis d̄predatus Nabuchodonosor/ usus qđem eis nō fuerat/ sed i tēplo suo dicanerat. At ille sup̄bia ductus est/ ut eis ueretur ad pocula/ & hoc modo blasphemaret in deo. Tunc itaq; uidit de muro uenientē manū/ & in pietate quādā syllabas scribentē. Qua uisio turbatus cōuocauit magos atq; Chaldæos/ & oē genus similiū qđ inter barbaros somnia & hmōi signa discernere sualebat. ut ei qđ fuerant scripta manifestaret. Cūq; magi nihil p̄uenitus inuenire neq; intelligere se posse dicerent in angustia rex cōstitutus/ & multa tristitia pp̄ hanc sic inopinabilē cām/ in oī puincia p̄dicari fecit ut qui istas illas & quæ per eas significarent possent exponere/ ei torquē aureā uestiq; dari purpureā sicut regibus Chaldæis moꝝ erat uti/ & tertiā p̄tem ei sui pariter principatus offerret. Quo facto dum multi magni concurrerent/ ut propositam munificentiam regis haberent inuentionem aut significacionem litterarum nequāq; inuenire poterant. dumq; regem uideret in anxietate sua auia constitutū/ coepit eum confortare ac dicere eo qđ esset quidam de iudæa captiuus/ ex eorum genere quos deduxerat Nabuchodonosor cum Hierosolymam deuastasset/ cui nomē erat daniel/ uir sapiens & argutus/ ut possit res inuenire difficiles/ & quæ soli deo nota uiderent. qui etiam Nabuchodonosor/ regi cum nullus

cum nullus alter potuisset dicere quibus egebat/ ad agnitionis lumē adduxerat quod q̄rebat adiuiciens/ ut eum euocaret & pereret/ quatenus de litteris eo narante cognosceret/ quod nullus poterat inuenire/ si triste aliqđ signum significaret a deo. Hęc audiens Balthazar/ Daniel ad se uenire p̄cepit. Cui cū dictū fuisset de eo/ eiusq; sapia/ qđ sanctus ei spūs inesset/ & solus inuenire posset/ quæ alii nec mente cōceperant/ posebat/ ut ei qđ scripta fuerant & quæ significare poterant idicaret. Quod si faceret/ purpura uestiendū & torquē auream circa collum eius dandā eē/ p̄misit/ in sup̄ ei/ & tertiā p̄tem regni/ p̄ honore sapie conferendā/ ut ex eis insignis uidentibus appareret. Quo facto/ Daniel dicit quod eū retinere apud se dixit/ sapiam namq; & diuinitatē sine suffragiis semp̄ existerē/ & gratis p̄desse q̄rentibus/ ea uero qđ scripta uidebant̄ ei significatū se esse p̄misit/ dicens/ hęc eius uitæ dicere subuersionē/ eo qđ neq; ex his ex qbus parens eius/ p̄pter iniurias dei fuerat castigatus/ illi dā dicit esse prius & nihil ultra humanā cogitare naturā/ qñ & Nabuchodonosor mutatus in bestiam/ p̄pter ea quæ impiē gesserat/ post multas p̄ces ac supplicationes miam potuit/ p̄mereri/ & ad humanam redire cōuersionē/ ac regna pristina reparare/ qđ pp̄ hęc solū deū oēm hęc uirtutē & humanam generi/ uideret donec aduixit asseruit. Tu inq; obfessionē hōz hęc multūq; diuinitati blasphemans/ in eius uasus una cum uis cōcubinis tibi ministrari fecisti. Quæ uides deus/ & iratus/ p̄ ea quæ scripta sunt/ p̄nunciauit/ qđ tibi terminus sit futurus. Illē uero litteræ designabat hęc. Mane quod latīna lingua significare pot̄ numerū/ qđ uitæ inq; tuæ deus tps/ & regni dinumerauit/ & p̄u tibi sup̄ esse decreuit. Tēchel & idem hoc significat pondus. Apponderans inq; deus tuæ uitæ tps/ iam illud declinare/ p̄nunciat. Phares sed/ & hoc fragmentū significat ligam romanam. Frangit inq; deus regnum tuū/ & Medis illud p̄stiq; distribuit. Cūq; Daniel hęc indicans/ dixisset quæ fuerat in pariete cōscripta Balthazar eodem regiam tristitiam q̄li poterat/ p̄ tantæ calamitates significacione puenire detinuit/ non tñ p̄phæ quasi malaz regē iudici dona qđ p̄miserat denegauit/ sed cūcta concessit/ cogitans/ qđ illa quod p̄ qbus darent propria eius/ & nō p̄phetantis essent/ illū uero qui hęc uere discreuerat uirum bonum dicebat simul & iustū. Igitur nō post multū tps/ & ipse est captus/ & ciuitas Cyro Persaz regi/ aduersus eū fortissime dimicanti tradita. Balthazar. n. is est sub quo capi cōtigit Babiloniā/ eū regnauit iā decē & septē annis/ nepos Nabuchodonosor regis/ cui talē fuisse tēminum p̄cepimus. Darius aut̄ astyagis filius qđ Babylonioꝝ/ principū destruxit eum/ Cyro cognato suo/ annū hēbat sexagēsimū secundū/ cum Babilon fuisset inuasa/ qđ tñ alio noīe uocabat̄ a grecis/ quiq; Danielē p̄phetam famens ad se in mediā duxit/ & oī honore cum cōlebrauit/ eratq; unus inter tres Satrapas quos Darius super trecentos sexaginta Satrapas instituerat.

Daniel sub Dario i lacū leonū missio/ s; nulla lesio honor/ & claritas Daniel & p̄phetia ei; ca. xiiii.

Daniel itaq; dū esset apud Dariū in honore p̄cipuo/ ita ut q̄si soli cuncta uiderent̄ esse cōmissa/ inuidia apud ceteros crimine laborabat. Mordeat enim/ qđ quosdā apud principē p̄s plaq; se ualere cōspiciunt. Et dum querebant occasionē/ & derogationis fomitem/ uidentes eum apud Dariū esse/ p̄babile nullū inueniebāt cām. Nam dū esset & sup̄ thesaurōs & oē suffragiū oblatū a quocunq; despiceret/ cui turpe uidebat̄ aliqđ etiam p̄ bonis rebus accipere nullā criminis cām/ accusatores inuenire faciebat. Illi uero cum nihil hērent qđ cōtra Danielē dicentes/ regio eū possent honore priuare/ aliū q̄siuere modū/ quo eū minore apud gratiam regis ostenderet. Vidētes namq; eum tertio in die orantē ad deum/ occasionē se inuenisse putauerūt/ p̄ quā p̄derēt/ Danielē. Et uenientes ad dariū nūciauerūt ei/ qđ satrapis & eius p̄cipibus placuisset/ ut triginta diebus populus req̄ereret q̄tenus neq; ipsū aliq; neq; deos eoz; adiret/ s̄i nec exoraret/ & hōz siq; sniam transcenderet in lacū leonū periturus includeret. Rex aut̄ eoz; neq; nō intēdentes/ nec hęc quoq; contra Danielē arbitratus facta molimina/ dixit placere sibi/ quæ ab eis decreta uidebant̄/ & eoz; sniam cōfirmare p̄misit/ p̄posuitq; decretū in populo/ qđ satrapū placita designabat. Etceteri qđ eius custodientes ne transcederent quæ p̄cepta uidebant̄ a rege q̄secebāt. Danieli uero nulla fuit in istis cura/ sed ut erat solitus/ stans deū cunctis inspiciētib; adorabat. Satrapa occasione sumpta/ quā contra Danielē inuenire querebat̄/ mox uenerūt ad regē accusantes/ tanq; solus Daniel eius p̄cepta transcederet/ qđ dum nullus alter apud eos orare p̄sumeret/ quod non qđem p̄ter ipietatē/ sed p̄pter custodiā fieret p̄ceptorū/ ille contēns p̄cepta/ ad suū oraret deum. Credentes etenim/ qđ p̄pter magnū fauorē quo eū Darius diligebat/ etiā illoꝝ decreta contēns/ Danieli ueniā daret/ in hoc potius h̄ntes inuidiā/ magis inflabant̄/ & ad nullā mansuetudinē recedebāt/ s; cum scdm legē datā in lacū leonū p̄iciendū esse posebant. Spans aut̄ Darius qđ eū eripet/ deus/ & nihil a bestias sustineret/ aduersum/ cōsolabat̄ eū ut fortiter ferret euentū. Rex itaq; dū fuisset in lacū missus Daniel/ signato lapide/ qđ p̄ianuis in eius positus erat ore disculsi/ & inccenatus totā noctē duxit insonē/ melius & p̄ Daniele nimis afflictus. Die uero facto/ surgens uenit ad lacū & inueniens eū sanū/ signaculū quo lapidē obfignauerat apiens/ clamauit uoce magna/ Daniel regrens/ si sanus esset. Quo rudente regi/ qđ nihil passus fuisset mali/ inuit eum repente de lacu p̄trahi bestiaz inimici

Inimici ergo uidentes nihil mali prouidisse Danieli dicebant regi non eum diuina prouidentia custoditum sed faciatos leones corpus eius cotingere noluisse. Ille uero eorum nequitiam uidens iussit leonibus multas carnes apponi eis; faciatos inimicos Daniels in lacu sepe imitti ut si reuera per faciatos ad eos minime leones accederent hoc apte cognosceret. Quo facto & satrapis in lacu depositis dario manifestatum est quia diuinitas saluauerit danielē. Leones enim nulli eorum poenitus pepererunt sed oēs piter discerperunt quasi rabida fame pleni & nulla cibi copia creati. Arbitror n. quia non fuerit ad hoc fame puocari leones qui utique paulo ante uidebant carniū abundantia faciatos sed hominum nequitia et irrationabilibus erat animalibus manifesta simul & quia dei uoluntate uocabatur ad poenam. Peremptis itaque hoc modo Daniel inimicis rex clarior quod actum fuerat diuulgauit in omni prouincia laudans deum quem Daniel colebat eumque uerē & oipotenter asserens esse solū. Habuit autem et daniel in honore precelso principem eum suorum faciens amicorum. Cum ergo daniel sic esset insignis & clarus & eius religiofus existeret edificauit in ecbathanis Medie mausoleū ualde preclarum & mirabiliter nimis instructum quod eodem manet habitus & uidebimus creditur nup̄ edificatum ita ut ea die quod conspici potest esse constructum. Sic eius pulchritudo noua usque & solida nullaque senectute tam magni temporis longauitate coepta cum eadem edificata quod ubi homines spaciatur & ad uenturam ueniunt & sua fortitudine longauitate careant ac proprii decoris amissione marcescant. Hactenus enim sepeliunt ibi Medorum reges atque persarum piter & Parithorum & cui hac cura committitur sacerdos est ludæorum & hoc fit usque ad presens presens dignum est. n. de danielē dici quod maxime quilibet audiens debeat admirari. Qui dum mirabitur & quasi uno quodam loco maximo positus omnia perperasse & uitae suae ipse apud reges & plebem in honore fuit & gloria & memoriā possidens sempiternam. Oēs itaque libri quoscumque describens dereliquit legunt hactenus apud nos & ex his credimus quia Danieli loquatur deus. Non solum enim futura sicut alii quoque prophetae dixit et sed tempus diffiniuit quo hac necesse sit adimpleri. Prophetas namque prioribus mala predicibus & propterea a regibus & populo non bene susceptis. Daniel bonarum regum propheta fuit apud eos & per famam regum quas predicabat fauore uidebatur habere cunctos per euentum uero casu ueracius aequiebat dictorum fide & opinionem diuinitatis habebat in populo. Reliquit nobis ex his quod conscripsit unam integritas eius prophetiae & nulla mutatio possit agnosci. Ait. n. quia cum esset in Susis in metropoli Persidarum cum suis sodalibus exiit in capum & tepete terram motu factore relicto sit solus amicis eius per diuersa diffugentibus conturbatusque in faciem super abas ceciderit manus. Tum quodam tangebat eum & inter haec ut surgeret impante quoniam ea quod erat post multas gratulationes ciuibus euentura conscribere dum surrexit onsum sibi dixit arietem magnū multa quidem cornua habentem nouissimum uero eorum scellum deinde respexisse quidem ad occidentem & uidisse hircū exinde ferri per arietem congressumque arietem & eum secundo cornibus impetu perstrauisse in terram & undique coculeasse deinde se uidisse hircū de fronte cornu maximum perduxisse quo facto orta ex eo loco cornua quatuor & ad uentos singulos esse cōuerſa inter quod aliud paulū ortū fuisse conscripsit. Quod dum crederet dicebat deus quod haec monstrabat hoc expugnatur fore eius gentem & ciuitatem fortiter esse capturam & templum concrematurum & sacrificia fieri prohibentur diebus mille ducentis & sexaginta sex. Haec quidem in capite quod est in Susis Daniel se uidisse conscripsit & tali modo deū sibi haec aperuisse uisionem exposuit arietem quod de regno Persarum & Medorum significare dicens cornua eos quod regnaturi foret nouissimum uero cornu significare dicens ultimam regem & hunc diuinitas & gloria priorum esse spiritum. Hircū autem significare narrabat quia aliquis de Graecis regnatorum esse quod secundo congressus aduersus Persam cum bello deuiceret & omnem gloriam eius principatum auferret & maximo cornu quod erat in hirci fronte primum significari regem & ortum quatuor cornuorum illo cadente qui ad quatuor partes terre uidebatur aspiceret successione uniuersumque post obitū primi regis dixit annunciare & diuisione regni inter eos esse faciendam dum ille prior nec filios nec cognatos hirtus esset multisque annis in terra orbe esset regnatorum & ex eis quendam oriri regem & expugnaturum gentem eius & leges atque conuersionem pariter ablatum & templum desecaturum & sacrificia coelebra tribus annis esse prohibentur. Et haec utique gentis nostra sustinuit per Antiochum quod appellatus est Epiphanes hoc est perclarus sicut uidit Daniel & ante multos conscripsit quod omnia illi deo sibi monstrante describens reliquit uti legentes & quae iam uenire considerantes credent in honore diuino fuisse Danielē & per haec quod sunt ita uerissima epicureos errare cognoscant quod prouidentia uitae negant & deum res humanas curare non existimant neque a beata in corruptibilibus substantia pro stabilitate cunctorum gubernari iudicant uniuersa sed hunc mundum sine rectore & sine cura aliqua ferre sponte confirmant. Quae si ita sunt sine psule sicut naues gubernatoribus desolatas uentorum uiolentia submergi conspiciuntur aut currus sine aggitore cōfringi ita & mundus sine prouidentia regimine olim perit deici & perire quassatus. Ego itaque Daniel dicta haec respiciens ualde puro a uera opinione recedere eo qui nullam prouidentiam humanarum rerum dicit habere deum. Non enim si haec sponte generentur secundum illius prophetiam omnia prouenire conspiceremus. Ego siquidem ut de his inueni & legi ita conscripsi. Si quis autem uult opinionem aliam sequi criminem pro diuersa sententia non habebit.

Haec continentur

Aec continentur in undecimo libro Iosephi historiarum antiquitatis iudaicae.

Qualiter Cyrus persarum rex ludæos a Babylonia ad propria redire terram & templum reaedificare praecipit dans eis pecunias.

Quomodo phibuerit eos praesides regis templum reaedificare impediens.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambyses accipiens regnum interdixit omnino iudæis templum reconstruere.

Quia Darius rex persarum Hystaspis filius honorauit gentem ludæorum & templum eius reaedificauit.

Quomodo regnante Artaxerxe gens iudaica poene cuncta deleta est.

Qualiter Vagosus dux artaxerxis iunioris multa in iudæos iniuriola misit.

Quanta ludæis rex macedonum Alexander bonafecit postquam iudæam obtinuit.

Continet hic liber tempus annorum ducentorum quinquaginta mensium quinquaginta.

Incipit liber undecimus antiquitatum.

Qualiter cyrus persarum rex iudæos a Babylonia ad propriam redire terram & templum reaedificare praecipit dans eis pecunias.

PRIMO imperii anno regis persarum Cyri. Qui septuagesimus concurrebat ex die quo nostrum populum contigit ex propriis finibus ad Babylonia migrare miseratus est captiuitatis deus & illius calamitatis infelicium iudæorum & sicut per Hieremia prophetam antea praedixerat quod ciuitas enerteret postquam seruiuerit Nabuchodonosor & nepotibus eius & hac sustinuerit seruitutem per annos fere septuaginta rursus eos ad propria restituit terram & templum reaedificare & sterita frui foelicitate decreuit. Cōcitis igitur aium cyri fecit eum per omnem asiam scribere rex cyrus rex dicit. Quomodo me maximus orbis terrarum deus regem constituit credo hunc esse quem genus israhel adorat. Is. n. & meum praedixit nomen per prophetas

quo templum eius reaedificaturus eum in Hierosolymis in terra iudæa. Haec autem cognouerat Cyrus leges librum quem inter suas predicationes Esaias reliquerat ante ducentis annis & decimum annum. Sic enim in archano praedixerat dixisse deum. Quo uolo Cyrum quem multarum & magnarum gentium regem constituit mittere populum meum ad propria terram & templum mihi construere. Haec Esaias praedixerat ante annos centum. xl. destructionis templi. Quae dum legeret Cyrus & miraretur nomen domini ipse eum quod accepit ut magnificam scripturam impleat. Cōuocans autem clarissimos iudæorum qui Babylonia habitabant dixit se cedere ad propria ludæos remeare prouincia & ciuitatem Hierosolymam & templum dei reconstruere se eos. Iam diuinae. Tunc scripsit suis ducibus illius terrae uicinis ut auro conferrent & argentum ad templi renovationem insuper ad imolandum percora. Haec Cyrus ad israhelitis dixisset egressi duae tribuum principes Iudaeae & Beniamin uia cum leuitis & sacerdotibus ad hierosolymam uenerunt. Multi uero residerunt Babyloniae mimes passim possessiones suas relinquere. Quo dum uenissent omnes amici regis adiuuabant eos & cōferebant ad templi renouationem alii auro alii argento quodam autem & equos ac iumentorum multitudinem & uota deo reddebant & constitutas secundum ueterem consuetudinem imolationes coelebrabant tanquam recreata & antiqua religionis consuetudinem rediuium. Transmisit etiam cyrus uasa dei quae auferens a templo Nabuchodonosor ad Babylonia usque portauerat. Quae reuoluenta tradidit Mitridati custodi suos thesauros praecipiens ea dari seruanda Abasaro donec templum reedificaret. Perfecto autem eo traderet sacerdotibus & principibus uulgi reponenda in templo. Dixit etiam epistolam rex Cyrus assyriae satrapis haec continentem. Rex Cyrus Sisinio & Sarabana salutem. Iudæos terram meam inhabitantes quod uoluerunt ad suam patriam redire promisi & ciuitatem renouare templumque dei in Hierosolyma rursus aedificare in eodem loco in quo prius fuerat constitutum. Misi autem & Mitridatem pecuniarum mearum custodem & Zorobabel principem iudæorum ut fundamenta restituant & templumque recedant. Cuius altitudo sit cubitorum sexaginta eorumque & latitudo & faciat tres parietes lapideos ex lapide polito & unum parietem ligneum materis ipsius prouinciae similiter & altare super quod immoletur deo. Sumptus uero de meis in his omnibus uolo fieri. Transmisit etiam uasa quae de templo rex Nabuchodonosor abstulerat tradens a Mitridati pecuniarum custodi & Zorobabel principi iudæorum quatenus ea ad Hierosolymam reportent & templo dei restituant. Quorum numerus est tantus. Refrigeratoria aurea. l. argentea. lx. situlae aureae. l. argenteae quingentae libitoria aurea triginta argentea duo milia paterae aureae quadraginta argenteae quadringentae & uasa alia maxima mille. Cōcedo etiam eis honorem quo potiebantur pentes eorum praeterea prouentibus & uino & oleo dragmas ducentas quingentas & ad familiam tritici uiginti quingentas milia quingentas artabas. quae iubeo sibi de tributis Samariae faciant; ei imolationes in Hierosolymis sacerdotibus secundum leges Moysaeas & offerentes supplicet deo pro salute regis & gentis eius ut regnum Persarum permaneat. Eos uero qui haec contulerint uel infirmauerint iubeo crucifigi substantiasque eorum esse regales. Et epistola quod haec hinc. Hi autem qui ex captiuitate ad hierosolymam conuenerunt fuerunt milia quadraginta duo quingenti sexaginta

sexaginta. Quo phibuerit eos fides regis tēplum rēdificare ipedientes. Cap. II.

Edum mitterent tēpli fundamenta/ & nimis circa aedificia festinarēt oēs in circuitu gētes/ sicuti Cuthei quos a Medica & plica terra Salmanassar rex assyriog migrās hita re fecit Samariā/ cū exide populū israhel tulisset. petebant satrapas & eos q aedificia corabant/ ut ipediret iudaeos/ ne instauraret ciuitatē tēplumq̄ construerent/ q̄ pecuniis corrupti uendiderūt Cutheis negligentia & socordia aedificationū. Hac Cyrus ad bella occupatus ignorabat/ q̄ exercitum ducens contra Maslagetas uita priuatus est. Ca. III. Ambyse aut filio Cyri principatū suscipiēt/ q̄ in assyria/ & Phoenice/ & Amonitide & Moabitide ac Samaria morabant/ epistolā mittit hac continentē. Domine serui Mira bimus oia accidentia scribas/ & Semelius scriba/ & curia syria/ iudicesq̄ phoenice. Cognoscere te rex oportet iudaeos q̄ ad Babyloniā deducti fuerant ad nos redisse/ & ciuitatem rebellē ac maliuolā ac fora eius/ ac muros aedificare tēplumq̄ recostruet. Scito aut his pfectis/ neq̄ tributa eos pati reddere/ neq̄ obedire/ sed et regibus resistere & magis impare q̄ obsequi festinare. Dum ergo aedificat tēplum & fieri festinat/ optimū nobis uisum est/ rescribere tibi quatenus monumenta pentum tuoḡ inq̄ras/ in q̄bus inuenies rebelles iudaeos & regibus inimicos/ sicuti ciuitatē eoḡ fuisse destructā. Propterea uisum est nobis & uobis certum facere qd̄ fortassis nescit/ quō si ciuitas renouata/ & undiq̄ muris munita fuerit/ uia tibi claudet ad iserorē syria & phoenice. Postq̄ uero cābytes hanc legit epistolā/ natura maliuolus existens mouetur/ & scripsit hac diens. Rex ex cābytes Rathymo accidentia scribēt/ & Belle semio/ & Semelio scriba/ & reliqs̄ cōstitutis & hitantibus phoenicem & samariā/ hac dicit. Legens missos a uobis apices/ iusti parentum meorum inq̄ri uolumina/ & inuēta est ciuitas inimica regibus/ semp̄ existere/ & seditioes/ ac bella habitatores eius cōmonisse/ regeq̄ eoḡ cognouimus potenter & uiolenter tributa inferioris syriae & Phoenicis exigisse. Igitur praecipio minime concedi iudaeos ciuitatē aedificare. ne plus crescat eorū malitia/ qua semper contra reges usi sunt. Cum has litteras legissent. Rathymus & semelius scriba & qui cum eis erant. statim equis deuecti/ prope ad hierosolymam ducens secum multitudinem aduenerunt/ & ciuitatem & templum aedificare iudaeos uetabant. Quae qd̄ opa per annos nouem sunt impedita/ usq̄ ad secundū annum darii regis perfarum. Nam Cambyse sex annis regnauerat. Qui cum subiectis aegyptiis reuertere/ defunctus est in Damasco. Capi. III.

Est magorum uero interitum/ qui defuncto cambyse principatum perfarum tribus annis tenuerunt/ hi qui septem domini nuncupātur apud persas/ silium Hystaspis Darium regem ordinauerunt. Qui dum priuatus esset deum orauit/ & si fieret rex omnia dei uasa quanta Babyloniā inueniretur/ ad templum Hierosolymitarum mittere se promisit.

Contigit autem eodem tempore proficisci Zorobabel ducem captiuorum iudaeorum ab hierosolymis ad Darium. qui regi quondam amicus extiterat. Vnde etiam corporis eius custos cum aliis duobus dignis iudicatus/ quē sperauerat honore potitus est. Primo uero imperii anno/ Darius summo apparatu coenā exhibuit amicis/ & uernaculis suis/ & satrapis perfarū/ & praefectis Indiae/ & aethiopiae/ magistratibusq̄ centum uiginti septem prouinciarum. Cum autem completis dapibus unūq̄q̄ ad dormiendum redisset/ rex darius ad cubiculum ueniens. paucum noctis requiescens/ expergesta/ cūctis quod noctis restabat/ reliquum infomne protraxit/ sermonēq̄ ad tres corporis sui custodes conuertit/ promisitq̄ summo honore sulciendum/ qui eius interrogationi sapienter & uere respondere uoluisset/ & uestimento purpureo indui/ & in poculis aureis bibere/ & super aurum dormire/ curraque frenis aureis ornato/ & cidari bysina ac torque aurea uti/ & post seipsum sedere propter sapientiam/ affinemque suum esse uocitandum. Cum igitur hac illis dona promississet/ primum consuluit/ utrū fortius sit uinum/ secundo utrum rex/ tertio utrum mulieres/ aut si his omnibus magis fortius sit ueritas. Has cum illis proposuisset quæstiones/ requieuit. Lucescente autem die/ conuocauit omnes magistratus/ & satrapas/ & praefectos perfarum/ & medorum/ sedensq̄ in folio quo solebat unumquēq̄ corporis custodem corā oibus iussit/ pronunciare/ qd̄ eis de ppositis q̄nibus uideret. Tunc primus excellentem uini fortitudinē ostendens ait. Cum uini fortitudinē concilio. oia ipsam hoc modo uincen/ tem inuenio. Nam mutat & decipit bibentiū mentes & animos. Reges etiam pupillis & infantibus similes facit/ seruo quoq̄ ac libero audaciā concitat pauperes diuitibus similes parat. Conuertit enī & reformat animas/ & calamitatibus cōpressas reficit/ mæsticiā extinguit/ alienaq̄/ debitorum pecunia ad obliuionem perducit/ ita disponens eos/ ut se oibus ditiores putēt/ nihilq̄ uile loquantur/ sed memores diuitiarum/ foelicibus utantur uocabulis/ & reges magistratūq̄ contempnant. Amicorum quoq̄ solitam expellit memoriam. Nam scit homines etiam contra amicissimos armare/ societates dissoluere/ & ad sobrietatem cum per noctem uino relinquente peruenerint/ excitantur nihil poenitens de his quae in ebrietate cōmiserunt cogitantes. Hac ergo considerans omnibus fortitudinem uini compertio potiore/ & uiolenter omnia uincētem. Postq̄ hac primus quae dicta sunt de fortitudine

uini

uini differuit/ scās dicere coepit/ de regis fortitudine/ ostendens eum supiorem ac potentioem his quae ualida dñr. Modum aut pbationis hinc assumpsit/ & dixit. Dum oia sub hoium coherent potestate. q̄ maria ac terras cogunt coepenter sibi seruire/ ac et ipsi hoies sub manu regum ac p̄tate degūt. Qui ergo sup tam potens & ualidū aial dñantur/ cur nō insupabiles illi uirtute ac fortitudie iudicē/ tur. Illi & bella/ & picula subiectis iponentes audiūt. & eos contra inimicos dirigentes pp̄ sua fortitudinem hñr obediētes montes quoq̄ ditui/ muros ac rures deponi iubentes/ pr aeterea occidi ac interfici faciūt/ ne regum scepra transgredere uideant. Vincentes aut p̄dam quam ipsis abstulerint bellis regi reportant. Hi quoq̄ q̄ nō militant/ sed terram colunt arantes/ cū p̄ laborauerint/ & oem opoḡ miserū tollerauerint/ messe facientes/ ac fructus colligentes/ tributa regibus offerunt/ & quod uel dixerint uel iusserint sine dilatio compleēt. Qui cū omni luxuria in libidine saturati dormierint aliis uigilantibus custodiunt/ tanq̄ ipso timore uicti/ minime audēt dormientē relinq̄re uel discedere/ ac sibi puidere/ sed unū opus hoc existimāt necessariū/ pmanētes custodiāt regē. Cur itaq̄ nō uideat rex cunctos fortitudine supare/ cui tot populi obsecudare p̄cipiunt. Isto quoq̄ tacente de mulieribus & ueritate tertius Zorobabel coepit docere dicēs. Sic egd̄ forte uinum & rex fortis est. cui oēs obaudiūt/ sed his potētiore pulchritudo mulieris existit. Nā regē enixa mulier ad uitā edidit/ & eos q̄ uites plātauerunt unde p̄fluit uinū mulieres creauerūt & aluerunt. Nihil aut est/ qd̄ non ab his hēamus. Nam & uestes nobis ab his texunt/ & domus nr̄ae p̄ has curant atq̄ seruant/ & nō possumus a mulieribus segregari. Sed et aurum multū & argentū si possideamus/ & qd̄ aliud fuerit p̄ciosum/ & industria dignum/ cū uidemus decorā mulierē/ oia relinq̄ntes/ sp̄m eius obstupefcimus/ & patimur oia cōcedere quae possidemus/ ut desiderata pulchritudine potiamur. p̄tes & altricem terram/ sepius derate mulierū fortitudinē. Nōne laborātes & oem tollerātes miserā p̄ mare ac terram/ cum aliqd̄ per labores acq̄rimus totum offerentes uxoribus/ tanq̄ dñis tradimus. Regē quoq̄ uidi aliq̄ tanto rum dñm a filia Rabezaci Themasi noie Apama cōcubina eius alapis percuti/ & diadema tollentē capitis eius sibi meri iponentē/ & hac oia tollerantē ridebatq̄ cū illa risisset/ & cum irata fuisset mæstia cōfusus blādimentis placabat mulierē/ rogās eā & se nimis humilians/ si qñ tristem uidisset. Post hac iniuicē respicientibus satrapis & ducibus. Itē Zorobabel disputare de ueritate coepit/ euidenter/ qd̄m ostendens/ q̄tu/ mulieres fortes existūt/ debiles tñ & istae/ simul & rex ad compationē ueritatis apparent. Nam si terra maxima esse coelum altum & uelox/ haec oia uoluntate dei mouentur. Verus autem deus & iustus est/ & ex eadem causa oportet ueritatem fortissimam iudicari/ q̄ nihil cōtra eā iniquitas ualet/ in super & cetera quidem quae fortia uidentur mortalia & citius deficientia probantur. Veritas autem & immortalis est/ & sempiterna/ nobisq̄ non pulchritudinem tempore tabescentem accommodat/ neq̄ substantiam casibus auferendā/ sed iusta & religiosa discernens ab his quae iniusta uel iniqua monstrant. Cum terminasset Zorobabel de ueritate sermonē/ laudante multitudine optime eū dixisse/ quō ueritas fortitudinē imutabilē & nō senescentē sola possidet iperauit ei/ & rex petere preter/ pmissa quae uellet/ nam praefaturū se dixit/ eo q̄ sapiētior & prudētior aliis apparuisset. Iussitq̄ etiam secum eum sedere/ & affinem uocari. Tūc Zorobabel admonuit eum ut uotum qd̄ deuouerat si regnum perciperet adimpleret. Votū autem quod p̄miserat hoc erat/ rēdificare. Hic/ rosolymam/ tēplumq̄ construere/ & uasa restituere/ quae auferēs Nabuchodonosor ad Babyloniā portauerat/ & dixit hac esse eam petitionē quā nunc me iubet poscere. propter quod iudicatus sum prudēs ac sapiens. Rex aut in hoc lætatus surrexit/ & eum osculatus. Toparchis & Satrapis scripsit p̄cipiens ut deducerēt Zorobabel necnē & eos qui ad templi renouationē eum profecturi eēt. Praeterea mādauit Syriā ac Phoenicem magistratibus/ ligna cedrina a libano decima Hierosolymā transmittere/ & cum eis recondere ciuitatē. Scripsit et liberos eē oēs iudaeos/ qui a captiuitate redierūt ad terrā iudaeam p̄hibuitq̄/ Satrapas & curatores suos iudaeis opera imparē regalia. Super hac p̄cepit/ & oem terrā quā colere ualuisset/ sine tributis eos possidere/ iussitq̄/ etiā Idumaeos & Samaritas/ & eos qui humilem syriam habitabant/ reddere uicos iudaeorum quos tenebant in sup ad templi aedificationem quinquaginta milia dari talenta mandauit/ sacrificare quoq̄/ eos legitimas imolationes p̄m̄i sit oem aut ipensam & sacram uestē q̄ seruiunt in tēplo principes sacerdotū & reliq̄ sacerdotes a leuitis instrumenta in q̄bus domino carent. de suo fieri praecipit/ custodibus quoq̄ ciuitatis & templi/ iugera terrae per singulos annos/ & pecunias statutas ad necessaria uitae dari decreuit. Transmisit et uasa/ & omnia quae Cyrus ante ipsum de iudaeorum restitutione facere uoluit/ eadem Darius destinauit implere. His oibus a rege donatis/ Zorobabel exiens de regia domo. respexit sursum ad coelū/ & coepit agere deo gratias sapie/ p̄ quam uictoriam Dario p̄ntē peccat dicēs. Nequaquam his dignus fuisset/ nisi te domino propitio. Ita deo gratias agēs de presentibus/ petebat ut ei futuris adiutor existeret. Peruenit autem ad Babyloniā/ & contribulibus suis regis mandata patefecit. Audientes illi deo gratias offerebant/ qui eos patriae suae restituebat/ & ad potum cōiuiq̄ conuēnē/ p̄ septem dies sumā

dies summa laticia fruebantur / refectione regressione patriae festiua gratulatione celebrabatur. Postea oēs principes tribuum ad Hierosolymā pfecturi cum uxoribus & filiis ac subiugalibus elegerunt hoies Darii quos cum eis rex usq; ad Hierosolymā destinauit / & cum laticia & iocūditate cum cantibus tubisq; ac sonantibus cymbalis ibant. Praecedebat autē eos & reliqua multitudo iudaeorum cum ludis. At illi ad Hierosolymā cōscendebant ab unaquaq; psum tribu certus numero existens. Sed mihi minime uisum est noia psum recensere. ne legentiū aīos a rege cōsequētia suspendens obscurā illis facere narrationē. Septuaginta cātores & cātatices ducēt. xlv. cōscendūt cameli quādringēti. xxx. Sūma uero multitudinis euentū / q̄ circa duodecimū ānum aetatis hēbātur. ex tribu iuda & beniamī. fuerunt q̄ter mille milia / & sexcenta. xx. & octo milia leuite. iiii. milia. lxx. Mulierum autē infantiūq; cōmixtū corpa fuerunt. xl. milia. septingenti. xlii. Praeter hos leuitae cantores fuerunt centū. xxviii. ianitores centū. x. serui templi trecenti nonaginta duo / insup & alii sexcenti. lii. dicentes qdē se Israhelitas / nullo modo trā ualentes suū ostendere genus. Repulsi uero sunt qdē a sacerdotali honore / q̄ uxores filii copulauerāt alienigenas. Hi nec suū genus dicere pualet nec in gñatio ne leuitage uel sacerdotū / q̄ inuēti fuerunt q̄si qngenti. xxv. Mancipioꝝ uero multitudo seq̄bat eos q̄ ad Hierosolymā pergebant / numero septē milia trecēti. xxxv. Subiugalia quoq; milia / qngenti. xxv. Dux uero dinueratā multitudinis / Zorobabel fuit filius salathiel / ex filiis dauid genitus de tribu iuda & Iesus filius Iosedech / princeps sacerdotum / necnon & Mardocheus / & Isebeus qui a populo principes fuerunt cōstituti & cōtulerunt auri qdē minas cētū / argenti autē qng. milia. Sacerdotes ergo & leuitae / partiq; totius populi Iudaeꝝ q̄ta in babylone fuit ad Hierosolymorū resedens ciuitatē ibidē hitant / reliqua uero multitudo ad suas patrias discessit. Cūq; septimus uenisset mēsis / ex quo de Babylone egressi sunt / mittens Iesus princeps sacerdotū / & Zorobabel iudex cunctos ex puincia Hierosolymis congregauit. Qui sine dilatione cōstruxerunt altare in loco quo prius aedificatū fuerat / & legitimas super ipsum hostias obtulerunt scdm legem Moysi. Dumq; hac facerent / gētes ofsendebant uicinā quae eis odiosa erat. Celebrauerunt autē illo tpe dies tabernaculoꝝ / quādamodū legislator Moyses praecerat. Praeterea & oblatiōes dñi / & quas dñt endehelcismus / & hostias sabatōꝝ / & oium sanctoꝝ dieꝝ sacrificabant uota reddētes. A primo die septimi mensis / coeperūt ēt renouare tēplū / multas pstantes pecunias lapidū celoribus & aedificatoriꝝ / insup & alimētia opantibus ministrabāt. Sydoniis uero leue & suane uidebat a Libano ligna cedrina deponere / quae ligantes in modū ratiū / ad portū loppe transferebat. Nā sic ante pceperat Cyrus / sed iubēt Dario fiebat. Quae scdo anno pfectionis Iudaeꝝ ad Hierosolymā uecta sunt mēse scdo / cū & tēpli renouatio uirgeret / & fundamentis relictis sup aedificaret a primo die sequētis mensis / annis secūdi. Opibus uero pposuerunt leuitas / uicissimū iam ānum aetatis agētes / & Iesum & filios & fratres eius & Obdiolum frēm Iudae / & Aminadab / & frēs eius. Itaq; tēplū oī studio fabricātibus eis q̄ aedificationē curabant / pperē cōsumatio quā spabatur uenit. Perfecto autē tēplo / sacerdotēs cū tubis ornati hitu solēni / & leuitae & filii asaph surgentes laudauerūt dñm laudibus quas Dauid primus ei cōderat. Cūq; sacerdotes / & leuitae / & seniores puinciae / uetus recordarēt tēplū / ingenti magnificentia cōditum / & nouū uiderent p inopiam nō ita cōstructū / arbitrari quātū praeterita foelicitate miōres existerēt / tristes ac dolorē tenere minime ualentes / ad lachrymas lamentationesq; proruperunt. Populus uero pntia diligebat / & de tēpli edificatione letabatur / quia nullā prioris memoriam faciēs / nec antiqua compatiōe cruciabatur. Vincebant ergo tubae / sonos / & populi laticiam sacerdotum & senioꝝ lamentationes eo quod uidebatur minor tēpli cōstructio instituisse. Cūq; clangores tubae audissent Samaritae / odium erga tribum Iudae / & Benjamin hntes / cōcurrerunt cām tubae uolentes agnoscere uidentē / q̄ captiui iudae a Babylone redeuntes tēplum aedificasset / petierunt Zorobabel / & Iesum / & principes tribuum ut ipsis quoq; pmitteretur una cum eis tēplum renouare & i commune adorare. Nam non colimus dicebat minus illis deum / quō & religionis cupidī ex illo tpe sumus / ex quo nos hic Salmanaasar rex assyrius a Chutia Media migravit. Postq; haec sūt locuti Zorobabel & Iesus principes sacerdotū / & duces tribuū israhel. rñderunt quidē impossibile esse se eis cōicare / quō ipsi pmissa esset tēpli innouatio / prius quidē a Cyro / nunc autē a Dario / adorare uero si uellent licere / & hoc solum illis esse commune / & omnibus hominibus uenientibus in tēplum adorare deum. Cum uero hoc audisset Cuthi / nam hac appellatione Samaritae uocabantur / indignati per sua serūt gentibus Syriē petere suos satrapas eodem modo quo prius sub Cyro & Cambyse / ut cum ipsis tēpli renouationem prohiberent / festinantibus Iudaeis ne moram afferent ac tarditate. Per idē tempus ascenderūt ad Hierosolymam Sisinnius Syriacae Phoenices praefectus / & Sarobazanes cū aliis / & interrogauerūt Iudaeorum magistratus quis eis cōcessisset tēplum sic aedificare / ut magis castrum uideretur eē quam tēplum / uel cur porticus & ciuitatem tam munito circumdedisset muro. Zorobabel & princeps sacerdotum Iesus seruos quidē se esse maximi dei dixerūt / hoc uero tēplum ipsi deo quondam a rege suo foelicitissimo / & qui omnes uirtute uicerat fuisse cōstructum / multiq; temporibus

temporibus pmissa / sed cum sui ptes iniquitate corā deo gessissent. Nabuchodonosor rex Chaldaeoꝝ & Babyloniae sua potentia supans ciuitatem euerit / tēplumq; populatus incendit / & populū captiuū ad Babyloniā migravit. Cyrus autē q̄ post ipsum Persaz & Babyloniae rex impius / sumpsit / scripsit ut tēplū redificaret / & oīa quae ex inde Nabuchodonosor extulit ornamenta / & uasa / Zorobabel & Mitridati custodi p pecuniaz tradidit scipiens / ut haec iteq; ad Hierosolymā reportarēt / & in proprio renouare cōstituerent tēplo. Hoc enim mādauerat festinanter fieri ideoz; Sabasiriū ascendere ius / sit ad Hierosolymā / & opi faciendo oīmodis iminere. Qui postq; a Cyro litteras accepit / ueniēs studiose fundamenta deposuit / & ex illo tpe haecenus hoc cōstruxit / sed pp maloz; inuidiā ipsecum adhuc remansit. Igit̄ si uultis a pbatis / scribite dario / ut inqrat impatoꝝ monumētū & iueniet nisi / huius nos penitus fuisse mētros. Haec dicente Zorobabel & principe sacerdotū / Sisinnius & q̄ cū eorant aedificationē uetandā iudicauerunt / donec regi dario scriberēt / Stati uero pp haec ei cōscripserunt. Tunc iudaei timentes & exterriti / ne aliud q̄ prius iusserat regi uiderēt / de tēpli cōstructione fiducia a duobus pphetis qui p idē tps apud eos erant Aggeoz & Zacharia / accepterūt. dicētib; nihil penitus a Persis durū esse metuēdū / cū deus tēplū sdxerit innouari. Qui cū credidissent / pphetage sūis aedificationē curabāt nullū pmitterēs diem / Dario uero scribētibus samaritis & accusantibus p epistolā iudaeos / q̄ ciuitatē munitē / & tēplū castello magis simile q̄ tēplo cōstruerēt / & dicētib; nō ea quae sunt ei pdesse / insup epistolā ofendentibus p quas cābyles tēpli aedificationē fieri ueruit / fet cognoscēs rēpublicā suā non eē turā hierosolymis restituis / cū lras legisset a Sisinio & q̄ cū eorant directas / iussit in monumētis regalib; de his inqri / & iuētus est in Echathanis cōstructa turre in regione Mediae codex in quo haec cōscripta legunt. Primo impii sui anno rex Cyrus iussit tēplū in Hierosolymis renouari cuius altitudo esset cubitoꝝ sexaginta / latitudo eorūde ex tribus parietibus lapideis lapide polito / & lignēū pietē unū ex materiis ipsius regiois & altare. Sūptus autē a rege fieri disposuit / & uasa q̄ abstulit Nabuchodonosor / & ad Babyloniā portauit reddi Hierosolymitis. Quoz; cura sua sub Assaro Syriacae Phoenice praefecto & magistratibus collegis eius iniūxit ut ipsi quidem a locis illius recederent / seruis uero dei iudaeis & magistratibus eorum tēplum aedificare permitterent. Iussit quoq; ut adiuaerent eos ad opera / & ex tributis puinciae quam curabant darent iudaeis immolationis causa tauros & arietes / & agnos ac aēdos / & similia / oleumque & uinum / & alia quaecūq; peterent sacerdotēs ut orarent pro salute regis atq; Perlarum / eos uero quā mandata contemnerent / crucifigi praecipit / & eorum substantias regia domui deputari depreca / tusq; est orationibus deum / ut si quis auderet aedificationem tēpli sedare / hunc talem percuti eū / q̄ a sua iniquitate suspendi. Haec inueniens in commentis Cyri Darii / referripit Sisinio & collegis eius dicens. Rex darius Sisinio equitum praefecto & Sarabatenoz / & collegis eius salutem. Exemplar epistolae quā in monumentis inuenimus transmissi / & iubeo omnia fieri quae in ea continentur. Valere. Igitur per epistolā cognoscēs Sisinnius & qui cū eo erant / regis uoluntatē de reliquo cōpētentia faciebant / & instabant sacris operibus adiuaantes seniores & magistratus iudaeoz; / & proce / debat summo studio tēpli cōstructio / praedicentibus Aggeoz & Zacharia secundū mandata dei / & cum uoluntate Cyri & Darii regū tēplum aedificatum est secundo septem annis. Nono autem imperii anno Darii / uicesumateria die mēsis undecimi quē hebraei uocant Adar / macedones Distrios / sacerdotes & leuitae / & reliqua Israhelitarum multitudo post captiuitatē pro reuocatione ueterum honorum & dedicatione obtulerunt hostias tauros centū / arietes ducentos / agnos quadringentos / & hircos duodeci p. xii. tribubus. Nā tāta sunt tribus israhel / pro suis unaquaq; peccatis. Sacerdotes uero & leuitae secundum legem ordinauerunt ianitores per singulas ianuas. Nam aedificauerant iam iudae tēpli porticus / in circuitu interioris sacrarii. Veniente autem die festo azimorum primo mense quem macedones Xanticum / nos autem Nisan nominamus / omnis populus ab agris in ciuitatem confluxit / dieq; festos sanctificati / cum suis uxoribus & filiis secundum patriam legem celebrauerunt. Sacrificium etiam quod pascha dicitur quarta decima die eiusdem mensis immolauerunt / & per septem dies nullis abstinentē delitiis. Holocaustum quoq; offerentes / deo sacrificabant / agentes ei gratias / q̄ iterum eos terrae patriae suae legibusq; restituisset / mentemq; regis perferam propiciam eis praebere dignatus est. Quibus rebus admoniti / deo munifice nimis / & locuplebiliter imolabant. Habitant autem in Hierosolymis / & optimatum gubernatione regebantur. Nam sacer / dotes tractabant eorum negotium / usq; quo regnare contigit nepotes Afamoni. Et enim ante captiuitatem / & transmigrationem / a Saul & Dauid qui primi imperium gentis iudaicae susceperunt / alia illis erat forma rēpublicae / per quingentos triginta duos annos / mēses sex / dies decem. Ante hos autem reges / praesules eos regebant / qui appellabant iudices / & monacha. Et hac rēpublica uis / sunt annis plus quingentis / post mortem Moysi / & ducis Iesu. Haec quidē reductis a captiuitate Iudaeis / tēporibus Cyri & Darii oīa cōtigerūt. Samaritae uero iuidi uel molesti aduersus eos erecti / mala multa in Iudaeos operati sunt diuitis cōfidēs / & cognatione Perlarum / quō ex his fuerat pgressi. Nā quāta

quanta iubebatur a rege in solatōis cā de uectigalibus p̄beri nullatenus dare uolebant & p̄fectos eq̄ gum fauētes sibi in hoc & coopantes hēbant aliaq; multa q̄bus nocere iudais p̄ se aut p̄ alios potuissent non eos pigebat efficere. Placuit igit̄ Hierosolymis mittere legationē ad regē dārium quo accusarent Samaritas. Legatus itaq; missus est Zorobabel & alii quattuor de magistratibus. Cū uero crimina & cās q̄s contra Samaritas ferebāt a legatis rex cognouisset dedit eis eplam reportādā ad eq̄m p̄fectos & curiā Samariā quā hmōi erat scripta. Rex dārius Tangane & Sābāse p̄fectis eq̄rum & Sadrae & uelueni Samaritis & reliq; cōseruis coḡ in Samaria constitutis. Zorobabel & Ananias & Marchoeus legati Iudaeos uos accusant tanq̄ molestos & ipedientes tēpli cōstructionem & nullatenus uelle praestare ad hostias quos nobis precepimus sumptus. Volo igitur ut legētes p̄ntem epistolā p̄beat̄is his ex regalibus thesauris & tributis Samariā oīa quā illis ad imolatio nem sunt utilia quēadmodum sacerdotibus uobis indixerint ut nō p̄mittant diurnis sacrificiis & pro me & p̄ peris supplicare deo. Epistola q̄dem hęc continebat.

Capi. V.

Ario aut̄ defuncto filius eius Xerxes regnū suscipiēs uolūtatis paternae colēdi & honorādi deū haeres appuit. Oīa nāq; faciebat quae religiois erat patrēq; secutus & Iudais liberaliter utebat̄. Per illud tēpus p̄nceps fuit sacerdotū filiū Iesu noie loachim. Erat & i Babylōe uir iustus & gloria magna potius apud multitudinē primus populi sacerdos nomine Esdras. Qui cū legū Moyses itegrā hēret̄ experientia Xerxi regi amicus est fact̄.

Ad Hierosolymā aut̄ ascendere deliberās & ducere secū quosdā a Babylōe Iudaeos a rege poposcit epistolā sibi ad Satrapas Syriā dari p̄ quā noticiā eorū q̄s esset intimaret̄. Rex aut̄ ad satrapas hmōi direxit epistolam. Rex regū Xerxes Esdrā sacerdoti & lectori legis dei salutē. Op̄ esse meae clemētiae putans apud eos quolūt ex Iudaea gēte uel sacerdotes uel leuitas sub nō regno cōstitutos p̄gere ad Hierosolymā p̄cipio si q̄ desiderat̄ ut eant quēadmodū mihi & septē meis cōsciliariis uisum est quātē uiserēt Iudaeā scdm̄ ritus legū dei & portarent dona deo Irahel quae de noui ego & mei amici. Aurū ēt & argentū quātū inueniū fuerit in terra Babyloniae deo dicat̄ hoc oē ad Hierosolymā deportet̄ p̄ sacrificiis dei necnō & quodcūq; uolueris uel ex auro & argēto cōstruere liceat tibi cū tuis fratribus facere. Vasa quoq; sacra quae tibi tradita sunt depone & quicq; fronte cogitaueris ut fiat impendi i his iustis ut ex regalibus thesauris efficias. Scripsit ēt custodibus p̄cuniarū Syriā & phoenices ut diligentia hēant circa ea quae per Esdrā sacerdotē uel lectorem legū dei mādāta noscunt̄. Igit̄ ne quā de me aut de nepotibus meis irā de assumat̄ oīno p̄cipio ad usq; triticū modios cētū deo scdm̄ legem dari. Et uobis dico sacerdotibus leuitis & a sacris cātoribus & ianitoribus sacrisq; seruis & tēpli scribis ut nullo mō aut tributa poātis aut aliquid capiosū aut onerosū. Sed etiā tu Esdrā scdm̄ dei sapientiam cēsores ordina qui omni syriā & Phoenice tuāq; legē scientibus indicēt eāq; discedā ignorātibus trade. Et si quis ex gente tua dei sui legem uel ipeatoris transgressus fuerit puniat̄ ut nō tanq̄ ignorās uideat̄ transgredi sed cognoscens audacter negligere cōprobet̄. Ergo hmōi contemptores aut morte aut pecuniis cōdēnent̄. Valet̄ Tunc Esdras hęc epistolā accipiens letatus deū adorare coepit & regia beniuolētiā ipsū cōfidebat̄ auctore. Ideoq; oēs ipsi gratias dicebat̄ esse referendas. Legēs aut̄ epistolā iudais Babyloniae cōstitutis eā designauit. Exemplū quoq; eius ad oēs Irahelitas & Mediā habitātes transmisit̄. Hi uero cognoscēs regis circa deū pietatē & fauorē quē in Esdrā habere p̄batur oēs eū dilexerūt. Multi itaq; facultates suas deportātes ad Babyloniā uenerūt cupientes ad Hierosolymā descendere. Totus aut̄ populus Irahel in illa prouincia permansit̄ ideoq; duae tātū tribus cōsistunt per asiam & Europā obsequentes romanis. Decē at̄ tribus haētenus trans Eufratē cōmorari p̄bant̄ quaz̄ multitudines inestimabiles minime possunt nūero cōprehēdi. Venerūt ēt ad Esdrā multi sacerdotes & Leuitae & ianitoresq; ac serui sacri quos congregans de captiuitate trās Eufratē tribus diebus moratus ieiunia eis impouit̄ ut deo uota pro salute soluerent ne quid in uia pateret̄ aduersum aut per hostes aut p̄ aliam quādā difficultatē forsitā accidentē. Nā Esdras regi praediceōsq; deus eos p̄duceret̄ iā nō petiit̄ eos p̄cederēt egres sed postq̄ uota praefecerunt ab Eufrate surgentes die duodecimo primi mēsis septimo ipeit̄ anno Xerxis ad Hierosolymā puenerunt q̄nto mense eiusdē anni. Et illico tēstas custodibus pecuniarū de sacerdotali genere existentibus restituit sacras pecunias/argenti telā sex cēta quingenta uasa argētea talētoz̄ cētū uasa aurea talētoz̄ uiginti & uasa aerea meliora habētia pondo talēta duodecim. Hęc nāq; rex & consilarii eius & oēs Irahelite Babyloniae habitāte dona uerūt. Cūq; Esdras tradidisset a sacerdotibus obtulit deo legitimas hostias i holocaustū tauros trēdecim p̄ cōmuni uero populi salute agnos septuagintaduos aēdos p̄ purgationē delictoz̄ duodecim. Regis quoq; dispensatoribus & praefectis oibus Syriā ac Phoenicis regis litteras obtulit q̄ denūciationē eius agere cōpellebant̄ gētēq; honorabāt̄ & oē opus bonū cū eis elaborabāt̄. Hęc igit̄ quēadmodū & ipse Esdras deliberauerat p̄cesserūt deo eo ut arbitror dignū i his quae uoluit iudicāte p̄pter iusticiā ac benignitatē eius. Quē pauco tpe trāsente aliqui adierūt accusantes quidam

q̄ quidā sacerdotū & leuitaz̄ transgressi sunt prias leges uxores alienigenās ducētes & genus sacerdotale cōfundētes petebantq; ut legibus subueniret ne cōis sup oēs ueniens ira calamitatis iterū eos inuolueret. Quae cū audisset mox praemerore uestē dirupit & caput barbāq; cōtumeliose dilacerans se se prastruit in terrā q̄ tale facinus populi primates cōmississent existimans q̄ si praeciperet eis uxores cū eaz̄ filiis deserere nemo obediret & ideo p̄manebat in terra iacens. Cōcurrēbant aut̄ oēs mediocres eo ad eū & dolorū eius in his quae facta sunt p̄cipites erant. Cum aut̄ Esdras a terra surrexisset & manus ad caelū tendisset dicebat. Confundor q̄dēa deo pp̄ populi delicta ueniū fuisse q̄ ēt de sua misericordia parentū nforū iniquitatem remisit. Rogabat uero deū q̄ semen aliq̄d & reliqas ab illa eoz̄ calamitate uel captiuitate seruauerat & rursus ad Hierosolymā & p̄pria terrā restituerat q̄ & reges perq; impendere eis misericordiā praepabat ueniū solita pietate cōcedere se uero morte q̄dē digna cōmississe bonitatis aut̄ dei esse hos tales a tormentis tripi. Qui postq̄ orando cōtuit cunctis lugentibus q̄ cū uxoribus & filiis ad eū cōuenerūt qdā Achanonius nomie primus Hierosolymitanus accedens ad eū dicebat ipso q̄dem peccasse / cohitates cum alienigenis uxoribus pluaebatq; oēs iurare quatenus suas uxores cū eaz̄ filiis amouerēt & eos punirēt q̄ legi obēdire cōtēnerent. Flexus igitur Esdras fecit principes tribuū sacerdotū & leuitaz̄ & Irahelitarū iurare q̄ uxores suas & filios scdm̄ Achanonii consiliū iucūctanter abdicarent. Suscipiēs ergo facta statim egressus est tēplum hitaculum uero Ioānis igressus filii Eliab & nihil poenitens illo die pp̄ morem comedens ibidē cōmoratus est. Facta aut̄ s̄dicatione iubens oēs q̄ ex captiuitate redierāt ad Hierosolymā colligi & hos q̄ ante biduū aut tres dies occurrissent alienari a multitudine & substantias eoz̄ auferri decernens scdm̄ iudicia senioz̄ cōuenerunt itra tertiā diem ex tribu Iuda & Beniamin in uicesimo die noni mēsis q̄ scdm̄ habreos Casleu scdm̄ macedones Appelleus uocāt̄. Cūq; in superiori loco cōsēdissent p̄ntibus senioribus & pp̄ zelum uehementer afflictis. Iurgens Esdras crimina batur illos q̄ praeter legis consuetudines alienigenas duxissent uxores nūc uero factū ros eos rem deo gratā & sibi uilem dicebat si uxores eiicerent. Cū ergo oēs se id p̄fecturos clamarent sed abundante esse multitudinē tēplūq; hiemale & hoc opus nō huius aut duoz̄ esse diez̄ sed oportere ut duces & alii q̄ cū alienigenis habitabant uxoribus tps acciperent dilationis & seniores cōhabitantes cum alienigenis uisitate multitudinem cum hęc decreuissent coeperūt quaerere a primo die mēsis decimi eos qui cum alienigenis habitabant usq; ad primum diem secundi mēsis & inueniunt multos ex nepotibus principis sacerdotum Iesu & fratrum eius sacerdotum & leuitarum & Irahelitarum qui uxoribus filiisq; earum dilectionem magis legum suarum praeponebant eas illi eo refutarent. Quo facto hostiis placātes deum immolantes arietes obtulerunt. Quorum nomina minime uisum est nobis dicere necessarium. Igitur praedictum nuptiarum peccatum sic Esdras purgauerit ut de cetero hęc consuetudo non p̄maneret. Septimo uero mense scenophegiam celebrātes & toto tunc populo cōgregato ascendentes ad superiora tēpli ad orientālē portam Esdrā rogabant ut leges eis Moysas legeret. Qui stans in medio populi a solis ortu legit usq; ad medium diem. Et cum audissent recentitas leges iusticiam quidem ad praesens & imposterum docebantur de praeteritis autem gemebāt̄ lachrymalq; fundebant & recordati sunt q̄ si legem custodissent nihil ex tot supradictis malis perpetrū fuissent. Cūq; uideret Esdras sic eos afflictos praecipit ad sua discedere & lachrymis abstinere propter festos dies in quibus minime liceret affligi hortabaturque magis ad epulationes eos conuerti & facere quae sunt grata & conuenientia cōlebrationi praesenti penitentiam & melitiam de prioribus peccatis habendam & obseruandum ne quid imposterum eis simile proueniret. Postquam uero eos Esdras hortatus est coeperunt habere laetitiam. Cūq; hoc per dies octo in suis tabernaculis egissent ad propria discesserunt laudantes deum pro emūdatione cōmuni peccatorum Esdrāque gratias referebant. Qui contigit post gloriam quam habuit deum in senectute ueneranda finire uitam & Hierosolymis cum multa sepeliri liberalitate. Sub idem tempus & loachim defuncto principe sacerdotū filius eius Eliash in principatum sacerdotalem successit. Quidam autem ex captiuis iudais Xerxe regis pincerna nomine Neemias occurrens quibusdā peregrinis ante metropolim perferam Susi ex longo itinere ad ciuitatem intrantibus & audiēs eos adiuuicem haebraice loquentes consulebat unde essent profecti. Illis autem respondentibus se a Iudaea uenisse rursus interrogabat qualiter haberet se eorum multitudo & metropolis Hierosolyma. Cūq; dixissent male habere ciuitatem & depositis in solum muris multa mala gentes in circuitu postas inferre iudais & die tota percurrere deualtantes prouinciam & nocte tanta mala conferre & multos a prouincia uel ab ipsis Hierosolymis captiuos abducere & omnes uias singulis diebus cadaueribus plenas inueniri occisorum tunc Neemias propter suorum calamitatem fleuit & extendens palmas ad caelum dixit. Domine usquequo despicias quae nostra patitur generatio. Sic rapina uel spolia ab omnibus sumus effecti. Remoranti autem eo in porta & hęc descenti quidam nunciavit iam regem accumbere praeparatum. Qui statim sicut erat illotus ad ministerium poculi re-

gis festinavit. Vt aut rex cenauit / suauitate plenus ad iuuenē respexit mestū / & querebat cur tristis esset. Tunc ille deum deprecatus ut grām ei quandā postulanti praeferret / quō inq̄ possum tibi rex nō talis appere / qualē memorē in corde teneo / dum audieris patriā meā Hierosolymog. in qua & monumenta & sepulchra meoꝝ sunt parentū muros in terra iacētes / & portas eius incēsas. Sed praesta mihi p̄sificenti muros restituere / p̄temq̄ tēpli cadentē denuo recōstruere. Tunc rex annuit dare se donationē ei quācumq̄ supplicasset / & ad satrapas l̄tas deportandas quatenus ei honorarent / & oīa quā opus hēret p̄berent ei dicens. Repelle tristitiam / & dereliquo gaudens nobis ministra. Igit̄ Neemias deum adorans / & regi gratias agens / mesticiā uultus confusioneq̄ suam pollicitatiōis hilaritate mutauit. Postea aut die cōuocans eū praebuit ad Syriā Phoeniciā & Samaritā praefectum. Adde epistolā deferendā / in qua de honore iuuenis / & de impediis aedificatiōis mandauerat exhibendis. Veniens ergo ad Babyloniā & multos gentis suae sponte cum secutos adducens / ad Hierosolymam peruenit. uicesimoq̄to anno regnante Xerxe / & demōstrandas epistolās porrexit. Adde & aliis p̄fectis eq̄tum / & congregas oēm populum ad Hierosolymā. stetit in medio tēpli talē ad eos fundens orōnem. Vos scitis uiri iudei deū q̄dem in memoria p̄sum Abraā & Ysaac & Iacob p̄manere / & p̄ illoꝝ iusticiam non derelinquere / prudentiam nostrī. Vnde & adiunxit me / ut accipem a rege prātem muros uestros refabricare / ac reliquā p̄tem tēpli p̄ficere. Volo aut uos uicinariū gentiū certe scire inimicitias / & q̄a si cognouerint magnificēder nos aedificia reparare resistent / & multa molientur / ut nos impedire ualeant. Primū ergo in deum cōfidere debemus / q̄ illoꝝ inimicitias p̄t̄ res scire nec die uero nec nocte studiū aedificandi relinquere / dum t̄ps oportunū exiit. Cumq̄ haec dixisset / iussit & magistratibus muros metiri / & opa eius diuidere populo p̄ uicos & ciuitates sc̄dm̄ uniuscuiusq̄ possibilitatē / pollicitus & semetipsum cū suis seruis aedificatiōem adiuuare. Solutaq̄ contōe / Iudaei statū opus aggressi sunt. Iudaei uero diei sunt ex die qua a Babylone p̄fecti sunt ex tribu iuda / quae prior ad illa loca peruenerat. Vnde & ipsi & prouincia a tali appellatione uocantur. Audientes uero murorum aedificatiōem accelerari Ammonitae & moabitae / uel samaritae & omnes qui inferiorem Syriam habitabant / moleste ferebant / & meditabantur insidias contētere / quatenus uoluntatem eorū impedirent multoq̄q̄ interficiebant Iudaeos / ipsum etiam Neemiā dilacerare querebāt quosdam alii / enigenas conducētes / qui eum perimerēt. Propterea in timorem & turbam dispersis rumoribus eos mitebant tanquā multis gentibus paratis contra eos arma proferre / quibus turbati rumoribus cōstructionem pene relinquerunt. Neemiā aut nullo modo his permotus studium operis dereliquerat / sed custodie causa corporis sui armis satellitum circumseptus / sine uulnere permanebat / operis desiderio tribulationem non sentiens. Ita siquidem intentus agebat ac prouidebat suae saluti / non timore mortis / sed cognoscens post suum interitum minime concedi suis ciuibus muros construere. Vnde praecipit imponerem / ut armis aedificatores cincti fabricarent. Igitur aedificatores uel impensarum portitores gladios habebant / clypeos autem iuxta eos poni decreuit. Bucinatores etiam quingentis pedibus statuit / praecipiens ut si hostes apparerent / significarent populo / quatenus armati resisterent / ne eos nudos inermesq̄ oppugnarent. Ipse uero nocte circueiens ciuitatem / minime aut opibus aut somno / aut cibo fatigabatur / nihil autem horum suauiter / sed sub necessitate utebat. Quos labores sustinuit per annos duodecim / & menses quattuor. Nam tanto tempore Hierosolymorum sunt muri perfecti / octauo & uicesimo anno / & mense nono imperii Xerxe. Sed postquam muri p̄fectionem acceperunt / Neemiā & reliqua multitudo sacrificauerunt deo pro eorum aedificatione ac per octo dies sunt epulati. Gentes igitur quae Syriam habitabant audientes factam cōstructionē murorum / grauiter augebantur. Neemiā autem in ciuitate uidens paucos homines habitare / roga / uit sacerdotes & leuitas / ut uicos relinquentes / ad ciuitatem migrarent / & in ea manerent / fabricans eorum domicilia propriis expensis. Populum etiam agros colentem decimas fructuum ad Hierosolymam iussit offerre / ut haberent sacerdotes & leuitae alimenta / perpetua religionis iura non derelinquerent. Et hi quidem libenter sequebantur decreta Neemiā. Ciuitatem uero exinde contigit minimum multitudinem compleri. Multa etiam alia bona laudibus digna cum summa fecisset magnificētia Neemiā / ad senectutem perueniens / defunctus est / uir benignus & natura iustus atq̄ magnificētissimus erga propriam gentem / qui in memoria aeterna sui muros Hierosolymitanos reliquit. Haec ergo imperii Xerxe sunt anno .xxviii. mense nono.

Quomodo regnante artaxerxe gens iudaica poene cuncta deleta est.

Cap. VI.

Defuncto uero Xerxe regnum ad eius filium Cyrum / quē graeci Artaxerxen uocant cōtigit transferri. Quo regentē Persarum imperium periclitata est tota gens iudeorum / ut cum mulieribus & filiis deperiret. Causam uero paulopost demonstrabo. Nam decem primum de rege disserere / quēadmodum Iudaeam duxit uxorem / de regio genere / quam nostram dicunt seruasse gentem. Nam cū regnū artaxerxes accepisset / & ordinasset ab India usq̄ ad aethiopiā centū & uiginti septē satrapas / tertio imperii sui anno / amicos suos & gētes

perlis

perlis subiectas / cum ducibus earum magnifice pauit / sicut regem oportuit / qui diuitiarum ostentationē per centum & octoginta dies parauerat. Postea gētes ac legatos earum in Susis per septē dies delitiis saginauit / quoꝝ cōiuiū hmoī erat instructū. Tabernaculū .n. fixerat ex aureis argenteisq̄ / columnis / uela purpurea sup̄ ea extendens / ut multa milia discubentiū opirent. Ministrabat ergo poculis aureis / & lapidibus praeciosis ad delectationem simul / & spectaculū p̄paratis. Praecipit itaq̄ & ministris / ne cogere bibere eos / potione eis offerentes / q̄ apud perlas fieri solet / imo cōcederet cuiq̄ discubentiū / ut quēadmodū uellet epularet. Misit aut p̄ oēm puinciā / denunciāns / ut opa relinquerent / multisq̄ diebus p̄ eius ip̄io letarent. Regina quoq̄ mulierq̄ cōiuiū in aula collegit. Quam rex prudentibus uolens condere / ad cōiuiū iussit accedere / pulchritudine cūctas mulieres praecedente. Quā p̄ legū custodia Persae / phibentiū ab extraneis alienas cōiuges uicatas / non accessit ad regem. Cūq̄ sapius eunuchos ad eā mitteret inuitandā / nihilominus suū denegās p̄manit aduentū. Vn rex ita cōmotus soluit cōiuiū / & ad se cōuocans septē Persas / apud quos legū mandata seruauit / accusabat uxorem / dicens / quid fuerit / ut ea cōtemptus / cum sapius ad cōiuiū uocaret / & nec semel uisisset. Praecipit ergo / ut p̄nunciarent contra eam quandam legis definitionē. Tunc unus ex his nomine Nocheus locutus est / dicens / non ipsi soli hanc iniuriā factā fuisse / sed oibus Persis piculum uitae patentiū / ut turpiter a suis cōtēnantur uxoribus / nullo .n. iā pudore tenebūtur / exemplū reginae sup̄biae aduersum te oīum rectorē hītes / & hortatur / ut eā quae sic iniuriata / fuerat / regē maximis damnis afficeret / & hoc factū / cunctis gentibus denunciaret / quae sunt in regina decreta. Praecit ergo / ut regina ualtheu p̄iceret / & honor eius aliae mulieri p̄beret. At ille amore coniugis detētus / grauit̄ dis iunctionem eius ferebat / & cōciliari q̄dem p̄pter legē non poterat / tristis t̄n̄ in sollicitudinibus permanebat. Quem uidentes amici nimio merore cōfectum / puadebant / ut memoriā q̄dem uxoris / & amorē nihil pro futuro deponeret / & quareret p̄ uniuersam terram uirgines decoras / ex quibus pulchriorem haberet uxorem / extingui .n. prioris sic posse cupidinē / alia introducta / & paulatim desiderium a muliere proiecta subtrahit / ad cohitantem posse conuerti. Hoc flexus consilio statū q̄busdam iussit de palatio / eligere p̄cellentes uirgines pulchritudine / & ad se deducere. Cū uero cōgregatae multae fuissent / inuenta est quaedā puella in Babylonia ambobus orbata uentibus / quae apud auūculum nomine Mardocheū nutriebat. Is .n. fuerat ex tribu Benjamin. Oēsq̄ primas iudeoꝝ Hester / hoc .n. nomen ei erat / pulchritudine sup̄bat / & gra uultus sui respicientiū magis delectabat aspectū. Quae traditae cuidā eunuchō / p̄ diligentia / cuncta regē prudentia fruebant / affluentia aromatu / odore & largitate unguentoꝝ / quibus corpora utunt̄ irrigabatur / & his fruebantur per mēses sex / numero q̄dringentia. Cūq̄ putasset uirgines p̄ dictum t̄psū diligentiae satis habuisse / & dignas iam regio factas / cubiculo / per singulos dies ad cōcubitum unam regi mittebat. Qui post cōcubitum statim eā ad eunuchum remittebat. Veniente uero ad eū Hester delectatus est / in amoreq̄ incidens puellā / legitimam etiam duxit uxore / & nuptias coelebrauit impiū sui anno duodecimo / mense q̄ dicitur Adar. Destinauit aut per oēs gentes eos q̄ aggrati d̄nt / praecipiens eis / p̄ suis nuptiis festa coelebrare. Ipse at̄ Persas & primos gentiū pascebat / p̄ totū mensem / p̄ nuptiis suis. Quā cū introduxisset ad aulā corona eam induit. Hitauit / cum eo Hester / minime ei p̄dens / ex qua esset natione. Transiēs autem & auūculus eius a Babylone / ad persicam Susis / & hitans illic / singulis in palatio commorabatur / regrens qualiter puella conuerfaret / quam tanquā filiam diligebat / cum legem rex posuisset / ut nemo familiaris ad eum non uocatus accederet / cum super solium ederet. Sedit itaq̄ etiam rex uirgam auream ferens. Quam cum aliquem liberare uoluisset / horum qui non uocati uenirent / porrigebat ei / & cum terigisset uitabat periculum mortis. De his quidem sufficienter a nobis dictum est. Interiecto uero tempore insidiantibus regi Bagatha / & Theodesto / Bargani eunuchus seruus alterius eunuchi / genere Iudaeus / cum intellexisset insidias / reginae auūculo indicauit. Mardocheus autem per Hester manifestans insidiatores prodidit regi. Rex autem turbatus ueritatem inueniēs / eunuchos quidem crucifixit. Mardocheo autem tunc nihil praestitit / quanuis salutis eius nunciū extitisset / nomen tamen eius annualibus monumentis inseri praecipit / & in palatio eum permanere / ut amicus regi necessarius existeret. Quo tempore aman Amadathū filium genere Amalechitarum / ad regem introcūtem peregrini / & persae salutabant. Nā hunc ei honorem Xerxes ab omnibus iusserat exhiberi. Mardocheum uero propter sapientiam / & patrias leges non adorantem aman / custodi d̄nt fecit / & interrogauit eum ex quo genere esset. Audiens autem Iudaeum esse indignatus dixit. Omnes liberi persae adorant me / hic seruus existens / hoc facere dedignatur. Et punire uolens Mardocheum / ipsum quidem a rege petere / ad tormēta paruum putauit / gentem autem eius decreuit totam una perimere. Nam Iudaeos in odio satis habebat / quoniam amalechitarum genus e quibus ipse fuerat / ab ipsis omne perierat. Audiens ergo regem accusabat dicens / gentem esse malignam / dispersam per uniuersum orbem / qui eius seruire imperiis / nec mixtam / nec aliis gentibus coadunatam / nec eadem cum ceteris religionem colentem / quae nec legibus inquit similibus utitur / & inimica moribus / & profest

M ii

fronibus tui populi & hoibus cunctis exiit. Sed si uis aliquot subiectis bñficiū cōmodare / uere
 dicitur tam perire: nec eius reliquas aliquas remanere: nec aliquos eorū ad seruitutē aut ad captiuita-
 tem seruari. Verūtū: ut nullū patiaris damnū: tributa eorū de p̄pria substantia ipse me prabere polli-
 ceor: quadraginta millia pecuniarū: talenta ubicunq; præceperis. Has aut pecunias libenter offero: si
 peccatū ab his malis tui fuerit imperiū. Postq; amā hęc intimaui: rex ei & pecunias & hoies dona-
 uit: q; qd de his uellet efficere. Desiderio aut adeptō. Aman statū mandat tanq; a rege p̄ omnes gētes
 præcepta hunc modū continētia. Rex ex maximis artaxerxes ab India usq; ad ethiopiā: centū uigin-
 ti septē puincias: principibus & iudicibus q; eius iperio subiecti sunt salutē dicit. Cū pluribus gen-
 tibus iperasset & uniuersū orbē meā ditioni subiugasset uolui neq; abuti potentia magnitudi-
 ne: sed clementia & lenitate gubernare subiectos: ut absq; ullo timore uitam silētio trāsigerēs: opta-
 ta cūctis mortalibus pace fruerētur. Querēte aut me a cōsiliariis meis: quō hoc posset impleri: unus
 q; sapia ac fide ceteros præcelleret: & erat post regem sedus aman noīe: indicauit mihi in toto orbe
 terrarū populū eē disp̄sum q; non n̄sis uterē legibus: & cōtra oīum gentiū faciens cōsuetudinē regū
 iusta cōtēneret: & uniuersarū cōcordiā nationū sua dissensioē uiolaret. Quod cū didicissemus: uiden-
 tes unā gēte rebellē aduersum oē genus hoīum pueris uti legibus: nisiq; iustionibus cōtrairē: & tur-
 bare subiectas: nobis puincias pacē atq; cōcordiā iussimus ut noscūq; aman q; oibus puincias præ-
 positus est & secundus nois mei est pater mōstrauerit: cū coniugib; ac liberis delectat ab inimicis su-
 is: nullūq; eorū misereat: quartadecima die mensis adar anni p̄n̄is ut nefarii hoies uno die ad infe-
 ros descendēs: reddat pacē impio nostro qd turbauerunt. Hoc p̄ ciuitates & puincias ueniēte s̄-
 cepto: oēs ad inieritū iudæorū cōstituta die paratē. qd etiam in Suis parabat. Rex uero & Aman
 epulationibus uacabant: ciuitates uero turbabantur. Quod Mardocheū cognoscens uestem rupit
 & sacco indutus: ei n̄cep̄ p̄fus: ciuitatē circuibat: clamans interitū gentem quā nihil peccauit. Et
 hoc dicens ad aulā uenit: & ante ipsam stetit. Nā minime ei licebat ingredi: tali circūamictū hitum
 idē etiā oēs fecerunt iudæi p̄ ciuitates qbus de hoc s̄ra p̄ponebant: lugentes & plāgentes nunciatas
 sibi calamitates. Cū uero qdā regina nūciasset Mardocheū in tā misero ante aulā hitū stātem: audito
 sermone turbata misit q; eius uestimentū mutarent. Quo nolente sacco exiit: q; non dū erat malū fini-
 tum: p̄ quo faccū iduerat: uocās assistentē eunuchū acratheon: ad Mardocheū destinauit: interrogās
 qd ei tristitia cōtigisset: q; hūc hitum nec ea petente deponeret. Tunc Mardocheū indicauit eunū:
 cho cām: & litteras cōtra iudæos p̄ oēs puincias sub rege cōstitutas transmissas: & p̄missione pecu-
 niarū: p̄ quā a rege p̄dione gentis cōpauerat aman. Hęc et exemplū ad Hester tradidit: reportādū:
 quā p̄posita in suis fuerat: mandās ei: q; tenes de his regi supplicare: nec recusat: p̄ salute gētis ha-
 bitū humilē accipere: quē regi cōderet: iudæis piculū iminere. Aman inq; q; sedm̄ honorē post regē
 obtrinet: accusando iudæos: regē aduersum eos incendit. Hęc cū regia cognouisset: rursus mittit ad
 Mardocheū: dicens q; nō esset a rege uocata: & siq; ad eū non uocatus intraret: moreret: nisi uolens
 quendā seruare: porrigeret ei uirgā aureā. Nā inuocato & ad eū intrantū: si hoc rex fecerit: hic solus
 non interimeret: sed ueniā accipiens liberat. Mardocheus uero ea uerba deportatū ad Hester eun-
 ucho renūciare p̄cepit: nō suā salutē p̄uidere: sed totius gētis piculum amouere. Nā si nunc ipsa cō-
 tempserit: adiutorē qdē genti deū oibus modis futurū: ipsam uero & paternā eius domū ab illis quos
 contēpserat p̄turam. Hester aut denūciavit Mardocheo p̄ eundē ministrū: ut p̄gens ad Suis cōstitū-
 tos illic iudæos ad cōtionem cōgregaret: & ieiunare cūctos triduo: p̄ ipsa p̄ciperet: qd & ipsa cū suis
 agēs ancillis: p̄misit se p̄ter legē adire regē: & si mori oporteret: nō recusaret. Mardocheus at scām
 Hester mandata p̄p̄m fecit ieiunare: deūq; suū petere: ut nec eā: nec gentē eius periturā contēneret:
 sed ut seculi salutē p̄uidit: & peccatū ueniā cōcessit: & nunc a denūciato dudū interitū liberaret. Nō
 enī p̄p̄ aliqd peccatū ita cogebat sine gloria deperire: eū & ipse dñs nosset cām furoris aman q; euz
 nō saluabat. Neq; n. inq; honorē quē tibi dñe offerēbā hunc illi quoq; patiebar offerre: idēq; ira-
 tus contra eos q; tuas leges nō transgrediunt: talia machinatus est. Eadē et uulgus uoces emittebat:
 petens deū p̄uidere suā salutē: & gentis suā salutē acquirere: in Aman quoz; regis odiū cōcitaret. Sic deū per
 tres dies dēscans. lugubrē uestē deposuit: & hitū mutato ornata: sicut oportebat reginā: ibat cū dua-
 bus ancillis: quoz; una leuiter eā incubentē sustēbat: altera uero sequēs lōgitudinē uestis: quā usq;
 ad terrā p̄fusa erat: sumens eā digitis deportabat. Quā ita facie rubore plena: uerēcūdam ac mode-
 stum hñs decorē adibat regem: et cū timore. Cum uero ad faciē eius sedentis in solio deuenisset: & ui-
 disse eum circumdatū ornatu: q; ex uaria ueste: uel auro ac lapidibus præciosis ualde fulgebat: terri-
 biliorēq; magis eum propter hęc intuens: cunq; & ille asperius eam: uultūque iracundo aspiceret

membrorum

me mbroz; eam debilitas cōprehendit: & sup̄ ancillas quā p̄p̄e latera eius erat: repente collapsa est.
 Rex aut uoluntate arbitror dei mentē mutauit: & timens ne qd mali uxor eius timore pateret. sur-
 rexit a sella: suoz; eā gremio colligens fouebat & osculabat: blandēq; loq̄bat: cōfidere petens eā: ne
 aliqd metueret q; ad eū nō uocata uenisset: nā legem istam p̄ subiectos esse positā: ipsam aut s̄it: cū
 eo regnauit: oēm hęc inīam. Hęc dicens scep̄trū: in manu eius ponens uirgā sup̄ ceruicē terendit
 eius: p̄ legem liberās eam a mortis discrimine. Illa uero respirans: dñe inq; nō hēo facultatē expla-
 nandi: quā mihi subito contigerūt. Nam ut te uidi maximū & pulchrū atq; terribilē: statū spūs meus
 recessit: & a mea aīa fume relicta. Vix illa cū debilitate hęc loquēte: et regē anxietas hūit: deinde cō-
 fidere: melioraq; sperate Hester inuitabat. Nam medium ei regnū se cōcedere si hoc peteret: p̄mitte-
 bat. Hester uero ad cōiuiū eum cū Aman amico ad se uenire supplicabat: parasse ei cōenā se dicēs.
 Cunq; annuisset: & aduenisset: inter poculoz; leticiā iussit rex Hester aperire qd uellet: nihil. n. se ne-
 gatū: eē p̄misit: et si mediā partem regni p̄scere uoluisset. Tum illa in postez; diem explanatū: se
 suo cōsiliū p̄misit: si rursus ad p̄ueniū eum Aman cōueniret. Cunq; rex p̄misisset: Aman egres-
 sus est gaudens: q; solus apud Hester cū rege meruit epulari: dum nullus alius talē honorē potuisset
 adipisci. Videns uero in aula Mardocheū: nimis indignatus ē: q; nō aliquā ab eo uenerationē sibi met
 exhiberi sensisset. Tunc ingressus ad semetipsum: uxore Zarafam cum amicis uocauit. Quibus p̄n-
 tibus honorē exposuit: quo fruerē: nō apud regē tantū: sed & apud reginā: & qualiter illo die ad eā
 cum rege solus accitus eēt: & in postez; diē rursus inuitaret. Dicebat aut: nō ei placuisse: q; Mardo-
 cheum uiderat in aula iudæū. Cui r̄ndit uxor sua Zarafam: lube lignū fecari quinquaginta cubitoz; &
 mane pete Mardocheū a rege crucifigendū. Cuius cōsiliū laudans: p̄cepit famulis lignum patum in
 atrio cōstituerē: qd ad p̄nam Mardocheū seruarent. Deus autē spem malignā Aman deridebat: &
 accidentia suidens: de futuris delectabat. Nam regi somnū p̄ illā noctē abstulit. Qui nolens in ocio
 uigilias p̄dere: sed ad gubernationē sui principatus eas hēre scribā iussit libros afferre: p̄decessoz; su-
 orum: & factoz; eorū monimēta relegere. Cunq; detulisset: & recenseret inuenti sunt qdam: quū uir-
 tute sua præcium agros acceperat: quoz; & nomē signatū erat: alter uero p̄ fide donationē ip̄erauerat.
 Post hac legendo uenit ad Bagathan & Theodestū eunuchos: infidiatores regis: quos Mardo-
 cheus indicauerat. Et cū hoc tantū scriba p̄nunciasset: & ad alterius trāsisset actus: rex eum detinuit:
 cōsulens siq; ei p̄ remunerationē dati scriptū hēretur. Scriba r̄ndit. Nihil. Tūc rex iussit eū tacere: &
 interrogabat eos qbus hoc cōmissum fuerat: quā sit hora noctis. Audiens aut iam dilucescere: præ-
 cepit: ut quē inuenirent amicos: ante aulā p̄ntem nunciarent. Euenit aut Aman inueniri. Nā præter
 solitā horā maturius p̄cesserat mortē Mardochei petiturus. Cunq; serui renūciasset Aman: an̄ adē
 foz; p̄cepit eū uocari. Cū ergo intrasset: amicū inq; te sciens fūli fidelē: peto ut cōsiliū mihi præ-
 beas: quē ad modū debeā secundū meā magnificentiā honorare quēdam ualde charissimū. Aman ue-
 ro putans: cōsiliū qd dedit: hoc sibi p̄futurū: nam amari se solū credebat a rege: quā existimabat
 optimā esse inīam: regi declarabat: & dixit. Si uis quē dicis hoīem dilectū & gloriæ meritis honora-
 ri: fac eum sup̄ equū p̄cedere: tua ueste indutū: & torquē aureā hēre: & p̄cedere unū ex tuis neces-
 sariis amicis: clamantē p̄ totā ciuitatē: q; tale bñficiū merebit: quē rex honorificari uoluerit. Igit̄
 Aman hmoī largitate arbitratu ad se uenturā: talia p̄suasit. Rex uero delectatus hac amonitione:
 ualde ait hñs equū: & stolā: & torquē: regre Mardocheū iudæū: & his illam induens antecede equū
 eius. Nā tu inq; amicus es mihi præ cunctis. Ergo p̄scē cōsiliū cuius utilis p̄suasor extitisti: & hęc
 ei a nobis donetur: q; meam aīam liberauit. Postq; hac præter spem oēm audiuit: mente cōfusus: & me-
 sticia p̄cessus exiit: equus dicens: cū purpurea & auro & Mardocheū reperies: ante aulā sacco indu-
 tum: iussit exutū: purura circūdari. Tum nesciēs ille ueritatē: sed deludū se putās: pessime inq; oīum
 hoīum: ita calamitatē meā derides. At uero certe cognouit: q; ei rex hunc honorē donauerit: p̄ salu-
 te quā illi p̄buerat: infidiatores eunuchos redarguēs purpura: induit: quā rex sepe uestitus gerebat
 & torquē ceruicē circūdatū: & sup̄ equū sedēs: totā circuibat undiq; ciuitatē: p̄cedente Aman & p̄-
 dicante: q; hmoī frui donis: quem rex amauerit: & dignū honore: pbauerit. Cunq; totā circūiisset ci-
 uitatē: Mardocheus ad regē ingredit̄. Aman aut ex cōfusione ad se recedens: cū lachrymis uxori &
 amicis quā cōtulerat: indicauit. Illi nequaquā puniri posse Mardocheū dicebat: deum. n. eē cum ipso
 credebant. Cunq; hac aduēne loqueretur: uenerūt Hester Eunuchi: Aman uirgēs ad cōenā. Sabu-
 chadas uero unus ex eunuchis: uidens crucē fixā in domo Aman: quā Mardocheo pauerat: cōsulit
 aliquē seruo: cuius causa eam parasset: & audiens reginā auunculo: quia Aman a rege eum peritu-
 rus erat ad p̄nam: tunc quidē tacuit. Cunq; rex una cum Aman epulans ip̄tergaret reginā: quam
 uellet ab eo donationē impetrare: cōpletorum enim se eius desiderium p̄mittebat: tunc regina pro
 populi depræcabatur periculo: eo q; tradita fuisset ad perditionē cū sua gente: idq; sermone ad eū
 facere decreuisset. Neq; enim modestum sibi dicebat: si amaram eius seruitutem imp̄deret: paruum
 enim ei hoc esse malum: sed supplicabat hęc amoueri. Itaq; interrogate rege: a quo hac sancita fuis-

M iii

sent/accusabat iam manifeste Aman/ & malivolam cōtra eos existentē has molitum insidias arguebat. Tunc rex ad hoc turbatus/ a cōiunio ad hortos egredit. Hester uero reginā Aman petere coepit ut ueniam p peccatis expoceret/ nā intellexerat/ in qbus iam malis esset. Cūq; sup lectū/ p cidentem reginam peteret. supuenit rex/ & hmōi uisui magis incitatus dixit. Pessime oium uxori meam iam uiole tiam irrogare cōaris. Ad qd Aman obstupuit/ & nihil potuit rīdere. Tunc Sabuchadas eunuchus coepit Aman accusare/ quēadmodū inuenisset in atrio eius patam crucem ad mortē Mardochei/ nā hoc illi interroganti seruis indicauerat/ cum ad ipsum inuaturus eum ad cœnam uenisset/ crucem autem dicebat esse altitudie cubitorū gnquaginta. Quod rex audiens in illa eum pœna tradere de/ creuit/ quā contra Mardocheū ipse trahauerat statimq; iussit cruci suspensum interim. Vñ mihi cō rigit mirari nomen dei/ & sapiam/ & iustitiam eius agnoscere/ q nō solum maliuolentiā Aman pu/ niuit/ sed q; excogitata contra aliū tormenta in eum cōuertit/ & cætero hoc sentire pmisit/ quō q cō tra alium quādā molitus fuerit hęc in se primū parata cognoscat. Itaq; Aman honorē quem a rege perceperat supra modū abusus/ hmōi cruci cōfixus est. Rex aut substantiā eius reginā donauit/ & Mardocheū aduocans/ dedit ei anulū quē Aman ipse p̄siterat. Nā iam Hester ad notitiā eius p̄duxe rat cognationē quā ad illū hēbat. Donauit uero & regina Mardocheo Aman possessionē/ & suppli/ canit regi liberari a mortis metu gentē iudæoz/ cito nota ei faciens quæ per uniuersas puincias scri/ psisset Aman filius Amardathi. Nam patria gente sua pempra/ nullatenus se uitā posse tolerare di/ cebat. Cui rex promisit. nihil eā frustra petere/ nec studio eius aliqd contrariū puenire. Vnde præce/ pit. ut scriberet q uellet de iudæis noie regio/ signaretq; eius sigillo/ & transmitteret p oē eius impiū ut si quis legeret signatas epistolas sigillo regio. minime sanctionibus obuiaret. Scribas ergo regales nocans/ iussit scribere gētibz & priatibus/ & magistratibus p iudæis/ ab india usq; ad æthiopiā cen/ tum uiginti & septem puincias. Epistolæ aut hunc ordinē cōtinebant. Rex magnus artaxerxes ab india usq; æthiopiā/ centū uiginti & septem puinciarum ducibus ac p̄cipibus/ q nostræ obediūt ditioni salutē dicit. Multi bonitate principū & honore q in eos collatus est abusi sunt in supbiā/ & non solum subiectos regibus nitunt opprimere/ sed datā sibi gloriā nō ferentes in ipsos q dederunt moluntur insidias agitare/ nec contenti sunt gratias nō agere bñficiis/ & humanitatis in se iure uio/ lare sed dei quoq; cuncta cernentes arbitrant se fugere posse sniam/ & in tantū uelanie prupere ut eos q credita sibi officia diligent obseruant/ & ita cuncta agit in oium laude sint digni mendacio eum funiculis conentur subuere/ dū aures principū simplices/ & ex sua natura alios existimātes ca/ lida fraude subuertunt. Quæ res & ex ueteribus p̄batur historiis/ & ex his q geruntur quotidie/ quō malis qbusdam suggestionibus regū studia deprauant. Vnde p̄uidendū est paci oium puinciarū nec putare debetis si diuersa iubeamus ex animi nostri uenire leuitate/ sed p qualitate & necessitate tem/ porum/ & ut rei publicæ possit utilitas ferre sniam. Et ut manifestius qd dicimus intellegatis/ aman filius Amardathi/ & aio & mente Macedo/ alienusq; a Persarum gente/ p̄ieratē nostrā sua crudelitate cōmaculans/ peregrinus susceptus est a nobis/ & tantā in se exptus est humanitatē ut pater noster uocaret/ & adoraret ab oibus post regem secundus. Qui in tantum arrogatiā timorem subleuatus est ut regno nos priuare niteretur & spiritu. Nam Mardocheum cuius fide & beneficiis uiuimus/ & confortem nostri regni Hester cum omni gente sua nouis quibusdam atq; in auditis machinis expe/ tiuit ad mortem hoc cogitans/ ut illis interfectis insidiaretur nostræ solitudini/ & regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mortaliū iudæoz neci destinatos/ in nulla pœnitus culpa reperimus/ sed econtrario iustis utentes legibus/ & filios altissimi/ & maximi semper/ uiuētis dei esse/ cuius beneficiis/ & patribus nostris/ & nobis regnum est traditum/ & usq; hodie custoditur. Vnde & eas literas quas sub noie nostro ille direxerat/ sciat is esse irritas. Pro quo scelere ante por/ tas huius urbis. i. Sufis/ & ipse qui est machinatus/ & ois cognatio eius pendet in patibulis/ nō uobis sed deo ei reddente quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus/ in cunctis urbibz pro/ ponatur ut liceat iudæis uti legibus suis. Quibus debetis eē adminiculo/ ut eos qui se necem eorum parauerat possint interficere. xiiii. die mensis duodecimi/ q uocatur Adar. Hanc. n. diem oipotens de us meroris & luctus eis uertit in gaudiū. Vnde & uos inter cæteros festos dies hanc habetote diem/ & cœlebrate eam cum omni leticia/ & imposterum cognoscat/ uos qui fideliter p̄s obediūt di/ gniam pro fide recipere mercedē/ qui aut insidiatur regno eorum/ perire pro scelere. Ois autem pro uincia & ciuitas/ q noluerit solenitates huius esse paticeps/ gladio & igne depear/ & sic deleatur/ ut non solum hoibus/ sed etiam inuia sit bestis in sempiternum pro exemplo cōtemptus & inobediē/ tia. Igitur equites eplans deportantes exierunt/ & uiam propositam peregebant. Mardocheus uero regia indutus stola/ & corona aurea & torque p̄cessit ornatus. Quē uidentes ita honorificatum a re ge iudæi in suis habitantes/ cōem existimauerūt eorum foelicitatem. Præterea gaudium & salutare lumen propostis regalibus sanctionibus per ciuitates & prouincias iudæos circūdidit/ ita ut etiam multæ gentes pp timorē iudæoz pertererēt/ libertatem ex periculo eorum cōpatā inspicientes.

Nam

Nā duodecim mēsis q̄todecim die/ q apud hebræos Adar/ apud macedones Distrios uocat/ por/ titores regaliū lragē nunciabāt/ quēadmodū deberēt die quo ipsi piculū iminebat inimicos cōsum/ re. Tunc Persidis Sarrapæ & tyrāni/ & regis scribæ sumū iudæis reddēbāt honorē/ qm̄ timor mardo chei eos ad tēpantiā cōaceruabat. Postq̄ edictū regis p oēs puincias lectū est/ in suis iudæi inimi/ cog; ngentes interemere. Cūq; rex pemptoz in ciuitate nūmex/ Hester nunciasset/ & in puincia qd factū fuisset abigeret/ siq; amplius uellet interrogauit eā. Illa uero petiuit eū/ ut sciperet iudæis/ & in postq; diē ita facere in reliquos inimicos suos/ & ut. x. Aman filii crucifigerent. Quod qd iu cdaus rex cōcessit/ neq; resistere uolēs Hester. Iudæi uero parati. xiiii. die mensis occiderunt rursus aduerfarios/ trecentos/ nihil penitus possessionis eoz tāgentes. Interfecti sunt etiā p puincia alia/ q; ciuitates a iudæis septuaginta sex milia inimicog; quos strauerūt tertia decia die mēsis/ quē festū cœ lebrauerūt. Sicut aut & iudæi in suis collecti/ die. xiiii. &. xv. eiusdē mensis epulati sūt. Vñ hacten/ ois in orbe terraz iudæi hos cœlebrant dies. p̄tulas de cōiuniis inuicē mittētes. Scripsit etiam Mardo cheus oibus sup iperio artaxerxe degentibz iudæis/ q̄tenus hos obseruare dies semp eoz cœlebran/ tes/ & nepotibus traderent p oia tpa cœlebrādos/ ne alicui obliuioni traderent/ q; in his fuerant ab aman p̄turi/ iussitq; esset/ cum uitaissent piculū/ & inimicos punissent/ honorare eoz/ gratias agentes deo. Vñ p̄dictos dies iudæi cœlebrāt/ appellātes eos cōseruatores. Mardocheus aut magnus erat & clarissimus apud regē principatq; eius regebat/ & potiebat cōi cōuertiōe cū regina. Tunc iudæi super omnes libertatis licentia fruebant. Hęc quidem sub imperio artaxerxe gesta sunt.

Qualiter Vagofus dux artaxerxis iunioris multa in iudæos iniuriola cōmissit. Cap. VII.

Efuncto aut Heliasib principe sacerdotū. Iudas filius eius p̄ncipatū sacerdotale suscepit. Defuncto uero & hoc. Ioannes filius eius honorē suscepit. Propter quē Vagofus dux al/ terius artaxerxis tēplum uiolauit/ & tributa iudæis iposuit/ nec prius dimisit quottidia nas offerri hostias/ quā p unoquoq; ano uectigal exigeret/ dragmas gnquaginta. Hoc at ex hmōi cā cōtigit. Erat erant loanis Iesus/ cui Vagofus amicus exns/ pmisit ei sacerdo tū principatū dare. Quā cōsidentia Iesus altercatus in tēplo aduersus loānem incitauit frēm/ ut eum interficeret/ & tantū in templo facinus loānes in frēm cōmitteret. qd nunq; prius/ nec apud græcos/ nec apud Hebræos/ alias Barbaros ita crudeliter uel scelerate factū est. Vnde nec deus hoc ipone di misit/ sed populū pp hęc cām ad seruitutē rededit/ & tēplū uiolari a Persis/ dimisit dicente Vagofa. ausi estis homicidiū in uestro tēplo cōmittere. Ego p̄ptore illo in tpe mūdior sum. Et hęc uerba fa ciens/ in tēplū ingressus est. Hac igit/ usus occasiōe Vagofus/ ano septio loānem p necē Iesu puniuit. Finiēte uero uita loāne successit principatū sacerdotū filius Iudas. Etat aut ē & huius/ manaf ses noie. Cui Sanaballath mihius a Dario ad Samariā/ Sarrapa gñe/ Cuthes/ ex qbus Samarite de/ scenderūt audiens clarā esse ciuitatē Hierosolymā/ & reges eius multa assyriis/ & habitatoribus hu/ milis syriæ pericula fecisset/ libenter Manasse copulauit suam filiam nomine Ylacha arbitratu p af finitatem obfidem ei futuram ad fidem gentis iudæozum.

Quanta iudæis rex Macedonū Alexander bona fecit. postq̄ iudæam obtinuit. Cap. VIII.

Er idē tps & Philippus rex macedonū ab Egesia Paulania/ filio Cerafste/ Genus ab oreste trahēte/ insidias passus pimit. Succedēs uero filius eius alexader ipio/ trāsit/ hellepōtū/ & duces Darii deuicit/ sup Granicū flumen cōsfigēs cū eis. Cūq; pcurrisset/ Lydiā & io/ niā captiuasset/ Phrygiāq; p̄dasset/ ad loca pāphila/ puenit/ qd alibi explanatū est hiero solymoz/ uero seniores indignabant/ qd principis sacerdotū Iaddi/ si Manasses alienigenæ cohabitans uxori sacerdotii p̄ceps exisset. Arbitrabant. n. hoc cōnubium inuitū fieri occasiōis p̄stāde uolē/ tibus leges transgredi p uxore/ copulatioibz/ q̄s ab alienigenis sibi cōiugere festinabant. Nā exuti/ se ēt priorē captiuitate p hęc coniugia mala putabāt/ q; multi in his peccassent dū nō uxores puin/ ciales ducerent. Iubebāt ergo manasse disūgi ab uxore/ aut nō introire sacrariū. P̄ceps quoq; sacer dotū cum populo hoc idēgenē ferebāt. Manasses aut/ phibitus a frē ad altare accedere/ ad socerē Sana ballan puenit amare se dicens filiū eius isacha/ sacerdotale uero honorē maximū eē apud grecos & ci uitate/ & genus iudæoz/ nec uelle pp hmōi cōiūctū sacerdotii iure priuari. Itaq; Sanaballath non ei solū sacerdotiū/ sed et principatū sacerdotii/ & potētā ac honorē oium locoz/ sibi subiectoz dare/ pmisit/ uolens suā apud eū filiā pmanere. Dicebat et tēplū ei edificare ad instans hierosolymoz/ sup mōtem Gartxin/ q altior oibus Samariæ mōtibus appebat. sed hoc facere cū regis Darii snia. His p̄ missiōibus eleuatus manasses/ p̄māsit apud Sanaballath principatū sacerdotii/ arbitratu se acceptu rā Dario cōferere. Nā iā Sanaballath uergebat in senū. Multis uero sacerdotibz/ & israhelitis hmōi sibi subiectis uxori bus in pua seditio hierosolymitas hēbat/ dū p̄les ad manassen trāstret. Quibus sa naballath pecunias misrabat/ & terrā colendā hitationēq; deputabat/ oibz/ modis genero suo cōcor dans eodē tēpore Darius aut/ Alexandrum hellepōtū transiit/ Sarrapaz/ suos sup Granicū flu uū pugna uicisse/ & ulterius accessisse/ exercitū equitū peditūq; colligēs/ occurrere statuit macedo/

M iiii

nibus/prinsq; oēs pcurrentes Asiā deuastarent. Transiēs ergo fluuiū Eufratē & montē Cīciliā Tauge hostes in ipso cīciliā sustinebat/ illic sperans eos expugnare. Tunc Sanaballath ppter descensum darii gauisus illico Manassen dicebat/ pmissa cōpleri/ dario captiuitatē hostiū reuertēte. Nā credebat non ipse tantū/ sed et oēs Asiā hīntantes/ nec ad manū belli Macedonas cū p̄sis pp multitudinē esse uenturos. Aliter uero quā spabatur euenit. Nā cōgressus cū Macedonib⁹/ rex est uictus/ multaq; p̄tem exercitū pdens & captis matre piter & uxore simul & filiis ad Persas fugiens remcauit. Alexander autē ad Syriā ueniens damascū cepit/ & subingata sydone/ Tyꝛ/ obsidebat. Lfās uero ad principem sacerdotū iudaeꝝ direxit inuitās cū auxiliā sibi mittere & uenalia exercitui p̄pare/ & quāta prius dario cōsecrabat ei praeberet/ cūq; inuitauit amicitia Macedonū eligere/ ne iposteq; p̄ceñeret. Cūq; princeps sacerdotū lfās portitoribus r̄ndisset sacramēta dario se dedisse/ ne cōtra cum arma portaret/ nec posse uiuente dario cōstituta transcedere. Alexander incitatus Tyrum qdē relinq; re non decreuit/ paulopost capi futurā qua uicta/ minabat contra principē sacerdotū gentis iudaeꝝ/ exercitū mittere/ ut oēs p eū discernere/ qbus deberēt cōstituta seruare. Quapp̄ intēius in obsidiōe p̄seuerās uastauit Tyrum. Cūq; eā cepisset ad ciuitatē Gazam puenit/ cū duce suo Habimasin obsidebat. Arbitratus autē Sanaballath oportunū inuenisse t̄ps/ dario iā desigato/ eligens de suis octo milia ad Alexandrū p̄ficiscit/ quē repit inchoatē Tyri obsidiōe. Cui et p̄misit dare loca sub sua potestate cōstituta/ magisq; ipm dñm libētē hēre quā dariū. Cūq; se intellexisset/ grate susceptū/ confisus iam & de p̄ntibus fretus/ uerba p̄ferebat/ dicens se genēq; hēre Manassen/ frēm Iaddi/ principis sacerdotū iudaeꝝ/ gentis/ multosq; alios cū eo p̄ntes ex eadē gentē/ quos uelle aiebat sub eo tēplum locis cōstitutis adificare/ hoc autē & ipsi p̄fatus dicebat/ si diuideret in duas p̄tes iudaeꝝ/ potētia/ ne eadem cōcordia gens cōiuncta debellaret/ aut in aliquo regib⁹ obuiaret/ quēadmodū prius & assyriog; regibus cōtingebat. Concedēte uero Alexandro/ oī studio adnixus Sanaballath adificauit tēplum & sacerdotē Manassen cōstituit/ maximū arbitratus p̄miū ex filia nepotibus futuz. Septē autē mensibus in obsidiōe Tyri transactis/ & duob⁹ in Gaza/ Sanaballath defunctus est. Alexander autē capta Gaza/ ad ciuitatē Hierosolymitāq; ascēdere festinabat. Quod princeps sacerdotū Iaddus audiens/ in patore & timore cōstitutus/ moliebat quēadmodū macedonibus festinus occurreret/ rege indignante/ & putante timorē esse cōtumaciam. Praeciens igit̄ populo supplicatiōe & imolatiōe offerre deo ipse descebat/ subuenire genti/ a uenturifq; eā liberare periculis. Obdormire uero eo post factiū deus p̄cepit ut cōsideret/ fertifq; ciuitatem ornaret/ portafq; p̄tinus apiret/ & alios qdē cū ueste alba/ ipsū autē & reliquos sacerdotes cū legitimis stolis iussit occurrere/ nihil fauū spantes pati deo p̄uidente. Cūq; a sopore surrexisset/ ualde cōgaudens/ nocturnū oraculū oibus idicauit/ & quā uidit in somno cunctis facere demandās/ regis p̄ntiam expectabat. Quē audis nō longe eā a ciuitate/ p̄cessit/ cū sacerdotibus & ciuiliū multitudie/ sacra & maiorē aliis gentibus ei sp̄ans occasione/ ad aliquē & q; Saphin appellat/ qd nomē latine trāslatū scopulū significat/ ex quo loco hierosolymā tēplūq; potuisset uidere. Phoenices uero & Chaldaei regē secuti/ putabat/ qā qdqd potuissent furor impialis p̄mittere in ciuitatē/ ipse cōmitteret/ & principē sacerdotū sumis afficeret contumeliis. Quod e diuerso cōtingit euenire. Nam alexander p̄uidens multitudinē uelutis albis indutā. antistites uero eum bysinis stolis/ & principē sacerdotū hyacinthinā & aureā stolam/ sup caput h̄ntem cidaris/ & sup laminā aureā in qua scriptū erat dei nomen/ adiit/ eū solus/ & nomen adorauit/ & principē sacerdotum primus ueneratus est. Oibus uero iudaeis una uoce Alexandrū salutātibus Syria reges & reliqui/ hoc facientē stupuerunt corruptaq; regis mentē putauerunt. Parmenion uero solus eū interrogaui/ dicens/ cur oibus eū non adorantibus ipse adorasset principē sacerdotū gētis iudaeꝝ. Cui ille nō hunc inqt adorauit/ sed dem cuius principatu sacerdotū functus est. Nam p̄ somnium in hmōi cum hitu cōspexi/ adhuc in Odio ciuitate Macedoniae cōstitutus. Dūq; mecum cogitāsem/ quēadmodum possem asiam uincere/ icitabat me nequaq; negligere/ sed cōsiderentē transire. Nam semp ducturum meum dicebat exercitū & Persaz traditurum potentiam/ ideoq; neminē alium in tali stola uidentis/ cum hunc animaduertissem/ habens uisionis & p̄bationis nocturnā memoriā salutauit. Exinde arbitror diuino iuuamine me directū/ Dariūq; uicisse/ uirtutēq; soluisse Persarū. Propterea simul etiam oīa quae me corde sperantē/ puentura confido. Postq; haec parmenion locutus est principem sacerdotū honorans occurrere/ reliqs sacerdotibus ad ciuitatē usq; peruenit. & ad tēplum ascēdens/ sacrificauit deo/ scdm sacerdotis offensionē. Ipse autē sacerdotū principi/ & reliqs sacerdotibus manifestē multa donauit. Allato uero ei uolumine Danielis in quo scriptū erat/ quēdā græcorum regem perditurū persarum potentiam/ arbitratus seipsum esse quē scriptura significabat/ gauisus est & tunc qdem multitudinem dimisit. Postera autē die cōuocans eos iussit petere/ & quas uellet donationes accipere. Principe uero petente/ ut liceret patrii uti legibus/ & septimū annū sine tributione esse/ mandauit/ & oīa cōcessit. Cūq; ab eo postulasset ut iudaeos in Babylonia & Media gētē p̄cipet suis potiri legib⁹/ p̄misit libētē facere q̄poscebat. Dicēte uero ipso ad multitudinē siqs elegerit ei militare

ei militare p̄manens in patrii legibus/ & secundū eas uiuens/ paratū se eos ducere/ se pugnaturus cum eo dixerunt. Igitur alexander ita disponens Hierosolymam/ duxit ad reliquas exercitum ciuitates omnibus eum ad quos peruenit amabiliter suscipientibus. Samaritae uero metropolim tunc Siciam nomine habentes/ positam iuxta Garizin montem/ in quo transgressores habitabat iudaei/ uidentes ab alexandro ita magnifice iudaeos honoratos/ coacti sunt se fateri iudaeos. Nam huiusmodi Samaritae naturae sunt/ sicut prius alibi demonstrauimus/ in calamitatibus merfos iudaeos negant esse cognatos/ ueritate contententes/ & cum uiderint clarū eis aliquid allatum/ tūc socios se iudaei generis profitentur/ originē suam a nepotibus Ioseph/ Effraim & manasse recententes. Tunc ergo claritatem & multū animi sui affectum ostendentes/ occurrerunt regi paulominus quā Hierosolymitae. Cūq; laudasset eos alexander. Sicimitae adierunt eū cū militibus/ quos ad eū Sanaballath trāsmiserat petentes/ ut ad ciuitatē perueniret/ & tēplum apud eos positum honoraret q̄ reuertēs ad ipsos se uenire promisit. Petentes autem tributorū septimi anni concessionē/ nam neq; ipsi seminant in eo cōsuluit/ qui essent qui talia postularent. Cūq; respondissent Hebraeos se quidem esse sicimitas autem a Sydonis nuncupati/ iterum interrogauit eos/ utrum iudaei essent illis autem dicentibus nō esse/ at ego inquit haec iudaeis cōcessi/ sed reuerfus quidē & a uobis certius edoctus/ quae uisa fuerint agā. Et Sicimitas quidem ita postulationem negauit. Similiter uero amicos Sanaballath se sequi praecipit ad Aegyptum/ ibi daturum se eis iugera terre promittens/ quod & postea fecit. Thebaidam custodi re prouinciam eis iniungens. Igitur defuncto Alexandro/ & principatu a successoribus eius diuiso/ templum super Gazirin montem permansit. Et siquis culpā habuisset apud Hierosolymitas/ aut de cibo illicito/ seu de transgressione sabbatorum/ aut de huiusmodi peccato ad Sicimitas recedebat/ dicens se iniuste culpari. Defunctus est autem illo tempore princeps sacerdotum Iaddus/ & Onias filius principatum sacerdotalem suscepit. Et in his constituti Hierosolymitae debebant.

Continet hic liber gesta centum/ septuaginta annoz.

Incipit liber duodecimus antiquitatis iudaicae.

Vt ptholomeus filius Lagi fraude uel dolis capiens Hierosolymam uel iudaeam multos migravit ad aegyptum.

Alexander rex Macedonū ubi regnū Persaz dissoluit/ iudaeamq; disposuit ut praedictū est/ a uita discessit. Cūq; multos principatus sui successores reliquisset/ Antigonus quidē asiā apprehēdit. Seleucus autē Babylonē/ gentesq; uicinas obtinuit. Lysimacho cessit Hellepontus. Macedonia rexit Cassander. Ptholomeus filius Lagi aegyptū possedit. Qui dū aduersū se seditiones haberent/ suūq; dilatare contenderent/ p̄cipatū/ diuturnis bellis ciuitates cōcussa/ multis ciuib⁹ inter certamina p̄reuntibus ingemiscēbat. Tūc & oīs Syria sub Ptholomeo filio Lagi q̄ saluator nuncupat/ cōtraria sui nominis est perpeffa. Nāq; hic et Hierosolymā depugnauit/ fraudibus & dolis ciuitatem die sabbatoꝝ ingressus/ sub specie sacrificii/ nequaquā iudaeis resistentibus qm̄ hostile nihil existimaret/ & iō ociosi ueluti nihil suspecti segnes erāt. Qui cū sine labore ciuitatē apprehēdisset/ crudeliter eis dominabat. Testis est ofonis meae Ouidius Sabatarides/ qui successoz alexandri acta conscribens/ superstitionē nostrā pro qua libertatē amissimū exprobrauit/ cū haec diceret. Est gēs quae iudaea dicit/ ciuitatē munitā & magnā Hierosolymā detinēs/ quae cōtēplū sub Ptholomeo cōstituta dū arma capere deuitasset/ & p̄pter superflua sup̄stitionē seuisimū dominū pertulit hēre. Sabatarides quidē haec de gente nostra cōscripsit. Ptholomeus uero multos captiuos a montanis iudae/ uel a uicinis locis Hierosolymoz/ i. a Samaria uel a Garizi trahēs ad aegyptū cōmigravit. Sed cū cognouisset eos quos ab Hierosolymis abstraxerat/ firmos iusuradi uel fidei cultores existere/ post alexandri cōtentionē ad eos mittente sic respondissent/ Dario uiuētē cōtra eū arma nequaquā sumere/ cōst Dario expugnationē multos ad castella deputauit/ & pares cū macedōibus alexandriā ciues statuit/ fidēq; ab ipsis recepit/ ut nepotibus suis societatem custodirent/ cum & alii non pauci iudaei sponte ad aegyptum peruenissent/ opulētia locorum. Ptholomeiq; munificentia inuitati/ quorū nepotes seditiones contra samaritas/ dū suae gentis patriā oblationē seruare festinarent/ excitabant. Nā Hierosolymitae defendebant/ dicentes suum templum sanctum existere/ & immolationes illic transmitti oportere. Sicimitae uero ad Garizin montem destinari iuebant.

Qualiter filius eiusdem ptholomei qui Philadelphus appellatus est/ leges iudaeorum in graecā transtulit linguam/ multosq; captiuos Eleazar principi sacerdotum donauit/ & ornata deo deuotus.

Decimum & secundum annum imperii Alexandri/ & post quadragessimū ptholomei saluatoris/ regnū aegypti philadelphus obtinuit/ p̄ anos trigintanoue/ qui & legem iudaeꝝ interpretatus est/ & famulātes in aegyptu Hierosolymitae/ seruitutis uinculo resoluti

resoluit usque centum viginti milia ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus super Bibliothecam regis constitutus dum staderet omnia per uniuersam terram inuenta uolumina congregare & acquirere si quid audisset dignum industria uel uoluntate regis quem erga collectionem codicum munificenter accendi cognouerat/interrogatus a Ptholomeo quot milia codicum haberet/ eum viginti milia iam respondisset. Sed tempore post pauco usque ad quinquaginta milia posse peruenire & nunciatum sibi diceret multa apud Iudaeos legum eorum esse conscripta/ studio uel bibliotheca regali digna quae figuris litterarum uel sermone illorum/ composita/ laborem non paruum praerent/ si in graecum mutarentur eloquium/ cum uideantur Syrorum litteris similes eorum esse figura/ equa pronuntiatione uocis/ nihil ergo inquit prohibet tuarum pecuniarum sumptu eas interpretari/ dum in bibliotheca tua illorum quoque leges continantur. Igitur ex optima Demetrii sententia delectatus/ postquam studium suum multos colligendi codices demonstrasset/ scripsit ad principes sacerdotum gentis iudaeae haec fieri demandans. Aristenus autem amicus regi necessarius/ propter humilitatem morum ab eo dilectus/ cum sapius ante nihil esset/ Ptholomeum petere/ quatenus dimitteret captiuos Iudaeos qui sub imperio eius essent tempus hoc petitionis prosperum arbitratu/ ante loquitur primatibus custodum regis corporis. Sosibio/ Tarentino & andreae ut simul laborarent/ de quibus petiturus regem accederet. Quorum sententia confirmata/ cum huiusmodi sermonibus regem adiit dicens Minime rex oportet una nos spe negligenter decipi/ sed ueritatem intimare. Nam si legem Iudaeorum non tantum rescribere/ sed et interpretari per tua gratia studemus/ qua ratione possit hoc fieri/ tot Iudaeis in regno tuo seruientibus. Quos benignitate tuae munificentiae decet a praesenti iugo seruitutis absolueri/ ac deo qui leges exposuit pro tui regni tutela remittere. Na cum multa sapius indagassem/ cognoui factorem eos omnium deum colere/ quem nos zena. i. louem nominamus/ quod omnibus indulget zena. i. uiuere. Quapropter ad honorem dei quem maxima religione placant/ liberos eos patriae & moribus suis restituere. Cognosce tamem princeps me nec affinem esse eis/ nec ab eadem gentium natione/ ut pro illis haec suggeram/ sed dum omnium hominum factorem deum scirem/ suauiter uos benefactores amplecti. ad hanc petitionem perueni. Postquam haec aristenus locutus est & rex in eum hilariter uidentem respexit/ quanta inquit arbitraris milia posse dimitti. Tunc andreas respondit dum interfuisset/ dixitque paulo plus quam centum milia possunt existere. Non paruum inquit a nobis aristene donationem poscis. Sosibio uero cum praesentibus dicente dignum esse munificentiae suae/ si deo qui regnum ei donauit has gratias uices offerret/ rex sapiens usus consilio/ ne contra eos milites captiuauerat/ facere uideretur/ & quorum stipendia captiuorum absolute minui uiderent/ de suo eos aetario redimere statuit. dum militibus merces annonae praestaretur/ & pro singulo captiuo apud eos constituto dragmae centum uiginti darentur. De quibus etiam praercepta preponere promisit/ per quae munificentiam suam/ & aristeni petitionem confirmaret. Praeterea uoluntas dei affuit/ per quam non tantum illos qui a patre eius uel exercitu illius translati fuissent/ uerum etiam illos qui sub regno eius praerxtitissent/ absolute donaret/ uel si qui postea superuenissent/ pro quorum redemptione plusquam quadringenta talenta sunt a rege largita. Vnde & exemplum sanctionis ad manifestandam posteris regis munificentiam custodiri decreuerunt quod erat huiusmodi. Quicumque sub nostri patris imperio milites Syriam & Phoenicem cum eo iudaeamque uastauerunt/ & captiuos adductos ad nostras ciuitates & prouincias uendiderunt/ hos & qui olim sub meo regno existunt/ & si quos nunc superdixerunt/ dimittant pro singulo corpore accipientes dragmas centum uiginti/ & milites quidem cum annoniis suis/ reliqui uero a regali mensa redemptionis praecium accipiant. Arbitror enim eos sine uoluntate mei patris contra iustitiam depraedatos/ prouinciamque eorum fuisse uastatam. Vnde & multos milites profectos esse cognouimus/ dum ad aegyptum eo traducerent. Iustus ergo conspiciens misereri eis/ iubeo constitutos in seruitute Iudaeos omnes dominis eorum antedictam accipientibus summam absolui/ nec quenquam in hac re fraudem aliquam agere/ sed his potius constitutionibus obedire. Dispositiones autem meas praecipio/ ex quo missae sunt per tres dies proponi/ quatenus ad iudices domini conueniant/ corpora statim offendentes/ hoc enim meo credo profuturum imperio. Contumaces uero liceat cuique uolenti nunciare/ quatenus eorum substantiae regis possessionibus socientur. Cum haec sententia regis lecta fuisset/ & uisa essent omnia iuste decreta/ tantum uero deesse de absolute postea/ & hoc qui postea ducti Iudaei fuissent/ ipse de his sua liberalitate praecipit. Praeterea sciens/ subitanca distributione difficile existeret iussit retri ministris & regis. facellariis pecunias seponere. Quo facto intra septimum diem omnia regis praercepta impleta sunt/ & talenta supra quadringenta/ sexaginta pro redemptione partita noscunt/ dum & pro infantibus domini centum uiginti dragmas exigerent/ sicut rex pro his demandasset/ scribendo pro singulo corpore praedicta exhiberi. Cum haec secundum regiam uoluntatem manifeste disposita fuissent/ iustum uisum est Demetrio de iudaeis codicibus transferendis/ eius allegare decretum. Nam nihil frustra a regibus dispensat/ sed omnia cum multa diligentia geruntur.

Quapropter allegationes uel epistolarum exemplum designauimus & ornamentorum

transmissorum

transmissorum multitudinem/ & quicquid in uno quoque constructum est. Vnde potest optime opificum ars prospici/ & uisum omnium excellentia agnosci. Allegationis autem exemplum huius probatur. Maximo regi Demetrius. Praecipere te o princeps de his quae haecenus ad consumationem bibliothecae desunt/ quatenus colligantur/ & de his quae conuerunt ut debita diligentiam impetrant/ omni studio usum in his/ ad noticiam uestram pducam/ legislationis iudaeae uolumina nobis cum aliis deesse. Nam figuris hebraicis & uoce gentili conscripta/ inexplicabilia nobis existunt. Contigit etiam minus diligenter ea quae habent transferri/ dum regalem prouidentiam minime percepissent/ necessarium tamen est haec apud te cautius exposita reponi. Nam sapientissima & integra legislatio/ sic a deo data uidetur existeret. Quapropter inquit Acauius abdiripetas/ seu conscripserunt/ historiarum nullatenus meminisse eius/ nec uiros qui secundum eiusdem legislationis praercepta uiuerunt/ eo quod casta nimis existeret/ ac non oporteret eam/ pphanis linguis exponi. Si uideatur ergo tibi rex/ scribe principi sacerdotum gentes iudaeae/ quatenus transmittat seniores ab unaquaque tribu legum peritos/ ut cum eis codicum explanationem & consonantiam cognouerimus/ & interpretationis rerum cautam expositionem acceperimus/ dignos codices tua uoluntate reponamus. Igitur tali suggestionem facta/ praercepit rex/ ut scriberent de his Eleazaro principi sacerdotum gentis iudaeae/ simul et de absolute seruientium apud eos Iudaeorum/ praeterea maderet ei/ quia transmississent ad faciendas crateras & libatoria/ pondus auri talenta quinquaginta/ lapidum uero praeriosorum/ estimabile multitudinem/ denuncias et custodiendis arcae/ in quibus lapides seruabant/ ut electionem illorum darent opificibus/ quatenus quos uellent ad speciem operis collerent/ nec non operari ut pecuniam per imolationibus & reliquis causis centum talenta sacerdoti darent. Narrabo igitur factas & modum constructionis eorum/ cum declarauero exemplum epistolae/ per principem sacerdotum Eleazaro a rege conscriptae/ quae principatus honore pro tali causa suscepit. Defuncto principe sacerdotum Onia filius eius Symon successor extitit/ qui iustus est appellatus/ propter pietatem quam in deum/ & fauore quae erga regem habuisse uidebat. Quo mortuo & filium infantulum relinquentem nomine Onia frater eius Eleazarus de quo sermone fecimus principatum sacerdotum suscepit/ ad quem Ptholomeus/ uisum huiusmodi litteras destinauit. Rex Ptholomeus Eleazaro principi sacerdotum salutem. Multis habitatibus imperio meo Iudaeis/ quos per se cum potentes fuisset ad captiuitatem trahere/ quos aliquos pater noster ad militiam maioribus stipendiis deputans honorauit/ aliis autem in aegyptum cum eo ambulantibus/ castella & eorum custodia demandauit/ ut sint aegypti in terrorem. Cum uero ego principatum suscepissem/ omnes clementer tractaui praesentes ciues tuos/ quos plus centum milia captiuos & seruientes remisit/ possidentibus eos pro redemptione pecunias persoluens/ aetatibus autem uigentes numeris militaribus designaui multosque/ qui mihi uel aulae potuissent fidem seruare in palatio constitui/ arbitratus deo incundum pro mea prouidentia uotum ei hoc maximum deuouere. Porro uolens & istis & omnibus per uniuersam terram Iudaeis praestare/ leges uestras litteris graecis ab hebraicis translatis in nostra bibliotheca decreui reponere. Bene ergo facies/ eligendo uiros optimos/ seniores sex/ ab unaquaque tribu dirigere/ qui per aetatem legum sunt periti/ ualebuntque interpretationem earum caute nobis exponere. Nam opinor his perfectis/ maximam nobis gloriam praeparare. Transmisi uero qui deberet de his uobiscum disputare. Andream primatem custodum mei corporis/ & Aristenum mihi dilectissimos/ per quos etiam primitias uotorum ad templum/ & pro imolationibus & aliis rebus/ transmisi talenta centum. Tu autem manda nobis quae uolueris fieri/ quod gratius amplectimur. Cuius regis epistola Eleazaro fuisset porrecta/ nimium liberaliter ad eum ita rescripsit. Princeps sacerdotum Eleazarus. Ptholomeo regi salutem. Valentibus uobis cum Arfinoe regina/ uel filiis bene nobis omnia constant. Cum uero epistolam suscepissemus/ satis de tua uoluntate sumus gauisi. Congregantes autem multitudinem legimus eam quatenus ostenderemus/ quam pietate erga deum habeas. Demonstrauimus secum dum eas pateras quas mihi misisti aureas uiginti/ argenteas triginta crateras/ quinq; ad mensam dedicanda/ & quae directa sunt pro imolatione uel renouatione eorum quae templo desunt/ talenta centum deportata per andream & aristenum charissimos tibi amicos/ uiros optimos/ & doctrina praerellentes/ tuaque uirtute dignos. Cognosce uero nos per tuis utilitatibus/ & praer naturam aliquid uelle pari dum reddamus tuis beneficiis/ quae multipliciter in nostros ciues largiris. Statim ergo pro te/ tuaque uxore/ uel filiis hostias obtulimus/ & multitudinem uota persoluit/ ut nobis eueniant quae desideratis/ & tuus principatus pace custodiat. Ad interpretanda uero legem quam pro tuis comodis accipere postulas/ elegi uiros sex/ ab unaquaque tribu/ quos direximus legere ferentes. Erunt autem uestrae pietatis uel iusticiae/ ut post legis transcriptionem ad nos eam caute cum portitoribus remittatis. Vale. Haec quidem princeps sacerdotum rescripsit. Mihi uero non est necessarium uisum/ septuaginta seniorum ab Eleazaro missorum nomina declarare/ licet inuicem uisum fuisset sub epistola. Vorum tamen magnificentiam ad constructionem quae deo rex direxit/ non incongruum exponere putauimus/ quatenus omnibus munificentia regis erga deum dilucideatur. Siquidem ipse largos sumptus praestitit/ & semper opificibus opera transmittabat/ nihil constructi desidiolo concedens/ quorum de singulis qualis fuerit magnificentia narrauo/ quamuis

historia

historia narratione eorū minime deprecatur/ regis enim diligentia uel munificentia ita legentibus ar-
bitror aperiri. Primus aut de mensa differemus. Igitur habebat rex in proposito suo ualde maximā
mensam conficere. Præcepit aut dedicari in Hierosolymis mensē quantitatis cognosci si possit/ ma-
ior fieri. Cūq; percipisset qualis esset illic constituta/ & quia nihil phiberet maiorē cōstrūi dixit qn-
tuplā magnitudinē uelle se facere/ sed timere ne ad ministeriū pro magnitudinis quāitate inutilis fi-
eret. Nam nō eā tātū ad spectaculū deuouere/ sed et ministeriū habile uoluit dedicare. Quapropter
arbitratus mediocritē porē mēsa auri opia cōfectā/ magnitudine quidē superare priorē noluit/ uarie-
tate uero uel pulchritudine materiali clariorē conficere iudicauit. Sagax ergo ad discernendū uaria-
rum rerum naturā erat/ & inuenire nouas ammirandasq; facturas/ quae sine descriptione fuissent. Ha-
rum ipse prudenter inueniebat effectum/ & ostēdens artificibus ita perfici enūciabat/ ut quae descri-
pta fuissent/ eorum cautam similitudinē euidenter opifices imitarentur. Promissa ergo complentes/
mensam describere festinamus. Huius duorum semis cubitorum longitudinem/ latitudinem unius se-
mis construxerunt/ totam de auro formantes eam. Coronā quidē in palmā cōserunt. frontispicia ue-
ro uersatilia/ sculpturā habentia/ ornatam in speciem restis ex tribus partibus mare simulantis. Triā-
gulis enim existentibus frontispiciis unusquisq; angulus eandem forme dispositionē habebat. Quae-
dam uerteretur/ unam & non diuersam speciem demonstrabat coronā. Porro pars quae sub mensa
erat inclusa/ pulchre constructa fulgebat/ pars autem quae de foris apparebat/ artificii decore plus
cuncta splendebat/ quia uisui uel spectaculo patebat. Vnde proceritate partium ambarum acutam
fieri contigerat/ ne ullus angulus trium ut praediximus existentium in transductione minor uideret-
tur. Dispositi uero erant in modū funium torno factorum præciosissimi lapides/ aureis sperulis per
foramina conclusi. Partes autem quae per latera coronae cernebantur/ in speciem ouorum optimo la-
pide factorum figurate nitebant/ sculpture uirgulas imitatae/ quae spisse circa mensam uoluebantur.
Quorum autem dispositionem circūdlexerunt opifices ornatamq; omnium fructuum naturā uuas pē-
dentes/ aristas surgentes/ mala grana conclusa. Lapides autem secundum genus praedictorum fructu-
um ad propriū uisus/ cuiusq; colore formatos/ circa totam mensam ex auro ligauerunt. Sub corona
quoq; uisui similis ordo/ seu uirgulae cōstituerat/ ut ex ababus partibus eadē operis uarietate cauāq;
specie mēsa cōstructa pferret/ ne frontispicii uel coronae posito in alterā partē mēsa cōuersa fieret
diuersa/ sed eadē usq; ad pedes facies opis extenderet. Nā ductile aurum quattuor digitis latū/ secū-
dum totam mensae latitudinem super quod pedes eius imponebant/ fecerunt/ deinde sperulis & clau-
suris eos cum corona mensae construxerunt/ ut eundem artificii/ uel magnificentiae usum praeberet.
in quacūq; partem mensa conuertatur. Super mensam aut Meandrum fluiuium sculperunt/ lapi-
des praeciosissimos in medio eius tanquam stellas uario colore ponentes. Nam carbunculū uel sma-
ragdum iocundo aspectu fulgentes miserunt/ aliorumq; genera labidum qui uel industria uel emula-
tione digni/ per excellentiam naturae cunctis existunt. Post meandrum autem completum/ in speci-
em funis quiddā circumferebat/ in medio figuram sublongā & rotundā habens/ super quod chrystali-
nus lapis erat electrum impositi pari poene fo-
marum aspectu/ qui delectationē miram intuitibus
praeabant. Capita uero pedum eius similia liliis fabricauerant/ curuationē brachioꝝ habentia sub
mensa reflexā/ intus uero rectum instar liliū germē uidebat/ quae lapis carbunculus in palmū factus/
figurā crepidinis ostēdens/ & latitudinē octo digitorū habens sustentabat. Nā sup eum pedū omne
pondus innitebat. Sculperunt et tenuissimo uel laboriosissimo torno unūquēq; pedū/ in quibus he-
derae uel uitis palmites cū uuis existentibus eminebat/ ut nihil a ueris discrepare putarent. Siquidem
ad aure flateū per tenuitatem & extensionem summmitatis suae cōmota/ imaginationē naturalium arte
praebebant. Verūteriam figurā totius mensae tribus tabulis construxerunt/ compagine p̄tium in inuicē
ita colligata/ ut inuisibilis existeret/ nec intelligeret eorū insertio. Cōstitutū uero mensae non minus
dimidio cubito fuisse dinoscitur. Talis ergo uotiuā mensa multa regis munificentia/ uel praeciositate
materiae/ ac uarietate pulchritudinis/ & industria artificū studiose perfecta est/ & licet magnitudine
prioris deo deuota mensa nō destinaret/ artificio tamen & nouitate/ uel claritate factura/ ualde me-
lior & splēdidior elimata fugebat. Crateras etiā aureas duas fecerunt/ sculpturā uiperā ab inuicē
parte usq; ad cingulū habentes/ lapidibus uariis in squāma cōclusis. De hic sup eos fecerūt Meandꝝ
altū cubito cōpositione lapidū diuersorū/ specie magna fulgentē/ in quo uirgulae ordo instabat/ de q/
bus cōplexionibus simul usq; ad labrū protrahēbat. Per mediū quoq; quattuor digitorum sculptura
pulchris lapidibus inserta/ decore craterū ostendebat/ quoꝝ labra liliorū foliis/ & uuaꝝ floribus in
orbē p̄ductis corona cōplectēbat. Et aureas qdē crateras duas/ capientes utraq; aphorā huiusmodi
construxerunt. Argentei uero clariorem speculis splendorem emittebant/ ut certius in his facies aspi-
cientium uiderentur. Insuper fecit rex pateras triginta ex auro necnon lapide praecioso/ & circum-
date foliis hederarū/ uel auratis bratteis quasi uitis coelatura artificiosae obumbrabantur. Haec ideo
ita fiebant quod per scientiam opificis arte mira reliquos anteirent/ & multo melius studio uel mu-
nificentia

nificentia/ regis formabantur. Non enim tantum incessanter & large artificibus impendia praestabat/
quanto et publicoꝝ negotioꝝ relictis regiminibus ipse operantibus semper instabat/ & frequenter ar-
tifices uisitabat. Quapropter opera opificum diligentia regis & industria feruente propensius imine-
bat. Cūq; haec ad Hierosolymā transmissa Prolomei uoto fuissent/ & princeps sacerdotū Eleazarus
ea deo dicasset/ porticoꝝ eorū honoras/ donaq; regi deportanda praestans ad eū remisit. Ergo post
quam Alexandria peruenit/ est/ & Prolomeus praesentia eorū cū septuaginta senioribus audiuit/ sta-
tim Andrea & Aristenū legatos euocari praecipit. Qui uenientes/ epistolas quas a principe sacerdo-
tū deportauerunt obtulerūt/ & ea quae uerbis eos disserere iusserat edixerunt. Studens aut colloqui
senioribus ab Hierosolymis pro interpretatione legū directis/ diuersos quidē qui pro suis causis ade-
rant denunciauit dimitti/ mirabile hāc & praeter cōsuetudinē faciens dimissionē/ ut qui ppter hmoi
causas ducebant/ post quintum diem eum adirent. Legati uero post mensam a rege tunc dimisi/ illos
ab Eleazaro destinatos expectabat. Dūq; seniores illi cum donis quae regi deportanda p̄nceps sacer-
dotum eis dederant/ cū uoluntatibus transierunt/ in quibus litteris aureis cōscriptae leges
cōtinebant. Et rex eos de codicibus percunctabat. Cū uero reuelarent/ & ostenderent tenuitate mē-
brae/ uel in cōprehensibile eorū cōpaginem rex miratus est/ q; ita fuissent cōpacta. Dūq; hoc diu
fecisset/ gratias inquit ago/ uobis quidē q; uenistis maiores uero illi qui uos destinauit/ sed ante om-
nia deo/ cuius haec leges uenerandae probantur. Cūq; clamassent seniores uel hii qui praesentes erāt/
orantes prospera regi diuinitus euenire/ nimium delectatus prorupit ad lachrymas. Nā septius natura
hoc summo gaudio patitur/ quod et dolentibus solet accidere. Tunc iussit Codices primatibus officii
designari/ uiros aut oculos aequū dixit esse primū ad eos facere sermonē/ pro quibus essent uocati/
imo & diem quo ad eum deducti fuissent/ clarū singulis annis per totū uita suae tempus celebrare se
promisit. Nam euenit eundem esse primū praesentiae illorū/ & uictoriae diem/ quo Antigonus nauali
proelio uicerat Epularem etiam secum eos praecipit hospitium/ in arce denūciauit eis omnia deputari.
Nicanor aut super susceptionem peregrinorum cōstitutus. Dorotheo uocans/ qui de his curam ha-
bebat/ iussit singulis necessaria praeparare. Nam ita dispositum a rege fuerat/ ut alimenta quibus sin-
gulae ciuitates utuntur/ exhiberentur diligenter consuetudini peregrinoꝝ/ ad eos uenientium/ & eis
omnia ad nutum eorū pararentur/ quatenus cibis solitis magis delectarentur/ ne forsitan corrupti ex-
traneis grauentur/ quod & circa istos effectum est. Dorotheo uero quē pro sinceritate uita super
haec rex constituerat/ per quem/ & praeparauerat omnia/ quae ad hmoi cōueniret cōiuiua haec im-
plente/ partem quidem mediā eorū ad dexterā suam/ reliquos autem post eius accubitu/ nihil praeter
mittens/ quod ad eorū honorificentiam pertineret. Postquam aut ita discubuerunt/ iussit Dorotheo so-
lita ministrare/ quibus oēs ludaei ad eum uenientes utebantur. Tunc itaq; sacros praedones & imola-
tores/ & alios qui uota faciunt reculauit/ & unū e senioribus nomine Hielyseum sacerdotē existentē/
rex petiuit facere orationē. Qui in medio stās regi bona & subiectis eius optauit/ & post plausus cū
gaudio/ & clamore omnium surrexerunt/ & residētes ad epulationē/ & delicias paratas se cōtulerūt. Præ-
terea rex quātū satis ei uisū est coepit philosophari/ & unūquēq; eorū naturales percunctari sermo-
nes/ & ad cōtēplationē questionis accendere/ cauteq; illis ad omnia respondentibus/ quae eis obiecta
essent/ & explanantibus gauisus/ per duodecim dies hoc cōiuiui instruxit. Et qui uult singula cogno-
scere/ quae in cōiuiui praeparata sunt/ legat uolumina Aristeni/ quae ppter haec cōscripserat/ & agno-
scet. Mirante uero eos nō tantū rege sed et Menedemo philosopho/ dicente omnia per prouidentia
dispensari/ ideoq; uirtutem & pulchritudinē uideri/ desitit rex quidem de his facere sermonem dice-
bat aut maxima sibi bona per praesentiam eorū fieri/ nam profuisse ei quod didicisset ab illis/ quem/
admodum deberet regnare/ iussit dari singulis talenta tria/ & deputauit illis/ qui eos perducere ad
diuersoria deberet. Postquā uero tres excesserunt dies/ congregans eos Demetrius/ transiit ad stu-
dium maris/ & unū transiens potestatem/ adiit partes aequiloni cōiunctas cōciliūq; fecit in domo ppe-
littus stāte/ & apta secretis ad cognitionē negotioꝝ. Vbi eos perducens/ petebat omnia quae opus
habebant ad legis interpretationē/ ut ipsis praesentibus diceret/ & incessanter opus inueniret. Cūq; illi
munificentē/ & laboriose cautā interpretationē faceret/ usq; ad horā nonā in hoc sedētes/ ad curam
corporis uertebant/ ita inuitante eos Dorotheo/ uel opulētē cōuersationis salubria sbente/ multaq;
etiā ex his quae regi parabant. Mane aut ad aulā uenientes/ Prolomeū salutabat/ & rursus ad eundē lo-
cum rediebant/ & manus in mari lauantes/ & seipsos purificantes ita legis interpretationi uocabāt.
Itaque transscripta lege/ & opere interpretationis ad effectū per. lxxii. dies transfacto. Cōgregans De-
metrius ludaeos omnes ad locum in quo translatae leges fuerant/ praesentibus etiam interpretibus le-
git eas. Cūq; multitudine amplexa legem/ uel seniores eius interpretes. Demetrius eo quod magna-
rum rerum inuenitor esse uideret/ laudasset rogauit et ut/ & praesidibus suis daretur legenda/ & petie-
runt omnes sacerdotes interpretes/ seniores/ & praepositos gēris/ ut bene interpretata/ pmaneret im-
mobilis. Cum uero omnes sententiā laudassent/ iusserunt/ ut si quod aut superfluum/ aut minus ali-
quid

quid scriptum uiderent in lege hoc despicerent & manifestum facientes emendarent hoc castigant/tes ut quod semel iudicatum fuerat bene se habere sempiterna memoria remaneret. Gaius ergo rex/ & uides uoluntate suam ad uilem rem esse profectam & delectatus relictis legibus & sensum & sapientiam & legislatores oblitusque ad Demetrium sermones facere cepit quod ita mira existeret legislatio quod nemo neque historiographus neque poeta meminisset eius. Cui Demetrius respondit ne/ minem fuisse autum harum legum tangere conscriptionem quod diuina & uenerabilis esset & quia/ si sunt quidam a deo hoc praefuentes. Significabat uero qualiter Theopompus uolens in historia aliquid de his conscribere sit mente turbatus plus triginta diebus & cum ad se reuerfus cum humi/ litate a deo ueniam supplicaret dei sibi clementiam factam suspicatus esset necno & in somnis uide/ rit quod ei ideo accidisset quia diuina scrutatus esset & proferre ea ad homines impuros uellet/ cui con/ scribere quieuisset recepit sensum. Referebat autem & de Theocteto tragicarum poeta dicens quod/ cum nihil fuisset in aliquo dramate eorum meminisse quae in diuino uolumine continetur oculis ob/ securatis recognouit causam suae cecitatis & ita liberatus est a passione deo ueniam indulgens. Haec ergo rex pure suscipiens petiuit interpretes frequenter ad se de iudaea proficisci hoc enim eis ad ho/ norem & ad donationem ab eo profuturum dicens nunc uero iustum esse eos dimitti dicebat spon/ te autem ad eum uenientes omnia quae aequum esset sapientiam eorum impetrare & pro sua mai/estate dignum largiri promisit. Et quidem tunc remisit eos donans unicuique optimas tres stolas & auri talenta duo & calicem unius talenti totumque conuiuatorium. Principi autem sacerdoti Elea/ zaro destinauit per eos lectos cum aureis pedibus decem & conuenientem eis supplectilem & cali/ cem talentorum triginta super stolas decem & purpura & coronam decoram & lineas de bysso centum praeterea & pateras & trullam & libatoria & crateras aureas duas deuouendas. Petiuit autem & per episcopos stolas ut si quis de his uiris uoluisset reuerti ad se eum permitteret dum nimium delectaretur cum eruditus habere sermonem & diuicias suas libenter talibus impartiri. Huiusmodi quidem causam ad honorem & gloriam iudaeorum Ptolomeo nomine Philadelpho fieri contigit.

Quemadmodum honorauerunt reges Asiae gentem iudaeorum cuiusque multos ex ipsis in sua
biectis suis ciuitatibus statuerunt. Cap. III.

Impetrauerunt autem & a regibus Asiae honorem quo cum eis castrametati sunt. Nam Seleucus nomine Nicanor in ciuitatibus quas per Asiam edificauerat & inferiori Syria & in ipsa Meropoli Antiochia republica sua dignos eos effecit & aequum eis honorem cum habitatoribus Macedonibus & Graecis deputauit. Haec enim in eadem conuersatione eos aliquando mansisse signum est quod iudaei nolentes alienigenae uti oleo accipiunt distincta quadam a principibus olympiaci certaminis pro praecio olei pecunia populorum Antiocheno in praesenti bello uolenti soluere consuetudinem. Mutianus praefectus tunc syriae constituta seruitutem & post haec imperatoribus Vespasiano & Tito orbis terrarum supplicauerunt Alexandrini & Antiocheni ut eis ius reipublicae de reliquo cum iudaeis non deberet esse commune nec impetrauerunt. Unde potest considerari romanorum modestia & potius magnificentia Vespasiani & Titi. Qui cum multa pericula bellando contra iudaeos sustinuisent. Acerbe ferentes quod se tradere noluisset sed usque ad finem pugnantem permansissent nihil poenitus eis de hoc quod dudum praestium fuerat abstulerunt sed simul & priorem iram & petitionem magni populi Alexandrini & antiocheni uiuaciter expulerunt dum nihil neque pro amicitia ad gratiam istorum neque pro inimicitia deuictorum concederent quatenus perfolueretur aliquid pristinae iudaeorum utilitatis dicentes eos in pugna dedisse poenas qui armis coeperunt infontes autem non esse iustum sua possessione priuari. Simile uero & marcum agrippam erga iudaeos sensisse cognouimus. Nam motis contra eum Cretensibus & petentibus Agrippam ut conuersationem qua eis Antiochus Seleuci nepos quod apud graecos deus nuncupatur dederat soli possiderent & dicentibus ut si cognati essent eorum iudaei coleret proprios eorum deos habito iudicio iudaei nicerunt ut suis utant moribus defendere eos Nicolao damasceno. Nam Agrippa interlocutus est nihil inuolare eis licere. Siquis autem certius haec uult nosse legat nicolai centesimam & uicesimam tertiam & quartam historiae & Agrippae quidem iudicium non est forsita admirandum. Non enim pugnat tunc gens nostra aduersus romanos. Vespasiani etiam & Titi magnificentiam quibus oblitusque post tota bella totaque certamina quae contra nos habuerunt tam pie dispositi sunt. Repetatur orationem unam ad haec uideor esse dignum. Iudaeos igitur sub imperio magni Antiochi regis Asiae constitutos contigit multa tollerasse dum terra eorum diuersis calamitatibus subiaceret cum illis quod humile Syriae habitare uidebant. Nam cum antiochus pergnasset contra Eupatoris ptolemei & eius filii ptolemei cognomine Epiphanis laborare contigit eos cum uicere & uictis & eadem pati ut per existeret naues turbatae & tempestatibus fluctuantes dum iter faceret eorum & calamitate antiochi fuisset coeter constituti. Cum uicisset ptolemeum antiochus iudaeam recepit. De facto uero ptolemeo filio eupatore filio eius magna uirtute militum misit & ducem scopam nomine contra humilem syriam multasque eorum ciuitates cepit. Ex quo nostra gens expugnata adiecta ei & non post multum Antiochus

Antiochus Scopam uicem/ colligens contra eum iuxta fontem iordanis & multos ab exercitu eius prostrauit. Postea uero Antiocho capiente Syriae ciuitates quas Scopam tenuerat ex Samaria sponte gens iudaeorum ad eum transiens in ciuitate omnium eius exercitum suscepit & elephantis abundanter alimeta praebuerunt & obsidite eos qui ab scopam in arce Hierosolymorum relictis sunt custodes prono aio auxilium praestiterunt. Igitur Antiochus iustum arbitratum iudaeorum erga se studiis liberaliter remunerandum scripsit magistratibus & amicis testimonium exhibens quod ab eis bene tractatus est sed & donationes quas eis pro gratia retribuere cogitauit manifeste illis innotuit. Refera uero epistolas quas magistratibus de ipse scripserat praeponebat testimonium quod nobis sicut Polibius Megalopolitanus in undecima historia sua ita dicens. Ptolemei dux scopam ad superiora uadens loca superauit hiemis tempore gentem iudaeorum. Dicit namque & in eodem uolumine qualiter scopam Antiochus deuincens. Bythynia & samaria & Abella & Gadera cepisset. Paulo post uero tradiderunt se ei iudaei qui circa templum habitabant. Facte autem apparitionis in templo ad aliud tempus narratione differant. Polybius quidem haec in historia conscripsit. Nos autem reducamus orationem ad narrationem priorum intimantes epistolas regis Antiochi. Rex Antiochus Ptolemeo salutem. Iudaei mox ut prouinciam eorum ingressi sumus liberalitatem circa nos suam ostenderunt & uenientes ad ciuitatem clare nos susceperunt cum senioribus & principibus occurrentes & abunde ministrauerunt militibus & elephantis uictualia & nobiscum ad arce pugnauerunt contra custodes aegyptiorum. Ergo dignum & nos iudicamus eos remunerari & reficere ciuitatem destructam & rursus in eam habitatores congregare dispersos. Et primum constituimus propter pietatem eis praestari ad imolationem uictimarum & uini & olei & libaminis scilicet argenti uiginti milia & ad similia secundum prouinciam legem tritici modios mille quadringentos septuaginta quinque. Praebent autem haec inquit eis uolo secundum mea mandata & opus templi construere & porticus & si quid oportet aliud restitui. Materies autem lignorum deponatur ex ipsa iudaea & ab aliis gentibus & a libano nullo pro his exitu uectigal. Similiter & in aliis in quibus oportet clarissimum templi fieri uolumus aedificationem. Conuerterit omne genus eorum secundum proprias leges relaxent & sacerdotes & scribae templi & cantores sacri a tributis quae pro suo capite dabant & regio uectigali uel ab aliis cunctis oneribus ut pro opere eorum ciuitas habitationibus hominum apta reddat. His quoque quae nunc habitant uel habitaturi conueniunt donamus tributa usque ad mensem hyperberethem & per tres annos liberamus a tertia parte fiscalium quatenus eorum lesio reuelet. Et quicumque ab ipsa ciuitate ad iuga seruitutis abstracti sunt ex ipsis gentios libertati donamus & substantias eis reddi praecipimus. Epistola quidem haec continebat. Ornato autem templo edictum per omne suum transmisit imperium in quo continebatur neminem alieni genarum intra muros templi ingrediendi habere licentiam nec iudaeos nisi quibus mos est purificatos secundum patriam legem neque inferri ciuitati equinas carnes neque ferarum manerum uulpium aut luporum aut leporum aut pardorum & generaliter omnium animalium quae iudaeis interdictione sunt nec pelles eorum liceret afferri neque horum aliquid intra ciuitatem pascere sed solitis parentum uictis ex quibus & deo oportet sacrificare ut permissum est. Qui autem aliquid horum transgressus fuisset iussit ut multatus pecuniae praestaret sacerdotibus dragmas tria milia. Scripsit etiam testimonia nostrae pietatis & fidei praebens cum rebelles Phrygas & Lydos adisset eo tempore quo ad superiores Persarum ierat prouincias iubens Zeusi carissimo ut mitteret quosdam nostrorum a Babylone ad phrygiam ita per epistolam suam mandans rex Antiochus Zeusidi patri salutem. Si sani estis bene est sanus & ego sum. Audiens autem phrygas & Lydos rebellare magna cogitatione per motus consilium animo percepit quid oporteret fieri. Placuit autem ad castellum uel necessaria loca Mesopotamiae & babyloniae iudaeorum domus duo milia cum apparatu suo deducere. credo enim fideles nobis eos custodes futuros propter pietatem quam circa deum habent. Nam testificantur patres nostri fideles eos & prouum animum habere in his quae petiti fuerint. Volo igitur licet difficile esse credam migrari ut permittas eos legibus propriis uti & cum eos ad praedicta loca migraueris ad aedificandas sibi domos locum unicuique distribuere terramque colendam dari & uicium plantationes & tributa fructuum terrae concedere ut annos decem. Accipiant uero usquequo fructus coligant triticum ad cibum seruorum quod eis sufficiat ut nostram impetrantes clementiam prouideres seipsum erga nos praebent. Praeterea prouidentiam faciens eorum gentis secundum possibilitatem quatenus a nullo molestiam patiantur. De amicitia quidem magni antiochi & iudaeorum haec a nobis pro testimonio dicta sunt. Postea uero ut amicitiam & foedus Ptolemeus cum Antiocho composuit dedit ei filiam suam Cleopatram ad nuptum concedens ei humilem Syriam & Samariam & iudaeam & Phoenicem dotis nomine. Diuisis autem in utrumque regem tributis uniusquisque sublimissimus patriae suae uictualium uectigalium summam statuum regi offerebat. Eodem uero tempore Samaritae infeliciter agentes contra iudaeos mala fecerunt terramque eorum depopulantes multos inde captiuos trahebant quae facta sunt sub principe sacerdotum Onia. Nam defuncto Eleazaro principum tu sacerdotum patrus eius manasse suscepit cui post finem uitae onias eo in honore successit filius eius Simonis

Simonis cognomine iusti/ qui Simon frater Eleazari/ sicut praediximus/ erat.

De infelicitate Iudaeorum/ quam postea emendauit Ioseppus filius Tobiae/ componens amicitias cum Ptolomeo cognomine Epiphane.

Capi. III.

Post autem Onias paruulus mente/ & pecuniis auarus existens/ pro populo regibus uecti gal quod patres eius ex ppiis dabant idest uiginti talenta pecuniarum/ non reddens ad iram regis Ptolomei comouit/ qui & legatum transmittens ad Hierosolymam/ culpabat Oniam non reddentem tributa/ & interminabat/ ut si non acciperet tributa/ terram eorum ad iugera metiret/ & mitteret ad habitandum illic milites. Audientes uero mandata regis iudei turbabant/ hinc autem Onia nihil hoc flestebat/ propter auaricia suam. Ioseppus autem quidam iuuenis aetate/ sed propter castitatem & suam prudentiam iusticiae gloria hinc apud Hierosolymas/ patre Tobia/ & ex sorore Oniae principis sacerdotum pgenitus/ mandante matre legati praesentia dum ille esset ad fiscalia uicium/ ubi natus erat uenit/ ensin ciuitate increpabat sacerdotem/ non prouidentem innocentiae ciuium/ sed ad periculum mittere uolentem gentem propter pecunias/ priuatione/ dum per ipsum populum dignitatem accepisset/ & principatum sacerdotalis honoris impetrasset. Si autem cupiditate haberet pecunias/ ita ut propter ipsas & periculum fieri patriae/ & ciues suos afflictos uidere pateret/ suadebat ei ad regem ire/ & petere/ ut ei aut oes pecuniae/ aut pars concederet. Tunc Onias neque principatum uelle se gerere/ hinc respondit/ imo/ & faceret/ dotalis honoris si esset possibile paratum se esse deponere/ ne tantum ad regem accederet. Et dum nihil ad se de his pertinere dixisset/ Ioseppus interrogauit eum/ si sibi concederet legationem ad Ptolomeum/ gerere pro gente. Cuius concessisset Onias/ ascendit ad templum Ioseppus/ & conuocata multitudinem ad cognitionem nihil turbari eos uel timere suadebat/ propter auunculum Oniam/ circa eos negligentem/ sed rogabat/ ut deponeret cordis mellicitiam/ qua pro regis mandatis affligebant. Nam legationem facturum sed ad regem promissum/ ut flesteret eum/ quo nihil iniquitatis in eos efficeret. Multitudo quidem haec audies. Ioseppo gratias egit/ ipse autem a templo descendens/ in hospitium suscepit Ptolomei legatum/ donauitque ei magnificentissima munera/ & per multos dies munificentissime eum pauit/ & ad regem remisit/ promittens ei ut & ipse sequeferet. Nam prior factus erat pscilicet ad regem legato inuitante/ & cocitante eum ad Aegyptum puenire/ & promittente omnia quae a Ptolomeo peteret/ p se eum impetraturum/ quia modestiam more eius nimis amabat. Cuius legatum ad Aegyptum puenisset/ & regi nunciasset in deuotionem Oniae/ & uti iuravit Ioseppi/ quae uentura ad eum dicebat/ & satisfactura pro excessu Oniae/ quae regem patronum esse consideret/ tanta laudum magnitudine/ p adolescentem utebat/ ut regem & uxorem eius Cleopatram prius familiariter faceret habere Ioseppum/ quae ei haberent praesentem. Ioseppus autem mandans amicis ad Samariam/ & mutua ab eis accipiens pecuniam/ & parans conuenientia perfectioni/ ueltes & pocula/ & subingalia/ quae oia ad uiginti milia dragmas essent ad Alexandriam usque/ puenit. Corripit autem p illum tepus oes pmarus/ & magistratus ascendere ciuitates Syriae/ & Phoeniciae/ ut uectigalia susciperent exactione. Nam singulis annis potetibus per ciuitates eam rex committere consueuerat. Videntes autem hi per uiam Ioseppum deridebant/ eius paupertate/ & inopia. Cuius ad Alexandriam puenisset/ in Memphis Ptolomeus esse cognouit/ cui occurrere festinauit. Sedens autem sup curru regis cum uxore/ & amico Athenione/ qui eum legatione ad Hierosolymam destinatus/ & a Ioseppo hospitio clementer exceptus est. Videns athenio/ mox regi innotuit/ dicens hinc esse/ de quo ab Hierosolymis ueniens nunciavit/ quae bonus inquit iuuenis/ & liberalis. Ptolomeus uero primus eum salutauit/ & ascendere sup curru fecit. Postquam uero sedit/ cepit rex Oniam accusare. Tunc Ioseppus ait/ Venia ei quae praesta propter senectutem. Non enim uos lateo/ q senes & infantes eandem metem cogit habere. A nobis autem reddit tibi ratio/ ut ei poenitentem irasci non debeas. Gaius autem rex/ de prudentia atque beniuolentia iuuenis/ plus eum quippe iam expertum diligere cepit/ iussitque in aulae regiae suscipi/ & quotidie suae mensae esse conuiuium. Cuius uenisset ad Alexandriam/ rex uidentes Syriae praesentem/ & ostendentes Ioseppi/ agere ferebant. Instante uero die quo suscipi habebat uectigalia/ solentem exactiones diuersas/ ciuitatibus nobiles data pecunia sua/ exigenda fiscalia/ & aduectabat/ quae usque ad octo milia talenta humilis Syriae/ & Phoeniciae/ & Iudaeae/ & Samaritae/ coligebat. Audies ergo Ioseppus culpabat eos qui coducebant/ tanquam paruo munere exigenda/ regi uectigalia/ pmisissent. Ipse autem duplum dare pollicitus est/ & fisci iuribus peccatum/ substantias applicare. Nam & hoc eum uectigalibus traiebat. Rex itaque libenter audiuit/ quod ad eius aerarii spectaret augmentum/ & petere Ioseppo confirmari sibi uectigalium/ coductionem/ interrogauit si secundum pmisionem suam/ uades idoneos habere potuisset. Ille uero facile respondit/ Dabo inquit homines bonos/ & optimos/ de quibus cofidas. Cuius diceret rex/ qui sunt isti uades/ quos te dare pmittis. Ioseppus/ te inquit/ o rex/ & tua uxor/ p utraque parte sponsores sbebo tibi. Cuius uerba libenter suscipiens Ptolomeus/ sine fideiussore uectigalia eum habere permittit. Quod factum nimis contristauit eos/ qui de ciuitatibus Syriae/ ad aegyptum uenerant/ quod simili non fuerant benignitate tractati/ unde cum magna confusione ad suas uniuersisque/ prouincias recesserunt. Ioseppus uero accipiens a rege duo milia peditum/ petiuerat enim aliquod auxilium/ ut uites haberet contra contumaces/ & rebelles/ exigere/ tunc mutans propter expensas suas ab amicis

amicis regis quingenta talenta de Alexandria in Syriaam est pfectus/ quae postquam uenit in Ascalonem uecti/ galia exigens/ Ascalonitas quoniam nihil dare uolebant/ sed et contumeliosius eum grauius afficiebant/ capiens priores ipso/ uiginti crucidauit/ & substantias eorum usque ad mille collectas/ talenta regis utilitatibus applicauit/ intinans ei quae contingerent. Miratus autem Ptolomeus prudentiam eius/ & laudans quae facta fuerant/ pmisit ei agere quae uellet. Haec audientes Syrii obstupuerunt/ Ascalonitae/ contumaciae/ exempla/ metuentes ciuitatibus suis/ & ideo foribus ciuitatum reseratis/ deuotis animis aduentum Ioseppi susceperunt/ Nitentibus uero Scitopolitanis contumeliosius eum afficere/ & uectigalia denegare/ quae prius sine dilato/ reddebant/ hinc quoque pores interfecit/ substantiasque/ eorum fisci iuribus applicauit. Colligens uero pecunias multas/ & maximum faciens lucrum/ ab exactore uectigalium/ abutebat/ collecta pecunia/ ut ei potentia pmaneret/ occasione sibi/ & cam foelicitatis seruare putans/ ex his quae congregauerat/ & multa large regi/ & Cleopatrae/ uel amicis eorum/ bona dirigebat/ patrocina sibi eorum/ fauoreque concilians. Potius uero haec foelicitate/ p annos uiginti duos/ & p factus ab una quae uxor septem filiorum/ habuit/ & ex filia fratris sui/ solimi unum noie Hyrcanum/ quae accepit/ ex tali causa cum fratre quodam Alexandriam pgens/ ducente/ et secum filiam nuptiis iam maturam/ ut eam coningeret/ alicui sublimi iudaeorum/ dum apud regem conaret/ & intrasset/ Pantomima ad conuiuium concupiuit/ eam/ fratrisque nunciavit desiderium/ quae petens eum celare suum peccatum. Nam apud iudaeos lege phibetur/ alienigenae conuenire mulieri/ quae petebat/ ut fideliter eam eius cupiditatis expleret. Frater autem eius libere ministerium suscepit/ ornataque suam filiam/ nocte adduxit ad eum/ & collocauit. Ille ex ebrietate/ nesciens ueritatem/ cum fratris filia concubuit/ quo sepius factum ualde dilexit/ eam/ dixitque/ ad fratrem quod uita eius pcelaretur/ si rex ei minime concederet/ Patomima. Fratre uero petente/ nihil eum debere metuere/ quia licebat ei frui muliere uxorem/ quae hinc/ & uerba aperiens ei/ ac dicens/ magis se uelle filiam iniuriam/ sustinere/ quam illum uidere/ ad confusio nem detestabilem puenire/ laudans eum Ioseppus/ de concordia fraternitatis/ filiam eius duxit/ uxorem/ & filium/ ex ea genuit/ Hyrcanum/ ut praediximus. Qui cum adhuc tertiumdecimum annum agens/ demonstrabat naturalis fortitudinem/ & prudentiam/ ut etiam acerbam emulationem/ fribus excitaret. Ioseppo uero uolente cognoscere/ quod de filiis suis uirtute melior existeret/ unumquemque ad doctores/ sublimium studia delinuit. Et ceteri quidem desideria disciplinarum/ indocti fatuque redierunt. Post illos autem adolescentulum Hyrcanum/ dixit/ dantesque ei trecenta iuga bouum/ transmisit/ uiam duorum dierum ad solitudinem/ seminare/ celans lora quibus ligantur/ quae non habens/ Hyrcanus/ aratorum quidem sententiam reprobaui/ suadentium/ ut ad patrem mitteret/ quosdam deferre lora. Tempus autem non arbitratus/ non oportere se perdere/ dum expectaret/ illos qui transmittendi erant/ excogitauit/ uirile quoddam/ & maius aetate sua. Occidens enim decem iuga/ carnes quidem operaris distribuit/ pelles uero eorum incidens/ retinacula fecit/ per quae iuga ligauit/ & hoc modo seminans/ terram quam ei praecerat reuerfus est/ ad eum/ quem pater suscipiens/ nimis dilexit/ propter prudentiam/ & arguitum mentis/ & fiduciam eius/ laudans/ tanquam solum proprium filium diligebat/ propter quod fratres eius contristabantur/ ut uero nunciavit/ quidam Ioseppo/ per illud tempus/ filium regi Ptolomeo/ gerium/ & quod omnes priores Syriae/ & subiectarum prouinciarum/ celebrarent/ natalis pueri diem/ cum apparatu maximo/ ad Alexandriam ire/ ipso quidem senio/ prohibebatur/ filios autem/ interrogauit/ quis illorum/ rum ad regem uellet ire/ maioribus uero recusantibus/ & ad tales conuentus/ indoctos se esse dicentibus/ fratremque Hyrcanum/ posse ad regem ire/ firmantibus/ consuluit eum. Qui cum se promississet/ iterum dicens/ se in uia non multas opus habere pecunias/ dum soleret bibere/ modeste/ & ei decem/ milia dragmarum/ abunde sufficerent/ gaudius est/ de sobrietate filii. Defertens autem parum puer patri/ suadebat/ dona quidem exinde ipsi regi non mittere/ dare uero epistolam/ ad dispensatorem in Alexandria/ quatenus ei preberet pecunias/ ad comparationem eorum/ quae optima uel praeciosa poterat inuenire. Qui opinatus decem talenta sufficere/ ad sumptum regium muneris/ filium collaudans/ ut bene admonentem scripsit/ dispensatori Arioni/ qui omnes per Alexandriam eius dispensabat/ pecunias/ non minus tria milia talenta existentes. Nam Ioseppus a Syria pecuniam ad Alexandriam mittere/ bat. Et constituto die ueniente/ in quo assignari regi oportuisset/ Arioni scribebat/ ut eas redderet. Igitur Hyrcanus suggerens patri/ accepit epistolam/ ad Alexandriam/ perrexit. Egresso autem eo/ fratres eius/ scribant/ omnibus regis amicis/ ut eum occiderent. Qui ut peruenit ad Alexandriam/ portexit Arioni epistolam. Quo interrogante eum/ quanta uellet accipere talenta/ nam sperat eum/ quare/ re decem tantum/ aut his/ paucis plus/ cuius dixisset/ mille opus habere/ iratus/ increpabat eam/ quasi uolentem luxuriose uiuere/ & dicebant/ quemadmodum pater eius/ substantiam collegisset/ labore uel abstinentia/ & imitatorum fieri/ genitoris inuitabat. Dare autem non plus nisi decem talenta/ se dicebat/ & haec ad regiam donationem. Tunc furore commotus/ adolescens in uincula Arionem misit/ cuius uxor ad Cleopatram/ demandans/ petiit/ quatenus puerum increparet/ nam ualde Arion/ apud eam honoribus praecellebat/ quod etiam ad regis notitiam/ Cleopatra perduxit/ Ptolomeus ad Hyrcanum/ mittens/ admirari se dicebat/ quod a patre se transmissus/ non cum uidisset/ in super/ & dispensatorem li/

gasser. Veniret ergo eum & cām sibi pro qua veniret indicare scepit quē serunt nuncio regis ita rī dūset legē eē penes iudaeos/ quā phibet cōmunes epulas prius attingere/ quam in tēplo dei imolare. Et ideo distulisset ne sine donis a patre transmissis ad regē pueniret. Propter hanc cām nō ad eū uenisse/ seruū aut punisse nō obsecutū iussionibus suis dum nihil distaret inter magnū & minorē dñm/ sed si taliū cōtumacia nō emendatur/ & tu inq̄ spera sūt a subiectis cōtemni. Quē Ptholomeus audiens ad rīsum cōuersus magnanimitatē adolescentis miratus est. Cūq̄ audisset Arion qđ ita rex responsum accipiens nullū ei auxiliū prēberet/ dedit adolescenti mille talenta/ & a uinculis est solutus. Tres uero differens Hircanus dies regē regināq̄ salutauit/ quē illi libenter suscipientes uiderunt/ & amicaliter pauerunt pp̄ honorē patris. Qui latenter ad negociatores accedens cōpauit ab eis pueros centū sās scientes unūquenq̄ talento uno/ & centū uirgines singulas eodē prætio. Cūq̄ inuitatus ad regis cōuiuuiū discubuisse cum prioribus puinciāq̄/ ultimis oīum & tanq̄ puer ab his q̄ loca scđm dignitatē hēbant cōtemneretur. Cūq̄ oēs cōuiuui regis ossa cibōq̄ ante Hircanum in mē/ sa pīcerent/ ipso tacente Tryphon q̄ ad cōuiuuiā & ad rīsum cōuiuuiāq̄ erat aptus/ rogantibus se cōuiuuis iuxta mensam assilens regi ait. Vides dñe anteposta ossa Hyrcano. Ex hoc conice qđ & p̄ eius sic oēm Syriam deaudauit/ quēadmodum hęc ossa iste carnibus expoliuit. R. idente uero ad uerba Thryphonis rege/ & interrogat Hyrcanū/ cur tanta ante eum ossa iacerēt/ ap̄te inq̄ dñe/ nam carnes semp̄ ossa cū carnibus deuorant/ sicut isti fecerunt. Idē de accubentibus dicēs/ qm̄ ista añ eos minime ossa iacebāt/ hoīes uero carnes comedūt/ ossa aut iactant qđ & ego tanq̄ homo tunc feci. Rex aut miratus eius rīsum tam sapienter dictū oēs plaudere iussit/ uerbū eius laudantes. Postea uero die ad unūquenq̄ regis amicū p̄gens/ & ad potentes aulā hos qđem salutabat/ famulos aut̄ interrogabat/ quāz dona daturū sunt regi die natalis filii eius. Illis uero dicentibus/ quosdā decem daturōs talenta/ alios aut̄ nobiles plus scđm magnitudinē substātiā suā/ cōstitari se simulauit quasi non ualens tale donationē offerre/ nam plusq̄ quāz talenta se non hēre affirmabat qđ serui audientes dñis nunciauerunt. q̄ gauisi sunt sperantes Ioseppū regem offendere/ pp̄ munēq̄ paucitatem/ in sate uero die ceteri qđem regi offerentes talenta non plus uiginti/ q̄ magnā uidebant offerre munēq̄ quātitatē Hyrcanus/ quos cōpauerat pueros centū & uirgines totidem. unicuiq̄ dans talentū portare/ obtulit pueros qđem regi puellas aut̄ Cleopatraz reginā/ oibus munēq̄ magnificentiā admirantibus & ipsis regibus & amicis eoz/ insup̄ & regis seruientibus/ q̄a digna dona multis talentis obtulisset/ unde ēt & mortis pericula declinauit Hyrcanus/ quāz fratres eius zelo ducti pauerūt. Tunc Ptholomeus magnanimitatē adolescentis miratus impabat ei donationē quā uelle accipere/ ille nihil plus petiuit ab eo in se fieri quā ut patri eius scripta dirigeret. Honorans ergo liberaliter & donationes copiosas/ stans patri & fratribus & omnibus magistratibus scripta transmisit. Audientes autē fratres eius Hyrcanum a rege talia meruisse/ magnosq̄ cū honore redeuntē in occursum eius se egredi simulantes/ interficere illum etiam p̄te sciente oīmo decreuerunt/ irascebāt. n. ei pater propter pecunias quas regi obtulerat/ & nō curabat salutē eius. Et irā qđem quam circa filium Ioseppum habebat regem timens/ celabat. Cōmittentib⁹ uero aduersus eum fratribus pugnā/ multos eoz/ q̄ eos sequebāt/ occidit cū duobus fratribus suis. Ceteri aut̄ ad patrem Hierosolymā confugerūt/ qui postq̄ ad ciuitatem uenit nullo se suscipiente discessit trans Iordanem fluuiū/ ubi remoratus uectigal a barbaris exigebat. Per idem autem tempus regnabat in asia Seleucus q̄ Soter nominabatur filius magni antiochi/ tūc moritur & pater Hircani Ioseppus uir bonus & magnanimus qui populum Iudaeorum a paupertate & debilitate ad clarissimas rerum causas usq̄ perduxit his etiam uiginti/ & duobus añis Syriā & phoenicis & Samariā tributa dispensauit. Defunctus est uero & auunculus eius Onias principatum sacerdotii Simoni filio derelinquens.

De amiciciis Lacedaemonioꝝ factis cum onia princeps sacerdotū iudae gentis. Cap. V.

Mortuo quoq̄ & isto filius eius Onias in honore successit/ ad quem rex Lacedaemoniorū Arius legationē direxit & epistola/ quāz huiusmodi continebat exemplar. Rex Lacedaemonioꝝ Arius Oniā salutē. Legentes scripturā aliquam inuenimus ex uno genere iudaeos & Lacedaemones exiitisset/ & familiaritatē cum abraā socialiter habuisse. Iustū est ergo cum fratres existatis trāsmittere ad nos & petere quāz uobis necessaria indicatis facinus uero & nos idem & uestra propria simul/ & nostra cōmunia reputamus. Portior litterarū Demoteles epistolas uobis desert quadrangulo scriptas signaculum habentes aglam/ draconem unguibus deportantem. Epistola igit̄ a Lacedaemonioꝝ rege destinata textū hmōi continebat. Defuncto aut̄ Ioseppo populū cōtigit seditionē pati pp̄ filios eius. Nam maioribus bellum gerentibus contra Hyrcanum ultimū filiorum Ioseppi/ dissenit abiucem multitudine/ pluresq̄ maioribus auxilium ferebat cum principe sacerdotū Simone qui cognatus eorum & affinis extabat. Hyrcanus autem redire qđdem ad Hierosolymam minime iudicauit. Sedens uero trans Iordanem frequēter arabas debellabat. Aedificauit ergo turrim fortissimā ex lapide albo/ construens eam & totam usq̄ ad terrā sculpsit aialibus

diuersis/ & in circuitu fecit magnum & altum euripum/ idest piscinas. Ex petra autem contrapositi montis cuius incidens sinistram extendens speluncas multorum spatiorum in longitudinem ibi cōstituit. Deinde domos quasdam in ea ad conuiuia & somnum/ & conuersationem fecit apertissimam multitudini/ cameratas ēt currentiū aquarum delectatione gratissimas ad ornamentū totius aulā. Hostia uero speluncarum aperuit minora/ ut unus & non multi per ea possint intrare/ & hoc custodiā gratia cōdidit/ ut obfessus a fratribus minime periculo subiaceret. Insup̄ aedificauit & atria magnitudine excellentia/ & padis ornauit egregiū/ & talē perficiens locū Tyrum eum nofauit/ qui locus est inter Arabiā & iudaeam positus trans Iordanē non longe a Sebentide regione praefuit ergo partibus illis p̄ annos septē oī tpe/ quo Seleucus Syriā regnauerat. Hoc. n. iam defuncto/ post frater eius Antiochus q̄ epiphanes uocabat/ regnū obtinuit. Morit̄ ēt Ptholomeus rex aegyptioꝝ/ q̄ similiter Epiphanes nuncupabat/ reliquens duos filios minores aetate/ quoꝝ unus q̄ & maior erat. Philometor dicebat/ minor uero filcon. Hyrcanus aut̄ uidens magnā Antiochū uirtutē hētem/ & timens ne tentus ab eo tormentis afficeret/ p̄ his quāz contra Arabas egerat uitā pp̄riā manus internitiōe concludit/ cuius substantiam Antiochus suis cōmodis applicuit.

Seditio potētium in inuicē iudaeoꝝ/ quoꝝ qđā transferūt ad antiochū Epiphanē leges patrias relinquentes/ & ipse aut̄ Antiochus exercitū ducēs/ & Hierosolymā ciuitatē tēplūq̄ uastauit. Ca. vi. Et idem tempus defuncto Onia principe sacerdotū/ fratri eius Antiochus sacerdotii cōtulit principatum. Nam filius quem Onias reliquerat adhuc ifans erat. Demonstrabim⁹ autem singula in loco proprio quāz ad hūc p̄tē pertinere uidebunt. Iesu uero nam hic frater erat Oniā principatum sacerdotii rex abstulit iratus/ & dedit eū iuniori fratri eorum nomine Oniā Symoni aut̄ tres filii hi fuerunt/ q̄ ad tres principatus sacerdotii sicut p̄ diximus perueniunt. Et Iesus quidem Iasonem se nominauit. Onias autem Menelaus est nūcupatus. Seditio nem itaq̄ prius princeps sacerdotū Iesus aduersum Menelaū concitauit/ & diuisa in utrunq̄ populū multitudinē/ pro parte Menelai filii Tobiaē cōstebant/ populi uero pars plurima Iasonem adiunabat. Vnde & Laborantes Menelaus & filii Tobiaē ad Antiochum discesserunt. ad notitiā eius pducentes quod uellent patrias relinquere leges/ & conuersationē & mores obseruare graecorū. Rogauerunt ergo eum ut pmitteret eis aedificare Gymnasium Hierosolymitis. Cūq̄ concessisset circūcisionem suā uelauerunt/ ut non appareret in denudatione graecis esse dissimiles/ ceteraq̄ oīa relinquentes/ quāz illis mos patrius imponebat/ aliāq̄ facta gētium ritusq̄ sequebant. Antiochus aut̄ pro suo foeliciter imperio exercitum ducere deliberauit ad aegyptum tractus desiderio eius cōtemnens filios Ptholomei ut debiles/ ac neq̄q̄ tanta negocia regere praualentes. Perueniens igit̄ cum magna uirtute ad pelusium/ & dolo philometorē Ptholomeū circūueniens aegyptū occupauit. Et cum adisset loca Memphisicā ciuitatis/ eam capiēs contra Alexandriam ut obsidendo Ptholomeū caperet/ ambulauit. Expulsus uero est/ non ab alexandria tantum sed ēt a toto aegypto/ Romanis sibi denunciatis ut discederet a prouincia/ sicut prius & alibi demonstrauimus. Exponam ergo p̄ pres de hoc rege quemadmodū iudaeam & templum pariter occupauit. Nam in patria mea cōscriptione capituli latim eoz/ memoriam fecit/ nunc necessariū putauit ad certiorē eorum narrationē denuo remeare. Reuersus ergo propter Romanorum timorem ab aegypto rex Antiochus ad Hierosolymos/ ciuitatem ducit exercitum/ quo pueniens anno centesimo quadragesimotertio/ post regnum primi Seleuci centesima quinquagesima tertia olimpiade. uicesimo & quarto die mēsis caesue quem macedones appellatione nominant/ capit eam sine conflictione cuiuspiam apientibus ei portas his q̄ uolūti eius consentiebant. Ingressusq̄ ciuitatem Hierosolymos/ multos interemit sibi contraria sapiētes/ necnō etiam eos q̄ portas apientes ciuitatem ei tradiderunt pp̄ templi diuitias interfecit/ multaq̄ ab eo auferens pecunias ad antiochiam reuersus est. Postq̄ ergo expoliuit templū ita ut uasa dei/ asportaret/ & lucernas aureas/ & aram auream/ & mesam/ & sacrariū neq̄ de uelis abstinuit/ quāz ex bysso & coeco erant. Exhauriendo autem & thesauros nihil poenitus reliquens/ ad maximum iudaeos luctū/ ppter hęc usq̄ perduxit. Nam & quottidianas immolationes quas deo secundum leges offerebat celebrare prohibuit. Depredans uero totam ciuitatē/ quosdam interfecit/ alios captiuos cum uxoriibus & filiis deduxit/ ita ut numerus multitudinis captiuorū usq̄ ad decem milia existere uideretur. Incēdit etiam optima eius loca/ & deponens muros arcē aedificauit interiori pte ciuitatis/ nā alta & eminentior erat prius a templo/ & pp̄ hoc munitens muris altis & turribus custodiam macedonū ibi dīsposuit. Manebat ēt in arce nihilominus hoīes impiū & moribus maligni a gbus ciues multa & acerba subinde patiebant. Aedificans uero & in sacrario aram super eam porcos imolauit/ hostias non legitimas/ nec patriā religionē iudaeorum congruas. Coegit itaq̄ eos relinquentes religionē p̄fiam idolum uenerari/ aedificare etiam in unaquaq̄ ciuitate & uico templa deoz/ & aras collocantes/ imolare super eas porcos oī die praecipit/ & ne qs circūcideretur/ aut ne filii eorum. Interminatus est & tormenta grauissima/ siquis praeter hęc facere inueniretur.

lege libri de Gallo
iudaeos hanc histo
ria plenius narra
te

Qualiter uetate Antiocho iudæos patrii nti legibus Mathathias filius Ioanis regem cōtempfit
& duces antiochi interemit. Cap. VII.

Onstituit itaq; ppositos q cogere impialia mandata perficere. Et multi qdam iudæo-
rum sponte alii uero propter timores imminetes regis pcepta sequebant. pbatissimi
aut & generosi. detestabile facinus execrantes patrii legibus adheferunt. ppretea die/
bus singulis poenis afflicti & amara passi tormenta trucidabantur. nā & uerberati & di-
uersis cruciatibus fatigati adhuc uiuentes crucis patibulo fgebant. Vxores uero & fi-
lios quos circūciderunt prater uoluntate regis laqueis suffocabant. parentum eos cer-
uicibus illigantes. Nam & si apud aliquē uolumen inuentū fuisset sacru aut lex & his quoq; crudeli
forte moriebat. Videntes Samaritæ iudæos hæc pati dereliquo negat se neq; cognatos iporū neq;
templū super Garixim maximi dei ut prius esse fatebantur. cōsuetudine suæ faciētes naturā de qua
superius cōstat expressum. sed dicebant se Medorū Perfarūq; colonos. Mittentes ergo ad Antiochū
legatos & epistolam quæ subter sunt scripta significauerūt. Regi Antiocho Epiphani relatio & Sichi-
mitis sydonioq;. Nostri maiores propter crebras puincia pestilentias secuti priscam quādam supst-
tionem cōsuetudinem fecerunt. colendi quæ dicitur apud iudæos sabbatoz; dies; ædificantesq; sine
numine in Garixim monte templū offerebant in eo deuotas imolationes. Vobis aut malignitate iu-
dæorum digne rependētib; ueniētes iudices uestri & arbitrari p cognitionem illorū nos eisdem
facere similibus nos poenis afficiunt. dum ab initio Sydonii esse noscamur quod manifestū est publi-
eis constat analibus. petimus ergo te bñficiū & saluatore denuciare Apollonio nfrax; priū iudi-
ci & Nicanori regalia tractanti negocia. ut nihil nos debeat molestare. quasi iudæis aliqua supstio-
ne conjunctos cum genere & moribus ab eis probemur alieni. Tēplum uero ædificatum qd adhuc
sine cuiusquā dei nomine cōstat. græci iouis illud appellatiōe petimus dedicari. Quo facto uitamus
importunus molestias sustinere. opibusq; sedulo uacantes. tibi soluius reddituū quāritatem. Hæc
perentibus Samaritis rex ista rescripsit. Antiochus rex Nicanori. Sichimitæ sydonii portexerūt mi-
chi publicam relationē. Sed q cogitantibus nobis de statu regni cum amicis. docuerunt ab eis mis-
si. q; criminibus iudæoz; in nullo probant esse picipes. quando moribus græcoz; uiuere potius ele-
gerunt. absoluius eos a iudæorum poena nocentiū. & tēplum eorum quemadmodum petierunt
græci iouis appellatiōe dedicerunt. Eadē & Apollonio priū iudici scripsit. sexto & quadragesimo
anno. mense echato octauo decimo die. Eodem tempore erat habitans aliquis in Modin uico iudæa
nomine Mathathias. filius ioannis. filii symonis. filii Samoni. sacerdos de uice ioab Hierosolymitis.
Erant autem ei filii qnq; ioannes q uocatur Caddis. & Simon q dicitur Thasi. & iudas q uocabat
Machabeus & Eleazarus q dicitur Apphus & Abaron q dicitur ionathas. Iste ergo Mathathi-
as plangebat apud filios statum rerum & ciuitatis rapinā & templi nuditatē & calamitates plebis
dicebatq; melius illi esse pro patrii mori legibus quā ita sine gloria uiuere. Venientibus aut ad Mo-
din uillam a rege directis ut cogere iudæos facere. quæ pcepta uidebant a rege. & iubētib; il-
lic cōstitutis idolis immolare. sed in regis iustionem & primū Mathathiam q doctrina uel fama glo-
riæ reliquos anteibat sacrificare cōpēlentiū Mathathias recusabat hoc facinus dicens. Licet aliū
omnes iustionibus antiochi p timore obtēperent. mibi tñ & meis filiis tale scelus nullatenus impo-
nitur. Cūq; tacuisset accedens qdam ex iudæis imolauit in medio sicut pcepit antiochus iratusq;
Mathathias irruit sup eum cum filiis suis hñtib; gladios eius sanguinē super aram effudit. & iudi-
dicem regis apolloniū q eos ad talia cogebat. cū iuis paucis militibus interemit. & aram deponens
elamauit. Si q; æmulator patrias leges & dei religionē sequitur me. Et hæc dicens cū filiis ad solitudi-
nem exiit. relinquens oēm suam possessionē. idem multi facientes cū filiis & uxoribus ad solitudinē
confugerunt. Audientes uero ista iudices regis auxilia conuocantes quæ in arce Hierosolymorū pro-
custodia permanebant. prius quidem conabantur uerbis eos flectere. ut ad pœnitentiam uenirent
& eligerent potius illa quæ profunt. ne aliqua necessitate cogente eis tanquam hostibus uerentur.
Quibus nō accipientibus uerba. sed contraria sapientibus. cōfluxerunt die sabbatoz; & sicut erant
in spelunchis ibi eos atroci incendio cremauerunt dum repugnare propter diem festum noluisse.
ne in malis suis honore sabbati transgredi uiderentur. Nam uacate in eo nobis legitimū est Mor-
tui ergo sunt cum uxoribus & filiis in spelunchis globis fumiferis suffocati numero mille. Multi autē
liberati sunt adiuncti Mathathia. & illum sibi iudicem ordinauerūt. qui & sabbatis eos docebat pu-
gnare dicens. Quod si hoc non fecerint obseruantes legem. sibi metipsis erunt hostes. in illo die con-
tra eos uenientibus inimicis. Hoc dicens persuasit eis & hæctenus permanet nobis cōsuetudo pu-
gnandi. etiam si tali die bella confugant. Colligens ergo sibi Mathathias armatā multitudinē. aras
deposuit idolorum peccantes in eos quantos manu capere potuit interemit. Nam multi eius timore
dispersi sunt ad gentes ppinquas. Et pueros non circūcisos iussit circūcidi. expellens eos qui ut ta-
lia prohiberent fuerunt constituti.

De morte

De morte Mathathia q ualde senex defunctus. filiis suis gubernatiōem reliquit. ex quibus Iudas
Machabeus principatū adeptus. adiuuantibus inimicos a puincia expulit. trāgressores iudæos
puniuit terram suam ab omni malo purgavit. Cap. VIII.

Gitur eo magistrante uno anno. dū morbo grauissimo pmeretur cōuocauit filios suos &
circūstantibus. Ego qdem inq; o filii decreta pficite. uiam. Cōmendo aut uobis patrias
leges obtestans. ne eas; trāgressores. sed potius custodes esse debeatis. Paternæ uero uo-
luntatis memores. ritus patrios custodite. & plicitate antiquā cōsuetudinē restituite.
non seducti ab his q sponte aut necessitate cadunt. sed digni meo instituto oēm uolentia & necessi-
tatem tollerado. superate. Ita nos pparantes. ut si oporteat pro legibus grata mente moriamini.
Scientes hoc q; deus tales non despiciet. sed uestram uirtuem inspicies reddet uobis & libertatem.
& tribuet quadoq; ut cum securitate uestris moribus pferuamini. Nam corpora nostra mortalia &
temporalia sunt. factorum uero monumenta immortalitatis ordinem consequuntur. Quod desideran-
tes uos decet appetere gloriam. quæ nullo sit sine claudenda. Concordiam uero uos habere cōmo-
neo & in quo aliqu melior existit. altero cedente uobis inuicem propriis ministrare uirtutibus. & sy-
monem fratrem sapiam. antecedente uobis ptem putare. Et qd illi pleuaserit custodite. Machabeū
uero militiæ. ppter uirtutē & fortitudinē hēbitis ducem. Nā gentē defendens. hostes uirtutē expugna-
bit. Suscipientes uiros iustos & religiofos. ueritate eoz; fouere. Ista filiis locutus est deū orans adiuto-
rem eis fieri. Et ut populo leges. pparā cōseruent. fideli corde supplicans uiuendi finē. cōi sorte susce-
pit. Et sepelitur in Modin magnūq; luctū oīs populus sup eū pagens. susceperit gubernationē. rex filii
eius iudas q & Machabeus centesimo & sexagesimo sexto anno. & adiuuātibus se prono animo fra-
tribus. ceterisq; religiofis. inimicos a puincia expulit. Et trāgressores legum paternarū iudæos oc-
cidit. & purificauit ab omni malo suam terram.

Quæadmodū duces Antiochi Appollonius & Seron congressi cū Iuda. uicti iterierunt. & q; an-
tiochus Lyfiæ cuius gubernationē regni reliquē. ipse abiit in Persidā cōgregare pecunias. Ca. IX.

Aec cū audisset Appollonius dux Samariæ. colligens exercitū egressus est cōtra iudā. Il-
le cum aut occurreret ei. & cōmittens cū eo pugnā uicit. & multos eoz; interfecit. Inter quos
& ducē appolloniū armis exuens interemit. prædā ab exercitu hostiū auferēs. di-
scellit. Seron ergo dux inferioris Syriæ audiens q; multi transierunt ad iudam. & magna
iam uirtute circūseptus ad bellū accederet. statuit cōtra eum dimicare & colligens sub se cōstitutos
uel trāgressores iudæos. cōtra Machabeū. pduxit exercitū. Perueniens uero usq; ad Bethoron. ui-
cum iudæa ibi exercitū locauit. iudas aut occurrens ei. & cōfligere disponēs. q; milites ad pugnā ui-
debat pp paucitatē & iciumū desides hortabat dicens. Non p multitudinē uincendos hostes aut ex-
pugnandos esse credatis. sed pietate. & hoc euidentissimū hēmus exemplū. maiores nostros q; pp ir-
sticiam. & pprias leges certantes multa sepius milia deuicerunt. Nā nullū lesisse maxima uirtus exti-
tit. Hæc dicens iussit eis cōtemnere multitudinē. Cōfligens ergo cū Syris. duce eoz; interfecto cum-
ctos ad fugam uertit. Secutus aut eos usq; ad capum. cecidit octo milia. reliq; fugati. ad maritima lo-
ca discesserunt. Quæ audiens rex antiochus. maximo furore cōmotus. oēm ppriam uirtutē cōgre-
gans. & multos ab insulis mercede cōducens. pabat circa ueris initiū dimicare contra iudā. Ad ue-
ro militibus stipendia distribuens. uidit thesauros deficere. nō. n. oia uectigalia ei reddebāt pp sedi-
tiones gentiū. Nam cum magnanimitas eēt. ei mime sufficiebant quæ dudum colligerat. Deliberauit
itaq; primū ad Persidā ire tributaq; puincia cōgregare. Relinquens aut. p; regni gubernationē. quē
dam Lyfiā gloriā apud se maximam possidentē. ut regeret. puincias a fluuio Eufrate usq; ad fines
ægypti & inferloris asiæ. & partē exercitus. & elephantēs ei tradēs. pcepit ei filium suū antiochū
diligenter nutrire. & uastare iudæam. & hitantes in ea ducere captiuos. & euertere Hierosolymam. &
genus eoz; oīno dispdere. Hæc qd sapiens Lyfiæ rex antiochus. abiit ad Persidam. centesimo &
quadragesimo septimo ano. & transiens Eufraten ad superiores ascendit puincias.

Quæadmodū Gorgia uel Lyfiæ exercitus cōtra iudā ueniens uictus perit. post quem triūphum
iudas ingressus Hierosolymā. tēplum purgavit. altare statuit. hostias deo imolauit. cū iam tres anni
præterissent uiolationis templi sub antiocho. Cap. X.

Yias uero eligens Ptholomeū dorimenis & Nichanorā. & gorgia uiros potētes amicos
1 regis. & tradens eis peditū quadraginta milia. equm uero septē milia. trāsit contra iudæ-
os. Qui usq; Emaus ciuitatē ueniens. in campo exercitū locauerūt. Supuenerūt uero eis
ad auxilia de Syria uel a finitimis locis. & multi transiuge iudæi. necnon. & negociatoz;
qdā spantes iudæoz; se emere captiuos. argentum & aur. p eoz; præcis deportantes. Exercitum
autē & multitudinem aduersarios. iudas intendens. suadebat suis militibus. confidere. hortabaturq;
spem uictorie in deū hēre. & ut patria lege cū sacris induti rogarent. & solitum habitum petitiōis
ostendentes supplicarent. quatenus præberet eis contra inimicos auxiliū. Quo facto disponens eos

secundum antiquum & patrium modum per millenarios & illos dimittens quos paulo ante uxores duxerat & eos quos possessiones paulo ante acquirerant ne propter desiderio minus audacter pugnarent / residuos tali bus hortabat affatibus. Tempus quidem uobis non aliud inquit necessarium est / locum nisi ut foris eorum natis pericula. Nunc. n. licet uiriliter certando accipere libertatem: quam & pro se ipsam uobis curam & diligenter colendi deum plus desiderabile esse confido. Tanquam ergo in hoc solo uobis positum ut accipietes eam felicitate & beatam renouetis uitam: & ut secundum leges & consuetudines conuersumur agite ne forte per negligentiam uestra iudaicae gentis semen intereat. Ita ergo pugnatu morte pro maximo lucro putantes ut si uiceritis cum libertate & prius legibus aeterna gloria cograt. Parate ergo uos crastina die / audacibus animis bellum pro lege patriae committentes. Iudas quod incitans socios ita locutus est. Hostibus uero transmittentibus Gorgiam cum gentis peditibus & mille equibus. Quatenus pro nocte irruerent super iudam & ad hoc praeciosius eis dantibus aliquos defugientibus iudeorum. Quatenus filius Mathathiae statuit & ipse castra hostium latenter inuadere. Cumque coenasset / focos plurimos derelinquens / tota die perficiscens in aduersario castra ad locum Emaus peruenit. Gorgias autem exploratus castra iudeorum / nec eos inueniens arbitratus in montibus eos desecuisse ubi essent quereere decreuit. Lucescente uero die apparuit hostibus in Emaus iudas cum tribus militibus plus minus armatis ut cumque pro paupertate. Qui respiciens aduersarios optime septos / & studio militari dispositos: inuitauit iudeos dicens: et nudis corporibus pugnare debemus / & deum inuocare / quod sepius nos inermes contra plures & armatos uictoriam fecit acquirere. Sermone finitior iussit tubicinis clangore significare militibus suis. quatenus inuictos / & punitos hostes inuadent. Quorum multos resistentes occidit / reliquos persecutus est usque ad Gazara. Et campos idumaeae & Azotae & ianinae. Prostrati sunt autem tria milia eorum. Iudas ergo iubebat militibus suis hostium praedam cotemnerere dum adhuc certamen eis & pugna Gorgiae suspenderet / quibus expugnatis esset praeda licentia. Adhuc eo dicente haec ad milites respexerunt illi quod cum Gorgia erant exercitum quem in castris reliquerunt esse deuictum / castraque incensa. Nam fumus a longe ei quae accederant indicabat. Ut ergo haec ita esse quae erant cum Gorgia cognouerunt / & eos quod cum iuda erat ad accipere paratos attulerunt / mente ad fugam conuersi sunt. Iudas autem sine pugna deuictus Gorgiae militibus reuersus tulit hostium spolia multaque aurum & argentum & purpuream & hyacinthum auferens / ad propria remeuit cum letitia laudans deum de his quae potuit obtinere. Nam haec uictoria desiderata eis contulit libertatem. Tunc Lysias confusus de perditione exercitus quem direxerat statim alia sexaginta electorum milia peditum / & quingenta milia equum congregans uenit prope iudam. Et ascendens super montem Bethsure / uisum iudae castrametatus est. Occurrit autem ei cum decem milibus iudas. Et multitudinem hostium uidentis adhortor sibi deum fieri postulauit. Et conficiens cum percussoribus aduersario sine aliqua dilatoe superauit. Proflernensque quingenta milia eorum / factus est reliquos in timore. Attendens ergo Lysias audaciam iudeorum quae parati sunt mori nisi eis uiuere cum libertate licuisset / & timens eorum desperationem tanquam forte colligens relictum exercitum rediit ad antiochiam / & remorabat ibi praesidia congregans peregrinos / ut cum maiori expeditione apparuisset contra iudeos uenire potuisset. Totiens igitur uictis antiochi regis ducibus. Iudas cotionem faciens suadebat ut post tantas donatas sibi diuina dispensatione uictorias ascenderent ad hierosolimam & templum ab idolis expiant legitimasque hostias immolarent. Qui dum cum tota multitudine ad hierosolimam peruenisset / templum desertum inueniens / & incensas portas & syluas in templo pro longam solitudinem pullulante. Lugere coepit cum propriis sociis pro templi uisione. Eligens autem quosdam milites. iussit eis expugnare eos qui arcem custodiebant. Dum ipse templum a ruinae seditate purgaret. Quod diligenter emidas introduxit noua uasa / candelabra / & mensam aramque ex auro factam. Recoposuit autem & uela in ingressu / & ianuas sparsit restructit. Deponens quoque altare / ex lapidibus nouis aliud aedificauit. Quinta uero & uicesima mensis Castellum quem Macedones Appellon uocant / accenderunt lumina super candelabra / & adoleuerunt holocausta in nouo altari. Haec autem facta sunt post tres annos / eodem die quo mutata est eorum religio ad phaniam idolorum consuetudinem. Nam templum destructum ab Antiocho / sic tribus annis permansit. Quarto ergo anno & quadragesimo / & centesimo / in templo facta sunt haec quinto / & uicesimo die Appellei / mensis Olimpiade centesima & quadragesima materia. renouatum uero in eodem die quinto & uicesimo Appellei mensis octo & quadragesimo & centesimo anno / olimpiade centesima quadragesima quarta. Desolatione ergo templi configit fieri secundum Danielis praedicationem. quae ante quadringentos & octo annos praedixerat: pro quam significauit quod Macedones illud destruerent. Celebrauit itaque iudas cum ciuibus pro renouatione templi sacrificia per dies octo. nullum genus deliciarum relinquens. sed praeciosissimas dapibus eos pascentes / deum autem laudibus & psalmis glorificabant / seque mutuo cantibus delectabant. Pro renouatione uero solennium / post multum tempus insperata religione recepta legem posuerunt / ut posteri per octo dies hanc renouationem templi celebrarent. Unde & ab illo tempore haec festiuitate celebramus uocantes eam lumina / eo quod praeter spem hoc nobis splendidum lumen colendae religionis apparuit. Mirum autem in circuitu ciuitatis aedificauit / & aduersus incursum hostium turres aedificauit altissimas: custodes in eis deputans / sed

& Bethsuram

& Bethsuram nomine ciuitatem muniuit / quatenus pro castello ea aduersus necessitates hostium ueretur. Ut iudas bellum gerens contra idumaeos & contra Ammonitas triumphans subiecit eos. Cap. XI. Is ita factis / gentes finitime pro reparatione uel fortitudine iudeorum haec indigna ferebant. Quapp insurgentes multos iudeorum / & insidiosos & insidias opprimebant. Aduersus quos frequenter bella Machabeus educens / ab incursum hostibus & a malis quae iudeis inferebant eos arcere tentabat. Et super filios Elau idumaeos adueniens pro sumitates / in ea multos eorum / incidit uirosque prostrauit. Deinde contra ammonitas prexit exercitum magnum habentes / quorum dux erat Timotheus. Subiicientes autem & istos / & azorum coepit ciuitatem & uxores / & filios eorum / ducens captiuos & ciuitatem incendens reuersus est ad iudaeam.

Qualiter Symon frater eius militans contra Tyron ac Ptholomaidem edomuit eas / & quae ipse iudas bis congressus cum Timotheo duce Antiochi fortiter triumphauit.

Cap. XII.

Videntes ergo eum uicinas gentes reuertit / congregantur in galaditidem contra iudeos sibi finitimos. Qui fugientes ad Themam castellum / transmiserunt ad iudam / mandantes ei quod festina / ret Timotheos capere locum in quo confugerant. Cumque legerent epistolam / a galilaea nunciis quoque supuenerunt / iudicatis congregari eos quod in Ptholomaida & Tyro: & Sydona / & aliis erant galilaea gentibus. Ergo ex utraque parte hostibus nunciatis / cogitans iudas quid deberet fieri. Symonem quod eum fratrem procepit tria milia electos accipere / & in solatiu Galilaeorum exire / ipse uero cum ionatham fratre suo & octo milibus militum exiens in Galaditidem / religit super caeteros exercitum iosephum filium Zachariae / & Azariam / sciens eis seruare diligenter iudaeam / & cum nullo hostium bellum committere / do nec ipse reuertet. Igitur Symon pueniens ad Galilaeam / & cognoscens inimicis ad fugam eos conuertit / & usque ad portas Ptholomaidas persequens / occidit tria milia eorum / & spolia tollens prope captos ab eis iudeos / & sarcinillas eorum auferens ad propria remeuit. Iudas uero Machabeus & frater eius ionathas / transuentes iordanem fluuium / & uiam trium dierum ambulantes. Nabuthes cum pace occurrentes / inueniunt. Qui narrates quod in Galaditide contigisset / & quod multi eorum tribularentur pro castella & ciuitates Galaditidis / suadentesque ei propterare contra alienigenas / ut possit a piculis iudeos eruerere / flexus reuertitur ad solitudinem / & irruens primum super habitantes Bethsuram / & omnem masculum aetate ualidum / trucidauit / & ciuitatem incendit. Facta autem nocte / nec sic abstiuit. Sed profectus in castellum quo Timotheus iudeos obsidebat / mane ad eum puenit. Et inuenientes iam ad muros accites aduersarios / & quosdam / dam scalas ut ascenderent apponentes / alios alia ferentes machinamenta / iussit tubicinis signum dare. Adhortatusque milites pro fratribus & propter pro no laborandum / in tres pres diuidens exercitum / hostes a tergo inuadit. Sentientes ergo hi qui cum Timotheo erant / quod Machabeus est / expro iam prius pro bella uirtutes & felicitates eius / ad fugam conuersi sunt. Secutus autem eos iudas / interfecit octo milia eorum / Deueniens quoque ad Modollam ciuitatem alienigenam / coepit eam / & omnes masculos interfecit. Ciuitatem uero ipsam incendit / exiensque inde Castomachi & Bosor / ac multas ciuitates Galaditidis euerit / interiectio uero tempore / Timotheus maximam praeparans exercitum / aliaque praesidia colligens / & Arabas mercede condicens / uenit trans torrentem prope Rephon ciuitatem / exhortatusque est milites dicens. Si pugnam cum iudeis commiseritis / pro no cerrate a no / neque torrentem transeatis. Nam si transferitis / perditionem uobis ipsis imminere cognoscite. Iudas autem audiens praeparatum ad pugnam Timotheum / cum numeris suis militibus / stinabat ad bellum. Et transiens torrentem irruit super inimicos / & quosdam eorum occurrentes occidit. Aliis autem timores incutiens / arma sua proicere coegit. Quorum quidam ad locum quod dicitur Graua spicies / uerunt salutem. Iudas uero ciuitatem capiens / eos interfecit / & locum incendit / naria usus spicies ad hostium necem. Cumque haec pergeret / colligens eos quod in Galaditide erant cum uxoribus & filiis / & omnes eorum / pro pellecile decreuit ad iudaeam reuertit. Cum ergo uenisset ad aliquam ciuitatem quod dicitur Efron / in uia prostratum / dum nec aliud iter progeret potuisset / nec reuertit uellet / misit ad ciues in Efron rogans eos / quatenus inuam daret ei pro sua ciuitate transire. Nam illi portas lapidibus obstruxerunt / & exitus itineris occupauerunt. Quibus minime acquiescentibus / iudas adhortatus suos circumdedit / obsidione ciuitatem. Quam una die uel nocte expugnans coepit / & omnem masculum in ea occidit / incendens totam. Quo facto pro eam sibi uiam appuit uniuersam. Tanta autem prope erat multitudo / ut et super mortuos ambulare. Transieites uero iordanem / uenerunt ad magnam capum / cuius in prospectu iacet ciuitas Bethlamis / quae graece dicitur Scitopolis. Inde ad iudaeam praerunt / cantantes & laudantes / & solitos pro uictoris ludos agentes. Ibi quoque ubi immolauerunt sacrificia / gratias agentes pro his quae pegerunt / & pro salute exercitus. Nam nullus iudeorum in his praesidiis est defunctus. Iosephus uero Zachariae filius & Azarias / quos praesides reliquerat iudas / tempore quo Symon in Galilaea Ptholomaidem expugnabat. Cum & ipse iudas cum fratre suo ionatha in Caladitide debellarent / uolentes & ipsi gloriam acquirere / ducum fortissimorum. Omne sub se constitutum auxilium colligentes / ad laminam uenerunt. Et Gorgias duci iam nunc occurrentes / praerios factos / duo milia suorum militum amittentes / ad iudam fugerunt. Euenit uero his haec calamitas / quod non obediuerunt praerceptis iudae dicentis: ut

N iii

contra neminem pugnam ante suum aduentum committerent. Nam super oēs alios eius bellicosus tractatus in hoc mirandum extitit quod ioseppi & Azariae peccatum futurum praedixerat si transgredere-
tur eius praecepta. iudas autem & fratres eius pugnare contra idumaeos non cessabant sed undique eis im-
minebant. Et Chebron ciuitatem capientes munimina eius deposuerunt. Et turres incendentes de-
praedabant terram oēm alienigenarum ad Maresan uero ciuitatem & Azotum uenientes tenuerunt eas
quae multa spolia exinde ducentes ad iudaeam reuersi sunt.

Qualiter Antiochus cognomine Epiphanes apud Persas defunctus est Cap. XIII.

Iodem tempore rex antiochus superiore puinciam percurrens/audiuit ciuitatem persae di-
uitiis excellentē Helimaidā nocte praeciosissimūq; templum in ea Dianae & oī specie orna-
mentorū plenum/insuper & arma & loricas/quas reliquisset ibi audierat filium Philippi
regem macedonū Alexandrū. Cōmotus ergo egressus contra Helemaidam/ & obside-
bat eam. His uero qui in ea erant minime territis impetu eius/ neq; obsessioe/ sed prinaciter repugnā-
tibus/ spe deceptus discessit. Nam exeuntes ciuitatē fugauerunt & psequerantur eū usq; ad Babylo-
niam. Vbi cum post multā suorum militum amissionē uenisset/ qdam ei nunciauit & ducū pditionem/
quos pugnare contra iudaeos reliquerat/ & creuisse fortitudinem iudeorū. Super priorē itaq; curam
hoc crescente malo/ incurrit in aegritudinē. Qua diu eū tenēre/ & crescentibus passionib; intellexit quod
moreret. cōuocansq; amicos morib; suū eis atrocē indicauit/ cōfessus hęc ipso se pati/ quod iudeorū gē-
tem affligens templum expoliasset/ deumq; contēpsisset. Quo dicto ilico exiit. Vnde miror poly-
bium megalopolitā quod uir bonus existens/ dicit ideo pisse Antiochū quia uoluit templū Dianae in per-
sida deuastare. Nam quod nullatenus egit/ peccatū/ sed tantum cogitauit/ nullo reatu facti tenetur. Si autē
polybio uideat ideo antiochū uitā finisse/ multo plus uerisimile credit pp repli Hierosolymitani ua-
stationem sacrilegū regem perisse. Sed ob hoc non resisto megalopolitae/ cum nostra opinio uera ui-
deatur. Antiochus ergo priusq; moreret/ conuocans philippū unum ex focis suis/ tutorem eum re-
gni constituit/ & dās ei diadema/ & stolam & anulum/ filio suo antiocho iussit deportare/ & censuit
ut prouideret eius educationem/ & custodiret ipsius imperium. Defunctus uero est Antiochus nono
& quadagesimo/ & centesimo anno.

Quēadmodum antiochus Eupator successit patri in regnū/ quod militiam contra iudaeos cum Ly-
sias pducens iudā in templo cōclussit multoq; obsidionis tpe transacto/ audita fama inuasionis regni
sui per philippum quēdam amicitias cum iuda fecit/ & ita decenter ab iudaea discessit. Cap. XIII.

Ysias autem mortem eius nunciās multitudini/ filium eius antiochum quem ipse nunci-

Ibat/ regem constituit uocans eum Eupatorem. Eodem tempore hi qui erant in arce Hie-
rosolymorum custodes Macedonum/ & transfuge iudeorum multa in iudaeos aduersa fe-
cerunt. Eos enim qui ascendebant in templum immolabant/ repente iuadentes hostiliter im-
primebant. Nam arcis culmen templi altitudinē superabat. His igitur accidentibus/ iudas deuastare
custodiam arcis deliberauit/ & colligens oēm populum/ arcem instantius obsidebat/ anno principa-
tus seleuci centesimo & quadagesimo. Cōstruens igitur machinamēta/ & aggeres accumulans/ cape-
re arcem laborabat. Multi ergo ex transfugis ea nocte egressi ad prouinciā/ & aliquos similes & im-
pios congregantes ad antiochum regē usq; uenerunt/ petentes non debere se despici/ dum a cōtribu-
libus suis atrociter paterentur/ quae ideo sustinerent/ quō religione sua relicta/ patris eius impio obedire
sent/ & tunc pericula sustineret per iudam & uiros eius/ necnō & custodes a rege deputati/ nisi aliqū
ab eo praesidium mitteret. Hęc audiens adolefcens antiochus ualde iratus/ & duces & amicos cōuo-
cans/ praecipit colligendum exercitum/ siue peregrina solatia. Congregatusq; est exercitus peditum
quod centum milia/ equum uero uigintimilia/ & elephantorū triginta duorū. Qui pducens exerci-
tum egressus est ab antiochia cum lysias habente totius exercitus gubernationē/ & pueniens ad idu-
maem/ exinde Bethsurā accēdit/ ciuitatē nimis fortē & munitam/ & circumdare ciuitatem obsidebat
instanter. Resistentibus ergo Bethsureis ac pparatiōem machinamentorū eius incēdentibus multū
temporis in obsidione cōsumptum est. Iudas uero audiens regis aduentum/ desinit quidē ab obsidi-
one arcis. Occurrit autē regi castrametatus in angusto quodā loco qui dicitur Beduscarit. dece m mili-
um stadia ab hostibus distante. Rex quoq; egressus a Bethsura/ per angustia duxit exercitum ad ca-
stra Machabei/ factorū diluculo/ milites ordinauit in acie/ & elephantos quōdē seipso iuicem fecit
propter locorum angustia/ non ualentes in latitudine collocari. In circui uero uniuersusq; eleph-
tis properabant pedestres quidem mille equites quingenti. Gestabant autem elephantum turres ex-
cellas/ & arcarios in eis/ reliquamque uirtutem ex utroque latere fecit ascendere/ amicos exer-
citusi prapontens/ & iubens clangorem fieri/ & ad hostes accessit aureos enudans clypeos simul &
aereos/ ut nimium fulgorem suae claritatis emitterent/ montesque eis frementibus resularent. Hęc
iudas inspicies territus non est/ sed fortiter excipiens inimicos ex eorum praecursoribus usque
ad sexcentos

ad sexcentos occidit. Eleazarus autem frater eius quem Mauronem uocabant/ uidens sublimiorem
elephantum ornatum loriceis esse regalibus/ & putans in eo sedere regem/ accessit ad eum uirtute &
multos circa elephantum perimens/ alios dispersit & fugere compulit/ & sub uentrem elephanti in-
gressus eum percussit. Qui mortali plaga percussus moriens cecidit/ & Eleazarum suis compressum
ponderibus interemit. Sic. n. magnanimitate multos inimicorum disperdens uita priuatus est. Iudas
igitur hostium fortitudinem contēplatus discessit ad Hierosolymam/ & obsidionis necessaria praepa-
rabat. Antiochus inter hęc partem expeditionis in Bethsuram misit/ ut eam deuastaret. Cum reliq;
autem multitudinis uirtute/ ipse ad Hierosolymam profectus est. Bethsurā ergo terrore fortitudine
aduersariorum/ & sua uidentes necessaria defecisse/ seipso accepta fide tradiderunt. Antiochus itaq;
capiens ciuitatem/ oēs ciues nudatos abiecit/ & suos ibi custodes reliquit/ multo uero tempore templū
obsidens in Hierosolymis sedebat pertinaciter intus repugnantis ciuibus. Nam ad singula quae
contra eos stauerat rex machinamenta/ & illi econtario ad suā defensionem instrumenta bellica re-
quirebant. Quibus & alimenta defecerunt/ fructibus prioribus omnibus consumptis. Et terra illo an-
no non erat culta quia septimus annus infabatur/ in quo secundum legalia instituta relinquebant uacu-
am terram. Multi uero obsessorum refugiebant/ propter inopia necessitatem. Vnde relictū sunt in tē-
plo paucissimi. Et his quidem qui in templo obsidebantur/ tales res accidebant. Lysias uero dux &
rex Antiochus/ quomodo philippus a persida ueniēs nunciatus est eis cōmendatū sibi praesumpsis-
se imperium/ & republicam Antiochi sibi uelle defendere/ praetermittentes obsidionē ire aduersū
philippum decreuerunt. Quod cōsilium nequaquam manifestum ceteris ducibus facere uoluerūt/
sed iussit rex Lysiam ducibus dicere diuturnam obsessionem nihil eis proficere posse quando & lo-
cum aduersarium constaret esse munitum/ & sibi uisualium necessitas irrogeretur/ & expediret pacē
facere cum iudaeis/ eosque relinquere propriis uti cerimoniis. Vnde a nobis hactenus prohibiti exi-
tere uidentur aduersi. Hęc dicens de philippit rannide tacendum esse decreuit. ne exercitus sui du-
bia corda perciperet. Hęc Lysia dicente exercitū & ducibus sententiam placuit. Tunc mittens rex
ad iudam/ pacem promisit/ obsessis/ & patriis legibus eos uiuere pollicetur. Hi uero suscipientes uer-
ba/ & confirmatis sacramentis & fide exierunt a templo. Intrans uero Antiochus/ & aspiciens mu-
nitum locum/ impudenter sacramenta transgressus est/ iussitque omnem exercitum in circuiu stan-
tem/ deponere muros usque in solum. Post hęc reuersus est ad antiochiam/ ducens Oniam principē
sacerdotum/ qui & Menelaus dicebatur. Nam Lysias persuasit regi Menelaum occidere/ si uellet iu-
daeos esse pacatos/ dicens hunc fuisse initium malorum/ qui flexit patrem suum cogere iudaeos reli-
gionem patriam relinquere. Mittens ergo rex Menelaum ad Veriam syriae ciuitatem/ interfecit eū/
post decimum annum principatus sacerdotii eius/ & ut ipse principatum obtineret/ impulit iudaeos
transgredi leges. Princeps uero ordinatus est post Menelai interitum Alchimus qui & ioachim uo-
catus est. Rex autē antiochus inueniens philippū iam rebus imperantem/ debellabat eū. Quem sub
sua faciens potestate/ occidit. Filius autē principis sacerdotum Oniae/ de quo praediximus adhuc pue-
rulus defuncto patre relictus uidens quod auunculum suum Menelaū rex interfecisset/ & principatum
sacerdotii Alchimo dedisset/ non existenti de genere sacerdotum/ sed a Lysia flexus/ ut transponeret
honorem ab ea familia ad aliam domum/ fugit ad ptholomeum regem aegypti/ & honorem meruit
ab ipso/ & uxore eius Cleopatra locumque petiit in regione Heliopolitana/ ubi simile Hierosolymo-
rum adificaret templum. De his quidē tempore oportuno exponemus.

Demetrius Seleuci filius fugiens a Roma/ & perueniens Tyrum/ imposuit sibi diadema/ iter/
facto Antiocho. Eupatore/ cum dace suo Lysia/ & de bachide quem misit Demetrius cū exer-
citu comprehendere iudam. Cap. XV.

Iodem tempore fugiēs Demetrius Seleuci filius a Roma/ & perueniens ad Tyrum
imposuit sibi diadema/ & colligens quosdam mercede conductos satellites/ ingressus
est aulam/ omnibus libeter eum suscipientibus. Cōprehēdentes uero & antiochum re-
gem cū Lysia/ uiuentes pducunt ad eum. Qui statim iubente Demetrio interēpti sunt/
cū regnasset Antiochus annis duobus/ sicut iam & alibi demonstratū est. Conuenerunt
autem ad eum multi iudeorum maligni/ & transfugae/ cum quibus & alchimus princeps sacerdo-
tum accusabat uniuersam gentē/ & iudā/ & fratres eius/ dicētes quod oēs amicos regis interfecissent/ om-
nesq; eius fautores pdidissent/ seipso quoq; a ppria terra iactatos extorres patrio solo factos/ & ro-
gabāt et mitti aliquē ex iudaeis amicis eius/ quod tertius de facinoribus iudae renūciaret. Demetrius ergo
cōmotus/ misit bachidē/ amicū regis atiochi epiphāis/ cui oīs Mesopotamia credita erat/ dās ei exer-
citu/ & principē sacerdotū alchiū/ cōmēdās pcepitq; pimi iudā/ & eos quod illo erāt. Egressus itaq;
antiochia bachides/ puenit Hierosolymā/ dir exitiq; nuncios ad iudā/ & fratres eius de amicitia uel pace
loquēs/ dolo uolens illū capere. ille uero minime credidit/ uidens quod tāta multitudine exercitus eum
ad esse/ quanta ad bellū/ & non ad pacem uenisset. Sed quidam ex populo attendentes quae Bachi/
des

des concionabatur & existimantes nihil se ab alchimo seum pati cōsanguineo existente ad eos trās-
sierunt & sacramentum ab utrisq; acceperunt nihil eos pati neg illos qui eiusdem fuerunt uoluntatis.
Bachides uero transgressus sacramentum sexaginta ex eis interfecit & alios qui ad eum transire
cogitabant remorari fecit prioribus fidem non custodiens. Descendens autem ab Hierosolymis eū
ad uillam quæ dicitur Birzitho uenisset multos cepit transfugas & aliquos populi. Quos omnes
occidens denunciavit provincialibus cunctis ut ioachim obedirent. Cui aliquam militum partem
relinquens ad prouinciam custodiendam ad regem Demetrium Antiochiam reuersus est. Ioachim
uero principatum suum uolens confirmare & credens qd si fidem prepararet multitudinē tutiorem
sibi magistratum acquireret omnes seducebat uerbis & ad libitum unicuiq; loquens nimis uelociter
manu ualida transfugas circumseptus est. Cum quibus ministris circuebat prouinciam & quantos
in ea iudaos non sibi consentientes inuenisset occidebat. Videns autem iudas ioachim magnum furi-
ri multosq; interfecisse uiros bonos & uenerabiles ipse quoq; circueiens prouinciam occidebat par-
tium eius fautores. Quod cum uidisset ioachim & intellexisset minime se contra iudā ualere ad aux-
ilia regis Demetrii conuertitur. Veniens igitur ad antiochiam incitauit eum iudā accusans quasi
multa ab eo mala perpeffus esset & ampliora toleraturus nisi citius iudicaretur.

Qualiter dux Nicanor post bachidē destinatus aduersus iudā cū exercitu p̄iit. Capi. XVI.

Vnc Demetrius hoc & suis rebus noxiū putans esse si negligeret tanta iudæ facinora.
Nicanorem fidelissimum amicū cum exercitu destinauit qui cum eo a Roma ciuitate
fugerat precipiens ei nullatenus genti parere iudæorū. Nicanor uero perueniēs ad Hie-
rosolymam pugnare mox aduersus iudam minime decreuit. Dolo autem opprimere eū
cupiens mittit ei uerba pacifica dicens nulla necessitate pugnandi uenisse sed sacramentum praesta-
re qd nihil fauissimū a rege pateretur. Hæc dicēte Nicanore iudas & fratres eius flexit nullaq; frau-
dem suspicati data fide recipiunt Nicanorem cum exercitu. Qui salutas iudam dux seimocina-
tur dedit signum propriis militibus quatenus iudam cōprehenderēt. Qui cum insidias intellexit
se exiit & ad suis confugit. Patēfacta uero uoluntate sua & apertis insidiis bellare Nicanor con-
tra iudam decreuit & pugnam preparans confixit cum eo in uico Casarumala. Quem uictū cō-
pultit ad arcem Hierosolymorum confugere. Cui descendenti ab arce ad templum occurrentes aliqui
sacerdotum & seniorum salutabant eum & immolationes ostendebant quas p rege deo offerri di-
cebant. At ille interminatus est eis templum se deponere nisi redeunt sibi traderent iudam. Et hæc
quidem interminatus exiit ab Hierosolymis. Sacerdotes autem propter dictorum eius merorem in
lachrymas proruperunt & deo supplicabāt eos ab interminatis periculis liberare. Cūque Nicanor
ab Hierosolymis egressus in aliquo uico qui bethoron dicitur peruenisset ibi castra constituit ubi &
alia presidia de Syria destinata suscepit. Iudas autem in adassil altero uico stadiis distant triginta a
Bethoron castrametatus est mille tantum socios pugnae habens quos hortatus ne primescerent mul-
titudinem aduersariorum sed qui sint & de quibus præmiis pericula paterentur cogitantes unanimi-
ter hostis inuaderent procedit in pugnam & committens fortissimum proelium cum Nicanore ad-
uersarios ualde contriuit. Deinde ipse Nicanor cum atrociter decertaret occisus est. Quo cadēte du-
cem perdens exercitus terga uertit ad fugam. Quos persequens iudas interfecit & sono tubarū
in circuitu positus significabat qd hostes proelio superati discederent. Quod audiētes armati exiebat
& fugientibus occurrentes occidebant eos. Ex quo proelio nullus euasit dum nouem milium nume-
rus exiisset. Quæ uictoria contigi tertiadecima mensis qui dicitur apud iudæos Adar apud maced-
ones Distris. Hanc celebrant per omnem annum festum colentes diem. Et ex illo quidem tempore
breui spacio gens iudæorum ab illis calamitatibus requieuit sed postea ad certamina rursus & peri-
cula redierunt. Principem autem sacerdotum ioachim uolentem deponere murum sanctuarii uere-
rem & constructum ab antiquis prophetis plaga quædam dei repentina percussit ex qua mutus in
terram cecidit & tortus per multos dies detestabiliter expirauit principatum sacerdotii tenens annis
quattuor. Quo defuncto sacerdotum populus iudæ contra didit.

Iudas mittens Romā rogabat p nūcios Romanos sibi auxiliatores eē & amicos. Capi. XVII.

Vi audiens uirtutem Romanorum qd expugnassent Gallias & Hiberniam & Charta-
ginem lybie necnon & Græciam subegissent & reges Perseum & Philippū & magnū
Antiochum deliberauit cum eis amicitias copulare mittens Romam amicos suos. Eu-
polemum filium Ioannis & Iasonem Elezari rogabatque per eos Romāos auxiliato-
res sibi & amicos esse & Demetrio scribere quatenus non confugeret cum iudæis. Cū-
que uenissent Romam legati iudæ senatus eos libenter excepit & ea quæ petierunt celeriter annu-
it. Faciens ergo ob hoc senatusconsultum exemplum quidem ad iudæam transmissit ipsum uero ta-
bulis æreis scriptum in capitulo collocauit. Erat autem huiusmodi senatusconsultum de auxiliis &
de fide circa gentem iudæog. Neminem subiectog Romanis debellare contra gentem permitti-
mus

mus iudæorū nec alicui bellanti præbendum auxilium censemus triticum aut nauis aut pecunias
& si quis contra iudæos putauerit esse bellandum sciat eis nos auxilia præstarios & rursus si Ro-
manorum quilibet inuaserit terram iudæos eis omnibus modis obstructuros. Et si quid de hoc pacto
gens iudæorum uoluerit uel addere uel auferre communi sententia populi Romani faciendum esse
conuenit. Scriptum est autem hoc senatusconsultum per Eupolemum ioannis filium & iasonem Ele-
azari sub principe sacerdotum iudæ duce Symone fratre ipsius. Hæc quidem prima inter Roma-
nos & iudæos amicitia cognoscitur contigisse.

Quod rursus post mortem Nicanoris ad iudæam Bachides transmissus triumphauit & quem
admodum pugnant prostratus est. Capi. XVIII.

Emetrius autem nunciata sibi morte Nicanoris & perditione militiæ rursus ad iudæ-
am bachidem cum exercitu destinauit. Qui ab antiochia egressus peruenit ad iudæam
& in arbellis ciuitate Galilææ castra constituit & eos qui ibi in speluncis habitabant cū
multi ad eas confugissent captos suis partibus aggregauit exindeque mouens ad Hie-
rosolymam properabat. Qui audiens iudam in aliqua uilla nomine Barziton castra lo-
cantem contra eum alacriter festinabat cum peditem uiginti milibus & equitum duobus milibus
Iudæ uero fuerunt omnes duo milia. Qui multitudinem Bachidis timentes tentoriaque relinquen-
tes fugerunt omnes præter octingentos. Iudas autem propriis militibus destitutus & hostibus im-
minētibus nec tempus habens congregandi exercitum non dubitabat cum octingentis pugnam
contra bachidem committere hortatusque suos ut hostes inuaderent & pugnam uiriliter sustine-
rent cum illi dixissent se non esse ad tantam magnitudinem exercitus idoneos & suaderent nunc qd
dem discedere & a periculis liberari postea uero inimicis collectis uiribus obuiare non hoc inquit
uideat solis aspectus ut terga mea hostibus nudem sed licet omnimodo immineat perire pugnate
fortiter stabo omnia uiriliter perferens futura pericula. Bachides uero produens de castris exerci-
tum ad proelium preparabat equites in utroque cornu disponensque fundibularios leuiore & arca-
rios ante omnem aciem ipse in dextro cornu constituit. Qui cum sic aciem ordinasset iussit tubicinē
signum dare. Hoc idem faciens & iudas committit cum hostibus pugnam & iudam constantibus
certantibus proelium usque ad occasum solis extensum est. Videns uero iudas bachidem cū electis
suis in dextro cornu ordinatum congregans animosiores uiros inuadit illam partem exercitus & cō-
stans ibi ordinem eorum diripit & medios ad fugam conuertit secutus eos usque ad Gazara. Vi-
dentes ergo fugam dexteræ partis in sinistro cornu erāt circumuenerunt & iudam sequentē in me-
dio eum obsecerunt. Qui fugere minime ualens circumseptus ab hostibus stans pugnabat cum su-
is multosque interficiens aduersariorum percussus interiit. Iuda uero interfecto focū eius tali duce
priuati terga uerterunt. Cuius corpus ab hostibus sub pacto Symon & ionathas fratres redimentes
perduxerunt ad Modin uillam ubi & pater eorum sepultus erat iugente eum per multos dies popu-
lo Hebræorum & honorante secundum communem & legitimam consuetudinem. Fines quidem ta-
lis iudam inuenit uirum fortem & magnum & bellicosum & mandatorum patris sui memorem &
omnia pro libertate ciuium & facere & pati paratum. Tali ergo uirtute plenus magnam sibi glori-
am & monumenta seruauit liberans gentem a Macedonum seruitute. Qui cum principatum sacer-
dotii tribus annis habuisset defunctus est.

Incipit liber tertiusdecimus antiquitatis iudæicæ.

Qualiter ionathas frater iudæ defuncto eo ducatum suscepit. Et quemadmodum Bachidē de-
bellans facere eum amicitias secum & a prouincia coegit ab scedere. Capi. I.

Vibus modis gens iudæog Macedonibus in seruitute eam tenentibus liber-
tatem recepit & quod per tanta certamina dux eorū iudas transiens defun-
ctus est pro ipsis bellans uolumine superiore monstrauimus. Post interitum
uero iudæ iterū quicumque erant ipii & transgressores patriæ legis uenerūt
cōtra iudæos & undique eos pessime molestabat. A diuabat aut eorū ne-
cessaria fames quæ tunc prouinciā omnē occupauit ut multi ppter inopiā me-
tiosarios nō tolerantes abas calamitates famis & inimicog transfugerent
ad Macedones. Bachides interea iudæos qui patriā relinquerent solennia &
cōmunem uitā eligerent cōgregans custodiās prouinciæ tradidit. Qui te-
nentes amicos iudæ bachidi prodebant quos torquens crudeliter occidebat. Tantis ergo iudæ ca-
lamitatibus oppressi reliq; ex amicis iudæ uidētes miserabiliter gētē peunē ad eūres fratē eius iona-
thas rogabat eū ut imitaret fratē suū & illius erga suā gētē puidētā hortaretur adhiberet & ne
despiceret populū sine defensore peūt. Ionatha uero pmitteat paratū se eē mori p cūctis & credēs
eū suo fratri parē existere duce iudæog ordinauerūt. Quod bachides audis & timēs ne regi uel ma-
cedonibus cōcitatet bella ionathas sicut olim iudas dolo eū interficere statuit. Cuius uolūtas nō latu-
it ionathā

ff ionathan neque fratrem eius Symonem. Qui colligentes socios omnes ad desertam confugerunt & uenientes super aquam quae dicitur lacus Asfar ibidem comorabant. Bachides autem sentiens eos discessit se & in illo loco conuersari contra eos omni cum sua uirtute progressus est & trans iordanem castra ponens refouebat exercitum. Ionathas cognoscens bachidem contra se uenisse. mittit fratrem iohannem qui Gad dicitur dicebatur ad Nabuthaeos arabas ut apud ipsos deponeret suppellechile usque quo pugnant contra bachidem erat. n. amici. Ioannem ergo euntem ad Nabuthaeos insidiosis collocatis in Nabath ciuitate filii Amri capiunt eum una cum suis & rapientes omnia quae portabant occidunt iohannem & omnes socios eos. Vindictam uero quam pro hoc receperunt a fratribus eius postea demonstrabo. Bachides autem cognoscens ionathan in memoribus iordanis castra posuisse. obseruans sabbatorem diem contra eum uenit tanquam non in ea pugnaturum propter legem. Ille socios hortatus & animam eius pericula pati dicens in medio comprehensus fluuii & hostium & quia aufugere non haberent dum hostis ante faciem fluuii uisus a retro prohiberent orans ad deum ut uictoriam sibi praestaret committit pugnam cum hostibus. Quorum multos occidens cum uideret temerarium se bachidem appetere dextram ad ferendum extendentem prauidens plagam deuitans cum sociis in fluuium exiit & pernatans trans iordanem periculum mortis euasit. Nam bachides fluuium relicto ad Hierosolymorum arcem discessit usque ad duo milia fuorum amittens. Qui etiam multas iudaeae ciuitates capiens muniiuit Hiericho & Amatunem & Bethoron & Bethulam & Phamathan & Faratonem & Thochoa & Gazara & turres in una quaque ciuitate constituit & muros circumdans eis ualidos & magnitudine praecellentes custodiam in eis statuit ut exinde iudaeos affligeret. Arcem uero Hierosolymorum cautius muniiuit & tollens filios nobilium iudaeorum obsides in arce conclusit. Eodem tempore ueniens quidam ad ionathan & fratrem eius Symonem nunciatur filios Amri celebrare nuptias & nouam nuptiam duci a Madaba ciuitate & arabas cum pompa munificentissima. Ionathas tunc & Symon tempus praetantes prosperum sibi ad fratris iohannis apparuisse uindictam cum multa potentia sociorum egrediuntur ad Madaba & inimicos inter montes insidiosis collocatis praestolabantur. Ut autem uirginem & sponsum uiderit & multitudinem amicorum cum eis sicut in nuptiis exilientes ab insidiis omnes occiderunt & ornatum cum omni praeda tollentes reuersi sunt poenam pro fratre iohanne a filiis Amri talem exigentes. Nam ipsi cum sequentibus amicis & uxoribus uel filiis numero quadringenti perempti sunt. Symon itaque & ionathas ad horam iordanis reuersi ibidem permanebant. Bachides autem omnem iudaeam muniens ad regem peruersus est. Iudaei uero duobus annis a bellorum tumultu requieuerunt. Tunc transfuga uel impius uidentes ionathan cum suis multam licentiam habere libertatis dixerunt ad regem demetrium petentes mitti Bachidem ut ionathan debellaret. quod facilius uenire pollicebantur si una nocte inopinabiliter cum inuaderent. A rege ergo bachides destinatus perueniens ad iudaeam omnibus scripsit amicis & iudaeis auxiliari sibi quatenus ionathan comprehenderent. Festinantibus autem eis & non uolentibus ionathan tenere quia nimis se caute tractabat. Bachides ira commotus transfugarum primos quinquaginta qui sibi & regi mentis sunt occidit. Ionathas uero cum fratre uel sociis ad uithalagam uillam timens Bachidem abfessit aedificansque turres & muro circumdans eam habebat ualde munitam. Quod audiens bachides milites suos cum iudaeorum auxiliatoribus perducens contra ionathan peruenit & ad eius munimina accedens per dies multo obsidebat eum. Qui obsidioni fortiter resistens. Symonem quidem fratrem suum expugnaturum Bachidem in ciuitate dimisit ipse uero furtim egreditur in provinciam & congregans manum multam nocte bachidis inuadit exercitum & multos occidens. Symonem fratrem fecit aduentum suum cognoscere. Qui sentiens hostes interrimo egreditur & macedonum machinamenta obsidioni praeparata suppositis flammis incendit & multos eorum uiriliter interfecit. Videns autem Bachides ab inimicis se circumseptum quorum alios quidem ante se alios autem retro conspiciens turbatus haec insperate sibi euenisse in transfugas tanquam in receptores suum fuorem commisit uolebatque si posset obsidione soluta sine dedecore ad propria remeare. Cuius uoluntate cognoscens ionathas legatum ad eum pro amicis destinant quatenus redderent inuicem sibi quos coeperant utriusque captiuos. Putans autem hanc honestiore bachides discessionem percipiscit cum ionathas & irauerunt utriusque nunquam contra se arma praesumere & captiuos dantes & recipientes in Antiochiam Bachides recessit. Quid post hanc discessionem nequaquam ad iudaeam deinceps peruenit. Ionathas uero hanc libertatem acquirens in machina ciuitate populorum negocia disponebat & maliuolis uel impiis cruciatis. Iudaeorum gentem purgabat.

De alexandro Epiphani Antiochi filio ueniente a Syria & ducente bellum contra Demetrium. Et qualiter demetrius legationem ad ionathan transmittens componit cum eo amicitias donaque ei multa praebuit.

Ca. II.
 a Nno sexagesimo & centesimo Epiphani Antiochi filium contigit Syria ascendere & Ptholomaidam capere ciuitatem per prodicionem militum intus comorantium. Erant enim ingrati circa Demetrium propter superbiam suam quia dum se clausisset

clausisset in quadam turre regali quam non longe ab antiochia construxerat: a nemine uidebat sed & re publica ut sediciosus negligebat. Unde & odium ei a subiectis exortum est sicut iam alibi demonstrauimus. Igitur in ptholomaidem Demetrius audiens alexandrum peruenisse omnem contra eum produxit exercitum. Dixit autem & ad ionathan legatos pro auxiliis nam praecedere alexandrum statuit. ueritus ne ille prius auxilium eius postularet aut ionathas memor malorum sese cum inimicis commingeret. Denunciavit ergo eum multitudinem congregare obsidesque iudaeorum recipere quos bachides in arce Hierosolymorum coneluserat. Talibus inter haec a Demetrio ionathas ad se nunciis ueniens ad Hierosolymam peruenit & epistolas regis adferre populo uel arcis custodibus hilariter intimaui. Quibus relictis transfuga uel ipse trepidauerunt percipere rege quatenus ionathas exercitum congregaret & obsides reciperet. Quos cum accepisset suis unicuique parentibus reddidit. Equidem ionathas in Hierosolymis mansionem faciebat renouans ciuitatem suamque uoluntate singula construens & aedificans muros ciuitatis lapidibus quadratis ut forent aduersus hostes munitissimi. Quae uidentes custodes muniminum iudaei reliquos omnes in antiochia fugerunt praeter illos qui in bethsura ciuitate & in arce Hierosolymorum erant quorum plurima pars impiorum & transfugae fuit iudaeorum. Quapropter castra non relinquunt.

Quomodo alexander haec audiens & uincens Demetrium principem sacerdotum ionathan ordinauit.

Ognoscens autem alexander promissiones quas Demetrius fecerat ionathae & fortitudinem eius & quanta disposuerat bellans contra Macedones & itaque qualia ipse prouiderat a Demetrio & bachide duce Demetrii & melius nihil inuenire quam ionathae fidei ad amicos dicebat in presenti tempore. Ionathas qui & contra hostes fortis existit & odium habet proprium in demetrii a quo multa mala perpeius est si uideat amicum eum facere contra Demetrium nunc debemus non rogare eum ad auxilium conferendum. Cuius ei & amicis placuisset transmissit ad ionathan scribens tale epistolam. Rex alexander ionathae fratri salutem. Fortitudinem quidem & fidem tuam dudum audiui. Et ideo transmissimus ad te pro auxiliis & ordinauimus te hodie principem sacerdotum iudeorum & amicum nostrum uocari precipimus. Licet enim & destinauit tibi pro munere purpuram stola & aurea corona & peto honoratum te a nobis simile erga nos fieri. Suscipiens epistolam ionathas induitur quidem sacerdotali stola celebratione tabernaculorum instante post quartum annum mortis iudaei fratris sui. Nam neque per ipsum tempus principes sacerdotum aliquis constitutus est. Collegit uero & multum exercitum & armorum copiam quam ipse construxerat. Quod factum ut peruenit ad Demetrium. nimis eum multumque contristauit suamque cepit ac cufare tarditate quod non ante alexandrum esset ipse clemens erga ionathan. Veritatem nec sic distulit scribere ad ionathan & ad populum eius cuius exemplar taliter existebat. Rex Demetrius ionathae gentem iudaeorum salutem. Quomodo nostra serualtis amicitiam temptantibusque uos inimicis non concessistis. Haec uestra quidem laudo fide & in his permanere quae sumus recipientes a nobis uicem uel gratiam per quam me reamini uestrigalium uestrorum releuationem. Et quicquid praecedentibus meis regibus uel mihi haec uenit praebitis omnia noueritis nostra uobis largitate concessa. Super haec et praetium salis uobis & coronarum quas nobis offerebatis uel quod pro tertia parte frugum & medietate fructus lignorum quod parti meae coepetebat uobis ab hodierno die remitto. Sed & censum singulorum habitantium in iudaea qui nostro arario proficiebat. Necnon & trium finitimarum uobis prouinciarum. Samariae uel Galilaeae & trans iordanem uniuersa uobis concedo a nunc per omnia tempora. Ciuitatemque Hierosolymorum sacra & inuolabilem privilegia sua possidere liberam cum suis confinibus a decima parte uestrigalium esse praecipio. Arcem uero committito sacerdoti uestro ionathae ut quos ipse probauerit fideles amicos custodes in eam deputet nobis seruanda. Captiuosque iudaeorum & seruientes apud nos liberos eos esse concedo. Nec post hanc factionem iudeorum iumenta uolentibus angariis subiaceant. Sabbatum autem uel omnes dies festos & tres ante eos dies sine uestrigalibus esse denuntio. Eodem modo iudaeos nostram terram habitantes liberos ac sine lesione dimitto. Licentiamque mihi militare uolentibus usque ad triginta milia praestamus eadem quibus & meus utitur exercitus ubicumque ierint accepturi. Ordinabo ergo quosdam eorum in castris quosdam custodes mei corporis & duces in aula mea constitua. Praecipio uero magis uestris uti legibus castisque stodes & tribus propositis in iudaea legibus obedire. Principemque sacerdotum diligentiam habere uolone quis iudaeorum aliud templum nisi Hierosolymitarum uenerit. Praebeamus et ad sumptus inolationum per singulos annos centum quinquaginta milia dragmas quaeque super fuerint pecunias uestras esse uobis. Decem milia autem dragmas quas reges a templo accipiunt uobis cedo quia sacerdotibus ministrantibus templo competunt. Quicunque itaque ad Hierosolymorum templum uel intra eius fines confugerint debitorum regaliu pecuniarum siue qualibet causa faciente licentiam eis indemnitate concedo. saluaque eorum possessiones esse. Renouari uero templum impendiis ex meo factis murosque ciuitatis spondeo fabricari turesque altas construere. Et quicquid ad munimen uestrum necesse fuerit meis sumptibus restitui rare polliceor. Tantum est ut quas accepistis amicitias nobiscum & foedus sine simulatione seruetis. Haec quidem promittens & blandiens Demetrius iudaeis scripsit. Rex uero alexander magni collegens

ligens conductū exercitū & milites qui de Syria transferunt ad eū cōtra Demetrium duxit: pugnāq; comissa / cornu sinistro Demetrii aduersarii sunt fugati / & persecutione diuina multi eorū occisi sunt / castraq; direpta / dextrā quoq; cornu in quo Demetrius praeliabat deuictum est / & alii quidem omnes recesserunt. Demetrius aut fortiter pugnans nō paucos hostiū prostrauit. Cūq; fugans alios equus eius cæni baratro inhefisset minime fugere ualens occiditur. Nam uidentes hostes quod ei conuigisset / reuersi circūdederunt eum / & omnibus in eum iacula destinantibus / cum ille pedes fortiter resisteret / postea multis perossus uulneribus / nec ualens sustentare collapsus est. Demetrii quidē talis extitit finis / qui regnum per undecim annos rexit / sicut & alibi demonstrauius.

De amicitia Oniæ cum philometore Ptholomeo per idem factis tempus & ut ædificauit templum quod Oniæ dicitur / secundum illud quod Hierosolymis erat. Capi. III.

Ioniæ uero principis sacerdotū filius / eodē nomine quo pater nuncupatus / quē alexandriam fugisse ad ptholomeū regē cognomine Philometorē diximus uidēs / iudæā a regibus Macedonum mala pati uolēsq; memoriā & gloriā aeternā sui relinquere ad ptholomeū regē & regiā Cleopatrá transmisiit / petens licentiā quatenus tēplū ædificaret in aegypto simile Hierosolymoz / leuitasq; uel sacerdotes de genere suo cōstitueret quod desiderabat cōfidens in propheta Esaia / qui ante sexcentos annos prædixerat q; oportere in aegypto templū ædificari maximo deo per nrum iudæū. Iccirco elatus Onias ptholomeo uel Cleopatrá hmoiē destinauit epistola. Multa uel maxima uobis bellorū cōficiens opera / & cum dei auxilio perueniens ad humilē Syriam / & phœnicē & in lenonum ciuitatem Heliopolim / perq; alia loca multa ueniens præter constitutiones templi iudeos cōstruxisse reperi / quapropter & perfidos extitisse quod etiā aegyptiis accidit / propter templorum multitudinē uariarū regionū. Oportunū aut locū inueni qui dicit agrestis Babaste castrū pleni uaria mā uel sacris animalibus / & peto cōcedendū mihi eū dominio tuo segregatum / quatenus purgare templum ibi dirutū & ædificare maximo deo possim mensura eadem & simile Hierosolymoz / pro te / tuāq; cōiuge uel filiis / quatenus habeant aegyptū habitātes iudæi / quo cōuenientes secundū cōcordiā quā adinuiē habent / possint tuis utilitatibus ministrare. Nam & Esaia propheta prædixerat esse in aegypto dño deo sacrificiū multa / & talia de ipso prædicauit. Hæc quidem Onias regi Ptholomeo scripta transmisiit. Cōsiderent tamen aliqui pietatē eius & Cleopatrá suæ fororis uel coniugis ex epistola quam scripserunt. Nā peccatū & legis transgressionē sup caput Oniæ posuerunt scribentes hæc Rex ptholomeus & regina Cleopatrá Oniæ salutē. Legimus tuam petitionē in qua suggerebas / permitti tibi in Lenonū ciuitate templū Heliopolitanū dirutū purgare quod appellat agrestis Babaste. Quapropter miramur si deo gratū sit tēplū quod ædificaturus sis in tam luxurioso loco / plenosq; sacris animalibus. Sed quō dixisti Esaia propheta iā dudū hoc prædicasse cōcedimus tibi / si cōtra legē uestrā nō est / ut nihil nos in deū peccasse uideamus. Accipies igit locū Onias ædificauit tēplū arāq; deo simile Hierosolymoz / minus tamē & pauperimū. Mensura uero eius & uasa minime uisum est mihi nūc describere. Nā in septimo libro iudæicæ antiquitatis inserta sunt. Inuenit & Onias quosdā sui similes iudæos sacerdotes & leuitas ibi religiones colētes. Sed de hoc tēplo late narrauius. In alexandria uero iudæos & samaritas qui tēplum temporibus alexandri macedonis super Garizim montē construxerunt / cōtigit cōtra se seditionē excitare / & propter templi corā ipso ptholomeo certare. iudæis quidē dicentibus / secūdū legem Moyfi templū se in Hierosolymis construxisse. Samaritanis aut in Garizim / & supplicauerunt ut cū amicis rex consideret / audiens de his alterationē uictosq; morte multaret / cū pro Samaritis Sabbeus & Theodosius intinisset / pro iudæis uero & Hierosolymitis andronicus mesalamis / iurauerunt per deum coram rege secundū legem dicta sua probare / petieruntq; ptholomeū quatenus iusiurandi transgressores pmeret. Rex uero multos secū amicis in conciliū congregans / edit ptes audire. Tunc iudæi alexandria cōstituti timebant nimis de uiris qui p tēplū Hierosolymitanū pre dicebant / nā atrociter ferebant / si hoc tā antiquum & nobile p uniuersum mundū templū soluere. Cūq; Sabbeus & Theodosius cōcessissent ut primus andronicus uerba faceret / idem andronicus approbationē facere suam cepit ex lege uel prædecessoribus principū sacerdotū quis ex eo genere honorē sacerdotiū a patre suscepisset / & quō oēs aliæ reges tēplum uariis oblationibus & clarissimis donis honorauerunt / de Garizim uero templo neminē sermonem fecisse. Quæ dicens andronicus / & his multa similia / regem flexit / niam pnuicare decernendā tēplū Hierosolymitanū / secundū leges Moyfi fabricatū fuisse. Sabbeū at & Theodosiū iterficcidos. Hæc sūt q; cōtigerūt iudæis in alexandria tēporibus ptholomei philometoris.

Quæadmodū alexāder defūcto Demetrio / accepit regnū Syriæ / iūctā sibi in matrimonio filiā ptholomei / & q; aicitias cū ionathā facies magnifice eū honorauit. Capi. V. Itaq; Demetrio in pugna pempto / sicut supius indicauimus. Alexāder accipiens regnū Syriæ / scripsit ptholomeo / ut acciperet in matrimonio filiam suā / iustūq; hoc dicebat esse / cū paternū obtinuisset pncipatū / & per dei prouidentiam in eo perducus fuisset post

post perditionē demetrii / sed ē per alia multa dignum se eius familiaritate / uel cognatione dicebat. Ptholomeus uero libenter sponsalia accipiens rescripsit dicens / gauisum se esse q; patrum filia supisset pncipatū / daturūq; ei suā filiā pmissā / & occurrere iussit eū ad Ptholomaidā / quatenus ei filiā suā iure traderet nuptiali. Tūc ipse puellā ad ptholomaidā ab aegypto pducendā / ibiq; cōiugendā esse cōstituit. Ptholomeus quidē hæc scribens / ppe ad ptholomaidā puenit / filiā Cleopatrá secū adducens / ubi secūdū cōstitūtū. Alexandrū reperit filiamq; suam ei cōiunxit / dotem argento uel auro secūdū regiam quantitātē complens. Cūq; nuptiæ celebrarent / scribens alexander ionathæ principi / faceret / dotū iussit eū ad ptholomaidā festinare. Qui perueniens ad reges / munificenter eis offerens donā / clarō apud eos honore potiebat. Tūc alexander compulsi eū propria ueste exutum purpura indui / simulq; super tribūal secū sedere / iussit / duces cū eo / pcedere / p q; mediā ciuitatē clamare / nemini cōtra eum quicquā dicere / uel causas licere connectere. Quod cum duces fecissent regis / erga ionathā inuidēs hi qui parati fuerant eū acculare / simul cū inimicis eius / pferunt uerit / ne qd pessimum paterent. Tāto uero studio rex alexander dilexit ionathā / ut primū eū / uosq; describeret amicorum.

Vt Demetrius Demetrii filius / nauigans in Syriam a Creta cū exercitu cōturbauit alexandrū fama aduentus sui / Et de apollonio duce alexandri / qui bellum mouit aduersum ionathan / ipso tamen ionathā triumphū obtinente. Capi. VI.

Entesimo & sexagesimo quinto āno. Demetrius Demetrii filius cū multis cōductis quos ei Lathētes cretenses præstitit a Creta ad Ciliciam nauigauit. Quod alexander audiēs in pauore turbataque constitutus continuo de phœnicia ad antiochiā festinauit ut prius q; huc perueniret Demetrius / eam tute disponeret. Reliquit uero humilī Syriæ ducem Apolloniū cognomine Titum / qui cū multo exercitu pfectus ad lamniā. Ionathā principi / sacerdotum mandauit dicēs. Iniustū esse eū solū cum licentia uel potestate uiuere / non obediētē regi / sibiq; dicebat hoc magnū obprobriū ab omnibus inferri / q; eum nō subigeret regi. Non ergo te inquit in montibus abscondas / arbitratus fortitudinē te habere / sed si cōfidas tuæ uirtuti descendere / quatenus per campū nostri milites configant / & fortissimi belli euentus demonstrēt uictoriā meis uel tuis. Scito tamen optimos ab unaquaque ciuitate iunctos / qui semper tuos proauos uicē / runt. Nobis autem in tali terra certandū est / ubi nō lapidibus sed armis decet fortissime præliari / ne sit locus tibi quo ualeas deuictus effugere. His incitatus ionathas decē milia militū eligens ab Hierosolymis egreditur cum fratre Symone / peruenienque ad ioppē / castra iuxta ciuitatē disposuit. Nam ioppenses portas concluderant / intus habentes custodias ab apollonio constitutas. Cūq; ionathas obsidere parasset eos / timentes ne suam ciuitatē deuastaret portas aperuit. Apollonius uero captā audiens ioppem a ionatham / tria milia equitum sumens / & octo milia peditum ad azotum peruenit / & exinde tacite paulatimq; uiam sibi perfecit. Cum ergo uenisset in ioppem tanquā / recedens. Ionathas trahit ad campum / confidens equitibus & spem in eis habens suæ uictoriæ. Cūq; pcessisset / ionathas / sequebat eum ad azotum apollonius / qui cum ad campum uidisset hostem uenisse / conuersus pugnam cum eo cōmisit. Mille itaq; equites apollonius ad insidias in aliquo torrente disposuerat / qui retro inimicis insisterent. Quod sentiens ionathas non est turbatus / sed ordinans in quadro exercitum / ut per ambas partes inimicos exciperent / hortatus est / ut fortiter ante uel retro pugnantibus ubiq; resisteret. Prælio autem usq; ad uesperam precedente dans fratri Symoni partem exercitus / iussit aduersarios eum aciem inuadere / suisq; præcepit / testudine facta sagittas equitum excipere. Qui cum præcepta fecissent nihil ledebantur / quamuis hostes super eos frequentia tela libaret / usquequo suas euacuassent pharetras. Nā sagittæ corpora clypeis sepra / minime contingebant / cū constipatione testudinis tela uenientia resugantur. Cum uero a primo mane usque uespere iaculantē aduersarii defecissent / intelligens Symon lassos eos / inuadit aciem / fortiterq; cum suis militibus dimicans / fugauit inimicos. Videntes autem equites pedes ad fugam conuersos / & spe eorū decepti sine decore & turpiter abscesserunt / & per omnem captū dispersi fugerūt. Quos secutus ionathas usque azotum multos occidit eorū. Qui de sua salute desperates / ad templū Dagonis cōfugerūt / quod erat in azoto. Capiens aut incurfione sua ciuitatē ionathas / incendit eā / & oēs circa eam uicos neq; pepercit templo Dagonis / sed etiā flammis consumpsit / & eos qui ibi confugerāt interfecit. Multitudo uero quæ in illo cōcidit prælio una cū illis qui in tēplo confugerant / octo milia fuerunt. Vincens ergo tantū ionathas exercitū / ab azoto discessit / & ad ascalonā uenit / & foras ciuitatē castra cōstituit / territi ascalonitæ / in occursum ei exierunt dona portantes. Qui laudans eorū uoluntatē reuersus est / ad Hierosolymam / multam prædam ferens / quam uidebatur a uictis hostibus abstulisse. Alexander autem deuictum audiens ducem suum apollonium / simulauit gaudium quod præter eius sententiā cum ionatham conflixisset / qui eius amicus erat / mittitque testimonium ionathæ / præbens præmiū & honorem / & torquem aureū / sicut solet affinis regis dari / eiq; commisit ascalonis prouinciam magistratum.

De insidijs quas alexander parauit Ptholomeo/quas depræhédens Ptholomeus/iratus ablata eius matrimonio filiam suam iunxit demetrio filio demetrii cum quo etiam duxit exercitum contra Alexandrum quo deuicto ipse quoque perijt demetrio Asia principatum obtinente qui & amicitias fecit cum Ionathâ confirmans ei principatum sacerdotii.

Cap. VII.

Eodem tēpore rex ptholomeus Philometor dictus nauale ducens exercitū & pedites ad Syriā ueniebat. Alexandro suo genero solatia præbiturus. Quē oēs ciuitates studiose alexandro præcipiente suscipiebant & deducebant usq; ad azorū ubi oēs proclamabant ac cufantes ionathan q̄ tēplū incendisset & destruxisset. prouinciāq; uastasset multosq; eorū interemisset. Quæ ptholomeus audiens tacuit. Ionathas autē in ioppen occurrit ptholomeo dona clarissima uel honorē ab eo percipiēs & pducēs eū usq; ad fluuiū qui Eleutherus appellat ad Hierosolymā remeuit. Perueniēs ergo ptholomaidē præter oēm sp̄ paulominus habuit interfici ptholomeus insidijs alexādrī quas ei per ammoniū amicū parauerat. Manifestis autē factis insidijs ptholomeus alexandro scribit ad poenā Ammonii petens & dicens insidias se ab eo passum & uindictam sumere iustū esse. Alexandro uero nō concedente ptholomeus intellexit illū cām insidiarū extitisse. Quapropter ei factus est odiosus. Antiochenis autē & prius erat odibilis alexādrē propter ammoniū multa nāq; per eū passi fuerāt & poenā quidē ab ammonio pro eius delictis exegerūt occidētes eū qui tanq; mulier se propter ab abscondere habitu circumdatus foemineo sicut alibi dictū est ptholomeus itaq; accusans eū ut pditorē nuptiarū filiarū suarū trāsgressorēq; auxiliū quod ei cōtra Demetriū deduxisset soluit affinitatē. Nā & auferens suā filiā ad Demetriū legationē direxit amicitia cū eo cōponēs filiāq; daturū se illi uxore & restituere paterno eū pncipatū cōpromittēs. Demetrius uero gaudēs/suscipit legationē & nuptias. Tūc nimis iā ptholomeo labor restabat flectere antiochenos ut Demetriū susciperēt nā inimici eius fuerunt eo q; a patre eius Demetrio multa pessima passi fuisset & alexādro tñ antiocheni ppter amoniū irascebant ut pdiximus. Qui pulsus ab antiochia in Ciliciā usq; peruenit. Ptholomeus ergo ad antiochenos ueniēs rex ab illis & militibus ordinari coactusq; duo sibi diademata superposuit/unū asiæ/altē aegypti. Benignus autē & iustus existēs nec cōcupiscens aliena sed & futura puidēs/recusare regnū decreuit ne romanos offenderet ideoq; antiochenos in cōtionē cōgregans flectit eos ut demetriū susciperēt dicēs eū nequaquam patre dolore seruaturū si bene mereret ab eis/doctore autē ibonis & duce se illi esse nec se fallacibus negocijs immiscere sibi aut dicebat aegypti regnū sufficere. Quæ disersens flectit antiochenos demetriū suscipere. Alexandro uero cū magna militia uel apparatu ad Syriā a cilicia profecto terrāq; antiochenorū prædante ptholomeus cū genero cōtra eū duxit exercitū. nā iā filiā suā matrimoniali iure demetrio contraxerat & uincens alexādrū ad arabia fugauit eū. Cōtigit autē in proelio uel equus Ptholomei uocē elephātis audiens Ptholomeū iactaret. Quod cū uidissent hostes impetū sup eū fecerūt multisq; uulneribus caput eius pforantes ad periculū mortis eū adduxerūt. Sed custodes corporis eius rapiētes eum liberauerunt & ita per quattuor dies defectus iacuit ut nec loqui nec intelligere potuisset. Alexandri uero caput arabū potentissimus Zabulus abscedens ptholomeo transmisit. Qui die quinto releuatus a uulnere dolore/uaue sibi rem summūq; spectaculū alexandri morte simul & capite uinit q̄ tamē paulopost uitā finiuit pro alexādrī morte gaudio summo cōpletus. Regnauit ergo asia alexander qui dictus est balans annis quinque sicut in alijs demonstratū est. Suscipiens uero principatū demetrius qui Nicanor appellabat fraudibus corrumpere cepit ptholomei militiā oblitus & q̄ socer eius & auxiliator fuisset & affinis per cōnubiū Cleopatrarū. Quapropter milites ptholomei ad alexandriā cōfugerūt. Elephantos autē demetrius cōprehendit. Ionathas interea pnceps sacerdotū ex omni iudæa sibi milites congregans/arcē Hierosolymorū obsidebat ubi custodia Macedonū & transgressorū multitudo iocata uidebat. Et hi quidē cōtēnebant ionathan facientē machinamētā confidentes loci munitionibus. Noctū uero quidē maliuoli iudæi excuntes uenerunt ad demetriū arcis obsidionē nūciantes. Qui nuncio incitatus exercitū cōtra ionathan ab antiochia eduxit. Cūq; ad ptholomaidē peruenisset scripsit ionathæ/præcipiens ad ptholomaidē eū citius occurrere. Ionathas autē obsidionē quidē minime soluere decreuit seniores uero populi & sacerdotes cōgregans & aurum & argentū & uestiū cum multitudine donorū deportans ad demetriū usq; peruenit. Quæ cū obtulisset iram eius uoluit & honoratus firmum ab eo principatū sacerdotii suscipi quæ a regibus ante ipsum donatū possidebat/accusantibusq; eum transfugis. Demetrius eis non credidit sed & petenti quatenus pro omni iudæa uel tribus prouincijs. Samaria uel ioppe uel Galilea trecenta tantum daret talenta pro omnibus his epistolā ei præstitit. quæ uerba hmōi cōtinebat. Rex Demetrius ionathæ fratri/gentiq; iudæorū salutē. Exemplū epistolæ quā Lastheni cognato nostro scripsimus transmisisimus uobis ut eam noueritis. Rex demetrius Lastheni patri salutē. Iudæorū gēti nobis amicæ nostraq; iussa seruanti pro fide decreui dona præbere & tres possessiones afferema. Bellēsidā uel Ramathe quæ additæ sunt iudæis de Samaria & his attinentia quantæcunque ad imolantibus Hierosolymorum

Hierosolymorū reges accipiebant ante me uel quæcūq; de fructu terræ uel plantatis/oiarū alia q̄ non stro cōpetunt iuri uel paludes salis uel p coronis quæ nobis offerrebatur eis concedo & nihil extorqueatur ab his amodo & iposteq. Cura igitur huius epistolæ fiat exemplar & detur Ionathæ/quarenus in nobili loco tēplū reponat. Hæc scripta fuerant. Videns ergo Demetrius pacē nullūq; super se periculū nec belli timorē soluit exercitū stipendiaq; eorū iminuit & solis illis sumptus præbebat q̄ cū eo a creta uel alijs insulis uenerat. Unde odiū uel inimicitia militū cōtra eū cōstat sunt q̄b̄ spe quē nihil pbebat/reges uero añ ipm eis anonas et in pace subministrabāt ut eos i certamib̄ si oporteret p se fideles & pnos hērent atq; patissimos in re bellica & pacis cū oi hēret cōfidentia expetere.

De Tryphone Apameno q̄ bellans contra Demetriū/Antiocho filio alexādrī tradidit principatum componens amicitias cum ionathâ.

Cap. VIII.

Intelligens itaq; odium militū circa Demetriū alexandri qdam dux/apamenus generus/Diodorus noie/q & Tryphon dicebat uenit ad Malchū arabē qui filiū alexandri antiochū nutrierat/māifestansq; ei inimicitias exercitus quas cōtra demetriū hēbant dari sibi petebat antiochum nam regē eum facere uel paternū principatū ei se restitūere dicebat. Qui primū resistebat minime credens/post uero multo tpe tryphōe perente uincitur. Malchus flexusq; uoluntate sua est ad ea quæ Tryphon petebat. Princeps autē factus dotum ionathas capere uolens arcē Hierosolymorū & iudæos transfugas uel impios oēsq; q̄ totā prouinciam custodes erant/transmittentes ad demetriū legatos cū donis rogabat ut de castellis iudæ custodes euiceret. Cui rex non hæc tantū se p̄bere sed etiā his maiora pmittebat/post finem belli q̄ præ manibus hēbat petebat uero eū & auxilia transmittere mandans q; exercitus suus ab eo recesisset. Tūc ionathas tria milia militū eligens destinauit. Antiocheni uero Demetriū pp hæc quæ passu fuerant abhorrentes & pp p̄rem auxilij multa contra eos mala cōmiserat ipsi seruabant quo potuissent eum inuadere uidentēq; auxilia uenisse Demetrio ab ionathâ/arbitrarijs q; multa congregaret auxilia nisi pcederent eum arma coeperūt & circūstantes aulam obsidionis mo; coacto exercitu parati regem conabant opprimere. Ille ergo uidens populū hostilitate se cū armis inuadere colligens cōductos & ab ionathâ transmissos iudæos cū antiochenis cōfligit. quoz uim non ferens uincitur. Videntes autē iudæi sic antiochenos atrociter expugnantes sup palatiū culmen ascenderunt uñ illos uulnerantes ipsi qdem pp altitudinem tectorū minime ledebant illos uero telis psternebant q̄ de superioribus ad inferiora iactabat & sic eos de pximis domibus repulerunt. Deinde igne supposito flama totam ciuitatem ex lignis constructā tectorū spissitudine deuorauit. Antiocheni uero nequaquam ualentes extingere ignē ad fugam conuersi sunt & cū iudæi de tecto ad tectū desiliret & ita eos persequerent admirabile contigit fieri antiochenū depulsionē. Rex autē ut uidit antiochenos filios suos & uxores suas uelle saluare q̄ propter & pugnā reliq̄se per angustas uias inuadit eos & cōfligens cum eis multos interfecit/ita ut cogerēt armis proiectis se demetrio tradere. Qui ueniā eis p facinoribus concessit seditionēq; cōpescit. Donauit et iudæis prem prædæ. Cām item uictoriae suæ factos eos p̄fessus gratias agens ionathæ ad Hierosolymā transmisisit laudans eum pro auxilijs destitatis. Post autē maliuolos cōtra eum extitit p̄missionēq; fraudauit bellūq; minatus est nisi cuncta redderet tributa quæ iudæorū prioribus regibus Syriæ psoluebat & hæc fecisset nisi Tryphon ipse eius phibuisset & appatū eius contra ionatham/erga suas uertisset curas. Reuersus enim Tryphon ex arabia cum puero antiocho imponit ei quāuis adolēcenti diademā. Cūq; oēs milites transissent ad eum Demetrius deserentes/bellum cōtra Demetrium productū & confignens eum eo uictoria obtinuit & elephantos cum antiochenis ciuitate subiecit. Demetrius uero uictus ad Ciliciam recessit. Antiochus autē legatos ad ionathan destinans & litteras amicū eum sibi parauit & principatū sacerdotii confirmauit & quattuor prouincias quæ terræ iudæorum additæ fuerant in sup & aurea uasa uel pocula & purpuræ uestem ei transmisisit. hisq; oibus ei uti permisit & filulam aureā ei donauit primūq; amicū suum uocauit. Simonē autem fratrē eius ducem super omnem militiā a regione Tyri usq; ad Aegyptum constituit. Ionathas ergo de donationibus antiochi gauisus mitrens ad eum & ad Tryphonē legatos amicū se eis procellus est & pugnare cum eo cōtra Demetriū insinuans p̄ p̄m̄is laborum nō parua mala a Demetrio se esse perpeffum. Concedente igitur antiocho a Syria uel Phœnicie ut congregaret exercitum: quatenus cum ducibus demetrii configneret statim ad ciuitates exiit. Quæ cum eum splēdidissime suscepissent exercitum dare non distulerunt. Veniens at ad ascalōe ciuitatē & munificētē cum donis sibi occurrētib; hos ipse petebat & unā quāq; humilis Syriæ ciuitatē a demetrio desistentē ad partes antiochi trāsire/ac secum bellum pducere pro uiltione demetrii: ex his q̄ quondā in eis peccasset eisē dicens dignas occasiones p quas hæc cogitare deberent. Cūq; flexisset ciuitates auxilium antiocho mittere peruenit ad Gazā sperans se & hoz; fidē ad antiochum cōuertere. Multum uero præter quod sperauerat aliter Gazæos inuenit qui durissima obiectione nō eum suscipere nec demetrium relinquere decreuerunt. Quod dū ionath

thas/concitus esset/ad obsessionē eoz & afflictionē puinciae parat. Nā partē militiā circa Gazam disponens cū reliq̄ ipse percurreret/cuncta praedabat uel incendebat. Quae cum uidissent Gazaei/nul lumq̄ auxiliū a demetrio sibi uenisse cōspicerent/& periculū p̄sens adiutorii uero longe & incertū esse utrū ueniret optimū esse decreuerunt/hūc dimittētes illi obediēre. Facientes igit̄ ad ionathā amicitias auxilia pmiserunt. Hoies. n. ante malorū peritiā utilitates nō intelligunt suas sed cū in malis fuerint constituta tunc mente percipiunt & agunt. quae nihil lesi facere debuerunt. Ionathas cōsentiens eis de amicitijs tollensq̄ obsides ad Hierosolymā transmisiit/ipse uero totā puincia percurrit usq̄ ad damascum. dū demetrii duces audisset ad Cedesiam cum multa manu uenisse. Cedesia inter Tyrum Galilaeam consistit. Nā hoc desiderabant duces demetrii/ut de Syria eum ad Galilaeā traherent/pu tantis minime cū pati Galilaeos sibi subiectos affligi. Cūq̄ ionathas eis occurrisset/Symonē fratrem in iudaea ducē reliquit. Qui multū exercitū de puincia cōgregans. Bethurā obsidebat: locū iudaeae munitissimū nam tenebat eam demetrii custodia. sicut & prius a nobis demonstratū est. Ut ergo agere cōposuisset Symonē uiderunt & machinamēta cōstituisse/multaq̄ usum industria cōtra Bethurā obsessionē timuerunt custodes ne capto loco interirent/& mittētes ad Symonē/pelebant fidē accipere/ne quid ab eo pessimū paterent. Qui cū fidē dedisset/illos quidē de ciuitate tulit/uisq̄ custodia ibi cōstituit ionathas itaq̄ exiēs a Galilaeā ab aquis quae Genisaron dicunt/nam ibi sua castra posuerat/ad campū qui dicit̄ Afor peruenit/nesciens illic hostes existerē. Demetrii uero duces cū ante unum diē cognouissent cōtra se ionathā uenire/insidias ei per montē collocauerunt/ipsiq̄ cū electis militibus in capō ei occurrerunt. Quos cū uidisset ionathas ad pugna paratos hortabat suos. Il li uero quia demetrii ducibus per insidias erant locati/a retro iudaeos inuadūt. Qui cū timerēt ne in medio capti perirent/ad fugā se dederūt. Et ibi quidē oēs reliquerunt ionathan/pauci uero cū eo numero quinquaginta remanserūt/& Mathathias Salomoni/& iudas calsi/qui duces erant totius exercitus. Hi audacter & inperate sup inimicos irruētes. atrociter eos fugauerunt. Tūc uero milites ionathae qui discesserant ut uiderunt hostes ad fugā uersos congregati persequēbant eos & hoc fecerunt usq̄ ad Cedesiam/quo castra hostiū erāt. Victor igit̄ ionathas in illa pugna refulsit duo milia p̄sternens inimicosq̄ ad Hierosolymā reuersus est. Qui cū uidisset oīa sibi dei puidentia secundū suam accedere uolūtate/legatos Romā destinauit/reuocare cupiens olim cū gēte iudaeoz amicitias celebratas suisq̄ legatis praecipit/ut redētes ab italia/p Spartiatas transirent/quos deberēt ad memoriā amicitiae uel cognationis reducere. Qui cū romā uenissent & ingressi ad senatū. mandata principis sacerdotū ionathae dixissent q̄ eos mitteret amicitias renouare/ quae prius per senatū de iudaeoz amicitias fuissent statutae. Senatus dedit eis reportandas epistolas ad oēs Asiae reges/& magistratus ciuitatū. quatenus per eos illesi ad ppria remearent. Reuertentes aut̄ ad Spartiatas uenerunt/& epistolas ionathae eis porreuerūt/cuius exēplū hmōi fuerat. Ionathas p̄nceps sacerdotū gētis iudaeoz/ uel curia & collegiū sacerdotū/paucis & senatui & populo Lacedaemonioz salutē. Si salus uobis publica uel priuata bene procedit. sic est ut uolumus. salui aut̄ sumus & nos in prioribus tamen temporibus epistola nostro principi sacerdotū Oniae a uestro rege Areo/& ab omni populo missa est de uestra simul & nostra cognatione/cuius exemplū subiacet epistolae/quā quidē libenter suscipimus & populo & areo fautores facti sumus/nō egentes huius rei approbatione/ quia per sacras nostras litteras hoc esse credimus. Initio ergo recognitionis nō credidimus nos primi facere/ne praeripere uideremur uestra gloria. Multo uero transacto tēpore/ ex quo familiaritas cōmunis extitit in sacris & cōstitutis diebus deū pro uestra salute uel uictoria sacrificijs deprecamur. & cū multa nos circūstetissent bella per auaritiā uicinorū nec uobis nec alijs propinquis molestos nos esse decreuimus. Postquā autem hostes expugnauimus/legatos ad Romanos transmisiimus. Numeniū antiochi. & antipatru ia sonis senatorio apud nos septros honore/ quibus dedimus et̄ ad uos epistolā/quatenus renouēt uobiscum cognationē. Bene igit̄ facitis si & uos rescripseritis & mandaueritis siquid forsitan indigeritis minime dubitantes/nos erga uestrū affectū sp̄gros existerē. Lacedaemoniū uero libenter legatos suscipiunt/& componentes pacta cū eis de amicitijs dimiserunt. Eodē tēpore tres hāereses iudaeoz fuerant quae de rebus humanis diuersa credebat. quaz̄ una Pharisea dicebat. altera Sadducea/tertia Essenorū. Igit̄ Pharisei dicebant: fata nō omnia/sed aliqua gubernare/altera uero quae accidit per se consistere/genus aut̄ Essenorū omnia sub fato esse confirmat/& nihil esse quod hominibus nō illius decreto pueniat. Sadducei fatū quidē nihil esse estimant/nec per eū humana cōcludi/sed omnia nostra supponūt potestati/bonorumque nos ipsos autores fatentur/& peiora per nostrā elegi demeritiam. Sed de his quidem certius in secundo hystoriae iudaicae libro demonstrauimus. Demetrii autem duces cum uellent pugnam in qua uicti sunt restaurare/ampliores priori exercitu uires congregantes/ contra ionathan uenerunt. Qui cum audisset hoc/citius eis ad amathitidem occurrit/ neque tradere decreuit/usquequo ingrederentur iudaeam/castraque disponens nō longius ab hostibus quin quaginta stadiis mittit speculatores qui castra deberent hostium perferutari. Cunque omnia enūcia

sent

sent/& aliquos nocte cōpissent/qui aduersarios supuēturos indicabāt/custodias extra disposuit/& exercitū p totā noctē armatū hēbat p̄cepitq̄ ut forti animo essent/& si oporteret et̄ nocte pugnarēt/ ne repētino ipetu turbarentur. Demetrii uero duces cū audissent ionathan cognouisse suum cōsiliū/percurbati q̄ inimici manifestati fuissent/ nullomodo ualebant per insidias eos inuadere. ex eo q̄ se credebant non esse pares ionathae. Nā militibus fugam meditati sunt multaq̄ facientes incendia dissecerunt/ita ut haec uidentes iudei/putarent eos esse manfos. Ionathas aut̄ cum ad castra eorum mane uenisset/ inuenit eam deserta. Cūq̄ intellexisset eos fugisse persequēbatur/quos nullatenus uoluit cōprehendere. Nam iam Bleutherū noie fluuiū trāsierant. Vnde reuerfus ad arabia. Nabuthos expugnabat/multaq̄ eoz p̄da abigens/captiuosq̄ duces/peruenit ad damascum/ubi oīa illa reposita sunt. Per idem tēp̄s frater eius Symon oēm peragrans iudaeā & palāstinā usq̄ ad scalonā muniuit castris stella. Quae cū aedificiis & custodiis tuta fecisset/ad ioppē puenit/& occupans eā/ magnā introduxit ibi custodiā. Nā audierat ioppēse uelle ducibus Demetrii tradere ciuitatem. Haec ergo postquā ionathas & Symon tractauerunt/ad Hierosolymā sunt reuersi. Cūq̄ oēm populū ad templū congregassent. suadebant muros Hierosolymoz/ refabricandos/& dirutam partē muri tēpli reconstruendā alijsq̄ turribus muniendam/necnō & in media ciuitate alium aedificare murum/ut custodibus ac cis alimentorū copia negaretur/ insuper et̄ castella quae sunt in puincia faceret tutiora uel fortiora. Cui dum & populus de bene propositis consensisset/ ipse quidē mania ciuitatis aedificabat. Symonē uero misit puinciam cōmunire. Demetrius autem transiens ad Mesopotamiam peruenit. Quā cū uellet cū Babylone & superioribus puincijs obtinere/ ut exinde occasiones de toto acciperet iperitio/ tunc Graeci uel macedonia habitantes ut eis propemodū cōuenirent legationē ad eū miserunt/ promittentes si ad illos transiret/& tradere se/uel expugnare cum eo regē Parthorū Artaxerxes. Quae spe subito egredit̄ ad eos/ ut si parthos deuinceret/ uiresq̄ resumeret/ regē Tryphonē potestā debellaret/ loq̄q̄ cū a Syria pelleret. Quē cū p̄no suscepisset a puinciales/ multos cōgregasset uiros/ bellisq̄ & militiā oēm aduersus arfacen p̄duxisset ipse uiuus capitur/ sicut alibi iā retulimus.

Quemadmodum Tryphonem a Parthis capto/ contra foedus fraudibus ionathan cōprehendens interfecit. Fratremq̄ eius Symonem cui gens iudaeorum principatum tradidit/ fraudibus circūuenire uolens minime praualuit.

Capi. IX.

Ryphon autem cum mortem Demetrii cognouisset/ perfidus antiocho cepit existerē. Insidiabatur enim/ qualiter eum interficiens/ ipse regnum teneret. Impediebant uero impetum eius & uoluntatem amicitiae ionathae/ quas cum antiocho habebat. Vnde primū ionathan statuit occidere/ & tunc aduersus antiochum accedere. Fraudibus ergo uel dolo cogitans ionathan confumere/ ad Bethsuram ab antiochia uenit/ quam graeci Scitopolim appellant/ ubi cum electis quadraginta milibus ei ionathas occurrit/ putans ad bellum eum uenisse. Tryphon uero cum ionathan uidisset ad pugnam paratum/ donis ei pacauit/ suisq̄ ducibus ut ionathae obediret praecipit/ per haec fidem suam uolens confirmare/ cū tamq̄ suspicionem depellere/ quatenus confidentem/ & incautum/ nihilq̄ prudentem caperet/ & persuasit ei ut exercitum dimitteret/ quem frustra dicebat esse fatigatum/ ab eo nequaquam bello existente/ & undique pacem rebus habentibus/ sed tenere paucos & p̄tholomaidem simul uenire supplicabat/ nam tradere ei ciuitatem/ & omnem puincia moderationem/ se uenisse profitebatur. Ionathas ergo nihil mali suspicatus/ sed uera fidē uel uoluntate Tryphonem haec suadere credens exercitum dimisit/ tria milia secum sola tenens. Ex quibus in Galilaeā duo milia relinquens/ cum mille tantum militibus ad p̄tholomaidem Tryphonem comitatus superuenit. Ut uero intrauit p̄tholomaidē/ portas statim ciues seruauerunt/ secundum q̄ eis a Tryphone erat praecipitum/ & ionathan uiuū capientes/ oēs qui cum eo erant/ interemerunt. Misit quoque Tryphon lico ad Galilaeā/ qui relictos duo milia interfecerunt. Sed hi cū fama perueniente captionem ionathae comperissent/ antequā uenirent a Tryphone missi armis circumdati puincia processerunt. Tunc satellites Tryphonis cum uidissent eos pro anima decertare/ nullā eis molestiam inferentes/ ad Tryphonē reuertunt. Hierosolymitae aut̄ cum audissent ionathan captū/ & cū eo milites perisse/ flebat illius interitū/ & sūma de ipso questio apud eos fiebat/ magnūque timor eos inuadens/ cōtristabat/ ne eis uirtute uel puidentia ionathae priuatis/ uicinā gētes inimicā/ & propter ionathae mortem iniquitate/ contra se bellū cōstituerent/ & ad mortis pericula peruenirēt/ quae sicut suspicabant/ uenerunt. Nā gentes mortē ionathae cū audissent/ cōtra iudaos bella re coeperunt tanq̄ indigentes duce. Tryphon ergo exercitū multū cōgregans/ ad iudaeā ascendere statuit/ ut Hierosolymam debellaret. Symon autem uidens Hierosolymitas metuentes cepit eos alloquū cōfirmare/ quatenus forti animo essent/ nec pertimescerent Tryphonē superueniente. Et cōuocans in templo populū alacriorum eum suis uerbis effecit/ hinc allocutionis initium sumens. Pro uestra inquit libertate o uiri iudaei me dudum cum patre uel fratribus mori paratū/ quis ignoret. Si quidē exempla mihi plurima nō desunt. Mori enim pro legibus uel patria religione nostram fami-

iam nullus timor inuadit qui hanc uoluntate ab anima nostra possit eiicere sed introducat magis de/ sideriu uitae uel gloriae. Quapropter no uti indigentes ducit magno qui laborare uel pati p uobis re/ cuset sequimini me pno animo ubicuq; perduxero nec n. melior meis fratribus existo ut mea pec/ cata anima neq; peior ut quod illis uisum est optimu pro patriis interfici legibus uel p dei religio/ ne deuit sed in quibus me oportet pprii illis fratre ostendere in his me demonstrobo cōsimile. Cū fido. n. in deo ultione ab inimicis expetere uosq; oēs cū uxoris uel filiis ab eoz uolētia liberare tē pliq; incolume cū dei auxilio reseruare. Nā uideo gentes cōtempisse uos tanquā ducē nō habentes bellaq; pparasse. Cū haec Symō uerba ad plebē fecisset cōfessim depulso populis animis metu auda/ ciam sumpsit desperansq; ad spē bonā repente mutatus est & unanimitē exclamauit nutu dei esse Symonē ducē & iudā uel ionathā fratrē pncipatū tenere dignū: qe quoq; omnibus eius sceptis obse/ cuturū pmittens ducis ei cōtulit dignitatē. Tūc Symon cōgregans oēs sui exercitus bellatores festi/ nauit ciuitatis muros reconstruere/ turribusq; altis & fortibus eā munitē. Destinauit et ionathan quē dā amicu suū filiū absalonū militibus ad ioppē imperās habitatores eius eiicere/ nam timebat ne ciuitatē traderent Tryphon/ ipse uero hierosolymā tuebatur. Tryphon autē eiens ab ptholomaide cum multo exercitu ad iudā uenit/ ionathan ligatū ducens. Cui Symon occurrit ad Iadā ciuitatem/ quā super montē iacet/ unde et iudae cāpi patefcunt. Cū uero Tryphon a iudeis audisset/ ducē Sy/ monē cōstituit/ direxit ad eū fraudibus uel dolo cupiens hunc quoq; circunuenire/ iubetq; ei si uel/ let fratrē ionathan redimere ut mitteret argenti talenta centū duosq; filios ionathae quatenus fides illi haberet post dimissionē ne iudā in sua ditione redigeret/ quia & tunc nō pro alia re/ nisi pro de/ bito uectigaliū eum se ligasse confixerat. Tum Symon intelligens artē Tryphonis/ quia si & argen/ tum mitteret/ ille tamē fratrē eius minime laxaret/ sed & filios eius hosti tradidit frustra cognoscens/ ta/ men territus ne a populo accusaret/ se cām fraternae necis extitisse/ q; nō pecunias/ nec filios pro ip/ so cōtraderet/ colligens exercitū mandata Tryphonis indicauit dicens q; haec dolo uel insidiis ple/ na sint/ tamē optabilius esse pecunias/ sed & filios eius transmittere q; propositis a Tryphone non obediens/ putaret nō uelle fratrē absolui/ initoq; cū suis Hierosolymitana ad Tryphonē dirigit rogātes eū ad se ocius pperare/ quatenus alimenta eis praeberet. Ille ergo per noctē illā equitatū parauit qsi hie/ rosolymā ascēsurus sed niue uehemēt ea noctē cadere/ iter inuū reperit eqs uel peditibus suis. Qua/ causa obstante nequiuit ab hierosolymā Tryphon ascendere/ sed reuertens ad Ciriem & prope Ga/ ladiidē ingressus/ ionathan ibi perimi & sepeliri iussit/ & ita ad antiochiā peruenit. Symon autem ab Iasca ciuitate transferens ossa fratris sepeliit in patria sua/ luctum maximū omni super eum popu/ lo faciente. Tunc Symon igens mausoleū fabricans/ patri suo/ fratribusq; sepulturā ex albo & polito lapide construxit/ opus mirabile/ conspicuumq; faciens/ cuius q; portam undiq; colinus sustentanti/ bus ex uno lapide uisu mirabilem statuit. in super pyramidas septem parentibus/ uel unicuiq; germa/ norū singulas superposuit magnitudine uel decore lucentes/ quae haecenus seruantur. De sepultura quidem ionathae/ & de adificatione monumentoz/ hoc studiū Symonis agnouimus. Defunctus era/ go est ionathas principatū agens sacerdotiū/ perq; annos quatuor gentē continuit iudaeoz. Et de la/ bore quidē mortis eius in mutuis documentis publicisq; monumentis primi anni Symonis benefa/ ctoris & iudaeoz principis scriptum est. Itaq; iudaei feliciter aduersarios uicinos superauerunt/ cum Symon Gazaram ciuitatem/ uel ioppē/ uel lamniam deuastaret/ arcemq; Hierosolymoz deponeret ne forte inimicis refugium esset unde percurrentes ledere eos possent. Quod cum fecisset/ optimum & utile putauit et montem super quem arxs constituta erat destruere. Quo multitudo cunctiq; in/ gressi/ montē destruebant/ & nec die de nocte cessantes per tres annos/ deposuerunt eum ad solum/ cā/ pumq; planissimū fecerunt/ ita ut eminentius tēplū excelleret/ arce uel monte depositis. Ea quae tem/ poribus Symonis gesta sunt hunc continet modum.

Quomodo Tryphon occiso ionathā/ perfidus existens antiocho alexandri filio/ qui Theos no minabatur/ ipsum interemit/ & obtinuit principatū eius/ cuius insolentiā declinans exercitus contulit se ad Cleopatram uxore Demetrii/ quae uiduata morte eius/ fratrē ipsius antiochum qui pius dicebatur/ ad nuptias suas & ad iperium inuabat. Capi X.

Ost captiuitatem demetrii/ nō multo post alexader filii antiochū qui Theos noia baē Tryphon iteremittit tutor eius qro impii eius ano/ aicos at & familiares suos ad militē trasmissit/ & multas dare pecūias pollicet/ si eū regē ordinarēt. Nā demetriū a pribus ca/ ptū nūciabar teneri. Item uero ei antiochū si pncipatū obtineret/ multa pessima eis factura eē dicebat dū pditionē eoz ulcisceret. Qui cū spasset affluētia pecūiaz/ sub regno try/

phonis

phonis frui/ pncipē eū cōstituit. Tryphō ergo ut regni insigniā suscepit/ cōtinuo nequitia suā patefc/ cit/ & inuolit oibus/ q; p uasus humiliter multitudini obsequēbat/ nō hoc uolūtate bona/ sed ipof/ sibilitate faciebat. Postq; uero regnū adeptus ē/ exuēs se simulationē uerus tryphō apparuit/ coepit/ q; potius extraneos q; clientes diligere. Pro q; re exercitus eius recedēs ab eo ad cleopatrá Demetrii uxore cōtulit se/ q; tūc in seleucia cū filiis erat cōclusa. Erratē uero fratrē demetrii antiochō/ q; Sother dicebat/ nullaq; ciuitatē eū admittēte tryphōis timore/ mittit cleopatra/ ad suas ei nuptias/ & ad im/ periu iuitas. Quē ad hoc iuitauit suadētib/ amicis/ & timore uolētib/ tryphōi ciuitatē seleucia aperit

Quomodo Antiochus cognomēto pius/ potius nuptiis Cleopatrae uxoris fratris sui Demetrii & crescens indies/ exercitū pduxit aduersus Tryphonē/ quē obsidens in Dora castello/ accepit auxiliū & solatiū a Symōe pncipie sacerdotū & de morte Tryphonis. Capi XI.

Vm q; intrasset Seleucia Antiochus/ & fortitudo eius p singulos dies crederet/ exit pu/ gnaturus contra tryphonē. Quem uincens/ a superiore Syria repulit ad phoenicē/ & in Dorā castello munito conclusum obsidebat/ mittitq; ad Symonem pncipē sacerdotū Iudaeoz/ legatos pro amicitia uel auxiliis. Qui cū libenter petitionem suscepisset/ pecu/ nias multas cum alimentis/ militibus doram obsidentibus large pbit/ ut antiochus eū inter necessarios amicos pauco tpe pareretur. Nam Tryphon dum a castello dora ad apamiam fuge/ re/ captus in ea conclusionē peremptus est tertio sui regni ano.

Quēadmodū Tryphone intercepto. Antiochus oblitus beneficiōz Symonis Cēdebeū cū exer/ citu misit ad expugnandū eum/ quē tamen Symon pugnās fortiter deuicit. Ca. XII.

Ed antiochus auaritia uel prauitate sua Symonis obliuionē una cū ministratis pecuniis & alimentis cōcepit/ uiref; militares euidā Cēdebeo amio tradēs ad defecationē iudae ca/ ptiuitatēq;. Symonis misit. Sed cū symon audisset antiochi puationē licet senex eēt/ tamen eo q; nihil ab antiocho iustū fieri uideat/ cōciliatus ad audaciā sup etatē suā iuueni/ tē fortitudinem accepit/ & disposuit quidē filios cū belicosissima pte militū ipse uero p aliā pte militū cū reliq; uiribus pexic ad bellū/ multosq; i ualibus montiū ad insidias locabat/ nullusq; coatus ei/ eua/ sit/ s; oēs hostiū uicēs exercitū/ i pace reliquā uitā agebat. nā & ipse cū romāis de auxiliis cōpulerat.

Quod a genero ptholomei in conuiuio dolo peremptus est Symon. Ptholomeus aut uincens uxorem/ & duos filios eius/ principatū ipse tenere conatus est. Capi XIII.

Rigitur annis octo principatū sacerdotiū iudaeoz regens/ moritur in cōuiuio per insidias Ptholomei generi/ & uxore eius cū duobus filiis capiens/ & uinctos hīs misit/ ut ter/ tiū ioannem q; & Hyrcanus uocabat/ apprehenderet. Quod cū sensisset iuuenis/ eua/ sit/ periculū/ & ad ciuitatem festinauit/ cōfidens de populo pp patrii sui beneficia. Ptho/ lomeiq; odiū. Propterātem uero per aliam portam ptholomeū intrare/ populus expu/ lit/ nam Hyrcanū receperat. Hinc ptholomeus ad aliquod castellū noie Dago in Hierico discessit.

Vt nouissimus filiorum Symonis Hyrcanus ducatum accipiens/ obsedit multo tēpore ptho/ lomeum in castello quod Dagon uocatur. Capi XIII.

Accipiens aut paternū pncipatū Hyrcanus deū hostiis placauit/ & ira cōtra ptholomei mi/ litia pduxit exercitū. Et cū ad locū paenisset/ in aliis oibus hostē circūueniens/ sualebat/ uincebat tñ matris & fratru amore/ quos sup murū ptholomeus trahens in cōspectu eius torquebat/ & scipitare minabat/ si nō ab obsidione discederet. Hyrcanus aut quantū re/ mitteret de obsidionis industria/ tantū carissimis putabat offerre subsidia/ nedū male paterent/ eius crudelitati reputaret. Mater autē/ p tendens manus petebat/ ne pp eos disiret/ sed multo magis ipe/ ru castellū inuaderet/ inimicoq; suae ptaī subacto/ pro carissimoz tormentis rederet/ retributionem/ sibi quoq; extimans hoc esse utilimum/ si per suam mortem hostes atrociter deprerent. Hyrcanū er/ go petitionibus matris incensum castellum capiendi furor tenebat. Rursus uero cū uidiſset matrem cedi uel dissipari soluebat/ & pro ingestis matri tormentis/ impetum deponēbat/ obsidionis/ taliq; ne cessitate obsidionis protractus septimū annum expleuit/ in quo sp iudae uacant. Nā per septem hūc obseruant/ sicut in septimis diebus. Quapropter ptholomeus a bello solutus/ occidit matrem/ & fra/ tres Hyrcani/ & fugit ad Zenonem qui Cotilas appellabat/ in philadelphia tyrānidem exercentem.

Quomodo antiochus exercitum ducens cōtra Hyrcanū castra soluit accipiens ab hyr/ cano talenta trecenta & amicitias cum eo composuit. Capi XV.

Antiochus aut in festis Symoni de interitu sui exercitus contra iudāam accessit/ quar/ to ano sui iperii/ pmo uero Hyrcani olympiade cētesima sexagesima fecūda. Cūq; de/ uastasset/ puincia/ Hyrcanū in ciuitate includit/ quā septē aciebus circūdidit/ nihil tamē psciebat pp muros/ manūmina/ & pp obfesoq; uirtute necnō & aquarū iopia qua pp siccitate domabat. In pte uero planissima turres statuit/ celsiores/ niēro centū tres/ tecta unaqua q; habente sup q; militares ordines disposuit/ multosq; quotidie labores cōgressus in/

rebat: fossaq; lata & altissima cōstruēs muros ciuitatis depouit. Iudaei ergo multas incurfiones cōtra moliebant & siquē icautos aduersarios inuenissent pessime eos cōtereabant si uero p̄sensibile eos cōgnoscerent inuocū rediebant. Vt uero noxiā multitudinē intra ciuitatem Hyrcanus attendit cōsumēdis cētibus necessariis: nihilq; populo prodesse cōspexit in utilē eius partē fecerens foras ciuitatē emisit: quae uero bellicosa & fortis erat: hāc tantū retinuit. Antiochus autē pietos egredi uerbar. Qui dū in ter muros errat: seuilissimis tormētis miserabiliter aīas exalabat. Cū uero festi dies tabernaculoꝝ uenissent miserati eos intra ciuitatē denuo receperūt. Hyrcanus itaq; ad antiochū legatos direxit: petēs inducias septē dierū pp̄ festiuitatē deiꝝ supplicationē. Qui cū audisset respondit legatis: Immolate. Necnō et ad sacrificiū magnificentissimū destinauit taurū: cornibus inauratis & pocula plena oībus aromatata aurea uel argentea/ quod sacrificiū adductū susceperūt/ qui ante portas stabant & ad tēplū duxerūt. Antiochus autē iste exercitū melius antiocho Epiphanae claruit: nā ille capiens ciuitatē/ porcos sup̄ arā imolauerat/ & ius carniū p̄ totū tēplū sparserat: et leges iudaeꝝ paternāq; religionem confuderat/ pp̄ quae gens rebellauit/ & minime reconciliari passa est: hūc uero Antiochū pp̄ pietatē religionis oēs piū uocauerūt/ laudantq; modestiā eius. Hyrcanus et aduertēs studiū ipsius erga deū/ petiuit eū ut patriā eis cōseruationē restitueret. Qui cū resuasset pessimū cōsilium/ suadetū gentem capere legibus dissonantē/ ad oēm pietatē flexus/ legatis respondit/ si traderēt arma/ partēq; tributōꝝ Ioppe aliarūq; ciuitatū circa iudaeā existentium solueret/ & custodia in ciuitate susceperūt/ cōfirmans. pactū finiret bellū. Iudaei uero oīa p̄ferre p̄ter custodiā cōsentiebāt/ quā nō pp̄ aliud nisi p̄ dīsimili cōseruationē recusabāt/ pro custodia tñ obfides dare p̄stebant/ & talēta argenti q̄ngenta ex gbus statim trecēta cū obfidibus obtulerunt inter quos erat Hyrcani. Quae cū suscepisset rex antiochus & corā ciuitatis deposuisset obfidiōē soluens discessit. Hyrcanus uero sepulchrum Dauid aperiēs/ qui multo ditior quondā regibus fuit/ tria milia talenta pecuniarum exinde ptulit/ ex quibus primus iudaeorum coepit peregrinos alere. Composuit etiam cum antiocho amicitias suscipiens/ eum intra ciuitatem/ munificenter abundeq; militibus oīa necessaria ministrabat. Cūq; exercitum antiochus contra Parthos duceret/ eum eo Hyrcanus egressus ē. De his est testis Nicolaus Damascus/ sic in historia docēs. Trophaeum sistens antiochus iuxta fluium Lycum/ ubi uicerat in dathim parthorū ducem/ ibi duobus diebus remoratus est/ petente Hyrcano iudaeo pp̄ aliquam patriam iudaeorū celebrationē in qua non erat legitimum eos proficisci. Et quidem hāc non est mentius. Nam quinquagesima festiuitas post sabbatum instabat/ in qua minime licet nobis uel in sabbatis uel in festo die uiam conficere. Tunc n. Antiochus cū arface parthorum rege confignis/ & multū perdēs exercitum interiit. In regno autem Syriae frater eius demetrius succedit. Arface eū a captiuitate soluente eo tpe quo antiochus parthorum terram ingressus est/ sicut prius demonstratum est.

De Hyrcani militia post mortem antiochi apud parthos defuncti contra Syriam & q̄ multas potētes ciuitates obrinuit.

Capi. XVI.

Hyrchanus uero antiochi morte cognita/ statim ad Syriae ciuitates expeditionē pauit arbitratu s̄paratas eas & desertas pugnatoribus defensoribusq; iuenire/ qd̄ et euenit. Nam Medabam cū multū exercitus eius laborasset/ sexto mēse capit/ post et Samogā uel illas quae uicinā fuerūt/ necnō et Sicimā. Garizim/ gentēq; Cuthēoꝝ quae tēplū aedificatū ad similitudinem Hierosolymitanā possidebat/ quod alexandri mandato Sanaballath dux cōdidit/ pp̄ Manafsen suum generum/ fratrē laddo principis sacerdotū/ sicut superius intimauius. Contigit uero tempore hoc diuini post annos duōdecos. Hyrcanus ergo ciuitates idumaeae Aboracū. Marisflam/ cūctosq; cū domuisset idumaeos pmisit eis puinciam habitare/ si circūciderent/ legibusq; iudaicis uterent. Qui desiderio patriae terrae circūcisionē & aliā conuersionē iudaeꝝ praetulerunt/ ideoq; ex illo tpe coeperunt esse iudaei. Quo facto Hyrcanus princeps sacerdotum societate romanorū/ renouare cupiens legationē ad ipsos direxit. Cūq; senatus scripta eius suscepisset/ composuit amicitias hoc mō. Fānius Marci filius cōsul senatū oēm octauo idus februaris/ in cāpū inssit cōuenire/ p̄sente Lucio Mālio/ Lucio Mentiniū filio/ & Gaio Sempronio Falernā filio/ pp̄ hoc quod legati iudaeꝝ petuerūt. Symō filius Dositheī/ & Apollonius alexandri/ & diodorus iafonis/ uiri optimi a populo iudaeꝝ destinati de societate uel auxilii exhibēdis quā cū romanis de publicis rebus habuerūt ut ioppe/ & portus/ & zora uel fontes/ & ciuitates/ insup̄ & uillas quas antiochus pugnās cōtra senatusconsultū tenuit restituant/ & quatenus nec regii milites p̄ terrā eorū/ cum subiecti sint transeant ut et illa quae p̄ antiochū gesta sunt/ cōtra senatusconsultū censeant/ & legatos mittant/ quatenus recipient quae ab antiocho ablata sunt/ & puincia restimēt uastatā utq; eis ad reges & populos liberos litterae darentur/ quatenus ad propriam domum illesi reuertenterent. Placuit igitur amicitias & auxilia cū oīnibus bonis/ & a bono populo uel amico transmissis esse renouandas. De rebus autem ablatiis responderunt consulares/ cum a suis negociis senatus uocauerit/ festinabit in posterum nullam in eos iniquitatem ab aliquo fieri decernentes dare cōsulem Fannium publicas pecunias expendēdas/ dū ad patriā remeare

110

rent. Et Fānius quidē legatos iudaeꝝ remittit/ pecunias publicas eis p̄stā ex senatusconsulto/ p̄ quod debuissent cū tutela ad suā redire patriā. In his qd̄ p̄ncipes sacerdotū Hyrcanus erat. Interea rex Demetrius cū exercitū aduersus Hyrcanū colligeret/ nec ipsi ei nec occasio data est cū militēs & Syri malitiā eius abhorrerent/ & p̄ legationē peterēt p̄tholomeū Filconē cognominatū. q̄tenus de genere Seleuci transmitteret eis/ qui deberet accipere p̄ncipatū. P̄tholomeus autē cū alexandro Zebēna exercitū mittēs/ pugnaq; cōmissa Demetrius superat. Qui dū fugeret ad cleopatram suā uxore in p̄tholomeide ab ea nō susceptus/ tyrū recedens/ tētus multaq; passus ab inimicis/ interiit.

De amicitias alexandri Zabine cognomine cū Hyrcano & quō deuictus ab Hyrcano antiochus cizycenus amittit iudaeā & de felicitate uel pace iudaeꝝ hyrcano p̄ncipatū agente. Ca. XVII.

Alexader autē regnū accipiens/ & amicitia cū Hyrcano p̄ncipe sacerdotū cōponēs/ iteriecto tandem tpe/ expugnatus ab antiocho filio Demetrii Crispi noie occidit. Cūq; antiochus imperiū Syriae tenuisset/ cōtra iudaeā exercitū destinare timuit. Audiens uero germanū suū & ipsum noie antiochū ex eadē matre p̄genitū multas uires cōtra se a Cizycō cōgregas se eū intra puincia statim expectare/ quatenus obuius iurisdictionibus fratris antiochi resisteret/ qui cizycenus dicebat/ q̄ in illa ciuitate nutritus esset filius aut fuerat antiochi qui forer nūcupabat/ & uitam bello parthico terminarat. Hic et frater erat Demetrii Crispi patris. Cōtigit uero ambos fratres unā uxore Cleopatram duxisse quēadmodū & alibi retulimus. Cizycenus autē antiochus ad Syriae puinciam/ diu cū fratre bella cōmilit. Interi Hyrcanus oī tempore illo pace fruebat. Nā & ipse post mortē antiochi a macedonibus deslitit/ dū neq; ut amicus/ uel subiectus aliquid eis p̄buisset. Cū res ab uide creuerunt t̄pibus Alexandri Zebēni/ & magis tunc q̄n hi fratres cōtra se pugnabāt. Nā dū bello occupati fuissent/ Hyrcanus iudaeā cū licentia possidebat/ multaq; pecuniarū summā collegit/ abosq; inter se dimiciātes contēnēs/ expeditionē cōtra Samariā ciuitatē ualde munitā/ p̄duxit/ de qua suo loco referā qualiter ab herode sit cōlita/ & sebasta noīata. Accedēs igit ad eā studioso obfidebat/ meror malorū quae Samariā cōtra Marislenos colonos & auxiliatores iudaeꝝ cōmiserunt/ obediētes Syrorū regibus. Cum ergo moenia undiq; circūdidisset/ duplici muro cincta stadiis octoginta/ filios suos obfidiōni p̄prouisit. Antiochum & aristobolū. Quibus iminentibus in tantā necessitatē famis Samariā inciderunt/ ut et illicita tāgerent/ & uocarent adiutorē antiochū cizycenū. Qui statim ueniens ad defensionē/ uincit ab aristobolo/ fugatusq; a fratribus/ usq; ad Scitopoli currens/ eua/ sit periculum. Hi rursus ad Samaritās reuersi/ concludunt eos intra murū/ ut secundo necessitate coacti Samaritā/ adiutorē uocarent antiochum/ qui dum a p̄tholomeo Lathiro sex milia uiros petisser quos p̄tholomeus inuita matre direxit/ nam necdum a principatu eum expulerat/ primum praetorio mō inuadit Hyrcani puinciam cum aegiptiis/ non audiens apte pugnā cōmittere. Nam uires suas sciebat impares sed sperans populationē & terrae cogere Hyrcanū a Samariā obfidiōne recedere. Cūq; multos milites p̄deret/ insidiis circūuētos discessit ad Tripolim. Calimandro & Epicratū bellum iudaicū cōmittens. Callimander ergo aduersariis fugā simulantibus/ & post reuerfis statim consumitur. Epicratis autē manifeste pecunias seductus/ Scitopoli cum uicinis locis prodidit iudaeis. Samariā uero obfidiōne soluere non potuit. Igitur Hyrcanus sub anni conclusionē capiens ciuitatē/ non hoc solo cōtentus est/ sed totam deleuit Samariam. Nā sic eam uertit/ ut uallū magis quā ciuitatem fuisset illic quisq; iudicaret. Mirabile tamen aliquid de principe sacerdotū Hyrcano dicit/ quem/ admodum ei deus locutus est. Nā referunt illo die quo filii eius cū cizyceno cōsixerāt/ dū ipse in tēplo solus sacerdos adolere t̄tura/ audisset uocem q̄ filii eius uicerent antiochum. Qui cū a tēplo p̄cessisset/ hoc oī populo manifestum fecit/ quod ita cōstanter euenit. Hyrcanus quidē in his degebat. Per idē uero t̄ps nō solum Hierosolymorū iudaei/ sed & puinciales & alexandriā habitantes/ & aegyptū & cyprū feliciter agebant. Nam Cleopatra regina cōtra filiū p̄tholomeū Lathirū seditionem mouens/ ordinariū duces Chelchiā & Ananiā filios Oniae/ quē superius retulimus tēplū aedificasse in terra Heliopolitana ad similitudinē sacrarii hierosolymorū. Cleopatra tamen cū audisset his exercitum/ sine nīa eorū nihil tractabat/ sicut restatus est Strabon Cappadocus/ ita dicens. Nā plures & q̄ cū eis descenderunt/ & quos postea cleopatra mittebat/ in Cypro statim ad p̄tholomeū transebant/ soli uero iudaei qui Oniae dicebant/ apud cleopatram permātere regnā pp̄ Chelchiā & Ananiā. Hāc Strabō disseruit. Hyrcano autē inuidiā mouit apud iudaeos felicitas magis aut pharisei. Nā mala cū uolebant pati/ qui tantum apud populum ualebant/ ut siquid contra regem & principem sacerdotū dixissent/ facile crederetur. Discipulis tamen & Hyrcanus fuerat/ & nimis ab eis diligebatur. Sed eū eos ad conuiuū uocaret/ & amicitabiliter p̄saceret/ nimisq; delectari uidisset/ dicere coepit. Scitis me uelle iusta oīa agere/ per quae deo & uobis placeam. Rogo autem/ siquid me peccantem uideritis/ & recta uia deuantē reuocate atq; corrigite. Qui dum ei testimonium praebent/ omni uirtute ornatū esse letatus est. Tum unus ex accubentibus. Eleazarus nomine/ malinolos/ & seditionibus gaudens/ quoniam inquit dixisti/ te uelle/ ueritatē cognoscere/ uis iustus esse/ depone p̄ncipatū sacerdoti/ & tūm

111

sufficiat tibi populi regere magistratū. Hyrcano uero causam cōsolente/ quapropter depō nēret p̄cipatū qm̄ inquit audiuius a senioribus captiua fuisse matrem tuā sub antiocho Epiphane. quod falsum fuerat. Contra quē irritatus Hyrcanus: oēs q; pharisae ualde indignabant. Tūc ionathas qui/ dam de Saduceos; hāretis/ quae cōtraria pharisaeis existit ualde Hyrcano amicus dicebat/ sciētibus oibus pharisaeis Eleazarū blasphemā fecisse & hoc manifestū illi fieri posse si requireret illos: q; dignus esset poena pro uerbis qualitate multari. Cūq; Hyrcanus pharisaeos interrogasset/ qua iudicarent eū poena meritū nō. n. credo inquit eū uestra s̄nia factā iniuriā tūc illi eū cū honorari uellet/ dicebant ad mensurā poenae plagas & uincula sufficere nā nō uidebat digna cōtumelia morte multari/ & quia molesti sunt naturaliter ad tormenta pharisaei ualde cōtristabat/ unde illog; s̄nia ma/ ledictiones Eleazarū putabat sibi fecisse. Incitator uero ire eius ionathas flexit eū: relictis pharisaeis ad Saduceos; partē trāsire/ ut & leges ab eis populo dispositas solueret/ custodēsq; eor; puniret. Vñ sūmū ei uel filius odiū a multitudine cōcitātū est. Sed de his quidē iterū differemus. Nūc autē uolo de/ monstrare/ quas leges populo patrū successione tradidissent pharisaei/ quae nō sunt inter Mosaycas le/ ges cōscriptae/ idēq; Saduceos; gens has expulit/ dicens illas debere tenere/ leges quae cōscriptae sūt/ illas uero quae a patribus traditae fuisset minime custodiri. Et de his multa questio/ uel altercationes maxime fiebant/ & Saduceos copiosi uel diuites sequebant/ populares uero nō eis obsequabant/ sed pharisaeos unanimiter adiuuabāt. De his tamen duabus hāresibus atq; esenorū in secundo uolumi/ ne iudaicae istoriae differemus. Hyrcanus autē post seditionē sedatam/ foeliciter uixit & principatum optime rēxit annis trigintauno/ defunctusque reliquit filios quinque/ qui maxime his tribus rebus di/ gnus a deo iudicatus est/ magistratu populi principatu sacerdoti/ & praedicatione prophetia. Nam deus cum eo erat. & futurorum praesentiam ei donauit ita enim cognoscebat & praedicabat/ ut etiā duobus filiis praediceret/ q; reram domini non diutius permanerent. Quorum interitum opere praecium est narrare/ quatenus sentiamus/ quantum indigni foelicitate patris fuissent.

Quod defuncto Hyrcano/ filius eius Aristobulus suscipiens principatū/ primus sibi diadema imposuit/ fratribus suis praeter antigonum in uincula coniecit/ qui etiam matrem suam uinculis & penuria consumens/ ipsum quoq; Antigonum fratrem suū quem consortem regni habebat/ accusatio/ nibus inuidiorum alienatus ab eo iussit interficere.

Capi. XVIII.

Defuncto. n. pater maior aristobulus magistratū ad regiā dignitatē trāsferre decreuit/ pri/ musq; sibi diadema imposuit/ post quadringētos octoginta & unū ānos/ & tres menses/ ex quo de captiuitate Babylonica populus liberatus ad propria remeauit. Amans autē fratrem suū secundū antigonū simili dignitate eū ordinauit/ alios uero uinculis tenebat/ astrictos/ inclusit etiam & matrē pro magistratu altricantē nam illā Hyrcanus dominā esse relique/ rat/ qui ad tantā crudelitatē ductus est/ ut uinculis eam penuriaq; cōsumeret/ insuper addidit ma/ tri ēt antigonū quē amare uidebat/ & cōmunis regni habere cōsolatē/ accusationibus alienatus ab eo/ quibus primū quidē nō crederat/ aliqua amore nō admittente aliqua uero per inuidiā arbitraria dicta. Sed cum antigonus clarus ab expeditione redisset/ tpe quo festiuitatē tabernaculoꝝ deo cele/ brant/ contigit Aristobulū quidē morbo teneri. Tū antigonus agens dies festos ad tēplū ascēdit/ ual/ de splēndidissime ornatus eū suis armatis/ & multū pro salute fratris orauit. Maluolū uero cupiētes eorū separare cōcordiā/ occasione se cōcepisse pompā antigoni putauerūt/ & uictoriā eius corā rege/ pompāq; maliuole dilatabant/ quo in celebratione tabernaculoꝝ sublimis apparuit/ ut nō hac a pri/ uato fieri uiderent/ sed regiā munificentiae ostentatio crederet/ eumq; eū multitudine militū uentū/ rum ad fratris interitū nūciabant. Aristobulus autē eū his accusationibus inuitus credidisset/ timēs ne in fratris suspitionē incidere/ simulq; suā custodiā curās/ disponit custodes sui corporis/ in subterra/ neo uel tenebroso loco. lacebat autē ipse in turre quae antoniana dicebat/ & praecipit ut intermē occi/ derent nullū fratrem aut antigonū si armatus intraret/ interficerent/ mandauitq; antigono/ ut sine ar/ mis ueniret. Regina uero insidiatoribus antigoni p̄suasit mandata portatū cōtradidit/ q; frater tu/ us inquit audiens cōstruxisse tē arma/ ornatūq; bellicū/ petit ut ingrediaris eū armis/ quatenus uide/ at eor; facturā. Quo nūcio antigonus nihil arbitratus dolosum/ sed cōfides de fratri affectū/ sicut erat armatus ad aristobulū ingredīe/ ut armos demonstraret ornātū. Cūq; ad turrē quae Stratonis dicitur/ puenisset/ ab eis qui in tenebroso loco fuerant collocati prosternit. Cuius mors ostendit/ nihil in uida/ nihil accusatione ualidius neq; magis aliud fecerit fidē/ seu nūc familiaritatē quā istae passio/ nes. Ammirari pot; q; libet & iudā esse genere/ q; nunq; in his q; p̄dixit mentitus est. Nā hic eū uidi/ ser antigonū per tēplū trāsire clamauit sociis suis & notis/ qui gratiā p̄dicēdi futura doctrinae eius ob/ seruabant. Melius est mihi inquit mori/ quā si mortē fuero mētibus antigoni/ quē hodie uideo pericu/ rum intus Stratonis. Locus uero stadiis sexcētis distabat/ ubi eū p̄dixit interficere. Diei quāplurima pars trāsierat/ ut ēt dubitare uaticinatiōe uideret. Cūq; haec dixisset/ tristisq; ēt/ nūciat ei antigonū es/ se defunctum in subterraneo. Nam & ipsa turris Stratonis dicebatur/ eodem nomine quo maritima

Caesarea

Caesarea nuncupat. Igitur uatē hoc perturbauit. Aristobulū autē fraternae cedis p̄nia flectusq; possedit/ necnō ēt aegritudo mentē eius celeri dolore peruasit. & intollerabilē passionē corruptis uisceribus su/ stinebat/ copia quoq; sanguinis eueomebat. Quod dum puer aliquis portaret/ lapsus est in loco quo maculae sanguinis adhuc antigoni remanebant/ ut arbitror de prouidentia disponente. Quo facto/ clamor uidentium factum sanguinem eleuatus est/ dum existimarent hoc puerum sponte fecisse. Cla/ morem uero cum aristobulus audisset/ causamq; requisisset/ tacentibus amplius minabatur/ discere uo/ lens clāmoris cām homines. n. suspicant in his quae tacent/ & temp esse peiora putant. Vt uero cogē/ ti & interminanti ueritate aperuerunt/ cōfundit eius mēs/ percussa conscientia sua/ gemēsq; eū la/ chrymis ex alio pectore dixit. Nūquid latere deū potui in tam impiis & crudelibus factis/ ut nō secle/ re fraternae cedis ueloci poena cōsumeret. Vtque iprobū corpus phibes animā ad umbras fra/ tris & matris accedere. Cur non eam celeriter reddis/ sed paulatim libo sanguinē interemptis. Quae cum dixisset/ moritur regni suo primo anno qui etiam dictus est Philellen/ id est amator graecorum. Multum uero patriae profuit. Nam subegit Iudaeos plurimamq; eorum prouinciam iudaeis adiecit/ & compulsi habitantes in ea/ ut si uellent in prouincia permanere/ circunciderentur secundum leges Mosaycas. Erat autem naturae ualde moderatae/ uel pudoris ingenui/ sicut testimonium praestat Sira/ bon nomine Timagenis ita dicens. Modestus fuerat hic uir/ & nimium iudaeis utilis. Nam prouinci/ am eis acquisiuit/ & partem gentis Iudaeorum sibi circuncisionis uinculo coniunxit.

Quemadmodum defuncto aristobulo/ frater eius alexander succedens in principatu/ cōtra Sy/ riam & phoenicem/ & arabiam exercitum ducens/ multas gentes subegit/ & de ptholomei La/ tiri contra Alexandrum pugna & uictoria.

Capi. XIX.

Defuncto tñ aristobulo. Salomon uxor eius quae apud graecos alexandra nominat/ sol/ uens fratres eius quos legatos aristobulus tenebat/ ut p̄dictū est/ ianēū q; & alexāder/ dicebat/ regē ordinauit aetate maiore/ qui nunquā ad faciē patris uenit. Cā uero huius/ odiū/ talis fuisse dicit. Cū diligeret priores filios suos Hyrcanus antigonū q; aristobu/ lum/ & apparuisset ei/ deus in somnis/ & interrogasset eū/ quis filioꝝ successores eius exi/ steret/ deo demonstrante uultum istius/ cōtristatus q; omnium bonorum suorum hic hāeres existeret/ genitum in Galilea nutrirī dimisit. Deus uero nequaquam mētus est Hyrcano. Namq; regnū post/ aristobulū finem ille suscepit. Qui unum fratris sui intendentem regnum praesumeret/ interfecit/ alterum uero uolentem innocenter uiuere honorabiliter tractabat. Is enim dum principatum suū su/ cur & ei uidebatur utile disposuisset/ expeditionem contra ptholomaidā egit/ pugnaq; cōmissa/ ui/ ctor in ciuitate hostes concludens/ obsidebat eos. Nam ex ciuitatibus maritimis. Ptholomais & Gaza solae ut subiacerent restabant/ necnō ēt Zoili tyranni Stratonis/ & Dora. Sed philometre/ Antiocho fratre/ eius antiocho Cizyceno inuicē decertantibus/ suaq; uires perdentibus/ nequaquā Ptholomaidae sperabant ab illis auxilium. Quibus obsidione exhaustis/ Zoilus qui turrē Stratonis/ Dorāq; tenebat/ agmen militarie nutrens tyranidē meditatus est/ dum reges cōtra se bellarent/ & paululū ptholomaitis subueiebat/ quia nec reges talē familiaritatē circa eos habebant/ ut cōsiderēt/ ab eis mereri solatia. Verq; n. tolerabat/ quod sepius athletis cōrigit/ qui cū uiribus diffidit/ erabe/ scētes credere otio uel quiete certamina differunt. Reliq; ptholomaitis spes erat in rege aegyptiorū. Ptholomeo Latiro qui cum a matre depulsus a regno fuisset/ cyprū habitabat. Igitur mittentes ad eū/ Ptholomaidae petebant auxilio uenire/ quatenus eos a manibus alexādrī p̄clitantes eriperet. Spem uero non minimā ēt ei legati excitauerunt dicētes/ si transiret ad Syriā haberet Gazos & Zoilū in/ super & Sydonios ac multos alios pro ptholomaitis secū pugnantibus. Quibus incitatus nauigare festinauit. Per idē tēpus Demetrius orator eloquentissimus/ peruasit eis s̄nia permutare/ melius ēt se dieis incertū iudaeos/ sustinere periculū/ quā man. festā suscipere seruitutē/ diū se traderent domi/ no quo facto non solū praesens haberent bellū/ sed multo maius ab aegypto sparent. Nam & Cleopa/ tram nequaquā patri filium uicinū exercitū aggregare dicebat/ sed uenturam cum maximo contra eū exercitū/ quae p̄parat & a cypro silū eicere/ & cum ptholomeus nihil proficeret/ rursus cyprum fugeret/ ipsi uero nouissimum haberēt periculū. Ptholomeus uero quis per uia cognouisset ptholo/ maitatum uoluntatem mutatam/ non minus tamen nauigauit/ & applicuit in Sycamina/ ibiq; uires suas deposuit. Omnis uero exercitus eius erat cū equitibus & peditibus triginta milia. Quos cū iux/ ta ptholomaidā p̄dixisset/ & applicuisset/ ualde cogitabat/ quo neq; legatos eius susciperet/ neq; uer/ ba audiret. Sed cum uenisset ad eū Zoilus & Gazi/ appeterentq; auxiliū sibi praebēri/ q; terra eorū a iudaeis & alexādro depopularet/ soluit obsidionē alexāder ptholomei timore reuertensq; ad p̄p̄riā/ terrā/ deinceps bella disponebat/ latenter quidē Cleopatrá contra ptholomeū inuitans/ aperte uero/ amicitias & auxilia cū eo se cōponere simulās/ & q̄ttuor milia talēoꝝ argēti se dare/ p̄misit/ si Zoilū/ lum tyrannū depelleret/ terramq; eius iudaeis traderet. Tūc ergo ptholomeus alexandri amicitias sus/ cepit/ & Zoilū subegit. Deinceps cū audisset latēret ad Cleopatrá matrē eius mādasse/ soluit pacta q;

cum

eum eo fecerat atq; fidē & ad Ptholomaidā quidē accedens obſidebat q; eum non ſuſcepiſſent ibiq; relinquens duces & partem ſui exercitus ut obſeſſos cuſtodirēt q; reliq; pte iudæam populaturus inuadit. Alexander uero cum ptholomei ſuaricationē auდიſſet cōgregauit pncipaliū quinquaginta milia ut autē alii hitoriaꝝ ſcriptores dixerunt octoginta milia. Cū ergo collegiſſent exercitum: occurrat Ptholomeo. Ptholomeo itaq; ſubito inuadens Aſachron ciuitatē Gaſſæ die ſabbatoꝝ uiri/ liter cepit eam unde decem milia corporū & aliā multam prædam abſtulit. Cūq; cenſaſſet Sepho/ rim ciuitatem pauco diſtante ſpacio a ciuitate inuadit. Poſt autē eū alexādro bellatū/ rus perrexit. Cui eū alexander iuxta Iordanem fluiū occuſſet in loco qui Aſachron dicit nō lon/ ge a Iordane fluiū caſtra ſua diſpoſuit habens octo milia pugnatōꝝ quos hecatōrama chos uoca/ bat idēſt cōtra centū pugnantes qui aereis ſcutis utebant. Verum et fuerūt & ptholomeo propugna/ tores cum clypeis aereis ſed minus iudæis ornati ideoq; milites ptholomei timidi ad proeliū acceſſe/ re. Sed nō parū audaciā eis imittebat philoſtephanus qui ſtrategematū peritus eos fluiū tranſire prohibebat ſupra quē caſtra ſua poſuerat. Alexandro inter hæc minime uſum eſt tranſitū eoz ueta/ ret dum putaret quia ſi poſt doſum fluiū haberent nequaquā poſſent a pugna diſcedere. At in pnci/ pio proeliū ex utraq; parte fortiter pugnatū eſt pari aſſiditate uel ſtudio ut ab utroq; exercitu multi proſtrerenent. Sed cum alexandri exercitū ſuperiore philoſtephanus uidiſſet milites diuidit & de/ ſectos ſuos fortiter adiuuans nullos ſubueniente iudæis parte illā cum eis qui ppe ſtabant ab fugā cōuertit. Quod cū uidiſſent milites ptholomei ſecuti iudæos interficiebant. Poſt autē reuerſi reliquos ad fugam nerterunt & randiū pſtrauerunt eos uſquequo & ferrum & manus eoz deſeciſſent. Tri/ ginta ergo milia occiſa fuiſſe dicunt. Timagenes uero quinquaginta milia retulit reliquos autē captos/ paucos uero ad ſua fugiſſe prouinciā. Tūc ptholomeus poſt uictoriā puinciā pagras ueſpere factio in/ quibſā iudææ uſq; ingreſſus ē iſq; plena mulieribus & infantibus iuuenē inſiſt militibus ſuis ut occide/ rēt & lanierēt mēbra eoz i cacabis mitterēt ad quoquēdū. Hoc at ſimulauit ut hi q; fugerāt a pu/ gna putarēt hoſtes ſuos carnib; humanis ueſci & exinde eos ualde metuerēt. Ceptū uero & ptholo/ maidā ſicut alibi retulim⁹. Sed cleopatra cū reſpiceret filiū ſuū creſcēt & iudæā licēter deuaſtare ci/ uitateꝝ Gazaꝝ ſubiectā hēre negligere recuſauit dū iā in portis ſuis eū pſentē ſperaret eſſe futurū/ & amari ab ægyptiis pp uirtutē eius putaret eū ſtati cū nauali & pedēſtri exercitu cōtra eū egrediē/ duces totius militiæ Chelchia & Anania iudæos ſponēs pecunias uero multas nepoteſq; ſuos & te/ ſtāmētā apud ſocios alias choos inſulā cōmēdāns. Cūq; iuſſiſſet filiū ſuū alexandrū eū maxia claſſe nauū ad phœnicē nauigare pp reſugia oēz ſua expeditionē cleopatra i ptholomaidē depoſuit. Cū uero eā nō ſuſcepiſſent Ptholomaidē ciuitatē obſedit. Ptholomeus tñ a Syria cōtra ægyptū feſtina/ nit putans ſubito eā ſine militibus exiſtētē occupare ſed ſpe ſua deceptus eſt. Per idē tēpus & Chel/ chias unus ex ducibus Cleopatræ circa inferiorē ſyriā ptholomei pſequēs moriē. Cleopatra ergo eū audiſſet filiū conatū & q; nullatenus ægyptiū eū ſicut ſperabat ſuſcepiſſent tranſmiſit militiæ par/ tem quæ de puincia ptholomeū depellerent. Qui reuerſus ab ægypto iteq; in Gaza hiemabat. Inter/ iecto uero tēpore. Cleopatra cuſtodia ptholomaidis cū ciuitate obſidione cepit. Ad quā alexander ſumma dōna deportans ueniſſet dixiſſetq; mala de ptholomeo fe paſſum reſugiūm; non alibi niſi apud eam habiturum quidā amicōꝝ perſuadebant ei ut prouinciā iudæoz pcurreret & obtineret/ neq; contēneret tā optimā multitudinē iudeoz ſibi ſubiicere. Cūq; auanias cōtra ducēs ſuaderet inui/ ſtū eē ſi hoīem auxiliatorē puaret ppria ptate. uerū et & cognatos ſuos eſſe nec te minime uolo in/ qui ignorare regina quō ppter hāc iniquitatē inimicos oēs iudæos habebis. Hæc ergo Anania pſua/ dētē Cleopatra ſtectē nihil pœnitens alexandrū ledere ſed ſocietatē cū eo cōpoſuit in Scitopoli Sy/ riæ. Qui cū a ptholomei timore liberatus eſſet exercitū ſtatim cōtra hamilē ſyriā pduxit & expu/ gnauit Gadara decē mēſibus oppſam & Amathūta magnū ppugaculū habitatiū ſup iordanē ubi optima uel induſtria digna Theodoris Zenonis præſidebat qui inſupate iudæos inuaſit & decē mi/ lia interfecit ſarcinaſq; Alexandri diripiuit. Quo factio nequaquā pturbat alexander ſed mox iuxta maritima loca ducit exercitū & Raphiā & anchidonā expugnauit quā poſtea Herodes agrippiadā nominauit. Cūq; uideret ptholomeū a Gaza ad cyprum rediſſe matreꝝ eius Cleopatræ ad ægy/ ptum Gazaſ iratus quō Ptholomeū auxiliatorē cōuocallent ciuitatē obſedit puinciāq; ipſorum deſtinauit. Sed apodotus dux Gazaſ norū cū duobus milibus pegrinis & decē milibus ciuū in exer/ citū irruit iudæoz & quādiu nox erat. Gazaſ uincebant. Arbitrantibus iudæis ruſum ptholomeū ſuperueniſſe. Poſtero autē die factio cognofcentes iudæi ueritatē reuerſi Gazaſ inuadit & proſter/ nunt mille. Quibus adhuc reſiſtentibus neq; multitudine moriente perterritis geſſere proeliū & qe/ quid aduerſi accidiſſet tolerare paſſi ſunt ne hoſti ſubiicerentur. Exhortabatur autē eos rex arabum Atethas magnanimus uir qui ſperabatur in auxilium eorum uenturus. Sed contigit antequam ueni/ ret apodoto perempto ciuitatem capi. Nam Lyſimachus frater eius inuidens q; ei magna gloria a ciuib; præbēbatur interfecit eum militaremque congregans phalanga ciuitatem alexandro pro/ didit

didit qui ſtat cū ingreſſus fuiſſet quirit. Poſt autē milites Gazaſ i miſit ut eos cruciarent & p diuerſa loca pſtrerenēt nec tñ Gazaſ animas debiles ſed paratas habentes uenietibus iudæis reſiſtebat & non paucos dilaniabat alii uero deſolata domos ſuas incendebāt ne aliqua ſpolia aduerſarij poſſet inuēire alii & liberos cū uxoris ſuis manibus interficiebāt quatenus ſeruiturē inimicōꝝ uel tali/ rer euitarent. Cūq; quingēti ex pmatibus eoz in tēplū apollinis cōgugiffent quoz cōſenſu p dicitō fa/ cta erat hos abſtrahens alexāder occidit ciuitatēq; poſt anni obſidionē deponens ad Hieroſolymā zemeauit. Hodem tēpore & antiochus qui criſpus dicebat moriē inſidiis Heradiani anno uita ſuæ quadrageſimo quinto ſperū uero ueſiſimonono. Cuius pncipatū cū filius eius Seleucus ſuſcepiſſet/ bellauit et cōtra fratrem patris antiochū qui cizycenus noīabat quē cū uiciſſet & ceepiſſet interfecit. Nō multo uero poſt. Cizyceni filius antiochus & Antonius pius cū perueniſſent in arodo coronāq; ſibi ipſoſ uiſus cōſiſſit cum Seleuco quē poſt uictoriā ex omni ſyria depulerunt. Qui cū uideret in/ Ciliciā & perueniſſet Mopſueſtiā iterū ab eis pecunias exigebat. Tū populus Mopſueſtenus indigna/ tus palaciū eius incendit eumq; cū amicis extinxit. Antiocho uero Cizyceno adhuc ſyriæ regnāte. Selenci frater antiochus bellū cōtra eū produxit uictūq; cū ſuo proſtrauit exercitu. Poſt ipſū uero & frater eius philippus cū ipſoſ ſibi diadema in parte alia ſyria regnabat. Ptholomeus uero Lati/ rus quartū fratrem eoz Demetrium qui Ceraunus dicebatur a Gnido deducens in Damasco regem conſtituit. His autē duobus fratribus pncipaliter antiochus reſiſtens citius occiditur. Nā Laoditia Ga/ minoz reginæ contra parthos bellanti cū ſocius adueniſſet uiriliter pugnas occubuit. ſyriā uero duo fratres eius tenuerunt Demetrius & philippus ſicut alibi demonſtratiū eſt. Alexander autē dum cōtra eum ſui ſeditiōnē mouiſſent in die qua feſtiuitas tabernaculoꝝ agebat & ſup arā ſtare imola/ turus uirgis cedrinis iaculabant eum. Nā legitimū eſt apud iudæos in ſcenophegiis unūquēq; porta/ re uirgas ex palmis cedrinis. Demōſtrauimus autē hæc et in aliis. Nec ſolū hæc iaculatione cōtēti ue/ rum cōtumelioſi eū aggreſſi ſunt cū ingreſſi fuiſſet tēplū dicētes de captiua genū & honore ſacrificii indignum. Iratus ergo ſex milia eoz occidit parietē uero lignēū circa arā & ſacrariū cōſtituens uſq; ad altare in quo ſolis ſacerdotibus licet ingredi multitudini introitū phibeat ſimul & peregrinos Piſidas & Cilicas nā ſyris inimicus exiſtens non eis utebat. Cūq; arabas Moabitas & Galadiidas uiciſſet tributōꝝ incremētum eis impoſuit & amathunta expugnauit nō audētē Theodoro cū eo cōſtigere. Cū uero conſeruiffet pugnā cōtra abidā regē arabum incidit ex inſidiis in altiffimā uallē iuxta Galatidē. Inde cum fugeret ad Hieroſolymā ſup inſelicitatē ſua habuit et gentem iudæoz inimicam contra quam annis ſex pugnantē interfecit quinquaginta milia. Rogante ergo eos ut odi/ um quod in eum haberent ſoluerent magis horrebant eum propter quæ acciderunt. Cūque inter/ rogaret eos quid uellent fieri omnes clamauerunt mori eū.

Quomodo pugnas demetrius Ceraunus contra alexandrum uicit eum. Capi. XX.

A Vnc ad Demetriū Ceraunus deſtinauerūt ut eū auxiliatorē rogaret q; maxio cū exercitu dū pueniſſet ad eos q; eū inuauerūt circa ſycimā ciuitatē caſtrametatus eſt. Alexander autē cōductis militibus ſex milibus ducētis & iudæis uiginti milibus q; ei ſuebat cōtra demet/ triū prexit cui equites fuerūt tria milia pedites quadraginta milia. Multa ergo ex utraq; pte gerebant. Demetrio qdē uolētē ſe ducere cōductos milites alexātri tanq; gracos. Alexander at tē/ tante iudæos demetrio ſociatos auellere. Cūq; neuter ualuiſſet pſuadere ſed pugnā cōmiſiſſent uicit demetrius & oēs alexātri cōducti milites occidit. ſidei ſimul & uirtutis pbatōnē oſtēdētēs. Mul/ ti et a parte demetrii milites occiderūt. Cū uero p mōtāna fugiſſet alexāder miſericordia ruinae eius flexi colligunt ad eū ſex milia iudæoz & tūc qdē recedit timore demetrius. Poſt at iteq; iudæi cōtra alexādrū bella mouētē ſupant ab eo multiq; eoz in pugna extingit ſunt. Quoz et potētiſſimus in/ Bethonius ciuitate cōcluſos obſedit. Cūq; ceepiſſet ciuitatē & tenuiſſet eos duxit ad Hieroſolymā & crudeliſſimā in eos penā exercuit. Nā dū coenaret cū cōcubinis ſuis in excellētī loco crucifigi ex/ ipſis octingētōs pcepit liberos uero & uxores eoz corā ipſis adhuc uiuentibus occidi. Et hæc qui/ dem ad ultionē fecerat pro his quæ male paſſus erat ſed tātū humanā uindictā exceſſit quīs multū ſudaſſet & laboraſſet in bello cōtra eos & in nouiſſimū piculū animæ regniq; ueniſſet. Non n. ſuffe/ cerat cōtra fe inuicē certare niſi et aduerſus eū alienigenas puocallent & ad talē neceſſitatē pduxiſ/ ſet ut terrā Moabitidis & Galaditidis & uicos regi arabū traderet quatenus nō auxiliaret cōtra ſe iudæis ſed & alia multa cōferret q; propter uideſt hæc iuſte feciſſet ideoq; propter hanc crudelitatis exaggerationem uocatus eſt trucidā. Aduerſarii tamen eius octo milia noctū fugierunt & qdū ui/ xit alexander exulabant. Et iſte quidē liberatus a ſeditiōne eorū cum omni quiete in poſterū regna/ uit Demetrius autem cum a iudæa in Berozam deſcendiſſet obſidebat fratrem ſui philippum cui decem milia peditū erant & mille equites. Straton etiam beroea tyranus philippo auxilium præ/ bebāt & Titicuū principem arabum conuocant necnon et Mitridatē ſynachē præfectū parthoz. Qui cum ueniſſent cū multa expeditione & obſediſſent demetriū intra caſtra ſagittiq; & ſiti eū an/ guſtaſſet

gustassent compulerunt milites eius ut eum traderent. Cūq; de populassent prouinciā & Demetriū coepissent hunc quidē mitridati parthorū regi transfuderunt captiuos uero antiochenos gratia antiochenis reddiderunt. Mitridates itaq; parthorū rex demetriū maxime honorabat usq; ad uitā tempus. Philippus uero a pugna statim ab antiochiam perrexit eaq; tenens Syria regno potius est.

Antiochi qui liber pater dicebat militia cōtra iudæā iteq; plū Arethæ regis cōtra alexandrū quē & deuincēs cū pactis a iudæa discessit & de morte alexandri. Capi. XXII.

Post uero antiochus frater eius q nūcupabat Liber pater sibi nēdicās pncipatū ad damal cum puenit ibiq; regnauit. Cūq; cōtra Arabas exercitū duceret. Philippus frater eius ad Damascū prexit. Tū milesius qui custos arcis relictus erat simul cū Damascenis ciuitatē Philippo tradidit. Ingratus uero milesio philippus exiit cū nihil oīno p traditione ciuitatis ei donaret nā timore putabat Milesiū pdidisse. Quapropter in suspitiōe eū hēbat q rursus Damasco depellit. Nā cū philippus ad circū exisset Milesius clausit Damascum & antiocho seruauit. Quod factū cū audisset de Philippo antiochus reuersus ad Arabiā expeditionē statim cōtra iudæam parauit pedites quidē octo milia equites at ocingētos. Cuius alexāder cōgressione timēs fossam altissimā fodit circa Cafasalā quæ nūc antipatris uocat inuitū eius faciens & usq; ad ioppen. Cūq; murū edificasset & tures lignes exerisset p stadia cētū quiquaginta. Antiochū expectabat. Ille at hęc incēdio cremās exercitū suū ad arabīā exinde trāsdūxit. Cui rex arabū cedēs p mū deide ex iprouiso cū decē milibus equitū adueniēs occursiōe antiochi fortiter debellauit. Dūq; uinceret. Antiochus occidit auxiliū parti laboranti ferendo. Postq; hero cecidit antiochus milites eius ad Canā uillā con fugiunt ubi plurima ps eorū fame cōsumit. Post hūc iperat inferiori syriæ arethas exceptus in pncipatu a damascenis pp ptholomei iuuenis odiū. Qui cū militiā cōgregasset cōtra iudæā & circa Idida uicū plio uicisset alexadrū cū pactis a iudæa discessit. Alexāder at iteq; cū ualisset diē ciuitatē cōtra Essemon pduxit exercitū ubi plurimā uel mirādā res Zenonis tulerant quā tribus aggeribus cōtra cūdās pugnādo inasit. Exinde cōtra Gaulā & Seleuciā pgit & has cū coepisset subegit ēt uallē quæ Antiochi dicūt castellū quoq; Gamala. Sed cū multi Demetriū ducē locoq; illoq; accusarēt nimis eū indignatus dānis affectē & tertiū ānū cōplēs soluta expeditione ad sua reuersus est quē iudæi grate oīno pp felicitatē eius accipiūt. Per idē ipsā Syroq; & iudæoq; & phoenicū ciuitates iudæi possidebāt iuxta mare quē strationis turrē apolloniā. Ioppē iamniā. Azotū. Gazā. Antidonē Rafiā. Rino corā in mediterraneis uero p Idumæā. Aborā. Marissā oēm q; Idumæā. Samariā. Carmelū & Ithā byriū mōtes. Scitopoli. Gadarā. Gulanitridē. Seleuciā. Gabala. Moabitidē. Sebo. Midabalē. Baoro neā magna & Onzora. Cilicū. Aulonē. Pellatē hęc ēt destruxerūt cū nō pmisissent habitātes in ea patrios iudæoq; seniores suscipere alias quoq; syriæ ciuitates euerterūt. Post hęc rex alexāder crapulā multū indulgētes in ualitudinē incidit & tribus ānis q̄tano typo laborās nec fī ab expeditione qe uit donec in laboribus expiraret. Mortuus ē at in mōte Gerasenoy. Rabagā castellū trās iordanem obsidēs. Quē cū uidisset regina ppinquātē lato nullāq; spē salutis habētē. deplorās futurā desolatiōnem suā & filioq; ait. Cui me ita relinqs cū filiis alterius auxiliis egētē dū sic scias aduersariā tibi gētē existere. Tūc ille p̄suasit ei mādāta sua custodire q̄tenus certū cū filiis regnū tutaret & ut mortem militibus eius celaret usquequo castellū caperē dehinc ut ad hierosolymā uictrix & splēdidissima rediret & pharisæis prātē daret qd uellēt agere / eorūq; honore p̄ferret q̄tenus illi laudātes eā pp honorem sibi illatū / fidelē ei gētē constituat. Nā posse hos multū apud iudæos dicebat / Selādere si quem abhominantē / & p̄desse cui fideles existerēt cū nimis eis a populo crederet qe qd uellēt de aliquo seuisimū referre / seq; iō offendidē multitudine aiebat q; pharisæos aliqñ cōstitisset. Tu igit inquit cū ad hierosolymā puenis cōuocatis militibus eis meū corpus ostēde / & p̄mitte eis q̄liter uelint uti meo cadauere / sine cōtumeliose uelint & in sepulcrū relinquere / q; a me iniq; p̄pelli sunt / seu aliqd in corpus meū deseri / cōcede neq; sine illoq; cōsilio uelis aliqd i tuo regno decernere. Q. dsi hęc ad eos dixeris / ego qd clariore / dignor ab eis funere / quā a te hēor / cū ita post mortē in aliquo nō seruet / ut uero firmū tibi cōficiēs pncipatū. Hęc cū suā p̄suasisset uxori / decessit iperū sui uicissim / septio āno / atatis uero q̄dragesimo nono. Alexādra itaq; cū castellū coepisset / secūdū mariti mādāta Pharisæos alloquit / & illoq; p̄tati mariti corpus / & regni gubernationē cōmēdat / & ita itā qd eorū quā in alexadrū hēbat / extinxit / fideles uero eos amicos sibi parauit. Qui secūdo populū ad rēcōciliationē cōuocātes / res gestas alexadrū explanauerūt / regē se iustū dicētes & magnū pdidisse / & tātum populo luctū & mēstiriā laudibus regis iulerūt. ut exeqs ei meliores quā ceteris regib; exhiberēt.

Quemadmodū post alexandri mortem uxos eius alexādra iperū p nouem annos prexit & iuuenis cum pace gloriaq; defuncta est. Capi. XXII.

Lexander aut liberos relinquens hyrcanū & aristobulū uxori alexandri regnū tradidit & ex filiis eius alter Hyrcanus rerum gubernationem ignorans uitam ociofam elegerat nonissimus uero Aristobulus efficax & audax erat. Igitur a populo mulier diligebat eo q uidebat

cōtristari / de qbus maritus eius peccasset. Quæ pncipē qdē sacerdotū Hyrcanū pp atate. magis aut pp inoeciā ordinauit. Pharisæis tñ oia facere p̄mittēs / qbus obediē multitudinē p̄cepit / & si qd legū hyrcanus facer eius soluisset / quod Pharisæi secūdū patriā traditionē introduxerāt / hoc iteq; restituit. Nomen regiū tātū ipsa ferebat / oēm uero prātem pharisæi possidebāt. Nā & trāsfugas educebāt & legatos soluebāt / & nihil a dominis p̄tius differebāt. Verūcūta regina puidentiā sui faciebāt dum multos cōductos milites cōtineret / suāq; uires duplas ostēderet / ut itā in circuitu reges terreret / & ca / peret obsidēs ab eis missos. Pacē uero oīs hēbat puincia p̄ter pharisæos. Nā hī republicā conturbā / bāt / reginā flectere molietēs / q̄tenus occideret cōsiliarios alexadrū / q eū hortati eēt ocingētos iterficeret / ex qbus ipsi unū occiderūt Diogenē & post ipsū alios multos / usquequo potētissimi eorū in aulā intrarēt cū aristobulo / cui uidebant molestā factā pharisæoq;. Apparebat aut q uellet occasiōe ac / cepta matrē a regno deponere. Qui cū igressi fuissent / amonebāt eā / quāta fecissent / p quā firmā si / dem suo domino cōseruassent / p qbus ēt multa ab eo merita accepissent / & petebāt / ne oīo spē eorū euerteret. Nā cur fugerēt aduersariū piculā si domi ab inimicis ultionē tāq; peccora toleraret. Dice / bāt ēt / si cōtēti eēt aduersariū mortuoq; interitū pp mortuoq; fidē se patiēter ea q cōtingerēt p̄fer / re si uero in hīdē pharisæi p̄manserint / petebāt dari sibi licentiā recedēdi. Nā p̄ter iustitiā eius nulla reus aiunt pati salutē suā puidere. sed libenter in aula eius morari / ne p̄fidos eos post discessum pu / taret / obpropriū uero reginā esse si neglecti focii mariti eius aduersariū traderent. Nā gaudiū are / thæ arabī erit / tot & tales uiros a te alienari / quoq; p̄us terribile fuerat nomē auditi. Si uero pharisæ / os p̄ponere iudicās / unūquēq; in castellis disponere / & si ita aduersarios uis erigere sine nos in humi / litate cōsistere. Multa talia cū ei dicerēt / & ad misericordiā mortuoq; & picilitantiū umbras alexadrū inuocarent / oēs qui assistebāt lachrymis cōpleti sunt / sed amplius aristobulus / qui dū suā ostēderet uo / luntatē / multa cōtra matrē locutus est. Sed illi qdē suā calamitatis eā fuerunt / dū ambitiose furētū mu / lieri / p̄ter cōstituta regni cōmitterēt moderamina. Quæ dū nihil sciret qd ageret / ad postulationē co / rū custodiā castelloq; illis credidit p̄ter hyrcaniā / & alexadrīā / & Macheritā / ubi plurimā & piciosiss / sima res eius repositæ uidebant. Nō multo post tñ suū filiū aristobulū cū exercitū destinauit ad Da / mascū cōtra ptholomeū q mineus dicebat / q nihil studio dignū agentes / ad hierosolymā reuerfī sūt. Eodē tpe nunciat Tygranis cū trecētis milibus armatoq; cōtra iudæā uēturus / qd nimis reginam & gentē p̄terruit / ut dona multa nobilissima p legatos destinaret / quē obsidētē ptholomaidē inueniūt. Nā regina suast habitatoribus ptholomaidis / ut Tygranē excluderēt. Qui cū peterēt eū p sua regi / na / p̄p̄ sua gētē laudat eā Tygranis / q; ex longinquo legationē ei cū donis transmisisset / spem eī eis bona p̄misit. Capta uero ptholomaidē nūciat Tygrani / q; Mithridaten dū sequeret Lucullus / illum quidē fugiētē ad hiberos minis potuisset cōprehēdere. Armenia uero depopulata obsedisit. Quæ cū cognouisset Tygranis / domū reuertit. Interiecto uero tpe alexandra regina cū in ualitudinē sa / uissimā incidisset / placuit aristobulo republicā inuadere / & p noctē cū uno famulo egressus ad castel / la prexit ubi paterni sui amici degebāt. Nā olim de actibus matris suæ cōquerebat. Tūc uero magis ueritus est / ne matre defuncta / & pharisæis tenētibus oē genus suū deriperet. Prouidebat. n. futura / q non posset pncipatū succedere / dū frater eius maior extaret. Cōficia uero facta uxor eius fuerat / q il / lic cū sua generatione dimisit. Cūq; p̄mū puenisset in gabatha / ubi potentissimus Galestis eius ami / cus erat a quo ēt suscipiē / & post diē regina cū aristobuli fugā sensisset / diuq; putasset discessionē eius non p rebellionē fieri / uenerūt qui nunciarēt itā tenuisse ille p̄mū castellū & secūdū / & reliq; oia. nam uno cōprehēlo / simul ad illius uolūtate oia festinabāt. Tūc cūcta gēs iudæoq; cū regina in maxis coe / pit eē terroribus. nā sciebant non longe eē aristobulū / q̄tenus sibi pncipatū defenderet / timebāt ēt / ne ultionē exigere de illatis sibimet cōtumelias. Placuit igit uxorē eius cū genere in superiori custodia tē pli cōstitui. Aristobulū aut cū multi frequēt nūciassent regio circūdatā ornata / & intra quindēcim / p̄one dies loca uigintiduo occupasse / unde ēt militiā cōgregare a Libano uel Tracōnitide / uel Mo / narchis / tūc seniores iudæoq; & hyrcanus ad reginā intrantes / petebāt ut sniam de rebus ferret inflā / tibus. nā aristobulus itā p̄one cūcta possederat / tātis locis occupatis. Inhonestū. n. putabāt quīs i egri tudine laboraret sine ea aliqd cōsiliū capere / iminere uero sibi nō lōge piculū clamitauerunt. Cūq; illa p̄cepisset eis agere / q existimarent p̄desse / multas quoq; cās eis utiles adesse demonstrabat. i. gentē ualidā / exercitū potētissimū pecuniæ copiā / sibiq; deficientē iam corpe uanū esse / p talibus labore / ipendere. Hęc cū dixisset / nō multo post decessit / āno sui regni nono / atatis uero. lxxiiii. mulier q de / bilitate sui sexus nūq; succubuit / calida circa regni detentionē / qd ex ipsi opibus eū dēter ostēsum ē / que p̄poneret futuris p̄sentia / & quæ potētia nihil p̄poneret pncipali / cū nec bonū aut iustū attēde / ret / ad sumā calamitatē negocia domus suæ ita pduxit / ut post multa piculā & labores prātē quem possedit nō multo tpe / tracta cupiditate pderet. Inimicis. n. generis sui quā habuit tradidit prātē / & pncipatū potētū amicoq; gubernatiōe puauit / & miseris regnū post suā mortē cōpleuit pp malam dispositionē. Sed quis ita regnasset / gentē tñ in pace custodiuit. Alexādra ergo finē inuenit hmoi.

Incipit

Incipit Liber, xiiii. antiquitatis Iudaicae.

Quemadmodum post mortem alexandrae nouissimus eius filius Aristobolus contra Hyrcanum fratrem pro regno bellauit. Capi. I.

Lexandrae reginae morte in superiori uolumine demonstrata sequentia res/feramur nihil festinantes aliud nisi minime quicquid de gestis rebus memoria puidendo pterire. Na qui conscribit historias. & res ueteres indicat oportet eos pp antiquitate narrationi decus imponere uel explanationi reru studere pp legentes. quatenus cum aliqua gratia uel delectatione experientia possint res concipere. Sup oia uero certius conscriptores debent & ueritate dicere ut reru digni possint credere lectio. Cetera octogesima tertia olympiade. Q. Hortensio: & Metello Cretico consulis bellu cotra Hyrcanum aristobolus pparauit pugna facta ppe Hierichuta multi milibus Hyrcani ad fratrem eius transfugerunt. Quo facto Hyrcanus ad arcem ubi aristoboli uxor & filii a matre eius erant coclusi coegit. Cui aristobolus de reconciliacione uerba faciens inimicitias deposuit ut ipse qdē regnu teneret/ frater aut priuatus uiueret in sua possessione contentus. Cuius hanc disposuissent in templo & iusiurandū & dextras dedissent. omni populo uidere/ discesserunt. ille quidem in aula regia. Hyrcanus uero ut priuatus in Aristoboli domo.

De antipatro patre Herodis q iuuabat patrem Hyrcani aduersus aristobolum. Capi. II.

Micus igitur quidam Hyrcani genere iudeus Antipater dictus multas possidens pecunias & uir efficax. Aristobolo suspectus habebat pp Hyrcanum. Nicolaus tamen Damascenus ait hunc genere nobilissimum iudeorum fuisse. ex illis q ad iudaea a babilone reuersi sunt. Hanc ait referat ad gratiam Herodis filii eius quem regem iudeorum contigit postea fieri de quo apto tpe dicemus. Hic ergo Antipater q pater antipas appellabatur & eodem patris nomine uocabatur. cum eu alexander rex & uxor eius duce totius Iudaeae ordinassent amicitias inisse cum finitimis arabis & Gazais & alca/lonitis phibere multis & maximis donis illos sibi coniungens & cum Aristoboli potentia iunior Antipater formidaret/ timens ne qd ab eo pateret pp inimicitias lateer existat cotra eu iudeos ualidissimos uiros iniustus esse dicens negligere/ dum uideret aristobolum inq pncipatu habere. fratremq eius potrem eiectioni cui magis pp aetate imperium debebat. Et cum haec ad Hyrcanum uerba frequenter faceret & diceret picilitari uita sua. nisi puideret sibi. fecit eum discedere. Na indicabat aristoboli amicos nullum tps pmittere in quo non psuaderent eu interficere/ quatenus firmu sibi gereret pncipatu. His Hyrcanus uerbis minime credebat/ dum natura bonus esset & accusatione facere non admitteret/ faciebat autem eum innocentiā & mentis remissio ut debilis & inualidus putaret cum cotraria natura aristobolus esset. Na facinorosus & arrogans erat. Sed cum antipater uidisset Hyrcanum non attedere uerba sua/ nullatenus parebat singulis diebus accusationes fictas de aristobolo illi inferere. tanq eum interficere festinaret. Quem uix impulit ad aretham arabum regem cofugere. nam pmittebat ei auxiliatorē illu quoq; futuru. Igitur cum haec audisset Hyrcanus arbitratus pdesse sibi ad finitimam iudaea arabia discedere. pmittebat antipatrum ad arabum regem fidē ab eo acceptu q refugientē ad se non traderet inimicis. Cum uero accepisset fidē. Antipater ad Hyrcanum Hierosolyma remeauit/ cum quo pauco post nocte de ciuitate egredir. Cuius multa fecisset uia ad Petra ciuitate puenit ubi palatii arethae erat.

Cum suscepisset Hyrcanus exercitum & contra aristobolum pduxisset & in pugna uicisset ad Hierosolyma eu persecutus est. ubi cum exercitu obsidebat ciuitatem. Capi. III.

Antipater autem dum multum amicus regis esset & rogaret eu ut Hyrcanum ad iudaeam deduceret: & hoc singulis diebus sine ulla intermissione facere/ sed et dona pmitteret fleat aretham. Necno est hyrcanus pollicitus est si restitueretur patriae regnumq susciperet/ omnem terram & decem ciuitates qd suus pater alexander ab arabis acceperat reddere. Fuerunt autem Medaba. Labias. Nabalota. Arabata. Galathone. Iazora. Mosimgo. Edissa. Ribda/ Iusa Oriblo. Cu haec promissiones audisset/ contra aristobolum exercitum quinquaginta milia equu & peditu pduxit. Sed cum in proelio uicisset/ & multi post uictoriam ad Hyrcanum refugerent/ desolata aristobolus ad hierosolyma secessit. Arabum autem rex oem agens exercitum. & applicas ad templu/ Aristobolum obsidebat/ & adiecto populo iudeos Hyrcano piter obsidente/ soli sacerdotes cum aristobolo pmanere. Igitur arethas cum exercitu arabu & iudeos circumdās ciuitate fortiter obsidioni iminebat. Quae cum fieret/ tēpore celebracionis azimoz quae pascha dicitur/ pbatissimi iudeos/ puincia relinguētes/ in aegyptu recesserunt. Onias uero quidam uir iustus deoq; amabilis/ qui dum non plueret/ orauit deū quatenus solueret siccitate/ & audies deus pluit/ dum tunc celatu ea haberent pp seditionē abstraxerunt/ & in exercitum iudeos/ produxerunt/ petentes ut similitur oraret contra aristobolum/ mites ut soluerent/ sicut soluta est pluuia. Cuius diu resisteret/ recusata multitudine copulsi in medio stetit ita orando dicens. Deus omnium rex/ quo hii qui mecum consiliu tuus existit/ populus & qui obsiduntur

duntur tui sacerdotes sunt peto/ ut neq; istos exaudias contra illos petetes neq; illos cotra hos orantes. Cuius haec oratio/ maliuoli iudei adorti interfecerunt eu. Deus aut statim ab eis ultione crudelitatis exegit. Na poena exegit pro morte Oniae hoc modo/ obsessis sacerdotibus/ & aristobolo/ celebratio paschae prouenit/ in qua solemus multas deo imolationes offerre. Cuius indigeret uictimis aristoboli socii & perissent iudeos/ ut pro uictimis acciperent quantas uellent pecunias/ tunc illi mille dragmas pro singulo capite dari dixerunt. Cuius libeter aristobolus & sacerdotēs pmississent/ p muros pecunias deposuerunt/ quas illi acceperunt nequaquam uictimas redderunt/ sed maliuolentia tracti fidei transgressores & ipsi coram deo pro fraudatione hostias extiterunt. Sacerdotes aut orauerunt ad deū quatenus hoc illis ipone non cederet. Qui non remoratus poenam procellam uehementē acerrimam/ in fructus totius prouinciae mittens/ consumpsit eos ita ut modius tritici/ dragmis. xi. emeretur.

Qualiter Scaurum ab Armenia magnus Pompeius ad partes Syriae transmisiit & q legati uenientes Hyrcani & Aristoboli/ auxilia petierunt. Capi. IIII.

Interea Scaurum pompeius dum in Armenia adhuc Tigranē ipse debellaret/ ad Syriae destinauit. Qui cum damascum uenisset & a Iolito & Metello nuper captam ciuitate inuenisset in iudaea praexit. Quo dum uenisset ad eu legati aristoboli uel Hyrcani ingrediunt/ petentes auxilia/ sed dum aristobolus promitteret quadringenta sedare talenta/ & nihilominus haec etiam eadem Hyrcanus offerret. Scaurus magis aristoboli promissa suscepit. nam & diues & magnanimus. Aristobolus erat & oino puum ei erat/ quod dari postulabat/ alter uero & pauper & tenax & de maioribus perfidia promissionem protendebat. Nam & simile non erat q petebant idem uirtute ciuitatem nimis munitissima & potentissima capere & transfugas cum multitudine Nabuthorum bello depellere/ sed dictis ergo causis flexus scaurus cum pecuniis accepisset/ soluit obsidione/ picipiens Aretham recedere/ ne romanis hostibus appareret. Igitur Scaurus ad damascum iterum discessit. Aristobolus autem cum multis uiribus contra aretham & Hyrcanum parauit exercitum. Quibus confligens circa locum qui Capiron dicitur uicit eos/ multa milia hostium prosternens/ inter quos et Celapho frater Antipatri cecidit. Sed non multo post cum pompeius in damascum peruenisset & inferiorem Syriam percurrisset uenerunt legati ab aegypto/ & ab omni Syria uel iudaea/ per quos miserat ei donum maximum. Aristobolus autem auream misit coronam quingentorum talentorum cuius mentionem fecit etiam Strabon capadocia ita referens. Uenerunt uero ex aegypto legati cum corona aurea quatuor milia solidorum/ & a iudaea uiris uel torques aurea/ quem nominabant terpon id est delectabile. Hoc uero donum non quoq; uidimus in templo romae Capitoli iouis sacratum fuisse titulum habens aristoboli filii alexandri regis iudeorum quod estimatum est quingentis talentis. Igitur aristobolus iudeorum potentissimus/ hoc donum dicitur misisse. Interiecto uero tempore/ rursus legati ad eum uenerunt id est antipater pro Hyrcano Nicomedes pro aristobolo qui et accusabant Cabini/ um & Scaurum q pecunias accepissent/ ille trecenta talenta/ alter quadringenta.

Quemadmodum aristobolus cum intellexisset popei consiliu/ ad sua discessit/ aduersus quem indignatus Pompeius exercitum pduxit/ & aristobolum in alexandrii castellu fugauit. Capi. V.

Vnq; iussisset pompeius certantes ad damascum uenire instante tpe ueris/ cogregas pompeius apamenum exercitum de locis hiemalibus ad damascum properauit qui in transitu suo mox apamenam arcem euertit/ quam antiochus munierat/ cizyrenus dum pholomei Minei prouincia considerauit/ uiri maliuoli/ & poene dionysio tripolitano deterioris/ qui securi fuerat percussus. Et dum morte dignum inuenisset/ acceptis ab eo mille talentis ex quibus stipendium militibus suis donauit/ absoluit eum/ necnon & Lyfiden opidum cepit ubi tyrannus Silas iudeus erat. Cuius ciuitates Heliopolim & Calsidem transisset in medio positum monte ascendit/ & ad inferiorem Syriae damascum puenit. Vbi & coeperit/ q iudaei cum suis principibus Hyrcano & aristobolo haberent discordia/ moras/ audiuit gentem/ contra utrosq; dicitem non debere sub regali ditione esse/ sed patrio ritu sacerdotibus obedire quos deus uenerari praecipit. Hii namq; dum nepotes existerent sacerdotu/ non contenti eo honore ad aliu magistratum cupiebant gentem transfudere/ & seruitutis uinculis obligare. Hyrcanus autem accusabat q maior frater esset/ & aristobolo partem paruam prouinciae data teneret/ aliam uero aristobolum uiolentia cepisse confirmans/ necno est incurfione cotra finitimos & latrocinia illu perpetrare criminabatur/ neq; gentē iudeos/ a se nisi per illius uiolentiā am ad seditionem descendisse. Cui etiam haec alleganti testimonium plus mille optimates iudaei praebant/ antipatro suadente. Aristobolus autem pncipatu dicebat eu recidisse/ ppter suam naturalem & inefficacem segnicium/ pro qua contemptibilis uidebatur/ se quoq; aiebat/ non tantum pro regni ambitione supsisse principatum/ quantum metu/ ne forte ad alios migraret. Appellari autem se regem patris sui nuncupatione & testis conuocabat iuuenes promptissimos quoru cultus purpura/ uel comae/ necno & falere/ aliisq; ornatus sic ei astipulabatur/ ut non ad iudiciu intrare/ sed ad pompam procedere putaret. Pompeius tamen cum haec audisset/ Aristobolum/ de uiolentia culpans/ dimisit eos/ leuiter allocutus

alloctus. Nam dixerat ad prouinciam eoz sese uenturū. quo certius singula posset agnoscere cum Nabatheoz primum prouinciam puideret & iterim eos pacē habere pcepit. Aristobulo autē blādie batur ne prouinciam faceret rebellare. aditusque uiae concluderet quod euenit.

Quēadmodū Aristobulus grauitē ferēs q̄ p̄ter spē sibi a Pompeio euenisset bellū parauit sed postea poenitēs pacē postulauit. pecunias offerēs. quas tamen minime soluit. Capi VI.

Aristobulus. n. a pompeio regressus. nec aliquid eoz quae ille monuerat curās indelō ciuitatē puenit. exinde iudaea prexit. Quapropter iratus Pompeius expeditionē quā contra Nabatheos parauerat in Damasco a Syria/legioneq; Romanoz cōtra aristobulū pdūxit. Cūq; petra & Scitopolim trāsisset. i Coreas puenit quae initiū ē iudaeae mediterraneae unde munitissimū oppidū sup montē positū uidet alexandriū nomine quo aristobulus confugerat. Tūc pompeius destinans ad eū. iussit descendere. multisq; suadētibus romanis nō rebellare. descendit. Cūq; disputasset cōtra fratrem de p̄ncipatu rursus i oppidū pōpeio cōcedēte discessit. & hoc bis & tertio fecit. sperās regnū obtinere. ad oīa q̄ pompeius p̄ceperat obedire se simulās donec recederet ad munimina sua. timēs ne regno spoliaret & Hyrcano p̄ncipatus traderet. Pōpeius autē eū iussit ei ut castella traderet & custodiē p̄p̄a manu scriberet. q̄tenus eū susciperet. noluit obedire hāc scriberet.

Qualiter irritatus pōpeius aristobulū ligauit & ad ciuitatē obsidēda accessit. Capi VII.

Descēdens autem ad Hierosolymā bellum parauit. interiectoq; tpe pompeio exercitum contra eum ducente. quidā ex ponto ueniens nunciavit Mithridatē hausto ueneno de/funcm. quod illi filius suus pharnaces cōfecerat. Cūq; in Hierico castra posuisset. ubi maxime nascitur Opobalsamum. cuius os flos acuto lapide incisus fuerat distillat. ma/ne Hierosolymis ascendit. Tunc aristobulus poenitens ad pōpeiu descendit. pecuniaq; offerens. in Hierosolymis eum suscepit. rogabatq; bello desinere. & quae uellet cum pace disponeret. Pompeius autē ueniā ei. petēti praestitit. & mittit Gabiniū cū militibus ad ciuitatē ut pecunias obtineret. Sed cū nihil hōz poenitus Gabinius rediit. negatq; pecuniis de ciuitate exclusus ē. Nā aristobuli milites pactis minime consenserunt.

De modestia Pompei & religiositate. q̄a nullatenus passus est tāgere tēpli pecunias. licet multa fuissent & quia aristobulum Romam uictū cum filiis perduxit. Capi VIII.

Vapropter pompeius iratus. Aristobulum reclusit in carcerem. & ad ciuitatem peruenit undique munitissimam. praeter septentrionalem partem. Circuit enim eam uallis altissima. intus templum concludens. lapideo muro fortissime constructum. Seditio itaque in/ tus hominum de presentibus rebus erat. quibusdam dicentibus. Pompeio tradi ciuitatē. Aristobuli uero focii excludere eum & expugnare persuadebant. & illum haberi uinctū. Qui cum in templo refugerent. ponte absciso qui ciuitati iungebatur. sese ad opsidionē parabant. alii autē exercitum pompeii susceperunt. & aulam ei tradiderunt. Pompeius ergo Pisonē legatū cum exercitu destinauit palatium custodire. & domos uel templum obseruare. Qui prius quidē uerba pacifica in templo conclusus offerebat. sed hii dum non obediissent. loca iuxta tēplū posita muris circumdedit. ad omnia Hyrcano ministrante. Pompeius at mane circa tēplū a parte aquilonis. unde expugnare eos potuissent milites collocauit. Fuerant nāq; per illā partē turres altissimae. & fossae altissimae. quae ualle circumdabantur. Ponte nāq; deciso munitior extiterat. in qua ualle pompeius cum aggerem in circuitu siluam incidentibus Romanis imponeret. & uideret satis fossam coaequatam. machinamēta uel instrumenta bellica Tyro deportata superimposuit. per quae ē tēplū deposuit. Sed si nobis patrius mos non fuisset septimū die uacare nullatenus aggerē construere iudaeis repugnantibus potuissent. Nam bellantibus & occidentibus resistere lex concedit. si quid uero aliud aduerfari uellent. nulla nobis datur licentia sabbatis eos prohibere. Quapropter nō certantibus iudaeis. nec manus armantibus turres erigere. uel machinamenta Romanis licuit fabricare. quibus postero die utebantur. Vnde potest nostra erga deum pietas legisq; custodia cognoscat. q̄ nihil timore obsidionis ad imolandū impediti fuissent. sed secundo in die mane & circa nonā super arma imolabant. & neq; inflictione belli sacrificium remittebant. Nā cū capta ciuitas fuisset tertio mense ieiunioz. cētēsimā septuagesimā olympide. C. antonio. & M. Tullio Cicrone consulibus. hostes tēplū ingressi. cūctos p̄merunt. qui sacrificiis occupati nullatenus sacra ruperunt. haud timore animae conturbati. haud dolore morientū expulsi. sed omnia uoluerunt circa ipsas aras pati. putantes melius esse mori quam sacrificia imperfecta relinquere. Et hanc non esse laudem mendacem per quā pietas nostra appareret. sed ueram extitisse cuncti testantur. qui pompeii gesta conspicerent. inter quos sunt & Strabon. & Nicolaus. necnon & Titus Lilius romanae conscriptor hystoriae. At cum machinamentū primum illatum fuisset. turris maxima commota cecidit. & aperuit partē tēpli. per quam hostes irruerunt. Quorum primus Cornelius Faustus Syllae filius cum suis militibus super murum ascendit. post eū etiam per alterā partem Furius Centurio cū suis. in medio aut Flauius & ipse Centurio cū turba fortissima

rissima. Tūc oīa cede iudaeoz cōplebatur. Quidā. n. a Romanis. alii uero semetipfos occidebāt. Erāt q̄t & p̄cipites. sese flāmis inter domos iniicerent. minime ualentes uolentiā sustinere. Cūq; p̄tra. tri uiginti duo milia iudaeoz romanoz uero pauci defuncti fuissent. capitur etiam Abfcaloni patru. simul & socer Aristobuli. Nō ergo parua in tēplo cōmissa sunt. dum ea quae priori tēpore inuasi. bilia uel inaccessibilia erant. adisset pompeus. & cum eo non pauci uidissent. quae non liceret nisi sa/ cerdotibus intueri. Inuenerunt at mensam auream. & circa eam candelabra uel libatoria non pauca. necnon & aromatum multitudinem. in thesauris uero sacras pecunias duo milia talenta.

De modestia pompei & religiositate. quia nullatenus passus est tāgere tēpli pecunias. licet multa fuissent & quia aristobulum romam uictū cū filiis perduxit. Capi IX.

Vas pompeius poenitus contingere noluit propter pietatē. & hoc dignū sua uirtute fecit. Cūq; in posterū ministris tēpli p̄cepisset illud pugnare & legitimum offerre deo. Hyrcano principatū sacerdoti donauit. eo q̄ ei utilis apparuisset. & puinciales phibisset aristo/ bulo auxiliū p̄stare. auctores quoq; belli securi percussit. Fauit uero cū aliis q̄ p̄p̄entius murū ascēderāt. p̄miis dignis honorauit. & Hierosolymā sub cōditione fiscalii Romanis exposuit. Ciuitates et quae prius iudaei de inferiori Syria ablatas subegerant sub hoc p̄ncipatu esse constituit. & oīm gentē pus nimis extensam. suos ira fines astrinxit. necnō & Gadarā pauloante dirutā adif/ cauit. Demetrio donās Gadarenos suo liberto. reliq; aut ioppen & Scitopolis. & pella uel Dion. & la maria & insup Marissā & Azorū. & Ianiā. & arethulam habitatoribus reddidit. quae mediterraneae fuerāt p̄ter alias dituras. Gaza uero maritimā. & ioppen & dorā. & Stratonis turri quā postea herod/ des magnifice condidit. & cū porticibus uel tēplis eā ornasset. Cesareā eā cognominauit. Pompeius liberās reliquit. & a puincia discessit. Hōz maloz Hierosolymis auctores Hyrcanus & Aristobulus existerunt. cum inuicem inter se bella gessissent. Nam tunc libertatē deposuimus & subiecti Roma/ nis sumus & prouinciam. quam armis possidemus a Siriis ablatam. Hanc Syris compulsi sumus de/ nuo restituere. Et insup decē milia talenta pauco tempore. Romani a nobis exegerūt & regnū quod antiquitus secundum generationem principibus sacerdotum dabatur. populare factum est. De his q̄ dem competentī loco dicemus. Pompeius autem cum inferiore Syria usq; ad Eufraten fluiuium. & Aegyptum Scauro tradidisset. & duas legiones Romanas. per Ciliciam romam perrexit. Duce/ bat cum sua generatione aristobulum uinctum. cui duae filiae uel totidem filii fuerunt. quorum alexā/ der euasit. nouissimus autem antigonus cum patre uel sororibus romam deportatus est.

De Scauro q̄ militiā cōtra petra urbē tūc Regnū arabū absentē p̄duxit. Capi X.

Scaurus itaq; contra Petram arabiae cum exercitu produxisset. propter difficultatem ciuitatis in. circuitu terram deuastrabat. Sed exercitui romano fame fatigato. Antipater obediens praecipit Hyrcani. a iudaea triticum uel quaecunque erant necessaria destina/ bat. Cūque missus ab scauro legatus ad Aretham perrexisset. pro amicitia quas cū eo habere debuerat. flexit eum pecuniis ne prouinciam praedarret. Qui etiam fideiusor eius pro trecentis talentis extitit & in his bellum scaurus sedauit. Siquidem non minus & ipse quam aretha cōcupiuit idem fieri.

Quēadmodū aristobuli filius alexander fugiens pompeiu ad iudaeam puenit. ubi multo exercitu congregato. bellū contra Hyrcanum & antipatrum produxit. Capi XI.

Nerecto uero tpe cū alexander aristobuli filius iudaeam inuasisset. dux exercitus Gabi/ nius de roma ad Syriam usq; peruenit. qui inter alia quae miranda fecit. contra alexandriū produxit exercitum. nullatenus ualēte Hyrcano uiribus illius resistere. cum etiam erige/ re Hierosolymoz murum festinaret. quem pompeius deposuerat quod ne faceret. prohibuerunt eū Romani ibi constituit. Circuē at prouinciā multos iudaeoz armauit. & maturius q̄ spe/ rabatur collegit decem milia pedites. & mille quingentos equites alexandriū etiam castellum ual/ de munitum & Machaerunta iuxta montes arabiae coepit. Igitur Gabinius contra eum ueniebat. cū iam Marcum Antonium cum Romanis. alioq; duces praemisisset. Qui cum Romanis militibus & subiectis iudaeis quos Phitolaus & Malchus ducebant. adonantes sibi & antipatri societatem alexandro obuiam ueniret. quos sequebatur etiam Gabinius cum legatione. Alexander autem prope Hierosolymam accessit. ubi cum hostibus proelio facto. peremerunt Romani tria milia. iudaeorum/ capient etiam non minus tria milia uirorum. Interim Gabinius cum alexandriū peruenisset castrū/ inuitabat conclusos ad pacem. ueniamq; de prioribus suis delictis pollicebatur eis. Vbi cum plures hostium foras ualorum starent. Marcus Antonius fortiter decertans. in congressione multos pro/ strauit. Gabinius uero exercitus partem cum ibi reliquisset. & castellum uastare. ipse reliquā iudaea/ circuibat. q̄ntasq; inuenisset dirutas ciuitates renouari praecipit. & constructae sunt Samaria uel azo/ tus. Scitopolis & antidona. Rasael. Dora. Marissa & Gaza. & aliae non paucae. Cūque omnes Gabini praecipit obsidissent. ciuitates multo tempore desertae suos habitatores acquirere.

Quemadmodum cum flexisset Alexandrū mater sua tradere se cum castellis. Gabinius Ale-
xandrum dimisit. Capi. XII.

Væ cū ageret p̄ puinciā rediit in alexadrū castellū. Vbi dū obsidionē statueret/ legationē ad eū alexader destinauit. ueniā sibi de poribus cōmissis postulās. & tradere castella. Hyrcanū uel Macherūtā post ēt alexadrū pollicet. Quæ Gabinius accepta euerit. Mater uero alexadrū cū ad eū uenisset/ nā fauebat Romanis. maritū eius & aliis filiis Romā abductis cōcessit ei Gabinius quæ postulasset. Cūq; disposuisset pacē eū ea. Hyrcanū ad Hierosolymā reduxit habiturū templi diligentiā. Quinq; tñ curias cōstituit. æqualibus turmis gentē diuisit/ quarū una Hierosolymis degebat/ alia in Gadaris. tertia in amathunte. q̄ta uero in Hierichūte. quinta in Fessoris galilee/ qui regia potestate liberati/ sub optimatū gubernatiōe uiuebant.

De aristobulo qui cum a Romana ciuitate ad iudæam fugisset/ tētus a Gabinio rursus captiuus transmiffus est. Capi. XIII.

Ed cū aristobulus roma ad iudæā cōfugisset/ & alexadrū quod nup̄ dirūtū fuerat renouare desideraret. Gabinius milites cū ducibus Sisinnio & antonio & serulio mittit/ ut eum oppidū recōstrui phiberēt/ simul & caperēt. Multi itaq; iudæi ad aristobulū trāsibāt/ p̄pter ueterē eius gloriā nouis rebus studēs/ necnō & Pthitolaus dux Hierosolymorū/ cū mille ad eū uenerat/ qui tñ inermes erāt/ quos decreuit in Macherunte ponere. Aristobulus ergo eos qui armis inopes erāt dimisit/ armatos aut octo milia exeūtes cū collegisset/ prexit ad bellum. Quos Romani fortiter inuadentes proelio facto uicerunt. Et licet iudæi p̄pensus decerāt/ tñ atrocitate hostium ad fugā cōuertunt/ quorū quinq; milia prosternunt/ reliqui uero dispersi ut unusquisq; ualuit/ per fugā sibi salutē quaesuit. tamē plus mille aristobulus habens in Macherunte munitionū oppidum recessit. Cūq; male pugnasset/ nihilominus spem sibi bonā p̄mittebat. Per duos tamē dies obsidioni resistens/ multis perfolus uulneribus/ captiuus cū antigono filio/ qui de Roma/ cū eo fugerat ad Gabiniū trahit. Aristobulus quidē his casibus usus/ rursus ad Romanā ciuitatē trāsmitit/ quo ligatus tenebat/ cum regnū & sacerdotiū p̄ncipatū tribus annis & sex mēsis gessisset/ uir clarus & magnanimus/ filios autē eius senatus matri remisit. Gabinio scribente hoc ei promissū fuisse p̄ castellorū p̄ditionē/ & sed hi quidem in iudæā remearunt. Gabinius autē cū cōtra Parthos exercitum duxisset/ & Eufraten flauū trānsisset/ placuit ei ad ægyptū reuerti/ q̄tenus pholomeū ibi resisterēt. Hæc uero & p̄ alios hyfioriq; cōscriptores demonstrata sunt. Gabiniū deinde militibus antipater mini/strauit triticū & arma & pecunias & iudæos prope pelusū auxiliares fecit/ qui custodes ægypto/ rum aditū fuerant. Cūq; ex ægypto remeasset/ & ad Syriā uenisset/ seditionibus & turibus eā inuascētē inuenit. Siquidē alexander aristobuli filius recipiens rursus p̄ uiolentiam principatū. multos iudæos subtraxerat/ magnoq; cum exercitu provinciam inuadens/ omnes romanos quantos inueniret occidebat. refugientes ad montem Garizim. Gabinius autem hæc audiens/ antipatrum ut prudētē præmittit ad illos qui rebellabant/ ut eorum sedaret amantiam/ quatenus ad meliorem sensum redirent. Qui cum perrexisset/ multos quidem castigauit/ & ad competentia restituit. Veritāmē alexandrū cōprehendere non potuit/ dū exercitū haberet triginta milia iudæos/ quinq; cum Gabinio confligens/ uincitur/ decem milibus suis. p̄pe Itabyriū montem prostratis. Gabinius itaq; cum disposuisset Hierosolymorum ciuitatem/ antipatri uoluntati obediens/ contra Nabuthæos expeditionem produxit/ quos cum in pugna uicisset/ parthorum transfugas mithridatē & Orfanē dimisit/ qui fide non seruata/ ad proprios remearunt. Sed Gabinius cum opera maxima uel clarissima in expeditione fecisset. Romam rediit/ Crasso tradens ducatum. De pompeii & Gabiniū contra iudæos expeditione conscribit Nicolaus Damasenus & Strabo Capadox nihil unius altero amplius exponens.

De Crassi successoris Gabiniū contra parthos expeditione/ & auctus eius in iudæam/ pecuniarumque templi de populatione. Capi. XIII.

Rassus autē cū cōtra parthos militiā p̄duceret/ ad iudæā uenit/ & pecūias tēpli q̄s Pōpeius nō tetigerat/ duo milia talētorū abstulit necnō & torū reliquū aug. usq; ad octo milia talentorū. Tulit et̄ & trabē aureā uersatīle/ trecētās minas p̄sātē. Mina uero apud nos duæ & semis libræ extimant. Tradidit ei ergo hæc trabē custos pecuniarū Eleazarus noie sacerdos nō maliuolo aīo/ nā iustus & bonus erat sed dum cōmissa fuisset ei custodia ueloz/ tēpli quæ mira pulchritudine uel cōstrūctiōe p̄ciosissima resp̄ldebāt in hæc trabē pendētia & crassū uidisset cūctū tēpli ornatū auferre/ aureā ei trabē p̄ redēptiōe oīum p̄stitit/ dū & iurādū ab eo accepisset/ nihil aliqd̄ a tēplo tollēdū/ sed solo cōtētū eē auro ab eo traditio quo multa milia pōdo posset inuenire. Hæc autē trabē alia lignea circūdabat/ ideoq; latebat. Crassus uero licet irasset nihil aliud de templo tangere/ post acceptā tamē trabē transgressus/ omne tēpli aug. deposuit. Nemo itaque miretur/ si rantæ diuitiæ in nostro templo fuissent dum has omnes per dinerisam terram iudæi deum collentes ibi ex antiquis temporibus obtulissent. Nec magnitudo prædictarum pecuniarum testimonio

testimonio caret/ nec arrogātia nostra per tantā magnitudinē diuitiis extulit/ sed multi & alii con/ scriptores nobis testimoniu ferūt/ necnō & Strabon capadox ita dicens. Transmittentes mithridates in. Choo/ tulit pecunias/ quas ibi Cleopatra regina deposuerat/ uerū et̄ & iudæos cōtīgēta talenta. Nobis itaq; pecuniae publicæ nō sunt/ nisi dei tantū. Vnde manifestū est iudæos p̄ alia constitutos ueritos Mithridatē has pecunias in choo transmiffisse. Non. n. ex iudæa fuerūt in choo pecūiæ dum ciuitatē & tēplū munitionū haberent/ sed neque alexadrū habitantes iudæos uerifimile est hoc fecisse/ dū nihilo Mithridatē timerēt. Testis est nobis idē strabon & alio loco qui tēpore quo trāsitit Sila in bellada cōpugnaturus Mithridati. Lucullū transmiffisse fertur in cyrenæā ciuitatē/ p̄pter nostræ gentis seditionē/ quæ totū orbē cōpleuit ita dicens. Quattuor in ciuitate cyrenæorū pres existunt/ ciuitū & agricolarū/ tertia uero colonorū/ & quarta iudæorū. Hæc per oēs ciuitates iam dispersa est/ & nullus locus mundi facilis inuenit/ quo non hanc gentē uideamus. Nam ægyptus & cyrenæa dū sub uno regno fuissent/ oēm cōseruationē horū emulate sunt/ ita ut scripturis eorū uterent/ & s̄terim pecunias secundū patrias leges iudæorū cōgregaret. In ægypto ergo sumā p̄re habitasse iudæos/ demostrat/ & alexandriæ ciuitatis maxima pars huic genti deputata est. Ordinat/ uero et̄ p̄nceps qui causas eorū & iustitiam publica debeat curare/ & p̄cepta dare tanq̄ p̄nceps perfectæ reipublicæ. In ægypto tamen hæc generatio cōualuit/ eo q̄ initio iudæi ægyptii fuissent/ & quæ iuxta puinciā iudææ. Aegyptus iacet/ necnō & p̄pter illos qui ex ide ad ægyptū uenerūt. Ad cyrenā autē iō trāsitit/ eo q̄ ipsa finitima ægypto extitisset/ quæadmodū & iudæa/ & q̄ sub uno regno pus fuisset. Strabō qdē hæc retulit. Crassus autē cū oīa disposuisset quæadmodū uellet/ cōtra parthos egredī/ ubi cū toto suo defecit exercitu/ sicut & alibi demonstratū est. Sed Cassius dū ad Syriā uenisset/ & iudicasset eā ex incurfionibus parthicis/ qui nimis p̄ crassi p̄ditionē audaciores fuerāt/ rursus ad Tyrū uenit/ & exinde ad iudæā ascendit. Iarachenā uero ciuitatē inuadēs statim p̄dauit/ & triginta milia uiros captiuauit. Pytolauū et̄ seditionis aristobuli successorē cepit/ antipatro iuitante. Qui et̄ dū apud eū multū ualuisse/ idu mæis amicus erat/ de qbus & uxore nobilissimā noie Cyprin sibi cōiunxit/ ex qua q̄turo liberos p̄creauit/ safelū & Herodē/ qui postea rex fuit/ & iosp̄pū/ & Ferorā/ filiā quorū salomoni. Hic autē antipater cum aliis potentissimis amicitias & hospitium. copulasset/ arabi potius se sociauit/ cui etiam filios suos dum bellare commendauit. Igitur Cassius cum expeditionem super Eufraten duxisset/ prohibuit illam deuastari provinciam/ sicut & ab aliis relatū est.

Vt Cæsar Aristobulum soluere cupiens/ & cum duobus agminibus in iudæam transmittere a pompeianis ueneno necatus est. Capi. XV.

Nerico uero tēpore cū Cæsar Romā teneret/ post pōpeiū uel senatus fugam/ soluēs a uinculis aristobulum ad Syriā transmiffit/ duas ei tradens legiones quatenus paratam illi ut posset facere iudam. Aristobulus autē potētia a Cæsare donata minie poritus est. Nā pōpeiani p̄occupātes ueneno eū corruerūt/ & sepelirēt eū Cæsaris locūq; multo tēpore ita iacuit usq; quo atonius eū ad iudæā remitteret & i regis mōmētis poni p̄cepit.

Quattuor alexandrum Aristobuli filium securi percussit. Capi. XVI.

Cipio autē mandat pōpeio alexandrū aristobuli filiū occidendū/ dūq; culparet eū de his quæ prius contra Romanos egisset securi eū percussit. Quo in antiochia defuncto/ fratres eius pholomeus Minei filius/ qui habitabat apud calcidem/ prope libanum montē constitutum detinuit. Qui cum filium suum Philipponem in alcalon ad aristobulū uxorem direxisset/ iussit eam destinare filiū antigonū cū eius sororibus. e qbus alterā philippino cum dilexisset/ uxorem eam habuit/ Quæ postea pholomeus pater eius occidēs/ matrimoniali iure eam duxit uxorem/ & prouidentiam fratribus eius impendebat.

De expeditione Cæsaris ad ægyptum/ & quemadmodum auxilium ei Hyrcanus & antipater dedissent. Iudæosque auxiliares ei fecissent. Capi. XVII.

Ost mortē uero pōpeiū dum Cæsar contra Aegyptum pugnatet. Antipater iudæorum potentissimus mandatis Hyrcani obediēs multū illi utilis apparuit. Nā Mithridates per gameus dū per Coricū trāsiret/ & minime potuisset p̄ pelusū uia cōficere/ sed in alcalone cōmoraret. Antipater ei tria milia armatos iudæos adduxit/ necnon & arabū nobilissimos auxiliares illi parauit/ & p̄pter eū oēs Syri p̄pensus Cæsaris partes adiuuabāt. Verū et̄ & ap̄licus potentissimus/ & pholomeus filius eius libanū montē habitātes cū oibus ciuitatibus eadem p̄ Cæsare mentem habebant. Mithridates autē surgens a Syria/ eū ad pelusū peruenisset/ & cum non suscepissent/ ciuitatem obsidebat/ cuius maxima uirtute antipater p̄mus partem muri deiecit/ & reliquias uiam ingredi ciuitatem pauit. & pelusum quidē ita deuastatur. Antipatrum deinde & Mithridatem euntes ad Cæsarem cum Aegyptii iudæi transire provinciam uerarent/ quæ omnia dicitur Antipater eos flexit ad Cæsaris amicitiam/ & principis sacerdotum litteras eis ostendit. Quas cum audissent Mēphritidē habitantes/ simili mō Mithridatem ad se inuitarunt. Ad quos cū profere-

Aus esset & ad locū q̄ d̄ Delta puenisset cōsigit cū hostibus circa locū q̄ d̄ iudæoz̄ expeditio. Hē
bat at̄ dextrū cornu Mithridates leuū uero antipater. Sed filio cōmissio iclinat̄ cornu quo Mithrida
tes pugnabat q̄ piclitas eēt nisi p̄ ripā flauū cū suis militibus antipater currēs deuictis iā a duerfa
riis/mortis cū piculo liberasset. Nā uictores ægyptios ad fugā cōuertēs & p̄lecur̄ castra eoz̄ deuasta
uit. Mithridatēq̄ fugientem retinuit. Cuius ceciderūt milites octingenti/antipatri uero octoginta
uit. Quēadmodū antipater cū bñ pugnasset/amicitia Cæsaris acquisiuit. Capi. XVIII.

Ed cū Mithridates Cæsari demandasset uictoriā simul & salutē quam per antipatrum
meruisset/antipatrū quidem tantum dilexit/ ut etiā uerēt̄ eo per oīa belloz̄ pericula.
Quapropter & uulnerari antipatrū seuisime cōgigit. Ergo bello finito Cæsar cū in Sy
riam nauigasset. Hyrcano quidem principatum sacerdotiū firmum indulsit/ antipatrū
uero ciuem Romanum & sine censu constituit. Dicit̄ autem Hyrcanus huic quoq̄ mili
tiæ in ægypto socius extitisse/ sicut testatur Strabon capadox̄ ex nomine asini ita refe
rens. Post Mithridatis & Hircani principis sacerdotum in ægyptū profectionem. Idem Strabon ali
bi ex nomine Hypsicratis rursus ita retulit. Mithridatē solū exisse uocatū aut̄ secundo. cui antipa
ter iudæz̄ tutor in ascalone tria milia militum præparauit & alios potentissimos inuitauit sociatum
etiam Hyrcanum principē huic militiæ dicens. Hæc quidē strabon exposuit. Sed cū uenisset antigo
nus aristoboli filius tūc ad cæsare & patris sui calamitatē defleuisset. q̄liter pp̄ ipm̄ ueneno fuerit in
terēptus/ fraterq̄ suus secure a scipione sit p̄cussus/ petebat se misereri a regno depulsū p̄terea Hyrcan
um & antipatrū accusabat q̄ male gentē regerent. & i se crudeliter egissent. Antipater aut̄ cum af
fuisse satisfacere de illatis sibi criminibus/ rebellē antigonū cū suis sociis disserens. & narrabat quā
ta ipse laborasset in expeditione coram ipso Cæsare/ & dicebat aristobulum romæ tractū: q̄ semper
Romanus hostis extitisset/ fratrem uero eius latrocinii causa pœnam a scipione meritam sumpsisse.
Vt cæsar antipatro tutelam iudæz̄ credidit & epistolæ cum senatusconsulto de amicitia iudæ
orum directe sunt. Capi. XIX.

Vm hæc antipater uerba fecisset. Cæsar Hyrcanum quidem principem sacerdotē or
dinauit antipatro uero potestatem donauit quam ipse eligeret tutorem eum totius iu
dæz̄ constituens. Hyrcano quoq̄ concessit patriæ muros restituere/ cum hanc ille gra
tiam ab eo petisset/ nam adhuc diruti iacebāt/ ex quo pompeius eos deposuerat/ unde
a consulis in capitolio senatusconsultum hoc modo prolatum est. L. Valerius Lu
cii filius cōsul/ cōueniēte senatus idibus decembris/ in tēplo cōcordiæ p̄sente. L. copinio. L. Collinæ
filio & cepario Quirini. De his quæ alexander iasonis. & Miminius antiochi & alexāder dorothei
iudæoz̄ legati/ uiri optimi uel auxiliatores locuti sunt/ renouātes cū romanis gratias & amicitias ex
hibentes c̄ p̄p̄tū aureū pro iudicio auxiliioz̄ deuouerunt/ quinquaginta milia solidoz̄ & petierunt
litteras sibi dari ad oēs liberas ciuitates/ quatenus puincia uel portus eorū nullā uolentiā paterēt.
Placuit igit̄ amicitias & societate cū eis cōponere & omnia quæ supplicauerunt cōcedere/ clypeūq̄
suscipere. Hæc acta sunt sub Hyrcano principe sacerdoti & rectore gentis. ix. anno/ mense Panefo.
Hyrcanus at̄ etiā ad atheniensū populo laudatus est/ cū multū ei apparuisset benignus/ nā miserūt̄ ei
scriptū hmōs decretū/ sub iudice uel sacerdote dionysio filio asclepiadis/ mense panefo/ uicesimoq̄
to die latū est magistratibus decretum atheniensū sub præside athode quod eucles Menādri laimū
us scriba exposuit/ Nunichionis undecimo die cōsilio iudicium factū in theatro/ suffragiū tulit dor
theus p̄nceps sacerdoti cū quo assidens dionysius dixit. Quomō Hyrcanus alexandri sacerdos &
rector iudæoz̄ p̄manet cum populo nostro uel singulis ciuibus fidelis existit/ & oi circa eos utitur in
dustria/ ibiq̄ ueniētes atheniensis uel legationis cā seu priuati munificēter ad se suscepit/ & uidet̄
q̄tenus illesi redeant/ decretū qd̄ de his & prius factū est nūc uero dionysio dorothei funiēti suggerē
te & de uiri uirtute populū admonente/ quō uolūtate habet bñ nobis sp̄ quod poterit facere/ placet
honore uitam aurea corona optia secundū legē & dedicare ei imaginē aureā in tēplo populi uel
gratiæ/ decernere uero coronā in theatro cum libro patri tragediæ solēnia celebrat̄/ & in Pana
thencis & eleusiniis & in gymnicis certaminibus/ diligentia uero magistratus heat/ ut si p̄manerit
& seruauerit favore nostrū oē quod excogitemus p̄ gratia uel honore uiri munificēter cōpleat/ q̄te
nus/ cū hæc ita facta fuerint appareat/ populus noster optimus et̄ amplecti uicesq̄ reddere gratiæ/
ut ille nostrz̄ studiū iam honoribus affectus imitet/ imo et̄ debemus eligere ab omnibus atheniensibus
qui decretū ei deportent/ ut cū honorē susceperit festinet benefacere nostræ sp̄ ciuitati/ Romanorū
ergo uel populi atheniensū erga Hyrcanū merita demonstrauimus. Cæsar at̄ cū iudæā disposuisset.
Syriā nauigauit. Antipater uero ut Cæsare ad syriā deduxit/ in iudæā reuertit̄/ & statim muros a p̄
peio dirutos reconstituit/ seditionēq̄ prouincialium sedauit/ interminationibus simul & persuasio
nibus requiescere/ eos inuitans cum diceret. Siquis Hyrcano consenserit/ foeliciter uitam suam po
tēst peragere. Qui uero ad spem rebellandi peruenit/ & lucro priuatur/ & meipsum pro patrone
dominum

domini. Hyrcanū aut̄ p̄ rege tyrannū sentiet. Romanos uero & Cæsare pro rectoribus amarus ho
stes/ nā minime patiunt̄ amoueri quē ipsi p̄ncipē cōstituerunt. Quæ cū diceret prouinciā pagrauit.
Qualiter Antipater filiis suis Hyrcano & Herodi gubernationē habendā p̄misit. Capi. XX.

Ed cum tardū & segnē Hyrcanū uidisset/ priorē filiū suū ducē in Hierosolymis ordinauit/
secundū uero herodē Galilæz̄ tutorē demonstrauit adhuc oīno iuuenem nā quindecim
annoz̄ erat/ cui nihil obfuit iuuentus dum prudentiam super ætatem haberet. Qui cum
occasione inuenisset statim ad uitritis ostentationem prorupit. Siquidem Ezechiam principem
latronum comprehensum. qui Syriam cum magna turba uexabat/ fecit interimi cum multis prædo
nibus. Quo factū nimiam a Syris amplectitur/ unde & in amorem eius exarserunt q̄ a latrocinis p̄
uincia eorum esset crepta. Laudabant ergo eum per ciuitates & per uicos/ q̄ pacem eis præstasset/ &
tutionem prædiorum suorum inuenissent. Quapropter & Sexto Cæsari cognato magni Cæsaris tūc
totam regenti Syriam/ amicus factus est. Cum uero æmulatio pro factis herodis Fafelum fratrem eius
intraflet/ studuit non minor tali gloria reperiri & hierosolymitas fauore sibi parabat/ dum & ciuita
tem haberet & populi negocia non ignare tractaret. Quæ ita antipatrum extollebant/ ab omni gen
te tanquam esset oīum dominus. Honorari igitur ex tali clauitate cum cepisset/ qualis sepius contin
gunt Hyrcani fidem transgressus est. Potentissimi uero iudæoz̄ antipatrum uidētes cum filiis extol
li per fauorem gentis/ & redditus iudæz̄ uel pecunias Hyrcani nimis inuidebant ei. Nam antipater
amicitiam cum imperatoribus Romanorum composuerat/ & cum flexisset Hyrcanū pecunias tran
smittere/ tanquā suas & non Hyrcano præstante eas romanis principibus destinabat. Vnde manife
ste antipatrum accusabant/ dicentes Hyrcano. Viquequo ista pateris/ aut non uides antipatrū cū fili
is principatu præinctos teq̄ nomen tantū regium possidere. Sed nec te lateat/ nec putes sine pericu
lo tuo negligere negocia/ dum antipater & filii eius totam nunc auctoritatem continent/ & hanc si
ne tuis iustionibus disponant. Nam herodes filius eius Ezechiam & eos qui cum eo erant peremit/
nostramq̄ legem transgressus est/ quæ hoīem prohibet occidi licet malignus sit nisi prius in concilio
condēnatus sit. Ille uero dum nullam a te suscepisset prætem/ hæc ausus est cōmittere. Quæ cum hyr
canus audisset/ fleuit/ plus autē irā eius incenderūt matres eoz̄/ quos herodes interfecerat/ dū per
singulos dies in tēplo cū peterent/ ut herodes ante cōcilium de actis suis redderet rōnem. Cōmorus
igitur Hyrcanus herodem uocauit/ satisfacturū de criminibus sibi illatis. Qui suasionibus patris im
pulsus uenit. Nā sic ei p̄ceperat ut nō priuatus/ sed cum tutela & custodia corporis adueniret. Qui
cum & Galilæam ut putauit p̄desse sibi disposuisset/ militū parua manus circumdatus uiam secabat/
ut nec terribilis uideret̄ Hyrcano cū maxima ueniens multitudine. Nec nudus uel incautus corā iu
dicibus esset/ imo & Sextus Syriæ rector scripsit Hyrcano supplicans ut liberaret a iudicio herodem
simul & terminabat̄ ei/ si nō obediret/ sed Sexti litteræ occasio fuerant/ ne quod patereē a sua con
cilio herodes/ sed magis absolueret. Nam diligebat eum Hyrcanus tanquam filium. Herodes autem
cum in medio una cum suis militibus astitisset/ omnes perterruit/ nec ausus est aliquis ex his eum ac
cusare/ qui primū contra eū exclamabant/ sed omnes sub quiete & silentio rei exitū sustinebant. Qui
cum ita sedissent/ unus quidā nomine Sameus uir iustus & propter hoc omne deuitans periculū/ sur
gens ita locutus est. Viri iudices & rex neminē scio ad iudicium a uobis uocatum ita constitisse/ ne
que uos nosse quicquam simile opinor/ sed oīs quicunq̄ in hoc iudicio peruenit/ exquirendus/ humili
ter astitit/ misericordiam a uobis experens/ capillis prolaxis/ & ueste nigra indutus/ hic autem herodē
dus optimus iuuenis/ reus pro homicidio satisfacturus/ de tali crimine uocatus inter est purpura cir
cundatus/ & caput ornatū habens cōpositione crinium/ stipatusq̄ armis/ ut si condēnatus secundum
legē fuerit/ nos quidē interficiat/ ipse uero uim faciens ueritati liberetur. Sed Herodē de his nō culpa
bo siquidē suū cōmodū plusq̄ legē fecit/ sed uos uel regem accuso/ qui tantā ei licentiā dedistis. Scito
te tamen maximū esse deū/ quē nūc pp̄ Hyrcanū uultis absoluerē/ qui quandoq̄ uos & ipsum
regē torquebit. Nihil aut̄ hæc dicendo mentitus est. Nam herodes cum regnum accepisset/ oēs occi
dit in concilio tunc inuentos cum ipso Hyrcano præter Sameum/ quem nimis dilexerat pp̄ iustitiā
eius/ & q̄ ciuitate post hæc obfessa ab herode uel Sosio persuasisset/ populo ut herodem acciperent/
dicens propter peccata eum nō posse deuitari. De his quidē uo loco dicemus. Hyrcanus aut̄ cum ui
disset p̄p̄nsiores iudices ad necem herodis/ iudicium in postero die distulit/ & mittens ad herodem
furtim persuasit ei ciuitatem relinquere/ ut posset periculum declinare. At ille cum discessisset in da
mascum fugiens regem/ & ad Sextum Cæsarem peruenisset/ apud te ita decreuit/ ut si uocandus ad
iudicium esset non obediret. Indignabantur autem iudices Hyrcano dicentes/ quomodo hæc omnia
contra eum essent. Illum uero cum nihil lateret/ nihil agebat amētia uel imbecillitate sua.

Quemadmodū sextus Cæsar cognatus magni Cæsaris dona cepisset/ ab herode duce Galilæz̄
& maximum eum inferioris syriæ principem ordinauit.

Ed cū Sextus Herodē ducē inferioris Syria ordinasset nā hoc ei pecuniis uendidit. Hyrcanus timebat eū nequando cōtra se exercitū duceret. Non multis autē transactis diebus hoc euenit. Herodes. n. aduersus eū expeditionē deducēs irascebat eo q̄ ad iudiciū uel uocatus satisfacturus esset. Prohibuerunt tñ eum obuiā uenientes pater Antipater & frater impetū eius retinuerunt rogantes ne accederet prope Hierosolimā & aliquid opus niteret face- re cōtra eos: qui cōcesserunt ei ad talē peruenire dignitatem. Deprecabant ēt ut indignationē depo- neret: q̄ uocatus ad iudiciū esset: sed absolutiōnis gratiā potius recordaret. nec ita doloꝝ cōsideram- ret: ut saluti ingratus existeret animaduertendo q̄ & belloꝝ casus deus dispensat: qua pp̄ uictoriam non oīno speraret: expugnando regē & amicū qui multū ei profuisset: nihil: sponte in eū cōmississet aduersū: sed per maliuolos suos factū actū. quod difficultatis umbrā p̄stiterit. Flexus his herodes & arbitratus satis sibi factū q̄ suā fortitudinē genti demonstrasset: reuersus est. Per iudaeā ergo taliter se se res habebant. Cæsar autē cū Romā uenisset: parabat ad africā nauigare: quatenus Scipionē uel Ca- tonē expugnaret. Ad quē Hyrcanus dirigens legatos: petiit cōfirmare eū eo amicitias. Videtur mi- hi necessariū ex hoc exponere: qualiter Romanorū p̄ncipes cum nostra gente sunt pacti: ne lateret aliquo: quia & asiæ & Europæ reges studiū habuerunt sociare nostrā sibi fortitudinē: dū eorū fidem dilexissent. Sed quō multi pp̄ odiū nostrū minime credunt Persicus uel Macedonicos cōscriptiōibus de nobis: eo q̄ nō eadē ubiq̄ in publicis locis demonstrant: sed apud nos tantū & alios quosdam ex barbaris de Romanis tamē decretis non est ambigendū: nam & publicis locis reposita hactenus & in Capitolio tabulis aereis cōscripta continent. Nam & Iulius Cæsar Alexandria iudaeos p̄ æream tabulam demonstrauit Alexandrinos ciues existere. Vnde inītiū approbationis faciā dum pando se- natuconsultā: & iulii Cæsaris de hyrcano uel gēte nostra decreta. C. Iulius Cæsar. Imperator & pon- tificis & Dictator secundo magistratibus Sydoniorū: uel curie. uel populo salutē. Si sani estis bene est & ego sanus sum cum meo exercitu. Exemplū facti de Græcia ad hyrcanū filiū alexandri principem sacerdotū & rectorē gentis iudaeorū uobis destinauit quatenus in publicis uestris annalibus repona- tur. Volo uero uos Græce uel latine in aerea tabula cōscriptū: hoc ponere. quod hmoi est. Iulius Cæ- sar imperator & pontifex: secūdo dictator. Cū deliberata sūta decreui: quō hyrcanus alexandri iudae- us: & nunc & in prioribus annis in pace uel bello fidē uel studiū suū demonstrauit: cui multi etiā cōsu- les testimoniū p̄bent: insuper & in propinquo alexandriæ loco: cum mille quingentis militibus auxili- atoribus nobis occurrit & ad Mithridatē a me destinatus cū omni deuotione fidelis apparuit: pp̄ has ergo cās hyrcanū alexandri filiosq̄ eius rectores iudaeorū esse: uel principatū sacerdotii gentis iu- daicæ semper hēre secundū mores patrios sc̄ipio: ipsum quoq̄ filiosq̄ eius auxiliares nobis inter uiros amicissimos esse censendos: & quantacūq̄ sacerdotalia iura sunt: eum uel filios eius possidere decerno. Si qua uero iter fuerit questio de iudaicis rebus: placet nobis iudiciū de his adhibere: exhi- matōes uero militū: aut pecūias exigēdas ab eis minie p̄bauri. C. Cæsaris Dictatoris Cōsulis. da- ta cōcessaq̄: decretaq̄: sic se hēnt: ut filii eius p̄ncipatū gētis iudaeorū: & donata sibi loca possiderēt: ut p̄nceps sacerdotū idē & rector gētis iudaeorū uim passis adesset & q̄a transmississet ad hyrcanū ale- xandri filiū p̄ncipē sacerdotū iudaeorū: legatos q̄ de amicitia uel auxilio eū eo loquerent: & dedica- sent tabulā aereā in Capitolio in Sydone uel Tyro: uel ascalone & in tēplis apicibus scriptā græcis uel latinis quæ infra exposita cōtinent. Vt uero hoc decretū oibus p̄ ciuitates curatoribus & iudici- bus & amicis inoresceret: & hospitii legatis p̄starent: & factiōes ubiq̄ destinarent: p̄cepit. C. Cæsar Imperator cōsul honoris uel uirtutis: uel clemētiæ cā cōcessit: p̄ cōmodis senatus & populi romanū hyrcanū alexandri filiū: liberosq̄ ei: p̄ncipes eē sacerdotū: uel antistites hierosolymorū: gētis: iure quo & pau ei: q̄o: sacerdotū suū gesserūt. C. Cæsar q̄nges cōsul decreuit hos hēre uel munire hierosoly- morū ciuitate & gubernare cā hyrcanū alexandri filiū p̄ncipē sacerdotū iudaeorū: rectorē gētis: secūdu suā uolūtate ut iudæis in secūdo āno locatiōis ex redditibus chori. i. triginta modū subducaſ: neq̄: ut ali- qui eis calūniē: neq̄: tributa ab eis exigant. C. Cæsar secūdo dictator sanxit ut p̄ singulos ānos iop- p̄les tributū hierosolymorū ciuitati p̄stet excepto septio āno: quē fabaticū ānū appellat: quō in eo- neq̄: fructū agroꝝ colligūt neq̄: semināt necnō ēt hyrcāo & filiis eius decias p̄beāt: q̄s & pau eis p̄- bebāt: ut nullus uel p̄ses: uel dux: uel legatus i finibus iudaeorum auxilia colligat: uel militibus liceat pecūias exigē ad exhiemādū: aut p̄ nomie alicuius: sed eē undiq̄: liberos. Quæcūq̄: postea habuerūt: uel emerūt: uel tenuerūt: uel possiderūt oibus his eos potiri: & ioppe ciuitatē: quā ab initio habuerūt iudæi: & cū amicitias cū romāis fecissēt eorū eē sicut & nobis p̄us placuit iperam. Ex q̄ ciuitate hyr- canū alexandri filiū liberosq̄: eius a possessoribus terræ: uel a portu tributa cōseq̄ iubemus: de Sydone modios. xx. milia sexcentos septuaginta q̄nges p̄ singulos ānos excepto septio āno quem fabaticum uo- cant: in quo neq̄: arant neq̄: fructū arborū colligunt. prædia at in maximo cāpo: q̄ hyrcanus & pau- eius prius possidebāt placeat senatui hæc hyrcanū & iudæos hēre eodē iure quo & prius possiderūt: manere quoq̄: iura quæ ab initio inter iudæos uel principes sacerdotum fuerūt: & institutiones quas

populo uel senatu decernente habuerunt: præterea eodē iure liceat illis uti. Et in Lydia loca etiā uel terras quas pro hospitalitate reges Syria uel phoenicis p̄ donationē Romanorū possederūt: eas senatus probauit Hyrcanū rectorē gētis iudaeorū: hēre: dari ēt licetiā Hyrcano: omnibusq̄: ab eo mis- sis ut cū senatoribus in ludo monychorū & bestiarū sedētes spectent: & si perierint dictatorē uel ma- gistrū equitū ut in senatū eos introducant: & responsa eis tradant intra decimū diem: hoc fiat post se- natuconsultū. C. Cæsar q̄ter Imperator quinquies Consul imperpetuū dictator hmoi uerba fecit de iure Hyrcani alexandri principis sacerdotū: & rectoris gentis iudaeorū. Prædecesores mei imperato- res in prouinciis cū testimoniū Hyrcano principi sacerdotū iudaeorū: & iudæis corā senatu uel popu- lo Romano præbuisſent: cūq̄ gratias ei populus & senatus egisset: bene nobis uisum est memoriā habere & prouidentia: quatenus hyrcano & iudaeorū genti filiisq̄: Hyrcani a senatu & populo Ro- mano: pro suo erga nos fauore: gratiæ retributionis redderent. C. Iulius. Dictator & Consul romano rum magistratibus Parianorū: curiæ ac populo salutē. Interpellauerunt me iudæi in Delo & quidam de colonis iudaeorū: præsentibus uestris legatis: & demonstraerunt decretū per quod uos eos prohib- etis patriis moribus & sacrificiū uti. Ergo mihi nō placet in nostros amicos & auxiliares talia fie- ri decreta: uel phiberi eos secūdu suam uiuere cōsuetudinē: seu pecunias ad conuiuia & ad uictimas inferre: q̄n̄ hæc facere nec Roma quidē phibent. Nam Gaius Cæsar noster Consul dū in sanctioni- bus suis uetaret collegia p̄ ciuitates congregati: hos solos nō prohibuit: sed pecunias ad conuiuia pa- re iussit: & ego quoq̄: alios: phibens: istis solis sc̄ipio secūdu p̄mos mores & leges cōuenire. Bene er- go facitis: si placā sūtam cōtra nostros amicos uel auxiliares: p̄pter nostrū erga eos studiū & fauo- rem aufertis. Post. C. mortē. M. antonius: & P. Dolabella cōsules cum senatū cogregassent: & Hyr- cani legatos introduxissent: locuti sunt de quibus petierunt: & amicitias cum eis fecerunt: & omnia hæc cōcedi eis seuarus decreuit: quæcūq̄ postularent: subiuncto ēt senatuconsulto: quatenus p̄ba- tionē dictorū hēnt q̄ hanc historiā relegend: & tale fuit senatuconsultū ab arario cōscriptū: de ta- bulis publicis sub. Qu. Rutilio ararii custode: datū. iiii. Idus aprilis: in tēplo cōcordiæ: dum scriberet- tur præsentē. L. Calphurnio uel reliquo senatu. P. Dolabella: & M. Antonius Consulēs dixerūt. De his quæ per senatuconsultū. C. Cæsar pro iudæis decernens in arario deponere occurrit: sic placet nobis: sicut & senatu uisum est: ut hæc in tabulis aereis deponant: & per singulas ciuitates transmi- tantur: quatenus curēt: & illi in tabulis reponere quod decretū est: quinto idus Februarii: in tēplo cō- cordiæ. Legati autē principis sacerdotū fuerunt Lyſimachus Pausanie. Alexander Theodori. Patro- clus Cereæ ionatha onia: Misit quoq̄: ex his legatis unū hyrcanus ad Dolabellā: tunc Asiæ. p̄consul- lem: petēs eū soluere iudæos a militia: ut patriā custodirēt cōsuetudinē: quod facilius ipetrauit. Siqui dem Dolabella cum suscepisset litteras Hyrcani: nihil remoratus: scripsit per totā asiā: p̄ iudæis & ad Ephesinā ciuitatē primā totius asiæ: quæ hmoi legebant: sub iudice Artemione: mensē limonis die p̄ma. Dolabella imperator Ephesiorū: curiæ: & magistratibus uel populo salutē. Alexander Theo- dori: legatos Hyrcani: filiū alexandri p̄ncipi sacerdotū & rectoris iudaeorū: intimaui mihi: q̄ nō pos- sent ciues sui militare: uel nec arma portare possint: nec iter facere diebus fabatōꝝ: nec alimētōꝝ: secūdu patrias leges copiā habere: iccirco ego sicut p̄decesores mei imperatores p̄beo eis militia re- missionē: & cōcedo patriis uti legibus secūdu solēs & sacras imolationes: & cogregare sicut solēt p̄ sacrificiis pecunias: & uolo uos hæc p̄ singulas scribere ciuitates. Hanc quidē Dolabella Hyrcano legationē mittēte nostris donauit licetiā. L. aut Lētulus cōsul dixit Ciues romanos iudæos tēpla ha- bētes Ephesiantē tribunal religionis causa a militia dimisit. xii. Kal. octobris. L. aut lētulo cōsule: & C. Marcellus cōsulibus p̄sente senatus. Baldus legatus & nicarius. Ephesiorū magistratibus: curiæ: po- puloq̄: salutē. Iudæos p̄ asiā cōstitutos. L. Lentulus cōsul me p̄ ipsi petere a militia dimisit. Postulās uero post hæc & Fāniū tribunū plebis: & L. atoniū ararii ipetraui. Vos aut cupio curare: ne quis eis molestiā inferat. Decretū Deliorū: sub p̄sede Biuito: mēse Thargelione: uicesima attitulatiōe iudiciū. Marcus phison legatus adueniens in ciuitate nostrā: p̄ delictū militū cōuocās nos & multos ciuiū: p̄ce- pit: ut si q̄ sunt iudæi ciues Romanis nequaꝝ militare cogant: eo q̄ Cornelio Lētulo cōsuli religio- nis cā iudæos dimittere placuit. Quapropter obedire uos cōsuli oportet. His similia Sardinia quoq̄: de nobis decreuerūt. C. Fānius. C. filius dux & cōsul magistratibus choorū: salutē. Volo uos scire: quō legati iudaeorū: adierunt me petēdo accipere senatuconsultā: p̄ ipsi cōstituta: quæ ēt subiūcta sunt: igitur uolo uos curare uel p̄uidere his hoibus secūdu senatuconsultū: q̄tenus p̄ uestrā puinciam ad patriā incolumes reuertant. L. lētulus cōsul dixit. Ciues Romanos iudæos q̄ tēpla iudaica habere Ephesiuidentur: religionis cā dimisit. Hoc factū est. xii. Kal. iulii. L. Antonius. M. filius nicarius ara- riū uel p̄consul: sardiniorū magistratibus curiæ: populoq̄: salutē. Iudæi ciues nostri aduentus probaue- runt nobis consilium habuisse: p̄prium secūdu patrias leges ab initio: & locū p̄prium: in quo nego- cia uel iudicia inuicē mouerunt: & hoc petierunt: quatenus liceat illis hoc facere: quod custodiri uel p̄mitti decreui. M. publius: publii filius: & M. lucius. M. publii filius dicunt. Lentulum pro cōsulem

exisset & iuxta ciuitatē eum cōuenissent/per latus hominē uulneribus cōfoderunt. Hyrcanus uero cum factū intellexisset/obstupuit/rediens ad se cōsultit Herodē quod esset factū uel qui Malchū in terfessissent. Cūq; herodes responderet Cassiū hoc iussisse/laudauit factū nā maliuolū & nimis patriā eum puaforē esse criminabat. Hanc ergo pro iniquitate in Antipatro cōmissa Malchus poenā soluit. Cassio uero discedere de Syria maxima per iudaeā cōcitatē turba i hierosolymis cū Eolix cōtra Fafelū una cum militibus armaret. Herodes at ad Fāniū rectorē damasci proficiscēs/cū hoc audisset & in fratris solatiū festinare cuperet/egritudine prohibet. Fafelus tamen foelicē superans in aliqua eū turre cōcludit quem postea sub pactionis foedus dimisit. Hyrcanū poenae acculans q; multa sub beneficia p̄mittens/inimicis suis fauorē p̄deret. Itaq; frater Malchi multa tūc occupans loca obtinuit & Masadam omnium munitissimā contra quem herodes inualitudine liberatus exercitū duxit & auferens omnia loca quae cōprehenderet sub pactionis lege cum dimisit. Antigonus aut aristoboli filius ut militiam congregauit & Fāniū pecuniis redemit/ptolomeus Minei eum propter cōgnationem ad iudaeam ducebāt/auxiliūq; etiam ei praebebat Mariō quem reliquerat Cassius tyrioz Tyrannū. Nam hic Syriam oēm potentia capiens custodiuit. Marion aut Galileā finitima inuadēs/ tria eius castella occupauit. Cōtra quē herodes cum uenisset oia quae ille tenuerat abstulit. Tyriorū uero custodes cū humanitate dimisit/quibusdā ēt & dona praestitit/propter ciuitatis fauorē. Cū hac ergo egisset obuiauit antigono & proelio cōmissio uicit & poenae altiora iudaeae tenentē fortiter expulit/ uictoriaq; potius ad Hierosolymā uenit/ibiq; coronas ei tā hyrcanus quam populus ob uirtutis p̄mium offerrebāt. Nā cognatus hyrcani per affinitatem credebāt/ideoq; magis defendebat eum ueluti ductus neptem suam fratris aristoboli filiā ex quatriū maritum extitit & duag; foeminarū pater. Habuit siquidē priorē uxorē noie Doir popularem ex gente nostra ex qua prior filius ei concipitur antipater. Cassium itaq; cū antonius & Caesar in philippensi campo uicissent sicut & ab aliis demonstratū est/post uictoria caesar ad italiā reddiit. Antioius autē ad asiā regressus est. Cūq; uenisset in bithyniā/legationes undiq; obuiauerunt ei. Tunc & iudaeoz nobilissimi accusabant Fafelū & herodē/dicēs noie tantū hyrcanū regē extare/hos uero oēm patentiē uel possidisse. Herodē tamē antonius maxime honorauit/cū ad eum uenisset satisfacere pro accusatiōibus pp̄ quod accidit aduersarios eius nec sermone aliquid ipetrasse/nam hoc acquisierat pecuniis herodes ab antonio. Sed cū Ephesi peruenisset antonius/destinauit hyrcanus p̄ncipes sacerdotū nostraq; gens legationē ad eū aueam deportantē coronā & supplicatē/quatenus iudaeos a Cassio abductos nō extante bello scribere ad prouinciā liberos relaxari/terraq; t̄pibus cassi subrepta restitui. Antonius uero iusta saube poe postulationes cōsiderans/referibit iudaeis & hyrcano mādās ēt simul & Tyris decreta hmōi cōtinētia. Marcus antonius ip̄erator hyrcano p̄ncipi sacerdotū & rectori gentis iudaeoz salutē. Si ualeatis laetamur/ualeo & ego cū exercitu meo. Lyfimachus Pausanie uel Iosippus minei uel Alexander theodori legati. Ephesi ad me uenientes/porē Rome consecrā legationem renouarunt & hanc quoq; p̄ te tuaq; gente sedulo disposuerunt/dum demonstrarēt tuū erga nos fauorē. Quod dum intellexisset ex decretis & sermonibus familiaritatē erga nos seruare/moresq; optimos uelros & religionē cōsiderasse/pp̄rium te nobiscū esse iudicauimus. Sed cū totā asiā nostri populiq; romani aduersarii percurrissent/qui nec ciuitatibus nec templis pepercerunt/nec iusurandū quod statuerant quiescā seruauerunt/nos nō tam pro eoz tantū crimine/sed uelut pro cōmuni oīum salute in auctores scelerum quae in iudaeos uel alios cōmissa sunt iudicauimus. Quoz facinore solē auersū extimauimus/q; talia in caesare cōmiserunt. Impias uero eoz insidias Macedonia tanquā in suo nefandissimo receptaculo suscepit cum sceleratissimas eoz malignitates partes philippenses capi obtineant/quae loca maxima usq; ad mare/montesq; munitos occupauerāt/ut poenae cunctos transitus sicut unū introitū custodirent/ quos ad eorum damnationem pro conatibus iniustis grauatos deiecit. Sed & Brutus cum philippis confugisset/circumseptus a nobis eiusdem perditionis merito cui Cassius particeps inuentus est. Quibus oppressis/imposterū pace frui licebit & asiā respirare a bellorum afflictione liberatam. Igitur cōem pacem facimus cum auxiliatoribus a deo nobis donatam & tanq; de maxima peste Asiā releuatā per nostram refouemus uictoriam. Memores ergo uesti gentē iudaicam curauimus reddere laetorem. Litteras quoq; per ciuitates proposui/quatenus siqui liberi seu ferui uenundati sint/sub C. cassio/seu per duces eius absoluantur. Super hac & donationibus a me uel Dolobella clementer oblati uos uti cupio/nec nō & Tyrios uolentos uobis esse prohibeo/ uel quātaeunque possident iudaei cōsententia restitui praecipio/coronam uero quā destinastis accepi. Marcus antonius ip̄erator. Tyriorum magistratibus curiae populoz salutem. Cum mihi occurrissent Ephesi Hyrcani p̄ncipis sacerdotum & rectoris iudaeorum legati/dixerunt prouinciam uos eorū tenere quam inualistis sub aduersariorum nostrorum Tyrannide. Quod uos pro imperio bellum suscipientes iusta & pia prouidentia iudicauimus/obliuiosos gratia/uel transgressores iusurandi punientes. Volo ergo & uestram pacem/cum auxiliatoribus nostris cōstare/quae ab hostibus accepistis

accepistis/hac nō cōcedimus nisi restituant. Nā neq; puincias/nec exercitū qsq; illoz senatu praestante suscepit/sed uolētē surripuit/dū auxiliū eis praebent q; iniqua cōcupiscūt. Quapropter cū illi poenā deditisset/nostros auxiliatores scipimus sine mora recipere q; pus possedisse noscunt. Vos quoq; siq; p̄ dia Hyrcani rectoris iudaeoz pauloante. C. Cassio bellū illicitū p̄ducēte cōtra nostrā puincia ablata possideris reddite/nec aliqua uiolētā eis ingeratis/unde laedi possint. Siquid uero iusti contra eos haberis/dū ad locū uenerimus/liceat allegationibus uti/nos autē auxiliatoribus singula iusta cōsideratione seruauimus. M. Antonius ip̄erator. Tyrioz magistratibus curiae populoz salutem. Edictū meū uobis destinauit/de quo curā uos habere scipio/quatenus in tabulis publicis describatur litteris latinis uel graecis & loco eminentissimo descriptū ponat/unde ab oibus relegi possit. Marcus Antonius ip̄erator ac triuphator dixit. Quomodo. C. Cassius alienā puincia sub exercitu cōstitutā & auxiliatores dep̄dauit & deuaustauit iudaeoz gētem amicissimā populo Romano arrogantia illius armis cōculcantes edictis & decretis ab illo deprædata renouamus/ut restituant hac nobis nostris auxiliatoribus & quāta corpora iudaeoz uenūdata sunt sicut pus libera remittant & possessiones poribus dominis resignent. Siquis autē his nostris edictis nō obedierit/ulcisci in eo satisfacientes causā promittimus. Hac eadē & Sydoniis & Antiochenis & arabibus conscripsit quae tpe oportuno referemus/ut signa prouidentiae Romanorum circa nostrā gentem extitisse clareant.

De morte legatorum iudaeae qui cum ad Antonium post uictoriam Macedonia/in Syriam uenissent indignante inuenerunt q; herodem accusarent. Capi. XXIII.

Post hac autē dū Antonium ad Syriam pergeret. Cleopatra ei per Ciliciā obuiauit & amore suo detinuit ubi iterū cētum potentissimi iudaeorum ad eū perueniunt accusantes Herodem cū Fafelo. Contradicebat autē eis Messalla defendendo iuuenes Hyrcano p̄sentē qui socer iam herodis erat. Cūq; ambas partes antonius audisset/consultauit hyrcanū qui magis gentem obtineret. Illo uero respondente herode & fratre eius Antonius familiaritatem cū eis habens propter paternam hospitalitatem/quā cum Gabiniō pater eorum praesens fecerat/hos quidem ambos terrarchas ordinauit & cōmisit eis iudaeorum negocia. xy. autem ex resistentibus ligauit ut eos occideret nisi recularet herodes. Sed neq; ita de relegatione reuersi requiescebant. At cum Antio rufius in Tyro occurrisset/multis iam corruptus pecuniis ab herode uel fratre eius antonius praesidibus locorū praecipit legatos iudaeorū nouis rebus studentes torquere & herodi praebere principatum. Mox autem herodes sedentes ante ciuitatē cum hyrcano nunciavit & petiuit eos recedere/ne ad certamen uenirent/ne magnum malū eis eueniret. Cui dum quidam nō consentient recedere & quasi contrarij restitissent. Mox Romani milites decurrentes cum armis eos inuadunt & quibusdam ex ipsis peremptis/multos uulneribus laniabant/residuiq; fugientes cum nimio metu ad propria redierunt. Clamante uero populo contra herodē incitatus Antonius uinctos interfecit. Secundo tamen anno Syriam obtinuit pacorus regis filius & Barzafraanes satrapa parthum. Quo tpe & ptholomeo minei defuncto filius eius lysanias in regno succedens/componit amicitias cum antigono Aristoboli filio. Sarrapatq; praedictum sibi cōiunxit/cuius & amicitias nimis cōfidebat.

De expeditione Parthorum contra syriam/per quam Aristoboli filius Antigonus regno restituitur. Capi. XXIII.

Antigonus autem promittit mille talenta & quingentas mulieres Parthi offerre. Si hyrcano p̄ncipatu priuarent & ipsi traderent/herodemq; cū suis interficerent. Quod nō cōpleuit licet parthi cōtra iudaeam expeditionē parassent ducente eos antigono. Nam Pacorus per maritima. Satrapa uero Barzafraanes per mediterraneam ingreditur. Tunc Tyrii excludunt pacorum. Sydonii autem uel ptholomenes suscipiunt turrim equitū quam idem pacorus in iudaeam destinauerat/ uexaturā prouinciā & antigonē adiuturā ducē pincernarū regis eis proponens. At cū a Carmelo mote quidā iudaeorū ad antigonū uenissent parati ad auxilia/per quos sperabat partē aliquā puinciae Antigonus capere. i. ad locū qui p̄mi nuncupatē/dūq; ei quidā occurrissent ad Hierosolymā cū suis ascendit ubi ēt cōgregatis multis/ contra reginā aulā puenire statuit & hanc expugnare/ nisi Fafelus & herode/ proelio p̄ forū cōmissio eos uicissent & cū eum in templo conclusissent/ dirigit armatos ut p̄pinquas domos tenerent/ quos populus cū ipsis domibus igne cōsumpsit/ quā iniquitatē paulo post herodes a resistentibus ultione exegit. Cūq; singulis diebus inter se iacularentur/expectabat populus multitudinē de prouincia in quinquagesima celebratione uenturam. Instant ergo festiuo die/ cū in ciuitatē multa milia hominū armata uel inermia congregarentur/ compleuerunt templum cum ciuitate qui uenerunt/ praeter aulam quam herodes cum paucis militibus custodiebat. Cūq; Fafelus murum seruaret. Herodes cum suis excuriebat super hostes. Qui cum fortiter pugnaret & multa milia fugaret/multi ad templum/quidam etiam ad exteriorem ualium confugerunt. Nam & Fafelus fratrem adiuuabat. Pacorus autem dux parthorum cum paucis equitibus Antigono petente ad ciuitatem peruenit/in prospectu quidē tanq; seditionē solutus/ uerum antigono

rum antigono principatum praestaturus. Cui dum Faselus occurrisset & hospitio suscepisset. Pacorus dolum aliquem meditatus flectit eum legationem ad Barzafranē deducere. Faselus itaq; nihil suscipiens acquieuit. licet herodes minime approbaret propter Barbaros perfidia. Sed tamē Pacoro aliisq; prosperare hortantibus petreuerunt legationē ferēs Hyrcanus & Faselus. Pacorus uero cum ducentos equites & decē hoīes qui liberi dicunt eis reliquisse praecessit. Cūq; Galilaeam intrassent cum armis eis occurrunt prouinciae custodes Barzafrans & primum quidē eos studiosē suscepit. ac munera praestitit. post uero eis contrebant insidias. Faselus tamē suis prope mare reuertebat. Vbi cū audisset Antigonom pmisisse Parthis mille talenta & mulieres gngentes in suspitione iam barbaros habebat. Necnon & noctu insidias senserat. dum quidam nunciaret ei subito custodia circunda tam. Tunc quidem capi habuissent. nisi expectassent Parthi usq; quo hierosolymis Herodes cōpraehenderet. ne his prius interfecisset. ille sentiens diffugeret. Faselus ergo cum persuaderent quidā fugiēdo periculum euitare propensius aut. Ocellus quia hoc a saramalla ditissimo tunc syriorū audierat nauelq; ad fugā tunc promitteret. nam iuxta mare fuerant. ille minime Hyrcano relicto fratrē adiuuare passus est. Cūq; ad Barzafranē accessisset. nō aequa inquit te facere uideo. dum talia de nobis cogitas. Nam si pecunias egēs plures tibi ab hyrcano proferentur quā antigonus promissitimo ē nisi acerbū est. si legatos qui ad te cū fide uenerūt interfeceris. Tunc Barbarus eo dicente hęc iurabat nihil uerū esse. sed falsa eum suspitione turbari. Et hęc dicens ad pacorū prexit. Quo eunte. Parthi quidā hyrcanū & Faselū ligauerunt multa de periurio Parthos increpantē. At ille pincerna qui contra herodē destinatus fuerat hēns mandata ut eum foras murū pcedentē cōpraehenderet. anteq; hoc faceret nunciū missū a Fasele indicauerūt parthosq; pfidiā. Cūq; audisset herodes ab hostibus eos ligatos. cū q̄relis accedit ad pacorū. Parthorūq; nobilissimos q̄ oēm cām sciens dissimulabat & dicebat ei oportere exire foras murū ad occursum litteras deportatiū. ne ab aduersariis teneat. nam uenisse dicebant ut demonstrarent quantum Faselus p̄fecisset. Quibus herodes minime credidit. audiens ab aliis fratris cōpraehensionē. necnō & suasionē filiae hyrcani quā sibi desponderat. de Parthis suscipiebatur. Quā cum alii nō attenderet. ipse obediebat mulieri sapientissimae. Dumq; parthi cogitant. quid fieri oporteret. nam nō eis uisum est palē tam maximū principē cōpraehendere. & i postea rum distulissent. Herodes credens magis quā de fratre uel de parthos insidias audierat. quā aduersariis consentire. uespere ueniente deliberauit euitare aduersariosq; pericula. Igit̄ egressus est cū armatis. Cūq; mulieres sup̄ iumētā iposuisent. matrē suā & sororē. & quā matrimonio ducturus erat alexandri filiā. qui fuit aristoboli filius & huius matrē hyrcani filiā. & nouissimū fratrem. omniaq; i uia necessaria & residuū populū ad iudaeā festinauit hostibus ignorantibus. Quorum nullus tā durissimus natura reperiri potuit. q̄ nō cū praesentia cerneret miseraret eorū. uidendo mulieres cum infantibus duci lachrymantes & cōgemens q̄ a patria discederet. & nihil iā de se bonū expectaret. Sed herodes fortiter atrocitate rei sustinens & magnanimus contra omne periculum. per uiam unum quemq; confidere hortabatur ne traderet se mesticiae quā possit eius fugae nocere in qua sola spes salutis eorū deposita esset. Et illi quidē Herodis persuasionibus calamitate sustinere tentabant. ipse uero pene sese interemit. dum iugo cōuerso mater eius mortis periculū sustineret. Cuius p̄pter passio nem & timorē ne hostes eos persecuti. remorantes. circa passionis curā cōpraehederēt. suū gladium euaginauit. seque perimere conantē tenuerunt p̄sentes uiri dū dicerent. nō oportet inimicis satisfaccere. Nā nō hoc esse fortis. si quidē de periculis liberās. amatos traderet inimicis. Quibus uerbis cōpulsus. facinus quod in se cogitauerat p̄termisit. matremq; curans pergebat uia p̄positā & celerius ad Masada castellū peruenit. Cūq; multas pugnas contra Parthos excurrentes egisset. totas obtinuit. In fuga uero nec indēis pepererit. qui eū a ciuitate. lxx. stadiis sunt hostiliter persecuti. In illo ergo loco ubi iudaeos confudit. postea regnū accipiens. aulā optimā construxit. ciuitatēq; aedificauit. quam Herodion appellauit. Cūq; ad iudaeā in Risa uico peruenisset. frater eius iosisippus obuiam ei. cū quo consiliū de omnibus quid fieri debuisset assūpsit. nam magna multitudo eum sequebat̄ praeter peregrinos conductos milites. Oppidū uero Masada in quo propositū eis erat effugere. paruum erat. ut tantum susceperet populū. e quibus plusquam nouem milia dimisit. praecipiens per iudaeā sese liberare. praestans eis uia stipendia. necessarios uero in oppidum adducens peruenit. Cūq; ibi depositas mulieres quae ostingentes fuerunt. triticū uel aqua. uel aliis opportunis assumptis in oppido sufficienter constituit. ipse ad petras arabiae recessit. Parthi uero mox die factō. cum uniuersam Hierosolymam & palacium depradaissent. Hyrcani tantum pecunias non tangebant. quae usque ad trecenta talenta fuerunt. Sed & mulieres herodis. euaserunt. ille magis quas deportauerat per prouidentia suam ad iudaeam. Dumque Parthi ciuitatis pecuniam non suffecissent. prouinciam exeuntes uastabant. & Marisam potentissimam ciuitatem expugnauerunt. Antigonus itaque cum sic ad iudaeam a parthorum rege introduceretur. faselum & hyrcanum uinctos suscepit. nimis autem cruciabat q̄ mulieres fugissent. quas hostibus dare promiserat. Nam has pro mercede cum pecuniis pactus est

Veritus autem ne multitudo Hyrcano quondā regnum restitueret. dum adhuc a parthis custodiret. aures eius amputauit. molitus ne possit rursus ad eum principatus sacerdotii peruenire propter hanc diminutionē. dum lex hunc honorem iussisset integros tantum obtinere. Sed Faselū miret quicq; fortitudinē. Qui cum sciret se occidendū. non mortē putauit atrocē esse. Sed sub inimico perire amarū. simul iudicauit. Cūq; nō haberet manus a uinculis solutas. & aptas ad interficiendū se ipsum. laxo caput suum percutiens. uitā finiuit. Dicunt autē q̄ uulnere maximo cōfectū sciens antigonus medice tanquā curandū interemit. mortiferis medicaminibus superpositis in uulnere. Cū itaq; necdū ad integrū animā amitteret Faselus. a quadā muliere audiens fratrē Herodē aduersarios uitalis. saris internitionē uiriliter & prone fulsinuit. dum reliqueret mortē suam uindicaturū. & saper inimicum ulcisci ualentem. Herodē interea magnitudo circūuentium malorū nō p̄terruit. sed faciebat eum sagatiorem. Nam ad malchum Arabum regem multa prius sibi beneficia debentem. remunerationem accepturus perrexit. & quot magis opus habuisset tua pecunias sumere. seu sibi debitas. seu per donationem dadas quia multa impetrauerat Malchus ab eo. Qui dū fratris interitum nō audisset. aestimabat eum ab hostibus redimere Tyriis argenti trecenta talenta promittendo. Adducebat autē & Faselū filiū. septimū annū aetatis ducētem. quatenus pignus eum Arabis deponeret. Sed cū nunciū obuiasisset. & dixisset ei Malchū iussisset ut a prouincia lua discederet. quodq; parthi praecipissent nequaquā Herodē suscipi. quae occasione usus est ne debitum solueret. nam & nobiliores Arabes ad hoc eū irritabat. quatenus pecunias lucrare depositas uel acceptas. p̄s ab antipatro respondit Herodes. nihil eos grauari uenisset se. sed locuturum rem tantū necessariam suis negociis. Postq̄ autem ei uisum est discedere. caute pergebat cum paucis ad aegyptum. uenientem in quoddā tempore remotus est. Postero uero die cū Andrinoco rura peruenisset. interitum fratris sui audiuit. Malchus autē ponitens p̄sequeretur Herodē cui minime p̄pinquauit ad pelusū festinantē. Cūq; inuenisset classem applicatam. p̄hibebat eū Alexandria nauigare. Ille uero praesides appellauit. a quibus cum multa ueneratione perductus in ciuitatem. a Cleopatra suscipi. quae nullatenus eum potuit ibidem detinere. Romā festinantē licet tēpestas esset & Italia plena seditionibus nunciaret. Vnde cum nauigasset ad pamphiliā hieme atrocissima. uenit ad Rhodū deducit. Quos duos sibi amicissimos occurrere cū uidisset. Sabinū & pholomeū. uenisset ciuitatē bello Cassii deuastatā quamuis inops esset. tamē benefacere eum nō piguit. sed & super uires suas largitus ad eam renouandā donauit pecunias. Cūque triremes construxisset & nauigasset cū amicis ad italiā in Brundisiū deducit. & exinde Romā perrexit. Vbi p̄s antonio retulit quae cōgissent ei per iudaeā & qualiter frater eius Faselus a parthis interemptus & Hyrcanum captiuus teneretur. & q̄ antigonom regem ordinasset mille talentis promittentem. & mulieres quingentas quae ex prioribus & de genere suo fuissent. & q̄ suas noctu perduxisset & uitalis inimicorum manus multas passus calamitates. Post uero descebat periclitari suos familiares dum obsiderentur. & quemadmodum hieme nauigasset. contemnens pericula. dū festinaret ad eum. in quo solo spes suas & auxilium firmum possideret.

Quemadmodum Herodes cum Romam uenisset. multasque pecunias promississet. & a senatu uel Caesare rex iudaeae pronunciatu est.

Capi. XXV.

Antonium autem misericordia mouetur pro Herodis calamitatibus. dēfēs q̄ in tali dignitate constituit hominibus fortuna dominetur. necnō & memor amicitiae patris eius antipatri. & promissionis pecuniarum. quas Herodes praebere promiserat. si rex eēt. quē ad modum & prius Tetrarcha ordinatus. multo magis tamen. p̄pter odiū antagoni. dum se ditionis. & a romanis eū inimicissimū arbitrarēt. p̄pensor erat Herodes apud eū. Caesar quoq; p̄ Antipatri expeditiones quas ad aegyptū patri suo p̄duxit. & hospitii uel omnibus fauorē quē exhibuit. praestans antonio nimis pro Herode studens ad petitiones & ad auxilium de quibus herodes petierat parator erat. Cūq; senatū congregasset Messalla & Atratenus Herodē praesentēs. de patris eius rebus gestis intromabant. & quem circa Romanos ipse habuisset fauorē. simul et antagonū accufabant hostem eum manifestū pronunciantes. non solū ex his quae prius cōmiserat. sed quomodo & nunc a Parthis principatū Romanis neglectis acceperat. Cū uero Senatus pro his cōmorus fuisset. Antonius insinuat quādam modū & contra parthos pugnam Herodem regnare prodesset. Cūq; hoc omnibus placuisset. decreuerunt eum creati regem. Summū tamen fuerat antonio erga Herodē studium. quomodo ei & tantum principatum insuperate acquisiuit. quem minime petiturus ascenderat. Nunquam enim putabat Romanos sibi daturus regnum. quod soliti erant generi sacerdotali donare. & ideo frater suae uxoris id praebere uolebat. qui nepos per patrē quidem aristoboli. per matrem uero hyrcani fuerat. quē postea interfecit. quod apto tempore referemus. Sed cum intra septimum diem contulisset ei senatus quod nullatenus sperauit. & ab Italia discedere fecisset. senatu dimisso. Herodem medium habentes antonius & Caesar exierunt praecedentibus aliis cōsularibus. i mola turi & deposituri senatusconsultū in Capitolio. Herodem autē primo die regni p̄uauit. Antonius. cui

ius initium

ius initiū fuit centesima uel octogesima quarta olympiade / cōsulibus, C. Demetrio Albano secūdo / & C. asione. Quo tēpore Antigonus Masada obsidebat / plenā omnibus p̄speris / t̄m uero deficientē aquis. Quapropter & frater Herodis iospippus dū cū ducētis familiaribus fugere cogitat ad arabas / dūm audiret Malchū sui poenitere pro his quæ in Herode cōmisserat / phibuit eū deus / q̄ nocte tantā pluuia misit / ut receptacula cisternarū cuncta complerent. Quia copia recreati exētes cōtra antigonū cōfligebāt / quibsdā palā / aliis uero furtim / quorum ēt multos in cōgressionibus p̄strauerunt. Venitidius aut eodē tempore Romanis dux transmissus quatenus parthos a Syria prohiberet. Iudæam peruenit / manifeste quidem tanquam iospippū adiuturū / omnis uero eius machinatione erat / ut ab antigonō pecunias acciperet. Igitur cum prope Hierosolymam castra posuisset / & satis pecuniarum ab Antigonō sumpsisset / ipse quidem cum ampliori malitia discessit / & ut non manifestaretur pecunia / rum acceptio. Silonem cum quadam parte militum ibi reliquit / quem similiter Antigonus remunerabat / ut nihil se molestaret / sperans tursus sibi parthos adiutores.

De nauigatione Herodis ab Italia in iudæam pugnaque contra Antigonum / militiaque Romana / & Syloano duce.

Capi. XXVI.

Erodes at ab italia cū ad ptholomaidā nauigio uēisset / & cōgregasset n̄ paruā expeditio nem ex peregrinis simul & iudæis p̄ Galilæā cucurrat sup antigonū. Cōueniebat ēt cum eo Sylo / & uentidius p̄ dolū cōpulsū / q̄ transmissus ab antonio fuerat / ut Herodē deduceret. Ventidius ergo dū cōponeret turbas quas p̄ ciuitates parthi cōmouerant / in iudæa pecuniis ab antigono corruptus debebat. Herodi uero quotidie uires crescebant / cui se poene ois Galilæa tradiderat. Cūq̄ impetū fecisset. Herodes in Masadā necessariū putās circūseptos in oppido cognatos liberare / sit illi sp̄demētō ioppe. Nā adue / sariā eā existentē oportebat prius apprehēdere / ne habere post se relicū oppidū inimicō ad Hierosolymā p̄gens. Cūq̄ Sylonis uolūate rebellaret / iudæi. Herodes cū paucis militibus eos inuadit / & ad fugā cōuertit. Sylonē uero incaute cōnfigentē a periculo liberauit. Ioppē quoq̄ expugnās de Masada familiare suū eripere festinabat. Tūc quā prouincialiū pp̄ paternā amicitia subueniebāt ei / multi uero pp̄ eius gloriā / imo ēt & alii pp̄ remunerationē b̄ficiōriū quæ ex ambobus acceptat / plures uero pp̄ spem quā in eū tanq̄ in rege habebāt. Antigonus aut oportunos transitus eius insidiis & fraudibus p̄occupans / nihil / aut p̄ paruū hostes lederat. Herodes ergo de Masada familiares suos eripiēs / & Rifan castellū capiēs / ad Hierosolymā p̄perauit una cū exercitu Sylonis. Et cū multi fortitudinē eius castraq̄ ad occidentālē partē positas ciuitatis cernētes metueret / parthi illius custodes sagittariū eius impetū amoueāt / quidā uero excursiōe facta cū hostibus decertabāt. Herodes p̄mū quidē iussit p̄conari circa murū / q̄ bono populi praesto esset pro salute ciuitatis / nec manifestos aduersariōrū malitiā recordaret / sed ēt inimicissimis abolitio nem delictōrū quæ in se cōmiserat / repressatq̄ esse p̄misit. Antigonō uero cōtra dicta Herodis clāmanti Syloani uel exercitū romanorū / q̄ p̄ter suā iustitiā egissent / dū Herodi p̄uato & idem uero. i. nō integro iudæo regnū darent / cum soliti fuissent hoc ḡnī præbere digno / nam & si nunc de se uel de regno suo grauiter ferrent / tamē sacerdotes qui nihil in Romanis peccauerunt / iniusta paterent / si de honore deiicerent. Cū hæc ad inuicē dixissent / & ad blasphemias peruenissent. Antigonus repellere prope murū uenientes suis præcepit / quia iaculadō uel propensius pugnādō facile procul a turbibus eius depulerūt. Tunc & Sylo pecuniarū acceptionē reuelauit. Nā multos ex propriis militibus remisit / dū indigentia sumptū reclamarent / & pecunias ad alimenta postularent / quosdam uero ad hiemalia loca destinauit. Nam circa ciuitatē loca deserta erāt / eo q̄ a militibus antigoni oia diruta fuissent / nouiq̄ exercitū & descendere tentabat. Herodes autem petebat duces Sylonis / uel milites ut nō se relinquerent a Cæsare uel antonio uel a senatu honoratum / nā prouidere eorum inopie & facile s̄bere quæcunq̄ quærerent se promisit. Post petitionem autem statim ad prouinciam egreditur / nullam occasionem discessionis Syloani relinquens. Si quidem multitudinem quam nemo sperabat / necessariorum deportauit a Samaria / familiaribus suis aministrantibus triticum uel uinum & oleū & pecora simul & alia diuersa in Hierichunte deducētibz / præuidens ne per sex dies aliquid militibus deesset. Quæ cum non latuissent / Antigonum / statim misit per prouinciā / qui deberet insidiis p̄hibere deportatores alimentorum. Cūq̄ præceptis antigoni peruenissent / grandem multitudinem armatorum circa hierichuntē congregantes / super montes locati / custodiebant alimenta deducētes. Sed dum hæc aguntur / herodes non ocioso debebat / sed. x. turmas suscipiens quarum quinq̄ iudæorum erant / alia uero mercede cōducta / necnō & Aquitas paucos / ad hierichunta peruenit. Cūq̄ ciuitatem desertam inuenisset / quingentos uero excelsa præoccupasse cum uxoribus & cognationibus / hos quidem ipse dimisit. Romani tamen irruentes ciuitatem deprædauere / dum plenas domos pecuniis reperissent. Igitur custodiam rex in hierichunte relinquens reuertit / & romanorum militiam ad hiemalia dimisit in iudæam uel Galilæa / uel Samaria. Imperauit autē & antigonus a sylo ne pro pecuniarū munere / ut partē exercitus Romani in Liddis susciperet pro antonii satisfactioe. Ro-

mani itaq̄

mani itaq̄ in deliciis erant / & ab armis quieti. Herodi uero minime uisum est otii hēre / sed ad iudæam fratrem iospippū cū duobus milibus peditū / & quadringentis equitibus destinauit. Ipse uero cū ad Samariā puenisset / & ibi deposuisset matrem & alios cognatos a Masada deductos ad Galilæā usq̄ / p̄uenit / capturus quæsdā loca / quæ custodes antigoni præoccupassent. Perueniens aut in Sephori / cultodibus antigoni fugatis / in abūdantiā prosperitate erat. Postindē cōtra quosdā latrones in speluncis habitantes equitū alam & peditū tria agmina transmisit / quatenus phiberent eos / ne latrocinii exerce rent. Hæc autē iuxta uillā uocabulo Arbilon fiebant ubi ipse. xl. die cū omni expeditione profectus est. Hostes uero cū cōfligisset uerberunt leuū cornu agminis eius / quos ipse inuadens fugauit / suos at fugientes eo loco cōstituit / permanisit uero cōtrarios persequens usq̄ ad iordanē fluuiū / cū p̄ alias & alias uias diffugerent. Itaq̄ cū totā Galilæā cepisset / præter eos qui in speluncis habitabant / & diuisisset pecunias unicuiq̄ uero centū & quinquaginta dragmas præbēs / ducibus aut multoplas / ad hiemalia eos loca remisit. Sub idem tēpus & Sylo cum suis ducibus ad eum uenit / eo q̄ uoluisse Antigonum alimenta p̄ hiemalia constitutus præbere. Nam plus mense non eos pauit / sed & misit in circuitu per prouinciā præcipiens / ut omnia dissipassent / & per montes cōfugerent / quatenus de necessariis nihil habentes Romani fame cōsumerent. Herodes uero prouinciā eorum fratrem suū habere præcepit / simul & alexandriū oppidū muro circundare. Qui celeris abundantia necessariorū militibus præparauit / & alexandriū olim dirutū reconstruxit. Eodem tempore antonius quidem athenis morabatur. Per Syriā aut Vētidius Silonē accersens cōtra parthos / primū quidē mandauit Herodem adinuare / deinde uero ad se auxiliatores conuocare. Cūq̄ Herodes contra latrones in speluncis festinaret. Silonē quidē ad Ventidiū transmisit / ille uero cōtra illos expeditionē p̄duxit. Erant. n. latronū cubilia in montibus abruptis constituta / & per mediū altissimos hēntia transitus saxi acutissimis circūdatos / ubi cū omnibus suis familiaribus latebant. Rex aut archas cōstruens / ferreis cathēis ligans / per machinā de uertice montis super eos deponēbat / dum nec ab inferioribus ascendere propter acutum montē potuissent / neq̄ de superioribus contra eos ascendere. Arce uero militibus armatis plene erant / falces longissimas habentibus / cū quibus resistentes latrones abstractos occidere præualerent. Sed de positionē arcarū contigit incaute disponi / dum nimis ad alta descendissent. Habebant uero intus et necessaria. Cum itaq̄ arca deposita fuisset / nec auderent quidē ab speluncis exire / unus ex militibus gladio accinctus / & ambabus manibus cathenā tenēs ex qua arca p̄debat / descendit in speluncā. abho rrens morā nō audentiū exire latronū. Cū uero prope unam speluncā uenisset / primū quidē iaculis multos fugauit / post aut falce resistentes ipellebat ad præcipitia ruere. Cūq̄ intus ingressus esset / multos occidit / & reuersus in arca quieuit / timor uero reliquos gemitū au / dientes / & salutis desperatio comprehendit. Rei autē terminū nox prohibuit / & multi rege concedēte se se subiectos tradiderunt. Sed & eo modo altera die in cōflictionibus usi sunt / ut ab speluncis latrones exirent. & ante ianuas pugnarent. Milites aut in circuito siluæ ignēs miserunt / & ita multos inenderūt. Tunc senex quidā intus cū. vii. filiis & uxore relictus / & timor perentibus quatenus eos dimitteret ad hostes exire stans sup hostiū speluncā / unūquēq̄ filiorū suorū exēūtē p̄sternit / usquequo eundem s̄ieremit post aut & suā uxore. Cūq̄ in præcipitiō cadauerā iactasset / sup illa se quoq̄ dedit / mortē pro seruitute sustinēs / multa q̄; in Herodē uociferatus & infirmitatē exprobrans / licet rex dextera ei retendisset / & oēm licentiā promississet. Igitur his actis iā oēs speluncas obtinuerat rex. Vbi duces ptholomeū ordinans / ad Samariā cū sexcentis equitibus & tribus milibus peditū discessit / tāquā antigonorū expugnaturus. Ptholomeo uero non bene cessit hæc militia / siquidē hi qui prius Galilæam turbabant / inuadētes eū interemeret. Cūq̄ hoc fecissent in memoribus & in difficillimis locis confugiunt / p̄dantes & rapientes omnia / quos reuersus herodes p̄uenit. Nā multos transgressores interfecit / & eos qui in munitissimis locis cōfugerant / obfisione capiēs occidit / & castella deposuit. Multaq̄ et ciuitates rebellibus extinctis / centū talētis. Interea Pacoro bellis ruente / cū parthi fugissent / mittit Vētidius Macharā adiutorē Herodi cū duabus cohortibus & mille equitibus / antonii p̄ceptis obsecutus. Macharā itaq̄ antigonō uocante præter sniam Herodis pecuniis corruptus p̄perabat exploraturus eius negocia. Cuius negocia suspēcta habens Antigonus aduentum eius nō suscepit / sed fundus eū phibuit / & demonstrauit eius uoluntatē. Quod ubi Macharā sensit / & Herodem optime sibi p̄suasisset cognouit / seq̄; peccasse nō audientē amonitionē illius / ad Samariā ciuitatem discessit / iudæos uero p̄ uia occurrētes amicos uel inimicos p̄strauit / iratus in his quæ passus esset. Rex autem his incitatus / ad Samariā prexit. Vnde ad antoniū cū pp̄ hæc deliberaret / p̄fiscisci / & suggere / re / q̄ talibus auxiliatoribus nō egeret / qui magis ei quā hostibus noceret / seq̄; ipsum sufficere ad expugnationē antigoni. Macharā secutus supplicat ei ut p̄maneret / si tamē omnibus modis iturus esset / fratrem suū iospippū sibi p̄poneret / ut debellaret antigonū. Itaq̄; petitus a Macharā reconciliatur ei. Cūq̄ reliquisset iospippū cū militia / p̄suasit ei ne p̄claretur / neq̄; Macharā aduersaretur. Ipse porro ad antonium festinauit / qui Samosata oppidū iuxta Euftratē obsidebat / cū equitibus & peditibus auxiliatoribus

xiliatoribus

xiliatoribus. Cūq; ad antiochiā puenisset; cōgregatos qui ad antoniū pergere festina-
bant timore tamē q; in uia barbari multos inuaderēt & interimerēt nō audētes trāsire ipse eos adhor-
tatus dux itineris factus est. Sed eū tamē duas mansiones Samofator; uenisset/ infidēz barbarorum
ibidem locatæ euntes ad Antonii inuadebant. Nam spinis obstruebant cāporū aditus ubi eī equitū
non paucos ociose sedere Barbari disposuerunt: ut cum ad cāpum peruenirent/ impetum super eos
facerent. Sed ut primi transierunt/ & retro obseruaret Herodes/ barbari subito ab insidiis quingenti
secuti p̄mos ad fugā uerterūt. Tunc rex impetū cum suis militibus in eos faciens/ statim hostes inua-
dit. Quos cum in fugam uertisset. audaciam suoz excitauit/ & confidenter eos fecit reuerti/ qui p̄s
fugiebant. Tunc rex a tergo pugnante/ undiq; barbari circumdati p̄sternebant. Sed cū multa iam di-
repta fuissent uasa uel sarcinulæ uel mancipia. uniuersa rex hæc eripiens pergebat. Porro tamē cum
multi de silua propinquante eo cāpis cōtra eū exissent/ his confliens ipse eū cohorte fortissima/ uer-
tit eos in fugā multos interimens/ oportunamq; sequentibus uiam p̄stabat qui saluatore & p̄pugna-
torem eū nocauerūt. Cū aut prope Samofata perrexisset/ transmittit Antōius exercitū cū ornatu ad
occursum Herodis/ hunc ei honorem retribuens auxilii causa/ nam barbarorum insidias & impetū
cōtra eos factum audierat. Cūque presentem alacriter uidisset/ & cognouisset ab eo quæ in uia acci-
derant/ amplectebatur. & uirtutem eius laudibus efferebat. & osculabatur eum/ & præponebat sibi
quem pauloante regē ipse monstrauerat. Sed cum antiochus non multo post oppidum traderet/ &
a bello desineret. Sossio quidem antonium præcepit auxilium Herodi præbere/ ipse uero ad ægyptū
discessit. Tunc sossius duas legiones cum Herode præmisit ad iudæā/ ipseq; cū p̄liore exercitu seque-
batur. Contigit Iosippū eī in iudæa tali modo perire. Hic inemor præceptorū fratris ad antoniū cū/
eis exercitum per montes produxit. Nam quinque cohortes in Machera dederat ad Hierichuntem
properanti/ dum uellet triticum merere/ & romanis militibus nouis adhuc & bellorum inexpectis
existētibus quorum multi a syria delati fuissent/ aduersariis eum inuadētibus relictis in difficillimis
locis fortiter pugnans interimitur/ cunctum p̄ene exercitum perdens/ siquidē sex turmæ extinctæ
sunt. Antigonus autem cum inimicos uicisset/ caput iosippi incidit/ quod quinquaginta talentis fra-
ter eius Ferora redemit. Sed eī post hæc deserentes Galilæi potentes gentis suæ/ socios Herodis in pa-
ludē mergebant/ multi quoque & in iudæa rebellauerunt. Machera autem oppidū Gutam munitissimū
capit. Nuncii uero cū regi in Dafne antiochiæ nunciaissent fratris casum/ & ipse quidē hoc spe-
rante propter uisiones quas euidenter in somnis de morte fratris sui uidisset festinans p̄ficiscabatur.
Et cū ad montem Libanum peruenisset/ octingentos exinde fumens/ hñs etiam Romanum exercitū
ad p̄tholomaidem peruenit/ unde noctū surgens/ cum expeditione Galilæā adiit. Cui cum hostes oc-
currissent/ & proelio uicti fuissent/ in aliquo oppido cōcluduntur/ unde & prius egressi sunt. Dumq;
congressiones facerent/ multa tempestate cōmota/ nihil ualens conficere exercitum ad uillas propin-
quas perduxit. At cum ab antonio secunda legio uenisset/ & qui oppidum tenebant/ territi nocte ip-
sum relinquunt/ & rex ad Hierichuntem urgebat/ ultionē exacturus pro fratre. Vbi cum profectus es-
set potentissime suos pauit. Post conuiuuiū at cū ad superiorē domū ascendisset/ dimisit oēs qui p̄sen-
tes erant/ ubi miranda affuit dei circa regē providentia. Nā tectū domus subito cecidit/ & neminem
compressit. Vnde omnes crediderunt Herodem dei amatorem esse. dum tam maximum & mirādū
periculum uelociter euitasset. Postremo die aduersarii cum a summitate montium sex milia ad pu-
gnam descenderent/ timore Romanis miserunt. Qui cum accessissent/ iaculis lapidibusq; regis soci-
os exeuntes uulnerabant/ & ipsum quidam telo circa præcordia percussit. Antigonus autē ad Samari-
am ducem mittit Pampū nomine/ cū aliquanto exercitu/ cupiens hostibus opinionē de se/ tanquā
de bellatore p̄stare. Machera uero duci Pampo assidebat. Herodes inter hæc quinq; ciuitates cū cœp̄-
set/ relictos ibi duo milia existentes interfecit ipsaq; ciuitates incendens/ rediit cōtra Pamphū/ q; ca-
stra sua cōtra uillā ad sunā uocabulo disposuit. Dūq; multi cōfluēret ad eū ab hierichūte/ & ab iudæa
iuxta hostes accessit/ eosq; uadaciter percurrentes cū eis cōfligens deuicit. Quos p̄sequens/ p̄ fratris
sui uindictā occidebat. Quorū multi dū in domibus armati cōfugerent/ tectis a uillis/ lapidibus eos
desuper oppressit. Quod factum aduersarior; magis animos confregit/ sperantium futura deteriora
existere. Nam non latuit multitudo ad uillā fugientū/ & nisi tūc tempestas grandis descendisset/ &
rex ad Hierosolymam exercitum de uictoria confidēte destinaasset. omne opus tunc perfecisset/ an-
tigono iam fugam meditante/ & a ciuitate discedere. Rex autem uespere facto/ cœnare milites præ-
cepit. Ipse uero cum aliquam domum lassus intrasset/ quo balneum erat p̄ene maximum periculum
incidit/ quod providentia dei uitauit. Nam dudum & cum uno sequente puero lauātem/ hostium
quidam qui armati in eadem domo pro timore celati fuerant inuadunt. Quorum unus exitū gladiū
tenens/ & per ianuam currit/ & post hunc secundus & tertius similiter armati nihilq; tamen regem
leserunt. Postero die interempti pampi caput Ferora decidens/ pro ultione fratris. Herodi trāsmisit.
Nam is manu sua illius interfector existerat. Desinente uero hieme regressus/ inde p̄pe Hierosoly-
mā puenit

mā peruenit/ & iuxta ciuitatē castra sua locauit/ tertio regni sui āno/ ex quo Romæ ordi natus erat.
Postea rursus sua castra iuxta murū accedēs trāsmigrauit/ unde potuisset an̄ tēplū ciuitas expugnari
sicut & p̄us a Pompeio/ & tribus aggeribus locū circūdans/ turres erexit. Cūq; multa manu ad opus
ulus fuisset/ & silua decidisset/ & oportunos operatibus p̄posuisset/ ipse ad samariā p̄ nuptiis discessit
ducturus alexandri filii aristobuli filiā/ nā hanc sibi desponderat/ sicut & prius retulimus/

Quæadmodū Hierosolymā Sossio uel Herode obsidētibus. Antigonus iteriit. Capi. XXVII.

Ost nuptias aut uenit Sossius per Phœnicē cū exercitū p̄ mediterraneā p̄misisset uenit eī
p̄ multitudinem equitū & peditū. Tunc rex quoq; regressus est a Samaria/ nō parua sup̄ pri-
orem expeditionē p̄ducens/ siquidem triginta milia fuerant. Oēs aut prope Hierosolyma-
rum muros cōgregabant/ ubi circūdebant p̄ aquilonis partē muros ciuitatis. Quoq; ex-
ercitus erat undecim cohortes peditū & sex milia equitū necnō & auxiliarios Syri & duo duces
Sylo & Sossius/ q; ab antonio missus est auxiliator. Herodes at decertabat p̄ se q̄tenus ab antonio
no principatū reciperet/ qui Romæ dudū hostis fuerat iudicatus/ & p̄ illo rex Herodes per senatū
consultū ordinatus. Cum multa aut alacritate uel certaminibus iudæi q; intra muros cōclusi fuerāt.
Herodi repugnabāt multaq; pro tēplo diuulgabāt multa eī pro solatiis populi tanq̄ liberante eos a
periculis deo/ & oīa foras ciuitatē distrahebant/ nequid ad alimentū uel hōium uel iumentoz relinque-
retur/ & latrocinis furtim usi/ inopiā eis parabant. Quæ cū herodes p̄spexisset aduersum latrocinia
quidē in oportunissimis locis insidias parauit/ de expensis aut longius agmina militū transmittens.
uenalia congregabat/ ut intra paucū t̄ps multā affluentia eis necessarior; faceret abundare/ manūq;
multa frequenter operatēs/ tres aggeres citius erigunt. æstas. n. erat/ & nullū uel ab aere/ uel ab operā-
tibus impedimentū fiebat/ sed machinamenta inferentes/ murū p̄mouebant/ & oībus experimētis ute-
bant/ nec tamen terrebant intra ciuitatē existentes. Nam illi resistentes/ contra istos nō pauca exco-
gitabant/ quædā adhuc ip̄fecta instrumēta/ alia uero perfecta cōburentes. Cūq; ad manus uenisset/
non minores Romanis audendo fuerunt/ nisi q̄ disciplina decrat militaris aduersus machinas. Nāq;
muros cōstruebant/ iā prioribus ædificiis euertis/ & sub terrā fodientibus occurrentes cōfligebant/ &
desperatione tamē potius quam providentia belli usq; ad ultimū p̄manebant/ licet magna expeditio
ne oblessi/ uel fame magna fatigati/ uel inopia necessarior; fuissent exhausti. Nam septimio tunc an-
nus acciderat. Interea ascendunt quidē super murum uiginti priores/ postea uero centuriones Sossii.
Nam primus murus captus iam fuerat diebus quadraginta/ secundus autē quindecim/ & aliqua cir-
ca tēplū porticus incensæ sunt/ q̄as Herodes antigonū incedisse dicebat/ odium eī mercatus iudæ-
orum. Sed post dum ibi capta exterior pars tēpli fuisset/ & oīa statim interitionibus sunt
completa. Siquidem Romani pro mora obsidionis irascebant. Herodes aut nullus ab iudæis aduer-
sarios relinqui uolebat. Occidebant igitur per uicos & per domos quoscūq; inuenissent/ fugantes eos
& in tēplo concludentes/ neq; infantibus neq; senibus neq; infirmis mulierum miser cordiā p̄stan-
tes sed & rege destinante & petente ut parcerent/ nemo fuit qui dextram retineret imotam/ sed fa-
riosi cunctam ætatem extinguiebant. Vnde & antigonus nec priorem nec presentē fortunam consi-
derans a turre descendit/ prociens ante pedes Sossi. Ille nequaquā eum miserus pro calamitate/ sed
plausibus incōtinenter usus/ antigonam eum tanq̄ foeminā nominauit/ quæ non ut mulierem sine cu-
stodia remisit. Et ille quidē ligatus custodiebat/ herodes uero prouidebat prohibēdo alienigenas au-
xiliosos/ Nam festinabat multitudo peregrina tēplum uidere/ & sancta in sacrario cōstituta. Rex
autē quosdam perens/ aliis interminatus multos autē & armis uetabat/ perditionē priorē uictoria est
mans siquid inuisibiliū uisum fuisset. Resecabat eī rapinas ciuitatis multū contra Sossii atricatus
dicendo. Si pecuniis & hōibus romani ciuitatē euacuauerint/ desertæ regionis me regē relinquunt/
sed & ante ciuibus p̄stratis/ breuē uniuersū iudæi principatū iudicari pro reparatione necis huiusmo-
di. Ille uero cum pro obsessione. militibus iuste prædam permitti dixisset/ respondit ipse se pecunias
de suo mercedē singulis præstaturū/ & ita reliquam ciuitatem promissionibus completis liberauit.
Nam ita munificenter singulis militibus & ducibus merito regali/ & ipsi Sossio donauit ut oēs pleni
pecuniis abirent. Hæc passio Hierosolymorū ciuitati cōtingit/ consulibus. M. Agrippa & Candidio
Gallo/ centesima & octogesima quinta olympiade tertio mense/ in celebratione ieiuniorum/ tanquā
reuerſa calamitate quæ sub Pompeio iudæis illata est. Nam tunc eodem die captiuitatis uiginti septē
anni esse noscūtur. Sossius uero cū aurea deo coronā deuouisset reuerſus ab Hierosolymis/ antigonū
ligatū ad antigonū p̄duxit. Herodes quoq; ueritus ne custoditus antigonus ab antonio & Romam

perductus/ allegationibus suis senatui demonstraret se quidem ex regalibus descendentem. Herodem autem priuatum & q̄ oporteret filios eius regnare propter genus si ipse romanis peccasset/ multis pecuniis compulsi/ Antigonum/ ut Antigonum interficeretur. Quod cum factum fuisset. Herodes quidem deposuit. Desistit autem hoc modo Asamonei principatus post centum uiginti annos. Nam de familia clarissima genere uel honore sacerdotali fuerat. Cuius cum multa pro gente iudaica parentes egissent/ propter mutua seditionem principatum amiserunt. Transit autem ad Herodem anti patri filium de familia populari/ uel genere priuato/ & subiecto regibus. Nos igitur hunc terminum cognationis Asamontorum accepimus.

Incipit Liber. xv. antiquitatis Iudaicae.

Qualiter capta ciuitate per Sossium & Herodem. Antonius quidem antigonum in Antiochia interemisset. Herodes autem quadragintaquinque ex amicis illius primates Hierosolymorum reuersus extinxerit.

Capi. II.

Ossius quidem & Herodes qualiter Hierosolymam coeperunt/ necnon & Antigonum captiuum in superiore uolumine demonstrauimus/ sequentia uero nunc explanabo. Cum totius iudaeae principatum Herodes consumpsisset/ quanto magis priuatus sui fautores inuenit in dignitatibus eos constituit/ illos autem qui contraria elegerant/ non desistit tormentis singulis diebus affligere. Honorabantur apud eum Polion Pharisaeus/ & Sameas discipulus illius. Si quidem obsessis Hierosolymitis/ isti persuadebant Herodem suscipi/ pro quo & recompensatione gratiarum fruebantur. Nam hic erat Sameas qui quondam in iudicio dum Herodi pepercisset/ Hyrcanus/ predixerat indicans ei uel iudicibus/ q̄ Herodes liberatus eos omnes persequeretur/ quod & factum est/ deo sermone illius adimplente. Eodem tempore cum Hierosolymam tenuisset/ Herodes/ omnem ornatum ciuium auferens in aula colligebat. Ex quo multum pondus argenti uel auri Antonio/ uel amicis eius donabat. Interfecit etiam quadragintaquinque priores partis Antigoni. Nam custodes per portas muri disposuerat/ ne quid deportari posset cum defunctis. Mortui uero cum excurrerentur/ siquid argenti/ aut auri/ aut aliud necessarium fuisset inuentum/ regi deferrebat/ nullus uero malorum terminus erat. Nam auaritia rectoris male conquisita deterius expendebat. Prouincia autem inculca/ permanfit/ septimo anno cogente/ in quo agriculturam exercere/ illicitum nobis esse probauimus. Antonius itaque cum captiuum antigonum suscepisset/ deliberauit ligatum in triumpho seruare. Sed audiens quod tem rebellare antigono fauentem/ donisque Herodis redemptus/ iudicauit in antiochia illum perire/ quia nullatenus iudaei quiescerent. Quod testimonio Strabonis Cappadocis confirmatur/ ita dicitur. Antonius antigonum iudaeum in antiochia perductum interfecit. Et uisus est hic primum iudaeorum regem occidisse/ dum non estimaret/ alio modo sententias iudaeorum flectere/ quatenus susciperent pro illo constitutum Herodem. Nam nec tormentis subditi/ regem eum appellari patiebantur/ tanquam magnum aliquid de priore principe retinentes. Infamiam igitur uel odium herodis ita minueret putauit. Haec quidem Strabo locutus est.

Quomodo hyrcanus primus rex iudaeorum/ & princeps sacerdotum a Parthorum rege arfactus/ & dimissus/ ad Herodem reuersus est.

Capi. II.

DVm uero herodem principatum tenuisse hyrcanum princeps sacerdotum/ audisset/ qui captiuus apud Parthos tenebatur/ rediit ad herodem/ de captiuitate tali modo solutus. Barzafranes & pachorus parthorum duces cum captiuo hyrcanum principem sacerdotum prius constitutum/ post autem & regem/ & fratrem herodis/ Faselum ad parthos perducerent. Faselus non tolerans uinculorum obprobrium/ & omni uitae praeponebat mortem gloriosam/ ipse suus peremptor sicut praedictum est apparuit. Hyrcanum uero ad Parthos perductum/ fratres parthorum princeps modestius attebat/ dum nobilitatem de prosapia eius audisset. Quapropter remissum a uinculis/ Babyloniam seruari concessit/ ubi & multitudo iudaeorum hyrcanum tanquam principem sacerdotum & regem/ & omnes usque ad Eufraten iudaei habitates honorabant. Qui dum his frueretur/ & audiret herodem principatum suscepisse/ mutauit spem suam/ ab initio ei amicissimus existens/ quem & gratiae memorem putauit/ q̄ eum a quaestione & mortis damnatione/ uel periculo tormentisque liberasset. Sermones ergo iudaeis proferebat/ festinando ad eum proficisci. Qui uetabant & rogabant eum permanere dicentes/ q̄ officiorum simul & honoris in sacerdotali uel principali dignitate nihil apud eos minus habuisset/ praesertim dum nihil ab hierosolymitanis posset permereri/ pro diminutione corporis/ qua ab antigono perulisset. Retributiones autem non similes a regibus dant/ q̄ priuati a benefactoribus accipiunt/ nam mutat eos fortunae praesentis/ Talia cum ei suggerent/ hyrcanus desiderio eundi tenebatur. Cui scribens herodes/ petebat fratrem &

Ille

illie iudaeis supplicare/ quatenus non inuiderent ei una secum commune regnum possidere. Nam existisse dicebat/ quo ipse gratias ei redderet pro beneficiis/ cum eo nutritus & saluatus esset. Haec scribens/ Hyrcano/ mittit ad fratrem legatum Saramallam/ & dona multa/ supplicans/ me impediret gratias reddere/ q̄s beneficio deberet. Erat autem studium eius non pro hoc/ sed quo praefereretur merito principatum obtinuerat/ mebat/ ne illi rationabiliter auferret/ & Hyrcanum properabat/ sub potestate sua redigere/ uel penitus eum disperdere/ quod & postea fecit. Tunc in flexo Partho/ pecunia/ q̄ iudaeis ei dantibus/ ueniret/ cum omni eum honore uocasset/ & in conuentu primu ei locum/ & in conuiuiis primu ei lectum concedebat/ quae et de ciebat/ patre uocando/ & oibus modis insidias inopinatas ei parabat. Disponebat et reliquas cum eo sui principatus utilitates/ uel & familia eius seditione exarsit. Nam dum obseruaret ne nobilissimum quidam princeps sacerdotum dei haberet/ inuitauit aliquem ex ignobilissimis sacerdotibus de Babylone/ nomine Ananelum/ & huic principatum sacerdotii designauit. Quod non prulit alexandra filia hyrcani/ uxor alexandri filii Aristobuli regis/ ex quo filios habuit/ unum quidem pulcherrimum aristobulum/ noie & herodis conjugalem Mariannam/ formam nobilissimam. Turbata ergo & moleste ferens infamiam filii/ q̄ illo superbia/ alter adueniens/ na principatum sacerdotii meruisset/ scripsit Cleopatrae/ sodali suo litteras de portante/ ut peteret Antonium principatum sacerdotii filio suo praestare. Sed antonio negligente/ petitione/ amicus eius Gellius ad iudaeam per aliquas causas peruenisset/ & uidisset aristobulum pulchritudine/ & magnitudine/ & iuuetute/ mirabatur/ non minus et Mariannem regi cohabitante/ stupebat. Unde alexandra bonoq; libero/ matrem existimans/ & ad sermones eius uenies/ flectit eam pingere amboq; imagines/ & antonio destinare dicens/ cum eas uiderit/ petitiones eius modis oibus adimplebit. His elata uerbis/ alexandra imagines antonio direxit. Cui Gellius referrebat dicens/ non ab homine putari/ sed a quoda modo esse liberos alexandrae/ dum uellet ad libidines antonii emolire. Qui puellam quidem erubescens herodi nuptiam accersire/ uerum etiam cleopatram metuens/ contristare/ scripsit ergo puerum transmitti cum honore/ addens sibi gratum iuuenem uisum fore. His deportatis ad herodem litteris/ non cautum extimantem/ iuuenem excellenter aristobulum/ & tunc iam sexdecim annos ducentem/ genere nobilissimum/ ad antonium destinare potentissimum romanorum/ & paratum suae luxuriae supponere puerum/ qui et libidinosus per potentiam existeret/ bat. Rescripsit ergo dicens/ si puer exierit a prouincia/ statim oia bello uel seditionibus complebuntur/ iudaeis sperantibus rerum nouae mutationem. Quibus rescriptis cum antonio excussisset/ iudicauit non ultra puerum uel alexandram humiliare/ sed etiam uxore sua Mariannam ualde petente/ quatenus fratri suo principatum sacerdotii redderet/ quod prodesse arbitratus est/ dum nec ad antonium proficisci posset/ tali praedictus adolescens honore. Conuenit itaque faciens amicorum/ multum alexandra accusabat/ dicendo/ latenter insidias egisse pro principatu dum per Cleopatram ageret/ quatenus ipse quidem regno priuaret/ puer autem per ipso rerum gubernatione/ ad antonio susciperet/ & haec quidem illa non iuste postulasse/ q̄ & filium suum a possessore iam honore priuaret/ & seditiones in regno moueret/ cum multum ipse laborasset/ ut possideret multis & non fortuitis periculis/ uerum etiam nulla tenus memor ipse malorum illorum/ sed beniuolus circa eos esset/ & nunc puerum principatum sacerdotii praebere/ ideo q̄ olim ordinasse dicebat ananelum/ q̄ ualde puer esset aristobulus. Cum tamen haec non incaute dixisset/ sed pro deceptioe mulierum/ & presentia amicorum/ laeta & non sperans alexandra quod lachrymis satisfecit/ dicens/ & pro sacerdotio quidem oia/ & pro infamia festinasse/ regnum uero nec desiderasse/ inquit/ nec si oblatum esset/ cupide suscepisse/ cum & nunc nimium honorem habeam/ propter principatum eius/ & tuam/ cuius uirtute totum genus meum effulget honoribus/ nunc quoque beneficiis uicta/ suscipio filium honorem/ & impostum ad omnia ero subiecta. Petebat ergo/ ut si quid pro genere/ & presentem sibi fiduciam temerarium pro indignatione fecisset/ ignosceret. Postquam autem locuti sunt dextris datis/ reconciliantur omni ut uidebatur sublata suspitione.

Quomodo dum herodes aristobulum uxoris suae Mariannae fratrem/ principem sacerdotum ordinauit/ & paulo post occidit.

Capi. III.

Itaque rex herodes statim principatum sacerdotii ananelum propter legem exiuit/ seditiones domesticas pacando/ nam non licebat aliquem honore semel accepto fraudari/ quod prius antiochus Epiphanes destruxit/ dum auferret ab Iesu sacerdotii/ & ordinaret fratrem eius Oniam/ secidus autem aristobulus hyrcanum fratrem suum praenauit/ tertius herodes principatum sacerdotii adolescenti tradidit aristobulo. Tunc quidem putabat sedisse coetitione/ & licet recociliati fuissent/ non tamen securus degebat/ dum alexandra ex praeteritis coetibus ne tempus nouae rerum ceperet/ ualde timeret. Quapropter praecipit eam ita in aula conuersari/ ut nihil sub potestate sua haberet/ diligenter et custodiebat/ occulte ne quid praeter quotidianam conuersationem niteret/ q̄ paulatim magis illam exacerbabat/ nam in odio suscitabat/ nam supbia mulieris diligentia custodie indignabat/ habere/ dum oia potius uellet pati/ q̄ fiduciam praenari/ & fucosum honorem cum seruitute uel metu possidere. Ad Cleopatram igitur in quibus existeret frequenter se lamentando destinabat/ postulans sibi auxilium praenari. Quae iussit ei furtim cum filio in aegyptum ad se cofugere. Cuius haec ei placuisset/ tale aliquid excogitauit. Duo locula tanquam pro mortuorum/ excipis parauit/ in quibus

11

seipfam & filium mirti dixit præcipiens cõscis famulis ea noctu deferre & exinde uiam ad mare facere ubi nauē in qua nauigaret ad ægyptū preparatā habuisset. Hæc Sabbioni amico Alexandri æsopus seruus eius edixit. Quod cū sabbio audisset & inimicus Herodis esset q̄ inter infidiatores antipatri de ueneno cõscis putaret/ odiū lenire per indicationis fauorē sperauit/ & regi nūciā uenit insidiā alexandræ. Qui cū eā usq; ad notatū pcedere dimississet/ in ipso facinorosi opere detinuit/ sed inuitus cõcessit culpā/ dū putaret nullatenus Cleopatram cessare/ si cõtra se causam inuenisset. Palā ergo magnanimitate uel modestia ueniā ei largitus est. Proposuit tñ oibus modis adolescentē pime/ re/ sed tacito pp̄ uerisimilē dissimulationē. Cū ergo tabernaculo festiuitas uenisset quæ apud nos cū summa ueneratione celebrat/ tūc quidē distulit/ & in delitiis ipse & reliq; multitudine mouit/ tamen eum festinare uoluntatē suā cõficere inuidiā. Nā cum adolescens aristobulus octauū & decimū annū ducens secundū legē sup̄ aram ascenderet uictimas imolaturus & ornatu sacerdotali circūdatus celebraret religionis cõsequentiā/ magnitudine sup̄ ætatē ostēdēs necnō & generis dignitatē/ populi sui excitauit fauorē/ & aristobuli aui sui plens memoriā eis reduxit. Qui paulatim puocati/ uoluntates suas iam demonstrabant/ gaudētes simul & letitia pfusi/ uoceq; laudabiles in eū oratiōibus mixtas emittebāt/ ut manifestus fieret populi fauor & temerarius/ sub regno itaq; cõstitutū/ cū aliq; præterita beneficia memoraret. Inter hæc oīa statuit herodes uoluntatē quā in adolescente habuisset ipse/ re. Celebrationē autē trāfactā dū in Hierichunte maneret/ & in cõuiuiū eos alexandra peteret/ herodes adulabat adolescentē/ & illicebat ad affluentia potiois/ paratus cõcludere/ uel iuueniliter ad gratiā illius iocari/ & loco æstiuo illic existente/ collecti simul exierunt refrigeriū captantes. Cūq; fontibus assisterēt/ calorē meridianū aura tēperare/ prius quidē natatēs seruos & amicos pspiciebāt/ post autē adolescens cum irritaret/ herodis amici qbus hoc pceptū fuerat tenebris iā tenētibz sæpe eum mergentes/ tanq; ludētes nō emiserūt usquequo eū pressum fontibus suffocarent. Aristobulus itaque extinctus est/ decimū & octauū annū agens ætatis/ cū pncipatū sacerdotiū āno amplius tenuisset/ quē rursus Ananelus suscepit. Quo malo mulieribus nunciato/ incessabilis eas statim defuncti dolor inuasi. Ciuitas ēt rumore delato lamētis cūcta cõpleta sunt oibus calamitatē tanq; ppriā & nō alienā dolentibus. Alexandra uero plus cõlumbat cõscia perēptionis/ nā dolorē ampliōrē ab ipso funeris actu furebat. Sed sustinere necessariū putauit/ licet sapius sua manu uitā finire niteret/ desit tamē si posset uiuēs sufficere ad ultionē infidiarū perēpti. Vnde potius sua uitā tenebat/ ne daret suspitionē filiū suū infidiis perisse/ p̄ hāc. n. dissimulationē sperauit/ fatius se oportuno tpe uindicare. Illa quidē sic cõtinenter dolorē tolerabat/ herodes autē oibus uerisimilis uidebat/ nō infidiarū adolescentis auctor exiitisse. Nam nō tm̄ quæ ad funus pertinerent peragebat/ sed et lacrymis usus animæ cõfusio nem uerā esse monstrabat. Interdū ēt & dolore uincente/ cum ex aspectū pulchritudinis plangebāt/ & licet adolescentis mors pro eius tutela putaret/ manifestus tamē erat q̄ pro satisfactiōe ista faceret. Siquidē munificenter exequias eius honorans/ multū apparatū circa locellos/ & multū aromatum fecit/ nimirūq; ornatū simul sepulture ut dolorē mulierū plene dederet/ & consularēt eas per istā partem. Alexandrā tamē nihil tale deuicit/ sed semper mali memorē mesticia inuaciabat/ & scripsit Cleopatram herodis infidias & filii perditionē. Quæ dū festinaret petenti subuenire calamitates alexandra miserata propria oēm causam cõfecit/ & petere antoniū uindicate adolescentis interitū nō cessabat/ cum diceret nō esse dignū herodē per eum regem statuti in antonio quod nō ad eum pertineret/ in ueros reges tales iniquitates ostendere. Quibus cum flexus antonius esset ad Laodiciā/ pueniens mittit præcipiens herodē ad se proficisci/ sibiq; pro morte aristobuli satisfaccere/ nam nō recte infidias confectas esse si per eum extitissent. Qui cum cām timuisset/ ad Cleopatram contrarietate quæ nō cessabat antonium suadere/ quatenus eū damnaret/ statuit quidē obedire/ iam. n. nihil aliud erat quod ageret. Cūq; patruū suum iospippum procuratorem regni & rerum reliquisset/ demandauit ei secreta ut si quid ab antonio passus esset/ continuo Mariannā occideret. Nam dilexisse uxorem profitebat/ & timuisset/ ne contumeliam post eius mortem pateretur/ dum pulchritudo illius ab aliis desiderari posset/ per quæ demonstrabat impetum antonii quem in eam habuisset/ cum olim de pulchritudine illius audisset. Herodes quidem hæc præcipiēs spe incerta ad antonium perrexit. Iospippus autē cum indispensatione rerum regni statutus esset/ & propter hoc frequenter Mariannam conueniret/ & de negotiis honoris causa regiam percontaretur fauorem uel amorem circa eam herodis inferuit. Mulieres autem cum illum adulationibus emolissent/ plus autem ab alexandra seductus iospippus/ sententiā redi demonstrauit/ & mandatum explanauit/ dum fidem illis uellet facere q̄ post mortem si ne ipsa non posset uiuere dum diceret ut si quid acerbum ab antonio pateretur/ non sufferet/ ab ea nec post interitum separari. Hæc quidem iospippus mulieres autem non hoc amorem affectus Herodis potauerunt/ sed timuerunt/ sed reuersus tyrannica crudelitate sibi mortem inferret/ ideoq; de uerbo suspicionem non paruam perceperunt. Eodem tempore rumor in ciuitate Hierosolymoz/ ab inimicis Herodis dispersus est q̄ antonius tormētis eū affectisset & occidisset. Quæ fama cūctos qd̄ in aula

aula turbauit plus uero mulieres. Cum alexandra iospippum flestit/ ut cum ipsis ad romana signa cõfugeret/ nam Romanum agmen tunc iuxta ciuitatē sub duce iulio pro regni custodia castra posuerat/ dicens primum si qua turba in aula concurreret/ ipse in tuto existeret/ dum romanos propicios haberet/ præterea si Mariannam antonius prespexerit/ & pncipatū recipere speramus/ nec in aliquod postea seruitiū de propagine regii generis descendemus. Cum has rationes fuge cogitasset/ litteræ ab Herodæ de oibus suis causis deportant priorum rumori contrariæ. Nā cū ad antonium peruenisset cõfessum eum donis de hierosolymis deportatis reconciliauit/ & sermonibus dicere cõpult/ ut nequaquam contrariæ quidē de se haberet/ & Cleopatram uerba nihil aduersus suā satisfactiōē ualere. Nam non inquit iustū est antonium/ ut rex de suo principatu depositus pœnam luat/ quia qui honorē ei dederūt/ ipsi ei uti potestate permiserunt. Quo dicto flexa est cleopatra/ sciēs nequaquam alienū principatū scriuari prodesset. Cum de his scriberet Herodes alioq; narraret honores/ quos ab antonio in conuentu uel in cõuiuiis quotidianis haberet/ & hæc obtineret/ licet in accusationibus Cleopatra nimis molesta existeret/ quæ provincie desiderio oibus modis perire illū festinasset/ sed quia antoniū iustum circa se cognosceret/ nihil tam difficillimum speraret/ q̄ aut tardaret fauorē firmiorē circa se. Antonii speraret Cleopatram conciliari animo posse/ & se hoc facere dicebat/ nam antonium petitiones suas adimpletse/ & sibi inferiorē Syriam concessisse denunciauit/ & per hoc solatium refutaret/ uel reice/ ret appellationes quas Cleopatra pro iudæa fecisset/ cum hæc litteræ peruenissent/ deserūt ab impetu quem tanq; de mortuo habuissent/ ut ad romana signa confugerent/ non tamē latuit earum uoluntas. Nam præcessit antonium rex ad parthos euntem/ & ad iudæam reuertitur/ statimq; soror eius Salome materq; eorum concilium quod habuisset alexandra cum suis apuerunt. Solome uero & cõtra matrum iospippū accusationem protulit dicens q̄ cum Mariāne frequenter conuenisset. Hæc uero dicebat inimicitiarum causa/ eo q̄ frequenter ignobilitatem generis eius iniurgio deprauaret. Herodes autem callidus semper/ & nimis Mariannam amans licet/ statim conturbatus fuisset/ non tamen patitur amore Mariāne aliquid temerarium in ea conficere/ sed in utroq; anxius/ secreta eam inquiri/ rit utrum uera essent de iospippo quæ audierat/ an falsa. Illa uero cum iuramento affirmante & satisfactiente/ q̄ in nullo peccato fuisset ei cõmixta/ paulatim rex defleuit/ & ira deleta coniugis amore superata. Et ut iam satisfactum sibi de his crederet quæ audisset/ honestati eius multas agere gratias fauorem quoq; quem erga ipsam uel amorem haberet pandebat/ uel qualia sæpe amatibus contingūt/ conlachrymabant inuicem magno suo studio sese pariter diligentes. Cū uero rex suū affectum iam prætermissa æumulatione firmasset nom amantis est inquit Mariāne q̄ mandaueras iospippo/ ut si qd; patereris ab antonio molestum/ me perimeret/ quæ nihil tibi peccasset. Quo uerbū ut audiuit Herodes/ exardescens in furorē/ statim eam ab amplexu dimisit/ clamans/ & suos capillos dilacerans/ dicendo manifestum signum coepisse iospippum cum ea habuisse cõionem/ nam nullatenus proditū/ disse/ quod secreta audierat/ nisi maxima fides illis interfuisset/ credensq; de crimine/ poene suam interfecit uxore/ nisi uictus amore/ furoris impetū refrenasset. seipsum cõsumēs. Iospippum tamē ulterius nec ad suā faciē uenire permisit alexandram uero tanquā totius mali causam referuari præcepit.

De Cleopatra ut iudæorum & Arabum regnis infidiata/ partem corū ab antonio postulat/ & ad iudæam peruenit. Capi. III.

Nterea per Syriā turba cõmouebatur. Cleopatra nō desistente antonio fletere/ q̄ genus oppressis regibus potentia singulorum ablatam sibi donaret/ multūq; ualebat/ desiderio sui illo inflammat/ quæ cum in nā auara existeret/ nihil iniustum reliquit. Siquidē fratrem suum/ quem iam habiturū regnum sciret/ uenenis aggressa consumpserat/ quintū & decimum ætatis annū agentem/ sororem autē Arfinoen Ephesi ad templū dianæ consurgente per antonium extinxit. Iam pecuniarū gratia & templū/ uel corpora uiolabat/ neque sacrarium tam castū fuit/ aut Afli priuilegiū tutū/ cuius ornatū ipsa non abstulit/ nec tam p̄sanum uel incestum erat/ quod solūm potuisset auaritiæ illius satisfaccere. Et cū omnia expoliaret/ scemineis cupiditatibus nullatenus satisfaccerebat/ siquidem cuncta deesse suis desideris semper putabat. Quapropter & antoniū cõpellebat aliquid ab aliis auferentem sibi donare. Nam cum transisset & ad Syriam cum eo/ & eam cõgitarat possidere/ lyfaniam quidē Pholomei filium accusans/ quia parthos contra rempublicā duxisset/ occidit. Petiuit autem ab antonio ēt iudæa uel arabie reges occidi. Antonius autē cum ex omnibus amore scemine uictus esset/ ut non tantum uerbis/ sed et uenenis uideretur obedire/ manifestam quidem iniquitatem uidens/ petebat eam/ ne se tantum ut peccaret compelleret/ ne cuncta negaret ei/ & ne quanta illa præcepisset perficiens/ palam iniquus uideretur. Ideoque partes provincie unius cuiusque retollens donauit ei præstas etiam ciuitates quæ intra flumini Eleutherum usque ad ægyptum erant/ excepto Tyro/ uel Sydone quas a maioribus liberas esse cognouerat/ licet multum eum illa sibi & eas p̄bere supplicasset. Cum hæc Cleopatra obtinuisset/ & deduxisset antoniū usq; ad Euphratē cõtra armenios euntē reuertit/ & intrat Apamiā & Damascum/ inde et ad iudæam peruenit.

Qua cum herodes suscepisset/conduxit ab ea reditus hierichuntis/nam Balsamum terra illa generat/quod sciosissimum est/& nusquam alibi nascitur/& palmas multas/uel optimas.Et dū multu tempus faceret cum herode/tentabat cum eo concubere/nam naturaliter & euidenter libidinibus exarsesecebat:fortisā & aliquid amatoriuū passa est/sed quod uerisimilis est regno eius insidiabatur. Si quō iniuriam a se factā posset per accusationē adipisci/desiderio uero uictā se esse mōstrabat.Herodes ac licet olim nullatenus faueret Cleopatraz/dum sciret eam oibus esse molestā/tunc tamē & ampliori odio eius detentus q̄ per luxuriā uellet illa insidias ei parare/uerba quidē eius in p̄senti refutaui/cōsilium uero cū amicis suis sumpsit ut eam sub prāte sua posita occideret/ut & se & multos malis eius liberaret/ quibus iā grauis facta uel fieri posse putabat.Nā hoc ipsum & antonio prodesse/ quia neq̄ illi fidelē eam esse dicebat.Cum hęc cogitasset prohibebant eū amici primū quidē suggerentes/q̄ non deberet maximū periculū & manifestū pro re tanta suscipere.Cūq̄ p̄mansissent supplicantes/ ne quid temerarie conaret/ nam nullatenus antoniū posse pati dicebat/ quauis eū mulieribus redimere putaret/ cum amore eius potius incenderet. & uideret uolentia/uel insidiis illius se eius amore priuatū/nec mediocre quidā pro satisfactiōe posset edicere/si cōtra fœminā hoc ageret:quae per il lud tps oēs dignitate superbat/ utilitatē aut quā antonio dicit futurā uerēdū esse ne potius ille temeritatē existimet q̄ affectu tali eū p̄uaret/ unde nō est incertū dicebat/q̄ maximis uel continuis malis principatus eius uel generatiōe cōpleret/ refutare uero cōcubitū/quē illa postularet pro tpe honeste suadebant/ qui cū hęc designaret/ & pericula merita demonstrarent/ conatus eius cōpresserunt.Tū herodes Cleopatraz donis & mulieribus satisfaciens/deduxit eā ad aegyptū. Antonius aut cū armeniam coepisset.Artabazin Tigrani filiū cum satrapū filiis ligatum in aegyptum destinauit/ donans eos Cleopatraz/cum omni regio eorum ornata.Armenia uero principatū tenuit Artaxias maior illius filius qui tunc euaserat. Quem cum Archelaus & Nero caesar expulissent.Tigranum nouissimum eius fratrem ordinauerunt.Hęc quidem postea contigerunt.Vestigalia uero quae debuisset de terra donata ab antonio Cleopatraz s̄bere herodes iustum iudicauit/ ne occasione ei odii praestaret.

Quemadmodum herodes debellasset Arretham tempore quo antonius a Caesare in antiochia pugna deuictus est.

Capi. V.

ARethas aut cum herodes reditus eius cōduxisset tpe quidē aliquāto reddebat duo milia talēta post aut ideuotus exitit/ uix partē aliquā praebens.Herodes quidē hoc mō defraudantē/ nihilq̄ secundum iusticiam facere uolentem/ persequi deliberauit/sed interim propter bellum Romanum hanc distulit exactionē.Nam dum in Actiaco littore speraret pugna quae centesima octogesima olympiade contigit/ & caesar cū antonio de republica decertaret/herodes ex opulenta prouincia sua multo tpe redditibus & uiribus collectis Antonio deputauit auxilia diligenter preparare.Sed antonius nihil auxilio eius egere se dixit/arabē autem persequi cepit.Nam iam audierat Cleopatra perfidiam eius.Petebat enim hoc cleopatra dum sibi putaret prodesse/ si unus ab altero sterneretur.Cum hoc ab antonio iustum fuisset.Herodes milites cōgregauit tanquam confestim arabiam ingressurus/ paratq̄ equitum & peditum multitudine/indio alias chio ciuitatē peruenit.Cūq̄ illic & arabes occurrissent/pugna maxima cōmissa est/in qua uice tunc iudaei.Postea multum exercitum arabum in Chana uico congregatū qui est in inferiori syria/ audiens Herodes uenit super eos/ducens maiorem partē suae militiae/ & prope calon sua castrametatus est/ unde oportune pugnaret.Cūq̄ hęc disponeret populus iudeorum clamabat mora dimissa contra arabas impetum facere/dum crederent se in hoc paratos esse/ q̄ in priore pugna uictores existerent.Igitur suum studium milite ostendentes/ rex statuit magnanimitatem eorum non remorari/ dicens non se deesse uirtuti eorum & primus se armans omnes produxit ad aciem.Statim autē terror arabis incidit. Contra quos modicum resistentes/ ut uiderunt inexpugnabiles omniq̄ plenos uirtute/ plurimi fugerunt fuissentq̄ perēpti/ nisi Athemon Herodē & iudeos inuasisset/nam hic erat dux Cleopatraz ibi constitutus/ & inimicus herodis futuraq̄ non imprudenter prospexit/ ut si quid clarum agerent arabes/ ipse quiesceret/ uictis autem eis quod & contigit ex propriis paratis militibus inuaderet iudeos/ quos tunc lassos/ & iam uicisse putantes subito superueniens prosternebat.Nā alacritatem animi contra manifestos inimicos assumentes iudaei/ & post uictoriā remissiores/ citius a recētibus hostibus obrerantur/ in locis asperis & saxosis/ quorum noticiam inimici amplius habuerūt. Arabes ergo prius uicti se recuperantes reuersi occidebant/ sicutq̄ diuersa p̄nitias. Rex autē herodes p̄ actione pugne uectus equo ducere tērauit auxiliū/ sed nō ualuit/ licet festinasset subuenire.Sed castra iudeoz/ cum arabes coepissent nō medioerem foelicitatem & sine spe tenuerunt/ nam uictoriam quas prius perdidērāt/ post obtinuerunt/ plurimū aduersarios/ prostermentes exercitum. Exinde latrociniis utebatur Herodes/ multamq̄ arabum terrā discurrens/ uexabat/ dum super montes castra dispoheret/ & oīno recularēt manus cū eis ex aequo conferre/ frequenter tamen laborū diligētia lucrum sibi acquirebat/ nam & proprios milites omnibus modis fouebat/ruinam cupiens emedare.

De

De terramoto per iudaeam facto/ & internitione hominum uel iumentorum/ & de sermone Herodis quē ad iudeos de instauratione belli contra Arabas fecit.

Capi. VI.

Nterea actiaco bello iter Caesare & antoniū gesto septimo iperri ano Herodis terra iudaeorum cōmota est/ q̄liter nunq̄ animalū pestilentia per prouinciā gesta/ perempta sunt/ a ruinis/ & hominū decē milia. Milites uero cū sub diuo degerēt/ nihil ab oppressiōe sunt lesi. Quae cum Arabes inquirerent/ & plūsq̄ in ueritate erat/ audirent/ quae facta fuissent tanquam prouincia hostium euerfa/ & hominibus peremptis nihil ulterius sibi aduersum credebant/ surgere. Quo cum legati iudeoz/ peruenissent pacem propter hęc quae euenirent facturi. Arabes peremerunt eos/ & cum alacritate cōtra milites eorū preparabantur. Qui nec inuasione Arabū sustinerūt/ licet calamitatibus oppressi/ & bellare decernunt/ dū nō pars sese proeliis eoz/ putarent/ neque auxiliū haberent rebus suis domi subuersis. Quos ita dispositos rex flectere sermone tentauit/ ut reciperaret/ aīs antiquā alacritatis animū/ & exortatus aliquos oprimatū/ ausus est iam/ & ad populū sermocinari/ nam prius pigebat eum/ ne male propter calamitates suscipere/ ab eis. Petebat ergo talē orationē p̄ferens. Non ignoro scōii quō multa per hoc tempus facta sunt/ contra nostrā rempublicā/ & fortallē nec hi mō de se se confidunt/ qui multo uirtute p̄cellant/ sed quomodo cōpellimur pugna/ re/ nec est aliquid quod semel factum/ non possit rursus bene tractatū emendari/ petere uos elegi/ si/ mul & docere/ per quae positus in proprio alacritatis animo permanere. Volo tamen prius uobis ostēdere/ quod iuste bellū id conamur cōmittere/ propter iniurias aduersarioz/ nam maxima magnanimitatis hęc causa nobis exiit/ post uero declarare quod nihil sint quae nunc nobis mala superueniunt/ sed multas nos spes uictoriae possidere. Exordiar autem principia/ testes uos faciens mei sermonis. Nam arabū iniquitatem nostris/ & circa alios oēs/ ita perdidam tanq̄ barbaroz/ & quia nec deū cogitent/ sepius. n. nos offenderunt auaritia uel inuidia sua. Et quod multa dicimus dū iminerent eis/ ut a proprio principatu deciderent/ & Cleopatraz seruiret/ quis alter eos de hoc timore liberauit/ nisi mea amicitia quam cum antonio possidebā. Et illius circa nos affectus nihil hos importunū sustinere dimisit/ nam antonius cauebat agere quod posset nobis in suspitione peruenire. Tamen & cum uellet Cleopatraz partes aliquas ab utraq̄ prouincia praebere/ hoc quoque ego dispensaui/ multa que munera secretius offerens tutelā utriusq̄ acquisiui. Expenfas autem ipse suscipi ducenta praestando talenta/ duo milia uero fide dicendo/ quae ēt pro redditibus adimpleui/ unde nos nihil ab eis suscepi/ mus/ & oportebat quidem nulla tributa prouinciā iudeos debere/ quod & si praebendū esset pro nobis/ non ēt pro arabis dare/ qui nobis & gratias agunt/ nam pro beneficiis iniqua/ circa nos egerūt/ prius quod nos amicos non hostes redditibus priuauerunt. Nam si fides hostibus necessario seruat/ multo melius amicos/ sed non apud nos est ita/ qui modis omnibus optimū putant iniquitatē eligere/ si solum lucrum eis possit acquiri. Est ergo questio nobis utrū oporteat iniustos punire/ dum hoc etiā deus desideret/ & praecipit semper iniquitates & contumelias execrari/ quae non tñ uerbo sed etiā iussit per bellū ulcisci/ nam quod uidet in iustum apud graecos & barbaros/ hoc si dici fas est/ in nostros legatos cognoscit perpetratum. Graeci siquidē sacros & iniuiolatos dicūt eos esse/ nos aut optimū & beatum decretum i leges a deo dicimus. Hi nanq̄ & hominibus deum placant/ & aduersarios hostibus reconciliant. Qualis igitur possit iniquitas peior agi/ quā si legati qui pro iusticia loquuntur/ intereant. Quemadmodum aut possint uitam suam innoxiam custodire/ seu circa bellum foeliciter agere/ dum talia perpetrassent/ mihi quidē non uidet. An forsitan rectum & iustū nobiscū est/ illi uero fortiores hoc putantur. Sed primū quidem indignum est uos hęc credere. Nam ubi iustū est/ ibi deus/ deo uero praesente/ multitudo cum fortitudine praesto est. Vt ergo de nobis ipsis requiramus/ uicimus prius proelio/ in posteriore uero nō subsisterunt/ sed statim cesserunt/ nō sustinentes nostrā alacritatis impetum/ uincentes nos Athenio inuasit/ bellū inferens non praedictū. In primo uero plio nomen/ & fortitudo nostrā apparuit/ in posteriore autem iniquitate uel insidiis concidimus. Cur igitur minora sapimus in his ubi maiores spes possidemus. Quomodo autem stupefcimus eos qui cum palam decertant/ semper uincunt/ cum uero sic uincuntur ab iniquitate/ illis hoc euenit. Virtus ergo non in expugnatione debiliū/ sed in oppressiōne fortium apparent. Si tamen quenquam illa tenerent/ quae domi contigerunt/ & in terramoto acciderunt/ primum quidem sciat/ quomodo hoc ipsum & arabas decepit/ dum maiora quam contingerunt/ putarent. Praeterea non debent hęc aut illis audacia/ aut nobis timorem immittere. Illi nanque nostris laboribus uel calamitatibus spes sibi assumunt/ quas nos egressi cōtra eos uiriliter auferemus. Vos autem accipite alacritatem pugnandi/ neq̄ enim in tantum sumus contriti/ neque ita dei uulnerati/ ut quidam putant/ quae potius accidentia sunt dicenda. Quae si dei sententia prouenerunt/ liquet/ quod iam secundum illius iudicium ira desit/ dum factus iudicā de factis nostris accepit. Nam si uellet amplius nobis nocere/ nequaquam flexus fuisset. Bellum autem quia & uult fieri/ & nobis ostendit/ quod multis per prouinciā terramoto peremptis/ nullus armatus interit/ deo euidenter ostēdente/ quod si omnes eum

De iiii

filiis uel uxoribus militarent/nihil penitus eis in oportū accepisset. Hæc ergo reputantes/quod in omni tēpore dei patrociniū possidetis psequimini fortitudine iusta iniquos/amici pfidos malinos/los circa legatos semperque uestra uirtute deuictos. Cū hæc audisset iudæi multū audaciæ sumētes/ & ad pugna parabant. Herodes aut hostiis celebratis cū magno studio/ eos cōtra arabas transtiens iordanē fluiū pduxit/ & prope aduersarios castra disposuit. Tū uisum ei est castellū in medio positū occupare/ quod si multū pdesse putauit uolenti maturius præliū uel cōmittere/ uel disferre/ nā oportū no uel munito loco cōstiterat. Cūq; idē prouiderent arabes/ bellū pro castello cōmittē/ & primū qui dem protelatio/ deinde uero/ multis ex utraq; parte ad manū ueniētibz. Arabes afflicti recedunt. Quod statim spes iudæis nō minores erexit/ uirtutēq; accendit. Dumq; magis oīa uellent arabes pati/ quā decertarent/ & iudæi castra eoz inuaderent. Arabes coacti recedūt/ nullas uincendi spes habēs. sed tantū a multitudine audaciā sumentes. Itaq; pugna maxima facta/ multiq; ab utraq; parte cadentibus arabes recedunt/ quoz plurimis mors fugiendo euenit. Nam nō tū ad aduersariis terrebantur/ sed ipsi fugientes/ sua multitudine cōtū moriebant. Vnde quinq; milia defuncta sunt/ reliqui uero ad castra cōfugerunt/ minime spes salutis firmas habentes necessariū inopia/ & quod peius erat/ aquarū indigentia. Iudæi autē licet persequerent/ tamen inuadere castra minime permittebant/ sed obsidentes erga uias eorum fugere uolentes arcebāt. Igitur in his arabes constituti legatos ad herodē dirigunt/ primum quidem dissolutionem belli petentes/ nam sitis eos urgebat omnia pati/ tum in præsentia licentia aquas recipere hauriendi. Qui nec legatos nec dona suscepit/ neque mediocriter quidem pactus est/ dum obfinate permaneret ulcisci transgressiones in suos ab illis factas. Qui siti compulsi nimia semetipfos tradiderunt/ ut p quinq; dies quattuor milia caperent/ sexto uero die reliqui de castris egressi/ decertare cum aduersariis nitentur/ eligentes omnia pati/ ne paulatim sine gloria deperirent. Quæ cum deliberassent/ nullatenus decertare uoluerunt/ nam animo uel corpore in calamitatibus afflicti/ pro lucro mortem esse putauerunt/ ne in tribulati omnibus uitam extenderent/ quorum septem milia priori prælio consternuntur. Cum his ergo casibus uterentur/ arrogantiam priorem deponunt/ miratq; Herodis prudentiam cesserunt/ patronum eū suæ gentis p nunciantes. Qui cū multa felicitatis gloria reuertit/ maximam acquirere sua fortitudine dignitate.

Quæmodū herodes necessario pfecturus ad caesare uictorē. Hyrcanū exiit. Ca. VII.

Gitur licet optime per bellū herodes res suas disposuisset/ tamen in periculum incidit. Si quidem pro republica decertans antonius/ in adriaco litore a Caesare uincit. Tum inde/ sperationem sui herodes uenit/ dū amici & inimici putarent nō ipse amicitias ei prouenire/ q̄s cū antonio habuisset. Quapropter amici q̄dem desperabant/ inimici uero licet in prospectu contristarentur/ tamen clā nimīū letabant/ sperantes meliora sibi re/ mutatione uertura. Herodes at hyrcanū solum uidens in dignitate regia constitutū/ prodesse suis rebus opinatus est/ mortem illius ne iminere/ nisi a Caesare periculo/ ille daret occasione/ qui solus regio uidebat/ ex genere. Cum hæc cogitare/ nec daret occasionem hyrcanus/ nam modestia morū illā rerum gubernationē curabat/ & rebus studebat nobis/ oīa concedens fortuna. Alexandra nimis p̄nax/ & spem rerū mutationē incontinenter credens/ uerba ad patrē fecit/ ne sustineret herodis iniquitatē/ in familiā suam procedere/ sed custodiret spes eorum/ petebat ut & Malcho arabiā tenenti scriberet/ quatenus susciperet eos ad se refugientes/ nam si mors uenerit inimico Caesari/ herodi ad se principatū uenturū/ & propter populorum fauorē/ & propter generis dignitatē. Dum his tum flectere uerbis nitere/ hyrcanus uerba depellebat. Sed pertinacia muliebri dū illa permanens/ nec noctu/ uel interdiū definēs/ Herodis erga se infidias accusare/ compellit eū epistolā dare Dositheo cuidā amico/ in qua scriptū erat/ ut arabes equites qui deberent eum ad se perducere/ mitteret prope paludē bituminis/ quæ distat ab Hierosolymis stadiis. cc. Credebat enim Dositheo/ dum nimis eum sibi ipse/ & alexandra existimarent propter inimicitias/ quas cum herode haberet/ ut iospipū cognatus/ quā ille peremerat/ & illorum qui Tyro proftrati fuerant ab antonio/ prior frater existeret. Sed hæc Dositheū nullatenus Hyrcano fidem in ministerio parauerunt. Nam præponens illis regis amicitias/ porrigit Herodi epistolam/ qui eum pro fide nō tantum laudauit/ uerum etiam iussit eum ut ministraret reliquæ causæ/ quatenus epistolam traderet Malcho/ litterasque ab illo reciperet/ cum non paruum putaret/ & illius/ sententiam cognoscere. Quæ cum Dositheus alacrius ministraret. Arabes rescriptis/ & ipsam Hyrcanum se suscipere uel omnes qui cum eo uenirent. Destinauit etiam qui deberent eos caute perducere. Ut uero & hanc epistolam Herodes suscepit/ confestim uocato Hyrcano/ de factis eius cum Malcho pactis requirebat. Cunque ille negasset/ epistolas coram concilio demonstrans/ uirum interfecit. Hæc nos conscripsimus/ quæ in annalibus regis Herodis continebantur. Alii uero non ita existimant/ sed magis Herodem infidias contra Hyrcanum contexisse/ quatenus eum interficeret/ dicunt ita scribentes/ in aliquo conuiuiō sine suspitione quadam sermonē Hyrcano intulit/ si quas epistolas a Malcho suscepisset. Qui dum se cōfessus esset/ saluatorios apices accepisse/ ille rursus interrogans/ si qua

super

super hæc etiam dona recepisset/ nihil amplius respondit quam/ iumenta transmissa suscepisse. Occasione hac inuenta/ dona esse corruptionis/ uel proditiōis uociferans/ uirum iussit occidi. Signa uero sunt minime Hyrcanū peccasse/ quatenus termino tali occurreret/ modestia morū eius/ q̄ nihil in iuuentute sua atrocius aut acrius egisset/ quia & cum ipse regnū habuisset/ plurimā gubernationē Antipatro cōmiserat/ cum iam octogesimo duceret annū/ & cū multa tutela scire Herodē regnū possidere/ & Eustraten transisse/ honorantes eum/ quæ omnia despexisse eum/ & aliquid nouitatis molitur/ nimis incredibile est/ quia nec naturā illius aptū erat/ sed molitione Herodis occisus est. Ita quidem finem uitæ inuenit Hyrcanus/ diuersas & uarias calamitates ex pertus. Nam in principio ut mater eius alexandra regnauit/ principatus sacerdotii gentis Iudæorum nouem annis honorē obtinuit/ materq; defuncta cum imperiū suscepisset/ & hoc tribus mensibus gubernasset/ depellit ab aristobulo fratre/ restituit autē iterum a Pompeio/ & quadraginta annis honore usus/ secundo regnū per antigonum perdidit/ & corporis diminutionem passus/ apud parthos captiuus perductus est/ & exinde ad propria post tempus remeās/ propter spes ab Herode promissas/ nihil sicut sperauit executus est. Itaq; multis uitæ passionibus inuolutus/ & quod pessimū est/ ut diximus in senectute nō dignū uitæ terminum imperauit. Si quidem modestus & mediocris in omnibus existebat/ & plurimā sui imperiū sub dispensatoribus innocens tractabat/ neq; callidus regnū disponere. Antipatro Herodiq; usq; ad hoc conamē aperuit iter. Herodes at hyrcano interfecto/ a caesare nihil optimum sperans de rebus suis/ propter amicitias quas cum antonio habuisset laborabat. Cūq; in suspitione alexandram haberet/ ne tempus nanciscerentur/ & multitudinē & turbam in regno uel rebus suis concitare/ commenda/ uit omnia fratri suo Feroræ/ matrem autem Cypriam cum sorore/ & cognationē cunctā in masada constituit/ iubens/ ut si quod de se periculum audirent/ principatum sibi assumerent/ Mariāne uero suam uxorem/ quod nō potuisset/ ut inimica cum sorore uel matre conuersari/ in alexandria cum alexandra matre sua deposuit. Iospippū & ituram cum senium super eas dimittens/ fidos sibi amicos/ quos sub spem honoris custodire mulieres reliquit. Quibus etiam mandauerat/ ut si quid de seipso periculo/ sum audirent/ ambas interficerent/ regnum uero filiis suis cum fratre Ferora/ custodirent. Cum hæc mandauisset/ ipse Rhodoe ad caesarem properabat. Cūq; in ciuitatē delatus esset/ deposuit quidē diademata/ aliud uero nihil de dignitate sua diminuit. Ut uero cōmunem sermonem cū Caesare inseruit/ tum multo potius suam magnitudinem/ suæq; maiestatis honorem seruauit/ dū nec ad præces/ neq; ad petitiones conuerteretur/ tanquam de peccatis satisfaciens/ & ratione actum suorum/ confidens/ si ne dubitatione caesari dicebat amicitias sibi maximas cum antonio fuisse/ omniaque pro uirtute sua egisse/ quatenus ille rerum potentiam fortiretur/ militiæ tamen eius nullatenus cōmunicasse/ eo quod occupatus arabas expugnaret/ transmississe uero/ & pecunias & frumenta/ non tamen minus ad dignitatem suam. Nam qui fatetur amicum uel benefactorem aliquem habere/ debet uirtutibus animæ uel corporis/ aut substantiæ participem etiam ad periculum exhibere/ quod ego non minus inquit/ quam oportebat effecit. Illud uero integre gessi/ quia quamuis uictum in adriaca pugna non reliqui/ neque manifeste transiui/ cum & ipsa transiret fortuna/ sed seruauit ei fidem/ quanquam non oportūq; auxiliator/ tamen consiliarius fidelissimus existens. Nam causa salutis & rerum potestas qualiter/ prodesse ostendi/ dum Cleopatram hortare occidi/ q̄ si perempta illa fuisset/ nullatenus a uerum principatu concidisset/ immo magis & tuas facilius indignationes cuitasset. E quibus nihil ille agendo/ si bi quidem incommodē tibi uero utiliter profuturam præponendo/ demeritiam perit. Nunc ergo si quidem pro antonio ira nostram fidem fuisse iudicas/ non sum denegaturus/ quia parui nec meum erga illum fauorem euidenter prædicans/ recusabo/ si uero persona ablata/ quis sim circa benefactorem/ uel qualis amicus requiras/ poteris a factis me cognoscere. Nam licet nomen ablatum fuerit/ nihilominus amicitiarum firmamentum in nobis poterit approbari.

Qualiter a Caesare regnū accepisset/ cui per Syriam in ægyptum uenti aduersus antonium & Cleopatram susceptionē parabat. Capi. VIII.

Vm hæc dixisset/ & oibus suæ animæ libertatē ostēdisset/ nō mediocriter caesaris liberalitate/ uel indulgentiā meruit/ intantū ut criminū causas/ p fauore/ eius uindictari/ depollet/ ret/ & tūc diadema rursus sibi reposuit. Caesare inuitatē/ dū nihil secus circa eū/ quā p̄us erga antoniū appareret. Tūc caesar oēm ei honorē addidit/ cæteris regibus scribēs/ cū oīa alacritate herodē sibi occurrisset. Postquā uero hanc satisfactionē p̄ter spē susceptā cognouit/ uidentēq; sicut prius firmiorē sibi principatū a caesare datū decretūq; romanoz sibi/ p stabilitate sua mercatū/ securus est caesare ad ægyptū ambulante. Cūq; sup uires suas amicos/ dona obtulisset/ liberalitatē magnanimitatēq; suā ostēdēs/ petebat/ ne alexander amicus antonii aduersi aliquid patere. Sed hoc nō impetrauit/ quia iam iureiurando caesar præoccupatus fuerat. Rediit autē itez/ ad iudæā/ cū ampliore honore/ & sperantibus cōtraria/ stuporē cū metu incussit/ q̄ clariora periculis dei/ pauidentia remeasset. Confestim ergo susceptionem Caesari per syriā in ægyptū uenti parabat. Itaq; cū eū suscepisset/ cū oī

regio

regio apparatu Ptholomaide s̄buisset exercitui sumptus affluenter: oino inter fidelissimos reputatus est. Dūq; expeditionē. Cæsar deputaret in centū quinguaaginta domibus ornatis cū cū amicis suscepit. Præbuit aut per loca arida transmittibus necessariā humanitatē ita ut nec unū nec aqua: quæ potius militibus acceptabilis erat: alieni deficeret: ipsi et Cæsari octingenta talenta donauit: omni: busq; demonstrauit q̄ plus clarior in regno suo remunerādo cū apparuisset: ut magis fidē eius & alacritatē cæsar probaret. Cui & redenti rursus Herodes ab ægypto nō minus priorē largitatē exhibuit. Tunc quoq; cū ad regnū suū redisset: turbatā oēm domū inuenit: ac grauius ferentē uxore suā: & matrē eius Alexandrā: dum putarent nō pro corpore: tutela in illo oppido se positas: sed tanq̄ in carcerem: cū nihil illa: neq; de suo: neq; de alieno in potestate haberent. Mariānes quidē amorē regis: dissimulationē & de iectionē putabat. Augebat aut q̄ si quid ille piculosum pateret: nec sp̄e uitæ posset habere: mandataq; iolippo data recordaret. Quapropter custodes cū nimia diligiētia mitigabat: magis uero Soemū dū illi putaret oēm potestātē creditā. Someus aut in initio fidelis: nihil penitus demandatis Herodis palā fecit: sed cum sermonibus uel donationibus mulierē flexus paulatim deuictus esset in ultimo cuncta regis mandata dilucidauit: dū tū non oino speraret eū cum eadē p̄tate reuersurum: sed & potius periculum fugeret: ne rediret insignior: ideoq; nō parua mulieribus putauit p̄stare: utiq; ampliorē beneficiōq; retributionē se acceptus: si regnarent: q̄ si prospere cuncta regens Herodes reuertere: nequaq; contra uoluntātē uxoris eum posse facere sciret: dum cognosceret omni ratione regis amorē erga Mariānē ampliorē existere. Itaq; cum hmōi illi se felixisset spes: secreta omnia indicauit. Mariānes hæc grauius audiens: nec sine fide periculis Herodis inuenire putās: cui & infesta fuerat: nullatenus eū æquitatē impetrare orabat. & licet difficilē uitam suam post mortē illius putaret: nihil tamen de sui animi passionibus calauit: nam cum ille maximas res præter sp̄e impetrasset: nauigauit: & primū uxori suæ de his bonis nunciāuit: solamq; s̄ponens omnibus propter amorem & consuetudinem quam cū ea habuisset salutauit. Cui dum foelicitem suā referet: nullatenus gaudētē: sed & potius grauius ferentē intellexit. Non hæc celare dolorem potera: sed pro decore nobilitatis suæ ad obscura gemebat: narratiōibus uero eius nequaq; letabat: sed potius cōtristari se demonstrabat. Vt uero nō suspecta t̄m: sed etiā manifesta herodē facta turbarent: cōtristabat animaduertens irrationabile circa se uxoris odium non celatū: iccirco duriter tolerabat: dumq; amorem ferre non potuisse: nec in ira: nec amore permanebat: semper ab altero in alterum transiens: in utroq; inconstans erat. Sic ergo inter odium uel amorem destitutus: sepius parauit uindicare in illa superbiam: sed timuit: ne præoccupatam suam animā cupide debilitaret: & nullatenus occidere eam pertulit: dum uerere: ne perempta illa: maiorem pœnam pro amore illius interitus sustineret. Inteligentes ergo eum ita de Mariāne soror eius & mater optimum putauerunt tempus pro illius odio recepisse: & loquebantur non pauca Herodem incitantes in odium: qui nec insuauius hæc uerba at tendebat: neq; facere quicq; in uxorem tanquam credulus præsumebat. Peius ergo dolorum passione succendebat: dum neq; illa odium cellare: neq; iste amorem. Confestimque aliquid nefandissimum actum fuisse: nisi Cæsar nunciatus esset contrarios uicisse: & itemptis Antonio & Cleopatra cunctam Ægyptum possedisse. Quapropter festinans ad Cæsarem: reliquit domum ita dispositam. Cui proficiscenti Mariānem Soemo commendans: multas habere gratias ei pro diligentiā proficere batur: & partem magistratus a rege promeruit: & ille quidem honorem hunc obtinuit.

Quemadmodum herodes cū in ægyptū peruenisset a cæsare multipliciter honorat: & de interfectione uxoris suæ: uel aliōq; de genere Hyrcani: & de miris cōstructionibus: cōstructionibus: ad inuentionibus more gētilitio: quibus corrupti legem Iudaicam.

Capi. IX.

Erodes uero cū in ægyptū peruenisset. Cæsari cū ampliori fiducia sermonē inseruit: tanq̄ iā amicus. Sigē de satellitibus gallis cleopatæ q̄dringentos ei donauit: & terram ei rursus reddidit: quam per illā p̄diderat. Addidit et regno eius Gadara: uel Ioppem & Samariā necnon & maritimā Gazā uel antidonē & Stratonis turrim. Cūq; hæc acquisisset: & Cæsare comitatus usq; ad antiochiā esset: reuertit: & quātū res suas extrinsecus foeliciter tractabat: tū domesticis laboribus affligebat: p̄sertim circa cōiugē de q̄ potius foelicitatē quondā uidebat: habuisset: nā amorē non minorē illis p̄sertit: quos in historiis cognouimus cupidine reuolentos. Sed hæc merito Mariānem dilexit: quæ cum in aliis casta uel fidelis esset: muliebri uel modestū quiddā nāstiter habebat. Nā dominabat marito feruienti libidini: & sepius cōtumeliose eū aggressa est. Quod ille dissimulans portabat blandiebat: tū licet matris eius uel sororis ignobilitatē illa derideret: & detraheret. Illo uero tēpore maioribus accusationibus a suspitione nutritis: anni spatium complet ex quo a Herodes cæsare reuersus erat: & cū iam dudū culpa uolueret: tunc erupit alia occasione data. Meridie namq; dum uoluisset requiescere accessit Mariānem amore quem in ea semper habebat afflicta. Quæ cum intrasset: non cum eo concubuit: sed festinanter eum depulit: & improperauit ei sui patris uel fratris interitum. Qui cum grauius tulisset contumeliam: & paratus ad facinus esset:

sentiens

sentiens soror regis Salome paratom olim pincernam regiū intromittit: præcipiens dicere: qualiter suaderet ei Mariānē amatoriuū consecisse regi: & siquidē ille turbaretur: & interrogaret quale hoc fuisset responderet: uenenuū illā tenuisse: perentēq; seipsum subministrare. Si uero nullatenus de amatorio rex cōmoueret: dimitteret uacuuū: dum nequaq; hoc ei periculum ferret. Hæc dicens: eum hoc tempore locuturū intromittit. Qui tanq̄ uerisimilia ducturus cum studio ingredit: asseret Mariānē præmia sibi p̄stitisse: dum flecteret: amatoriuū regi porrigere. Cūq; ad hoc rex cōmotus fuisset: uenenuū inquit erat: quod illa monebat dari. Cuius uirtutē ipse se nō fuisse fatebat: ideoq; nunciasset: quatenus ipse requireret. Itaq; cum talia uerba herodes audisset: & dudū iam furibundus: tunc potius excitat: & eunuchū qui Mariānē fidelissimus erat: de ueneno torquet: cognoscens: q̄ sine illo tale aliquid non fecisset. Qui cum necessitatibus interesset nihil quidē tortus de ueneno dixit: uxor is aut odium quod in eū hēret p̄pter sermones quos Soemus explanasset: manifestauit ei. Cum hæc dixisset: iratus rex exclamauit dicens: nullatenus Soemū sibi fidelissimū p̄oribus hæc p̄didisse madata: nisi quid amplius inter eū & Mariānem puenisset. Et Soemū quidē p̄tinus intermisi p̄cepit: uxori uero iudicium colligens: familiariuū accusationē parauit: studioseq; executus est de relationibus amatoriuū uel ueneni. Eratq; sermone incontinens: & iracunda: quā ita sentientes qui p̄sentes erant: mortiferam in eam sniam p̄tulerunt. Dū hæc snia p̄nunciaret: subuenit quidā ei uel aliquibus p̄sistentibus: ne ita temerarie illā interficerent: sed deponerent eam in aliqua regali custodia. Tunc Salome cū suis se stinuit e medio mulierē abducere: quæ potius regē impulit: caue iniquis seditionē multitudinis: si illa uixerit. Mariāne interea ita trahebatur ad necē. Considerans aut alexandra tempus: & q̄ paruā spem haberet: eadē ab Herode passura cōtra priorē suam fiduciā nimis ualde cōmutabat. Nam uolens ostendere se ignorasse causam exiens multa mala cōtra filiā uociferata est: & omnibus audientibus clamabat: malā circa maritum: & ingrātā exitisse. Quapropter iuste pati: q̄ audacter ei restitisset: nec retribuisset beneficiōrū tantorum remunerationē. Inter hæc talia & inhonestā simulantē: & audenter et capillos suos euellens: multa quidē in ea ab aliis uituperatio deformis dissimulationis apparuit. Quod potius a pereunte cōprobatum est: cū nec uerbum in initio dedisset: nec ad illius imprecationes turbata respexisset: sed q̄liter animi grauitate peccatū matris ferret: euidenter demonstrabat. Ipsa siquidē non timido gressu: neque mutato corporis colore ad mortē ducebatur: generositate uel nequaq; in extremitate demutans. Et illa quidem sic interitit: foemina quæ ad continentiam & magnitudinē animi optima erat: modestia uero ei non defuit: pulchritudine aut corporis: & affabilitatis dignitate magisq; siquis existimare posset oēs mulieres anteibat: occasio tamē exide maior prouenit: ne cū gratia regis uel delectatione uiueret. Nam dū semper potiret illius amorem: & nihil difficile ab illo speraret: fiduciā imoderatam habuit cōtristabant aut eā quæ erga suos euenierant. Hæc omnia ei quemadmodū passa fuisset dicendo: ad ultimū inimicas sibi parauit matrē uel sororem regis: & illum simul in quo tū confidens nihil quod molestum sibi oriret sperabat. Postquam interitit: regis potius desiderium exarsit: ut sapiens nomen illius inuocaret. Moliēbat aut omnia facere: quæ potuissent solatium afferre: conuiuia colloquia: quæ nihil ei profuerunt: gubernationes etiā regales reculabat: & tū doloribus tenebatur: ut aliquando Mariānem uocare ministris tanq̄ uiuentem ualentemq; sciperet. Cū sic haberetur: superuenit egritudo pestifera: quæ plures populi uel amicorum eius extinxit: & omnibus præter suspicari p̄ iram dei hæc cōtingisse: non iniquitate erga Mariānem confecta. Ideoq; ad peiora rex prouenit: ut ultimo solitudines eligeret: sub occasione uenationis. His confectus cogitationibus: non potuit multos dies protrahere: sed incidit in difficillimā ualitudinem. Nam inflammatione uel astrictione gutturis: mentisq; mutatione tenebatur: & quæ potuisset curam exhibere: nihil poenitus p̄serunt: sed contraria inueniebant. Vnde postea desperatione facta medici dum nequaq; medicaminibus allatis egritudo decreveret: & rex nihil potuisset: acciperet: omnia quæ ille uellet iusserit ei præbere desperationē salutis casui deuouentes. Et ille quidē in Samaria Sebastia nominata inualidus iacebat. Alexandra uero in Hierosolymis habitans: eum audisset: in quibus esset herodes: festinauit custodia ciuitatis obtinere: quæ duæ fuerant: una quidē ipsius ciuitatis altera uero templi: quas siquis sub potestate sua cōprehēdisset: oēm gentem sibi subdebat. Nam imolationes nullatenus sine his fidebant: quas non exercere impossibile ludais uidebat: parati utiq; magis uitam amittere: quam reptionis dei solitum sacrificium non implere. Igitur custodibus earum Alexandra obrulit: quod oportuisset ipsi uel filius herodis eas tradere: ne quis eas alter præoccuparet: illoque defuncto: rerum potestatem teneret: dicens: quia si a morbo quo detinet: euaserit: tutius eas poterit custodire. Cum hæc uerba fecisset: non pariter tulerunt: sed fideles prioribus temporibus exiterunt: tunc magis & propter odium alexandriæ: putantes non se optime Herode uiuente desperare. Quorum unus confobrinus regis nomine Manē: confestim nunciāuit regi alexandriæ sententiam. Qui nihil remoratus: interfici eā præcepit. Ipse uero uix & multo labore cum agitudine ciuitatis: animo uel corpore debilitatus simul: & fastidiosus in omnibus causis factus: ad pœnam

nam

nam peccatū paratior erat: iccirco & amicos sibi necessarios iteremit. Custodibarū uel Lysimachū uel Antipatrū. Gadiā uocatū necnō & Dositheū ex hac occasione. Custodiebarus genere quidē idu maus erat inter primos dignitate quia a proauis sacerdotes uidebant. Goze quē deū idumai arbi trabant. Hyrcano uero republicā eoz sub iudaicas leges redigēte cū herodes regno successisset iudi cem Custodibarū idumae uel Gazae declarauit & dat ei fore Herodis Salomonē. Iosippū occidens porem eius maritū sicut demonsttrauimus. Cū hęc Custodiebarus pter spē libenter impetrasset eleuatus foz licitatē paulatim excedebat putans nō esse bonū se iudicē Herodis pcepta pficere neq; Idumaeos sub lege iudaica existerē. Quapropter destinauit ad Cleopatram dicēs. Idumaeos semp illius maiorum fuisse hac propter hoc iustu esse ut peteret puincia ab antonio. Nam separatū cōfirmabat transfrē re fauorē suū ad illā. Agebat tñ hęc nō q̄ potius Cleopatram dominari desideraret sed aestimabat si pluribus uiribus herodes priuaret facilius iam posset sibi gentis iudaēoz principatū uēdicare. occasione generis & pecuniāz quas perpetuo per illicita luctra acquisierat. Et Cleopatra quidē antoniū petēs puincia minime obrinuit. Nunciānt aut hęc uerba herodi. Qui paratus Custodiebarū iterficerē matris petitionibus uel fororis ueniā ei donauit sed nō in suspectū eū in posteq; p̄poribus cōa tibus dereliquit. Tēpore uero interiecto cū contigisset Salomē a custodiebaro discordare mittit statim ei repudiū cōnubiū rēnuens nō secundū leges iudaēoz. Nā marito quidē apud nos licet hoc facere uxori uero nullatenus separare & ducere aliū nisi prius a priore marito dimittat. Salomone tñ non generali lege sed p̄tatis sanctione cōnubiū separauit & ad fratrem Herodem dicebat pro illius si de maritū se reliquisset dū cognosceret eum cum antipatro uel Lysimacho uel Dositheo nouis rebus studentem fidem uero sermoni de Babe liberis iponebat q̄ seruaent apud eū duodecim annis quā multū stuporē regi pter spem uerba fecerunt. Nā Babe liberis destinauit olim psequi q̄ inimica sui fuisset tūc uero per tps longitudinē de memoria eius exciderant. Quoz inimicitia & odiū hinc ortū est. Cū antigonus regnū hēret & herodes ciuitatē Hierosolymoz obsideret necessitate uel malis quanta obsessis assint plures inuocabant herodē & ad illū clamabant. Babe aut filii dignitati / bus p̄cellentes & apud populū ualidi permanebāt cū antigono & herodē accusabant & seruandū regio generi pnciparū suadebant. Ciuitate uero capta cū herodes republicam tenuisset Custodiebarus exitus ciuitatis obstructurus ordinat quatenus nō recederet ab ea qui ciuū rei aut regi cōtrarii extitissent sciens in opinione uel in honore populū Babe liberis esse & putans magnā partē sibi eos fore in re mutatione. Qui illoz saluti studens abscondit in ppris p̄sidiis tūc qdē iururādo herodem flexit nihil de illis scisse se. Quare liberatus est a suspitione. Rursusq; edicto a rege posito & omnem modū excogitate ut eos inueniret nō est cōfessus. Sed cū primum negasset non sine poena sui putauit postea uiros ostendere & non fide iam tñ sed & necessitate eos clare festinabat. De his cum nunciatū a fore fuisset rex destinās ad loca ubi cōmorabant simul cū aliis accusatis illos occidit ut iam nihil esset residui de genere hyrcani sed regnū suo possideret arbitrio nemie in dignitatibus existente qui iniquitatibus eius resisteret. Iccirco potius a patris moribus excedebat peregrinis inuentionibus ueterē statū corruppebat qui nullatenus maculari debuisset unde nō minora nobis in posterū mala puenerunt diuersis recedentibus maioz pietate corruptis & primū quidē certamē quennuale Cæsari cōstituit & theatrū in hierosolymis cōdidit & rursum in cāpo maximo Amphitheatrum utraq; cōspicua moribus uero iudaicis aliena. Siquidē usus aut apparatus taliū nequaquā tradita fuerat. Celebrationē quidē illā clarissimā per quinquenniū cōstruebat nūcias finitimis & conuocans ab omni gente athletas & oia certamina & de tota terra inuitabat ut spe propositoz p̄miorū & uictoria gloria cōuenirent. Igī collecti sunt capitales artifices nō tñ hii q̄ exercitationibus corporis p̄uauerēt sed & musica p̄cellentes quos Tymelicos uocat proponēs maxima uictoriae praemia / omnēq; nobilissimos ad cōstitutionē cōuenire uocitabat. Cōstituit quoq; q̄driugis & biugis & uenis equi cursui nō parua dona & oia quae munificentia uel decore apud singulos p̄fulgebant uolens habere clariora spectaculū liberalitate cōposuit theatrū uero circa Cæsaris imagines habebat & Trophæa gentiū quas bellādō ille denicerau. Luel argento puro cunctis instructis & neq; de ueste neq; de uasis aut lapidibus p̄ciosissimū aliquid defuerat quod nō certantibus offerebat. Apparatū ē ferarum fuit. Nam leonibus multis cōgregatis & aliis quae eminent ferocitate & raro inueniuntur quorum inter se altriciones & pugnaē cōtra hoies excogitabantur peregrinis quidem ammiratio sumptum & delectatio spectaculi uidebatur provincialibus autem eidentissima solutio morum qui apud nos coluntur. Impium n. est feris hoies pro hominum spectaculo subdere iniquam ēt peregrinis moribus solita permutare super oia uero contristabant eos trophæa dum putarent imagines esse armis obitas quia non patrium illis fuerat talia colere. Quod nec herodem latebat qui uolentiam quidem eis inferre oportunū non putauit loquebatur aut & consolabatur ut / perstitutionē eorum auferret sed nullatenus psuadebat dū grauius illi tulissent ea quae uidebat solura lege cōmitti. Illi uero unanimiter clamabāt dicētes. Licet oia existimemus tolerabilia tamē hominū

imagines uel trophæa non esse patrium in ciuitate admitti profitemur. Herodes autem turbatus & intelligens nō facile eos resistentes deuinci sine solatio accersit quosdā primos eoz ad theatrum & ostendens trophæa consuluit quid illis hęc uiderent. Qui cū clamaissent hominū imagines praecipiens auferri ornatum impositum ostendit ligna nuda quae statim spoliata risum plurimū spectantibus incusserunt. Tali modo multitudinis impetum mitigauit Herodes ut iam plurimi mutati non offendentur. Quidam uero permanebant in difficultatibus suis q̄ solita minime conuebantur & putabant initium patriis legibus destruentis. Vnde optimum existimauerunt magis pericula pati quam mutatam republicam negligē dum Herodem prospicerent uiolenter introducere quae non solita fuissent & uerbo quidem regem operibus autem hostem omnium demonstrarent. Vnde coniurauerunt omne periculum se subire decem ciues & gladios sub uestimento portabant. Inter quos fuit quidam oculis captus qui per indignationē eorum quae audiebat fieri se ipsam pati quae & illi firmabat posito nō mediocrē eis impetū in conatibus periculosissimis. Quod consiliū cū deliberasset eis composito ad theatrum pergebat sperantes nō posse Herodē fugere si subito eum inuaderent. Cūq; parati cum audacia pperarent unus eorum qui perscrutantes singula renuntiabat regi eoz cōspirationem intelligens parato regi theatrū ingredi indicauit. Qui cōfestim sciens odium q̄ plures in eū habuissent & seditiones quotidianas discedens ad aulā nominatim accusatos uocauit. Qui cū a ministris euidenter capti fuissent sciens q̄ nō euitarent periculū ornauerunt necessariū uitae sinē nullam deponentes animi sui fiduciā. Nec n. negauerunt actū sed & demonstrauerunt gladios cōfessiq; sunt bene & pie coniurationē se fecisse. Lucri quidē nullus causa neq; pro suis doloribus sed pro com muni bus causis quas seruare aut pro his mori cūctis dignum uideret. Talia quidē illi de uoluntate insidiarū fiducialiter plocuti a regalibus ministris circūsepti ducebant omnēq; poenā passi perimuntur. Non multo plus eum qui talia nunciavit odio quidā rapientes non tantum interfecerunt sed & membratim dilacerantes canibus apposuerunt. Videbant autem multi ciuium quae fiebat & nemo nunciavit usquequo Herodi acerbiorem & cerciorem facienti inquisitionem quadam mulieres tor tae confessae sunt quae hęc uiderent. Herodes uero eos qui facinus commiserunt simul cum tota domo peremit. Concurfus uero & audacia populū quam pro legibus habebant non remissionem faciebant Herodem sed multo potius cautiorem qui statuit undiq; se se munire ut si qui nouis rebus scide rem manifesta fieret eorum conspiratio dum ciuitas ab aula quae cōuerfabatur & a templi custodia tutaretur qua antonia dicebatur. Samariam quoq; deliberauit muris circūdare quam mutato nomine Sebastiam appellauit putans etiā professe puincia locum munire qui de hierosolymis aberrat unius diei uia & olim uocabat Stratonis turris etiam eum constructum Cæsaria nominauit & in maximo campo electos equites deputans locum aedificauit qui in Galilaea Gaba uocat & trans fluum Sebonitidē. Hęc ergo paulatim semper pro tutela sua molitus perfecerat circūdans custodiis totam gentem ut nequaquā forestatem haberet seditiones promptas agere quibus paruo motu facto frequenter utebantur nec laterent si mouerent assistentibus semp in pximo qui cognoscerent & multos quidē auxiliares suos plures at ex finitimis inhabitare illic fecit dū munificentia ductus tē plum cōstrueret quo simile p̄us nec in nobilissimis ciuitatibus existebat quod magis pro tutela sua construens in honore augusti caesaris Sebasten appellauit & puinciaē partē meliorē quae ppe fuerat distribuit habitatoribus ut prono aīo cōuenientes in ea cōuerfabatur moq; firmissimo circūdās altiora loca custodiis cōmuniuit ne magnitudine minor esset maximis ciuitatibus. Nā uiginti stadia habuit situs in medio uero mēsurā unius & semis stadiū locū statuit undiq; decoratū. In quo tēplū altitudine uel publica pulchritudine excellēs aedificauit paulatimq; totā ciuitatē exornās munitioni quoq; p̄spexit eius cuius pulchritudinē ob memoriam posteris uoluit suae relinquere largitatis.

De fame p iudæā & Syriā facta & ut seruaui populos & ciuitates Herodes & rursus mira & clara opera eius seu felicitas & de Esseno quodā q̄ diuinationis habuit noticiā. Ca. X.

Ode tēpore tertio decimo āno regis Herodis instante magne calamitatis puiciā occupauerunt siue de uisione seu casu sic occurrēte. Siquidē p̄us gelu percussa terra fructus nullatenus inferebat praeterea & ciues per inopiā frumētū morbus & passo pestifera possidebat. Qui continue maloz diuersitate cōprehensi dū indigerent cura uel alimentis plus peste moriebant morbus ita peruentiū & uiuentiū solacia anserat. Nā corruptis frugibus terrae horreiq; exhaustis nulla spes alimentoz pp pestilentiae malū nullatenus spectabat. Necessitas ergo plurima inopiā nō minus ipsi regi quā populo iminebat. Siquidē uictoria q̄ de terra solitus erat accipere minime colligere sualebat & pecuniās cōsumplerat largissime ciuitates aedificando nec erat quod dignū auxilio uideret. Interea deliberabat tēpori cōferre p̄sidiū quod difficillimū fuerat dum nec uicini habuissent uñ alimēta praerberent q̄ nec ipsi leuiora tolerassent & pecuniis deficientibus licet potuissent pauca plurimis cōparare bñ tñ arbitratu nequaquā auxiliū negligere ornatum regium incidit neq; p̄ciosissimis uasis neq; artificio p̄cellētissimis parcens. Mirrabat autē p/ cuniā

cuniam ad aegyptum Petronio praesida Caesare constituto & cum non pauci ad eum confugissent propter eadem necessitate & amicus Herodis priuatum existeret uolens subiectis eius subuenire primis ipsis deportare triticum concessit per oia eas & in emptione & in nauigatione releuans ut maxima pars ipse huius auxilii fieret. Na herodes his deportatis non tamen sententiam inhorre se plus habitum mutauit imo maximam ostentationem sui fauoris & patrociniu ludicauit. Siquidem primu his quantum potuissent per se panificare triticu diuisit. Praeterea multis existentibus qui senio uel altera infirmitate tenti non sufficerent alimēta sibi praeparare providebat eis constitutione pistores qui paratos panes uenderent. Diligentia autē ne eum periculo hyemarent habuit cū comprehēdit eos et uestiu inopia. Na corruptis & oīno cōsumptis pecoribus neq; lanæ neq; aliorū uestimētorum copiam habuerunt. Quae cū iam procurasset & ciuitatibus finitimis conabat prodesse semina Syris praebendo. Quod multum et ei profuit dum gratia exinde sibi acquisisset. Terra. n. post haec fructus suos uberius ostēdente. nō minus quinquaginta milia hominū quos ipse pauert ad propria destinauit. Cum hoc mō calamitatibus oppressum regnū omni munificentia uel industria recuperasset nō parū & in circuitu finitimos similibus passioibus affictos releuauit. Nam nō fuit qui per necessitate ad eum ueniēs non eius auxilium inueniret secundū suā dignitate. Sed & populi uel ciuitates & priuati ad eum cōfugiētes solatiū impetrarunt in tñ ut aestimaret indigentibus extraneis plus decē milia tritici choros expēdidisse. Chorus autē habebat modia attica decē. In ipso uero regno suo. lxx. milia expēdit. Hāc eius diligentia & sollicitudinē apud iudeos tñ cōtigit praualere & diuulgari apud alios ut antiqua in eū odia cōmota pro praeruaricationibus legū p quas et regno totius gentis poena puari putaret libera litate sua profus exingueret. animi sui magnificentiā praeter opinionē demonstrans. populū autē in tantum mutauit ut talem eū arbitrarentur non qualē experti sunt dudū sed qualē in necessitatibus probauerunt. Eodem tempore & auxilia Caesari quingentos electos sui corporis custodes destinauit quos Elegisus Gallus ad mare rubrū perduxit. Post haec ad meliora rebus sibi pueniētibus palatia in superiore ciuitate construxit magnas exigens domos & ornata scioissimas ut plures uiros ammiratione sui capere potuissent secundum mensuram autem & appellationes eis imposuit nam una Caesaris alia agrippae uocabatur. Desiderio deinde commotus cum nihil praeronecer suae libidini filiam Symonis sibi coniunxit qui Hierosolymita filius Buti cuiusdam Alexandrini sacerdos inter nobilissimos cum filiam haberet optimam & tunchiercolyma nominatā huius pulchritudo animum Herodis inflammauit & ne suspicaretur uolentia uel tyrannide hoc agere melius arbitratus est nuptias puellam ducere. Ideoq; Symonem dignum regia cognatione iudicans dum suū desideriu complete uellet per honores euexit statimq; Iesum Iosabets filiu a principatu sacerdotū deposiuit & Symonem ordinauit atq; affinitati suae coniunxit. Cum uero nuptiae perfectae fuissent aedificauit castellum in loco quo prius iudeos cū a principatu per antigonū poene decidisset euicerat quod est ab Hierosolymis sexaginta stadiis natura munitum ad aedificationem opportunissimum in star collis manu factum ut esset in rotundo circuitio eius. Concluditur autē in circuitu turris rectū hñs ascensū ducentis gradibus aedificatū intus autē domus regiae praeciosissimae & ad munimē & ad ornatum simul effectae. Circa initium ergo collis habitacula cōstructionis pspicuae & aqueductus fecit nā non ille locus proprias habuit aquas sed longe p plurimis sumptibus deductas. Circa campum uero ciuitas erat aedificata quae collem pro arce habebat. Cūq; oīa ei secundum spē euenissent seditiones contra regnū nequaquā sperauit oboriri duobus modis subiectos regens timore quidē & essent ad poenā non meritis diligentia uero q̄ in necessitatibus magnanimus appareret. Circūdidit autē tutelā extrinsecus tanq̄ murū subiectis parans nam & ciuitates extraneas diuersarumq; regionū reges patriis muneribus ad amicitias suas flectebat. Vnde magnificentiā suā Caesarem & Romanos potentissimos placabat transgrediendo leges dum tēpla erigeret titui nostro contraria. Nam nobis interdū cta sunt delubra uel figuras more paganorū honorare quae foras puincia iudeae pro Caesaris fauore faciebant in ciuitatibus pro quarū cōstructione multas pecunias expēdebant. Attendens uero prope mare locū oportunū ciuitati quae quōdam Stratonis turris dicebatur nō qualescūq; urbem illic sed lapide albo palatiūq; praeciosissimas ciuitatē cōstruxit. Portū quoq; tranquillū magnitudinē similem Pireto totumq; confugium nauibus praebentem constituit. Quae ciuitas iacet in phoenice secundum pelagus ad aegyptum inter ioppen & Dora oppida maritima quae stationē nauium difficillimam habent propter Africi procellas. Cui difficultati remediū praestans descripsit in circuitu portū qui sufficeret maximis classibus locum pbere refugi lapides ingentes in altum uulnis uigiti quinq; deponēs quorū longitudo. xxv. pedum erat altitudo autem non minus decem & octo. latitudo nouē super quos turres disposuit quarum maxima Drusus nominat a Druso Caesaris priuigino hostia uero portus contra aquilonem extabant in medio autē turris erat super quam templum caesaris positum nā uigantibus apparebat habens statuas unā qdē Romae alterā autē caesaris ciuitas uero Caesarea uocabatur quae subtus cloacas nō minores superioribus aedificiis habet quaeq; a litae quidē modicē spatio

non longo ad portū & ad mare fundit una uero media est omnium receptaculū purgantem quae imbribus & mare influēte diluunt. Edificauit et theatru ab australi latere portus amphiteatru quoq; multa milia hominū capiens in cōspectu pelagi construxit. Itaq; perfecta ciuitate duodecimo ano cū nec ab re lasseret neq; rex sumptibus deficeret deliberauit filios suos Romae transmittere ad caesarem Alexandrū & Aristobolū. Qui cū ascendissent & in domo Polionis uiri nimis strenuū & herodis amici conuerserent. Caesare eos cū omni humanitate suscepit pollicitus licentiā Herodi praestare quē uellet sibi successore relinqueret in sup & puincia Traconē & Betaniā uel Auranitē ei cōcessit hmoi occasiōe. Zenodorus qdā cōductor domus lysaniae fuit cui dū reditus nō sufficerent de latrocinii per Traconē amplius acquirerebat. Quae loca habitant latrones Damascenog; praedā agentes. Hos Zenodorus minime phibeat propter cōmunionē lucri. Cū ergo mala paterent finitimi. Varronē tunc praesidē interpellabat rogantes ut caesari patefaceret iniquitatē Zenodori. Caesare autem delata suggestione rescripsit latrocinia exterminari puincia autē deputari Herodi tanq̄ illius diligentia indigent quia difficillima domicilia & aquae receptacula & deposta frumēta habētēs possent diu sustinere pericula muniti speluncis. Cum haec gratia Caesaris Herodes accepisset ad puinciam Traconē pergens maliuolos latrones oppressit & in circuitu desideratā pacē omnibus sbuit. Zenodorus autē cōstitatus primū q̄ a magistratu depositus fuisset magis autē inuidia quod p̄ futura Herodi tradita esset: ascēdit Romae accusaturus eū unde nihil agens reuersus est. Interea Agrippa successori caesaris trans ionū missio circa Mitylenē locuturus Herodes occurrit pristinaq; amicitia renouata rediit ad iudaeā. Gadarensiū autē quidā ad agrippam peruenerunt accusantes Herodē quos ille nullo responso dato ligatos rege transmissit. Arabes quoq; iam dudū infesti p̄ncipatui Herodis seditionē conabant rebus eius inferre occasione hmoi nata. Zenodorus. n. cū iā de se diffideret praefecturae uae p̄tē aliquā Auranitidis quinquaginta talēris uendidit quae cū in donatione Caesaris haberet tanq̄ iniuste ea sublata contendebat saepius quidē incursionibus uolētiam inferre necnō & inopes milites flectebat expectantes rebellionē quā desiderat qui student male uitae suae cōsulere. Quae cum cognouisset Herodes de puincia sua seditionū auferebat occasiones. Igitur septimodecimo anno regi herodis. Caesare ad syriā peruenit ubi Gadarensiū plurimi herodē accusabant graue eum sibi & tyrannū in p̄ceptionibus intimantes. Haec autē dicere cōpellebat Zenodorus cū iurasset nullatenus eos relinquere usq; quo ab herodis sperio eos auferret. Quibus cōmoti Gadarenses & cōstitentes q̄ nihil passi fuissent ab herode cui eos agrippa tradidisset qui crudelis quēdē inproprios humanus autē erat in aliog; peccatis accusabat rapinas & cōtumelias pbantes & euerfiones tēplog;. Et herodes quidē indignatus paratus erat satisfacere. Caesare autē amplectabatur eum nihil de fauore suo dicens p̄ seditionē multitudinis cōmandandū. Et in primo quidē die de his sermones prolati sunt imposterum uero nulla p̄cessit cognitio. Siquidē Gadarenses uidentes Caesaris & cōciliū intentionē timore terri ne regi traditi afficerent quidā sese noctu gladio percusserunt alii praecipites sese dederunt quidā in fluuio sponte submersi defecerunt quae uidebant temeritatis non peccati fuisse supplicia. Quapropter nequaquā Caesare remoratus herodē a reatu soluit necnō occurrit et nō mediocri se fecerit. Nam Zenodorus p̄cordiis ruptis malo sanguine plūēte in antiochia syriae uitā finiuit Caesare autē & huius possessionis partē non paruā herodi cōcessit quae inter Traconem & Galilaeā erat. Viatha uel Paniada & in circuitu terram. Dimisit autem eum & curatoribus syriae praecipit ut secundum illius sententiam omnia tractarentur & in tantum foelicitatis processit ut cū duo isti romanorū imperiū regerent. Caesare uel agrippa tertium sibi amicū cōiunxerunt herodē. Qui cum in tanta fiducia cōsisteret fratri suae Ferorae petiuit Tetrarchiā a Caesare cētū talentorū fideiusor existēs ita ut siquid ille pateret filii eius imunes euaderent. Sed cū Caesare cōmitatus esset usq; ad mare rediens in terra Zenodori pulcherrimū ei tēplū cōstruxit iusta paniada ubi spelūcha pulchra in motu cōsistit sub qua terrae altitudo inaccessibilis est: a quis imobilibus plena indeq; fontes iordanis fluuii nascuntur. Quem locū templo cōstructo Caesari deuouit. Tunc et tertiā partē tributorū cōcessit subiectis suis occasione sterilitatis plus autē reconcilians eos ne aduersaret ulterius. Nā in talibus pietate soluta moleste de prauaricatis legibus referrebant adinuicē. Qui dū his incitarent diligentia habuit haec sedare auferens quidē oculi & praecipiens semper in laboribus eos occupari. Nam neq; communis deambulatio febat neq; conuentus in ciuitate sed omnia custodiebant & seuisima tormenta captis inferebantur cum multi palam uel furtim in carcere hyrcani tracti illic exinguerentur & intus in ciuitate pariter & in uis. nam erant qui conuenientes in unū speculabantur eos. Dicūt esset nec ipsum hoc neglexisse sed saepius priuatū accipiens habitū nocte cū populus cōuerfabantur ex perimētū faciens quid de principatu suo sentirent & si quos oīno atroces nec approbates sua opera inuenisset oibus modis psequeretur & reliquam multitudinem sacramentis impellebat sibi fidelem existere & cogebat fauorem cum iureiurando sibi uel principatui custodire. Quorū multi plures eum uel timentes ueniebant ad quod postulasset alios uero seruantes suam opinionē & gra

uiter feretes q̄ cogere n̄ modis oibus occidebat. Flectebat at̄ & Pollionē grauit̄ phariseū. & same am/ sociosq̄ illos sibi iurare. Qui licet nō obtēperassent tamē nō sunt torti. dū uenerationes eius p̄ pollionē ipetrassent. Liberati sunt et̄ de hac necessitate hi qui dicunt apud nos Esseni. Genus at̄ hoc est quod conuersatione utitur quā apud gr̄cos Pythagoras tradidit. De his itaq̄ in aliis certius ex planabo. Essenos aut̄ ex hac cā sic honorabat quā maius quiddā de his sentiebat quā de mortali natura dicere puto. Nam nō inhonestus sermo uidebit̄ in historiārum genere de his talibus intinire. Quidam Essenog nomine Manaemus fuit/ per oēm uitam benigna uoluntate probatus pr̄scientiā a deo futurorum habens. Is dum adhuc Herodem puerum ad doctorem euntem uidisset/ ut regem Iudaeog salutauit. Qui illulum se reputans cōmonebat eū sermonē adhuc priuatus. Manaemus hic ridens & feriens manu posteriora eius regnabis inquit foeliciter nam iā a deo dignus iudicatus es/ re cole Manaemi plagas/ ut hoc tibi sit signū de peccatis in regno cōmittendis. Jam optima est rō/ si iustitiā & dei pietatē dilexeris & modestiā circa ciues habueris/ sed nō talem te futurū intelligo dum omnia cognoscam. Foelicitate namq̄ omnes pr̄cellis/ & habebis gloriā aeternā obliuionē uero pietatis uel aequitatis possidebis. Hęc non latebunt deū in ultimo uitae pro tuo facinore. Quibus nulla/ tenuis animum intendit/ dum spes Herodi deesset/ paulatim uero/ cum eleuatus usq̄ ad regnū fuisset/ & foeliciter principatū egisset/ accersit Manaemū & de tempore quantum regnaret consuluit eum. Manaemus autem cum omnino nihil dixisset/ sed tacuisset/ interrogauit si decem tātum anni regni sui essent respondit. & xx. & xxx. sed finē non addidit. Herodes autem istis contentus. Manaemum eum honore dimisit/ & omnes Essenos propter illum honorabat. Hęc sibi licet miranda legentibus demonstrare festinauimus & ostendere multos apud nos talem diuinationis habuisse noticiā.

Qualiter tēplū post sexcentos ānos depouit/ & aliud duplū cōdidit. Capi. XL

Nterea decimo & octauo āno regni Herodes post praedicta aedificia/ opus nō minimū inchoauit. Siquidem dei tēplū maximū cōstruere & murū altū & decorū erigere iudicauit/ dum putare id nobilius oibus suis factis perficere. & ad aeternā memoriā peruenire. Sed dum non facile populo persuaderi cognosceret/ propter operis magnitudinē conuocans eos hac oratione mulebat dicens. Alia quā a me in regno sunt facta o uiri contribules/ ut de his laudem proferā/ credo superfluum/ tanquam mihi quidē minorem/ licet uobis utilitatem maiorem ferre uideantur. In difficultatibus. n. nec neglexi quā ad uestra cōmoda pertineret/ neq̄ in extractio nibus mihi magis quam uobis oibus festinaui tutelam impendere/ & puto q̄ dei cōsilio ad hanc foelicitatē euectus sum/ ad quantā non p̄us gens Iudaeorū aliquādo peruenit. Cōstructae nāq̄ sunt per p̄uinciā ciuitates/ quas habitatoribus plenas/ munitio nibus ornates/ genus nostrū exaltauimus/ quas operosum uideē mihi scitibus enumerare. Quod autē nitor efficere/ omni pietate p̄cellentibus/ ex planabo. Bene enim nostris/ q̄ istud maximo deo tēplū nostrū patres aedificauerunt/ cū a Babylo/ nia remeassent/ & quia desunt ei ad magnitudinē in altum cubiti. lx. secundū instar illius quod Salomon confluxerat. Nemo negligentia pietatis parentū nostrorū accuset/ nō culpa illog factū est breuius tēplū/ sed cyrus & Darius Hystaspes filius huiusmodi mensurā aedificationis fieri praecerunt. Quibus illi seruiētes/ uel successores eorū/ & post illos Macedonibus non habuerūt aptū t̄ps quod ad eiusdē antiqui formā istius mēsurā p̄ducerēt. Nūc autē quō nutu dei principatui meo pax larga cōcessa est. & diuiciarū possessio/ & multitudo reddituū/ & quod maximū est/ amicitia fauorq̄ Romanorū/ qui omniū rerū domini existūt/ cur nō studemus relictiū necessitate seruitutis t̄pe opus corrigere/ & integrū deo p̄bere pro beneficiis eius in meo regno collatis. Talia concionatē Herode/ multis ammirationē sermo pronūciatus praeter opinionē iposuit/ nec aliqua desperatione cōmoti sunt nisi q̄ anxiantur/ ne eo solito aliquid emergeret/ & opus moraretur ad finē usq̄ perducī iccirco maior illis & difficilis putabatur magnitudo conaminis. Quos cum Herodes cerneret dubitates/ adhortabatur eos dicens/ se non prius deponere tēplū/ nisi omnia praepararentur/ quae ad perfectionem eius pertinerēt. Nā neq̄ mentitus est ex hoc quod p̄miserat. Ille. n. plaustra parauit/ quae lapides uerherent/ decē milia elegit peritos artifices & mille numero sacerdotes/ quibus & stolas secundū eorū honorē habitūq̄ parauit/ sed & quosdā cemetarios/ alios autē fabros/ alios lignarios cruditos ad tēplū fabricā hortabat. Cūq̄ omne apparatus alacriter aggerasset/ antiquis fundamētis solutis noua imposuit super quae tēplū aerexit/ longitudine centū cubitorū/ latitudine centū cubitorum/ altitudine centum uiginti. Qui uiginti cubiti per t̄ps fundamentis desiccatis resederunt/ quod post hęc t̄pibus Neronis renouare deliberauimus. Edificatū est uero tēplum ex lapidibus albis & tenacissimis/ quorum magnitudo in longitudine uiginti quinq̄ cubitorum/ altitudine octo/ latitudine duodecim erat. Totius namq̄ tēplū circuitus & porticus undiq̄ humillima/ altissimū uero mediū fuit/ ut a multis stadiis cōspiceret & in p̄uincia cōstitutus/ & cōtra habitatibus aut accedētibz cerneret/ ianuas aut introitus & sup̄liminā/ necnō & uela/ iuxta tēplū magnitudinē uario ornato decorauit. Aureos flores ambientes colūnas fecit/ super quae/ capita uitis tēdebat/ botros aureos habens pendētes/ qui mirādā

mirandā magnitudinē & artificii claritatē uidentibus exhibebāt p̄pter materiei pulchritudinē. Circundedit et̄ & porticibus maximis omne tēplū/ & secundū quantitatē uniuersiusq̄ rei sumptibus ornata priora superauit. Porticus uero duae maximis parietibus fulciebat/ ipsi autem parietes operē inaudito confluxerant. Nam collis erat saxosus/ paululū crectus a parte orientali ciuitatis/ pronus super arcem/ quae dudū rex solomon per dei prouidentia magnis operibus muro circumdederat/ ab inferioribus partibus incipiens/ quē uallis altissima circūdabat. Saxa uero ab affrico exposita plūbo ligauit/ ut interiora loca cōplecterentur multam spaciū structura cōprehendente. & in alto quā drangulo facto/ ut uallitas lapidū a fronte uideretur/ ab interiore uero parte ferro ligati/ compaginē munitent inobilem per omnia tēpora. Cūq̄ ita factum opus continuaret usq̄ ad summitatē collis perduxit/ & fossas circa murū positas complens/ planū super equalemq̄ consecit/ quadriporticus in circuitu/ unaquaeq̄ porticus longitudinem stadii concludente/ & intra hanc porticū/ circa ipsam summitatē alius murus superius saxosus ambiēbat omnia. Ad orientali uero parte pari longitudine porticū duplicem habebat contra tēplū ianuas cōstitutā quam multi reges priores confluxerant circa omne uero sacrariū orbem spolia barbarorū fixa/ quae rex herodes deuouit addēs etiā quae & ipse a barbaris coepert. Per latus autem aquilonis turris alta/ angulosa/ munita ualde fuerat quā ante Herodem reges & sacerdotē generis Alamonorū confluxerunt/ & Barin denominauerunt/ ut illic sacerdotalem stolam deponerent/ quā cū opus habuisset ut immolaret princeps sacerdotum induebat. Hanc rex herodes suo loco reseruauit/ post cuius obitum/ sub romanis fuit usq̄ ad tempora tyberii caesaris/ sub quo uittellius syriae procurator cum profectus hierosolymis/ & susceptus a populo clarissimi fuisse/ uolens eis uices retribuere/ ut sacerdotalem stolā sub sua potestate haberent/ scripsit tyberio caesari/ & ille concessit. Et permāsit stola sub potestate iudaeorū usq̄ quo obisset rex agrippa. Post quē cassius longinus cui tūc syria parebat/ cū cuspido fado iudaeae procuratore imperauerunt iudaeis in antonianam turrim eam deponere/ dicētes romanis oportere dominos esse/ sicut & prius. Destinauit igit̄ legatos ad claudium caesarem/ ut de his peterēt. Qui cum peruissent/ iuuenis agrippa romae rex constitutus/ petens ab imperatore potestatem eius accepit/ scribente uittello syriae procuratore. Prius autē sub sygillo principis sacerdotum/ & custodum pecuniarū fuerat/ qui ante unum diē celebrationis ad principē custodiae romanorū ascendentes/ & requirentes suū sygillū stolā tollebant/ transeunte uero festiuitate in eodē loco deportantes/ & principi custodiae ostendētes/ similiter cū sygillis deponēbat. Hanc autē barin/ id est turrē iudaeorū rex herodes munitiorē cōstruens pro tēplū custodia ad gratiā antonii amici quidē sui/ principis uero romanorū/ antonianum nominauit. A tēplū autē occidentalis ad principē portē stabant/ quarū una ad aulā tendebat interposita ualle quae erat in medio eius uiae/ die autē ad suburbanā/ quarta uero ad ciuitatē multis gradibus ad inferiorem uallem tendentibus/ & exinde rursus ad superiora ascendentibus. Nā ex aduerso tēplū ciuitatis in modū thēatē iacebat/ circūdata ualle altissima/ per omnē australem tractū. Quarta autē frons quae ad meridiam sola alia sole posita erat/ habuit & ipsa quidē in medio portas super quas regia porticus triplici longitudine terminata/ ab oriente ualle incipiens/ ad occidentālē finita amplius tendi nō potuit. Opus autē fuerat dignum narrari omnibus q̄ sub sole sunt. Siquidē altissima uallis sic erat/ ut nullatenus uideri potuisset/ si quis eius altitudinem attēdisset/ super quā porticus ille steterat. Ex qua si quis a summo/ id est a tertio recto notasset/ & profunditatē edificiorū uidere uellet/ tenebris profundebar/ ita ut non posset uisus ad immensam altitudinem peruenire. Columniarū autē ordines confluxerant in quadra longitudine/ nā quartus paries colligebatur pariete lapideo/ grossitudo uero uniuersiusq̄ columnae tres cōiunctas uinas habebat/ longitudo autē pedes uiginti septem/ duplici spina supposita/ multitudo autem omniū centū sexaginta duae fuerunt. Capita uero columniarū secundū modum corinthium sculpta ammiranda propter magnitudinē operis. Cūq̄ quattuor ordines fuissent/ tres quidem media loca tenebāt/ quorū duo eodē modo facti/ lauitudine habebant pedū triginta longitudine nō stadia tres altitudine quinquaginta pedibus tēdebant/ medius uero ordo latitudinē uiginti pedū habebat/ altitudinē centū/ nā dupla sup̄ utrūq̄ fuerat. Tertia uero lignis sculptis in figuris diuersas apparebant/ media uero porticus altitudo in imensum tendebat/ habēs colūnas cōpōlitas politas undiq̄ quae cōpago incōp̄prehensibilis omnibus uidebat. Talis quē primus murus fuerat/ a medio uero nō multum secundus distabat/ gradibus paucis ascendendus/ quem paries circūibat lapideus/ titulū habens/ qui prohibebat alienigenas ingredi morte interminata. Interior autem murus per austrālē partem & aquilonis tractum/ tres in pariete ianuas habebat a sese distantes/ per orientalem uero unam maximam per quam transibamus/ purificati cum mulieribus. Inaccessibile autē sacrarium fuit/ intra quod tertium erat/ ubi sacerdotibus solis ingredi licebat. Ante quod sacrarium ara erat/ super quam immolationes & holocausta deo imponebantur. Hōzē atriū nullo modo rex herodes intrauit. cū utiq̄ prohiberet quia sacerdos nō existeret/ sed operibus muris & porticibus exterioribus curabat. Quae cū octo annis edificasset/ templo per sacerdotibus in uno anno/ & quinq̄ men/

stibus peracto ois populus letitia cōpletus est & primū quidem pro celeritate gratias deo agebant/ deinde de alacritate regis quā in dedicatione habuit laudibus cum extollebant. Rex aut̄ trecentos boues optulit deo & alii secundū vires suas/ quoq; numerus nullatenus aestimabatur. Nā cū occurris/ set templi dedicatio/ regisq; natalitius dies quo principatū assumpserat/ in signis est celebrata festiuitas. Construxerat & effosam viam ad aulam ab Antonia intra templū ducentem per ianuam orientalem/ super quam & turrem aedificauit/ quatenus & subterraneum haberet ascensum / propter populū seditiones. Dicitur aut̄ per illud tempus dum templum construeretur/ quia in die quidē nō plus ret/ noctē uero imbres descendentes quatenus templi constructio non prohiberetur. Quod uerbum nostri patres tradiderunt/ nec est incredibile/ si & aliā dei prouidentiam aliquis consideret. Templū quidem huiusmodi constructione finitum est.

Incipit Liber. xvi. antiquitatis Iudaicae.

Quemadmodū Herodes filios suos Alexandrū & Aristobulū de Roma in domū suā redūxit / q̄ reuerſi iudicare cogitabat mortē matris suae in Solomae & ceteris quoq; accusatiōe mater eaq; dā nata fuit/ & q̄a pater eoz hoc dissimulās/ uxores nobilissimas eis iunxerat. Cap. I.

Namministratione regē studiū Herodes habens rex oēs iniquitates prohibere quae p̄ ciuitates & puincias fiebant/ legē statuit nullatenus priori similem in qua ipse firmauit fures uendi. Quae res non poena tantū grauis/ sed ad consuetudine patriae solutionēq; consuetudinis exiſtebat. Nā alienigenis & nō eundem uitae modū habentibus seruire in his quae imperasset/ peccatū in religio nem/ nō poena excedentium erat/ dū in prioribus cautū fuisset de hac poena. Nā iubebant leges quadruplū fures reddere/ non habentē uero tantū uenundari non tamen alienigenis/ neq; i perpetuū seruire iudeū/ sed sexto anno ab solui. Ergo p̄ter constitutionē & praeter legē reddi hanc poenā superbiū uide

batur/ nec regis sed tyrāni in uniuersos subiectos tormentū atrocissimū excogitatū/ quod populi parabat discordiā. Eodē tpe herodes ad Italiā nauigauit/ Caesare desiderans salutare/ & uidere filios suos/ os romae degentes. Caesar quidem amicabiliter eum suscipiens/ perfectos ei doctrina filios reddidit/ quo & ad propria domū redūxit. Cū uero ab Italia redissent/ studiū populi circa iuuenes erat. & p̄ spicuos eos omnibus fecit magnitudo corporis/ & regius ornatus forma non deficiente. Et inuidiosū statim usi sunt Solomae sorori regis/ & illis qui accusationibus mariānem damnauerāt/ dum putarēt/ si praualerēt ultionē exigerent de his quae in matrem suā cōmissa uidebantur. Causam uero timoris ad illorū criminationē transferēbant/ dum dicerent/ nō libenter cū patre eos comorari propter matris interitū/ & quia iniustū eis uideret simul/ cū interfectore genitricis manere/ & ex ueritate sumentes inuitiū ad uerisimilitudinē descendentes affligere eos tentabant/ & fauorē patris quē erga filios habebat auellere. Quod non manifeste ei dicebāt/ sed in multitudinē rumorē spargentes/ Herodi nunciari credebāt/ unde odiū in eos patris exarsit. Interea omni suspitiōe uel accusatiōe praetermissa/ rex amore filiorū honores largitus est & uxores eis nobilissimas iunxit. Aristobolo quidā filiā Solomae beronicē/ alexandro uero archelai regis capadocium filiam Glafiram.

Qualiter Herodes ad agrippam ueniens/ inuitauit eum ad iudaeam uenire/ & profectio agrippae ad Oniam. Cap. II.

Uin hac disposuisset/ & audisset Marcū agrippam nauigasse rursus ab Italia ad asiā/ festinauit ad eum/ a quo petiit/ ut ad regnum eius accederet/ ut obtineret quae oportebat ab hospite uel amico. Qui cum flexus eēt/ laetus ad iudaeam peruenit. Herodes autem nihil quod ei placuerit reliquit/ in nouis ciuitatibus eum suscipiendo aedificia demonstrando amplissima/ & omni deliciarum apparatu reficiēdo eum cum amicis in sebastia/ uel caesareae portu a se constructo/ & in oppidis alexandrio & Herodio uel Hyrcanio. Ducebat etiā eum ad ciuitatem hierosolymorū/ occurrente cuncto populo cum laudibus. Agrippa uel deo quidem certum/ ues immolauit/ pauit etiā magnifice populum. Quilicet multos dies illic uellet remorari/ tamen propter tempus nauigationis festinauit rursus ad Oniam/ muneribus ab Herode multis donatus/ una cum suis amicis nobilibus peruenit.

At Herodes multis nauigationum circuituibus secundo uenit ad agrippam. Cap. III.

Ex autem post hyemē ueris tpe p̄perauit rursus ad eum/ sciens exercitum ad bosforū p̄ducturum. Cūq; per rhodam/ & choo nauigasset/ putauit eū in lesbo inuenire. Flatu uero aquilonis in chio remoratus est/ ubi multos sibi occurrētes donis regalibus honorabat. Cūque ciuitatis porticum uidisset/ dirutam/ quam in bello mitridatico deposi-

tam non

eam/ non facile propter magnitudinem & pulchritudinē restaurari contigerat/ pecunias praebes quae te superabundare potuissent ad operis p̄fectionē/ praecipit ciuibus/ ut non negligerent/ sed citius ornati suae ciuitatis erigerent. ipse uero cessante procella/ ad mitilenā accessit/ & exinde ad byzantium profectus/ cū audisset ultra cerulas cautes iam agrippā nauigasse/ festinauit & ad sinopē ponticā descendens/ subito illi insperatus apparuit. a quo libenter exceptus/ honoribus fruebatur. Cū quo & totius expeditionis tēpore labores partitus est. Cūq; prouincias ponticas ordinasset/ per passagoniā & capadociā/ & exinde p̄ maximā frigidiā p̄fecti/ ephesi puenerunt/ unde ad samū nauigauerūt. Multa uero per ciuitates singulas beneficia regis secundū petitiones interpellantiū fiebant/ dū largitionibus minime parcerent. sed & si qui aliquid ab agrippa petissent/ arbitrio suo postulata cōplebat. Cūq; bonus & largus praestando perētibus eēt/ nullūq; cōtristaret/ agrippā similiter ad beneficia prouocabat. Nā iudaeis alias militētibus eū recōciliant iratū/ p̄soluit/ & pecunias quas procuratoribus caesaris chii debebāt/ aliorū quoq; petitiōes munificenter cōplebat.

Interpellatio iudaeorū ad agrippā in onia p̄sente herode/ de quibus graecos accusabāt. Cap. III.

Vm q; ad onia puenissent/ iudaeorū populi p̄ ciuitates habitantes/ rēpus & fiduciam nacti uiolentias referēbat/ quas patiebāt dū & legibus p̄priis uti nō sinerent/ dānata etiā p̄ calūniā exactio/ in festis diebus darēt/ & pecunias quas ad hierosolymā alias ab hierosolyma trāsmittebant/ & multis calamitatibus opprimerent/ romanis semp̄ praecipientibus eis secundū p̄prias leges uiuere. Quae cū suggestissent herodi/ praesentauit eos ut audiret agrippa eorū allegationes/ nicolaū aut̄ quendā ex suis amicis dedit/ qui p̄ eis poraret. Agrippa uero romanorū nobilissimos/ & reges & potētes q̄ tūc praesto erāt/ cū ad cōciliū secū p̄duxisset/ nicolaus ita p̄ iudaeis locutus est. Omnes quidē o maxie agrippa indigētes oportet p̄ necessitate cōfugere ad eos/ q̄ uiolentiā possint auferre. Hi uero q̄ nunc interpellant/ fiducia prius a uobis datā quā sapius optauerūt/ nullatenus se p̄dere p̄ uos postulant/ qui deditis. Petūt enim ut haec quae acceptūt a uobis qui soli potestis praestare seruentur. Nā damnis afficiuntur/ nō ab aliquo meliore/ sed ab his quos pariter secum subiectos uobis esse cognoscunt. Et siquidē maxima sunt quae a uobis meruerunt/ laudabiles uident/ q̄ ita se p̄bauerunt/ beneficiis dignos/ si uero minora sunt/ inhonestū est/ si nec haec firmauerunt/ q̄ p̄stiterunt. Hi q̄ uiolentiā iudaeis ingerūt/ nisi putarent bonos eos esse/ q̄ a uobis talia meruissent/ nō eis inuiderent/ & uestra beneficia cessare niterentur. Quod si quis interroget/ utrū uelint patriis legibus ipsi priuari/ id est immolationibus & pompis/ qua factis alias fictis diis offerunt/ scio libet̄ eos omnia pati/ quā patrias leges ammittere. Nā & bella propter hoc multū amplectuntur/ uerentes/ ne transgrediantur patrias leges/ & libertatē quibus nūc uniuersum hominū per uos potitur/ quod nos etiā petimus/ ut liceat nobis per prouinciā seruare solēnia. Cur ergo hi quae pari uolunt/ in alios cōmittūt/ illud uero consideremus. Nūquid est populus/ aut ciuitas/ aut gens aliqua hominū/ quibus maximū bonū apparuit/ continentia uestra imperiū uel potentia romanorū/ uel audet aliquis eorū beneficia in firmare/ licet sit amens. Nā nemo est/ qui nō horū particeps/ uel publicae uel priuatim existat. Quod & si quis auferat/ quae uos donastis/ nihil firmū/ neq; sibi quod per uos habuerit obtinebit. Uestra enī beneficia quis enumerare prauealeat. Si recordatus fuerit regnū antiquū/ & modernū imperium/ multa existunt/ quae a felicitate uestra concessa sunt. Nostra uero licet clara sunt/ non tamen inuidiosa/ propter uos qui donastis. Hoc tantū perfrui postulamus/ ut sine impedimēto patriam religionem seruemus. Quod & per se inuidiosum esse non debet/ siquidē deus letatur honorari. Ex nostris uero solēnis nihil inhumanū est/ omnia enim religiosa & iustitia salutari deuota. Neq; celamus mandata/ quibus utimur/ monumentis pietatis/ & humanarū p̄fessionum. Septimum uero remittimus doctrina/ nostrarum solemnū imbuti. Quapropter nullatenus peccamus/ boue nāq; probantur/ leges quas colimus/ si quis per se eas regrat/ & antiquae existentes/ licet & aliquibus non sic esse uideantur/ ut earum honor/ p̄ longitudinē temporis non facile repellat/ ab his qui & eas caste custodiunt/ quibus non priuant per uiolentiā. Pecunias nāq; quas deo cōferimus/ rapientes manifestū sacrilegiū cōmittunt. Vētigalibus uero grauantēs nos in festis diebus/ ad iudicia & ad mercemonia nō necessaria nos pertrahunt/ pro contumelia religionis/ qua nos colere cognoscunt/ de qua nō iustū odiū habent. Siquidem uestram imperium q̄ omnibus dominatur/ prohibetatem quidem laudat/ contumelias autem fortiter abhorret. Postulamus igitur maxime agrippa uiolentiās auferri/ ut non prohibeamur legitimis nostris in solennitatibus perfrui/ & ne substantiae nostrae rapiantur ab his quibus nullam uiolentiā inferimus. Nam petimus non tantum iusta/ sed etiam a uobis primo donata/ possimulq; pro his se/ natuconsultā/ & tabulas in capitolio postas legere/ quas certum est experimento nostrae circa uos fidei datas. Et si nullatenus fideles uobis apparuisse/ deberent tamen firma esse quae donastis/ & nō tantum nobis/ sed etiam omnibus hominibus praestatis/ eos beneficiorū largitionibus ampliātes/ quoq; singula si quis enumerat/ post immensam orationem longo sermone cognoscere. Nos uero haec iuste impetrasse/ si uelimus ostendere/ sufficiat/ nobis ut priora taceamus/ hic nosser rex/ q̄ uobiscum

R ii

scens refidet. Qualiter eius fides erga uestrā familiā claruit. Quis enī fauor eius/ aut q̄s in uos nō cogitatus est honor/ aut causa q̄ defuit. Quis cohibet uestra circa nos numeranda beneficia explanare. Sed bonū puto/ prius patris eius antipatri res gestas explicare. Qui cū egyptū caesar intrasset/ cū duobus militibus armatis ei auxiliaturus occurrit/ nec interrestribus certaminibus/ neq; naualibus minor apparet. Et quid oportet dicere. quantū profecit illo tpe. tot donationibus caesaris accumulatus. Singulas uero memorare caesaris epistolas quas tūc senatus pro ipso destinauit/ publicos etiā honores/ q̄ ciuē romanū antipatrū ordinasset/ superflūū puto referre. Sufficit enim mē demonstrare/ iuste nos beneficia uestra possedisse/ qua p uos postulamus confirmari/ quae etsi prius non extitissent/ sperabamus affectū circa uos nostri generis & uestri erga nos acq̄tere. Nunciaf. n. nobis ab hierosolymoz iudaeis/ qualiter puincia ingressus esses & deo pfectas imolationes honorādo eū integris supplicationibus pfolauisses/ & quō populū pauisses & ab illo munera suscepisses/ quae p gētes & ciuitates signa uel iudicia hospitalitatis & amicitiae uestrae putantur/ quae meruit iudaeoz gens p herodis prouidentia. Haec admonentes una cū isto tibi confidente rege petimus te nihil supflūū/ sed ut quae uos dedistis ne concedatis ab aliis auferri. Cū haec nicolaus differuisset/ nulla est facta a graecis cōtra uersa. Nō enī in iudicio haec/ sed in cōuentu uentilabant/ haec tamen occasione pro satisfactione usi sunt dicentes. q̄ inglini per puincia iudaei uolentia habitatoribus eius ingereret/ dū illi indigenas demonstrabāt/ & licet suis solēnis usi/ tamen nil lederent eos.

Quēadmodū agrippa confirmauit eis leges/ Herodesq; ad propria rediit.

Cap. V.

Rgo intelligens agrippa uiolentia eos pati/ haec respondit/ ppter herodis amicitia uel fauorem paratū se esse cuncta iudaeis concedere. Tamen inquit qua postulat p se iusta pspiciunt/ & si amplius petissent/ non me piguisset/ quae nō lederent romanū imperium eis concedere. Sed quō haec & prius acceperunt/ infirmari nullatenus cōcedo/ quos uolo sine molestia propriis solēnis potiri. Cū haec interlocutus fuisset/ cōciliū dimisit. Herodes aut affectui eius gratias exolebat. Ille pariter eam amplectabatur/ & ita tunc discesserunt.

Qualiter allocutus est Herodes hierosolymitas & quartam partem eis fiscalium praeeriti anni concessit.

Cap. VI.

Ex aut domū reuerti uolens/ nauigauit/ & ad caesare ductus/ nō multis diebus prospero flatu uentorū ad hierosolymā puenit. Vbi cōciliū totius populi cōgregans/ cū multi ex puincia cōuenissent/ contōne habita/ orationē totius suae pfectionis explanauit/ & quae iudaeis in asia p eū puenissent/ ut sine uiolentia im posterū possent degere. Narrauit etiam quae felicitas uel gubernatio sui pncipatus eis pfulissent/ necnō & quartā pte fiscalium pteriti anni cōcessit. Quā illi oratione uel gratia laetati/ cum summa exultatione/ bona orantes regi recesserunt.

Vt perturbatio domus herodis facta est/ alexander & aristobolus filii herodis indignationē habentes aduersus salomae sorore regis/ & ferora fratris eius/ propter mortem matris suae/ & illi eōtra maliuolis in eos accusationibus utentes.

Cap. VII.

Rocedebat aut seditio domestica/ & acerbior accipiebat prouectū/ cū tanq; hereditariū odiū suscepisset circa adolefcētes salomae/ & sumpsisset de matris eorū morte audaciam/ dumq; uellet neminem illis relinquere/ qui posset mortē eorū uindicare. Cūq; adolefcētes a genitore discordarent/ memoria matris quae falsis accusationibus fuerat interēpta/ & imperii cupiditate/ rursus simile malū priori ortū est/ dū derogationes ab illis circa salomae & ferora fierent/ insidiae uero ab his circa adolefcētes. Nā odiū par pro alterutris fuerat/ modus autē odiū nō similis dum illi qdem manifeste detraherēt/ inhonestum putantes irā celare/ illi uero non tali modo/ sed callide & maliuolis accusationibus uterentur/ seducentes semper adolefcētes/ quorū audaciam putabāt ad necē posse fieri genitoris. Qui nullatenus p matris flagitio confundebant/ nec eā credebant iuste perisse/ imo magis festinabāt in auctore homicidii uindicare. Deinde cuncta ciuitas istis sermonibus completa miserabāt innocentiam adolefcēntium/ diligentia uero salomae crescebat/ & ab illis occasiones accipiebat/ dum sic contristarentur propter indignum matris interitum. Dicebāt enī misere quidem contigisse matris obitum/ se uero miseros/ qui compellerentur cum interfecto matris cohabitare. Haec autem ad peiora absentia regis procedebant.

Quēadmodū herodes indignatus filiis alexandro & aristobolo praeposuit eis antipatrū de priuata uxore gentium/ ipsos autem ad caesarem deducens accusauit.

Cap. VIII.

Vm ergo herodes redisset/ & populo interlocutus esset sicut praediximus/ statim sermones ad eum per feroram & salomen proferebantur/ magnum ei ab adolefcēntibus periculum imminere/ q̄ minime sustinerent inultum matris interitum. Addebant etiam q̄ archelai cappadocis spe niterentur/ tanquam per illum ad caesarem pfecturi/ & patre herodem accusaturi. Per quae confestim conterritus herodes obstupuit/ quod & alii eadem nunciaf. ser. Recordabatur autem prius calamitates/ q̄ nec uxore priuatus/ seditionibus liberata domus eius

eius fuisset/ quae priorū graniora & peiora pateret. Quapropter contristabat/ q̄ omnia praeter spem feliciter ei fornicus deus praestitisset/ & domesticis calamitatibus uinceret. Turbarus ergo & humilissimo di calamitatibus afflictus/ in deiectione adolefcēntiū antipatrum filium suum ante principatū sibi genitū depriuaata uxore illis praepones/ omnia in eum transiit/ dū putauit sic contere filiorum fiduciam marianne/ & temeritatem eorū damnare/ dū illi crederent alium praeter se patri succedere deponit/ & de antipatri proeuectione cupilio possit eos ad meliora conuere. Quod non sicut putauit euenit/ nā pueris omnino sua deiectione grauis apparuit. Quae antipater fiducia potius quā prius non habuit festinauit fratres affligere/ eorūq; accusatoribus consentire/ quibus pater facile credebat/ alienatus a filiorū amore. Sodaliibus ergo ministris usus ne ipse in suspicionem ueniret praebat animū in fratres accedebat. nam multos iā acq̄iescerat suae uolūtatis ministros propter spem quā de regno iam habuit/ fide uero patris putabatur haec facere/ unde plus tristitia adolefcēntibus occasiones credebant. Nā saepius ab eis lachrymae pro contemptu suo & matris recordatiōe fundabant/ patre q̄ maxime apud amicos tanq; iniustū accusabant. Quae maliuoli per antipatrum herodi reuolentes/ nō paruam in aula seditionem cōmouebāt. Quae re exacerbatus rex accusationibus & humiliare nimis marianae filios uolens/ maiora in honore antipatri excogitabat/ adeo ut & matrem eius dudū cōtemptam reduceret/ & caesari saepius pro eis scriberet. Agrippa uero post dispensationē decemnalē a caesare romā ascendente/ rex a iudaea nauigans ad eū solū antipatrū secum duxit. Cui eū cū multis donis/ cōmendauit/ quatenus romae caesari amicū faceret/ ut iam omnes crederent contemptis adolefcēntibus in illum regnum patris transferri. Ipse quoq; scribens romae/ multis amicis antipatrum cōmēdabat. Qui contristabatur/ q̄ absens fratres suos solite accusare minime praualeret/ timebat enim/ ne mutatus pater modestius filios marianne diligeret. Cūq; haec cogitasset/ sua maligna uoluntate usus/ exinde incitare patrē sperabat/ unde cōtra fratres frequēter scribens uereri patris interitū simulabat/ uel quēq; ioh. herodem ad tantā iram uel furorē perduxisset/ ut iam a patre contra filios niteretur. Ad illud ne tantū facinus perpetraret/ melius putauit romā nauigare/ & filios apud caesare accusare/ nihilq; sibi tale permittere/ quod propter magnitudinē impietatis periculosum existeret. Cū uero romā puenisset/ & ad aquileiam ciuitatem perrexisset/ caesarem cōpellare festinās/ tēpore apto de maximis suis calamitatibus intinuit/ filioq; suos praesentans/ insolentia & audaciam eoz accusauit/ q̄ festinasset patrem suum perimere/ regnumq; tyrannico more inuadere/ dū ipse licentia haberet/ nō necessitate/ sed recto iudicio tradere regnū permanenti filio circa paternā pietatē quā a caesare praecipisset/ ut quem uellet sibi successorem relinqueret/ cū illi nō solū regno sed & uita mererent/ priuari/ qui tale facinus hi patrē moliri sunt/ quorū temeritate diu portans nūc cogere/ caesaris aures talibus uerbis pollueret/ cū nihil passi sint/ molestū aut grauari a patre/ cur uero iniustū eius uideret. si principatū quē multis laboribus uel periculis suis acq̄suerat cōcederet/ & praerberet ei/ quā meritū estimaret. Nā hoc inquit praemiū cum aliis iusticiae donis existit/ si meritis quisq; gratia praecedentē recōpensauerit/ ei qui talē diligentia habuerit/ ut retributione tanta dignus existat. Impium enim est/ uel de hoc ipso cogitare/ dū nō possint ad regnū nisi patre perēpto accedere/ quibus haec tenus pater honores uel diuitias administrat/ coniugesq; nobilissimas genere copulauit/ aristobolo quidē filiam suae/ sororis alexandro uero filiam archelai regis cappadocū. Pro quibus cōmissis dum talia fecissent/ potestatis habens non in eos se uindictasse dicebat/ sed ad cōmunē benefactorē caesare adduxisset/ & auferens a eorū quantū aut pater lesus/ aut rex insidiatus potuisset agere/ pariter eos in iudicio secū fecit astare/ & reliquū esse/ aut eos occidi/ ne cū timore maximo ipse uiuere/ aut se opprimi/ quatenus utriq; salubra hominū uel obprobrium forent.

De alexandri satisfactione coram caesare/ & reconciliatione cum patre.

Cap. IX.

Vm haec herodes apud caesarem filios suos accusando dixisset/ iuuenesq; eo dicente la/ chrymare/ & confusi de tali accusatione licet liberum sermonē ac fidelē a conscientia possedissent/ tamē patris criminationibus difficilem satisfactionē putabāt fore/ dū arbitranserent honeste/ & cū fiducia patrem redarguere. Erat ergo eis inopia dicendi/ & lachrymae cum gemitu dum timerent/ ne putarentur mala cōscientia satisfactionē nō inuenire. Turbatio/ nē aut eoz caesar attendens/ sicut erat innocū/ credidit/ q̄ cōscientia nō facinorosa/ sed imperita/ modestia minime sese praualeret purgare. Vnde etiam facti miseratione digni cunctis praesentibus patre commouerūt ad uerā misericordiam uiuētēq; propitiū eū & caesare/ & alios praesentes/ unus eoz alexander/ accusationes dissoluere nisus est. Pater inquit/ tuus quidem erga nos affectus euidenter manifestus/ ex ipso iudicio apparuit. Nam siquid in nos crudeliter recogitasset/ non nos ad omnium senatore caesare deduxisset/ tū tibi quod uelles liceret ut patri. Nemo enim quēq; uolens interficere/ ad repta eū sacra/ q̄ pro dicit/ unde uita congrit/ quae morte nobis peior existeret/ si tale aliquid in patre cogitasset. Siquidē sermonem fiducia ueritatis inuenit/ cum beatos nos fore sciamus/ te mirantes/ & pericula fugientes. si uero accusatio praualuit/ solē iā uidere supflūū iudicamus. Quod

ergo dicis regnū desiderare nos uerisimilis contra iuuenes causa uidet. & q̄ de misere matris interitu subiungis a priori calamitate argumenta percipiens/nobis ingeris crimē. Cōsidera tamē quia nec cōmunia cunctis existunt & similiter in aliis dici possunt/dū nihil prohibeat si regis filii sine iuuenes & matre eorū defuncta omnes in suspicionē patris esse tanq̄ insidiatores. Sed opinio eorū ad talem crudelitatem nō sufficit. Dicat uero quisquā si tale aliquid præsumptum est a nobis uide credibilia hæc appareant. Nunq̄ hoc manifestis indicis poterit approbari/ aut ueneni confectio/ aut equaliū cōiuratio/ aut seruorū corruptio/ aut litteræ contra te destinate/dū & hæc possent licet nō facta criminationibus cōfingi/ domo regia nō cōcordante. Principatū etiā quem tu dicis præmium esse per raris. sæpius euenit causam fieri maligne rei. Culpā nāq̄ nostrā nullus probabit. Accusationes uero quemadmodū soluat/ qui ex culationes nō uult audire. Locuti sumus quiddam sed non contra te nam hoc iniustū esset/ sed in eos/ q̄ dictū fuerat minime tacuerunt. Matrem uero quidē nostrā planximus nō q̄ defuncta esse sed q̄ derogabat ei ab indignis/ uolentibus principatū inuadere. Scimusne patrem possidere quicquā & nos nō possidemus. Et dū regis honoribus fruamur/ frustra festinamus/ si te occidendo regnū tenere uoluerimus/ quibus pro hoc facinore nec terra perua/ nec mare nauigabile uidet. Nāq̄ subiectorū pietas & gens religiosa cōcedere habuit patricidas rempublicā obtinere aut sanctissimū a te cōfectū ingredi tēplū. Ut uero hæc omnia omittā/ homicidiū multū uiuente cæsare posset dimitti. Sed neq̄ filios impios creasti. neq̄ stultos sed infelices/ teq̄ indignos. Si uero neq̄ causas habes neq̄ insidias iuuenis/ qd̄ tibi ad fidem sufficit/ in tali crudelitate. An putas de matris interitu coniecturā sumere/ quæ nos non incitare. sed magis mitigare posset. Ampliorē quidē satisfactionē uolebamus sermone inserere/ sed non recipiunt prolixiorum orationē/ quæ minime commissa cernuntur. Quapropter ante omnium dominū cæsarem præsentū tēpore paciscimur. si sine suspitione tua cū ueritate circa nos tuū affectū ostendis/ pariter possumus uiuere/ licet non foeliciter/ q̄ maxima mala sæpius ex falso crimine generantur p̄manente utiq̄ in te aliquo merore culpæ nostræ. Nā nobis uita iocunda non uidet/ si tu eā ut immeritis largiaris. Cū hæc dixisset/ & cæsar/ nec prius magnitudinē criminacionis crederet/ tunc magis placabatur/ & frequenter Herodē attendens/ uidebat mitigare. Cūq̄ præsentū miseracione rumor in aula diuulgatus esset/ regē faciebat inuidiosum incredibilis accusatio. Nā adolecentū ætas/ corporis pulchritudo mirandū eis auxilium conferebat plus uero/ quia oratio conuenienter & sapienter in alexandri uerbis occurreret. Cæsar autē modicum remoratus/ ad adolecentes quidē licet ab accusatione extraneū/ uiderentur/ hospitiū tamen peccasse eos pronunciauit/ q̄ non tales se patri præbuisent/ ut non darent criminacioni occasionē. Herodem uero petebat ut omnē opinionem abiiciens reconciliaret cū filiis dū non esset credibile ab eis scelus hoc potuisset committi. Cum hæc persuasisset/ iuuenibus inuit ad uestigia patris sese proiecere. Qua supplicatione pater eos lachrymabiliter & flebiliter est amplexus/ quod cernentes quæ aderat flexi miseracione in lachrymas facile proruperunt. Illi autē gratias cæsari agentes pariter discesserunt/ & una cū his antipater simulans letitiā pro eorū reconciliacione celebrata. Postero die Herodes quidē cæsari donauit trecenta talenta/ ad spectacula & munera populo romano tribuenda. Cæsar autē metalli ei eris ciptii dimidiōs redditus & dimidiā pecunationē præbuit & hospitalitatibus eū & muneribus honorauit/ & de regno potestatem concessit/ quæ uellet filiorum successorem relinquere/ uel partitū unicuiq̄ regnū ut ad omnes perueniret/ illo tamen uiuente hoc agere nō permisit/ dicens/ oportere eum dum uiuere & regni & filiorū donationē possidere. Hæc dū ordinasset rursus rediit ad iudæam. In cuius absentia non parua pars regni defecerat traconitidis/ quos relictū iudices iterum sub imperium eius redegerunt. Herodes autē cum filiis dū nauigaret/ & peruenisset in eleusā cilitiā quæ postea sebastē dicta est/ inuenit cappadociæ regem archelaum expectantem/ & de filiorum reconciliacione gaudentē. & q̄ alexander qui filiā eius habuit ab accusatione solutus esset/ donationesq̄ sibi biuicem ut reges dederunt. Vnde cū herodes ad iudæā peruenisset/ & ingressus in templū fuisset/ de suis prosperis actibus allocutus est populū cæsaris in se munificentia explanans. In fine uero ad persuasionē filiorū sermone conuertit ut in aula/ & in aliis cunctis concordarent/ quos & post reges futuros de mōstrauit primū antipatrū/ postea uero filios marianū/ alexandri & aristobolū/ hortabaturq̄ eos dū ipse uiuere sibi in omnibus obedire/ q̄ nec per ætatē impediretur/ nec per senectutem suam rempublicā gubernare. Cū hæc dixisset/ contione dimissa multi sub expectatione filiorū eius nouis rebus studebant.

Quemadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamen in honorem Cæsaris/ & mira uel clara opera eius.

Quem tēpore perfecta est cæsarea/ quā edificauit decenniali tēpore/ uicem mōstrauit anno regni sui/ olympiade centesima/ & nonagesimasecunda/ cuius in dedicatiōe celebratio uel apparatus munificentissimus fuit. Nam præceperat carmina musica uel palastras conuenire. Præparauerat et̄ feras/ uel gladiatores cursus/ equos/ & reliqua miranda spectacula in honorē

tu honorē quinquennialis cæsaris. Cui cæsar cū sua uxore iulia p̄ dedicatione ciuitatis maxima liberalitate summū direxerat apparatū/ quoq̄ summa iugentis talentis estimata est. Cūq̄ multitudo ad ciuitatē conuenisset pro spectaculis & legationes quas populi destinauerant beneficis eius gratias agentes pariter occurrissent/ cūctos suscepit in diuersis locis per dies quoddecim ad spectacula uel delicias ministravit/ unde insignis eius magnanimitas potuit diuulgari. Quapropter perhibent cæsare uel agrippā sæpius dixisse/ q̄ magnitudinē Herodis imperiū eius deesse/ & e dignū eum esse syriæ uel ægypti regnū possidere. Post huius urbis dedicationē in campo q̄ cæsarsalā uocabat/ loco quoso & optima terra arboribus/ & flumio circūdata ciuitatē edificauit/ q̄ noie antipatri antipatridā nōcū pauit/ pulchritudine uel amenitate decoratā/ necnon & noie matris locū iuxta hierichuntē adificas munitione uel domicilliis optimū cyprū nominauit/ in o & noie fratris salselli/ propter amorē quam in eū habuerat cōstruxit turrim in ea ciuitate non minorē faro alexandrino p̄ munitione ciuitatis/ quā in fratris memoriā fatulum uocauit. Appellationis uero eiudē & ciuitatē circa hierichuntē cōdidit. Beneficia ipsius quæ aliis ciuitatibus per syriā & ellada uel apud quos eū contigit/ p̄ficisci donauit minime possumus explanare/ nobilissima uero uel maxima facta eius in rhodios extiterūt. Si quidem pithium ipse suis sumptibus cōstruxit/ & præbuit multa talenta ad nauū confectiois. In nicopolitana etiā ciuitate/ quā in acciaco cæsar edificauerat/ multa publica loca condidit. Antiochie/ nis magnā ciuitatem syriæ habitantibus plateā longā in media ciuitate posita ex utraq̄ parte portibus ordinauit/ & uia lapide polito strauit/ ad ornatū & uoluptatē habitantiū/ necnon & olympiacū certamen appellatione dignū propter pecuniarū inopiā melius redditibus deputatis effecit. & in orationibus uel reliquo ornatu celebrationē eius insignē reddidit. Pro qua munificentia p̄petuus agoritheta nominatus est. Aliis quidē mira uidetur differentia uoluntatis naturæ eius. Nā si largitiones cōsiderentur/ quæ omnibus donauit hominibus/ quis potest negare/ munificentissime naturæ eum fuisse. Si uero tormenta & iniquitates in subiectos uel domesticos eius attendantur/ durissimus & ferus omniḡ pietate alienus putatur. Vnde inconstantem & sibi contrariā eius uoluntatē estimabant. Quod ego minime puto/ dum unā causam in utroq̄ dominantem considero/ nam dū ad immensam largitionē munificentiamq̄ perducere/ si alicubi præsentis gloriæ spes occurrisset uel futuræ/ sumptibus profusus/ alacriter eā emere festinabat. Quapropter compellabat se uis in subiectos existerē/ dū præsentibus consumptis pecuniis/ alias uellet acquirere. Cūq̄ cognosceret propter uoluntas suas subiectorū odio teneri/ corrigere quidē uitia nō facile poterat/ conabat autē odiū suū occasione pecuniarū ulcisci. Familiarū uero qui eū uerbo nō placuisset/ se seruū dicendo/ aut si suspicatus fuisset aliquid de principatu cogitare/ nullatenus se poterat perdere/ sed persequebat & cognatos & amicos/ tanquā hostes. Et dū uellet solū se honorari/ talibus delictis succubuit. Testimoniū etenim perhibet huismodi passionis eū fuisse/ in cæsare uel agrippā uel in alios amicos honores exhibiti. Nā qualiter ipse adulabat maioribus/ similiter sibi a subiectis fieri expetebat. Sed gens iudæorū lege hoc agere prohibetur/ & eōtēta inani gloria/ solā expectat iustitiā. Vnde rex eos exosos habebat/ non potuissent eū tēplū uel imaginibus honorare. Huius rei gratia arbitrator in suos quidem seuisissimū/ in extraneos uero munificum paruissimū.

Oppressio iudæorum per asiam & libyam/ & legatio ipsorum pro hoc ad cæsare/ exēplat quoq̄ cæsaris & agrippæ/ quod pro ipsis ciuitatibus soripserunt.

Cap. XI.

Nitrea iudæi per asiam & libyam atrociter affligebantur/ dum non eisdem legibus sicut sub antiquis regibus uerent/ sed uolentia paganorum opprimerent/ ut pecunias sacras uolenter amitteret/ ideoq̄ ad cæsarem pro his legationem destinauerunt. Qui scribens p̄p̄niam/ suis eos legibus uti præcepit/ quæ exempla subiungimus quæ demonstrant uoluntatem quā ab initio pro nobis romani imperatores habuerūt. Cæsar augustus pontifex/ tribunitiæ p̄tatis dicit. Quō gens iudæorū fidelis non solū præsentī tēpore/ sed etiam priori/ & magis patri meo dictatori & cæsari populoḡ/ romano/ & princeps Hyrcanus apparuit/ placuit mihi & senarui/ cum sententia populū romani iudæos suis legibus/ & patrio iure frui/ p̄mittere/ sicut ab Hyrcano principe sacerdotam altissimi dei/ & sacratia eorum inuiolata permanere/ & pecunias ab eis ad hierusalem transmissas/ reddi cunctis pecuniarum/ neq̄ uadimonia sabbato uel sexto die ab horra nona exigi. Si quis autem inueniens fuerit auferens sacros eoz codices/ aut pecunias a synagogis/ huiusmodi sacrilegijs teneatur/ & substantia eius publico romæ deputetur. Suggestionem uero eorum pro pietate mea quā habeo saper omnes hoies/ per C. Martium cæsonium mihi portecit/ & hoc decretum præcipio proponi in nobilissimo loco/ quē omnis asia meo nomini dedicauit. Si quis autē transgressus fuerit hanc constitutionem/ non mediocrem pecniā exsoluat. Scriptum est in tēplo cæsaris. Cæsar norbano flacco salutem. Iudæi qui antiqua consuetudine solent pecunias sacras ad hierosolymam transmittere sine impedimento hoc faciant. Hæc qui sem cæsar iussit/ agrippa uero scripsit pro iudæis hoc modo. Agrippa magistratibus/ senatū/ populoḡ/ apherorum salutem. Pecunia

R. iiii

niarum sacrarum quae in hierosolymorum templum transmittuntur diligentiam & custodiam in asia iudeos habere principio secundum patrium morem. Hos autem quae sacras pecunias iudeorum auferunt & ad asylum confugiunt in beo retrahunt iudeisque tradunt quos iure etiam sacrilegi retrahunt. Scripsit uero silano magistrati gerenti ne sabbato iudei compellant uadimonia praebere. Marcus agrippa cirenensis magistratus / sena / tui & populo salutem. Iudei qui per cirenem iam augustus scripsit in libya fabio magistro gerenti aliisque ibi provinciae procuratoribus quatenus sine impedimento pecuniarum hierosolymis secundum morem suum transmittantur nunc me interpellauerunt qui ab aliquibus caluniatoribus affligunt occasione tributorum quae nequaquam debent & prohibent solennia sua peragere quod nullo modo impedire admonet. Sed & si quas sacras pecunias ab eis abstulerunt has ipsas reddi praecipio & in reliquo corrigi ne talia committantur. Gaius norbanus flaccus proconsul sardinensium magistratus & senati salutem. Caesar scripsit mihi praecipiens nequaquam iudeos prohiberi patriam conseruare dine pecunias colligentes ad hierosolymam transmittere. Scripsi ego uobis ut sciat is quonia Caesar & ego sic uolumus. Nihilominus & iulius proconsul scripsit ita. Ephesium magistratus / senati & populo salutem. Per asiam iudei habitantes idibus februa. ephesum mihi iudicanti demonstrauerunt caesaris augusti & agrippae concessisse eis proprias uti legibus imo & primitias quae singulis eorum sua uoluntate pietatis causa quam in deum habent solent transmittere habeant licentiam sine impedimento hoc agere. Petierunt autem ut ego similiter quae decretae a caesare uel agrippa mea sententia confirmare. Volo igitur uos cognoscere quo modo decretae augusti & agrippae patris praecipi eos uti & seruari sine impedimento sua solennia. Haec ideo explanauimus quo modo conscripta nostra amplius apud graecos uentura sunt ut demonstraret eis quia cunctum honorem ab initio imperantes nihil ex patriis legibus prohiberi sumus a magistratibus agere sed & defendebamur religionem & honores in deum seruantes quorum factio saepius mentionem ut mutatis saeculi odiis causa quae nobis ob hoc uel illis irrationabiliter inserta sunt euellantur. Nam legibus huiusmodi nulla gens semper utitur dum & per ciuitates multa religionis differentia seruetur iustitiae uero a cunctis hominibus similiter studeatur quae comoda graecis uel barbaris existit de qua nostrae leges multa rationem habentes omnes homines debent nos ut amicos & hospites amplecti. Nam oportet non differentia religionum nos alienos facere sed non seruatibus benignitatis affectus quae omnium hominum communem uitam poterit custodire. Redeo uero ad reliqua monumenta conscriptionum.

Quemadmodum egens herodes pecuniis descendit ad sepulchrum dauid & terrore imaginum territus / tumultu desuper statuit & rursus de perturbatione magna domus herodis qua etiam alexandrum filium suum iecit in uincula.

Cap. XII.

Hic herodes sicut praedixi consumptis suis pecuniis audiens Hyrcanum ante se regem aperuisse tumulum dauid & tria milia talentorum inuenisse multo plus credens deposita quae ad omnes sumptos suos sufficerent tumulum ingreditur nocturnum nequaquam uellet hac ciuitate sentire. Unde fidelissimos amicos tantum ducens pecunias quae depositas sicut Hyrcanus non inuenit ornatum uero & uasa aurea plura tulit. Damque omne studium poneret & inquisitionem diligentiore faceret ac uellet interius ingredi ad urnas in quibus dauid uel solomonis corpora posita erant duo eius satellites flammis exusti sunt ab interiori parte occurrentibus. Tunc ille timore perterritus egressus & pro piculo monumentum ex laide candido ante ianuam magnificentissimum construxit expensis. Cuius & Nicolaus historiographus meminit sed descensum regis obtinuit dum inhonestum hoc factum cognosceret quod semper in suis egit conscriptis. Nam uiuente rege & cum eo degens ad gratias eius & fauore illa tantummodo dicebat quae ad gloriam eius pertinebant multas uero iniquitates eius mutabat & cum multo studio celabat. Nam marianne filiorum eius mortes crudeliter factas ad satisfactionem cupiens perducere ut luxuriosam illam & adulescentes patris insidiatos accusauit. Rex gestas autem regis amplioribus laudibus extollens delictis eius studiose satisfecit. Cui uenia danda est quae non historiis sed laude conscripsit. Nos uero genere asamoneorum regum propinquum & cum honore sacerdotium habentes aliquid metiri se dum putauimus ideoque cum ueritate gestorum memoria recedemus. In domesticis uero malis Herodes constitutus affligebatur nam multi ex regis ita capientes audacia / accusabant propinquos & amicos eius. Quibus ita inter se dispositis nulla requies erat. Siquidem salomae inimica filii marianae aristobolo sua filia coniuncta nullatenus fide eius seruari dimittebat dum flecteret eam ut quicquid locutus secrete fuisset nunciaret sibi & in altricationibus quae inter coniugales saepius cogitant cogebat puella dicere quae de marito sciebat. Illa uero dicebat quae saepius memoriam suam matris marianae faceret & quae patre odio haberet frequenter autem interminaret quia si principatum obtineret filios quos herodes ab aliis uxoribus habebat traditos magistris litterarum in agris constitueret dum magis apti essent ad hoc opus quam haberent circa studia diligentiam uxores uero si quando uideret maternum indui ornatum pro praesentibus ornamentis ciliis intercludi ne solem uiderent. Quae confestim per salomen regi nunciata / dolorem eius inflammabant. Urgebatur uero multo peius omnibus

omnibus credens & inuicem se accusantibus. Tunc autem filiis interminatus / satisfactionibus eorum ad praesens molitus / imposterum atrocius exarsit. Nam ferora cum ad alexandrum uenisset filiam ar / chelai glafiram sicut praediximus habentem salomen inquit dixit audiui quod herodes in amore glafirae suae natus incidisset & minime desiderii solacium possit inuenire. Quod ille audiens adolescentiam uel emulatione commotus quae honoris causa circa puellam ab herode fiebat / propter amorem haec eum facere suspicabat. Dolorem ergo minus tolerans / patri nunciavit cum lachrymis quae turbabatur & saepius exclamans malivolentiam familiarium qualis ipse erga eos fuisset & quales eos inuenisset conuocauit feroram. Quae huiusmodi aggressus pessimae inquit omnium in quo ad tam im / mensam uel infandam in deuotionem peruenisti ut talia de nobis existimes aut loquaris. Nonne uim deo tuam uoluntatem quoniam non in mea iniuria te talia uerba producere sed insidias & uenena imm / dere filio pro mea pietate festinasti. Quis enim alter nisi bonitate dei retentus quam hic puer in se habet portare potuisset in patre non uindicare tam crudeliter opinione. Primus enim gladium in dextra quam hoc uerbum in animo eius debebas immittere contra patrem. Quid autem canaris male loquedo de me nisi ut eorum fauorem fraudibus tibi concilies. Nam talia dixisti qui tunc tantum impietati fuissent cogitanda. Abscede iam pessimae circa fratrem ac benefactorem & tecum quidem haec malitia conscientiae coniuat. Ego uero uindico sicut soleo in meos nec uindicas merito in eis sed magis beneficiis exornans quibus in digni esse noscuntur. Talia quidem rex. Ferora statim mestitia plenus / salome inquit haec persuasisti & ab illa sermones audiui. Quae mox ut audiuit non praesens erat exclamauit quod nihil tale ab ipsa dictum fuisset & quod festinarent omnes ad odiu regis eam perducere cunctisque modis eam occidere propter fidem quam erga eum semper habere cognoscerent in praesenti sibi insidiari quia sola reflecteret fratrem ne uxorem quam nunc habere repudiaret regis filiam in matrimonio sibi coniungeret. Quapropter me falsis inquit accusationibus est aggressus. Cum haec dixisset crines suos dilacerans & pectora manibus tundens uerisimilis ad negationem esse constabat. Malivolentia uero motum dissimulationem redarguebat. Feroras autem in medio restitit nullam habens satisfactionem. Nam alexandro se dixisse confessus est / audisse uero a salomae minime comprobauit. Unde diu confessione sermonum inter eos facta / rex frater uel sorore auersatus filium pro constantia laudauit quod sibi ser / mones ferorae nunciasset. Hac lite facta / salomae ut accusationis commotae caput omnium odio tenebatur quam uxores regis ut malivolae abhorrebant quod natura maligna eam cognoscerent. Occasione ergo data / semper eam accusabat herodis quarum fiducia ex huiusmodi causa magis accreuit. Rex arabum oriadas nomine naturaliter regnis & regni negociis poenae inefficax / habebat dispensatorem regni sui astutum iuuenem & in omnibus nimis ornatum cuius edictioni omnis arabia subiacebat. Is pro causa quadam cum ad herodem peruenisset & coenaret cum rege uidit salomae & desiderio eius captus est / audiens praesertim quod uidua esset / magis inflammatus loquitur de nuptiis eius. salomae uero male tunc a fratre tractata / iuuenisque accensa decore / libenter consentit ad nuptias. Et cum rursus ad coenam conuenissent monstrabantur non mediocria signa cupidinis eorum. Quae mulieres regi nunciauerunt deridentes impudentia illius. Herodes uero cum ferora interrogasset & obseruare praecipisset in coena quid illi facerent inter se nunciavit ei quod nutibus uel oculis non laterent de suo pudore. Post haec arabs quidem in suspicionem ueniens recessit. Cuius tribus mensibus remoratus esset / rursus rediit ad hoc ipsum sermonem herodis facturus postulans dari sibi matrimonialium iure salomen / dum non incommoda ei foret affinitas eius cum arabum principatu quem iam sibi nunc adesse / magis uero futurum explano alias exemplo credebat. Cuius hunc herodes sermonem sorori retulisset interrogans si ad nuptias consentiret illa sine mora consentit. Tum illum quoque inquit / uellet inscribi legibus iudeorum & circumscidi eo quod aliter non posset salomae poenitus sibi iungi. Ille respondit nullatenus ista consentire / quia si actum fuerit se ab arabis non solum regno sed & uita priuari. Quo dicto recessit. Salomen autem ex illo die feroras iam de luxuria criminari coepit nec tamen tantum quantum regis uxores quae dicerent eam cum adulteria commisisse. Puella namque quae fratri suo ferore rex desponsauerat ipse quidem non accepit uictas amore / sicut praediximus / uxoris absentis. salomae autem rogabat filio suo de custobaro nato eam coniungere & disuaderet rex a ferora dum adolescentem suspectum haberet propter patris interitum iustus autem esse / ut duceret eam filius suus / quod magistratus tetrarchiae successor extabat. Cuius priore pacto soluta puella duceretur a filio ferore praestitit rex dotem centum talenta. Itaque dissensiones familiares non cessabant sed maiores ei turbae crescebant & incidit tale aliquid ex causa non honesta & citius ad difficultatem usque processit. Fuerunt enim eunti regi propter pulchritudinem non mediocriter acceptabiles quorum unus pincerna / alter inferior alter uero leuisti regis creditarius qui & consilio eius intererat. De quibus nunciavit quidam regi / quod hi ab alexandro multis pecuniis corrupti essent. Qui requirenti regi de facta quidem communiione uel permixtione confessi sunt / alium uero nihil acerbum scire de patre dixerunt. Cuius magis torquerentur

querentur & in necessitatibus essent semper ministri atroces in eos insisterent ad gratiam antipatri hoc confessi sunt quod odium circa patrem & inimicitias Alexander haberet & persuaderet eis Herodem spernere uelut superfluum & cooperiret senectutis suae tpa: dū annos aetatis celaret & ad se iam respiceret tanquam regnum habere inuito patre & quod alii nullatenus sed sibi citius primus locus uenturus esset non pro genere tantum sed preparationibus patratā ei dominationē esse quia plures ex ducibus & amicis secū haberet qui cuncta pro se pati uel facere essent parati. Hæc cum herodes audisset totus in furore merus tractus ea quæ ad contumeliam dicta cognouit moleste tulit. Aliā uero super spitionem periculosa suscepit. Vnde ex utrisque incitatus timebat ne pro ueritate constata fuisset in eum coniuratio fortior priore & custodias undique communis secreta quaestione fecit. Speculatores autem eis de quibus suspicabatur opposuit & dū in opinione uel odio cunctos haberet arbitrium protutela concipiens multum contra infantes acerbus factus est. Sed magis ac magis ualidi uidebantur ei & terribiles quos non frequenter nominabat propter insolitam conuersationem & si forte uocasset statim de interitu suo securi non erant. Postea uero omnes propinqui dum nihil habuissent firmum ad spem suæ salutis contra se conuersi existimabant uile siquis antcipans alium accusasset & hoc sibi salutē posse conferre si suis facinoribus alios onerarent & eo cadebant in quo cæteros infidiabantur immittere. Nā regis penitentia ne filios occideret quod non manifeste peccatū intercedebat ipsi uero quod peius est non desistebant similia committere sed ad poena currebant parē dum ulciscerentur in eos qui prius eos accusassent. Talis ergo dū fuisset in aula turbatio multis amicis rex palatii inter dixit. Quam interdictionē maxime constituit his qui fidutiā priorē habebant. Siquidem Andromachum & Gemellū uiros ab initio amicissimos qui multum in republica eius legationibus & consiliis domesticis profuerunt eiusque filios docuerant & qui præ filiis primū fiducia locū haberent recur fuit suscipere. Andromachū quidem quod filius eius Demetrius amicus Alexandri esset. Gemellū uero fidelem illi sciens quia & in conuiuiis & in studiis romæ cū ipso degebat. Quos honeste quidem expulsi ne indecens aliquid contra uiros nobilissimos constiturere uideret sed caute agens fiduciam eorum cū honore amputauit ne per potentia aliquid in eū committerent. Horū autē omnium malorum auctor erat antipater qui patris in constantia intellexerat eū iam dudū ei cōsederat. Vnde magis suade re uidebatur ut auferretur unusquisque potentia. Tunc ergo rex Andromacho cū cæteris expulso de colloquio uel fiducia reliquos fidelissimos Alexandri cum tormētis interrogabat ut siquid contra se constatum scient ediceret. Et quidem moriebantur dum non haberent quod dicerent. Ille uero consuebatur quia tales quales existimabat non inueniebat. Callidas autem antipater quod ex ueritate ad constantiam & fidem deducere non ualebat plus incitabat requirendo a pluribus latentem coniurationem. Proinde eū aliqui ex pluribus retulissent quod cognoscerent adolescentē eū laudare corporis sui magnitudo uel sagittandi peritia cuius alia quæ ad uirtutē super oēs haberet hæc sibi dixisse potius bona naturæ officere dum pater inuideret & iccirco ambulando cū eo sese humiliare ne longior appareret in uenationibus uero cū sagittarent illo præsentē non recte iaculari propter gessoris inuidia quam de gloria sua haberet. Cūq; uerbum scrutaretur & remissio poenarum corporis internuisset addebat quod fratre Aristobolū conscium haberet ut in uenatione patrem perimenes ad romam conuenerent regnumque peterent. Repertas uero & litteras adolescentis ad fratre Aristobolū in quibus patre accusabat non iuste fecisse dum terram tribuisset antipatro ducentorū talentorū redditus. Quibus diebus putauit Herodes uerum existere quod de filiis suspicabatur & statim apprehendens Alexandrū ligauit. Deinde uero remisit suam atrocitatem dum nec quæ audisset crederet & astimaret nihil dignum pro insidiis ex his constatum apparuisse sed quærela esset uel iuuenilis temeritas & quod eū manifeste interficientes romæ confugerent non uerisimile uidebatur. Et maius aliquid sperans inuenire iniquitatis filii signum dicebat non sibi placare temerarie filium colligasse. Torquens autem amicos nobilissimos Alexandri non paucos nihil poenitus de quibus suspicabatur confelso inuenit. Cūq; in hoc multus apparatus existeret & terrore uel turba palacium plenum esset unus quidam iuuenis ut in necessitates peruenit romam dixit transmisisse Alexandrū & petisse ut citius euocaretur a caesare habere se manifeste causam suggere contra patrem quod regem parthorum mitridatum contra romanos sibi reconciliaisset addens quia uenenum etiam Alexander in Ascalonā ei parasset. Tum Herodes hæc audiens & credens quod solacium temeritatis inuenisset statim de ueneno præcepit inquiri quod tamen nullatenus potuit inuenire. Magnitudinem ergo malorum Alexander uolens confiteri negare quidem distulit incitando temeritatem patris ad multo maiora delicta forsan autem & per hoc amputare uolens foelicitatem eius quam in accusationibus credendis habebat tamen nullatenus obtinuit dum omne regnum cōcutere uoluisset. Siquidem litteras in quattuor libris destinauit dicens quod non oporteret torqueri quæquā nec ulterius hoc procedere quia reuera insidiæ factæ essent in quas coniuirasse feroram uel fidelissimos amicos eius affererat salomē autē noctu super se ingressam & cum inuito concubuisse cunctosque simul illic contra eū iure uenturos quatenus eum occidentes

ocidentes perficerent quod semper inexpectatione meditaissent. Inter hos etiam Ptolomæus & sapiens fidelissimus regis accusantur. Nam nihil aliud uidebatur quam si rabies quædam incidisset beluarum more aut amicissimi contra se armaretur. Iccirco nec satisfactio ueritatis habebatur sed indifferente perditione pronuntiabantur. Cūq; aliquibus uincula & aliis mortibus aliis uero insperatos dolores infligeret turpiter regnum a priore foelicitate dehonestatum est. Et saeuissima erat Herodi uita dum turbatus nemini crederet & magnamque expectationis tormentum haberet quod sapiens suu peruenturam sibi filiam crederet. Itaque noctu uel die turbatus in furorem & insaniam poenæ lapsus est.

Vt Archelaus rex Cappadocia reconciliauit Alexandrū patri & ipse ad cappadociā Herodes autem Romam profectus est. Cap. XIII.

Archelaus autem rex cappadocia cū hæc de herode audisset/territus pro filia uel de adolescentē contristatus/pro tantis amici turbationibus in iudicium uenit nec in cōsentu quæ contingerat ponens diligenter prius cuncta percunctatus est nec tamen in aliquo quasi culpans Herodem quod temerarie fecisset aggressus/uerens ne pro reconciliatione ad furorem eum perduceret/sed alium ordinem tenens emendare quæ acciderant cepit. Nam iuueni interminabatur/Herodem autē mitē dicebat/dum nihil temerarie fecisset. matris onium quoque filia solueret promittens & nec ipsi parere/si in aliquo reperta illi scicia non iudicasset. Cum talem præter expectationem Herodes Archelaū uidisset & quia plus ipso furorē suum demonstrasset/ rex mutatus ad iracundia sua/dum putaret iuste acta quæ fecisset/paulatim ad patris affectū rediit. Miser cor dia ergo inter utrosque apparuit cū aliqui pro iuuenē satisfecissent & Herodes ab ira mutaretur. Tum Archelaum similiter increpantem attendens petiit ne nuptias solueret quod minatus esset/ quia quibus parum ire adhuc habebat in his quæ iuuenis cōmiserat/ Archelaus tamen ut modestiorem eum faceret/ criminationes in amicos referebat/dicens illorum esse quod iuuenem malignitate sua corrumpere/fratremque regis in suspicionem mittebat. Nam dum Herodes iram contra ferorā habuisset & ferora indigneret regis reconciliatione simulque credens quam eum Archelaus scire potuisset accessit ad eū cū ueste nigra petens/ut fratre pro eo peteret. Quæ Archelaus nec spreuit/ nec confestim se Herodi sua dere post se promisit/immo hortatus est ad regē eū accedere & supplicando cōfiteri se omnium malorum auctorem existisse/ quia prodesse hæc ad eius indignationem mitigandam plusquam sua suggestio. His flexus ferora quæ inter se ambo cōstituerant/præter spem adolescentis accusationes absoluit. Cūq; ferorā Archelaus reconciliaisset/ad cappadociam reuertitur gratias tanquam nemo alter illo tempore factus Herodi. Quapropter & muneribus eum munificentissimis ornauit præ omnibus magnifice/ & inter necessarios amicissimū arbitratu est. Cōstituit & romā proficisci quomodo de his caesaris scripta susceperat. Et usque Antiochiam eis simul euntibus syriae procuratorē ticiū micum Archelaus/et Herodes amicū fecit. Cūq; romæ fuisset/ & inde reuertitur factū est bellū inter ipsum & arabas/ ex huiusmodi causa. Qui traconem alias traconitide habitant regionē quam Calear a Zenodoro tollens/ Herodis prociua addidit/ latrocinia addidit/ licentiam non habebant sed agrum colere/ uel sub quiete uiuere cogebantur/ quod illis minime commodum erat multaque Herodi gloria hac diligentia sua surrexerat.

Dilectio habitantiū tracone a regio herodis & uastatio p duces eius/ & de trāsfugis q de tracone puincia ad arabia recesserunt quos recepit sylleus pcurator regis arabia. Cap. XIII.

Gitur quādo nauigauit romæ/ ut filiū Alexandrū accusans caesari antipatru cōmendaret/ fama uulgauit mortuū eū esse. Qua comperta traconitide habitantes subtrahentes se ab eius principatu rursus/ ad solitum reuersi morē finitimos agros depopulabant/ cōtra quos egressi procuratores regis oēs domuerunt. E quibus quadraginta principes latronū cū cognatione sua a tracone puincia ad arabiam recesserunt/ sylleo suscipiente eos pro causa ire quā habebat/ negatis nuptiis Salomæ. Quibus eū locū munitū dedidit/ illi non tantū iudicā sed & inferiorem syriam deprædabantur/ refugia sibi præstante sylleo.

Qualiter Herodes a Roma reuersus in arabam transfugas postulabat/ quos cū non obtinisset exercitum contra eos produxit/ arabas quoque debellauit. Cap. XV.

Erodes autē roma reuertēs/ comperit plurima regni sui a latronibus male tractata/ nec potest duces suos latrones cōprehendere nec habere qualiter tutelā suā munitur/ illis arabū patrociniis fulsis. Cūq; grauius ferret/ ipse traconē pueniēs familiares eorū permit. Vnde illi potius ad iracundiā incitati/ leges habentes ut in eos uindicaret/ qui familiares eorū occidissent/ cunctā herodis terrā uexabat/ & deprædabant. Ille uero referebat hæc Caesariis duobus satur nino & uolūnio/ uolēs latrones ad poenā petere. Nā illi fortiores & plures facti/ oia turbabant/ affligēdo regis Herodis puincia/ & uillas deprædando/ & captos homines interemendo/ ut bello similibus esset uiolentia quam faciebant/ nam iam plus mille extrabant. Herodes autem latrones quidem petebat/ & debitum quod per Sylleum mutuassent Obado alias quōdo talenta quingenta/ iam constituto

constituto die transacto in quo statutum fuerat pecunias reddi, Syllus aut obadū alias ouadum de-
spiciens dum ipse gubernaret latrones quidē denegauit per arabia esse de pecuniis uero differebat,
Quapropter cognitiones corā Saturnino uel uolūno procuratoribus syriae cōmittabantur. Qui sta-
tuerunt intra tricesimū diem Herodē pecunias debere recipere & eos qui de utroq; regno confugis-
sent inuicem reddere. Et apud Herodē quidē arabū nullus poenitus est nec p affectōne nec alio mo-
do tentus. Arabes aut passī sunt latrones apud se teneri. Cūq; constitutus dies trāsisset nec Syllus de
quo statuerat aliquid composuisset romā ascendit. Redditionem uero pecuniarum uel latronū Hero-
des exequabat. Cum saturninus & uolūnius p. accepisset in deuotos persequi exercitum assumēs he-
rodes arabia ingressus tribus diebus septem mansiones fecit. Cūq; prope castellum ubi latrones erāt
peruenisset cepit quidem omnes eos insidiis euerit uero castellum quod repta uocabatur cū nemi-
nem poenitus lesisset. Itaq; arabis ad auxilium uenientibus cū nacebo duce pugna cōmittitur in qua
pauci quidem Herodis nacebus aurem dux arabum cū uiginti quinq; suis ceciderunt reliqui uero ad
fugam conuersi recedunt. Poniens autem horum rex tria milia circa traconē idumerorū locauit ex-
ercitum & latrones ibi constitutos arcebat & de his ducibus circa scenicem existentibus mandauit
demonstrando quia nihil amplius in inuadentes exercitus arabas quē oportebat egisset. Quae illi qui
dem requirentes inueniebant nequaquam mendaciū esse.

Quemadmodum Syllus accusauit coram caesare Herodem de incurfione quam in arabia fecerat
& q̄ indignatus Caesar dura uel grauiā rescriptis ei quare Herodes placare uolens caesarem misit
romam Nicolaum damascenum.

Cap. XVI.

Nunciū uero Syllēo cum romae gesta indicassent & magis singula exaggerassent & ille in
aula permanens tunc inter caesaris amicos statim haec audiēs mutata nigra ueste ad eū
ingressus suggestit q̄ bello cuncta arabia conficta totumq; regnū commotū ab Hero-
dis exercitu fuisset & lachrymis fultis quingētos quidē cum duobus milibus arabū pri-
mates perisse dicebat interfectū autē & ducē eorū nacebū propinquū & affinē sibi diuitias autē re-
ptis castello constituta depredate dū pro egritudine contentus obadus alias ouadus ei non sufficis-
set occurrere quia nec ipse nec exercitus arabū interfuisset. Talia syllēo dicente & inuidiose insuper
addente q̄ nec ipse rediret ad prouinciā nisi crederet quia caesar de pace omni cogitaret neq; si praesens
fuisse cōmodum esset cum Herode bellū cōmittere his dictis caesar irritatus praesentes hāro-
dis hoies pcontatus est qui tunc a syria uenissent si exercitū Herodes ad Arabiā deduxisset. Qui cū
ei hoc dicere cōpellerentur nec causam facti suggererēt ira caesar cōmotus scripsit Herodi cūcta qui-
dem grauiā/summa uero epistola huius erat. Olim amico nunc uero subiecto. Scripsit autē de his syl-
leus arabis. Qui reuerti neq; latrones ad se fugientes reddiderunt nec pecunias restituerunt sed etiā
& pascua quae mercede tenebat minime solito reditu possidebant iudaeorū rege caesaris furore humili-
liato. Tunc quoq; traconide habitantes cū arabis aggressi custodia iudaeorū affixerunt eos nō tan-
tum pro sua utilitate sed & memoria prioris belli p Herodē sibi inuicti irrogati. Quae rex ferebat pā-
ta fiducia quam in caesaris amicitia habuerat dum secundo legationes suas satisfacturas pro culpīs
noua suscepris cognosceret. Estuabat etiā de sylleo cui credebat a caesare qui praesens romae conabat
defuncto obado alias ouado rege arabū in regnū succedere multis caesari promissis pecuniis aliisq;
in aula potentibus. Interea obado alias ouado moriente dinea qui post arethae dictus est regnū ar-
ripuit. Caesar autē arethae minabatur q̄ regnare praesumpsisset priusq; sibi de hoc scriberet. Ille uero
eū donis multis caesari coronā aureā multorū talentorum destinauit & epistola per quā sylleū crimi-
nabatur ut maliuolū seruū & obadū alias ouadū ueniēs eius peremptum uxoreq; arabū ad eo adu-
teratas dū causas reipublicae rege uiuente gubernaret immo & ere elieno sibi uellet p pecunias prin-
cipatū acquirere. Quibus nullatenus animo caesar intēdens remisit dona. Arabia uero uel iudaea plu-
ribus malis affligebant dū regū unus quidē quia nec dū firmū imperiū habebat praedatores nullate-
nus prohiberet. Herodes autem iratū caesarē pro sua uindicta uidens omnes illorū iniquitates portā-
re cogebat. Deinde tantis circū instantibus malis iudicauit iterū romā transmittere si posset medio-
critate p amicos caesarē placare. Direxit autē Nicolaū damascenū. Domus autē eius uel filii sui multo
peius illo tpe erāt dispositi & licet sine suspitiōe nūq; fuisset malū tñ ex hmoi causa pualuit.

Criminationes euricleri lacedaemonis contra filios ad patrē Herodē & quia ligasset eos pater &
ad caesarem scripsisset.

Cap. XVII.

Macedonius euricles nobilis domi malus autē aīo luxoriosusq; ad herodem ueniens mul-
tis donis eius fauorē cōparauit ut inter necessarios amicos eius deputaretur. Qui manēs
apud antipatrū aditum uel consuetudinē cū alexandro habebat. Nam archelai cappado-
ci se se dicebat hospitem & ideo per glaphirā ualde honorabat eum cunctisq; blandieba-
tur. Semper autē dicta uel facta notabat ut exinde posset accusationibus confectis gratias Herodē
dis conquirere

dis conquirere unde singuli existimabant multū sibi fidelē existere. Quapropter Alexander ut ado-
lescens & dolens de his quae passus fuisset narrauit quā pater alienatus fuisset & mater sua interfecta
ab eo perisset antipatrū autē sibi praeposuisse & quēadmodum ille intolerabilia de eo patri dixisset
& ad odiū illū incitasset ut nec in conuiuio eum nec conuentu dignaret adesse. Cū uero talia dolens
desuisset statim euricles antipatro oīa nunciavit dicens. Nō pro mea utilitate tibi haec nuncio sed tu-
is iam uictus honoribus & rei magnitudine praecipio cauere Alexandrum. Nam haec non sine dolo-
re dicens inesse suis uerbis audaciam demonstrabat. Igitur antipater cū eum sibi fidelē esse existimas-
set magnas ei donationes opulit & deinde fleuit herodi eadē explanare. Qui non sicut ab alexan-
dro audiuerat intimauit sed uerbis suis aliqua ueritatem accusationi addens aīum regis immutabili
odio filiorū cōpleuit. Quia a rege donationē quinquaginta talentorum accipiens ad archelaum regē
cappadociae profectus Alexandrū modestū uel bonum referebat multūq; laborasse quatenus eum
reconciliaret pater. Quapropter ab illo quoq; multa dona suscipiens recessit. Qui nec in lacedaemonia
talīa facere desistens multis iniquitatibus immerfus patria priuatus excessit. Rex autē iudaeorū non
sicut prius contra Alexandrum uel Aristobulum tantūmodo accusationes audiebat sed & si nullus
aliquid ei nunciasset ipse perseruabat licentiāq; dedit uolentibus quiddā contra eos referre. Tum ue-
ro euare dū quendā licet uellet tamen non libēter accusantē audiuit quia & ipsum ut cōscium abhor-
rebat. Superuenit autē contra alexandros adolescentēs aliquid peius dū oēs praemiorum promissionē dicerent
aliquid acerbū contra hos nunciare & tanq; pro salute regis dicentes etiā falsa suggererēt. Duo enī
fuerunt Herodi fortitudine uel magnitudine corporis praecellentes iocundus & tyrannus noie. Qui
cum offendissent regem expulsi Alexandrum secuti in exercitationibus ab eo honorabantur pecu-
niisq; & donationes accipiebāt. Quos statim rex in suspitione ductus torquebat eos. Qui cū multo
tpe sustentaissent post uicti dicebant q̄ eis suasisset Alexander Herodē in uenatione feras sequentē
ab aequo deiciere ut ita facile eum suis perfoderent. Quod olim ei cōtingebat. Demonstrauerunt etiā
aurum in oppido celatū & praepositū uenationis conuincant q̄ sibi tela regalia Alexandri iussio-
nibus dedisset. Post haec princeps cypriae alexandri oppidi apprehensus torquebat quasi uellet su-
scipere custodiam adolescentiū & praebere eis in castello postas regales pecunias. Et ille quidē nihil
tale confessus est filius uero eius ista facta fuisset dicebat litterasq; porrexit quasi manu alexan-
dri factas quae ita continebant. Cū dei auxilio quae proposuimus oīa cōfecta sunt. Ergo ueniemus ad
deos sed sicut pmisitū in castello nos suscipite. Post hanc epistolam Herodes quidē de filiorū insi-
diis credidit. Alexander autē dyofantum in quā scriptorē imitatum suā manu & has propter antipa-
trum litteras astute scripsisset. Diosfantum enim talis erat. Quapropter in huiusmodi & aliis rebus con-
iunctis interit. Rex autē cum corā multitudinē produxisset in hierichunte filios & accusatores eorū
hos quidē multi manu iaculantes interemerunt. Cūq; impetū & super alexandrū occidendū fecis-
sent rex eos per Ptholomē & ferorā prohibuit. Custodiebātur autē ne quis ad eos ingrederetur &
speculabatur ne quid facerēt uel dicerēt. Et quid amplius. Cum dātorū infamia teneret horum
unus Aristobulus eximias suā socerū condolere suis calamitatibus & regē in odio habere & tu in-
quit periculo pditionis coicas dū accusata de nuptiis syllei cuncta putaris proderet. Haec autē illa sta-
tim fratri nunciavit. Qui nullatenus sese continens ligari eos & distractos ad inuicē quae male de pa-
tre sensisset scripto porrigere praecipit. Qui praecipis coacti scribunt insidias quidē cōtra eū nec co-
gitasse nec instruxisse fugā uero meditato & hanc propter necessitatē dū in suspitione uel difficul-
tate uitā suā haberent. Eodē tpe cū ab archelao de cappadocia legatus mela nomine nobilissimus p-
uenisset Herodes uolens erga fe perfidiā archelai manifestā facere uocauit Alexandrum sicut in uin-
culis erat & rursus consuluit de fuga qualiter & ubi statuisset discedere cū Alexandrum ad Archelā
duxisset & ab eo pmisitū sibi fuisse ut romae destinares nihil uero aliud neq; importunū aut acer-
bum in patrē cogitasse nec ea quae per maliuolentiā aduersariorū conficta essent uera existere ac uel
le si adhuc tyrānus uideret ut quaestione cautiore facta ueritas appareret sed hunc citius perisse an-
tipatro pro amicos populū incitante. Cum talia retulisset iussit melam cū Alexandro simul ad Gla-
siram daci ut interrogaretur siquid ea cognouisset de insidiis in Herodem constructis. Qui cum ue-
nissent statim Glasira ligatū Alexandrum uidens caput suū percussit & stupefacta nimis ingemuit.
Fuerunt autem adolescentēs & praesentium lachryma & spectaculum dolore plenum nec diu potue-
runt interrogare uel respondere. Dein multo p̄t Ptolomaeo qui iustus erat eos perducere interrogan-
te Glasira siquid de his quae fiebant cognosceret Alexander respondit. Quid mecum haec ignoraret
quae anima mea plus mihi diligitur dum & communes filios haberemus. At illa clamauit q̄ nihil
cognosceret importunum si tamen aliquid saluti eius prodesse non recufaret etiam mentiendo cō-
fiteri. Alexander autē nihil impiū ingit nec quod pater suspicabat quia nullatenus hoc ipse cogitauit.
Tu uero mulier qd aliud scis nisi q̄ archelā fugere deliberauimus & exinde romā ascendere. Eadē
& illa confessa est. Herodes autem in archelaum de perfidia suspitionem habuit deditq; olympo
& uolumio

& uolūnio litteras/præcipiens eas trāsmittēdo per Eleusiam ciuitatē cilitiæ archelao tradere/ culpās eū q̄ insidiarū participes cū filiis suis esset/ & exinde romā nauigarēt/ ubi si Nicolaus inueniret aliqd̄ profecisse ne Cæsar in eadē difficultate permaneret/ darent litteras uel argumēta/ quæ cōtra iuuenes cōstrūcta destinauerat. Archelao autē litteras accipiēs/ suscipere se quidē adolecētes cōfessus est/ q̄a prodesset eis uel patri/ nō qd̄ per eius discordiā eueniret/ ad Cæsare autē trāsmittere/ uel aliud perfidūm cōtra illū agere/ nihil adolecētes pœnituit promississe. Legati uero cū hæc audisset/ & romā p̄ uenissent/ litteras porrexerunt/ quia cæsare placatū inuenerunt. Nā de legatione Nicolai taliter euenit/ ut hic ad aulā ascēdit/ primū quidē non pro quo uenerat/ sed sylleum accusare deliberauit. Quod multi intelligentes/ Nicolaū ad eū iniquitates oēs syllei nunciabant/ & q̄ multos obadi alias ouadi peremisset. Quorum indicia manifestā ex litteris eius demonstrabantur.

Vt per Nicolaum accusatione liberatus Herodes est apud Cæsarem/ Sylleus autem accusator Herodis morti adiudicatus est.

Cap. XVIII.

Nicolaus foelicitatē quendā sibi existimans oblatā moliebat p̄ accusationē syllei cæsarem Herodi reconciliare. Sciebat enim/ q̄ si uellet satisfacere de factis eius non permitteret si uero sylleū accusaret/ tēpus pro Herodi dicendi posset inuenire. Constituto ergo die nicolaus præsentibus legatis arethæ accusabat sylleū & cum cæteris addebat regis multo/ rumq; arabū simul interitū/ & pecunias quas mutuas acceperat pro nullo reipublicæ commodo nec nō & adulteria/ nō tantum per arabiam/ sed et romanarū mulierū. Addebat autē quod acerbius concitaret regis aīum/ nihil uerū docuisse de factis herodis. Cūq; ad hunc locum puenisset/ cæsar quidem interrogauit si Herodes exercitū contra arabia non duxisset/ nec duo milia quingētos occidisset/ nec captiuos traxisset/ provinciāq; deuasisset. Ad quæ Nicolaus respondit/ pro his magis se uelle suggerere q̄ nihil/ aut multo minus ut audierat factū fuisse. Sed tu inquit ut iustus hæc atrociter estimas/ sit. Quod cū præter opinionē cæsar audisset/ & iussisset ut diceret/ Nicolaus satisfaciendo/ quingentorū talentorū conscriptionē p̄duxit. In qua cautū fuerat/ licere herodi constituto die transactio pecuni/ isq; nō redditis totā arabia inuadere. Introductā uero per provinciā militiā nō expeditionē dicebat/ sed multitudinē suas pecunias uolentē exigere nec constituto die/ sed multo post introductā. De qua re cū sapius quidē saturninū & uolūnium procuratores syriæ interpellasset/ deinde corā illis in beritho cū sylleus p̄ tuā fortunā iurasset/ intra tricesimū diē pecunias se præbere/ necnō & eos q̄ a regno Herodis trāsfugissent/ nihil horū eo faciente/ rursus ad procuratores herodes peruenit. Cui cū præcepissent pignora sumere/ statim p̄uincia cū suis ingressus q̄ isti bellū dicit ad inuidiā p̄curatores tuorū qui hoc fieri denunciauerūt secundū conscriptionū statuta. Iste uero inquit nō tantū deos/ sed & tuum numen piurans decepit. Restat mihi tā de captiuis differere. Latrones traconē habitantes/ quorū draginta primū/ deinde multi tormēta factorū timentes/ refugii sibi fecerunt arabia/ quos sylleus cū suscepisset/ contra oēs hoies uastabat terrā/ quā eis habitandā/ & lucra latrocinii cū eis p̄tebat. Sporū pondit autē per eadē sacramēta & eos reddere/ die quo promiserat se debitū soluturū. Quid ergo/ Poestne monstrare in præsentī quēq; aliū ex arabū provincia quā hos abstractos quos refero/ nec/ cētōs ut ait/ sed qui nequaq; latere potuerūt. Ita ergo calumnia de captiuitate declarata/ maximū cæsaris intellige mendaciū & falsitatē ad tuā excitandā irā ab isto confictā. Nā cū ingressus arabiam noster exercitus fuisset/ & unus uel alter de locis herodis cōcidisset/ coactos resistere/ uacēbū duce eorū cū nīginti quinq; proftrauit. Quorū pro uno quoq; centū iste referens/ duo milia quingētos perisse dixit. Hac oratione cæsar permotus/ & an sylleū cōuersus/ furor plenus interrogauit ouanti arabum perissent. Qui cōturbatus/ errasse se dixit. Deinde pacta debiti leguntur/ litteræq; imperatorū & ciuitatū quæ latrocinia criminabant. Mutatus ergo cæsar/ sylleū quidē mortis sententia dylauit/ Herodi uero reconciliatē/ satisfaciens q̄ ex falsa criminatione atrociter ei scripsisset. Nā ira sylleū respondit se phibet. Quis est iste/ qui me impalit mendosā suggestionem uirū mihi amicū offendere. Sylleus qdem pecunias creditoribus redditurus & post puniendus destinatur. Cæsar autē adhuc irascebatur arethæ/ quia principatū nō suis præceptis/ sed propria p̄sumptione coepisset. Cogitabat ergo & arabiam Herodi tradere/ sed impeditur litteræ quas rex miserat per olymphiū & uolūniiū. Qui cū cæsarem audissent placatū/ statim præcepto herodis litteras uel probationes quas de filiis miserat/ porrexerunt. Quas cū cæsar legisset/ principatū alium addere seni & male sentiendi de filiis non æstima uit. Videns ergo legatos arethæ & improperans q̄ temerare nisus esset nō ab se regnū accipere/ donā suscepit/ & principatū ei firmauit.

Qualiter cæsar præte p̄bente/ cōcilio in beritho habito accusauit filios herodes. Ca. XIX.

Erodi uero scriptū q̄ placatus ei fuisset & de filiis eius contristaret/ præcipiens ut siquid acerbū contra eū præsumpissent/ p̄sequeretur tanq̄ in patris præuaricatores/ nam hmoi p̄tatem ei dedit/ si uero fugā tantummodo cogitassent/ ut improperans mitigaret/ eos ne aliquid crudelē peragerent. Admonuit uero/ ut concilio in beritho cōgregato/ quo multi

romani

romani habitant/ & simul imperatoribus syriæ & archelao rege cappadocia/ quantoq; alios existi/ mare/ amicitis eius uel honoribus clarissimos/ eorum sententiis quod oporteret impleretur. Herodes autem cum littera uenisset/ lætus pro reconciliatione/ & q̄ sibi potestas sup̄ filios fuisset cōcessa. Itam accessit cunctos a cæsare constitutos ad concilium/ quem præter archelauū quem propter offensam noluit interesse/ nequid uoluntati suæ impediret. Cūq; in beritho imperatores & alii conuenissent/ filios non permisit ad concilium accedere/ sed in ulla quadam sydoniorum palestina nomine iuxta ciuitatē reliquit/ ut uocati ad concilium præsentarentur. Solus autē ingressus. cl. uiris confidenti/ bus/ accusabat filios/ & causa quidem non erat acerba/ quātū ad ueritatis/ indicia/ multū uero disti/ millis patris filios criminantis. Nam uiolenter perorabat/ & approbatione causa turbabatur & maxi/ ximi furoris uel ferocitatis signa mostrabat. Defendebat et tanq̄ uera quæ in odio filiorum dicta fue/ rant/ & quæ ipse contra filios scripserat legebat in quibus insidiarum nulla cōscriptio fuit/ tantū uero q̄ fugere cogitassent & derogationes quedam/ & obprobria propter odium quod in eos habebat. Quæ cum legisset/ clamauit iurando/ q̄ melius uita priuaret/ quā talia uellet audire. Deinde cū dixisset/ q̄ & natura & cæsare concedente potestatem haberet/ addidit & patriam legem sibi populo/ si quando parentes filios accusarent/ & super capita eorū manus suas imponeret/ necesse populos citantes eos lapidare/ & huiusmodi morte perimere/ quam legem ipsam paratam in patria quidē uel in regno facere uoluissent/ sed expectare illorū iudicia/ cognitores autē inuenisse eos in manifestis filiorū & non paruis criminibus/ ut tempus habentes dignū nullatenus deberet negligere. ne alius talia prouenerent. Cū hæc rex itaq; dixisset/ nec adolecentes ad satisfactionē transissent/ uidentes iudices q̄ modestiam uel reconciliationem minime assumeret/ rex/ potestati ei confirmauerunt. Et pri/ mus quidem saturninus/ uir consularis/ & in dignitatibus clarissimus/ mitte sententiam procul di/ cens. Damno filios Herodis interficere uero non iustū arbitror/ quia & ipse filios habeo/ & regem puto sic uelle/ quis infelices filios se habere consentiat. Post quæ saturnini filii tres qui eius erant ligati/ sententiā eadē cū patre/ p̄tulerūt. Voluminus autē ecōtra morte puniendos filios herodis respondit/ ita circa patrē iniquos inuētos. Eadē cū plures dixissent/ ut nihil ambigū esset quo minus intelligeretur morte dānatos adolecentes/ statim Herodes ad tyrū puenit/ ducens mīseros adolecētes. Cūq; nicolaus ad eū roma delatus eēt/ & prius ipse sententiā in beritho de filiis p̄nunciatas audisset/ herodes cōsultu t qd̄ amici eius de hoc roma deliberassent. Ille ait. Quod & mihi uidet/ scilicet impia esse q̄ illi de te/ sententia/ oportere uero legatos & custoditos cohercere/ & si qd̄ tibi aliud uisum fuerit. Prouide tū ne plus irā cūda quā modestia usus esse uidearis. Nā minime dimitti solutos puto/ ne talia cōmittant quæ nullatenus possent corrigi. Multi etiam tuorū amicorū eadē roma deliberauerunt. Herodes autē cū tacuisset/ mesticia tentus/ post iussu nicolaū secū nauigare. Moxq; ut ad cæsareā delatus est/ rumor a populo de filiis eius euolabat/ cunctis sustinentibus ubi causa eueniret. Dū sic periclitarent/ & doloribus eorū cōdolerēt/ dicere aliqd̄ palā/ aut dicētē audire sine piculo nō erat. Vnde misericordiā cū dolore cōclusam sine uoce cōprimebat. Vnus autē miles nomine tyro/ cū filio suo equeno uel amico alexandri/ eūda q̄ alio timore tacita dolebant cū libertate loquebat/ & sæpius clamabat inter multitudine dicēs/ q̄ perisset ueritas/ q̄ iustitia ab hominibus recessisset. Vigen inqt̄ mēdacia uel malignitas tātamq; nebulā humanis negociis intulerunt/ ut maxime calamitates uel miseria p̄ nihilo iudicent. Cū talia sæpius exclamasset/ licet non sine discrimine/ ueritas tamē oīs mouebat. Quapropter singuli timentes se occultabant/ sed hæc illū dicentē libenter audiebāt. Qui cū regem petisset/ ut solus soli quæ uellet ediceret/ cōcessum q̄ ei nō fuisset/ nō possum inqt̄ rex cōtinere pro tali dolore fiducia uel audaciā meam necessariam quidem tibi & cōmodam/ si quid utile uellis ab ea suscipere/ meæ uero tutelæ contrariā. Deinde subssecutus ait. Quo tua mens sagacissima recessit/ aut cur superabundās sapientia sensu miltatur/ quo plures uel maximos acquisisti triumphos. Quid est q̄ cognati uel amici/ ei remorantur petitionibus tuam flectere pietatē/ quos tibi minime iudico esse cognatos uel amicos si depexerit tale scelus in tuo beatissimo fieri principatu. Tu uero nō præuides quid eueniat/ si duos adolecentes ab uxore tibi regia creatos/ & in omni summitate uirtutis præcellentes occidis/ teq; solam in senectute relinquis/ cū uo filio male uitam tuam disponente/ & cum cognatis quos tuens iam morte damnasti. Nonne cogitas/ q̄ multitudo tacens crudelitatem tuam conspiciet/ & odit/ exert/ citus quoque cunctus & primatus eius misericordiā qd̄ de infelicitibus odiū uero in te hæc faciente concupiuit. Cum hæc rex in initio non libenter audisset/ & cōmouisset eum uerba tyronis/ per quæ manifeste familiarium p̄fidiam exprobrauerat/ paulatim imēsa & militari fiducia uerba tyro cōcidit/ & turbatione cōpleuit herodē. Qui cū magis increpari q̄ admoneri se putasset/ & quia milites eum abhorrent/ & primatus eorū indignarentur/ præcepit nominatos cunctos cum tyrone ligatos in custodia detineri. Cum hoc factū fuisset/ & triphon quidam tonsor regis inuenta occasiōe regē adisset/ ait. Satis mihi tyro sapius dicens/ ut regem tōdens/ gurtur eius incidere/ nam inter primos apud alexandrum poteris esse/ magnasq; donationes ab eo accipere. Quæ cū dixisset/ eū rex cōprehendit/ præcepit

precepit & tormentis tyronē & eius filiū atq; tonforē subdi. Cūq; tyro ita cōsisteret uidēs filius patrem suū crudeliter laceratū nec habentem spē salutis futurūq; sibi iudicium ex tormētis paratum intelligens se inquit ueritatem nunciare si uerbo confirmaret tormenta patris & sua remittere. Cūq; rex fidem dedisset dixit sibi constituisse tyronē manu sua regem adire & occidere si copia daretur ut solum eum inueniret multaq; patri quatenus Alexandro præsaret. Quæ cum ille dixisset patrem a necessitate soluit. Incertum autem est utrum hæc ueritate an necessitate retulerit ut aliquid perferre in presentibus malis inueniret.

Mors iuuenum & sepultura corporum eorum in Alexandria. **Cap. XX.**
 Brodes autem licet deliberasset iam dudū filios interimere tunc tamen festinauit crudelitati suæ finem imponere & in contione producens trecentos priores militū reos factos cū tyrone filioq; eius & accusatore tonfore/criminabatur coram omnibus. Et illos quidem multitudine peremit Alexander autem & Aristobolus in caesarem tracti patre præcipiente laqueo perimuntur. Corpora uero noctu Alexandria ponuntur quo matris eorum pater/pluresq; cognati uel proauū positi esse uidebantur.

Incipit Liber. xvii. antiquitatis Iudaicæ.

Qualiter antipater odio habitus est ab oī gēte ppter interfectionē fratrum suorū. **Cap. I.**

Nticipatio autē postq; fratrum extitit accusator & in primis facinus extreme impietatis & crudelitatis impulsor/haud sane pro uoto spes uitæ sequentis aperitur. Nā quis amittēdi regni metu fuerat liberatus q; iā uidelicet illud cū fratribus se comunicaturū fore nō cernebat opofus tamē & ambigū regnū sibi fieri magis magisq; sentiebat. Siquidē odiū uniuersæ gētis/ aduersus illū erat exortū. Fuit uero illi etiam hoc ualde contrariū q; totam contristabat militiam/dum aduersam ab ea gereret protinus uoluntatem/in qua proculdubio omnia regni munimenta consistunt & maxime quotiens gentem aut populum uniuersum nouarum rerum cupidine perturbari contingeret. Tantum etenim periculum ei fratrum procurauit interitus. Verumtamen cum patre pariter participatur regnandi negotium non aliter quam si rex etiam ipse consisteret/amplioraq; ei negotia credebantur/& unde perire debuisset firmitatem magis fatiorem inuenere/q; quasi pro Herodis tutela fratrum suorum proditor extitisset & non inimicitia qua circa illos & circa patrem ipsum detinebatur. Talibus enim cum malloquiis induxerat. Quæ omnia machinationes erant uiam constituentes qua aduersus Herodē dederet/ ut antipater accusatores non haberet de his quæ patrare cogitabat/Herodes autem omni refugio nudaretur/nō habens qui sibi auxiliaret/cum antipater hostis manifestus existeret. Proinde odio paterno illas fratrum insidias perpetrabat. Pulsabat autem amplius ut ab incepto nō desisteret q; cernebat moriente quidem Herode certe sibi principatū esse uenturum/prolixius autē uiuēte/multa sibi surreptura pericula si eius factio proderetur cuius extabat ipse compositor/& quæ sit palā fieret hostem illi patrem compellebat existere. Propter quæ ad donandum erat largus & affluens/& etiam eos qui circa patrem erant lucris pulsabat in gentibus ut aduersus eum hominum odia concitarent/& maxime illos quos roma possidebat amicos missionibus magnorum numerū sibi benignolos comparabat. Ante omnes autem saturninum qui tunc curam syriæ gerebat inducere magna spe incitabatur/ sed etiam saturnini fratrem promereri festinabat. Ad hæc sororem regis uiro inter primos apud Herodē coniunctam/suo modo utens/ad se uolebat attrahere. Erat quippe ad fingendas amicitias colloquētib; secum callidis & ad odium dissimulandum ualde credibilis/& ad celandū semetipsum satis astutissimus. Non tamen decipere ualebat suam nutrice quæ illum iam ante abunde cognouerat/ & ab eo falli non poterat. Siquidem omnibus eius factionibus iam antea fuerat reluctata/ob morum eius improbitatem/quāuis eius filiam heret uxorē providentia matris antipatri/& eius ipsius instantia illā suscipiens/quæ primo fuerat Aristoboli sociata cōnubio. Nam alteram calles filius uiri eius habebat uxorē sed nullum hoc ei tutamē erat/quo minus eius intelligeretur iniquitas sicut nec prius cognatio quicq; obstiterat/quominus odibilis haberetur. Interea Salomæ festinantem sylleo arabo coniungi corporali libidine concitaram. Herodes compellit cum alexa inire cōnubium cooperatē quoq; illi Iulia & persuadente Salomæ/ne illius renueret nuptias/nec inimicitia inter eos maturus orirentur. Iurabat quippe Herodes/nūq; si circa Salomæ beniuolum fore/nisi coniugium alexæ susciperet/& obediret Iuliæ utpote caesaris coniugi/ad hæc etiam utilia suadenti. Interim filiam archelai regis Herodes ad suum destinat patrem/quæ fuerat Alexandro iugata/dotem etiam restituens/ut nullum inter eos certamen oriretur.

Qualiter

Qualiter Herodes rex filios Alexandri & Aristobuli filiorū suorū adoptans: filiam Feroræ illis desponsauit & Antipatri & quiter antipater persuasit patri desponsationē in suos trāsferre filios & quiter Herodes aduersus Tracōitas uolēs munitis existere & Zamari iudæū q; de Babyloē discederent & in antiochia debebat euocās sibi cōstituit/& utebat illo opposito aduersus Tracōitas. **Cap. II.**

Ipsē autē enutriebat filioq; filios diligētē admodū. Erāt. n. Alexādro quæ ex Glaphyra uirilis sexus duo Aristobulo autē ex Beronice Salomes filia masculi tres/puellæ duæ & sapius amicis pſentibus corā se Herodes eos cōstitues/filiorū quoq; fortunā causamq; deplorans/orabat ne tale quicq; filioq; filis accidisset/sed & cū uirtute matris uicis/ situdinē illi nutritionis & educatiōes exoluerēt. Desponsabat autē eis matrem iam tpe

decurrete maiori natu quidē alexātri filioq; filiā Feroræ/ Aristobuli uero filio filiā antipatri filiā uero aristobuli denominat antipatri filio/alterā uero ex filiabus aristobuli herodi filio suo/ fuerat autē is regi natus ex filia pontificis. Paternus quippe mos erat ut simul plures haberemus uxores. Agebat autē filioq; desponsationē rex mirā infantuloq; parētib; orbatq; ad beniuolentiā eorū p societate cōiugalē antipatrū puocare desiderās. Antipater autē nō cessabat circa infāculos ea uolūtate uersari/ qua circa fratres quoq; fuerat agitata. Incitabat autē eū studiū patris quod circa infāculos gerebat/ sperās eos maiores ac meliores suis fratribus fore/ pſertim cū in uirilē aetate pſeiperent/archelaus ē auxiliū nepotibus præbituro/ uiro in regni culmine cōstituto/ & Ferora in nurū unā ex eis suscepto filiā/ Terarches enim erat iste. Excitabat autē eū uniuersa quoq; multitudo/ quæ circa infantulos quidē misericordī mēte mouebat/ aduersus eū odiū autē in omnibus gerebat/ pp quod claruerat tantā in fratres iniquitatis astructor. Machinabat quoq; dissoluere quæ patri placuerat aduersum sibi reputās si tanta cōtra se taliū adunareſ potentia. Et differebat quidē herodes sequi postulationes antipatri/ ut ipse quidē aristobuli filiā in cōnubio susciperet/ Feroræ uero filius fratris eius alexandri filiā. Et sponso/ nes quidē nuptiaq; huiusmodi gerebant/ regē tamē inuito. Herodi uero ea tēpſtate uxores erant non uē antipatri mater & filia pontificis/ ex qua ēt homonymus illi filius fuerat pcreatus. Erat autē ei ēt fratris filia cōiuncta & cū ea neptis altera/ ex his quidē proles nulla genuerant. Erat ēt in uxori/ bus ex gente samareorū una/ ex qua filii extiterāt Antipas & Archelaus & filia olympias nomine/ & hanc quidē postea Iosippus suscepit uxore q; regi fuerat fratruelis. Archelaus autē & Antipas Romæ apud quēdā familiare educabant. Cōiuncta illi erat ēt Cleopatra sed Hierosolymites. & filii ex ea fuerāt nati/ Herodes & Philippus/ qui ēt romæ educabant. Erat in uxori bus ēt Pallas/ quæ Falelū ei peperat filiū. Sup has quoq; Fedra & Helyps erāt uxores/ ex quibus duæ filia fuerant procreatæ. Examana nomine/ ac Salomē. Filia autē maiores natu ex una matre pcreatæ cū Alexandro quæ in tuebāt ferora nuptias cōiunctæ erāt una quidē antipatri sororis filio/ altera uero Falelo/ & iste quoq; fratris herodis fuerat filius/ & hoc quidē ex dispositione factū erat Herodis. Tunc autē uolēs aduersus tracōitas munitis existere/ cogitauit uicū iudæis edificare nō distantē magnitudine ciuitatis ut p hoc inaccessibiles hostibus faceret limites suæ puincia. Et cognoscens uirū quēdā iudæū ex babilonia/ cū equitibus quingētis & sagittariis plurimis/ cognatoq; eua multitudinē usq; ad centū ferme numerū uiroq; Euftratē fluuiū trāsmeasse/ & in antiochia in loco q; dicit Daphne Syriæ conuersari cū Saturnino/ q; tunc ibidē imperator militiæ cōsistebat/ illū ei locū ad habitādū benigna largitate cū Balaiha nomē erat cedere pmisit. Euocabat ergo eū cū tota multitudine oīum q; eū fuerāt cōsecuti/ spondēs daturū se terrā in regione quæ dicit Barhanea. Destinauerat. n. eū intra Tracōitidē cōstitū endū nolēs eius habitationē obstaculū cōtra hostes habere. Promittebat itaq; illā regionē sine tributis esse daturū & liberos fore quæ moris erat illius regiois habitatoribus exhibere/ immittēq; eis terrā & nullis illationibus obnoxia præbiturū. His pſuasus babilonius uenit/ & suscipiens regionē oppidā & municipia plura cōstruxit. Et uicū Bathyra noie cōstituit/ obstaculū erat & oppositū quoddā ille uir aduersus Tracōitas iudæis de Babylonia Hierosolymam p sacrificioq; tpe uenientibus/ ne quis eorū latrociniis Tracōitarum insidiusq; lederetur & aduentabant ad eum plurimū/ maximaq; illi undiq; concurrebant/ a qbus paternus mos iudæorū & instituta celebrantur. Quibus rebus illa regio breui populosa facta est/ pp quod immunis ab oibus fuctionibus pmanebat/ uiuēte dūtaxat herode. Cæterū postquam Philippus filius eius principatū regni suscepit/ modicas paruo tpe illis fuctiones ipſiuit. Agrippas uero maior & filius eius qui homonymus quoq; illi constabat eos admōdum grauaure/ non tamē eis de libertate ipſorū cum possent ullam intulere modestiam. Sed roma/ nū deinde dominatū illius regionis adepti/ libertatis quidē eorum ēt ipſi seruauere dignitatem/ impositionibus autē eos functionum usquequaq; grauaerunt. Et hæc quidē oportuno tpe diligenter exequar oratione pcedente. Zamariis at Babylonia inter hæc uita defungitur/ qui ad possidēdam illam regionē ab herode fuerat acqſitus/ quicq; cum uirtute uiuēs filios quoq; optimos reliquit/ lacimum q; dē qui fortitudine clarus extabat/ is egres babilonios qui sub illo fuerat continere/ & Hely/ quos rex afficiebat abunde muneribus. Sed lacimus in senectute defūctus Philippum filium dereliquit &

manu bonū & aliis uirtutis artibus usui supra quēlibet accommodum. Ob hoc fida illi amicitia & firmissimus fauor eū Agrippa rege prouenerat/militiamq; totam quā rex habebat/iste curabat/& ubi cunctis deducendam rex postulabat/eius regimine ducebatur.

Qualiter Antipater oblectabatur eos qui circa Feroram erant/uolēs per illos insidiari patri & q̄ liter agnoscens soror regis Salome/clanculum denunciavit fratri/& de interfectione pharisaeorum regi aduersantium.

Cap. III.

Erode autē in quibus retuli constituto/in Antipatrū spectabant cuncta negotia/ p̄p̄te rea quia utilis ac promptus a rege purabatur & rex hanc firmitatē nō amiserat/ potestatis/ quā ei pater prōptius indulgebat/ spe quasi fauoris eius ac fidei. Ad hęc erat etiā ad deriuandā in se audacissimus/ quomodo incognita erat patri eius nequitia & quō ad fidem faciendā in dicēdo callebat. Erat ēt cunctis terribilis/ non tantū magnitudine potestatis/ quantum p̄uersitate morū/ & quod erat ad male loquendū procacissimus. Maxime autē eū Feroras accurabat/ uicissimq; curabat. Nā eū callide ualde circūueherat antipater/ & maxime p̄ mulieres ad occupandos eius aios/ ambigerat. Deditus quippe fuerat Feroras uxori matrisq; eius atq; fororū/ licet mat̄/ herū genus horreret/ ob iniuriā filiarū suarū uirginū/ uerū tamē ab hisq; ducebat/ & nihil ab eo sine illis mulieribus agebat. Nā hoīem illū ēt medicaminibus accurabant/ sed & sibi met in uicē cooperari nequaquā mutuo fauore cessabat. Ita enim eas omnimodis antipater induxerat/ partim p̄ semetipsū/ partim ēt p̄ propriā matrē. Nā idē hęc quattuor mulieres sēiebāt/ idēq; loquebant. Ferorā tamē circa Antipatrū in nōnullis minimis sane rebus sua habebat. Erat autē illis in contrariū nitēs regis soror/ iā diu cūcta circū inspicies & amicitia eorū in p̄nicē herodis cōstrui cernēs/ & annū etiā dō nō abstinēs. Illi autē sentientes molestā esse regi suā adinuicē beniuolentiā/ cōsiliū inuenere/ ut manifestā eorū amicitia nō esset/ neq; palā cōtentū facerēt/ odiū autē & maliloquia ubi tēpus exigeret cōtra semetipsos cōfingeret/ maxime autē sub Herodis præsentiā/ ut ad eū de semetipsis ralia deferrent/ secreta uero beniuolentiā inter eos firmior certiorq; cōstaret. Et sic quidē illi gerebāt/ Salomē autē nihil prorsus latebat/ neq; primū eorū/ p̄positū ad huiusmodi negotia festinare neq; tūc/ quādo secretas machinationes cōstruebant. Cunctaq; quippe illoḡ/ mulier indagabat/ quā amplificas & atrociora faciēs/ ad fratrē propriū p̄ferbat/ secretos eorū cōuentus insinuans/ & cōiuiua/ & cōsulationes occulte/ immorimq; cōfertas/ quā ad eius interiū tenderēt/ nisi maturius proderent. Indicabat quoq; illos in manifesto quidē aduersarios suimet quasi cōstare/ & ad lesiones mutuas fite loqui/ sineq; festinare/ secreta & ab alterutris remoti beniuolentiā in se confirmare maximā & quoties in quibusq; negotiis singularis fierēt illud agere quod amicitia postulare/ & polliceri sibi etiā pugnare cōtra quos opus esset/ modo ut illud alia uel fauore mutuo nō sentiret/ efficere. Illa quidē hęc & huiusmodi inuestigabat oīa/ & integra ad fratrē cōueniens cuncta deferbat/ sentientes quidē iā ēt ipsū plurima p̄ semetipsum/ sed ad audiendū aliquid licet excitatus esset sororis accusationibus retardāre. Erat. n. porticio quaedā iudaeorū hoīum de scrupolositate & subtilitate paternae legis gloriantiū/ & cultura diuinitatis simulantiū/ a quibus inducebant mulieres ille supra memorare/ hi dicebant Pharisaei/ q̄ possēt maxime regi nō modicū afferre præsidiū. Erat. n. procaces ad bellū gerendū/ legionesq; inferēdas immaturius eleuati. Cū igit cuncta gens iudaica iureiurādo iurasset/ Caesaris se propria fore/ & oībus regis regionibus fauere/ isti uiri nō iurauerūt. Erant autē numero supra sex fere milia/ quos rex pecunia rio dāno multauerat. Quod dānū uxor p̄ eis Ferorā cōtulerat. Illi uero beniuolentiā quasi p̄ uicissitudine referēt/ futurorū sibi magnitudinē natu diuinitatis infusa esse p̄ dicabāt/ q̄a herodi uidelicet terminus regni iā esset ex superna maiestate decretus/ tā ipsi q̄ uniuersae cognationi eius/ illā autē regnū possessurā/ atq; ferorā uel filios/ q̄ ex corū semine descēderēt. Et hęc qdē regi nūciabant/ nō. n. Salomē ista fugiebāt/ & quō plurimos regalis aulaē corrūpere niterent. Rex autē interfecit Pharisaeos/ q̄ causa seditionis extiterāt/ & Vagoan enuchum/ & sibi carū quēdā/ q̄ tūc primatum inter eos habebat honestatis dignitate decoratum filioq; eius peremit/ omnesq; ei cognatiōe uel familiaritate cōiunctos/ quibus ille Pharisaeus praesagabat. Magnificabatur apud etiam Vagoan situti pater & plurimis rebus bene meritis ac profuturus apud regē futurum. In manibus enim eis cuncta fore praedicebat/ praesente illi & cōiugi firmitatem/ & filiorum/ ueluti propriis filiis.

Qualiter rex Herodes cepit fratri suo Ferorā/ ut excluderet uxorem suā aut eius regno discederet/ & q̄liter antipater suspectus p̄ri factus timēs eū scribebat amicis in Roma/ ut scriberet patri eius ac persuaderent/ ut mitteret eum ad Caesarē cum pecunia quod persuasum est herodi filiumq; transmissit/ & de morte Ferorae fratris Herodis.

Cap. IIII.

Herodes itaq; ultus ex Pharisaeis qui fuere conuicti/ conuentum congregat amicorum/ & accusationē Ferorae coniugis/ iniuriamq; uirginum/ & audaciam illius mulieris exponens & crimen uxoris ad diminutionem dignitatis illius referens & honoris q̄ ei certaminum

taminum seditiones aduersus fratrē/ & bellū ex illius ingenio ac uerbis operibusq; confurgerēt/ quantum poterat hortabatur/ ut illa inter eos simulatio solueret/ quod fore firmabat/ si locietatē illius effugeret/ p̄ illa quae gesserat. Nihil. n. eū fratre Ferora gratia p̄manere posse dicebat/ si secū illā haberet/ quae bonū ingeniuū circa se fratris euerteret. Iubebat igitur uxore abiicere/ quae inter fratres causa belli cōstaret/ & si magni precii cōsanguinitatē suā diceret/ illā cōiugaret/ sic enim posset nullomō caritas fraternitatis iminui. At Ferora licet illo sermone moueret/ tamen affirmabat neq; aliquid iuris ex germanitate necessitudine detracturū/ neq; dilectionē coniugis abnuere/ eligerē se potius uiri dicebat/ q̄ illa muliere priuari/ quae sibi grata cōstaret. Heredes uero disterebat circa Feroram sup hoc itacundia quāuis cuperet sumere pro rebus gestis uisionē. Antipatro tamen interdixit & matri eius/ cū Ferora miscere colloquiū/ uel cum illis mulieribus/ quae cū illo erant/ obseruaret/ si in unum aliquatenus cōuenirent. Illi uero profitebant quidē cōueniebāt tamē quādo tēporis oportunitas/ p̄ uocabat/ & simul etiā cōiuiabant Feroras & Antipater. Ferebat ēt sermo/ q̄ antipater Ferorā cōiugi misceret/ eo operare illis ad cōuentus faciendos antipatri matre. Suspectū autē patrē habens/ & timens antipater/ ne circa se amplius eius odiū p̄cessisset/ scribit amicis Romae postulas/ ut scriberet herodi/ quatenus celeriter Antipatrū mitteret/ simulq; eū eo munera digna/ mandaret/ testamentū ēt in quo post regē declararet antipatrū quō iam defunctus erat Herodes/ qui ei ex filia p̄tōficis fuerat p̄creatus. Quo facto/ peregit una quoq; cū antipatro/ & Syllēus arabs/ nihil ex his quae praecerat Caesar peragens/ unde quoq; antipater ante Caesarē eius accusator extiterat/ p̄ quibus Nicolaus patiebatur iniuria. Accusabat ēt ab aretha Syllēus/ eo q̄ plures occideret in Petra castello benemerito hōim praeter suā cōscientiā/ maxime autē Sondū uirū omni uirtute decoratū/ iusticiaq; pollentē/ sed ēt Fabatū Caesaris seruū. Syllēus autē causas habuit ex hisdē criminibus p̄pagatas. Erat quidē Corynthus herodis regis unius cultorū corporis/ cui maxime cura plurima cōmittebatur. Huic p̄uadet Syllēus pecunias maximas pollicēs/ ut Herodē occideret/ hoc ēt p̄miserat. Quod agnoscēs Fabatus Syllēo indicatē/ statim regi denūciat. Ille uero Corynthus tormētis examinans fecit oīa depalarū. Derinuit autē secū duos Arabas/ cōfessionū corynthi credēs/ & philarchū q̄ syllei fuisset amicus. Qui ēt ipsi/ nā eos rex tormētis affecerat/ cōfessū fuerāt/ quod eos exortaret/ nunciās Corynthus nō age re molliet/ & sicubi opus esset rei/ ferro cooperarent/ ad p̄p̄rādū facinus inter eos complicitū. Ad hęc ēt Saturninus oībus ei ab herode denunciatis Romā eos destinat. Ferorā uero fortiter in amorem cōiugis p̄manētē/ discedere ad p̄pria herodes praecipit. Ille uero gratanter accipiens ad suā tetrachia nō moratus abscessit/ plurimū se iureiurādo cōstringēs/ nō prius reuertī/ antequā mortē herodis aduerteret. Proinde ab Herode morte cōstricto petitus/ ut ueniret/ p̄ aliquibus sibi mādatis si mors cōtingeret/ iniungendis/ nullo modo p̄suasus est aduenire/ ne iureiurandi uiolator existeret. Non tamē Herodes in his rebus imitator illius exemplū/ meliorē circa Ferorā uoluntatē suae mētis ostēdēs. Nā paulo post ipse cepit egritudinem laborare. Ad quā herodes nō solū non euocatus aduenit/ sed ēt mortuū eū recepit atq; ad Hierosolymam detulit/ & iuxta mortē exequias ei honorabiliter/ magnificeq; celebravit/ ingentēq; luctū super eū supra q̄ quisquā ratus erat exposuit. Hoc antipatro licet romam nauigasset/ malorum tamen extitit aduersitatūq; principium/ ex hinc enim iam cepit fratricidii factio denudari. Narrabo itaq; oēm sup hoc hoīs rationē exemplū generi humano in futura tēpora p̄mansurum/ ad utilitatē his qui uoluerint uirtutis esse cultores.

Accusatio uxoris Ferorae a filiis Ferorae/ q̄ ueneno perisset/ & qualiter herodes exquirens reperit eōtra se uenenu paratū a filio Antipatro/ & p̄serutatus antipatri cognouit insidias.

Cap. V.

Erorā igitur mortuo/ humatoq; celebritate magnifica/ duo ex liberis eius/ qui ab eo in honore habebantur/ ad herodem ueniunt postulantes/ ne inultam mortem fratris relinqueret/ quin potius inquisitionem faceret acerbae mortis & calamitosaē repentinae/ trāslationis. Illo autē attonito facto/ liberorum sermonibus fidelia namq; narrabant apud cōiugem die proxima antequam egritudinem incurreret eū cenasse retulerunt/ uenenum autem in cibo sumpsisse/ ex eoq; pisse/ quod uenenu allatū ēt ab arabica muliere/ amoris faciēdi grā. Amare se nāq; sine gebat/ re at uera ad interiū erat ferorae petiū. Sunt q̄ppe ad uenena conficiēda artificiosissime Arabicae mulieres. Persuasum. n. illi dicebat/ ut uenenu uenundaret/ ad loca q̄ppe illa uenisse referēbant matrē Ferorae cōiugis & fororē/ unde illud uenenu ad portates/ cenā illi praeparauere in quo ille ueneno sumpto petiit. His uerbis p̄tinus excitatus/ ancillas earū/ mulierū tormētis examināt/ inter quas ēt aliquas liberae. Et adhuc in occulto remanente negotio/ quia nulla earū aliquid depalauerat/ uenenum quaedā inflicis ei magnis ex tormēto doloribus nihil quidē aliud dixit/ nisi deum inuocans/ ut talibus supplicis antipatri matrem traderet/ iprecata est/ q̄ oīum illorum malorum causa cōsisteret. Hęc ad instandū herodē magis magisq; coegerūt/ ut cuncta mulierū illarum secreta tormētis erueret. Tūc oīa palam facta sunt/ & cōiuiua & conuētus secreto facti sepissimē/ sed etiā sermocinatōes/ quae ad ipsos & ad filium solum fuerant factae/ uel illa q̄ ab eo ad milires Ferorae deferebant. Erant

antē munera centū talentorū ut secreto Ferorā persuaderent quicquid Antipater impetraret. Prodebat etiā odium quo in patre concitarentur & lamentationes quas ad matrem propriā frequentabant quod tam prolixè patre adiuveret sibi iam imminere senium ut ei in regnū venire nō liceret iocunde iam vivere per ætatis gravitudinē atq; molestiā ad hæc et multos sibi fratres in regno illo coalescere & fratrum plures filios ex quibus oibus minus spem suā tutā haberet. His etiā addebat dixisse q; p idem iam tēpus fratri potius in regno suo licentiā habere cōcederet crudelitātē quoq; plurimā regis accusare & filiorū cedes se quoq; timere usq; ad ipsum hoc malū pertingeret. Artē quoq; Romā p; gēdi cōsiliūq; narrabat Ferorā quoq; ad suā tetrarchiā ex eius discessisse inia. Quibus herodes auditis cognoscebat sororis suæ sermones quos ad se sæpe detulerat. Incitabatur autē rex super antipatri nequitia in suisq; matrē eius ornamenta sua cuncta cōtradere quæ multorum præcio cōstaret talentorum. Quæ postquā abstulit reiecit eā & in amicitia mulierū Feroræ pro dānatione dicavit. Amplius autē aduersus filiū iracundiā regis incendebat uir Samarites antipater nomine q; filio regis antipatro curator extabat. Nā cum alia quidē ei in tormentis apperuisset illud quoq; prodiderat quō uenū mortiferū confecerat dederatq; Ferorā iubens ut post eius abcessum eo iam spaciū aliquanti temporis cucurrisset ubi ratio prouocaret patri protinus propinare & dicebat attulisse illud uenenum ex ægypto antisalam unū ex amicis Antipatri/transmissum autē Feroræ p; Theudionē fratrem matris antipatri & hoc mō ad uxore Feroræ deuenisse dāte marito ad custodiendū. Quod illa quoq; fatebat rege scrutante negociū & pcurrēs tanq; uenenū allatura misit se de tecto deorsum non tamē interit quomō eadēs in pedes terra suscepta sit ac deinde postquā recreauit aiām pmitit ei herodes salutē eiusque domesticis dūmodo ab ea nequaquā occultare ueritas neq; se illi malū p; ingrati tudine redditurū iurabat si cūcā cū ueritate pderet uel modū quo gesta cōstaret. Ad hæc illa dicebat ista ab aliis enūciata firmabatq; allatū esse uenenū ex ægypto ab antisalo modicū q; esse factū trē eius aiebat a quo prouisū fuerat p; Theudionē autē uiro suo transmissum se uero custodiendū illud a Ferora susceptū aduersum ipsū sane ab antipatro præparatū. Cū igit Feroras egritudine inquit tene ret & eū aduentu tuo cōsolationeq; curares uides circa se beniuolentiā tuā cōdicidē mēte directā & me cōuocās o mulier inq; induxit me antipater aduersus patrē suū fratrem meū cōsilia iniqua cōstitit ens. Nā uenenū in eius pnicie nūciatū ē. Nūc itaq; quō frater erga me nec ante iniquū aliqd; gessit & nunc ppositū bonæ uoluntatis offēdit me aut nō post multā de hac luce sentio recessurū age ne cū cōscientia fratricidiū ad nostros pgenitores abierim illud uenenū adportās epistolāq; antipatri/me uideatē cōbure. Ego aut plurimū eius igni cōtradēs aliquantulū referuauit ut Ferora defuncto si uero rex male fortassis attēderes illo usa seculi huius necessitates effugerē. Hæc dicens & uenenū & pyxidā in mediū ptilit. Sed & frater antisali & mater eius eadē fatebant tormentorū uehementia cōpulsi & pyxidā illā quoq; nihilominus agnoscebat. Accusabat quoq; filia pontificis/uxor regis tanquā oim cōscia fuisset sed ea celare maluerit. Ob quæ illā herodes emisit filiū autē eius ex testamēto deleuit in cæteris pmanente sed et focerū pōtificatu priuauit Symonē Boeti substituit uero Mathiam Theophili hierosolymitē genere. Dū ea gerunt Bathillus quoq; libertus antipatri uenit ex Roma & tormētis examinatione inuenit uenenū aliud attulisse quod matri antipatri daret ab illa Ferora tradēdū ut si primū uenenū minus fortasse regē permisit & hoc maturius uterent. Apportabat et litteras ab amicis herodis Romæ cōstitutus cōsilio antipatri & dictatiōe cōpōsitas accusationē habētes archelai atq; Philippi q; quasi de patre quæreret p; nece aristobuli & Alexandri semetipfos quoq; herodi miserē nūciabāt & euocabat quidē a patre ueluti nō ob alias res nisi ut et ipsos extingueret. Hæc quippe magnosq; munerū amici gerebat opiculātes antipatro. Scripsit et antipater patri de fra tribus/culparū genera magna cōfingēs omni mō eos adiudicās ætatē eorū aufam ascribens qua imPELLI posset nequitia sui parare ppositi. Ipse uero certamini quod eorū Syleo gerebat magno studio fuit intentus & accusationi primosq; uitos Romæ cōstitutos se totū dederat. Monilia quoq; præcio sa ducētis talētis empta parauerat. Mirē fortasse aliquis quoniā tātis aduersus eum in iudæa mortis turbibus ferme vii. mensiū tpe decurrenē nihil illi fuerit nūciatū. Causa uero huius rei erat obseruatio uisurū atq; custodia & odiū hoimū quo circa eū execratione tenebant. Nullus etenim erat q; p; nus esset proprio periculo illius tutamen salutemq; conquirere.

Nauigatio antipatri de roma ad patrē & q̄liter a Nicolao Damasceno herodis aico fuerit accusatus p̄sidētibus in iudicio Varone q̄ntilio & ipso herode cū amicis utrorūq; i quo iudicio Antipater multifariæ cōuincit de facta cōspiratiōe in patrē intantū ut uenenū p̄ri a filio p̄paratū in mediū profere quod ad experimētū iussu Varonis bibēs unus dānatorū statim morit. Cap. VI.

Herodes sane antipatro scribente q; cuncta quæ oporteret peragens/maturius adueniret celans suam indignationē rescribit iubens ne ulla desidia præpeditur ne quid in eius absentia ipse forte pateretur. Et simul quoq; de matre ipsius minimū qdā expositulā causatur p̄mittens tamē ei se reconciliatū iri cū ipse prius adueniret & in oibus erga eū dilectionem

ctionem suæ mentis apiebat formidans ne forte quicq; suspicās differret in eundā uia negociū atq; Romæ demorās aliquas sibi difficultates pararet & in regno Romano rumoris alicuius fieret ad minister. Has itaq; in Cilicia literas accepit alias aut Tarēto i quaq; textu Ferore declarabat casus. Quibus lectis agre satis tulit & asperet nō ppter Feroræ gratiā sed quia patris interitū uermiserat nō peracto desceret. Circa Celender; autē Cilicia ueniēs cepit de causa nauigatiōis ambigere utq; deberet domū sicut instituerat tendere/abiectione matris adductus in dubiū. Tūc ex amicis pars sua debet expectare donec agnosceret quæ domi mota gesta; fuissent. Alii uero horabant ne nauigatiōne domi differret soluturū. n. suo aduētū oēs cās aduersitatis aiebat. nā neq; tūc aliud illos fluctus euenisse nisi q; eius absentia facultate accusatoribus uirtutēq; præbuisset. His p̄uasis protinus nauigauit & exceptus est portu noie Sebastæ quæ herodes magnis opibus cōstructū Sebastā ad honorē Cælaris appellauit. In nauis autē tā malis erat Antipater nullo ad eū cominus accedēte nullo collo quere sicuti quā fuisset egressus uenit eū ac secūdus precibus p̄sequebant. nūc ecōtra aduersis eū male dictis nō phibeant excipere. Verēbant. n. cūcti quod p̄nā esset fratribus p; sua impietate soluturus. Ea tēpestate cōtigerat forte Varū Quintiliū in Hierosolymis agere. q; successor Saturnini ad Syria regionē fuerat destinatus. Venerat q; ppe cōsultatū Herodi ab eodē postulatus p; causis in quarū dispositionionibus hesitabat. Quibus una cōsēssum habitantibus uenit antipater. cūctis illis rebus incognitis. Quicquē cū ingressus esset aulā regiā indutus purpura ipsū qdē ianitores ex cipiunt amicos aut q; circa illū erant autē accedere phibeat. Cœpit itaq; p̄urbari in q; mala deuenisset manifesto cognoscens. Deniq; pater salutatū accedente repulit fratricidiū simul accusans & cōsilia obiectans sup̄ suimet ipsius interitū quorū omnium adiutorē ac iudicē in crastinū Varū fore cōfirmat. Et ille qdē tāto malo audito pariter arg; imminēt ipsa magnitudine fatigatus abcessit. Cui mater & uxor accurrunt quæ reliquæ fuerant de filiabus Antigoni q; ante Herodē in iudæa regnauerat ex q;bus uniuersa cognoscens cœpit se certamini iudicioq; præparare. Sed die postera cōsēssum faciunt Varus simul atq; rex amici etiā utrorūq; cōuocant. Aderant quoq; regis cōsanguinei & Salome soror & si q; nūciarij forent quæ prodiderant examinationē tormentorū serui deniq; Antipatri ex materno illi iure conuenientes q; ante fuerant cōp̄r̄hēsi epistolā deferentes Antipatro quæ fuerat in hanc præscripta sententiā ne ad patriā repedaret q; cūcā uidelicet ad patris noticiā reuelata puenissent solumq; illi suffugiū remāsisse uel apud Cæsarē & sub patris potestate nō eadē. Antipatro uero patris genibus p; soluto atq; dep̄canti ne iudiciū de illo rebus incognitis promeret quin potius facultate sibi auditoris contributa purgatū iri se apud patrē posse firmabat. quæ iubens Herodes in mediū p̄dici ipse lamētarij primus cœpit q; tales illi filios habere contigisset p; quos ei fortuna tales exurgeret aut inde tantam diuinitatis indignationem comparuerat ut sua senectus in Antipatri nequitias incidisset. Memorabat etiam enutritiones & educationes quas filiis studiose præbuerat opum quoq; & facultatum affluentiā in quibuscunq; temporibus ipi cuperent semper illis protinus adiacere. & q; nullum esset impedimentum quo eorum consilio periculum mortis incideret dum illi regnum impie rapere festinarent antequam ipse legi naturæ concideret. Vnde se ualde mirari dicebat Antipatrum quorum spe subleuatus auderet sine ulla refrenatione ad talia tantaq; prorumpere quandoquidem eum regni successorem etiam scribendo declarasset sed etiam uitæ suæ tēpore in nullo minor existeret non claritudine dignitatis non uirtute potentia quinquaginta deniq; illum talenta ex reditibus sumere ad hæc trecenta talenta Romam euni dono dedisse. Incepit etiam illum de fratribus q; si uelut malignos accusauerit cur eorum imitator extitisset si uero innocētēs fuissent iniq; aduersus conlanguineos crimina confecisset nam illa omnia quæ de illis nūciata fuissent a nullo alio nisi ab illo semetipsum protinus aduertisse consilioq; eius gessisse cūcā quæ aduersus illos fuerint gesta quos nunc prorsus absolueret isto illis in patricidiū facinore succedente. Hæc simul dicēs profundebat & lachrymas quæ illum interclusa uoce loqui amplius non sinebat. Verum Nicolaus Damascenus regis amicus & in omnibus cū eo una semper uersatus & modum quo res gesta fuerint affecutus rogabatur a rege ut ipse residua loqueretur quæcunq; ad demonstrationem causæ redargutionemq; proficerent. Sed antipater econtra conuersus ad patrem semetipsum excusare nitēbatur. Emuniebatur itaq; cūcā suæ circa illum benignitatis exemplo honorēq; sibi a patre cōcessos quos minime perceperat nisi uirtute dignus & officijs erga illum meritis haberetur enim uero prouidisse se semper quæ usui necessaria forent consiliumq; semper circumspēctis rationibus antecēpisse ac si quando ad rem explanandā manu opus esset suo labore negocia cuncta peregrisse neq; credibile constaret ut qui sæpius ex aliorum insidijs patrem strenue liberaisset nunc ipsum insidiato rem patris effici ut deleret omnia suæ uirtutis uetera monumenta molimine repētini facinorosi præsertim cum successor iam regni fuisset ostēsus & simul etiam bonorum rerum honorumq; potiret quæ usq; ad præsens tempus eum habere constaret neq; illud esse uerisimile prorsus aiebat ut q; cunctarum regē dimidiū sine sui p̄iculo & cum uirtutis honestate teneret uelle totum cum crimine atq;

periculis appetere incertus utrū ne ualeret affectū suā cupidinis obtinere/ p̄sertim cū pro tali causa suos fratres uidisset extinctos quorū facinoris & nunciatorē & accusatorē ipsum esse cōstaret quod nisi ab ipso p̄leret occultū proculdubio p̄maneret/ quorū etiā postmodū quod esset malignitas eorū circa patrē ad fidē p̄ducta punitor extaret. Et ibi q̄dem hęc sua dicebat esse monumenta/ q̄bus con/ uersionē suā cū magna beniuolentia circa patrē agitalle pbaret. Roma uero quā gesserit testem Cæsare cōuocabat/ quē iuxta ad eū fallere quorū fidē facere litteras ab eodem Cæsare destinatas/ q̄bus litteras haud recte esse fortiores aut fidiōres reputare accusationes hominū uolētū iter eos turbas & iurgia cōcitare/ q̄s accusationes a suis inimicis cōfictas aiebat/ quas se reuerso ultra iā habere nō possent. Causabatur etiā de tormentis/ quod eorū uiolentia factū esset ut falsa dicerent/ doloris quippe ac necessitatis eā esse naturā/ ut doceat eos q̄ subiecti sunt illa loq̄ quā uiderint grata dominantibus quorū se potestate tormentis adigi sentiunt. His dictis/ mutatio est totius facta consec/ sus. Satis etenim miserabant Antipatrū profusione lachrymarū/ & uultus humilitate miserabilē/ ita ut ēt inimicis lamentabilis apperet. Nā flebat quōq; Herodis animus inclinatus/ licet conare suam mentē aliis non esse manifestā. Nicolaus aut exorsus ab illis uerbis q̄bus rex principiū fecerat/ cām amplificare cœpit/ & cuncta quā uel tormentis eruta/ uel testibus erant relata p̄ferens congregabat undiq; criminis p̄bamenta/ maxime uero uirtutē regis & clementiā longa narratione p̄ferbat/ qua liter nutritiones & edificationes in studiis doctrināq; filiis suis ipenderat/ quarū rerū labor in nullo eā profuisset ac cōmodo in aliis calamitatibus irruenti/ quāquam se non imitari diceret propriā filiorū inconsiderationē/ quod & adhuc fuissent adoleſcētuli/ & decepti facile a prauis suatoribus corrupti/ in trāscursum declinassent/ naturāq; iura reliquissent/ ut imaturus quā oporteret regnādi cupidine te/ perirent. Antipater uero furia/ admodum se prorsus expauescere/ nō modo p̄pter paternā beneficentia in q̄bus eū affatim fuerat muneratus quā cū essent tā magna/ multa/ eius tñ animū lenē reddere nō quierunt more uenenatorū repentini/ licet illa repentia quālibet sint aspersa/ beneficiis aliquatenus leniuntur. Nō solū ergo in hoc expauescere se dicebat prauitate Antipatri/ uerū etiā quod fortunā iā fratru pro exēplo p̄cedere it/ quo minus imitator eorū existens/ impetum suū a crudelitate reti/ neret/ quanquā inquiring o Antipater q̄ temeritatis fratru nunciator exitisti/ & documētōrū scruta/ tor/ & punitor redargutorū/ cur nō repulisti animo quā in illis te prodente culpamus/ sed potius ad imitandum flagitium illorum infamia & libidine raptus es. Vnde claret/ quod nec illa a te pro tuta/ mine gesta sunt/ patris sed pro fratrum infelicitum interitu festinata/ ut illorum odium ostendat/ amator quasi patris crederis/ quatenus posses eius infidias iter facilius adipisci/ potestatem a pa/ tre percipiens/ quod etiam ipis operibus approbatur. Ambiebas enim/ ut fratres interimerentur/ de nequitia redarguti/ ut autem conciliis ei proderentur/ minime curasti. Vnde certum est/ te quōq; cum illis aduersus patrem infidias construxisse/ accusationem illis p̄parando/ ut si forte ad effe/ ctum uenissent/ tibi lucrum parricidii prouenisset/ ut ex duobus p̄certaminibus tu fructus perci/ peres gaudiorum/ tuis moribus competentes. Et circa fratres quidem qualis exiteris manifestus es/ nam super eorum morte uelut de rebus gloriabare magnificis. Quod quidem esset dignum ita te sapere/ si tu non deterior exitisses. Sed te occulto aduersario patris exante claret/ quia illos non ueluti patris infidiatorē habebas exosos/ nam haud ita exorbitares similem nequitiam cupiens perpetrare/ sed timens ne regni fierent successores/ quos tibi uidebas iustius posse p̄poni patrem super fratres extinguere festinabas/ ne celeriter tua aduersus fratres factio proderetur/ & pro qui/ bus tu merebaris poenas luere ab infelici patre supplicium sumere conabaris ac parricidium non commune cogitasti/ sed quale uix/ quoquam nunc in uita hominum uel uideri potuit uel audiri. Non solum enim filius patri infidias p̄parabas/ utrum diligenti quoque & beneficentia multa p̄stanti. Socius quippe regni constabas/ successor in nomine/ in dispositionibus particeps/ in fruendo communis. Nam & successor ante iam denunciatus/ & tōcunditatem ac fructum regni iam ante capere in nullo prohibitus/ ad spem etiam futuri gerendam ex sententia es patris ac litteris com/ munitus. Sed tu non ex herodis clementia rerum iudex eras/ sed tua uoluntate ac nequitia opera paternā penitabas/ uolens patri in omnibus tibi obedienti etiam partem quam possedisset abire/ re/ & congingebas uerbis uelle seruare eum/ quem rebus ipsis & operibus interimere nitebaris. Et non solum tu malignus extabas uerumetiam matrem prauis tuis replebas inuentionibus/ fra/ trumque uoluntatem aduersam/ seditiosamq; reddebas/ qui etiam patrem bestiam appellare ausus es/ cum habeas ipse mentem omni serpente peiorem. Siquid illorum aduersus patrem uenena colligebas. Et quem patrem/ qui te tantis beneficiis muneratus est. E contra eum auxilia diuersa postulabas/ & artibus natiis per uiros atq; mulieres utebaris/ quatenus interimeres hominem se/ nio & etate confectum/ quasi ad nocendam non sufficeret sola tua mentis iniquitas. Et nunc ue/ nisti post tormenta liberorum atque seruorum/ quā propter te uiris ac mulieribus constant infli/ cta/ & contra denunciations conuicatorum tuorum inficiatum ire festinas. Et non solum patrem/

hominibus

hoibus auferre conatus/ sed etiā leges/ uirtutēq; Vari & ipsius iuris naturā ipsamq; conaris interi/ mere ueritate. Ita ne cōfidis in tua ipudentia ut ēt tormentis temetipsum subici uelis/ cū causeris de tormentis eorū q̄ examinati sunt/ ut illi q̄dem quia ea dixerunt quā ad liberationem tui patris attine ant ueritate minime tenuisse uideant/ tormenta uero quā tibi fuerint adhibita uelis idagasse ueritatē. Nōne saluas o Vire/ nōne liberat regē factionē a suo sanguine sustinent. Per maiestātē Imperii Ro/ mani q̄ uirtutē tuā obtestamur/ ut hęc atrocissimā bestia/ quā pro proditione fratru patri se beniuolū esse simulabat/ quatenus posset solitari/ & omni consanguinitate desertū de regno propellere adiu/ dices/ atq; cōdēnes. Nō p̄nūcias hūc sceleratū ducendū ad necem/ Scias quō patricidii cōmunis in/ iuria est & naturā ipsius/ & totius uitæ hominum/ neq; minus facinorosus reputandus est qui cogita uerit/ ram et si eum effectū nō cōrigerit/ ad pisci. Naturā ipsi iniuriarū/ q̄ talibus supplicia nō iporat. Addebat et illa quā mater antipatri ad aliquos muliebrī more locuta est/ ariolationes quoq; ac diu/ nationes sup rege factas/ & sacrificia memorabat. Aiebat itē & q̄quid antipater cū Ferora/ mulieri bus lasciuire dicebat/ cōmestrationes quoq; fordidas amore/ q; narrabat. Deniq; examinationes tor/ mentorū/ & testificationes plurimas iferebat/ quæ sane plurime cōstabant. Nā alias q̄dem ante para/ ratur/ alias ex repentinis nūciis summitates acceperat/ ex q̄bus priora magis firmabant. Plurimi qp̄ pe hoies/ quæ antea timore Antipatri silentio p̄tereūda mandabant/ cernentes cū accusationibus pri/ mis odibile/ & aduersa fortuna inimicis eius aperte prompteq; cōtraditum/ q̄ odio ineffabili aduer/ sus eū nitebant/ oia tunc prodebat. Incitabant quoq; ad accusandū non solū honore factorū eius/ & magnitudinem sceleris eius quæ uel patrauerat uel patratū ire p̄sumperat/ sed etiā improbitatē quā cir/ ca patrē & fratres exerceuerat patricidii & q̄ sup eū senserat neq; odiū merito neq; amorē benigni/ tate circa quēpiam habuisse/ sed sūe tantū cōmoditatis ituitu. Quorū oīum illud cū amplius adgra/ uabat q̄ nulli extiterat/ q̄ res ex æquo bonoq; iudicabāt/ q̄ eorum aiūs odio amicitiaq; iure careret. Dicebat ergo se olim ista sensisse/ prohibito/ q̄ temp̄ anuunciandos/ liberatē uero data in mediū cuncta deferre. A q̄bus proferebat multiformia p̄bamenta nequaquā accusari de falsitate ualētia/ quod neq; benignitate quod circa herodē/ neq; timore piculoso tacerēt/ sed solo rerū iudicio iniquitatē antipatri p̄ferbat/ dicētēs q̄ nō in suis actibus antipater utilitatē Herodis & munimē attēderet/ sed sola neq; tia ad illa facinora fuerit cōcitatus/ p̄pter quod oī poena dignū esse loquebant. Multa et a plurimis sine ulla interrogatione dicebant/ ita ut antipater quāquā in oibus rebus ipudens & ad mentiēdum p̄mp̄tissimus atq; callidissimus esset/ n̄ tūc tāta cōfusione fuit oppressus/ ut neq; negare neq; cōtra/ dicere ualuisset. Nicolaus igit̄ sine dicendi redarguēdiq; faciente/ Varus uiebat antipatrū ut sedē tā tis criminibus expurgare/ si aliquas astruções haberet/ q̄bus obnoxius illorū quæ iportata erant nō esse monstrare/ nā ipse quoq; optare se patrē certo nosse dicebat/ ut in nullo cōtra se cogitasse fie ret manifestus. Ille uero in faciē prouoluit/ in deo rē omnibusq; cōmendabat/ q̄ sibi testificaret/ ni hil se imp̄probū cogitasse atq; signū a deo fieri postulabat/ infidiatorē se patris penitus nō fuisse. Sōt̄ quippe uniuersi/ quibus iusticia deest/ quando facinorum aliquorum perpetratores existunt dicere/ sibi liberū arbitriū ex diuinitate cōcessum/ q̄n̄ uero in pericula ceciderint iusti recipientes iudiciū p̄ iuocationē eius oia testimonia conantur auertere/ quod etiā antipatro cōtingebat. Cū tanta nāq; ue/ lut absente diuinitate ante gessisset/ tunc autē iusto eū dei iudicio undiq; cōcludente/ defectū pur/ gationum ad dei iudiciū absolutionem accusationum criminumq; ferebat/ potentia diuinæ cau/ sam tribuens/ ut eius testimonium in medio ueniret/ quanta pro patre gesserit/ quantaq; periculosa p̄/ eius salute p̄sumperit. Varus autem cū sapius iterrogaret antipatrū/ & nihil amplius ille quam dei proferret iuocationē/ uidens in infinitum rem pergere/ iussit uenenum in medium proferri/ ut expe/ riretur/ quæ nam esset uis eius. Et adductus quidam eorum qui fuerant morte damnati/ bibit iubēte Varo/ confestimq; moritur. Tunc exurgens abibat cōcessu/ & die postera in antiochia perrexit/ ubi frequens illi fuerat conuersatio eo q̄ Syrorum regnum ibi fuerat constitutum.

Herodes antipatrū filii misit i uicula/ & legatio missa ab herode ad Cæsare de filio. CAP. VII.
Erodes autem continuo in uinculis filium abstringi iussit. Incerte aut̄ erant plurimis con/ fabulationes Vari quæ ad regem habebantur. Dicebant nonnulli/ q̄ ex eius sententia se/ cerit/ quæquāq; de antipatro gesta sunt. Ligans ergo eum/ destinauit Romam ad Cæsa/ rem litteras/ omne declarantes negotium/ sed etiam qui p̄senti relatione Cæsarem do/ cerent nequitias antipatri. Deprehenditur autem in his diebus etiam epistola ab antisalo ad anti/ patrum scripta. In ægypto autem erat iste/ Que soluta a rege/ talia declarabat. Misit tibi epistolam ab Aemes/ non parces anime meæ. Scis enim quomodo periclitabor a duobus domesticis si hoc fuerit agnitum. Tibi autem prosperitas ad gerendam causam proueniat. Et epistola quidem ta/ lia loquebatur. Rex autem querebat alteram epistolam/ quæ tamen inueniri non poterat. Nam & seruus antisali/ qui lectam deportauerat epistolā/ quæ suscepisse denegabat. Cum autem hesita/ ret rex/ unus amicorum herodis inspiciebat in eriorē tunica serui/ nam duabus erat idutus/ arbi/

tratus est in interiori tunica litteras obcellari & erat ita. Inueni ergo epistola in qua erat scripta hæc Acmes antipatro. Scripsi patri tuo qualem uoluisti profus epistolæ & rescripti facies epistolæ quæ ad meâ dominâ ueluti a Salomæ directâ est destinauit. Quâ cū legerit certo scio puniturâ Salomem/ tanquã insidiatricem. Erat aut epistola tanquã Salomæ ad dominâ suâ ab antipatro dictata/ sub Salomæ noie. quãtũ ad snias p̄tinebat/ s̄ilo aut Acmes composita in qua cõinebant ista. Acmes regi he rodi. Ego studiũ habes/ ne te quicquã lateat quæ aduersum te gerunt/ inueniens epistolam Salomes ad meam dominâ contra te conscripam/ cum periculo quidem meo/ sed cū tua tñ utilitate cõscrip/ sit/ tibiq; direxi. Hanc aut illa cõscripsit/ uolens Sylleo cõiungi. Scidi igit hanc epistolâ ne fortassis ego de mea uita periclitarer. Ad ipsum aut antipatrũ epistola scripta erat/ q; eius iustionibus ministe riu gesserit/ ut ad Herodem scriberet eo q; quasi Salomæ insidias illi præparare festinaret. Sed et re scriptũ eius epistolæ quæ quasi ad suâ dominâ fuerat a Salomæ destinata direxerat. Erat aut Acmes Iudæa qdẽ genere. i seruitio at erat Iulie Cæsaris cõiugis/ & hæc gerebat amicitia quã cū antipatro frãgeret cõpata ab eodẽ antipatro magnis pecuriarũ mueribus/ ut eius aduersus patrẽ & nutrice suffragaret insidias. Herodes at̄ stupefactus magnitudie neq̄iarũ at̄patri ipellerebat qdẽ/ ut cõfessi eũ p̄ meret uelut peellã magnæ turbinẽq; cãq; & nõ solũ ipm/ sed et̄ sorore insidiatẽ domũq; Cæsaris sui iniquitate corruptentem. Accedebat autem etiam Salomæ crebro peccus pcutiens/ & se iterfici postulans. siquid forsitan tale in ea p̄baretur. Herodes conuocans filiũ interrogabat/ iubens/ ut si qd haberet aperiret/ increpaturq; a patre dicẽte. Quomõ inimicus omni rebus es/ age nũc & q; tecũ ad hæc negocia operã dedere/ nullomõ moreris apire. Ille aut in antisfalũ cucta referebat/ nullũq; aliũ cãm hoc extitisse firmabat. Herodes uero admodũ dolẽs uolebat Romã ad Cæsare filiũ deliãre/ ut suppliciu p̄ suis factiõibus sumeret/ sed timẽs ne fortassis amicorũ suffragio ualeret/ effugeret/ ipsum quidẽ uinctũ sicut & antea custo diebat. Verũ legatos misit ad accusandũ filiũ cũ litteris/ intimãdaq; oia/ quæ Acmes illi ad p̄ficiendã factiõẽ fuerat suffragata/ exẽplaria quoq; transmisit/ epistolarum. Interea legati Romam p̄ficuntur docti/ in præsentia quæ loqui uel respondere debuissent.

De egritudine Herodis/ & seditione Iudæorũ & quia desperans oēs optimates Iudæorũ præcepit occidi in hora mortis suæ/ & quia tpe illo deportate sunt ei litteræ ab legatis ad Cæsarem missis habentes donationem antipatri in arbitrio eius & uoluntate esse positam/ & quia inualecente egritudine malum purgans/ uultro se interemisset si præuentus non fuisset. Cap. VIII.

Ed rex morbo prægrauatus/ restm̄ scribit/ iuniori filio regnũ retribuens odio quod circa Archelaũ Philippumq; ex antipatri accusatione cõceperat. Cæsari uero mille talẽta de reliq; Iulie quoq; cæsaris uxori/ & filiis & amicis/ & libertis cæsaris q̄ngenta filiis et̄ filiis/ & filiorũq; filiis pecunias & redditus distribuit. Salomẽ sorore magnifice locupletauit/ q; eã. Erga se beniuolã semp̄ agnouerit/ & nõquã aliquid ex aduerso molientẽ. Desperã aut̄ cõtra morbu se posse subsistere/ nã anũ agebat circiter. lxx. exasperatus est/ irrationãbili furia/ & amaritudine mētis incensus. uolebat si potis eẽt. Iudæorũ cucta disp̄dere. Cũ uero huius rei erat/ q; se cõtẽni putabat/ eo q; casum suũ iocũde gentẽ totã extimabat accipere. Super hæc quoq; quidã popularium hominũ seditionẽ excitauerant/ propter huiusmodi cãm. Erat quidam iudas Ari sei/ & Mathias Margalothi/ Iudæorũ eruditissimi/ & supra cæteros legis expositores doctissimi/ polo etiã amabiles/ propter iuuentutẽ eruditionẽ. Semper eni eos totos cõsumebat dies cuncti/ qbus inerat studiũ & cura uirtutis. Isti igitur audiẽtes rege morbo prægrauatũ/ & remedii minime rebus/ tabile/ oẽm excitauere iuuentutẽ/ ut opera quæcũq; a rege præter patriã legẽ facta fuissent/ euertẽtes p̄ lege dei gloriosa niterẽtur exercere certamina. Etenim/ ppter eius p̄sumptionem/ & propter quod præter humanũ morem fuerat cõuersatus in plures/ oia illi mala contigisse firmabant/ egritudinem quoq; præsentem/ nõ ei ob aliud accidisse. Fecerat enim herodes qdã contra legem. quæ iudas & Mathias uociferabant. Nam construxerat sup̄ portam tẽpli munus quasi deo propositum/ aquilam auream imanem uel qualitate uel quantitate opulentam. Prohibet autẽ lex imaginum eleuationes uel aialium propositiones constituere/ his qui uolunt secundum eius præcepta conuersari. Proinde hortabantur illi sophistæ aquilam illam loco diuellere. Enim uero mortalibus inquitur multo iocundius debet esse periculum/ quod pro conuersatione paternæ legis/ & pro uirtute suscipitur/ quã uitæ quantacũq; dulcedo. Nam morte quidem fama & laus sempiterna cõquirunt/ & nascituris hoĩbus memoria iocũda relinquitur exẽplum uirtutis & gloriæ. Nam et̄ si quisquã sine periculo ualeat aliquod p̄clarum opus efficere/ post paululũ tamen ueturam mortẽ naturæ lege non ualebit effuge/ re. Proinde pulchrũ est his q; studiũ habent/ amorẽq; uirtutis/ cū laudibus & cū honoribus de hacũta discedere. Leuigatio quippe maxima ē/ pro bonis opibus interire/ q; non nisi mediacione periculũ conquiruntur filiis atq; cognatis uel aliis quibuscũq; qui ab eodem stemate deducuntur/ siue fuerunt uiri/ siue mulieres/ siue quilibet alteri/ quibus uideri debet/ i posterum/ ut ad eus utilitas gloriæ p̄ueniat.

ueniat. Et illi quidem huiusmodi uerbis iuuenes excitauerunt. Desertur ad eos repente rumor/ regem uita decessisse qui sophistis illis ad modum suffragatus est/ mediãque die ascendens/ euulserit aquilam & securibus conciderit. Cũq; plurimus esset tumultus in templo/ ecce dux regis cum militibus uenit nunciatus/ quippe illi fuerat nifus corũ/ & existimans ex maiore illos conspiratione et̄ manu cõgressuros ad præliũ/ ampliõrẽ setum numerũ militũ duxerat/ qui possent impetũ sustinere illorũ/ qui moliebant anathema templi deiicere. Quo irruente sup̄ eos nequaquã uim eius sustinere ualuerunt/ sed sicut soler turba uulgaris p̄sumptione magis stulta/ quã cauta/ prouidentia cõgregata/ oēs con/ tinuo fugerunt. Ex quibus. xl. soli iuuenes animi confidentia remanserunt/ quos dux comprehendit/ cũ principibus facti. Iuda & Mathia. Ingloriũ enim iudicauerunt loco cedere/ aduentũq; ducis effugere. Hos oēs p̄ducit ad regẽ. Quos cũ interrogasset/ cur in tantã audaciã prorupissent/ ut ornamenta templi euellerent/ illi gessisse inquitur quæ gesta sunt/ & consulto nos illa gessisse profiteremur/ quæ ad uirtutem attinent/ quã uiros docere certũ est. Siquidẽ prudentũ est defendere dignitatẽ legis/ & numi/ nis nec mirari debes/ si tuis institutis instituta præferimus quæ nobis Moyses inspiratione dei cõfici p̄ta dereliquit. Mortẽ quoque ac supplicia quelibet importes/ cũ iocunditate subimus. Nõ enim pro/ iniusto facinorẽ/ sed pro amore pietatis nobis sustinẽda sunt. Et illi quidẽ talia loquebant̄ in nullo mi nora uerba quã fuerat cõmissi p̄sumptio præferentes. Rex autẽ uinculis eos constringi præcipiẽs/ euocauit ex Hierichunte Iudæorũ principes. Quibus aduentibus/ cõuentus omnĩ congregatur/ ipse uero in lecto recumbebat/ q; p̄æ inualitudine stare non poterat. Enumerabat igitur p̄sumptiones seditionis iuuentũ/ in quibus sæpius fuerat deprehensus/ templi quoq; ornamenta quæ suis fuis/ sent magnis sumptibus cõstructa memorabat/ qualia per annos. c. xxv. neq; Alamoneũ regẽ cõstrue re/ neq; profapia eius ualuisse narrabat/ se autẽ ad honorẽ diuinitatis illud templum anathematibus admiratione dignis ornasse. quo post eius mortẽ gratã sui memorati iocidãq; relinquitur. Exprobra bat etiam q; iniurias illi non dubitauerit ingerere. Cæterũ p̄sumptũ facinus uerbo quidẽ ad suas p̄tinere iniurias/ re autẽ ipsa & ueritate siquis uellet meritũ examinare facinoris/ sacrilegiũ cõmissum esse affirmabat. Ad hæc illi propter eius crudelitatem ne contra se quoq; fortassis exasperatus ultioes/ in eos aliquas moliretur/ humiliter responderunt dicentes/ neq; ex sua sententia cõtigisse neq; illa cõmissa inuita esse debere. Ille uero circa cæteros quidẽ quasi mansuetus extiterat. Mathiã autẽ pontifi/ cem sacerdotio remouit uelut confesũ/ & causam seditionis extantẽ promouit autem Azarum potifi/ cem/ fratrẽ uxoris suæ. Mathiã autẽ pontificatus tempore/ prouenerat alterũ extitisse pontificem ad unius uidelicet diei functionẽ quã Iudæi cũ ieiunio celebrant. Causa uero talis erat. Mathia sacerdotã li fungente officio/ no x in solennẽ lucebat die/ in qua futurũ erat ieiuniũ. Tum uisum est sibi omni/ no mulieri esse cõmixtũ/ propterea/ sacerdotio perfungi nõ potuit/ sed Iosephus Elimi filius/ cognatus eius secundũ carnẽ/ pro eo munere sacerdotali p̄fungitur. Nunc ergo Mathiã Herodes pontifica tu remouerat/ alterũ uero Mathiã qui seditionẽ excitauerat/ & aliquos uiros ex focis seditionis illius uiuos igni cõtra didit. Sed etiã luna eadẽ nocte defecerat. Herodẽ porro amarior in dies morbus ut/ gebat/ supplicia deo cõmissi sceleris experente. Ignis quippe lentus inerat nõ tamẽ conflagrationem in superficiem corporis agentẽ prodens quantũ extrinsecus/ crescens operabat̄ incendiũ. Auditus quoq; inexplẽbilis semp̄ inerat cibi/ nec tamẽ facietas unq; rabidis incitata faucibus ualebat implere ingluuiem. Intestina interioris ulceribus rabida putrescebãt/ doloribus quoq; colli sæuissimis cruciaba tur/ humor liquidus ac luridus erga pedes tumidos obrerrabat. Similis illi quoq; & circa pubẽ erat af flictio/ sed & uerenda ipsa putredine corrupta scatebat uermibus spiritus quoq; incredibilis erecta tentigo quæ fuerat satis obscena diritate foetoris/ & anhelitus respiratiõẽ creberrima/ cõtractus quo q; p̄ cuncta membra subsistens uim noxiam operabat/ quæ omne tolerantia cõtulerat firmitatẽ. Dicebat igitur ab his/ quibus inerat diuinandi peritia diuinitus has pœnas ob impietatẽ eius & multa crudeliter gesta deposcit. Ip̄i tamen multũ spes salutis instabat/ si forte posset contra morbos aliqua remedia prouidere. Medicos quoque aduocans ut uterent̄ si quid possent ad salutẽ proficere postula bat/ & transiens Iordanẽ flumiũ/ aquis callidis quæ sunt circa Calliorã/ die noctuq; fouebatur. He igitur aquæ calidæ/ super alia quæ habebant commoda etiam potabiles erant. Pergebat autem aqua illa in paludem/ quæ sulphurea uocatur. Præterea uisum est medicis/ ut cum in dolio oleo pleno confouerent. Vbi cum missus esset/ ita defecit/ ut ab omnibus mortuus putaretur. Tunc grandis ser/ uorum ululatus exortus est. Cum igitur nulla iam de eo spes salutis existeret/ iussit militibus quinqua genas dragmas aureas distribui/ plurima quoque ducibus & amicis suis munera tribuebat. Deinde reuersus in Hierichuntẽm p̄ualentibus nigris coleribus/ exasperatus iniquis est/ ut ip̄o moriente indignum facinus ageretur. Venerant quippe ex locis omnibus per eius præceptum Iudæorum op/ timates/ & erant plurimi/ siquidem ex omni gente/ fuerant conuocati. Ad hæc etiam fuerat mors cõtemporibus præcepti propolita. Magna igitur in omnes regis furia concitata est/ propterea culpabi les & inculpabiles in Hippodromo concludens/ sororem suam Salomem/ uirumq; eius Alexandrã conuocat

conuocat & mortem suam non in longum differri denunciat tantis se doloribus circumuentum fore cunctis satis optabile se aut sine luctu & deploratione periturum quod regibus maxime autem sibi magni meroris esse firmabat neque suum arbitratu Iudaeorum falli proposito quod & eis sua mors amabilis foret & grata nam etiam se uiuentem sepius illos & seditiones & secessiones fuisse molitos & in eius semper iniurias fuisse festinos ceterum leuigatione quandam illis nata esse dicebat quod talibus ipse doloribus urgetur proinde petere se ab illis quod eos sciret contra eius gloriam in nullo uenturos ut agerent qualiter eius exequia honorabiles super ceteros reges & luctus amplior ageretur. Quod futurum dicebat si peregrissent ut Iudaei ex animo in eius morte deplorare lamentarique cogerentur. Cum igitur me iquit animam uideritis expirantem circumuallantes Hippodromum omni militia nec dum mea morte uulgata confestim omnes illos seclusos iaculari proficite & ira cum his interuentibus duo commoda prouentura quod & regnum illis post suam mortem firmum perseveraret hostibus amputatis & super suam mortem luctum celebrandum esse magnificum. Et ille quidem lachrymandus talia lamentatur & cognatos oes beniuolentiam circa se fideque seruare postulat inuocatione diuinam interponens ne cum honorificentia sua moris & cum indignitate tractetur. Illi uero profitebantur in nullo se eius praecepta transgressuros. Sed ego coperi illius hominis mentem considerans etiam praesentia madata nihil humanum penitus habuisse. Siquidem de hac uita discedens procurabat quatenus omnem gentem orbatam & desertam parentibus dilectissimis relinqueret iudens unum ex unaquaque domo interim qui nihil iniustum neque in ipsum neque in alios admisisset fuerant deprehensi. Haec igitur illo suis parentibus demandante deportant & litteras ab legatis qui ad Caesarem Romam fuerant missi. Quarum haec erat sententia quod Aemēs indignatione Caesaris extincta fit pro facinoribus quae cum Antipatru perpetrare tentauerat ipsum autem Antipatru in patris uoluntate dimissum ut quod placeret ex eius sententia fieret ipsi etenim & patre esse & regem siue illum in exilium derrudi siue illum morte mulctari uellet in eius proposito constitutum. His autem dijs Herodes paulisper animam resouit uoluntate scriptorum & morte Aemēs in superbia subleuatus & potestate puniti qua acceperat in filium. Sed praualentibus crescentibusque doloribus interitui propinquabat & quaquā in multo defectu contineret appetebat tamen cibum & postulas malum quasiuit cultrum. Erat enim illi talis mos ut ipse per semetipsum malum accurans & per partes modicas recideret & comederet. Sumēs ergo cultrum circumspectis ne quis addesset uoluit semetipsum iterum re quod forsitan perfecisset nisi praeniciens manu eius Ariabus contineret nepos enim eius erat & magnum clamorem statim uisus per totam aulam exortus est & tumultus.

Qualiter Antipater putans Herodem defunctum locutus fuerit custodi corporis de dimissione sua & propter haec Antipatru peremptio. Cap. IX.

Quae cum ad Antipatru peruenissent credidit suum patrem uitae terminum suscepisse praecipueque fiducia tam uerbis quam moribus ita totus animo gestiebat tanquam si fuisset liberatus & uinculis & regnum in suis manibus sine ullo labore precepit. Tunc coepit cum custode ergastuli de sua dimissione fabulari magna se continuo spodens dona ei tributurum. Ille uero non solum non accipere uoluerat quae uolebat Antipater uerum etiam cuncta regi denunciat intimas ei eius metum & quae ab eo munera spondebant. Tunc Herodes quis & ante non minore odio ferret in filium quod audisset custodem ergastuli illa narrante magnam protinus exclamauit. Tunc quasi assensum caput quaquā in extremo uita tenere & cubito sese attollens statim destinans quaedam armigerorum suorum sine ulla dilatione celeriter necari iubet Antipatru sepulturamque eius in Hyrcania sine ullo honore fieri.

Testamentum Herodis ad Caesarem & distributio inter eius filios & qualiter Archelaum praefecit deinde mors ipsius. Cap. X.

Estamentum interea scribebat mente mutabili & Antipatrum quidem quem sibi successorem in regno designauerat Tetrarchum facit Galilaeae regionis atque perae. Archelaum uero regnum contribuit. Gaulanidem autem & traconitem & Bethaniam & Paniaidam Philippo filio quidem suo fratri autem Archelai germano Tetrarchiae iure concessit Iamnam uero & Azotum & Faselidam Salomae sorori distribuit sed & argenti signati Myriadas quinqueaginta. Disposuit etiam de ceteris suis cognatis atque consanguineis opibus eos reditibusque locupletas. Caesari sane argenti signati mille Myriadas praeter uasa quaedam aurea quaedam argentea & metallis praetiosa & artificis opere uenustissima dereliquit indumenta quoque pretiosa Liuiam uero Caesaris coniugem & aliis nonnullis quingentas Myriadas. His dispositis quinta die postquam Antipatrum filium necauerat defungitur regnans postquam Antigonom interemit annos. iiii. & .xx. postquam autem a Romanis regnum praecipit .vii. & .xxx. uir crudelis in omnes equaliter irer quidam subditus a iustitia uero effrenatus fortuna uero propicia super quolibet affluenter abusus ex plebeo in regnum affurgens & pericula plurima eludens quibus sapius fuerat circumseptus diuinitate uitae pfectus est circa filios quantum quidem ad eius finem et ibi prosperitate potius est eo quod se suos inimicos superasse censebat meo uero iudicio super omnes in caelissimus

eiffimus. At Salomae & Alexas antequam mors regis diuulgata foret ex Hippodromo Iudaeos abire permittunt ad proprias domos dicentes regem iussisse ut unusquisque in suas regiones abcederent. Hoc autem fecerunt beneficium illi genti praestare cupientes. Interea mors magis diuulgatur.

Epistola Herodis ad exercitum & admonitio fidei seruandae circa filium eius Archelaum quae statim eleuatur in regnum. Cap. XI.

Unic Salomae & Alexas cunctam militiam congregantes in Amphitheatro quod Hierichum te erat primum quidem epistolam regis legi fecerunt quae ad milites fecerat deinde gratias eius in eos pro fide ac beniuolentia quam circa eum exhibuerunt insinuat petitiones quoque eius ut similes se circa Archelaum filium eius exhiberet quem regem constituit in simabant. Philomeus et cui fuerat testamentum a rege creditum anulaque de quo signauerat commissus continentiam testamenti denunciat quod testamentum non posse robur firmitatemque suscipere dicebatur nisi cuncta quae in eo esset deferrentur ad Caesarem. Fit continuo fragor ingens honorantur Archelaum regem clamantium milites quoque cuncti & uniuersi duces fauore & beniuolentiam praemittunt paratolque se ac promptos ad omnia profitemur adiutorumque deum supplicationibus aduocabant.

Sepultura Herodis in Herodio castello & fauor Archelai regis ad populum & populi ad ipsum. Cap. XII.

Hinc sepulturam regi praeparabant. Curae namque fuit Archelao ut exequia patris quam magnum possent celebrare gererentur utque memorati proferretur eum regem mortuo prouidendum. Portabat itaque in lecto aureo lapidibus depicto uariis atque praeciosis staminibus uero ostro erant auroque contexta eratque ipse mortuus circumamictus purpureis uestimentis caput eius diademate coronatum septem quoque in manu eius uelut si a uiuo teneretur erat appositum circa lectum autem erat frequentia filiorum multitudine cognatorum. Circa quos omnis militia stipata pergebat pro proprias distincta nationes & discreta nominibus. Erant autem tali ordine distributi. Nam primi quidem pergebant eius armigeri per quos omnes threici manus post istos et natio Germanorum atque Galatharum. Hos ite sequebat cum ornatu maximo cuncta belli geratoria multitudo. Cetera uero militia postrema sequebat in eum scilicet modum digesti qualiter solebant in bellum procedere & suis ducebus ordinari. Post hos sequebant seruos eius quingentos odores uarios & aromata deportantes. Pergebant autem in Herodii stadiis distante octo illic enim est eius sepultura ex eius iussione confecta. Et Herodes quidem hoc modo defungit. Archelaus autem per .vii. dies luctum super patre honore regio ex more gerit tantos etenim dies lex paterna praecipit obseruari. Coniuiuia itaque celebrans & luctum exoluens ascendit in templum. Ibi magnis ei clamoribus fauebat magisque praedicabat laudibus secundum quod unusquisque arbitrabatur maiora quam alius conferre praeconia. Tum uero tribunal ille ascendens quod sibi fuerat praeparatum & cōsiders omnibus benigna loquebat & sibi propitios coparabat gauudio fauoris omnium & uoluntati quae ex beniuolentia circa se cunctorum acceperat gratias se illis habere narrabat quod lesi a patre nihil circa se mali ab illis recipere se aut aduersum ut eis honorum uicissitudine redderet eorumque remuneraret alacritatis affectum rogaret uero ut nunc interim parcerent nomine illi regis honorare sufficere sibi dignitate potestatis aiebat quae tunc firmam esse dicebat cum testamentum a patre scriptum a Caesare firmaret. Ob quam causam neque in Hierichum cuncta militia diademata illi imponere cupiente uoluerat suscipere ambiguum honorem aestimans ex tali re sibi prouenturum quod esset adhuc incerta uoluntas eius qui posset illi regnum proprie firmisque concedere non sibi desutura in circa illos benignitatem quae beniuolentiae eorum uicissitudine reportaret. Festinare quippe se in omnibus enarrabat meliorem se suo patre cunctos illos ostendere. Illi uero ut plebeia multitudine consueuit in ipsis primis diebus uidentes regis lenem principium uoluntates suas laudibus & fauoribus aperiebant & quanto mansuetius cum eis loquebatur Archelaus tanto amplius nomen Archelai praedicabant deinde ad manerum petitiones intercessionemque uertitur. Alii quidem functionem publicarum leuigationem cum clamore postulabant pars uero uictorum solutiones expecebat qui fuerant ab Herode deuicti alii uero grauedines quas Herodes in emptionibus & in publicis nondinis constituerat auferri uociferabantur. Archelaus porro in nullo illis contraria respondebat sed in omnibus accurate aestimans regni fore suffragium si multitudinis beniuolentiam coparasset. Dehinc ad sacrificia offerenda deo conuertitur & cum amicis conuiuia celebranda.

Qualiter populus seditionem mouit aduersum Archelaum in festiuitate azymorum & qualiter Archelaus tria milia ex eis interemit ipse uero nauigauit ad Caesarem credens regnum

Philippo fratri suo. Cap. XIII.

Un haec interim aguntur congregatur Iudaeorum iuuenes plurimi nouarum rerum cupidine concitati & coeperunt de morte Mathiae aliorumque cum eo ab Herode interemptorum tumultuosa uoce caesari dicentes quod iniuste pempti et exequias honore Herodis timore caruerant. Erant autem isti pro quibus turba loquebatur qui fuerant euulsione aureae aquilae perempti

perempti. Magnū ergo turba proclamantē & clamitationibus utente/ quasdam etiā iniurias qua
si ex hoc posset ad illos mortuos aliqua leuigatio puenire proterue procaciterq; iactante/ congrega-
batur magis magisque numerosa multitudo/ & ultionē mortuorū ad Archelao fieri debere poscebat
supplicis eorū qui sub Herode fungebant honoribus. Et primū quidē omnium sacerdotio remoueri
pontificem quē Herodes fecerat pclamabant/ uirū mundū & secundū leges suas dignū ad pontifica-
tū promouendū esse dicebāt. Archelaus autē licet ista grauitē ferret/ annuebat tamē impetū eorū mi-
tigare festinās/ donec iter ad Romā quod propositū habebat sine tumultu pageret/ & cū de sese uo-
luntatē Cæsaris agnouisset/ respicere dixit/ quid agendū foret & de cunctis repetitionibus eorum le-
gitimā dispositorū/ neque tunc/ tempus esse dissensionis/ aut contumelias ingerendi/ magis autē unita-
tis atque concordiae donec ex praecepto Cæsaris ad eos cū firmitate regni recurreret/ tunc quippe in
commune cōsultere de quibuscūq; tractandum esse uideretur/ tunc autē sustinendū esset/ ne forte se-
ditionis quoq; crimen incurreret. Et ille quidē hęc dicens ducēq; suū edocens/ mittit ad eos/ hęc ip-
sa locuturū. Illi porro proclamantes/ ducē loqui penitus non sinebat periculū quoque minabant/ si
quis eos assumptione sua reuocare uoluisset/ & instabant suam libidinem magis explere/ quā impe-
rantū subiicere consiliis. Graue namq; illis uidebat/ si cū Herode uiuente amicis priuati fuissent/ eo-
dem mortuo nullā ultionē fieri mortuorum. Illud enim iustum legitimūq; dicebant non q; ratio di-
ctaret/ sed q; eorū libidini uoluptatē posset afferre/ fatui ad prouidendū/ quārū illis esset ex ea re peric-
culū nasciturū. Plurimis itaque ab Archelao missus/ ut tumultū seditionēque mitigarēt aliis ex regis
persona loquentibus/ aliis autem ex illius quidē sententia/ sed ueluti ex sua mente monētib; illi nul-
lum penitus aduertebat/ sed amplior fremitus/ & turba mouebat/ concurrente etiam plurima mul-
titudine/ q; illa tempestate Iudaeis dies festus imminēbat/ quando azyma secundū obseruationē patet
ni moris exercent. Pascha enim illa festiuitas/ uocitat/ ad recordationē & memoriā exitus ex Aegy-
pto/ & sacrificat/ ab eis illo die ut alacritate magna pecudū ēt numerosa multitudo/ quanta in nulla
alia solennitate. Concurrunt ergo ex uniuersa regione magna copia populorū/ plures ēt ex montanis
locis adueniant/ religionē numini soluturi. Sed iuuenes qui seditionē excitauerunt/ Iudam Mathiāq; la-
mentantē/ ueluti doctores expositoresq; legis antiquae/ & persisterāt in templo/ suffragione quoq; ui-
ctualū abunde subsistente. Nā seditiosis hominibus turpe non dicebat ab aliis cibos expetere. An-
xius autē Archelaus ne in deterius eorū processisset audacia/ cohortes destinat armatorū cum quibus
etiā tribunū militariē mittit/ ut eorū coherceat impetū/ & primū quidē ut illos seditiosos repellerēt &
ab alia/ multitudine separarent. Sed uenientibus militibus/ illi seditiosi cū ingenti alacritate/ excitata
secū etiā turba/ sup tribunū ac tota praesidia cū uoce magna inuicē hortantes impetū faciunt/ ex qui-
bus plurimi fusi/ pauci autē cū tribuno sauciati diffugiunt. Archelaus autē cūcta pessumdare cēsebat
nisi multitudinis illius impetū frangeret/ tumultumque illū refectū extringeret. Cunctā igit/ mittit
militiā/ ut eos qui sibi in templo habitacula cōstruxerant/ exinde repellerent. Cedunt/ itaq; ab equi-
tibus circiter tria milia hominū/ reliqua uero in montes proximis refugit multitudo. Caeterū ex edī-
cto cunctos ad suas regiones discedere iubet Archelaus. Quique continuo discesserunt/ festiuitatem
deferentes minime celebratā/ maioris timore pericali propulsati/ licet esset in mortis temeritate pra-
cipites. Interea/ Archelaus ad mare proximum cum matre descendit. Nicolaum quoque & Ptholomeū
habens/ & amicorum plurimum comitatum/ Philippoque fratri omnia gubernanda dereliquit/ do-
num ei regnumque cōmendans. Salome quoque soror Herodis cum eo simul egreditur/ omnem/
secum ducēs/ prospiciam/ ad hęc etiam plurimi cognatorum/ uerbo quidem/ ueluti cum Archelao
conlaboraturū/ ut ei regnum a Cæsare firmaretur/ re autem uera/ ut aduersus eum niterentur/ maxi-
me illa quae ab eo in templo gesta sunt accusando proponere. Obuiam fit Archelao Sabinus Cæsa-
ris curator/ earum rerum quae in Syria possidebat/ in Iudaeam pergens/ pro conseruatione thesaurorū
Herodis quem Varus ab hac intentione reuocauit/ per Ptholomeum qui transibat ab Archelao
conuocatus. Sabinus ergo Vari gratia neque arces obtinuit quae cūque fuerant in Iudaeorum ciuita-
tibus constitutae/ neque thesauros consignauit/ sed omnia sub iure dimisit Archelai/ donec quid de
his Cæsari uideret agnosceret. Proinde in Caesarea se sustinuit/ sic enim repromiserat se eē facturū.

Qualiter Archelao Romā ascēdente/ Sabinus q; erat in Syria Cæsaris curator ascēdit in Hieroso-
lymā uolētē expetēs Herodis pecunias & castella a curatoribus Archelai. Cap. XIII.

Ed cum Romam nauigasset Archelaus/ Varus perrexit Antiochiam/ Sabinus ascendit
in Hierosolymā & aulās regias obtinet/ euocansq; oēs oppidog; praefectos/ & quotquot
rerum dissipatores fuerant/ ratiocinari coepit/ & arces ut sibi traderentur multos expe-
tere. Ex hoc iam illi quos praefecerat custodes Archelaus/ mandata eius implere non po-
terāt/ sed custodiebat oia secundū interdīcta Sabini/ usque ad Cæsaris praepitū. Nauigat
et Romā i illis diebus/ Antipater Herodis filius/ regnū ēt ipse petiturus hortatū Salomes
& pmissionibus

& pmissionibus incitatus dicētis/ iustiores causas illum habere Archelao ad regnū percipiendum
q; primū testamentum in quo is successor regni fuerat cōstitutus firmius/ quia illud sanamente fecit/
ser herodes/ hoc aut iam sensu pra- ualitudine diminuto cōscripserat. Ducebat secum etiā matrē/ &
fratrē Nicolai Ptholomeū/ amicū Herodis satis honorabilē/ sed etiā sibi ualde gratissimū atq; fauētē.
Maxime autē eū incitabat ad regnū Hiereneus rethor uir opinione clarus & ad dicēdū acerrimus. Ic-
circo etiā freti/ eos qui psuadebat cedendū archelao/ siue q; regio testamēto successor fuerit institutus
siue q; maior natus esset/ aduertere contēnebant. Sed cū Romā uenissent/ oēs cognati ab archelao di-
scedentes ad istū cōueniūt/ non beniuolētia circa eū aliqua cōstrīcti/ sed odio quo aduersus Arche-
laum irritabant. Maxime autē libertatē desiderabat/ & Romanorū iudices magis/ q; reges pprios ha-
bere cupiebat. Quod si hoc minus procederet/ antipatrū magis quā archelau/ sibi regē conducibilis
restimātes/ ipetrare laborabat. Sabinus quoq; accusariōnē archelai apud caesare/ deposuit. Inter hęc
caesar suscipiens ab Archelao litteras/ in quibus iura a patre sibi relicta proposuit testamentū quoq;
cognoscēs/ & ratiocinia thesauroz/ herodis cū anulo cōsignatorio quē Ptholomeus apportauerat/
cepit cōspicari quē ordinādū ratio postulat. Legēs quoq; litteras Vari & epistolas Sabini/ summā
quoq; thesauroz/ uel quid pecuniae p singulos annos impēderet/ aduertēs litteras quoq; quas antipa-
ter pro regno promerēdo transierat/ recensēs/ cōgregabat ad cōsultandū oēs senatorii ordinis/ &
amicos/ in quibus etiā Gaiū filiū Agrippae/ & iulīā suā filiā adoptiū. Deinde illis oibus in cōsiliū
inductis copia facit/ ut quisq; de quibus moueret/ ediceret ibi primū Salomes filius/ antipater dicēdū
potētissimus/ & archelao satis infestus/ huiusmodi uerba locutus est/ dicēs Archelau/ uerbo quidē p
regi petitione se fingere laborare/ opere uero oēm regni potētiā possidere/ antequā ei a Cæsare in
quo cuncta potestas sita esset indulgeret. Huius testimoniū esse dicebat eius audacia/ quā praesumpse-
rat in die festo multos interimere. Qui si iniustū aliquid gessisset/ alius inter eos deberet ulcisci/ qui
eos possit legitima & ordinata potestate cōpescere/ & non ab illo tantā caedē fieri oportere. Qui si ut
rex illud fecisset/ cōtumeliā grandē Cæsari intulisse firmabat/ quod ignorās quid de eo adhuc dispo-
situs esset/ regni iā uti potestate prafereret. Si autē uti priuatus illa gessisset/ amplius eū deliquisse
narrabat/ q; regnū nō possidens/ supplicia quibuslibet intulerit/ de quibus decretū Cæsaris debuit expe-
ctari. Opponebat illi etiā iudiciū militariū mutationes & ordinationes/ ad hęc ēt illū in folio regali
& causas plurimas iudicasse/ ac determinasse pclamabat/ tanq; a lege legitime ius potestatis integrū
possidēte petitionū quoq; plurimog; pmissa publice facta memorabat/ nec quid eū amplius iuris ac
potestatis habiturū/ dū in regno a Cæsare firmaret. Opponebat illi etiā/ q; ex Hippodromo uinctos
sponte dimiserit/ & plurima alia/ siue quae facta fuerāt/ seu quae facta quidē nō erant/ sed credibilia ui-
debant/ ppter naturā sui/ quod fieri posse iudicabat/ a iuuenē/ tū ēt ab accenso regnandi cupidine. Di-
cebat ēt luctū eū patri penitus neglexisse/ prohibitos quoq; oēs a rege cū moreret/ uidendo/ unde ini-
tium quoq; seditionis affirmabat/ exortūq; eū uidebat/ circa patrem suū mortuum q; ei multa & magna
bona praestiterat/ tā nequiter cōseruari/ ut uelut in se lachrymas p diē publice cōsistentē occulto/ autē
uoluptate regni perceptū/ perfrui & noctes in deliciis agitare/ erga Cæsare/ quoq; huiusmodi se praebi-
turū Archelau/ cū ei regnandi iura tribueret/ qualē se circa patrem exhibuisset/ cognoscit/ tripidiare/ nan-
q; & cantus exercere in morte patris/ tanquā si hostis aliquis interiret/ & q; nūc aduenisset ad Cæsare
calliditate usum dicebat/ ut si regni percipere firmitatem desiderare simularet/ cū omni iam usus esset
potestate/ quanta illi nec amplior a Cæsare rerū domino posset attribui. Maxime uero eadem quae in
templo facta fuerāt uerbis exaggerabat/ & impietatem obiecit/ q; in die festo sacrificiis diuinis
instātib; multa milia hominum caesa fuissent/ in quibus multi peregrini plurimi infantes indigne
miserabiliter occubuerunt/ templum quoq; plenum cadaueribus mortuorum/ non alienigena forte
perimere/ sed eo qui se regni iura legitime percepisse iactabat. Vnde apparet inquit illud opus cru-
delitatis libidine peregit/ ut integre se plenum tyrannidis/ negocium prosecutum esse/ testetur per
iniquitatem admissam/ qua cunctis hominibus constaret odibilis. Festinabat enim quoquo/ modo re-
gnū accipere/ scīs q; pro sui merito nunq; posset uel in somnis regiam patrem legitimo iure pmere
ri. Nam & patri suo certos esse suos mores agnouerat/ unde se se regni ab eo successorē disponi/ pcul
dubio desperabat/ nisi per egritudinē ac morbos qbus nō solū corpore cōfecto/ defecerat/ uerū etiā
animo parū ualido erat. Caeterū quādo mens eius sospes fuisset/ & sana/ & corpore forti ut digne ac
merite negocia cuncta disponderet/ in Antipatrum potestatem regnandi contulerat/ testamento iure le-
gitimeq; cōfecto/ nam qualis porro rex iste posset existere/ qui aut contempto Cæsare ius sibi totū
us potestatis arripuit/ aut si a Cæsare se dominum fieri/ & ab eo regnum sperabat accipere/ cur ciues
suos sine illius praepito priuatus adhuc/ & in templo die festo instante tam crudeliter interemit. Et
Antipater quidē huiusmodi uerba locutus/ testes etiā introduxit/ & plurimos ex cognatis/ per quos
sua dicta firmaret. Cūq; is loquēdi finē faceret/ surgit Nicolaus p Archelao uerba facturus/ dicebat
nāq; illa quae in templo cōtulerat/ potius eorū q; passi sunt q; Archelai potestate cōtigisse/ siquidem
tantum

Nota

tantum eos facinus aggressos fuisse/ut non solum iniurias contumeliasq; iactarent. sed etiam eos qui deuoti humiliterq; uiuere disponebat/ulcisci prederet. Cunctq; hostilia multa oparent uerbo quide aduersus Archelaum rei autē acerbitate aduersus Caesarem/necessariū Archelaus iudicauit/ut eos ab insolentia & improbitate reuocaret. Sed illi eos quos Archelaus ad sedandas turbas miserat/interi mere festinabant/ sine ulla dei uel loci uel festiuitatis reuerentia. Mitari se sane dicebat/ nō confundi Antipatrum/ q; taliiū defensor existeret/ dūmodo inimicitia suā quā cōtra archelaum gerebat libitū faceret/ & odio magnisq; natura iustitia iudicaret/ illos purgare gestiūdo q; cuncto scelere aduersus suos principes arma corripuerit. Caetera uero de qbus archelaum accusauerat/ in eos ipsos accusa/ tores referebat/ dicens nihil sine ipsorum cōsultatione uel cōsensu factum gestiūdo fuisse/ sed anio le/ dendi nūc in trāuersum ab aequitate discedere. Nā neq; scirent taliter res esse dispositas/ qualiter ac/ culabāt/ sed ad inuidiā archelai cuncta deprauare/ & tantā illos cupidinē inuasisse/ obfistendi arche/ lao/ uiro qdem cōsanguinitate ppinquo/ cōuersatione autē eis familiari p omne tēpus adiūcto. Te/ stamentū etiam patrē sana mēte cōscripsisse narrabat/ firmiūq; illud esset/ quod posterius uisisset scri/ ptum/ q; in hoc posteriore dominū cūctā ordinationis Caesarem cōstitueret/ quē minime illorū ip/ titatē imitaturum dicebat/ q; herodi in iuriā faceret/ in cuius uita oib; essent bonis omnig; potesta/ te pfuncti. Nunc autē ad contumelias qdem uoluntatis eius & intellectus in omnibus festinat/ sed nequaquā Caesarem iniurias illius uiri admittere/ qui & amicus fuerit & auxiliator/ & oia in sua po/ testate dimiserit/ neq; pati ut testamentū eius solueret/ quod de sua fide fretus scriperit/ neq; uirtutē Caesaris imitaturū esse illorum accusatorū criminatōrūq; nequitiā/ fidem eius in omni mūdo ad exē plar/ ppositā & in dubitāta cunctis gentibus esse referebat/ unde nequaquā possit herodi alienatio/ nē & furiam mentis ascribere/ quē p multum tēpus optimē regnū gessisse cognouerit/ successioneq; optimo filio dicasse/ sed neq; iudiciū regis circa electionē successoris peccasse firmabat/ imo magis prudenter & optimē iudicasse/ quod oia ad uoluntatē potestatisq; Caesaris redigisset. Postq; hāc Ni/ colaus enarrauit/ & sinē loquēdi fecit. Caesar archelaum sibi ad genua pcedentē cum honorificentia subleuauit/ pnuiciā eum dignū regni pceptionē/ magnūq; suā mentis momentū gratiamq; declara/ uit/ & non aliter esse se facturū/ nisi quācūq; testamento continerent. Interea cuncti archelao faueret/ non tñ certum aliqd fuerat definitū. Igit facta solutioe cōfessus apud se ipsum Caesar cōsiderabat/ utrūue Archelao regnū confirmare deberet/ an omni herodis generi dispartiri. Interea mater arche/ lai morbo praegrata defugit/ sed etiā a Varo q in Syria militiae magister erat/ litera uenit/ signi/ ficatē seditiones decessioneq; iudaeorū. Postq; n. archelaus nauigauerat/ cuncta gens uariis monti/ bus fuerat/ tumultuatiōibusq; turbata. Sed Varus adueniens eos q causa seditionis extiterat/ suppli/ ciis & tormētis adegit/ rebusq; cōpōlis in antiochiam repēdabat/ unum ordinem militum in Hiero/ solymis derelinquens qui iudeis si forte aliquid seditionis molirent/ obuiam irent/ sed nec sic tamē seditio terminat. Nam postquā Varus abcessit/ Sabinus curator Caesaris illic remanens iudeos cōe/ pit opprimere/ ex militia sibi multos armigeros faciens/ quorum satellitio aduersus iudeos affligen/ dos utebatur. Vnde illi prurbati ad seditiones excitandas necessitate cogebant.

Qualiter p̄suaserunt curatores populo arripere arma/ & occidere Sabinum uel Romanum exer/ citum in Antonia constitutum. Cap. XV.

Ed etiam arcus uiolēter obtinuerat/ & thesauros regio scrutatus sumperat/ lucrorū & rapinarū cupidine concitatus. Imminente igit p̄r hecōste/ festiuitas nāq; haec apud nos sic paternaliter appellat/ non tantū religionis gratia/ quantū indignatione succensit/ p̄p̄te ip̄bitatē & oppressionē Sabini multa milia cōgregata sunt hominū Galilaeorū & Hier/ chuntinorū inensā multitudo/ & quotquot trās iordanē fluiū habitabat/ sed etiam ito/ larū magna manus adunata/ q plus aliis incesu/ uoluntē Sabini cōspirauerat. In tres itaq; ptes diuisi/ diuersa loca occupant. Et una quidē pars Hippodromū tenuerat. Caeterarum uero duarū altera ps ab aquilone usq; ad austrum uersa circa tēplum erat/ altera uero ad orientē loca posita deti/ nebat. Tertia uero ps Hippodromū/ sicut diximus ad occidentē occupauerat/ quo loco etiam aula re/ galis extabat. Erat autē illis tota festinatio ut Romanos inclusos obfessosq; constringerent. Sed Sa/ binus timens tā etiā multitudinē eorū/ q̄ mobilitatem igenii q̄ppe quibus mors contēptū erat/ dum/ modo cepta p̄ficere cōfessim scribit ad Varum/ postulas/ ut quā citissime subueniret. In magno piculo esse cunctam a se ibi militiam derelictam/ ipse autem altissimam turrim arcis ascendens/ cō/ gnomento Faselum/ in honore fratris herodis Faselī edificatam/ itaq; ita nominatā/ qui in proelio Par/ thorum defecerat/ annuebat Romanis/ ut iudeos exeuntes aggrederebantur/ cūq; ipse neq; ad amicos auerēt/ ullo pacto descendere/ alios autē se pro suarum facinore popinarū mortem hortabatur/ ap/ petere. Sed Romanis egressis cū fiducia/ pugna urimq; aspera satis exorta est/ & licet Romani ope/ re bellico/ & experientia superiores existerent/ & plures ex iudeis occiderent/ obstinatio tñ iudeorū nequaquā tā dira belli facie frāgebant/ sed circūcūtes pene templū ascendūt/ in porticus quae fani atēā

continebant

continebant/ & ibi multum proelium profligatur/ saxa quaedam manibus uoluebant/ quaedam fun/ dis uel tormentis caeteris emittebat/ ad haec etiam cum arcibus intermixti Romanorum plurimos faciabant. Nam oportunitate loci iudei superiores extiterant. Romani uero in incerto positi/ nec iustus ancipites euitare/ nec hostē ullis iaculis poterat uulnerare. Proinde cū in hūc modū non breui tempore pugnaret/ postremo Romani impune se talia perpeti/ ignē portibus submitunt/ iudeis quia semper porticus erant non sentientibus/ ignis porro a plurimis appositus/ cōtinuo in flammā exarsit/ restaq; corripuit/ quorum materies/ q; erat cū pice ceraq; puncta/ & in superficie deaurata ignē cōfessim suscepit/ quo incendio opera illa magna & admiratione digna disperēt. Sed ēr eos qui sup porticus propugnantes asstiterant/ repentinus corripit/ & insperatus interitus/ alii simul cum rectis concidentibus pestum ibant/ pars hostiū confixi perire uulnerat/ pleriq; defectu concilii/ & sub talis eladis stupore/ aut igni sese cōtradunt/ aut gladiis abusi suis intereunt/ ut malum quasi quo se uidebat circūseptos affugerent. Quotquot autē retrorsum uia qua ascenderant recurrentes a rui/ na uel incendio liberant/ a Romanis cōtinuo sine ullo negotio necant. Quippe nudi armis & animi timore soluti/ ueniebat in manibus Romanorū. Proinde ex cunctis qui recta cōscenderat/ nullus ua/ lit penitus euadere. Romani aut per illud incendiū in fiducia/ subleuati/ interius p̄grediunt/ & ara/ riū ubi templi/ opes seruabant arripiunt/ & plurima quidē a militibus furata sūt. Sabinus aut uix in/ de quadringenta talēra publica ualuit ratione cōquirere. Interea iudeos plurimū cōtristabat tā inte/ ritus sociorū quā ararii/ anathematūq; direptio/ & tamē quotquot eorū uel peruersitate mentis obsti/ nati uel pugnaces p̄optiq; cōstabat/ aulā regiā undiq; uallantes/ mirabant incendiū & cunctos ibidē una interitū dare/ nisi celer abcessissent. Nā se quoq; copiā illis exeundi si id eligerent daturus. Sa/ bino quoq; si ēr ipso uellet exeundi tribuere facultatē pollicebant. Dum ista gerunt/ nonnulli ex re/ gis militibus ad iudeos trāsēunt. Rufus autē & Gratus tria millia pugnatorū ex militia Herodis sub/ leuē habebat/ uiros corpore exercitatos & strenuos. Cū his igit omnibus sese Romanis adiiciunt. Ru/ fus etiā equites aliquantos habebat/ ipsos quoq; secū Romanis auxilio duxerat. At iudei obsidio/ nem minime negliēbant/ sed ēr mania cuncta circūibat/ hortabatq; oēs ut illā oportunitatē se salua/ di/ & in libertatē paternā respirādi non pderent. Sabino uero optabile fuit/ ut egrediens abcederet/ sed cōmittere semetip̄si nō audebat/ suorū cōsideratione factorū/ & q; hostes admodū infideli mēte esse cognouerat/ simul ēr Vari praestolabat/ aduentū/ eūq; si adēst oblationē illā esse soluturū. Ea tē/ pestare etiā alia plurima/ turbis multitudibus/ plenissima prouenerunt/ quae totā iudae regionē graui/ ter desolabat. In quibuscūq; natura/ locis/ ubi lucri cupiditate cōtrita/ pars inimicitia iudeorū ad/ excitanda bella ferebant. Militauerunt quōdam Herodi duo milia hominū hincinde congregatorū. Hi ergo in unū collecti/ & seorsum a caeteris decedētes/ aduersus regios milites pugna cōgrediuntur. Vtebantur aut Alcibiade duce/ Herodis nepote/ quē sibi praefecerat/ qui tā in campis ad pugnā stren/ nue ferebat/ q̄ in locis asperis arte prauebat/ propter experientia quā ex usu belli p̄ceperat. Iudeos quidē erat filius Ezechiae praepositi latronū/ qui multū quondā praualerat/ sed temporibus Herodis/ dis cū magno fuerat labore deprāhensus. Iste igit iudeas circa Praeform Galitae congregans multitu/ dinē uirorū p̄ditorū atq; desperatorū/ cū eis aulā regiā pugnaturus inuadit. Et quā copiā armorum/ quantūcūq; ille locus habebat abripuit/ exinde suos oēs armat/ sumit ēr cunctos opes quae ibidē p/ custodia fuerant derelictae. Hic terribilis uniuersus effectus est. Nā huc atq; illuc agebat/ & docebat exercitū/ libidine rei maioris accensus/ & emulatione regnādi sine ulla uirtute uillaq; prudētia/ sed ad uim inferandā tantū/ & ledendū pronior & procliuis extabat/ sperans ex hoc sibi dignitatē gloriēq; uenturā. Extiterat quoq; Symon feruus quidē Herodis regis/ uerum decoris uir magnitudine corpo/ ris ac fortitudine praestans cui magna fuerant credita cōmissaq; negotia/ is igit rerū interpetria subleuatus/ diadema suo capiti praesumpsit imponere/ & aliquanta multitudinē congregata/ rex pro/ nunciatur infansia simul furiaque populorū/ sed etiā ipse dignū semetip̄sum existimans sup omnes q regnum ante gessissent/ aulam regiā in Hierichunte succendit/ & omnia quae ibi habebant abripuit. Multa itaque in diuersis locis per uniuersam prouinciam/ ubi regia consistebat/ tabernacula com/ burebat/ cunctaque ex terminis dabat/ ignibus concremando. Ampliora quoque iste gereret/ & am/ plius ab eo illa regio deleteretur/ ni celeriter mutatio contigisset/ nam exercitus militum regiorum qui se Romanis addiderat/ tota manu itaque uirtute congregiens occurrit. Symoni/ ubi multa ui/ die longo cerratur. Sed plures qui ex locis trans iordanem cum Symone fuerant congregati/ neque ordinis/ neque dispositionis bellicae gnari/ siquidem temeritate magisquam disciplina pugnabant/ a regis occubere militibus/ sed etiam ipsum Symonem per fugas se & per montis fauces saluari/ cu/ pientem gratis occurrens/ caput ei abscidit. Incessus est etiam illis diebus super iordanem locus non/ mine Emachoes a quibusdam hominibus Symoni consimilibus. Sic igitur in illa gente multa de/ mentia uagabatur/ propter quod regē proprium non habebat/ q; populū uirtute ac moderatiōe dis/ poneret/ & pp quos alienigenae irrupcrant/ p quod seditione/ mētes occasionem accipiētes ad bella

concitanda

concordanda succensæ sunt intentione sola deuastandi & aliena rapiendi. Ceterum & Athonges neque generis dignitate conspicuus neque uirtute decoratus sed opus tantum confusus abundantia. Pastor enim erat iste & cunctis in omnibus rebus obcurus uerum magnitudine corporis & robore præualens ausus est et ipse in regni conspirare potentia. Erant quippe illi fratres quattuor et ipsi corpore magno & de fortitudine gloriati & ex hoc credebant sese regnum omnibus modis obtinere / nam unusquisque eorum turmam propriam ducebat. Congregatur itaque ad eos plurima multitudo. Et illi quidem ductorum fungebant officio / & sicubi opus erat discurrebant bellicos exercendo conflictus. Ille uero diadema suo capiti circumponens ad consulandum concilium conuocabat / ut quid facto opus esset decerneret. Vixit autem cuncta in sua potestate cepit insania ferri maxime quæ rex a populo uocabatur quæ sibi ad regendum quæ uellet nihil esse impedimento cernebat. Denique tam ipse quæ fratres eius magna conspiratione fremetes odio Romanorum & regionum militum bellum gerere festinabat. Nam æqualiter aduersus utroque infesta mente ferebant / aduersus reges quidem milites propter iniurias quas eos sub Herode perperasse reputabant / aduersus Romanos autem quæ eorum in presentem potestatem existeret. Igitur asperitas huius malis tempore percurrere credebatur nullusque interitum poterat euitare. Nam alios quidem spe lucris exterminabant alios autem occidendi consuetudine perimebant. Incurrunt et aliquando Romanorum turmæ circa Emmaum & circumdantes Arii centurionem qui ducebat exercitum / quadraginta ex eis uulnerare qui fuerant manu exercitatorum meliores / ceteri uero timore fugientes a Grato qui multitudinem regiam militum ducebat defensam saluam / suos mortuos relinquentes. Et multa parte diei Romanæ legionis milites in sequentes plurimos sauciabant / superant tamen postea & comprehendant / alius quidem cum Grato confli gens / alter autem cum Ptolomeo. Maior uero frater Archelai milites comprehendit. Nouissimus autem eorum super his quæ corrigebat merore confectus hesitare cepit / qualiter saluaret. Nam se solum remansisse cernens & omni manu militum spoliatum fidei patruelis Archelai se committit ac tradidit / sed hæc quidem postea contigerunt. Igitur sic iudæa latrocinantium facta fuerat habitatio. Si quis enim manum aliquam congregaret / quæ secum ad seditiones faciendas conspirare præsumeret / statim rex efficiebat / exurgens ad communem regionis interitum. In breui quidem & in minimis rebus iudæi Romanis noxiis consistentes inuidia tamen contribulium ciuicum quoque ad omnia nequitiae opera ferebant. Interea Varus mox ubi gesta sunt Sabino scribente cognouit / timens illi legionem quam in Hierosolymis dereliquerat / duas reliquas legiones assumens tres quippe in Syria fuerat constituta / assumens et equitum alas quattuor / & auxilia quæ regem Tetrarchæ diuersimodum mandauerat / matuebat præsidium illis qui in iudæa obsidione tenebant afferre. Dicebant autem omnibus quod Ptholomaida pergeret. Dant illi et berythii transeuntium subsidium mille quingentorum uirorum. Madat illi & Arethas quoque petraeus qui odium circa Herodem & amicitiam cum Romanis ad duxerat non paruam peditum & equitum manum. Congregato itaque in Ptholomaida omni exercitu / exinde parrem filio tradens unum amicorum suorum destinat Galilæas expugnatum / qui super Ptholomaida habitant. Ille autem Galilæa ingrediens / magna uim pugnare cepit. Et primum Seforin capiens / habitatores quidem omnes captiuos abduxit / ciuitatem autem ignibus tradidit. Varus autem Samariam cum omni manu ingrediens / sed a ciuitate abstinuit / erat enim crimine seditionis immunis / sed quodam uico Ptholomeiarus nomine collocat / quæ uicium arabes odio Herodis hostili more cõburrunt. Inter quoque agentes alium uicium Fasso nomine / magnam atque opulentum / idem arabes comprehendentes / incendio cõ cremauerunt / & quaque uersum exercitus ibat / igne cuncta & cade replebant / secundum et Emmaus castellum / Varo iubente gratia mortuorum. Hinc itaque in hierosolymam tendit. Illi porro qui ad obsidiones fuerant congregati / facie ipsa non ferentes exercitus / passim cuncti diffugiunt / imperfecta seditionis opera relinquentes / qui uero in hierosolymis fuere iudæi / Varo grauiter inculante / ex culationibus diuersis semetipsum purgare nitentur / quæ multitudo illa propter festiuitatem fuerit congregata / bellum at nequaquam ex eorum sententia contigit / sed temeritate aduenarum fuisse comotum / seipsum autem cum Romanis obsessos potius quam obsidendi gessisse propositum. Venerunt autem in occursum Varo Ioseppus herodis regis nepos / & Gratus atque Rufus omnem exercitum quem sub se habebant / secum pariter adductos / occurrunt etiam Romani / qui obsidione tenebantur. Sabinus autem non uolens in faciem Varum uenire / ex alia parte hierosolymis egrediens / mare uersum abscessit. Interea Varus per omnem regionem partem militiam mittit / quaesitum eos qui causa seditionis extiterant. Deprehensis autem qui manifesta / bantur / alios qui causa mali exitere supplicii cruciabat / quosdam uero dimittit / in quibus culpa leuior inuenitur. Fuere autem qui propter hanc causam in crucem acti sunt / ferme duo milia hominum. Hoc igitur modo rebus collectis / atque compositis / maximam partem militiam ad sedes proprias dimittit / grauem eam in illis locis existimans / nam in plurimis excelsent / & eius iura contempserat / lucrorum ac rapinæ cupidine. Ipse uero decem milia iudeorum in unum locum fuisse congregatos audiens / festinus occurrit / ut eos comprehenderet. Illi autem antequam comprehensum fuissent / semetipsos tradidere / hortatu Acabi. Tunc Varus multitudinem quidem ueniam contribuit / ipsos autem ductores / quæ causam seditionis excitauerant ad Caesarem mittit. Caesar uero plerisque ex eis præmittit / illos autem qui Herodis cognati

gnati

gnati fuerunt / supplicii ad eum / quod nullum iustitiae gerentes respectum contra familiares & consanguineos arma tentauerant. Et Varus quidem ista disponens / & propter praesidia unam legionem quam etiam primo dimiserat hierosolymis derelinquens in antiochiam repedare festinat.

Qualiter Caesar testamentum herodi confirmauit / seruans filiis eius testamentum / & diuisio regni Iudaici in Tetrarchias. Cap. XVI.

Archelao uero apud Romam commorante / aliorum negotiorum principia / pullulabat / quorum hæc erat causa. Venerat Roma legatio iudeorum / super octo milia hominum / petenti ut suis legibus uiuerent / & legati quidem qui ex decreto totius gentis fuerant missi / quinque uiginti fuere / cætera uero multitudo Romam ad eos uenerat. Caesare autem concilio faciente cum amicis / cæterisque romanorum primatibus / & in Apollinis templum congregante / quod ab ipso fuerat magnis opibus impensis fundatum. Legati quidem cum uniuersa multitudinem indigentium iudeorum causam acturi conueniunt. Archelao autem eorum cum amicis aderat. Quotquot uero regis fuere consanguinei / ab Archelao pro odium separatur / iudæis autem aduersus eum consociabant / non tamen semetipsos publicæ demonstrabant / graue putantes / & ad confusionem propriam pertinere / si ante Caesarem contra consanguineum & familiarem loqui psumerent. Aderat etiam Philippus de Syria ueniens / Vari concitatus hortatu / prima quidem causa ut fratres adesset. Nam ei plurimum Varus fauebat. Enim uero arbitratur / quia illo regno soluto per partes / posset distribui / si quidam plures essent / qui suis legibus uiuere postulabant. Unde uero Philippum hortabatur ut pro se laboraret / quo posset etiam ipse partem aliquam regni percipere. Data igitur iudeorum legatis copia dicendi / ceperunt pro dissolucione regno multa loqui / & primum ex iniquitatibus herodis argumenta multa sumere / dicentes cum nomine tantum fuisse regem / re autem uera tyrannidis facinora perpetrasse / & multa pro eius desolatione rerum factam esse iudeorum naturaliter eum etiam ad nouitates inueniendas primum fuisse proclamabant / & tantos quidem iudeorum eius crudelitatibus interisse / quantos nunquam ex historia posse cognosceret / sed multo amplius semet qui uiuerent infeliciores existere / non solum eis quibus ostensione uultus asper / & indignatione mentis terribilis apparebat / sed etiam quibus substantias suas arripuit / ciuitates quidem extraneas & ab alienigenis habitatas cum ornare & locupletare / cum perditione & exterminio eorum quæ sub eius regno habitabant / omnem gentem penuria & necessitate contradi / ta / cum paucis autem regno deficiis / fructus plurimos quoque ex nobilibus ciuitatibus / & nobilibus natos genere perimeret / nullis rationabilibus subsistibus causis nisi ut eorum substantias rapuisset / & quibus uita fortasse concessisset / rerum suarum amissione daret. Jam uero exactio iniquum iniquum functionem aliam quidem pro muneribus & publicis cum augmentis analibus exigebat / alia uero lucrorum gratia post functiones a seruis exactoribus / uel amicis eius diripi solere causabant / nec solum ista quæ ad danum auri & argenti pertinebant / agi / sed uirgines etiam corrupti / matrouas pollui / quæ pudore sui tacebant / sicut ab illis qui gerebant desiderabat / qui uidelicet facinora sua timebant / ne in publicum perderent / tantaque sub herode in iniurias & contumelias passos fuisse quantas nec ulla bestia posset ingerere / si facultas daret / ut hominibus imperaret. Et multas quidem sapius calamitates suam gentem passam dicebant / sed nunquam se in tanta infelicitate / tantaque clade prorsus incidisse / exemplum namque iniquitatis & facinoris herode uniuersæ genti fuisse. Et optabiliter se Archelao quidem regem denominasse firmabant / quia post herodem quilibet malum ferendum & tolerandum utique decernebat / qui tamen ipsis iniitiis se quasi mitior Herode conabatur ostendere / uerum postea ueniens / ne non proprius Herodis filius crederetur / nihil ultra distulit / sed statim aperuit suæ mentis indicia / & cum nondum erat regni consecutus integram firmitatem / quæ in caesaris arbitrio consisteret / illius regni potestatem uel tribuere / uel negare / dedit tamen ingenium sui propositum / monumenta / qualiter posset in futuro illud regnum gerere / ex his quæ ipsi iniitiis perpetrare præsumpsit / ut ciues in templo die festo uelut numini eos offerrens / auderet occidere / unde iuste uniuersæ genti illum fuisse exosum / propter merita suæ crudelitatis & sceleris. Ob id quoque & has querelas legationem totam gentem destinasse firmabant. Petebant ergo / ut eorum provincia regibus careret / & Syriæ iungeretur / ut ab illis iudicibus regerentur / qui illuc ex Roma ad gubernandam provinciam mitterentur / & tunc cognosci posse dicebant / utrum ne seditionis essent / & tumultuum concitatores / an subiecti & deuoti si publicis iudicibus & rectoribus uterentur. Talia iudeis dicebant / Nicolaus regem criminibus expurgabat / Herodem quidem / quomodo per omne tempus quod uixit / rit nunquam fuerit accusatus / non enim uera posse dicere confirmabat eos qui cum haberent aliquid quid unde causarentur / illo uiuente prætermittentes / quando possent in quibus lesi fuerant uindictam / illo mortuo querelas importune confingerent / illa uero quæ sub Archelao acta essent / ad illorum improbitatem iniuriaque redigebat / qui contra ius & contra leges talia commisisse præsumpserint / quique cadis fecere principium / in eis qui se a tumultibus prohibebant. Inculabat eos etiam quæ seditionis libidine tenerentur / & quæ peruicaces essent an obediendum uel legibus uel iustitiæ / dum cuperent in omnibus suis assumptionibus uincere. Hæc itaque Nicolao dicente / Caesar

far hincinde quae dicta sunt audiēs / cōuentū dimisit & post paucos dies / Archelaū quidē nō pñciat regē dimidiā uero iudaeā regionis quae herodi tributa reddebat Tetrarchā cōstituit / spōdens ei quoq; regiā dignitatē / si laboribus & fauoribus circa semetipsum meritis appareret / alterā quoq; dimidiā bifariā distribuit alteri herodis filiis / Philippo uidelicet / & antipatro / q; contra fratē archelaū de uniuerso regno certauerant. Et huic quidē regio trans Iordanē Galilaeā tributa reddebat / quae cōstita / bant in talentis ducentis per singulos annos. Philippo autē Bithanā & Traconitica & Auranitica / cū aliqua parte domus quae Zenodori dicebat / reddebant talenta centū. Ceterū archelao idumaeā / & Iudaeā & Samariā. Haec enim leuigatae fuerant quattuor parte functionū ex decreto Caesaris / ppter quod in seditione ceterae multitudini participes non fuere. Erant autē ciuitates quae archelao tributa reddebant. Stratonis turris & Sebasta cū ioppē & hierosolymā / Gaza uero & Gadara / & ipse fuere graecae ciuitates / quas abscidens a dispensatione Syriae additamento iudaeae regioni coniunxerat. Accedebant ergo archelao tributa per unūquēq; annum talenta .cccc. ex oibus regionibus quas in sua potestate susceperat. Et haec quidem de filiis herodis ordinata sunt. Salomae autē sup illa quae frater in testō reliquerat / erat autē Iannia & Azotus / & Faselis argenti signati myriades quinquaginta. Caesar etiā donat ei ad habitandū aulā regiā quae fuerat in Alcalone cōstituta. Intrabant etiā & huic reditus ex oibus suis talenta per annos singulos .lx. domus autē eius in regionibus erat quae sub archelao fuere potestate. Accipiūt quoq; consanguinei regis quacuq; in testō declarantur. Duabus autem filiabus eius uirginis s̄ter illa quae pater reliquerat. Caesar ēt utriq; dona largitur uicenas quinas Myriadas argenti signati / easq; coniunxit Ferorae filiis / cuncta uero quae illi fuerant dimissa / per filios herodis distribuit. Erant autem quinquaginta & mille talenta pauca sibi sumens uascula / quae nō tam ei magnitudinē uel precio / quam recordatione regis accepta constabant.

De eo qui se mērie batur esse alexandrum Herodis filium / & qualiter fictio ista deprehensa sit / in negligentia Caesaris / & poena quae multatus est. Cap. XVII.

Is igitur a Caesare dispositis / iuuenis quidā Iudaeus quidē genere / sed apud Sydonios nutritus / a quodā Romanorū libertino / qui eū in cognitionē Herodis induxerat / similitudinē formae prouocatus quae uidebatur Alexandro cōsimilis filio herodis qui fuerat interēptus / testificabatur quoq; illi cunctis / quorū aspectibus occurrebatur ex hoc occasione sibi met esse reputabat quo regnū possit accipere / & assumens secum a diutorem suae gentis hominē / scientem cuncta quae in palatio gerebant / & ingenio callidū ad magna negocia perturbada / eo sibi huius factionis magisteriū praebente conscendit. Dicebat ergo se Alexandrū esse herodis filiū ex morte seruātū ab his quibus ut eū perimerent fuerat delegatus / occidentes quippe alios per quos imagi nē cōpletē iustitiam ostenderent / & expectatores fallerent / illiq; & eius fratē Aristobolū saluauisse. His igitur signis & ipse in superbiā extollitur / & alios quod occurrerent eludebat. Interea Cretam appulsi Iudaeorū omnibus qui cū illo colloquū miscere / p̄sasio facta est. Vnde illi quoq; pecuniarū abundantia cepit affluere / plurimis hincinde donantibus. praeter uenit ad Meliū / ibi quoq; cōgregat meliora. Nam ei plures offerebant pecuniā / fide qua ex regio sanguine illū de cōcedere iudicabat / & spe q; possit paterni regni iura percipere / uicēq; praestantibus reportare. Ibat igitur Romā plurimis in eius obsequio uenientibus / & dicebat hēa appulsi / ibidē quoq; qui habitabant Iudaeos similibus fallaciis illudere decipereq; nō desistit. Accurrēbat nāq; illi ueluti regi / & alii quidē alii / maxie tñ illi qui familiaritatē & amicitia cū herode possederant. Causa uero maxima deceptiōis erat hoibus qui illū cū uoluptate a referentibus aduertebant. Ad haec ēt accedebat fides ex formae uultusq; similitudine etenim etiā qui plurimū fuerat cū Alexandro cōuersatus / nihilominus inducti fuerant ad credendū / illū non fuisse alterū / sed alexandrū herodis filiū / ita ut et alii nescientibus iurare p̄sumerent. Proinde ingrediens Romā / & fama sui cuncta replenti in occursum egrediet Iudaeorū plurima multitudo / instar miraculi salutē eius factā diuinitus admirantes / & eū gaudio illū maiore suscipiūt. maxime propter maternū genus / quod erat ualde clarissimū. Proinde cū ciuitatē intraret / per plateas & uicos in sella portabatur / cūcto regali cultu compositus / ex opibus & quæstibus / quas per diuersa loca perceperat. Congregatur itaq; ad eum maxima multitudo / uoces plurimā / clamoresq; cum fauore reddebant / & oīa fiebant quae solent ad gaudia mentes hominum cōcitare / praesertim in tali euentu / ubi praeter spem salutem illius factam esse mirabantur. Sed ubi Caesari nunciū ille allatus est / nō quidem credebatur / propter quod sciret herodem non facile posse in quibuslibet negociis decipi / praesertim in illis in quibus animū intenderet / tamē sperans potius se contigere. Celatum / quendam suum libertū qui sapius fuerat cum illis infans collocutus mittit / ut uideret alexandrum. Ille autē cum uidisset nulla meliori discretionē usus est q̄ uisa fuerat multitudo. Verū Caesar decipi oīno nō potuit q̄o erat quidē ille similis alexandro / sed nō ita ut eos possit inducere / q; prudētē inspicere / discernereq; ualerēt. Siquidē iste fallus alexander ex labore & ope ualde cōstabat / attritus / in illū autē delicatudo.

ex delitiis / & fortitudo de frequenti exercitatione concurrerant / huic autē durius & grossius erat corpus. Intuēs igitur mēdacia cōspirantē iuxta discipulū atq; doctōrē / & cū fiducia uerba proferēs exa minabat / rē ēt de Aristobolo cunctā perquirens / qd de illo quoq; fuerit factū / & semetipsum obstupere simulans / rogabat / ob quā cām aristobolus quoq; nō uenisset / quo regnū ēt ipse dignitatemq; sibi deposceret. Cūq; ille respōdisset in Cypro illū insula remansisse / malinis periculis simul fatigatū / & territū / ut si forte sibi aliquid inopabile prouenisset / saltim ille saluaret / ne omne genus Marianne penitus interiret / talia enī illū doctōr ille respondenda docuerat. Caesar illū semotim adulescentulum a ceteris abducēs / tibi inquit mercedis gratia salus a me praestabit / si nō tentaueris etiā me arte dece / prionis inducere. Dic itaq; mihi quis tu sis / & quis te ad talia cōfingenda prulerit / maior quippe est tua aetate haec adinuenta calliditas. Tunc ille / neq; enim ultra menti ri potuit / in periculo cōstitutus / aperte Caesari omne signmentū / uel quali modo / uel a quo fuerit cōmentatū. Tunc Caesar falli quidē Alexandrū nequaquā contra quod promiserat fecit / uidens autē eū aptū laboribus / in ordine cōstitū / it numerorū nautarum / illum uero qui talia praesumenda persequit / morte condemnat. Meliensibus autem condemnatio sufficiens uisa est / ut quantoscunq; sumptus uel pecunias in falsum Alexandrum erogassent / irrepabiliriter amississet. Et circa falsum equidē Alexandrum res cum magna temeritate praesumptae / finem huiusmodi preceperunt.

Qualiter archelaus accusatus est a Iudaeis apud Caesarem / quē Caesar idignatus / regno priuauit / & trusit in exiliū apud Viennā Galliae / & somniū uisum Archelao & Glaphyrae. Cap. XVIII.

Archelaus autem Tetrarchiam suscipiens / mox ut Iudaeam attigit / Iozarū Boethii de pōntificatu remouit / exprobrās ei / quod cū seditionis una cōueniret. Eleazarū autē fratē eius ad pontificatū subrogat. Edificat etiā in Hierichunte aulā regiā / cum elegantia & decore mirabili / mediētate quoq; aquarū quae ad irrigationē agrorū influebant / tractū ductūq; cōstructo diuertit in campū / quod ab ipso fuerat palmarū arboribus cōstitū. Vicū etiā aedificat / cui nomen Archelaidē cōstituit / paternā quoq; legē transgrediens / Glaphyrā archelai quidē filiā / alexandri uero fratris cōiugē / ex qua filios quoq; susceperat / sibi met accersit uxorem. Iudaeis uero fas non erat fratris uxores accipere. Sed neq; Eleazarus in pontificatu diuturno tēpore perseuerat. Siquidem etiā super ipsum cōstituit Iesum Osae filiū. Interea decimo anno principatus archelai / oīs nobilitas Iudaeorū primatesq; samariae non ferentes crudelitātē eius / moreq; tyrannicos / apud Caesare accusa tiones ei instituūt / maxie qd cognouerāt eū Caesaris mādata trāgressum / nā ei p̄ceperat ut mānente / elementorū conuersaret ad populū. Caesar igitur ut haec aduertit indignatiōe cōmorus / curatorē eius / de Archelao rerū earū quae Romae fuere / Archelaus ēt ipse dicebat / protinus aduocat / ceterū scribē dū archelao indignū existimat / illū autē destinat / ut archelao celeriter exhiberet. Ille cōtinuo sine ulla dilatione nauē accēdens / nauigat celeriter / & in Iudaeā uenit / archelaoq; occupat cū amicis spuli cele brantē / mentē ei Caesaris aperuit / atq; ut cōfessum egredere cōpellit. Caesar autē ueniētē Archelao aliquibus accusatoribus astitibus / cām hinc inde cognoscit / sed ubi parū se expurgat archelaus / in exiliū trudi praecipit / in Vienna ciuitate Galliae habitaculo cōtributo / pecunias uero eius rōnibus iussit sociari fiscalibus. Sed antequā Romā fuisset uocatus archelaus / somniū suis amicis tale recita uit. Vidisse se nanque dicebat / spicas decem numero / plenas turgentesq; frumentis uigoremque integram possidentes / quas uidebat a bubus comedi. Sed hoc uidens magnis fluctibus eius animus fatigabatur / a quibus dum sciscitaretur / illi per diuersas contrariasque opiniones solutionesque discinduntur. Tunc Symon uir effaesus ueniens / mutationem rerum illo somnio significari dicebat. Archelao non sane in rebus secundis aut commodis prouenturam. Boves nanque labores & miseriam significare firmabat / propter quod soleat illud genus animalium laboribus affligi & conteri / mutationem autem rerum illo somnio demonstrari dicebat / quod terra boum laboribus & operibus exarata in seipsa permanere penitus non sinatur / perspicax autem decem periodum decem annorum terminari manifestabat. Vnam quippe futuram aetatem & tempus suppleri asseuerabat. Archelao quo de principatu suae potestatis exiret. Et ille quidem hoc modo somnium illud exposuit. Quinto uero die postquam illud somnium archelao fuerat demonstratum / euocatur eius archelaus procura tor suus in Iudaeam uenit a Caesare destinatus. Similiter & Glaphyrae uxori eius & regis Archelai filiae prouenit. Quae primo sicut supra ostendimus / alexandro in coniugiū sociata / constabat Herodis quidem filio / sed fratri archelai. Postea uero quam idem Alexander a patre fuerat interemptus / Iobato lyciorū regi coniungitur. Quo defuncto / item illam uiuadam in Capadocia a parte archelais in coniugium suscepit / Mariannē excludens / quae sibi fuerat coniugata. Tantus siquidē illum Glaphyrae amoris ardor incenderat. Cum uero iuncta esset archelao / tale somnium ipsa quoq; contuetur. Videbat quasi Alexandrum sibi affantem / & se quidem illi ad gaudere / eumque libenter & alacriter amplexati / illum uero exprobrationes ei protinus imputare dicentem. O Glaphyra / nempe uel nūc confirmas prouerbium quo dicitur / fidem mulieribus non habendam. Nonne mihi iure iurando

collicita esse sed & ingali foedere uirgo sociata. Postquam filios quoque suscepimus amores nostros oblitas secundarum cupidine nuptiarum sed neque hoc tibi sufficere iudicasti quoniam et cum tertio sponso concubere presumptisti & sine pudore domum nostram ingrediens thorum genitalia polluisti cum Archelao ius conjugale collocians ut illi uirum haberes quem meum fratrem esse constaret. Verum ego nunquam tui penitus oblitiscar neque benignitatem qua semper circa te detentus sum caream. Liberabo sane te uniuersis obprobriis meam sicuti fuisi firmam stabilemque proficiens. Quae cum illa familiaribus retulisset post paucos dies uita defungitur. Haec ergo haud sane importuna huic nostro operi ratus inserui primo quidem quae ea quae circa ipsos reges contigisse noscunt innotui deinde ut exemplo uera probentur dicere illi a quibus immortalitas disputatur aiarum aut et ut appareat diuina prudentia rerum humanarum cuncta disponi ne incredulitate huiusmodi rerum homines ledantur in moribus. Enim uero qui haec crediderit nullo modo prohibetur per dies singulos ad uirtutis augmenta procedere. Archelai uero regio tributaria facta Syriae dispensationi coniungitur. Interea Cyrinus uir consularis a Caesare destinatur censum in Syria dispositurus & domum rediturus.

Incipit Liber. xviii. antiquitatis Iudaicae.

Qualiter Cyrinus a Caesare destinatur ut Syriam Iudaeamque censeret. Cap. I.

Cyrinus autem unus de his qui semper in consultatione congregabantur uirum omnium magistrorum & principatum officia celebratus per cunctas administrationes consulatus culmen ascendens & in cunctis administrationibus & aliis dignitatibus clarus cum paucis uenit ad Syriam censor gentis a Caesare destinatus & appreciator uniuersarumque substantiarum.

Qualiter Copinius ex equestri ordine missus est in Iudaeam & quia Cyrinus uenit in Iudaeam uniuersorum depradaturus substantias & Archelai redditurus pecunias & quia Iudaei molestae ferentes tandem persuadente Iozaro pontifice passi sunt descriptionem substantiarum suarum. Cap. II.

Intitur etiam cum eo Copinius ductor totius equestris agminis potestatemque Iudaeorum omnium gerens. Venit etiam Cyrinus Iudaeam nam dispensationi Syriae fuerat adunata uniuersorum depradaturus substantias & Archelai redditurus pecunias. Porro Iudaei licet in ipsis initiis descriptionis nomen dicitur haberent subiiciuntur tamen ne amplius subsisterent per sua dente illis pontificis Iozaro Boethi namque erat iste filius. Et illi quidem cuncti ratione pontificis deprecari suas permiserunt substantias nihil amplius hesitantes.

Qualiter Iudas Gaulonites & quidam alter persuaserunt multitudinim ne suas describi substantias paterentur. Cap. III.

Iudas Iudas Gaulonites homo ex ciuitate cui nomen erat Gamalas Saddochum pharisaeum sibi coniungens recessionem facere festinabat nam deprecationem & censum nihil aliud esse dicebant quam integram seruitutem. Proinde ad defendendam suam libertatem tota plebs diuersis exhortationibus incitabant omnem quoque illis cooperaturam esse creaturam si pro bono libertatis honore & gloria suam magnanimitate tueretur sed etiam deum non aliter illis auxiliatorem fore nisi talibus consiliis ad agendum procederent.

Qualiter populi eorum consilia consecuti seditiones & bella ciuilia seu latrocinia exercuerunt. Cap. IIII.

Is itaque diebus amplius eorum animus incitatur ut etiam ab homicidiis se nullo modo arcerent quoniam cum magna uoluntate quicquid ab illis dicebatur hauriebant atque hoc modo in magnum malum seditio illorum & audacia prorumpbat nihilque fuit maiorum quod per illos non pullularet uiros & supra quam dici potest illa gens continua/ tionibus est repleta bellorum & clades inter eos & latrocinia depradationesque gerebant obtentu quidem utilitatis defensionisque communis sed reuera priorum lucrorum gratia tota seditio gerebatur. Multa itaque caedes ciuium sociorumque perpetrantur postremo in inuicem conuertunt non secus quam contra hostes infensus ageretur bellum. Itaque quotidie depradationes captiuitates caedes ubique concurrebant ita etiam in templum dei ignibus cremaretur. Tantum ualuit nouitas & institutionum mutatio patenarum. Siquidem iste Iudas & Saddochus quartam Philosophiam nouiter introduxerant cuius amatores copiam conquirentes seditionibus ac tumultibus repleuerunt publicam. Sed etiam malorum futurorum radices pessimas plantauerunt per insolentiam in consuetam Philosophiam de qua uolo pauca differere.

Quantae

Quantae sint hereses philosophorum apud Iudaeos uel qualibus teneantur legibus. Cap. V.

Vaeis igitur philosophiae tres erant et inde ab initio in institutis patris derelicta Esseno/ rum Sadduceorum & tertia qua philosophantur quae dicebant pharisaei & quaequa de eis explanauerim in secundo libro Iudaici belli tamen etiam nunc commemorationis gratia breuiter attigam. Pharisaei nam quotidianam conuersationem exigua habent & prorsus abiecta nihil molitudi/ ni aut deli catudini penitus indulgentes se quaeque iudicio rationis oportere coperta sunt illa sequuntur praepositis nullo modo reluctant maiores natu copetenti honore uenerant ita ut nec contrarium quiddam alicui aliqui responderent fatogeri oia credit sed neque liberum arbitrium hominis auferunt iudicium dei futurum esse sentiunt illic cunctos homines propria merita recepturos tamen eos quidem qui secundum uirtutem uixerunt quam illos quae nequitia deprauati sunt. Animas autem immortales dicunt sed etiam in inferno congrua unicuique habitacula pro merito uel uirtutis uel iniquitatis attribui sicut unicuique uiuenti gerentur baer studii & alias quidem aias aeternis trudi carceribus alias autem facilitate reuiuiscendi percipere & ob haec populis quidem sunt acceptabiles credibilesque. Quantaeque item ad cultura diuinitatis pertinent orationum celebrationes templorum constitutiones expositionibus suis facienda esse praedicant. Nam tamen uirtutibus eorum prolatum est testimonium ut ad eos plurimae ciuitates & maxima multitudo cum studio gradum confluerent opinione adducti quia meliores ceteris estimant. Sadducei autem aias mortales existimant simulque cum corporibus interire. Nullas uero alias observationes praeter legem custodiunt aduersus doctores aut philosophiae uae certari & reniti gloriosum annumerant sed ad paruos admodum doctrinae eorum peruenit & modus exercitationis. Primates autem apud eos dignitatibus honoribusque celebrantur Esseni autem ad dei cuncta redigunt immortalem animam dicunt iusticia autem re preciosam per qua et usque ad mortem pugnant esse praedicant in templo anathetae proponenda phibent sacrificia uel hostias cum populo non celebrant quae se plurimum ab eis putant muidicia uel sanctitate differre & merito se a ceteris cogregatione discernunt remorem sacrificia facientes cultu uero morum atque conuersationibus optimi ad colendam terram & exercenda omni studio intenti. Illud etiam habent dignum & ualde mirabile quod in aliis non inuenias gentibus tamen Graecorum etiam Barbarorum quod oes illius opes in medio sunt & ab eis oia possident nihil amplius inter eos dicitur fruiat nihil paupior defraudat ac si nihil omnino possideat. Et illi quidem hoc modo de se gerunt. Sunt autem super quatuor milia hominum numero. Vxoribus non ducunt neque seruos habere festinat aliquid quippe iniquitatis aliud leditionis oportunitate estimant. Isti ergo semotim apud semetipsos ad uiuunt mutuas sibi uicissitudines ministrantes susceptores autem redditum promouent curatoresque constitunt quae cuncta quae terra profert in usus necessarios administrant. Sacerdotes optimos uiros eligunt cibis illis simplex est habitus infumprosus & mundus. Quartae ergo Philosophiae Iudas princeps extitit cuius fecimus mentionem. Huius seque in uestitu in habitu ceterisque aliis pharisaeis consentiunt circa libertate uero imobile retinent atque imutabilem suam. Nam huius rei cupidio magna eorum mentibus est infixata. Soli nam principem & dominum dicunt deum omnium mortis autem multas & uarias species sustinere per nihil pedant uel cognatorum supplicia uel amissiones amicorum omnino contemunt dummodo nullum hominem dominum dicere compellant. Nonnulli namque uiderunt qualiter saepius aliqui eorum in supplicis imutabiles permanserunt. Vnde plurimum quoque illius gentis hoc stulticiae morbo insanabiliter agrotarunt. Gesulio Fuluio principatum huius uanitates obtinente. Nam ex hac quoque superbia ad seditiones excitantur das romanis recedentes ab eis & ipsae praecipitatus est & alios praecipites dedit. Et Philosophiam quoque dem genera haec atque huiusmodi sunt apud Iudaeos. Interea Cyrinus opibus restituit Archelai descriptionemque perfecta quae facta est tricesimo septimo anno postquam Antonius actiaco bello fuerat a Caesare superatus Iozarum quoque pontificem seditionem a multitudine passum sacerdotali deponit officio Ananum in pontificatu substituit.

Qualiter herodes & Philippus ciuitates in honore Caesaris fabricauerunt & qualiter Samaritae ossa mortuorum in templo iactantes cum festiuitate Azy mox imineret populum reddidere pollutum. Cap. VI.

Herodes autem & Philippus Terrarchiam suam eorum uniuersisque suscipiens. Herodes Sephorin muro circumdedit ad instar & similitudinem Galilaeae quam Autocrotoridan appellat. Alia autem Betharanta ciuitas etiam ipsa est quam muro circumspiciens Lusia ex nomine Lusiae uxoris Caesaris nominat. Philippus autem Paniadam quae est circa fontem iordanis fluminis construens Caesarem nuncupauit. Tum et Bethsaidam proximam stagno Genesar edificat & dignitatem ei ciuitatis attribuit habitatorumque multitudine replet aliarumque necessaria/ rum rege copia refert facit & Iuliam Homonymam Caesaris filiam uocat. Copinio autem Iudaeam illo tempore gubernante quae supra docuimus cum Cyrino destinatum homini factum in Iudaeam prouenit Azy mox dies agebantur quam festiuitatem Pascha uocamus in qua mos erat ex media nocte portas templi a sacerdotibus aperiri. Et tunc itaque apertis portis uiri quidam Samaritae occulte in Hierosolymam uenientes per templi cunctas porticus & per totum sanum ossa iaciunt mortuorum. Et ex illo accepit in templo custodia maior a sacerdotibus.

Mors Salomæ sororis Herodis quodam regis Iudæorū mors et augusti Romanorū secundi imperatoris. Successio Tyberii Cæsaris sub quo pontius pilatus mittitur in iudæam. Cap. VII.

Propterea aut non post multum temporis Romæ reuertitur cui successit regēda provinciam Marcus efficit sub quo etiā Salomæ herodis regis soror uita defungitur/Liuiæ Cæsaris uxori derelinquēs lamniā & oēm suā Toparchiā & in cāpo Faseliā & Archelaidā constitutas quæ etiā plurimis consite uere palmitibus quorū fructus optimus & ualde preciuus. Sed huic quoq; succedit Annius Rufus sub quo et Cæsare morit/Romanorū secundus imperator. vii. & l. imperio annos adiuuens mens. vi. dies aliquantulum super duos ex quibus. xiiii. annis simul cum eo Antonius reipublicæ gubernacula rexit. Viuens itaq; annos. lxxvii. uita decessit. Huic succedit in principatu Tyberius uxoris eius Liuiæ filius qui fuit romanus. iiii. imperator sub quo quorsus iudæorū rector Valerius Gratus efficitur/Anni Rufi successor. Is Annanū remouens sacerdotio Hilmahelū filiū sibi pontificē designauit. Sed & hunc non multo post abiiciens & Eleazarū Anæ pontificis filiū sacerdotio surrogauit. Post annū uero et hunc arceit officio & Symoni cuidā Camithi filio ministeriū pontificatus attribuit. Sed nō amplius & ipse quam unius anni spacio eodem perfansctū officio/Ioseppū cui caiphās nomē fuit. habuit ordine successorē. Et Gratus quidem talia gerens/Romā reuertit postquā. xi. annos in Iudæa cōpleuerat. Huic successor Pontius Pilatus effectus est. Herodes aut Terracha ad magnā amicitiam Tyberii puenit/edificans ciuitatem quā ex eius cognomēto Tyberiadē denominauit/moenibus eā firmis fortibusq; circūdans in regione Galilææ iuxta stagnū Genesar/unde aquæ calidæ nō longe distabant in uico cuius nomē erat Amathus. In hanc cōfinē plurimi cōfluxere/atq; et ex tota Galilæa non parua multitudo cōcurrat. Ex oī quoq; regione quæ sub illo fuerat cōstituta/ab eo coacti cōueniunt/ut ibidē cōmanerent. Multi et ex nobilitate illuc habitandi gratia trasserunt. Suscepit et quotquot hincinde ueniebant inopes & egenos/plerosq; et quos liberos nō esse cōstaret/qbus tñ securitatē libertatis attribuit & beneficia plura contulit/ut hoc iuitamēto nollēt ex illa ciuitate discedere. Priuatas et domos ex propriis opibus fabricabat/terras largiebatur/ut in his oibus stabiles habitatores efficeret/maximē aut ex paterna lege trāsibentibus in qua significat ut habitatio septē diebū ciuē loci pficiat. In illis diebus morit etiā phraates Parthorū Imperator/insidiis illi a phraate filio preparatis secundū hunc modū. Phraates impator postquā legitimos filios habuit/asciuit sibi italici generis cōcubinā cui nomen erat Thermusa. A cæsare Iulio eū aliis muneribus hæc ei fuerat condonata & primū quidē ea sicut dixi p cōcubina utebat. captus mira pulchritudine mulieris. Procedēte uero tpe filioq; ea phraate suscepto cōiungē eā legitime designauit quā honorabiliter tractabat i oibus & quicquid diceret ei obediebat. Itaq; festinas ut Parthorū principatum filio suo cōtingeret/quod uidebat aliter fieri nō posse/nisi exinde legitimos filios alii quibus argumētis excluderet/ persuadet Imperatori ut illos Romā obsides destinaret. Proinde illi/ nō enī facile fuit Phraati/ disponibus Thermusæ resistere Romā a patre mittunt/ & solus in regno phraatis filius enutrit. Sed postq; adoleuit graue reputās ac malitiosum ut pncipatū patre tribuētē susceperet/insidias pparat patri/cooperante sibi et matræ. Nam sermo quoq; ferebat/q; ei cōcubitu misceret. Itaq; pro uitoreq; facinore genti factus est exosus/tā parricidio quā amore matris nefando/ seditionibus excitatis antequā amplior fieret/ex regni potestate depulsus emorit. Cōcordantes itaq; in unū Parthorū fortissimi cernentesq; sine principe se nō ualere consistere/coeperunt inspicere/quā nam illis ex genere Arsacidarum fieret imperator/nam aliunde fieri non licebat/unde quoque utq; in hodiernum diem postulum dicunt & iniuriatum ex semine mulieris italicæ illud imperium. Herodem itaq; per legatos asciscunt. Sed postquam iste quoq; suscepit imperium/coepit inuidiosus esse multitudini/atq; suspectus propter immensam crudelitatem/erat quippe ita seuerus & omni/bus modis imitiss. Hanc ergo congregati simul extinguunt. Pleriq; autem dicebant q; eum in sacris/ crificiis inter altaria peremerunt/nā eis moris erat in diuinis celebrationibus cultos portare. Apud plurimos tamen opinio illa est q; dum uenatum pergat/occisus est. Legationem itaq; Romam mittunt/ unum ex obsidibus ad imperium postulantes & mittitur illis Bonones/ cæteris suis fratribus antelatus q; iudicabatur fortunam suam/potestatemque non insolentem aut nimia tractaturus. Sed barbaræ multitudini celerim conuersio suboritur. Siquidem sunt etiam natura mutabiles. Mansuetudinem itaque eius coeperunt contemnere/ indignum putantes/ ut seruo subicerentur alieno. Nam obsidatum seruitutem esse desinebant/ neque enim iure belli datum/ sed quod peius mutabant in pace ad iniuriam suæ generis & regni alienigenis esse contradictum. His ergo querelis gens inuetera commota/ illum proturbat imperio/ confestimque artabanum euocant Medorum regem Arsacidarum genere descendente. Persuasus Artabanus uenit cum omni militia. Cui Bonones occurrunt & multitudine congregata Parthorum/ cum eo bello congregitur. Artabanus autem uictus confugit & ad montes Mediæ/ & non post multum tps congregans etiā ipse magnas turmas exercitus cum Bonone cōnfligit/ & uictus Bonones cum paucis ad Seleucia confugit cum equitatu Artabanus

Artabanus aut salum Parthorū exercitū insequens/ magnā stragē operatus est. Tunc barbaris gradū metu cōpressus ad contextū fontē cum magna multitudine pergit. Illo itaq; Parthis imperante Bonones in armeniam uenit/ & primo quidem in illa regione coepit imperare/ deinde uero ad Romanos legationē mittit. Se Iubi Tyberius petitionem eius abnuū/ ille itē ad parthos conuenit & Bellū Artabano denunciat/ quā quidem nulla illi recuperandi regni machinatio succurrebat. Cæterum Armeni qui circa Nisatē habitant/ Artabano fuere sociati/ a qbus detentus Bonones Syllano Syriæ rectori contradit. Ille aut ex uerecundia/ quomodo eū Romæ nouerat custodiuit/ honorificeq; tractauit/ Armeniā aut Orodī Artabanus uni suorū filiorū tradidit. Et tēpestate morit etiā Cōmagena rex Antiochus/ & plebs aduersus bonilitatē scindit/ & mittit utraq; pars legationē ad Romā/ nobilitas quidem statū reipublicæ habitumq; mutare desiderans/ ut præsdali dispensatione regeret/ multitudine uero regnū habere proprio more cupiebat. Senarus aut utraq; legationē suscepta ex decreto Germanicum mittit/ cuncta Syriæ forte negocia correctorū agente fortuna quo facilius interiret. Nam ueniens in partibus orientis/ & in melius cuncta disponens/ a Pisonē ueneno perimitur sicut iam in aliis indicatum est.

Qualiter Pontius Pilatus uoluit latenter intromittere in Hierosolymam statuas Cæsaris cognoscens autem populus seditionem aduersus illum commouit/ donec illas ab Hierosolymis in Cæsariam transmitteret. Cap. VIII.

Pilatus aut Iudææ rector exercitū de Cæsarea secū assumēs/ tendit ad Hierosolymam/ ut leges solueret Iudæorū. Nā secū statuas Cæsaris/ quæ insignis militariibus inerāt itromittit. Imagines aut ut aliquid huiusmodi facere lex nostra prohibet & propter hoc ante illū oēs Iudææ rectores/ sine signis ingrediebantur moenia ciuitatis. Primus itaq; Pilatus ignorantibus populis introgressus. signa quæ secū apportabat in ciuitate cōstituit. Illi uero mox ut e cognouerūt/ congregati ueniūt Cæsareā diebus plurimis supplicantes/ ut imagines de Hierosolymis auferent. Pilato uero abnuente q; iniuriā Cæsari facere si fieret estimabat/ Iudæi nullo modo discedūt. Tūc ille occulte insidiis armatos milites collocat. Cūq; p tribunali sedisset/ quod ei fuerat in studio/ nā eū locū in insidiis quas præparauerat aptū esse pspexerat. Iudæiq; iterū supplicatē/ signo dato/ milites processerunt/ Iudæis undiq; circūdatis coepit pilatus mortē cōminari/ nisi quietiscent. At illi mortē se potius electores/ quā cōstitutiones legis suæ trāgressum iri firmabat. Tunc Pilatus ammirans fortitudinē Iudæorū/ in cōseruandis legalibus cōstitutis cōfestim imagines de Hierosolymis auferri coepit/ Cæsareāq; p duci. Voluit etiā ex opibus tēpli aqueductū pgetem in Hierosolymā fabricare/ suscipiens initū torrens quod stadiorū duū miliū intervallo distabat. Sed Iudæi nō libeter accipiūt & circa eos q; operabant multa milia hoium congregata/ clamabāt ut ab illo opere cessaret/ Pleriq; etiā maledictionibus utebant/ contumelias quoq; tactantes/ sicut uulgaria multitudo. Ille uero milites a dorso Iudæos circumuenire præcipiens/ iubebat ut decederent. Illis autē ad contumelias iniuriarūq; cōuersis/ dato signo militibus iussit ut Iudæos inuaderent. Milites porro ampliora quā iussu erāt pperantes/ multitudinē magna cæde prosternūt. Plures igit ibi deficiunt/ pleriq; aut sauciati discedant. Itaq; hoc modo seditio illa terminatur.

DE IESV CHRISTO.

Cap. IX.

Vit aut his die tēporibus IESVS sapiens uir/ si tñ uirū eū nosare fas est. Erat enī mirabiliū operū effector & doctor omniū eorū hominū qui libenter audiunt quæ uera sunt. Et multos quidē Iudæorū. multos etiā ex gentibus sibi adiunxit. CHRISTVS hic erat. Hunc accusatiōne primorū nostræ gentis uirorum/ cum Pilatus in crucem agendum decreuisset non deseruerunt/ hi qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterū uiuus secundū q; diuinitus inspirati/ ppheta uel hæc/ uel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerāt. Sed & in hodiernū Christianorū qui ab ipso nūcupati sunt/ & nomen perseuerat & genus.

De facto quod contigit Romæ in templo Isidis & quæ Iudæis per illud tempus Romæ prouenerint/ omnibus urbe expulsi per Tyberium/ & de seductione Samaritici populi/ uel oppressiōe eius Pontium pilatum. Cap. X.

Idem temporibus alia Iudæos seuiora perturbant. Nam etiam in templo Isidis/ quod Romæ fuerat constitutum factum quoddam turpiditudo plenum obprobrioque contigit quod primum explanabo/ tum demum ad illa quæ apud Iudæos euenerunt transibo. Paulina quædam mulier erat Romæ/ maiorum dignitate præclara studio castitatis intacta/ honestatis opinione perspicua. Erat etiam opum magnitudine/ locuplex/ & uultus pulchritudine decora atate autem quando maxime mulieres pudicitia decorantur. Hæc nupta erat Saturnino/ etiam ipso genere/ opibus/ cæteroque cultu consimili. Huius itaque amore detinetur iuuenis quidam nomine Mundus/ ex numero equestris/ sed in gradu iam emerito constitutus/ et dignitate magna sublimis/ idoneus etiam ad munera largienda/ sumptusq; faciendos. Nam memoratæ quoq; mulieri

maiora dona promiserat/ quæ illa contēnente maximo fuerat amore succensus/ ut etiā. xx. myria/ das dragmarū atticarū se daturū pro uno cōcubitu sponderet/ sed neq; sic illa deflexa est. Tū ille nimīa in felicitatē morbi suscipiens/ siquidē nec cibū ualebat accipere/ morti se addixit/ hoc unū sibi indicās tantū mali fore remediū. Et ille quidē tale decretū animo insperans/ per dies singulos age/ bat/ ut celeri morte rapere/ erit aut Mūdo libera quædam ex parentibus noīe Ida/ oīum malorū & iniquitatū coagulū. Hæc grauitē ferens/ q; ille iuuenis se dānaret in mortē nā clarebat oīno peri/ turus/ accedēs erexit eū/ & cœpit cū eo ralia fabulari/ q; animū eius bōe spei faceret. Promittebat se nāq; acturū apud Paulinā/ ut qnq; myriadas accipiens/ concederet iuueni quod uolebat. His itaq; di/ ctis/ iuuenē de morte reuocans/ sumpsit ab eo pecuniæ quantū placuerat/ sed nō eadē uia Paulinā ag/ grediē qua fuerat ante tentata/ cernens animū mulieris nullo mō capi pecuniis. Sciens uero q; admo/ dū eēt illa cultura/ Isidis occupata/ tale aliq; machinat. Accedit ad quosdā ex tēplo Isidis sacerdotes/ qbus interpositiōe iurandi fidē seruare persuasit/ dans etiā in præsentū duas myriadas & dimidiā p/ mittens eēt aliud tantū/ si quod uellet/ habuisset effectum. Tūc causam aperit/ amorē iuuenis indicat/ orat ut & mulierē qbus possent modis induceret. Illi aut pecuniæ/ cupidine capti/ pmittunt/ quodq; imperaret/ prinus ipleturos/ præsertim aut ipse maximus sacerdotū/ ut Paulinā cōueniret/ ac suis uer/ bis ipseret pollicē. Finxit aut se ex Aegypto uenisse/ ab Anubi destinātū q; in grandi circa Paulinā amore teneret/ eūq; deū sibi iussisse/ ut Romā ueniret/ mulieriq; præcepta numinis apportaret. Libē/ ter illa & optabiliter suscipit/ atq; ad amicas gloriando denūciat/ q; ab Anubi tali merito digna iudi/ cē. Hoc eēt intimaui marito/ quod amorū cænā Anubis cōcupiscat. Ille at grate cōcessit pudicitia/ cōiugis nō ignorans. Illa igit; pgit ad templū/ & cū cœnasset/ rēpūq; quicquid uenisset uniuersa/ ta/ nuā a sacerdote claudunt. Cuncta quoq; lumina subtrahuntur/ Mundus aut intro latebat occultus. Qui postquā factam silentiū est/ ad mulierē deuenit. Illa aut existimās deū esse reuerteret accipit/ at/ q; ita cū ea mundus pernoctans/ circa uicinū lucis abscessit. Illa aut mane factō cōsurgens/ atq; ad suū uirū ueniens/ aduentū ad se numinis enarrauit. Similiter eēt loquit; ad amicas/ magna sibi ex hoc glo/ rificationē reputans/ puenisse/ & quia uerba quoq; ad illā fecisset/ Anubis indicabat. Sed ex audienti/ bus alii nō credebāt/ naturā insipientis rei/ pars aut credebatur/ quia dū uerū ad miraculū dicebat/ pu/ dicitia attendētes/ dignitatē quoq; referebāt. Tertia uero die postquā factū est occurrens ei Mundus/ o Paulina/ iquit/ saluasti mihi. xx. myriadas quas posses familiaribus tuis rebus adiicere/ nunc autem nec meis postulationibus desisti/ & damnificatione liberasti. Nā in tēplo tota nox a te cū Mūdo peracta est/ nec mei noīs interest uoluptate præcepta. Nihil ad perficiendū negociū obfuit. q; Anubis nocitatus sum. Et ille quidē talia locutus abscessit/ illa uero in mentē suā rediens/ tūc primū illud faci/ nus intellexit/ & scissis protinus uestimētis ad uirū cucurrit/ factionēq; aperuit/ tam magni facinoris deprecata/ ne suā iniuriā neglexisset. At ille Imperatori cuncta denūciat. Tūc Tyberius diligenter eām examinans/ uniuersum sacerdotē scelus inuenit/ & ipsos quidē cū ipsa quæ cā totius iniquitatis exiterat/ adegit in cruce/ templū aut ipsū funditus euertit/ statuāq; Isidis in Tyberim fluuiū iacta/ ri præcepit/ Mundū aut exilio condēnauit/ dignū eū maiore poena nō iudicans/ q; amoris uehemen/ tia deliquisset. Et ea quidē quæ in tēplo Isidis prouenerat/ tali fine conclusa sunt. Nunc ad rē redeo/ ut explicē quæ iudæis Romæ eodē tēpore cōtigerunt/ sicut etiā ante præstrinxī. Erat quidā uir genere iudæus/ de sua patria profugus/ accusabatur aut legalū transgressiōe/ præceptorū/ unde apud suos/ quo/ q; reus habeatur/ etiā malignus in omnibus. Iste p multos dies legem se Moyli exponere simulabat/ & tres uiros in omnibus similes sibi confocians/ seducunt uluiam/ quandam unam de cetero nobilitum/ ut legi iudaicæ animum suum dederet. Cui persuadebant/ ut ostrī & auri plurimū in hierosolymam mitteret/ templi ornatiū profuturum. Quod illi sumentes propriis uisibus absumpsere/ propter quod etiam argumentis & fallaciis antea cuncta peregerant. Tūc Tyberius nam & totum negocium Sa/ turninus insinuat/ uia uluiæ pariter amicus & turator iuber Romæ cunctos iudæos excedere. Conu/ siles uero quattuor milia ex iudæis militantes mittunt in Sardomam insulam/ plurimos autem mi/ litare nolentes propter legis paternæ custodiam affecere tormentis/ atque hoc modo/ propter nequi/ tiam quattuor hominum uniuersa multitudo pellit; ex urbe. Sed neq; Samaræorum gens turbatum fuit/ expers/ uel tumultibus aliena. Hos enī peruertit/ ut quidam mentiri proculdubio iudicans/ Ca/ phedon nomine/ q; omnem plebem/ uasationibus artificiosis induxerat/ ut in montē Garizi oēs caur/ rerent/ quod eam sanctum haberent ac uenerabilem. Pollicebatur enim se ascendentibus/ ostendit/ ut uniuersa uasa/ quæ ibidem Moīe fuissent obruta. At illi persuasi/ uerbis illius armantur/ & consti/ dunt in quodam uico/ cuius est nomen Tirathua/ atq; hinc inde plurimos congregabant/ ut cū maxi/ ma multitudine montem ascenderent. Sed hos in ipso ascensu Pilatus occupat/ omnem equitatuū præcedere iubēs/ & ductū/ uelocissimos/ atq; ibi circa memoratum uicium pugna cōmittit/ & alios obruncant/ plerosque in fugam uertunt/ maximam partē capiunt/ quoq; seditionis princeps/ uel eos qui in fugiendo tunc plurimum uulnerant/ Pilatus interfecit.

Accusatio

Accusatio samæorum aduersus pilatum apud uitellium/ & qualiter uitellius romam eum ad ca/ sare m ire compulit/ ut ibi rationem eorum quæ contigerant redderet. Cap. XI.

Ed ex hoc samcorum gente turbata cuncti priores ad uitellū ueniunt/ qui per id tempus gerebat principatū syriæ/ atque apud eum pilatum accusant/ q; iniuste tantos occiderit. Non enim a Romanis discedendo/ sed iniuriam Pilati declinando/ in tyrrathua congrega/ garos esse promebant. Tūc Vitellius marcellum unum ex suis amicis qui curaret in iu/ dea cōstituit. Pilatum autem Romam pergere/ ut de his quæ a iudæis accusabatur/ in/ te in iudicio Cæsaris expurgaret. Tūc Pilatus postquam in iudæa decimum compleuit annum/ pergit Romā Vitellii iussione compulsum/ nō enim posset eius dispositionibus reluctari. Sed antequam Pilatus Romam ueniret/ Tyberius ex humanis rebus abscessit.

Vitellius ascendens Hierosolymam/ magnificus ac munificus exiit in populos/ & qualiter Tybe/ rius Cæsar scripsit Vitellio/ ut amicitias cōponeret cū Artabano pthorū impatore. Cap. XII.

Itellius autem ueniens in Iudæam/ ascendit Hierosolymā/ & erat forte tunc festiuitas a ma/ ioribus instituta/ quæ Pascha uocatur. Vitellius itaq; magnificus ac munificus exiit in po/ pulos/ nam & uenaliū rerū præcia leuigauit/ & in aliis plurimis circa eos liberalis apparu/ it/ sed etiam stolā pontificis uniuersumque eius cultū atq; ornatiū in templo haberi permi/ sit/ & sub pontificū potestate seruari secundū institutionē moris antiqui. Nā antequā Vitellius ueniss/ set/ in Antonia seruabatur. At x enim huiusmodi nomine censebatur. Ut autē ibidē seruaret/ talis exti/ terat causa. Pontificū quidā Hyrcanus nomine/ unus ex multis/ nā plures hoc uocabulo fuerāt/ nuncu/ pati/ prius in loco templi uicino tabernaculū cōstruxerat/ & ibi ex maxima parte debebat/ ubi etiam stolā pontificale habuit. Nā custos eius extabat/ propter quod ea soli licebat inducere/ quando intra/ bat templū. Cæterū quando in ciuitatē exiebat/ priuatis indumentis utebatur. Hanc itaq; consuetudi/ nē & ipse & filii eius/ & corū filii/ multo tempore conseruabant. Sed postquam Herodes accessit in/ regnū/ illud tabernaculū oportuno loco sibi existimans situm opulentius construxit/ & Antonia ex/ nomine Antoni/ quod ei amicus erat appellat/ sed etiā stolā sicut eā ibi reperit/ ita etiā præcepto custo/ diri existimans/ ex hoc nihil seditionis aduersus se populū cōmoturum. Similiter etiā fecit Archela/ us filius eius/ postquā Hero di/ successit in regnū. Et deinde Archelao excluso/ a Romanis seruabatur stolā pontificis in illo tabernaculo/ ex lapidibus fabricato/ sub sigillo sane pontificū/ & in gazofiliato/ habebatur/ a quo & cætera templi ornamenta & candelabrū quoque seruabatur/ quod tantū per dies fe/ stos ad usum pontificū tradebatur. Transacta uero festiuitate/ iterū in loco proprio reponenda redde/ batur/ & per tres utique festiuitates singulis quibusque annis/ & per ieiunia dabatur/ atq; reddebatur. Vitellius autē tunc secundū morē antiquū stolā illā pontificū potestati contulit/ neque permisit/ ut quando usui opus esset/ a gazofiliato pereret. Hoc itaq; beneficiū iudæis in indulgens pontificem lo/ sippū cognomento Caiphan sacerdotali remouit officio/ cui ionathan filium Anne in pontificale mi/ nisteriū subrogauit. Quæ cum egisset/ tunc confestim quod in Antiochiam ducit/ ingreditur. Mittit etiā Tyberius ad Vitellii litteras/ iubens ei/ ut amicitia cū Artabano parthorum imperatore confice/ ret. Terrebat enim eū/ quod inimicus extaret/ & Armeniā inuasisset/ ne forte amplius eius concepta/ progredetur audacia/ moueret/ ut non aliter eius amicitia crederet/ nisi suos filios obsequiosos præbu/ issent. Hæc itaque ad Vitellii scribente Tyberio/ ille magnis muneribus persuadet hibeorū/ & labano/ rum regi/ ut cū Artabano sine ulla dilatione pugnet. At illa a pugna quidē abstinet/ uerū scitis cō/ cesso eis transitu/ aperientes caspias pilas/ in artabani regiones immittunt/ atq; ita deuastat/ armenia/ omnisq; terra parthorū hostibus implet/ & cladibus. Nam primi corū passim ubiq; perimunt/ turbis/ & lucta cuncta complentur. Filius eēt ipsius imperatoris i ea pugna perimitur cū exercitu numerofo. Nā multe miryades ibi defecere parthorum/ ipsūque Artabanum per munera. Vitellius corruptis amicis eius/ & consanguineis poene perdiderat. Sed cum dolos intellexeret. Artabanus seq; circūuen/ tum irremediabiliter agnouisset/ nam erant plures qui ei insidias parabant/ cum paucis fidelibus ad superiores Satrapias abscessit/ atque ira se insidiantium dolis eripuit. Postea uero magnam manum decoarum saorumque congregans/ cum resistentibus sibi pugna congregitur/ & superans suum tuta/ tus est principatum. Hæc tyberius audiens/ iussit postea cum Artabano amicitiam fieri/ quod etiam ille libenter amplectitur. Hoc autem quando gerebatur/ circa Eufratem fluuium/ erant artabanus & Vitellius/ atq; ibi de pacis foedere conlocantur/ in medio sibi ponte fluminis occurrentes/ paucos se/ cum uterq; qui sibi munimento forent/ adducens. Ibi postquam de pace locuti sunt. Herodes eis Te/ trarcha conuiuium in loco medio preparat/ tabernaculū ex uelamentis preciosis exornās. Tūc arta/ banus dat obsidē tyberio Dariū suū filiū/ cū quo eēt munera magna multaq; transmittit. In qbus etiā hominem magnitudine septem cubitorū/ genere iudæū/ nomine Lazarū misit/ q; ppter corporis ua/ riatem

stitem gygas uocabatur. His itaq; peractis Vitellius an ad antiochiã artabanus autẽ in Babyloniã reuertitur. Herodes autẽ uolens semetipsum tali nuncio cõmendare litteras per huiusmodi destinat portitores in quibus intimat pacẽ factã obsidemq; susceptã postremo cuncta denunciat quã ad negotiũ pertinebant nihil poenitus prætermittens. Postea uero cum a Vitellio de his rebus destinarentur epistolã rescribit a Cæsare quod cuncta iam ante cognouerit Herode de omnibus edocẽre. Ex hoc Vitellius supra quã quispã ratus erat indignatione turbat nõ tamen suum animum aperit sed iram mente seruabat donec reuertetetur. Gaio summente regimen principatus.

Mors Philippi fratris herodis iunioris & qualiter tetrarchia eius dispensationi Syria regiminiq; conianctã est & de simulatione quã contigit inter aretham petreum & herodẽ quia eiecit herodis filiam arethẽ quam duxerat uxorem/amore captus Herodialis quã sub introduxit loco uxoris & Ga tyberius puocatus scriptis herodis mdat Vitellio aduersus arethã pugnare. Cap XIII.

Vne etiam Philippus herodis huius frater uita defangit uicesimo quidem secundo anno imperante tyberio ipse autem per. xxxv. annos rector aduixit sub suo iure possidens traconitidis & galonitidis regionẽ. Ad hæc etiam uanitate eorum uniuersam gentem suo regimine gubernabat. Is moderatũ & mansuetum se cunctis quibus imperabat exhibuit nullas oppressiones aliquibus importans nam eius ad subiectos conuersatio talis erat. Procebat cum paucis electis sibiq; gratissimis in causis iusta iudicia proferebat in itinere occurrentibus uel opis ægentibus auxiliabat impigre ac si forte oppressionẽ senserat alicuius statim in solio confidens causam audiebat in se parti adiutor iniuste punitor existẽs. Hic ergo moritur inualida unde magnis exequiis in monumentũ defertur quod ab ipso ante fuerat constitutũ iuxta paniadã exequiãq; sunt illi magnificã celebrata. Principatũ autẽ eius tyberius Cæsar assumens siquidẽ nullũ reliquerat filium dispensationem Syria regiminiq; conianxit functiones autẽ tributarias quacunque colligerent in eadẽ præcepit tetrarchia seruari. His quoque temporibus inter arethã petreũ & herodẽ regẽ similitudo magna contigit ppter huiusmodi causã. Herodes tetrarches uxore habuit arethẽ filiã cũ qua non parũ tempus aduixerat. Sed cũ Romã euocaret trãsiens in domo herodis exceptus est. Frater eius erat et ipse sed nõ ex una matre pgenitus. Herodes enim ex filia Symonis sacerdotis fuerat præcibus. Cũq; ibi esset herodiadis amore captus est uxoris alterius herodis filia enim erat ista Aristobuli soror aut agrippa maioris. Audet igit de muliere de nuptiis in eadẽ miscere sermonẽ. Illa uero suscipiente pacta firmant ut cũ Roma reuersus fuisset illa cõnubii iura suscipere. Erat eni in pactis ut filiã arethã regis excluderet. Et Herodes quidẽ Romã talibus pactis firmatis aduehit. Sed cũ reuersus fuisset pagens Romã pp quã fuerat enocatus uxor eius fideliter cuncta cognoscẽs quã uerẽ eũ fuerat herodiadẽq; cõpositã antequã eã ille cuncta cognouisset sentiret rogat uirũ ut in macherunta ubilimes erat arethã herodisq; regionis ab eo mitteret nihil suã uoluntatis aperiens. Hoc Herodes libenter accipiens mittit uxore nihil eã sensisse poenitus arbitratus. Illa uero permiserat enim ante multũ tempus ad patrẽ ut ei apud macherunta omnia pararet quã itineris usus exposceret a ductoribus arethã suscipit cõstititq; intrat arabia atq; ibi ab illis ductoribus ad alios ab illisque rursus ad alteros trãsmittit cũ summa celebritate patri pducit cui cunctã Herodis aperit uoluntatẽ. Ille uero ex hinc inimicitiarũ sumpsit initium atq; ab utroq; exercitu cõgregato in regione gamalica bello cõligit non quidẽ ipsis præsentibus sed ductoribus ab utraq; parte transmissis. Pugna atq; facta & exercitu Herodis afflicto prodicione profugarũ qui de Philippi tetrarchia ad Herodẽ quasi auxiliandi causa cõuenerat hæc Herodes scribit ad Tyberium. Ille autem indignatus quod arethas talia perpetrasset scribit Vitellio ut ei incunctanter bellũ inferret & aut uirũ eũ uinctum adduceret aut certe mortuũ caput auferret. Tyberius qdẽ ut hæc ageret rectori Syriae damnabat.

De Ioanne baptista ab Herode passo & Vitellii præparatio in pugna aduersus aretham secundũ qdẽ scripserat ei Tyberius & quã Vitellius ascendens Hierosolymam fauorabiliter suscipit a populo/descriptio quoq; succincta de uniuersa maioris Herodis prosapia. Cap. XIII.

Uibusdam autem iudeorum uidebatur ideo perisse Herodis exercitum qdẽ eum satis iuste indignatio diuina commota sit pro uindicta iohannis qui uocabatur Baptista. Hunc enim Herodes occidit uirum ualde bonum qui præcipiebat iudeis uirtutũ operam dare iusticiam colere in deum seruare pietatem & per baptismum in unum coire tum demũ enim baptismum acceptabile fore si non solum ad abluenda peccata sumatur uerum etiam ad castimoniam corporis atque ad animã iustitiam purificationemque seruetur omniumque pariter uirtutum uelut signaculũ & custodia quãdam fidelis habeatur. Quã cum ab eo præcepta huiusmodi docerentur atque ad audiendum eam per plurima multitudo concurreret ueritas Herodes ne forte doctrinã eius persuasionẽ populi a suo regno discederent uidebat enim quod præceptis eius ac monitis parata esset plebs in omnibus obedire melius credidit priusquam noui aliquid fieret præuenire

præuenire hominem necẽ quam postmodum turbatis rebus serã poenitudinẽ gerere. Ex sola hac suspicionẽ Herodis uinctus in castellũ Macharunta abduci Ioannes sibiq; obrucãt. Iudeis autẽ sicut iam diximus uidebatur pro eius uisione interitũ illius exercitũ deum importasse quo herodes summississet digna supplicia. Vitellius uero coepit omnia præparare ut bellũ cum Aretha perageret. Summens igitur duas legiones & peditũ & equitum uniuersam manum cõcõctõs auxiliarios ex regibus qui sub Romanis erant simul adducens pergebat per iudæam transstrum facere. Sed ueniens in occursum eius primates iudeorum postulabant ne per eorum regionem iter ageret ne compellerent contra legem suam imagines & signa suscipere. Quibus auditis ille persuasus mutata sententia quã ante consulto prouiderat per campũ magnũ ire præcepit exercitũ ipse autẽ cum herode tetrarcha & amicis ascendit hierosolymã deo hostias immolaturus. Nã dies festus iudeorum propinquus inflabat. Ad quã festiuitatem occurrens fauorabiliter ac decenter ab omni multitudine iudeorum exceptus ibique peragens dies festas Ionathan pontificali remouit officio quod eo filio eius fratri contra didit. Quarto autem die allata sunt illi litteræ in quibus significabat mores Tyberii & ut omnẽ multitudinẽ cõgregans ad deuotionem Gaii iurare cõpelleret. Milites quoque & auxilia cuncta ad loca propria dimittebat qdẽ bellũ iam gerere non ualeret nesciens Gaii propositũ in quem potestas rerum translatã constaret. Dicebatur etiã qdẽ hoc arethas ex augurio antea cognouisset. Nã cum ad eũ Vitellius nunciũ belli misisset fertur Vitellii militibus respondisse impossibile esse profusũ ut ad Petreos romanus exercitus adueniret antea enim unũ ex principibus moriturũ uel eum qui bellũ imperauisset uel illũ qui impetrantis propositũ ministraret uel illũ aduersus quem proeliũ pararet. Vitellius interea in antiochiã repedaui. Agrippa uero aristobuli filius anno antequã Tyberius moreret Romam uenit uolens apud imperatore agere ut sibi aliquã tribueret potestãtẽ. Volo igit plenius explere de uniuerso Herodis genere qualiter fuerit propagatũ simul enim & sermo ad hanc historiã pertinens amplius enitescet per quẽ probabitur nihil prodesse uel exercitus uim uel corporis ualitudinem uel alia quã uidentur moralibus appetenda sine pietate qua colitur deus. Siquidẽ intra. c. an. etia ad humilitatẽ & modestiã humanũ genus adducit cũ illius familiã calamitates audierit postremo etiã omnes Agrippã declarabitur digna maiore miraculo qualiter & priuatus & abiectus ad tantã magnitudinẽ potestatis ascendit quod nullus scientiũ eũ de illo homine aut sperare possent aut credere. Dixi quidẽ etiã antea de his tamẽ nunc quoq; diligentius explanabo. Herodi maioris fuit re ex Marianne Hyrcani filia duarũ ex quibus una idest Salomã nupta fuerat Fafelo nepoti suo filio Fafeli fratris Herodis hanc enim pater ipse tradiderat altera uero idest Cypris Antipatro etiam ipsa nepoti quidẽ Herodis filio autẽ sororis eius Salomã. Et Fafelo quidẽ ex Salomã procreantur filii u. Antipater Herodes & Alexander filia autẽ Alexandra & Cypris quam in coniugiũ accepterat Agrippas filius Aristobuli. Alexandrã autẽ honorabilis uir Cyprianus ex nobilibus habebat uxore sed nullos suscipiens filios Cypris emoritur. Verũ ex agrippa quidẽ pueri procreantur duo filia autem tres Beronice / Marianne / Drusilla. Agrippa autẽ & Drusus pueri uocabantur quorum Alexander / Fafelus & Beronice etia hi quoq; filii fuerunt Herodis maioris. Beronice autẽ Custodibari fuit & Salomã filia sororis Herodis. Hos Aristobulus infantulus dereliquit occisus a patre cũ Alexandro fratre sicut ante iam diximus. Sed hi postquam adoleuerunt ducunt quidẽ agrippã frater Mariannem filiam Olympiadis Herodis regis filia & Iosippus qui erat Herodis regis frater Aristobulũ. Tertius autem agrippã frater aristobulus ducit iotapatam si gerammã filiã Emeforum regis ex quibus nascitur puella cuius audiendi sensus fuerat obiturus nomine iotopata & isti quidẽ masculorum filii fuerunt herodiadis quoq;. Erat is soror progenita quã herodi herodis maioris filio fuerat iuncta quem ex Marianne susceperat Symonis pofificis filia. Ex istis etiã Salomã filia procreatur qua procreata herodiadis legẽ paternã transgrediens herodi coniungitur fratri uiri sui ex uno patre progenita unũ deserens unum. Hic autẽ cui coniunctã est tetrarchiã habebat Galilæã filia uero eius Salomã Philippo filio Herodis nupta est tetrarchã Traconitidis regõis. Sed isto filio moriẽte Aristobolus eam in coniugiũ suscepit filius Herodis frater Agrippã. Ex quibus filii quoq; nascuntur. iii. herodes / Agrippa / Aristobolus. Et Salomã quidẽ tali modo prosapia propagat. Et autem ex Antipatro filia procreatur Cypris quam Alexas Selcias sumit uxorem. Alexas uero huiusque mulieris filia fuit itẽ Cypris. Herodes autem & alexander quos fratres diximus antipatri sine filio moriuntur. Alexandro autem Herodis regis filio qui a patre fuerat interemptus alexander & Tygranes filii generantur ex archelai cappadocũ regis filia & Tygranes quidem cum regnaret in armenia accusatus in Roma sine prole defungitur. Alexandro autẽ Tygranes homonymus fratris eius gignitur. Et iste alexander quod duxit antiochiã cõmagenorũ regis filiã iotapatã noie / Lesidi ciliciã ciuitatis a Vespasião rex efficit. Et alexandrũ quidẽ origo cõfessim ut pullulauit culturã gẽtis suã dereliquit ad ritus trãsiens moresq; gẽtilium

tilium/cetera uero filia Herodis nullam prolem penitus habuere. Herodis aut quam memorauimus sapia permansit usque ad tempus quo Agrippa maior regnum accepit.

Multiformis calamitas & infelicitas quae prouenit agrippae adeo ut a proprio liberto Romae acclusus & conuictus in uincula a Tyberio sit iniectus. mors Tyberii successio Gaii/solutio Agrippae de captiuitate & coronae impositio per Gaium.

Cap. XV.

Is itaque de Herodis genere declaratis/nunc de Agrippa narrabo/uel qualis illi aduersitas fortunae prouenerit/uel qualiter omnes calamitates effugerit/atque ad magnam dignitatem potestatemque conscenderit. Ante paucum igitur tempus quam rex Herodes de uita discederet/Agrippa apud romam ubi maximam familiaritatem cum Druso Tyberii filio conquiserat/& cum Antonia Drusi maioris coniuge/propter quod haec matrem eius in honore magno haberet/& uenerabiliter appellaret. Agrippa uero magnus & natura largus existens/& ad donandum ualde munificus uiuente quidem matre suam uoluntate non ualebat ostendere/ueritus ne illa in aliquo contristaret. Mortua uero matre/& proprii factus arbitrii/cepit opes suas abundanter effundere/& alia quidem quotidiani uictus gratia opulenter erogaret/aliam muneribus in diuersis expendere pluri/ma uero in libertis Caesaris dabat/que per eos posset aliquid adiuuari. Proinde hoc modo semetipsum exhibens/breui ad magnam penuriam egestatemque peruenit. Accessit etiam illi aliud unde Romae permancere prohiberet. Cogit enim Tyberii filium mori. Quo mortuo/Tyberius prohibuit omnes amicos filii sui omnesque familiares ante faciem suam accedere/ne illis uisis recordatione filii facta/dolor ei luceret/Ob hanc igitur causam in Iudaeam Agrippa nauigando perrexit/uidens se apud Romanam miserabiliter uiuere/propter quod omnes suas opes amiserat/& nullus illi aditus esset/unde posset aliquos quaestus habere/nam multas etiam ibi pecunias sub honore acceperat/a quibus cum uirgeret/unde debiti consolueret/non habebat. Defectu igitur consilii & confusione/que se aliter uideret discessit in quandam turrem quae in Malathoes fuerat constituta/adiiciens semetipsum/ut de hac luce defungeret. Quae cum uxor eius Cypris ita esse sciret/cepit omnibus modis laborare/ut eam a morte prohiberet. Inuenit ergo consilium/ut ad suam sororem Herodiadem scriberet/qua Herodes terrarum uxorem acceperat intmans ei in quibus Agrippa esset constitutus/uel qualiter se uellet morte damnare/oportere illam propter consanguinitatem auxiliu ferre. Illi uero euocantes Agrippam habitationem illi in Tyberiadam constituit/& aliquantum aeris per singulos eius dies subministraretur dare praecipiant. Sed in hoc Herodes non multo tempore perseverat licet et ipsa quae darentur sufficientia non fuissent. Nam cum aliquo die per uinum hoc Herodes exprobraret Agrippae/Agrippa impatienter exprobrationis abcessit/atque inde perrexit ad Flaccum uirum consulari cum quo Romae amicitiam non parum induxerat. Is enim tunc gubernatione Syriae dispensabat. Cunque suspectus esset a Flacco apud eum interrim degebat. Retinuit et ibi Flaccus Aristobulum fratrem Agrippae/sed simulate diuersum/haud sane pro hoc in aliquo praecipiebant/quo minus amicitiam consulis honorisque mererent. Sed non tamen Aristobulus aduersando cessabat/donec eum Flacco quoque redidisset inuisum/huiusmodi causam offensiois inueniens. Damasceni cum Sydonis pro militibus certamen exercebant. Cunque inter eos Flaccus auditus foret/illi cognoscentes Agrippam/quod apud eum plurimum posset rogabat/ut eorum partis fautor existeret argentum ei plurimum promittentes. Et ille quidem omnia studiose gerebat/que Damascenis suffragaretur auxiliu. Aristobulus autem non enim eum latuit pecuniarum quae fuerat facta promissio/ causam deponat ad Flaccum. Quae cum fieret examinatione manifestior a sua gratia repellit Agrippam. Ille autem extrema penuria circumseptus ad Ptolomaidam pergit/atque ibi necessitate rei familiaris strictus/consilium capit in Italiam nauigandi. Sed cum eum sumptu prohiberet inopia/Marsiam libertu suu rogabat ut ei in tanto mulimine adiutor existeret/ab aliquibus pecunias mutuando/& Marsiam primu quandam Beronices matris Agrippae libertu/sed iure testamenti eius/factu ditionis Antoniae postulat/ut ei aliquas pecunias daret scriptura & fide mediante. Ille uero quarebat de Agrippa pro cuiusdam fraude pecuniae/& compellit Marsiam sub cautione dare milium atticarum facere/ut duo milia minus quingentos acciperet. Ille porro concessit/quia non erat aliud quod egisset. Sumpta itaque pecunia Agrippa Anthe donam uenit & repetens nauem tunc propositu peragebat. Hoc agnoscentes Herennius Capito/anniae curator milites mittit ut ab eo argenti. xxx. myriadas exigerent/qua Romae thesauris Caesaris debebantur. Quinque uenientes/Agrippam pecuniam dare compellunt. Ille uero facturum se quod uidebatur assimilans/nocte alexandriam profugit/ubi alexandrum deprecatur alabarthum/ut ei. xxx. myriadas mutuas largiretur. At ipse quidem sibi daturum se non promissit/Cypridi autem similia postulanti non abnuit/obstupescens studium dilectionis eius erga proprium uirum/& quae eam uidebat honestatis cuncto genere decoratam. Alexander igitur quinque illis talenta in alexandria mutuatur/promittens/ut cum inde archaem ueniret/ibi reliquum daret/timens agrippam/quam esset in expensis profusior. Et Cypris quidem exinde uirum in Italiam nauigaturum dimittens/ipsa cum filiis in Iudaeam reuertitur. Agrippa uero puteolis appulsus/epistolam ad Tyberium Caesarem scribit/qui

tunc

tunc Capreis agebat/presentiam suam significans/ut dignus fieret uultui. Caesaris apparere/quo contentiam ab eo mereret. Perebat ergo/ut ei Capreas uenire concederet. Tyberius autem nihil stulatione producens clementer illi & humane rescripsit/inter alia quosque gaudere significans illum ad se/ spiritum repedere. Cunque ille Capreas aduenisset/nihil minus ei Caesar alacritatis exhibuit/qua per litteras ostenderat. Nam & amplexatus est eum/& magnifica hospitalitate suscepit. Sed postero die allatis litteris ab Herennio Capitone/in quibus significabat/que Agrippa. xxx. myriadas debens soluendo non adesset/& ob id tpe quo se sponderat redituru profugit exactores denitas animus Caesaris immutatus est. Nam cum illa legisset epistola indignatione commotus/ingressum ad se interdixit/ donec ab eo debitu redderet. Ille autem nequaquam ex Caesaris indignatione commotus/ Antoniam deprecabatur Germanici matrem/& Gaii/ qui postea Caesar effectus est/ut ei. xxx. myriadas mutuas impartiret/ ne ab amicitia Tyberii decidisset. Illa uero Beronices matris Agrippae recordatione nam se haec mulieres admodum diligebant/ siquidem pariter Gaius lac praebuerat/ pariterque illi enutrierat/ argentu quod postulat impartitur. Quod cum pro debito redidisset. Nullomodo post haec ab amicitia Tyberii prohibetur. Deinde Tyberius Caesar ei suo nepoti coniunxit/iubens ut ei in omnibus processibus adhaeresset. Agrippa uero/propter quod ab Antonia cum magna gratia fuisset exceptus/cepit omni nisu agere/ut Gaii eius filiu in omnibus accuraret/ qui fauore matris in magnis habebat honoribus. Erat ibi forte quidam genere Samarum/libertus Caesaris/ab eo mutuas/myriadas centu ex quibus Antoniae restituit quod debebat/ex reliquo autem Gaiu amplius accurabat/unde apud eum maiore adipiscere dignitate. Per dies igitur Agrippa circa Gaiu in melius procedere/quodam die sermo fit de Tyberio. Cuius Agrippa ex affectu uota pfunderet ut celeriter defuncto Tyberio Gaius daret imperiu/que meliore dignitate in omnibus esse firmabat/inter auditores horu uerboru forte fuit quidam etiam Eu/tycheus Agrippae libertus & auriga/& tunc quidem silentio quod audiuerat tradidit. postea uero cum Agrippa furti argueret pro uestibus aliquibus/& reuera aliqua uestimenta subtraxerat fugiens/comprehenditur. Cunque ad Pisonem duceret/qui tunc custos fuerat ciuitatis/ causam fugae requisitus/uerba quaedam secreta Caesari se nunciare dicit/eius munimini salutis profutura. Proinde uinctu mandatum ad Capreas. Tyberius autem more suo utens/habuit eum in uinculis custoditu. Magnam enim sollicitudinem pro semetipso gerebat/sup quemlibet aut imperatoris cogitans aut tyrannu. Nam neque legationes facile suscipiebat/neque ducum suorum/uel curatoru/uel alioru i ceteris constitutoru officii remotioes uel pfectiones celebrabat nisi forte/cum quisquam in aliqua deprahenderet offensa. Alioquin nulli ab eo dabat nisi morte successio. nam uinctoru aliquas secretas denunciations suspectas habebat. Vnde cum amici causam huius dispositionis inquirent/respondisse fertur. legatione uinctoru se quidem ideo nec facile suscipere/nec cito dimittere/nec ceteri uidentes alios facilius absolutos/ex hoc plures ad se uenire incitarent/& sibi frequentia legatoru molestiam inquietudinis apportaret praesertim cum necesse esset etiam eis dona largiri. Magistratus autem semel datos ideo se iugiter pmittere dicebat illis/ quibus fuerint concessi quod intelligeret consuli per hoc & praesari ex magna parte subiectis. In natura namque omnem administrationem hoc habere firmabat/ut circa opes acquirendas faceret homines studiose festinare. Cum sibi non se aliquis perennem in officio permanere pspexit/manifestu/que omne gerat studiu/ut antequam arceatur officio/qua plurimu possit acquirat. Vnde quoque ad furta plurimi & rapinas concitantur. Si uero perseverauerit se in administrationibus certo cognoscat/licitia plurima conquirendi pigriores & quietiores sunt ad furte uel fraudes aliquas faciendas. Cum autem celeres successiones dantur hominibus/nequaquam subiecti sufficiunt/ducibus depradantibus/ quibus largitas non est temporis attributa quo repleti essent studiu omne lucrandi deponere. Exempli etiam eis probe rebat quendam uulnerratu ad cuius uulnus muscae congregabantur plurimae. Quae quidam transeuntem cum uidisset/miseratus est eius calamitatem/ratusque/que imbecillitate nimia muscas illas a se non possent abicere/& opus haberet alterius beneficio/interrogauit eum causam cur sibi semetipse non auxiliaretur/molestiam repellendo muscarum. Cum ille respondens amplius inquit mihi lesionis importas/si has praesentes fugaueris/iste quidem iam repleta sanguine/non eo modo molestae sunt/quin etiam aliquid tantulum remissius insistant. si uero his amotis aliae famelicae congregentur/ita illud uulnus inuadunt/ut etiam si intereant/non ualeant effugari. Propterea igitur & seipsum dicebat subiectis per rapinas iudicum fatigatis consulere/ per hoc quod non crebro in administrationibus alios substitueret qui more muscarum cum naturaliter ad lucra referentur tum etiam remotionis timore/amplius inuocarentur ad rapiendi cupidinem. Testificatur autem huic meo sermoni quod huius esset natura. Tyberius ipsum eius opus inspectum/ quomodo quidem duobus & xx. annis imperio actis/duos tantum dispensatores in Iudaeam misit/ quorum illa gens gubernatione regeatur/ gratum argue Pilatum/qui ei successerat/nec in sola Iudaea forte talis exitus/ sed etiam in ceteris regionibus non aliter apparuit. Sed etiam uinctorum examinationes se differre propterea dicebat/ quia si condemnatu morerentur liberatio per hoc hominum malignorum imminentiu illis adesset/ cum uero in custodia tenerentur

dia tenerentur maiore illis sicut meriti essent inferri calamitatem. Propter has igitur & huiusmodi causas etiam Tyberius auditis non fuerat sed retinebatur in uinculis. Tempore uero procurante Tyberius & Capreis tufulanus uenit distans a Roma interuallo stadiorum centum. Agrippa uero rogabat Antoniam ut ageret quo Eutychi aduersum se discuteretur accusatio. Honorabilis quippe apud Tyberium habebat Antonia & cognationis & dignitatis gratia nam Drusi fratris eius extiterat sed etiam uirtute pudicitia. Aetate namque uiridi uisitata permanit spernens, secundi uiri coniugium cum etiam ab Augusto cuiuscumque nubere iuberet omnemque suam uirum liberam detractionibus gestis. Tyberio quoque beneficium grande praestiterat cum fuisset a Seiano insidiae preparatae amico uiri sui & potentiam magnam tunc habente eo quod multarum tunc militiarum ductor existeret & quod in consilium eius plures ex nobilitate concurrerent libertorumque se ad eum magna manus addiderit sed & militia omnis fuerat ante corrupta. Igitur omnibus per dies augmentum accedebat insidii & poena Seianus totum opus implebat nisi Antonia Seiani malignitate prudentior suam exercuisset in hac causa fiduciam. Nam eum cognouisset quae de Tyberio tractarentur scribit ad eum omnia diligenter & per Pallantem quendam seruorum fidelissimum literas in Capreas destinat ad Tyberium. Ille autem insinuata cognoscens Seianum cum consciis uniuersis interemit. Antonia autem licet etiam ante uenerabile haberet uenerabilior tamen ex eo habuit eum in omnibus obediebat. Ab hac igitur Tyberius rogatus ut ex animi daret Eutychem siquidem inquit Tyberius mendacium est aduersum Agrippam quod dicitur meriti habebit Eutychem dignumque sibi supplicium si uero in examine datus quae dicit uera claruerit in illud quae causam examinari compellit omnis poena reuertitur. Sed Agrippa cum ea haec ab Antonia dicerentur magis instabat depraecans examinationem causae fieri. Antonia uero non enim ualebat Agrippam contemnere quae erat uehemens in petendo tempus oportunitu inueniens procedente et Gaio eius filio & Agrippa pro meridiano iam quippe pranycho processerant postulabat Tyberium ut uocato Eutycho celebraret examen. Tum ille scit inquit Antonia diu quia non ex mea sententia sed a te coactus gerat quid in hac causa fuerit gestum. Haec dicens iubet Macronem quae seia non successerat ut adduceret Eutychem. At ille sine ulla dilatioe cum esset adductus coepit eum Tyberius percontari quid nam dicendum haberet aduersus eum quae ei libertatis manus indulserit. Tum ille o domine inquit uehebat caruca Gaius & Agrippa cum illo ego autem ante pedes eorum assidebam & cum multi sermones uerterent hoc est inter plura locutus est ad Gaium Agrippa. O si uenias aliquando dies quando isto sene defuncto mundi tu suscipias principatum nihil enim Tyberius uenias eius impedit quod a te facere ualebit occidi. Tum enim mundus beatus erit & ego cum eo beatus efficiar. Tunc Tyberius credibilia quae acta sunt reputas simul etiam quod iram ueterem referuaret Agrippa propter quod eum iusserat Tyberium suum filium nepotem Drusi frequentare suis conuictibus & curare quae iussione Agrippa contempserat totumque de Gaio deciderat hunc inquit Macro uinciri facito. Sed Macro non satis intelligens de quo illud uerius imperaret nam nec sperabat eum de Agrippa tale unquam aliquod cogitare sed interrogauit ut certius quod iuberet agnosceret. Cuius Caesar in Hippodromo deambularet peruenit ad Agrippam eoque manu comprehensum dixit. O Macro hunc iussu uinciri. Illo est tum inuenti quae nam praeciperet Agrippa inquit. Et Agrippa subito perturbatus ad depraecationes conuertitur commemoracionem eius filii faciens cum quo fuisset una nutritus & Tyberium cum quo pariter fuerat educatus. Haud tamen proficiebat aliquid sed ducebat ostro uestitus in uinculis & erat ardor magnus nam aestatis tempus extabat & ex uino quo in epulis multo fuerat usi coepit sibi uehementer incendi. Unde quoque anxius factus praeter decus atque dignitatem coepit cuncta respicere unde posset sitis inuenire remedium conspiciensque quendam ex famulis Gaii Thaumastum nomine aqua in uase portate petiuit bibere. Illo autem porrigitur suscepit atque auide bibit & spero inquit o puer quod in bono tibi haec efficita fuerit ministratio. Nam cum haec effugero uincula nullomodo tardabo libertatem tibi a Gaio praereri quae mihi est uincto ministerium subiisti sicut est ante nunquam neglexisti cum fuisset in dignitate constitutus. Neque enim haec dices meritis est sed uicissitudine ei merita reddidit. Nam post modum rex effectus Thaumasto libertate Gaio promeruit curatoremque eum fecit suae substantiae sed etiam moriens filio suo Agrippae & Beronicae filiae in eodem ministraturum officio dereliquit atque in hoc honore senio grandaeuus defungitur. Et haec quidem postea facta sunt. Agrippa uero tunc uinctus stabat ante palatium in quadam arbore praer anxietate reclinatus cum plurimis qui simul fuerant uincti & quodam alite confidens super arborem in qua fuerat Agrippa reclinatus quem bubonem romani uocant quidem ex uinctis Germanus nomine contemptus interrogauit milites quoniam esset ille qui ostro uestitur & agnosces quae Agrippa uocaretur genere autem esset Iudaeus ex his qui in illa gente primates haberentur petiuit configatum sibi militem ut ad eum copiam acciperet accedendi quae uellet ab eo de patria eius aliquid percontari. Quod cum ei concederetur accessit & per interpretem inueniens inquit affligit quidem te repentina mutatio magnam tibi fortunam calamitatis importans sed ueba tibi denuncio quae tibi ex numine diuino fugam totius mali portendunt. Scio ergo deos tibi tam

tibi tam meae patriae quam huius loci testes inuoco ex quorum prouidentia haec nobis uincula prouenerunt quod neque cupidine fallendi neque uanum tibi gaudium afferre desiderans dicam quae dixerim. Siquidem tales praenunciations quae non ualent ipsis operibus approbari magis faciunt moeroris augmentum quam si nihil uerborum illorum aduertat ideoque iustum putauit hoc deorum praesagium nunciare. Impossibile namque est non te coestim de his uinculis liberari & ad prouectum diuturnam magnae dignitatis & potestatis in beatitudine te repperiet constitutum diuitiasque plurimas omniaque quae prima mortales dicunt tuis filiis qui tibi nati fuerint derelinquens. Memineris autem quomodo cum iterum hunc aliter uideris intra quinque dies sine uitae tibi uenturum. Et haec quidem tibi cuncta complentur nisi uano haec numine disponunt cui placuit praenunciandi causa illum alitem destinare. Ego autem iniustum putauit si talia cognoscens te quoque ne cognosceres defraudare. Nam utile tibi fore iudicaueris paululum afflictum esse moeroribus cum in manus tuas cuncta mortalium bona degenerint & omnem iustitiam in qua nunc detrahimur effugeris. Et germanus quidem talia praedicens tantum risum excitaui Agrippae quantum postea apparuit dignum miraculo. Antonia uero grauer ferens Agrippae calamitatem intercedere quidem pro eo apud Tyberium suspectum esse cernebat ad haec etiam infructuosum fore. Sane inuenti sunt ei a Macrone milites tales qui eum sine distinctione seruarent. Adhibet etiam talis centurio qui illis fesset militibus sed etiam qui cum eo line districte seruarent. Adhibet etiam talis centurio qui illis fesset etiam liberis & amicis ad eum intrandi tribuitur aliaque omnia permittuntur quibus sollicite curaretur. Intrabant autem ad eum amicus Syllas & ex libertis Marcius & Stoechus cibos afferentes quoque libenter habebat aliaque diligentia quae necessaria solet esse in rebus talibus exerebant indumta quoque deportantes sub ostentum uendendi. Cum autem noctis adesset aduentus stramina coponebant consciis fauentibus militibus. Nam eis Macro commendans ante praedixerat. Et haec quidem agebantur per menses sex quibus Agrippa in his infortuniis habebatur. Tyberius autem reuersus in Capreas febrium ardore corripitur & primum quidem mediocriter sed in peius egritudine procedente corariam de eo spem habebat Euodus amantissimus ei omnium libertorum. Is iussit ad eum filios eius adduci. Oportere namque dicebat ut cum eis loqueretur antequam terminum uitae susciperet. Erant autem illi filii non quidem proprii sed adoptati nam Drusus eius filius iam fuerat mortuus cuius filius Tyberius fuerat adoptatus cognomine Gemellus & Gaius Germanici fratris filius iam adolecentibus & liberalibus apprime disciplinis institutus qui etiam & populo honorabilis erat & carus propter Germanici patris eius uirtute. Nam hic ad magnam honorem apud populos fuerat sublimatus propter mansuetudinem morum & propter affabilitatem qua cunctis gratus extabat. Et cum ipse clarus esset non se tam praeferebat sed omnibus par esse uolebat. His igitur rebus non solum apud populum sed etiam apud ipsum senatum magnus habebat. Ad haec etiam unusquisque diuersarum gentium alius confabulationis gratia alter fide ac mansuetudine quam in eius motibus moribusque cernebat ad amorem fuerat excitatus. Ceterum eius morte luctus magnus apud uniuersos expositus est non sicut solet ut principi placatur factio dolore monstrato sed uera cuncti tristitia merebat. Nam eius morte unusquisque populi suae reputabat ita eius mores discipulis colloquia cunctis hominibus graua fuerat. Unde ad filium quoque ipsius amor cunctorum fauorque peruenerat maxime autem omnis militia eius amore tenebat ita ut gloria reputaret pro eo mori si ratio postularet quo ipse susciperet principatum. Sed tunc Tyberius euodo iussit ut sub ipso diluculo infantulos illos adduceret. Ipse autem diis primis supplicabat ut ei si gnatum manifestum ostenderet quisnam post eum in imperium succederet festinans quidem ut nepoti suo principatum relinqueret maiorem tamen credens sua sententia suo quoque consilio diuinae dispensationem prouidentiam ideo a diis sibi demonstrari desiderabat. Supplicanti denique illi omen tale monstratur ad illud uidelicet uenturum esse principatum qui ad eum sequenti die primus ex omnibus aduenisset. Haec ille cognoscens mittit ad nepotem sui praedagogum iubens ut primo mane puerum ad se perduceret putans illa re numinis supare sciam. Sed deus e contra de impio decernebat. Illo igitur talia cogitans ecce diem illuxit & iubens Euodo ut quisquis foris esset infantulus eum ad se primum euocaret illeque egressus Gaium ante tabernaculum repperit nam Tyberius necdum aderat ciborum acceptione tardatus. Ille autem ignorans totum quod agebat quidem Tyberius cuperet ueni inquit uocat te pater. Et hoc dicto eum in tabernaculum introduxit. Tyberius autem ut uidit Gaium tum primum intellexit manifestas supernae potentiam & quod non sit in hominum potestate de imperii constitutione decernere. Tunc ille primum lamentatus est semetipsum quidem quod eius consilium fuerat infirmatum & ei potestas ordinandi quae uellet ablata. Tyberium autem nepotem quod non solum de imperio decidisset sed etiam ipsam salutem & uitam agere non illi sine periculo fore cernebat ad haec etiam inuidiam illi ex cognatione futuram esse. Nam timore uel odio suspectum fieri Gaium rebatur ita ex eo quod principatum accipere festinauerit quare ex eo quod eum insidiarum sibi putaturus esset credens quare si festinaturum in se redigere potestatem. Et tunc quidem in his malis erat Tyberius ex illo euentu augurii

augurii quod ei praesagium fuerat eo quod eius nepos amisisset imperium. Unde multum anxius se quoque culpabat quod illud augurium postulasset accipere & quod cum liceret de hac vita meritoribus liber abscedere ignorantia futurorum per suam ipsius imprudentiam factum esse ut cum infelicitate magna & magno dolore discederet. Tunc tamen licet ualde turbatus quod imperium ad quos nollet cernebat esse uenturum pugnauit cum animo suo ut in huiusmodi uerba loqueretur ad Gaium. O fili inquit cui habeam propinquiorē Tyberium tamen tibi ex mea sententia deorūq; decreto imperium contribuere potest. Rogo autē te ut nihil aduersus aliquem recorderis qui mihi in principatu administer extiterit uel qui mihi beniuolentiam exhiberit aut fauorem ne aliquem ledas propter me qui te ad tantam sublimi magnitudine dignitatis neque circa Tyberium minus aliqui charitatis exhibeas quae te & cognationi debere cognoscis & mihi qui tibi tantorum honorum auctor existo ut digna uicissitudine mea circa te beniuolentia reddas & simul Tyberium cures ut etiam consanguinitati quod debes exhibeas & munimen tibi uel principatus uel salutis acquiras cum tibi uel feceris adiunctum. Nam solitariis quicquid amplius patet periculis maxime cum in tanta rerū celsitudine quisquam fuerit constitutus ad haec quoque quia nec dii impunitū quicquā reliquunt quod contra fas aut ius aut contra scēdas naturae fuerit perpetratum. Et haec quidem Tyberius loquebatur. Gaius autē & si sic locutum Tyberium senserat & ipse longe aliter in animo gerebat tamē pro tpe benignē respondit & facturum se omnia pollicetur. Ceterum in imperium ueniens & Tyberium extinxit & ipse non potest multū tempus infidiis interēptus est. Sed haec postea. Tunc autem Tyberius Gaiū successorē in principatu pronuncians paucis diebus adiuuens uita defungit. Imperauit autē dies. iiii. menses. vi. annos. iij. & xx. Gaius autē quartus romanorū efficitur imperator. At romani audientes Tyberii mortē hilares agere coeperunt prospero letificati nuncio non tamen ad credendū uel exercendū gaudiū fiduciam gerebant nō quia fore nollet nā multis suis pecuniis cōparare diligerēt illū nunciū uerū esse sed timere ne si falso nuncio concitati gaudia sua proderent ab illo cogniti perirent quod eius morte gauderent. Plures quippe ille nobiles romanorū extinxerat. Nam erat importabilis in ira irruocabilis ad quicquid perpetrandū cupiditas impulsisset & sine ratione quoque Iudaeorum occisionem in ueniens in omnibus quae faciendae decernebat asper agrestisque constabat. Ob haec illi mortē eius audientes suam leticiā manifestare uerebantur. Interea Marcius Agrippa bonū deportans nunciū cum in balneo reperisset iam egrediētī noto ei signo dato Hebraeae lingua locutus mortuus est inquit leo. At ille uerbū intelligens gaudio coepit extolli. Tibi inquit sup omnia pro hoc est bono nuncio gratiae abundantes repositae sunt tantum ut uera sint quae dicunt. Tunc centurio qui Agrippae custodiendo praerat intendens tam festinationē Marciae quae aduenerat quā gaudiū Agrippae quod ex eius uerbis illi contigerat ratus nouitatē quandā significatā interrogabat eos quid uellet ille sermo quod fuisset allatus. Illi tamen sper secretū auferre trepidabant sed dū urgeret nihil hēstās indicauit Agrippa. Iam enim amicitia magnā induxerat. Ille autē gaudiū magnū illo sermone praecipiens quod prosperitatem ex hoc Agrippae cernebat cōiuiuiū ponit. Eis epulātib; potuque indulgentior procedente uenit quidam dicens uiuere Tyberii & intra paucos dies in ciuitatē uenturū. Tunc centurio asper ualde illo sermone turbatus propter quod cernebat morte digna quae gesserat quod morte Caesaris audita cum illo uincto gaudens cōiuiuium celebrauerit ex lecto ponit Agrippā. Tu inquit fallere festinasti mortem imperatoris falso denuncias sed cito hunc sermonē poena tui capitis expiādū. Haec dicens cōstitutus ligari iubet Agrippā & cōstringi arctiore custodia. Et nocte quidem illa Agrippa in malis fuerat cōstitutus sequenti uero die pro omni ciuitate de morte Tyberii sermo firmat & iamque homines illum sermonē confidenter ac publice proferebant. A Gaiō quoque destinantis epistolae una quidem ad senatū mortē Tyberii nunciata altera uero ad pisonē custodē tunc temporis ciuitatis in qua iubebat Agrippam ex militū auferri custodia & ad domū transferri in qua primitus habitabat antequam haberet in uinculis & ibi tunc interim erat in remissiori custodia. Sed Gaius postquā romā uenit Tyberii corpus secū adducēs iusta ei secundū morē patriū opulenter magnificeque celebrauit. Agrippam uero cū ipsa die cuperet absolueret Antonia phibuit nō odio aliquo circa uinctū sed opinionione consensu Gaii ne putaret mortē Tyberii gratanter accipere si eū tā celeriter absoluisset quē ille euinuerat. Verum tamen non multis diebus praetereuntibus eū accessit in domū tondiq; praecipit & uestibus cultuq; mutato diademata capiti eius imposuit & regē confirmauit Tetrarchiae Philippi donans ei etiam ly saniae alterā Tetrarchia. Pro catena uero ferrea quā gerebat aureā ei parem pondere condonauit. Magistrum autem equitum in iudaea constitutorum maximum destinat. Verum secundū do anno Gaii Caesaris Agrippa postulat ut nauigare permitteretur ad propria quo prouinciam sibi commissam & aliqua necessaria certo dispensans moderamine reuertatur. Et permissente imperatore uenit in patriam & praeter spem omnium rex ab omnibus cernebatur cum magno miraculo & in hoc cunctis apparebat quantam habebat in omnibus fortuna licentiam. Omnes etiam haesitabant comparantes penuriam hominis in quam tempore priori deuenerat & prosperitatē praesentem

praesentem qua fuerat sublimior. Praerogae etiam beatificabant hominem quod non fuerit defraudatus recuperatione fortunae. Alii et pene incredibilia putabant licet suis intuentur obtutibus. Tantaque quae per in Agrippa rerum mutatio cernebatur ut quorūdam mentes uertentur in dubium.

Qualiter Herodes Tetrarcha ueniens Romam accusatus fuerit ab Agrippa & in exilium missus cum Herodiade. Cap. XVI.

Herodias autem soror Agrippae quae herodi iuncta fuerat Tetrarcha enim erat in aeste Galilaeae prouinciae & trans Iordanē potestatem fratris ex inuidia nō ferebat quod eū in maiori dignitate cernebat quā maritimum & quod de prouincia quidem cū fuga discesserit debitū nō ualens absolueret reuerfus autē esset cū amplissima dignitate. Contristabat igitur grauiusque portabat tantā mutationē fratris maxime autē quoniam eū intuebatur cū regalibus insigniis incedente atque hinc inde circumferere multitudine populorū infelicitate suae tolerabat inuidiae. Sed uiri animū concitabat exhortādo ut Romā nauigaret similemque sibi dignitatē imploraret a Caesare intolerabile nāque sibi inceptū uita esse firmabat si Agrippa filius Aristoboli qui culpatus a patre mori meruerit inopia magna cōpresus ita ut aliter nō posset euadere creditores nisi nauigatione diffugeret atque hoc modo patria decedens cū regali fuisse dignitate reuerfus ipse uero cū esset filius regis & frater eius qui Tetrarchia illa ante possederat unde magis ei cognationis iure deberet sedere in humilitate priuatae degens uita. Quod si antea nihil herodē contristabat quod minorē honorē parente proprio possideret saluē tunc excitari deberet cōsanguinei tam praclarissima dignitate neque se pati debere superari ab eo cui uicinia sua subuentū est confusioneque debere deputare ut ille fratrem honoribusque anteriori tpe sua sustentabat misericordia. Verū romā inquit pergamus nec labori parentes nec sumptibus non enim pro auro re peritura debemus phiberi ne ad honores ualeamus ampliores ascendere sed omne quicquid nobis est expandamus ut regnū ualeas adipisci. Ille uero repugnabat otii diligens & quietē & molestia Romae declinans molebat eā ratione deplacare. At illa quanto uidebat eū quiescere cupiente tanto amplius instabat iubens ne aliquid agendū praetermitteret quo posset regnū a Caesare promereri. His igitur illa nullo modo cessabat donec sapius fatigando in eum suam fecit transire sententiam. Ille igitur preparatis opulenter uentura & nihil sumptibus parcens nauigat Romā simul secum herodiadem adducens. Agrippa uero intentionem eorum intelligens uel qualiter praeparabantur attendens etiam ipse seipsum praeparabat. Cum autem nauigasse eos cognosceret mittit etiam ipse Romā quēdam de libertis suis nomine Fortunatū plurima Caesaris munera deportante & epistolā a Iulio Herodē. Ipsum etiam instruit quae ore proprio Gaiū edoceret oportunitate reperita. Qui cū subsecutus esset Herodē epistolae Caesarī reddidit. Nā simul in Dicaerchaea ueniens Gaiū apud Baianas nō inuenit quae ciuitas est parua capanae. v. stadiorū intervallo distans a Dicaerchaea. Habitaculo quoque ibi impialia opulenter constructa sunt opibus diuersorū pro tēpora principū magnifice perornata. La sacra calida ille locus exhibet aquis ex terra ultero manantibus apris salutis corporum quae ibi lauari contigerit. Gaius autē mox ut Herodē suscepit & primū sermonē eū eo cōmiserit cōfestim Agrippae suscepit epistolae quibus accusationes cōtinebant Herodis. Accusationes erāt huiusmodi cōstitutū habuisse Herodē cū Seiano aduersus Tyberii & cū artabano Partho aduersus Gaiū. Probatū autē huius rei haberet Herodes cōstructionē in eam armorū quae lxx. milibus pugnatorum suffecisset hanc in armamentario Herodis repositam dicebat asseruari. Quibus lectis motus Gaius percontatur Herodem si uerum esset quod de arma nunciaretur. Ille uero cum aliter dicere non posset ne ueritate conuinceretur respondit esse arma. Tunc Caesar ueram credens accusationem tetrarchiam eius abstulit & Agrippae regnum coniunxit sed etiam omnes eius opes similiter Agrippae cōtribuit ipsum autem aeterno condemnauit exilio habitaculum illi constituens in Iugdunensi gallicae ciuitate. Cognoscens uero Herodiadem Agrippae esse sororem opes & alia quaecunque propria esse probauerit ei restituit arbitrans in consilio uiri consciam non fuisse tutabatur enim eam quod sororem Agrippae cognouerat. At illa tu quidem inquit imperator magnifice satis sicut dignitatē tuā decebat haec mihi largiris uerum ego tuo uti non possum beneficio tuisq; muneribus propter dilectionem qua maritū meo constingor cui socia in prosperitatibus exstans iustum non existimo ut cum in hac fortuna derelinquam. Tum ille magnitudinem animi eius indigne suscipiens statim eam cum herodē misit in exilium eiusque substantiam Agrippae contulit. Et Herodiadi quidem pro inuidia quam circa fratrem gerebat & Herodi ob id quae muliebres orationes & uanitates aduertit tale iudicium ex prouidentia diuinitatis illatum est. Gaius autem primo quidem ac sequenti anno magnifice rebus utebatur & mediocrem semet exhibens fauor illi per dies tā apud Romanos quā apud ceteros subiectos amplior augebatur. Sed procedente tempore magnitudine dignitatis humanum perdidit intellectum & sese uolebat diuinitate quae uera est honorari.

Se Jitio Iudæoz & gentiliū in Alexandria cōstitutoz & legatio utrorūq; ad Gaiū. Cap. XVII.

Llo tpe cum in alexandria feditio proveniret inter Iudæos ibidē habitātes/atq; paganos/terni ex unaquaq; parte legati nituntur ad Gaiū.

Accusatio Iudæoz ab appione legato partis alexadrinoz propter quod statuā Cæsaris non haberent. Cap. XVIII

Rat uero inter alexandrinoz legatus unus/appio noie/qui Iudæos plurimū blasphemabat/multa quidē & alia dicens/illud autem eos præ cæteris aculabat quoniam Cæsaris honores haberēt oīno cōceptū. Nā Romano Impio subiectos tēpla Gaiō fundare alte ra cōstitueret/atq; alia licet diis celebrare firmaret/a solis Iudæis dicitur/plamat igloriū de bere quoq; istos simulachris honorare Cæsare/nomēq; eius hēre irabile. Hæc igit appiōe & alia hu iusmodi durissima plocutio/qbus eū in supbia eleuari posse cēsebat. Philo ecōtra suscepit/q perat le/gationi Iudæoz ut in oibus utiq; magnæ gloriæ nā Alexandri alabarchæ germanus extabat philo sophiæ quoq; nō expers/idoneus etiā defendere causas/& potare quōq; accusationibus subiacebāt. Ad hūc ex secretario Gaius iubet excludi/absentemq; fieri. Nā indignatione succensus est/ut crede retur aliqd̄ seuisissimū pperare. Tū Philo egrediens e secretario dixit ad Iudæos qui forte circa illū fuerant/ut aio cōfidentes existerent/neq; Gaii furore terterent/nā ppe esse/ut ipsis operibus deū re/pugnare/claresceret.

Qualiter iratus Gaius mittit Petroniū ducē ad Syriā cū huiusmodi mādatis/ut cōgregata manu pugnaret cum Iudæis/si nollent eius suscipere simulachrum. Cap. XIX.

Nicerea Gaius grauius ferēs/q; i rāto despectu apud Iudæos solos existeret legatū i Syriā mittit Petroniū/successorē Vitellio/iubens ut cū numerosa manu Iudæā inuaderet/ & siq; de sponte susciperēt eius simulachrū. erigeret in tēplo dei/ si uero resisteret molirēt pugnā do supans/idiplum incūctanter efficeret atq; ita Petronius in Syriā decreta Cæsaris exi/gens pgebat/ut mādatis Cæsaris minister existeret. Cūq; auxilia plurima quāto potuit congregaret dualq; Romana militiæ legionis assumeret/Ptolomaidā uenit ibiq; hibernia pagēs ut primo ueris tpe præliū posset agere cū Iudæis/inde quoq; cōsiliū suū Cæsari p litteras itimauit. Ille aut laudabat eius sniam iubēs ut nullo mō pmitteret/ & si minus obediret essent præliū Iudæis intētiū sporta ret. Interea Iudæoz multa milia uenit ad Petroniū in Ptolomaidā despicantes/ne ad solutionē/& ad trāsgressiōnē paternæ legis cogerent. Si aut modis oibus statuisset simulachrū in hierosolymā i ferre/ibiq; cōstitueret/semetiplos primitus si placeret iterimi postulabāt. Neq; n. postsumus inquit quo ad uicimus rē istā admittere/quæ nobis ne fieret interdīcta est/ab eo legistatore/ cuius auctoritatē non ualeamus oīno cōtinere/ neq; illas cōstitutiōes paripendere possumus/quos pau maioresq; nri utq; ad se uo interitū seruare. Petronius aut respondit. Si in primis essem/ ut meis uerter ad agendum quod oporteret cōsiliis/ iusta uobis ad me hæc eēt oīo/ nūc aut Cæsare iubēte/incubuit mihi multa neces/sitas/eius decreta cōplēdi/ ne si cōtēptero aliud piculū maius incurā. Tūc Iudæi/ qm̄ igitur ita sapio/ Petroni ut trāsgredi Cæsaris mādatis nō audeas/ neq; nos legis diuinæ pcepta trāsgredimur/ q uirtute maiorē nroq; & laboribus istituti/ nūc usq; sine trāsgressiōne uiuimus/ neq; in tantā ausi fuerimus nos picipitare nequā/ ut quæ a deo interdīcta sunt fecerimus/ uel aliquibus bonis illecti/ uel metu mor/tis adacti. sed fixū aio tenemus ut p seruationē legis nostræ cūta picula subeamus/ sp̄ gerentes fortis simā deū nobis auxiliaturū i p̄sentia/ & mercedē postea redditurū/ si p eius cultura fuerimus/ aliqua mala ppeffi. Si uero uoluerimus tibi obedire/ nō solū infamiā debilitatiōem incurrimus/ q; tiore trāsgres/ fores legis efficiamur/ ueruetiā imaniter offendimus deū/ q; ēt te iudice multo antior tpe censet esse q; Gaius. Tūc Petronius/ cōsiderās ex uerbis eoz/ imutabile firmūq; ppositū & sine pugna non posse gaii pcepta plicere/ i eius erigēdo simulachro/ nec sine multa cæde negociū illd̄ euadere/ assumēs oēs amicos/ & cūta sua seruiria/ in Tyberiadē pgit uolēs Iudæoz & cōstituta cognoscere uel cuiusmo/di eēt/ uel qualibet ordinibus haberent. Iudæi uero magnū qdē sibi ex bello romanore cernebāt im minere piculū. sed magis iudicabāt subigi/ q; impii efficerent in deū. Multa itaq; milia Petronio in occursum ueniūt ad Tyberiadē undiq; cōfluētēs & supplicationibus utebant nec cogerent ad talia/ neq; polluerēt ciuitas erectiōe simulachri. Ad hæc Petronius/ & pugnabitis igit cōtra Cæsare/ neq; il lius potētiā neq; uestrā reputātes i firmatē. At illi/ mime nos inquit pugnare disponimus/ ueruetiā sumus mori ante pati/ q; legis nostræ mādatis soluamus. Simulq; in facie prostrati/ pimi se patos esse firmabāt. Er hæc qdē p dies. xl. gerebāt culturā quoq; terræ negligētēs/ cū maxie tps exigeret. Nā iā ea psāni uerebāt/ qn̄ solēt semina terræ mādari tātus quippe eos fauor moriēdi accēderat ne simu/ lachrū aliquod poneretur in ciuitate. Taliter igitur se rebus habentibus/ Aristobulus agrippæ regis fratres/ & Elcias maior/ & alii quoq; optimi uiri ex eadē ipsa familia/ & plures de primatibus ad Pe/ tronium uenere deprecantes/ ut bene de negotio præsentī consuleret/ neque de tanta multitudinis perditiōe

perditiōe cogitaret/ quin potius scribendū Gaiō decerneret/ significās imobilē aiūm Iudæoz/ neq; eos cōstitutiōne simulachri uelle suscipere/ oēm quoq; culturā terræ negligere/ sed in occursum suū nenif se/ & pugnare quidē nec uelle nec posse/ mori tū incūctanter paratos/ antequā trāsgressores suæ legis existerēt/ debere igit cōsiliū in aliud intrēta multitudinē terra inculta remaneat/ & postea p inopiā latrociniā perpetrare. Fortassis enim possit Gaius Tyberius emoliri/ & nihil crudele decernere/ ne q; alia disponere quibus ad seditionē populū/ Excitet. Et aristobulus quidē/ aliq; qui cū illo erāt ta/ libus Petroniū deprecant. Petronius uero istāte aristobulo & cæteris uidēs quoniā nō pro rebus mi nimis supplicat/ uidēs etiā Iudæoz cōstantiā seu quoq; ratus/ ut multa milia hoīum pro ipsum dare tur in mortē/ si uellet Gaii iudæi ministrare/ simul etiā se deo offensurū/ & cum pessimis postea specie bus adiuuere/ multo melius iudicat/ ut scriberet Gaiō/ aut eius animū mitigans/ ut nihil p eū iniquū cōtingeret/ aut si forsitan indignationē cōmoueret q; eius minime mādatis complerit/ & aduersus eū aliqd̄ mali decerneret/ bene cōtētū esse iudicabat p meliore cā/ & pro tanta hoīum multitudinē subite discrimē. Conuocās igit in Tyberiadē magnā multitudinē Iudæoz/ nā multa milia illuc fue/ rant cōgregata/ & cōstituēs in circuitu cūctas militias & turmas/ uisus est primo nō suā/ sed Cæsaris proferre sententiā dicens/ time re se iracundiā Gaii/ proinde accessurū ad perficienda quæ sibi præce pta sint oportere se firmabat/ qui tanto fuisse ex eius beneficiis honore sublimatus/ ut nihil cōtrariū eius uoluntati perageret. Verū nō arbitrator inquit iustū esse ut salutē honorēq; meū nō p uobis q; tā plures estis impendā nec pmittā/ ut per me paternæ uestræ legis instituta soluant/ neq; adeo dignita tē tēpli dei cōtinere/ ut p potestates principū/ iniuriā uestris religionibus ingerant/ sed scribā ad Ga iū uestras illi uoluntates intimans quāto postsum cām adiuuans/ & uestrū in bono proficū/ & spe/ ro quia aderit deus/ cuius potestas potior est oī humano molimine/ humanaq; uirtute/ potēs est enim & uos in cōseruatione legis uestræ protegere/ & me tutari/ ut nec ab ipsis etiā excidā humanis hono ribus/ q; si etiā exasperet forsitan Gaius/ ut irā suā in me uellet effundere/ sumā omne periculū oēm miserā/ quæcūq; corpori possit infligi/ ne nos tantos pro rebus optimis peutes intruca r. Itē igit unus/ quisq; uestrū ad opus propriū/ & terræ uestræ culturā impendite/ ego uero Romā litteras destinabo/ & oīa pro uobis tā p me q; per amicos/ quæ rei cōueniant agere nō omitā. Hæc dicens/ Iudæoz di/ mitti congregationē iubet ut culturæ terræ diligentia exhiberēt. Oēs aut nobiles populos alloquio cōhortabat ut spem meliorē gererēt. Et ille quidē hoc modo multitudinē letificare festinabat. Deus aut suā manifestauit repente p̄sentia/ & adiutoriū suū in oibus fore Petronio. Simul enim ut finem lo quendi fecit/ cōfessim ingress descendit pluuia præter spem oīum/ nā illo die ab ipso solis ortu fere/ nitas magna claruerat/ nullūq; signū pluuiæ i celo fuerat uisum/ sed ēt oīs annus magna fuerat aridi tate siccata/ ita ut despacio fuisse exorta/ nō solū pluuiæ/ sed ēt si unquā posset coelū tectū nubibus apparere. Tunc igitur etiam præter consuetudinē tanta inuadatio uenit/ aquarum/ ut Iudæis spes magna fecit in nullo frustratum iri Petronium pro eorum negotio laboratē. Petronius autem an/ plius obstupuerat/ uidens manifestissime deum Iudæoz se cōsolatorem ostendere/ & multum suam declarasse sententiā/ ita ut nec illi forte contradicere ualere/ quibus religioni nostræ reluctari to ta laborat intentio. Scribit ergo ad Gaiū postulans/ ne tanta milia hominum contemneret/ quæ non possent sine bello & ingenti cæde a trāsgressiōne suæ religionis impelli/ perire quoq; tanta tri/ buta quæ ab illa gente darentur/ memoriam etiam non bonam Romani nominis in posterora tem pora relinqui/ super hoc quoq; uirtutem diuinam Iudæis præbere præsidium. Nam probatum esse firmabat pro Iudæis euidenter iudicium. Et Petronius quidem huiusmodi litteras destinauit/ Agrip/ pa uero rex/ iam n. tunc Romæ fuerat amplius in amicitia Gaii gratiaq; crescebat. Et forte quādam die epulum preparauerat Cæsari/ ubi magnam impenderat diligentiam/ ut omnium in cibis elegan tiam uinceret/ oīq; suauitates/ & delicias studiosius prouideret/ ita ut nō solum cæteros anteret/ ad inuentionibus epularum/ sed nec ipse Gaius multum cupiens ei posset æquari. Tunc Gaius ad mo/ dum admiratus tam ingenium/ eius q; magnificentiā animi/ q; super uirtutem suam sumptus expē/ deret ut sibi placeret/ uoluit munificentiā Agrippæ remunerare. Tum itaq; ex deliciis & uoluptate ac uino hilarior effectus/ cum ab agrippa ad potum inuitaretur/ & primum inquit quam tibi honori ficentiā exhibui pro benigniōtia & fauore q; circa me semper habuisti/ ut etiam apud Tyberium periculum ingens incurres/ uerum quia in omnibus te uideo & uirtute præditum/ & nos amore superantem/ indecorum existimo tuo circa me studio superari. Volo itaque quod antea minus fe/ ci/ modo perficere/ & tantas tibi munerum copias attribuire/ ut magnum nomen tuis opibus/ & tu/ is uellet honoribus. Et ille quidem hæc dicebat/ existimans q; posset aliquos redditus sibi denoda/ re/ ut ciuitates exhibere. Ille autem quibus preparatum haberet/ quod petere cupiebat/ timens q; ro/ suam noluit aperire sententiā/ sed cōfessim respondit Gaiō/ quia neque primo lucro/ sed eius gratia delectatus/ ut contra Tyberii præceptum studium accuratiōis ei impenderet/ neque mo/ do se aliquid agere intentione lucri/ sed solā eius gratia semper fuisse contentum/ nam & multa sibi

ab eo & maiora fuisse donata/ quæ si tua inq̄ uirtute tuaq̄ potētia minorā sunt/ meo tñ hoc est accipiētis merito & dignitate mea/ multū cōstat esse maiora. Gaius aut̄ obtupecēs eius cōtinētiā magis instabat/ ut diceret quod sibi caperet donari. Ille quō inquit o dñe magnanimitate nimia dignū me muneribus tuis existimas/ postulem/ nihil quidem quod ad diuitias opesq̄ pertineat/ nam me anterioribus tuis muneribus admodum locupletē reddidisti/ sed illud peto/ quod tibi & opinionē pietatis efficiat/ & diuinitatis mereatur auxiliū/ una etiā mihi gloria fuerit apud audiētes/ q̄ nihil a te petierim ad usus p̄tinens tēporalium rerum. Postulo igitur ut erectiōne statuar̄ quā in tēplo ludæorū faciendā petronio præcepisti/ ultra nolis effici. Et ille quidē licet periculosum existimaret illud/ exposcere/ nā nisi rectū quod petebatur iudicaret/ Cæsar/ nihil aliud nisi mortē adferret illa petitiō/ ergo quāuis periculosū esse censeret/ tñ contemptus aliis sibi necessariis/ & utilibus/ illud a Cæsare postulauit. Gaius aut̄ tū ab eo q̄ ab agrippā taliter fuerat accuratus/ quia idignū existimabat mendax corā tantis arbitris p̄pere ante quos alacriter cōpellabat agrippā/ quod uellet expetere paululū sui p̄nitēs/ mox uero uirtute agrippæ miratus/ q̄ suū regnum non redditibus nō pecuniis nō alio quocunq̄ munere amplificare cupierit/ sed pro conseruanda lege culturaq̄ diuinitatis illibata celebranda/ interuentor̄ extirerit/ concessit/ ac scribit ad Petroniū/ laudās q̄dem eum/ q̄ exercitus instruxerit/ pugnat/ q̄ cū iudæis fuerit præparatus/ & omni nisu laborauerit in iudicā p̄ficere. Verū statuā inquit/ si te cōtigerit/ erexisse/ ut cōstituta est/ perseueret/ si uero necdū erecta est/ nihil ultra fatigandū exercitū/ & auxilia dimittenda/ te ipsum uero ad ea quæ missus es curanda cōuenit proficisci/ nā ultra iā opus nō habeo ut erigat statuā. Hoc enim agrippæ gratiæ cōcessum esse uolo/ uero honorabili mihi semper/ sed nūc amplius honorādo. Et Gaius quidē talia scribit Petronio/ iniquā seditio maior oriret. Nam ita iā mētēs oīum tūmebāt/ atq̄ talia uoluntatū eorū iudicia mōstrabant/ ut si forte cōtrarius nūcius adueniret/ parati essent ap̄tū bellū gerere cū Romanis. Sed Gaius amicus erat obnoxius turpitudinī/ alienis bono cōsilio/ & in omnibus quæ faciendā decerneret/ ita magis petronio ad implendū/ mode rari se nullo mō sciens/ sed beatitudinē iudicās/ si omne quod sibi esset uoluptati p̄ficeret. Postea scribit Petronio huiusmodi uerba. Quomodo inquit dona quæ tibi iudæi dederunt/ meliora iudicās/ q̄ mea cōplere præcepta/ & cuncta quæ illis libita sunt studeas efficere/ mea mādāta cōtinēns/ iubeo tu te/ metipsum iudicē fieri/ & eligere qd̄ debeas pati q̄ me ad tantā iracundiā cōcitasti/ ut ex plū efficiare cunctis & præsentibus & futuris/ q̄ nullus audeat impatoris mandata cōtinēre. Haec igit̄ epistolam destinauit quidē Petronio/ nō tñ ipso uiuente perducit. Petronius aut̄ tardius eā aliquanto/ susceptū/ remoratis nauigio portitoribus/ intrātū ut etiā ante hanc epistolā alias petronius litteras accepisset/ in quibus de morte Cæsaris certior redderet. Non enī obliuisci poterat deus tantorū piculoꝝ quæ Petronius cū alacritate magna subierat/ ut iudæis in honore eius religionis gratiā præstitisset/ & Gaiū de medio auferens/ mercedē illi dignā pro illius impietate restituit/ cooperatus est aut̄ Petronio. Nam tanta illi dilectio cōparata est/ tā Romæ/ quā in uno quoq̄ regno/ ut dei gratia sup̄ eū euidēs apperet Romæ quoq̄ senatorii ordinis & quotquot dignitatibus eminebāt/ tam uirtutis merito/ q̄ odio Gaii quod p̄pter eius crudelitātē iniquitatēq̄ cōceperant/ circa Petroniū magno fauore ferebant. Mortuus aut̄ est/ nō post multū temporis/ quam fuerat epistola scripta Petronio in qua/ cū morte dānauerat/ Causam autē per quam extinctus est/ & totum ordinem insidiarum/ narrabo procedente sermone. Petronio uero primo uenit epistola/ mortem indicans Gaii/ post aliquantum uero temporis/ eā qua propria manu semetipsum interimere iubebatur. Vbi miranda est diuinæ clementiæ prouidentia/ quomodo sine ulla dilatione/ tantā illi retributionē mercedis indulerit/ pro honore quē exhibuit tēplo dei/ & p̄ adiutorio quod iudæis præstitit/ ut per eum beneficium salutis acciperent.

Pestis quæ contigit iudæis in Babylonia cōstitutis p̄ Afineū & Amileū fratres. Cap. XX.

Origit̄ etiam per id tempus iudæis illis qui in Mesopotamia & Babylonia habitabant ualde magna calamitas/ ubi quoq̄ multa cædes accidit/ quanta nunquam ante referuntur in historia. De qua cuncta diligenter absoluam/ ut causas ipsas ex quibus prouenit/ insinuem. Neerda dicitur Babyloniæ ciuitas/ admodum populosa/ habens circa se plurimam secundamque regionem/ quæ cum aliis plurimum bonis/ tum etiam hominibus referta est/ hostibus quoque ipsa dicitur inadiabilis. Nam tam Eufrates undique circueniens/ in medio continet uniuersam. Ad hæc etiam mœnibus est munita firmissimis. Est autem alia ciuitas eius Nisibis/ uocabulum est/ circa eiusdem fluminis fluentia constructa/ unde ludæi quoque natura confidentes/ locorum/ censum quem solent in honore dei tribuere/ ibidem custodiendum illo tempore depohebāt. Sed etiam alia munera decora templorum illis ciuitatibus habuerunt/ nam eis ueluti pœno/ uel promunctorio munitissimo securius utebantur/ hinc autem in hierosolyam cum tempus expeteret/ pecunias dirigebant. Plura quoque inde hominum milia pascebantur. Erant itaque duo quidem homines/ Afineus/ & Anyleus nomine/ Neerdatienfes quidem genere/ & inter se germani fratres.

Hos p̄ceperat

Hos p̄ceperat mater/ nā patre orbatu fuisse/ ut nauū operarent/ uelamina/ quia non indecorū apud eiusdē loci ciues hoc opus habebat/ ita ut etiā plures apud iudæos uitorū/ eis exerceant/ opibus quæ uelū marino p̄ficiant. Hos quādā die magister qui eidē operi præerat/ apud quem etiā ipsam artē didicerant/ de aduentu & tarditate culpauit/ in eosq̄ uerberibus ultus est. Illi ergo grauiter hoc ferentes/ arma quæcunq̄ in eius domo seruabant/ abripiunt/ & pergunt in quendā uicū/ qui disruptio fluminū uocabat̄/ ubi optima solebāt pascaua germinare/ eaq̄ ibi reposuerūt. Quo facto/ congregant/ ad eos plurimi iuuenes/ quotquot quantacunq̄ laborāt. Hos armis instrunt ipsi uero ueluti ductores agebant. Ibi quādā sibi extruentes arcē/ demandāt uniuersis/ qui per illa pascuā armenta sua ductabāt/ ut eis censum redderent/ atq̄ ex hoc & cū eis amicitia haberent/ & aduersum hostilem quidē populū si forte proruperet/ auxilio se fore firmabāt. Illi uero dicto obedientes fuisse/ nō enī aliter facere uolebant/ & ex pecoribus mitabant quantacunq̄ iubebant. Hinc proinde manus illis & uirtus amplior accedebat/ & potestatem habebant quæcunq̄ animus uellet efficere/ alios fugare uel ledere/ alios regere uel curare/ nō solū incolas regionis/ sed etiā quos forte transire cōtingeret/ nomenq̄ eorū formidolosum satis habebat/ & per dies singulos de eis sermo crescebat/ donec ad regē Parthorū usq̄ peruenit audiens. Satrapa uero Babyloniæ postquā ista cognouit/ uoluit eos in ipsis initiis reprimere/ antequā eis licentia cresceret/ malū amplius oriret. Et cōgregans manū quam plurimā potuit/ sed etiā ex Parthis/ Babyloniisq̄ quā plurimos/ aduersum eos repente/ tēdebat/ nolens eos nunciū sui antequā ueniret/ accipere/ per occultā ductans exercitū. Et ueniens in quendā nemorosum locū/ ibidē latuit. Et sequenti die/ illis crescebat nāq̄/ abbatū quo iudæi nihil operant/ ratus est resistere/ nō ausuros/ atq̄ hoc modo sine pugna uinctos posset abducere. Paulatim ergo ac pederētum accedebat ad locū/ ut cū proximus fieret/ istam in eos irrueret. Sed Afineus sicut forte cū aliis nōnullis cōfederat/ ante quos arma fuisse iacentia/ o uiri inquit/ hinnitus equorū meas aures allapsus est/ nō equarū amore/ sed equorū uirtus uentū hinnitus existere/ nā etiā strepitū frenorū simul aduerto. Vereor itaq̄ ne nos circumfusi hostes aggressi sint. Sed citius quispiā ex uobis spectatū præcurat/ qui nobis quid nā istud sit manifeste denunciat. Opto aut̄ falsa me locutū fuisse/ & deceptū potius ueri similitudine/ sonitus/ quā uera sensisse. Et ille quidē huiusmodi uerba locutus est. Cū ecce/ simul quidā adueniūt/ speculati negotiū/ & celeriter accurētes/ neq̄ tu inquit falleris/ sed itegre cōiectasti/ quæ aduersus nos gerunt. Ab hostibus eicundati quippe sumus/ dolo/ nihil brutorū animalū differentes. Nā plurimus equitatus inuadit/ eo p̄sertim tēpore/ quando nudi omnibus armis extamus/ ob id q̄ lex paterna uacare nos/ & nihil agere præcipiat. Afineus porro nō secudū p̄deberet fieri/ decernebat/ sed legale magis existimans/ ne dimissis manibus p̄cuntes/ leticia hostibus exhiberet/ oportere iudicabat/ ut nō sine hostiū ultione operarent. Arma itaq̄ corripit/ alios q̄ circa illū erant/ similiter adhortat/ eos in audaciā excitans/ ut uirtutis memores/ hostes itinere fessos inuaderent/ atq̄ impetū faciētes/ multos obrūtū eant/ alios effugauerūt. Nā eos securitas qua se putauerat/ quasi cūcta parata/ repturos/ ignaues & molles effecerat. Parthorū aut̄ imperator cum ei tale nunciū adnensisset/ obstupefactus super illorum fratrum audacia/ desiderauit eos uidere/ & cum eis miscere colloquium/ & mittit ex armigeris fidelis/ simum qui diceret/ quomodo imperator Artabanus quamuis læsus a uobis & quamuis sua prouincia depredata/ tamen nulla circa uos indignatione quā debebat accensus est/ sed consideratione uirtutis uestræ/ magis in uestram gratiam factus attonitus/ misit me/ dextram uobis fidemq̄ præbiturū/ ut ad eum ueniat/ & eius habeatis amicitiam/ nullum dolum/ aut insidias formidatis/ dona etiam se daturum promittit/ & honoribus sublimare/ ex quibus potentia uobis maior accrescat. Tūc Afineus ipse quidem distulit/ sed fratrem suum Anyleum cum muneribus mittit/ quæ præparare potuerunt. Et ille quidem ita perrexit/ atque perueniens/ ad imperatorem ingreditur. Artabanus autem audiens Anyleum uenisse/ interrogabat causam/ cur etiam Afineus non simul adueniret. Cunque audisset quod timore suum aduentum subtraxerit/ tunc per deos coepit patrios contestari/ nihil se mali factū in eos/ si se eius committerent fidei. Inter illos barbaros esse solet indicium/ ut nunquam quisquam inter eos postquam dextram præberit/ mentiatur/ nec quisquam de fide dextram dantis dubitauerit. Et Artabanus quidem ista gerens/ mittit Anyleum persuasurum fratri ut ad eum eitiā/ am ipse pariter adueniret. Agebat autem hæc imperator/ opus habens illis fratribus/ pro tutela/ mine illius Satrapiæ/ propter quod in illa regione facile possent ab eius imperio decedere/ ut antequam tale aliquid contingeret/ ipse illos per amicitiam occuparet. Timebat etiam ne in Babylonia plurimi se Afineo coniungerent/ & ille manu ualida congregata præsertim in illis locis tam multitudinis/ facile se a Persarum imperio defenseret. Et ille quidem talia reputans/ dimittebat Anyleum. Anyleus autem persuasit fratri/ intinans ei munificentiam/ & alacritatem imperatoris/ tum etiam iusturandum quod ei præberet/ proinde ad Artabanum cum alacritate pergebant. Ille autem cum gratia magna eos suscipiens/ admirabatur Afineum/ quod ita magnanimitas extirisset/ cum corpus possideret/ ad uiuendum breue/ & quod contemptū ab intuentibus haberetur/ eiusque

prudentiā strenuitatēq; cōsiderans, fertur ad amicos dixisse/quod maior esset anima corpore tā mi-
nore. Ostendensq; Alineū uni ductorū suorū. Abdagati noie/atq; eius nomen indicans/omnīq; uirtutē
& strenuitatē eius intimans/qualis extitisset in bello/Abdagates postulatib; missis sibi contribuit
ut eū occideret/atq; iniurias eius & depopulationes quas in provinciis cōmiserat/ultū esset. Non p-
mittit inquit imperator hæc fieri in eū uirū qui mea fide præsumens dexterā a me iurationemq; deo
rum accipiens/uenire properauit. Tu quia uir bonus extras in bello/ nihil perituri meis opus est ut
Parthorū iniurias ulciscaris/ descendente uero si cupis insequere/ eū si poteris uero belli superato. Ma-
ne itaq; factō/ accersiri iubet Alineū. Tēpus tibi est inquit/ uo iuuenis ad propria descēdi/ ne forte plu-
rimos ad te ductorū irrites/ & sine mea cōscientiā percas. Commendo autē tibi Babyloniam regionem
ut eā ledi a latrōibus nō permittas/ sed tua uirtute a malis oibus defendat. Dignus nāq; sum a te opti-
mo hoie hanc reprobationē accipere/ qui tibi fideles amicos omnino seruauerim/ neq; ad eos atten-
di. qui fuerant ad tuū interitū irritati/ sed ad salutē tuā tutandā sedulo festinaui. Hæc dicens eū dona-
tū muneribus cōpetentibus/ in propriā destinat regionē. Ille autē domū reuersus/ opida cōstituit & ca-
stella/ quæ primo fuere restaurando cōfirmat/ atq; ita ex breui magnus effectus est/ tantaq; per eum
negocia gerebant/ quanta nunquā ab alio ante ipsum geri potuerūt. ergo fuerat factus/ ut et ab ipsis
Parthorū ductoribus honoraret/ qui ad illā regionē p tempora mittebant. Nā solā Babyloniorum
honorificentiā habere minorē ducebat/ quā suæ uirtutis merito debere iubebat exolui. Omnia igi-
negocia quæ in Mesopotamia gerebant/ ex eius potestate pendebat/ & amplius eius cōstituta per an-
nos. xv. amplificata crescebat/ & bonorū omniū uigore ac flore pollebat. Sed dū tali pperitate frue-
rent subito malorū illos occupauere principia quæ huiusmodi de causis/ acciderunt. Postquam enim
strenuitate ac uirtute ad magnā peruenere potentiā conuertunt/ ad iniurias pperandas/ & transgre-
siones paternarū legū/ cupiditatibus/ in transuersum agentibus. Deniq; Parthorū quendā ductorē in-
uadunt qui ad gubernandā illam missus fuerat regionē. Quem etiam propria uxor fuerat comitata.
Hæc cū in aliis pluribus rebus laudabilis extitisset/ tunc pulcherrime cunctas feminas anteibat/ ita
ut magnum decoris miraculū spectantibus apportaret. Hanc Anyleus sine pulchritudinē eius audirē
tu cognoscēs/ siue proprio uisu prospiciēs/ admauit. Deinde cepit insidias eius uiro præparare. eū
q; hostiliter inuadēs interimit/ illā autē abripiens sibi cōiunxit. Quæ mulier haud equidē sine magnis
calamitatibus Anylei domū ingressa est/ sed tam ipsi quam Alineo fratri/ magnorum malorum de-
portauit agerem per huiusmodi causam. Cū enim illa post mortē uiri duorū suorū simulachra sum-
pserit/ quæ more paterno tā ab ipsa quā uiro eius religiose colebant/ cepit ea domi habere. & simili-
ea cultu uenerari/ sed et cū alicubi forte pergebant in exteras regioēs/ secū illa simulachra portabat
Et primo quidē latenter hunc ritū religionis exercebat/ postea uero cepit etiā marito mōstrare/ qua-
si modo uel lege deos illos cum primi sui coniuge coleret. Tum socii eorum / qui ab eis inter pri-
mos honorabantur/ primum quidem inter ipsam anyleum locuti sunt/ quia non deceret Hebrai-
corum contempto/ & neglectis suis legibus eam mulierem accipere/ quæ contrario ritu/ aliam reli-
gionem habens/ interdīta sibi sacrificia diis extraneis exhiberet/ debere illum aiebant rebus suis
bene consulere/ ne forte a more mulieris & uoluptate corporis captus illa celebrari permitteret quæ
se regnumque suum pessundaret. Sed cum nihil proficerent talia commentos/ airum etiam quē-
dam illorum qui maxime inter eos honore fungeretur/ quod ampliore fiducia locutus sit/ interimit.
Ille uero moriens/ maledixit ipsi Anyleo/ fratrique ipsius asineo/ cunctisque sociis/ ut similiter ab ho-
stibus interiret/ ipsi quidem/ quod tale in se facinus perpetraret/ illis autem quod non prohibe-
rint/ neque ullum auxilium tulerint homini pro legibus paternis/ & pro tota gente proloquerent.
Cuius mortem omnes quidem grauiter ferebant/ tolerabant tamen non ob aliud/ nisi quia illorum
potentiā ad infelicitatem ducebatur. Cum autem culturam etiam deorum Parthorum audissent/
ultra tolerandum non esse iudicabant opus anylei/ quod in legem patriam iniuriæ gerebantur.
Itaque plurimi congregati ad asineam accesserunt/ & cum magnis uocibus increpabant dicentes.
Bene quidem esset/ si neque plurimum tale aliquid fieret. Sed quia iam factum est/ saltem nūc corre-
ctio consequatur/ antequam illud peccatum tam illi/ quam cæteris omnibus adducat interitum/ eiq;
exprobrabant propter nuptias cum alienigena muliere contractas/ contra consuetudinem legis ipso-
rum & superstitionem mulieris quæ ad iniuriā dei sui fuisset iuducta. Ille autem quamuis peccatum
fratris cognosceret/ magnorum malorum fuisse causam & fore/ uerumtamen uictus consanguinita-
tis fauore tolerabat/ ueniamq; fratri dabat/ q; fortiore malo libidinis uincebatur. Sed cum plures ad
eum per dies accusationes a pluribus aduenirent/ tum de his anyleo loqui compulsus est/ increpans
eum & quiescere de cætero iubens ab illis operibus/ & ut mulierem ad sua propria parentēq; re-
uocaret. Sed nihil eorum uerborum præcipiebat effectum. Mulier autem sentiens tumultum qui
propter se populos obtineret/ uentum inter cibos dedit asineo. Quo ille accepto/ defunctus est.
At illa sine ullo timore postea degere cepit/ solum sui iudicem habens / quem sentiebat suo amo-
re constrictum

re constrictū. Porro Anyleus solus regni moderamina excipiens exercitū quæ sumens/ uicos Mithri-
datis inuadit uiri apud Parthos in primo loco cōstituti/ & Regis Artabani filiā in coniugio possidē-
tis. Vbi cū irruperet/ oia prædā dedit/ & multas pecunias inde/ multoq; captiuos abripiit/ & nume-
rosam pecus abduxit/ & alia plurima quæ ad diuitias opulentiāq; pertinere noscuntur. Sed cum hæc
Mithridates audisset/ quod talis in suis uicis prædā & captiuitas fuisset effecta/ grauiter ferens/ quod
ipse ante nihil lesisset Anyleum. Anyleus uero quod exordiu tantæ sumpsisset iniuriæ/ tanta in se di-
gnitate cōtenta/ cōgregans quamplurimū potuit equitatu/ sed et ætate feruentiū non minimā manū
aduersas Anyleū/ uenit/ & cōtendebat/ ut cū eo bello decertaret. Sed antequā ad eū uenisset/ quodā
uico occulte castra disposuit/ ut inde proxima die in hostes irruperet/ quō sabbatū illucebat quo-
niā a ludæis ociū & uacuitas exerceat. Anyleus autē ista cognoscens/ quodā homine Syro/ alienigena
ex alio uico qui cū alia integre nunciaret/ tū etiā uicū intimabat/ ubi Mithridates mansionem fecerat
milites itaq; paratos faciens/ castris egressus est/ cunctis ignorantibus quot aduersus Parthos tende-
ret. Et circa noctis fere quartā custodia hostes inuadit/ alios dormientes obruncat/ plerofq; in fugam
conuertit. Mithridatē autē uiuū tenēs/ secū ducebat super asinū nudū imponēs/ quod ualde ignominio-
sissimū apud Parthos habet. Cūq; ad locū propriū peruenit hortabant amici ut Mithridatē extin-
gueret. Sed contra ipsum consilium ille aliud dicebat/ non rectum esse dicens/ ut Mithridatem extin-
gueret/ uirū primo genere apud Parthos ortū/ & necessitudine connubii apud regē Artabanū magni
fide honorabilē/ nūc autē ut cūq; tolerabile censeat esse quod factū est/ quoniam ac si iniuriatus est
Mithridates/ uerumtamen beneficio salutis/ erit se liberantibus gratiā debiturus/ si uero quicquā pag-
tiatur/ nequaquā regē Artabanū patienter laturū/ sed magnā cladē ludæis importaturū/ Babyloniam
cōstitutis. Parcere itaq; illi melius uideretur/ & propter consanguinitatē qua regi cōiunctus est/ & pro
tanta dignitate qua inter suos honorabilis ac magnus habet. Et ille quidē talia in contione loquens/
omnibus persuasit. Dimittitur igitur Mithridates. Sed ei reuertenti/ eius mulier exprobrat/ nisi festi-
naret utpote regis gener in tanta dignitate cōstitutus/ supplicia sumere de his qui contumeliā inges-
sissent. Turpe nāq; illi esse dicebat/ ut salutem eligeret postquam captiuus in manus hominis uenit/
& nunc aut ultimū ire suā iniuriā intederet/ aut se per deos iurare cōiūgi scedera soluturā. Has ille ex-
probrationes per dies singulos minime ferens magnanimitatē etiā mulieris metuens/ ne inter eos cō-
iugiu solueret/ nō spōte quē neq; uolēs cōgregās manū quā plurimā potuit aduersus ludæos tēdebat
in Tollennam/ saluēt æstimans si Parthus impune fuisset a iudæis repulsus belli certamine. Anyleus
autē ut cognouit ad se tēdentē cū multa manū Mithridatē/ gloriū iudicauit si i locis suis mæret/ & nō
magis anteneniens hostes occurreret/ ex prosperitate prima cōfidens/ terū se pugnaturū credens/ au-
dientibus uirtutis etiā robur accrescere. Multi itaq; se illi superiorū exercitus coniungere/ sperantes
prædā se sicut antea relaturus/ & ipsa prima facie horrorem hostibus illaturos. Pergunt itaque illo
die stadia nonaginta per loca uaga/ & in aquosa iter facientes/ sed medio die ardore solis ingens sitis
iudæos occupat. Mithridates autem apparens continuo/ seffos itinere/ ac siti fatigatos inuadit. Illi
nec astum/ nec arma ferre ualentes profugiunt. Parthi uero insequentes/ magnam cædem faciunt/
Iudæorum multas myriades occumbunt. Anyleus autem/ & quotquot circa eum erant/ in silua se
recipiunt. Mithridates itaque magnam uictoriam sumens/ magno gaudio cepit exultare. Congre-
gatur autem ad Anyleum infinita multitudo hominum pessimorum/ & suam salutem paruipenden-
tium quos Anyleus suscipiebat/ uolens ex his recompensationem efficere multitudinis quæ bello
perierat/ sed haud sane similes illis/ qui bello perierant. Nam erat uulgus in exercitum. Sed tamen
eum hac multitudine irrupit in uicos Babyloniorum/ eoq; locum ad iudæos qui ibidem habitabant/ tradi-
sibi Anyleum expetentes. Illi uero nequaquam illorum sermonem accipientes/ prouocabant eos
ad prælium. Verumtamen aditum legis Babyloniorum permiserunt/ ut ad Anyleum peruenirent/
& cum eo quicquid uellent protinus loquerentur. Babylonii locum integre speculantes/ quo se
constituerat Anyleus/ & cuncta diligenter inspicientes/ occulti nocte somno depressos inuadunt/
necant quantoscunq; reperit/ ipsumque Anyleum obruncat/ atque hoc modo Babylonii
iuriis Anylei/ & grauedine liberati sunt. Impressio nanque eis illa magna constabat/ odio quo cir-
ca eos detinebatur. Nam pene semper inimicitias exercebant. Causa uero huius ira fuit lex eorum
paterna/ quam ille oppugnabat/ & propterea sibi semper inuicem æmulabantur/ unde suorum quis/
que oportunitatem inuenerat ab iniuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo pereunte Anyleo
coepere Babylonii iudæis instare. Illi uero & grauer ferentes impressionem Babyloniorum/ &
repugnare positus non ualentes/ in Seleuciam cum suis omnibus emigrarunt. Seleucia ciuitas est
ad modum opulens & decora/ quam Seleucus Nicanor fabricatus est. Habitant autem eam Mace-
donum plurimi/ & græcorum abundantissimi. Et ibi etiam Syriorum non minima multitudo. In
hanc igitur iudæi refugiunt/ & per. v. quidem annos ille/ & in experti malorum fuere. Sexto uero
V iiii

anno uā Babyloniae corruptio eorum magna cōtigit & ruina/ & ob hoc plurimi in Seleucia magis magisq; cōfugiunt/ eos amplior ibi clades susceperit/ propter cām quā breuiter enarrabo. Graeci in Seleucia habitantibus aduersus Syros ex maxima parte inimicitia uitae gerebantur/ sed Graeci semper superiores extabant. Tunc itaq; cohabitabant eis & Iudaei qui aduenerant. Syri autē seditionē mouentes/ ceperunt superiores existere ex consensu & auxilio Iudaeorū/ hominū inconsiderate se in peritū praecipitantium/ & intentionē solā ad bellū getendū habentū. Tunc Iudaei hac seditione superati. Illi uero nullā aliā rationē cernebant/ qua possent statū suū pristinū & dignitatē reformare/ nisi Syros a Iudaeis separarent. Vnusquisq; igitur eorū uerba faciunt ad Syros cū quo quisq; se familiaritatē habere cernebat/ atq; hoc modo pacē inter se/ amicitiaq; cōponunt. Primates itaq; uiri ex utraq; parte pacta quibus & pax & concordia seruaret instituant/ atq; hoc modo inuicē exhortantur/ ut cum Iudaeis bellū gerant. Quos ex constituto repente inuadunt/ interimuntq; sup quingenta milia hominum. Pereunt igitur omnes praeter admodū paucos/ qui forte aut amicorū aut uicinorū misericordia conseruari sunt. Et cū iā ibidē uiuere non poterant/ discedunt exinde in Chelshontē ciuitatē uicinā Seleucia/ ubi consuetus est Parthorū rex per singulos annos hiberna peragere/ ubi et plurimae eius opes/ & plurimus regni cultus asseruaf. Nulla tamen iam eis spes uiuendi fuerat derelicta/ nam etiam ibi omnis gens Iudaeorum terrore regis praemebatur. Non enim tam Babyloniis quod Seleucios formidolosos habebant/ sed etiā omnis multitudo Syrorū/ quae in illis locis habitabat ad ipsū cū Seleucis loquebantur/ ut bellū gererent cū Iudaeis. Ob hoc ergo discedunt etiā inde in Neerdā/ & in Nisibin/ & propter munimentū illarū ciuitatū tutos se esse posse censebant. Super haec etiā habitabantur ille ciuitates ab hominibus bellicosis. Et ea quidem quae circa Iudaeos Babylonia cōstituta/ acta sunt huiusmodi fuerunt.

Incipit Liber. xix. antiquitatis Iudaicae.

Qualiter Gaius Caesar insidiis a Cassio Charea extinctus est. Cap. I.

Aius nō in solos Iudaeos/ qui in Hierosolymis fuerunt/ & eos qui in his regionibus habitabant/ iniustitiae suae demonstrabat infamiam/ sed per omnem terrā & per omne mare super eos praecipua destinabat/ quae uerum imperium Romanū protendit/ & pluribus cuncta calamitatibus adimpleuit/ quales ante nunquā historiae prodiderunt. Maxime autē omnium Roma cladē perpetuabat/ quā in nullo honorabiliore ceteris ciuitatibus aestimabat. Nā cū omnes ceteros libenter tractaret/ nō ita se natū/ ut oēs quantūcumq; ex nobilibus uel generosis clarissimi constabant. Multa etiā crimina perpetrabat aduersus egeres Romanos. Quidam hoc dignitatis nomine censebant/ opibus autē penes senatoribus existebant/ ppter quod etiā in conuentu senatus interesse solebant/ quos ualde in honores habuit/ plurimosq; ex his morte dānabat/ quorū etiā pecunias auferrebat. Nā multas etiam caedes non ob aliud/ nisi ut eorū auferret pecunias perpetrabat. Diuinū uero sibi cultū & honores uolebat nō cū hominibus exhiberi/ sed etiā in templū Iouis ueniens/ quod Capitolū quidē uocant magis uenerabile autē illis est omnium templorū fratē se Iouis esse ausus appellare. Sed etiā alia quae gerebat/ nō erat furoris aliena. Nā etiā ex dicearchia ciuitate quae in Cāpania cōstituta est/ ad Mesanam quae alia quoq; est maritima ciuitas/ graue putans ut remis transitū faceret/ putansq; subicere sibi etiā hoc elementum posse/ uelut domino maris existente/ talia etiam uolebat fluctibus gerere/ qualia solet terrae natura sustinere. Voluit ergo & a littore ad litus stadia ferme. ccc. in medio mari/ & intra tam uastum sinum pontem construere/ super quem carrucis & diuersis uehiculis itinera ualere/ ret efficere. Sed etiam templorum paganorum nullum despoliatum reliquit. Quaecumq; enim pietate aut sepultura uenusta fuerunt/ uel alio quolibet opificio pulchra simulata/ atq; omnimodo anna thematizata/ deserui iussit ad se. Nō enim alibi pulchras res esse dicebat oportere/ nisi in pulchriore loco. Hunc autem Romam esse firmabat. Non solum autem suam domum/ sed etiam hortos aliaq; sua habitacula ubiqueq; terrarum Italiae constabant/ ex talibus repleuerat ornamentis. Nam etiam Iouem Olympium qui maximae apud gentiles uenerabilis habetur/ quem Phidias atheniensis fecerat/ ausus est in Romanam trāsferre ciuitatem/ nec tamen ad effectum res perducta est/ architectis dicentibus ad Memmium Regulum/ cui res illa fuerat imperata/ eo qd si illud moueretur simulachrū/ ali quid malum posset accidere. Fertur autem Memmius etiam prodigijs propter hoc multis acceptis distulisse negocium. Verum tamen eiusmodi uerba scribit ad Gaium/ unde periculum mortis illi protinus imminerebat/ euasit tamen quomodo Gaius morte praeventus est. Intantum etiam prouoc

perat

perat eius infamia/ ut cum ei filia fuisset exorta/ eam perducens in capitolū super genua simulachri constitueret/ communem sibi natam/ uouiq; confirmans/ duos patres uni proli constituens. Et haec illi talia perperantē/ pro nefas homines tolerabant. Molirus est etiā seruos ad accusationē excitare dominorū/ quae uicq; uellent in publicum deportare. Illi autem quaecumq; illis pessima oriebant in animo/ nulla prohibebant dicere ratione/ cernentes gratū illi fore/ quicquid mali dixisset/ ita ut etiā Claudii uideret Polydeces seruos eius accusare/ & ille pariebat aduersus parauū/ suum geri capitale iudiciū/ sperans etiā ipsum quo faciliorem potentiam aduersus ceteros adipisceret/ extingueret/ non tamē assecutus est quod uolebat. Repleta igitur uniuersa republica diuersis malis/ diuersisq; calamitatibus ex audacia seruorū aduersus dominos ubiq; insidia gerebant/ ab alijs quidē in suas iniurias/ pro his quae passi sunt defensas/ ab alijs autē praeventire homines cupiētes cū sibi ab eis proculpis suis aliquid supplicij immittere sentirent. Proinde quomodo corruptis legibus & hominibus in afflictione constitutis/ non paruum beatitudinis momentū/ illius mors hominis apportauit/ sed etiā genti nostrae/ quae breui iam omnis interiret/ nisi mors illū celeriter occupasset/ uolo super eo cuncta differere/ de eo quoque magnam fidelitatem confert hominibus/ & solatiū in calamitatibus cōstitutis/ ut etiam correctioem his qui putant prosperitate esse perpetuā doceat/ ne rebus secundis quisq; pessime cōmutetur/ sed uirtute studiū esse percolendū. Vias equidē tres mors illa parauerat/ & harū unusquisq; uiri boni primatū in consilijs habebat. Emilius enim Regulus ex Corduba Hiberiae ciuitate origine ducens/ congregauerat plurimos/ ut sive pillos/ sive per semetipsum alacriter Gaiū interimeret/ alteri uero autem principatū gerebat/ Cassius charreas tribunos/ sed etiā Minutianus nō parua partē hominum ad hoc opus congregauerat. Causa autem erat illis odiū/ quo circa Gaiū uniuersi tenebant. Et Regulus quidē iracundiā eius & iusticiam qua in cunctos utebat horrebat. Gerit quippe indignationis aliquid animus liber ut iniquitatē ferre nō ualeat. Hic ergo cum multis aduersus Gaiū consiliū capite/ cū amicis/ & cū alijs quib; efficaces ei uidebant ad causam. Minutianus autem ut Lepidam ulcisceret/ amicum suum hunc enim cum aliquibus suis concubibus Gaius exinxerat. Sup hoc quoq; sibi timebat/ ne a Gaio similiter pateret. Nam uidens ex alijs exemplis sibi mortē imminere/ festinabat suū praeventire periculum. Chareas uero cōfusione suā & Gaii obprobria non ferebat/ quibus eum arguebat/ quod quasi nihil in se fortitudinis gereret/ insuper etiam plurimū sibi per singulos dies imminere cenebat. Mortē quoq; Gaii omnes honestū opus & liberū/ libenter excipere reputabat/ ceteri uero cupiebant super hoc habere commune consiliū uidentes tantas iniurias/ & exemplū paruum dari cupiētib; principatū. Omnes ergo ut tantis cladibus liberarent/ desiderabant aduersus Gaium aliquid geri/ decet namq; ad talia negocia bonos uiros accedere/ pro salute pietatis/ & imperii macula auferenda/ aiebat cū suo discrimine. Super omnia autē Chaream ad opus gerendum excitabat/ melioris famae cupiditas/ & quia cernebat facilem sibi aditū fore ad Gaium/ tribunos nanque erat & p hoc se oportunitatē reperiturum putabat/ quia perimeret Gaiū. Interea Iudi circules agebantur/ circa quae spectacula/ magnū geritur a Romanis studiū. Concurrent enim alacriter ad circū/ & quibuscumq; rebus opus habuerint/ ab imperatoribus congregatione facta deposcunt. Illi uero quod multitudini non iudicant resistendū/ cōfessim grate petita cōcedunt. Rogant itaque tunc Gaium/ cum omni intentione postulationibus utens/ ut censuum reuolutiones efficeret/ & grauedines cūctas auferret. Ille uero uolebat ista concedere. At illi uoces amplius eleuabant. Tum ille diuersos per diuersa loca mittens/ iubet clamantes abripi/ & sine ulla dilatione cōfessim interiri. Et illi quidē talia iusserat/ quibus autem praecipuum erat/ iussa cōplebant. Plurimos itaq; p hac causa moriētib; populū suspectans/ clamare cessauit. Tunc omnibus suae facultates in contemptu fere uidentibus alios pro suis opibus ad interitum peruenire. Haec & huiusmodi Chaream excitabat/ ut magnanimitate ingrederetur causam/ & insidias quas parauerat Gaio perficeret/ ut cum tam nequiter aduersus homines desperatum premeret. Et sepius conuulsi Gaii/ uolebat rem aggredi/ & tamen consideratione reuocabatur/ non secernens inuenire oportunitatē qualē negocio aptā esse iudicabat/ uerecens ne frustra ad tantū opus accederet/ sed ita rem moderabatur/ ut consiliū sui animi consequeretur effectum. In hoc igitur multo tempore militabat/ non libenter conuersionem sustinens Gaii. Cum autem eum constituisset/ Gaius reple omnes publicas functiones/ & cetera alia quae Caesaris erant/ inferenda thesauris/ per illud omne opus a rato negocio priuabatur. In quo tamen maiorem sibi uirtutem implendi operis aggregabat/ qd more suo magis rebus utebat/ quā Gaii obediebat imperio/ parcebat enim humilibus/ atq; depressis. Vnde iracundiam quoque prouocauit Gaium/ ita ut eū de mollicie prius/ & de socordia criminaretur/ non ualens sicut ipse uellet pecunias congregare. Contumelias igitur illi plurimas iegerat/ & muliebria oppingebat nomina/ omni cōfusione plenissima. Et haec quidē cū in alijs increparet ipse magis gerebat/ in quibusdam celebrationibus ministeriorum/ quas ipse confisterat. Stolas namque muliebres induebat/ & circumpositionem cōplicatorum crinium adhibens/ aliaq; quae ad ornamentum cultūq; muliebrem pertinent. Ipse sustinens/ huius confusione criminis audebat

audebat illis aliis exprobrare. Chæreas autē quando hæc uestimenta Cæsar sumebat indignatiōe fe-
rebat maxime cū illa uestimēta ministris iridentibus redderet/ita ut etiā tribuni in derisionem cum
haberent/ & obprobriū. Nam cū sumpturi essent ministri a Cæsarē muliebrīa uestimēta prædicabāt
aliquas ut consueti erant ad lufum illū proferre facetias. Propter hoc etiam ei fiducia maior accessit/
ut socios quosdam acciperet/ quibus se ostenderet non pro causis minoribus indignari. Nā etiā Pom-
pidius senatorius/ qui pene per omnes ordines & gradus administrationis trāsierat, Epicureus autem
erat/ & propter hoc oculi & quietis studiosus. Hunc Dimidius inimicus eius accusauit eo quod posset
gaiū male loquiis turpibus infamare & eo assumens Quintiliā mulierē quæ in rebus scenicis erat. p-
pter pulchritudinē clara/ & pulchritudine plurimorū amorē habebat & studiū/ nā etiā ab ipso Pom-
pidio diligebatur/ accusatio autē fuerat falsa. Illa uero graue iudicantē testimoniū in causa mortis ad-
uersus amatorē proferre/ panem eam dixit debere Dimidius. Tum Gaius excitatus iubet Chæream
sine ulla dilatione cōtinuo tormentis examinare quintiliam. Nam & in rebus capitalibus & ubi cūq;
tormentis opus esset/ eodē chærea utebatur/ propter quod eum crudelius arbitrabatur ministeriū ex-
hibere/ timentior ne ab eo dem mollicia & foecordia culparet. Quintilia itaq; dum ad tormenta du-
ceretur/ confociorā cuiusdam pedem calce deprimens/ signauit eos debere cōfidere/ & nihil de tor-
mentis eius positus timere. Chæreas tamen eam ac si nolens ad eum illa ipse subire perit-
culū. Et nihil differens/ eam in conspectū Gaii deducit/ sedatā tormentis atq; deformatā ut etiam ab
amatoribus suis sine ulla uoluptate uideret. Tunc Gaius illā specie non sustinens/ sed admodū cōpal-
fatus Quintiliā/ eo q; grauius tormentis fuisset affecta/ liberam crimine/ absolutamq; pnuociat/ & cum
ea simul Pompidium. Ipsam etiā pecuniarū dono munerat/ unde illi solatiū esset/ propter quod gra-
uiter erat debilitata tormentis. Nam non solū sanitas eius corporis supplicii corrupta erat/ sed etiam
pulchritudo defædada. Hæc igitur grauius Chæream commouerunt q; per eū homines torquerētur.
Unde quoq; suam iracundiā non sustinens dixit ad Clementem/ atq; Papinium/ quos & Clemens qui-
dem sup militiā cōstitutus erat. Papinius super eos qui Gaii fuere custodes. O Clemens inquit minus
facinus in agendo quæ pro imperatore constabant. Nam etiam eos qui aduersus eius principatū con-
iurationē fecerāt multa providentia uigilantes/ & laboribus defuadentes/ alios quidem extinximus/
alios autem tormentis affecimus/ intantū/ ut etiā ipsi Gaiō miserabiles uiderent. Ita nostrā militiā cū
nimia seueritate tractamus. Tacente autē Clemente/ grauius quidem se ferre quæ imperabantur/ nā
oculis erat quā uultu/ & colore manifestus/ uerbis autē insaniam aperire inuisitā esse iudi-
cauit. Chæreas autē Clementē prouidenter præparans/ cecepit fiducialibus uti sermonibus & ad eum
enarrabat mala/ quæ ciuitatem & illud obtineret imperiū/ & q; uerbo quidē Gaius illorū esse causa
malorū diceret/ si uero quisq; rem inquit cum ueritate disceriat/ inueniens o Clemens q; ego sum totius
us mali causa/ & hic Papinius/ & tu/ qui romanis & uniuersæ humanitati pro bonis omnia tormenta
& omnes clades ingerimus/ nō imperis cōpulsū Gaii/ sed nostra in hoc uoluntate progressi. Festine/
mus igitur comprimere tantū iniuriatorē in ciues socios/ omnesq; subiectos/ cui nos ministerium exhi-
beamus/ & ueluti satellites atq; carnifices an eius crudelitates implendas extamus/ & arma quæ ad-
uersus hostes proferre debemus/ in nostros ciues conuertimus/ nō pro libertate/ nō pro Imperio Ro-
mano/ sed pro salute eius/ qui suæ iniquitati festinat cūcta subiicere. Nam simul & nostra corpora &
nostras conscientias per singulos dies polluimus tormentis & sanguine miserorū/ donec etiā alter ali-
quis inueniat/ qui in nos quoq; talē Gaiō ministeriū exequat. Non enim propter hæc quæ gerit cum
fauore circa nos conuersabitur/ magis autē cū suspitione. Ad hæc et cū peruenit multa strage effe-
rit/ non enim poterit Gaii uanā seuitia terminari/ quō nō iudicio in talibus causis intendit/ sed sola
libidine ad hoīum cædē ipellit/ tum demū etiā nos cunctis pereuntibus cōiungit. Ad hæc Clemes cō-
siliū Chærea manifestus approbat/ taceri autē iubebat/ ne in plures sermo ferreret/ & diffusus pas-
sim rebus quæ gererent/ antequā res eo leuā effectū/ secreto prodito/ & insidiis ppalatis/ ipsi duce-
rent ad poenā/ sed tpe concedere rē spei cōmittere/ ut oportunitate fortuna tribuere opus nouiter ad-
impleret/ se tamen dicebat per senectutem nō posse audaciā gerere/ ad tantū negociū inchoandum.
His uero quæ a te o Chærea tractata dictaq; sut/ cautius aliqd fortassis inueniā/ decētius aut/ quis po-
terit inuenire. Et Clemens quidē cōtinuo mutare sententiā oīa quæ audierat/ quæq; ipse dixerat/ ce-
pit efferre p plurimos. Chæreas autē formidās/ prexit ad Sabinū/ extantē uirū dignū/ quē ēr liberta-
tis cognouerat amatorē/ & ppter ea dispositiōes illorū temporū hostiliter abhorrentē. Opus itaq; pu-
tans ut celeriter quæ cogitabat inciperet/ oportū est ratus/ ut cū eorū cōicaret maximo duce/ timo-
re ne a Clemente secreta proderent. Super hæc etiam dilaciones temporum aliquod contrariū repu-
tabat allaturas. Cum autem libenter Sabinus ad talem cogitationem talemq; uoluntatem/ consenti-
ret/ tunc quidem tacere se dixit/ & ad nullum de tali re suam proferre uoluntatem/ nec manifestatu-
rum esse firmabat/ sed si aliquid inquit uutiliter uolumus efficere/ nihil dilationis pœnitens detur. His
igitur dictis/ exinde conuertitur ad Minutianum/ ipsis quidem studiis & uirtute parem/ & similia ex

animi

animi magnitudine cupientem/ con sanguineum tamen Gaii/ sed suspectū propter mortem Lepidi.
Milita namq; inter se amicitiam Minutianus Lepidusq; possidebant/ & propterea etiam ipse timore
periclitabatur/ ne similiter eum periri contingeret. Erat quippe Gaius omni nobilitati terribilis/ ut
putaretur aduersus unumquemq; singulari insaniam prorupatur. Propter hoc enim aliteruti fibimet
erant pro adrem necessitate formidās/ & uoluntate quæ circa odiū Gaii gerebat indicare nō poterat.
Ob cuius uirūq; suspitionē/ nec deuotionē fibimet aperire impendere prælumbat/ dum igitur conue-
nissent/ & Minutiano honorē sicuti prius exhibuissent/ erat enim dignitate præclarus ciuium & can-
ctorum ore laudatus/ inter principia sermoni præcedens ille uerba fecit ab Chæream/ requirēs quod
signum illa die perceperat. Per totā namq; ciuitatē grata Chærea uidebatur iniuria/ quam pro signo/
rum datione ipse portabat. Et ille inter uerba iocanda nihil motus/ Minutiano respondit/ eiq; sermo-
nē de rebus talibus faciendū esse commisit/ & tu mihi inquit da libertatis signum. Gratias ago tibi/ q
me amplius acuisi/ quæ ego per memet implere consueui. Neq; mihi sermonibus iam pluribus opus
erit/ sed hoc sufficere iudicio/ si etiā tibi idem placeat quod & mihi/ quando etiam priusquam conue-
niremus/ eius noscitur fuisse communio. Vno itaq; gladio sum accinctus/ qui sufficere possit am-
bobus/ i quo cōsentit fortiter/ & accedamus ad opus. Princeps autē si uis ipse cōsulto/ iubens operi-
bus immingere. Quod si cepero tui cooperationem solatii/ prosequar grassatione ferri concessa mihi
te cōfirmate fiducia/ per hoc enim ipsam quoq; ferrū efficacius solet existere. Impellere enim ad actū/
non p his quæ patior ego/ dū spe ipse circūferat. Non utiq; hæc lenitas mea pericula tantūmodo me
considerare permittit/ dū & liberæ patrie atq; legibus/ & ademptæ uirtuti/ & tantæ condoleā pesti-
quæ cunctos simul propter Gaiū apprehendit. Dignus enim sum apud te iudicē fide rerū huiusmodi/
dū/ quādo etiā tu sapere talia cōprobabis. Tunc Minutianus considerans ardorē sermonis eius/ liben-
ter amplexatus est/ & eius audaciā approbauit atq; laudauit/ & uale dicto cū uoris eū precibusq; di-
misit. Quidā enim asseruabant ea quæ cogitabant quodā auspicio fuisse firmata. Nam dum Chærea
as ingredere/ curiā uox cuiusdā de populo fertur emissa/ quæ quasi admoneret dicens. Perfice quod
agen dum est/ optulante diuinitate. Quod factū primū quidē Chæreas expauit/ ne quis cōiuratorū ui-
deretur prodidisse secretū/ nouissime uero cōsideras/ quia hæc pro inuitatione dicerent/ siue cōmonen-
te aliquo cōsitorū/ seu certe deo/ q; cuncta humana respicit cōsultent/ omnibus ad cōfortationē insi-
diarū causa paratū/ uniuersū simul ar matū/ alii quidē ex ordine senatorio/ alii uero romano/ uo-
& equitū qui cōsilio esse uidebatur. Neq; enim erat uir nobilitate seu sceleritate præditus/ q; Gaii trā-
situm non ardentem appeteret. Quod propter omnes quo possent studio in uita priuare/ totaq; cōfide-
tia atq; uirtute ad tyranni cædem erant & sermonibus & operibus præparati. Nam & Callistinus li-
bertinus Gaii uir unus potētia summi culminis eleuatus/ qui nihil aliud potestare sua q; tyrāno equus
esse putaret/ timore cunctorū & magnitudine pecuniarū quæ ei nimis accesserant/ eo q; esset in mune-
ribus accipiendis/ & iniuriis exercēdis accerimus/ & uigorē ultra modū haberet/ cum naturam Gaii
stabile esse sciret/ & in quibus declinasset nequaquā posse reuocari/ & multas quidē alias periculi causas
necon & magnitudinē pecuniarū haberet/ accedit latenter ad Claudium/ sperans quia si ei cederet
principatus deficiente Gaiō/ honorē simile ei præberet/ eo q; illi gratiam & uerba clementiæ impen-
disset/ primitus. Ait ergo quia iustus a Gaiō Claudii ueneno perimere crebra huius rei dilaciones ex-
quisisset/ ne talia perpetraret. Sed mihi uideatur/ q; fingebat hæc Callistinus uolens capere Claudii.
Nam neq; Gaius ita uis interficere Claudii/ honestas poterat occasiones exquirere/ neq; Callistinus
iustus oprabilem rem Gaiō perpetrare si distulisset mandata domi sui pericula potuit declinare. Sed
Claudii diuinitas quidem a Gaii uexania liberauit. Callistinus autem pro commendatione sui finxit
hanc gratiā/ quæ ei nequaquam probabatur iniuncta. Hi quidem qui circa Chæream erant/ differe-
bant quotidie dum multos legencies derineret/ Chæreas autē nullam moram gerebat/ sed omne tem-
pus ad agendum oportuissimum indicabat. Nam dum Gaius in Capitolium ascēdisset/ ut pro filia
sacrificaret/ uenit frequenter ad eū/ & in imperiali loci culmine stantem uidens ac populo auri & ar-
genti pecunias dispergentē/ dum hæc in ministeria gererent/ præcipit ex eminenti loco cogitauit/ im-
pellere/ cum se a nullo uideri putaret/ nec insidias fecisse crederetur/ & licet non optata mors euenis-
set/ ipsi tamen accessisset audacia ut etiam præter ferrum perimeret Gaium. Tantum habuit cum cō-
iuratis Chæreas ardorem/ metuens ne tempora oportuna diffunderent. Illi uero uidebat quidē eū pro
sua libertate sollicitū/ posebat autem ut paratum tempus/ usque ad solennitatem spectaculorum
differere/ ne dum conamen nequiter impleri turba fieret/ ciuitati dum consilii requirentur a Gaiō
& insidiarum non ualere utilitas in futuro/ sed hoc utile fore/ ut in celebratione spectaculorum res
potius tentaretur agi. Hæc spectacula in palatio ob honorem Cæsaris a patuo eius rotundo tem-
pore aguntur/ qui primus potestatem populū conuertit in seipsum/ quæ scilicet Romani nobiles cū
filiis simul & coniugibus libenter spectare noscuntur. Tunc enim Gaius negligens/ ad omnes
ita facilis erat incurfus/ quando multa milia hominum paruulo concurrebant/ ut potuisset
quilibet

quilibet ad eius necem audaacter accedere/absentibus quoq; custodibus/qui licet uellent nō tamen ei praesidium facile deportarent. Expectabat ergo Chæreas & uenientibus spectaculis/prima die nitebat/ut quod fuerat praecogitatu sine dilatione fortunae solatiis adimpleret/qui tamen tribus diebus ludorū transactis/nix die nouissimo opus ualebat terminare. Itaq; Chæreas aduocans coniuuatos/satis inq; etiā praeritis temporibus nostrā potest obiuuare segnitie/pro his quae cū tāta uirtute tractata sunt & neglecta noscunt. Et melius est/ne pditione facta pereat causa/ & potius Gaius nos afficiat/ cūcto rumpq; auferat libertate his diebus quos nos tyrannidi eius adiciimus/cū & nos de caetero debeamus esse liberi/ & aliis eam praebere foelicitatis/praeritig; saeculi honorē & miracula reparare. Illis uero nequaquam contradicentibus/ quasi non bene fuisset horratu neq; actum hunc aduersē suscipiētib; sed potius contice/centibus/cur inquit o fortissimi segnes estis. An non uidetis hodie spectaculorū diem esse nouissimū/ & Gaiū ferri ad Alexandriā nauigaturū/ ut Aegyptū cōtempletur. Bonum ergo uobis est/ ut uestri manus Romanae gloriae auferatis obprobriū/ & hoc terra mariq; diuulget. Nam quō non iusta erimus cōfusione obnoxii/ siquis eū Aegypti uideat/ differens diluculo ad palatiū libertatis oppressa. Ego siquidē nequaquam cogitationes uestras differe potero/ sed hodie ad picula simul accedo/ grate ferens/ quicq; ex eis euenierit/ aio scilicet cōsistens ad pericula oia preparato/ quā ut mihi huius laudis possit euenire priuati. Hæc ille dicens/ ipse audacia armatus est/ & reliquis fiducia praeparauit/ cunctisq; iam erat desideriu/ ut conamen attingeret/ ubi nihilq; differens diluculo ad palatiū multitudo equestriū armata cōuenit. Mos erat tribunis ense cinctis petere ab imperatore signū quod ei cōpetebat/ ut signum acciperet. Cōcurrēbant ergo ad palatiū oēs ut p spectaculo loca sibi met occuparent. Cūq; multa plebe atq; cōpressisse Gaius exultaret/ ita ut pra multitudine neq; ipso senatus/ nec romanis equitibus locus esset/ sed oēs p mixti sederent/ cū uiris pariter mulieres/ & liberi una cū seruis/ Gaius pcessu sibi met facto/ pro Caesare solēniter immolabat/ cuius ēt. Spectacula celebrabat. Et dū de sacrificiis aliqd sanguinis cecidisset cōgigit/ ut ex eo cruore cuiusdā senatoris Asprenae nocte uentis adimpleret/ quod factū Gaiō qd praebuit ritum/ Asprenae uero auguriū fuit apertū/ q; scilicet una cū Gaiō pemptus est. Fert itaq; Gaiū ultra suā naturā illa die mirissimū ita ut omnibus eius/ humilis saluatio myrrha uideret. Qui post sacrificia ad spectacula ueniēs praesidebat/ & circa eū pri mi procerū. Est aut ipsam spectaculū/ ubi annis singulis exhibet in duabus cellis quarū altera quidē ducit ad atriū/ altera uero ad porticū/ ingressibus & egressibus apta/ q; tenus nō turbent qui interius esse noscunt. Et enim illic & alia cella/ in qua lusores exerceri solent atq; catores. Residente itaq; populo/ & Chærea cū tribunis nō proeula Gaiō/ dextrū nāq; cornu Caesar tenebat/ quidā Vatinius ex ordine senatorū/ uir militaris Cluditū cōsularē uirū iuxta se residentē nullo audiente requirebat/ si quis ei aliqd dixerit nouitatis. Quo dicente/ nihil sibi ea die nunciatū/ Claudio inquit hodie tyrannidii certamen agit. Tunc Clauditus/ o fortissime inq; tace/ & mox uersus subiunxit homeri dicēs in graeco quod est in latino/ ne quis alius maliuolus sermonē exaudiat. Cūq; multa poma in theatro spectatibus spargerent/ & pariter aues innumere/ & quae pro raritate sua sunt comparatibus preciose/ Gaius lites & rapinas pp hæc actas libenter inspiciebat. In illo siquidē spectaculo duo ei auriga p uenerunt. Mimus nāq; est introductus quo actū est/ ut iudex depræhensus crucifigeret/ & pantomimus fabulā saltauit Cyniræ in qua & ipsa occisa/ & eius filia Myrrha uidebat/ atq; sanguis inimica arte diffusus/ & circa iudicē crucifixū/ & circa Cynirā atq; Myrrhā. Constat aut quonia & dies ipse fuit quo Philippū Amintæ filiū/ macedonū regē in spectaculū ingredientē unus sociog; sustinet in spectaculo usq; ad finē/ eo q; nouissimus erat dies an certe usus balneis/ atq; cibus illic deinde remearet/ si cut & prius. Minutianus iuxta Gaiū sedens/ ac metuēs/ ne in uacuu tēpus efflueret/ surgens cū ēt Chærea uideret egressum/ pgebat ut cōfortaret eū. Tunc egredientē tenuit Gaius a ueste/ & quasi p amicitia/ quo inq; pergis o beatissime. At ille reueritus Caesarē cū timore sedit/ & paululū qescēs/ denuo surrexit & abiit. Cui egredienti nō impediuit iter Gaius/ credēs enim ad necessaria pgradi. Asprenas quoq; cū esset & ipse particeps opis admonebat Gaiū sicut & prius ut ingressus ad balnea atq; pran diū ad spectacula remearet/ quærēs ut ad finē sua tractata pduceret. Illi siquidē q; circa Chærea erat exacuebāt alterutros/ q; tps esset singulos pparari/ ne ad opus abeuntes inuenirēt/ & negligētes oportunū tps amitterēt. Erat nāq; ēt dies iā circa horā nonā. Chæreas itaq; tardate Gaiō erat paratus ut in gredere/ ad sedē eius/ praesidius tamen/ q; illic necē principis cū multo sanguine senatorum & simul equestrium/ adimpleret licetq; adere/ melius tamē esse iudicauit/ omnium tutamē libertatēq; seruare. Cūq; essent omnes ad spectaculorū uota cōuersi/ Gaius signū surgēdi fecit/ turbāq; repente facta/ conuersi sunt cōiurati/ & populos illepellēbat/ ut quasi Gaiō secreti officii praebent opere uero uolent/ res habere licentiam/ ut cum in silentio trucidarent. Precedebat itaq; Claudius patruus eius/ & Marcus Minutianus sororis coniunx/ necnon & Valerius Asiaticus quos etiam si uoluissent repellere/ propter dignitatis reuerentiam non ualebant. Gaius uero sequebatur cum paulo Arruntio. Cūq; iam esset intra regalia/ rectum dimisit iter/ ubi constituti erant famulū/ qui ei gratificē ministrabant/ Claudio

Claudio scilicet praecedente & conuersus est ad locū quendam angustum/ atq; silenter iturus ad balnea/ simul & pteros qui uenerant ex Asia contemplaturus qui eorum forent utiles ad Hymnos myriorū quæ erant celebrare conuersus/ aut qui ad pyrrhicam in theatris apti esse uiderent. Tunc itaq; occurrit ei chæreas ut signū peteret. Quo quasi ad eius illusione signū dante languentium nihil ille moratus iniuriis utebat/ aduersus Gaium/ & euaginato gladio ei intulit plagam uehementē non tantū men omnino mortale. Sunt qui dicunt/ hoc prouidētia Chæreae factū ne Gaius unius plagæ uulnere moreret/ sed plagarū multitudine fauciatis/ maiori dolore cremaret. Sed mihi non uidetur hic sermo credibilis eo q; in huiusmodi actibus timor talē non exigit rationem. Nā si Chæreas ita cogitauit/ o mniū stulticia precessisset credendus est uoluptatē magis fauori pbens/ quā p celeritatē sibi cōiuratis periculorū euasione acquirēs/ dum possent multæ machinationes auxiliorū Gaiō conferri/ autēq; potuisset mori. Vnde certū est quia Chæreas nō circa supplicia Gaii restitit/ sed de se & amicis ut potuit cogitauit/ quando ēt acta causa silentio magis est ut iudiciū fugeret ac iracundiā & quatenus res gesta celaret/ sermonibus usus/ & per se perderet/ simul & tempus. Et hæc quidē licet ut uoluerit nunciig; tractare. Gaius itaq; uulneris dolore ferebat/ inter humerū enim & collū ensis illatus iugali/ est ossibus retentus/ ne ulterius posset accedere. Quo facto neq; clamauit/ nec uocauit quēlibet amicorū/ seu incredulitate/ siue imprudentia/ sed dolore fortiter ferens/ anterus fugiebat. Quem suscipiens Cornelius Sabinus/ & ipse iam sua mente praestructus impulit. Tum genu flexo cadentē multū circumstantes/ singuli adinuicē gladiis & quasi ad certamina discerperunt. Constat autē quia ultimus Aquilas ei mortis intulit plagā. Omnis itaq; causa chæreae indubitanter attribuenda est. Nā licet cū multis hoc opus effecerit/ tamē primus cogitauit quemadmodū gereret/ & primus ceteris hoc ausus fuit edicere/ quibus suscipientibus in illius necē uerbo/ subinde alios congregauit & sapienter cuncta disponēs/ ubi erat sententiarū adhibenda professio/ etiā sermonibus locutus est utilibus/ nō necessitate suæ praesumptionis imponens ut dū tempus exigeret/ manibus uterent. Is quoq; rem prior aggressus est/ & uirtute illius necis adimpleuit atq; usum facile Gaiō iam moriente concessit. Quapropter iustus est ut etiā quæcūq; ceteri gesserunt/ Chærea cogitationi & labori manū/ ac uirtutibus applicetur. Gaius itaq; hoc modo multis uulneribus iacebat extinctus. Chæreas uero & ceteri pimentes Gaium per eadē itinera reuertētes/ euadere se impossibile iudicabat/ pp hæc utiq; quæ fuerant gesta. Nō enim paruū erat periculū pmissis principē stulticia populi saepius honoratū cū & a militibus nō sine sanguine de morte eius esset faciēda seditio. Ita dū essent angusta uia in quibus hoc opus ēt/ cū est & maxima turba repleret eas militū qui illo die pro custodia principis aderat/ per uias alias discedētes ad domū uenerit Germanici patris Gaii/ q; tunc etiā pemerit. Erat enim hæc domus cōiuncta re/ galibus/ eo q; hī q; in eminentia cōstituti sunt diebus suæ potentiae in talibus habitare noscunt. & de/ clinantes multitudinis inuasionē/ esse iam debebat in requie. Cū itaq; lateret adhuc pestis illata Gaiō primū a Germanis ē agnita. Erat enim armigeri equiuocū gentis suæ celticæ habentes tacina/ quorū patriæ mos est importabili uti furore sicut Hispanis/ aut ceteris barbaris/ eo q; oēs huiusmodi hoies ratione minores sint/ corporis robusti/ & impetu primo q; bulcūq; cōgressi hostibus praualitēs/ cū nō haberēt uirtutibus discretionē/ p utilitate cūctoq; sed tantū sibi pspicerēt/ quibus Gaius carissimus ob hoc erat q; pecuniarū muneribus eos sibi placuerat. Euaginatū ergo gladiū ingressi sunt domū p scrutantes Caesaris pemptores quorū tribunus Sabinus erat/ q; nō tantū uirtute & fortitudine maiorē q; tū suo robore cū monomachus esset/ hāc obtinuerat dignitatē. His itaq; regentibus Asprenas primus occurres exoluit poenas/ cuius ueste sanguis sacrificiorū sicut diximus cruētauerat/ & non ei bonū fecisse auguriū uidebat. Post hūc occurrit eis Barbatus Norbanus/ fortissimus ciuiū/ & de cuius maioribus impatoribus multū pcesserat/ cuius ēt ciues eminentiā nō ignorabat. Is cū esset ualitudine robustus/ pmo sibi met occurritū abripis gladiū/ p mixtus aliis cōtebat/ ne sine aliog; interitu moreret. Qui multorū agmine cōstipatus/ frequētū uulnerū illatiōe defunctus est. Tertius autē Anteiū ex ordine senatorio Germanis sicuti priores occurrit. Is ut uideret Gaiū iacētē & letaret/ aduenerat/ q; patrē illius iacētē nois effugauerat/ eūq; ne sic faciat/ militibus destinatis occiderat. A derat ergo anteiū ut Gaiū uideret sumus turbataq; subito domo/ dū se ueller occulere/ surētes germāos & tūc subtrū liter ingrētes/ q; Gaiū occiderat ēt innoxios una pimetes latere nō potuit. Et illi qdē ita sūt mortui. Dū igit in theatro de Gaii morte uenisset sermo/ admiratio & incredulitas facta est. Alii nāq; ualde delectabant in eius morte/ & licet dū sciret sibi met utilē fore hoc nō sinebant credere p timorē. Qui būsda uero hoc in desperatione erat/ cum neq; ueller circa Gaiū humōi aliqd puenire/ nec uere hoc crederet/ q; nō posset aliq; hoium opus huius uirtutis implere. Erant enim quibus nō erat grata mors Gaii/ mulieres/ & infantes & qdā militū/ alii propter mercedē/ & nihil aliud quam tyranno conueniente ad iniurias potentissimog; ciuiū illius ministerio preparati/ mulieres autem ac iuuenes/ ppter spectaculorum/ & monomachorum munera in quibus solet uulgo delectatio ministrari/ & propter carniū dilacerationes quas in ludis agebat Gaius/ ut quasi populo uoluptatem exhiberet/ pro ueritate autem

tate autem ad faciendā suā crudelitatis insanā. Serui itaq; dominos contemnebant / & ad iniuriandū eos / eius fulciebant auxilio. Facile namq; eis mentientibus contra dominos credebatur / eorūq; pecuni as ostendentibus & libertas & diuitiæ succedebant / nec accusatio metuebant poenā / quibus erant proposita præmia / octaua pars succedebat senatorū. Igit̄ uel si aliquibus in theatro credibilis uidebat̄ tur de Gaii peremptione sermo / eo q; aut præcissent insidias / aut optassent de his quæ nunciabatur / non solum gaudia retinebant / sed etiam audire hoc aut dicere fugiebant / metuētes ne cum uerum nō appareret poene succumbentem quasi nota suā uolūtatis aperientes. Illi uero qui insidias præciebant / amplius se celebrant formidantes dū alicui amatori tyrannidis hoc p̄derent / prodentes uiuente Gaiō punirentur. Nā & alius sermo fuerat dispersus in populo / quia res quidem a coniuratis fuisset / tenta // ta / non tamen Gaius extinctus sed ablatas a medicis / ductus fuisset ad curā / nullusq; uerax / cui se qui cunq; committeret / aut suam proderet uoluntatē. Nā & si quis amicus erat / p̄p̄ fauorē tyranni uidebat̄ tur esse suspectus & multo magis odiosus non poterat credi. Dicebat̄ ut senatoribus a quibusdam eorum animos perturbantibus / eo q; inter ipsa pericula atque uulnera ut erat sanguine cruentatus uenisset in forum / & contionem habuisset ad populū / quæ resciebant eorum mentes / neque loca / sua / eum / stodiæ relinquebant / formidantes ne illis quælibet impingeret̄ culpa / quando non qua uoluntate di // scederent accusari poterāt / aut damnari / sed quæadmodum uellent accusatores aut iudices. Cum itaq; turba Germanorū euaginata gladiis spectaculū / circūdedisset / cunctis spectantibus metus suæ perditionis accessit / & ex omnibus aditibus terror erat / qua si repente ingredientū gladiis caperent̄ & neque discedendi securitatē habebant / nec in theatro poterant morari sine periculo. Illis igit̄ irruentibus in theatro fragor eruptus est supplicantium atque dicentiū quia & quæ cogitata fuissent / si tamē ali // quid prouenisset / & quæ dicebantur gesta nescirent / & deberent parcere / nec alienā præsumptionem eis qui nō essent culpabiles irrogarent / sed exquirerent cōmissores / si tamen aliquod scelus probaret̄ esse commissum. Et illi quidē hæc & his potiora cū lachrymis & prosecutione uultus sepius clamant̄ / bant / facientes ea quæ periculi & mortis uicinitas exigebat. Ad hæc militū ira cessauit / & penitentia ducti sunt in spectaculo constitutos occidere. Erat enim crudele etiā illis / licet uiderent̄ exasperatū / portabat enim capita Aspernæ / & eorū quos uia peremerunt. Quæ cū uiderent in spectaculo positi / amplius sunt concussi pro dignitate uirorū / & misericordia huiusmodi casuū. Quapropter & semet ipsos a talibus ærumnis euadere non credebāt / & incertū sibi fore / si tanta pericula possent declinare. Ideoq; licet aliq; aperte & iuste odiū circa Gaiū habuissent / eius alacritatis munus expulere / cum ad tanta pericula peruenissent / & spe totius cecidissent uitæ. Fuit igit̄ Arruntius quidā gratus homo iter preces rerū uenaliū / & p̄pterea magnitudine uocis urebat̄ / indutus uestibus diuersi coloris / ad istas nobiliū romanorū / habebatq; potētiā agēdi quæ uellet in ciuitate in his quæ tunc & postea gerebant̄. Is apertū semetipsum ueluti dolentē / licet & ipse odio Gaiū haberet / eratq; timore / superior eius cōtio atq; militiā / qua nitebant̄ salutē in rebus presentibus apparere / & omnē apparatū & ornatū quasi de carissimī principis morte amississē cōfingēs / p̄gressus est in theatrū / ut mortē Gaii denunciaret. Quo facto quies hominū affuit / ne possent ulterius ignorantia fluctuari. Deinde etiā statuas Arruntius & loca singula circuibat / reuocans Germanos / & cū eo tribuni iubentes recondi ferrum / atq; manifestātes / Gaiū fuisse defunctū. Hoc ergo factū aperte in theatro collectos eripuit / & uniuersos qui furorē incurrerant Germanorū a morte seruauit / nā prius spem habentes uiuere Gaiū / a nulla factione poenitus abstinebant. Tantam enim deuotionē circa eū habuerāt / ut et post amissionē animæ eius fauorabiles essent. Quē dū aperte mortuū cognouissent / ab iracundia diuersosq; & supplicio quierunt / eo q; uindicta illis utilis iā non esset / nec foret qui eis / p̄ talibus rependat̄. Deinde timētes ad potiorē iniuriā prorumpere / ne senatū cōtra se prouocarent / si ad eos imperii summitas deueniret. Igit̄ Germani a sua rabie quæ eos inuauerat / p̄ Gaii morte quieuerunt. Chærea autē / dū nimis esset de minutiano sollicitus / ne germanorū insaniam fuisset extinctus / singulos militū de eius salute requirebat. Et Minutianū quidē clemēs adduxit in medium / ad Chæream uero conuersus cum multis aliis senatoribus / iustitiæ & uirtuti attestabatur eius laudans cogitationem & actum sine formidine completum tyrannidem dicens ad nihilum fuisse perductam / eo q; iniuriarū uoluptate fuerit eleuata / quippe cum non posset foelix uita illi præberi / qui uirtuti probaretur odibilis / sed cum tali calamitate defecere / quā // li Gaius / qui etiam nate coniuratorum consensum proprium facinus sibi constituit inimicum / agendo iniurias diuersorum / & prouidentium legis exterminando / ut quos habebat caros / sibi hostes efficeret / & sermone quidem a lios eius esse preceptores / opere uero semetipsum sine dubio perdidisset. Iam ergo surgebant de theatro custodiae / quæ principio perniciosæ fuerant quando omnes abscedere festinabant. Cuius mali tūc cā fuit Altion medicus abreptus quidē quasi ad curā aliquorū uulneratorū / & mittēs qui cum eo erat / ut quasi ad medicinā necessaria deportaret̄ / quos exinde p̄ ueritate dirigebat / ut picula declinat̄. Interea conuētus agitur senatorū & plebis in foro. Et populus quidē inquisitionē de Gaii perēptoribus uehemētius faciebat. Aderat & senatus / inter quos Asiaticus

Valerius

Valerius / uir consularis / stans in populo / tumultuantibus illis & dirū esse clamantibus / eo q; imperator eis ignorantibus uideretur occisus / dū & cuncti requirerent qui sunt qui Gaium interemerunt / uinā inquit ego. Ad hæc autem & consules edicta proposuerūt / accusantes Gaiū atq; iubentes populo si / mal & militibus / ut ad propria remeant / populo quidē multā requiē promittentes / militibus autē honores / si tamen cū solita disciplina cōsisterent / & nulli quodlibet contumelias genus inferrent. Erat enim metus ne forsitan exasperati mala ciuitati facerēt / & ad rapinas / aut ad templorum spolia uerte / rentur. Conuenerat itaq; omnis multitudo senatorum / & maxime consentientes aduersus Gaium / si / ducia iam uentes / & in contione nōtā maximo constituti / quasi in eis res publica resideret.

Quisierit Claudius patre eius coactus a militibus suscepit imperiū / & sedicio senatus & populi adiuuicem / & utriusq; partis.

Cap. II.

Interea subito de domo raptus est Claudius. Militis enim factio concilio / alterutri de re // bus agendis dedere sermonē. Videbant enim impossibile fore / ut tātis rebus existentibus quis rempublicā gubernaret / nec sibi uile siquis illorū qui cooperatores in nece Gaii fuerant ad imperiū perueniret / sed bonū esse / si nondum perfectis rebus / Claudii principē facerent / defuncti patrum / & hominem senatoria dignitate precipuē uirtute maiorum saltū militari disciplina pariter eruditū. Hinc deliberauerunt in modū statuentis imperatorē / facere digniq; / seantibus honorare. Sentius itaq; Saturninus licet Claudii cognouisset raptū / & quia idē uidebatur ad hoc inuitus accedere / non tamen declinabat integra uoluntate / stans in medio senatus / nihilq; metuens / apud liberos serresq; uiros perorauit hæc dicens. Licet incredibile sit / o Romani libertatis nos acquisisse dignitatē / eo q; longo tempore nobis abfuerit / uerum tamen tenemus eā incertā qdē quantū ad magnitudinē pristinae seruitutis / sed tamē a acritate ferre possibilib / si eius felicitatē nequiuimus amittere. Satis est enim & una hora sensum uirtutis habentibus cū secura uolūtate in patria libera / de gere / & legibus florētibus aliquādō cōicere. Ego siquidē iā prioris libertatis oblitus / quā olim quidē amissimus nunc autē magna beatitudine retinemus / reuerentiā exhibendā his qui genti in ea atq; uirtuti sunt / & non minorē a diis honorē his uiris præbēdū esse decerno / qui licet sero & i hac ætate nos eam gustare fecerunt ita ut etiam in futuro seculo eius præmia teneamus. Sufficit itaq; et hæc dies & iuuenibus nostris / & quicūq; senium quidē / quādo eius conspicientis libertatē / cū dulcedine / moriamur / uirioribus autē eo q; sit eis doctrina uirtutis. Vnde constat uiros esse istos / quorū labore constitimus p̄p̄ hæc quæ nuper gesta noscunt̄ / quia nihil q̄ cū uirtute degere maius est / de qua cōsuevit libertas humana solummodo cogitare. Ego siquidē antiqua noui / auditu cognoscēs / quæ uero uisu conspexi / ualde sunt graua. Malis enim in gentibus inuaserunt rempublicam principes tyrannide pro // hibentes utiq; oēm uirtutis modū / & magnanimitatis officii libertati derogantes / docentes blandimēta pariter & timorē / eo q; non principibus cuncta subiiciantur. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi soluti / & ornamenta legum comprimens rempublicam conturbauit / iustitiā præuaricauit & sua delectatione uictus / nihil est mali quod non irruit ciuitati successioribus adiuuicem imperiū sibi detrahentibus ad destructionē scilicet patriæ libertatis / & ut præcipue in defectū robur ciuium deuenerit arbitrati suā esse minutionē / si uiciosis uterent̄ hominibus / & uirtute præcellōs / non solū gloriæ immunitate priuarent / sed etiā ad mortē usq; p̄ducerēt. Singuli namq; regnantū quæq; graua commiserunt. Quorū Gaius qui hodie mortuus est / amplius extitit seuior uniuersis qui nō solum in ciues / sed etiam in cognatos pariter & amicos effrenatam intulit suæ ferocitatis insanā / iniuste poenas exigeret / & ueluti furiosos in homines atq; deos serus existens. Nihil etenim Tyrannus suauitatis habere potest. Nonne cum iniuria uobis abusus est. Nonne in pecuniis uos & in cōiugibus contriuit. Nonne omne uotū uestrū / precibus angebat / insistentibus inimicis. Aduersa siquidē Tyrannus cūcta libertas est / nec eis unquā fauere potest / sed nec ipsi qui consentiunt eis patiunt̄ curpia sustinere. Sentientes nāq; Tyranni quibus malis / insignes uiros affligant / & eos uidentes impatienter talia sustinere / nec tamen ignorare quod gerit̄ / sed solatiū expectare / hoc solummodo suam credūt comparare securitatē / si eos potuerint poenitus amputare. His igitur erepti malis / & sub alterutra uestri ditione constituti quod rempublicæ maxime prodest / & ad præsentē respicit / deuotionē / insidias amputatis / & restituta ciuilitate / iustū est cōmuni utilitati prouideatis / & quod placet non imminente periculo cēlestat / quādo non erit dominus qui rempublicam gubernaturus elegit̄ ut ciuitatē ledere / & imperiali iure uulget loquenti poenatum multa genera possit inferre. Sub tyranno siquidē quod illi displiceat dici potest / nec diuersa sententia reluctari. Hactenus igit̄ amittentes delectationem pacis / & consueti degere modo serui / importabiles incurrentes ærumnas / etiam proximis malorum uidebamur auctores / fugientesque cum uirtute mori nouissima confusione periuimus. Quapropter primus tyranni eidis decernite honores egregios / & maxime Cassium Chæream principem fortium uirorum annunciate / qui cum aliis uir / unus & consilio & opere acquisitor nostræ libertatis apparuit / cuius nunquam dignum est obliuisci / qui contra Tyrannidem nostrā pro libertate primus consilium sumpsit / & semetipsum

& semetipsum periculo pro salute nostra ante cunctos ingressi. Opus est enim optimū & uiris libe-
ris oportunū beneficiū praestantibus aliquid repensare dignū. Qualis scilicet uir iste circa nos exit.
Non simul Cassio & Bruto/qui. C. Iuliu peremerunt. Illi naq; principia seditionis bellorū ciuiliū sub
uersionemq; ciuitatis excitauerunt. hic autē cū tyrānicidii grassatioē etiā malis eius priuauit urbē. Sē
tius itaq; his sermonibus usus est. senatu delectabiliter audiente & equitibus romanis qui praesentes
erant. Quo facto/ quidā Trebellius maximus insiliens/ anulu de digito traxit/ habentē lapidē inclusū
in quo forma Gaii celata uidebatur quem ille sibi studio dicēdi quae suadebat impleri fuerat oblitus
detrahēre. Et celatura quidē est agnita uox aut continuo subsecuta est. Chæreas uero cum signū a cō-
sulibus petisset/ & illi liberatē ei dedissent/ miraculū fuit cunctis/ & uelut incredulitas/ quia reuera ui-
deretur ad cōsules hęc potestas. Hi siquidē anteq; tyrannus inuaderet ciuitatē/ rebus ciuilibus & mili-
taribus praesidebant/ qui senatui consentiebant. Erant autē cohortes quattuor/ quibus uiuere sine prin-
cipe magis/ quā sub tyrannide cōplacebat. Milites itaq; cū tribunis abibant. & populi discedebant lati
hāc spe habentes atq; cogitationē/ quasi ipsi gubernationē reipublicae rursus acquirerēt/ & nequa
alii subiacerēt/ inter quos Chæreas precipuus existebat. Igit̄ Chæreas periculū credens si Gaii uxor
& filia superessent/ & nō omnis domus eius pariter depiret/ quādō siquis ex eis derelinqueret. nō hoc
sine peste ciuitatis læroq; cōstaret insuper & propositū suū p̄ficere. & odiū quod circa Gaiū habebat
explere festinans/ misit Lupū unū tributorū qui uxorē Gaii filiāq; pimeret. Erat enim is Lupus cogna-
tus Clemētis cui hoc officiū tradiderat/ quatenus uel hoc opere uirtutis tyrannicidii particeps esset/
& quasi in omnibus uideret insidias prioribus cōsensisse. Quibusdā uero cōiuratorū crudele uidebat
ut cōtra mulierē taliter uteret. dicentibus Gaium sua magis natura malis usum/ quā uxoris consilio
facinora molitū/ quibus & ciuitas uexata esset. & flos ciuium deperisset. Et ille quidē his assertioni-
bus eam ad defendere nitebatur/ omniū autē malorū q̄ gesta fuerat a Gaiō hęc erat caput Gaiō naq; dei-
derat potulū/ ut eius mentē suo potuisset subiugare seruitio/ & amorē incantationibusq; ad uasaniā
trāsformatū ita sibi deuin xerat/ quatenus fortunā omniū romanorū & totius urbis cui praesidebat ei
subdite uiderentur nihilq; defensores eius ualere poterūt. Missus itaq; Lupus in nullo moratus est
ministerium eo momento differre/ ne culpabilis esset in his quae pro utilitate publica uidebant/ iniūcta
ueniensq; ad palatiū/ inuenit Caesonia Gaii coniugē iuxta uiri corpus humi prostratā & omnes in lu-
ctu positos sicuti moris ē mortuis exhiberi corporibus/ eratq; sanguine uulnērū eius plena. & maxima
calamitate circūdata/ necnon & filia iacebat simul/ nihilq; aliud illic audiebat/ nisi culpa Gaii/ tanq;
nō bene gubernātis/ & quia uxor eius frequenter uertura talia predixisset. Hęc enim ratio tūc & nūc
simul estimatē/ & in oīum mentes ita est circa eos qui cōpariunt. Alii naq; dicebat quia suassisset Gaiō
ut recedens a sentia & crudelitate ciuiū humiliter & cū uirtute reipublicā gubernaret/ qui cū in sua
seueritate uideret/ propterea taliter deperisset/ alii uero/ quia cum sermo de coniuratis puenisset ad
Gaium suassisset/ illa ut sine ulla dilatione uelociter cunctos placeret/ quia licet nihil iniuste tetasse/ ali-
qui putarent/ tamen hoc agens cuncta pericula declinaret. Quae uero a Caesonia dicta sunt & quae
de ea homines dicebat/ hęc sunt. At illa cū uidisset uenientē Lupū corpus Gaii monstrabat/ & ut ad
proximū ueniret eū cū lachrymis exorabat. Cūq; eū uidisset mente attonitū/ & nulla cōpassioē mo-
tū/ cognoscēs ad quod uenerat/ ei suū iugulū preparabat/ & lugens promptius ea faciebat/ quae agere
soliti sunt/ qui in uix desperatione cōstituant. Tum inuitauit eū ut quae decreta fuerat/ nō moraret
implere. Et illa quidē magnanimiter a Lupo hoc modo perempta est/ & sup ea filia pariter extincta
est. Hęc dū egisset Lupus/ de uertens/ Chæreas & eius locis indicauit. Gaius igit̄. iiii. imperii sui anno
minus. iiii. mēlibus ita defunctus est/ uir & ante regnū nequitia summus/ libidinibus subiugatus/ dero-
gationibus amicis/ in rebus terribilibus timidus/ & semper audis potestatis in quibus nō oportebat
nimie largus/ acquirens diuitias occidēdo/ & cōtra leges agēdo & diuinitas ac legibus maiorē se esse
studēs/ atq; uideri uolēs. Is fauore populi saepe deceptus/ quaecunq; leges tāq; turpia sapiūt sua credidit
esse ornata/ uirtutis & amicitiaq; inemor/ qm̄ cōtra hęc cū illatōe sup publicis frequēter exorsus est/
inimicū sibi estimās quicquid uirtuti esset apertissimū & in his q̄ cōcupisceret nullo cōtradiceēte cedēs.
Vnde ē. pprie forori pmixtus/ odiū ciuiū maxime coepit habere/ eo q; simile aliquid longō tpe min-
ime factū esse cōstaret. Opus autē magnū aut regiū nihil ab eo ad utilitatē praesentū t̄pū/ aut futuri
rū reperit gestū/ nisi q; circa Regiū & Syriam pp aduentum nauū frumēra ex ægypto deferentū
horrea decenter instituit/ hoc enim constat maximū & nauigantibus ultimū/ quod tamen non ue-
nit ad effectum/ sed semiplenum ab eo dum segnus construit derelictum est. Cuius morā hęc cau-
sa fuit/ eo q; rebus inutilibus sibiq; placitis uoluntatibus studens/ & illic expensas efficiens/ melioris
operis dereliquit utilitatem. Insuper & fuit Rhetor optimus græca lingua pariter & latina ad dicen-
dū uelocissimus & ad intelligēda aliena opera p̄paratus/ ita ut maioris oratione dictis contradiceret
alienis & acerrimo ingenio/ meditationisq; labore suum magis opus excellere dictionis fortitudine
cōprobaret. Hūc naq; Tyberius tāq; fratris nepotē/ quē etiam habuit succēssorem/ magna necessitate
studuit

studuit erudiri/ eū ipse eisdē annis primo floruerit. Gaius itaq; puer colebat hęc q̄si cognatus & ima-
go principis. Ob quā rē ciuibus meruit praesidere/ quod non tñ obtinere p̄ualit/ neq; ex eruditionis
opere bona cōgregata seruare/ sed abusus potestate/ puenit ad mortē. Difficile naq; est/ ut illis possit
acqui uirtus/ quibus facile uidet̄ agere quo trahunt. Initio siquidē faciente eruditionis causa amicis stu-
debat dignis/ zelo meliorē rerū postea p̄ductus ad iniuriā. onus & odiū quōdā circa eū homines omis-
sa priori deuotione gerebat ad id usq; descēdit/ ut ab eisdē insidias passus extingueret. Claudius igit̄
sicut dixi superius interruptione facta uiarū/ egrediebatur de Theatro. Qui Gaiō mortuo/ & domo
Caesaris nece turbata/ in angustia pro sua salute cōsistens/ & in quodā archissimo loco deueniens se cæ-
labat/ nullā periculorū causam/ nisi rubogē formidans. Is ei cū priuatus esset/ mediocriter se tractabat
inter oēs sufficienter doctus/ & disciplina maxie græca cōpositus/ qui etiā se ab omni turbaz ingeru-
dine subtrahebat. Tūc itaq; dū trepidatorū populos obtineret/ & oē palatiū ferocitate militū plenu cēt/
& terror atq; indiscriminato cūctos priuatos apprehendisset/ summū duces in curia de his quae foret
agēda tractabat. Et Gaiū quidē interitū paruipendēs/ eo q; iuste uideretur extinctus/ quae sibi essent
utilia potius cogitabat/ quē admodū bene cuncta disponderent. Cūq; germani ad necē peremptores
Gaii requirentes/ suae magis/ quā cūctorū utilitati cōsulerent. Claudius turbatus & nequaquā de sa-
lute sua secutus/ maxime/ quia capita ferri uiderat. Alprenā/ & quos cū eo cōstabat occisus/ stabat in
quodā loco sup paucos gradus/ obsecuitate caelatos. Tūc Gratus quidā militū in palatio uidens cū
nec p̄fecte praes obsecuitate cognoscens/ credens hominē esse/ q; magis in eo loco insidias faceret/ p̄xi-
me ueniens eūq; apprehendēs agnouit/ seq; sequētib; ait. Iste Germanus est/ eū cōstituumus impera-
torē. Claudius uidens eos in suo raptu p̄paratos/ & metuens ne p̄pter Gaiū ipse quōq; moreret/ par-
cendū sibi esse poscebat/ eūq; sua facta cōmemorabat. Tūc Gratus subridens dextera ei portexit/ &
noli inqui de tua salute pusillanimitis esse/ cum te magis oporteat magnanimiter de imperio cogitare/
quod dii auferentes Gaiō/ mundorūq; p̄spicientes/ tua concessere uirtuti. Perge nunc/ & maiorū tuorū
recepte solū. Supportabatq; eū/ nequaquā ualentē ambulare pedibus/ propter timorē/ gaudiū
quē dictorū. Concurrēbant autē circa Grātū etiā multi militū/ & uidentes claudū duci quasi ad sup-
pliciu terū gestarū tanquā pro uiro sua uita quieto/ & multa pericula in principatu Gaii perpeffo do-
lebant. Pluribus autē militibus aggregatis/ factisq; turba/ fugā totius plebis exortā sunt. Tūc claudius
propter corporis debilitatē fugere nō ualente eū in ueliculo rapientes pro eius incolumitate/ sollici-
ti/ eū fuga ad Palatiū uenerūt. Qui locus ut sermo tradit primus in ciuitate romana habitaculū dedit
hominibus. Cūq; iā reipublicā tenere uideret/ multo magis militū cōkursus p̄cedebat/ cunctis utiq;
aspectū claudii libeter inspicientibus/ eūq; principē statuere festinantibus/ p̄ fauore Germanici eius
fratris/ qui magnā gloriā suae uitae reliq̄rat uniuersis. isup ē cogitantibus de auditate senatorie po-
testatis/ & quae pridē suo principatū deliquerant. Inter hęc etiā uisus cogitabant/ quia imperiū de-
ductū ad unū periculo nō careret/ qm̄ quodcūq; uellet solus efficere pro fauore senatū gratiā propen-
saret/ sufficeret inter alterutros cogitabant/ & quae solent/ puenire quotidie loquebant. Erant ergo di-
uise hęc sententiae populi atq; senatus. Hi dignitatē pristina appetebant/ & onerosum seruitiū pro ty-
rannorū iniuria declinabat/ populus autē inuidiā circa senatū habens/ & auariciā eius effugiens in ra-
ptu claudii pro impatore ordinatissime gaudebat. Tūc itaq; pene bellū iā ciuile sub Pōpeio flagra-
bat/ quod tamen impatore cōstituto sedatū est. Inter hęc senatus agnoscsē Claudii a militibus abre-
ptū/ misit ad eū uiros de suo cetra uirtute claros/ qui eū admonerent/ ut p̄ adptione regni nullā uim
faceret/ sed magis ut senatū tantorū uiroū unus caderet/ & comunē utilitatē p̄spicientibus legibus
subiaceret utq; memor esset/ quorū maiorū p̄sici tyrāni occasio fuerint ciuitati/ & quae sub Gaiō etiā
ipse cū eis pericula pertulerit neq; imitaretur tyrānidis onus/ & iniuriā ab aliis grauiter irrogatā/
sponte ad subuersionē patriae coarmaret/ sed ut magis priorem uirtutem suae quietis ostenderet/ qua
tenus ei honore liberiorum ciuium/ & legum decreta succederet/ quo facto fauorem imperatorum
& quibus imperator acquireret/ quia si neq; mortem temperare uellet/ nec cederet auctoritati senato-
riæ/ grandē manum ad resistendū haberet/ & armatorum copiam & multitudinē famulorum/ qui-
bus aduersus eū fortiter uterentur maximū uero sibi esse remediū spei atq; fortunae/ sed etiam de
os non aliis praebituros esse solaria/ nisi eis qui cum uirtute & bono principio ad cōgregationem cer-
taminis adueniret/ eū ipsi. p̄ patriae libertate pugnarēt. Et legati qdē V enarius & Braccus ambo tri-
buni his utebant uerbis/ & p̄trati Claudii suppliciter exorabat/ ne belloq; ac subuersionis foret oc-
casio ciuitati/ uidentes utiq; eū militum multitudinē circūseptum & in cōparatione illius exercitus
consules nihil esse/ suadebantq; simul/ ut si appeteret principatū a senatu magis sibi datū acciperet/
quod esse prosperius atq; felicitius/ si non cum iniuria/ sed cum fauore decernentium potius impera-
ret. Claudius igitur sciebat quidem cum qua senatus arrogantia uerba hęc direxisset/ & ad praesens
mitti sententia mediocriter se tractabat/ se tam propter metum & instantiam militum/ quam regis
Agrippæ praecceptum cogebatur tantum principatum qui sponte uenerat cedere non debere.

Legatio regis Agrippae ad senatum & qualiter consequentes milites quae erant cum senatu ad Claudium trahere & de morte Chæreas seu aliorum Gaii interfectorum ipsi quoque Claudio repugnatum. Cap. III.

Legatio Agrippae completis solennibus circa mortem Gaii a quo fuerat honoratus & eius lectum lugubriter persecutus agnoscentes Claudium a militibus raptum festinabat ad eum. Quae turbata inueniens & paratum ut senatum cederet/exacuit monens ut imperium sibi defenderet. Quae turba dixisset abesse. Quae cum senatus euocasset ad curiam unguens caput unguentis quali ab scorto remearet. Senatum interrogabat quid de Claudio gereret. Illis autem quae gesta fuerant dicentibus & consentientibus quae ipse sententiam possideret/paratum sed quidem mori pro gloria curiae sermone/pessus est & tractandum suadet de utilitate cunctorum opus esse dicens si resistere Claudio uellent armis atque militibus quibus eum uiriliter expugnarent/ne forsitan impari incidere uiderent in malis. Respondebat uero senatus armorum copia & pecunias abundare sed etiam militum aliquam partem congregandam quatenus libertas seruis emergeret. Opto inquit Agrippa & curiam peragere & uos quae desiderium uestrum sunt dicendum tamen est indubitanter quod credo fore pro uestra salute. Scitis militum quae pro Claudio pugnant longo tempore armis imbuta nostra uero pars hominum est incerta fluctuatio & turba multorum & seruitute inopiamabiliter liberata retineri difficilis. Nos ergo aduersus expertos bella suscipimus/producentes uiros neque gladios scientes educere. Quae mihi uideatur esse mittendum ad Claudium qui suadeat componendam esse hominum causam. Si censeris et me legatione fungi paratus sum. Haec cum dixisset/euctis consentientibus missus cum aliis. Claudio tumultu senatus exposuit/eumque magis latenter exacuit imperialiter & dignitatis potestate respondere. Tunc Claudius ait non esse mirabile si imperatorem non libenter exciperet curiam/quae crudelitate priorum principum fuerat uulnerata. Sed dum eius mansuetudinem progustaret/cum noie tantum ipse principem foret/operere uero communitas speraret/et quod multum uariarum rerum uideret experitur. proferre uero imperium sibi obuenisse gauderet. Et legati quidem haec audientes uerba reuersi sunt ad senatum. Claudius autem congregato exercitu loquebatur ab eis in uiam ad se commanendi accipiens donauitque singulos custodes corporum quingentis milibus dragmis/& ducibus numerum promerita portio largitus est sed & militibus absentibus similia copromisit. Consules itaque conuocare senatum ad templum triumphatoris adhuc nocte existere quorum alii quidem semetipsos in ciuitate celarunt/consultatione refugientes eorum alii uero in agros proprios sunt egressi propiciens quo si res ad effectum ueniret in libertatis desperatione consistere praesentius iudicantes sine periculo seruiendi cum segnicie uiuere/que possident dignitate patrum sub salute dubia commanere. Verumtamen nisi amplius collecti sunt quibus in commune de praesenti statu tractantibus repete clamor congregati exercitus est emissus/potentium ut militaris impator eligeret. & nequaquam Principatus Romanus a multis solueret. Et hoc quidem milites apud semetipsos decreuerant nec eunctis simul sed uni tradere imperium hoc tantum senatus concederet ut ipsis quod dignus uideret eligeret. Ob quam rem contraria erant uota senatus & populi multomagis aut tamen amissio ne gloriae libertatis quae pro formidine Claudii. Erant uero quod eligeret aliquos ex genere nobilium dignitatibus & conjunctione coniugum spollentes. Minutianus namque Marcus fortitudine dignum qui lullia Gaii sororem habebat uxorē studebat eligere/ut rerum culmine potiret. Consules uero diuersis occasionibus differebant. Sed et Valerium Asiaticum Minutianus anteponebat/& poene homicidia facta sunt desideratum principatum/ut Claudio quoquo modo repugnaret. Monomachorum uero turba non parua militum pro nocte ad ciuitatis custodia positae concurrebat ad Claudium. Quae pro alii non ante uis libertate alii quoque Claudium metuens a consulibus abcesserunt. Diluculo autem Chæreas cum sociis ad medium transeuntes uerba facere nitebant ad milites. Quos cum multitudo uideret silentium postalates/& dicendi initia facientes continuo disturbauit non acquiescens eis ut aliquod allegarent/et quod ipsi ad monarchiam pariter conspirassent. Tum regnatorum fauebant/tanquam non patientes Senatum cedere potestatem/qui etiam si imperare niterentur milites non sinerent interfectores Gaii regnare. Inter haec igitur Chæreas iram non ferens/imperatorem potentium populorum daturum repromisit ducem qui ei signum ab eum deponeret. Erat enim Aethicus agitator praesens. Gaius & militibus circa solennitates Circensium & seditiones atque opera inhonesta deuotus multaque Chæreas obprobria sibi reluctantis inferrebat sed & caput Claudii se dicebat ablatum. Pessima namque est insipientia cum furore. Milites ergo non reuertentes uerba Chæreas sed euaginantem gladios/& signa tollentes ad Claudium deueniunt/communicaturi illis qui etiam praebuerant iurandum. Senatus autem & consules in desolatione relicti sunt/non differetes aliquid ad priuatis/eratque eis formido pariter & angustia/ignorantibus quid passuri forent/dum Claudius praualeret/& semetipsis aduicem derogabant/& poenitentiam facti gerebant. Sabinus autem unus interfectorum Gaii transiens ad medium/primitus semetipsum interficere minatus est/quam Claudium principem constituere & seruitute damnari uideret. Sed & Chæreas hanc magnanimitatem assequi compulsi. Qui dum cōtempserit Gaium/& primitus auctor bonae uisus/seruitutem neque sic patriae iudicare potuit libertatem. Chæreas autem de morte quod in nullo dicebat esse dubitandum/uel tamen mentem Claudii trutinare/& illi quidem in his erant. Ad milites autem ois undique pro-

pulus concurrebat. Interea Quintus Pompeius dum accusaret milites/& pro libertate senatus supplicaret/impetu facto euaginat gladiis nisi mitti Claudius prohibuisset opus in eum necis impulerat. Tunc Claudius ereptum consulē a periculo/secie sibi meti asserere/Senatores autem quod cum Quinto fuerat non simili honore susceptum. Nam quidam eorum etiam plagis affecti sunt/& ad eum uenire compulsi. Antonius autem uulnera tuos effugit/eratque pericula uniuersis. Tunc rex Agrippa accedens ad Claudium/postulauit ut circa senatum mitis existeret/dices quia si quod crudelitatis exerceret in curia/non esset sup quos eius consisteret iustitias. Claudius autem his flexus. Senatum ad curiam conuocauit. Cuius de palatio pro ciuitate ipse pcederet/obsequentibus in eius processu militibus cum multo nimis impetuque a ridiculo Gaii interfectores in publico proruperunt. Chæreas & Sabinus prohibentes eum mandato Pollionis quae ante paululum Claudius ducē custodiam corporis instituerat. Claudius itaque dum ad palatium denno uenisset/ congregans alios protulit sententiam in Chæreas/cuius opus quidem uidebatur esse praclarum. Sed Pollioni praecipue eam mortis applicabant qui tantum opus fieri persuaserat & ut ipse pariter pro metu futuri temporis deperire iustum esse clamabant. Ducebat itaque Chæreas ad mortem/& cum eo Lupus sequebantur multi Romanorum. Dicitur autem quia Chæreas magnanimitate hanc eladē excepit/non solum uultu nequaquam deposito/sed etiam Lupum resolutum in lachrymas obiurgando. Cuius turba ad uidentem prosequere/dum uenisset ad locum querebat militem/si interficiendi meditatione haberet/rogauitque ut gladium ad necem suam deferret. Quo Gaius ipse uidebat occidisse. Et foeliciter ergo mortuus est Chæreas unius uulneris percussione finitus. Lupus autem crudeliter est extinctus plurimarum istum plagarum/et quod ceruicē mollium praeparasset ad necem. Post paucos uero dies imminente festiuitate/Romani honorauerunt facta Chæreas/peccates expiatione fieri/et quod eius memoriae fuissent ingrati. Hoc itaque modo Chæreas uita priuatus est. Sabinus autem dum eum Claudius non solum absoluisset a culpa/& sed etiam dignitatem quam habuerat remisisset/iniustum credens ut relinquere conuincatur. Semetipsum occidit gladio/sic incumbens/ donec eum usque ad capulum uulnus absorberet.

Qualiter Claudius Caesar reddidit Agrippae omne regnum patrum/adiiciens etiam illi Lyfaniae tractariam & libertas Iudaeorum/quaepro uenit eis sub Claudio/cum prius amississent eam sub Gaionauigario quoque regis Agrippae in Iudaeam. Cap. IIII.

Laudius itaque susceptos milites dispergens/ edicta proposuit/& principatum Agrippae quae Gaius ei praestiterat ipse confirmans regem quoque collaudans/ adiecit ei omne Herodis/ quod ad uisus eius sup iudeos & Samaritanos habuerat. Et haec quidem ebitur prii generis ei restituit. Abelan uero Lyfania/& quae cum in libano monte sunt ei/ de suo pariter adiecit imperio/& publicam in media ciuitate Romana cum Agrippa foedera celebrauit. Antiocho quoque regnum aufereus quod habebat. Ciliciae & comagenem donauit ei. Distinxit autem Lyfiam cum sibi amicis/ tiam iure coniunctum/ qui etiam antoniae matris eius tutor extiterat/& circa Gaium deuisus erat/ cuius filius Beronice & Agrippae filia duxit uxorem. Quae dum Marchus alexandri filius fuisset mortuus resurrexerat/ fratris suo herodi Agrippae coniunxit/ petens ei regnum chalcidis a Claudio. Hoc itaque tempore seditione inter iudeos atque paganos in Alexandria ciuitate surrexit. Moriente namque Gaio sub cuius principatu ab alexandrinis uidebat afflicta iudeorum gens recepta fiducia repente ueniunt ad praesidia. Claudius autem Aegypti praefecto mandauit ut seditione amoueret. Et supplicantibus sibi regibus Agrippa pariter & Herode/ edictum misit in alexandria atque Syria huiusmodi oratione conscriptum. Tyberius/ claudius/ Pius Germanicus/ Tribunitiae potestatis dicit/ Notum est iudeos in alexandria constitutos qui etiam alexandrinum uocabant/ cohabitasse temporibus praefectis alexandrinis/& patria ciuitatis iura a principibus impetrasse. Quod palam est ex rescriptis eorum pariter & dictis. Sed postquam nostro imperio alexandria pro augusti noscitur subiugata/ seruata eis iura sua a praefectis pro diuersa ratione destinatis & nulla de legibus eorum mutatio facta est tpe quo Aquilas in alexandria fuit. Moriente uero augusti principe gentium/ sic fuerunt ut singuli eorum in suis solennitatibus permanerent/ neque coacti sunt religionis patriae iura transcendere. Quae propter alexandrinorum eleuatos contra Iudeos ibidem constitutos/ qui temporibus Gaii Caesaris pro uehementi eius superbia simul & impudentia/ non nollent gens iudeorum patriam religionem transcendere/ & illum deum appellare/ humiliati tamen praecipio/ ut nequaquam propter imprudentiam Gaii de iure iudeorum aliquid auferri nitatur/ sed seruata eis iura priora maneant usque in suis solennitatibus/ quam ob rem parte utranque scipio magnam habere curam/ & postquam haec dicta fuerint proposita nulla de caetero turba fiat. Edictum siquidem in alexandria pro iudeis missum hoc modo esse dinoscitur. Quod uero in omni orbe directum est/ his continetur eloquium. Tyberius/ Pius Germanicus/ Tribunitiae potestatis Consul ordinarius secundo dicit. Petentibus me regibus Agrippa & Herode carissimis/ quatenus eadem iudeis uia concederent in omni imperio Romano pro potius quod in alexandria constitutis/ libenter hoc praebui/ non solum petentibus hoc concedens/ sed etiam ipsos pro quibus rogatus sum dignos existimas pro fidem & amicitiam Romanis impensam/ praecipue iustum esse decernens/ ut neque Graecorum ulla ciuitas eorum iure priuaretur/ quo ad dei culturam haec seruari/

scunt. Optimū ergo iudico Iudæos in oī mundo sub nobis cōstituto paternas solēnitates sine phibitione celebrare/ quibus iā nunc præcipio/ ut meā hanc māsūre custodiāt. & ipsi alijs gentiū religionē nequaquā adnihilare prætent/ sed suas leges observēt. Hoc igit edictū meū iudices ciuitatū atq; coloniarū & municipiorū intra Italīā & extra eā regesq; pariter & potentes p proprios legatos transferre uelint/ propositū nō minus. xxx. diebus esse in loco/ unde ex humili ab oībus legi possit. His igit edictis in alexandriā & oēm terrarū orbē directis/ ostēdit Cæsare Claudius quā uoluntatē circa iudæos habuerit. Mox aut etiā agrippā reddito ei regno/ maximis cumulatū donis remisit ad propria pīcipibus provinciarū atq; pīdidibus litteris suis scribens/ ut ei honorē debitū exhiberēt. Ille uero dum meliori fuisset fortuna pronētus cū celeritate reuersus est/ ueniensq; ad Hierusalē gratificas hostias celebrauit/ nihil quod erat legitimum derelinquēs/ unde & multos Nazarenos tōdi præcepit. Aurē uero catenā quā ei dederat gaus/ factā ad instar ponderis. ferreæ catenæ/ in qua manus regis fuerāt/ obligate/ ut tristis fortunæ memoriā reuocaret/ & testimoniuū de rebus melioribus perhiberet/ in tēplo suspendit supra gazophylaciū ut & maximū eius indicaret casum/ & simul ostēderet/ posse eū q; corruerit denuo suscitari. Hoc. n. illius catenæ oblatio oībus indicabat/ quā rex agrippa ex parua causa ante dignitatē fuerat alligatus/ & post paululū cōpedibus absolutus/ ad regnū probatur clarior euectus. Propter hæc ergo oportet intelligi/ quia res hoīum maxie & lapsam facientia corrūit/ & inclinata ad culminis/ fastigiū sepius reducunt. Profecto igit agrippa cum exhibitio deo/ eosphilū qdem Ionæ filiū pōficatu semouit/ & Boetho Symonis/ cui cognomentū erat Canthera/ honorē eius attribuit. Duo etenim erāt fratres Symoni/ & Boethus pater/ cuius filiā habuit rex herodes uxorem/ sicut superius declaratū est. Cū fratribus ergo sacerdotiū habuit. Symonis aut Oniæ tres filii/ in sacerdotioy principatu fuerūt/ sicut in priori scriptura cōtradidit. Rex igit agrippa hoc modo sacerdotēs cōstituens hierosolymitis cōpēlationē eorū deuotioni restituit/ & uniuscuiusq; modū bene disponēs/ affectuosam præbuit largitatē. Præfectū uero militiæ totius fecit Syllā uirū qui multis laboribus ei sæpe cōiueuerat. Igit tpe paruo stereunte Doritæ iuuenes præponētēs uenerationi psumptionē/ cū natura uiderent/ audaces/ tollentes Cæsaris simulachrū in synagoga statuere iudæorū. Quod opus agrippā uehementer exacerbauit. Videbat nāq; ad destructionē paternarū legū esse celebratū. Pro qua re ad P. Petroniū præsidē Syriæ festinanter aduenit/ & cōtra Doritas conquestus est/ q nō minus indignatus cū utiq; & ipse transgressionē legum factā nimīa esse indicaret/ impietate indisciplinatorū Doritarum hæc cum magna indignatione scripra direxit.

Epistola P. Petronii rectoris Syriæ ad Doritas p iudæis & qualiter rex agrippa Hierosolymogeros muros locupletius construens studium suum imperfectum dereliquit/ prohibente Cæsare/ qui opus ipsum suspectum habuit.

Cap. V.

Publius petronius legatus Tyberii/ Claudii Cæsaris/ Pii Germanici. primatibus doriten/ suū dicit. Audiuimus/ quoniā quidā uestrū tantæ supbiæ præsumptione/ abusi sunt/ ut nec dictis Cæsaris Claudii/ Pii Germanici subderent/ quibus sancitū est Iudæos obseruatio/ ne paternarū legū esse dimittendos/ uosq; oīnia contraria fecisse cognouimus synagogā prohibentes cōsistere iudæoy/ cū in ea posueritis Cæsaris simulachrū. præuaticationem. I. agētes nō solū cōtra iudæos/ sed cōtra ipsum impatorē/ cuius simulachrū melius poneret/ in omni iudæorū tēplo/ quā in debito loco/ cū utiq; decreto Cæsaris sit sancitū/ nūquēq; habere in locis propriis potestatem. Verūtamen eū edictū imperatoris præcipientis/ ut iure solēnitatis suis utat. & cū graciis pariter conuerlent/ contēpseritis/ risibile est si dicā cur mei iudicij fueritis immemores. Quapp eos qui cōtradictū Cæsaris talia cōmiserunt/ cum etiam eorum iudices indignentur quando non propria uoluntate asserunt/ sed impetu plebis impletum a cēturione Proculo Vitellio ad me duci præcipio/ quatenus possint gestorum reddere rationem. Primates uero seu principes moneo/ ut si nolint uideri hæc quærelam suā uoluntate celebratam/ culpabiles personas centurioni demonstrant/ nullam seditionis aut sitis relinquentes occasionem/ quam scilicet maliuoli uenerari his operibus demonstrantur. Mihi nāq; & carissimo meo regi agrippæ nulla potior cura est/ quam ne gens iudæoy occasionem sumat uindictæ gratia/ ut ad tumultum seditionis accedat. Vt autem apertius sciat quid & Cæsare ex huiusmodi causa præcepit/ dicta eius alexandriæ destinata/ huic scripturæ præposui/ quæ licet omnibus nota esse uideatur/ tunc etiam apud tribunal meū carissimus mihi rex agrippa hæc legit/ al legans/ ut non oporteat eis dona imperatoris auferri. Agite itaq; me pronunciantē ut de cætero nulla seditionis aut turbæ quærela occasio/ sed unusquisq; suæ religionis iura sedetur. Petronius igit/ tur hoc modo quæ fuerant commissa/ correxit/ ut denuo nihil posset huiusmodi perpetrari. Rex autem agrippa Symonem Cantheram pōficatu priuauit/ & denuo Ionam anne constituit/ eum scilicet existimans digniorem/ cui tamen gratum non fuit tantam recipere dignitatem/ pro qua resuppicabat/ hæc dicens. Tu quidem o rex meo honori congaudens/ hanc mihi constituis proprio consilio/ dignitatem/ licet me ad pontificatum nunquam dignum iudicauerit deus/ semel tamen cum idy-

tus sum

tus sum stola sacerdotii sufficit mihi/ prius. n. sum dignius idutus/ quā nūc denuo recepturus. Tu uero si modo uis/ ut accipiat dignior hūc honorē/ agnosce/ quia oī peccato melior est apud deū/ & apud te rex frater mihi/ q possit ad hūc honorē/ dignus accedere. In his ergo sermōibus rex agrippa collaudans ionæ uoluntatē/ præbuit Mathiæ eius fratri pōficatu/ & nō multo post tpe Petronio successit Marcius qui Syriā gubernabat. Syllas igit pfectus regis agrippæ/ quoniā in omni fortuna ei fidelis extiterat/ & nec in periculoy eius cōmunionē recesserat/ sed cū eo in manifestis laboribus atq; necessariis succubuerat/ circa eū magnā hēbat fiduciā cōcedere sibi petiit apud eū parē honorē p amicis/ tiarū pristina firmitate/ & nequaquā paciebat ei legaliter obedire. ita ut maxima ab eō beneficia postulando/ onerosus esse uideret/ cum semetipsum in mensa arrogatione glorificaret/ & regi sapius ad memoriā causas tristificas pduceret ut studiū quo tūc circa eū gerebat ostēderet. Quod cū crebro faceret ut mihi uideret iproperare beneficia noscebat. Cuius rex apertā fiduciā tolerare nō potuit. Nō est eni tēporū ignobiliū grata memoria/ neq; suauis agnosciē/ q frequēter ea quæ præstat/ ipi operat. Quid plura dū frequēter Syllas regis pronocaret irā/ & ille plus indignationi quā rationi tribueret/ nō eū remouit a præfectura solūmodo/ sed etiā reddendū uiculis in patriā destinauit. Cūq; eibus ira lō/ quo fuisse tēpore mitigata/ & ppecta ratione in memoriā reuocasset/ quantos pro eo labores ille prulerat/ eius remisit culpā. Die siquidē festiui natiuitatis suæ/ dū cuncti quibus iperabat in leticia magna cōsisterent/ Syllā reuocari iussit/ secū scilicet cōmesurū. Ille uero modū libertatis quē iustū esse credebat/ uenientibus ad se nō tacuit dicēs. En ad quē me honorē euocat rex/ quē denuo post paululum ablaturus est. Quippe nec primos honores deuotionis exhibite custodiuit/ qui iniuriis me afficere nō quieuit. Cū qua ergo fiducia/ aut qua conscientia ad eū ueniā. Quantis eū malis eripui/ pericula quanta sustinui ut illi salus acqueretur/ & honor/ pro quibus oībus retributionē merui/ uincula & carcerē tenebrosam. Nunquā ergo horū obliuiscar malorū/ mihi enim pro bonis actionibus/ etiam post solutionē carnis/ & animæ hæc memoria reseruat. Hæc loquēs poscebat ut regi dicerent/ Agrippæ. Qui dū eū cognouisset/ aio nō posse mitigari/ dimisit eū in carcere custodiri. Hierosolymorum uero muros/ qui circa nouā respiciunt ciuitatē/ publicis sumptibus munitissimos latitudine & altitudine fabricatus est/ & omni humāno reddiderat tutamine fortiores/ nisi Marcius Syriæ præfes Claudio Cæsari/ quod agebat suis litteris indicasset. Quāobrem Claudius rebellādi causa suspicatus hoc fieri agrippæ mādauit/ ut a murorū edificatione cessaret. Qui mox ut iussum agnouit/ reluctandū ei nō celsuit. Fuit etenim rex iste natura bonus/ & ad beneficentia mūfita præparatus/ & ciuitatē propriis sumptibus exornare nō tardus/ ita ut sua claritate/ muneribusq; gauderet/ & fauorabiliter suā uitā iura dispone ret/ in nullo similis Herodi regi. Illi nāq; erat mens callida ad supplicia præparata/ & aduersus odiosos sine retentatione perniciosa/ græcis magis quā iudæis familiaris existens/ & alienigenarū ciuitates sæpe nobilitans/ impensa magna pecuniarū balnea/ theatra/ & tēpla/ porticusq; cōstituens/ iudæorū uero ciuitatē nulla fabrica reparauit/ nec aliquā eis sibiuit ipensam/ unde potuissent habere eius memoriā. Mores aut agrippæ erāt mansueti circa oēs beneficia similia conferebat. Alienigenis quoque erat elemens etiā in illis dona suæ uoluntatis ostendens/ circa suā gentē pro modo benignus/ & potius compassione pronus. Grata siquidē ei cōmoratio/ atq; frequēs in hierosolymis erat/ seq; in paterna puritate seruabat/ nullaq; dies præteribat/ hostiis uiduata solēnitibus. Quidā igit in Hierosolymis uir nomine Symon qui putabat mādata legitima perfecte discernere/ multitudine in ecclesia congregata cū rex Cæsare perrexisset/ eū accusare præsumpsit/ quasi nō sanctū/ & iustū/ suadēs/ uti rex prohibere quā a tēpli limine/ quo nisi dignis ingredi nō liceret. Hæc ergo regi litteris indicata sunt/ a præfecto/ quia Symon talia cōcionatus esset. Quem rex euocatu dum tunc esset in theatro/ sedere iuxta se fecit/ & sub silentio mitissime requisuit. Dic mihi quid horum quæ hæc aguntur contra legem esse censeat/ ille uero nihil habens quod responderet/ ueniam postulabat. Tunc rex circa eum magis placatus q; ab aliquo crederetur/ iudicans etiam mansuetudinem conuenire regi/ potius q; furorē muneribus honoratum remisit ad propria.

De honore quo Berythios honorauit/ & de aduētū regū ad ipsū i ciuitate Tyberia. Cap. VI.

Tam multis multa cōcessit/ præcipue berythios honorauit. Instruxit enim theatrum amplitudine & pulchritudine præcipua decoratum/ & amphiteatrum copiosa impensa constructum/ sed & balneas & porticus celsis operibus exaltauit/ nullaq; tenacitate sumptuum/ aut pulchritudine sedauit/ aut magnitudinem quamlibet imminuit/ quorum omnium dedicationem largissime ac magnifice ministravit. Cum igitur in theatro spectacula celebra ret/ musica quæ p illic instrumenta perduxit/ & uaria delectationem opera affluenter exhibuit. In amphiteatro autem multitudini nomachorum suam largitatem cuncte ostendit. Vbi uolens numero sitate concertantium delectationē spectantium exhibere/ alios septingentos pugnaturos emisit/ quos cūq; malignos habuit/ in hac actione distribuens/ ut & illic hoc mō pugnant/ & opus belli uoluntas pacis existerent. Hos itaq; passim hoc modo cunctos extinxit. Quibus spectaculis cele-

X iiii

bratis in Tyberiadâ urbē galileæ migravit/eratq; inter alios reges valde cōspicius/ad quē uenit Cō magenenſis rex Antiochus & damascenōs Sigerāmus & Cōtis minoris Armeniæ qui etiā in pōto polemoniaco regnabat/pariter & Herodes frater eius qui & ipſe Calcidis habebat imperiū/habuit/ que colloquium apud eos luſceptione & amicitiiſ ualde digniſſimum ita ut offenderet ſuæ ſapientię culmen/ & in pſenti eos uideretur regaliter honorare. Sed his apud agrippam ita degētibus Marſus Syriæ præſes aduenit.

Qualiter proceſſit de ciuitate cum regibus in occurſum Marſi/ & pſidis Syriæ uel quali modo nī tam finierit/ cum non dediſſet honores deo/ populo ſibi attribuentē honores diuinos & non huma/ nos in theatro/ quare conſeſſum ſenſit plagam dei. Cap. VII.

Marſus Agrippa rex ſciens cum honorabilem romāis eſſe proceſſit e ciuitate/ occurſus ei/ quaſi ab ſtadiis. vii. Hoc etenim principiū inimicitiarum circa Marſum fuit. Sedes enim i tribunali agrippa inuitauit alios reges/ quoq; concordia Marſo & tanta pariter ſapientię in ſuſpitione repēte uenit/ & nō credenti expedire romanis/ reges huiuſmodi habere con ſenſum. Mox itaq; ad unūqueq; mittēs mādauit/ ut nō ſegniter ad propria remearet. Hęc agrippa do lenter accepit/ & propterea quidē Marſo factus eſt inimicus/ Mathia uero pontificatu ſpoliato. p eo conſtituit ſacerdotem Elionei Cantheræ natū. Igit̄ cū tertiu annū iudæa cōpleſſet in regno/ uenit in Cæſareā ciuitatē/ quæ primitus turris Stratonis appellabat̄/ ibiq; ſpectaculū ad honorē Cæſaris pro eius ſalute celebrabat/ ad quā feſtiuitatē omnis prouinciæ multitudo nobiliū/ ſimul & procerum una conueniant. Secunda uero ſpectaculorū die/ ſtola uelſitus undiq; argento cōrexta/ ita ut textus eſſet ualde mirabilis/ uenit ad theatrū incipientē die/ & primis radiis ſole oriente dimiſſis/ argēti Claritas repercuſſa fulgorē reddit ualde perſpicuū/ & oculis inſpicientibus formidandū. Mox aut̄ adulator es nocēs fauorabiles emittebant/ q nec illi bonæ p ueritate uidebant̄/ deū ſcilicet appellantes eūq; atq; dicētes propicius eſto nobis/ quia licet hæctenus te uelut hoſtem timueris/ attamen iam nunc ſuperio ris naturæ te eſſe conſpicimus. Has aut̄ uoces rex nequaquā cōpſcuit/ nec impia eorū uerba cōpre/ ſit. Poſt paululū uero reſpiciēs uidit ſupra ſuū uerticē in quodā culmine ſedentē bubonē/ quē ēt mox eſſe malōq; caſum intellexit qui fuerat ei aliquando bonoq;. Mox ergo paſſionē morriſerit/ corde ſu/ ſcipiēs/ & uehemētē ueteri dolore percuffus/ reſpiciēſq; ſuos amicos/ ergo inquit ueſter deus/ uitam iā mutare cōpellor. Repente naq; increpitus ſum/ cū mēdaces ad me clamarent/ nā qui uocabat im mortalis a uobis/ ecce iā duor ad mortē. Suſcipiēda eſt ſentētia quæ proſerē a deo. Viximus etenim nō prauē/ ſed claritatē beatitudinis appetentes. Hęc cū dixiſſet/ creſcente dolore cōprimēbat̄. Tū cū feſtinatione ad regalia reportatus eſt/ & ſermo apud cunctos egreſſus eſt/ quia indubitanter moritū/ rus eſſet. Mox itaq; cūcti cū coniugibus ſimul & liberis lege patria in ſaccis iacētēs/ deprecabant̄ pro rege deū & omnia luctu gemituq; cōplebāt. Rex aut̄ cū in domo ſublīmiorē iaceret/ deorſum reſpi/ ciens/ atq; uidēs eos pſtratos eſſe/ nec ipſe a lachrymis potuit abſtinere. Quinq; uero diebus cōtinuo uentris dolore cōfectus/ uita priuatus eſt hæbēs annū ætatis quartū & quinquageſimū/ ſep̄timum uero re gni. Quatuor naq; ſub Cæſare Gaio regnauit annis ſub Philippo tetrarcha tribus/ quartū uero cūtr̄ Herode tres aut̄ reliquos ſub Claudii cōpleuit impio in quibus & iudæa percepit/ & Samariā/ atq; Cæſareā/ & tributa ſua innumera auxit impii. Multū tñ a diuerſis mutuū ſumpſit. Nā cū ēt ualde mu nificus ſupplicatibus larga munera cōſerebat/ & dōa ſine aliqua paritate p̄bebat. Igit̄ cū mors eius populis eſſet ignota/ cōſpiratēs ſimul herodes Calcidis rex/ & Thelcia p̄fectus/ & regis amicus Ari ſtonē quēdā fideliffimū miſtroſq; deſtinauerūt/ & Sylā quō eor̄ erat inimicus q̄ſi iubere rege pemerūt.

Mortuo rege Agrippa/ Cæſariēſes uel Sebaſteni indecenter blaſphemabant deſunctum/ ſtatuas quoq; ſiliarum eius diripentes/ contumelioſe tractauerunt. Cap. VIII.

Rex igitur Agrippa hoc modo cōuerſatus diſceſſit a uita qui de ſuo genere filium dereli/ quit Agrippā noīe/ agentē ſep̄timum & decimum ætatis annum/ & filias tres/ quarum alia quidē noīe Beronice ſexto decimo ætatis anno Herodi patris fratri uidebatur eſſe con iuncta/ uirgines aut̄ duæ erant/ Maria & Drufilla. Maria qdem decimū agens annum/ Drufilla uero ſextū. Eratq; deſponſata a ſuo patre maria Archelao Cæleſti/ filia/ Drufilla uero filio Antiochi Cōmagenēſis regis q dicebatur Epifanes. Cūq; mors agrippæ cūctis inouiffet/ Cæſariē/ ſes & Sebaſteni benefactōs eūſ imemores/ peſſimas res egerūt blaſphemantes uehementer indecē t̄ atq; deſunctū. Sed & militū quæ tunc aderat multitudo in domū eius abeuntes/ & ſtatuas ſiliarū/ regis unūquūq; diripiētēs/ pariter ad loca fornicaria detulerūt/ & ſtatuentes eas in publico/ reclinatēs eis ſedas/ cōtumelias inferēbant/ & turpiora facinora quā dici ſas eſt ſceleftis actibus adimplebant/ cele brantes cōiuiua publica coronati/ & madētēs unguētis & oleo/ ſacrificia pariter exhibētēs/ prædāq; ſibi met̄ alterutri p regia morte reddentes. Erāt aut̄ imemores nō ſolū agrippæ/ q multas eis p̄buerat lar̄/ tates ſed et̄ aui eius herodis/ q ipſas ciuitates iſtruxerat/ porticuſq; ſimul & tēpla claris p̄babaſ fab̄ricatus impenſis/ filius uero deſuncti agrippa erat tunc Romæ/ & alebatur a Cæſare.

Post mortem

Post mortē Agrippæ/ Claudius Cæſar Cuſpium Fadū mittit p̄fectum in iudæam/ cui ēt iniungit̄ ultio exercenda in Cæſariēſes/ & Sebaſtenos p̄ deſuncti Agrippæ cōtumeliis. Cap. IX.

Nunc Claudius audiēs Agrippā fuiſſe deſunctū/ & Sebaſtenos atq; Cæſariēſes e mortuo cōtumelias intuliſſe/ graui dolore percuffus eſt/ eratq; præparatus ut eius filiū Agrippā in illius regnū dirigeret/ ſucceſſorē/ uolens etiā iuſiurandū quod cū illo habuerat cōfirmare. Et cōuocatis amicis/ indicauit/ quod deliberaret ſup cōmendato ſuæ fidei puero/ interro gans quid & ipſis uideret̄/ utrū cogitata de hoc manere/ uel nō decerneret/ qui p̄ſpecto Cæſaris aīo prudentius aliqd conſiliati ſunt/ collaudantes quidē benignitatis eius propoſitū/ uoluntatē autē eius incautā eſſe dicētes/ ut puero/ q nec infantiles annos exceſſerat/ magnitudinē tanti regni cōmitteret/ cui eſſet impoſſibile tanta gubernacula detinere. Cūq; uideret eos rectē locutos Cæſar p̄fectū in iudæā totūq; regnū direxit Cuſpiū Fadū. quo facto/ ēt honorē deſuncto præſtitit/ ne Marſum ad eius regnū/ qui illi fuerat inimicus eueheret. Præ oibus aut̄ Fado præcepit Claudius/ ut Cæſariēſes & Se baſtenos pro deſuncti contumeliis coherceret. Cohortes uero Cæſariēſiū & Sebaſtenorū quinq; nu mero in Pontū tranſſeri iuſſit/ ut ibidem militarent/ & ex neruis romanōq; in Syria cōſtitutiſ elige/ rent milites qui eorū loca cōplerent. Sed nequaquā tali iuſſione migrati ſunt. Mitrentes naq; legationē ad Claudii ſupplicauerūt/ & in iudæā cōſiſtere meruerunt. Vnde etiā futuris tēporibus cauſa maxī/ marū calamitatū iudæis effecturi ſunt/ ſumentes in initio ſemina belli ſub Floro. Quamobrē tēpore quo Veſpalianus uicit/ ſicut poſt paululū referemus/ eoſ ex illa regione migravit.

Incipit Liber. xx. antiquitatis Iudaicæ.

Quemadmodum claudius poſt Agrippæ mortem/ in Syriam miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum/ & quia Fadus miſſus procurator iudææ indignatus iudæis qui tranſiuuium erāt poſiti/ quia præter uoluntatem ſuam contra Philadelphenos arma ſumpſerunt/ tres uiros priores ipſorum comprehendens/ unum occidit/ duobus fugam immiſit/ & de Ptholomeo principe latronum ad eū deducto & occiſo.

Cap. I.

Oriētē itaq; agrippa rege/ ſicut in libro p̄cedētē narrauimus/ cæſar claudius miſit ſucceſſorē Marſo caſſium Longinum/ memoria cōſerens hoc deſuncti a quo uicēter rogatus fuerat/ ne Marſus ulterius Syriæ præſideret. Fadus iter hæc dū præfecturæ culmine in iudæam ueniſſet/ comperit iudæos habitātes trās fluuiū cōtra Philadelphinos habentes cōtentionē pro ſimibus uici/ cuius nomen eſt Meas. Erantq; illic armatorum plurimi/ cōgregati/ q præter uolū/ tatē primatū ſuor̄q; ſumētēs arma/ multos Philadelphinorū permiſſe noſcūt. Hęc audiens Fadus/ uehementer accenſus eſt/ eo q nō eius reſeruatiſſent iudi cio qui ſe dicebant a Philadelphenis fuiſſe leſos/ ſed uſq; ad manū ueniſſent. Qui ſumens tres priores ſeditionis alligari præcepit. Deinde quendā eorū Antibā noīe iuſſit occidit/ duobus aut̄ reliquis/ Amaraco & Eleazaro/ fugā imiſit. Prolomeus aut̄ princeps latronū/ & q multa mala idumæis & Arabis frequēter intulerat/ nō multo poſt ad eū deductus/ morte mulctatus eſt. Hoc itaq; mō cūcta iudæa latronibus eſt purgata/ Fadi prouidentia atq; ſollicitudine.

Quia Fadus procurator iudææ & Caſſius Longinus præſes Syriæ præceperūt iudæorum primo/ ribus ut talarem tunicam/ & pontificalem ueſtem in Antonia conſtituerent ſub poteſtate Romano rum ſicut & prius. Cap. II.

S quoq; Fadus tunc cunctos uocans ſacerdotes & priores Hieroſolymitarum/ admonuit eos/ ut talare tunicæ & ſacerdotale ſtolā qua ſolus pontifex indui ſolet/ in Antonia caſtro reponerēt/ ut ſicut prius in Romanorū poteſtate iacerent. Illi uero nequaquā cōtradice re p̄ſumpſerūt/ ſed rogabāt Fadū atq; longinū/ nā & ipſe cū multo exercitū ad Hieroſolymā uenerat/ metuēs ne p̄ceptis Fadi multitudo reſiſteret/ iudæorū/ & ab eis ſuppliciter exorabāt/ ut cōcederēt legationē/ ad Claudii deſtinari/ quatenus ab eo peterent/ ut ſacerdotale ueſtē haberent in pro pria poteſtate/ & ipſi ſuſtinerēt donec Claudii reſpōſa perciperent. Illi uero ita ſe hæc præſtare dixē rūt/ ſi eorū filii obſides præberent. Quibus obedientibus filioſq; dantibus legati ſunt miſſi. Cūque romā ueniſſent/ audiens Agrippa iuuenis deſuncti filius cauſam aduētēs eorū. Erat naq; ſicut prædi/ ximus apud prædicti claudii/ cæſari ſupplicauit/ ut eiſdē iudæis cōcederet/ mitrens ad Fadū ſua ſcri pta quæ de ſacerdotali ueſte poſcebant. Vocans itaq; claudius legatos iudæorū/ promiſit ſe cōcedere quæ petebāt/ iuſſitq; ut agrippæ gratias dignas exoluēret/ cuius præcibus hæc eiſ iura donaret. Quā obrem huiuſmodi ad Fadum miſit epiſtolam.

X iiii

Quomodo Claudius Cæsar rogatus ab Agrippa senioris Agrippæ filio/concessit iudæis peti-
nes ipsorum / & Fado referipit. Cap. III.

Claudius Cæsar Germanicus/Tribunitiæ potestatis/Quingens cõsul/ordarius quæ ipse/
rator decies/Pater Patriæ/Hierosolymitarum principibus curie populo iudæog/ & cunctæ
genti salutē. Agrippa meo carissimo / & piissimo quæ ego cõntrui / & habeo mecum pdu-
cete ad me legatos uestros/ gratias agentes. eo q̄ habea gētis uestræ sollicitudinē & cū sū-
ma deuotiōe p̄ sacerdotali ueste atq; corona supplicite/ ut sub uestra potestate cõstitat/ quæ sūt a me
postulata cõcedo/ sicut uir fortissimus/ & mihi carissimus Vitellius fecit. Huius itaq; uoluntati cõsensu/
primū qdē p̄pter pietatē meā uolēs unūquēq; exhibere suā in paterna traditiōe culturā deinde sciēs
quia dū hæc fecero/ & ipsius regis Herodis / & Aristobuli iuuenis potentii p̄sonarū. quorū circa me
pietatē & circa uos studiū esse cognosco/ amplissimas amicitias colloco. Scripsi uero ob hæc cām
& Culpio Fado meo pcuratori. Noia uero lras deferētū hæc sūt. Cornelius/Leo/ Tryphō/ Theodio-
nis Dorotheus/ Nathelis/ Ioānes/ Iouis/ Panis data. xiiii. kal. iulii cõsulibus Rufo/ & Põpico/ Siluāo.

Quemadmodum Herodes frater agrippæ defuncti petiit a Claudio potestate templi & sacerdo-
tum ordinationem; & impetrauit. Cap. IIII.

Perit aut a claudio Cæsare & Herodes frater Agrippæ defuncti/ cui illo tēpore Calcidis
regnum uidebatur esse cõmissum potestatem tēpli & sacerdotū ordinationē / & oia p̄ter
ipetrauit. Ex illo uero fuit apud oēs liberos eius hæc potestas usq; ad belli finem. Hero-
des itaq; a pontificatu remouit Cantherū / & Ioseph Cani filium ei successorem dedit.

Quemadmodum Helena Adiabenorum regina & eius filius lazates solennitates & ritus zelati
sunt iudæorum. Cap. V.

O siquidē tēpore Helēna Adiabenorū regina & filius eius lazates ad solēnitatē iudæog
hæc causa pueniēte migrauerūt/ Monobazus Adiabenorū rex/ cui cognomen erat Boze-
us/ sororē Helēnā amore captus duxit uxorē. Quæ dū ex eo haberet in utero. contigit/ ut
dū ea dormiēte sup̄ uentrē mulieris manū poneret quādā subito uocē audierit
præcipiētē ut manū de uentre eius auferret ne infantē in ea uexaret/ q̄ prouidente deo / & principii
esset / & finē foelicissimū possessurus. Quia uocē turbatus/ repente surgens/ hæc dixit uxori/ & natū si-
liū lazatē nūcupauit. Habebat autē ex Helēna & aliū seniorē filiū/ nomine Monobazū / & alios filios
ex aliis mulieribus procreatos/ maximā tamen deuotionē quasi unigenito lazati desiderabiliter im-
pendebat. Pro qua re ille inuidiā fratrū sustinebat. Habebat & odiū quando cuncti contristabantur/
quia eū pater omnibus præponebat. Hoc pater aperte cognosceās/ illis qdē ignouit/ sciēs quia nō hæc
agebant p̄ malitia/ sed quomodo singuli fauorē patris desiderabant. lazatē uero cū pro eo ualde me-
rueret/ ne odio fratrū mali aliquid sustineret/ multis muneribus farnatum/ in castro Palmi misit ad
Abnerigū regē/ commēdāns ei nati salutē. Abnergius autē libenter eū excepit. & pro multa deuotiōe
filiā suā Amacos noie ei dedit uxorē/ donauitq; prouinciā ex qua p̄ciperet multa tributa. Monoba-
zus autē cū iam senectute grauaretur. & paucū sibi tēpus uiuendū uideret/ uoluit aspectum
filiū antequā moreretur inspicere / & uocans eū delectabiliter est amplexus. Cui dedit quoq; puinciā
quæ dicitur Carrarū/ terra fertilis amoni/ in qua etiam reliquæ sunt Arcæ Noe quæ ex imbrū dilu-
uio liberata fertur/ & hæctenus uidere uolentibus demonstratur. Cõmorabatur itaq; lazates in hac
regione / & Dartabanē Parthicū ad iudæā destinauit/ Cū enī legibus crederet iudæog/ studebat & ip-
se cõuerti/ & credēs se p̄fectū nō esse iudæū/ nisi signū circūcisionis acciperet/ erat hoc agere p̄paratus.
Quod dū cognouisset mater eius phibuit/ dicēs ei fore piculū/ quā cū eēt rex multog/ & cogeret inimi-
citas subiectog/ cū pegrinas solēnitates & suæ gēti extræas adpleret. nec pati eos sup̄ se regoare iu-
dæū. Et illa qdē hæc dicēs/ oīno phibuit. At ille ad anania uerba referēbat. Qui matri dixit/ atq; iter
minatus est/ quā nisi accēseret/ repēte decederet. Cui mater ait/ metuerē se ne cā omnibus iudicata/
piculū ipse supplicii sustineret/ qui quasi auctor & doctor existeret opes/ indecētū apud regē. Tunc
ille audiēs hæc/ respondit/ quā posset et præter circūcisionē colere diuinitatē si apud se omnino de-
cerneret leges iudæicas obseruare / & hoc esse firmius/ quā circūcisionē accipere/ ueniamq; illi datu-
rum deum/ opus hoc non implenti propter necessitatem/ subiectog/ & formidinem. Tunc ergo
rex huiusmodi sermonibus acquieuit. Post hæc autē cum nequaquā suum desiderium abieciisset/ iudæū
quendā alium de galilæa ueniētem Eleazarum nomine / & leges eruditum patrias/ inuitauit / ut cir-
cūcisionis opus impleret. Qui cum intrasset ad eum/ & uenisset legem Moyleos legentem/ igno-
ras inquit o rex Moyleos iura / & per hoc deo facere uideris iniuriam. Non enim solum facere te
oportet eas/ sed primitus facere quæ præcepta sunt. Quamdiu sine circūcisione permanens/ legi-
bus nequaquam nosceris obedire. Sed si nondum ex hoc legisi legem/ ut scias quapropter hoc ge-
ratur/ uel nunc legē. Hæc audiēs rex/ actum differri non pertulit/ sed ad aliam conuersus est domū
& uocans medicum quod præcipiebatur impleuit. Tūc uocata matre/ & anania doctorē/ eis quod

egerat

egerat explanauit. Qui repente non mediocri timore sunt terri/ ne causa cunctis manifestata rex pe-
riculū deiectionis incurreret/ non patiētibus subiectis uirum extranei dei cultorē sibi metē superesse/ ip-
siq; pariter periculum sustinerent/ quasi huius rei uiderentur auctores. Deus autē præsens erat/ qui illo-
rum metum non perduxit ad terminū. Nam cū multa pericula & lazates & eius filii sapius incurris-
sent/ eū ex ingentibus liberauit angustijs/ & salutis dona concessit/ ostendens/ quia respicientibus ad
eum/ & ipsi soli credentibus nequaquam fructus pietatis auferunt. Sed hæc quidem postea explanabi-
mus. Igitur Helena regis mater uidens regem pacifice gubernari/ & suum filium esse beatum/ & ul-
tra cunctas gentes prouidentia diuina religiosum/ desideriu habuit Hierosolymitarū cõspicere ciuita-
tem/ atq; cunctis hominibus diuulgatū dei templum suppliciter adorare/ & hostias pacificas offerre.
Ob quam rem filio supplicauit. Quo matri petenti prone consentiente/ & multam præparationem
itineris faciente/ & plurimas dante pecunias/ descendit in Hierosolymam/ etiam filio multo eam iti-
nere deducente. Cuius aduentus Hierosolymitis tunc profuit ualde.

De fame quæ apprehendit ciuitatem Hierosolymorum/ & mitigata per Helenam reginā Adia-
benorum & eius filium lazatem qui de paganismo conuersus fuerat in iudaismum / & de Artaban-
o rege Parthorum. Cap. VI.

Am dum eorū ciuitatē illo tpe fames apprehēdisset/ & multi fuissent egestate cõsumpti
Helena regina misit quosdam suorū/ alios quidē ad Alexandrinorū urbē ut frumenta ex
eius pecuniis compararent/ alios Cyprum/ quatenus caricas ex abundantia deferret. Cūq;
uenissent hæc onera deportantes/ alimenta indigentibus illa diuisit. Quapropter gēni no-
stra beneficiorum suorum maximam memoriā dereliquit. Cuius filius lazates audiēs hanc famem
multas pecunias Hierosolymitarū primatibus destinauit. Et alia quidē multa bona hi principes in no-
stra ciuitate gesserunt/ quæ postea declarabimus. Artabanus itaq; rex Parthorū sentiēs sibi metē fatra-
pas inimicos/ degere apud eos sibi iudicauit incautum. Quapropter ei uisum est/ ut pergeret ad iaza-
tem regē/ salutē apud eū inuenire se credens/ & ira ad regnū propriā remeare. Samptis ergo cognato-
rum atq; familiarium circa mille uiros/ uenit ad regem lazatem. Cūq; ipse illum aperte nosset/ iaza-
tes uero Artabanum poenitus ignoraret/ inueniens eū in itinere constitutū & altans ei prior secundū
morem patriam adorauit. Deinde o rex inquit/ ne me despereris tuum seruū/ nec circa supplicē sis
superbus/ miser enim rerū mutatione factus existens ex rege priuatus/ tuū posco solatiū. Perpicere siq;
dem inconstantiam fortunæ/ & hanc seito esse communē/ & uim similitē habiturā. Nam si me sine uin-
dicta despereris/ erunt audacioris plurimi circa alios etiā reges. Hæc ergo Artabanus cū lachrymis
edicebat/ capite reclinato deorsum. lazates autem ut eius nomen audiuit/ & Artabanū suppliciter si-
bi respexit/ astantē/ mox ex equo resiliens/ habet inquit fiduciam o rex/ nec te præsentia facta confun-
dant. Velociter enim erit tibi mutanda tristitia/ amicū nancq; me & auxiliatorē inuenies plusquā cre-
dis/ aut enim in parthorū regno te rursus/ aut in meo constitutū regē. Hæc dicens regem Artabanū
impulsit equo/ ipse uero pedibus sequebatur/ honorem tribuens ei/ quasi regi maiori. Respicies igitē
hoc artabanus grauitē tulit/ & per præsentē fortunā honorēq; iurauit/ descēsurum se nisi ille rursus
ascenderet atq; præiret. Tunc ille in equo ascēdens/ eūq; ad regalia sua perducens/ omnē ei honorē li-
benter exhibuit/ & in confessa atq; conuiuuii primum recubitu ei parauit/ non præsentem fortunā
intendens/ sed eius pristinā dignitatē eumq; ratione frequenter consolatus est/ quia communes sunt/
omnibus fortunæ permutationes hominibus. Scripsitq; Parthis suadēs eis ut artabanum susciperent
regē/ promittēs eū pristinorū in se non habere memoriā/ simul & iuramenta habere regem/ eo q̄ Cinnamū
scipere quidē se uelle eum non negantibus/ sed non posse dicentibus habere regem/ eo q̄ Cinnamū
iam constituisse principē ne forte inter eos emergeret/ agnosceus eorum Cinnamum uoluntatem/
mandauit ut ueniret artabanus regnū propriū receptorus. Cui utiq; credens artabanus reuerfus est/
occurritq; Cinnamū/ & adorans eum/ & regem simul appellās/ auferēs de suo capite/ imposuit eius
uertici diademā. Sic igitur artabanus per lazatem rursus in regno unde per proceres suos ceciderat
restitutus est/ nec fuit immemor beneficiorū in se gestorū/ sed lazatem magnis muneribus redidit.
Nam & tyara recta permisit ei uti/ & in auro lecto quo solis parthorū regibus licet dormire cõces-
sit/ deditq; ei maximum & optimam regionem regis armeniorū/ cuius terræ nomē est nisibis/ in qua
etiam primitus fecerunt antiochia ciuitatē/ quā Migdoniā nuncupauerunt. His itaq; muneribus a re-
ge parthorū lazates honoratus est. Post paululū uero ipsi Artabanus regnum Perdani filio dereliquit.
Is ueniens ad iazatē/ suadebat ei/ ut sibi contra Romanos pugnatorum ferret auxiliū/ cui tamen suade-
re non potuit. lazates enim Romanorum sciens potentia atq; fortunā/ putabat eum impossibilia bel-
la tentare. Insuper dum misisset quing. filios ætate/ nouellos ut linguam nostræ patriæ & eruditionē
sub integritate condicerent/ sed & matrē ut templū sicut prædiximus adoraret/ erat legior ad bel-
landum. Sed & Pardanem sapius prohibuit narrans ei romanorum uirtutes/ & credens eum per ta-
lia uerba terrere/ quatenus a desiderio contra Romanos bellandi recederet. In his ergo parthorū rex
indignans

indignatus/bellum aduersum lazatem repente pronunciauit. Sed nullam in hoc utilitatē habere promeruit/deo scilicet spem eius ad nihilante. Agnoscentes enim Parthi Pardanis voluntatē & quia contra Romanos bellū suscipere decreuissent illum quidem extinxerūt principatū uero Cotardi eius germano contradiderūt. Cui etiā post paululū per insidias rebus humanis ablato/successit frater Bologessis/qui duobus ex eodē patre germanis suis præbuit potestatem/Paccoro quidem seniori medorum Tiridati uero iuniori dedit armeniam. Monobazus igitur regis frater/pariter & eius cognatio uidentes lazatem propter pietatem quam circa deum habebat ultra omnes homines excellentem/habuerunt & ipsi desiderium ut mores patrios relinquentes iudaicis solēnitatibus obedirent. Horum nihil subiectis fuit ualde gratissimum & in hoc proceres indignati irā eū quidē retinebant expectantes oportū tempus. ut in eis ulciscerent. Quamobrē ad Abiā regē Arabiæ scripserūt multas se duros peruenias promittentes/si contra eorū regē castra moueret/simulq; profecti sunt circa primam congressionem eū se quoq; deserere/ quē uellent propter odiū quod eorū cultū reliquerat poenas exolvere. Dicitis ergo sacramento firmatis festinabant ad terminum peruenire. His itaq; flexus Arabiæ rex/ cum multo exercitu uenit ad lazatem. Tunc in ipsa prima congressione/antequā ad manus accederēt/ factō signo omnes lazatem uelut uno uincti funiculo reliquerunt/ & dorsū hostibus dantes effugerunt. Non tamen lazates expauit/ sed consiliū proditionis agnosces a primatibus factū & ipse cū exercitu discessit/ causāq; requirens/ ut agnouit constitutum ad Arabas factū/ auctores quidem interfecit. Altera uero die congressus plurimos occidit/ omnes autē simul in fugam uertit/ ipsūq; regē psequens/ in quodā castro Arsanum nomine circumclausit. Quo tamē forti dimicatione præualuit captusq; castro dū Abiā regē non inuenisset uitium/ quoniā se ipse peremerat/ abripiens omnē prædā quæ in eo uidebatur esse magna amplitudine constituta/ in Adiabonorū regressus est regionem. Primo quidē conamine Adiabonorū proceres non ualentes aduersus regē/ deo scilicet eo eius potestati tradere/ neq; tūc quiete uoluerūt/ sed scripserūt Parthorū regi Bologessis/ rogantes eum/ ut lazatem occidere/ & eis principē de Parthorū genere cōstitueret/ dicētes se odio habere p̄priū regē/ qui iura patriæ destruxerat/ & extranea diligebat. Hæc audiens rex parthorū eleuatus ad bellū est/ & cū iustā belli non inueniret occasione/ datos ei a patre honores repetit/ & resistenti bellum se inferre minatus est. His auditis lazates non mediocriter turbatus est/ & iudicans turpitudinē sibi fore/ si p̄pter metū collatis honoribus cedere uideret/ sciens insup/ quia etiam si his cederet/ Parthorū rex ab eius inimicitias nō cessaret/ decreuit magis deo curatori omnium animæ suæ pericula committere/ eumq; maximum habere se arbitratu auxiliatorē/ filios quidem & coniuges constituit in munitionibus locis/ cunctaq; frumenta & fœnum/ & pabula congregauit. Quibus gestis/ hostiū sublinebat aduentum. Veniente uero Parthorum rege cum exercitu sui multa uirtute pedestrium pariter & equestriū/ & cum magna uelocitate faciente uallū circa flumen Medorū scilicet & Adiabonorū prouinciam terminatē etiā lazates castra posuit non procul ab eo habens circa se equestrium quasi. vi. milia. Quo facto/ uenit ad lazates nuncius a Parthorū rege directus qui eorū uirtutem ediceret/ quomodo ab Euftrate fluuio usq; ad Betrorum terminum resideret/ simul & subiectos reges ei adesse dicens interminatus pariter/ quia poenas exolveret/ eo q; circa sum dominum esset ingratus/ a cuius manibus neq; deus eum posset quem colebat erueret. Hæc dicente nuncio/ lazates nosse se quidem Parthorū exercitum dixit suo abundantius potiorē. Sciendum tamē quia cunctis hominibus melior esset deus. Et huiusmodi dato responsio/ ad supplicationem dei conuersus terræ se prosternens/ & cinere caput implens/ cum filiis & uxoribus ieiunauit/ inuocans deum atq; dicens. Dominator domine/ si non frustra me tuæ dignitate subiecti/ & iuste omnium te solum & primū dominum esse cognoui/ adueni auxiliator/ non pro me solummodo uirtus in hostibus/ sed quia etiam contra tuam uirtutem cum nefanda præsumptione locuti sunt. Et ille quidē hoc modo ingemiscens/ cum lachrymis supplicabat/ quem repente deus exaudiuit. Ea namq; nocte Bologessus accepit epistolas/ in quibus scriptū erat/ quia Dacus & Ifacus cū maxima manu cōtemnentes eius absentiam ad diripiendā Parthorū prouinciā deuenissent. Quapropter nihil agens/ retrorsum denuo remeauit. Sic itaq; lazates deo providente Parthici regis interminatio nem effugit. Post paululū uero tempus/ cuius quinquagesimum quintum ætatis/ & uicesimum quartū regni completest/ annum/ reliquit filios masculos. xxiii. & filias. xxiiii. uita priuatus est/ successio nem regni fratrem Monobazū habere præcepit/ rep̄sans ei quia p̄ eius absentiam post mortē patris regnum ei fideliter conseruasset. Cuius Mater Helena audita filii morte/ grauiter quidem tulit/ & sicut poruit mater quæ piissimū filium uidebatur amisisse/ ueruntamen consolata est/ audiēs regni successionem ad seniorē suum filium fuisse perductam/ ad quem etiam pergere festinabat. Cūq; uenisset ad regionem Adiabonorum/ non multo tempore super filium lazatem uixit. Monobazus autem & illius ossa pariter & germani mittens in Hierosolymis/ sepelire præcepit in Mansoleis/ quos mater tribus procul stadiis ab Hierosolymis construxisse uidebatur. Sed quæcūq; rex Monobazus in uitæ suæ tēpore gesserit postea declarabimus.

De Mago quodā qui propheta esse asserens plurimos Iudæos seduxit. Cap. VII.

Giur dum Fadus iudæā prouinciā gubernaret/ quidā uir magnus nomine Theodas populo multa suauitate/ ut fumentis substantias suas sequenter eū ad Iordanē fluuiū/ semetipsum asserens esse prophetā/ & p̄cepto fluuiū diuidere/ ut eis facile trāsire p̄beret. Hæc ergo licens seduxit quidē multos/ nō tamē p̄misit eos Fadus ad experimentū suæ insipientiæ puenire/ ita repente cohortē misit equestriū sup eos/ quæ inopinabiliter irruens/ multos qdē p̄mit/ plurimos autē uiuos cepit/ ipsūq; Theodā comprehēdentes/ capitis sectione multauerūt. Hæc sunt ergo quæ iudæis cōtigerūt/ t̄p̄e quo Fadus in eorū p̄fuit regione.

Quomodo Tyberius Alexander in iudæam directus administrator/ filios iudæ Galilæi populū seducens occidit. Cap. VIII.

Enitq; Fado successor/ Tyberius alexander alexandri filius/ q; etiam alexandria fuit Alabarchis/ id est princeps salis/ genere diuitiisq; alexandrinorum cūctos excellens/ sed et filio suo alexandro diuina cultura melior/ quippe cū ille in paternis solēnitatibus nō p̄manit. Horum ergo t̄p̄ibus cōrigit illa maxima fames/ quæ et Helena regina multis pecuniis frumenta cōparas ex ægypto/ indigentibus sicut p̄diximus est partita. Insup autē Iacobū atq; Symonē/ & filios iudæ galilæi/ qui populū a Romanorū potestate subducere nitentur/ sub Cyriuo iudæ p̄sede sicut p̄diximus crucifigi alexander imperauit.

Quō Tyberio alexandro Cumanus successit in iudæa/ & quibā defuncto Herode fratre regis agrippæ defuncti/ Agrippa iuuenis eius hūit principatū/ Cæsare sibi Claudio cōcedere. Cap. IX.

Herodes autem rex Calcidis remotiorem successionē hanc ananias Nibidei contulit. Tyberio autē alexandro Cumanus successor aduenit. Defunctusq; est Herodes frater regis agrippæ maioris/ octauo anno Claudii principatus/ tres filios derelinquēs aristobolū/ qui eū de priori fuerat uxore progenitus/ & ex Beronice fratris filia/ Beronicianū/ & Hyrcanū. Cuius regnum Claudius Cæsar agrippæ iuueni tradidit.

Quia aduentu Cumanis præsidis in iudæam a Cæsare destinati/ sub eo multi usq; ad. xx. milia iudæorum perierunt quarta die azymorum. Cap. X.

Editione igitur incidente in Hierosolymitarū ciuitate/ dū Cumanus in iudæa p̄ rerū gubernatiōe cōsisteret/ multi iudæorū p̄empti sunt/ sed primitus cām natrabo p̄ q̄ talia p̄ uenerunt. Instante festiuitate paschæ/ in qua mos est nobis azyma offerre/ dum undique ad festiuitatē hæc populū cōuenisset/ metuēs Cumanus ne qua p̄ multitudinē turba aut res uel actio nasceret/ iussit militibus/ ut unā acie armatos/ faciēs/ circa pontifices templi cōsisterēt/ ut si forte tale aliquid nasceret/ tumultuātū ingentudinē phiberēt/ hoc enim & priores p̄sides iudæe in hmoi festiuitatibus faciebāt. Cūq; quarta dies eius celebratiōis excessisset/ qdā militū reuelas genitalia sua populo demonstrabat. Quod illi uidētes ad irā furorēq; ducti/ nō semetipfos cōtumeliā passos sed in deo impietatē gestā esse dicētes/ quidā uero p̄caciores/ Cumanū blasphemātes/ asserēbāt militē ab eo sumissum. Cumanus autē audiēs/ & ipse nō mediocriter puocatus est. Verūtamen hortabat eos a feditiōe q̄scere ne in festiuitate ingentudines excitaret. Quibus dū suadere nō posset/ & illi ad blasphemias magis accēderent/ iussit oēs milites arma sumētes ad antoniam cōuenire. Erat. n. hoc castrū sicut p̄diximus suppositū tēplo. Multitudo itaq; uidēs ibidē milites cōgregati p̄errita cepit effugere. Et dū se milites p̄sequerent/ p̄ agustus egressus p̄ter eū timorē fugientes oppressi sūt/ & multos adinuicē cōterentes interemerūt. Viginti milia. n. anumerati sunt/ q; in illa turba defecerūt. Quæ p̄p̄ erat eis p̄ festiuitate luctus/ & oēs oblitio rōnū/ atq; sacrificiorū/ ad lamentationes lachrymasq; cōuersi sūt. Has ergo passiones unius militis luxuria generauit. Nō dū uero luctus generat/ & alter incidit denuo sup eos. Quidā. n. q; ex illa turba fugiētes euaserūt uia publica ueniētes/ q; si ceterū stadiis p̄cul a ciuitate/ & Stephanū Cæsaris seruū/ iter agētē more latrocinii spoliantes oēm eius diripiēte substatiā. Audiēs hoc Cumanus milites cōtinuo destinauit/ p̄cipiēs uicinos diripi uicos/ & nobiles eorū uinctos ad se adduci. Igic uastatiōe facta/ qdā militū leges. Moyseos in quodā uico reperis/ casq; sumēs cūctis uidētibus rupit/ & multas blasphemias atq; cōtumelias eis imposuit. Iudæi uero hæc audiētes/ & multo pariter cōcurrētes/ in Cæsareā descēderūt. Illic. n. Cumanus erat. Ad quē accesserūt dicētes/ nō se/ sed deū ad cuius iniuriā hæc facta uidebant ulturū se autē nolle uiuere/ dū leges patrias sic tractari uiderēt. Cumanus autē metuēs/ ne denuo tumultū populū excitaret/ suadenti bus amicis militiæ/ qui cōtumeliā faceret legibus securi p̄cussio/ occasione secūda/ seditionis abrupit. Seditio iud. cōtra Samaritas/ & q; multi iud. extincti sūt p̄ cumanū adiuuātē samaritarum. Cap. XI.

Ost hæc igitur inter Samaritas atq; iudæos inimicitia huiusmodi causa prouenit. Mos erat Galilæis tempore festiuitatum ad sacra concurrere ciuitatem/ & iter facere p̄ Samariam. Dum ergo aliquando iter haberēt per uicem nomine Ginas iter Samariæ/ & campum maximum constitutum/ quidam cōferentes litem/ multos eorum interemerūt.

Primi itaq; Galilæorū audientes quæ gesta fuerant ad Cumanū uenerunt rogātes eum ut interempto-
rum necem inquireret. At ille pecunias a Samaritis accipiens neglexit hoc facere. Tunc Galilæi do-
lentes multitudinem excitauerunt iudeos/ut arma sumerent/ & suam defenderent libertatem/seruitu-
tem amarissimam esse dicentes/ & iniurias importabiles/in talibus non defendi. Primaribus autē eo-
rum eos cōpescere uolentibus ac promittentibus quia faceret uindictam Cumanus/illi poenitus non
acquiescentes/ad manus progressi sunt/ & sumētes in auxilio Eleazarum Dinei qui per multos ānos
latrocinia faciebat in montibus uicos aliquos Samaritanorum incendētes/cuncta diripere. Cuma-
nus autē hoc audiens/atq; sumens Sebaftenorū chorrem/ & pedes.iii.ordines/ & coarmans pariter
Samaritas sup iudæos egressus est factaq; cōgressione multos quidē peremit plurimos autē uiuos cœ-
pit. Primi uero Hierosoly morū genere pariter & honore/uidētes ad q̄ta calamitatū magnitudinē de-
uenissent/induti faccis/ & cinere capita sua complētes/omnino eis qui resoluuerant ut quiescerent
supplicabant/ponētes ante oculos eorū subuertendā propriā regionē/ & templū pariter concremadū
uxorū ac filiorū captiuitates futuras/ & ideo rogabāt ut mutarent uoluntatē/ & proiciētes arma qe-
scerēt/ & de cætero ad propria remearent. Hæc ergo dicentes flexere eos. Quorum alii recesserūt/la-
tronēs autē ad munitoria loca profecti sunt. Ex illo omnis iudæa latrocinis est impleta.

Quia Numidius Quadratus Syria p̄ses audiens hæc/ & ascendens in iudæā primates iudeorum
atq; Samaritanorū Romā iussit ascēdere pariter & Cumanū & Celerē/ut Claudio Cæsari deberēt
ex his quæ fuerāt gesta reddere rōnem/ & quosdam iudeorū ipse puniuit. Cap. XII.

Samaritanorū uero primates ad Numidiū Quadratū Syria p̄sidem/qui illo tpe in tyro
erat aduenientes accusare iudeos quia uicos eorū incendierat ac diriperunt. Et p̄ his q/
dem quæ ipsi passi fuerant/non tantum se dolere dicebant/nisi quia Romanorū contem-
pserint potestatem/ad quorum iudiciū debebant pro sua siqua fuisset lesione concu-
rere. Nunc autem quasi Romanos iudices non haberēt/hæc ab eis acta dicebāt/ & propterea uindi-
ctam fieri postulabant. His ergo Samaritæ quærebantur/iudæi uero & seditionis & lius auctores Sa-
maritas fuisse dicebant/ & ante omnes Cumanū munerū oblatione corruptū/ qui peremptorū necē
noluerit uindicare. Quadratus autē cū audisset distulit uindicare/ dicens/ tunc se sniam prolaturū/ eū
iudæam ueniens ueritatem subtiliter indagaret. Et illi quidem nihil agentes reuertebantur. Post pau-
lulum uero tempus Quadratus in Samariam uenit/ubi auctores seditionis audiens/ & quosdam Sa-
maritanorum ac iudeorum indisciplinatos inueniēs crucifixit eos quos Cumanus captiuos habue-
rat. Et ex inde ueniens in quendam uicem nomine Liddā non breuiorē magnitudine ciuitatis/ sedēs
in tribunali/ & secundo Samaritas audiens/ a quodam Samareo didicit/ quomodo quidā primus iu-
deorum nomine Dortus/ & aliqui cū eo inuenum numero quattuor populo suassissent/ ut a Roma-
norū potestate recederent. Et illos quidem Quadratus p̄cepit occidi/ Anianum uero pontificē/ &
anianū magistrū alligari/ Romam direxit/ quatenus de his quæ gesta fuerāt/ redderet Cæsari Clau-
dio rationē/ iussitq; primaribus Samaritanorum atq; iudeorum pariter & Cumanō & Celeri mille/
nario & uolentiarum inhibitorū/ ut ad imperatorem p̄gerent pro alterutris inter se quæstionibus au-
diendis. Ipse uero metuēs ne multitudo iudeorum seditionem iterum incitaret/ Hierosoly mas uenit/
inuenitq; urbem in pace degentem/ & festiuitatem patriam deo celebrantem. Confidens ergo nihil
ab eis inquietudinis generari/ relinquens eos festiuitate reuersus est antiochiam.

Quia Claudius audiens inter eos iudeos quidem absoluit a culpa/rogatus ab agrippa rege/ Cu-
manum uero exilio deportauit/ Celerem autem millenarium & Samaritanorū primates morte mul-
tauit. Cap. XIII.

Vmanus autē & qui cum eo erant necnon & primi Samaritanorum Romam directi/ ac
ceperunt ab imperatore constitutum diem/quo deberent rerum suarum causas exponere. Habebant enim patrociniū Cumanus & Samarite libertorū Cæsaris/ & pariter ami-
corum/ qui scilicet p̄ualere potuerāt cōtra iudeos/ nisi agrippa iuuenis cū Romæ consi-
deret/ & primos iudeorū opprimi uideret uxorē imperatoris agrippinā suppliciter exorasset/ ut ma-
rito suaderet/ quatenus decenter audiens/ sua iustitia seditionū puniret auctores. Claudius autem his
p̄secibus p̄structus/ causam audiens/ dū agnouisset malorū principes fuisse Samaritas/ eos quidē q̄ ascē-
derant ad eum/ iussit occidi/ Cumanō autē fugā dedit. Celerē uero millenariū præcepit in Hierosoly-
mā duci/ & omnibus uidentibus p̄ totam urbem tractū laceratumq; dispergi.

Felix mittit procurator in iudæā/ & q̄ta prās adiecta sit agrippæ regi p̄ Claudiū. Cap. XIII.

Ist autē & Claudiū Foelicē Pallantis fratrem in iudæam p̄sidē/ q̄ rebus in regione iudæe p̄-
sideret. Cūq; decimū principatus cōpleisset annū/ Agrippæ Philippi tetrarchiæ donauit/ &
Bethaniā/ & Traconitidē simul adiecit/ una cū abela q̄ fuerat de tetrarchia Iysania. Cal-
cidē uero ei abstulit/ cui.iiii. p̄serat ānis. Agrippa autē sumēs donatiōes Cæsaris/ Aziazo
regi Amalox uolētī se circūcidere sororē Drusillā dedit uxorē. Epifanes. n. Antiochi regis filius eius
nuptias

nuptias resutauit/ nolens iudeorū solēnitates sequi/ licet hoc facturū se eius compromiserit patri. Ma-
riā uero dedit Archelao Helicii filio/ cui ab agrippa patre fuerat primitus desponsata. Quibus nata ē
filia nomine Beronice. Nuptiæ autē inter Drusillā & Aziazum celebratæ non multo tempore inter-
ueniente huiusmodi causa solutæ sunt. Dum Foelix in iudæam uenisset/ ammissorator/ uidens hæc cū
ctas mulieres pulchritudine præcellerem/ eius speciem cōcupiuit/ & quēdā iudeum Symonē nomi-
ne amicum suū/ suadebat ut eam mitteret ad eā/ suadebat ut derelicto uiro haberet ei promittens
eam beatā fieri. Illa uero non bene faciēs/ & declinare uolēs inuidiā Beronicis sororis/ p̄pter pulchri-
tudinē suā/ transcendere paternam solēnitatē flexa est/ & Foelicis nuptias est secuta. Ex quo susceprū
filiū uocauit agrippā. Sed quædam modū iste iuuenis cū uxore p̄ incendiū Vesuuii montis temporibus
titū cæsaris deperierit/ postea declarabimus. Beronice uero post Herodis mortē qui eius fuerat mari-
tus/ & patruus/ multo tēpore uiduata fama discurrere/ quia cū fratre coiret/ suus Polemoni regi ly-
ciæ/ ut circuncisus eam haberet uxorē. Sic enim iudicabat falsas oblocationes posse monstrari. Pole-
mon autē flexus est/ maxime propter diuitias eius. Non multo tamen post eorū nuptiæ permanserūt
sed Beronice propter nimitatē coitus ut dixerūt Polemonē dimisit. At ille solutis nuptiis/ et solēnita-
tes iudeorum pariter dereliquit. Eodē uero tpe & Mariā repudiāns Archelauum/ coniuncta est De-
metrio alexandrino/ iudæo genere & diuitiis ualde claro/ tūc. n. & alabarches erat. Susceptūq; ex il-
lo filiū/ agrippa uocabulo nuncupauit. Sed de singulis horum/ subtiliter postea declarabimus.

Mortē Claudius cui successit Nero q̄ matrē uxorē & alios multos generis sui interfecit. Ca. XV.

Laudius interea Cæsar defunctus est/ cum imperasset annis tribus & decem/ & mensibus
viii. diebus. xx. Est autem sermo quorundam/ quia ab uxore agrippina fuerit ueneno per-
emptus cuius agrippinæ pater fuit Germanicus Cæsaris frater/ uir autem eius Domitius
Enobarbus/ nobilissimus romanorū. Quo moriēte/ uiduata multo tpe Claudius duxit
uxorē/ habentē filiū/ qui patris nomine Domitius uocabatur. Claudius ergo propter zelū agrippinæ
Mæsalinā permit uxorē/ ex qua filios habuerat/ Britanicum & Octauianū/ erat autē ei & antonia filia/ se-
nior quā prima uxore nomine Petina/ habuerat. Octauianū itaq; desposauit/ Neronē/ sic. n. eum postea
uocitauit/ cū Cæsar eū filiū adoptasset. Agrippina autē metuēs ne Britanicus crescēs regnū a patre per-
ciperet/ & nolēs imperiū suo filio præparare/ de morte Claudii sicut erat sermo tractauit. Quo mor-
tuo/ repente misit principē militiae Burrū/ & cū eo tribunos libertorū ualde præpotētes/ qui deducē-
rent per castra Neronem/ & cū morte principis adorarent. Nero itaq; hoc modo principatu sumpto
Britanicū quidē ueneno latenter occidit/ matrē uero propriā interemit/ hoc ei retributionis munus
impendens/ non solū pro matris officio/ sed etiā q̄ ei suis machinamentis romanorū præbuerat prin-
cipatū. Peremit etiā Octauianā suā uxorē/ multosq; uiros insignes/ quasi insidias ei fecissent. Sed de his
quidē desino plura narrare/ multi namq; de Nerone historias conscripserunt. Quorum quidā pro gra-
tia beneficiorū eius neglexere ueritatē/ alii uero propter odiū & eius inimicitias sic impudenter men-
daciis inuoluiti sunt/ ut aperta reprehensione sint digni. Mirandi tamen a me non sunt/ qui de Nero/
ne mentiri esse noscuntur/ dum neque prioram gesta conscribentes/ ueritatem uideantur/ historie/ cur
stodisse/ licet circa eos neque odiū habuisse noscantur/ eum longis post eos temporibus extiterūt. Sed
de his quidem qui ueritatem historie/ prouiderē nolant/ liceat scribere sicut uolant. Probantur enim
hoc habere grauissimum. Nos autē propositum ueritatis/ perfectionem præsentis negocii breuiter
comprehendere nitimur/ & que nobis iudæis euenerunt enunciamus/ nō negligentes aut calamita-
tes/ aut delicta referare studentes. Reuertat igitur ad narrationē casuum gentis nostræ. Primo itaq;
imperii Neronis anno/ moriēte Azaizo alias Amalorum rege/ frater eius successit in principatu/ &
minoris/ Armeniæ p̄sulus Aristobulo herodis regis calcidici filio a Nerone cōmissus est. Sed Agrip-
pæ donauit Cæsari partem quandam Galilæe Tyberiadis tetrarchiæ/ sciens/ ut ei esset subiectus/
deditq; ei & Iuliam ciuitatē/ trans fluuiū constitutā/ & uicos circa eam positos. xiiii.

Quia Foelix missus in iudæam/ & inueniens prouinciam a latronibus nimis afflictam/ prospexit
ut illis interēptis/ pacem tribueret/ regionī/ principem uero latronum Eleazarum uinctam direxit ad
Cæsarem/ & de morte ionathæ pontificis. Cap. XVI.

Res itaq; iudeorum crementum semper a peiori suscipiebant. Latronum namque deuo-
& magnorum hominum turbis seducientium populum/ est repleta prouincia. Quorum
multos quotidiē cum latronibus capiens/ Foelix necabat/ pariter & Eleazarum Dinei si-
lium/ qui latronum ordinem instituerat/ per insidias cepit uiuum. Dans enim fidem/
quia nihil mali sustineret/ flexit eum ad se uenire/ quem uinctum Romam direxit ad Cæsarem. Ha-
beapud inimicitias. Foelix apud pontificem ionatham/ eo q̄ esset pius/ & ab eo moueretur/ ut re-
bus iudeorum melius præsideret/ ne quærelam a plebe susciperet/ eum populus petisserat a Cæsare/ ut
ipse in iudæā dirigeret/ administrator/ occasionem quærebat/ per quam remoueret eum/ qui uideret
ei sapius oportuiss. Graue namq; est nocere uolentibus/ si crebrius arceantur. Pro hac igitur causa
Foelix

Fœlix fidelissimum amicorum Ionathæ quædam nomine Ioseph/generi Hierosolymitam/multarū pecuniarū promissione flexit ut super Ionathā latrones iduceret/qui eū uita priuarent. Ille autē sumpto consilio hoc modo per latrones necē illius appetiuit. Ascenderūt quidā eorum ad ciuitatē/ quasi adoratori deū/gladiosq; sub ueste portantes/ & pmixti populis/ peremerunt eū. Cūq; mors eius in/ ultra remanisset/ de cætero cū nimia fiducia latrones in festiuitatibus ascendebāt/ & gladios abscon/ sos habentes/ quos uolebant inimicorū permixti populis perimebant & non solū in reliqua ciuitate sed etiam in templo quosdam interimebant. Nam & ibi sapius cædes facere præsumpserunt nihil se agere impietatis existimantes. Ob quā causam arbitror etiā deū auersatū nostrā urbē & templum ue/ lut nequaquā suo habitaculo mundum tradidisse Romanis/ & ut purgatio fieret/ ciuitatis ignem & seruitiū intulisse/ dū uellet nos eū uxoris atq; filiis crebris castigare calamitatibus. Opera itaq; la/ tronū hoc implebant scelere ciuitatē. Magis uero & seductores populos suadebant/ ut eos in here/ mum sequerent/ dicentes se dei prouidentia signa & prodigia monstraturos. Multiq; in hac insipien/ tia flexi supplicia ptulerunt/ quoniā dum ad hoc accessissent/ a Fœlice puniti sunt.

Quia ueniente Aegypto malefico/ & multis Iudæorum ab eo seductis/ Fœlix aggressus eos mul/ tos occidit.

Cap. XVII.

I Oc enim in tempore uenit aliquis ex Aegypto in Hierosolymam dicens se esse prophetā & populari multitudini persuasit/ uti cū eo ad montē qui dicitur oliuarū positū ē diuerso ci/ uitatis procul stadiis. v. conscenderent uelle dicens eis exinde monstrare quā eo uideret Hie/ rosolymorū murē/ corruerent. unde ingressum eis faciendū esse promittebat. Fœlix autē dū hęc audisset/ iussit militibus ut arma sumerēt. Quo facto cū multis equestribus impetu facto ab Hie/ rosolymis irruit sup eos/ quadringentos quidē eorū gladis interemit/ ducentos uero uiuos cepit/ ip/ se autē Aegyptius lapsus fuga dispiruit. Rursus itaq; latrones populū cōtra Romanorū prelia concit/ abant suadentes/ ne eis subiacere deberēt/ & sibi resistentiū uicos incedebāt atq; diripiebāt.

Quædammodum Iudæos & Syros pro æquitate ciuilitatis in Cæsarea seditione concertates/ Fœlix compefcuit.

Cap. XVIII.

I Nter hæc autē iudæi habitores Cæsareæ/ contra Syros pro æquitate ciuilitatis huiusmodi facere seditionē. Iudæi nāq; primos se esse dicebant eo q; conditor Cæsareæ rex Herodes de genere fuerit iudæorum. Syri uero de herode quidē ita esse profitebantur/ dicebant autem Cæsaream Stratonis turrim primitus uocitatā/ & tunc nullum habitatorē ipsius ciui/ tatis fuisse iudæum. Hęc audientes pfecti prouinciæ/ sumētesq; ex utraq; parte seditionis auctores pla/ garū affecere uulneribus/ & tempestatē litis eorū ad breue tempus hoc opere sedauerūt. Rursus quoq; iudæi habitantes in ciuitate/ diuitiis confidentes/ & propterea spernentes Syros/ blasphemias su/ debant eos ad iniuria denua prouocare. Illi uero pecuniis quidē minores/ sed sapientia fortiores dum multi Cæsariensium & Sebastenorū sub romanis ibidē militarent/ pauco tempore & ipsi iudæis iniu/ rias sermonibus inferebāt. Post alterutros se ita lapidauerūt donec ex utraq; parte uulnerati cōcide/ rent/ uerum tamē uicere Iudæi. Fœlix autē cū uidisset belli modo eorū esse certamen/ metuens pte/ bat iudæos/ ut a lite cessarent. Quibus non audientibus milites armatos misit/ & multos quidē eorū peremit/ plurimos autē uiuos cepit/ & domos quorundā multis pecuniis reftas expilari militari/ irruptione permisit. Iudæorum uero modestiores & dignitate nobiliores/ metuentes pro semetipsis rogauere Fœlicem/ ut milites missa turba reuocaret eisq; decreto parceret. Quod Fœlix facere eorū præcibus acquieuit. Hoc itaq; tēpore/ rex agrippa dedit pontificatū Hismaheli filio Siab. Exorta est enim & pontificū cōtra sacerdotēs & Hierosolymitarū primates. Vnusquisq; enim eorū ca/ teruas procacium & seditiosorū hominum colligens/ uidebat esse princeps. Et conferentes semetip/ sos ad lites/ alterutris derogabāt/ & se lapidibus obruebant. Qui autem prohiberet non erat/ sed ut in ciuitate sine præfule/ audaci potestate ab omnibus talia gerebantur. Tantam siquidē impudentiā atq; psumptionem pontifices obrinuerant/ ut etiam seruos suos ad areas destinare psumperint/ qui decimas sacerdotibus competentes auferrent. Vnde fiebat/ ut sacerdotes per inopiam deperirent. Sic enim iniquitatorum uis oppressa grauitate iustitiæ prauulerat.

Quomodo Portio Festo in iudæam misso pro successione Fœlicis/ contigit prouinciā sicariis commoueri.

Cap. XIX.

I Ortio siquidē Festo directo a Nerone p successione Fœlicis/ primi iudæorū Cæsareā ha/ bitatē/ ascēderūt Romā/ accusaturi Fœlicem. Qui sine dubio poterat poenas exoluere p/ lesione iudæorū/ nisi plurimū ei Nero p fratris Pallatis præcibus indulgisset. cui tūc ho/ norē maximū impēdebat. Interea primates Syrorū Cæsariensium Berillo pædagogō Nero/ nis/ qui officium super græcos habebat. per epistolas multis pecuniis suaserunt/ ut a Nerone peteret dari eis epistolā/ per q; ius ciuilitatis qd cū eis habebant iudæi cōmuniter poenitus nō fieri intimaret Berillus

Berillus ergo imperatorem rogauit atq; promeruit ut huiusmodi scriberetur epistola/ quæ tamē gē/ ti nostræ postea ingētium malorum fuit occasio. Agnoscentes nam iudæi Cæsariens/ quæ fuerant scri/ pta pro Syris/ tantas suscitauere seditiones/ donec bella succederēt. Festo igitur in iudæam uenientē cō/ tigit ut prouinciā a latronibus uastaret & uici omnes incenderent/ præcipue nāq; sicarii abūdabant/ utentes gladiosis magnitudine similibus perficorū ensium/ cū summitatibus obuncis/ & quales sunt romanorū sicæ/ quibus etiā uocabalū sicariorū latrocinantibus habuerūt. Hi namq; latenter pmixti/ in festiuitatibus populorū sicut prius diximus/ ad ciuitatē pro cultura diuina conuenientū quos uole/ bant facile perimebant. Sapius etiam cū armis ad uicos inimicorū uenientes diripiebant & cuncta pariter cōcremabāt. Interea diuersis rebus turbata prouincia/ Festus multitudinē destinauit equestriū atq; pedestriū sup populos q; decepti fuerāt a quodā magno/ salutē eis & malorū requiē pmittente/ si eū seq in desertū cōtēderēt. Quo facto/ & ipsum seductorē & seductos & missi sunt occiderūt.

De porticu interiore templi/ & quemadmodū eā exaltauere Iudæi/ & quia Festus ob hoc indigna/ tus iussit opus destrui/ sed Iudæis rogantibus/ concedi sibi ob hoc legatos mittere ad Nerone m cōcē/ sit miserunt nuncios/ quos audiens Nero/ ueniam gesti operis condonauit/ & ædificium manere per/ misit/ & quia moriēte in Iudæa Festo/ successor uenit Albinus.

Cap. XX.

I Oc tempore rex Agrippa fabricatus est ædificium magnitudine ualde præcipuū in pala/ tio Hierosolymorum/ iuxta theatrum. Quod palatium factū est olim a filiis Asamonei/ in loco eminenti positum. Quod etiam uolentibus ciuitate rem respicere delictabilem con/ ferebat aspectum/ unde rex inclinatus/ inspiciebat ea quæ gerebātur in templo. Hęc itaq; uidentes Hierosolymorum primates grauiter habuerūt. Non enim patriū erat ut ea quæ fiebant in templo/ & maxime cum sacra dispensaretur/ aliquis exceptis sacerdotibus aspiceret. Quapropter parietē excessum ædificauerunt circa ædem/ quæ erat in interiori sacratio ad occidentē uersa. Hic er/ go paries non solum triclinii reg/ ilis aspectū abstulit/ sed etiam occidentalis porticus quæ erat in ex/ teriori templo/ ubi custodias in festiuitatibus propter templū habere romani solebant in his igit in/ dignatus rex Agrippa/ & præcipue Festus præfectus/ præcepit eis ut opus ædificatū repente destrue/ rent. At illi rogauerunt ut eis potestas daret/ quatenus ob hoc legatos dirigerēt ad Nerone m/ dicen/ tes non seu uia habituros/ si quædam pars templi destrueretur. Tunc pmittente Festo/ miserunt de/ suis primatibus decem simul & Hysmaclē pontificē/ & Helchiam Gazophilacem. Nero autē audiens eos/ non solū ueniam gesti operis condonauit/ sed etiam ædificium/ manere permisit/ hoc beneficiū Pompeiā coniugi religiosæ/ pro Iudæis supplicanti condonans. Qui decem quidem qui uenerant re/ dire pcepit. Helchiam uero & Hysmaclē obsidū loco retinuit. Rex igitur hæc agnosces pontificatū dedit Ioseph filio Symonis pontificis/ qui cognomen habebat cadis. Porro Cæsar misit Albinum in Iudæam præfectum/ mortem Festi cognosces. Rex autē denuo ioseph quidem pontificatū priuauit/ & Anani filio qui & ipse Ananus uocabatur eius successione dedit. Hunc etenim seniore m Ananum di/ cunt fuisse fœlicissimum/ filios namq; habuit/ q omnes dei pontificatu sunt functi/ dum & ipse primi/ tus hunc honorem plurimis temporibus habuisset/ quod nulli pontificem apud nos prouenisse dino/ scit. Ananus autem iunior cū pontificatum suscepisset/ erat uehemētē asperimus & audax/ secta Saduceas/ qui circa iudicia suut ultra omnes iudæos ualde crudeles/ sicuti iam declarauimus.

Quia sub eo a nece prouincialium sicarii cessauerunt.

Cap. XXI.

I Vm ergo huius sectæ Ananus esset/ credēs se inuenisse tempus opportunū. Festo mortuo & Albino in itinere constituto/ conciliū fecit iudicū/ & quosdā deducens ad semetipsum inter quos & fratres Iesu qui dicitur Christus/ nomine Iacobū/ quasi contra legem agentes accusans/ tradidit lapidandis. Qui autem uidebantur moderatissimi esse ciuitatis/ & cir/ ca legis integritatē habere sollicitudinē/ grauiter hæc tulere/ miseruntq; latēter ad regē/ rogantes eū ut scriberet Anano/ ne talia perpetraret/ cū neq; prius recte fecisset. Quidā uero eorū etiā Albino oc/ currerunt/ ab alexandria uenienti eumq; docuerūt/ quā nō liceret anano præter illius uoluntatē con/ gregare conciliū. Albinus autē eorum sermonibus flexus/ cū iracundia scripsit anano/ interminatus eū poenas exoluere. Quapropter & rex agrippa sublato ei pontificatu q; tribus habuerat mensibus/ Iesum Damnei filium in eius loco constituit. Cūq; albinus in Hierosolymitarum uenissent urbem/ om/ ni prouidentia nihil est ut prouincia pacem haberet/ & ideo sicariorū plurimos interemit. Pontifex igitur ananus per singulos dies ad meliorem gloriam cōscendebat/ & fauorē ciuiū habebat pariter & honorē. Erat enim/ opules/ & quotidie albinum atque pontificem muneribus complacabat. Habuit autem famulos ualde laboriosos qui cum procacibus conuersati uicis/ pergentes ad areas sacerdotū decimas accipiebant/ tum facientes & non abstinentes a cede non dantium/ sed etiam alii pontifices similia seruorum illius peragebant/ cum nullus utique prohiberet. Quapropter sacerdotēs qui olim ex decimis alebantur/ tunc inopiæ necessitate deficiebant. Rursus igitur sicarii festiuitatis tēpo/ re noctu ciuitatem ingredients/ comprehenderunt uiuum scribam magistratus Eleazari filium Ananias

Anania pontificis & alligantes eduxerunt e ciuitate. Deinde mittentes ad Ananiam dixerunt ita se se scribam remissuros ad eum / si albino suaderet. ut decem uiros quos ex eis ceperat & uinctos habebat absolueret. Ananias autem propter necessitatem Albino ut hæc faceret persuasit / quod opus maximatorum malorum fuit initium. Latrones namque semper moliebantur ut aliquos familiarium caperent Anania / quos non aliter nisi quosdam siccariorum reciperent / dimittebat. Cuius numerus corum iterum accreuisset / capta fiducia rursus prouincia affligebat. Hoc itaque tempore rex agrippa Philippi Caesarem amplius fabricatam / ad honorem Neronis Neroniada appellauit / & Berythis theatrum pecuniis multis instructum annalibus spectaculis condonauit / innumeras illic expensas efficiens. Fru menta namque populo copiosa / & oleum opulenter exhibuit. & omnem pariter ciuitatem statuarum pulchritudine / & antiquorum imaginibus exornauit / & poene omne decus regium ibi migravit. Quia propter crescebat aduersus eum odium subiectorum eo quod illorum pompam auferens / ornaret extraneam ciuitatem. Iesus autem Gamalietis filius a rege successionem pontificatus accepit / Iesu Danaei honore priuato / & propterea seditio inter alterutros orta est. Facientes enim collectionem prauorum hominum / frequenter usque ad lapides blasphemias precedentibus incideret. Ananus autem praecebat eos / quando diuitis suis paratos accipere pecunias redimebat. Castobarus enim & Saul maximam eum multitudinem congregabant / cum essent de genere regio / & propter Agrippa cognitionem populi fauorem habentem / uolenti scilicet iura & res infirmorum diripere praeparati. Ex quo praecipue contigit nostram ciuitatem languere magis / cum utriusque res eius ad peiora prouheretur.

Quia florus ueniens Albino successor / tantis malis Iudaeos affecit / ut eos ad arma contra Romanos uenire compelleret.

Cap. XXII.
Lbinius itaque cum audisset sibi successorem Gessium Florum fuisse directum / uolens aliquid Hierosolymitis praestare / producus uinctos qui erant indubitanter morte digni eos praecipit occidi. Alios autem qui ex parua quærela tenebantur in carcere / pecuniis sumptis abire praecipit / & ita gestus est ut carcer quidem purgaretur a noxiis / sed prouincia latronibus impleteretur. Interea ex tribu Leui quicumque erant hymnorum dictores / persuaserunt regi ut facto concilio eis concederet quatenus stola linea proxime sacerdotibus uterentur eius regnum docere diuocent / ut memoria de nouitate introducta praecipere. Quod petentes impetrauerunt. Rex etenim cum uoluerat uterentur. Omnia contraria paternis legibus agebant quibus spiritus non poterant poenae non solui. Igitur cum iam tunc etiam templi uideretur esse perfectum / & ciues conspicerent / artifices ultra decem & octo milia uacantes operibus & labore indigentes unde mercede acciperent / quibus scilicet ex opere templi alimenta ministrabantur pecunia quae repositas propter timorem Romanorum habere non ualere / tunc habito consilio / ut cura haberetur artificum / & eis potius liceret expendi thesauros / quando si una hora quilibet operaretur / mercede acciperet / regi persuaserunt / ut orientalem porticum altius eleuaret. Erat autem hæc porticus in exteriori templo posita in conuale profunda quadringerentorum cubitorum parietes habentes / ex lapide quadrato alboque constructis. Singulorum enim lapidum erat longitudo cubitorum uiginti / altitudo uero sex / opus Salomonis regis / qui primitus templum omne construxit. Rex autem dum ei a Claudio templi fuisset cura commissa / iudicans / quia omnis operis destructio quidem esset facilis instructio uero difficilis / & praecipue ad hanc porticum & tunc & copiosis pecuniis opus esset / hoc inde supplicanti bus fieri denegauit ciuitate uero sterni albo lapide non prohibuit. Iesu autem filio Gamalietis pontificatum priuato dedit hunc honorem Mathæ Theophili / sub cuius pontificatu / & bellum Romanorum contra Iudaeos sumpsit initium. Necessarium inter hæc credo & historiae sententiæ conueniens / narrare de pontificibus quomodo inchoauerunt / & quibus fungi hoc honore permissum est / & quanti fuerunt usque ad belli finem. Primum itaque omnium dicitur Aaron fratrem Moyses pontificatum sumpsisse diuinitus / quo moriente successisse mox filios / & ab aliis eorum denuo liberis honorem unius distributum. Unde legitimum est nullum posse pontificatum percipere nisi de sanguine fuerit Aaron / ex alio namque genere neque si in regno constitutus sit / pontificatum potest adipisci. Fuerunt itaque omnes ab Aaron sicut diximus primo usque ad Finalem qui belli tempore per discordiam pontifex ordinatus est numero. lxxiiij. Ex quibus in deserto temporibus Moyses consistente tabernaculo quod Moyses deo dicitur / usque dum ad iudaeam populus aduenisset / ubi Salomon rex aedificauit templum / pontificatum habuerunt uiri numero. xliiij. Primi namque donec uitam finirent morte / habebant inderumpibiliter hunc honorem / postea uero etiam uiuentibus successio praebatur. Sed hi quidem. xliiij. Aron existentes ex genere / per successionem sumebant honorem. Fuit autem heretorum res publica primo quidem sub populi potestate / post hoc autem sub unius principatu sit / terro uero sub regibus. Tempus ergo quo isti. xliiij. habere principatum a die qua aegyptum patres nostri Moysæ duce reliquerunt / usque ad aedificationem templi quod Salomon rex Hierosolymorum in urbe construxit / fuit annorum. xliiij. & sexcentorum. Post illos itaque. xliiij. pontifices. decem & octo alii hanc

tenere

tenere potestatem / a Salomonis regis temporibus Hierosolymis sibi met succedentes / usque ad aduentum Nabuchodonosor Babyloniorum regis / qui castrametatus est aduersus urbem templum quidem concremauit / gentem uero nostram in Babylonia migravit / & pontificem Iosedech captiuum duxit. Tempus enim pontificatus horum quadringerentorum. lxxvi. fuit annorum / mensium sex / dierum. xx. cum utriusque iudaei sub regibus essent constituti. Post tempus autem annorum. lxx. captiuitatis gesta per Babylonios Cyrus Persarum rex dimisit ex Babylonia iudaeos ad propria remeare / & atque concessit templum aedificare captiuis. His itaque remeantibus Sison pontificatus sumpsit / & ex eius genere alii. xv. usque ad tempus regis Antiochi / qui uocabatur Eupator hunc habuere praesulatum. Conuersabantur autem populari potestate annis quadringentis. xliiij. primusque Antiochus quem praediximus / & princeps eius militia Lysias. Omnia cui erat Melaeus cognomen / pontificatum deposuerunt perimentes eum in Beroea / & constituerunt pontificem Ioaachim ex genere quidem aaron non autem ex ista domo. Propterea autem & Onias defuncti fratrum & nomen referens patris ueniens in aegyptum Ptolomei philometoris amicus & Cleopatra eius uxoris suauis eis ut secundum Heliopoliticam legem deo constitueret templum Hierosolymitano simile / & eum pontificem ordinaret. Sed de templo apud aegyptum aedificato / saepius declarauimus. Ioaachim uero cum tribus annis habuisset pontificatum defunctus est cui nemo successit / sed per annos septem ciuitas fuit sine pontifice. Igitur ionathas frater iudae Machabae ipso tempore suscepit pontificatum quem tenebat quattuor annis. Quo per insidias moriente dolo Tryphonis / sicut superius iam quodam loco narrauimus / accepit hunc honorem Symon germanus eius. Huic per dolum quoque generi in conuiuio morienti / filius successit Hyrcanus / cui cum tenuisset pontificatum annis. xxxi. in senectute moritur cum & pontificatum tenuisset / & regnum. Quo defuncto / aristobulus eius maior filius ei successit / & primus sibi diademam imposuit / ac post annum moritur. Cuius uxor alexandra fratrem eius alexandrum constituit in regno. Alexander autem cum & regnasset / & sacerdotium tenuisset annis. xvii. uita priuatus est / alexandra conuigi praecipiens / ut ipsa pontificem ordinaret. Quae pontificatum quidem Hyrcano suo filio dedit / regnum uero ipsa retinens annis. lx. defuncta est. Cuius filius Hyrcanus per tempus pontificatum obtinuit. Post mortem namque alexandrae / dimicauit aduersus eum frater eius aristobulus / & dum uicisset illum quidem pontificatum remouit / ipse uero & regnum tenuit / & dei pontifex fuit. Huius anno tertio regni / mense similiter tertio ueniens Pompeius / & Hierosolymitarum ciuitatem forti dimicatione deuincens / ipsum quidem Romam cum filiis uinctum misit. Hyrcanum uero denuo in pontificatum restituit / quem gentis quidem praesulatum habere permisit / diademate uero uti prohibuit. Habuit autem Hyrcanus hanc potestatem super nouem priores alios annos quadringerentos. Barzabanes autem & Pacorus Parthiae potentes / transuentes Eufratem / & pugnantibus aduersus Hyrcanum / ipsum quidem ceperrunt / aristobulum uero filium antigonum constitutere regem. Qui dum tribus annis & mensibus totidem tenuisset regnum. Sosius & Herodes obsederunt eum / captumque transmiserunt antonio. Antonius uero defunctum antiochia trucidauit. Herodes uero commisso regno sibi met a Romanis nequaquam constituit / ex genere asamonei pontifices / sed quibusdam ignobilibus / qui solummodo de sacerdotibus essent praeter aristobulum tributum hunc honorem. Aristobulum namque filium Hyrcani qui a Parthis captus fuerat / pontificem constituens / sortem eius Mariannem duxit uxorem. Ob quam rem fauorem populi sibi met collocauit / propter Hyrcani memoriam. Deinde metuens ne cuncti ab aristobulum declinarent / eum in Hierico suffocari dolo machinatus est / cum nataret / sicut iam declarauimus. Post hunc autem nequaquam alicui ex genere asamonei pontificatus tribuit potestatem. Similia quoque gessit in constitutione sacerdotum archelaus Herodis filius / pariter & Romani postea super iudaeos obtinere imperium. Sunt ergo uiri qui ab Herodis temporibus pontificatum habuerunt usque ad diem qua Titus templum & ciuitatem capiens / concremauit / cuncti simul uiginti nouem. Tempus autem horum / anni sunt centum & septem. Quorum quidam conuersati sunt / sub Herodis regno / & filii eius archelai. Post horum uero mortem / populi quidem potestate cuncta gerebantur / praesulatum tamen gentis pontifices obtinebant. Hæc ergo de pontificibus dicta sufficiant. Gessus itaque Florus missus a Nerone successor albino / plurimis malis iudaeos attriuit. Erat namque genere Dazonius / habuit autem uxorem nomine Cleopatram / quae dum esset amica pompeiae Neronis uxoris / & malignitate marito non minor / per eam uir eius infu / las huius dignitatis adeptus est. Sicut autem Florus circa potestatem malignus fuit / & uiolentus / ut praemagnitudine malorum eius / albinum quasi beneficii largitorem iudaei laudarent. Ille namque malignitatem celabat / & ne penitus depræhenderetur a turba quodammodo praeuidebat. Gessus autem Florus quasi ad doctandam nequitiam missus iniquitates suas in gentem nostram aperta malignitate pompebat / neque directioni parcens / neque modum iniusti supplicii derelinquens. Erat enim inflexibilis / ad miserandum / & omnibus lucris auarus / qui etiam in latronum direptione communicabat. Sine timore namque multi ad hoc accedebant cum illius permissione / ut de sua salute minime cogitarent. Quod opus non erat mediocriter condolendum. Quapropter infelices

Y

si oportet audentius etiā seruari. Conabor breuiter edocere non enim solūmodo ab initio probatissimos uiros & inde placatione preparatos ad hæc exercenda constituerunt. Sed quatenus etiā genū sacerdotū sine permixtione purumq; consisteret prouiderūt. Oportet etiā eū qui sacerdotiū habiturus est ex eiusdē gentis nasci muliere. & neq; ad pecunias & neq; ad honores inspicere. Et de hoc p̄ antiquā lineā & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus non solū in ipsa iudæa sed ubiq; nostri generis cōstitutio reperitur. etiā ibi integritas ista seruatur circa nuptias sacerdotū hoc est in ægypto & Babylonia & quocunq; terrarū orbe quilibet de sacerdotū genere sunt dispersi. Mittunt enim in Hierosolymā conferribentes a patre nomen nuptæ & antiquorū progenitorum quicunq; huius rei testimonia præbuerit. Si autē bella proueniant sicut iam crebro factū est. Dum antiochus Epiphanias ad nostrā uenisset regionē & Pompeius Magnus & Quintilius Varus & præcipue ipsius gesta temporibus tunc hi qui de sacerdotibus super sunt. ex antiquis litteris iterū noua conficiunt & probant mulieres quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt alienigenarū consortia formidantes. Indiciū uero integritatis hoc maximū est quia pontifices apud nos a duobus milibus annis denominati filii a patre conscripti sunt. His autē qui prædicti sunt si quid præuenerint interdicitur ne uel ad altare accedant. uel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidē potius autē necessarīe cū neq; conscribendi potestas omnibus data neq; alia sit in discretiōe discordia. Sed solūmodo prophetis antiquissima quidē & ueterissima secundū inspirationē factā a deo cognoscentibus. Alia uero secūdū se sicuti sunt facti palā conferribentibus infiniti libri non sunt apud nos discordantes & libimet repugnantes sed solūmodo duo &.xx. libri habentes temporis totius conscriptionē/ quoru iuste si uides admittitur. Horū ergo quinq; quidē sunt Moyseos qui natiuitates continent & humanā generationis traditionē habent usq; ad eius mortē. Hoc tēpus de tribus milibus annis paululū minus est. A morte uero Moyseos usq; ad artaxerxem persarū regem qui fuit post Xerxem propheta post Moysem & quæ secundū eos sunt gesta conscripserunt in. xiii. libris. Reliqui uero. iiii. hymnos in deū & uitæ humanæ noscuntur pignora continere. Ab artaxerxe uero usq; ad nostrū tempus singula qdem conscripta nō tamen priori simili fide sunt habita eo quod non fuerit certa successio prophetarū. Palam namq; est ipsius operibus quemadmodū nos propriis litteris credimus. tanto namq; sæculo iā præterito neq; ad dicere quicquā aliquis nec auferre nec transformare præsumpsit. Omnibus enī insertū est mox & prima generatione iudæis hæc diuina dogmata nominare & in his utiq; permanere. Et p̄p̄terea si oporteat mori libenter. Iam itaq; multi captiuorū frequenter tormentis affecti sunt. & mores uarias in theatris sustinuerunt. ne ullam uerbū contra leges admitterent aut conscriptiones habitas uiolarent. Qui græcorū aliquid tale perpeffus est. quando neq; fortuitū sustinere læsionem uolunt. licet omnia apud eos scripta destruantur. Verba enim hæc esse putant secundū conscribentiu uoluntates exposita. Et hoc iuste etiā de antiquis sapiunt quoniā aliquos nunc quoq; uident præsumentes de his rebus conscribere quibus neq; ipsi interfuere. neq; credere scientibus acquiescunt. Deniq; de bello quod apud nos contigit nuper. quidam historias conscribentes ediderunt. Dū neq; ad ea loca uenerint. neq; in proximo rerum gestarū fuerint. Sed ex auditu quædam pauca componentis impudēter semetipsos uidentur historie nomine iactitare. Ego uero & ex omni bello & quæ ibi particulariter gesta sunt uerā descriptionē feci. dō ipse rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galæorum eram. donec fuit defendendi facultas. Contigit autem ut caperer a romanis. & habentes me Vespasianus & Titus in custodia uniuersa semper inspicere faciebant primo quidem uinctus. postea uero solutus cum Tito ab alexandria propter obfessionem Hierosolymorū directus sum. eo tempore nihil est gestum q; meam potuisset latere noticiam. Nam uidentes Romanorum exercitū uniuersa sub diligentia describebam. Et ea quæ nunciabantur ab his qui semeripfos tradebant. ego solus in regrius intelligens disponebam. Deinde Romæ tempus uacationis habens. omni iam negotio præparato usus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam græcam rerum eruditionem exhibui. Tātaq; mihi securitas affuit ueritatis ut primos omnium imperatores belli. Vespasianus & Titus testes non exposcerem. Primum nāq; illis obtuli libros. & post illos multis quidem Romanoque qui bellis interfuere. plurimisque uero nostrorum eos etiam uenundauit. qui græca sapientia uidebantur imbuti quoq; est Iulius archelaus. Herodes honestissimus & ipse admirabilis rex agrippa. Isti siquidem uniuersi testimonium perhibuere. quia ueritatem diligens excolui. non reprimens forsitan aut tacens. siquid gestorum per ignorantiam aut per gratiam commutauit. aut prætermisi. Quidam uero prauis homines derogare meæ historie sunt conati tanquā in scholis adolescentibus propositum exercentes & accusationis inspiratæ atq; detractionis faciētes opus. cū oporteat illud sciri. quia quod cōuenit promittentē aliis rerū ueraciū traditionē. Ipsum prius hac nosse certissime. aut rebus gestis adherēdo. aut ab scitibus cōsulendo. Quod ego præcipue circa utrumque me credo fecisse negotium. Antiquitatis namq; libros sicuti dixi ex uoluminibus sacris interperatatus sum. cū essem genere factus &

dos & participarem illarum sapientiam litterarū. Historiam uero belli conscripsi multarum quidem actionum ipse operator. plurimorū uero inspector. existens & omnino eorū quæ dicta uel gesta sunt nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet existimabit eos qui aduersam me nituntur de ueritate contendere. Quis licet imperatorum cōmenta legisse dicantur. non tamen nostrorū repugnātiū rebus interfuere. De rebus itaq; necessariā feci descriptionē significare uolens facultatem eorū qui historiā scribere conpromittunt. Et sufficienter sicuti reor palam faciunt quia conscripto rerum apud Barbaros potius solēniū q; apud Græcos est. Volo paululū primitus disputare aduersus eos q; contendunt nouellā esse nostrā conuersationem eo q; nihil de nobis ut aiunt illi dictū sit a conscripto ribus græcis. Deinde testimonia antiquitatis ex aliorū litteris exhibebo. & eos qui nostro blasphemac genitū. ualde ipsi ratione blasphemac monstrabo. Nos igitur neq; regionem maritimā habitamus. neq; mercimoniis congaudemus neq; per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed quidem nostræ ciuitates paula paula mari positæ regionēq; uberimā possidentes. In ea assidue laboramus præcipue circa filiorū nutrimenta studēs legumq; custodiā & traditionē pietatis totius opus uitæ necessariū iudicamus. Cū ad sit igitur hic quæ prædicta sunt conuersationi nostræ etiā uita remotior. Nihil fuit in antiquis temporibus quod faceret nobis permixtionem græcorū sicut ægyptiis mercimonia quæ ab eis reiciuntur & ad eos rursus introducuntur. Et iterū habitatoribus Phœnicie maritimæ studentibus circa cōtractas atq; negocia a more pecuniæ requisita. Sed neq; latrocinia sicut quidā alii uacua re. aut amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella cōuersi sunt licet regio nostra multa milia uirorū fortū possideret. Phœnices ergo propter negocia ad Græcorū prouinciā nauigantes repente sunt agniti & per illos ægyptii & omnes a quibus ad Græcos honore duehebant imensa maria proficiscentes. Medi uero postea atq; Persæ palam in alia regnauerunt & usq; ad alterā epirū Persæ militauerunt. Thracæ autē propter uicinītatē & Scythiā ab his qui pontū nauigant cogniti sunt. & omnino uniuersa iuxta mare. uel orientale uel hesperium habitantes aliquid conscribere uolentibus cogniti facti sunt. Qui uero superius habitabāt & procul a mari multis sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiā circa Europam contigisse. quando de Romanorū ciuitate tam longo tēpore adepta potestate tantaq; causis belli conficiente. Neq; Herodotus neq; Thucydides nec ullus q; fuit cū istis fecit aliquam mentionē. Sed sero tandem & uix ad græcos potuit eorum fama peruenire. De Galathis enim & Iberiis sic ignorauere hi qui putantur subtilissimi conscriptores. quorū est Ephorus. ut unā ciuitatem esse arbitrarētur Iberas. Qui tantā partem Hesperie terræ noscunt inhabitare. Et neq; mores eorū qui sunt apud eos uel qui dicuntur tanquam sic utentibus referre præsumunt. Causa uero ignorantie ueritatis est. eo q; procul abessent. Vt autē falsa conscriberent. eoq; uellent uideri aliqui amplius ab aliis retulisse. Quomodo ergo mirari decet si neq; nostra gens plurimis erat certa neq; ad scribendū de se aliqua dedit occasiōē. & ita cōstruta procul a mari & ita conuersi de liberans. Pone igitur nos argumēto uti uelle græcorū. quia nō est genus eorū antiquū eo q; neq; in nostris uoluminibus de eis sit aliquid dictū. Nonne omnino deridebant causas huiusmodi a me probatas & testes uicinæ regionis adducūt antiquitatis suæ. Igitur ego hoc conabor efficere. Aegyptiis & Phœnicibus præcipue testibus utar. cū nullus eorū potuerit tanquā falsum accusare testimonium. Et uidentur maxime circa nos inimici in cōmuni quidem omnes ægyptii & Phœnicum uero Tirii. De Chaldæis autē nequaquā hoc dicere potero. quoniā & generis nostri principes constituti sunt. & propter cognationē in conscriptionibus suis meminere iudæorū. Cū uero fide de his præbuerit & blasphemias falsas ostendero. tunc etiā Græcorū conscriptores memorabo. qui iudæorū fecere memoriā ut neq; huiusmodi occasio relinquatur in iudæis nobis faciende cōtentionis. Inchoabo autē primitus a litteris ægyptiorum quas non arbitrantur commendare quæ nostra sunt. Manethon itaq; genere uir ægyptiorū græca disciplina participatus sicuti palā est. scriptus enim uoce helladica paternæ religionis historia ex sacris sicut ait ipse interpretatus libris frequenter arguit Herodotū in ægyptiacis ignorantia mentionē. Ipse qdē Manethon in secundo ægyptiacorū hæc de nobis scripsit. Ponā uero etiā sermonē eius tāquā testimoniū iure prolatū honorabile nomē sub hoc. nescio quomodo deus inspirauit. & præter spem ex partibus orientalibus homines genere ignobiles adepta fiducia in paucis castra metati sunt. Et facile ac sine bello eam potenterq; cœperunt. & principes eius alligates de cetero ciuitates crudeliter incendere. & deorū templa uertere. Circa omnes uero puincipales inimicissime usi sunt alios quidem perimentes. aliorū uero & filios & coniuges ad seruitia redigentes. nouissime uero & unū regē ex se fecere. cui nomen erat Sualitis hic in mensidem ueniens superiorem. innoxiamq; puincipiam diuidens castra in opportunis relinquens locis. Maxime etiā partes muniuit orientales prospiciens. quoniā Assyrii aliquando plus ualētes erant desideraturi regnū eū inuadere. Inuenies autem in Nomo. io luati ciuitatē opportunissimā positam quidem ad orientem Bulaistitis flus

miniq; appellabat a quadam antiqua theologia Euaris. Hanc fabricatus est & muris maximis comu-
nuit, collocans ibi multitudinem armorum usq; ad ducenta quadraginta milia uirorum ea custodiendum.
Hic autem messis tempore ueniens in ea frumenta meteret & mercedem exoluere, quam ut armatos p-
terrore extraneorum diligenter excitaret. Qui cum regnasset decem nouem annis uita priuatus est. Post hunc
autem regnauit alter quattuor & xl. annis Beon nomine. Post quem alter apachas sex & xxx. annis & me-
sibus septem. Deinde & apolis unum & sexaginta & Samnas quinquaginta & mense uno. Post autem
omnes afose nouem & xl. & mensibus duobus. Et isti quidem sex apud eos fuerunt primi reges debellantes
semper & maxime aegypti radicem amputare cupientes. Vocatur autem omne genus eorum Sefos hoc
est reges pastores secundum sed enim sacrarum linguarum regem significat. Sose uero pastorem sine pastores
secundum sermonem communis eloquii & tantum compositum inueniunt. Hycos qdam uero dicunt eos ara-
bas esse. In aliis autem exemplaribus non reges significari comperitur per appellationem Hyc sed e diuerso ca-
pitulos declarari neq; pastores. Hyc enim rursus aegyptiaca lingua & hac quando pinguis homo profertur
captiuos apertos significat & hoc potius uerisimile mihi uidetur. & historica antiqua conueniens. Hos
ergo quos praediximus reges & eos qui pastores uocabatur & qui ex eis fuerunt obtinuisse aegyptum
autem annis undecim & quingentis. Post haec autem regum thebaidis & alterius aegypti factam dicit super
pastores inuasionem & bellum maximam & longuam eis illatam. Sub rege uero cui nomen erat alif-
fragmotos uictos dicit pastores & altera quidem uniuersam aegyptum perdidit. Inclusos autem in lo-
cum habentem mensuram terrae uel unam undecim milium. Cui loco nomen est auarim. Hunc Manethon
dicit omnem maximo muro atq; robustissimo circumdedit pastores quatenus & omnem possessio-
nem munitam haberent simul & praedam suam. Filium uero alifragmotos eos thumnosim dicit. Co-
natum quidem eos per obfessionem capere & fortiter eum quadringentis. lxx. milibus armorum eo-
rum muris excubasse. Cum uero obfessionem desperasset pacta cum eis fecisse ut aegyptum relinqueres
quo uellent innoxii omnes abirent. Illos uero his promissionibus impetratis cum omni domo & pos-
sessionibus non minus ducenta. xl. milia numero ex aegypto per desertum in Syria iter egisse & metue-
res alyriorum potentiam tunc enim illam obtinebant in terra quae nunc iudaea uocatur ciuitatem
aedificasse quae tantis milibus hominum sufficere potuisset eamq; Hierosolymam uocasse. In alio uero
quodam libro aegyptiacorum Manethon hanc ipsam gentem id est qui uocabantur pastores in sacris suo-
rum libris captiuos ascriptos rectissime dixit. Nam antiquis progenitoribus nostris pascere mos erat &
pascualem habentes uitam uocabantur ita pastores. Sed & captiuum non irrationabiliter ab aegyptiis
sunt quoniam progenitor noster Ioseph dixit ad regem aegyptiorum se esse captiuum & fratres in aegy-
ptum posteros euocauit rege praecipiente. Sed de his quidem in aliis examinatione subtilius facie-
mus. Nunc autem huius antiquitatis producta testes aegyptios rursusq; quomodo se habeat uerba Ma-
nehonis circa ordinem temporum aperte describam. sic enim ait. Postquam egressus est ex aegypto popu-
lus pastorum ad hierosolymam expulso eorum rex Themosis regnauit post haec annis. xxv. & mensi-
bus. iiii. & defunctus est. Assumpsit regnum filius Chrebron annis. xiii. huius autem amenosis annis. xxi.
& mensibus. ix. Misiris autem. xii. & mensibus nouem. Misranthus. xxv. & mensibus decem. Et mu-
sis autem nouem & mensibus octo. Amenosis uero. xxx. & mensibus. x. Orus uero. xxx. sex & mensibus gn-
q;. huius autem filia acenchie. xii. & mense uno. Rathotis uero frater nouem. acencheridis autem duodecim
menses. iiii. Armes uero. iiii. & mense uno. Armesis autem unum & mensis. iiii. Armesismanus uero sex &
ginta sex & mensis. ii. Amenosis. xix. & mensis. sex. Sedhosis autem equestrem & naualem uirtutem ha-
bens fratrem quidem armen procuratorem aegypti constituit & omnem aliam regalē contulit potestate
tamen modo autem diademate uti prohibuit & ne reginam matrem filiorum opprimeret imperauit & ut
abstineret etiam ab aliis legalibus concubinis. Ipse uero ad Cyprum & Phoenicem & rursus contra al-
fyrios atq; Medos castrametatus uniuersos quidem alios sine bello terrore magno uirtu-
tis sibimet subiugauit. His uero felicitatibus eleuatus confidentius incedebat orientales urbes ac pro-
uincias subuertendo multoq; tempore procedente armen qui in aegypto fuerat derelictus omnia co-
traria quae eum frater agere monerat sine timore faciebat. Nam & reginam uiolenter abiecit & aliis co-
cubinis sine parcitate iugiter miscuit sualq; ab amicis utebatur & diademate & rebellabat fra-
tri. Is uero qui constitutus erat super sacra aegyptia scribens librum. Sedhosis dixit & cuncta significas
& quia rebellaret ei suus frater armen. Qui repente ad Pelusium destinauit & proprium tenuit regnum.
Provincia uero uocata est ex eius nomine aegyptus. Dicit enim quia Cethos aegyptus uocabatur Ar-
mes autem frater eius Danaus. Haec equidem Manethon. In palam uero est ex praedictis annis tempore com-
putato quia hi qui uocabantur pastores id est nostri progenitores ex aegypto liberati ante tres & no-
uaginta atq; tredecim annos hanc provinciam inhabitauere quam Danaus ad argos accederet licet hic anti-
quissimum argui esse possit. Duas igitur res Manethon maxime pro nobis aegyptiis litteris praestata est prima
quidem

quidem quia aliunde ad aegyptum. Deinde gressus eorum exinde ita temporibus antiquissimum / ut pene
mille annis bellum praecedat Iliacum. In his autem in quibus Manethon non aegypti litteris sed sicut ip-
se confessus est ex fabulis quorundam sine nomine quodam adiecto postea particulariter haec redarguit
ostendens ea sine uerisimilitudine esse mendacia. Sed uolo ab istis rursus migrare ad ea quae apud Phe-
nicas de nostro genere conscripta & eorum testimonio declarata sunt. Itaq; apud Tyrios multorum au-
torum publica littera & conscriptiones diligentissime custoditae ex his quae apud eos facta & inui-
ce gesta noscuntur quae tamen memoria digna sunt. Inter haec ergo conscriptum est quia in hierosolymis
aedificatum est templum a Solomone rege ante annos pene. c. xliii. & menses octo quam Tyrii Carthagi-
ne carchedone fabricauerunt. Descripta uero est apud illos constructio templi nostri. Iranus enim Tyrio-
rum rex amicus erat regis nostri Solomonis paternis amicitias ei deuinctus. Is ergo munificentiam suam
exhibens ad claritatem fabricae praebuit Solomoni auri quidem. xx. & centum talenta. Incidensq; pulcher-
rimam siluam in monte qui Libanus nuncupatur ad cameram destinauit ei. Quem redonauit quidem Solomoni
alios quidem multis rebus sed etiam terra Galilaeae regionis quae Zabulon uocatur. Praecipue autem eos ad
amicitias sapientiae concupiscens conuocauit propositiones inuim soluendas alterutrum dirigebant
& melior in his Solomoni erat & in aliis sapientior apparebat. Haec uero seruatur apud Tyrios
epistolae multae sicut illi scribere adiuuare pro qua re liber est a me compositum litterarum a Tyris di-
rectarum unde et teste produca Dionysius apud Pheenicis historias integerrime approbatus est. Igitur
in Phoenicis historicis hoc modo scribit. Abibalo mortuo iete filius eius iranus regnauit hic ptes oren-
tales ciuitatis ampliauit & urbem potiore fecit & Olympii iouis templum destruens terrae coaequans
locum medium montibus urbis adiunxit & aureis anathematibus exornauit. Ascendens autem in Libanum
siluas incidit ad templorum aedificationem. Regem uero Hierosolymorum Solomone misisse dicunt ad
iranum quaedam aenigmata & poposcisse ab eo solutionem adiciens ut qui non posset discernere per-
cunia soluente persolueret. Confessumq; iranum non se posse persolueret propositas quaestiones & mul-
tas pro expensis faciendis pecunias condemnatum. De inde ad demonum quandam uirum Tyrium pro-
positas soluisse quaestiones / ipsamq; alias proposuisse / quas si non solueret Solomoni multas rursus pec-
cunias iranio regi cogeret. Dionysius hoc modo de praedictis testimonium praebuit nobis. Sed post
hunc produca quoq; Menandrum Ephesium. Is enim singulorum regum actus conscripsit apud graecos &
Barbaros studens ex provincialibus uniuersisq; loci litteris historiae ueritate pandere. Scribens enim
de his qui in Tyro regnauerunt & deinde ueniens ad iranum Regem sic ait. Moriente uero abibalo suc-
cessit in eius regno filius eius iranus qui uixit annis. xx. xliii. hic statuit locum ualde latissimum aureamq;
solnam iouis in templo reposuit & ad siluam lignorum proficiscens abiecit de monte qui Libanus ap-
pellatur ligna cedrina ad regmina facienda templorum. De fouensq; antiquiora templa sanu aedifica-
uit Herculis. Fecit erectione mense Peritio. castraq; mouit aduersus Tyricos minime tributa reddere.
Quos etiam subdens sibimet denuo remeauit. Sub hoc fuit ab demonis puer iuuenis qui semper
parabolas superabat quas Solomoni Hierosolymorum rex destinabat supputatur uero tempus ab hoc
rege usq; ad constructionem Carchedonis hoc modo. Moriente iranio successit in eius regno Balbaze
regis filius. Qui cum uixisset annis quadraginta tribus septem regnauit annis. Post hunc abdarratus fili-
us cum uixisset annis uiginti regnauit nouem hunc filii nutricis eius quattuor peremere. Quorum senior
Metuastartus filius Leastarti regnauit. Qui cum uixisset annis xliiii. regnauit annis duodecim. Post
hunc frater eius astartimus & hic uiuens annis. iiii. & l. regnauit annis nouem & peremptus est a fratre pel-
lethe qui suscipiens regnum mensibus iperauit octo / cum uixisset annis quinquaginta. Hunc peremit Ty-
tobalus astarte sacerdos / qui uixisset annis quadraginta octo / regnauit annis. xxxii. hunc successit
Badezodus filius. Qui cum uixisset annis quadraginta quinq; regnauit sex. Hunc successor factus est
Mertinus filius / qui uixisset triginta duobus nouem regnauit annis. Hunc successor fuit Pigmalion / qui an-
nos egit in sua uita quinquaginta sex ex quibus quadraginta tenuit principatum. Huius regni anno septimo
soror dido in Lybia ciuitate aedificauit Carchedona. Colligitur et tempus a regno irani usq; ad aedificatio-
nem Carchedonis annos centum quinquaginta quinq; & mensium octo. Quum uero duodecimo anno hu-
ius regni in Hierosolymis aedificatum est templum. Fit ab aedificatione templi usq; ad constructionem Car-
chedonis tempus annos. C. xliiii. mensium octo. Testimonio siquidem Phoenicium quod amplius oportet apponit
Cernit ipsa ueritas fortiter approbata & multo clarius apparet quoniam praecedat constructionem templi
progenitorum nostrorum ad provinciam hanc aduentus. Cum enim eam uniuersam bello tenuissent tunc
autem templum aedificare capere & haec aperte ex litteris sacris etiam a me in antiquitate manife-
sta sunt. Hunc itaq; sunt dicenda ea quae apud Chaldaeos noscuntur esse conscripta & de nobis ad
historiam sunt delata. Quae multam habens concordiam cum nostris uoluminibus etiam de aliis

rebus. Testis autem horum est Berofus uir genere quidem Chaldaeus/notus aut eis qui doctrinae eruditionisq; congaudent. Quonia de astronomia & de Chaldaeoru philosophia ipse graecas conscriptiones exposuit. Igitur Berofus antiquissimus secutus historias de facto diluuii & hominu in ea corrupione sicuti mos est ita conscripsit. Simul & de arca in qua generis nostri princeps erutus est. de cuncta scilicet ea in summitate montiu Armenioru. Deinde scribens eos qui ex Noe progeniti sunt & tempus eoru adiciens usq; ad Nabunasaru peruenit Babylonioru & Chaldaeoru regu & huius actiones exponens ait. Quemadmodu misit in aegyptum ad nostra terra filium suu Nabuchodonosor cu multa potentia qui dum rebellans eos inuenisset omnes suo subiecit imperio & templu in Hierosolymis concremauit cunctuq; generis nostri populu auferens migravit in Babylonu. Vnde ciuitate contigit desolari annis. lxx. usq; ad Cyru regem Persaru. Dicit aut quia tenuerit Babylonius aegyptu Syriam phoenicem arabiam/uniuersos priores Chaldaeoru Babylonioq; reges actionibus suis excellens. Ipsa uero uerba quae Berofus protulit hoc modo dicta necessario proferenda sunt. Audiens autem pater eius Nabonassar/ quia satrapa constitutus in aegypto & Syria inferiore & Phoenice rebellaret cum non ualeret iam ipse labores ferre tribuen filio suo Nabuchodonosor aetate ualentis parte quamdam exercitus super eu misit. Nabuchodonosor aut cu Satrapa desertore congressus uincit & quae ab initio eoru fuerat ad propriu reuocauit iperiu. Eode uero tpe contigit patre eius Nabonassar/ qui aegrotasset in Babylonia ciuitate defangi qui regnauit annis. xxi. Nabuchodonosor autem non post multu tempus mortem patris agnoscens & negocio aegyptiaca disponens reliquam prouinciam & captiuos iudaoru & Phoeniciu atq; Syrioru qui in aegypto fuerant comendans quibusdam amicis ut cu magna uirtute & reliqua utilitate deueherentur ad Babylonia ipse cu paucis aggressus per desertu in Babylonia uenit. reperiensq; cuncta a Caldaeis dispensari/seruatq; regnum ab optimatibus eoru. Dominus factus totius paterni principatus/captiuus quide aduenientibus praecipit habitacula in oportunissimis Babyloniae locis aedificari. Ipse uero de belli manibus templum belli & reliqua loca munificentissime nimis exornans & antiqua ciuitatem & altera extrinsecas adiciens cogitans quatenus nequaquam possent obidentes fluiui conuerrere & ad ciuitate accedere. Tres quide interiori ciuitate per circuitu porticus/tres uero exteriori constituit. Quoru alias ex cocto latere & bitumine/alias uero ex ipso latere fecit & largissime muniens ciuitatem/portasq; diuina pulchritudine comens super aedificauit in paternis regalibus/aliisq; regalibus celsitudine illoru multo ualde praecedentia. Quoru ornatum exponere ualde longissimu est. Verutamen sciendu quonia haec maxima atq; superba ultra crudelitate rei sunt. Perfecta diebus quinq; & dec. In his ergo regalibus lapideas munitiones celsas aedificauit & aspectu montibus similem reddens/etia ex arboribus uniuersis plantationes exhibuit. Fecit quoq; hortu quod suspensibile uocabatur/eo q; eius uxor desideraret huiusmodi qualitate nutrita in media locis. Haec itaq; retulit de praedicto rege/ & multa super haec in libro Chaldaico ru. in quo culpam conscripsero graecos quasi una arbitratos a Semiramide asyria Babylone aedificata/ & mira opera ab illa circa ea fuisse constructa false conscripsisse dicens/ & ipsa quide Chaldaeoru conscriptione fidedigna pudori existimandu est/ quado cu archiuus Phoenicu concordare uidentur/ quae a Berofu conscripta sunt de rege Babylonioru. Quonia & Syria & uniuersam Phoenice ille subuertit. In his quoq; consonat & Philostratus in historiis du Tyriae meminit obfessionis & Megasthenes in quarto indicoru/ ubi declarare contendit praedictu regem Babylonioru Hercule fortitudine & actu magnitudine praecessisse. Dicit enim eu & maximam Libya parte & Hiberiam subuertisse. Quae uero de templo Hierosolymoru relata sunt/ quia & concrematu est pugnantibus Babylonis/ & coepit rursu aedificari Cyro tenente asyriae principatu. Ex dictis Berofu declaramus. Sic eni in tertio libro dicit. Nabuchodonosor itaq; postea inchoauit praedictu murum incidens in languore de uita migravit/ cu regnasset annis tribus & quadraginta. Huius regni dominus est effectus filius eius. Et helmaradochus propter iniquitates & luxurias passus infidias a marito sororis suae Niriglistoris peremptus est / cu duobus regnasset annis. Quo defuncto sumens regnu qui ei fecit infidias niriglistoris annis regnauit quattuor. Huius filius Lobarofardochus principatu quidem tenuit puer existens mensibus nouem. Infidias uero passus eo q; nimis appareret malorum esse morum ab amicis extinctus est. Hoc itaq; peruente conueniens hi qui fecerant infidias illi communiter regnum imposuere babonido cuidam qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muti circa fluiuium Babyloniae ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt ornati. Cunctuq; regnum eius esset in anno septimodecimo constitutum/ egressus Cyrus ex perside cum multa uirtute uniuersam asia subuertens impetum fecit ad babyloniam urbem. Sentiens autem nabonidus inuasionem eius / & occurrens cum exercitu suo/ atque congressus pugna uictus & cum paucis fugatus inclusus est in borsipensium ciuitate. Cyrus

autem

autem Babyloniae comprehendens & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis/ eo q; nimis uideretur munita/ & esset ad capiendum ualde difficilis/ reuersus est ad Borsipum Nabonidem instanter expugnaturus. Nabonide uero obfessionem non ualente perferre/ sed primitus supplicante usas clementia Cyri/ & dans ei habitaculum in Carcamone expulit eum a Babylone. Nabonidus itaque reliquum uitae tempus in illa prouincia coersatus est. Haec concordant cum nostris. Scripsum namq; in eis est quia Nabuchodonosor octauodecimo regni sui anno templum nostrum ad desolationem usque perduxit/ & fuit exterminatum annis septem. Secundo uero anno regni Cyri fundamentis desolatis rursu secundo regni Darii anno perfectum est. His prolatis diuiciam etiam Phoenicum historias non enim probationum abundantia relinquenda est/ est enim dinumeratio in illis annorum/ sic enim habent sub rege Thobalo. Nabuchodonosor obsedit Tyrum annis tribus & decem. Post hunc regnauit Bahal anni decem. post hunc iudices constituti sunt/ & iudicauerunt idem. Haec Nibalus Nal/ halei mensibus duobus. Chelbifadde mensibus decem. Abalus porsifex mensibus tribus. Mittinus & Gerastras Abdilimi iudices annis sex/ inter quos regnauit Salatorus anno uno/ quo moriente mittentes euocauerunt Meralum ex babylone/ & quattuor regnauit annis. Eo quoque moriente euocauerunt fratrem eius Ironiam qui regnauit annis uiginti. Sub hoc Cyrus persarum habuit posterat. Quae propter omne tempus est annorum quinquaginta quattuor & mensium trium. Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor coepit obsidere Tyrum. Quartodecimo autem anno regis Ironii/ Cyrus persarum tenuit principatum. Consonant igitur quae de templo scripta sunt a Chaldaeis/ ac Tyriis cum litteris nostris. Manifestum uero & sine contentione testimonium est de praedicta nostri generis antiquitate & hi siquidem qui non ualde contendunt sufficere iudicio quae promissa sunt. Oportet autem non credentibus barbaricis conscriptionibus sed solis graecis fidem habendam esse dicentibus. Adhuc multos exhiberem testes etiam graecos scientes nostrum genus/ & oportuno tempore eorum habentium mentionem. Pythagoras igitur Samius cum sit antiquus quidem aetate/ sapientia uero & diuina pietate philosophos omnes excellens/ non solum quae nostra sunt agnouisse manifestu est/ sed etiam zelatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conscriptio nulla reperitur. Multi tamen de eo retulerunt quorum insignior est Hermippus uir circa omnem historiam diligentissimus indagator. Refert itaq; in primo Pythagorae libro/ quia Pythagoras uno confabulatorum suorum defuncto nomine Calciphote genere Crotoniate. Illius animam dicebat secum degere die noctuque/ & quia praeciperet ut non transiret de loco unde asinus onus portaret & ab aqua fetulenta semetipsum abstineret/ & ab omni blasphemiam recederet. Deinde sequitur/ haec autem agebat atque dicebat ludaeorum & Tharsensium opinionem imitatus ac transferens. Dicitur enim quia uere ille uir multas ludaeorum lege in suam transfudit philosophiam. Fuit autem etiam per ciuitates non ignotas olim gens nostra & multe nationes ad quos transit etiam zelum eius habuere. Quod manifestat Theophrastus in his q; scripsit de legibus. Ait enim quia prohibent Tyriorum leges peregrino sacramento iurare. Inter sacramentum quibusdam aliis etiam iurandum quod corbam appellatur enumerat/ & apud nullu hoc inuenitur iuramentum nisi apud ludaeos solos. Quod interpretatur ex hebraica lingua significat ensi donum. Verum neq; Herodotus Halicarnaseus nostram ignorauit gentem. Sed quodammodo eius meminisse cognoscitur. De e holchis enim referens in secundo libro sic dicit. Soli autem inter omnes Cholehi & Aegyptii & Aethiopes uerenda ab initio circuncidunt/ Phoenices uero & Syri in Palaestina qui confitentur hoc ab Aegyptiis didicisse. Syri autem qui circa Thermodontem & partheniu fluiui comorantur & Altygiones a Cholehis dicuntur nuper didicisse. Hi namque sunt inter homines soli qui circuncidunt/ & isti sicut aegyptii facere uidentur. De Aegyptiis autem & Aethiopibus dicere non possum/ utru alteri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros qui in palaestina sunt circuncidi. Omniu autem qui habitant palaestinam soli iudaei circuncidunt. Quod de eis angostes/ & Cyrillus antiquus poeta meminit hoc modo de gere nostra dicens. Quia castrametati sunt nostri maiores cu Xerxe persarum rege apud Hellada/ & dinumeras uniuersas getes/ nouissima nostra posuit ita dicens. Postremu uero transibat genus mirabile uisione/ linguam quidem plenissimam ope proferentes. Habitatantes autem in solis montibus/ ubi palus amplissima est. Iuuenes/ capillis sub rotunditate detonsis super equos erectos habentes uultus/ & quasi fumo siccatos. Palam ergo est sicut arbitror/ quia nostri meminerit/ eo q; & montes in nostra regione sunt constituti in quibus habitamus. Et palus quae dicitur asphaltis idest bituminalis. Haec enim inter omnes palus in Syria latior atque maior est. Et Cyrillus quidem cum ita meminerit ludaeos scisse cognoscitur/ quem quilibet legerit admirantur. Non caplumios graecoru/ sed sapientia summa conspicui. Clearchus enim aristotelis discipulus/ & ex peripatetico philosopho/ nullo secundus in primo libro de somno dicit/ Aristotele doctoru suum de quodam

nro

nro iudæo ita referre & ipsi Aristoteli eundem sermonem ascribit. Quod ita cōscriptum est. Sed alia quidem longam est dicere. Quæ non habere potuerant illius admiratione quadam atq; philosophiam occidi opere præcipuum est referre. Et Hyperochides uenerantur inquit audire desideramus uerbi. Porro secundum præcepta Aristotelis inquit rhetorice eius genus primitus transeamus ne relictur doctoribus præceptorum. Dic inquit Hyperochides ita si placet. Ille igitur genere quidem iudæus erat ex inferiori Syria. Qui sunt ex propagine philosophorum indorum uocantur ut aiunt philosophi. Apud indos Galani apud Syros autem iudæi nomen accipientes a loco. Locus enim ubi habitant appellatur iuda. Nomen uero eorum ciuitatis ualde difficile est. Vocat enim eam nomine Hierosolymam. His igitur homo multos Hospitio respiciens & de superioribus ad marina descendens gratissimus erat non solum eloquio. sed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Asiam quum diuinus homo uenisset ad ea loca confabulari coepit nobiscum & cum aliis scholasticis eorum sapientiam tentans. Cunque multi eruditorum congregarentur tradebat potius aliquid. Habebat hæc ait Aristoteles apud Clearchum & super hæc multam ac mirabilem continentiam. iudæi uero in cibis & castitate narant. Licet autem uolentibus hæc ex ipsis lectione cognoscere. Ego enim refugio plusquam decet inferere. Clearchus siquidem facta digressionem cum aliud propositum haberet nostri generis ita meministi. Hecateus autem adberita uir philosophus simul & circa actiones industrius cum alexandro rege nutritus & cum Ptolomæo Lagi commoratus non transitorie sed de ipsis iudæis cōscripsit librum. Ex quo uolo capitulariter unum eorum quæ ab eo sunt dicta percurrere. Sed primitus tepus ostendam. Meminit enim belli quod circa Gaium ab Ptolomæo gestum est contra Demetrium quod utique contigit. Vnde decimo quidam anno post mortem Alexandri Olympiade uero septima & decima atque centesima sicuti refert Castor adiciens ei hanc Olympiadem dicit sub hac Ptolomæus Lagus uicit in Gizabello Demetrium antagoni qui uocabatur obfessor. Alexandrum uero profitemur uniuersa centesima & quartadecima olympiade fuisse defunctum. Palam ergo est quia & secundum illum tempus & sub alexandro genus florebat nostrum. dicit igitur Hecateus quæ post Gaii bellum Ptolomæus locorum quæ sunt circa Syriam dominus est effectus. Et multi hominum cognoscetes mansuetudinem & clementiam Ptolomæi cum eo proficisci ad Aegyptum & rebus communi care uoluerunt. Quorum unus inquit erat Ezechias pontifex iudæorum homo ætate quidam quasi sexaginta & sex annorum. Dignitate uero apud contribules maximus & animo sapientissimus potentissimus ad dicendum & circa causas sicut nullus alter expertus. Dicit etiam omnes sacerdotes iudæorum qui decadas accipiunt & uniuersa in communi gubernant circa mille & quingentos existere. Rursus autem prædicti uiri faciens mentionem inquit homo hunc honorem gerens & assuetus esse nobiscum assumens aliquos suorum differentiam cunctam exposuit & habitationem suam & conuersationem quam scripseram habebat pariter indicauit. Deinde palam facit Hecateus quales circa leges existimus & quia omnia sustinere ne transcendamus eas eligimus & hoc esse optimum iudicamus. Dicit igitur hæc & mala sapienter ab Atygionibus audientes & omnes compulsionum uim passi a Persicis regibus & Sattapis non possunt uenite mutari. Sed cum magna exercitatione de his præcipue omnibus respondere parati sunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua dicens alexandro quondam in Babylone constituto & uolente Beli templum quod corruebat renouare. cunctisque militibus similiter stercorea portare præcipiente solos iudæos hoc facere non fuisse perperos sed etiam multas sustinuisse plagas & detrimenta pertulisse non modica donec eis ignoscere rege securitas perberetur. Qui dum ad provinciam inquit propriam reuerſi fuisset templum & altaria fabricata omnia destruxere. Et pro aliis quidem multa satrapæ exoluere. Pro aliis uero ueniam consecuti sunt ad ciuitatem quoniam iustitia apud eos mirabilis est & quia gens nostra fuit multorum hominum numero copiosa. Sed multa quidem millia nostrorum migrantes in Babyloniam per se primitus collocarunt. Non parua etiam morte Alexandri in aegyptum & Phoenicem sunt translata propter seditionem in Syriam factam idem itaque uir & magnitudinem provinciarum quam incolimus pulchritudinemque narrauit. Pene decies trecenta milia inquit integra terrarum optimarum uberrimæ ualde provinciarum possidere noscuntur. iudææ namque huius est amplitudinis & quia etiam ciuitatem ipsam hierosolymorum spaciosam & maximam olim inhabitamus & uirorum multitudine copiosam necnon & templi constructione idem ipse sic refert. Sunt autem iudæorum in aliis quidem multæ munitiones per provinciam atque uici. Vna uero ciuitas munitissima habens præcipue circuitum quinquaginta stadiorum in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta millia nomine Hierosolyma. Est autem in ipsa medietate ciuitatis lapidea quadriporticus centum per circuitum cubitorum habes etiam duplices ianuas. Quo ara est quadranguli figuracione composita ex lapidibus non

dolatis

dolatis sed collectis atq; iacentibus unum quoque latus uiginti cubitorum latitudinem habens altitudinem uero decem. Et circa eam maxima fabrica ubi altare est constitutum & candelabra utraque aurea duo talentorum pondus habentia & in exinguibile lumen noctibus & diebus. Simulachrum uero aut aliud anathema ibi nequaquam est nec ulla planatio. Nullus ibi ueluti lucus aut aliquid huiusmodi. Habitat autem in eo & noctibus & diebus sacerdotes quasdam purificationes agentes & omnino de uinum non bibentes in templo. Super autem quia & cum Alexandri regis successoribus postea castrametati sunt. Testatur hoc modo dicens ea quæ cognouerit a uiro iudæo in expeditione constituto. Cuius uerba hæc habentia declarant. Ait enim. Me siquidem eunte ad mare rubrum una secutus est quidam cum aliis equestrium iudæorum nos deducendum nomine. Mossolamus uir efficax animo bellator super omnes arcarios & indubitanter Græcos & barbaros ualde præcipuus. Is igitur homo properantibus multis pariter & quodam uare ab ipso augurium capiente & perente ut cuncti starent. Interrogauit eum sustinerent omnes. Ostendente uero ei uare quæ intuebat atque dicente. Quasi quidem expeditur eis ut sustinerent omnes si staret auis. Si ergo surgens anterus eorum laret procederent. Si uero post tergum iret recedere cunctos oportet. Rursum tacens arcusque trahens sagittas emisit & auem percutiens interemit. Indignantibus uero uate & quibusdam aliis & maledicentibus ei. Quid furitis inquit mali demonii auem sumentes in manibus hæc enim suam salutem ne sciens de nostro itinere nobis salubritatem potuit indicare. Si enim præcise futura ualuisse in hunc locum nequaquam uenisset metuens ne sagitta a Mossolamo iudæo periret sed & ad eius testimonia iam quidem quiescant. Facile namque est uolentibus librum ipsum legere & hæc apertius inuenire. Nō uero me pigebit Agatharchidæ introducere. Licet homo minime malus & ei uisum est nobis detraxisse uideatur. Is enim narras de Stratonice quemadmodum uenit quidem ex Syria de Macedonia ad uirum suum Demetrium derelinquens Seleuco autem uxorem eam ducere non uolente quod illa sperabat. Exercitu eius in Babylonia posito circa Antiochiam bella mouit. Deinde quomodo reuerſus est rex Antiochia capta in Seleucia Metilla fugiens cum posset se ipsam uelocius interimere somno prohibita ne faceret capta atque defuncta est. Hæc ergo prædicens Agatharchides & derogans superstitione Stratonices utitur indicio generis nostri præscribens. Qui uocant iudæi habitant omnium munitissimam ciuitatem quam uocare Hierosolymam prouinciales solent. Hi uacare consueti sunt septima die & nequaquam portare in prædictis diebus neque cultura contingere neque alterius cuiuspiam curam habere patiuntur. Sed in templis extendentes manus adorare usque ad uesperam soliti sunt. Ingre-diente uero in ciuitatem Ptolomæo Lagi cum exercitu & multis hominibus dum custodire debuerit ciuitate eis stultitiam obseruantibus prouincia quidem dominum suscepit amarissimum. Lex uero manifesta est unam naturam habere solemnitatem huiusmodi autem casus præter solos illos alios docuit uniuersos. Ut tunc ad somnia & opiniones quæ tradebant de lege hic confugiant. Dum circa res necessarias ratio nihil ualer humana. Hoc quidem Agatharchidi uidetur esse ridiculum. Eis autem quæ hæc examinant integri apparet magnam & præcipua laude dignissimum si & saluti & patriæ quidam custodiam legum pietatemque diuinam proponere concupiscant. Quia uero non ignorantes quidam cōscriptorum gentem nostram sed propter quasdam aut alias causas non salubres memoriam nostri non reliquere. Hoc indicium me arbitror esse prædicturam. Hieronymus enim qui de successoribus cōscripsit historia ipse quidem tpe quo Hecateus fuit & amicus existens regis Antioni Syriæ prædicabat. Verum & Hecateus quidem etiam librum cōscripsit de nobis. Hieronymus autem nequaquam nostri in historia meministi licet pene in ipsis locis nutritus esset in tantum uoluntates hominum distulerebant. Alio namque placuit studium habere memoria dignum. Alii uero omnino circa ueritate quædam passio cernit obscurasse. Sufficit tamē ad cōprobationem antiquitatis nostræ ægyptiorum & Chaldæorum atque Phœnicum historia & sup illas Græcorum pariter cōscriptioes. Adhuc enim sup ea Theophilus & Theodorus & Mnaseas & aristophanes & Hermogenes & Eumerus & Cynon & Zopyrius & multi quidam alii simul. Non enim ergo omnibus libris incubui & transitorie nostri fecere mentionem. Plurimi namque prædictorum uirorum ueritate quidem antiquarum causarum frustrati sunt quia lectioni satrarum nostrorum non incubuere librorum. Communiter tamen de antiquitate testati sunt pro qua nunc referre posui. Phalereus autem Demetrius & senior Philon & Eupolemus non multum ueritate frustrati sunt quibus dati uenia digni est. Non enim inerat eis ut nostras litteras possent omni scrupulosa te sequi. His ita dictis unum adhuc mihi capitulum est relictum ex his quæ in principio libri posui. Quatenus derogationes & maledicta quibus utunt quidam contra genus nostrum falsas ostendam & cōscriptoribus eorum testibus utar quando cōscribentes hæc contra semetipsos locuti sunt talia. Quia uero multis aliis hoc euenit propter quorundam uasariani arbitror intelligere eos qui uoluerint historias ipsas percurrere. Quædam igitur gentium & gloriosissimæ ciuitatum sædare nobilitate & cō-

uersationi

uerfationi detrudere tētare. Theopompus quidem Athenienfium Lacedæmoniorum uero Pylorates. His autem Tripodem perdurabilem confcribens. Non enim Theopompus hoc fecit ficuti quidam putant etiam Thebæorum momordit urbē. Multi uero necnon & timeus in hiftoriis de prædictis & de aliis blafphemauit. Et hoc præcipue faciunt quando gloriofiffimi in aliqua parte calumniati. Quidam propter inuidiam atq; maliuolentiam/ alii uero propter uerbosam nouitatem memoria fe dignos fieri iudicantes & apud ftultos quidē nequaquā hac fpe fraudant. Qui non falubre nofeunt habere iudiciū/ multas uero eorū miferias condemnabunt. Blafphemiarum uero in nos sæpe geflarum huiufmodi caufa eft. Volentes Aegyptij præfate aliquibus ueritate corrumpere tētare. Et neque aduentū in ægyptū noftrorum progenitorū ficuti contigit funt confefsi. Nec rufus egressum cum ueritate dixeret. multafq; caufas odii ac inuidiæ pariter habuere. Principio quidē quia in eorum regione noftri progenitores potētes effecti funt. Vnde regressi ad propria denuo fuere foelices. Deinde horum aduerfas multas inter eos fecit inimicitias. In tantum differente noftra pietate extra folenitates illorum quantū dei natura animalibus irrationabilibus sine dubitatiōe diffinguit. Communis namq; apud illos ritus est alios arbitrari deos/ feorfum nō finguli folent diuerfis ea muneribus honorare. Vani ac fatui omnes homines & ab initio uti de his malis opinionibus confueti. Et propterea nequaquā imitari noftra honestatē de diuina ratione potuere. Videntēq; multos noftram zelari conuerfationē inuidia habuere/ & ad tantā fatuitatem ac pufillanimitatem quidā eo perducti funt/ ut nō eos pigeret/ etiam contra antiquas fuorum fcriptiones aliqua dicere. Quod cum hoc faciunt fibimet ipsis aduerfus confcribere paffionem cæcitatē ignorauere. In uno tamē & maximo uiro uerbū meū ftatuam/ quo ufus fum ante paululū noftræ antiquitatis teftē. Manethon itaq; qui ægyptiacam hiftoriam ex litteris facris fe interpretaturū pollicitus eft prædicans noftra progenitores cum multis milibus in ægyptum adueniffe incolas fubiugaffe. Deinde ipfe confeflus eft/ quia pofteriori tēpore amittentes eam prouinciā quæ nunc iudæa uocat obtinuiſſent/ & ædificantes Hierofolyā/ cōftruxiffent templū. Et ufq; ad hoc confcriptiones fecutus eft antiquorū. Deinde præbens fibimet poteftatem cū utiq; uideat/ fcribere ea quæ in fabula funt atq; dicunt/ incredibilia uerba de iudæis inſeruit/ uolens permittere nobis plebē ægyptiorū leproforum aliorūq; languentiū. Quod ficut ait abhominatiōe ex ægypto fuga dilapfi funt. Amenophin etiam regem adiecit quod eft falſitatis nomen. Et propterea tempus regni eis nequaquā diffinire præſumpfit cū aliorū regū omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaque quafdam annecti fabulas pene oblitus/ qui egressum paſtorum de Hierofolyā ante quingentos decem & octo annos factum eſſe protulerat. Themufis enim erat rex quando egressi funt. Et ab hoc tēpore regū qui poſtea fuere anni funt. cccxxxi. ufq; ad fratres nomine Sethonē & Hermetum/ quorum Sethonem quidē Aegyptiū/ Hermetum uero Danaem denominatum/ quem expellens inquit. Sethon regnauit annis quinquaginta & nouē. Et poſt hunc ſenior ſcilicet Tapſis annis ſexaginta ſex. Ante tantos igitur annos egressos ex ægypto patres noſtros cōſeſſus. Deinde Amenophin adiciens regē hunc confiteſ/ & deorum fuiſſe contemplatōrē ſicut/ Oſorem quendam priorum regum & impleſſe deſiderium enim nominis ſacerdotem. Idem amenophin natum ex parte Papii/ qui uidebatur quaſi diuina participari natura. Et ſecundum hæc ſapientiam hanc habere præſcientiam fuerturorum. Et dixiſſe regi hunc uniuocum enim/ quia poſſet uidere deos/ ſi prouinciā a leproſis & aliis maculatis hominibus purgare contenderet. In quo lætatum regē omnes dicit corpore debiles ex ægypto congregaſſe & feciſſe multitudinem numero octuaginta milia. Eoſq; ad ſectiones lapidū in partem Nilī orientalem miſiſſe. ad hoc eſſe efficiendum ſimul & alios ægyptios quibus hoc erat inſtitutum fuiſſe autem quofdam inter eos etiam rationabilium ſacerdotum lepra perſuſos ait. Amenophin uero illum ſapientem diuinum que uirum fertur timuiſſe/ & circa ſemetipſum/ & apud regem/ deorum Vulcanum/ ut aperte ſuaderet eis uim fieri/ ſed icciſſe quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus & ægyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc eum non quidā præſumpſiſſe regi dicere/ ſed ex his hominibus cōſcriptum reliquiſſe librum/ & per ſemetipſum & apud regem/ & propterea regem in anxietatem maximam perueniſſe pro iudæis hi uerbis hæc fertur. Hiſ itaque rogatus rex ut ad requiem & tutamen eorum ſecerneret ciuitatem Deſertam urbem que tunc fuerat paſtorum nomine Auarin præbuit eis. Eſt autem hæc ciuitas ſecundum theologiam antiquam ualde præceſſa. Porro illi in hanc ingreſſi/ & locum hunc ad reſultandum habentes. Oprimū dæm fibimet quendam Helioſopolitanorum pontificum Oſaphipa conſtituere/ & huic ſe obedire in omnibus iurauerunt/ ut ille primum quidem eis legem poſuit/ ut neque deos adorarent/ neque ab ſacris animalibus quæ præcipue feſtiua apud Aegyptios erant/ ſe poenitus abſtinerent/ nullique copularentur niſi cum quibus iuſurandum habere uidebantur. Hæc autem ſentens/ & alia plura maxime ægyptiorū conſuetudinibus inimica præcepit multo opere muros ædificari ciuitatis & ad bella

la pparari

la præparari contra Amenophin regem. Ipſe uero aſſumens ſecum etiam alios ſacerdotes & maculatum quofdam miſit legatos ad paſtores qui uidebatur a thethmuſe rege depulſi/ ad Hieroſolymorum urbem cauſas ſuas & aliorū qui ſimul fuerant ex honorati/ ſignificans & poſcēs/ ut pariter cōtra Aegyptium caſtramerentur/ promiſſiq; eos fore uenturos. Primum quidem in Auarin progenitorū ſuorum prouinciā/ & neceſſaria populis abundantius exhibenda/ pugnaturos autem opportuno tēpore/ & prouinciā facilem ſubdituros. Illi uero lætitia cumulati omnes alacriter uſq; ad ducenta milia uiroꝝ pariter ſūt aggreſſi/ & non poſt multum ad Auarin uſq; uenere. Amenophis autē Aegyptiorum rex/ dum illorum audire inuaſionem/ non mediocriter uulneratus eſt. Dū recordaret quod ei prædixerat amenophis Papii. Et primum quidem congregans Aegypticam plebem. Facto conſilio cum principibus eorū animalia ſacra/ & quæ præcipue a ſacerdotibus honorabant/ ante præmiſit/ & ſacerdotibus particulariter iuſſit/ ut ſimulachra eorū caute cælaſſent. Filium uero Sethonem qui etiam Ramaſſi a Ramaſſi patris nomine uocabatur. Cum quinq; eſſet annorū apud fuum commentariū deditur/ & uero tranſiens cū aliis Aegyptiis uſq; ad trecenta milia uiroꝝ bellatoribus uiris occurrens congreſſus non eſt/ putans enim ſemetipſum cōtra deū pugnare. Poſt tergū reuerſus uenit ad Memphin/ & ſumens Apin talia ſacra mox in Aethiopiā cum uniuerſis nauibus & multitudine uenit ægyptiorū. Per gratiā namq; erat ei ſubiectas ægyptiorū rex/ ſuſcipiens etiam populum uniuerſum præbuit alimentum hominibus neceſſaria/ quæ prouinciā miniſtrabat. Et ciuitates ac uicos tredecim quatenus eis qui fuerat deducti ad fines Aegyptios/ & in aethiopia quidem hæc geſta funt. Solymitæ uero deſcendentes cū uiris pollutis ægyptiorum ſic peſſime hominibus uſi funt/ ut eorū uictoria eſſet nimis peſſima. Hiſ qui tunc eorum impietates inſpiciebant/ non ſolum etenim ciuitates & uicos concretauerunt ſacrilige facientes/ & deorum idola deuaſtantes/ ſed etiam ipſa ſacra animalia quæ colebant/ crudeliſſime diſcerperunt. Perpetratores & occiſores horum ſacerdotes atq; prophetas eſe cogentes quos etiam expellebant nudos. Dicit itaq; quia cōuerſationes & leges eis compoſuit. Sacerdos quidam genere Helioſopolitis nomine Oſaſiphas uocatus ex nomine Oſireos helioſopolitani dei quod dum conuerſus fuiſſet ad hoc genus mutauit nomen/ & uocatus eſt Moyſes. Quæ uero ægypti de iudæis proferunt hæc ſunt. Sed & multa breuitatis cauſa prætereo. Dicit autem rufus Manethon quia poſtea amenophis ex ægypto digreſſus eſt/ cum magna uirtute ſimul & filius eius Ramaſſis & ipſe habens magnum exercitum. Et congreſſi contra paſtores atq; pollatos uicerunt uſq; ad Syriæ fines. Hæc equidem & huiufmodi Manethon conſcripſit. Quia uero anilia loquitur deſerimenta atq; mentitur aperta ratione monſtrabo illud primo diſtinguens quod poſtea altera gratia referendū eſt. Is enim conceſſit nobis atq; profeſſus eſt eo quod ab initio non fuerint Aegyptii genere ſed extrinſecus illuc adueniſſent/ & ægyptum obtinuiſſent/ & ex ea rufus egressi funt noſtri. progenitores/ quia uero nobis poſtea permixti non ſunt Aegyptii corpore debilitati/ & qui ex his non fuit Moyſes qui populum eduxit ex ægypto/ ſed ante multas generationes extitit per ea quæ ipſe dixit conabor oſtendere. Primam itaq; cauſam poſuit ſigmenti riſibilem. Rex enim inquit amenophis concupiuit uidere deos/ quos putas ſiquidē quia apud eos ſolennes erant/ Bouem & Hyrcum & Crocodilos & Canicaptos uolebat aſpicere. Cæleſtē autē quomodo poterat/ & cur hoc habuit deſideriū quia utiq; & prior enim rex alter hos uiderat. Ab illo ergo audiens uales eſſent/ & quem ad modum eos uidiſſet/ noua nequaquā agebat arte/ ſed forte ſapiens erat ille uales/ per quæ hæc rex poſſe agere cōſidebat/ quod ſi ita fuiſſet/ quomodo impoſſibilitatis concupiſcentiā nō præſciuit/ nō euenit quod uoluit. Proinde quā rationē habere potuit/ ut propter ſemimembrios aut leproſos ei uiſibiles eſſent. Dii irateſcunt enim/ ppter impietates/ nō propter corporū diminutiones. Deinde tam multa milia leproſorum & male haberiū una pene hora quomodo fuit poſſibile cōgregari/ aut quomodo rex nō obediuſi uati. Ille namq; præcepit debiles Aegyptios exilio deportari. Hic autem eos ad ſectiones lapidū deſtinauit tanquā operariis indigens/ & non purgare prouinciā uolens. Ait autē eo quod uates quidam ſemetipſum pemeſcit præuidens eorū irā/ & quæ erant in Aegypto futura/ & conſcriptū librū regi reliquit. Proinde ab initio uates etiā ſuū interitū nō præſciuit/ quomodo nūc repente regi cōtradixit uolenti uidere deos quā quot ſe ipſe perimere feſtinabat. Quod uero iter omnia eſt ſtultius uideamus. Audiens enim hæc inquit/ & de futuris iam metuēs. Debiles illos ex quibus Aegyptū purgare deſuerat/ neq; tunc de prouinciā protulit/ ſed rogantibus eis ſicut ait/ ciuitate dedit dudū a paſtoribus habitatā quæ uocabatur auaris. Ad quā cōgregati principē inquit legere eſt ſacerdotibus Helioſopolitanis qui eis expoſuit/ ut neq; deos adorarent. Neq; ab Aegyptiacæ feſtiuitatis animalibus abſtinerent/ ſed omnia perimerent atq; cōſumerent/ nulli poenitus miſcerentur/ niſi cū quibus coniuſurati eſſe uidebantur/ & iuraturam multitudinem obligatam/ quatenus in eis legibus perdurarent. Auarin ciuitatem munitam contra regem dicit eos bella ſumpſiſſe. Adiecit autē quia miſit Hieroſolymam rogans illos pro auxiliis exhibendis/ & daturum auarin compromittentes quæ foret ex Hieroſolymis egressi/ dicitibus

dientibus exire maiorem & ex qua procedens omnem aegyptum obtinerent. Deinde subiungit illos quidem uenisse cum ducentis milibus armatorum. Regem uero Amenophin Aegyptiorum cum non cessaret repugnare deo mox ad Aethiopiam fugisse & Apin cum aliis sacris animalibus deuenisse. Hierosolymis uero inuasionem facta & ciuitates depopulatas & templa concremasset & aequales pere misse refert & nulla iniquitate aut opere iniquitatis abstinuisset. Quod uero conuersationem & leges eis exhibuit. Sacerdos inquit erat genere Hieropolitis nomine Arsiphas uocatus ab appellatione Osireos Heliopolitani dei & mutato nomine dictus postea Moyses Tertio decimo uero inquit anno Amenophin postquam regno pulsus est ex aethiopia profectus cum multis milibus dicit & congressum contra pastores atque pollutos habuit confessione uicisse. Et multos interfecit usque ad fines Syriae persectum. In his iterum non intellexit si uerisimilitudine se metiri leprosum namque cum eis ait multitudine collecta debilius. Licet primitus iracerent regi circa se atque talia facienti secundum praemonitionem uatis. Tamen cum a sectione lapidum sunt egressi & provinciam percipere omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illi odio habebant scorum magis infidari potuissent non circa omnes bella committere cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decreuerent non tamen contra deos impietate gerere praesumebant nec contraria suis agere legibus in quibus inscripti esse noscunt. Oportet itaque nos Manethoni gratias agere quoniam huius iniquitatis principes dicit. Non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi sed illos ipsos Aegyptios esse probat & maxime sacerdotes atque iusiurandi uinculum illorum multitudine conuenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est. Nec pericula belli participatus est sed misere maculatos ad Hierosolymam & ab eis solatia poscerent maxima stultitia non illorum sed haec fingentis ostenditur. Iste namque etiam nomen positum ciuitati.

id est a templorum spoliatione praesumpsit edicere. Et hoc postea fuisse mutatum. Miranda res quia posteris quidem turpe fuit tale nomen & otiosum. Ipsi uero qui fundare urbem ornare semetipsos etiam uocabulo credere. Hic autem fortissimus uir multa detractionis imperitia non intellexit quia Hierosolymi non idem uoce Iudaica quod Graeca significat. Quid ergo amplius quibet dicere contra mendacium tam imprudenter expositum. Sed quoniam congruam iam magnitudinem suscepit hic liber/aliud faciens principium caetera praesentis operis explanare tentabo.

Phlauii Iosephi de antiquitate Iudeorum ad Epaphroditum.

LIBER. II.

Istori quidem uolumine clarissime mihi Epaphrodite de antiquitate nostra monstrauit Phoenicum & Chaldaeorum Aegyptiorum litteris satisfaciens ueritati multisque Graecorum conscriptores adducens. & meam e diuerso disputationem aduersus Manethonem & Charemonem & alios quosdam exhibuit. Nunc autem inchoabo reliquos arguere quod contra nos aliqua conscripserunt. Impulsus enim sum contra Appionem respondere grammaticum si tum assumi hoc oportet officium. Horum igitur quae ab eo conscripta sunt alia quidem similia sunt dictis aliorum alia ualde frigida. Plurima uero quandam tantummodo detractionem habentia & multa. ut ita dixerim. ineruditi probationem tanquam ab homine composita & moribus praua & toruis uitae suae

temporibus importuna. Quia uero multi hominum propter stultitiam suam his potius sermonibus capiuntur quam illis quae multo studio conscribuntur & derogationibus quidem gaudet praeconiis uero mordentur nihil horum nouit indoctus. Illud quoque quod feminari dicit quod cum Iudaei essent Alexandrini uocati sunt similis in scientia esse. Omnes etenim qui ad coloniam aliquam deuocantur & plurimum alterutris genere dissecuntur ab aedificatoribus appellationem accipiunt. Et quid opus est de aliis dicere nostrorum enim ipsorum huius Antiochia inhabitat Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur in Licaonia cum ciuibus exinde natis uniuocati sunt. Haec praesentibus regni eis per tempora successoribus Romanorum uero clementia cunctis non paruum donum appellationis suae concessit. Non solum uiris singulis sed etiam uicinis gentibus in communi. Hiberi denique antiqui & Tyrreni & Sabini & Romani uocantur. Si uero hunc modum aufert communis ciuitatis Appion quiescat dicens semetipsum Alexandrinum. Natus enim in profundis sicut aegypto quomodo erat Alexandria iure ciuitatis sicut ipse in nobis dicit ablato cum solis Aegyptiis nunc orbis domini Romani participari cuiuslibet ciuitatis iterdixisse uideant. Hic autem ita robustus est/

stus est ut dignitates quas ipse impetrare prohibebatur ad pisci non ualens calumniari conetur eis quae haec iustissime percipere. Non enim propter inopiae habitatorum ciuitatis quam studiose adfiscabat alexander nostrorum aliquos ibi collegit sed omnes approbans diligenter ex uirtute ad fidei gentes inueniens hoc praeconiis nostris exhibuit cum gentem nostram studeret non mediocriter honorare. Air enim Hecateus. Quia propter mansuetudinem atque fidem quam ei praebuerunt Iudaei Samariam regionem adiecit ut ea sine tributis haberent Similia quoque sapuit post alexandrum etiam Ptolomeus lagus de Iudaeis in alexandria commorantibus. Nam Aegyptiaca eis castra commisit. Arbitratus ea fide simul eorum & fortitudine conseruanda & in Cyrene credens se tutissime regnaturum & non in aliis libiae ciuitatibus ad ea loca parte Iudeorum habitandi causa direxit. Post hunc autem Ptolomeus qui Philadelphus est appellatus non solum si qui fuerit captiuus apud eos nostrorum omnes absoluit sed & pecunias eis saepius condonauit & quod maximum est desiderauit agnoscere nostras leges & sacrarum caerularum uoluntatem concupiuit misitque rogans destinari uiros qui ei interpretauerunt leges & ut haec appropinque conscriberentur diligentiam hanc commisit non quibuscumque uiris sed Demetrium Phalerum & Andream & Aristum ad haec implenda constituit quorum eruditionem propriam litterarum Demetrius differebat. Alii uero habebant custodiae corporis eius inuentionem. His ergo hanc diligentiam imperauit. Non enim leges & patrum nostrorum philosophiam discere concupisserunt si his utentes despiceret & non potius ualde miraretur. Quae poenae omnes in ordine progenitores eius Macedonum reges ignorauerunt habentes ergo nos praecipuum familiaritatis affectum. Tertius namque Ptolomeus qui uocatus est benefactor fortiter obtinens Syriam uniuersam non diis Aegyptiacis pro uictoria solennitates gratificas immolauit sed ueniens ad Hierosolymam multas hostias sicut nostri moris est deo gratificauit dignissimamque dicitur ornamenta uictoriae. Philometor autem Ptolomeus & eius uxor Cleopatra omne regnum commiserunt Iudaeis & duces totius fuerunt militiae Onias & Dosithaeus Iudaei quorum nominibus derogat Appion cum debuisset opera eorum potius mirari & gratias agere quoniam liberauerunt Alexandria quam ueluti defendere se quis fingit. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatrae regno & periculum pessimae perditionis insisteret. Istorum labore ciuitas intestinis proeliis est erepta. Sed postea inquit Onias ad urbem deduxit exercitum paruulum cum esset illic Herinus filius Romanorum legatus. Quod ut ita dicam recte atque iuste factum est. Ptolomeus enim qui cognominatus est Physcon moriente suo patre Ptolomeo Philometore egressus est de Cyrene uolens reginam Cleopatram expellere & filios regis ut ipse regnum iniuste sibi applicaret propter haec ergo Onias aduersus eum bellum pro Cleopatra suscepit. Et fidem quam habuit circa reges nequaquam in necessitate deseruit. Testis autem deus iustitiae eius manifestus apparuit. Nam Physcon ptolemaeus cum aduersum exercitum quod Onias pugnatum praesumeret oes uero Iudaeos in ciuitate positos cum filiis & uxoribus capiens nudos atque uinctos elephantis subieccisset ut ab eis conculcati dicerent. Et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset in contrarium quae praeparauerat euenire. Elephantis sibi appositos Iudaeos impetu facto super amicos eius multos ex ipsis interemere. Et post haec ptolemaeus quidem aspectum terribilem contemplantus est prohibentem se ut illis noceret hominibus. Concubina uero sua charissima quam alii quidem Hythacam. Alii uero Hirenem denominant supplicante ne tantam impietatem perageret & coeclis sit & ex eis quae egerat uel acturus erat poenitentiam egit. Unde recte hanc diem Iudaei alexandria constituti eo quod aperte a deo salutem promeruerunt celebrare noscunt. Appion autem omnium calumniator est propter bellum aduersus Physconem gentium Iudaeos accusare praesumpsit cum eos laudare deberet. Is autem etiam ultimae Cleopatrae reginae Alexandrinorum meminit. Veluti nobis improperans quoniam circa nos fuit ignorata & non potius illa redarguere studuit cui nihil omnino iniustitiae & malorum operum defuit uel circa generis necessarios uel circa maritos suos qui etiam dilexerint eam. Vel in communi contra Romanos omnes & benefactores suos imperatores. Quae etiam forem Arinoem occidit in templo nihil sibi nocentem. Peremit autem & fratrem insidius paternorum deos & sepulchra progenitorum depopulata est. Percipientesque regnum a primo Caesare eius filio & successoribus rebellare praesumpsit. Antonium quoque corrumpens amatoris rebus & patriae inimicum fecit & infidelis circa suos amicos instituit. Alios quidem genere regali spoliatis alios autem demens & ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici cum illum ipsum in nauali certamine relinquens idem maritum & parentem communionis filiorum tradere cum exercitu a principatu & assequi esse qui coegit. Nouissime uero Alexandria a Caesare capta ad hoc usque perducta est ut saltem hic sperare se iudicaret si posset ipsa manu sua Iudaeos perimere eo quod circa omnes crudelis & infidelis extaret. Puras ne gloriandum nobis non est si quemadmodum dicit Appion famis tempore Iudaeis triticum non est mensa. Sed illa quidem poenam subiit commiseret. Nos autem maximo Caesare utimur teste solari atque fidei quae circa eum contra Aegyptios gessimus nec non & senatus eiusque dogmatibus & epistolis Caesaris Augusti quibus nostra merita comprobant. Has litteras

litteras Appionem oportebat inspicere & secundum genera examinare testimonia sub Alexandro facta. Et omnibus Prolomeis & quæ a senatu constituta sunt. Necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si uero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus mentiri non potuit hoc iudiciū est sterilitatis ac necessitatis frumentorum non accuratio iudeorū. Quid enim sapiat omnes imperatores de iudeis in Alexandria commorantibus palam est. Nam administratio tritici nihil omnino ab eis quam ab aliis Alexandrinis translata est. Maximam uero eis fidem olim a regibus datam conseruare/idest fluminis custodiam/rotulq; custodiam nequaquam his rebus indignos esse iudicantes. Sed super hoc quomodo ergo inquit si sunt ciues/eisdē deos/quos Alexandrini non colunt/cui respondeo. Quomodo etiam cum uos sitis Aegyptii inter alterutros proelio magno & sine foedere de religionē contenditis. An certe propterea nō uos omnes dicimus Aegyptios & neq; communitate homines quoniam bestias aduersantes naturæ colitis multa diligentia nutriendes. Cum genus utiq; nostrorū unū atq; idē esse uideatur. Si autē in nobis Aegyptiis tantæ differentię opinionum sunt qd miraris sup his qui aliunde in Alexandria aduenerunt. Sin legibus a principio constitutis circa talia permanere. Is autē seditionis causas nobis apponit qui si cū ueritate ob hoc accusat Iudeos in alexandria constitutos. Cur omnes nos caspariq; positos eo quod noscamur habere concordiam. Porro enim seditionis auctores quilibet inueniet. Appiones similes Alexandrinorū fuisse ciues. Donce enim graeci suere & Macedones hęc ciuilitatē habentes nullā seditionē aduersus nos gessere. sed antiquis celsiore & solennitatibus. Cam uero multitudo Aegyptiorum creuisset inter eos propter confusiones temporum etiam hoc opus semper est additum. Nostrum uero genus permansit purum. Ipsi igitur mores huius fere principatū nequaquā populo Macedonica habente constituti neq; prudentiā graecam sed cunctis scilicet uetibus malis moribus Aegyptiorū & antiquas inimicitias aduersum nos exercebantibus. E diuerso namq; factū est quod nobis impropere præsumunt. Nam cū plurimi eorū non opportune ius eius ciuilitatis obtineant peregrinos uocantes eos qui hoc priuilegiū ad omnes imperatores traiecit. Nā Aegyptiis neq; regū quicquā uideat ius ciuilitatis fuisse largitus/neq; nūc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidē introduxit. Reges autem auxere. Romani uero semper custodire dignati sunt. Itaq; derogare nobis Appion dignatus est quia imperatorum non statuumus imagines tanquā illis hoc ignorantibus aut defensione Appionis indigentibus/cum potius debuisset admirari magnanimitatē mediocritatēq; Romanorū. Quoniam subiectos non cogit patria iura trāscendere. Sed suscipiunt honores sicut dare offerentes piū atq; legitimū est. Non enim honoris gratiam habent qui ex necessitate & uoluntate conferunt. Graecis itaq; & aliis quibusdā bonū esse creditur imagines instituire. Deniq; & patrū & uxorē filiorūq; figuras depingentes exultant. Quidam uero etiā nihil sibi cōpetentiū sumunt imagines. Alii uero & seruos diligentes hoc faciunt. Quod ergo mirū est si etiam principibus ac dominis hunc honorē præbere uideant. Porro autē legislator non quasi prophetans romanorum potentiam non honorandam sed tanquam causam uel deo minibus utilē despiciens. Et quoniam totius animati multo magis dei inanimati probatur inferius iter dicit imagines frabricari. Aliis autem honoribus post deū colendos non prohibuit uiros bonos quibus nos & imperatores & populū ro. dignitatibus ampliamus. Facimus autē p̄ eis cōtinua sacrificia & non solū quotidianis diebus ex impensa communi omnium Iudeorū talia celebramus. Verum cum nullas alias hostias ex communi neq; pro filiis peragamus. Solis imperatoribus hunc honorem præcipuum pariter exhibemus/quem hominum nulli perfoluimus. Hęc itaq; cōmuniter satisfactio posita sit aduersus appionem pro his quæ de Alexandria dicta sunt. Admiror autē esse eos q; ei huiusmodi fomitem præbuere/idest possidoniū & Appoloniū Moloniū/quoniam accusant quidē nos quare nos eosdem deos cum aliis non colimus. Mentientes autē pariter & de nostro templo blasphemias cōponentes incongruas/non se putant impie agere/dum sit ualde turpissimum liberis qualibet ratione mentiri. Multo magis de templo apud cunctos homines nominatō tāta sanctitate pollēte. In hoc enim factio Appion præsumpsit edicere. Afini caput collocasse Iudeos & eū colere/ac dignū facere tanta religione & hoc affirmant fuisse depalatū dum Antiochus Epiphane & expoliasset templū. & illud caput inuentum ex auro compositum multis pecuniis dignum. Ad hoc igitur prius quidē. Quoniam Aegyptius uel si aliquid tale apud nos fuisset nequaquā debuisset increpare/cū non sit deterior alius furonibus & hircis & aliis qui sunt apud eos dii. Deinde quomodo non intellexit operibus increparus de incredibili suo mendacio. Legibus namq; semper utimur hisdem/in quibus sine fine cōstitimus. Et cum uariū casus nostram ciuitatem sicut etiā aliorū uexauerint. Et dius ac Pompeius magnus ac Licinius Crassus & ad nouissimum Titus Cæsar/bello uincentes obtinuerunt templum. Nihil huiusmodi illic inuenere/sed purissimā pietatē de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus neq; iustā fecit tēplū de prædationē sed de egestate pecuniarū ad hoc accessit cū nō eēt hostis &

super nos

super nos auxiliatores suos & amicos aggressus est. Nec aliquid dignū derisione illic inuenit. Multi & digni conscriptores super hoc quoq; testantur. Polybius Megalopolita. Strabon Capadox/nicolaus Damascenus/Timagenes & Castor temporū conscriptor & apollodorus. omnes dicūt pecuniis indigentē antiochum transgressum foedera iudeorum. & spoliasse templū auro argentogq; plenū. Hęc igitur appion debuit respicere. nisi cor afini ipse potius habuisset & impudentiam canis & qui apud ipsos assolet coli. neque enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus est. Nos itaque afinus neque honorē neq; potestatem aliquid damus sicut aegyptii Crocodilis & aspidibus/quando eos qui ab istis mordentur. & a Crocodiliis rapiuntur felices & deo digni arbitrantur. Sed sunt apud nos afini. quod apud alios sapientes uiros onera sibi imponit impolita sustinentes. Et licet ad arcas accedentes comedant aut propolita non adimpleant multas ualde plagas accipiunt quippe operibus & ad agriculturā rebus necessariis ministrantes/sed aut omnium gurdissimus fuit appion ad componendum uerba fallacia/aut certe ex rebus initia sumens hęc implere non ualuit/quando nulla potest contra hos blasphemias prouenire. Alteram uero fabulam de rogatiōe nostra plenam de graecis apposuit. de quo hoc dicere sat erit quoniam qui de pietate loqui præsumunt/oportet eos non ignorare minus esse immundū per templa transire quam sacerdotibus scelestā uerba confingere. Isti uero magis studere defendere sacrilegum regem quam iustā & ueraciam de nostris & de templo conscribere. Volentes enim antiocho præbare & infidelitatem ac sacrilegium eius tergere/quo circa gētem nostram est usus propter egestatem pecuniarum detrahentes nobis etiam quæ in futuris essent mentiri sunt. Propheta uero aliorum factus est appion & dixit antiochum in templo inuenisse lectum & hominem in eo iacentem & propolitam ei mensam maritimis terrenisq; uolatilibus dapibus plenam & obstupuisse his hominibus. Illam uero mox adorsale regis ingressum tanquam maximum ei solatium præbiturum/ac per eidentem ad eius genas extensa dextera poposcisse libertatem. & iubente rege ut consideret & dicat quis esset uel cur ibidem habitaret/uel quæ esset causa ciborum eius. Tūc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter suam narraffe necessitatem ait. Inquit esse se graecum & dum peragere prouinciam propter uitæ causam direptum se subito ab alienigenis hominibus atque deductum ad templum & inclusum illic & a nullo conspici/sed cuncta dapium præparatione saginari. Et prius quidem hęc sibi inopinabilia beneficia prodidisse & detulisse laticia. Deinde suspicionem/polluta saporem/ac postremum consulente a ministris ad se accedentibus audiisse legem ineffabilem iudeorum pro qua nutriebatur & hoc illis facere singulis annis quodam tempore constituto. Et cōprehendere quidem Graecum peregrinum/eumq; annali tempore saginare & deductum ad quandam siluam occidere quidem eum hominem eius corpus sacrificare secundum suas solennitates & gustare ex eius uisceribus & iusturandum facere in immolatione Graeci ut inimicitias cōtra Graecos haberent. Et tunc in quandam foueam reliqua hominis pereantis abicere. deinde refert eum dixisse paucos iam dies debita sibi mercede atq; rogasse ut erobescerent Graecorum deos & superantes in suo sanguine insidias iudeorum. De malis eum circumstantibus liberaret. Huiusmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia plenissima est/sed etiam crudeli impudentia redundat. Non tamen a sacrilegio priuat antiochum sicut arbitrati sunt qui hęc ad illius gratiam conscripserunt. Nam enī præsumpsit aliquid tale ut ad templum accederet sed sic autem inuenit non sperans. Fuit ergo uoluntatis iniquis impius & nihilominus sine deo quanta iussit superfluitas. quam ex ipsa re cognoscere ualde facillimum est. Non enim circa solos Graecos discordia legū esse dignoscit. sed maxime aduersus aegyptios & plurimos alios. Quem enim chorū non contigit aliquando circa nos peregrinari ut aduersus solos reno iata coniuratione per effusionem sanguinis egeremus/uel quomodo possibile est ut ad has hostias omnes iudei colligerent & tantis millibus ad gustanda uiscera illa sufficerent/sicut ait appion/uel cur inuentum hominem quicumq; fuit/non enim suo nomine cōscripsit/aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit dum posset. Hoc faciens ipse quidem putari pius & Graecorum amator eximius/assumere uero contra iudeorum odium solatia magna cunctorum. Sed hęc relinquo/insensatos enim non uerbis sed operibus decet arguere. Sciūt igitur omnes qui uideret constructionem templi nostri/qualis fuerit & intransgressibilem eius purificationis integritatem. Quattuor enim porticus habuit in circuitu & harum singulæ propriam secundum legem habuere custodiam. In exteriorē itaque ingredi licentiam omnibus etiam alienigenis/mulieres tantummodo menstruate transire prohibebantur. In secunda uero porticu cuncti iudei ingrediebantur/eorumq; coniuges cum essent ab omni pollutione munda. In tertia masculi iudeorū mundi existentes atque purificati. In quarta autem sacerdotes stolis induti sacerdotibus. In adytum uero soli principes sacerdotum propria stola circumamicti. Tanta uero est circa omnia providentia pietatis ut secundum quosdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etenim aperto templo oportebat facientes traditas hostias introire. Et meridie rursus dum clauderēt templū. Deniq; ne uas aliquod portari licet in templum/sed erant in eo solummodo posita altera mensa turibulum. cande/

Iabrum quæ omnia & in lege scripta sunt. Etenim nihil amplius neque ministerium aliquorum ineffabilem agitur neque intus illa epulatio ministratur. Hæc enim quæ prædicta sunt habent totius populi testimonium manifestam rationemque gestorum. Licet enim sint tribus quattuor sacerdotum & harum tribus singulæ habeant hominum plusquam quinque milia/sit tamen obseruatio particu- lariter per dies certos & his transactis alii succedentes ad sacrificia veniunt & congregati in templi mediante die præcedentibus clauis templi & ad numerum omnia uasa percipiunt nullaque ad cibum aut potum attineat in templo delata. Talia namque etiam ad altaria offerre prohibitum est/præter illa quæ ad sacrificia præparantur. Quod ergo Appionem esse dicimus nisi nihil horum examinantem uerba incredula protulisse. Sed turpe est historię enim ueram notitiam se proferre grammaticus non promissit. Et sciens templi nostri pietatem hanc quidem prætermissit. Hominis autem græci compræ- hensionem finxit/& pabulum ineffabile & ciborum opulentissimum claritatem. Et peruios ingrediē- tes ubi nec nobilissimos Iudæorum licet intrare nisi fuerint sacerdotis. Hæc ergo pessima est impie- tas atque mendacium spontaneum ad eorum seductionem qui noluerit discutere ueritatem. Per ea si quidem mala & ineffabilia quæ prædicta sunt nobis detrudere tentauerit. Rursumque tanquam piis- simus dederit adiucens fabulæ inna facta. At enim illum reuulisse dum bellum Iudæi contra Iudæos haberent. Longo quoque iam tempore in aliqua ciuitate Iudæorum qui ea apollinem colebat uenisse ad Iudæos cuius domini nomen dicitur Zabidon. Deinde quis enim promississet traditurum se eis Apollinem deum Doriensem uenturumque illum ad nostrum templum. Si omnes ascenderent & credidissent omnem multitudinem Iudæorum. Zabidon uero fuisse quoddam machinamentum lignum. Et circumposuisse sibi & in eo tres ordines infixisse lucernarum & ita ambulasse ut procul stantibus appareret quasi stella per terram iter agens. Porro Iudæos inopinabili uisione obtupuisse & longe constitutos tenuisse silentium. Zabidon uero multa quiete ad templum uenisse & aureum detraxis- se asini caput. Sic enim urbane conseribit/& rursus Doram uelociter aduenisse. Igitur & nos dicere possumus quia asinum hoc est semetipsum Appion grauat & facit stultitia simul & mendaciis one- ratum. Loca namque quæ non sunt conseribit/& ciuitates nesciēs transfert. Idumæa enim prouincia non- stræ cōfinis & posita iuxta Gazam & nulla ciuitas huius Dora nōcupatur. In Phœnice uero iuxta montē Carmeli Dora ciuitas appellat in nullo cōcordans appionis oblocutioibus. Quattuor enim dierū itinere procul est a Iudæa. Cur itaque rursus acculat eo quod non habeamus cōmunes cum aliis deos si sic facile credere patres nostri ad se uenturum apollinem & cum stellis eius ambulare super terram putauerit? Lucernam enim primo nunquam uidere. Qui licet & tantam & talia concelebrant cande- labra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex tantis millibus obuiauit. Desolatos etiam uiros custodibus comperit & hoc tempore prælii. Cætera iam relinquo. Ianuæ uero templi altitudine qui- dem erant cubitorum sexaginta/latitudine uero uiginti. omnes deauratæ & pene auro puro cōfectæ. Has claudebant non minus quam iuri ducenti diebus singulis/& relinquere eas apertas nefandis- simum nimis erat. Facile eas lucerneris ille aperuisse creditur/qui solus etiam habuisse asini caput æstimabat quapropter dubium est utrū hoc caput Zabidon denuo reuocauit. An certe sumens ap- pionem introduxit in templum ut Antiochus inueniret. Vnde in secundo Appionem aliquam mentendi daret occasionem & conseribendum banirantium per deum factorem cœli & terræ & maris nulli Iudæos facturos alienigenæ & maxime Græcis. Oportebat autem mentientem absolute dicere nulli facturos alienigenæ & magis Aegyptiis. Sic etenim ab initio poterant eius signata de iurcurando congruere ab Aegyptiis utique non propter malignitatē suā sed propter calamitates expulsi sūt. A Græ- cis autem plus locis quam studiis sumus adiuncti ita ut nullæ inter nos & illos inimicitie zelotypie essent nocentur. E diuerso namque multos eorum ad nostras leges contigit accessisse quorum quidam permanserunt quibus uero perdurare non ferentes denuo recesserunt. Hoc tamen iusurandū nunquam se quisquam audisse meminit apud nos habitum/sed solus Appion ut uidetur audiuit. Ipse utique com- posuit nimis/igitur hæc maxima compositio etiam in futuro dicenda Appionis admiratione dignis- sima est. Quarum rerum hoc affirmat indicium/quia neque legibus iustis utamur/ nec deū colamus ut conuenit & diuersis gentibus seruiamus/& calamitates quasdam circa ciuitatem sustineamus cū utique principalis ciuitas Romanorum sit/cuius ciues soli ab initio regnare atque nos seruire consue- uerunt. Quis etenim ab horum magnanimitate se ualeret abstinere? Nullus etenim aliorum potest dicere sermonem quem Appion locutus est/quando paucis contigit in principatū continere præfide- re/& non rursus aliis facta mutatione seruire. Plurimæ namque gentes aliis obedire coactæ sunt. Soli autem Aegyptii eo quod refugiant sicut aiunt in eorum prouincia dii atque saluentur migrantes in effigi- bus bestiarum. Honorem præcipuum inuenerunt ut nulli famularentur horum qui a Asia Europaque tenuerunt. Qui scilicet unam diē ex æo totius sæculi non habuere libertatem/neque apud indigenas do- minos neque apud externos. Nam quædammodū eis usi sint per se/nō semel solūmodo sed frequenter uasta- tes urbes/tepla uertentes amputatos apud eos interficientes deos impropere nō studeo. Nō enim

conuenit stultitiā nos indocti appionis imitari/qui neque casus atheniensium neque Lacedæmoniorum animo suo concepit. Quorum alios quidem fortissimos. quorū summi diuersis uitæ sunt calamitati- bus lauciati. Dimitto dirutam atheniensium arcem templum Ephesinum & Delphos aliisque multa pro quibus intulit/sed potius inferetibus impropere. Nouus autem accusator nostrorum appion in- uentus est. malorum suorum apud ægyptum gestorum proflus oblitus. Sed Sestrosius eum quem re- fert fabala regem fuisse ægypti ut creditur excæcauit. Verum tamē possumus & nos dicere nostros reges dauid & Solomonem/qui multas subdidere gentes. Sed de his modo superfedendum est. quæ uero cunctis nota sunt/appion modis omnibus ignorauit/ quoniam per se & post illos principibus aliæ macedonibus/ægypti quidem seruire nihil differentes a famulis. Nos autem liberi cōsistentes etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum annis uiginti & centum usque ad Pō- peium magnum & dum uniuersi sunt expugnati a Romanis principibus omnium soli propter si- dem suam maiores nostri auxiliatores & amici fuere. Sed quæritur quia uiros mirabiles non præba- mus uel ut quorundam artium inuētores & inter hos enumerat Socratem & Zenonem Cleantem & aliquos huiusmodi. Deinde quod potius est mirandum semetipsum his adiecit & beatificum alex- andriam quia cinem talem habere meruit/quod rite facit. Oportebat enim ut ipse sui testis existeret/qui aliis omnibus sic importunus & callidus esse uidebatur & uita uerboque corruptus. Quapro- pter recte quilibet Alexandria condelebit. si super isto aliquid magni sapuerit. De uiris uero in qui- bus apud nos titulo nullo laudis inferiores sciunt qui uoluerint nostræ antiquitatis libris incumbe- re. Reliqua uero quæ in accusatione conseripta sunt dignum erat forte sine satisfactione relinquere/ ut ipse sui potius & aliorum ægyptiorum accusator extaret. Quæritur enim quod animalia consue- ta sacrificemus & non uescamur carnibus suillis/sed & circūcisionem genitalium uehemēter irridet. De nostrorum quidem animalium peremptione communitio nobis est cum aliis hominibus uniuersis. Appion autem sacrificantes nos redarguens increpat semetipsum/cum genere sit ægyptius. Nō enim Græcis aut Macedonibus aduerfus. Isti enim oportet sacrificare.

id est centum bouum suis diis & sacerdotibus utatur ad epulas. Quæ cū ita sint non propterea contigit mundum animalibus desolari/quod appion expauit. Qui tamen si solenni- tates ægyptiorum sequeretur quidem mundus hominibus ferocissimis aut bestis impleretur. quos isti iudicantes deos diligenter enutriunt. Etenim si quis eum consuleret quos putaret omnium ægy- ptiorum esse sapientes atque deicolos sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicitur sibi met ab initio a regibus esse præcepta/ut deos colant & sapientiam diligant/quod illi facere præcipue iu- dicantur qui tamen & circūciantur omnes/& a porcinis abstinent cibis. Sed neque ullus alter ægy- ptiorum cum eis diis sacrificare dignoscitur. Cæcus igitur fuit appion / quando pro ægyptiis non- stras detractiones componens illos uidetur potius accusare. qui non solum utuntur solennita- tibus/ quas in nobis culpata iste/sed etiam alios circūcidi docent/ sicuti dixit Herodotus. Vnde recte mihi uidetur appion propter patriæ fauē leges multam soluisse blasphemie. Etenim necessario cir- cūcisi circa genitalia uulnera ei facta nihil ei circumproferunt & putrefactis magis doloribus ex- pirauit. Oportet enim bene sapientes in legibus propriis circa pietatem integre permanere & alio- rum minime permanere. Iste uero suas quidem leges effugit. De nostris uero mentitus est. Hic itaque terminus uitæ fuit appionis. Sed & nos hic iam finem liber accipit. Quoniam uero & apolloni- us Molonius & Lyfimachus & alii quidam tam per ignorantiam quam per insaniam de legislatore nostro Moysē de legibus uerba protulerunt/nec iusta nec uera. Dum illi quidem uelut mago atque falla- ci derogant. Leges autem malitiæ apud nos nulliusque uirtutis affirmant esse doctrines. Volo breuiter & de omni conuersatione nostra & de particulari sicuti potero proferre sermonem. Reor enim fore manifestum quia & ad pietatem aliterum uniuersalemque elementum/insuper ad iustitiam laborū- que tolerantiam & ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos ut non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim proposui laudes conseribere no- strorum/sed aduersus eos qui nos plurimum & fallaciter accusarunt satisfactionē hanc puto esse ius- tissimā. Proinde accusationē apollonius non cōtinue sicut appion instituit/sed dispersim. Quippe tamen aliqui quidem nos sine deo & hominibus odiosos appeller. Aliquādo uero formidinem nobis impropere. Et e diuerso rursus aliqui de præsumptione factum gentis nostræ quæritur. Dicit autem et stultiores barbaris & propterea nullū inuentū nos solos uitæ utile comperisse. Hæc autē oia manife- ste redarguunt/ dum uniuersa contrario quæ ab eo sunt dicta monstrantur. Et legibus imperata & a no- bis cū omni integritate gesta. Si uero coactus fuero facere mentionem legū cōtrariarū apud alios cō- stituta; cuius rei culpabiles illi sunt qui nostras solennitates tanquam malas dicere uoluerunt. Quibus neutrum potius remanere quod dicant/neque quia eas habeamus leges/ quæ ego capitales & summas ad in crepādū positurus sum æque/ quia præcipue in legibus propriis perduramus. Paulum ergo su- mes omnes uolo prius edicere/ qui corū qui sine lege & ordine uiuant. Hi qui ordinis & communium

legum amatores extiterunt: & primi hoc inchoauerunt recte mansuetudinē nostramq; uirtutē præstare dicendi sunt. Deniq; conatur singuli eorum gesta sua ad antiquitatē referre/ut imitatores aliorum uideantur existere. & non ipsi potius aliis, ut legitime uiuere debeant exponere. His igitur hunc in modum habentibus uirtus legislatoris est memoria considerare/ & his qui usuri sunt legibus quas posuerit satisficere quia recte sunt. Populi uero est ut in omnibus quæ constituta sunt perduret/ & neq; felicitate procedente neq; calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur nostrum legislatorē in quorumlibet qui memorantur legislatorum antiquitate præcedere. Lygargus enim & Solon & Zaleucus Locrensis & omnes qui apud græcos mirabiles sunt nouelli atq; recentes quantum ad illū comparati esse noscuntur. Quando nec ipsum nomen legis fuisse olim apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus est qui nusquam in opere suo hoc usus est nomine. Non enim secundum legem sed in definitis sententiis & regum præceptionibus populus regebatur. Unde etiam multo tempore primæ sere tantum moribus urentes/ & non scripto. Et multa horum semper secundum euentum casuum permittentes. Noster uero legislator antiquas existēs hoc etenim undiq; manifestum est etiam apud eos clarum qui semper contra nos loquuntur semetipsam præbuit optimum principem populorum & consiliatorem magnam. Sed instructionem totius legis uitæ constringens eis iussit hanc libenter excipere & firmissime in clyta scientia custodire. Primitus autē eius magnitudinis opera uideamus. Ille namq; progenitorum nostrorū relinquendum ægyptum & ad terram propriam remeantiū multa milia sumens ex plurimis & impossibilibus rebus cautissime liberauit. & inaquosam eos & multum arenosam oportebat transire uiam bellaq; deuincere/ & filios ac uxores prædamq; belli seruare in quibus dux egregius & consiliarius sapientissimus & tutor ueracissimus fuit uniuersorum. Omnē siquidem multitudine in semetipsum pendere facit & cum omnia quæ uellet perferre postet in nullo horum uindicauit sibi potestatem/ sed in quo maximo tempore potestatem sibi arrogauit & tyrannidem præfules rerum/ & populum frequenter plurima iniquitate uiuere conuulserunt. In hac ille potentia constitutus e diuerso magis iudicauit agendum pie & plurimum exhibere aliis æquitatem ipse uirtutem præcipuum se credens cunctos ostendere & salutem firmissimam præbere sequacibus bona uoluntate. Et maximis actibus in singulis casibus usus est. Quapropter recte iudicabat dicem atq; consiliatorem se deum habere & primitus sibi satisfaciēs quia secundum illius uoluntatem uniuersa gereret atq; tractaret. Creditis modis omnibus oportere ut etiam apud plebē hæc opinio permaneret. Namq; dum respicere suam uitam credunt/ delinquere non præsumunt. Huiusmodi quidem noster legislator fuit non magus/ non fallax/ sicut derogatores iniuste pronuntiat/ sed quales apud Græcos gloriabantur fuisse Minoem/ & post eum legislatores. Alii namq; quidam eorum leges positas a Ioue dicebant. Alii uero eas in apollinem & uaticinium delphicum referabant: siue pro ueritate hoc credentes seu facile suadendum iudicantes populo. Qui uero præcipuas leges instituerint/ nē qui iustissime de dei fide cognouerint/ licet hoc ex ipsis legibus facta comparatione conspiciere. Iam enim de ipsis tps est disputandi. Igitur infinita quædam particularium gentium atq; legum apud cunctos homines differentia sunt. Alii siquidem monarchis/ alii uero populo potestatem reipublice commiserunt. Noster uero legislator nihil horum intendens/ ueluti si quis hoc dicēdo mēstram transcendat uerbi diuinam reipublicam declarauit/ deo principaliter cōuersionem nostrā atq; potestatem excellenter assignans & satisfaciens eū cunctos inspicere tanquam causam honorum omnium uniuersis hominibus existentem/ & quæcumq; contingit eos in angustiis supplicis illius non latuisse uoluntatem. Neq; quicquam eorum quæ gessere uel siquid aliquis apud semetipsum potuit cogitare unum uero eum esse monstrauit & ingenitum immutabilem per tempus æternum & omni specie mortali pulchritudine differentē. Et ipsum nobis notum qualis ait sit secundū substantiā profus ignorō. Hæc itaq; de deo saperēt prudētissimj græcorū/ quia quidē eruditi sunt/ illo utiq; sciendi sbente principia nunc dicere permitto/ quia nō optima & cōgrua dei naturæ atq; magnificentiæ sunt ualde testantur. Pythagoras enim & anaxagoras & Plato/ & post illos philosophi Stoici & pene cuncti uidentur de diuina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breue philosophantes populo superstitionum opinionibus iam conscriptam ueritatem dogmatis proferre timuere. Noster uero legislator opera præbens consonis uerbis suis non solum his qui cum eo erant satisfecit/ sed etiam qui ex illis semper erant nascituri/ hoc immutabiliter inspirauit/ & causa legislationis ad utilitatis modū semper adduxit. Non enim partem uirtutis dei culturam dixit/ sed huius partes alias esse perspexit atq; constituit. Idem fortitudinem iustitiam & in omnibus ciuium concordiam ad alterutros. Cuncta namque actiones & studia uniuersiq; sermones ad diuinam referuntur per omnia pietatem. Non enim hoc inexamiatum aut indefinitum ulterius dereliquit. Duo siquidem sunt totius disciplinæ & moralis institutionis modi/ quorum unus quidem sermonem doctor est/ alter uero excitatione morū quæ cum ita sunt quidam legislatores sentiendi sunt discreti/ & alterum horum modū sibi placitum assignantes alterum reliquerunt. Sicuti Lacedæmonij quidem & Cretes moribus crudiebantur/ nō uerbis

uerbis. Athenienses uero & pene omnes alij græci quæ quidem oportet agi percipiebant suis legibus. Assuescere uero ad hæc operibus minime ualere. Noster autē legislator hæc ambo multa diligētia cooprauit. Nam nec exercitatione morum dimisit non traditas neq; leges sermone reliquit in cōspas. Sed mox a primo inchoans cibo & unicuiq; dicto conueniente nihil neq; minimarum escarum sub potestate uoluntatis utentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abstineri/ & qui sumendi sunt/ uel quæ dicta communis esse uideatur. Necnon & de operibus labore simul & requie. Terminus atq; regulam posuit legem/ quatenus ueluti sub patre atq; domino uiuentis neque uolentes/ quicquam neq; per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus pænā posuit/ sed optimā & necessariam correptionem monstrauit legem. Quapropter non semel audire nec secundo uel tertio ueritatem agnoscunt ab aliis quam legem probantur esse præuaricati. Sed etiā uiri maxima cū gloria & principalia gubernantes profitentur ignorantem. Scitos namq; sibi faciunt assidere ad dispensationem rerum/ & experimentum legis habentium. Nostrorum uero quilibet cum leges interrogatur/ facilius quam nomen suū recitat. Vniuersas quidem mox a primo sensu eas dicentes in animo uelut inscriptas & rariis quidem quilibet transgreditur. Impossibile autē eū suppliciu deuitare peccatorem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem consonantiam nobis instituit. Nam unam quidem habere & eandem de deo sectam/ uita uero ac moribus differre nihil ab inuicem optimam moribus aliterum potest celebrare cōcordiam. Apud nos etenim solos neq; de deo quilibet sermones audet/ & minime aduersarios sicut uita familia apud alios fieri comprobantur. Cum non solum a fortuitis quod uisum fuerit unicuiq; profertur/ sed etiam apud quosdam philosophorum hoc crebro præsumitur. Quando alij quidem totam dei naturam sermonibus perimere tenentur. Alii uero eius pro uidentiam ab hominibus abstulere. Neq; in studiis uitæ a differentia ulla cōspicitur. sed communia quidem opera omnium apud nos existunt. Vnus non de deo sermo concursus est asserens illum cūcta respicere/ sed etiam de ipsius uitæ studiis. Et quoniam oportet omnia alia ad terminū diuinæ pietatis adduci/ a mulieribus nostris & a feruis quilibet auerti. Pro qua re illas nobis calumnias a quibusdam cur non exhibeamus uiros inuentores nouorum operum se uerborum contigit oriri. Alii siquidem in nulla re paterna per durare optimum esse putant/ & præcipue transgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem e diuerso unam esse prudentiam atq; uirtutes existimamus/ nihil penitus uel facere uel cogitare contrarium his quæ antiquitus sancita noscuntur/ quod scilicet iudicium legis est optimo fœdere constitutæ. Nam ea quæ nunc non habent modum experimento saepe correpta redarguuntur. Apud nos autem qui credimus ab initio positam legem diuinā uolūtate/ nihil aliud piū est quam hanc sub integritate referuare. Quis etenim eius quicquam mouere potest/ aut quid melius adinuenit/ uel qui ab aliis tanquā præcellentius ad statum reipublicæ nostræ migravit/ aut quæ potest esse melior atq; iustior/ quæ ea quæ deum quidem principem omnium esse confirmat. Sacerdotibus autem in cōmuni quidem res præcipuas dispensare permittit. Summo uero pontifici aliorum sacerdotum principatum competentem iniungit. Quos utiq; non diuitiis neq; aliis quibusdam sponzaneis aueritatibus præcellent. Legislator ad culmen huius honoribus instiuit. Sed quinq; sapientia uel temperantia aliis præstare noscuntur. eis præcipue culturam diuinā placationis coniunxit. Apud hos igitur & legis & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Cōtemplatores etenim omnium atq; iudices contentionum & punitores culpabilium sacerdotum esse decreti sunt. Quis ergo principatus quod regnum erit hoc sanctius/ uel qui honor deo potius coopabitur cum omnis quidem populus sit preparatus ad pietatem/ Summa uero diligentia sacerdotibus sit indicta & uelut quidam festiuitas gubernetur uniuersa respu. Cum enim ministeria sua numero paucorum dierum alienigenæ custodire nequeuerunt/ ea uidelicet sacrificia nominantes nos cum multa delectatione & incommutabili uoluntate solennitatis opus per omne seruamus æuum. Quæ igitur sunt præcepta uel iter dicta simplicia siue nota dicamus. Primum quidem de deo est. Deus habet omnia perfectus beatissimus ipse sibi cunctisq; sufficiens principium & medium & terminus. Inter omnia operibus quidē & muneribus clarus & totius rei manifestus. Forma uero/ & magnitudinem nobis incernabilis. Omnis namq; materies comparata ad huius imaginem licet sit præciosa tamen promem cunctaque ars ad illius imitationis inuentum extra esse artem cognoscitur nihil simile neq; uidemus neque possumus suspicari neq; coicere. Sanctum est uidemus eius opera lumen/ cœlum/ terram/ solem/ lunam/ flumina/ mare/ animalium nationes/ redditiones fructuum hæc deus fecit non manibus neq; laboribus neq; quibusdam indignis sibi cooperantibus sed ipso uidente bona repente facta sunt. Bona nūc homines conuenit uniuersos/ si qui eum quæ placere exercitatione uirtutis. Modus eum diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templū unius dei commune omnium cōmunis dei cūctorū. Gra

tum naq; semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. Præcedit uero istos primus secundum genus qui ante alios sacerdotes sacrificauit deo custodiet leges de dubiis iudicabit & puniet lege conuictos. Huic quisquis non obedit supplicio subiacebit tanquam qui in ipso deo impie gesserit. Hostias imolant non ad crapulam nostram uel ebrietatem atuentes. Hæc. n. n. placent deo quæ res occasio potius iniuriarum simul & expensarum est. Deus enim temperatos ordinatosq; & boni generis diligit & ut præcipue sacrificantes caste uiuamus. In sacrificiis autem pro communi salute primum oportet orare. Deinde singuli pro semetipsis. Quomodo omnes socii sumus & qui hoc consortium læ uitæ præponit maxime deo gratissimum est supplicatio uero sit ad deum uotis ac præcibus non ut bona præstet nec enim ipse sponte cõsultit uniuersis & uno deposuit sed ut hoc suscipere ualeamus suscipientesq; seruemus/purificatiões in sacrificiis lex decreuit. Ex omni excubii excommunicatione a muliere facta & alia multa conscribere ualde longissimum est. Huiusmodi ergo de deo & eius placatione sermonibus est. Ipse autem simul etiam lex est quosdam autem nouit lex permissiõnem per naturam ad coniugem si tamen pro filiorum causa procreandoru agatur. Masculorum uero in masculos ualde iudicauit inimicas & tentantes horum morte decreuit dignos. Nubere uero iubent non respicientes ad dorem neq; uolenter arripere sed neq; dolo uel fallacia sua detrahere. Dispensationem uero potius fieri per eum cuius esse noscitur potestatis & per cogitatiõem oportuna. Mulier autem inferior inquit est uiro per omnia. Obedit igitur nõ ad iniuriam sed ut sit sub regimine constituta. Deus enim uiro potestatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solummodo. Alterius uero experientiam habere nequissimum. Si quis autem hoc egerit declinatio uel la mortis neq; uim fieri uirgini alteri desponsata neq; si uaserit nuptæ filios nutrire præcepit. Vniuersis autem mulieribus interdixit uel celare quod statum est uel aliam machinationem contrahere filii. Namq; mœchatrix est anima demolens & genus immuens. Igitur si qd ad cõcubitum corruptionemq; transierit immundum oportet autem etiam post legale commixtionem uiri mulieris auari. Hoc enim partem animæ pollueret iudicauit inflata namq; corporibus uulnerat. Dũ hoc obicit aliquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neq; in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari & fieri occasiones ebrietatis sed temperatum esse repente principium iussitq; litteris eruditæ propter leges & nosse progenitorum actiones ut actus imitentur & cum legibus educati neq; transgrediantur neq; cogitationem ignorantis habere iudicant. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum beneq; præcise ad sepeliendum celebrantur exequiæ. Neq; isigium fabricæ sepulchrorum sed necessaria quidem circa prolationem funeris imperauit domesticos adimplere. Omnibus autem uiuentibus legitimum esse constituit ut aliquo moriente & cõcurrant & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domesticos fauere celebratos ut loquage procul sit q̄ sit uideatur quis mundus esse cum fecerit homicidium parentum honorem post deũ esse constituit & qui non repensat eorum gratiæ sed in qualibet parte contristat præcepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus senioribus honorem iuuenes exhibere quoniam cunctorum senior deus est. Nihil perimitur celebrandum apud amicos nõ enim amicitia sunt apud eum cui omnia non creduntur. Et licet aliquæ inimicitia proueniant prodita mens a rara prohibuit. Si quis arbiter minus acceperit morte mulctatur. Despiciens quod iustum est & auxilium reis offerens. Quod quisquam non potuit non auferat & aliena non tangat mutans non accipiat usuras. Hæc & his multa similia communionem continent nostrorum inter alterutros. Quomodo autem etiam de domestica cura circa alienigenas habenda habuerit legislator referri dignum est. Videbit enim omnibus optime prospexisse deum eo ita sentiente / neque propria corrumimus / neque participari rebus nostris uolentibus inuidemus. Quicumq; enim uolunt sub nostras conuersari leges accedentes ad eam cum munificentiã suscepit non genere solummodo sed etiam uoluntate uitæ putans esse consortium. Eos autem qui transitorie misceri solennitatibus non alia tamen exhibenda constituit. Idem omnibus præbendũ ignem / aquam / cibum / iter ostendere non spernere aliquẽ sepultu mirissime et circa hostes quæ sunt agenda sciunt ut neq; terra eorum exuratur neq; arbores fertiles incendantur sed etiam spoliari eos qui in bello cecidere interdixit & captiuos prospexit quatenus eorũ ammoneat iniuria & maxime foeminarum. Sic autem alumnos mansuetudinem atq; clementiam studuit edocere ut etiam de animalibus irrationabilibus non taceret sed horum tantummodo utilitatem legitima cõcedens ab omni non alia causa prohibuit. Quæcũq; enim ueluti supplicatio oriuntur in domibus hoc interdixit occidi. Sed neq; parentes deniq; præcepit auferri. Et licet inimica sunt animas eis tamen parcendum esse sciunt. Sic undiq; ea quæ ad mansuetudinem pertinent obseruauit. Doctrinalibus quidem sicuti prædictũ est legis utens & alia rursus contra transgressores causa punitionis sine excusatione defigens. Damnum namq; in plurimis causis transgrediendũ mors est. Si adulteriũ cõmiserit aliquis suũ puellæ fecerit. Si masculo turpe tentamentũ præsumperit. I. e. aut patiat sustinere tetratus. Similiter autem est lex inuitabilis & i seruis sed et de mœsuris uel sigis de poderibus do-

lum fuerit operatus & de iniusta uenditione ac fraude uel fide traxerit alienam rem/aut quod nõ potuit abstulerit omnimodi sunt uicta non qualia apud alios sed ne ualde maiora. De iniuria uero parentum uel impietate quæ sit in deo licet teterit hoc aliquis mox peribit. His itaq; secundum legem uniuersam honor tributum nõ argenti non auri neq; coronæ capitis/aut cuiusdam prædicandæ festiuitatis sed uniuersisq; testem habens conscientiam suam ualde proficit legislator prophætate & deo fidem donante firmissimam his qui seruauerunt leges licet pro eis mori contingat aliquibus concurrunt alacri ad occasum. Dedit enim deus rursus fieri ut uita melior possit ex mutatione conferri. Piger itaq; nunc hoc me conscribere nisi opera essent omnibus manifesta. Quoniam multi & plurimq; olim nostrorum progenitorum ne uel sermonem solummodo extra legem proferrent omnia passim sunt sustinere uiriliter uel si honorari cõstigit apud omnes homines nostram legem & uoluntariam legis consequentiam esse manifestam imbuebant Græcos maiores nostri etiam extra regionem propriam constituti huiusmodi si quidem rectam habent & tam gloriosam de deo talesq; leges multo sæculo sic firmissime custodire omnes arbitror admirari propter frequẽtes apud nos factas mutationes. Deniq; eos qui conscribere proxime de rebus & legibus tentauere tanquam de incredulibus compositionibus quidam frequenter accusant dicentes quoniam impossibilia sumserint argumenta. Et alios quidem relinquo philosophos quicumq; huiusmodi negocium in suis cõscriptionibus habuerit. Plato mirabilis apud græcos tanquam de honestate uitæ præcedens & uirtute sermonum & persuasione philosophiæ cunctos excellens ab his qui dicebant pessimum esse de rebus conscribere illius & diuulgatus penè peremptus est. Cum utiq; qui illius uerba considerauerit frequenter & facile reperit quæ etiam consuetudini plurimorum proxima esse noscunt. Ipse siquidem Plato confessus est quia ueram de deo opinionem propter ignorantiam plebis proferre securum non est. Sed Plato nis quidem uerba uana esse putant & multa potestate composita atq; conscripta & maxime de legislatione prolata. Lygurgi uero mirantur & Spartani cuncti cõcelebrant quoniam illorum legibus plurimo tpe perdurauerunt. Ergo hoc manifestũ uirtutis inditiũ est in legibus permanere. Si uero Lacedæmoniorum admirant illorum tempus assumant scientes amplius duobus milibus annis nostram constitisse rempublicam & super hæc sciant quoniam Lacedæmonii quidem omni tempore quo apud se habuere libertatẽ perfecte uisi sunt custodisse leges. Cum uero circa eos factæ sunt fortunæ mutationes penè cunctarum legum oblitum sunt. Nos autem multis casibus euolutis propter regem Asiæ mutationes neq; in nouissimis malis ueniens a legibus sumus alienati non uocationis nec epulationis causa seruantes eas quando si quis considerare uoluerit multi ampliori testimonio maiores excubias & labores nobis quam Lacedæmonii uidebit impositos. Illi siquidem operantes terram & neq; circa artes exercitum habentes sed ab omni operatione remissiones pingues & corpore pulchri in ciuitate debebant. Aliis ministris in omnibus uitæ necessariis rebus uententes & cibum paratum in illis accipientes solum opus bonum atq; demens iudicantes ad faciendũ & patiendũ quatenus præualerent aduersus omnes contra quos bella susciperent quia non neq; hoc adipisci potuerunt dicere suppono. Non enim singulis solummodo sed multis frequenter eorum subito legis præcepta negligentes semetipsos cum armis hostibus tradere. Putas ne? & apud nos non dico tanti sed duo uel tres agniti sunt proditores effecti legum uel mortẽ non dico illã facile quæ solet pliantibus euenire sed eam quæ cum multa corporum afflictione & multa crudelitate uidet accedere. Quam ut ego puto quidã præualentes nobis non per odiũ subiectis imponere si qui sunt homines qui nõ tantummodo esse credant pessimũ si agere quicquã extra leges suas uel sermonem apud eos dicere cõpellatur. Non tamen mirari decet si mortẽ fortissime toleramus pro legibus & ultra alios uniuersos. Non enim quæ leuia uidentur nostris studiis alii facile patiuntur hoc est operationem cibiq; simplicitatẽ & ut nihil frustra defortuito quod quisq; desiderat uelcatur aut bibat/aut ad concubitum uel libet accedat/aut splẽdide uestiatur/aut sine uoluntate uacet. Sed illud attendendum est si gladiis uententes & hostes ab inuisione fugates præcepta legis circa cibos nequaquam infringimus. Nobis itaq; grati est propter hæc legibus obedire & illis fortitudinis causas ostendere. Proinde Lysimachi & Molones & quidẽ huiusmodi alii conscripserunt improbi Sophistæ adolescentiũ deceptorum quasi uehementer nobis prauissimis existentibus derogare contendunt. Ego nollem de legibus alienis examinationem efficere. Noster enim mos est propria custodire non aliena potius accusare. Et ut neque irridere neque blasphemare debeamus eis qui apud alios putantur diu/aperte nobis legislator interdixit ppter ipsam appellationem. De accusatoribus autem proiectiones suas non increpare uolentibus tacendũ non est. Cũ utique non a nobis nunc sermo compositus eos arguere uideatur sed a multis probabiliter iam præmissis. Quis igitur eorum qui apud græcos sapientia sunt mirabiles non redarguit nobilissimos potestas & præcipue legislatores? Quoniam huiusmodi sectas de deis ab initio populis inseruerit? Diuiceas eos & numero quidem quantos ipsi uoluerit ex alterutris uero & diuersis natiuitatibus pro-

creatos. Hos autem diuinitis locis habitaculis tanquam generationes animalium/ alios quidem sub terra/ alios in mari/ seniores autem eorum in tartaris uiuere esse dixere/ quibuscuque distribuere/ Coelum his sermone quidem patrē/ operibus autem tyrannum atque dominum superposuere. Pro/ preerea aduersus eum constituere insidias per uxorem & fratrem & filia quam ex eius capite fingunt ge/ neratam/ ut alligantes eum appenderent/ sicut ipse ille suum dicitur patrem. Hæc iuste accusatione/ di/ gna conueruntur/ qui sapientia uirtute præcellunt. Hic super hæc diridentes adiciunt. Si deorum ali/ os quidem ephebos & adolecentes/ alios autem seniores & barbatos esse credendum est/ alios consti/ tutus superantes/ & quendam fabrum/ aliam uero textricem/ alium uero peregrinantem & cum ho/ minibus contententem. Alios autem cytharizantes aut arcu gaudentes. Deinde inter alterutros sedi/ tiones effectas/ & propter homines contentiones constitutas ut non solū alterutris manus mitterent/ sed etiam ab omnibus uulnerati lugerent malaq; perferrent/ & sup omnia est luxuriosus si intem/ rantia permixtionis uterentur. Quomodo non erit incongruū amores & concupiscentias ad uniuersos attingere simul masculos & ad foeminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater seductas a se/ metipso impregnatasq; mulieres ditiores submersasq; sperneret/ & eos qui ex eo sunt nati neque li/ berare potest. Factos conscriptos neque sine lachrymis eorum perferre mortes. Bona sunt hæc & his alia consequentia/ id est adulterio in celo uiuo/ & sic impudenter a diis celebrato/ ut iam alii zelare pro/ tererentur tali passione conscripti. Quid enim alii facturi non essent/ dum neque senior atq; rex ua/ luisse impetam suam a mulierum permixtione retinere. Alii uero dum seruientes hominibus & nūc quidem ædificantes causa mercedis/ nunc uero pascetes. Alii autem malignorum modo in ferro car/ cere colligati. Quem igitur sapientium talia non accendat/ ut hoc componentes redarguant & mul/ tam stulticiam his credentium repræhendant. Alii uero ad terrorem quandam uel necis & rabiem atque seductionem omnesq; pessimas passiones/ & formam in dei natura fingere præsum/ ptere. Et horum quidem nobilioribus etiam ciuitate sacrificare suaseret. Si quidem simulata necessita/ te consistunt ut quosdam deorum putent bonorum esse largitores. Alios autem uocent aduersarios/ quando eos ueluti malignissimos homines muneribus atq; donis placare cōtendunt/ magnum quod/ dam malum se suscepturos ab eis existimantes/ nisi mercedem eis studiose præbuerint. Quæ igitur causa sit tantæ huius iniquitatis atq; delicti circa deum. Ego quidem arbitrator eo q; neque ueram dei naturā ab initio eorum legislatores agnouerint/ neque quantum præcipere potuerit/ perfectam sentē/ tiam diffinites reipub. tradidere. Sed uelut aliud quiddam prauissimum reliquerunt/ dantes potesta/ tem poetis si quidem ut quos uellent deos introducerent. Hæc omnia patientes rhetoribus/ aut de re publica scriberent/ & de peregrinis diis decreta proferrent/ sed etiam pictores & gyppo plastæ in hoc apud græcos multam habere potestatem/ ut unusquisq; formam quam uellem secundum modum suæ opinionis exponeret. Alter quidem ex luto quod uellet fingens. Alius uero pingens opificis itaq; qui maxime putantur esse præcipui ebur & aurum habent ad hoc suæ semper nouitatis argumentū. Proinde apud eos priores quidem dii florentes honoribus seruierunt. Sic enim proferendum est. Alii uero noni clam introducti religione potiuntur & templorum/ alia quidem desolata/ alia uero nuper secundum eorum uoluntatem ædificantur/ quapropter ut arbitrator eorum diuerso nosse magis indigent/ qualis facta sit circa deum & quomodo ei honor immobili religione seruetur. Apollonius si quidem Molon unus fuit stultorum atque tumulentium. Eos autem qui uere in græco philosophati sunt/ neque prædictorum aliquid latuit/ neq; frigidæ allegoriæ causas ignorauerit. Quapropter illos quidem iu/ ste spreuerit/ & circa ueram decentemq; circa deum opinionem nobis suare concordet. Quod plato respiciens neq; ullum quenquam poetarum dicit in reipub. esse suscipiendum/ & Homerum honora/ biliter admonet sanum ei constituens & unguenta superfundens ne rectam opinionem de deo fabu/ lis forte destrueret. Præcipue namq; Plato nostrum legislatorem imitatus/ licet nullam eruditionem huiusmodi suis ciuibus imperasset/ id est ut omnes perfecte discerent leges/ ut ne fortuite aliquid extraneorum ciuibus miserentur/ sed esset pura reipub. & in legum custodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius/ Molon nos uoluit accusare quoniam non recepimus eos qui alius sunt opi/ nionibus præoccupati/ neq; de deo communicari patimur eis/ quia alia uita consuetudine degere/ cū neq; hoc proprium nostrum sit sed commune cunctorum/ non modo rerum/ sed etiam qui inter græcos cautissimi fuisse noscuntur. Lacedæmonii namq; peregrinos etiā expellabāt corruptionem extra leges ex utroq; metuentes. Illorum igitur citius scæuiciam poterit quilibet arguere q; nulli neq; con/ uersationis neq; cohabitationis suæ participiū exhibebāt. Nos autem aliorum quietum res zelare nō sinuit/ participari uero cupientes quæ sit nostra libetere suscipimus/ quod utiq; reor/ indicium magna/ nimitatis atq; elementia. Sed desino iam de Lacedæmonis amplius disputare. Athenienses uero q; cōmunē esse suā gloriantur oibus ciuitatē quō de his rebus habuerit Apollonius ignorare. Hi namq; uel uerbo solūmodo præter illorum legem de diis loquentes inuicibiliter puniunt. Cuius etenim rei

gratia

gratia Socrates est mortuus/ non enim hostibus tradidit ciuitatem neque templa uastauit/ sed quia noua iuramenta iurauit & quoddam dæmonium significans se referebat/ scorum ludēs sicuti quidā dicunt. Propter hoc ueneni poculo morte multatus est. Is super etiam corrumpere iuuenes cum ac/ cusator aiebat/ & conuersationem patriæ legesque contemnere. Et socrates quidem ciuis Athenien/ sis huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia existimāribus Athe/ niensibus solem esse deum/ ille eum infensatum & ignotum asseruit/ paucorum sententia morte dam/ natus est & aduersus Diagoram Melium talentum de creauerit. Si quis occiderit eum/ quoniam eoge/ mysteria deridere ferebatur. Pythagoras autem nisi cito fugisset comprehensus occideretur. eo q; du/ bium de diis Atheniensium conscripsisse putabatur. Quod oportet mirari/ si circa uiros fides ignos/ talia gessisse noscantur/ qui neque mulieribus pepercerit. Nunc enim sacerdotem quandam/ quoniā eum quidam accusauit peregrinos colere deos decretum aduersus eos qui peregrinum introducerēt deum supplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege utebantur palam est/ eo q; alio/ uero non cre/ derent esse deos. Non enim si crederent aliquibus inuiderent/ quasi quiddam manus habentibus. Sic his uero cædibus congaudentes humanis & paululum differentes a bestiis arbitratū/ tamen sua my/ steria oportere esse custodienda/ & Anacharim sapientia mirabilem Scythæ Græcis aduenientem interemerunt/ quoniam uidebatur græcorum deorum ad eos uenisse plenissimus. Multos autē apud Persas quilibet inueniet etiam pro eadem causa tormentis affectos. Sed palam est quoniam Apollo/ mus Persarum legibus congaudebat illosque mirabatur. Quippe cum græci eorum fortitudinem atq; concordiam unanimatis quam habuere de diis/ hanc scilicet fortitudinem quam in templis eorum contrematis habuerunt. Is etiam studiorum omnium imitator extitit. Persicorum uxoribus alienis concumeliis faciens filioseque concidens. Apud nos autem mors decreta est si quis uel irratio/ nabilia mala hoc modo noceat/ & ab his legibus nos abducere/ neque timor potuit præpotentiū po/ restatum/ neq; zelus eorum qui apud alios honorantur/ sed neque fortitudinē ideo exerceamus ut bel/ la auaritiæ causa suscipiamus/ sed ut legum iura seruemus/ & dum talia detrimenta litis sustineamus/ si quos de legibus mouere tentauerint/ tunc etiam ultra uirtutem bellare contendimus/ & usque ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaq; nos zelumus leges/ cum eas neque a legi/ statoribus suis seruatas esse uideamus. Vel quomodo Lacedæmonii non erant de impermixta sui conuersatione re/ præhendi/ & de defectu pariter nuptiarum. Vliaci uero & Thebei eorum impudentiæ & extra natu/ ram olim masculos agebant/ & optime atq; utiliter facere se putabant. Ergo cū ipsi omnino rebus af/ ficerent etiam suis legibus miscuere/ quod tantum aliquando ualuit apud Græcos/ ut etiam diis suis masculorum concubitum applicarent. Itaq; deniq; germanorum nuptias reuelare. Huiusmodi satis/ factionem rerum incongruam & extra naturam pro libidine componentes. Desino nunc de sup/ plicis dicere/ & quantas ab initio præbuerint plurimi legislatores ablationes malignis hominibus in adulterio quidem pecuniarum/ in corruptione autem etiam nuptias sancientes. Quantas autē oc/ casiones contineant de abnegatione pietatis examinare longissimum est. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta est transgrediendi leges/ quod non agitur apud nos quando propter eas & diui/ tiis & ciuitatibus & bonis aliis priuati sumus. Lex autem apud nos seruatur usq; ad mortem. Nullius uero ludæorum neq; si procul abeat & prouinciam ob regem quam acerbum sic metuit/ ultra illum legis uideat timere præceptum. Igitur si propter uirtutē legum taliter apud eos sumus/ cōcedant/ quo/ niam potentissimas leges habemus. Si uero circa prauas nos leges iudicant perdurare/ quid ipsius iu/ stis me non patiant meliores nō custodientes opere sanctionis? Quia igitur lōginitas temporis ue/ rissima creditur omniū esse probatio. Hanc ego rectam faciā uirtutē legislatoris nostri/ & opinionis quam ille de deo contra dicit. Nam cum sit infinitum tempus si quis eū comparet aliorū legislatorū actibus/ hunc ultra omnes inueniet. A nobis itaq; declaratae sunt leges/ & cunctis aliis semp homini bus zelum sui potius præbuerunt. Primi quippe Græcorum ad faciem/ quidem iura patriæ conserua/ bant. Ipsis autē rebus philosophiæ quæ tractatu illa secuti sunt. De deo similia sapientes/ humilitatē quæ uitæ communionem inter alterutros edocentes. Sed etiam populis olim multus fuit zelus nostræ maximæ pietate culturæ nomen est. Itaq; pietas Græcorum nec ullus quisquā barbarus/ nec una gens ubi septimanæ in qua uacamus consuetudo minime discurrit/ atq; ieiunia & candelaborum incen/ dia/ sed etiam ciborum apud nos solennia plurima apud multos iugiter obseruare conantur. Insuper imitari etiam concordiam/ quam nos inter alterutros obtinemus/ & rerum participari suarum/ & operum dilectionem in artibus/ & perduratiōem necessitatum habere pro legibus. Illud enim mira/ bilis est/ quia præter impulsorem huius obseruationis ipsa per se lex homines ita ualuit obligare/ & quemadmodum deus in uniuerso mundo consistit/ ita lex per cunctos ambulauit. Vnusquisq; enim si suam regionem deo numq; conspiciat/ his quæ discunt Homerus recessauit. Oportet igitur cuncto/ rā hominū malitiā repræhendere/ aut enim uolunt nos isti aliena & praua iura ante ppria & meliora zelari/

zelari aut certe si hoc nolunt quiescant nobis per inuidiam aculationes ingerere. Non enim pro cuiuslibet maliuolentia defendimus hanc causam sed nostrum honoramus legislatorem atque creditus quæ ab illo propheta de deo sunt. Denique nisi intelligeremus ipsi uirtutem legum nunquam magna sapere super his tantus populus zelatur. Sed de legibus quidem & de rebus nostris certissimam feci rationem in his quæ de antiquitate conscripsi. Nunc autem eorum nemini quantum necessarium fuit neque aliorum uituperare iura neque nostra laudare proponens sed hoc agens ut de nobis iniuste conscribentes & contra ipsam ueritatem impudentissime contententes arguerem. Arbitror itaque per hanc conscriptionem abundanter me quæ promissi complexisse. Denique in principio demonstraui genus accusatorum esse certissimum atque nouum & multos ueterum in conscriptionibus suis memoria habetium nostri ex illis testes exhibui. Dixere itaque Aegyptios fuisse progenitores nostros & ostensum est quia in aegyptum uenerint aliunde. Deinde sunt mentiti quonia exinde propter cladem corporis sint expulsi & apparuit quantum uoluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reuersi. Alii uero tanquam nequissimo uiro legislatori nostro derogare contendunt. Cuius uirtuti dudum quid ipse post illum tempus uero longissimum perhibet testimonium. De legibus autem loqui ampliori sermone non fuit opus. Ipsæ nanque per semetipsas apparere piæ & uerissimam habentes intentionem & non ad humanum odium sed ad rerum communionem potius inuitantes iniquitatum inimicæ cultricisq; iustitiæ signata est. Et multas expensas procul abiicientes sufficientiâ & amorem laboris erudientes bellum causa auaritiæ nescientes. Fortes autem pro se esse populo præparantes ad supplicia retribuenda semper inuitabiles uerbis nequaquam circumueniri possibiles præparationes semper operibus exequentes. Hæc enim nos semper opera manifestiora litteris exhibemus. Quapropter ego confidens dico quia multarum atque meliorum rerum nos potius quàm alii præceptores sumus. Quid enim intranscensibili pietate melius est quid iustius quam legibus obedire? quid utilius quam in alterutro unanimes esse? Et neque in calamitatibus ab inuicem recedere neque tempore scælicitatum per iniurias discrepare sed in bello quidem mortem contemnere in pace uero artibus aut agriculturæ uacare & semper & ubiq; credere deum respicere & solum omnia gubernare. Hæc igitur si quidem apud alios aut scripta sunt primitus aut seruata firmiorem debemus nos gratiam illis tamquam eorum facti discipuli uero nequaquam primitus exitere. His præcipue nos utentes cognoscimur & primam eorum inuentionem nostram fuisse declaramus. Appiones igitur & Molones & quicumq; mendacii derogatione congaudent coniuncti procul abscedant. Tibi autem Epaphrodite ueritatem maxime diligenti & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus hic libellus conscriptus esse dignoscitur.

DIVI HIERONYMI ELOGIUM.

Josephus antiquitatem approbans Iudaici populi duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum grammaticum & tanta secularium profert testimonia ut tibi miraculum subeat quomodo uix Hebræus ab infantia sacris litteris eruditus cum etiam græcorum bibliothecam euoluerit.

F I N I S.

IOSEPHI MATHATHIAE FILII HEBRAEI GENERE SACERDOTIS EX HIERO
SOLYMIS DE BELLO IYDAICO IN LIBROS SEPTEM PROLOGVS PER
RVFFINVM AQ VILEIENSEM TRADVCTOS.

¶ In hoc prologo assignatur causa scribendi operis & quid singulis partibus contineatur.

Voniam Bellum quod cum Romanis gessere iudaei omnium maximū
quae nostra aetas vidit quaeque auditu percepimus/ciuitates cū ciuitati
bus gentesue commisisse cum gentibus/quidam non quod rebus inter
fuerint / sed uana & incongrua narrantium sermones auribus colligē
tes oratorū more p̄scribunt q̄ uero praesto fuerunt aut romanorū ob/
sequio aut odio iudaeorum contra fidem reḡ falsa confirmant / scriptis
aut eorum partim accusatio / partim laudatio continetur / nusquā uero
exacta fides reperitur historiae. Idcirco ego statui quae retro barbaris
ante mihi patria lingua digesta. Graeca nūc his qui Romano regunē
imperio exponere. Iosephus Mathathiae filius Hebraeus genere / sacer/
dos ex Hierosolymis q̄ & in initio cum romanis bello cōstiti. postea q̄
gestis quae necessitas exigi iiterfuit. Nam cū hic ut dixi motus exortus
esset grauisissimus Romanū populū domesticus morbus habebat iudaeorū autem qui aetate ualidi &
ingenio turbulēti erant manu simul ac pecunia uigentes adeo temporibus insolenter abusi sunt ut p̄
tumultus magnitudie hos possidēdarū spes illos amittēdarū p̄tū orietis metus iuaderet. Quoniam in/
dai q̄dem cunctos qui trans Euphratē essent / gentes nostrae gentiles etiā suos secū rebellatores esse
crediderāt. Romanos autem & finitimi Galathae irribat̄ nec manus Celtica quiescebat / dissenso
numq̄ erat plena omnia post Neronē & multos quidem Reges tempus adhorrabatur. Lucri autem
cupidine pars militaris mutationē praesentium desiderabat. Itaq̄ indignum esse dixi erratē in tā
tis rebus dissimulare ueritatē & Parthos quidem ac Babylonios arabūq̄ remotissimos & ultra Eu/
fraten gentis nostrae incolae / itēq̄ adiabecos mea diligentia uero cognoscere unde cecepisset bellū
quantūq̄ cladibus constitisset / quo ue modo desisset. Graecos uero & Romanos qui militiam secuti
non essent figmentis siue adulationibus captos ista nescire atq̄ historias audent eas inscribere qui
praeter haec ut mihi quidem uidetur / quod nil sanum referunt etiam de proposito decidunt. Nā dum
Romanos uolunt magnos offendere iudaeorum res extenuant & in humilitatem deiiciunt. Non autē
intelligo quoniam pacto magni esse uideantur qui parua superauerint. Et neq̄ longi temporis eos pu
det quo bellum tractum est / neq̄ multitudinis Romanorum quam in ea militia labor exercuit / neq̄
ducum magnitudinis quorum profecto gloria minuetur si cum multum pro Hierosolymis desuda
uerint rebus per eos gestis aliquid derogeretur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentiū
gentiles meos amplificare decreui / sed facta quidem utrorūq̄ siue ullo mendacio prosequar. Dicta
uero de factis reponam / dolori atq̄ affectū meae in desēdis patriae cladibus indulgens. Nā quod do
mesticis disensionibus est euerfa / & in templū sacrosanctū inuitas Romanorū manus atq̄ ignem
iudaeorum tyranni traxere / testis est qui eam uastauit ipse Caesar Titus per omne bellum miseratus
quidem populū q̄ a seditiosis custodiretur / saepe autem consulto differri passus ciuitatis excidium /
protracto obsidionis spatio / dum belli poeniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorū
que latrocinium accusatorie putet loqui / uel patriae miseris ingentem calumniari praeter legē hi/
storiae / dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim quae Romano imperio parent / solam nostram ciui/
tatem contigit ad summū foelicitatis gradum procedere eamq̄ ad ultimos casus deponi. Deniq̄ om
nium post condita saecula res aduersas / si cum iudaeorum calamitatibus conferantur superatū iri nō
ambigo. Et horum auctor nullus externus est / unde nec fieri potest ut a quastibus temperetur.
Si quis autem durioris misericordiae sit iudex / res quidem tribuat historiae / lamenta uero scriptori /
quamq̄ merito Graecorum disertos increpaueri / qui tantis rebus sua memoria gestis quarum com
paratione praeterita olim bella exigua monstrātur iudices resident aliōq̄ faciūdae detrahentes. Quo
rū & si doctrina supant / uoluntate uicunt. Ipsi uero assyrioz & Medozum gesta p̄scribūt ueluti / mi
nus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita. cū in scribendo tantū eoz uiribus caedant / quantū
sententiae. Erat enim unicuiq̄ studium quae uidisset scribere / quoniam interfuisset rebus gestis effica
citer quod p̄mittebat impleret / mentisq̄ apud scientes inhonestū esse uideret. Eni uero noua q̄dem
neq̄ aetate cognita memoriae tradere / suiq̄ temporis res commendare posteris / laude ac testimonio di/
gnū est / indultius autem habetur non qui alienā dispensationē atque ordinem transfert / sed qui nos

ua dicendo etiam corpus proprium conficit historia. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo / q cum essem alienigena Græcis simul & Romanis gestatum rerum memoriâ repono. Ipsis aut indige nis ad questû quidem ora patent ac lites / linguæque solutæ sunt. Ad historiam uero in qua uerum di cendum est / summaq; res negotia colligenda sunt obmutescunt / concessa infirmioribus neq; scienti bus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoretur itaq; apud nos historia ueritas quæ a græ cis negligitur ab origine quidem iudæos repetere / qui fuerint / quoq; pacto ab ægyptiis disceserint / quasq; regiones errando peragrauerint / & quas uel quoties incoluerint / & quemadmodum inde mi grauerint / neq; huius esse temporis / & præterea superuacuum existimauit / quoniam multi ante me iu dæorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt / & nonnulli græcorû quæ illi scripserat patria uoce profecti non multum a ueritate deuiarunt. Exinde aut historiarû principium sumâ quo scriptores eorum & nostri prophætæ desierunt / & bellum quidem meis temporibus gestum latius quaq; potero diligentia referam. Quæ uero ætate maiora sunt summæ breuiter percurram. Quo modo antiochus cognomento epiphanes deuictis penitus Hierosolymis cum per triennium sexque menses eam tenuisset ab asamonei filiis expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissentien tes ad res suas occupandas populum romanum Pompeiunq; traxerunt / quodq; Herodes antipa / tri filius eorum potentiam deposuerit auxilio Sossii / quomodo Herode mortuo & Octauiano Cæ sare plebis in eos orta seditio est. Augusto quidem imperante romanis. Quintilio autem uero in lo cis degente. Quodq; bellum anno duodecimo post imperium Neronis erupit / quaq; multa per Sossi um acciderint / quantaq; ad primos impetus armis iudæi peruerserint / quoq; modo accolæ præmu nierint / & quod Nero propter Celsii peccata summæ rei metuens bello Vespasianum præposuerit / & quod is cum maximo filiorum iudæam intrauerit quantumq; Romanorû exercitum ducens / quâ raq; manus auxiliorum per omnē cæsa fuerit Galilæam / & q; eius ciuitates quasdam uictoria coepe rit alias deditione. Vnde etiam Romanorum in bello disciplinam curamq; rerum & utriusq; Galilææ spacia / & naturâ finesq; iudææ. Necnon & peculiarem terræ aequalitatem / lacusq; & fon tes captarumq; ciuitatum mala / cum fide sicut uidi aut pertuli expediam. Nec etiam miseras meas cælarerim / cum scientibus eas relaturus sim. Deinde quod iam sessis rebus iudæorum Nero quidem mortem obierit. Vespasianus autem in Hierosolymam properans imperii causa retractus sit / quæq; signa de hoc ei contigerunt. Romæq; mutationes / & q; inuictus a militibus imperator declaratus sit / & q; eo disponendæ reipub. gratia in ægypto digressio / iudæorû status seditionibus agitatû sit / quo q; modo tyrannis succubuerint / eorumq; inter se discordias mouerint. Et q; ex ægypto Titus reuer sus / bis iudæorum fines ingressus sit / quoq; modo exercitum / & quo in loco congregauerit / uel quo liter / & quotiens ciuitatem affecerit ipso præsentē seditio / aggressus numerosos & quantos erexerit aggeres triumq; murorum ambitum & magnitudinem siue mensuram & munitionem ciuitatis & fani templiq; dispositionem. ad hæc aræ spatium mensuramq; diligentissime dicam festorum quoq; dierum mores aliquos septemq; lustrationes & munera sacerdotû. Itemq; pontificis uestes / sanctaq; templi cuiusmodi fuerint sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde ty rannorum in suos gentiles crudelitatem. Romanorumq; in alienigenas humanitatem / quotiesq; Ti tus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordia fœdera dissidentes puocauit. Discor diam uero populi & uulnera & calamitates quamq; multa mala nunc bello / nunc seditionibus / nunc fame perpesti postea capti sunt. Nec uero aut perfulgarû clades aut captiuorum supplicia prætermi tam uel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit / quamq; multa sacræ opes flamma raptae sint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quæ præceslerant portenta atq; prodigia uel tyrannorum capriuitatem / uel qui seruitio abducti sunt multitudinem / aut cui quilibet fortuna sit distributus / & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt uiciorûq; munimina funditus erue runt. Titus uero peragato territorio cuncta restituit eiusdemq; reuersionem in Italiam ac triumphû. Hæc omnia septem libris compræhensa perscripsi / ne quæ uisitationes rerû scientibus / & qui bel lo interfuerunt sustineam / uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicauit. Narrandi autem initium faciam hoc ordine quo capitula sunt digesta.

Ruffini

RUFFINI AQ VILIENSI TRADUCTIO IN IOSEPHVM HISTORIOGR A PHVM CLARISSIMVM DE BELLO IYDAICO LIBER PRIMVS.

Qualiter Antiochus qui cum ptolomæo sexto in Syria bellū gerebat superauit ciuitatem muni / tissimam / templa spoliata occidit oēs ex optimatibus / deinde superato Bachide spoliata præsidii an tiochi per Mathathiam / & occiso / exactisq; ducibus antiochi ex finibus iudææ & mortuo antiocho filius Odii antiochus nocte congregatis militibus iudæam iterū inuadit / & superato iuda primo natu ex filiis Mathathæ & interfectis multis ex iudæis Hierosolymam est profectus / & ibi relichis præsi diis / in Syriam reliquos milites ad hyemandam traducit.

Cap. I.

Vm potentes iudæorum inter se differunt / eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomæo sexto antiochus qui Epiphanes dictus est ambiebat. Erat au tem illis contentio de potentia q; honoratus quisq; grauius ferret / similibus subiugari Onias quidem de pontificibus postquâ præualuit / Tobia filius ex pulit ciuitate. Illi aut supplices ad antiochum cōfugerunt petentes / ut semet cum ducibus in iudæam irrumperet. Idq; rei persuasum est iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egredis / & ciuitatem fortiter expugnatam capit / & maximam eorum multitudinem / quibus ptolomæus carior erat interfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia / ipse & tē plum spoliavit. & quotidianæ religionis assiduitatem / per annos tres sexq; menses inhiuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomæum acceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo ibi oppidû cō didit Hierosolymis simile / templumq; ædificauit / de quibus iterum oportuna referemus. Verūtamē antiocho neq; præter spem uicta ciuitas / neq; populatio / neq; tantæ cædes satis fuere sed intemperā tia uitiorû eorumq; memoria quæ in obidione pertulerat iudæos cogere coepit / ut abrogato more patri / nec infantes suos circumciderent / porcosq; super aram immolarent / quibus omnes quidē ad uersabantur / optimus uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bachides præsidii ab antiocho præ positus ad naturalem crudelitatem suam præceptis impiis obsecundans omnimodam iniquitatem ex cessit / cū & sigillatim uiros honorabiles uerberaret / & cōmuniter quoridie speciem captæ urbis ex hiberet / donec eos atrocitate incōmodorum qui ea patiebantur ad uindictæ audaciam irritauit. De niq; Mathathias asamonei filius unus ex sacerdotibus ex uico cui nomen est Moneir cum manu do / mesticâ. Nam quinq; filios habebat / sic his armatis Bachidem occidit / & statim quidem præsidiorû multitudinē ueritus in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis recepta fiducia / defecit. Cōmissosq; prælio superatos duces antiochi ex iudæa finibus exegit. Secundis autem rebus potenti am nactus / suisq; uolentibus / ut ab alienigenis eos liberasset imperans moritur relicto iudæa principa tu / qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem nec enim cessaturum existimabat antiochum / & indigenarum constabat exercitum / & cum Romanis primus amicitiam pepigit / antiochum Epi phanemq; iterum fines suos ingredientem uehementissima percussam plaga repressit. Adhuc autem feruente uictoria in præsidia ciuitatis impetum fecit / necdum enim cæsa fuerant / habitosq; conflictu milites de superiori ciuitate quæ pars sacra dicitur ad inferiorem compellit. Fano autem positus & lo cum purgauit omnem muroq; cinxit / & uasa noua diuini rebus curandis fabricata in templum intri lit / ueluti prioribus profanatis aramq; aliam ædificauit / & religionibus dedit initium. Sacro aut ritu uix ciuitati reddito moritur quidem antiochus. Regni autem eius in iudæos filius Odii antiochus hæres exigit. Quare cōgregatis pedum militibus qui quaginta equitum aut prope ad quinq; milia octoginta uero elephantum montana iudææ per partes aggreditur. Et Besseron quidem municipium rapit. In loco uero cui Bergazzariæ nomen est / qua transitus erat angustior / iuda cum suis copiis oc currit. Et priusquâ congregarentur agmina / Eleazarus frater eius prospecto præter alios ex cello ele phante turris maxima / & munimentis autem ornato illic antiochum esse ratas a suis procul excu rit / ruptaq; hostili acie ad Elephatē usq; peruenit. Sed illum quidem quem regem esse opinabatur / contingere quod multum superemineret / minime potuit. Beluam uero in aluo percussam super se de posuit / & obrutis interit / nulla re alia gesta nisi q; magnum opus conatus aggredi postuitā gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et si casu fuisset antiochus nihil plus Eleaza ro præstitisset audacia / q; ut sola spe præclari facinoris mortem uideretur optasse. Hoc aut fratri eius totius prælii prælagium fuit. Nam fortiter quidem iudæi diuq; decertauerunt / sed a regis secunda for tuna usis / numeroq; præstantibus / superati sunt / multisq; interfectis iuda cū cæteris in Gnosniticâ to pachiam refugit. Antiochus aut ad Hierosolymam profectus / ibiq; dies paucos commoratus / uten / silium penuria inde dirigitur / relicto quidem ibi præsidio quod satis esse arbitrasset / cætera uero mul titudine ad hyemandum ducta in Syriam.

agitur de hoc fo

93

Post discessum antiochi iudas cum ducibus eius congregat & tandem superat & moritur. Cap. II.

Accessu autem regis iuda non quiescebat sed occasione multorum suae gentis animatus aggregatis et quos ex praelio receperat apud uicem adafa cum antiochi ducibus congregatis factisque fortibus in praelio cognitis multis hostibus interfectis occubuit. Et in diebus paucis frater eius iohannes occiditur insidiis eorum captus qui cum antiocho sentiebant.

Ionatha frater iudae reconciliatur antiocho sed insidiis antiochi capitur & iratus antiochus quia a Symone fratre ionathae fuisse superatum ionatham interfecit. Cap. III.

Uero autem successisset ei frater eius ionatha & in aliis quae ad indigenas pertinere cautius sese aggeret: namque potentia Romanorum amicitia corroboretur antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namque Tryphon tyrannus antiochi quidem filii tutor sed insidiis cum captus & praeter haec amicitia nudare cupiens ionatham cum ad antiochum paucis comitatus Ptolomaida uenisset dolo comprehendit. Eoque uincto contra iudaeam mouit exercitum. Unde repulsus a Symone ionathae fratre quodque ab eo superatus esset iratus eundem ionatham interfecit.

Symon frater ionathae iterum gerit bellum cum antiocho quo superato ob hoc pontifex creatur sed insidiis Ptolomaei generi sui captus moritur capta coniuge cum duobus filiis Symonis hyrcanus tertius filius honorem patris defendens diu cum Ptolomaeo bellum gessit & ob misericordiam matris & fratrum tanquam distulit ut annus feriatas ueniret quo licebat dimitti bellum. Cap. IIII.

Symon autem fortiter regendis rebus intentus Zachae & iopam & iannam capit. Euerit autem & achara subactis insidiis aduersus Tryphonem antiocho auxiliu praebuit, quem doris ante munituram in Melos habuit obsidebat. Sed regis audientia fatiare non potuit quanta neci Tryphonis sua quoque opera adhibuisset. Non multo enim post antiochus Cendebeum ex ducibus suis ad uastandam iudaeam opprimendum seruitio Symonem cum exercitu misit. Ille autem quaquam senior erat bellum in iuueniliter administrat & filios quidem suos cum ualidissimis permittit patre uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur multisque per multa loca insidiis etiam motana depositis in omnibus supererat. Clarissimamque potius uictoria pontifex declaratur & cetera post annos iudaeos libera dominatione Macedonum & hic moritur in conuiuium captus insidiis Ptolomaei generi sui qui eius coniuge duobusque filiis in custodia conclusis certos misit qui iohannem tertium cuius est Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognitio autem imperu qui parabatur adulescens ad ciuitatem properabat multosque populo fretus & pro memoria paterna uirtutis & iniquitas ptolemaei cunctis esse inuisa. Voluit autem ptolemaeus et alia porta ingredi ciuitatem sed a populo reiectus est qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra hierichum castellum quod Dagō uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem potestatis assecutus postquam deo sacrificia reddidit uelociter ptolemaeum petit et matri simul & fratribus adiumento futurum castellumque aggressus aliis quidem rebus superior erat iusto autem dolori credebatur. Ptolemaeus namque quoties speraret matrem eius fratresque in murum productos palam uel possent conspici flagellabat eosque precipitatur nisi quae primū recederet minatur. Unde hyrcanum quod plus timor ac misericordia quam iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intertata nece perterrita matris praetendens filium precabatur ne uel suis fractus iniuriis parceret impio. Sed quidem ipsa sibi mortem a ptolemaeo propositam in mortalitate duceret meliorem dummodo ille poenas eorum quae in domum suam contra fas admisisset expederet. Iohannes autem nunc obstinationem matris cogitans ac spes eius audiens ad irruendum impellebat modo uerberari eam lacerarique conspiciens effeminabat totumque plenus doloris erat. Ob hoc autem diu tracta obsidione feriatas annus aduenit. Quae septimo quoque orbe apud iudaeos cessare moris est exemplo septimoque dierum. Et in hoc ptolemaeus obsidionis regem nactus fratris iohannis una cum matre occisis ad Zenonem confugit qui Cotila cognominatus est philadelphiae tyrannum.

Antiochus iterum iratus propea quae passus est a symone irruit in iudaeam contra iohannem dictum Hyrcanum quem trecentis talentis placauit. Cap. V.

Antiochus autem ob ea quae a symone passus fuerat iratus in iudaeam ducit exercitum / ibique assidens Hierosolymis Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro. David qui regnum diuissimum fuerat ablatum inde pecuniis plus quam tribus milibus talentorum & antiocho pro sua sit datis eis trecentis talentis ab obsidione recedere primisque iudaeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia.

Iohannes dictus Hyrcanus inuento tempore uindictae quia antiochus bellum gerebat contra Medos perrexit contra ciuitates antiochi & multas occupauit. Cap. VI.

Ursusque tamen contra antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictae praebuit confestim contra ciuitates perrexit uacuas propugnatoribus esse ratus quod uerum erat. Medabam quidem & samagam cum proximis necnon & sicimam & argatizim imple coepit & super his Cuthaeorum genus adiacentia sano loca incolentium exemplo eius quod est Hierosolymis

Hierosolymis edificato. Capit autem iudaeae non paucas alias ciuitates & praeterea adoreon & Mare / sam. Samariam uero usque progressus ubi nunc est Sebaeste ciuitas ab Herode Rege condita ex omni ea parte concludit / filiosque suos aristobulum & antigonum obsidionem praefecit. Quibus nihil renitentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatem uenerunt ut etiam insuerat carnem cogere attingeret. Igitur antiochus adiutor sibi aduocauit Spondium sibi cognominatum. Qui cum ei propria uoluntate paruisset ab aristobulo & antigono superat. Et ille quidem ad Scitopolim usque plequetibus comemoratis fratribus effugit hi uero ad Samariam reuersi & multitudinem tantam intra murum copellunt & expugnata ciuitate ipsam quidem diruunt. Habitatores uero eius capros abducunt. Prosperae autem ita caedentibus rebus alacritatem refrigerare non sinebant sed cum exercitu Scitopolim usque progressi & ipsam persequerentur & agros intra Carmelum omnes intra se partiti sunt.

Gentiles ob inuidiam in iohannem ceperunt agere seditionem qui tandem denicti sunt & ipse rebus ad ministratus per triginta tres annos moritur relinquens filios post se hic princeps pontifex & propheta fuit praedixit filios duos maiores non regnuros. Cap. VII.

Secundum autem rerum iohannis & filiorum eius inuidia seditione gentiliu concitauit / multique aduersus eos collecti non quiescebant donec aperto bello denicti sunt. Reliqui uero tempus iohannes quo fortunatissime uiuere & optime rebus per annos triginta & tres administratis quique relictis filiis moritur. Vir plane beatissimus & qui nullam dedisset occasionem cur eius causa de fortuna quisquam quaereret. Denique tria uel maxime praecipua solus habebat. Nam & gentis princeps & pontifex erat & praeterea propheta cum quo deus ita loquebatur ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filiis suis quae rerum domini permansuri non essent / antequam atque praedixit. Quorum uita qui fuerit exitus narrare non indignum uidebitur quatenus a paterna foelicitate diuerterint.

Aristobulus succedit in regnum patri contendit cum matre quia tam dominam regis reliquerat iohannes / ipse fame necauit deceptus uerbis matris suae fratrem antigonum interficere fecit / hoc audito tanto more confectus ut tandem moreretur. Cap. VIII.

Atre namque mortuo nati maior Aristobulus translato in regnum principatu diadema sibi primus impoluit quadringentis & lxx annis ac tribus mensibus postquam populus in eam certam deuenit seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem uero a se secundum antigonum namque illud diligere uidebat in honore pari producebat alios uero uinctos custodiae tradidit. Matremque itidem colligauit. ausam aliquid de potestate contendere. Namque hanc regis dominam iohannes reliquit. Et quae crudelitas peccit ut uinctam fame necaret. Hoge autem facinorae poenas antigonum nihil crudelius aristobulo fratri morte proluuit / quem plurimum amabat quemque regni principem habebat. Nam & hunc interemit adductus criminationibus pro malis uolens regni cooptis. Itaque primo quidem aristobulus dictis fidem non habebat / quoniam ut frater proderet plerumque fingi liuore arbitraret. Sed cum antigonus ex militia clarus rediisset / festinus diebus quos tabernaculis positus deo celebrare mos patrius exigerat / uenit eodem tempore ut aduersa ualido aristobulo corripere. Antigonus uero circa festorum solennium sine amatis comitatur ad eum adorandum quem maxime potuit plusque in honore fratris accedebat ornatus. Tumque delatores neque simili regem aduersus & armatos propea & antigoni arroganti priuata fortuna maiorem esse criminabant / quodque maxima multitudine stipatus ut illi interficeret eo uenisset. Nec enim perpeti honorem solum & regnum habere cui ipse liceat regnum obtinere. His paulatim quis iuitus / tunc credit aristobulus. Ac ne uel suspicari quae uideret prospiciens & ut incerta praecaueret / uolens satellites in quendam subterraneam & tenebrosam locum trahere iubet. Ipse autem iacebat in castello Bari ante post aut antonia cognominato ut & inermi quidem procerent / occiderent aut antigonum praecipit si cum armis audiret. Necnon & ipsi antigono quae praecipere misit / ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callida cum insidiatoribus consiliu capiebat. Namque his quae ad eum missi fuerant praecederet ut madata quidem regia taceat dicat uero antigonum quod frater audiret / arma sibi quae pulcherrima in Galilaea ornataque bellicosam fabricasse / quae ne sigillatim inspicere morbum impediret / fuisse autem praesertim cum alio discessurus sit liberet eum uideret armatum. His autem antigonus ne quod enim mali suspicaret fratris suadebat affectus cum armis uelut ostentus se ueniret proferat. Sed ubi ad obscurum quae Stratonis turris uocabatur accessit a satellitibus iterum praecipit eum ceterosque documentum praebuit. Omnem benignitatem usque naturae criminacionibus caedere nullamque operam regis affectione tantum ualere ut inuidiae perpetuo possit obistere. In hoc autem et iuda quis non recte miret / Et / scias erat genere quoniam diuinam peccant neque meritis est. Is antigonum trahente pro templi mox ut eum uidit ad notos qui aderat exclamauit. Non paucos autem discipulos papas suae consultatores habebat. Nunc mihi pulchrum ex mori quae ante me ueritas interit / mearumque praedictionum aliquod mendacium depraehensum est. Viuit enim iste antigonus qui hodie debuisset occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis turrim factus fuerat distributus / & ille quidem sexcentorum ab hic stadium iterum distat. Hora uero diei sunt quatuor: sed uaticinationem tempus effugit. Haec locutus senior mesto uultu & mentis

re sollicita secū multa reputabat. Et paulo post interfectus antigonus nunciabat in loco subterraneo/ q eodē noīe quo maritima Caesarea Stratonis turris appellabat/ & hoc fuit quod uatē fecellit. At uero aristobulo cōfessim sceleris poenitentia morbus ingrauescit semp facinoris cogitatione sollicitus/ perturbato aīo tabescebat. Donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis subito sanguinem uomeret. Hūc ergo unus e serualis eius ministerio destinatus foras efferēs pauidentia diuinitatis errauit. & ubi antigonus erat occisus sup extantes adhuc cædis maculas cruore interfectoris effudit mire. Vlutatū aut continuo sublato q puerū tanquā de industria sanguinē libatē cōspexerat. clamor regis ad aures puenit. causamq; reqrebat. & cū eā p dēre nullus auderet ad rescidēdū magis ardebat. ad extremū autē minitanti uimq; adhibēti uerū quod erat indicauerūt. atq; ille cū lachrymis opplesset oculos quan/ tūq; poterat ingemuisse hęc dixit. Sperandū certe nō erat ut maximū dei lumen facta mea nefaria laterēt. Nā cito me uelrix cognatæ cædis iustitia psequit. Quatenus o corpus improbū fratri matrig/ dānatā animā detinebis. Quādiū paulatim illis libabo sanguinē meū. Simul totū accipiant neq; iam meoq; uiscerū inferius fortunā deideant. His dictis illico moritur cum non plus anno regnasset.

Alexander frater aristobuli rex constituit. occidit fratrem pugnat cū ptolemæo. occupat boā Theodori a quo omnia recuperant. & fere decē milia iudæorū interficiunt. multas ciuitates occupat. congredd cū Obedio rege arabū a quo supato exercitu uix solus euasit. Hierosolymā petit nitit redire in gratiā cum subditis quos nullo modo sedare potuit.

Cap. IX.

MXor uero frater eius uinculis dissolutis regē constituit alexandrū qui ætate maior erat & modestia præstare uidebat. Sed ille potestate adeptus fratrem quidē altēq; regna appetentē occidit. alterū autē uita contentū ablatis rebus secū habebat. Præhū etiā cū Ptolemæo cōgnomēto Lathiro cōmisit qui oppidū a chobin cœperat. & multos qdēm peremit hostiū sed uictoria in ptolemæi parte propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus a matre Cleoparra discessit in ægyptū & Gadara obsidione capit alexander. & castellū amathuntis omninū maximū quæ trās iordanē sita erat. ubi præciosissima quæq; bonoq; Theodori filii Zenonis habebant. Repente autē Theodorus aggressus & propria recepit. & sarcinas regis auferret. iudæorūq; fere decē milia interfecit. Veq; hoc uulnere superior sit alexander. Conuersus nāq; ad maritimas regiones Rafaim capit & Gazā itemq; anthedonē quæ post a rege Herode agrippias nominata est. his at seruitio domitus cōstitat in eū festo die populū iudæorū. Nā plerūq; epulæ seditiones accendūt. Nec uidebat insidias posse cōprimere. nisi peregrinos haberet auxilio pūdas & Cilicas. Syros mercenarios respuebat pp ingenitā cū iudæorū gente discordiā. Cæsis aut supra quā octo milibus ex turba rebellū arabia manus posito atulit. Ibiq; Sadamitis subiugū missis tributog; his imposito ad amathunta regressus est. Cūq; Theodorū merus secūdis eius successibus pulisset. castellum sine præsidio repente funditus eruit. Mox aut cōgressus cū Obedio rege arabū qui locum fraudi oportunū in galensi regione præuenerat captus insidiis totū exercitū in ualle altissima cōpulsū atq; obrūtū multitudine eam elos. Ipse uero elapsus in Hierosolymā olim sibi gentē insensam ad nouā rerū motus magnitudinē cladis accendit. Fit aut etiā tūc superior crebrisq; præsidis nō minus. l. milibus iudæorū p sex annos interfecit. Nequaq; tū uictoris lætabat. quoniā regni sui uires cōsumeret. Vñ armis omisiss fermōe placido cū subiectis redire in gratiā conabat. Illi aut icōstantiā eius morūq; uarietatē rāiomagis ode rant. ut percontanti causam quoniā pacto eos sedare posset. dicerent si moretē. Nā uix etiā mortuo daturus ueniam qui multa scelera fecisset.

Iudæi petunt auxilium Demetrii qui superat prælio alexandrum sed timore perterritus quia sex milia ex iudæis se contulerant ad alexandrū discessit Messalim ciuitatem deuasit. mulieres earūq; filios coram matribus necabat. qua impietates perterriti octo milia iudæorū profugiunt eadem noctē in iudæam.

Cap. X.

Simul aut demetrii auxiliū cui cognomentū acero fuit accersunt. Qui cū bis maiorū spe facile parauisset. uenissetq; cū exercitu miscēt cū auxiliū iudæi circa Sicimā. Vtrosq; tunc alexander mille qdēm equitibus. sex autē peditū mercenariorū milibus excepit. cū haberet ex iudæis quocq; prope ad decē milia bene sibi cupientū. aduersa autē partis essent eq; tū tria milia. peditūq; milia. xl. Et priusquā ueniret. ad manus intercedentibus nuntis & præconibus regis transfugia tentabāt. Demetrius quidē alexandrū mercenarios. alexander aut iudæos & demetriū dum sequerēt obtēperaturos sibi sperātes. Sed cū neq; iudæi sacramēta neq; fidē græci contēnerēt armis iā cōminus decertabant. Superatq; prælio demetrius. quāuis alexandri mercenariū uirtutē suā multis & animi & manus operibus demonstrasset. Finis autē pugnæ præter spem cædit utriq;. Nam neq; uincētē Demetriū qui eius auxiliū petierant expectare uoluerunt. & immutatā fortunæ misericordia sex iudæorū milia fe ad alexandrū qui in montes effugerat contulerunt. Huius inclinatiois momentum Demetrius fere non potuit. sed alexandrum iam quidem collectis uiribus bello idoneū esse ratus. omnem uero gentem ad eum cōmeare mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo

multitudo abscēssu auxiliorū simulates deposuit. bello aut assiduū tādū cū alexandro decertabat/ donec plerūq; interfectis cæteras in Messalim ciuitatē coegit. atq; uastata in Hierusalē captiuos abduxit. Verū imoderata eius fecit iracundia. ut crudelitas eius ad impietatē usq; procederet. Oxtingen/ tos enim captiuos in media ciuitate cruci suffixos. mulieres earūq; filios in conspectu matrū ne/ cauit. atq; prās. & cum suis concubinis recubans prospēctabat. Tantus autem populū terror inuasi/ sit. ut etiam diuersæ partis studiosi proxima noctē octo milia hominum extra totam iudæam profu/ gerint. Quorū exulum moris alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tādēm ægregeq; regni otii quæsisset ab armis requieuit.

Bellū gerit antiochus frater Demetrii cū alexandro qui licet oppida multa diremisset & multos occidisset. non potuit tamen antiochum arcere. sed p regem arabū tandē deuictus est. alexander in iudæā reuertitur qui moriens uxori reliquit principatū. hæc declarat filiū Hyrcanū pontificem aristobulū uero regem. hic fraude multos sibi deuiciens matre morbo laborante castella multa occupat. mater uero miseratur Hyrcanū coniugem & filios aristoboli carcere conclusit interim moriē alexander reconciliatur Hyrcanus & aristobolus.

Cap. XI.

RVfus aut sit et turbatū initiū antiochus. qui etiā Dionysius dictus Demetrii quidē frater sed eorū nouissimus qui Seleucū generis auctore habebant. Hunc enim timens arabas paratū bellū pulsare. totū quidē super antipatrida montibus proximū. & inter iopes littora resq; ligneas ut faciles aditus obstrueret fabricauit. nec tamen antiochū arcere ualuit. Exultis enī turribus fossisq; repletis cū suis copiis trāgressus est. Vindictaq; post habita qua deberet in eū a quo phibitus erat ulcisci. protinus contendit in arabas. Horū aut rex in locis suæ nationis commodioribus agens ad pugnā. deinde ioppem cū equitatu reuersus. habebat aut numerū decē milium ex hinc imparatos ex improuiso antiochi milites inuadit. Forti aut prælio depugnato quādiū quidē superaret antiochus darabat eius exercitus. quāuis eū passim arabes trucidarent. Vbi uero procubuit succurrendo enī uictas semp in periculis erat. omnes terga uerterunt. maximaq; pars eorū. tū in fuga cōsumit. Reliquos aut in uicū anna delapsos alimentorū. penuria petire contigit. præter paucos. Hinc Damasceni ptolemæo Mēne filio insensū arechea sibi fociant. Syriæ Cæles regē cōstituant. Qui bello illato inde postquā pugnauit alexandri pactione discessit. Alexander aut pella capta Gerus petiuit. rursum opū Theodori cupidus triplicis ambitu circumdatis defensoribus locū pugnando cœpit. necnō & Gaulenem & Seleuciā quæ antiochi Pharanex diei subiugū mittit. Ad hæc aut capto G. mala ca stello ualidissimo cialq; rectorē Demetrio multis criminibus inuoluto in iudæā regredī expleto in militia triennio. Lætusq; a gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autē requie secutus est morbi principii. Et quoniā quartanis febrū circuitionibus fatigabatur. de pulsū iri ualitudinē credens si rursus animū negociis occupasset in tēpestiuis militiæ laboribus sese dedit. & ultra uiri efficaciam corpus impellens iter ipsos tumultus trigesimo & septimo post regni anno moriē idq; alexander cōiugi suæ reliquit iudæos eius uel maxime dicto obedientis fore non dubitans. quod longe ab eius crudelitate discrepans & iniquitati resistens beniuolentiā sibi populi comparasset. Nec spes eam fecellit. Nāq; opinione pietatis obrinuit muliercula principatū. Quippe morē gentis probe norat patrium & q sacras leges temerassent ab initio detestabat. Hyrcanū alexandra mater regē cōstituit. cū aut duos filios alexandro generatos haberet natu quidē maximū Hyrcanū & propter ætatē declarat pontificē. & quod præterea signior esset quā ut potestate regia molestus cuiquā uideret regē cōstituit. Minorē autē aristobulū priuatū uiuere maluit. q; feruentioris esset ingenii. Iungit autē se eiusdē mulieris ditioni quoddā iudæorū collegiū. Pharisæi q; præter alios pietatē colere putarent. & peritas leges ex ponere. ob eā causam proprius eos aspiciēbat. Alexandra diuinæ religioni superstitione deferens. Illi aut paulatim foemina simplicitate decepti. omnes pro sua libidine summouendo. deponēdo itē. q; uinciendo ac soluendo quos uellent iam procuratores habebantur. Profusus ut ipsi quidē regis cōmodis fruerentur expensas uero ac difficultates alexandra perferret. Sed eadē mire callebat. res ad ministrare maiores. itaq; augendis copiis semper intenta duplicem consiliū exercitum neq; pauca peregrinorū parauit auxilia quibus non modo statū suæ gentis roborauit. sed et metū reddidit externæ potentie. Imperabat autē aliis uerum pharisæis ipsa ultro parebat. Deniq; diogenem quendam insignem uirum qui alexandro fuerat amicitissimus interficiunt eius factam consilio criminati. ut ostingenti quos supra memorauit regis iussu tollerentur in crucē. Nihilominus autē alexandræ suæ debeant ut & alios quibus auctoribus alexander in eos fuisset excitatus occideret. Cūq; his nimia superstitione nihil abueniam putaret. quos sibi libuisset ea spē trucidabant. donec optimatū qsq; ad aristobolum cōfugerit. quorum periculum agebat. Atq; ille matri persuasit. ut his propter dignitatem parceret. ciuitate autem pellebat quos nocentes existimaret. Illi quidem data sibi copia p

agros dispersi sunt. Alexandria vero in damasco commisso exercitu quonia ptolemæus sine intermissione ciuitate præmebat illa quide nulla re memorabili gesta suscepit. Regē aut armeniorū Tygranem qui ad motu Ptolemæi milite cleopatrá circūfēdebat pactioibus donisq; sollicitabat. Sed illū domesticarū turbarū metu ingresso in armeniam Lucullo iādudum inde traxerat. Inter hæc Alexādra morbo laborante minor eius filius aristobulus cum seruis suis quos multos habebat omnesq; pætatis feruore fidissimos uniuersa castella obtinuit. & pecunia quā ibi reperit cōductis auxiliis regē se declarauit. Ob hoc miserata quærela Hyrcani mater contigē aristobuli cū filiis includit apud castellum quod a sepētrione sano adiacens Baris antea uocabatur ut diximus postea uero antonia cognominata est impetrante antonio quemadmodū augusti & agrippæ noie Sebaste & agrippas alie ciuitates appellatae sunt. Ante tamē alexādra moritur quā in aristobulū fratris eius Hyrcani cōtūme lias uindicaret. quē deiici regno curauerat quod ipsa nouē annos administrauit. & hæres quidē oium sit Hyrcanus cui regnū etiā uua cōmiserat. Verū aristobulus uiribus atq; auctoritate p̄stabat. Habitō autē inter eos circa Hierichunta de rerū summa cōfictū plarūq; Hyrcano relicto transeunt ad aristobulū. Hyrcanus autē cū reliquis fugiens puenit castellū antonia ibiq; salutis obsides nactus erat autē cōiunx aristobuli cū filiis. priusquā graue quid fieret ea lege in concordia rediit ut regnū quidē aristobulus haberet. Hyrcanus uero excederet quasi frater regis aliis honoribus contentus. Hoc modo in sano reconciliati cum in conspectū circūstantis populi benignissime alter alterū ualere iussissent. Domos permutant & aristobulus qdem recedit in regiam/Hyrcanus autē in aristobuli domo. Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominationis occupat / & maxime antipatrum iamdudum aristobulo inuisum. Erat autem genere idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumq; rerum copia genitū suū princeps.

Antipater hortat Hyrcanū ut impiū repetat ad regē arabia accedūt pro auxiliis & in aristobulū uadūt & superant moruulq; esset nisi dux romanorū soluisset obsidionem. Cap. XIII.

Sigitur & Hyrcanū ut ad arethā regē arabia confugeret eiusq; auxiliis regnū repetere hortabat / & ipse arethæ ut hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat multa detrahens aristobuli moribus multiq; Hyrcanū laudibus prædicans. Simulq; admonēbāt quod eū decet regno clarissimo presidentē iniquitate oppressis manū porrigere. Hyrcano autē iniuriā pati q principatu iure successione sibi debito caruisset. Sic in structis & preparatis ambibus nocte cū Hyrcano ex ciuitate profugit / citatoq; cursu in oppidū quod Petra dicitur saluus eias sit quod regni sedes esset arabia. Ibi postquā Hyrcanum in manu regis arethæ tradidit multis dictū multiq; muneribus ut auxiliū pberet quo in regnū deduceretur efficit. Erant autē peditū equitūq; milia. cl. quibus nequaquā resistit aristobulus. Sed primo impetu superatus in Hierusalem fugere cogit / atq; oīno captus esset / nisi dux Romanorū Scaurus aduersis horū temporibus imminens soluisset obsidionē. Namq; is ex armenia qdem in Syria missus erat a Pōpeio magno q cū Tygrane bellum gerēbat. Sed ubi damascū uenit recens a Metello & Lolio captā reperit. his inde summotis cognitoq; iē iudæa quid ageret illuc uelut ad quæstū cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est legati ad eum ueniunt a fratribus utroq; sibi ut potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talētis quæ aristobulo ei miserat iustitia post habita est. Tot. n. acceptis Scaurus ad hyrcanū & arabas legatos dirigit. Romanorū eis & pōpeii nomen intentas / nisi obsidione desisterēt. Itaq; & arethas ex iudæa in philadelphiam recedit metu perensul & Scaurus damascum rediit.

Aristobulus profugit & relaxatis copiis congressus cū Hyrcano occidit supra sex milia eorū antipater. & Hyrcanus ad Pompeiū qui tunc erat in damasco accedūt ut restituat hyrcanū / pompeius cum exercitu ad fines iudæe peruenit. Aristobulus alexandriū confugit / pompeius alloquitur pacato pompeio pollicitationibus / audita morte Mithridatis perrexit hierosolymā / deceptū pōpeium. eo q; ex promissis nihil est factum / iratus pompeius aristobulum in custodiam collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euertat. Cap. XIII.

Aristobulus autē quod captus non esset. satis sibi esse non credidit / sed omnibus quas haberet copiis congregatis persequēbatur hostes / & circa locum quem pampirioma uocat prælio commissio supra sex eorū milia cædit in quibus erat phallion frater antipatri hyrcanus uero & antipater arabum priuati auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cum pompeius Syriam transgressus damascum peruenisset ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis illa tantum quibus apud aretham usi fuerant allegantes magnopere prædicabantur ut aristobuli uolentia odio dignam putaret / regnoq; hyrcanū restitueret / cui tam etate quam moribus debebat. sed nec aristobulus sibi desuit corruptione Scauri fretus. Venerat autē quātum poterat ornatus cultu regio / deinde offensus obsequiis neq; ferendū existimans abiectius quā regem deceret / utilitati deseruire a diospoli segregat. Ob hoc iratus pōpeius ēt hyrcano eiusq; sociis hoc p̄cantibus post aristobulū petiit & Romano simul exercitu & Syriarū instructus auxiliis. Cū uero pellam & Scitopolim præter

lim præter gressus Coratas uenisset unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus. Cognatio Aristobulum in alexandriū confugisse. Id autē castellū est in monte præcelso positū / sitq; liber aliter accurat mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autē decreuerat / quia pro imperio uocaret periclitari potius quam parere. Sed populū uidebat perhorrescere / & amici monebant ut Romā uim cogitaret quā sustinere non posset. Itaq; horū consiliis obediens descendit ad Pompeiū quodq; iuste regeret multis persecutis in castellū rediit. Et cū iterū descendisset p̄uocatus a fratre ac de suis iustitiis cū eo concertasset denuo regrediē non prohibente Pompeio. Erat autē inter spē timorēq; mediū & ueniebat quidē uelut exoraturus Pompeiū ut sibi cūcta permitteret ad montem uero reuertebat ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellum cum Pompeio cedere placebat. Itq; præpositos monere literis ut abisterent quibus præceperat ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperaret / iussus quidē facit. sed in Hierosolymā cū indignatione discessit belloq; iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autem nec enim tempus aptum erat. nec iniūctum putauit statim consequitur. Multū quippe alacritati eius addiderat circa Hierichunta Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguisima Idumæa regio & palmarum plurimum ac balsamum nutrit / cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymam ex uulneribus colligit. Cūq; illic pernoctasset mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus supplex occurrit / pecuniam pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret. Pompeiū mitigat sæuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promissit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat / nec in oppidam quidem Aristobuli socii receperunt. His commotus Pompeius aristobulum in custodiam collocat / ad ciuitatem uero profectus explorabat quæ facilius esset accessus. Nā & murorum ille firmitatem oppugnari posse facile non uidebat. Vallemq; pro moenibus horribilem sanūq; illic cernebat proximum / adeo tutissima munitione circumdatum / ut etiam si ciuitas caperetur / secundum esset hostibus profugium.

Hæsitante Pompeio quō urbem caperet orta est seditio inter eos qui in ciuitate erāt deniq; uicta est pars aristobuli receptis Romanis iustis consiliis cū Hyrcano quō alia pte q in locū tutissimū cōfugerat caperet tādē sine cōsilio & auxilio Pompei nihil esset factū. Cap. XIII.

Oc autem diu quid faceret hæsitante / seditio intra ciuitatem orta est. Aristobuli quidē sociis belligerari potius regemq; liberae dignū esse firmantibus qui uero cū Hyrcano sentirent Pompeio portas aperire. Metus autē hos plures faciebat Romanorū cōstantiā respicientes. Deniq; uicta pars aristobuli cōcessit in templū / & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso ut ad ultimū usq; resisteret instruebatur. Cum autē alii Romanos recepissent in ciuitatem his quæ domū regiam tradidissent / ad hæc obtinenda Pompeius unū ex ducibus sibi obediētib; Pisonem cū militibus intromittit. Hisq; præsidis in ciuitate dispositis / quia nemini eorū qui in templū confugerant pacē persuadere potuit. Omnia quæ circū erāt expugnare parabat Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda / & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiae p̄ milites cōportat / cū p se opus esset difficillimū ppter immensam altitudinē / & p̄erea Iudæi modis omnibus desuper obsterent. Māsi serq; opus imperfectū nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio iudæos ab oī ope manus abstinere cōpellit / p eos aggerem cumulare p̄cepisset inhibitis a proelio militibus. Pro solo enim corpore iudæos etiam per sabbata pugnare licet.

Tentans Pompeius locū inuadere tercio mense uix turrim unā euertat. Cap. XV.

Gitur iam ualle repleta / & impositis agere turribus admotisq; machinis cito portatis monti tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turres obidentū magnitudine simul & pulchritudine præstantes uim repugnatiū sustinerēt. Verūtāmē Romanis tunc plurimū defatigatis Pompeius iudæorū tolerantia & in aliis admiratus est. & præcipue q nihil de supstitutionis suæ ritu inter media tela pereuntes derogari passi sunt sed uelut in alta parte ciuitas ageret & quotidie sacrificia & uictimas omnēq; dei cultū diligentissime celebrant nec uel in ipso excidio cū ad aram in dies singulos trucidarent / legitimis religionis suæ muneribus abstinerent. Mense namq; obsidionis tertio uix una turre deiecta sanum irruptū est.

Faustus Cornelius muros primis ascendit / multi occiduntur / multi ex muris se proiciunt / Pompeius cum suis comitibus ingreditur in templum ingressus neminem nisi pontificem uidit præcepit q nihil aufereret / postero die solennia celebrauit / Hyrcanūq; pontificem declarauit. Pompeius uero cum Scawo ducens Aristobulum Romam profectus est. Cap. XVI.

Primus autem murum transcendere ausus est cū suis agminibus Syllæ filius Faustus Cornelius & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis agminibus. Et circūseptorū undiq; sano alios alio confugientes uel etiam paulisper repugnantes interficiūt. Vbi plurimi sacerdotum quanq; hostes stridis gladiis irruētes uidebant intrepidi tamen in pagēdis rebus.

dis rebus diuinis perseuerabant & in ipso libandi templum adolendi ministerio mactabantur saluti quoque praerentes religionis obsequiū. Multos autē sui gētilis aduersa patris studiose trucidabat plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cūctis quae circa murū erant in desperatione & succensus pariter conflagrabant. Itaque Iudaeorum quidē milia. xii. occubuerūt. Romanorum uero pauci sed plures fauciati sunt. Nihil autē grauius in illa clade Iudaeorum genti uisum est quā sanctum illud arcanū neque cuiquā prius uisum alienis esse directum. Denique Pompeius una cum suis comitibus templū ingressus ubi neminē praeter pontificē adesse fas erat quae intus erant candelabra cū lychnis & mensas & in quibus libare atque adolere moris erat uascula ex auro cuncta propexit/ congestamque pigmentorum molē sacraeque pecuniae prope ad duo milia talētorū. Nec tamē uel haec uel aliud quicquā de sacrosanctis opibus siue instrumētis attigit. Sed postero die post excidiū curare templū ne quid haberet sordidū aēdituos iussit/ & solennia sacra celebrare. Ipse autē Hyrcano pontifice declarato quod se & in aliis rebus alacris obfidiōnis tempore praebūisset/ promptaque ad bellū agrestiuū multitudinē ab Aristobulo reuocasset/ per quoque sicut in imperatorē bonū de cuius benignolentia potius quā timore plebem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiā comprehensus aristobuli socer idēque patrius tenebatur & illos quod dem qui maxime belli causa fuissent securi percussit. Faustū uero & qui una fortiter fecerant praclaris praemiis donat/ & in hierosolymis tributū indicit ablatas autem genti etiā quas in Syria ceperat ciuitates Romanorum qui tunc erant militū ducibus parere iussit/ propriisque rārum terminis circūclausit. Instaurat autē in gratiā cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarenfis etiā Gadara quā Iudaei sub uenerāt. Mediterraneas praeterea ciuitates eorū de potestate liberant quas praerenti non exciderāt hypsion & Scitopolim & Pellam & Samariā & Marissam itemque Azotū & Iamniā/ Aretusa m/ nec non & maritimas garā & Ioppē & Dorā & quae pridē Stratonis turris uocabat. Post autē ab herode clarissimis aedificiis transformata Caesarea nominata est eaque oēs indigenes ciuibus redditus uiri prouinciae Syriae non iunxit. Huius autē & iudaeae cunctorumque administratione ad aegyptos fines & flumen Euphratē cū duabus cohortibus Scauro permissa Romā ipse per Ciliciā properauit captiuū ducens aristobulū cū familia. Erant autē filiae duae rotidēque filii quoque unus alexāder ex itinere fugit/ minor autē Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

Scaurus in arabia proficiscitur patitur multa ob asperitatē locorū/ Alexander aristobuli filius in/ terum iudaeā populatur/ timet Gabiniū/ propterea loca arabiae munit/ Gabinius praemisso Marco antonio adiunctis aliis obuiam fit Alexandro/ coactus alexander cōgredi cum Gabiniō/ uictus effugit Gabinius restaurat loca/ perterritus alexander legatos ad eū misit pollicens sibi oīa castella quae ipse Gabinius eruit funditus.

Cap. XVII.

Nterea Scaurus in arabia ingressus ad petram quidem regionū asperitate prohibebatur accedere/ quae autē circū erant omnia uastabat/ multis & in hac malis afflictus. Nā exercitū fames coprimebat. Cui tamen Hyrcanus per antipatruū uictui suppeditabat necessaria. Quae uelut archae familiarē ēr Scaurus ad eū allegauit/ ut bellū pacione deponeret. Itaque persuasum est Arabis. cec. talentis decedere/ atque ita Scaurus ex arabia transdixit exercitum. Alexander autem aristobuli filius qui Pompeiū fugerat/ magna manu dilapsus interea tpe congregata Hyrcano grauius iminebat iudaeāque populabatur. Quā quidem mature debellare posse credebatur/ quoniam distulerat quoque a Pompeio murū hierosolymis renouatū esse confidebat nisi Gabinius in Syriam missus qui Scauro succederet/ cū in aliis fortē se praebūisset tūc et in alexandrum mouisset exercitū. Huius autē ille impetrat ueritus/ & ampliore militū manu congregabat. donec facta sunt decem milia peditū & mille quingenti equites/ uisitaque oportuna muris hoc est alexandrium & Hyrcanū & Machaerunta non longe Arabiae montibus munitur. Igitur Gabinius cum parte militū praemisso Marco antonio ipse cū toto exercitu sequebatur. Lecti autē antipatri comites/ aliaque iudaeorū multitudo quorū Malichus & Pytholaus principes erāt/ iunctis cū Marco antonio uiribus suis Alexandro obuiam peccerunt/ neque ita multo post aderat cū suis copiis Gabinius. Alexander autē cū quōd in unū confertā hostiū multitudinē sustinere non poterat abcessit. Cūque Hierosolymis propinquasset coactus proeliū suscepit. Amissisque sex milibus quorū tria uiua capta sunt tria uero prostrata cū reliquis effugit.

Gabinius autem ubi alexandriū uenit quia multos deseruisse castra cognouit promissa delictorum uenia conabatur sibi eos ante plurimū coniungere. Cum autē illi nihil mediocriter cogitarent/ plerisque interfectis/ reliquos in castellū concludit. In hoc bello dux Marcus antonius multa praclare gessit/ & quamuis semper & ubique uir fortis apparūisset/ tamen tunc etiam suū uicē exemplū. Gabinius autē relictis qui castellum expugnarent ipsi ciuitati subuenire/ & intactas quidem confirmare/ subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius Scitopolis habitari coepit/ & Samaria & Anhedō/ & Apollias & Iamnia & Arabia & Marissa/ & Dorā & Gadara/ & Azotus/ aliaque multa lectis ciuibus atque incolis ad eas cōcurrentibus. Is autē recte dispositis regressus ad alexandriū uehemētius urgebat obfidiū. Quare terribus alexāder oibus desperatis legatos ad eū misit/ & ignoscere delictis orans & quae sibi parent

sibi parent castella Machaerunta & Hyrcanium tradere non dubitans/ quinetiā alexandriū eius pro testati permisit. Quae quidem Gabinius oīa consilio matris alexandri funditus eruit ne iustas belli ulterius receptaculū fierent. Aderat tamen quo suis Gabinius palparet obsequiis uiro suo caeterisque captiuis metuens qui Romam fuerant abducti.

Gabinius Hierosolymam deducto Hircano reuertitur aristobulus interim parato exercitu alexandrium occupat/ sed tumultu Romanorū in Machaerunta confugit/ sed tandem capitur & ad Gabiniū perducitur/ alexander interim iudaeā reduxit in diffensionē/ Romanos multos trucidare decreuerat/ Gabinius concordiam persuasit/ sed ceterantibus ipsis alexander fugatus dispersit. Gabinius Hierosolymam reuertitur.

Cap. XVIII.

Post haec uero Gabinius Hircano Hierosolymam deducto ei que sani cura mandata caeteris reipū. partibus optimates praefecit. Omnēque iudaeorum gentem in conuentus quinque diuisit. uno Hierosolymis/ altero Doris/ itemque tertio ut apud amathunta respondeat/ destitatis quarto Hericus & quinto Sophoris Galilaeae ciuitas attributa est. Singulari autē unius dominatione liberati/ libenter ab optimatibus regebantur. Verum tamen nō multo post euenit ut turbatarum is qui fuerat initium elapsus Roma aristobulus cum magna iterum Iudaeorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat primum occupat alexandrium/ id quae recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Sifennam & antonium & Scruilium duces contra se cū exercitu misit in Machaerunta cōcedit/ uulgius in bellis onere depositus solus armatus prope ad octo milia militū secū duxit inter quos erat Pitholaus secundarū partū rector cum mille uiris & Hierosolymis profugus. Romani autē sequebantur/ habitoque conflictu aliquamdiu cum suis aristobulus fortiter dimicando perseuerabat/ donec uir Romanorū subacti caesa sunt uirorū quingentia milia. Prope uero ad duo milia in quendam tumultum confugerunt. Caeterique mille cum aristobulo perrupta Romanorū acie in Machaerunta coacti sunt. Vbi Rex cū in ruinis prima uespera tetendisset/ sperabat quidē alia se manu per inducias belli posse contrahere/ castellūque bene munire. Imperū autē Romanorū supra quod poterat per biduū remoratus postremo capitur. & cū antigono filio qui Romae se cum fuerat uinctus ad Gabiniū/ inde Romā perductus. Sed illū quidē senatus custodia coercuit. Filios uero eius in iudaeā remisit quia Gabinius scripserat per Epistolas id pro traditione castello/ ram cōiungi aristobuli spondidisse. Parato autē Gabinio bellū Parthis inferre Ptolomaeus impedimentum fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat aegyptū Hyrcano & ātipatro amicis usus ad oīa quae militariae necessitas exigebat. Nam & pecuniam atque frumēro Antipater auxiliis adiunxit. Et iudaeis in ea parte uirū quae Pelusium ducenter obseruātibus transmittere Gabiniū persuasit. Alia uero Syria discessu Gabiniū commota & iudaeos iterum alexander aristobuli filius ad discessionē reduxit & maxima multitudine conflata Romanos omnes quod per omnē terrā degerent obtruncare decreuerat. Quā rem Gabinius metuens iam enim ex aegypto redierat. Hoc tumultu instante nonnullis discedentiū praemisso antipatro concordia persuasit. Cum alexandro autē milia. xxx. remanserant/ & ille ad bellū promptus erat. Itaque ad pugna cōgredit. Occurrunt autē iudaei & circa montē Itabirium congressi/ decē milia sternuntur/ caetera uero multitudinē fuga dispersit. Et Gabinius in Hierosolymam regressus. Id enim antipater uoluit tempus. eius cōposuit deinde hinc pfectus Nabathaeos pugna superat/ & Mithridatē & Orphanē a Parthis pfugas clam dimittit/ eosque militibus aufugisse firmavit.

Crassus succedit Gabiniō/ suscipit Syriā/ aufert aurū tēpli/ perit trasgresso Euphrate/ Cassius Syriā defendit/ occidit Pilsaūm colligentē seditiosos aristobuli.

Cap. XIX.

Nterea Crassus ei successor datus Syriā suscepit. Is in praecae militiae sumptū & omnē aliud aurum templi quod Hierosolymis erat abstulit/ & a quibus pompeius temperauerat duo milia talentorum. Euphratē uero transgressus & ipse perit & exercitus eius/ de quo non est huius temporis cōmemorare. Post Crassum autem parthos in Syriā properantes Cassius inhibuit receptus. Prouincia autē sanore eius quaesita in Iudaeam festinabat/ captique Taricheis prope ad tria milia iudaeorum adducit in seruitium. Occidit autē etiā Pilsaūm seditiosos aristobuli colligentē/ cuius necis suauis erat antipater.

Antipater ex arabis coniugē suscipit/ sociat sibi regē arabū per affinitatē. bellū uult gerere cū aristobulo. Caesar mittit e roma aristobulū solutū uinculis in Syriā/ perit ueneno/ & alexāder filius occidit ptolemaeus aufert antigonū & eius sorores a cōiuge aristobuli & minorē sibi cōiugē copulat/ antipater mortuo pompeio cōtulit se in clientelā Caesaris/ & Mithridates cū antipatro uictores fuit/ & pompeius tandē gratia antipatri pontificatū cōfirmavit Hyrcano.

Cap. XX.

Vic autē nupta fuit ex arabia nobilis foemina nomine Cypris/ unde filios quattuor/ phaelum & regē Herodē & iosephū & pherorā & Salomen filia habebat. Cū autem omnium quod ubique potentes essent amicitia hospitii familiaritates cōiugere/ sicque regē arabū per affinitatē sibi sociavit/ eiusque fidei cōmēdas filios suos ad eū misit/ quoniam bellū cū aristobulo gerendum suscepit.

dum susceperat. Cassius autē cōpulsus ad otia p̄ conditiones Alexandro ad Euphratē reuersus est par-
thos trāsitus prohibitus de quibus alio loco referemus. Caesar autē post senatus & Pompeii fugā trās-
mare Ionii rebus omnibus Romaq; potitus solutus uinculis Aristobolū cum duabus cohortibus ue-
lociter in Syriā misit & hāc facillime & cuncta Iudae p̄xima per illū subiici posse ratus. Verū & spē
Caesaris & Aristoboli alacritate praecessit inuidia. Nā ueneno peremptus a pompeii studiosis aliquā
diu etiā sepultura in solo patrio carebat/corpusq; mortui seruabat melle conditū. Donec ab Antonio
Iudae iustum est in monumentis regalibus sepeliendū. Occidit autē Alexander quoq; filius eius a Sci-
pione securi percussus Antiochia secundū Pompeii litteras accusatione p̄ tribunali prius habita sup
his quae in Romanos admiserat. Ptolomaeus autē Minni filius qui apud Chalcidā sub Libano mora-
batur captus eius fratribus filiū suū Philippionē qui eos accerseret mittit ascalonē atq; ille abstractū
ab Aristoboli coniuge Antigoni eiusq; sorores adducit ad patre. Amore autē minore eam coniu-
gio suo copulat/ob eamq; postea causam a patre occiditur. Accepit enim Ptolomaeus in matrimoni-
um Alexandrū perempto filio/huiusq; affinitatis gratia fratris eius propensione cura tuebat. Antipa-
ter autem Pompeio iam mortuo in clientelā Caesaris sese cōtulit & in Mithridates Pergamenus ab
accessu Pelusii prohibitus cū exercitu quē ducebat in Aegyptū apud ascalonē morabatur. Non solū
arabes quāuis hospes esset auxiliū ferre p̄uasit. Verū & ipse armata Iudaeorū tria circiter milia secū
mouit. Excitauit autem praesidiū Syriae quoq; potēs & incolā Libani Ptolomaeum & Iamblichum
quorū gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellū pariter ichoarūt. Iāq; fretus Mithridates au-
ctis p̄pter Antipatris copiis Pelusii proficiscitur. Et quia transire uetare cū ciuitate obsidebat. Antipa-
ter uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto enī ex parte sua muro primus in ciuitate cū
suis comitibus insiluit. & Pelusii quidē capta est/ulterius autē progredi non sinebat/Iudaei & Aegy-
ptii terrarū incolae quae appellatur Oniā. Quibus tamen Antipater non modo ne obsertent uerū etiā
ut uictui necessaria praebent militi persuasit. Vnde factū est ut nec Memphitae in manus uenirent/
ultrōq; sese traderent Mithridati atque ille delato peragrato pugna cū ceteris cōmisit Aegyptiis in
loco cui nomen est iudaeon stratopedon. eūq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater
circumgressus fluminis ripā. Leuum enim cornu contra se positū superabat. Facto autē in eos impetu
qui Mithridatē prosequerent multos occidit/tādiuq; reliquos fugiētes angebat donec ēt castris eorū
potius est. lxxx. tantū de suorū numero amissis. Octingentos autē fere Mithridates cū fugerat perdi-
dit. Praeter spē uero seruatus ex proelio uacuis inuidia testis rerū ab Antipatro gestarū fuit apud Ca-
sarem. Vnde ille tunc quidē Antipatru perit laudibus incitatu ad subeundā p̄ se pericula redidit pro-
ptiorē. In qbus omnibus bellator audacissimus cōprobatus/multaq; p̄pessus uulnera toto corpe ge-
rebat/signa uirtutis disertae. Postq; autē rebus in Aegypto compositis ad Syriā rediit & Romana cū
ciuitate simul & immunitate donauit/aliisq; rebus honorādo amissisq; tractādo dignū aemulatio-
ne cōstituit/ciuidēq; gratia etiā pontificatū cōfirmauit Hyrcano.

Antigonus corā Caesare criminabat Antipatru/sed Caesar cognitis meritis antipatri Hyrcanū cō-
firmat & cuius uelut dignitatis proponit optionē. declarat procurator iudae/sedat iudae/Hyrcanū
reddit in gratiā populis tādē phaselū filiū maiorē sp̄posuit territorio Hierosolymorū/Herodē minorē
natu curatore Galilae. Herodiā deprehendit cū multis aliis ex hoc cognitis est Sexto Caesari p̄pin/
quo magni Caesaris. Cap. XXI.

Edemq; tempore antigonus quoq; aristoboli filius cum uenisset ad Caesarē maioris pra-
ter opinionem sollicitatis causam praebuit antipatro/nam qui de patris morte queri debet
ret propter inimicitias Pompeii/ueneno quantum putabatur perempti & crudelitate
in fratrem accusare Scipionem/ nullumq; inuidiae dolorem admiscere miseris/ultra ho-
Hyrcano & antipatro criminabatur ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellere ne/ mul-
tisq; gentē iniuriis afficerent dūmodo sociarentur q; in aegyptum auxilia ipsi Caesari non beniuo-
lentia/sed timore ueteris discordiae miserint & ut amorē Pompeii deprecarent. Ad haec antipater
ueste proiecta multitudinem uulnerū demonstrabat/& qua fide quidē Caesarē coluisset uerbis non ef-
se opus dixit. Nam corpus etiam fe tacente clamare. antigoni autem mirari audaciam/q; cum hostis
Romanorum sit filius & fugitiui Romanorū uouarūq; rerū studiū uouitq; seditiosum patris habeat
apud Romanorū principem alios accusare conetur/boniq; aliquid adipisci tentaret quem hoc solū
oporteret amplecti/quod uiueret. Neq; eum tam nunc propter inopiam desiderare facultates/sed ut
in eos qui se dedissent iudaeorum seditiones accenderet. Quae ubi Caesar audiuit Hyrcanum quidem
pontificatu digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uelut potestatis detulit opinionem.
Qui permissa dignitatis mensura ipsi quidem daret iudae procurator declaratus est. Et praeter hoc
impetrauit subuerfa patriae moenia renouare sibi licere/hos quidem honores Caesar incidendos in ca-
pitoliū misit/ut iustitiae suae uirtutisq; signū antipatri memoriae traderet. Antipater uero ubi de Sy-
ria Caesarē p̄secutus est iudaeā reuersus ante oia patriae muros a pōpeio dirutos reparabat/ omniaq;
lustrando

lustrando ne quid in illis regionibus turbatū esset/nunc interminando/nunc etiam suadendo curabat
unumquemq; admonens q; si cū Hyrcano sentirent in otio atq; opulentia uicturi essent fortunis suis
& omni pace potituri sine spe uana ducerentur. eorū qui priuati quaestus gratia res nouas optarent/se-
quidē nō procuratorē sed dominum omnium/Hyrcanū uero tyrannū pro rege itemq; Romanos &
Caesarem hostes pro amicis & rectoribus habituri/neq; enim passuros huius potestate labefacturi/
quē ipsi regē cōstituisset. Sed quamuis hoc diceret tamē etiam per se quonia Hyrcanū legiorē ui-
deret/nec tā efficacē sicut regni posceret sollicitudo/statum provinciae cōponebat. Et sic Phaselū qui
dem natu maximū filiorū suorū militia praepositum Hierosolymis eiusq; territorio praefecit. Herodē
uero aetate posteriorē nimisq; adulescentē Galilae destināt similia curaturū qui cū natura strenuus ef-
set cito materiā ubi ad magnitudinē exerceret inuenit/captūq; latronū principē Ezechā quē praeda/
ri materia agmine continētia Syriae deprehendit/ipsūq; aliosq; latrones multos interfecit. Ea q;
res adeo grata fuit Syris ut per uicos & oppida caneretur herodes ueluti per eum pace reddita &
possessioibus restitutus. Ex huius deniq; operis gloria sexto et Caesari propinquo magni Caesaris &
Syriam tunc administranti est cognitus.

Compellitur herodes ab Hyrcano qui eū tam gloriosum euasisse oderat ut ad eū accedat ipse ue-
ro pluasus uerbis multorū q; inuiderant Herodi accersiri eū fecit/sed recessit. Herodes nō paratus obe-
dire/Concitat Hyrcanū iterū cōtra herodē/sed herodes declaratur a sexto Caesare dux militū in Sy-
ria/herodes hyrcanū cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigat. Cap. XXII.

Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat angendo erga fe be-
niuolentiam hierosolymis habitantium atq; illam quidem ciuitatem possidens nihil autē
contumeliose per insolentiam potestatis admittens/hinc antipater & obsequiis regalibus
ab ea gente colebat/& honores ei tanquā rerum domino omnes habebantur. Nec tamē
ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verū fieri non potest ut liuorē quisquam in
secundis rebus effugiat. Namq; hyrcanus quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur. Adulescen-
tium gloria maxime rebus ab herode bene gestis & crebris nuntiis laudes eius per singula facta pra-
dicantibus angebatur. A multis tamen inuidis qui regnis adherere solent/ quibusq; antipatri eiusq;
filiorū probitas officiebat instigabatur/dicentibus q; Antipatro & filiis eius rebus traditis solo contē-
tus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit ut in se reges producat. Nec
enim eos uel simulare iam procuratorem/sed certe esse dominos ipso irelecto/ cuius nec mādatus nec
priuatis ita ad iudiciū uenire debere rationē tam ipsi regi quam patriis legibus redditurū quae indē/
natos occidi non sinebat. His paulatim accedebat hyrcanus. Ad extremū ad iracundiā prouo-
catus causam didicū herodem iuber accersiri/atq; ille & patriis monitis/& q; ei fiducia res gesta: da-
rent munita prius Galilae praesidiis ad regē proficiscitur. Ibat tamē cū forti caetera ne uel delecto
uideretur hyrcano/si plures duceret uel inuidiae nudus paterer. Sextus autē Caesar adulescenti me-
tuens ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret ad hyrcanum mittit/ qui ei manifeste denuncia-
rent ut homicidii crimine liberaret herodē. Hyrcanus autē qui eum diligeret/per se quoq; id cupiens
absolutionem decernit. Atq; is inuito rege fuisse ratus Damascum recessit ad sextum/ nequa q; para-
tus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumq; a nequissimis irritabatur hyrcanus firmatū Herodem
abiisse firmantibus/& ut fe contra eū instrueret properasse. Haec autem rex eura esse existimās quid-
ageret nesciebat/ quonia potentiorē inimicū uidebat. Cū uero a sexto Caesare dux militū p̄ syriā ue-
fariam declaratus esset herodes/ neq; solum propter gentis fauorem/sed etiam uiribus suis terri-
bilis putaretur ad timorem ultimum decedit/ iam iamq; illum contra se credens cum exercitu esse ue-
torum/ neq; opinionem deceperat est. Namq; herodes intentatae sibi occisionis iracundia. conflamat mi-
litum multitudinem hierosolymam ducebat/ ut hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset. nōq; pariter
egressi pater & frater fregissent eius impetum deprecantes ut/ & ipse ad uindictam ministrandā so-
laq; indignatione mitigaretur regi autem parceret sub quo ad hoc potētiae processisset/ ac si propte-
rea q; in iudicio uocatus esset indignaretur quia tamen absolutus est gratias ageret/ neq; tristibus
quidē paria referret saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorū reputanda uiderent
iniquitate militiae consideraret/ neq; omnino de uictoria bene speraret qui cum rege cōgressus esset
una secum educato & saepe quidem benemerito saeuo aut nunq; nisi q; maliuolorum consiliis impul-
sus umbram ei tantum iniquitatis ad mouisset. Paruit his herodes qui speratis putauerat posse sus-
ficere/ suatq; uires demonstrare nationi.

Erit discordia inter Romanos & ob diuturnitatem belli uenit Marcus successor sexti
Caesaris q; mortuus fuit a Cecilio basso fauore Pompeii. Cap. XXIII.
T inter haec discordia Romanorum circa apamiam bellumq; domesticum oritur/ quoni-
am Cecilius Bassus fauore Pompeii Sextum Caesare dolo necauerat/ eiusq; militē occupa-
uerat. Illi

uerat. Illi uero Caesaris duces mortis eius ulciscendæ gratia cunctis uiribus Bassam petebat. Quibus cum tam iterempti q̄ superstitis Caesaris causa ambobus esset amicus antipater p̄ filios suos militum auxilia. Cum aut bellū traheret ex Italia quidē successor antedicti Sexti uenit Marcus.

Tempore quo Marcus sit successor Sexto Caesari. Cassius Syriā petit. exactiones imponit irascitur cōtra Malichū eius exactorē. Herodes sit carus Cassio. præficiuntur curatores Syriæ. Cassio decedere e Syria orit̄ seditio Hierosolymis. Foelix quidā uolēs uindicare necē Mallii fratris cogredit̄ cum Herode. Herodes post uictoria. Accusatur Herodes antonio interfecto Cassio. pecunia eū pacauit. ueniunt legati antiochiæ centū uiri cōtra Herodē & Hyrcanū. Messala defendēte eos. tetrarchas ambos declarat. Antonius legatos carceri compellit. maior tumultus sit Hierosolymis bellū gestū est cōtra alios legatos ab antonio ita ut multos occidisset. Barzaphanes concitans iterum pacorum cōtra hyrcanum. tandem ab Herode multi obruncantur die penthecostes in ciuitate ortum est bellum ita ut multi occisi ab Herode. multi fugati.

Cap. XXIII.

E Odē tpe bello inter Romanos cōflato. dolo Bruti & Cassii Caesare interfecto. Postquā trienniu septēq̄ menses tenuit principatū. maximo autē motu cædis eius gratia cōstituta. & optimatibus inter se dissidentibus. ppria spe quisq̄ ducebat. ad id quod existimabat esse cōmodius. itaq̄ Cassius Syriā petit occupaturus militē q̄ apamiā circūsedebat. ubi & Marcū & dissidentes cohortes Basso cōciliant. simulq̄ obfisione liberant apamiā ipse uero exercitū ducēs stipēdiū ciuitatibus indicēbat. nec modus erat exactionū. Cū autē Iudæos quos septingenta tanta lentā inuissit inferre. minas eius ueritus antipater filiis suis & aliis amicis mature pecuniæ cogendæ curā distribuit. & inter eos Malicho cuidā ex inimicis necessitas adeo urgebat. Primus autē herodes Cassii fauorē promeruit. q̄ ex Galilæa parte sua centū talenta portauit. pperteaq̄ inter extremos amicos numerabat. At uero cæteros tarditatis arguēs. Cassius ipsi ciuitatibus irascebat. Eoq̄ Gophnā & Ammaū & duas alias ex uisioribus depopulatus. ibat quidē quasi Malichū interfecturus. q̄ remisit in exigendo fuisset. Verū & huius & cæterarū ciuitatū interitū repressit antipater. centū illico talentis Cassio delinito. Nequaquā tamen Malichus post obitū Cassii beneficiorū antipatri memor fuit. Sed illi ipsi quē sepe numero seruauerat. periculū moliebatur iniquitatis suæ impedimentū abolere. festinans itaq̄ antipater & uires eius & calliditatē metuent. flumen trans Iordanē abiit ad ulciscendæ insidias congregaturus exercitum. Deprehēnsos autē Malichus antipatri filios imprudētia superat. Nam & Phaseli apud Hierosolymā præsidios apposuit. & Herodē qui custodias curabat ad murū multis accusationibus & sacramētis circūuentos impellit. ut ipsi intercedentibus reconciliaret Antipatru. atque ita denuo per Antipatru exorato Marco tunc in Syriā militē regente seruatus est. qui Malichū staturat occidere. quod nouis rebus studiuisset. Caesare uero adolecente. & Antonio cū Bruto & Cassio bellū gerentibus. Marcus & Cassius exercitū de Syria cōflato. q̄ magna pars ubi usus poposcit. Herodes fuisset. ipsū quidē toti Syriæ procuratorē præficiunt. equitū illi manus peditiq̄ue attributa. Si autē bellū dedisset. regnū quoq̄ Iudææ Cassius se eidē declaraturū esse pollicitus est. uenit autē ut Antipatro & spes & fortitudo & filii causa mortis fieret. Horū enim mentū Malichus ministro quodā regio pecunia corruptio mixtū ei ueneno poculum dari persuadet. At que ille quidē iniaustitiae Malichi palma fuit. post cōiuiū mortuus uir ad strenuus rebuq̄ administrā dus idoneus. & q̄ regnū recuperatum conseruasset hyrcano. & Malichus insensum propter suspitionem ueneni populū perneggando placabat. simulq̄ ut ualidior esset. armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturū arbitrabatur. quin etiam mox cū exercitū necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio qui eum palam minime psequendum esse dicebat. ne uulgi feditio concitaretur. & purgantem se tunc Malichum pacienter admisit. & suspitione liberum esse concedens clarissimas paterno funeri celebravit exequias. Conuersus aut in Samariam & ciuitatē cōposuit. feditio turbatā. per quæ dies festos in hierosolymā remeabat. immissis comitibus armatis. nam timēs imperū compellebat Hyrcanus. Malichus autem alienigenas introduci super indigenas quod dies festos agerent prohibebat. Herodes autē & ipso quisq̄ præcepit. causisq̄ contemptis nocte ingressus est. iterumq̄ Malichus ad eū ueniens antipatru flebat. Contra quod ille se falli cū uix dolo. rē premeret. simulabat & tamē de necē patris apud Cassiū p̄ epistolas quæstus est. Cui præterea Malichus inuisus erat. Itaq̄ nō mō ut mortē patris ulcisceret. ei scripsit. sed etiā chiliarchis qbus p̄cepterat ut in cā iusta herodi opē ferret occulte p̄cepit. Et quoniā capta Laodicia undiq̄ ad Herodē cōue. rat ut quidē optimes cū mulieribus & coronis ipse uoluit ipse destinauerat. Malichus autē id Tyri fore suspicabatur. & filii suū tunc apud Tyrios obfisione statuit subducere. & in Iudæā fugam parabat. Salutis autē desperatio stimulabat. ut etiā maiora cogitaret. nā & Iudæorū gentem cōtra Romanos excitaturū se credidit. dū bello aduersus Antoniu Cassius occupabat deiectosq̄ hyrcano facillime regnatura. Sed p̄fecto iridebat eius spē fatale decretū. Etenim quo irēderet animū. suspicatus herodes & ipsum

des & ipsum Hyrcanū prope astantem ad cœnam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi cōtuiti specie intro mittit. Sed res erat ut chiliarchis prædiceret ad insidias aggredi atq̄ illi p̄cepto. rum Cassii memores ad litus ciuitati proximū armati gladiis exierunt. Ibiq̄ circūsepti. Malichū multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autē statim concidit stupore dissolutus. uixq̄ anima rece. pra Herodem percunctabatur. quis Malichum occidisset. Et cū ex chiliarchis unus respondisset. Cassii p̄ceptum. plane inquit & me & patriā meā Cassius seruabit incolumem. qui ab omni insidioso rem peremit. Verū autē id inuidia dixerit. an q̄ timore factū probaret. incertū est. Sed enim in malichū hoc est modo ultus Herodes. Postquā uero Cassius excessit e Syria iterū hierosolymis orta seditio est. Cū Foelix in phaseli mouisset exercitū & in herodē fratris. p̄cena uellet necē Malichi uindicare. Casu autem Herodes cū Fabio Romano dace apud Damasū habitabat. Et ne cupiens auxilio foret morbo impediēbat. Interea tamen Phaselus etiam sine cuiusquam præsidio superauit Foelicē probrumq̄ ingrati obiciebat hyrcano. qui & Foelici studiuisset fratremq̄ Malichi castella occupantem coniuuauerat. iam enim multa tenuerat omniq̄ turissimum Masadā. Nec tamen ei quicq̄ cōtra uim Herodis potuisset sufficere. qui mox ut conualuit alia recepit. Et illum ex Masada supplicē dimisit & Marionem Tyriorum Tyrannum ex Galilæa pepulit. Triennium castella possederat. tyriūq̄ quos ceperat uitā concessit omnibus. nōnullos etiā donatos abire permisit. una & sibi ciuitatis beniuolentiā & tyranno cōparans odium. Marion autē a Cassio quidē meruerat tyrannidem qui tot Syriæ tyrannos præfecerat. Sed ob herodis inimicitias etiā Antigonus & aristobolus secū ducebant & Ptolemæum propter Fabianū quē Antigonus pecunia sibi sociatū adiutorē incepti habebat. Cuncta uero socer ptolemæus Antigono subministrauit. Contra quos Herodes instructus in aditu Iudææ cōmissio proelio uictoria potuit. Fugatos Antigono redit in hierosolymā. pro merito gestæ. pro omnibus carus. ut etiā quibus antea depectus erat. tunc in eius familiaritatē sese dederit. propter hyrcani affinitatē. Nam is herodes iam pridē ex indigenis habebat uxorē nō ignobilem quæ Doris uocabatur & Antipatru ex ea suscepit filii. Tunc autē duxerat Alexandri cuius pater fuit Aristobolus. filii Mariannem Hyrcani neprem ex filia atq̄ inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa philippos interfecto. Caesar in italiam & Antonius in Syriam discesserunt. & legatis ab aliis ciuitatibus ad Antoniu missis in Bithyniam etiā Iudæorū optimates accusari ueniūt phaseli & herodē. q̄ illis rerū summa uel possidentibus nomē tantū honorabile superesset hyrcano. Atq̄ herodes qui præsto erat. magna pecunia placatū sic Antoniu affecit. ut ne uerbum quidē inimicorū eius patere audiret. & tunc quidē ira digressi sunt. Cū autē denuo Iudæorū principes centū uiri Antiochiæ proximā Daphnē ad Antonium uenissent iam amoris Cleopatæ seruientem. delecti a cæteris qui eloquentiā & dignitatē præstant aduersus fratres accusationē proponunt. Respondebat autē Messala. causæ defensor astante etiā propter affinitatē hyrcano. Auditis deinde utriq̄ partibus Antonius percontabatur. hyrcanum. quinā essent regendis rebus aptissimi. Cuius is herodem eiusq̄ fratres a liis prætulisset. uoluptate repletus. Nam & hospes eorū paternus erat. humanissimq̄. ab antipatro susceptus eo tempore quo in Iudæam cū Gabio uenerat. tetrarchas ambos declarat. totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægre ferentibus. xv. eorū correptos carceri tradidit. quos etiam p̄ne occidit. Cæteros autē reiecit cū iniuria. unde maior tumultus hierosolymis excitatus est. Deinde mille legati iterum Tyrum missi sunt ubi commemorabatur Antonius in hierosolymā paratus irruere. Et contra eos uociferantes magistratus Tyriorū directus. data ei licentia ut quos comprahēderet occideret. præcepto ut eorū potestātē cōfirmare curaret. qui tetrarchæ ipsius essent antonii suffragio cōstituti. Ante hoc autē herodes usq̄ ad litus cū hyrcano p̄gressus multis eos admonebat. ne & sibi interius & patriæ belli causa fierent. dum inconsiderate cōtendunt. Illis autē tanto magis id indigne ferentibus. Antonius missis armatis multos occidit. multos etiam uulnerauit. Quorum & faucis cura & mortuos sepultura hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant. perturbando enim ciuitatē antonii irribat. ut etiā quos in uinculis haberet occideret. Barzaphanes autē parthorū satrapa Syriam biennio post tamen cū regis filio pacorū detinenti Lyfanius patris sui mortui successor ptolemæi Minnei filii mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas ei persuadet ut antigonū in regnū induceret hyrcanūq̄ deponeret. Impulsus igitur ab eo pacorū ipse quidē p̄ maritima loca perrexit. Barzaphanē autē itinere mediterraneo iussit irrumperē. Sed maritimorū Tyrii pacorū excluserunt. Cum ptolemæus eum & Sidonii receperūt. ille autē quedā regiū ministrū cognominē suū equitatus ei parte attributa ad Iudæos iussit accedere. & exploraturū hostiū cōsilia. & ubi usus excisisset præsidio futurū antigono. Plurimi autē eorū qui Carmeli populabantur Iudæi. ultro ad antigonum currunt ad irruendum acriter animati. Ille autē ad locū qui Drymos dicitur occupādum eos præmittit. ubi commissa pugna depulsiq̄ hostibus & fugatis hierosolymam cursu petebant. audiūq̄ multitudine usq̄ ad regiam processerunt. Excepti autem ab hyrcano & phaselo. forti acie in foro cōsiliū. Ibiq̄ hostes in fugam uersos. pars Herodis in sanum concludit. custodēq̄ his sexaginta uiros appo-

rodes occupat ciuitatē & quingenta cacumina montium cōmittit bellū/ victor reuertitur / Herodes multos in speluncis occidit/ pater septem filios cum matre occidit qui volebant foedus inire cū herode & septem etiam desuper occidit/ reuertitur in Samariam contra antigonum dimisso prolemao praeposito qui ab eis occiditur/ occisus multis per herodem fertur/ iosephus eius frater in iudaea frāgitur & moritur in Galilaea se confert/ uulneratur Herodes municipia multa occupat/ in fugā uertit/ aciem inimicorum/ ciuitatem ingreditur eladem fecit ex illis magnam sed ppter hyemis asperitatē non potuit Hierosolymam applicare/ interim uxorem ducit & in hierosolymam petit/ iterum oritur discensio in ciuitate/ Herodes iratus quoscuque possit occidit/ Antigonus ad pedes castris profert/ nitur/ Herodes quaerit pacare ciuitatem/ & studiosos suos facere amicos/ Antigonia nos neci tradere.

Cap. XXVI.

Herodem uero tempore antigonus apud massada inclusos obsidebat/ aliis quidē uictu necessariis abundantes aquae autem inopes. Vnde iosephus quoque frater regis cum ducentis familiaribus suis ad araba confugere cogitabat/ audito quod eorum quae in Herodem cōmiserat malichom poeniteret/ castellumque reliquisset/ nisi circa noctem qua egressurus erat plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi causa non erat utriam uero in antigoni militū eruptionis auderent/ multosque cum aperto praeco. nunc insidiis neci darent/ nō tamē illis omnia pro uoto cedebant/ sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis Ventidius prohibito missus parthos a Syria post illos in iudaea uenit/ uerbo quidem ut iosepho/ & qui una obsidebantur ferret auxilium. re autē uera ut pecuniam auferret antigono. Itaque cū non longe ab hierosolymis tetendisset quaeita expletus/ ipse quidem cum plurima exercitus parte discedit. Silonem uero cum paucis ne furto deprehenderetur si omnes abduxisset reliquit. Antigonus autē sperans iterum parthos sibi adiumento/ Silonem interim placabat ut pēdente spe nihil iqueretur. iam uero nauis ex italia in prolemaidam deuectus herodes/ non parua manu coacta extra neorum atque gentiliū per Galilaeam aduersus antigonum properabat Ventidii & Silonis fultus auxilio/ quibus Delias ab antonio missus ut herodem in regnum adducerent persuasit. Horū autē Ventidius quibusdā turbas in ciuitatibus quae propter parthos euenerant componebat. Silonē uero antigonus in iudaea mercede corruerat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim singulos quo magis iter promouebatur/ augebantur eius copiae. Praeter paucos enim omnis in Galilaea cōsensit/ & propositū habebat primū necessariū Masada ut primū affines suos liberaret/ sed impedimento fuit iosepho. Hae enim prius quae hostilis esset exitenda uidebatur/ ne dū ipse peteret hierosolymā/ tutamen a tergo aliquod inimicis relinqueret. Bēth Silo iungit agmina inuenisse gaudens/ resistendi occasione/ quod eū psecuto praemeret iudaeorū. Hos autē herodes paruae manus excusatione perterritos mature in fugā uertit/ & Silonē male repugnante periculo eripit. Deinde capta iosepho suos deliberatus ad Masada festinabat/ eū indigenarū alios amicitia paterna sibi sociaret/ alios ipsius gloria/ nonnullos utriusque misericordia debita beneficiis plurimam tamen spes ut a rege certissimo. Itaque ualidissimas quassiebat militum copias/ & antigonus iter eius impediēbat/ loca insidiis oportuna praeueniens/ unde nullū aut minimū afferebat hostibus detrimētū. Herodes autē facile receptus ex Masada pignoribus suis & rebus/ a castello in hierosolymā perrexit. Cui se rā Silonis milites/ quā caetera de ciuitate iunxerūt/ uictū eius timore percussit. Castris autē positus in occidua regione oppidi custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant. Ab aliis uero per cuneos excurrentibus primae frontis acies tentabatur. Herodes autē primo circa muros psonaria uoce declarati iussit/ populi se bono & ciuitatis aduenisse psona/ a nullo quae manifeste inimico repetiturū/ sed discordissimis et offensa/ obliuione daturū. Deinde cū allocutio/ bus cōtrariis per antigoni obstaret/ quo minus aut psonas exaudiret/ aut uolūtate murare quae possit/ quae reliquū erat suis sperat murorū defensores aduicere/ atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugā uertērūt. Ibi quae Silonis detecta corruptio ē. Multis enim militū sabornatis quae rebus egere se necessariis acclamaret/ pecuniāque alimentis posceret. atque hyemadi gratia in loca opportuna dimitti. Nā ciuitati praia deserta erāt. Ita oibus ab antigono ante pmissis & icitabat exercitū & ipse recedere conabatur. Herodes autē nō solū rectores quae Siloni parerēt/ sed et milites ubi essent plurimi cōueniēdo rogabat/ ne se desisteret quae sciret a Caesare & antonio & senatu deductū/ uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hoc praecatus ipse in agros abiit/ taniāque his copiam cōmectus exhibuit/ ut Silonis oēs causatiōes pimeret/ simulque picipiēs ne uel in posterū ministrare desineret/ accolas Samariae per epistolas admonerat. Nā ciuitas eius se clientellae dederat/ ut alimenta & uinū & oleū & pecora in Hierichūta deferreret. Haec ubi audiuit antigonus statim quae frumētū hostes phiberent atque insidias quibus opprimerent per agros dimittit. Illi quoque iussu obediūt/ & magna iam manus armatorum super hierichūta fuerat cōgregata. Discreti autē montibus insidebant/ si quae exportaret uictū necessaria speculantes. Non tamen herodes ociosus erat/ sed decē cohortibus comitatus/ quae romanorum & quae iudaeorū/ quibus pmissi erant etiā mercede conducti/ ac praeter ea paucis equitibus Hierichūta peruenit

ea peruenit/ & ciuitatē quidem uacua habitatoribus reperit/ quingentos uero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina/ & hos quidem captos dimittit. Romani autē in reliquam ciuitatē irruunt eaque diripere/ cū plenas domos offendissent omnigenū conditionū. Rex autē apud Hierichūta praesidio collocato reuertitur ad Romanos/ militem in his quae sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumaea & Galilaea & Samaria hyematurum dimisit. Antigonus quoque/ Silonis corruptione metu/ ut ex exercitus parte lydus susciperet in antigoni gratia. Et Romani quidem armorū cura soluti rebus omnibus abundabant. Herodes non quiescebat/ sed idumaea duobus milibus peditū & quadringentis equitibus/ misso ē fratre suo iosepho cōmouit/ ne quod noui cū antigono fieret. Ipse autē matre cū aliis quos ex masada liberauerat affinis suis in Samaria translata/ ibique tutissime collocata/ ut caeterae Galilaeae subueniret/ antigoni praesidiū expelleret proficiscitur. Cūque semphorim licet uehementissime ningeret peruenisset/ facillime ciuitatē capit/ custodibus eius ante egressionē fuga dilapsis/ ibique suis militibus quos hyems fatigauerat recreatis. Erat enim magna copia cōmectus aduersus latrones in speluncis agentes direxit animū/ qui praeterquam illius regionis incurtalantes/ non minoribus quā belli eladibus afficiebant. Praemissis autē tribus peditū cohortibus unaque equitum in uicinis cum arbella/ ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu supuenit. Nec tamen incursum hostes extimere/ sed armati obuam procedebant peritia bellatoris fisci & ferocitate latronis. Denique/ filio cōmissio/ dextro ipsis cornu finitū herodis in fugā pellitur. Ille autē de suo dextro circumgenis ue lociter subuenit/ & suos quidē a fuga retrahit. Irruendo autē in hostes impetū persequentiū refrenabat donec a fronte pugnatis uolūtate cōcesserūt/ quā in eos usque ad iordanē caedēdo psequeretur/ & magna fugientiū parte perempta. caeteri trans flumiū disiecti sunt/ & Galilaea metu est purgata/ nisi quae in speluncis latitantes reliquerāt/ eorūque causa diutius ibi morandū fuit. Quāobrem primū laboris fructū militibus rependebat. et numerū dragmas singulis diuidendo/ eorūque rectoribus multiplicatā sumā ad hiberna mittendo. Pherozē autē fratri minimo scripsit ut & foro uenaliū consulere/ murosque castellū alexandriū Gingeret/ quae ab illo curata sunt. Itaque circū athenas uersabat antonius. Ventidius autē ad bellū cōtra Parthos silonē atque quaedam acceperit/ mādato eis per epistolas ut iudaea statim ante cōponerēt. Sed herodes libenter ad Ventidii silonē dimisso/ ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Itaque autem speluncae in praeruptis montibus erat undique inaccessible/ trāsiu foscis tantum ac per angustos ascensus habebat saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertinebat/ rectum uallibus imminēs/ ut aliquādiu quidem rex incertus esset pro loci difficultate quid ageret. Postremo autem munimine ueretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque dimissis arcibus exponeretur in hostia speluncarum. Hic cum familiis eos mactabant/ ignemque repugnātibz iniiciebat. Cūque aliquos ex his cōseruare uellet/ Herodes/ ut ad se accederent uoce praconis edixit. Sed illorū neque uoluntarie se quisquam et tradidit. Sed quos uis cogerat/ multi eorum mortem captiuitati praetulerunt. Vbi etiam senior quidam septem filiorum pater orantes cum matre pueros ut egredi sibi ad foedera pmitteret/ occidit hoc modo iussit singulis exire/ ipse ad hostium stabat/ & prodeuntem quemque filiorum trucidabat. Herodes autem e spelunca hae prospiciens/ & dolore conficiebatur/ & ut filius parceret/ seni dexteram cū praecibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus/ insuper uelut humilis animi contempsit herodem. Et post filios occidit/ uxorem deiecitque/ de super mortuus/ postremo semetipsum picipem misit. Speluncis & qui in his erant ita subactis. Herodes relicta exercitus parte quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur/ eique/ Ptolemao praeposito in Samariam rediit/ armatorum quidem tria milia/ sexcentos uero eques in Antigonus ducens. Tuncque propter eius abscissum nacti licentiam quibus Galilaeam turbare mos erat/ Ptolemaum uero militum rectorē aggressi/ nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant in paludibus atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes mature succurrit/ & magnam quidem multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis huius mutationis causa multam exigit a ciuitatibus centum talenta. Iam uero parthos expulsus occiso etiam pacore Ventidius antonii literis monitus equū mille/ auxilia duarūque cohortū aduersus antigonū mittit herodi. Eorū autem ducem Macharam ut se adiutor ueniret/ per epistolas rogauit antigonus/ & de uita herodis multa conquestus/ & pecuniam dare pollicitus. Sed Ventidius nec enim a quo missus erat negligendum putabat cum praesertim plura daret herodes proditione quidem ei non parui simulata/ uero amicitia res antigoni exploratum perrexit non admissio herodis consilio dissuadentis id fieri. Antigonus autem quia praesensit quid cogitaret ciuitatem ei clausit/ & tanquam hostem ex moenibus ulcisceretur. Donec Macharam incepti puduit/ & in amathunta ad herodem recessit. Iratus autē quod res aliter cesserat quoscuque iudeos offendisset interficiebat/ nec uel herodianis parceret/ sed antigonianis omnibus abuebat. Haec cum agere ferret herodes in Macharam quidem uindicare uoluit/ tanquam in hostem iracundiam uero repraesentit/ & ad antonium approperabat/ apud eum acculatus/ Macharam iniquitatem. Ille autē delicta sua reputans uelociter regem consequitur/ utque in gratia

secum ualeat multis præcibus efficit. Neq; tamen herodes a proposito reuocatus quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samolatam iuxta Eufraten ualidissimam ciuitatē acris festinabat. Opportunum hoc ipsi esse prospiciens demonstrandæ uirtutis & ut magis magisq; placeret antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit finē detulit obsidioni multis barbaris interfectis. Magnaq; p̄dæ parte destinata ut antonius qdem quaquā eius uirtutē ante mirabatur tamen ē tunc magis eandē opinionē habere multumq; ad honores eius sp̄s regni adderet antonio uero tradere Samolatā cogitaret. Dū hæc agerent res herodis in iudæa fractæ sunt. R. eliquerat enim iosephū fratrem qui omnia procuraret cū mandatis hmoi/ ut ne qd ante reuersionem suā aduersus antonionum cōmoueret/ quia nō firmū esset auxiliū Macharæ quantum delictis superioribus probaretur. Verum iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor præceptorū Hierichunta cū quocq; cohortibus a Macharæ secum missis petit ut maturo messum tpe frumenta diripiat. In cursu autē hostiū per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cadit magnā uiri fortis in ea pugna gloriā cōsecutus & omnes romani milites percutit. Decem enim lectæ de Syria cohortes erant/ nec ueterū militū quæquam permixtum habebant/ qui belli possent ex operibus opulari. Antonionus autē uictoria minime contentus/ sed eo processit iracundiæ ut mortuū quoq; iosephū uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorū etiam caput eius ante abscidit/ quā. l. talenta Pheroras frater eius p̄ciam redemptio/ nis offerret/ tāta uero nouitas post antonionū uictoriā Galilææ res occupauit ut qui p̄tibus eius magis fauerent p̄ductos optimates Herodis studiosos lacu summergeret multaq; in idumæa mutarentur/ ubi Macharæ castelli cuiusdam instaurabat moenia cuius nomen est Githa nec horum qdem quicquam Herodes audierat/ captis enī samolatis antonius & præposito Syriæ Sossio iussu quoq; ut herodem aduersus antonionū adiuuaret/ discessit in ægyptum. Sossius autē duabus cohortibus in iudæam præmissis quartū herodes uictorū auxilio ipse cū cætera manu militū sequebatur. Herodis autē prope degenti apud Daphnē antiochiæ mortē fratris somnia manifesta significat. Cūq; turbatus profusuisse stratis ecce nūtiū cladis intrabāt/ quare p̄ dolore paululum quæstus maxima pte luctus delata i hostes properabat ultra uires iter accelerās. Et ubi ad Libanum uenit octingentos montis accolæ assumit auxilio/ nāq; his iungit Romanorū cohortem. Cū qbus non expectata luce in Galilæā ingressus est. hostesq; obuio in eū quē reliquerant locū auertit/ & assiduæ qdem castellū oppugnare tentabat. Sed priusquā id caperet/ asperima hyeme coactus in uicos proximos recepit exercitiū. Paucis autem diebus post auctus est alterius p̄sidio cohortis quā antonius miserat/ tanto hostibus terrori fuit/ ut castellum noctæ desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat/ ut quāprimū interfectores fratris sui possent ulcisci. Vbi ē mirabilis ei monstroq; similis casus euenit. Vnde præter spem liberatus/ & opinionē q̄ deo carus esset adeptus est. Nā cū multi honorati uespera illa cœnaissent/ postquā dī missio conuiuio omnes egressi sunt/ cœlestis cœnaculum concidit. Id autē cōmune sibi tam periculum quā salutis idicium quantum ad futurum bellū pertinere esse coniciens/ mane primo castra commouet/ hostiūq; sex milia circiter de montibus decurrētes prima tentabant agmina/ & manū qdem cum romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autē ac telis eos dummodo plurimos lauciret eminus appetebant. Vbi herodes quoq; ipse præteritis/ latus iaculo uulneratur. Antonionus autem se non solū audacia suorum/ sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens/ Pappum quēdam ex cōtubernalibus suis/ cum manu militum in Samariam mittit. Quibus qdem macharæ erat palma uictoria. Herodes uero terram peruagatur hostilem/ & municipia capit. Duosq; habitatorum milia cōsumit. Exustisq; domibus ad exercitum redit circa uicium qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo iudæorum/ uel ex ipsa hierichunte/ uel ex aliis regionibus accedebat. Cum hos odium moueret antonionū/ alios ipsius herodis præclara facinora. Enimvero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congressi festinante pappi milites neq; multitudinem hostium neq; impetu perterriti/ acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt/ ceteri qdem paulisper restituerunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosus dimicans/ dūmodo ulcisceretur auctores/ aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo uniuersos in fugam uertit. Erat enī plurima occumbentiū strages cum aliis qdem in uicium unde nenerant compellerentur. Nouissimus autem ipse isfaret/ atq; ifinitos occideret. Postremo ruens iter fugientes hostes/ in ciuitatem incidit/ cum omnes quidem armatorum domus essent refertæ/ plenaq; propugnatorum desuper tecta/ & quoniam foris deprehētos facillime superabat/ disturbando ædes intus abditos extrahebat/ alios conuulsis obrutos fastigiis multos si/ mul necabat. Siquis autem subterfugisset ruinam cum gladiis armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est/ ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt/ ut confluentium turba conspectis q; in uico perisissent/ fuga discederēt. Statimq; successu fretus herodes ad hierosolimā preuixisset/ nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enī p̄ficiendæ uictoriæ fuit ipedimentū/ & ne penitus opprimeret. Antonionus ob-

fistit

stitit/ qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam cum lassos amicos reficiens di corporis gratia dimisisset/ ipse adhuc ab armis callidus/ more militis lauati ibat. Siquidem unus tantū paer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret/ obuio ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerant armati ex acie in balneū sed percussit etiam tū metu/ ac latitantes ut regem uiderūt/ illum quidem stupore debilitati ac tremētes/ cum inermis esset sp̄terent. Exitus uero qua fugerant cursu petebant. Itaq; cū alius casu q̄ eos cōp̄ræ henderet nullus adesset. Herodis autē nihil patifatis fuisse oēs effugiunt. P̄stero autem die pappus quod dem antonionū militum ducē abscisso capite obtruncat. Id Pherora magistro exercitus fratris suū mittit/ in perēpti fratris ultionem. Nāq; pappus erat q̄ iosephū interfecerat. Vbi autē rigor hyemis cessit in hierosolimā profectus est/ murisq; ad moto milite annus autē tertius agebatur ex quo Roma rex fuerat declaratus/ pro templo castra posuit/ qua facillior erat expugnatio & antea pompeius cœperat ciuitatē. Exercitū autē in opera distribuit suburbanis diuisis tres quidē leuare aggere/ & sup̄ eos turres ædificare iubet. Relictis autē q̄ operibus iostarent efficacissimis amicorū/ ipse in Samariā uadit uxorem accepturus alexandri filii aristoboli filiā sibi desponsatam/ ut diximus/ & domū obsideri quā subcelsa opa nuptias curaturus quippe iam hostem despiciēbat. Igitur ubi eam duxit ad hierosolimā rediit auctus militū copijs eiq; Sossius cū magna manu equitū peditūq; sociatur/ quæ medi/ terraneo itinere p̄missa per Phœnicem ipse remeauit. Vniuerso autē exercitu congregato ad peditū legiones undecim equitūq; sex milia p̄ter auxilia Syriorū nō pro minima parte ducenda prope a septentrionali muro castra collocarunt. Ipse qdem herodes senatusconsulto fretus quibus rex fuerat declaratus. Sossius uero antonio a quo milites quibus perat sciret Herodis auxilio. Iudæorū autem intra ciuitatem agentū populū uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo cōueniens furore agebatur multaq; ueluti diuinitus de temporibus dicitur & qui audientes essent in collegio cōglobati multis modis latrociniabatur/ maxime & locis oppido proximis uictū necessaria diripientes/ neq; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatores autem constantiores obsidentibus oppositi e muris opus aggerum prohibebant/ & contra instrumenta oppugnantū semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autē res sicut in cuniculis superabant. Rex autē aduersus latrocinia qdem oculas excogitauit militū insidias quibus eorū reprimere ueretur. Excursus. Inopiam uero alimentorum longinquis transfectionibus adiuuare disposuit/ ac pugnae intenti quāuis omnem modū audacia supergrederentur/ Romanorū tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cū his certa morte p̄posita congligebant. Ex improuiso autem Romanis per medios emergentibus in cuniculis priusquā muri aliqua pars dirueretur/ alteram eius uicem muniebant. Prorsus neq; manibus neq; machinis deficiebant quoniā usq; ad ultimū repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circūfudente p̄ quoq; menses obsidium tolerauerunt/ donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausi murum transgredere ciuitatem irrupere/ & post eos Sossius centuriones. Igitur ante oia sano proxima capiebantur & infuso exercitu plurima ubiq; mors erat/ Romanis quidē pp̄ obsidionis moras iratis. Herodes uero manu iudaica summo itenta studio/ ne quis penitus ex aduersariis resideret. Maclabatur at̄ quāplurimū/ & per angustiores uicos oppidi & in domos cōpulsus/ uel si ad templum etiā confugissent/ nec ulla erat aut senectutis aut muliebri infirmitatis miseratio. Deniq; licet Rex ubiq; dimicans rogaret ut parcerent/ nemo tamen dexteram continuit/ sed ueluti furentes omnē p̄sequebantur æratē. Ibi tūc etiā antonionus/ neq; priorē neq; p̄sentē fortunā cogitans domo descendit/ & ad pedes Sossii p̄sternit. Ille autē nihil eū tantæ mutationis causa miseratus & interperterderit/ & antonionā appellauit. neq; tñ etiā custodia liberū dimisit ut scemina. Itaq; ille quidē uinctus asseruabatur. Herodes autē quoniā hostes uicisset/ ut externa quoq; auxilia sub iugū mitteret pro uidebat. Visendi enī templi sanctorumq; eius studio ois multitudo peregrina fuerat scitata. Ob eaq; rem hos minis alios præcibus nonnullos armis etiā refrenabat/ acerbiorē q̄ si uictus fuisset existimas fore uictoria si quod uideri nephas esset/ culpa sua uisum fuisset. Mox autē etiā rapinas in ciuitate p̄hibuit/ multa iuctus in Sossium/ si uacuefacto uiris & pecuniis oppido Romani regem solitudinis reliquissent/ qui pro tanta ciuiū cæde totius orbis terræ imperium uile præcium iudicaret. Illo autē iustum esse dicente/ ut pro labore obsidionis prædarum licentiam milites haberent/ ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurū esse firmavit. Atq; ita redemptis patriæ reliquijs promissa compleuit. nāq; militū quēq; liberaliter & pro merito duces ipsūq; Sossium regia largitate donauit/ ut nemo egenus pecuniis abiret. Post hæc Sossius aurea corona deo dedicata ex hierosolymis remeauit/ antonio uinctum antonionum ducens. Et illum quidem uana spe cupidum usq; ad ultimum diem ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis/ suarum quidē partium studiosos quo magis beniuolos faceret sibi honorifice tractabat. Antonionianos autem neci tradebat. Et cum pecuniæ defecissent/ quicquid ornamentorū haberet diuisum. Antonio eiusq; comitiūbus misit. Non tamen omnino ne quid patere ademerit. lam enim antonius Cleopatraz amou-

BB iii

re corruptus/in omni re cupidini cesserat.

Cleopatra indignata q̄ propinquus nullus ex sanguinitate esset/ad extraneos occupandos se cōuertit/moliebatur ut Herodes & Malichus interirent per antoniū qui noluit/insidiis priuatiur Herodes ex hoc recreari arabes pugnam repetunt/fugant militem Herodis/ulciscitur arabes/interim alia calamitas occurrit herodi scilicet terremotus infiniti ut triginta milia hominū interirent/incitatur hoc magis Arabes/herodes hortatur suos ad resistendum facto sacrificio congregiunt & potitur uictoria/desideratur patronus illius gentis/adiit Cæsarem Herodes conueniens de antonio/Herodē regem instituit & diadema imposuit in aegyptum proficiscitur Cæsar/& mortua Cleopatra & antonio regnum auxit herodi/procurator syriæ instituitur/construit templa & multa in honorem Cæsaris fecit & agrippa/oritur discordia inter uxores Herodis/ira concitatus Mariannem fecit occidere quem ualde pœnituit/irati filii ob matris mortem criminantur apud Cæsarem antipater interim succedit in regnum/curat mortem fratrum ex parte Mariannes/conciliat filios Cæsari patri non cessat antipater dolis & simulationibus fratres criminari consilio nouerca illorum illis nescientibus/alexander corrumpit amicos regis/intruditur in carcerem/reconciliat archelaus alexandrum/herodis Eurichides accusat alexandrum/uaiciuntur filii & separatim custodiuntur. Mittit herodes litteras cum iudiciis ad Cæsarem. Saturninus & Volumnius sunt iudices/offocantur tandem iussu Herodis pœnitent Herodem mortis filiorum & nepotes amplectitur/& antipater irascitur patri herodi/orat antipater ab herode ut tomam reuertatur/conuenit herodes antipatrum/privatū regno & nomine regio/incenduntur iuii sophistæ & qui aquilam demiserunt ex muro iubet multos ex iudeis occidere feruntur litteræ a Cæsare de damnatione antipatri occidit antipatrum/herodes/mortē herodis legit testamentum de institutione archelai regis/sunt exequiæ cum maximo apparatu ab archelao sepelitur in castello quod herodion dicitur.

Cap. XXVII.

Tenim Cleopatra ubi totam cognationem suā scēuitia persecuta est ut neq̄ propinquus ei sanguine superesset/cædis rabiem contulit in extraneos/Syriorumq̄ optimates apud antonium criminādo suadebat interfici/ut eo modo cuiusq̄ possessiones dominio suo facile quaereret. Postea uero q̄ in iudeos atq̄ arabes usq̄ exredidit auaritiā ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebatur. Deniq̄ cū uel in parte præceptoq̄ respicisset antonium occidere quidem bonos uiros tantosq̄ reges iniustum esse dixit q̄ autem his morte propius erat/inter amicos ultra non habuit/sed multa terra & horum præcisa finibus/& quod erat in Hierichante palmetū quo balsamū gignitur ciuitates præter Tyrum & Sidonē cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorū potita dominio ad Eufratē usq̄ parthis bellū inferentem/secuta antoniū per Apamiā & Damascū in iudeā uenit. Atq̄ hic herodes licet magnis muneribus iussum eius animū mitigasset/tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari. Ipsamq̄ omnibus obsequiis placans/in Pelusū usq̄ duxit. Nec multū interea tēpus & antigonus ex parthis aderat captiuumq̄ arabazem Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum p̄cuniis omniḡ præda Parthus illi statim condonatus est. Concitato autē bello actiaco herodes quidē cū antonio proficisci paratus erat. Et aliis p̄ iudeā turbis liberatus/& hircāio potitus quē uicū antigoni foror tenebat. Verumtamen Cleopatra callide ne periculatorū antigoni parti ceps fieret/iterclusus est. Regibus enim ut diximus insidias tendens bellum in arabas ut herodi committeret/persuadet antonio. Quos si uicisset/arabia domina/sin autē uictus esset/iudeæ domina cōstitueret/alterūq̄ potentatū per alterū destrueret. Sed hæc eius uoluntas ad herodis cessit arbitriū. Nāq̄ primū pignoribus hostiū capti maximam quem conflauerat equitatum/circa Diospolim in eos immitit & quānis fortiter resistentes superauit. Cum autem iam uicti essent maiore motu arabes fuscitantur/& in finita manus in uicium Syriæ Cæles canatha congregata expectabat iudeos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggressus/bellum consultis administrare tentabat/castraq̄ muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo/sed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur Herodes/uei Canathon indigenis ab athenione dimissis/qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Namq̄ horū incuria recreati arabes pugna repetunt/iunctisq̄ agminibus circa saxosa loca & deuia herodis militem fugat/plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio seruari sunt in uicium Ormiza confugiant. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circūgressi arabes sicut erant plena coeperunt. Neq̄ multo post accepta clade herodes aderat cū auxiliis seruis q̄ usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit præpositorū militibus contumacia/q̄ iussis obedire noluerint. Non enī repentino commissio proelio ullam athenionē insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est arabas/assiduis eorum sinibus incurSIONIBUS inquietans/quoq̄ semel uictus est/sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur/accidit ei diuinitus alia calamitas/septio uicinis anno & actiaco bello seruente. Nāq̄ ueris initio terramota infinita q̄dæ p̄cose triginta uero hominū milia peremit/cū exercitus mālisset incolumis/quoniam sub diuo redēbat/ibiq̄

tamen

tamen arabas in maiorem ferociam fama fastulit/tristibus nuntiis grauius semper aliquid affligens. Vnde uelut omni subuerfa iudea terræ obtinendæ spe/quia neminem superesse credebant/in eā ruūt legatis prius interfectis qui ad se uenerant a iudeis. Herodes autem aduentu hostium perterritū suorum in ultitudine tamq̄ magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam ad repugnandū in ciuitate tentabat. Hæc dicens. Rationem habere non uidetur/cur uos præfens formido perculerit. Nam diuine quidem indignationis plagas moerori uobis esse nō mitor. Ignauum est autem perpeti idem eum incurfus hominum impellendi sunt. Ego autem tantum estimo ut hostes post terremotum per timēscam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut poenas redderet. Nō enī tantū manu armisq̄ freti quantum nostris calamitatibus ueniūt. Fallax autē spes est quæ non suis uiribus nititur sed alienis aduersis. Neq̄ uero uel secundæ res uel contrariæ apud homines stræ sunt/sed in utraq̄ partem uideas fortunam mutare uicissim/& exempla uobis propria demonstrant. Nam per prælia superiora uictores post ab hostibus uicti sumus & nunc ergo quantum existimaret licet illi capientur uictores se fore credentes. Nimis enī confidens incautus est/metus autem prouidentiam docet. Itaq̄ mihi quidem hoc ipsum quod timetis fiducia suggerit. Nam cum ferociore quam opus erat fuisset & præter uoluntatem meam in hostes egressi estis athenionē insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio & minus alacer animus. ut uidetur certam mihi uictoriam spondet. Conuenit autē ante prælium sic esse affectos in ipso autē opere uirtutē erigere/cōceleratisq̄ hostibus planum facere q̄ neq̄ humanum aliquod malum/neq̄ ira cælestis unquā deprimit fortitudinem iudeorū/donec spiritum uitæ ducat/uel eorū quiscumq̄ in bonis suis arabas dominari potuerit quos aliquoties pene captiuos abstulit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentiū metus/neq̄ arbitremini terræ cōcussionem alicuius fortunæ esse uel cladis potentum. Naturalia namq̄ sunt elementorum quoq̄ uiria nullumq̄ damni inferūt nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pessentia q̄dem uel famis uel terremotus signū aliquod tardius fortasse præcesserit. Ipsa uero sui exitum sui magnitudine finiunt. Cæterum quod nobis amplius q̄ terræ cōcussio bellum nocere poterit etiā uictis/imo enim uero maximum imminētis exitiū monstrū non sponte sua neq̄ alienis manibus inimicis accedit/q̄ legatos nostros p̄ter omnium hominū legis crudeliter imolauerūt. talesq̄ deo p̄ belli euentu hostias cæciderūt. Non enī effugiunt maximū eius lumen inuictamq̄ dexteram. sed cōtinuo poenas dabunt si primo repleti spiritu in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq̄ non proconiugibus neq̄ pro liberis aut pro patria periculis pugnatūri/sed legatorū cædis ultores. Illi melius q̄ nos qui uicimus exercitū rege uobisq̄ mihi obedientibus periculator ipse præceteris. Pro certo enim sciatūsi fortitudinem uestrā sustineri nō posse nisi remeritate laudatur. Hæc adhortatus milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebrari. Deinde cū exercitu iordanem fluiū transgressus est. Castris autem philadelpheæ positis haud procul ab hostibus quasi de inerte castello cōtenderet/pugnam eminens irratabat/quam primū cupiens congrēdi. Nam & hostes permiserant qui castellum occuparent. Sed illos quidem regii facile repulerunt/collemq̄ tenuerunt. Ipse uero quotidie productus ad prælium milite instructaq̄ acie arabas lacebat. Cum autem nemo contra procederet/quædam enim eos uehemēs formido tenebat/& ante multitudinē dux Elthemus/timore obriguerat/ual lum eorū disturbat ipse aggressus/eoq̄ modo coacti ad pugnam confusis ordinibus mixteq̄ cū peditebus equites egressiuntur/& si multitudine superiores a iudeis tamen alacritate impares/quali audaciores eos faceret uictoria desperatio. Et quādiu q̄dem steterunt nō magna eorū cædes facta est. Vbi uero terra nudauerunt multi a iudeis/multi a semetipsis cōculeri perierunt. Deniq̄ milia quinque in fuga ceci serunt/cæteraq̄ multitudo in uallum compulsa est. eosq̄ statim circūsepios obdibat herodes. Et licet armis prope adesset excidiū tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cū rex arrogantius eorū legatos despiceret & talenta quingenta pro redemptione offerentibus magis instreret. Deniq̄ ardēcente siti/cateruatis exuente ultro se iudeis tradēbant adeo ut quinq̄ diebus quat tuor milia uincirentur/sexto reliqua multitudo ad pugna desperata salute procederet. Quibus congressus herodes iterū septē milia circiter sternit/tam magna plaga ultus arabiam extincto uirorum eius spiritu tantum profecit/ut etiā patronus ab ea gente optaretur. Mox autē illum exceptit prælium p̄ta rerum sollicitudo/propter amicitia antonii post uictoria Cæsaris apud actium. Verumtamē plus timoris habebat quam ipse patiebatur. Nec enim cæsar uictum iudicabat antonium/donec herodes cum eo superesset. Itaq̄ rex periculis decreuit occurrere. Rhodumq̄ transfmissus ubi Cæsar eo tempore morebatur/adit eū sine diadema/ueste q̄dem cultuq̄ priuato. sed fastu regio/neq̄ dissimulata ueritate eorum hæc dixit. Ego cæsar Rex factus ab antonio/sator uitlem me fuisse regem antonio. Neq̄ dubitauerim dicere q̄ omnimodo armis quoq̄ me gratū expertus esset/nisi arabes prohibuissent. Verumtamen & auxilia ei pro uiribus meis misit/& multa fragmenti milia. sed nec accepta apud actium plaga bene de me meritum deserui. Nam cum auxiliis minus commodarem optatum ei cōfilium unam esse dicens Cleopatraz mortem aduersum corruptionē. Quā si occidisset/& pecunias

ei & muros ad tuitionem & exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures cleopatrarum amores & deus qui tibi uictoriam donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum & regni coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni spem salutis de uirtute presumens & ne in examen adducerer properans qualis amicus alicuius fuerim. Ad hanc Caesarum immo uero saluus esse inquit & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas: cum amicitia in tanta fide tuaris. Experiere autem ut etiam felicioribus fides permaneat. Siquidem ego praclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit antonius qui magis cleopatrarum quam tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius dementia. Prior ab officiis autem cepti sti quantum appareat cum ad me uentidius te illi idonea auxilia misisse scribat. Quare inrerit mihi de creto firmitatem regni praebere. Experiatur autem ipse quoque bene tibi aliquid facere ut non queras antonium huius sermone humanitate regem ne quid penitus de amicitia sua dubitare hortatus & diadema illi imposuit & indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudem locus tuus est. Ille autem prius cum maneribus delinquitum rogabat ut alexandrum quendam supplicem ex amicis antonii iuberet absolui. Sed uicit iracundia Caesaris multa illum & grauiam pro quo rogabatur admisisse dicentis quibus rebus repulit depracantem. Postea uero ad aegyptum eunte per Syriam Caesarem Herodes cunctis acceptis regni diuitiis tuncque primam cum eo militem inspicentem circa ptolemaida aequo uictus est: coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit atque insuper exercitui epulis cuncta distribuit. Prospexit enim ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium atque inde reduntibus aquarum copia non deesset. Nec defuit quicquam utensilium quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruam esse Herodis regnum tam Caesar quam milites aestimabant. Ideoque postquam uenit in aegyptum iam Cleopatra & antonio mortuis non solum ceteros eius honores auxit uerum etiam regno partem finium addidit qua cleopatra desperat. Et praeterea Gadaram Hippon Samariamque maritimarumque insuper ciuitatem Gazam & anhedona & ioppen & turrim Stratonis & ad haec satellites quadringentos Galathas ei donauit quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Caesaris incitauit qua magno animo accipiens. Post primam uero actiadem etiam regionem quaeracum uocatur eius ditioni subdidit eique continentem Bataniam itemque aurantidem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus Lysaniae conductor erat non cessauit unquam ex regione que Tracon dicitur atroxen damascenis imitere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriae confugerunt eumque depracati sunt quo suas miseras Caesari declararet. Caesar autem his cognitis ei restitit ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca suspecta expurgauit latronibus terram ipsam Zenodoro abstulit. Quam Caesar ne latronum denuo contra Damascum reptaculum fieret herodi dedit eumque praeterea totius Syriae procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in provinciam ne quid eo incognito procuratoribus liceret administrare praecipit ac Zenodoro mortuo terram omnem qua inter Traconem & Galilaeam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes a Caesare quidem post agrippam amabatur ab agrippa autem post caesarem. Hinc ad summam felicitatis euectus & ad maiorem subleuatus animi maximam prouidentiae parte obsequio pietatis impendit. Itaque anno regni sui quinto decimo & templum instaurauit & duplum terrae spatium quam fuerat circa templum amplexus est ingenti sumptu & munificencia singulari. Augmentum erant in ambitu fani magnae porticus eique iunctum a septentrione castrum. Et illas quidem a fundamētis erexit. Hoc autem nulla re minus quam regni sedes esset largis opibus renouatum. Antoniam uocauit in honore antonii. Qui etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa duas aedes in ea maximas atque pulcherrimas quibus ne templum quidem usquam offerri posset adificauit: easque amicorum uocabulis unam Caesarem Agrippiam alteram nominauit. Nec uero solis testis memoriam eorum & cognomina circumscripsit sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in samaritanica regione oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum Sebaste appellatum deducit eo sex milibus colonorum terraque secundissima hinc attributa. Vbi templum quoque maximum inter aedificia collocauit & circum id aream trium semis stadiorum Caesari dedicauit eiusque oppidi habitatoribus praecipua legum beneficia praestitit. Insuper his alterius terrae adiectione donatus a Caesare aliud templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit qui locus appellatur Pannium. Vbi motus quidam uertex in praecellsum editus propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosam qua profunde altitudinis rupes ad immensum liquentis guttae receptaculum conuertitur & stagnantis aquae copia dimittentibus aliquid donec terram inueniat longitudo nulla sufficit. Foris autem de speluncae radicibus oriuntur fontes & ut quidam purant hoc est Iordanis principium. Sed uera fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta inter castrum Cyprum & priores domos regias meliores alias & quae commodiorem usum praebent aduenientibus fabricatas eorundem amicorum nominibus uocauit. Prius non est idoneus regni locus quem honore Caesaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit in prouincia quoque honores suos

nores suos effudit & multis ciuitatibus templa quae Caesarea uocantur instituit. Cum autem inter maximas ciuitates uideret unam uetustate festam quae Stratonis Turris uocabatur & pro loci natura munificentiae suae capacem. Toram eam candidissimo saxo reparata clarissima regia decorauit & in ea maximam in natura sui animi magnitudinem demonstrauit. Nam inrer Doram & Iosippen quarum media ciuitas sita est. Omnis ora maritima adeo fuit importuosa ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent in salo fluctuare cogere minas Aphrici metuentes. Cuius etiam mediocrius aura tantas undarum moles ad scopulos erigit. Ut remeante aestu gurgitis per aliquantum spatium maris ferit asaugeat. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura Pirax maiorem portum fabricauit & in eius penetrabilibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quamquam omnis ei locus aduerlabatur tamen ita cum difficultate certant ut firmitas quaedam structurae nequaquam mari cederet. Pulcherrimo uero tanta esset quam nulla res ardua praepedisset ornatum. Meritis enim quantum diximus portui spatium per uiginti alas in profundum saxa demisit. Quorum plerumque pedum quinquaginta longitudinis & altitudinis noue & latitudinis decem. Nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatium quod unda celabat in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellentes erant fluctibus ante constructi unde etiam Procyomia dicebatur. Caeteri autem saxo quo portus circum muro subiecti sunt magnis turribus interpositis quarum maxima atque pulcherrima ex parte Caesaris Drastrum cognominata est. Crebri autem fornices adducenda quae portus haberet proque fornibus & circum eos pila saxea & lata quae naues egredientes exciperet ambulatum. Aditus autem a septentrionali erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad hostium uero statuae siue colossi tres utringque sulci columinis quatuor a leua quidem intrantibus stantis solidi turris sustinet. Dexter uero duo proceri lapides iuncti & partis aduectae turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connecte candido itidem lapide parique mensura spatioque ciuitatis uice tendentis in portum. Contra hostium uero portus in colle Caesaris templum magnitudine simul & pulchritudine praecipuum stratum in eo Caesaris siue colossus non minor quam Iouis apud Olympia cuius ad exemplar factus Romano autem par & Iunoni quae argis est. Oppidum autem provinciae dedicauit rebusque aduectis portui. Caesaris uero conditoris honore unde ciuitatis Caesariae nomen imposuit. Quin etiam & caetera opera Forum Theatrum amphitheatrum digna uocabulo collocauit & quinquenali certamine instituto nomen ei Caesaris donauit. Primumque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima praemia proposuit ut non solum uictores sed & proximi & tertii successores eorum regalibus diuitiis portentur. Anhedona quoque reparatam quam bella subuerterant agrippium uocauit nimiaque beniuolentia nomen amicitiae portae inscripsit quam ipsi in templo adificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit nam & patris monumento optimo regni campo ciuitatem condidit fluminis arborumque diuissimam eamque antipatrida nuncupauit. Et super hierichunta castellum natura etiam & pulchritudine praecipuum muro cinxit atque in honore matris Cyprum uocauit. Fratri Phaselo turrim cognominem Hierosolymis dedicauit cuius habitus & in magitudine claritas postea declarabitur. Altamque ciuitatem in regione qua de Hierichunte in boream itur Phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis aeternae gloriae traditis nec sui quidem fuit immemor sed castellum contra montem arabici lateris propugnaculo permunitum de suo nomine Herodium uocauit tumulique Mastoide qui manu factus stadiorum sexaginta spatio ab hierosolymis aberat similiter nominatum munificentius accurauit. Et enim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est ambitum autem compleuit aedibus regis liberalissime exornatis ut non solum interna membrorum facies clarior esset uerum etiam foris parietes ac materiae testaeque largis insula diuitiis elucerent. Aquam enim plurimam ingenti sumptu ac labore ex longo intervallo induxit perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit accessum. Erat autem totus collis manufactus & uehementer excelsus. Qui & aliam circum radices eius regiam ac diuersoria quae sarcinas & amicos recipere possent adificauit ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur. Castellum uero domus regalis circumscriptione tantis autem constructis aedificiis animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nam quae apud Tripolim & Damascum & Ptolemaida publicas balneas quae Gymnasia dicunt. Bybli autem murum exedrae uero & porticus fora quae & templa Beryti ac Tyri necnon & Sidonem apud & Damascum Theatra condidit. Maritimis autem Laodiceisbus aqueductum apud Acalona uero Nympha siue lacus ornatus & balneas. Itemque peryphila tam opera quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque praebuit. Multae ciuitates ab eo tanquam regni sociae agris quoque donatae sunt. Ad exhibitionem uero Thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos de legauit quemadmodum Cois ne quando beneficii gratia deficeret. Ad haec frumenta cunctis ministratit egentibus & insulis Rhodiorum ad instruendam classem pecunias saepe multasque in locis praebuit incessumque Pythium in maiorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios autem

Samos liberalitatem/perq; omnem Ioniam eorū quæ desiderasset quisque largitiones. Nonne Athenienses & Lacedæmonii & Nicopolitani/& in Mysia Pergamus Herodis sunt plena donariis. Nōne antiochenſium ſyria plateam cum plena cœni eſſet ab omnibus uitateſ per uiginti ſtadia proluxa ſtatuit/polito Martore declinandiſq; imbris porticū quam longa eſſet ornauit. Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum quibus ea detulit populorum. Quod autem Helidenſibus præſtitit non ſolum Achaia commune/ſed etiam totius orbis terræ munus eſſe uidetur. per quē Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere ſumptū uideret inopia quodq; ſolū ex ueteri gratia reſtabat effluere/non ſolū agonothea ipſe factus eſt. eo luſtro q; cum Romā nauigare offendiſſet/ſed perpetuos pecuniarū queſtus inſtituit/ut nunquam eius memoria agonothea munere fungi deſineret/inextricabile opus erit debitorum remiſſiones exponere. ſicut Phæſelitas & balneo. Alia quæ circa Ciliciam municipia leuauit annuis penſionibus/ſicut multum eius animi magnitudinem timor fregerit/ne quam pateretur inuidiam ueluti maius aliquid aucuparet. ſi beneficiis amplioribus afficeret ciuitates/ quā q; eas haberent. **Quin** & corpore uſus eſt quod animo conueniret. Cuiq; ſummus uenator eſſet/in hoc tamen ipſo equitandi peritia quæ cuperet aſſequebatur. Deniq; uno die quondā quadraginta ſeras ſubegit. Eſt autē aprorū alitrix illa regio/ſed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autē erat qui ſuſtineret non poſſet. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat/quibus & torquēdo ſaculo directiſſimus/& ſagittarum liberator uidebatur egregius. Præter animi autē corporiſq; uirtutem/fortuna quoq; ſecunda uſus eſt. Raro autem contra uoti eius belli ceſſit euctus. Et ſi quando id accidit non ipſius culpa/ſed aut proditione quorundā aut temeritate militum factum eſt. Vt uero publicā ei foelicitatē memores inuidere domeſtici & aduerſi caſus ex molire ceperūt/quā maxime diligebat. Nā quia regis meruit poteſtatem/repudiata quā priuatus acceperat uxore ex hie roſolyimis genus ducentis quæ Doris uocabatur. Mariannē ſibi coniunxit Alexandri filiā Ariſtoboli filii/unde domus eius in diſcordiā uenit. Et ante quidē maxime uero poſtquā Roma egreſſus eſt. Nam primū antipatru ex Doride filiorū cauſa/ quos de Marianne ſuſceperat expulſit ciuitate. ſolis ſeſtis diebus eo commēdā facultate conceſſa. Deinde auam coniugis Hyrcanum ex parthis ad ſe uerſum propter inſidiarū ſuſpitionē peremit. Quē captum quidē occupata Syria Barzaphanes adduxerat/miferati uero gentiles liberauerunt/ qui ultra Euphratem colebant. Et ſi monitis eorum paruiffet ne ad herodē tranſiret/non interiiſſet. Verū mortis eius fuit illecebra nepris matrimonii. Hoc enim fretus multoq; amplius patriā deſiderans uenit. Herodē autē commouit nō q; regnū affectaret ſed q; ipſi iure deberetur. **Quinq;** autē filiorū quos ex Marianne ſuſceperat/duæ ſœminæ cæteri mares erant. Horūq; minimo romæ in ſtudiis mortuo/duos maiores & propter matris nobilitatē/& q; iam regnanti ſibi fuiſſent genitū regis/ pducebat. Sed enim fortior amor his Mariannes ſuffragabat quæ in dies ſingulos proficiens ſuccendebat adeo herodē ut eorū nihil ſentiret/quæ propter dilectā ſibi dolerent. Tantum nanq; in eum Mariannes erat odiū. quantū ipſe illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipſis inimicitiam/ probabiles cauſas ex amore uero fiducia palam ei quæ Hyrcano auo ſuo feciſſet obiciebat/quæque in fratrem Ionathen egiſſet. Nec enim uel huic quicquam qui puer erat parebat/quæ pontificē in decimoſexto ætatis anno creatum/ poſt honorē ſtatim occidit. Atq; ille quidē cum ſæra uēſte amictus ad aram acceſſiſſet ſeſto die populum omnis illachrymauit/ & tamen noctu miſſus in Hierichuntā. ibi ſicut mandatum fuerat lacu ſubmerſus a Galathis interit. Hæc igitur Herodi Marianne probro dabat. ſororēq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehoneſtabat. Sed ille quidē amore mutus erat. Graui autē indignatione mulier ſœuiebat/ & quo maxime cōmoueret Herodes inſimulabat eum adulterū. Præter alia multa quæ uerifimilia fingerent/ hæc accuſatis q; in ægyptum imaginē ſuā miſiſſet antonio/proq; immoderata libidine abſentē ſe propæſſet offendere uiro mulierū cupidine inſanienti/& qui uim poſſet afferre. Id ueluti fulmen aliquod emiſſum pturbauit Herodē maxime quidē amoris cauſa æmulatione ſuccenſum. Deinde etiā cogitante Cleopatæ ſœuitiam/ cuius gratia & Lyſanias rex/ & Malichus arabs erant perempti. Non enim coniugis amiſſionem/ ſed morte ſua periculum metiebat. Itaque profecturus Romam loſippo Salomæ ſororis ſuæ uiro quem fidem habebat/ & pro affinitate beniuolum commendabat. uxorē/ mandato ei clam ut eā interficeret/ ſi etiam ſe occidiſſet antonius. Verū loſippus non maligne/ ſed regis amore mulieri cupiens deſtiterat/ q; ab ea neq; mortuus paterē diuelli/ ſecretum ei ſermonem aperit. Et illa reuerſo Herode multa q; inter fabulas de affectu iurante/ quodq; nunquam eſſet aliterius mulieris amore captus ualde inquit amor nos tuus mandatis loſippo comprobatus eſt/ quibus ut me occideret præcepiſti. His inquit quæ occulta credebat amens erat herodes illico/ nec unq; loſippū mandata ſua proditura fuiſſe ratus/ niſi eam corrupiſſet præ dolore inſaniebat. Cuiq; ſtratis exiliuſſet in regia ſpaciabatur/ ubiq; tunc Salomæ ſoror eius accepto ipe criminandi ſuſpitionē de loſippo confirmauit. Vnde herodes imoderato æmuli dolore ſurſus ceſſiſſi utrūq; iuſſit interfici.

Deinde

Deinde poenitudo ſequebatur inſaniam/ & poſtquam iracundia conciderat/ amor iterum caleſcebat. Tanta uis autē cupidinis erat/ ut ne mortuā quidem putaret eam/ ſed ægritudine quaſi uiuā alloqueretur. Donec proceſſu temporis ſanareſe cognitio mœroris magnitudine quam ſuperſtitē dixerat æqua uit affectum. Maternæ autem iracundia ſuccedunt filii/ & immanitate ſceleris reputantes/ non aliter/ ſpectū patrē quā ſi hoſtis eſſet habebant. Idq; & antea quandiū Romæ in ſtudiis erant/ & multo magis poſtquam in Iudæā reuerſi ſunt. Siquidē cū ætatis quæ eorū mentū quoq; roborabatur affectio. Iā uero mariti coniugio unus amicitæ ſuæ Salomes quæ matrē amorem accuſauerat filiā duxit/ aliter archelai Cappadocū regis. Vnde accuſatæ etiam libertas odio/ & occaſiones ex eorū fiducia de latoribus daræ ſūt. Itaq; apertius quidā cū rege loquebatur/ q; ei per utrūq; filiū inſtruerent inſidia. Alter quidem ultrices materni exitiū ſimul cum fratre armaret manus. Alter uero hoc eſt archelai gener ſocero freres etiam fugā pararet/ ipſum apud Cæſarem accuſaturus herodem. His igitur criminatōnibus repletus herodes ueluti propugnaculo ſibi futurū aduerſus filios ad ducit antipatru ex Dori de ſuſceptū. Hiſq; illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationē tolerabilē nō putarent/ ac priuata matrē editū proficiētē uiderent/ indignationē cohibere pro ſua nobilitate non poterant/ ſed in ſingulis quibus offēderentur irā prodebant. Et illi quidē in dies ſingulos magis magiſq; negligebantur. Antipater autem ſui cauſa fauorabilis erat/ nā & patri blandiſſe callide nouerat/ & uarias inter fratres ſuos calumnias conferebat/ quæ dā ipſe dictis/ amicos uero ſuos ad alta uulgan da ſubmittens. donec omaino ſpē regni abſcidit fratribus ſuis. In teſtamento enim ipſe quoq; aperte iam ſuccellor fuerat declaratus. Deniq; tanq; rex etiam ad Cæſarē miſſus eſt/ cuiusq; regio & cæteris obſequiis præter diadema utebatur. Tempore autē ſequenti ualuit ſuā matrē in cubile Mariannes in ducere/ duobuſq; armorum generibus in fratres uſus blāditiis & opinatōnibus regi obſepit/ ut etiā de filiorū morte cogitaret. Quia propter alexandru quidē ſecum Romā pater abſtractum/ ueneni ſibi dati reſerum apud Cæſarem poſtulauit. Ille autem uix deplorandū copiā nactus/ & licet imperitiſſimum iudicem/ tamen Herodē & antipatro prudentiorē/ delicta quidē patris uerecunde reſpreſit/ in ſe uero delata crimina diluit/ periculorūq; ſocio fratre purgato/ mox de antipatri calliditate & de ſuis iniuriis queſtus eſt/ cū præter innocentia conſtantiā eloquentia iuuaretur. Erat autē acerrimus in dicendo. Poſtremo prolocutus q; eos pater libenter occideret/ auxiliuſq; ſuū facinus & lachrymas quidē cum eis excuſit. Verū Cæſarem ſic affectit/ ut eorum accuſationibus ſpretis Herodē ſtatim reuocauit in gratiā. Hæc autē lege reconciliatio facta eſt/ ut adoleſcētis quidē patri in omnibus obediret/ ille autem relinquereſt regnū cui uellet. Poſtea rex Roma reuerſus/ licet ſoluiffet criminibus filios uideret/ non tam tamen erat ſuſpitionibus liberatus/ quonia argumentū oſi ſequebatur antipater/ & ſi nerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cū uero Ciliciā præter nauigās Eleaſam ueniſſet ſuſcepit eum benigniſſime Archelaus/ pro ſalute generi gratiā referens/ & reintegratæ concordia cauſa lætus/ quippe nihil moratus amicis Romæ ſcripſerat/ ut in cauſa dicenda ſuffragarentur Alexandro/ & uſq; ad Zephyrum dedit talentis triginta donatū. Poſtea uero quam Hieroſolymā peruenit Herodes/ populo conuocato tribuſq; filiis prope ſe ſtantibus cauſam reddit/ profectiois multaſq; deo gratias agit/ multas etiam Cæſari qui domus ſuæ perturbationē ſedateſt/ quod regno maius eſſet concordia filiis præſtitiſſet/ quā ego inquit arctius compilabo. Nam ille quidē me regni dominum & ſuccelloris iudicē conſtituit. Ego autē cum mea commoſitate gratias refero/ tres q; filios meos reges deſigno/ huiuſq; ſententiæ me ſociū primū domiū fieri præcor/ deinde uos. Nāq; huic ætas illis nobilitas ſucceſſionē regni cōciliat quidē magnitudine eius etiā pluribus ſufficit. Quos autem Cæſar uinxit/ & pater conſtituit obſeruare. Non iniuſtis eos neq; diſparibus/ ſed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reſictet cū læticia qui præter ætatem obſequitur/ quātum ei quæ deſpiciet doloris inſigret. Quos autē ſimiles coniunctos eſſe oportet/ propinquos atq; amicos eos diſtribuat/ & concordia ſpauores illos conſtituat/ pro certo ſciens ſeditōnūq; cauſas ex contubernaliū naſci malitia. Hoſq; ſi boni fuerint affectiones tueri. Rogo autē ut non ſolū iſti/ ſed etiam primates ordinū exercitus in me ſolam ſpem habeant in præſentia. Non enim regnum/ ſed regni honorem filiis meis tra do/ & iocunditatem quidem quaſi retores patientur/ pondus autem rerū tametſi nolim meum eſſe. Conſideret autem quiſquis ueſtram ætatem meam/ uitaque inſtitutum nec non etiam pietatem. Nam neque ſenex adeo ſum ut de me cito deſperetur/ neque uoluptatibus aſſuetus/ quæ adoleſcentium quoque uitam ſpacio breuiter concludant. Diuinitatem uero ita colimus/ ut in longum nos æuam progrefſuros eſſe credamus. Quod ſi quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit/ etiam pro illis mihi ſupplicium dabit. Ego enim non q; inuidiam de me genitis honorificet eos haberi uero/ ſed q; noui/ hæc adoleſcentibus ſtudia ferocia nutrimenta ſuggerere. Itaq; ſic cogitent qui ad eos ſe applicant/ bonis quidem apud me paratum eſſe præmium/ ſeditioſis uero apud ipſos quibus lenocinabunt/ infructuoſam fore malignitatē. Omnes profectō meū hoc eſt eum filii

zum filiis meis sentient. Nam; his expedit me regnante neq; his esse concordem. Vos autem o boni filii sacram primū retinentes mente figuram/ cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt. Deinde Cæsare qui nos redaxit in gratiā neq; tertium qui ea quæ iuberet liceat rogem fratres permanete. Iā nunc autem uobis & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumque oro consueta iudicium meum si concordēs eritis. Hæc locutus singulos benigne consalutauit/ populūq; dimisit alia conuenientia dictis eius optantes. Qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quid se quicquā simulant fratres autem dissensio non reliquit/ sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nam; Alexander & aristobulus ægre ferebant confirmatum esse antipatro meritum. Antipater autē successebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum & reticere secreta nouerat & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autē pro nobilitate in lingua erat quicquid uenisset in mentē. Et multi quidē his instigandis operam dabant/ plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrum statim apud antipatrum erat/ & ab antipatro ad Herodē cū adiectione deferebatur. Nec uel similiter aliquid prolocutus/ adolescens innoxius habebatur/ sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur/ maximaq; minimis affingebant/ sic ubi liberis paulo fuisse. Semper autem qui eum irritarent submittebat antipater/ ut mendacia sua uerbo occasione haberent/ multisq; falso uulgatis unum quid comprobātū fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisq; aut natura taciturnus erat/ aut muneribus parabatur/ ne quod occultum expromeret negasset aliquis si antipatri uitam malitiæ dixisset arcana/ Alexandri uero familiares aut pecunia corruptos aut impulsos blanditiis quibus expugnauit omnia/ proditores ac fures eorum quæ contra se dicerentur siue agerentur effecerat. Cum caute uniuersa cōmitteret/ astutis etiam criminationibus aditus ad herodē moliebatur/ fratrisq; personā gerens alijs de latronibus utebatur. Si quid in alexandrum nunciassent fauore simulato id quidem primo reprehendisset/ mox otiose adstruēdo regis iracundiā prouocabat/ omniaq; ad insidias referebat/ & ut necē patris alexander optare uideret. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat quam si eū purgaret antipater. His accensus Herodes quantum in dies singulos de affectu adolescentiū detrahebat/ tantum adiecit/ bat antipatro. In eandē uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant. hi uolentes alii pro imperio sicut Ptolomæus amicorum carissimus regisq; fratres ac tota progenies omnia nam; in antipatro sita erant/ & quod alexandro fuit acerbissimū cuncta in eorū perniciē matris antipatri consilio gerebant. Nouerca enim seuior erat/ multoq; plus q̄ priuignos oderat quos regina mater ediderat. Sed quanquā omnes ut antipatro magis obsequerent spes inducere non minus tamen precepta regis quenquā ab adolescentibus se parabant/ qui carissimis dixerat/ ne quis ad aristobolū uel eius fratrem accederet/ aut se ad eos applicaret/ non solis enim regalibus erat formidini/ uerū etiā externis. Nulli enim regū rātam potestatis Cæsar dederat/ ut fugitiuos suos quanuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora/ ne sciebant/ hisq; propterea capiebantur incautus. Nullus enim palā inculcatur a patre/ sed affectu refrigescente paulūm intelligentes dolore asperius excitabant. Eodē autē modo etiā Pherorā patruū & Salomen amitrā contra illos cōmouit antipater assiduæ uelut cū uxore sermocinando/ quibus in eos instigare. Huius autē inimicitis conspirabat alexandri quoq; uxor Glaphyrā multa de sua nobilitate cōmemorans/ cunctarūq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dicitans/ paternum enim genus a Temene matrem a Dario Hystaspis filio ducere/ multūq; ignobilitatem despiciens sororis & uxoris Herodis/ quarū quæque propter formā non propter nobilitatem esset electa. Nam multas ei fuisse diximus uxores quod libet & iudæis more primo plures habere/ quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat alexander. Salomen autem aristobulus & si socrus eius erat/ ipse inimicā sibi reddidit/ & ante quidē propter maledicta Glaphyræ saeuientē & frequenter ei humilitatē generis obiciebat uxori quodq; ipse plebeia/ reginā uero frater suus duxisset alexander/ hoc Salomes filia cū fletu matri nunciauerat. Addebat autem q; aliorū quoq; fratruū matres idē alexander & aristobulus si regnū obtinuissent/ tetrices cū ancillis facere minitarent ipsos quoq; uicorum scribas scilicet irridentes q̄ litterarū studijs operā darēt. His cōmota Salomæ q; iracundiā cōhibere non posset Herodi cuncta iudicauit. Satis autē idonea uidebant cōtra generū dicens. Et præter hæc alia quædam criminatione diuulgata est/ quæ succendit animū regis. Audiuit enim alexander & aristobolū crebro matrē implorare/ calūniq; eius cū gemitu atq; imprecationibus conqueri/ ac sæpe illū quædam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidentē cōiugibus minitari/ solitos esse quod cōtra pro regalibus delictis eas factis uestibus induerēt. His de causis Herodes licet solā animū adolescentiū formidaret/ tamen ne spē correptionis eis abscederet/ ad se eos uocauit. Romā cū nauigaturus erat/ & q̄ si rex pauca interminatus pluribus q̄ si pater monuit/ rogantēq; ut fratres diligeret/ pmissa priorū peccatorū uenia si post hæc meliores fieret. Illi autē criminationū iudiciā deceptas eas esse dicebant

dicebant/ purgationisq; suæ fidē rebus ipsis posse constare/ utrū quoq; ipsum debere omitta facilitate credēdi aditū maledictis obstruere. Nunquā enim calumniatores desore/ dū cū psuaderetur exibat. Cum his eū mature placuissent/ qui ut patrē præsentī metu reiecto de post futuris mereret coeperūt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam/ & patruū Pherorā/ utriq; autē scui & graues erat/ sed amplius pheroras qui totius quidē regni præter diadema socius erat/ proprios autē redditus habuit/ & talenta toriusq; trans iordanē fructus ipse caperet a fratre sibi dono data. Quin etiā tetrarchā cū fieri beneficio Cæsaris idē Herodes imperauerat/ regaliq; conugio dignatus erat/ sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortē desponderat ei filiariū suarū maximā. ccc. talentis in dotem datus. Sed regale conugium pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quamobrē iratus Herodes si liam quidē nuptū dedit fratris filio/ qui post a parthis occisus est. Mox autē morbo pherore uenia data indignatiōem remisit. De hoc etiā erat opinio q; uiua regina herodē opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat/ ut quamuis amantissimus frater esset herodis/ fide tamen eorum quæ audisset adduceretur ad metū. Itaq; de multis qui suspecti erant habita quæstione postremo ad pheroræ amicos uenit/ quoq; nulla quidē fuit de maleficijs aperta confessio/ sed q; amica suspecta in Parthos cogitasset effugere prodiderūt. Huius autē consilii & fugæ consciū esse Castobarū Salomes maritū cui rex eā tradidit. Postquā superior adulterii causa pemptus est/ sed nec Salomæ criminatione libera manserat. Nā & hinc pheroras accusabat q; cū Sylleo procuratore obedire regi Arabum de nuptiis constituisset quem inimicissimū Herodes haberet/ conuicta autem & in hoc & in omnibus/ quæ pheroras detulerat indulgentiam meruit/ atq; ipsam etiam pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in alexandrum transit/ totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi carissimi/ & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinū ministrare fuit cura/ alteri cocenam apponere/ tertius autem dormitium eum collocabat/ & cum ipso cubabat/ his muneribus maxime Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaq; postquam regi hæc sunt indicata/ uel tormentorum coacti & stuprum confessi sunt/ & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt/ quomodo eos fecisset Alexander nullam in herode spem habendā esse/ improbo sene commemorans/ & qui capillos inficeret/ nisi ob hoc solum ut eum etiam adolescentem putarent/ uerum se coli oportere/ qui etiā inuito eo regni esset futurus successor. Neq; multo post ab inimicis poenas repeteret/ fortunatosque amicos suos beatosq; faceret ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parare/ militūq; rectores. Itemq; ordinū principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc herodes adeo pertimuit/ ut non auderet statim delata proferre/ sed exploratores die noctūq; submittere dicta factaq; singula scrutabatur/ & de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaq; regnum eius acerbissimā iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs calūnias fingere/ multiq; regis iracundiā ceddis cupida contra aduersarios abutebantur/ & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem criminationibus ipsis uelociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modo accusa uerat/ & cum eo qui ante iustus esset ducebatur ad poenam. De uita nam; periculum regis quæstiones breuiores cōpendio terminabat. Ad hoc autem saeuitia processerat/ ut nec eorum quemquā humanitas aspiceret/ qui accusati non essent/ uerū etiam amicis inimicissimum sese præberet. Itaq; multis etiam regno interdixit/ & in quos potestatem non haberet in eos dictis asperis saeuiebat. Accessit malis antipater collectaq; amicorū caterua nullum criminationis genus omisit. Tantus etiam ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit/ ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrū. Deniq; subito & ipsum correptum in uincula coniecit/ & in amicorū eius tormenta perrexit/ multi autē taciti moriebantur/ nulla uita supra conscientiam proditi. Alii uero quibus mendaciū impatentia doloris extorsit/ de patris eum insidijs cū fratre aristobulo cogitasset dixerunt tempusq; obseruare/ ut illo dum uenaretur occiso Romam profugerent. His tamē uerisimilia non erāt/ sed necessitate cruciatu/ eus ex tempore fingebantur/ libenti tamen animo rex credebat pro consolatione accipiens uincti/ fuit ne id fecisse uideretur iniuste. Verum alexander suspicionē patris nullo modo abolere posse arbitrabatur/ uelto malis assentiendū putauit ac digestis aduersus inimicos. iii. libris fatetur insidias/ eorūq; se plurimos socios habere profcribit/ ante omnes autē Pherorā & Salomen. Hanc enim etiā stupro sibi quondam esse mixtam/ cū uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant herodis/ multa & grauiā de optimatibus fere clamantes cū mature in iudeam Archelaus uenit metuens genitro simul ac filiaz quibus etiam prouidentissimo consilio succurrerit/ regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus ubi nam esset clamat exitialis gener meus/ aut ubi parricidiale caput aspiciat quod meis manibus ipse lacerabo/ addamq; filiā meā bono marito nouo. Nam & si cōsiliū particeps non est/ quia tamen eiusmodi uiri coniuux fuit inquinata est. Miror autem patientiam tuam cuius piculum agitur/ q; adhuc uiuit alexander/ ego nam; ita ex Cappadocia propterans ueniebam/ ut qui & illum olim reperirem dedisse supplicium/ & de filia quæstione tecum haberem/ quā uita atq; dignitatis cōtēplatione illi desponderā. At nūc de utroq; nobis cōsulēdū est/ licet nimium pater sis/ & ad puniendum

puniendū insidiatorē filium inuis fortis. Permutemus dexterās & alter alterius iracundiā nīcariā succedamus. Talibus increpans quamuis pertinacem fallit Herodē. Itaq; quos Alexandr p̄scripserat libros legendos ei praeber singulisq; capitulis iustitens cū eo deliberabat. Vnde occasione sui consilii nactus Archelaus paulatim causas in eos qui scriptis cōtinebant & in Pherorā contulit. Cū autē sibi crederet regē uideret/ confiderandū est inquit ne forte adolescentulus tot nequissimorū insidiis circum ueniat/ non tu ab adolescentulo/ nec enim apparere cām cur in tantū ruerit scelus qui & nunc regno potiret/ & successione regni speraret nisi aliquos haberet huius p̄suasionis auctores/ qui ad sinistram partem lubricū aetatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hoibus non solū adolescentulos falli/ uerum etiā senes domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Cōscientiebat dictis Herodes iramq; paulatim remittebat in alexandro/ & in Pherorā excitabat. Namq; hoc erat laborū quattuor argumen/ rum/ qui ubi p̄pensionē esse regis aīam sensit/ & in oibus apud eum amicitia Archelai p̄ualere/ quā honeste non possit ex impudētia salutē quaerere. Relictōq; alexandro confugit ad archelaum. Et ille non inquit uidet quo se pacto eximat tantis criminibus inuolutus/ quibus manifeste conuinceretur regem insidiis uoluisse decipere omnīq; malorū p̄sentū adolescenti cā fuisse/ nisi malit omīssis artibus callidis & negandi pertinacia quibus insimularetur oīa confiteri/ & a fratre p̄sertim cū dilectus esset ueniam petere. Namq; ad hoc ei modis oibus se quoq; opem laturū/ paruit archelaus Pheroras/ atrag; ueste cū lachrymis ut quā miserabilis appareret instructus ad pedes Herodis accessit. Itaq; meruit ueniam postulans/ & se quidē sceleratū esse fatebat. Namq; oīa quae sibi obicerent fecisse. Horū autē causam esse dicebat diminutionē mentis atq; infantiā ex mulieris amore conceptā. Itaq; postquā stetit Pheroras femetip̄e accusator ac testis tunc cū iam archelaus excusando herodis iracundiā mitigabat propriis usus exemplis. Etenim se quoq; a fratre multo grauiora perpessum. Naturale ius dicebat anteposuisse uindictā quippe in regnis uelut in magnis corporibus semp aliquā partē p̄dere ipso tumescere/ quā recidi quidē non oportet/ leuius utro curari. Multa in hunc modū locutus archelaus. Herodē quidē Pherore placidū reddidit/ ipse autē alexandro tādū manebat iratus filiāq; ab eo distrahctā secū abducturū esse firmabat/ donec Herodē compulsi ultro pro adolescentulo deprecari/ ut iterum ei filiam desponderet. Satis autē cū grauitate archelaus cui uellet eā praefer alexandro colloca ri p̄miser/ maxime enim impendere quae iura inter se affinitatis inuiolata permaneat/ regē autē sibi filiū ab eo donatū infirmante nisi matrimoniu dīremisset q; & liberis iam haberent uxor quoq; ab adolescente dīgeret/ quae si remaneret/ peccatorū foret obliuio/ si uero discederet cā de oibus desperandi molliorē namq; fieri audaciā/ si domesticis affectionibus distraha. Vix tandē cessit/ unaq; & ipse rediit cum adolescente in gratiā & patrē eius reduxit. Proculdubio tamen cū Romā mitti debere ait eū Caesare collocaturū/ de oibus enim sese litteras ad eū fecisse. Consiliū quidē archelai quo generū periculo liberauit peractū erat/ & reintegrata gratia in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabantur. Abentē autē muneribus talentorū septuaginta/ folio quoq; aureo gemis ornato. Et eunuchis & cōcubina donat Herodes quae pannychis uocabat. Itēq; amicorū eius quīq; pro merito qui & cognati regis oēs iussu eius Archelao dono dederunt/ eiq; tam ipse quā optimates eius antiochī usq; profecti sunt. Non multo autē post quidā in iudaeā uenit archelai consiliis multo potētiōr qui non solū reconciliationē gratiā Alexandro quaeritā fecit irritā/ uerū etiā causa fuit ut periret. La/ cia erat genere noie Eurycles ad regni desideriu amore pecuniā corruptus. Iam enim luxum eius re/ gia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati/ uelut eorū quae aucuparet illecebra/ cū statim multiplicata recepisset immaculatā liberalitatē nihil esse ducebat/ nisi regnū sanguine compa rasset. Itaq; regē adulatione falsiq; de ipso laudibus & sermonis calliditate circūuenit/ matureq; pro spectro eius ingenio dictis simul & factis ne illi placerent inter primos eius amicos habet. Nā & rex & omnes eius comites libenter eius spartae patriae causā p̄cipio dignū honore ducebāt. Ille autem postq; fragilitatē domus animaduertit/ fratruq; inimicitias & quēadmodū pater in singulos esset aīa/ tus/ Antipatri quae quidē hospitio p̄uictus erat. Simulata uero amicitia fallēbat Alexandrū olim se & archelai sociū esse mentitus/ quo etiā citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobuli cōmendatus est. Pertentatis autē personis oibus aliā modo subibat/ ac primū sit antipatri mercenarius & alexandri proditor/ illū exprobrando castigans q; cū fratru sit maximus spei suae negli git insidiatores. Alexandrū uero q; regina creatus & regiae cōiugis uir filiū priuatae mulieris patere tur regno succedere. P̄sertim cū habeat magnā occasione Archelāi quae quidē adolescenti uera fide suadere uidebat q; amicitia simulasset archelai. Vnde nec alexander quicquā metuens & de antipatro quae se mouerent apud eū quaerebat/ & q; nihil mirū faceret Herodes si cū matrē illorum in/ teremerit/ ipsi quoq; regnū auferret/ quorū causā Eurycles & misereri eos & dolere pariter simulās etiam aristobulum ad ea dicenda pellexit. atq; ita quaerelis in patrem utroq; deuictū referens ad anti patrum secreto discedit/ afflicto insidiarū quoq; mendacio quas ei fratres firmasse parabat/ ac pene iā stridis gladiis in eum irruere. Ob hoc autem multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat

apud patrē

apud patrē/ & ad extremū necis Alexandri & Aristobuli redempta opera ipse accusatoris partibus fungebat. Cūq; adisset/ Herodem uitā ei se rependere beneficiis sibi pro delatis & lumen referre dixit hospitio. Nāq; olim alexandru exacuiffe gladium & cōfirmasse dexterā/ uerū sceleri tanto fuisse impedimēto q; societate facinoris assimilasset. Alexandrum enim dicere non bene secū Herodē actū putare/ & regnū obtinuisse alienū & post matris eorū necem principatum eius dilacerasset/ nisi eam degenerem coaptaret herodē/ autumq; ipsorum regnū antipatro spurio propinaret. Proinde semet Hyrcani manes & Mariannes ultum iri. Nec enim decere successione regni ab huiusmodi patre sine eade suscipere/ multis enim rebus ad hoc excitari quotidie/ quia nihil oīno loqui sine calumnia lice/ ret. Nam si de nobilitate aliorū fiat mentio sine ratione se cōtumeliis affici patre dicente solus gene/ rosus alexander. & cui pater sit pro ignobilitate decori inuentiohis quoq; offendere si taceat. Si uero laudet cauillatōrē appellari/ prorsus ubiq; immitte sibi patrē offendere/ soliq; Antipatro indulgen/ tem/ ob quae uelle mori non recusat/ nisi ex uoto insidiae successissent/ sin eum occidisset/ primū salu/ tis occasione fore archelāi locerū suum ad quē facile possit effugere. Deinde Caesari/ qui nunc usq; ignoret mores Herodis/ nec enim sic ei astaturū ut antea patris praesentia formidando/ nec de suis tantum criminibus locaturū/ sed primū totius gentis aerūnas/ & quos ad necem usq; tributis oppri/ meret uulgaturū. Deinde in qbus delitiis quibusq; actibus partē sanguine pecuniā consumptā sint & qui uel equales ex illis fuerint locupletati/ qua causa ciuitates plagata/ ibi autē quaeritur/ & aut matris necē/ & omnia sceleris regis retexturū/ qbus cognitis nemo se iudicauerit parricidā. His Eury/ cles in alexandru falso delatis antipatri laudes p̄sequatur illū solū q; patrē diligeret esse confirmas/ quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autē nondū praeritat suspicionis dolore cōpresso/ intolerabi/ lis iracundiā feritate turbatur/ in hoc tps nactus Antipater alios accusatos fratribus subornauit/ q; eos dicerent eū/ iocundo & Tyranno clam colloqui solitos/ eū equitū regis olim principibus/ tunc ue/ ro propter quādam offensiones ordinibus motos. Hac deniq; praedignatione successus confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autē nihil eorū se quae crimini darent scire confessi sunt/ sed oblata est quaedā uelut ad praepositu castelli Alexandri ab alexandro scripta epistola/ deprecante/ ut eū anti/ stobulo fratre se in castellū reciperet/ si patrē interfecissent/ tā armis quā aliis subsidiis eos ut p̄mitter/ ret/ hanc Alexander Diophanti cōmentū esse dicebat/ qui regis erat notarius homo audacissimus & cuiuslibet manus litteras imitari p̄callidus. Itaq; multis saepe falso cōscriptis ad hoc postremo oc/ cūsus est. Toto autē castelli quoq; praeposito/ nec eius iudicio quicquā Herodes eorū quae delata erant uera esse cognouit. Sed quāuis nullū documentū ualidū proferretur/ filios tamen interm absolutos asseruari praecipit. Eurycles uero domus suae pestē ac totius sceleris fabricatorē bene de se meritum datorēq; salutis appellans talentis quinquaginta donauit. Ille autē priusquā certū fama nunciaret ad archelāi p̄perat/ aususq; dicere/ quod Herodē reconciliaisset alexandro/ ab illo quoq; pecunias capite. Deinde in achaiam transgressus ad similia facinora male quaeritis abusus est. Postremo apud Caesare accusatus quot diffensionibus repleuisset achaiā & ciuitates spoliare/ inde fugat/ atq; hoc enim mō poene alexandri & aristobuli p̄secute sunt/ hoc loco dignū est Coam Euaristū huic Spartiatae cōferre. Namq; cū amicissimus esset alexandro/ eodēq; tpe quo Eurycles ibidē erat aduenisset/ p̄contanti regi sup his quae ille insimularet/ iratus nihil se ab adolescentibus audisse firmavit. Nec tamē id quicquā miseris profuit apud Herodē solis maledictis aures paratissimas aperiente eūq; gratiosissimū sibi iu dicatē/ qui secū eadē crederet/ hūsdēq; moueret. Incirabat praererea Salomae crudelitate eius in filios. Namq; hanc aristobulus quo periculis inuolueret/ quā & socrū habebat/ & amicitia monitū miserat/ ut saluti suae cōsulere/ quasi rex eam decreuisset/ occidere iterum insimularet/ quocū ante fuerat accusata quot enim Syllae arabi nubere cupiens quē sciret eius inimicū/ occultā illi secreta regis nūciaret. Et hoc fuit extremū quo tanquā tempelitate oppressi adolescentescens non secus a turbine p̄fundati sunt. Salomae enim protinus cōtēdē ad regē eiq; monita aristobuli p̄dit/ atq; ille ulterius durare non pas sus/ utrumq; filiū uinxit/ & separatōs aileruari praecipit. Deinde Volamniū militae magistrum & ex amicis suis Olympū descripsit feretes indicia proficisci iussit ad Caesare/ quo postq; Romā naui delati sunt/ regisq; litteras reddiderūt/ uehementer quidē Caesar in adolescentescens exaruit/ uerū etiā potestatem in filios a patre auferendā esse non dedit. Deniq; rescribit ei ut ipse sui dominus esset arbitrii/ melius tamen factū eum dicens/ si in communi consensu propinquorum suorum prouinciae/ rectorū de insi diis quaerere/ eolq; si delato crimini reperiret/ astrictos occideret. Si uero fugam tantū esse meditatos in medio supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes/ eunq; Beryum quo Caesar iusserat perue nisset/ cogit in iudicium. Praesederunt autem iudicio rectores quibus a Caesare scriptum fuerat/ Saturni nus & Pedani legiti/ & cū his Volamnius procurator. Itēq; propinq; regis & amici necnon & Sa/ lomae & Pheroras/ & post hos optimates Syriae praerē archelāum regem. Namq; hunc Herodes q; alexandri socer esse suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido cōsilio in iudicium nō pro duxit/ sciebat enim q; si tantū uisū fuisset/ omni modo ad misericordiā eunq; impelleret/ si uero

etiam

etiam dicendi copiam nacti essent facillime alexandrū obiecta diluere. Igitur illi quoque custodieban-
tur in Platane uico Sidoniorum. Exoritur autē rex ueluti cum præsentiū ageret commouebatur &
inſidias quidem timide obiciebat. Nam probatioibus deficiente maledicta uero & pbra & iniurias
& peccata plurima in se admissa proſtequebat; eaq; morte grauiora esse confessoribus demonstrabat.
Postremo cum nemo contradiceret semetipsum argui miserabiliter quaestus acerbanq; uictoria uin-
cere singulos sententiam rogat in filios & primus Saturnius condemnandos esse adoleſcētulos; sed
non morte pronunciauit; nec enim fas esse cū tres ipse aſtates habet filios mortem alienis decernere.
Idem etiā duobus legatis uisum est; eorūq; nonnulli alii securi sunt. Tristem uero sententiā primus Vo-
lumnus dixit cunctiq; post eum Herodis emulatione uel odio; neq; indignatione quicq; necandos es-
se adoleſcentes iudicauit. Tunc autem uniuersa iudaea & Syria suspenſa quidem operiebatur huius
tragœdiæ finem; sed nemo æstimabat Herodis crudelitate ad parricidium usq; processurā. Ille tantū
filios Tyrum traxit; atq; inde naui Cæsaream deuectos quo mortis genere periret cogitabat. Intē
rea uetus quidā regis miles Tyro nomine; qui & filium habebat Alexandro aſuetum atq; amicū
& ipse diligebat adoleſcentem; praenimia indignatione mentis in postremo hos circumiens cla-
mitabat conculcatā esse iustitiam ueritatem periisse; naturam esse confusam; uitamque hominum
iniquitatis esse plenam; & omnia quæ dolor contemptori uitæ distulisset; deinde ipsum etiam regem
ausus adire; mihi uero inquit omnū uideris esse infœlicissimus; qui contra carissimos nequissimos cre-
das. Siquidem Pheroras & Salomæ fidem apud te aduersus filios habent; quos saepe ipse; mortis sup-
plicio dignos esse iudicasti; neque aduersus hoc eos agere; ut iustis successoribus destitutus cum solo
remaneas Antipatri capi facile regem optantes. Veruntamē cogita ne ille quoq; militibus odiosus;
sit; ppter eadē omnū fratrum. Nullus enim est qui nō adoleſcētū miseret. Principū autē plurimi etiā
palā grauitate ferunt. Hæc dicens simul eos quibus res indigna uideret nominabat. Rex autē statim il-
los & ipsum cū filio cōprehendi iubet. Ibiq; cū aliis quidā regalis tōsor nomine Trypho; nescio qua
exagitatione infania semetipsum indicans proſtitit ac mihi quoq; Tyro inquit iste persuasit ut occasio/
nē tondendi nouacula te occiderē; magnaq; alexandrū daturū munera pollicebat. His auditis Hero-
des & Tyronē eiusq; filiū; & tonsorem subdidit quaestioni. Cūq; illi pregarēt; tonsor autē amplius
nihil diceret Tyronē uehementius torqueri iussit; tū quæ filius eius patris miseratione cōmorus cun-
cta fe regi; si eū sibi cōdemnasset indicaturum promisit. Eoq; relaxato ipſius occidendi patrē suū ha-
buisse uoluntatē; dixit impulsū ab Alexandro. Hoc autē quibusdā factū ab adoleſcente uidebat; quo
tormētis eriperet patrē. Nonnulli uerū esse firmabant. Herodes tamē & militū principibus & Tyro
ne p cōsione accusatis; ita in eos armauit populū; ut ibidē cū tonsore lignorū & lapidū ictibus interir-
rent. Filios uero in Sebasten missos; quod non longo a Cæsare intervallo distaret; offocari precepit
eaq; re mature pfecta in castellū Alexandrium mortuos aſportari eū Alexandrō materno uo sepeliē-
dos. Hic finis quidē Aristobulo & Alexandro uitæ fuit. Antipatrū cū iam sine controuerſia successo-
rem regni speraret; inolerabile gentis excepit odiū cunctis scientibus illū omnes fratribus suis con-
seruisse calumnias; nihilq; minus timor; eū non mediocri sollicitate creſcente; fobole peremptorū.
Erant enim Alexandro ex Glaphyra filii duo Tygranes & Alexander; itemq; Aristobulo ex Beroni-
ce Salomes filia Herodes & Agrippa & Aristobulus; filiaq; Herodias & Marianne. Sed Glaphyram
quidē Herodes cū dote sua in Cappadociā dimisit postquā Alexandrū interfecit. Beronicē autē Ari-
stobuli cōiugē auiculo antipatri nuptū dedit; q ut Salomen quā offensam habebat sibi reconciliare
istas nuptias excogitauit. Idem uero etiā pherorā muneribus aliisq; obsequiis; ut amicos praeterca
Cæsaris ambiebat; magnas Romā mittendo pecunias. Saturninū enim cū aliis oibus apud Syriā do-
nis expleerat; hoc autē magis inuisus erat cūctis q; plura donabat; uelut opes tantas nō munificentia
largiret; sed metu cōsumeret. Itaq; eueniebat ut nec accipientū beniuolentia quicq; pferret; qbusq; ni-
hil dedisset acerbioris inimicos haberet. In distributionibus; munerū quotidiē largior erat; cū praeter
spem uideret orbos pueros ab Herode curari quantūq; illū pemptorū cædis poeniteret prolis cogē; mi-
seratione significari. Conuocatis enim ppinquis ac amicis suis; & pupillis astantibus cum lachrymis
oppleſset oculos dixit; horū quidē mihi patres fortuna quædā tristis eripuit; ipsos autē orbitatis miseri-
cordia cū natura cōmēdat. Experiat itaq; ut si pater infortunatissimus fui; auus tamē sum prouidētior
& a qbus post me regant amantissimos mihi relinquā. Despondeo igitē filiā tuā pherora maximo si-
liorum Alexandri ut ei curator sis necessarius. Tu uero antipater filio; Aristobuli filiam; eris enim
hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes accipiet; & pontifice auo materno pro-
gnatus. Et de his qdem sic iudicium meum; neq; qquam dirimet quin me amabit. Precor autem de-
um etiam bono regni mei; meorumq; nepotū copulare nuptias; atq; hos pueros placidioribus quam
patres eorum oculis aspiciere. Postquam hæc locutus esset; & pueros dexteras iunxit; benignis-
sime cōsaluatis singulis dimisit consilium; statim dirigit antipater quantumq; dolore affectus esset
neminē latuit pupillorū. Namq; honorē apud patrem quoq; sibi derogatum; æstimabat; iterumq;

de rebus

de rebus cunctis periculum fore si alexandri filius præter archelaum etiam Pheroram adiutorē ha-
beret; ad hoc reputabat odium suum & orbitatis miserationem qua tota gens fleſcebatur quanto ui-
uentū pueros studio; & quanta memoria mortuorū; scelere teneretur iudaei. Itaq; omnimodo di-
rimere sponsalia studuit; & callide quidem patri surripere timuit facienti; acriterq; uigilanti ad su-
spiciādū. Palam uero eū supplex adire ausus est coramq; deſocere; ne se honore priuari quo dignum
esset; iudicasset; nūdq; regis nomen habere uellet; regni autem substantiam penes alios esse; nec enī
posse rerū obtinere dominatū; si præter auum archelaum etiā pheroram alexandri filio serceret ad-
iunctus. Instantissime uero præcabatur; quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari. No-
uem namq; regi uxores erant; sed harum septem unde filios susceperat ipsum antipatrum ex Doride
herodem autē ex Mariāne pōtissimā filia; itemq; antipā & archelaum; ex Malthece Samaritide filiaq;
Olympiadem; quam frater eius iosephus habuerat; ex hierosolymitide uero Cleopatra hei odem &
philippum; necnon ex pallade phaselum. Habebat autem filias quoq; alias Rhaxoen & Salomen;
unam ex phædra; & alteram ex Elpide; duafq; uxores sine filiis cōsobrinā & sororem ac præter has
alexandri & aristobuli sorores duas ex Mariāne. Cum igitē tāta prolis copia superesset aliter nuptias
iungi postulabat antipater. Rex autē perplexo eius animo quid de pupillis cogitaret uehementer ira-
tus est; quippe filios; quos interfecerat casum reputans formidabat; ne etiā hi quandoq; criminatio-
num antipatri præmium fierent; sed tunc qdem seuioribus dictis protelat. Postea uero blanditiis eius
abductus sponsalia reformauit ac primū ipsi antipatro aristobuli filiam collocat; filium uero eius iū-
gie filia pheroræ. Hinc licebit aduertere quantum antipatri ualuerit adulatione; q ipsi in simili causa im-
petrare Salomæ non potuit. Hanc enim quāuis soror esset; atq; hoc saepe intecedente; Iulia uxore cæ-
sar is postulasset arabū regi nubere nō passus est; sed inimicitiam sibi fore iurauit; nisi ab hoc studio
desistisset. Posteaq; inuitam alexandri; quidam ex amicis suis in matrimonium dedit; eiusq; filiarum unā
alexandri filio; alteram antipatri auunculo tradidit. Natarum autē mariānes una fororis filii habebat
antipatrū; altera fratris phaselum. Sic interrupta pupillorū se antipater & pro sua cōmoditate affini-
tatibus iunctis expectatione certa nitebatur adiectaq; malignitati fiducia nequaquā erar tolerabilis;
nam quia singulorū odium uitare nō potuit; securitatem sibi extorqueere quarebat; sola uero Salomæ ad-
uersabatur eorum concordia; quodq; non bono regis coiret apud ipsum inſimulabat. Cognita uero
eius delatione mulieres quoq; herodes ægre tulisset aperto quidem conuenta & familiaritate abſti-
nerunt; cōtra uero etiā discordare inter se rege audiente simulabant. Cū his colluderet antipater; ut
palam pheroræ minimæ dubitaret offendere; occultos aut ceteros & nocturnas cōmestationes habe-
bant; earūq; cōfessionē fecit obseruatio firmiorē; cū horum nihil ignoraret Salomæ; sed herodi cūcta
nunciaret. Ille autē ardens iracundia maximaq; contra pherorā; cōiugē q; eā præ cæteris accusaret sa-
lomæ conuocato cognatorū; amicorūq; cōsilio; & talia multa mulieris & filiarū cōrumelias criminis
dedit; quodq; phariseis mercedē contra p̄buisse; fratresq; sibi hostē reddidisset; expugnātū uenenis.
Postremo conuersus ad pherorā; utrū ait; se fratrem an uxore uellet optare. Cūq; ille se cūctas uita dixisset;
quā coniugē caritū incertus quid ageret ad antipatrū sermonem contulit; ac ne cū pherora; uel
eius coniugē; aut quouis alio qui ad eam pertinere; unquā colloqueret edixit. Verū ille palā scepta
culto diēs in occulto cū his pernoctabat. Metuēq; obseruationē Salomes per amicos in italia degen-
tes ut Romā proficisceretur effecit; ipſorū; perlatis litteris ubi antipatrum aliquanto post tpe ad Cæ-
sarē mitti oportere pseriberet. Igitur Herodes nihil moratus eū misit cūctis quæ usui foret; magnaq;
pecunia liberaliter instructū. Testamentūq; una portandū ei dedit in quo. Rex ipse antipater inferi-
bus erat. Et antipatri successor herodes ex mariāne pontificis filia procreatus. Quin & Sillaus ara-
bas in idem Romā neglecto Cæsaris præcepto nauigauit. De his cū antipatro certaturus de qbus cū
nicolao causam ante dixerat. Nō leue autē cū areta rege suo certamen habebat; cuius & alios amicos
interfecerat; & Soenū in petra oppido potentissimū; redēptorq; Fabato dispensatore Cæsaris fauore
uebatur etiā in herodē. Sed maiore pecunia data herodes Fabatū a Sillao remouit; ac p semetipm
quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autē cū nihil dedisset; accusabat apud cæsare Fabatū dispesatorē esse
dicēs; nō quæ ipsi; sed quæ herodi expeditet. Quibus cōmotus ad iracundiā Fabatus adhuc aut apud
herodem maximus habebatur; secretorū Sillæi proditor factus est; indicauit q; Sillaus Corin-
thum eius satellitem pecunia corrupisset; eumq; aſseruari oporteret; neq; rex id facere dubitauit; quo-
niā Corinthus iste licet in aula regis esset educatus; ex arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non
illum solum corripit; sed etiam duos alios Arabas iussit cum apud reperos unū Sillæi amicū; alterū
Phylarchum. Qui subditi quaestione magna pecunia Corintho; ut herodē occideret p̄ sua sisse cōfessi-

CC

sunt. Illi quidem etiā a Saturnino rectorē Syriae interrogati Romā transmissi sunt. Herodes autē Pherorae uehementius iminebat ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plecteret excogitabat quin multas in eā odii causas haberet donec ipsum etiā fratrem cum ea supra modū indignatus eiecit. Pheroras autē a quo animo accepta iniuria in retrarchiam suam recessit iurās unum sui exiliū sine sibi fore mortem herodis. Neq; se ad eam reuerfurū esse dum uixerit. Deniq; nec aegrotū quāuis saepe accitus fratrem uisere uoluit cū quibusdā mandatis eū quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidē praefer spem conuuluit. Postmodū autē pheroras in morbum incidit. tumq; herodes patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eum & humanissime coratum uoluit. Sed morbum superare non quinit in diebus. n. paucis est mortuus. Quem licet ad ultimū uitae diem dilexisset Herodes tamenq; illum quoq; ueneno peremerit fama uulgata est. Verum eius corpore in hierosolymā portato laetum maximū cunctae genti denunciauit/clarissimamq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidē inter fectores alexandri & aristobuli hunc exitum uitae sortitus est. Transiit autē in antipatru auctorē poena sceleris ex interitu pherorae nacta principium. Quidam enim ex eius liberis cū regem tristes adiuisent fratrem ipsius pherorae ueneno interceptū esse dicebant. Nā quendā ei cibū obtulisse coniugem suam non eo quo soletur modo conditum/etq; sumpto illum morbo protinus esse corruptum uenif se aut ante biduum matris ac fororis eius accitu quandā ueneficā mulierculā ex arabia / ut uenenum pherorae conficeret amatorū & pro amatorio dedisse mortiferum Sillai consilio. Nāq; illi uenenum fuisse/percussus igitur plurimis suspicionibus rex/ancillas & nonnullas libertinas quaestioni subiicit. Ibiq; tum exclamatur aliqua doloris impatiens. Deus caeli terraeq; rector in matrem antipatri quae horum nobis malorū causa est iudicet. Hoc rex iudiciū nactus persequebatur ulterius indagine ueritatis. Mulier uero & matris antipatri familiaritatem cum pherora eiusq; uxoribus & oculis eorū conuentus aperuit quodq; Pheroras & antipater redeuntes a rege. tota cū illis nocte potare soliti essent ferus omnibus exclusus & ancillis. Vna quidem libertinarū hoc indicauit. Cum autē ancillae se paratim singulae torquerentur. patuit oium dicta congruere/qua de causa Romā quidem antipater ex composito pheroras aut trans flumen recedere curauisset. Nā saepe illos in sermone dixisse q; post alexandri & aristobulū ad ipsos eorūq; coniuges transiturus esset herodes. Nec alicui posse parcere qui Marianne eiusq; filiis minime pepercisset/ideoq; melius esse ab hac bestia/quam longissime fugere. Saepe autem dixisse matri antipatrum conquerentem q; cum ipse iam canus esset pater in dies singulos iuuenesceret seq; fortasse antequā regnare incipiat moriturū aut nunquā ille decederet quādo aut istud fiet/noluptatem sibi successione omnino fore breuissimam. Pullulare praetera hydrae capita hoc est alexandri & aristobuli filios. sibi autem filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria qui non eorū quēquam post mortem suā regni successorem/ sed Mariannes filium scripsisset herodē. Qua quidē in re proflus eū senectute delirare/ si testamentū suum standum arbitraretur. Sed nāq; ut ex eius progenie nemo superesset/ curaturū. quinetiam cum omnes patres quibus inuisi unquam filii fuerunt nomen odio uincat. Plus tamen eum etiā fratres odisse. Deniq; nuper sibi ne eū Pherora colloqueretur. c. talenta donasse atq; cum pheroras diceret/ quid enim per nos ledebatur. respondisse antipatrum utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. uerū hoc nequaquā fieri potest ut tā pestiferam bestiam quisquā effugiat/ sub qua nec amici esse palam liceret. Deniq; nunc oculate inquit conuenimus/ licebit autē apertē si uirorum spiritum manusq; habeamus. Haec in tormentis ancillae prodiderunt/ & q; pheroras cum illis petram fugere cogitasset/ ut omnibus autē dictis herodes crederet. c. talentis effectū est. De his enim soli antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem antipatri matrem furor eius erumpit/ eamq; omni ornatu quem illi donauerat spoliatam multis coparato talentis expellit. Deinde ita deposita pherorae mulieres a tormētis recreabat. Timore autē pauidus erat & ad omnes suspiciones excitabatur multisq; innocentes metu ne quē nocentium praetermitteret in tormenta ducebat. Hinc ad samaritā se conuertit antipatrum qui procurator erat antipatri/ & ex illius commentis comperit necandi sui causa ex aegypto antipatrum uenenu malū petiisse per quendā antiphili collegā idq; ab eo antipatri auunculū accepisse Theudonē ac Pherorae tradidisse. cui mandasset antipater/ ut Herodē occideret/ dū ipse Romae abesset/ ac suspitio careret/ pheroram uero uenenum uxorī suae dedisse seruandum. Itaq; hanc euocant statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa de tecto se praecipitem dedit/ ut eo modo exprobratiōis & regis uerba praeniret/ sed dei providentia sicut apparet quae ab antipatro poenas repeteret nō in caput/ sed in alteram delata partem periculum mortis euasit. Portataq; ad regem ubi respiscere potuit. Nam casus eā perturbauerat/ & quamobrem se praecipitasset interrogata iurante rege. q; uera dicēti remitteret omne suppliciu/ sin falsa promere maluisset/ corpus eius tormētis absumeret. Neq; sepulturae quicquā relinqueret/ paulisper tacuit. Deinde quid iquit secreta custodia cum pheroras obierit antipatru q; nos omnes perdidit seruatura? Audi rex & tecum deus testis ueritatis q; falli non pot. Cū pherorae mortuū lacrymas affluderet/ tunc ille me ad se uocauit/ & multū inquit mulier de

fratris

fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret inuisum habui/ & necatē cogitauit/ q; tanto nunc mei licet nec dum mortui dolore confunditur. Sed ego qdem ob impletate praeciū ferorū uero quod in eū seruas relicū nobis ab antipatro uenenum huc affer prope/ meq; uidentē cōsum/ me/ ne ad inferos quoq; ultricem huius sceleris conscientia deferam. Ita ut iussu attoli & magnā quidē ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudit/ modicū uero mihi per dubios casus & quae metuere referuauit. His dictis illa quidem oīno paululum quiddam ueneni habenti pyxidem profert. Rex quidem in matre fratremq; antiphili contulit quaestione. Verū hic quoq; antiphilum ex aegypto attulisse pyxidem fatebatur/ illumq; uenenum a fratre apud alexandriam exercere medici nam accepisse dicebant. Torum autē regnū circueuntes alexandri & aristobuli manes ipsi erant/ certarum rerū exploratores atq; iudices/ & a suspicionibus remocissimas approbationes trahebant. Deniq; etiam pontificis filiam Mariānem conscientiam esse maleficorum patuit. Hoc enim tortis eius fratres demonstratū est. Rex autem matris audaciam filii quoq; penuria coeruit. Nam quem illa pepererat herodē antipatri successorem scriptum ex testamento deleuit. Post haec etiam Bathyllus nouissima consiliorum antipatri/ fides documentis accessit. Nāq; is erat qdam libertus eius/ aliud autē uenenu ferens/ hoc est/ aspidum uirus aduenerat/ aliorumq; serpentum fucos/ ut si prius fuisset inualidum/ hoc se pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero praeter susceptam contra salutē patris audaciam uelut operā subequisā habebat epistolas aduersum fratres cōpositas ab antipatro. Erant autē Romae in studis archelaus & philippus iam adolescentuli magniq; animi regis filii/ quos antipater uelut imminētes spei suae remouere festinans/ quāsdā in eos litteras ipse finxit amicorum nomine Romae degentium. Nonnullis autē corruptis scribere persuasit q; multis patrem maledictis carperet. Ac de alexandri & aristobuli nec manifeste quaerentur/ sed accitose grauit/ iam enim patres eos redire praeeperat/ idq; maxime sollicitabat antipatru. Quin etiā priusquā proficeretur in iudaea constitutus antipater/ eiusdē modi contra eos romae litteras mercabatur. patrē adeundo uirādaē suspicionis causa fratres simulabat/ quaedam falsa scripta/ quaedā uero adolescentiae peccata esse cōmemorans. Quo quidē tempore scriptoribus epistolarū quas in fratrum perniciē simulabat/ plurimis pecuniis datis sumptuū confundere tentabat idicia. ueste praeciosam uariāq; stragula/ poculaq; argentea/ necnō & aurea cōparando/ aliāq; plurima istrumenta/ ut praeciorū magnitudine mercedes salariis erogatas elaret. Deniq; c. talenta retulit expesa & maxima fuit occasio causa filiae. Vniuerfus autē malis eius tunc minoribus matore conceptis/ cum omnia quidē tormēta de partitico epistolae uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudaea uenientū/ quo in loco fortunae donus essent nunciatur/ quāuis inter scelus probatū & eius reditū septē mensū interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autē etiā quibus indicandi uoluptas fuit/ per interfectioū fratrum manes obmutescēbat. Deniq; Romā litteras misit continuo se conuenturū esse/ quodq; honorifice dimissus esset a Caesare nunciatus. Rex autē insidiatorum manus tenere desiderans/ timensq; ne si qd praeficiēnt forte cauerent ipse quoq; litteris beniuolentiam simulans/ & alia familiarissime scripsit/ & ut reuerfione suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suae quoq; offensionē posset componere/ quā expulsum esse non ignorauit antipater. Primā quidē de morte pherorae accepit epistola apud tarantum eumq; uehementer luxerat/ id autē nonnullis de patru laudabile uidebatur/ sed quantum intelligi datur causa doloris erat q; insidiae pro uoto non cesserant. Neq; tamen pherorā flebat quā maleficiorum ministrum. Praetera metus eum quidam ob ea quae confecerat occupabat/ ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tum autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorauī statim quidē festinabat/ sed postquam in Celenderim delatus est/ subit eum quaedam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidē prudentiores ei suadebant/ ne prius patrem cōueniret/ q; pro certo cognosceret/ quibus ex causis matrem suā repudiasset. Nāq; timere ne forte criminationes eius auctae fuissent. Minus autē prudētes & uisenda patriae cupidī magis quam q; antipatro esse utile considerantes ut properaret monebāt/ ne ex ipsa mora & patri causam prauae suspicionis & calumniam praerberet calumniatibus. Nunc enim si quid morum est in absente esse factum/ nec enim praesente illo quinquam id ausurum fuisse. Absurdum enim uideri propter suspensiones incertas certis bonis carere. Neq; enim maturē se patri reddere ab eoq; regnum accipere quo solo ipse niteretur. Paruit his antipater impellentem fortuna transmissusq; in debeatum Caesare portum defertur. Occurrit autē illi praeter opinionem maxima solitudo/ cum omnes eum deirent nullusque auderet accedere. Nam & si semper aequē inuisus erat odio tamen ut proderetur/ tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido/ quoniam cunctas iam ciuitates de antipatro fama repluerat/ solusq; de se quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eos ille quomā deductus est/ cum Romam nauigaret/ uel ignobilis inde susceptus est. Enim uero clades illae domesticas intelligens/ calliditate celabat/ metuque poena mortuus uoluit/ confidentiam simulabat. Et neque fugae spes ulla erat/ neq; ex circumstantibus malis emergere poterat. certumq; ni-

hil ei de domo ne sibi quidē nunciabatur, id enim regis intermīnatio prohiberet. Vnde interdū etiā spes eū pertendebat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluitorum ac dolis quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaq; his armatus sine amicis in regni venit, q̄ a prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriae rector intus aderat. Ingressus idē ad patrem confirmatusq; audacia uelut eius salutari causa proprius accēdebat. Cū ille obiecit manu & capite declinato exclamabat. Et hoc patricidæ ē ut me amplexari uelis, q̄ tot maleficis uoluntus corruptum habes impium caput, neq; me attingas priusquam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem qui opportuna praesto est uarum. Vbi & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tēpus indulgeat calliditatibus tuis. Ad haec metu obstupescens antipater gaespondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor cunctas enim probationes exposuerunt. Tamq; recepta mente quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autē die rex exhibitio propinquoꝝ atq; amicorum cōsilio antipatri quoq; amicos uocat. Ipse autē cum Varo resisdens, cunctos iudices iussit adducere in quibus erant serui matris antipatri quidam pridem comprahēsi qui ab ea litteras ad eum portauerūt huiuscemodi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium a Caesare impetieris. Itaq; is una cum aliis introductis ingreditur antipater. Cūq; pronus ante pedes patris cecidisset, oro inquit pater ne quid de me praerūdices, sed integras aures satisfactioni meae praebes. Demonstrabo enim me innoxium si tu uelis. Ille autem magna ei uoce imperato silentio ad Varum locutus est q̄ & tu uare & quilibet iustus iudex antipatrum morte dignū iudicauerit certe scio. Vereor autē ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserādus uideri debeo q̄ erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnū detuleram eosq; Romae educatos amicos Caesaris feceram. Sed q̄ aliis inuidendos Regibus amulandofq; constituti meae salutis hostes inueni quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enī q̄ adolefcentes & successor meus futurus esset maxime securitas quaerebatur. At uero hic adolefcentulus belua patientia mea plusquam necesse expletus in me facietatem suam profudit, eiq; diu uiuere sum uisus, meaq; senectute graniter tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est, quæ quidem non profecto iniqua ratione cogitauit, q̄ ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina perpererat filiis regni mei uicarium declarauerim. Equidē tibi Vare confiteor meae mentis errorem. Ego illos contra me filios irritauī, q̄ antipatri gratia spes eorum iustas abrupi. Quid enim tantū de illis quantum de isto bene sum meritis, cui uiuus etiā potestatem meā pene concessi aperte autē regni successione testamento reliqui, & praeter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum sumptū passim mea pecunia subministraui, ac nuper Romā quoq; nauigaturo dedi. ccc. talē, nra quoq; solū ex omni familiaria mea tanquam patris seruatorē Caesari commendauī. Aut quid illi tantū sceleris quantum antipater admiserunt, quod ne de his habui tale iudiciū, quales demonstrauī huius insidias, at etiam probo qui ausus est aliquid parricida rursusq; ueritate dolis quaerit obtegere, quod tibi Vare cauendū sit. Nam ego isti beluā nosui, & quā sit uerisimilia dicturus, iam non prospicio sterusq; simulatos. Hic est q̄ me quondā monebat ut uiuum alexandri cauerē, neq; meū corpus omnibus crederem. Hic est qui usq; ad cubile meum solebat ingredi, & circūspicere ne quis mihi pararet insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator qui consolaretur somniū peremptorum, & uiuentiū fratrum beniuolentiam diiudicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentē uenerit, & quēdam modū singula simulasset, uix me credo uiuere tanquam grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veritatem quia fortuna quadam exierat contra me domū meam mihiq; amicissimī semper insensī sunt, ego quidem fatorem iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autē qui meum sanguinē sinitur ebiberit, etiā si per omnes filios meos iudicia uentura sint. Haec dicens ipse quidē interrupto sermone tacuit dolore confusus. Nicolao autē uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter haec autem antipater sub lato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamauit. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semper feruatore te habuisse commemoras? Aut si ficta ut dicis simulataq; mea pietas fuit. Cur in aliis tam callidus in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem q̄ si homines lateret tanti sceleris cogitatio, caelestem latere iudicē omnino non posset, qui ubiq; praesto esset, & cuncta conspiceret. An fratrum exitum ignorabam, quos ob ea deus ultus est, quæ de te male tractauerunt? Quid autē fuit cur me tua salus offenderit? Spes regni? Sed regnabā. Odii suspitio? Sed diligebat. An ex te metus aliquis? An qui tui seruās aliis timēdis eram? Sed egestas causa fuit, multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animum gererem, certe manserit patris beneficiū uinceret, quem sicut tu dixisti, reduxeris, totq; filiis anteposueris uniusq; Regem declaraueris, aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum. Omne miserum acerbissimamq; peregrinationem meam, quam longum laboris tempus, magnumque insidiantibus

spatium praebui. Sed tantum tibi pater tuisq; rebus aberam, ne Sillaus tuā contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrae Caesar, qui me patris amatorē saepe uocitabat. Accipe pater has eius litteras fictis in me criminatioibus ueriores, hisq; me defendo. Haec affertus erga te mei argumenta certissima recordare, quā igrate hinc nauigantē scis, latentes in regno contra me inimicitias non ignorantē. Tu pater innitus me perdidisti, uo copulisti ut darem accusandi tēpus inuidiae. Verum ad iudicia ueniam. Ecce adsum terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nō dum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatum me esse scio. Cōdēnatus depræcor ne aliorum tormentis fidē habeas in me feratur, ignis, per uiscera mea pergant instrumenta posnarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sunt tormentorum experts, mori nō debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu uociferans, & omnes alios & Varum ad misericordiā prouocauit, solū autē Herodē quo minus fletet iracundia continebat, documentis ueris intentū. Ibi autē nī colarus iussu regis multa de antipatri calliditate praefatus, & misericordiā spem sustulit, & accuratissimam accusationē instituit, cuncta qdem regni maleficia illi ascribens, maxime uero fratrum interitū, quos ipsius calumniis interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successuonis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenēnū parasset, multo minus a fratribus abstineret. Cū autē ad ueneni probationes uenisset, per ordinē proferebat iudicia, etiā de pheroa crimen exagerans, ueluti illū quoq; antipater fratricidā fecisset, corruptisq; regis amicissimis scelere oēm domū repleuisset. Atq; ita multis dictis exprobratis perorauit. Varus autē eū respondere iussit, antipatrum & ille nihil aliud elocutus, quā deus testis est innocētia meae, si uens iaceret, uenēnū petit, idq; alicui dā natorū capitis regis custodia bēndū dedit, eoq; statim mortuo quādā in secreto cū Herode sermocinatus gesta in cōsilio Caesaris scripsit. Posteroq; die inde discessit, nihilq; minus Rex antipatro uinculis tradito cladis suae nuntios ad Caesare misit. Post haec etiā Salomē appetisse insidias arguebatur antipater. Quidā enim de seruis antiphili Romā uenerat, epistolas ferens alicuius acmes nomine an cilla iuliae, quibus ad regem scipris indicauerat Salomes epistolas inter litteras iuliae reperitas, clā cī beniuolentiae causa misse. Ipsius autē Salomes epistolis & maledicta in regē acerbissima, & accusatio maxima continebatur. Sed omnes antipater erant fictae. Itq; adueni pecunia corruptā ad Herodem, eas mittere peruerserat. Epistola enim eiusdem mulierculae ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba haec sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & illas epistolas misi, certo sciens regem forori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autē facies si cōsumatis omnibus pollicitationum tuarū memor fueris. Haec epistola & quae in Salomen sunt composita depræhensis regem subit cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus, quodq; pene foret, propter Antipatrum occidisset, anxius erat, itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa suppliciu, sed ne ppositis satisfaceret graui morbo impeditus est. De Acme tamē ancilla & in Salomē factioe confusa & dedit litteras ad Caesare, at propterea testamento mutato exemit nomen antipatri regi scripsit antipater archelaum Philippūq; negligens natu maiores. Nā & hos antipater insimularat. Caesari autē post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filiis itemq; amicis ex libertis prope l. ceteris omnibus agrorum & pecuniae non parum distribuit, ac fororē Salomen clarissimam donis honorauit. In testamento quidem ista correxit. Morbus autē igræuescebat, q̄ cum senectus pariter ac moeror urgebat, & ānos iam. lxx. natus, & filiorū cladibus animū adeo habebat afflictū, ut nec in bona ualitudine quicquā insūdītatis admitteret, aciorē autē faciebat aegritudinē, q̄ antipater uiuere. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse conualuisset cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidā tumultus. Erant in ciuitate Sophistae duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea p omnem gentē maxima gloriā praedicabatur, iudas filius Sephorē, & alter Margali Mathias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitus congregabant. Qui cum regem audissent moerore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur oportuū iam tempus esse, ut deus uindicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognominē simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur, q̄ supra maximam portam templi rex aequilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant sophistae, ut tollerent pulchrum esse dicentes, etiam si quod idē periculum imineret, pro legibus patriis mori non recufare. Sic enim decedēbus & animam immortalem & bonarum rerum sensum manere perpetuo, minus autem fortes & sapientiae suae nescios amare animam, imperitiā magisq; morbo cupere, quam uirtute defungi. Dum hoc illi differerent rumor subito peruagatur, regem fere iam mori. Vnde etiam confidentius adolescentens conanem adorti sunt, iplosq; meridie cū plurima multitudo uersaretur in templo, crassis dimisi funibus aequilam ex tecto auream securibus abscindebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit, & prope ad quadraginta iuuenes comprahensos regi exhibuit. Qui primum interrogati an aequilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt.

Deinde quo iubente lege patriæ responderunt. Cum uero quid exultarent tantum quibus mors imminere ab his quæretur quia post mortem bonis plurimus frui sperarent asseruerunt. His itaque rex commotus magnitudine morbum superat atque in contionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacris legos inuectus & quod occasione legis patriæ quædam maiora tēstasset ueluti impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem moerens per multos quæstio iter præcabatur ut primum facinoris suoribus deinde in eo cōprehensis pene subditis cæteris indignationē remitteret. Tandem igitur exoratus & ipsos rex qui funibus demiserant eum Sophistis uiuos incendit. Et reliquos qui una cōprehensum sunt obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum corpus morbo occupatum in quatuor doloribus afflicta. Nam febris quidem non mediocriter erat prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporibus superficiem. Assiduis enim uexabatur colli tormentis pedesque tanquam ex intercutis uitio timuerant. Quin & inflatio uentriculi putredoque testiculorum uermiculos generans ac præterea creber anhelitus & irrupta cum suspiria membrorum omnium contractio fatigabat ut qui hæc ad diuinitatem referrent poenas eas esse dicerent Sophistarum. Ille autem quamuis cum tot uiriorum cruciatibus luctaretur uitæ tantum cupidus erat & remedii excogitatis salutem sperabat. Denique iordanem transgressus apud Callithon aquis calidis urebatur quæ in lacu feracem bituminis quæ Asphaltidis uocatur affluentem paulatim potui sunt. Vbi autem corpus eius quod medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcum pleinam demersum ita dissolutum est ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. Desperata uero salute mihibus quinque drachmas multaque pecunia rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cui autem rediens ad hierichum terra uenisset. atra iam bili correptus & poene ipsi morti minitabatur factum nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni iudæa nobiliores in locum cui nomen est Hypodromo concludi præcepit. Deinde Salomæ sorore & alexandro marito eius ad se uocatis scio inquit mortem meam festis gaudeis celebraturos esse iudæos. Verum per alios laquei potero & præclarissimos honores sepulturae consequi quæ præcipio feceritis. Hos uiros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus ercidatos occidite ut etiam in uita omnis inhi iudæa omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis legatorum quos romam miserat epistolæ sunt allatae quibus aemen ancillam iussu Cæsaris intererant & antipatrum morte damnatum esse iudicabatur. Qui & si pater eum in exilium dare mallet id quoque permisit Cæsarem scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus doloribusque rursum uictus. Nam in media tussisque pariter uolentia distendebatur fatum præuenire conatus est. sumptoque malo etiam cutellum poposcit. secum enim comedere consueuerat. Deinde circumspicere ne quis arbi ter impederet. tanquam se percussurum dexteram sustulit. Cum uero Achiabus consobrinus eius adcurrisset manumque contulisset. ululatus maximus in regia statim quasi rex mortuus esset excitatus est. Eoque prope auditu antipater fiduciam repetit. Latensque iam custodes promissa etiam pecunia rogabat ut se solueret atque dimitterent. quod coram principe non solum ne fieret obstitit. sed etiam regi uelociter nunciavit. Ille autem fortius exclamans quod uires ægrotantis ualebant continuo satellitibus missis occidit antipatrum mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcania. Deinde rursum corrigi testamentum & successorem quidem archelaum natum maximum antipatri fratrem scripsit tetrarcham uero antipatrum. Post interitum autem filii quinque diebus exactis moritur. annos quidem triginta quattuor ex quo interfectum antigonum regno potitus triginta & septem postquam rex a Romanis declaratus est. Et in aliis quidem omnibus secunda fortuna usus est ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat tanto conseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salomæ autem antequam recitaret mortem regis exercitus cum marito progressa uictos absoluit. quos occidit mandauerat ipsum dicens mutasse consilium & unumquemque iussit de domum dimitti. Atque ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contionem cum alia turba in amphiteatrum apud hierichunta collectis. Ptolomæus annuli regis custos quo signare solitus erat & fortunatum illum esse cepit dicere & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit in qua multum rogabat ut beniuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat in quo philippum quidem heredem Trachonitidis proximarumque regionum. Tetrarcham uero sicut supra diximus antipatrum. Regem autem archelaum scripserat eidemque anulum ad Cæsarem ferre mandauerat ob signatamque regni administrati noticiam. Omniumque namque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse uoluit. cætera uero seruari iuxta superiorum testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium archelao gratulantium. militesque per cunctos & populos aduentus suamque promittebant denique beniuolentiam præcabantur. Hinc ad sepeliendam regem operam contulerunt. Nihil autem magnificentiae prætermisit archelaus sed omnem ornatum exulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quidem totus erat gemmis aurisque distinctus. thorax autem purpura uariatus corpusque super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum. Corona uero de super aurea. sceptrumque ad dexteram & circa lectum filii cum propinquis

cum propinquis. Præterea satellites agnens Thracium Germanumque & Galathas uelut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera uero militum manus armata duces suos ordinumque principes sequebantur. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant corpus autem per centum stadia portatum est in castellum uero dionibique secundam ipsius regis mandata sepultum est. Et herodis quidem hic finis fuit.

De bello Iudaico. Liber secundus incipit.

Archelaus propter turbationes nouas cogitur proficisci Romam multos occidit die festo qui Pascha appellatur. relinquit Philippum procuratorem regni & curatorem familiarium regis rationem administrationis reddit Cæsari archelaus accusatur archelaus apud Cæsarem quod nomine tantum Cæsarem ostendisset regem non re ipsa defenditur a Nicolao archelao & ad pedes Cæsaris se prosternit. Iudæi cum relictis ab archelao congregiuntur. Varus res componit petunt iudæi ut per iudices res adiminentur. Cæsar non annuens his Archelaum tetrarcham fecit in media parte pollicens regia dignitate donaturum aliam medietatem regni aliis duobus filiis Herodis dimisit donauit Cæsar aliis munitibus cæteros filios & filias Herodis.

Cap. I.

Urbis autem nouarum principium fuit Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis uelut sequebatur prolixo populo exhibitus. Hic autem mos apud iudæos nequissimos multos ad inopiam redegit. Nam qui eum neglexerit impius aestimabitur candida uelle indutus procedit ad templum. ubique uariis fauoribus exceptus a plebe ipse quoque in excelso tribuali solio aureo resedens humanissime uulgus admittit eisque & quod sepulturam patris sedulo curauissent gratias egit & quod si bi quasi certo iam regi magnos honores adhibuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim sed etiam ipso regis nomine temperare donec a Cæsare sibi fuerit confirmata successio. qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Iccirco enim se apud hierichunta uoluntati exercitus restitisse cum sibi diadema uoluisset imponere. Cæterum alacritate ac beniuolentia æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum si ab his quorum etiam imperium certus rex declaratus esset studium sibi esse ut erga illos rebus omnibus parte melior appareret. His uariis multitudinem statim eius mentem magnis tentare petitionibus cepit. Namque alii tributa leuari alii uectigalia tolli quidam solum custodias acclamabant. Cunctis autem postularis in gratiam populi facile annuebat archelaus. Deinde celebratis hostiis cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi ubi communis luctus de rege cessauit propria lamenta suscipiunt flentes eorum casum quos propter abscessum ex porta templa aquila aurea Herodes morte dānauerat. Dolor autem non occultus erat sed clarissimis quæstibus fletuque iusto & placentu ciuitas personabat uirorum causa uidelicet quos pro templo ac legibus patriis interisse dicebant. Eorum autem mortis poenas ab illis quos Herodes pecuniis donasset repetendas esse clamitabant ac primum quæ his constituerat pontificem reiciendum aliumque pietate præstantem magisque purum coaptari debere. Quibus & si mouebatur archelaus ad ultionem tamen eum uelut per professionis mentem continebat festinatio ne si multitudinem reddidisset inimicam motu eius impendiretur. Quobrem monendo magis quam ui experiebatur sedare turbatos missosque magistrum militum uel quiescerent rogabat. Sed illi seditionis auctores ubi ad templum uenit priusquam uerbum faceret lapidibus perturbantur & aliis post eum mulcendi sui gratia missis multos enim allegabat archelaus iracundie omnia respondebant. Neque si numero aucti fuissent occisi fore uidebantur. Itaque instante azymorum die festo qui apud iudæos Pascha uocatur plurima uictimarum copia plenus infinita quidem ad templum ex agris multumque do religionis causa descendit eum illi quod sophistas lugebant in templo consisterent nutrimentum seditioni quærentes. Hoc autem moerens archelaus antequam omnem populum morbus iste corrumpere cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes cōprehenderent eo dirigere contra quos omne uelut ueluti nihil mali actum esset ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed archelao sine cæde iam multitudo cōprimi posse non uidebatur. Quobrem totum illis immisit exercitum pedites per ciuitatem simul omnes equitesque per campum qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent prope ad tria milia hominum occidit reliquit uero manum per muros proximos deiecerunt. Præcones autem sequebantur archelaum iussu eius uniuersumque ad domum redire admonendo. Itaque cuncti neglecta die festiuitate abiierunt. Ipse autem cum matre necnon & Popla & ptolemæo & Nicolao amicis ad mare descendit reliquit

C Ciuii

Sto philippo regni procuratore itemq; rerum familiarium curatore. Vna vero egressa est cum filiis suis Salomae fratrisq; regis filii genere. Specie quidem uelut archelao ad successionem firmandam adiuuatum futuri certa uero causa quae contra leges in templum dimissa fuerant delatori. Interca fuit illis Caesare obuia Sabinus Syriae procurator ad iudaeam ueniens ad pecunias custodiendas Herodis. Quae uel terius progredi uarus inhiuit multis accitis Archelai praecibus intercedente ptolemaeo. Et tunc qui dem Sabinus in gratia Vari neq; ad arces uenire properauit neq; thesauros paterna pecunia clausit archelao. sed usq; ad cognitionem caesaris se ociosum manere pollicitus apud Caesar eam commorabatur. Postea uero qua sibi obstantium unus antiochia petit alter hoc est archelaus romam nauigauit mature profectus in Hierosolyma regiam tenet. custodiq; principibus idemq; dispensatoribus euo/catis/rationes pecuniarum discurre conabatur. & arces occupare tentabat. Non tamen immemor archelaei mandatorum custodes erat; sed in obseruando singulae quaeq; perseuerabant/ causam custodiam magis Caesari quam archelao tribuentes. Cum hoc autem antipas quoq; de regno certabat/ posteriore superius herodis testamentum firmius esse defendens in quo rex ipse antipas fuerat scriptus eiq; tam Salomae quam multi alii cognati qui cum archelao nauigarent suffragio esse promiserat. Durcebat aut secum matrem fratremq; nicolai Ptolemaei in quo pro fide apud herodem probata non nihil uidebatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem Irenaeo propter dicendum acrimoniam plurimum confidebat unde etiam qui se monerent ut archelao pro aetatis merito & secundi testamenti uoluntati cederet audiendos esse non censuit. Romae uero migrauerunt ad eum eorum studia propinquorum quibus inuisus erat archelaus/ quicq; praecipue liberi omnes suiq; iuris esse cupiebant/ & aut romano magistratu administrari aut si hoc non impetrent antipam regem habere ad hoc etiam Sabino petebatur antipas qui archelao per epistolam accusauerat apud Caesarem/ Antipa uero multum laudauerat itaq; digesta crimina Salomae & caeteri qui cum ea sentirent Caesari tradiderunt & post eos archelaus gestorum suorum per scripta capitula patrisq; anulum per ptolemaeum rationesq; administrationis intromisit ad Caesarem. Ille autem praemeditatis eis quae ab utraq; parte dicerentur/ ubi & regni magnitudinem multitudinemq; redditum animaduertit/ atq; insuper herodis familiam numerosam praelectis etiam Vari ac Sabini litteris optimates romanorum ad consiliu uocauit. In quo tunc primus ex agrippa quoq; ac filia sua natu Gaius sedere iussit filiu adoptiuu atq; ita patris prosequendi copia dedit. Igitur Salomae filius antipater. Naq; is erat orator acerrimus totum q; aduersus archelao/ accusacione proposuit instimulas archelau quasi uerbis quae nunc de regno uideret cedere/ re aut uera iadudum rex esset effectus & apud aures modo Caesaris cauillaretur/ quae iudicis successione expectare noluisse. Na post Herodis mortem quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis regis eum morte in folio aureo residentem partim ordines militum permutasse/ partim condonasse/ promotiones/ & insup his omnia annuisse populo/ quae uelut a rege imperanda petiissent/ maximerq; reos criminum quos pater suus uinxerat absoluisse quicq; ista fecisset/ modo regni umbram a domino postulaturus uenisse/ cuius sibi corpus ipse rapuisset/ ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad haec ei quae etiam luctu patris assimulasset obieciat/ cum interdum quidem personam componeret in moerorem/ noctu uero ad comessationes usq; potaret. Deniq; seditionem vulgi ex hac indignatione constatam esse dicebat/ totius autem orationis suae uires eorum multitudine qui circa templum caeli fuerant astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse/ ad hostias uero quas ipsi maclauerant crudeliter esse iugulatos/ tantumq; in templo funerum esse congestum quantum nullum ab externis illatum bellum implicabile congestisset. Itaq; huius crudelitatis Herode praesto ne spe quidem regi nunquam eum dignum esse uisum nisi cum sanae mentis inops erat/ anima deterius agrorante q; corpore. & quem in secundo testamento scriberet ignorabat/ praesertim qui priore testamento scriptum inculcare nihil posset/ sed incolumi corpore omnique uirtu purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitrium ipsum se archelao abdicasse regia dignitate/ multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet a Caesare principatum/ qui anteq; acciperet tantum populum peremisset/ Occulta in hunc modum perfectus antipater multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitus perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor archelaei & ante omnia caedem in templo necessario factam esse perdocuit. Na quoru necis augetur/ non regni solum sed etiam ipsius iudicis id est Caesaris hostes fuisse/ aliorum aut criminum suorum aduersarios demonstrauit. Secundum uero testamentum iecire ratum manere postulabat/ quod Herodes in eo successoris sui firmatoris Caesarem constituisset. Na qui tantum sciret in rerum domino potestas succederet. Nec unquam in Herodis errasse iudicio/ sed sano corde quae constitueret elegisse qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis etiam nicolaus oraret in mediumgressus archelaeus ad genua Caesaris accedit otiose. Quo benigne a Caesare erecto eo quod paterna quae secessione dignus esset ostendit certum uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso consilio/ secum ipse de cognitis deliberabat/ utrum ex his qui testamento continerentur aliquem regni oportet constitui

teret constitui

teret constitui successorem/ an toti familiae distribui principatum. Multitudo enim personarum egeret subsidio uidebatur. Sed antequam de his quicquam statueret a Caesare mater archelaei Malthace morbo corrupta moritur. Et Vari litterae de Syria prolatae sunt iudeos defecisse nuntiantes quod uarus ferre prospiciens Hierosolyma postquam archelaus nauigaret ascendit ut incensores seditionis cohereret. Et quia multitudo caesitara non uidebatur ex tribus quas e Syria duxerat secum cohortibus una in ciuitate reliq; atq; ita in antiochia ipse remeuit. At sabinus qui postea in hierosolyma uenisset causas nouarum rerum iudeis praebuit/ modo uim custodibus ut arces sibi traderent adhibendo/ nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a Varo militibus fretus erat sed etiam seruari suorum multitudinem/ quos etiam omnes armatos avaritiae ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die qua pantheocoele a iudeis uocatur/ septies septem diebus ex actis rediens esse eorum numero uocabulum nacta non religionis solemnitas populum sed indignatio congregauit. Deniq; concursus infinitae multitudinis ex galilaea idemq; Idumaea & Hierichute trans iordanemq; positus regionibus factus est/ cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudeorum ex numero simul & alacritate praestaret/ & tripartita manu terrena castra collocauerunt/ una in septentrionali regione templi/ altera in meridionali Hippodromu uersus/ tertiaq; in occiduo prope regiam tractu circunfessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter eorumq; spiritu perterritus/ crebris quidem Varum uicibus praecabatur/ ut quam mature ferret auxilium quasi lamia da cohorte si quid morae interuenisset. Ipse uero in altissimum castelli turrim quae Phaelus uocabatur euadit fratris Herodis cognomine/ quae parthi ne cauerunt. Hinc militibus cohortis/ ut in hostes irruerent signum dabat. Nam praetimore quibus ipse praerant descendere nullus audebat. Eius autem praecipis milites obediens in templum uolunt uehementiq; cum iudeis pugna confligit/ in qua dum nemo desuper adiuuaret imperios belli peritura superabant. Postea uero quam multi iudei porticibus occupatis a uertice sagittis eos appetebant/ plurimi conterebantur/ & neq; ex alto iaculantes ulcisci facile poterant neq; communius dimicantes ferebant. Ab utrisq; tamen afflictis succendit porticus opere magnitudine atq; ornatu mirabiles. Ibiq; cum multi flamma subito comprehensi/ aut ea consumebantur/ aut in hostes desilientes/ ab ipsis occidebantur/ alii intorquum cedentes praecipitantur ex muro. Nonnulli desperata salute incendii periculum suis gladiis praueciebant. Qui tamen ex moenibus obrepando in Romanos fecissent impetum/ moerore attoniti nullo negotio subigebantur/ donec omnibus aut interemptis aut timore demictis thesauro dei defensoribus desitit manu milites attulerunt/ & quadringenta ex eo talenta diripiunt. Quorum quae furto sublata non sunt congregauit Sabinus. At iudeos multo plures/ magisq; pugnantes tam uiuorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obfessaq; regia minitabantur exitum/ nisi quamprimum inde secederet/ Sabino si uellet una cum cohorte militum abeundi copia pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior. Erat Sebastenorum tria milia. Hisq; Rufus & gratus praepositi unus peditum rector/ at uero equitum Rufus. Quoru uterq; ut corporis atq; prudentia/ etiam si nullam manum obediens haberent/ magnum tantum momentum belli Romanis addidissent. Itaq; iudei quidem instare obfitioni simul/ & castelli moenia tentantes & ad Sabinum clamantes/ ut nullo impediendo discederet/ habituros tanto post tempore patriam libertate. Sabinus autem quamquam optaret euadere fidem tamen pollicitationibus non habebat sed eorum lenitatem insidiam esse illecebram suspicabatur/ simulq; auxilium Vari sperans obfitionis periculum perferere. Eodem tempore per iudaeam plurimis locis tumultus erat multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in idumaea quidem duo milia ueteranorum qui sub Herode militauerunt congregati armis instructi cum regalibus decertabant. Quibus achiabae regis confobrinus ex uicis munitissimis repugnabat campestre praesertim declinando. Inferioris autem Galilaeae iuda filius Ezechiae latronum principis ab Herode quondam rege capti/ qui tunc illas regiones uastauerat/ non parua multitudine collecta raptisq; regis armentariis/ & omnibus quos circa se habebat armatis contra potentia cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex regalibus seruis pulchritudine simul & uastitate corporis fretus imposito sibi diadema eorum latronibus quos congregauerat ipse circumiens/ & apud Hierichunta regiam/ & multa alia magnifica diuersoria igni corripit/ faciem sibi praedam ex incendio comparans. Omnesque habitationes in quibus aliquid decoris erat concremasset nisi Gratus regiorum peditum rector ex Trachone sagittarius. itemq; Sebastenorum pugnatissimos dicens properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt/ ipse autem Simonem compendio praueit ardua ualle fugientem/ & ex transuerso percussus in uertice deiecit. Incensa sunt autem & quae cumque iordani proxima fuerunt sedes regiae apud Betharamathem quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus/ tunc etiam pastor quidam cui nomen erat Gaius regnum affectare ausus est/ quod ut speraret ut corporis animaeque fiducia mortem contemnentis impulsus est. Ac praeterea factum sibi similitum robore quorum singulis tanquam ducibus & Satrapis attributa

attributa manu armatorum ad incursum utebatur. Ipse autem veluti rex maiora negocia procurabat. Et tunc quidem sibi etiam coronam imposuit non paruo autem post tempore cum fratribus suis nascendo teritoria & occidentem praecipue Romanos itemque regios persequerantur cum nec iudaorum quicquam effugeret qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathunta compertum Romanorum agmen obsidere qui frumenta cohorti atque arma portabant. Vbi arium quidem centurionem & xl. fortissimos iaculis confecerunt. Cateri uero in periculo constituti similia sustinentes auxilio Grati qui cum Sebastienis aduenit elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indignas itaque alienigenas per omne bellum gestis post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt natu quidem maximus ab archelao. Duo uero qui erate sequebantur in manus Grati ac Ptolemaei delati. Nam quartus archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrocinali bello cuncta inflammabant iudeam. Varus autem accepit Sabini & principum litteris toti cohorti metuens opem his ferre praeparabat. Itaque cum duabus reliquis cohortibus & quattuor aliis equitum in ptolemaida profectus eodem regum atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad haec a Berythiis etiam cum per eorum transiret oppidum mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum quam propter herodis inimicitias aretas rex arabum non cum exiguo numero equitum perditumque peruenit. statim exercitus partem in Galilaea quae ptolemaidi propinquior erat dirigit amicum suo Caio his rectore praeposito. Qui mox & aduersus quos ierat omnes in fugam uertit & Sephorim ciuitatem captam ipsam quidem incendit incolas uero eius seruiti subiuugauit. Varus autem ipse cum omni Samaria positus ciuitate quidem abstinoit quae inter aliorum turbas nihil eam mouisse deprehendit. castis autem ad nicum postis qui appellatur aaron ptolemaei possessionem propterea direpta a barbaris & ab amicis Herodis qui ptolemaeo insensu erant. In de Sapho progreditur alterum di cum tutissimum quem similiter omnesque redditus ibi reperitos fuerant depopulati. Ceteris autem ignis plena erant omnia nec praeda Barbarorum quicquam obstabat. Exusta est autem Emaus iussu Vari ne cessari ceterorumque indigno ferentis habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad hierosolimam cum exercitu solo uisus. Iudaeorum castra disiecit & alii quidem per agros abire fugientes. Qui uero intra ciuitatem degebant suscepto eo seditionis causas in alios conferebant nihil quidem se pernitius nouisse dicentes sed propter diem festum receptam necessario multitudinem in ciuitate obfessos esse potius cum Romanis quam cum seditionis conspirasse. Ante uero obuia ei uenerant iosephus archelaei consobrinius & cum Grato Rufus agentes exercitum & Sebastienos & ex Romana cohorte milites ornatos ornatum consueto. Sabini enim nec in eos Vari uenire passus iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitum multumque sibi exhibitum quos minus turbulentos inuenisset custodiae tradidit maxime uero nocentium prope ad duo milia crucifixit. Adhuc autem super Idumeam superesse decem armatorum milia nunciatio. Confestim arabas domum redire iubet quia eos non auxiliantium more uti militia sed pro sua libidine & ultra quam ipse uellet agros uastare perpexit. suis autem conuocatis agminibus in aduersarios praeparabat. Verum illi se uero antequam in manus uenirent achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudine uenia data duces eos interrogandos misit ad Caesarem. At ille cum ignouisset ceteris non nullos regis cognatos erant enim quidam inter eos Herodis propinqui supplicio subiugari praecipit quia omnino contra regem suum arma coepissent. Varus autem hoc modo rebus apud hierosolimam compositis eademque cohorte quae dudum in praesidio ciuitatis fuerat ibi relicta antiochia abiit. Romanus autem archelao alia rursus cum iudeis causa conflata est qui ante seditionem permissu Vari legati exierant ius genti suae liberum peturi. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant astantibus una cum populo qui Romae degerent octo milibus iudaeorum. Itaque conuocato a Caesare optimatum romanorum amicorum concilio in palatini apollinis templo quod priuatum ipsius erat aedificium admirandis opibus exornatum multitudo quidem iudaeorum constitit cum legatis contra archelaeum cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum archelao litare propter odium atque inuidiam recusabat. & cum accusatoribus consueci pudore Caesaris prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelaei frater beniuolo animo diuiciis ab eius causis praemissus a Varo ut & archelao subueniret & si regnum herodis nepotibus distribuere placuisset partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere quae nam contra leges fecisset herodes primum non se regem sed omnium qui usquam fuissent tyrannum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo truncatis ea perulisse suspentes ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum sed etiam gentis suae ciuitatibus deformatis exteris ornauisse populisque alienis iudae sanguine condonasse. Pro antiqua uero foelicitate ac patriis legibus nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repleta prorsus ut plures ex herode clades paucis annis sustinerent quam omni auro maiore sui postquam ex Babylone discesse perpessi sunt. Xerxes uero regnante ad discordiam concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersa fortunae consuetudinem processisse

processisse ut etiam successione uoluntaria acerbissime feritatis subirent qui & Archelaeum tanti tyranni filium patre mortuo regem appellassent nihil morati & una cum eo luxissent morte herodis ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret ne non certus eius filius uideret ex cade truum milium centium regni lapsisse primordia & quia principatum meruit tot immolante deo hominum uicti matros festo die templum ead uerbis impleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis superessent aliquando respexisse calamitates suas & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora praebere atque a Romanis praecari ut iudaeae reliquias misericordia dignas existimarent ne uod ex ea natione restaret his obicerent a quibus crudelissime lacerabatur sed patriam suam coniungit Syria finibus ac praedictes Romanos administrari decernerent. Hoc enim modo probatum iri iudaos qui nunc ueluti rumbulenti ac belli cupidi reprehenduntur moderatis rectoribus obedire. Iudaorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus primus criminibus quae in reges erant proposita dissolutis natione coepit arguere quia neque gubernari facili esset natura quae regibus uix pareret. Vna uero etiam propinquos Archelaei qui se accosatores conulerant insimulabat. Sed tunc quod dem partibus Caesar auditis conuentum diremit. Paucis autem diebus post media regni parte sub Terrachae nomine dedit Archelaeo etiam regem si se dignum praebuisset facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidia in duas tetrarchias diuisit duobusque aliis Herodis filiis attribuit unam Philippo alteram illi qui cum Archelao de regno certauerat. Huius autem parti cesserat trans flumem regio quarum ducera talenta redditus erant. Barhanea uero & Tracon & Auranitis & quaedam pars domus Zenonis circa Iamnia nunc Philippo destinata sunt quae talentorum c. redditus ministrabant. Archelaei uero Echnarchia Idumeam omneque Iudaea & Samaria habebat quarta tributorum parte leuata pro munere quia non rebellasset cum ceteris. Ac ciuitates quibus imperaret & ei traditae sunt Stratonis Turris & Sebaste & Ioppe & Hierosolyma. Graecas uero Gazam & Gadarā & Hippio regno auulsa Syriae Caesar adiecit. Erant autem redditus archelaei. cccc. talenta. quin & Salomae praeter illa quae testamento regis ei relicta erant Iamnia domina & Azori & Phaselidis idem Caesar constituit regiamque apud Achaonā largitus est ex quibus oibus talentorum lx. redditus colligebant. Domum uero eius Echnarchiae subiugauit archelaei. Cum autem ceteris Herodis praesens testamento relicto soluisset duas eius filias uirgines extrinsecus quinque milibus pecuniae donauit easque naptum Pherozae filius collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio etiam sibi relictas ab eo facultatem ad mille talentum huiusdem distribuit exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

Iudeus quidam interim simulat se esse alexandrum ob similitudinem cum illo Romam uenit cognoscitur a Caesare patreque ipse Caesari dolus & fraudis his ridens Caesar remigum numero inseruit suasore illius fraudis interfecit ponuntur quaedam sectae philosophorum & eorum uita.

Cap. II.

Interea quidam iuuenis natione Iudaeus apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppidulo educatus illi se format similitudine quem Herodes necauerat. Alexandrum esse meritus falsi mediis spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socii quaedam gentilem suum oes regni actus optime scientem a quo instructus affirmabat eorum se misericordia quae sui atque aristobuli occidendi causa missi fuerat similibus corporibus subditis morti esse subreptos. Denique his multos iam iudaeos fefellerat in creta degentes ac liberaliter illic acceptus. Melius inde transmissus ibique ampliore quod situ cum lacus et hospites suos magna utriusque similitudine Romam secum nauigare pellexerat. Postremo de latu Dictarchia multisque muneribus a iudeis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. A hoc enim fidei pesserat formae similitudo ut qui alexandrum illum uiderant planaque nonerit huc esse iurarēt igitur oes etiam Romae uisendi eius studio circosus pperabat & infinita multitudo per uicorum angustias quocumque referebat conueniebant. Tara namque demeria multos coeperat ut illum sella portaret ac regale obsequium propriis eius sumptibus exhiberent. Sed Caesar alexandri uultu optime sciens ac cunctatus non fuerat ad eum ab herode & si priusquam uideret hominem fallacia similitudinis aia duceret hila riori tamē animi spe non nihil indulgentiam putauit & Celadum quaedam alexandrum bene cognosceret misit ut ad eum adolescentem adduceret. Quo ille conspecto statim personae differētia coniectura deprehendit. Maxime autem ubi corporis eius duriā & feruile formam considerauit intellexit oem comēti. Satis autem commotus est dictorum eius audacia aristobulum pcontatibus saluū quē illum esse memorabat consulo uero non adesse quae apud Cyprum degeret cauēdo insidias minus enim se circūueniri posse disunctos. Itaque Celadus ei ab aliis seperato nitā dixit a Caesare primū fore tātae fraudis si prodidisset auctorem. Id autem se facturū pollicitus ad Caesarem sequi & iudaeum indicat quae formae suae similitudine abusus esset ad quaestū. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit quanta uiuus alexander accepisset. Risit his Caesar & saluum quē alexandrum propter habitudinē corporis remigum numero inseruit suasore uero eius interfecit iussit. Melius autem sumptu detrimētū pamentiae prioris satis esse indicauit. Echnarchia uero suscepta memor discordiae superioris archelaeus non solum iudeis sed et samaris crude liter abusus est. Nonque principatus sui anno legatis contra se ab utroque ad Caesarem missis ipse qui-

dem in

dem in exiliū pellitur. Viānam gallicā ciuitatem/patrimoniu uero eius thesauris Cæsaris adiudicat. Quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsare huiusmodi somniū uidisse cōmemorauit. Nouē aristas plenas & maximas a bobus comedi somniauit. Accitos deinde uates Chaldæorumq; nonnullos quid nam illo putarent iudicari somnio consuluerat. Aliis autē aliter interpretantibus Simon quā Esæus genere dixerat. Aristas annos arbitrari bonosq; reg; mutationes: eo quia uagos arido uerticē ac mutaret. Ideoq; regnaturū esse tot annis quot significasset numerus aristarum uarias aut rerū mutationes/expertum esse moriturū. His auditis quinq; diebus post idem archelaus ad causam dicendā esse euocatus. Dignum autē dixi memoria etiā coniugis eius Glaphyæ somniū archelai filiz cappa/docu regnis referre. Quā cū alexandrū primus habuisset uxore frater huius de quo loquor Herodis filius a quo ille interfectus est sicut iam designauimus post illius mortem. lubæ regi Libya nuptā/eoq; defuncto domū reuersam/domiq; apud patrē in uiduitate degentem. Ethnarches archelaus ubi conpexit ad hoc amoris accessus est/ut eā statim repudiata cōiuge sua Mariāne sibi copularet. Hæc igit in breui tēpore postquā in iudæā rediit uidere uisa est instante sibi alexandrū dicere. Satis fuerat tibi liby cum matrimonio/ sed tu illo non contenta rursus ad meos penates reuerteres audacissima uiri tertii quodq; grauis est fratris mei iuncta matrimonio. Equidē non dissimulabo contumeliā te quæ licet finitū recuperabo. Atq; hoc expolito somnio uix biduū superuixit. Igitur archelai filiis in prouinciam circumscripitis procurator equitum apud romanos Coponius a Cæsare missus est eā sibi a Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante Galilæus quidam Simon nomine defectionis arguebantur quia in dignas increparet/ si tributū Romanis pendere paterentur/ dominosq; post deū ferre mortales. Erat autē proprie sectæ sophista/ nulla in re aliis simul. Erenim tria sunt apud iudæos genera phylisophiz. Horū unum pharisei profitentur/ alterum Saducei/ tertium autē quod probabilius habet. Essæi colunt gente qdem iudæi. Verum inter se mutuo amore coniunctissimi & qui pter ceteros uoluptatē qdē quasi maleficia uitare cōtinentiā uero seruare neq; cupiditati succubere uirtutē maximā ducere. Itaq; nuptias quidē fastidiant/ alienos uero filios dū adhuc molles sunt erudiunt/ traditos pro cognatis habentes suis moribus diligenter instituūt. Non quia cōiugia uel humani generis successio nē conseant p̄rimendā/ sed quia cauendā putent intēperantiā feminā/ nullā eaz; uni uirō fidē seruare credentes. Quin & diuitiaz cōtēptores sunt/ rerūq; apud eoz; cōmunicatio admirationi habet/ neq; inuenias alteri alteri opulentiā stare legē; sibi dixerūt/ ut qui disciplina suā sectari uellent/ bona cōtubernio publicaret. Ita enim fore ne uel paupertatis humilitas/ uel diuitiaz dignitas appareret/ sed p̄mixtis facultatibus ueluti iter fratres unū esse omniū patrimonium. Probro autē ducunt oleū/ & si qs uel inuitus unctus fuerit/ mūditiis corpus abstergere/ quoniā squalorē decori putant/ dūmodo semper in ueste sint candida. Designatos autē cōmuniū rerum procuratores habent/ & ad usus omniū id uiuos. Nō est autē il is una ciuitas certa/ sed in singulas multi domicilia transferunt/ & aliunde adueniētibus sectæ suæ professoribus quid habeant promptū exhibent quasi propriū. Deniq; tanquā cōsue/ tissimi ad eos ingrediuntur quos nūquā ante uiderunt. Hic est quia cū peregrinant/ ppter latrocinia tā tū armantur/ neq; præterea quicq; ferūt. In singulis autē ciuitatibus ex eodē collegio specialis curator hospitū constituitur qui eorum uestimenta ceteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris in metu & sub cura magistrū agentibus par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant/ nisi ut omnino concisis prioribus aut longi temporis/ usu consumptis. Nihil autē iter se mercantur aut uēdunt/ sed egētī qsq; quod habeant præbēs refert ab eo quod ipse nō habeat. Quam uis etiā sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus liberit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deū religiosi sunt. Nāq; ante solis ortum nihil profani loquūt/ sed ei patria quadam uota celebrant/ quasi ut orientur p̄cantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes a curatoribus dimituntur. Cūq; ad horā quintā studiose fuerit operati rursus in unū congregantur/ liteisq; prædictis uelaminibus ita corpus aq; frigidis abluunt. Atq; hac lustratione i eadē secreta cocunt. Quo neminē aliterius sectæ hoiem aspirare concessum est ipsiq; purificati uelut in sanctū quoddā tēplum in cenaculū cōueniunt/ quibus cum silentio sedentibus pistor quidē panes ordine unum autem uasculum ex uno palmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibū sacerdos anteuenit/ neq; gustare/ quēquam fas est/ nisi prius deo celebratur oratio. Post finē quoq; prandii uota repetunt. Nam & cū incipiunt & desinunt quasi datorem uictus deū laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis usq; post meridiem ad opera se conferunt. Reuersiq; inde similiter cenant/ confedētib; etiā hospitibus si quos fortasse interuenisse reppererint. Neq; uero clamor unquā tectū illud/ neq; tumultus inq̄tat/ cū etiā loquēdi ordine aliis alii cedat/ eoz;q; silentiū extra tectū constitutis arcanū quoddā uideat/ ruribile. Cuius quō rei perpetua sobrietatis causa/ est/ quodq; apud eos edendi aut potandi modus futuritate diffinit. Sed quāuis aliquarū rerū nihil sine præcepto faciunt/ curatoris/ tamē in his duobus hoc est in iouando & miserendo sui iuris sunt. Nā & subuenire dignis cum opus est suo arbitrio/ cuiq; licet atq; indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare/ aliquid sine curatoribus interdicit. Idē

fracundiaz moderatores iusti sunt indignationē cohibent/ fidem tēntur/ patri obsecundant/ & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusurandum quasi periuorio deterius uerū. Iam enim mendacio cōdēnatum arbitrantur/ cui sine deo non creditur. Summū autē studium ueterū scriptis adhibent ea maxime indeq; quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborū remedia strpes medicas quāq; uim propriā singuli lapides habentur rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studiosi nō statim cū eum una collectio/ sed per annū integrū extrinsecus cōmoranti cuiq; uendē uictus ordinē tribuunt. Dolabra quoq; & quod prædictū est perizoma & alba ueste tradetes. Cū uero processu tēporis experimentū cōtinentiæ dedit/ accedit etiā ad commuem cibum/ & purioribus ob castificationem. Is quis participat/ neq; tamē in conuictū assumitur. Post ostentionē quippe cōtinentiæ duobus annis alius mores eius probantur. Cūq; dignus apparuerit tunc demū in confortium assumitur. Prius uero quā incipiat cōmunē habere cibū magnos execrationibus abiurat/ se primū quidem colere deum/ deinceps quoq; erga homines seruare iustitiā/ & neq; ppria sponte nocere cuiquam neq; ex s̄cepto obesse/ quinimmo iniquos omnes odisse/ & cū labore semper uicuriæ/ sc̄tatoribus fidem omnibus seruare/ maxime uero principibus. Neq; enim absq; uoluntate dei cuiquam consentire posse ad principatus potentia accedere. Si uero ipse ceteris præsit nunquā abuti nunquam se abuturum uiribus potestatis ad contumeliam subiectoz; sed neq; ueste aut ambitio aliquo ornato reliquis eminare/ ueritate semper diligere/ & habere propositū conuincere mētentes. Manus uero a furto & animā purā seruare ab iniustis cōpēdit/ & neq; aliqd de mysteriis consecrantes celere. Neq; profanis eoz; quippiam publicare/ etiā si intentata quispiam morte cōpellat. Sup hæc aut addit nihil de dogmatibus aliquid quam ipsi susceperint tradere. Fugere aut latrocinia/ & cōseruati iri similititer dogmatibus sui libros/ angeloz;q; noia/ his qdē execrationibus explorat/ & q̄ si p̄muniūt accedere. Depræhenso uero in peccatis a sua congregatione depellit/ & q; taliter fuerit condēnatus miserabili plerūq; morte consumitur/ illis quidē sacramentis sacratis obligatus/ neq; capere ab aliis oblatum cibū potest. Herbas uero pecudum more decerpens/ & famæ exarsa mēbra corrumpunt. Ob quā etiā plurimos plerūq; miserati/ & extremum spiritū agentes receperunt sufficientē pro peccatis eoz; q; usq; ad mortē adduxerat poenam fuisse censentes/ in iudiciis uero sunt diligentissimi atq; iustissimi. Disceptant aut non minus quā centū in unū coacti/ quod aut ab his decretū fuerit immobile manet. Veneratio quoq; apud eos post deū magna legiferi est/ ita ut si quis blasphemauerit morte damnetur. Senibus uero obedire/ & plurimum quoz;q; deprobabile arbitratū officium/ cum simul deniq; sederint. x. nullus unus nouē loquitur inuitis. Expuere quoq; in mediū eorum uel in dexterā/ sui partē quisq; deuitat. Sabbatis quoq; operationē aliquam contigisse omnibus iudæis diligentius cauēt/ neq; cibū sibi solū pridie præparāt/ ne uidelicet illo die ignē accēdat/ sed neq; uas aliquod trāspōnere/ præsumant immo nec alium purgant. Aliis autē diebus fodientes foueam/ uos uerbi gratia pede altam dolabra illa quam tradidit nuper/ accedentibus diximus demissa ueste sese diligentissime contēgentes/ ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant/ in eadem fouea ab onere uentris leuantur/ ac deinceps terram quā esse darent redacunt/ idq; ipsum faciunt in locis secretissimis/ & nempe cum naturalis sit ista purgatio/ nihilominus tamen solēnem habēt ut quasi ab immunditia diluantur/ decernunt autē in se secundum susceptæ abstinētiæ tēpora in ordines. iiii. tatumq; hi q; minores sunt inferiores præcedentibus assignantur/ ut si aliquos eoz; contigerit quasi a contactu alienigenæ diluati/ uiuunt aut quā longissime ita ut plurimi eoz; usq; ad centenariā p̄ferant ætatē/ ppter simplicitatē sicutis/ quod eis nimirum accedere puto propter institutionē bene in omnibus ordinatā. Sūt aut aduersorum cruciatus siquidē uincūt firmitate cōsiliū. Mortē uero si cū decore obeunda sit iudicat ē immortalitate meliorē/ prodit aut eoz; in omnibus negociis animos bellū gestum cū Romanis. Tūc siquidē p̄ artuum contractiones & ignes ac per tormenta omnigena transeunt/ ut uidelicet in legulatores aliquid loquerentur iniuriam/ uel ciboz; quippiā quos nō solent edere/ ad uenerū horū potuerūt impelli/ sed neq; depræcari suos tortores/ aut in ipsis flere supplicis quinimmo in mediis cruciatibus subridetes/ & eis qui tormenta admodum illudentes constantes animos cum quadam hilaritate reddebant. s. quasi qui eos essent denno recepturi. Opinio quippe apud illos firmata cōstitit/ corruptibilia qdem esse corpora/ materiāq; eorum nō esse perpetuam/ animas autem immortales semper manere/ & de æthere subtilissimo cōmeantes quasi carceribus ita corporibus implicari/ uelut quas illecebra carnalis attraherat. Cum uero fuerint a carnalibus releuata uinculis quasi de seruitute longissima libera/ eas ita illico letari eas sublimisq; ferri. Et quidem bonis continentes in hoc græcorum sententiis promouit ultra Oceanum degere ubi eis sit imposta p̄seruitio illic quippe esse regionem/ quæ neq; imbribus/ neq; niuib; neq; æstibus aggrauetur/ sed quam Oceano oriens Zephyus & leuiter aspirans amānet. Malis autem animabus p̄cellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercēdarū sine sine pena/ uidētur autem mihi secundum hanc ipsi itelligētiā græci quoq; fortibus suis quos

Herodes & Senideos vocant beatorū infulas sequestrasse improborum autē animabus locū apud infros impiorū in quo etiā cruciari quosdam cōmentati sunt. Syphos videlicet & Tantalos & Ixioes & Tityos. Principio quidem imortales esse animātes ob adorationē utiq; virtutis dehortationēq; nequitia bonos quippe fieri in huius vitæ conuersationē meliores per spē bonorū etiā post lucē redhibendo ū improborū autem imperū retardari estimantiū/ quoniā & si huius vitæ spatio latuerint post obitū tamē sunt immortalia tormēta passuri. Hæc sunt ergo quæ esse de diuinitate animæ philosphantur. Plane illecebrā is qui semel deorū sapientiam gustauerint reponentes. Sunt autē in eis q̄ etiā futura nosse promittant sacris uidelicet libris & uariis sanctificationibus/ Prophetarūq; dictis a primis ætatibus adhærentes/ raro autē accidit ut prædictiones eorū frustratio cōsequatur. Est autē aliud etiā Epiſtenorum collegium cibos uidē & mores legumq; similia cum prioribus habens. Distat autē opinione coniugii/ maximā siqdem uitæ hominū partē successione. Sumpere eos qui ab ſtine/ ant nuptiis arbitrant/ quippe si in eandē uelint ire sententiā/ defectorū cōſtitum genus humanū fore. Nihilominus tantū ipsi tanta moderatione conueniunt ut per triennū explorent ualitudinē fortunārum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneæ partū ita eas in matrimoniā adſciſcunt. Nemo tamen eorū cum prægnante concumbit/ ut ostendat/ quia nō uoluptatis nuptias sed causa inierint liberorū. Lauantibus autē foeminis/ ita ut uiris perizomatū inest amictus tales mores huius collectio/ nis duo autem priorum quasi ordines sūt. Ex quibus Pharisæi dicunt quæ certiorē legalium ritū nō titiam profiterentur/ & hi primū dogma habent/ ut Imarmene fatis. & deo uniuersa deputent/ & quid dem uel agere quæ iusta sunt uel negligere secundū maiorē partem esse beniuolentiæ in hominibus proficere adiuuante tantum in singulis & Imarmene animam autem quidem omnē incorruptam esse transire autē in alia corpora solas bonorū improborū autē interminabili supplicio cruciari. Sada cæi porro. i. Secūda collectio Imarmenē omnifariam negant/ & deū extra omnē mali parationē in ſpectionēq; constituunt. Atque autē electioni hominum uel bonū uel malū esse propositū & secundū uoluntatē propriā alterutrū unumquēq; coniungi. Animarum autē generaliter uel supplicia deneant uel honores/ & Pharisæi quidē sociabiles/ & qui studeant se mutua dilectione complecti. Sada cæi uero & inter se feris moribus discrepantes. & conuersatio eorū ita circa participes ut erga exteros inhumana hæc sunt quæ de iudæorū philosophis dicenda repperi/ nunc ad inceptū reuertor.

Decedente regno Archelao Philippus & Herodes Antipas regit Terrarchias suas/ defertur imperium ad Tyberium post mortē Augusti/ Pilatus mittitur a Tyberio in Iudæā ob imagines. Cæsariz quas intulit in tēpla oritur discordia maxima. Caius Cæsar uult deus appellari/ eius imagines & statuas pcepit erigi/ reuētibz illis minatur eis/ moriē Caius/ Claudius rapit in regnū/ mittit Agrippam ad senatum ut placeat eum esse regē/ non admittit curia/ remittitur Agrippa ad senatum/ nuntians pugnam aduersus eos.

Cap. III.

Archelai regno in ordine prouinciæ iam decedēte reliqui idest Philippus & Herodes q̄ cognominabat Antipas terrarchias suas regebant. Salomæ autē moriēs Iuliaz Augusti coniugi regionē quā rexerat/ & Iamniā & in phasēlide palmeta testamento reliquit. Delato autē ad Tyberiu Iuliaz filium romano imperio post mortē. s. Augusti qui præfuit rebus/ annis septē & quinquaginta mensibus sex diebus duobus/ manētes in tetrarchiis suis. Herodes. Lac Philippas hic quidē iuxta fontes ipsos/ de quibus Iordanis flumen exoritur in Paneade condidit ciuitatē quā Cæſariā uocauit/ aliamq; inferiori Gaulanite/ quā Iuliadē nominauit. Herodes uero in Galilæa Tyberiadā in Peræa autē cognominē Iuliaz. Missus autē a tyberio in iudæā pilatus qui curandā ac/ ceperat regionē nocte interpēta operas in hierosolymam intulit imagines Cæſaris/ quæ postmodū grandem inter Iudæos suscitauit tumultū/ nā q̄ aderant stupore permoti sunt quasi iam profanatas ieges suas uiderent. Nullum enim fas dicunt collocari in urbe simulachrū. Ad quærelā autē eorū qui in ciuitate erant subito etiā de agris multitudo confluxit. Euntē autē illico Cæſariā ad pilatū intemil/ sime depræcabantur/ ut ab Hierosolymis auferent imagines/ & eis iura patriæ seruariēt. Pilato autē supplicantiū abuenient pilata domū eius prouēnerant/ & immobiles quinque diebus cōtinuis noctibusq; manere. Post autē pilatus tribunal ascēdēs in studio magno conuocat multitudinē iudæorū/ quasi qui eis uellet dare responsum. cum subito milites accepro signo. sic enim fuerat preparatū ar/ mati circumsteterunt iudæos/ circumdatiq; triplici acie. Iudæi quidē stuporis erant pleni uidentes inpe/ ratā rerū faciem. Tunc pilatus denuntians trucidaturum se omnes nisi imagines Cæſaris suscepissent/ annuit militibus/ ut educerent gladius. Iudæi autē quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt/ & ceruicē nudatas ad excipiendos ictus parauerunt uociferantes uniuersi magis se interficere uelle quam legem. Tunc pilatus circa religionem studium populi demiratus confestim de Hierosolymis sta/ tuas iussit auferri/ deinde uero conturbationem alteram cōmouebat/ erat apud eos facer thesau/ rus quem Chorbonan dicunt/ hunc ad inductionem aquarum iussit expendere/ erat autem indu/ cenda aqua

ecnda aqua a stadiis. cccc. ad hoc itaq; uulgi oriebantur quærelæ ita ut etiam pilati qui Hierosolymā uenerat cū clamore circumdarent tribanal/ ille autē suadērat/ siquidem tumultum eorū populo permi/ scuit armatos milites/ qui tunc essent priuatorum uestibus induti. præcepitq; gladiis eodem ne uerentur/ sustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus dat ex tribuuali signū cōſistimq; ca/ debantur Iudæi/ quorum multi quidem perierunt plagis/ multi uero se iniuicē trucidantes in fugā mi/ sera cōrtione uersi sunt tunc ad calamitatem interfectorū spens multico do conticuit/ atq; ob hoc accusator Herodis Terrachæ agrippas fuit filius aristobuli/ quæ pater Herodes interfecit/ ad Tybe/ rium uenit. Illo autē non suscipiente accusationē residens Romæ ad aliquorū quidem parentū noti/ tias ambiebat. Maximis autē colebat officii germanici filii Gaium cum adhuc esset priuatus. Er quod dā die inter copiosam epularum apparatus quibus eū demerere uoluit/ ad ultimā extensis manibus aper/ te deū cœpit præcari/ celeriter illum mortuo Tyberio dominū cunctorum uidere. Hoc cum quidam de familiaribus eius Tyberio nunciasset statim concludi iussit Agrippam qui & sub grandi ærumna usq; ad mortem Tyberii in carcere per menses sex tenebatur. sed defuncto eo post regnum annorum duorū & uiginti dierum triū succedens imperium. C. Cæsar abſoluit agrippā uinculis & Terrarchiā philippi iam enim iste deceſerat/ ei tradidit/ regemq; appellauit. Cum uenisset autē in regnū agrippas Herodis Terrachæ cupiditates per inuidiā suscitauit. Irritabar autē eū maxime in spē regni Hiero/ dias uxor exprobrans ei discordiam/ & dicens/ quia per id quod noluerat ad Cæſarē nauigare careret potestate maiore/ nam cū agrippā ex priuato regem fecit/ quo modo dubitaret illū ex Terrachæ eorū dē honore. His adductis herodes uenit ad Cæſarē/ quo ob auaritiā uehementer increpatus ad hispa/ niā fugit/ secutus eū gope fuerat accuserat agrippas/ cui etiā Terrarchiā illius. C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes quidē in Hispania peregrinatus secū etiā uxore decessit. Caius uero Cæsar in tantū con/ tumeliose abusus est fortuna ut etiā & deum se putaret/ & uellet uocari. Patriā quoq; suā multorū nō bilium cæde truncauit. Extendit autē impietatem suā etiā in iudæam/ Petroniū deniq; cū exercitu hie/ rosolymas direxit/ præcipiens ut in tēplo statuas eius leuaret/ quod nisi susciperent. Iudæi contradice/ tes quidem ex his interficeret/ reliquā uero multitudinē captiuaret/ pernonebat autē hoc pfecto deū. Et petronius quidē cum tribus cohortibus multisq; de Syria habitatoribus properabat in iudæā de/ antiochia. Iudæorū uero quidā non credebant famæ præliū nunciari. Qui uero credebant nihil de/ resistentibus poterant cōminisci. Celeriter autē in omnes perua dit metus/ nā iam prolemaida perue/ nerat exercitus. Est autē hæc ciuitas Galilæe litore in magno cōposita/ circumdatur autē montibus ab orientali plaga p sexaginta stadia distans/ sed ad Galilæā pertinētibz/ a Meridiano autē Carme/ lo q̄ abest stadiis centū uiginti/ a septentrionali quoq; monte qui est altissimus/ quæ uocāt etia incolæ scalā tyriorū/ & hic autē distat stadiis. c. ab ea autē urbe quasi a duobus stadiis præterlocat. fluuiolos quem uocant belem exigens profus cui prope est sepulchrum mēnonis habens iuxta se. c. ferre cubi/ torum spaciū cōtinentē/ sed ad mirationē dignissimū/ est autē species uallis rotundæ uitream emittens harenā/ qua n̄ cum exhauserint malæ naues pariter accedentes locus hisidē rursus impletur. uenit si/ quidem quasi dedita opera conuehant de circumstantibus superciliis harenam istā utiq; cōem. Locas autē metalli statim metalla in uitrum quæ suscepit mutat. Mirabile quoq; mihi illud uideret/ quoniā conuersæ iam harenæ in uitrum quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta in cōmanctm harenam deno conuertitur. Igitur loci eius natura talis est. Iudæi autē cum mulieribus & filiis colle/ cti in campū in quo est sita/ Prolemais petronio supplicabat principio ob patrias leges/ deinceps ac/ ro etiam pro suo statu/ ille autē ob multitudinem pscantium & p̄cū inflexas exercitū quidē & statuas in Prolemaide reliquit/ procedens autē in galilæā & conuocans in tyberiadē tam populū iudæorum quam oēs eorum nobiles/ & uim romani exercitus cœpit exponere/ eis minas Cæſaris. His addens/ quoniā & cōtumeliosa esset supplicatio iudæorū/ cum omnes siquidem gentes quæ parerēt imperio romano in suis urbibus inter reliquos deos/ imagines quoque Cæſaris locauissent soli iudæi/ istud abauerent. Si quidem quasi ab imperio deficere esset etiam cum iniuria præſidentis. Illis uero con/ tra legē moreq; patrios allegatis/ & quia ne dei quidē simulachrum ne dum hominis/ neq; solum se libenter subire penitiē. Sedato autē eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduersus Cæſarem estis parati. Responderunt iudæi pro Cæſare quidē & populo romano nobis semp p dies singulos usus est offerre sacrificia/ si autē in templo imagines æstimer collocandas debere eorū iudæorū gentem priuatis inuocare/ præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei q̄ inter/ ficere uoluisse. Ad hæc admittit Petronium miseratio/ & persuasit inuentem & insuperabilem reli/ gionē uirorum/ & tantum uulgas ad mortem constanter paratum. Et tunc quidē infectis omnibus recesserūt

recesserunt. Post die aut ac deinceps summates eorum priuatum uirumq; cōpellans populū quoq; publicè alloquens tūc quasi cōsulens admonebat. Interdū etiā minabatur extollens & uirtutē romanā & indignationē Caesaris hanc etiā suā necessitatē cui essent exequenda p̄cepta. sed illis ad nullā horum experimēta cedentibus. cū uideret etiā sementē regionis intercipi ipsū quippe anni tempus erat. & quinquaginta pene diebus multitudo in urbe onose morabatur ad ultimū cōuocatis omnibus ait se etiā periculosam rem uelle aggredi. Aut enim deo cooperante placabo Caesarem ac uobiscum saluabor libenter. aut illū in ultionem irritabo. pro tanta multitudine impēdo animā meam. Atq; ita dimissis turbis multa pro eo nota facientibus antiochiā ad ptolemaidā reuocauit exercitum atq; illinc confestim missis ad Caesarem referens. & quo apparatu in iudaeā irruisset. & q̄ tota gens supplicasset. quibus si abnuendū putaret. nosset cū uiris etiā prouinciā perdendā. Seruare siquē ipsos. legem patriā & nouis p̄ceptis uehementer obliteret. His epistolis respondit. Caius immodicē cōminans petronio mortem. quoniā iustionum suarū seignis executor fuisset. Sed scriptorū taliū uerbo res per tres continuos menses contigit aduersa tempore retinere. Alii autē exitū. C. Caesaris nuncian res prosperè nauigauerunt. deniq; ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit sine Caesaris indicantes quā illi peruenirent. qui cōminantia scripta portabant. Caio per dolū interēptio. quī regnauerat annis tribus mēsis sex. R. apitur in regnū ab eo exercitū qui Romae erat Claudius. Senatus autē referētibz consulis. Sergio Saturnillo & pomponio secundo mandat tribus legionibus ut essent p̄sidio ciuitati. & ipse frequēs in capitolii deuenit. Quia propter imantiatē Caii bellū agi cum Claudio decernebat. uolens impium ad oprimates reducere. ut sicut olim fuerat ad regendū dignis firmi eligerētur. Accidit autē ut agrippas adueniret. quē cū & senatus in consiliū & in castra Claudius euocasset. ut. deo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret. uidēs agrippa claudii iā esse opribus caesare ad eū perrexit. quem ille illico legatū ad senatū misit indicantē suam propositū. quoniā primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit iniquū esse se militum erga se studium tam religiosum delerere. iā tūc aliter suā paratū esse in reipub. non ut aliquis tyrannus sed ut p̄sul benignus sufficere sibi quippe honorē nominis. De singulis autē negociis cōem omnium stare sententiā. Nam & si non natura esset modestus. locuples tamē moderandae potestatis exemplū cāi morte esse propositū. quae cū detulisset agrippas respondit curia. quasi quae exercitū & bonis consiliis fideret nolle se subire uoluntariam seruitutē. sed ad cepto patrū responso claudius rursus misit agrippa nunciare eis. quoniā non posset adduci ut eos proderet. quorū concessu in imperium esset accitus. inuitū autē se inuitū esse pugna aduersus eos cū quibus configere minime uellet. proinde eligendū esse locū extra ciuitatē in quo cōsigerent. neq; enim sanctū esse propter illorū peruersitatē patriā ciuili caede foedari. Et agrippa quidem ista senatus nunciatur.

Senatus uadit ad claudii. offert uictimas deo. ipse donat agrippā regio patrimonio. moriē agrippa. claudius regnū in prouinciā redegit. & Herodes q̄ regnabat in chalcide moriē. Cap. III.

Nter hac autē unus de his militibus qui cū patribz erant educens gladiū. Commilitones inquit quibus perturbati casus. parricidia perpetrare cupimus imperatorem aduersus. p̄ pinquos nostros claudii secutos maxime cum habeamus imperatorem quem in nullo calpare possimus. & ad quem cū. iustis magnis allegationibus. quam cum armis egredi debemus. Hac dicens per mediam egressus est curiam. omnibus se militibus consecutus. hoc exēplo oprimates deserti in magno metu esse coeperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersionē tūc non esse iter secuti militū ad claudii transferunt. occurrebant autē eis pro muris nudatos gladios ferentes hi q̄ fortunae regis ambitiosus adalabant. & pene accidit. ut progressi quinq; interficerētur. ante scilicet quā militū impetū caesar agnosceret. nisi praecurrens agrippas imminētis ei facinoris periculū nūciasset. dicēs quoniā nisi coheruisset exercitū iam in sanguine ciuili furentē confestim misturus esset omnes per quos conspicuū esset imperiū. steret. solitudinis imperator. Hac audiens. claudius cōtinuit militum impetū. Suscepit autem in castris aduenientē senatū. & indulgenti honore cōplexus. egressus cū patribz confestim obtulit deo uictimas. ut mos esset pro imperio supplicari. Agrippā quoque protinus muneratur regio patrimonio. omnia adiciens ei. etiam illa quae augustus Herodi donauerat. traconitiden scilicet & aurantiden. Praeter hac autem aliud quoque regnum quod Lysania uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum uindicauit. Patribz autem p̄cepta. ut incense aris tabule in capitolio collocarentur. Donat autem ei etiam fratrem suum Herodem. qui gener eiusdem erat Beronici iunctus in regione chalcidis. Opinione autem celerius agrippae dati regni census maximum effuebat. quia sane pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur. sed talem murum hierosolymis circumdare cepit. qualem si potuisset absolui inefficacem prolixus obfisionē Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleret opus decessit in caesaria. Regnauit autē annis tribus. Ante quoq; cū Tetrarchiā regeret. aliis tribus annis tenuerat potestatem. Reliqui uero filias qdem

qdē tres de cypri natas. Beronice. Mariāne atq; Drusillā. filiū autē ex eadē ipsa cōiuge noie agrippā. q̄ non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnū eius in puinciā redegit in cuius p̄curacione missus est Cuspis Fadius. Post hunc autē Tyberii Alexandrū. q̄ nihil de consuetudine patriā imutantes gentem in pace reuenerunt. Post hanc uero & Herodes qui regnabat in chalcide decessit. Relinquentes de sorore sua Beronice filios duos. Beronicianū Hyrcanū. de priore autē Mariāne Aristobulū. cuius frater mortuus fuerat aristobulus priuatus. relicta filia Iorapata. hi qdē erant sicut supra dixi liberi aristobuli. qui fuerat herodis filius. Alexander autem & aristobulus nati fuerant Herodi de Mariāne. quos ipse parēs interfecit. Alexandri autē posteri in maiori armenia regnauerunt.

Post obitum herodis qui in Chalci de regnauit. Claudius agrippam filium agrippae regem instituit. Cumanus curam accepit alterius prouinciā. unde inter iudaeos oriuntur multi tumultus in die festi azymorum populus in fugam se conuertit. & propter egressum de conspatione. xxx. milia hominum consumpta sunt.

Cap. V.

Post obitū autē Herodis q̄ regnauit in Chalcide Claudius agrippā filiū agrippae in auiū. li sui regno cōstituit. Alterius autē puinciā suscepit curā post alexandrū Cumanus. sub quo oriri coeperūt tumultus. & denuo iudaeos calamitas cōprehendit. Cōueniētē eppe multitudinē ad diē festū azymorū in Hierosolymā stante legione romana sup porticulū repli armati quippe milites semp custodiebant festos dies. ne quid conuenientes populi nouare auderent. Vnus ergo e militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciē iudaeorū. & ad hunc habitū uocē emittēs similē succlamauit. Ob quod factum tota cepit multitudo conuari. ita ut circumstaret Cumanū ad supplicii militē deposcētēs. Ex his autē incōsulti iuuenes. & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauiſsimam profiliebant. hi cōtinuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus ne totius in eū uulgi impetus fieret plures euocauit armatos. qui cum essent porticibus immisi moctus grauis incidit iudaeis. Statimq; in fugā uersi relicto templo refugere coeperunt. Tanta autē per egressus de conspatione obtricio facta est ut cōculcatione mutua sup. xxx. milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersae genti luctuosa festiuitas & planctus per domos singulas personabat.

Inſurgunt tumultus latrocinantium. unde quidā p̄ Cumanū capiuntur libri legis p̄ militem quemdam comburantur. accensū iudaei ex hoc conuenerunt apud Cumanū. ad iudicatum est ille ad supplīcium ex hoc populus quieuit.

Cap. VI.

Secessit autē huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoro quippe circa aſſeniam publicum Stephanus quidam seruus Caesaris suppellectilem quādam uehebat. q̄ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autē ad inquisitionē mittens eos qui in p̄ximis uicis essent. uinctos ad se adduci iussit. denūciās ut cōquisitos latrones in uiscula cōiicerent. qua occasiōe quidā militū in uico aliquo libros sacrae legis offensos discidit atq; cōbussit. Iudaei autē quasi totā religionē inflammatū uiderit undiq; cōfluxerūt. & uelut machinamēto aliquo. ita ut supstitutionis attracti oēs ad unā euocationē ad cumanū Caesariā cōcurrūt praecantes ut militē qui tantam cōtumeliam deo legiq; eius intulisset. nō relinqueret impunitū. Ad hac enim ille uidebat multitudinem ne quaquā quieturā. nisi aliqua eēt satisfactiōe sedata. ad iudicatum militem p̄ mediū populū. ad supplicium iussit adduci. sicq; iudaei placatis annis recesserunt.

Conflictus oritur inter Galilaeos & Samaritanos. quidā Galilaeus ad festiuitatē ascēdens iterificiū. Cumanus ad sedationē mittit p̄catores. Hierosolyma audito homicidio uulgus in ipetū in Samariā irruit. Cumanus accurret cū alā militū. multos interfecit princeps Hierosolymae praecatur ut ab icēpto desistant. iudaei tandem eorum praecibus acquiescunt.

Cap. VII.

Enuo autē galilaeos & samaritanos cōflictus exoriet. In uico enī. quē Gemā uocat q̄ ē magno Samaria agro positus qdā galilaeus de nūero iudaeos. ad festiuitatē ascēdens iterificiū. Ad quod factū multi ex galilaea regione cōuenērūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilaeā & in eos q̄ auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negociis q̄ hēbat in manibus postponēs illoz petitiōes sine affectu p̄catores emisit. Nūciato igiū homicidio hierosolyma oīs multitudo cōmota ē. & relicta diei solēnitatē in Samariā uulgus impetūt ut cū Samariis cōficerēt. Hic. autē nobiliores cōuenērūt i Cumanū rogātes. ut anteq̄ grauis calamitas oriret. trāfīret i Galilae

fererent aut patriæ suæ atq; templi filiorum; & cõugiũ ppiar; neq; oĩa pter i discrimin adducerent. Neq; ob unius galilæi uindictã cuncta disperderent. His acq;escetes iudæi a negotio recesserunt.

Fiant his temporibus multa latrocinia Samaritar; primates accedunt ad Numidium Quadratũ / cõquerentes de huiusmodi latronibus cõueniunt & nobiles iudæorũ deferentes / distulit Domitius iudiciũ. Liddã uenit / audiens iteq; quærelas Samaritanor; quosdã percussit securi quosdã delegauit. Cum manus uideretur Romã p̄ficisci / de reddenda ratione administrata puincia apud claudiũ / ex Samariis tres interficiuntur / cumanus iubetur ex urbe discedere.

Cap. VIII.

M Vlti aut p idẽ tẽpus in latrocinia cõspirabãt / sicut uere solet isolætia crescere / rebus quietis p quæ oẽm regionẽ agebant rapinæ / & audaces quiq; reliquis uim afferebãt tunc Samaritarũ primates ad Numidiũ quadratũ qui Syriã puincia pcurabat Tyrũ uenerũt ut dicari de his regionẽ eor; deprædati fuerãt postulantes. Præsto aut fuerãt et iudæorum nobiles / & ionathas filius ananiz princeps sacerdotũ obiecta diluens allegabat / inuitũ qdẽ tumultus samaritas fuisse / qui primi homicidiũ ppetrassent / cãm tamen calamitatũ postea secuta; præbuisse cumanũ / qui iter p̄ncipia in auctores eadẽs noluisse ulcisci / tũc Quadratus utraq; p̄re iteri distulit oĩs cẽs. Qm cũ ad ipsas regiones uenisset diligẽter singula ingreret / deiceps uero pcedẽs Cæsariã oĩs quos cumanus uinctos reliquit i cruce sustulit. Inde cũ Liddã uenisset denuo audiuit Samaritanorũ q̄relas & iudæorũ decẽ & octo uiros quos cognouit pugna; fuisse p̄ciõpes securi percussit / duos aut ex Sãmariũ p̄ficiũ sacerdotẽ ionathan & ananiã eiusq; filiũ ananũ / & nõnullos alios iudæos nobiles ad cæsariã destinauit / sicut aut & Samaritar; nobilissimos quosq;. Præcepit quoq; cumano & celeri tri buno Romã nauigare reddituros claudio rationẽ p his q in regno gesserãt. His ita cõpositis a Liddã alcẽdebat Hierosolymã & inueniẽs multitudinẽ festiuitatẽ azymor; celebrantẽ sine ulla cõturbatio ne antiochiã rediit. Romã aut cæsar auditis allegatiõibus cumani & Samaritanor; aderat aut agrippas iudæorũ cãm magna intõrione defendẽs / siquidẽ & cumanũ multũ potentũ oderant pronuncians aduersus Samaritas tres eor; nobilissimos iussit interfici. Cumanũ autẽ iussit discedere. Celerẽ uero tribunũ uinctũ Hierosolymã mittens iudæis ad suppliciu dedit / ut per urbem tractus capite cæderetur. Post hæc foelicem pallantis fratrẽ destinauit ad iudæos qui & eorũ puincia cum Samaria & Galilæã & Peræam curaret. Agrippã uero de Chalcide in regnũ magnũ trãstulit / tradẽs ei illã quoq; puincia quæ foelicis fuisse. Erat aut ista Trachonitis & Batanea & Gaulanitis. Addidit aut regnum etiã Lyfania; & Tetrarchiam quam Varus rexerat.

Nero succedit claudio / fratrẽ matrẽ & uxore interfecit ad Histriõnũ opa se cõuertit. Cap. IX.

N Pse aut p annos tredecim / menses octo / dies triginta administrato impio decessit / successore regni Neronẽ relinquebat quẽ suadelis agrippinæ uxoris suæ in impium coartauerat / & quidẽ cũ legitimũ haberet filiũ Britannicũ ex Messalina natũ priore. s. cõiuge. & Octã / uia filiã quã ipse priuiguo collocarat Neroni. Successerat autẽ ex agrippina Antoniam. Et Nero quidẽ quemadmodũ p magnitudinẽ foelicitatis / & opus abusus sit fortuna / & qualiter fratrem suũ atq; uxore matrẽq; interfecerit. Post quos in oĩs pximos imanitatẽ suã cõuertit / atq; ut ad ultimũ p amentia ad histriõnũ opa scenãq; puenerit / qm scio eẽ & narratione molestã tacitus præterire melius puto. Conuertat autem ad narranda / quæ ab eo aduersus iudæos gesta sunt.

Aristobuli filius regnat in armenia / augetur regnũ agrippæ residuũ iudæ foelici creditur / hic Eleazarũ depræhẽdit mittitur romã cũ multis aliis / insurgit nouũ genus latrocinantiũ. s. sicarior; / insurgunt quædam sectæ hoĩum q cõsiliis & Hypocrisi hoĩes decipere. Cap. X.

M Inorẽ igitur armenia regnãdã aristobulo dedit herodis filio. Regno aut agrippæ quattuor urbes addidit cũ agris ad singulas p̄nẽtibus. In Peræã scilicet regione Abilã & iulidã in galilæã aut Tharicheã & Tiberiadã. Reliqua at iudæ foelici puincia dedit. Hic p̄ncipẽ latronũ Eleazarũ / q p uiginti años regionẽ dep̄datũ / aliosq; multos cepit / uictosq; romã direxit / aliorũq; quos in cruce sustulit latronũ / uel in cõmunionẽ sceleris depræhẽsor; populariũ fuit poene innumerabilis multitudo. Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi aut sicarii uocabantur. Die claro & in mediã ciuitate passim quosq; interficentes. Potissimum uero diebus festiuis immiscebantur uulgo / & siccas suis ueste gestãtes. His diuersos quosq; interficiebant ac deinceps collapsis hominibus illi iter reliquos de scelere quærebãtur / qua fraude extra suspicionem manebant / diuque latuerunt. Primus igitur ab eis ionathas pontifex iter / scicitur. Post hunc autem quotidiẽ plurimi cædebãtur / atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem præmebat / sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebãtur. Circa eunspiciẽbant autem eminũs quosq; appropinquantes / & neq; amicis suis fidere poterant / dum tantum in mediis suspicionibus atq; custodiis nihilominus interficiebantur. Tanta erat latrocinantium temeritas & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est eadẽ quidẽ abstinentium

abstinentium / sed consiliis magis impiorum / quæ pars non minus q̄ sicariõr; foelicẽ urbis statũ corripit / seductores quoq; homines & circumuẽtores / sub spem religionis nouandis rebus uulgis inuadere fecerunt. nam in solitudines egrediebantur / p̄mittentes deũ signa eis ostensur; libertatis. Contra quos foelix uidebantur quippe femina defectionis esse / mittens equites atq; pedites armatos magnã multitudinem interfecit.

Aegyptius quidam pseudo propheta congregat. xxx. milia hominũ Hierosolymã uult ascendere / foelix cum quibusdam armatis eos depellit & fugat / insurgunt quidem magni qui tentant renocare populũ a seruitute Romanorũ / insurgunt tumultus in Cæsaria iner populũ scilicet iudæam & Græcum / foelix nequius pacare ex utrisq; nobiles ad neronem mittit. Succedit Festus foelici qui plurimos latronum interfecit. Cap. XI.

M Aiore at plaga iudæos afflixit aegyptius qdã pseudo propheta / adueniens quippe in puincia magus cum esset propheta opinionẽ sibi arrogans. xxx. ferme milia hominũ congregauit quos uana seductione deceperat / & circũducens eos de solitudine in montẽ qui uocatur oliuaz / inde Hierosolymã nitēbatur ascendere / depulsoq; Romanorũ præsidio in populares exercere dominationẽ / utebatur sane stipatoriibus qui ad facinus cõuenerant / præuidit autẽ eius impetum foelix / & occurrẽs cũ ipsis romanis armatis quos etiã iudæorũ reliqua multitudo iuuabat inuit cõsiliũ. Et aegyptius quidẽ cũ paucis fugit. Plurimi autẽ qui ipso fuerant cõp̄hẽssi atq; uinctis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Cõpressis porro his etiã sicut in ægro corpore / rursus pars altera tumescēbat. Magi enim qdam & latrones collecti multis afflictionẽ inducebant / & quasi ad libertatẽ uocabant / morte ap̄tissimã cõminãtes his q Romanorũ principatũ obedire uoluisse / uel reluctantes auerterent eos qui sponteancẽ ferent / ueritẽ. Dispersi ergo bipartitã regionem diripiebant quorũq; potentũ domos / eosq; insuper trucidabant / inflãmabant etiã agros / ita de desperatione eorũ tora iudæa protinus impleteretur. Et hæc quidẽ pugna in dies grauius augebat. Alter aut tumultus ortus circa Cæsariã iter iudæos scilicet q̄ ibi p̄mixti habitabant / & Syriõs cõmõtionẽ factã. Hi sigdẽ p̄ficebant uel eorũ iudæi quos foelix cõmõtionẽ conditorẽ dicentes erat aut rex Herodes. Aemuli uero conditorẽ quidẽ cõsistentur iudæum / ipsam uero ciuitatẽ fuisse gentiliũ uindicebant. Neq; enim illic statuas & fana potuisse constitui si ad iudæos eã conditor p̄tinere uoluisse. Ob has ergo causas iter se populus ueritẽ iurgabat. Procedebãt autẽ usq; ad arma cõtentiõ / & quotidiẽ ad confligendũ audaces quiq; partis alterutræ proficiebat. Neq; enim iudæorũ seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant / & Græcis turpissimũ uidebatur iudæis inferiores uideri. Præstantant autẽ hi quidẽ ditiũ & corporũ uiribus. Græci uero auxilio militũ magna siquidẽ pars romanæ manus de Syria illo fuerat congregata. Et quasi cognati ad auxiliandũ parati erant Syriõs. Præfecti autẽ militũ curabant cõprimere tumultũ / & pugnaces quosq; cõp̄hẽssentes tauris uelisciebãtur / ac uinctis. Neq; tunc supplicia cõp̄hẽssorũ impedimentũ aut timorẽ reliquis inferrebat / imo magis hoc ipso seditionis irritabat argumentũ / tunc demũ foelix minacẽ dictõ / præcepit contumaces quosq; urbe discedere / non parentũ autem immixtis militibus inter / eic non paucos quorũ etiã substantiã direp̄e sunt. Post hæc quoq; cũ uideret seditionẽ manere nobiles utriusq; partis elegit / & suscepta legatione misit ad neronẽ pro his quæ sibi competere arbitratẽ tur acturos. Succedit autẽ ei Festus / & hos qui maxime infestabant puincia foelicite persecutus / latronum plurimos cõp̄hẽssit atq; interfecit.

Albinus sit successor Festo qui sauit latronibus & postea Cestius Florus qui ita se gessit ut multi coacti sint relinquere patriã ob publica latrocinia & rapinas suas. Cap. XII.

M Erũ successor huius albinus nõ eodẽ more negotiũ sũit. Neq; enim fuit aliqua malignitatis sp̄s quã ille p̄terierit / Deniq; nõ solũ ciuibus furabatur / & diripiebat substantiã singulor; / neq; solũ tributor; additamentis in cõẽ gentẽ grauabat / sed etiã quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatũ cõp̄hẽsserũt / uel qã prioribus iudiciis in custodiis erat / resti accepta a cognatis eorũ pecuniã liberauit. Et his solũ q nõ dedisset in carceribus q̄st noelissimum remanebat. Per idẽ tẽpus eorũ quoq; q res nouare cupiebãt / i Hierosolymis crescebat audacia. Ex qbus sane q erãt opulẽti albinũ largitionẽ redimebat / ut eis tumultũ moueribus nõ dignatẽt. Pars aut popularis q nõ satis gaudebat / q̄te albinũ p̄ncipibus iugebat. Vnũq; iprobos cohorte / p̄pria circũdatus ipse qdẽ quasi princeps latronũ / & tyrãnus eminebat. Stipatoriibus uero suis ad direptionẽ me diocriũ abutebatur. Ita sicbat / ut hi qdẽ quor; uastabãtur domus tacerent. Illi autẽ qui extra incõmõdum steterunt / moerũ in similia paterentur quærelis deterrebãtur imo & officiis ambiebat eos quos cõstabat dignos esse suppliciu. In cõmune aut oĩum fait intercepta fiducia. Et erat tũc multiplex dominatio / & femina captiuitatis futuræ iam ab illo tẽpore spaigebantur. Cum sane eĩsmodi morum fuisset Albinus tamen succedẽs ei Cestius Florus optimũ cum per comparationẽ sui fecit uideri. Ille sigdem plura occulte & cum fraude nocuerat. Cestius uero inigates suas in uniuersã gentem,

tam palam quā si gloriaretur exercuit. ac velut non ad regendam provinciam sed ad damnatorum poenarum carnifex missus neque rapinarum ullum morem nec afflictionum praetermisit. in miseris autem crudelissimus erat in turpibus vero impudensissimus. neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritate neque comentus est callidioris incedit vias. Hinc siquidem iurim illarum dispersis lucra quaerere exiguum visum est sed totas simul dispolauit urbes & labes populis inferat. solum non uoce per totam regionem edicens liberum esse omnibus latrocinari dum ipse praedarum acciperet portionem. Denique ob illius avaritiam contigit totam poenae deserti regione ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad exteras provincias commigrarent donec aut in Syria Cestius Gallus pauciora regebat neque ausus quidem iudaeorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cui uero instante azyrnorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset occurrens multitudo quae facile tricenis centum milium fuit praecabatur ut gemitus suae calamitatis subueniret & pestem illam provinciae Florum ut eiiceret calamitabat. Qui tantum cum sub populi ore esset & Gallo assisteret non solum nihil mouebatur sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen comescens imperium populi & edicere quod deinceps placaturus esse Florum redderet regressus est antiochia. Deduxit autem eum usque ad Caesarem Florus illud edacis & iudaeorum genti bellum sedulo commiscens quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebat. Pace siquidem permanente habitu tamen se apud Caesarem accusator. Iudaeis uero defectione negotiatus fuisset maiore ut quae malo abducentia se esse inuidia peccatorum minorum. Igitur ut gens a Romano abrupteretur in periculo sedulo in diem agebat calamitates.

Fit quaestio in Caesarea inter iudaeos & Caesarienses de Synagoga Iudaeorum quia impediatur ad illum accessum locudum quod erat praefectus equum praecipue sedare tumultum recedunt Iudaei in Nabata cum libris legis primates iudaeorum ad Florum accedunt coquerentes quos inbet vinciri propter ablationem librorum legis ex hoc oriuntur iurgia maxima apud Hierosolymas accusatur flor & eius timore populus effugit flor indignatus sedes per tribunali militibus scepit ut Forum uenaliu diriperet / unde multi interfecti & spoliati & domus omnium diruta sunt.

Cap. XIII.

Er idem tempus apud Neronem Caesarienses uictores exitere. Decretumque istud contra litteras attulerunt per quae hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo scilicet anno regni neronis / septimodecimo autem regni agrippae mense maio. Ad magnitudinem autem excitatorum de eo malo nequaquam idoneas causas habuisse depraheditur. In Caesaria siquidem habitantes iudaei habebant Synagogam prope agrum cuius erat dominus gentilis quidem Caesariensis & frequenter quidam egerant ut ad illorum ius illa possessio iungeretur multis partibus maius praecium quam res meruerat offerentes. Dominus autem loci non solum praecis eorum desepisse coherens. Sed ad maiorem dolorem edificauit in loco tabernas ita ut angustiis eis transitum relinqueret. Primu igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes adificationem uetabant. cum uero flor hos a prohibendo cohiberet non habentes iudaeorum nobiles quid agerent inter quos erat Ioannes Telones inflectunt flor oblatione octo talentorum ut adificationem uetaret. Ille autem ob capiendam tantummodo rem promittens se cuncta facturum accepta pecunia statim de Caesaria egressus est abiitque in Sebasten / seditioni tribuens facultatem quasi qui pugnae spacium iudaeorum primatibus uendi disset. Sequenti autem die quae apud iudaeos Sabbathum est cum plebs ad Synagogam conuisset seditiosus quidam Caesariensis uas sanium ante ingressum eorum ponens alites immolabat. Hoc factum iudaeos incoercibiliter accendit & legem suam quippe contumeliam pertulisse locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars autem iudaeorum quae erat constantior atque moderatior denuo iudicibus esse conuenerunt rebatur. Seditiosi autem & iuente turgent iudaei effundebantur in litrem. Stabant autem ad confligendum parati etiam Caesariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro Synagoga foribus immolaret. Sicque continuo ex pugna commissa. Interueniens autem iocudus qui ad prohibendum erat relictus praefectus equitum. uas illud quidem quod postu fuerat insulsi auferri & tumultum sedare pergebat. cum uero superatus esset praes Caesariensium uolentia iudaei statim libros legis rapientes secesserunt in nabata (regio quaedam eorum hoc nomine appellatur di rempta caesaria stadiis sexaginta). Primates autem eorum duodecim cum iohanne in Sebasten ad florum uenerunt de his quae acciderant conuenerunt & ut auxilio esset rogabant quamuis reuerentem tunc eum de octo talentis ad monentes. Ille uero illico comprehensos eos vinciri iussit arguens cur leges de Caesaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud Hierosolymas grauissima iurgia nascebantur. Verum tamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus uero quasi ad hoc operam suam locasset ut bellum in flammam ret misit ad sacrum thesaurum ut i decem & septem talenta auferrentur quasi ea pecuniam ipse Caesariensis flagitare. Tunc uero statim inuasi populum multa confusio concurrentes ad templum maximis uocibus nomen Caesaris appellabant. ut a tyrannide flori liberarentur orantes. Quidam autem seditionis in flammam maledicta iacebant ultima & canistrum circiferentes stipem eius nomine postulabant / quasi inops & miserimus talibus idigeret auxiliis. His autem omnibus nihil est a cupiditate decesserunt / sed multo

magis

magis ad depradandum irritatus est. Denique cum debuerat Caesaria ueniens ignem belli illic nascentis extinguere / causamque tumultum submoueret / pro quo et pecunia acceperat pactus / tantum cum exercitu equitum atque pedum Hierusalem contendit ut Romanis ad quae uolebat ueretur / ac timore & minis urbe nudaret. Tunc populus lenire eius imperium uolens obuiam militibus processit / cum solitis utique fauoribus & Florum honorare officii paratus. Ille uero praemittens cum equitibus. L. Centurionem nomine Capitonem discedere eos iussit. Neque enim in quaetam grauiam maledicta iecissent / falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos si uiri sunt fortes animique constantes etiam in praesentem effundere contumelias. nec solum eos in uerbis / sed et in armis amore libertatis ostendere. His diebus in exercitu multitudo simul etiam equitibus / quae cum Capitone uenerant. in medium uulgus irruentibus diffugerunt / antequam Florum saluarent / aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos cum motu atque humilitate paupere duxerunt. Florus autem tunc quidem deguit in regia. Postridie autem aduersum eos extracto tribunali sublimis refedit / conuenientesque sacerdotum principes & ciuitatis uniuersa nobilitas astiterunt tribunali. His praecipit Florus. ut omnes quae maledicta in eum succlamassent protinus dederent edicens in ipsos esse nisi eos produxerint uindicandum. Ad haec respondit iudaei populum quidem pacifica quaeque sentire illis uero qui errauissent in uerbis uenia conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine nihil esse mirandum offendit aliquos temerarios / & per atate insipientes / esse autem impossibile eorum qui deliquerit discri men agitari / cum & singulos nimirum poeniteat / & per timorem ad negandum sint parati. Debere tantum illis si consuleret gentis quieti / & uellet Romano imperio seruare urbem. Magis pro multis innoxios dare ueniam et paucis delinquentibus quapropter paucos delinquentes improbos perturbare multitudinem tantum bonorum. Ad haec uero ille magna indignatione inflammatus militibus exclamauit ut forum uenaliu quod erat in superiori parte diriperent / ac passim obuios trucidaret. Illi uero ad lucrum sui cupiditate addita auctoritate rectoris non solum illud diriperunt locum in quem fuerat immissus / sed in uniuersas insilentis domos interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angustias omnia & caedes eorum qui comprehedebantur depreptionis quoque nulla species spermittebat. Multos autem etiam nobiles comprehedentes adduxerunt ad florum / quos ille uerberibus lanatos in cruce sustulit. Denique omnes numero illo interfecto die cum par uultis & mulieribus neque. n. lactantibus pepererat fuit duceri & .xxx. grauiore autem faciebat calamitate uideri nouitas Romae calamitatis / quae nemo unquam prius tunc Florus ausus est ut uiros. sequitur ordis pro tribunali flagellis caederet ac patibulis affigeret. Quoque & si origo iudaeorum tamen romana dignitas erat.

Rex quidam Agrippa alexandriam proficiscens inuenit germanam suam Beronicem / uidens iniquitatem militum misit ad florum ut a sede desineret / qui uoluit immo peiora operatur uenit Hierosolymam & uota deo exoluit / regina uero Florum praecatur.

Cap. XIII.

Er idem tempus rex quidam agrippa alexandriam profectus ut alexandriam quae aegyptum praecurabat / missus a Nerone iure hospitis conueniret. Germana autem suam Beronicem hierosolymis inuenit & iniquitatem militum uidentem grauis pro hac angustia inuaserat / & frequenter quidem praefectos equitum suos / custodes corporis mittens ad florum praecabatur / ut a caede desineret. Ille uero neque in multitudine interfectos / neque in nobilitate praeciticos / sed tantum in lucra sua quae de rapinis congregarentur aspiciens contempsit annuere. impetus autem militum in reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quoque multabant / sed etiam ipsam nisi confugisset in aula interfecissent. ibi autem peruigile nocte cum intentata custodia egit uerens utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam ut nota deo solueret. His enim quae morbo uel aliis necessitatibus iplicantur / mos est oratione per triginta dies antequam insolentem hostias abstineret quoque uino & capillis radere. Quae more Beronice Regina exercuit diebus / Nudipes et ante tribunal stetit depracas florum / & praeter quod nullo honori habita est & etiam de uita sua periculata est.

Multitudo clamant contra Florum / primates sedant multitudinem / flor uidentem multitudinem se datam nouam querit in surgere discordiam / multi occiduntur per Romanos sed desperatione datus populis irruit in Romanos / quos expulit ex urbe / uidens flor nihil posse agere ab urbe digre ditur Caesariam uenit.

Cap. XV.

Aec autem facta sunt sextodecimo die mensis Maii. Postridie autem conueniens multitudo in forum quod erat in superiori parte ciuitatis confluentis magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant quaerebantur. Potissimum autem inuidiose in Florum uoces erant quae ueriti primates quoque & pontifices disruptis uestibus & uiritim singulos comprehedentes postulabant / ut ab his uerbis quorum causa mala tanta pertolerant desinerent / neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo / tam reuerentia praecantium quam spe quae nequaquam Florus ultra in eos fauere. Ille autem uidens multitudinem esse sedatam augebatur / & denuo eam inflammare cupiens pontifex cum nobilibus aduocauit. itaque unum aut argumentum fore quod nihil ulterius denouandis rebus populus cogitaret. si obuiam procederet militibus de Caesaria

D iii

ria neniensibus ueniebat aut duae cohortes / qui cum uocasset populum ad occurrendum mandat centurio / nibus ut nulla salutatione redderet obuiantibus iudeis / Ad quod si offensus petularer quippe essent lo / cuti statim in eos uteretur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo praecabantur ut occur / rerent romanis & ante graue incommo dum cohortes solenniter salutabant. His hortationibus seditios / quique annuebant / & ob interfectione dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uero & / ois sacerdos omnesque leuitae sacra uasa proferentes / ornatumque templi / citharistae etiam & cantores cum mu / sicis organis procedebant ante multitudinem / & obnoxissime praecabantur ut illi templi honore custodi / tu esse uellent / neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos commouere incitarent. Erat autem uidere ip / sos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus & pectora diruptis uestibus nuda monstrantes nomi / natim singulos quosque nobiliu compellere / ac denuo in commune multitudinem praecari / ne ob modicum / peccatum patriam suam proderet his qui direptioni eius inhierent. Quam uero utilitatem uel militibus esse de / iudeorum saluatione tribuenda uel illis quae acciderant correptione si in praesenti prodire cessassent. / Ac contra si officiose susceperint solenniterque uenientes auferri Floro occasione pugnae / ipsos uero / saluare patriam suam & providere. Ne quid ultra quam petulerat experirent. His addunt quoniam paucis / seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificum consilium sua debuerint auctoritate tras / ferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes / etiam ipsos seditionis auctores / quosdam quidem / minis / quos / dam aut sui reuerentia mitigauerunt / ac deinceps praecedentes cum quiete omni populo sequente mi / litibus obuiam prodierunt. Iamque comminus factos salutauerunt. Illis autem nihil respondentibus sedi / tiosi iudeorum aduersum florum cuius haec fierent consiliis succlamauerunt. Cessantesque milites coprae / hendentes eos cadere sustibus adhorti sunt / atque in fugam uentos plequentes equites proculcabant. Cor / ruebant autem multi quidem cum a Romanis caderentur / plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem / portis grauis facta est copraesio & unoquoque alterum praenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. / Collabentiu uero erat durus interitus. Suffocati enim atque constati miseri disperbant / & neque ad sepul / turam quicquam proximis suis cognoscendus remanebant. Frustrabant autem pariter milites immoderate eos / quos comprehendentibus cadentes / & per ingressum quae Bethetham uocatur detrudebatur multitudinem / transire cupientes / ut antonia & templum obtinerent. Quos etiam florum confectus eduxit de regia eos / qui secum erant / & in arcem transire nitentibus. Frustratus tunc est eius impetus. Conuersus quippe / aduersum eos populus repugnauit / & per recta euadentes obruebant faxi Romanos. Qui cum super / ne sagittis uincerentur uenientibus / nec possent defendere multitudinem quae per angustos ardebat / tur ingressus ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes ne superue / niens denuo florum templum occuparet per antonia ex templo ascendentes porticus ad templum per Anto / niam continentes intericerunt / quatenus auaritiam florum desperatione coperescerent. Nam cum diuinis inhia / ret thesauris progre hinc in antonia transgredi niteretur / ubi interitibus porticus uidit / ab impetu con / quieuit. Et conuocans sacerdotum principes / atque curiam se quidem ante urbem digredi / praesidium tunc apud eos / relinquere quantum ipsi uoluissent / ad haec illis respondentibus nihil nouandum fore / si una tantum relin / queret apud eos cohortem. Dum tantum non illa quae cum ciuibus pauloante conflixerat / ob ea siquidem / quae petulere populum illis militibus infensum / cohorte sicut praecabantur mutata cum reliqua ma / nu Caesariam regressus est.

Florus non cessans iudeos apud Caestium accusat de defectione dirigitur tribunus Neapolitanus / ad haec inuestiganda suscipitur a iudeis benignissime / & conquaruntur de floro cognita inhumani / tate flori / uulgius uult legatos fieri ad Nerone de crudelitate flori.

Cap. XVI.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens retulit ad Caestium / & iudeos defe / ctionis criminatus impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quae cum eos petulisse / constabat. Nec sane principes Hierosolymorum tacerunt / sed & ipsi & Beronice ad Caesti / um de his quae in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceperit litteris partis utriusque quod / facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur cum exercitu in iu / dam Caestium ire debere / & ut uindicare defectionem si fuisset admitta / aut magis fidos reddere / iudeos eorumque accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis ire / qui & negocia & consilia iudeo / rum possit ei fideliter nunciare. Direxit eo tribunum Neapolitanum qui ab alexandria reuertenti agrip / pae circa lamniam occurrens / uel a quo fuisset directus / uel ob quas causas indicat. Quo loci iudeorum / aut pontifices reliqui nobiles eorumque curia adesse curauerant / ut regem circa / officia nouerent. Por / stea uero quam congrua humanitate coluerunt / coqueasti sunt quam pauerunt / flexibiles de calamitati / bus propriis / & inhumanitate flori explicauerunt. Quam licet argueret agrippas tamen ut ducis aucto / ritati competebar inuectionem suam in iudeos transtulit / quoque maxime miserebat / uolens / si frenare / eorum motus / ut per hoc ipsum quod uiderent nihil passi iniuriae ab ultionis desineret appetitu. Ad haec / ergo quicquid neque egregii erant / & pro sua parte desiderabant quietem / intelligebant / regis redargutionem / esse plenam

esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum / sexaginta stadiis obuiam / progressus officiose agrip / pa & Neapolitanum susceperit. Lametabantur tamen interfectos coniuges mulieres / quarum plangoribus / reliquos quoque populus ad lamenta ceterius praecabatur. Agrippa ut genti consulere. Succlamabat / etiam Neapolitano / ut ingrederetur urbem uideretque quae essent a floro gesta / & ita ostendebant fori / dem desertum domosque uastatas. Deinceps uero per agrippam suadere Neapolitano / ut is cum uno tantum sa / mulo usque ad Siloam toram circumiret ciuitate / quatenus ipsis cognosceret eos crudelis iudeos quidem omni / bus aliis parere romanis / soli autem flori aduersari pro magnitudine in eos crudeliteris. Ille igitur cum cir / cussisset urbem / & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret / ascendit in templum / quo etiam / multitudinem conuocauit / & plurimis uerbis fide eorum cum circa Romanos collaudasset / multa et / ad conseruationem pacis hortatus adorauit eum eiusque sancta in eo tamen consistens loco in quo licebat / per religionem / si quae regressus ad Caestium est. Uulgius autem iudeorum ad regem potesticeque conuersus petebat / ut legari aduersum florum ad nerone mitterentur / neque de tanta caede tacentes suspicionem suae defectioni / nis praebere / uisum quippe eos principes capiendorum armorum / fuisse nisi praenientes ostendissent / illum esse qui dedisset exordium constabat aut multitudinem non esse quieturam si legatione aliquis impedis / set. Ad haec agrippa ordinari quidem legatos qui florum accusaret inuidiosum putabat / despiciere autem iu / deos in bella commotos neque sibi expedire cernebat.

Aduocat contione iudeorum & constituit in suggestu Beronice germanam rex agrippa qui / omnes hortatur iudeos ad quietem & pacientiam dicens haec non placere Caesari / neque eos posse ro / manis obistere / qui toti orbem iam dominantur tandem acqiescit populus / uolensque persuadere ut / floro obediant / quousque successor ueniat / accensa multitudo ex urbe pepulerunt / ipse in regnum / discessit.

Cap. XVII.

Aduocata igitur contione in xystum / & in suggestu constituens germanam suam Beronice in / Afamonaeorum domo ea siquidem xysto imminet contra superioris partem urbis. Nam xysto / templum erat ponte coniunctum eiusmodi oratione habuit. Siquidem non uiderem uos om / nes ad pugnam cum Romanis esse concitatos. Neque populi puriores sincerissimamque / pacem uelle seruare. Neque processissem ad uos / neque consulere confisus essem / superuacua quippe de / uilibus oratio / quando omnium habitatorum conspirat ad deteriora consensu. Quomodo ue / ro aliquos quidem aetas / malorum belli nescios facit / quosdam uero inconsiderata spes libertatis / non / nullos uero auaritia succedit / & in confusione rerum capiendum de minoribus lucrū quae admodum / ipsi ab hoc errore corriganur / & non per paucorum improba consilia et boni disparem existimau / oportere ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem quae arbitror expedire. Perstrepit autem ne / mo si non ea audierit quae ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incita / ti / licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autem etiam ad illos quae audire cupiunt / intercipitur oratio / nisi ab omnibus uobis silentium praebatur. Noui quidem quam multi & iniurias / procurantiu prouincias & praeconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem antequam discutiā / qui sitis & contra quos pugnam suscipere tentetis / primum separabo causas quas connexas putatis. Si / enim uiolatoribus uestros cupitis ulcisci / cur libertatem magna laude sustollitis / Si uero istud ipsum ser / uire intolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidem uel moderatissime / agentibus / nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim & uidete quam exigua sit mate / ria bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officis non / exasperare oportet iurgis potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas fa / citis aduersum uos profecto eos quibus insertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quae / te Claudio / & cum quadam uerecundia nocebant / palam uos confidenterque populantur. Nihil autem / ita plagas cohereret / ut patientia & uiolatorum quies quae uigilantibus indicit pudorem. Fac autem eos / qui a romanis in prouinciis dirigantur esse grauius molestos. Non tamen etiam romani omnes uiol / lati uos neque ipse Caesar aduersum quem pugnam uultis. Neque enim ex praeccepto illorum improbus ad uos / quisquam uenit / neque possunt illi quae in oriente geruntur positi in occidentem conspiciere. Sed neque fa / cile ea quae hic sunt illic audiuntur. Est autem importunissimum & propter exiguas causas fatum / & ea de / quibus quarimus nescitis uelle consiligeret. Et quidem nostrorum criminum cito erit uirtus / cito / cito. Neque enim unus idem prouinciae semper curam tenebit & successores eius credibile est modestio / res futuros. Motum autem semel bellum neque deponere facile est absque magnis calamitatibus neque sustinere. / Libertatis uero dona sitientibus prouidendum atque certandum est / ut principio non ea careant. Molesti / enim est nouitas seruitutis quam ne utique subeas iustum suscipi certamen uideatur. Qui uero semel sub / iectus est & deinceps deficit contumax magis seruus quam amator libertatis ostendit. Tunc igitur / oportuit oia agere ne susciperetur Romani cum in prouincia Pompeius intraret. Maiores uero uestri co / rumque reges pecunia corporibus abs multo uobis meliores exiguae pri uirtutis Romanorum obfiteri neque / nerunt. Vos autem quae hereditaria obedientia suscepistis rebus tam oibus ab illis qui primi paruerunt quae longius

sine inferiores estis/ contra omne Romanū regnū obfistere arbitramini. Et Athenienses quidē q ob
græcorū libertate patriā suam quondā igitur tradidere/ qui superbissimū illū Xerxem per terrā na
vigantē per mare uero ambulante & cuius classem non caperet amplitudo pelagi latiore aut Eu
ropa duceret exercitū/ hunc inquit cū una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt. Circa parū autē
Salamina qui tantas opes Asiæ confregere/ nunc tamen seruiunt Romanis/ & illam regiā Græciæ ci
uitatem administrant Italiæ iustiones. Lacedæmonii quoq; post Thermophylas & plateas & Agesi
laum asiam persecutatū eosdem dominos uenerantur. Macedones uero qui adhuc pœne libertatem
imaginantur Philippum uidere cum alexandro promittentē sibi orbis imperiū/ tamen rerum
mutationem & adorant eos ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatē fiducia
subnixæ/ & multo maiores cesserunt tamē & obediunt. Vos autē soli seruire dedignamini his quibus
uideatis uniuersa esse subiecta/ Cui militiæ/ quibus confiditis armis/ Vbi classis uestra quæ peruage
Romanog; maria/ Vbi autē qui expensis possunt sufficere thesauri/ Contra Aegyptios fore aut ara
bas existimatis uos bellū mouere? Non circūspicitis Romanorū imperiū/ Non metimini uestram
imbecillitatē/ Nonne scitis uestrā ciuitatē a cōterminis gentibus frequētē esse superatā/ illoq; autē
uirtus per totū orbem inuicta percurrit/ imo etiā hoc orbe plus aliquid quaesierūt. Neq; enim sufficit
eis ad orientē quidē totus Euphrates/ ad septentrionē uero Ister/ neq; meridietus solitudo. Lybia
persecrata/ neq; in occidentē Gades/ sed ultra Oceanū aliū quaesierūt orbē. Vtq; ad Britanias iacece
sas prius arma & exercitū transfulerūt. Quid ergo/ Vos ne ditiores Gallis/ fortiores Germanis/ prur
dentiores Græcis. Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus/ Quæ uos fiducia aduersū
romanos erigit/ Sed dicite aliquis seruire molestissimum est. Ac quantum magis id Græcis/ qui uniuersis
sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate/ & tam latam quondam prouinciā possidētes/
tunc bis ternis saeculis romanorum obediunt. Paribus autē macedones obsequuntur/ qui certe multo
uobis iustius deberent libertate tueri. Quid autē quingentæ Asiæ ciuitates? Nunquid non absq; ullo
praesidio uni tantūmodo rectori parent/ & saeculis consulis obsequunt. Quid autē pergā enūmerare
Heniochos/ & Colchos/ & taurorū gentē/ Bosphoranos quoq; & habitantes circa ponti litora natio
nes Mæoticasq; gentes/ Apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur.
Nunc uero militū subiciuntur tantum tribus milibus/ & quadraginta naues longe in nauigabile pri
us mare in pace custodiunt. Quanta Bithynia & Cappadocia/ & Pamphiliorum gens Lydi quoq; &
Cilices pro libertate dicere ualerent. Tamē nunc sine armis tributa pendūt. Quid autē Traches quoq;
quidem diebus in latum septē aut in longū cōmeabilem prouinciā possidentes asperioremq; multo
quam uestra est/ ac multis patribus fortiore altissimog; gelu eos qui irruerint retardantem duobus
milibus Romanorum in praesidio manētibus obsequuntur. Post hos Illyrii usq; ad dalmatiā & istro
tenus incolentes duabus tantum legionibus obediunt/ cum quibus & ipsi impetus compescunt. Da
corū. Ipsi quoq; Dalmatæ qui tam multa de libertate conati sunt/ saepiusq; capti/ rursus cū maioribus
opibus rebellarunt. Nunc sub una Romanog; legione agunt quietem. Verūtamen si aliquos magnæ
causæ ad defectionem incitare deberēt/ Gallos potissimum oporteret assurgere/ quos uidelicet tantis
munimentis natura cinxisset. Ab orientali quippe plaga alpiū montibus/ a septentrionali Rhenio flu
mine/ a meridie Pyrenis montibus ab occidente uero Oceano. Sed tali munitione gaudentes tre
centis & uiginti quinq; gentibus numerosi fontes aut/ ut ita dixerim/ felicitatis domesticæ habentes
omnibusq; bonis totum pœne orbem irrigantes fuerūt/ nihilominus uectigales esse Romanorum/
ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere. Idq; sane ipsam/ non per animorum molliem/
nec propter ignobilitatē parentū quippe octoginta annos pro libertate pugnauerūt/ sed Romanog;
admirati sunt horrueruntq; cum uirtute fortunam/ qua illi plura saep/ obtinuerunt quam bellis. Deniq;
sub mille & cc. militibus seruiunt/ quibus pœne plures habuerant ciuitates. Neq; Iberis nascens in
agris aurum ad gerenda pro libertate bella sufficit. Neq; tantum terrarum marisq; spacia. Romanis
diremptæ gentes Lusitani/ scilicet & cantabrorū arimania/ nec uicinus Oceanus/ etiam accolis suis
fragore terribilis satis fuit uincentibus Romanis/ sed ultra columnas Herculis protulerunt arma/ &
ipsas nubes Pyreneorum montium egressi uertices ditioni suæ subdiderunt. Romani atq; ita pugna
cibus gentibus tantog; ut prædixi spacio diremptis legio in praesidio una satis est. Quis uestrum nō
audiuit multitudinem Germanorum uirtutem quoq; & magnitudines corporum/ ut arbitror saepe
uidistis. Siquidem ubiq; Romanorum gentium capriuos habent. Sed illi quidem ita ingentē spa
cii regionem incolentes spiritus autem maiores corporibus gerentes & animam quidem conten
tricem mortis/ indignationes autem uehementiores feris/ nunc autē limitem Rhenum habēt/ & octo
Romanorum legionibus domantur/ & seruiunt quidem qui capti sunt/ reliqua autem eorum gens
uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate etiam Britanorum muros qui Hieroso
lymorū confiditis muris. Illos siq; dem circūdatos Oceano/ & pœne nō minorē quā nosser orbis est
habitantis Romani nauigantes redegerunt/ inditionē suā/ quatuorq; legiones tantæ magnitudinis
insulam

insula tuentur/ & quid opus est plura dicere/ cum etiam Parthi bellicosissimum genus tantis prius po
pulis imperantes & tam magnis opibus circūdati obsides tamen mittunt Romanis/ estq; cernere
sub spem pacis seruantem in Italia præcipuum orientis libertatem. Vniuersis quippe qui sub sole in
colūt Romanorū arma uenerātibus uos soli bellū geretis/ Neq; Carthaginensū confideratis finē/
qui magno illo Hannibale gloriantes & ex nobilitate Phœnicū stirpe uenientes tamen sub Scipionis
dextera corruerunt. Sed neq; Cyrenæi Lacedæmoniorū/ neq; Marmaridarū genus usq; ad Da
rpsidem prorentū neq; terribiles etiā audiētibus Syrtis/ Nafamones quoq; & mari & innumerabilis
multitudo nomadū uirtutes impediētes uos uos. Sed tertiam partem orbis terrarum/ cuius neq; nu
merare quidem nationes facile est quæ/ sub Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad rubrū ma
re infinitos numero & locis æthiopes continet/ totam tamen susceperunt armis & præter fruges an
nuas quibus Romanā multitudinem octo mensibus pascent/ alia quoq; uectigalia pendunt. Expen
sas quoq; deuotissimi imperio ministrant. Nihil de his quæ iubentur/ sicut uos contumeliosam putā
tes. Equidem una cū illis tantū legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis ex eplis potentiam
explicare Romanā/ Quom eā possitis de uicina uobis ægypto diligētē inspicere. Hæc enim cū usq;
ad æthiopas porrigitur/ opulentiaq; arabiam/ contigua quoq; sit india quin quinginta & septingenta
ta centena milia incolarū habens/ præter alexandrinorū plebē tamen uectigalia quoq; magnitudinē
de censu singulorū capitū æstimari licet deuotissime penditans/ Romanū non dedignatur imperiū.
Et certe quā magnū stimulū defectionis habens/ alexandriā scilicet multitudinē & diuitis abundan
tē magnitudinē quoq; non imparē. Habet siquidē in longitudine stadia. xxx. in latitudine uero non
minus quā decem/ tributorū uero multo amplius per menses singulos infert/ quam uos toto anno pē
ditis/ & præter pecuniā iiii mensum Romanæ plebi annonā ministrat. Munitur autē undiq; aut in
cōmeabili solitudine/ aut importuoso mari/ aut fluminibus/ aut syluosis paludibus/ quorū tamen om
nium nihil Romana fortuna fortius fuit. Quæ etiam legionem ciuitati insidentes profundā ægyptum
cū illa macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assume
tis/ Siquidem omnes qui in orbe habitabili degūt Romani sunt/ nisi forte quis uestrū spes suas ultra
Euphratem porriget/ & Adiabenenorum regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi pro
pter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt/ nec si tam profuso operi assensum dabunt
Partus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuēdæ cū Romanis amicitia & arbitratu foedus esse
temeratum si quis de his qui subiecti sunt eius imperio aduersum romanos in bello procedat. Super
est ad diuinum confugiantur auxilium. Verum & hoc apud Romanos. Sine deo quippe impossibi
le est imperium tale consistere. Considerate autem quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionē
immoderatio/ etiam si cū longe inferioribus bellū gratis/ tamē ad dispensandū sit uobis difficilima
atq; eadē transgrediendo offendatis deum/ per quæ eum auxiliaturū putatis. Si enim seruetis Sabba
torum consuetudinē/ & ad nullū actum moeaminū facili pfecto capiimini. Sic quippe etiā maio
res uestri experti sunt hos dies Pompeo ad bellum destināte in quibus scilicet hi qui oppugnabātur
otia gerebant. Transgrediētes autem in bello legem patriæ nescio propter quid in reliquū dimicetis.
Vna si quē nunc uobis iterio est/ ne qd de patriæ institutiōe soluat. Quemadmodū autē aduocabitis
ad adiutoriū deū si cultū idebitū spore uioleris/ Assumunt autē singuli quoq; bellum uel diuinæ uirtutē
uel humanis opibus confidētes. Cum uero utraq; hæc quantum ad ipsam pertinet consequentiā dese
rantur/ in manifesta utiq; captiuitate uolentes pugnare profiliunt. Quid autē phibet propriis manibus
filios uestris cōiugēsq; laniare/ & pulcherrimā inflām are patriā. Erupentes siquidem in furorē lucrabi
mini uel ignominia luperatorū/ bonū est o amice bonū est uobis adhuc stat nauis in portu præcauere tē
pestatem futurā/ & nō eo tempore quo i medias irrueris procellas ne nequam trepidare. His siquidem q
in ipronia mala ciderint superest ut non indigni uel miseratione uideantur/ q uero se in apertum di
scrimen iniecerint etiam exprobrationibus onerentur/ nisi forte aliquis uestrum æstimet secundū pec
cata consistū ire. Romanos autē postquā uicerint mediocriter uobiscum acturos/ & non in exemplo
aliarum gentium sacram hanc urbem inflammatos/ interfecturos autem uniuersum uestrū. Neq; enī
q superaueritis armis usquam locum fugæ habebitis/ uniuersis/ scilicet gentibus/ uel iam habentibus
Romanos dominos uel habere metuētibus. Periculum autē non solum in uos manebit/ sed etiam in
reliq; ciuitatibus habitantes iudeos. Neq; enī est in toto orbe populus in quo non uestra portio sit/
quos certe omnes uobis rebellantibus eadē crudelissima diuersi q; conficient/ & propter paucorū
uiciorū praua consilia/ uniuersæ urbes iudaico sanguine redinjabunt. Manet autē uenia eos qui talia
patrauerunt/ q; sint nimirū uestro uitio congregati. Si uero eadē exereq; insperderint/ cōsiderate quom
ipsū sit aduersum tā benignos arma non iisse. Subeat autē uos miserationē/ & si nō filioq; uestro atq; cō
iugū/ saltē istius ciuitatis/ q; i m uerū uestræ regionis uocat. Parcite moenibus sacris/ pœne uene
rabilibus adyis/ tēplūq; uobis & sacra sanctog; seruate. Neq; uel ultra uictores romani his abstinebūt
quibus

quibus primo parentēs nullā receperunt gratiā. Protesfor autē ego quidē sancta uestra sacrosq; angelos dei patriāq; communē quando nihil eorū cōsiliōrū quae uobis uiderim expedire subtraxerim uos autē decernētes quae oportet meū in pace degetis. Si uero protuleritis iras absq; me periculis subde mini. His dictis affante etiam forore lachrymauit & multā partē de eog impetu lachrymis infregit. Succlamabant autē nō se aduersum Romanos sed aduersum Florum ob ea quae perculissent pugna gerere. Ad quos rex agrippa. Sed opera uestra inquit talia sunt qualia aduersum Romanos pugnatū. Neq; enim Caesari uectigal dedistis. & Antonianus porticus incendistis. Sopiētis autē causam de sectionis. Si & porticus denuo construat & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc praesidiū est aut pecuniā Floro dabit. His consultis populus acquieuit & cum rege ac Beronice ascendentes in templū porticus aedificare adorti sunt. Per uicos & regiones principes decurionesq; dispersi uectigal colligebant celeriterq; quadraginta talenta tantū enim erat reliquum redacta sunt. Et belli q; dem imminentes minas eo tunc tempore agrippas compescuit. Deinceps uero persuadere populo tētabat ut parerent Floro donec successor ei a Caesare mitteretur. Ad quā orationē multitudo accensa nec a uerborū in rege cōumeliis temperauit sed protinus eū urbe pepulerunt auisq; sunt nonnulli se ditiosorum etiā saxa in eum iacere. Rex autē uidens tumultuantū irruocabile imperū & conuocāt eū cōumeliis esset affectus. Princeps quidē eorū una cū aliis potēribus misit ad Florū Caesariā ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uectigal exigerent. Ipse uero discessit in regnū.

Quidam eo tpe insurgunt & romanos oēs interficiunt Eleazarus dux militū prohibet Romanos hostias immolare. Nobiles quidā hortant ne id fiat ad Florū destinant legati & ad agrippam ut cū exercitu ascenderent in ciuitatē diuiditur ciuitas in duas partes quidā nobiliū & pontificū confugerunt quidam in cloacis latuerunt.

Cap. XVIII.

P Er idem tempus quidā eorū qui bellū maximē mouebant congregati iruebant in quodā praesidiū quod uocabatur Masada & occulte eo peruafo. Romanos omnes interfecerunt. Alios autē de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymos Eleazarus quidam filius Ananiae pontificis iuuenis audacissimus dux illo tempore militū p̄suasit his q; sacrificiis ministrabat ut nullius munus aut hostia qui non esset de Iudaeorū gente susciperetur. Id autē erat Romani belli semen atq; materia. Reiecit siquidē hostias Caesaris quae pro Romano populo offerri solitae erant. Plurimū autē sup hoc pontificibus aliisq; nobilibus depræcatis ut nō praeiret eū morē quo supplicabatur pro regibus. Nihil tamē acquieuerunt nō parū quidē & suae multitudini cōfidentes robur siquidem omnes res nouare cupientiū eorū uoluntates iuuabat maxime autē aspiciēbant ad Eleazarū qui per idē tempus ut dixi princeps erat. Conuenientes igitē potētes quinq; cū pontificibus & pharisaeorū nobilissimis & uidentes q; grauib; malis pergerent subicere ciuitatē de creuerunt seditionis uentos animos expediti & ante portā quae aerea uocātē contione aduocantes erat autem in interiori parte templi posita quae respicit ad solis exortū ac primo quidē multa de temeraria eorū defectione conuulsi & q; tam breuiter bellū patriae cōmouerent. Deinceps irrationabilitatem causae ipsius arguebant dicentes maiores quidē eorū ornasse tempū ex magna parte de muneribus gentiū semperq; eorū qui fors essent populorū munera suscepisse & non solū prohibuisse aliquorum hostias id siquidē esse impiissimū sed etiā eas quae uiscerentur permanerēt quae ad praesens usq; tempus oblationes eorū in templi cultibus collocasse. At nunc eos q; Romana arma irritant & despōderēt eorū bella nouū statuere morē religionis atq; tunc in periculis etiā reā facere ciuitatē impietatis uideri siquidē ea sit in qua praeter solos Iudaeos nullus alter immolet externus. Neq; ad orandū sinat accedere. Et siquidē circa unius alicuius priuati personā lex ferret eiusmodi possit nimirum iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autem despiciuntur Romani & iudicat Caesar prophanus. Vnde uerū dum est ne qui immolandas pro illis hostias repellunt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeant offerre. Fiatq; uere extra principatū ciuitas nisi celerius respiciant reddiderint hostias ac priusquam ad eos in quorum contumelia idē tentatum est huius ausus fama pueniat simul autē ista dicentes producebant in medio scientissimos morū paternorū sacerdotes quosq; narratos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quae dicebantur sed neq; procedebant in medio altaris ministri ut belli materiam prepararent. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse ut eorum non possit auctoritate compesci & Romanorum armorum periculum se primos esse miseros inquam tum poterant consulentes amoliri causas parabant & legatos quidem ad Florum miserunt quorum erat princeps filius Ananiae Symō alios autē ad Agrippā inter quos nobilissimi Saulus & antipas & Costobarus erāt qui etiā regē p̄pinq; uitate tangebāt. Praecabant autē utrūq; ut cū exercitu a se dēret in ciuitatē & seditionē opprimeret priusq; ea inolerabilis fieret. Et Floro q; dem malū istud quasi bonus nuncios

nuncios fuit uolensq; inflammare bellū nihil respondit legatis. Agrippas autē pariter utriq; parcēs. deficientibus uel is aduersum quos bellū mouebatur uolensq; & Romanis conseruare iudaeos & iudaeis templū atq; patriā ad haec autē nec sibi conducere talē conturbationē sciēs misit in auxiliū populo equitū tria milia Auranitas Baranios Trachonitas. Cū his autē erat praefectus equitū Darius dux uero agminis Philippus iocaimi filius. His uero uenientibus optimatis quib; cū pontificibus & omni multitudine quae oprabat quietē superiorē occupabant ciuitatē inferiorē siquidē & templum seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitē & fundis indefinentibus utebantur & continuam erat emissio sagittarum ex utraq; parte. Erat autē quando ex insidiis procurrentes cōminis dimicabant. Praesta bant autē audacia quidē seditiosū belli uero scientia regii pollebant. Et his quidē erat propositū maxime templū obtinere pphanatōresq; eius expellere. Seditiosis uero qui cū Eleazaro agebant ut praeter ea quae obtinebant etiā superiorē inuaderent urbē. Per septē igitur dies grantis utriusq; partis caedes fiebat & neutri de eo loco quod tenuerant depellebantur. Deinceps uero adueniēte ea festiuitate quae Xylophoria dicitur in qua mos est omnibus grandē lignorū materia conuohere ad templū quatenus nunquā igni deficiat esca semper enim inextinguibilis p̄seuerat quosdam quidē cura religionis excludit. Inter infirmiorē autē uulgū multi irumpentes siccariorū sic enim uocāt latrones gladios in sinibus gerentes audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regii autē audacia & multitudine uincēbantur. Ita superiorē ciuitate cesserunt cū isti protinus irruentes Ananiae pontificis domū & Agrippae ac Beronices palaciū inflammauerunt. Postquā ignem archiuo intulerunt uolentes omnia creditōri documēta disperdere nec etiā unde ratio creditae pecuniae pateret atq; omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo & aduersum locupletes quasi motu libertatis haberēt insurgendi liberā facultatē. Fugientibus ergo chartarū publicarū custodibus ignem aedibus iuicerunt atque ita succensis ciuitatis neruis hostibus iruebant. Quo loco pontificū atq; nobiliū quidā in cloacis latuerunt quidam uero cum regis in superiorē regiā confugerunt portas celeriter obstruentes. Inter quos Ananias pontifex & Ezechias frater eius erant & illi quos apud Agrippā ufos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem & inflammatione contenti cessauerunt.

Quintadecima die mensis Augusti fit impetus in Antoniam & omnes obsefos in eo praesidio capiunt post regē accedūt exurūt turres p̄cantur Manaimū ut liceat aufugere quos concedit relicti sum Romanis intus q; confugiunt in turres regias illi uero qui cū Manaimo erant irruētes illa loca diripientes stratopedum incenderunt.

Cap. XIX.

P Ostriedie autē. xv. scilicet die augusti mensis fecerūt impetum in antoniā & oēs in eo praesidio agentes per biduum obsefos coeperunt atq; interfecerunt praesidiūq; incenderunt. Postea uero transferunt in regiā ad quā confugere agrippae milites & in.iiii. partes agmē suū diuidentes muros moliebantur. Eorū uero qui intus erāt eripere nullus audebat propter multitudinem oppugnantium. Distributi autē p̄pugnacula & turres subeuntes interficiebant & frequenter quidē latrones sub muris cadebant. Nec die autē conflictus nec nocte cessabat seditiosis uidelicet aestimantibus in desperationē cogi eos qui in praesidio erant propter inopiam uictus regis uero creditibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autē erat Manaimus unus de filiis iudae galilaei callidissimus rhetor qui etiā quondā sub Cyrino exprobrauerat iudaeis quoniam post deū subiecentur romanis. Is ergo assumptis quibusdā nobiliū perrexit in Masada ubi armamentarium herodis erat. Eoq; perrapto populares aliosq; latrones diligenter armauit. Hisq; utēs stipatoribus ueluti rex Hierosolymā reuertitur factosq; princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorū autē inopia erat & nec poterant palam suffodere muros. Superne hostibus tela iacentibus. Funiculum igitur longe coeptum sub una turrim agentes suspenderunt cū materia subiecta ac postea insulstentia signa ignem immittentes agressi sunt. Sicq; subicibus exultis turris quidem ex templo emota est. Alter autē murus intus aedificatus apparuit. Regii quippe molitionis eorum praesentientes fore etiam de concussione turris alium sibi murum celerius aedificauerunt. Inter hoc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se uictores credebant cum uidissent alium murum stopore defecti sunt regii tamen ad Manaimum aliosq; seditionis principes mittebant praecantes ut eis descendere liceret eiusq; reliquis. Quod cum Manaimus annuisset protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relicti erāt grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinē pares erant & praecari ut exire liceret ignominiam iudicabant quāq; si tribueretur nequaquā tutum putabant. Dereliquentes igitur inferiorē locum qui Stratopedon uocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias cōfugerūt quarum una appellabatur Hippicos alia Phaselus tertia Martiannes. Hi uero qui cū Manaimo erant protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant si quos eorum comprahenderunt trucidantes omnem reliquum apparatus diripientes Stratopedum incenderunt. Haec igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Capitur

Capitur Ananias pontifex & cū fratre Ezechia occidit & insurgit qdam contra Manaimū/nolētes eū regē interficitur Sophista a populo/interficatur Manaimus per Romanos etiā multi ex iudaeis occiduntur ita ut Caesaria uacua iudaeis remaneat. Cap. XX.

Sequenti autē die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur / & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circūsedētes autē turres seditiosi custodiebāt ne qsmilitū posset effugere. Manaimū autē & munitōrū locurū destructurū & pontificis ananias mors in crudelitate exiit & neminem parem sibi in negociis arbitrans intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autē duo de sociis Elezari & mutuo collocuti quia non deceret a Romanis desiderio libertatis recedētes eandē populari suo p̄dere dominūq; ferre & si non uiolētrū tū seipsis humiliorem. Nam si oporteat cunctis aliquem praesse/queūis magis aliū quā illum deceret. Atq; ita pacti adoriantur eum in tēplo. arroganter enim adoraturus accesserat regali habitu indutus / & sturdiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illum profuissent/reliquis uero populus sapiens saxa interfecit Sophistam/āstimates quo modo illo perempto tota seditio solueretur. Paululū autē stipatores Manaimi resistentes postquam uiderunt totā aduersum se multitudine irruere quiq; quo potuit diffugere & cades qdem eorum qui comprāhensi sunt perscrutatio aut latentū sequebatur pauciq; ex eis latentes in Masadam p̄fugerunt/cum quibus & Eleazarus filius lairi propinquus genere Manaimo. Qui postea etiā in Masadam tyrannidem egit. Iplum autem Manaimum cū confugisset in locū qui Ophlan uocatur. atq; illam humiliter delitesceret capientes extraxerunt in publicum/multisq; suppliciiis affligentes interfecerūt. Similiter autē sub eo agentes priocipes praecipuumq; tyrannidis adiutorem eius absolomem nomine. Et populus quidem sicut dixi in his adiutor fuit / suspicans aliquam totius seditiois correctionem futuram. Hi uero non ad comprimendam pugnam sed ut cum maiori licentia bellum agerent interfecerunt Manaimū. Deniq; cū populus multū praecaretur ut oppugnationē militū relaxarent uehementius insistebant donec ulterius resistere non ualentes/Metilius. (Hic enim erat Romanorū praefectus & reliqui mittunt ad Eleazarū dicentes/ut solas eorū pacifceret animas arma autē & reliqua quae haberent ipsi tradendibus sumerent. Qui praecationē illico rapientes remittunt ad eos Gorionē nicomedis filiū & Ananiā Sa/duci/ & iudā Ionathae eis dexterās & sacramentū daturōs. Quibus actis deducebat milites Metilius/ sed quando Romani arma retinebant nemo aduersus eos seditiosorū fraudis aliqd molitus est. Postea uero quā secundum pactioes omnes scuta gladiosq; posuerunt neq; quicquā ulterius suspicantes descendunt facto in eos impetu stipatores Eleazari comprāhensos trucidabant neq; resistentes neq; supplicantes solas autē p̄tiones & iuramenta quae dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecit sunt praeter Metiliū. Hunc enim depracantē & usq; ad circuncisionē iudaizare se p̄mittentē tantūmodo seruauerunt. Detrimētū autē Romanis quidē erat leue de potētia siquidē amplissima pauci fuerunt interempti iudaeorū aut captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autem graues iam stare causas bellorū/urbem tamen tali facinore fuisse repressam/ ex quo nimirum diuina indignatio iminebat etiā si a Romanis nulla ultio timeretur/ lugebant publice & iusticia ciuitatis praemebatur unūsq; autē mediocriū quasi pro seditiosis causas redditurus turbabatur. Siquidē Sab/bato illam cadē contigerat perpetrari in quo. s. die propter religionē a sanctis quoq; operibus agūt getē. Eodem autem die eadēq; hora quasi ex aliqua caelesti prouidentia Caesarienses quoq; iudaeos apud se habitantes trucidauerunt ita ut uno tempore super. xx. milia hominum caderentur/ & conctis iudaeis uacua Caesarea remaneret. nam & eos qui effugerant comprāhensens Florus uinctos in arenam deduxit.

Iudaei diuisi uicos & loca alia inflāmauerūt/ imensa cades fit ex iudaeis & aliis/ Ciuitates oēs plene caueribus Scythopolitae cū iudaeis dimicant/ clā tamen nocte dormiētes tertia eos inuadunt. xiii. milia interficiunt ex iudaeis & eorū substantiā diripiunt. Cap. XXI.

Post Caesariensium uero plagā tota gens efferata est. Diuisiq; iudaeis Syrorum uicos eisy corinentes rurales protinus uastauerunt/ idest Philadelphā & Gebonitā & Gerasam & Pellā & Scythopolim. Deinceps uero irruerent in Gadara & Ioppē & Gaulanitiden. Et alia qdē subruentes loca alia uero inflāmantē etiā in Caesaram & Tyrū & Ptolemaidā Gabā quoq; Caesariāq; tendebant. Obstitit autē eorū incursum neq; Sebastē/ neq; Alcolon/ sed his quoq; inflāmatīs Aethedona & Gazā euerterunt. Multa autē circa fines harū ciuitatū diripiētorū/ uici scilicet & agri eorum qui capiebantur uirorum imensa cades fiebat/ neq; tamen Syriū minorē numero multitudinem iudaeorum uastabant. sed etiam eos qui in ciuitatibus erant comprāhensos disperdebant/ non solū ob uetus odium/ sed ut & discrimen imminens praueirent. Grauis ergo con/turbatio totam Syriam peruaserat/ & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus/ unaq; alterutris salus erat/ si anticipassent alteros cades faciendo. & dies quidem ducebantur in sanguine. noctes autē molestiores formido faciebat. nam licet uiderētur ammolliri iudaeos/ tamen etiā de aliis gentibus iudaizantes

iudaizantes cogebantur habere suspectos/ & per hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguū/ neq; temere eos placebat interfici & rursus p̄ ipsam religionis cōmixtionē quasi penitus externos timebāt p̄uocabant autē ad caetes aduersorū etiā illos q̄ prius fuerant manfuerat auaritia siquidē substantias ca/lorū passim diripiēbant & quasi uictores eorū praedam quos trucidauerant in domos alias transire bāt. Gloriosior autē erat q̄ plura collegisset/ quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autē cernere ciuitates plenas caueribus insēpulis & inhumatos passim iacere cum paruulis fenes. feminas autē neq; uerecundia contextis & omnis quidē provincia plena erat inerrabili calamitatū maior autem his metus audendorū malorū ipsas quae acta erant facinoribus iminebat & haecenas quidē iudaeis aduersum alienigenas conflictas erat. Incurrentes autē in Scythopoleos fines etiā iudaeos quidē illic habebant/ experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirassent/ & consanguinitate utilitati p̄prie postponentes aduersum iudaeos cū gentilibus dimicabant/ suspecta tamen eorū ipsa belli fait auditas. Deniq; Scythopolitae ueriti ne ciuitatē noctu adurerēt/ & magna sua calamitate ciuibus excausant defecionē. Dixerunt eis ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidē transirent cū omnibus famulis suis i proxima locū paludis/ Quibus quae fuerant iussa sine suspitione facientibus diebus quidē fecutus duobus quaeuerūt Scythopolitae. Tertia uero nocte explo/rantes alios incautos alios uero dormientes inuadunt/ subitōq; omnes interfecerūt q̄ fuerunt. xiii. milia. Postq; eorum substantiam cunctam diriperunt

Circūcaesus Scythopolitis a iudaeis Symon quidā q̄ multos ex iudaeis quottidie trūcauerat edacēs gladiū nullū hostiū interfecit & patrē & matrē & filios & uxorē interfecit praedicatione/ ne hostiū q̄s gloriaret/ & seipsum cades maxima fit in scythopoli urbes & populi cū uiciis iudaeos oēs ite/ ficiō/ malae ciuitates aliae pepererunt eis miseratio ne mota. Cap. XXII.

Dignū autē etiam uidetur symonis interitū coarare. Hic enim saui ciuifidā nō ignobilis uiri filius erat. Fortitudo quoq; corporis & audacia animi insignitimas. quibus uirtusq; ad incōmoda sae getis abusus multos siquidē iudaeorū appropinquantes scythopolim quottidie obruncabat/ & frequenter integros cuncos fudit fugauitq; ita ut totius actiō mora & momentū solas existeret. Comprāhendit autē eum digna ciuili interfectioe p̄ccata. Nā cū scythopolitae circumfusi essent iudaeis/ & in paludē praecipites agerent edaces symon gladiū in nullū qdē hostiū impetū fecit. Nihil siquidē in tanta multitudine promoturū uidebat. Exclamans autē miserabiliter digna inquit Scythopolitani his quae gessi patior q̄ppe q̄ tā multa cade ciuili meorū benignitate erga uos nostrae fidei feci. Dignae enī nobis externa gens infida est/ qui in nostrū meos tanta impietate delinquit. Morior ergo quasi prophanus propriis manibus/ neq; enī dignū est hostibus subiacere. Iste autē ipse finis/ & mihi sceleris digna poena/ & aut uirtutis idoneū decus erit/ ut nemo scilicet hostiū de meo interitu gloriatur neq; insultet cadenti. Hae dicens miserantibus simul ac furentibus oculis circūspicit/ omne familiā suā. Erat autē & uxor & filii & proeucti in senectute parentes. Ille qdem patrē trahens Caesariae cū superstantē ense penetravit post quē nō sane inuitā matrē interfecit. Super hos autē coniugi & filiis itulit ferrum singulis sane horū poene currentibus gladio & hostes puenire cupientibus. Cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset cecis superstantē extendit dexterā/ ut neminē posset laedere. & totum in uiscera sua ensem demersit. Dignus quidem miseratioe iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem. Caeterum quantum ad fidem quam alienigenis praestitit digno sine consumptis. Ad caedem autē quae i Scythopoli facta est reliqua quoq; uicos iudaeis apud se habitantibus irruerant & duo milia quingentos Alcalonitae/ Ptolemaidae autem duo milia/ interfecerunt. Vixerunt quoq; non paucos Tyrū/ multos qdem trucidauerunt/ plures autem uictos custodibus tradiderūt. Hippene quoq; & Gadarēses similiter audacissimos qdē amoliebāt/ terribiles autem sollicitē obseruabant. Reliquae quoq; urbes a Ierusalem iudaeos singulae & prout habebant/ uel timore uel odio mouebantur/ soli autē Atriocheni & Sidonti & Apamei suis cohabitatoribus pepercerunt/ & neq; interfecere q̄ neq; iudaeorum neq; uiculis tradiderunt. Forte autē & propter multitudinē suā desperauerunt/ eorū si q̄ motus fuissent/ mihi autē uidentur magis erga eos miseratioe moti quos utiq; nihil moliri uidebant. Geraseni autē neq; i eos q̄ apud se remanere delegerant/ ququam gesserunt mali/ & egredientes usq; ad fines suos deduxerunt.

In regno agrippae inuiguit pernicies aduersus iudaeos/ Noarum multos ciues q̄ ad agrippam & ce/strū uenerat/ poscendi praedidii gratia in itinere occidit/ hunc Varū agrippa punire nō audeat/ sumouit eum e regione qua procurabat. Cap. XXIII.

Exciata est aeternam etiam i regno agrippae aduersum iudaeos pernicies. Ipse siquidem per/ rexerat ad Cestium Gallū antiochia/ relicto sup iudicia sua quodā ex sociis noie Noarū qui Soemo regi genere erat propinquus. Venerunt ad eum de Baranea regione septuaginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuium suorum praestantissimi/ poscendi praedidii gratia/ ut si qui. Apud eos quoq; motus fierent haberent idoneam custodiam p̄ quam possent

Insurgentes quoque comprimere. Hos Noarus quosdam armatos de regis permittens interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus propter consilium agrippae & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans regnum omne corrupti/perseuerans. s. post tale principatum in totum genus exercere iniquitatem. Donec discussus agrippa rebus animaduertente quidem in noarum ueritus est propter propinquitatem Soemi. Procuranda tamen eum regione summouit. Seditiosus autem tem comprehedentes praesidium quod appellatur Cyprus imminens finibus hierichuntis custodes quidem interfecerunt munimenta autem destruxerunt.

Iudaei persuadent Romanis ut deserant castellum utuntur honoribus iudaei in alexandria quos alexander concesserat confictus continuis cum iudaeis & Graecis fit. Cap. XXIII.

P Er eisdem die etiam in Machaerunte multitudo iudaeorum persuadent in praesidio relictis romanis deserere castellum eiusque tradere. Illi autem quod rogabatur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionem suam & accipientes fidem tradunt praesidium quod diligenter ceperunt Machaerunte custodire obtinere. In alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum iudaeos seditio. Iam ab illo tempore ex quo strenuus alexander contra aegyptios uelus iudaeis praemium societatis tradidit eis & habitandi apud alexandriam facultatem & ius orbis aequale cum gentibus. permanebat autem eis honor iste apud successores quoque alexandri. Denique & in parte ciuitatis locum eius proprium deputauerunt quatenus haberent conseruationem per omnia mundiorum a commotione scilicet geritum sequi stratam praestiteruntque eis ut etiam macedones appellaretur. Deinceps uero cum in possessionem romanorum aegyptus uenisset neque Caesar primus neque post eum quisquam honores quos alexander iudaeis decreuerat minuit. Confictus autem eorum a duersis Graecos pene continuus erat & iudicibus multis quoti die ab utraque parte lucrum reuoluentibus seditio accendebatur.

Alexandrini conueniunt ut largitione ad Herodem mittant permiscetur iudaei cum Graecis in amphitheatro fit discordia maxima inter eos. Tyberius alexander cohercuit eos hortationibus qui irruentes Tyberium contumelias appetebant ille quasi omnes fecit interficere domos diripere. Zabulon ciuitas a Cestio occupatur diripit domos & loca incendit. Cap. XXV.

Tunc uero cum apud alios turbata res esset illic magis exarsit tumultus. Nam cum alexandri in contione uenissent ut ordinarent pro certis negociis largitione ad Neronem ferendam concurrere in amphitheatro permixti Graecis plurimi iudaeorum. Quos cum uidissent amulit ex templo clamare coeperunt iudaeos hostes & exploratores esse ac deinceps insistentes intulerunt eisdem manus & reliqui quidem fugientes dispersi sunt tres ex his uiros comprehendentes trahebant quasi uiuos in ensari. Comota est autem omnis terra iudaeorum ad ultionem ferendam & primus quidem in graecos saxa iaciebant. Postea et uero facibus raptis in amphitheatrum impetu fecerunt / comminantes quod in ipso loco tantum simul populum concremarent & poene minas impleissent rebus nisi iras eorum copraessisset Tyberius alexander princeps ciuitatis. Nec tamen ipse cohercendi principium ab armis sumpsit sed nobiles eorum quoque summittens hortabatur ut desinerent neque aduersum se militiam Romanam commouerent. Seditiosi autem benigna deprecatione uidentes Tyberium contumelias appetebant. Qui postquam uidit absque calamitate tumultuosos non posse coepesci imisit in eos duas Romanorum legiones quae in ciuitate erant. Cum his alios quoque milia equites casu ad iudaeorum iteritum de Libya uenientes praecipitque ut non solum interficerent sed etiam substantias eorum diriperent domosque inflammarent. Qui proterius concurrentes in locum qui uocatur Delta illo quippe erat iudaeorum multitudo collecta exequabantur strenue iussiones nec sane sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum iudaei & eos qui de suis optime armati erant ante reliquam multitudinem statuentes aliquandiu resisterunt. Postquam uero in fugam inclinati sunt passim trucidabantur & erat eorum grandis interitus. Tum quae sibi mandata fuerant exequuntur. Conglobati enim iudaei his quos melius armatos habebant in fronte positos aliquandiu quidem resisterunt. Semel in fugam uersi maclabantur. nec unius exitii modus cum alii subduo atque in campo deprahenderentur. in aedes autem alii concluderentur & eas quoque incendere Romanis una etiam diripiendo quae in his reperissent neque illos aut infantium misericordia aut uentia senectutis moueret sed in omnes aetates pari caede saeuirent. Unde totus quidem ille locus sanguine redundabat. Quinque uero congesta sunt milia mortuorum nec tamen saltem reliquiae remansissent nisi ad praeces se contulissent eorumque miseris alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire praecipis primo eius nutu discedunt. populares autem alexandri propter odii magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur uixque a corporibus distrahantur. Apud alexandriam quidem talis casus euenit. Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur insensibilis ubique iudaeis sed duodecimam legionem integram ex antiochia secum ducens & ex reliquis bina milia lecta peditum & .iiii. alas equitum insuper regum auxilia hoc est antiochi duo milia equitum & peditum tria milia sagittarios omnes agrippae uero tantum de peditum & equitum milia & Cestius sequetur. .iiii. milibus comitatus quorum tertia pars equitum erat pluresque sagittarii prolemaida

lemaida progressus est plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere peritia quidem militibus inferiores quot uero scientiae deerat in iudaeos odio idemque alacritate suppletes. Aderat autem ipse quoque agrippa Cestio & eorum quod duceret sibi & itineris principes / ibi tum adducta exercitus praesentia ualidissima galilaea ciuitate cotendit Zabulon quoque appellatur andro. & ab iudaeorum finibus ptolemaida discessit. Cuius offendit eam ciuibus destituta in montes enim multitudo refugerat omnigenum autem rerum plenam illas quidem militibus diripiendas concessit / ipsum uero oppidum quauis admiratus est eius pulchritudine quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sydonam & Berytum aedificatas incendit. Deinde cursu territorio peragrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus inflammas etiam circum ea positus uicis in ptolemaida regressus est. Syris autem adhuc praedae inherentibus & praecipue berytiis recepta iudaei fiducia. Cestium enim recessisse cognouerunt repente in eos quae remanserant irruunt & prope duo milia morte consumunt.

Cestius praemittit exercitum in ioppem quae capite / incedit eam & uiros omnes interficit. Cap. XXVI.

Estius autem ex ptolemaide reuersus ipse quidem Caesarea peruenit in ioppen uero partem praemissit exercitus / cui praecipis huiusmodi ut oppidum custodiret si eo potiri potuissent / aut si oppidum impetu praesentissent tam suum quam caeterorum militum praesentolatore aduentum illorum igitur alii mari alii terra profecti utringi ioppem facillime capiunt ita ut ne fugae quidem habitatores copiam reperirent / nedum ad pugnam separarent. Aggressi autem ciuitos in terficiunt cum familiaribus direptaque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & infinitam caesaream Nabartenen Eparchiam non paucos direxit equites / qui & partem finium uendicauerunt / magnaque indigenarum multitudinem peremerunt / direptisque praetrimoniis etiam uicos igni dederunt.

Cestius mittit Gallum in Galileam suscipiunt eum ciuitates qui uero non obtemperabant insequitur & trucidabat / progrediens multa loca inuadit iudaei ad diem festum Hierosolymam perierunt / qui auditis militibus uenientibus dimissis solemnitatibus in Romanos irruerunt / quorum multos occiderunt. Cap. XXVII.

In Galilaea quoque misit exercitus Gallum ductore duodecimae legionis eiusque tantum militum manum attribuit / quantam genti expugnandae sufficere posse credebat & eum ualidissima Galilaea ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium / secuta ciuitates aliae quiescebant. Qui uero seditionibus & latrocinii opera dabant in Galilaea monte undique medium recessere / qui est contra Sephorim & uocatur asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quauis superiores erant facile Romanos ad se ascendentes ulciscerentur & ex his plures quam ducetos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circuecto itinere ad caesarea progressos mature uictoria coefferunt & neque pugna cominus armatorum ferebant. Neque si terga dedissent eorum poterant manus effugere / adeo ut pauci locis asperis delitescerent / amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallis quidem cum nihil iam teteri nouitatis apud Galilaea uideret caesaria cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni multitudine reuersus in antipatridem perrexit. Cognitum non parua multitudinem iudaeorum in turrim quae aphaci uocabatur esse collectam / qui & his congregarentur praemissit. Sed priusquam in manus uenirent iudaei motus dispersi sunt / eorumque castra iam desolata milites adorti cum uicis circuepositis incenderunt. Ex antipatride autem cestius in lydada profectus uacua uiris ciuitate offendit. Nam propter Scenophegorum dies festos cum in Hierosolymam populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprehenderit occisit exustoque oppido ulterius procedebat per quae Baethoron profectus in quodam loco cui nomen est Gabaa castra ponit distante a Hierosolymis stadiis quinquaginta / iudaei uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent / omnis dieum festorum solemnibus ad arma properabant. satisque freti multitudine incoppositi ad pugnam & cum clamore profliciebant. Ne dieum quidem septem uel octidie ratione feriatiorum erat enim sabbatum quod apud eos religioe maxima curabatur. Idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat in praedio quoque superiores effecit. Tatio namque impetu Romanos aggressi sunt ut eorum & aciem perumprent uiaque aperta caedibus in medio ruerent / ac nisi ei militum parti quae nec dum locum amiserat equites ex circuitu subuenissent / quique non satis defecerunt pedes in periculo totus cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romanorum milites ex quibus quadringenti pedes / caeteri equites erant / iudaei uero uiginti duo / quorum fortissimi uidebantur Monobazi regis adiabene propinqui. Monobazus & Ceneaeus & post hos peraites niger & Sila Babylonius qui ad iudaeos / ab agrippa rege transfugerant cui praedem militabant. A fronte quidem repulsi iudaei ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Giorae filius Symon inuadit / multosque postremi agminis coactores lanauit / ac multa carra eum sarcinis capta in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris tridao commorante iudaei locis superioribus occupatis obseruabant eius transitum neque cessaturos eos certum erat / si romani proficisci coepissent.

Quærit agrippa uerbis iudeos auertere ut desisteret/ mittit Borcaum & Phocum ad iudeos/ perimit phocum/ Cestius inducit exercitum in oppidum iudeorum sediditque parte ciuitatis. Cap. XXVIII.

Taq; dum agrippa cum infinita hostium multitudine montes amplexa ne Romanos quæ a periculo tutos esse speraret uerbis iudeos experiri decreuit/ uel omnes sibi parituros existimans/ uel bello desisterent/ seuocandos esse/ qui ab eorum sententiâ discrepant. Misit igitur ex comitibus suis Borcaum & Phocum quos illis sciebat esse notissimos/ & a Cestio fœdus amicitia/ certamque a peccatis populo Romano ueniam pollicerent/ si proiectis armis secum legare uoluissent. Verum seditiosus motus ne cuncta multitudo specie securitatis ad agrippam sese ferretur/ sententia obtinere statuerunt/ & Phocum quæ priusquam uerbum fecerit peremerunt. Nam Borcaus uulneratus effugit populares autem id idigne ferentes factum cædendo sistribus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius uero quia intestina eorum discordia opportuna ad irruendum tempus inuenit totum in eos duxit exercitum/ inque fugam uersus usque Hierosolymam profectus est. Castris autem in loco positus appellatur Scopos interuallo septem stadiorum a ciuitate discedens/ nihil per triduum aduersus oppidum conabatur/ sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem non parua militum manuum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die trigelimum mensis erat Octobris ordinatum in oppidum introdixit exercitum. Populus quidem a seditiosis custodiebatur ipsi autem romanorum disciplina terribili exterioribus cessare partibus ciuitatis & in parte interiori templi quæ refugerunt. Cestius uero transgressus Bethetham quæ sic uocatur & Cenopolim & forum quod appellatur Dacon incidit. De inde cum ad superiore ciuitatem uenisset prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumperet ciuitatem si uico possedisset/ belloque sine dedisset. Sed Tyrannicus prius situs castris & plures equitum magistri a Floro pecunia corrupti conatum eius auertere & iudeos intolerandis malis repleti cladibusque contrigit.

Quidam uocabant Cestium patefacturi portas qui cogniti proiecti sunt ex muris. Cestius tentat muros ascendere & inuadere templum/ repugnatur a iudeis/ recedit Cestius & iudei insequuntur/ dimittit quæ erant impedimento ad fugam/ & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset/ nocte autem fugit/ insequuntur iudei/ ex Romanis mortui sunt quinque milia & trecenti peditum/ ex equitibus noningenti & octuaginta. Cap. XXIX.

Nterea plurimi popularium notissimi ab anano Ionathæ filio persuasi Cestium quasi portas ei patefacturi uocabant. Ille autem ira fastidians & quod non satis et credendum putaret tardius id neglexit donec proditio cõperta seditiosum Ananum quidem cum cæteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere compulerunt. Ipsi uero per turres depositi murum tentantibus repugnabant/ per dies quidem quinque Romanis undique conatibus inexplicabilis erat iperitus. Sexto autem die Cestius cum plurimis eisdemque sagittariis a septentrionali tractu templum aggreditur iudeis ex porticu resistebus. Qui repete quæ Romanos ad murum aduenientes auertere. Postremo autem repulsi telorum multitudine recesserunt. Itaque Romanorumque anteibant scutis suis muro nisus & quos sequebantur alii ac per ordinem aliis similiter adiunctis/ quæ sic appellatur/ testudine cõtexerunt. Unde sagittæ in eam delatæ irritæ delabebant/ & sine aliqua noxa milites incenia suffodiebant/ replique portas incidere moliebant. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat/ itaque multi ex ciuitate diffugiebant/ ueluti continuo caperent. His autem populus alacrior efficiebat/ & quantum nequissimi cædebant tantum ut ipsi portas aperirent. Cestiusque tanquam de se optime meritum recipient appropinquabat. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset/ statim ciuitatem obtinisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis eiusque sancta illo die sine bello dare prohiberunt. Denique Cestius neque animis populi neque obsessos desperatione sperata militem reuocare/ & sine ulla spei repulsa inconsulte nimis ac iniuste discessit. Inopinata uero eius fuga latronum fiducia recreauit/ insecuti nouissimos aliquos equum peditumque peremere. Et tunc quæ Cestius in castris quæ apud Scopon munierat tedit/ altero autem die ulterius recedendo magis hostes puocauit/ tanquam postremis appositum multos necabat/ quoque utraq; itineris parte uellata in trasuerfos tela iacebat/ & neque in eos se retorquere/ a quibus a tergo sauciabant/ nouissimi audebant quandam infinitam multitudinem insequi existimantes. Et a lateribus instans uim repellere minime sufficiebat/ cum ipsi quæ graues eent/ ordinemque inter rumpere formidaret/ uideret autem iudeos leues & ad excurrendum faciles esse. Unde eueniebat ut multa mala perpetrarent/ cum nihil etiam inimicis noceret. Tota igitur uia pennis deiectis agmine sternebant/ donec multis occisis in quibus erat prius legio dux/ & Longinus Chiliarchus/ & amylianus iocidus alia profectus uix in Gabao puenerunt/ ubi castra prius posuerat/ multis istrumentis amissis. Hic autem Cestius biduo cõmoratus inops cõsiliis quod ageret/ cum tertio die maior hostium uidisset/ nomenque & omnia circa loca plena iudeis tarditate sibi obtuisse cognouit/ & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurum. Itaque pro cõpendio fugæ cuncta quæ militibus impedimento erant amputari præcepit. Occisusque tunc multis atque armis aliisque iumentis/ præter illa quæ sagittas & machinas ferrent. Hæc enim uelut ulsi futura seruabat maxime quia timebat ne iudeis contra se capta prodessent. Bethoron uero/ sus antecedebat

sus antecedebat exercitum. At iudei lateribus quidem locis minus instabant/ contractos uero in angustias atque descensus qui discessissent ab exitu prohibebant. Alii postremo super agmen impingere/ suaque omnis multitudo per itineris iuga militum sagittis operuit. Vbi etiam peditibus quo pacto sibi subuenirent/ hesitantibus equitum periculum promptus erat. Nec enim ordinate uiam profectum poterant obstantibus iaculis/ & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant/ egstantibus inuui. Lateribus uero stupens ac ualles in quas deieci qui aberrassent cõsumebantur. Nullusque locus aut fugiendi aut ulciscendi ratione habebat. Itaque incerti quid agerent ad ululatus quos desperati solent/ sterisque cõuersi sunt. Quibus resonabat iudeorum cohortatio cum clamore latantium pariter ac famientium. Totusque poene qui cum Cestio fuerat perisset exercitus nisi nox aduenisset. Qua Romani quæ in Bethoron cõfugerunt iudei uero obsessis circum oibus locis eorum transitus custodiebant. Denique ibi cum Cestius aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat. Lectosque ad quadringentos oium fortissimos milites tectosque fastigiis imposuit. Hisque præcepit uigilum qui in castris excubant signa clamare/ ut eo modo iudei omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose usque ad triginta stadia pergiturum. Unde mane cum iudei locum in quo Romani tenderant desolatū uiderent in quadringentos a quibus decepti fuerant cõcurrerent/ & illos quidem sine mora iaculis cõfecerunt/ mox autem Cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spacium itineris peragisset/ die uehementius quoque fugiebat/ adeo ut motu perculsi milites machinas siue tormenta muralia/ itaque balistas/ multaque alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablati iudei rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem Romanos antipatriam usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent inde redeuntes/ & machinas secum asportantur/ mortuosque spoliarunt/ & prædæ quæ remanserant collegerunt/ & pœna canentes in metropoli remearunt suis quædam paucis amissis. Romanorum autem auxiliorum quinque milibus peditum ac trecentis itaque noningentis & octuaginta equitibus interceptis. Hæc quidem nouebus mensis octauo die gesta sunt anno duodecimo Neronis principatus.

Post fugam Cestii multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Neronem nuntiaturos eius miseriam. Qui Cestium fugauerat reuersi sunt in Hierosolymam/ ex Romanis qui supererant amicos sibi sociant. Eleazarus persuadet populo ut sibi peccat cõstituant/ diuersi diuersis locis profecti. Iosephus unus ex profectis subditos sibi querit cõciliare/ multos ex illis præponit & præficit regionibus Galilææ sibi subdere/ manit loca omnia per Romanos quos timet/ insurgit quædam insidiator cum multis qui Galilæa depopulant/ congregat pecunias/ cogitabatque diuersa in perniciem Iosephi. Cap. XXX.

Post Cestii uero casus aduersos/ nobilium multi tanquam et nauis pessimum itura ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus una cum philippo iocacim filio quæ princeps erat exercitus regis agrippæ/ ide dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus antipas fuga despecta quædam modum a seditiosis peremptus sit alias idicabimus. Cestius autem Sauli & cæteros in achaiam ad Neronem misit/ & propria necessitate indicaturos/ & belli casus de riuatorum in Florum. Sperauit enim & ira in illum excitatum iri/ & sua pericula summouida. Tunc autem Damasceni cæde Romanorum cognita/ iudeos apud se degentes perimere studuerunt/ & cum eos in publicis terminis collectos haberent/ namque id olim per suspensiones meditabatur. Facile quidem sui conatus exitu fore putabant. Verebantur autem mulieres suas fere omnes præter paucas iudaizantes/ & eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi quid agerent. Iudeorum autem decem milia prope in angusto loco atque omnes inermes aggressi/ una hora sine motu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant in Hierosolymam reuersi/ quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent/ partim uel partim bladiis sibi etiam sociabant. Et in templum congregati plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus Gorionis filius & pontifex Ananus omnia quæ in ciuitate gerenda esset imperaturos/ maximamque ut ciuitatis muros erigeret. Filium namque Symonis eleazarum romanorum quibus prædam & ereptas Cestio pecunias/ & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet/ tam nihil nullis necessitatibus præposuerunt/ & ipsum tyrannidis superbia uiderent ferri/ eiusque studiosos siue imitatores satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniarum/ itemque astutia persuasit populo/ ut in omnibus sibi pareret. In idumæam uero quos mitterent alios militum duces operatur/ Iesum filium Sappha unum ex pontificibus/ eleazarum pontificis filium/ Nigro autem man dauerunt qui tunc idumæam regerent/ ex regione trans iordanem posita genos ducentes/ unde Peraites cognominabatur ducibus obtinere. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. Namque in hierichunta Iosephus filius Symonis/ & trans flumen quidem Manasse Thapnæ uero Iosanes essent/ Topchias administrari directi sunt. Huic autem Lydda & ioppe & Ammaus erant adite. Gophnitice autem & Acrabatenæ regionibus Iosanes filius ananias rector erat designatus/ & utriusque Galilææ Iosephus Matthiæ filius/ huius administrationi iuncta erat & Gamala munitissima ciuitas/ quæ ibi fuerat quædam rectorum pro alacritate ac prudentia sua quæ res sibi creditas administrabat. Iosephus autem cum in Ga-

lileam uenisset primū curā habuit indigenarū sibi cōciliare beniuolentiā multa sciens ea cōfici possē licet in aliis peccauisset. Deinde considerato q̄ potentissimos quidem amicos habebit/ si eos particeps potestatis fecisset/ uero multitudinē si plerūq̄ p̄ indigenas & cōsuetos fieri p̄ciperet. Lxx. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit/ eosq̄ rectores totius Galilææ constituit. Septē uero per singulas ciuitates/ minorē litū iudices ordinat/ maiora negocia causatq̄ capitales ad se referre iussit. lxx. dispositos igit̄ p̄ ciuitates/ quo iure inter se uerentur/ etiā quēadmodū extrinsecus iuri essent animaduertit. ceterūq̄ in Galilæam Romanos esse uenturos opportuna loca muro cingebant/ hoc est iotapata & Bersabæe & Selamin necnō & Perticho & iapha & sigoph/ mōtēq̄ cui nomē est itabyrio & Tarichæas & Tyberida/ ad hæc et̄ circa Generaseth lacū spelūcas in ea q̄ inferior Galilæa uocabatur muniti. Superioris autē Galilææ achabaron petrā quæ sic dicitur & Seph. & lamniū & Mero in gaulanide uero selenciā & foganē & Gamala munitio circūcedit. Solis autē Sephoritis permisit ut marū sibi metipsis fabricarent/ quia eos pecuniosos esse/ & ad bellū p̄ptos et̄ sine p̄cepto uideret. Similiter autē etiā Giscalam iosepi iussit super se muro cinxit iohannes Leui filius/ ceterūq̄ supra autē castelli omnes ipse iosepus intererat iubēdo/ simul atq̄ opem ferendo. Quin & exercitū ex galilæa supra centum milia uirorū comparauit/ quos omnes undiq̄ collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans hoc maximā Romanorū inuictā esse uirtutē q̄ edicto essent audientes rectoribus suis & exercitationi operā darent. Doctrinā quidē urgente necessitate desepit/ parendū autē facultatē ratus regentium multitudinē posse contingere ita ut Romani solent diuisi exercitū pluresq̄ fecit agminū principes. Diuersiq̄ militū generibus ordinatis alios decarchis/ alios chiliarchis subdidit/ & insuper his retores maiorū rerū administratores. Docebat autē signorū disciplinas & pronocationes reuocationesq̄ buccinarū/ & principia cornū & circūdationes/ & quemadmodū oporteret laborantibus succurrere fortioribus/ & circum defatigatis partiri pericula quēq̄ ad fortitudinem animi corporisq̄ tolerantia pertinere instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellū/ usquequaq̄ Romanorū referens disciplinā/ & q̄ cum uiris essent p̄liaturi qui & uiribus corporis & animi obstinatione totū p̄one orbem superarent. His addidit quo pacto belli rēpore suis essent parituri p̄ceptis/ iā nunc periculū fore nisi cōsuetis delictis hoc esset furis & latrocinis & rapinis abstinuissent/ sed neq̄ autē gētibus fraudē facerent aut cōsuetissimoz dāna proppriū quæstum putarent. Illa enim bella optime administrari quoz milites bonā conscientia gererent. Qui uero per se prauis fuissent/ his non solū inimicos sed etiā deū hostes futurū. Multa in hunc modū admonendo perseverabat/ & iam quidē quantū præliū paratū esset certatū erat. Nam septuaginta peditum milia & cc. xl. equites ac p̄ter hos et̄ mercenarios quibus maximā fretus erat habebat quatuor milia. d. necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq̄ satellites. Exceptis autē mercenariis facile ceteri milites a ciuitatibus alerantur. Namq̄ singulæ quæ enumerauimus cum mediā sui multitudinē mitterent in militiā/ reliquos ad cōparandum eis uictum tenebant/ ut pars armis pars faciendi operis dirimeretur. & armati securitatem rependerēt/ suggerentibus cōmeatum iosepo autē hoc modo administrati Galilæā infurrexit quidā insidiator patriæ Giscala uertus leui filius nocte iohānes callidissimus ac dolis plenus & nequitia quidem nobilissimus omnium antea uero parumper & aliquantū militiæ suæ impedimentū passus inopia facile mentiri paratus misusq̄ ad fidem adhibere mendacio/ & qui fallaciā uirtutē putaret/ eaq̄ aduersus amicissimos ueretur/ simulato humanitatis & spe lucri appetentissimus cædiū/ qui semper quidem imo derata cōcupisset/ ipem uero lenioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat sui moris ac solitarius/ deinde comitatu inuenit audacia/ primo quidem paruū ampliorē aut proficiens. Curā autē habebat neminē ignarū asciscere/ sed qui & habitu corpore & animi magnitudine bellorumq̄ peritia p̄staret/ hos eligebat/ donec quadringentorū uirorum cateruam congregauit/ quorum plures ex Tyriorū finibus & uicis erat. Illos omnem Galilæam depopulabat/ & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igit̄ iūdudum regendū milites cupientē & maiora desiderantē diu pecunia retardabat inopia. Cū autē uideret iosepum sua uiuacitate letari/ persuadet ei primū fabricadū muri patriæ solitudinē sibi cōmitteret. In qua re quæstus magnos a locupletibus fecit. Deinde callidissimā fraude cōposita oleo quod non a gentilibus suis tractatū esset uti cauere oēs apud Syriā iudei/ ut ad confinia oleū mitteret deposcit. Nummoq̄ Tyro qui. iiii. Atticos faceret emptis. iiii. amphoris eodem scio amphoræ dimidiū uenundabat. Cūq̄ Galilæa serax esset olei maximeq̄ illo rēpore magna ubertate redandaret/ in ea loca ubi erat penuria solus multumq̄ mittendo infinitā summā pecuniæ congregauit. Quā mox in eam usus est qui hoc sibi beneficiū p̄stiuisset. Deniq̄ existimans iosepi disposuisse rectorē se esse Galilææ futurum quibus præerat latronibus imperauit prædas uehementius exercere q̄ multis rebus nouis per regiones excitatis aut insidiis alicubi rectorē periret/ si cui ferret auxilium/ aut si latrocinia negligeret/ ob hoc eum apud indigenas accusaret/ lamduum autem ratiorem dissipauerat/ q̄ res Galilææ iosepus p̄dere cogitaret/ multaq̄ in hūc modum ad eius perniciem comparabat.

Quidam

Quidam qui aggressi sunt procuratorē Beronicis & multa abstulerunt/ quia iosepus iussit ut regibus restituerentur illa/ contra eum tumultus maximos parant/ accusantes eū esse proditorem irruunt in eius domū/ querit placare illos uerbis/ præualere aduersus eos/ ioānes q̄dem fraude molitur/ contra iosepum insidias/ cognita fraude ut de iniuriā uendicare accedit/ cū militibus ad ioānem hic autē emisissis armatis iussit eū interfici/ aufugit in lacū/ resumptis uiribus ioānes cogitur aufugere tenat aliud genus insidiarum aduersus iosepum.

Cap. XXXI.

Tag illo tpe cum quidam ex uico Dabaritarū in magno cāpo custodias agentes Prolemaum Agrippæ & Beronicis procuratorem aggressi oēs quas ferebat facinas abstulissent/ in quibus erant non parua uestes præciose/ plurimaq̄ argenti pocula/ & sexcenti aurei/ neq̄ hæc p̄dam occulte administrare possent/ oīa Tarichæas ad iosepum cōportarūt. Ille autē respensa uiolentiā quā regis intulissent/ reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potē/ eissimū iubet paratas eas dominis oportuna remittere. Vnde maximū eius periculū comparatū est. Namq̄ raptores earum & quia p̄dæ nullam partem acceperunt/ agre ferentes & prospicientes quod iosepus cogitauerat laborem suū regibus condonare/ per uicos nocte discurrunt/ omnibusq̄ indicat iosepum prodidisse/ eodemq̄ tumultu ciuitatis proximas releuerunt/ adeo ut centū armatorū milia contra iosepum prima luce concurrerent. Deniq̄ multitudo in circo apud Tarichæas congregata plurima per iracundiā conclamabat/ partim deponi partim concremari uociferans proditorem. Pluresq̄ incitabat ioānes/ & cum eo filius Samphias Iesus q̄ tunc magistratu Tyberiadis p̄erat iosepi quod amici & satellites tantæ multitudinis incursum perterriti omnes præter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiens prope eam iam ignis admoeretur exurgēs & momentibus eū. iiii. qui remanserant/ neq̄ solitudine sua/ neq̄ illorū q̄ contra se uenerat copiis p̄turbatus in conspectu eorū profluit ueste discissa/ isulq̄ capite puluere/ auersusq̄ post tergum manibus suoz/ ceruici gladio admixto. Hæc autē amiciores ei maxime tarichæatas ad misericordiā cōmouerant/ Ruffica uero plebs & finitimorū q̄bus molestior uidebatur/ non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias/ & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur nihil eorum de quibus nara fuerat suspitio peritus negaturū/ & iperrā dæ ueniam causasse oīa quæ misericordiā puocarēt. At illius ista humilitas cōsiliū perstruebat/ & contra se indignatēs arte circūueniens ut super his unde iracerentur inter se ipsi discordarent/ omnia confessus est. Deinde sibi facultate concessa/ ego inquit has pecunias neq̄ agrippæ remittere cogitabā neq̄ in propria lucra cōuertere/ abist enim ut amicum purē unquā qui uobis sit inimicus/ aut quæstū ex re capia quæ uos cōmuniter læderet. Sed quia uidebam o Taricheatæ/ maximā ciuitatē uestrā munitionis egerē/ & ad ex trueniens moenia minus habere pecunias/ Timebāq̄ Tyberie sem populū & alias ciuitates raptis pecuniis inhiantes/ pedetentimq̄ eas retinere decreui ut uos muro circūdatē. Si hoc nō uideret profecto q̄ oblata sunt & diripienda propono. Si recte consului/ bene de uobis meritiū coeretis/ hæc Tarichæatæ q̄dem ab eo dicta cō fauore receperunt. Tyberienfes uero cū aliis deprauando insuper etiā munitabantur/ utriq̄ autē relicto iosepo iter se litigabant. Ille autē fretus iā secū sentientibus/ erant enim prope ad quadraginta milia Tarichæatæ/ cū multitudinē liberius loquebatur/ multū in eorū temeritatē inuectus/ ex præsentī q̄dem pecunia Tarichæā ait esse mōndatē. Curā autē sibi fore similiter ut etiā cæteræ iudeæ sint ciuitates. Nec enim pecunias desore/ si cōcordare uelint in eos unde paranda sunt/ & non in eum moueantur qui parat/ itaq̄ cum aliā quidem multitudo quæ decepta fuerat quāuis irata recederet/ duo uero armatorum milia impetum in eū fecere. Cūq̄ se ille recto ante recepisset instabat ei munitantes. Iterū autē iosepus in hos altera fraude nititur. Danq̄ ad fastigium culminis euasisset/ cōpresso dextra strepitū/ nescire ait se quid peterent sibi præstari/ uoces enim se non exaudire confusus. Omnia uero quæ iuberent esse facturum si aliquos in tromississent/ qui secum ociose colloquerētur. His auditis illico nobiliores cū magistratibus ad eum in grediuntur. Quos ille in ædium partes inductos clausa ianna tamdiu uerberauit/ donec eorum interstina nudata sunt. Circūstabat autē interim populus existimans eos proluxis allegationibus concertare. Cum subito iosepus foribus patefactis cruentos dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt/ ut protēctis armis aufugerent. Ob hoc ioānes etiā atq̄ etiā crescebat iudicia/ aliaq̄ nihilominus iosepo moliebatur insidias/ morboq̄ simulato per epistolam postulat/ ut sibi medicinæ gratia Tyberienfisbus aquis callidis uti permitteret. Iosepus autem nondum enim suspectus erat insidiator ad præfectos ciuitatis litteras fecit/ ut hospitium & utensilia ioanni præberent. Quibus ille postuere biduo post enius rei causa uenerat agebat/ & his fraude circūuentis/ aliis uero pecunia corruptis ut iosepi desereret persuasit. His cognitis Silla quem iosepus custodias p̄posuerat prope de insidiis ei scripsit/ atq̄ ille accepta epistola noctūq̄ itinere maturato matutinus ad Tyberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei præcessit. Ioannes autem quamuis eum contra se uenisse suspicaretur/ tamen direpto quodam ex notis infirmitate simulata/ quod lectulum derineretur obsequio se desuisse mandauit. Tyberienfisbus autem a iosepo in Amphitheatri studio congregatis ut eos quæ

EE ii

sibi scripta fuerant alloqueretur missis armatis iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios prospexisset populus exclamauit atque ita conuersus ad eius uocem iosephus ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit in litus dissiuit et tumulo excelso cubitis sex in quo uerba faciens cum populo steterat ascensaque nauicula cum duobus satellitibus suis quae illic applicuerat in medium lacu refugit. Milites uero eius illico raptis armis contra insidiatores irruerunt. Mox autem ueritus iosephus ne bello intestino sulcitate propter paucorum inuidiam ciuitas columeretur nunciis suis misit qui eos moueret ut propriae tantum salutis consulere. Neque uero quaequam occiderit uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto pariter coquiescerunt. Qui uero circū ciuitatem per agros habitabant auditis insidiis et quis earum fabricator fuisset contra iohannem ueniebat. Sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilaei totis iam ciuitatibus ad iosephum confluxerunt. Et cum multa essent armorum milia congregata qui se aduersus iohannem communem insidiatore abesse clamabant; unaque cum eo ciuitate quae illum suscepisset ignibus tradituros ad eum iosephum probare quidem se eorum beniuolentiam impeturi autem cohibendum esse dicebat praudentia magis inimicos uincere cupiens quam perimere. His uero qui de singulis ciuitatibus cum iohanne rebellassent nominatim exceptis quippe alacri animo suos quisque populus indicabat praecognitum uoce denuntiabat intra quinque dies eorum qui iohannem non reliquissent patrimonia diripiendamque eorum cum familiis exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit quae profugerant perdes eius arma proiecerunt. Cum reliquis autem iohannes prope mille uiris Syris fugitiuis transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis ac per nuncios in Hierosolymam clam directos iosephum accusabat quod magnum exercitum collegisset; iamque nisi fueniatur ut tyrannus Metropoleos uenturum esset. Verum ea populus quidem praesciens negligebat; timore autem potentis nonnullique magistratum clam peruenias ad comparandos mercenarios milites misere iohanni ut per eos bellum cum iosepho gereret. Decretum quae inter se conceperunt quo idem iosephus militum administratione decederet non tamen id satis esse credebant; ideoque duo milia et quingentos armatos et quatuor nobiles uiros iuris periti filium iosephum et Ananiam sadduci et Simonem et Pudeionathae filios omnes eloquentia ualidissimos ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iosepho beniuolentia multitudinis. Et siquidem ipse sponte sua ueniret paterentur eum rationem reddere. Sin remanere contendere uelut hoste uerentur. Amici autem iosephi militum quidem ad eum uenturum esse perscripserunt. causam uero non indicauerunt quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. Unde factum est ut quod scire non potuit quatuor statim ciuitates ad inimicos postquam uenere deficerent. Hoc est sephoris et Camala et Giscala et Tiberias; quos tamen continuo sine armis recepit. Capros autem quatuor duces consiliis armorumque fortissimos remisit ad hierosolymam contra quos populus haud mediocri indignatione commotus ipsos et a quibus permitti fuerant occidisset nisi ante fugissent.

Deserit iosephus a suis quos ipse punit euocatis oes primates et asturia quadam uentis scaphis duces secum in Tarichaeas cuidam clamanti clitus nomine iubet manus abscedi ipseque sibi dextera ram truncauit timore perterritus.

CAP. XXXII.

Nonem uero iam intra muros Giscalon iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tyberias habitatoribus eius agrippam regem implorantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset paucique Romani equites ibi tum coparuisset a iosepho alienati sunt. Hisque apud Tarichaeas cognitis statim defectio consecuta est. Cum uero cunctos iosephus milites misisset frumetatum neque solus egredi contra destitutus res neque se committere patiebatur metuens ne dum ipse tardaret ante eum ciuitatem regum transire direntur. Nec enim postero die obstare sabbato quicquam facere poterat. Dolo autem quae se deseruerunt circū uenire cogitabat. Et portas quidem Tarichaearum claudi iussit ne quis consilium suum illis proderet contra quos suscipiebat. Oibus autem scaphis quas in lacu reperit congregatis ducentarum autem et triginta fuerunt quaternique nauae non amplius singulis inerant mature ad Tyberiadam nauigat. Cuius tanto ab ea distaret spacio uade facile uideri non posset inanes scaphas in salo relictas septem ipse solus inermes satellites secum habens propius ut conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent metu perterriti et scaphas armorum esse plenas existimantes arma picantibus manusque supplices agitantibus ut ciuitati periret scabatur. Iosippus autem postquam multos eos minis et castigationibus exprobrauit primūque bello contra populum romanum suscepit inter simis dissensionibus uires suas ante consumerent inimicorum uota compellerent. Deinde quae securitatis suae curatorem de medio tollere properarent ciuitatemque non erube scerent sibi claudere qui eam muro circumfusa non repudiaturum se aut si qui sibi satisfacerent quibusque interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaque statim ad eum decem Tyberiensium potentissimi descenderunt. His autem in unam receptis nauiculam picatoriā et pcul abductis alios quinquaginta criales uenire iussit maxime notissimos uelut illi quoque fide sibi sperare deberet. Deinde nouas causationes excogitans alios insuper atque alios obrectu fore iuris euocabat ut mature Tarichaeas recurreret gubernatoribus nauium impletarum sperabat quosque

bat quosque antecesserunt in carcerem collocarent. Donec omnem curiam quae sexcentos haberet uiros duosque milia popularem comprehensa in Tarichaeas scaphis abduxit. Relictis autem uociferantibus Clitum quendam esse maximae defectionis auctorem iramque ipsius poena illius praecantibus faciarum illi qui dem iosephus nolebat occidere suorum uero satellitum quendam Leuim egredi iussit qui Cliti manus abscederet. Cum uero is praetimore solum globo inimicorum commissurum negasset eaque causa indignari iosephum stantem in scapha clitus cerneret ipsumque uelle descendere ac de se supplicium sumere ut saltem unam manum sibi concederet orabat. Neque hoc abnuente iosepho dummodo altera sibi daret Clitus praecederet educto ille dextera gladio leuam sibi truncauit tantus eum timor iosephi inuaserat. Ita tunc iosephus uacuis scaphis et satellitibus septem populo capto rursus Tyberiadam sibi sociauit. Paucisque diebus post cum etiam Sephorim defecisse iter alias reperisset militibus eam depradari permisit omniaque inde lecta populatibus dedit eam Sephoritis. Nam et captus rapinarum damna corrigere uoluit redditione reuocari rursus eos ad beniuolentiam reuocare. Haec tamen apud Galilaeam motus iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus Romanos instruebantur Hierosolymis autem Ananus pontifex et potentiores qui non cum Romanorum parte sentirent muros instaurabant multaque bellica instrumenta perque omne oppidum sagittae aliaeque arma fabricabantur. Exercitationibus autem omnis manus iuuenum operam dabat. Erantque uniuersa plena tumultus magnaque tristitia mediocres occupauerat multaque futuras clades prospicientes fletum cohibere non poterant infestaque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incertioribus quae illis placerent ex templo refingebantur statuosque iam tunc quasi peritura ciuitatis erat antequam Romani uenirent. Anano autem apparatum belli negligere cura fuit et studioforum quos aemulatores uocabant amentiam ad ulteriora conuerrere. Vi tamen uictus est et quis illius finis fuerit posterioribus explanabimus. In Acrabatena Toparchia Giorae filius Symon multis nouarum regum cupidus congregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat uerum et corpora uerberibus conficiebat. Iamque tunc certus erat incipiens Tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratum ad latrones qui erant Masada cum his quos habebat effugit ibique manens donec Ananus et alii eius inimici perempti sunt Idumaeam cum ceteris populabatur adeo ut magistratus eius gentis propter caedum multitudinem et praedarum affluentiam collecto milite uicos praesidiis uerentur et Idumaeam quidem res ita se habebant.

De bello iudaico. Liber tertius incipit.

Centiens Nero res gestas non prospere indignatur mittit Vespasianum in Syriam ad regedos exercitus et ulciscendos iudeos rebellantes tandem ex iudeis x. milia perimuntur non cessant iudei uerum Afcalonem petunt sed Antonius postitis insidiis qua erant transitori super octo milia in terfici ceteri aufugiant. Niger unus ex ducibus iudeorum in turrim se recipit quem Antonius succendit ille uero saltu demissus euadit uidentes iudei illum gaudere quod dei prouidentia dux eorum in posteram sit seruatus.

Cap. I.

Eronem autem ubi res apud iudeam non prospere gestas accepit. Latens quidem quod necesse fuit cum stupore timor inuadit aperte autem superbia si mulans ultro etiam indignabatur magisque ducis negligentia quam uirtute hostium quae contingerant esse dicebat. Dicere se putans propter pondus ipse rii tristiora contemnere uideri quam malis omnibus superiorum animum gerere. Verum tamen curis arguebat mentis eius perturbatio eum deliberaret cum nam motu crederet oriente qui una et iudeos rebellantes ulcisceret proximasque his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur solū Vespasianum his necessitatibus parem et qui tanti belli magnitudine sustinere posset uigilans ab adolescentia usque ad senectutem bellis exercitatum et qui populo Roma iam pridem pacasse Hispaniam Germanosque tumultu concussam armis ante illud tempus cognitam Britanniam iudicasset. Vni patri quoque ipsius claudio persistit ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his uelut oibus fretus Nero atque illius cum peritiam stabile cernens obsidesque fidei liberos eorumque filiorum uigore manus esse paternae prudentiae iam tum fortasse de tota republica deo aliq. ordinatē mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum qualia necessitas imperare coeuenit. Ille autem protinus ex Achaia ubi cum Nerone fuerat Titum quidem filium suum dirigit Alexandriae ut inde quinta item decima legiones moueret. Ipse uero transmissus ad Hellepontum terreno itinere sic Syriam peruenit ibique Romanas uires multaque a uicinis regibus auxilia congregauit. At iudei post malam Caestii pugnam insperatae felicitate sublatis a minorum impetibus cohibere non poterant. Sed

tanquā fortuna eos exagitantē perciti bellum ulterius producebant. Deniq; omni quanta fuit manu pugnacissima congregata a scalonē petierunt. Ea ciuitas antiqua est septingentorum & xx. stadiorū spatio ab hierosolyma distans & iudæis semper inuisa quæ res fecit ut etiam tūc primis eorū incurvibus proprior uideretur. Tres aut uicis aggressiois duces habebant & corporis uiribus & prædētia præstantissimos / Nigrum Peraitam / & Syā Babylonū / & Ioānem Essæus. Ascalon enim ualidissimo quidē muro cincta erat / sed uacua pœne præditiis / Vna enim cohors eam peditū & una equum ala tuebatur / quibus præfectus erat Antonius. Illi quidem ira multo uelocius irinere peracto / quoniā ex propinquitate uenirent præsto erant. Antonius uero nec eni eorum fore impetū ne sciebat equites iā de ciuitate duxerat & neq; multitudinem ueritus uel audaciā / primas hostiū coitiones fortiter sustinuit / murūq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudæi q; cū peritioribus imperiti / & pedites cū equibus constipatis / aut inordinati leuiterq; armati cum instructis plursq; indignationi quā consilio tribuentes / cū motigeris & motu rectoris omnia faciētib; dimicaturi / facilius erant aduersariis labor. Nam ut semel eorū primæ ab equitibus turbate sunt acies fugā petunt / & murū uersus se a tergo uerenti / bus incedentes suimet ipsi hostes erant. donec omnes incurfibus equitū uicti per totū campū dispersi sunt / qui fuit plurimus totiusq; habilis equitantibus / quod quidem Romanos iuuit / ut magna quidē strage iudæos prostererent. Nā & fugientes præuertēdo torquebant / & quos occupasset curriculo transfigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocūq; se uertissent circumdatos exagitantes facillē iaculis opprimebant. Et iudæis quidem propria multitudo per desperationē salutis solitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci essent / rebus tamen secundis animati etiam superflui res / cui uidebantur. Et illi quidem res aduersas superare certabant dum cito puderet fugere / maritūq; fortitudinē sperant. Romanis aut in his quæ prospere agerēt / minime laborantibus ad maiore usq; diei partē pugna protracta est / donec iudæorū qdem perempta sunt. x. milia / duosq; duces Ioānes & Sila. Cæteri uero & pleriq; sauti cum Nigro qui unus restabat ex ducibus / in ciuitate idumæe quæ Salitis dicitur confugerunt. Nonnulli tunc etiā Romanorū in illo prælio uulnerati sunt. Sed non iudæorū spiritus clade tanta sedatus est / multoq; magis eorū dolor incitauit audaciā & conuictēs quantū ante pedes mortuorū iaceret / pristinis rebus feliciter gestis ad plagā alterā illicebantur. Deniq; paruo tempore intermissio q; ne curandis qdem uulneribus satis esset / cunctisq; aggregatis uiribus maiore cū indignatione / multoq; plures a scalonē recurrerunt / eadē se præter imperitiā / aliāq; belli uitia comitante fortuna. Etenim cū Antonius qua transituri fuerant posuisset insidias ex improuiso in eas dilapsi & ab equitibus circumdati / priusquā se ad pugnā componerent / iterū super octo milia procuberunt / cæteri uero omnes aufugerunt. Cūq; his Nigri multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis / & quoniā hostes instarent in turrim quandam tutissimā compelluntur cuiusdā uici / cui nomē est Bezad. Antonius uero cū suis ne uel moras circum turrim quæ inexpugnabilis esset diu tenerēt uel decē hostiū fortissimū uicū relinq;ēt / ignē muro supponūt / turriq; insamata Romanis quē exultantes rececūt / q; si ē nigro cōsumpto. Ille aut in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euadit / tri / duosq; post locis cū fletu eū ad sepulturā inuestigantibus / sese ostendit gaudioq; insperato repleuit omnes iudæos / tanquā dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus.

Vespasianus Antiochiam cum exercitu uenit / Agrippam offendit fert opem Sephoritis contra iudæos. Cap. II.

T Vespasianus antiochiā exercitū ducēs quæ Syriæ Metropolis est / magnitudine simul aliāq; felicitate sine dubio tertiu inter omnes quæ in Romano orbe sunt / locū obtinēt / ubi etiā aduētū suo regem agrippā cū omni manu propria offenderat prætolari ad pto / lemaidā properabat. In hac aut ciuitate occurrerunt ei sephoritæ ciues oppidū Galilæe colentes / sol mente pacata / qui tam suæ salutis prouidentia quā Romanorū uirū gnari etiā priusquā Vespasianus ueniret / Cæstio Gallo fidē dederant / dextrāq; iunxerāt / & præsidii militare susceperāt Itaq; & benignissime a duce suscepti alacri animo etiā contra gentiles suos auxilia pmiserant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscentibus equitū peditūq; tantū numerū tradidit / quantū ob stare posse arbitrabatur incurfibus / siquid iudæi commouere tentassent. Non enim minimū eū uidebatur futuri belli periculū / auferri ciuitatem Sephorim Galilæe maximam & in loco tutissimo cōditam / totiusq; gentis futurā præsidio.

Dux sunt galilæe opimæ abūdantes / homines pugnaces sunt / cōtinēt hæ puinciæ diuersas ciuitates quæ irrigantur diuersis fluminibus quibusq; sinibus terminantur. Cap. III.

Væ sūt aut galilæe quæ superior & inferior appellantur / eaq; Phœnicæ & Syriæ cingunt. Discernit uero ab occidentē Ptolemais territorie sui sinibus quondam & Galilæorum. Nunc autem mons Tyriorum Carmelus cui coniuncta est Gamala ciuitas hippeon hoc est equitum quæ sic appellatur ex eo q; equites ab Herode rege dimissi coloni deducebantur a meridie aut Samaris & Scythopolis usq; ad flumen iordanē / ab oriente uero Hippene & Gadaris / sed

daris sed Golanitide diffinitur quæ etiā regi agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro itēq; Tyriorū uicibus terminatur. Inferiores quoq; Galilæe fines quæ longi sunt ex Tyberiadē ad chabalon cui finis est in locis marinis Ptolemaensium ciuitas propagatur. Latitudo aut patet ex uico Zaloch qui in magno cāpo situs est usq; ab Bersabem / unde etiā superioris Galilæe latitudo incipit usq; ad Bacā uicū qui terrā dirimit Tyriorū. Longitudo uero eius a Thella uico iordanis ximo usq; ad Meroth tenditur. Sed cū rāta sine uicūq; magnitudine / tanq; gentibus alienigenis cinctæ / semp tamē omnibus belli periculis restiterūt. Nā & pugnae sunt ab infantia Galilæe / & omni tempore plurimi neq; aut formido anq; uires aut cogē penuria regiones illas occupauit quoniā toræ opimæ & fertiles sunt omniumq; generū arboribus consitæ / ut etiam minime agri colendū studiosos ubertate sui pronocent. Deniq; excoltae sunt ab incolis toræ nec pars ulla est inuisa quæ & ciuitates ibi crebræ sint ubiq; multitudo uicorū propter opulentia populosa / ut qui sit breuissimus supra. xv. milia colonorū habeat proflus ut etiā si quis magnitudine minorē Galilæā direxit quā trans iordanē regionem uiribus tamen eam præulerit / hæc enim omnis est in opere assiduæq; fructuum ferax / ut illa quæ trans flamen est licet multo maior sit / plerāq; tamen aspera atq; deserta est & nutritiis fructibus māuetis inhabilis. Galilæe uero mollicies & ingeniu fructuosum cāpos cū uariis arboribus consitos / tū maxime oli / uis ac uineis & palmetis excultos. Infrigatur autem abundē montanis torētibus a fontibus aquæ perennis quorū illis Syrio aestuante defecerint. Et longitudo quidē eius est a Machærunte in pella. Latitudo uero a Philadelphia usq; ad iordanem. Et Pella quidem quæ supradictus septentrionalis eius est tractus Occidens uero iordanis meridians autem Moabitibus regio terminat. Ab oriente autem Arabia & Silbonitide necnō & Philadelphia itemq; Geratis clauditur. Samaritensis aut regio inter iudæam quidem & Galilæam sita est / incipiens enim a uico in planicie posito cui nomē Genea in Acrabatena definit Toparchiā / sed natura nihil ab iudæa discrepat. Nam utraq; montuosæ sunt & campestres atq; collendo molles atq; opimæ necnō & arboribus plenæ pomisq; tam siluestribus quam mansuetis abundant eo q; nūquā natura sint aridæ imbrimq; satis habent. Dulces autem per eas multi modis aquæ sunt / boniq; graminis copia / præter alias earū pecora lactis abūdant / quodq; maximum uirtutis atq; opulentia speciem est utraq; uiris referra est. His autem finitimis Anath uicus qui etiam Borcei appellatur iudæe limes a septentrione. Meridia / na uero pars eius si in longitudine metiare adiacenti uico Arabū sinibus terminatur / cui nomen est iardan. At iudæa latitudo ex iordane flumine usq; ad iopen explicat / media uero ciuitas eius est Hierosolyma. Vnde quidam non sine ratione umbilicū eius terræ id oppidū uocauerunt. Sed nec marinis quidem delitiis caret a prolomaida usq; locis extenta maritimis. in. xi. autem sortes diuisa est / quarū prima est regnum quod optinet Hierosolymorum ciuitas præ cæteris inter omnes accolæ eminentes uelut caput in corpore. Aliis uero post hæc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda / & post eam Acrabattæ est. Deinde Thamma & Lydda itemq; Ammaus & Pelle & idumæa & Engaddæ & Herodiū & Hiericus post quas iamnia & iope finitimis præsunt. & præter hæc Gamalitica & Golanitis & Bathania & Traconitis quæ etiam regni agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte Libano & fontibus iordanis / usq; ad Tyberiadis proximum lacum latitudine pandit. Ex uico autem qui appellatur Arphas qui ad Iulaida oppidum tendit latitudinem & habitatur ab incolis iudæis una Syriq; permixtus.

Exercitus quem dederat Sephoris Vespasianus / diuiditur in duo / assidue ciuitates & loca illa incurfante deprædando ioseph in Sephorim impetum facit sed nihil effecit totam Galilæam igne & sanguine repleuit. Cap. III.

E iudæa quidem & quibus essent cincta regionibus / quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium sephoritis / hoc est equites mille / sexque milia peditum / Placido eos regēte Chiliarcho castris in magno campo positus bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa equitatus uero in castello debebant. Vtrinq; autem assidue procedendo & circum eas regiones loca omnia incurfando / magnis incommodis iosephum eiusq; socios quamuis quieto afflicebat. Et præterea ciuitates extrinsecus / prædabant eorumq; conatus si quando excurrendi habuissent fiduciam repellabant. Sed iosephus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit / sperans eam ita capere quam ipse antequam a Galilæis desisteret ita maris cincerat ut Romanis quoque eēt inuisa. Vnde etiam de spe decidit / cum & uis & suauis infirmior sephoritis fuisset inuentus / magnumq; in iudæa bellum accendit / Romanis indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus / sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen eam mortem pugnacibus semp inferrent / imbelles ad feritium capiebant. Ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat / nec quæquam expertis eius acerbitatis aut cladis erat. unā salutis spem fugientes habebāt in ciuitatibus quas marorum ambitu iosephus communiarat.

Titus filius Vespasiani patrem suum reperit Ptolemaide qui multas legiones comparauerat multisq; cuiuscunq; generis ad militiam uiros congregauerat.

Cap. V.

Titus autem Alexandriam transmisit ex Achaia citius quam per hyemen sperabatur manum quidem militum cuius causa directus fuerat suscepit / compendiosoque usus itinere mature ad ptolemaidam peruenit. Cuiq; ibi patrem suum reperisset duobus quae illum secum habebat agminibus erant aut nobilissimae quinta & decima legiones / iunxit etiam quam ipse adduxit quintam decimam. Has autem sequebatur etiam decem & octo cohortes quibus accessere ex Caesaria quinq; cum una ala equitum / & alae quinq; Syriorum / idem equitum. Decem autem cohortium singulae mille pedites habebant in caeteris uero tredecim sexcenti pedites / & centeni uiceni equites erant. Satis aut auxiliorum etiam a regibus congregata est. Antiochus & Agrippa & Sosimus bina milia peditu & sagittarios equites mille praebuerunt. cum Arabiae quoq; rex Malchus praeter quinq; milia peditu equites mille misisset / quorum pars maior erant sagittarii / ut tota manus coputata cum regis decem milia circiter peditem equitumq; colligeret praeter calones qui plurimi sequebantur / & meditationis bellicae assueti nihil a pugnacissimis aberat / q; tempore quidem pacis do minorum exercitationibus interesset belli autem pericula cum ipsis experirentur / & neq; peritia neq; uiribus a quoquam nisi a dominis uincerentur.

Laudatur Romanorum prudentiam instruendum seruos in militiae disciplinae q; sunt edocti instruentibus castris / & quem ordinem seruati in bellicis rebus describitur.

Cap. VI.

Va quidem in re nimis admiranda q; existimauerit Romanorum pro uidentiam ita seruos in stituentiam / ut non solum uita ministerio / sed etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quocq; respexerit militiae disciplinae profecto cognoscat tantum eos imperitium non fortunae munere / sed propria uirtute quae sit. Armis enim uti non ex bello coeperunt / neq; solum si necesse sit manus mouent / cum in pacis ocio cessauerint / sed armis ueluti natura coherentes nullas capiunt exercitationis inducias / nec tempora praestolantur. Meditationes eorum nihil a uera contentione discrepat / sed in dies singulos militum quiscq; omnibus animis tanquam in procienda positus exercetur / quo etiam facile praelia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos a coeucta dispositione dispergit / neq; moeror ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut semper superent quos non itidem confirmatos inuenierint. Nec errauerit si quis eorum meditationes coeuctas esse direxit sine sanguine / contraq; praedia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sint hostibus / sed quocunq; in hostilem terram irruerint ante castrorum munitionem nunquam praelium sumunt. Quae quidem non leui opere neq; iniquo loco erigunt nec omnes inordinate describunt / sed si quidem inaequale solum fuerint complanatur. iiii. angulis eorum dimesso designatur. Nam & fabricorum multitudo & ferramentorum copia quae usus extractionis poscit / sequitur exercitum & interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur / ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem praefert / ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis / quarum interualla taelis atq; ballistis aliisque machinis saxa iacentibus omnibus instrumentis missilium complent / ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte. iiii. portas aedificant tam iumentis aditu faciles quam ipsis si quid urgeat intro currentibus lateras / intus autem castra uiciis spaciis interspiciunt dirimunt mediaq; rectorum tabernacula collocant / & inter haec ducis maximi medium templo / si millimum profus ut quasi repentina quaedam ciuitas existat forumq; & opificum stationes & sedes militum primatibus ordinumq; principibus / ubi si quae sint inter alios ambiguitates iudicent. Ipse uero ambitus & omnia quae in eo sunt multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communiunt. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingitur depraesa cubitis. iiii. partiq; spacio lata. Armis autem septi per contubernia cum decore atq; ocio in retoriis agunt / omniaq; ab his ordinate etiam alia caute quae per contubernia expediunt / ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumeto. Nec. n. comna uel praedium cum uoluerit in potestate cuiusq; est. Simul aut oibus somnus & excubiae & uigilandi tpa buccina significant. Neq; eni est oino qd q; sine edicto gerat. Mane aut milites qd ad ceturiages / illi uero ad chiliarchos conueniunt salutarum / cu qbus ad summum oium ducem uenerit ordinu pncipes. Ille aut his signu aliaq; dat ex more pcepta pfereda subiectis / qd edictu est in acie sunt agetes citius parat / ut si res exigat incursibus eius iteq; reuocationibus uiderit pariter obsecudet. Cu aut castris egredie du est tuba indicium facit / nemocq; ociosus est. Sed uel solo nutu moniti tabernacula colligunt / oiaq; ad pfectione instruit. Deinde iteq; tuba ut sint parati significat. Illi aut cu multos & iumeta sarcinis onerauerit ueluti curuli certamine signu expectat. Castra uero icedunt & q; sibi alia mure facile sit & ne qn hostibus eade usui sint. Et tn tertio quoq; tuba signo idicat / ut exeat / urgedo aliq; ex causa morates ne qd ordine deserat. Dextraq; duci pncio astans ter si ad bellu parati sunt uoce patria pcontat. Illiq; tortiens alacri & magna uoce paratos esse se respondet interrogantemq; praenuntiat & martio qd spiritu repleti cu clamore dexteris erigunt. Deinde ociose & cu omni decore progredientes ambulant suum

lant suum quiscq; ordinem uelut in bello custodiens / pedites quidem thoracibus & galeis septi / & ex utroque latere fereles. Leuis autem gladius multo est longior cu dexter melura palma non excedat. Qui uero ducit stipra lecti pedes / cura & lanceas portant / caetera manus hastas & clypeos longos seramq; & corbe & sarculu & securim & habenam & falcem & catenam / triduiq; uaticu ut paru inter sit inter homula animalia & pedes. Equitibus autem ad dextera gladius est longior / & corpus in manu transuersusq; ad aquilatera / clypeus ternaq; super pharetra uel amplius dependet lata cuspidem iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracis pedibus habet similes / nulloq; armoru genere discrepant / & in his equitu lecti qui circū ducē morant. Agmina autem semper cui forte id obrigerit antecedit. Talia quidem sunt Romanoru itinera & mansiones itemq; armoru uarietas. Nihil uero nec in plius inconsultu aut subitu agunt sed oia semper sequuntur facta sententia opusq; adhibetur ante decretum. Vnde aut minime peccant / aut si peccauerint facilis est errati correctio. Fortuna autem successibus meliores consilioru etiam si aliter cesserit arbitrantur euentus / quasi bonu qdē fortuiter illiciat / ut diuina prudentia nō esse credatur / quae uero ante cogitata fuerint etiam si aduersus calus exeperit bene ita meditato exhibeat ad cauendū ne idē rursus eueniat & bonoru qd fuerit uero nō is auctor sit cui cōgerint / totū uero quae innoxii acciderint / salte quot rectū consiliū coeperit uideatur esse solatio. Amorum quidē exercitatione coparant / ut non modo corpora / sed animi quoq; militu fortiores sint. Maior tñ illis est ex timore diligentia. Naq; leges apud eos non desertionis / solum uerumetiam minimae negligentiae / tum capitales / ducesq; magis quā ipse leges terribiles. Naq; bonos honorado redimunt / ne in cohercendis noxiis sint crudeles. Tanto aut obsequio rectoribus parent / ut & in pace oramento sint / & in acie corpus unum totius conspiciant exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines / ita circūduci sunt mobiles / & acutis auribus ad praecpta oculisq; ad signa & ad opera manibus un de facere cogunt / semper strenui sunt / patiti uero tardissimi. Nec est ubi praediantes aut multitudinē hostiu ut consilia sensere ducū / aut difficultatē regionū / sed ne fortuna qdē succubere. Nā & ea certiorē putant esse uictoria. Quoru igitur actus ex consiliis incipiunt deliberantibus / adeo strenuus parer exercitus / quid mirū si Euphrates ab oriente & oceanus ab occidente / itemq; a meridiano tractu Libya fertilissima regio / & septentrione Rheus atq; Ister sunt imperii limites / cū minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit / haec ego prosecutus sum non tam proposito laudādi Romanos / quam solatio deuictorum / & ut nouarū rerum cupidus deterrerem / fortasse autem ad experientiam proderit bonarum artium studiosis Romanae instituta militiae / nescientibus redeo tamen unde digressus sum.

Vespasianus cu filio suo ordinat exercitū in Ptolemaide placidus interimit maximā multitudinē in galilaea / peruenit iotapatē qui receptus cum suis / a iudaeis illico sunt interfecti / ex iudaeis uero tres ceciderunt Placidus aufugit.

Cap. VII.

Vespasianus quidē una cu Tito filio suo in ptolemaide iterim degens ordinabat exercitū. At uero qui Galilaeā persuaserat placidus ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem interimit / haec aut fuit Galilaeorum imbecillior turba animisq; deficientis pugnacissimos aut uidit semper in ciuitates confugere / quas iosephs comunierat / in iotapata quae omnium utilissima erat ipetū uertit / existimans ea repentina aggressa facillime captū iri magnaq; & sibi ex ea re alios apud retores gloriae coparandā / & illis comodū ad reliqua maturius explicanda quasi moeror cessuris aliis ciuitatibus / si quae ualidissima esset occupata uiderent. Multū tunc opinione deceperit / iotapatē enim cum eius impetum praesensissent prope ciuitatem aduenientē excipiunt / egressiq; cu Romanis ex improuiso plurimi & ad pugna parati / necnon & alacres quippe ut pro salute patriae / item confugum liberorumq; dimicantes / in fugā eos uertunt multosq; sauciat / septē sola interfectis / quia neq; solum inordinata pugna discessere / septisq; undiq; corporibus leniter fuerant uulnerati / cum iudaei magis quocq; minus iaculari quam manus conferere inermes / cum armatis confiderent. Ex ipsis aut iudaeis tres ceciderunt / paucis praeterea sauciatis. Placidus quidem q; impetu suo languidior inuentus esset aufugit.

Vespasianus cum armatis suis in Galilaeam peruenit / timent omnes / iosephs conspiciens non potest repugnare in Tyberidae confugit.

Cap. VIII.

Vespasianus uero ipse Galilaeā cupiens iuadere / ex Ptolemaide proficiscit ordinato militū itinere / sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores uero q; leuis armati eunt / iteq; sagittarios praetere iussit ad repetinos iercus hostiu cohibendos / & ut suspectas atq; oportunas siluas isidiis scrutaretur / cu qbus et erat Romanoru armata portio egres peditesq;. Bos autem sequebantur de singulis hecatontarchiis decē armaturā suā ferentes mensurasq; castrorum. Post hostes retores uiarū ibant / q; aggeris maligna corrigerent / ac deuia complanarent. siluasq; obstates pcederent / ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas / & tutionis causa multos cu his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat / lectos pedites egresq; necnon

neon & lancarios secum ducens. Equitumq; præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centum & viginti equos deputatos habebat. Hos sequebantur qui expugnandis civitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde rectores iteq; præfecti cohortibus. Chiliarum stipati lectis militibus. Et post hos circū aquilā signa alia quæ omnibus apud Romanos agminibus præest/ quod & uniuersarum aut regnū habeat & sit ualidissima. Itaq; illa & principatus insigne putant omnesq; uictoria quodcuq; bello petierint. Sacras uero signorum effigies iride sequebantur cornu cines & post eas acies in latitudine lenis digesta militibus. Hisq; adhaerebat ex more quidā hecator/ tarchas disciplinae atq; ordinis custos. Serui aut singulorum agminū cincti cum peditibus erant multis alijsq; iumentis aduectentes militū sarcinas. Omnium uero agminū postrema erat mercenaria multitudo itaq; armorū coactores sequebantur armati pedites equitesq; nō pauci. Itaq; peracto itinere Vespasianus cū omni exercitu ad fines Galilæe uenit ibiq; positus castris quāuis promptos ad bellū milites continebat una & offendendo exercitū quo hostes motu peccerent/ spatiūq; indulgēdo poenitentis siquis ante præliū uoluntate mutaret. Nihilominus aut murorum instruebat obsidū. Itaq; multos qdem rebellionis fugere uel solus fecit ducis aspectus motū uero uniuersis incussit. Iosephus enim eiusq; loci q non longe a Sephorim castra posuerunt ubi bellū appropinquare cognouerunt & iam iamq; Romanos prælio secū congressuros non modo ante pugna/ sed anteq; hostes omnino cōspicerēt fuga discedi sunt. Cū paucis aut relictis iosephus ubi se animaduertit neq; ad excipiēdos hostes sufficientē manū habere iudeorūq; animos concidisse ac si fides his haberetur/ p̄ter eosq; libet ad hostes defectū ire iam tum qdem bello omni quiescebat quā longissime autem periculis abesse credebat/ ut abductisq; qui secum remanserāt in Tyberiadā confugit.

Vespasianus ciuitatē Gadarenū capit iosephus mittit hierosolymā litteras si cupiat fedus uel belū cū romanis/ si bellū mittat/ condignū exercitū ut possint repugnare Romanis. **Cap. IX.**

Vespasianus aut Gadarenū ciuitatē aggressus primo impetu capit qd a pugnae multitudi/ ne uacua reperisset. Deinde hinc transgressus interius cūctos etiā pueros interfecit/ cum Romanos odio gētis & cladis memoria quā prulera/ Cestius nullius ætatis misericordia cōmoueret. Incēdit aut nō solū ciuitatē/ sed etiā oēs circū uicos & municipia quādā penitus desolata. Nōnulla uero quorū habitatores ipse cœpisset. Iosephus aut quā tuitionis causa optauerat ciuitatē ipse motu repleuit. Nā Tyberienſes nunquā eū nisi de eōi bello desperasset in fugā uersum iri credebat/ neq; iō hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res iudeorū quorūm euaderē/ unāq; illis uia salutis esse si propositū mutauissent. Ipse uero quāuis adhuc speraret a Romanis ueniā tribuendā mori potius uoluisset quā p̄dita patria cū dedecore administrationis sibi creditā apud illos sceleriter agere cōtra quos fuerat missus. Deceuit igitur Hierosolymā primatibus quēadmodū se res haberent cū fide perferberet. ne uel nimis extollēdo uires hostiū timiditatis postmodū argueatur. Vel minus aliquid nunciando fortasse cœpti etiā poenitētes ad ferociā reuocaret/ atq; si fedus eis placeret cito rescriberēt aut si bellandū esset dignū ei cōtra Romanos exercitū mitterēt/ ille qdē hac epistola scripta mature dirigit qui in Hierosolymam litteras ferret.

Vespasianus agrediēs rescindere iotapata montē ubi iudæi plurimi cōfugerāt/ ciuitatē circūualat/ re iubet p̄ milites ipse p̄ficiscit/ ponit castra/ aggeres facit ad oppugnandū ciuitatē iosephus curat ut muri ciuitatis altius. p. xx cubitos eleuent quod Romanos multū p̄terruit. **Cap. X.**

Vespasianus aut iotapata excindere cupiens/ nā in eā plurimos hostiū refugisse cognouerat/ & præterea ualidissimū hoc eorū esse receptaculū præmittit pedites cū equitibus qui montanū iter coæquarēt saxa asperū ac peditibus quoq; difficile/ omnino uero equitibus inuiū. Et hoc qdem quadriduo fecere quod insum est latamq; aperuere exercitū uia. Quot aut die iosephus qui mensis maii uigesimalis & primus erat prior in iotapata ex Tyberiadā uenit/ abiectosq; iudeorū spiritus erigit. Cū uero transitū eius Vespasianus quidā transuga nunciasset/ utq; mox ciuitatē peteret incitaret/ ueluti cū ea totū iudæa capere posset/ si iosephū subingasset. Hoc ille nūcio p̄xima felicitate percepto dei providentia factū ratus/ ut qui hostiū prudentissimus uideretur/ ultro se etiā in custodiam traderet uoluntariā/ statim quidem cum equitibus mille Placidum præmittit/ unāq; decurionem Ebutium tam manu quam prudentia uirum insignem circūualat ciuitatē iussos/ ne clam inde iosephus elaberetur. Postero aut die cuncta manu comitatus ipse consequitur/ & post meridiem usq; acto itinere ad iotapata peruenit. Abductoq; in septentrionalium eius partē exercitū in quodam tumulo castra ponit/ stante ab urbe stadiis. vii. cōsulto aut quā maxime conspicit ab hostibus aff. ctabat/ ut uisu attoniti mirarentur. Quod etiā factū est eosq; tantum continuo stupor inuadit/ ut muris egredi nullus auderet. At Romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatē statim aggredi piguit ob eandē cām duplici acie circūdato oppido/ tertiu extrinsecus agmen equitū posuerit/ oēs iudæis exitus obstruētes. sed ea res illos in salutis desperationē audaciorē effecit/ quippe in bello nihil est necessitate pugnatus. Itaq; postridie impetu in muros factū iudæi primo quidā locis suis manentes

suis manentes Romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quam Vespasianus & sagittarios & fundibulatores/ omnemq; iaculorū multitudinē adhibita/ missilibus in eos permisit/ uti/ atq; ipse cum peditibus in aduersum collem unde muros inexpugnabilis erat niti cœpit/ tunc ciuitati metuens iosephus & cum eo cuncta iudeorū profuissit multitudo/ omnesq; in Romanos pariter irruētes/ p̄ula a muris eos deterruere multa manu simul & audaciā patrando facinora/ neq; minora patiebantur tunc quā faciebant. Nam quantum ipsos salutaris desperatio tantum pudor incendebat Romanos. Et hos quidem peritica cum fortitudine illos aut duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset/ præliū nox diremit/ in quo Romanorū plurimis fauciatis tres/ decim interfecti sunt. Iudeorū aut cū sexcenti essent uulnerati septē & decē ceciderunt. Nihil quoq; minus Romanis postridie iterū irruentibus occurrunt. multosq; fortius resistunt/ ex eo scilicet fiducia nacti/ qd eos pridie præter spem sustinuerunt. Sed eos quoq; pugnaciores experti sunt/ qd eorū iracundiā pudor incendebat/ uinci credentū nisi cito uicissent. Itaq; per dies quinq; Romanis minime ab aggressionē cessantibus iotapatenorū excessus angebantur/ murisq; fortius oppugnabatur. Et neq; iudæi uires hostiū formidabant/ neq; Romanos difficultas oppidi capiendū lassabat. Et eni iora parte paulominus tota rupes est/ ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceptis/ ut earū altitudinē oculis deprehendere cupientiū aspectus ante deficiat. Ab una uero tantū boreæ parte adiri potest/ ubi per transuersum latus desinentis montis edificata est. Quod quidē ipsū muro ciuitatis iosephus fuerat amplexus/ quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. Alijs uero circū montibus tecta priusquā in eā perueniretur/ a nullo poterat conspici. Iotapata qdem sic erat communita. Vespasianus aut & cum natura loci simul certandū putans/ & cū audaciā iudeorū incipere obsidionē acriter statuit/ aduocatisq; sibi subditis de aggressu deliberabat. Cūq; aggerē fieri placuisset/ qua parte murus facilis erat accessui totū ad cōparandā materiā misit exercitum/ oppidoq; propinquis montibus exicissis/ magnaq; uel lignorū & lapidū congregata/ scutisq; minoribus siue ancylibus ad eū tanta iacula desuper missa per ualles dispositis/ sub eorū defensione aggerē construebant. Nulla aut noxa uel minima talorū erat quæ de muro iacerentur. His aut alii terrā ex propinquis tumulis erue/ res sine intermissione suppeditabant/ cunctis trifariā distributis/ nullus erat ociosus. At iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne talorum genus immittebant/ quæ licet minime penetrarent/ magnos quidē crepitus dabant/ & horribile impedimentū erat operantibus. Tūc igitur Vespasianus machinis missilibusq; circūpositis erant aut omnes. clx. in eos q super murū assarent iussit tela contendī similibusq; ex balistis lanceæ percurrerent/ saxaq; tormentis ingentia mittebantur/ ignisq; & sagittarū frequentissima multitudo/ quæ non solū murum/ sed etiam iunctam intra iactum earū spaciū iudæis inaccessum fecere. Arabum uero sagittariorum manus & iaculatores iteq; fundibulatores & omnes machinæ telis operabatur. Neq; tamen his iudæi prohibiti ne desuper uilicererūt quieti erant/ sed excurrendo per cuneos more latronū tegmina operantiū dissipabant/ nudatosq; feriebant/ ut si quādo illi cessissent aggerem dissipabant/ uallorumq; munimenta cum ancylibus igni tradebant/ donec Vespasianus cognito huius incommodi causam ex distributione operum contigisse/ qd interiecta spacia iudæis locum aggrediendi præberent/ adunauit tegmina coniunctisq; pariter uiribus obreptioes hostium præpedite sunt. Erecto aut prope aggerē/ pauloq; minus æquato propugnaculo/ indignum esse ratus iosephus nihil cōtra moliri quod oppido saluti foret/ conuocat fabros murumq; altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime edificare posse firmarēt/ hanc eis defensio/ nē excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria extendi præcepit/ quæ missos tormentis lapidibus sicuti aspicerent/ quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur/ & ignis humore languerent. Hisque ante fabros oppositis illi murū die noctaq; operando/ ad uiginti cubitorum altitudinē erexerunt crebris etiā turribus in eo constructis/ pinnisq; ualidissimis apratis/ quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum somnium comparauit/ tam iosephi molitionē quā oppidanorū obstinatione perterritis.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens non posse capere ciuitatem statuit obsidere eam ut eogerentur inopia rerum redere uidens nolle eos redere/ iterum ad certandum se conuertit iosephus cogitat de fuga cum suis/ populus hortatur ne recedat/ ipse dicit melius/ qui parabit alium exercitū quo reuocabit Vespasianus ab eis statuit remanere/ se parat ad prælium/ egreditur multis iurationibus Romanos egrediens Vespasianus nollens cum desperatis congressi iubet ut armati declinent imperium. **Cap. XI.**

A T Vespasianus & calliditate cōsiliū & hostium audacia magis irritabat/ quoniam recepta ex munitione fiducia Romanos ultra incurfabant/ qnq; dies singulos flia caternatim & cuiuscūq; modi latrocinale doli & eorū q casus obtulisset rapinæ aliorūq; incēdia fiebant donec Vespasianus setentio milite a pugna statuit obsidere ciuitatem/ ut eam usui necessaria riorū penuria caperet. Aut n. coactos iopia sibi supplicaturos/ aut si ad finem usq; in eadē pertinacia darauissent

durauissent fame consumendos eius habitatores putabat multoq; faciliores pugnare fore/ si post in-
teruallū rursus anxius incubuisset. Itaq; oēs exitus eoz; asseruari cepit/ illi autē frumēti quidē aliarūq;
omniū rerum intus habebat copiam salem pter aquā utro penuria quā neq; fons erat intra ciuitatem
& imbre cōtēntis eius habitatoribus rata est in illo tractu aestiuis mēsisbus pluuia. Quo tēpore obse-
si etiā iam uehementius affliciebantur/ quod arcendā sibi fuerat excogitatū quodq; fieri ac uelut oīs
aqua iam defecisset aegre ferebant. Iosephus enim & cum ciuitatē uideret abūdare aliis rebus fortēq;
aio uitos esse quo longiorē Romanis obsidionē faceret/ quā sperabant iam tunc potius mensuram
ciuibus ministrabat. Illis autē conseruari aquā penuria grauius esse uidebatur/ ampliorēq; cupiditatē
mouebat q; ius bibendi liberū nō haberēt/ ac uelut ad extremā sitim peruentū essent labori cedebāt.
Hoc autē modo affecti Romanos latere non poterant qui eos ex aduerso colle trans murum in unū
confluere locum/ & aquā mensuram accipere prospectabant. Quo etiam ballistarū puenientibus
telis plurimos occidebant. Vespasianus quidem nō multo post exhaustis puteis ipsa sibi necessitate
traditam iri ciuitatē sperabat. Iosephus autē ut hanc eius spem frangeret iussit quāplurimos per muro-
rum pinnas dimersa andis atq; humida uestimenta suspendere. ut omnes repente aqua perfuerent.
Ex quo moeror simul Romanis ac timor erat/ cū tantum aqua uiderēt eos ludibrio coluere. quos
potus indigere credebant. Deniq; dux belli etiam cum ipse quia penuria ciuitatē posse cape despa-
set/ iterum consiliū ad uim atq; arma conuertit. Iudæis id quoq; maxime cupientibus. Nāq; nec se
nec ciuitatē saluā fore credebant priusquā fame uel siti perirent mortem bello optabant. Iosephus tñ
præter hoc aliud consiliū quo sibi copia pararetur per quandam uallē deuia/ ppter ea quia minus
curiose habitam a custodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos
uellet iudæos extra ciuitatem degentes ab his omnia usui necessaria & quæ in ciuitate defecerāt acci-
piebat mandato committibus ut plerunq; ad excubias reparant terga uelleribus tecti/ qui si eos
noctæ uidissent canam similitudinem mentirentur. Idq; factitatum est donec eius fraudem uigiles p-
senferunt. uallemq; cinxerunt. Itaq; tunc iosephus non diu ciuitatē sustinere posse prospiciens/ suamq;
pariter salutem si uellet remanere desperans cum oprimitibus de fuga tractabat. Verum id populus
seclis/ & circumfusis ne sese negligeret præcabatur in quo solo recumberent. Ipsum enim salutē esse
ciuitatis manentem/ uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiam capiuntur
eundem solatio esse. Decere autem illum nec inimicos fugere nec amicos deserere/ aut quasi ex nauē
tempelate oppressa desilire qui ad eā tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis desererum esse
ciuitatē cum iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui considerent. Iosephus autē quod
sibi caueret occultans illorum cōmodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatē manendo neq;
seruatis grande aliquid se esse profuturum/ & si caperentur una cum his esse frustra periturum. Obsi-
dione uero liberatus extrinsecus maximo eius emolumento fore. Mature. n. congregatis ex terro-
rio Galilæis alio bello Romanos ab eorū ciuitate reuocaturum/ tunc autē non uidere quod apud eos
residens utilitatis afferret/ nisi q; Romanos ad obsidionem magis incitaret. ut se caperent magnipē-
dentes. Quem si fugisse cognouissent multū esse de obsidionis imperu remissuros. Non flexit his po-
pulum iosephus/ sed hoc circumsistere se magis incendit. Deniq; pueri & senes itemq; mulierculæ cum
infantibus flentes ad pedes eius accedebant/ eumq; omnes complexi tenebant / & ut fortunæ socius
sibi remaneret cum ululatus supplicabant. Non inuidia salutis eius quantum ego arbitror/ sed ppria
spe. Nihil enī se mali remanente iosepho existimabant esse passuros. Ille autē siquidem parauisset hæc
præces esse ratus. custodia uero si per uim cogere/ multū enim ex intentione discessus etiam quæ
relarum misericordia fregerat remanere statuit. Cōmunig; desperatione ciuitatis armatus / & nunc
tempus est dicens pugna incipere. cū spes nulla salutis est. pulchrūq; uitam pacifici pro laude ac forti
aliquo patrato facinore in memoria posteritatis occubere ad opera sese conuertit. Cum pugnacissi-
mis egressus disiectis custodiibus usq; ad Romanorū castra excurrerat/ & nunc pelles aggeribus im-
positas sub quibus tentabant discerpere/ nunc operibus ignem immittere. Postero nāq; die similiter
ac tertio per aliquod dies ac noctes bellando non laborabat. Sed Vespasianus Romanos his incur-
sus male affectatos aspiciebat. Nam & terga dare iudæis pudebat/ & fugientes insequi armorū pon-
dere tardabantur/ cum iudæi semper aliquid agentes priusquā paterentur in ciuitatem refugerent/ ar-
matis imperat ut eorū impetū declinarent/ ne uel cū hominibus mortis audis manū conferrent. Ni-
hil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus si proposito careant quasi flāma si ma-
teriam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoria augendā possessionis cā/
non ex necessitate bellantes per sagittarios autem Arabum & Syriæ & fundibulatores / perq; saxa
tormentis emissa plerunq; repellebat iudæos. Nulla enim telorū machina quiescebat. Illi autem his
quidem male acceptis cedebant/ uerum erinus missa inter iactum subeuntes sæuius Romanis ista/
bant/ cum neq; corpori/ neq; animæ parcerent/ sed per uicem utriq; pugnarent/ suorumq; quisq; lae-
boribus subuenientes.

Admouet

Admouet Vespasianus arietē muris/ muri concutiantur machinis cogitat iosephus quō ictus arie-
tis refellat/ Romani e contra aliud genus machinant/ Iosephus cū sociis igne concremarūt Romano-
rū propugnacula & aggeres ita ut spatio unius horæ oīa sint concremata. CAP. XII.

Igitur Vespasianus ultro se extrinsecus longitudine temporis hostiumque incurfusibus ob-
deri/ cum prope iam muris aggeres æquarētur/ arietem admoueri præcepit/ est autem arie-
tis effigie fabricati/ unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe
alia uelut ex tratina palis utriusq; bene fundatis. Retrorum autem magna uiciorum multitu-
dine repulsus hisdēq; simul rursus impellētib; missus i frōre pminēte ferro moenia percutit/ nec ē ul-
la tā ualida turris aut muroq; abitus adeo latus/ ut etsi pores ictus fortiter sustinerit/ assiduus uicat.
Ad huius periculū rei duci Romano trāfire placuit/ ut capere oppidū pperātū quoniā pncipiosa uide-
batur obsidio Iudæis minime qesētibus. Itaq; Romano qdem balistis cæterisq; missilib; machinis ut
facilius ferirēt q; de muris obflare tērasset/ adhibitis utebatur/ neq; sagittari aut fōdibulatores lōgus
aberāt. Cū uero ea causa muros nemo auderet ascēdere ipsi arietē applicabāt gradibus desup/ itēq;
pellibus septū tā p sui defēsiōe quā machinā. Et pmo qdē impetu moenia cocussa sūt clamorū oppi-
danorum uelut iam capti essent/ maxime factus est. Iosephus autem eūdem locum feriri/ neq; multo
post murū disturbatū iri prospiciēs/ quo cōmento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Sac-
cos enim paleis referret/ qua semper impetum arietis feriri uiderent demitti iussit ex muro. ut eo mo-
do secundi ictus erraret/ aut etiā excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multū roma-
nis moræ attulit. Nā quocūq; hi machinā conuertissent/ contra illi q; super murū stabant palearū tra-
ducentes sacco ictibus supponebant/ nihilq; murus percussione lædebat/ donec etiā Romani ad-
uersus hoc aliud machinati sunt. Proceris enim contis exhibitis/ in his summis falces quibus sacco
inciderent alligauerunt. Cum autē hoc modo efficax esset opus arietis ac murus quia recens ædificatus
erat/ ictibus cedere/ quod reliquum erat iosephus/ eiusq; socii ad ignis auxiliū se cōtulerunt accēsūq;
totum quod aridæ fuit materiæ/ tribus ex locis pariter inflammare unaq; machinas & propugnacu-
la Romanorū & aggeres concremarūt. Illi uero nō sine malo subueniebant audacia simul eoz; terri-
ti & ne aduimēto essent flāmis puerentibus impediti/ quæ aridū noctæ formicæ & præterea bitumen
ac picem/ necnon etiam sulfur opinione citius uolabant operaq; Romanorū multo labore curata
unius horæ spatio possederant.

Quidā uir iudæus saxo subleuato & demisso caput arietis fregit/ hic fixas est quinq; sagittas/ uul-
neribus decidit/ tandē alii duo uiri Romanorū aciem ppererunt/ iosephus uero & cætera multitudo in-
cendit machinas Romanis lugentibus. Cap. XIII.

Ic etiā uir quædā iudæus prædicatione ac memoria dignus inuentus est Samæi filius Elea-
zarus/ cui Saab Galilææ patria fuit. Is enī saxū ingens alte sublatū tanta uī super arietē ex
muro dimisit/ ut machinæ caput obramperet/ idq; ex mediis hostibus saltu ad eos delatus
auferreret/ nulloq; moeto reportaret ad murū. Postremo tanq; signo quo tela mitterēt hosti-
bus positus nudo corpore quinq; sagittas uulneribus fixus est earūq; nulla respectu ubi murū ascen-
dit/ unde uideri ab oibus poterat eius audacia ibi cōstitit/ cōpunctusq; dolore plagarū cū arietē deci-
dit. Post hunc fortissimi exiiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. Qui cū
sup milites decimæ legionis pfulissent tanto ipetu uiq; trāgressi sunt ut & acie Romanorū perrū-
perēt quousq; aduersum iterant oēs in fugā uerterent. Præter hos iosephus quoq; & cætera multitudo
raptis ignibus machinas & refugia cū opibus quæ itēq; decimæ & eius quæ terga dederat legionis
incendit. Cæteri autē q; mox cōsecuti sunt & instrumēta & omne genus materiæ obruere.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur superato dolore uulneris sæuius
bellum in iudæos incitauit/ pugnatur fortiter utriusq; cædit murus ictibus machinarum ad matutinas
uigilias illi uero munere partem illam. Cap. XIII.

Vrsus autē Romani post meridiem erectū arietem ad eam muri partē quæ pridē quassa/
ta fuerat appulere/ ibiq; defensorem eius quidam Vespasiani plātam sagitta percussam
leuiter uulnerat/ quāuis tæli spacio defecisset. Maximā tunc id Romanis perturbationē
fecit. His. n. qui prope aderant uiso sanguine perterritis per omnem fama cucurrit exer-
citus relictaq; obsidione pleriq; cum stupore atq; formidine ad ducem belli concurrebant. & an-
te omnes. Titus aderat metuens patri. Vnde contigit ut & beniuolentia circa rectorem & filii trepi-
datio confunderet multitudinē. Facile tunc pater & timore filii & perturbatione liberauit exercitū.
Superato. n. dolore uulneris & ab oibus qui sui causa perterriti cōspici studens bellū in iudæos
sæuius incitauit. Nā uelut ultor ducis quisq; oē periculum adire cupiebat/ & clamore alius alium ad/
hortantes murū prebebant. Iosephus autē cum suis sociis licet assiduis balistarū itemq; tormentorū icti-
bus caderent nequaquam tamen deterrebatur a muro/ sed flāmis & ferro & saxis eos asperere q; arietē
protechi

protecti palmis impellerent. Nihil aut aut parū proficiebant eum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi quos ipsi contra uidere non possent. Nāq; & suis ignibus collucentes tāquam si dies eleret & certum erat hostibus signū quo tela dirigerent machinisq; procul non apparentibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea non tam balistarum quam iaculorū uī simul turpiter transigebantur. missaq; machinis saxa & murorū pininas auferebant & frangebant angulos turrium. Virorū aut nulli tā fortiter conspati erant ut non usq; ad extremā aciem saxi magnitudine ac uolentia sternerent. Scierat aut aliq; huius machinā uis quantū ualeat ex his quae illa nocte contigere in muro cuidā ex circumstantibus. Ioseph caput auulsum est. eiusq; ad tertiu stadiū ueluti funda excussa caluaria interdiū quoq; praegnantis foeminae secto utero ad dimidiū stadiū infans abactus est. tāta tormēta uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missiliū strepitus. Crebri aut mortui cum ad mortuos deiicerentur sonabāt & acerbissimus quidem intus excitabat mulierū tumultus extrinsecus aut occubentiu gemitus concerebat. totusq; ambitus muri ad quē pugnabatur sanguine confluēbat. iāq; ascēdi poterat congestione cadauerum. Montibus aut resonantibus multo amplius horror his ex clamoribus accedebat. nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrore possent incutere. Plurimi quidē pro iotapata decertantes fortiter ceciderūt plurimi etiā fauciatī & tamen uis circa matutinas uigilias multo assiduis machinarū ictibus cessit. Cūq; illi quidē corporibus atq; armis septi eā partem quae deiecta fuerat priusq; Romani pontes apponerent munire.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad inuadendū urbē recreato prius exercitu. Iosephus cognito consilio Vespasianū ordinat milites ad resistendū sicut crudelissimo certamine. Cap. XV.

Mane aut Vespasianus ad occupandā ciuitatē iā ducebat exercitū ex nocturno labore paululū recreatū. Idēq; cupiens de cōuulsi muri pte alio ppugnatores adducere equū quē fortissimū eqs dispositus trisariā collocat ut recti armis dirūtū lat⁹ undiq; obfiderēt. cūctosq; praemanibus ferrent q; si pontes admoueri cepissent ipsi plures introirent. Post illos autē pedites ualidissimos ordinauit. Reliquā uero equitū multitudinē secundū muri spaciū p montana loca distendit ne q; fugiens excidiū ciuitatis lateret. Deinde q; hos sequerent cōstituit sagittarios paratos sagittas habere iussos. Fundibulatores quoq; similiter & appositis machinis. Alios autē integris muri partibus scalas applicare praecipit ut q; hos phibere tentassent deiecta partis defensionē relinquerēt. caeteriq; omnibus simul talis opprēssi uolentia irremptiu cederēt. Ioseph aut hoc cōsilio cogito per murū quē integrū labore fatigatos itemq; senes posuit quasi ledi non possent. In parte uero collapsa ualidū & potentissimū quēq; senosq; ante oēs uicos in qbus & ipse fuit ad pericula subeunda sortitus est. hisq; praecipit ut agminū ululatus ne mœtu quaterent aures obstruerent. cōtra sagittarū uero multitudinē cōmuniti ptererēt desup scutis paulatim recederēt donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes a Romanis apponerent ipsos praesiliū mādanit hostibus atq; per suasit & eorū instrumētis resistere. unūquēq; uero ita certare debere nō quasi cōseruandā uerē sed quasi p dītā iā patriā uindicaret atq; oculis suis proponere mactari senes ac liberos cōiungēsq; suas p pmodū ab hostibus capi. iāq; futurā cladē iā nūc collectā in auctores eius effluerent. ita quidem in utroq; disposuit. Ciuitatis aut uulgus ociosum mulieres ac pueri postq; oppidū triplici acie uidere cūctatū nullus enī ad pugnā trāslatus fuerat a custodiis strictisq; gladiis ad ptem muri deiecta hostes istare armisq; mōtana oīa desuper collucere atq; arabā quēdā sagittariis tela suggererēt. tūc extremo ululatu quasi captā urbe cōsonauerunt. nō ut ipendere mala sed ut adesse iā crederent. Quare Iosephus mulieres ne misericordia suorū animos effoeminarēt itra domos cū terminatione cōcludit silere iussas. ipse uero ad partē muri quae sibi obtigerat trāsit. & pontes quē applicatibus aīum non itendit sed tantū speculabatur ipetum sagittariū simul aut ac tubicines uniuersorū agminū congregati sunt pariter & grauitē istremuit exercitus. signoq; dato missis undiq; sagittis lux obscurari cepit. Iosephi socii memores praceptorū & aduersus clamorē obstructis auribus & contra sagittarū uulnera corporibus cōmuniti cū admouerent ponti machinā ipsi eas curū & antequā hostes pedē in his ponerent occupant. eosq; ascendere nitētes praelio deterrebant uaria manu itēq; animi facinora demōstrantes & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illi uiderent. hiq; sine periculo fortes cōtra illos etiā curabant. Nec prius a Romanis diuellēbant quā uel caderent uel occiderēt. Qui Romanis desiliētibus conflictū iam liberi facillime tela dirigebant.

Die. xx. mēsis Iudaei qsi defessi qā nō haberēt ppugnatores quos mitterēt cogitauerūt oleo feruenti super istas Romano oppugnare ac sceno graeco sup spaiso ut ide Romani caderēt. uidēs dux Vespasianus tot male milites ppeti eos a bello reuocat & a poena. Cap. XVI.

Praeque iudeis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutarent propugnatores habent defessis autē assidue substitueretur proq; his quos uolentia repulissent alii succederent inuicem se adhortati latera copulant protectiq; desuper longioribus scutis in expugna bilis globus effecti sunt. totaq; acie uelut uno corpore repellendo iudaeos in muro iam pedem

pedem ponebant cū Iosephus his rerū angustiis consilio necessitatis adhibito mira est enim machinis excogitandis cum desperatione stimularur. Feruenti oleo profundi milites iubet scuto:um cōiunctio ne defensas. Id aut iudei multi qui & paratum haberent & plurimum cito Romanis infundant ip sis etiam in eis lacunis missis calore bullientibus hae res Romanorum ardentiu aciem dissipauit. & cum dolore leuissimo deuoluebantur a muro. Si quidem facile a uertice ad pedes usq; sub armaturā oleum per totum corpus fluebat carnemq; non secus ac flamma depalcebatur q; natura facile calesceret seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. Thoracibus autē & galleis illigatis incendiu fuga non erat. Nunc aut salientes non inuariati dolore de pontibus decidebant. Ad suos aut ruto recedere contra nitentes non poterant quoniam facile ab insequentibus capiebantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis nec iudeis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent tamen in eos qui perfuderant ferebantur praecedentem quisq; incurfando tanquā ipse impetū retardaret. Iudaei uero progreffam eorū dolo altero decepturū cū sceno graeco decocto pontiū tabulata perfunderent quibus illi dilabentes retrahebantur & neque fugientium quisquam neque agredientium firmo posset eniti uestigio. Sed alii quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur multi uero super aggeres deiicerentur & qui cecidissent a iudeis ferebantur qui Romanis desiliētibus cōflecti tā liberi facillime tela dirigebant. Cū aut multa milites mala in hoc perpeti praelio dux uideret post meridianas eos horas a pugna reuocat quorum non paucis obrunctis plures sunt uulnerati. Ex Iotapata uero sex uiris mortuis plures quam trecenti sauii trāsiti sunt. Hoc autem modo pugnatum est iunij mensis die uigesimo.

Vespasianus tres turres ferro circūdatas erigi fecit plenas iaculatoribus & fundibulatores fortissimis ita ut ex his q; intra muros erat deserere defensionē muri cogerentur. Cap. XVII.

T Vespasianus eorū causa qui occiderat consolatus exercitū postquā ita uider accensum neq; tam exortationē quā opus depolceret aggeres quidē alius tollit. Tres uero turres quāgenum pedū in excelsū iubet erigi ferro undiq; rectas & ut pondere stables essent neq; ignibus expugnaretur easq; super aggeres collocat iaculatoribus & sagittariis itēq; leniorū missiliū machinis plenas fundibulatores quoq; fortissimis. Qui cū non conspicerent propter altitudinem turriū & loricas ipsi eos qui super murū astarent facillime cerneant. telisq; appetent cū illi neq; a uertice uenientes sagittas facile declinant neq; ulcisci possent quos non uiderēt altitudine quidē turriū librata manu iacula superante ferro aut quo erant septa flāmis obstante. Ob hoc igitur defensionē muri deserunt magisq; aggredi tentantibus occurrēbant. Et Iotapatēni quidē ita resistebant quāuis multi in dies singulos occumberent neq; contra mali quicq; hostibus facerent eos sine periculo laedere non poterant.

Vespasianus mittit Traianū in Ephā ciuitatē congregit cū illis tandem superat ciuitatē omnesq; praeter infantes occidit. Cap. XVIII.

Idem autē diebus Vespasianus ad finitimā quādam Iotapatē ciuitatē euocatus cui nomē est Ephā nouas res affectantē & propterea q; Iotapatēnos praeter spem restitisse audierat in insolēscētē mittit eo Traianū decimae legionis rectorem dans ei duo milia pedum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset nam praeter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse praelium cū his cōmittit eosq; paulisper reluctatos in fugam uertit quos uestigiis consecuti Romani exterioris muri ambitum quo confugerant cum ipsis irrumpunt. Secundū autem murum petentibus ciues sui clauserunt ciuitatem moenib; ne cum his rursus hostes intrarent profecto autem deus Galilaeorum clades Romanis dabit qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum manibus ppris ad interitum hostibus dedit audissimis caedi multi enim simul ruentes ad portas multūq; nominatim praepositos inclamantes inter ipsas praees imoriebantur quibus hostes unum murū alterum ciues clauserant & inter medios coacti murorum ambitus multi quidē sociorum suis gladiis transigebantur infiniti uero a Romanis interficiebantur ne uel adolescentium quidē recepta fiducia. Nam praeter hostilem moerum etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Deniq; moriebantur non Romanos sed iudaeos excrantes quoad omnes interiere numero hominum. xii. milia. unde Traianus uacuum esse ciuitatē pugnatoribus reputans & siquā adhuc intus essent nihil eos ausuros esse existimans praetimore imperatori excidiū referuauit. Missisq; nūciis ad Vespasianū petit ut filiū Titum dirigeret finem uictoriae impositurū ille aut laboris aliqd; peresse ratus cū milite filiu misit hoc est quingentis equitibus & peditibus milite. Qui mature ad ciuitatē profectus sic ordinauit exercitū ut i laeuo quēdē latere Traianū cōstitueret ipse uero in dextro obsidionē pessent. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicatibus cū paulisper de super Galilaei obtinissent cōtinuo moenia reliquerunt. Titus uero comitesq; salu demissi mature ciuitatem obtinuerunt tuncq; uahemens cum his q; se intus congregauere pugna commissa est. Nunc p angusta

stant; neq; nos interficiunt. Itidē aut̄ timidus est habendus q; mori nō uult cū opus est & q; uult cū nō oportet. Præterea quis nā mœtus prohibet ad Romanos ascendere? nepe mortis. Ergo eā quæ ab hostibus dubiæ suspecta formidinis uir eā certe ipsi nobis irrogabimus. Verū seruiturum dicit aliquis: Valde q; dem nūc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere/imo uero ignauissimi quantū opinor. Nam & gubernatorē timidissimum puto/ qui tempestatē metuens ante uim turbinis nauē spōte submergit. Quin ēt propria manu perire a cōmuni omnium animalium natura discrepat/ eoz; modo in creatorē nostrū summū scelus admittitur. Nullū est aial quod ex industria uel per se moriatur. Siquidē naturæ lex ualidissima ut uelint uiuere in oibus sita est/ iccirco & quod nobis adimentū id putant hostes ducimus & insidiatores pœna prosequimur. Deū uero indigne ferre nō arbitramur/ cū domū eius homo despiciat/ Ab illo, n. accepimus ut essemus rursusq; ut esse desineremus illi reddendū est. Cor pora quidē cunctis mortalia sunt ex caduca materia fabricata. Anima uero semp̄ immortalis est/ deniq; pericula in corporibus collocata. Siquis ergo depositū hoīs surrepuit aut male tractauerit/ pessimū statim ac perfidiosus habet. Sic dei depositū ex proprio corpore qui eiecerit eū se latuisse quem læserit æstimabit/ Et seruos quidē fugientes ulcisci iustū creditur/ quamuis nequaquā dominos fugerint ipsi uero deū fugientes/ & optimū deū impie facere nō uidebimur. An ignoratis q; eoz; qui lege naturæ uita exiunt acceptūq; deū debitu solunt eū id qui dedit recuperare uoluerit perpetua laus domūq; ac familia stabiles sunt/ paræ aut̄ & quæ inuocantes exaudiāt animæ retinet locū in celo ad præ sanctissimū atq; inde cursum uolentibus sæculis casta corpora iubentur incolere/ quoz; uero manus in seipos infanierunt eorū aias tenebrosior orchus suscipit. Pater aut̄ illarum deus auctores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo iniuriam est/ & a sapientissimo legis nostræ conditore coheretur. Deniq; si qui se occiderint apud nos quidem usq; ad solis occalum insepultos abiici decretu est/ cū etiā hostes pelipri fas esse ducemus apud alios etiā dextre iubentur abscindi/ eiusmodi mortuorum q; in ipsos armatæ sunt/ quoniā ut corpus ab anima/ ita manū esse a corpore alienā existimarent. Pulchrum est igitur o socii iusta sentire/ neq; humanis cladibus addere ut creatorem oīum impietate lædamus/ si salui esse uolumus salui simus. Nec. n. salus apud eos ignobilis est/ quibus tantis uitæ tute m operibus demonstrauimus. Sin mori placet ab his occidi pulchru est qui nos coeperint. Non migrabo ego in hostiū locū/ ut ipse mei proditor sim. Multo. n. stolidior sim/ quam qui ad hostes uero profugit. Siquidem illi salutis cā id faciunt/ ego uero interitus & quidem mei Romanoz; tamē insidias expeto. Nam si me post uinctas dexteris perimāt magno animo paratoq; motiar/ mēdaciū perfidiam pro uictoria solatio mecum auferens.

Iosephus dehortatur suos a cæde / nequiens reuocare a proposito/ oēs se ipsos interfecerunt/ duci/ tur Iosephus ad Vespasianum iubet Vespasianus eū custodiri ad Neronē mitteret/ Iosephus alloquitur Vespasianū seorsum cū filio Vespasiani eūq; dominum & regem orbis prædicat. Vespasianum eum liberat muneribusq; uariis eum donat. Cap. XXII.

M Vltā q; dem in hunc modū Iosephus ut a cæde propria socios dehortaretur dicebat. Illi aut̄ obstruētis auribus desperatiōe qua se iā dudū morti deuouerāt cōcitātur/ & alius aliunde cū gladiis accurrētes ignauia exprobat/ & quasi eū mox percussurus quisq; adoriebat. Ille aut̄ cū aliū nominatim uocaret/ aliu uultu imperiosius intueret/ alterius dexterā præhenderet/ taliū præcibus exoraret uaria mētis affectione/ ut in tali necessitate potuit distractos ferrū oīam a cæde sua prohibebat/ nō secus ut feræ bestię circūclusæ ad eū semp̄ qui se cōtingeret ora cōuertēs. Illoz; aut̄ q; ducē in extrema quoz; clade reuerendū putaret debilitabant dextræ/ gladiiq; de manibus labebāt/ multi sponte cū manus ei afferrent frameas dimittebāt/ Iosepho aut̄ non defuit in ea desperatione consiliū/ sed fretus dei prouidentia salutē in periculo mittit. Et quoniā mori decretū est inquit/ agite/ cædes mutuas sortiamur/ & cū obtrigerit manus sequētis occubat/ atq; ita oīum fortuna pambulet/ neq; sua dextera quisq; subiaceat. Inuisū est. n. cæteris interēptis ex aliis nequaquā si poeniterit saluū esse. Visus est uera dicere/ & quod persuasit agitit fors cuiq; obigit paratā ei/ q; se/ queretur necē suā præbeat quasi mox etiā duce perituro. Cū Iosepho. n. perire uita dulcius æstimabāt. Remansit aut̄ ipse eū altero siue fortuna diti poterat siue dei prouidentia. Cōsuloz; pspiciēs ne uel forte grauaretur/ uel si nouissimus recessisset gentilis cæde pollueret illi quidē fide iterposita ut uiueret persuasit ille quidē hoc modo & Romanoz; & domestico bello liberatus ad Vespasianū p Nicænorē ducebatur. Oēs aut̄ Romani uisendi eius gratia accurrebant & cū se circa ducē præmeret multitudo uariis tumultus erat. His exultantibus q; captus esset aliis ministratibus/ nōnulli autē propius eū uidere certantibus. Et q; lōgins erat hostē interficiendū esse clamabant. Qui uero propius erant / facta eius reputatiōe mutatiōe stupescēbat. Rectoz; aut̄ nemo fuit/ q; licet ante irasceret/ nō eius uiri aspectu nō mitior factus sit. Titū uero præter alios & fortis Iosephi aīus in calamitatibus & ætatis eius misericordia capiebat/ q̄lisq; pridē fuisse in p̄liis reminiscētē/ & q̄lis nūc sic i hostiū mātibus inuenit. Iubebat in telligere quāta eēt fortunæ potētia/ quāq; uelox belli momētū humanarū autem rerum nihil firmum atq; perpetuū

atq; ppetuū/ quā multos ēt tunc ita ut sentiebat ipse ut Iosephū miserarentur affecit/ plurimaz; salutis eius pars Titus exiit apud patre. Vespasianus tū quasi missurus eū Casari ut cautiissime custodiret pcepit. Quo audito Iosephus aliqd soli se deiecere uelle ait. Sumorifq; ab illo oibus p̄ter filio Titū alioz; duos amicos. Tu q; dem inquit Vespasiane tantū hoc putas Iosephū te habere captiuū. Ego aut̄ maloz; ad te nunciis uenio p̄missus a deo. Nisi. n. ita esset. Nūquid ego iudeoz; legē ignorabā/ quo ne pacto duces exercitū mori deceret ad Neronē mori deceret. Quid ita/ quasi q; neroni usq; ad te succursuri sunt maneat. Tu & Casar & Vespasiane/ hic filius tuus nūc me aut̄ colligatū artibus tibi asseruato/ nā dominus quidē nō mei solū es tu Casar/ uerū etiā terræ marisq; ac totius hōiū generis. Me aut̄ ad maiore pœnā custodiri oportet/ si ex tēpore aut subito in dñm ista conlatus gratia cōmiserit. Paulatim uero ad credendū ipellebatur/ eā quæ & Iosephū existimabat/ sa Iosephoz; multi p̄mōstrāte portētis/ sed & in aliis ueracē esse Iosephū dēphenderat. Altero nāq; amico rū q; secretis intērat ad mirari dicere/ quēadmodū nisi hæc delirāmēta sint/ neq; iotapatenis de excidio/ neq; sibi de captiuitate quicquā diuinasset/ ut a se irā depelleret. Iosephus iotapatenis ait se p̄dixisset q; post diē septimū & quadagesimū eos maneret exitiū/ quodq; ip̄m Romani uiuū essent in custodia retēri. Hæc in secreto quæstia Vespasianus ubi uera eē cōperit a captiuis/ ēt q; de se dixisset credibilia coepert existimare/ sed neq; custodia Iosepho nec nicula remittebat/ uestimētis aut̄ aliisq; muneribus eū donare benignissimeq; fauore nō desinebat/ & Tito magnā honori eius operā cōmodate.

Vespasianus in prolemaida reuertitur multi clamant de excidio Iosephi ipse nihil respondēdo/ legiones duas mittit hyematum Casaream/ quasdam scythopolim.

Q Varto aut̄ die mētis iulii Vespasianus in Ptolomaida reuersus/ inde in loca maritima Casareā puenit/ iudææ maximē ciuitatē & quæ maiorē incolarū partē Græcos haberet/ igitur & exercitū & rectorē indigenæ oī fauore ac benignitate suscipiūt affectū quidē quo Romanos diligenter plus aut̄ illoz; q; excisi fuerant odio/ unde ēt multi qdē simul ut de Iosepho suppliciu fumeret cū clamore p̄cabant. Vespasianus aut̄ de ista qdē petitione uelut ab incōsulata multitudine oblata nihil respōdendo dissoluit. Legionū uero duas qdē hyemati apud Casareā posuit/ q; oportunā uideret eē ciuitatē. Decimā uero & quā Scythopolim misit/ ne totius exercitus molestia Casaream præmeret. Erat autem illa quoz; aprica per hyemem quantum æstatis caloribus æstiuosa ut in planitie sita atq; maritima.

Quidam ex iudeis qui fugerant collectis in iope/ fabricatis piraticis nauibus inuū faciebāt pelagus illarū partium. Vespasianus uero illuc applicans/ tū per Romanos tū per uetos qui illorū naves in scopulos compellebant/ quatuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt. Ciuitatem incendunt di mittitq; Vespasianus equites qui loca tuerentur.

D Vm hæc aut̄ agunt collecta nō exigua multitudo q; uel ab hostibus seditione defecerant/ uel ex ciuitatibus eueris effugerat/ iope sibi receptaculo renouauit q; ante nauauerat/ Cestius. Et q; terra quā nauauerat arcebat/ migrādū in mare cēsuerūt ac piraticis nauibus fabricatis in Syriā & Phoenicē/ itēq; in ægyptū cōmēates plurimos atrocitatis p̄dabant/ oibusq; nauigiis inuū faciebāt illarū partū pelagus. Sed Vespasianus cognito qd cōstituisent egres in iopē necnō & pedites mittit. Hig; nocte in ciuitatē q; custodita erat ingressi sūt. Eius aut̄ habitatores postq; irruptio p̄sens erat ne tūc Romanos arcerēt mœtus deterriti naues fuga petierūt/ & i his ultra contiguū sagittæ spaciu pernoctauere. Cū uero iopes natura effretuosa/ nāq; in asperū caeteraq; arduū litus desinit/ ac summis utrinq; cornibus leuiter incuruū quæ uastæ sup̄stant & ingentibus p̄cellis pelagus turbāt. Vbi ēt nūc Andromedæ catenarū signis extantibus fabulæ ueteris fides ostendit. Aduersus aut̄ aquilo feriētas littora summos in obiectas cautes fluctus affligit/ eo q; solitudine intuetior efficit stationē/ in eo salo fluctuātibus iopenis prima luce uolētus/ quē illac nauigantes Melabrorion uocant flatus incūbit/ & alias qdē naues inter se alias uero collisit in scopulos. Multæ aut̄ cū magna ut aduerso æstu niterentur ad pelagus. Nā & litus faxis infestū/ & hostes in eo cōstitutos timebat eū & mari uentoz; & ciuitate Romanoz; uolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collis nauibus audiebantur/ & multi crepitus fractis iopenoz; aut̄ fluctibus pars obruti/ pars naufragiū splicati moriebantur. Nōnulli aut̄ ferro se interficientes ueluti fatius esset mori pueniebant/ plurimi autē euecti fluctibus scopulis carpebātur/ ut & pelagus sanguine redūderet/ oīsq; ora maritima cadaueribus operpleretur cū ēt ad litus apulsos in eo stante Romani milites trucidarent. Eiectorū aut̄ corporum quatuor milia ducta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romanam funditus erunt. Et iope qui dem hoc modo breui tempore bis a Romanis excisa est. Vespasianus autem ne rursus eo piratæ cōfluērent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit/ ut hi quidem locis suis

manentes eadem castra defendere/ equites vero omne circum territorium peragentes ad fines iudaeos & municipia simul eximerent. Illi quidem praecipis obediētes in dies singulos incurantur/ do excidebant totas regiones atq; vastabant.

Audita captiuitate iotapatæ ab hierosolymis maximus eos inuasit dolor/ auditio q; iosephus eēt cū Romanis ira in eum concitabantur ita ut in Romanos sauius incitarentur.

Cap. XXV.

Msi uero iotapatæ apud Hierosolymā casus nūciatus est. Primo quidē plurimi & p magnitudine calamitatis/ & qd nemo q se uidisse diceret q iactabat aduenerat nō credebāt. Nec n. uel nūcius aliq; supserat/ sed ipsa p se fama excidiū p̄dicabat/ natura uelox tristitiū nunciā inde paulatim per finitimos ueritas ambulabat & apud oēs ambiguitate certior habebat. Quinetiā rebus gestis plura q facta nō erant effingebant/ & excidio ciuitatis interēptus dicebat esse iosephus. Quæ res maximo luctu repleuit hierosolymā. Et p singulas domos itemq; cognationes amissos/ qsq; iugebatur a suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi qdē hospites alii p̄p̄nquos amicos/ alii nonnulli et fratres sebebāt/ iosepho aut uniuersi/ adeo ut per dies triginta nunquā lamenta in ciuitate cessarēt/ magnaq; mercede cōducerentur tibicines nāriarū. Tēpore aut ueritate releuata/ ubi de iotapatā qdē ut res habebat/ fictū uero quod de iosephi morte uulgabatur/ eūq; uiuere & cū Romanis esse compertū cōprobatū est/ ac supra captiui fortunā a ducibus honorari/ tantā in eū uisum iracundiā quantā prius cū mortuū crederent benignolentiā conceperūt. Et ab aliis quidē ignauia apud alios proditiōnis arguebatur/ totaq; in eū ciuitas plena erat indignatione atq; conuictis. Vltro aut his uulneribus excitabantur magisq; accendebantur rebus aduersis & offēnsio quæ prudentibus ne similia perferant/ cautionis & custodiæ ac s̄m̄bet ad alias calamitates tanquā stimulus incitabat/ & malore quæ semp accipiebāt ex fine principū. Deniq; maiore in Romanos impetu ferebantur/ uelut in iosephū pariter uindicaturi Hierosolymos/ qdē habitatores eiuscemodi turbis agitabantur.

Vespasianus ad agrippam proficiscitur/ audit Tyberiadā & Tarichæas rebellare/ iratus mittit filium suum illuc/ appropinquantē ciuitati quidam ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedunt is uero eis indulgit.

Cap. XXVI.

Mespasianus aut studio uisendi regnū Agrippæ. Nā & ipse rex iuitabat rectorē cū exercitu simul parus accipere domesticis dimittis ac p eos agras p̄tes regni cōpescere. motis ex Cæsarea maritima castris in eā q̄ Philippi dē Cæsareā demigravit/ ibiq; p dies. xx. milite re creato. Ipse quoq; uerū gestarū gratias deo referētes in epulis erat. Postquā uero Tyberiadā qdē nonas res cōpere ac rebellare Tarichæas/ audiuit ad regnū aut agrippæ utraq; p̄nebat decreto apud eos undiq; iudeos excidere/ oportunū esse credidit aduersus eos exercitum ducere/ simul ut inde militē Scythopoli traduceret mittit. Hæc aut ciuitas decē ciuitatū maxima & Tyberiadā oīum uicina est. Quo cū ipse uenisset/ ibi filiiū p̄tolabāt. Deinde cū tribus ultra legionibus p̄gressus ad trigesimū a Tyberiadē stadiū in q̄dā māsione cōspicua rebellatibus cui nomē est Sēnabris castra ponit/ atq; hic Decadarchū Valerianū cū equibus quinquaginta dirigit/ q pacifico sermone oppidanos alloq̄ret/ & ad finē iuraret. Audierat. n. q pacē populus desideraret a nonnullis aut ad bellū eū cogētib; seditionē patere. Itaq; Valerianus ubi muro appropinquat/ & ipse de equo desiluit/ & suos comites idē facere iussit/ ne laessendi filii cā potius uenisse uideret. Sed priusq; uerbū faceret armati excurrere in eū/ seditionē q̄ erat ualidiores rectorē quodā noīe Iesu Saphati filio latrocinialis agminis p̄ncipe. Valerianus at neq; pp̄ mādara ducis p̄lio cōgredi tutū ratus et si de uictoria certus pugnāq; piculosam eē si cū multis pauci & instructis iperiti configerent. Inopinata p̄terea iudeos stupefactus audacia/ & ipse pedes refugit/ & qnq; aliis similiter egs relictis/ quos Iesus eiusq; socii ueluti pugna nō insidiis eas proles læti in oppidū adduxerūt. Id aut uerū seniores & q p̄stare populis uidebant i Romanos/ castra p̄fugit/ adhibitoq; sibi rege ad Vespasiani genua suppliciter accedūt/ ne se despiceret obsecrantes/ neue q̄ paucorū esset totius ciuitatis infāniā existimaret/ sed populo p̄ceret/ q semp amica Romanis sentiret/ magisq; ultum iret defectionis auctores/ a quibus ipsi olim ad fœdus uenire properātes nūc usq; ne id facerent asseruat fuisse. His eoz p̄cibus quamquā toti ciuitati pp̄ æquorum rapinam insensu esset indulgit. Nā & Agrippā uidebat eius oppidū cā trepidare. Fide aut p eos populo data Iesus eiusq; socii tutum sibi non esse rati apud Tyberiadā consistere/ ad Tarichæas effugiunt.

Vespasianus præmittit Traianū in arcē an multitudo pacem cupiat/ illi apertis portis cum liberatore ac benemerito proclamant/ post ad Tarichæas proficiscitur/ castra ponit/ superatis illis/ ad nauale bellum se contulerunt.

Cap. XXVII.

Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit/ cum equitibus Traianum/ qui multitudinem an oēs pacem cuperent experiretur. Cognito autem populum eadem sentire/ simpliciter ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis cū laudationibus obuiam

obuiā p̄deūt/ salutis datorē ac benemeritū acclamātes. Cū uero militē angusti aditus remoraret/ murorū p̄tē d̄ruī Vespasianus ex meridiano latere iussit/ eozq; pacto dilatauit igressum ut præda tñ & iniuriis abstinerēt in gratiā regis edixit/ eiusq; cā muris pepercit/ spondentibus habitatoribus eius post hæc cū reliqs fore cōcordes/ aliisq; modis malis affectā ciuitatē ex diffensione recrearet. Deinde ab ipsa digressus/ inter ipsam & Tarichæas castra posuit/ muroq; firmavit/ belli sibi moras illic fore p̄p̄cians/ quod oīs turbatū cupiens multitudo ad Tarichæas cōfluere/ munitione cōfisa ciuitatis/ & lacu Gēnesar q ab indigenis sic appellabatur. Etenī ciuitatē ita ut Tyberias sub monte positā quā lacu nō alluebatur undiq; muro ualidissimo/ sed minore quā Tyberiadā iosephus cixerat. Nā illā qdē in p̄ncipio defectōis pecuniaq; iteq; uiriū copia cōmunerat. Tarichæis uero largitatis eius reliquie p̄fererunt. Scaphas aut plurimas in lacu paratas habebāt/ ut in eas uidelicet si terrestri p̄lio uincerentur refugerēt/ simulq; ad nauale bellū si opus esset instructas. Romani autē castra munitionibus Iesus eiusq; socii neq; multitudinē hostiū neq; disciplinā militiæ perterriti/ cursu in eos irruūt/ primosq; impetu disiectis muri fabricatoribus ac p̄re aliqua ædificiū/ dissipata/ ubi armatos cōgregari uiderūt/ an tequā aliq; patere ad suos refugit/ eozq; inseguti Romani ad nauigiā cōpulere. Et illi qdē tātum p̄uerti unde Romanos cōringere missilibus possent ancoras iaciunt/ & sicut acies astolēt/ defatis inter se nauibus hostes aduersus in terra constitutos nauali p̄lio decertabant.

Cōgregata multitudo p̄pe ciuitatē in planitie uidens Vespasianus filiiū suū mittit/ ipse uero patri nunciāuit dicens opus esse pluribus auxiliis suos deinde hortatur/ eozq; genus & aium reminiscēs ut strenue sine sint dimicaturi. Vespasianus mittit auxilia/ genē aggrediuntur/ oēs fugant oppidū occupant/ cunctos occidunt/ præter indigenas.

Cap. XXVIII.

AVdito aut Vespasianus magnā multitudinē in p̄xima ciuitate planitie congregatā filium suū cū sexcentis equitibus lectis eo mittit. Qui cū infinitū hostiū numerū reperisset patri qdem maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse uero equitū plerosq; etiā priusquam subsidia ueniret alacres esse uidens/ cū nōnulli eoz multitudinē iudeozq; formidarent/ unde exaudiri posset cōstitit/ & o Romanū ait pulchrū est nāq; in principio sermonis admonere nos generis uestri/ ut qui cū qbus pugnaturi sumus sciatis/ n̄as enī manus nemo unquā toto orbe hostis ul/ lus uasit/ iudei uero ut et p̄ his dicamus aliquid ad hoc usq; ipsi uicti nō defatigantur. Itaq; oportet illos in aduersis rebus cōstanter dimicātes/ et nos in secūdis p̄uēritus laborare. Apta quidē fronte uobis plurimū alacritatis inesse cōspiciens gaudeo. Vereor aut ne cui uestri tanta timore multitudo hostiū latere sciat. Igit̄ quosq; iterū cogitet/ q̄lis cū qbus decertabit/ quodq; iudei licet satis sint audaces mortēq; cōtēnant/ icōpositi tñ bellorūq; impiti sunt & ualgs recte potius q̄ exercitus appellādi. De uestra uero pitia atq; ordinatiōe referre qd opus est/ Nēpe iccirco soli armis exercemur pacis et tpe/ ut ne in bello nos cū hostibus numero cōseramus/ nā quod erat p̄petuæ militiæ cōmodū si p̄res cū rudibus cōgrediamur/ qui reputate q̄ armati cū inermibus & eqtes cū peditibus & ducis tuti cōsilio cū uagis neq; rectōre habētib; decertabit/ qd̄q; nos hæc uirtutes multo plures efficiāt. Multū aut uirtia de hostiū numero detrahāt/ nec sola hoīum multitudo quīs pugnacissimi fuerit i bello obtinet/ sed et si uel in paucis sit fortitudo/ hi enī & ordinari faciles sūt & sibi met subuenire numerosæ aut copię plus in cōmodo ex semetipsis q̄ ex hostibus capiūt/ itaq; iudeos audacia & ferocitas ac desperatio mētis uitia ducit. Quæ rebus secūdis aliquantū ualēt/ minimis offēnsionibus extinguntur. Nos aut uirtus regit & morigera uolūtas iteq; fortitudo/ q̄ & in p̄spera fortuna niget nec ad finē usq; iter aduersa decipit. Ad hoc maiores sunt q̄ iudeis cāe certaminis/ nā si illi libertate patria belli pericula sustinent/ quid est nobis icluta fama præstantius/ Et ne post orbis terræ imperium uideamus hostiū aduersariorū loco iudeos habere. Præterea cōsiderate q̄ patiendi qdem alicuius itolerabilis mali mœtus est. Multos. n. nos ip̄ximo adiutores hēmus. Raperē aut uictoriā possumus & quos a patre mitti nobis speramus auxilio cōuenit antecapere ut & maior sit/ & sociū non hēat uirtutis effectus. Equē puto nūc de me ac patre meo uobisq; p̄ter iudiciū fieri. Siq̄dē ille rebus ante gloriose gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius/ uosq; milites mei/ nā illi uicere cōfectū est. Ego uero reuerti ad eū nō p̄petiar uictus. Quo pacto aut uos nō p̄duerit/ duce uestro piculis occurrere nō supare/ Appetā n. picula mihi credere/ p̄musq; in hostes irrūpā. Nemo aut uestri a me discesserit/ p̄ualum habēs ipe/ tū meī sustinere ope diuino/ & manifestissime p̄sumite q̄ multo plus mixti hostibus efficiemus q̄ si extrinsecus pugnamus. Postquā hæc locutus est Titus diuina qdā alacritas militibus icidit. Et q̄ Traianū aduenire cū q̄dringentis equitibus ante præliū contigit/ ægre ferebant tanquā si minueretur uictoria societate. Misit aut Vespasianus Antoniū Silonē cū duobus milibus sagittariorū/ ut occupato monte/ q̄ ex aduerso erat oppido muroz/ p̄pugnatores repellerent. Et ab his quidē ita ut p̄ceptū fuerat circūuenti sunt ex ea p̄re subuenire tentātes. Titus aut primus prexit citato equo in hostes & post eū ceteri cū clamore pro tanto spatio fusi quantū aduersa acies occupauerat. Vnde multo et plures.

quæ erant appaernerunt. Iudæi vero licet in cursu eorum & disciplina cõterrent paulisper quæ primos sustinuerunt cõgressus. Percussit autem cõstitis equorũq; ipetu deturbati cõculcabant atq; ita multis passim perpris dispergant & in ciuitate ut quicquid uelocitatis habebat effugiunt. Titus autem aliquos tergo istans alios per traliti occidebat non nullos cursu antecapiens ictu ora trãuerberabat. Multos autem alii sup lapsos uoluerunt cõficiere / oesq; ad moenia cõfugiẽtes pueniẽs detorquebat ad capũ / donec suar multitudinis elapsu in opidũ cõfugerunt. Excepit autem illos acerba dissenso. Namq; indigenis & fortunaru suaru & ciuitatis gratia / & ab initio bellũ gestũ maxie q; male pugnatũ fuerat nõ placebat. Sed populus aduenarũ qui plurimus eẽt uĩ adhibebat / & iter se discordantiũ clamor erat / quasi iam arma caperẽt. Quibus auditis nec pcul a muris aberat Titus exclamat / hoc tẽpus est. Quid moramur cõmilitones / Deo nobis dete iudæos. Suscipite uictoria. Nõ auditis clamores q; manus nras euadere discordat / habemus ciuitatẽ si modo pperamus. Verũtũ cũ uelocitate ais opus est. Nihil. n. magnũ effici sine piculo consueuit / non solũ aut hostiũ cõcordiã quos cito necessitas in gratiã reuocabat / sed etiã nostrorũ auxilia puenire debemus / ut præter uictoria quantas copias pauci superamus etiã ciuitate soli potiamur. Si mul his dictis incendit equũ atq; ad lacũ decurrit / & p eũ prope ciuitatẽ ingreditur quẽ ceteri cõsecuti sunt. Pavor autẽ eius audacia murorũ defensores inualit / & pugnare quẽ uel prohibere uahementẽ nemo sustinuit. Relictis autẽ excubiis Iesus quẽ cũ sociis in agrus effugit / alii uero decurrentes ad lacũ in manus hostiũ contra uenientẽ incidebat. Maclabantur alii cũ scaphas scandent iteq; alii cũ iã pfectas assequi natando conarentur / plurimãq; per ciuitatẽ agebatur hominũ cades / aduenage quẽ resistentiũ qui nõ cõfugissent / indigenarũ uero sine pugna / quoniam spes eos foederis & cõscientia / quod belli consiliũ non habuerant prælio deterrebat / donec Titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant ac ciuitatẽ captam uiderunt quam longissime ab hostibus recesserunt.

Lætatur Vespasianus audita uictoria filii. post aduersus eos qui ad lacum descenderant rates fabri cari iussit.

Cap. XXIX.

Its uero missis equibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cõp̄tis q; necesse fuit & filii uirtute admodũ lætus & facinoris claritudine. Maxima. n. belli ps uidebat exẽpra / tũ quẽ statũ circũdari ciuitatẽ custodiẽs iussit / ne q; ex eadẽ subterfugeret / neq; a cædisibus tẽperaret. Postero autẽ die cũ descendisset ad lacũ rates aduersus illos q; eo refugerat / fabricari iussit. Quæ tã materiariũ copia quã artificũ multitudinẽ mature contextæ sunt.

Declaratur natura lacus & aeris & ubertas rerum uiciorum locorum

Cap. XXX.

Acus autem Genesat quidem a terra appellat. Quadraginta uero stadiis in latitudine patens centũq; in longitudine aq; dulcis ẽ atq; potabilis. Palustri. n. crassitudine tenuioris habet laterices & undiq; in litore & arenas desinẽs purus ẽ ac pter hoc tẽperatus ad hauriẽdũ & fluitatio quẽ sue fonte leuior. Semp. n. frigidior quã lacus diffusio patitur manet æstiuũq; noctibus eius aq; sub diuo p̄stata nequaquã niuibus cedũt / id. n. facere indigenis moris est. Variãq; sunt in eo pisciũ genera / ab alterius loci piscibus tã sapore q; specie discreta / mediũq; secat flumio iordanæ cuius fons esse uidet. Paniũ fert at in hũc terra cõditus ex eo lacu q; uocat phiala. Hic autẽ est q; in Traconitida ascendit ad cæfistũ uigefimũ stadiũ Cæsariæ / nõ lógius in dextro itinere latere & pprie ex rotũditate Phiala dẽ lacus rotæ spẽm p̄ferẽs. Semp autẽ iter eius labia cohibet unda unq; deficiẽs uel exuberãt. Cũq; interim hoc esse iordanis p̄ncipiũ nesciret a Tetrarcha quodã Traconitidis phialip̄o dephẽsum. Is naq; missis i Phialẽ paleis iuenit eas apud Paniũ redditas unde ante fluius nasci credebatur. Naturalis quẽ pulchritudine Paniũ regis opibus & agrippæ diuitiis magnificentiãq; accurata est. Manifestũ aut flumẽ iordanis ex hoc antro incipiens semeconitidis quẽ lacus paludes secat & margines / centũ aut. xx. aliis p̄teritis stadiis post oppidũ iuliada Genesat lacũ mediũ trãfinitus. Deinde multã per solitudinem iũ Asphaltidẽ lacum exit. ad Genesat uero lacum eiusdem nominis terra præterit natura simul & pulchritudine admirabilis. nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustam totãq; plantis conseruere cultores. Cæli uero temperies etiam diuersis aptissima est. Nuces enim quæ arborum maximæ frigidioribus gaudent infinitæ florescent / ubi etiam palmæ quis nutrit calor æstiuus / has iuxta quẽ & olea quibus aura mollior destinata est ut agros magnificentiã hanc esse qui dixerit uim adhibentis ut in unum conueniant inter se repugnantiã annique temporum cõtentione bona uelut singula peculiari studio terræ fouerent. Non enim solum nutrit præter opinio / nem poma uaria / sed ẽt feruat egregia / quidem & quodãmodo regnantia. Vuas & carices sine intermissione. x. mēsiibus suggerit. ceterorũq; uero fructus anni spacio senescẽtes. Nã pter aeris lenitatem & fonte quoq; irrigat uberrimo q; Capharnaũ ab indigenis appellat. Eũ nõnulli uenã esse. Nili fluminis opimant q; similes coracino sicut Alexandrinorũ lacus generat pisces. Lógitudo at regionis quæ ac littora cognominis lacus. xxx. stadiis extenditur & latitudo. xx. Horũ quẽ natura eiusmodi est.

fabricatis

Fabricatis ratibus isequitur illos per lacum Vespasianus nemine remanẽte occisi sunt paucis post diebus intolerabilis factor ex cadaueribus in terrã a mari cõpulsis insurrexit / ut non solum uictis sed Romanis miserabilis fuerit / totumq; aerem corruptit.

Cap. XXXI.

Vespasianus autem pfectis ratibus iposita manu militũ quãta in eo q; lacu effugerat satis esset una puehiẽ. Illi autem neq; cõpulsũ ad terrã euadẽdi facultatẽ habebat infestis oibus neq; nauali bello pari cõditione pugnãdi. Nã & scaphas parua atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erãt & cũ paucis singuli ueherẽtur cũctis astantiũ Romanis appropiare metuebant. Verũtũ circũ rates nauigãdo nõnũq; ẽt ppe accedẽdo lapidibus romãos eminus apprebãt / aut cõminus ẽt irritãdo feriebãt plus aut ipsi utroq; mō nocebãt. Nec. n. laxis qẽq; pter crebros sonitus agebat / qm̄ cõtra septos armis iacebant cõtiguũq; sagittis eorũ afficiebant. Et si accedere pprius ausi fuissent priusquã facerẽt aliq; pariebant cũq; his nauigiis mergebant. Multos aut uulnera inferre tẽtantũ q; plus cõtingi possent alios defiliẽdo in scaphas Romani gladiis trãfugebat. Nõnullos cõcurẽtib; inter se ratibus in medio deprehensos cũ nauiculis capiebãt. Submersorũ aut q; capita sustulissent aut sagittis pueniebãt aut ratibus occupabant / & si desperatõe cõpulsũ inimicis adnare tẽtassent / eis uel manus uel capita trũcabant / plurimũq; passim ac uariis erat interitus eorũ / donec in sagã uerũ ceteri terræ appulsi sunt / circũclusis nauiculis suis. Effusi aut multi quẽ in ipso lacu telis cõfugebat / multos uero in terrã egressos pemerũt Romani. Mixtũ aut sanguine plenũq; cadaueribus cerneret totũ lacũ. Nullus. n. saluus euasit. Acerbus aut secutus diebus odor illã regionẽ opp̄ssit & facies. Nã litora quẽ naufragiis simul plena erãt & corpiũ tumidis. Calefẽtes aut ac tabefacti mortui cæli tractũ corrupẽbat / ut nõ iudæis solũ ille casus miserabilis uideret / neq; ẽt factoribus / ipsis eẽt iustus. Iste quẽ illi filii naualis exit / fuit. Perierũt cũ his q; p̄dẽ i ciuitate cecidere sex milia & quẽgẽti.

Residet Vespasianus p tribunali apud Tarichæas quidq; de supstitibus sciendum sit deliberat / tandem quosdam occidit / quosdam donat / quosdam uendit.

Cap. XXXII.

T Vespasianus pugna pacta p tribunali apud Tarichæas residens aduenã populũ ab indigenis secernebat / q; auctor belli extitisse uidebat / & an hi quorũ seruãdi essent cũ rectoribus deliberabat. Tũc aut affirmitatibus eorũ liberationẽ detrimẽto futurã / nec eni dimissos qẽscere posse hoies / q; & patris carerẽt uimq; adhibere ac bellũ isere nec ad quos cõfugissent Vespasianus salute quẽ dignos eẽ eos contraq; seruatores suos nouerat euasuros / sed de eorũ mortis q̄litate cogitabat. Nã si ibi occiderent nõ p̄p̄sturos supplicabat / idigenas tot apud se suppli / ces obrucari fideq; iterposita deditis ui pigebat asserre. Verũ ab amicis supabat / nihil in iudæos cõmitti posse dicẽtib; / quodq; utile eẽt honesto debere sponere / cũ utrũq; obtinere nõ possent. Indubitata igit cõcessa licẽtia solo eos itinere quod Tyberida duceret exire pmisit. Cũq; illi facile his q; cuperẽt credidissent / & qa iussum fuerat comitati / neq; pecuniis suis quẽquã metuerẽs abiret totã quẽq; Tyberida usq; uia Romani ne q; euaderet occupauerũt / eorq; in ciuitatẽ cõclusos mox iteocors Vespasianus oẽs in amphitheatri stadio cõstituit. Et seniores quidẽ cũ imbellibus qui mille ducenti erãt iussit occidi / iuuenũ aut ualidissimos sex milia lectos ad isthmon neroni transfisit. Ceterã uero multitudinẽ. xxx. milia & quadringentos uendidit / præter alios quos Agrippa donauerat. Nã his qui ex eius regno essent facere quod uellet ipse pmisit. Verum & istos rex uendidit. Reliquum tũ uulgus qui erat Traconitidẽ & Gaulanitã & Hippeni / pluresq; & Gadaritã seditiosi & fugitiui / & quibus pro pacis bello conciliarent. Capti sunt sexto idus septembris.

De bello iudaico. Liber quartus incipit.

C Excisus Iotapatis reliqui iudæi se dederunt Romanis præter quædã castella & ciuitates / quæ noia ponunt & earũ cõditio lacũ quẽdã Gamala occupant intrantẽs Romani / domos hostiũ tecta oia circũdant / ex quo multi Romani mortui recedẽtq; coacti sunt.

Cap. I.

Vicũq; aut iudæi iotapatis excisus a Romanis defecerant / hi se ad eos postq; Tarichæatẽ supati sunt applicabant / oiaq; Romani castella & ciuitates ceperant / præter / præter Giscala & qui montẽ itabyriũ occuparant. Cũ his aut rebellat Gamala ciuitas contra Tarichæas posita supra lacũ quæ ad fines p̄tinebant Agrippæ / itemq; Sogane & Seleucia. Et he quidem Gaulanitidis regionerant ambæ. Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacũ Semeconitidem. xxx. latũ &. lx. stadiis lógũ paludẽq; suas ad daphnẽ usq; tẽdent. Quæ regio cum alias sit delitiosa / tũ fontes habet qui minorẽ quem sic appellant iordanẽ halantes sub aureo Bo uis tẽplo in maiorẽ deducunt. Soganem quẽ ac Seleuciam colentes in principio defectiois Agrip /

FF iiii

pa sibi foedere sociauerat Gamala uero ei nō cedebat freta locorū difficultate amplius quā Iotapa / ta iugū nāq; asperū ex alto monte deductū mediā ceruicē erigit & ubi supeminet in longitudinē ten / diē / tantū contra decliue quantū a tergo ut cameli similitudinē sfferat ut nomen etiā duxit nisi q; ex / pressam uocabuli significationē indigenae seruare nō possunt. Et a fronte qdē ac lateribus in ualles / inuias scinditur. Post uero quā de monte pender paululū difficultate refugit. Verū & hāc parē p ob / liquū excisa fossa indigenae deuā fecerat. Domus autē crebrae & uicissim p prona erāt aedificatae / & nimio praecipitio casuro similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridie uergens Austrālis uero collis / imensa aeditus altitudine usum arcis sine muro ciuitati praebat rupesq; superior ad profundā pri / tens uallē. Fons autē intra muros erat in quē oppidū desinebat. Quāuis autē natura non expugnabilis / esse ciuitas / tñ ēt iosepus cū murorū eā ambitu cingeret fossis & cuniculis reddidit fortiore. Eius autē / habitatores natura qdē loci cōfidentiores erāt quā iorapateni sed multo pauciores minusq; pugna / tores sitūq; freti difficultate plures esse hostibus putabant. Nā plena erat ciuitas / multisq; in eā q; es / set tutissima cōfugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; praemissis ad obfidionē p menses septē restit / re. Vespasianus autē profectus ex amathus ubi pro Tyberiadē posuerat castra. Amathus autē si qs / nomen interpretat aquae calidae uocant / ibi enī eiusmodi fons est sanandis corporum uitriū idoneus / Gamala puenit / & totā qdē ciuitatē ita ut diximus / postā custodia circūuallare nequibat. Qua uero / fieri possēt excubias collocauit montēq; occupat supiore. In quo milites castris ita ut affolēt & mu / ro circūditis opus aggerū postremo aggrediunt. Et aperte qdē orientis summo supra ciuitatem loco / turris erat ubi & quinta decima legio necnon & qnta cōtra mediā ciuitatē operabant / fossas autē de / cima repleuit & ualles & iter hāc Agrippā regē cū accessisset ad muros eorūq; defensoribus de tra / ditione loqui tētarēt / sandibolorū qdā ad dextrū cubitū lapide percutit. Et ille qdē ppterē familiari / bus suis circūseptus est. Romanos autē ira simul ob regē saiq; moctus ad obfidionē protinus incitauit / nullū iudaeos crudelitatis modū in alienigenas atq; hostes praetermissum ire credentes q; circa genti / lē suū & eorū quae ipsi cōducerent suaforē tam imanes fuissent. Aggeribus autē manus multitudine / operisq; cōsuetudine cito perfectis machinis applicabant. Chares autē & iosepus nāq; ipsi erāt oppi / danorū portēssimi / armatos qdē licet moctu pculfos ordinauerēt & quāq; non diu obfidionē posse su / stinere arbitrabant qbus aqua itēq; alia usui necessaria nō sufficerent / adhortati tñ eos ad moenia p / duxerūt. Et paulisp; qdē machinis aduenientibus repugnarūt. Bālitis autē tormētisq; pulsū in oppidū / recefferūt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi murū arietibus quatūū & qua deiectus fuerat insulsi / magno cū armorū strepitu ac turbarū sonitu ipsi quoq; insup; ululantes cū oppidanis cōsistebant. Illi / autē ad primos aditus interim p tinaces Romanis ne ultra progredirentur obstabant. Ceterū ui mul / titudinis superati undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertētes instāntibus sibi hostibus / incūbunt / eorūq; impingendo p decliua locorū difficultate & angustia depresso interficiebant. Ro / mani autē cū neq; a uertice iminētibus repugnare / neq; in partē aliquā euadere possent pronos eos ur / gentibus locis in domos hostiū plano cōtiguas refugiebant. Sed replete labebant q; pondus sustine / re nō poterāt. Vnaq; deiecta multa inferiores / itē ille alias deturbabat. Ea res plurimos Romanorū / morte cōsumpsit. Incerti enī qd facerēt quāuis subsidere recta uiderent / tñ eo conuolabant atq; ita / multi qdē ruinis opprimebant. Nō pauci uero subterfugientes parte corporis occupabant. Plurimi / autē puluere suffocati moriebant. Sed ea Gamalenses p se fieri existimabat / propriaq; in eōmoda ne / gligentes magis instabat / hostesq; itē sua labētes sustērādo cōpellebat. Qui uero per angustos uia / rū cliuos cecidissent / eos trahit desuper missis interficiebat. Et tūnc qdē lapidū copiā ferrū uero mor / tui hostes eis dabant. Ceterū enī gladios auferentes his contra semineces utebant / multis iā pūben / tibus tectis semet piciendo moriebant / tergaq; dantibus ne fuga qdē facilis erat. Viarū nāq; igno / rantia & caligine pulueris alius aliū non agnoscentes perterritabant & circa se sternebantur. Sed illi q; / dem uis repperito exitu ab oppido recefferunt.

Vespasianus cū paucis relinquit / his uero oppugnantibus resistit uidentes eius animū / quasi diui / num reputantes imperū remittunt ipse uero exiit castrum.

Cap. II.

Vespasianus autē qui laborantibus semper interfuit / seuissimū dolore percussus cum super / militem tuere ciuitatē uideret / ppriā tuitionis oblitus clam paulatim superiorē oppido / locum prendit / ibiq; iter media pericula cū paucis oīno relinquit. Nec enim aderat tūc ei / filius Titus ad Mutianū pridem in Syriā missus. Et dare quidē terga neq; tutū neq; hone / stam sibi putabat. Rex autē quas ab a dolescētia gesserat ac pprie uirtutis memoria q̄si deo repletus. / Socios qui cum ipso erant condensari iubet affluentemq; hostium uim tam diu in uertice sustinuit / nec hominum nec telorum multitudinē reformidans donec eius animi obstinationem hostes de / uinam esse reputantes imperum remisissent. Illis autē iam infirmis oppugnantibus ipse pedem refe / rens nō prius terga ostendit quā extra muros egressus est. Plurimi qdē Romani milites in ea pugna / ceciderunt

ceciderunt & inter eos Ebutius decadarachus non eo tamen praelio quo perit / sed ubiq; antea fortissi / mus comprobatus quiq; plurimis malis iudaeos affecisset. In ea pugna Gallus quidam nomine Tar / chus cū .x. militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cenarent quod in roma / nos fuisset consilium populi inter se fabulantibus & ipse Syrus erat. & hi quos secū habebat / nocte il / los aggreditur / omnibusq; maētatis ad Romanos saluus cum militibus euadit.

Vespasianus ad Romanos ueniens uisus aduersis casibus Romanos consolatur / hortaturq; ad ulci / scendos hostes Gamalenses quantum profum resistant.

Cap. III.

Vespasianus at mœere exercitū aduersis casibus uidens / q; nullā interim tantā expti fue / rat cladē huiusq; rei magis eos pudere q; solū ducē in piculis reliquissent cōsolandos puta / bat. De se quidē nihil dicēs ne quē uel initio culpasse uideret. Oportere autē iniquens quae / cōmunia essent fortiter ferre naturā belli cogitātes q; nūq; eueniat sine cruore uictoria / iterūq; habeat fortuna regressam. Multis tūc Iudaeorū militibus interfectis exiguā p his stipē se pepē / disse fortunā. Atq; ut iactantiū esset nimis secundis rebus insolescere / ita esse ignauro in offensionē / bus trepidare. V. elox. n. est in utrunq; mutatio. & ille uel fortis. f. m. eat cuius sobrius erit & animus / in rebus quoq; infelicitate gestis ut idē habeat rectis cōsiliis peccata restituens / quāq; ea q̄ nūc accide / runt neq; mollitia uestra neq; iudaeorū uirtus effecit. Nā & illis pugnae melioris & nobis deterioris ea / fuit difficultas locorū. Qua in re nimis q; reprehēdit alacritatis uestrae temeritatē. Nā cū hostes i cā / celliori loco refugissent manus cōtinere debuisset / neq; sumo uertice cōstituta seq; plicata sed capta in / feriori ciuitate / paulatim eos q; refugerāt ad tutiorē uobis & stabilem pugnae reuocare. Nūc at imodera / ta festinatioē uicendi quā id incaute fieret nō curastis. In cōsultus autē & furibūdas impetus belli a Ro / manis alienus ē / q; cūta ordine pitiaq; p̄ficimus / barbarisq; cōueniens & quo iudaei maxie possident. / Oportet igitē nos ad ppriā uirtute accurrere atq; indignitati offensionis irasci potiusq; mœere. Opti / mū at q; q; de sua manu solatiū q̄rat. Ita enim fiet ut & amissos ulciscamur / & i eos a qbus pempti sūt / uindicemus. Ipse at ita ut nūc feci experiar / atq; nos pugnaē prius ad bella p̄gere & nouissimus inde / discedere. Ille qdē his dictis recreauit exercitū. At Gamalēses bene gesta re paulisp; abebat. q; nul / la rōne magnificēq; puenerat. Mox at reputātes abiata sibi ē foederis spē / quodq; minime posset ef / fugere / iā. n. uictus eos defecerat / uehemētē dolebat aīoq; remiserāt. Nec tamē q̄uenus ualebat salute / suā negligebat / sed tā disturbatas ptes muri q; erāt fortissimi q; integras ceteri āplexi custodiebat. Ro / manis at cōstruentibus aggeres iterūq; tēantibus irruptionē nō ex ciuitate p ualles deuias q; nulli / custodes erāt & p cloacas diffugebat. Eos q; mœre ne caperent ibi remanerēt inopia cōsumebat. So / lū autē undiq; alimēta q; pugnare possent congregabāt. Sed illi qdē in huiusmodi cladibus perdurabāt.

Vespasianus quosdam qui Itabyrium montē occupauerāt inuadit ad eos mittit Placidū q; eos hor / tetur ad pacē / sed illis remittentibus. Placidus cōgredit / fingēs fugā / aduersus illos reuertitur multos / occidit / multi cōfugiunt Hierosolymā / reliqui montē placidū tradūt.

Cap. IIII.

Vespasianus autē inter curas obfidionis subscituum opus aggredit / aduersus eos q; montē Ita / byriū occupauerat inter campū magnū & Scythopoli sitū / cuius altitudo quidē .xxx. sta / diis cōsurgēs septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autē uiginti stadiorū planicies pa / tet tota muro circūdata. Hunc autē totū ambitū q; triginta diebus aedificauerat iosepus / & / alias ei materiae & aq; suggerentes locis inferioribus. Solā. n. incolae pluuia habebat. Magnā igitē / eo multitudine cōgregata Vespasianus Placidū cū sexcētis equitibus dirigit. Huic autē subeundi qut / dē montis ratio nulla erat. Multos at foederis ac ueniā se hortabat ad pacē / & descendebāt ad eū / ip / si quoq; insidias molietes. Nā & Placidus eo studio mitissime cū his loquebat ut eos in planitie cape / ret / illi tanq; dictis obediētes ad eū ueniebāt ut incautū aggredirent. Vicin autē astutia Placidi. Cœpto / enim a iudaeis praelio assimulat fugā / & postq; insequētes ad magnā partē cāpi bellū exiit / reflectit in / eos equitū manus plurimisq; in terga uersis aliquos interfecit. Semotā uero multitudinē ceteram ab / acaenū coercet. Itaq; alii Itabyrio relicto in Hierosolymā refugiebāt. Indigenae at fide accepta q; eis / aqua defecerat & se & montē Placido tradiderūt.

In Gamala tres milites nocte turrim effodiunt / decidit turris magno sonitu / omnes perturbati fu / giebant quos Romani cruciabant / Titus urbem inuadit / occidit multos / multi in arcem confugiūt / ita ut tuor effusus totum oppidum diluat.

Cap. V.

Pud Gamalam uero degētū audacissimi quiq; dispersi latebāt. Imbelles autem fame cor / rumpēbātur. At uero pugnantū manus obfidionē sustinebat donec euenit secundo & ui / gesimo die mēsis octobris / ut tres ex quinta legioē milites circa matutinas uigilias additis / simā p ceteris turri q; in sua parte fuerat subiret / eaq; occulte suffoderunt cum appositi ei / custodes neq; aduētes eos / nox. n. erat / nec postq; adiere sensissent / idē milites cauendo ne strepitus fieret / quiq; saxis durissimis euolutis resiliunt. Subitoq; cū magno sonitu decidit / unaq; custodes p̄cipi / tant. At

ranē. At uero qui p̄ alias custodias erant p̄turbati fugiebant multos euadere uolos p̄emerē Romani. Inter quos ēt Iosep̄ sup̄ ditatā muri partē quidā iaculo percussus interfecit. Intus autē ciuitatē degētibz sono cōcussis multus erat p̄uor atq; discursus tanq̄ oēs essēt hostes ingressi. Tūc Chares āgro tus & iacens defecit cū timoris magnitudo morboꝝ eius plurimū inuissēt ad mortē. Romani autē tūc temporis peccati memores usq; ad uigēsimā & tertiā diē supradicti mensi oppidū nō sunt ingressi. Titus autē aderat indignatione uulneris quod Romanos se absēte p̄culerat ducētēs equitibus prater pedes lectis ociose ciuitatē introiuit. Boꝝq; pratergresso uigiles quidē ubi senserunt ad arma properabant. Cognito autē intus cōstituto eius ingressu alii raptis liberis trahentes ēt cōiuges cū ululatu & exclamationibus in arcē refugiebāt alii Tito occurrentes sine intermissione trucidabant. Qui uero p̄hibiti essent in arcem recurrere/nesciꝝ quid facerēt Romanos p̄sidiis incidebant. Vbiq; autē iustitias morientū gemitus/perq; prona loca effusus cruor totum oppidum diluebat.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererant eos ca/pit sed quinq; milia ex his de uertice se p̄cipitarunt/per Romanos quattuor milia precepta/ solū duā mulieres saluā factā sunt.

Cap. VI

Neos qui arcem occupauerant oēm Vespasianus inducit exercitum. Erat autem saxosus & accessus difficilissimus uertex in immensam æditus & undiq; circum hostiū multitudine p̄cep̄s. Vnde Romanos ad se adentes/altos talis & praterea saxis deuolutis ulciscēbatur iudei cū ipsos excelso loco positos nullā sagitte contingerent. Verum ad eoz interitū diuino munere quidam turbo exortit Romanos quidē tela in eos ferens ipsoꝝ autē a Romanis pel/lens & obliqua traducēs ut neq; in p̄ruptis cōsistere pp̄ uolentiā flatus possent cū nihil esset immobilitate neq; hostes ad se accedētes uidere/Itaq; supergressi Romani eos circumueniunt/ & alios qdē re/pugnantē ante capiebāt. In oēs autē uehementius sc̄auebant illoꝝ memoria/ quos in primo congressu p̄diderant. Multi autē undiq; circumclusi desperatione salutis filios & cōiuges & semetip̄os in ualle p̄cipites dabant quæ sub arce in profundū patebat. Euenit autē ut ipsoꝝ in se q capti fuerant immunitate lenior existeret iracundia Romanos. Ab his enim quattuor milia perempta sunt. Qui uero se p̄cipitauerūt quinq; milia sunt reperti. Neq; quisq; prater duas mulieres saluus euasit/ quæ sororis erant Philippi filię/ qui Philippus iocaminis genitus essent insigni uiro & qui sub Agrippa rege Stratachae fuerat. Seruatae sunt autem q; excidii tēpore Romanos impetū latuere. Nec enim uel infantibus p̄percere quos multos singuli raptos ex arce p̄iciebant. Gamala qdem hoc mō excisa ē tertiū & uigēsimū die mensis octobris/ quæ .xx. & primo die mensis septēbris coeperat rebellare.

Mittit Titus ad Giscalā oppidū Galilæe qd̄ restabat indomitū/ Vespasianus ad recreādos alios castra regrediē/ qā restabat mō Hierosolymis occupada/ Titus Giscalos hortat ut se dedat sū armis/ ap propiq; portis/ illi uap̄t̄ iāuis clamāt ip̄m libatorē/ mūt oppidū sicq; tota Galilæa libata ē. Ca. VII.

Am̄q; solū Giscalā municipiū Galilæe restabat indomitū/ cuius multitudine pacis studio tenebat/ q; erāt p̄lariq; agricolæ sp̄q; suā semp in fructibus collocauerāt. Nō parue at manus latrociniali p̄mixtiōe corrupti erāt quo morbo ēt nōnulli ciuiū laborabāt. Hos autē ad defensionē ipellebat Leui cuiusdā filius iōānes hō ueneficus & fallax/ uariuq; moribus & imoderata sperare p̄optus/ miroq; mō q; sperasset efficiēs atq; oibus iā cognitus qd̄ affectāda sibi potentia cā bellū armaret. Huic apud Giscalā seditiosos turba p̄bebat/ quos cā populū ēt legatos fortasse de traditiōe missurus Romanos/ tamē cōgressum i pte belli p̄solabat. Et Vespasianus cōtra hos qdē Titū cū equitibus mille decimā uero legionē circa Sythopolim mittit/ cū reliq; at duabus castris ipse ingrediē/ dandā his ex labore cōtinuo regem putās ex ciuitatē copiis cōtortiq; corpora/ itēq; aios ad futura certamina existimās esse reuēdōs. Nec. n. exiguū sibi laborē superesse de Hierosolymis p̄uidebat q; & regalis esset ciuitas/ & cunctas nationi p̄staret. His ēt qui ex bello fugissent in eā cōsuetibus ēt naturalis munitio/ itēq; muroꝝ eius cōstructio nō minimā ei sollicitudinē cōparabat/ cū uiroꝝ spiritū & audaciā & sine muris inexpugnabile esse cogitaret/ ob eāq; rē milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito autē Giscalā/ equitadō. n. ad eā accesserat aggressione capi facilis uidebat. Sciens tamē q; ea ui capta passim a militibus populū absumeret. Nanq; factus erat ipse iā cædibus miserans multitudinē ēt sine ullo discrimine cū nocētibus intereuntē pactiōe magis subigere ciuitatē uolebat. Itaq; plenis hoīum muris/ quosq; p̄ditæ factionis erāt mirari se ait qm̄ freti confilio cūctis iā ciuitatibus captis illi Romānos arma operirent/ eū uiderēt multo qdem munitiora oppida uno impetu fuisse submersa/ securos at fortunis suis potiri q Romanos dextris credidisset. Quas qdē ēt nūc illis ait se porrigere/ neq; ob insolētiā succedere/ qā sp̄e libertatis ignoscēda putaret. Nō tñ ēt si qs impossibilia uellet p̄seueraret. Quod si dictis humanissimis nō paruisset fidē dextris habuissent expertū iri arma crudelia iā cognituros esse mentia sua ludū fore machinis/ Romanos/ q; cōsidentes soli sese ostētarēt arrogātes esse capturos. His dictis populariū quidē neminem non

quidem

quidē responderē/ sed ne ad mutū quidē licuit ascendere/ quia totum latrones p̄uenerāt & custodes erāt portis apppositi ne quis uel ad foedas p̄diceret/ uel equitū quēquā in ciuitate reciperet. Ioannes autē & ipsi cōplecti cōditiones ait ita ut/ p̄salutē aut necessitatē belli/ renitētibus adhiberetur. Illum tunc diē iudæoz legi oportere cōcedi/ quoniā sicut arma mouere/ ita ēt de pace cōuenire nephas esse putaret. Nā & Romanos scire q; ab omni cessarēt opere dieū septē circuitu. Quā si temerarij non mi/ nus coetus quā qui agerent p̄iculū cōmissuros/ ipsiq; Titū nullū sibi ex mora stipendiū formidandū quod enim unius noctis spaciū prater fugā cōsiliū coeperit p̄sertim cū id obseruare circūcedenti ne mo phibeat/ sibi autē magnū esse lucrū nulla in re despiciere patrios mores. Et illū decere qui pacē nō sperantibus indulgere/ legē quoq; seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabat/ non tantū p̄ septimi diei religione/ quātum pro sua salute/ sollicitus. Verebat ne statim capta ciuitate solus desisteret/ qui totā in nocte ac fuga uitæ sp̄e collocasset. Verū p̄fecto dei nutu in excidium Hierosolymorū Ioannem saluum esse cupiētis factū est/ ut non solū induriarū causationē Titus admitteret/ uerū etiam in superiori parte ab oppido castra poneret ad Cydissa qui mediteraneus est Tyrioz uicus ualidissimus Galilæis semp exsolus. Nocte autē Ioannes cū nullas Romanos excubias circa oppidū uideret arrepro tēpore non solū his quos circa se habebat armatos/ sed etiā senioribus plurimū cū familiaribus ductis in hierosolymā fugiebat. Sed usq; ad uigēsimū quidē stadiū fieri posse uidebantur/ ut mulieres ac pueros aliāque multitudinē secū duceret homo quem captiuitatis itēq; salutis moeros urgeret. Vltra uero p̄cedere eo relinquebat & oriebat atrox remanentiū stetus. Quāto enim quisq; procul a suis aberat/ tanto propriorē se hostibus credebat. lamq; affore qui se caperent existimantes necessario pauitabant/ & ad crepitū quem ipsoꝝ cursus faciebat assidue respectabant/ uelut instantibus quos fugissent/ multiq; simul ruebant & circa uiam plurimos certamen p̄cedentiū conterebat. Mirabile autē foeminas & infantū erat excidium. Aut si quam iactare uocē/ nonnullas uiros aut propinquos ut se operirentur orabant. Sed ioannis exhortatio superabat ut seip̄os seruaret/ inelamantis eoz confugerent/ unde remanentibus etiā si raperent poenas a Romanis peterent. Multitudo quidē eoz qui fugerant ut cuiq; uirtum fuit cito dispersa est. Luce uero Titus ad muros aderat foederis causa/ populū at portis ei patefactis cū coniugibus/ adcentes tanquā benemerito/ & qui custodia ciuitatē liberaisset laudibus p̄ædicabant. Simulq; ioannis fugā significantes ut & sibi parceret obsecrabāt & eos qui nouarum rerum cupidi reliqui superessent ulcisceret/ ille autē p̄æcibus populi postulatū equitū partem ut Ioannem persequeret d̄triguit. Sed eum quidem occupare nequiere/ quod antequam uenerant in Hierosolymam sele receperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimunt mulieres ac pueros paulominus quā tria milia circumactos reducūt. Titus autē indigne ferebat non statim a Ioanne poenas fraudis exactas. Iratos uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatiū putans captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinē in oppidum cum fauore ingrediē/ iussiq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrupte minitandū magisquam puniendū reprimebat p̄turbata ciuitatis auctores/ multos enim propter odia domestica uel proprias inimicitias delatores innocentiæ fore credebatur/ si digno p̄na discerneret/ melius noxtum relinqueret moerū suspensum/ quā immeritū quenq; cum eo perdere gratius existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum/ uel moerū supplicii uel quod erubesceret p̄teritorū criminū uenia/ sine causa uero morientū poena nullo modo corrigi posse. P̄sidiis tunc ciuitatem circūdedit/ quæ tam nouatū rerum studiosos compelescerent quam pro pace sentientes quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilæa quidē tota postquam multo sudore Romāos exercuit hoc modo subacta est.

Ex aduentu Ioannis in Hierosolymā totus populū effusus percunctatur quid agāt Romani/ significato excidio Giscalon/ timor eos inuadit immensus/ hortat Ioānes Hierosolymas ad bellū senescit/ mebant excidii urbis ex hac re/ oriunt multæ p̄ædationes & latrocinia in urbe cōtra multos fingebant uaria in eoz p̄niciē phana cōculcant/ sitq; maxima cōrouersia aduersus istos/ fit bellū iter hos inuafores & populū horum causa erāt ioānes q simulabat amorē res tamē & cōsilia populi alii non cōte appetiebat hic iurat fidē amicitia/ fit legatus populi ad Zelotas.

Cap. VIII.

Aud Hierosolymam uero ad ioannis introitum omnis populū erat effusus/ & circa singulos qui una confugerent numerosa turba collecti/ quos fines eladis experti essent percontabantur/ illorum autem seruens anhelitus necessitatem significabat. Verum tunc in malis quoque sibi arrogabant. Non Romanorum uim fuisse dicentes sed sponte uenisse/ ut cū his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atq; inutilium esse hominum incaute pro Giscalis & inualidis municipiis periclitari/ cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere atque seruare/ significando tamen excidium Giscalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam ut primi fugam esse intelligerent prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere non mediocriter populū p̄turbatio tenuit/ magnumque id esse argumentum proprii

tas populū hortabat / nō quidē nesciens iam expugnari uix posse per multitudinē ac inuētutē animo rūq; p̄naciā multoq; magis propter conscientiā cōmissorū. Nec. n. concessuros extremā ueniā his q; p̄petrauerant sperabant. Verūtamēn quid uis p̄peti p̄stabilis existimās quā in tanta rerū p̄turbat̄ / tione multū cohibere. Populus autē duci se clamabat in eos contra quos rogabat / & ad subeunda quisc; pericula promptus erat. Sed dū ananus magis idoneos discerneret atq; ordinaret ad siliū Zelot̄ / tā cunctis conatibus eius cognitis. certos. n. qui oīa sibi nunciaret habebāt in pontificē cōmouentur ac modo p̄ cancos simul uniuersis profiliunt neq; obuiō cuiq; parebat. Cito at̄ & Ananus populū cōgregauit / multitudinē qdē superiore. Armis uero constipatis nō erat Zelot̄ inferiore. Alacritas uero quod deerat in utrisq; cōplebat. Nā & ciues armis irā cōceperant fortiorē & q; de tēplo exierāt q; multitudinē maiore audaciā. Quippe illi qdē habitare se in ciuitate minime posse arbitrabant nisi Zelot̄ exiret / hi uero nisi uicissent nullū se nō subituros esse supplicii. Mans at̄ cōserere p̄ ducibus obediētes motibus aiorum. Et primo quidē in ciuitate ac p̄ tēplo eminus missis lapidibus semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset uictores gladiis utebant. Cūq; plurimi faciērentur multae caedes utrob; fiebant. Et populares quidē in domos referebant a suis zelotarū autē quicūq; uulneratus fuisset in templū ascendebat / sacra humū cruore pfundens ut solo eorū sanguine uiolātā religionē recte quis dixerit. Semp̄ quidē latrones excurrēdo ingressibus sualebat. Irati uero populū lares pficiente quotidie numero suo cū desides increparēt quic; a tergo sequebant nō aperiendo fugientibus uā inuitos eos repugnare cōpellerēt / uniuersos quidē suos in hostes cōuertunt. Illis autē qui uim ferre nō poterāt paulatim ad tēplū recedētib; irrumpit una cū focis Ananus. Vnde factū est ut eos q; ambitu exteriori caruissent metus inuaderet / ideoq; in murū interiorē fuga recepti mature ia / nuas occluderēt. Verū Anano portis quidē sacris manus asserre nō placebat / hostibus quoq; desuper tela torquētib; nephas essa existimās ēt si uicisset nō lustratū prius populū introducere. Ex oī autē sua multitudinē sex fere armatorū milia sortitus custodes eos in portibus collocat. His autē q; succederēt in excubiis alios p̄ ordinē ponit. Multi autē honestoq; ab optimatibus ad id electi mercede conductos pauperes uice sua pfididit destinabat. Fit autē his oibus exitū causa Ioannes / quē ex Giscalis effugisse p̄diximus. Is enim dolis plenus & acerbissimā dominationis cupiditatē mētē circūferens iadū / dū rebus cōibus moliebat insidias. Itaq; tunc eadē q; populū sentire se simulās aderat Anano tā die / bus cū p̄ceribus capiētī cōsiliū q; noctibus pagratī custodias oīaq; secreta. Zelot̄s renūciatū / nullūq; populū cōsiliū nō priusq; capere inimici sciebāt eius indicio. Immoderatis uero & Ananū & populū principes placabat obsequiis ne in aliqua suspitione ueniret affectus. Sed hęc eius honorificentia in cōtrariū uertebat. Erat enim ex adulationū uarietate suspectior eorū ipso q; etiā nō accitus assiduus erat / arcanorū pditor habebat. Etenim p̄spiciebat Ananus oēs qui ad se cōcurrerent intelligere quae Ioānes faceret suspitionē nūciatōis habebat. Submouere autē illū nō erat facile neq; possibile q; mali tū sualecet ac praefer hoc multoq; non ignobiliū qui summis rebus adhibebant patrocinio succin / ctus erat. Visum est igit̄ ab eo sacramentū beniuolentiā causa peti / nihilq; dubitās & fidē populo se seruaturū iurauit / & neq; factū eius inimicis ullū neq; cōsiliū proditurū / unaq; deponēdis rebellibus & manu & uolūtate operā collaturū. Itaq; Ananus eiusq; focii quoniam iurato crediderūt nulla iam suspitione suis eū cōsiliis adhibebant / moxq; ab eis cōcordiā adhibebant. Ille autē quasi Zelot̄s ac nō contra pro beniuolentiā iurauisset egressus ad eos medius constitit / & saepe qdē se illoq; causa in magno periculo fuisse dixit / ne quid secretoq; ignoraret / quae in eos Ananus cū focis cogitasset. Nūc autē ingens cū ipsis oibus subitū esse dīcrimen nisi diuinū quoddā p̄sto fuerit adiūmētū / nihil enim iam morari Ananū sed p̄suasisse quidē populo ad Vespasianū legatos mittere / ut ad capiendā ciuitatē quā primū uenire p̄peraret / indixisse autē lustrationē postero die ut religio simulata intromissi uelēt in p̄ralio manus cōsererent. Se autē non uidere quādiu aut custodias sustinebunt / aut cū tanta ma / nu acie congregiantur. Ad haec addebat q; ipse dei puidentia trāsactōnis esset causa legatus. Hac. n. spe ananum his proponere q; nihil suspicantes eos subito aggredere. Itaq; oportere si quis habendā uita rationē duceret aut custodibus supplicare aut foris quidē p̄sidiū petere. Quos autē si uicti essēt uenias spes foneret / in memores esse audaciā suae credere / aut simul ac factores p̄oenituerint / admissorū in gratiā statim eos qui perpepsi sunt redituros. Sed nocentiū quidem saepe inuisam etiam p̄oenitudinē fieri. Laesis autē iram in licentiam saeuire / immineret autē illis aut interfectōrū amicos atq; cō / gnatos tantūq; populū pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantem. Vbi etiā si qua pars misericordiae fuerit maior q; irascentiū turba celabit. Talia quidem uariabat Ioannes terrorem incutiens multitudinis. Externum uero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat idumaeos autē significabat. ut autē principes Zelotarum priuatim etiā cōmoueret / crudelitatis Ana / num arguebat ipsis eum imitari confirmans.

Mittuntur

Mittuntur nuncii ad Idumaeos pro auxiliis petendis / eo q; Ananus uellet Romanos introducere / Iesus increpat idumaeos & eos qui eos aduocarūt tanq; latrones qui ciuitatē quotidie dissipant / hortatur / eos ut nil acturi sint / uel iudicēt quantum sint factiosi homines uel recedant. Cap. IX.

ERat autem Eleazarus Simonis filius qui etiam praeter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere. & quae consuluisset efficere / itemq; zacharias filius Phaleci uterq; a sacerdotibus genus ducens. Hi praeter cōes etiā priuatis in terminationibus cognitis / qdēq; Anani factio potentiae sibi cōparatē cā Romanos accerferet. Nā & hoc Ioānes affinxerat diuq; quod agerent dubitabat angusti tēporis festinatione conclusi / populū. n. haud multo post eos ag / gredi paratū esse cogitabant. Externi uero subsidii facultatē insidiāq; sibi celeritate praereptā prius fore ut omnia paterent q; ut auxiliatorū quisc; ista cognosceret aduocari / placuit idumaeos scriptaq; bre uiter epistola & circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere. Ipsi autem pro libertate dissidentes in templo custodierent / minimiq; temporis spē salutis sibi promitterent. Ac nisi mature subuenirent ipsos qdē Anano atq; inimicis at uero ciuitatē Romanis ilico subiugandā. Et plac / raq; nuntiis ad rectores idumaeorū referēda mandabat. Ad hoc etiā lecti sunt uiri strenui & dicendi peritissimi / & ad p̄suadendū satis idonei qdēq; his rebus esset uilius impetū uelocitate p̄stantes. Nam idumaeos confestim perituros certū erat q; turbāq; cupiēs & indomita esset natio / semperq; ad mortem facilis atq; suspensa & regē mutationibus lata / minimiq; preuentū blanditiis ad bella promptissima & uelut ad festoq; quādā solēnitatē sic ad glia p̄perans. Celeritatē autē nuntii exigebāt / ad quā istis nihil deerat alacritatis. Vterq; autē Ananias uocabant. Jamq; rectores aderant idumaeorū. Illi autē si / mul epistola mādatisq; attoniti q̄si furibundi circūcurrere gentē militiq; denūciare cōeperūt. Itaque mox & dicto citius multitudo cōuenit / oēsq; p̄ libertate metropoleos arma rapiebāt. Congregati autē p̄pe ad uiginti milia cū ducibus quattuor Hierosolymā ueniūt / hoc est Ioāne & locobo Sosia / si / liis & praeterea Simone Thecui Phinea Clusoth filiis. Ananū autē p̄fectio legatorū itemq; & uigiles eius nō latuit / necnō & impetus idumaeorū. Hoc. n. ante cognitio portas eis clausit & muris custodes apposuit. Non tamē uisum est bello cū his cōgredi / sed uerbis eis ante p̄suadere cōcordiā. Stās ergo i / aduersa turri post Ananū Iesus xpo pontificū longissimus. Cū multae inq; & uariae turbae tenuere / ciuitatē in nulla re sic mirādā fortuna esse ut in eo q; pessimis etiā inopinata cōspirat. Etenim p̄diris / mis hominibus cōtra nos auxilium uenitiss tāta cū alacritate. quāta nec in barbaros aduocātē uos me / tropoli uenire decuisset. Et siquidē uiderē cōsensionē uestrā similit̄ esse horū hoīum qui nos rogauerūt nō existimare impetū capere rōnem. Nihil. n. aequae ac mox cognatio cōcordiā firmat. Nunc uero il / li si quis eorū singulos explorauerit mille mortibus digni reperirent. Nā ludibria & purgamenta toti us rusticiae plebis luxu obsumptis patrimoniis suis postq; in uicis & ciuitatibus pximis audaciā exer / cuere. Postremo in sacra ciuitatē clā influxere ut latrones / solūq; religiosū imanitate polluerunt / secle rū eorū uideas sine mōerū inter sancta ebrios / et auditate uentris peremptoq; spolia cōsumēs. Vestrā uero multitudinē armatorū / talis apparatus est / qualē deceret esse / si publico uos cōsilio metropolis / uitate in alienigenas laturos auxiliā. Quid igitur hoc esse quis dixerit / nisi p̄ fortitudine iniquiā / cū p̄ nequissimis cōuenisse integre nationis uestrae arma uideant cōspirare. iā dudū quidē reperire ne / queo quidnā fuerit quod uos tā cito cōmouerit. Nec enim sine magna causa fieri potuisset / ut arma p̄ latronibus aduersus cognatū populū uaperitis q; Romanos audistis & p̄ditionē. His. n. quidā / strū obstrepēbat nunc liberatē metropoleos cām uenisse dicentes. Vnde mirati sumus p̄rer alia no / xiog; tale cōmentū. Viro. n. naturalis libertatis amatores aliter cōtra nos esse ferare nō poterāt / eorū cū externis hostibus pugnare paratissimos quā si uastata libertatis p̄ditione mēta. Sed. n. uos cōsi / derare oportet q; uos insimulauerint / fidēq; in nos ueritatis ex rebus cōibus nō ex ficto sermone col / ligere. Quid. n. posse nūc demū nos dederimus Romanis cū ab initio licuerit aut ab his nō deficeret / aut quia defecimus cito uenire in gratiā priusq; circa nos oīa uastarent. Nāq; iā ne uolētib; quidē no / bis trāfactio facilis est / cū & supbos eos effecerit Galilea sub iugū missa / morteq; grauiorē afferat tur / pitudinē appropinquatē placere quidē quod in me est. pacē morti antepono. Semel autē bello appe / titus postq; pugna cōmissa est / gloriolā mortē uita captiui existimo potiorē. Sed utrū nos populū prin / cipes aiunt clam misisse aliquā ad Romanos / an ēt totū populū cōmuni suffragio. Sigdē nobis dicat / quos amicos miserimus / qui serui fuerint proditiōnis ministri. Cū iret aliquis deprehēsus est. Rediēs captus est / litteras nacti sunt. Quemadmodū autē ciuiū multitudinem latuerimus / cū qbus omni hora uersaremur. Paucis etiam atq; his inclusis q; de tēplo ne in ciuitatē qdē prodire possent quo pacto sunt cognita quae occulte extra ciuitatem fierent / An uero nunc cognouere / quando aulorum poena reddendae sunt. Donec autem sine mōerū fuere neminem nostrum proditorem suspicabunt. Sin ad populū causam referunt / publicū habuit nempe consilium. Nemo aberat contioni / ideoq; manifesti / or ad uos nūcia huius fama p̄perasset. Quid autē opus erat legatos mittere cū certa nobis eēt de trā / ctione sententia. Et quis designatus sit dicant. Sed hęc quidem male periturotum & instantes poenas

equitare

cautare cupientium causationes sunt. Quin etiā si ciuitate manente prodi fors afferret/ideoq; ipsos qui nos criminatur/ausuros quoq; audacia unū malū uideretur esse proditum. Vos aut oportet qd semel cū armis adestis. Primū id quod est iustissimū adiuuare Metropolitim & una nobiscū tyrannos exime re per quos iudicia dissoluta sunt/q; calcatis legibus iura suis gladiis pmiscere. Deniq; nobiles uiros non inculatos ex medio raptos foro primū uinculis cruciarunt. Deinde non uoce neq; p̄ce eorum morari neci tradiderunt. Licet aut uobis nō belli lege ingressis horū uidere argumentū quā dixi. De solatas domos rapinis conuoges in ueste lugubri ac familias pemptorū & per totā ciuitatē ululatus & fletus. Nullus.n. non p̄secutionē expertus est impioq;. Qui ad hoc infania prorupere ut latrocina lē audacia non solū ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc quā & caput & facies est/ sed & phanum ēt ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad p̄fugiū elegerunt/ siq; fiscus illorū est quā in nos comparant & locus toti orbi terrā uenerabilis quiq; ab uniuersis alienigenis ab extremo limite mundi uenientibus honoratur per has quā apud nos p̄ter nata snt bestia cōcalatur. Exutis aut rebus desperatis populo comite populis & ciuitatibus ciuitates gentesq; in sua uiscera delectum haberet/ cū debueritis quod factū esset optimū ac deceret nobiscū nocentes eximere atq; hāc ipsam fallaciā uirē ire quod auxilio uos aduocare ausi sunt/ quos moerere iudices debuisset. Quod si eius modi hoīum p̄ces reuerēdas putatis. attamē licet uobis armis depositis cognatorū habitū introire ciuitatē/mediocq; inter hostes atq; auxiliatores suscepto nosē de nostris discordiis iudicare/ quāq; reputare qd habebūt cōmodi/ cū de manifestis ac tantis criminibus apud uos cām dicitur/ q; hoibus nō accusatis ne uerbū qdā facere pmiscere. Ferat igitur hāc ex uestro aduentu gratiā. Si uero neq; nobiscū indignari neq; iudicare uultis/ retriū restat/ ut relictis utrisq; partibus nec nostris cladibus insul tetis nec cū infidatoribus metropoleos maneat. Nā & si maxime quēq; nostrū suspicamini Romanis collocutū/ obseruare uobis itinera licet/ tumq; demū tueri Metropolitim cū factū aliquē hmōi pa tuerit/ quale delatū est & in auctores eius si conuicti fuerint uindicare/ nō enim uos uenient hostes iuxta ciuitatē sedibus positis. Sin horū nihil uobis gratū aut mediocre uidetur ne portarum claustra miremini quatenus arma portabitis.

Simon unus ex idumæis indignatus respondet iratus contra Iesum & pontifices/ accusans eos p̄ ditores contra alios qui eos uocauerunt/ dicitq; aduersus illos ituros. Cap. X.

Aec qdē Iesus loquebatur. Idumæorū aut neq; multitudo animū appendebat ardēs iracū dia qd nō paratū habuisset introitū prog; armis inter se duces idgnabatur captiuitate esse existimantes si ea qbusdā iubētibus deposuissent. Vnus autē Simon filius Caipha placatus suorū tumultu flans in eo loco unde exaudiri a pontificibus posset nō iā mirari se ait/ si libertatis propugnatores in tēplo custodierentur inclusi/ cū illi cunctā genti cōem clauerint ciuitatē. Et Romanos quidē fortasse coronatis ēt portis recipere sint parati. Idumæos aut ex turribus alloquatur/ captiq; iubeat p̄ libertate arma p̄icere/ cognatisq; nō credēs custodia ciuitatis iudices eos di scordia fieri uellēt & alios accusarēt qd indēnatos eiues occiderint/ ipsi totā dānant ignominia nationē. Deniq; urbē oibus alienigenis religionis causa patentē. nūc domesticis p̄clusis. Valde enī cōtra uos festinabimus & ad gerēdū qd gētilibus bellū q ob hoc adesse p̄perauimus ut uos seruaremus liberos. Nēpe ta ia uos etiā his quos obfideis laesere tanq; uerisimiles puto suspensiones in illis quoq; colligitis. Deinde qui reip. defensores intus in custodia tenētes genere cōiunctissimis gēribus simul uniuersis ciuitatē p̄clusam tyrānidē p̄ferre dicitis/ cū tā cōtumeliosis nō iubeatis obtēpare p̄ceptis/ nomēq; potētiā aliis q uos tyrānos patiunt annectitis. Quis cauillationē uestri sermonis tulerit/ cū res repugnantū uideatur/ Et enī uobis etiā nūc idumæos excludēribus ciuitate nanq; ipsi nos patriis sacris arcetis/ recte quis eos inculauerit qui custodiuntur in tēplo/ Quod cū ausi essent plectere pro ditores quos uiros nobiles & innocētes pro societate facinoris dicitatis/ nō a nobis iciperēt sumaq; p̄ditionis mēbra p̄cederint. Sed licet illi molliores quā res poscebat inuēti sunt/ nos tñ domiciliū dei seruabimus idumæi & pro cōmani patria propugnabimus tanq; foris irruentibus quā intus infidiantes hostes pariter ulciscemur. Hic aut manebimus pro muris armati donec aut uos Romani al/ piciendo laborent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Idumæi nocte dolo zelozarū apertis portis custodiibus dormientibus intrant interficiuntur custo des/ insurgit populus idumæi eadē nocte octo milia quingentos interfecerunt/ interficiuntur p̄nti/ ces/ queritur Iesus cum Anano qui interficiuntur oibus in sepultis. Cap. XI.

Is dicitis idumæorum quidem multitudo clamore consensit. Iesus autē tristis recessit cum nec idumæos quicq; sentire moderatu & duplici bello oppugnari ciuitatē uideret. Quip/ pe ne idumæos tumor & spūs quiescebat indigne ferentium qd essent ciuitate phibiti & qd Zelozarū uires esse infirmas crediderant erubescentiū postq; nihil auxiliari posse uidere iam uenisse poeniteret. Pudor aut nulla re penitus gesta redeundi poenitudinē supabat. Itaq; ibidem prope murū temere tabernaculis pulsatis manendū esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit & uolentia

& uolentia cū imbris ortis & crebra fulgura horredaq; tonitrua concussaq; terrā uasti mugitus/ certūq; erat apud oēs hoīum exitio mūdi statū esse turbatū neq; partū quid rex hāc signa p̄ndere. Vna uero idumæis & oppidanis erat opinio. His qdē irasci deū militiā causa existimantibus neq; se posse euadere si aduersus metropolitim arma mouissent. Anano autē eiusq; sociis ēt sine p̄lio uicisse/ deūq; pro se bellū administrare creditibus. Sed profecto falsi erant interpretes futuroq; & quā sui passuri essent cōtra hostes fore diuinabant. Vex idumæi cateruabant ante densatis corporibus inuicē se defendebant scutis contextis p̄cti capita minus pluuia lædebant. Zelozarū aut magis illoq; q suo periculo cruciabant. Collectiq; deliberabant/ si quā reperire subsidii machinā illis potuissent. Horū aut ardentioribus uidebat ut armorū custodes inuadere/ atq; ita in ciuitatē ipetu factō palam portas auxiliatoribus aperire. Nā & custodes ex iproniso/ & q; plures inermes ac belli expertes essent facile turbatū iri & multitudinē ciuiū difficulter colligi posse/ quoniā domi quisq; propter hyemē cōtine/ ref. Quin & si periculū aliquod interueniret qbus subire q negligere tot copias sui cā turpiter peri/ turas. At q prudentiores erāt/ uim qdem adhiberi dissuadebant. Nō.n. sui tantū custodes ampliores/ sed etiā ciuitatis murū uidebant p̄ter Idumæos diligentius custodiri/ & ubiq; adesse Ananū oibus horis inuisere custodias existimabant/ sed hoc aliis noctibus ita habuerat. Ille uero nō sua desidia re/ geuerat/ sed ut ipse & custodū fata interiret. Nāq; iā noctē p̄ctā & gliscētē hyeme custodes in porticū dispositos opprimē somnus. Accedit Zelotis cōsiliū subito/ ut seris tēplo sacratīs portaq; uectes secarent. Assuit aut illis ne exaudiret crepitus uetoz/ sonus & crebra tonitrua/ phanoq; gres/ si ad mūz clanculo uenit secretā quā portā quā ad idumæos erat aperiūt. Illi aut primū Ananū co/ nari aliqd suspicari unusq; qd idumæoz ad gladiū quasi rebellaturi se applicant mature/ deinde his q ad se uenerāt agnitis introibāt. Qui qdē si tūc manus uertere in ciuitatē uoluissent nihil obstat quin totus populus interisset tanta ira ferebantur. Vex Zelozarū primo eximere custodias festinabant/ illis quoq; multū p̄cantibus q eos reciperent ne despicerēt malis obsessos/ quoq; gratiā uenerāt/ neq; his acerbis piculū ipottarent. Captis.n. custodiibus faciliore illis in ciuitatē impetu fore/ sed si semel eos cōcitasset iā illos cōtineri nō posse/ cū si senserint cōgrēgare/ & p̄ ascensū nitētibus se opponerent. Idē igit idumæis uisum est/ itaq; in tēplū p̄ ciuitatē subibant/ cū suspensū Zelozarū aduentū eorū p̄sto larent. Deniq; his ingressis etiā ipsi cōfidenter ex interiori phano p̄gressi sunt/ mixtiq; idumæis i cu stodes irruerūt. Cæsis aut nonnullis quos somnus opp̄sserat/ oīs multitudo ad clamorē uigilantiū sulci tata est/ raptiq; armis ad ulciscendū nō sine stupore p̄cedebant. At primū qdē Zelotas solos conari aliqd suspicantes quasi eos supaturi numero cōfidebant. Vbi uero foris alios circūfundi uidere idu/ mæos irrupisse sensere. Et maior quidē pars eoz armis pariter scutisq; depositis in q̄stibus erāt. Pau/ ci uero iugēnū fortiter cōmuniti occurrēdo idumæis aliquādiū feigniorē multitudinē p̄tegebant/ ali clādē ciuitatis habitatoribus nūciabant. Illoz aut auxilio uenire nullus audebat/ cognito idumæos irrupisse. Sed ipsi quoq; irrita uociferātes cū fletibus respondebāt/ plurimūq; mugies/ ululatus susci/ tabat/ si qn custodū quisq; in piculū aliquod icidisset. Quin & zelozarū idumæoz clamorē geminabāt magisq; horribiles tēpestas faciebat oīum nocēs. Nemini aut idumæi p̄cere quod natura crudeliss/ mi ad cædes erāt & hyeme grauiter afficiebant/ p̄ptereaq; his qui se excluderāt/ ut inimicis utebāt tā q; supplicatibus q; repugnātibus insens. Multos ēt cognatioem recordātes ut q cōe phanū reuererent orātes gladiis trāfigebāt. Nullus aut fugiēdi locus neq; spes salutis erat. Copulsi autē circa se magisq; ut opp̄ssi laniabant/ cū recedēdi spaciū nō dare/ nec iterfectorum a cædibus tēperaret. Incerti aut quid agerēt in ciuitatē se p̄cipitabāt/ miserū ut mihi uir/ eo q; fugiebāt uolūtariū subeantes exitiū/ donec tē plū exterius sanguine reddidauit. Octo aut milia quingētos dies mortuos iacuit. Nec tñ his idumæoz ira faciatā est/ sed uersis in ciuitatē manibus oēs domos diripiebāt/ quēq; fortuito inuenissent morti dabāt. Et certe qdē multitudinis mortē supuaquā eē ducebāt. Pontifices aut p̄uestigabāt & in illos plā rig; ferebant/ statimq; cōp̄rhenfos obruncāt/ astantēq; sup eorū cadauera nūc Anano populi benī uolentiā/ nūc iesu quā de muro dixerat exprobrabat. In hoc aut ipietatis p̄gressi sunt/ ut in sepulcros eos abiecerūt/ cū p̄sertim iudæis tanta sepultura cura sit/ ut etiā iudicio cruci suffixos post occasum so lis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauit si Anano mortem dixerō excidii ciuitatis fuis/ se principium/ & ex illo die muros euerfos/ remq; publicam iudæoz perisse/ quo pontificē rectorēq; suum iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat aut & alias uir laudabilis atq; iustissimus & p̄ter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat p̄ditus amplitudinem infimis amabat equari. Liber/ tatis autem maxime fautor erat & qui populi affectaret imperium. Commodis aut p̄p̄riis cōes sem per utilitates anteponebat/ sup oīa pacis studens. Sciebat.n. Romanos non expugnatum iri ac p̄spi/ ciebat ut si pacifici utiliter nequiuisent/ iudæi uel inimici superassent ut breuiter dicam cum Anano ad transactionem uenissent. Mirus.n. dicere/ mirus p̄seruare quā uellet. Iam uero impediētes bel lantēq; subegerat. Plurimum.n. morā sub tali duce attulissent Romanis. Huic uictus erat ab utraq;

iesus illo qdē cōparatione inferior/ sed p̄stans ceteris utpote q̄ratam uiolatā ciuitatē perire flammis purgariq; sancta uelut cōsulio defensoris eorū & q̄ ea carissima duceret amputasset. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos hoc toto orbe celeberrimā: eginoi auctores/ quiq; undiq; ciuitatē cōmeantibus uenerabiles hēbant iacere nudos p̄dam canibus ac feris uideres. Quos qdē uiros ipsam pu- to genuisse uirtutem tū licuisse uiuis flentem.

¶ De bello iudaico. Liber quintus incipit.

¶ Querūt idamāi p̄ ciuitatē quot inueniunt totidē interficiunt Zachariā accusant/ iudices uero ferunt pro eo sententiā indignantur idamāi contra iudeos/ interficitur Zachariā expelluntur iudices/ idamāi recedūt/ crescit zelotarū insolentia cunctosq; uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidit. Hoc in grācis exēplaribus nō est. v. principiū si quarto cōtinuum est. Cap. I.

Nano qdē & iesu eiusmodi finis uenit/ post illos tā Zelotā q̄ idmāi passim plebē q̄i nefandoz; aialū gregē irruēdo maclatābat. Et uulgos qdē in quolibet loco dephēum necabat/ correptos aut nobiles & adolecētes uinctos in carcerē cōcludebat spe nōnullos eorū sibi posse lociari nece dilata. Verum hęc nullū mouebant/ sed cūcti mortē p̄optauerant dūmodo ne aduersus patriam cōem neq; sime cōspiraret/ sc̄auissima tū ante cādē uerba suctinebat exul/ cerati plagis atq; tormētis. Cūq; iā corpus nō sufficeret cruciatibus tandem gladiū merebant. Quos autē die cōcepissent eos in custodia nocte ducebāt/ ex/ tra cōs q; de si quos mori cōtignisset abiciebāt ut uinctis aliis locus esset. Tā

tus autē p̄uor occupauerat atq; formido ut ne flere qdē palā q̄q; siue sepelire p̄prium funus auerteret. Sed erant occulte clauorū ēt iachymā & ne q̄s inimicorū audiret circūspectantes gemebāt. Paria nāq; hęc quæ logebant ēt q̄ luxissent illico patiebant. Exiguā uero nocte sublatā terrā manibus corporibus iniiciebāt/ & nōnūq; die si quis fuisset audacior. Duo decē aut milia hoc modo nobiliū perire. Illi autē iā cedis exosi nullo pudore iudiciū uī & cognitiōis cauillādo imitabāt. Itaq; cū illūstrū quē dā zachariā Baruchi filiū iterifice decreuissent/ irritabant n. q̄ nequissimis inimicus nimis erat & p̄bis amicus. Itēq; locuples nō solū fortunarū eius direptionē spe optaret/ sed ēt remotū ire uirum ad se adiciendos potētes septuaginta plebetorū honestissimos ex p̄cepto cōuocāt iudiciū sp̄e populū p̄/ ferētēs & apud eos zachariā quasi reū p̄deret Romanis accusant/ q̄q; ad Vespasianū p̄ditionis cā misisset. Sed neq; argumētū/ neq; ulla p̄batio criminis erat. Ipsi autē misisse dixerūt & hoc haberi p̄ fide ueritatis uolebāt. zachariā autē ubi nullā sp̄e salutis relicta esse uidit p̄ insidias nō in iudiciū sed in carcerē ducto uitā suā desperationē libertate nō priuauit/ sed exorū uerū qdē similitudinē obie/ ctorū derisit/ & illata sibi crimina breuiter diluit. In accusatores autē rationē cōuersa oēs eorū iniquitates p̄secutus est/ multaq; de p̄barbatōe rerū querebat. Zelotā uero obstrepētēs uix a gladiis tēperabāt specie cauillationēq; iudiciū sui usq; ad finē p̄manere cupiētēs & p̄ter hoc iudices experiri an piculi sui tēpore iusticie memores foret. Igit oēs. lxx. p̄ eo sententiā ferūt/ & p̄ eo mori quā sibi ascribi eius iteriū maluerē. Illo uero absoluto zelotarū clamor tollit & uniuersū qdē iudicibus irascebāt/ q̄ simu/ lationē datā sibi potestatis nō itellexerāt. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariā in medio tē/ plo interficiūt/ & illudēdo habes inquit & a nobis de absolutiōe sententiā certiorē/ eūq; statū i sub/ iectā uallem de templo p̄iciūt. Iudices uero cōtumeliā causa uersis gladiis ferientes templi ambitu populere. Cādē enim eorū pepercuerant ut disiecti p̄ ciuitatem nunciū fierent apud omnes seruitutis/ idamāos iam uenisse p̄nitebat/ neq; his gesta placebāt. Quibus collectis zelotarū quidam secreto indicabat uniuersa/ & quæcūq; hi q̄ eos aduocauerāt accelerare fecissent omnia demonstrabat/ arma quidem cōcepisse eos quasi Romanis a pontificibus Metropolis p̄deretur/ reperisse autē nullum profū/ tionis indicium. Illos uero qui tutari eā simularent/ & belli facinora ausos & tyrānidis ab initio qui dem p̄hibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinā cedis incedissent sinē delictis adhi/ bendum neq; uires omnibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nā & si q̄ portas grauius ferret/ sibi atq; in oppidum aditū esse p̄clusam poenas ab his qui prohibuerant esse repetias. & Ana/ nū quidem p̄emptum una uero nocte populū totum p̄cene cōsumptū. Quarū rerū multos qdē suorū p̄uenire sentirent/ eorū autē uiderent a quibus rogati essent crudelitate inefamā: nos ipsos qdē p̄ quos salui erāt erubescerent/ in oculis. n. auxiliatorum pessima facinora committere/ illorumq; iniuria idamāis imputari quatenus ea non prohibeant neq; ab his separant. Debere igitur quoniam p̄ deditiōe q̄ dicta sunt calumnia fuisse patiūssim/ nullsq; Romanorū impetus timeretur/ aduersus ciuitatem uero in xp̄ugnab ilis esset potētia corroborata/ illos domū recedere/ malorūq; societate uitando cuncta diluere flagitia/ quorum non sponte sed decepti participes extitissent/ periculum est idamāis. Et primum eos qui erāt in custodia soluūt prope ad duo milia popularium. statimq; relicta

ciuitate

ciuitate ad Symonē ueniūt/ de quo paulo post cōmemorabimus. Deide domū ex Hierosolymis abie/ re. Euenit autē eorū discellum utriq; pariter iopinatū uidere. Nā & populus nescius p̄uenitūdinis pau/ lū fiducia recreatus est uelut inimicis leuatus & Zelotarū creuit insolētia quasi nō auxiliis caruissent/ sed ex ipsiis eē liberati/ quorū pudore ac reuerentia criminibus tēperabāt. Deinde nulla iā erat facino/ rā mora neq; cūctatio/ sed festinatius qdē cōsiliis in rebus singulis utebant. Quæ uero placuissent ipsa cogitatioē citius peragebāt. Maxie autē in uiros fortes atq; insignes cedis uidebāt/ cū iuidia nobi/ litatē a sumerēt mox uirtutū/ unāq; cautionē putaret nullū optimatū supesse. Itaq; occisus est & cum multo aliis gortion dignitate simul & genere p̄stas & plus posse populū gaudēs plenius itq; libertatis amator ut nullus alius iudeorū. quē tū libertas p̄ter alias uirtutes p̄didit. Sed ne p̄ adbita qdē Ni/ ger eorū manus effugit/ bellis cū Romanis gestis uir strenuus cōprobatus q̄ ēt sape uociferās & cica/ trices ostēdens p̄ mediā ciuitatē trahebat. Ductus uero extra portas desperata iā salute ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati q̄ humū ei quā desiderabat cōcessuri nō essent/ mox ēt mortē itale. Qui tū cū occideret Romanos eis ultores ipracatus est/ famēq; p̄ter bellū ac pestilētia & ad hęc oia iporū mutuas manus eaq; uniuersa cōfirmauit apud ipsos deus/ & quod iustissimū eē effecit/ ut audacia suā quā primū experirent iter se diffidētēs. Niger qdē occisus quod habebāt de op/ p̄sione sui mox leuauit. Pars autē plebis nulla erat/ cui non ad interitū excogitabāt occasio. Nāq; alii q̄ iā dudū alios restitissent interficiebant/ q̄ uero nihil offenderant subitas pacis tēpore excipiat/ causas & qui omnino libere eos non adissent pro contēptoribus. qui uero obsequentes in p̄sidiato/ ribus habebantur unaq; maximorum criminū & mediocritum p̄cene mors erat. Neq; euasit quisquā nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Romani omnes p̄sertim duces Vespasianū incitant ad expugnandā ciuitatē/ ipse noluit ducens esse melius q̄ sic ipsi inter se discordes paulatim consumerentur.

Cap. II.

¶ Romani autē oēs qdē alii duces ad ciuitatē aios intendebāt hostiū diffensionē lucē sibi esse cēntes. At Vespasianū p̄cnes quē summā rei ptās erat scitabat diuinā p̄uidētia firmā/ tis auxilio in semet hostes eē cōuersos. Verū uelox esse momentū & iudeos cito in cō/ cordiā redituros aut intestinis malis defesos aut reductos in p̄uenitūdinē. Ad quos Vespas/ ianus ait. Plurimū eos qd fieri cōueniat ignorare tanq̄ in Theatro cupiētēs quantū armis ac mani/ bus possent ostētare potius cū piculo quā secū ipsi qd ēt utile reputātes. Nā si statū ciuitatē aggredē/ renē ipsos cām hostibus fore cōcordiā ac uires eorū ēt nūc uigētēs in se puocatos. Sin operentur paucioribus ac moderatioribus his uisuros domestica seditiōe cōsumptis. Deū nāq; melius q̄ ipsi dispo/ nere q̄ sine labore iudeos Romanis traderet/ nulloq; piculo exercitū uictoriā cōdonaret. Proinde manibus p̄p̄riis itereuntibus inimicis maximog; malo/ hoc est seditione turbatis oportere se magis piculoz; spectatores esse debere quā cū hoibus mortē appetētibus atq; intestina rabie insanentibus manu cōfigere. Si q̄s autē putauerit uictoriā gloriā sine p̄sio fieri uiliorē. Sciat inquit armoz; incerto exitu cōmodius esse cōnode p̄ficere qd itendit. Neq; n. manu p̄claros esse minus laudabiles q̄ paria gesserint moderatiōe atq; prudētia. Simul autē dū hostes iminent ēt milites ex laboribus assiduis re/ creatos ualentiores ductū itri/ p̄terea nō id esse tps ut mature occupāda uideat uictoria claritudo. Nec enī armis cōstituentis aut moris uel auxiliis cōgregādis iudeos operā dare/ atq; ideo moras dif/ ferentibus nocituras/ sed bello seditione tumidos miserabiliora pati quotidie quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue qui studiose cōsideret sinēdos esse q̄ semel affluerent siue facti ad gloriā clariorē nequaquā manus itestino morbo laborātibus afferendas. Siquidem ratio ne recta diceretur non ipsorum sed discordiā fuisse uictoriam.

Acquiescūt omnes dictis Vespasianū/ multiq; ad Romanos confugiunt & solū his licebat qui sol/ uebant/ uolentes fugere ad Romanos.

Cap. III.

¶ Acc Vespasianus eiq; dicenti rectores militū cōsentiebāt/ moxq; apparuit quā uile fuerit eius cōsiliū/ nāq; dies singulos multi ad eū ueniebāt fugiendo Zelotas. Erat autē fugā diffi/ cilis q̄ oēs exitus custodia obsidebant. Et si q̄s ipi qualibet ex cā dephensos fuisset ue/ lut ad Romanos ire cuperet interficiebat. Qui tū cō dedit pecuniā salutis abibat/ & q̄ nō dabat solus p̄ditior habebat. Restabat igit pecuniis fugā redimentibus solos paupes iugulari. Mortui uero p̄ oēs uias cōgregabant inumeri/ multiq; etiā trāsfugere cupientū rursus in ciuitate peri/ re p̄optabāt/ nā spe sepulture in patria mori tolerabilis uidebat. Illi autē ad hoc crudelitate dene/ nerāt/ ut neq; intus neq; per itinera occisus humū cōcederent/ sed ueluti cū patriis legibus etiā naturā iura disturbare pepigissent/ suaz; i hoies iniustitia diuinitatem quoz; polluerent/ ita sub sole putresce/ re mortuos reliq;bat. Sepeliētibus aut suoz; funera idē qd trāsfugam iminebat supplicii mortis. statiq; sepultura indigebat qui hanc alteri p̄stiterat. Et ut breuiter dicam nulla tā bona quam misericor/ dia perierat in illis claudibus mentis affectio/ hisq; irritabantur noxiā quæ miseranda uidissent a ni/

CG ii

uis in mortuos a mortuis in uiuis iracundiā trāfferēt. Modū autē excedere mētū suspitibus mor-
tui uelut adepti requi beatiōres uidebant & q̄ erāt in custodiis cōparatiōe sui cruciatu in sepulros
quoq; fortunatissimos demōstrabāt. Oē qd̄ ab illis ius hominū calcabat. Rīdebat ēt diuinitas pphe-
tazę q̄ respōsis tāq; mulgaribus fabulis illudebat. Cū uero multa cōspēsissent de uirtute ac uitiis itaru/
ta matos ēt q̄ in patria oīē p̄dicta fuerāt uero exiit p̄bauere. Verus. n. qd̄ā sermo ferebat tūc demū ci-
uitatē captā iri sancta quoq; flāmis exurēda eē cū lege bellī seditio fuisse exorta / phanūq; dei ppriā
manus ante uiolāssent. Quibus zelozę nihil de eoz; fide dubitantes ministros se prābuerant.

Ioannes quærīt aliis prāesse / ducens sibi dedecus esse sibi parem / multiq; eum mōerū Multi gratia
sequebantur. Cap. III.

Ioānes iādudū tyrānidē affectās parē cū similibus honorē habere dedecus existimabat
paulatīq; sibi neq;ores adiuēns ab eoz; affectiōe sepat. Semp autē aliōz; decretis nō obe-
diēdo / suāq; iubēdo impio / solus dominari cupet nō latebat / eq; sociabāt nōnulli
mōerū / alii gratia. Mutius. n. erat oratiōe atq; fallacia p̄uadere q; uellet. Multi uero ppriē-
tā q; sibi tutū esset ducebāt prioz; delictōrū cās uni potius ascribi q; oībus. Ad hęc qā manu strēuus
erat & bonus cōsilio / satellites nō paucos hēbat & si magna p̄s uim cōtrariā factiōis reliq;at. Apud
quos ēt liuor nō nihil ualebat graue putātes nō pauloante pari succubēt. Plus autē mōerū eos ne sub
uniūz; prāte uiderēt exagitabat / nec. n. facile sperabāt eū si semel obtinisset deiici posse / occasiōēq;
in se habiturū timebāt q; in p̄ncipio restitissent. Proinde q; bello qd̄ uis pati decreuerat / quā p̄ōte
seruies mācipiū loco petire. His qd̄ seditio diuidit & Ioānes in cōtrariā dissentitibus prē regnabat.
Sed iter ipsos munita oīa erāt custodiibus nihil aut parū agebat / si qū armis plū laccēbat. In po-
pulū uero uel maxime cōtentionē susceperūt & q; maiorē p̄dam caperet utriq; cerebat. Cū tñ ci-
uitas triū malorū ingementiū tēpēstare laboraret / hoc est bellī dominatiōis / itēq; seditiōis eoz; cōpa-
ratiōe bellū populariū mediocrius uidebatur. Deniq; relicis sedibus patrias ad alienigenas profu-
giebant & Romanoz; beneficio salutē quā inter suos desperauerant assequēbantur.

Inuadunt sicarii oppidū quoddā munitissimū apud Hierosolymā die azymorū quādo iudaei cele-
brant festa pro redemptione eorum ab Aegyptiis / interficiunt quot inueniunt uicos & omnes par-
tes conuicias depopulantur. Cap. V.

Vartū p̄erea bellū cōmotū est gentis exitio. Haud p̄cul ab Hierosolymis castellū erat ua-
lidissimū reponēdis opibus ad momēta bellī / tādūq; corporibus ab antiq; regibus adiff-
catū quod Masada dicebat. Id occupauerāt q; uocāt sicarii q; a rapinis amplioribus timo-
re cōtinebant. Hi cū Romanoz; exercitū ociosum eē uiderēt / apud Hierosolymā uero iu-
dæos dominatiōe atq; discordia secessisse in maiora facinora aggrediūt. Dieq; festo azymoz; q; apud
Hebræos ad memoriā salutis quo ex aegyptioz; seruitio liberati in terrā patriā denenerūt solēnter
celebrat. Noctē deceptis q; ibi erāt oppositi municipiū quoddā Galaadim uasere / ubi pugna qd̄ iu-
dæos ante p̄uentos atq; dispsos quā arma caperēt sine cōcurrēt ciuitate populere. Eos uero q; in sa-
ga defecerūt / mulieres uidelicet ac pueros supra quā septingētos interfecerūt. Ad eibusq; deide cōpi-
latis fructus quoq; tā maturos depopulati in Masada portauerūt. Et illi qd̄ oēs circū castellū uicos to-
tāq; regionē populabant / nō paruo undiq; p̄ditoz; ad eos numero ī dies singulos cōfluēt. Simul autē
cōcitati sunt ēt p̄ singulos iudez; tractus in latrocinia / q; iteri q̄secebāt. Ac nelut in corpe si qū princī-
pale mēbrū timor afficit oīa pariter agrotare necesse est / ita / p̄pter ciuitatis tumultū atq; discordiā ēt
q; foris erāt neq;issimi p̄dazę inuenere licentiā. Singulis uero uicis ppriis dilaceratis deinde in solitu-
dinē recedebāt. Cōgregati autē & collegia cōiurantes exercitū quidē pauciores / plures uero q; latroci-
nialis cōspiratio in tēpla & oppida ferebant. Et sequebat qdem ut in bello fieri solet / ab his eos ma-
le affici quos petiissent. Vez; prāueniebat ultio mox cū latrones a p̄da refugerēt / nullaq; pars erat
iudæz; quæ non una cum Hierosolymis prācellentissima ciuitate interiret.

Nūciant hęc Vespasiano a transfugis quibusdā clā. n. quidā ad Romanos cōfugiebant qui horta-
bant Vespasianū ut ferret opē ciuitati / accedit prope Hierosolymā / ingreditur Gadara clā legati ad
eum mittuntur / occiditur Dolefus ab aliis inimicis. Cap. VI.

Aec Vespasiano a transfugis dicabant. Nā licet oēs exitus a seditiosis custodirēt / & quo q; ad
eos accessisset iter fieret / tñ erāt q; ad Romanos clā p̄fugerēt / ducēq; Romanoz; opem
ferre ciuitati & reseruare populi reliq;as hortarēt / multos. n. q; bñ Romanos uellet p̄uisse /
multos adhuc ī piculo dicebāt eē suspitēs. Ille autē tā tū miserās eoz; calamitates pprius ad
eos uelut hierosolymā obfessurus accedit / re āt uera ut ciuitatē obfidiōe libaret / spe āt tñ reliq; subigē-
di nullq; ipedimētū extitisse obfidiōi reliquēdi. Cū igit uēisset ī Gadara trāflaminēsis regiois Me-
tropoli ualidissima mēsis Martii q̄ta die ciuitatē igredid. Iā. n. optimates ignorātibus seditiosis lega-
tos ad eū de traditiōe miserāt tā pacis desiderio q; suis patrimoniis metuēt. Multi. n. apud Gadara
locupletes

locupletes habitabāt / quoq; legationē inimici nesciebāt nisi q; Vespasiano appropinquate id cognoue-
rūt. Et ciuitatē qd̄ se retinere posse desperabāt / q; interfinis inimicis numero inferiores erāt / neq; p̄-
cul abesse uidebat a ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguine id facere nullaq; a
noxiiis poena repetita nō honestū sibi putabant. Itaq; Dolefus cōprahensum / id facere non dignitate
solū ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur / sed ēt legationis auctor erat / interficiunt nimiq; ira-
cūdia mortuo uerberato extra ciuitatē dilapsi sunt. Iā uero propius accedēte Romano exercitū Ga-
darensiū populus. Vespasiano q; laudibus in ciuitate recepto fidei extras ab eo accepit / equitūq; &
p̄ditū p̄sidia cōtra fugitiuorū excursus. Muros. n. priusq; Romani peterēt ipsi destruxerāt / ut eo sibi
fides esset q; pacē diligerent si bellū gerere ne uolentes quidem posse uiderentur.

Iubet Vespasianus Placidū ut insequatur eos q; ex Gadaris fugerant / aduersus quē illi cū qbusdā
ubi se receperint p̄siliū q; capta opportunitate a placido conerimunt / eosq; a iordanē isēq;ur coacti at
cōgredi placidus eos occidit / qd̄ in iordanē se picūt cōiucinosq; uicos inuadit. Cap. VII.

Vespasianus autē misso placido cū eq;ibus ac tribus milibus peditū aduersus eos q; ex Gada-
ris fugerāt ipse cū ceteris militū copiis Cæsareā regredit. At fugitiū postquā equites re-
p̄te a tergo insequētes uidere priusquā ī manus uenirēt in uicū quēdā cui nomē ē Bethe-
nabris se receperunt. Vbi repta nō paucoz; iuuenū multitudinē his q; partim uolentibus p̄-
ni armatis specietenus cōtra Placidū euisq; milites p̄siliunt. Illi autē primo ipetu paululū recesserūt / ea
simul arte ut eos a muro longius p̄uocarent. Deinde loco opportuno circūdatos talis agentes emi-
nus lautiabāt. Itaq; fugientes qd̄ ab eq;ibus p̄ueniebant iudaei. Qui uero manus cōseruissent a p̄di-
tibus corruēbāt / nihil plus audacia demōstrātes / cōdensos. n. aggrediēdo Romanos armis nō secus ac
muro septos. Qui ipsi qd̄ talis auditū nō iueniebāt neq; sufficiebat acie r̄p̄ere. Illoz; autē trāffigebā-
tur fagitissimā iustissimis feris similes r̄uebāt ultro ī ferrū & decidebāt / alii gladiis ora p̄culi / alii ab eq;
tibus disspati / qm̄ cura erat placido cursum eorū a nico itercludere assidueq; p̄tercurrere ea p̄te. cede-
tesq; reflectēs una ēt libratis sagittarū ictibus utebat / hisq; p̄ximos iterficiebat. Mōerū uero lōge fu-
giētes reuocabat / donec uī lapsi q; fortiores erāt ad muros effugere. Eius autē custodes qd̄ agerēt nescie-
bāt. Nec. n. excludi Gadarefēs suoz; cā patiebāt / & si eos receperissent una cū his perituros esse uide-
bāt quod ēt cōtigit. Illis. n. cōpulsis ad murū poene eū his Romanoz; eq;tes irrupere / portis āt ante p̄-
eluis admoto milite placidus post meridiē usq; acerrimo certamē muro pariter ac nico potitus est.
Ibiq; tūc uulg; qd̄ iers occidebat / fortiores uero fugā petebāt. Domus uero a militib; diripiēbāt &
uic; igni tradidit. Qui uero ide euaserāt totā secū illā regionē ad fugā icitarūt & extollēdo p̄pas cala-
mitates in maius totūq; romāoz; exercitū aduētare dicēdo mōerū oēs undiq; cōmouerūt / plurimi āt
nūero aucti in hierichūta secesserūt. Hęc. n. ēt tūc eorū sp̄e salutis fouebat / q; eēt ualida & populosa.
Placidus uero equitibus rebulq; ante p̄spere gestis fretus eos insequēbat & usq; ad iordanem qdem
semp quos occupabat morti dabat. Oēm uero ad flumen coactā multitudinē fluminis ipetu p̄hibita
qd̄ auctū ibribus uadū trāsire nō poterat apto p̄silio cōgredid. Itaq; necessitas eos ad pugnā cōpulit q;
fugā locū nō haberent / p̄tentiq; ad ripā longitudinem tela equitū & incurfus excipiebāt. A quibus
multi percalsi in flamine ceciderunt. Nā qui manibus eorū iteriere tresdecim milia fuerūt. Alii cū uī
sustinere nō possent / in iordanē sponte desilierūt. Erat autē numerus infinitus. Et p̄trea capti sunt p̄-
pe ad duo milia ducenti uiri cū p̄da maxima ouū & asinorū itemq; camelorum & bouū. Iudæis
quidem hoc uulnus inflicū quamuis parū superioribus maius tamen seipso uisum est & nō solum q;
eam totā regionem quam fugerant cades repleuerant / sed q; erat refertus mortuis iordanis periturus
non erat. Et Alphalidus quoq; lacus repletus erat cadaueribus quæ p̄ multa flumina deuoluta sunt.
Placidus autē secunda fortuna usus in uicos proximos & municipia cōtendit. Captisq; Abila & iulia
de & Besemoth oibusq; ad lacū Alphalidē iduceos ex transfugis ubiq; collocat. Deinde militē sca-
pisi impedito eos qui in lacū refugerant subegit. Et trans fluiū quidem tota regio Romanis cessit /
ubiq; omnia usq; ad Macharunta deuicta sunt.

Nūciant Vespasiano q; Galatia motus quosdā fecerat / ipse magis incitat ad bellū / multa loca capite
restaurat q; destruxerat bello / mūit loca oīa militibus / narrať q; nobilis sit regio hierichūtis. Ca. VIII.

Vm hęc autem aguntur motus circa Galatiam nūciant / & q; uindex una cum optima
tibus indigenarum a Nerone defecisset / de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespas-
ianum uero ad impetū belli quæ nūcianta sunt incitarunt / iam tunc futura bella ciuilia
toti usq; imperiū pericula prospicientē cū se p̄tes orientis ante pacasset minus italie me-
tuendam existimaret. Obstante autem hyme p̄ subactos interim uicos atq; oppida p̄sidia colloca-
bat & decarchos ciuitatibus apponēs multa ēt quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen co-
mitatus militum copiis quas Cæsareā adduxerat in antipatriidem uenit / ibiq; p̄ biduū ciuitate cōpo-
sita tertia die uastando inflāmando. oēm; subuertendo circū Thannā toparchiā in Lyddā & iam

niā pcedebat. Et cū sese utraq; tradidisset cōstitit illuc habitatoribus idoneis in Amathunta puenit occupatisq; ad Metropolitim eoz oibus uicis castra muro circūdat. Quinque in his relicta legione cū cetera manu in Bethbaprepho toparchia p̄ficiūtur; eaq; ex uicina regione iteq; circū idumæa igne cōsumptis castella qd̄ locis opportunitis muniuit. Captis aut̄ duobus uicis in medio idumæa positib; hoc est Batai & Cataphartoba plusq; decē milia hoīum pemit. ppe aut̄ ad mille coepit. Exactaq; ide cetera multitudine nō parua militū suoz p̄t̄ ibi cōstituit; q̄ oīa montana loca incurfando uastabat. Ipse aut̄ cū reliquo exercitu in iamnia rediit; unde p̄ Samaritā ac p̄ Neapolim qd̄ dicebat̄ ab idige; Nabarthaad secūdo iunij mēsis die in Coreā descendit; ibiq; postis castris postredie Hierichūta p̄ uenit. In qua unus ei rectorū Traianus quē locis ulterioribus ducebat militē iungit cūctis sub iordanē nē deiciat. Sed ex Hierichunte qd̄ multitudo ante Romanoz aduentū in aducram hierosolymis montanā regionē diffugerat; nō pauci aut̄ q̄ remātere perimunt. Desolata uero offenderat ciuitatē; cui in planicie sita nudus mons ac sterilis iminet; idēq; longissimus. A septrionalis. n. regione usq; ad Scythopolitāos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & Asphaltidē lacū terminus extē diē. Nō totus aut̄ iniqualis est; & q̄ nihil gignit non habitat. Huic adiacet circa iordanē mons alius incipiēs a iulia de a septrionalis regiōe plixius aut̄ in meridie usq; ad Bacca qd̄ petrā dīsternunt ara bia ciuitatē. In hoc est Ferreus mons appellatus ad moabitidē usq; paludē longus. Inter duos aut̄ mō; tes regio q̄ magnus cāpus uocabat̄ a Gēnabra uico ad lacū Asphaltidē usq; patens habet ducentoz & triginta stadios; longitudinē; latitudinē uero centū & uiginti; mediūq; ab iordane diuiditur. Sunt aut̄ illic duo lacus asphaltides & Tyberieis natura contraria. Nāq; alter salus ē sterilis ē. Tyberieis uero dulcis & fecundas; astatiq; tpe illa planicies ardore solis incendit & uitis opprimit; aeris tra sta oibus circū aridis p̄ter iordanē. Vnde uenit ut palmæ q̄ in ripis sunt magis floreat & fertiliores sint. Minus aut̄ q̄ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hierichūta largissimus fons est; rigandisq; aruis ubertimas; iuxta ueterē scaturiēs ciuitatē; quā Iesus Naue filius hebreoz dūctor primā in cananaeoz rū terra bello possederat. Hūc fontē ferūt nō solū terræ atq; lignoz fructus; sed et̄ foeminarū p̄t̄ ob tūdere solitū; cūctiq; p̄ter morbo ac peste corrūpere. Postea mansuissē contra saluberrimū ac feracissimū esse factū ab Helise quodā Propheta; q̄ Helie notus fuerat atq; successor. Receptus enim hospitio ab hierichuntis habitatoribus q̄ humaniores eos exptus erat; ipso & oēm illā regionē ppe tua gratia remanerat; est progressusq; ad fontē Lagenā fictilē salis plenā in p̄fluentē aquā misit. Iux tā deinde ad cōclū dextera rēdens; fontē inuergens blāda libamina ipsūm qd̄ p̄cabant̄ ut fluētā le; niret; ac dulciore aquæ uenas aperiret. Deū uero ut focū dioribus auris flumina tēperat; orabat; tanq; ubertatē fructū quā successione; plis daret idigenis. Nec eoz genitricis silioz aqua deficeret; quo ad iusti manerēt. Ad has p̄ces ex disciplina māibus multa operatus fontē imutauit; & q̄ antea cā erat his orbitatis ac famis idē uictus ac fecunditatis auctor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est ut si attigerit mō terrā lapidior sit aq; diu p̄ueratibus. Vnde eo q̄ largius abutunt̄ exi; guū emolumentū habet; q̄ uero p̄t̄ plurimū. Amplius tñ quā ceteri fontes spaciū rigat. Et septuagī ta qd̄ stadiū longā. xx. aut̄ latā planitiē p̄meat. Optimos aut̄ in ea padifos ac densissimos educat pas marūq; irriguarū genera tā sapore quā noibus uaria. Quarū pignissima calcibus presse plurimū mel lis emittūt; nō multū alio melle deterius; quāq; & mellis alitrix est illa regio & oppobalsami ferax; q̄ oīum carissimus est fructus; ibi nascentiū. Itēq; Cypri Myrabolanū gignit; ut q̄ diuinū esse illū tractū dixerit nō errabit; ubi & larga & optima generant̄ q̄ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliq̄ facile toto orbe regio certauerit; adeo multiplicatū quod factū esse reddit. Cuius rei cā mihi uideē ē aquarū uis leta. Aeris calor cū hic puocet q̄ nata fuerint atq; diffundat. Liquor aut̄ firmis singula radibus stringat uirelq; suggerat; aetino tpe quo sic perusta est illa regio; ut nihil facile p̄cedat ac pu lulet; aqua tñ si ante solis ortū hauriat; auræ spiritu refrigerat; naturāq; contrariā aeris sumit. Hyeme uero cōtepscit; eaq; meris mitissima efficit. Tāta est aut̄ cœli tēperies; ut quo tēpore in alia iudæa regiōe ningit. Ino illic tñ indigenæ uestiunt. Distat aut̄ ab Hierosolymis. cl. stadiū; & ab iordanis sta diis sexaginta; totūq; habet ab Hierosolyma spatiū desertū; atq; saxorū; ad iordanē uero & lacū As phaltidē licet humiliss; æque tñ inculum ac sterilem.

Describitur natura asphaltidis lacus quem Vespasianus uoluit uidere.

Cap. IX.

Sed de hierichūte quā sit fortunatissima satis dictū est. Cōmemoratōe aut̄ dignū puto as phaltidis quoq; naturā exponere lacus. Is. n. sterilis ē; nimia uero leuitate et̄ q̄ grauissima sunt in eā iacta referunt. Demergi aut̄ qs in p̄fundū nec de industria facile pot. Deniq; Vespasianus q̄ eius uisendi cā illic uenerat; in suis quodā natād̄ in scios uinctis post terga manibus in altā p̄fici; & uenit oibus tanq; ui spiritus sursum repulsos desup fluitare. Ad hęc mirabilis ē coloris atq; mutatio terræ q̄ in singulos dies suspiciē uertit & solis radius uariata resp̄ctet. Multis aut̄ locis uomit nigras bituminis glebas; quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitū bus affimiles natāt.

bus affimiles natāt. Ad eas aut̄ cū facis exercitatores accesserint; natū quod aggestū est ad naues tra hū; & q̄ lentū est repletas eas abrūpere nequeūt; sed q̄ replicata scapha p̄det a cumulo; donec mē struo mulieris atq; urina soluat. Est aut̄ utile nō mō ad cōpagines nauū; sed ad corporū et̄ curationē multo remediis admisceat. Huius lacus longitudo est quingentoz & octoginta stadios; q̄ a Zobaris usq; ad Arabiā tendit. Latitudo aut̄. cl. stadiū patet q̄ Sodomiticæ terræ uicina est. Oli qd̄ tā fructibus q̄ substantia ciuitatū fortunata. Nūc aut̄ oīs exusta utiq; habitatores; pietate fulminibus conflagrasse memorat. Deniq; adhuc in ea reliq̄as ignis & oppidorū qnq; uidere licet imagines & renascentes in fructibus cineres; q̄ colore qdem sunt & aliis similes; carpentiū uero manibus in fumū dissoluūt; & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Vespasianus collocat praesidia apud Hierichūta; mittit quosdam Gerasā hi ciuitatem capiūt; mil/ le iuuenes interficit; omnia dantur flammis.

Cap. X.

T Vespasianus Hierosolymorū habitatores muniti uicisq; cupiēs apud Hierichūta & ad dida castellis erectis utrobq; auxiliatoz pariter ac Romanoz p̄sida collocat. Mittit aut̄ Gerasantū annū; eq̄tatus ei parte multiq; peditibus attributis. Qui primo aggressus ciuitate capta mille iuuenes; q̄ ne fugerēt p̄uenti erat̄ interficit familias captiuas ducit / bona militibus p̄dari p̄mittit. Incessis deinde domibus p̄ximos petiit; erat aut̄ fuga potentū & iteritus ist; moz; quodq; occupatū fuisset flāmis dabant; oibusq; tam montanis locis q̄ tota planicie bello opp̄ssis apud Hierosolymā degētēs extēdi copīā nō habēt cū trāsfugere qd̄ cupiētēs a Zelotis asseruarentur. Eos uero q̄ tūc a Romanis dissidebat̄ undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus.

Nunciatur Vespasiano paratū proficisci Hierosolymam q̄ mortuus sit Nero; quō etiam Galba sit creatus imperator; & quidam alii post eum & de eorum discordia.

Cap. XI.

Vespasiano aut̄ Caesareā reuerſo & cū oibus copiis in ipsam Hierosolymā p̄ficiſci paranti nūciat̄ Nero perēptus cū p̄ annos tresdecim & octo dies impasset. De quo referre quēad modū dehonestariſt iperū; neq̄simis hoibus Niphidio & Tigillino & id̄gnissimis liber/ toz; p̄missa repu. quodq; hoz; captus isidiis ab oibus suis seruatoribus destitutus cū qua/ tuor libertis fidelibus in suburbanū fugerit; ibiq; semet occiderit. & q̄ multo post tpe qui eū depose/ rat p̄enas dederint; bellū; p̄ Galatiā quo pacto deserit; & q̄ Galba creatus impator Romā redie/ rit ab Hispaniā; & quēadmodū incusatus a militibus tanq; humilioris esset animi in medio foro neca/ tus sit; & Otho declaratus sit iperator eiusq; militiā in Vitelliū duxisset exercitū necnō & Vitelliū tur/ bas & circū capitolij pugnā; & quēadmodū uel antonius primus & Mutianus Vitelliū interfecerint uel Germanoz; agmina bellū ciuile sedauerint. Hęc oīa recusaui narrare cū fide; q̄ & a multis Græ/ coz; itemq; Romanorū & a cunctis copiose p̄scripta sunt. Ordines aut̄ rerū cōtinuandū; gratia ac ne intercisā p̄deat historia summatim singula designabo.

Vespasianus expectat qd̄ Galba ad eū de rebus bellicis agendis scribat; mittit filiū suū Titū; nau/ gator rex agrippa ad Galbā nūciat̄ in achaia q̄ Galba sit interfectus & Otho sit creatus; agrippa sta/ tuit Romā p̄gere. Titus ad patrē nauigat Vespasianus cū Tito suspēsi bellū negligūt.

Cap. XII.

Gitur Vespasianus primo qdem in Hierosolymam militiā differebat expectans quō nā uergeret imperiū post Nerōnē. Deinde ubi Galbā in ipare cognouit nihil conari decreu/ rat prius; quā ille quoq; ad se de bello aliquid ascriberet. Mittit aut̄ ad eū Titū filium suum & salutatū simul; & ut de iudæis mandata acciperet. Ob easdē causas & rex agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dum achaiā q̄ hyems erat longis nauibus prateruehūnt̄ interfici Galbā cōtigie/ septem mensibus & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperiū; ac tres menses rempublicā gu/ bernauit; agrippa uero nihil mutatiōe deterritus Romā p̄gere statuit. Titus uero diuino quodā im/ pulsu ex achaiā ad Syriā nauigat; & mature inde Caesaream uenit ad paratū. Suspēsi aut̄ de oibus qua si nutante Romano imperio iudæozū militiam negligebāt. Patriæ quoq; metuentes aggredi alieni/ genas importunum esse arbitrabantur.

In Hierosolyma exoritur nouum bellū per Simonem Giorā filium; Simon cum Zelotis cōgredi/ tur. multos occidit; cū idumæis etiā pugnat. Iacobus quidam perdere idumæos cogitat / idumæam capit Simon totam regionē depopulatur; capitur uxor Simois a Zelotis; perterriti timore remittūt ei mulierem suam.

Cap. XIII.

Nterea tamen bellum aliud in Hierosolymam excitatur. Erat Simon Giorā filius patria Gerasenus ætate iuuenis; sed calliditate posterior Ioāne; a quo iā pridem ciuitas posside/ batur; utribus aut̄ corporis audaciā; p̄stantior. Ob quam ex acrabatena quoq; Topar/ chīā; cuius rector erat pulfus ab anano pontifice ad latronem p̄uenerat; qui Masadā occu/ pauerat. Is autem primo qdem ita suspectus erat; ut eum ad infrius castellum cum mulieribus quas secū adduxerat transire p̄mitterēt ipsi excellens incolentes. Rursus aut̄ pp̄ necessitudinē morū fide/

CG III

lis esse uidebat. Nā & ductor erat p̄darū exētibz & cū ipsis territoriū Masada populabat/ nec tñ eos ad maiora exortanda metuebat. Dominādī. n. cupidus magnorūq; appetēs/ q̄a mortē Anani cō/ petiū in montana discessit ac uoce s̄conū seruis libertate p̄missa/ itēq; liberis primo cūctōsq; q̄ ubiq; fuerāt neq̄simos cōgregauit. Iā ualido cōflato collegio mōtanos uicos diripiebat. Semp̄ aut̄ accedē/ tibus pluribus eius locis/ audebat ēē i humiliora loca descēdere. & ciuitatibus quoq; iā terribilis erat multoq; potentius uis lenis & prospera facta sollicitabat. Nec iā serorū tantū sine latronū exercitus erat/ sed multoq; ēē populariū tanq̄ regi patebat obsego. Excursus aut̄ agebat in Acrabatenā Toparchiā & in maiore usq; idumaeā. Vicū. n. cui nomē est Aim muro amplexus ad tuitionē sui p̄ castello habebat. In ualle. n. q̄ appellat Pharan occultas qdē dilatauit spelūcas/ multas uero patas iuenit atq; is cōditorū pradē receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat. Multaq; collegia diuertebant/ neq; dubitabat q̄ in Hierosolymis copiis & apparatu plunderet. Vnde insidias ueriti zelotae ac puenire eū q̄ cōtra se cresceret cupieret pleriq; cū armis egrediunt. His aut̄ Simon occurrit/ cōmissōq; s̄lio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidū. Nondū aut̄ uiribus fretus ab obsidione deterret. Prius aut̄ idumaeā subiugare conatus est. Itaq; cū uiginti milibus armatoz ad fines eius pro perabat. Idumaeoz aut̄ princeps mature ex agris quinq; fere milibus pugnatū ciuiū cōgregatis/ pluribus aut̄ q̄ sua seruarēt domi dimissis p̄ Siccarioz q̄ Masada uersabant iursum. Simonē in finibus p̄stolabant/ ubi cōstitū habito ac p̄ totū diē detracto s̄lio/ neq; uictor neq; uictus abfessit. Et ipse q̄ dē in aiā uicū/ idumaei uero domū egressi sunt. Nō multo aut̄ post Simon cū maioribus copiis eoz si nes petebat/ castrisq; in quodā uico cui nomen est Thecue positus ad custodes Herodii quod nō longe aberat de sociis suis Eleazarū misit/ ut castellū sibi traderent p̄suasurū quē qdē sine mora suscipere custodes caueat nesciū cur uenisset. Mox aut̄ de traditione prolocutū stridit gladiis p̄sequēbant/ donec fugae locū nō reperiēs de muro in subiectā uallē se proiecit/ & ille qdē hoc modo statū moriē. Idumae/ is aut̄ uires Simonis formidantibus placuit priusq; bello cōgredere/ explorare hostiū copias. Huic aut̄ se in ministrū obtulit parato aiō iacobus quidā e rectoribus cogitās p̄ditionē. Deniq; profectus ab aluro/ in hoc ent uico tūc idumaeorū collectus erat exercitus/ ad Simonē uenit/ primūq; se patriam suā traditurū esse pacificē accepta fide q̄ semp̄ ei carissimus foret. Mox ēē de tota idumaeā operā sol licet. Ob quas res humanissime apud Simonē conatus clarissimiq; p̄missionibus aiatus ubi ad suos rediit/ primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebat esse maiorē. Deinde rectoribus ēē pau litimq; multitudine uniuersa p̄teritis ut Simonē reciperēt sua debet/ eiq; sine pugna rerū oīum per mitterēt principatū. Simul aut̄ & hoc agēs & Simonē p̄ nūcios euocabat discedurū se pollicitus idu/ maos quod & p̄stitit. Nā cū iā appropinquaret exercitus/ equū primus inscēdit & cū sociis corruptio/ nis effugit. Pavor aut̄ occupat uniuersam multitudinē/ ac priusq; ad manus ueniret domū usq; suā so luti ordine recesserūt. Simon p̄ter opinionē sine sanguine idumaeā introiuit/ primūq; aggressus ex im/ prouiso Chebron municipiū capit/ in quo maxima p̄da potitus ē/ multoq; fructus diripuit. Chebrō aut̄ indigenae ferunt nō eiusmodi terrae ciuitatū/ ueruetiā aegyptia Mēphi antiquiorē. Deniq; duo mi lia & trecenti eius cōnumerant̄ ani/ hęc aut̄ fabula est. Abraā quoq; parētī iudeorū fuisse domiciliū posteaq; Mesopotamiae sedes reliquit eiusq; posteros hinc ad aegyptū esse p̄fectos. Quorū ēē tunc monumēta extāt in eadē ciuitate p̄ optimo marmore liberaliter fabricata. Cernit̄ aut̄ sexto ab oppi do stadio arbor maxia Therebintus/ eaq; memorat̄ ab initio mundi creati nūc usq; durare. Hinc totā Simon uasit idumaeā/ nō mō uicos eius & ciuitates depopulādo/ sed excitādo ēē territoria. Nā p̄ter armatos quadraginta eū milia sequebant̄ ut his nec uictū qdē necessaria satis essent. Ad has aut̄ ne/ cessitates accedebat eius erudititas insup̄ iracūdia quo magis uastari cōtingit idumaeā ut quēadmo/ dū post locustas silua cerni solet & frondibus spoliata/ sic ēē qua Simonis transfisset exercitus a tergo solitudine relinquebat & aliqua qdem cōburendo. alia diruēdo/ & quicqd in ciuitate uel in agris na tū est cōterendo calcibus aut̄ depascendo debebant perq; quā terrā cultā iter agendo faciebāt eā steri liorem. Prorsus ut ne signum qdem uastitatis relinqueret quod aliquando fuisset. Hęc omnia rursus zelotas incitauerunt/ & aperto qdem bello confligere primuere / insidius uero per itinera collocatis axorē simonis rapiunt/ eorūq; p̄terea quos habebat in obsequio plurimos. Deinde tanquā simonem ip̄sum cōpissent/ in ciuitate exultantes recedunt. Cōtinuo nāq; sperabant armis eū depositis pro uxore sibi supplicaturū. Illū aut̄ nō misericordia sed ira cōiugis raptae p̄uaserat. Cūq; ad muros Hier osolymorū uenisset ut fera sauitia q̄ p̄cussores p̄edere neq̄set. Ita in quos respisset effandebat isaniā. Deniq; olerū sarmentorūq; cāp̄gressos ad murū iherbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necē ut ai indignatiōe id solū abesse uideret/ q̄ nō ēē uesceret corpibus mortuorū. Multos aut̄ abscis sis manibus dimittebat i ciuitate una p̄terrefaciēs inimicos & populū reuocare cupiēs a nocētibus. Hisq; mādabat ut diceret q̄ iuraret Simon p̄ deū q̄ cūcta regeret/ nisi cō redderet coniugem suam muro s̄rupto oibus qui in ciuitate essent similiter uteret/ neq; cuiquam zetiā p̄ceret/ aut ab innocen/ tibus discerneret

tibus discerneret noxios/ donec his eius mandatis non modo populus sed etiam Zelotae motu per/ calsi remiserunt ei mulierē atq; ita delinitus paulisper ab assidua caede requieuit.

Præter bellū in iudaea/ in Italia ciuile bellū siebat/ p̄empto Galba/ Otho imperator creat/ cū Vitell/ io pugnat/ audita uictoria semetipsū. Otho occidit/ q̄ biduū & tres mēses imp̄iū tenuit. Cap. XIII.

Nō solum autem per Iudaeam erat seditio bellumq; ciuile/ uerum etiam per Italiam. In me/ dio namq; Romanorum foro Galba p̄empto/ creatus Otho imperator cū Vitellio im/ perante pugnat/ quem Germanorum tunc manus elegerat. Habito autē apud Bebrina/ cum Gallie proelio cū Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho superauit/ al/ tero Vitellii milites/ multiq; trucidatis & aduersae partis audita uictoria, Otho apud Brixellū semet/ occidit/ postq; biduum tresq; menses imperiū tenuit. Accesserūt autem Vitellii ducibus Orthonis mili/ tes & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat.

Vespasianus partes duas idumaeae capit alteram etiam ciuitate caput omnes interimit/ Simō quoq; idumaeae reliquias prosequit/ Ioannes intus multas p̄dationes permittebat Galilaeis/ ueliebant libidi/ ne/ certant ad inuicem Zelotae cum iohanne/ & Simon cum illis. Cap. XV.

Dum interea Vespasianus quinto die iunii mensis Caesareā profectus est/ eas quas nondum subuererat idumaeae partes petiuit & in montana regione quo primū ascēdit Toparchias duas Cophnitica & Acrabatenā subegit. Deinde post has Bethelam & Ephrē municipia ubiq; praesidiis collocatis usq; Hierosolymā equitabat. Multos uero tunc deprehensos ne/ cabat/ multoq; capiebat. Rectoz aut̄ unus Cerealis cū equiū parte ac peditū superiorē quae diciē uā stabat idumaeā & Chaphetranū quidē p̄seudo municipiū aggressionē captū incendit. Alterū uero qd Charabin dicit̄ admoto milite obsidebat muro satis ualido cinctū. Diutius aut̄ ibi se moraturū spe/ ranti subito portas aperire/ & cū se uis adorantes ei se tradidere. Quibus subiugatis Cerealis i Che bron alterā ciuitate antiquissimā tendit sitā/ ut dixi/ in montanis locis haud procul ab Hierosolymis. Vi aut̄ intromissus in eā reliquā multitudinē quā ibi offendit eū puberibus interemit/ oppidū uero ip/ sum exurit. Omnibusq; iam captis p̄ter castella Herodii & Massada & Macharunta quae a latroni/ bus tenebant̄ sola iā Hierosolyma romanis ante oculos erat/ quae expugnāda restabat. Simō aut̄ ubi uxorē suā a Zelotis recepit ad reliquias iudaeae regredit̄ p̄sequēdas & undiq; circumacta natione Hiero solymā cōpulsit plerosq; fugere/ cū ipse quoq; ad eā sequeret̄. Deinde cū muro eius obfesto opariorū ex agris ad eantē multitudinē cōpisset interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romāis terribilior intus Zelotae utrisq; seniores/ quos ēē Galilaei nouis inuētis & audacia factionū corripēbat. Nā & io annē ad potētiā ipsi p̄duxerat. Et ioānes ob potētiā quā sibi cōparauerat/ uicē referēs oīa q̄ desidera ret̄ ut faceret p̄mittebat. Insatiabilis aut̄ rapinarū cupiditas/ quae opariorū locupletū p̄seruatio. Cae des at̄ uiroz & foeminae & iniuria/ p̄ ludo hēbant̄ p̄dāq; cū sanguine deuorantes sine aliquo metu/ post fatietatē muliebri libidine tabescebant/ cōptiq; crines ac foeminarū ueste iduti lotiq; unguētis / & ut forma placeret oculos illiti nō solū ornatū/ sed ip̄udetiā quoq; mulierū imitabat̄/ & obscenitate nimita nepharios coitus exigētes ut i lupanari uersabant̄/ & ciuitatēq; totā in puris facinoribus/ p̄phanabat. Effoeminates aut̄ uulū dexteras ad caedē p̄mptas habebāt delicatoq; incessu eneruati subita incursiōe bellatores siebat̄. Et de paludamētis uersicoloribus eductis gladiis/ casu obuioz trasuerberabat. Eos aut̄ q̄ ioānē fugissent excipiebat saeior in caedibus Simon/ q̄q; intelstinū enasisset tyrānnū/ ab eo q̄ p̄ pe erat occidebat. Oīs aut̄ fugae oīa trasire cupiētibus ad Romanos abscissa spes erat. Inter ioānes at̄ copias quantū erat idumaeoz/ dissidebat/ separatiq; ab aliis aduersum tyrānnū tā liuore potētiā quā crudelitate eius odio armanē. Deinde pugna cōgressi multos zelotaz perimūt/ caeterozq; in aula re/ giā cōpellūt quā Grapte adificauerat. Hęc aut̄ fuerat cognata Siza regis Adiabeneoz. Vna uero in rupere iudaei atq; inde zelotae in phanū pulsū ioannis pecunias p̄dabant. In aula enī supradicta & ipse debebat tyrānidis spolia deposuerat. Inter hęc aut̄ zelotaz q̄ p̄ ciuitate dispersi ad illos q̄ in tēplū su gerat̄ aggregati sunt/ eozq; ioānes aduersus populū & idumaeos educere cogitabat. Istis aut̄ nō tā ipe sus eorum menudens erat/ cū pugna plus possent quā cōfidentia/ ne de tēplo nocte subreperēt/ seq; pariter occiderent/ atq; oppidum concremarent.

Deliberant Simonem introducere & ioannē expellere/ Simon loca oīa ciuitatis inuadebat/ cōgre ditur cum illis qui eum receperunt. Cap. XVI.

Ratq; collecti cū pontificibus deliberabant/ quoniam pacto impetū praecauerūt. Sed pro/ fecto deus sententias eorum in deterius uertit / & interitū acerbius excogitabat salutis remedium. Nam ut ioannem deicerent/ Simonem recipere statuerunt / & cum preci/ bus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperat/ missōq; Mathia pon/ tifice rogant Simonē ut ad se introiret/ quem saepe timuerant. Cum his autem praecatores erant/ eti/ am qui zelotas ex Hierosolymis fugerant. Domus quisq; suae desiderio & fortunarum. Ille autem ni/ mis supbe

mis supbe se dominū fore pollicitus uelut ciuitatē liberaturus ingreditur/cū salutis eū datorē ac defen-
sorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cū suis copiis introit mox de p̄pria potētia deliberabat/
nec minus eos a quibus rogatus erat quā eos cōtra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioannes
autē cū multitudine Zelotarū in tēplo exire prohibitus amissis ēt quae in ciuitate habebat. Nā statim
rex eorum Simon cum lociis diripuerat/salutē iam desperabat. Templū tamē adiuuante populo Simō
aggredit. Illi autē in porticibus perq; propugnacula stantes imperiū repellebant/multiq; a Simonis par-
te oppetebant/multi lautius referebant/ quoniā Zelotae ad dexterā superiores erant/ eorū ictus impene-
trabiles habebāt. Et quāuis loco plus possent/ turres tamen quattuor maximas fabricauerāt ut ex al/
to uidelicet missilia torquerent. Vnā ad orientālē angulū/ & septentrionalē alterā super xystū tertiam
in angulo alio contra ciuitatē inferiorē. Quarta uero turris supra uerticē pastophoriū cōdita erat/
ubi moris est unū de sacerdotibus astantē post merididē quod septimus quisq; inciperet tuba significa-
re/ rursum uesperī quod desineret nunc ferias populo/nunc ut opus faciat denunciātē. Per turres autē
disposuerūt balistas saxorūq; tormenta & sagittarios & fundatū scientes/ itaq; tunc Simon pigrius ad
impetū mouebat. Cū pleriq; mollescerent/ amplioribus tamē copiis fretus proprius accedebat. Ma-
chinarum enim missilia delata longius multos pugnantiū petimebant.

Bella fiunt in Italia p̄ Vitelliū & suos milites/ audiens hāc Vespasianus q; Vitellius princeps sit fa-
ctus indignat/ milites Vespasianū hortantē ut Romā accedat/ eo q; ipsū populū ip̄eratorē constituet
tenuit ipse ipsi cogit uelle imperiū cogitat quō rem efficere possit. Cap. XVII.

P Er idem tempus Romanos quoq; scāuora mala circūueniūt. Aderat. n. ex Germania Vi-
tellius cū exercitu/ aliam p̄trea ingentē multitudinē secum trahens. Et cū eū destinata im-
liti spacia non caperent totā urbē pro castris habebat oēmq; domū repleuit armatis. Illi at
conspēctis Romanorū diuinitis oculis inuictis & auri argētīq; stupore p̄fusi uix cupidinem
continebāt/ adeo ut in rapinas se cōuerterent & eos qui ob stare conarent occiderent/ & in Italia qui-
dem ita res erat. Vespasianus autē postq; Hierosolymis proxima depopulatus Caesareā reuertebat/ au-
dit Romanorū tumultus & Vitelliū principē. Hoc autē licet ipse imperiū pati sicut bene imperare nos-
set ad indignationē perductus est/ dominū dedignabāt eū qui ueluti desertū inuasisset imperiū. Dolo-
re autē saucius cruciatū ferre non poterat. neq; aliis uacare bellis cū patria uastaret. Verūtamen quan-
tum ira impellebat ad ulciscēdū/ tantū longiquitatis cogitatio reprimebat. Multa. n. fortunā posse no-
ua facere priusq; ad Italiā p̄sertim hyemis tpe ipse transfret/ plusq; crescentē iracundiā cohibebat. Re-
ctores autē cū militibus conuenientes aperte iam de mutatione tractabāt/ & cū indignatione nocifera
tes incurfabāt Romae cōstitutos milites & in delitiis agētēs/ qui ne famā quidē belli sustineant/ qbus
libuerit discernere principatū & spe quaesitus imperatores creare. Se autē laboribus tot exactis sub ga-
leis senescentes aliis condonare potestātē cū apud se digniorē habeant imperio. Cui si hanc amiserit
quā iustiorē uel quando referent erga se beniuolentiae gratiā. Tāto at Vespasianū quā uitelliū digni
us esse principē fieri/ quanto illis qui eū declarassent ipsi praestarent. Non. n. se minorē per tulisse bella
quā qui ex germania uenissent. neq; illis qui tyrannū inde ducerent in armis deteriores esse. Nullū autē
in creādo Vespasianū fore certame. Nō. n. senatū populū ue Romanū Vitelliū libidines p̄ Vespasia/
ni pudicitia p̄p̄suros. nec p̄ bono impatore crudelissimū tyrannū/ aut filiū p̄ patre optaturos prin-
cipē. Maximū. n. pacis tutamē uerā in impatore p̄stantiā. Ergo siue peritiae senectutis debeāt impiū/
habere se Vespasianū/ siue adolefcētiae uiribus Titū. ex amborū aetate quod erit cōmodū tēperabit.
Nō solū autē se ministratos declarati impii uires/ q̄ tres legiones regūq; habētēs auxilia cōseruaissent
osa ad orientē atq; ad Europā Vitelliū timoribus sepata/ sed ēt q̄ eēt in italia p̄pugnatores Vespasia-
ni fratrē atq; aliū filiū/ quorū alteri multos dignitate p̄ditos iuuenes sociatū iri spectarēt/ alteri uero ēt
urbis ēēt commissā custodia. Quae ps ad impii principia nō parū ualeret. Postremo si ipsi cessarent/ se/
natū fortasse declaraturū eū p̄ncipē quē cōseruatores milites dehonestarēt. Hāc primo p̄ canes mi-
lites loquebant. Deinde adhortati se inuicē Vespasianū impatorē appellāt/ eūq; ut in piculo cōstitutū
imperium cōseruaret/orabant. Illi autem olim quidem rerū omnium cura fuit/ nequaquam uero im-
perare uolebat. Dignū quidem se factis existimans priuatē aut uix securitatem clarioris fortunae.
periculis antepōnens. Recusanti autē rectores magis instabant & circūfusi milites cum gladiis mor-
tem ei minitabantur nisi uiuere uellet ut dignus esset. Diu tamen reluctatus quod reuebat imperiū
postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset/ accepit Mutiano autem ceterisq;
qui cum ad imperium inuauerant/ & exercitu alio uociferante ut se in hostes omnes duceret/ prius
res Alexandrinās procurandas putauit/ sciens aegyptum plurimam esse partem imperiū propter fru-
mentariam functionem/ eaq; si portus esset ut quorū si praestaret Vitellium deiiciendū sperabat. Nec
enim perperurum esse populū fame oppressum. Simul etiam duas legiones/ quae apud Alexandri-
am degerent sibi cupiebat adiungere. Cogitabat enim etiam propugnaculo sibi fore illam regionem
aduersus

aduersus incerta fortuna. Nā & terra difficilis accessu marisq; importuosa est & ab occidēte qdē ari-
dā Libyā habet obiectā/ a meridie uero limitē q̄ Siene ad aethiopia dirimit/ nauibusq; inuias Nili flu-
minis cataractas. Itēq; ab oriente mare rubrū ad Copton ciuitatē usq; diffusū. Septentrionale uero mu-
nimentū habet terrā itēq; ad Syriā & quod dicit Aegyptiū pelagus totū portibus carens. Hoc quidē
modo Aegyptus ex oī parte tuta est. Inter Pelusiū uero & Siene per duo milia stadiorū portigūt. Ex
Plinthine autē ad Pelusiū nauigio stadiorū triū miliū & sexcentorū. Nilus autē ad Elephantinē usq; na-
uibus ascendit. Nāq; ulterius p̄gredi ut supra diximus cataractae nō fiunt.

Describit q̄litas portus Alexandrini mittit Vespasianus ad Tyberii Alexandrū ut essent sibi adiu-
mēto fama ēq; Vespasianus sit impator/ q̄si oēs ad eū accedūt cōgratūlates & subiciētēs se eius ip̄o
recordatus Vespasianus qd iosephus p̄dixerat/ liberari iubet eū e uinculis. Cap. XVIII.

P Ortus autē Alexandrinus etiā in pace nauibus aditu difficilis est. Nā & hostiū perangu-
stam habet/ saxiq; latentibus a directo cursu deflectit/ & laeua quidē pars manufactis bra-
chiis cingit. A dextera uero Pharus obiecta insula turrim maximā sustinet/ ad trecenta us-
q; stadia nauigātibz igne lucentē/ ut q̄ longissime difficultatē applicandū nauiū praeca-
uant. Circū hanc arcē insulā opere instructo ingentes muri sunt qbus afflicto pelagus & a ueris obii-
cibus fractū asperiorē facit meatū/ eoq; periculosum p̄ angustia aditū. Intus tamē portus ip̄e tutiss/
mus est & triginta stadiis magnus. In quē rā quae desunt illi terrae ad beatitudinē deuehūt/ quā quae
superant ex bonis domesticis & indigenis in totū orbē diuisa exportant. Itaq; non sine ratione Vesp-
sianus Alexandriā rumore cupidus occupauit/ ad totius imperiū firmamentū. Proinde statim ad Ty-
berii Alexandrū litteras dedit/ qui aegyptū & alexandriā regebat/ indicans militū alacritatē/ quodq;
q̄ ipsi necesse fuit suscipio munere principatus operā atq; adiuuentū eius assumeret. Alexander at
simul ut Vespasiani legit epistolā prompto animo/ & legiones eius sacramēto rogauit & populū uirū
autē libentissime parere uirtutē uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidē p̄missa sibi po-
testate/ omnia quae imperiū ulus exigeret aduertū quorū principis necessaria iā parabat. Opinione ue-
ro citius declaratū in oriente Vespasianū imperatorem ubiq; fama nunciavit. Et uniuersa quidē ciui-
tates festos dies habebant/ nuntiūq; laeti p̄ eo simul & sacrificia celebrabāt. Agmina uero apud Messā
Pannoniamq; degentia/ quae propter Vitelli audaciā paulo ante fuerant concitata/ iurandū Vesp-
siano maiore gaudio praebuerunt. Vespasianus autē Caesareā reuertens iam Berytum uenerat/ ubi mul-
ta quidē & Syria/ multa uero ab aliis prouinciis legationes aderant obuiā ei coronas & gratulatoria
decreta a singulis ciuitatibus offerentes. Assuit autē rector eius provinciae Mutiano/ populorū alacri-
tatē iurataq; p̄ ipsum principi sacramenta renuncians. Vbiq; autē Vespasiani uotis obsecundate for-
tuna/ rebusq; ad eū plurima ex parte inclinatis cogitare cepit/ & q̄ non sine prouidentia sumpsisset
imperii. Sed iusta quaedā fati ratio ad eius potestātē circūduxisset rerū omniū principatū. Recordat/
tus autē signa & alia/ multa enim sibi contigerant imperiū praemonstrantia/ & Iosepi dicta qbus eū
Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorē. Admirabat autē uirū quem adhuc habebat in uin-
culis/ aduocatoq; Mutiano cū amicis & rectoribus aliis/ primo quā strenuus fuisset iosephus/ quantū
q; in isopatis expugnandis propter eū laborasset exponit. Deinde uaticinationes eius quas ipse qdē
timoris causa suspicaret/ esse signata/ tēpus autē diuinū fuisse ut rerū exitus probauisset. Tūq; inho-
nestū esse ait. ut qui sibi augurasset imperiū uocisq; dei minister ac nūcius extirisset adhuc captiui lo-
co habere/ fortunāq; sustineret aduersam. Vocatūq; ad se iosephū solui iubet. Hoc autē factū alii quidē
rectores ex ea gratia quā alienigenas retulisset praecleara etiā de se speranda esse arbitrabant. Tirus ue-
ro qui cum patre aderat/ iustū est inquit pater una cū ferro etiā probro iosephum soluit. Erit autem tan-
quam nec initio uinctus si non dissoluerimus. sed incidimus catenas. Nanque id agi solet in his qui
non recte fuerint uincti. Eadē Vespasiano placebant/ & quidam interuenientes securi catenas abruptit.
Iosephus quidem pro his quae praedixerat premio fame donatus/ & de futuris iam dignus cui iam cre-
dendum esset habebatur.

Vespasianus mittit Mutianū in Italiam/ geritur bellum cū Cecilio ab antonio Cecilius uidēs exer-
citur/ Antonii cogitat de proditione/ ad ipsum mittit Milites uolunt occidere Ceciliū/ certat/ supera-
tur exercitus Vitelli/ Antonius in urbem ueniens cum Sabino capitolium nocte occupat/ Vitellius
cum suis militibus eos inuadit/ superat/ Sabinus occiditur/ Domitianus cum multis nobilibus euadit
Vitellius iugulatur a populo. Cap. XIX.

Vespasianus autem responso legationibus reddito/ iusteq; & pro meritis administrationi-
bus ordinatis Antiochiam uenit. Et quo primum tenderet cogitans Alexandrino itinere
praestabilius esse duxit quae romae agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse. Ro-
manas autem res a Vitellio turbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cū multis equitum
peditūq; copiis. Qui tamen pp̄ hyemis asperitatem ueritus nauigare per Cappadocias & Phrygias
ducit

si dione ciuitatis erat parata suarumq; uirum uentos absconderet. Deniq; cōtigit una exuri oia circū rē / plū & inter pparias acies solitudinē atq; arēā pugnae fieri/ciuitatē cōcremari aut paulominus oē frumē / tū quod non paucis annis sufficere potuisset oblectis. Deniq; fame capti sunt q; minime quisset nisi eā / sibi met cōparuissent. Vndiq; autē infidatoribus & cōfinis oppugnantibus ciuitatē mediū populū / quasi aliquid magnū corpus laterabat. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae pro Ro / manis uota faciebāt / externūq; bellū quo domesticis malis liberarent expetebant / grauis autē mōe / tus ac terror foedissimū occupauerat & neq; cōsiliū capiēdi tempus erat ut uoluntatē mutarent neq; / pactionis aut fugae spes capiētibz. Etenim custodiebant oia/dissidētēq; latronū principes quoscūq; / Romanis pacatos esse uel transfugere ad eos uelle sentirent quasi cōes hostes interfeciebāt/solumq; / in occidēdis uita dignis cōcordes erāt. Et pugnatū qdē nocte dieq; clamor ppetuus oriebat / sed mōe / tu acerbiores erāt lugentiū quastus. Et assiduas quidē lamētationes causas calamitates praebebant/ti / mor atē includebāt ululatus atq; obmutescēte dolore pra fortitudine tacito gemitu / cruciabant / neq; / iā aut reuerētia uinis apud domesticos erat / neq; mortuis cura sepulchra habebat. Quorū amborum / haec causa erat q; quiscūq; de se sperabat. In oī enim re amicos remisert / q; cū seditionis nō erant / quasi / cōtinuo modis oibz morituri. At uero seditiosi cōgesta in tumulū cadauera cōculcantes dimittebāt / & ex mortuis hauriētes audaciā quos sob pedibus cernerēt immanius scauebat / semperq; aliqui in se / pnciosum excogitantes & quod uisum fuisset sine miseratione facientes / nullā caedis aut crudelitatis / niā praetermisere / adeo ut etiā sacris materiis ad bellica conficiēda instrumenta iohannes abuteretur. / Nā cū olim fulcire templū populo itēq; pontificibus placuisset / idq; uiginti cubitis altius aedificaret / rex quidē Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit / hoc ē / ligna & magnitudine simul directā proceritate spectabilia. Interuentu autē bellī opere interrupto iō / annes his sectis q; sufficere longitudinē credidit / turres aedificauit & aduersus eos cōstituit qui desup / tes ratibus ex longinquo fuerint occupatae. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum / iri sperauit hostes. Deus uero laborē eius inutilem demonstrauit / & priusquā in his quicquā poneret Ro / manos adduxit. Etenim Titus postquā partē ad se collegit exercitus alius uero ut ad Hierosolymā oc / current scribit / Caesareā profectus est. Erant autē tres legiones quae pridem sub eius parte iudaeā na / stauerāt & duodecima quae olim cū Cestio male pugnauerat / quaeq; licet p id fortitudinē esset insignis / tunc tamen eoz etiā memoria quae pulerat alacrius ad uindictā pperabat. Harū quidē quintā legio / nē iussit sibi p Ammaus occurrere. Decimā uero ascendere p hiericunta. Ipse quidē cū ceteris regres / sus est / quo regū quoq; subsidia plurima quā dudū multiq; Syri auxiliatores comitabant. Suppletū est / autē quattuor legionū quantū Vespasianus electū cū Mutiano miserat in Italiā / ex his qui cū Tito ac / cesserāt. Duo nāq; milia de Alexandri exercitu lecta / tria milia uero ex Euphrate cū sequebant & / amiorū spectatissimis beniuolentia simulq; prudētia Tyberius Alexander / qui antea quidē Aegyptū / adiuuistrauerat / tunc autē dignus q; exercitū regeret / ppter ea iudicatus q; primis incipienti fuit hos / pes imperio & cum fide clarissima incertae fortunae sociatus est / idemq; cōsultor in usus bellicos aeta / re ac peritia praecipuus aderat.

Describitur ordo Titi & militū & oīum aliorum in eundo Hierosolymā puenit Gophnā oppidū / quod Vespasianus coeperat / ciuitatem tentat adire / tandē coactus est si uoluit euadere irruere in ho / stes / ad suos saluum se recepit.

Cap. III.

Rogredientem uero in hostilem terram Titū anteedebāt regia oiaq; auxilia post eos uia / rum stratores castroꝝq; metatores. Deinde rectoꝝ sarcinae atq; armati. Post hos ipse Ti / tus & alios lectos habens & signiferos / quoꝝ agmen equites sequebant. Hi uero ante ma / chinas ibāt / & secundū illos una cū lectis Chiliarchi & praefecti cū cohortibus. Post autē / circū aquilā signa / & ante signa tubicines / deinde acies senū uirōꝝ ordinibus dilatae. Seruile autē uul / gas a tergo cuiusq; agminis / & ante hos sarcinae. Omnū uero nouissimi mercenarii eorūq; custodes / cōtractores armorū. Procedens autē decenter exercitus / ita ut mos est Romanis in Gophnā p Samaritū / den uenit / quae & prius ab eius parte fuerat occupata / & tunc praesidiis tenebat. Ibi at unā motatus ē / uesperā manē inde pfectis pactis / in die mālione / castra ponit in loco quem iudaei sermone patrio / Ruborū uallē uocitant / iuxta uicū quēdā Gabathfaule nomine / quod significat uallē Saul / distat ab / Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc / sexcentis prope lectis equitibus comitatus prexit in ciuitatē / q̄ tuta esse iudaeorumq; animos exploraturus / si forte conspecto priusq; ad manus ueniretur metuerēt. / Audierat enim quod erat uerū / a seditiosis & latronibus oppressum populū desiderare quidem pa / cem / sed quod rebellantibus infirmior esset nihil conari. Quandiu quidem mane per uiam quae ad / murum ducebat equitabat. Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrim saxeam declina / to / transuersum agmē equitū duxit / infiniti subito p̄siliunt / qua muliebres turres uocant / & p eā quae /

contra

cōtra monumentū Helenae porta est egressi equitatū intercedūt / atq; alios ē tūc uia currētes ne cū his / q; deuererēt sese iungerēt a fore oppositi phibuerūt. Titū uero cū paucis separāt. Ille at ultra qdē mi / nus p̄gredi poterat / a muro. n. cūcta fossis parebāt / & trāsuertī erāt hostes / multiq; materiis spedita. / Ad suos autē in aggere cōstitutos recursum intercidere hostili manu desperabant. Quoꝝ plariq; impa / toris periculū nesciebāt / sed existimātes eū secū reuerti ipsi ēt fugiebāt. Titus autē in sua tantū fortitudo / dine hīc esse p̄cipiens / spē salutis flectit equū / & ut sequerēt cū clamore omnes adoratos in medios / hostes irruit ut ad eos trāsire festinās. Quo quidē tpe maxime intelligi potuit & belli momēta & ipa / torū picula deū curare. Tot. n. aduersus Titū missilibus quom neq; galea neq; thorace sepius esset nō / bellator. n. sed explorator / ut dixi / p̄cesserat nullū in eius corpus delatū est. sed tanq̄ ne cū ferirēt ex in / dustria mitterent oia p̄teruolabāt. Gladio uero semp a lateribus instātes dirimens multosq; ante ora / subuertēs sup cadētes agebat equū. Illoꝝ autē clamor erat pp audaciā Caesaris ut eū aggredereēt / co / hortatio. Fugaq; & discessio repēna quocūq; diuerteret cursū. Haic at se piculo participēs cū a tergo / & a lateribus foderent adiunxerāt / una. n. erat cuiq; spes salutis uia cito patefacere priusq; circūuentus / opprimerēt. Deniq; duo ex minus p̄tinacibus alter cū equo p̄cussus est / altero uero deiecto & occiso / equus eius abductus ē. Titus uero iā cū ceteris in castra saluus euadit. Iudaeis qdē q; aggressionē p̄ma / supiores fuerāt incōsulta spes aīos extollit / magnāq; his posterū fiducia monumētū tpanē cōpauit.

Titus ciuitati nocte appropinquant / castra ponit in monte oliuarum dicto. ex eunt Iudaei / in legionē / decimam irruunt fugantq; Romanos / nunciatur Tito / fert auxilium / dimicatur utriq; / Titus tandē / legionem liberat.

Cap. III.

Caesar autē postq; ex Amamus agmen sibi solatiū est nocte luce ide digressus ad locū q; Sco / pos appellat accedit. Vnde iā & ciuitas & clari tēpli magnitudo cōspici poterat qua p̄e / septentrionalē regionē cōtinēs ciuitas humilior p̄prie Scopos noīatus est / distās a ciuitate / stadiis septē ubiq; duabus legionibus simul q̄ntē uero retrorsū stadiis tribus castra muniri / iubet. Labore nāq; nocturni itineris attritos milites p̄gredi uisū est / ut sine fortitudine murū struerēt. / Mox autē cepto aedificio decima quoq; legio p Hierichūta aderat a Vespasiano foecupata / ubi quae / dā pars armatorū in p̄sidio fuerat collocata. His autē praecēptū erat sexto ab Hierosolymis stadio ca / stra ponere qua in parte mons q; appellat oliuay cōtra ciuitatē ab oriente situs est atq; interiaccēte ual / le discernit / cui nomen est Cedron. Intra ciuitatē uero sine rege cōsurgentiū dissensionē tū primū in / gens subito bellū foris interueniens refrenauit / & cū stupore seditiosi Romanoz castra inspectātes tri / sariā distributa malā inter se iniere cōcordiā / rōnēq; inuicē regrebat quidnā expectaret / qd ne p̄pessi / tres muros cōtra uita suā paterent opponi / bellaq; tanta se fundente licentia tanq; spectatio res bonoz / opeꝝ sibiq; utilitū residerēt / moenibus clausis remissisq; armis ac manibus nosmetiplos p̄fecto excla / mat aliq; tantūmodo fortes sumus Romanoz / at lucro eozra seditione sine sanguine oppidū ce / det. His alios atq; alios congregātes exortabant / raptisq; armis subito in legionē decimā ruūt / perq; / uallē factū impetu cū ingenti clamore mure aedificātes Romanos aggrediunt. Illi autē in opere distri / buti armis ob eā cām plariq; depostis / nec. n. excursum iudaeos aurores esse credebant / & si maxime / uellēs aīos eoz seditionē distractū iri arbitrabant. Praeter opinionē p̄turbati sūt / atq; opere quiscūq; de / relicto cōfessim alii recedere. Multi at ad arma p̄perātes priusq; se in hostes corrigerēt seriebant. Plu / res at iudaeis semp adiciebant eorum freti uictoria q; praecerant / & q; cū pauci essent multiplex nu / merus / & sibi & hostibus uidebant q; secunda fortuna uterent. Romani autē maxime ordinari con / sueti cū decore atq; praecēptis bellū gerere sciētes ex p̄turbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; pra / uenti aggressionē cedebāt. Si quando tamē sese cōuenerent ab insequētibz occupati & a cursu rep̄ / mebant iudaeos & ob impetū minus cautos seriebant. Semp uero excursionē gūscēte magisq; torba / ti postremo castris pulsi sūt / totaq; legio in periculū uentura fuisse uidebat / nisi hoc maturae / sibi nū / ciatō Titus eis tulisset auxiliū / multiq; increpās ignauā & suos a fuga reuocasset. Iudaeozq; a latere / ipse cū his irruēs quos circa se habebat electos / multos quidē occidisset / plures uero fassisset. Om / nes autē in fugā uertisset / atq; in uallē praecipites cōpulsisset. Illi autē in prono loco malita mala p̄pessi / postquā in aduersam partem euasere. Fectunt se iterum & ualle intercedente cum Romanis dimica / bant / igitur ad medium diem bellatum est. Paulo autē post meridiem Titus his qui secū erant in sub / sidio collocatis / aliisq; cohortibus aduersus excurrentes oppositis / reliquum agmen ad murum in su / motis aedificandum remisit. Iudaeis autē haec fuga esse uidebatur. Conq; speculator quē in muro po / suerant amictu agitato signum dedisset / frequēssima multitudo tanto impetu profilit / ut eorum cur / sus immanissimis bellis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantiū nemo impetū sustinuit / sed tan / quam machina p̄cussum agmen continuo dissipatum est / pulsūq; in montem refugiant. In ascensū autē / medio Titus cū paucis relictus / multoq; monētibz amicis / q; impatoris reuerētia cōtēptō piculo p / durate ut mortē appetētibz iudaeis cederet. Neq; p his i discrimē uerēt / quos ante ipm saluos eē nō / oporteret

oporteret sed potius fortunam suam reputaret q̄ non militis officio fungeret/ neq; & belli & orbis ter-
ra dominus esse/ ne in fugam uerti uideret in quo oia niterent. Hæc autē ne audiret simulans & ad se
recurrentibus obstabat/ eosq; in ora feriens cū uobniterent occidebat & in galeam repente incūbēs
multitudinē repellēbat. Illi autē & uiribus eius & obstinatione p̄teriti/ ne tum quidē in ciuitate fuge-
re/ sed in utruq; latus ab eo declinantes rursum fugiētes insequēbant. Quos tamē aggressus a latere
ipsoz quozq; impetū præpediebat. Dum hæc agunt ēt illos q̄ superiora castra muniebāt/ ubi fugere
inferiores uidere motus ac turba occupat/ totūq; agmē dispergit suspiciatū/ excursum quidē iudæo-
rū ferre nō posse. Titū uero in fugā reuertum. Nec. n. unq̄ illo manēte alios fugitiuos fuisse/ & tanquā
laruālī terrore circūdati alius alio ferebant/ donec qdā cū in medio bello uersari imperatorē uidisset
plurimū metuentes uniuerso agmini suoz eius periculū cū clamore nunciauerūt. Itaq; pudore reuoca-
ti & fuga maius aliqd sibiq; exprobrantes q̄ Cæsare deseruissent/ totis uiribus i iudæos utebant/ & se
mel ad descensum transuerſi urgebāt eos in decliua. Illi autē in pedē recedētes pugnabāt. Cūq; Ro-
mani plus possent eo q̄ superiores erāt/ in uallē oēs coacti sūt. Titus autē cōtra se positus imminēbat
& legionē quidē ad muri fabricā redire iubet/ ipse uero cū his qbus antea resistendo hostes arcebat.
Itaq; si me nihil addentē obsequio neq; inuidia detrahentē uerū dicere oportet/ ipse Cæsar his totā le-
gionē periculo liberauit/ atq; ipse castra muniendi copiā militibus præbuit.

Remissio aliquantisper bello oritur discordia inter eos/ in duas preseditio remanet/ Titus ad ciui-
tatem electos milites mittit/ explanare fecit oia ita ut repletū sit quicquid caui erat. Cap. V.

Remissio aut paulisper bello externo/ iteq; intestinū seditio suscitauit. Azymozq; instante
die q̄ est aprilis mensis quartus/ decimus. Hoc. n. se primū tpe opinantē iudæi ab ægyptiis
esse liberatos. Eleazarus quidē cū focis portā subaperire introire cupiebat/ ex populo
q̄ tēplū adorare cuperēt. Ioannes autē diē festo ad protegēdas infidias ausus est/ & suorum
quosdā ignotiores armis sub ueste latentibus instructus. Quozq; pleriq; de industria aggressi erant oc-
culte/ inter alios phani occupandi gratia submittit. Illi autē postq̄ intrauere uestimentis abiectis/ subito
armati apparuerūt. Magna uero statim turba circa tēplū ac tumultus erat/ cū alienis quidē a seditioe
populus oibus discrimen imputaret. Zelotæ uero sibimet solū infidias cōparatas. Verū hi quidē reli-
cta portæ custodia & alii expugnaculis disilientes priusq; manus cōsererēt i tēpli cloacas cōfugere.
Populares autē ad arā delati & circū tēplū appulsi cōculcabant/ cū lignis passim ferroq; cæderentur.
Multos ociosoz inimici priuato odio quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicq; ante hæc
insidiatore aliquē offenderat tunc agnitus quasi Zelotes ducebāt ad mortē. Sed q̄ atrocitate magna
innocentes afficeret inducias cōcessere nocentibus/ progressozq; ex cloacis dimiserūt. Ipsi autē interi-
us tēplū & oēs eius apparatus tenentes cōfidentius oppugnabāt Simonem. Seditio qdē hoc mō q̄ trī
partita fuerat in duas partes diuisa est. Titus autē castra p̄prius ciuitatē transferre cupiens de Scopo
cōtra excursus quidē lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabat/ aliū uero exercitū iussit totū
quod erat usq; ad muros spaciū cōplanare. Cunctis igit̄ materiis ac sepibus dirutis quibus hortos ac
lucos incolæ præmunierant/ oiq; opposita/ quis mactata silua/ excisa repletū est quicquid erat cauum
& uallibus impeditū. Saxozq; autē eminentissimis ferro trūcatis humiliorē totū illū tractū a Scopo usq;
q̄ ad Herodis monumenta fecerunt/ serpentiū stagnū cōtinētia quæ Colymbethra uocatur.

Iudæi Romanos querunt decipere institunt quosdam qui pacem simulant/ Romanosq; uelle in-
troducere/ Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. Cap. VI.

Is deniq; diebus iudæi Romāis huiusmodi infidias parauerūt. Seditioforū audacissimi ex-
tra mulieribus quæ sic appellatur progressi turres simulato q̄ pacis eos studiosos pepu-
lissent/ eo q̄ timerent impetū Romanoz/ ibidē uersabant/ & alter sub altero uitabundū
latebāt. Alii uero p̄ muros dispositi populūq; se esse simulātes clamore pacē implorabāt/
fœdusq; posebāt portaq; se patefacturos esse pollicētes inuitabāt Romanos. Hoc autē uociferantes
una ēt cōtra illos ueluti portis eos ambigeret lapides iaciebant. Illiq; se ui prumperē aditus uelle simu-
labāt & ciuibus supplicare. Cūq; ad Romanos sepissime ire conauerunt/ reuersi q; turbatis similes
uidebant. Verū hæc eoz calliditas apud milites quidē fide nō carebat/ sed tanquā hos quidē in mani-
bus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatē sibi aperturos sperabant/ opusq; aggredi festina-
bant. Tito autē suspecta erat inuitatio/ quia rationē nō haberet.

Quidā ex Romanis ad urbē usq; accedentes eo q̄ crediderunt illis/ interficiunt/ multi ferunt/ un-
de irascit multū Titus p̄ inobediētiā eoz eisq; arguit. Cap. VII.

Ridie nanq; pronocatos eos ad pacem per iosephum/ nihil mediocre sentire cognoue-
rat. Etiam nunc milites mane loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus oppositi ra-
ptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebantur/ primo quidē
cedebant/ deinde ubi ad turres portæ propinquabant cursu eos circumueniunt & a tergo
persequantur.

persequantur. Qui uero in muro stabāt lapidū his multitudine oigenūq; teloz simul ifundunt/ adeo
ut multos qdē necarent plurimos aut lautiarent. Nec. n. facile erat a muro diffugere/ aliis retro uiolē-
ter instantibus. Et p̄ter hoc pudor q̄ rectores peccauerūt/ iteq; motus in delicto pleuerare suadebat.
Quobrem hostes diu decernētes multis uulneribus acceptis neq; paucioribus redditis. Postremo eos
a qbus circūuenti fuerant repulere. Quos tū recedentes usq; ad Helenæ monumentū iudæi urgendo
iaculis sequebant. Deinde insolentē fortunæ maledicētes & Romanos uituperabant fraudā pelle-
ctos/ scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant & cū læticia uociferabant. Milites autē interminatio
principiū & Cæsar iratus hmo i oratioe corripuit. Iudæi qdē quos sola regit desperatio oia cū delibe-
ratione faciūt atq; prudētia/ fraudes & insidias cōponendo eozq; dolos fortuna plequit q̄ sunt mo-
rigeri/ sibiq; inuicē beniuoli ac fideles. Romanos uero qbus ad disciplinam & cōsuetudinē obediendi
rectoribus fortuna famulat. Nūc cōtrario peccat & intēperantia manuū debellant/ q̄ oium est pessū
mū p̄sente Cæsare sine rectore dimicātes. Certe inquit plurimū ingemisēt militiæ leges/ plurimū pa-
ter cū hoc uulnus audierit. Ille qdē bellādo lenuerit nūq̄ isto modo peccauit. Leges autē si cū eos
q̄ minimū aliqd p̄ter ordinē mouerūt mortē uindicēt/ nūc totū deseruisse exercitū uideāt. Mō autē sci-
turos esse qui arroganter egere/ q̄ apud Romanos ēt uincere sine præcepto ducis infamia est.

Intercedūt cōmitiones p̄ illis apud Titū/ admonēs eos indulget illis/ cogitat ulcisci iudæos/ castra
ponit p̄pe ciuitatē/ ordinar legiones circa ciuitatē/ describit latus ciuitatis & tēpli p̄ Solomonē adri-
ficari/ & quō distinguebāt secundā loca sacerdotum & uirorū & mulierum. Cap. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatioe/ certū erat q̄ lege in oēs erat usus. Et hi
qdem abierunt ais quasi iam iamq; iuste morituri. Circūfusa uero agmina Titū p̄ cōmili-
tonibus obsecrabāt. paucozq; temeritate cōdonari cūctoz obedientiæ p̄cabant/ emēdatu-
ros/ peccatū. n. p̄sens futuræ cōpensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac p̄-
cibus. Nāq; unius hois aduersione usq; ad factū p̄ mouendū putabat/ multitudinis uero ad ueniā. Mi-
litibus qdem reconciliatus est multū monens/ ut post hæc prudentius agerent. Ipse uero quēadmodū
iudæoz ulcisceret infidias cogitabat. Interuallo quod usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduū cœ-
quato sarcinas aliāq; multitudinē cupiens tuto traducere militū ualidissimos a septentrionali tractū in
occidū septenos p̄ ordinem cōtra murū p̄tendit alius ualle depræssa. Pedibus autē in frōre ac post
eos equibus acie terna dispositis/ cū singuli ordines septenos haberēt/ semoti sagittariū stabāt. Excursus
autē iudæoz tāto agmine circūclusis impedimēta triū legionū/ iteq; alia multitudino sine timore trā-
siit. Ipse qdē Titus cū p̄pe duobus stadiis adesset muro/ ad angulū eius p̄tē cōtra turrim q̄ appellatur
p̄ephina castra ponit. Ad quā muri ambitus ex aquilone pertinens flectitur ad occidentē. Altera ue-
ro pars exercitus eā turrim uersus quæ appellatur Hippicos muro circūdat. Dum stadorum spatū
similiter a ciuitate descendens. Decima tamē legio in oliuariū monte ubi erat manebat. Ciuitas autē
trino muro circūdata erat/ nisi qua uallibus inuis cingebatur. Ex ea nāq; pte unius muri habebat am-
bitū/ & ipsa quidē super duos colles erat cōdita contrariis fontibus semet inspicientē interueniente
ualle discretos/ in quā domus berberimē desinebant. Collitū uero alter quo superior ciuitas sedet/ mul-
to est excelsior & in prolixitate directior/ adeo ut quoniam turū erat castellum quondā a David rege
uocaretur. Is pater Solomonis fuerat/ qui primus tēplū edificauerat. A nobis autē forū superius adri-
ficatū est. Alter autē qui appellatur Acra/ inferiorē sustinet ciuitatē/ & undiq; decliuū est. Contra hūc
autē tertius collis erat natura humilior quā Acra/ & alia lala ualle ante diuisus. Verū postea qua tēpe
state A samonæ regnabāt & uallē aggeribus repleuerūt ut tēplo cōiungerent ciuitatē/ & Acrae alti-
tudinem castram humiliorem fecerant/ ut ex ea quozq; phanū supeminens cereretur. Vallis autē q̄ Ty-
ropceon appellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimi/ ab inferiori usq; ad Siluā p̄tē
net. Ita. n. fontē qui dulcis est ac plurimus uocabamus. Foris autē ciuitatis duos colles p̄fundis uallibus
cingebantur/ & utriusq; obstantibus rupibus nulla ex pte adiri poterant. Trium uero muroz uetu-
tissimus quidem p̄ ualles iminēteq; his desup collem quo erat cōditus/ facile capi nō poterat. Ad
hoc autē quod loco p̄stabat etiam firmissime structus erat David & Solomonis aliorumq; interea re-
gum largissimis impensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incipiens a turri cui nomen est
Hippice/ & ad locum qui dicitur Xystus pertinens. Deinde curiæ coniunctus in occiduum tēpli por-
ticū desinebat. Parte autē altera ad occidentē ex eodē loco ductus/ per eum q̄ uocatur Bertho descen-
dens in Eſſenoz portā. Deinde supra fontē Siloā in meridie flexus/ atq; inde rursus in orientē uersus
qua stagnum Solomonis est & usq; ad locū pertinens quē Ophan uocant/ cum orientali porticu tē-
pli coniungit. Secūsus autē murus ex porta quidē habebat initium quā Genath appellabāt. Hæc autē
fuerant muri prioris. Septentrionalem uero tantummodo tractum ambiens usq; Antoniam ascendē-
bat. Tertio muro turris Hippicos principū dabat unde ad Berœ tractum pertinens. Deinde ad P̄-
phinam turrim ueniens contra monumentū Helenæ quæ a diabenoz regina fuerat Iza regis filia / &

p speluncas regias in longū ductus a turri quidē in angulo posita flectebat cōtra fulsonis quod dicit monumentū. Cū ueterē aut ambitu innctus in Cedron uallē quā sic dicitur desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat cū ipse oīs ante nuda. Exuberās. n. multitudine paulatī extra moenia serpebat tēpliq; septētrionali regione colli p̄xia ciuitate adiūcta nō paululū p̄ cesserant. qn̄ & quartus collis incolebat cui nomē est Bezetha situs qdē ex aduersum Antonia fossis aut altissimis separatus quae de industria ductae sunt ne Antonia fundamentis colli adherētib; & ac cessat facilis sit & minus aedius unde ēt fosse altitudo plurimū turrib; celsitudinis adiciēbar. Nota est ps̄ addita ciuitati uoce idigena Bezetha quod grāco sermone dicit noua. Eius aut ptes incolis ptegi desiderātib; pater huius regis eodē noie agrippa murū qdē ita ut p̄diximus inchoarat. Veri tus aut Claudiū Cēsare nō magnificentiā constructionis ad nouarū rerū ac discordiaē suspicionē tra heret. fundamētis tātūmodo iactis ab opere desistit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si p̄fecisset mu ros ut coep̄erat. Saxa. n. uiginti cubitis longa & decē lata contēbantur quae neq; ferro facile suffodi possent neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat p̄fecto aut tantū altitudinis quō; plus ha buisset. si eius magnificētia q̄ aedificiū aggressus erat minime finisset inhibita. Rursus aut idē murus ēt iadaxoz studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus qdē binis cubitis / ppugnacula uero trinis habebat totaq; multitudo eius ad uiginti quō; cubitos erigebat. Murū aut superminēbat turres uiginti qdē cubitis in altitudinē uiginti uero in lōgitudinē quadratis angulis structae sicut ipse murus plene ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxoz nihil erat tēplo deterior. Post altitudinē ue ro turriū solidū uiginti cubitis elatā cellae desup ac coenacula erāt aquarūq; pluuiālū receptacula ex tortuoso latiq; singulorū aedibus. Eiusmodi qdē turres nonaginta tertius murus habebat. A turris aut interuallo cubitos ducentos. Medius uero murus in quatuordecim turres & antiquus in sexaginta di uisi erant. Oē aut ciuitatis in gyro spaciū trigintatribus stadiis finiebat. Cū aut rotas admirabilis ef set tertius murus admirabilior p̄sephina turris ad septētrionē occidentēq; surgebat in angulo qua p̄ te Titus castra posuerat. Ex ea nāq; p̄ septuaginta cubitos aedita sole orto Arabia prospici poterat & usq; ad mare itēq; ad ultima finiuē hebræoz. Erat aut octo angulis. Cōtra eā uero turris Hippicos & iuxta dazē quas Herodes rex in antiquo muro aedificauerat quaeq; magnitudinis sine pulchritudi ne ac firmitate uniuersis quae toto orbē essent praestabat. Nā p̄ter naturalem aī libertatē rex p̄ amo re ciuitatis operū excellētiā p̄prios affectibus indalgebat p̄sonisq; tribus carissimis quaeq; noibus tur res appellauit fratris & amico & cōiugi memoriā dedicādo. Illi qdē ut dixi amoris caē perēp̄at. His aut bello amissis cū fortiter decertassent. Hippicos qdē turris amici uocabulo dicta quatuor angulis erat. Latitudinēq; & longitudine uiginti quō; cubitos & celsitudine triginta nūq; inanis. Supra soli ditatē aut saxiq; adunatā cōpaginē puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendus. Sup hūc aut duplici tecto domus uiginti quō; cubitis alta in qua uaria mēbra diuisa & desup eā minae qdem binis ppugnacula uero ternis cubitis ambiebāt & oīs altitudo ad septuaginta quō; cubitos numerat. Secūda uero turris quā fratris noie Phaselon appellauerat aequae lata fuerat ac longa cubitis quadra genis. Per totidē aut cubitos in pilae modū facta & solida eius altitudo surgebat & sup hāc decē cu bitis aedita porticus erat structa brachiis itēq; ppugnaculis septa. In media uero porticu superminēs alia turris stabat in mēbra magnifica & balneas neq; regalis ei usus uideret deesse. In sumo aut p̄pu gnaculis minisq; erat ornata cū oīs eius celsitudo p̄pe ad nonaginta cubitos tollerēt & specie qdem uidebat affimilis Phariæ turri q̄ alexandriā nauigātib; ignē p̄cal ostēdit amittit uero ampliore di labat. Tūc aut tyrānicū domiciliū exstebat Simonis. Tertia uero turris Mariānes sic. n. regina uo cabat usq; ad uiginti cubitos facta p̄ uiginti alios patebat in latitudinē tēdebat & magnificētiora ca terisq; ornatiōra diuersoria sustinebat q̄ id p̄priu seq; dignū eē rex putauisset ut uxoris noie appella ta turris plus haberet pulchritudinis q̄ q̄ uirgo; noibus uocitate fuit sicut illa munitiones eratq; cui femina nomē dederat & cuius oīs altitudo p̄. lv. cubitos erigebat. Sed quāq; tres turres tātē magni tudinis erāt ex loco tū quo erāt site multo uidebant esse maiores nā ipse antiquus murus i quo erāt excelso loco fuerat cōditus & ipsius collis uelut qdā uertex altius p̄pe ad. xxx. cubitos eminebat su pra quae turres posse multū sublimitatis assūperāt. Mirabilis ēt tūc lapidū magnitudo nec. n. ex ul garibus saxis aut q̄ hoies ferre possent uerū secto marmore cādido & singulis p̄. xx. cubitos lōgis la tisq; .x. ac p̄ quō; altis erāt aedificatae q̄ ita iter se copulata erāt ut singulae turres singulae saxa uiderēt. Sic aut manibus artificū in faciē angulosq; formata ut nūq; iūctura cōpaginis apperet. His aut in se ptētrionali pte positus itus aula regia cōiungebat narratiōe of p̄stantior nec. n. uel magnificētia uel structura opis aliqua ex pte superabat sed tota qdē muro p̄ triginta cubitos aedita cincta erat. Aequa li aut ambitu turrib; ordinatissimis ambiebāt itēq; muroq; receptaculis & coenaculis lectoz cē eū capātib;. Inenarrabilis aut fuit saxoz uarietas collectisq; ibi plurimis q̄ ubiq; rara uidebant & fastigia simul p̄citate trabiū & ornamentoz claritudine mirabilia. Membroz autē altitudo & in

numerosa spēs aedificiū plēnaq; oia suppellectilis cū pleraq; in singulis ex auro eēt atq; argēto. Ad hāc multae porticus alia p̄ alia in circularū flexae colūnaq; in singulis & quae iter eas sub diuo patebat spacia cū essent utiq; uiridi siluāq; uariata cū plixas ambulationes habebat altis euripis cinctas & ci sternis ubiq; signoz aentoz plenisq; gibus aqua effundebat. multaq; turres māfuetarum circum latices colūbarum. Sed. n. neq; p̄ merito expōi regia qualis fuerit pōt. Habet memoria cruciatū referēs quā tas res latrocinialis flāma cōsumperit nec. n. haec a Romanis incēsa sunt sed ab infidatioribus itēsti nis ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia qdem corripuit ignis trāsiit autē itē regiā trūiq; turriū tecta corripuit. Phanū aut cōditū erat ut dixi supra durissimū collē. Et initio qdē uix tēplo atq; arae sufficiebat iacēs in sumo planicies q̄ undiq; sceps erat atq; decliuis. Cū autē rex Solomon q̄ tēplū aedificauerat muro eius partē ab oriēte cōmixisset una porticus aggeri est populo & manebat ex aliis p̄ribus nudū q̄ a saeculis posterioribus semp aliq; aggeris accumulatae infidatioribus coequequatus collis effectus est. Perrupto aut septētrionali quoq; muro tantū assumpere spaciū quantū postea totius phani ambitus incluserat. Triplici aut muro colle circūdato saepe maius opus extructū in quo longa saecula cōsumpta sunt oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerāt tā in superiore ambitu q̄ inferiore tēplo aedificatis cuius quod humillimū fuit trecētenis cubitis mu nierāt. In quibusdā uero locis pluribus nō tū oīs altitudo fundamētōz uideri poterāt multum uallibus obrutis ut angustas uias oppidi coequaret. Saxa uero quadragenū cubitoz magnitudinis erant. Nā & pecuniarū copia & populū largitas maiora dictū conabant quodq; nunq; posse p̄fici sperabat diu turnitate ac pleuerātia explicabile uidebat. Tantis aut fundamētis digna erant opa posita duplicis porticus. Oēs quas colūnae sustinebat quinīs & uicenis cubitis altae de singulis faxis marmore candi do & laqaria cedrina p̄tegebat. Quoz naturalis magnificētia quodq; ligno rasili erāt atq; cohā rebat op̄ap̄tū spectantibus exhibebat nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrifecus ornabāt ur. Latē aut p̄. xxx. cubitis erāt oisq; gyroz eaz sex mēsurā stadiorū cū antonia cōclūdebat. Torū aut sub diuo spaciū uariabat oium qdē generū lapidibus stratū qua uero ad secundū tēplū ibat can cellis septē saxeis ad tres cubitos altis nūmūq; grato opere factis ubiq; aquis depositis interuallis cō debere. Sanctū. n. uocabat alterū phanū & quatuordecim gtabibus ascendebat a primo quadratūq; sursum erat & proprio muro circūdatū. Cuius exterior celsitudo quāuis quadraginta cubitis surge ret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti quō; cubitis erat qm̄ in altiori loco per gradus aedi ficata nō tota pars interior cernebat colle obiecta. Post quatuordecim aut gradus spaciū erat usq; ad murū. ccc. cubitis planū. Hinc rursum alii quō; gradus & scaē ad portas ducebāt a septētrione qdē ac meridiē octo quaternas utriq; uidelicet. duae uero ex oriente. Necessario nāq; p̄prios locos religio nis cā mulieribus destinatus muro discernebat altera quoq; pte opus esse uidebat. Cōtra primā uero secreta erat ex aliis regiōibus una porta meridiana & una septētrionalis qbus ad mulieres introiebat p̄ alias. n. trāsire ad mulieres nō licebat. Sed nec suā portā interiecto muro trāgredi licebat. Patebat n. locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis religionis cā ueniētibus. Occidua uero pars nul lā portā habebat sed p̄petuus ibi murus erat extructus. Inter portas aut porticus a muro itro p̄pe ad thesauros aduersae magnis ac pulcherrimis colūnis sustinebant. Erāt aut simplices ac p̄ter magnitu dinē nulla re ab inferioribus aberāt. Portarū aut aliae qdē auro & argēto undiq; tectae erant itēq; po stes ac frōres. Vna uero extra tēplū erit corynthio q̄ multū argēto inclusas & inauratas honore supe rabat. Et binae fores qdē in singulis ianuis erāt tricenīs cubitis altae quinifidēnis ēt latae. Post introitū uero ubi latiores fiebant tricenīs utriq; cubitis ex edras habebāt exēplo qdē turriū longas & latas supraq; uero quadeaginta cubitis cellas. Singulas aut binae colūnae duodecim cubitorū crassitudine sustinebant. Et aliarū quidem portarum magnitudo par fuit. Quae uero supra corynthia posita erāt quo mulieres cōueniebāt ab oriēte aperiebāt. Porta tēpli sine dubio maior erat quinquaginta eni cu bitis surgēs quinquaginta cubitorū fores hēbat ornatūq; magnificētiorē qm̄ crassiori argēto atq; auro nēstiebatur quod quidē nomen portis infuderat Tyberi pater Alexander. Gradus aut quindecim a muro qui mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Namq; illis qui ad alias portas iter dirigerent quō; gradibus erant breuioribus. Ipsum uero templum in medio positū hoc est phanū fa cro sanctum duodecim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos habebat poene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim uelori quibusdā hu meris utriq; uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius portā septuaginta cubitis alta erat & uiginti quō; lata neq; fores habebat coeli enim secreta q̄ interclusa erat significabāt. Erātq; totae frontes inauratae ac prima aedes omnis perlucebat extrinsecus auro quae circum phani portam splendida cincta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars duplici tecto fulgeret adia cēs ei prima porta patebat in altitudinē perpetuā p̄ter nonaginta cubitos tollebat cū longa qua

draginta cubitis esset ac uiginti transfera. Ipsi uero ædes tota iaurata erat ut dixi & circū eas fa-
xens paries. Desuper autē habebat aureos pampinos unde racemi statura hoīs depēdebant & q̄ du-
plex tectū erat tēpli exteriori humilior uidebatur & fores habebat aureas quinquaginta & quōq; cu-
bitis altas sexdecim uero latas. Et ad hæc aula eū lōgitudine par/hoc est uelum babiloniū Hyaci-
tho & bysso & cocco & purpura uarietū mirabili opere factū neq; rationis inopia coloz; permixtio
ne sed uelut oīum rerū imaginē p̄ferens. Cocco enim uidebat ignē imitari & bysso terrā & Hyaci-
tho aerē ac mare purpura. His q̄dem coloribus/Byssō autē ac purpura natiuitatē quoniā byssū qdē
terra/mare autē purpuram gignit. Eratq; in eo p̄scripta oīs cœli ratio fieri signa. Introgressos autē in
templū planicies excipiebant cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totide/m
ac latitudo uiginti. Rursus autē quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima q̄dem pars ad quadragin-
ta cubitos aulsa. Hæc tria mirabilia & p̄dicanda opera cunctis hoīb; habebat. Candelabrū & mē-
sam & thurribulū. Septem uero lucernæ stellas errātes significabant. tot. n. ab ipso cādelabro diuide/
bant. Duodecim uero panes in mensa positi signorū circulū atq; annū. Thurribulū autē p. xiii. odores
q̄bus replebat ex mari & in hospicio & inhabitabili designabāt oīa dei esse deoq; seruire. Intima uero
tēpli pars uiginti cubitorū erat. Discrebatur autē similiter uelo ab exteriorē nihil q̄ prorsus i ea era
positū in accessu uero & uoluta & iuisibilib; oībus habebat sanctū uocabat. Cuius latera uero
inferioris tēpli multa erāt mēbra pernia triplici tecto suspensa & ad utrūq; latus ad eā introitus a
porta patebat. Desuper autē pars eadē mēbra nō habebat/quo minus erat angustior/celsior at. xl. cu-
bitis nec ita ut inferior ambitiosa. Colligē. n. ad. xl. cubitos oīs celsitudo/cū in solo centū cubitos ha-
beat. Exterior autē facies nihil quod animus aut oculi mirarent nō habebat. Crustis. n. aureis graui-
simis undiq; tecta ultra primos ortus igne splendore lucebat/ut cū intuerent cōtēdentū oculi qua-
si solis radiis auerterent. Hospitiū q̄dem aduentibus procul monti niueo similis uidebat. Nam ubi
deauratū nō erat templū candidissimū erat. In summo autē aureis uerubus horrebat acutissimis ne ab
insidentibus aībus pollueret. Nōnullorū autē saxorū eius lōgitudō. xlv. cubitis erat/altitudo q̄ng. &
latitudo sex. Ara uero pro tēplo quindecim cubitis alta/latā uero & longa cubitis quadragenis qua-
drataq; stans ueluti cornutis angulis eminebat & a meridie ascēsus i eam clemētē arduus resupina/
bat. Sine ferro autē cōstructa erat/nec unq; eā ferrū terigerat. Templū autē arāq; egebat ex pulcherrī-
mo saxo lorica gratissima usq; ad cubitū surgēs/quaē populū a sacerdotibus segregabat. Gonorrhoeos
hoc est semine fluētēs itēq; leprosos tota ciuitas arcebat & foeminis menstrua solūtibus clausa era.
Prædictū autē limitē ne puris q̄dem mulieribus transgredi p̄mittebat. Viri autē qui nō p̄ oīa casti fuis-
sent/ab interiori aula & q̄ essent a sacerdotibus prohibebant. Qui uero ex origine genus
ducentes cæcitatē causa munere nō fugebant cū incolumibus intra limitē aderant partēq; generis
consequēbant/uelibus tantū utebant plebeis/quoniā sacerdotali solus q̄ sacra celebrabat amicieba-
tur. Ad altare uero templūq; accedebat earentes omni uitio sacerdotēs ueste qdē amicti bisina/ma-
xime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne quid res diuinas faciendo peccarēt. Pontifex
autē cū ipsis non tamen semp ascendebat/sed diebus q̄busq; septimis & per singulos menses calendis/
uel si quādo prima festiuitas atq; annua ab oī populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus
eoq; tectus femora usq; ad genitalia/sinteū uero habens intrinsecus demissum usq; ad pedes/ hyacin-
thinū desuper indumentū rotundū ex quo simbricæ pendebant aurea tintinabula malaq; granata su-
stinentes tintinabulis q̄dem tonitrua/malis uero fulgura designantibus. Pectoris autē tegmentū uitæ
cingebant. u. uariatē coloribus hoc est auri & purpuræ cocci byssi & hyacinthi/quibus etiā uela tē-
pli diximus esse cōtēta. Habebat autē chlamydē temperatā/in qua plus auri erat/ habito qdē indu-
mento thoraci similis uidebatur. Duabus autē fibulis aureis aspidū specie uinciebat/q̄bus inclusi erāt
optimi maximiq; sardonyces scripta tribuū gentis iudæe noīa p̄ferentes. Ex altera uero pte. xii. pēde-
bat alii lapides in quatuor ptes terni diuisi/hoc est Sardiū/ Topacion/Smargodus/ Anthrax/ iaspis/
Sapphyrus/Achates/A methystus. Ligurius/Onyx/Berillus/Chrysolithus/ quorum singulis singula
iterū cognomina erāt scripta. Caput autē byssinus tiaras tegebat hyacinthis coronatis & circa eā alia
corona erat aurea scripta ferens sacras litteras/quaē sunt quattuor elementa uocalia. Ea q̄dem ueste
post tēpus minus aut ambitiosa utebat/ si quādo adyta introibat. Solus autē atq; semel in anno intra-
bat quo die cunctos ieiunare deo mō erat.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi eorum quæ cōtinebantur in eo/ quæ a diuer-
sis fuerunt constituta.

Cap. IX.

DE ciuitate quidem ac templo iterum & moribus & legibus diligentius referemus. Non
enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum portu-
cum sita erat prioris templi quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. In saxo
autem fuerat extructa. l. cubitis alto & undique prærupto quod opus Herodis fuit / ubi
maxime

maxie genii sui magnificentia demonstrauit. Primū. n. a radicibus saxūq; ipsum leuatis crustis obter/
gebat/ quo & decus aderat operi & facile dilaberent quæ ascendere uel descendere tērauisent. De-
inde ante priores turres ædificiū murus erat cubitis tribus. Intra hūc oē spaciū Antonia in. xl. cubitis
erigebat. Intus autē regia latitudinē ac descriptionē habebat diuisam in oēm usum habitationē & ge-
nera & species. i. atria & balnea & aulæ castris aprissimas ut quātū ad usum necessariā p̄tinet ciuitas
uideret magnificentia uero palatiū/ istar uero turris toto habitu formata q̄tuor aliis p̄ angulos turri-
bus cingebat. Quarū cætere. l. cubitis erat altæ q̄ uero ad meridianū orientālēq; angulū sita erat. lxx.
cubitis eminebat/ ut ex ea tantū tēplū uideri potuisset. Qua uero porticus iungebat in utraq; de/
scensus habebat unde custodes cōmeabant. Semp nāq; in ea Romani milites residebat/ & cū armis
circa custodes positus ne qd̄ populus festis diebus noui cōmitteret obseruabat. Castrū. n. erat ipsitū
oppido & oppidū qdē tēplo tēplū uero Antonia. In hac autē porticu/ custodes erāt & superioris ciuitatis
tatis aliud castellū regia Herodis erat. Bezetha autē collis/ ita ut dixi ab Antonia separabat/ q̄ cū oīum
esset altissimus et parti nouæ ciuitatis cōiungebat/ tēploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate q̄
dem ac muris eius iterum scribere plenius cupiens in præsentia satis dixi.

Quomodo Simon & iohannes dissidebant & eos diuisa ciuitas sequebat/ & quō unūq; p̄tē ciui-
tatis seorsum tenebat/ Titus querit qua p̄tē ciuitatē sit gressurus/ cōstituit aggerē tripartitū exerci-
tū circa ciuitatē/ cogitat iudæi cōcordari aduersus Titū & Romanos coeunt; in unū corpus exeūt
iudæi aduersus Romanos fugant; in ciuitatē qdā unus iudæoz; capie/ sagitta demissa occiditur inde
iudæis luctus maximus oritur.

Cap. X.

PVgnacissima qdē maximeq; dissentiēs multitudo circa Simonē erat hominū decē milia
p̄ter idumæos. l. uero. x. miliū duces quibus ipse quasi dominus oīum ferat/ idumæi autē q̄
erāt eius partū cū essent numero q̄ng. milia duces habebāt. Horū autē principes uidebant
Sosæ Iacobus & Cathlæ filius Simon. Iohannes autē q̄ tēplū occupauerat/ sexq; armatorū
milia habebat/ quos. xx. duces regebat. Tūc autē illi accesserāt et Zeloz; depositis discordiis duo mi-
lia trecēti q̄ Eleazaro quē ante habuerāt & Simone Iairi filio utebant ducibus. His autē/ ut diximus/
bellū iter se gerētibus populus erat simū & plebis pars q̄ nō eadē q̄ ille cōmitteret ab utriq; diripie-
bat. Tenebat autē Simon qdē superiorē ciuitatē murūq; maiorē usq; ad Cedron/ & antiquioris muri
q̄tū a Siloa flectit ad orientālē & usq; ad Monobazi aulā descēdit. Is autē rex est Adiabene gentis ul-
tra Euphraten habitātis. Tenebat autē et frontē Acræ/ q̄ inferior est ciuitas usq; ad Helenæ reginā/ quæ
Monobazi fuerat mater. Ioānes autē tēplo & circū tēplū aliquatenus incēsis oībus/ itēq; Olpha & ual-
le quæ Cedron appellat/ & aliis q̄ interiacebant mediū bello q̄ inter se gerebat spaciū aperuere. Nec
n. castris Romanoz; p̄te murū positus intra ciuitatē seditio q̄secebat/ sed ad primū eoz; impetū pau-
lis per sanitare recepta mox ad morbū pristinū rediere. Rursusq; discreti p̄ sua quisq; parte pugna-
bat/ oīa faciendo quæ obidentes optarēt. Nihil. n. impius a Romanis passi sunt/ quā ipsi se tractarūt
neq; post illius ciuitas aliqd̄ nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidē grauiorē casus prulit anteq̄
subuerteret. Qui uero eā debellarēt maius aliquid p̄fecere. Dico. n. q̄ seditio ciuitatē Romani uero
seditioē cōepere/ quia multo erat moenibus tutior/ & res quidē aduersus suis/ iusticiā uero recte quis
Romanis ascribit. Intelligit autē quod dies cuiq; suggererit. Verūtū his intra ciuitatē ita se habenti-
bus. Titus cū lectis equitibus foris circūiens quam muros aggrederetur explorabat. Hæsitanti autem
quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab illo latere prior murus instrumen-
tis siue machinis firmior uidebat placuit ad ioannis pontificis monumentū. Hæc. n. tantummodo &
prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta enim munio propterea
quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertiū murum facilis aditus illac erat/ p̄ quē supio-
rem ciuitatē & per antoniā templū capi posse cogitabat. Hoc eo collustrant quidam ex amicis eius
Nicanor nomine ad humerū læuum sagitta percussit/ cū propius uenit cū iosepo accessisset/ pacēq;
in muro stantibus dicendū enim peritus erat/ suadere tentaret. Vnde cognitus eorum conatibus Cæ-
sar ex eo q̄ nec ad salutē se hortantibus abstinere excitatur in obsidionem simulq; suburbana mili-
tibus uastare permittit. Collectaq; omni materia iubet aggerem cōstrui. Tripartitū autē exercitū ad
opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat & ante eos ballistas aliasq; machi-
nas atq; tormenta quibus & excursus hostiū in opera phiberet/ & qui ex muris obstare tētarēt. Cæ-
sar autē arboribus momento suburbana spoliata sunt. Collectis autē lignis in aggeres cum totus operi
intentus esset exercitus nec in dæi gressorē erāt/ populū quidē in rapinis & cædibus constitutum fidu-
cia tunc habebat q̄ respiraturus esset. Illorū aduersus hostes distractis existimantem penas se ab no-
xiis repetiturum si Romani superassent. Iohannes autem quamuis in externis socii sui re uera prope-
rassent/ moerit tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat. Proximos enim erat obsidioni mis-
silibus per muros dispositis/ quæ pridem Romanis abstulerat/ cum prædium quod apud Antonia

HH iii

fatrat coepit. Sed horu possessio ppter imperitiã plerisq; non erat utilis. Pãnci aut a transfugis docti male utebant instrumentis. Sed cũ lapidibus & sagittis aggerẽ iacētibus militibus imminẽbat; perq; cuneos excurrentes manus et cõferebant. Operantes aut̃ minora scuta super uallũ exposita protegebãt; oibalsq; agminibus excurfus cõtra erant machinã comparatã mirabiles. Præcipue uero decimã legionis balistã uehementiores & tormenta saxorũ quibus non solũ irruentes; sed etiã super murum stantes enertebantur. Nã & singula saxa talenti pondus æquabant & ultra stadii modum torquebãtur. Ictus aut̃ non solũ primis quos offendisset; sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi primo qdem cauebant a lapidibus q; erant candidi; nec tantũ sono ac fremitu noccebant; sed etiã claritudine prospiciebantur. Deniq; specularores in turribus præidentes prædicabant quando impelleretur machina saxũ; ferretur patria lingua clamantes filius uenit; itaq; præciebant in quos ueniret atq; ante uitabant & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irruens intercederet. Proinde Romani cogitabant atramento decolorare lapides. Tunc. n. missi non simlister incertos ictus habebant multosq; simul unius ipetu corrũpebant. Sed ne male qdem affecti iudæi aggeris instruendi copiam dabant. Omni uero molitione atq; audacia die noctuq; prohibebant. Perfectis aut̃ operibus plũbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murũ spaciũ metiũtur. Nec iam aliqd fieri poterat quoniã desuper talis petebantur. Cũq; pares intervallo arietes inuenissent eos applicat propulsq; dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberentur ex tribus partibus murũ pulsari iubet. Sonitu aut̃ circũstrepente ciuitatẽ clamor ingens ciuium sublatus est; iteq; seditionos paũor iuasit. Et quia periculũ cõmune utrisq; uidebat; cõmuniter iam repugnare cogitabat. Vociferantibus inter se discordibus quia oia pro cõmoditate hostiũ facerent cũ non si ppetuã cõcordiã deus illis pbeat in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon aut̃ pcone misso uolentibus ex tẽplo ad murũ aggrediẽdi copiam fecit; idẽq; & iohannes ne minus crederet misit. Illi aut̃ oblitũ odiorũ ac discorciarũ suarũ in unũ corpus coeunt; murũq; amplexi faces inde quã plurimas iaciebant contra machinas Romanorũ cõtraq; ipsulores arietũ; eosq; sine intermissione talis petebãt. Audacissimũ uero cãteruatim psillietes machinã; tegmina dissipabãt. Hisq; appositis irruẽtes peritiã qdẽ pauca; plura uero audacia psiciebãt. Semp aut̃ erat ad iudũ laboratibus ipse Titus & iuxta eas machinas eqtibus ac sagittariis ordinatis ignẽ qdẽ ferentes prohibebat; iaculantes uero a turribus reprimẽbat nõcẽdi tẽpus arietibus faciens & tũ murus ictibus nõ ccedebat; nisi q; quinta legionis aries cõmouit angulũ turris; murus aut̃ stabat incolumis. Nec. n. statim cũ turri periculũ sensit quã multo altius eminebat; nullãq; partẽ muri secũ trahere poterat in ruinã. Cũ aut̃ ab excurfibz paulatim quiescent obseruato Romanos per opera & castra disperfos; quia labore & formidine iudæos discessisse arbitrantur excurrũt oẽs qua turris erat Hippicus porta latenter; ignẽq; operibus iniiciũt. Vsq; ad castrorum quoq; munimẽta in Romanos animati pcedebant. Horũ aut̃ periculo mature & q; erat; ppius excitati sunt & q; procul aberant cõuenere. Romanorũ aut̃ disciplina uincebat audaciã iudæorũ; & quos prius offenderat in fugã uersis aliis qui colligerent instabãt. Grauis aut̃ circa machinas pugna cõmissa est; illis incendere his incendiũ phibere certãibus. Incertusq; clamor utriq; tollebat; & multi q; in fronte steterat ceciderũt. Sed iudæi cõfidentia superiores erãt ignisq; opera tetigerat. Incentisq; oia cũ istũ mentis pœnitentia essent nisi lecti de alexandria restitissent plerisq; præter opinionẽ sui uiriliter dimicãtes. Nã gloriosissime in hoc bello pliatũ sunt; donec impator equitũ potētissimis comitatus in hostes irruit; & ipse qdẽ. xii. repugnatores pemit. Mœtu aut̃ cladis eorũ cãtera multitudie in fugã uersa oẽs cõpulsit in ciuitatẽ; eorũq; modo aggeres liberãnit incẽdio. In hac aut̃ pugna unũ ex iudæis uiuum capũ cõtigit; eũq; Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi cõsiderẽt. Post eius uero discessum et̃ dux idumæorũ; iohannes dũ ante muros cũ noto milite loquitur a quodã arabe pectus sagitta percussus continuo periit; magnũq; iudæis luctũ & seditionis mœrorẽ reliquit. Nã & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Concutitur timore exercitus Romanorũ eo q; turris quãdam lapsa sit nocte; & propter maximũ sonitum timuerunt Romani; credentes hostes castra inuasisse; pcutiũt muros illis machinis murũq; uicinorum frangant.

Cap. XI.

Nocte uero q; secuta est incredibilis tumultus Romanis incidit. Nã cũ tres turres impator Titus quinquagenũ cubitorũ cõstrui pcepisset ut his p aggeres singulos positis hic hostes in muro stãtes facilius in fugã uerteret; una earũ spõte sua nocte itepestẽ lapsa est. Ingẽti uero sonitu iacto mœtus occupauit exercitũ. Conari aut̃ aliqd iudæos suspicati ad arma currebãt; eaq; re turba in legiõibus ac tumultus erat. Cũq; nẽo qd accedisset referre posset; diu q̃rũli aliis aliud opinabant; nullisq; iterueniẽtibus hostibus semetipsos timebat; signũq; diligẽter singula a proximis reqrebãt tanq; idumæi castra iã possiderẽt; larualiq; terrore capti uidebantur donec Titus cõgnitis quã res erant uerum cunctis indicari iussit; tandemque tumultus eo nuncio conquiescit. Iudæi quidem

q; dẽ cãtera fortiter sustinẽtes male turribz affecti sunt. Machinis enĩ leuioribus & iaculatoribus ac sagittariis saxorũq; tormẽtis inde feriebant. Sed neq; harũ æquare ipsi poterant celsitudinẽ; & turres excidendi spes nõ erat. Cũq; euerit ppter grauitatẽ neq; incẽdi ppter ea quod ferro tegebant facile possent ultra iactũ tali fugientes arietũ imperũ nõ uitabat; q; sine intermissione ferientes paulatim aliqd psiciebant. Itaq; muro iã cedente magno arietũ Romanorũ quẽ iudæi Niconã uocabãt q; oia uiceret quãuis & antea defessũ erant pugna & uigiliis cũ longe ab oppido pernoctãret; tamen et̃ negligẽtia uel quod male cõsulenter murũ sibi superuacuũ esse credentes; quibus alia duo munimẽta superessent lassatiq; plurimi recessere.

Ingrediuntur Romani ea porta qua murus fractus erat; dimicatur postea unde iudæi audacia refestebant; Romani uero belli peritiã uincebant.

Cap. XIII.

Vm aut̃ Romani qua primũ murũ Nicon perruerat ascendissent ad secundũ oẽs iudæi; relicti custodiibus refugerũt. Portis aut̃ Romani q; trãserũt pãrefactis exercitũ receperunt Et hi qdẽ hoc modo porti muro die. xv. mēis mai & pte eius maximã diruũt; ad septentrionalẽ ciuitatis regionẽ quã ante Cestius uastauerat. Titus aut̃ notato qua Assyriorũ castrũ militẽ trãssert; occupato. n. quod iter Cedrona fuerat spacio & ultra sagittã iactũ a secũdo muro sepatis expugnationẽ statim ingressus est. Tũc igiẽ partiti murũ iudæi fortiter restiterũt. Et iohãnes q; dẽ eiusq; focii ex antonia & septentrionali portu tẽpli ab alexandri monumẽto pugnat. Simonis aut̃ manus iuxta monumẽtũ iohãnis aditũ clauerat usq; ad portã qua in Hippicu turrim aqua inducebãt. Sæpe aut̃ psillientes e portis cõminus dimicabãt; fugatiq; a muris in cõflictu qdẽ romanorũ disciplina pp impitiã uincebant; in murali aut̃ certamine supabant. Eos aut̃ fortuna atq; scia; iudæos uero etiã in audacia quam timor aleret sustentabat q; natura erant in calamitatibus duri.

Iudæi sperant salutẽ Romani uictoriã; unde ex iudæis quis fuisset proprior ad periculũ is primus erat; ex romanis uero q; fortem se præferbat; quia Titus semper aderat.

Cap. XIII.

Ad hæc aut̃ & istis suberat spes salutis & romanis citã uictoriã. Neutros aut̃ lassitudo fatigabat; sed aggressiones murorũq; oppugnationes & excurfus crebri p cuneos diebus totis agebant; nullaq; filiorũ spẽ aberat cũ a prima luce incipientia utrisq; in somnis & die grauior nox dirimeret. His qdẽ occupatũ iri murũ cõtinuo metuẽtibus; illis uero ne iudæi castra pãderẽt; itaq; in armis pnoctãtes prima luce utriq; pugna parati erãt. Et iudæi qdẽ certabant q; esset proprior ad periculũ eorũq; modo gratia emineret a ducibus suis. Maxime uero Simonis eos mœtus ac reuerẽtia cõmonebat; illũ singuli subiectos colebãt; ut ad semet quoq; interficiẽdos parati essent; si hoc ille iussisset. Romanos aut̃ ad uirtutẽ hortabat; cõsuetudo uincendi; & q; uinci nõ assuerant crebrãq; militiã exercitaciõesq; perpetuã & impii magnitudo. Ante oia uero Titus semp ubiq; plens. Nãq; & inertia spectante atq; opitulante Casare grauissimũ facinus uidebat; & ei qui bene decertasset tectis aderat q; rependeret præmiũ. Præterea fructus erat uel cognosci solũ principũ uirũ fortẽ; iccirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est.

Quidam Longinus in medios hostes irruit; duobusque interfectis ex mediis hostibus ad suos reuertitur.

Cap. XIII.

Deniq; istis ipsis diebus ualidissima iudæorũ acie istructa p mœnibus talisq; utriq; missis qdã Loginus de numero equitũ ex acie Romana pgressus in mediã acie iudæorũ irruit; hisq; deiectis hoc ipetu duos fortissimos pimit unius obuã tẽdentis ore pculso; alterius eodẽ tẽlo quod priori extraxerat trãssixo latere refugiẽtis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille qdẽ ob uirtutẽ insignis erat; æmuli aut̃ eius fortitudinis multi exiterũt. Et iudæi qdẽ negligẽter qd; parerent tantũmodo qualiter afficerent cõsiderabat; morsq; his leuissima ducebat; si quo interfecto hoste cecidissent. Titus aut̃ nõ minus saluti militũ quã uictoriã cõsulebat; & temerarios ipetũs desperationẽ dicens. solã uero esse uirtutẽ sigs prudenter & caute sine proprio incõmodo fortiter faceret in ea re potius quã periculum non haberet uiros esse præcipiebat.

Castor qdã ex iudæis simulat uelle inire foedus eũ ut Tito aliquatũ cõquiescat; ut Simon iterim cõsulat de rebus occurrẽtibus; singitq; quosdã socios uelle pacẽ; quosdã nõ accensus his Titus uehementius utebatur arietibus; diruptoq; muro cum militibus ingreditur.

Cap. XV.

Taq; septentrionali pte mediã turri applicat arietem; in qua iudæus quidam uersutus ac subdolos Castor nomine cum. x. aliis militibus suis delitnerat fugaris cãteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub Thoracibus aliquãdiu quieuisent; concussa turri surgunt. Extentisq; manibus castor ueluti supplex Casarem implorabat; & noce miserabili ut si hi parceret obtestabat. Cui Titus p simplicitate sua credulus iamq; iudæos existimans bellũ pœnitẽt; arietes quidẽ impulsione cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quid uel let eloqui permittit. Cũq; ille respondisset ad foedus uelle descẽdere. Titus gratulari se ait si omnes

HH iiii

eadē sentire noluisse/paratoꝝ animo fidem pacis etiā ciuitati daturum.Sed cū ex illis,x. Castor
 ris sociis quinq; itidem supplices esse simularent/cæteri nunquā se Romanis seruituros clamant dū
 mori libere liceat.Deniq; illis super hoc ambigentibus cessabat expugnation. Castor autē interea Si-
 monē per internūciōs admonebat ut dū nauū esset tēpus de rebus urgentibus cōsiliū caperet/ pau-
 lis per eū se illudere imperatori Romano.Simul autē hoc agens ad pacē rogare cōtradictentes socios
 uidebat. Illi autē uelut hæc referentes in thoracas nudos fixere gladios hisq; percussis uelut interfe-
 di ceciderunt. Titus uero eiusq; socii obstupere tanta eorū pertinacia cū ex inferiori loco quod fa-
 ctū erat uere uidere nō potuissent/mirabaturq; simul audaciā & calamitati miserabant. Interea Ca-
 storem ad natē qdā sagitta percussit. Tūq; ille rēli extractū impatori ostendēs iniqua se perpeti qua-
 rebatur. At Titus inculato q hoc emiserat astantē iosepū dirigit ut Castori dextrā porrigeret. Verū
 is neg se iturū/nihil.n. sanū supplices cogitare respondit & amicos q uoluere ire phibuit. Cū uero q
 dā ex profugis Aeneas iturū se dixisset ad eū & inuitante Castore ut eꝝ q secū ferret argentiū aliqd
 susciperet. Ad hæc cū ille studiose aperto sinu cucurrisset. ille sup eꝝ faxū demisit. Et ipsū qdē quo-
 modo præcauerat ferre nō potuit atq; uero militē q a derat uulnerat. Cæter uero fallaciā reputās
 intellexit misericordiā in bello nocere/minuscq; decipi calliditate scæuitiā acrius impulsioibus ira-
 cundia fraudis uehementius utebat. Castor autē eiusq; socii turrim iedibus iā cedentē incendūt/ perq;
 flāmas in eiusdē missi cuticulis iteq; magni animi opinionē apud Romanos habuere rāq; se ignibus
 tradidissent. Capit autē hac pte murū Titus die qnto postq; primū cœperat/sogatisq; inde iudeis ito
 cū lectis mille trāsūt/ quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erāt/ fabriq;
 arariū uestiumq; mercatus/ & ad murum angustæ uiaē tranuerse tendebant. Enim uero si uel statim
 muri disturbasset. maximam mentem uel quæ cœperat lege belli uastasset. nullū credo dānū uictoriae
 fuisse admixtū. Nūc autē iudeos male tractando exorātū iri sperās cū liceret capere facile discessio-
 ni aditū nō dilatauit. Nec.n. quibus consulebat insidiatores sibi putabat.

Ingresso Tito iudei circūcludūt Romanos multosq; ex eis occidūt & nisi Titus tulisset opē uix
 euasissent. ad ultimū murū sunt expulsi. Titus iterū aggreditē ad illū murū irritū totaq; ptem illā di-
 rimīt/prædicia ponit munit turres & loca. alia parte ciuitatem aggreditē. eosq; hortatur ut uellent sal-
 uari & iosepus oratione patria idem eos hortabatur. Cap. XVI.

DEniq; postq; ingressus est neq; occidi quenq; pmisit eorū q cōprehendebant/ neq; domus
 incendi sed tā seditiosos se pugnare uellent sine populū detrimento copiam dabat q ipsi po-
 pulo fortunās pprias se rediturū pollicebat. Plurimi nāq; petebāt sibi ciuitatē seruari/ re-
 plū uero ciuitati. At enī populū qdē ad ea q hortabatur & antea paratum habebat/ bellicosū
 aut pro uertia ducebat humanitatē. Tūq; in belli aīo q cætera ciuitatē tenere nō posset has pponere
 cōditiones putabāt/mortē populo denunciātes/ & si uerbū qsq; de traditiōe fecissent pacemue nomi-
 nasset mox iterficiendū eū esse minitātes. Romanis q introire aliꝝ p uiarū angustias obstabāt/ alii ex
 redibus/ alii murū p superiores ptes egressi pugnare cœperūt. Quibus rebus p̄orbati custodes de mu-
 ro sese dimiserāt relictiis turribus i castra recessere. Clamor autē audiebat militū itra ciuitatē q ab ho-
 stibus cingentē. foris autē degentiū clausis cōubernaliibus moententiū crescēte nūero iudeorū/ & pp
 locorū peritiā uariūq; sciam p̄ualente/ multiq; Romanorū trucidabant/ & ab incubentibus pellebant
 cū magis necessitate resisterēt. Nec.n. multi simul fugiēdi copia p angustias muri patebat/ oēs q; pe-
 ne q trāsierāt p̄pti fuissent/ nisi Titus eis opē tulisset. Dispositis.n. p suma uiaq; sagittariis/ & ubi plus
 erat multitudinis astās missilibus hostes abigebat. & cū eo Domitius Sabinus uir bonus & i illo plio
 comprobatus/ durauitq; tandiū sagittis eos prohibens irruere. donec oēs milites recessere. Romani
 qdē ita secūdo muro positi ad extremū pulsī sunt. Oppidanis uero q pugnares erāt spūs creuit & se-
 cūdis rebus amētēserāt/ neq; Romāos auferos eē ad ciuitatē accedere suspiciēs/ neq; uinci se posse
 si ad præliū p̄cessissent. Nā qā iniq; erāt officiebat eorū sentētis deus/ & neq; Romanorū multo ma-
 iorē illa q pulsa fuerat supesse cernebat/ neq; famē iam iā serpentē. Adhuc.n. malis publicis alebant/
 & sanguinē ciuitatis bibebāt/ pp bonos aut cōtinebat exitiū & penuria uictas iā multi descēderāt/ po-
 puli tñ interitū seditiosū p uelamine sui ducebāt/ & solos eos q pacē nō pparēt saluos esse cupiebāt
 q; uiuere cōtra romanos optarēt. Cōtrariā uero multitudinē uelut onus quoddā cōsumi gratulabāt
 & ita qdē circa suos affecti erāt. Romanos autē q ciuitatē iteq; ingredi onabāt armati phibuerūt dis-
 iectis muri p̄ribus obiectū corporū p̄munitis/ ac p tridū sustinere fortiter dimicātes. Quarto autē
 die Titū uehementius aggressum nequaq; ferre potuerūt/ sed ui coacti rursū quo antea refugerūt/ il-
 le aut interim muro positus totā eius septentrionalē uelut statim deposuit. In meridiana uero p turres
 prædicia collocauit iamq; tertiū murum aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis
 eius obf̄dio spaciūque consilii seditiosos esse dandum si quid disturbance secundi muri aut fa-
 mis mox dimisterent/ nec enim diutius eis prædas posse sufficere/ & ipse otio commode utebatur/

nā cum

nā cū dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in cōspicuo hostibus loco iussit du-
 ces ordinato exercitu pecuniā singulis numerare. Illi autē prolatis armis/ & inuolucris & uaginīs septi-
 q; p̄cedant equitibus ornatos equos ducentibus locaq; subarbana p multū spaciū auro argentosq; lu-
 cebant. Illo autē spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebat. Spectantibus.n.
 & uetera plena erant moenia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerne-
 nullāq; ciuitatis partē nō infusa multitudinē regebat. Moxius autē quāuis audacissimos cœperat oēm si-
 mul exercitū armorūq; pulchritudinē cōspiciētes & ordinationē uitorū. Et fortasse uel aliā specē sedi-
 tiosi aīos mirauissent nisi malorū immanitate quæ in populū cōmiserant dandā sibi ueniā a Romāis
 desperassent imminere si desitissent morte supplicii bello mori præstabilis esse ducebāt. Præualebat
 ēt fatū quod nocētes cū innocētibus/ & ciuitatē cū seditiosis perire decreuerat. quattuor p singulas
 giones alimēta cōsecuri sunt. Quinto autē die cū oīa faciens Titus nihil iudeos pœcātū cogitare sen-
 sisset/ bifariam diuiso exercitu Antoniam uersus ad ioānis monumētum aggeres inchoauit. ista par-
 te superiorē ciuitatē captū iri cogitās & p Antonia templū. Nāq; hoc nisi cœpisset. nec oppidū quidē
 eorū erat obtinere/ in utraq; aut parte duo aggeres erigebāt/ a singulis agminibus singuli. Et iuxta mo-
 numētū qdē opantes a iudeis/ & Simonis sociis infestatiuis phibebant/ ad Antonia uero ab ioannis
 sociis cū multitudinē Zelotarū nō solū quia de superiore loco pugnabāt/ uerū ēt quia machinis iā uti
 didicerāt. Paulatim enim usus quotidianis altit peritiā. habebāt autē balistas trecentās & quadraginta
 tormēta saxorū quibus difficiliorē aggerū extructionē Romanis efficiebāt. Titus autē sibi saluā fore
 fortunā sciēs & periturā esse ciuitatē una & obsidioni uehementē instabat. nec pœnitidinē iudeis sua-
 dere cessabat cōsiliūq; factis admiscēs & orationē saepe armis efficaciorē cognoscēs tā ipsos ut saluari
 uellent rogabat/ tradita sibi ciuitate quæ iā capta uideret. quā & iosepū allegabat patria lingua uerba
 facturū/ sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Iosepus circuit ciuitatē ea parte qua possit audiri facilius iudeosq; orat ne uelint Romanis resiste-
 re. p̄uadetq; pluribus uerbis/ illi uero cōiuitis eū afficiunt. Cap. XVII.

Taq; iosepus murum circūiens simulq; extra tæli iactū stans unde exaudiri facilius posset
 muros orabat/ ut sibi ac populo p̄cerēt tēplo ac patriæ neq; cōtra hæc fierēt alienigenis du-
 riores. Romanos.n. sancta reuereri cū qbus nulla sibi societas esset/ manusq; suas ad hoc ut
 q; cohibere. Ipsos uero in his edoctos/ cōseruare possent sponte ad eorū iteritū ruere qn po-
 tuis uiderē muros cōdicis/ si firmiores/ excisis uero infirmiores sapessē Romanorūq; uires cognosce-
 rēt/ sustinere nō posse/ hisq; seruire nō esse nouū/ neq; inextimū iudeis. Nā licet pulchri sit p liberate
 pugnare/ tñ id in principio decere fieri. Semel autē subditū & q multo tēpore paruisset impio iugū ex-
 cutientē malæ mortis cupidū nō libertatis amatorē uideri. Debere autē designari dominos humilio-
 res nō quoz in potestate uindicta oīa. Nā qd Romanos effugisse/ nisi q; pp astus aut frigora esset inuile
 simo uero trāsisse ad eos undiq; fortunā/ deūq; p singulas natiōes ducentē impium tū ēē in italia. Hæc
 aut ualidissimā legē tā feris bestis quā hoibus esse p̄finitā potērioribus cedere/ apud eosq; esse uictō-
 riā apud quos robur fuerit armoz. Iccireo ēt maiores eorū q; multū & aīs & corporibus & aliis sub-
 sidiis meliores cessissent Romanis q nisi deū scissent illis fauere nūq; p̄pessi fuissent/ ipsos uero cōfidē-
 tes adhuc resistere/ cū ex magna pte capta sit ciuitas/ ciues autē ēt si muros itegros haberēt exercitio pi-
 ter aff̄cti sunt. Nec.n. latere Romanos q; fames teneat ciuitatē/ & mō qdē cōsumi populū cōtinuo
 uero ēt bellatore iterituros/ nā & si Romani deserint/ & ab obsidione cessauerint/ neq; ciuitatē strictis
 gladiis irruerint/ iudeis tñ expugnabile bellū itus assidere q; hortis singulis alere/ nisi forte quoq; cō-
 tra famē arma capent ac dimicare/ soliq; possent ēt clades supare. His addebāt optimū esse ante ito-
 lerabile calamitatē mutare sententiā dūq; liceret salutare cōsiliū sequi/ nec enī antea gestorū cā succē-
 sere Romanos nisi ad finē usq; insolentes fuissent/ natura eos esse in impio manus ueros ac q; iacū dīa p
 ferre quod uile est. Vile autē putare neq; ciuitatē uacua uiris neq; desertā habere. p̄uincia/ iccirco uel
 le impatorem cū his dexterā iungere/ nec.n. cuiq; salutē daturū si cœperit ciuitatē p̄sertim q nec in ex-
 tremis ei claudibus rogati paruerūt. Breui autē murū quoq; tertiū captū iri priores q capti sunt fidē fa-
 cere. Et quātes p̄tūp̄i rutamina nō possint famē p Romanis pugnaturā. His momentē iosepū multi in
 muro stans uituperabant multi uero cōiucis nōnulli ēt iaculis appetebat. Ille autē cū manifestis eos
 calamitatibus minime flecteret ad gentiles transit historias.

Iosepus clamat aduersus iudeos adducens diuersa exempla maiorum/ ut uelint redere/ deumq; eis
 aduersum esse propterea amplius ne uelint resistere. Cap. XVIII.

Miseri uociferās uitorūq; auxiliatorū imemores armis & manibus cū Romanis bellū
 geritis/ qsi quem aliū sic uicerimus. Quando autē nō deus oīum cōditor iudeorū de-
 fensor est si lādatur/ nō respicietis. Vnde progressi pugnatis quantumq; auxiliatorem
 uiolastis/ Non recordamini opera diuina parentum/ atq; hunc sanctum locum quanta
 bella nobis

bella nobis aliquādo pergit. Ego autē facta dei narrare auribus indignis horresco sed tamē audite ut cognoscatis nō solū uos Romanis sed etiā deo resistere. Nechaus qui tunc erat rex Aegyptiorū idēq; Pharaō uocabat cū infinita manu descendit reginamq; Saram nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abram proauis noster? Armis credo uos est iniuriā. At quin. ccc. & xviii. praefectos habebat quorū singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absente deo? Puras autē manus ad hunc locū tendens quē uos polluisit inuictū sibi auxiliatorē ad militiā legit. Nōne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans autē quē uos gentili caede cruentatis ac tremēs nocturnis somniis Aegyptius exagritatus aufugit auroq; & argēto amatissimos deo donauit Hebraeos dicā translata in Aegyptū maiorū nostrorū domicilia. Qui cū annos. cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiacerent armis ac manibus ulcisci possent semetipsos deo potius permiscere. Quis nescit Aegyptū replētā oī genere ferpentū omnīq; morbo corruptā: Quis terrā infructuosam? quis Nili de sectionē & continuas decē plagas? & ob hoc parētes nostros cū praesidio inuentos & sine piculo deduci quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab Assyriis raptā nobis sanctam arcam Palaestina & Da gon simul agrum genuit & iam tota gens quae rapuerat corruptis uero oculis corporū ac peccatis cibo uisceribus exaultis Cymbalorū ac Tympanorū sono manibus noxiis reportarunt sanctum placationibus expiantes deus erat qui haec parentibus administrabat propterea q̄ omissis armis ac manibus eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorū Sennacherib cū totā ducēs Asiā ad hanc urbem castra posuisset manibus nō humanis cecidit: nā ab armis quiescentes in uotis erant & aēgelus dei una uoce ifinitum deleuit exercitū. Posterorū die excitatus Assyrius. clxxxv. milia reperit mortuorū atq; ita cū reliquis Hebraeos inermes nec persequentes fugiebat. Scitis etiā in Babylone seruitiū ubi p̄ ānos. lxx. populus exultans nō ante libertatē respexit quā eā dominus donare ut eos etiā est p̄secutus iterūq; auxiliatori suo sacerdotū more seruiebat. Breuiter dicā nullū est operā praeciū quod armis parentes nostri p̄secere aut nō sine armis deo p̄missa potestate imperiū. Domini autē manentes ut placebat iudici superabat. Pugnantes uero semper de spe ceciderūt. Nā ubi rege Babyloniō oppidū obsidente cōtra Hieremiā praedicationē Sedechias rex noster cū eo cōgressus est: tū ipse captus est quā cū tēplo ciuitatē nidit excidit. At quin uidete quāro ille rex uestris ducibus cuiusq; populus uobis erat medio erior. Deniq; Hieremiā uociferantē inuisos esse deo propter delicta quae in eis cōmiserat captā iri aut nisi traderent ciuitatē neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos ut intus gesta praetermittā neq; digne possim iniquitates uestras expōere me qui uobis salutem suadeā quaerimini: talisq; appetitis irati q̄ uos uestrorū cōmonefacio peccatorū nec dici ea toleratis quorū quotidianē facta cōmittitis. Idē tūc fuit cū antiocho q̄ dictus est Epiphanes obsidente ciuitatē multis modis offensa diuinitate maiores nostri cū armis p̄gressi ipsi qdē in pugna pempti oppidū uero ab hostibus direptū est sanctūq; p̄ trēniū unū sexq; menses p̄oenitus desolatū est. Et qd pluribus opus est. Ipsos Romanos q̄ cōtra iudaeorū gētes ad militiā puocauit. Nōne indigenatū impietas unde sanire cepimus. Nōne a seditione maiorū quando aristobuli & Hyrcani furor & inter eos cōtentio pompeii intulit ciuitati & Romanis deus indignos libertate subiecit. Deniq; tres mēses obsessi quanquā nihil quale uos in sanctū legelq; deliquit & maioribus ad belli subsidia utebantur sese tradiderunt. Antigonū autē filii aristobuli nescimus exitū. Quo regnū obtinente deus iterū captiuitate persequēbat populū delinquentē. Et Herodes qui dē Antipatri filius Sossium & Romanū adduxit exercitū. Circundati uero per sex menses obsidebatur donec capti peccatorū suorum supplicia pependerunt direptaq; est ab hostibus ciuitas: ita nunq; genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohaeret excidiū. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessiones iudiciū deo de omnibus promittere manusq; tuas humanas contemnere cum a superno sibi duce non recedant. Vos autē quid ex his quae legis cōditor bene dixit egistis? Quid quod is execratus est praetermissis: Quātū autē illos qui cito periere p̄ciatere superastis nā occulta dedit gātes peccata hoc est furta inuidias atq; adulteria rapinis caedibus certatis nouaq; maleficiozū excogitatis uias. Sanctū uero templum factū est omnium receptaculū & indigenarū manibus pollutus est locus quem Romani ex tam longinquo adorabant multa per legem nostrā de suis moribus derogantes. Deinde post haec in quē fuistis impii hūc auxiliatorē sperastis? Valde qdē iusti estis supplices priusq; manibus adiutorē uestro rogastis: Talibus rex uester p̄cibus aduersum Assyriū supplicauit cū magnū illū exercitū deus una nocte p̄strauit. Similia uero Assyrii Romani cōmittūt ut etiā similem ultionē sp̄retis nam ille qdē ab rege nostro accepta pecunia ut uassitati parceret ciuitatis neglecto iure iurando ad incendiū tēpli descendit. Romani autē solēne poscunt tributū quod parentes nostri eorū parentibus p̄sabant. Et si hoc ip̄trauerint neq; populates ciuitatē neq; sancta omnino tangūt. Cōcedunt autē nobis familias liberas & possessiones tenere sacrasq; leges saluas manere patiūt. In fania est profecto sperare deam talem circa iustos fore qualis iniustis apparuit p̄sertim qui statim ulcisci nouerit cū oportet. Deniq; Assyrios prima nocte qua castra ciuitati admoerant fregit q̄ si ēt uestram

uestra p̄geniē liberaret Romanos uero dignos poena iudicaret cōfestim eis illo tpe sicut Assyriis ita sceret quo genti manus Pompeius attulit quo post illū Sossius ascēdit quo Galilaea Vespasianus excidit. Postremo nō nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus neq; Sossius passi sunt & ciuitatē uictoria ceperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobilicū gessit etiā imperiū adeptus est. Nā Tiro quidē etiā fontes uberiores profluunt q̄ prius uobis aruerant. Deniq; ante huius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ciuitatē fontes ad deo defecisse ut ad utrunq; aqua mercaret. Nunc autē ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eorū sed etiā hortis sufficiant. Deniq; huius prodigiū & ante periculū factū est in excidio ciuitatis quando supra memoratus Babylonius rex cū ex cū uenit q̄ & captā ciuitatē incendit & templū quōnis ut opinor nihil tunc illi quantū uos impiē nunc cōmississent itaq; sanctis relictis deū fugisse putauerim. Hūc nūc adesse quibus cū bellū geritis. An bonus quidē uir domū flagitiōrē fugiet & domesticos oderit? Deū uero malis uestris inhareat arbitramini qui etiā occulta cōspicit & audit oīa quae tacent. Quid autē apud uos taceat quid celat qd nō ēt plānum inimicis factū est iniquitates enim uestrae uelut in proptu nemine latent inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis atq; ita nequitia ut uirute demonstrare cōtentidit. Verūtāme reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas cōfessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite p̄deat uos patriā ire diruta cōuertite oculos & p̄spicite etiā quā proditis pulchritudinē quale oppidum quale templū quā multaq; gentiū munera. Quis in hoc flāmas adducit quis hāc iā nō esse desiderat? Et qd est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriores. Si hāc nō ueris luminibus cernitis saltē familiā uestra q̄ miseremini. Versent in cōspectu cuiusq; cōiuges & parentes quos paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio quia una cū his picilitatē mibi mater & cōiunx & familia nō ignobilis domusq; olim clarissima & fortasse propterea me q̄sq; hāc suadere crediderit. Interficiet illos accipite mercedē salutis uestrae sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum si post me respiciat.

Clamante Iosepo cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos sediuos sed diu persistit ita ut cogentur fame perire. Tātam famem perpepsi sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperēt seditioni illi domos ui irruēbant ut cibum caperent summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & ioannis.

Cap. XIX.

Iosepo uociferatē cū lachrymis sediuos qdē neq; aios flexerūt neq; turā sibi mutatio nē fore iudicauerūt. Populus uero ad p̄fugiendū cōmotus est & alii qdē possessionibus suis aliiq; rebus carissimis exiguo scio uenūdati solidos qdē ne latrones eos deprehenderēt trāsglutiebāt. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebāt usū ne necessaria. Titus autē p̄lorosq; p̄ agros quo uellet quiq; p̄gere dimittebat idq; magis eos ad p̄fugiū horrabat q̄ intestinis malis carēbat Romanis cōseruire. Ioānes autē & Simon cū focis ne his magis pareret exitas quā ne Romanis aditus obstruebāt & q̄ uel umbrā suspicionis dedisset cōtinuo necabāt. Ditionibus qdē manere ēt sicut p̄fugere par cā erat perendi nā quasi transfugere uoluisset p̄p̄ marimonū quiq; occidebat. Cū fame autē crescebat desperatio seditionis & i dies singulos uirūq; malū amplius accendebat. Et palā quidē nulla erāt frumētā irrupentes aut scrutabant domos. Et siquidē inuenissent aliquid eos qui negauerūt uerberabant si uero nihil inuenissent quasi diligentius celauissent tormentis itidē afficiebat. Habendi autē argumēto erāt corpora miserorū cū ea q̄ solidis uiribus staret abundare cibo putarent. Tabidi autē transfigebant nec rationis esse uidebat statim fame morituros occidere multi uero clā substantiā suā uo frumētū modio qui ditiores essent itēq; pauperes ordeī p̄mutarūt. Inclusi deinde intimis aēdiū tectis quidā summa penuria infectū triticū comedebāt. Panem alii cōficiēbat ut necessitas metuasq; monuisset. Et mēsa quidē nulqū apponebat sed incoctū subtrahebat igni cibū diripiebāt miserabilis autē erat uictus dignūq; lachrymis spectaculū cū potētiores qdē plus haberēt infirmiores aut iniuriā deplorarēt quippe fames sup oēs clades haberet nihil sic p̄ditū hoīem ut pudor nā quod reuerentia dignū est in fame negligit. Deniq; uxores uiris & filii parētib; & quod miserimū matres cibū infantibus ex ipso ore rapiebant & marcescētib; iter manus carissimis nemo parcebat quin uitae guttas auferret. Edentes uero talia nō latebāt sed ubiq; aderāt q̄ ista diriperēt nam sicubi clausam domū uidissent eos qui intus erāt cibū capere hoc suspicabant iudicio statimq; ruptis foribus irruēbat uictūq; iam contusam dentibus ex gutture p̄ene reuocabant ipso facibus stragulatēs. Pullabant autē fenes ne cibū defenderēt lacerabant mulieres ea quae haberent in manibus occultantes nullaque miseratio nel cani capitis uel infantiae sed abstractos pueros & ex buccello pendentes humo alidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset quodque rapturi fuerant deuorasset tanquam si lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatūs excogitabant dommodo alimenta reperirent nunc extruentes genitalium uias nunc uirgis acutis pedes transfigiendo. Horrendaq; etiam auditu quis paciebatur in unius panis confessione & ut unum pugnum farinae abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant minus enim crudele uideretur quod nec

cessitas

cessitas speraret. Exercentes autem dementia sua seque sibi diebus uaticinae praeparantes hisque occurrerent qui per Romanos custodias agreris oleis herbarumque gratia colligerent nocte reperissent cum iam se hostes euasisse crederent quae attulissent eripiebant multumque supplicatibus & horribile dei nomen implorantibus ut aliqua parte sibi concederent eorumque cum periculo sibi collegissent nihil peccatis dabat gratum uidebat si solati non perirent. Haec quidem humiliores a fatellitibus patiebant. Honorati uero ac diuites ad tyrannos producebantur quosque alii insidias falso accusati occidebant alii quae Romanis perirent ciuitatem. Et plerumque delator subornatus agebat quae profugere uoluissent. Sic uero quae Simo expoliasset eum ad Ioannem remittebat & quae Ioannes expoliasset eum Simon excipiebant sibi quae inuenit propinabat sanguine popularium miserorumque cadauera patiebant. Et dominandi quidem erat causa in urribus dissensio. Sceleris uero concordia. Nam qui ex alienis malis parte alteri sibi totum uendicatis non dedisset nequissimus uidebat. Et quod non accepisset uelut boni alicuius dano dolere quod crudelitatis parte doluisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero ut autem breuiter dicam neque alia ciuitate unquam talia perpetrata uel nequam ullam nationem post hominum memoriam malitia ferocioris fuisse. Postremo etiam gentibus Hebraeorum maledicebant ut minus imperium uiderent in alienos. Veritatem quae erat & seruos se & de generis gentis ab oratione esse confessi sunt. Denique ciuitate ipsi euertere & Romanos inuitos hanc tristis admittere uisitoria cogere tardiusque uenientem in templum igne poene traxerunt. Denique cum hi ardere superioris ciuitatem uidissent neque dolere neque illachrymari sed apud Romanos qui haec patere inueniunt sunt. Verum quae per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Multi pro fame ciuitate exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & Ioannem mittebant. Tito acclamante ne tanta uellenti patri miseria ipsi conuictis Tito & patri eis maledicebant. Ca. XX.

Tito autem aggeres proficiebant quousa a muro milites male afficerent. parte uero equitatus directam iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntes insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatore quibus iam minime praedia sufficeret maior uero pars ex populo pauperes quos profugere deterrebat per affectibus suis motus nec clauis enim seditionis fieri posse sperabat ut cum coniugibus ac liberis diffugerent eosque latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum famem restabatque iam latitates egredi & ab omnibus capi. Depraehensis autem necessitate repugnabant motu supplicii incogruum uidebant supplicare possunt pugna uerberati itaque & ante mortem modis omnibus excruciat contra murum crucibus affigebant. Tito quidem miserabilis uidebat ista calamitas cum iudaei in dies singulos quingenti nonnulli et plures caperentur sed neque captos dimittere tutum erat tantumque asseruare multitudinem custodiam uidebant esse custodiam maxime uero propterea non prohibuit citius eos existimas ea facie remissuros tanquam similia passuros nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant ira & odio & ludibrii causa & pro multitudinem quae coepissent. Itaque spaciis crucibus deorat & corporibus cruce. Seditionis uero tantum defuit ut ea clade mouerentur quod et in contrarium eis cessit ad decurrenda reliqua multitudinem. Transfugerunt namque familiaribus ad mox tractis & si quod erat popularium proniores ad pacem & quae paterebant quod ad Romanos profugerent demonstrabat & quod comprehensum tenebant eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos profugere cupientium donec uerum cognoscere inhiuit. Fuerunt autem quod statim dilapsi sunt quasi ad uerum supplicium pererantes. Illata enim ab hostibus morte comparatione famis requiem esse ducebant / multis autem captiuorum Titus et manus abscindi precepit eosque ad Ioannem & Simonem intromisit ut pro calamitate nec uiderent profugere nec crederent saltum nunc desinerent admonens nec uere compelleret ad excidium ciuitatis lucratur in extremis mutata uoluntate & pro prias animas & patriam tantam & templum cuius participem non habebat. Simul autem dictis aggeres circumdando operantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad haec in muris stantes & ipsi Caesari & patri eius maledicebant mortemque se contemere clamabant eaque seruituti recte praeferebant multa uero mala in Romanos facturos se dum spirare poterint nec priam curare nec templum ut ipse diceret periret mendum deo templum hoc melius esse saluatumque iri hic ab esse quod incoleret quae ipsi quoque auxiliorum habentes oibus interminationibus illusores eo quibus facta non adderetur finem. n. dei esse. Talia conuictis admiscentes uociferabantur.

Antiochus Epiphane cum Macedonibus admiraus Romanos quod muros non adeant ipse cum suis muros adit multi ex his fugiunt & multi interficiunt postea Tito aggeres fiunt admotis ad muros iohannes fossa intus facta submissio igne aggeres diruit Simon inde cum multis aliis proficiscitur in machinas illas easque incendunt cum Romanis cogreduntur ita ut non diiudicari possit amicus ab inimico quod dicitur ex Romanis corruptis machinis desperabant ciuitatem captam iri. Cap. XXI.

T inter haec Antiochus quoque aderat Epiphane multos alios armatos ducens & praeterea caetera stipatus qui macedones appellatur omnes aetate pares & paulo magis proceres adolescentuli more Macedonum instructi armis & eruditi unde etiam nomen habebant plerumque tamen famam gentis aequare non poterant. Olim namque regum qui Romanis parebant

parebant foelicissimum Comagenum fieri contigit priusquam fortuna mutaret. Ostendit ille quoque in senecta aetate nullum ante mortem beatum dici oportere. Caeterum filius eius adhuc eo uigete praesens se mirari aiebat quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat namque bellator ipse naturaque promptissimus tanquam uiribus ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc subrisisset laboremque eodem esse dixisset sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetu fecit & ipse quidem pro uiribus suis ac peritiam cauebat tela Iudaeorum sagittis eos appetens adolescentuli autem omnes praeter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerat & ad extremum multi sautim recesserunt hoc reputantes quod etiam uiris Macedonibus inuicere cupientibus fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis maii aggeres inchoati uix nono & uigesimo perfecti sunt cum totos dies septem & decem laborassent ingentes nam quattuor acti sunt & unus quidem qui erat ad Antoniam & a quinta legione fuerat exstructus contra medium stagnum quod Struthium uocat alter uero a. xii. uiginti cubitis distans. Decima uero regio quae supra memoratis stabat in septentrionali parte opus exerebat ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Adhuc autem quinquadecima legio. xxx. descendente cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uero ad motus aggeribus Ioannes suffossa intus terra usque ad aggeres antoniam uersus dispositis per cuniculum subditibus opera suspendit illataque silua pice ac bitumice illata ignem immitit. Succentis autem fulcimentis fossa repente subsedit cumque magno sonitu in ea aggeres deciderunt ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est cum igne ruina concluderet. Perae uero materia quae simebat flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat molitione Iudaeorum aggerentium itaque se uicisse credentium & spes eos cassa refraxit & in posterum subuenire aduersus ignem minus utile uidebat et si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post alios etiam aggeres Simonem cum sociis aggreditur. Illa namque parte Romanis admotis arietibus concutere murum coeperat. Tephacheus autem quidam ex Garfiorum ciuitate Galilaeae & Megastarus ex regalibus familiis Marianes cumque his Adlabenus quidam filius Nabataei nomen habens ex fortuna Egiras cuius est interpretatio claudus raptis facibus in machinas euolatit hisque uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparere neque magis horrendi. Nam uelut in amicos non ut in agmen hostium excurrerent nihil contati sunt aut sublitere sed per medicos inimicos facto impetu machinas incedere. Acti autem missilibus & gladiis destrui non prius a periculo dimoti sunt quam ignis instrumeta corripere. Sublata uero iam flamma Romani quidem concurretes e castris auxilio pererant Iudaei uero ex muro eas phibebant manusque cum his conserebant qui flammam extinguere conarentur propriis corporibus nullo modo paretes. Et illi quae arietes igni subtrahere uidebantur tegmina cremarent iudaei et per flammam eos retinere certabant & quibus feruens nacti essent ferrum autem arietes non amiferet. Hinc autem auxiliarios flamma transiit & aggeres iam occupabat incendium. Itaque Romani flamma circumdanti quoniam seruare posse opera desperabant in castra descendunt Iudaei uero magis stabant cum semper eorum numerus cresceret ex ciuitate accedentibus ad iumentis minusque cautos haberent ipetis freti uictoria. Progressi autem usque ad munimenta castrorum flamma eorum custodibus dimicabat. Effert ergo quaedam pro castris per uices stantium armorum & acerbius in eos sanctio Romanorum ut quod quilibet ea cessasset occideret hi poenali loco de gloriosa morte placata steterunt fortiter eorumque necessitate simul ac pudore plurimi fugientium redierunt balistisque in muro dispositis ex ciuitate accedente multitudinem phibebant nihil pro cautione sine tutamine suorum corporum uidentem nam quoscumque obuios habuissent cum his cogrediebantur iudaei & in spicula irruentes incaute ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi iactus magis quam fiducia superabant & Romani plus audaciae quam quae male tractarent cedebant. Iam uero Titus aderat ad Antoniam quae secesserat locum aliis aggeribus propiciis multumque increpatis militibus si cum hostibus muros obtinebat in suis periclitarentur & uelut ex carcere contra se dimissis Iudaeis obsessorum patere ipsi fortunam cum electis militibus hostes a latere circumuenit illi autem cum mora ferirent contra eum conuerterent durabant mixta uero acie puluis quidem lumina clamor uero aures exuperabat. Neque autem amicum ququam internoscere poterat aut inimicum Iudaeis autem non tam uirum fiducia quam salutis desperatione praesertatibus & Romanos pudor armorum & gloriae & praesentia periclitatus Caesaris reddidit fortiores. Itaque putauerunt in eos ad extremum nimia ferocitate animorum uel totam multitudinem Iudaeorum fuisse rapturos nisi praeventio pugnae momento in ciuitate se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani somno tenebantur tam longum laborem una hora perdidere & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

Consultis duces Titus quod faciendum an aggredi muros debeant an aggeres struendi aut permittendum quod ipsi fame coacti ciuitate sint tradituri an circumdanda sit ciuitas ne exitu habeat sicque dicit Titus opus non paruū sed intricabile Romanos esse facturos. Cap. XXII.

Itus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omnium admoto milite ut muros experiri adhuc enim Iudaeos cum exercitus parte dimicasset uniuersum uero militum impetum tolerare non posse uerum sagittis esse obruendos.

Prudentiores

Prudentiores autē rursus ageres fieri suadebāt/ alii & sine aggeribus obsideri egressus eorum tātūmodo obseruantes/ ac ne uictus intro ferret monebāt/ & ciuitatē fami relinquere/ neq; cū hoste manu cōfingere/ nec enim expugnari eos/ confidentiā posse/ quibus optatū est ferro p̄cumbere/ uel etiā sine hoc in/ terficere/ quæ scænorū est cupiditas/ ipsi autē Tito Cæsari quidē prorsus ovari tanto cū exercitu hōne stū nō uidebāt & pugnare cū his superuacūū qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autē fieri impendiorū penuria operosum iudicabat/ egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circumdari eā propter magnitudinē locorūq; difficultatē ab exercitu posse/ & propterea ad excursus incautū/ cōtra manifestā uero uia obseruatā occultas uias excogitatos Iudæos tā necessitate quā locorū scietia. Si quid autē clā esset illatū diutius obsidionē trahendā uerendumq; ne uictoria gloriā diminuta/ temporis longitudo. Hæc enim quidē effici posse/ sed celeritatē ante gloriā duci debere tamē si celeritate uti uelit & cautione totā muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus posse p̄cludi/ & Iudæos aut omnibus modis salure desperata ciuitatē tradituros aut fame uictos facillime capiendos/ aliter enim se non posse quiescere/ uerū & aggeres curaturum esse/ cū infirmiores habeat qui prohibent/ q; si cuiq; magnū opus & inextricabile uideat/ eum considerare debere q; neq; paruum opus Romanos decebat facere/ & sine labore magnū quid perficere ne deo quidē facile sit.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribuere. Diuinus autē quidē impetus militibus incidit/ ambitiq; partiti non solū rectores inter se/ uerū ipsi etiā ordines certabāt. Et miles quidē decadarcho. Decadarcho autē Hecatontarcho isq; Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorū uero ostentatio ad duces usq; pertinebat. Ducū uero certamina Cæsari ipse diiudicabat. In dies enim singulos circueiens onus sapiens inspiciebat. Cœptis enim a castris Assyriorū ubi ipse tendebat ad inferiorē cenopolim murū duxit. Hinc per Cedronē ad Oliuæ montem reuertens a meridie montem complectitur usq; ad saxum quod Peristereonos uocatur/ eiq; proximū collē qui super uallē iminet. Siloā ac inde ad occidentē flexo/ ædificio ad uallē fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū circumdato monte ubi Pompeius castra posuerat/ ad septentrionalē redit regionē eam cū præcessisset ad uici partē cui nomē est Erebinthon cœcus. Post illū Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit/ unde coeperat murus quidē uno minus. xl. stadiis erat. Adhuc autem foris castella. xiii. ædificata sunt/ eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triuico constructum est ut id quidem dignum mensibus uideretur/ celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate per castella custodibus collocatis/ primam quidem uigiliam noctis ipse circueiens explorabat. Secundam uero Alexandro permiserat. Tertia uero obrigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur/ totaq; nocte per castellorum spacia circuebant.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur/ unus alium mori intuebatur/ non erat facultas sepeliendi/ latrones uero mortuis uictus risu ex poliabant/ multi ex muris in fossas proiiciebantur quæ uidens Titus ingemuit.

Vdæis autē cum exeundi facultate/ omnis etiam spes salutis adempta est/ auctaq; iā fames totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atq; infantibus/ uariū autē angusta senibus mortuis. Adolescentes autē ac iuuenes uigiliabant/ uelut umbra mortuorum per oppidum uolutabant/ & ubi quæ casus occupauerat decidebant. Sepelire autem funera neq; poterant præ labore/ & eos quibus aliqua uis supererat pigebat/ & propter multitudinē mortuorū/ & quod de ipsis erat incertū. Deniq; super eos quos sepeliebat multi moriebantur. Multi autē ad sepulchra priuigii fati dies ueniret/ & uiui p̄perabant/ neq; luctus in illis calamitatibus neq; fletus erat/ sed fame superabant affectas. Siccis autē oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescerent tuebantur. Altū uero silentiū ciuitatem plenāq; mortuis nox cōprehenderat. Et latrones his acerbiores domos enim tantū sepulchra erāt/ & cadauera spoliabant/ uelamina corporibus detrahentes cum risu egrediebantur. Hisq; gladiorū mucrones p̄pinabant/ nonnullorūq; iacentiū adhuc spirantes ferro experiendi causa transfuerbant. Siquis autē manu rogasset aut ferrū sibi cōmodari quo famē euaderet/ superbiissime negligebatur. Animas uero efflantiū quisq; in morte templū obtutibus intuebatur cū uiuos relinqueret/ seditiosos. Illi autem primo quidē sumptu publico iubebant mortuos sepeliri cū dolorem ferre non possent. Deinde q; non sufficiebat in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circueiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit/ altaq; fanie tabefactis corporibus desuantes ingemuit/ & extensis manibus deum testabatur factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta.

Romani

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur/ copiā maximam frumenti Iudæis ostendendo ad maiorem dolorem/ Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miserā/ ut eos eorum calamitatē/ seditiosos uero non placabant.

Cap. XXV.

Romani uero cum nemo iam seditiosorū auderet excurrere/ nā etiā eos moror fameq; tangebāt/ dies lætos agebant. Frumenti aliarūq; rerū necessariarū habentes copiā de Syria proximisq; provinciis. Multi autē iuxta murū stantes magnāq; alimentorū abundantiam demonstrantes/ satietate sui famē hostiū incēdebāt. Seditiosos autē nihilomags calamitate cedētib; Titus reliquias populi miseratus/ & properans saltē hoc liberare quod superest/ iterū aggeres inchoabat quāq; difficulter materiā reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima cōsumplerant. Ex nonagesimo uero stadio milites alias congregabat/ & ad Antonia/ illa ex quattuor partibus maiores prioribus aggeres struebant. Cæsari autē agmina circueiens atq; opus urgens demonstrabat/ q; in manibus eorū latrones haberet. Sed illis poenitudo plane perierat/ & animis & corporibus separati atrifq; uelut alienis utebant. Nec enim uel animas affectio mānerat uel corpora dolor tangebāt/ qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant/ replebantq; languentibus carcerem.

Simon Matthiam per quem ciuitatē obtinuerat peremit cum tribus filiis suis/ corpora sepeliri prohibuit/ alios etiam nobiles occidi fecit.

Cap. XXVI.

Eniq; Simon & Matthia quidē per quē obtinuerat ciuitatē in cruciatū peremit/ Boethi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cū a Zelotis male populus tractaret/ quibus iam iohannes accesserat ut adiutorē Simonē reciperet populo persuasit/ nullā cū eo prius habita pactione/ aut aliqd mali metuens. Ingressus autē ille postquā obrinuit ciuitatē/ inimicū eum æque atq; alios esse dicebat/ qui pro se consiliū dederat/ uelut hoc simplicitate suasisset/ pro ductum eum & accusatum q; cū Romanis sentiret morte damnauit/ ne purgationis ei facultate cōcessa cū tribus filiis suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autē se occidi quā filios obseruaret/ atq; hanc pro illo q; ciuitatē ei aperuissent gratiā postulantē/ ut auergeret eius dolore nouissimū iussit interficī. Ille quidē super cæcos in conspectu suo filios iugulatur corā Romanis/ pro ductus/ ita enim Simō Ananō Bagadati filio p̄ceperat/ qui erat eius satellitū crudelissimus/ cauillatus si quid eum iugaret ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit/ post hoc Ananias quidā pontifex filius Masbali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Ammaus genus ducens/ & cum his. xv. ex populo clariore necabant. Iosepi uero patrem conclusum asseruabant/ missosq; præcone denūciat/ quis in ciuitate degentiū uel colloqueretur eum eo/ uel in unū ueniret/ proditionis mœtu proposito/ & eos qui hæc cum illo desererent ante quætionem perimebant.

Quidam ex Iudæis qui custo diebat turrim a Simone sibi traditā/ uidens tantā crudelitātē humanā/ no cōsilio cū quibusdā ex turri Romanis signū dedit se traditurū turrim/ illi nō credentes/ cognito hoc a Simone illū ex turri in fossas proiecit/ uidens hæc Titus & Iosepus saxo capite pcutit/ letantē Iudæi credentes eū mortuū esse/ respicit Iosepus uulnere quo cognito seditiosos stupor inuadit/ multi ad Romanos p̄fugiūt/ multi ex p̄fugis ab a Syriis uentibus apertis occiduntur/ eo quod aurum ex uentre eorum per simum uentris exire cognouissent/ Titus uero ac iniustitia cognita omnes interfecisset/ nisi esset maxima multitudo noxiarum/ increpat milites Titus/ sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant.

Cap. XXVII.

Sta uidens quidam Iudæus filius Iudæe unus ex numero p̄fectorū Simonis q; turrim ab eo sibi creditā custo diebat. Fortasse quidē nō nihil eā misericordia crudeliter pcutiūt/ magis autē sui p̄uidetia cōuocatis decē fidelissimis cōtubernaliū quosq; tandē inquit hæc mala sustinebimus/ quā uel salutis sp̄e habemus seruantes pessimo fidē. Ecce iā fames oppugnat. Romani uero poene intus sunt. Simon autē bene quoq; meritis infidelis est/ mœrusq; sibi etiā apud eū poenæ & apud Romanos certa foederis dextera. Ergo age tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē. Nihil autē graue Simō patiet si cū de se sperauerit poenas citius p̄det. His ubi decet assensu sunt mane ceteros quos subiectos habeat p̄ diuersum dimittit/ ne quid eorū quæ cogitauerat proderet. Ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat/ illorum autē alii superbiam contēbant/ alii non credebant/ alios et pigebat uelut mox capturos in ciuitatē nullo periculo. Interea uero cū Titus ad murum eum armatis accederet/ ante rem Simon cognouit/ turrimq; uelociter occupat. Romanis eos insperantibus peremit/ & per murū proiecit corpora mortuorū. Ibiq; circueiens Iosepus/ nec enim rogare cessabat/ caput uulnerat lapide/ statim attonitus cadit. Excursus autē ad eius casum factus est Iudæorū abreptusq; esset in ciuitatem nisi Cæsari misisset/ qui eum protegerent. Illis autē pugnantibus Iosepus quidem tollitur nihil quod ageret/ intelligens. Seditiosos uero tanquā intersecto quo maxime cupiebāt/ cū læticia conclamauerūt. Dicit autē hic nūcius p̄ ciuitatē ex quo residuā multitudinem moror tenuit uere pisse credentē/ cuius fiducia p̄fugere cogitabāt. Audito autem Iosepi mater in cacerē mortuum esse

tuum esse filiū suum ad custodes quidē ex Iotapatis hæc ait: certo se credere/ nec enim uiuo potiri. Se creto autem stens ad ancillas hunc inquit scœcuditatis recepisse fructū q̄ ne sepelire quidem sibi filiū licuisset a quo sepeliri sperasset. Verū ne illā quidē mēclaciū diutius cruciauit/ neq̄ latrones fecit. Cū to enim curato uulnere Ioseph respuit/ progressusq̄ clamabat illos quidē non sibi multo post uulne/ ris poenas daturus/ populū aut rursū ad fidē rogabat. Vnde populo quidē fiducia/ seditionis uero Iu por incidit eius aspectū. Profugorū autē alii statim de muro necessitate prosiliebant alii uelut ad pu/ gnā cū lampadibus/ progressi simulantes mox ad Romanos profugiebant. Hos autē scæuor ea quā intus pertulerāt fortuna conseq̄uebat/ & fame quā domi reliquerant uelociorē apud Romanos inue/ niebant ad exitū fatietatē. Aderant autē inflati ex inedia & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. De inde uacuata replentes corpora distumpebant/ nisi quod periti desideria cohibuissent/ paulatimq̄ ci/ bum defueto corpore obtulissent. Verū & eos qui hoc modo seruariēt alia plaga suscepti. Quidam enim apud Syrios ex transfugis deprehendit e fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autē ut supra diximus/ eo ueniebant q̄ cunctos seditionis scrutabant/ & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq̄. xii. atticis cōparabat quod antea. xxv. ualebat. Verū hæc arte per unū detecta totis castris fa/ ma percrebruit q̄ auro transfugis pleni uenirent. Arabū autē multitudo & Syri scissis uentribus sup/ pliciu munitabant. Et hæc ego clade nullā credo scæuorē cōtigitisse Iudæis/ una deniq̄ nocte duorū mi/ lium patefacta sunt uiscera. Et hæc Titus iniustitia cognita poene iussisset auctores circumfuso equita/ tu iaculis apperi/ nisi magna fuisset multitudo noxiarum/ multoq̄ plures puniendi quā qui fuerant in terempti. Conuocatis autem auxiliatorū ducibus itemq̄ militum Romanorum/ nam etiam militum quosdā hæc tangebant inuidia/ utriq̄ iratus dicebat/ si qui militū suorū hæc cōmitterēt/ luci causa fecer/ ti nec arma propria quiscūq̄ erubesceret auro argētoq̄ facta. Arabes autē & Syri primo qdem in alie/ no bello iure suo calamitatis uerterent. Deinde qui crudelitatem in cœdibus & in iudæis odia Ro/ manis acriter. Hæc enim quosdā eorū milites ifamia participare. Et his quidem mortem intermi/ natus est/ si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. Ad legiones autē literas dedit ut suspectos inuestigarent atq̄ ad se referent. Verū profecto auaritia contemnit omne suppliciu scæuulq̄ homini/ bus lucrandi amor innatus est/ nullaq̄ omnino calamitas plus habendi cupidine comparatur/ immo uero hæc alios & modum habentem mœtus subiūgitur. Deus autem qui damnauerat populū om/ nemq̄ uiam salutis ad interitum uerterat. Deniq̄ id quod eam poena interdixerat Cæsar occulte in/ profugos admittibat/ & si quis transfugisset circumspicentes aut ne quis Romanorū uideret/ eos scindebat/ & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. Illi paucis aut reperiebatur/ & pleroseq̄ sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum seduxit.

Ioannes ad sacrilegium se conuertit Mannetus ad Titum fugit/ narrat maximū numerū mortuorū/ fame/ ex eo q̄ castra posuit/ coactosq̄ stercore uti pro cibo. Cap. XXVII.

Ioannes autē ubi rapinæ ex templo defuere/ ad sacrilegiū se conuertit/ multaq̄ donaria tē pli retinēs/ multaq̄ uasa diuinæ rei ministerio necessaria crateras & lances & menfas/ ur/ ceolis qdem abstinuit quos augustus etusq̄ uxor miserat. Romanorū quidem impatores honorauerūt semp templū atq̄ orauerūt/ tunc aut iudæus etiam alienigenarum dona de/ trahebat/ ad honos aut dicebat sine moctu diuinis abuti debere/ qui pro deo/ qui pro tēplo militaret. Ex ipso alii p̄pterea q̄ sacrū uinū & oieū quod sacerdotes sacrificiis reseruaūt/ tutum erat effudisse. Nāq̄ in tēplo & multitudi distribuisse & illi sine horrore ungebantur & portabant. Non equidem recufabo dicere quæ dolor iubet. Puto si Romanī cōtra noxios uenire tardassent/ aut hiatu terræ de uorandā esse ciuitatē/ aut diluuiū periturā/ aut fulgura/ aut sodomitana incendia passurā. Multo enim magis impiā progeniē tulit/ quā quæ illa pertulerāt. Deniq̄ cū eorū pertinacia desperata totus popu/ lus interiit. Et quid opus est sigillatim narrare cædes/ Mannetus Lazari filius trasgressus ad Titum p/ unā portā quæ sibi credita fuerat/ centum & quædecim milia & lxxx. dixit elata cadauera/ ex quo die castra prope ciuitatē posita sunt. Et die quartadecima mensis aprilis usq̄ ad calendā iulii. Hæc autē imensa est multitudo/ nec tñ uel ipse fuit appositus portæ/ sed publicā mercedē diuidens mortuos ex/ necessitate numerabat. Cæteros enī propinqui sepeliebant. Sepultura autē fuit elatos ex oppido p̄pice/ re. Post hunc autē nobiles p̄fugi oīa mortuorū sexcenta milia portis eiecta nūciabant. Aliorū uero nu/ merū minime posse cōprehendi. Cū aut pauperes ferendo nō sufficerēt/ cōgesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa. Et frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circūdata ciuitate ne herbas quidē legere iā liceret/ ad hoc necessitatis quosdā fuisse cōpulsos ut cloacas rima/ rentur/ boumq̄ ueterem fimum alimentū haberent. Stercus inde collectū & quod nec usui quidē to/ lerabile fuerat/ cibus erat. Hoc romani quidem audientes miserati sunt. seditionis autem ne uidentes quidem poeniebant/ sed patiebantur usq̄ ad ea progredi/ fatum enim eos reddiderat/ cæcos/ quod iā & ipsi erat & ciuitati.

De bello iudaico. Liber septimus incipit.

C Aggeres struuntur a Romanis/ quærent iudæi incendere/ cum aut nequissent/ ad mouēt Romanos/ aggeres certatur utrinque/ murus labitur ea parte qua iohannes suffoderat pro incendiendis aggeri/ bus moxq̄ alium murum struit quem nemo audebat ascendere eo q̄ qui prius tentasset certissimum exitum tentasset.

Cap. I.

Liber hic in græcis codicibus non septimus sed sed. vi.

Lades qdem Hierosolymorum in peius quotidie procedebat/ cū & seditionis magis accederentur inclusi/ postquā populū fames ipsosq̄ iam possederat. Quin & multitudo cōgestorū in ciuitate cadauerū & uisu horreda erat/ odo/ remq̄ pestiferū emittebat/ cū excursus & pugnantū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent plurima cæde excitata/ conculcare mortuos cogebantur/ & qui super eos pedem ponerent neq̄ superabant neq̄ horrebant/ nec sal/ tem sibi augurio fore putabant contumeliā mortuorum. Gentili autem cæde polluti dextras ad extremum bellum præparabant/ tanquam exprobrantes deo/ ut mihi uidetur/ suppliciu sui tarditatem. Non. n. spe uictoriæ maior pars eorum/ sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autē quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent/ tamē intra. xxi. dies aggeres exerūt attonsis omnibus ad nonaginta usq̄/ stadia circū oppidum lucis/ erat aut miserabilis terræ facies. Nam quæ antea arboribus & paradisi ornata fuerat/ ea tūc deserta præcis undiq̄ arboribus cernebatur/ nec ullus qui prius iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis/ cū eius solitudinem tunc uideret cōtinere lachrymas/ poterat uel nō gemere mutationē naturæ/ quantū pristinæ derogasset. Oīa namq̄ insignia pulchritudi/ nis bellū deleuerat/ ne si quis subito adueniens q̄ locū prius scierat eū cognosceret/ sed præsens quære/ ret ciuitatē. Romanis autē ac iudæis finitū opus aggerū par faciebat timoris initium. Nāq̄ hi nisi eos quoq̄ exurēt captū iri ciuitatē putabāt. Romāis autē fortasse nec uolūtāt sibi fore illis incelsis/ nā & materia defecerat/ & labori quidem corpora militū crebris aut offensionibus cessarant. Verum ci/ uitatis cladibus tristius Romani quam ciues ea habitantes afficiebantur. Ad mala enim quæ hinc ac/ cedebant etiā pugnantibus nihil segnius utebantur. Sed eorū spes frangebatur cū aggeres insidias machinæ siue soliditate muri/ manus uero cōflictus audacia repugnantū superaretur/ & præcipue q̄ cū seditione fameq̄ ac bello/ totq̄ malis præstantiores iudæorū animos inuenirent. Vitorū qdē inex/ pugnabiles esse impetus arbitrabatur/ iniuctā uero animorū magnitudinē quæ calamitatis alere. Nā quis eos in rebus secundis sustineat qui malis ad uirtutē incitaretur. Illi qdem propterea cautius custodias p̄parabant. Ioannis autē factio apud Antoniā simul & futura timebantur. Si dissiceret mu/ rus cauebat/ & antequā aristes admonebatur opibus instabat/ nisi quia conatus irritus fuerit. Aggres/ si enī cū facibus aggerē spe decepti remeare. Nā primū ne concordare qdem eorū uidebatur cōsiliū paulatim & p̄ interualla & cunctanter nō sine moctu p̄siliētū neq̄ iudæorū more ut breuiter dicā. Deerāt. n. quæ p̄pria gentis essent audacia cursus & oīum simul impetus/ & ut sine offensione recede/ rent. Languidiore progressū quæ solebat ēt Romanos solito promptiores offendere/ q̄ corporibus qdē atq̄ armis ita undiq̄ aggeres sepere/ ut nusquā igni aditū relinquerēt. Animū uero ita cōfirma/ uerunt ne quis loco antequā occurrerent moueretur. Nā præter omnī rerū desperationē si etiā illud opus esset exultū acerbissimum pudor militēs occupauerat/ si aut calliditati uirtus cederet/ aut arma temeritati aut peritia multitudi/ aut iudæis romani. Simul aut missilia cū illis faciebant in p̄siliētē delata/ & q̄ cecidisset posteriorē impediēbat ac piculū antecederēs meliores faciebat. Qui uero itra/ tali iactū uenire p̄perassent/ alii disciplina hostiū & desitæ p̄teritū/ alii cōsiliū hastis retrocedebāt & ad extremū alius alii timiditatis arguens re infecta reuertebantur. Calendis aut iulii tentata fue/ rat expugnatio. Iudæis autē ide digressis Romani machinas ad mouere qui cū ab Antonia/ saxi atq̄ igni ferroq̄ peterent/ & quodq̄q̄ hostibus telū necessitas attulisset. Nā licet multū mœnibus iudæi cōfiderent machinasq̄ cōtinerēt/ tamē eas applicare prohibebāt Romanos. Illi aut iudæis studiū esse ratione muros nō infirmitate Antonia laderetur/ & fragilibus ea fundamentis suspicantes cōtra/ certabant. Nec tamen q̄ feriebatur ictibus obediēbat/ sed ipsi qdē crebris in se missilibus iactis cum nullis frangerentur/ alii scitis super corpore cōcameratis/ fundamēta manibus & uelutibus suffodie/ bant. Itaq̄ saxi quatitur obstinato labore concussis. Quietē utriq̄q̄ nox attulit/ & in ea murus arietū

bus labefactatus ex qua pte foribus iohanes aggeribus insidiado murum suffoderat subsidete cuniculo repete labie parum pter spem muris; & ai affecti sunt. Na iudaei qd qbus memoria esse oportebat q ruina pter spem accesserat & aduersum ea pcauti no fuerat taq matura esset Antonia cōsidebat. Romanos aut inopinata leticia sub celeri subuersione nata cōspectus alius murus que intrinsecus iohanes edificauerat cito restrinxit. Verum prior facilior ipetus uidebat. Tunc eni & ascensum p ruinas promptiore & antonio satis esse uisum. Murus quoq; q reces erat cito destrui posse arbitrabat. Nemo tamen eum audebat ascendere q qui primus id tentauisset certissimum esset exitum.

Hortatur Titus cōmilitones suos ad ascendendum murum facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se obrulit ascensum / susceperat; hasta cum .xii. murum ascendit; hostes in fugam uertit; ipse uero sagittis obrutus cecidit.

Cap. II.

Iltus uero spe atq; ratioe putas alacritate pugnantiu excitari & adhortatione atq; pmissis saepe qd piculog; nasci obliuia; interdum aut morte solere cōtēni in unū cōgregatos fortissimos experiebat dicēs. O cōmilitones hortari qd ad ea q piculū nō afferit aperte & ipsi q roganē & eos rogāt ignauia; reprehensionē parit. Exhortatione aut opus ē in solis rebus ambiguis; qppe illa p se queq; gerere dignū est. Itaq; difficile uobis in murū esse ascēsum ipse pfi teor; q aut uel maxie oporteat gloriae cupidos pugnare difficilissimis rebus pulchrū; sit cū laude mori. Nec erit infructuosum; q primi fortiter fecerūt; psequar. Primū qd uos illud hortē; q nō nullos fortasse detereat iudaeos; patiens aius; & in aduersis rebus dura cōstantia. Romanos eni eosq; milites qbus in pace bella discere; in bello aut uincere consuetū est; a iudaeis manu uel aio supari turpissimū ē; idq; in fine uictoriae cū ē; dei nitamur auxilio. Naq; offensionis nostrae iudaeae desperatōes sunt. Illogae autē clades fautores dei uictorisq; uirtutibus crescūt. Etenī seditio nosre obliuio morat; sine machinis casus qd sit aliud q in illos ira dei nostrūq; adiumentū. Igit nō solū deterioribus inferiores uideri; sed et diuini p̄sidii p̄dere uobis nō cōuenit. Quo pacto aut nō turpe uideat; iudaeos qd qbus nō magni pudoris est uincē; q seruire didicerint; quo minus in posterū patientē mortē cōtēnere; atq; in nos medios frequēter excurrere nō uictoriae spe; sed ostētatiōis gratia. Vos aut totius poene terrae marisq; uictores; qbus ē; nō uincere probro habet; ociosos sedentes; ne semel qd in hostes aliqd audacter exp̄tos; fama ac fortuna cū his armis operiri; maxie cū puo discrimine totū postis efficere. Deniq; iam in antonia si ascēderimus habebimus ciuitatē. Na & si pugnandū sit aduersum intus positos; quod non arduior; attamē capta hae respiratiōe hostiū in cetero uictoria nobis plenissimā repprohit. Et ego p̄termissa nūc meoq; laude; q in bello cecidere & immortalitate q marito furore; pstrati sunt ex morbo; pacis tpe mortē aliter sentieribus ip̄tabor; quoq; aia cū corpore sepultura dānat. Quis; n. uirorum fortitū nescit; q aias in acie ferro corporibusq; absolutas purissimū elementū aether hospitio receptas inter sidera colloca; maneq; se bonos ac propicios heroas uideōs ostere posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; cōsumperit; & si maxie; probis ac piculis purgatae sunt; subteranea; tenebrae operiunt; atq; obliuio suscipit; & corporis simul ac uitae ac memoriae sine circūscriptas. Quod si necessario mors hoi fato decreta est; ad hoc oī morbo leuius est ferri ministeriū; q nō uideat; ignauū negare usū; quod debito redditurus sit. Et hae qd ueluti seruari nequeat; uel q conati fuerint; p̄secutus sum. Est ac salutis spes in maximis quoq; piculis; q uirilē aium gerūt; primū. n. quod didicit; pater incesso. Deinde totū quod edificatū est; facillime dissolui pōt. Vosq; plures hoc opus aggrediētes; alius alii; p adhortatiōe fiet atq; subsidio; ueltraq; obstinatio in breui aios hostiū frāget; ac fortasse nobis si ea tantū coepimus incrueta res efficit. Etenī ascēdentes qd nos p̄hibere; s. conabunt. Si uero clā uel ē; p uim aliqd egerimus semel quis paucos nō sustinebūt. Me aut p̄fecto pudeat nisi q primus hoc fecerit; inuidendū remuneratōibus fecero; & q uixerit qd similibus p̄sit; beatissima uero p̄mia sequant; occisos. Talia dicente Tito; cetera quidē multitudinē periculū magnitudine timuit; ego uero unus qui in cohortibus militaret; Sabinus quidē genere Syrus uir & manu simul & aio fortis apparuit; licet si quis eum ante uidisset; quantum ex habitu corporis ne specie quidē militem esse credidisset. Erat. n. colore nigro exilis habitudine; sed anima quaedā heroica in macro corpore atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cū primus surrexisset; itaq; dedo me inquit tibi alacri animo Cetera; & ante oēs; in murū ascendēdo; atq; opto qdē ut uires ac uoluntatē meā sequat; fortuna tua. Quod si ceptū casus inuiderit; scito me nō p̄ter spem q res aliter cesserit; sed q; sic decreuerim pro te moriturū. His didit; & scutū laua manu capiti p̄tēdēs; strictoq; dextera gladio circa hora diei sextā murū p̄tebat. Sequebant; aut ex aliis q soli eius uirtuti amulū esse cupiebant. xi. uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus; cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterēt; atq; ingenia saxa deuoluerēt. qui nō nullos de. xi. deceperunt. Sabinus autē missilibus occurrens; licet obstrueret sagittis; non tamen ante impetū cohibuit quam summam mori p̄tenderet; hostesq; in fugam uerteret. Viribus autē eius atq; animi p̄tinacia; territi pluresq; ascendisse rati nō

rati non steterūt. Qua in re fortuna quis ueluti uirtutibus inuideat superq; p̄clatis facinoribus offi ciat nō inculcauerit; Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit & offensione lapidis cū maxio crepitu pronus decidit. Vnde factū est ut iudaei reuersi ubi solū & iacentē uidere ex oī eum parte iaculis petere. Ille genibus nixus & scuto protectus primo qdē ulciscēbatur hostes multosq; ad se appropinquantēs sauciuit; uulnerum autē multitudinē remisit dextera; & ad extremū priusquā redderet aiam sagittis est obrutus uir dignus p fortitudine q meliori fortuna uerem. Pro mensura uero cepti facinoris cecidit. Ceteri aut tres poene iam summa tenentes obruti lapidibus perierūt; & octo sauciati de trachi & in castra relati sunt. Hae quidem tertia die mensis iulii gesta sunt.

Quidam ex custodibus aggerum Antonia accedūt primos custodes occidūt; facto signo p buccina ceteri fugerunt. Titus audito signo armat exercitū; pugnat; ex utraq; parte ad septimam noctis horam q Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere.

Cap. III.

Il duo aut post .xx. de numero excubantiū p aggeres militū cōgregati signiferū ordinis sui & duos quosdā ea alq; & tubicinē unū ad se uocat; noaq; noctis hora p ruinas ad antonia ociose; p̄cedūt; occisus aut primis custodibus somno oppressis murū obtinet; ac buccina signū dari p̄cipiūt; quo ceteri qdē uigiles subito ex suscitant; & fugiūt priusq; multitudinē que murū ascenderat cerneret. Na & timor illis & tuba imaginē quādā ubi magnū hostiū numerū ascēdisse crederēt ostēdit. Caeteri aut signo audito prope armat exercitū; & cū duobus primis lectoq; cetera comitatus ascēdit. Cū aut iudaei ad tēplū interius cōfugissent; ipsi quoq; p cuniculū irruerūt; que iohanes aduersum Romanos; aggeres aperuerat. Dispositiq; amboq; agminū seditio si tā iohannis q Simonis arcebat eos summa ui atq; alacritate repugnādi. Siquidē excidii finē putabant locū sanctū penetrasse. Romanos quod & his uictoriae principiū fuit. Ad ipsam nūt aditū ualidissima pugna cōmittit. His qdē tēplū u occupare certantibus; iudaeis uero antonia uersus eos repellētib; Et sagittae qd atq; hastae utriusq; iutiles erāt. Strictis aut ensibus dimicabat. Neq; cōstitutū disce ni poterat; ex qua pte qsq; pugnatē p̄mixtis uiris & p̄ angustias pmutatis; & cū uocis intellectū magnitudo cōfunderet; multa; mors esset utriusq; arma simul & cadauera iacentiū cōculcata frāgerēt; p̄liates. Semp aut si bellū; fluēs grauasset alterā p̄te potioq; exhortatio & iherioq; cōquestio nascebat; neq; aut fugā aut p̄secutiō locus erat; sed p̄p̄tū mutatiōes cōfugientiū & iclinatiōes p̄mixtae; fiebat exercitus. Qui uero inter primos steterit; aut occidēdi aut moriēdi necessitatē habebat; q; refugere nō dabat. Na & posteriorē utriusq; p̄tes suos i fronte urgebat; nullūq; iter dimicantes bello uacuum interuallū reliquerat. Cū aut iudaeos ai Romanos; peritiā uincerent; itaq; oīno tota acies pelleret; ex nona. n. hora noctis ad septimā usq; diei pugnat. Hi quidē simul oēs & excidii periculū; p nutrimentū uirtutis habētēs. Romanū uero exercitus p̄te nondū. n. ascēderant; agmina illiq; spes pugnantium uidebatur satis esse uisum est in praesentia antoniam obtinere.

Julianus qdā uidēs Romanos supari armatus irruit i hostes & ad tēplū usq; fugauit; cūq; nō haberet auxiliū multis interfectis diu resistens obiit. Iudaei Romanos i Antonia recluserūt.

Cap. IIII.

Iulianus uero qdā Hecatonarchus ex Bithynia nō ignobilis qdē in illo bello & armog; peritiā & uiribus corporis & cū spiritu oīum fortissimū ipse cognoui ubi Romanos iā cedere & male repugnare cōspexit; p̄pter Titū aut qui apud antonia stabat; subito prosiluit; itaq; iudaeos uincētēs solus ad interiorē usq; tēplū angulū p̄secutus est. Fugiebat aut uniuersa multitudo; neq; uim eius neq; audaciā hoīs esse opinantes. At ille per medios ruens quo alios alio dissecerat p iplos que occupasset interficiebat; eaq; facie nihil caeteri admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verū & ipsum p̄fecto fato p̄sequebant; quae ab hoīe uitari nō possunt. Calceos naq; habēs ereberrimis atq; acutis clauis; ut ceteri solent milites; fixos. Dum strato saxei crastis solo occurreret labiē; magnosq; cū armorū sono deiectus in tergū fugiētes reduxit. Et Romāoz; quidē clamor ex antonia sublatus saluti eius metuentiū; iudaei uero multis simul gladiis & hastis undiq; feriebant. Ille at multā quidē ferri uim seuto excipiebat; saepe aut conatus erigere p̄tentiū multitudinē reuolūtē. Et iacēs tū gladio multos p̄culit. Nec. n. cito p̄emptus est; qn̄ galea & thorace oīa mēbra; neci oportuna septus erat. Naq; diu uerticē cōtraxerat; donec cōcisis aliis eius mēbris remisit uires; cū ei nemo auderet succurrere. Nimius aut dolor Caesare tenuit; ubi tātae fortitudinis uirū in cōspectu tātae multitudinis uidit occidi; & q locus se quidē intercludebat auxiliū ferre cupientem. Alios aut ne possent metus impēdēbat. Iulianus quidem diu cū morte luctatus; cū non paucos interfecit; suoz; saucios reliquisset; aegre p̄emptus est; magna sui gloria non apud Romanos tantum & Caesarem; uero apud hostes quoq; relicta. Iudaei uero etiā mortui rapto corpore Romanos in fugā uersos in antonia concludere. Fortiter aut in eo praelio deceperunt Alexas quidam & Cyphtheus ex agmine iohannis; ex parte uero Simonis Malachias & Mertionis filius iudas & Sofa filius iacobi dux idumeorum. Zelatarum uero fratres duo iuuenes Arifimon & iudas.

II ii

Titus mittit ad iohannē si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iudeos / cōsulit iosephum Titus / hebraico sermone scripsit mandata iosepho pro Cæsare ad iohannē hortatur ut sedat / exēpla inducens fed magis irritantur in eū ac capere querūt / multi ex iudeis ad Romanos fugiunt quos a romanis occisos iudei dixerunt ne plures ad eos confugerent / Romanos uero eos po / pulo ostendebant propterea multi fugerunt.

Cap. V.

Titus aut militibus suis impat Antonia fundamēta diuere / facilēq; ascensum cūctō exerci / tui pparare. Ipse uero iosepho ad se uocato / nāq; audierat eo die q erat mēsis iulii septimus / decimus diuina obseruantia quae endelechimos uocat uirosq; penuria defuisse / eaq; re po / pulū nimis dolere / iterū dici iohāni praecepit q ante mādauerat / quod ēt si quis eum pugna / di seceus amor teneret / cū qua placeret ei multitudine ad bellū progredi liceret. Dūmodo nō una se / cū & ciuitas interiret simul & templū sanctū tñ locū uiolare desineret / ne ue in deū nephās admite / ret. Potestātē aut habere si uellet sacra intermissa celebrare p iudeos quos ipse delegisset. Itaq; iosephus ne soli iohāni hae intimerent / sed et pluribus unde exaudiri posset cōstitit & mādāta Cæsaris hebrai / co sermone disseruit. Multū aut ab his quo patriae parcerent scabāt / ignēq; depellerent iā tēplo cō / riguū / deoq; uota redderet cōsuetā. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebat. Multis autē cōiūtiis tyrānus iosepho cū execrationibus lacerato / postremo addidit nūquā sibi ex cidiū esse metuen / dū / quoniam dei ciuitas esset. Atq; cū exclamatione sane uero iquit iosephus eam puram deo cōseruati / inuolaraq; sancta mēse. Nec in eū ciuitas speras auxilium quicquā impiū deliquisti / sed solēnia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquā quotidianū auferat cibū impiū eum hostem putabis / Deū uero quē perpetua religione priuaueris belli auxilio speras futurū / Et romanis peccata imputas / q nostras leges etiā nunc teneat / ac quae ipse intercidisti sacra deo reddi cōpellunt. Quis non inopinātē muta / tionis causam gemat ac desolat ciuitatē / cum alieni quidem hostesq; impietatem tuam corrigant. Tu uero iudeus & inter leges educatus illis quoq; in has seceui inueniaris. At qui iohannes etiam qdem poenitere maloz / nō est turpe in rebus extremis honorūq; tibi exēplo patriā seruare cupienti prop / sitū est. Lechonia rex iudeozū qui quondā babiloniis bellū sibi inferentibus / sponte ciuitatē priuūq; caperetur excessit / & cū cognatione sua uoluntariā captiuitatē sustinuit. Ne hae sancta hostibus pro / deret / deiq; domū uideret exuri. Ob hae sacra iudeoz; cōmemoratione laudatur eūq; memoria trās / missa p secula semper nouā immortalitate posteris tradit. Bonū o iohannes exemplar / & si periculū praefo sit / ego aut ueniā quoz; tibi a Romanis spondeo / dū meminero q; gentilis moneo / & iudeis ista permittā spectari quae oporteat qui sit uictor & unde consiliū. Absit. n. unquā ita captiuū uiuere / ut genus aut leges patrias obliuiscat. Rursus indignaris & clamor mihiq; maledicis. Etia acerbiore / merore qui hae aduersus fara luadeo / deiq; sententia cōdemnatos seruare cōtēdo. Quis ignorat scri / pra ueterū prophetarū & responsum in pendens miserimā ciuitati. Iam tunc. n. eius ex cidiū praedi / xere cū his homicidiū gentile coepisset. Vestrorū aut cadauerū nō ciuitas tātum / sed etiam templum omne repletum. Deus plane deus ipse cū Romanis ignē sibi lustrationis inferit / totq; scelerū plenam eximit ciuitatē. Hae iosepho cū fletu & lachrymis prosequente uox eius singultibus interrupta est. Et Romanū quidē miserati dolore admirati sunt. Iohānes aut eiusq; socii magis cōtra Romanos irritabā / tur / illū quoq; capere cupientes. Nobiliū tamen plurimos cōmouit / eius oratio & nōnulli quidē sedi / tioz; castro diaz formidātes locis suis manebāt / iādudū certū de suo piter & ciuitatis exitio. Fuerūt at / q capto discessissis tpe ad Romanos cōfugere in gbus erāt pōtiffices. Iosippus & iesus. Filii uero pōti / ficū tres qdē Hismael / cui apud Cyrenē fuerat caput abscissum / & Matthia qrtus / alterius uero Mar / thia unus / qui post interitū patris aufugerat / quē Simō Giorā cū tribus filiis / ut supra dictū est / itere / mit. Multi aut nobiles cū pontificibus deserre / eoz; imperator cū per alia humane suscepit / tūc scēis alienigenis moribus illic uersari molestū esse / in Gophna dimisit ut ibi maneret. Interim monitos ēt / pollicitus possessiones euz; peracto bello rediturū esse. Illi quidem indestinatū municipiū lēti cum omni cautione discedūt. His aut in ciuitate non uisū rumor seditiosus iterū diffamatus est q; Roma / ni trāsugas occidissent ut hoc mōta uidelicet a fuga reliquos deterrerēt. Et paulisp qdē hae callidi / tas eoz; sicut antea ualuit timor aut pofugere cupiētes inhibuit. Rursus aut postquā eos Titus reuo / catos e Gophna cū iosepho murū circūire & populo cōspici iussit multi ad Romāos fugiebāt. In unū uero cōgregati & ante Romanos stantes cū lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant. Primo qui / dem paucos in ciuitate Romanos susceperent patriamq; seruari. Si hoc displiceret saltē de phano certi exirent templūq; sibi liberarēt. Nec. n. ausuros sine maxima necessitate Romanos ignē sanctis imittere. His illi magis aduersabant / multiq; transfugas uociferari cōiūta supra sacras portas iacula & balistas & saxoz; dispoferere tormēta / ut oē qdem circū phanū spaciū multitudine mortuoz; sepul / chro / tēplū uero ipsam castello simile uideret. In loca uero sancta & inaccessa cū armis adhuc & māt / bus gentili cōde calentibus insuliebant. Ad hanc pcessere legis iniuriam ut quā iudeos indignatio / nē oportere

nem oporteret exercere si hae Romani admitterent / & tunc in iudeos ppria sacra temerātes uterē tur Romanos milites. Nemo tamen fuit eoz; qui non cum honore templū aspiceret atq; adoraret / la / tronēsq; optaret anrequam intolerandum malum contingeret poenitere.

Incepit eos Titus q; templum polluerint / polliceturq; nō passurum Romanos templum esse pol / lutores.

Cap. VI.

Titus aut dolēs uicē eoz; iterū iohannē eiusq; socios increpabat dicēs. Nōne uos o sceleratissi / mi cancello sancta loca / pteixistis. Nō litteris grācis ac nostris icātas tabulas cōstruistisq; / bus ne septa cuiquā trāsgrēdi liceret edicē. Nō eos q trāsissent quis Romanus q; esset uo / bis necare pmisistis. Quid igit in eo ēt mortuos cōcalcastis o nocentissimi. Aut cur tē / plū & externi & gētilis / languinis pollutione polluitis. Testor ego patrios deos / & siq; nunq; hunc lo / cū ante aspexit / nūc. n. neminē credo / itēq; testor & exercitū meū & iudeos q apud me sunt & uosip / sos q nō ego uos uiolare hae cōpellā / qn & si locū acies uestra mutant / neq; accedet ad sancta q; / piā Romanoz; / neq; qdē in eius cōtumeliā faciet. Seruabo aut uobis etiam tēplum nolentibus.

Iosephus referebat dicta principis iudeis qui magis eleuabantur in superbiā / stant iterū Titus bel / lum gerere contra iudeos seq; remanente in Antonia / exercitum misit iudeos / Certaturq; a nona ho / ris hora usq; ad quintam diei Tito spectante ab Antonia / multi ex iudeis fortiter multi ex Roma / nis fortissime bellum gesserunt.

Cap. VII.

Aec iosepho iterū nūciantē principis dicta / latrones ac tyrāni existimātes nō beniuolētia sed / timiditate hos sermōes fieri in supbiā tollebant. Titus at q neq; seiplos miserari eos / neq; / tēplo peere ppiciebat / rursus bellū gerere decreuit iuitis. Sed uniuersum qdē his militē / q locus eū nō caperē itere nō poterat. Tricenis. n. de singulis cēturiis uiris fortissimis lectis / ēt chiliarchis singulis millenos attribuit / hisq; duce pposito Cereali hora noctis nona iubet in custo / dias ipetū fieri. Cū aut ipse quoq; in armis ēt unaq; descēdere statuisset / amici eū pp piculi magnitū / dinē duciq; dicta cōtinuerūt. Plus. n. opis in antonia sedētē / q militū certamine facturū eē dixerūt / si pi / culū subisset. Oēs. n. fore sub oculis impatoris optios bellatores / his puit. Deide ob hoc solū se mane / re locutus ad milites / ut de eoz; uirtute iudicaret / ne aut fortis q; indonatus abiret / aut cōtra ipuni / tus ignauus lateret / sed oium spectator ac testis fieret ipse / q & ulciscēdi & remunerādi eēt dominus / illos qdē ad acie hora q; supra memoratū ē dimisit. Progressus at ad speculā de Antonia qd fieret ex / pechabat. Verū hi q missi fuerāt nō ita ut sperabāt / sono oppsios iuenerē custodes / sed excitatis cū cla / more cōfessi manus cōseruere excubitoz; itus. Mane at ceteri cateruati excurrere. Itaq; pmoz; qdē i / petū excipiebāt / Romani. Qui aut illos seq; / in agmē / ppriū icidebant / multiq; suoz; uelut hosti / bus utebant. Vocis nāq; agnitionē cōsulus pti clamor oculoq; singulis nox ademerat / q; pterea quoz; / dā furor cœtus / alios iracūdia alios timor efficeret / iccirco obuū quēq; sine discretōe feriebāt. Roma / nis qdē serutoz; cōiūctiōe septis & p globos / psiliētibus ignoratio minus nocebat / signi. n. sui q; me / minerat. Iudei uero discreti tā ipetus q; recessus temere faciētes / saepe imaginē iter se hostiū alius alii / demōstrabāt / cū reuertēte tūo q; p tenebras Romanū q; si aggredietē excipet. Deniq; plures a suis / q ab hostibus sauciati sūt / donec orto die uisu iā pugna discerneret / & i acie stātes ordie sagittis atq; la / pidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigabant. Sed Romani qdē & sigillatī & multi / simul in cōspectu impatoris de uirtute certabāt. Illūq; diē sibi q; p motiōis initiū fore putabat / si for / titer dimicasset. Iudeis autē & ppriū cuiusq; piculū / & q; tēplo metuerēt ministrabat audaciā / q; tyrā / nis stās hos rogaret / alios uerberaret / ad pugnadū iterminatiōibus icitaret. Cōminus aut plerūq; pu / gnatiū. Sed cito & breui mōta plii mutabāt. Neutra. n. ps plixū fugā spaciū uel psecutiōis hēbat. Pro suoz; aut euētū & Antonia tumultus erat / & cōfiderē supantibus / & stare si fugerēt / a clamatiū eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec. n. uel Titū uel alios q una erāt qdē eoz; q in pugna gerebant / latebat. Postremo nona hora noctis cepto praelio / qnta diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco unde pugna iniere certa fuga cessissent. Ves; mediā in ancipati praelio uictoria relinq; sent. Romanoz; qui / dem plarimū nobiliter decertarūt. Iudeoz; partis qdē Simonis iudas Marzoti filius / & Simon ofata. Idem uero uero iacobus & Simō alter Acatela filius / iacobus aut Sofā. De iohānis aut sociis Geph / theus & Alexas. De zelotis autem Simon filius iairi.

Septio die reliq; māus Romanoz; submersis Antonia fundamētis uia fecerūt / latā ad tēplū / admo / uēt aggeres ad angulū tēpli / qdā cōgregati pp famē / impetū fecerūt cōtra Romanos / cognito ipetu / eoz; p Romanos dimicātū est undiq; fortiter i uallē quādā coacti sunt iudei / capis / qdā q ductis ad

Titū interficitur / curatq; Titus ut aggeres mature construantur. Cap. VIII. Romanoz; reliq; māus die septio submersis antonia fundamētis / latā uia usq; ad tēplū cō / pofuit. Admotaq; muro agmina mox aggeres ichobāt / unū cōtra interioris tēpli / agulū q / ad septentrionē oriētēq; spectabat / alterq; cōtra exedrā ad aqlonem pte iter duos muros ad /

ficatū alios duos unū cōtra portā occidentālē tēpli exterioris/alternim ab aquilone. Magno tamen opus cū labore ac miseris p̄ficiebat cū materias sexcētesimo usq; stadio deportarēt. Interdū autē in silis laedebant cū ipsi qdē uincēdi facultate minime cauerēt. iudaei uero pp̄ desperationē salutaris audacioribus uterent. Nōnulli. n. equū quoridē ad ligna siue fōnū colligēdū existēt. iterea dū id facerēt equos suos frānis exutos pasci sinebāt. quos iudaei p̄ cuneos erūpentes rapiebāt. Itaq; dum id crebro fieret Caesar existimās qdē erat utrū negligētia suoz magis quā iudaeoz uirtute rapinās cōtingere. t̄t̄i si ai aduersione ceteros ad equoz custodiā reuocare statuit. unoz; milite q̄ equū p̄diderat morte dānato eo moerū equos suos ceteris cōseruauit. Nunq̄. n. eos post hāc in pascua dimittebat. sed tanq̄ natura his cōnexi ad necessitatē egrediebant. Illi qdē tēplū oppugnabāt aggeresq; erigebāt. Altera uero die post eoz ascēsum multi seditiosoz quos rapinā defecerāt & fames urgebāt. cōgregati in p̄s̄ dia Romanorū q̄ oliuarū mōrē uersus collocata erāt circa undecimā diē horā ipetū faciūt. Sperabāt n. primo qdē inopinatos/deinde curādi corpis cā q̄scētes facile decipi posse. Verū cognito illorū cōnatu Romani & de p̄p̄riis custodiis celeriter collecti obstabāt eis murū trāscēdere ac perurere uio lēter conatis. Cōflato autē uehemētī plio multa qdē & alia ab utraq; pte fortiter gesta sunt cū Romani p̄ter fortitudinē etiā bellādi peritia. iudaei uero imoderato ipetū & effrenatis ai uterent. Dux autē his pudor erat. illis necessitas. Nā & amittere iudaeos ueluti laqueis irretitos Romanis turpissimū uidebat & illi unā spē salutis si murū uel p̄cipere potuissent habebāt. Ibi tum qdā ex ala eq̄tū Pedanius noīe iudaei in fugā uersis atq; in uallē coactis. equo in aduersum montē a latere icitato p̄teruētus rapit unū ex hostibus fugā petentē iuuenē & grauem corpe & armis undiq; septū. talo cōprehensum tantū se inclinauit equo currēte. eāq; dexterā uel itēq; ceteri corpis & equestris peritiā demonstrauit. Iste qdem tanq̄ munus aliquod rapuisset captiuū ferēs ad Caesare uenit. Titus autē uirēs eius q̄ cepat admiratus & captū quia ad murū uel aggredi tērauerat supplicio affici iussit. Et ipse qdē tēpli oppugnationem curabat. utq; aggeres mature fierent perurgebat.

Porticus tēpli incendit/abrūpuit Romani ad uiginti fere cubitos ex muro. imittūtq; ignem famētis. isdem diebus quidam ex iudaeis de Romanis inuitat q̄s uelit certare. diuq; nemine uolēte. qdam ex Romanis exofus illius audaciā cū illo certat & occidit. Romanosq; deridēt. ex Romanis qdā cū sagitta transfixit. clamor excitatur maximus.

Cap. IX.

Nterq; iudaeos aduersis pliiis male tractatos tumescēte paulati bello & in serpēte tēpli pernicie sicut in putrefacto corpe ad sola mēbra peste occupata p̄ueniētes ne ulterius p̄cederet abscindebat. Porticus. n. pte q̄ ab aq̄lone in orientē p̄tinēs Antonia iugebat incensa. Deinde ad. xx. fere cubitos abrūpere. imisso sanctis incēdio manibus suis. Biduo autē post idus p̄dicti mēsis uicesimo & q̄rto die Romani porticū inflāmare. & usq; ad quartūdecimū cubitum igne p̄gresso. iudaei similiter culmē abiiciūt. neq; olno recedētes opibus & Antonia cōtinētia diruēt. cū liceret eis ac deberēt incēdiū p̄hibere. Itaq; imisso igne cursum eius ociose. p̄ sua utilitate meriebant. Circa tēplū autē nūq; plia cessauere. sed frequēs paulati cōtra se excurrētū bellū. Hisdē at diebus qdā ex iudaeis uir & corpe breuis & uultu despicibilis tāq; genere q̄ rebus aliis uilissimus ionathes noīe p̄gressus ad ioānis p̄s̄ficis monumētū. cū alia multa sup̄be ad romanos plocutus est. tum quē fortissimū haberēt ad singulare plii puocauit. At q̄ cōtra steterē multi qdē dedignabant. erat atq; iter eos ut assolēt ēt q̄ timerēt. quosdā uero nō incōsulta moueret ratio cū mortis cupidine nō debere cōsulgere. Nā q̄ de salute despissent eos neq; cautos ipetū neq; deū habere placabile. & cū his in discrimē uenire quos neq; uincere magnū sit & uinci cū dehonefāmētō piculofum nō fortitudinē sed ferocitatis uideri. Cū autē diu nemo p̄cederet multa q; iudaeus. eoz timiditati illuderet. erat arrogātissimus qdā sup̄bus e romanis ex ala eq̄tū purās noi addere uerba. & insolentiā eius exofus. Fortasse at ēt corporis breuitate sublatis incōsulte p̄siliit. & ceteris cōmissa cū eo pugna risum p̄buit. sed a fortuna p̄ditus est. Ipsum. n. ionathes interfecit. deinde pede supra mortuū posito. laeva scūtū dextrāq; cruentū gladiū coruscabat armisq; cū fremitu cōcussis exercitū & iacētū iultrās spectātes Romāos ierepabat. donec cū tripudianē & uana factātē qdā Priscus cēturio sagitta transfixit. Eoz; facto & iudaeoz & Romanoz clamor excitatus est. ille autē dolore in uertiginē tortus supra corpus hostis icubuit. bellisq; felicitatē ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Iudaei plent lignis aridis sūmitatē tēpli. singūt fugā ex Romanis multi ascendentes. templū submisso igne p̄ iudaeos succēsi sunt. Titus eos miseretur. moriētibus satis erat remediū q̄ Titus dolebat. iudaei uero qdā in porticu existentes obfessi oēs ceciderunt.

Cap. X.

Seditiosi uero templum tenentes aperte quidem & quoridie militibus in aggeribus positus repugnabant. Vicesimo autem septimo die. praedicti mensis huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spacium quod inter culmen & trabas erat uacuum siluis aridis. itemque sulfure ac bitumine repleuerunt. Deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi

re multi qdē tēmerarij fugientibus instabāt. & in porticū alcēdere possit scalis nitebant. Qui uero prudētiore erāt nullā fugā cām iudaeis fuisse cogitantes locis suis manebāt. Vez porticu repleta his q̄ ascēderāt ignē imittunt iudaei. Ex citata undiq; subiro flāma. Romanos & q̄ extra piculū steterūt ingens stupor inuasit. & desperatio quos incendii cōperat occupauit. Flāmis. n. cincti femeripfos in oppidū. alii uero in hostes p̄scipitabāt. Multi spe salutis desiliētes in puteos illico debilitabant. Alios dū conant p̄ueniebat incēdiū. alii ferro flāmā antecede bāt. Stati uero & alios fugiētes ignis cōp̄rahendebat plurimū puagatus. Caesare uero licet smoriētibus idignaret. q̄ inuisi porticū ascēderāt. misericordias t̄n eoz retigit. Cūq; nemo p̄hibere posset incendii. hoc erat t̄n solatio petētibus. q̄ uidebat eius dolorē. p̄ quo ipsi animā p̄derēt. Vociferās. n. & ante alios p̄siliēs & comites suos q̄ possent auxiliū ferre obsecrās cernebat. Eiusq; uoces & affectiōes q̄sq; uelut aliquā p̄clarissimā sepulturā secū afferēs moriebat. Nōnulli t̄n recepti in pte porticus latiorē flāmaz qdē piculū euasere. Obfessi autem iudaei est diu faucij restitissent. postremo uniuersj ceciderē.

Iuuenis Romanus qdā q̄ euaserat incēdiū orat a iudaeis ut ad eos descēdat. ne militiā Romanā tātū dedecus faciat. sublato ense seipsum interfecit. incēditurq; porticus ea pte q̄ ad orientē p̄dit. Moriebant multi fame ita ut scēnū calciāmēta corigias coacti sint comedere iudaei.

Cap. XI.

Post oēs autē qdā iuuenis noīe iōgas toti huic ornāmētō fuit calamitati. & quis sigillati digni sint memoria q̄ periere. oīum t̄n fortissimus demonstratus est. Quē iudaei quidē & q̄ fortis erat. & q̄ interficere eū cupiebāt ad se descēdere. p̄missa fide hortabant. Frater uero eius Cornelius q̄ ex altera pte stabat. ne gloriā suā romanāq; militiā dehonefaret orabat. cui magis obrep̄rauit. sublatq; altius gladio ut ab utriq; p̄tibz cernefēt semetipsum occidit. Eoz quos ignis obfederat. Antorius qdā calliditate seruatus est. Appellato. n. clara uoce Lucio quodā cōmilitone & cōtubernali suo. herede te inquit relinquo totius patrimonij mei. si me excepis. Cū at ille p̄mpto aio accurrisset. ipse qdē q̄ se in eū picerāt uinxit. Lucius uero pondere oppressus. cōstratoq; lapidibus solo alius cōtinuo morit. Ea calamitas paulisper qdem Romanis tristitiā cōparauit. In posterū t̄n cautiore effecit. & aduersus iudaeoz insidias inuit. qbus plarūq; loca moreq; hoīum ne scierēs laedebant. Exofa ē uero porticus ad turri usq; ioānis. quā ille belli tēpore quod cū Simone gerebat supra postes quā in Xystum ducerent adificauerat. Reliquum uero iudaei quoniam cōsumpti fuerant q̄ ascēderant abscidit. Posterō autē die Romani quoz; porticū quā in boreā parte fuit ad orientē usq; totam incendunt. continentē angulos eius q̄ appellatur cedron sup uallem adificata. unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

Maxia multitudo erat eoz q̄ fame p̄ ciuitatē peribāt. q̄ iter se erāt amicissimī pp̄ cibū. si quē inuenissent. ad manus ueniebāt. si quis moriebat. alii scrutabant. siquid cibi in sinu habebat. patiebant ea comedere q̄ ne fordidissimū aliqd̄ aialū comidisset. multaq; hmōi describuntur.

Cap. XII.

Ira tēplū quidē ita res se habebāt. Eoz uero q̄ p̄ ciuitatē fame corrūpebant. infinita multitudo moriebat. Inenarrabiles autē clades eueniebāt. In dies nāq; singulos si uel nūq; aliqd̄ cibi appuisset bellū illico gerebat. & amicissimī iter se ad māus ueniebāt. miseris diripiētēs animā uiaticū. Fides autē penuriae nec moriētibus habebat. sed ēt quos uiderēt expirare scrutabāntur latrones. ne quem fore cibum sinu occultās quispiam moreret. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes ueluti canes rabidos decipiebat. & ipingentes in hostia tanq; ebrii ferebant. eadēq; domos bis ac ter eodē momēto dispartitiōe inquietabāt. oīaq; dentibus necessitas subiebat. & ea colligētes quae nullū quāuis fordidissimū mutoz animalū non horreret comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciāmētis abstinerere coriaq; scutis detracta mādebāt. Qui ēt. fœni ueteris lacera mēta uictus habebāt. cuius nōnulli exiguū pōdus quatuor atticis uenūdabāt. Et quid opus est famis iprobitate ex rebus aiā carētibus demonstrare. Factū. n. relaturus sum neq; apud grācos neq; apud barbaros cognitū & dictū quidem horrēdum. auditu uero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermittere ne mentiri me posteri astimarent nisi testes multos haberem & fortasse aliquā patriā referem gratiam partius ea differens quorū facta perpeffa est.

Mulier quaedam Maria nomine cū sublata fuissent sibi oīa p̄ seditiosos pliiū suū fame comedit. cōgrigē ostendere latronibus qd̄ pauerat pro cibo. cognito scelere tāto eos horror qdam inuasit uehementissimus. nunciat Tito tanta calamitas q̄ deū placare cōepit dicēs se uoluisse obliuisci iniurias eorum sed illi noluerunt. pollicet q̄ tantū scelus nō pmittet impunitū.

Cap. XIII.

Mulier quaedam ex plebe trans iordanem habitātium incolag. Maria noīe Eleazarī filia de uico Bathethor quod significat domos Hysloppi genere ac diuitiis nobilis cum alia multitudine fugiēs i Hierosolyma recepta cū ceteris obfidebat. Hoīus alia quidē bona iyrā. ni diriperunt. q̄ ex trāsmānis locis in oppidū cōportauerat. Reliquias uero conditorū & si alimenta reperissent irrumperēs domū eius satellites quotidie auferebāt. Grauitē autē mulier

indignabat ppter ea q̄ sapissime raptoribus maledicens & imprecaſ eos cōtra ſe uehemētiſ irrita
bat cū neq̄ iratus neq̄ miſerū eā q̄q̄ uellet interficere. Sed uinctū qd̄ patrādo aliis parabat. Vndiq̄
aut adēpta iā erat ei et̄ reperiēdi facultas fameſq̄ uisceribus & medullis irrepſerat. Plus uero q̄ fameſ
iracūdia luſcendebat. Igit̄ ut animi ac neceſſitate impulſa rebus aduerſis naturā excitat / raprog; ſi
lio quē latentem habebat miſeri te ait infans in bello & fame & ſeditioe cui te ſeruauero. Apud ro
manos etiā ſi uixeris ſeruiturus es / fameſ aut̄ ſuenit ſeruitutē. Hiſ uero ſeditioſi ſcāuiores ſunt. Eſto
igit̄ mihi cibus & ſeditioſis furia & humanā uitā fabula quā ſola deſt calamitatus iudaorū. Et
hoc ſimul dicens occidit filiū coctūq̄ mediū comedit. Adopertū aut̄ reliquū ſeruauit. Ecce aderat ſe /
ditioſi & cōtaminatiſimi nidoris odore capti mortē ei ſtati niſi quod paſſet ofſiderē minabant.
Illa uero bonā ptem ſe reſeruafſe reſpondens aperit filii reliquias. Illos aut̄ cōfeſtim horror cepit at /
q̄ demētia uifq̄ ipſo dirigerūt. At mulier & hic ſquit eſt uere filius & facinus comedit. nā & ego
comedi. Nolo ut ſitis aut foemina molliores / aut matre miſericordiores / q̄ ſi uos pietatem colitis &
mea ſacrificia repudiatis / ego qdem comedi / reliquū eius me manebit. Poſt hoc illi qdem trementes
exierūt / ad hoc ſolū timidi uixq̄ hoc cibi matri ceſſere. Mox aut̄ repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas / &
unūſq̄q̄ ante oculos ſibi cladē illā ppones tanq̄ hoc ipſe admiſiſſet horrebat. Ab omnibus aut̄ quos
fameſ urgebat pperabat ad mortē & beati appellabant q̄ priuſq̄ id patereſt iteriſſent. Cito aut̄ ro
manis nūciata eſt illa calamitas / eorūq̄; alii nō credebāt / alii miſerabant / multos autem uehementius
eius gentis odiū cepit. Cæſar aut̄ ſup hoc deū placabat ſigdem iudæis pacē obtuliſſet eiſq̄ liberā p /
poſuiſſet oium obliuionē quā cōmiſerāt. Illos aut̄ p cōcordia ſeditioē / bellū p pace p facietate atq̄
opulētia famē optafſe & q̄ propriis manibus tēplum quod ipſa eis ſeruafſet incēderēt cōperāt / hu
iſmodi alimētis eos eſſe digniſſimos. Verū tamen ſcelus huius nefandi uictus ruina ſeſe patriā oper
turū / neq̄ relicturū in orbe terrā / ut ſol inſpiciat ciuitatē in qua matres ſic uelſerentur. Ante matres
aut̄ patribus hmōi alimēta deberi / q̄ nec poſt eiſmodi clades arma deponerēt. Simul hæc dicēs de
ſperationē hoſtū reputabat / nec eos ſanā mentē recepturos exiſtimabat / qui cōtra iā ptuliſſent qbus
anteq̄ ea paterentur mutare ſententiam ſperabantur.

Admouere iubet aggeres cum arietē muris / nihil proficientes cum ſcalis tentant aſcendere / unde
multa cædes facta eſt ex Romanis / iratus Titus ignem portis ſubiici fecit / creſcente igne cōſulit pro
ceres ſuos de templo / quidam ſuadent ruinaſ templi / quidam ut ſeruent / iubet reſtingere ignem
interim pugnat / uidens Titus cū militibus electis iudæos profugāt / in templum cōcludit oēs ſue
cendēre / templum parat.

Cap. XIII.

Cratō aut̄ die mēſis auguſti / cū duæ legiones aggeres pſeciſſent ad extrēmum occidentalē
tēpli exterioris admoueri arietis iuſſit. Cū diebus aut̄ ſex q̄ firmiſſimus erat arietis parietē
ſine intermiſſione pulſando nihil oīno pſeciſſet. Verū & huius & ceterorū magnitudines
ſtrutura lapidū ſuperabat. Septētrionalis aut̄ portæ alii fundamētā ſuſſodiebāt / multūq̄
fatigati exteriores tantū lapides euellere potuerē. Ab interioribus aut̄ portæ ſuſtinebant / iāq̄ diu mā
ſere donec iſtrumētōz & uētūū conatibus deſperatis Romani ſcalas porticibus applicauerē. Iudæi
uero ſueni ne eos ſubire phiberēt cū hiſ congreſſi dimicabāt. Et alios qdem retro depellentes præci
pitabāt / accedētēs alios ſubſidio trucidabāt. Multos de ſcalis egrediētēs priuſq̄ ſcutis obregerēt fe
rientes gladiis ſueniebāt. Nōnullas aut̄ ſcalas armatoz plenas in latūs deiciētēs declinabāt. Vnde
Romanoz quoz nō parua cædes ſequebat̄. Alii ſignis ablatis p hiſ decertabāt / rapinā eoz grauiſ
ſimā fore turpitudini ducētēs. Poſtremo tñ iudæi & ſignis potiū / & eos q̄ una aſcendere interſiciūt.
Cæteri uero clade interentū pteriti deſcēdūt. Romanoz qd̄ nemo nō aliquo factō ope p̄cubuit.
Seditioſoz aut̄ q̄ prioribus preliis et̄ tūc fortiter pugnauerūt. Et p̄terea Eleazarus fratris Simonis ty
ranni filius. Titus aut̄ cū uideret ſe alienis & tēplo cū dāno & necē militū parcere / ignē portis ſubiici
iuſſit. Inter hæc aut̄ ad eū p̄ſugi ueniunt Ananus Ammaus inter Simonis ſatellitēs crudeliſſimus / &
Archelaus filius Magadati / iccirco ſperatēs ueniā q̄ iudæos uictōres relinquerāt. Titus aut̄ cū hæc eo
rū in iudæos crudelitātē audiuit / utrūq̄ obrūcare decreuit. Dicebat. nō neceſſitate nō uolūtate. uenif
ſe ne ſalute dignos eſſe incēſam ipſorū cā patriā deſerētēs. Verū tñ cohibuit iracūdiā fides / eoſq̄ dimi
ſit / ſed niſi eo loco habēdos quo & iā alios credidit. Iā uero portis militēs ignē admouerāt / liq̄ factoz
argento cito lignū flāmā abſumpſerāt / cū ſubito auctā p̄ximas ide porticus corripuerē. Iudæis uero
ignē circū ſe uidentibus / corpora ſimul aiāq̄; ceciderunt / & ſtupore attoniti adiuuare qd̄ uel ex tige
re nemo conatus eſt. Strates uero aſpiciēbāt / nec tñ hiſ quæ abſumerent dolentes / ſalcē ut quod reli
quum eſſet ſaluū haberent aſium colligebāt. Illo qd̄ die & q̄ ſecuta eſt nocte creſcebat incendiū / pau
latim. n. nec ſimul undiq̄; inflammare porticus potuerūt. Poſtero aut̄ die Titus p̄tem militum iuſſit
cendium reſtingere p̄que proxima portis loca uiam ſternere / ut faciliſ agminibus eſſet aſcen
ſus / reſtores ad ſe conuocāt / ſexque collectis qui erant proceres / Tiberio Alexandro totius militiæ
præfecto

præfecto / & Sexto Cereali quintæ legionis ſpoſito / & Largio lepido decimæ / & Tito Phrygio quin
tæ decimæ cū qbus erat et̄ Froto ac ternius magiſter duaz alexadrinaz legionū & M. antonius Iulia
nus purator iudæz. Cōgregatiſq̄; chiliarchis & puratoribus cōſiliū de tēplo ppoſuit. Aliis quib̄
uidebat lege belli utendū eſſe / nūq̄. n. iudæos a nouis rebus poſſe deſinere tēplo manēre / quo oēs ubi
cunq̄; eſſent colligerent. Nōnulli monebāt ut ſi tēplū reliquiſſent iudæi neq̄; armis p̄ eo quifq̄; certa
ret / cōſeruandū eſſe ſuadebant. Si uero id pagna obrinuifſent ignibus cōſumendū / quonia caſtellū iā
uiderēt eſſe nō tēplū & piaculū / nō ipſe id uerū illi q̄ fieri coegere cōmitterent. Tito aut̄ nec ſi ſtan
tes dimicaret iudæi pro hoibus animo carentibus / ulciſcendū eſſe dicere / neq̄; ſe unq̄ tantū opus incē
ſurum / iam. n. Romanoz fore hoc damnū / ſic ornamentū quozq̄; feret̄ impetū ſi maneret / iā certū qd̄
uellet / ad eius accedunt ſniam Fronto Alexander & Cerealis tūc quidē cōſiliū dimiſit. luſſiſq̄; militi
bus requiſcere item ducibus ut hiſ in p̄cinctū ualidioribus uterēt / uia ſternere p̄ ruinas lectis ex co
hortibus impet̄ ignēq̄; reſtingere. Illo qd̄ die iudæos labor iētq̄; timor ab impetu cōtinuit. Poſtre
mo aut̄ collectis uiribus & recepta fiducia per orientālē portā cōtra templi exterioris cuſtodes ſecū
da hora diei p̄currit. Illi aut̄ primā quidē contionē fortiter exceperē / ſcutis a fronte murū cō
denſa acie inclinant. Certū tamen erat eos nō diu duraturos q̄ & multitudine inſtantū & animis u
cerent. Cæſar aut̄ priuſq̄; uerterent acies / nā pugnā ex Antonia pſpectabat / cū equitibus lectis uenit
auxilio. Impetū uero eius nō ſuſtinere iudæi / ſed primis interſectis pleriq̄; fugā petunt. Et cedētibus
quidē Romanis reuertētēs inſtabāt. Cū aut̄ illi retoriſſent iterū refugiebant / donec circa horā quin
tam iudæi uī cōacti templo introire cōcluſi ſunt. Titus aut̄ diſceſſit in antoniā decreto poſtridie ma
ne cū oī exercitu aggredi tēplūq̄; obſiderē. Sed id plane dei ſniam iam dudū igne damnauerat / uoluo
tiſq̄; temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus menſis auguſti / quo et̄ prius a rege Babylonioz
fuerat cōcrematū. Ex ædibus aut̄ cām principiūq̄; ſumpſit incēdiū. Nā cū pauliſq̄; Titū diſceſſu ſeditio
ſi quieuiſſent / Romanos ruſus aggrediunt̄ cuſtodūq̄; tēpli cū ignē interioris phani reſtingentibus pu
gna cōmittit. Hicq̄; iudæis in fugā uerſis uſq̄; ad tēplū tranſierunt.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum / succenditur templum / hoc audi
to Titus iubet extingui ſed pro nimio clamore & quia multi ſimulabant nō audire eius præcepta &
prohibitionem ipſo inuito exurit templum.

Cap. XV.

Le itaq̄; tūc militū unus nō expectato cuiuſquā edicto neq̄; tantū facinus ueritus / ſed diuino
quodā motus ipetu a cōtubernali ſuo ſuſtollit / & ex ardēte materia raptū ignē in fenestrā
inferit / aurā inde mēbra circū tēplū ædificata de ſeptētrionali regione aditus erat. Flāma
uero excitata iudæoz / qdem calamitati dignus clamor exoritur / & ad ulciſcendū prop̄
rabāt / neq̄; iā uitā parcendū rati neq̄; uiribus temperādū / amiſſo eo cuius gratia cauſiſſimi uidebant̄.
Mature aut̄ hoc Tito quidam nunciat. Et ille namq̄; caſu in tabernaculo quieſcebat ſicut a prælio re
dierat / exiit tēplūq̄; curriculo petit prohibitorius incēdiū oēſq̄; poſt eū duces & hos agmina perter
rita ſeq̄; bāt. Clamor at̄ ac tumultus erat tāto exercitu ſine ordie cōcitato. Cæſar at̄ uoce ſimul ac dex
tera pugnātibus ſigno dato ignē iubebat extingui. Sed neq̄; uox eius audiebat q̄ aures eoz maior cla
mor obſtrueret / natūq̄; dexterā nō at̄tēdebāt cū alios bellū alios ita diſtraheret. Introcurrētū uero ag
minū ipetū nō præcepta / neq̄; interminatio cōtinebāt / ſed quo furor ea duceret ſequebant̄ / ad ipſos at̄
introitus obſtruſi multi qd̄ ſeſe inuicē cōculcabant multi uero ardentibus adhuc & fumantibus por
ticū incedentes ruinas liuore qdem urebantur. Cū uero ad tēplū acceſſiſſent edicta qdem Cæſaris
nō audire ſimulātēs / ſcedentē quifq̄; ut ignē imitteret hortabāt. Seditioſis aut̄ iā ſubeūdi qdem ſpes
nulla erat / ſed fuga & cædes oīa poſſidebat. Magna uero populū multitudo iuuida & iermis ubiq̄;
occupati fuerant interſicibant / & circū aram quidā ingens mortuorum numerus congregabatur. Per
gradus uero tēpli & ſanguis multus p̄fluebat / & eoz corpora q̄ ſupra ceciderant delabebant̄. Cæſar
autem ubi neq̄; impetū inſanientū militū cōtinere poterat / & flāma dominabat̄ intro cū reſtoribus
ingreſſus & ſecundū tēpli & quæquid illic erat aſpexit / ea qdem quæ apud alienigenas erāt fama ma
iora. Pōpa uero & opinione domeſtica non minorā. Cū aut̄ flāma nondū ex ulla pte ad interiora pe
netraſſet / nec mēbra quæ circū erant tēplū depaſcerēt / quod erat uerū exiſtimans adhuc illud opus
poſſe ſeruari / & ipſe proſulit militēſq̄; rogare ut ignem reſtingerent / conabāt / & Liberalem heca
tontarchū de ſtipatoribus ſuis ſuſte mulctatos / qui non obediunt iuſſi areret. Illoꝝ autem furor bel
lique impetus quidam uehementior iudæozumq̄; odia & Cæſaris reuerentiam & prohibentis mortū
ſuperabant. Plerofq̄; autem prædaz ſpes incitabat ſuſpiciantēs intus oīa pecunia reſerta eſſe / quoni
am fores auro factas conciperent. Præterea quidam miles ex hiſ qui intrauerant cum Cæſar ad in
hibendum incendium cucurriſſet ignem iam cardinibus portæ ſubiecerat. Tumq̄; ſubito poſtquam
flamma intus apparuit / & duces cum cæſare diſcedebant & ſtantes extra ſuccedere nemo prohibe
bat. Templum quidem hoc modo inuito Tiro exurit.

Templum

Templi incendit mense & die mensis cōformi incendio tēpli Babylonis in ipsa incēnsione et mul-
ta cedes fiebat depræhensorū nec erat discretio puerorū nec mulierū cuiusq; ætatis clamor ingentissi-
mus fiebat duo in igne se piccerunt incendit Romani diuersas porticus & loca ubi Iudæi res suas ac
pecunias deposuerāt qdā Pseudo ppheta p̄sulerat populo ut expectaret dei auxiliū Cap. XVI.

Ed hoc multū quis defendit putet ut opus oīum quæ audiuitur aut uidimus maxime
admirabile tam extructionis genere quā magnitudinis itemq; munificentie in singulis
rebus & gloriæ quæ de sanctis habebant maximū tamē ex facto capiet solatiū quod ut
aialibus ita opibus locisq; fatū sit ineluctabile Mirabit aut in eo et circū acti pis fidem.
Nā & mensum ut dictū est eiq; diē seruauit quo primū a Babylonis tēpli erat incensū.

Et a prima structione tēpli quā Solomon rex inchoauerat usq; ad hoc excidiū quod eue-
nit secundo anno principis uespasiani mille. cxxx. colligunt anni & septē menses ac dies. xv. A poste-
riore uero quā secundo anno Cyrus regis aggeus fecerat usq; ad excidiū quod Vespasiano impante su-
stinuit ciuitas anni. dccc. xix. & dies. xlv. Dū tēplū autē incenderet et quicquid in manus forte uenisset
rapiebat & cædes erat infinita depræhensorū. Nec acta fuit ætatis miseratio fuit aut reuerentia casti-
tatis sed & pueri & senes & sacri ac prophani similiter interficiebant atq; omne genus hoīum belli
calamitas p̄sequēbat unaq; supplices cū repugnantibus necabant flāmaq; ulterius p̄grediens uel gemi-
tū uocū autē cōcrepabat. Et pro altitudine quidē collis ardētisq; opis magnitudine totā q̄ ardere
crederet ciuitatē. Illo autē clamore nihil maius aut horribilius excogitari pōt. Nā & Romanorū agmi-
nū fremitus erat & seditionorū ferro igniq; clausorū clamor ingens tollebat & populi sursum depræ-
hensū ad hostes fuga cū stupore ac calamitate cōquestio. Incolle autē cōstituit et multitudo oppidi cō-
sonabat. Iā uero multi fame marci di in mortē pene luminibus clausis postq; ignē tēpli uidere in q̄stus
interim clamorēq; uiresq; receperūt. Resonabat autē & trans flumiū regio & montes circūpositi gra-
uiores impetū faciebāt & tamē erat clades acerbiore tumultuū. Nā collē quidē in quo tēplū erat euel-
li radicitus quis putaret. ita undiq; belli plenus uidebat & sanguis igne largior esse pluresq; interfecto-
ribus interfecti oīsq; terra cadaueribus tegebat & supra corpora mortuorū gradiētes milites cursum
fugientū sequebant. Latrocinalis quidē multitudo tandē pulsus Romanis in exterius tēplum deinde
ciuitatē euadit. Populi autē quod fuit reliquū in exteriorē porticū cōfugerūt. Sacerdotū autē iudæorūq;
nonnulli primū qdē ueribus itēq; sedibus suis q̄ ex plūbo factæ erant aullis in Romanorū missilibus
utebant. Deinde cū nihil p̄ficeret ignisq; in eos euomeret i pietē descendēs octo cubitis latū ibi ma-
nebat. Duo tñ ex nobilibus cū ad Romanos trāsēdo seruari possent aut eōm cū cæteris durare for-
tunā semetipsos in ignē iniicere & cū tēplo cōcremati sunt Meirus filius Velgæ & ioseppus Daleæ.
Romani autē q̄ frustra de circū tēplū ædificiis peere iudicabāt cū ipsum tēplū arderet oīa simul incen-
dūt & q̄quid ex porticibus reliquū erat & portis p̄ter unā ex pte orientali alterā ex meridiana quibus eas
quoq; postea funditus euerterint qn̄ et arcules q̄ gazophylacia uocant incēdunt in quibus magna uis
erat pecuniæ ac plurimū uestiū aliq; substantia. Et ut breuiter dicā oēs iudæos congesta diuitiā q̄
opulētissimus qsq; illuc totas domos exhauserāt. Venerūt autē et sup eā q̄ restabat unā porticū extra
tēplū quo cōfugerāt ex populo mulierculæ itēq; pueri & p̄miscuæ multitudini p̄pe ad sex hoīum mi-
lia. Sed priusq; de his Cæsar q̄q; decerneret uel ducibus imparet ira flagrātes milites icēdūt porticū.
Hicq; cōtigit ut alii eū le ex flāma p̄cipitarēt morentē alios ipsa corrueret. Ex tātō aut numero nē
mo seruatus. His cā iterius qdā Pseudo ppheta fuerat q̄ eo die p̄dicauerat in ciuitate q̄ eos in tēplū
deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enīa Tyrānis tūc subornati Prophetæ populo
denunciabāt ut expectarent dei auxiliū quo p̄pterea minus p̄fugerēt & eos q̄ supra timorē & custo-
diā fierent spes retineret cito aut in aduersis p̄uaderet. Quod si etiā malorū instantiū liberationem
pollicetur qui fallit necessario qui ea patitur spei totus efficitur.

Quædam prodigia q̄ superuenerat iudæis describuntur quæ in eorum fortunā & auxiliū iterpræ-
tabantur quidam uero sapientes hæc esse ruinæ prodigia iudicabant. Cap. XVII.

Eniq; miserabilis populus illis quidem fallacibus deūq; calūniantibus credulus erat. Ceteris
uero prodigiis & futuram solitudinem p̄nunciantibus neq; attendebant aīo neq; cre-
debāt sed uelut attoniti nec aut oculis habentes aut aīas edicta dei dissimulare nō cū
supra ciuitatē sidus sterit simile gladio & p̄ anū p̄suerauerit cometes mō cū añ defectio-
nem primūq; belli motus ad diem festū azyrogē populo conueniente. Octauas autē dies erat aprilis
mensis nona hora nocturna circū aram itēq; tēplū tantū lumen effulsit ut clarissimus dies putare-
tur. Et hoc usq; ad mediam permāsit horā quod iperitis quidem bonum auguriū esse uidebatur / sa-
croq; uero peritis priusquā ueniret statū diiudicatū ē. Eodemq; festo die et bos cū ad hostiā duceretur / sa-
crum in medio phani pepit. Orientalis autē porta interioris templi cū esset ænea atq; grauissima &
post meridiem uix a. xx. uiris clauderetur / serisq; ferro iunctis obseruaretur / pessulofque altos habe-
ret in faxū

ret in faxū limen dimissos una perpetuo lapide fabricatū uisa est noctis hora sexta patere. His autem
curriculo p̄ cunctos tēpli magistratū nunciatis ascendit ille uixq; eā potuit claudere. Verū & hoc ite-
rum ignarus quidē signū optimū uidebat. Deū namq; bonorū portā sibi aperuisse dicebant. Prudentior
res uero templi tutamen sponte sua dissolutū iri cogitabāt & hostiū do nū esse. Portas aperiri solita
dinē uero illo ostentio signari inter se p̄nunciabant. Post dies at festos in diebus paucis uicesimo primo
die mensis maii. Larualis quædā imago uisa est fidē superans. Monstrū aut fortasse quod dicitur sum-
etiā his est cognitū qui uiderunt & quæ secutæ sunt clades dignæ p̄lagis extiteret. Nāq; ante solis oc-
calum uisi sunt p̄ inane ferri currus totis regionibus & armatæ acies tranantes nubila & ciuitatibus
circūfusa. Festo autē die quā pentecostē uocant nocte sacerdotes intimū tēplū more suo ad diuinas
res celebrandas ingressi primū quidē motū quendam strepitūq; senserunt. Postea uero subitā uocē au-
diere quæ diceret migremus hinc. Quid autē his horribilibus fuit? Iesus quidā filius Ananias plebeius
& rusticus quadriēniū priusq; bellū gereret in summa ciuitatis pace atq; opulētia cū ad festū diē uenisset
set quo Atregias in honore dei cōponi in tēplo ab hoībus mos est repente exclamare cōpit. Vox ab
orientē. Vox ab occidentē. Vox a quattuor uentis. Vox in Hierosolymā & tēplū. Vox in maritis
nouos nauasq; nuptas. Vox in omnē hunc populū atq; hæc interdū noctūq; oēs ciuitatis uicos clami-
tans circuibant. Nonnulli autē uitorū insigniū aduersum omen indignæ ferentes corripuit hoīem mul-
tis uerberibus afficiūt. Ille autē neq; pro se nec ad eos qui le multabant secreto quicq; locutus eadē q̄
prius uociferās p̄leuerat. Magistratus autē rati quod erat uerū magis diuinū esse hoīs motū ducūt
eū ad Romanorū præfectū ubi p̄lagis usq; ad ossa laceratus neq; supplex quicq; fuit neq; lachrymanit
sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocē ad singulos ictus respōdebat. Vch ueh Hierosolymis.
Albino autē interroganti is nāq; iudex erat / quis esset uel unde ortus aut cur ista diceret nihil retulit.
Nō prius autē cessauit luctus miseræ ciuitatis donec eū Albino furere iudicātū dimisit. Ille autē ad
bellū usq; tps neq; adhibat quēq; ciuiū nec quēq; uidit sed quotidie uelut orationē quandā meditatus
ueh ueh Hierosolymis q̄rebat. Sed nec impicatus est cū in dies singulos multaret nec uictū offerē-
tibus benedicebat. Sola uero eius respōsio ad oēs erat in triste p̄lagiū. Maxime autē diebus festis uocē
ferabat idq; p̄ annos septē & quæq; menses cōtinuos faciēs neq; uocē rauior hui / neq; laborauit do-
nec obsidionis tpe p̄spectis auguris ipse quieuit. Supra murum. n. circūiens iterū ueh ueh ciuitati ac
phano ac populo uocē maxia clamitabat. Cū autem ad extremum addidisset ueh etiam mihi lapis
tormento missus eum statim premit animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit.

In sacris libris erat q̄ cū tēplū quadratū redigeret q̄ ciuitas erat destruetā hui uero incitab antē ad
plū dicētes pp̄ dictū quoddā ambigū inuētū. I. q̄ co tpe qdā eēt ex eorū sinibus orbis terræ habitu-
tus imperiū ex hoc dicto decepti sunt q̄ p̄prio eorū iudicātes dictū conuenire. Cap. XVIII.

Acc siq; reputet p̄fecto inueniet. Deū qdē hoībus cōsulere uolūsq; oibus p̄monstrare q̄
sunt eorū generi salutaria ipsos aut ad demeritā suā malis uolūtatibus intire qn̄ qdē & iu-
dæi post Antonīā captā quadratū phanū fecerāt cū in sacris libris scriptū haberet capien-
dā ciuitatē ac tēplū si phanū quorū angulis esset effectū. Sed quod maxie eos ad bellū ex-
citauerat respōsum erat ambigū itidē in sacris libris inuentū q̄ eo tpe qdā esset ex eorū sinibus or-
bis terræ habitus impiū. Id. n. illi qdē quasi p̄priū acceperunt multi lapides iterpratione decepti sūt.
Hoc at plane respōso Vespasiani designabat impiū q̄ apud iudæā creatus est impator. Sed etiā hoies
fatū uitare nō possunt etiā si p̄uiderint. At uero his signorū qdā p̄ uia libidine interpretati sūt / alia cō-
templere / donec patria cōstituta suaq; perniciē eorum iniquitas confatata esset.

Romani Titū ipatorem declarāt in templo iudæi p̄uocāt Titū ad colloquiū ipse naturali huma-
nitate eos recipit / alloq̄turq; eos increpādo tādē i diligendo eos si uelit in pace uiuere noluerūt / ipse
cognita eorū neq̄ia eos militibus fieri p̄dā tradidit interi ignis p̄grediebat / qdā supplicat ut eis fidem
Cæsar dat / suscipit ipse in custodiāq; eos reclusos tenet. Cap. XIX.

Romani quidem postquam seditiosū ad ciuitatem confugere templo itemq; omnibus cir-
cum locis ardentibus signa in phano reponere contra portam orientālē hisq; ibi sacrifici-
cio celebrato maximis cum clamoribus declarant Titum imperatorem. Vsq; adeo uero
præda faciatū sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quampridem fuerat præcio pon-
dus auri uenisset. Et his autem sacerdotibus qui in templi pariete perdurauerant / puer sitiens Roma-
nis custodibus pacem petebat / sitimq; ferebatur. Sed ubi illi tam ætatis quam necessitatis miserati de-
dere et dexteram & ipse bibit / & quā secū attulerat lagenā repletam sursum refugiens abiit ad suos /
nec eū quisq; custodum insequi ualuit / sed eius perfidie maledicebant. Ille autē nihil se præter placita
fecisse dicebat. Dextera enim sibi datā non ut apud ipsos remaneret / sed ut tantū descenderet atq; ut
aquā acciperet / quæ cū fecerit in fide mansisse. Astutiā quidem p̄ter ætatem maxime pueri q̄ decepti
fuerant mirabantur. Quinta uero die sacerdotes opp̄sili fame descendunt & a custodibus ad Titum
p̄ducti

perducti ut salutē sibi cōcederet orabant. Ille autē ueniā quidē tēpus illis praterisse fatus perisse uero id cuius eos gratia merito cōseruasset. Decere autē sacerdotes interire cū tēplo duci homines ad suppliciu iuber. Sed tyranni cū focis quoniam bello undiq; tenebant/ circūdati autē nūq; erat fugere cōpīa/ Titū ad colloquiā prouocant. Ille autē p humanitate naturalī saltē oppidū seruare cupiēs & amīcis praterita sua dentibus. Latrones enim iam moderatōres factos esse arbitrabant/ in parte occidua templi exterioris cōstitit. Hac n. sup xystū erant porte ac pons qui ciuitatē templo iungebat/ isq; tunc inter tyrannos ac Titū interueniebat. Multitudo autē utring; densi stabant, ludāi quidē circū Simonē ac iōannē suspensi ueniā spe Romanū uero ad Cæsare speculādī studio qualiter eos reciperet. Edicto autē dato militibus Titus ut & iracundiā & sagitas cōtinerent/ adhibitoq; interpretē quo argumētō superior ostendebat prior alloqui cōcepit. Eriā ne saturati estis patrie malis? O uiri quibus neq; uirtutis nostrae neq; infirmitatis propriae uenit in mentē/ sed incōsulto impetu ac furore pditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoc; iuste pīriri. Qui primū quidē postq; uos Pompeius fortiter debellauerat nouas res affectare nō debuistis. Deinde ē bellū apertū contra Romanū populū extulistis? Vtrū ne multitudine freti/ an q; parua manus uobis Romani exercitus satis reslitit/ auxiliatorū fide? Et quae gens imperio nostro libera iudaeos prae romāis optaret/ sed uiribus corpore? At q; scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorū/ at maior Oceano murus atq; obstaculū quo septi Britanni adorant arma Romanorū. Animorū obstinatione uel astutia ducū/ an quin ē Carthiginēs captos esse noueratis? itaq; uos cōtra Romanos ipsorū excitauit humanitas q; primū uobis & terrā dedimus post fidendā/ & gentiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias/ & uiuere uos non solū discretos/ sed cū aliis ē uestra uoluntate concessimus/ quodq; maximū est/ tributū capere dei noie ac donaria colligere permisimus/ eaq; offerentes neq; nouimus neq; phibuiimus/ ut hostes nobis efficeremini ditiores nostrorū pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo ratis bonis affecti facietate in eos qui haec uobis pstitērāt extulistis & imitiū exemplū serpentū uirus blandimentibus infudistis. Esto Neronis neq; gligentia cōtēpistis & ueluti ruptū aliquod mēbroq; siue contractū alias male quieti in maiore uitio derecti estis/ & ad spes iprobas ē cupiditates imo dicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uenit strā non ut poenas a uobis ob ea quae in Cestiū cōmiseratis exigeret/ sed monitis emēdaret/ deniq; cū deberet si depopulādā nationē ea uenisset stirpē uestrā petere atq; hāc delere ciuitatē Galilaeā & circū ea loca uastare maluit ut poenitēdi nobis pberet inducias. Sed haec eius humanitatis infirmitas uidebat/ nostrorū lenitate aluitis audacia. Et Nerone mortuo fecistis quod neq;ssimi solent/ & ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam psumpistis meq; ac patre meo digressis ad aegyptū ad struendū bellū lo tps illud utile putastis. Neq; uos puduit pturbare pncipes declaratos/ quos et duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos cōfugit imperiū & oibus in eo quiescentibus per legatos aut gratulantibus exteris nationibus iterū hostes iudaeis & legationes quidem a uobis trans Euphraten usq; nouae rerū gratia missae/ muroq; aut ambitus reparabant. Seditio uero tyrorūq; cōtentio & bellū intestinū quae sola huiuscemodi neq;ssimos decēt. Iussus eo ab initio patre cū mādatis tristibus ad ciuitatē uenire latebat/ cognito populū de pace sentire. Ante bellū rogabā uos desistere pugnatibus ali quā diū parcebā/ sponte adueniētibus dexterā dedi/ fidē seruauī cōfugientibus multos captiuos miseratus uerberibus urgentes bellū cohercui/ muris uestris machinas inuitas ad moui/ semp cadis uestrae cupidos milites continui. Quotiēs uici toriēs uos ad pacē tanq; uictus puocauī. Cū prope ad tēplum accessissem/ cōsulto iterū legis belli oblitus ptere uos ppriis sanctis orabā tēplum seruare data uobis exeūdi copia & fide salutis/ uel et pugnare alio tpe si uelletis in alio loco facultates pbui/ ista oia spreuistis & tēplū manibus uestris incedistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū puocatis/ ut qd rale cōseruetis quale perit? Qua uosmet ipsos salute dignos esse post tēpli excidiū indicatis? Quin et nūc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri q; fiducia? Nonne populus uestrae exanimatus? Tēplū uero pīit/ mihic; subdita est ciuitas/ in manibus autē meis habetis animas uestras. Et tñ fortitudinis esse gloriā arbitramini? Non contendā cū pncipia uestra. Proiectis autē armis traditisq; corporibus uitā uobis indulgeo/ & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora caetera mihi seruo. Ad haec illi respōderūt. fidē qdē se ab eo minime posse accipere. Nā iurasse nūq; id esse facturos/ exeūdi uero p munitiones qua murū seperat cū cōiungibus ac liberis facultatē petebāt. Ituros enī se in solitudine ipsiq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus q; in sorte captorum constituti uictorum cōditiones sibi ponerent. Declarati quidem his iussit uoce praconis ne ulterius ad se profugerent/ ne ue fidem sperarent/ nulli enim esse parcendum/ cunctis autem uiribus dimi carent quantum possent salui suae consulere. Iam enim se omnia iure belli gesturum/ militibus autem diripere ciuitatem atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postremo autem die Archium & Acram & curiam & qui uocatur Ephlam succedere/ & progrediebatur ignis usq; ad Helena reginā/ quae i media erat Actra/ nec minus ciuitatis mortuis plenae eodem die

dem die Ieza regis filii & fratres cū his multi nobiles ex populo cōgregati ut fidem sibi daret Cæsari supplicarūt. Ille autem quanq; caeteris omnibue iratus erat/ mores tamen nō mutauit/ sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat/ regis autem filios ac propinquos postea uinctos Romā perduxit fidem obsidum praestaturus.

Seditiosi in domū regiā cōfugiūt/ Romanos pellūt/ multi occidunt ex popularibus/ Titus uero milie quēdā q; uiuus captus ē ad spm rediēs ac acie pepulit/ qd grauius fuit illi morte. Cap. XX. Editio autē ad domū regiā pfectū ubi quātā erant multi facultates suas deposuerāt & Romanos hic pellūt/ & oibus popularibus q; eo cōuenerāt/ ppe ad octo milia & cccc. occisis pecuniā etiā diripuerūt. Viuos autē duos milites romanos coepere unū equitē alterū peditū & peditē quidē interfecit per omnē traxere ciuitatē uelut uno corpore oēs Romanos ulciscerent. Siquē uero quidā his quod saluti foret suadere pollicitus deducit ad Simonē. Cūq; quod diceret nihil saperet/ Ardale cuiādam ex numero ducū tradit/ puniēdus/ is autē reuinctis post terga manibus ceruicē atq; ocalis in cōspectū Romanorū ueluti capite caesus pdaxit. Verū ille dū gladiū Iudaeus educeret ad Romanos refugit/ Hunc Titus quoniā ab hostibus eiser lapsus nō est passus quidē occidē/ indignū uero esse Romanorū militē iudicauit/ q; uiuus fuerat captus/ & armis ablati cū agmine pepulit. Quae res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.

Romani conuersis latronibus in fugam oia igni tradidere/ illi uero in superiorem ciuitatem recedebant/ latentes q; nil essent relicturi hostibus & alacri ulta mortem expectabant/ illi undiq; per ciuitatē capiebantur/ mortuorūq; canibus proiciebantur. spes quibusdam erat in cloacis latere/ & ignis latitantes cremabat/ & qui descendeabant necabantur. Cap. XXI.

Ostero autē die Romani uersis in fugā ex interiori ciuitati latronibus oia Siloā usq; igni tradidere & oppidū quidē gaudebant absumi rapinis uero carebat/ quoniā latrones ex inanis prius oibus in superiorem ciuitatē recedebāt. Erat nāq; illis malorū quidē nulla penitudo/ arrogātia autē tanq; in rebus secūdis. Deniq; ardere ciuitatē latris uultibus aspicientes alacri uoto morte expectare dicebat q; pempto populo incēto tēplo/ & flagrate oppido essent hostibus relicturi. Sed tñ iolepus in extremis eorū rebus/ p religis ciuitatis obsecrādo laborabat. Sed multa qdē in eorū crudelitate atq; impietate locutus multa uero p salute adhortatus nihil amplius q; elusus est/ q; neq; se tradere pp iurandū patiebant/ neq; pagnare cū Romāis ex a quo iā poterāt ueluti custodia circūuallati/ cadiq; insup cōuetudo dexteras cōmouebat. Dispsit autē p ciuitatē p ruinas latitabat/ fugere pati insidiātes. Multi autē capiebant oēsq; interficiebant. Nā pp inedia fugere nō ualebat/ mortuos autē canibus piciebant. Oē autē p eūdi genus fame lenius uidebat/ adeo ut ad Romanos quoq; sine licentia desperata misericordia tñ fugeret atq; in seditiosos a caede nō cessantes spōte incederet/ nullusq; in ciuitate locus uacuos erat/ sed cuncta mortuos habebant/ quos famēs aut latrones cōfecerāt & caueribus eorū plena erat oia/ q; alimentorū penuria uel seditione perierāt. Tyrānos autē fouebat factionē/ p latronū spēs ultima sita i cloacis. Quo si fugisēt minime iueniri posse arbitrabāt. Sed pacto excidio post romāos digressum pdire ac fugere cogitabāt. Id n. plane illis erat sōniū. Nec n. uel deū uel Romāos fuerāt latituri. Tūc qdē subterrancis freti plura q; Romani cōcremabant/ & q; ex incediis fugiētes in cuniculos descēdissent eos iprobe necabāt itēq; spoliabāt. Quin et cibū sicubi reperissent cōcretū sanguine deuorabāt. Erat autē iter se illis iā rapinas/ ea bellū/ eorūq; putauerim nisi excidio puenit essent nimia crudelitate mortuorū/ quoq; corpora degustaturos fuisse.

Cæsar pspiciēs ciuitatē supiore nō posse capi sine aggeribus distribuit milites opibus ad occidētalē pte leg/ oēs mūt isdē diebus idumaei mittūt ad Titū q; ad eū uolūt cōfugere remittit legatos pollicēs pacē/ Simō hoc itellecto quosdā occidit/ quosdā recludit/ multitudo tñ maxia fugit. Cap. XXII.

Cæsar autē fieri nō posse pspiciēs ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem in praerupto undiq; loco sitam/ distribuit opibus militē uicesimo die mensis augusti. Erat autem transecto impendiorum difficilis oibus/ ut dictū est/ circū ciuitatem usq; ad centesimum stadium imprioq; aggerum extructionē detonsis. Quatuor qdē legionū opus in occidentali parte ciuitatis contra aulam regiā erigitur/ auxiliatorum uero manus & caetera multitudo xystū uersus ac pontem & Simonis turrim quā iōannes bellū gerens pro castello sibi aedificauerat. His autē diebus idumaeorum duces clam congregati cōsiliū de sui traditione coepere missis ad Titū qnq; uiris ut dextram sibi darent pcebant/ ille tyrannos sperans eē cessuros idumaeis abstractis quoniā belli ps uidebantur/ sero quidē uerum tamē uitā his pollicitus legatos remisit. Discessum autē parātibus Simō praesens/ & eos quidem qui ad Titum perrexerāt qnq; uiros statim occidit/ duces uero quorū nobilissimus erat Sosae filius iacobus correptos in custodiam coniecit/ nec multitudinē idumaeorum abductis rectoribus qd ageret nesciētē sine custodia hebāt/ sed diligētoribus eā custodiis amplexebat/ & tamen custodes p fugientibus obstare nō poterāt. Quāuis multi necarentur/ plures tamen erant qui fugerent

fugerent. Omnes aut suscipiebant a romanis. Titus nimia lenitate priora scepra neglexerat. ipsiq; milites iam & spe lucri & facietate caedibus tpabant. sola. n. relicta plebe aliud uulnus cu coniugibus ac liberis paruo queq; prio uenudabant. Cu multi aut distraherent & emptores pauci eent. q; uoce pre conis edixerat ne qs solus transfugeret. ut eo mo familias suas educeret. tamen hos quoq; recipiebat. appositisq; q ab hac secerneret si qs digno supplicio uideret. Et infinita quide multitudo uenit. Ex populo uero seruati. sunt plufq; milia. xl. quos impator quo cuiq; gratu erat dimisit.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit. multaq; uaria pulcherrima donaria dedit.

Sde aut diebus et sacerdotu qd filius Thebuti noie Iesus accepta fide salutis a Caesare ut de sacris donariis qd traderet. egredit ac tradit ex phani pariete cadabra duo. His qua in teplo erat posita similia melsaq; & crateras oia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit et uela & potissiq; idumera cu gemis & uasa multa sacrificio coparata. Quin et custos sacra pecuniae coprahenfus Phineas noie uestes & cingula sacerdotu offedit. multaq; purpura & coc cu qua ad usum reposita carapeta(maris seruabant. Cu qbus aliquantu citami erat casia pigmetoru. q; aliog multitudo qbus comixta deo in dies singulos adolebat. Tradita sunt aut ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamenta no pauca. quog; gratia licet ui capto trasfuge tn data est uenia.

Perfectis aggeribus machinas Romai admouet. multi desperates i cloacasse demittit. qda in acra cofugiut qda romaos applicates arietes ad muros ulciscut. Tyrani puati spe. spote descenderut de turribus. Iudaei ad Syloa cofugiut. a custodib9 recludit. Romai i muris signa ponit. igredit. Titus admirat q; tatas munitioes tyrani deseruissit. admirata altitudine & copagie lapidu sifici. Froton custodie illog. multos in Aegyptu mittit. multos uedit. multos et bestiis deuorados tradidit. Cap. XXVIII.

Am uero perfectis aggeribus septembris mensis die septimo. q erat ceopto opere octauus & decimus dies. Romani quide machinas admouebant. Seditioforu quide alii q ciuitate desperauerat muris relictis. in acra recedebant. alii aut se in cloacas demittebat. Multi aut dispositi ulciscabant eos q arietes applicaret. & hos aut superabant multitudine ac uirtute romani quodq; maximu est. Iati mcestos atq; ia debiles. Cu aut pars esset aliq; muri subrua nonnullaq; turres arietibus pulsatae cessissent. statim quide propugnatores eaq; diffugiunt timor aut et tyranos necessitate maior inuadit. Na & priusq; trasgredereht hostes torpore tenebant. & ad fugiendu su spem erati. Videres aut paulo ante superbos & factis impiis arrogates ita tuc humiles ee hac tremere ut miserada eet q; in neq;simis rata mutatio. Conati sut qd ambitu & muro quo moenia cingebant inuaso atq; prupto custodes pellere atq; egredi. Cu uero antea fideles habuerat nufq; uideret fugiebat quo queq; necessitas impulsisset. Adentes aut alii totu ab occidere muru subuerfum esse nunciarut. alii subisse Romanos acie propinquare qrentes. alii etiã uider hostes in turribus affirmarent metu falente cospetu in ora pstrati p sua demetia qrebant. ac ueluti succilli nervos qua fugeret hasitabant. Vnde & maxime qs & uirtute dei pexerit cotra iniustos & fortunã Romanog. Tyrani qde semet ipsos tuitione priuauerat. ac sponte de turribus descedere. unde ui nuqua sola uero fame capi poterat. Romani uero q tantu in muris infirmioribus laborauerat. eos quos instrumetis no potuissent nuc fortuna coepere. Oibus. n. machinis tres turres ualidiores erat de quibus supra memorauimus. Relictis itaq; his uel quod est uerius. dei nutu in his deprehensi cofestim quide ad uallẽ Siloa cofugere. Rursum aut ibi a moetu paulalu respirauerut munitionẽ qua murus erat accinctus ex ea pre partire. Vt aut infirmiori audacia qua necessitate. ia eni uires eog. labor moetus. & calamitas fregerat. a custodibus retrudant. & per diuersa difiecti in cloacis delitescut. Romani uero muris porit signa in turribus posuere & plausu atq; laticia uictoria cantu celebrant. q; principio sine belli multo fenserant leuore. Deniq; sine sanguine mure nacti nouissimu no esse credebant. cuq; nullu reluctante uideret. pro incerto mirabant. In angustias aut uiaru strictis gladiis suli & quos cepissent inreficiebat. nullo discrimine domosq; totas cu oibus qui eo cofugerant igni tradebant. Multas uero uastantes quas praedae ca penetrassent. integras mortuog. familias & plena mortuis recta quos fames cofecerat offendebant. Ipsum deinde horretes aspectum uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eode modo pemptos miserantes. Non ide aut circa uiuos patiebantur. sed unum queq; obuiu transfigendum & angustia uiarum cadaueribus obstruere. totaq; ciuitate sanguine diluere ut plerog; incisor. caedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant. nocte uero crescebat incendium. Ardentibus aut Hierosolymis illuxit dies septẽbris mensis octauus ciuitati tot clades cu obsideret experte. quot bois si usa esset ex quo condita inuidenda mansisset. nulla tamen alia re tantis insolicitatibus digna. nisi quoniam tale pgenium qua subuerfa est edidit. Intro autem Titus ingressus & alia & ciuitatis munitioes ac turru causas miratus est. quas tyranni per dementia deseruerat. Conspecta quidem earum solida altitudine iteq; magnitudine subtiliq; lapidu compagine singulorum quantumq; paterent uel quantum

quantu erigerent. deo inquit plane adiuuante pugnauimus. & deus erat q detrahit ab istis munimentis iudaeos. na que hominu manus. aut que machinae ad istas ualeret. Tunc qde multa eiusmodi cu amicis collocatus est. Quos uero a tyrannis uinctos in castellis repperit relaxauit. Cu aut alia ciuitatis de leter murosq; subuererent eas turres fortuna suae monumentu reliquit. qa eo militante his potius fuis set quae capi no potuissent. Quod ergo milites interficiendo laborabat magna adhuc extabat superstitium multitudo solos qde armatos Caesar & q manu opponeret iubet interfici. reliqua uero multitudo dine salua esse. Illi aut cu his quos occidi madatu fuerat et senes ac debiles trucidabat. Vegetos aut atq; utiliores coactos in tempu in destinatu mulieribus ambitu cofluserut. Custodes aut his Caesar ap. posuit. unu ex libertis & amicis filu Frontone. qui fortuna q meritis esset quisq; decerneret. Ille aut latrones quide oes atq; seditiosos cu alius ab alio iudicaretur. occidit. Iuuenes aut lectos qui. potero atq; formoso essent corpore triumpho seruabat. Ex residua multitudine septẽ & decẽ milia maiores annis uinctos mittit ad Aegyptu operibus deputandos. Plurimos aut p prouincias Titus distribuit in spe. staculis ferro & bestis cofumedos. Qui uero infra. x. & vi. annu paratis ageret uedideret. Hilde aut diebus qbus fecerabant a Frontone mortui sunt fame. xii. milia. qbus attam odio custodu no pbebat eibus. prim qm ipsi uictus fastidio tenebant. Erat aut pra multitudine hoium fromenti penuria.

Captiuoru numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia. Ioanes semper pternis uinculis seruatur. Simon uero seruat triumpho.

Cap. XXV.

T captiuoru qde oium q toto bello coprahenfi sunt. xc. & vii. miliu coprahenfus est. numerus. Hostiu uero p oẽ ips obsidionis decies centena milia. Hoq; pleriq; gentiles fuere. sed no indigena. A totis. n. regionibus ad azymog. die festu cõgregati bello subito circufusi sunt ubi primo quide illis pestifera lues ex loci uicinis nasceret. deinde citius fames. q; at caperet tanta hoium multitudine ciuitas certu erat ex his q sub Cestio fuerat. enumeratis. n. tunc uirris ciuitatis ac Florus Neroni significare cupiens contententi natione a possidibus petiit ut si quo posent multitudine numerat. Illi aut cu dies festus adesset qui pascha uocat. quando a nona qde hora usq; ad undecimã hostias caedut p singula qde cõubernia no paucior. q; decẽ hoium fut. solu. n. epula. tri no licet. multi et uicini cõueniut. Hostiaq; qde duceta & quingenta milia & quingenas numerauerunt. Fuit aut ut denos epulatores p singulas iputemos uicies cetena ac septingetena milia sancti oes & pueri. nec. n. leprosis siue uiriliginosis & semine fluẽtibus. quos gonorrhoeos uocat. neq; mulieribus menstruo cruore pollutis neq; aliis ingnatis picipare sacrificia pmittebant. sed nec alienigenis quide nisi q religiois ca uesset. Magna uero haec multitudo ab extraneis cõgregaba. Tuc tn tota ges fato coflusa & facta hoibus ciuitas bello obsidebat. Itaq; sup oem humanã & diuinitus emissã pestẽ numerus pemptoru. quos prim palã occidere prim coepere Romani. Rimates. n. cloacas & sepulchra ruẽtes quos offendissent iugulabat. Inuenti sunt aut ibi quoq; plufq; duo milia quoru alia manu sua plures at muris se uulneribus interfecerat. cu alios fames corrupisset. Scelus at corpog. odor irroẽtibus excurrere adeo ut statim multi recederet. alii ploris habedi cupidine cõgesta cadauera calcates se imerunt. Mulea naq; opes i cuniculis iueniebant. nephasq; oem uia lucri faciebat. Subducebant aut multi quos tyrani uixerat. nec. n. i extremis a crudelitate cessauerat. Vitus est aut deus utruq; merito. Et ioanes qde oppellus fame cu fratribus i cloacis. q; saepe despexit a Romanis dextra sibi dari pcatu est. Simo uero multa ui cu necessitate lactatus. sicut designabimus. semet tradidit. Seruatus est aut alter triu pho. Ioanes aut uinculis sempiternis. Romani uero extremas oppidi prescedit. murosq; subuerut.

Capit Hierosolyma secũdo año pncipatus Vespasiani die octauo mensis septẽbris. pus qnq; capta fuerat. coditor p mus eius fuit chanaanog. rex q iustus fuit appellatus. caesar iussu ut turres & ps qdã ciuitatis p custo dibus remanerent. reliquu explanarut. laudat caesar exercitu suu eiq; gras agit de eoru uirtute & fortitudine. & p gestis rebus doã largit & coronas & pnia multa singulis. Cap. XXVI.

Ta quide Hierosolyma capta est secũdo anno principatus Vespasiani septembris mensis octauo die. Quinq; aut prius capta tuc iteq; uastata est. Aegyptioru quide rex afochæ. us & post est Antiochus. deide Pompeius & post hos cu Herodes & Sosius captu oppidi seruauere. Antea uero rex Babylonioq; eo potius excidit. Post anos ex quo edificatu est mille. ccc. x. & menses octo & dies sex. Primus aut coditor eius fuerat Chanaanog. potissimus q patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis ideoq; sacerdotu deo primus exhibuit & phano primu edificato Hierosolymã ciuitate uocauit cu ante Solyma uocaret. Chanaanog quide populo rex iudaeog. David pulso colẽdam suo tradidit. & cccc. xiiii. año post ac mensibus tribus a Babylonis euerfa est. A rege autẽ David qui primus iudaeus in ea regnauit usq; ad id quod Titus fecit excidit. ani. mille. cl. xxix. Ex quo primu aut codita est usq; ad excidit. ani. II. M. cl. xxv. i. sed. n. neq; anti quitas neq; ingentes diuitia neq; p totu orbe terra diffusa notio nec magna religionis gloria quicq; iunã quo minus periret. Talis quide finis hierosolymog. obsidionis fuit.

Postquam

Hoc est in grecis codicibus. vii. libro principiu.

Quoniam uero quos occideret quod raperet non habebat exercitus quod iratis animis omnia deerant nec. n. parendo si esset quod ageret abstinuisset. iuber Caesar tota fuditus iam eruere ciuitate ac templu relicta quod turribus quod proter alias eminebant. Phaello & Hippico & Marianne marique tato quanto ciuitate ab occidente cingebat. Id quod ut esset castru illis custodiae cae relinquendis turres at ut posteris indicaret quale ciuitate quae munitissima Romanorum uirtus obrinuisset. Alio uero totu ambitu ciuitatis ita coplanauere diruere ut quod ad ea accessissent habitata aliquando uix esse deret. Hic quidem finis eorum demetriae. quod nouas res mouere tetrauerunt Hierosolymis fuit clarissima ciuitas et apud oes hoies periculisissima. Caesar autem studio quod illic statuit relinquere decima legionem nonnullasq; alas equitu ac peditu cuneos. Omnibus autem belli partibus administratis & laudare uniuersu cupiebat exercitu per rebus fortiter gestis & debita uiris fortibus premia psoluere. Cōposito autem in medio ante haec castris magno tribunali stas in eo cui pceru eminerissimis unde ab omni milite posset audiri magna illis ait habere se gratia quod beniuolentia erga se ut edo pseruassent. Laudabat at quod pro oia bella morigeri fuisset quaeq; plia do fortitudine in multis magnisq; periculis monstrassent patriae pro se amplificates impetum oibusq; planu facientes hoibus quod neq; hostiu multitudo neq; muides regionu neq; magnitudines ciuitatu uel audacia incoisula & immanitates esse aduersariu possint unq; Romanorum uires uel manus effugere. Quis in multis rebus aliquid fortuna opulente habuerint. Bonu quod esset ait illos et bello sine onero quod & multo tpe gestu sit. Nec. n. optasse his quicquid melius cu id ingrederent. Hoc autem pulchrius atq; perlatiusq; duces Romani & procuratores imperii ab his declaratos ac pmissos imperiu cuncti libenter suscipiunt. Et his quoque ipsi decreuerunt manendu putat ageres his gratias quod legisserunt mirari autem se eos ac diligere oes quod nemo uiribus alacritate habuit tardiore. Et illis tamen quod pro maiore uel clarior decertassent uitae suae cu decorassent fortibus factis et re bene gesta milita sua nobilior fecissent. Dixit et de honores & praemia reddituru nec illu eorum qui plus alio laborare uoluissent iusta uicissitudine carituru magnasq; sibi huius rei fore diligentia quod magis uellet honorare uirtutes eorum qui militiae focu fuissent quod punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt indicare quod quos nam sciret fortiter aliquid in bello fecisse & nominatim singulos appellatos praesentes collaudabat. quae quod do messicis recte gestis nimiu letaretur & coronas eis aureas imponeret & torques longasq; hastas & signa ex argento facta donabat & uniuersisq; ordinu mutabat in melius. Quin & ex manibus auru & argentum itemq; uestes aliamq; praedam largiter distribuerebat.

Caesar donatis obsequiis eorum merita ad sacrificia se conuertit. deinde ad caesareae maritimae descendit reponitq; ea multitudinem maubias captiuosq; seruat quod hyemis ipsi phibeat italia nauigat. Ca. xxvii. In quibus autem ita doatis ut quod se meritu psuauerat uotisq; cu uniuerso exercitu factis magno favore descendit uertitq; se ad sacra per uictoria celebranda magnaq; astare bouum multitudinem circū aras imolatos oes exercitui dedit ad epulas. Ipse cu honoratis per tribu latus militate quod alios quoqueq; cōueniret dimittit. Hierosolymorum autem custodia decia legioni crederat. Naq; ad Euphrate quod pridē ibi fuerat misit duodecimae legionis memor. quod Cestio duce iudaeis cōcesserat. tota quod illa de Syria pepulit. Erat autem illi apud Raphaeos ad Melite at quae sic uocat misit. Haec ad Euphrate i confinio armeniae & cappadociae sita ē. Duas uero sibi obsequi satis ē dixit doceat regu puēret quae & decia legioes. Deinde cu ad maritimam caesarea cu exercitu descendisset i ea maubias multitudinem repositu. captiuosq; ibi asseruari pcepit quod ad italia nauigare ipsi hyemis phibeat. Eo tpe quo Titus caesar hierosolymis cōmorat obsidionis cae Vespasianus Rhodu trāsmeat Titus ex caesarea maritima reuersus uenit i caesarea philippi celebrat ibi oia spectaculorum gna. Cap. XXVIII.

Et idē uero tps quo Titus caesar obsidionis cae apud Hierosolyma cōmorabatur ascensa naui oneraria Vespasianus Alexandria Rhodu trāsmittit. Hinc autem uectus triremibus postqua oes quas pter nauiganit ciuitates inuisit & ab his cum uotis exceptus in Graecia ex ionia trāsit. egressus deinde Corcyra in iapigia delatus est unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima caesarea reuersus in caesarea quae philippi uocat aduenit diuq; ibi cōmorabatur celebrans oia genera spectaculorum multiq; in ea captiuu cōsumpti sunt. Alii bestis obiecti. Alii autem caternatim more hostium inter se depugnare coacti.

Inuenit Caesar Simonē gorgiae filium & quō captus sit declaratur seruatur pro triumpho quod romae est facturus Caesar. Cap. XXIX.

In Simonem etiam minorem Giorae filiu comperit hoc modo cōprehensum. iste Simon cu Hierosolyma obsideret in superiore ciuitate cōstitutus postquam muros ingressus fuit exercitus tota uastate ciuitate cepit. tūc fidelissimis amicisq; ac fisis & lapidariis cu feramētis eorum necessitati congruis & alimentis quae multis diebus sufficere possent una cu illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit & quoad fossa patebat illa progrediebant

diebatur ubi uero soliditas obstitisset ea suffodiebat spantes posse ulterius progressos tuto emergere atq; ita seruari. Sed haec expectatione uera non esse rei piculu repellat. Vix. n. paululu fossore pcerat. Naq; alimeta quae ex pte his uerēt eos deficiebat. Et nūc igit uelut stupore possit Romanos fallere albis tunicis in exq; sibus ac chlamyde purpurea idutus illu ipam et terra aditus ubi tēplu fuerat appuit. Ac primo quod obstupere quod eū uiderūt locisq; suis manebat. Deinde proprius cu accessisset quod essent pcontati sunt & id quod Simon non dicebat inebat aut ad se ducē uocari / statiq; accessit ab his quod eū cūcurreret uenit Terentius Rufus naq; his rector militiae relictus erat / oia autem eo ueritate cōperta ipm quod eū uinctu custodiebat. Caesari uero quod admodu eēt cōprehēsus indicauit. Simonē quod in ultione crudelitate q in ciues suos amare ac tyrānicē exercuerat in parte hostiu quibus maxie iustus erat ira deus posuit non uel subditu eorū mātibus sed sua spē ad suppliciu aductu ppter ea quod plurimos ipse crudeliter iteremerat falsis criminationibus insimulatus defectiois. f. ad Romanos nec. n. pot irā dei effugere neq; ualida est res iusticia. sed qnq; sui temeratos uoliscit & grauiore pēnā igerit criminosis cu iā se liberatos eē crediderint / eo quod non statim luere cōmissa. Id ē simon didicit postq; in iras Romanorum incidit. illius autem accessus e terra magna ē atiq; seditio forq; multitudinē his diebus fecit in cloacis dephendi. Caesari autem maritima caesarea reuerso uinctus Simon oblatu est & illu quod triupho quē Romae acturus erat seruari iussit. Ibi autem moratus frater sui natalē diē clarissime celebrabat multā pte dānatorū eius honori attribuens. Numerus. n. eorum quod cū bestis depugnauerūt quod ignibus cremati sunt & inter se digladiatores perire. Duo milia qngentos excessit. Oia tū Romanis uidebant haec licet mille modis illi cōsumerent minus esse suppliciu postea Caesar Berytu uenit haec autem est ciuitas Phoeniciae Colonia Romanoru & in hac quoq; diutius demoratus est maiore usus claritudine circa natalē patris diē tā magnificētia spectaculorum quod sumptibus aliis excoigatis cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

Caesar inuenit multos iudaeos apud Antiochiam inuidus Antiochus irruit multique emantur ex his. Cap. XXX.

Nuenit autem per diē tēpus iudaeos quod apud antiochia reliqui erant acerba & exiciois picula per pesti cōcitata in eos antiocheniū ciuitate tā ppter criminationes illatas eis in pntia quod ppter ea quod fuerat non multo ante cōmissa. De quibus necessarii mihi uidēt pauca praedice re ut ē quae postea gesta sunt cōsequenti narratioe referamus. Iudaeorum naq; gens multu quod de totius orbis idigenis affeminata est. Plurimu autem Syris in ciuitate pmixta pcpue apud Antiochia uersabat ppter magnitudinē ciuitatis. Maxie uero his liberā domiciliū facultate reges quod post antiochū fuerat praebuerūt. Naq; Antiochus quod Epiphanes dictus est uastatis Hierosolymis tēplu spoliauerit. Qui uero post eū regnū assecuti sunt quod quid aeneū in donariis fuit hoc iudaeis apud antiochia degētibus reddidere i eorum synagoga dedicatū ē. Cōcellerūt; ut pari cū grecis iure ciuitatis uerēt. A fecutis quoq; eodē postea reddidit mo tractata & multitudine pfecte & extructioe iteq; magnifficētia munerū tēplu clarius reddidit. semp; religione sibi sociates magna paganorū multitudinē ē illos quodāmodo sui pte fecerūt. Quo tpe bellu aut fuerat cōclamatū & recēs in Syria Vespasianus delatus est nauigio iudaeorum uero odiū apud oes pullulabat tūc unus eorum Antiochus quod plurimu patris cae honorabilis erat enī princeps apud Antiochia iudaeorū cu Antiocheniū populū cōcionare in teatro pgressus in mediū patrē suū & ceteros deferebat insimulas eos quod una nocte tota ciuitate incendere statuisset & ueluti gestoz participes quosdā hospites iudaeos tradidit. His autem auditis populū irā cohibere non poterat. sed in eos quidem quod traditi fuerat ignē iussit afferri statiq; oēs in teatro cōcōmātati sunt. In multitudine uero iudaeorū pperabat irruere / si eos celeriter uli essent patriā suā seruatu iri existimātes. Antiochus autem iracundia magis accēdere mutato quidem uolūtatis argumento quodq; iudaeorū mores exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret iteq; iussit & ceteros compelli facere / tenendo. n. manifestos insidiatores fore / huius item rei periculo ab antiochenisbus factu pauci quidem consenserunt. alii uero qui noluerunt preempti sunt. Antiochus autem acceptis a romanorum duce militibus scauus instabat suis ciuibus nequaquam eos die septimo ab opere cessare p mittens / sed oia cogens facere quae diebus aliis agerent. Tanq; ualidam necessitate imposuit. ut non modo apud antiochiam ut septimi diei feria soluerentur / sed ad hoc exordio in ceteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret.

Declarat noua calamitas quae accidit iudaeis accusant iudaei ab antiocho quod cremassent quadratu forum cū multis aliis cognoscunt non fuisse in culpa per legatū Vespasianū. Cap. XXXI.

Videtur autem apud Antiochiam qui tunc erant eiu(modi mala perpeffis altera denuo calamitas accidit de qua narrare conati haec quoque prosecuti fuimus. Naq; quod quadratum forq; exuri cōgit & archia monumentorumq; receptacula publicorū iteq; basilicas uix quod ignis inhibitus est. super oem ciuitatem magno animo uiuens. Huius facti Antiochus

iudæos accusat & antiochenes quo. his infesti antea non fuissent recēti ex incendio tumultu facile ca-
lūnia ppulisset/multomagis ex anteaactis fidē habere dictis suis p̄suasit ut poene se uidisse ignē ab iu-
dæis iniici arbitrarēt/ & tāq̄ furōf correpti magno cū ardore cūcti aduersus eos q̄ accusabāt/ ipetū fa-
cerēt. Vix at motus eoz potuit rep̄mere Collega adhuc iuuenis legatus postulas sibi p̄mitti referre ad
Cæsarē gesta. Rectorē nāq̄ Syriæ Celsenniu Priscū iā q̄dem Vespasianus cū miserat/ nōdū aut ille p̄-
uenerat. Habita uero diligētī quæstiōe collega reperit ueritatē/ & eorū iudæoz q̄dē quos Antiochus
accusauerat nemo cōscius fuit. Omne aut facinus admifere hoies q̄dā nocētissimi necessitate debito-
rum/ rati quod si forū & scripta publica cōcremassent/ exactione liberarent/ iudæi q̄dem p̄ suspectis
consultatione criminationibus futura expectantes magna fluctuabant.

Accipit Cæsar litteras a patre q̄ desiderabilis ipse peruenerit Romā & quo honore sit susceptus
describitur. Cap. XXXIII.

Titus aut cæsar a patre sibi allato nūcio q̄ uniuersis q̄dam italix ciuitatibus desiderabilis p̄-
uenisset/ maxie uero q̄ urbs eū Roma sūma cū alacritate & claritudine suscepisset/ in ma-
ximā læticiā uoluntatēq̄ trāllata est curis de eo sibi erat suauissimū liberari. Vespasianū
n. ēē longe absentē oēs hoies italix uoluptatibus p̄ sentē celebrāt expectatione sua q̄ ni-
mis eū uenire cupiebāt/ p̄ eius aduētū ducētes/ & oī habētes necessitate liberā erga illū beniuolentiā.
Nā & senatus memor calamitatū q̄ mutatione principiū cōtigissent/ optatū erat impatorē suscipere
senectutis honore bellicorūq̄ gestoz maturitate decoratū/ cuius p̄sentia sciebāt soli saluti subiectoz
cōmodaturā/ quod & populus malis intestinis sollicitus magis eū uenire cupiebat/ tūc se calamitati-
bus q̄dem p̄ certo absolundū esse cōfidens. antiquā uero libertatē cū opulentiā receptuz/ p̄cipue ps
militaris ad eū respiciebat. Hi. n. maxie bellorū p̄ illū patratoz nouerāt magnitudinē/ imperitiā uero
aliorū ducū experit atq̄ ignauitā magna q̄dē se optabāt turpitudine liberari. Eum uero q̄ se & seruare
& honestare solus possit recipere sciebāt. Cū uero ac beniuolentiā diligeret/ ab oibus honore q̄dē p̄-
cipuis uiris uolentius expectare intollerabile uidebat/ sed eū longissime ab urbe Roma cōuenire ante
p̄perabat/ nec tñ quicq̄ moras eius cōueniēdi ferebat/ sed ita simul oēs effundebāt & uniuersis faci-
lius & p̄cipuis ire q̄ manere uidebat/ ut ēē ciuitas ipsa tūc primū inter se iocundā sentiret hoium ra-
tiritatē. Erāt aut pauciores abuentibus remanētes. Vbi uero eū appropinquare nunciatū est/ quāq̄ mā-
fuerit singulos suscepisse/ q̄ p̄cefferat nunciatū est. oīa iā reliqua multitudo p̄ uias cū cōiungibus
& liberis p̄stolabant/ & quo trāsiens aduenisset/ uidendi eius uoluntatē uultuzq̄ lenitatē oīum generum
uocibus p̄sequēbantur bene meriti & salutis datorē solūq̄ dignū Romanorū principē appellantes/
tota uero ciuitas ueluti templū erat fertis atq̄ odoribus plena cū aut uix p̄ circumstantē multitudinē
in palatiū uenire potuisset ipse q̄dem penatibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrat uer-
tunt aut se ad epulas turpe perq̄ tribus & genera & uicinas cōiūnia exercentes deo delibabāt & ab
eo p̄recabantur ipsū Vespasianum quamplurimū tps in Romano imperio perseuerare & filium
eius & qui ex his nascerentur seruari in expugnabile principatū/ urbs quidem romana Vespasiano
ira suscepto statim maxima scelicitate crescebat.

Describitur defecio Germanorum facta tēpore quo Vespasianus erat in alexandria/ q̄ credebāt
se posse liberari a ditioe Romanorum/ in his auditis a domitiano exercitus tendebat/ tunc Germani
se sponte subdiderunt. Cap. XXXIII.

An te hac uero tēpora q̄bus Vespasianus q̄dē apud alexandriā erat. Titus uero Hierosoly-
mā obsidebat/ magna ps Germanorū ad defecionē mora ē q̄bus et Galatay/ pximi cō-
spirates magnā spē cōtulerāt q̄ ēē Romanoz dñio liberarent. Germanos et defecere uel
le bellūq̄/ isere sustulit primo nā bonis cōsiliis uacua puatq̄ spes appetēs piculoz/ deinde
odiū p̄ncipū/ qm̄ soli sciūt p̄ ceteris gentē suā ui coactā seruire Romanis/ necnō eq̄dē maximā tps ei
us fiducia dedit/ nā cū uiderēt Romanū iperū crebris iperatoz imutatoibus itestina seditōe turbari
oemq̄ his subditi orbis terrā ptē p̄edere ac nutare cognoscerēt/ hoc sibi optimū tps ēē/ illorū rebus
aduersis atq̄ discordis oblatū ēē putauerūt. Id aut cōsiliū dabāt/ & hac eos se decipiebāt. Classicus
q̄dē & Vitillus ex eoz potētissimis/ q̄ oli q̄dē res nouas cupiebāt/ tpe aut abducti suā suā p̄didere.
Iāq̄ alacriter affectā multitudinis piculū facturi erāt. Vex maxima pte Germanoz defecioē pollici-
ta/ & cæteri fortasse nō discētētibz/ ueluti diuina puidētia Vespasianus ad Vētiūm cerealē q̄ p̄dē
Germaniā rexerat litteras mittit/ q̄bus eū cōsulē declarauit/ iussitq̄ ad Britānias administrādas p̄fici
sci. igit ille q̄ iussus erat abiiciēs/ audita rebellionē Germanoz in eos iā cōgregatos iuadit/ ordinata
acie magnū in cōfliktū numerū pemit/ depositaq̄ amētia ad sobrietatē coegit. Sed quāto cito illi ad
loca nō p̄uenissent/ tūc aut multo post erat supplicia iuituri. Nā ut primum defecionis eorum nun-
cius allatus est Romā. Domitianus Cæsar hoc audito nō sicut alter in illa ætate fecisset. Nā oīo ado-
lescens erat tantā rei magnitudinem suscipere nō detrahauit/ sed a patre habēs ingentiā fortitudinem
& supra

& supra ætatem exercitatus illico tendebat in barbaros/ illi aut expeditionis fama percussi ei se p̄mi-
serunt/ lucrū hoc existimare maximū nacti/ ut sine ulla clade pristino iugo subiicerentur. Oibus ergo
circa galatiam ut oportuit ordinatis/ ne facile rursus unquā turbarent. Domitianus clarus atq̄ inli-
gois ætate superantibus factis & patrium decus afferentibus romam ingreditur.

Scythæ cōueniūt cū Germanis in defecione transgressi/ flumē istū multos ex romanis iter quos
Fronteiu agrippā occiderūt Vespasianus hoc audito Rubrū Gallū mittit q̄ multos occidit/ alii domū
confugere/ maniantur loca nē barbaris amplius detur locus talia faciendi. Cap. XXXIII.

Vm supradicta uero Germanoz defecione hisdē diebus et scytharum cōuenit audacia.
Nāq̄ appellat scythage sarmatæ maxima multitudo clā transgressi flumen Istrū uiolenti
atq̄ scæuissimi p̄pter inopinatū impetū/ multos q̄dē Romanoz quos in præliis offen-
dere interficiūt. Et consularem uirū seniorē Fronteiu agrippā qui fortiter his obuius pu-
gnauerat occidit/ proximāq̄ regiones totas feriendo atq̄ ducendo oīa quæ incendissent peruaga-
bantur. Vespasianus aut hoc facto & uastitate Messie cognita Rubrū Gallum dirigit poenas his im-
positurum/ a quo multi quidem in præliis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere cum timore do-
mum refugerat. Hoc autem bello magister militum diffinito etiā futuri temporis cautioni consuluit.
Pluribus enim & maioribus præliis loca circūdedit ut omnino barbaris etiam impossibilis tran-
situs. In Messia quidem bellum ea celeritate discretum est.

Titus reuerfus ex Beryto spectacula per ciuitates Syriæ celebrabat/ antiochēses expectāt cū sum-
mo desiderio/ petunt iudæos expelli qui non exaudiuntur/ ad alias petitiones se conuenerunt/ Titus
sade Hierosolymam proficiscitur/ miseraturq̄ calamitatē ciuitatis curatq̄ captiuos in italiam aspor-
tari/ cupiens eos triumpho præterducere. Cap. XXXV.

Rinceps uero Titus aliquādiu q̄dem Beryti cōmorabatur ita ut diximus. Inde aut reuer-
sus & p̄ oēs quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudæoz
captiuos ad ostentationē cladis eorū abutebatur. Cōspicit aut in itinere flumiū cognitione
dignissimū/ is fluit mediū inter Arceas & raphanæas agrippæ regni ciuitates. Habet
quodā peculiare miraculū. Nā cū sit qm̄ fluit plurimus neq̄ meatu segnis/ tñ interpositis sex diebus
a fontibus deficiēs siccū exhibet locū uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis
exoritur/ atq̄ hūc ordinem semper cum obseruare pro certo cōpertū est. Vnde etiam Sabbaticus
appellatus est a facto iudæoz septimo die sic nominatus. Ciuitatis aut Antiocheniū populus qm̄
Titū aduentare cognouit/ manere q̄dem intra mœnia p̄re gaudio nō patiebatur. Omnes aut obuiā
ei pergere p̄perabāt usq̄ ad tricesimū uel eo amplius stadium progressi nō modo uiri sed etiam foe-
minæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent ex utroq̄ uicē latere stantes dex-
tras cū salutatiōe tendebāt/ multiq̄ fauoribus exultates cū ipso reuertebant. Crebro aut iter oēs ali-
as laudes p̄cabant ut iudæos expelleret ciuitate. Titus q̄dem nihil scibus istis idulsi/ sed ociose quæ
dicebant audiebat/ incertū aut qd sentiret quidue facturus esset iudæi magno & atroci mœtu tenebā-
tur. Nec. n. cōmoratus est antiochiæ Titus/ sed cōtinuo ad zeugma. Euphraten uersus iter cōtendit.
Quo missi et ab rege Parthoru uenere aureā ei ferentes coronā q̄ iudæos uicisset. Ea q̄ suscepta et cō-
uiuū exhibuit regis atq̄ ita Antiochiā remeuit. Curia uero & populo antiochēsi multū petētibz
ut in theatrū ueniret ubi oīs eū multitudo p̄stolabat/ humanissime paruit. Rursus aut fortiter iisdē
instātibz & crebro postulatibus expelli ciuitate iudæos igeniose respōdit patriā eoz/ dicēs quo ex-
pellēdi fuerat interisse/ nullūq̄ iam esse locū qui eos reciperet. Vnde ad aliā petitionem sese cōuertit
Antiochenes q̄ priorē impetrare nō potuerunt. Aeneas enī tabulis ubi p̄cabantur eximere quos in-
cisa essent priuilegia iudæoz. Sed ne id q̄dem Titus aduuit/ uerū in eodē statu relictis oibus quæ ha-
bebant apud antiochiā iudæi ad ægyptū inde discessit. Iter aut agendo cū ad Hierosolymam uenisset
tristēq̄ solitudinē quā uidebat antiquæ ciuitatis claritudinē cōpararet. Dissecorū operū magnitudi-
nē & ueterē pulchritudinē recordatus miserabatur excidiū ciuitatis non sicut alii fecisset exultās
q̄ talem & tam funditus excidisset. Verum multa imprecans seditionis auctoribus/ & qui hanc poe-
nam ei inferri cogere/ ita certus erat q̄ nunq̄ uirtutem suam uoluisset panitorum calamitate claresce-
re. Ex magnis enim diuitiis non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim creuebāt
Romani. Plura uero captiuos indicantibus auferebant aurū atq̄ argentū aliaq̄ instrumenta præcio-
sissima/ quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condiderat. Titus autem proposuit iter
ad ægyptū tendens emensa uelociter solitudine peruenit. Alexandriam decretoq̄ ad Italiam nauiga-
re cum se duæ legiones comitarentur utraq̄/ unde uenerat remisit/ quintam q̄dem in Mysiam/ quin-
tam uero decimam in Panoniam. Captiuorum autem duces Simonem & ioannē & alios numero se-
pingentos uiros electos tā magnitudine corporum q̄ pulchritudine præstantes illico ad italiam por-
tare præcepit/ cupiens eos triumpho præterducere.

Veniēti Tito Romā pater cum tota ciuitate obuiam prodit/ordinatur Triumphus cōmunis & pompa triumphī declaratur/& modus exēdi in triumphum quo ordine quæcūq; sint distributa & ostensa parantur conuiuia ab oibus per totam ciuitatem/diesq; gratulationis celebratur cū spe finis malorum ciuiliū/& foelicitatis principum.

Cap. XXXVI.

Eracta uero nauigationē p uoto similiter qdē Roma in eo suscipiendo erat affecta & ex cursus exhibuit ei quos patri. Claritudine uero Tito pater attulit q uenit obuiā eūq; susce/pit. Multitudini autē ciuū diuinā quandā læticia suggererat q uidebat in unū tres cōuenis se. Nō multis autē diebus post unū cōem triūphum ob res gestas agere statuere quis utriq; senatus ppriū decreuisset p dicto autē die quo futura erat pōpa uictoriæ nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remāsit. Oēs autē cū existent loca ubi tantū stare possent puenērāt. Quis spectandus impatoribus modus sufficeret cōcesso necessario trāsitu. Cūcta uero pte militari ante lucē p turmas atq; ordines progressa cū rectoribus suis & circa hostia constituta non palatii superioris/ sed prope Isis templū/ibi. n. principes nocte illa qescebāt/ prima iā aurora incipiēte pcedūt Vespasianus & titus lauro qdē coronati/ amicti uero patria ueste purpurea & ad octauianus ambulationes trāsēunt. Ibi. n. senatus & ducū proceres & honorati equites eoz; pæstolabant aduentū/tribunal autē ante porticus factū erat/ sellæq; eburnæ in eo pæparatæ. Quo cū ascendissent cōsederūt. Statimq; ptis eos militaris fauor excepit/ multis uirtutū testimoniis p̄dicans. Illi autē inermes erāt in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē laudibus eoz; Vespasianus cū dicere adhuc uellēt silentiū signū dedit. Magna q; oium quiete facta surrexit/ & amictu magnā partem capitis adoptus solēnia uota celebravit. idē q; Titus fecit. Perfectis autē uotis Vespasianus in cōmune oēs breuiter allocutus est. Milites quidē ad prandiu quod his ex more ab impatore parari solet dimittit. Ipse uero ad portā recedit quæ ab eo q; p illā temp triūphoz; pōpa ducit nomen accepit/ibi & cibū prius capiebāt & triūphalibus uestibus amicti diis ad portā collocatis/cæsa hostia inter spectacula trāsēntes triūphū ducebāt ut multitudinī faciliōr pberet aspectus. Pro merito autē narrari multitudo illoz; spectaculoz; & magnificentia nō fit in oibus q; q; cogitauerit uel artū factis uel diuitiaz opibus uel naturæ nouitate. Nā poene q; cū oibus q; utq; sunt fortunatis paulatim q̄ta sunt aliis alia mirabilia atq; magnifica. Hæc uniuersa illa die romani iperū magnitudine pbauer. Etenī argenti auriq; necnō eboris in oi genere speciez; raris opesq; multitudinē nō ut in pōpa ferre cerneeres/ sed siq; dixerit oia fluere & alias qdem uestes ex rarissimis generibus purpura portari/alias diligētissima pictura uariatas arte babylonia gēnæ aut clarissimæ & tā multæ aliæ coronis aureis aliæ opibus aliis inclusæ traductæ sunt/ ut apperet frustra nos eorum usq; rarū esse aliqd suspicari. Ferebant simulachroz; sigilla. q; illi deos habebāt & magnitudine mirabili & arte nō defunctorie facta. Horūq; nihil non ex præciōsa materia. Quin & animalū diuersa genera producebantur propriis ornamentis induta. Erāt autē quæ etiā singula portarent magna hoium multitudo purpureis uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiā q; ad pompā fuerāt alia turba discreti/ p cipua & mirabili ornamentoz; magnificentia culti erant. Insuper his nē captiuoz; qdem uulgus inornatū uideres/ sed uarietas & pulchritudo uestiū natā ex fatigatione corporū deformitatē oculis subtrahebat. Maxime autē stupor erat machinaz; quæ portabant siue pægmātū fabricatio p cuius magnitudine timendū uiribus portantiū occurrentes putabant. Multa. n. in tertiū nidum quartūq; surgebant/ & magnificentia fabricæ cū admiratione delectabat/ multisq; aurata ueste circumdatis cū aurū præterea factū atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bellū. aliter in alia diuisum certā sui faciem demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimā terrā/ totas uero interfici acies hostiū & alios fugere/ alios captiuos duci murosq; excellētes magnitudine machinis dirui/ & castellorū excidi munimina & populofaz; ciuitalū moenia disturbari/ exercitūq; itra muros ifundi/ cædisq; oia loca plena/ & eorū q; manu resistere nō poterāt preces/ ignēq; tēplis immissum ædiumq; super dominos/ & post multā uastationē euerisionis atq; ois tristitiæ defluentis/ nō arua culta neq; ad hominū uel pecorū potum/ sed terram ex omni parte flagrantem. Hec. n. iudæi bello passuros esse ipsi experiti sunt. Ars autē & confectorū operū magnitudo nesciētibus adhuc fieri tanq; presentibus ostēdebāt. Erat autē p singula pægmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat/ordinatus multæ aut naues sequebant spolia uero alia/ alia qdē passim ferebant. Erinebāt autē duces eoz; quæ apud hierosolymā in tēplo repta sunt/ mensa aërea ponderis talēti magni & candelabrū qdē similiter auro factum/ sed ope cōmurato abusus nostra cōstetudie. Nā media qdē colūna basi habebat/ tenues autē ab eo cānulae p ducebant/ formatae ad similitudinē fuscinae & summū cuiusq; in lychni speciem fabricatae. Erant autem numero septem septimi dei/ qui apud iudæos est iudicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex iudæorum nouissima spoliolum. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portantes/ omnia ex auro & ex ebre facta. Post quæ Vespasianus prior ibat/ & Titus deinde sequebat. Domitianus autem adeguitabat/ ipse quoq; ornatus pulchritudine dignumq; spectari exhibens equum.

Pompæ

Pompæ autē finis fuit Capitolini iouis templum. Quo postq; uentū est cōsistere. Erat autē uetus mos patrius operiri donec ducis hostiū mortē q; sp̄ia nūciaret. Is erat Simon Goræ tūc iter captiuos in pōpa traductus laqueo uero circūdatas p publicū trahēbat/ q; uō simul cæderēt q; ducebāt. Lex at Romanis est ibi necare criminū reos morte dānatos. Postq; igitē uō finē uiræ hīe nūciatū est oiumq; fauor se curus est tūc hostias inchoare. Hisq; oino pactis secundo p uota solēnia i palatiū recessere. Et alios qdē epulis ipsi excepe/ aliis at oibus domi cōuiuioz; istructi erāt appatus. Hūc. n. diē urbs Romana celebrabat uictoriæ qdē i hostes gratulatoriū finē uero maloz; ciuiliū & spei bōæ p foelicitate principū.

Vespasianus peractis triūphis decernit ædificari templum paci/ donatq; templū muneribus pigmentoz; operibus omnia quæ fuerant iudæoz; in eodem templo reposuit.

Cap. XXXVII.

Ost triūphos uero & Romani iperū firmissimū statū. Vespasianus paci tēplū ædificari decreuit. Ita q; mira celeritate & q; hoium cogitationē suparet effectū ē. Magna. n. diuitiarū largitate usus in sup sectis id picturæ ac pigmēioz; opibus decorauit. Oia nāq; in illud phanū collecta sunt/ quoz; uisendoz; studio p totū orbē q; ante nos fuerūt uagabant quō aliud apud alios sitū esse uidere cupiētes. Hic autē reposuit et q; iudæoz; fuerāt instrumēta hisq; se magifice ferens. Legem uero eorum/ & penetralium uela purpurea in palatio cōdita seruari præcepit.

Lucius Bassus in iudæam legatus mititē/ statuit bellum inferre Machæritiis/ describitur Herodii fortitudo/ & situs inaccessibilis. Ab Herode hoc castellum munitum est/ nascitur in eius ualle herba quædam mirabilis uirtutis/ sunt balnea amænissima/ castellū Lucius accipit/ multos occidit/ qui castellum traderant dimisit.

Cap. XXXVIII.

Ni iudæa uero legatus missus Lucius Bassus suscepto a Cereali Vitellio militū magistro castellū qdē Herodion ab icoleribus sibi sociauit. Post autē oi manu militari collecta/ multri autē in p̄rs diuisi erāt & legione decima bellū inferre machæritiis statuit. Valde. n. necessariū uidebat id excindi castellū ne multos sui munimine ad defectionē inuiteret. Nam & salutis sp̄e habitatoribus certā & aggredientibus hæsratōnē atq; formidīnē natura loci p̄stare maxime poterat. Nā ipsum qdem quod muro cinctū est saxosus est collis in p̄certā altitudine surgēs & ob hoc et capi difficilis uideret/ sed ne uel accedi posse eo natura excogitarat/ q; uallibus eū ex oi pte ualluerat quæq; altitudo oculis cōpræhendi nō posset/ nec transire erat facile/ nec aggestu nulla rōne cōpleri possibile/ nā ea q; ab occidente sita erat uallis. lx. stadiis distendit/ unde A phratidis lacus ei limi/ tē facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice supeminet/ a septētrione autē & meridie ualles magnitudine qdē supra dicta u' uicunt/ similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatū uero eius uallis q; ab oriente est altitudo nō minor centū cubitis inuenit. Monte uero ex aduerso Macherūti posito terminat. Ea loci natura p̄specta rex alexāder p̄mitus i eo castellū cōmunioit/ q; postea Gabinius bello cū Aristobulo gesto deposuit. Herodū autē regnātū oibus locis dignior cura uisa est & cōstructōe turissima p̄pter Arabū p̄cipue uicinatē. Nāq; opportuno situs est eoz; p̄spectās. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatē illic fecit incolis unde in arcē ipsam ferebat ascensum. Quin & ipsum uerticē rursus ædificauerat/ turrez; in angulis. clx. cubitis exererat. In medio autē ambitu regiā struxerat magnitudine simul habitatiōnū & pulchritudine locupletē. Multas uero cisternas recipiēdis aquis abundaq; suppeditatibus locis maxie idoneis fecerat/ ueluti cū natura certaret/ ut q; illa si u loci inexpugnabile fecerat/ ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper. n. & sagittaz; multitudine machinarūq; reposuit/ & oēm apparatū excogitauit q; habitatoribus posset magnæ obsidionis p̄stare contemptū. Erat autē in ipsa regiā ruta mirabilis magnitudinis/ nullo. n. caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autē eam ex Herodis tēporibus p̄uenerasse/ mansissetq; ulterius profecto/ sed ab iudæis q; locum cooperat excisa est. Vallis autē qua ciuitas a parte septentrionali/ cingitur quidam locus Baaras appellabat/ ubi radix eodem nomine gignit/ quæ flāmā qdem assimilis est colore. Circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans accedētibz; eam quæ euellere cupientibus facilis non est/ sed tandiu refugit nec prius manet quam siquis urinam muliebrem uel mensurū sanguinem super eam fuderit. Quin et tunc siq; eam tetigerit mors certa est/ nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendētē. Capitur autē alio quoq; modo sine relicto qui talis est. Totam eam circumfodiunt ita ut minimū ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canem illoz; sequi eum a quo religatus est/ capiēte radicem quidem facile euellit/ canis uero cōtinuo moritē/ tanq; eius uice a quo herba tollenda erat traditus. Nullus. n. postea accipientibus nocet/ tantis autem periculis/ p̄pter unam uim capi eam opere præcium est. Namq; uocant dæmonia pessimoz; hominum spiritus uicinis immerfa eoz; necātia quibus subuentū nō fuerit. Hæc cito etiam si tantūmodo offerat/ ægrotātibz; abigit. Fluat autem ex eo loco aquarum fontes etiā calidarum multum inter se sapore diuersi. Alii nanque amari sunt/ alii nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent/ sed quod amplius quis mitetur in proximo. Etenim quædam

KK iii

spelunca cernit nō qdem alte caua, saxo aut imminente ptecta. Sup hoc ueluti duae māmā iter se patulū distates. Et altera qdem frigidissimū fontē, altera calidissimū fundit. Qui mixti lauari suauissimū prābet, multisq; morbis ac uicis salutare, maxime uero neruoz; curationi cōueniēs, habetq; idē locū metalla sulfuris & aluminis. Bassus aut contēplatus undiq; regionē ualle orientali repletā ex pugnatione aggredi statuit, opusq; inchoauit, pperans aggerē q̄ plurimū extollere faciliq; p eū obsidio nē facere. Qui uero itus fuerat deprāhenſi ab externis segregati iudaei illos qdē cogere inane uulgus esse existimātes, inferiorē obseruare ciuitatē ac picula priores excipere, supius uero castellū ipsi occupatū tenebāt, & ppter munitionis firmitatē & ut saluti suae cōfulerent. Imperatores. n. se ueniā opinabant si locū tradidissent Romanis. Prius aut spē uolebāt experiēdo obsidionis declinādā conuincere. Iudaeiq; alacri aſo in dies singulos excursus habebāt & cū his quos fors obtulisset, confertis manibus multi qdem moriebant multosq; Romanos interficiebāt, semper aut utriusq; plus ex tēpo re uictoria captabat, iudaeis qdem si incautiores aggredierent, in aggere aut positi si iprouisum excursus eorū bene septi armis exciperēt. Sed nō erat finis obsidionis futurus. Res aut quādā fortuito gesta inopinatā castelli tradēdi necessitatē iudaeis iposuerat, iter obfessos iuuenis ex audacia ferox, erat & manu strenuus Eleazarus noie, is aut fuerat & incurſibus nobilis multos aggredi aggressumq; p hūbere obseruās, ēt in filiis semp grauitēq; Romanos afficiēs, audaciaq; sua socios plequens, ipetū qdē faciliē his piculo aut uacūū discessum afficiebat nouissimus recedēdo, itaq; discretio quodam die pugna pgressa ex utraq; pte ipse tāq; despiciēs oēs existimās neminē tūc hostiū praeliū exceptoz; ex tra portā remāsit, & in muro stātes alloquebat tutamen illoz; atēdēs. Hāc aut oportunitatē uidit qdā ex castris Romāoz; aegyptius noie Rufus, & quod nemo sperasset ipetu facto cū ipsis eū armis re pte correptū cū hoc uiso stātes in muro stupor teneret i castra Romanoz; traduxit. Postq; uero dux nudū pceptū extēdi & in apto cōstitutū ut ex ciuitate cōspicerēt caedi uerberibus uehemētē iudaeos cōfudit, casus adolēscētis nouerſaq; ciuitas in fletu erat, & q̄stibus ueribus nri elade pculā. Id ubi bassus animaduertit cōsiliōz; aduersus hostes hoc principiū sumpsit, eorūq; miserationē augere cupiens quatenus coacti p eius salute castelli traditionē facerēt, q; sperauit adeptus est. Nam ipse qdē uelut mox Eleazarū suspēnsus crucē defigi iussit. Ea uero cōspecta maior castellanos dolor inuasi, & ululando quārebant intolerabilē esse calamitatē uociferātes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel despicerēt mortē miserimā se labiturū sibiq; ipsis salutē pberēt, postq; iā subacti oēs Romanoz; uiribus ac fortunā cōcederēt, illi autē & eius sermone fracti & q; multi intus p eo pacabant, ex magna. n. & populosa, ppingtate genus ducebat, & cōtra ingeniū suū misericordia uicti sunt. Et q̄buldā celeriter missis colloquebant castelli traditionē facere petētes ac reddito sibi Eleazarō sine motu dimitti. Cū aut his accēsus esset dux Romanoz; multitudo ciuitatis inferioris inita separatim cū iudaeis cognita pactione ipsi clā nocte aufugere statuerē. Cū uero portas aperuissent ab his q; deditōne, pmiserāt ad Bassum nūcius uenit, siue inuidia saluis eoz; siue formidine ne eoz; fugā eās ipsi p̄staret. Sed fortissimi qdē fugientū q; praecesserāt euasere. Reliquoz; aut uiri qdē mille septingēti, pempti sunt, mulieremq; uero & pueri in seruitiū ducti, iposiones aut cū his q; castellū deditere habitas, Bassus cōler uandas esset ratus & ipsos dimisit & Eleazarū reddidit.

Ad saltū q; appellat iardes ducit exercitū Lucius, militibus cingit, bellū cōmittit, nullus ex iudaeis euasit, Sed omnes cum iuda duce eorum caesi sunt. Cap. XXXIX.

Ils aut administratis i saltū q; appellat iardes ducere pperabat exercitū multi. n. illic cōgregati esse nūciabant, q; pridē tēpo obsidionis ex Hierosolymis & Machabere p̄fugerāt. Et/ go cū ad locū uenisset neq; saluum fuisse nunciū reperisset, primo cōm locū cū eq̄tib; cingit, ut siquis iudaeoz; conatus fuisset euadere, fugiēdi p equites copiā nō haberet. Pedites aut siluā iussit caedere ne inde cōfugerent. Hoc mō ad necessitatē adducti sunt fortiter aliqd faciēdi uelut ex audaci certamine fortasse fugā ēt repirēt. Itaq; simul uniuersi & cū clamore ipetu facto i eos a qb;us cicti fuerāt irruūt. Illi aut fortiter excipiebāt, multaq; his audacia illis cōtentione ufis, diu qdē plū factū est. Nō aut similis euenit finis pugnae certantibus. Nā Romanoz; qdē, xii, tantū contigit occidere neq; multos fauciari. Iudaeoz; uero ex illo plio nullus euasit. Sed cū nō essent pauciores aribus milibus pstrati sunt oēs eorūq; dux iudas Ari filius, de quo supra meminimus q; ordini cuidā praepositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis latenter effugit.

Scribit Caesar ad Liberium procuratorē ut iudaeam uendat iussitq; singulis annis q; iudaei omnes binas dragmas in capitoliū ferrent. Cap. XL.

Odem uero tempore Caesar etiam ad Liberium Maximum scripsit, erat aut pcurator ut omnem terram uenderet iudaeoz;. Nec enim ciuitatem in ea condidit propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis locū dedit quem incolerent, qui uocat Ammas, distat aut ab Hierosolymis, xxx. stadiis, Stripediū uero ubiq; degerent iudaeis

rent iudaeis induxit binas dragmas singulis annis deferre i capitolium iussit, ita ut ante haec Hierosolymoz; templo pendebant, & res qdem iudaeoz; illo tempore hunc statum habebant.

Accusat Antiochus apud Caesarē a Cessennio peto q; deficeret a Romanis / mittit Vespasianus ut quid uideat Peto efficiat. Capit antiochus post longā pugnā cū filiis suis, ducit Romam uinctus / Audiens Caesar ligatum Antiochum iubet uincula auferri, filii cogitāt cōciliaturos patrē Caesarī ueniunt Romā cum patre aduecto ex Lacedaemone ibi manserunt. Cap. XLI.

Aim uero quarto anno Vespasiano administratē imperiū cōtigit Cōmagenes regē antiochū in maximas clades cū tota domo icurrere ex causa huiusmodi. Cessennius Petus q; tūc Syriā administrabat siue re uera seu ppter inimicitias Antiochi certā nō ualde patefactū est litteras ad Caesarē misit. Antiochū dicēs deficere ad Romanis cū Epiphane filio deereuisse pactis habitis cum rege Parthoz; pptereaq; debere illos antecapere, ne si priores nouas res adorti essent, totū Romanoz; imperiū bello p̄turbarent. Nō erat aut Caesar huiusmodi nunciū ad se platū neglecturus, nā uicinias regū maiore negociū puidētia dignū esse faciebat. Samofata. n. Cō// magene maxia ciuitas iuxta Euphraten sita est ut esset Parthis eo nāq; id cogitauere facillimus trāsitus, tutū aut receptaculū fide igitur habita & prāte sibi pmisā ut ageret q; expedire uideret, negligēdū nō putauit. Subito tñ antiocho eiusq; sociis nihil opnātibus in Cōmagenā igressus est ex legionibus qdē sextā ducēs, & in sup quosdā cuneos alasq; egit. Habebat aut auxilio reges terrā qdē q; Calcidicha uocat Aristobulū Emeſe aut Soamū. Introitus aut illis sine certamine, q; nemo idigenaz; manus ualebat opponere. Antiochus, n. isperato pculus nūcio bellū qdē cōtra Romanos nē cogitatioē cōcepit. Deceuit aut toto regno in eo quo erat tractū relicto cū cōiuge ac liberis egredi. Hoc se romanis purū ab ea suspitione q; sibi ingeret p̄baturū cē ratus. Progressusq; de ciuitate, cxxx. ppe modū stadiis in capo tabernaculū ponit. Petus aut in Samofata q; ea capesseret mittit, & p eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cū alio milite in Antiochū ire tēdebat. Nō tñ rex uel ipsa uociferate adductus est aduersum Romanos aliqd belli cōgerere. Sed fortunā q̄stus qdūis pati sustinebat. Adolēscētibus aut belliq; pitis uiq; corpis pstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutē se cōferūt, Epiphanes & Callinicus. Vehemētī aut pugna p totā diē habita insigni fortitudine demōstrati sunt, nullaq; pte suaz; uiriū diminuta discedūt. Antiocho uero neq; pugna hoc mō p̄acta manere domi tolerabile uidebat, sed subducta cōiuge cū filiabus in Ciliciā fugit / atq; hoc factū militū suoz; aios fregit. Nā ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad romanos se trāfūlere oīumq; erat desperatio. Ergo priusq; penitus destituerent auxiliis Epiphani cū ceteris seruare se ex hostibus erat necessariū. Fuiūtq; oēs eqtes decē q; cū his una trāgressi sunt flumē Euphraten, hinc i fine moerū, p̄fecti cū ad Bologessen parthoz; regē uenissent, nō quasi fugitiui despecti sunt, sed adhuc fortunā pristinā retinētes of honore dignati sunt. Antiochū uero ubi Tarsum Ciliciā uenit misso hecaton tharco Petus uinctū Romā transmisit. Vespasianus aut ita regē ad se deducti nō passus est dignus esse ratus ueteris amicitiaē habere rationē, quā belli occasione inexorabilē iracundiā obseruare. Itaq; iubet ei iter agēti auferri uincula itermissaq; interim p̄fectione Romā apud Lacedaemoniā degere, magnos uero ei pecuniā redditus p̄bet, ut nō mō copiose sed ēt regie uictū haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis q; patri ante moeruebāt magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoq; spem reconciliandi cū Caesare cōcepere. Cum aut etiam Bologessus de his scripsisset ad Caesarē, nec n. quāuis foeliciter agerēt, extra Romanū uiuere patiebantur imperiū, & cū Caesar his mansuete facultatem dedisset, Romā uenerūt. Patre autem ad eos ex Lacedaemone statim aduecto cū omni honore haberetur ibi mansere.

Scythae his t̄pibus cogitant Medicam terrā inuadere, colloquunt cum Hyrcanoz; rege / adhibito aditu fines omnes populantur, ad armeniam usq; peruenere. Cap. XLII.

Alanorū aut natio qdē Scythae sunt iuxta flumē Tanain & Meotides paludes sedes habentes iā quodā loco memorauimus. His uero tēporibus inito cōsilio ut terrā medicā & ultra riuus praedandi cā puaderent cū rege Hyrcanoz; colloquunt. Nāq; is est illius transitus dominus quē rex Alexāder ita fecerat ut portis ferreis clauderet. Aditū sibi praebito uniuersi nihil suspicātibus Medis incēbunt, eorūq; fines populosos oīgenūq; pecoz; plenos diripiēbant, cū resistere nullas auderet. Nā q; regnū eius terrā obinebat Pacorus moerū pculsus in difficiliora loca refugiens ceteris qdē bonis oibus cesserat, uix aut ab illis coniugē ac cōcubinas captas datis cenā talēis redemerat. Sūma ergo facultate sine pugna p̄badūdi & usq; ad armeniā uasātes oīa p̄cesse. Eius aut tyridates rex erat q; cū his obuius bello cōfississet, nō multū abfuit quo uisus in illa acie caperet. Procul. n. qdā misso laqueo circūdatū tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueum atq; ita fugisset, illi at pugna multo magis efferrati terrā qdē depopulari sūt, magnā uero hoīum multitudinem aliamq; ducentes praedam ex utroq; regno ad sua domicilia rediere.

Mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit. Castellum quodam adhuc rebelle superesse videns mouit militem aduersus illud. princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describitur. & sociorum eius.

Cap. XLIII.

A Pud Iudæa uero mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit. Et alia quæ ter rā bello subacta uidetis unū autē adhuc rebelle superesse castellū oī quæ in illis locis habebatur manu collecta aduersus id militē mouit. Nomē est autē castello Masada. Princeps uero Sic cariorū a quibus fuerat occupatū erat uir præpotēs Eleazarus ex origine iudæa / q nō paucis iudæis pluaserat ut ante diximus ne pfectionē facerēt qñ censor Cyrinus in iudæā directus est. Tūc n. se sicarios uocauere / q Romanis dicto audierēs esse nollēt / oīq mō his quasi hostibus utebant / di / rpiēdo qdē & circūagendo eorū bona / ignē uero domibus iniiciēdo. Nihil. n. illos ab alienigenis dif ferre dicebat / q pugna et petendā iudæorū libertatē tanta ignauia pdidissent / magisq se optare si Ro manis seruitiū sponddissent. Erat autē id plane causatio & crudelitatis atq; auaritiæ ducebāt obtētū / manifeste autē rebes effectus est. Nā idē illi & defectionis focii fuerūt & bellū cū Romanis cōmuniter susceperē. Cā uero peior illosq; in eos facta est / & cū mēta prior cogitē resellerēt occasio prius tractā bant eos q neqtiæ suæ iustis assertionibus exprobrarēt. Fuit. n. quodāmodo illud tēpus apud iudæos oīum genēq; malitiæ focū dissimū / ut nullū opus intermitteret infectū / ne siqs ex cogitādo fingere uo luisse haberet quo magis nouū aliquid inueniret / ita & priuati & cōiter oēs unū erāt / & exuperare aliū alius tū ipietate q inqitate in pximos certabāt. Potētes qdē multitudinē male tractādo / multitudine ue ro ad interitū potentiū pperādo / illis. n. erat dominādī cupiditas / his autē uī faciēdi bonaq; locupletiuū diripiēdi. Primo qdē Sicarii fuere inqitatis i. ppinquos & crudelitatis auctores nullis neq; uerbo in dicto ad iniuriā neq; facto intēto ad exitiū eorū qbus insidiarent pœnitens ptermissio. Verū & hos loānes moderatiōes esse demōstrauit. Nō solū. n. oēs iterficiēbat q necessaria & p̄futura suaderent tāq inimicissimos eiusq; modi maxime ciues tractās / sed et patriā malis plurimis cumulatū. Qualia facturus fuerat q deū quosq; iā esset ausus ipietate contēnere. Nā & mēsa nefaria uelcebat / & legitimā patriā quæ exterminauerat castissimā ut iā sit minime mirū si mālueudinis cōione minime serua uit hoibus / q dei pietatē furore contēpserat. Rursus igitur Simon Giora qd mali nō cōmisit / q ne libe rosq; corporēq; iniuriā tēperauit / q cū creauere tyrannū. Quæ uero eos amicitia / q ue cognatio ad quo tidianas cades nō ferocios effecit. Nāq; alienos qdē male tractare inertis neqtiæ opus esse arbitra bant. Clarissimā uero gloriā parere crudelitātē i familiarissimos existimabāt. Flori furoris æmuli et idumæi fuere / illi. n. sceleratissimi perēptis pōrificibus ne qua pars cōseruaret pietatis in deū / totum quod ex ciuitatis facie superat abscedere summāq; p oīa iniustitiā induxerunt / in qua illud hoīum ge nus q Zelotæ appellati sunt uiguit / q nomen factis ueq; pbauerunt. Oē. n. maliciā facinus perāmula ti sunt / nullo inæmulato / quod ante cōmissum memoriæ tradidit p̄termissio / quis nomen sibi ex bono rū æmulatione iposuisse / q eos quos læderēt ppter efferam sui naturam cauillando falsebant q ma lorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaq; debitum finem innuere merita illis pœna dei uolun tate decreta. Cuncta. n. quæ natura hominis posset ferre supplicia in eos usq; ad extremū uitæ termi num congesta sunt quæ uariis peremptis cruciatibus pertulere. Verum fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiserē perpeffos / uerum his qui iuste ea paterentur hærebāt. De illis autē qui in eorum crudelitatem inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rursus igitur ad eam narratiōis partem redeam unde digressus sum.

Flavius Siluius aduersus Eleazarum uenit / castellum cingit licet difficillimus a deunti accessus fue rat / per duo loca poterant accedere homines / declarat difficultas accessus / admouet machinas p unā uia / fabricat arietem cum quo murum percutit / ignem ad muros ponit / letiq; Romani custodiunt ne quis eorum ex castro fugeret.

Cap. XLIII.

M Enit autē dux Romanorū contra Eleazarū / & q cum eo Masadam tenebāt Sicarios exer citū ducens / & fines qdem statim oēs obtinuit / præsidii ubiq; locis opportunissimis collo catis. Castellū autē muro circumdedit / ne qs obseffosq; fugiēdi facultatē haberet / utq; custo des p̄leuerent / ipse uero castris locū occupat obfisione qdē idoneū / quē delegerat / qua parte castelli rupes monti pximo applicabant. Cæterū difficilē ad copias utensiliū / nō solū enī com meatus ex longinquo & cum labore iudæorū maxime portabantur / quibus hæc fuerat cura madata / uerum etiam potus aliūde in castra ducebatur / quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebat. His autē dispositis Siluius obfisionē aggrēffus est / maximæ molis ac laboris egentē ppter castelli mu nitionem cuius natura huiusmodi est Saxum gyro non exiguum / & excelsum longitudine undique abruptis atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo habens scopulos / ipseq; omniū sunt ani malium gressibus inaccessa / nisi q; duobus modis idem saxum indifficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphalide ad solis ortum / & alterum ab occidente facilius ambulari. Vo

catur autē

catur autē unū coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes frangit ac sæpe in se reuertens paulatim rursus pducitur / uixq; illo itinere gradies promovet pedē. Nāq; mirantē uestigiuū necesse est pede altero nitī. Est autē certa pnicies. Altitudo enim rupiū utriusq; dehiscit ut quæ horrore quēuis terrere audacissimū possit. Per cuiusmodi uiam cum. xxx. stadiis ascen dēs quod restat uerticis est nō incautū finē coacti / sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus qui dem quoniam pontifex castellū ædificauit & appellauit Masada. Post autē Herodī magno studio fuit loci illius structio. Nā & murū per oēm eius gymum erexit stadiorū spatio. lx. & cādido lapide factum & per. xii. altū latūq; octo cubitis / & uigintiseptē turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus membra per omnē murū intus ædificata. R. ex. n. uerticē quo fecundus omniq; planicie molli or esset culturæ destinauerat / ut si quando externorū alimentorū penuria contigisset / hanc quidē labo rarent qui salutē suā castello tradidissent. Quin & regiā sibi ædificauerat ab occidentalis partis ascen su intra omnia quidē arcis oppositā uergentē autē ad septentrionē. Regiæ uero murus erat magnus ac firmissimus celsitudine quattuor sexagenū cubitorū in angulis turres habebat. Membrorū autē intus & porticū itemq; balnearū uaria erat & sumptuosa cōstructio / columnis quidē & singularibus faxis undiq; substitutis. Parietibus autē mēbrisq; solida cōpage lapidū uariatis. Ad singula uero habitacula & sursum / & circa regiā & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis exciderat / custodes aquaq; tantā molitus abundantia quantā qui fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regiā in arcem summā ducebāt / quas fortis nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidē uia facile sui usum præbere hosti bus poterant. Nā orientalis quidē uia natura est inaccessa / ut supra memorauimus. Occidentālē uero magna in angustia posita turri cōclusit / quæ nō minore mille cubitorū spacio ab arce distaret quā neq; transiri posse neq; capi facile uidebat. Inextricabilis autē quīs licenter ambulantibus fuerat fabrica ta. Ita quæ aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellū erat cōmunitū / intus autē repōsi ti apparatus magis & diurnitatē & opulentia iuuare / nā & frumentū multū erat conditū / & quod in longū tempus sufficere posset / uinūq; multū & oleū / super autem cuiusq; leguminis fructus / & palmæ coaceruata. Cunctaq; reperit Eleazarus castello p dolū cū sicariis occupato matura / nihilq; recens depositis deteriora quāq; fere ex quo apparata sunt ad excidiū a Romanis illatū. c. annorū tēpus age bat. Quin et Romani fructuū reliqas icorruptas offendere. Sigs autē eām diurnitatis aurā esse exi stimet / nō errauerit q arcis altitudine ab oī terrena ac foetulenta materia sit remota / inuēta est autē oī genū quoq; armorū multitudinem ab rege cōdita / q decē milibus uirorū sufficerēt / ferrūq; infectū necnon æris & plūbi materia / quippe ut magnis de causis factū crederes apparatū. Aiunt. n. Herodes idiplum castellū sibi ad refugiū parauisse duplex piculū in suspicantē / unū qdē ab iudæorū populo ne se depo sito illos q antea reges fuerat ad principatū reduceret. Alterū uero maius atq; atrocius ab regina ægy pti Cleopatra. Hæc enī suā sententiā nō celabat / sed cū antonio sæpe uerba faciebat postulas Herodē interfici / sibi autē obsecrans regnū iudæorū donari. Et magis q; miraretur nondū eius imperio Antō niū paruisse male eius amore emancipatū / quā nō dominaturā sperasset p̄ eiusmodi moctus. Herodes condita Masada in extremū belli cōtra iudæos Romanis opus dimisit. Nā q; fortis iā locū omnē muro cinxerat dux romanorū / sicut supra diximus / ac ne qs effugeret diligentissime pcurauerat / inci pit obfisione uno tantū loco reperto q aggerū iactū posset excipere. Nā post eā turrim quæ iter ab oc cidente quod ad regiā summūq; montē duceret præcludebat / erat quædā cōtinentia saxi uastior lati tudine multūq; porrecta / celsitudine autē Masadæ trecentis cubitis inferior / quā Leuce appellabant / hanc igitur Siluius ut ascendit ac tenuit aggerem apportare milibus iussit / illis autē alacri aīo & magna manu operatibus solidus ad ducetos cubitos erectus est tumulus. Verū neq; firma neq; sufficiens ma chinis ferēdis hæc mētura uidebat. sed sup eū tribunal cōstricis saxi ingentibus factū est altū itemq; latū cubitis quinquaginta. Erat autē aliarū machinæ fabrica illis asimilis. Quas primo qdē Vespasia nus ad obfisiones postea uero Titus excogitauerat turrūq; quinquaginta cubitis effēta est / tota ferro cōsepta. Vnde multis balistarum tormentorūq; iaculis Romani cito eos reppulere qui de muro pu gnabant / & caput exere prohibuere. Simul autem ingente et ariete fabricato Siluius crebro murū pulsari iubet / ac uix qdē in aliquā eius dicitur partē interruptā. Cito autē fuere sicarii muro itus al zero cōstituto. Qui ne machinis quidē simile aliquid pateretur / mollis. n. adhuc erat & impetus laxare uolentiā poterat / hoc mō constructas trabes p̄eritate magnas / & quæ sectæ sunt cōtinentes cōpo suere. Eaq; autē ordines erant duo similes tantumq; distantes quantum esset muri latitudo & inter eos ambros plebant aggeris spacium. Nec uero cōsente cumulo terra deflueret aliis transuerfis trabi bus quas in longitudinē posuerat colligabāt. Erat ergo illis quidē opus ædificio simile / sed quod cæ dendū inferebant machinarū ictus euanescebant lutoq; subsidente structiorē fabricam faciebāt. Vbi hoc Siluius considerauit igni magis murum captum iri putans multas quidem ardentēs faces militi bus intro iaculari præcepit / murus autem quippe / ut maxima ex parte signis constructus ignem cito cōprehendit

comprehendit & usq; ad imum sui laxitate calefactus ingenti flamma colluxit. Incipiente quidē ad huc incendio spirans aquilo Romanis erat horribilis auertens desuper flammam in eos abigebat. & poene machinas quasi iam cōflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auferit multaq; uel contra obuios eas referens muro appulit iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uerentur auxilio ad castra lati digrediebantur decreto hostes luce aggredi & nocte uigilias accuratiores facere ne quis eorum clam subterfugeret.

Eleazarus uidēs nō posse euadere manus Romanorū hortat ut oēs cōbusta urbe seipso interficiāt magis q̄ seruituti subiciant quibusdā placuit quidā uero molliores lachrymabant reuerat exhortatione Eleazarus sponēs immortalitātē aīe pulchrius esse pulchre mori q̄ turpiter uiuere. Cap. XLV.

Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Vidēs atq; mani in se liberorū suos & cōiuges facturi essent si uicissent ante oculos postis de omnī morte cōsiliū cepit idq; ex præsētib; fortissimū ratus ualidioris animi sociis uesperī cōgregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cū olim uobis decretū sit uiri fortes neq; Romanis neq; cuiq; alii seruire nisi deo is enim solus est uerus & iustus deus hominū ecce nunc tempus adest q̄ factis uestros pbare animos iubeat. Nec igit̄ ipsi nos deonestemus ante quidē seruitutē nec sine periculo passi. Nunc autē cū seruitute intolerabiles poenas amplexi uiuemus sub Romanis futuri. Primi enim omnīū ab his defecimus & nouissimi cū his bellū gerimus. Puto autē & hanc uobis a deo gratiam datā ut bene ac libere possimus mori quod aliis nō euenit prāter spem paupertatis nobis autē certū est orto die futurū excidiū. Libera est autē strenua mortis cōditio cū affectibus nec n. prohibere id hostes possunt qui profecto nos optant uiuos abducere neq; nos illos iā possumus superare pugnādo. Nā fortasse quidē ab initio statim oportuit quādo libertatē defendere cupientibus oīa & a nobis ipso acerba peioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate cōiicere & scire q̄ amica ei quondā natio damnata esset interitū manens n. propitius uel saltem nobis leuiter insensū nunq̄ tantorum quīdem hominū perniciē neglexisset sacratissimā uero urbē suā igni hostiū excidiōq; p̄didisset. Nos autē soli. lex oī genere iudeorū sperauimus seruata libertate supare tāq; nil in deū deliquissemus nulliūq; culpā p̄cipies fuisse mus q; alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quē admodū nos uana spectasse redarguit fortiore nobis insperatis rebus malorū necessitate illata. Nec enī quicq; nobis castellī natura in expugnabilis p̄fuit ad salutē sed & alimētoꝝ copiā. Sed armorū multitudinē aliūq; habentes abūda/ tissimū apparatū ipso manifestissime deo spē salutis auferēte p̄didimus. Ignis n. q̄ ferebat in hostes i edificatū a nobis murū nō spē reuersus est. Sed hęc multorū ira sunt criminū quæ furore capri cōtra gentiles ausi sumus p̄ quibus quæso ne Romanis iustissimis poenas sed p̄ nos ipsos deo p̄stemus iste autē illis moderatores sunt mortē n. cōiuges iniuria uacua/ liberi seruitutis expertes. Post illos autē ipsi nobis honestā inuicē gratiā præbeamus libertate seruata optima sepultura. Primus n. & p̄cunias & castellū igni cōburamus. Merebunt n. Romani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint cōpendio caruerint. Alimēta sola relinquemus hęc n. nobis erūt testimonio mortuis q̄ nō penuria uicti sumus sed ita ut ab initio statueramus mortē seruituti p̄ulimus. Hęc dicebat Eleazarus sed nō in eundē modū p̄sentīū inīe cōgruebat. Sed alii qdē ei obedire p̄perabāt q̄si uolūtate replebant pulchra esse mortē existimātes. Qui uero molliores erāt cōiugū ac familiarū suarū misericordia/ uel ēt p̄pius quēq; ap̄tissimus deterrebat iteritus alius alii intus cōtrariū uolūtatis suæ motū lachrymis de signabat. Quos cū uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinē cōsiliū aīs frāgī p̄timuit ne ēt q̄ forti ter dicta p̄ceperūt efformaret flētēs ipsi ac deplorātes. Ergo exhortationē nō iermisit sed erectior multoꝝ repletus spiritu clariorē de immortalitātē animæ orationē incipit magnaꝝ usus exclamatiōe lachrymantē attētius spectans plurimum inquit opinione deceptus sum/ qui putarem uiros fortes pro libertate certantes mori bene malle quam uiuere. Vos autem nec euilibet quidem homini quicquam neq; audacia neq; uirtute præstatis qui etiam magna mala effugituri mortē timetis/ cum oportet nos super hoc neq; cūctari neq; expectare monitorē. Olim enī & a primo sensu nos eruditus patriæ orationis & sacræ maiorūq; nostrorū factis & animis confirmando perseuerabant/ quod uiuere hominis est/ non mori calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat ad propriū partem locum eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore iunctæ sūt/ nnaq; malis eius implentur/ quod uerissime dicitur mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas turpis est/ multum quidem potest anima iuncta cum corpore/ instrumentum enim facit suum latēte id mouens & ultra mortalem naturam gestis producens. Verumtamen cum pondere quo in terram detrahitur/ quodq; ab ea pender absoluta proprium locum receperit/ tūc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem/ & humanis oculis ut ipse deus inuisibilis manens/ nec enim cū est in corpore conspicit/ nam & accedit occulte/ neq; rursus cum recedit uidetur unam quidam ipsa habens in/ corruptam

corruptā naturā/ corpori autē causam præbens mutatiōis/ nā quod anima attigerit hoc uiuit atq; uiuet unde uero digressa fuerit hoc marcidū moritur tantū immortalitatis ei superabit. Huius oratiōis atq; gumenū uobis sit somnus in quo collectæ animæ nunq; eas detrahente corpore iocundissimā quietē agunt. Cū deo uero pro cognatione degentes ubiq; adfunt ac multa futura prædicūt. Cur igitur mortem timere cōueniat/ qui somni diligimus quietē? Quemadmodū autē non sit dementissimū breuitatē uitæ sequentes libimet inuidere perpetuā. Oportebat quidē nos domesticā institutōne meditatores alii esse exempli promptæ uolūtatis ad mortē. Nā si ab alienigenis etiā rei fides perenda sit. Indorū uideamus sapientes/ qui sapientiā profitentur/ illi enim cū sint boni uiri uitæ quidē tempus quasi quodā necessariū naturæ munus inuiri sustinent/ p̄perant autē hoies corporibus soluere/ nullog; urgētē neq; exagitante malo propter immortalis cōuersationis desiderii aliis quidem p̄dicunt se esse abiturus. Nec est qui phibeat q̄q; sed omnes fortunatissimos appellātes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ira certā uerāq; animis esse inter se consuetudinē credidere. Alii autē cū mandata perceptorē/ igni traditis corporibus ut immaculata puraq; aīa secernat paulatim moriunt. Facilius enim ad mortē illos amicitissimi p̄sequuntur quā exterorū hoīum quisq; suos ciues in longinquā peregrinationē ituros. Et se quidē ipsos desunt/ illos autē beatos dicunt q̄ immortalitatis ordinē iā recipiant. Non ergo uos p̄debit si deterius lndis sapiamus/ p̄p̄riq; ignauia leges patrias quæ oībus hoībus æmulatā uiderent inhoneste despiciamus quāq; & si cōtraria nos a principio instituisset eruditio/ quod summū bonum est hoībus uiuere/ mors autē calamitas attamen ipsi nos adhortatur eā bono animo & facile tollerare dei uoluntate/ & necessario morituros. Olim quantū enim apparer cōtra omne iudeorū genus hoc decretū posuit deus ut uita careretis qui ea non eramus quē admodū oportebat usuri. Nec ausim n. nobismetipsis a scribere/ ne ue Romāis gratificari q̄ nos omnes eorū bellū assumpserit. Nō n. uiribus illoꝝ hæc accidere sed causa fortior interueniens illis p̄stitit ut uincere uiderent. Quibus n. armis Romanorū perēpti sūt q̄ Cæsareā incollebant iudei? Ac nē defecturos quidē ab illis dū diē septimū celebrarent aggressa Cæsariensīū multitudo neq; manus referentes cū cōiugibus ac liberis mactauerunt/ ne uel ipsos erubere Romanos q̄ nos tantūmodo hostes q̄ defeceramus putabāt. Sed dicet aliq; Cæsariensibus temp q̄ suæ ciuitatis iudeis fuisse discordiā/ tēp̄usq; noctos uetus odiū exuperasse. Quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscū n. illi p̄pter Græcos bellū gerere ausi sunt/ an nō cū p̄p̄riis nostris Romanos ulcisci. Multū igit̄ his fides illoꝝ ac beniuolētia p̄fuit/ ac nō ab ipsis cū totis familiaris acerbissime trucidati sunt/ ac p̄ auxiliis gratias eis reddere? Nā q̄ illos a nobis pati phibere hæc passi sunt/ uel ut ea ipsi cōmittere uoluissent. Longū sit si uelim nūc separatim de singulis dicere. Nostis n. q̄ Syriæ cinitatū nulla est q̄ nō iudeos apud se habitātes occidit nobis quam Romanos plus inimicæ. Vbi ēt Damasceni quom ne cām qdē p̄babilē cōfingere potuissent cinitatē suā cæde nefaria replere. xviii. milibus iudeorū cū cōiugibus ac familiaris iugulatis. Eorū autē multitudinē plagis in aegypto perēptorū. lx. milium numerū audiebamus excedere/ illi qdē fortasse in aliena terra cum nullū inuenissent hostis aduersariū ita sunt mortui. Omnia autē qui domi cū Romanis bellū susciperēt/ nihil deerat eorū quæ spem totā possent præbere uictoriæ. Arma n. & muri & castelloꝝ inexpugnabiles fabricæ atq; interitū spiritus ad pericula p̄ libertate subeunda cūctos ad defectionē redidit fortiores sed hæc ad paucū tēpus cū suffecissent/ seq; sustulissent maiorū malorū exitere principii. Omnia enī capta sunt/ omniaq; hostibus succubuerūt uelut illorū nobiliores causa uictoriæ/ non ad eorū salutem a quibus instructa fuerant apparta sunt. Et in prælio qdē mortuos beatos existimari oportet/ repugnantes enī & libertate nō perdita perire. Eorū uero multitudinis quia a Romanis subigati sunt q̄s non misereatur/ quis ue nō anteq̄ illa patiatur mori propter? Quorū alii totū tāq; igne quā uerbis exercuciati perire/ alii ferocissime bestiis ad secundū eorū cibū seruati uiui sunt/ illorū quidem miserimi habendi sunt q̄ ad hæc uiuunt qui sæpe mortē optantes nō accipiunt. Vbi ē autē illa magna ciuitas. Aut ubi est quæ totius gētis iudeæ metropolis fuit. Tantis qdē murorum se/ ptis munitissima/ tot uero ante muros castellis turrimq; distectis moenibus tuta belliq; apparatū uicē capiens/ tot autem uirorum pro se pugnantīū multitudinē continens. Quid nobis facta est/ quæ deū habere incolā credebatur/ radicatus ex fundamētis erepta est/ solaq; eius monumenta restant eorum a quibus excisa est/ imposita reliquis castra. Senes uero infœlices ad cineres templi assident/ & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus referuata. Hęc secum reputans quicquam nostrorū aspiciere solem durabit/ etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus a deo patriæ/ quis tam imbellis aut parcus animæ ut cum non poeniteat hucusque uixisse? Atque unam omnes fuisse mors mortui priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi/ priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui/ sed quoniam spes non in strenua nos illexit/ quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci/ nunc autem euaniit ac solos necessitate dere/ liquit. Mori bene propteremus nostri metip̄si misereamur/ & coniugum liberorum dum nō/

bis licet a nobis ipsius misericordia capere ad mortē nāq; ipsi nati sumus & quos ex nobis genuimus/ tamq; fugere ne fortissimi quidē possunt/ iniuria vero & seruitus & videre coniuges ad turpitudinem duci cū liberis non est malū hoībus ex natura necessitate profectū/ sed hęc sua timiditate pferunt qui ante mori cū sicuit noluerit. Nos autē multū freti fortitudine a Romanis defecimus & postremo nunc illis ad salutē hortantibus nō parauimus. Cui igitur non est cogitacōia manifestata/ si nos uiuos subiugare poterint/ miserandi quidem adolēcentes erant quosq; uires corporis ad multos sufficiens cru- ciatus/miserandi autē proeuctores quosq; aetas clades ferre non poterit/ uidebit alius coniugem abduci alius manibus reuinctus uocē filii patrē implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrū ministeriū nobis prębent expertes seruitutis hostiū moriantē liberi cū filiis & cōiugibus uita decedamus nobis leges præcipiant/ hęc nos coniuges & filii depręcantur horum necessitatem de/ us misit his contraria Romanis uolūt/ & ne quis nostrū ante excidiū pereat timent. Festinemus igitur eis pperata potiūdi nostri uoluptate staporē mortis admirationēq; relinquere audacia.

Orantem Eleazarum oēs interpellant decernūtq; sibi mortem dare. oēs mortui sunt/ unus ultimus incensa regia gladio se transfigens occubuit/ clam cū quinq; pueris mulier latuit/ Romani de mane per scalas muros ascendunt/ neminem uidentes admirant/ mulier illa ex cloacis exiens romanis rem gestam aperuit

Cap. XLVI.

Dhuc cū orare cupientē oēs interpellabant/ & effrenato quodā impetu pleni ad opus inci tabant/ ac ueluti laruis exagitati alius aliū antecapere cupiebat/ hoc specimen esse fortitudinis rectiq; consilii existimantes ne quis extremus remanere uideret/ tantus eos & cōiugū & filiorū & proprię caritatis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit cū facinus ac/ cederet obrufi sunt/ uerū et seruire sententiā q̄ cū dicta pcepissent habuerunt propriū quidē earūq; effectū reuinentibus cūctis rōni uero cedentibus q̄ iam optime filius cōsuluissent. Simul. n. ualere uxoribus cū amplexu dicebant/ ac liberos gremiis captos extremū lachrymātes osculabātur. Et simul qdē manibus alienis iusse peragētibus ualentes eas configebāt/ malorūq; subditi hostibus passuri fuerāt cogitationē habētes/ p solatio necessitatis ad cādē. Deniq; nemo hac audacia minor inuētus est. Cūcti autē cōiunctissimos trāssixere miseriq; bus id necesse fuit qbusq; filios atq; uxores occidere. ma loz oīum uidebat esse lenissimū. Igit̄ neq; horū iā factoz dolorē tolerātes/ & interfectos læsum existimantes si illis breuissimū ipsi se supuineret/ cito qdē uniuersis bōis in unū cōgestis ignē iniicit. Sor/ te uero ex numero suo decē lectis oīum pculsoribus uniuersis et ppter liberos ac cōiuges pstratas cō positi/ eosq; cōplexi manibus cū cōmunicauissent pto aīo se mactādos prębēbat isocilissimū illud exhibētibus ministeriū/ isti autē itrepide cūctis occisis eandē sortis legē in sua quoq; morte statuerūt/ ut cui obtrigisset nouē pemptis semet sup eos occideret. Ita oēs sibi cōsuebant/ quod neq; in audien do neq; in sustinendo facinore pręstaret alius aliū. Et ad extremū ceteri qdē se neci suposere. Vnus uero atq; nouissimus circūspecta multitudine mortuoz/ ne q̄ forte in multa cādē superesset qui suę manus egeret/ ubi cognouit oēs perēptos/ ignē qdē imittit regię/ uehemētē uero manu toto p se trā/ facto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi qdē pierāt nullā credētes aiām ex numero suo Ro/ manis subditā reliquisse. Latuit autē una mulier senior & alia quādā Eleazari cognata plurimū doctri/ na sapientiaq; mulieribus pstant. Et qnōq; pueri p cuniculos/ qui aquā sub terra potui ducebāt abditū/ cū alii cādibus occupatas mentes haberēt/ q̄ erant noningenti numero/ & sexaginta cum mulieribus simul ac pueris. Hęc autē calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autē adhuc pu gnā expectantes mane desistunt & aggeribus scalarū pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostiū neminem uiderent/ sed andiq; uersum acerbam solitudinē ignemq; intus silentium quid factum esset conicere non poterant/ ad extremum uelut impellentes ictum arietis inulātū siqui forte prouocarent dederant. Clamorem autē sensere mulieres & ex cloacis emerfæ factū romanis ut erat indicatū altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Nō tamē Romani facile his uerbis adducebantur/ ausi magnitudinem uerisimilem non credētes. Ignem uero extinguere conabantur/ perq; hanc uiam sectantes cito in regiam peruenerunt/ cōspectaq; multitudine mortuorum non ut in hostibus gauisi sunt/ sed consilii fortitudinem & obstinatum in tāto nune/ ro rebus ipsi contemptum mortis admirabantur.

Peracto excidio Flauius siluius cum exercitu in Caesarem proficiscitur/ quidam ex iudeis in Ale xandriā cōfugerant/ hi nouas res tēbantur ex quibus multi occisi sunt/ mortemq; potius pati maluerunt. etiam pueri quam Caesarem dominum appellare.

Cap. XLVII.

Viuismodi autē peracto excidio in castello quidam præsidium dux reliquit/ ipse uero cum exercitu Caesarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostiū/ sed iam tota iudea belli fuerat longinquitate subiecta/ multisq; suorū etiam procul incolentibus sensim perturbationis periculum exhibuerat. Nam & cir/ cum Alexandriā

cum Alexandriā ægypti ciuitatē postea cōigit multos iudæoz perire. His enim qui ex factione sicca riorū illuc effugere poterunt non satis erat saluo esse/ uerum & illic nouas res conabantur ut liber/ tatem defenderent/ & Romanos quidē nihil se meliores putaret deū uero solum dominū dicerent. Cū autē quidam is iudæoz non ignobiles aduersarentur/ illos quidem mactauerunt/ aliis quidem insta/ bant ad defectionē eos rogantes. Eorū autem uidentes confidentiā principes seniorum iam cohibere atum sibi non esse arbitrabātur/ sed congregatis omnibus in congregationem iudæis siccharum te meritatem publicabant/ illos omnium malorum causam esse demonstrantes/ & nunc iiebant eos q̄ nec sic fugissent certam spem salutis habituri uiderentur/ a Romanis enim cognitos statim esse peri/ tuos proprias calamitates explere. Ipsis autē qui nullius fuissent eorū delicti participes cauendū esse ab eorū exitio & multitudine præcabant ut illorum causa Romanis ipsorum traditione satisfacerēt. His dictis prospecta piculi magnitudine paruere/ multoq; impetu siccarios aggressi corripere/ quo/ rum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in ægyptū ac Thebas qui in ullo tractū erant elapsi sunt non multo post compræhensi reducti sunt/ quorum non est qui duritiam siue confidentia siue p/ tinatia uoluntatis sit dicenda non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corpo rum in eos excogitata ob hoc solummodo ut Caesarem dominum faterentur/ nemo cessit neq; dicere uelle uisus est/ sed omnes ille necessitates ualidiorem sententiam conferuare tanquam brutis corpori/ bus non amicis etiam cruciatu ignemq; susciperent/ maxime uero puerorū aetas miraculo spectantiū fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus ut dominū Caesare nominaret. usq; adeo corporū in/ firmitatem uis audacię superabat.

Lupus rector Alexandrię hęc omnia Caesari indicat ad quem Caesar scribit ut templum iudæorū destruat.

Cap. XLVIII.

Lupus tunc Alexandriam rector administrabat/ & de hoc ad Caesarem motu uelociter re/ tulit. Ille autem inquietum iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans ac ueritus ne rursus in unum congregarentur & quosdam sibi adiungant præcepit Lupo in templū iudæoz quod esset apud Thannis quę sic appellatur ciuitatem destrueret/ hęc autem in ægypto. Quę ob hanc causam & coli cepit & nomen sumpsit.

Onias unus ex pontificibus quondā ex Hierosolymis fugatus Alexandriam uenit/ obtinētq; ut tē/ plum possit fabricare iuxta morem patrium/ hoc autem fuit prædictum per Esaiam q̄ in ægypto fa/ ctura esset constructio templi.

Cap. XLIX.

Onias Simonis filius unus ex pontificibus ex Hierosolymis fugatus Antiocho rege Syrię cū iudæis bellum gerētē Alexandriā uenit & a Ptolemæo suscipitur humanissime ppter ea q̄ Antiocho erat inimicus/ ait se gentē iudæorū eius auxilio sociaturū si dictis suis ob/ tēperasset. Cum autem rex ea quę postent fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægy/ pti templum sibi ædificare permitteret/ & more patrio deū colere. Ita enim & antiochū magis odio/ sum iudæis qui templum apud Hierosolymam uastauisset ipsiq; beniuolētiore fore eosq; multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus eiq; locum dedit centum & octuaginta stadiis a Mēphi distantem. Heliopolitanus autem ille tractus dicitur/ ubi castello fabricato. Onias tē/ plum quidē simile ab eo quod est in Hierosolymis/ turrim autem similem instruxit ingentibus faxis sexaginta cubitis erectam. Arę autem fabricam secundum patriam immitatus est/ & donariis similiter exornauit/ præter candelabri cōfectionem/ candelabra enim non fecit/ sed informatum au ream lignum tanquam iurare in luce radiante de aurea catēna suspendit. Totum uero circa templū spacium structo latere circumdedit/ faxeas portas habente/ concessit autem rex etiam multū agri mo dum ac pecunię redditus/ ut & sacerdotibus esset copia ad multa quę dei cultus desideraret/ non ta men hęc Onias sana uoluntate faciebat/ sed erat ei contentio cum iudeis apud Hierosolymam degē/ tibus propter fugę memorię iracundiā. Et hoc templo ædificato arbitrabatur ad id omnem ab Hie/ rosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quādā annis noningentis se/ ptuaginta. Esaiasq; prædixerat/ huius templi futuram in ægypto constructionem a quodam uiro iu/ dæo/ templum quidem ita fuerat ædificatum.

Lupus rector ad templū accedēs ablatiis denariis templū claudit/ Paulinus eius successor/ nihil reli quit/ sacerdotibus cōminatatus est/ fecitq; ut ne uestigiū qdē diuini cultus uideretur.

Cap. L.

Vpus autē rector Alexandrię susceptis litteris imperatoris cum ad templū aduenisset nō/ nullis ablatiis donariis templum claudit. Postmodū Lupo mortuo Paulinus q̄ eius potesta ti successit/ neq; donariorū quicquam reliquit/ uehemētē enim sacerdotibus cōminatatus ē nisi omnia protulissent/ neq; ad templū religionis causa adire uolentes admisit/ sed clausis foribus ita inaccessum fecit/ ut ne uestigiū quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem flu/ xerat usq; clausum templum ex quo fuerat conditum anni. ccc. xxxiii.

Ionathas

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur/nunciatur Catullo rectori libyæ/cō præhensus ipse cū multis aliis tribus milibus/qui pecunia diuites erant/non cōfessii tamen sceleris occiduntur/Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur/etiā illos qui Romæ habitabant in/ter quos Iosephus erat/Vespasianus noluit ut aliud efficeret/Catullus ob iniustitiā morbo grauissimo laborauit/ita ut ipse moreretur

A

Vdacia vero siccariorum ueluti morbus quidam est ea quæ circum Cyrenem oppida erat cōtigerat. Elapsus enim ad eos Ionathas homo nequissimus & arte textor nō paucis imperitorum ut se attenderent persuasit/perduxitq; in solitudines cū signa umbrarū imagines se polliceretur ascendere & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenem suum iudæorum apparatus eius & pfectionē pentapopolitanæ Libyæ rectori Catullo pronunciant. Ille autē equitibus ac peditibus missis inermes facile cōprehendit/& magna quædē pars manibus interit. Nōnulli autē uiui capti ad Catullum perducti sunt. Auctor autē consilii Ionathas tūc quidem potuit effugere/multū uero ac diligenter per omnes quasvis regiones incidit/adductus est ad Catullum sibi quidem moram pœnæ moliebatur. Catullus autem iniquitatis præbuit occasionem/nam ipse quidem locupletissimos iudæorū falso insimulans auctores sibi huius cōsiliū fuisse dicebat. Catullus autem criminatōnis alacri animo suscipiebat/remq; delatam multimode incurmulabat. Tragicis etiam uerbis exaggerans/ut & ipse quoddam bellum iudæorum patrasse uideret/quodq; hoc atrocius est præter credendi facultatem etiā doctor erat calumniandi Siccarios. Deniq; cum uisisset iudæorum aliquē Alexandrū nomine/cui iam dudum insensus odiū publicauerat etiam uxore eius Beronice criminatōnis implicata/hos quidem priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarū copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur quod eorum partimonia redditis Caesaris sociabat. Ne uero uel alibi degentium quisquam iudæorum eius iniustitiam cōsuetaret etiam longius mēdaciū propagauit ac Ionathæ nōnullisq; aliis q; cōprehēsi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudæorum apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt/ unus erat Iosippus q; hæc scripsit. Non tamen Catullo factio/ita ut sperauerat/cessit. Nam Romā quidem Ionathen ceterosq; uinctos duces finemq; arbitratur esse quæstionis apud se/ac per illam constatam calumniā. Vespasianus autē rem suspicatus ueritatem requirebat cognitione non iure hominibus accusationem illatā illos quidem Titi studio criminibus soluit/merito uero pœnam in Ionathen statuit. Prius.n.erberatus exultus est. Catullo autē tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quod amplius reprehensibile experiretur. Non multo autē post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est non corporis tantū cruciatum sustines sed erat ei maior aī morbus & grauior. Terroribus.n. expauescebat & crebro uidebat sibi instantes umbras eorū quos peremerat & clamitabat. Cūq; se tenere nō posset exilicbat stratis tanquā tormentis sibi & flāmis adhibitis. Hoc autē semper multum p̄ficiēte malo extisq; defluentibus ac intestinis exhaustis/ita est mortuus/nulla re alia minus diuinæ prouidentie factus iudicio quam q; nequissimis ulciscatur.

FINIS.

Hic nobis est finis historiarum quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros cognoscere cupientibus quæ admodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum iudæis & qualiter sit quidem expositum lecturis ut dicant relinquatur. De ueritate autem confidenter dicere non pigebit q; eam solam per omnia quæ scripta habuerim coniecturam.

Has Iosephi historias diligentius multo cæteris emendatas. Venetiis excussit formis. Gregorius de gregoriis. Anno Salutis nostræ. M. D. X. Die. xxix. Mensis octobris.

A IOSEPHI tus hic fuerunt Tanaim B mine iacob rum/& non cerē uxori iora cōuerse	H Quomodo post inquit syba opera manuum sacerdotem I Cūq; faceretur terminum ricaretur leges uxor K necessitatem in his malis duo. Post cum deus L inspexerant & non tio licet ritatis E unusquisq; mis constituti rosolymitarum bes equalia F uenit ad eum scētes usq; in dei semetipfos G dominæ quidē bum non gerem appellat honoris	P tissima. Tunc testimonio dominum populo uel Q mam peruenit illic iudæis aula turbauit De terremoto R mirandam tam/non eius fuisset in honorem S Qualiter taminum ctionem suæ hominibus T gnati fuere ex delitiis Quanta sint Artabanus V præsentem perditione Hos præceperat re constrictum X studuit erudiri pulus cōcurrerat tus sim stola Post mortem	Y tenere p̄tatem Chaldæos dos/ quidem quia Z super nos conuenit uerb. Atheniēses AA IOSEPHI RVFFINI Hierosolymis multitudo BB sum in idumæā ta peruenit stitit/qui tamen arabas CC de rebus fratris erga spatium s̄bui cū propinquis DD quidem tres abstinentium magis ad esse plenam EE sus antecedebat Quidam qui bat/quosq; datis sed	FF Antonius atq; perpetuum obuiam p̄deunt Fabricatis GG & uolentia ciuitate ad locupletes bus assimiles HH persequebantur numerose maxime ingenii quidem cætera II Aggeres rati nō steterunt nem oporteret re multi quidem KK diebantur/ubi & supra ætatem Pompæ autem rent iudæis FINIS
--	--	---	--	---

Quinterni. xxvii. Cat. iii.

